Kàddug Yàlla gi

Wolof Bible 2020 revision.

Kàddug Yàlla gi
Wolof Bible 2020 revision.
La bible en wolof; revision 2020

copyright © 2010, 2020 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For complete copyright statement, please see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.
For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 23 Jul 2020
eb088fb7-76e3-5c5f-ab35-a0da6cd8fd40

Contents

Njàlbéen ga 1
Mucc ga 52
Sarxalkat yi 97
Màndiŋ ma 129
Baamtug Yoon wi 174
Ruut 211
1.Samiyel 215
2.Samiyel 247
1.Buur ya 275
2.Buur ya 307
Esra 338
Neyemi 349
Esteer 365
Ayóoba 373
Sabóor 401
Kàddu yu Xelu 475
Kàdduy Waare 502
Ngën-gi-woy 511
Esayi 517
Yeremi 576
Jooytu 637
Esekiyel 644
Dañeel 698
Ose 713
Yowel 722
Amos 726
Abdiyas 734
Yunus 736
Mise 738
Nawum 744
Abakug 747
Cefaña 750
Ase 753
Sàkkaryaa 756
Malasi 767
Luug 771
Jëf ya 806
Room 840
1.Korent 856
2.Korent 871
Galasi 881
Efes 887
Filib 892
Kolos 896
1.Tesalonig 900
2.Tesalonig 903
1.Timote 905
2.Timote 909
Tit 912
Filemon 914
Yawut ya 915
Yanqóoba 927
1.Piyeer 931
2.Piyeer 936
Yudd 939
Peeñu ma 941

Njàlbéen ga
di xaaj bi jëkk ci Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Njàlbéen ga mooy téere bi jëkk ci Tawreet. Yonent Yàlla Musaa moo bind Tawreet, juróomi téere yi jiitu ci Mbind mu sell mi.

Téereb *Njàlbéen ga* moo tënk ndoortel lépp lu Yàlla sàkk, muy asamaan ak suuf ak gàncax geek rab yi, ba ci nit; lépp di lu baax.

Téere bii nag wone na ni àddina mujj mel, ndax ñaawtéefi nit, yi law ba sunu jonni Yàllay tey. Gis nanu ci *Njàlbéen ga* ne ca Aadama ak Awa la nit dale déggadil Yàlla, di wuta moom boppam tey fippu, te loolu mooy bàkkaaram. Mu jural ko lu bon, jural ko coonob àddina bu tar, tey gëna tar, soreele kook Yàlla. Booba la dee tàmbali ci àddina. Nekkinu nit mujj na naqari lool, nekkinu suuf it noonu, wuuteek ba Yàlla di sàkk lépp, ba mu baax.

Nu gis ne *Njàlbéen ga* dafa lëkkloo ak mboolem yeneen wàll yi ci des, lépp di benn xibaar buy dégtal nit alkàndeem, gi sababoo ci bàkkaaram, te di ko xamal mbaaxu Yàlla ñeel képp kuy doom Aadama. Waaye xibaar la it buy yégle àtteb Yàlla, ñeel ñi xalab aw yiwam.

Pexe mi Yàlla lalal nit ngir texeem te misaaloon ko xaat ci *Njàlbéen ga* ci saar 3, aaya 15 (3.15), mu ngi sottee ci musalkat bi wara ñëw.

Téereb *Njàlbéen ga* nag làqul matadig nitoo nit, te yonenti Yàlla yi sax muccuñu ci bàkkaar. Looloo tax du kenn ci yonent yi ku manoona sottal li Yàlla tëralal doom Aadama, ngir mu mucc ci noteelu bàkkaar, mucc ci sànkute gi bàkkaar jur, ba jot ci yiwu Yàlla wi koy texeel.

Bu loolu weesee, téereb *Njàlbéen ga* leeral na ci saar 12, aaya 3 (12.3) ne, la Yàlla digoon Ibraayma, maami aji gëm ñi, dig ko doomam Isaaxa ak sëtam, Yanqóoba, moom Isaaxa ak askanam ñoo ko jëkkoona jagoo. Waaye dige la bu jaare ca ñoom, doon barke, ñeel xeeti àddina yépp.

Ibraayma wone na nu nit wara taxawe, ba jot ci digeb Yàlla. Ngëm gu dëggu ak kóolute gu wér ci Yàlla. Ngëm googu ak kóolute googu ci Yàllaak kàddoom moo mana tax nit ku nekk mana jot ci barke bi Yàlla dig Ibraayma, doonte kenn yelloowu ko.

Ci Tënk:

1:1-2:25 Lu jëm ci càkkuteefu asamaan ak suuf
3:1-3:24 Lu jëm ci bàkkaaru nit ak njeexitalam
4:1-8:22 Lu jëm ci askanu Kayin ak Set ba ca mbënn ma
9:1-11:9 Gannaaw mbënn ma ba ca taaxum Babel
11:10-50:26 Lu jëm ci Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba ba ci Yuusufa

Yàlla sàkk na àddina, fal ci nit

1 Ca njàlbéen ga Yàlla sàkk na asamaan
ak suuf. 2 Suuf nag daa maase woon te
wéet, lëndëm muur ndox mu xóot mi,
lale ca kaw, Noowug Yàlla di wër, tiim
ndox mi.
3 Ba loolu amee Yàlla ne: «Na leer
nekk,» leer daldi am. 4 Yàlla gis ne leer
gi lu baax la, mu xàjjale leer ak lëndëm.
5 Yàlla tudde leer gi bëccëg, lëndëm gi
guddi. Ngoon jot, suba dugg, muy bés ba
jëkk.
6 Yàlla ne: «Na aw dénd dox diggante
ndox yi, ngir xàjjale leen, yii fii, yii fale.»
7 Yàlla nag sàkk dénd wi, xàjjalee ko ndox
yi féete dénd wi suuf ak yi ko féete kaw.
Mu daldi nekk noona. 8 Yàlla tudde dénd
wi asamaan. Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub ñaareel ba.
9 Yàlla ne: «Na ndox, mi asamaan tiim,
gëndoo benn bérab, ba joor gu wow
feeñ.» Mu daldi nekk noona. 10 Yàlla
tudde joor gu wow gi suuf, ndox mi
gëndoo, mu tudde ko géej. Yàlla gis ne
baax na.
11 Yàlla ne: «Na suuf sax ñax, muy
gàncax gu ànd ak jiwoom, ak garab yuy
meññ tey jur seeni jiwu, lu ci nekk ak
wirgoom ci kaw suuf.» Mu daldi nekk
noona. 12 Suuf nag sax ñax, muy gàncax
gu ànd ak wirgoy jiwoom, ak garab yuy

meññ tey jur seeni wirgoy jiwu. Yàlla gis
ne baax na. 13 Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub ñetteel ba.
14 Yàlla ne: «Na am ay leer ci asamaan,
ngir xàjjale guddi ak bëccëg, te doon ay
tegtal, yuy ràññle jamono yi, tey takk
bés yi ak at yi. 15 Nañu nekk ay leer
ci asamaan si, di leeral suuf.» Mu daldi
nekk noona. 16 Yàlla sàkk ñaari leer yu
mag, gi gëna mag yilif bëccëg, gi gëna
ndaw yilif guddi; mu sàkk it biddiiw yi.
17 Yàlla nag teg leen ci asamaan, di ca
leeral suuf, 18 ñuy yore guddi ak bëccëg,
tey xàjjale lëndëm ak leer. Yàlla gis ne
baax na. 19 Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub ñeenteel ba.
20 Ba loolu amee Yàlla ne: «Na ndox
fees ak ay ndiiraani xeeti bindeef, te ay
picc tiim suuf, di naaw ci asamaan.» 21 Ci
biir loolu Yàlla bind rabi géej yu mag
yi ak mboolem mbindeef muy féey tey
ramm-rammi ci ndox mi, mu ci nekk ak
wirgoom, teg ca lépp luy boroomi laaf, lu
ci nekk ak wirgoom. Yàlla gis ne baax
na. 22 Ba mu ko defee Yàlla barkeel leen,
daldi ne: «Giirleen te bare, ba fees ndoxi
géej.» Mu neeti: «Na picc yi bare ci kaw
suuf.» 23 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub
juróomeel ba.
24 Yàlla ne: «Na suuf génne ay bindeef,
mu ci nekk ak wirgoom: ag jur, luy raam
aki rabi àll, lu ci nekk ak wirgoom.» Mu
daldi nekk noona. 25 Yàlla dafa bind rabi
àll yi, lu ci nekk ak wirgoom, jur gu ci
nekk ak wirgoom, ak lépp luy raam ci
kaw suuf, lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla
nag gis ne baax na.
26 Yàlla ne: «Nanu bind nit ci sunu
melokaan, mu nirook nun, te na yilif jëni
géej ak picci asamaan ak jur gépp ak suuf
sépp ak lépp lu ciy raam.»
27 Yàlla dafa bind nit ci takkndeeram;
ci takkndeeru boppam la Yàlla bind nit,
góor ak jigéen la bind.
28 Yàlla barkeel leen ne leen: «Giirleen
te bare, ba fees àddina, di ko saytu; te
it yilifleen jëni géej ak picci asamaan ak
mboolem mbindeef muy yëngu ci kaw
suuf.»
29 Yàlla ne: «Xool-leen, jox naa leen
gépp gàncax gu ànd ak jiwoom ci kaw
suuf sépp ak gépp garab guy meññ tey
jur jiwoom, muy seen dund. 30 Naka rabi
àll yépp it, ñook picci asamaan yépp ak
lépp luy raam ci kaw suuf, te di boroom
bakkan, jox naa leen lépp luy ñax mu
tooy, ñoom itam, muy seen lekk.» Mu
daldi nekk noona.
31 Yàlla nag gis li mu def lépp, fekk lépp
baax lool. Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub juróom benneel ba.

2

1 Ci kaw loolu asamaan ak suuf ak li ñu
ëmb lépp mat. 2 Bésub juróom ñaareel
ba fekk na Yàlla matal liggéeyam. Mu dal-
lu nag ca bésub juróom ñaareel ba, gan-
naaw ba mu liggéeyee loolu lépp. 3 Yàlla
daldi barkeel bésub juróom ñaareel ba,
def ko bés bu sell, ndax da caa dal-
lu woon gannaaw liggéey, ba mu sàkke
lépp.

Cosaanal asamaan ak suuf

(Saar 2.4—4.26)

Yàlla dugal na nit Àjjana, jox ko ndigal

4 Liy cosaanal asamaan ak suuf, ba ñu
leen di sàkk, mooy lii. Bés ba Aji Sax
ji Yàlla sàkkee suuf ak asamaan, 5 genn
garab nekkagul woon ci kaw suuf, te genn
gàncax saxagul; ndaxte booba Yàlla Aji
Sax ji tawagul, te nit kuy bey amagul.
6 Ci biir loolu mbënn di balle ci suuf, di
tooyal fépp. 7 Yàlla Aji Sax ji nag móol
nit ci pëndu suuf, sol ngelawal dund ci
paxi bakkanam, nit daldi doon boroom
bakkan.
8 Naka noona Yàlla Aji Sax ji jëmbat tool
ca biir Àjjana fa féete penku ba, tàbbal
ca nit ka mu bind. 9 Yàlla Aji Sax ji nag
saxal ci suuf lépp luy garab gu meññeef
ma rafet te neexa lekk; mu def it garab
gay taxa dund ca digg tool ba, moom ak
garab gay taxa xam lu baax ak lu bon.
10 Amoon na dex guy balle Àjjana, di
suuxat tool ba, dale fa nag, séddlikoo, def
ñeenti wal. 11 Turu menn wal ma di dexu
Pison, moo wër réewum Awila mépp.
Wurus a nga woon ca réew mooma, 12 di
wurusu ngalam; te it ndàbb lu neex xet a
nga fa woon ak per yu jafe yu ñuy wax
onigsë. 13 Ñaareelu dex ga di Giyon, wër

réewu Kuus mépp; 14 turu ñetteelu dex
ga di Tiigar, féete réewum Asiri penku;
ñeenteelu dex ga di Efraat.
15 Yàlla Aji Sax ji nag jël nit ki, tàbbal
ko biir toolub Àjjana, mu di ko bey ak a
sàmm. 16 Yàlla Aji Sax ji sant nit ki, ne
ko: «Man ngaa lekk ci mboolem garabi
tool bi, 17 waaye bul lekk ci garab giy taxa
xam lu baax ak lu bon, ndaxte bés boo ci
lekkee kat, li wér mooy fa ngay doxe dee.»
18 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: «Wéet baaxul
ci nit, kon dinaa ko bindal ku koy jàpple
te jekk ci doon wéttalam.» 19 Loolu fekk
na Yàlla Aji Sax ji sàkk ci suuf nja-àll yépp
ak njanaaw yépp, daldi leen indil nit, di
seet nu leen nit di tudde; te tur wu mu
leen jox, muy moom. 20 Ba mu ko defee
nit kooku, di Aadama, tudd jur gépp ak
picc yépp ak rabi àll yépp, waaye fekku
ca ku koy jàpple te jekk ci doon wéttalam.
21 Bi loolu amee Yàlla Aji Sax ji nelawloo
Aadama nelaw yu xóot. Ba muy nelaw
nag, mu rocci genn ciy faaram, fatte pax
ma aw suux. 22 Yàlla Aji Sax ji bind jigéen
ci faar, gi mu jële ci Aadama, indil ko ko.
23 Aadama ne tonet, daldi ne:
«Waaw kay nag, kii moo bokk ci samay
yax ak sama suux!
Dees na ko tudde jigéen, ndaxte ci góor
lees ko jële*.»
24 Looloo tax góor di bàyyikoo ci ndeyam
ak baayam, ànd ak soxnaam, ñuy wenn
suux.
25 Ku góor ki ak soxnaam, ñoom ñaar
ñépp, yaramu neen lañu defoon, te
amuñu ci woon genn kersa.

3

Yàlla dàq na nit Àjjana

1 Jaan nag moo gënoona muus ci rabi
àll, yi Yàlla Aji Sax ji sàkk yépp. Jaan
ja moo ne jigéen ja: «Ndax wóor na ne
Yàllaa ne: "Buleen lekk ci doomi genn
garabu tool bi"?» 2 Jigéen ja wax jaan ja,
ne ko: «Man nanoo lekk ci doomi garabi
tool bi kay. 3 Waaye garab gi ci digg tool
bi la Yàlla ne: "Buleen ci lekk, buleen ko
laal sax, lu ko moy ngeen dee."» 4 Jaan
ja ne jigéen ja: «Déedéet, dungeen dee!
5 Waaye Yàlla xam na ne bés bu ngeen ci
lekkee, seeni bët dina ubbiku, ngeen mel
ni Yàlla, xam lu baax ak lu bon.»
6 Jigéen ja dafa gis ne garab gi rafet
na, niru na lu neex, te mata bëgg ci kuy
wuta am xel, mu witt ci doom yi, lekk;
jox ci jëkkëram, ji mu àndal, moom it mu
lekk. 7 Seeni bët daldi ubbiku, ñu xam ne
yaramu neen lañu def. Ba mu ko defee
ñu ràbb xobi garabu figg, gemboo.
8 Gannaaw loolu ñu dégg tànki Yàlla
Aji Sax ji, muy doxantu ca tool ba, fekk
ker gi sedd, ñu daldi fexee làqu Yàlla Aji
Sax ji ci biir garabi tool bi. 9 Yàlla Aji
Sax ji nag ne Aadama: «Ana nga?» 10 Mu
ne ko: «Damaa dégg say tànk ci tool bi,
tiit, ndax yaramu neen laa def, ma daldi
làqu.» 11 Yàlla Aji Sax ji ne ko: «Ku la
xamal ne dangaa def yaramu neen? Mbaa
du dangaa lekk ca garab, ga ma la aaye,
waay?» 12 Aadama ne ko: «Jigéen, ji nga
ma booleel de, moo ma jox ci garab gi,
ma lekk.» 13 Yàlla Aji Sax ji ne jigéen ja:
«Yaw, li nga def nii mooy lan?» Jigéen ja
ne ko: «Aa, jaan de moo ma nax, ba ma
lekk ci.»
14 Yàlla Aji Sax ji nag ne jaan ja:
«Gannaaw def nga loolu,
yaw rekk yaay alku ci rabi kër yépp ak
rabi àll yépp;
dinga watatu, di lekk pënd sa giiru dund
gépp.
15 Dinaa def mbañeel sa digganteek jigéen
ji,
ba dëddale sa xeet ak xeetam,
muy toj sa bopp,
nga di ko màtt ci téstën.»
16 Yàlla teg ca ne jigéen ja:
«Dinaa taral sa metitu mat,
ci metit ngay wasin.
Sa bëgg-bëggu bakkan dina la xiir ci sa
jëkkër,
te moo lay teg tànk.»
17 Mu tegaat ca ne Aadama:
«Gannaaw dégg nga sa waxu soxna, ba
lekk ci garab gi ma la aaye,
dinaa rëbb suuf ndax yaw;

* **2:23** 2.23 Ni ñuy wooye góor ak ni ñuy wooye jigéen dañoo jegeyoo ci làkku ebrë.

coono bu metti nga ciy dunde sa giiru
dund gépp.
18 Suuf dina la meññalal ay dég aki dagg,
doo lekk te beyoo,
19 saw ñaq ngay dunde,
ba kera ngay dellu ci suuf, si ma la jële;
ndaxte pënd nga,
te dinga dellu di pënd.»
20 Aadama nag tudde soxnaam Awa (mu
firi Dund), ndax mooy ndeyu képp kuy
dund. 21 Gannaaw gi Yàlla Aji Sax ji
sàkkal Aadama ak soxnaam ay yérey der,
wodde leen. 22 Yàlla Aji Sax ji daldi ne:
«Léegi nit mel na ni nun, xam lu baax
ak lu bon. Kon nag bumu tàllal loxoom,
di witt ci doomi garab giy taxa dund, di
lekk, bay dund fàww.»
23 Ba loolu amee Yàlla Aji Sax ji génne
ko toolub Àjjana, muy bey suuf, si ñu
ko sàkke. 24 Da koo dàq, ba noppi teg
ca penkub toolu Àjjana ba ay malaakay
serub[*], boole ca saamar buy xuyy-xuyyi,
tey dem ak a dikk, di wattu yoon, wa jëm
ca garab gay taxa dund.

4

Kayin rey na Abel

1 Gannaaw loolu Aadama dëkkoo na
soxnaam Awa, mu ëmb, am Kayin, mu
ne: «Am naa doom ju góor ci ndimbalu
Aji Sax ji[*].» 2 Awa teg ca rakkam, Abel.
Abel di sàmm, Kayin di bey[†].
3 Ñu dem ba mu yàgg, Kayin sàkk ci
mbeyam, jébbal ko Aji Sax ji, màggale
ko ko. 4 Abel moom jébbal ko nebbonu
jur, ga jëkka juddu ca géttam. Aji Sax ji
nangul Abel, 5 te nangulul Kayin. Kayin
nag mer lool, ba ne fóññ.
6 Aji Sax ji ne Kayin: «Lu la taxa mer,
ba ne fóññ nii? 7 Soo defee lu baax, dees
na la nangul; soo deful lu baax, bàkkaar
a ngi lay yeeru ci sa bunt, di la tërook a
wut, waaye yaa ko wara man.»
8 Ci kaw loolu Kayin séq ak rakkam Abel
wax. Ba mu ko defee ñu dem ca àll ba,
Kayin dal ci kaw Abel, bóom ko. 9 Aji
Sax ji ne Kayin: «Ana sa rakk Abel?» Mu
ne ko: «Gisuma ko de; xanaa maa wara
sàmm sama rakk?» 10 Yàlla ne ko: «Loo
def? Sa deretu rakk jaa ngi yuuxoo ci
suuf, ma di ci dégg. 11 Léegi dinga alku,
ba suuf dummóoyu la, moom mi ubbi
gémmiñam, naan sa deretu rakk, ji nga
tuur. 12 Boo beyee, dootu nangu. Dinga
dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu ci àddina.»
13 Teewul Kayin wax Aji Sax ji ne ko:
«Sama mbugal diis na lool, ba àttanuma
ko! 14 Ndegam tey jii danga maa dàq,
xañ ma sa jataay, dinaa dëkke daŋ-daŋ,
di wëreelu ci kaw suuf, te kon ku ma
gis rey ma.» 15 Aji Sax ji ne ko: «Kon
nag ku la rey, yaw Kayin, dina jot juróom
ñaari yoon lu ko raw.» Ba loolu amee
mu sàkkal Kayin màndarga, ba ku ko gis
du ko rey. 16 Kayin daldi bàyyikoo ca Aji
Sax ji, dem dëkki réewu Nódd[‡], fa féete
Àjjana penku.

Askanu Kayin

17 Gannaaw loolu Kayin dëkkoo na
soxnaam, mu ëmb, am Enog. Ci biir loolu
Kayin sanc ab dëkk, dippee ko doomam
ju góor Enog. 18 Enog jur Iraat; Iraat
jur Mexuyayel; Mexuyayel jur Metusayel;
Metusayel jur Lemeg. 19 Lemeg nag jël
ñaari jabar, aawo bi tudd Ada, ñaareel
bi di Silla. 20 Ada taawloo Yabal, miy
cosaanu sàmm yiy màngaan, 21 teg ca
Yubal, miy cosaanu ñi mane xalam ak
toxoro. 22 Silla moom jur Tubal Kayin miy
tëgg lépp luy jumtukaayu xànjar ak weñ.
Tubal Kayin am na jigéen bu tudd Naama.
23 Lemeg nag ne ay soxnaam:
«Dégluleen maa, yeen soxnay Lemeg,
teeyluleen maa, yeen Ada ak Silla.
Nit a ma gaañ, ma bóom,
goneg jàmbaar dóor ma, ma faat.
24 Kayin kay, lees di feyul juróom ñaari
yoon,
ne, bu dee Lemeg mii, muy juróom ñaar
fukki yoon ak juróom ñaar.»
25 Bi loolu wéyee Aadama dëkkoo sox-
naam, mu am doom ju góor; tudde ko Set
(mu firi May), ndax da ne: «Yàlla may

---

[*] **3:24** 3.24 serub: serub yi ay bindeef lañu yu teew fa Yàlla. [*] **4:1** 4.1 Awa mu ngi dendle turu taawam Kayin ak baatu ebrë biy tekki «am». [†] **4:2** 4.2 Kayin, Abel: am na ñu leen gëna xam ci turi Xabiil ak Abiil. [‡] **4:16** 4.16 Nódd baatu ebrë la buy tekki «ku dëkkul fenn».

na ma weneen askan, mu wuutu Abel, mi
Kayin rey.» 26 Set it, am doom ju góor,
tudde ko Enos. Fan yooya lañu tàmbalee
tudd Aji Sax ji, di ko wormaal.

Askanu Aadama, ba ci Nóoyin

5

(Saar 5.1—6.8)

1 Ni téere indee askanu Aadama nii
la. Ba Yàlla di sàkk nit, da koo bind ci
melokaanam, 2 góor ak jigéen la sàkk,
barkeel leen, tudde leen Nit, keroog ba
mu leen sàkkee.
3 Aadama dund téeméeri at ak fan-
weer (130), jur doom ju góor, mu bindoo
melokaanam te nirook moom. Mu tudde
ko Set. 4 Set juddu na, Aadama dundaat
juróom ñetti téeméeri at (800), amaat ay
doom yu góor ak yu jigéen. 5 Kon Aadama
dund na juróom ñeenti téeméeri at ak
fanweer (930), doora faatu.
6 Set moomee am na téeméeri at ak
juróom (105), doora jur Enos. 7 Enos
juddu na, Set dundaat juróom ñetti
téeméeri at ak juróom ñaar (807), amaat
doom yu góor ak yu jigéen. 8 Kon Set
dund na juróom ñeenti téeméeri at ak
fukk ak ñaar (912), doora faatu.
9 Enos nag am na juróom ñeent fukki
at (90), doora jur Kenan. 10 Kenan juddu
na, Enos dundaat juróom ñetti téeméeri
at ak fukk ak juróom (815), amaat doom
yu góor ak yu jigéen. 11 Kon Enos dund
na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom
(905), doora faatu.
12 Kenan moomee am na juróom
ñaar fukki at (70), doora jur Malaleel.
13 Malaleel juddu na, Kenan dundaat
juróom ñetti téeméeri at ak ñeent fukk
(840), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. 14 Kon Kenan dund na juróom
ñeenti téeméeri at ak fukk (910), doora
faatu.
15 Malaleel nag am na juróom benn
fukki at ak juróom (65), doora jur Yeredd.
16 Yeredd juddu na, Malaleel dundaat
juróom ñetti téeméeri at ak fanweer
(830), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. 17 Kon Malaleel dund na juróom
ñetti téeméeri at ak juróom ñeent fukk
ak juróom (895), doora faatu.
18 Yeredd moomee am na téeméeri at
ak juróom benn fukk ak ñaar (162), doora
jur Enog. 19 Enog juddu na, Yeredd
dundaat juróom ñetti téeméeri at (800),
amaat ay doom yu góor ak yu jigéen.
20 Kon Yeredd dund na juróom ñeenti
téeméeri at ak juróom benn fukk ak ñaar
(962), doora faatu.
21 Enog moomee, am na juróom benn
fukki at ak juróom (65), doora jur Ma-
tusalem. 22 Matusalem juddu na, ba noppi
Enog topp Yàlla ñetti téeméeri at (300),
amaat ay doom yu góor ak yu jigéen.
23 Kon Enog dund na ñetti téeméeri at
ak juróom benn fukk ak juróom (365).
24 Enog dafa topp Yàlla, ba jekki-jekki
giseesatu ko, ndaxte Yàllaa ko yéege fa
moom.
25 Matusalem moomee am na téeméeri
at ak juróom ñett fukk ak juróom ñaar
(187), doora jur Lemeg. 26 Lemeg juddu
na, Matusalem dundaat juróom ñaar
téeméeri at ak juróom ñett fukk ak
ñaar (782), amaat ay doom yu góor ak
yu jigéen. 27 Kon Matusalem dund na
juróom ñeenti téeméeri at ak juróom
benn fukk ak juróom ñeent (969), doora
faatu.
28 Lemeg nag am na téeméeri at ak
juróom ñett fukk ak ñaar (182), doora
jur doom ju góor. 29 Mu tudde ko Nóoyin
(mu firi Noflaay) ndax dafa ne: «Kii moo
nuy taxa noyyiwaat, noppal nu ci liggéey
yu metti ak coonoy mbeyu suuf, si Aji
Sax ji rëbb.» 30 Nóoyin juddu na, Lemeg
dundaat juróomi téeméeri at ak juróom
ñeent fukk ak juróom (595), amaat ay
doom yu góor ak yu jigéen. 31 Kon Lemeg
dund na juróom ñaar téeméeri at ak
juróom ñaar fukk ak juróom ñaar (777),
doora faatu.
32 Nóoyin moomee am na juróomi
téeméeri at (500), doora jur Sem ak Xam
ak Yafet.

6

Yàlla fas na yéene tas àddina ndax mbonu nit

1 Bi nga xamee ne nit ñi tàmbali nañoo
fulandiwu ci kaw suuf, te am ay doom
yu jigéen, 2 ay goney Yàlla ñoo gis jigéen
ñeek seen taar, ñuy jël ñi ñu bëgg ci
ñoom, def leeni jabar. 3 Aji Sax ji
daldi wax ne: «Manumaa bàyyi nit, muy
wéyee dunde noo, gi ma ko may, ndax nit
du dara lu dul suuxi neen, kon dinaa leen
àppal diirub téeméeri at ak ñaar fukk
(120).»
4 Ca jamono yooya ak itam gannaaw ba
goney Yàlla yooyu àndeek jigéeni àddina,
ba am ca ay doom, aw xeetu ponkal wu
ñuy wax Nefilim moo nekkoon ci àddina.
Ñooy ponkal ya woon te doonoon góor ñu
amoon tur.
5 Aji Sax ji dafa gis ne mbonu nit màgg
na lool ci biir àddina, te fu mu mana tollu,
lu bon rekk lay xinte ci xolam. 6 Aji Sax
ji nag am tiis ci xolam, ba mititlu li mu
doon sàkk nit ci kaw suuf. 7 Aji Sax ji daldi
ne: «Dinaa far ci kaw suuf doom aadama
yi ma sàkk, nit ak jur, luy raam ak luy
naaw, ndax mititlu naa li ma leen sàkk.»
8 Waaye fekk na Aji Sax ji xool Nóoyin bëti
yërmande.

Askanu Nóoyin

(Saar 6.9—9.29)

9 Askanu Nóoyin mooy lii. Nóoyin nit
ku jub la woon, di ku mat ci biir nit ñi
mu bokkal jamono, te di ku topp Yàlla.
10 Nóoyin nag amoon na ñetti doom yu
góor: seeni tur di Sem, Xam ak Yafet.
11 Booba fekk na àddina yàqu, te fees
ak ay, Yàlla teg ci bëtam. 12 Yàlla gis ne
àddina yàqu na, ndaxte jëfi ñépp a bokk
ñaaw fi kaw suuf.
13 Ba mu ko defee Yàlla ne Nóoyin:
«Dogal naa ne dinaa boole faat mboolem
boroom bakkan, ndaxte ayu nit dajal na
kaw suuf. Dinaa leen boole ak li ci
àddina, faagaagal.
14 «Yaw nag wutal dénku sippar, yettal
ci sa bopp gaal gu mag; nga sàkk ci ay
néeg, te diw ko koltaar biir ak biti. 15 Ni
nga koy defare nii la. Na guddaayu gaal
gi di ñetti téeméeri xasab, yaatuwaay bi
di juróom fukki xasab, taxawaay bi di
fanweeri xasab. 16 Yettal mbaar, mu ko
tiim, te nga àggle gaal gi, bàyyi lu tollook
xasab diggante kéméj yi ak mbaar mi.
Sàkkal ko bunt ci wet gi, te séddale ko
ñetti néeg yu tegloo, benn ci suuf, benn
ci digg bi ak benn ci kaw.
17 «Maa ngi nii di indi mbënnu ndox
ci kaw suuf, mu far lépp luy dund lu
asamaan tiim; te lépp lu nekk ci kaw suuf
dina dee. 18 Waaye dinaa fas kóllëre ak
yaw, nga dugg ci gaal gi, yaak say doom
ak sa soxna ak say soxnay doom. 19 Te
xeeti rab yépp nanga ci dugal ñaar ci gaal
gi, wu ci nekk, nga def ko góor ak jigéen;
su ko defee ngeen ànd mucc. 20 Xeetu picc
wu ci nekk ak xeetu bàyyima wu ci nekk
ak wépp xeetu rab wuy raam ci suuf, dina
def ñaar, ñëw ci yaw, ba raw. 21 Sàkkal
ci bépp xeetu dund, denc, ngeen bokk
dunde.»
22 Noonu la Nóoyin def. Lépp lu ko Yàlla
sant, def na ko.

7

Yàlla musal na Nóoyin ci mbënn mi

1 Gannaaw ba loolu amee Aji Sax ji
dafa wax Nóoyin ne ko: «Duggal ci gaal
gu mag gi, yaak sa njaboot gépp, ndaxte
niti jamono jii, yaw rekk laa ci gis, nga
jub ni ma ko bëgge. 2 Xeeti rab yu set*
yépp yóbbaale ci juróom ñaar yu góor
ak juróom ñaar yu jigéen, ak ñaar ci
xeeti rab yi setul, te ñuy góor ak jigéen.
3 Te it xeetu picc mu nekk yóbbaale ci
juróom ñaar yu góor ak juróom ñaar yu
jigéen, ngir seen xeet baña fey ci kaw
suuf. 4 Ndax kat li feek juróom ñaari fan
dinaa wàcce taw ci kaw suuf diiru ñeent
fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba
far ci àddina mboolem mbindeef mu ma
sàkk.» 5 Nóoyin daldi def la ko Aji Sax ji
sant lépp.
6 Bi mbënn miy ñëw ci àddina,
booba fekk na Nóoyin am juróom benni
téeméeri at. 7 Nóoyin dugg na ca gaal ga,
ànd ak ay doomam ak soxnaam ak soxnay
doomam ya, ngir mucc ca ndoxu mbënn
ma. 8 Rab yu set yi ak yi setul ak picc yi ak
yiy raam 9 ànd nañu ak Nóoyin, dugg ca
gaal ga, def ñaar-ñaar, góor ak jigéen, ni
ko Yàlla sante Nóoyin. 10 Ba juróom ñaari

* **7:2** 7.2 rab yi set ñoo di rab, yi Yàlla nangu, ñu sarxal ko.

fan wéyee nag, ndoxu mbënn ma agsi ci
kaw suuf.
11 At ma Nóoyin amee juróom benni
téeméeri at, ca fukki fan ya ak juróom
ñaar ca ñaareelu weer wa, kera la bëti
ndox ya ne jàyy, jóge xóotey géej, bunti
ndoxi asamaan ne kulbét, mu ne yureet,
12 taw biy sottiku ci suuf diiru ñeent fukki
guddi ak ñeent fukki bëccëg.
13 Keroog bés boobu la Nóoyin ànd aki
doomam yu góor, Sem ak Xam ak Yafet, ak
soxnaam ak ñetti soxnay doomam yooyu,
ñu dugg ca gaal ga, 14 àndandook rabu
àll yépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak jur
gépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy
raam ci kaw suuf, lu ci nekk ak wirgoom,
ak lépp luy naaw, lu ci nekk ak wirgoom,
muy picc mbaa boroomi laaf. 15 Lépp luy
boroom bakkan def na ñaar-ñaar, ànd
ak Nóoyin, dugg ca gaal ga, 16 mboolem
xeetu mbindeef rekk, di góor ak jigéen, ni
ko ko Yàlla sante. Ci kaw loolu Aji Sax ji
ne ràpp buntu gaal gi, gannaaw bi Nóoyin
duggee.
17 Mbënn ma nag di wal ci àddina diiru
ñeent fukki fan. Ndox ya di yokku, gaal
gay jóg, ba tëmb, tiim suuf lu sore. 18 Ma
ngay gën di yokku, tey baawaan ci kaw
suuf, ba gaal ga tëmb, di dem ca kaw ndox
ma. 19 Ndox ma di walangaan, ba mëdd
tund yu kawe ya fépp fu asamaan tiim.
20 Muy yokku, di yokku, ba gëna kawe
tund ya lu mat fukki xasab ak juróom.
21 Mboolem mbindeef mu daan dox ci
kaw suuf dee na ca. Picc yi ak jur gi ak
rabi àll yi ak lépp luy raam ci kaw suuf
dee na, ñoom ak nit ñépp. 22 Mboolem
mbindeef muy boroom bakkan ci kaw
suuf a bokk dee. 23 Luy dund ci àddina
daldi sànku, ba nit ak jur ak luy raam
ak luy naaw— lépp la Aji Sax ji raafal ci
àddina. Nóoyin rekk a des, moom ak ña
àndoon ak moom ca gaal ga.
24 Ndox mi nag di wal-wali ci kaw suuf
diirub téeméeri fan ak juróom fukk.

8

Nóoyin génn na gaal gu mag ga

1 Ci biir loolu Yàlla xalaat na Nóoyin
ak li mu nekkal ci gaal gi, di rabi àll yi
ak jur gi. Yàlla daldi yebal ngelaw, mu
wal kaw suuf, ba ndox yi wàcc. 2 Bëti
ndox ya ca xóote ya dafa taxaw, bunti
ndoxi asamaan tëju, taw bi dal. 3 Ci kaw
loolu ndox mi taa ci suuf di wàññiku. Bi
téeméeri fan yi ak juróom fukk matee
nag, ndox ma gëna néew. 4 Ba juróom
ñaareelu weer wa amee fukki fan ak
juróom ñaar, gaal gaa nga teereji tundi
Araraat. 5 Ndox may wàññiku rekk ba
ca fukkeelu weer wa. Keroog ba fukkeelu
weer wa teroo, ca la njobbaxtali tund ya
tàmbalee feeñ.
6 Teg nañu ca ñeent fukki fan, Nóoyin
doora ubbi poroxndoll, ba mu sàkkaloon
gaal ga, 7 daldi yebal ab baaxoñ, muy
naaw, di dem ak a dikk, ba ndox mi fendi
ci kaw suuf. 8 Mu teg ca yebal pitax,
ba xam ndax ndox mi ci suuf fer na.
9 Teewul pitax ma gisul fenn fu mu tag,
ndax ndox mi muur na suuf sépp. Mu
délsi nag fa moom ca gaal ga. Nóoyin
tàllal loxoom, jàpp ko dugal ci biir fi
wetam. 10 Négandiku na juróom ñaari
fan, doora yebalaat pitax ma. 11 Ba mu
délsee ca ngoon, indaalewul lu moy xobu
oliw wu tooy wu keppe ca sàll wa. Nóoyin
xam ne ndox mi taa woon ci suuf, fer na.
12 Mu négati juróom ñaari fan, bàyyiwaat
pitax ma. Boobu yoon nag délsiwaatul ca
moom.
13 At ma Nóoyin amee juróom benni
téeméeri at ak benn, keroog benn fanu
weer wa jëkk, ndox ma taa woon ca
suuf daldi fendi. Nóoyin ubbi kubeer ga,
xool, ba gis ne kaw suuf sépp wow na.
14 Keroog ñaar fukki fan ak juróom ñaar
ca ñaareelu weer wa, ca la suuf si doora
wow koŋŋ.
15 Ba loolu amee Yàlla ne Nóoyin:
16 «Génnal gaal gi, yaak sa soxna
ak say doom ak say soxnay doom.
17 Génnewaaleel lépp luy xeetu mbindeef
mu ngeen àndal: picc yi ak bàyyima
yi ak luy raam, ñu fulandiwu ci kaw
suuf, daldi giir te bare.» 18 Nóoyin daldi
génn, moom aki doomam ak soxnaam
ak soxnay doomam ya. 19 Rabi àll yi ak
luy raam ak luy naaw ak luy dox ci kaw
suuf— lépp génne ca gaal ga, lu ci nekk
ak wirgoom.

[20] Naka la Nóoyin génn, daldi sàkkal
Aji Sax ji sarxalukaay, màggale ko ko.
Mu sàkk nag ci mboolem rab wu set
ak mboolem picc mu set, jébbal Yàlla
ca sarxalukaay ba, muy saraxu rendi-
dóomal. [21] Ci kaw loolu xetug jàmm gillee
ca sarax sa, yéeg fa Aji Sax ja. Booba la
wax ci xolam ne: «Dootuma rëbb suuf
mukk ndax nit, doonte ba muy ndaw lay
dale xinte lu ñaaw ci xolam. Dootuma
boole fàdd mukk lépp luy dund, nii ma
ko defe.
[22] Li feek suuf di suuf,
dootu jiwooy dakk mbaa ngóob,
te du sedd aku tàngoor,
du nawet it mbaa noor,
mbaa guddeek bëccëg.»

9

Yàlla fas na kóllëre ak Nóoyin

[1] Ci kaw loolu Yàlla barkeel Nóoyin
aki doomam ne leen: «Giirleen te bare,
ba fees àddina. [2] Mboolem rabi àll yi
ak njanaawi asamaan ak ndëgmeent yi
ci suuf, ak jëni géej yépp, dinañu leen
ragal lool. Teg naa leen ci seeni loxo.
[3] Man ngeena dunde boroom bakkan
yooyu yépp. Jagleel naa leen bindeef
yooyu yépp, ni ma leen jagleele woon
gàncax.
[4] «Waaye buleen lekk yàpp wu ànd ak
deret, ndaxte dund a ngi ci deret. [5] Seen
dundu nit itam, mu ngi ci seen deret, kon
kat, képp ku tuur seen deret dinaa ko ko
topp. Te it mala mu ci rey nit dinaa ko
ko topp, ni may toppe nit. Dinaa topp ku
nekk deretu moroomam.
[6] Ku tuur deretu nit,
na nit tuur deretam,
ngir melokaanu boppam
la Yàlla sàkke nit.
[7] Yeen nag, giirleen te bare, fulandiwu ci
kaw suuf te fees ko.»
[8] Yàlla nag wax Nóoyin ak doomam, yi
mu àndal, ne leen: [9] «Bés niki tey fasal
naa sama bopp kóllëre sama diggante ak
yeen ak seen askan, [10] fas ko it sama dig-
gante ak mboolem mbindeef mu ngeen
àndal, muy picc akug jur mbaa rabi àll—
lépp daal lu génnandoo ak yeen ci gaal gi,
di lépp luy dund ci kaw suuf. [11] Ni may
faseek yeen kóllëre nii la:
Deesatul boole bindeef yépp, faat ci
mbënn mukk.
Du menn mbënn mu deeti faagaagal
àddina.»
[12] Yàlla neeti: «Kóllëre gi may fas
ak yeen ak mboolem mbindeef mu
ànd ak yeen, day sax ba fàww te liy
màndargaam mooy lii: [13] def naa sama
xon ci niir yi, muy màndargaal kóllëre,
gi dox sama diggante ak àddina.
[14] «Saa su ma dajalee niir yi ci jaww ji,
ba xon gi feeñ ci niir yi, [15] damay daldi
xalaataat kóllëre, gi ma fas sama dig-
ganteek yeen ak mboolem xeeti bindeef,
su ko defee ndox dootu sabab mbënn
muy faagaagal lépp luy dund. [16] Xon
gi day nekk ci biir niir yi, ma di ko
gis, di xalaat kóllëre, gi ma fas fàww,
sama diggante, man Yàlla, ak mboolem
xeetu mbindeef mu nekk ci kaw suuf.»
[17] Ci kaw loolu Yàlla ne Nóoyin: «Loolu
mooy màndargaal sama kóllëre, gi ma
fas ak mboolem mbindeef mu nekk ci kaw
suuf.»

Mbirum Nóoyin ma aki doomam

[18] Doomi Nóoyin yu góor, yi génne ci
gaal gi, ñooy: Sem, Xam ak Yafet; Xam
mooy baayu Kanaan. [19] Ñooñu ñooy ñetti
doomi Nóoyin yu góor, te ci ñoom la
àddina sépp soqikoo.
[20] Nóoyin ab beykat la woon. Mu
nekk nag ci njëmbatum reseñ. [21] Mu
am bés mu naan biiñ, ba màndi, tëdd ci
xaymaam, daldi sàgganu.
[22] Ba loolu amee Xam, baayu Kanaan,
gis céri baayam, génn waxi ko Sem ak
Yafet ca biti. [23] Sem ak Yafet ànd, jël
malaan, teg ko ci seeni mbagg, doxe
gannaaw ba agsi, doora sàng seen céri
baay. Dañoo dummóoyu, ba gisuñu seen
céri baay.
[24] Màndite ma giif, Nóoyin yewwu,
daldi yég ni xale bi def ak moom. [25] Ba
mu ko defee mu ne:
«Yal na Kanaan torox,
bay jaamu jaami doomi ndeyam.»
[26] Mu dellu ne:
«Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Sem,
yal na Kanaan dib jaamam.

27 Yal na Yàlla lawal askanu Yafet,
dëël ko ci xaymay Sem,
te Kanaan di seen jaam.»
28 Gannaaw ba mbënn ma wéyee,
Nóoyin dundaat na ñetti téeméeri at ak
juróom fukk (350). 29 Nóoyin dund na
juróom ñeenti téeméeri at ak juróom
fukk (950), doora faatu.

Askanu doomi Nóoyin

10

(Saar 10.1—11.9)

Xeet yi sosoo ci doomi Nóoyin

1 Askanu doomi Nóoyin mooy lii. Gan-
naaw ba mbënn ma wéyee, Sem ak Xam
ak Yafet am nañu ay doom.

Li jëm ci askanu Yafet

2 Doomi Yafet yu góor ñii la: Gomeer ak
Magog ak Madéy ak Yawaan ak Tubal ak
Meseg ak Tiraas. 3 Doomi Gomeer yu góor
di Askenas, Rifaat ak Togarma. 4 Doomi
Yawaan yu góor di Elisa ak Tarsis ak Kitim
ak Dodanim. 5 Ñi sosoo ci ñoom ñoo law
ca wàllaa géej, meññ nag ay xeet ci seeni
suuf, xeet wu ci nekk ak làkkam, def it ay
làng ci seen biiri xeet.

Li jëm ci askanu Xam

6 Doomi Xam yu góor ñoo di ñii: Kuus
ak Misrayim ak Puut ak Kanaan. 7 Doomi
Kuus yu góor di Seba ak Awila ak Sabta
ak Raama ak Sabteka. Doomi Raama yu
góor di Saba ak Dedan.
8 Kuus moom itam jur Namróot, ki
jëkk di jàmbaar ju siiw ci kaw suuf,
9 mu doonoon rëbbkat bu maga mag.
Looloo waral ñu naan: «Mbete Namróot,
rëbbkat bu maga mag ba.» 10 Dëkk yiy
péeyi nguuram ñoo di: Babel ak Ereg ak
Akàdd ak Kalne, gi ci réewu Sineyaar.
11-12 Ca réew mooma la Namróot jóge
dem Asur, sanc dëkk bu mag boobee di
Niniw, ak dëkk yooyee di Reyobot Ir ak
Kala, ba Resen, gi ci diggante Niniw ak
Kala.
13 Misrayim nag mooy maami Luddeen
ñi ak Anameen ñi ak Leyabeen ñi ak
Naftuyeen ñi 14 ak Pataruseen ñi ak
Kasluyeen, ñooñee waa Filisti bàyyikoo
ca seen réew; ak it Kaftoreen ñi.
15 Kanaan moo taawloo Sidon, teg ca
Ett, 16 te mooy maami Yebuseen ñi ak
Amoreen ñi ak Girgaseen ñi 17 ak Eween
ñi ak Arkeen ñi ak Sineen ñi, 18 ak
Arwàddeen ñi ak Semareen ñi ak Ama-
teen ñi. La ca tegu làngi Kanaan tasaaroo.
19 Kemu suufas Kanaaneen ña, mu ngi
tàmbalee Sidon, jaar weti Gerar, dem ba
Gasa, wuti Sodom ak Gomor ak Atma ak
Ceboyim, daldi teeri Lesa.
20 Ñooñu ñooy askani Xam, askan wu ci
nekk ak làngam ak làkkam, di ay xeet ci
seeni réew.

Li jëm ci askanu Sem

21 Sem, miy magu Yafet, jur na moom
itam ay doom yu góor. Mooy maami Eber
ak askanam. 22 Doomi Sem yu góor ñii
la: Elam ak Asur ak Arpagsàdd ak Ludd
ak Aram. 23 Góor ñi Aram jur ñii la: Uus
ak Xuul ak Geter ak Maas. 24 Arpagsàdd
jur Sela, Sela jur Eber; 25 Eber moom, jur
ñaari doom yu góor, kenn ki tudd Peleg
(mu firi Séddlikoo), ndaxte ci jamonoom
àddina dafa séddlikoo woon. Rakku
Peleg mooy Yogtaan.
26 Yogtaan a jur Alamodàdd ak Selef
ak Asarmawet ak Yera 27 ak Adoram ak
Usal ak Digla 28 ak Obal ak Abimayel ak
Saba 29 ak Ofir ak Awila ak Yobab. Ñooñu
ñépp di doomi Yogtaan yu góor. 30 Ña nga
dëkkoon ca wàllu Mesa, ga wuti Sefar, di
diiwaanu tund ya ca penku.
31 Ñooñoo askanoo ci Sem, askan wu ci
nekk ak làngam ak làkkam, di ay xeet ci
seeni réew.
32 Làngi doomi Nóoyin yu góor a
ngoogu, làng gu nekk ak askanam, ñu
diy xeet. Ci ñoom la xeet yépp jóge
tasaaroo ci kaw suuf, gannaaw ba mbënn
ma wéyee.

11

Yàlla safaan na làkku àddina, mu jaxasoo

1 Ca ndoorte la nag waa àddina sépp a
bokkoon wenn làkk, seeni wax di benn.
2 Bi nit ñi toxoo, jëm penku, dañoo gis ag
joor ci réewu Sineyaar, ñu sanc fa. 3 Ñu
ne: «Ayca nu defar ay móol yu ñu lakk
cib taal, ba mu ñor.» Ci kaw loolu ñu

def móol ya doji tabax, taqalee ko koltaar,
4 daldi ne: «Ayca nu tabax ab dëkk bu
taax ma bëtt asamaan; kon dinanu am
woy, te dunu tasaaroo ci kaw suuf.»

5 Ba ñu noppee Aji Sax ji wàcc, xoolsi
dëkk bi ak taax, mi doom aadama yi
tabax. 6 Aji Sax ji da ne: «Su ñu tàmbalee
nii, di menn mbooloo te bokk wenn làkk,
kon dara dootu leen të. 7 Ayca nu wàcc,
safaan seen làkk, ba dootuñu déggoo.»

8 Ba loolu amee Aji Sax ji jële leen foofa,
tasaare leen ci kaw suuf sépp, ñu yemale
fa dëkk ba ñu doon tabax. 9 Looloo tax
ñu tudde dëkk ba Babel (mu firi Safaan),
ndax foofa la Aji Sax ji safaane làkku
àddina sépp, mu jaxasoo, te fa la leen
tasaaree ci kaw suuf sépp.

Askanu Sem, maamu Ibraam

(Saar 11.10-26)

10 Askanu Sem mooy lii. Sem am na
téeméeri at, doora jur Arpagsàdd, fekk
na mbënn ma wees, ba mu am ñaari
at. 11 Arpagsàdd juddu na, Sem dundaat
juróomi téeméeri at (500), juraat ay doom
yu góor ak yu jigéen.

12 Arpagsàdd am fanweeri at ak
juróom, jur Sela. 13 Sela juddu na,
Arpagsàdd dundaat ñeenti téeméeri at
ak ñett (403), juraat ay doom yu góor ak
yu jigéen.

14 Sela am fanweeri at, jur Eber. 15 Eber
juddu na, Sela dundaat ñeenti téeméeri
at ak ñett (403), juraat ay doom yu góor
ak yu jigéen.

16 Eber am fanweeri at ak ñeent, jur
Peleg. 17 Peleg juddu na, Eber dundaat
ñeenti téeméeri at ak fanweer (430),
juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.

18 Peleg am fanweeri at, jur Rew. 19 Rew
juddu na, Peleg dundaat ñaar téeméeri at
ak juróom ñeent (209), juraat ay doom yu
góor ak yu jigéen.

20 Rew am fanweeri at ak ñaar, jur
Serug. 21 Serug juddu na, Rew dundaat
ñaar téeméeri at ak juróom ñaar (207),
juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.

22 Serug am fanweeri at, jur Naxor.
23 Naxor juddu na, Serug dundaat ñaar
téeméeri at, juraat ay doom yu góor ak
yu jigéen.

24 Naxor am ñaar fukki at ak juróom
ñeent, jur Teraa. 25 Teraa gane na
àddina, Naxor dundaat téeméeri at ak
fukk ak juróom ñeent (119), juraat ay
doom yu góor ak yu jigéen.

26 Gannaaw ba Teraa amee juróom
ñaar fukki at, am na Ibraam ak Naxor ak
Aran.

Askanu Teraa, baayu Ibraam

(Saar 11.27—25.11)

27 Askanu Teraa mooy lii. Teraa mooy
baayu Ibraam[*] ak Naxor ak Aran. Aran
mooy baayu Lóot. 28 Gannaaw loolu Aran
faatu na lu jiitu faatug baayam Teraa,
ca réew ma mu juddoo, di Ur[†], dëkku
Kaldeen ña. 29 Ibraam ak Naxor jël nañu
ay soxna; soxnas Ibraam tudd Sarayi,
soxnas Naxor di Milka. Milka moomu,
moom ak rakkam ju jigéen Yiska, Aran ay
seen baay. 30 Sarayi moomu masuloona
am doom te it manu ko woona am.
31 Mu am bés Teraa ànd ak doomam
Ibraam ak sëtam Lóot, mi Aran di
baayam, ak Sarayi, soxnas Ibraam. Ñu
bokk jóge Ur gu Kaldeen ña, jëm réewu
Kanaan. Ba ñu demee ba Karan, daldi fay
sanc. 32 Teraa dund na ñaar téeméeri at
ak juróom (205), doora génn àddina, ñu
denc ko Karan.

12

Yàlla sant na Ibraam, mu gàddaay

1 Aji Sax ji moo waxoon Ibraam, ne ko:
«Jógeel sam réew, jóge ci say bokk ak sa
kër baay, te nga dem ca réew mi ma lay
won,
2 ma def la ngay cosaanal xeet wu yaa,
barkeel la,
màggal sa tur,
ngay buntu barke;
3 ku la ñaanal barke, ma barkeel,
ku la móolu it, ma alag,
te xeeti àddina sépp,
ci yaw lañuy barkeele.»

---

[*] **11:27** 11.27 Ibraam mii: Yàlla dina ko mujja tudde Ibraayma. Seetal ci 17.5. [†] **11:28** 11.28 Ur: dëkk bu yàggoon la, te bokkoon ci réew, mi ñu tudde Iraag léegi.

4 Ibraam daldi dem, na ko ko Aji Sax
ji waxe woon, Lóot topp ca. Ba Ibraam
di jóge Karan, booba am na juróom ñaar
fukki at ak juróom (75). 5 Ibraam ànd ak
soxnaam Sarayi ak Lóot, mi muy baay bu
ndaw ci moom. Mu yóbbaale nag alal,
ja mu dajale jépp, ak jaam, ya mu jënde
Karan. Ñu jóge fa, jublu réewu Kanaan.
6 Ba ñu agsee Kanaan, Ibraam dafa jàll
ca biir réew ma, ba àgg bérab bu sell,
ba féete ak Sikem, ca garab* gu mag, ga
ñuy wooye More. Booba fekk na waa
Kanaan a nga woon ca réew ma. 7 Ci kaw
loolu Aji Sax ji feeñu Ibraam ne ko: «Sa
askan wi soqikoo ci yaw laay jox réew
mii.» Ibraam nag daldi tabaxal Aji Sax,
ji ko feeñu, ab sarxalukaay.
8 Gannaaw loolu mu jóge fa, jëm tund,
wi féete Betel penku, samp fa xaymaam;
Betel féete ko sowu, Ayi féete ko penku.
Foofa itam Ibraam tabaxal na fa Aji Sax ji
sarxalukaay, tudd fa Aji Sax ji, wormaal
ko. 9 Ibraam bàyyikooti fa, aw yoonam,
jublu àllub Negew†.

Ibraam dem na réewum Misra

10 Ca jamono jooja xiif a amoon ca
réew ma, ba tax Ibraam dem réewum
Misra, toogi fa, ndax xiif bu metti la woon.
11 Naka lay jub Misra, daldi ne soxnaam
Sarayi: «Déglu ma, xam naa ne ku rafet
nga. 12 Bu la waa Misra gisee, dinañu ne
sama soxna nga. Te dinañu ma rey, nga
des. 13 Kon nag ngalla waxal ne sama
jigéen nga, ba tax ma am jàmm; su ko
defee dees na ma bàyyi, ma dund, te di la
ko gërëme.»
14 Ba Ibraam àggee Misra, waa Misra
gis ne jigéen ji mu àndal rafet na lool.
15 Jaraafi Firawna itam gis ko, di ko kañ ca
Firawna ndax taar ba, ñu daldi ko yóbbu
ca kër Firawna. 16 Firawna nag topptoo
Ibraam bu baax ndax moom, ñu may ko
ay gàtt ak ay nag, ay mbaam yu góor,
ak ay jaam yu góor ak yu jigéen, ak ay
mbaam yu jigéen aki giléem.
17 Teewul Aji Sax ji wàcce ca Firawna
ak waa këram jàngoro yu metti ndax
Sarayi, soxnas Ibraam. 18 Firawna woolu
Ibraam ne ko: «Li nga ma def nag? Lu
tax waxoo ma ne kii sa soxna la? 19 Lu
tax nga ne sa jigéen la, ba tax ma jël ko,
bëgg koo def sama jabar? Ayca, sa jabar
a ngoog, fabal te ne mott!» 20 Naka la
Firawna wax loolu ba noppi, daldi sant ay
dagam, ñu génne Ibraam réew ma, moom
ak soxnaam ak alalam jépp.

13

Ibraam ak Lóot teqlikoo nañu

1 Bi loolu amee Ibraam dafa jóge Misra,
moom ak soxnaam, yóbbaale alalam
jépp, daldi dem ca àllub Negew, Lóot
topp ca. 2 Ibraam nag amoon alal
ju bare diggante jur, xaalis ak wurus.
3 Gannaaw loolu mu awati yoonam, jóge
àllub Negew, jëm dëkk ba ñu naa Betel,
dem ba àgg ca bérab, ba mu jëkkoona
samp xaymaam, ci diggante Betel ak Ayi,
4 fa mu tabaxoon ab sarxalukaay. Ibraam
nag tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko.
5 Ci biir loolu Lóot, mi mu àndal, moom
it yor jur gu gudd ak gu gàtt aki xayma,
6 ba tax xajatuñu ca réew ma, ndax
seen alal dafa bare, ba manatuñu faa
bokk dëkk. 7 Loolu tax sàmmi Ibraam
ak sàmmi Lóot di jote. Rax ci dolli
Kanaaneen ñi ak Periseen ñi ña nga woon
ca réew ma.
8 Ba loolu amee Ibraam da ne Lóot:
«Waay waay, bu xuloo am sama dig-
ganteek yaw mbaa say sàmm ak samay
sàmm. Xanaa dunuy bokk nag? 9 Xanaa
àll bi newul yàmblaŋ ngay gis? Nan
teqlikoo, kay; boo demee càmmoñ, ma
dem ndijoor; boo demee ndijoor, ma dem
càmmoñ.»
10 Ba mu waxee ba noppi, Lóot dafa
xool, gis joor, gi wër dexu Yurdan gépp,
màndi ndox. Ndax laata Aji Sax jiy tas
dëkk yu ñuy wax Sodom ak Gomor, àll
bi jëm Sowar dafa naatoon, ni réewum
Misra naate, ba faf mel ni toolub Aji
Sax ja*. 11 Ba mu ko defee Lóot tànn
jooru Yurdan gépp, daldi toxu jëm penku.
Noonu lañu teqlikoo. 12 Ibraam dëkke

* **12:6** 12.6 Xeetu garab la gu ñuy wax terebent. † **12:9** 12.9 àllub Negew: mu nga féete Kanaan bëj-saalum, nekk ca yoonu Misra. Li muy tekki mooy «wowaay». * **13:10** 13.10 Tool booba mooy Àjjana, fa Yàlla jëkkoona dëkkal Aadama ak Awa.

réewu Kanaan, Lóot sance dëkk ya ca
jooru Yurdan, daldi toxal xaymaam, samp
ko Sodom. 13 Waaye waa Sodom ñu bon
lañu woon, te mana moy Aji Sax ji lool.

Digeb Aji Sax ja ak Ibraam

14 Gannaaw ba Lóot teqlikook Ibraam,
Aji Sax ji wax na Ibraam ne ko: «Téenal
foofu nga taxaw, te séenu bëj-gànnaar ak
bëj-saalum ak penkook sowu, 15 ndaxte
réew, mi ngay gis mépp, yaw laa koy may
ba fàww, yaak askan wi soqikoo ci yaw.
16 Dinaa leen yokk, ba ñu tollu ni feppi
suuf, ba feppi suuf gëna neexa wañ sa
askan. 17 Jógal wër réew mi mépp, ba
mu daj, ndax yaw laa koy may.»

18 Ba mu ko defee Ibraam sempi xaymaam, ñëw dal Ebron ca garab yu mag ya ca toolub Mamre, daldi fay tabaxal Aji Sax ji sarxalukaay.

14

Ibraam wallu na Lóot

1 Ca jamonoy Amrafel buurub Sineyaar,
ak Aryog buurub Elasaar, Kedorlamer
buurub Elam, ak Tidal buurub Goyim,
2 ànd nañu, dal ci kaw ñoom Bera bu-
urub Sodom, ak Birsa buurub Gomor,
ak Sineyab buurub Atma, ak Semeber
buurub Ceboyim, ak it buuru dëkk ba ñuy
wax Bela, mooy Sowar ba tey. 3 Ñooñoo
booloo woon ca xuru Sidim, mooy géeju
Xorom gi léegi. 4 Fekk na diiru fukki at
ak ñaar Kedorlamer moo leen yilifoon,
teewul ca fukkeelu at ma ak ñett ñu fippu.

5 Ca déwén sa Kedorlamer ak buur ya
faroon ak moom, dem dàq Refayeen ña ca
Àsterot Karnayim, ak Suseen ña ca Am,
ak Emeen ña ca jooru Kiryaatayim, 6 ak
Oreen ña ca seen tund wa ñuy wax Seyir.
Da leena dàq ba ca garabu Paran gu mag
ga ca wetu màndiŋ ma. 7 Ñu jóge fa nag,
waññiku, dem En Mispat, di Kades ba tey,
daldi teg mboolem réewum Amalegeen
ña tànk, boole ca song Amoreen ña dëkk
Asason Tamar.

8 Ci kaw loolu buurub Sodom génn,
mook buurub Gomor ak buurub Atma ak
buurub Ceboyim ak buuru Bela, di Sowar
ba tey, ñoom ñépp daldi làng, nara xare
ca xuru Sidim, 9 di sot ñoom Kedorlamer
buurub Elam, ak Tidal buurub Goyim,
ak Amrafel buurub Sineyaar, ak Aryog
buurub Elasaar. Ñeenti buur di xareek
juróom.

10 Waaye xuru Sidim woowu dafa
feesoon dell aki pax aki kàmbi koltaar.
Ba mu ko defee buuri Sodom ak Gomor
di daw, far daanu ca kàmb ya. Ña ca des
daw ba ca tund ya. 11 Ña leen dàq nag, jël
alalu Sodom ak Gomor yépp, nanguwaale
seen dund bépp boole ca, daldi dem seen
yoon. 12 Booba lañu yóbbu Lóot ma dëkk
Sodom, te Ibraam di baayam bu ndaw. Ci
biir loolu ñu yóbbaale li mu amoon lépp,
dem.

13 Ba loolu xewee, kenn ci ñi ñu jàppoon rëcc, ñëw ci Ibraam miy ab Ebrë, wax ko ko. Fekk na mu dëkk ca wetu garab yu mag ya woon ca toolub Mamre, ma dib Amoreen, di mbokk mu jege ci Eskol ak Aner, ñoom ñi doon wóllërey Ibraam.

14 Ba Ibraam déggee ne jàpp nañu Lóot
ma muy baayam bu ndaw, fa saa sa daa
dajale dagam, yi juddoo këram te tollu
ci ñetti téeméer ak fukk ak juróom ñett
(318), ñu dàq buur ya ba dëkk ba ñuy wax
Dan. 15 Ibraam dafa xàjjale mbooloom,
dal ci kaw buur ya guddi, dàq leen,
topp ci ñoom ba Koba, ca bëj-gànnaaru
Damaas. 16 Ibraam nag délloosi alal ja
jépp, nangu Lóot, mook alalam, ak jigéen
ña ak ñeneen, ña ñu jàppoon.

Melkisedeg ñaanal na Ibraam barke

17 Gannaaw ba Ibraam dàqee Kedor-
lamer ak buur ya àndoon ak moom, ba
délsi, buurub Sodom dafa génn, gatandu
ko ca xur wa ñuy wax Sawe, ñu di ko
wooye xuru Buur ba tey. 18 Ci kaw
loolu Melkisedeg* buurub Salem, mi doon
sarxalkatu Yàlla Aji Kawe ji, daldi ñëw,
indi mburu ak biiñ. 19 Mu ñaanal Ibraam
ne ko:

«Yaw Ibraam, Yàlla na la Yàlla Aji Kawe ji
barkeel,
moom mi sàkk asamaan ak suuf!
20 Waaye jaaraamaa Yàlla Aji Kawe ji,
moom mi la dumaal say noon!»

* **14:18** 14.18 Melkisedeg mu ngi tekki «buuru njubte».

Ba loolu amee Ibraam sàkk fukkeelu la
mu lël lépp, jox ko.

21 Gannaaw loolu buurub Sodom wax
Ibraam ne ko: «Jox ma nit, ñi nga jàpp,
te nga fab alal ji.» 22 Ibraam nag wax
buurub Sodom ne ko: «Man yékkati naa
sama loxo, Yàlla Aji Sax ju Kawe ji seede,
moom mi sàkk asamaan ak suuf, 23 nee
naa: duma jël ci yaw dara, du puso, bi
gëna tuut sax, su ko defee doo mana wax
ne yaa ma taxa am alal. 24 Duma jël dara,
lu wees li sama nit ñi lekk ba noppi ak
sama wàllu farandoo yi, di Aner ak Eskol
ak Mamre, ñoom it, nañu jot seen wàll.»

15

Yàlla fas na ak Ibraam kóllëre

1 Gannaaw ba loolu wéyee kàddug Aji
Sax ji dikke na Ibraam wax jii ci peeñu,
mu ne ko: «Yaw Ibraam, bul ragal dara;
man maay sa kiiraay, te sa yool dina
màgg lool.» 2 Ibraam ne ko: «Boroom bi,
yaw Aji Sax ji, ana loo may may nag? Man
awma doom sax, te ki wara donn sama
alal moo di Elyeser, miy waa Damaas.»
3 Ibraam teg ca ne: «Mayoo ma giir, te
it jaam bu juddoo sama kër moo may
donn.»

4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ko, ne ko:
«Du moom moo lay donn, waaye ku sosoo
ci sa geño moo lay donn.» 5 Loolu wees
Aji Sax ji yóbbu ko ci biti ne ko: «Xoolal
asamaan, te wañň biddiiw yi, ndegam
man nga ko.» Mu dellu ne ko: «Noonu
la sa askan di tollu.» 6 Ibraam nag gëm
na Aji Sax ji, ba tax Aji Sax ji wañňal ko
ngëmam ag njub.

7 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax ko ne
ko: «Man maay Aji Sax, ji la génnee Ur,
ga ca Kaldeen ña, ngir may la réew mii,
nga moom ko.» 8 Ibraam ne ko: «Yaw Aji
Sax ji sama Boroom, nan la may wóore ne
maa koy moom?» 9 Aji Sax ji ne ko: «Jëlal
wëlluw ñetti at ak bëyu ñetti at ak kuuyu
ñetti at, boole ci pitaxu àll ak xati mu
ndaw.» 10 Ibraam boole yooyu yépp, rey,
lu ci nekk mu dagg ko ci digg bi, dog bu
nekk janook moroom ma, waaye daggul
picc ya. 11 Ba mu ko defee ay tan jóge ca,
dal ca kaw yàpp wa, Ibraam nag dàq leen.

12 Ba jant bay so, ngëmment lu réy a
ko jàpp, tiitaange lu mag, ànd ak lëndëm
gu ne këruus, ne milib ci kawam. 13 Aji
Sax ji wax Ibraam ne ko: «Déglul bu baax
li ma lay wax: sa askan dinañu nekk ay
doxandéem ci réew mu ñu moomul, ñu
def leeni jaam, sonal leen diiru ñeenti
téeméeri at. 14 Waaye waa réew moomu
leen di def ay jaam, dinaa leen àtte.
Gannaaw loolu sa askan dina ca génn,
ànd ak alal ju bare. 15 Yaw nag dinga
gudd fan lool, doora nelaw, ñu denc la,
nga fekki say maam ci jàmm. 16 Say sët-
sëtaat ay délsi fii bu seen jamono jotee,
ndaxte bàkkaaru Amoreen ñi* jéggeegul
dayo.»

17 Ba jant sowee, ba guddi jot, njaq luy
saxar, ànd ak jum buy tàkk, daldi jaar
ci diggante dogi yàpp yooyu. 18 Keroog
Aji Sax ji fas na kóllëre digganteem ak
Ibraam, ne ko: «Askan wi soqikoo ci
yaw laa jox réew mii dale ci dexu Misra,
ba ca dex gu mag googee di Efraat,
19 mooy réewu Keneen ñi ak Keniseen
ñi ak Kadmoneen ñi 20 ak Etteen ñi ak
Periseen ñi ak Refayeen ñi, 21 boole ci
réewum Amoreen ñi ak Kanaaneen ñi ak
Girgaseen ñi ak Yebuseen ñi.»

16

Ismayla juddu na

1 Sarayi amul woon doom ak boroom
këram Ibraam. Waaye fekk na mu am
jaam bu juddoo Misra te tudd Ajara.
2 Sarayi ne Ibraam: «Li am mooy Aji Sax
ji deful ma am doom. Kon ngalla waay,
dëkkool sama jaam bi, ndax Yàlla def, mu
amal ma doom ju góor.» Ibraam nag dégg
la Sarayi wax. 3 Looloo ngi am, gannaaw
ba Ibraam dëkkee fukki at ca réewu
Kanaan. Sarayi daldi jël Ajara, jaamam
bi juddoo Misra, jox ko jëkkëram Ibraam,
ngir mu dëkkoo ko. 4 Loolu wees Ibraam
dëkkoo Ajara, mu daldi ëmb. Ajara yég
ne ëmb na, indi nag yabeel digganteem
ak sangam Sarayi.

* **15:16** 15.16 Amoreen ñi: ñoo jëkkoona moom réewu Kanaan.

5 Sarayi nag wax Ibraam ne ko: «Tooñ
gi ma Ajara di tooñ, yaa ma ko yóbbe!
Maa la jox sama jaam, ngir nga dëkkoo
ko, naam, waaye moom, naka la yég
ne ëmb na rekk, daldi indi yabeel sama
digganteek moom. Kon yal na ma Aji Sax
ji àtteek yaw!» 6 Ibraam wax Sarayi ne
ko: «Sa jaam a ngoog ci say loxo, def ko
lu la neex.» Sarayi nag di torxal Ajara, ba
mu daw, ba soreek moom.

7 Ba mu dawee, malaakam Aji Sax ja gis
ko fu dend akub bëtu ndox ca màndiŋ
ma, mooy bëtu ndox, ba ca yoonu Sur.
8 Mu ne ko: «Yaw Ajara, jaamu Sarayi bi,
foo bàyyikoo nii? Ak foo jëm?» Mu ne
ko: «Damay daw ba fu soreek sama sang
Sarayi.»

9 Malaakam Aji Sax ja ne ko: «Dellul ca
sa sang, te nga yem ciy loxoom.» 10 Mu
teg ca ne ko: «Dinaa yokk sa askan lool,
ba kenn du leen mana waññ,» 11 tegaat ca
ne ko:

«Léegi jigéenu wérul nga, te dinga am doom ju góor;
nanga ko tudde Ismayla (mu firi Yàlla dégg na),
ndax Aji Sax ji yég na sa naqar.
12 Ismaylaay tiiñe, ni mbaamu àll mu deesul not,
di noonoo ñépp, ñépp noonoo ko.
Mooy sanc fu muy jàkkaarlook bokkam yépp.»

13 Ajara nag tudde Aji Sax ji wax ak
moom, Ata El Roy (mu firi Yaa di Yàlla jiy
gis), ndaxte da ne: «Moo man! Moona gis
naa Yàlla, moom it mu gisal ma boppam
de!» 14 Loolu moo tax ñu tudde teen
booba teenu Laxay Roy (mu firi teenu Aji
Dund ji may gis); mu nga nekk diggante
Kades ak Beret.

15 Ba loolu weesee Ajara amal Ibraam
doom ju góor. Ibraam tudde doom ji
Ismayla. 16 Ba Ajaray am Ismayla, Ibraam
a ngi tollu woon ci juróom ñett fukki at
ak juróom benn (86).

17

Yàlla soppi na turu Ibraam

1 Ba Ibraam amee juróom ñeent fukki
at ak juróom ñeent (99), am na bés Aji
Sax ji feeñu ko ne ko: «Man maay Yàlla
Aji Man ji. Topp ma te mat sëkk. 2 Dinaa
feddli sama kóllëre ak yaw, yokk la bu
baax.»

3 Ibraam dégg loola, daldi sujjóot. Yàlla
wax ak moom ne ko: 4 «Man ci sama
wàllu bopp, kóllëre gi ma fas ak yaw
mooy lii. Dinga nekk maamu xeet yu
baree bare. 5 Te tuddatuloo Ibraam; léegi
yaa di Ibraayma (mu firi Maamu ñu bare),
ndax maa la def ngay maamu xeet yu
baree bare. 6 Dinaa la defal njaboot gu
ne xas, ay xeet sosoo ci yaw, ba ay buur
soqikoo ci yaw. 7 Te dinaa feddli sama
kóllëre, gi ci sama diggante ak yaw, yaak
sa askan, muy kóllëre guy sax maasoo
maas ba fàww. Maay doon sa Yàlla,
yaak sa askan. 8 Te réew mi nga doon
ab doxandéem léegi, muy réewu Kanaan
mépp, jox naa la ko, yaak sa askan, ngeen
moom ko fàww. Te dinaa doon seen
Yàlla.»

Xaraf màndargaal na kóllëreg Yàlla

9 Gannaaw loolu Yàlla waxaat na
Ibraayma ne ko: «Yaw nag, sàmmal sama
kóllëre, yaak sa askan ak say sët ak say
sëtaat. 10 Kóllëre gi ma fas ak yaw, te nga
war koo sàmm, yaak sa askan, li mu laaj
mooy lii: góor gu nekk ci yeen, war naa
xaraf. 11 Xaraf mooy màndargaal kóllëre
googu ma fas ak yeen. 12 Xale bu góor,
bu amee juróom ñetti fan war naa xaraf.
Képp kuy góor ci seen maasoo maas, war
naa xaraf, ba ci jaam bu juddoo sa kër,
mbaa ku ñu jënd ci sa xaalis, ak bépp
doomu doxandéem boo jurul. 13 Jaam bu
juddoo sa kër ak boo jënd, ñoom ñaar
ñépp, dees leen wara xarfal. Xaraf ay
màndargaal sama kóllëre ci seen yaram,
muy kóllëre gu sax fàww. 14 Góor gu
xaraful, ndax nanguwula xaraf, dees na
ko dagge ci biir xeetam, ndax sàmmul
sama kóllëre.»

15 Ba loolu weesee Yàlla waxaat na
Ibraayma, ne ko: «Sa soxna tuddatul
Sarayi; léegi moo di Saarata*. 16 Dinaa ko
barkeel, may la ak moom doom ju góor;

* **17:15** 17.15 Sarayi, Saarata neexoo na ak baatu ebrë biy tekki «lingeer, doomu buur».

dinaa ko barkeel moos, ba mu jaboote
xeet yu bare, te ay buuri xeet sax dinañu
soqikoo ci moom.»
17 Bi Ibraayma déggee loolu, daa su-
jjóot, ree. Booba ma nga naan ci xelam:
«Góoru téeméeri at, ndax dina mana am
doom waay? Te Saarata, mi am juróom
ñeent fukki at (90) sax, manati naa am
doom a?» 18 Ibraayma ne Yàlla: «Moo,
tee ngaa saxal Ismayla rekk te ànd ak
moom?»
19 Yàlla ne ko: «Waaw, waaye du tere
sa soxna Saarata amal la doom ju góor,
nga tudde ko nag Isaaxa. Dinaa fas ak
moom sama kóllëre, mu wéy ba ciy sëtam
ba fàww. 20 Bu dee ci wàllu Ismayla,
nangul naa la ba tey. Ndax kat dinaa ko
barkeel, jox ko njaboot gu yaa, yokk ko
bu baax. Dina jur fukki kilifa ak ñaar yu
mag, te dinaa ko defal mu sos xeet wu
yaa. 21 Waaye sama kóllëre nag, Isaaxa
laa koy fasool, moom Isaaxa, mi Saarata
di am, nëgëni déwén.» 22 Loola la Yàlla
wax Ibraayma, daldi fay bàyyikoo.
23 Ba loolu amee Ibraayma boole
doomam Ismayla, ak jaam, yi juddoo
këram yépp, ak ñi mu jëndoon ci xaal-
isam ñépp, góori waa këram ñépp, xarfal
leen ca bés ba, muy la ko Yàlla waxoon.
24 Ibraayma amoon na juróom ñeent
fukki at ak juróom ñeent (99), bi muy
xaraf; 25 doomam Ismayla am fukki at ak
ñett, bi ñu koy xarfal. 26 Bésub keroog
la Ibraayma xaraf, moom ak doomam
Ismayla 27 ak mboolem góori këram, muy
jaam ya fa juddoo mbaa ñu mu jënd ci ay
doxandéem, ñoom ñépp a ànd ak moom
xaraf.

18

Ibraayma ak ganam ña

1 Am na bés, Aji Sax ji feeñu Ibraayma
ca garabi Mamre yu mag ya. Booba
ma nga toogoon ca buntu xaymaam digg
njolloor. 2 Naka la siggi, gis ñetti nit, ñu
ne jimeet ci kanamam. Ibraayma gaawtu,
gatandu leen, sujjóotal leen. 3 Mu daldi
ne: «Sang bi, siyaare naa la. Ngalla waay,
bu ma romb. 4 Xaarleen, ñu indil leen
tuuti ndox, ngeen jàngu te nopplu ci ker
garab gi. 5 Maa ngi leen di indil dogu
mburu mu ngeen dëgërloo, ba mana topp
seen yoon, gannaaw nangu ngeena toog,
ma siyaare leen.» Ñu ne ko: «Waaw, baax
na.»
6 Ibraayma daldi gaaw, dugg biir xayma
ba, ne Saarata: «Gaawal, jël ñetti ndabi
sunguf su mucc ayib, not ko, def ko
mburu yu ndaw.» 7 Ibraayma nag daw
ca gétt ga, sàkk fa sëllu wu duuf te baax,
ñëw jox ko jaamam, mu gaaw togg ko.
8 Ibraayma taajal leen ndawal, la ñu togg,
ba mu sotti, indaaleel leen soow ak meew
mu bees. Ma nga taxaw ca seen wet ca
ker garab ga, ñuy lekk.
9 Ñu daldi ko laaj ne ko: «Ana sa
soxna Saarata?» Mu ne leen: «Mu ngi
ci biir.» 10 Kooka ne ko: «Nëgëni sii
déwén déy laay délsi, te sa soxna Saarata
dina am doom ju góor moos.» Bi muy
wax loolu, Saarataa ngi ci buntu xayma
bi ci gannaawam, di déglu. 11 Booba fekk
na Ibraayma ak Saarata doon mag, ba
màggat lool sax, te Saarata weesoon na
njurum doom. 12 Ci kaw loolu Saarata ree
ci suuf, daldi ne: «Man mu ñor xomm
mii, ndax man naa amati boobu bànneex,
te sama boroom kër it di mag?» 13 Aji Sax
ji daldi wax Ibraayma ne ko: «Lu Saarata
di ree, te naan: “Man mu màggat mii,
deeti naa am doom moos?” 14 Ana lu të
Aji Sax ji? Bu ñu ca àggee nëgëni déwén
déy, dinaa fi délsiwaat, te Saarata dina
am doom ju góor.» 15 Saarata dégg loolu,
daldi tiit, miim ko ne: «Reetaanuma de.»
Teewul Aji Sax ji ne ko: «Ree nga kay!»

Ibraayma tinul na waa Sodom

16 Gannaaw loolu gan ña jóge foofa,
tiim Sodom, di ko séentu. Ibraayma ànd
ak ñoom, di leen gunge. 17 Booba Aji
Sax jaa ngi wax naan: «Xanaa duma
nëbb Ibraayma li ma nar? 18 Ndax kat
Ibraayma dina sos xeet wu mag te am
doole, te xeeti àddina yépp ci moom
lañuy barkeele. 19 Moo tax ma tànn ko,
ngir mu sant ay doomam ak waa këram,
ñuy déggal Aji Sax ji, di jëfe yoon ak
njub. Noonu laay defale Ibraayma li ma
ko digoon.» 20 Aji Sax ji nag àddu ne:
«Bàkkaari Sodom ak Gomor bare na lool,

ba may dégg yuux, yi sababoo ci seen
moy. [21] Dinaa wàcc, seede ko, ba mu
wóor ne ñoo def lépp li sabab yuux yi,
am déet.»
[22] Gan ña nag dem, jublu Sodom,
Ibraayma moom taxaw ba tey fi kanam
Aji Sax ji. [23] Naka la Ibraayma jegeñsi, ne
ko: «Mbaa doo boole ku jub ak ku jubadi,
rey leen? [24] Su juróom fukk rekk jubee ca
dëkk bi, mbaa doo tas dëkk bi ba tey, tee
nga leena jéggal rekk ngir juróom fukk
ñu jub ña ca nekk? [25] Rikk bul yemale ku
jub ak ku jubadi, ba boole leen rey, loolu
jomb na la moos! Yaw miy àtte àddina
sépp kay, lu jub rekk ngay def!» [26] Aji Sax
ji ne ko: «Su ma gisee ci Sodom juróom
fukk ñu jub, dinaa jéggal waa dëkk bi
yépp ngir ñoom.»
[27] Ibraayma dellu ne: «Ma ñemee wax
ak yaw, Boroom bi, te duma dara ba dara
booloo jeex. [28] Waaye juróom fukk ñooñu
jub, su yéesee juróom rekk nag? Mbaa
doo tas dëkk bi ndax juróom ñi ci yées?»
Aji Sax ji ne ko: «Su ma fa gisee ñeent
fukk ak juróom ñu jub, duma ko tas.»
[29] Ibraayma dellu wax ne: «Su fa ñeent
fukk ñu jub rekk amee nag?» Aji Sax ji
ne ko: «Duma def dara ngir ñeent fukk
ñooñu.»
[30] Ibraayma dellooti ne: «Rikk Boroom
bi, bu ma mere. Dinaa ci teg lii. Su fa
fanweer ñu jub rekk amee nag?» Aji Sax
ji ne ko: «Su fa fanweer ñu jub amee, kon
duma def dara.»
[31] Ibraayma neeti: «Léegi ma ñemeeti
wax ak yaw boog, Boroom bi! Su ñu doon
ñaar fukk rekk nag?» Aji Sax ji ne ko:
«Kon duma ko tas ngir ñaar fukk ñooñu.»
[32] Ibraayma dellu neeti: «Ngalla Bo-
room bi, bul mer, ma wax bii yoon rekk te
noppi. Léegi su ñu dee fukk doŋŋ nag?»
Aji Sax ji ne ko: «Kon duma tas dëkk bi,
ndax fukk ñooñu jub.»
[33] Loolu la Aji Sax ji wax ak Ibraayma,
daldi dëddu. Ibraayma it ñibbi këram.

19

Bàkkaari waa Sodom

[1] Ba loolu amee ñaari malaaka ya
dikk Sodom ca ngoon, fekk Lóot toog
ca buntu dëkk ba[*]. Lóot séen leen,
jóg gatandu leen, daldi leen sujjóotal,
ne leen: [2] «Dégluleen ma, ngalla sang
yi, siyaare naa leen, tee ngeena dal ak
man, su ko defee ngeen jàngu, fanaan
ba suba, ngeen xëy topp seen yoon?» Ñu
ne ko: «Bàyyil, nu fanaan ci mbedd mi.»
[3] Lóot nag soññ leen, ba ñu dal këram,
mu ganale leen. Lóot da leena berndeel,
lakkal leen mburu mu amul lawiir, ñu
lekk.
[4] Teewul bala ñoo tëdd, góori Sodom,
mag ak ndaw, daldi jóge gox bu nekk,
ñëw yéew kër ga. [5] Ñu daldi woo Lóot
ne ko: «Ana góor ñi fi ñëw tey ci guddi?
Génneel nu leen fii, ndax nu mana àgg ci
ñoom.» [6] Lóot génn, fekk leen ca buntu
kër ga ca biti, daldi tëj bunt ba. [7] Mu ne
leen: «Bokk yi, ngalla buleen def lu bon
loolu waay! [8] Dégluleen, ma wax leen;
man, am naa ñaari doom yu jigéen, te
xamuñu góor. Mayleen ma, ma yót leen
leen, ngeen def leen lu leen neex. Rikk
buleen def góor ñii dara, ndaxte samay
gan lañu.» [9] Ñu ne ko: «Toppal fale!»
te naan: «Waay! Waa jii dal ci sunu
dëkk bi rekk, bëgg di fi àtte! Léegi nag
dinanu la def lu raw li nu bëggoona def
say gan.» Ñu song Lóot, ba nara dàjji
bunt ba. [10] Teewul gan ña yoor seeni loxo,
ñoddi Lóot ba ci biir, tëj bunt ba. [11] Ba
loolu amee ñu gumbaal nit ña nekkoon ca
buntu kër ga, mag ak ndaw, ñuy làmbatu
bunt ba, ba sonn, bàyyi.

Lóot génn na Sodom

[12] Ba loolu wéyee gan ña wax Lóot ne
ko: «Boo amee mbokk ci dëkk bi, muy
sa doom ju góor mbaa ju jigéen, mbaa
kuy denc sa doom— koo fi am, génne
ko fi, [13] ndax dinanu ko tas de. Aji Sax
ji dégg na jooytu yu réy, yi niti dëkk bi
sabab, ba tax mu yónni nu, ngir nu tas-si
ko.» [14] Lóot daldi génn, wax ak goroom,
ya naroona takk ay doomam yu jigéen,
ne leen: «Gaawleen gaaw, génn dëkk bi,

[*] **19:1** 19.1 ca buntu dëkk ba la pénc ma nekkoon, booy duggsi.

ndaxte Aji Sax ji dina ko tas.» Teewul ñu
defe ne day kaf.

15 Fajar a ngay xar, malaaka ya fuug
Lóot ne ko: «Gaawal gaaw, ànd ak sa
soxna ak sa ñaari doom yu jigéen yii, ba
bu Yàlla tasee dëkk bi, dungeen sànku.»
16 Lóot di tendeefal, gan ña jàpp ci loxo
bi, booleek soxnaam ak ñaari doomam
génne, làq leen ca gannaaw dëkk ba,
ndax yërmande ju Aji Sax ji am ci Lóot.
17 Ba ñu leen génnee, kenn ci ñoom ne
Lóot: «Dawal sa xélu bakkan, bul geestu,
bul taxaw fenn ci joor gi. Dawal ca tund
ya, bala ngaa dee.» 18 Lóot nag ne ko:
«Déet, sang bi! 19 Defal nga ma yiw,
yërëm ma lool, ba musal ma. Waaye
bala maa daw, ba àgg ca tund ya, musiba
mii man naa dal ci sama kaw, ma dee.
20 Gisuloo dëkk bale; jege na, te dëkk bu
tuut la, am déet? Ma daw, làquji fa boog,
ba mucc?» 21 Malaaka ma ne ko: «Waaw
baax na ba tey, duma tas dëkk boobu
ngay wax. 22 Nanga gaaw nag, làquji fa,
ndax duma mana def dara te àgguloo
ca.» Loolu moo tax ñu tudde dëkk boobu
Sowar (mu firi Bu tuut).

Yàlla tas na dëkk yooyu di Sodom ak Gomor

23 Ba jant bay fenk, Lóot dugg na
Sowar. 24 Aji Sax ji nag yuree ca asamaan
tamarax buy tàkk, muy taw ci kaw Sodom
ak Gomor, na ko Aji Sax ji dogale. 25 Mu
daldi tas mboolem dëkki joor ga, boole ca
nit ña ak gàncax gépp. 26 Ci kaw loolu
soxnas Lóot ne gees, jëmm ja far soppliku
xorom.

27 Ca ëllëg sa Ibraayma dafa teela jóg,
dem fa mu taxawoon jàkkaarlook Aji Sax
ji. 28 Naka la séentu Sodom ak Gomor ak
joor ga ba fa mu yem, gis nag saxar suy
gillee ci suuf, mel ni saxaru taalu ban.

29 Ndaxam bi Yàllay tas dëkki joor ga,
xalaat na Ibraayma, ba musal Lóot ca
dogalam boobee, keroog ba mu tasee
dëkk, ya Lóot daloon.

Mbirum Lóot ak doomam yu jigéen ya

30 Gannaaw loolu Lóot dafa ragala dëkk
Sowar, ba toxoo fa, ànd ak ñaari doomam
yu jigéen, sanci ca tund ya. Mu dëkk ci
xuntim xeer, moom ak ñaari doomam yu
jigéen.

31 Mu am bés, taaw bi wax rakk ji, ne
ko: «Sunu baay a ngii màggat, te fii fépp
amul góor gu nu mana séqal ci wàllu
séy, ni ko waa àddina yépp baaxoo defe.
32 Kon nanu def nii: danuy nàndal sunu
baay biiñ, tëdd ak moom, ngir sunu xeetu
baay du fey.» 33 Ca guddi ga ñu nàndal
seen baay biiñ, taaw ba dugg, tëdd ak
baayam, te Lóot yégul ba fa doom jay
tëdd ak ba muy jóg. 34 Ca ëllëg sa taaw
ba wax rakk ji, ne ko: «Man tëdd naa
ak sama baay biig; guddig tey it, danu
koy nàndalaat biiñ, su ko defee nga dugg
tëdd ak moom, ndax sunu xeetu baay du
fey.» 35 Guddi jot, ñu nàndalaat seen baay
biiñ, rakk ja dem tëdd ak baayam, te Lóot
yégul ba fa doom jay tëdd ak ba muy jóg.

36 Noonu la ñaari doomi Lóot def ak
seen baay, daldi cay doxe ëmb. 37 Taaw
ba am ca doom ju góor, tudde ko Mowab
(mu firi Jóge ci baay). Mowab moo sos
Mowabeen ñi. 38 Rakk ja moom it am
doom ju góor, tudde ko Ben Aami (mu firi
Sama doomu mbokk). Ben Aami moo sos
Amoneen, ñi fi nekk ba tey.

20

Lu jëm ci Ibraayma ak Abimeleg

1 Ba loolu amee Ibraayma dafa jóge fa
mu nekkoon, jublu àllub Negew, sanci
diggante Kades ak Sur, ba noppi ganeji
ay fan ca dëkk ba ñu naa Gerar. 2 Ba
Ibraayma àggee nag, da ne soxnaam
Saarata ab jigéenam la. Abimeleg buurub
Gerar daldi yónnee jëlsi Saarata. 3 Teewul
genn guddi Yàlla feeñu Abimeleg ci gént
ne ko: «Yaw dee nga ba noppi, ndax
jigéen, ji nga nangu, soxnas jaambur la.»
4 Loolu fekkul Abimeleg dëkkoo Saarata.
Mu wax Yàlla ne ko: «Sama Boroom,
mbaa doo bóom réew mi ci mbir mu
ñu doonul dara? 5 Du góor gi da maa
waxoon ne kii jigéenam la? Du jigéen ji
it da maa waxoon ne kooku càmmiñam
la? Fexewuma dara lu ñaaw te di ko tey
de!» 6 Yàlla ne ko ca gént ga: «Waaw, xam
naa ne li nga def du sa teyeef. Moo tax
man it mayuma la nga laal ko, di ma tooñ.

7 Léegi nag dellool góor gi soxnaam, ab
yonent la de, te dina la ñaanal, nga raw.
Waaye soo ko deful, na la bir ne dinga dee,
yaak sa waa kër yépp.»
8 Abimeleg jóg suba teel, woolu dagam
yépp, nettali leen loolu lépp, ñu tiit
lool. 9 Gannaaw loolu Abimeleg woolu
Ibraayma ne ko: «Li nga nu def nag?
Ndax dama laa tooñ, ba nga yóbbe ma
tooñ gu réye nii, man ak sama réew mi
mépp? Lii nga ma def de, waroo ko
woona def.» 10 Abimeleg teg ca ne ko: «Te
li nga def sax, lu la ci xiir?» 11 Ibraayma
ne ko: «Da di dama noon, amul kenn ci
réew mii ku ragal Yàlla, te dees na ma
rey ndax sama soxna. 12 Te moona dëgg
la sax, sama jigéen a, ndaxte danoo bokk
baay te bokkunu yaay, ma jël ko. 13 Te
bés, ba ma Yàlla génnee sama kër baay,
may wëndeelu, dama koo waxoon ne ko:
“Déglul, li ngay def soo ma bëggee xettli,
mooy lii: fépp fu nu dem, nanga wax ne
sa càmmiñ laa.”»
14 Ba mu waxee ba noppi, Abimeleg jël
ay xar aki nag ak ay jaam yu góor ak yu
jigéen, jox ko Ibraayma, daldi ko delloo
soxnaam Saarata. 15 Abimeleg ne ko:
«Sama réew mépp a ngi noonu, dëkkal
fu la neex.» 16 Gannaaw loolu wax na
Saarata ne ko: «Déglu ma fii, jox naa sa
càmmiñ limu junniy dogi xaalis*. Loolu
dama koo def, ngir setal sa der ci kanam
ñi nga dëkkal ñépp. Léegi nag ñépp xam
nañu ne set nga wecc.»
17-18 Fekk na Aji Sax ji um jigéeni waa
kër Abimeleg, ba kenn du ci am doom, du
soxnaam, du ay jaamam, te li ko waral di
Saarata soxnas Ibraayma. Ibraayma nag
ñaan Yàlla; Yàlla def ñu wér, ba mana am
doom.

21

Juddub Isaaxa

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji yéwéne na
Saarata, ni mu ko waxe woon, defal ko
li mu ko digoon. 2 Saarata ëmb, amal
Ibraayma doom ju góor ci jamono, ji ko
Yàlla waxoon, te fekk góor gi di màggat.
3 Ibraayma tudde doomu Saarata jaak
moom, Isaaxa. 4 Ba bés ba délsee,
Ibraayma xarfal doomam Isaaxa, ni ko ko
Yàlla digale woon.
5 Ba Isaaxa di juddu, booba Ibraaymaa
ngi woon ci téeméeri atam. 6 Saarata ne:
«Yàllaaka maa bégal, may ree,
ànd ak ku yég, nuy ree*.»
7 Mu neeti:
«Éy, ku noon Ibraayma, Saarataa ngay
nàmpal!
Teewul ma jural ko góor, te muy mag.»

Saarata jote na ak Ismayla ak Ajara

8 Ba loolu amee doom ja màgg, ba
bés, ba ñu ko feralee. Keroog Ibraayma
def na bernde ju mag. 9 Saarata nag
gis doomu Ajaram Misra, jaak Ibraayma,
muy kókkalee. 10 Saarata ne Ibraayma:
«Dàqal jaam bii, mook doomam, ndax
doomu jaam bii du bokk ak sama doom
ndono.» 11 Loolu Saarata wax naqari
Ibraayma lool ndax li Ismayla di doomam,
moom it. 12 Teewul Yàlla ne Ibraayma:
«Bu la dara naqari ci xale bu góor bii,
mook sa jaam bi. Defalal Saarata li mu
la wax rekk, ndax ci Isaaxa lees di tudde
saw askan. 13 Doomu jaam bi it, dinaa ci
lawale aw xeet nag, ndaxte yaa ko jur.»
14 Ca ëllëg sa Ibraayma jóg suba teel,
sàkk mburu, booleek mbuusu ndox, jox
Ajara, mu gàddu. Mu daldi ko dénk
Ismayla, yebal ko, mu dem. Ci kaw loolu
muy wëndeelu ca màndiŋu Beerseba.
15 Ba ñu demee, ba ndox ma jeex, Ajara
daa bàyyi xale bu góor bi ci taatu ngarab
su ndaw, 16 dox, ba dànd ko lu tollook
saanu fitt, toog nag jàkkaarlook moom te
naa ci xelam: «Duma fekke mukk sama
deewu doom.» Naka la toog foofa janook
moom, ne yikkét jooy.
17 Ba mu ko defee Yàlla dégg baatu xale
bu góor ba. Malaakam Yàlla ma àddoo
asamaan, ne Ajara: «Ajara, lan la? Bul
ragal dara, ndaxte Yàlla dégg na sa baatu
doom ci diggante bii mu tollu. 18 Demal
yékkati ko, may ko loxo, mu jóg. Dinaa
def mu law, ba doon xeet wu yaa.»

* **20:16** 20.16 junniy dogi xaalis tollu woon na ci fukki kiloy xaalis ak benn. * **21:6** 21.6 Isaaxa mu ngi tekki «ree» ci làkku ebrë.

19 Ci kaw loolu Yàlla muri ay bëtam,
mu gis ab seyaan, daldi cay dem, duy
mbuusam, ba mu fees, jox ca doomam,
mu naan. 20 Yàlla nag ànd ak Ismayla,
muy màgg, dëkk ca màndiŋ ma, di fittkat.
21 Ca àllub Paran la dëkkoon, yaayam
wutali ko soxna ca réewum Misra.

Ibraayma waatoo na ak Abimeleg

22 Jamono yooyu Abimeleg àndoon
na ak Pikol kilifay xarekatam, dem ci
Ibraayma ne ko: «Gis naa ne Yàlla ànd na
ak yaw, di àntal li ngay def lépp. 23 Léegi
nag waatal ma fii ci Yàlla ne doo ma wor
mukk, man ak samay doom, ba ci samay
sët. Waatal ma ne noonee ma rafetoo
woon ak yaw, ni ngay rafetoo ak man,
maak waa réew, mi nga dal.» 24 Ibraayma
ne ko: «Waat naa ko.»
25 Ci kaw loolu Ibraayma tawat Abime-
leg teen bu surgay Abimeleg nangu woon
ci moom, aakimoo ko. 26 Abimeleg nag ne
ko: «Xawma ku la def jooju jëf de, ndax
yaw waxoo ma ci dara; guléet ma dégg
ko tey.»
27 Ba loolu amee Ibraayma jël ay
gàtt aki nag, may ko Abimeleg, ñu fa-
soo kóllëre ñoom ñaar. 28 Fekk na
Ibraayma ber juróom ñaari xar yu jigéen.
29 Abimeleg nag ne Ibraayma: «Lu
tax nga ber juróom ñaari xar yooyu?»
30 Ibraayma ne ko: «Jëlal xar yii ci sama
loxo, muy firnde ne man maa gas teen
bii.» 31 Looloo tax ñu tudde teen boobu
Beerseba (mu firi Teenu waat ga)†, ndaxte
fa lañu waatoo woon ñoom ñaar. 32 Naka
lañu fasoo kóllëre ca Beerseba, Abimeleg
jóg ànd ak Pikol kilifay xarekatam, ñu
ñibbi réewu Filisti.
33 Ibraayma nag jëmbat na garabu
tamaris foofa ca Beerseba, tudd fa Yàlla
Aji Sax ji, ji nekk ba fàww. 34 Ibraayma
gane na réewu Filisti lu yàgg.

22

Yàlla nattu na Ibraayma

1 Gannaaw loolu am na bés Yàlla di
nattu Ibraayma ne ko: «Ibraayma!» Mu
ne ko: «Naam.» 2 Yàlla ne ko: «Ngalla
jëlal sa jenn doom jii di Isaaxa, muy koo
bëgg, nga dem ca réewu Morya ca tund
wa ma lay wax, joxe ko fa, mu nekk
saraxu rendi-dóomal.»
3 Ibraayma nag teela xëy, takk mbaa-
mam, ànd ak ñaari surgaam ak doomam
Isaaxa, daldi xar matt, mi muy lakke
sarax bi. Ma nga jëm fa ko Yàlla wax. 4 Ca
gannaaw ëllëg sa, Ibraayma daa dawal
bëtam, séen bérab ba fu sore. 5 Mu ne
surga ya: «Négleen fii, mbaam mi taxaw.
Man ak xale bi nu dem ba fale, màggali
Yàlla te ñëw.»
6 Ba loolu amee Ibraayma jël mattum
saraxu rendi-dóomal ba, yen ko doomam
Isaaxa; moom mu ŋàbb la muy taale
ak paaka ba ci loxoom, ñu ànd ñoom
ñaar. 7 Isaaxa ne baayam Ibraayma:
«Baay!» Mu ne ko: «Naam, doom
sama.» Isaaxa ne ko: «Sawara saa ngi,
matt maa ngi, waaye ana gàtt, bi nuy
sarxal?» 8 Ibraayma ne ko: «Yàlla moom
ci boppam dina dikk ak gàtt bi nuy def
sarax, doom,» ñu daldi ànd dem, ñoom
ñaar.
9 Ba ñu àggee fa ko Yàlla wax,
Ibraayma sàkk fa ab sarxalukaay, teg
ca matt ma, yeew Isaaxa doomam, teg
ko ca kaw matt ma ca sarxalukaay ba.
10 Ibraaymaa nga tàllal loxoom, ŋëb
paaka, ba muy rendee doom ja. 11 Teewul
malaakam Aji Sax ja àddoo asamaan, ne
ko: «Ibraayma! Ibraayma!» Mu ne ko:
«Ãa!» 12 Malaaka ma ne ko: «Bu sa
loxo laal xale bi; bu ko def dara, ndaxte
léegi xam naa ne ragal nga Yàlla, ndax
gàntaloo ma sa jenn doom ji.» 13 Naka
la Ibraayma siggi rekk, yem ci menn
kuuyum xar mu béjjén ya lonke ci as
ngarab. Ibraayma dem, jël kuuy ma,
rendi, mu wuutu doom ja, di ab saraxu
rendi-dóomal. 14 Ibraayma nag tudde
bérab boobu Yawe Yire (mu firi Aji Sax ji
dina dikk). Moo tax ñuy wax ba tey, naan:
«Aji Sax jaa ngay dikke ca tundam.»
15 Ci kaw loolu malaakam Yàlla ma
dellu àddoo asamaan ne Ibraayma:
16 «Déglul lii Aji Sax ji wax: “Giñ naa ci
man mii, gannaaw yaa def lii, te gàntaloo
ma sa jenn doom ji, 17 maa lay barkeela
barkeel, fula ful saw askan ni biddiiwi

† **21:31** 21.31 Beerseba man naa tekki «teenu juróom ñaar» ba tey.

asamaan, mbaa feppi suufi géej. Sa askan
dina teg ay bañam tànk, 18 te xeeti àddina
sépp ci saw askan lañuy barkeele, ndax
déggal nga ma.”»
19 Ba loolu wéyee Ibraayma waññiku,
fekki surga ya, ñu daldi ànd ñoom
ñépp, jëm Beerseba, ndax fa la Ibraayma
dëkkoon.

Askanu Naxor

20 Gannaaw gi, dañoo yégal Ibraayma
ne ko: «Milka kat am na ay doom moom
it, moom ak sa mag Naxor. 21 Uus lañu
taawloo, teg ca Bus, teg ca Kemwel, miy
baayu Aram, 22 teg ca Keset ak Aso ak
Pildas ak Yidlaf ak Betuwel.» 23 Betuwel
ay baayu Rebeka. Ñooñu ñooy juróom
ñetti doom yu góor, yi Milka am ak
magu Ibraayma, Naxor. 24 Rewma it
nekkaaleem la woon, doom ya mu ca am
di Teba ak Gaxam ak Taxas ak Maaka.

23

Ibraayma jënd na suuf ca Kanaan

1 Saarata dund na, ba am téeméeri
at ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127),
2 doora faatu ca Kiryaat Arba, mooy
Ebron, ca réewu Kanaan. Ibraayma nag
dëj Saarata, jooy ko lool.
3 Gannaaw loolu Ibraayma bàyyi fa
néew ba, dem ca Etteen ña*, ne leen:
4 «Dama di doxandéem ci seen biir, tey
gan; moo tax ma di leen ñaan, ngeen sédd
ma bàmmeel† bu ma suul sama néew, ba
mu làqu ma.» 5 Kenn ci Etteen ñi wax
Ibraayma ne ko: 6 «Déglul rekk, kilifa gi.
Kilifa gu mag nga ci sunu biir. Dangay
tànn ci sunuy bàmmeel, bi la neex, suul
fa néew bi; kenn ci nun du la tere, nga
suul sa néew ci bàmmeelam.»
7 Naka la Ibraayma dégg loolu, daldi jóg
sujjóotal waa réew ma, maanaam Etteen
ña. 8 Mu ne leen: «Gannaaw nangu
ngeen, ma suul fi sama néew, ba mu làqu
ma, dégluleen, ma wax leen li ngeen may
ñaanal Efron doomu Sowar. 9 Damaa
bëgg, mu bàyyee ma xuntim xeer, mi ñuy
wax Magpela te muy boroom. Mu ngi
ci catu toolam. Na ma ko jaay lu mat
njégam sëkk, dinaa ko jënd, muy sama
bàmmeel ci seen biir.»
10 Booba Efron a ngi teew ci biir Etteen
ñi. Efron, miy Etteen nag, wax ak
Ibraayma ci kanam bokkam yi séq pénc
mi, ne ko: 11 «Déglul, ma wax la, kilifa gi,
fabal tool bi, booleek xuntim xeer, mi ci
nekk far. Maa la ko jox ci sama kanami
bokk; jëlal, denc fa sa néew.»
12 Ba mu ko defee Ibraayma sujjóotal
waa réew ma, 13 daldi wax Efron ci seen
kanam ne ko: «Ngalla déglu ma, dama
lay jox njégu tool bi, nga jël rekk, ndax
ma man faa suul sama néew.» 14 Efron
wax Ibraayma ne ko: 15 «Déglu ma, kilifa
gi, suuf suy jar ñeenti téeméeri dogi
xaalis doŋŋ‡ du dara ci sama diggante ak
yaw; tee nga faa denc sa néew rekk?»
16 Ibraayma dégg li ko Efron wax, daldi
waññal Efron limu xaalis, bi mu wax
ci kanam Etteen ñi, maanaam ñeenti
téeméeri dogi xaalis yu dëppook nattu
jaaykat ya.
17-18 Noonu la Ibraayma jënde toolub
Efron ba nekk ca Magpela te janook
Mamre, muy moomeelam. Dafa jënd tool
ba bépp, jëndaale xuntim xeer ma ca biir,
ak garab ya ca sax yépp, ba fa tool ba
yem. Mboolem Etteen ña séqoon pénc
ma, seede nañu ne Ibraayma moo ko
moom. 19 Ibraayma daldi suul soxnaam
Saarata ca xuntim xeer ma ca biir toolub
Magpela, booba janook Mamre, di Ebron
léegi, ca réewu Kanaan. 20 Nii la Etteen
ña dogalale Ibraayma njaayum tool ba ak
xunti ma ca nekk, mu def ko bàmmeel.

24

Isaaxa jël na Rebeka soxna

1 Ibraayma guddoon na fan, ba màggat
lool, te Aji Sax ji barkeel ko ci lépp.
2 Mu am bés Ibraayma wax surgaam,
bi gëna yàgg ci këram, tey saytu alalam
jépp, ne ko: «Dugalal sa loxo ci sama
suufu lupp*, 3 ma giñloo la ci Aji Sax jiy

* **23:3** 23.3 Etteen ña: ñooñoo nga bokk ci askanu Ett. Ñoo moomoon diiwaanu Ebron ca jooja jamono. † **23:4** 23.4 bàmmeel: booba nit ñi dañoo taamu di denc seeni néew ci ay xuntiy xeer, mu di ay bàmmeel yu ñu bare mana bokk. ‡ **23:15** 23.15 Loolu tollu woon na ci juróomi kiloy xaalis. * **24:2** 24.2 dugal loxo ci suufu lupp mooy li bànni Israyil daan dogale ngiñ.

Yàllay asamaan ak suuf ne doo jëlal sama
doom soxna ci biir jigéeni waa Kanaan,
gi ma dëkk ci seen biir. 4 Waaye dinga
dem sama réew, ma ma cosaanoo, jëlal fa
sama doom Isaaxa soxna.»

5 Surga ba ne ko: «Su ndaw sa nan-
guwula ànd ak man ci réew mii nag?
Ndax kon damaa wara yóbbu sa doom ba
ca réew ma nga jóge?» 6 Ibraayma itam
ne ko: «Bu fa yóbbu sama doom mukk.
7 Aji Sax ji, Yàllay asamaan, moom mi ma
jële sama kër baay ak fa ma juddoo, te
wax ak man, giñal ma ne ma, dina jox
sama askan réew mii, moom ci boppam
dina yebal malaakaam, mu jiitu la. Foofa
ngay jëlale sama doom soxna. 8 Su la
ndaw si buggula topp, kon wàccoo nga ak
man. Waaye rikk bul yóbbu sama doom
foofa.» 9 Surga ba dugal loxoom ca suufu
luppu Ibraayma sangam ba, daldi giñ ca
loola.

10 Ba loolu amee surga ba jële fukki
giléem ca giléemi sangam, dem, yóbbaale
li gën ci mboolem xeeti alalu sangam.
Ma nga jëm réewu Mesopotami, ga Naxor
dëkk. 11 Ba muy jub dëkk ba, daa yésal
giléem ya fu dend akub seyaan waxtuw
ngoon, fekk jigéen ñay génn di rootsi.
12 Mu daldi ne: «Yaw Aji Sax ji, sama
Yàllay sang Ibraayma, ngalla nangul ma
tey jii te laaye biir sama sang Ibraayma.
13 Maa ngi nii taxaw ci bëtu ndox mi, janqi
dëkk bi di rootsi. 14 Janq bu ma wax ne
ko: “Doo yenniku sa njaq, may ma, ma
naan,” mu ne ma: “Naanal ba noppi, ma
wëggal la say giléem,” na kooka di ki nga
jagleel sa jaam Isaaxa. Noonu laay xame
ne laaye nga biir sama sang.»

15 Laata muy ñaan ba noppi sax, gis na
Rebeka gàddu njaqam, di ñëw. Rebeka
moomu di doomu Betuwel te di sëtu
Milka ak Naxor, miy magu Ibraayma.
16 Ndaw su taaru la woon, di ab janq bu
séyagul. Naka la wàcc ba ca seyaan ba,
duy njaqam, yéegaat. 17 Surga ba daw,
daje ak moom ne ko: «Doo ma may tuuti
ci sa njaq li, ma naan.» 18 Mu ne ko:
«Ahakay, sang bi,» daldi gaaw, yenniku
njaq la, may ko mu naan. 19 Ba ko ndaw
si mayee, mu naan ba noppi, da ne ko:
«Xaaral, ma wëggal la giléem yi, ñu naan
ba noppi.» 20 Mu daldi gaaw, sotti njaq la
ca mbalka ma, dawaat rootali giléem yi ca
seyaan ba. 21 Waa ja ne ko jàkk, ne tekk,
di seet, ba xam ndax Aji Sax ji àntal na
yoonam am déet.

22 Ba giléem ya naanee ba sottal, waa
ji jël jaarob bakkan bu wurus bu tollook
juróom benni garaam, ak ñaari lami
wurus yu tollu ci téeméeri garaam, takkal
ko. 23 Mu ne ko: «Wax ma, kan moo la
jur?» Ak itam: «Ndax man nanoo dal
sa kër baay?» 24 Mu ne ko: «Betuwel a
ma jur, doomu Naxor ak Milka,» 25 teg
ca ne ko: «Waawaaw, ñax maak ngooñ
maa nga fa, ne gàññ, te it manees na faa
dal.» 26 Waa ji nag sujjóot, sant Aji Sax ji,
27 daldi ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji, sama
Yàllay sang, Ibraayma, moom mi masula
noppee laaye biir sama sang, te masu koo
ñàkke worma. Man it, Aji Sax ji wommat
na ma ba sama kër bokki sang!»

28 Janq bi nag daw dem, nettali waa kër
yaayam la xew lépp. 29 Rebeka amoon
na càmmiñ lu tudd Laban. Laban daldi
gaawtu génn, fekki waa ja ca seyaan ba.
30 Booba gis na jaaro ba ak lam, ya ca loxol
jigéenam Rebeka, te dégg na jigéenam di
nettali la ko waa ja wax. Loolu tax mu
dem ca waa ja, fekk ko ca giléem ya ca
seyaan ba. 31 Mu ne ko: «Yaw mi Aji Sax
ji barkeel, agsil boog! Looy toog ci àll bi;
waajalal naa la ab dal, te giléem yi am
nañu fu ñu nekk.» 32 Waa ja daldi àgg ca
kër ga, ñu sippi giléem ya, may leen ñax
ak ngooñ, may waa ja ndox, mu jàngu,
moom ak ñi mu àndal, 33 ba noppi ñu
taajal ko lu mu lekk. Mu ne: «Déedéet,
duma lekk mukk kay, te waxuma li ma
taxa jóg.» Laban ne ko: «Kon nag waxal.»

34 Mu ne: «Man surgab Ibraayma laa.
35 Aji Sax ji dafa barkeel sama sang lool,
ba muy boroom daraja. May na ko jur gu
gàtt ak gu gudd, xaalis ak wurus ak ay
surga yu góor ak yu jigéen ak ay giléem
aki mbaam. 36 Sama soxnas sang Saarata
nag dem na ba màggat, doora amal sama
sang doom ju góor. Doomam jooju la jox li
mu moom lépp. 37 Sama sang nag giñloo
ma ne: “Bul jëlal mukk sama doom soxna
ci biir jigéeni waa réewu Kanaan, gi ma

dëkk. 38 Waaye demal ca sama kër baay, ca samay bokk, nga jëlal fa sama doom soxna.” 39 Ma ne sama sang: “Bu ndaw sa nanguwula ànd ak man nag?” 40 Mu ne ma: “Aji Sax, ji ma topp, dina yónni malaakaam, mu ànd ak yaw, ba àntalal la sa yoon, nga jëlal sama doom soxna ca sama kër baay, ca sama biiri bokk. 41 Boo demee ba ca samay bokk, wàcc nga, ndax bu ñu la mayul soxna, wàccoo nga ak man.” 42 Ba ma agsee tey jii ca seyaan ba, damaa wax ne: “Aji Sax ji, sama Yàllay sang Ibraayma, ndegam nar ngaa àntal yoon wi may dox, ngalla may ma lii: 43 maa ngii taxaw ci seyaan bi; janq bay ñëw rootsi, ma ne ko: ‘Doo ma may tuuti ci sa njaq li, ma naan,’ 44 mu ne ma: ‘Naanal ba noppi, ma wëggal la say giléem,’ kooku na di soxna, si Aji Sax ji jagleel sama doomu sang.”

45 «Bala maa ñaan ba noppi, Rebeka ne jimeet, gàddu njaqam, wàcc ca seyaan ba, di root. Ma ne ko: “May ma, ma naan.” 46 Mu gaaw yenniku njaq li, daldi ne ma: “Naanal ba noppi ma wëggal la say giléem.” Ma naan ba noppi, mu wëggal ma giléem yi. 47 Ma laaj ko ne ko: “Kan moo la jur?” Mu ne: “Betuwel, doomu Naxor ak Milka.”

«Ca laa ko takkal jaaro bi ci bakkanam, ak lam yi ciy loxoom. 48 Ba mu ko defee ma sujjóotal Aji Sax ji, sant Aji Sax jiy sama Yàllay sang Ibraayma, ndax jubal na sama yoon, ba ma jëlal doomam soxna ciy bokkam. 49 Léegi nag ndegam nar ngeena rafetoo ak sama sang tey sàmm kóllëre, xamal-leen ma ko, ba mu leer. Su ngeen ko narul it, waxleen ma, ma xam nu may def.»

50 Laban ak Betuwel ne ko: «Mbir moomu de ci Aji Sax ji la jóge, te amunu ci dara lu nuy wax. 51 Rebekaa ngoogu, jëlal te dem, muy sa soxnas doomu sang, ni la ko Aji Sax ji tegtale.» 52 Naka la surgab Ibraayma dégg yooyu kàddu, daldi sujjóotal Aji Sax ji.

53 Surga ba nag génne ay gànjari xaalis ak yu wurus booleek ay yére, jox Rebeka. Càmmiñ la ak yaay ja itam, mu may leen alal ju takku. 54 Ba loolu weesee mu doora lekk, daldi naan, moom ak ñi mu àndal. Ñu fanaan fa keroog.

Ba ñu yewwoo ca ëllëg sa, surga ba ne: «Bàyyileen ma nag, ma dellu ca sama sang.» 55 Càmmiñal ndaw sa ak yaay ja daldi ne ko: «Xanaa kay janq bi dina toogaat ak nun ab diir boog, maanaam fii ak sibbir, doora dem.» 56 Mu ne leen: «Gannaaw Aji Sax ji àntal na sama yoon, tee ngeen ma baña yeexal, te bàyyi ma rekk, ma dellu ca sama sang?» 57 Ñu ne ko: «Kon nag nanu woo janq bi, laaj ko moom ci boppam.» 58 Ci kaw loolu ñu woo Rebeka, ne ko: «Ndax dangay ànd ak waa ji léegi?» Mu ne: «Waaw.» 59 Ba loolu amee càmmiñ ya bàyyi seen jigéen Rebeka, moom ak surga, bi ko yar te daan ko nàmpal, ñu ànd ak surgab Ibraayma ak ñi ko topp, ñu dem. 60 Ña ngay ñaanal Rebeka, mu barkeel, te naan:

«Éy jigéen sunu! Giiral, ba sos ay junniy junni,
te sa askan teg ay bañam tànk.»

61 Gannaaw loolu Rebeka ànd ak xale yu jigéen, yiy jaamam, ñu war ay giléem, topp waa ja. Surga ba daldi dem, yóbbu Rebeka.

62 Loolu fekk na Isaaxa dëkk ca àllub Negew. Mu demoon nag teenu Laxay Roy, ba ñibbsi. 63 Genn ngoon Isaaxa génn, di doxantu ca àll ba. Naka la ne sigget xool, séen giléem yuy ñëw. 64 Rebeka it ne sigget, gis Isaaxa. Mu ne cëpp nag, wàcc giléem ga, 65 daldi ne surga ba: «Waa jee ci àll biy ñëw, jëm ci nun, kan a?» Surga ba ne ko: «Sama sang la de.» Rebeka daldi jël muuraay ba, muuroo. 66 Surga ba nag nettali Isaaxa li mu def lépp. 67 Ba loolu wéyee Isaaxa yóbbu Rebeka ca xaymab yaayam Saarata, muy soxnaam, di ku mu bëgg, te di ko muñe yaayam, ndax fekk na mu faatu.

25

Ibraayma nelaw na

1 Ibraayma jëlaat na soxna su tudd Ketura, 2 am ca Simran ak Yogsan ak Medan ak Majan ak Yisbag ak Suwa. 3 Yogsan jur Saba ak Dedan. Askani Dedan ñooy Asureen ñi, Letuseen ñi ak Lewumeen ñi.

4 Doomi Majan di Efa ak Efer ak Anog ak
Abida ak Elda. Ñooñu ñépp xeetu Ketura
lañu.
5 Ibraayma nag donale Isaaxa lépp lu
mu moom. 6 Doom yu góor, ya mu am
aki nekkaaleem, mu may leen alal ca ba
muy dund, ba noppi yebal leen penku, ñu
sanci ca réewu penku, ba sore doomam
Isaaxa*.
7 Ati Ibraayma téeméer la ak juróom
ñaar fukk ak juróom (175). 8 Ba loolu
weesee la bakkanu Ibraayma rot, mu
nelaw, fekki ay maamam, gannaaw ba
mu guddee fan, ba màggat lool te barkeel.
9 Isaaxa ak Ismayla, doomam yu góor ya,
rob ko ca xuntim xeer ma ca Magpela
te jàkkaarloo ak Mamre, ca toolub Efron
doomu Sowar, Etteen ba. 10 Tool ba
Ibraayma jëndoon ca Etteen ña, foofa
lañu denc Ibraayma ak soxnaam Saarata.
11 Gannaaw ba Ibraayma nelawee, Yàlla
barkeel na doomam Isaaxa. Isaaxaa ngi
dëkkoon ca wetu teenu Laxay Roy.

Askanu Ismayla

(Saar 25.12-18)

12 Ismayla moomee nag, doomu
Ibraayma jaak Ajaram Misra, ma doon
jaamub Saarata, askanam mooy lii.
13 Turi doomi Ismayla yu góor yaa di:
Nebayot, taawub Ismayla, ña ca topp di
Kedar ak Adabeel ak Mibsam 14 ak Misma
ak Duuma ak Maasa 15 ak Adàdd ak Tema
ak Yetur ak Nafis ak Kedama. 16 Ñooñu
ñooy doomi Ismayla yu góor, seeni tur a
ngoog, ñuy fukki garmi ak ñaar yu jiite
seeni mbooloo ci seeni sanc ak seeni dal.
17 Ati Ismayla téeméer la ak fanweer ak
juróom ñaar (137). Gannaaw loolu la
nelaw, fekki ay maamam.

18 Ña nga dëkkoon diggante ba dale
Awila ba Sur ga jàkkaarlook Misra, booy
jëm Asur. Noonu la fa askanu Ismayla
sance, jàkkaarlook doomi baayam yépp.

Askanu Isaaxa doomu Ibraayma

(Saar 25.19—35.29)

19 Isaaxa doomu Ibraayma ju góor ja,
askanam mooy lii. Ibraaymaa jur Isaaxa.
20 Isaaxa am ñeent fukki at, jël Rebeka
doomu Betuwel, Arameen, bi dëkke dii-
waanu Padan Aram, dib jigéenu Laban,
Arameen ba. 21 Gannaaw ga soxnas
Isaaxa amul doom, Isaaxa dagaanal ko Aji
Sax ji, mu nangul ko, soxna si daldi ëmb.
22 Doom yi nag di buuxante ci biiram, ba
mu naan: «Ndegam nii la kay, jaru ko
woon!» Ci kaw loolu soxna si dem, diis
ko Aji Sax ji.
23 Aji Sax ji ne ko:
«Ñaari giir nga ëmb,
nara am ñaari xeet yuy xaajaloo,
wenn wi mooy ëpp doole wi ci des,
te mag ji mooy surgawu rakk ji†.»
24 Ba mu demee ba wara mucc, amul lu
moy ay seex. 25 Naka noona ka jëkka gane
àddina xonq, yaram wi sëq lipp, mel ni
mbubbum der mu ne sàyy aki kawaram,
ñu tudde ko Esawu (mu firi Ku jëxëm).
26 Gannaaw ga ka ca des topp ca, loxo
ba jàpp ca téstënu Esawu. Ñu tudde ko
Yanqóoba (mu firi Jàpp ci téstën)‡. Ba
leen Rebeka di am, fekk na Isaaxa am
juróom benn fukki at.

Esawu sàggane na céram

27 Ba mu ko defee gone ya di màgg,
Esawu di rëbbkat bu ñaw, di ku bëgg
àll; Yanqóoba moom di nit ku gàtteñlu§
te bëggoon toogaayu kër. 28 Isaaxa nag
am cofeel ci Esawu ndax li muy lekk ci
am rëbbam, te Rebeka moom gëna sopp
Yanqóoba.
29 Mu am bés Yanqóoba di togg
ndambel ñebbe ju xonq, yemook Esawu
jóge ca tool ya, xiif ba ne ñedd. 30 Mu
ne Yanqóoba: «Gaawe ma ci ndambe
lee waay, ba ma duy sama biir ci sa
ndambe lu xonq loolu, ndax xiif a ngi may
rey.» Loolu moo tax ñu tudde Esawu,
Edom (mu firi Xonqe). 31 Yanqóoba
ne ko: «Danga ma koy jëkka wecci sa

* 25:6 25.6 Ca yooya jamono, nit manoon naa am ay soxna yu am cér bu mat sëkk, ak yeneen soxna, yu gëna néewle sañ-sañ, ñoom ak seeni doom. † 25:23 25.23 Ci bànni Israyil, seex, bi jëkka juddu, moo mag ki mujja juddu. ‡ 25:26 25.26 Jàpp ci téstën mu ngi tekki ci waxin «suufu nit, ba am loo nangu ci moom». § 25:27 25.27 gàtteñlu gi ci Yanqóoba moo waraloon xamul dara ci rëbb. * 25:31 25.31 Ci bànni Israyil, taaw mooy mujj doon kilifag kër, te mooy ëpple ay rakkam ab cér ci ndono.

céru ndono bi nga yeyoo ndax li ngay
taaw*.» 32 Esawu ne: «Man miy waaja
dee ak xiif, ana lu ma céru taaw di
jariñ?» 33 Yanqóoba ne ko: «Giñal ma
jëkk.» Esawu giñal ko ko, mu jaay
Yanqóoba ndono, li mu yeyoo ndax li muy
taaw. 34 Yanqóoba jox Esawu mburu ak
ndambe, mu lekk, naan, daldi jóg dem
yoonam. Noonu la Esawu sàgganee céru
taaw, bi mu yeyoo.

26

Isaaxa nëbbu na waa Gerar ngir mucc

1 Ba loolu wéyee xiif am ca réew
ma, muy xiif bu wuute ak ba woon ca
jamonoy Ibraayma; Isaaxa nag dem Gerar
ca Abimeleg, buurub waa Filisti.

2 Foofa Aji Sax ji feeñu ko fa ne ko: «Bul
dem Misra, waaye nanga toog ci réew mi
ma lay wax. 3 Dalal ci réew mii; dinaa
ànd ak yaw, barkeel la. Yaak sa askan
laay jox suuf sii sépp, te dinaa sàmm li ma
giñaloon sa baay Ibraayma. 4 Dinaa ful
sa askan ni biddiiwi asamaan, dinaa jox
sa askan suuf sii sépp, te it ci saw askan
la xeeti àddina sépp di barkeele, 5 ndax
Ibraayma déggal na ma, dénkoo na sama
ndénkaane, ak samay santaane, ak sama
dogali yoon, ak samay yoon.»

6 Isaaxa nag toog Gerar. 7 Góori foofa
laaj ko ndaw si mu àndal, lu mu doon ci
moom, mu ne: «Sama jigéen la.» Dafa
bañoona wax ne soxnaam la, ngir ragal
waa foofa rey ko ndax taaru Rebeka.
8 Ba ñu fa toogee ba mu yàgg, mu am
bés Abimeleg, buurub waa Filisti tollu ci
palanteeram, gis leen, fekk yóo Isaaxaa
ngay raay soxnaam Rebeka. 9 Abimeleg
woolu Isaaxa ne ko: «Kii kay ndeke
sa soxna la! Noo mana waxe ne sa
jigéen la?» Isaaxa ne ko: «Damaa waxe
noonu, ngir ñu bañ maa rey ndax moom.»
10 Abimeleg ne ko: «Li nga nu def nag?
Xaw tuuti kenn ci nit ñi tëdde sa soxna,
te kon nga yóbbe nu tooñ.» 11 Abimeleg
daldi fay doxe àrtu waa réewam mépp
ne leen: «Ku laal waa jii walla soxnaam,
dees na ko rey.»

Isaaxa fas na kóllëre ak Abimeleg

12 Gannaaw loolu Isaaxa bey ca réew
ma, góob ca at ma lu tollook téeméeri
yoon la mu ji woon, ndax Aji Sax ji da koo
barkeel. 13 Alalam di yokku, muy gëna
barele, ba mujj am doole lool, 14 am géttu
jur gu gudd ak gu gàtt, ak ay surga yu
bare, ba tax waa Filisti iñaane ko, 15 bay
sakk ak a sëkk mboolem teen, yi surgay
baayam Ibraayma gasoon ca jamonoom.
16 Abimeleg daldi ne Isaaxa: «Demal, ba
sore nu, ndax danga noo ëpp doole lool.»
17 Isaaxa jóge foofa, dali ca xuru Gerar,
sanc fa.

18 Ba loolu weesee Isaaxa sikkli teen, yi
ñu gasoon ca jamonoy baayam Ibraayma,
te waa Filisti sakkoon leen gannaaw ba
Ibraayma nelawee. Ca la tudde teen
yi tur, ya leen baayam tudde woon.
19 Surgay Isaaxa gasaat ca xur wa, jot
ndox mu neex. 20 Teewul sàmmi Gerar
di soowook sàmmi Isaaxa naan: «Nun
noo moom ndox mi.» Mu tudde teen ba
Eseg (mu firi Coow), ndax li ñu soowoo ak
moom. 21 Ñu gasaat ab teen, xuloo amati
ca, mu tudde ko Sitna (mu firi Xuloo).
22 Mu jóge foofa, gasati teen, jàmm ne
ñoyy, mu tudde ko Reyobot (mu firi Fu
yaatu), ndax da ne: «Léegi Aji Sax ji
yaatal na nu, te dinanu woomle ci réew
mi.»

23 Ba mu fa jógee, dafa dellu Beerseba.
24 Guddi googu Aji Sax ji feeñu ko ne
ko: «Maay Yàllay Ibraayma sa baay; bul
ragal dara, ndax maa ngi ànd ak yaw.
Dinaa la barkeel, ful sa askan ndax sama
jaam Ibraayma.» 25 Isaaxa nag sàkk fa
sarxalukaay, tudd fa Aji Sax ji, wormaal
ko, ba noppi samp fa xaymaam. Te itam
ay surgaam bënn nañu fa ab teen.

26 Ci diggante boobu Abimeleg dafa jóge
Gerar, dem fekki ko, ànd ak Awusat,
ma doon wóllëreem, ak Pikol, njiital
xarekatam. 27 Isaaxa ne leen: «Lu waral
ngeen fekksi ma fii, gannaaw dangeen
maa bañ, ba dàq ma?» 28 Ñu ne ko: «Gis
nanu bu baax ne Aji Sax ji ànd na ak yaw;
moo tax nu ne ayca nu waatoo ci sunu
digganteek yaw te fasanteek yaw kóllëre.
29 Su ko defee doo nu def dara lu bon,
gannaaw defunu la dara lu bon, xanaa lu

baax rekk, ba yebal la, nga dem ci jàmm.
Kon léegi yal na la Aji Sax ji barkeel.»
30 Isaaxa nag berndeel leen, ñu bokk
lekk, ba noppi naan. 31 Ca ëllëg sa, ñu
xëy suba teel, daldi waatoo, Isaaxa door
leena yiwi, ñu dem ci jàmm.
32 Ca bés booba ay surgay Isaaxa ñëw
nañu, di ko wax lu jëm ci teen, ba ñu doon
gas, ne ko: «Gis nanu ndox.» 33 Isaaxa
tudde teen ba Siba (mu firi Waatoo), moo
tax turu dëkk ba, ba fii nu tollu, di
Beerseba (mu firi Teenu waat ga).

Esawu jël na ay soxna

34 Esawu am na ñeent fukki at, jël na
soxna ku ñuy wax Yudit, muy doomu
Beeri, miy Etteen, jëlaat Basmat doomu
Elon, miy Etteen. 35 Jigéen ñooñu mu jël
nag di naqar wu réy ci Isaaxa ak Rebeka.

27

Yanqóoba jëkk na Esawu ci ñaanam

1 Ba Isaaxa màggatee, te bët yi naqari,
ba gisatul, am na bés mu woo taawam
Esawu ne ko: «Doom.» Mu ne ko:
«Naam.» 2 Isaaxa ne ko: «Déglul, ma
wax la. Màggat naa te xawma sama bésu
dee. 3 Kon léegi jëlal say gànnaay: say
fitt ak sa xala, nga dem ca àll ba, rëbbali
ma. 4 Toggal ma ko, ba mu neex, ni
ma ko bëgge, indil ma, ma lekk, ndax
ma ñaanal la lu ma tibbe ci sama xol,
bala may dëddu.» 5 Fekk na Rebekaa
ngi déglu, ba Isaaxay wax ak doomam
Esawu. Esawu daldi dem ca àll ba, rëbbi
lu mu toggsi.
6 Rebeka moom ne doomam Yanqóoba:
«Dégg naa sa baay wax sa mag Esawu ne
ko: 7 “Demal rëbbi, indil ma, toggal ma ko
lu neex, ma lekk, ba ñaanal la, Aji Sax ji
seede, bala may dëddu.” 8 Kon nag doom,
defal lii ma lay wax. 9 Demal ca gétt ga,
nga jàpp ñaari tef yu duuf, ma defaral ko
sa baay, ba mu neex, ni mu ko bëgge,
10 nga yóbbul ko, ngir mu ñaanal la, bala
moo dee.»
11 Yanqóoba ne yaayam: «Waaw,
waaye sama mag Esawu dafa jëxëm, te
man sama yaram rattax. 12 Xëy na
sama baay làmbatu ma de, te kon dina
ne njublaŋ laa. Su ko defee ay móolu
laay yóbbe sama bopp, waaye du barkeb
ñaan.» 13 Yaayam ne ko: «Bu la móoloo,
Yàlla na ma topp, doom. Defal li ma la
wax rekk te dem indil ma gàtt yi.»
14 Yanqóoba dem, jël gàtt yi, indil
yaayam, mu defar ba mu neex, ni ko
baayam bëgge. 15 Rebeka daldi seet ca
dencam la gën ca yérey Esawu taaw ba,
solal Yanqóoba doomam ju ndaw. 16 Ba
mu noppee, daa sàkk ca deri gàtt ya,
sànge loxo ya ak fi rattax ci doq gi,
17 doora boole mburu ma ak ñam wa mu
togg, jox doomam Yanqóoba.
18 Mu dikk ci baayam, ne ko: «Baay.»
Mu ne ko: «Naam doom, kooku?»
19 Yanqóoba ne baayam: «Mana Esawu sa
taaw. Def naa li nga ma wax. Jógal toog
te lekk ci li ma la rëbbal, ndax nga ñaanal
ma ci sa xol.» 20 Isaaxa ne doomam:
«Moo doom! Noo def, ba gaawa jàpp nii?»
Yanqóoba ne ko: «Aji Sax jiy sa Yàlla, moo
ma ko jagleel.»
21 Isaaxa ne Yanqóoba: «Jegesil, ma
làmb la, ba mu wóor ma ne sama doom
Esawoo.» 22 Yanqóoba nag jegesi, baayam
Isaaxa làmbatu ko ne: «Baat bi de
baatu Yanqóobaa, waaye loxo yi, loxoy
Esawoo.» 23 Xàmmiwu ko, ndax li loxo
yi jëxëm ni yuy magam Esawu, ba tax mu
ñaanal ko. 24 Isaaxa laaj ko ne ko: «Mbaa
wóor na ne yaw ay Esawu?» Mu ne ko:
«Waawaaw.» 25 Isaaxa ne ko: «Jottli ma
fii ma lekk ci sam rëbb, doom, ba ñaanal
la ci sama xol.» Yanqóoba jottli Isaaxa
ndab li, mu lekk, daldi koy may biiñ, mu
naan. 26 Isaaxa ne ko: «Kaay fii, fóon ma,
doom.» 27 Yanqóoba jegesi, fóon ko, xetu
yére yi mu sol xeeñ Isaaxa, mu door koo
ñaanal ne ko:
«Sama xetu doom kay
xetug tool la,
bu Aji Sax ji barkeel.
28 Yal na la Yàlla may layub asamaan
ak ngëneeli suuf,
pepp ne gàññ, biiñ walangaan.
29 Yal na la ay giir nangul,
ay réew di la sujjóotal,
nga yilif say bokk,
te say doomi ndey di la sujjóotal.
Ku la móolooy alku,
te ku la ñaanal barkeel.»

30 Naka la Isaaxa noppee ñaanal
Yanqóoba, ba mu won baayam Isaaxa
gannaaw rekk, Esawu, mag ji, rëbbi ba
ñëw, ne jalañ. 31 Mu togg moom it, ba
mu neex, indil baayam. Mu ne ko: «Jógal
baay, lekk ci sa rëbbum doom, ndax nga
ñaanal ma ci sa xol.» 32 Baayam Isaaxa
ne ko: «Kooku?» Mu ne ko: «Mana sa
taaw Esawu.» 33 Isaaxaa ngay lox, bay
rag-ragi, daldi ne ko: «Kan? Ana ku rëbbi
woon nag, indil ma, ba ma lekk ba noppi?
Ñaanal naa ko bala ngaa ñëw. Te dina
barkeel moos.»
34 Esawu dégg li baayam wax rekk,
yuuxu yuux gu réy ndax naqar. Mu
ne baayam: «Ngalla baay, ñaanal ma,
man itam.» 35 Isaaxa ne ko: «Sa rakk
ñëw na, nax ma, ba yóbbu sa ñaan.»
36 Esawu ne: «Moom kay moo yey tudd
Yanqóoba, ndax suufu na ma ñaari yoon.
Sama céru taaw la jëkka nangu, tey mu
nangooti sama ñaanu baay.» Mu teg
ca ne: «Ndax desalaloo ma ag ñaan?»
37 Isaaxa ne Esawu: «Mbaa am naa lu
ma la ñaanalati, doom? Ndax kat xas
naa koo def, muy sa kilifa, te bokkam
yépp laa def ñuy surgaam, te pepp ak
biiñ laa ko woomale it, ba mu ne gàññ.»
38 Esawu ne baayam: «Baay, xanaa genn
ñaan rekk nga am? Ngalla baay, ñaanal
ma, man itam!» Ca la Esawu ne yikkét
jooy. 39 Baayam Isaaxa ne ko:
«Déglul, ma wax la,
dinga dëkk fu sore ngëneeli suuf,
mbaa fu la layub asamaan tiime.
40 Sa saamar ngay dunde,
sa rakk di la yilif.
Waaye bés a ngi ñëw yaay sigiñu,
ba yenniku notaangeem.»

Yanqóoba dem na ca nijaayam

41 Esawu nag bañ Yanqóoba ndax barke
ba ko baayam ñaanal. Ma ngay wax
ca xolam naan: «Balaa yàgg ñu dëj
sama baay, te bu boobaa dinaa rey sama
rakk Yanqóoba.» 42 Naka lañu nettali
Rebeka la taawam Esawu wax, mu woolu
Yanqóoba, doomam ju ndaw ja, ne ko:
«Sa mag a ngi fexee feyu, di la wuta
rey. 43 Kon doom, defal lii ma lay wax,
demal làquji fa sama càmmiñ Laban ca
Karan, 44 nga toog fa moom ay fan, ba
kera sa meru mag giif. 45 Bu sa meru mag
giifee, ba mu fàtte li nga ko def, dinaa
yónnee, ñu jëlsi la. Duma seetaan mukk,
ba boole leen ñàkk, yeen ñaar ñépp, ci
benn bés*!»
46 Gannaaw gi Rebeka ne Isaaxa:
«Àddina soof na ma ndax jigéeni Etteen
ñi. Yanqóoba de, bu jëlee ci jigéeni réew
mi di Etteen ñu mel ni ñii, sama dund gi,
dee a koy gën!»

28

1 Ci kaw loolu Isaaxa woo Yanqóoba,
ñaanal ko, jox ko ndigal lii ne ko: «Bul
jël ci jigéeni Kanaan, 2 waaye demal
Padan Aram ca sa kër maam-góor, ji jur
sa yaay, nga jël fa jabar ca sa doomi
nijaay Laban. 3 Yal na la Yàlla Aji
Man ji barkeel, nga jaboot lool te sa
giir yokku, ba sos ay mboolooy askan.
4 Yal na la barkeb Ibraayma dal, yaak
askan wi soqikoo ci yaw, ba nga moom
réew mii ngay doxandéem tey, te Yàlla
mayoon ko Ibraayma.» 5 Isaaxa daldi
yebal Yanqóoba, mu dem Padan Aram
ca Laban doomu Betuwel, Arameen bay
càmmiñu Rebeka, miy yaayu Yanqóoba
ak Esawu.

Esawu jël na keneen soxna

6 Esawu nag yég ne Isaaxa ñaanal
na Yanqóoba, ba noppi yebal ko Padan
Aram, ngir mu jël fa soxna. Te it ba mu
koy ñaanal, digal na ko ne ko, bumu jël
ca jigéeni Kanaaneen ña. 7 Mu yég ne
Yanqóoba déggal na baayam ak yaayam,
ba dem Padan Aram. 8 Loolu won Esawu
ne jigéeni Kanaan neexuñu baayam. 9 Ba
mu ko defee Esawu dem ca xeetu Ismayla,
jël fa Maalat doomu Ismayla, miy doomu
Ibraayma, te di jigéenu Nebayot, mu bokk
ciy soxnaam.

Yanqóoba sàrtoo na ak Yàlla

10 Ba loolu wéyee Yanqóoba génn
Beerseba, wuti Karan. 11 Naka la dem, ba
àgg fu ko jant bi sowe, daldi fay fanaan.
Mu jël ca doj ya fa ne woon, gegenoo.

* **27:45** 27.45 Dañoo yaakaar ne bu Yanqóoba dawuloon, Esawu dina ko rey, te kon dees na ko feyul, daldi rey Esawu.

12 Guddi googu Yanqóoba dafa gént,
gis raas bu sampu ci suuf, te cat la sar
asamaan, malaakay Yàlla yi di ci yéeg ak
a wàcc. 13 Ndeke Aji Sax jaa nga tollu ca
wetam. Mu wax ak moom ne ko: «Maay
Aji Sax ji, di sa Yàllay maam Ibraayma
te di Yàllay Isaaxa. Suuf si nga tëdd
dinaa la ko jox, yaak sa askan. 14 Saw
askan dina ne gàññ ni suuf. Dinga law
penku ak sowu, ndijoor ak càmmoñ. Ci
yaw ak saw askan la giir yi ci kaw suuf
yépp di barkeele. 15 Maa ngi nii ànd ak
yaw, di la sàmm fépp foo jëm, te itam
dinaa la délloosi ci réew mii. Duma la
bàyyi mukk, waaye dinaa def li ma la wax
lépp.»
16 Ci kaw loolu Yanqóoba yewwu ne:
«Ndekete Aji Sax ji mu ngi ci bérab bii,
te xawma ko woon.» 17 Ma nga tiit nag
te naan: «Bérab beeka raglu! Fii kay
du fenn, fu dul kër Yàlla; te mooy buntu
asamaan.»
18 Ca suba teel Yanqóoba jóg, jël doj,
wi mu gegenoo woon, samp fa, muy
xàmmikaay, ba noppi sotti ci ag diw,
sellale ko. 19 Ca la tudde bérab ba
Betel*, waaye ca njàlbéen Lus la dëkk
ba tuddoon. 20 Gannaaw loolu Yanqóoba
dogu na ne: «Su Yàlla àndee ak man, di
ma sàmm ci yoon wi may aw, di ma jox lu
ma lekk ak lu ma sol, 21 ba kera may dellu
sama kër baay ci jàmm, su boobaa, Aji Sax
ji dina doon sama Yàlla. 22 Doj wii ma
samp, muy xàmmikaay, mooy doon kër
Yàlla, te lépp lu mu ma wërsëgal, dinaa
ko génneel fukkeel ba moos.»

29

Yanqóoba daje na ak Rasel

1 Ba loolu xewee, Yanqóoba awaat
yoonam, ba agsi réewum waa penku.
2 Mu yem foofa ca ab teen ca àll ba, ñetti
gétti gàtt goor ca wet ga, ndax ca booba
teen lañu doon wëgge gétt ya, waaye doj
wu réy moo uboon teen ba. 3 Bu gétt yépp
dajaloo foofa, sàmm yi doora àndandoo
béraŋ doj wa, mu moy buntu teen ba, ñu
wëgg, ba noppi delloo doj wa, mu ubaat
teen ba.
4 Yanqóoba ne leen: «Bokki fan?» Ñu
ne ko: «Karan.» 5 Mu ne leen: «Ndax
xam ngeen Laban doomu Naxor?» Ñu ne
ko: «Xam nanu ko kay.» 6 Mu dellu laaj
leen ne leen: «Mbaa mu ngi ci jàmm?»
Ñu ne ko: «Jàmm rekk kay. Xoolal ndaw
see di ñëw, mook gàtt yi, mooy doomam
Rasel.» 7 Yanqóoba ne leen: «Jant bi
demagul fenn, ba ngeen di dajale jur gi.
Wëggleen gàtt yi, sàmmi leen kay!» 8 Ñu
ne ko: «Dunu ko man mbete gétt yépp
daje, nu béraŋ doj wi, ubbi teen bi, doora
wëgg gàtt yi.»
9 Na muy wax ak ñoom nag, Rasel agsi,
indaale gàtti baayam, ndaxte sàmm la
woon. 10 Ba Yanqóoba gisee Rasel, doomu
nijaayam Laban, moom ak gàtti nijaayam
ya, dafa daagu ba ca teen ba, béraŋ doj wa
ko ub, daldi wëgg gàtti Laban. 11 Ba loolu
amee Yanqóoba fóon Rasel, ne yikkét
jooy. 12 Ca la Yanqóoba wax Rasel ne
ko: «Maak sa baay a bokk, ndax maay sa
doomu bàjjan Rebeka.» Rasel daw, yégal
ko baayam.
13 Ba Laban déggee ne jarbaatam
Yanqóoba ñëw na, dafa daw gatandu ko,
taf ko ci boppam, fóon ko, yóbbu ko
kër ga. Ba Yanqóoba nettalee Laban
lépp, 14 Laban da ne ko: «Yaw kay sama
jarbaat nga lenqe!» Yanqóoba toog na
fa ak moom lu mat weer. 15 Gannaaw
loolu Laban ne Yanqóoba: «Li ngay sama
mbokk kat, taxul nga war maa liggéeyal
ci neen. Wax ma lan mooy sa peyoor.»
16 Laban nag amoon na ñaari doom
yu jigéen, taaw ba di Leya, rakk ja di
Rasel. 17 Leya di ku bët ya yànjuloon,
te Rasel nekkoon ku jekk te neexa xool,
18 Yanqóoba bëgg Rasel lool, ba ne Laban:
«Dinaa la liggéeyal juróom ñaari at ngir
Rasel sa doom ju ndaw ji.» 19 Laban ne ko:
«Ma may la ko de moo ma gënal may ko
keneen. Kon toogal ci man.» 20 Ci kaw
loolu Yanqóoba liggéeyal Laban diiru
juróom ñaari at ngir Rasel, te mu mel ni
ay fan rekk ci moom ndax mbëggeel, gi
mu am ci Rasel.
21 Loolu wéy, Yanqóoba ne Laban: «Jox
ma sama jabar, ma séetal ko, ndax àpp bi

* **28:19** 28.19 Betel mu ngi tekki «kër Yàlla».

jot na.» 22 Laban nangu, daldi togglu ay
reer, woo ca waa gox ba bépp. 23 Timis
jot Laban jël doomam Leya, jébbal ko
Yanqóoba, mu dëkkoo ko. 24 Ci biir
loolu Laban jël jaamam bu jigéen bu ñuy
wax Silpa, may ko doomam Leya, mu dib
jaamam.
25 Ba bët setee, Yanqóoba fekk muy
Leya. Mu ne Laban: «Waaw, li nga ma
def nag? Du Rasel a taxoon ma liggéeyal
la? Lu tax nga wor ma?» 26 Laban
ne ko: «Rakk jëkka séy taaw daal, du
aada fii. 27 Séetul ak kii, ba ayu bésam
mat, ma door laa jox ki ci des, soo
ma dee liggéeyaatal diiru juróom ñaari
at.» 28 Yanqóoba nangu, daldi séetu ak
Leya ayu bés, ba noppi Laban jébbal ko
doomam Rasel. 29 Booba la Laban may
Rasel jaamam bu jigéen bu ñuy wax Bilaa,
mu dib jaamam. 30 Yanqóoba nag dëkkoo
Rasel, mi mu gënoona bëgg Leya. Ci
kaw loolu mu liggéeyaatal Laban juróom
ñaari at.

Lu jëm ci njabootu Yanqóoba

31 Ba Aji Sax ji gisee ne Leya fonkeesu
ko, mu may ko, mu taawlu, te Rasel moom
manula am doom. 32 Ba Leya ëmbee,
am doom ju góor, da koo tudde Ruben
(mu firi Gisleen, doom ju góor a ngi),
ndaxte Leya da ne: «Aji Sax ji gis na
sama toroxte. Léegi sama jëkkër dina
ma bëgg.» 33 Mu dellu ëmb, am doom
ju góor. Mu ne: «Aji Sax ji yég na ne
fonkeesu ma, looloo tax mu mayaat ma
doom jii.» Mu tudde ko Simeyon (mu
firi Kiy dégg). 34 Mu delluwaat ëmb,
am doom ju góor, ba noppi waxaat ne:
«Bii yoon sama jëkkër dina am cofeel ci
man, ndax jural naa ko ñetti doom yu
góor,» loolu tax mu tudde ko Lewi (mu
firi Boroom cofeel). 35 Mu dellooti ëmb,
am doom ju góor daldi ne: «Bii yoon
dinaa sant Aji Sax ji,» loolu tax mu tudde
ko Yuda (mu firi Cant). Gannaaw loolu
njuram taxaw.

30

1 Ba Rasel gisee ne amalul Yanqóoba
doom, dafa ñee magam, ba tax mu wax
Yanqóoba ne ko: «Nanu am ay doom,
mbaa ma dee.» 2 Yanqóoba mere ca Rasel
ne ko: «Ndax maay Yàlla, mi la teree am
doom?» 3 Mu ne ko: «Xoolal, sama jaam
Bilaa ngii; dëkkoo ko, ndax mu amal ma
doom, ba jabootal ma.» 4 Ci kaw loolu
mu may ko jaamam Bilaa, muy soxnaam.
Yanqóoba dëkkoo Bilaa, 5 mu ëmb, amal
Yanqóoba doom ju góor. 6 Bi loolu amee
Rasel ne: «Yàlla àtte na ma; dégg na
sama ñaan, ba may ma doom.» Mu tudde
ko nag Dan (mu firi Kiy àtte). 7 Gannaaw
ga Bilaa, jaamub Rasel, ëmbaat, dellu
amal Yanqóoba doom ju góor. 8 Rasel ne:
«Bëre naa ak sama mag bëre bu réy, ba
daan,» daldi ko tudde Neftali (mu firi Kiy
bëre).
9 Leya moom it xam ne taxawaayam
yàgg na, mu fab jaamam Silpa, may ko
Yanqóoba. 10 Bi loolu amee Silpa, jaa-
mub Leya, amal Yanqóoba doom ju góor.
11 Leya ne: «Ndaw wërsëg wu réy!» daldi
ko tudde Gàdd (mu firi Wërsëg). 12 Silpa
jaamub Leya dellu, amal Yanqóoba doom
ju góor. 13 Leya ne: «Éey waay, maaka
bég! Jeeg ji dinañu ma wooye boroom
mbégte mi.» Mu tudde ko nag Aser (mu
firi Boroom mbégte).
14 Mu am bés ñuy góob bele, Ruben
dem tool, sàkke ca gàncax gu ñu
naan màndaragoor*, indil ko yaayam
Leya. Rasel ne Leya: «Ngalla may ma
ci màndaragoor ji la sa doom indil.»
15 Teewul mu ne ko: «Ndax nangu sama
jëkkër rekk doyu la, ba nga bëgg cee
boole màndaragoor ji ma sama doom
indil?» Rasel ne ko: «Kon jox ma ci
màndaragoor ji sa doom indi, ma wecci
la ko sama ayu tey boog.»
16 Yanqóobaa ngay jóge tool ca ngoon,
Leya génn, gatandu ko, ne ko: «Fi man
nga wara aye tey, ndaxte jënde naa ay
gi màndaragoor ji sama doom indi.»
Yanqóoba daldi féete ca moom guddi
googu. 17 Yàlla nangul Leya, mu ëmb, am
ak Yanqóoba seen juróomeelu doom ju
góor. 18 Leya neeti: «Yàlla da maa fey,
ndax maa may sama jëkkër sama jaam.»

* **30:14** 30.14 màndaragoor gàncax la gu ñu yaakaar ne day giiral jigéen.

Mu tudde ko Isaakar (mu firi Boroom
pey). 19 Gannaaw gi Leya ëmbaat, am ak
Yanqóoba seen juróom benneelu doom
ju góor. 20 Booba la ne: «Yàlla defal
na ma teraanga ju réy. Bii yoon sama
jëkkër dina ma teral, ndax amal naa ko
juróom benni doom yu góor.» Moo tax
mu tudde ko Sabulon (mu firi Teraanga).
21 Gannaaw ga mu am doom ju jigéen,
tudde ko Diina.
22 Ba loolu amee Yàlla geestu Rasel,
nangul ko, may ko doom. 23 Mu ëmb,
am doom ju góor, daldi ne: «Yàlla teggil
na ma gàcce.» 24 Moo tax mu tudde ko
Yuusufa (mu firi Yal na dolli), ndax dafa
ne: «Yal na ma Aji Sax ji dollil doom ju
góor.»

Yanqóoba woomle na

25 Ba Rasel amee doom ci Yuusufa,
Yanqóoba da ne Laban: «Yiwi ma boog,
ma dellu sama réew ca sama kër. 26 Su
ko defee nga jox ma samay doom ak sama
jabar yi taxoon ma di la liggéeyal, te
bàyyi ma, ma dem, ndax yaw ci sa bopp
xam nga li ma la liggéeyal.» 27 Laban
ne ko: «Ngalla waay, déglu ma, ngir
sama ngisaane won na ma ne Aji Sax
ji barkeel na ma ndax yaw. 28 Wax
ma loo may feyeeku rekk, dinaa la ko
fey.» 29 Yanqóoba ne ko: «Yaw ci sa
bopp xam nga ni ma la liggéeyale ak ni
sa gétt mujj mel ndax man; 30 ndaxte
lu néew nga amoon laata may ñëw, te
yokku na, ba bare lool, ngir Aji Sax ji
da laa barkeel ndax man. Waaye léegi
nag, liggéeyal sama waa kër bopp jot na
xanaa?» 31 Laban dellu ne ko: «Dama
ne, ñaata laa lay fey?» Yanqóoba ne ko:
«Doo ma jox dara. Boo nangoo lii ma
lay wax, dinaa sàmmaat say gàtt, wattu
ko. 32 Damay seet tey jii ci biir jur gu
gàtt gépp, génne ci xar yu ñuul yépp†, ak
bëy, yi todde ak yi tippante yépp, ñu doon
sama peyoor‡. 33 Ëllëg aki sibbir booy
seetsi sama peyoor, sama njubtee may
layool: lépp lu toddewul te tippantewul
ci biir bëy yi ak lu ñuulul ci mburt yi, boo
ko gisee ci man, càcc la.» 34 Laban ne:
«Waaw, kon baax na.»
35 Ca bés booba Laban dafa ber sikket,
yi seereer te todde, ak bëy, yi tippante
te todde, maanaam yi rax, ak xari menn
melo yu ñuul yi, daldi leen dénk ay
doomam. 36 Gannaaw loolu mu doxale
digganteem ak Yanqóoba doxu ñetti fan.
Yanqóoba nag di sàmm li des ci gàtti
Laban.
37 Ci kaw loolu Yanqóoba tànn ñetti
garab yu ñuy wax pëpalyee, gerte-tubaab
ak palataan, gor ci bant yu tooy, xànc-
xàncee ko, ba mu defi rëdd yu weex.
38 Mu yeb bant, ya mu xànc-xàncee,
ca naanukaay ya, mu janook jur ga, ca
mbalka ya jur gay naane, ndax fa la jur
ga daan tëboo. 39 Loolu tax bëy yay tëbu
ca wetu car ya, di jur doom yu seereer, yu
tippante ak yu todde. 40 Xar ya, Yanqóoba
da leena ber, tey fexe ñuy janook lépp
lu seereer ak lu ñuul ci biir juru Laban.
Noonu la sàkke juru boppam, bañ koo
boole ak juru Laban. 41 Saa yu jur gi ëpp
doole dee tëbu, Yanqóoba yeb car yi ci
naanukaay yi, tiimale ci jur gi, ngir bu
ñuy tëbu, ne ci jàkk. 42 Bu jur gu xiibon gi
dee tëbu, mu bañ leena tegal dara. Muy
def noonu ba jur gi xiibon, di gu Laban, gi
am doole, di gu Yanqóoba. 43 Waa ji mujj
na barele lool, am gàtt yu ne gàññ ak ay
jaam yu góor ak yu jigéen ak ay giléem
aki mbaam-sëf.

31

Yanqóoba toxu na, jëm Kanaan

1 Ba loolu amee mu am bés Yanqóoba
dégg doomi Laban ya naan, Yanqóoba
nangu na li seen baay amoon lépp, te ci
seen alalu baay la sàkkoo alalam jooju
jépp. 2 Naka la Yanqóoba gis kanamu La-
ban, daldi xam ne melatul, na mu meloon
ci moom. 3 Aji Sax ji wax Yanqóoba ne
ko: «Dellul ca sa réewu maam ya, ca say
bokk. Dinaa ànd ak yaw.»
4 Yanqóoba woolu Rasel ak Leya ca tool
ya, fa gàttam ya nekk. 5 Mu ne leen:
«Gis naa seen kanamu baay. Xam naa

† **30:32** 30.32 Ca yooyu jamono xar yi dañu daan faral di weex, bëy yi farala ñuul te duñu rax. ‡ **30:32** 30.32 Fii dañoo topp téereb kàddug Yàlla gi ni ñu ko tekkee ci làmmiñu gereg, te ci booba téere melow todde ak tippante bëy yi rekk a ko féetewoo.

ne melatul na mu meloon ci man. Waaye
sama Yàllay baay ay ànd ak man. 6 Yeen
ci seen bopp xam ngeen ne liggéeyal naa
seen baay sama kem kàttan. 7 Teewul
seen baay wor ma, soppi sama peyoor
fukki yoon ak juróom, waaye Yàlla see-
taanu ko, mu di ma lor. 8 Bu nee: “Yi
tippanteey sa peyoor,” jur gépp jur lu
tippante; mbaa mu ne: “Yi seereer ay sa
peyoor,” jur gépp jur lu seereer. 9 Nii la
Yàlla nangoo seen juru baay, jox ma.

10 «Ba ñu demee ba jur giy wara tëbu,
damaa jeneer sikket yiy tëb bëy yi yépp di
lu seereer ak lu tippante mbaa ñu raxe.
11 Ca la ma malaakam Yàlla ma wax ci
biir gént gi ne ma: “Yanqóoba,” ma ne ko:
“Naam.” 12 Mu ne ma: “Siggil, xool sikket
yiy tëb bëy yi yépp, yii dañoo seereer, yee
todde, yi ci des tippante, ndaxte gis naa li
la Laban di def lépp. 13 Maay Yàlla, ja la
feeñu woon Betel, fa nga samp doj, sotti
ci diw, sellale ko, te dogu woon fa ci man.
Léegi nag jógal, génn réew mii, dellu ca
réew, ma nga juddoo.”»

14 Rasel ak Leya ne ko: «Ndax amati
nanu benn cér walla ndono sunu kër
baay? 15 Doonunu lu moy ay doxandéem
ci moom de! Nde da noo jaay, lekk sunu
njég, ba mu jeex tàkk. 16 Te mboolem
alal, ji Yàlla nangoo ci sunu baay, noo
ko moom, nun ak sunuy doom. Kon nag
léegi lu la Yàlla wax rekk, def ko.»

17 Yanqóoba daldi dajale ay doomam ak
ay soxnaam, waral leen giléem, 18 ñu ànd
tegu ca yoon wa, yóbbaale géttam gépp
ak mboolem alal ju mu liggéey. Mooy
gétt, ga mu sàkkoo Padan Aram. Ña
ngay ñibbi kër baayam Isaaxa ca réewu
Kanaan.

19 Fekk na Laban dem wati ay xaram*.
Ci biir loolu Rasel sàcc gàllaaji kër yu
baayam. 20 Noonu la Yanqóoba nëbboo
Laban, Arameen ba, bañ koo yégal ne day
dem. 21 Ba mu demee, dafa yóbbaale la
mu amoon lépp, jóge fa, jàll dexu Efraat,
wuti tundi Galàdd.

Laban dabi na Yanqóoba

22 Yanqóoba daw na, ba mu am ñetti
fan, ñu soog koo yégal Laban. 23 Mu ànd
nag ak ay bokkam, topp ko juróom ñaari
fan, door koo dab ca tundi Galàdd. 24 Ci
kaw loolu Yàlla feeñu Laban, Arameen
ba, ci géntu guddi ne ko: «Moytula wax
Yanqóoba lenn lu koy gaar.» 25 Ba Laban
dabee Yanqóoba, dafa fekk mu samp
xaymaam ca tund wa. Laban it samp
bosam ca kaw tundi Galàdd, moom aki
bokkam.

26 Laban ne Yanqóoba: «Looy def nii,
yaw, di ma nëbbuy daw, yóbbaale sama
doom yu jigéen, ñu mel ni ñu ñu lële
xare? 27 Lu waral nga di ma nëbbuy daw
te bañ maa tàggu? Nde konoon jombul
ma yiwi la ci xol bu sedd, bu ànd aki woy,
boole ci xalam aki sabar. 28 Mayoo ma
sax, ma fóon samay sët ak samay doom
yu jigéen, tàggtook ñoom; yëfi dof de nga
def nii! 29 Manoon naa laa def lu bon,
waaye sa Yàllay baay da maa feeñu biig
ne ma: “Moytula wax Yanqóoba lenn lu
koy gaar.” 30 Bu la neexee, nga namm sa
kër baay, ba dogu caa dem, waaye lu tax
nga sàcc sama gàllaaji kër, teg ci?»

31 Yanqóoba tontu Laban ne ko: «Xanaa
ragaloon rekk ne jombul dinga téye say
doom yu jigéen. 32 Waaye képp koo gis
mu yor sa gàllaaji kër, boo yeboo reyal.
Seetal fii ci sunu kanami bokk lépp lu ma
fi yor, loo ci moom fabal, yóbbu.» Booba
Yanqóoba xamul woon ne Rasel a ko jël.
33 Laban dugg ci xaymab Yanqóoba, teg
ca xaymab Leya ak yosi ñaari jaamam
yu jigéen ya, te gisul dara. Mu génne
xaymab Leya, dugg ci bu Rasel.

34 Fekk na Rasel fab gàllaaji kër ya, làq
ca ron tegu giléem ga, toog ca. Laban
tëcc, tëcc ca biir xayma ba, gisul dara.
35 Rasel wax baayam ne ko: «Baay, baal
ma de, damaa manula jóg ci sa kanam,
ndaxte damaa ànd ak mbaax.» Laban
seet na fu ne, waaye gisul gàllaaji këram
ya.

36 Yanqóoba mer lool, daldi gëdd Laban
ne ko: «Ndax damaa tooñ walla damaa
moy, ba nga sambal ma, di ma topp nii?
37 Bi nga jéexee sama yëf yépp ba noppi,

* 31:19 31.19 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

ana loo gis lu bokk ci sa yëfi kër? Teg
ko fii ci sama kanami bokk ak say bokk,
ñu àtte nu. 38 Xanaa du ñaar fukki at
a ngii ma nekk ak yaw? Say xar ak say
bëy ëmbuñu sax, mu yàqu, te masumaa
lekk sa kuuyi gétt. 39 Jur gu rab fàdd
sax ma féetewoo, waaye masuma la koo
indil. Mboolem lu ñu sàcc guddi ak lu
ñu sàcc bëccëg, danga ma ko daa feyu.
40 Naaj wi laa daan yendoo yenu bëccëg,
di fanaanoo sedd guddi, mu xaw maa rey,
ba duma gëmm bët. 41 Ñaar fukki at a
ngii, ma di la jaamu ci kër gi, liggéeyal
naa la fukki at ak ñeent ngir sa ñaari
doom yu jigéen ñii, teg ci juróom benni at
yu ma la sàmmal say gàtt, nga soppi sama
peyoor fukki yoon ak juróom. 42 Su dul
woon ak sama Yàllay baay, ji ànd ak man,
di Yàllay Ibraayma, ji Isaaxa wormaaloon,
konoon nga dàq ma tey, ma dem loxoy
neen. Waaye sama toskare ak sama àqu
ñaq la Yàlla gis, ba tax mu àtte ma ak yaw
biig.»

43 Ba mu ko waxee loolu, Laban ne ko:
«Jigéen ñii samay doom lañu, xale yii di
samay sët, te gétt gii sama gétt a; lu fi
nekk maa ko moom. Ñii di sama doom
yu jigéen, nu ma leen di def tey, ñoom
ak seeni doom? 44 Léegi ñëwal rekk,
ñu fasante kóllëre maak yaw, te seede
dox sunu diggante maak yaw.» 45 Ba
loolu amee Yanqóoba jël aw doj, samp ko,
muy doju xàmmikaay. 46 Yanqóoba ne
ay bokkam: «Forleen ay doj.» Ñu for ay
doj, def ko ab jal, daldi lekk foofa ca wetu
jal ba. 47 Laban tudde bérab ba Yegar
Saaduta; Yanqóoba tudde ko Galet†.

48 Booba la Laban ne: «Jal bii tey,
mooy sunu seede sama diggante ak yaw.»
Moo tax ñu tudde ko Galet (mu firi Jalub
seede). 49 Ñu di ko tudde itam Mispa
(mu firi Tatay wattukaay), ndax Laban
da ne: «Yal na Aji Sax ji wattu sunu
diggante, keroog bu ñu soree. 50 Soo
soxoree samay doom yu jigéen, mbaa nga
takk yeneen jabar, bu fa kenn nekkul sax,
moytul, ndax Yàllaa nuy seede.» 51 Laban
neeti Yanqóoba: «Xoolal ci jal bii ak doju
xàmmikaay, wi ci sama digganteek yaw.
52 Jal bi seede la, doj wi di seede ne duma
jéggi jal bi, jublu ci yaw, te yaw itam
doo jéggi jal bi mbaa doj wi, jublu ci
man, te naraluloo ma jàmm. 53 Yàllay
Ibraayma ak Yàllay Naxor, ñoom ñooñee
di seen Yàllay baay, yal nañu àtte sunu
diggante.» Yanqóoba daldi giñ ci Yàlla, ji
baayam Isaaxa wormaaloon. 54 Gannaaw
loolu Yanqóoba sàkk sarax ca kaw tund
wa, woo ay bokkam, ñu bokk lekk. Ba ñu
lekkee ba noppi, fanaan ca tund wa.

32

1 Ca ëllëg sa, Laban xëy suba teel,
tàggoo aki sëtam ak doomam yu jigéen
ya, ñaanal leen, ba noppi waññiku ñibbi.
2 Yanqóoba moom topp yoonam. Ci
kaw loolu ay malaakay Yàlla feeñu ko.
3 Ba leen Yanqóoba gisee, da ne dalub
Yàllaa ngii, ba tax mu tudde bérab ba
Maanayim (mu firi Ñaari dal).

Yanqóoba ragal naa daje ak Esawu

4 Ba loolu amee Yanqóoba dafa yónni
ay ndaw, ñu jiitu ko ca magam Esawu,
ca réewu Seyir, di diiwaanu Edom. 5 Mu
sant leen ne leen: «Bu ngeen demee ca
sama sang Esawu, neleen ko: Sa surga
Yanqóoba nee na: “Maa nga woon ca kër
Laban bu yàgg ba tey, 6 ma doora ñëw,
ànd ak ay nag ak ay mbaam ak ay gàtt
ak ay jaam yu góor ak yu jigéen; may
yónnee ci yaw, di la siyaare tey sàkku nga
dalal ma jàmm.”» 7 Ndaw ya daldi dem ba
délsi ca Yanqóoba, ne ko: «Dem nanu ca
sa mag Esawu, waaye moom ci boppam
mu ngi ci yoon wi di ñëw, fekksi la fii, te
ma nga ànd ak ñeenti téeméeri góor.»

8 Yanqóoba dégg loolu, tiit lool te ànd
ak njàqare, ba tax mu séddale mbooloo,
ma mu àndal, gàtt ya ak jur gu gudd ga
ak giléem ya itam, mu xaaj leen ñaar.
9 Booba mu ngi naan, bu Esawu songee
benn dal bi, dal bi ci des mana raw.
10 Ci kaw loolu Yanqóoba ñaan Yàlla, ne
ko: «Yaw Aji Sax ji, sama Yàllay maam
Ibraayma, di sama Yàllay baay Isaaxa

† **31:47** 31.47 Galet bokk na lu mu tekki ak Yegar Saaduta ci làkku Arameen ña.

itam, yaa ma ne woon: “Dellul réew ma nga cosaanoo, ca say bokk; dinaa la baaxe.” 11 Yelloowuma lu gëna tuuti ci sa ngor ak sa worma, gi nga ma won, man sa jaam. Aw yet doŋŋ laa ŋàbboon, ba ma jàllee dexu Yurdan, te yokku naa tey, ba doon ñaari kurél. 12 Maa ngi lay ñaan, nga musal ma ci sama loxol mag Esawu, ndaxte ragal naa, mu ñëw bóom ma, bóomaale jigéen ñi ak seeni doom. 13 Te yaw yaa ma ne: “Dinaa la baaxe moos, yokk saw askan, ba mu tollu ni suufas géej, si kenn manula lim ndax bare.”»

14 Yanqóoba fanaan na fa guddig keroog, doora sàkk ca alalam, sédd magam Esawu, 15 lépp di ñaar téeméeri bëy ak ñaar fukki sikket ak ñaar téeméeri xar ak ñaar fukki kuuy 16 ak fanweeri giléem yu seeni doom di nàmp, ak ñeent fukki nag ak fukki yëkk ak ñaar fukki mbaam ak fukki mbaam yu góor.

17 Dafa ber gétt yi, gu ci nekk mu jox ay surgaam, ne leen: «Jiituleen ma, te na gétt yi dàndante.» 18 Ci biir loolu mu sant ki jiitu, ne ko: «Boo dajeek sama mag, mu laaj la ne la: “Kuy sa njaatige?” ak “Ku moom li nga jiital?” ak “Foo jëm?” 19 nee ko: “Lii de sang bi, lu la Yanqóoba may la, di la ko siyaaree, yaw Esawu, te moom ci boppam mu ngi topp ci sunu gannaaw.”» 20 Ndigal loolu la joxaat ñaareelu surga ba ak ñetteel ba ak mboolem ña topp ca gétt ya, ku ci nekk mu wax ko ne ko loolu lay wax Esawu, bu ko gisee, 21 tegati ca ne ko: «Te nee ko itam: “Sa surga Yanqóobaa ngi topp ci sunu gannaaw.”» Booba Yanqóobaa ngi naa ci xelam: «Bu ma jiitalee li ma ko may, neexale ko ko, bala maa janook moom, jombul mu dalal ma jàmm.» 22 Neexal ba da koo jiitu, moom mu fanaan guddig keroog ca dal ba.

Lu jëm ci bëreb Yanqóoba ba

23 Gannaaw loolu Yanqóoba jóg ca guddi ga, ànd ak ñaari soxnaam, ñaari jaamam yu jigéen ak fukki doomam yu góor ak benn, daldi jàll dexu Yabog. 24 Yanqóoba da leena jàllale, jàllewaale alalam jépp itam. 25 Mu des fa nag moom doŋŋ.

Kera la genn góor fanaana bëre ak moom, ba bët set. 26 Ba nit ka xamee ne manalu ko dara, dafa dóor Yanqóoba ci mooco, mooco mi summikoo ca bëre ba.

27 Nit ka ne ko: «Bàyyi ma, ma dem, ndax bët a ngi bëgga set.» Teewul Yanqóoba ne ko: «Duma la bàyyi, nga dem, li feek ñaanaloo ma.» 28 Nit ka ne ko: «Na nga tudd?» Mu ne ko: «Yanqóoba.» 29 Nit ka ne ko: «Tuddat-uloo Yanqóoba, léegi Israyil nga tudd, ndaxte bëre nga ak nit, bëre ak Yàlla, ba génn ci ak jàmm*.» 30 Yanqóoba ne ko: «Waaw, yaw nag noo tudd?» Mu wax ko ne ko: «Loo may laaje sama tur?» ba noppi barkeel ko foofa.

31 Ci kaw loolu Yanqóoba tudde bérab ba Peniyel (mu firi Xar-kanamu Yàlla), ndaxte da ne: «Ne naa Yàlla jàkk, te maa ngi dund ba tey.»

32 Ba jant bay fenk, Yanqóobaa ngi soox tànk bi, di bàyyikoo Penuwel†. 33 Looloo tax ba tey jii bànni Israyil duñu lekk suux, wi jàpp ci tenqob mooco, ndax li moocob Yanqóoba summikoo woon ca suuxu tenqo ba.

33

Yanqóoba ak Esawu daje nañu ci jàmm

1 Gannaaw loolu Yanqóoba séen Esawu di ñëw, ànd ak ñeenti téeméeri góor, mu séddale xale yi, diggante Leya, Rasel ak ñaari jaam ya. 2 Dafa jiital jaam ya ak seeni doom, tofal ca Leya ak ay doomam, Rasel ak Yuusufa féete gannaaw. 3 Moom ci boppam nag, mu jiitu leen, wutali magam, di dox tey sujjóot, ba muy juróom ñaari yoon. 4 Teewul Esawu daw gatandu ko, taf ko ci boppam, langaamu ko, di ko fóon. Ñu daldi jooy!

5 Naka la Esawu siggi, gis jigéen ñi ak xale yi, mu ne: «Ñii ànd ak yaw ñooy ñan?» Yanqóoba ne ko: «Xanaa njaboot, gi ma Yàlla baaxe, sang bi.» 6 Jaam ya

---

* **32:29** 32.29 Ñaari kàdduy ebrë yu taqoo ñoo sos baatu Israyil. Li jiitu ci baat bi mu ngi tekki «bëre». Li ci topp di tekki «Yàlla». † **32:32** 32.32 Penuwel mooy Peniyel ba tey.

ak seeni doom daldi jegesi, sujjóotal ko.
7 Leya it topp ca, moom aki doomam,
jegesi ñoom itam, sujjóot. Yuusufa ak
Rasel doora jegesi sujjóot.
8 Esawu ne ko: «Waaw, dal bu réy
bii ma dajeel, loo ci namm?» Yanqóoba
ne ko: «Xanaa di sàkku nga dalal ma
jàmm rekk, sang bi.» 9 Esawu ne ko:
«Am naa ba biibal, sama rakk, fabal sa
alal.» 10 Yanqóoba ne ko: «Ngalla waay
déet, dimbali ma rekk te jël li ma la may.
Ndaxte bi ma nee jàkk ci sa kanam, gis
naa ni nga ma laaye biir, ba mu mel ni
Yàllaa ma geestoo yërmandeem. 11 Kon
jëlal lii ma la may, ndax Yàlla baaxe na
ma, ba ma barele.» Mu tinu ko, ba Esawu
mujj nangu.
12 Gannaaw loolu Esawu ne: «Tee noo
ànd dem boog, ma jiitu la?» 13 Yanqóoba
ne ko: «Sang bi, xam nga, xale yi dañoo
néew doole, te it gàtt yi ak nag yiy nàmpal
laay xalaat. Su nu leen sëqatalee benn
bés rekk, gàtt yépp dee. 14 Jiitu ma rekk,
sang bi, man ma topp ndànk ci wewu
jur gi, jiital leen, te baña raw xale yi, ba
kera ma lay fekksi Seyir.» 15 Esawu ne
ko: «Xaaral ma bàyyee la ñenn ci góor, ñi
ma àndal.» Yanqóoba ne ko: «Matu ko.
Boobu teraanga ëpp na, sang bi. Jàmm ji
nga ma dalal rekk doy na.» 16 Booba la
Esawu dellu, jubal yoonu Seyir.
17 Yanqóoba moom jubal gox bu ñu
naan Sukkóot, tabax fa kër, mbaaral
géttam, moo tax ñu tudde bérab boobu
Sukkóot (mu firi Ay mbaar). 18 Gannaaw
ga Yanqóoba agsi Sikem, ga ca réewu
Kanaan, ci jàmm. Fekk na mu bàyyikoo
Padan Aram, ba dal fa jàkkaarlook dëkk
ba. 19 Booba la jënde ci doomi Amor,
baayu Sikem, pàkk, ba mu sampoon xay-
maam, ci téeméeri kesita*. 20 Mu daldi
fay sàkk sarxalukaay, tudde ko El Elowe
Israyil (mu firi Yàllay Israyil mooy Yàlla).

34

Tooñ nañu Diina doomu Yanqóoba

1 Am na bés Diina, ku jigéen ki Leya
amal Yanqóoba, génn di seeti moroom ya
ca dëkk ba. 2 Ci kaw loolu Sikem doomu
Amor, miy Eween te di kilifa ca dëkk ba,
daldi koy gis, jàpp ko, tëdde ko, torxal
ko. 3 Teewul Sikem xemmemoon na Diina
doomu Yanqóoba lool te bëgg ko, ba tax
mu di ko naxtaan. 4 Loolu waral mu
ne baayam Amor: «Ñaanal ma janq bi
jabar.»
5 Yanqóoba nag dégg ne Sikem torxal
na Diina, doomam ju jigéen, fekk booba
doomam yu góor yaa nga woon ca àll
ba, fa jur ga nekk. Yanqóoba ne cell,
ba ñu ñibbsi. 6 Ci diggante boobu Amor,
baayu Sikem, ñëw ci Yanqóoba, ngir gise
ak moom. 7 Ca la doomi Yanqóoba agsi,
jóge ca tool ya. Ba ñu déggee la xew,
dañoo am naqar wu réy, mer lool ndax
gàcce, ga Sikem teg waa Israyil, ba mu
tëddee doomu Yanqóoba ja, te loolu di lu
defuwul.
8 Amor wax ak ñoom ne leen: «Sama
doom Sikem dafa bëgg seen jigéen ci
xolam. Dama leen di ñaan, ngeen may ko
ko jabar. 9 Tee noo séyante, ngeen may
nu seeni janq, te jël ci sunuy janq? 10 Su
ko defee ngeen dëkk ak nun te réew mi di
seen réew. Man ngeen fee sanc, dem fu
leen neex, sàkku fi alal.» 11 Sikem it wax
ak baayu Diina ak càmmiñ ya ne leen:
«Su ngeen ma nangulee, lépp lu ngeen
ma wax dinaa ko joxe. 12 Limal-leen ma
warugar yi ak nu mu mana tollu, boole
ci may gi; dinaa joxe lu ngeen ma sas;
mayleen ma janq bi rekk.»
13 Waaye doomi Yanqóoba ya, ay nax
lañu tontoo Sikem ak baayam Amor, ndax
li Sikem torxal seen jigéen Diina. 14 Dañu
ne leen: «Manunu loolu, ndax may sunu
jigéen góor gu xaraful, loolu gàcce la ci
nun. 15 Dunu leen mana nangul mbete
ngeen melee ni nun ci kaw seeni góor
ñépp xaraf. 16 Su ko defee dinanu leen
may sunuy janq, te dinanu jël ci seeni
janq, dëkk ak yeen, nuy ay bokk. 17 Waaye
su ngeen nu déggalul, ba xarafuleen,
danuy jël sunu jigéen, dem.»
18 Seen wax jooju neex Amor ak
Sikem doomu Amor. 19 Xale bu góor
bi daldi gaawtu def li ñu ko sant
ndax mbëggeelam ca doomu Yanqóoba.

* **33:19** 33.19 kesita xaalisu réew ma la woon.

Booba Sikem lañu gënoona weg ca waa
kër baayam yépp. 20 Amor nag ànd ak
doomam Sikem, dem ba ca pénc ma, wax
ak waa dëkk ba ne leen: 21 «Ñii sunuy am-
di-jàmm lañu, te gannaaw réew maa ngi
ne yàmblaŋ, bàyyileen leen, ñu sanc te
dem fu leen neex. Man nanoo jël seen
doomi janq te di leen may sunuy doom.
22 Waaye li ci nekk mooy, seeni góor duñu
nangoo dëkk ak nun, nuy ay bokk, ndare
sunu góor ñépp xaraf ni ñoom. 23 Bu
nu leen nangulee, ba ñu dëkk ci sunu
biir, kon seeni jur ak seen alal ak seen
mala yépp, ndax du nooy doon boroom?»
24 Ba mu ko defee mboolem góori dëkk ba
déggal Amor ak doomam Sikem, ba ñoom
ñépp xaraf.

25 Ca gannaaw ëllëg sa ñu ànd ak metit,
ñaari doomi Yanqóoba ya, Simeyon ak
Lewi, càmmiñi Diina, jël seeni saamar,
dugg ca dëkk ba, bett leen, rey góor ñépp.
26 Ca lañu leel ñawkay saamar Amor ak
doomam Sikem, ñu dee, ñu jële Diina kër
Sikem, ànd ak moom, dem. 27 La ca tegu
doomi Yanqóoba ya ca des futti néew ya,
lëlaale dëkk ba, ndax li ñu torxal seen
jigéen. 28 Ñu daldi jël seen jur gu gàtt ak
gu gudd, seeni mbaam ak mboolem la ca
biir dëkk ba ak la ko wër. 29 Noonu lañu
jële seen alal jépp ak seeni doom ak seeni
jabar, boole ca lël mboolem lu nekkoon ca
biir kër ya.

30 Yanqóoba nag wax ak Simeyon ak
Lewi ne leen: «Indil ngeen ma musiba,
ndax dingeen tax waa réew mépp sib ma,
muy Kanaaneen ñi, di Periseen ñi. Te
itam awma lu dul góor ñu néew, te bu
ñu booloo dal ci sama kaw, dañu may
booleek sama waa kër faagaagal.» 31 Ñu
ne ko: «Danuy seetaan sunu jigéen daal,
ñu di ko def ab gànc?»

35

Yanqóoba sanc na Betel

1 Ba loolu wéyee Yàlla ne Yanqóoba:
«Jógal dem Betel, toog fa te nga sàkkal
fa sarxalukaay Yàlla, ji la feeñu, ba
ngay daw sa mag Esawu.» 2 Yanqóoba
wax ak waa këram ak ñi ànd ak moom
ñépp ne leen: «Jëleleen ci seen biir
tuuri doxandéem yi, te ngeen sangu-set
te solu. 3 Danuy dem Betel, ma sàkkal
fa sarxalukaay Yàlla, ji ma wallu, ba ma
nekkee ci njàqare, te ànd ak man fépp
fu ma jaar.» 4 Ñu daldi jox Yanqóoba
mboolem tuuri doxandéem, yi ñu yor, ak
seen jaaroy nopp, Yanqóoba boole suul ca
taatu garab* gu mag ga nekkoon ca wetu
dëkk, ba ñu naan Sikem. 5 Gannaaw loolu
ñu sàqi, Yàlla nag wàcce tiitaange lu réy
ca kaw dëkk, ya leen wër, ba taluñoo dabi
doomi Yanqóoba ya.

6 Ba mu ko defee Yanqóoba ak ñi mu
àndal ñépp agsi Lus, di Betel ba tey,
foofa ca réewu Kanaan. 7 Mu sàkk fa
nag sarxalukaay, tudde bérab ba El Betel,
ndax foofa la ko Yàlla feeñoo, bi muy
daw magam. 8 Foofa itam la Debora, ma
daa nàmpal Rebeka, faatoo, ñu suul ko
ca taatu garab gu mag ga ca wetu Betel.
Ñu tudde garab ga Alon Bakut (mu firi
Garabu jooyoo).

9 Ba Yanqóoba jógee Padan Aram, Yàlla
feeñuwaat na ko, barkeel ko 10 ne ko:
«Yaa di Yanqóoba,
waaye deesatu la wooye Yanqóoba;
léegi yaa di Israyil.»
Mu tudde ko nag Israyil. 11 Yàlla neeti
ko: «Man maay Yàlla Aji Man ji. Giiral te
yokku, ba aw askan ak mboolooy askan
sosoo ci yaw, te ay buur askanoo ci sa
geño. 12 Réew, mi ma sédd Ibraayma ak
Isaaxa, yaw laa koy sédd, yaak askan wi
soqikoo ci yaw.»

13 Naka la Yàlla wax ak Yanqóoba loolu,
daldi teqlikoo ak moom. 14 Yanqóoba
samp doju xàmmikaay ca bérab, ba Yàlla
waxe ak moom, tuural ko fa biiñ, sotti fa
diw, sellale. 15 Yanqóoba ma nga tudde
bérab, ba Yàlla waxeek moom, Betel†.

Beñamin juddu na, Rasel faatu

16 Ba loolu wéyee ñu jóge Betel, dem
bay bëgga jub Efrata. Rasel tollu ciw mat,
te mat wi metti. 17 Ba mu demee ba mat
wa gëna metti, rewlikat ba ne ko: «Muñal
nag, ndax góor laati de!» 18 Booba Rasel a
ngi waaja faatu. Terewul bala bakkanam

* **35:4** 35.4 Xeetu garab la gu ñuy wax terebent. † **35:15** 35.15 Seetal ci 28.19.

a rot tudde na xale bi Benoni (mu firi
Sama doomu coono). Teewul baay bi
tudde ko Beñamin (mu firi Sama doomu
njiglaay)‡.
19 Ci kaw loolu Rasel faatu, ñu denc ko
ca yoonu Efrata, ga ñuy wax Betleyem
ba tey. 20 Yanqóoba nag samp aw doj
ca bàmmeel ba, te mooy xàmmikaayu
bàmmeelu Rasel ba tey jii. 21 Ba mu ko
defee Israyil jóge fa, samp xaymaam ca
gannaaw Migdal Eder.

Doomi Yanqóoba ya

22 Ba Israyil dëkkee ca réew ma, am na
bés Ruben dem tëdd ak Bilaa, nekkaaleb
baayam; Israyil yég ko.

Doomi Yanqóoba§ yu góor fukk lañu
ak ñaar. 23 Doomi Leya ñooy: Ruben,
taawub Yanqóoba, ak Simeyon ak Lewi
ak Yuda ak Isaakar ak Sabulon. 24 Doomi
Rasel di Yuusufa ak Beñamin. 25 Doomi
Bilaa, jaamub Rasel, di Dan ak Neftali.
26 Doomi Silpa, jaamub Leya, di Gàdd ak
Aser. Ñooñooy doomi Yanqóoba, te mu
am leen ca Padan Aram.

Isaaxa nelaw na

27 Yanqóoba dellu na kër baayam
Isaaxa fa Mamre, ca Kiryaat Arba, gay
Ebron ba tey, fa Ibraayma ak Isaaxa
daloon. 28 Isaaxa dund na téeméeri at
ak juróom ñett fukk (180). 29 Foofa
la bakkanam rote, mu faatu, fekki ay
maamam, gannaaw ba mu màggatee, ba
ñor xomm. Ba loolu amee ay doomam
Esawu ak Yanqóoba rob ko.

Askanu Esawu

36

(Saar 36.1-43)

1 Askanu Esawu, mi ñuy wax Edom,
mooy lii.
2 Esawu jël na janqi Kanaaneen jabar.
Ñooñoo di: Ada doomu Elon, Etteen
ba, ak Olibama doomu Ana, miy doomu
Sibeyon, Eween ba, 3 ak Basmat doomu
Ismayla, di jigéenub Nebayot. 4 Ada am
ak Esawu Elifas; Basmat am ca Rewel.
5 Olibama am ca Yewus, Yalam ak Kora.
Ñooñu ñooy doomi Esawu, te mu am leen
ca réewu Kanaan.
6 Ba loolu amee Esawu ànd aki sox-
naam, aki doomam yu góor ak yu jigéen,
ak waa këram ñépp, jiital géttam ak ju-
ram gépp, yóbbaale mboolem alal ju mu
amoon ca réewu Kanaan, daldi sanci me-
neen réew ngir sore rakkam Yanqóoba.
7 Li ko waral mooy, seen alal dafa bare
woon lool, ba manuñoo dëkk ñoom ñaar,
te réew, mi ñu daloon, àttanu leen ndax
seen gétt yu bare. 8 Esawu nag dëkk ca
tundu Seyir: Esawu moomu mooy Edom.
9 Askanu Esawu, di maami Edomeen ña
ca tundi Seyir, mooy lii.
10 Doomi Esawu yu góor ñooy: Elifas,
mi mu am ak soxnaam Ada ak Rewel, mi
mu am ak Basmat. 11 Doomi Elifas yu góor
yi di: Teman ak Omar ak Sefo ak Gatam
ak Kenas. 12 Timna it nekkaaleb Elifas.
Mu am caak moom Amaleg. Ñooñoo
xeetoo ci Ada, soxnas Esawu. 13 Doomi
Rewel yu góor yi ñoo di: Naxat ak Sera
ak Saama ak Misa. Ñooñoo xeetoo ca
Basmat, soxnas Esawu. 14 Soxnas Esawu,
si ñu naa Olibama, tey doomu Ana miy
doomu Sibeyon, moo am ak Esawu doom
yu góor yii: Yewus, Yalam ak Kora.
15 Làngi doomi Esawu yu góor nag,
ñooy ñii. Ñi askanoo ci Elifas taawub
Esawu, ñuy Teman ak Omar ak Sefo ak
Kenas 16 ak Kora ak Gatam ak Amaleg,
ku ci nekk ak làngam. Làngi Elifas,
ya ca réewum Edom a ngi noonu; ñooy
sëti Ada. 17 Ñi askanoo ci Rewel doomu
Esawu, ñooy Naxat ak Sera ak Saama
ak Misa, ku ci nekk ak làngam. Làngi
Rewel, ya ca réewum Edom a ngi noonu;
ñooy sëti Basmat, soxnas Esawu. 18 Ñi
xeetoo ci Olibama soxnas Esawu, ñooy
Yewus, Yalam ak Kora, ku ci nekk ak
làngam. Ñooñooy làngi Olibama, soxnas
Esawu siy doomu Ana. 19 Ñooñooy doomi
Esawu, mi ñuy wax Edom, ñooñooy
doomam yu góor, ñook seeni làng.

Lu jëm ci askanu Seyir

20 Doomi Seyir, ya bokk ca waa Or te
sancoon ca réew ma, ñooy Lotan ak Sobal

‡ **35:18** 35.18 Beñamin mu ngi jóge ci ben yamin, di tekki «doomu ndijoor», waaye li tur wiy wund mooy «doomu njiglaay». § **35:22** 35.22 Yanqóoba mooy Israyil.

ak Sibeyon ak Ana 21 ak Dison ak Eser
ak Disan. Ñooñooy làngi waa Or, di sëti
Seyir ya ca réewum Edom. 22 Doomi
Lotan yu góor ya nag ñooy Ori ak Emam.
Jigéenub Lotan di Timna. 23 Doomi Sobal
yu góor ya di Alwan ak Manaat ak Ebal ak
Sefo ak Onam. 24 Doomi Sibeyon yu góor
di Aya ak Ana. Te Ana moomu moo feeñal
bëti ndox yu tàng ya ca màndiŋ ma,
ba muy sàmm mbaami baayam Sibeyon.
25 Doomi Ana ñooy Dison ak Olibama,
doomam ju jigéen. 26 Doomi Dison di
Emdan ak Esban ak Yitran ak Keran.
27 Doomi Eser di Bilan, Saawan ak Akan.
28 Doomi Disan di Uus ak Aran.

Lu jëm ci buur ya jëkka falu ca Edom

29 Làngi waa Or ñooy ñi askanoo ci
Lotan ak Sobal ak Sibeyon ak Ana 30 ak
Dison ak Eser ak Disan, ku ci nekk ak
làngam. Ñooñooy làngi waa Or, na ñu
xàjjalikoo kenn-kenn ca réewu Seyir.

31 Buur, yi falu ca réewum Edom, lu
jiitu kenn ci waa Israyil di fa falu, ñooy
ñii. 32 Bela doomu Beyor falu na ca
Edom. Dinaba moo doon péeyam. 33 Ba
Bela faatoo, Yobab doomu Sera, ma dëkk
Boccra, wuutu ko. 34 Ba Yobab faatoo,
Usam mu diiwaanu waa Teman wuutu
ko. 35 Ba Usam faatoo, Adàdd, ma dàqoon
waa Majan ca réewu Mowab, tey doomu
Bedàdd, moo falu, wuutu ko. Awit a
doon péeyam. 36 Ba Adàdd faatoo, Samla,
ma dëkk Masreka, falu, wuutu ko. 37 Ba
Samla faatoo, Sawul ma woon ca Reyobot
Efraat, falu, wuutu ko. 38 Ba Sawul
faatoo, Baal Anan doomu Agbor falu,
wuutu ko. 39 Ba Baal Anan doomu Agbor
faatoo, Adar falu, wuutu ko. Pawu moo
doon péeyam, soxnaam di Metabeel, mi
Mataredd doomu Me Saab di yaayam.

40 Làng yi sosoo ci Esawu nag, làng gu ci
nekk ak turam ak njaboot, ya mu ëmb, ak
gox, ba mu dëkke, ñoo di ñii: ñi askanoo
ci Timna ak Alwa ak Yetet 41 ak Olibama
ak Ela ak Pinon 42 ak Kenas ak Teman ak
Mibsar 43 ak Magdiyel ak Iram, ku ci nekk
ak làngam. Ñooñu ñooy làngi Edom, ma
ñu naa Esawu, moom ma giir Edomeen
ñi, làng gu ci nekk ak gox, ba nga dëkke
te moom ko.

Askanu Yanqóoba

37

(Saar 37.1—50.26)

Yuusufa gént na lu yéeme

1 Yanqóoba ma nga dëkkoon réewu
Kanaan, fa baayam daloon.

2 Askanu Yanqóoba mooy lii.

Yuusufa tollu na ci waxambaane, am
fukki at ak juróom ñaar, di sàmmle
jur gi doomi baayam, yi nga xam ne
soxnay baayam Bilaa ak Silpa ñoo leen
jur. Yuusufa nag di leen boole ak seen
baay. 3 Booba Yanqóoba, Yuusufa la gëna
bëgg ci ay doomam, ndax li mu màggat
door koo am. Mu ràbblul ko mbubb mu
yànj. 4 Mag ya nag gis ne Yuusufa la seen
baay gëna bëgg ci ay doomam. Loolu tax
ñu bañ ko, ba manuñoo séq ak moom
kàddu gu rafet.

5 Mu am bés Yuusufa gént, nettali ko
ay magam, ba tax ñu gënati koo bañ.
6 Da ne leen: «Dégluleen li ma gént.
7 Danoo nekk ca tool ya, di góob. Ba
nu takkee, sama takk jekki-jekki ne sàtt,
taxaw, seen takk wër sama takk, di ko
sujjóotal.» 8 Mag ya ne ko: «Dangaa nara
falu ci sunu kaw? Danga noo nara jiite?»
Ñu gënati koo bañ nag ndax géntam ya
ak la mu leen ca wax.

9 Gannaaw gi geneen gént dikkal ko, mu
nettali ko ay magam ne leen: «Dégluleen,
géntaat naa. Gis naa jant bi ak weer wi
ak fukki biddiiw ak benn di ma sujjóotal.»
10 Ba mu ko nettalee ay magam, ba nettali
ko baayam, baayam da koo soow ne ko:
«Yaw, li nga gént, lu mu doon? Xanaa
du maak sa yaay ak say mag noo lay
sujjóotal?» 11 Mag ya nag iñaane ko.
Teewul baayam moom bàyyi xel ci mbir
moomu.

12 Mu am bés ay magam dem dëkk ba
ñuy wax Sikem, sàmmi seen juru baay.
13 Israyil ne Yuusufa: «Xam nga ne say
mag sàmmi nañu Sikem. Kaay, ma yónni
la ci ñoom.» Yuusufa ne ko: «Waaw.»
14 Yanqóoba ne ko: «Demal seeti say mag,
ba xam ndax ñu ngi ci jàmm, ñoom ak jur
ga, te nga ñëw, wax ma.» Mu yebal ko, mu
jóge xuru Ebron, jubal Sikem.

15 Naka la jenn waay dajeek moom
foofa, fekk muy wëreelu ca àll ba. Waa
ja ne ko: «Looy seet?» 16 Yuusufa ne ko:

«Samay mag laay seet. Xamoo fu ñu tollu,
di sàmm?» 17 Waa ja ne ko: «Jóge nañu
fii de, ndax dégg naa ñu naan: "Nanu
dem Dotan."» Yuusufa toppi magam ya
ba Dotan, fekk leen fa.
18 Naka la ko mag ya séen fu sore, daldi
mànkoo bala moo agsi, ci pexem rey ko.
19 Ña nga naan: «Boroom gént gaa ngee
di ñëw! 20 Nanu ko rey gaaw, sànni ko ca
kàmb yee*, su ko defee danu naan, rabu
àll a ko fàdd. Nu seet ba xam fu muy mujj
aki géntam?»
21 Ruben nag dégg ca, di ko fexee
xettli. Mu ne leen: «Bunu ko rey.»
22 Ruben teg ca ne leen: «Buleen tuur
deret. Sànnileen ko ca kàmb gee ca àll ba,
waaye bu ko loxo dal.» Booba ma ngay
wut nu mu xettlee Yuusufa ci ñoom, ba
delloo ko baayam.
23 Ba Yuusufa agsee ca magam ya,
dañoo futti mbubbam, mooy mbubb mu
yànj, ma mu soloon. 24 Ñu jàpp ko,
tàbbal ca biir kàmb ga, fekk mu déy,
ba wow koŋŋ. 25 Loolu wees ñu toog,
di lekk. Nes tuut ñu siggi, séen am
njëggum giléem, muy ay Ismayleen, yu
sëf cuuraayu ndàbb ak diwu yaram ak
cuuraayu xas†, jële ko réewu Galàdd,
jëme Misra. 26 Yuda ne doomi baayam
ya: «Bu nu reyee sunu rakk jii, nëbb
deret ji, lu nu ciy jële? 27 Tee nu koo
jaay Ismayleen ñi, te bañ koo sàkkal pexe
nun ci sunu bopp? Ndax kat sunu rakk
a, di sunu deret.» Doomi baay ya déggal
ko. 28 Julay Majan ya nag jaare fa, ñu
yóotu Yuusufa, génne ko kàmb ga, jaay
ko Ismayleen ña ci ñaar fukki dogi xaalis.
Ñu yóbbu Yuusufa Misra.
29 Ba mu ko defee Ruben dellu ca kàmb
ga, gis ne Yuusufa nekkatul ca biir, mu
mititlu ko, ba xotti ay yéreem. 30 Ba
loolu amee mu jóge ca, dem ca ay rakkam
ne leen: «Xale ba nekkatu fa de! Te
man xawma nu may def léegi.» 31 Ñu
jël nag mbubbu Yuusufa, rendi ab sikket,
taqal mbubb ma ca deret ja. 32 Gannaaw
loolu ñu yóti seen baay mbubb ma, ne ko:
«Lii lanu gis de, xoolal bu baax ndax du
sa mbubbu doom?» 33 Yanqóoba xàmmi
ko, daldi ne: «Sama mbubbu doom a
moos! Éey waay, rabu àll kay moo dag-
gate Yuusufa, yàpp ko!» 34 Ci kaw loolu
Yanqóoba mititlu ko, ba xotti ay yéreem,
taraxlaayoo ab saaku, di jooy doomam ay
fan. 35 Doomam yépp, góor ak jigéen
ñëw, di ko dëfal, te noppiwul, xanaa
naan: «Damay jooy, ba dem njaniiw,
fekki sama doom.» Baayam di ko jooy,
36 fekk waa Majan yóbbu nañu ko Misra,
jaay ko Potifaar, jawriñu Firawna mi jiite
ay dagam.

38

Lu jëm ci Yuda ak Tamar ak seen askan

1 Ca jamono yooyu Yuda dafa teqlikoo
ak ay doomi baayam, dal ca waa ju dëkk
Adulam te tudd Ira. 2 Foofa nag Yuda
gis fa senn as ndaw, su doon doomu
Kanaaneen bu tudd Suwa, mu jël ko
soxna. 3 Mu ëmb, am doom ju góor, tudde
ko Er. 4 Mu dellu ëmb, am doom ju góor,
tudde ko Onan. 5 Mu amati doom ju góor,
tudde ko Sela. Ba Sela di juddu, ca Kesib
la fekk Yuda.
6 Gannaaw gi Yuda jëlal taawam Er
jabar ju tudd Tamar. 7 Er, taawub Yuda
boobee, doonoon ku Aji Sax ji seede
coxoram; Aji Sax ji nag rey ko. 8 Yuda
ne Onan: «Demal ci sa jabaru mag, donn
ko, ndax nga giiral sa mag aw askan.»
9 Teewul Onan xam ne du doon askan
wu muy moom, ba tax saa yuy dëkkoo
jabaru magam, bay wara àgg rekk, tuur
wasal wi ci suuf, ngir baña giiral magam*.
10 Aji Sax ji ñaawlu li muy def, ba tax mu
faat ko, moom itam. 11 Yuda daldi wax
Tamar jabaru doomam ne ko: «Demal sa
kër baay, ténjeji fa, ba sama doom Sela
màgg.» Booba Yuda dafa ragal Sela faatu
moom itam ni ay magam. Tamar nag
dem, toog kër baayam.
12 Ba ñu demee ba mu yàgg, doomu
Suwa, soxnas Yuda faatu. Ba dëj ba
wéyee, Yuda dem fekki watkati xaram ca

* **37:20** 37.20 kàmb yooyu loxo lañu ko daan yette ca màndiŋ ma, di ca denc ndox. † **37:25** 37.25 cuuraay yooyu gom la woon ak boom ak miir. * **38:9** 38.9 Ci yooyu jamono, ku donn sa jabaru mag ci bànni Israyil, doom joo ca am, du bokk ci yaw waaye dañu koy féetele sa mag ji faatu.

Timna. Ira, xaritam bi dëkk Adulam a
nga ànd ak moom. 13 Ñu yégal Tamar
ne ko: «Sa goroo ngii jëm Timna, di
wati ay xaram.» 14 Ba loolu amee mu
summi yérey jëtun ya, muuru, sàngu,
toog ca selebe yoon wa jëm Enayim ca
yoonu Timna, ndax booba gis na ne Sela
màgg na te mayuñu ko ko, muy jabaram.
15 Yuda gis ko, yaakaar ne gànc la, ndax li
mu muuru†. 16 Mu jàdd, ñëw ba ca moom,
ne ko: «May ma, ma ànd ak yaw.» Fekk
na xamul woon ne goroom la. Mu ne ko:
«Loo may fey, ngir ànd ak man?» 17 Mu
ne ko: «Dinaa jël bëy wu ndaw ca sama
gétt, yónnee la.» Mu ne ko: «Jox ma lenn
looy tayle, ba kera ngay yónnee.» 18 Mu
ne ko: «Lu ma lay tayle?» Ndaw si ne ko:
«Xanaa sa jaarob màndargaal, ak buum,
gi mu àndal ak yet, wi ci sa loxo.» Mu
jox ko nag, ba noppi ànd ak moom. Fa la
doxe ëmb. 19 Ndaw sa dem yoonam, dindi
muuraay ba, solaat yérey jëtun ya.

20 Ba loolu wéyee Yuda yebal xaritam,
ba dëkk Adulam, mu yóti ndaw sa bëy
wu ndaw wa, ba mana jotaat la mu tayle
woon ca ndaw sa. Xarit ba nag gisu ko.
21 Mu laaj waa gox ba, ne leen: «Ana gànc
biy toog Enayim ci yoon wi?» Ñu ne ko:
«Fii de ab gànc nekku fi.» 22 Mu dellu
ca Yuda ne ko: «Gisuma ko de, te it waa
gox ba nee nañu, foofa gànc nekku fa.»
23 Yuda ne ko: «Nanu ko ko wacce, mu
jël, lu ko moy ñu ree nu, gannaaw maa
ngi nii yónnee bëy wu ndaw wii, te yaw
gisoo ko kay.»

24 Ba ñu ca tegee lu tollook ñetti weer,
ñu xamal Yuda ne ko, Tamar goroom ba,
da doon jaay boppam, ba jaare ca ëmb.
Yuda ne: «Nañu ko yóbbu, lakk ko, ba
mu dee.» 25 Naka lañu koy yóbbu, mu
yóbbante goroom ba ay kàddu. Da koo
wax ne ko: «Ki moom lii moo ma ëmbal.»
Mu teg ca ne ko: «Xoolal bu baax te wax
ma ku moom jaarob màndargaal, bi ànd
ak buum gi, ak yet wi.» 26 Yuda xàmmi
yëf ya nag, ne: «Moo ma gëna nekk
ci dëgg de, gannaaw mayuma ko sama
doom Sela.» Gannaaw ba loolu wéyee,
àndatul ak moom.
27 Tamar dem, ba wara wasin, ndekete
ay seex la ëmb. 28 Ba muy mucc, kenn ca
doom ya daa tàllal loxo ba, rewlikat ba
jàpp ca, takk ca wëñ gu xonq curr. Mu ne:
«Kii moo jëkka génn.» 29 Naka la delloo
loxoom, seexam juddu, mu ne ko: «Yaw
foo bëtte, ba génn?» Ñu daldi ko tudde
Peres (mu firi Bëtt). 30 Nes tuut seex, bi
wëñ gi takke ci loxo li, door caa topp, ñu
tudde ko Sera.

39

Jaay nañu Yuusufa jawriñu Firawna

1 Ba ñu yóbboo Yuusufa Misra, Potifaar,
jawriñu Firawna*, ma jiite ay dagam, da
koo jënd ca Ismayleen, ña ko fa indi.
2 Ci kaw loolu Aji Sax ji ànd ak Yuusufa,
may ko ndam, mu dëkk ca kër sangub
waa Misraam ba. 3 Sang ba nag gis ne
Aji Sax jaa ngi ànd ak Yuusufa, di ko may
ndam ci lépp lu mu sababلu. 4 Sang ba am
cofeel ci Yuusufa, def ko fara biir këram,
dénk ko saytub kër ga, ba teg ciy loxoom
lépp lu mu moom. 5 Boobee waayi Misra
ja dénkee Yuusufa këram ak lépp lu mu
moom, mu di ko saytu, ca la Aji Sax ji dale
barkeel këram, barkeelaale mboolem lu
mu moom, kër ak tool. 6 Mu daldi bàyyi
lépp ci loxol Yuusufa, te li mu fa nekk
tax ba topptootul dara ciy mbiram, lu
moy li muy lekk rekk. Booba Yuusufa ku
jekkoon bind la te góorayiw.

Soxnas Potifaar fexeel na Yuusufa

7 Mu am bés nag soxnas sangub Yu-
usufa ba xemmem Yuusufa, daldi ne ko:
«Kaay tëdd ak man.» 8 Teewul Yuusufa
bañ, ne soxnas sang ba: «Déglul, sama
sang da maa jébbal lépp, ba topptootul
dara ci kër gi. 9 Ëpplewu ma sañ-sañ
ci biir kër gi, te aayewu ma lenn xanaa
yaw, ndax soxnaam nga. Kon léegi nu
may mana defe ñaawtéef wu réy wu ni
tollu, di moy Yàlla?» 10 Ba loolu amee bés
bu Yàlla sàkk mu di ko wax Yuusufa, te

† **38:15** 38.15 Ci yooyu jamono gànc yi daan nañu leen xàmmee seen muuraay. * **39:1** 39.1 Firawna tur la, wu buuri Misra daan tudd. Firawna mii wuute na ak Firawna, mi bokkoon ak Musaa jamono.

dégluwu ko, wéetul ak moom sax, bay
tëdd ak moom.
11 Mu am bés Yuusufa dugg ca kër ga,
di def liggéeyam, te kenn ci surga yu góor
ya nekku fa. 12 Ndaw si jàpp ci mbubb mi,
ne ko: «Kaay tëdd ak man.» Yuusufa nag
wacc mbubb ma cay loxoom, daw génn
kër ga. 13 Ndaw si gis mbubb, mi mu ko
wacce, ba daw génn, 14 mu woo surgay
kër ga, ne leen: «Xool-leen, Ebrë, sii
sama jëkkër indi ci kër gi, mu di nu yab.
Dafa ñëw, bëgg maa tëdde, ma yuuxu ca
kaw. 15 Naka laa yuuxu ca kaw, mu wacce
ma mbubbam, daw génn.» 16 Ba mu ko
defee ndaw si denc mbubb ma, ba sangub
Yuusufa ba ñibbsi, 17 mu nettalee ko ko
noonu ne ko: «Jaamu ebrë, bi nga indi
ci kër gi de, da maa fekksi, di ma sàkku.
18 Naka laa yuuxu ca kaw, mu daw génn,
wacce ma mbubbam.»

Tëj nañu Yuusufa kaso

19 Sang bi dégg li ko soxnaam wax ne
moom la ko jaamam def, mu mer lool,
20 ba jàpp Yuusufa, tëj ko kaso, ba ñuy
denc ñi buur jàpp. Yuusufa nekk foofa ca
kaso ba.
21 Teewul Aji Sax ji ànd ak Yuusufa,
laaye ko biir, daldi xiir wattukatu kaso
ba ca moom, mu yéwéne ko. 22 Ci kaw
loolu mu may Yuusufa, mu yilif ñi ñu tëj
ñépp, te mboolem lu ñu fay def, mu di
ko jiite. 23 Wattukat ba seetatuloon dara
lu Yuusufa jiite, ndax Aji Sax jee ànd ak
moom, te lu mu sabablu, Aji Sax ji may ko
ca ndam.

40

Yuusufa firi na ñaari gént

1 Ba loolu wéyee kiy topptoo naani bu-
uru Misra ak lakk-katu mburoom dañoo
tooñ buuru Misra, seen sang. 2 Firawna
nag mere lool ñaari jawriñ yooya, kenn
ka di kilifay ñay topptoo naani buur, ka ca
des di kilifay lakk-kati mburu ya, 3 ba tax
mu tëj leen ca kër kilifag wattukat ba, ca
kaso, ba ñu tëj Yuusufa. 4 Kilifag wattukat
ya teg leen ca loxol Yuusufa, mu di leen
topptoo.
Ba ñu nekkee ab diir ca kaso ba,
5 jawriñi buuru Misra, ya ñu tëj, muy
ñaar ña féetewoo naani buur ak mbu-
room, dañoo géntandoo ci genn guddi,
gént gu ci nekk ak li muy firi. 6 Yuusufa
xëy, fekk leen ñu jaaxle. 7 Mu laaj jawriñi
Firawna, yooyee ñu tëjandoo woon ak
moom ca kër sangam, ne leen: «Lu leen
tax ne yogg tey?» 8 Ñu ne ko: «Ay gént
daal a nu dikkal, te amunu ku nu koy
firil.» Yuusufa ne leen: «Xanaa du Yàllaa
moom piri? Nettalileen ma seeni gént
rekk kay.»
9 Jawriñ bay topptoo naanu buur daldi
nettali géntam Yuusufa, ne ko: «Ci gént
gi, garabu reseñ laa gis ci sama kanam,
10 mu def ñetti car. Naka la focci rekk,
gaawa tóor, cëgg ya meññ reseñ ju ñor.
11 Maa ngi téye nii kaasu Firawna ci sama
loxo, jël reseñ ji nag, nal ko ci kaasu
Firawna, ba noppi teg kaas bi ci loxol
Firawna.»
12 Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy lii.
Ñetti car yi, ñetti fan la. 13 Fii ak ñetti fan
Firawna dina la siggil, delloo la sa liggéey,
ngay teg kaasu Firawna ci loxoom, ni
nga ko daa defe naka jekk, ba nga yoree
naanam. 14 Waaye ngalla boo delloo ca
sa teraanga, nanga ma geestu te dimbali
ma, waxal ma Firawna lu jëm ci man, ba
man maa génne fii. 15 Ndax man kat dañu
maa sàcce ca réewum Ebrë ya, te fii itam,
defuma fi lu tax, ñu war maa tëj.»
16 Kilifag lakk-kati mburu ya nag gis ne
piri mi neex na, mu ne Yuusufa: «Man
it sama gént gi, xam nga lu ma ci gis?
Ñetti pañey mburu mu weex laa yenu,
17 ba féete kaw a nga yeb mboolem xeeti
mburu yu ñuy lakkal Firawna, picc yaa
nga koy for ca pañe, ba ma yenu.»
18 Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy: ñetti
pañe yi, ñetti fan la. 19 Fii ak ñetti fan
Firawna dina la siggil, ba noppi wékk la
ci bant, picc yi ñëw, di for sa suux.»
20 Ñu teg ca ñetti fan, Firawna di
màggal bésu juddoom, dajale jawriñam
yépp, di leen berndeel, daldi cay seppee
kilifa gay topptoo ay naanam, ak kilifag
lakk-kati mburu ya, siggil leen. 21 Mu
delloo nag kilifa gay topptoo ay naanam
ca liggéeyam, mu teg kaas ba ca loxol
Firawna. 22 Kilifag lakk-kati mburu ya

moom, da koo wékk ci bant, na leen ko
Yuusufa firile woon.
23 Waaye kilifa, ga yore naani Firawna,
xalaatul sax Yuusufa, da koo fàtte.

41

Firawna gént na

1 Ñaari ati lëmm wees na gannaaw
loolu, gént dikkal Firawna, mu jeneer
taxaw ca wetu dexu Niil. 2 Mu gis juróom
ñaari nag yu rafet te suur génne ca dex
ga, di for baraxi tàkk ga. 3 Mu dellu
gis juróom ñaari nag yu ñaaw te yooy
topp ca ñoom, génne ca dex ga, làng ak
ñoom ca tàkk ga. 4 Nag yu ñaaw ya te
yooy daldi lekk juróom ñaari nag yu rafet
ya te suur. Firawna yewwu, 5 ba noppi
nelawaat, dellu gént, gis juróom ñaari
gub* yu nangu te baax sax ci benn gattax.
6 Gannaaw ga juróom ñaari gub yu gooy
yu ngelaw li lakk sax, tegu ca ya jiitu.
7 Ca la gub yu gooy ya wonn juróom ñaari
gub yu nangu ya te baax. Gannaaw loolu
Firawna yewwu, xam ne gént la woon.
8 Ba bët setee, Firawna jaaxle lool,
ba woolu jibar ya ak boroom xam-xami
Misra yépp, nettali leen la mu gént, te
kenn manu koo firil Firawna.
9 Ba loolu amee kilifa gay topptoo naani
Firawna ne ko: «Man de tooñ naa te
dinaa la ko wax tey. 10 Sang bi, ba
nga nu meree, yaw Firawna, ba tëj ma
kaso ca kër njiitu dag ya, man ak kilifag
lakk-kati mburu ya, 11 genn guddi danoo
géntandoo, man ak moom, gént gu ci
nekk ak la muy firi. 12 Fekk amoon na
waxambaanew ebrë wu fa nekkoon ak
nun, te doonoon jaamub njiital dag ya.
Nu nettali ko sunuy gént, mu firil nu ko,
wax nu ku nekk la sa gént di tekki. 13 Te
na mu nu ko firile woon, na la ame: delloo
nañu ma sama liggéey, ka ca des ñu wékk
ko ci bant.»

Yuusufa firi na génti Firawna

14 Ba Firawna déggee loolu, dafa woolu
Yuusufa. Ñu gaaw tijji ko, mu watu,
solu, doora wuyji Firawna. 15 Firawna
ne Yuusufa: «Damaa gént, te kenn manu
koo firi, te ma dégg ñuy wax ci yaw naan,
gént goo dégg rekk, xam ko, ba man koo
firi.» 16 Yuusufa ne ko: «Du ci man de,
waaye Yàlla mooy baaxe Firawna pirim
jàmm.»
17 Firawna ne Yuusufa: «Damaa gént,
taxaw ci tàkkal dexu Niil, 18 ma gis
juróom ñaari nag yu suur te rafet génne
ca dex ga, di for baraxu tàkk ga. 19 Ma
dellu gis yeneen juróom ñaari nag yu
ràgg, ñaaw te yooy génne ca dex ga, topp
ci ñoom, di yu ñaaw, ba masumaa gis
lu ni mel ci Misra. 20 Noonu yu yooy ya
te ñaaw daldi lekk juróom ñaari nag, ya
jëkkoona feeñ te suur. 21 Waaye bi ñu
leen lekkee ba noppi, itam dafa mel ni
lekkuñu leen, ndax terewuleena mel na
woon. Booba laa yewwu, 22 ba noppi dellu
gént, gis juróom ñaari gub yu fees te baax
sax ci benn gattax. 23 Gannaaw ga ma gis
juróom ñaari gub yu gooy yu ngelaw li
lakk, sax tegu ca ya jiitu. 24 Gub yu gooy
ya nag wonn juróom ñaari gub yu baax
ya. Nettali naa ko samay jibar, waaye
kenn ci ñoom manu ma koo firil.»
25 Yuusufa ne Firawna: «Sa ñaari gént
yi de, sang bi, ñoo bokk piri. Sang bi, Yàlla
da laa xamal li muy def ëllëg. 26 Juróom
ñaari nag yu baax yi, juróom ñaari at
la. Te it juróom ñaari gub yu baax yi,
juróom ñaari at la. Muy genn gént gi.
27 Te itam juróom ñaari nag yu yooy,
yi ci topp te ñaaw, juróom ñaari at la.
Naka noonu juróom ñaari gub yu gooy,
yi ngelaw li lakk, juróom ñaari ati xiif
lay firi. 28 Mooy li ma la wax rekk, sang
bu tedd bi: li Yàlla di defi ëllëg la la
won. 29 Nu ngi dëgmal juróom ñaari ati
naataange yu réy ci mboolem réewum
Misra. 30 Te juróom ñaari ati xiif a ciy
topp, ba ñu fàtte naataange gu réy ga
amoon réewum Misra. Xiif ba cay topp
dina yàq réew mi. 31 Xiif bi dina tax lenn
luy nirook naataange dootu des ci réew
mi, ndax dina metti lool. 32 Te nag, sang
bi, gannaaw gént nga ko ñaari yoon, kon
Yàlla dogal na mbir mi, te dina ko amal
balaa yàgg.»
33 Yuusufa teg ca ne Firawna: «Kon
léegi sang bi, wutal nit ku muus te rafet

* **41:5** 41.5 gub yi ñuy wax fii, bele la woon.

xel, jiital ko ci réewum Misra. 34 Te
itam sang bi, dangay fal ay ndaw ci réew
mi, ñuy sàkku juróomi natt yu ne benn
ci mboolem lu ñu góobe réewum Misra
diiru juróom ñaari ati naataange yiy ñëw.
35 Ñoom nañu dajale mboolem dundi at
yu baax yi, te boole pepp mi ci sa ndigalu
bopp, yaw Firawna, muy dund bu ñuy
denc ci dëkk yi. 36 Dund boobooy doon
sàqu réew mi diiru juróom ñaari ati xiif
yiy dal ci réewum Misra; su ko defee waa
réew mi duñu loru ci xiif bi.»

Firawna fal na Yuusufa, mu jiite Misra gépp

37 Pexe moomu nag doon lu Firawna
aki jawriñam yépp njort ne baax na.
38 Firawna daldi ne jawriñ ya: «Ndax
masees naa gis ku mel ni kii a waay, nit ku
Yàlla sol Noowug boppam?» 39 Firawna
wax ak Yuusufa ne ko: «Ndegam Yàlla
xamal na la lii lépp kay, leer na ne amul
kenn ku muus te rafet xel ni yaw. 40 Kon
dinaa la may, nga jiite kër buur, te waa
réew mépp ci sa waaw lañuy wéy; jal bi
ma toog doŋŋ laa lay sute.»
41 Gannaaw loolu Firawna neeti Yuus-
ufa: «Bés niki tey, dénk naa la réewum
Misra gépp» 42 Ba loolu amee Firawna
tekkee jaarob màndargaal ba ca loxoom,
takkal ko Yuusufa, solal ko yérey tànnéef,
takkal ko caqu wurus, 43 ba noppi waral
ko watiiru ku sës rëkk ci moom Firawna,
te fu mu ware ñu jiitu ko, di yéene naan:
«Sujjóotleen†!» Noonu la ko Firawna
fale, mu yilif Misra gépp.
44 Ci kaw loolu Firawna ne Yuusufa:
«Man maay Firawna, waaye gannaaw-si-
tey mboolem waa réewum Misra, kenn
du ci sañatee yékkati loxo mbaa muy séqi
jéego, te àndoo ci.» 45 Firawna nag tudde
Yuusufa Safnat Paneya, may ko jabar
Asnat doomu Potifera ma doon sarxalkat
ca dëkk ba ñuy wax On‡. Yuusufa doxe
ca tegoo kilifteefu Misra gépp. 46 Ba
Yuusufay tàmbalee liggéeyal Firawna bu-
uru Misra, mu ngi tollu ci fanweeri at.
Yuusufa daldi bàyyikoo ca Firawna, wër
réew ma mépp.
47 Diiru juróom ñaari ati naataange ya
suuf sa nangu, ba meññeef ma tuuru.
48 Mu dajale mboolem dundub réewum
Misra diiru juróom ñaari at yooyee, dëkk
bu nekk mu denc fa dund, ba jóge ca
tool ya ko wër. 49 Fa la Yuusufa jaare
dajale pepp, mu ne gàññ, ni suufas géej,
ba tàyyeeti koo waññ, ndax mujj na wees
ab lim.
50 Laata ati xiif yay agsi, Yuusufa am na
ñaari doom yu góor ak Asnat doomu Po-
tifera, kilifag diine, ga ca On. 51 Yuusufa
tudde taaw ba Manase (mu firi Ki ma taxa
fàtte), ndaxte da ne: «Li ma sonn ak li ma
sore sama kër baay lépp, Yàlla fàtteloo na
ma ko.» 52 Doomam ja ca topp mu tudde
ko Efrayim (mu firi Giir), ndaxte da ne:
«Yàllaa ma giiral ca réew, ma ma sonne.»
53 Ci kaw loolu juróom ñaari ati
naataange ya jeex ca réewum Misra,
54 juróom ñaari ati xiif ya tàmbali, na
ko Yuusufa waxe woon. Réew yépp nag
nekk ci xiif, waaye amul fu ñàkk dund ca
Misra.
55 Ba waa Misra xiifee, dañoo dem
jooytuji dund ca Firawna. Mu wax ak
ñépp ne leen: «Demleen ca Yuusufa;
lu mu leen wax, defleen ko.» 56 Ba ñu
demee, ba metitu xiif bi dajal réew mépp,
Yuusufa dafa ubbi denc yépp, di jaay
pepp mi waa Misra, 57 ba nit ñiy jóge fu
nekk ci àddina, di wutsi njël ci Yuusufa
ndax xiif bu mettee fépp ca àddina.

42

Magi Yuusufa ya dem nañu Misra

1 Ba Yanqóoba yégee ne pepp am na
Misra, daa wax ay doomam yu góor, ne
leen: «Lu ngeen di toog, di xoolante
rekk?» 2 Mu ne leen: «Dégg naa ne pepp
am na ca Misra. Demleen jëndali nu ca,
ndax nu mana dund, ba xiif bañ noo rey
kay!»
3 Ci kaw loolu fukki magi Yuusufa
ya dem Misra, jëndi pepp. 4 Waaye
Yanqóoba yebalul Beñamin, rakku Yuus-
ufa, ndax dafa ragal ne musiba man na
koo dab. 5 Doomi Israyil ñëw nag ci biir

† **41:43** 41.43 Baat bi ñu tekkee sujjóotleen man naa tekki itam «moytuleen» walla «xàll-leen yoon wi». ‡ **41:45** 41.45 On moo doon péeyu diiney ñiy jaamu jant ca Misra.

ñiy jëndsi pepp, ndax xiif bi lawoon na
ba Kanaan. 6 Fekk booba Yuusufa mooy
dogal ca réew ma, di jaay pepp waa réew
mépp. Magi Yuusufa ya ñëw, sujjóotal
Yuusufa.

Yuusufa xupp na magam ya

7 Naka la Yuusufa gis magam ya, xàmmi
leen, te mel ni ku leen xamul, di wax
ak ñoom kàddu yu dëgër ne leen: «Fu
ngeen jóge?» Ñu ne ko: «Réewu
Kanaan lañu jóge, di jëndsi ab dund.»
8 Yuusufa xàmmi na ay magam, waaye
ñoom xàmmiwuñu ko. 9 Xelum Yuusufa
ne yarr ca la mu géntoon ca ñoom, daldi
ne leen: «Yeen ay yëddukat ngeen, yuy
nemmikusi mbóoti réew mi.» 10 Ñu ne
ko: «Mukk sang bi, danu lay siyaare, di
wutsi ab dund rekk, 11 te nun ñépp a
bokk baay, di nit ñu maandu; nun kay,
sang bi, dunu ay yëddukat.» 12 Mu ne
leen: «Ahakay, nemmikusi mbóoti réew
mi moo leen taxa jóg.» 13 Ñu ne ko:
«Nun ñii di la siyaare de, fukki góor ak
ñaar lanu woon, bokk sunu baay, ba ca
Kanaan. Ka ca gën di xalee nga ca sunu
baay, te ka ca des nekkatul.» 14 Yuusufa
ne leen: «Li ma leen wax moo am, ay
yëddukat doŋŋ ngeen. 15 Waaye nii laa
leen di seetloo: bu seen rakk ñëwul, ak
bakkanu Firawna, dungeen fi jóge. 16 Na
kenn ci yeen jëli seen rakk, ñu tëj ñi ci des
te topp seen wax, ba xam ndax yeena ngi
ci dëgg. Su dul dëgg, giñ naa ci Firawna
ne ay yëddukat doŋŋ ngeen.» 17 Mu tëj
leen ñetti fan.
18 Ca gannaaw ëllëg sa Yuusufa ne
leen: «Bu ngeen defee lii may wax,
dingeen dund, ndax man ragal naa Yàlla.
19 Ndegam ñu maandu ngeen, na leen
kenn ci seen doomi baay wuutu fii, ñi
ci des dem yóbbul pepp seen waa kër,
yi nekk ci xiif. 20 Waaye nangeen ma
indil seen rakk, ba ma xam ne li ngeen
wax dëgg la; su ko defee dungeen dee.»
Ñu daldi ne: «Waaw,» 21 te naa ci
seen biir: «Céy su nu yégoon, sunu
àqu rakk a nu topp nii, ndax danu koo
seetaanoon, mu nekk ci njàqarey xol, di
nu tinu, te faalewunu ko; looloo waral
sunu njàqarey tey jii.» 22 Ruben nag
àddu ne leen: «Ndax newuma leen woon:
"Buleen gàddu bakkanu xale bi," waaye
faalewuleen ma; tey rekk la nu Yàlla
doon xaare bakkanam, bi nu gàddu.»
23 Ba ñuy wax loolu, foogoon nañu ne
Yuusufa déggul seen làkk, ndax làppto,
ba doxoon seen diggante, di tekki.
24 Ci biir loolu mu dummóoyu leen, di
jooy.

Doomi Yanqóoba ya dellu nañu Kanaan

Ba mu jooyee ba noppi, walbatiku, wax
ak ñoom, doora jël Simeyon, jéng ko ci
seen kanam.
25 Gannaaw loolu Yuusufa joxe ndigal,
ñu sol seeni saaku pepp, te ku nekk ca
ñoom, ñu yebal ko xaalisam ca saakoom,
ba noppi mayaale leen lu ñu lekk ca yoon
wa. Ñu defal leen noonu. 26 Ba mu ko
defee ñu sëf seeni mbaam pepp ma, daldi
fay bàyyikoo.
27 Fa ñu dal ca guddi, kenn ci ñoom
bëgga xont mbaamam, ubbi saakoom
rekk, ne pemm ci xaalisam. 28 Mu ne
doomi baay ya: «Delloo nañu ma sama
xaalis, mu ngi nii ci sama saaku.» Seen
fit ne tërit, ñuy rag-ragi, ku ne xool sa
moroom, naan: «Lu nu Yàlla nattoo nii?»
29 Ba ñu yeggee ca seen baay Yanqóoba
ca réewu Kanaan, daldi koy nettali li leen
dal lépp, ne ko: 30 «Waa ja yilif réew ma
dafa noo résëti, foog ne danuy yëddusi
réew ma. 31 Nu ne ko: "Nun ay nit ñu
maandu lanu, dunu ay yëddukat; 32 fukki
góor ak ñaar lanu woon yu bokk sunu
baay, waaye kenn ka nekkatul, te ka gën
di xalee nga fa sunu baay, ba ca réewu
Kanaan." 33 Waa ja yilif réew ma ne nu:
"Ni may xame ne ñu maandu ngeen, nii
la: dangeen may bàyyeek kenn ci yeen, te
dem yóbbul dund seen waa kër, yi nekk
ci xiif; 34 su ko defee ngeen indil ma seen
rakk ju ndaw, kon dinaa xam ne dungeen
ay yëddukat waaye nit ñu maandu ngeen,
te dinaa leen delloo seen mbokk, ngeen
mana dem fu leen neex ci réew mi."»
35 Naka la ku nekk sotti saakoom, ne
jàkk ca mbuusu xaalisam. Ba ñu gisee
mbuusi xaalis ya, ñoom ak seen baay,
dañoo tiit. 36 Seen baay Yanqóoba ne
leen: «Xañ ngeen ma ay doom: Yuusufa

nekkatul, Simeyon nekkatul, léegi ngeen
bëgga jël Beñamin, yóbbu. Loolu lépp ci
sama kaw; ngalla man!» 37 Ruben wax ak
baayam ne ko: «Su ma la ko délloosilul,
boo yeboo reyal sama ñaari doom yu góor
yi. Tegal Beñamin ci sama loxo rekk, man
dinaa la ko délloosil.» 38 Ci kaw loolu
Yanqóoba ne: «Sama doom daal, du ànd
ak yeen, ndax magam faatu na, te moom
rekk a des. Su ko musiba dabee ci yoon
wi ngeen jëm, dingeen ma yóbbe naqar
wu may jàpp, ba kera may ànd ak sama
bijjaaw, tàbbi njaniiw.»

43

Magi Yuusufa ya yóbbu nañu Beñamin

1 Gannaaw loolu xiif bi metti ca réew
ma. 2 Ba ñu lekkee pepp mi ñu jële woon
Misra, ba mu jeex, seen baay ne leen:
«Delluleen, wutali nu dund.» 3 Yuda ne
ko: «Waa ja da noo àrtu woon de, wax
na nu ne nu: “Dootuleen jàkkaarlook
man te ànduleen ak seen rakk.” 4 Boo
bàyyee sunu rakk, mu ànd ak nun nag,
dinanu dem jëndali la dund. 5 Waaye
boo ko bàyyiwul kat, dunu dem, ndax
waa ja waxoon na nu ne nu: “Dungeen
jàkkaarlook man te seen rakk àndul ak
yeen.”» 6 Israyil ne leen: «Ana lu waral
ngeen di ma lor, naan waa ja am ngeen
jeneen rakk?» 7 Ñu ne ko: «Waa ja kat da
nu doon laaj ak a laajaat ci nun ak sunuy
bokk, ba naa nu ndax sunu baay mu ngi
dund ba tey, ak ndax am nanu rakk. Nun
itam nu wax ko li mu nu laaj. Géntunu
woon moos ne dina nu sant, nu indil ko
sunu rakk!»

8 La ca tegu Yuda ne Israyil: «Baay,
tegal ngóor si ci sama loxo, nu daldi dem,
ndax nu dund, baña dee, nook yaw ak
sunuy doom. 9 Dige naa sama bakkan;
boo yeboo laaj ma ko. Bu ma la ko
délloosilul, ba teg ko fi sa kanam, maa lay
tooñ sama giiru dund. 10 Bu nu yeexuloon
ba léegi, manoon nanoo dem ba délsi
ñaari yoon sax.»

11 Seen baay Israyil nag ne leen:
«Ndegam manula ñàkk, dangeen di def
nii: sàkkleen ci ngëneeli réew mi, yeb ci
seeni saaku, yóbbul waa ja lu mel ni tuuti
diwu yaram ak lem ak cuuraayu xas ak
cuuraayu ndàbb ak ay xeeti saal*. 12 Te
ngeen yóbbaale ci xaalis lu tollook ñaar-
cay la ngeen jënde woon, ngir feyaale
loola, ndax jombul njuumte la woon. 13 Su
ko defee ngeen ànd ak seen rakk, fabu
dellu ca waa ja. 14 Yal na Yàlla Aji Man
ji def waa ja yërëm leen, ba bàyyi seen
doomu baay ba, moom ak Beñamin itam.
Man nag, su ma naree ñàkk ay doom—
aa! Naa leen ñàkk rekk.»

Magi Yuusufa ya dellu nañu Misra

15 Gaa ña jël nañu sarica booba,
yóbbaale nañu it ñaar-cay xaalis ba,
daldi ànd ak Beñamin, ñu dem Misra,
teewi ca kanam Yuusufa. 16 Ba Yuusufa
gisee Beñamin ànd ak ñoom, dafa wax
fara biir këram, ne ko: «Yóbbul gaa ñi
ca kër ga, te nga rey gàtt, defar ko, ndax
maak ñoom nooy bokk añ tey.» 17 Waa
ja def la ko Yuusufa wax, yóbbu gaa ña
kër Yuusufa. 18 Ñu am nag tiitaange ndax
li ñu leen yóbbu kër Yuusufa. Ña ngay
xalaat naan: «Boo demee, xaalis bi ñu
yeboon ci sunuy saaku yoon wu jëkk wa,
moom lañu bëgga taafantoo, dugal nu fii,
ba song nu, jàpp nu jaam, nangu sunuy
mbaam, boole ci.»

19 Ba ñu demee ba ca buntu kër Yu-
usufa, wax nañu ak fara biir këram.
20 Ñu ne ko: «Sang bi baal nu, nun
de ñëwoon nanu fi lu jiitu ngir jëndsi
dund, 21 waaye ba nu dalee ca yoon wa,
danoo ubbi sunuy saaku, ku nekk ci nun
fekk xaalisam ca kaw, mu tollu na mu
tollu woon, te indiwaat nanu ko. 22 Te
it indaale nanu xaalis bu nu jënde dund.
Waaye xamunu ku delloo xaalis ba ci
sunuy saaku.» 23 Mu ne leen: «Jàmm rekk
la; buleen tiit, seen Yàlla, jiy seen Yàllay
baay, moo leen defal alal ci seeni saaku.
Seen xaalis jot naa ci.» Ci kaw loolu mu
génne Simeyon, indil leen ko.

24 Waa ja dugal leen kër Yuusufa, may
leen ndox ñu jàngu, ba noppi xont seeni
mbaam. 25 Ba mu ko defee ñu yebbi seeni
sarica, bala Yuusufaa agsi ca digg bëccëg,
ndaxte dégg nañu ne foofa lañuy añe.

* **43:11** 43.11 ay xeeti saal lañu, yu ñuy wax pistaas ak amànd.

26 Ba Yuusufa wàccsee, ñu jébbal ko
foofa ca biir kër ga sarica, ba ñu ko
indaaleel, daldi koy sujjóotal. 27 Mu
nuyoo ak ñoom, ba noppi laaj leen ne
leen: «Seen baay bu màggat, ba ngeen
doon wax, mbaa mu ngi dund? Mbaa mu
ngi ci jàmm?» 28 Ñu ne ko: «Sunu baay
mu ngi dund, sang bi, te mu ngi ci jàmm.»
Ña nga koy sukkal tey sujjóotati.
29 Naka la Yuusufa ne gees, gis Beñamin
rakku doomu ndeyam ja. Mu laaj leen
ne leen: «Ndax kii mooy seen rakk, ji
ngeen ma doon wax?» La ca tegu mu
ne rakkam ja: «Sama ngóor si, yal na la
Yàlla defal yiw waay!» 30 Ci kaw loolu
Yuusufa gaaw génn ndax yaram wu daw,
te manatula téye ay rongooñam ndax
rakkam ja, mu dugg néegu biiram, di
jooy. 31 Ba mu noppee, sëlmu, génn,
doora ànd ak sagoom, daldi joxe ndigal,
ne: «Taajleen añ bi.» 32 Loolu wees
ñu may Yuusufa moom rekk; ber doomi
baayam ya. Waa Misra ña fa doon lekke
it, ñu beral leen seen ndab, ngir waa
Misra daawuñu bokk ak Ebrë yi lekk,
ndax mbañ la fa woon. 33 Ña nga toog,
na mu leen ko sante, taaw ba fegge wet,
ni ko ko céru taaw maye, ñu sësaloo, na
ñu toppantee ciy at, ba ca caat ma. Gaa
ñaa nga yéemu, di xoolante. 34 Mu sàkkal
leen ca ndabam, te Beñamin ëpple ku ci
nekk juróomi yoon. Ñu bokk nag naana
naan, ba seen xol sedd.

44

Yuusufa nattu na ay magam

1 Ba loolu wéyee mu sant fara biir
këram, ne ko: «Solal seeni saaku pepp
lu ñu mana àttan, te nga delloo ku nekk
xaalisam, tegal ko ko ca buntu saakoom.
2 Waaye sama kaasu xaalis boobee, yebal
ko ki gën di xale ci saakoom, boole ko ak
xaalisu peppam.» Mu def la Yuusufa wax.
3 Ca ëllëg sa, ba jant bay fenk, yiwi
nañu gaa ña, ñu sëf seeni mbaam, dem.
4 Naka lañu génn dëkk ba, te soreeguñu
sax, Yuusufa sant fara biir këram, ne ko:
«Gaawal dab gaa ña, te boo leen dabee,
wax leen ne leen: "Lu tax ñu ji leen njekk,
ngeen feye ngoreedi? 5 Ndax li ngeen
jël du sama kaasu sang, bi muy naane,
rawatina di ko gisaanee? Lu ñaaw ngeen
def nii!"»
6 Mu daldi leen dab, wax leen loolu.
7 Ñu ne ko: «Kilifa gi, looy wax nii? Nun
de, sang bi, jomb nanu loolu! 8 Xaalis
bi nu fekkoon ci sunu bunti saaku sax,
danoo àndaat ak moom, jóge ba Kanaan,
délloosil la ko, kon nan lanu mana sàcce
sa kër sang xaalis mbaa wurus? 9 Ngalla
kilifa gi, yaay sunu sang; koo ko fekke ci
nun rekk, boo yeboo reyal, ñi des ci nun
doxe fa, di say jaam.» 10 Mu ne leen: «Li
ngeen wax yoon la sax, waaye na ki ma
ko fekke doŋŋ di sama jaam, su ko defee
ñi ci des wàcc.»
11 Ñu gaaw nag, wàcce seeni saaku ci
suuf, ku nekk ubbi saakoom. 12 Ma ngay
seet, tàmbalee ca taaw ba, ba ca caat ma,
doora fekk kaas ba ca saaku Beñamin.
13 Ba loolu amee dañoo torox, ba xotti
seeni yére, ku nekk sëfaat mbaamam, ñu
dellu ca dëkk ba.

Yuda tinul na Beñamin ca Yuusufa

14 Yuda aki doomi baayam nag délsi
kër Yuusufa, fekk demagul. Ñu daldi ne
nërëm, dëpp seen jë fi suuf. 15 Yuusufa ne
leen: «Li ngeen def nag? Xanaa xamuleen
ne nit ku mel ni man day gisaane?»
16 Yuda ne: «Sang bi, lu nuy waxati? Lu
nu mana lay, ba setal sunu bopp? Yàllaa
nu feeñal, sang bi. Nanu bokk nun ñépp
di say jaam, yem ci kepp ak ki ñu fekk
kaas bi ci loxoom.» 17 Mu ne leen: «Jomb
naa loolu. Ki ñu fekk kaas bi ci loxoom
mooy doon sama jaam; ñi ci des dellu ca
seen baay ci jàmm.»
18 Yuda jegesi ne ko: «Ngalla sang bi,
ma ñeme laa diis lenn rekk, te sa xol baña
tàng ci man, doonte yaak Firawnaa tolloo.
19 Sang bi, danga noo laajoon ne nu:
"Ndax am ngeen baay walla rakk?" 20 Ba
mu ko defee nu ne la: "Am nanu baay
bu màggat. Sunu rakk, ji mu jur te fekk
ko di màggat nag, moo ci gën di ndaw.
Magam dafa dee, mu des moom doŋŋ ci
ndeyam, baayam sopp ko lool." 21 Nga
waxoon nu ne nu: "Indil-leen ma ko, ngir
ma gisal ko sama bopp." 22 Ci kaw loolu,
sang bi, nu wax la ne: "Xale bu góor bi

manula tàggook baayam. Bu tàggoo ak
moom, kon baayam dina dee.” 23 Nga wax
nu ne nu: “Bu seen rakk àndul ak yeen,
dungeen jàkkaarlook man.” 24 Booba
lanu dem ca sunu baay, ba lay siyaare,
daldi koy jottli say kàddu.

25 «Ba nu demee ba mu yàgg, sunu
baay ne: “Delluleen, jëndali nu tuuti
dund.” 26 Teewul nu ne: “Dunu mana
dem te sunu rakk àndul ak nun, ndaxte
bu nu àndul ak moom, dunu gis kilifa ga.”
27 Sunu baay, ba lay siyaare, ne nu: “Xam
ngeen ne damaa amul ak sama soxna lu
dul ñaari doom. 28 Kenn ki dem, wacc
ma, ma ne moom kay, aw rabu àll a ko
daggate! Gisaatuma ko ba tey jii. 29 Te bu
ngeen ma fi jëlalee kii itam, ba musiba
dab ko, dingeen ma yóbbe naqar wu may
jàpp, ba kera may ànd ak sama bijjaaw,
tàbbi njaniiw.”

30 «Léegi nag, bu ma ñibbee ca sama
baay, ba lay siyaare, te àndunook xale
bii muy noyyee, 31 bu gisul xale bu góor
bi ànd ak nun ñibbsi — aa! Kon de
dina dee, te dinanu yóbbe sunu baay
naqar, wu koy topp, ba kera muy ànd
ak bijjaawam, tàbbi njaniiw. 32 Gannaaw
loolu it xasoon naa dige sama bakkan,
ndax damaa waxoon ne: “Bu ma la ko
délloosilul, maa koy gàlloo ba kera may
dee.” 33 Kon ngalla sang bi, bàyyi ma man
ma des fi di sa jaam, wuutu xale bi, te
moom mu dellu ànd aki magam ñibbi.
34 Ndax xawma nan laay delloo ca sama
baay te ànduma ak xale bi. Yàlla buma
fekke njekkar, li ciy dal sama baay!»

45

Yuusufa xàmmiku na ay magam

1 Ba loolu amee Yuusufa manatula téye
boppam, te surgaam yépp a nga teew.
Mu daldi àddu ne: «Xiddileen ma, yeen
ñépp!» Ñépp dem, ba benn jaambur
nekku fa, ba Yuusufa di xàmmiku ay
bokkam. 2 Mu ne yikkét, jooy jooy yu
metti, waa Misra di ca dégg, ba ca kër
Firawna sax.

3 Yuusufa nag ne magam ya: «Man
mii maay Yuusufa! Mbaa sama baay
a ngi dund?» Magam ya nag manuñu
koo tontu, ndax booba njàqare jàpp na
leen. 4 Yuusufa dellu ne ay magam:
«Jegeñsileen.» Ñu jegeñsi. Mu ne leen:
«Man maay Yuusufa, seen rakk, ji ngeen
jaayoon, ñu indi ma Misra. 5 Waaye
buleen jaaxle tey, mbaa ngeen di sikk
seen bopp ndax li ngeen ma jaay, ñu indi
ma fi. Rawale ay bakkan moo tax Yàlla
yebal ma fi, ma jiitusi leen. 6 Ñaari at
a ngii xiif baa ngi ci réew mi, te fii ak
juróomi at ci kanam, kenn du bey, kenn
du góob. 7 Yàlla da maa yebal, ma jiitusi
leen, ba rawale seen bakkan, dikke leen
xettal gu mag, ba seen askan baña fey.
8 Kon nag du yeena ma yebal fii, waaye
Yàllaa. Te moo ma jagleel, ma doon
cëslaayal Firawna, mel ni baay ci moom,
jiite këram gépp, boole ci yilif mboolem
réewum Misra.

9 «Gaawleen dellu ci sama baay te ne
ko: “Sa doom Yuusufa nee na: Yàlla fal na
ma kilifag Misra gépp; ñëwal fi man, nu
mu gëna gaawe. 10 Su ko defee nga dëkksi
diiwaanu Gosen, nekk ci sama wet, yaak
say doom ak say sët ak say gàtt ak say gétt
ak mboolem loo moom, 11 ndaxte des na
juróomi ati xiif. Waaye dinaa la fi yore,
ba doo ñàkk dara, yaak sa waa kër ak
mboolem lu bokk ci yaw.” 12 Yeena gisal
seen bopp, yeen ak sama rakk Beñamin,
ne man Yuusufa mii, maay wax ak yeen.
13 Nettalileen sama baay ndam li ma am
ci Misra ak li ngeen gis lépp, te ngeen
indi sama baay, nu mu gëna gaawe.»
14 Mu laxasu Beñamin rakkam, daldi jooy,
Beñamin it laxasu ko, jooy. 15 Magam ña
itam, mu fóon leen tey jooy. Booba la
magi Yuusufa ya doora wax ak moom.

Firawna woo na Yanqóoba Misra

16 Ba xibaar ba àggee kër Firawna, ñu
naan magi Yuusufa ñëw nañu, doonoon
na lu neex Firawna, moom aki dagam.
17 Firawna ne Yuusufa: «Waxal say
mag, ne leen: “Ni ngeen di def mooy
nii: sëfleen seeni mbaam te dem réewu
Kanaan, 18 jëli seen baay ak seeni njaboot,
ngeen ñëw fi sama wet. Dinaa leen jox
suuf si gën ci réewum Misra, ngeen di
lekk li fi gëna duuf.”» 19 Firawna dellu
ne Yuusufa: «Am nga ndigal itam ci wax

leen ne leen: “Ni ngeen koy defe nii la:
dangeen di jële ay watiir ci réew mi,
dem yeb ci seeni doom ak seeni soxna,
te ànd ak seen baay, ngeen ñëw. 20 Te
buleen réccu alal, ji ngeen di bàyyi seen
gannaaw, ndax li gën ci réewum Misra
yeena koy moom.”»
21 Ba loolu amee doomi Israyil def
noona. Yuusufa jox leen ay watiir ci ndi-
galu Firawna, ak lu ñu lekk ca yoon wa,
22 mayaale leen ku ne mbubb mu rafet.
Waaye Beñamin moom, ñetti téeméeri
dogi xaalis la ko may, tegal ko ca juróomi
mbubb yu rafet. 23 Baayam nag, mu
yóbbante ko fukki mbaam yu góor yu sëf
lay tànnéef ca Misra, ak fukki mbaam yu
jigéen yu sëf pepp ak mburu, tegal ko
ca lu mu dunde ca yoon wa, buy ñëw.
24 Gannaaw loolu mu yiwi ay magam ne
leen: «Ngalla buleen xuloo ci yoon wi.»
Ñu daldi dem.
25 Booba lañu bàyyikoo Misra, dellu
réewu Kanaan ca seen baay Yanqóoba.
26 Ñu wax ko ne ko: «Ndekete Yuusufaa
ngi dund! te sax mooy kilifag réewum
Misra gépp.» Ba Yanqóoba déggee loolu,
yaramam dafa dee goyy ca saa sa, ndaxte
gëmu leen. 27 Waaye ba ñu nettalee seen
baay Yanqóoba li Yuusufa wax lépp, te
mu gis watiir, yi Yuusufa yónnee, ngir
jëlsi ko, ca la xelam délsi. 28 Israyil daldi
ne: «Moom kay na dund rekk! Sama
doom Yuusufaa ngi dund. Man kay dinaa
dem ba gis ko, bala ma fee jóge.»

46

Yanqóoba dem na Misra

1 Israyil nag dem, yóbbaale mboolem
lu bokk ci moom. Ba mu agsee Beerseba,
dafa sarxal Yàllay baayam Isaaxa. 2 Yàlla
wax ak Israyil foofa ca guddi ci biir gént
ne ko: «Yanqóoba, Yanqóoba!» Israyil ne
ko: «Naam.» 3 Yàlla ne ko: «Man maay
Yàlla, di sa Yàllay baay. Bul ragala dem
Misra, ndaxte askan wu réy laa fay sose
ci yaw. 4 Man ci sama bopp maay ànd
ak yaw Misra, te na la wóor ne dinaa la
délloosi, te it Yuusufa moo lay doggali.»
5 Ba loolu amee Yanqóoba jóge
Beerseba; doomi Israyil boole seen baay
ak seeni doom ak seeni soxna, yeb leen
ci watiir, yi Firawna yónnee woon, ngir
yóbbu leen. 6 Ña nga jiital seeni jur,
daldi yóbbaale seen alal, ja ñu ame
réewu Kanaan. Noonu la Yanqóoba deme
Misra ànd ak njabootam gépp, 7 yóbbaale
doomam yu góor ya ak sëtam yu góor ya
ak doomam yu jigéen ya it, ñook sëtam
yu jigéen ya, ak mboolem ña askanoo ca
moom.

Njabootu Yanqóoba, gi ñëw Misra

8 Waa kër Israyil, yi ñëw Misra te di
Yanqóoba aki doomam, seeni tur a di:
Ruben, taawub Yanqóoba. 9 Doomi
Ruben yu góor di Anog ak Palu ak Es-
ron ak Karmi. 10 Doomi Simeyon yu
góor di Yemuwel ak Yamin ak Owàdd ak
Yakin ak Sowar ak Sawul, mi ndeyam
di Kanaaneen. 11 Doomi Lewi yu góor
di Gerson, Keyat ak Merari. 12 Doomi
Yuda yu góor di Er ak Onan ak Sela ak
Peres ak Sera, te Er ak Onan faatu ca
réewu Kanaan. Doomi Peres yu góor
di Esron ak Amul. 13 Doomi Isaakar yu
góor di Tola ak Puwa ak Yasub ak Simron.
14 Doomi Sabulon yu góor di Seredd, Elon
ak Yaleel. 15 Góor ñooñoo xeetoo ci Leya,
te askanoo ci Yanqóoba ca Padan Aram,
gannaaw Diina miy doomam ju jigéen.
Boo boolee doomam yépp, góor ak jigéen,
ñuy fanweer ak ñett.

16 Doomi Gàdd yu góor ñoo di Cefon
ak Agi ak Suni ak Esbon ak Eri ak Arodi
ak Areli. 17 Doomi Aser yu góor di Imna
ak Yiswa ak Iswi ak Berya, Sera di seen
jigéen. Doomi Berya yu góor di Eber ak
Malkiyel. 18 Góor ñooñoo xeetoo ci Silpa,
mi Laban may Leya, doomam ju jigéen,
te ñu askanoo ci Yanqóoba, ñuy fukki
bakkan ak juróom benn.

19 Doom yu góor yi Rasel, soxnas
Yanqóoba, am nag ñoo di Yuusufa ak
Beñamin. 20 Yuusufa itam am Manase ak
Efrayim ca réewum Misra, seen yaay di
Asnat doomu Potifera, may njiitu diine ca
dëkk ba ñu naan On. 21 Doomi Beñamin
yu góor ñoo di Bela ak Beker ak Asbel ak
Gera ak Naaman ak Eyi ak Ros ak Muppim
ak Uppim ak Àrd. 22 Góor ñooñoo xeetoo

ci Rasel, te askanoo ci Yanqóoba, ñépp di
fukki bakkan ak ñeent.
23 Doomu Dan ju góor di Usim. 24 Doomi
Neftali yu góor di Yàcceel ak Gunni ak
Yeccer ak Silem. 25 Góor ñooñoo xeetoo
ci Bilaa, mi Laban may doomam Rasel, te
ñu askanoo ci Yanqóoba, ñoom ñépp di
juróom ñaari bakkan.
26 Mboolem ñi ànd ak Yanqóoba, ñëw
Misra, muy ñi mu giir, te limaaleesul
soxnay doomi Yanqóoba ya, tollu nañu
ci juróom benn fukki bakkan ak juróom
benn. 27 Doomi Yuusufa yu góor, ya mu
am Misra, tollu ci ñaar. Kon mboolem ña
dem Misra te di waa kër Yanqóoba, tollu
nañu ci juróom ñaar fukk.

Yanqóoba gis na Yuusufa

28 Yanqóoba dafa yebal Yuda, mu ànd
ak Yuusufa, jiituji ko diiwaanu Gosen,
Yanqóoba fekki leen fa. Ñu daldi
agsi Gosen. 29 Yuusufa nag waajal
waruwaayam, dajeji ak baayam Israyil ca
Gosen. Ba Yuusufa àggee ba ca moom,
da koo laxasu, ne ñàpp ci kawam, jooy lu
yàgg. 30 Israyil ne Yuusufa: «Léegi de,
bu ma yeboo dee, gannaaw gisaat naa la,
ngay dund.»
31 Ba mu ko defee Yuusufa wax ak
doomi baayam ya ak waa kër baayam ne
leen: «Maa ngi dellu yégali Firawna ne
ko: “Samay bokk ak sama waa kër baay,
ña nekkoon ca réewu Kanaan, ñëw nañu
fi man. 32 Dafa di seeni góor ay sàmm
lañu, ag jur lañu masa yar, te indaale
nañu seen jur gu gàtt ak gu gudd ak
mboolem lu ñu moom.” 33 Kon bu leen
Firawna wooyee, ne leen: 34 “Lan mooy
seen liggéey?” ngeen ne ko: “Nun de
sang bi, ag jur lanu masa yar, ba nuy gone
ba tey, te noonu la ko sunuy maam daan
defe.” Su boobaa, ngeen mana féetewoo
diiwaanu Gosen, ndaxte waa Misra dañuy
xof sàmm.»

47

Yuusufa nuyole na ay bokkam Firawna

1 Yuusufa daa dem ca Firawna, wax ko
ne ko: «Sama baay ak samay bokk, jóge
nañu Kanaan, ànd ak seen jur gu gàtt ak
gu gudd ak mboolem lu ñu moom. Ña
nga léegi ca diiwaanu Gosen.» 2 Fekk na
Yuusufa tànn juróom ciy doomi baayam.
Mu nuyole leen ak Firawna. 3 Firawna
laaj doomi baay ya, ne leen: «Lan mooy
seen liggéey?» Ñu ne ko: «Nun de sang bi,
ay sàmm lanu naka jekk ca sunuy maam
ba tey.» 4 Ñu teg ca ne ko: «Danoo ñëw
ngir dal ci réew mi, ndaxte amalatunu
sunu jur parlu, te xiif bi metti na ca réewu
Kanaan. Moo tax sang bi, nu di la ñaan,
nga may nu, nu dal foofa ca diiwaanu
Gosen.» 5 Firawna wax ak Yuusufa ne ko:
«Gannaaw sa baay ak say bokk ñëw nañu
fi yaw, 6 réewum Misra a ngii ci sa kanam.
Seetal fi gën ci réew mi, nga jox sa baay
ak say bokk, ñu sanc. Bàyyi leen, ñu sanc
Gosen, te bu ci amee ñu xareñ ci ñoom,
nga dénk leen samay gétt.»
7 Gannaaw loolu Yuusufa ànd ak
baayam ba fa Firawna, nuyole ko
ak moom. Yanqóoba nuyu Firawna.
8 Firawna laaj Yanqóoba ne ko: «Aa,
góor gi, xanaa war ngaa doon mag de!»
9 Yanqóoba wax Firawna ne ko: «Samay
ati màngaan, ba ma ganee àddina ba tey
de, mu ngi tollu ci téeméer ak fanweer,
muy at yu gàtt te naqari, te it demuma
bay tolloo ay at ak samay maam, ba ñuy
màngaan ci àddina.» 10 Ba mu ko defee
Yanqóoba ñaanal Firawna, bàyyikoo fa,
daldi dem.
11 Yuusufa nag dalal baayam aki
bokkam, dogal leen suuf sa gën ca
réewum Misra ca diiwaanu Ramses, ni ko
ko Firawna sante woon. 12 Ba loolu amee
Yuusufa di dundal baayam aki bokkam,
ak mboolem waa kër baayam, boole ca ña
bootu ca ñoom.

Lu jëm ci saytub Yuusufa ca xiif ba

13 Ab dund amuloon fenn ca réew ma
mépp, ndax xiif bu metti lool. Waa
réewum Misra ak réewu Kanaan jeex
tàkk ndax xiif ba. 14 Yuusufa nag dajalee
ca pepp, ma mu jaay waa Misra ak waa
Kanaan, mboolem xaalisu ñaari réew ya,
yóbbu nag xaalis ba kër Firawna. 15 Ba
ñu demee, ba xaalis amatul ca Misra ak ca
Kanaan, waa Misra gépp ñëw fa Yuusufa
ne ko: «Jox nu ab dund kay! Mbaa du
danga nuy seetaan, nuy dee? Ndax xaalis
amatul.» 16 Yuusufa ne leen: «Indileen

seeni jur, ma wecci leen ko dund, ndegam
amatuleen xaalis.» 17 Gannaaw loolu ñu
indil Yuusufa seeni jur, Yuusufa jox leen
ko pepp, wecci leen ko seeni fas ak seeni
gétti jur gu gàtt ak gu gudd ak seeni
mbaam. At mooma jox na leen ab dund,
mu wecci seen gétt gépp. 18 Ba at ma
jeexee, ñu ñëwaat ca moom ca déwén
sa ne ko: «Sang bi, dunu la nëbb ne
amatunu dara, ndax xaalis bi jeex na, te
jur gaa ngi ci yaw, dara nekkatu fi lu nu
la mana jox lu moy sunuy jëmm ak sunuy
tool. 19 Mbaa du danga nuy seetaan, nu
bokk sànku ci sa kanam, nook sunu suuf?
Ngalla boole nu jënde ab dund, nun ak
sunuy suuf. Su ko defee nuy moomeeli
Firawna, nun ak sunuy suuf. Te nga jox
nu pepp mu nu dunde, lu ko moy kat nun
dinanu dee, suuf si it dina booy.»

20 Yuusufa nag jëndal Firawna suufas
Misra gépp, ngir waa Misra ya jaay ku ci
nekk sa tool ndax xiif, ba leen jiital, ba
Firawna mujj moom suuf si. 21 Waa réew
ma ñoom, Yuusufa da leena def ay jaam
ca Misra, gii wet ba gaa. 22 Bàyyiwul lu
moy suufu njiiti diine ya, ndax Firawna
jotoon na leena dogal ay cér, jagleel leen.
Moo tax jaayuñu seeni suuf.

23 Yuusufa ne waa réew ma: «Léegi
gannaaw jënd naa leen, ba Firawna
moom leen, yeen ak seeni suuf, jiwoo
ngii, demleen jiyi. 24 Bu nu àggee ci
ngóob, juróom yu ngeen am dingeen ci
jox Firawna benn, te féetewoo ñeenti cér
yi des. Su ko defee ngeen génne ci jiwuy
tool yi, li ci des ngeen dunde, yeen ak seen
waa kër ak seeni doom.» 25 Ñu ne ko:
«Sang bi, rawale nga nu! Te gannaaw
laaye nga nu biir, nangu nanoo doon
jaami Firawna.» 26 Noonu la Yuusufa
tërale loola, def ko dogalu yoon ca suufu
Misra, te loolooy wéy ba tey jii: juróomi
céri meññeef mu ne, Firawnaay moom
benn ba. Waaye suufi njiiti diine ya ca
bokkul, Firawna amu ca dara.

Lu jëm ci ati Yanqóoba yu mujj ya

27 Bànni Israyil sanc nañu réewum
Misra ca diiwaanu Gosen. Am nañu fa
alal, giir fa, ba yokku lool.
28 Yanqóoba nag nekk na fukki at ak
juróom ñaar ca réewum Misra, ay atam
yépp tollu ci téeméer ak ñeent fukk ak
juróom ñaar (147). 29 Ba nga xamee
ne àppu Israyil a ngay bëgga mat, dafa
woolu doomam Yuusufa ne ko: «Ngalla
waay dugalal sa loxo, mu ron sama lupp*,
muy ngiñ ci yaw ne dinga jëflanteek
man ci ngor ak worma: rikk, bu ma
denc Misra. 30 Bés bu ma fekkijee samay
maam, nanga ma jële Misra, denci ma ca
seen xuntim bàmmeel.» Yuusufa ne ko:
«Dinaa la defal li nga wax.» 31 Mu ne ko:
«Giñal ma ko.» Yuusufa giñ ko, Israyil
doora am jàmm, daldi wéeru ca bopp lal
ba.

48

Israyil ñaanal na Efrayim ak Manase

1 Ba loolu wéyee ñu ne Yuusufa baayam
dafa tawat, mu ànd ak ñaari doomam
Manase ak Efrayim, seeti ko. 2 Ba ñu
yégalee Yanqóoba ne doomam Yuusufaa
koy seetsi, Israyil dafa dëgërlu, toog ca lal
ba.
3 Yanqóoba ne Yuusufa: «Yàlla Buur
bi feeñu woon na ma ca Lus ca réewu
Kanaan, barkeel ma, 4 te wax na ma
ne ma: "Dinaa la giiral, fulandi la, def
la nga sos mbooloom xeet, te réew mii
laay may ñi askanoo ci yaw, ñu moom
ko fàww." 5 Léegi nag sa ñaari doom,
yi nga am Misra, laata ma di la fekksi
Misra, maa leen séddoo. Maay séddoo
Efrayim ak Manase, ñuy samay doom,
ni ma jure Ruben ak Simeyon. 6 Waaye
doom, yi nga am seen gannaaw yaa leen
di féetewoo, ñuy wuyoo seen turi mag ci
wàllu ndono. 7 Li tax ma def loolu mooy,
bi ma jógee Padan di ñibbi, Rasel dafa
faatu ca yoon wa ci sama kanam, ba nuy
tollu ca réewu Kanaan, booba nu ngay
dem, bay jub Efrata. Ma suul ko foofa,
ca yoonu Efrata.» Efrata mooy Betleyem
tey.
8 Ci kaw loolu Israyil gis doomi Yuusufa
ya. Mu ne: «Ñii ñooy ñan?» 9 Yuusufa
ne baayam: «Ñii ñooy sama doom, yi
ma Yàlla jox fii.» Baayam ne ko: «Nañu

* **47:29** 47.29 Seetal ci 24.2-3.

jegesi, ma ñaanal leen.» 10 Booba bëti
Israyil dafa lëndëm, ba gisatul ndax li
muy mag. Yuusufa jegeñal leen seen
maam, mu fóon leen, taf leen ci boppam.
11 Israyil nag ne Yuusufa: «Yaakaaruma
la woona gisati, ndeke Yàlla dina ma may
lu raw gis la, ndax gis naa say doom.»

12 Ca la leen Yuusufa wàccee fi ñu
uufu ci seen maam, daldi dëpp jëëm ci
suuf, 13 ba noppi Yuusufa taxawal leen
ñoom ñaar, ñu séq ko janook Israyil,
loxol ndijooram jàpp ci Efrayim, mu féete
ak càmmoñu Israyil, loxol càmmoñam
jàpp ci Manase, mu féete ak ndijooru
Israyil. Ñu ànd jegesi, 14 Israyil nag
jàllawle ay loxoom, tàllal ndijooram, teg
ko ca kaw boppu Efrayim, mi gën di
ndaw; càmmoñam tege ca boppu Manase,
doonte mooy taaw. 15 Ma ngay ñaanal
Yuusufa. Mu ne:

«Yàlla ji samay waajur Ibraayma ak Isaaxa toppoon,
moom Yàlla, ji ma sàmm, ba ma juddoo ba tey jii,
16 malaaka mi ma jot ci bépp loraange—
yal na barkeel xale yi,
ba ñu saxal sama tur
ak samay turi waajur, Ibraayma ak Isaaxa,
te giir, ba ne gàññ ci kaw suuf.»

17 Ba Yuusufa gisee ne baayam ca boppu
Efrayim la teg loxol ndijooram, mu naqari
ko, mu daldi jàpp loxol baayam, bëgg
koo jële ca boppu Efrayim, teg ko ca
boppu Manase. 18 Yuusufa ne baayam:
«Déet, baay, ndax kii mooy taaw, tegal
sa ndijoor ci boppam.» 19 Teewul baayam
lànk, ne ko: «Xam naa ko, doom, xam
naa ko. Moom itam dina doon aw xeet
tey doon ku màgg, waaye rakkam a koy
sut, te askanam dina law, ba di ay xeet.»
20 Gannaaw loolu mu ñaanal leen keroog
ne leen: «Yal na Israyil di ñaane seeni tur
naan: “Yal na la Yàlla def ni Efrayim ak
Manase.”» Noonu la jiitale Efrayim, door
caa teg Manase.

21 Ba mu ko defee Israyil ne Yuusufa:
«Léegi man dinaa dee, waaye Yàlla dina
ànd ak yeen, ba delloo leen ca seen réewu
maam. 22 Man nag dinaa la may cér
booy ëpple say doomi baay, muy suuf su
ma nangoo sama saamar ak sama fitt ca
Amoreen ña.»

49

Yanqóoba tàggoo na

1 Gannaaw loolu Yanqóoba woo ay
doomam ne leen:
«Bokkleen daje, ma xamal leen li leen
di dikkal ëllëg.
2 Dajeleen te déglu ma, man Yanqóoba seen baay;
teewluleen seen baay Israyil.

3 «Ruben, yaw mi ma taawloo,
nga sosoo sama digg doole, sama ndoortel kàttan,
yaa jëkke sut moos ci teraanga ak doole.
4 Yaa toogadi it ni ndox muy wal-wali,
doo mujje sut,
nde yaa tëdd sa lalu baay,
ba teddadi, kera ba nga ca tëddee.

5 «Simeyon ak Lewi ñoo duye yene,
ñooy nas pexey ay.
6 Yàlla bu sama xol ànd ci seeni pexe,
mbaa sama xel di nangu seeni diisoo,
ndax fu ñu mere, xal faa bóome,
te làggal ay yëkk lañuy foye.
7 Mbas ma seen xadar, gu tar,
ak seen mer, mi dul meddi.
Maa leen di wasaare ci kër Yanqóoba,
tasaare leen ci Israyil.

8 «Yaw Yuda, mi say doomi baay di taggeji,
ngay sëqi sa ndoddi noon, sëgal leen,
sa doomi baay a lay sujjóotal.
9 Yuda yaa di gaynde gu ndaw, doom,
doora jóge nii ci pàdd,
tey yuug ak a goor ni gayndeg sibi.
Yaa di gaynde gu deesul yee.
10 Nguur gi du jóge ci loxol Yuda,
te yetu buur ay wéye sampe ciy tànkam,
li feek boroom* di ñëw,
ba xeet yi déggal ko.
11 Mooy yeew mbaamam cig reseñ,
cumbur ma féeteek car, ba ca gën;
muy fóote ay yéreem biiñ,

* **49:10** 49.10 Baat bi ñu tekkee boroom fii, bare na nu ñu koy tekkee.

di sumb mbubbam ci ndoxum reseñ.
12 Bët yaa ngay nes-nesi ndax biiñ,
bëñ ya weex furr ndax um soow.

13 «Sabulon ay dëkke tefesi géej,
di teerub gaal yi,
am réewam digalook Sidon.

14 «Isaakar mbaam ngonk la,
muy goor diggante ñaari sëf.
15 Bu gisee ni mbaaram neexe,
ak ni réew mi naate,
day waaf, gàddu ngaaxam,
daldi féetewoo coonob njaam.

16 «Dan ay àtteji xeetam,
ni ko giiri Israyil baaxoo.
17 Waaye Dan ay jaan ju dog aw yoon,
mbaa céebi ciw ñall,
mooy màtt tànki fas,
gawar julloотu.

18 «Céy Aji Sax ji, maa ngi séentu sa xettal!

19 «Gàdd la gàngoor di gaw,
mu téqtal leen, ba daan.

20 «Aser ay boroom dund bu duun,
mooy maye ngëneeli ñami buur.

21 «Neftalee di kéwél gu fëx,
te mooy jur doom yu taaru.

22 «Yuusufaay bànqaasu garab,
garab guy meññ, feggook bëtu ndox,
car yaa nga law, tiim digu tool ba.
23 Ay fittkat a ko toŋal,
di ko song ak a fitt.
24 Teewul xalaam ga di wéye daŋ,
te la loxo yay dëgërloo mooy
loxoy Jàmbaar ju Yanqóoba,
kookooy Sàmm bi, Doju cëslaayal Israyil,
25 mooy sa Yàllay baay, ji lay wallu,
mooy Aji Man ji lay barkeele
ca barkey asamaan, ya fa kaw,
ak barke ya ne leww ca suuf xóote ya,
teg ca barkeb njur ak nàmpal.
26 Sa ñaani baay ya romb
xéewali tund, ya sax fàww,
rombati ngëneeli jànji cosaan ya,
yal na dal ci boppu Yuusufa,
ca kaw ndaal boppam, moom sangub doomi baayam ya.

27 «Beñamin ay till guy yeeroo,
di xëye yàpp rëbbam,
tey gonloo séddale am lëlam.»

28 Ñooñu ñoo sos mboolem giiri Israyil,
ñu tollu ci fukk ak ñaar, te loolu la leen
seen baay wax, ba mu leen di tàggu. Ku
ci nekk mu tàggoo ko kàdduy tàggtoo, ya
war ca moom.

Yanqóoba nelaw na

29 Gannaaw loolu da leena dénk ne
leen: «Maa ngi waaja fekki samay maam;
dencleen ma fa samay maam ca xuntim
bàmmeel ba ca toolub Efron, Etteen ba.
30 Mooy xuntim bàmmeel ba ca biir tool,
ba ca Magpela, te jàkkaarloo ak Mamre
ca réewu Kanaan, di tool, ba Ibraayma
jëndoon ca Efron, Etteen ba, ngir def ko
bàmmeel. 31 Foofa lañu denc Ibraayma
ak soxnaam Saarata, te foofa lañu denc
Isaaxa ak soxnaam Rebeka, te fa laa denc
Leya it. 32 Tool ba ak xuntim bàmmeel ba
ca nekk, ña nga ko jënde ca Etteen ña.»
33 Naka la Yanqóoba dénku doomam yu
góor ya noona, daldi delloo ay tànkam
ca lal ba, bakkan ba rot, mu fekki ay
maamam.

50

Yuusufa rob na Yanqóoba réewu Kanaan

1 Ba mu ko defee Yuusufa daanu ci kaw
baayam. Ma ngay jooy te di ko fóon.
2 Ba loolu weesee Yuusufa jox ay fajkatam
ndigal, ñu waajal baayam. Fajkat ya
waajal Israyil*. 3 Waaj ma am na ñeent
fukki fan, ndaxte loolooy waajal bu mat
sëkk cib néew. Waa Misra nag dëjal ko
juróom ñaar fukki fan.
4 Ba dëj ba weesee, Yuusufa dafa wax ak
waa kër Firawna, ñaan leen ñu dimbali
ko, waxal ko Firawna ne ko, 5 baayam
da ne woon, mu ngi waaja dee, waaye
bàmmeel ba mu yettaloon boppam ca

* **50:2** 50.2 Fajkati waa Misra ndàbb lañu daan waajale néew, ba du yàqu.

xunti ma ca réewu Kanaan, na ko giñal
ne dina ko denc foofa. Mu ne kon, na ko
Firawna may, mu robi baayam, ni mu ko
ko giñloo woon, te délsi. 6 Firawna may
ko, mu robi baayam, na mu ko ko giñloo
woon.
7 Yuusufaa ngay dem robi baayam,
moom ak mboolem jawriñi Firawna ak
magi këram ak mboolem kàngami Misra.
8 Ña nga ànd ak waa kër Yuusufa gépp
ak ay doomi baayam ak waa kër baayam,
bàyyiwuñu diiwaanu Gosen lu moy xale
ya ak gàtt ya ak jur gu gudd ga, 9 ay watiir
aki gawar topp ca, ñu def gàngoor gu réy.
10 Ba ñu agsee ca dàggay Ataat, ja ca
wàllaa dexu Yurdan, dañu koo jooy jooy
yu réy te metti. Yuusufa dëjal fa baayam
diiru juróom ñaari fan. 11 Waa réewu
Kanaan, gis dëj ba ca dàggay Ataat, naan:
«Dëju waa Misra bii aka réy!» Moo tax
ñu tudde bérab booba ca wàllaa dexu
Yurdan, Abel Misra (mu firi Dëju waa
Misra).
12 Doomi Yanqóoba nag def la leen seen
baay dénkoon, 13 yóbbu ko ca réewu
Kanaan, daldi koy rob ca xunti ma ca
toolub Magpela, te Ibraayma jëndoon ko
ca Efron, Etteen ba, ngir def ko bàmmeel.
Mooy tool, ba jàkkaarloo ak Mamre. 14 Ba
Yuusufa dencee baayam ba noppi, dafa
dellu Misra, moom ak doomi baayam ya
ak mboolem, ña mu àndaloon ca robu
baayam.

Magi Yuusufa yaa ngi jéggalu

15 Magi Yuusufa ya xam nañu ne seen
baay nelaw na. Ña ngay wax ca seen biir
naan: «Waaw, mbaa Yuusufa dencalu nu
mer, nar noo fey sunu bor ndax lu bon
li nu ko ji woon lépp?» 16 Boobu lañu
yóbbante Yuusufa kàddu yii, di ko wax
ne ko: «Sa baay dafa noo dénkoon, bala
moo nelaw, ne nu: 17 Waxleen Yuusufa
ne ko, sa baay nee: “Say mag def nañu
la lu bon moos, waaye ngalla baal leen
seeni tooñ ak àq, ji ñu la ameel.” Kon
rikk waay, baal nu àq, ndax nun nook sa
baay a bokk jenn Yàlla ju nuy jaamu.» Ba
ñu waxee Yuusufa loolu, mu daldi jooy.
18 Ci kaw loolu magam ya ñëwal seen
bopp ba ca moom, sujjóotal ko ne ko:
«Sang bi, nu ngi nii, di la siyaare.»
19 Yuusufa nag ne leen: «Buleen am dara
lu ngeen di ragal. Xanaa maay Yàlla?
20 Dëgg la, fexeel ngeen ma lu bon, waaye
Yàllaa ko walbati, def ko lu baax, ba dogal
li am tey jii, muy bakkan yu bare yi mucc.
21 Kon nag buleen tiit, dinaa leen yor,
yeen ak seeni doom.» Yooyu kàddu la
dalale seen xol, ba ñu am jàmm.

Yuusufa nelaw na

22 Yuusufa dëkk na Misra, moom ak
waa kër baayam ñépp, ba tollu ci
téeméeri atam ak fukk, 23 te gis na doomi
Efrayim, ba gis sëti Efrayim sax; rax ca
dolli doomi Makir, mi Manase jur, fa
kanamam lañu juddoo.
24 Mu am bés Yuusufa ne ay bokkam:
«Sama waxtu jege na, waaye Yàlla moo
leen di jëlsi moos, ba jële leen ci réew mii,
yóbbu leen ca réew ma mu dige woon, ba
giñal ko Ibraayma, Isaaxa ak Yanqóoba.»
25 Booba la Yuusufa wax doomi Israyil,
ne leen: «Giñal-leen ma ne bés bu leen
Yàlla jëlsee, dingeen yóbbaale samay
yax, waaye dungeen ma fi bàyyi.»
26 Gannaaw loolu Yuusufa nelaw ci
téeméeri atam ak fukk. Ñu waajal néew
ba, ba du yàqu, daldi koy yeb cib tàdd,
denc ko foofa ca Misra.

Muccug bànni Israyil
di ñaareelu xaaju Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Ñaareelu xaaju Tawreet bii moo wéyal jaar-jaari bànni Israyil, jële ko fa ko téere bu jëkk ba, téereb Njàlbéen ga bàyyi woon. Fi téere bi jële aw turam, Mucc gi, mooy xew-xew bi ci gëna fés, di mucc gi Yàlla musal bànni Israyil, ca mbugal mu mujj ma mu wàcce woon fa Misra, mbugal ma Yàlla doge seen buumi njaam, ba génne leen fa.

Yàlla moo jox bànni Israyil ndigali yoon wi ca tundu Sinayi, Musaa jottli ko, muy li lal kóllëre gi mu fas, moom Yàlla ak bànni Israyil. Yàlla nag musal leen, ba ñu tala séq ak moom digganteb kóllëre. Ndigali yoon wi moo xamal mbooloom bànni Israyil nan lañuy sàmme seen digganteek moom. Yàlla moo bëggoon bànni Israyil doon ñoñam, ndax ci ñoom la nammoona amal digeem baak seen maam Ibraayma. Dige ba mooy xeeti àddina sépp, ci askanu Ibraayma lañuy barkeele.

Mujug téere bi kéemaan gu réy la. Mooy gannaaw ba ñu sampee jaamookaay ba, na ko Yàlla santaanee, ba Yàlla feesale ag leeram xaymab jaamookaay ba, ngir wone ne moo fa teew.

Ci Tënk:

- Saar 1—18 Yàlla yiwi na bànni Israyil, génne leen Misra.
- Saar 19—24 Yàlla fasante na kóllëre ak bànni Israyil.
- Saar 25—40 Yàlla sant na Musaa, mu defarlu xaymab jaamookaay.

Bànni Israyil dem na réewum Misra

1 Góor ñi seen baay di Yanqóoba, mi ñu
dippee Israyil, ñu àndoon ak moom, dem
Misra, te ku nekk yóbbaale waa këram,
seeni tur a di: 2 Ruben ak Simeyon ak
Lewi ak Yuda 3 ak Isaakar ak Sabulon,
ak itam Beñamin; 4 ak Dan ak Neftali
ak Gàdd ak Aser. 5 Góor ñi soqikoo ci
Yanqóoba ñépp juróom ñaar fukk lañu
(70), bu ñu ci boolee doomam, ji ñuy
wax Yuusufa, moom ma ñu fekk Misra.
6 Gannaaw ga Yuusufaaki doomi baayam
yu góor yépp nelaw, ñook maas googu
gépp. 7 Bànni Israyil nag giir fa, law, di
fulandiwu, ba yokku lool, fees réew ma.

Firawna not na bànni Israyil

8 Ñu dem ba jëmmi jamono, beneen
buur bu xamul Yuusufa falu ca Misra.
9 Mu wax ak waa réewam, ne leen:
«Giirug bànni Israyil kat ñu ngi nuy gëna
bare, ba ëpp nu doole. 10 Nanu ci sàkk
pexe, ngir ñu bañatee yokku. Lu ko moy
bu xare amee, man nañoo far ak sunuy
noon, xeex ak nun, ba génn réew mi.»
11 Ba loolu amee ñu fal ay nit ñu leen
di ga ca seeni sas, di leen ca fitnaal lool.
Noonu la bànni Israyil tabaxale Firawna[*]
buuru Misra[†] dëkk, ya ñu naa Pitom ak
Ramses, mu def ko ay dencukaayi dund.
12 Terewul lu ñu leen gëna fitnaal, ñuy
gën di fulandiwu, yokku, ba waa Misra
am njàqare ca bànni Israyil.

13 Waa Misra dañoo mujj di jaam-
loo bànni Israyil bu metti, 14 yen leen
toskarey àddina ndax liggéey yu metti.
Ñuy móol ban, di tabax, waa Misra teg
ca sëf leen mboolem liggéeyu tool ya.
Néegoon nañu ca ñoom lool ca mboolem
liggéeyu njaam bu ñu leen sas.

15 Firawna buuru Misra teg ca wax ak
rewlikati Ebrë ya[‡], te kenn ka tuddoon
Sifra, ka ca des di Puwa. 16 Mu ne
leen: «Bu ngeen dee rewli jigéeni Ebrë
yi, nangeen xool lu xale bi doon. Su dee
góor, reyleen, su dee jigéen, bàyyileen,
mu dund.» 17 Teewul rewlikat ya ragal
Yàlla, ba defuñu la leen buur ba sant;
xanaa ñu bàyyi liir yu góor ya, ñu dund.
18 Buuru Misra woolu rewlikat ya, ne
leen: «Ana lu tax ngeen def lii, di bàyyi
liir yu góor yi, ñu dund?» 19 Rewlikat
ya ne ko: «Li tax kay mooy, jigéeni

[*] **1:11** 1.11 Firawna turu pal la, ñeel bépp buuri Misra. [†] **1:11** 1.11 Misra mooy réew mi ñuy wax Esibtë ba tey. [‡] **1:15** 1.15 Ebrë tur la wu niti jamono jooja daan wooye xeet, ya bànni Israyil bokk.

Ebrë yi dañoo niroowul ak jigéeni waa
Misra; ndax dañoo njaxlaf, ba bu rewlikat
yiy laata agsi, fekk ñu mucc ba noppi.»
20 Bànni Israyil nag di fulandiwu, gëna
yokku, Yàlla defal rewlikat ya aw yiw,
21 may leen giir ndax seenug ragal Yàlla.
22 Gannaaw loolu Firawna sant waa réew
ma yépp, ne leen: «Mboolem doom ju
juddu ci Ebrë yi, di góor, sànnileen ca dex
ga, waaye lu ciy jigéen, bàyyileen, mu
dund.»

2

Musaa gane na àddina

1 Jenn waay ju bokk ci giirug Lewi
nag moo jëloon janq bu mu bokkal giir.
2 Ndaw sa ëmb, ba mujj am doom ju
góor*. Ba mu gisee taar, ba liir ba àndal,
nëbb na ko lu mat ñetti weer. 3 Mu dem
nag, ba manatu koo nëbb. Mu wut pañe
bu ñu ràbbe barax, fatte ko godoroŋ ak
ndàbb, yeb ca liir ba, daldi dem, teg ko ca
biir barax, ba ca tàkkal dex, ga ñu naan
Niil. 4 Xale bu jigéen bay magu liir ba ma
nga taxaw fu soreyaatoo ak liir ba, di xool,
ba xam nu muy mujje.

5 Ba mu ko defee doomu Firawna ju
jigéen dikk, di sangusi ca dexu Niil ga,
surgaam yu jigéen yay doxantu ca tàkk
ga. Ba loolu amee mu séen pañe ba ca
biir barax ba, daldi yónni jaamam, mu
yót ko ko. 6 Naka la ko ne ubbet, yem
ca xale ba, muy liir bu góor, xale bay
jooy, yaram wa daw, mu ne: «Kii de
ndeysaan, ci doomi Ebrë yi la!» 7 Magu
liir ba daldi wax doomu Firawna ja, ne ko:
«Ndax ma dem wutali la ku koy nàmpal
ci Ebrë yi?» 8 Doomu Firawna ne ko:
«Waaw, demal.» Xale ba dem, indil ko
yaayu liir ba. 9 Doomu Firawna ne ko:
«Yóbbul xale bii te nàmpalal ma ko, maa
lay fey.» Ndaw sa jël liir ba, di ko nàmpal.
10 Ba xale ba màggee, mu yót ko doomu
Firawna, mu def ko muy doomam, tudde
ko Musaa (mu firi Ki ñu génne), ndax la
mu ko génnee ca ndox ma†.

Musaa gàddaayi na réewum Majan

11 Ba ñu demee ba Musaa màgg, dafa
am bés, mu seeti bokkam ya, gis leen ca
liggéey yu metti, ya ñu leen sas. Mu gis
jenn waayu Misra di dóor kenn ca bokki
Ebrë ya. 12 Musaa geestu wet gu nekk,
gisul kenn, mu rey waa Misra ja, daldi gas,
suul ko.

13 Ca ëllëg sa mu dellu génn, yem ci
ñaari Ebrë yuy xeex. Musaa wax ak
ka tooñ, ne ko: «Lu tax ngay dóor sa
moroom mii?» 14 Waa ja ne ko: «Ku la
def sunu njiit mbaa sunu àttekat? Xanaa
danga maa nara rey, na nga reye woon
waa Misra ja?» Musaa nag tiit, naan ca
xelam: «Ndeke mbir mi kay siiw na.»

15 Ba loolu amee Firawna dégg mbir
ma, di wuta reylu Musaa. Musaa daw, ba
sore Firawna, dem dali ca réewu Majan,
fu dend ak ab teen. 16 Yettro, sarxalkatu
Majan ba nag, amoon na juróom ñaari
doom yu jigéen. Ñu ñëw di rootsi, di duy
mbalka, ya ñuy wëgge seen juru baay.
17 Ay sàmm agsi, dàq leen. Musaa wallu
jigéen ña, wëggal leen seen jur.

18 Ba ñu delloo ca seen baay Ruwel‡,
mu laaj leen ne leen: «Lu tax ngeen teela
ñibbsi tey?» 19 Ñu ne ko: «Ab waa Misra
daal, moo nu xettli ca sàmm ya; rootal na
nu sax, ba wëgg jur gi.» 20 Ruwel ne leen:
«Ana waa ja? Lu tax ngeen bàyyi ko fa?
Wooyileen ko, mu añsi kay!»

21 Musaa far dal ca kër waa ja. Mu mujj
ko may doomam ju ñuy wax Sipora. 22 Mu
am doom ju góor, Musaa tudde ko Gersom
(mu firi Doxandéem fii), ndaxte dafa ne:
«Doxandéem laa fii.»

Yàlla ñeewante na bànni Israyil

23 Ba ñu demee ba mu yàgg, Firawna
buuru Misra dee. Fekk na bànni Israyil
a ngay binni rekk ndax seen njaam ga.
Ñuy woote wall, ba seen jooy, ya sababoo
ca seen toroxteg njaam ga, àgg fa Yàlla.
24 Booba Yàllaa ngay dégg seeni yuux,
te fàttewul kóllëre ga mu fasoon ak
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. 25 Yàlla
nag geesu bànni Israyil, ñeewante leen.

* **2:2** 2.2 Seetal ci *Mucc ga* 6.20. † **2:10** 2.10 Mose baatu làkku Misra la bu neexoo ak masa, di baat biy tekki «génne» ci làkku ebrë. ‡ **2:18** 2.18 Ruwel mooy Yettro ba tey.

3

Aji Sax ji yónni na Musaa

1 Léegi Musaa ngay sàmm gàtti goroom
Yettro, sarxalkatu Majan ba. Mu yóbbu
jur ga fu sore ca màndiŋ ma, daldi
agsi ca suufu tundu Yàlla wa* ca Oreb.
2 Malaakam Aji Sax ja feeñoo ko foofa,
melow sawara wuy tàkk, jafal fa ab gajj.
Musaa xoolaat, ndeke gajj ba bépp jàpp
na, ba ne jippét, waaye lakkul. 3 Musaa
ne: «Mbir mu yéeme mii daal, naa jàdd
xool ko, ba xam lu tax gajj bi lakkul.»

4 Ba Aji Sax ji Yàlla gisee Musaa jàdd,
di xoolsi, ca gajj ba la àddoo, ne ko:
«Musaa, Musaa!» Mu ne ko: «Maa ngi.»
5 Yàlla ne ko: «Bul jegesi, summil say dàll,
ndax fii nga taxaw suuf su sell la.» 6 Mu
teg ca ne: «Man maay sa Yàllay baay,
di Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa te
di Yàllay Yanqóoba.» Ca la Musaa nëbb
kanam ga, ndax ragala xool Yàlla.

7 Aji Sax ji tegaat ca ne ko: «Gis
naa bu baax fitna, ji sama ñoñ nekke
Misra. Dégg naa itam seen jooy ndax
kilifay saskat, yi leen di gétën ci liggéey,
te ñeewante naa leen ngir seen coono.
8 Damaa wàcc, xettlisi leen ci waa Misra;
génne leen réew moomu, ba yóbbu leen
réew mu baax te yaatu, réew mu meew
maak lem ja tuuroo, foofa ca diiwaanu
Kanaaneen ña ak Etteen ña ak Amoreen
ña ak Periseen ña ak Eween ña ak
Yebuseen ña. 9 Yuux, yi bànni Israyil
nekke nii, agsi na ba ci man, te gis naa it ni
leen waa Misra di note. 10 Kon nag kaay,
ma yónni la ca Firawna. Demal yiwiji
bànni Israyil, sama ñoñ, ñu génn Misra.»

Musaa di leewaayu, Yàlla di ko ñaax

11 Musaa ne Yàlla: «Waaw, waaye man
tekkiwuma dara, bay dem ca Firawna,
di génne bànni Israyil Misra.» 12 Mu ne
ko: «Man déy, maay ànd ak yaw, te boo
génnee mbooloo ma Misra, dingeen ma
jaamusi ci tund wii. Loolooy firndeel ne,
maa la yónni.»

13 Musaa ne Yàlla: «Su ma demee ca
bànni Israyil, ne leen seen Yàllay maam
ya moo ma yónni ca ñoom bànni Israyil
de, dinañu ma laaj nu mu tudd. Lu ma
leen di wax nag?» 14 Yàlla ne Musaa:
«Maay Ki nekk. Kon waxal bànni Israyil
ne leen: “Aji Nekk ji moo ma yónni ci
yeen.”» 15 Yàlla dellu ne Musaa: «Dangay
wax bànni Israyil, ne leen: “Aji Sax ji,
seen Yàllay maam ya, di Yàllay Ibraayma,
di Yàllay Isaaxa te di Yàllay Yanqóoba,
moo ma yónni ci yeen.” Aji Sax jee di
sama tur wu sax dàkk, ñu di ma ko
fàttlikoo ba fàww. 16 Demal woo magi
Israyil, ñu daje, nga ne leen: “Aji Sax ji,
seen Yàllay maam ya, di Yàllay Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba, moo ma feeñu,
ne ma: ‘Gis naa leen, te yég naa li ñu leen
di teg ci Misra. 17 Dogu naa leena jële ci
seen notaange gii ngeen nekke ci Misra,
yóbbu leen ca réewum Kanaaneen ña ak
Etteen ña ak Amoreen ña ak Periseen ña
ak Eween ña ak Yebuseen ña, réew mu
meew maak lem ja tuuroo.’ ”

18 «Magi Israyil dinañu la déggal, su ko
defee nga ànd ak ñoom, dem ca buuru
Misra. Waxleen ko ne ko: “Aji Sax ji
Yàllay Ebrë yi moo nu feeñu. Kon nag
ngalla may nu, nu dem topp màndiŋ mi
lu mat doxub ñetti fan, ngir rendili sunu
Yàlla Aji Sax ji ay sarax.” 19 Waaye man
xam naa ne buuru Misra du leen bàyyi,
ngeen dem, mbete mu taseek doole ju
ko tiiñ. 20 Moo tax maay xàcci sama
loxo, ba dumaa waa Misra ay mbugali
mbugal yu kéemaane yu may def ci
seen biir. Su ko defee dina leen bàyyi,
ngeen dem. 21 Maay dogal sax waa
Misra yéwéne mbooloo mii, ba keroog
bu ngeen di dem, dungeen deme loxoy
neen. 22 Képp kuy jigéen ci bànni Israyil,
na laaj dëkkandoom, laajaale ku dëkk
ak dëkkandoom, ay gànjari xaalis, ak
gànjari wurus, ak yére yu ngeen di solal
seen doom yu góor ak yu jigéen, ba waa
Misra ne duŋŋ.»

4

Yàlla jox na Musaa ay firnde

1 Gannaaw loolu Musaa dellu wax Aji
Sax ji ne ko: «Waaw, su ñu ma dégluwul
te gëmuñu ma, xanaa ne ma: “Aji Sax ji

* **3:1** 3.1 tundu Yàlla wa: tund woowu, li tax ñu tudde ko tundu Yàlla, Yàlla dafa feeñoo ca kawam.

feeñuwu la” nag?» 2 Aji Sax ji ne ko: «Li ci
sa loxo lu mu doon?» Mu ne ko: «Aw yet.»
3 Aji Sax ji ne ko: «Sànni ko ci suuf.» Mu
sànni yet wa ca suuf, mu soppliku jaan.
Musaa dellu gannaaw. 4 Aji Sax ji ne ko:
«Tàllalal sa loxo, jàpp ci geen gi.» Musaa
tàllal loxo ba, ne nikk jaan ja, mu dellu
di aw yet ca loxoom. 5 Aji Sax ji ne ko:
«Loolu ngay def, ngir ñu gëm ne Aji Sax ji
seen Yàllay maam ya, di Yàllay Ibraayma,
di Yàllay Isaaxa te di Yàllay Yanqóoba,
moo la feeñu ci lu wér.»
6 Aji Sax ji dellooti ne ko: «Léegi dugalal
sa loxo, teg ko ci sa dënn.» Musaa dugal
loxoom, teg ko ca dënnam; ba mu ko
génnee, mu defi àkk, xobbiku. 7 Aji
Sax ji ne ko: «Dellool sa loxo ci sa
dënn.» Musaa delloo loxo ba ca dënn ba,
génnewaat ko, mu dellu mel ni yaramam.
8 Mu ne ko: «Bu ñu la gëmul mbaa ñu
baña seet ci firnde ju jëkk ji, dinañu
gëm ndax firnde ji ci topp. 9 Waaye su
lenn ci ñaari firnde yi taxul ñu gëm, te
déggaluñu la, nanga tanqe ndox ci dexu
Niil gi, tuur ko ci suuf su wow si, su ko
defee ndox, ma nga tanqe ca dex ga, day
soppliku deret ci suuf si.»

Yàlla def na Aaróona bëkk-néegu Musaa

10 Musaa nag ne Aji Sax ji: «Da di,
Boroom bi, man naka jekk duma nitu
waxkat, du démb, du tey jii ngay wax
ak man. Dama di ku leeb, Sang bi, te
tëlee wax.» 11 Aji Sax ji ne ko: «Ku
sàkkal nit gémmiñ? Kan mooy luuwal, di
tëxal, di gisal mbaa muy gumbaal? Xanaa
du man Aji Sax ji? 12 Demal rekk, man
maay ànd ak yaw booy wax, di la xamal
li ngay wax.» 13 Teewul Musaa ne ko:
«Ngalla waay, yónnil keneen ku la soob
rekk, sama Boroom.» 14 Aji Sax ji nag
mer ba fees ndax Musaa. Mu ne ko: «Sa
mag Aaróona, Leween bi, da fee nekkul?
Moom, xam naa ne ku mana wax la. Mu
ngi lay gatandusi sax, te bu la gisee, bég.
15 Nanga wax ak moom, digal ko li mu
wara wax. Man maay ànd ak yeen, yaak
moom, saa yu ngeen dee wax, te maa leen
di xamal, yeen ñaar, li ngeen wara def.
16 Na lay waxal ak mbooloo mi; su ko
defee sa kàddu di kàddoom, te yaw nga
mel ci moom ni Yàlla. 17 Yóbbaaleel yet
wii nag, ndax ci ngay defe firnde yi.»

Musaa dellu na Misra

18 Musaa nag dellu ca goroom Yettro,
ne ko: «May ma, ma dellu Misra, seeti
samay bokk, ba xam nu ñu def.» Yettro
ne ko: «Demal ak jàmm.» 19 Ci biir loolu
Aji Sax ji wax ak Musaa ca Majan, ne ko:
«Dellul Misra, ndaxte ña la doon wuta
rey ñépp dee nañu.» 20 Musaa ànd ak
soxnaam ak doomam yu góor, waral leen
mbaam. Ma ngay dellu Misra, jàpp yetu
Yàlla wa* ca loxo ba, yóbbaale. 21 Aji Sax
ji ne ko: «Keroog boo delloo Misra, nanga
taxaw temm, te def ca kanam Firawna
kéemaan, yi ma teg ci sa loxo yépp. Man
maay dëgëral boppam, mu të ba du bàyyi
mbooloo mi, ñu dem. 22 Su ko defee nga
wax Firawna, ne ko: “Aji Sax ji dafa wax
ne: ‘Israyil mooy sama taaw bu góor. 23 Te
wax naa la ne la, nga bàyyi sama doom,
ndax mu man maa jaamu, nga bañ. Kon
nag dinaa rey sa taaw bu góor.’ ”»
24 Ba ñu lalee panaan ca yoon wa, Aji
Sax ji dafa dogale Musaa, nar koo rey.
25 Soxnaam Sipora jël paaka bu ñu yette
doj, dog mbuñukam doomam, laalale ko
ca tànkam, ne ko: «Jëkkër ju ñuy jote
deret de laa am.» 26 Ba loolu amee Aji Sax
ji bàyyi Musaa. Ba Sipora di wax lu jëm ci
jëkkër ju ñuy jote deret, aaday xarfal gaa
taxoon.
27 Ci biir loolu Aji Sax ji wax Aaróona ne
ko: «Demal gatanduji Musaa ca màndiŋ
ma.» Aaróona dem seeti ko ca tundu Yàlla
wa, fekk ko fa, taf ko ca kawam. 28 Musaa
xamal ko la ko Aji Sax ji dénk lépp, ak
mboolem firnde, ya mu ko sant mu def
ko.
29 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona agsi
Misra. Ñu woo magi bànni Israyil yépp,
ñu daje. 30 Aaróona jottli leen kàddu
ya Aji Sax ji wax Musaa yépp, ba noppi
Musaa wone firnde ya ca kanam mbooloo
ma, 31 ba mbooloo ma gëm. Ba magi
Israyil déggee ne Aji Sax ji nemmiku na

* **4:20** 4.20 yetu Yàlla wa mooy yetu Musaa, wa Yàlla defe kéemaan ya.

bànni Israyil te gis na notaange, gi ñu
nekke, dañoo sujjóot, màggal Aji Sax ji.

5

Musaa ak Aaróona seeti nañu Firawna

1 Gannaaw loolu Musaa ak Aaróona
dem ca Firawna, ne ko: «Aji Sax ji Yàllay
Israyil dafa wax ne: “Bàyyil sama ñoñ, ñu
dem màggali ma ca màndiŋ ma.”»
2 Firawna ne: «Kan mooy Aji Sax ji,
ba ma di ko déggal, di bàyyi Israyil,
ñuy dem? Xawma sax kuy Aji Sax ji,
waxumalaa may bàyyi Israyil, ñuy dem.»
3 Ñu ne ko: «Sunu Yàlla, nun Ebrë yi,
moo nu feeñu. Ngalla may nu, nu dem
topp màndiŋ mi lu mat doxub ñetti fan,
ngir rendili sunu Yàlla Aji Sax ji sarax, lu
ko moy mu dumaa nu jàngoro mbaa ab
xare.»
4 Buuru Misra ne leen: «Yeen Musaa ak
Aaróona, lu waral ngeen di jële mbooloo
mi ci seeni liggéey? Laggleen ca seeni sas
waay!» 5 Firawna dellu ne: «Baadoolo yi
ne xas tey ci réew mi, ngeen nar leena
dëdduloo seeni sas!»

Firawna yokk na liggéeyu bànni Israyil

6 Keroog ca bés ba la Firawna sant
saskati liggéey yaak farbay ngàllo, ga
jiite jaam ya, ne leen: 7 «Buleen defati
na woon, di jox mbooloo mi boob mu
ñuy móole. Gannaaw-si-tey nañu dem
wutal seen bopp boob. 8 Waaye sasleen
leen limu móol, ya ñu daan móol naka
jekk. Buleen ko wàññi, ndax ay yaafus
lañu; moo leen tax di dee-deeluy waxeey
naan: “May nu, nu dem rendili sunu Yàlla
sarax!” 9 Nañu leen yen liggéey bu gëna
metti, te ñu dëkke ko, ba duñu tala déglu
ay feni neen.»
10 Ba mu ko defee saskati liggéey ya ak
farbay ngàllo ga génn, wax ak mbooloo
ma, ne leen: «Firawna nee na, du moo
leen di jox boob. 11 Yeena wara wutal seen
bopp boob ak fu ngeen ko mana ame, te
du tax lenn teggiku ci seen liggéey.» 12 Fa
la mbooloo ma tasaaroo ca biir réewum
Misra, di wut boob. 13 Saskati liggéey ya
nag di leen soññ, naan leen: «Matal-leen
seen sasu bëccëg bu nekk, ni ngeen ko
daan matale, ba boob amee.» 14 Ñuy dóor
farbay ngàllo, ga bokk ca bànni Israyil, te
saskati liggéey yu Firawna fal leen ngir
ñuy jiite bànni Israyil ca liggéey ba. Ña
nga leen naan: «Lu waral démb ak tey
yépp mataluleen limu móol, yi ñu leen
sas, te ngeen daan ko matal?»
15 Booba la farbay ngàllog Israyil, dem
jooytuji ca Firawna, ne ko: «Sang bi, lu
tax nga def nu nii? 16 Du menn boob mu
ñu nu joxati, te teewul ñu di nu sant nuy
móol, di nu ci dóor. Te kat sang bi, sa
waa réew a tooñ.» 17 Firawna ne leen:
«Yaafus yi ngeen doon! Yaafus a leen tax
di wax naan: “May nu, nu dem rendili Aji
Sax ji sarax.” 18 Neleen mott, liggéeyi! Du
menn boob mu ñu leen di jox. Te du tee
ngeen matal seen limu móol.» 19 Farbay
ngàllo, ga bokk ca bànni Israyil nag xam
ne dal nañu aw sas, ndax la ñu leen ne
duñu wàññi lenn ca limu móol, ya leen
war bés bu nekk.
20 Ba loolu amee ñu bàyyikoo ca Fi-
rawna, daldi yem ca Musaak Aaróona, fa
ñu leen doon xaar. 21 Farba ya ne leen:
«Yal na leen Aji Sax ji gis ba mbugal leen,
ndax tax ngeen Firawnaaki dagam jéppi
nu, te mel na ni yeena teg ci seeni loxo
saamar, bi ñu nuy reye.»
22 Musaa dégg loolu, dellu ci Aji Sax ji,
ne ko: «Éey Boroom bi, loraange gi nga
yóbbe mbooloo mii nag? Loo ma doon
yónnee? 23 Ba ma demee ca Firawna, di
wax ci sa tur ba tey, mu ngi lor bànni
Israyil, sa ñoñ, te xettliwoo leen sax!»

6

1 Aji Sax ji wax Musaa ne ko: «Dinga
gis léegi ni may def Firawna: loxo bu ko
ëpp dooleey tax mu bàyyi leen ñu dem.
Bir na ne, loxo bu ko ëpp doole mooy tax
mu dàq leen réewam.»

Yàlla dellu na yónni Musaa

2 Yàlla dellu wax Musaa ne ko: «Man
maay Aji Sax ji. 3 Yàlla Aji Man ji, mooy
ni ma feeñoo woon Ibraayma, te ni laa
feeñoo Isaaxa ak Yanqóoba it, waaye
sama tur, Aji Sax ji, leeraluma leen ko
woon. 4 Te itam damaa fasoon ak ñoom
kóllëre, ngir jox leen réewum Kanaan,
réew ma ñu nekkoon ay doxandéem.

5 Maa déggal sama bopp yuuxi bànni
Israyil, gi waa Misra def ay jaam, te
fàttewuma sama kóllëre ga. 6 Kon nag
waxal bànni Israyil ne leen: Man maay
Aji Sax ji. Maa leen di sippil, yeen bànni
Israyil, li leen waa Misra sëf, te maa leen
di teggil njaam, gi ñu leen teg. Maay tàllal
sama loxo, dogal mbugal yu kéemaane,
ba goreel leen. 7 Maa leen di def sama
ñoñ, di seen Yàlla. Dingeen xam ne man
Aji Sax ji maay seen Yàlla, ji leen di teggil
sas, yi leen waa Misra teg. 8 Maa leen di
yóbbu ba ngeen dugg réew ma ma giñoon
ne maa koy jox Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba, te maa leen koy moomale,
man Aji Sax ji.»

9 Ba Musaa waxee loolu bànni Israyil,
dégluwuñu ko sax ndax xol bu jeex ak
njaam gu metti.

10 Aji Sax ji wax Musaa ne ko:
11 «Demal wax Firawna buuru Misra, mu
bàyyi bànni Israyil, ñu génn réewam.»
12 Musaa tinu Aji Sax ji ne ko: «Waaw,
ndegam bànni Israyil sax nanguwuñu
maa déglu, nu ma Firawna di déggale,
man mii tëlee wax?» 13 Aji Sax ji nag wax
ak Musaa ak Aaróona, jox leen ay ndigal
ci mbirum bànni Israyil ak Firawna bu-
uru Misra, ngir ñu yiwi bànni Israyil, ba
ñu génn Misra.

Lu jëm ci cosaanu Musaa ak Aaróona

14 Bànni Israyil ya yilifoon seen kër
baay, ñoo di:

Góor ña Ruben, taawu Israyil, jur: Anog
ak Palu ak Esron ak Karmi. Ñooñoo sos
làngi Ruben.

15 Doomi Simeyon yu góor di Yemuwel
ak Yamin ak Owàdd ak Yakin ak Sowar
ak Sawul, mi ndeyam dib Kanaaneen.
Ñooñoo sos làngi Simeyon.

16 Doomi Lewi yu góor ñoo di Gerson
ak Keyat ak Merari, ku nekk ak askanam.
At ya Lewi dund, téeméer la ak fanweer
ak juróom ñaar (137).

17 Doomi Gerson yu góor ñoo di Libni
ak Simey, ñook seeni làng.

18 Doomi Keyat yu góor ñoo di Amram
ak Isar ak Ebron ak Usyel; te at ya Keyat
dund, téeméer la ak fanweer ak ñett
(133).

19 Doomi Merari yu góor ñoo di Maali
ak Musi.

Ñooñoo sos làngi Lewi ak seeni giir.

20 Amram moo jël bàjjanam Yokebedd
soxna*, kooku am ak moom Aaróona ak
Musaa. At, ya Amram dund, téeméer la
ak fanweer ak juróom ñaar (137).

21 Doomi Isar yu góor ñoo di Kore ak
Nefeg ak Sikkri.

22 Doomi Usyel yu góor di Mikayel ak
Elsafan ak Sitiri.

23 Aaróona moo jël Eliseba doomu Am-
inadab, jigéenub Nason. Kooku am ak
moom Nadab ak Abiyu ak Elasar ak
Itamar.

24 Doomi Kore yu góor ñoo di Asir ak
Elkana ak Abiyasaf. Ñooñoo sos làngi
Kore.

25 Elasar doomu Aaróona moom, moo
jël soxna kenn ca doomi Putiyel, kooku
am ak moom Fineyas.

Ñooñoo yilif seeni kër baay ca Leween
ña, ku nekk sos làngam. 26 Aaróona
moomu nag, mook Musaa, la Aji Sax ji
wax, ne leen: «Génneleen bànni Israyil
Misra, kurél ci kaw kurél.» 27 Ñoom
ñooñu ñoo wax ak Firawna buuru Misra,
ngir génne bànni Israyil Misra; du keneen
ku dul Musaa ak Aaróona.

Yàlla feddli na digeem baak Musaa

28 Keroog ba Aji Sax ji waxee ak Musaa
ca réewum Misra, 29 da koo wax, ne
ko: «Man maay Aji Sax ji. Nanga wax
Firawna buuru Misra, li ma lay wax
lépp.» 30 Teewul Musaa tinu Aji Sax ji,
ne ko: «Waaw, waaye man, damaa tëlee
wax. Mbaa Firawna dina ma déggal
yee?»

7

1 Aji Sax ji ne Musaa: «Dama ne, def
naa nga féete Firawna fi ko Yàlla féete, sa
mag Aaróona di sa yonent. 2 Su ko defee
yaw nga wax ko li ma la sant lépp, sa mag
Aaróona wax ko Firawna, ngir mu bàyyi
bànni Israyil, ñu génn réewam. 3 Waaye
man maay dëgëral boppu Firawna, ba

* **6:20** 6.20 Séy bu ni jegee mujj nañu ko tere bànni Israyil. Waaye jamonoy waajuri Musaa, séy bu jegee noonu aada la fa woon.

fulandi samay firnde ak samay kéemaan
ci biir réewum Misra. 4 Firawna du leen
déggal. Su ko defee nag maay tàllal sama
loxo, tiimale Misra, te maay dogal mbugal
yu kéemaane, ba goreel bànni Israyil,
sama ñoñ, ñu génn Misra, kurél ci kaw
kurél. 5 Keroog bu ma tàllalee sama loxo,
tiimale ko Misra, ba génnee bànni Israyil
ca seen biir, waa Misra dinañu xam ne
maay Aji Sax ji.»
6 La Aji Sax ji santoon Musaak Aaróona,
noonu rekk lañu ko defe. 7 Musaa nga
tollu woon ci juróom ñett fukki at (80);
Aaróona moom am juróom ñett fukki at
ak ñett (83); ca jamono, ya ñuy wax ak
Firawna.

Firawna gàntu na

8 Aji Sax ji dafa wax Musaa ak Aaróona
ne leen: 9 «Bu leen Firawna waxee ne
leen: “Defleen seeni kéemaan boog!”
danga naan Aaróona: “Jëlal yet wi, sànni
ci suuf ci kanam Firawna.” Su ko defee
yet wi dina soppliku jaan.»
10 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona àgg
ba ca Firawna. Ñu def la leen Aji Sax
ji santoon. Aaróona jël yetam, sànni ca
suuf ca kanam Firawnaaki dagam; yet
wa soppliku jaan. 11 Ba mu ko defee
Firawna moom itam woo boroom xam-
xam yaak jibar ya. Ñeengokati Misra ya
ñoom it fexe ca seeni xargafuufa, ba def
lu mel noona. 12 Ku nekk ca ñoom sànni
yetam, mu soppliku jaan, yetu Aaróona
nag wonn seeni yet*. 13 Terewul Firawna
të, faalewu leen, muy la Aji Sax ji waxoon.

Yar bu jëkk ba: ndox mu soppliku deret

14 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: «Firawna daa dëgër bopp.
Bañ naa bàyyi mbooloo mi, ñu dem.
15 Dangay teela xëy ca Firawna ëllëg, buy
génn jëm ca ndox ma, nga dogale ko
ca tàkkal dexu Niil, te yóbbaale yet, wa
soppliku woon jaan. 16 Wax ko ne ko: “Aji
Sax ji Yàllay Ebrë yi, moo ma yónni ci
yaw. Mu di la wax, ne la: ‘Bàyyil sama
ñoñ, ñu jaamuji ma ca màndiŋ ma.’ Yaw
nag booba ba tey yaa ngi tanqamlu. 17 Aji
Sax ji dafa wax ne: ‘Ni ngay xame ne man
maay Aji Sax ji nii la: Dama ne, dinaa
dóor ci ndoxum Niil mi yet, wi ci sama
loxo, ndox mi soppliku deret; 18 su ko
defee jën yi ci dex gi dee, dexu Niil gi mujj
xasaw, ba waa Misra dootuñu mana naan
ci ndoxum Niil.’ ”»
19 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
«Waxal Aaróona ne ko: “Jëlal saw yet, te
tàllal sa loxo tiimale ko ndoxi Misra, muy
seeni dex ak seen yooni ndox ak seeni
déeg ak fépp fu ndox taa, mu ànd sopp-
liku deret.” Deret ja dina daj Misra gépp,
ba ca këll yaak njaq ya.» 20 Musaa ak
Aaróona def loolu lépp, na leen ko Aji Sax
ji sante. Naka la ne xaas yet wa, ne ko tàrr
ca ndoxum Niil ma, ca kanam Firawnaaki
dagam, ndoxum Niil ma mépp di deret,
21 jën ya ca dexu Niil ga dee, dexu Niil
ga xasaw, ba waa Misra manatuñoo caa
naan. Misra gépp di deret. 22 Ñeengokati
Misra itam fexe ca seeni xargafuufa, ba
def lu mel noona. Firawna të rekk,
tanqamlu Musaak Aaróona, muy la Aji
Sax ji waxoon. 23 Ba loolu amee Firawna
ne wërëñ, dellu këram, te bàyyiwul xel
ca mbir ma. 24 Waa Misra gépp di gas
la wër dexu Niil, ngir am ndoxum naan,
ndax manuñu woona naan ca dex ga.

Yarub ñaareel ba: mbott yu daj réew ma

25 Ba Aji Sax ji dalee ca kaw dexu Niil,
ba ñu teg ca juróom ñaari fan, 26 Aji Sax ji
da ne Musaa: «Demal ca Firawna, ne ko:
“Aji Sax ji dafa wax ne: Bàyyil sama ñoñ,
ñu dem jaamuji ma. 27 Soo leen bañee
bàyyi, ñu dem kat, maa leen di mbugale
ay mbott yu daj sam réew. 28 Dexu Niil
gi day ramm-rammeeki mbott, te dinañu
ñëw, duggsi sa biir kër, ak sa néegu biir,
ak sa kaw lal, ak sa këri dag, ak sa waa
réew, ba ca lakkukaay yaak notukaayi
mburu ya. 29 Mbott yi dinañu yéeg ci sa
kaw, yéeg ci kaw waa réew mi, ak sa dag
yépp.”»

8

1 Ba loolu weesee Aji Sax ji ne Musaa:
«Waxal Aaróona, ne ko mu ŋàbb yet wi,
tàllal loxoom, tiimale ko dex yi, ak yooni

* **7:12** 7.12 Manees naa jàpp ne jaan, ja yetu Aaróona soppliku woon, moo wonn jaan, ya seen yet soppliku.

ndox yeek déeg yi, ngir indi mbott yi
ci biir réewum Misra.» 2 Aaróona tàllal
loxoom, mu tiim ndoxi Misra, mbott ya
jóg, lal réewum Misra. 3 Ñeengokat ya it
fexe ca seeni xargafuufa, ba indi ay mbott
ca réewum Misra.

4 Ba mu ko defee Firawna woo Musaak
Aaróona, ne leen: «Ñaanleen Aji Sax
ji, ngir mu teqale nook mbott yi, man
ak sama waa réew. Kon dinaa bàyyi
mbooloo mi, ñu dem rendili Aji Sax ji
sarax.» 5 Musaa ne Firawna: «Saa yu la
neexee rekk, sang bi. Wax ma kañ laa lay
ñaanal, yaw ak say dag ak sa waa réew,
ngir jële fi mbott yi, ñu tàggook yeen,
génn seeni kër, ca dexu Niil ga doŋŋ lañuy
des.» 6 Mu ne ko: «Nay ëllëg.» Musaa
ne ko: «Baax na, ndax nga xam ne sunu
Yàlla Aji Sax ji amul moroom. 7 Mbott yi
dinañu jóge sa kër, teqlikook yeen, yaak
say dag ak sa waa réew, ca dexu Niil ga
doŋŋ lañuy des.» 8 Musaa ak Aaróona nag
jóge ca Firawna, Musaa tinu Aji Sax ji ca
mbirum mbott ya mu yare Firawna. 9 Aji
Sax ji def la ko Musaa ñaan, mbott ya dee,
ba jeex ca kër yaak ca ëtt yaak tool ya.
10 Ñu jal koo jal, ba xet ga ubale ca réew
ma. 11 Teewul, ba Firawna gisee ca mbir
ma tan, daa wéye të, tanqamlu leen, muy
la Aji Sax ji waxoon.

Yarub ñetteel ba: rayentaan yu daj réew ma

12 Ba loolu amee Aji Sax ji ne Musaa:
«Waxal Aaróona ne ko mu tàllal yetam,
dóor ci pëndub suuf si, mu doon ay
rayentaan* ci réewum Misra gépp.» 13 Ñu
def loola, Aaróona tàllal loxoom, ba mu
ŋàbbe yet wa, dóor ca pënd ba, mu
doon ay rayentaan yu song nit ak rab;
pëndu suuf sépp a defi rayentaan ca
réewum Misra gépp. 14 Ñeengokat ya
fexe ca seeni xargafuufa, nu ñu defe ay
rayentaan, waaye manuñu. Rayentaan ya
nag song nit ñaak rab ya. 15 Ñeengokat
ya ne Firawna: «Lii de Yàlla rekk a ko
man!» Teewul Firawna wéye të rekk,
tanqamlu leen, muy la Aji Sax ji waxoon.

Yarub ñeenteel ba: weñ yuy màtte

16 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: «Tee-
lala xëy ëllëg ca Firawna, buy génn jëm
ca ndox ma, nga wax ko ne ko: “Aji Sax ji
dafa wax ne: ‘Bàyyil sama ñoñ, ñu dem
jaamuji ma. 17 Ndaxte soo bàyyiwul sama
ñoñ, ñu dem kat, dinaa yuri ay ndiiraani
weñ yuy màtte ci seen kaw, yaak say dag
ak sa waa réew, te dinañu àgg ci sa biir
kër. Këri waa Misra dina fees ak weñ yuy
màtte, ba suuf, si ñu taxaw sax, weñ yee
koy muur. 18 Waaye bu keroogee dinaa
ci musal diiwaanu Gosen, ga sama ñoñ
dëkke, ba ay weñ du fa same, ndax nga
xam ne, man Aji Sax ji maa ngi ci digg
réew mii, 19 te maay musal sama ñoñ ci
musiba moomuy dal saw askan. Ëllëg
firnde jooju dina am.’ ”» 20 Aji Sax ji def
loola, weñ yi def ndiiraan yu réy, song kër
Firawna ak kër dagam ya, dajal réewum
Misra, ba réew ma yàqu ndax ndiiraani
weñ ya.

21 Firawna daldi woolu Musaak
Aaróona, ne leen: «Demleen rendili seen
Yàlla sarax, te nay ci biir réew mi nag.»
22 Musaa ne ko: «Loolu du yoon, ndax li
nuy rendil sunu Yàlla Aji Sax ji, waa Misra
dañu koy xof. Te bu nu sarxalee lenn lu
waa Misra xof, ñuy gis, dinañu nu dóor
ay doj, ba nu dee. 23 Kon kay danoo wara
génn, topp màndiŋ mi lu mat doxub ñetti
fan, rendili fa sunu Yàlla Aji Sax ji sarax,
ni mu nu ko sante.» 24 Firawna àddu ne:
«Dinaa leen may, ngeen dem ca màndiŋ
ma, rendili seen Yàlla Aji Sax ji sarax,
waaye buleen sore lool. Ñaanal-leen ma
nag.» 25 Musaa ne ko: «Bu ma bàyyikoo
ci yaw rekk Firawna, dinaa tinu Aji Sax
ji, ngir ëllëg ndiiraani weñ yi teqlikook
yaw, ak say dag ak sa waa réew, waaye
kat Firawna, bu nu naxati, di baña bàyyi
mbooloo mi, ñu rendili Aji Sax ji sarax.»

26 Musaa bàyyikoo fa Firawna, daldi
tinu Aji Sax ji. 27 Aji Sax ji defal Musaa
la mu ñaan, jële ndiiraani weñ ya ca
Firawnaaki dagam ak waa réewam, ba
weñ desatu fa. 28 Teewul Firawna të rekk,
baña bàyyi mbooloo ma, ñu dem.

* **8:12** 8.12 rayentaan: li ñuy wax rayentaan fii, kenn xamul lan la dëgg. Waaye luy naaw lu tuut la, di same aka màtte.

9

Yarub juróomeel ba: Deewug jur ga

1 Ba loolu wéyee Aji Sax ji da ne Musaa:
«Demal ca Firawna, nga ne ko: Aji Sax ji
Yàllay Ebrë yi dafa wax ne: “Bàyyil sama
ñoñ, ñu dem màggali ma. 2-3 Ndax boo
leen bañee bàyyi kat, xanaa di leen téye
ba tey, loxol Aji Sax ji dina dal ci sa kaw
jur gi ci tool yi, muy fas ak mbaam ak
giléem, jur gu gudd ak gu gàtt, te jàngoro
ju aaytal lool lay doon. 4 Waaye man Aji
Sax ji maay ràññatle juru bànni Israyil
ak juru waa Misra, ba lenn du dee ci
mboolem lu bànni Israyil moom.”»

5 Aji Sax ji nag jàpp na bés, nee na:
«Ëllëg maay def loolu ci réew mi.» 6 Ca
ëllëg sa Aji Sax ji def ko: jurug waa
Misra gépp dee, te jurug bànni Israyil,
lenn deewu ca. 7 Ba Firawna yónnee,
ba nemmiku mbir ma, xam na ne lenn
deewul ca juru bànni Israyil. Teewul mu
të ticc ba tey, baña bàyyi mbooloo ma, ñu
dem.

Yarub juróom benneel ba: Taab ya

8 Ba loolu amee Aji Sax ji wax Musaa
ak Aaróona ne leen: «Tibbleen seeni loxo
dóomu puuru ban, ba mu fees, Musaa
xalab mu jëm asamaan, Firawna di ci gis.
9 Su ko defee dóom bi doon pënd bu sew
ci kaw réewum Misra gépp, daldi def ay
taab yuy sotti dëtt ci réewum Misra gépp,
nit ak mala.» 10 Ñu sàkk dóomu-taal, àgg
ca kanam Firawna, Musaa xalab dóom ba,
mu jëm asamaan, dóom ba def ay taab
yuy sotti dëtt ca nit ñaak mala ya. 11 Ci
kaw loolu ñeengokat ya taluñoo janook
Musaa ndax ay taab, ñoom ak waa Misra
gépp. 12 Teewul Aji Sax ji dëgëral boppu
Firawna, mu të, tanqamlu leen, muy la Aji
Sax ji waxoon Musaa.

Yarub juróom ñaareel ba: Tawub yuur ba

13 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: «Tee-
lala xëy ca Firawna ëllëg, nga wax ko ne
ko: “Aji Sax ji, Yàllay Ebrë yi, dafa wax
ne: ‘Bàyyil sama ñoñ, ñu dem màggali
ma. 14 Ndax kat bii yoon maa ngii di
yebal sama mbugal yépp ci yaw ci sa
bopp, ak say dag ak sa waa réew, ngir
nga xam ne awma moroom ci àddina
wërngal këpp. 15 Nëgëni tey doon naa
xàcci sama loxo xaat, dumaa leen mbas
mu leen di fare ci kaw suuf, yaw yaak sa
waa réew. 16 Waaye maa la musal, te li
ma ci jublu moo di won la sama doole, ba
sama riirum tur dajal àddina. 17 Ndaxam
yaa ngi réy-réylu ci sama kaw ñoñ ba tey,
bañ leena bàyyi, ñu dem. 18 Te kat nëgëni
ëllëg dinaa taw yuur* bu réy, bu masula
am Misra, ba mu sosoo ba tey jii. 19 Kon
nag sa jur ak mboolem loo am, te mu nekk
ci biti, booleel fat fu wóor, ndax lu nekk
ci biti te fateesu ko, su tawtee dee, muy
nit mbaa mala.’ ”» 20 Ba mu ko defee ña
ragal kàddug Aji Sax ji ca dagi Firawna
fat seeni jaam ak seeni jur fu wóor. 21 Ña
faalewul kàddug Aji Sax ji, ñoom, wacc
seeni jaam ak seeni jur ca biti.

22 Aji Sax ji ne Musaa: «Yékkatil sa loxo
ca kaw, mu jublu asamaan, ngir tawub
yuur bi dal ci réewum Misra mépp, nit
ak mala, ba ci lépp luy gàncax ci réewum
Misra.» 23 Musaa ne yékkét yet wa, mu
jublu asamaan, Aji Sax ji yebal dënu baak
tawub yuur ba, sawara wa ne yureet
fi suuf, ànd ak tawub yuur, ba Aji Sax
ji sóob ca réewum Misra. 24 Tawub
yuur ba réy lool, ànd ak sawara, wa
jaxasook yuur ba, di xuyy-xuyyi, muy
guléet ca cosaanu réewum Misra ba
bésub keroog. 25 Tawub yuur ba dal ca
mboolem réewum Misra, daaneel lépp lu
ne woon ca biti, nit ak mala, daaneel
gàncax gépp, dammat garab ya ca àll ba
yépp. 26 Diiwaanu Gosen, ga bànni Israyil
dëkkoon doŋŋ, moo mucc ca tawub yuur
ba.

27 Firawna nag yónnee, woolu Musaak
Aaróona. Mu wax leen ne leen: «Bii yoon
de, maa tooñ. Aji Sax ji moo nekk ci
dëgg, te maak sama waa réew ñoo sikk.
28 Tinuleen Aji Sax ji, ndax dënu yu màgg
yeek tawub yuur bi dakk. Dinaa leen
bàyyi, ngeen dem. Deesu leen fi téyeeti.»
29 Musaa ne ko: «Bu may génn dëkk
bi rekk, di tàllal Aji Sax ji samay loxo,
dënu yi dakk, tawub yuur bi siwet, ngir

* **9:18** 9.18 tawub yuur: ndoxum taw la, mu sedd, ba defi donj.

nga xam ne àddina, Aji Sax jeey boroom.
30 Waaye xam naa ne, loolu du tax ba tey,
nga ragal Yàlla Aji Sax ji, yaw, yaak say
dag.»

31 Fekk na gàncax ga ñuy defare
wëñu lẽe yàqu na, mook peppum lors
ba, ndax lors baa nga tollu woon ci
waaja focci, gàncax ga ñuy defare lẽe di
tóor. 32 Waaye xeeti peppi bele ya, lenn
yàquwu ca, ndax yooyooy mujja ñor.

33 Naka la Musaa bàyyikoo ca Firawna,
ba génn dëkk ba rekk, daldi tàllal Aji Sax
ji ay loxoom. Dënu yaak tawub yuur ba
ne tekk, taw ba siwet. 34 Ba mu ko defee
Firawna gis ne tawub yuur baak dënu ya
dakk na, mu tëëti ticc, mooki dagam, dellu
cig tooñam. 35 Firawna të rekk, baña
bàyyi bànni Israyil, ñu dem, muy la Aji
Sax ji waxoon, Musaa jottli.

10

Yarub juróom ñetteel ba: Njéeréer ya

1 Ba loolu weesee Aji Sax ji dafa wax
Musaa ne ko: «Demal ca Firawna. Maa
dëgëral boppam, mooki dagam, ngir jëfe
samay firnde fi seen biir. 2 Su ko defee
ngeen mana nettali seeni doom ak seeni
sët ni ma torxale waa Misra, ak sama
firnde, yi ma def fi seen biir, ndax ngeen
xam ne man maay Aji Sax ji.»

3 Musaa ak Aaróona nag dem ca Fi-
rawna, wax ko ne ko: «Aji Sax ji Yàllay
Ebrë yi dafa wax ne: “Siide nga maa
nangul daal? Waaw, foo àpp sa ngàntal
ak man? Bàyyil sama ñoñ, ñu dem
màggali ma. 4 Soo bañee bàyyi sama
ñoñ, ñu dem kat, ëllëg dinaa wàcce ay
njéeréer ci sam réew. 5 Dinañu lal déndu
réew mi, ba kenn dootu gis suuf. Dinañu
lekk lu fi tawub yuur bi ba woon, te garab
yi ci seeni tool yépp lañuy lekk. 6 Te itam
dinañu fees say biir kër ak sa këri dag
yépp ak këri waa Misra gépp, muy mbir
mu say maam ak say mamaat masula gis,
ba ñu ganee àddina ba bésub tey jii.”»

Ba loolu amee Musaa walbatiku,
bàyyikoo ca Firawna. 7 Dagi Firawna ya
wax Firawna ne ko: «Lu nuy seetaanati,
waa jii di nu yóbbe aw ay? Bàyyil bànni
Israyil ñii kay, ñu màggali seen Yàlla Aji
Sax ji! Xanaa yéguloo ne Misra tas na?»
8 Ñu délloosi nag Musaak Aaróona ca
Firawna, mu ne leen: «Demleen màggali
seen Yàlla Aji Sax ji! Waaw, ñiy dem sax,
ñan la?» 9 Musaa ne ko: «Nun ñépp ay
dem kay, mag ak ndaw; danuy dem, ànd
ak sunuy doom, góor ak jigéen, ak sunuy
jur, gu gudd ak gu gàtt, ndax màggalug
Aji Sax ji la ci nun.»

10 Firawna ne leen: «Ãa, yal na leen Aji
Sax ji saxoo taxawu walla, ndegam maa
leen di bàyyi moos, ngeen dem, yóbbaale
seen njaboot! Xam ngeen ne naruleen
njub de. 11 Mukk laa wax! Du dangeen
di màggal Aji Sax ji? Demleen boog, yeen
ñiy góor!»

Ba loolu amee ñu dàq leen, ñu jóge ca
Firawna, 12 Aji Sax ji ne Musaa: «Tàllalal
sa loxo, mu tiim réewum Misra, ngir
njéeréer yi ñëw, song réewum Misra, ba
lekk gàncax gi ci réew mi, lekk lépp lu fi
tawub yuur bi bàyyi woon.»

13 Ba mu ko defee Musaa tàllal yetam,
mu tiim réewum Misra, Aji Sax ji yékkati
ngelaw ca réew ma, mu jóge penku, yen-
doo gelaw, fanaanoo ko. Bët set, ngelawal
penku la indi njéeréer ya. 14 Njéeréer
ya song réewum Misra mépp, sam déndu
Misra wépp, ba mu fatt taraj. Lu ni tollu
masula am, te dootu amati. 15 Njéeréer
ya daa muur suuf sa sépp, ba giseesu
ko. Suuf sa ñuul kukk. Njéeréer ya lekk
lépp luy gàncax mbaa meññeefi garab gu
tawub yuur ba jotuloona yàq, ba lenn lu
naat desatul, du xobi garab, du gàncax,
ca mboolem réewum Misra.

16 Firawna nag gaaw woolu Musaak
Aaróona, ne leen: «Tooñ naa seen Yàlla
Aji Sax ji, tooñ leen. 17 Baal ma àq bii
yoon rekk, te ngeen ñaanal ma seen Yàlla
Aji Sax ji, ngir mu teggil ma rekk, wii ay
wu rey.» 18 Musaa bàyyikoo ca Firawna,
tinu Aji Sax ji. 19 Aji Sax ji walbati ngelaw
la, mu jóge sowu, am doole lool, daldi
fél njéeréer ya, sànni ca géeju Barax ya,
ba luy niru njéeréer desatul ca déndu
Misra. 20 Teewul Aji Sax ji dëgëral boppu
Firawna, mu të rekk, baña bàyyi bànni
Israyil ñu dem.

Yarub juróom ñeenteel ba: Lëndëm gu tar ga

21 Gannaaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
«Tàllalal sa loxo, mu jublu asamaan,
lëndëm wàcc ci kaw réewum Misra,
lëndëm gu nit mana daj, ndax fatt.»
22 Musaa tàllal loxoom, mu jublu
asamaan, lëndëm gu fatt wàcc ca kaw
réewum Misra gépp, diiru ñetti fan.
23 Kenn gisul sa moroom, kenn manula
jóge fa nga nekk, diiru ñetti fan. Teewul
këri bànni Israyil gépp di leer.

24 Firawna nag woolu Musaa, ne ko:
«Demleen màggali Aji Sax ji. Seen jur gu
gudd ak gu gàtt rekk a fiy des, seeni doom
sax man nañoo ànd ak yeen.» 25 Musaa
ne ko: «Danga noo wara bàyyee lu nuy
sarxalal sunu Yàlla, Aji Sax ji, ak yu ñu
koy defal saraxu rendi-dóomal. 26 Sunuy
gétt dina nu topp moos, luy nirook we
sax du des gannaaw, ndax ci lanuy tànne
lu nuy màggale sunu Yàlla Aji Sax ji, te
itam li feek nuy àgg foofa, manunoo xam
lan lanu ciy def sarax, màggale Aji Sax
ji.» 27 Teewul Aji Sax ji dëgëral boppu
Firawna, mu të rekk, bañ leena bàyyi ñu
dem. 28 Firawna nag ne Musaa: «Neel
mott! Bul fexe ba taxawati sama kanam!
Ndax bés boo jàkkaarlooteek man, kera
ngay dee.» 29 Musaa ne ko: «Noonu la sax
de. Duma jàkkaarlooteek yaw moos!»

11

Yàlla waaj na yar bu mujj ba

1 Ba loolu wéyee Aji Sax ji waxati Musaa
ne ko: «Benn yarub mujjantal laay dellu
wàcce ci kaw Firawna ak waa Misra.
Su ko defee du leen bàyyi ngeen dem,
yem ca. Da leen fiy far dàqe, ba fàww.
2 Te neel mbooloo mi, góor gu nekk ak
jigéen ju nekk ci ñoom, na sàkkoo ci
dëkkandoob waa Misraam, ay gànjari
xaalis ak wurus.» 3 Ci biir loolu Aji Sax
ji def waa Misra yéwéne leen. Musaa sax
ci boppam ku ñu naw la woon ca réewum
Misra, ca dagi Firawna ya, ba ca baadoolo
ya.

4 Musaa daldi wax Firawna ne ko: «Aji
Sax ji dafa wax ne: “Bu guddi gi xaajee,
maay wër Misra gépp, 5 te lépp luy taaw
bu góor ci réewum Misra, dina dee, dale
ko ci taaw bu góoru Firawna, mi toog ci jal
bi, ba ci taaw bu góoru jaam bu jigéen bu
féetewoo wol, boole ci luy taaw bu góor
ci jur gépp. 6 Dees na dégg yuux yu réy
jibe Misra gépp, lu masula am, te dootu
am mukk. 7 Waaye fépp fu bànni Israyil
dëkke, dara du fa wokk nit ak mala.”
Su boobaa dingeen xam ne, Aji Sax jee
ràññatle waa Misra ak bànni Israyil. 8 Bu
loolu amee mboolem sa dag yii dinañu
ma sujjóotalsi te naan ma: “Demal, yaak
mbooloo, mi la topp yépp!” Su ko defee
ma doora dem.» Musaa nag won Firawna
gannaaw, mer ba, fees. 9 Fekk na Aji Sax
ji wax Musaa ne ko: «Li waral Firawna du
leen déglu, mooy sama kéemaan yi wara
fulandiwu ci réewum Misra.» 10 Musaa ak
Aaróona def nañu yooyu kéemaan yépp
ca kanam Firawna, waaye fekk na Aji Sax
ji dëgëral boppu Firawna, ba mu të, baña
bàyyi bànni Israyil, ñu génn réew ma.

12

Lu jëm ci bésub Mucc ba

1 Aji Sax ji wax na ak Musaa ak Aaróona
ca réewum Misra, ne leen: 2 «Weer wii
mooy doon ci yeen wi jiitu ci weer yi, te
na doon ci yeen weer, wi jëkk ci at mi.
3 Waxleen ak mbooloom Israyil mépp ne
leen, bésub fukkeel ba ci weer wii, na ku
nekk jëlal njabootam ab gàtt, kër gu nekk
ak gàttam. 4 Waaye su dee gàtt bu ëpp
waa kër ga, dañu koy bokk ak kër, gi leen
gëna jege, te nañu seet nu nit ña tollu,
doora tànn gàtt bu dëppook la ñu mana
lekk. 5 Gàtt ba bumu am sikk te na di
kuuyu menn at. Man naa doon xar mbaa
sikket. 6 Dangeen koy denc ba fukkeelu
bés ba ak ñeent ci weer wii. Bu bés
baa ci diggante ngoon ak jant bu so, na
mbooloom Israyil mépp bokk rendi seeni
gàtt. 7 Su ko defee ñu sàkk ca deret ja,
taqal ca buntu kër, ga ñu ko nara lekke,
taqal ca ñaari jëni bunt ba ak njëël bunt
ba ca kaw. 8 Dañuy lakk yàpp wa cib taal,
lekk ko guddig keroog, boole kook mburu
mu amul lawiir ak xob yu wex. 9 Nañu
ko wàjj, mu ne ñumm, bopp bi ak tànk
yi ak yérey biir yi. Buleen ci lekk dara

lu ñorul, mbaa lu ñu baxal. 10 Buleen ci
wacc dara mu fanaan, te lépp lu ci des
bu bët setee, lakkleen ba mu jeex tàkk.
11 Ni ngeen koy lekke nag, nii la: bu ngeen
koy lekk, dangeen di takku, sol seeni dàll,
ŋàbb seen yet, te ngeen lekk ko ci lu gaaw.
Loolu gàttu saraxu bésub Mucc ba lay
doon, ñeel Aji Sax ji.
12 «Guddig keroog maay wër réewum
Misra te maay fàdd lépp luy taaw bu góor
ci réewum Misra, nit ak mala, te itam
maay mbugal mboolem tuuri Misra. Man
maay Aji Sax ji. 13 Deret ji ci kër, yi ngeen
dëkke nag, mooy doon seen xàmmikaay,
ba tax bu ma gisee deret ji, musal leen.
Su ko defee bu may dal ci kaw réewum
Misra, menn musiba du leen lor.
14 «Bésub keroog bésu pàttliku lay
doon ci yeen, ngeen war koo màggal ngir
Aji Sax ji, muy dogal bu leen war fàww,
yeen ak seen askan.

Lu jëm ci ayu bésu Mburu mu amul lawiir

15 «Diiru juróom ñaari fan ngeen di
lekk mburu mu amul lawiir; te bés bu
jëkk bi ci boppam nangeen jële seeni kër
luy lawiir, ndaxte képp ku ci lekk mburu
mu am lawiir, li ko dale bés bu jëkk bi,
ba kera bésub juróom ñaareel ba, dees
na ko dagge ci askanu Israyil. 16 Bés bu
jëkk bi nangeen ci amal ndaje mu sell.
Juróom ñaareelu bés ba itam nangeen ca
amal ndaje mu sell; deesul liggéey lenn
ci yooyu bés, lu moy ngeen togg ñam wu
ñépp lekk. Loolu doŋŋ lees ciy mana def.
17 «Nangeen wormaal ayu bésu Mburu
mu amul lawiir, ndaxte ci bés boobu
tembe laa leen génnee réewum Misra,
kurél ci kaw kurél. Kon nag nangeen
wormaal bés bii, muy dogal bu leen war
fàww, yeen ak seen askan. 18 Li ko dale
ngoonu fukki fan ak ñeent ci weer wu
jëkk wi, ba ca ngoonu ñaar fukki fan ak
benn ci weer woowu, nangeen ci lekk
mburu mu amul lawiir. 19 Diiru juróom
ñaari fan, bu dara ci lawiir am fenn
ci seeni kër, ndax képp ku lekk lu am
lawiir, dees na ko dagge ci askanu Israyil,
muy doxandéem mbaa doomu réew mi.
20 Buleen ci lekk lenn lu am lawiir, te fépp
fu ngeen dal, na mburu mu ngeen mana
lekk di mu amul lawiir.»

Waajal nañu bésub Mucc ba

21 Ba loolu amee Musaa woo magi
Israyil ñépp, ne leen: «Demleen tànnali
seeni njaboot ay gàtt, te ngeen rendi
gàtt yooyu, def ko saraxu bésub Mucc bi.
22 Dangeen di jël ab takku cari isob*, capp
ci deret ji ci ndab li, diw ci seen njëël bunt
ak seen ñaari jëni bunt, te bu kenn ci yeen
wees buntu këram ba bët set. 23 Su ko
defee, bu Aji Sax jiy wër ci biir réew mi,
di fàdd waa Misra, ba gis deret ji taq ci
seen njëël bunt ak seen ñaari jëni bunt,
day teggi bunt ba, te du bàyyi malaakam
reykat bi, mu dugg seeni kër, di fàdde.
24 «Nangeen sàmmonteek loolu, muy
dogal bu leen war fàww, yeen ak seen
askan. 25 Keroog bu ngeen duggee nag ca
réew ma leen Aji Sax ji jox na mu leen ko
dige woon, nangeen sàmmonteek jooju
aada. 26 Te bu leen seeni doom laajee ne
leen: “Lu aada jii di wund?” 27 waxleen
leen ne leen: “Loolu sarax la ñeel Aji Sax
ji ngir bésub Mucc ba, ndax la mu teggi
woon këri bànni Israyil ca Misra, kera ba
muy fàdd waa Misra te musal ca sunuy
kër.”»
Ba mu waxee loolu ba noppi, mbooloo
ma sujjóot, màggal Yàlla. 28 La Aji Sax ji
santoon Musaa ak Aaróona, noonu rekk
la ko bànni Israyil defe.

Yarub fukkeel ba, di deewu taaw ya

29 Ca xaaju guddi la Aji Sax ji fàdd
mboolem taawi réewum Misra yu góor,
dale ko ca taaw bu góor bu Firawna, ma
toog ca jal ba, ba ca taaw yu góor yu nit
ña ñu tëj kaso, boole ca lépp luy taaw
bu góor ca jur ga. 30 Firawna nag jóg ca
guddi ga, moom ak dagam yépp ak waa
Misra gépp, yuux gu réy jibe ca Misra,
ndax këroo kër, du genn gu nit deewul.
31 Ba loolu amee Firawna woolu
Musaak Aaróona ca guddi googu, ne leen:
«Ayca! Mott! Soreleen sama waa réew,
yeen ak seeni bokk! Laggleen, jaamuji
Aji Sax ji, li ngeen bëgg. 32 Te itam

* **12:22** 12.22 isob as ngarab la su car ba sëq, ba ñu man koo diwe.

yóbbaaleleen seen juroo jur, gu gudd ak
gu gàtt, li ngeen bëgg rekk, te ne mott!
Waaye ñaanaaleleen ma seen Yàlla nag,
mu barkeel ma.»

Bànni Israyil gàddaay na

33 Ba mu ko defee waa Misra soññ bànni
Israyil, ngir ñu gaaw génn réew ma, ndax
booba ña nga naan: «Nun ñépp ay dee!»
34 Loolu tax mbooloom Israyil roñ seen
xiiwi sunguf yu amagul lawiir. Ñu ëmb
seen ndabi notukaay ca seeni malaan,
gàddu. 35 Fekk na bànni Israyil def la
leen Musaa santoon ca waa Misra. Sàkku
nañu ca ñoom ay gànjari xaalis ak wurus
aki yére. 36 Aji Sax ji nag def waa Misra
nangul bànni Israyil, ba jox leen la ñu
sàkku; noonu lañu futtee waa Misra.
37 Ci kaw loolu bànni Israyil jóge dëkk
ba ñuy wax Ramses, jëm Sukkóot. Ña
nga tollu ci juróom benni téeméeri junniy
góor (600 000) te limaaleesul jigéen ñaak
xale ya. 38 Amoon na it mbooloom nit
ñu ànd ak ñoom, te di askan yu raxe, ak
jur gu bare, gu gudd ak gu gàtt. 39 Ñu
daldi lakk mburu mu tàppandaar ca xiiw
wu amul lawiir, wa ñu jële Misra. La
taxoon xiiw wa ñàkk lawiir mooy dañu
leena dàqe Misra, ba taluñu woona fàggu
lu ñu lekk.
40 Diir ba bànni Israyil nekk Misra tollu
na ci ñeenti téeméeri at ak fanweer (430).
41 Keroog ca bés, ba ñeenti téeméeri at
ya ak fanweer matee sëkk, ca la ñoñi Aji
Sax ji génn réewum Misra, kurél ci kaw
kurél. 42 Guddig keroog guddig teewlu la,
ñeel Aji Sax ji, ngir moo leen ca génne
réewum Misra, moo tax guddi googu di
gu ñu jagleel Aji Sax ji, bànni Israyil gépp
war cee fanaanee teewlu, ñeel Aji Sax ji,
ba fàww.

Ay dogali Aji Sax jaa ngii, ñeel bésub Mucc ba

43 Gannaaw loolu Aji Sax ji dafa wax
ak Musaa ak Aaróona, ne leen: «Li ma
dogal ci saraxu bésub Mucc bi mooy lii:
Benn doxandéem du ci lekk. 44 Waaye
bépp jaam bu ñu jënd te mu xasa xaraf,
man na cee lekk. 45 Benn màngaan
mbaa liggéeykat bu ñu bind it du ci lekk.
46 Genn kër lees koy lekke: bu lenn ci
yàpp wi génn kër gi, te deesu ci damm
benn yax sax. 47 Mboolem ku bokk ci
bànni Israyil, na def sarax bi. 48 Su fekkee
ne ab doxandéem bu ngeen dëkkal dafa
bëgga wormaal màggalu bésub Mucc bi
ngir Aji Sax ji, xaraf war na ko, te war
na gépp góor gu bootu ci moom; su loolu
amee, dees na ko may, mu def ko, ndax
kon day mel ni doomu réew mi. Waaye
kenn ku xaraful du ci lekk. 49 Dogal
bi benn lay doon, doomu réew mi ak
doxandéem bi dëkk ci seen biir, bokk ci
yem kepp.»
50 La Aji Sax ji santoon Musaak
Aaróona, noonu rekk la ko bànni Israyil
defe.
51 Bésub keroog boobee la Aji Sax ji yiwi
bànni Israyil, ñu def kurél ci kaw kurél,
génn réewum Misra.

13

Lu jëm ci aada, yi ñuy baaxantale

1 Aji Sax ji waxaat Musaa, ne ko:
2 «Nanga ma sédde bépp taaw bu góor,
nit ak mala, lépp lu jëkka juddu ci bànni
Israyil, maa moom.» 3 Musaa ne mbooloo
ma: «Fàttlikuleen bésub tey jii ngeen
génne Misra, kërug njaam gi, ak ni leen
Aji Sax ji yiwee dooley loxoom. Bu ci kenn
lekk mburu mu am lawiir. 4 Yeena ngii tey
di dem seen yoon ci weeru Abiib. 5 Kon
keroog bu leen Aji Sax ji yóbboo réewum
Kanaaneen ña ak Etteen ña ak Amoreen
ña ak Eween ña ak Yebuseen ña, fa mu
giñaloon seeni maam, ne dina leen ko
jox, réew mu meew maak lem ja tuuroo,
nangeen wormaal màggal gi ci wii weer
te ngeen di ko defe nii.
6 «Diiru juróom ñaari fan ngeen di
lekk mburu mu amul lawiir, te na bésub
juróom ñaareel ba di bésu màggalug Aji
Sax ji. 7 Mburu mu amul lawiir ngeen di
lekk diiru juróom ñaari fan; te it bu lenn
lu am lawiir mbaa lawiir sax am fenn ci
seen biir réew. 8 Bu keroogee na ku nekk
xamal doomam, ne ko: “La ma Aji Sax ji
defaloon, ba ma génnee Misra, moo waral
lii tey.”
9 «Na màggal googu di pàttliku ci yeen.
Na mel ni màndarga mu nekk ci seen
loxo ak seen jë. Su ko defee ngeen

saxoo jàngle yoonu Aji Sax ji, ndax ci
dooley loxoom la leen Aji Sax ji génnee
Misra. 10 Nangeen sàmmonteek bii dogal
ci bésam, at mu nekk.
11 «Bu leen Aji Sax ji yóbboo nag
réewum Kanaaneen ña, noonee mu leen
ko giñale woon, yeen ak seeni maam, ba
jox leen ko, 12 nangeen sédde Aji Sax ji
lépp lu jëkka juddu, rendil ko ko: lépp
luy góor lu seen jur taawloo, Aji Sax jeey
boroom. 13 Waaye lépp lu mbaam-sëf
taawloo, nangeen ko jote kuuyum xar, mu
wuutu ko. Bu ngeen ko jotul, nangeen
damm loos wi. Te itam jotleen képp kuy
taaw bu góor ci seeni doom. 14 Su ko
defee, bu leen seen doom laajee ëllëg, ne
leen: “Lii lu muy tekki?” ngeen wax ko
ne ko: “Dooley loxol Aji Sax jee nu génne
Misra, kërug njaam ga. 15 Ba Firawna
tëwee, bañ noo bàyyi, nu dem, Aji Sax
jee rey mboolem lu doon taaw bu góor
ca réewum Misra, taawu nit ba ci taawu
mala. Looloo waral nuy rendil Aji Sax
ji mépp mala mu jëkka juddu, di góor,
sunu bépp taaw bu góor it, ñu war koo
jote sarax su nu koy rendil.” 16 Na yooyu
sarax mel ni màndarga mu nekk ci seen
loxo ak seen jë, di leen fàttli ni nu Aji Sax
ji génnee Misra ci dooley loxoom.»

Aji Sax ji jiite na mbooloo ma

17 Firawna bàyyi na mbooloo ma, ñu
dem, waaye Yàlla jaaralewu leen ca
yoon, wa jëm réewu Filisti, doonte moo
gënoona gàtt. Booba Yàlla dafa xam
ne, su mbooloo ma sóoboo ci ay xare
ci woowu yoon, dañuy yoqi, bay xalaata
dëpp, dellu Misra. 18 Moo tax Yàlla
wiiriloo mbooloo ma, ñu jaare ca màndiŋ
ma, jëm ca géeju Barax ya. Ba mu ko
defee bànni Israyil fagaru ba jekk, daldi
génn Misra.
19 Musaa nag yóbbaale yaxi Yuus-
ufa, ma giñloo woon bànni Israyil, ne
leen: «Yàlla dina leen geesu moos, te
bu keroogee nangeen fi jële samay yax,
yóbbaale.»
20 Ñu bàyyikoo Sukkóot, dal Etam ca
wetu màndiŋ ma. 21 Bu bëccëgee nag Aji
Sax ji nekk ci seen kanam ci biir taxaaru
niir, di leen jiite ca yoon wa, te bu guddee
mu nekk ci biir taxaaru sawara, di leen
leeral, ba ñu mana dem guddi ak bëccëg.
22 Du bëccëg bu niir wa jóge ca kanam
mbooloo ma, te du guddi it gu sawara wa
masa wuute.

14

Firawna dabi na bànni Israyil

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil, ne leen ñu wal-
batiku dali fa jàkkaarlook Pi Axirot, ca
diggante Migadol ak géeju Barax ya. Dal-
leen foofa jàkkaarlook Baal Cefon ca tefes
ga. 3 Su ko defee Firawna da naan: “Bànni
Israyil de dañoo réer ci àll bi, ba faf keppu
ci màndiŋ mi.” 4 Gannaaw loolu maay
dëgëral boppu Firawna, mu topp leen,
ba ma jaare ca siiwal sama ndam, ndax
maay daan Firawnaaki xarekatam yépp,
te waa Misra dinañu xam ne, man maay
Aji Sax ji.» Musaa jottli leen ko, ñu def
noona.
5 Ba ñu yégalee Firawna buuru Misra,
ne mbooloo ma daw na, mooki dagam
dañoo soppi xalaat ca mbirum bànni
Israyil. Ñu ne: «Waaw nun, li nu def
nag? Ana luy ndeyi yiwi bànni Israyil, ba
dootuñu nu surgawu?» 6 Firawna takklu
watiiru xareem, ànd aki jàmbaaram.
7 Mboolem watiiri xarey Misra la yóbbu,
jiital juróom benni téeméer, ya ca gën,
bu ci nekk yeb ay kilifay xarekat*. 8 Aji
Sax jee dëgëral boppu Firawna buuru
Misra, mu toppi bànni Israyil, fekk bànni
Israyil ñoom, ña ngay génn réew ma ci
seen teeyu bakkan. 9 Waa Misra topp
leen, ñook fasi Firawna yépp, ak watiiri
xareem ak dawalkatam yaak xarekatam
ya, ba dab leen fa ñu dal ca tefesu géeju
Barax ya, fa jàkkaarlook Baal Cefon ca
wetu Pi Axirot.
10 Firawnaa ngay jubsi, bànni Israyil
séentu, yemuñu ci ñu moy waa Misra,
ñu dikk, jubsi leen. Tiitaange lu réy jàpp
bànni Israyil. Ñu woo Aji Sax ji wall. 11 Ci
biir loolu ñu ne Musaa: «Xanaa Misra

* **14:7** 14.7 kilifay xarekat: watiiru xare yi ñaar la daan yeb, kiy dawal ak kiy fitt, waaye bii yoon Firawna da caa tofal njiitu xarekat, mu ñetteel leen.

dafa amul ay sëg, ba nga di nu indi ci
màndiŋ mi, nu deesi fi? Loo nu doon
génnee Misra? 12 Xanaa du lii lanu la
waxoon ca Misra? Noon nanu la, nga
bàyyi nu, nu surgawu waa Misra, ndax
surgawu waa Misra moo nu gënal nu dee
ci màndiŋ mi!»
13 Musaa nag ne mbooloo ma: «Buleen
tiit, neleen tekk te xool li Aji Sax jiy def,
ba xettli leen tey jii. Ndax kat waa Misra
yii ngeen di gis nii tey, dootuleen leen gis
mukk. 14 Aji Sax ji moo leen di xeexal,
yeen kay neleen tekk rekk.»

Yàlla xàll na géej ga

15 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa
ne ko: «Loo may wooye wall? Waxal
bànni Israyil, ne leen ñu dem rekk, 16 te
yaw nanga yékkati saw yet, tàllal sa loxo
mu tiim géej gi, ba xàll ko, ndax bànni
Israyil mana dox ci suuf su wow, jàll
géej gi. 17 Man nag maay dëgëral boppu
waa Misra, ba ñu dugg, topp leen. Su ko
defee ma siiwal sama ndam, ndax dinaa
yar Firawnaaki xarekatam yépp, boole ci
watiiri xareem aki gawaram. 18 Bu ma
dumaa Firawna, boole kooki watiiram aki
gawaram, ba doxe fa siiwal sama ndam,
waa Misra dinañu xam ne man maay Aji
Sax ji.»
19 Ci kaw loolu malaakam Yàlla, ma
féete woon xarekati Israyil kanam naka
jekk te di leen jiite, daldi toxu, féete leen
gannaaw. Niir, wa leen jiitu woon it
walbatiku, taxaw ca seen gannaaw, 20 dox
diggante dalu waa Misra ak dalu bànni
Israyil. Niir waa nga lëndëme genn wet,
wet ga ca des di leer ca guddi ga, ba
tax guddi ga gépp benn dal manula fekki
moroom ma.
21 Gannaaw ga Musaa tàllal loxoom, mu
tiim géej ga, Aji Sax ji yebal ngelawal
penku lu réy guddi ga gépp, jañaxe ko
géej ga, ndox ya xàjjalikoo, ba suuf su
wow feeñ. 22 Bànni Israyil nag dugg ca
biir géej ga, di dox ci kaw suuf su wow,
ndox ya ne sàtt, ñagal leen ndijoor ak
càmmoñ.
23 Ba mu ko defee waa Misra daw topp
ca ñoom, fasi Firawna ak watiiri xareem
aki gawaram ànd, ñoom ñépp ne yentam
ca biir géej ga. 24 Ba njël jotee Aji Sax ji
dafa tollu ci biir taxaaru sawara wu ànd
aku niir, di xool xarekati Misra, tiital leen,
ñu fëlxoo. 25 Mu boole ca téye mbegey
watiir ya, ba neexatuñoo dawal. Waa
Misra ne: «Nan daw gaaw, ba rëcc bànni
Israyil, ndax kat Aji Sax ji moo leen di
xeexal, te moo dal ci sunu kaw!»
26 Aji Sax ji nag wax Musaa ne ko:
«Tàllalal sa loxo, mu tiim géej gi, ndax
ndox mi délsi, ba sottiku ci kaw waa
Misra, ñook seen watiiri xare ak seeni
gawar.» 27 Musaa tàllal loxoom, mu tiim
géej ga. Ba bët di set géej ga dellu na,
mel na mu meloon. Waa Misra di daw,
géej ga wal, dogale leen, Aji Sax ji fél
leen, ñu ne ca menteñ. 28 Ndox ma
daa délsi, boole mëdd watiiri xare yaak
gawar ya, mboolem xarekati Firawna, ya
leen toppoon ca biir géej ga rekk. Kenn
rëccul. 29 Waaye bànni Israyil ñoom, ci
suuf su wow lañu jaare ca digg géej ga,
jàll, ndox ya ne sàtt, ñagal leen ndijoor
ak càmmoñ.
30 Noona la Aji Sax ji xettlee bànni
Israyil bésub keroog ca waa Misra, ñu
gis néewi waa Misra ya ne wetar ca tefes
ga. 31 Ba Israyil gisee na Aji Sax ji jowe
loxoom bu baax ca xareem baak waa
Misra, dañu daldi ragal Aji Sax ji, teg
ca am kóolute ci Aji Sax ji ak ci Musaa,
jaamam ba.

15

Woyu Musaa waak bànni Israyil

1 Ba loolu amee nag Musaa ak bànni
Israyil woy Aji Sax ji, màggal ko. Ña nga
naan:

«Ma woy Aji Sax ji, ngir ndamam li kawee
kawe.
Fas ak gawaram la fab, xalab géej.
2 Sama doole, sama kaaraange, Ki Sax a;
te mooy sama wall tey.
Mooy sama Yàlla, ji may tagge,
sama Yàllay maam, ji may joobe.

3 «Aji Sax ji jàmbaari xare ji,
Aji Sax jeey turam!
4 Watiiri Firawnaaki xarekatam la fab
sànni géej;
ñeyi xareem ya labandoo ca géeju Barax
ya,

5 xóote ya boole sàng,
ñu ne ca biir menteñ niw doj.

6 «Aji Sax ji, sa kàttanu ndijoor a yéeme!
Aji Sax ji, sa ndijoor a ne noon ba rajax.
7 Sa màggaay gu yéemee nërmeel say noon.
Yaa yebal sa mer, mu ne jippét,
xoyom leen ni boob.
8 Nga wal sag noo, ndox ya tegloo,
wal ma ne sàtt, jaloo jalu,
ndoxi xóotey géej way deeŋ!

9 «Noon baa nga naa: “Maay dàqe, dabe,
lël alal ja, séddale
séddu, ba xol sedd,
ne saamar boset,
teg leen loxo.”
10 Waaye sa ngelaw nga wal,
géej mëdd leen,
ñu diigandoo ni beteex biir géej mbàmbulaan!

11 «Ana kuy sa moroom ci tuur yi, yaw Aji Sax ji?
Kuy sa dend, yaak sa sellaay bu yéeme,
sa yànjaay bu raglook sa jëf yu yéeme?
12 Yaa tàllal sa ndijoor,
suuf wonn leen.

13 «Sa ngor nga jiitee mbooloo, mi nga jot,
te sa kàttan nga leen di yóbboo ca sa kër gu sell.
14 Jaambur ñay dégg, di rag-ragi,
tiitaange ne taral waa Filisti,
15 kilifay waa Edom jàq,
njiiti Mowab di kat-kati,
mboolem waa Kanaan tiit, ne yasar;
16 tiitaangeek njàqaree ne milib ca seen kaw.
Sa kàttan a tax ñu mel niw doj, ne yàcc,
ba kera sa ñoñ jàll, Aji Sax ji,
ba kera askan wa nga goreel, jàll,
17 te yaa leen di sampi ca sa tund wa nga séddoo,
fa nga waajal sa dëkkuwaay, Aji Sax ji,
bérab bu sell ba nga sàkke sa loxol bopp, Boroom bi.
18 Aji Sax jeey Buur, tey ak ëllëg ba fàww.»

19 Ci kaw loolu fasi Firawna ànd ak
watiiri xareem aki gawaram, tàbbi géej,
Aji Sax ji delloo ndoxi géej ga ca seen kaw,
bànni Israyil ñoom, jaare joor gu wow ca
digg géej ga.

Maryaama woy na

20 Yonent Yàlla Maryaama, jigéenub
Aaróona nag ŋàbb tabala, jigéen ñépp
topp ko, génn di fecc, tabala ya jiin.
21 Maryaamaa nga leen di dëbbeel, naa:
«Woyleen Aji Sax ji, ngir ndamam li kawee kawe.
Fas ak gawaram la fab, xalab géej.»

Lu jëm ci ndox mu wex ma

22 Gannaaw loolu Musaa jële bànni
Israyil géeju Barax ya, ñu wéy, wuti
màndiŋ, ma ñuy wax Sur. Dox nañu ñetti
fan ca màndiŋ ma, gisuñu ndox. 23 Ñu
dem, ba àgg fu ñu naan Maara, waaye
manuñoo naan ca ndoxum Maara, ndax
wex. Looloo waral ñu tudde bérab ba
Maara (mu firi Fu wex). 24 Mbooloo ma
nag di diiŋat Musaa, naan: «Ana ndox mu
nuy naan nag?» 25 Musaa woo Aji Sax ji
wall, Aji Sax ji won ko dammitu bant, mu
sànni ko ca ndox ma, ndox ma neex.
Foofa la Aji Sax ji dogalal bànni Israyil
ay sàrti yoon ak ndigal, te fa la leen nattoo
itam. 26 Da ne leen: «Bu ngeen farloo ci
déggal seen Yàlla Aji Sax ji, di def li mu
rafetlu, di teewlu tey jëfe ay santaaneem,
di sàmm bépp dogali yoonam, su boobaa
duma leen teg lenn ci jàngoro, yi ma
tegoon waa Misra, ndax man maay Aji
Sax, ji leen di wérloo.»
27 Ci kaw loolu ñu dem ba Elim, fekk fa
fukki bëti ndox ak ñaar, ak juróom ñaar
fukki garabi tàndarma. Ñu dal foofa ca
wetu ndox ma.

16

Aji Sax ji leel na bànni Israyil

1 Gannaaw gi mbooloom bànni Israyil
gépp bàyyikoo fa Elim, dem, ba keroog
fukki fan ak juróom, ca weer wa topp
ca wa ñu génne réewum Misra, ñu
doora agsi màndiŋu Ciin diggante Elim
ak Sinayi*. 2 Mboolooom bànni Israyil

* **16:1** 16.1 Sinayi mooy Oreb ba tey.

gépp nag di diiŋat Musaa ak Aaróona ca
màndiŋ ma. 3 Ña nga naa leen: «Céy
ngalla nun, su nu sañoon dee, Yàlla moom
nu ca réewum Misra, fa nu daan uufe
cini yàpp, ñam wa ne gàññ, nu suur këll.
Yeena nu indi ba ci màndiŋ mii, ngeen
nara xiifloo mbooloo mii mépp, ba ñu
dee.»
4 Ba loolu amee Aji Sax ji wax Musaa
ne ko: «Maa ngi nii di tawal bànni Israyil
ñam wu jóge asamaan, te na mbooloo mi
dem bés bu set, fori njëlu bés ak bés. Ma
nattu leen ci, ba xam ndax dinañu doxe
sama ndigalu yoon am déet. 5 Waaye bu
ñu demee ba bésub juróom benneel ba,
ba togg la ñu ca indi, day tollook ñaar-cay
dayo ba ñuy for bés bu set.»
6 Musaa ak Aaróona nag xamal bànni
Israyil ne leen: «Bu ngoonee dingeen xam
ne, Aji Sax ji moo leen génne réewum
Misra, 7 te bu bët setee dingeen gis
manoorey Aji Sax ji, ndaxte dégg na
ngeen di diiŋat Aji Sax ji, ndax nun kat
tekkiwunu dara, ba ngeen di nu diiŋat.»
8 Musaa teg ca ne: «Moo tax Aji Sax ji
dina leen jox yàpp wu ngeen lekk ngoon,
te bu bët setee mu jox leen ñam wu leen
reggal, ndax Aji Sax jee dégg ngeen di ko
diiŋat. Nun lu nu ci? Du nun ngeen di
diiŋat waaye yeen ak Aji Sax ji la.»
9 Ba loolu wéyee Musaa ne Aaróona:
«Waxal mboolоom bànni Israyil gépp, ne
leen ñu dem ba ca kanam Aji Sax ji,
ndaxte dégg na seeni diiŋat.» 10 Naka
la Aaróona di wax ak mbooloom Israyil
mépp, ñu jekki ne gees ca màndiŋ ma,
daldi yem ci aw niir, leeru Aji Sax ji di
ca feeñ. 11 Aji Sax ji wax Musaa ne ko:
12 «Dégg naa diiŋati bànni Israyil. Wax
leen ne leen, diggante ngoon ak jant bu
so, dinañu lekk yàpp, te bu bët setee ñu
lekk aw ñam, ba regg, ndax ñu xam ne
man Aji Sax ji, maay seen Yàlla.»

Aji Sax ji wàcce na mànn aki picc

13 Ba ngoon jotee ay picci përëntaan†
dikk, fees dal ba. Ba bët setee lay bay
wàcc ca dal ba. 14 Naka la lay ba bàcc,
ñu jekki gis lu sew lale ca màndiŋ ma,
def fepp yu sew ca biir, te mel ni tawub
yuur, tege ca suuf. 15 Bànni Israyil gis ko,
di wax ca seen biir naan: «Lii lu mu?»
ndax xamuñu woon lu mu doon. Musaa
ne leen: «Lii mooy ñam wi leen Aji Sax ji
jox, ngeen lekk. 16 Aji Sax ji dafa santaane
ne: “Na ku nekk for lu mat njëlam, bopp
bu ne andaar‡, te mu natt ko ci limu nit,
ñi mu bokkal xayma.”» 17 Bànni Israyil
def noona, ñii for lu bare, ñee lu néew.
18 Waaye ba ñu ko nattee ci andaar, ña
sàkkoon lu bare amuñu lu ëpp, te ña
sàkkoon lu néew yéeslewuñu. La ñu for
dafa tolloo tembe ak seen njël. 19 Musaa
ne leen: «Bu ci kenn wacc dara, mu
fanaan.» 20 Waaye dégluwuñu Musaa, am
na ñenn ca ñoom ñu ca wàññi, fanaanal,
mu def ay sax, xasaw xunn. Musaa nag
mere leen.
21 Suba su ñu xëyaan nag, ku nekk for
ca njëlam, ndax bu naaj wa tàngaan, mu
seey.

Aji Sax ji santaane na bésub Noflaay

22 Ba bésu juróom benneel ba jotee,
dañoo for lu mat ñaari njël, ku nekk am
ñaari andaar, njiiti mbooloo ma nag dem
yeggeji ko Musaa, 23 mu ne leen: «Loolu
la Aji Sax ji wax, te li muy tekki mooy:
ëllëg bésu dal-lu la, di bésub Noflaay bu
sell ñeel Aji Sax ji. Lakkleen li ngeen di
lakk, baxal li ngeen di baxal, te lu ci des,
ngeen denc ba suba.» 24 Ba ñu dencee
la ca des ba ca ëllëg sa, na ko Musaa
santaanee, xasawul, saxewul. 25 Musaa
wax leen ne leen: «Lekkleen li des tey,
ndax tey jii bésub Noflaay la, ñeel Aji Sax
ji, te dungeen ko gis tey ci àll bi. 26 Juróom
benni fan ngeen koy for, waaye bésub
juróom ñaareel bay bésub Noflaay, kenn
du ko gis.»
27 Terewul mu am ñu fori ca bésub
juróom ñaareel ba, waaye gisuñu dara.
28 Ca la Aji Sax ji wax Musaa ne ko:
«Waaw yeen nag, dungeen ma noppee
gàntalal samay santaaneek samay ndigali
yoon mukk? 29 Nangeen xam xéll ne, man
Aji Sax ji, maa leen may bésub Noflaay
ngir ngeen nopplu, te looloo tax ma may

† 16:13 16.13 picci përëntaan: xeetu picc la, muy nirook naat te gën koo tuuti. ‡ 16:16 16.16 andaar: moom
lañu tekkee omer ci ebrë, te muy natt buy tollu ci ñaari liitar.

leen dundub ñaari fan ci bésub juróom
benneel bi. Kon nag bésub juróom
ñaareel ba, na ku nekk toog fi mu nekk,
bu ci kenn génnati fi mu dëkk.» 30 Ba
loolu amee bànni Israyil di nopplu bésub
juróom ñaareel ba.

Mànn ma jar naa fàttliku

31 Waa kër Israyil nag tudde ñam wa
mànn (mu firi Lii lu mu?). Dafa meloon ni
pepp, mi ñuy wax koryanda, te weex, di
saf lu mel ni nàkk bu ànd ak lem. 32 Ci biir
loolu Musaa ne: «Aji Sax ji dafa santaane
ne: “Sàkkleen ci andaar, denc ngir seeni
sët ak seeni sëtaat. Su ko defee ñu gis
ñam, wi ma leen daan leel ca màndiŋ
ma, gannaaw ba ma leen génnee réewum
Misra.”»
33 Musaa wax Aaróona ne ko: «Fabal
ndab, def ci andaaru mànn, teg ko fi
kanam Aji Sax ji, dencal ko seeni sët ak
seeni sëtaat.»
34 La Aji Sax ji santoon Musaa la
Aaróona def, daldi koy teg ca kanam gaal
gay def àlluway kóllëre ga§, ñu denc ko
fa. 35 Bànni Israyil dunde nañu mànn
diiru ñeent fukki at, ba kera ñu agsee
réew mu ay nit dëkke, gannaaw ba ñu
jéggee kemu réewum Kanaan.
36 Ñu jàpp ne andaar, boo ci amee fukk,
mooy benn efa*.

17

Ndox balle na ciw doj

1 Gannaaw loolu mbooloom bànni Is-
rayil gépp bàyyikoo màndiŋu Ciin, di dox
ak a taxaw, ci ndigalal Aji Sax ji. Ñu dem
ba Refidim, dal fa. Foofa nag mbooloo ma
amuñu woon ndox mu ñu naan. 2 Ñu jote
faak Musaa, naan ko: «Joxleen nu nag
ndox mu nu naan!» Musaa ne leen: «Ana
lu ngeen joteek man? Aji Sax ji ngeen
di seetlu nag?» 3 Mbooloo ma mar na
fa, bay xultu ci kaw Musaa, naan: «Loo
nu doon jële Misra nag, xanaa du boole
nu rey ndax mar, nook sunuy doom ak
sunuy gétt?» 4 Ba mu ko defee Musaa
woo Aji Sax ji wall, ne ko: «Nu may def ak
mbooloo mii? Des na tuuti de, ñu dóor ma
ay doj, ba ma dee.» 5 Aji Sax ji ne Musaa
«Àndal ak ñenn ci magi Israyil, nga jaar
ci kanam mbooloo mi, yóbbaale yet, wa
nga dóoroon ca dexu Niil ga. Ŋàbb ko
ci sa loxo te dem. 6 Man dinaa taxaw ci
sa kanam ci doj woowu ca tundu Oreb.
Dóoral ci doj wi, su ko defee ndox dina
ci génne, mbooloo mi naan.» Musaa def
noona ca kanam magi Israyil ña. 7 Bérab
boobu la Musaa wooye Maasa (mu firi
Nattu). Mu wooye ko itam Meriba (mu
firi ab Jote), ndax joteb bànni Israyil ba fa
amoon, ak na ñu fa nattoo Aji Sax ji, naan:
«Moo Aji Sax ji ndax mu ngi ci sunu biir,
am déet?»

Amalegeen ña xare nañook Israyil

8 Ba loolu weesee Amalegeen ña dikk,
xareek bànni Israyil ca Refidim. 9 Musaa
ne Yosuwe*: «Tànnal nu ay xarekat te
nga dem xeex ak Amaleg. Ëllëg dinaa
taxaw ca kaw tund wa, ŋàbb yetu Yàlla
wi ci sama loxo.» 10 Yosuwe def la ko
Musaa wax, di xeex ak Amaleg. Musaa ak
Aaróona ak Ur nag ànd yéeg ba ca kaw
tund wa. 11 Ci kaw loolu saa yu Musaa
yékkatee loxoom, Israyil man, saa yu
wàccee loxo ba, Amaleg man. 12 Musaa
nag mujj sonn ndax loxo yu toqi; ñu jël
aw doj, tegal ko, mu toog ca, Aaróona ak
Ur séq ko, ku ci nekk taawu benn loxo,
loxoom ya ne sàtt taxaw, ba jant so. 13 Ba
mu ko defee Yosuwe duma Amaleg ak
mbooloom, leel leen ñawkay saamar.

14 Ba loolu amee Aji Sax ji wax Musaa ne
ko: «Bindal lii xew cib téere, muy pàttli,
te nga xamal Yosuwe ne ko, raafal laay
def askanu Amaleg, ba ñu jeex tàkk, ba
deesatu leen fàttliku fu asamaan tiim.»
15 Musaa nag sàkk fa sarxalukaay, tudde
ko tur wuy tekki «Aji Sax jeey sama
raaya». 16 Booba la wax ne, gannaaw
loxoo ñemee xàcci, jëm ci ngànguney Aji
Sax ji†, Aji Sax ji dootu noppee xareek
Amaleg ba fàww.

§ **16:34** 16.34 Seetal ci 25.10-12. * **16:36** 16.36 efa ab natt la woon, bu wara tollook ñeent fukki liitar ak juróom. * **17:9** 17.9 Yosuwe: seetal ci 33.11. † **17:16** 17.16 Manees na koo tekkee nii it: raayay Aji Sax ji,

18

Gorob Musaa yedd na Musaa

1 Yettro sarxalkatu réewum Majan ba,
baayu soxnas Musaa, dafa dégg mboolem
la Yàlla defal Musaa ak bànni Israyil
ñoñam ak ni Aji Sax ji génnee Israyil
Misra. 2 Ci kaw loolu Yettro gorob Musaa,
ànd ak Sipora soxnas Musaa, sa Musaa
yebaloon ca kër baayam, 3 boole kook
ñaari doomi Musaa yu góor ya, kenn ka di
Gersom (mu firi Doxandéem fii), ndaxte
Musaa da ne woon: «Doxandéem laa fii.»
4 Ka ca des mu tudde ko Elyeser (mu firi
Yàlla dimbali na ma), ndax da ne woon:
«Sama Yàllay baay mooy sama ndimbal
te moo ma musal ci saamaru Firawna.»
5 Yettro, gorob Musaa nag yóbbul Musaa
soxnaam aki doomam ba ca màndiŋ ma,
fa Musaa dal ca kaw tundu Yàlla wa. 6 Mu
yónnee ca Musaa, ne ko: «Man Yettro, sa
goro, maa ñëw fi yaw, ànd ak sa soxna
ak sa ñaari doom yu góor.» 7 Musaa
génn gatandu ko, sujjóotal ko, fóon ko; ñu
jàmmante ba noppi, doora dugg ca xayma
ba.

8 Musaa nag nettali goroom mboolem li
Aji Sax ji def Firawna ak waa Misra ndax
Israyil, ak jafe-jafe, ya leen dab ca yoon
wa yépp, ak na leen ca Aji Sax ji xettlee.
9 Yettro bég lool ca la Aji Sax ji def lépp, ba
baaxe Israyil, xettli leen ca noteelu waa
Misra. 10 Yettro nag ne: «Cant ñeel na
Aji Sax, ji leen xettli ci notaangey waa
Misra ak notaangey Firawna, xettliwaale
mbooloo mi ci notaangey waa Misra.
11 Léegi nag xam naa ne, Aji Sax jee
sut mboolem tuur yi, ndax la mu def,
ba leen waa Misra torxalee.» 12 Yettro,
gorob Musaa, daldi sàkk saraxu rendi-
dóomal ak yeneen sarax, jagleel ko Yàlla.
Aaróona ak magi Israyil ñépp dikk, ñu
bokk lekk ñook gorob Musaa fa kanam
Yàlla.

13 Ca ëllëg sa Musaa toog, di àtte
mbooloo ma, ñu wër Musaa suba ba
ngoon. 14 Gorob Musaa gis mboolem la
Musaa di defal mbooloo ma. Mu ne ko:
«Waaw, ni ngay jëflanteek nit ñi nag? Lu
tax ngay toog, di àtte yaw rekk, mbooloo
mépp wër la, suba ba ngoon?» 15 Musaa
ne goroom: «Li ko waral mooy nit ñi
dañuy dikk, di laaj li dëppook àttey Yàlla.
16 Bu ñu jotee, dañuy ñëw diis ma ko, su
ko defee ma àtte leen ci mbir mi leen
jotale, ba noppi xamal leen santaaney
Yàlla ak ndigali yoonam.» 17 Goro ba ne
ko: «Ni ngay doxale gënul. 18 Dangay
dàjji sa bopp doŋŋ, dàjji mbooloo mi,
ndax yen bee diis, ba ëpp ci sa kaw;
doo ko àttan yaw rekk. 19 Déglu ma
fii, ma digal la, tey ñaan Yàlla ànd ceek
yaw. Danga fee toogal mbooloo mi ci
kanam Yàlla, di diis Yàlla jotey nit ñi,
20 di leen xamal ay santaane aki ndigali
yoon, di leen won fi ñu wara jaare ak li
ñu wara def. 21 Kon nag dangay tànn ci
biir mbooloo mi mépp ay góor ñu mat,
ñu ragal Yàlla te dëggu, boole ci sib alalu
ger. Su ko defee nga tabb leen, ñu yilif
ay kurél yu mat junniy nit ak yu tollu
ci téeméeri nit, ba ci juróom fukki nit
mbaa fukki nit. 22 Nga bàyyi leen nag,
ñuy àtteel mbooloo mi bés bu nekk seeni
jote. Su ko defee, mboolem réeroo bu
mag, ñu indil la ko; mboolem réeroo bu
sew nag, ñoom ñu àtteel ko seen bopp.
Noonu ngay woyofale sab yen, ñu jàpple
la ci. 23 Boo defee noonu, te Yàlla ànd ci,
dinga ko mana dékku, mbooloo mii mépp
it mana dellook jàmm ca seeni kër.»

24 Musaa nag topp ndigalu goroom,
daldi def mboolem la mu ko wax. 25 Mu
seet ca bànni Israyil gépp, tànn ca góor
ñu mat, fal leen, ñu yilif mbooloo ma:
ñii jiite kuréli junniy nit; ñii, téeméer;
ñii, juróom fukk; ñii fukk. 26 Ñuy àtte
nag mbooloo ma saa su nekk. Su dee
mbir mu lëj, ñu indil Musaa; mboolem
mbir yu sew-sewaan ya, ñoom ñu àtte
ko. 27 Ba loolu weesee Musaa tàggtook
goroom, mu dellu réewam.

19

Yàlla xamle na kóllëreem

1 Keroog benn fan ca ñetteelu weer
wa, gannaaw ba ñu génnee Misra, ca
lañu agsi màndiŋu Sinayi. 2 Fekk na ñu
bàyyikoo Refidim, doora duggsi màndiŋu
Sinayi, daldi dal ca màndiŋ ma. Israyil a
nga daloon foofa janook tund wa.

3 Ba loolu amee Musaa yéeg, jëm ca
Yàlla. Aji Sax ji jaar ci turu Musaa foofa
ca kaw, ne ko: «Nanga wax ak waa
kër Yanqóoba te nanga ma siiwtaaneel
ci bànni Israyil googu, lii ma lay wax:
4 “Yeena gisal seen bopp ni ma def waa
Misra, te yeen, ma boot leen, ni jaxaay
di fireey laafam, boot ay doomam, ba
ngeen jegesi ma fii. 5 Léegi nag su
ngeen ma déggalee bu baax, di sàmm
sama kóllëre ak yeen, yeenay doon sama
moomeelu bopp ci mboolem askan yi.
Dëgg la, àddina wërngal këpp maay Bo-
room, 6 waaye yeenay doon nguuru sarx-
alkati Yàlla, te di xeet wu sell.” Kàddu
yooyu ngay wax bànni Israyil.»
7 Musaa dellu, woolu magi mbooloo ma.
Mu jottli leen mboolem wax jooju ko Aji
Sax ji dénk. 8 Mbooloo ma mépp bokk
benn baat, àddu ne: «Li Aji Sax ji wax
lépp dinanu ko def.» Ci kaw loolu Musaa
dem yegge Aji Sax ji tontal mbooloo ma.
9 Aji Sax ji wax Musaa ne ko: «Ma ne,
dinaa yiiroo niir wu fatt, dikk ba agsi fi
yaw, ngir bu may wax ak yaw, mbooloo
mi di ci dégg, ndax ñu wóolu la ba fàww.»
Ba loolu amee Musaa baamtul Aji Sax ji
tontal mbooloo ma.

Yàlla wàcc na ca kaw tundu Sinayi

10 Gannaaw loolu Aji Sax ji waxaat
Musaa ne ko: «Dellul ca mbooloo ma, te
nanga leen sell-luloo tey ak ëllëg. Nañu
fóot seeni yére, 11 te waajal gannaaw-
ëllëg, ndax gannaaw-ëllëg man Aji Sax ji
maay wàcc ci kaw tundu Sinayi ci kanam
mbooloo mépp. 12 Sàkkalal mbooloo mi
ag kemu fi wër tund wi, te nga wax leen
ne leen: “Moytuleena yéeg ci kaw tund
wi, mbaa ngeen di laal tund wi fenn.
Képp ku laal tund wi, dees na ko rey. 13 Bu
loxo laal kooka, waaye nañu ko dóor ay
doj ba mu dee, mbaa ñu jam ko. Su dee
nit, su dee mala, bumu dundati.” Bu liit
gi jibee doŋŋ nag lañuy doora mana dem
ba ca tund wa.»
14 Ba loolu amee Musaa wàcc tund
wa, dellu ca mbooloo ma. Mu sell-luloo
leen, ñu fóot seeni yére, 15 ba noppi, mu
wax leen ne leen: «Waajal-leen gannaaw-
ëllëg, te li feek booba, buleen fi ànd ak
jigéen.»
16 Keroog ca gannaaw-ëllëg sa, naka la
njël jot, muy dënook a melax, ànd akaw
niir wu fatt ca kaw tund wa, ak coowal
liit gu xumb. Waa dal ba bépp a nga
tiit, bay lox. 17 Musaa daldi jiite mbooloo
ma, ñu génn dal ba, ngir dajejeek Yàlla.
Ñu dem ba ca suufu tund wa, taxaw fa.
18 Fekk na tundu Sinayi wa wépp di sël-
sëleeku saxar, ndax Aji Sax ja fa wàcc ci
biir sawara. Saxar saa ngay gilli ni saxaru
puuru ban, tund wépp di yëngook doole,
19 liit ga gëna jolli. Musaa ngay wax,
Yàlla di ko tontoo kàddug dënu. 20 Ba
mu ko defee Aji Sax ji wàcc ca tundu
Sinayi wa, ca njobbaxtalu tund wa. Aji
Sax ji nag woo Musaa foofa, ca njobbaxtal
ga, Musaa dellu yéeg. 21 Aji Sax ji ne
ko: «Wàccal, àrtu mbooloo mi, ndax ñu
baña bëtt, di ma deñsi kumpa; lu ko moy
ñu bare ci ñoom dinañu dee. 22 Te it
sarxalkat, yi may jege, man Aji Sax ji,
dañoo wara sellal, bala may dal ci seen
kaw.» 23 Musaa wax Aji Sax ji ne ko:
«Mbooloo mi kat manuñoo yéeg tundu
Sinayi, ndax yaw ci sa bopp àrtu nga nu,
ne nu, nu sàkk ag kemu fi wër tund wi, te
nu xam ne tund wu sell la.» 24 Aji Sax ji
ne ko: «Wàccal te délsi, ànd ak Aaróona.
Waaye muy sarxalkat yi, di mbooloo mi,
bu kenn bëtt, jëm ci man Aji Sax ji, lu
ko moy ma dal ci seen kaw.» 25 Ba loolu
amee Musaa wàcc, fekki mbooloo ma,
wax ak ñoom.

20

Kóllëre gi laaj na ay sàrt

1 Yàlla wax na bànni Israyil kàddu yii
yépp, ne leen: 2 «Man Aji Sax ji, maa di
seen Yàlla, ji leen génne réewum Misra,
kërug njaam ga.
3 «Buleen am yeneen yàlla ci sama
kanam.
4 «Buleen sàkkal seen bopp tuur muy
jëmmal lenn lu nekk ci kaw asamaan,
mbaa ci kaw suuf, mbaa lu nekk ci ndox
mu suuf tiim. 5 Buleen ci sujjóotal lenn,
buleen ci jaamu lenn, ndax man seen
Yàlla Aji Sax ji, Yàlla ju fiir laa. Maay topp
doom tooñu waajur, ba ca seen maasi
sët, ba ca maasug sëtaati nit ñi ma bañ.
6 Waaye maay baaxe ñi ma sopp, di sàmm

samay santaane, ba ci junniy maas ya
leen di wuutuji.
7 «Buleen tudd seen turu Yàlla Aji Sax
ji ci neen, ndax Aji Sax ji du ñàkka topp
kuy tudd aw turam ci neen.
8 «Deeleen baaxantal bésub Noflaay,
ngir sellal ko. 9 Juróom benni fan
ngeen wara liggéey, def ci seen soxla
yépp. 10 Waaye bésub juróom ñaareel
ba, Noflaay lay doon, ñeel seen Yàlla Aji
Sax ji. Buleen ci liggéey lenn; du yeen, du
seen doom ju góor ak ju jigéen, du seen
jaam bu góor ak bu jigéen, du seenug
jur, te du seen gan gu nekk ci seen biir
dëkk. 11 Ndax man Aji Sax ji, juróom
benni fan laa sàkk asamaan ak suuf ak
géej ak mboolem li ci biir, bésub juróom
ñaareel ba, ma dal-lu. Moo tax man Aji
Sax ji ma barkeel bésub Noflaay, sellal ko.
12 «Teral-leen seen ndey ak seen baay,
ndax ngeen gudd fan ca suuf sa leen seen
Yàlla Aji Sax ji jox.
13 «Buleen bóome.
14 «Buleen jaaloo.
15 «Buleen sàcc.
16 «Buleen seedeel seen moroom lu dul
dëgg.
17 «Buleen xemmem seen lennu mo-
room: du këram, du jabaram, du jaamam
bu góor, du jaamam bu jigéen, du nagam,
du mbaamam.»

Mbooloo ma dagaan na ab jottlikat

18 Mbooloo mépp a nga teew, ba muy
dënook a melax, ànd ak coowal liit gaak
tund way saxar. Ñu gis loolu, di kat-
kati, dànd fu sore. 19 Ci kaw loolu ñu ne
Musaa: «Yaw, waxal ak nun, nu dégg,
waaye bu Yàlla ci boppam wax ak nun,
lu ko moy nu dee.»
20 Musaa ne mbooloo ma: «Buleen
ragal, ndax nattu leen moo tax Yàlla ñëw,
ngir ngeen ragal ko, ba dungeen moy.»
21 Noonu la mbooloo ma taxawe, dànd
tund wa. Mennam Musaa moo jegeji niir
wu fatt, wa Yàlla nekkoon.

Téereb kóllëre gi

Ay dogal a ngi, yu jëm ci ab sarxalukaay

22 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: «Li
ngay wax bànni Israyil mooy lii: "Yeena
ko gisal seen bopp. Ca asamaan sax
laa àddoo, wax ak yeen. 23 Buleen
sàkkal seen bopp ay tuuri xaalis, mbaa
ay tuuri wurus, di ma bokkaale, bumu
am mukk. 24 Sarxalukaay bu ñu defare
suuf ngeen may sàkkal, di ci sarxal
seeni gàtt ak seeni nag, muy seen saraxu
rendi-dóomal, mbaa seen saraxi cant ci
biir jàmm. Sàkkleen ab sarxalukaay ci
mboolem bérab bu may fàttlee sama tur,
ma dikk fi yeen, barkeel leen. 25 Su ngeen
ma dee sàkkal sarxalukaayu xeer, buleen
ko defare xeer yu ñu yett, ndaxte bu
ngeen ko laalalee ab jumtukaay, teddadil
ngeen ko. 26 Buleen yéeg ci ay dëggastal,
doora mana àgg ca sama sarxalukaay,
ndax loolu day tax ngeen di fa sàgganu."»

21

1 Aji Sax ji teg ca ne: «Àttey yoon yii,
nanga leen ko jox:

Lu jëm ci Ebrë yiy ay jaam

2 «Su ngeen jëndee jaam bu góor bu
dib Ebrë, na liggéey juróom benni at.
Juróom ñaareel ba lay moom boppam te
du ameel kenn dara. 3 Su fekkee ne ba
muy dugg njaam, moom doŋŋ la woon,
moom doŋŋ ay moom boppam; su ko
fekkee mu am jabar, na jabaram ànd ak
moom, ñu moom seen bopp. 4 Su fekkee
ne sangam a ko may jabar, ndaw si am
ak moom ay doom, jabar jeek doomam
yu góor mbaa yu jigéen, sang bee leen
di moom. Moom ci boppam doŋŋ ay
moom boppam. 5 Waaye su jaam bi
biralee ne: "Maa bëgg sama sang, maak
sama jabar ak samay doom, te buggumaa
moom sama bopp", 6 su boobaa na ci sang
bi sàkku seede àttekat yi. Su ko defee mu
sësal waa ji ci lafu bunt bi mbaa jënu bunt
bi. Foofa lay bënne noppu waa ji ab puso,
mu daldi doon ab jaamam giiru dundam.
7 «Su fekkee ne góor dafa jaay doomam
ju jigéen njaam, deesu ko mana goreel ni
bu doon góor. 8 Su ko sangam jëndee,
def ko jabar, ba noppi bëggatu ko, na
fexe ñu feyal ndaw si ag njotam, waaye
amul sañ-sañu jaay ko ay doxandéem,
ndax loolu wor la. 9 Su fekkee ne da
koo jëndal doomam ju góor, na jëfeek
moom, na mu dëppook wareefu doom ju

jigéen. 10 Ki jënd as ndaw, def ko jabar
nag, su takkee keneen it, warula wàññi
la mu warlook jaam ba mu def jabar ci
wàllu dund ak koddaay ak dëkkoo. 11 Su
ko sang ba matalul ñett yooyii nag, day
moom boppam, dem te du fey dara.

Lu jëm ci lor sa moroom

12 «Ku dóor nit, rey ko, dee rekk mooy
àtteem. 13 Su dul woon pexe mu mu lal,
xanaa mu fekk Yàlla yemale nit ki ciy
loxoom, dinaa leen won bérab bu muy
daw, làquji fa.
14 «Waaye nag, su nit fexeelee mo-
roomam, nax ko, ba rey ko, su làqoo
woon sama sarxalukaay sax, jàppleen ko,
rey.
15 «Ku dóor baayam mbaa ndeyam, dee
rekk mooy àtteem.
16 «Ku sàcc nit, dee rekk mooy àtteem,
moo xam da koo jaay, mbaa ñu fekk ko ci
ay loxoom.
17 «Ku saaga baayam mbaa ndeyam,
dee rekk mooy àtteem.
18 «Su ay nit jàppantee, kenn ki dóor
moroom ma loxoom mbaa aw doj, su ca
deewul, te ab tëraayam sababoo ca, 19 su
ci jógee mana génn ci biti, jàpp ciw yet
sax, di dox, deesul daan ki ko dóor, waaye
dina dàmp ki mu dóor ngir li mu tëdd
liggéeyul, ak li pajam laaj.
20 «Ku dóor yet jaamam bu góor mbaa
bu jigéen, ba mu dee ciy loxoom, dees
na ko feyul moos. 21 Waaye su jaam ba
dundee ba ca ëllëg sa, mbaa gannaaw-
ëllëg sa, deesu ko feyul ndaxte moomeelu
sangam la.
22 «Su ay góor dee jàppante, ba kenn
ci ñoom dal ci jigéenu wérul, ba liir bi
génn, bu ci genn loraange toppul, dees na
feyloo moos ki dal ci kawam, ndàmpaay
li jëkkër ji laaj, te ña leen di àtte juboo ca
limu pey ga.
23 «Waaye su ci loraange sababoo nag,
na bakkan fey bakkan, 24 bët fey bët, bëñ
fey bëñ, loxo fey loxo; tànk fey tànk,
25 lakk-lakk fey lakk-lakk, tëccu-tëccu fey
tëccu-tëccu, góom fey góom.
26 «Ku dóor ab jaamam bu góor mbaa
bu jigéen, ba tuur bëtam, na ko goreel
ndax bët ba. 27 Su foqee bëñu jaamam bu
góor mbaa bu jigéen, na ko goreel ndax
bëñ ba.
28 «Su aw nag dañee góor mbaa jigéen,
ba rey ko, dóorleen nag wi ay xeer ba
mu dee, te buleen lekk yàpp wi, waaye
boroom nag wi, yoon toppu ko. 29 Su
fekkee ne nag wi da daan dañe, ñu
yégaloon ko boroom, wattuwu ko, ba nag
wi rey góor mbaa jigéen, dóorleen nag wi
ay xeer, ba mu dee, te teg ci rey boroom
nag wi. 30 Su fekkee ne dees koo sas
ndàmpaay, na fey lim bu ñu ko mana sas,
muy njot-gi-bakkanam. 31 Ba tey itam, su
nag wi dañee xale, ba mu dee, muy góor
mbaa jigéen, na àtte biy benn rekk ci
boroom nag wi. 32 Su nag wi dañee ab
jaam ba mu dee, muy góor mbaa jigéen,
na boroom nag wi fey boroom jaam bi
fanweeri dogi xaalis, te nañu dóor nag wi
ay xeer, ba mu dee.
33 «Su fekkee ne nit dafa ubbi kàmb gu
ube woon, mbaa mu gas kàmb, wacc ko
mu ne ŋàpp, ba nag mbaa mbaam daanu
ci, 34 na boroom kàmb gi fey; day delloo
boroom mala mi njégu mala mi, daldi
féetewoo mala mi ci dee.
35 «Su nagu nit jamee nagu moroomam,
ba mu dee, nañu bokk jaay nag wiy dund,
séddoo njég gi, te séddoo nag wi dee.
36 «Waaye su fekkee muy nag wu ñu
xam ne da daan dañe, te boroomam ñàkk
koo wattu, boroomam day feye nag wi dee
aw nag wuy dund, daldi féetewoo wi dee.
37 «Ku sàcc aw nag mbaa ab gàtt,
rey ko mbaa mu jaay ko, na feye wenn
nag, juróomi nag; benn gàtt, mu feye ko
ñeenti gàtt.

22

Yoonu Aji Sax ji ñoŋal na alalu nit

1 «Su fekkee dañoo jàpp ab sàcc guddi,
muy toj kër jaambur, bu ñu ko dóoree,
ba mu dee, deesul topp ki dóor, bakkanu
sàcc bi, 2 waaye su jant xasee fenk, dees
na ko topp bakkanam.

«Ab sàcc nag, bu ñu ko jàppee, na
delloo li mu sàcc rekk. Su fekkee amu ko,
dees koy jaay njaam, ndax càcc gi.

3 «Su dee ku sàcc mala, muy nag mbaa
mbaam mbaa ab gàtt, te ñu fekk ko ciy
loxoom, muy dund, na fey ñaaram.
4 «Ku wacc sag jur, mu ruur toolub
jaambur, ba lekk toolam mbaa tóokëru
reseñam, na tànn li gën ci meññeefum
toolu boppam mbaa tóokëru reseñam,
dàmpe ko boroom tool bi mu lor.
5 «Su fekkee ne dañoo taal sawara, mu
jàpp cib ñag, lakkaale pepp mu jóore,
mbaa pepp mu ñor mu ñu góobagul,
mbaa mu ñoragul, ka taal sawara wa
mooy xala fey li lakk.
6 «Su nit dénkee moroomam xaalis,
mbaa alal, ñu sàcce ko ci kër ki denc,
te ñu jàpp sàcc bi, na sàcc bi fey ñaari
yoon la mu sàcc. 7 Su ñu ko jàppul nag,
na boroom kër gi sàkku seede àttekat
yi, te waat ne, du moom ci boppam moo
aakimoo alalu moroomam. 8 Saa yu ay nit
jotee ci mbirum nag mbaa mbaam mbaa
gàtt mbaa yére, mbaa lu réer lu mu doon,
ñaar ñi solowoo alal ji, muy mala mbaa
leneen, nañu yóbbu mbir mi fi kanam
àttekat yi. Ku ci àttekat yi teg tooñ, na
fey moroom mi ñaari yoon.
9 «Su nit dénkee moroomam mbaam
mbaa nag mbaa gàtt mbaa mala mu mu
mana doon, su jur gi deeyee mbaa mu
damm mbaa ñu sàcce ko àll te amul
seede, 10 li leen di àtte ngiñ lay doon ci
Aji Sax ji. Na ka dencoon mala ma giñ ne
jëlu ko. Na boroom mala mi it nangu ngiñ
li. Ki dencoon du ko fey dara. 11 Waaye
su ñu sàccee mala mi ci këram, moom
mi dencoon mooy delloo boroom. 12 Su
fekkee ne rabu àll a fàdd mala mi, na indi
li ci des, muy firnde. Su boobaa du fey
dara. 13 Su nit àbbee juru moroomam,
jur ga damm mbaa mu dee fu boroom
nekkul, na ki àbboon fey. 14 Waaye su
ko boroomam fekkee, du laaj muy fey.
Su fekkee ne dafa bindoon mala mi ci
boroom, di ko fey, na boroom féetewoo
njég, ga ñu binde woon mala mi, muy
peyam.

Yoonu Aji Sax ji rafetal na dundin

15 «Su góor naxee ab janq bu kenn
joxagul warugar, ba tëdde ko, na fey
warugaram, muy jabaram. 16 Su fekkee
ne baayam dafa lànk, ne du ko ko may it,
du tere mu wara fey ci xaalis lu tollook
warugaru janq.
17 «Ab xërëmkat bu jigéen, buleen ko
bàyyi, mu dund*.
18 «Képp ku jaxasoo ak mala, dee rekk
mooy àtteem.
19 «Kuy sarxeel jeneen yàlla ju dul Aji
Sax ji moom rekk, dees koy faagaagal.
20 «Ab doxandéem, buleen ko lor,
buleen ko not, ndaxte yeen itam ay
doxandéem ngeen woon fa réewum
Misra.
21 «Képp ku dib jëtun akub jirim,
buleen ko néewal. 22 Bu ngeen leen
néewalee déy, bu ñu yuuxoo, woo ma
wall, dinaa dégg seen yuux moos. 23 Su
boobaa sama mer dina tàng, ma reye leen
saamar, seeni jabar diy jëtun, seeni doom
diy jirim.
24 «Bu ngeen dee lebal ku bokk ci sama
ñoñ, di néew-ji-doole ju ngeen dëkkal,
buleen def ni ab leblekat, di ko sas ab
tegandaay.
25 «Su ngeen nangoo mbubbam tayle ci
seen dëkkandoo, dellooleen ko ko bala
jant a so. 26 Moom doŋŋ la am ci yére, di
ko sànge yaramam; su ko ñàkkee, lu muy
sàngoo ba tëdd? Te su ma wooyee wall
kat, dinaa ci dégg, ndax man Boroom
Yërmande laa.
27 «Man Yàlla, buleen wax lu ñaaw ci
man, te seen kilifag askan, buleen wax lu
bon ci moom.
28 «Li tuuroo ci seen sàq yu fees, ak li
wale ci seen nalukaay yu rembat, sama
cér la; buleen ko yeexe, te seen taaw yu
góor it, man ngeen leen di sédde. 29 Seen
jur gu gudd ak gu gàtt itam, naka noonu.
Juróom ñaari fan lay nekk ak ndeyam,
bésub juróom ñetteel ba, ngeen jox ma
ko. 30 Te itam nit ñu sell ngeen wara doon,
ñeel ma, kon nag yàppu mala mu ñu
fàdde ci àll bi, buleen ko lekk; sànnileen
ko xaj yi.

23

Àtte laaj na njub ak yërmande

* **22:17** 22.17 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.26 ak 31.

1 «Buleen siiwal ay fen; buleen lëngoo
ak tooñkat, ngir doon seedeb naaféqam.
2 Buleen seet fi mbooloo gëna baree,
ngeen topp leen ci jëf ju bon; te it buleen
jeng, di topp mbooloo mu gëna bare ci
ab layoo, di leen seedeel lu toxal dëgg.
3 Néew-doole bi it, buleen ko far cib layoo.
4 «Su ngeen dajeek seen nagu noon
mbaa mbaamam mu réer, fexeleen ba
délloosil ko ko. 5 Su ngeen gisee
seen mbaamu noon mu ab sëf daaneel,
buleen ko romb; dimbalileen seen noon,
yékkatil-leen ko ko.
6 «Buleen jalgati àqu néew-ji-doole cib
layoom. 7 Kàddu gu dëgguwul, soreleen
ko, te ku deful dara ak kuy def njekk,
buleen ko reylu, ndax nit ku bon, duma
ko àtte mukk àtteb kuy def njekk. 8 Alali
ger nag buleen ko nangu, ndax ger day
gumbaal njàccaar, di safaan waxi ku
nekk ci dëgg.
9 «Ab doxandéem, buleen ko not; yeen
ci seen bopp, jaar ngeen ci ndoxandéem,
ndax ay doxandéem ngeen woon ca
réewum Misra.

Lu jëm ci bési Noflaay

10 «Diiru juróom benni at ngeen di ji
seen tool, for li ci meññe; 11 waaye atum
juróom ñaareel ma, noppal-leen tool bi,
booyal ko; seen néew-dooley askan wi
man cee lekk, li ci des, rabi àll yi for ko.
Seen toolub reseñ ak seen tóokëru oliw
itam, naka noonu.
12 «Diiru juróom benni fan ngeen di
liggéey, waaye bésub juróom ñaareel
ba, nopplu leen, ndax seen nag ak seen
mbaam mana nopplu, seen surga akub
doxandéem it mana astandiku.
13 «Li ma leen wax lépp sàmmleen
ko, te turi yeneen yàlla, buleen ko tudd;
bumu jibe sax seen gémmiñ.

Lu jëm ci bési màggali Israyil

14 «Ñetti yoon cim at ngeen may jagleel
màggal. 15 Màggalu Mburu mu amul
lawiir, wormaal-leen ko. Diiru juróom
ñaari fan ngeen ciy lekk mburu mu
amul lawiir ni ma leen ko sante, saa yu
jamonoom jotee ci weeru Abiib, ndaxte ci
ngeen génn Misra. Te itam buleen taxawe
loxoy neen ci sama kanam. 16 Wormaal-
leen màggalu bésu Ngóob mi jëkka ñore
ci tool, yi ngeen di bey, ak màggalu bésu
Farmàngu mi ci ndeetel at mi, gannaaw
bu ngeen dajalee seen meññeef ba noppi.
17 Ñetti yoon cim at la seen góor ñépp di
teew fi kanam Boroom bi Aji Sax ji.
18 «Buleen ma rendil benn sarax, di
boole deret jaak lu am lawiir, te nebbonu
jur gu ngeen ma sarxal ci sama màggal,
bumu fanaan ba bët set.
19 «Ngëneeli meññeef ma jëkka ñore
ca seen suuf, moom ngeen di yóbbu seen
kër Yàlla Aji Sax ji.
«Ab tef, buleen ko togge soowum
yaayam.

Yàlla yeb na bànni Israyil

20 «Te nag man ci sama bopp, maay
yebal malaaka, mu di leen sàmm ci yoon
wi, ba yóbbu leen bérab ba ma waajal.
21 Bàyyileen ko xel bu baax, déggal ko te
bañ koo merloo, ndax du leen baal seen
moy, ngir sama tur la taxawe. 22 Waaye su
ngeen ko déggalee ba déggal ko, di jëfe li
ma leen wax lépp, su boobaa ma noonoo
seeni noon, bañ seeni bañaale.
23 «Bu leen sama malaaka jiitoo, ba
yóbbu leen ca réewum Amoreen ña ak
Etteen ña ak Periseen ña ak Kanaaneen
ña ak Eween ña ak Yebuseen ña, ba ma
faagaagal leen ñoom ñépp, 24 su boobaa
buleen sujjóotal mukk seeni tuur, di leen
jaamu, mbaa ngeen di roy seeni aada,
waaye yàqteleen seeni tuur te toj tasar
seen tuuri doj, ya fa sampe. 25 Jaamuleen
ma, man seen Yàlla Aji Sax ji, ma barkeel
seen dugub ak seen ndox, boole ci jële
wopp ci seen biir. 26 Su ko defee du kenn
ku ëmbam di yàqu, mbaa mu tëlee am
doom ci seenum réew, te maay matal sëkk
seen limu fan.
27 «Tiitaange laay yebal, mu jiitu leen.
Maay tiital mboolem xeet wu ngeen fekki,
te maay def seen noon yépp won leen
gannaaw. 28 Maay yebal njàqare lu leen
jiitu, dàqal leen Eween ñi ak Kanaaneen
ñi ak Etteen ñi. 29 Waaye duma leen
dàqandoo ci menn at, lu ko moy réew mi
gent, rabi àll yi mujj bare lool ci seen kaw.

30 Ndànk-ndànk laa leen leen di dàqal, ba
kera ngeen di yokku, ba nangu réew mi.
31 «Maa leen di dogal kemug suuf gu
dale géeju Barax yi, ba géeju waa Filisti,
daleeti ca màndiŋ ma, ba ca dexu Efraat,
ndax maay teg waa réew mi ci seeni loxo,
ngeen dàq leen. 32 Buleen wóllëranteek
ñoom, buleen wóllëranteek seeni tuur.
33 Buñu dëkke seenum réew, lu ko moy
muy seen ndëgg-sërëx; ndax dañu leen
di xiir ci moy ma, ba ngeen jaamu seeni
tuur.»

24

Yàlla fasoo na kóllëre ak bànni Israyil

1 Mu neeti Musaa: «Yéegal ñëw fi Aji
Sax ji, yaw ak Aaróona ak Nadab ak Abiyu
ak juróom ñaar fukki magi Israyil, te
ngeen sujjóote nee, dànd ma. 2 Su ko
defee yaw rekk yaay dikk, ba jege ma,
man Aji Sax ji, waaye ñi ci des buñu
jegesi, te it bu mbooloo mi yéegandoo ak
yaw.» 3 Musaa dem, yeggeji mbooloo ma
kàdduy Aji Sax ji yépp, ak àttey yoonam
yépp. Mbooloo ma mépp bokk benn baat,
ne ko: «Li Aji Sax ji wax lépp dinanu ko
def.» 4 Ba loolu weesee Musaa bind na
mboolem kàdduy Aji Sax ji. Mu xëy nag
suba teel, daldi sàkk ab sarxalukaay ca
suufu tund wa, sampaale fa fukki doj ak
ñaar, ñeel fukki giiri Israyil yaak ñaar.
5 Ba mu ko defee mu yebal ay ndawi bànni
Israyil, ñooña def ay saraxi rendi-dóomal,
boole ci rendi yëkk yu ndaw yu ñu def
saraxi cant ci biir jàmm, ñeel Aji Sax ji.
6 Musaa jël genn-wàllu deret ja, sotti ci
ay ndab, la des ca deret ja, mu xëpp ko
ca sarxalukaay ba. 7 Ba loolu amee mu
jël téere ba ñu bind kóllëre ga, jàngal ko
mbooloo ma, ñuy dégg. Mbooloo ma ne
ko: «Li Aji Sax ji wax lépp dinanu ko def,
ba mu mat sëkk.» 8 Musaa jël deret ja,
wis-wisal ca kaw mbooloo ma, ne leen:
«Lii nag mooy deret ji Yàlla fase kóllëre
gi mu séq ak yeen te mu aju ci mboolem
kàddoom yii.»
9 Ba loolu amee Musaa yéeg, ànd ak
Aaróona ak Nadab ak Abiyu ak juróom
ñaar fukki magi Israyil. 10 Ñu daldi gis
Yàllay bànni Israyil. Lu mel ni dëru
per bu safiir a nga lal tànkam ya, mel
ni asamaan, ndax na mu sete wecc.
11 Waaye njiiti bànni Israyil ña, loxol Yàlla
dalu leen. Ñoo gis Yàlla, te gannaaw loolu
lekk nañu, naan nañu.

Musaa yéeg na ca tund wa

12 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
«Yéegal ba ci man ci kaw tund wi te
négandiku fa, ma jox la àlluway xeer yi
ak yoon wi, ak santaane yi ma ci bind
ngir jàngle ko.» 13 Musaa daldi jóg, mook
Yosuwe, bëkk-néegam. Musaa nag yéeg
ca tundu Yàlla wa. 14 Fekk na mu wax
mag ña ne leen: «Xaarleen nu fii, ba nu
délsi. Aaróona ak Ur a ngi nii ak yeen; ku
ci am mbir mooy àttelu, demal ci ñoom.»
15 Ba Musaa yéegee ca kaw tund wa,
niir wa daa yiir tund wa, 16 leeru Aji Sax
ja dal ca kaw tundu Sinayi, niir wa yiir
tund wa diiru juróom benni fan. Bésub
juróom ñaareel ba Aji Sax ji àddoo ca
digg niir wa, woo Musaa. 17 Melow leeru
Aji Sax jaa ngay nirook sawara wuy tàkk
ca njobbaxtalu tund wa, bànni Israyil di
gis. 18 Musaa yéeg ca kaw tund wa ba
tàbbi ca biir niir wa, di wéy. Musaa nekk
na ca kaw tund wa ñeent fukki guddi ak
ñeent fukki bëccëg.

Lu jëm ci jaamookaay bi

25

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen, ñu indil
ma ab jooxe. Ci képp ku am yéeneem
ngeen di nangoo sama jooxe, indil ma ko.
3 Jooxe bi ngeen di nangoo ci ñoom di
wurus ak xaalis ak xànjar, 4 ak wëñ gu
baxa te laal yolet ak wëñ gu xewar ak
gu xonq curr ak wëñu lẽe, ak kawari bëy
5 ak deri kuuyu xar yu ñu wulli, sóob ko
xonqal, ak deri piipi* ak banti séng†, 6 ak
diwu oliw gu ñuy taaloo, ak ndàbb luy
xeeñal diwu pal, di xeeñal cuuraay, 7 ak
peri onigsë, ak yeneen per yu ñuy tapp
ci xar-sànnim sarxalkat bu mag ba ak
kiiraayal dënnam. 8 Na ma bànni Israyil
defaral kër gu sell, ndax ma dëkk ci seen

* 25:5 25.5 piipi rabu géej la, bu der ba nooy te ndox du ko dugg. † 25:5 25.5 séng: am na ñu koy wooye kasiya.

biir. 9 Na lépp dëppoo ak li ma lay won.
Muy misaalu xaymab jaamookaay bi, di
misaalu mboolem ay jumtukaayam, lépp
defeleen ko noonu.

Lu jëm ci gaal giy def àlluway seede si

10 «Defarleen gaalu dénku séng, gud-
daayam di ñaari xasab‡ ak genn-wàll,
yaatuwaayam di xasab ak genn-wàll; tax-
awaayam di xasab ak genn-wàll. 11 Nañu
ko xoob wurusu ngalam. Biir ak biti lañu
koy xoob, sàkkal ko kéméju wurus, gu
ko wër. 12 Móolalal gaal gi ñeenti lami
wurus yu ñuy takk ci ñeenti tànk yi;
ñaari lam, wet gii; ñaar wet gee. 13 Yettlul
ay banti njàppuy séng te nga xoob bu
ci nekk wurus. 14 Su ko defee nga roof
njàppu yi ci lam, yi ci weti gaal gi, ngir
ñu di ko yóbboo gaal gi. 15 Ci lami gaal
gi la njàppu yiy des te bañ cee jógeeti.
16 Yebal ci gaal gi àlluway seede si ma lay
jox.

17 «Defarlul kubeer gu ñuy amale njot-
laay gu wurusu ngalam ngir gaal gi.
Na guddaayam di ñaari xasab ak genn-
wàll, yaatuwaayam di xasab ak genn-
wàll. 18 Tëgglul ñaari malaakay serub yu
wurus te nga féetale leen ak ñaari cati
kubeeru njotlaay ga. 19 Defal cat lii ab
serub, cat lee ab serub te nanga móolaale
kubeer gi ak serub yi ci ñaari cat yi, ñu
ànd di benn. 20 Na serub yi tàllal seeni
laaf, jëme kaw te nañu yiire kubeeru
njotlaay gi seeni laaf. Nañu janoo, te na
seeni kanam jublook kubeeru njotlaay gi.
21 Tegal kubeeru njotlaay gi ci kaw gaal
gi, gannaaw boo ci yebee àlluway seede
si ma lay jox. 22 Foofa laay dajeek yaw;
fa tiim kubeeru njotlaay ga, ca diggante
ñaari serub ya ca kaw gaalu seede sa,
fa laa lay waxe mboolem lu ma lay sant,
ñeel bànni Israyil.

Lu jëm ci taabalu mburum sarax mi

23 «Defarlul taabalu bantu séng, gud-
daayam di ñaari xasab, yaatuwaayam di
xasab, taxawaayam di xasab ak genn-
wàll. 24 Xoob ko wurusu ngalam te defal
ko kéméju wurus gu ko wër. 25 Defal
ko pegg bu ko wër bu tollu ci ñeenti
baaraam, te sàkkal pegg ba wombu wu-
rus, wërale ko. 26 Defarlul ko ñeenti lami
wurus te takk lam ya ca ñeenti wet ya, fa
fareek ñeenti tànk ya. 27 Na lam yi den-
deek pegg bi, ngir mana téye njàppu, yi
ñuy yóbboo taabal ji. 28 Yettlul ay njàppu
yu bantu séng, nga xoob njàppu yi wurus,
ñu di ko yóbboo taabal ji. 29 Sàkkal ko ay
ndabam yu tell aki mbàttoom aki njaqam,
ak këllam yi ñuy tuuroo. Te wurusu
ngalam ngay def lu ci nekk. 30 Tegal
mburum teewal mi ci kaw taabal ji, mu
nekk ci sama kanam ba fàww.

Lu jëm ci tegukaayu làmp bi

31 «Defarlul tegukaayu làmp bu wurusu
ngalam. Tegukaay ba, dees koy tëgg.
Na taatu tegukaay ba ak per ba ànd
aki kaasam aki kàmbóotam aki mbaram,
lépp di benn. 32 Juróom benni car ñooy
soqikoo ca wet ya, ñetti car ci gii wet,
ñett ca ga ca des. 33 Benn car day
am ñetti kaas yu bindoo ni tóor-tóoru
garabu amànd§, kaas bu ci nekk ànd ak
ay kàmbóotam aki mbaram, car ba ca
topp am ñetti kaas yu bindoo ni tóor-
tóoru garabu amànd, kaas bu ci nekk
ànd aki kàmbóotam aki mbaram, juróom
benni car, ya soqikoo ca per ba, daj.
34 Gannaaw loolu peru tegukaayu làmp
ba itam day am ñeenti kaas yu bindoo
ni tóor-tóoru garabu amànd, ànd ak ay
kàmbóotam aki mbaram. 35 Ab kàmbóot
ay ronu yii ñaari car, jàpp ca; beneen
kàmbóot ronu ñaari car ya ca topp, jàpp
ca, ab kàmbóot ronu ñaari car ya mujj,
jàpp ca, juróom benni car, ya soqikoo
ca peru làmp ba, daj. 36 Kàmbóot ya
ak car ya dañuy ànd ak tegukaay ba, di
benn, lépp doon lu ñu tëgge wenn dogu
wurusu ngalam. 37 Defarlul juróom ñaari
làmpam. Te na làmp ya tege tegin wuy
leeral ca kanam tegukaay ba. 38 Ñiimi
feyukaayu làmp yi ak andi làmp yi na
doon wurusu ngalam. 39 Fanweeri kiloy
wurusu ngalam ak juróom*, ci lees di

‡ **25:10** 25.10 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc. § **25:33** 25.33 garabu amànd xeetoo naak gerte-tubaab. * **25:39** 25.39 Mu yemook benn nattu diisaay bu ñu daan jëfandikoo, ñu di ko wax talaŋ.

sàkk tegukaayu làmp bi, ak mboolem li
mu àndal. 40 Nanga xool te topp misaal,
yi ñu la ciy won ci kaw tund wi.

26

Lu jëm ci sori xaymab jaamookaay bi

1 «Xaymab jaamookaay bi nag, defare
ko fukki sori rabali lẽe, mu ànd ak wëñ
gu baxa te laal yolet ak wëñ gu xewar
ak gu xonq curr, te nga ñawaale ca
nataali serub. 2 Guddaayu sor bu nekk
na doon ñaar fukki xasab ak juróom ñett,
yaatuwaay ba di ñeenti xasab, te sor yépp
ay tolloo. 3 Yii juróomi sor day taqloo ca
guddaay ba, juróomi sor ya ca des taqloo
noonu. 4 Ñawlul ay takku yu baxa te
laal yolet ca catal sor, ba mujj ca benn
taqalante ba, te ñawe ko noonu itam ca
catal sor, ba jeexal taqalante ba ca des.
5 Juróom fukki takku ngay def ci catal
benn sor bi, ak juróom fukki takku ci
catal sor, bi jeexal taqalante bi ci des, te
na takku yi yemoo. 6 Su ko defee nga
defarlu juróom fukki lonku yu wurus yu
ñuy jokklee sor yi, ba jaamookaay bi doon
benn.

7 «Te itam ràbblul ay sori kawari bëy,
ngir def ko ñaareelu xayma, muy kiiraay
ci kaw jaamookaay bi. Fukk ak benn la
sor yiy doon. 8 Guddaayu sor bu nekk di
fanweeri xasab, yaatuwaay bi di ñeenti
xasab, te fukki sor yeek benn yépp ay
tolloo dayo. 9 Taqleel yii juróomi sor,
juróom benni sor yi ci des it noonu, te
juróom benneelu sor bi, nanga ko lem,
fi féeteek kanam xayma bi. 10 Sàkkal
juróom fukki takku ci catal sor, bi mujj
ci benn taqalante bi, ak juróom fukki
takku ci catal sor, bi jeexal taqalante bi
ci des. 11 Sàkkal juróom fukki lonku
yu xànjar te nga we lonku yi ci takku
yi, daldi jokkle ñaari taqalante yi, muy
benn xayma. 12 Liy lang te ëppe ci sori
xayma bi nag, di beneen genn-wàllu sor
bi, na lange ci gannaaw jaamookaay bi.
13 Waaye benn xasab bi ëppe wet gu nekk
ci guddaayu sori xayma bi, na lange ci
ñaari weti jaamookaay bi, ngir yiire ko
ko. 14 Nanga defarlul xayma bi malaanum
deri kuuy yu ñu sóob xonq, ak meneen
malaanum deri piipi muy tege ca kawam.

Lu jëm ci kenuy jaamookaay bi

15-17 «Sàkkalal jaamookaay bi ay làcci
bantu séng yuy sampe. Na làcc wu
nekk am ñaari kenu yu ñu lëkklee galan
yu ndaw, te nga def làcci jaamookaay
bi yépp noonu. Na taxawaayu làcc wu
nekk di fukki xasab, yaatuwaay bi di
xasab ak genn-wàll. 18 Ci wàllu làcci
jaamookaay bi, sësaleel ñaar fukki làcc
fi féete bëj-saalum, 19 boole kook ñeent
fukki tegukaayi xaalis yuy ronu kenuy
ñaar fukki làcc yi, ñaari tegukaay ay ronu
làcc wi jiitu ngir ñaari kenoom yi muy
àndal, ñaari tegu topp ci, ronu wépp làcc
wu ci topp, ngir ñaari kenoom yi muy
àndal. 20 Geneen wetu jaamookaay gi
féete bëj-gànnaar itam, na doon ñaar
fukki làcc 21 ak seeni ñeent fukki teguy
xaalis, ñaari tegu ronu làcc wi jiitu, ñaari
tegu topp ci, ronu wépp làcc wu ci topp.
22 Gannaawu jaamookaay gi féete sowu,
sàkkal ko juróom benni làcc; 23 nga teg
ci ñaari làcc ngir colli jaamookaay bi ci
gannaaw. 24 Nañu àndandoo ci suuf te
lëkkoo ca kaw ci benn lam kepp. Noonu
lañuy bindoo ñoom ñaar; ñooy doon
ñaari coll yi. 25 Muy juróom ñetti làcc ak
seen teguy xaalis, di fukki tegu ak juróom
benn, ñaari tegu ronu làcc wi jiitu, ñaari
tegu topp ci, ronu wépp làcc wu ci topp.

26 «Nanga sàkk itam ay galani bantu
séng: juróomi galan yuy ànd ak làcc
yi ci genn wetu jaamookaay bi, 27 ak
juróomi galan ngir làcci wet gi ci des, ak
juróomi galan ngir làcc, yi ci gannaaw
jaamookaay bi, fi féete sowu. 28 Galanu
digg bi, ci digg làcc yi lay nekk, dale ko
cat ba cat. 29 Xoobal làcc yi wurus te
nga sàkkal làcc wu ci nekk ay lami wurus
yuy téye galan yi, te nga xoob galan yi
it wurus. 30 Su ko defee nga taxawal
jaamookaay bi, ni ñu la ko wone ci kaw
tund wi.

Lu jëm ci rido bi

31 «Sàkkal rido bu ñu ràbbe wëñ gu
baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu
xonq curr, ak wëñu lẽe, ñu ñawaale ca

nataali serub, 32 te nga wékk ko ci ñeenti
jëni séng yu ñu xoob wurus, jën yi ànd
ak seen wékkukaayi wurus, te nga móolal
jën yi ñeenti teguy xaalis. 33 Wewal rido
bi ci ron lonku yi, su ko defee nga yóbbu
gaalu àlluway seede si foofu ci gannaaw
rido bi, rido bi xàjjaleel leen bérab bu
sell bi, ak bérab bu sell bee sell. 34 Tegal
kubeer ga ñuy amale ag njotlaay ca kaw
gaal ga àlluway seede sa dence, ca biir
bérab bu sell baa sell. 35 Tegal taabal
ja ca biti, ca kanam rido ba, te nga teg
tegukaayu làmp ba ca wetu bëj-saalumu
jaamookaay ba, mu jàkkaarlook taabal
ja, taabal ja nag, nga tege ko wetu bëj-
gànnaar.

Lu jëm ci kiiraayal buntu xayma bi

36 «Sàkkalal buntu xayma bi kiiraay lu
ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet, ak
wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu
lẽe, muy liggéeyu ràbb bu rafet. 37 Nga
sàkkal nag kiiraay li juróomi jëni séng,
xoob wu ci nekk wurus, seeni wékkukaay
di wurus, te nga móolal jën yi juróomi
teguy xànjar.

27

Lu jëm ci sarxalukaay bi

1 «Nanga defare sarxalukaay bi bantu
séng, guddaay bi di juróomi xasab,
yaatuwaay bi di juróomi xasab; ab kaare
la sarxalukaay biy doon, taxawaayam di
ñetti xasab. 2 Defaral ko ay béjjénam
ci ñeenti koñ yi ci kaw. Béjjén yi, dees
koy liggéeyaaleek sarxalukaay ba, ñu ànd
di benn, te nanga xoob sarxalukaay bi
xànjar. 3 Sàkkal ay ndabi tibbukaayu
dóomam, ak ay ñiitukaayam, ak ay
këllam, ak ay cappukaayam aki andam.
Defal jumtukaayam yépp xànjar. 4 Sàkkal
ko caax bu ñu tëgge xànjar te nga sàkkal
caaxu xànjar bi ñeenti nopp ci ñeenti
collam. 5 Tegal caax bi, mu ronu peggu
sarxalukaay bi, te dale ci suuf ba ci digg
sarxalukaay bi. 6 Sàkkalal sarxalukaay
bi ay njàppuy bantu séng, te nga xoob
lu ci nekk xànjar, 7 te nga roof njàppu
yi ci nopp yi, su ko defee njàppu yi des
ci ñaari weti sarxalukaay bi, ngir bu ñu
koy yóbbu. 8 Pax ngay def sarxalukaay
bi ci biir; nga defare ko ay xànq yu
tàppandaar. Na ñu la ko wone ca kaw
tund wa rekk lañu koy defe.

Lu jëm ci ëttu jaamookaay bi

9 «Nanga sàkkalal jaamookaay bi ab
ëtt: guddaayu ëtt bi ci wetu bëj-saalum,
téeméeri xasabi sori rabal yu ñu ràbbe
wëñu lẽe moo koy ub, ci genn wet
googu. 10 Jëni jaamookaay bi ñaar fukk
lay doon, seen ñaar fukki tegu di xànjar,
wékkukaay yeek galani jën yi di xaalis.
11 «Naka noonu it ci wetu bëj-gànnaar,
guddaay bi di téeméeri xasabi sori rabal,
ak seen ñaar fukki jën yu seen ñaar
fukki teguy xànjar ronu, wékkukaay yeek
galani jën yi di xaalis.
12 «Yaatuwaayu ëtt bi, fi féete sowu,
juróom fukki xasabi sori rabal a koy ub,
seeni jën di fukk, seeni tegu di fukk.
13 «Yaatuwaayu ëtt bi, fi féete penku
ci kanam, juróom fukki xasab la: 14 fukki
xasabi sori rabal ak juróom moo ub ëtt bi
ci googu wet, seeni jën di ñett, seeni tegu
di ñett. 15 Wet gi ci des it, fukki xasabi sori
rabal ak juróom, seeni jën di ñett, seeni
tegu di ñett. 16 Buntu ëtt bi nag, na doon
lafu ñaar fukki xasab, wu ñu defare wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak
gu xonq curr ak wëñu lẽe, muy liggéeyu
ràbb bu rafet, ay jënam di ñeent, seeni
tegu di ñeent.
17 «Jën ya wër ëtt ba yépp, dees koy
lëkklee galan yu xaalis, wékkukaayi jën
yi di xaalis, seeni tegu di xànjar.
18 «Guddaayu ëtt bi téeméeri xasab
lay doon, yaatuwaay bi di juróom fukk,
taxawaayu wet yi di juróomi xasab, sor
yi ñu ràbbe lépp di wëñu lẽe, tegu yi di
xànjar. 19 Mboolem jumtukaayi yi ñuy
liggéeye ci jaamookaay bi, ba ci mboolem
xeri xaymaam, ak mboolem xeri ëtt bi,
lépp xànjar lay doon.

Lu jëm ci santaane, yi sarxalkat yi sasoo

Lu jëm ci diwu làmp bi

20 «Yaw nag, santal bànni Israyil, ñu
indil la diwu segalu oliw gu set gu ñuy
taaloo, ngir làmp yi dëkke tàkk. 21 Ci

biir xaymab ndaje mi* la Aaróona ak
doomam yu góor di teg làmp yi, ci kanam
rido bi làq gaalu àlluway seede si, ñuy
fanaanee tàkk ngoon ba bët set, fi kanam
Aji Sax ji. Dogal a ngoogu, war bànni
Israyil fàww, ñoom ak seen askan.

28

Lu jëm ci yérey sarxalkat yi

1 «Léegi nag yaw, nanga seppee
ci bànni Israyil sa mag Aaróona, ak
doomam yu góor, nga woo leen fi yaw, ñu
di ma sarxalal: Aaróona ak doomam yu
góor, Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar.
2 Sàkkalal sa mag Aaróona yérey sellnga
ngir daraja, ak teraanga bu sarxalkat
wara yelloo. 3 Dangay sant mboolem
liggéeykat yu xareñ, yi ma feesal xelum
xareñte, ñu defar yérey Aaróona, ngir fal
ko, mu di ma sarxalal. 4 Yii yére nag lañu
koy defaral: kiiraayal dënn ak ab xar-
sànni ak ab fëxya, ak mbubb mu gudd
mu ñu ràbb, ak kaala ak laxasaay. Yérey
sellnga lañuy defal sa mag Aaróona ak
doomam yu góor, ngir ñu di ma sarxalal.
5 Liggéeykat yooyu ñooy jël wëñi wurus,
ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar, ak gu xonq curr, ak wëñu lẽe ngir
liggéeye ko.

Lu jëm ci xar-sànni mi

6 «Nañu ràbbe xar-sànni mi wëñu wu-
rus, ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ
gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu lẽe,
ñu ñawaale ci ay nataal. 7 Ñaari ngàlli
mbagg yu ñuy faste la xar-sànni miy am,
ñu di leen fastee ci ñaari cat yi. 8 Ngañaay
liy tege ci kaw xar-sànni mi, ni xar-sànni
mi lañu koy liggéeye, mu ànd ak moom,
di benn, di wëñu wurus, ak wëñ gu baxa
te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu
xonq curr, ak wëñu lẽe. 9 Nanga jël
ñaari peri onigsë, nga ñaas ci turi doomi
Israyil yu góor: 10 yii juróom benni tur
ci benn per, juróom benni tur yi ci des ci
beneen per bi, tur yi toppante, ni boroom
tur yi toppantee ci juddu. 11 Ni ko ab
liggéeykat bu farewoo mbindum doj di
defe, ni lañuy ñaase turi doomi Israyil yu
góor ci kaw ñaari per yi, mu mel ni ni
ñuy ñaase xàmmikaay yi ñuy torloo, te
nañu we per yi ci ay ŋankukaayi wurus.
12 Tappal ñaari per yi ci kaw ngàlli waggi
xar-sànni mi, per yi wuutu bànni Israyil,
Aaróona gàddu seeni tur ci kaw ñaari
ngàlli waggam, fi kanam Aji Sax ji, ngir
saxal ag pàttliku.
13 «Sàkkal ay ŋankukaayi wurus, 14 ak
ñaari caqi wurusu ngalam, bu ci nekk nga
rawaase ko nig buum, ba noppi nga we
caq yu rawaasoo yooyu ci ŋankukaay yi.

Lu jëm ci kiiraayal dënn bi

15 «Nanga sàkk kiiraayal dënn bi ñuy
jëfoo cib àtte, ñu liggéeyaale ko ay nataal
ni xar-sànni mi, te nañu ko ràbbe wëñu
wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr, ak
wëñu lẽe. 16 Ab kaare bu ñu lem lay
doon, guddaay bi di ŋaraleb baaraamu
déy ak digg, yaatuwaay bi di ŋaraleb
baaraamu déy ak digg. 17 Nanga we
ay per ci kaw kiiraayal dënn bi, nga
def ko ñeenti làngi per. Làng gi jiitu,
peru sarduwan ak peru topaas ak peru
eskarbukal moo cay nekk; 18 ñaareelu
làng gi di peru emëródd ak peru safiir ak
peru jamaa; 19 ñetteelu làng gi di peru
yasent ak peru agaat ak peru ametistë;
20 ñeenteelu làng gi di peru kirsolit ak
peru onigsë ak peru jàspë, te per bu ci
nekk, ŋankukaayu wurus lees koy wewe.
21 Per yeek turi doomi Israyil ñooy tolloo
ab lim: muy fukk ak ñaar, ni tur yi tollu.
Dees ciy ñaas tur yi ni xàmmikaayi torlu,
ku nekk ak turam, ba fukki giir yeek ñaar
daj. 22 «Nanga sàkkal kiiraayal dënn bi
ñaari caqi wurusu ngalam yu ciy tege, te
rawaasoo ni ay buum, 23 ak ñaari jaaroy
wurus yu ñuy takk ci ñaari cati kiiraayal
dënn bi ci kaw, 24 te nga nas ñaari buumi
wurus yi ci ñaari jaaro, yi ci cati kiiraay
li. 25 Yeneen ñaari cati buumi wurus yi,
nga we leen ci ñaari ŋankukaay, yi ci
kaw ngàlli waggi xar-sànni mi, ci kanam.
26 Sàkkal ko it ñaari jaaroy wurus yu ñuy
we ci ñaari cati suufi kiiraay li, fi féete
biir, wet gi tafu ci xar-sànni mi. 27 Nga

* **27:21** 27.21 xaymab ndaje ma: dees na ko wooye jaamookaay ba, ba tey.

sàkkalaat ko yeneen ñaari jaaroy wurus
yooy we ci suufu ngàlli xar-sànni mi, fi
féete kanam, dendeek sofu ngàll yi, te
tiim ngañaayu xar-sànni mi. 28 Kiiraayal
dënn bi, buum gu sew gu baxa te laal
yolet, moom lees koy téyee, lëkklee ko
jaaroy kiiraay leek jaaroy xar-sànni mi, su
ko defee kiiraay li dëkke tiim ngañaay li,
ba du teqlikook xar-sànni mi. 29 Aaróona
nag nay tegoo turi bànni Israyil ci kaw
kiiraayal dënn bi ñuy àttee, tur yi tafu
ci xolam, saa yuy dugg ci bérab bu sell bi,
ngir saxal pàttliku ba fàww fi kanam Aji
Sax ji. 30 Nanga yeb ci biir kiiraayal dënn
bi ñuy àttee, jumtukaayi tegtal yooyu di
Urim ak Tumim[*], ngir ñu tafu ci xolu
Aaróona, saa yuy taxawi fi kanam Aji Sax
ji. Noonu la Aaróona di dëkke yóbbaale
ci kaw xolam jumtukaayi àtte yu bànni
Israyil, saa suy taxawi fi kanam Aji Sax ji,
ba fàww.

Lu jëm ci yére yu sell, yi ci des

31 «Fëxya bi xar-sànni miy tege, lépp,
wëñ gu baxa te laal yolet nga koy liggéeye
ba mu daj. 32 Na baatu fëxya bi nekk ci
digg bi, mel ni baatu mbubbam xare, te
nañu ko ombe omb bu dëgër ba mu daj,
ngir du xottiku. 33 Nanga takk ci ombu
fëxya bi ba mu daj, ay doomi gërënaat
yu ñu defare wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr, te
diggante gërënaat yi, nga doxale ci ay
jóolóoli yu wurus ba omb bi daj. 34 Ab
jóolóolib wurus, ab doomu gërënaat, ab
jóolóolib wurus, ab doomu gërënaat, ba
ombu fëxya bi daj. 35 Na ko Aaróona sol
bu nekkee ci liggéeyu sarxaleem. Su ko
defee coowal jóolóoli yi di jib, ba buy jàll
ci biir bérab bu sell bi, jëm fi kanam Aji
Sax ji, mbaa mu di ci génne, du tax mu
dee.

36 «Sàkkal dogu wurusu ngalam wu
tell, nga ñaas ci mbind mii ni ñuy ñaase
mbindum torlu: "Lu sell a ngii, ñeel Aji
Sax ji." 37 Takke ko buum gu baxa te laal
yolet ci kaw kaala gi, mu féete kanam.
38 Na tafu ci jëwu Aaróona, mu gàddoo
ko ay wu tukkee ci lu bànni Israyil moy ci
wàllu yëf yu sell yi ñu wara sellal ci seen
mboolem sarax yu sell. Na nekk fàww ci
jëëm, ndax Aji Sax ji nangul leen.

39 «Mbubb mu gudd mi nag, nanga ko
ràbbe wëñu lẽe, kaala gi itam di wëñu
lẽe. Te laxasaay gi, liggéeyu ràbb bu rafet
lay doon. 40 Doomi Aaróona yu góor yi
itam, sàkkal leen ay mbubb. Sàkkal leen
ay laxasaay, te ay kaala it, sàkkal leen
ko ngir daraja ak teraanga bu sarxalkat
wara yelloo. 41 Nanga solal yooyii sa mag
Aaróona, mook ay doomam yu góor, te
nga sotti leen diwu pal[†] gi, dénk leen
seen sas. Noonu nga leen di sédde céru
sellnga, ñu di ma sarxalal. 42 Sàkkal leen
ay tubéyi njiitlaayi lẽe, ñu sànge ko seeni
cér, dale ko ci ndigg li ba ci lupp yi. 43 Na
Aaróona aki doomam jiitloo loolu, bu ñuy
dugg ci xaymab ndaje mi, mbaa ñuy jegeji
sarxalukaay bi, ngir liggéey ci bérab bu
sell bi, ndax ñu baña yóbbe seen bopp
mbugal, muy seen dee. Na Aaróona ak
askanam sàrtoo loolu fàww.

29

Lu jëm ci sarxalkat yeek seen xewu colu

1 «Lii nag mooy li nga leen di defal,
ngir sédd leen céru sellnga, ngir ñu di
ma sarxalal: Dangay jël yëkk wu ndaw ak
ñaari kuuy yu amul sikk, 2 ak mburu yu
mag yu amul lawiir, ak kàmp yu sew yu
amul lawiir yu ñu xiiwaale diw, ak mburu
yu tàppandaar yu amul lawiir, ñu wis
diw ca kaw, te sungufu bele su mucc ayib
ngay defare yooyu. 3 Yebal lépp ci benn
pañe te jébbale ko, mook yëkk wu ndaw
wi ak ñaari kuuy yi. 4 Yóbbul Aaróona
ak doomam yu góor, ba ca bunt xaymab
ndaje ma, nga sang leen. 5 Nga jël yére
yi nag, solal Aaróona mbubb mu gudd
mi, ak fëxyab xar-sànni mi, teg ci xar-
sànni mi, tegaat ci kiiraayal dënn bi, daldi
koy takkal ngañaay liy tege ci xar-sànni
mi. 6 Su ko defee nga kaala ko, takkal
ko meeteel gu sell gi, fi kanam kaala gi.
7 Te nga jël diwu pal gi, sotti ko ci kaw

* **28:30** 28.30 Urim boobu ak Tumim ba, sarxalkat baa ko daan jëfandikoo, ngir xam lu Yàlla namm. Xameesul nag nan lañu ko daa jëfandikoo, waaye jombul mu nirook ab tegoo bant. † **28:41** 28.41 diwu pal: seetal ci 30.22-33.

boppam, diw ko. 8 Bu loolu weesee, nga
ne doomi Aaróona ñu jegesi, nga solal
leen seeni mbubb, 9 kaala leen, te takkal
Aaróona ak doomam yu góor ay laxasaay.
Su ko defee ñu féetewoo céru sarxalkat,
muy dogal bu sax dàkk.

«Noonu ngay sase Aaróona ak doomam
yu góor. 10 Nanga yóbbu yëkk wu ndaw
wi ba ci bunt xaymab ndaje mi, Aaróona
aki doomam teg seeni loxo ci kaw boppu
yëkk wi, 11 nga daldi rendi yëkk wi fi
kanam Aji Sax ji, fi bunt xaymab ndaje
mi. 12 Sàkkal ci deretu yëkk wu ndaw
wi, nga capp ci sa baaraam, diw ci béjjéni
sarxalukaay bi, te nga tuur li des ci deret ji
ci suufu sarxalukaay bi. 13 Jëlal mboolem
nebbon bi sàng yérey biir yi, ak bàjjo bi
ci res wi, ak ñaari dëmbéen yi ànd ak
nebbon bi ci kaw dëmbéen yi, nga boole
lépp def ko saraxu taal-saxaral ci kaw
sarxalukaay bi. 14 Seen saraxu póotum
bàkkaar a ngoogu. Li des ci yàppu yëkk
wi, boole kook der bi, ak sébbriit mi, nga
génne ko dal bi, lakk ko.

15 «Menn kuuy mi, jël ko, Aaróona aki
doomam teg seeni loxo ci boppu kuuy mi,
16 ba noppi, nga rendi kuuy mi, jël deret
ji, xëpp ko ci peggi sarxalukaay bi yépp
ba mu daj. 17 Kuuy mi, ay dog nga koy
dogat, daldi raxas yérey biir yi ak yeel yi,
teg ci kaw dog yi ak bopp bi. 18 Lakkal
kuuy mépp ci kaw sarxalukaay bi. Saraxu
rendi-dóomal la, ñeel Aji Sax ji, di xeeñ
xetug jàmm; saraxu sawara la, ñeel Aji
Sax ji.

19 «Jëlal kuuy mi ci des, Aaróona ak
doomam yu góor teg seeni loxo ci boppu
kuuy mi. 20 Su ko defee nga rendi kuuy
mi, sàkk ci deret ji, taqal ci tabanum
noppu ndijooru Aaróona ak tabanum
noppu ndijooru doomam yi, te nga taqal
ci seen baaraamu déyu ndijoor, ak seen
baaraamu tànku ndijoor bu mag. Boo
noppee, nga xëpp li des ci deret ji ci peggi
sarxalukaay bi yépp ba mu daj. 21 Sàkkal
ci deret ji ci sarxalukaay bi, ak ci diwu
pal gi, nga wis-wisal ko ci kaw yaramu
Aaróona ak ci kawi yéreem, wis-wisal ko
ci kaw yarami doomam ak ci seen kawi
yére. Su ko defee Aaróona sell, mooki
yéreem, ay doomam it sell, ñook seeni
yére.

22 «Kuuy mi, nanga ci génne li ci duuf:
calgeen bi, ak nebbon bi sàng yérey
biir yi, ak bàjjo bi ci res wi, ak ñaari
dëmbéen yeek nebbon bi ci seen kaw, ak
tànku ndijoor bu kanam bi, ndax kuuyum
colug sarxalkat yi la. 23 Pañe biy taaje fi
kanam Aji Sax ji te def mburu yu amul
lawiir nag, nanga ci sàkke menn mburu
mu tàppandaar, ak menn mburu mu ñu
xiiwe diwu oliw, ak menn mburu mu
gëna sew. 24 Nga boole lépp, teg ko ci
loxoy Aaróona aki doomam, ñu def ko
saraxu yékkati-jébbale, ñeel Aji Sax ji.
25 Nga daldi koy nangoo ci seeni loxo,
lakk ko ci kaw sarxalukaay bi, boole kook
saraxu rendi-dóomal bi, muy xeeñ xetug
jàmm fi kanam Aji Sax ji. Saraxu sawaraa
ngoogu, ñeel Aji Sax ji.

26 «Nanga jël dënn bi bokk ci kuuyum
xewu colug Aaróona, nga def ko saraxu
yékkati-jébbale, ñeel Aji Sax ji. Loolu
moo cay sa wàll. 27 Nanga ber dënn
bi ñu def saraxu yékkati-jébbale, mook
tànkub jooxe bi ñu def saraxu yékkati-
jébbale, te ñu jooxee ko ci kuuyu colu gi,
ñeel Aaróona aki doomam. 28 Aaróona
aki sëtam la loolu di doon seen cér bu
bànni Israyil di warlook ñoom ba fàww,
ndax ab jooxe la; jooxe bu bànni Israyil di
génnee ci seen saraxi cant ci biir jàmm,
muy seenub jooxe, ñeel Aji Sax ji.

29 «Yérey Aaróona yu sell yi nag, gan-
naaw bu dëddoo, dees koy féetale ay
doomam, ñu fale leen ko ci seen xewu
colug carxal. 30 Diiru juróom ñaari fan, ci
la sarxalkat bi koy wuutu ci doomam yu
góor, di sol yére yooyu, moom miy dugg
ci biir xaymab ndaje mi, ci biir bérab bu
sell bi.

31 «Nanga jël kuuyu xewu colu gi, nga
baxal yàpp wi ci bérab bu sell. 32 Aaróona
aki doomam ñooy lekk yàppu kuuy mi ci
bunt xaymab ndaje mi, boole kook mburu
mi ci pañe bi. 33 Ñam yooyu, ña koy
lekk mooy ña muy seen saraxu njotlaay,
keroog ca seen xewu colu, ga ñu leen
tabbe ngir sellal leen. Waaye keneen du
ci lekk, ndaxte ñam wu sell la. 34 Bu lenn
ci yàppu colu gi mbaa lenn ci mburu mi

fanaanee ba bët set, nañu lakk loola ca
fanaan ba mu jeex. Deesu ko lekk, ndaxte
ñam wu sell la.
35 «Noonu ngay def ak Aaróona aki
doomam, ni ma la ko sante rekk. Diiru
juróom ñaari fan ci nga leen di sas,
36 te aw yëkk ngay def saraxu póotum
bàkkaar bés bu nekk, muy seen njotlaay,
di njotlaay liy setal sarxalukaay bi. Te
itam nanga diw sarxalukaay bi ag diw,
sellale ko ko. 37 Diiru juróom ñaari
fan ngay defal sarxalukaay bi saraxu
njotlaayam, sellale ko ko, ba sarxalukaay
bi doon lu sella sell. Lépp lu laal sarx-
alukaay bi day séddu ci sellaayam.

Lu jëm ci sarax yi war bés bu nekk

38 «Lii mooy li ngay rendi ci kaw sarx-
alukaay bi: ñaari kuuyi menn at, bés
bu nekk ba fàww. 39 Menn kuuy mi,
nga rendi ko ci suba, meneen kuuy mi,
diggante ngoon, ba jant di so. 40 Sàkkal
ñetti kilo, yemook benn fukkeelu nattub
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwe liitar
ak genn-wàll, yemook xaajaatub natt bi
ñuy wax xiin ci diwu segalu oliw, ak
saraxu tuurub benn liitaru biiñ ak genn-
wàll, yemook xaajaatub xiin. Loolu yépp
ànd ak menn kuuy mi. 41 Meneen kuuy
mi, nga rendi ko diggante ngoon ak jant
bu so, booleeti ko ak saraxu pepp mi ak
saraxu tuuru bi, ni woon ci suba, muy
xeeñ xetug jàmm, di saraxu sawara, ñeel
Aji Sax ji. 42 Saraxu rendi-dóomal lay
doon bu sax, te war seen maasoo maas
fi bunt xaymab ndaje mi, ci kanam Aji
Sax ji. Foofu laay dajeek yeen, te fa laay
waxe ak yaw, 43 Foofa laay dajeek bànni
Israyil, bérab ba doxe fa sell, ndax samag
leer. 44 Maay sellal xaymab ndaje mi ak
sarxalukaay bi, te Aaróona aki doomam,
maa leen di sellal, ngir ñu doon samay
sarxalkat. 45 Maay dëkk fi digg bànni
Israyil te maay nekk seen Yàlla. 46 Su
boobaa bànni Israyil xam ne, man Aji Sax
ji maay seen Yàlla, ji leen génnee réewum
Misra, ngir dëkk fi seen biir. Man maay
seen Yàlla Aji Sax ji.

30

Lu jëm ci sarxalukaayu cuuraay bi

1 «Sàkkal ab sarxalukaay bu ñuy taal
cuuraay ci kawam. Bantu séng nga koy
defare. 2 Guddaay bi di xasab, yaatuwaay
bi di xasab; ab kaare lay doon, taxawaay
bi di ñaari xasab, ay béjjénam ànd ak
moom di benn bant bi. 3 Xoobal wurusu
ngalam kaw gi ak wet yi ba mu daj ak
béjjén yi, te nga sàkkal ko kéméju wurus
gu ko wër. 4 Ñaari noppi wurus nga koy
sàkkal ci ron kéméj gi. Féetaleel nopp
yi ci ñaari wetam, ñu jàkkaarloo, di téye
banti njàppu, yi ñu koy yóbboo. 5 Defal
njàppu yi bantu séng te nga xoob njàppu
yi wurus.
6 «Tegal sarxalukaayu cuuraay bi ci
kanam rido, bi làq gaalu àlluway seede
si ak kubeeru njotlaay, gi ci kaw gaalu
àlluway seede si, foofu may dajejeek yaw.
7 Na fa Aaróona taal cuuraay suba su
nekk. Buy topptoo làmp yi lay taal
cuuraay lu xeeñ li. 8 Bu Aaróona di taal
làmp yi diggante ngoon ak jant bu so itam,
na taal cuuraay lu xeeñ li. Cuuraay la
su ñuy taal ba fàww, ci seen gépp maas
fi kanam Aji Sax ji. 9 Deesu ci sarxal
cuuraay lu ñu diglewul, deesu ci rendi
saraxu dóomal, deesu ci def saraxu pepp
mbaa saraxu tuuru. 10 Na Aaróona di
sàkk ci deretu saraxu póotum bàkkaar
bi, taqal ci béjjéni sarxalukaay bi, ngir
def ko njotlaayal sarxalukaay bi benn
yoon cim at. Benn yoon cim at lañu
koy defal njotlaayam ci seen gépp maas.
Sarxalukaay bu sella sell la, ñeel Aji Sax
ji.»

Lu jëm ci njot-gi-bakkan

11 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 12 «Boo
tolloo ci taxawal limeefu boppi bànni
Israyil, na ku nekk ci ñoom fey Aji Sax
ji njot-gi-bakkanam ba nga koy lim, ndax
menn musiba bañ leena dikkal ci biir lim
bi.
13 «Lii nag mooy li képp ku ñu bind ci
limeef yi wara fey: dogu xaalis bu diisaay
bi di genn-wàllu siikal, bi ñuy natte ci
jaamookaay bi, dayo boobu tollook fukki

* **30:13** 30.13 gera moo doon natt, ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, yemook genn-wàllu garaam.

gera*, mu dib jooxe, ñeel Aji Sax ji.
14 Képp ku bindu ci limeef bi, te am
ñaar fukki at, jëm kaw, na fey jooxe bi,
ñeel Aji Sax ji. 15 Ki woomle du fey
lu ëpp, ki néewle du fey lu yées genn-
wàllu siikal, buy fey jooxeb Aji Sax ji
ngir njot-gi-bakkanam. 16 Nanga nangoo
xaalisu njot-gi-bakkan bi ci bànni Israyil,
te nga féetale ko liggéeyu xaymab ndaje
mi. Loolu pàttliku lay doon, ñeel bànni
Israyil fi kanam Aji Sax ji, ngir seen njot-
gi-bakkan.»

Lu jëm ci mbalkam njàpp mi

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
18 «Sàkkal mbalkam njàpp mu xànjar,
ak tegub xànjaram ngir ñu di ko jàppe.
Teg ko ci diggante xaymab ndaje mi
ak sarxalukaay bi, te nga duy ko ndox.
19 Aaróona aki doomam di ci tanq, raxase
seeni loxo ak seeni tànk. 20 Bu ñuy duggsi
ci xaymab ndaje mi, nañu jàpp, ndax
ñu baña dee, nañu jàpp itam, bu ñuy
liggéeysi fi sarxalukaay bi, di taal saraxu
sawara, ñeel Aji Sax ji. 21 Nañu raxas
seeni loxo ak seeni tànk, ndax ñu baña
dee. Na loolu di dogal bu sax dàkk, ñeel
Aaróona ak askanam ci seen gépp maas.»

Lu jëm ci diwu pal gi ñuy sellale

22 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
23 «Yaw nag, tànnal ngën-gi-xeeñal; xeetu
ndàbb li ñuy wax miir, bu tooy bi,
sàkk ci juróomi kilo, xasum kanel mu
xeeñ; ñaari kilo ak genn-wàll, yuuru
gattax gu xeeñ; ñaari kilo ak genn-
wàll, 24 ak xasum kaas; juróomi kilo,
yemook juróomi téeméeri siikal, ci siikalu
jaamookaay bi, ak juróom benni liitari
diwu oliw, yemook benn natt bi ñuy wax
xiin. 25 Loolu ngay def diwu pal gu sell gi,
te na doon njafaan lu njafaan-kat waajal
ba mu baax. Diwu pal gu sell lay doon.

26 «Nanga ci diw xaymab ndaje mi,
diw ci gaal gi àlluway seede si dence,
27 ak taabal ji aki ndabam, ak tegukaayu
làmp bi, ak jumtukaayam yépp, ak sarx-
alukaayu cuuraay bi. 28 Nanga ci diw
itam sarxalukaayu saraxu rendi-dóomal
bi, ak ndabam yépp, ak mbalkam njàpp
mi akub tegoom. 29 Noonu ngay sellale
yooyii, mu daldi doon lu sella sell. Lépp
lu laal yooyii day doon lu sell. 30 Aaróona
aki doomam itam, nanga leen diw. Noonu
nga leen di sellale, ngir ñu doon samay
sarxalkat.

31 «Nanga wax nag bànni Israyil ne
leen: “Googu diw sama diwu pal gu sell
lay doon, ci seen gépp maas. 32 Doom
aadama ju ko jagoowul, deesu ko ko diw,
te buleen njafaan lenn lu ni mel, lu ngeen
yemale dayoy xeeñal ya ak dayoy diw gu
sell gi. Deesu ko def ci yaramu kenn ku ko
jagoowul, te buleen njafaan xeeñal yi ciy
dem, ci dayo yu tollook dayoy diw gu sell
gi, ngir defar lenn lu ni mel. Lu sell la, lu
ngeen wara wormaal sellngaam. 33 Képp
ku njafaan lu ni mel, mbaa mu taqal ci
yaramu ku ci bokkul, dees koy dagge ci
biir bànni Israyil.”»

Lu jëm ci cuuraay li

34 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: «Wu-
tal nag xeeñal yii: ndàbbu estaagte, ak
ndàbbi galbanom, ak xori onigsë yu xeeñ,
ak cuuraay-libaŋ lu raxul, te yooyu yépp
tolloo dayo. 35 Def ko njafaan lu njafaan-
kat waajal ba mu baax, xorom ko, mu set,
sell. 36 Sàkk ci, wol ko ba mu mokk, nga
teg ko fi kanam gaal gi àlluway seede si
dence, fi biir xaymab ndaje mi, fi may
dajeek yaw. Loolu lu sella sell la lu ngeen
wara wormaal. 37 Waaye cuuraay loolu
ngay njafaanlu nag, bu ci njafaanal sa
bopp ci dayoy xeeñal yu ni tollu. Lu sell
la lu ngeen wara wormaal, ñeel Aji Sax ji.
38 Képp ku defar lenn lu ni mel, ngir di ko
xeeñoo, dees koy dagge ci bànni Israyil.»

31

Tabb nañu ay liggéeykat yu xareñ

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 2 «Gisal,
maa woo Besalel ci turam. Besalel, Uri
mooy baayam; Uri, Ur Yudeen bi di
baayam. 3 Maa ko feesale xelum Yàlla,
ak xareñte ak déggin ak xam-xam, ak
manoorey bépp xeetu liggéey, 4 ngir muy
nas ay liggéeyi wurus ak xaalis ak xànjar,
5 di yett per yu muy tapp, di yett bant,
di liggéey lu nekk. 6 Maa ngii di ko tofal
Oliyab doomu Ayisamaag Daneen bi, te

itam mboolem ñi xarala, may naa leen
xelum xarala, ngir ñu ànd def mboolem
lii ma la sant: 7 Muy xaymab ndaje mi, ak
gaalu àlluway seede si, ak kubeeru saraxu
njotlaay gi ci kawam, ak mboolem jum-
tukaayi xayma bi; 8 taabal ji, ak ndab yi,
ak tegukaayu làmpu wurusu ngalam beek
yëfam yépp, ak sarxalukaayu cuuraay
bi, 9 ak sarxalukaayu rendi-dóomal bi,
ak ndabam yépp, ak mbalkam njàpp mi
akub tegoom, 10 ak itam yére yu yànj yi,
yére yu sell yi ñeel Aaróona sarxalkat bi
ak yérey doomam, yi ñuy sol, di sarxale,
11 ak diwu pal gu sell gi, ak cuuraay lu
xeeñ li ñeel bérab bu sell bi. Loolu ma la
sant lépp, nañu ko defe noonu.»

Lu jëm ci solob bésub Noflaay

12 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
13 «Waxal bànni Israyil ne leen: “Fex-
eleen rekk ba sama bési Noflaay, ngeen
di ko wormaal, ndax bésub Noflaay da
di firnde sama digganteek yeen ak seen
askan, ngir ngeen xam ne man Aji Sax
ji maa leen ber, sellal leen. 14 Wormaal-
leen bésub Noflaay ndax lu sell la, ñeel
leen. Ku ko teddadil, dee rekk mooy
àtteem: képp ku ci liggéey, kooku dees
na ko dagge ci biiri bokkam. 15 Juróom
benni fan lees wara liggéey, waaye bésub
Noflaay bay juróom ñaareel ba, bés bu
sell la, bésub Noflaay bu mat sëkk, ñeel
Aji Sax ji. Képp ku liggéey bésub Noflaay,
dee rekk mooy àtteem. 16 Na bànni Is-
rayil wormaal bésub Noflaay, nañu sàmm
bésub Noflaay, ñook seen askan. Kóllëre
la gu sax dàkk. 17 Sama diggante laak
bànni Israyil, te firnde la ju sax dàkk,
ndax ci juróom benni fan la Aji Sax ji sàkk
asamaan ak suuf, bésub juróom ñaareel
ba, mu dal-lu, daldi yeeslu.”»
18 Ba Yàlla noppee wax ak Musaa ca
kaw tundu Sinayi, da koo jox ñaari
àlluway doj yu mu binde loxol boppam.

32

Israyil fecci na kóllëre

1 Ba mbooloo ma gisee Musaa yàgg
lool te wàccul tund wa, dañoo songandoo
Aaróona, ne ko: «Ayca, sàkkal nu yàlla
ju nu jiite, ndax Musaa mii nu génne
réewum Misra kat, xamunu lu ko dal.»
2 Aaróona ne leen: «Tekkileen boog, indil
ma seen jaaroy wurusi nopp, yi ci seeni
jabar ak seeni doom, góor ak jigéen.»
3 Ba loolu amee mbooloo mépp tekki seen
jaaroy wurusi nopp, indil Aaróona. 4 Mu
nangoo ko ci seeni loxo, liggéey ko ba
sàkk ci sëllu wu ñu móol. Ci kaw loolu
ñu naan: «Bànni Israyiloo, seen Yàllaa
ngii, moo leen génne réewum Misra!»
5 Aaróona gis la xew, daldi tabax ci kanam
sëllu wi ab sarxalukaay. Mu daldi yéene,
ne: «Ëllëg màggal la, ñeel Aji Sax ji.»
6 Ca ëllëg sa mbooloo ma teela xëy, ñu
def ay saraxi rendi-dóomal, ak ay saraxi
cant ci biir jàmm. Ba mu ko defee ñu
toog, di lekk ak a naan, nes tuut ñu jóg,
di mbumbaay.

7 Aji Sax ji nag waxati Musaa ne ko:
«Gaawal wàcc, ndax sa mbooloo, ma nga
génne réewum Misra def nañu yàqute.
8 Jàdd nañu xaat yoon wa ma leen tegoon.
Dañoo sàkkal seen bopp sëllu wu ñu
móol, di ko sujjóotal ak a sarxalal, naan:
“Israyiloo, seen yàllaa ngii, moo leen
génne réewum Misra!”»

9 Aji Sax ji dellu ne Musaa: «Maa gis
askan wii, askan wu dëgër bopp a ngii!
10 Léegi seetaan ma rekk, samam sànj
tàkkal leen, ba ma faagaagal leen, te du
tee ma def la askan wu mag.» 11 Musaa
nag tinu Yàllaam Aji Sax ji ne ko: «Aji
Sax ji, ana lu waral sam sànj di tàkkal
sa ñoñ ñi nga génne réewum Misra ci
sa kàttan gu màgg ak sa dooley loxo?
12 Ana lu jar Misra di wax naan: “Musiba
mi mu leen naraloon, ba mu leen di
yiwi de, du lenn lu moy rey leen ba ñu
jeex ca tund ya, ba fare leen kaw suuf
sépp.” Ngalla dëddul sa sawaras sànj
te nga fomm musiba mi nga naral sa
ñoñ. 13 Bàyyil xel Ibraayma ak Isaaxa
ak Israyil, sa jaam ñi nga giñaloon ci sa
bopp, ne leen: “Maay yokk seen askan ni
biddiiwi asamaan, te mboolem réew mii
ma waxoon, maa koy jox seen askan, ñu
moom ko fàww.”» 14 Ba loolu amee Aji
Sax ji fomm musiba ma mu waxoon ne
dina ko teg ñoñam.

Merum Musaa am na njeexital

15 Ba mu ko defee Musaa walbatiku,
wàcce ca tund wa, mook ñaari àlluway
seede ya ca loxoom, àlluwa yu ñu bind
ñaari wet yépp, biir ak biti. 16 Àlluwa ya,
liggéeyu Yàllaa, mbind ma di mbindum
Yàlla mu ñaase ca kaw àlluwa ya. 17 Ci
kaw loolu Yosuwe dégg coowal mbooloo
may xaacu. Mu ne Musaa: «Coowal xaree
ngoog ca dal ba!» 18 Musaa ne ko:

«Coow loolu de du bàkku yu njàmbaar
waral,
du jooytu yu jéll sabab,
woyi mbumbaay daal laa dégg.»

19 Ba Musaa jubee dal ba, ba gis sëllu
wa ak pecc ma, mer mu ne jippét tàkk la
ko def, mu sànni àlluwa ya mu ŋàbboon,
mu ne tasar ca suufu tund wa. 20 Ci kaw
loolu mu jël sëllu, wa ñu sàkk, lakk ko,
wol ko ba mu mokk, mu suy cim ndox,
daldi koy naanloo bànni Israyil.

21 Musaa nag ne Aaróona: «Lan la la
mbooloo mii def, ba nga yóbbe leen gii
moy gu réy?» 22 Aaróona ne ko: «Sang
bi, rikk bul mer, yaw ci sa bopp xam nga
ni mbooloo mii yeboo ci mbon. 23 Dañu
ma ne: “Sàkkal nu yàlla ju nu jiite, ndax
Musaa mii nu génne réewum Misra kat,
xamunu lu ko dal.” 24 Ma ne leen: “Ku
takk wurus, tekkil, indi!” Ñu jox ma, ma
sànni ci sawara wi, sëllu wii génne ci!»

25 Musaa nag gis ni mbooloo mi
ràkkaajoo, ndax fekk na Aaróona bay-
bayal leen, ba ñu ràkkaaju, ba ku leen
doon fexeel man leena ree. 26 Musaa
taxaw ca buntu dal ba, ne: «Ku ànd ak
Aji Sax ji, fii ci man!» Leween ñépp dikk,
yéew ko. 27 Mu ne leen: «Aji Sax ji, Yàllay
Israyil dafa wax ne: “Na ku nekk teg
saamaram ci luppam, te ngeen wër dal bi
bépp buntoo bunt, ba mu daj. Reyleen
ñépp; doomu ndey, xarit ak jegeñaale.”»
28 Ba loolu amee Leween ña def la leen
Musaa sant. Ñi daanu ci bànni Israyil
bésub keroog tollu na ci ñetti junniy góor.
29 Musaa nag ne: «Bés niki tey sasoo
ngeen Aji Sax ji, gannaaw yeena dal ci
kaw doom, dal ci kaw doomu ndey. Kon
bésub tey tegoo ngeen barkeb Aji Sax ji.»

Musaa tinu na Yàlla

30 Ca ëllëg sa Musaa ne mbooloo ma:
«Yeen de bàkkaar ngeen bàkkaar bu réy,
waaye maa ngi nii di yéeg, jëm ci Aji Sax
ji. Jombul ma jotul leen seen bàkkaar.»
31 Ba mu ko defee Musaa dellu ci Aji Sax ji,
ne ko: «Éey Aji Sax ji, mbooloo mii de moy
nañu la lool, ba ñu sàkkalee seen bopp ay
yàllay wurus. 32 Léegi nag, soo leen dee
baal seen bàkkaar, aa... Lu ko moy kat,
far ma rekk ci téere bi nga bind*.» 33 Aji
Sax ji ne Musaa: «Ki ma moy, kooku doŋŋ
laay far ci sama téere. 34 Yaw daal demal
rekk, yóbbu mbooloo mi fa ma la waxoon,
te sama malaakaa ngii di la jiituji. Waaye
keroog sama bésu mbugal, maay mbugal
mbooloo mi ndax seen bàkkaar.»
35 Gannaaw gi Aji Sax ji mbugal na
mbooloo ma ndax la ñu sàkkloo woon
Aaróona aw sëllu.

33

Yàlla yebal na Musaa

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: «Doxal
jóge fii, yaak mbooloo mi nga génne
réewum Misra, ngeen dem ca réew ma
ma giñaloon Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba, ne leen seen askan laa koy
jox. 2 Maay yebal malaaka mu jiitu
la, te maa fay dàqe Kanaaneen ña ak
Amoreen ña ak Etteen ña ak Periseen
ña ak Eween ña ak Yebuseen ña, 3 ba
ngeen dugg ca réew mooma meew maak
lem ja tuuroo. Waaye duma ànd ak
yeen, lu ko moy dinaa leen faagaagal
ci yoon wi, ndax askan wu dëgër bopp
ngeen.» 4 Ba mbooloo ma déggee kàddu
yu dëgër yooyu, dañoo daldi toroxlu, ba
kenn takkootul gànjaram.

5 Fekk na Aji Sax ji wax Musaa ne ko:
«Waxal bànni Israyil ne leen, ñoom askan
wu dëgër bopp lañu. Su ma àndoon ak
ñoom ab diir rekk, dinaa leen faagaagal.
Kon nag nañu tàggook seeni gànjar, ba
ma seet nu may def ak ñoom.» 6 Bànni

* **32:32** 32.32 téere bi ñuy wax fii jombul mooy lim, ya Yàlla bind turi nit ña bokk ca mbooloo ma. Nit ku ñu masa far ca yooyu lim bokkatoo ca ñoñi Yàlla.

Israyil a nga dale teqlikook seeni gànjar
ca tundu Oreb.

Yàlla feeñ na cib xayma

7 Musaa da daan toxal xayma bi, samp
ko fu sorewaatook dal bi, ca biti. Mu di
ko wooye xaymab ndaje mi*. Ku amaan
lu muy diis Aji Sax ji, da daan génn dal bi,
dem ba ca xaymab ndaje mooma ca biti.
8 Bu Musaa jëmaan ca xayma ba, mbooloo
mépp ay daldi taxaw, ku nekk tollu ci sa
bunt xayma, di ko seetaan, ba mu dugg
ca biir xayma ba. 9 Te bu Musaa duggaan
ca xayma ba, taxaaru niir wa day wàcc,
ne tekk ca bunt xayma ba, fekk Aji Sax
jaa ngay wax ak Musaa. 10 Su ko defee bu
mbooloo ma mépp gisee taxaaru niir wa
taxaw ca bunt xayma ba, ñoom ñépp ay
daldi sujjóot, ku nekk ca sa bunt xayma.
11 Aji Sax ji da daan wax ak Musaa ne
ko jàkk, mu ne ko jàkk, ni nit di waxe
ak moroomam rekk. Bu ca Musaa jógee,
daldi dellu ca dal ba, waaye bëkk-néegu
Musaa, ngóor sa Yosuwe doomu Nuun
daawul génn biir xayma ba.

Musaa layool na bànni Israyil

12 Musaa nag ne Aji Sax ji: «Waaw, yaw
de yaa ngi ma naa ma yóbbu mbooloo
mii, waaye xamaloo ma kan ngay yebal,
mu ànd ak man. Yaa ma waxoon it ne
ma: “Maa la xam ci saw tur, te it daj nga
sama yiw.” 13 Gannaaw daj naa saw yiw
nag, rikk xamal ma li nga namm, ba ma
xam la. Su ko defee ma man di daj saw
yiw. Te ngalla jàppal ne xeet wii kat, ñoo
di sa ñoñ.»

14 Aji Sax ji ne ko: «Man ci sama bopp
maay ànd ak yaw te maa lay noppal.»

15 Musaa ne ko: «Soo demul yaw ci sa
bopp kay, bu nu jële fii! 16 Nees di xame
ne daj naa saw yiw, maak sa ñoñ, te fekk
ànduloo ak nun, ba nu doon, maak sa
ñoñ, ñu ràññiku ci biir mboolem xeet yi
ci kaw suuf?»

17 Aji Sax ji ne Musaa: «Loolu nga
wax, moom laa lay defal, ndax daj nga
samaw yiw, te it maa la xam ci saw tur.»
18 Musaa teg ca ne ko: «Ngalla may ma
nag ma niir sag leer!» 19 Aji Sax ji ne ko:
«Dinaa rombale sama gépp mbaax fi sa
kanam, tey biralaale turu Aji Sax ji fi sa
kanam. Maay baaxe ku ma neex, te maay
ñeewante ku ma neex.» 20 Mu teg ca
ne ko: «Doo mana gis sama kanam nag,
ndax doom aadama du ma gis ba noppi
di dund.» 21 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne
ko: «Xoolal fii ci sama wet, taxaweel ci
kaw doj wi. 22 Bu sama leer di romb, maa
lay làq fi xar-xaru doj wi, yiiraale la sama
loxo, ba jàll, 23 doora dindi sama loxo, nga
gis sama gannaaw, waaye sama kanam,
maneesu koo gis.»

34

Lu jëm ci àlluway doj yu bees yi

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: «Yettal
ñaari àlluway doj yu mel ni yu jëkk ya,
ma bind ci kàddu ya woon ca àlluwa yu
jëkk, ya nga toj. 2 Nanga waajal ëllëg,
te nga teela yéegsi kaw tundu Sinayi wii,
ba teewsi fi man ci njobbaxtalu tund wi.
3 Bu kenn ànd ak yaw, te bu kenn xand
fenn kaw tund wi. Jur gi sax bumu forsi
ci suufu tund wi, du gu gudd, du gu gàtt.»
4 Musaa nag yett ñaari àlluway doj yu mel
ni yu jëkk ya, ba noppi teela xëy, yéegi ca
tundu Sinayi, na ko ko Aji Sax ji sante. Ma
nga ŋàbb ñaari àlluway doj ya.

5 Aji Sax ji nag wàcc ci biir aw niir,
taxaw ak Musaa foofa, daldi biral turam,
ne: «Aji Sax ji.» 6 Ci kaw loolu Aji Sax
ji romb fa kanam Musaa, di biral naan:
«Aji Sax jee, Aji Sax ji, Yàlla jiy yërëm, di
yéwéne, mer ma diib, ngor gaak kóllëre
ga bare. 7 Keey saxal ngor ba ci junniy
maas, di bale tooñ ak moy ak bàkkaar, te
du ñàkka topp ku tooñ, ag tooñaangeem,
xanaa di topp doom tooñu waajur, ba
ca sët yaak sëtaat ya.» 8 Ba loolu amee
Musaa ne gurub fa suuf, sujjóot, 9 ne ko:
«Éey Boroom bi, ndegam daj naa saw yiw,
rikk àndal ak nun rekk, Boroom bi, ak li
mbooloo miy dëgër bopp lépp! Jéggal nu
sunu ñaawtéef ak sunu bàkkaar rekk, te
nga séddoo nu.»

Aji Sax ji yeesal na kóllëre gi

* **33:7** 33.7 Gannaaw ga mbooloo ma defar jaamookaay, di ko wooye xaymab ndaje mi ba tey.

10 Aji Sax ji ne ko: «Maa ngi nii di fas
kóllëre ak yeen. Ci sa kanam mbooloo
mépp laay def ay jaloore yu kenn masula
amal ci àddina sépp, ak ci askan yépp,
te mbooloo, mi nga nekk ci seen biir
mépp ay gis jalоorey Aji Sax ji, jaloore
ju raglu ji ma lay defal. 11 Bàyyileen
xel bu baax li ma leen sant bésub tey
jii. Maa ngii di leen dàqal Amoreen
ñi ak Kanaaneen ñi ak Etteen ñi ak
Periseen ñi ak Eween ñi ak Yebuseen ñi.
12 Moytuleena wóllëranteek niti réew ma
ngeen jëm, bala ñoo doon ndëgg-sërëx
ci seen biir. 13 Seeni sarxalukaay kay
ngeen di màbb, seen tuuri doj, ngeen
rajaxe, seen xer yi ñuy jaamoo Asera tuur
mi, ngeen gor, 14 ndax waruleena jaamu
jeneen yàlla, ngir Aji Sax ji, turu "Ku fiir
ki" lay wuyoo, te Yàlla ju fiir la. 15 Buleen
wóllëranteek niti réew ma, lu ko moy
dinañu gànctook seeni tuur, rendil seeni
tuur ay sarax, woo leen ca, ngeen lekk ca
seeni sarax. 16 Te it bu ngeen jëlalee seeni
doom jabar ca seen doom yu jigéen, seen
jigéen ñooña dinañu gànctook seeni tuur,
ba xiir seen doom yu góor ci gànctook
seen tuur yooyu.

17 «Ay tuur yu ñu móole weñ, buleen ko
móol.

18 «Màggalug ayu bésu Mburu mu
amul lawiir, wormaal-leen ko. Diiru
juróom ñaari fan ngeen ciy lekk mburu
mu amul lawiir, ni ma la ko sante bu
àppam taxawee ci weeru Abiib, ndaxte
weeru Abiib ngeen génne fa Misra.

19 «Bépp taaw bu góor maay boroom,
ba ci lépp lu góor lu jur taawloo, muy nag
mbaa gàtt. 20 Waaye lu góor lu mbaam
taawloo, joteleen ko ab gàtt, mu wuutu
ko. Su ngeen ko jotewul lu ko wuutu,
dammleen loos wi. Képp kuy taaw bu
góor ci seeni doom it, nangeen ko jot. Te
itam bu kenn taxawe loxoy neen fi sama
kanam.

21 «Juróom benni fan nag ngeen di
liggéey, waaye bésub juróom ñaareel ba,
dal-luleen. Bu ngeen doon bey, bu ngeen
doon góob, dal-luleen.

22 «Màggalug ayi bési Ngóob, nangeen
ko wormaal, bu ngeen di góob gubi bele
yi jëkka ñor, màggalu bésu Farmàngu
mi ci ndeetel at mi itam, màggal-leen ko.
23 Ñetti yoon cim at la seen góor ñépp di
teew fi kanam Boroom bi Aji Sax ji, Yàllay
Israyil. 24 Maa leen di dàqal ay xeet, ba
yaatal seen suuf, te diiru ñetti yoon yi
ngeen di teewi cim at fi kanam Yàlla Aji
Sax ji, kenn du ci wuta nangu seenum
réew.

25 «Buleen rendi sama sarax, di boole
deret jeek lu am lawiir, te gàttu saraxu
bésub Mucc, bu ci dara fanaan ba bët set.

26 «Ngëneeli meññeef mi jëkka ñore
ci seen suuf, nangeen ko yóbbu seen kër
Yàlla Aji Sax ji.

«Buleen togge ab tef soowum yaayam.»

27 Aji Sax ji teg ca ne ko: «Nanga bind
yii santaane, ndax ci kaw santaane yii laa
fasook yaw kóllëre, yaak bànni Israyil.»

28 Foofa la Musaa des ak Aji Sax ji diiru
ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg
te lekkul, naanul. Aji Sax ji nag bind ci
àlluwa yi, fukki santaane yi lal kóllëre gi.

Musaa dellu na dal ba

29 Ci kaw loolu Musaa wàcc tundu
Sinayi, ŋàbb ñaari àlluway seede sa.
Naka la Musaa di wàcce ca tund wa,
deru kanam ga di lerxat te yégu ko.
Booba ñaaroom baak Yàlla moo waral
loola. 30 Naka la Aaróona ak bànni Israyil
gépp xoolaat Musaa, gisuñu lu moy deru
kanam gay lerxat, ñu daldi koy ragala
jege. 31 Musaa nag woo leen, Aaróona ak
njiiti mbooloo ma yépp dikk, mu wax ak
ñoom. 32 Gannaaw loolu bànni Israyil ga
ca des gépp doora jegesi, mu dénk leen
mboolem la Aji Sax ji waxoon ak moom
ca kaw tundu Sinayi. 33 Musaa wax ak
ñoom ba noppi, daldi muuroo kaala, làqe
ko kanamam.
34 Saa yu Musaa teewiwaan fa kanam
Aji Sax ji, ngir wax ak moom, day muri
kaala gi ba ba muy génn; bu génnee,
yegge bànni Israyil la ñu ko sant. 35 Bànni
Israyil nag di gis kanamu Musaa ak na
deru kanam gay lerxate. Su ko defee
Musaa dellu muuruwaat, làq kanamam,
ba ba muy demaat, ngir wax ak Aji Sax ji.

Bànni Israyil yékkati na jaamookaay ba

35

Bésub Noflaay du bésu liggéey

1 Musaa nag dajale mbooloom bànni
Israyil mépp. Mu wax leen ne leen: «Lii
mooy li Aji Sax ji santaane, ngir ñu def
ko: 2 Juróom benni fan lees di liggéey,
waaye bésub juróom ñaareel ba, seen
bésub Noflaay bu sell bu mat sëkk la, ñeel
Aji Sax ji. Képp ku ci liggéey lenn, dees
koy rey. 3 Buleen jafal sax sawara fenn ci
seeni dëkkuwaay, ci bésub Noflaay.»

Ay sarax war na ci jaamookaay bi

4 Musaa dellu wax ak mbooloom bànni
Israyil mépp ne leen: «Lii mooy li Aji Sax
ji santaane.

5 «Sàkkleen ci seen alal ab jooxe bu
ñeel Aji Sax ji. Képp ku am yéeneb
xolam, na indi jooxeb Aji Sax ji: wurus
ak xaalis ak xànjar, 6 ak wëñ gu baxa te
laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq
curr, ak wëñu lẽe, ak kawari bëy 7 ak deri
kuuy yu ñu suub xonq, ak deri piipi, ak
banti séng, 8 ak diwu làmp, ak ay xeeñal
ngir diwu pal geek cuuraay lu xeeñ li, 9 ak
ay peri onigsë ak yeneen per yuy tappe ci
xar-sànni meek kiiraayal dënn bi.

10 «Mboolem ku xareñ ci yeen, na
ñëw, ngeen def li Aji Sax ji santaane
lépp: 11 jaamookaay bi ak xaymaam ak
kiiraayam aki keppoom aki làccam, ak
galan yeek jën yeek tegu yi, 12 ak gaal geek
ay njàppoom ak kubeer gi ñuy amale
ag njotlaay, ak rido bi ko làq, 13 ak
taabal jeeki njàppoom ak ndabam yépp
ak mburum teewal mi, 14 ak tegukaayu
làmp bi, aki jumtukaayam aki làmpam ak
diwu làmp bi, 15 ak sarxalukaayu cuuraay
bi aki njàppoom, ak diwu pal gu sell
gi, ak cuuraay lu xeeñ li; ak kiiraayal
buntu jaamookaay bi, 16 ak sarxalukaayu
rendi-dóomal bi, ak caaxub xànjaram
aki njàppoom ak li muy àndal lépp;
mbalkam njàpp mi akub tegoom, 17 ak
sor yi yéew jaamookaay bi aki jënam aki
tegoom, ak lafu buntu ëtt bi, 18 ak xeri
jaamookaay bi, ak jën yi yéew ëtt bi ak
seeni buum, 19 ak yére yu yànj yi ñuy
liggéeye ci bérab bu sell bi, yére yu sell yu
Aaróona, sarxalkat bi, ak yérey doomam,
yi ñuy sarxalee.»

20 Ci kaw loolu mbooloom bànni Israyil
gépp bàyyikoo fa Musaa. 21 Ba mu ko
defee mboolem ña ca am pastéefu xol
ak mboolem ña ca seen xel xiir, ñépp
dikk, indi jooxeb Aji Sax ji ngir liggéeyu
xaymab ndaje meek bépp liggéey bu mu
laaj, ngir itam yére yu sell yi. 22 Góor ak
jigéen bokk dikk, mboolem ñi am yéeney
xolam, mboolem ñi bëgga indi wurus,
defal ko Aji Sax ji saraxu yékkati-jébbale;
ñii indi ay lam, ñii jaaroy nopp, ñii jaaroy
loxo, ñii ay caq, gànjari wurus yu nekk
rekk. 23 Te it mboolem ñi dencoon wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar,
ak gu xonq curr ak wëñu lẽe, ak kawari
bëy mbaa deri xar yu ñu suub xonq,
mbaa deri piipi, ñoom ñépp a indi la ñu
dencoon. 24 Képp ku namma jooxe xaalis
mbaa xànjar, jooxeel nga ko Aji Sax ji,
te itam képp ku dencoon bantu séng bu
jëm ci mboolem liggéeyu sarxal bi, indi
nga bant bi. 25 Ci biir loolu jigéen ñu
xareñ ñépp ëcce seeni loxo, ngir waajal
wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lẽe, ñu
boole, indi. 26 Mboolem jigéen ñi ko mane
te am yéeneem itam, daldi ëcc kawari
bëy. 27 Njiit yi nag indi ay peri onigsë ak
yeneen per yiy tappe ci xar-sànni meek
kiiraayal dënn bi, 28 aki xeeñal, akug diw
ngir làmp beek diwu pal geek cuuraay lu
xeeñ li. 29 Mboolem bànni Israyil, góor
ñeek jigéen ñi am yéeney indi lu jëm ci
liggéey bi Aji Sax ji santaane, Musaa jottli,
ñoom ñépp a indil Aji Sax ji ay saraxi
yéene.

Besalel ak Oliyab tàmbali nañu liggéey bi

30 Musaa nag ne bànni Israyil:
«Gisleen, Aji Sax ji moo woo Besalel
ci turam. Besalel, Uri mooy baayam;
Uri, Ur Yudeen bi di baayam. 31 Moo
ko feesale xelum Yàlla ak xareñte ak
déggin ak xam-xam ak manoorey bépp
xeetu liggéey, 32 ngir muy nas ay liggéeyi
wurus ak xaalis ak xànjar, 33 di yett per
yu muy tapp, di yett bant, di liggéey lu
nekk. 34 Mayu jàngle itam yeb na ko

cib dënnam, moom ak Oliyab, Daneen
bi, doomu Ayisamaag. 35 Moo leen feesal
xareñte, ngir bépp liggéey, ci wàllu yett
ak nataal, ak liggéeyu wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr
ak wëñu lëe. Mane nañu ràbb te itam
dañuy sos seen taarali bopp.

36

1 «Kon nag Besalel ak Oliyab ak
mboolem ñu xareñ ñi Aji Sax ji may
xareñte ak déggin ngir ñu mana jëfe
mboolem sas yi jëm ci liggéeyu bérab bu
sell bi, ñoom ñépp nañu sottal lépp li Aji
Sax ji santaane.»

2 Ba loolu amee Musaa woo Besalel ak
Oliyab ak mboolem ñi xareñ ñi Aji Sax ji
xareñal, mboolem ñi am yéeney wàllsi
ci liggéey bi, ngir sottal ko. 3 Ba mu ko
defee ñu nangoo ci Musaa mboolem jooxe
bu bànni Israyil indi, ngir sottal liggéeyu
bérab bu sell bi. Bànni Israyil nag jàppoo
suba gu jot di indil Musaa ay saraxi
yéene, 4 ba mboolem liggéeykat yu xareñ
yi nekkoon ci mboolem liggéeyu bérab
bu sell bi, kenn ku ci nekk bàyyi la nga
jàppoon, daldi dikk. 5 Ñu ne Musaa: «Li
mbooloo mi indi wees na dayob liggéey
bi Aji Sax ji santaane.» 6 Musaa nag
yéenelu ca dal ba bépp, ñu ne, ñépp, góor
ak jigéen, bu ci kenn waajalati ab jooxe,
ñeel bérab bu sell bi. Fa la mbooloo
ma noppee indi. 7 Booba jumtukaay ya
doyoon na sëkk, ba ëpp sax la ñu cay
liggéey lépp.

Defar nañu bérab bu sell ba

8 Ba loolu amee mboolem ñu xareñ ñi
bokk ci liggéey bi daldi defar jaamookaay
bi. Ñu def ko fukki sori rabali lëe, yu
ànd ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ
gu xewar ak gu xonq curr. Ñu ñawaale
ci ay nataali serub. 9 Guddaayu sor bu
nekk di ñaar fukki xasab ak juróom ñett,
yaatuwaay bi di ñeenti xasab, sor yépp
tolloo. 10 Ñu taqle yii juróomi sor, taqle
juróomi sor yi ci des. 11 Ci kaw loolu
ñu ñaw ay takku yu baxa te laal yolet ci
catal sor bi mujj ci benn taqalante bi, sor
bi jeexal taqalante bi ci des it, ñu def ko
noonu. 12 Juróom fukki takku lañu ñaw ci
benn sor bi, ak juróom fukki takku ci catal
sor bi jeexal taqalante bi ci des, takku yi
yemoo. 13 Ñu defar juróom fukki lonkuy
wurus, daldi jokklantee sor yi lonku yi, ba
jaamookaay bi di benn.

14 Ba loolu weesee ñu ràbb ay sori
kawari bëy, ngir def ko ñaareelu xayma,
muy kiiraay ci kaw jaamookaay bi. Fukk
ak benn lañu def sor yi. 15 Guddaayu sor
bu nekk fanweeri xasab la, yaatuwaay bi
di ñeenti xasab, te fukki sor yeek benn
yépp a tolloo dayo. 16 Ñu taqle yii juróomi
sor, juróom benni sor yi ci des it noonu.
17 Ñu sàkk juróom fukki takku ci catal
sor, bi jeexal benn taqalante bi, daldi sàkk
juróom fukki takku itam ci catal sor, bi
jeexal taqalante bi ci des. 18 Ñu sàkk
nag juróom fukki lonkuy xànjar yu ñu
jokklantee ñaari taqalante yi, muy benn
xayma. 19 Ñu defaral xayma bi malaanum
deri kuuy bu ñu sóob xonq, ak meneen
malaanum deri piipi muy tege ci kawam.

20-22 Gannaaw gi ñu sàkkal jaamookaay
bi ay làcci bantu séng yu sampe. Làcc
wu nekk am ñaari kenu yu ñu lëkklee
galan yu ndaw, te noonu lañu def
làcci jaamookaay bi yépp. Fukki xasab
lañu def taxawaayu làcc wu nekk, def
yaatuwaay bi xasab ak genn-wàll. 23 Ci
wàllu làcci jaamookaay bi, ñu sësale
ñaar fukki làcc fi féete bëj-saalum,
24 boole kook ñeent fukki tegukaayi xaalis
yu ronu kenuy ñaar fukki làcc yi, ñaari
tegukaay ronu làcc wi jiitu ngir ñaari
kenoom yi mu àndal, ñaari tegu topp
ci, ronu wépp làcc wu ci topp, ngir
ñaari kenoom yi mu àndal. 25 Geneen
wetu jaamookaay gi féete bëj-gànnaar
itam, ñu def ko ñaar fukki làcc, 26 ak
seen ñeent fukki teguy xaalis, ñaari tegu
ronu làcc wi jiitu, ñaari tegu topp ci,
ronu wépp làcc wu ci topp. 27 Gannaaw
jaamookaay gi féete sowu, ñu sàkkal ko
juróom benni làcc, 28 teg ci ñaari làcc
ngir colli jaamookaay bi ci gannaaw, 29 ñu
àndandoo di benn ci suuf te lëkkloo ci
kaw ci benn lam kepp. Noonu lañu leen
def ñoom ñaar, ñuy ñaari coll yi. 30 Muy
juróom ñetti làcc ak seeni teguy xaalis;

di fukki tegu ak juróom benn, ñaari tegu
ronu làcc wu nekk.
31 Gannaaw loolu ñu sàkk ay galani
banti séng, juróomi galan yiy ànd ak
làcc, yi ci genn wetu jaamookaay bi, 32 ak
juróomi galan ngir làcci wet gi ci des,
ak juróomi galan ngir làcc yi ci gannaaw
jaamookaay bi, fi féete sowu. 33 Ñu def
galanu digg bi ci digg làcc yi, dale ko cat
ba cat. 34 Ci biir loolu ñu xoob làcc yi
wurus, sàkkal leen ay lami wurus yuy
téye galan yi, daldi xoob galan yi it wurus.
35 Ñu sàkk itam rido bi, ràbbe ko wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak
gu xonq curr ak wëñu lẽe, ñawaale ci ay
nataali serub. 36 Ñu sàkkal rido bi ñeenti
jëni séng yu ñu xoob wurus, jën yi ànd
ak wékkukaayi wurus, ñu móolal jën yi
ñeenti teguy xaalis.
37 Ñu sàkkal buntu xayma bi kiiraay
lu ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak
wëñu lẽe, mu doon liggéeyu ràbb bu
rafet, 38 ak juróomi jënam yu ànd ak seeni
wékkukaay. Ñu xoob nag wurus boppi
jën yi ak seeni galan, juróomi teguy jën yi
di xànjar.

37

Defar nañu gaalu kóllëre gi

1 Besalel nag defare gaalu kóllëre gi
dénku séng, guddaay bi di ñaari xasab
ak genn-wàll, yaatuwaay bi di xasab ak
genn-wàll, taxawaay bi di xasab ak genn-
wàll. 2 Mu xoob ko wurusu ngalam biir ak
biti, sàkkal ko kéméju wurus gu ko wër.
3 Mu daldi koy móolal ñeenti lami wurus
ci ñeenti tànkam, ñaari lam ci genn wet
gi, ñaar, wet gi ci des. 4 Mu sàkk nag
ay njàppuy bantu séng, xoob bu ci nekk
wurus, 5 daldi roof njàppu yi ci lami weti
gaal gi, ngir ñu di ko yóbboo gaal gi.
6 Ci kaw loolu mu sàkk kubeeru saraxu
njotlaay gu wurusu ngalam, guddaay bi
di ñaari xasab ak genn-wàll, yaatuwaay
bi di xasab ak genn-wàll. 7 Mu sàkk
itam ñaari malaakay serub yu wurus.
Liggéeyu tëgg bu jekk la def serub yi ci
ñaari cati kubeer gi, 8 cat lii ab serub,
cat lee ab serub, mu móolaale serub yi
ak ñaari cat yi, serub yi ànd ak kubeer
gi, di benn. 9 Serub yaa ngi tàllal seeni
laaf, jëme kaw, yiire kubeer gi seeni laaf
te janoo, seeni kanam jublook kubeer gi.

Defar nañu taabalu mburum teewal mi

10 Ci biir loolu Besalel sàkk taabalu
bantu séng, guddaay bi di ñaari xasab,
yaatuwaay bi di xasab, taxawaay bi di
xasab ak genn-wàll. 11 Mu xoob ko
wurusu ngalam, defal ko ombu wurus bu
ko wër. 12 Mu defal ko it pegg bu ko wër
bu tollu ci yaatuwaayu ñeenti baaraam,
ba noppi sàkkal pegg bi ombu wurus,
wëralee ko ko. 13 Mu móolal taabal ji
ñeenti lami wurus, daldi we lam yi ci
ñeenti wet yi, fi fareek ñeenti tànk yi,
14 lam yi dendeek pegg bi, di téye njàppu,
yi ñuy yóbboo taabal ji. 15 Mu sàkk ay
njàppuy bantu séng, xoob ko wurus, ñu
di ko yóbboo taabal ji. 16 Ci kaw loolu
mu sàkk jumtukaay yiy tege ci taabal ji;
ndabam yu tell yeek mbàttu yeek njaq
yeek këll, yi ñuy tuural Yàlla, lépp di
wurusu ngalam.

Defar nañu tegukaayu làmp bi

17 Besalel sàkk itam tegukaayu làmp bu
wurusu ngalam. Liggéeyu tëgg bu jekk la
def tegukaayu làmp bi, ak taatu tegukaay
bi, ak peru tegukaay bi, ay kaasam aki
kàmbóotam aki mbaram, lépp ànd ak
tegukaay bi, di benn. 18 Juróom benni car
a soqikoo ci weti tegukaayu làmp bi, ñetti
car ci gii wet, ñett ci gi ci des. 19 Ñetti kaas
yu bindoo ni tóor-tóori garabu amànd
ñoo nekk ci benn car bi, kaas bu ci
nekk ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram,
ñetti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu
amànd nekk ci car bi ci topp, kaas bu ci
nekk ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram,
ba juróom benni car, yi soqikoo ci per bi,
daj. 20 Peru tegukaayu làmp bi itam am
na ñeenti kaas yu bindoo ni tóor-tóori
garabu amànd, ànd ak ay kàmbóotam aki
mbaram. 21 Ab kàmbóot a ronu ñaari car,
jàpp ci, beneen kàmbóot ronu ñaari car
yi ci topp, jàpp ci, ab kàmbóot ronu ñaari
car yi mujj, jàpp ci, juróom benni car, yi
soqikoo ci weti per bi, daj. 22 Kàmbóot yi
ak car yi nag ànd ak tegukaay bi, di wenn

donju wurusu ngalam wu ñu tëgg ba mu
jekk. 23 Mu sàkk juróom ñaari làmpam
ak ay ñiimi feyukaayam ak ay andam,
lépp di wurusu ngalam. 24 Benn talaŋu
wurusu ngalam, yemook fanweeri kilo, ci
la sàkk tegukaayu làmp bi ak mboolem ay
jumtukaayam.

Defar nañu sarxalukaayu cuuraay bi

25 Ci kaw loolu Besalel sàkk ci bantu
séng sarxalukaayu cuuraay bu kaare,
guddaay bi di xasab, yaatuwaay bi di
xasab, taxawaay bi di ñaari xasab, ay
béjjénam ànd ak moom di benn bant bi.
26 Mu xoob ko wurusu ngalam ci kaw ak
ci wet yi, ba mu daj, ak béjjén yi, daldi koy
sàkkal wombu wurus bu ko wër. 27 Ñaari
noppi wurus la ko sàkkal ci ron kéméj gi,
ci ñaari wetam, ñu jàkkaarloo, di téye
banti njàppu, yi ñu koy yóbboo. 28 Ci
biir loolu mu sàkk ay njàppuy banti séng,
xoob lu ci nekk wurus. 29 Mu sàkk nag
diwu pal gu sell gi, sàkk cuuraay lu xeeñ
li raxul, def ko njafaan lu njafaan-kat
waajal ba mu baax.

38

Defar nañu sarxalukaay bi ak mbalkam njàpp mi

1 Ba tey Besalel sàkk ci bantu séng sarx-
alukaayu rendi-dóomal bu kaare, gud-
daay bi di juróomi xasab, yaatuwaay bi
di juróomi xasab, taxawaay bi di ñetti
xasab. 2 Mu sàkkal ko ay béjjénam ci
ñeenti collam, mu ànd aki béjjénam, di
benn. Mu xoob nag lépp xànjar. 3 Mu
sàkk jumtukaayi sarxalukaay bi yépp:
ndabi tibbukaayu dóom yi ak ñiitukaay yi
ak këll yi, ak lonkukaayi yàpp yi, ak and
yi, jumtukaay yépp di xànjar. 4 Mu sàkkal
sarxalukaay bi caax bu ñu tëgge xànjar,
mu ronu peggu sarxalukaay bi, dale ci
suuf ba ci digg sarxalukaay bi. 5 Mu
daldi koy móolal ñeenti nopp ci ñeenti
colli caaxu xànjar bi, ñuy téye njàppu yi.
6 Mu sàkk njàppuy bantu séng, xoob lu
ci nekk xànjar, 7 daldi roof njàppu yi ci
nopp yi ci weti sarxalukaay bi, ngir bu
ñu koy yóbbu. Am pax, mu xànq yu
tàppandaar ub, moom la def sarxalukaay
bi. 8 Mu sàkk itam mbalkam njàpp mu
ànd ak tegoom, di xànjar ju jóge ci seetuy
jigéen*, ñi doon liggéey ci bunt xaymab
ndaje mi.

Defar nañu ëttu jaamookaay bi

9 Besalel nag sàkk wurmbalu
jaamookaay bi. Wetam, gi fare bëj-
saalum di téeméeri xasabi sori rabal yu
ñu ràbbe wëñu lẽe, 10 seen ñaar fukki jën
ànd ak seen ñaar fukki tegu, di xànjar,
lonku yeek galani jën yi di xaalis.
11 Wetu bëj-gànnaar it di téeméeri xas-
abi sori rabal, seen ñaar fukki jën ànd
ak seen ñaar fukki tegu, di xànjar, lonku
yeek galani jën yi di xaalis.
12 Wetu sowu di juróom fukki xasabi
sori rabal, ak seen fukki jën yu ànd ak
seen fukki tegu, lonku yeek galani jën yi
di xaalis.
13 Wetu penku bi ci kanam di juróom
fukki xasab; 14-15 fukki xasabi sori rabal
ak juróom fi làng ak buntu ëtt bi ci genn
wetam, ak seen ñetti jën yu ànd ak seen
ñetti tegu, ak fukki xasabi sori rabal ak
juróom, wet gi ci des, ak seen ñetti jën
yu ànd ak seen ñetti tegu.
16 Mboolem sori wurmbalu ëtt bi ba mu
daj, wëñu lẽe la.
17 Teguy jën yi xànjar la, wékkukaayi
jën yeek ay galanam di xaalis, ñu xoob
boppi jën yi xaalis; jëni ëtt bi yépp nag,
galani xaalis lañu leen lëkklee. 18 Lafu
buntu ëtt bi, liggéeyu ràbb bu rafet la, bu
ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet, ak
wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu
lẽe. Guddaayu laf bi ñaar fukki xasab
la, taxawaay bi yemook yaatuwaay bi, di
juróomi xasab, tollook sori wurmbalu ëtt
bi. 19 Jëni lafu bunt bi ñeent la, seen
ñeenti tegu di xànjar, seeni wékkukaay
di xaalis, ñu xoob kaw jën yi xaalis, galan
yi di xaalis. 20 Mboolem xeri jaamookaay
bi ak xeri wurmbalu ëtt bi ba mu daj, lépp
xànjar la.

Lim nañu jumtukaay yi

21 Lii nag moo di tënkub dayoy gànjar
yi ñu jëfandikoo ci liggéeyu jaamookaay

* **38:8** 38.8 seetuy jigéen ñi: booba ay dogi xànjar lañu daan def seetu.

bi, jaamookaay boobu àlluway seede si
dence. Tënkees na ko ci ndigalu Musaa,
Leween ñi sasoo tënk bi ci njiital Itamar
doomu Aaróona sarxalkat bi. 22 Fekk
na Yudeen bi Besalel doomu Uri, miy
doomu Ur, sottal na mboolem li Aji Sax
ji santoon Musaa. 23 Mu àndoon ci ak
Daneen bi, doomu Ayisamaag, Oliyab. Mu
dib yettkat, dib taaralkat te di liggéeykatu
wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar ak gu xonq curr ak wëñu lẽe.

24 Wurus wi dem ci liggéey bi bépp,
mboolem liggéeyu bérab bu sell bi, te
muy wurus wu ñu def saraxu yékkati-
jébbal Yàlla, juróom ñetti téeméeri kilo
ak juróom ñaar fukk ak juróom ñaar la
(877), ak ñetti téeméeri garaam (300),
yemook ñaar fukki talaŋ ak juróom
ñeent, ak juróom ñaar téeméer ak fan-
weeri (730) siikal ci siikal bi ñu yoonal
ci bérab bu sell bi. 25 Xaalis bi tukkee
ci limeefu askan wi, ñetti junniy kilo ak
fukk ak juróom ñaar (3 017), ak juróom
ñaar téeméeri garaam ak juróom fukk
(750), yemook téeméeri (100) talaŋ ak
junneek juróom ñaar téeméer ak juróom
ñaar fukk ak juróomi (1 775) siikal, ci
siikal bi ñu yoonal ci bérab bu sell bi,
26 muy juróomi garaami xaalis bopp bu
nekk, yemook genn-wàllu siikal, ci siikal
bi ñu yoonal ci bérab bu sell bi, ñeel képp
ku bindu ci limeef bi, dale ko ci ñi am
ñaar fukki at jëm kaw, ñépp di juróom
benni téeméeri junniy góor ak ñetti jun-
neek juróomi téeméer ak juróom fukk
(603 550). 27 Ñetti junniy (3 000) kiloy
xaalis, di téeméeri talaŋ, ñeel móolub
teguy bérab bu sell bi, ak teguy rido
bi. Muy téeméeri tegu ci ñetti junniy
kilo, di fanweeri kilo ci benn tegu, muy
téeméeri tegu ci téeméeri talaŋ, benn
talaŋ ci benn tegu. 28 Fukki kilook juróom
ñaar yeek juróom ñaar téeméeri garaam
yeek juróom fukk (17 kilo 750 garaam)
yi ci topp, yemook junneek juróom ñaar
téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróomi
siikali xaalis, ay wékkukaay la ci sàkk
ngir jën yi, xoob ci boppi jën yi, sàkk ci
galan yi.

29 Xànjar bi ñu def saraxu yékkati-
jébbal Yàlla, ñaari junniy kilo ak téeméer
ak ñaar fukk ak ñeent la (2 124), yemook
juróom ñaar fukki (70) talaŋ ak ñaari
junneek ñeenti téeméeri (2 400) siikal.
30 Mu sàkk ci teguy buntu xaymab ndaje
mi, ak sarxalukaayu xànjar bi, ak caaxub
xànjaram, ak mboolem jumtukaayi sarx-
alukaay bi, 31 ak teguy wurmbalu ëtt bi,
ak teguy buntu ëtt bi, ak xeri jaamookaay
bi yépp, ak xeri wurmbalu ëtt bi.

39

Defar nañu yérey sarxalkat yi

1 Wëñ gu baxa gi te laal yolet nag ak
wëñ gu xewar gi ak gu xonq gi curr, ci
lañu sàkk yére yu yànj yi ñuy liggéeye ci
bérab bu sell bi. Ñu daldi defar yére yu
sell, yi ñeel Aaróona noonee ko Aji Sax ji
sante woon Musaa.
2 Xar-sànni mi, wëñu wurus lees ko
ràbbe, ak wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak
wëñu lẽe. 3 Ay xobi wurus lañu tëgg
ba mu jekk, ñu dagg ko ay wëñ yu ñu
ràbbaaleek wëñ gu baxa gi te laal yolet,
ak wëñ gu xewar gi, ak gu xonq gi curr,
ak wëñu lẽe gi. Ñu daldi ciy ñawaale
ay nataal. 4 Ñaari ngàlli mbagg lañu ko
defal, daldi faste wu ci nekk ci ñaari cati
xar-sànni mi. 5 Ngañaayu taaral li tege
ci kaw, ni xar-sànni mi lees ko defare,
liggéeyaale kook moom, ñu ànd di benn.
Ñu ràbbe ko wëñu wurus, ak wëñ gu baxa
te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq
curr, ak wëñu lẽe, noonee ko Aji Sax ji
sante woon Musaa.
6 Ci kaw loolu ñu we peri onigsë yi,
fege per yi ŋankukaayi wurus, daldi ciy
ñaas turi doomi Israyil yu góor, noonu
ñuy ñaase xàmmikaay yi ñuy torloo. 7 Ñu
tapp per yi ci kaw ngàlli waggi xar-sànni
mi, per yi nag taxawe taxawaayu bànni
Israyil, noonu ko Aji Sax ji sante woon
Musaa.

Defar nañu kiiraayal dënn bi

8 Ñu sàkk kiiraayal dënn bi, liggéeyaale
ko ay nataal ni xar-sànni mi, ràbbe ko
wëñu wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr, ak
wëñu lẽe. 9 Ab kaare bu ñu lem lañu

ko def, guddaay bi, gannaaw bu ñu ko
lemee, di ŋaraleb baaraamu déy ak digg,
yaatuwaay bi di ŋaraleb baaraamu déy
ak digg. 10 Ñu we nag ay per ci kaw
kiiraayal dënn bi, def ko ñeenti làngi
per. Làng gi jiitu, peru sarduwan ak peru
topaas ak peru eskarbukal moo ca nekk;
11 ñaareelu làng gi di peru emëródd ak
peru safiir ak peru jamaa, 12 ñetteelu
làng gi di peru yasent ak peru agaat ak
peru ametistë, 13 ñeenteelu làng gi di
peru kirsolit ak peru onigsë ak peru jàspë,
te per bu ci nekk ŋankukaayu wurus lees
ko wewe. 14 Per yeek turi doomi Israyil
yu góor ñoo tolloo ab lim: muy fukk ak
ñaar, ni tur yi tollu. Ñu ñaas ci tur yi ni
xàmmikaayi torlu, ku nekk ak turam, ba
fukki giir yeek ñaar daj.

15 Ci biir loolu ñu sàkkal kiiraayal dënn
bi ñaari caqi wurusu ngalam yu ci tege,
te rawaasoo ni ay buum. 16 Ñu sàkk itam
ñaari ŋankukaayi wurus ak ñaari jaaroy
wurus yu ñu takk ci ñaari cati kiiraayal
dënn bi ci kaw 17 Ñu nas nag ñaari buumi
wurus yi ci ñaari jaaro yi ci cati kiiraay
li. 18 Yeneen ñaari cati buumi wurus
yi, ñu we leen ci ñaari ŋankukaay, yi ci
kaw ngàlli waggi xar-sànni mi, ci kanam.
19 Ñu sàkkal ko itam ñaari jaaroy wurus,
yu ñu we ci ñaari cati suufi kiiraay li,
fi féete biir, wet gi tafu ci xar-sànni mi.
20 Ñu sàkkalaat kiiraay li yeneen ñaari
jaaroy wurus, yu ñu we ci suufu ngàlli
xar-sànni mi, fi féete kanam, dendeek
sofu ngàll yi, te tiim ngañaayu xar-sànni
mi. 21 Kiiraayal dënn bi, buum gu sew gu
baxa te laal yolet, moom lees ko téyee,
lëkklee ko jaaroy kiiraay leek jaaroy xar-
sànni mi, kiiraay li dëkke tiim ngañaay li,
ba du teqlikook xar-sànni mi, noonee ko
Aji Sax ji sante woon Musaa.

Defar nañu yérey sarxal, yi ci des

22 Fëxya bi xar-sànni miy tege, lépp,
wëñ gu baxa te laal yolet lees ko ràbbe ba
mu daj. 23 Baatu fëxya baa ngi ci digg bi,
mel ni baatu mbubbam xare, ñu ombe ko
omb bu dëgër, ba mu daj, ngir du xottiku.
24 Ci biir loolu ñu takk ci ombu fëxya bi,
ay doomi gërënaat yu ñu defare wëñ gu
baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak
gu xonq curr, ak wëñu lẽe. 25 Ñu def
itam ay jóolóoliy wurusu ngalam, ba takk
jóolóoli yi ci diggante doomi gërënaat yi,
wërale ko ombu fëxya bi, ba mu daj,
jóolóoli yi dox diggante doomi gërënaat
yi. 26 Ab jóolóoli, ab gërënaat, ab jóolóoli,
ab gërënaat ba ombu fëxya, bi ñuy sol
di sarxal daj, noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

27 Ñu sàkkal nag Aaróona aki doomam
mbubb yu gudd yu ñu ràbbe wëñu lẽe,
28 ak kaalag lẽe, ak mbaxanay lẽe, ak
tubéyi njiitlaay yu lẽe, 29 ak laxasaay giy
liggéeyu ràbb bu rafet, bu ñu ràbbe wëñu
lẽe bu dëgër, ak wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr,
noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

30 Ñu sàkk nag meeteel gu sell gu
wurusu ngalam, muy dogu wurus wu tell,
ñu ñaas ci kawam mii mbind, ni ñuy
ñaase mbindum torlu: «Sell na, ñeel Aji
Sax ji». 31 Ñu daldi koy takke buum gu
baxa te laal yolet, téyee ko ko ci kaw kaala
gi, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

Musaa memmiku na liggéey bi

32 Noonu la mboolem liggéeyu
màkkaanu xaymab ndaje mi mate.
Noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa
rekk, ni la ko bànni Israyil defe.

33 Ba loolu amee ñu indil Musaa
jaamookaay bi: xayma bi ak yëfam yépp;
lonku yi ak làcc yi ak galan yi ak jën
yeek tegu yi, 34 ak kiiraayal deri kuuy
yi ñu sóob xonq, ak kiiraayal deri piipi
yi, ak kiiraayal xàjjatle bi, 35 ak gaal gi
àlluway seede si dence, aki njàppoom, ak
kubeeru saraxu njotlaay gi, 36 ak taabal
jeek ndabam yépp, ak mburum teewal
mi ciy tege, 37 ak tegukaayu làmp bu
wurusu ngalam bi aki làmpam, làmp
yi sësaloo ba jekk ak mboolemi jum-
tukaayam, ak diw gi ñuy taaloo, 38 ak
sarxalukaay bu wurus bi, ak diwu pal gi,
ak cuuraay lu xeeñ li, ak kiiraayal buntu
xayma bi, 39 ak sarxalukaayu xànjar beek
caaxub xànjaram, aki njàppoom ak nd-
abam yépp, ak mbalkam njàpp mi akub
tegoom, 40 ak sori wurmbalu ëtt bi aki

jënam aki tegoom, ak kiiraayal lafu buntu
ëtt bi, aki buumam aki xeram; mboolem
jumtukaay, yi ñuy liggéeye ci màkkaanu
xaymab ndaje mi rekk, 41 ak yére yu yànj
yi ñuy liggéeye ci bérab bu sell bi; yére
yu sell yu Aaróona sarxalkat bi, ak yérey
doomam yi ñuy sol, di sarxale. 42 Noonee
ko Aji Sax ji sante woon Musaa rekk, ni
la bànni Israyil sottale liggéey bi bépp.
43 Musaa nag nemmiku mboolem liggéey
bi, ba gis ne sottal nañu ko; noonee ko Aji
Sax ji santaanee woon, ni lañu ko defe.
Musaa daldi leen ñaanal.

40

Samp jaamookaay bi jot na

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
2 «Bu keroogee benn fanu weer wi jiitu,
nanga samp màkkaanu xaymab ndaje
mi. 3 Nanga yeb ci biir, gaal gi àlluway
seede si dence, te nga làqe gaal gi rido
bi. 4 Dugalal taabal ji te taaj ci li muy
àndal; dugalal tegukaayu làmp bi, nga
taal ay làmpam, 5 te nga teg sarxalukaayu
cuuraay bu wurus bi ci kanam gaal gi
àlluway seede si dence, ba noppi nga
samp lafu buntu jaamookaay bi.

6 «Tegal sarxalukaayu rendi-dóomal bi
fi kanam buntu màkkaanu xaymab ndaje
mi. 7 Tegal mbalkam njàpp mi ci diggante
xaymab ndaje mi ak sarxalukaay bi, te
nga duy ko ndox. 8 Sampal nag wurmbalu
ëtt bi bépp, te nga we lafu buntu wurm-
bal bi.

9 «Jëlal nag diwu pal gi, nga diw ci
jaamookaay bi ak li ci biiram lépp, sellale
ko ko, mook yëfam yépp, mu daldi sell.
10 Boo noppee, diwal sarxalukaayu rendi-
dóomal bi, mook ndabam yépp, nga
sellale ko sarxalukaay bi, sarxalukaay bi
daldi sella sell. 11 Nanga diw mbalkam
njàpp mi akub tegoom, nga sellale ko ko.

12 «Indil Aaróona aki doomam ba ci
bunt xaymab ndaje mi, nga sang leen
ci ndox mi. 13 Nga daldi solal Aaróona
yére yu sell yi, diw ko, sellale ko ko, mu
doon sama sarxalkat. 14 Su ko defee nga
indi ay doomam, solal leen ay mbubb.
15 Nga diw leen, ni nga diwe seen baay, ñu
doon samay sarxalkat. Seen diwu googu
moo leen sédd sasu carxal bu sax dàkk,
maasoo maas.» 16 Musaa nag def loola.
Mboolem noonee ko ko Aji Sax ji sante,
na la ko defe.

Musaa samp na jaamookaay bi

17 Keroog at ma topp ca at ma ñu génne
Misra, ca benn fanu weer wa jëkk, ca lañu
samp jaamookaay ba.

18 Musaa nag samplu jaamookaay bi:
Ñu jiital tegu yi, samp làcc yi, we galan yi,
daldi samp jën yi. 19 Ci kaw loolu, ñu firi
malaan mi ci kaw jaamookaay bi, daldi lal
kiiraay li ci kawam, na ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

20 Gannaaw loolu ñu jël àlluway seede
si, yeb ko ci gaal gi, ba noppi roof njàppu
yi ci gaal gi. Ñu daldi teg kubeeru saraxu
njotlaay gi ci kaw gaal gi. 21 Ba mu ko
defee ñu fat gaal gi ci biir bérab bu sell
bi, doora firi ridob xàjjatle bi, làqe ko ko,
na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

22 Ba loolu amee ñu dugal taabal ji
ci biir xaymab ndaje mi, ci wetu bëj-
gànnaaru jaamookaay bi, ci kanam rido
bi. 23 Ñu daldi teg ci kaw taabal ji, tegin
wu jekk, mburu mi fi kanam Aji Sax ji, na
ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

24 Ñu dugal nag tegukaayu làmp bi ci
biir xaymab ndaje mi, fi janook taabal
ji, ci wetu bëj-saalumu jaamookaay bi,
25 daldi taal làmp yi fi kanam Aji Sax ji,
na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

26 Ba mu ko defee ñu dugal sarx-
alukaayu wurus bi ci biir xaymab ndaje
mi, ci kanam rido bi, 27 daldi taal cuuraay
lu xeeñ li ci kawam, na ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

28 Ñu samp lafu buntu jaamookaay bi.
29 Sarxalukaayu rendi-dóomal bi nag, ñu
teg ko ci bunt màkkaanu xaymab ndaje
mi, daldi def ci kawam saraxu rendi-
dóomal bi, ak saraxi pepp mi, na ko Aji
Sax ji sante woon Musaa.

30 Ba loolu amee ñu teg mbalkam njàpp
mi ci diggante xaymab ndaje mi ak sarx-
alukaay bi, ba noppi duy ko ndoxum
njàpp. 31 Ci la Musaa ak Aaróona aki
doomam di raxas seeni loxo ak seeni
tànk, 32 ndax bu ñuy dugg ci xaymab
ndaje mi, ak bu ñuy jegeji sarxalukaay bi,

dañuy jàpp, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
33 Gannaaw loolu ñu samp wurmbal bi
yéew jaamookaay beek sarxalukaay bi, daldi samp lafu buntu ëtt bi. Noonu la Musaa sottale liggéey bi.

Leeru Aji Sax ji gane na bérab bu sell bi

34 Ba loolu amee niir wa yiir xaymab
ndaje ma, leeru Aji Sax ji fees jaamookaay
ba, 35 ba Musaa tëlee dugg ca xaymab
ndaje ma, ndax niir wa màkkaanoo kaw xayma ba, ak leeru Aji Sax ji fees jaamookaay ba.
36 Saa yu niir wa yékkatikoo, ba tiim
jaamookaay ba nag, bànni Israyil daldi
tegu ca seen yooni tukki ya. 37 Waaye
bu niir wa yékkatikuwul, duñu dem, ba
keroog muy yékkatiku. 38 Ndax booba
niiru Aji Sax jaa nga ca kaw jaamookaay ba, ag bëccëg, te sawara waa nga ca biir niir wa, ag guddi, waa kër Israyil gépp di ci gis, seen diiru yooni tukki ya.

Sasu Sarxalkat yi di ñetteelu xaaju Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Aaya bi jiitu ci Sasu Sarxalkat yi moo indi na Yàlla àddoo woon ca xaymab ndaje ma, woo Yonent Yàlla Musaa, ngir wax ak moom. Bare na lool fu téere bi joxe ay ndigali yoon aki sàrt yu Yàlla jox Musaa, ngir mu jottli ko bànni Israyil, te dige bi ci Yàlla boole moo di ndigal yooyu ñooy taxa dund képp ku leen jëfe.

Ci gàttal, ci téere bi la Yàlla di xamal bànni Israyil, nan lees di dindee mboolem li gàllankoor seenub neexoo ak Yàlla, ak nan lees di jëfe ba xaymab jaamookaay bi doon bérabu ndaje dëgg bu ñuy dajee ak Yàlla. Fàww ñiy jooxe ay sarax jooxe sarax yi ni mu ware. Fàww it sarxalkat yi di nit ñu ñu weg, nit ñu seen jëfin tedd, te kenn ku nekk ci askan wi moytu, kem kàttanam, mboolem luy sobeel aw yaram, te moytu di fecci kóllëre ci jëfinam ak ci ni muy jaamoo Yàlla. Yàlla miy Ku Sell, di Cofeelu neen, di Ki yor ndund, moo namm ñoñam wàllsi ci sellngay boppam, ngir ñoom itam ñu man di jottlee, ndund ak cofeel. Yéene boobu la Yàlla joxe bànni Israyil santaane bii Almasi ne mooy kenug yoonu Yàlla: “Ni ngeen soppe seen bopp nag, nangeen ko soppe seen moroom.” Aaya 19:18.

Mboolem ndigali yoon yi ci téere bi, li leen taxa jóg mooy yombal nu gëmkat ñi mana neexoo ak Yàlla, ak fépp fu ñu mana bokk, ak jant bu ñu mana yemool. Kon ndigali yoon yii tàyyiwuñu benn yoon di soññe ci mboolem xeeti kàddu, ngir gëmkat bi saxoo bàyyi xel ne neexoo ak Yàlla manula ñàkk, te ci la ag dundam aju.

Ci Tënk:

Saar 1—7 Ay dogal ci mbirum sarax yi
Saar 8—10 Fal nañu sarxalkat yi
Saar 11—15 Sàrtal nañu lu set ak lu setul
Saar 16 Lu jëm ci bésub Njotlaay
Saar 17—26 Ndigal yi jëm ci sellal
Saar 27 Lu jëm ci jagleel Aji Sax ji nit ak alal

Ay dogal ci mbirum sarax yi

(Saar 1.1—7.38)

Lu jëm ci saraxu rendi-dóomal

1 Aji Sax ji woo na Musaa, wax ak moom
ca xaymab ndaje ma ne ko: 2 «Waxal
bànni Israyil ne leen: Bu kenn ci yeen dee
sàkkal Aji Sax ji sarax, na indi ag jur, muy
gu gudd mbaa gu gàtt.

3 «Bu saraxam dee saraxu jur gu gudd
gu ñuy def rendi-dóomal, na sarxal aw
yëkk wu amul sikk. Na ko yóbbu ci bunt
xaymab ndaje mi ci kanam Aji Sax ji, ngir
mu nangul ko ko. 4 Na teg loxoom ci
kaw boppu juru saraxu rendi-dóomal bi,
ndax ñu nangul ko ko, muy njotlaayam.
5 Na rendi yëkk wi ci kanam Aji Sax ji,
te doomi Aaróona yu góor yiy sarxalkat
yi ñooy indi deret ji, xëpp ko ci mboolem
weti sarxalukaay bi ci bunt xaymab ndaje
mi. 6 Juru saraxu rendi-dóomal bi, na ko
boroom sarax bi fees, daggat ko. 7 Doomi
Aaróona, sarxalkat bi, dañuy jafal ab taal
ci kaw sarxalukaay bi, teg matt mi ci
taal bi. 8 Su ko defee doomi Aaróona yu
góor, yiy sarxalkat yi, jël dog yi, booleek
bopp bi ak nebbon bi, teg ko ci kaw
mattum taal bi ci sarxalukaay bi. 9 Nañu
raxas yérey biir yi ak yeel yi, sarxalkat
bi boole lépp lakk ci kaw sarxalukaay bi.
Saraxu rendi-dóomal la, saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

10 «Bu saraxam dee ab gàtt bu ñuy
def rendi-dóomal, muy xar mbaa bëy,
na sarxal bu góor bu amul sikk. 11 Na
rendi sarax si ci kanam Aji Sax ji, fa féete
sarxalukaay bi bëj-gànnaar. Na doomi
Aaróona yu góor yiy sarxalkat yi xëpp
deret ji ci mboolem weti sarxalukaay bi.
12 Bu ko boroom sarax bi daggatee ba
noppi, sarxalkat bi day boole dog yeek
bopp bi ak nebbon bi, teg ko ci kaw mat-
tum taal bi ci kaw sarxalukaay bi. 13 Na
boroom sarax bi raxas yérey biir yi ak
yeel yi, sarxalkat bi boole lépp lakk ci kaw
sarxalukaay bi. Saraxu rendi-dóomal la,
saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji
Sax ji.

14 «Bu nit ki dee sarxalal Aji Sax ji
njanaaw luy doon rendi-dóomal, na sarxe
pitax mbaa xati mu ndaw. 15 Na ko
sarxalkat bi yóbbu ca sarxalukaay ba,
kutt baat bi, lakk ko ci kaw sarxalukaay
bi. Deret ji dees koy siital ci wetu
sarxalukaay bi, ba mu jeex. 16 Na indi
gag bi ak li ci nekk te wetti ko fa ñuy
def dóomu-taal ba, fa féete sarxalukaay
bi penku. 17 Sarxalkat bi day jàpp ci laaf
yi, xotti te bañ koo teqale, daldi koy lakk
ci sarxalukaay bi, ci kaw mattum taal bi.
Saraxu rendi-dóomal la, saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

2

Lu jëm ci saraxu pepp

1 «Bu nit dee indil Aji Sax ji saraxu
pepp, sunguf[*] su mucc ayib la saraxam
wara doon, mu sotti ci diw, def ci cuuraay,
2 te yót ko doomi Aaróona yu góor yiy
sarxalkat yi. Na sarxalkat bi sàkk barci-
loxob sunguf su mucc ayib soosu ànd ak
diw gi, te boole kook cuuraay li lépp.
Na sarxalkat bi def cér boobu saraxu
baaxantal, lakk ko ca kaw sarxalukaay
ba, muy saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji. 3 Li des ci saraxu pepp mi,
Aaróona aki doomam ñoo koy féetewoo,
muy cér bu sella sell, bawoo ci saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji.

4 «Su dee sarxal lu ñu defare pepp, di
lu ñu lakk cib taal ba mu ñor, na doon
sunguf su mucc ayib, di mburu yu amul
lawiir yu ñu xiiwaale diw, mbaa mburu
yu sew yu amul lawiir, ñu sotti diw ca
kawam. 5 Bu saraxam dee lu ñu defare
pepp, lakke ko ci saafukaayu weñ, na
doon sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale
diw te bumu am lawiir. 6 Na ko dammat
te sotti diw ca kaw dog ya. Saraxu pepp
la. 7 Bu saraxam dee lu ñu defare pepp,
di lu ñu saaf ci cin ba mu ñor, na doon
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale diw.

8 «Na yóbbul Aji Sax ji saraxu pepp su
ñu defar ci tegtal yooyu, yót ko sarxalkat
bi, mu yóbbu ko ca sarxalukaay ba. 9 Su
ko defee sarxalkat bi génne ci saraxu
pepp mi, ab saraxu baaxantal, daldi koy
lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy saraxu
sawara ngir xetug jàmm ñeel Aji Sax ji.
10 Li des ci saraxu pepp mi, Aaróona aki
doomam ñoo koy féetewoo, muy cér bu
sella sell, bawoo ci saraxi sawara yi ñeel
Aji Sax ji.

11 «Du benn saraxu pepp bu ñuy defal
Aji Sax ji muy am lawiir, ndax du lenn
ci lawiir mbaa lem, lu ñu wara lakk,
ngir saraxu sawara su ñeel Aji Sax ji.
12 Saraxi ndoortel meññeef man naa ànd
ak yooyu, waaye du bokk ci sarax su jëm
ca sarxalukaay ba, ñu di ko taal, ngir
xetug jàmm. 13 Seen mboolem saraxu
pepp nangeen ko xorom. Bu seen saraxu
pepp ñàkk mukk xorom, ndax mooy
màndargaal seen kóllëreek seen Yàlla.
Seen sarax yépp ngeen di xorom.

14 «Bu nit dee indil Aji Sax ji saraxu
ndoortel meññeef, na ko indil mbool[†] mu
ñu séndal, def ko sànqal, muy saraxu
ndoortel meññeefam. 15 Na ci sotti diw ak
cuuraay. Saraxu pepp la. 16 Na sarxalkat
bi lakk lenn ci mbool mu mokk mi ànd
ak diw, boole kook cuuraay li lépp, muy
saraxu baaxantal, te di saraxu sawara.

3

Lu jëm ci saraxi cant ci biir jàmm

1 «Su fekkee ne li nit kiy sarxe saraxu
cant la ci biir jàmm, mu di ko jële ci nag
wu góor mbaa wu jigéen, na indil Aji Sax
ji lu amul sikk. 2 Day teg loxoom ci kaw
boppu jur gi muy sarxal, te rendi ko ca
bunt xaymab ndaje ma. Doomi Aaróona
yu góor yiy sarxalkat yi daldi xëpp deret ji
ci mboolem weti sarxalukaay bi. 3 Li muy
génne ci saraxu cant gi ci biir jàmm, ñu
war koo taalal Aji Sax ji mooy nebbon bi
sàng yérey biir yi, ak lépp luy nebbon te
jàpp ci yérey biir yi, 4 ak ñaari dëmbéen
yi ànd ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca
fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te mu
di ko booleek dëmbéen yi, génne ko.
5 Na doomi Aaróona yi boole yooyu lakk
ci kaw sarxalukaay bi, mu tege ci kaw
saraxu rendi-dóomal bi ci kaw mattum
taal bi. Saraxu sawara la ngir xetug jàmm
ñeel Aji Sax ji.

---

[*] **2:1** 2.1 Sungufu bele lay doon. [†] **2:14** 2.14 Mboolum bele lay doon mbaa mboolum lors.

6 «Su fekkee ne li nit kiy sarxalal Aji Sax
ji saraxu cant la ci biir jàmm, te mu di ko
jële ci jur gu gàtt, gu góor mbaa gu jigéen,
na sarxal lu amul sikk. 7 Su dee sarxal
xar, na ko indil Aji Sax ji 8 te teg loxoom
ci boppu xar mi muy sarxe, ñu rendi ko
ci bunt xaymab ndaje mi, doomi Aaróona
yu góor yi xëpp deret ji ci mboolem weti
sarxalukaay bi. 9 Li muy génne ci saraxu
cantu biir jàmm bi, muy saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji, mooy
nebbon bi, ak calgeen bi yépp, ñu doge
ko fa sës ca fàllare ja, ak nebbon bi sàng
yérey biir yi, ak lépp luy nebbon te jàpp ci
yérey biir yi, 10 ak ñaari dëmbéen yi ànd
ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja,
ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko booleek
dëmbéen yi, génne ko. 11 Na sarxalkat
bi boole loolu lakk ci kaw sarxalukaay bi,
muy ñamu sawara, ñeel Aji Sax ji.

12 «Bu saraxu nit ki dee bëy, na ko indil
Aji Sax ji 13 te teg loxoom ci bopp bi, ñu
rendi ko ci bunt xaymab ndaje mi. Na
doomi Aaróona yu góor yi xëpp deret ji
ci mboolem weti sarxalukaay bi. 14 La mu
cay génnee muy saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji mooy nebbon bi sàng yérey biir yi
yépp, ak lépp luy nebbon te jàpp ci yérey
biir yi, 15 ak ñaari dëmbéen yi ànd ak
seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja,
ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko booleek
dëmbéen yi, génne ko. 16 Na sarxalkat
bi boole loolu lakk ci kaw sarxalukaay bi,
muy ñamu sawara ngir xetug jàmm, ñeel
Aji Sax ji. Mboolem luy nebbon, Aji Sax
jeey boroom. 17 Dogal a ngii, di lu leen
war fàww, ak fépp fu ngeen dëkk: lépp
luy nebbon mbaa deret, buleen ko lekk.»

4

Lu jëm ci sarax su bàkkaar sabab

1 Aji Sax ji wax na itam Musaa ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Su fekkee
ne nit ki dafa moy lenn ci santaaney
Aji Sax ji, ba def lenn lu warul te du
teyeefam, li ci war lii la.

Li war sarxalkat bu mag bu bàkkaar

3 «Ndegam sarxalkat bi ñu diw, fal ko,
moo moy, ba yóbbe mbooloo mi tooñ, na
indil Aji Sax ji yëkk wu ndaw wu amul
sikk, muy saraxu póotum bàkkaar ndax
bàkkaar ba mu def. 4 Day yóbbu yëkk
wi ci bunt xaymab ndaje mi, ci kanam
Aji Sax ji, daldi teg loxoom ci boppu
yëkk wi, ñu rendi yëkk wi ci kanam
Aji Sax ji. 5 Sarxalkat bi ñu diw, fal
ko, na sàkk ci deretu yëkk wi, yóbbu
ci biir xaymab ndaje mi. 6 Su ko defee
sarxalkat bi capp baaraamam ci deret ji,
wis-wisal deret ji juróom ñaari yoon fi
kanam Aji Sax ji, fa janook ridob bérab
bu sell ba. 7 Na sarxalkat bi sàkk ci deret
ji, taqal ci béjjéni sarxalukaayu cuuraay
lu xeeñ la ca biir xaymab ndaje ma ca
kanam Aji Sax ji. Li des ci deretu yëkk
wi, na ko tuur ci taatu sarxalukaay bi
ñuy lakk saraxu rendi-dóomal, foofa ca
bunt xaymab ndaje ma. 8 Na génne lépp
luy nebbon ci yëkk wi ñuy sarxal muy
póotum bàkkaar: nebbon bi sàng yérey
biir yi, ak lépp luy nebbon te jàpp ci yérey
biir yi, 9 ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen
nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo
bi ci res wi te mu di ko booleek dëmbéen
yi, génne ko. 10 Mooy ni ñu koy génnee
rekk ci yëkku saraxu cant ci biir jàmm.
Sarxalkat bi da koy boole lakk ca kaw
sarxalukaayu rendi-dóomal ba. 11 Waaye
deru yëkk wi ak yàppam wépp dees koy
booleek bopp bi ak yeel yi ak yérey biir
yi ak sébbriit mi; 12 mboolem li des ci
yëkk wi daal lay génne dal bi, yóbbu ko
ci bérab bu mucc sobe, ca jalub dóom
ba, daldi taal matt, lakk ko ca, ba mu dib
dóom. Foofa dóom ba jale lees koy lakk.

Lu jëm ci sarax yi war mbooloo mi

13 «Ndegam mbooloom Israyil mépp
a moy lenn ci santaaney Aji Sax ji, ba
def lenn lu warul te du seen teyeef,
muy seenug tooñ te seetluwuñu ko, 14 bu
mbooloo mi nemmikoo moy gi rekk, war
nañoo génne ci jur gu gudd gi yëkk wu
ndaw wuy doon saraxu póotum bàkkaar,
yóbbu ko ca bunt xaymab ndaje ma.
15 Magi mbooloo mi dañuy teg seeni loxo
ci boppu yëkk wi, fi kanam Aji Sax ji,
ba noppi ñu rendi yëkk wi fi kanam Aji
Sax ji. 16 Gannaaw loolu na sarxalkat bi
ñu diw, fal ko, sàkk ci deretu yëkk wi,

yóbbu ci biir xaymab ndaje mi. 17 Na
capp baaraamam ci deret ji, wis-wisal
deret ji juróom ñaari yoon fi kanam Aji
Sax ji, foofu ci kanam rido bi. 18 Bu
noppee na sàkk ci deret ji, taqal ci béjjéni
sarxalukaay bi ci kanam Aji Sax ji, ci biir
xaymab ndaje mi. Li des ci deret ji, na ko
tuur ca taatu sarxalukaayu rendi-dóomal
ba, ca bunt xaymab ndaje ma. 19 Na
génne lépp li ciy nebbon, lakk ko ci kaw
sarxalukaay bi. 20 Na def ak yëkk woowu
na muy def ak yëkku saraxu póotum
bàkkaar rekk. Noonu lay def ak moom.
Ni la ko sarxalkat biy defale seen njotlaay,
ñu am njéggal. 21 Na génne yëkk wi dal
bi, taal ko, na muy taale yëkk wi ñu jëkka
wax. Saraxu póotum bàkkaaru mbooloo
mi la.

Li war kilifa gu bàkkaar

22 «Su fekkee ne kilifa moo moy lenn
ci santaaney Yàllaam Aji Sax ji, ba def
lenn lu warul te du teyeefam, mu dig
tooñam, 23 bu nemmikoo bàkkaar bi mu
def rekk, na sarxe sikket bu amul sikk.
24 Day teg loxoom ci boppu sikket bi, rendi
ko fa ñuy rendi saraxu rendi-dóomal, fa
kanam Aji Sax ji. Saraxu póotum bàkkaar
la. 25 Na sarxalkat bi capp baaraamam ci
deretu sarax siy póotum bàkkaar, taqal
ko ci béjjéni sarxalukaayu rendi-dóomal
bi, ba noppi tuur deret ji ci taatu sarx-
alukaayu rendi-dóomal bi. 26 Na lakk
nebbon bi yépp ci kaw sarxalukaay bi,
def ko ni nebbonu saraxu cant ci biir
jàmm. Noonu la ko sarxalkat biy defale
njotlaayal bàkkaaram, mu am njéggal.

Li war baadoolo bu bàkkaar

27 «Su dee kenn ci baadoolo yee moy
lenn ci santaaney Aji Sax ji, ba def lenn
lu warul te du teyeefam, mu dig tooñam,
28 bu nemmikoo bàkkaar bi mu def rekk,
na sarxe aw bëy wu jigéen wu amul
sikk, ndax bàkkaar bi mu def. 29 Day
teg loxoom ci boppu gàttu sarax soosu
di póotum bàkkaar, rendi ko fa ñuy lakk
saraxu rendi-dóomal. 30 Na sarxalkat
bi capp baaraamam ci deret ji, taqal
ci béjjéni sarxalukaayu rendi-dóomal bi;
li des ci deret ji da koy tuur ci taatu
sarxalukaay bi. 31 Te it na génne nebbon
bi yépp ni muy génnee nebbonu jur gu
ñu def saraxu cant ci biir jàmm. Na
ko sarxalkat bi lakkal Aji Sax ji ci kaw
sarxalukaay bi, muy xeeñ xetug jàmm.
Noonu la ko sarxalkat biy defale njot-
laayal bàkkaaram, mu am njéggal.
32 «Su fekkee ne am xar lay sarxe,
muy saraxu póotum bàkkaaram, na doon
xar mu jigéen, mu amul sikk. 33 Day
teg loxoom ci boppu xar moomu di
saraxu póotum bàkkaar, rendi ko fa ñuy
rendee saraxu rendi-dóomal, muy saraxu
póotum bàkkaar. 34 Na sarxalkat bi capp
baaraamam ci deretu xar miy saraxu
póotum bàkkaar, te taqal ci béjjéni sarx-
alukaayu rendi-dóomal bi; li des ci deret ji
da koy tuur ci taatu sarxalukaay bi. 35 Te
itam na génne nebbon bi yépp, ni muy
génnee nebbonu xar mu ñuy def saraxu
cant ci biir jàmm. Na sarxalkat bi lakk
loolu ci kaw sarxalukaay bi, mu dolliku ci
saraxu sawara yi ñeel Aji Sax ji. Noonu
la sarxalkat biy defale nit ki njotlaayal
bàkkaar bi mu def, mu am njéggal.

5

Ay xeeti bàkkaar a ngi ak li ciy njotlaay

1 «Bu nit bàkkaaree ndax lu mu dégg
wooteb seede cib àtte, ba noppi baña wax
la mu gis mbaa mu xam ko ca mbir ma,
dees na ko ko topp.
2 «Su fekkee ne nit ki dafa laal lu
sobewu, te seetluwu ko, lu mel ni rab wu
daganul te médd, muy rabu àll mbaa ag
jur, mbaa luy raam, kon sobewu na, tooñ
na. 3 Su fekkee ne nit ki dafa laal sobey
nit ak su mu mana doon, te teyu ko, ba
mu wees, saa yu ko xamee, tooñ na. 4 Su
sàgganee it ba giñ ne dina def nàngam,
muy lu baax mbaa lu bon, muy mboolem
ngiñ lu ko rëcc te ba mu koy wax teyu
ko, ba mu wees, saa yu ko xamee tooñ
na. 5 Ci tooñin yooyu ñu lim war naa wax
na mu tooñe. 6 Na indil Aji Sax ji gàtt
bu jigéen, xar mbaa bëy, muy daanam
ndax bàkkaar bi mu def. Saraxu póotum
bàkkaar lay doon, sarxalkat bi defal ko ko
njotlaayal bàkkaar bi mu def.

Lu jëm ci saraxi aji ñàkk

7 «Nit ki amul lu mat njégu gàtt, na
indil Aji Sax ji ñaari pitax mbaa ñaari
xati yu ndaw, muy daanam ndax bàkkaar
bi mu def; benn bi di saraxu póotum
bàkkaar, bi ci des di sarax rendi-dóomal.
8 Da koy yót sarxalkat bi, kooku jëkka rey
benn bi, muy saraxu póotum bàkkaar; na
kutt baat bi te bumu teqale bopp beek
baat bi. 9 Day xëpp ci wetu sarxalukaay
bi deretu njanaaw liy saraxu póotum
bàkkaar. Li des ci deret ji dees koy
tuur ci taatu sarxalukaay bi. Saraxu
póotum bàkkaar la. 10 Ñaareel bi na
ko def saraxu rendi-dóomal, muy li ñu
santaane. Noonu la ko sarxalkat biy
defale njotlaayal bàkkaar bi mu def, mu
am njéggal.

11 «Su amul lu mat njégu ñaari pitax
mbaa ñaari xati yu ndaw, li muy indi,
sarxal ko ngir bàkkaar bi mu def, ñetti
kiloy sunguf su mucc ayib lay doon, muy
saraxu póotum bàkkaar. Du ci def diw,
te du ci sotti cuuraay, ndax li mu di
saraxu póotum bàkkaar. 12 Da koy yót
sarxalkat bi, sarxalkat bi sàkk ci barci-
loxo, muy saraxu baaxantal, mu daldi koy
lakk ca kaw sarxalukaay bi, mu dolliku
ci saraxi sawara yi. Saraxu póotum
bàkkaar la. 13 Noonu la ko sarxalkat biy
defale njotlaayal bàkkaar, bi mu def te
mu bokk ci xeeti bàkkaar yooyu ñu lim.
Su ko defee mu am njéggal. Li des ci
sarax bi sarxalkat bee koy moom, mu mel
ni bu doon saraxu pepp rekk.»

Lu jëm ci saraxu peyug tooñ

14 Bu loolu weesee, Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 15 «Ku ñàkka wormaal lenn
lu ñu sellalal Aji Sax ji te du teyeefam,
daan ba ko war, mu di ko indil Aji Sax
ji, am kuuy mu amul sikk lay doon,
ñuy xayma njégam, dëppale dayob xaalis
baak natt ba ñu yoonal ca bérab bu sell
ba. Saraxu peyug tooñ la. 16 La mu
sàggane woon ca yooyu ñu sellalal Aji
Sax ji da koy fey, ba dolli ci juróomeelu
céru njég ga mu fey, jox ko sarxalkat
bi. Sarxalkat bi da koy defal kuuy mi
njotlaayam, muy saraxu peyug tooñ, ngir
mu am njéggal.

17 «Su fekkee ne nit ki dafa moy lenn
ci santaaney Aji Sax ji ci lu warul lu mu
def, su ko xamul it, tooñ na, te dees na
ko ko topp. 18 Na indi kuuy mu amul
sikk, ñu xayma njégam, yót ko sarxalkat
bi, muy saraxu peyug tooñ. Na ko ko
sarxalkat bi defal njotlaayal bàkkaar bi
mu def te xamu ko woon. Su ko defee mu
am njéggal. 19 Loolu saraxu peyug tooñ
la, ndax kooka kat tooñ na Aji Sax ji.»

20 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne
ko: 21 «Su nit ñàkkee wormaal Aji Sax
ji ci waxi fen yu mu wax moroomam, ci
alal ju ñu ko tayle mbaa ñu abal ko ko,
mbaa muy lu mu jële ci càcc mbaa àq
ju mu lekke ci moroomam, 22 mbaa muy
lu réer boroom, mu for ko, di ko miim,
mbaa mu giñ te du dëgg ci mbir mu mu
mana doon, 23 ku bàkkaare noonu ñu ko
waxe, tooñ na, te na delloo alal ji mu
ame ci càcc, mbaa njublaŋ mbaa tayle bu
ñu ko dénkoon, mbaa muy lu réer, mu
for ko. 24 Su dee leneen lu ko taxoona
giñ te du dëgg itam naka noonu, na ko
delloo ba mu mat sëkk, te saa yu ci nekk
da cay dolli juróomeelu céru njég ga, jox
ko boroom alal ja, keroog ba muy génne
saraxu peyug tooñam. 25 Na yóbbul Aji
Sax ji li ñu koy daan, muy am kuuy
mu amul sikk, ñu xayma njégam, muy
saraxas peyug tooñ su muy yót sarxalkat
bi. 26 Noonu la ko sarxalkat biy defale
njotlaayam fa kanam Aji Sax ji, mu am
njéggal ci mbooleem lu mu defoon te mu
dig tooñam.»

6

Mbirum santaane yu sarxalkat yi sasoo

(Saar 6.1—7.21)

Lu jëm ci saraxi rendi-dóomal

1 Aji Sax ji waxaat Musaa ne ko:
2 «Santal Aaróona ak doomam yu góor,
ne leen li ñu dogal ci saraxu rendi-dóomal
mooy lii: Ab saraxu rendi-dóomal day
fanaan fi ñu koy lakke ci kaw sarxalukaay
bi, ba bët set, sawara way wéye tàkk

* **6:3** 6.3 wëñ gu ëccu googu, gàncax gu tudd lẽe lañu koy defare.

ca kaw sarxalukaay ba. 3 Sarxalkat bi
day sol mbubbam mi ñu ràbbe wëñ gu
ëccu* ba sew ak tubéyi njiitlaayam ji ñu
ràbbe wëñ gu ëccu ba sew. Na tonnee
ca sarxalukaay ba dóomu saraxu rendi-
dóomal bi, daldi teg dóom bi ci wetu
sarxalukaay bi. 4 Su ko defee mu summi
yéreem yooyu, sol yeneen te génne dóom
bi dal bi, yóbbu ko fu mucc sobe. 5 Na
sawaras sarxalukaay bi wéye tàkk te
du fey. Suba su nekk na ko sarxalkat
bi xamb, ba noppi teg ci saraxu rendi-
dóomal bi, te na lakk nebboni saraxi cant
gi ci biir jàmm. 6 Na sawara wéye tàkk
fàww ci kaw sarxalukaay bi, te bumu fey.

Lu jëm ci saraxi pepp

7 «Li ñu dogal ci saraxi pepp mooy
lii: Na ko doomi Aaróona yu góor joxe
fa kanam Aji Sax ji ca sarxalukaay ba.
8 Barci-loxob sunguf su mucc ayib ànd
ak diwam lees ciy tibbe, boole kook
mboolem cuuraay la ca kaw saraxu pepp
ma, daldi koy lakkal Aji Sax ji ci kaw
sarxalukaay bi, muy xeeñ xetug jàmm, di
saraxu baaxantal. 9 La ca des Aaróona aki
doomam yu góor ñoo koy lekk, te buñu ci
boole lawiir. Nañu ko lekke ci bérab bu
sell. Ci biir ëttu xaymab ndaje mi lañu
koy lekke. 10 Deesu ko lakkaaleek lawiir.
Seen cér la bu leen Aji Sax ji sédd ci saraxi
sawaraam. Lu sella sell la, mel ni saraxu
póotum bàkkaar ak saraxu peyug tooñ.
11 Képp kuy góor ci doomi Aaróona yi
man na cee lekk. Seen cér la bu ñu leen
sédde ci saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji,
te dogalal leen ko fàww. Lépp lu ci laal
day doon lu sella sell.»

12 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne
ko: 13 «Li Aaróona aki doomam yu góor
di sarxalal Aji Sax ji, keroog bu ñu koy
diw, fal ko, mooy lii: ñetti kiloy sunguf
su mucc ayib, tollook saraxu pepp bi ñu
saxoo bés bu nekk, te genn-wàll gi di
suba, genn-wàll gi ngoon. 14 Saafukaayu
weñ lañu koy lakke, xiiwaale ko diw, indi
xiiw ba, muy saraxu pepp. Nañu ko def
ay dog yu ñuy lakkal Aji Sax ji, muy xeeñ
xetug jàmm. 15 Sarxalkat bi ñuy fal ci
doomi Aaróona yu góor yi, mu war koo
wuutu, da koy def moom itam. Aji Sax ji
moo jagoo sarax boobu fàww, te dañu koy
lakk ba mu jeex. 16 Te it mboolem saraxu
pepp bu sarxalkat di defal boppam, dees
koy lakk ba mu jeex. Deesu ci lekk.»

Lu jëm ci sarax su bàkkaar waral

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
18 «Waxal Aaróona ak doomam yu góor
ne leen: Dogal bi ci saraxu póotum
bàkkaar mooy lii: Juru saraxas póotum
bàkkaar dañu koy rendi fa ñu wara rendi
juru saraxu dóomal, fi kanam Aji Sax ji.
Lu sella sell la. 19 Sarxalkat bi koy rendi,
muy saraxu póotum bàkkaar da ciy lekk,
te fu sell lañu koy lekke, ci biir ëttu
xaymab ndaje mi. 20 Lépp lu laal ci yàpp
wi, day doon lu sell, te bu lenn ci deretu
sarax si tisee ci kawi yére, dees koy xaj fa
mu tis, ci bérab bu sell. 21 Su fekkee ne
ndabal xandeer lañu togge woon yàppu
sarax sa, nañu ko toj. Bu doon ndabal
xànjar, ñu jonj ko, raxas ko. 22 Képp kuy
góor ci askanu sarxalkat sañ na cee lekk.
Lu sella sell la. 23 Waaye juru saraxas
póotum bàkkaar deesu ci lekk lenn te
fekk deretam dugg ca biir xaymab ndaje
ma, ñu di ca amal ag njotlaay ca biir
bérab bu sell ba. Loolu du lu ñuy lekk.
Dees koy lakk, ba mu dib dóom.

7

Lu jëm ci saraxi peyug tooñ

1 «Liy dogal bi ci saraxas peyug tooñ
mooy lii: Lu sella sell la. 2 Fa ñuy rendee
juru saraxu dóomal, fa lañu wara rendee
juru saraxas peyug tooñ. Deret ji dees
koy xëpp ci mboolem weti sarxalukaay bi.
3 Nebbon ji jépp lañuy sarxal: calgeen bi,
nebbon bi sàng yérey biir yi, 4 ak ñaari
dëmbéen yi ànd ak seen nebbon ca kaw,
jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te
ñu di ko booleek dëmbéen yi, génne ko.
5 Sarxalkat bi da koy boole lakk ci kaw
sarxalukaay bi, muy saraxu sawara, ñeel
Aji Sax ji, te di saraxu peyug tooñ. 6 Képp
kuy góor te bokk ci askanu sarxalkat yi
sañ na cee lekk. Bérab bu sell lees koy
lekke. Lu sella sell la.
7 «Li ci saraxu póotum bàkkaar moo
nekk ci saraxu peyug tooñ, dogal bi di

benn ci yooyu yaar: sarxalkat bi def gàtt
bi njotlaay moo koy moom. 8 Su nit
joxee ab saraxu rendi-dóomal, sarxalkat
bi mooy féetewoo deru jur gi mu sarxal.
9 Ci biir loolu bépp saraxu pepp mu ñu
lakk cib taal, mbaa ñu saaf ko ci cin mbaa
ci saafukaayu weñ, sarxalkat bi koy joxe
moo koy moom. 10 Waaye weneen xeetu
saraxu pepp mu mu mana doon, su dee
saraxu pepp mu ñuy xiiwaale diw mbaa
muy mu wow, doomi Aaróona yu góor
yépp a koy moom, ku nekk tollook sa
moroom cér.

Lu jëm ci saraxi cant ci biir jàmm

11 «Li yoon dogal ci saraxu cant ci biir
jàmm, te nit sañ koo sarxalal Aji Sax ji
mooy lii: 12 Bu ci nit ki jubloo ag njukkal
gu muy delloo Aji Sax ji, day boole ci
saraxu cant gi ay mburu yu ndaw yu amul
lawiir yu ñu xiiwaale diw ak ay mburu yu
tàppandaar yu amul lawiir, ñu wis diw
ca kaw, ak ay mburu yu ñu lakke sunguf
su mucc ayib, xiiwaale ko diw, not ko bu
baax. 13 Sarax boobu da ciy dolli mburu
yu am lawiir, boole kook saraxu cant
googu ci biir jàmm te mu jublu ci njukkal.
14 Nañu jooxeel Aji Sax ji ab cér ci sarax
yooyu yépp, muy moomeelu sarxalkat bi
xëpp deretu juru saraxas cant gi ci biir
jàmm ci mboolem weti sarxalukaay bi.
15 Yàppu saraxas cant googu ci biir jàmm
te ñu jublu ci njukkal Aji Sax ji, dees koy
lekk bés bi ñu ko rendee. Du lenn lees ciy
wacc, mu fanaan.
16 «Su sarax si nit kiy génne dee sarax
su ñuy wàccoo ngiñ mbaa saraxu yéene,
dees na ko lekk bés bi ko nit ki joxee, te
lu ca des ba ca ëllëg sa, ñu man koo lekk.
17 Lu des ci yàppu sarax si ba ca gannaaw
ëllëg sa dees koy lakk, ba mu dib dóom.
18 Waaye kat bu nit lekkee lenn ci yàpp wu
ñu def saraxu cant ci biir jàmm te fekk
mu am ñetti fan, deesul nangul boroom
sarax si te du ko jariñ dara. Lu ñu sib
la te ku ca lekk mooy gàddu bàkkaaram.
19 Yàpp wu ci laal lenn lu sobewu it deesu
ko lekk. Dees koy lakk. Ci biir loolu
yàppu sarax, képp ku set sañ nga cee lekk.
20 Waaye ku sobewu ku lekk ci yàppu jur
gu ñu defal Aji Sax ji saraxu cant ci biir
jàmm, kooku nañu ko dagge ci biir bànni
Israyil. 21 Sobe su mu mana doon, muy lu
jóge ci nit mbaa mala mu daganul mbaa
mboolem lu daganul te mata sib, ku ci
laal ba noppi, lekk ci lu ñu defal Aji Sax ji
saraxu cant ci biir jàmm, kooku dees koo
wara dagge ci bànni Israyil.»

Lu jëm ci santaane yi war mbooloo mi

(7.22-38)

22 Aji Sax ji dellu wax Musaa ne ko:
23 «Waxal bànni Israyil ne leen: Buleen
lekk lenn luy nebbonu nag mbaa xar
mbaa bëy. 24 Nebbonu jur gu dee mbaa lu
rabu àll fàdd, manees na koo jëfandikoo
neneen nu mu mana doon, waaye deesu
ko lekk mukk. 25 Képp ku lekk ci nebbonu
jur gu ñu def saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji, kooku ko lekk, dees koy dagge ca biir
bànni Israyil. 26 Te itam du lenn luy deret
lu ngeen di lekke fenn fu ngeen dëkk, mu
jóge ci njanaaw mbaa ag jur. 27 Képp ku
lekk lenn luy deret, dees na ko dagge ci
biir bànni Israyil.»
28 Aji Sax ji dellooti wax Musaa ne ko:
29 «Waxal bànni Israyil ne leen: Képp
kuy jox Aji Sax ji saraxu cantam ci biir
jàmm na indi cér bi Aji Sax ji séddoo ci
saraxu cant googu ci biir jàmm. 30 Ci
loxol boppam lay dindee sarax bi ñuy
def saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. Day
indi nebbon bi, boole kook dënn bi, dënn
bi di sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji
Sax ji. 31 Sarxalkat bi day lakk nebbon
bi ci kaw sarxalukaay bi, waaye dënn
bi, Aaróona aki doomam yu góor ñoo
ko moom. 32 Tànkub ndijoor bi jóge ci
seen saraxi cant ci biir jàmm, dees koy
jooxeel sarxalkat bi. 33 Doomu Aaróona ji
joxe deretu sarax beek nebbon bi jóge ci
saraxu cant gi ci biir jàmm, kookoo jagoo
tànkub ndijoor bi, muy céram. 34 Li ko
waral mooy, man Aji Sax ji damaa jële ci
seen saraxi cant ci biir jàmm, dënn bi ñuy
def saraxu yékkati-jébbale, ak tànkub
jooxe bi, jox ko Aaróona, sarxalkat bi
mook doomam yu góor. Seen cér la ba
fàww ci biir bànni Israyil.»
35 Loolooy céri pal yi Aaróona ak
askanam di am ci saraxi sawara yi ñeel

Aji Sax ji, dale ko keroog bu ñu leen
teewalee fi kanam Aji Sax ji, ñu doon ay
sarxalkat. 36 Loolu la Aji Sax ji santaane
ñu jox leen ko. Bés bu ñu leen xasee diw,
fal leen, mu daldi doon seen cér ci biir
bànni Israyil ak seen askan ba fàww.

37 Loolu la yoon digle ci wàllu saraxu
rendi-dóomal, ak saraxu pepp ak saraxu
póotum bàkkaar ak saraxu peyug tooñ ak
saraxu xewu colu ak saraxu cant ci biir
jàmm. 38 Loolu it la Aji Sax ji dénkoon
Musaa ca kaw tundu Sinayi, bés ba mu
santee bànni Israyil ca màndiŋu Sinayi ñu
di ko génneel ay sarax.

Fal nañu sarxalkat yi

8

(Saar 8—10)

Lu jëm ci xewu colug sarxalkat ya

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 2 «Indil
Aaróona aki doomam yu góor te indaale
yére yi ak diw gi ñuy fale ak yëkk wiy
saraxu póotum bàkkaar ak ñaari kuuy
yi, boole ca pañeb mburu ya amul lawiir,
3 te nga woo mbooloo mi mépp, ñu daje
ci bunt xaymab ndaje mi.»

4 Musaa def la ko Aji Sax ji sant,
mbooloo ma daje ca bunt xaymab ndaje
ma. 5 Musaa wax mbooloo ma ne leen:
«Lii may waaj la Aji Sax ji santaane woon
ñu def ko.»

6 Ci kaw loolu Musaa indi Aaróona
aki doomam yu góor, ñu sangu, 7 solal
Aaróona mbubb mu gudd ma, takkal ko
laxasaay ga, solal ko fëxya ba, tegal ko
ca xar-sànni ma, takkal ko ngañaay la ca
kawam, jàppe ko ko, mu tafu ca kawam.
8 Mu solal ko nag kiiraayal dënn ba, daldi
yeb ca biir kiiraay la jumtukaayi tegtal ya,
di Urim ba ak Tumim ba*, 9 la ca tegu mu
tegal ko kaala ga ca bopp ba, takkal ko
dogu wurus wu tell wa, mooy meeteel gu
sell ga, mu nekk ca kaw kaala ga, féete
kanam, muy la Aji Sax ji santoon Musaa.

10 Ba loolu wéyee Musaa jël diwu pal ga,
diw ca jaamookaay baak ya ca biir yépp,
sellale ko yooya, 11 ba noppi wis-wisal ca
juróom ñaari yoon ca kaw sarxalukaay
ba, diwe ko sarxalukaay ba ak mboolem
ay ndabam, boole ca mbalkam njàpp ma,
mook ub tegoom ngir yooyu it sell. 12 Mu
sotti nag tuuti ci diw gi ñuy fale ci boppu
Aaróona, diw ko, sellale ko ko. 13 Ba mu
ko defee Musaa indi doomi Aaróona yu
góor ya, solal leen mbubb yu gudd, takkal
leen ay laxasaay, solal leen mbaxana,
muy la Aji Sax ji santoon Musaa.

14 Musaa teg ca indi yëkku sarax siy
póotum bàkkaar, Aaróona aki doomam
teg seeni loxo ci kaw boppu yëkku sarax
siy póotum bàkkaar, 15 Musaa rendi ko,
sàkk ci deret ji, capp ci baaraamam, diw
ci ñeenti béjjéni sarxalukaay bi yépp,
setale ko sarxalukaay bi. Mu daldi tuur li
des ci deret ji ci taatu sarxalukaay bi, sell-
ale ko noonu, muy njotlaayal sarxalukaay
bi.

16 Ba loolu amee mu jël nebbon bi sàng
yérey biir yi, ak bàjjo bi ci res wi ak ñaari
dëmbéen yi ànd ak seen nebbon, lakk ko
ci kaw sarxalukaay bi. 17 Li des ci yëkk
wi, di der beek yàpp week sébbriit mi, mu
génne ko dal bi, lakk ko ca biti, muy la Aji
Sax ji santoon Musaa.

18 La ca tegu mu indi kuuyu saraxu
rendi-dóomal bi, Aaróona ak doomam
yu góor teg seeni loxo ca boppu kuuy
ma. 19 Musaa rendi ko, xëpp deret ji
ci mboolem weti sarxalukaay bi, 20 daldi
daggat kuuy mi, def ko ay dog, boole bopp
beek dog yeek nebbon bi, lakk ko, ba
mu dib dóom. 21 Ba loolu weesee Musaa
boole yérey biir yi, ak yeel yi, raxas, ba
noppi lakk kuuy mi yépp ca sarxalukaay
ba. Loolu saraxu rendi-dóomal la, ngir
xetug jàmm. Saraxu sawara la, ñeel Aji
Sax ji, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

22 Gannaaw loolu Musaa indi kuuy ma
ca des, di kuuyu xewu colu. Aaróona
aki doomam teg seeni loxo ci boppu
kuuy mi, 23 Musaa rendi ko, sàkk ca
deret ja, taqal ca tabanu noppu ndijooru
Aaróona, taqal ca baaraamu déyu ndi-
jooram ak baaraamu déyu tànku ndi-
jooram. 24 Musaa doora indi doomi
Aaróona yu góor ya, sàkk ca deret ja,
taqal ca seen tabani noppi ndijoor ak
seen baaraamu déyu ndijoor ak seen

* **8:8** 8.8 Seetal ci *Mucc ga* 28.30.

baaraamu déyu tànki ndijoor. La des
ca deret ja, Musaa xëpp ko ca mboolem
weti sarxalukaay bi. 25 Ba mu ko defee
mu génne nebbon bi, muy calgeen bi ak
nebbon bi sàng yérey biir yépp ak bàjjo
bi ci res wi ak ñaari dëmbéen yi ànd
ak seen nebbon, ak tànkub ndijoor bi.
26 Layu bi def mburu yi amul lawiir, taaje
fi kanam Aji Sax ji, mu jële ca menn
mburu kese mu ndaw ak menn mburu
mu ndaw te am diw ak menn mburu mu
tàppandaar, boole ko teg ca kaw nebbon
ba ak tànku ndijoor ba. 27 Mu boole
yooyu yépp teg ci loxol Aaróona ak loxoy
doomam yu góor, ngir ñu def ko sarax bu
ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji. 28 Ba loolu
amee Musaa nangoo ko ca seeni loxo, teg
ko ca kaw saraxu rendi-dóomal ba, lakk
ko ca sarxalukaay ba. Loolu saraxas xewu
colu la woon, ngir xetug jàmm. Saraxu
sawara la, ñeel Aji Sax ji. 29 Musaa daldi
jël dënn biy céram ci kuuyu xewu colu gi,
yékkati ko, jébbal Aji Sax ji, muy saraxu
yékkati-jébbale, di la Aji Sax ji santoon
Musaa.

30 Musaa teg ca sàkk ca diwu pal ga, ak
deret ji ci sarxalukaay bi, wis-wisal ko ci
kaw yaramu Aaróona ak ca kawi yéreem,
wis-wisaale ko ca kaw yarami doomam yu
góor ak ca kaw yérey doomam.

31 Musaa wax ak Aaróona aki doomam
yu góor ne leen: «Toggleen yàpp wi ci
bunt xaymab ndaje mi te lekk ko foofa,
boole kook mburu mi ci layub saraxi
xewu colu gi, muy la ma santaane woon
ne yaw Aaróona yaak say doom yu góor
yeena koy lekk. 32 Li des ci yàpp wi ak
mburu mi, lakkleen ko, ba mu dib dóom.
33 Waaye bunt xaymab ndaje mi buleen
ko wees diiru juróom ñaari fan, ba bésub
keroog ba seen xewu colu di mat, ndax
juróom ñaari fan lay mat. 34 Lépp lu ñu
def tey, Aji Sax ji daa santaane ñu def ko,
mu daldi matal seen njotlaay. 35 Ci bunt
xaymab ndaje mi ngeen di yem guddeek
bëccëg diiru juróom ñaari fan, boole ci di
dénkoo dénkaaney Aji Sax ji, ndax ngeen
baña dee, ndaxte loolu moo di li ñu ma
santoon.»

36 Aaróona ak doomam yu góor nag def
lépp lu Aji Sax ji santaane woon, Musaa
jottli.

9

Liggéeyu sarxalkat yi tàmbali na

1 Keroog bésub juróom ñetteel ba,
Musaa woolu na Aaróona ak doomam
yu góor, ñook magi Israyil ña. 2 Mu ne
Aaróona: «Sàkkal aw sëllu, muy saraxas
póotum bàkkaar akum kuuy, muy saraxu
rendi-dóomal, te bu ci lenn am sikk, nga
boole indil Aji Sax ji. 3 Te nga wax
bànni Israyil ne leen ñu jël ab sikket, mu
doon saraxu póotum bàkkaar, akaw sëllu
akam xar, lu ci nekk am at te mucc sikk,
ngir saraxu rendi-dóomal, 4 ak itam aw
nag akam kuuy, muy saraxu cant ci biir
jàmm, di lu ñuy rendi fi kanam Aji Sax
ji. Nañu defaale saraxu pepp mu am diw,
ndax tey jii Aji Sax ji dina leen feeñu.»

5 Ba mu ko defee ñu yóbbu ca bunt
xaymab ndaje ma la Musaa santaane
woon, mbooloo ma mépp ñëw, taxaw fa
kanam Aji Sax ji. 6 Musaa ne: «Lii mooy li
Aji Sax ji santaane ne, moom ngeen wara
def ngir leeram feeñu leen.» 7 Musaa
wax ak Aaróona ne ko: «Dikkal fii ci
sarxalukaay bi te joxe sa saraxu póotum
bàkkaar ak sa saraxu rendi-dóomal, nga
jotoo ko, yaw yaak mbooloo mi, boo
noppee joxe saraxu mbooloo mi, jote leen
ko, muy li Aji Sax ji santaane.»

8 Aaróona dikk ba ci sarxalukaay bi,
rendi sëllu wi, muy saraxu póotum
bàkkaaram. 9 Gannaaw loolu doomi
Aaróona yu góor ya indil ko deret ja,
mu capp ca baaraamam, taqal ca béjjéni
sarxalukaay ba; la des ca deret ja mu tuur
ko ca taatu sarxalukaay ba. 10 Aaróona
jël nebbon bi jóge ci sarax biy póotum
bàkkaar, aki dëmbéenam ak bàjjo bi ci
res wi, mu boole ko lakk ci kaw sarx-
alukaay bi, muy la Aji Sax ji santoon
Musaa. 11 Yàpp wi ak der bi, mu génne
ko dal ba, lakk ko, ba mu dib dóom. 12 La
ca tegu Aaróona rendi juru rendi-dóomal
bi. Ba loolu amee doomam yu góor ya jox
ko deret ja, mu xëpp ko ci mboolem weti
sarxalukaay bi. 13 Ñu jox ko saraxu rendi-
dóomal bi ñu def dog yu ànd ak bopp ba,
mu boole lakk ca sarxalukaay ba. 14 Loolu

wéy, mu raxas yérey biir yi, ak yeel yi,
teg ko ca kaw saraxu rendi-dóomal ba,
lakkaale ko ca.
15 Gannaaw gi Aaróona indi saraxi
mbooloo mi, jël sikketu mbooloo miy
doon seen saraxu póotum bàkkaar, rendi
ko, sarxal ko, na mu sarxale la jiitu. 16 Ci
kaw loolu mu indi saraxu rendi-dóomal
ba, sarxal ko, na ñu ko diglee. 17 Mu
doora indi saraxu pepp mi, sàkk ci ab tib,
lakk ko ca kaw sarxalukaay ba, dolli ko
ca dóomalu suba sa. 18 Mu sooga rendi
nag wi ak kuuy mi, defal ko mbooloo mi
saraxu cant ci biir jàmm. Doomam yu
góor ya jox ko deret ja, mu xëpp ko ca
mboolem weti sarxalukaay ba. 19 Waaye
lay nebbon ca nag wa ak kuuy ma, di
calgeen ba ak nebbon bi sàng yérey biir
yi, ak dëmbéen yi ak bàjjo bi ci res wi,
20 nebbon yooyu lañu teg ca kaw dënni
nag wa ak kuuy ma, Aaróona lakk ko
ca kaw sarxalukaay ba. 21 Ba mu ko
defee Aaróona yékkati dënn yaak tànku
ndijoor ba, defal ko Aji Sax ji saraxu
yékkati-jébbale, muy la Musaa santaane
woon.
22 Ba Aaróona noppee, yékkati na
mbooloo ma ay loxoom, ñaanal leen,
doora wàcc. Fekk na mu joxe saraxu
póotum bàkkaar ba, ak saraxu rendi-
dóomal ba, ak saraxu cant ga ci biir
jàmm. 23 Musaa ak Aaróona ànd dugg
ca biir xaymab ndaje ma; ba ñu génnee,
ñaanal mbooloo ma, leeru Aji Sax ji
feeñu mbooloo ma mépp. 24 Ci kaw
loolu sawara bawoo fi Aji Sax ji, tàkk
ca kaw sarxalukaay ba, xoyom saraxu
rendi-dóomal ba ak nebbon ba. Naka
la mbooloo ma mépp gis loola, daldi
sarxolle, ba noppi dëpp seen jë fa suuf.

10

Musiba dal na Nadab ak Abiyu

1 Ci kaw loolu doomi Aaróona yu góor
yi tudd Nadab ak Abiyu jël ku ci nekk ab
andam, def cay xal, def ca cuuraay, indil
ko Aji Sax ji, muy taal bu dul ndigal te
santu leen ko woon. 2 Sawara ne jippét,
bawoo fi Aji Sax ji, lakk leen ba ñu dee fa
kanam Aji Sax ji. 3 Musaa ne Aaróona:
«Lii la Aji Sax ji doon wax ba mu nee:
“Ci biir ñi may jegeñ laay feeñal samag
sellaay, te ci kanam mbooloo mi mépp
lees may terale.”» Aaróonaa nga ne cell.
4 Ba mu ko defee Musaa woolu Mikayel
ak Elsafan, góor ñiy doomi Usyel, baayu
Aaróona bu ndaw. Mu ne leen:
«Kaayleen jële fi seen bokk yii ci bérab
bu sell bi, te ngeen génne leen dal bi.»
5 Ñu jàpp ca seeni mbubb, génne leen
dal ba, muy la Musaa santaane woon.
6 Musaa wax Aaróona ak doomam yu
góor yi tudd Elasar ak Itamar ne leen:
«Buleen njañu te buleen ñaawlu di xotti
seeni yére, lu ko moy dingeen dee, te
merum Yàlla dina dal ci kaw mbooloo mi
mépp. Waaye seen bokki bànni Israyil
gépp sañ nañoo jooy ñi Aji Sax ji lakk.
7 Bunt xaymab ndaje mi, buleen ko wees,
lu ko moy dingeen dee, ndax diwu palu
Aji Sax jaa ngi ci seen kaw.» Ñu def la
leen Musaa sant.

Li war ci sarxalkat

8 Aji Sax ji wax Aaróona itam ne ko:
9 «Biiñ mbaa naan guy màndal bu ko
kenn ci yeen naan buy duggsi ci biir
xaymab ndaje mi, du yaw, du say doom
yu góor, lu ko moy dingeen dee. Dogal a
ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen
askan. 10 Dangeen wara mana ràññee
lu sell ak lu ñu sellalul, dangeen wara
ràññee itam lu set ak lu setul. 11 Nangeen
jàngal bànni Israyil mboolem dogal yi
leen Aji Sax ji dénk, te Musaa jottli leen
ko.»
12 Ci kaw loolu Musaa wax ak Aaróona
ak doomam yu góor yi des, di Elasar ak
Itamar, ne leen: «Jël-leen saraxu pepp
mi des ci saraxi sawara yi ñeel Aji Sax
ji, ngeen lekk ko, bañ cee boole lawiir,
ci wetu sarxalukaay bi, ndax lu sella sell
la. 13 Lekkleen ko ci bérab bu sell. Sa
cér la, yaw ak say doom yu góor, ci
saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji. Loolu
lañu ma sant. 14 Waaye dënnu saraxu
yékkati-jébbale bi ak tànkub jooxe bi,
lekkleen ko ci bérab bu mucc sobe, yaak
say doom yu góor ak say doom yu jigéen,
ndax seen cér la, ci saraxi canti bànni
Israyil ci biir jàmm, nga moom ko yaak
say doom. 15 Tànkub jooxe bi ak dënnu
saraxu yékkati-jébbale bi, mook nebbon

bi ñuy def saraxu sawara, dees koy boole
indi yékkati ko, def ko sarax bu ñuy
yékkati, jébbal Aji Sax ji. Yeena moom
yooyu, yaak say doom, muy seen cér bu
ñu leen dogalal fàww, te di la Aji Sax ji
santaane woon.»
16 Gannaaw loolu Musaa laajte, ba am
lu leer ci mbirum sikketu saraxas póotum
bàkkaar bi, ndekete lakk nañu ko, ba mu
dib dóom. Mu mere ca doomi Aaróona
yu góor ya des, di Elasar ak Itamar, ne
leen: 17 «Lu waral lekkuleen sarax biy
póotum bàkkaar ci bérab bu sell? Lu
sella sell la, ñu jox leen ko, ngeen war
koo yenniku bàkkaaru mbooloo mi, ba
defal leen seen njotlaay fi kanam Aji Sax
ji. 18 Gannaaw dugaleesul deret ji ca biir
bérab bu sell ba, waroon ngeena lekk
sikket bi ci bérab bu sell, muy li ma
santaane woon.» 19 Aaróona ne Musaa:
«Xoolal rekk tey ni bànni Israyil indile
Aji Sax ji seen saraxu póotum bàkkaar
ak seen saraxu rendi-dóomal, te teewul
lii dal ci sama kaw! Bu ma lekkoon tey ci
yàppu saraxas póotum bàkkaar bi, ndax
dina neex Aji Sax ji?» 20 Musaa dégg
kàddu yooyu, rafetlu ko.

Sàrtal nañu lu set ak lu setul

11

(Saar 11—15)

Lu jëm ci mala mu set ak mu setul

1 Aji Sax ji wax na Musaa ak Aaróona
ne leen: 2 «Waxleen bànni Israyil ne leen:
Boroom bakkan yi ngeen di lekk seen
yàpp, ci mboolem mala yiy dox ci suuf
moo di yii: 3 Mboolem mala mu we wa
xar, séddlikoo ñaar, te muy duñññ, moom
ngeen di lekk aw yàppam. 4 Yii ñuy lim,
buleen ko lekk: mala muy duñññ te we
wi xarul, mbaa we wi xar te du duñññ.
Lu mel ni giléem, buleen ko lekk ndax
day duñññ, waaye we wi xarul. Daganul
ci yeen. 5 Daman* day duñññ waaye we
wi xarul, kon daganul ci yeen. 6 Lëg day
duñññ waaye we wi xarul, kon daganul ci
yeen. 7 Mbaam-xuux, we wi xar na waaye
du duñññ, kon daganul ci yeen. 8 Buleen
ci lekk lenn te buleen laal méddam ndax
lenn daganu ci, ci yeen.

9 «Li ngeen mana lekk ci mboolem luy
nekk ci ndox mooy lii: Mboolem lu am ay
ciiriir aki waasintóor tey nekk ci ndoxum
géej mbaa dex, man ngeen koo lekk.
10 Waaye mboolem luy nekk ci géej mbaa
dex, di lépp luy ramm-rammi cim ndox
mbaa mboolem yeneen bindeef yuy nekk
ci ndox, su amul ciiriir aki waasintóor,
sibleen ko. 11 Lu ngeen sib lay doon,
kon buleen ci lekk yàppu lenn te sibleen
méddam. 12 Mboolem luy nekk ci ndox te
amul ciiriir ak waasintóor, sibleen ko.

13-18 «Li ngeen wara sib ci njanaaw yi te
deesu ko lekk moo di: jaxaay ak mboolem
xeeti tan; ak céeli, bu xonq baak bu ñuul
ba, bu mu mana doon, ak mboolem xeeti
baaxoñ, ak mboolem xeeti looy, muy looy
mu ndaw ak looy muy napp ak looy mu
gudd nopp ak looyu màndiŋ, ba ci xar-
jéjj ak tiiwi. Nangeen sib maf itam, ak
kirigéej ak mboolem xeeti liccin; 19 ak
yébb ak lu xeetook xodd, ak musejubru
ak njugub.

20 «Mboolem gunóor guy naaw tey
doxe ñeenti tànk sibleen ko. 21 Li ngeen
mana lekk daal ci mboolem gunóor guy
naaw tey doxe ñeenti tànk moo di: lépp
lu tànk yi ànd aki yeel, mu man caa tëb-
tëbe ci suuf. 22 Li ngeen mana lekk ci
yooyu moo di: mboolem xeetu njéeréer
ak mboolem xeetu salleer ak mboolem
xeetu soccet ak yeneen yu ñu xeetool
yépp. 23 Waaye mboolem yeneen gunóor
yuy naaw tey doxe ñeenti tànk sibleen ko.

24 «Yii nag da leen di sobeel te képp
ku laal lu ci dee dina yendoo sobe ba
jant so. 25 Te itam képp ku for lenn
lu dee ci yii, na fóot ay yéreem, waaye
dina yendoo sobe ba jant so. 26 Mboolem
mala mu we wa xar te séddlikoowul ñaar
mbaa du duñññ daganul ci yeen, ku ci
laal lenn it sobewu na. 27 Ba tey lépp
luy doxe ndëgguy tànkam ci mboolem
boroom ñeenti tànk, daganul ci yeen te
ku laal méddam dina yendoo sobe ba jant
so. 28 Ku for méddam, na fóot ay yéreem

* **11:5** 11.5 daman xaw naa nirook njomboor.

te dina yendoo sobe ba jant so. Yooyu
daganul ci yeen.

29 «Bu loolu weesee, leneen lu daganul
ci yeen ci rab yu sew-sewaan yiy dox ne
ñàpp ci suuf, mooy kaña ak janax ak xeeti
mbëtt yépp; 30 ak unk ak bar ak sindax
buy yéeg, ak sindax buy dox ci suuf, ak
kàkkatar. 31 Yooyoo daganul ci yeen ci
mboolem rab yu sew-sewaan yiy dox ne
ñàpp ci suuf. Képp ku laal lenn lu ci dee
dina yendoo sobe ba jant so. 32 Te it lu
ci dee ba wadd ci kaw lenn, loola day
sobewu, nay ndabal bant, mbaa ndimo,
der mbaa ab saaku, mbaa jumtukaay bu
mu mana doon. Nañu sóob loola ci ndox
te du tee mu yendoo sobe ba jant so, mu
doora set. 33 Su fekkee ne lenn a dee ci
yooyu, wadd ci biir ndabal xandeer, lu
woon ca biir sobewu na, te nañu toj ndab
la. 34 Ndox mu jóge ci ndab loolu, bu
dalee ci ñam wu dagan, ñam woowu dal
nay sobewu moom itam; bu doon ag naan
gu dagan moo ca nekk it, sobewu na, ak
ndab lu naan ga mana nekk. 35 Lépp lu
lenn ci yooyu dee, ba dal ca, la mu dal
sobewu na. Su dee ab puuru ban mbaa
cin, dees koy toj ndax sobewu na te lu
setul la ci yeen. 36 Su fekkee ne loola dee
daa wadd ci biir bëtu ndox mbaa kàmb gu
def ndox, du tee ndox ma laab, waaye ku
laal la dee ca biir sobewu nga. 37 Su la dee
waddee ci peppum jiwu, du tee peppum
jiwu ma set; 38 waaye su fekkee ñu kaas
pepp ma te lenn lu dee lu bokk ci yooyu
dal ca, pepp ma daganul ci yeen.

39 «Su mala mu dagan méddee, ku laal
médd ma dina yendoo sobe ba jant so.
40 Képp ku lekk ca médd ma, na fóot ay
yéreem, te du tee mu yendoo sobe ba jant
so. Képp ku for médd ma, na fóot ay
yéreem te du tee mu yendoo sobe ba jant
so.

41 «Mboolem bindeef yu sew-sewaan
yiy dox ne ñàpp ci suuf, sibleen ko. Deesu
ko lekk. 42 Lépp luy watatu, mbaa lu sew
di boroom ñeenti tànk, mbaa mu bare ay
tànk ci mboolem bindeef yu sew-sewaan
yiy dox ne ñàpp ci suuf, waruleen koo
lekk, ndax lu ñu wara sib la. 43 Buleen
araamal seen bopp ci lenn ci yu sew-
sewaan yooyu; buleen ci taq, di ci sobeel
seen bopp, 44 ndaxte man Aji Sax ji maay
seen Yàlla. Kon nag sell-luleen te sell
ndax man ku Sell laa. Kon buleen sobeel
mukk seen bopp ci mboolem bindeef yu
sew-sewaan yiy dox ci suuf. 45 Ndaxte kat
man Aji Sax ji maay ki leen génne woon
réewum Misra, di seen Yàlla. Sell-leen
boog, ndax man ku Sell laa.»

46 Loolu la yoon digle ci wàllu mala ak
njanaaw ak bindeef yi nekk ci ndox, ak
mboolem bindeef yu sew-sewaan yiy dox
ne ñàpp ci suuf. 47 Dina taxa ràññatle
lu set ak lu setul. Dina taxa ràññatle
boroom bakkan yi dagana lekk ñook
boroom bakkan yi daganula lekk.

12

Li war ci ku wasin

1 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 2 «Waxal bànni Israyil ne
leen: Ku ëmb ba wasin, am doom ju góor,
dina sobewu diiru juróom ñaari fan. Day
sobewu ni bu tolloo ci fan yi muy gis baax.
3 Bu bés ba délsee, nañu xarfal xale bi.
4 Dina ca teg fanweeri fan ak ñett, ngir
setlu ca meret ma. Ci diir booba warula
laal lenn lu ñu sellal, mbaa muy dugg fu
sell li feek àppu setloom matul. 5 Su amee
doom ju jigéen, dina sobewu diiru ñaari
ayi bés, mu mel ni ku gis baax. Dina
ca teg juróom benn fukki fan ak juróom
benn, doora tàggook sobey meret ma.

6 «Keroog bu àppu setloom matee, bu
doom ja dee góor, bu dee jigéen, na
dem ca bunt xaymab ndaje ma te yóbbul
sarxalkat bi am xar mu am at, muy saraxu
rendi-dóomal, ak xati mu ndaw mbaa
pitax, mu doon saraxu póotum bàkkaar.
7 Na ko sarxalkat bi sarxal fi kanam Aji
Sax ji, def ko njotlaayal wasin-bees wi, mu
doora tàggook sobey meret ma.»

Loolu la yoon digle ci wasin-bees, mu
am doom ju góor mbaa ju jigéen. 8 «Su
fekkee ne wasin-bees wi amul njégu xar,
na indi ñaari pitax mbaa ñaari xati yu
ndaw, benn bi di saraxu rendi-dóomal, bi
ci des di saraxu póotum bàkkaar. Sarx-
alkat bi defal ko ku jigéen ki njotlaayam,
mu daldi set.»

13

Li war ci jàngoroy der

1 Aji Sax ji wax na Musaa ak Aaróona
ne leen: 2 «Su nit amee ab tërgën ci
yaramam mbaa ab ër, mbaa ab gàkk bu
weex bu mana doon jàngoroy der juy law
ci yaramam, nañu ko yóbbu ci Aaróona
sarxalkat bi mbaa kenn ciy doomam yu
góor yiy sarxalkat yi. 3 Na sarxalkat bi
seet gàkk bi ci yaramu nit ki; su fekkee ne
kawar gi ci gàkk bi dafa soppiku weex, te
mu mel ni lu def pax ci der bi, jàngoroy
der juy law la. Bu sarxalkat bi gisee loolu,
na biral ne nit ki sobewu na. 4 Waaye su
dee ab gàkk bu weex ci yaram wi te melul
ni lu def pax ci der bi, taxul itam kawar
gi ci nekk soppiku weex, na sarxalkat
bi ber nit ki ame gàkk bi diiru juróom
ñaari fan. 5 Na ko sarxalkat bi xoolaat
bésub juróom ñaareel ba. Bu sarxalkat
bi seetloo ne gàkk bi soppikuwul mbaa
mu law ci yaramam, na ko beraat juróom
ñaari fan. 6 Na ko sarxalkat bi xoolaat ca
bésub juróom ñaareel ba. Su fekkee gàkk
bi di raaf te lawul ci kaw deru yaram wi,
na sarxalkat bi biral ne nit ki set na; ab ër
doŋŋ la. Day fóot ay yéreem rekk daldi
set. 7 Su fekkee ne wóor na ne ër bi law
na ci deru yaramu nit ki, gannaaw ba mu
ko wonee sarxalkat bi, ba mu biral ne set
na, day dellu ca sarxalkat ba. 8 Su boobaa
na ko sarxalkat bi xoolaat ba gis ër bi law
ci deru yaram wi, mu doora biral ne nit
ki sobewu na te jàngoroy der juy law la.

9 «Képp ku ame jàngoroy der juy law,
nañu ko yóbbu ca sarxalkat ba. 10 Na ko
sarxalkat bi seet. Su dee ab tërgën bu
weex te kawar gi ci nekk soppiku weex,
boole ci def góom ca biir, 11 kon jàngoroy
der juy law la te xas naa law ci yaram wi.
Na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na.
Du jar mu di ko ber ndax taq na sobe ba
noppi. 12 Su fekkee ne nag jàngoro ji génn
naa génn ci yaramu nit ki, sarxalkat bi gis
ko fépp, li ko dale ci bopp bi ba ci tànk
yi, 13 na ko sarxalkat bi seet bu baax. Bu
gisee ne li génn ci yaramam daj na yaram
wi yépp, na biral ne nit ki mu dal set
na; gannaaw léppam a soppiku weex, set
na. 14 Ba tey bés bu ay góom génnaatee
ci yaram wi, nit ki sobewu na. 15 Su
sarxalkat bi gisee yaramu nit ki def góom
rekk, na biral ne sobewu na. Góom boobu
génn ci yaram wi sobe la. Jàngoroy der
juy law la. 16 Te it bu góom bi soppikoo
weex, na dem ca sarxalkat ba. 17 Na ko
sarxalkat bi seet, ba gis ne weexaat na,
mu biral ne ki jàngoro ji dal set na te kon
it set na.

18 «Su nit taabee ba wér, 19 ab tërgën
bu weex mbaa gàkk bu weex bu rax
xonq feeñ fa taab ba nekkoon, na dem ca
sarxalkat ba. 20 Su ko sarxalkat bi seetee
ba gis fa taab ba nekkoon mel ni lu def
pax, te kawar gi ci nekk soppiku weex,
na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na.
Jàngoroy der juy law la, ju juddoo ca taab
ba. 21 Waaye su ko sarxalkat bi seetee te
gisu ca kawar gu weex, deful pax it te raaf
na, na ber nit ki juróom ñaari fan. 22 Su
wéree ne jàngoro ji law na ci yaram wi,
na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na.
Jàngoroy der juy law la. 23 Su gàkk bi
yemee foofu, baña law, légétub taab ba
la, te na sarxalkat bi biral ne nit ki set na.

24 «Su nit lakkee, ab gàkk bu weex
mbaa bu weex te rax xonq feeñ ca kaw
suux wu xonq wa lakk, 25 na ko sarxalkat
bi seet. Su kawar gi ci nekk soppikoo
weex te gàkk bi mel ni lu def pax, kon
jàngoroy der juy law la, ju juddoo ca lakk-
lakk ba. Na sarxalkat bi biral ne nit ki
sobewu na, ndax jàngoroy der juy law
la. 26 Waaye su ko sarxalkat bi seetee,
gisul kawar gu weex ci gàkk bi, deful pax
it te raaf na, na ber nit ki juróom ñaari
fan. 27 Sarxalkat bi da koy seet ca bésub
juróom ñaareel ba. Su wéree ne jàngoro
ji law na ci yaram wi, na biral ne nit ki
sobewu na. Jàngoroy der juy law la. 28 Su
gàkk bi yemee foofu te lawul ci yaram wi,
ab tut la bu juddoo ci lakk-lakk bi. Na
sarxalkat bi biral ne nit ki set na, ndax
légétub lakk-lakk ba la.

29 «Su fekkee ne góor mbaa jigéen dafa
ame jàngoro ci bopp mbaa ci sikkim, 30 na
sarxalkat bi seet fi jàngoro ji nekk. Su
melee ni lu def pax ci der bi, kawar gu
xall te sew nekk ca, na sarxalkat bi biral
ne nit ki sobewu na. Loolu wat-wataan
la, di ër yuy génn ci bopp mbaa sikkim.

31 Ndegam sarxalkat bi seet na ër wi te
niruwul lu def pax, amul it kawar gu ñuul
ca biir, day ber nit ki ame ër wi diiru
juróom ñaari fan. 32 Sarxalkat bi day
seetaat ër wi ca bésub juróom ñaareel
ba. Su wat-wataan ji lawul, kawar gu xall
nekku ca, te melul ni lu def pax, 33 na nit
ki watu waaye du wataale wat-wataan ji.
Sarxalkat bi da koy beraat juróom ñaari
fan. 34 Na sarxalkat bi seetaat wat-wataan
ji ca bésub juróom ñaareel ba. Su wat-
wataan ji lawul ci yaram wi te niruwul lu
def pax, sarxalkat bi day biral ne nit ki
sobewuwul. Nit ki day fóot ay yéreem
daldi set. 35 Waaye su wéree ne wat-
wataan ji law na ci yaram wi gannaaw ba
ñu biralee ne set na, 36 na ko sarxalkat bi
dellu seet ba gis ne wat-wataan ji law na
ci yaram wi. Su boobaa soxlaatul mu di
ca seet kawar gu xall, ndax nit ki sobewu
na. 37 Waaye su seetloo ne wat-wataan
ji soppikuwul te kawar gu ñuul sax ca,
wat-wataan ja wér na, nit ki it set na. Na
sarxalkat bi biral ne nit ki set na.

38 «Su góor mbaa jigéen amee ay gàkk-
gàkk yu weex ci yaram wi, 39 sarxalkat
bi seet ko, gàkk yooyu ci yaram wi di lu
weex, xawa xall, xam rekk la, ju feeñ ci
yaram wi waaye nit ki set na.

40 «Góor gu bopp ba amatul kawar dafa
leel waaye set na. 41 Bu bopp bi ñàkkee
kawar fi féeteek kanam gi, jë baa leel
waaye set na. 42 Waaye su amee gàkk
bu weex bu feeñ te rax xonq ci leelub
ndaal bopp mbaa jë, jàngoroy der la juy
màgg tey génn ci leelub ndaal bopp mbaa
jë. 43 Sarxalkat bi da koy seet. Ndegam
ay tërgën yu weex te rax xonq a ngi
ci leelub ndaal bopp bi mbaa jë bi, mu
mel ni jàngoroy der juy law ci yaram wi,
44 nit ki ànd naak jàngoro te taq na sobe.
Na sarxalkat bi biral ci lu leer ne nit ki
sobewu na ndax jàngoro ji ci bopp bi.

45 «Ku ànd ak jàngoroy der juy law nag
yére yu xottiku lay sol te day njañu*. Na
muur li ko dale ci tuñum kaw mi ba ci
sikkim bi, te nay jàppoo àddu ca kaw
naan: "Setuma de, setuma!" 46 Li feek
jàngoro jaa ngi ci moom, day sobewu
te gannaaw daa sobewu, na dëkk moom
doŋŋ te na dëkkuwaayam génn dal bi.

Li war ci këf ku teg liir

47 «Su ndimo xuuree, teg aw liir, muy
ndimol kawaru gàtt gu ñu ëcc mbaa yu
wëñ gu ëccu†, 48 mu tegu ci bàgg mbaa
ci poqe, su dee kawar gu ëccu, su dee
wëñ gu ëccu walla der bu ñu wulli walla
mboolem lu ñu defare der, 49 su liir wi
nëtëxee mbaa mu xonq, tege ci yére
mbaa der mbaa bàgg mbaa poqe mbaa
lu ñu defare der, liir wuy law la. Dees
koy won sarxalkat bi. 50 Na sarxalkat bi
nemmiku liir wi, ba noppi ber këf ki teg
liir wi diiru juróom ñaari fan. 51 Bésub
juróom ñaareel ba na seet liir wa. Su
liir wa lawee ca kaw këf ka, muy ndimo
mbaa bàgg mbaa poqe mbaa der mbaa
jumtukaayu der, kon liir wu aaytal la
te këf ka sobewu na. 52 Da koy lakk,
ndax liir wu aaytal la, muy ndimo mbaa
bàgg mbaa poqe mbaa kawaru gàtt gu
ñu ëcc mbaa wëñ gu ëccu mbaa lu ñu
defare der te liir wa tegu ca. Dees koy
lakk, ba mu dib dóom. 53 Waaye kat bu
sarxalkat bi seetloo ne liir wi lawul ci këf
ki, muy ndimo mbaa bàgg mbaa poqe
mbaa jumtukaayu der, 54 na santaane
ñu fóot ko, mu daldi koy beraat juróom
ñaari fan. 55 Ndegam nag gannaaw ba ñu
fóotee këf ka teg liir, sarxalkat bi seet na
ko, te liir wi soppiwul melo, bu lawul it
setul. Dees koy lakk, ba mu dib dóom, su
yàqoo biir ak su yàqoo biti yépp. 56 Su
sarxalkat bi gisee gannaaw ba ñu fóotee
këf ka ne, liir wi raaf na, na dagg sànni
fa tegoon liir ca këf ka, muy ndimo mbaa
der mbaa bàgg mbaa poqe. 57 Su liir wa
génnaatee ca këf ka, muy ndimo mbaa
bàgg mbaa poqe mbaa lu ñu defare der,
kon liir wuy màgg la. Këf ka teg liir dees
koy lakk, ba mu dib dóom. 58 Ndegam liir
wa deñ na, gannaaw ba ñu fóotee këf ka,
muy ndimo mbaa bàgg mbaa poqe mbaa
lu ñu defare der, dees koy fóotaat, mu
doora set.»

59 Loolu la yoon digle ci liir wuy law
wu tegu ci ndimol kawar gu ëccu mbaa

* **13:45** 13.45 Dafa wara ñaawlu ni bu nekkoon ci dëj, ngir àrtu nit ñi ba ñu sore ko, ndax setul. † **13:47** 13.47 wëñ gu ëccu: seetal ci 6.3.

lu wëñ gu ëccu mbaa bàgg mbaa poqe
mbaa lu ñu defare der. Ci digle yooyu
lañuy tegu, ba mana biral ne këf ka set
na am setul.

14

Li war ci laabal boroom jàngoroy der

[1] Aji Sax ji teg na ca ne Musaa:
[2] «Li yoon digle ci mbirum nit ku ame
jàngoroy der juy law, keroog bés ba ñuy
laabal nit ki, mooy lii: Nañu ko yegge
sarxalkat bi. [3] Sarxalkat bi day génn
dal bi, bu koy seet. Su nit ki demee ba
jàngoroy der ji ko daloon wér, [4] sarxalkat
bi day santaane, ñu indil nit kooku ñuy
laabal ñaari picc yu dagan tey dund, ak
bantu garabu seedar, ak wëñ gu xonq
curr, ak caru garabu isob*. [5] Na sarxalkat
bi santaane, ñu rendi menn picc mi,
tiimale ko ndabal xandeer lu def ndox mu
balle ci bëtu ndox. [6] Picc miy dund da koy
booleek bantu seedar bi ak wëñ gu xonq
curr gi ak caru isob bi, boole lépp sóob
ci deretu picc ma ñu rendi woon tiimale
ko ndox mi balle ci bëtu ndox. [7] Bu
loolu amee sarxalkat bi wis-wisal juróom
ñaari yoon ci kaw ki ñuy laabal, ngir mu
tàggook sobey jàngoro ji. Su ko defee
sarxalkat bi biral ne set na. Bu noppee na
bàyyi picc miy dund mu naaw ca àll ba.
[8] Ku ñuy laabal day fóot ay yéreem, watu
ba set te sangu, doora set. Gannaaw loolu
man naa dugg ci dal bi, waaye na yem
ca bunt xaymaam ca biti diiru juróom
ñaari fan. [9] Bésub juróom ñaareel ba
na watu ba set, bopp beek sikkim beek
yeen yi ak kawar gi ci des yépp lay wat,
fóot ay yéreem, sangu, daldi set. [10] Bésub
juróom ñetteel ba na indi ñaari kuuy yu
amul sikk, ak menn xar mu jigéen mu am
at te amul sikk ak juróom ñeenti kiloy
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwe diw,
muy saraxu pepp. Mu indaale genn-wàllu
liitaru diw. [11] Sarxalkat biy laabal nit ki
day indi nit ki, mu ànd ak loolu lépp,
taxaw fi kanam Aji Sax ji, ci bunt xaymab
ndaje mi.

[12] «Sarxalkat bi teg ca jël menn kuuy
mi, rendi ko, muy saraxu peyug tooñ,
boole kook genn-wàll liitaru diw ga, def
ko sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax
ji. [13] Nañu rendi kuuy mi ci bérab bu
sell bi, fi ñuy rendee juru saraxu póotum
bàkkaar ak saraxu rendi-dóomal, ndax
li nekk ci saraxu peyug tooñ moo nekk
ci saraxu póotum bàkkaar: sarxalkat
bee ko moom; lu sella sell la. [14] Na
sarxalkat bi sàkk ci deretu jur giy saraxu
peyug tooñ, taqal ko ci tabanu noppu
ndijooru nit ki ñuy laabal ak baaraamu
déyu ndijooram ak baaraamu déyu tànku
ndijooram. [15] Bu sarxalkat bi noppee, na
sàkk ci genn-wàll liitaru diw gi, sotti ko
ci biir loxol càmmoñu boppam. [16] Na
sarxalkat bi capp baaraamu joxoñu ndi-
jooram ci diw gi ci loxol càmmoñam,
daldi wis-wisale diw gi baaraamam, ba
mu mat juróom ñaari yoon fi kanam Aji
Sax ji. [17] Na sarxalkat bi sàkk ci diw gi
des ci loxoom, tooyal ci tabanu noppu
ndijooru nit ki ñuy laabal ak baaraamu
déyu ndijooram ak baaraamu déyu tànku
ndijooram; nañu ko laalal ci diw gi fa
ñu ko jëkkoona taqal ci deretu sarax siy
peyug tooñ. [18] Li des ci diw gi ci loxol
sarxalkat bi, na ko diw ci boppu nit ki
ñuy laabal. Noonu la ko sarxalkat bi
defale njotlaayam fi kanam Aji Sax ji. Ba
loolu amee sarxalkat bi rendi sarax biy
póotum bàkkaar, [19] defal ko ki ñuy laabal
njotlaayam ngir mu tàggook sobeem. Te
itam na sarxalkat bi rendi saraxu dóomal
bi, [20] boole kook saraxu pepp mi, joxe
lépp ci kaw sarxalukaay bi, defal ko nit
ki njotlaayam, mu set.

[21] «Su fekkee ne nit ki dafa ñàkk
ba dooleem matewu ko, na wut menn
kuuy, muy saraxu peyug tooñ, di saraxu
yékkati-jébbale, ngir njotlaayam, boole
kook ñetti kiloy sunguf su mucc ayib,
xiiwe ko diw, muy saraxu pepp. Na
indaale genn-wàll liitaru diw, [22] ak ñaari
pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, lu mu
ci gëna jekku rekk. Menn mi saraxu
póotum bàkkaar la, mi ci des di saraxu
rendi-dóomal. [23] Da koy indil sarxalkat
bi, ngir mu laabal ko bu bés ba délsee,
ca bunt xaymab ndaje ma, fi kanam Aji
Sax ji. [24] Sarxalkat bi day jël kuuyu sarax

* **14:4** 14.4 isob: seetal ci *Mucc ga* 12.22.

siy peyug tooñ ak genn-wàll liitaru diw
gi, boole ko, muy sarax bu ñuy yékkati,
jébbal Aji Sax ji. 25 Gannaaw gi ñu rendi
kuuy miy saraxu peyug tooñ, sarxalkat
bi sàkk ci deret ji, taqal ci tabanu noppu
ndijooru nit ki ñuy laabal ak baaraamu
déyu ndijooram ak baaraamu déyu tànku
ndijooram. 26 Bu sarxalkat bi noppee, na
sotti tuuti ci diw gi ci loxol càmmoñu
boppam, 27 Baaraamu joxoñu ndijooram
lay wis-wisale diw gi ci loxol càmmoñam
ba muy juróom ñaari yoon fi kanam
Aji Sax ji. 28 Loolu wéy sarxalkat bi
wara sàkk ci diw gi ci loxoom, tooyal ca
tabanu noppu ndijooru ki ñuy laabal ak
baaraamu déyu ndijooram ak baaraamu
déyu tànku ndijooram; na ko def ca bérab
boobu mu taaj deretu sarax siy peyug
tooñ. 29 Li des ci diw gi ci loxol sarxalkat
bi na ko diw ci boppu ki ñuy laabal,
defal ko ko njotlaay fi kanam Aji Sax ji.
30 Bu noppee na rendi menn pitax mi
mbaa menn xati mu ndaw mi, lu mu ci
gëna jekku rekk, 31 menn mi di saraxas
peyug tooñ, mi ci des di saraxu rendi-
dóomal, te mu boole kook saraxu pepp
mi. Noonu la sarxalkat biy defale ki ñuy
laabal njotlaayam fi kanam Aji Sax ji.»

32 Loolu la yoon digle ci mbirum nit ku
ànd ak jàngoroy der juy law te dooleem
matewul sarax yi ñu koy laabale.

Li war ci néeg bu teg liir

33 Aji Sax ji wax na Musaa ak Aaróona
ne leen: 34 «Bu ngeen demee ca réewu
Kanaan ga ma leen jox muy seen
moomeel, bu ma tegee liir wuy law ba
xuural ab néeg foofa ca seen réewum
bopp, 35 boroom néeg bi dafa wara dem
ca sarxalkat ba ne ko: “Lu mel ni aw
liir laa gis sama néeg.” 36 Su boobaa na
sarxalkat bi santaane, ñu génne lépp lu
nekk ca néeg ba, bala muy dugg di seet
liir wi. Su ko defee du am lenn lu nekk
ca néeg ba, lu muy biral ne sobe topp na
ko. Gannaaw loolu sarxalkat bi dugg, seet
néeg bi. 37 Bu sarxalkat bi seetee liir wi
ci miiri néeg bi ca biir, muy ay xóot-xóot
yu xawa nëtëx, mbaa mu xawa xonq, mel
ni lu def pax ci miir bi, 38 na génn néeg
bi te tëj néeg bi diiru juróom ñaari fan.
39 Bésub juróom ñaareel ba na sarxalkat
bi délsi seet néeg bi. Bu liir wi lawee ci
miiri néeg bi, 40 na sarxalkat bi santaane,
ñu teggi doj yi liir wi xuural, boole ko
génne dëkk bi, sànni ko fu setul. 41 Na
xeetlu biir néeg bi ba mu daj, te pënd ba
ñu ca xeete dees koy génne dëkk ba, tuur
ko fu setul. 42 Dañoo wara sàkkaat ay doj,
wuutale ko doj yooyu te sàkk ban bu bees,
raaxe ko néeg bi.

43 «Su liir wi delloo tegu ci biir néeg
bi gannaaw bu ñu teggee doj yi, xeet biir
néeg bi, ba raax ko, 44 sarxalkat bi day
dikk seet ko. Su liir wi lawee ci néeg bi,
liir wu aaytal la wu xuural biir néeg bi,
di sobe. 45 Néeg ba dees koy daane, boole
doj yaak bant yaak banu raax ba bépp,
génne ko dëkk bi, tuur ko fu setul.

46 «Ku dugg biir néeg bi diiru fan yi mu
tëje dina yendoo sobe ba jant so. 47 Ku
tëdd ca biir néeg ba war naa fóot ay
yéreem te ku fa lekke it war naa fóot ay
yéreem.

48 «Su sarxalkat ba delloo ca néeg ba,
seet ko, fekk liir wa lawul ca néeg ba,
gannaaw ba ñu ko raaxee, na biral ne
néeg bi set na, ndax kon liir wa raaf na.
49 Liy laabal néeg bi moo di mu sàkk
ñaari picc ak bantu garabu seedar ak wëñ
gu xonq curr ak caru isob†. 50 Day rendi
menn picc mi, tiimale ko ndabal xandeer
mu def ndox mu balle ci bëtu ndox. 51 Bu
noppee na jaxase deretu picc mi ñu rendi
ak ndox mu balle ci bëtu ndox, daldi jël
bantu seedar bi ak caru isob bi ak wëñ gi
xonq curr ak picc miy dund, boole lépp
sóob ca. Su ko defee mu wis-wisal ca
juróom ñaari yoon ci néeg bi. 52 Kon li
muy laabale néeg bi moo di deretu picc
mi ak ndox moomu ak picc miy dund ak
bantu seedar bi ak caru isob bi ak wëñ gi
xonq curr. 53 Na bàyyi picc miy dund fu
génn dëkk ba, mu naaw ca àll ba. Noonu
lay defe njotlaayal néeg bi, mu set.»

54 Loolu la yoon digle ci lépp luy
jàngoroy der juy law ak wat-wataan,
55 mbaa liir wu tegu ci ndimo mbaa ci
néeg, 56 ak ci wàllu tërgën itam mbaa mu

† **14:49** 14.49 isob: seetal ci *Mucc ga* 12.22.

diy ër mbaa gàkk bu weex; [57] mooy tegtal
biy xamle lu set ak lu setul. Loolu la yoon
digle ci jàngoroy der juy law mbaa liir.

15

Lu jëm ci sobey góor

[1] Aji Sax ji wax na it Musaa ak Aaróona
ne leen: [2] «Waxleen ak bànni Israyil ne
leen: Góor gu ànd ak jàngoro ju sabab
ngóoraam di xelli mbér, kooku sobewu
na. [3] Mbér mi muy xelli moo ko sobeel;
su ngóora liy xelli mbér mbaa su ko mbér
mi fattee, waa ji sobewu na. [4] Lal ba mu
tëdd sobewu na, te lépp lu mu toog loola
sobewu na. [5] Képp ku laal lalam, na fóot
ay yéreem, sangu, te du tee mu yendoo
sobe ba jant so. [6] Ku toog ci lenn lu
boroom jàngoroy xelli toogoon, na fóot ay
yéreem, sangu, te du tee mu yendoo sobe
ba jant so. [7] Ku laal boroom jàngoroy
xelli war naa fóot ay yéreem, sangu, te
du tee mu ànd ak sobe ba jant so. [8] Su
ku ànd ak jàngoroy xelli tiflee ku taqul
sobe, na kooku fóot ay yéreem, sangu,
te du tere mu yendoo sobe ba jant so.
[9] Gépp tegu daamar gu boroom jàngoroy
xelli waroon, sobewu na. [10] Ku laal lenn
lu mu toogoon lu ko féete woon suuf dina
yendoo sobe ba jant so, te képp ku yékkati
loola na fóot ay yéreem, sangu, te du tere
mu yendoo sobe ba jant so. [11] Boroom
jàngoroy xelli bu raxasul ay loxoom, ku
mu laal, kooku, na fóot ay yéreem, sangu,
te du tere mu yendoo sobe ba jant so.
[12] Ndabal xandeer lu boroom jàngoroy
xelli laal, dees koo wara toj. Su dee
mboolem ndabal bant, dees koy raxas.

[13] «Gannaaw loolu bu boroom
jàngoroy xelli ji tàggook sobey jàngoro
ja, dafa wara waññ juróom ñaari fan
ngir setlu, ba noppi fóot ay yéreem,
sangoo ndox mu balle ci bëtu ndox, doora
set. [14] Bésub juróom ñetteel ba, na wut
ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw te
teewi fi kanam Aji Sax ji ca bunt xaymab
ndaje ma, daldi koy jox sarxalkat bi.
[15] Sarxalkat bi day rendi yooyu, menn
mi di saraxu póotum bàkkaar, mi ci des
di saraxu rendi-dóomal. Noonu la ko
sarxalkat biy defale njotlaayam fi kanam
Aji Sax ji ndax jàngoroy xelleem jooju.

[16] «Su góor génnee wasal, war naa ragg
yaramam wépp, te du tere mu yendoo
sobe ba jant so. [17] Lépp luy yére mbaa der
bu wasal taq, dees koy fóot te du tere mu
yendoo sobe ba jant so. [18] Su dee jigéen
ju góor àndal, te wasal génn, nañu sangu,
te du tere ñu yendoo sobe ba jant so.

Lu jëm ci sobey jigéen

[19] «Su jigéen gisee mbërëg, sobey
mbërëg ma day ànd ak moom juróom
ñaari fan te képp ku laal ku jigéen ka dina
yendoo sobe ba jant so. [20] Lépp lu mu
tëdd te fekk mu gis baax, loola sobewu
na te lépp lu mu toog, loola sobewu na.
[21] Te it képp ku laal ab lalam, war naa fóot
ay yéreem, sangu, te du tere mu yendoo
sobe ba jant so. [22] Képp ku laal lenn lu mu
toogoon war naa fóot ay yéreem, sangu,
te du tee mu yendoo sobe ba jant so. [23] Su
toogoon ci lal mbaa leneen lu mu toogoon,
ku laal loola dina yendoo sobe ba jant so,
[24] te ku ko dëkkoo, ba mbërëg taq ko,
kooka sobewu na diiru juróom ñaari fan,
te ka ko dëkkoo, lal bu mu tëdd sobewu
na.

[25] «Kuy xëpp deret ay fan yu bare
te du jamonoy baaxam, mbaa mu gis
mbërëg mu wees àpp bi mu ko baaxoo
gis, kooka sobewu na diiru fan yi muy
xëpp. Day mel ni bu nekkee ci jamonoy
baaxam. [26] Lal bu mu tëdd ci diir bi
muy xëpp yépp, day mel ni lalam bu ko
fekk ci jamonoy baax te lépp lu mu toog
day sobewu, ni bu nekkoon ci jamonoy
baaxam. [27] Ku laal lenn ci yooyu yëf,
kooka sobewu na. War naa fóot ay
yéreem, sangu, te du tere mu yendoo
sobe ba jant so.

[28] «Bu xëppee ba jeexal, dina waññ
juróom ñaari fan, doora tàggook sobe sa.
[29] Bésub juróom ñetteel ba na wut ñaari
pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, yóbbu
ca sarxalkat ba, ca bunt xaymab ndaje
ma. [30] Sarxalkat bi day rendi menn mi
muy saraxu póotum bàkkaar, mi ci des
doon saraxu rendi-dóomal. Su ko defee
sarxalkat bi defal ko ko njotlaay fi kanam
Aji Sax ji ndax sobey xëpp ja.

31 «Fexeleen ba bànni Israyil di
tàggook seeni sobe, lu ko moy dinañu dee
ndax seen sobe, ngir dañuy taqal sama
màkkaan mi ci seen biir.»
32 Loolu la yoon digle ci mbiri góor gu
ànd ak jàngoroy xelli mbaa mu génne
wasal, ba sobewu; 33 ak jigéen ju nekk ci
jamonoy baaxam; ci gàttal képp ku taq
sobe suy génne ci moom, muy góor mbaa
jigéen, ak itam góor gu dëkkoo jigéen ju
sobewu.

Lu jëm ci bésub Njotlaay

16

1 Bu loolu weesee Aji Sax ji wax naak
Musaa gannaaw ba ñaari doomi Aaróona
yu góor ya deeyee, ba ñu taxawsee fa
kanam Aji Sax ji. 2 Aji Sax ji dafa wax
Musaa ne ko: «Waxal sa mag Aaróona ne
ko du saa yu nekk lay àgg ci biir bérab
bu sell bee sell, ci gannaaw rido bi, di
janook kubeeru saraxu njotlaay gi ub gaal
gi àlluway kóllëre gi dence, lu ko moy
dina dee, ndax ci niir wi tiim kubeeru gaal
gi laay feeñe*.
3 «Ni Aaróona di dugge ci biir bérab
bu sell bee sell nii la: day indaale aw
yëkk wu ndaw ngir ab saraxu póotum
bàkkaar, akum kuuy ngir ab saraxu
rendi-dóomal. 4 Mbubb mu sell lay sol,
mu ñu ràbbe wëñ gu ëccu† ba sew ak
tubéyi njiitlaay ju ñu ràbbe wëñ gu ëccu
ba sew. Na takkoo laxasaay gu ñu ràbbe
wëñ gu ëccu ba sew, te kaalag wëñ gu
ëccu ba sew lay takk. Yére yu sell a
ngoogu; kon nag na sangu bala mu koy
sol. 5 Na jële ci mbooloom bànni Is-
rayil ñaari sikket, sikket yuy doon saraxu
póotum bàkkaar ak menn kuuyum rendi-
dóomal.
6 «Aaróona day sarxal yëkk wi, muy
saraxu póotum bàkkaaram, di njotlaayal
boppam, mook waa këram. 7 Gannaaw
loolu na Aaróona indi ñaari sikket yi, tax-
awal fi kanam Aji Sax ji, ci bunt xaymab
ndaje mi. 8 Na Aaróona tegal ñaari sikket
yi bant, ngir xam bu ñuy rendil Aji Sax
ji ak biy doon ngir Asasel‡. 9 Su ko
defee Aaróona indi sikket, bi muurloo,
ñu sarxalal ko Aji Sax ji, rendi ko, muy
saraxu póotum bàkkaar. 10 Waaye sikket
bi muurloo doon sikketu Asasel, dees koy
taxawal muy dund fi kanam Aji Sax ji, te
ni ñu koy jotoo, mooy dees koy dàq mu
dem ca màndiŋ ma, ngir Asasel.
11 «Bu Aaróona noppee, na indi yëkku
saraxas póotum bàkkaaram, def ko njot-
laayam mook waa këram. Na rendi
yëkku saraxas póotum bàkkaaram, 12 te
na sàkk andu xal bu fees, tibbe ko ca
sarxalukaay ba, fi kanam Aji Sax ji, ak
ñaari barci-loxoy cuuraay lu mokk te
xeeñ, boole ko yóbbu ca gannaaw rido
ba. 13 Na def cuuraay li ci taal bi, foofa
ca kanam Aji Sax ji, saxaru cuuraay si di
làq kubeeru saraxu njotlaay gi ub gaalu
àlluway seede si, ndax mu baña dee.
14 Na sàkk ci deretu yëkk wi, wis-wisale
ko baaraamam ci kaw kubeeru gaal gi,
ci wetam gi féete penku, te it na wis-
wisale baaraamam deret ji lu mat juróom
ñaari yoon ci kanam kubeeru gaal gi.
15 Bu noppee na rendi sikket biy saraxas
póotum bàkkaaru mbooloo mi, te yóbbu
deret ji ca gannaaw rido ba. Na def
deret ji na mu defoon ak deretu yëkk
wa, wis-wisal ko ca kaw kubeeru gaal
gi ak ci kanam kubeer gi. 16 Mu daldi
matale loolu njotlaayal bérab bu sell bee
sell, tàggale kook sobey bànni Israyil ak
seeni tooñ, ak lu seen bàkkaar mana
doon. Noonu lay defal mboolem xaymab
ndaje, mi dëkk ci seen biir ci seen biiri
sobe. 17 Du kenn ku saña nekk ci biir
xaymab ndaje mi, bu Aaróona duggee ci
biir bérab bu sell bee sell, di matal ag
njotlaay, ba keroog muy génn, gannaaw
bu jotoo moom ci boppam, mook waa
këram, ba jotaale mbooloom bànni Israyil
mépp.
18 «Bu sottalee, na génn jëm ca sarx-
alukaay ba ca kanam Aji Sax ji, ba noppi
defal sarxalukaay bi njotlaayal boppam.
Day sàkk ci deretu yëkk wi ak ju sikket
bi, taqal béjjéni sarxalukaay bi yépp.
19 Te itam day wis-wisale baaraamam

* **16:2** 16.2 Seetal ci *Mucc ga* 25.17. † **16:4** 16.4 wëñ gu ëccu: seetal ci 6.3. ‡ **16:8** 16.8 Asasel: am na ñu ne mi ngi tekki «kasara». Am na ba tey ñu naan rab wu bon la, wu dëkk ci màndiŋ mi.

deret ji lu mat juróom ñaari yoon ci kaw
sarxalukaay bi, setal ko, sellal ko, mu
tàggook sobey bànni Israyil.

20 «Bu Aaróona matalee njotlaayal
bérab bu sell bee sell ak xaymab ndaje
ma ak sarxalukaay ba, na indi sikket biy
dund. 21 Aaróona day teg ay loxoom ci
kaw boppu sikket biy dund te tudd ci
kawam mboolem ñaawtéefi bànni Israyil
ak seeni tooñ, ak seeni bàkkaar yépp,
boole ko yen sikket bi, teg ko ci loxol
nit ku ñu yónni, mu dàq ko ca màndiŋ
ma. 22 Sikket bi day yenu seeni ñaawtéef
yépp, yóbbaale ca ndànd-foyfoy ga, ñu
wacc ko ca màndiŋ ma.

23 «Na Aaróona dellu ca xaymab ndaje
ma, summi yére ya ñu ràbbe wëñ gu
ëccu ba sew, di ya mu soloon bala moo
dugg ca bérab bu sell baa sell, te na
fa wacc yére ya. 24 Bu loolu weesee
mu sangoo fu sell, sol yérey boppam,
génn, joxeel boppam ab saraxu rendi-
dóomal, joxeel mbooloo mi seen saraxu
rendi-dóomal ngir njotlaayal boppam ak
njotlaayal mbooloo mi. 25 Nebbonu jur
giy saraxu póotum bàkkaar, na ko lakk
ci kaw sarxalukaay bi.

26 «Ka wacci woon sikketu Asasel, na
fóot ay yéreem, sangu, doora mana dug-
gaat ci dal bi. 27 Muy yëkk wiy saraxu
póotum bàkkaar, muy sikket biy saraxu
póotum bàkkaar te ñu yóbbu woon seen
deret ca biir bérab bu sell baa sell ngir
defe ko njotlaay, lépp lañuy génne dal
bi. Der yaak yàpp waak sébbriit ma dees
koy boole lakk, ba mu dib dóom. 28 Ki
ko lakk bu noppee, na fóot ay yéreem,
sangu, doora mana duggaat ci dal bi.

29 «Te itam dogal a ngii, di lu leen
war fàww. Bésub fukki fan ci juróom
ñaareelu weeru at mi nangeen ci toroxlu
te du lenn lu ngeen ci mana liggéey, du
njuddu-ji-réew du doxandéem bi ci seen
biir; 30 ndaxte ci bés boobu lañu leen di
joxeel njotlaay ngir fóot seen mboolem
bàkkaar, ba ngeen set fi kanam Aji Sax ji.
31 Na doon seen bés bu ngeen di nopplu
doŋŋ, ngeen war cee toroxlu. Dogal la bu
sax dàkk.

32 «Sarxalkat bi ñu fal nag, solal ko, jox
ko sañ-sañu sarxalkat bu mag, mu wuutu
baayam, na def saraxu njotlaay gi. Na sol
yére yu sell yooyu di yi ñu ràbbe wëñ
gu ëccu ba sew, 33 te it na def njotlaayal
bérab bu sell bee sell ak xaymab ndaje mi
ak sarxalukaay bi, boole ci defal sarxalkat
yi seen njotlaay, ñook mbooloom Israyil
mépp.
34 «Dogal a ngoogu, di lu leen war
fàww, te mooy ñuy joxeel bànni Israyil
seen njotlaay benn yoon cim at ngir seen
bàkkaar yépp.»

Ñu daldi def li Aji Sax ji santoon Musaa.

Ndigal yi jëm ci sellal

17

(Saar 17—26)

Li war ci jaamu ak sarxal

1 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 2 «Waxal Aaróona aki
doomam yu góor ak bànni Israyil gépp
ne leen li Aji Sax ji santaane mooy lii:
3 Képp kuy góor ci waa kër Israyil, bu
rendee aw nag mbaa xar mbaa bëy ci biir
dal bi, ak fu génn dal bi, 4 te indiwu ko
ci bunt xaymab ndaje mi, teewalal ko Aji
Sax ji, muy sarax ca bunt jaamookaayu Aji
Sax ji, kooku dees na ko topp àqu deret.
Dafa tuur deret. Kon dees na ko dagge
ci biir bànni Israyil. 5 Su ko defee bànni
Israyil dinañu indil Aji Sax ji juri sarax
yi ñuy rendi ci àll bi. Dañu koo wara
yóbbu ca sarxalkat ba, fi Aji Sax ji, ca
bunt xaymab ndaje ma, defal ko Aji Sax
ji saraxi cant ci biir jàmm. 6 Sarxalkat
bi day xëpp deret ji ci sarxalukaayu Aji
Sax ji, ci bunt xaymab ndaje mi, ba noppi,
lakkal Aji Sax ji nebbon bi, muy xeeñ
xetug jàmm. 7 Buñu di sarxalatil tuur, yi
ñuy jëmmale sikket, di ko bokkaalee. Na
loolu di dogal bu leen war fàww, ñoom
ak seen askan. 8 Wax leen boog ne leen:
Képp kuy góor, ku bokk ci waa kër Israyil,
mbaa mu bokk ci doxandéem yi ci seen
biir, buy génne ab saraxu rendi-dóomal
mbaa beneen sarax, 9 te indiwu ko ci bunt
xaymab ndaje mi, sarxalal ko Aji Sax ji,
kooku dees koo wara dagge ci biir bànni
Israyil.

10 «Te it képp ku bokk ci waa kër Israyil
mbaa doxandéem yi ci seen biir, bu
lekkee lenn luy deret, kooku lekk deret,
man Aji Sax ji, dinaa ko noonoo te dinaa
ko dagge ci biir bànni Israyil. 11 Ndaxte
dundu mbindeef ci deret la nekk, te
man maa leen sédde deret, ngeen di ko
jotoo seen bakkan ci kaw sarxalukaay bi.
Ndax kat bakkanu mbindeef deretam la
taxawe. Moo tax deret mana defal nit
njotlaayam. 12 Looloo waral ma ne bànni
Israyil, bu kenn ci ñoom lekk deret, te
doxandéem bi ci seen biir it bumu lekk
deret.
13 «Képp ku bokk ci bànni Israyil mbaa
ci doxandéem yi ci seen biir, bu rëbbee
ba jàpp mala mbaa njanaaw, mu di
lu dagana lekk, na tuur deret ji, suul,
14 ndax dundu mboolem mbindeef mooy
deretam. Moo waral, man Aji Sax ji, ma
ne bànni Israyil buñu lekk deretu menn
mbindeef ngir dundu mboolem mbindeef
mooy deretam. Képp ku lekk deret, dees
koy dagge ci askan wi.
15 «Te itam képp ku lekk médd mbaa
lu rab fàdd, muy njuddu-ji-réew mbaa
doxandéem, na fóot ay yéreem, sangu, te
du tere mu yendoo sobe ba jant so, mu
doora set. 16 Waaye su fóotul, sanguwul,
mooy gàddu bàkkaaram.»

18

Li warul ci mbirum séy

1 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne
ko: 2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Man
Aji Sax ji maay seen Yàlla. 3 Defini waa
réewam Misra ga ngeen dëkkoon, buleen
ko roy, te defini waa réewu Kanaan ga
ma leen jëme, buleen ko roy te it buleen
leen topp ci seeni aada. 4 Samay santaane
ngeen wara dégg tey topp samay dogal.
Man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 5 Nangeen
sàmm samay dogal ak samay santaane,
ndax ngeen jëfe yooyu moo leen di taxa
dund. Man maay Aji Sax ji.
6 «Bu kenn ci yeen dëkkoo ku mu
jegewool lool cig bokk. Maay Aji Sax ji.
7 Bul torxal sa baay, di dëkkoo sa yaay.
Sa yaay la, kon bu ko torxal moom it.
8 «Bul dëkkoo sa soxnas baay, di torxal
sa baay.
9 «Bul dëkkoo sab jigéen, te muy koo
bokkal benn baay mbaa koo bokkal jenn
ndey, muy ku juddoo ci kër gi mbaa
feneen.
10 «Bul dëkkoo sab sët bu jigéen bu sa
doom ju góor jur mbaa sa doom ju jigéen,
ndax kon torxal nga sa bopp.
11 «Bul dëkkoo ku sa soxnas baay am
ak sa baay, ndax sab jigéen la.
12 «Bul dëkkoo sa bàjjan, ndax daa
jegewook sa baay lool cig bokk.
13 «Bul dëkkoo sa ndey ju ndaw, ndax
daa jegewook sa yaay lool cig bokk.
14 «Bul torxal sa baay bu ndaw di
dëkkoo soxnaam. Sa ndey la.
15 «Bul dëkkoo sa soxnas doom. Sa
soxnas doom la. Bu ko dëkkoo mukk.
16 «Bul dëkkoo soxnas koo bokkal benn
baay mbaa jenn ndey, nde kon nga torxal
sa doomu baay mbaa sa doomu ndey.
17 «Bul boole dëkkoo jigéen, dëkkoo
doom ja mbaa sëtam bu doomam ju
góor jur mbaa doomam ju jigéen jur ko,
ndax dañoo jegewoo lool cig bokk. Loolu
ñaawtéef la.
18 «Bul jël jigéen di séq ak moom
séy, muy wujjeek doomu ndeyam mbaa
doomu baayam joo jëkka jël, li feek
kookoo ngi dund.
19 «Bul dëkkoo jigéen ju gis baax, ndax
daa sobewu.
20 «Bul ànd ak jabaru jaambur, di
sobeel sa bopp.
21 «Bul jébbal kenn ci say doom tuur mi
ñuy wax Moleg, ndax waruloo teddadil sa
turu Yàlla. Man maay Aji Sax ji.
22 «Bu góor tëdde góor, ni bu doon
jigéen. Lu ñaawa ñaaw la.
23 «Bu góor tëdde menn mala, di sobeel
boppam, te bu jigéen jox boppam mala,
di ànd ak moom. Loolu yàqute la.
24 «Buleen sobeel seen bopp ci
mboolem defin yooyu, ndax xeet yi ma
leen dàqal, noonu lañu daan jëfe, ba
sobeel seen bopp. 25 Réew ma sax mujj
na daj ak sobe, ma wàcce mbugal ca kaw
réew ma, ba mu gëq ay nitam.
26 «Yeen nag sàmmleen samay dogal
ak samay santaane te bu kenn def lenn
ci yooyu ñaawtéef, du njuddu-ji-réew,
du doxandéem bi ci seen biir, 27 ndax

kat mboolem ñaawtéef yooyu la waa
réew ma leen fa jiitu daan def, ba réew
ma mujj daj ak sobe. 28 Su ngeen
sobeelee réew ma, dinaa leen gëq, na ma
gëqe woon xeet ya leen fa jiitu woon.
29 Képp ku def lenn ci yooyu ñaawtéef
déy, kooku dees koy dagge ci biir bànni
Israyil. 30 Dénkooleen sama ndénkaane
ngir baña roy lenn ci aada yu ñaaw yi ñu
fi doon topp lu leen jiitu, te buleen sobeel
seen bopp ci yooyu. Man Aji Sax ji maay
seen Yàlla.»

19

Lu jëm ci dundin wu sell te jub

1 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 2 «Waxal mbooloom bànni
Israyil gépp ne leen: Ñu sell ngeen wara
doon, ngir ku Sell laa, man seen Yàlla Aji
Sax ji.

3 «Na ku nekk weg ndeyam ak baayam
te wormaal sama bési Noflaay. Man Aji
Sax ji, maay seen Yàlla.

4 «Buleen walbatiku di jaamu ay
yàllantu mbaa ngeen di sàkkal seen bopp
ay tuur yu ñu móole weñ. Man Aji Sax ji
maay seen Yàlla.

5 «Bu ngeen dee rendil Aji Sax ji saraxas
cant ci biir jàmm, sarxal-leen ko ni mu
ware, ndax ñu nangul leen. 6 Ca bés ba
ñu ko sarxale lees koy lekk, mbaa ca ëllëg
sa; lu ca des ba ca gannaaw ëllëg sa dees
koy lakk, ba mu dib dóom. 7 Bu ñu ci
lekkee déy te fekk mu am ñetti fan, day
doon lu ñu sib, te deesu ko nangu. 8 Ku
ci lekk mooy gàddu bàkkaar bi, ndaxte lu
ñu sellalal Aji Sax ji la teddadil, te kooku
dees na ko dagge ci biir bànni Israyil.

9 «Bu ngeen dee góob seen tool, buleen
góob ba fa tool ba yem te buleen ca
toppaat, di foraatu. 10 Seen tóokëri
reseñ it buleen ko witt ñaari yoon te
buleen foraatu doom yu wadde ca witt
ma. Aji ñàkk akub doxandéem ngeen koy
bàyyee. Maay seen Yàlla, man Aji Sax ji.

11 «Buleen sàcc, buleen fen te buleen di
worante.

12 «Buleen giñe sama tur lu dul dëgg,
di teddadil seen turu Yàlla. Maay Aji Sax
ji.

13 «Buleen lekk seen àqu moroom,
buleen sàcc. Buleen wacc peyu
liggéeykat, muy fanaan ci seeni loxo.

14 «Buleen saaga ab tëx te buleen fakk-
tal silmaxa. Ragal-leen seen Yàlla. Maay
Aji Sax ji.

15 «Buleen safaan dëgg cib àtte.
Buleen far néew-ji-doole te buleen far
boroom doole. Àtteleen seen moroom ci
dëgg. 16 Buleen wër di yàq deru nit ci
seen bokki waa réew. Buleen def dara lu
mana reylu seen moroom. Maay Aji Sax
ji.

17 «Buleen tong seen mbokk, te
àrtuleen seen moroom bu baax bala
ngeena bokk ak moom gàddu bàkkaar.
18 Buleen di feyantook seen mbokkum
waa réew te buleen ko dencal mer. Ni
ngeen soppe seen bopp nag, nangeen ko
soppe seen moroom. Maay Aji Sax ji.

19 «Te it sama dogali yoon yii nangeen
ko sàmm: buleen boole ñaar yu bokkul
wirgo ci seenug jur, ñuy jaxasoo; seen tool
it buleen ci ji ñaari wirgoy jiwu te buleen
sol yére yu ñu ràbbe ñaari xeeti wëñ yu
bokkul.

20 «Ku tëdde ab jaam bu wara séy ak
keneen te fekk joteesu ko, goreeleesu ko,
ndàmpaay war na ca, waaye deesu leen
boole rey, ndax li ndaw si dib jaam ba tey.
21 Waa ji day yóbbu am kuuyu peyug tooñ
ca bunt xaymab ndaje ma, muy peyug
tooñ, gi muy sarxalal Aji Sax ji. 22 Na ko
sarxalkat bi defal kuuy miy saraxas peyug
tooñ muy njotlaayam fi kanam Aji Sax ji,
ndax bàkkaar bi mu def. Kon dees na ko
jéggal bàkkaar bi mu def.

23 «Bu ngeen duggee ca réew ma, ba
jëmbat fa mboolem xeetu garab guy
meññ ay doom, nangeen aayal doom ya.
Diiru ñetti at ngeen di aayal doom ya.
Dungeen ko lekk ci diir boobu. 24 Atum
ñeenteel ba doom ya yépp lañuy sellalal
Aji Sax ji, te di ko bége ci biir cant.
25 Juróomeelu at ma doŋŋ ngeen di saña
lekk doom ya. Su ko defee meññeef ma
barkeelal leen. Man Aji Sax ji maay seen
Yàlla.

26 «Buleen lekk lu am deret. Buleen di
gisaane mbaa ngeen di jibar. 27 Buleen
wat seen peggu kawaru bopp te buleen

dagg seen peggu sikkim, 28 mbaa ngeen di
dagg seen yaram, di ko mititloo ku dee, te
buleen ñaasu fenn ci seen yaram. Maay
Aji Sax ji.

29 «Buleen torxal seen doom ju jigéen,
di ko def ab gànc; lu ko moy réew mi
sóobu ci gànctu ba ne lijj ci ñaawtéef.

30 «Samay bési Noflaay nag wormaal-
leen ko te sama bérab bu sell teral-leen
ko. Maay Aji Sax ji.

31 «Buleen jublu ci ñiy gisaane nit ñu
dee te buleen jublu ci boroom rawaan yiy
seet, ndax kon ñu sobeel leen. Man maay
seen Yàlla Aji Sax ji.

32 «Bu boroom bijjaaw teewee, jógleen
wormaal ko. Deeleen rus mag te ragal-
leen seen Yàlla. Maay Aji Sax ji.

33 «Bu ab doxandéem daleek yeen ci
seenum réew, buleen ko lor. 34 Njuddu-ji-
réew ji nangeen ko yemaleek doxandéem
bi ngeen dëkkal. Soppleen ko ni ngeen
soppe seen bopp, ndaxte ay doxandéem
ngeen woon ca réewum Misra. Man Aji
Sax ji maay seen Yàlla.

35 «Buleen def njubadi ci lu ñuy natte
guddaay mbaa diisaay mbaa lu ñuy sol,
sotti. 36 Na seen nattukaayu diisaay jub,
doom ya ngeen cay natte jub, te na
nattukaayi sol-sotti yi jub. Maay seen
Yàlla Aji Sax, ji leen génne réewum Misra.

37 «Nangeen sàmm sama dogali yoon
yépp ak sama santaane yépp te di ko jëfe.
Maay Aji Sax ji.»

20

Lu jëm ci peyug bàkkaar

1 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Muy bànni
Israyil muy doxandéem ci Israyil, képp ku
ci jël ciy doomam, jébbal tuur mi ñuy wax
Moleg, dee rekk mooy àtteem. Na ko waa
réew mi dóor ay doj, ba mu dee. 3 Man
ci sama bopp dinaa noonoo nit kooku te
dinaa ko dagge ci biir bànni Israyil, ndax
li mu jël ciy doomam jox Moleg, di sobeel
sama bérab bu sell tey teddadil sama tur
wu sell. 4 Su fekkee ne waa réew mi
dañu koo seetaan ba seetaan ko, muy jox
Moleg ku bokk ciy doomam te taxul ñu
rey ko, 5 man ci sama bopp maay noonoo
nit kooku mook ay bokkam; dinaa dagge
nit kooku ci biir bànni Israyil, génne ko,
mook mboolem ñi mu àndal topp Moleg
di bokkaale. 6 Ku jublu ci ñiy gisaane nit
ñu dee mbaa mu jublu ci boroom rawaan
yiy seet, topp leen, di ma leen bokkaalee,
dinaa ko noonoo moom itam te dinaa ko
dagge ci biir bànni Israyil. 7 Sell-luleen te
sell, ngir man Aji Sax ji maay seen Yàlla.
8 Nangeen sàmm samay dogali yoon te di
ko jëfe. Man Aji Sax ji maay ki leen sellal.

9 «Képp ku saaga baayam mbaa
ndeyam, dee rekk mooy àtteem. Gan-
naaw baayam la saaga mbaa ndeyam,
mooy gàddu bakkanu boppam.

10 «Góor gu njaaloo, mook jabaru mo-
roomam ji muy njaalool, dee rekk mooy
seen àtte.

11 «Ku dëkkoo sa soxnas baay, sa baay
nga torxal. Ñoom ñaar ñépp dee rekk
mooy seen àtte, te ñooy gàddu seen
bakkanu bopp. 12 Ku dëkkoo sa soxnas
doom, mook soxnas doomam ñoom ñaar
ñépp dee mooy seen àtte. Jëfu yàqute
lañu def, kon ñooy gàddu seen bakkanu
bopp.

13 «Su góor tëddee góor ni ñuy tëddee
jigéen, ñaawtéef lañu def ñoom ñaar.
Dee rekk mooy seen àtte, te ñooy gàddu
seen bakkanu bopp. 14 Ku boole nit ak
ndeyam jël leen jabar, def na lu bona bon.
Dees leen di boole taal, lakk leen, moom
ak jigéen ña, ndax mbon gu ni mel baña
am ci seen biir. 15 Góor gu tëdde mala dee
rekk mooy àtteem, te mala ma it dees koy
rey. 16 Su jigéen jëmee ci mala mu mu
doon, ba jaxasook moom, booleleen ku
jigéen kaak mala ma, rey. Dee rekk mooy
seen àtte, te ñooy gàddu seen bakkanu
bopp.

17 «Su nit jëlee jabar ab jigéenam bu
mu bokkal jenn ndey mbaa benn baay,
ñu séq lalu séy, loolu gàcce la. Nañu
leen dagge ci biir bànni Israyil, ñooñuy
gis. Gannaaw moo tëdde ab jigéenam, na
wéetoo añu ñaawtéefam.

18 «Ku tëdde jigéen ju gis baax, torxal
na ko, xàwwi na suturaam ci biir póotam
te ku jigéen ki itam xàwwi na suturas
boppam. Dees leen wara dagge ñoom
ñaar ñépp ci biir bànni Israyil.

19 «Buleen dëkkoo seen yaay ju ndaw
mbaa seen bàjjan, ndax kon torxal ngeen
ku ngeen jegewool lool cig bokk, te yeen
ñaar ñépp ay wéetoo seen añu ñaawtéef.
20 «Ku dëkkoo soxnas baayam bu ndaw,
baayam bu ndaw la torxal. Ñooy wéetoo
seen añu ñaawtéef. Duñu am takkndeer
ba keroog ñuy dee.
21 «Bu nit nangoo jabaru ku mu bokkal
waajur, loolu gàcce la. Torxal na ka mu
bokkal waajur te duñu am takkndeer.
22 «Sàmmleen sama dogali yoon yépp
ak sama santaane yépp te jëfe ko, ngir
réew ma ma leen jëme, ngeen dëkki
fa, bañ leena gëq. 23 Buleen roy defini
xeet wi ma leen di dàqal, ndax yooyu
yépp lañu doon def, ba ma sib leen.
24 Yeen nag ma ne leen yeenay nangu
seen réew ñoom, ndax maa leen ko jox,
ngeen moom ko, muy réew mu meew
maak lem ja tuuroo. Man maay seen Yàlla
Aji Sax, ji leen ràññatleek yeneen xeet yi.
25 Kon nangeen ràññee mala mu dagan
ak mu daganul, ak itam njanaaw lu dagan
ak lu daganul, te baña sobeel seen bopp
ndax mala mbaa njanaaw mbaa mboolem
bindeef yu sew-sewaan yiy dox ci suuf te
ma limal leen ne setul.
26 «Nangeen ma nekkal ñu sell, ndaxte
ku Sell laa, man Aji Sax ji, te dama leena
ràññatleek yeneen xeet yi, ngeen di sama
ñoñ.
27 «Góor gu bokk ci yeen mbaa jigéen,
di seete nit ñu dee mbaa muy boroom
rawaan buy gisaane, dee rekk mooy
àtteem. Dees koy dóor ay doj, mu dee,
gàddu bakkanu boppam.»

21

Lu jëm ci sañ-sañi sarxalkat yi

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: «Waxal sarxalkat yiy doomi
Aaróona ne leen: Bu ci kenn sobeel
boppam, di laal mbokkam mu dee, 2 su
dul ñi ko gëna jege ci wàllu mbokk, muy
ndeyam mbaa baayam mbaa doomam
ju góor ak doomam ju jigéen, mbaa ku
góor ku mu bokkal waajur, 3 mbaa ab
jigéenam bu séyagul te bootu ci moom
ndax amul jëkkër— ku mu bokkal noonu,
sañ naa sobewu ndax moom. 4 Warula
sobeel boppam, di teddadil boppam, ndax
kilifa la ciw xeetam.
5 «Buñu wat fenn ci seen bopp te buñu
wat seen peggi sikkim, buñu dagg seen
yaram it, di ko mititloo ku dee. 6 Nañu
nekkal seen Yàlla ay nit ñu sell, te baña
teddadil seen turu Yàlla, ndax saraxi
sawar yi ñeel Aji Sax ji, te di seen ñamu
Yàlla, ñoo koy joxe. Kon nag dañoo wara
sell.
7 «Ab gànc mbaa ku ñu torxal, tëdde ko,
ñoom duñu ko jël soxna. Ku jëkkëram
baal it duñu ko jël soxna, ndax dañoo
sellalal seen bopp seen Yàlla. 8 Te itam
nangeen ràññee ne ñu sell lañu, ndax
seen ñamu Yàlla, ñoo koy joxe. Nangeen
leen jox céru nit ñu sell, ndax ku Sell laa,
man Aji Sax ji leen sellal, yeen.
9 «Su fekkee ne doomu sarxalkat da di
jigéen juy teddadil boppam, di gànctu,
kooku baayam lay torxal. Dees koy taal,
lakk ko.
10 «Sarxalkat, bi gëna màgg ci bokkam
yiy sarxalkat, te ñu sotti diw gi ñuy fale
ci boppam, sellal ko, muy sol yére yu sell
yi, kooku du njañu te du xotti ay yéreem,
di ko ñaawloo ku dee. 11 Fu ab néew
nekk du fa dem, bu doon ndeyam mbaa
baayam sax, du ko taxa sobeel boppam.
12 Du génn ëttu bérab bu sell bi, mbaa
muy teddadil bérabu Yàllaam bu sell bi,
ndax diwu pal gu sell gi ko Yàllaam fale.
Maay Aji Sax ji. 13 Sarxalkat bu mag bi, ku
xamul góor lay jël soxna. 14 Ku jëkkëram
faatu mbaa ku ñu baal mbaa ku ñu torxal,
tëdde ko, mbaa ab gànc, du ko mana jël
soxna. Ab janq bu mu bokkal doŋŋ la
mana jël soxna. 15 Su ko defee du teddadil
aw askanam ci biir bànni Israyil, ndax
man Aji Sax ji maa ko sellal.»

Liy ngànt ci sarxalkat

16 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 17 «Waxal Aaróona ne ko:
Muy tey muy ëllëg ba fàww, góor gu
askanoo ci yaw ak maas gu mu mana
bokk, su amee sikk du mana agsi ba ci
sarxalukaay bi, di joxe ñamu Yàllaam.
18 Du kenn sax ku am sikk kuy agsi ba
fii, du gumba, du kuy soox, du ku xar-
kanamam am sikk mbaa ku cér yi sutaate.

19 Du it ku tànk bi làggi mbaa loxo bi,
20 mbaa ab xuuge mbaa ab tungune; du it
ku bëtam am sikk mbaa ku ràmm mbaa
ku am góom yu sol dëtt, mbaa ku ñu tàpp.
21 Askanu Aaróona sarxalkat bi, du kenn
ku ci am sikk kuy agsi ba fii, di joxe saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji. Sikk si ci moom
a tax du mana agsi ba fii, di joxe ñamu
Yàllaam. 22 Du tere mu saña lekk ci ñamu
Yàllaam, muy ñam wu sell ak wu sella
sell. 23 Waaye warula jege rido bi, mbaa
muy dem ba ca sarxalukaay ba, ndax sikk
si ci moom. Bumu teddadil sama bérab
yu sell, ngir man Aji Sax ji maa sellal
bérab yooyu.»

24 Musaa jottli na Aaróona aki doomam
kàddu yooyu, ñoom ak mboolem bànni
Israyil.

22

Liy tax ñu nangu sarax

1 Aji Sax ji dellu wax Musaa ne ko:
2 «Waxal Aaróona aki doomam yu góor
ne leen lii mooy li mana tax ñu sore yu
sell, yi ma bànni Israyil sellalal, ngir baña
teddadil sama tur wu sell. Maay Aji Sax
ji. 3 Wax leen ne leen: Muy tey, muy
ëllëg, ba fàww, képp ku sobewu, di góor
gu bokk ci seen askan, bu jegee lenn luy
sarax su sell su ma bànni Israyil jagleel,
kooku dootu ma liggéeyal. Maay Aji Sax
ji. 4 Askanu Aaróona, genn góor gu ci
bokk du lekk ci sarax yu sell yi, li feek
muy ànd ak jàngoroy der juy law mbaa
jàngoroy xelli, ba keroog muy set. Ku
ci laal lenn lu laal ab néew ba sobewu,
mbaa mu tuur wasal moom ci boppam,
5 mbaa mu laal yu sew-sewaan yiy dox
ci suuf te di ko sobeel, mbaa mu laal nit
ku ko sobeel ak lu sobe sa mana doon,
6 dina yendoo sobe sa ba jant so, te du lekk
ci sarax yu sell yi ndare du dafa sangu.
7 Bu jant sowee nag set na, te man naa
lekk ci sarax yu sell yi, ndax ñamam la.
8 Lu médd mbaa lu rab fàdd waru koo
lekk, mu di ko sobeel. Maay Aji Sax ji.
9 Sarxalkat yi dañoo wara dénkoo samay
dénkaane bala ñoo gàddu bàkkaar, di
dee ndax seenug néewal ci yooyu. Maay
Aji Sax ji leen sellal.

10 «Kenn ku bokkul ci waa kër sarxalkat
yi du lekk ci sarax yu sell yi. Muy ku dal
ak ab sarxalkat, muy ku koy liggéeyal di
feyeeku, kenn du ci lekk ci sarax yu sell yi.
11 Waaye su sarxalkat bi jëndee ab jaam
ci xaalisam, jaam ba man na caa lekk.
Jaam bu juddoo ci kër sarxalkat bi it man
naa lekk ci ñamam woowu. 12 Doomu
sarxalkat, bu séyeek góor gu bokkul ci
waa kër sarxalkat yi, jooxe yu sell yi,
dootu ci saña lekk. 13 Waaye doomu sarx-
alkat bu boroom këram faatoo mbaa mu
tàggook moom te amu ca doom, bu delloo
kër baayam na mu fa nekke woon ba
muy gone, sañ naa lekk ci ñamu baayam.
Waaye kenn ku ci bokkul sañu cee lekk.
14 Gannaaw loolu képp ku bokkul ci waa
kër sarxalkat yi, bu lekkee ci sarax su sell
te du teyeefam, na dolli ca njégu sarax
sa juróomeelu céru njég ga, delloo ko
sarxalkat bi. 15 Te itam bu sarxalkat yi
bàyyi bànni Israyil di teddadil sarax yu
sell yi ñu jagleel Aji Sax ji. 16 Buñu leen
di bàyyi it ñuy gàddu bàkkaar buy laaj
peyug tooñ, ngir lenn lu ñu lekk ci sarax
yu sell yooyu. Man Aji Sax ji maa sellal
yooyu sarax.»

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
18 «Waxal Aaróona aki doomam yu góor
ak bànni Israyil gépp ne leen: Képp
ku bokk ci waa kër Israyil, mbaa ci
doxandéem yi ci Israyil, di joxeel Aji Sax
ji ab saraxu rendi-dóomal, muy sarax su
ñuy wàccoo ngiñ mbaa saraxu yéene,
19 liy tax ñu nangul ko mooy muy jur gu
amul sikk, di góor; man naa doon aw
yëkk mbaa kuuy mbaa sikket. 20 Lenn lu
ci am sikk buleen ko sarxal, ndax deesu
leen ko nangul.

21 «Su nit dee joxsi Aji Sax ji aw nag
mbaa gàtt, muy saraxu cant ci biir jàmm,
mu di ko wàccoo ngiñ mbaa muy saraxu
yéene, na doon lu amul sikk, ndax ñu
nangul ko. Lenn luy sikk du nekk ci
jur gi. 22 Du doon lu gumba, du doon
lu làggi, du doon lu kuuñ, du doon lu
ami góom, mbaa lu ràmm, mbaa lu xas.
Buleen sarxalal Aji Sax ji yu mel noonu.
Ab saraxu sawara, buleen ko jële ci lu mel
noonu, di ko joxe ci kaw sarxalukaay bi,
ñeel Aji Sax ji. 23 Waaye su dee nag mbaa

gàtt bu ab céram ëpp mbaa mu yées,
saraxu yéene la mana doon; su dee sarax
su ñuy wàccoo ngiñ, deesu ko nangu.
24 Te it jur gu ñu motoxal ngóoraam mbaa
ñu toj ko mbaa ñu xuuf ko mbaa ñu dog
ko, deesu ko sarxalal Aji Sax ji. Buleen
def loolu mukk ci seenum réew. 25 Buleen
nangoo lenn lu ni mel ci loxol doxandéem
it, di ko jébbal seen Yàlla, muy saraxu
ñamam. Deesu leen ko nangul, ndax la
matadi ca moom mooy sikk sa.»

26 Aji Sax ji wax na Musaa itam ne
ko: 27 «Barmol mbaa mbote mbaa tef wu
doora juddu, na toog ci yaayam juróom
ñaari fan; bu xasee am juróom ñetti
fan, manees naa nangu mu doon saraxu
sawara, ñeel Aji Sax ji. 28 Waaye su dee
aw nag mbaa ab gàtt, deesu ko booleek
doom ji rendi ci benn bés.

29 «Bu ngeen dee defal Aji Sax ji saraxu
cant, sarxal-leen ko na ñu leen koy nan-
gule. 30 Ci bés bi lees koy lekk, buleen ci
fanaanal dara. Maay Aji Sax ji.

31 «Kon sàmmleen samay santaane te
di ko jëfe. Maay Aji Sax ji. 32 Te buleen
teddadil sama tur wu sell. Na bànni
Israyil wormaal sama sellaay. Maay Aji
Sax ji leen sellal, 33 génne leen réewum
Misra, di seen Yàlla. Maay Aji Sax ji.»

23

Lu jëm ci bési màggal yi

1 Aji Sax ji dellooti wax Musaa ne
ko: 2 «Samay màggal, man Aji Sax ji,
dangeen koo wara siiwal, muy ndaje yu
sell. Samay màggal yii la.

3 «Juróom benni fan lees di liggéey,
bésub juróom ñaareel ba bésub Noflaay
doŋŋ lay doon, di bésub ndaje mu sell. Du
lenn lu ngeen ciy liggéey. Bésub Noflaay
la bu ñuy jagleel Aji Sax ji, ak fépp fu
ngeen dëkk.

4 «Aji Sax ji, deeleen yégle ay
màggalam, muy ay ndaje yu sell yu
ngeen di wormaal saa yu jotee. Màggal
yii la.

Lu jëm ci bésub Mucc ak bési Mburu mu amul lawiir

5 «Fukki fan ak ñeent ci weer wi jëkk,
diggante ngoon ak jant bu so, mooy
màggalu bésub Mucc ba, ñeel Aji Sax ji.

6 «Fukki fan ak juróom ci weer woowu
la ayu bésu Mburu mu amul lawiir di
tàmbali, ñeel Aji Sax ji. Diiru juróom
ñaari fan mburu mu amul lawiir ngeen
wara lekk. 7 Bés bu jëkk bi ndaje mu sell
ngeen ciy amal. Mboolem lu ngeen faral
di liggéey buleen ko ci liggéey. 8 Defleen
ci saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji diiru
juróom ñaari fan. Bésub juróom ñaareel
ba di bésub ndaje mu sell. Mboolem
lu ngeen faral di liggéey buleen ko ci
liggéey.»

Lu jëm ci màggalu Ndoortel meññeef

9 Su loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 10 «Waxal bànni Israyil
ne leen: Bu ngeen duggee ca réew ma
ma leen jox, ba dajale la ngeen jële
ca suufam, yóbbuleen ci sarxalkat bi
takku peppum lors bi ngeen jëkka góob.
11 Sarxalkat bi day yékkati takk bi, jébbal
ko Aji Sax ji, ngir mu nangul leen. Bés bi
topp ci bésub Noflaay bi lay yékkati takk
bi, jébbal ko ko. 12 Bés bi ñuy yékkati takk
bi, jébbale, nangeen ci sarxal kuuy mu
amul sikk, tollu ci menn at, ñu defal ko
Aji Sax ji saraxu rendi-dóomal. 13 Saraxu
pepp mi muy àndal juróom benni kiloy
sunguf su mucc ayib lay doon, ñu xiiwe
ko diw, muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji, ngir xetug jàmm. Sarax si ñuy tuural
Aji Sax ji, liitaru biiñ laak genn-wàll.
14 Du mburu, du pepp mu ñu séndal,
du pepp mu bees mu ngeen wara lekk,
ba keroog bés boobu ngeen di indi seen
saraxu Yàlla. Dogal a ngoogu, di lu leen
war fàww, yeen ak seen askan, ak fépp fu
ngeen dëkk.

Lu jëm ci màggalu bésu Ngóob

15 «Bésub Noflaay ba ngeen di indi
takku bele biy saraxu yékkati-jébbale,
bés ba ca topp ngeen di dale waññ juróom
ñaari ayi bés yu mat sëkk. 16 Waññleen
ba ca bés ba topp ci juróom ñaareelu
bésub Noflaay ba, muy juróom fukki fan,
ngeen indil ca Aji Sax ji saraxu pepp
mu bees. 17 Seeni kër ngeen di jële

ñaari mburu yuy doon saraxu yékkati-
jébbale, mu ci nekk di lu ñu lakke juróom
benni kiloy sunguf su mucc ayib; dees ciy
def lawiir, lakkaale ko ko, muy saraxu
ndoortel meññeef, ñeel Aji Sax ji. 18 Na
mbooloo mi booleek mburu mi juróom
ñaari kuuy yu amul sikk te tollu ci menn
at, ak yëkk ak ñaari kuuy, mu doon
saraxu rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji. Na
ànd ak saraxu pepp ak sarax si ñuy tuur.
Loolu sarax la ngir xetug jàmm, ñeel
Aji Sax ji. 19 Te itam ngeen sarxal ab
sikket buy doon saraxu póotum bàkkaar
ak ñaari xari menn at, muy saraxu cant
ci biir jàmm. 20 Sarxalkat bi day yékkati
ñaari xar yooyu, boole kook mburum
ndoortel meññeef mi, def ko sarax bu ñuy
yékkati, jébbal Aji Sax ji. Yooyu sarax di
lu sell ñeel Aji Sax ji, sarxalkat bee ko
moom. 21 Wooteleen ci bés boobu ndaje
mu sell, te lu ngeen faral di liggéey buleen
ko ci liggéey. Dogal a ngoogu, di lu leen
war fàww, yeen ak seen askan, ak fépp fu
ngeen dëkk.

22 «Bu ngeen dee góob seen tool, buleen
góob ba fa tool ba yem te buleen ci
toppaat, di foraatu. Aji ñàkk akub
doxandéem ngeen koy bàyyee. Maay
seen Yàlla Aji Sax ji.»

Li ci màggalu bésu Liit ya

23 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 24 «Waxal bànni Israyil ne
leen: Bu juróom ñaareelu weer taxawee,
bés bi jëkk ci weer wi, na doon seen
bésub Noflaay bu ngeen di amal ndaje mu
sell. Deeleen fàttlee bés bi liit yu xumb.
25 Mboolem lu ngeen faral di liggéey
buleen ko ci liggéey, waaye nangeen ci
indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.»

Li ci bésub Njotlaay ba

26 Aji Sax ji teg ca wax Musaa ne ko:
27 «Te itam fukki fan ci juróom ñaareelu
weer woowu, bésub Njotlaay ba lay doon.
Ndaje mu sell ngeen ciy amal. Nangeen
ci toroxlu te indi saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji. 28 Du lenn lu ngeen di liggéey
ci boobu bés, ndax bésub Njotlaay la bu
ngeen di jotoo fi seen kanam Yàlla, Aji
Sax ji. 29 Te kat, képp ku toroxluwul
boobu bés, dees koy dagge ci biir bànni
Israyil. 30 Képp ku liggéey lenn ci boobu
bés, su boobaa dinaa far kooku ci biir
bànni Israyil, sànk ko. 31 Buleen ci liggéey
dara. Dogal a ngoogu, di lu leen war
fàww, yeen ak seen askan ak fépp fu
ngeen dëkk. 32 Seen bésub Noflaay la bu
ngeen di nopplu doŋŋ te war cee toroxlu.
Li ko dale ci ngoonug juróom ñeenti fan
ci weer wi ba ca ëllëg sa, ba jant so, ci
ngeen di wormaal seen bésub Noflaay.»

Li ci màggalu bési Mbaar yi

33 Su loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 34 «Waxal bànni Israyil ne
leen: Ñu waññ dale ko ci fukki fan ak
juróom ci weeru juróom ñaareel woowu
ba mu am juróom ñaari fan. Diir boobu
mooy màggalu bési Mbaar yi, ñeel Aji
Sax ji. 35 Bés bu jëkk bi bésub ndaje mu
sell la. Mboolem lu ngeen faral di liggéey
buleen ko ci liggéey. 36 Diiru juróom
ñaari fan ngeen di indi saraxu sawara,
ñeel Aji Sax ji. Bésub juróom ñetteel, ba
wara doon seen ndaje mu sell, nangeen
ci indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.
Ndajem mujjantal ba la. Mboolem lu
ngeen faral di liggéey buleen ko ci liggéey.

37 «Yooyoo di màggali Aji Sax ji, yi ñu
wara yégle, di ndaje yu sell yu ñuy indi
ay saraxi sawara, ñeel Aji Sax ji, muy
saraxu rendi-dóomal, ak saraxu pepp, ak
yeneen saraxi jur gu ñuy rendi, ak sarax
yi ñuy tuural Aji Sax ji, bés bu nekk ak
la ca war. 38 Yooyu sarax jotewul dara ak
saraxi bési Noflaay yu Aji Sax ji. Jotewul
dara it ak yi ngeen di joxeel Aji Sax ji
mbaa mboolem sarax yi ngeen di wàccoo
ngiñ, ak mboolem saraxi yéene yi ngeen
di defal Aji Sax ji.

39 «Ci biir loolu, fukki fan ak juróom
ci juróom ñaareelu weer wi, gannaaw
bu ngeen dajalee meññeefum réew mi,
amal-leen màggalug Aji Sax ji diiru
juróom ñaari fan. Na bés bu jëkk ba
di bésub Noflaay, bésub juróom ñetteel
ba di bésub Noflaay. 40 Bés bu jëkk ba
wittleen doomi garab yu rafet ak cari tiir
ak cari garab yu sëq ak cari garab yu ñuy
wax sóol, tey saxe tàkkal dex. Nangeen
bànneexu fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji

diiru juróom ñaari fan. 41 Wormaal-leen
màggalug Aji Sax jooju, di juróom ñaari
fan cim at, te wormaal-leen ko ci juróom
ñaareelu weer wi. Dogal a ngoogu, di
lu leen war fàww, yeen ak seen askan.
42 Ci ay mbaar ngeen di dëkk diiru juróom
ñaari fan yooyu. Mboolem njuddu-ji-
réew ci Israyil na ci dëkke mbaar, 43 su
ko defee seeni sët xam ne ciy mbaar
laa dëkkaloon bànni Israyil, ba ma leen
génnee réewum Misra. Maay seen Yàlla
Aji Sax ji.»
44 Noonu la Musaa xamale bànni Israyil
bési màggalug Aji Sax ji.

24

Lu jëm ci tegukaayu làmp bi ak mburu yi

1 Ba loolu amee Aji Sax ji wax na Musaa
ne ko: 2 «Santal bànni Israyil, ñu indil la
diwu segalu oliw gu set, ngir leerlu, ñu
di ko taale làmp yi guddi gu nekk. 3 Ci
kanam rido bi làq gaalu àlluway seede si,
ci biir xaymab ndaje mi la Aaróona di teg
làmp yi, muy fanaanee tàkk ba bët set,
fi kanam Aji Sax ji. Dogal a ngoogu, di
lu leen war fàww, yeen ak seen askan.
4 Na teg làmp yi ci kaw tegukaayu làmp ba
ñuy tëgge wurusu ngalam, muy fanaanee
tàkk fi kanam Aji Sax ji.
5 «Sàkkal sunguf su mucc ayib, lakk ci
fukki mburu ak ñaar, mburu mu nekk di
juróom benni kiloy sunguf. 6 Tegal mburu
yi ci kaw taabalu wurusu ngalam bi, fi
kanam Aji Sax ji, te def ko ñaari jal, jal bu
ne juróom benni mburu. 7 Jal bu nekk teg
ca cuuraay lu raxul, mu wuutu mburu mi,
di saraxu baaxantal, te di saraxu sawara,
ñeel Aji Sax ji. 8 Bésub Noflaay bu nekk
nañu saxoo taaj mburu yooyu fi kanam
Aji Sax ji. Loolu sas la bu bànni Israyil
di tegoo fàww. 9 Mburu yooyu Aaróona
aki doomam yu góor ñoo koy féetewoo,
te nañu ko lekke fu sell, ndaxte lu sella sell
la, di lu ñu séddoo fàww ci saraxi sawara
yi ñeel Aji Sax ji.»

Li war ci yenn xeeti tooñaange

10-11 Ba loolu wéyee amoon na ci biir
bànni Israyil jenn waay ju yaayam di
doomu Israyil te tuddoon Selomit doomu
Dibbri, Daneen ba. Baayam di waa Misra.
Mu am bés xeex jib ci biir dal bi, ci
diggante waa jooju ak jenn waayi Israyil
ju raxul. Ci biir loolu waa ji yaayam di
doomu Israyil wax Yàlla lu ñaaw, tudd ko
jaar fu bon. Ñu yóbbu ko ca Musaa. 12 Ñu
tëj waa ja, ba xam lu Aji Sax ji namm ci
moom.
13 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa
ne ko: 14 «Génneel dal bi ki may wax
lu ñaaw, man Yàlla, te na mboolem ku
ci dégg teg loxoom ci kaw boppam, ba
noppi mbooloo mépp dóor koy doj, ba mu
dee. 15 Bànni Israyil nag nangeen leen
wax ne leen: Képp ku wax Yàllaam lu
ñaaw, jaar fu bon, na wéetoo añam. 16 Ku
ñàkke kersa turu Aji Sax ji, dee rekk mooy
àtteem. Mbooloo mi mépp a ko wara
dóor ay doj, ba mu dee. Muy doxandéem
muy njuddu-ji-réew, ku ci ñàkke kersa
turu Aji Sax ji, dee mooy àtteem.
17 «Bu loolu weesee képp ku faat
bakkanu nit, dee rekk mooy àtteem.
18 Ku faat bakkanu mala, na fey boroom.
Bakkan, bakkan a koy fey. 19 Képp ku
gaañ moroomam, la mu ko def rekk lañu
koy def. 20 Damm-damm, damm-damm a
koy fey; bët, bët a koy fey; bëñ it bëñ a
koy fey. Ni mu gaañe moroomam rekk,
ni lañu koy gaañe.
21 «Ku rey ag jur na fey boroom, waaye
ku rey nit dee mooy àtteem. 22 Na àtte bi
di benn ci doxandéem ak njuddu-ji-réew,
ndax man Aji Sax ji maay seen Yàlla.»
23 Ci kaw loolu Musaa wax ko bànni
Israyil, ñu génne dal ba waa ja ñàkke
Yàlla kersa, dóor ko ay doj, ba mu dee.
Kon li bànni Israyil def mooy li Aji Sax ji
santoon Musaa rekk.

25

Lu jëm ci atum Noflaay

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na
Musaa ca tundu Sinayi ne ko: 2 «Waxal
bànni Israyil ne leen: Bu ngeen duggee ca
réew ma ma leen jox, suuf sa ca boppam
war naa am àppu noflaayam ngir Aji Sax
ji. 3 Diiru juróom benni at ngeen di ji seen
tool; juróom benni at yooyu itam ngeen di
wolli seen tóokëru reseñ, dajale meññeef

ma. 4 Waaye atum juróom ñaareel ba
atum Noflaay la wara doon: suuf sa ca
boppam day nopplu doŋŋ ngir Aji Sax
ji. Buleen ci ji seen tool, buleen ci wolli
seen tóokëru reseñ. 5 La saxe ca seenum
ngóob sax, buleen ko góobaat te it reseñ
gu ñu wolliwuloon buleen ko raasaatu.
Atum Noflaay la wara doon: suuf sa ca
boppam na nopplu atum lëmm. 6 Waaye
lépp luy saxayaay ci atum Noflaay sañ
ngeen koo lekk, yeen ak seen jaam yu
góor ak yu jigéen, ak seeni surga ak
doxandéem bu dal ak yeen. 7 Seen jur
it ca la, ba ca rabi àll ya ca seen réew.
Mboolem lu suuf sa meññ, manees na koo
lekk.

8 «Gannaaw loolu nangeen waññ ba ci
juróom ñaari ati Noflaay, loolu di juróom
ñaari at ba muy juróom ñaari yoon. Mu
doon seen juróom ñaari ati Noflaay, tollu
ci ñeent fukki at ak juróom ñeent. 9 Su
boobaa ci fukki fan ca juróom ñaareelu
weer wa nangeen wal-lu ag liit fépp.
Bésub Njotlaay boobu nangeen wal ag liit
ci seenum réew ba mu daj. 10 Te nangeen
sellal at ma ca topp di juróom fukkeelu at
ma, ngeen yéene ca mboolem waa réew
ma ba mu daj, ne ngoreel taxaw na. Seen
atum Yiwiku la, ku nekk war cee dellu
ca suufu waa këram, ku nekk it wara
dellu ca làng ga mu bokk. 11 Seen atum
Yiwiku la atum juróom fukkeel boobu di
doon. Dungeen ci ji, dungeen ci góobaat
lu saxe ca seenum ngóob te dungeen ci
wolli ag reseñ, di ko witt. 12 Gannaaw
atum Yiwiku la, na doon at mu ngeen
sellal. Saxayaayub tool ngeen saña lekk.

13 «Atum Yiwiku moomu ci ngeen di
delloo ku nekk suufam. 14 Bu ngeen
di jaay seen waa réew suuf nag mbaa
ngeen di jënde suuf ci seen waa réew,
buleen di naxante. 15 Limu at yi dox
seen digganteek atum Yiwiku ma mujj,
na dëppook njég gi ngeen di jënde suuf
ci seen waa réew. Limu ati mbey yi
dox seen digganteek atum Yiwiku ma ca
toppaat it, war naa dëppook njég ga ñu
leen jaaye. 16 Lu at yooya gëna bare, njég
ga gëna jafe; lu at ya gëna néew, njég
ga gëna yomb, ndaxte limu meññeefum
suuf sa lees leen koy jaaye. 17 Buleen
di naxante, waaye ragal-leen seen Yàlla,
ndax man Aji Sax ji maay seen Yàlla.

18 «Saxleen ci samay dogal, sàmm
samay ndigali yoon, di ko jëfe, ndax
ngeen dëkk ak jàmm ci réew mi. 19 Kon
suuf si dina nangu, ngeen di lekk ba
suur te dëkk fa ci jàmm. 20 Jombul
ngeen di wax naan: “Lu nuy lekk nag ci
atum juróom ñaareel ba, gannaaw dunu
ci ji te dunu ci dajale sunu meññeef?”
21 Waaye dinaa leen yónnee sama barke
ca atum juróom benneel ba, suuf si nan-
gul leen meññeefum ñetti at. 22 Bu ngeen
tolloo ci ji ci atum juróom ñetteel ba,
dina leen fekk ngeen di lekk meññeefum
daaw-jéeg, te meññeefum atum juróom
ñeenteel ba dina agsi, fekk ngeen di lekk
ca mu daaw-jéeg ma.

Liy sañ-sañ ci mbirum suuf su ñuy jotaat

23 «Suuf si deesu ko jaay, mu wel
fàww, ndax maay Boroom suuf si, yeen
ay doxandéem ngeen fi, yu ma fi dëkkal.
24 Fépp fu bokk ci seenum réew, nangeen
fa yoonal sañ-sañu jotaat ca suuf sa.

25 «Bu sa mbokk demee ba ñàkk tax koo
jaay ci suufam, mbokkam mi ko gëna jege
te am sañ-sañu jotaat suufam, na jëndaat
la mbokk ma jaayoon. 26 Ku amul ku ko
ko jotaatal te moom ci boppam mu mujj
woomle, ba am lu mu ko jotaate, 27 day
waññ at ya njaay ma am, delloo ki mu
jaayoon ati mbey ya ca kooka dese, daldi
mana jotaat ci suufam. 28 Waaye su amul
lu mu jëndaate suufam, suuf sa day des
ca loxol ka mu jaayoon, ba keroog atum
Yiwiku ma délsi. Bu atum Yiwiku ma
délsee, sañ naa dellu ca suufam.

29 «Su dee waa ju jaay ab dëkkuwaay
bu nekk ci dëkk bu mag bu ñu tabax tata
wëralee ko ko, dina ko saña jotaat li feek
njaay mi amul at. Ci diir boobu la ko saña
jotaate. 30 Su ñu ko jotaatul ba njaay ma
am atum lëmm, dëkkuwaay boobu ci biir
dëkk bu mag ba ñu wëralee tata day wel
fàww, ñeel ka ko jënd, mook ku askanoo
ci moom. Du lees di delloo ci atum
Yiwiku. 31 Su dee ay dëkkuwaay ci dëkk
yu ndaw yu ñu tabaxul tata, wëralee ko
ko, dees koy yemaleek alali suuf. Sañees

na koo jotaat te dees koy delloo ci atum
Yiwiku.
32 «Su dee dëkki Leween ñi ak seen
dëkkuwaay ya ca biir nag, Leween ñi sañ
nañu cee jotaat fàww. 33 Kon alalu Le-
ween manees na koo jotaat —dëkkuwaay
lay doon bu ñu jaay ci dëkki Leween ñi—
dees koy delloo bu atum Yiwiku dikkee,
ndax dëkkuwaay yi ci dëkki Leween ñi,
seen alal la ju leen lew fàww ci seen biir
bokki bànni Israyil. 34 Waaye suufas parlu
yi bokk ci dëkki Leween ñi, deesu ko jaay,
ndax ñoo koy moom fàww.

Baaxeleen aji ñàkk

35 «Bu seen mbokkum bànni Israyil
ñàkkee ba manatula fey lu mu leen
ameel, nangeen ko dimbali, ni bu doon
doxandéem mbaa màngaan, ndax mu
mana dund ci seen biir. 36 Buleen teg
lenn lu mu mana doon ci bor bu leen seen
mbokk moomu ameel, waaye ragal-leen ci
seen Yàlla, ndax mu mana dund ci seen
biir. 37 Buleen ko lebal seen xaalis, di ca
teg lenn, te buleen ko jox dund, di sàkku
lu mu ca yokk ngir delloo leen ko. 38 Man
Aji Sax ji maay seen Yàlla ji leen génne
réewum Misra, jox leen réewu Kanaan,
te di seen Yàlla.

Liy sañ-sañ ci jotaat nit

39 «Bu seen mbokk ñàkkee ci seen biir,
ba jaay leen boppam, buleen ko jaamloo.
40 Defleen ko ni liggéeykat buy feyeeku
mbaa màngaan bu ngeen dëkkal. Na
leen liggéeyal ba keroog atum Yiwiku
ma, 41 mu génn ci seeni loxo, mook ay
doomam, daldi dellu ci làngu boppam, fa
ay maamam séddoo. 42 Li waral loolu
moo di bànni Israyil dañu di sama jaam
yi ma génne réewum Misra. Deesu leen
jaay njaam. 43 Buleen leen soxore ci biir
kilifteef, waaye ragal-leen ci seen Yàlla.
44 Seen jaam yu góor ak seen jaam yu
jigéen, nangeen leen jële ci xeet yi leen
wër. Ci ñooñu ngeen di jënde ay jaam,
góor ak jigéen. 45 Walla ngeen jënde ba
tey ci doxandéem yi ci seen biir, mbaa
ci njaboot yi doxandéem yi am ci réew
mi te ñu nekk ci seen biir. Su ko defee
ñu doon seen ngàllo. 46 Sañ ngeen leena
donale seen doom yi leen di wuutu, ñu
doon seen ngàllo seen giiru dund. Ñooñu
sañ ngeen leena def ay jaam, waaye su
dee ci seen diggante, yeen bànni Israyil,
buleen di soxorante ci biir kilifteef.
47 «Su fekkee ne ab doxandéem bu
ngeen dëkkal mbaa ab màngaan dafa
woomle te kenn ci seeni bokk ñàkk, ba
jaay boppam doxandéem bi ngeen dëkkal
mbaa kenn ku bokk ak doxandéem bi,
48 gannaaw bu jaayee boppam, manees
na koo jotaat ba tey. Kenn ciy bokkam
sañ na koo jotaat, 49 yaar muy baayam bu
ndaw mbaa doomu baayam bu ndaw. Ku
mu bokkal làng di mbokkam lenqe sax
man na koo jotaat, te moom ci boppam
man naa woomle ba jotaat boppam. 50 Na
bokk ak ka ko jënd waññ, la dale ca at
ma mu jaaye boppam, ba ca atum Yiwiku
may ñëw, muy njégu goreelam, dëppook
at yooya. Te it nañu ci seet àqu ñaqu
liggéeykat. 51 Su desee ay at, lu at ya
gëna baree, njég ga muy jotaate boppam
gëna sore ci njég, ga ñu ko jënde woon.
52 Te su at yu néew doxee seen digganteek
atum Yiwiku ma, na ko waññ te fey lu ni
néewe, ngir jotaat boppam. 53 Ab surga
lay doon ci njaatigeem at mu nekk, waaye
waru koo soxore ci biir kilifteef, ngeen
di seetaan. 54 Su fekkee ne jotaatuñu
ko ci jotin yooyu sax, war naa moom
boppam mooki doomam ca atum Yiwiku
ma. 55 Ndax kat man la bànni Israyil di
samay jaam. Ñoo di sama jaam ya ma
génne réewum Misra; yeen, maay seen
Yàlla Aji Sax ji.

26

Yool yi ci déggal Yàlla

1 «Buleen sàkkal seen bopp ay
yàllantu, du lenn luy jëmmu tuur mbaa
tuuru doj wu ngeen sampal seen bopp,
te doj wu ñu ñaas ay nataal it, buleen ko
sàkkal bérab ci seen réew, di ko sujjóotal,
ndax man Aji Sax ji maay seen Yàlla.
2 Sama bési Noflaay, wormaal-leen ko, te
sama bérab bu sell ngeen teral ko. Maay
Aji Sax ji.
3 «Su ngeen dee topp samay dogal, fonk
samay santaane te di ko jëfe, 4 kon maa
leen di tawal ci waxtoom, suuf si nangu,

garab yi meññ. 5 Dingeen bàcc ba keroog
wittum reseñ jot te dingeen witt reseñ ba
keroog ji jot. Dingeen lekk seenum pepp
ba suur këll te dingeen dëkk ak jàmm ci
seenum réew.
6 «Maay baaxee réew mi jàmm it, ba bu
ngeen tëddee kenn du leen tiital. Maay
jële rab wu aay ci réew mi, te saamar du
jóg, dal ci seenum réew. 7 Kon dingeen
dàq seeni noon, saamar ba dal, ñu daanu
fi seen kanam. 8 Seen juróomi nit ay
dàq téeméer, seen téeméeri nit dàq fukki
junni. Seeni noon la saamar di dal, ñu
daanu fi seen kanam.
9 «Te itam maa leen di baaxe, giiral
leen, yokk leen. Dinaa sàmm sama
kóllëreek yeen. 10 Dingeen lekk ngóob
mu yàgg, dence lu yàgg, ba far génne mu
yàgg ma, wuutal fa mu bees.
11 «Maay samp sama kër ci seen biir te
duma leen sib. 12 Maay ànd ak yeen, di
seen Yàlla, ngeen di sama ñoñ. 13 Man
Aji Sax ji maay seen Yàlla ji leen génne
réewum Misra, ngeen noppee doon seeni
jaam; maa dog seen buumi njaam, siggil
leen.

Mbugal yi ci déggadil Yàlla

14 «Waaye bu ngeen ma déggalul te
baña jëfe sama santaane yooyu yépp,
15 su ngeen teddadilee samay dogal,
dëddu samay ndigal, ba jëfewuleen sama
santaane yépp, xanaa di fecci sama
kóllëreek yeen, 16 su boobaa li may def ak
yeen mooy lii: maay jekki wàcce njàqare
ci seen kaw, mu ànd ak woppi ràgg,
yaram wu tàng jérr ak bët yu lëndëm,
ngeen gën di wopp. Dingeen ji seenum
pepp ci neen, ndax seeni noon a koy
lekk. 17 Maa leen di noonoo ba seeni noon
duma leen, seeni bañ yilif leen. Dingeen
daw te kenn dàqu leen.
18 «Bu loolu taxul ngeen déggal ma,
maa leen di mbugal lu ko ëpp juróom
ñaari yoon, feye leen ko seeni bàkkaar.
19 Maay sàggi seen sag bu réy. Maay def
asamaan si leen tiim ne sereŋ nig weñ,
suuf si wow koŋŋ ni xànjar. 20 Seen doole
dina kasara, ndax suuf si ngeen di bey du
leen nangul te garabi réew mi du meññ.
21 «Su ngeen saxee ci noonoo ma, bañ
maa déggal, maay fulaat seen mbugal
fukki yoon ak juróom, feye leen ko seeni
bàkkaar. 22 Maay xabtal rabi àll yi ci
seen kaw, ñu xañ leen seeni doom, seeni
gétt ñu tas, seeni nit ñu néewal, ba seeni
mbedd ne wëyëŋ.
23 «Su ma leen loolu yaralul ba tey,
xanaa ngeen sax ci noonoo ma, 24 su
boobaa man itam maa leen di noonoo,
te it man ci sama bopp maa leen di
mbugalaat lu ko ëpp fukki yoon ak
juróom, feye leen ko seeni bàkkaar.
25 Maay dalal saamar ci seen kaw, feye
leen ko kóllëre gi ngeen fecci. Bu ngeen
làqoo ci seeni biir dëkk yu mag sax, maay
wàcce mbas ci seen biir, seeni noon jekku
leen. 26 Bu ma téyee loxo bi ma leen di
leele, fukki jigéen dinañu bokk lakk seen
mburum njël ci benn taal doŋŋ, natt ko
ay somp, séddale, ngeen lekk, te dungeen
suur.
27 «Waaye bu loolu weesee te
déggaluleen ma, xanaa di ma noonoo ba
tey, 28 su boobaa ma gën leena mereeti,
noonoo leen, te man ci sama bopp maa
leen di mbugalati lu ko ëpp fukki yoon
ak juróom, feye leen ko seen bàkkaar.
29 Dingeen yàpp seeni doom yu góor, yàpp
seen doom yu jigéen ndax xiif. 30 Dinaa
tas seen bérabi jaamookaay*, toj seeni
suurukaay. Seen kasaray tuur yi ne làcc,
ma jal ca seeni néew. Maa leen di sib,
31 gental seen dëkk yu mag, tas seen bérab
yu sell, te dootuma faale xetug jàmm ca
seeni sarax. 32 Maay tas seenum réew, ba
seen noon ya ko nangu yéemu ca. 33 Yeen
nag maa leen di tasaare ci biir xeet yi,
ndax maay génne saamar mbaram, mu
dal ci seen kaw. Seenum réew dina wéet,
seen dëkk yu mag gent.
34 «Su boobaa mboolem diir ba suuf di
wéet moom lay daboo ati Noflaayam, fekk
yeen ngeen nekk ca seen réewu noon ya.
Su ko defee suuf si dina nopplu moos, ba
daboo ko ati Noflaayam. 35 Mboolem diir

* **26:30** 26.30 bérabi jaamookaay: ay tund la daan doon mbaa ay bérab yu ñu tànn. Waa Kanaan daan ci jaamu seeni yàllantu, di ca def xeeti jaamu yu jëm ci luy taxa giir; ak lu jëm ci rawaani ñu dee mbaa ñu di ca gànctu, topp seeni tuur ya leen ca doon xiir.

bi suuf siy wéet, moom lay nopploo la mu noppluwuloon, ba leen ay ati Noflaay fekkee ngeen dëkk fa.

36 «Ñi des ci yeen, dinaa indi njàqare
ci seen xol, foofa ngeen nekk ca seen réewu noon ya, ba xob wu ne foy-foy ngeen daw. Dingeen xélu ni ku ñuy dàqe saamar, bay daanu, te dàqeesu
leen. 37 Dingeen fakkastalante di daw, ni ñu ñuy dàqe saamar, te dàqeesu leen, ba dungeen mana taxaw ci seen kanami
noon. 38 Dingeen deeye àll, te seen suufu
noon yaa leen di lekk. 39 Ñi des ci yeen
dinañu ràgg ca seen réewi noon ndax seeni bàkkaar ak seen bàkkaari maam.

Aji Sax ji du fecci kóllëreem

40 «Su ko defee ñoom dinañu tudd seen bàkkaar ak seen bàkkaaru maam ya, ndax dañu maa wor te dëkke maa
noonoo, 41 ba man itam ma noonoo leen, toxal leen seen réewu noon. Bu ñu tuubee seen xol bu dëgër nag, ba matal seen mbugal yi sababoo ci seeni
ñaawtéef, 42 su boobaa maay bàyyi xel ci sama kóllëre gaak Yanqóoba ak sama kóllëre gaak Isaaxa ak sama kóllëre gaak Ibraayma, te duma fàtte li ma dige ci wàllu réew mi.

43 «Waaye réew mi dinañu ko gental, mu daboo ati Noflaayam diir ba ñu ko dëddoo, wéetal ko, te fekk ñoom ñuy fey seen boru tooñ; ndax kat dañoo sofental samay santaane, xalab samay dogal.
44 Ndaxam du tax ma sofental leen ca seen réewu noon, mbaa ma di leen xalab, di leen faagaagal, nde kon ma fecci sama kóllëreek ñoom. Ndax man Aji Sax ji
maay seen Yàlla. 45 Maa leen di bàyyil xel ci sama kóllëre gaak seen maam ya ma génne réewum Misra, jaambur ñi seede, ngir doon seen Yàlla. Maay Aji Sax ji.»

46 Looloo di dogal yaak santaane yaak ndigali yoon ya Aji Sax ji tëral ca digganteem ak bànni Israyil ca kaw tundu Sinayi, Musaa jottli leen ko.

27

Lu jëm ci jagleel Aji Sax ji nit ak alal

1 Bu loolu weesee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Képp ku dogoo jagleel Aji Sax ji nit*, man naa wàccook kàddoom ci kaw
nii ñu ko xaymaa. 3 Su dee góor gu am ñaar fukki at ba juróom benn fukki at, nanga ko xayma ci juróom fukki dogi
xaalis, ci xaalisu bérab bu sell bi. 4 Su dee jigéen, nanga ko xayma ci fanweeri
dogi xaalis. 5 Su amee juróomi at ba ñaar fukki at, danga koy xayma ci ñaar fukki dogi xaalis, su dee góor, mbaa fukki dogi
xaalis, su dee jigéen. 6 Su dee ku am weer jàpp juróomi at, nanga ko xayma ci juróomi dogi xaalis su dee góor; mbaa
ñetti dogi xaalis su dee jigéen. 7 Su dee ku am juróom benn fukki at ak lu ko ëpp, nanga ko xayma ci fukki dogi xaalis ak juróom su dee góor; mbaa fukki dogi
xaalis su dee jigéen. 8 Su fekkee ne ki dogu woona jagleel nit ki Aji Sax ji da di ku am-amam yées sa xayma, na kooku yóbbu nit ki ba ca sarxalkat ba, sarxalkat bi xaymaal ko nit ki ci lu dëppook amamam, moom mi dogu woon.

9 «Su fekkee ne la ñu dogu woona joxe ag jur la gu dagana sarxalal Aji Sax ji, day
daldi sell. 10 Deesu ko weccee. Du jur gu baax gu ñu ko mana wuutoo, doonte jur gu bon la, te du jur gu bon gu ñu ko mana wuutoo, te fekk muy gu baax. Ci biir jagleel googu ku xasa wuutoo ag jur moroom ma, jur gu jëkk gaak kuutaay la
dañuy bokk doon lu sell. 11 Su fekkee ne la ñu dogu woona joxe mala mu daganul la te daganula sarxalal Aji Sax ji, na nit ki yóbbu jur ga ba ca sarxalkat ba,
12 sarxalkat ba xayma ko. Su baaxee su
bonee, lu mu ci dogal mooy wéy. 13 Su ko boroom bëggee jotaat, day fey njég ga, yokk ca xaajub juróomeelu njég ga.

14 «Su nit jagleelee Aji Sax ji dëkkuwaayam, sellalal ko ko, na sarxalkat bi xayma dëkkuwaay bi. Su baaxee su bonee, lu mu ci dogal mooy wéy.
15 Su fekkee ne ki dogu woona joxe dëkkuwaayam da koo bëgga jotaat, day

* **27:2** 27.2 Nit man naa jagleel moroomam Yàlla, muy liggéey ca kër Yàlla ga. Aaya yii wone na ne nit ku ñu jagleel moroomam Yàlla, manees na koo yiwi ci kaw ñu feyal ko ab limu xaalis.

fey njég ga ñu ko xaymaa, yokk ca xaajub
juróomeelam, mu doonaat alalam.

16 «Su nit jagleelee Aji Sax ji suuf su
mu moom ci suufas ndonoom, na ñuy
xaymaa suuf sa, na dëppook dayob pepp
bay mat jiwum suuf sa. Ñetti barigoy
peppum lors yu ne juróom fukki dogi
xaalis† a koy wecci. 17 Su fekkee ne ci
atum Yiwiku la joxe suuf si, xaymab suuf
si day mat sëkk ànd ak moom. 18 Waaye
su fekkee ne gannaaw atum Yiwiku la
joxe suuf si, sarxalkat bi da koy nattal
njég gi ci at yi dox seen digganteek atum
Yiwiku ma ca topp, génne ca at ya wees.
19 Su fekkee ne ki dogu woona joxe tool
bi da koo bëgga jotaat, day fey njég ga ñu
ko xaymaa, yokk ca xaajub juróomeelam,
mu doonaat alalam. 20 Su jotaatul tool
bi, ba ñu jaay tool bi keneen, deesu ko
mana jotaat. 21 Bu tool bi yiwikoo ci atum
Yiwiku nag, day daldi doon lu ñu sellalal
Aji Sax ji, mel ni tool bu ñu aaye, mu doon
alalu sarxalkat.

22 «Su fekkee ne nit ki dafa jagleel Aji
Sax ji tool bu mu jënd, te donnu ko,
23 sarxalkat bi da koy xaymaal njég gi,
méngale kook at yi dox seen digganteek
atum Yiwiku may ñëw. Na nit ki fey
la ñu xayma ca bés ba, xaalis ba di lu
ñuy sellalal Aji Sax ji. 24 Bu atum Yiwiku
dikkee, tool bi day dellu ca ka ñu ko
jënde woon te mu di alalu ndonoom.
25 Mboolem lu ngeen xayma, na dëppook
natt ba ñu yoonal ci bérab bu sell bi,
maanaam li ñuy wax siikal te mu tollu ci
fukki garaam.

26 «Waaye kat luy taaw cig jur, Aji
Sax jee ko moom jeeg. Du lu kenn di
dogoo jagleel Aji Sax ji. Muy barmol, muy
mbote, muy tef, Aji Sax jeey boroom. 27 Su
dee lu mala mu daganul taawloo, ka ko
moomoon man na koo jotaat ndegam fey
na njégam, ba dolli ca xaajub juróomeelu
njég ga. Bu ñu ko jotaatul, dees koy jaay
ci njég gi ñu ko xaymaa. 28 Mboolem lu
ñu aayalal Aji Sax ji, lu sella sell la ñeel
Aji Sax ji. Lépp lu nit moom, su dee nit
mbaa jur mbaa suuf su mu donn, amu
ci lenn lu mu aayalal Aji Sax ji te ñu sañ
koo jaay mbaa mu di ko jotaat. 29 Ba tey
du kenn nit ku ñu aayalal bakkanam Aji
Sax ji, mu wara sànku, ba noppi ñu di ko
jotaat. Dees koy rey rekk.
30 «Bu loolu weesee mboolem lu jóge ci
suuf, muy pepp mbaa doomi garab, cérub
fukkeel ba Aji Sax jeey boroom. Dees
koy sellalal Aji Sax ji. 31 Su fekkee ne
nit ki dafa namma jotaat lenn ca céru
fukkeelu meññeefam ma muy génne, day
yokk ca njég ga xaajub juróomeelam.
32 Mboolem céru fukkeel bu ñu génnee
cig jur, gu gudd gaak gu gàtt ga, muy lépp
lu sàmm waññe bantam, cérub fukkeel la
bu ñuy sellalal Aji Sax ji. 33 Deesu ci seet
jur gu baax ak gu bon te deesu ci wuutal
lenn. Bu ci nit xasee wuutal lenn, la jëkk
ak la ko wuutu lépp day daldi doon lu sell.
Deesu ko mana jotaat.»
34 Yooyu santaane la Aji Sax ji dénkoon
Musaa ca tundu Sinayi, ngir mu jottli ko
bànni Israyil.

† 27:16 27.16 Benn dogu xaalis boobu mu ngi tollu woon ci benn siikal, diisaayam di fukki garaam.

Màndiŋ ma
fa bànni Israyil jaare woon di ñeenteelu xaaju Tawreetu Musaa
Ubbite gi

Téere bii moo tàmbalee ca bés ba bànni Israyil dalee ca taatu tundu Sinayi. Foofu la bànni Israyil jóge jëm màndiŋu Paran, ca bëj-gànnaaru réewum dige ba. Fa lañu yebale ay ndaw yu yërnduji réew ma, te délsi wax seen gis-gis ca ña fa dëkke. Ba ñu demee ba délsi, lañu ne ñoom la ñu gis neexul. Loolu nag tax bànni Israyil di nàttable ndax Yàlla man na leena jox suuf sa mu leen sédd. Ci kaw loolu ñuy jàmbat ci kaw Yàlla. Seen ñàkk kóllëre googu tax na Yàlla teg leen ab daan, ñuy wëndeelu ca màndiŋ ma, ba maas ga doon jàmbat dee, ba geneen maas wuutu leen. Ñeent fukki at lañu wëndeelu, doora walbatiku dox ndànk, jëm Kanaan. Boobu yoon lañu doora nangoo déggal Yàlla. Gannaaw gi lañu sumb ay xare yu am solo, ba daan, ca penkub dexu Yurdan, doora waaj, ngir jàll ca biir réewum dige, ba ñu nammoona gis bu yàgg. Téere bi wone na ne, ni xolu doom Aadama mel rekk moom la ñoñi Yàlla feeñal ci seen jikko ju toogadi. Saxoowuñu lenn, xanaa ŋarale diggante ngëm ak nàttable, cawarte ak xàddi, jëfi ngor ak jëf ju sew. Seen jikko jooju la téere bi wone ne moo leen worale ak Yàlla mi dul soppiku ci kóllëreem, digganteem ak ñoñam, doonte kóllëre gi nag, teewu koo yor ab yaram, te ànd ak njubteem. Musaa nag diggante bu xat lañu ko gisal ci téere bi, Aji Sax ji ak ay bokkam séq ko: Musaa moo doon ndawal Yàlla liy jottli ay ndigalam, te amul woon ab dend ci na mu xejjoo woon ak Yàlla, waaye moo taxawoon itam fa kanam Yàlla, taxawal fa askan wu ñàkk kóllëre, di ko layal te tàyyiwul.

Ci Tënk:

Saar 1—21 Israyil jànge na ca maam ya jóge woon Misra

Saar 22—25 Céru barke bu sax ñeel na Israyil

Saar 26—36 Israyil dégg na ab artoom balaa dugg Kanaan

Israyil jànge na ca maam ya jóge woon Misra

(Saar 1—21)

Takk nañu limu bànni Israyil

1 Aji Sax ji moo wax ak Musaa ca
màndiŋu Sinayi ca biir xaymab ndaje
ma, keroog benn fanu ñaareelu weer
wu ñaareelu at, ma topp ca gàddaay ga
bawoo Misra. Mu ne ko:
2 «Limleen mbooloom bànni Israyil
gépp, na ñu bokke seeni làng ak seen këri
maam. Waññleen góor ñépp, bopp ak
bopp, ku nekk ak turam. 3 Li ko dale ñaar
fukki at, jëm kaw, mboolem ñi xare war
ci Israyil daal, nangeen leen lim, gàngoor
ak gàngoor, yaw ak Aaróona. 4 Giir gu ci
nekk, àndleen ceek kilifa yi jiite seen këri
maam, ñu jàpple leen ci.
5 Ñiy wuyoo tur yii nag, ñoo leen ciy
taxawu:

Ci wàllu Rubeneen ñi, Elisur doomu Sedeyur.

6 Wàllu Cimyoneen ñi, Selumyel doomu Surisadaay.

7 Wàllu Yudeen ñi, Nason doomu Aminadab.

8 Wàllu Isakareen ñi, Netanel doomu Suwar.

9 Wàllu Sabuloneen ñi, Elyab doomu Elon.

10 Ñi ciy askanu Yuusufa ñii la:

Ci wàllu Efraymeen ñi, Elisama doomu Amiyut.

Wàllu Manaseen ñi, Gamalyel doomu Pedasur.

11 Wàllu Beñamineen ñi, Abidan doomu Gidoni.

12 Wàllu Daneen ñi, Ayeser doomu Amisadaay.

13 Wàllu Asereen ñi, Pagyel doomu Okkran.

14 Wàllu Gàddeen ñi, Elyasaf doomu Dewel.

15 Wàllu Neftaleen ñi, Ayra doomu Enan.»

16 Ñooñu lañu woo ci mbooloo mi, muy ñi jiite seen giiri maam. Ñooy njiiti gàngoori Israyil.

17 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona tofloo ñooñu ñu tudd seeni tur, 18 ñu dajale mbooloo ma mépp, keroog ca benn fanu ñaareelu weer wa. La ko dale ca ña am ñaar fukki at, jëm kaw, ñoom ñépp daldi bindu ca limeefu tur ya, ku nekk ak kër maamam, giir ak giir, làng ak làng, bopp ak bopp. 19 Noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa, na la Musaa takke seen lim ca màndiŋu Sinayi.

20 Ñu lim bopp ak bopp, turi sëti Ruben taawub Israyil seen maam*, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 21 Limub Rubeneen ñi di ñeent fukki junni ak juróom benn ak juróomi téeméer (46 500).

22 Ñu lim bopp ak bopp, turi sëti Simeyon, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 23 Limub Cimyoneen ñi di juróom fukki junneek juróom ñeent ak ñetti téeméer (59 300).

24 Ñu lim turi sëti Gàdd, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 25 Limub Gàddeen ñi di ñeent fukki junneek juróom ak juróom benni téeméer ak juróom fukk (45 650).

26 Ñu lim turi sëti Yuda, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 27 Limub Yudeen ñi di juróom ñaar fukki junneek ñeent, ak juróom benni téeméer (74 600).

28 Ñu lim turi sëti Isaakar, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 29 Limub Isakareen ñi di juróom fukki junneek ñeent ak ñeenti téeméer (54 400).

30 Ñu lim turi sëti Sabulon, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 31 Limub Sabuloneen ñi di juróom fukki junneek juróom ñaar ak ñeenti téeméer (57 400).

32 Ñu lim turi sëti Yuusufa yi askanoo ci doomam Efrayim, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 33 Limub Efraymeen ñi di ñeent fukki junni ak juróomi téeméer (40 500).

34 Ñu lim turi sëti Yuusufa yi askanoo ci doomam Manase, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 35 Limub Manaseen ñi di fanweeri junneek ñaar ak ñaar téeméer (32 200).

36 Ñu lim turi sëti Beñamin, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 37 Limub Beñamineen ñi di fanweeri junneek juróom ak ñeenti téeméer (35 400). 38 Ñu lim turi sëti Dan, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 39 Limub Daneen ñi di juróom benn fukki junneek ñaar ak juróom ñaar téeméer (62 700).

40 Ñu lim turi sëti Aser, ku nekk ak làngam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 41 Limub Asereen ñi di ñeent fukki junneek benn ak juróomi téeméer (41 500).

42 Ñu lim turi sëti Neftali, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 43 Limub Neftaleen ñi di juróom fukki junneek ñett ak ñeenti téeméer (53 400).

44 Yooyu limeef la Musaa ak Aaróona tënk, ña leen ca jàpple di fukki kilifay Israyil ak ñaar, ku ci nekk taxawal kër maamam. 45 Mboolem bànni Israyil yi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw, limees na leen, ku ci nekk ak kër maamam. 46 Ña ñu lim ñépp di juróom benn téeméeri junneek ñett ak juróomi téeméer ak juróom fukk (603 550).

Limaaleesul Leween ñi

* **1:20** 1.20 Israyil mooy Yanqóoba.

47 Giirug Leween ñi nag ci bànni Is-
rayil lañu bokk, waaye limaaleesu leen
ak ñoom. 48 Aji Sax ji moo waxoon
Musaa, ne ko: 49 «Giirug Lewi ñoom,
bu leen lim, bu leen waññaaleek bànni
Israyil. 50 Waaye yaw ci sa bopp nanga
sas Leween ñi jaamookaay bi seedes
kóllëre gi dence, mook la muy àndal lépp,
ak mboolem lu ca bokk. Ñooy gàddu
jaamookaay bi, ak la muy àndal lépp,
di ko topptoo, te it fi wër jaamookaay
bi lañuy dal. 51 Bu jaamookaay bi
dee dem, Leween ñee koy wékki, bu
jaamookaay bi dee dale bérab, Leween
ñee koy we. Ku ci bokkul ba laal ci
nag, dees koy rey. 52 Bànni Israyil gi
ci des, na ku ci nekk topp dalam, ak
raayaam ak kurélam. 53 Leween ñi nag
nañu dal fi wër jaamookaay bi seedes
kóllëre gi dence. Su ko defee am sànj
du dal ci kaw mbooloom bànni Israyil.
Te itam na Leween ñi dénkoo dénkaaney
jaamookaay bi seedes kóllëre gi dence.»
54 Bànni Israyil daldi def noonu.
Mboolem lu Aji Sax ji santoon Musaa,
noonee lañu ko defe.

2

Lu jëm ci dalinu giir yi

1 Ba loolu wéyee Aji Sax ji wax Musaa
ak Aaróona, ne leen: 2 «Na bànni Is-
rayil di dal, ku nekk ak raayaam ak
xàmmikaayu kër maamam. Fi wër
xaymab ndaje mi te dànd ko as lëf, fi
lañuy dale:

3 «Ñay dale ca kanam, fa féete penku,
ñooy waa raayab Yuda ak seeni gàngoor,
kilifag Yudeen ñi di Nason doomu Am-
inadab. 4 Ña ñu lim ci gàngooram di
juróom ñaar fukki junneek ñeent ak
juróom benni téeméer (74 600).
5 «Ñay dale fa feggook ñoom ñooy gi-
irug Isakareen ñi, kilifag askanu Isaakar
di Netanel doomu Suwar. 6 Ña ñu lim
ci gàngooram di juróom fukki junneek
ñeent ak ñeenti téeméer (54 400).
7 «Giirug Sabuloneen ñeey feggook
ñoom, kilifag askanu Sabulon di Elyab
doomu Elon. 8 Ña ñu limal gàngooram
di juróom fukki junneek juróom ñaar ak
ñeenti téeméer (57 400).
9 «Mboolem ña ñu limal dalub Yuda aki
gàngooram daldi doon téeméeri junneek
juróom ñett fukk ak juróom benn ak
ñeenti téeméer (186 400). Bu ñuy dem,
ñooñooy dox, jiitu.

10 «Waa raayab Ruben ñooy dale bëj-
saalum, ñook seeni gàngoor, kilifag
askanu Ruben di Elisur doomu Sedeyur.
11 Ña ñu limal gàngooram di ñeent
fukki junneek juróom benn ak juróomi
téeméer (46 500).
12 «Ñay dale fa feggook ñoom ñooy
giirug Cimyoneen ñi, kilifag askanu
Simeyon di Selumyel doomu Surisadaay.
13 Ña ñu limal gàngooram di juróom
fukki junneek juróom ñeent ak ñetti
téeméer (59 300).
14 «Giiru Gàddeen ñeey feggook ñoom,
kilifag askanu Gàdd di Elyasaf doomu
Rewel. 15 Ña ñu limal gàngooram di
ñeent fukki junneek juróom ak juróom
benni téeméer ak juróom fukk (45 650).
16 «Mboolem ña ñu limal dalub Ruben
aki gàngooram doon téeméeri junneek
juróom fukk ak benn, ak ñeenti téeméer
ak juróom fukk (151 450). Bu ñuy dem,
ñooñooy doon ñaareelu kurél, dox, topp
ca.

17 «Su ko defee xaymab ndaje mi jóg
topp ca, ànd ak Leween ñi koy gàddu, te
seen dal nekk ci digg dal yi. Noonee kurél
yiy dale daal, ni lañuy jóge dem, ku nekk
topp ayam ak raayaam.

18 «Waa raayab Efrayim ñooy dale wetu
sowu, ñook seeni gàngoor, kilifag askanu
Efrayim di Elisama doomu Amiyut. 19 Ña
ñu limal gàngooram di ñeent fukki junni
ak juróomi téeméer (40 500).
20 «Ñay dale fa feggook ñoom ñooy
giirug Manaseen ñi, kilifag askanu Man-
ase di Gamalyel doomu Pedasur. 21 Ña
ñu limal gàngooram di fanweeri junneek
ñaar ak ñaar téeméer (32 200).
22 «Giirug Beñamineen ñeey feggook
ñoom, kilifag askanu Beñamin di Abidan

doomu Gidoni. 23 Ña ñu limal gàngooram
di fanweeri junneek juróom ak ñeenti
téeméer (35 400).
24 «Mboolem ña ñu limal dalub Efrayim
aki gàngooram daldi doon téeméeri jun-
neek juróom ñett ak téeméer (108 100).
Bu ñuy dem, ñooñoo di ñetteelu kurél,
dox topp ca.

25 «Waa raayab Dan ñooy dale bëj-
gànnaar, ñook seeni gàngoor, kilifag
askanu Dan di Ayeser doomu Amisadaay.
26 Ña ñu limal gàngooram di juróom
benn fukki junneek ñaar ak juróom ñaar
téeméer (62 700).
27 «Ñay dale fa feggook ñoom ñooy
giirug Asereen ñi, kilifag askanu Aser di
Pagyel doomu Okkran. 28 Ña ñu limal
gàngooram di ñeent fukki junneek benn
ak juróomi téeméer (41 500).
29 «Giirug Neftaleen ñeey feggook
ñoom, kilifag askanu Neftali di Ayra
doomu Enan. 30 Ña ñu limal gàngooram
di juróom fukki junneek ñett ak ñeenti
téeméer (53 400).
31 «Mboolem ña ñu limal dalub Dan
daldi doon téeméer ak juróom fukki
junneek juróom ñaar ak juróom benni
téeméer (157 600). Ñooñooy mujja jóg,
topp seeni raaya.»

32 Ñooñu lañu limal bànni Israyil na
ñu bokke seen këri maam. Mboolem
ña ñu limal dal ya ak seeni gàngoor
doon juróom benni téeméeri junneek
ñett ak juróomi téeméer ak juróom fukk
(603 550). 33 Leween ñi nag limaaleesu
leen ci bànni Israyil, te noonu la ko Aji
Sax ji sante woon Musaa.
34 Bànni Israyil daldi def noonu.
Mboolem noonee ko Aji Sax ji sante woon
Musaa, na lañu daan dale, topp seeni
raaya, na lañu daan jóge, ku nekk ak
làngam ak kër maamam.

3

Lu jëm ci sasi Leween ñi

1 Ñii ñoo di askani Aaróona ak Musaa,
jant ba Aji Sax jiy wax, mook Musaa
ca kaw tundu Sinayi. 2 Doomi Aaróona
yu góor ñoo di Nadab, taaw ba, ak
Abiyu ak Elasar ak Itamar. 3 Turi
doomi Aaróona yu góor, sarxalkat yaa ngi
noonu; ñu faloon leen, sédd leen céru
carxal. 4 Nadab ak Abiyu nag mujj dee fi
kanam Aji Sax ji, ba ñu taalalee Aji Sax
ji cuuraay lu warul ca màndiŋu Sinayi.
Gannaaw amuñu woon doom yu góor,
Elasar ak Itamar daldi féetewoo liggéeyu
carxal ba, ca seen kanamu baay Aaróona.
5 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
6 «Indil Leween ñi, tegleen ci kilifteefu
Aaróona sarxalkat bi, ngir ñu di ko
jàpple; 7 ñooy dénkoo ndénkaaneem,
di dénkoo dénkaaney mbooloo mépp
fi kanam xaymab ndaje mi, ndax ñooy
sasoo liggéeyu jaamookaay bi. 8 Ñooy
sàmm mboolem jumtukaayi xaymab
ndaje mi, ñooy dénkoo dénkaaney
bànni Israyil, ndax ñooy sasoo liggéeyu
jaamookaay bi. 9 Noonu ngay jële Leween
ñi, sédd leen Aaróona ak doomam yu
góor. Ñoom ñoo di cér bu mat sëkk bu
ñu koy sédde ci bànni Israyil. 10 Aaróona
ak doomam yu góor nag ngay tabb ngir
ñu sasoo seenug carxal, waaye képp ku ci
laal te bokku ci, dees koy rey.» 11 Aji Sax
ji waxati Musaa, ne ko: 12 «Man mii nag,
maa seppee Leween ñi ci bànni Israyil,
maa leen weccoo mboolem taaw bu góor
bu jëkka juddoo ci ndeyam, ci biir bànni
Israyil. Kon nag Leween ñi, sama cér
lañuy doon. 13 Ndax lépp luy taaw bu
góor, sama cér la. Keroog ba ma fàddee
lépp luy taaw bu góor ca réewum Misra,
ca laa sellalal sama bopp lépp luy taaw
ci Israyil, dale ci nit ba ci jur. Maa leen
séddoo. Maay Aji Sax ji.»

Lim nañu Leween ñi ak seeni maam

14 Aji Sax ji waxati Musaa ca màndiŋu
Sinayi, ne ko: 15 «Limal askanu Leween
ñi, ni ñu bokke seen këri maam ak seeni
làng. Mboolem góor ñi am weer, jëm
kaw, ngay lim.» 16 Musaa daldi leen lim
ci ndigalal Aji Sax ji, na ñu ko ko sante.
17 Gerson ak Keyat ak Merari ñoo so-
qikoo ci Lewi.* 18 Doomi Gerson yu góor

* **3:17** 3.17 Seetal ci *Njàlbéen ga* 46.11.

ñoo di Libni ak Simey, ku ci nekk ak
làngam. 19 Doomi Keyat yu góor ñoo di
Amram ak Isar ak Ebron ak Usyel, ku
ci nekk ak làngam. 20 Doomi Merari yu
góor ñoo di Maali ak Musi, ku ci nekk ak
làngam. Làngi Leween ñaa ngoogu, na
ñu bokke seen këri maam.

21 Ci Gerson la làngu Libneen ñi, ak
làngu Simeyeen ñi soqikoo. Làngi Ger-
soneen ñaa ngoogu. 22 Ña ñu leen
limal, ba ñu waññee mboolem góor
ña am weer, jëm kaw, juróom ñaari
junni ak juróomi téeméer (7 500) lañu.
23 Làngi Gersoneen ña, ca gannaaw
jaamookaay ba lañu daan dale, fa féete
sowu. 24 Gersoneen ñi, seen kilifag kër
maam moo doon Elyasaf doomu Layel.

25 Askanu Gerson nag, seen sas ci
wàllu xaymab ndaje mi, jaamookaay bi
la woon ak xayma bi, ak malaan mi
koy ub, ak ridob bunt xaymab ndaje mi,
26 ak kiiraayi ëtt beek ridob bunt ëtt bi
wër jaamookaay beek sarxalukaay bi, ak
buum yeek mboolem liggéey bu ci war.

27 Keyat nag, ci moom la làngu Am-
rameen ñi soqikoo, ak làngu Isareen ñi,
ak làngu Ebroneen ñi, ak làngu Usiyleen
ñi. Làngi Keyateen ñaa ngoogu. 28 Ba
ñu waññee mboolem góor ña ca am
weer, jëm kaw, juróom ñetti junni ak
juróom benni téeméer (8 600) lañu. Ñoo
dénkoo woon dénkaaney bérab bu sell
bi. 29 Làngi Keyateen ñi, wet ga féete
jaamookaay ba bëj-saalum, fa lañu daan
dale. 30 Keyateen ñi, seen kilifag kër
maam moo doon Elisafan doomu Usyel.

31 Seen sas nag moo doon gaal gi, ak
taabal ji, ak tegukaayu làmp bi, ak sarx-
alukaay yi, ak ndabi sarxal ya ñu ca daa
jëfandikoo, ak ridob biir bi, ak mboolem
liggéey bu ci war. 32 Njiiti Leween ñi
nag, seen kilifa gu mag moo doon Elasar
doomu Aaróona sarxalkat ba. Moo doon
saytu ña dénkoo woon dénkaaney bérab
bu sell ba.

33 Ci Merari la làngu Maaleen ñi ak
làngi Museen ñi soqikoo. Làngi Mera-
reen ñaa ngoogu. 34 Ña ñu leen limal,
ba ñu waññee mboolem góor ña am
weer, jëm kaw, juróom benni junni ak
ñaar téeméer (6 200) lañu. 35 Merareen
ñi, seen kilifag kër maam moo doon
Suryel doomu Abixayil. Ca wet ga féete
jaamookaay ba bëj-gànnaar, fa lañu daan
dale.

36 Askanu Merari, seen sas moo doon
xànqi jaamookaay bi aki galanam ak jën
yi ak tegu yi, ak mboolem jumtukaay ya
muy àndal, ak liggéey bu ca war, 37 ak jën
yi wër ëtt bi, ak seeni tegu, ak seen xeri
sampukaay, ak seeni buum.

38 Ña daan dale nag fa jàkkaarlook
jaamookaay bi, ca kanam, janlook
xaymab ndaje mi, ca wetu penku, ñoo
doon Musaa ak Aaróona ak doomam
yu góor. Ñoo dénkoo woon dénkaaney
bérab bu sell bi, sasool ko bànni Israyil,
te ku ci laal te bokku ci, dees koy rey.
39 Mboolem ña ñu limal Leween ñi, te
Musaa ak Aaróona lim leen na ñu bokke
seeni làng ci ndigalal Aji Sax ji, ñuy
mboolem góor ñi am weer, jëm kaw, ñaar
fukki junneek ñaar (22 000) lañu.

Lim nañu taaw yi ngir seen njotlaay

40 Aji Sax ji waxaat Musaa, ne ko:
«Limal taawi bànni Israyil yu góor yépp,
dale ko ci ñi am weer, jëm kaw, nga waññ
te bind seeni tur. 41 Su ko defee nga beral
ma Leween ñi, man Aji Sax ji, ñu wecci
mboolem taawi bànni Israyil gi ci des,
juri Leween ñi itam wecci mboolem luy
taaw ci juri bànni Israyil gi ci des.» 42 Ci
kaw loolu Musaa lim taawi bànni Israyil
yépp, na ko ko Aji Sax ji sante. 43 Ba ñu
waññee mboolem taaw yu góor ya, bind
seeni tur, dale ci ñi am weer, jëm kaw,
seenub lim nekk na ñaar fukki junneek
ñaar ak ñaar téeméer ak juróom ñaar
fukk ak ñett (22 273).

44 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
45 «Beral Leween ñi, ñu wecci mboolem
taawi bànni Israyil, juri Leween ñi it
wecci seenug jur, ma daldi séddoo Le-
ween ñi, man Aji Sax ji. 46 Njotlaay nag
dina war ci ñaar téeméer ak juróom ñaar
fukk ak ñetti (273) bopp, yi taawi bànni
Israyil ëppe Leween ñi. 47 Su ko defee nga
sàkku bopp bu ci nekk juróomi siikal; ci

† **3:47** 3.47 Ñaar fukki gera tollu na ci juróom fukki garaam.

siikalu bérab bu sell bi nga koy sàkkoo,
siikal bu ci nekk wecci ñaar fukki gera†.
48 Nanga jox xaalis boobu Aaróona ak
doomam yu góor, muy njotlaayal taaw yi
ci tegu.» 49 Ba loolu amee Musaa feyeeku
xaalisu njotlaayal taaw yooyu tegu ca
taaw, ya jotoo Leween ña. 50 Xaalis ba mu
nangoo ca taawi bànni Israyil di junniy
siikal ak ñetti téeméer ak juróom benn
fukk ak juróom (1 365), ci siikalu bérab
bu sell bi, xawa tollu ci fukki kilo ak
ñett. 51 Ci kaw loolu Musaa jox xaalisu
njotlaay ba, Aaróona ak doomam yu góor,
ci ndigalal Aji Sax ji, na ko ko Aji Sax ji
sante.

4

Yeneen kuréli Leween a ngi ak seeni sas

1 Aji Sax ji waxati Musaa ak Aaróona,
ne:
2 «Leween ñi askanoo ci Keyat,
waññleen leen bopp ak bopp, na ñu
bokke seeni làng, ak seen këri maam.
3 Daleleen ci góor ñi am fanweeri at, ba
juróom fukki at, muy mboolem ñi yelloo
bokk ci kurél, gi liggéeyu biir xaymab
ndaje mi war. 4 Liggéeyu Keyateen ñi
ci biir xaymab ndaje mi moo di wàllu
jumtukaay yu sell yee sell.

5 «Bu dal bi dee jóg, na Aaróona ak
doomam yu góor dugg, wékki kiiraay li, di
ridob biir bi, te ñu muure ko gaalu seedes
kóllëre gi. 6 Nañu lalaat ca kaw kiiraayal
deru piipi, te ñu lalati ca kaw, ndimo lu
lépp baxa, doora roof njàppuy gaal gi.

7 «Taabalu mburum teewal mi, nañu ci
lal ndimo lu baxa, teg ci ndab yeek bàttu
yeek njaq yeek tax yi ñuy sottee saraxi
tuuru, door cee teg mburu moomu dul
wuute. 8 Nañu muure yooyu ndimo lu
xonq curr, te ñu lalaat ca kaw malaanum
deru piipi, doora roof njàppuy taabal ji.

9 «Su ko defee ñu jël ndimo lu baxa,
muure ko tegukaayu làmp bi, aki làmpam
aki ñiimam aki andam, ak mboolem nd-
abi diwam ya ñu cay jëfoo. 10 Nañu boole
tegukaayu làmp beek mboolem la muy
àndal, ñu ëmbe lépp malaanum deru
piipi, te teg ko ci kaw tagar bi ñu koy
gàddoo. 11 Sarxalukaayu wurus bi*, nañu
lal ci kawam ndimo lu baxa, lalaat ca kaw
malaanum deru piipi, doora roof njàppuy
sarxalukaay bi. 12 Nañu jël mboolem
jumtukaay yi ñuy liggéeye ci biir bérab
bu sell bi, ñu ëmbe ko ndimo lu baxa,
muure ko malaanum deru piipi, door
koo teg ci kaw tagar bi ñu koy gàddoo.
13 Nañu dindi niiniti sarxalukaayu xànjar
bi, te ñu lal ci kaw sarxalukaay bi, ndimo
lu xonq curr. 14 Nañu teg ca kaw ndimo la
mboolem ndab, ya ñuy liggéeye ca sarx-
alukaay ba: and yeek cappukaayi yàpp
yeek ñiitukaay yeek këll yi; jumtukaayi
sarxalukaay bi yépp daal, te ñu lal ca kaw,
malaanum deru piipi, doora roof njàppuy
sarxalukaay bi.

15 «Bu dal bi waree jóg, na Aaróona ak
doomam yu góor muur yëf yu sell yi, ak
mboolem jumtukaayi bérab bu sell bi ba
noppi. Gannaaw loolu la askanu Keyat di
dikk, ngir gàddu ko. Su ko defee duñu laal
dara lu sell, bay dee. Loolu la Keyateen ñi
di gàddu ci wàllu xaymab ndaje mi.

16 «Elasar doomu Aaróona sarxalkat bi
nag, ab saytoom moo di diwu làmp bi, ak
cuuraay li, ak saraxu pepp bi dul jaas, ak
diwu pal gi. Mooy féetewoo jaamookaay
bi bépp, ak mboolem li ci biiram, ba ci yëf
yu sell yi, aki jumtukaayam.»

17 Aji Sax ji waxati ba tey ak Musaa
ak Aaróona, ne leen: 18 «Buleen yóbbe
Keyateen ñeek seeni làng, lu ñu leen di
dagge ci biir Leween ñi. 19 Nii ngeen
di def ak ñoom, ba bu ñu jegee yëf yu
sell yee sell, di dund te duñu ca dee:
Aaróona aki doomam ñooy dugg, daldi
sédd ku nekk ci ñoom liggéeyam ak la
muy gàddu. 20 Bu Keyateen ñi dugg, di
xool lu mu gàtt gàtt, yëf yu sell yi. Lu ko
moy ñu dee.»

21 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax Musaa,
ne ko: 22 «Ñi askanoo ci Gerson itam,
nanga leen waññ bopp ak bopp, na
ñu bokke seen këri maam ak seeni
làng. 23 Li dale ci góor ñi am fanweeri
at, ba juróom fukki at ngay lim, ñuy
mboolem ñi liggéeyu xaymab ndaje mi
war. 24 Gersoneen ñi nag, lii moo di

* **4:11** 4.11sarxalukaayu wurus bi mooy sarxalukaayu cuuraay bi. Seetal ci *Mucc ga* 30.1-10.

seen cér ci wàllu liggéey bi, ak li ñu
wara gàddu: 25 ñooy gàddu kiiraayi
jaamookaay bi, ak xaymab ndaje meek
malaanam, ak malaanum deru piipi bi
ci kaw, ak ridob bunt xaymab ndaje mi;
26 ak sori ëtt bi, ak kiiraayal bunt ëtt
bi wër jaamookaay beek sarxalukaay bi,
ak seeni buum ak mboolem jumtukaay
ya ñu cay liggéeye. Mboolem lees cay
def, ñoo koy liggéey. 27 Mboolem sasu
Gersoneen ñi ci mboolem lu ñuy gàddu
ak mboolem lu ñuy liggéey, ci ndigalal
Aaróona aki doomam lay doon. Ñoo
leen di sas mboolem lu ñu wara gàddu.
28 Loolooy céru Gersoneen ñi, ci wàllu
xaymab ndaje mi, te loolu lañu leen dénk,
Itamar doomu Aaróona sarxalkat bi di
leen ca saytu.

29 «Ñi askanoo ci Merari itam, na ñu
bokke seeni làng ak seen këri maam,
noonu nga leen di lime, 30 dale ko ci
ñi am fanweeri at, ba juróom fukki at,
ñuy mboolem ñi yelloo bokk ci kurél, gi
liggéeyu xaymab ndaje mi war. 31 Lii
mooy li ñu sasoo gàddu ci seen mboolem
liggéey ci xaymab ndaje mi: xànqi
jaamookaay bi aki galanam aki jënam
aki tegoom; 32 muy jën yi wër ëtt bi, ak
seeni tegu ak seeni buum, mboolem seen
jumtukaay yu ñu cay liggéeye. Limal-
leen leen jumtukaay yi ñu wara gàddu.
33 Loolooy céru Merareen ñi, ci wàllu
xaymab ndaje mi ci njiital sarxalkat bi
Itamar doomu Aaróona.»

Lim nañu Leween ñi liggéey war

34 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona ak
kilifag mbooloo ma lim Keyateen ña, na
ñu bokke seeni làng ak seen këri maam.
35 Ñu dale ko ci ñi am fanweeri at, ba
juróom fukki at, ñuy mboolem ñi yelloo
bokk ci kurél, gi liggéeyu xaymab ndaje
mi war. 36 Ña ñu limal seeni làng di
ñaari junni ak juróom ñaar téeméer ak
juróom fukki góor (2 750). 37 Ñooñu lañu
limal làngi Keyateen ñi, ñoom ñépp la
liggéeyu xaymab ndaje mi war. Musaa ak
Aaróona ñoo leen limoon, na ko Aji Sax ji
santaanee, Musaa jottli.

38 Ña ñu limal Gersoneen ñi, na ñu
bokke seeni làng ak seen këri maam,
39 dale ko ci ñi am fanweeri at, ba juróom
fukki at, mboolem ña yelloo bokk ci kurél,
gi liggéeyu xaymab ndaje mi war, 40 te ñu
limal leen seeni làng ak seen këri maam,
ñaari junneek juróom benni téeméer ak
fanweeri góor lañu (2 630). 41 Ñooñu
lañu limal làngi Gersoneen ñi, te ñoom
ñépp la liggéeyu xaymab ndaje mi war.
Musaa ak Aaróona ñoo leen limoon ci
ndigalal Aji Sax ji.

42 Ña ñu limal làngi Merareen ñi, na
ñu bokke seeni làng, ak seen këri maam,
43 dale ko ci ñi am fanweeri at, ba juróom
fukki at, mboolem ña yelloo bokk ci kurél,
gi liggéeyu xaymab ndaje mi war, 44 te ñu
limal leen seeni làng, ñetti junni ak ñaar
téeméeri góor (3 200) lañu. 45 Ñooñu
lañu limal làngi Merareen ñi, Musaa ak
Aaróona ñoo leen limoon, na ko Aji Sax ji
santaanee, Musaa jottli.

46 Mboolem Leween ña Musaa ak
Aaróona, ak kilifay Israyil limoon, na ñu
bokke seeni làng, ak seen këri maam,
47 dale ko ci ñi am fanweeri at, ba juróom
fukki at, ñuy mboolem ña yelloo bokk ci
kurél, gi liggéeyu xaymab ndaje mi war,
48 seenub lim nekk na juróom ñetti junni
ak juróomi téeméer ak juróom ñett fukki
góor (8 580). 49 Ci ndigalal Aji Sax ji
Musaa jottli, lañu leen lim, ba sas ku ci
nekk ab liggéeyam ak la muy gàddu. Na
ko Aji Sax ji sante Musaa, na lañu leen
lime.

5

Sàrtal nañu doxalin yiy setal dal bi

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Santal bànni Israyil ñu génne dal bi
képp ku ànd ak jàngoroy der juy law,
mbaa jàngoroy xelli, ak képp ku sobeb
néew bu mu laal, topp. 3 Muy góor, di
jigéen, génneleen leen. Bitib dal bi ngeen
leen di génne. Buñu sobeel dali bànni
Israyil yi ma màkkaanoo ci seen biir.»

4 Bànni Israyil def noonu, daldi leen
génne dal bi, dàq leen ca biti. Ni ko Aji
Sax ji waxe Musaa, noonu lañu ko defe.

5 Aji Sax ji waxati Musaa, 6 ne ko mu
wax bànni Israyil, ne leen: «Muy góor,
di jigéen, bu tooñee moroomam, ba fecci

wormay Aji Sax ji, nit kooku tooñ na.
[7] Day tuub bàkkaaram, ba noppi fey dayo
ba mu ameel ka mu tooñ. Te juróomeelu
xaajam la cay teg, jox ko ko. [8] Bu ki
ñu tooñ wuutee, te amul mbokk mu koy
jotaat, pey ga ñeel na Aji Sax ji, sarxalkat
bee koy jagoo, te bokkul ak kuuyum
njotlaay, mi sarxalkat biy defale ki tooñ,
njotlaayam. [9] Te itam bépp jooxe bu
bokk ci mboolem sarax yu sell, yi bànni
Israyil indil sarxalkat bi, sarxalkat bee
koy moom. [10] Ku nekk ci sarxalkat yi, sa
sarax yu sell, yaa ko moom. Ku ci nekk, li
ñu la jox, yaay boroom.»

Lu jëm ci jigéen ju moy

[11] Aji Sax ji waxati Musaa, [12] ne mu
wax bànni Israyil, ne leen: «Képp ku
jabaram moy, fecci ko worma, [13] bu ñu
àndee ak ndaw si, te moom miy jëkkëram
yégu ko; te ba ndaw say sobeel boppam,
fekkeesu ko fa ba di ko seede; [14] ndegam
xelum fiiraangee dikkal waa ji, ba mu
fiire jabaram, te fekk jabar jaa sobeel
boppam ci njaaloo, mbaa muy fiiraange
gu dikkal waa ji rekk, mu fiire jabaram, te
fekk ndaw si sobeelul boppam ci njaaloo;
[15] na waa ji yóbbu jabaram ca sarxalkat
ba, te yóbbaleel ko saraxu ñetti kiloy
sungufu lors. Du ci sotti diw, du ci def
cuuraay, ndax saraxu pepp boobu saraxu
fiiraange la, saraxu toppukaay la bu ñuy
toppe ñaawtéef.
[16] «Na sarxalkat bi indi ndaw si, tax-
awal ko fi kanam Aji Sax ji. [17] Su
ko defee sarxalkat bi day fab ndabal
xandeer, duy ko ndox mu sell mi ñuy
setloo, te na sàkk ci suufas jaamookaay
bi, def ko ci ndox mi. [18] Bu taxawloo
ndaw si fi kanam Aji Sax ji, na muri
boppu ndaw si, te teg ciy loxoom, saraxu
pepp boobu di toppukaayu ñaawtéef te
di saraxu fiiraange. Na fekk sarxalkat
bi yore ciy loxoom ndoxum wextan, miy
alage. [19] Su ko defee sarxalkat bi waatloo
ndaw si, ne ko: "Ndegam góor àndul ak
yaw, moyuloo, sobeel sa bopp te fekk la
ci buum, muccal ci loraangey ndoxum
wextan mii, di alage. [20] Waaye su dee
yaa moy te fekk la ci sa buumu jëkkër, su
dee yaa sobeel sa bopp ak geneen góor gu
ànd ak yaw te du sa jëkkër nag..." [21] Fii
la sarxalkat biy waatloo ndaw si waatu
alkànde gi, wax ko ne ko: "...yal na la Aji
Sax ji def ku alku ku ñuy móoloo ci sa biir
askan. Yal na laxal sa njurukaay, wal sab
koll. [22] Yal na ndoxum alkànde mii tàbbi
ci say butit, laxal sa njurukaay, wal sab
koll." Su ko defee ndaw si ne: "Amiin,
Amiin."
[23] «Na sarxalkat bi bind kàdduy
alkànde yooyu cib taxañu bindukaay, te
na raxas mbind mi ci ndoxum wextan
mi. [24] Sarxalkat bi day naanloo ndaw
si ndoxum wextan, miy alage, ndox miy
alage tàbbi ci biiram, man koo wex xàtt.
[25] Waaye na jëkka nangoo ci loxol ndaw
si, peppum saraxu fiiraange bi, daldi
yékkati saraxas pepp mi, jébbale ko fi
kanam Aji Sax ji, doora indi sarax bi ci
sarxalukaay bi. [26] Na sarxalkat bi sàkk ci
saraxu pepp bi, ab ŋëb buy fàttlee, daldi
koy lakk ci kaw sarxalukaay bi. Gannaaw
loolu mu naanloo ndaw si ndox mi.
[27] «Bu ko xasee naanloo ndox mi,
ndegam ndaw see sobeel boppam, wor
jëkkëram, ndoxum alkànde mi day tàbbi
ci biiram, jural ko wextan, koll bi newi,
njurukaayam lax, mu mujj doon ku ñuy
móoloo ci biir askanam. [28] Waaye su
ndaw si sobeelul boppam, xanaa di ku set,
dina mucc, te dina mana am doom.
[29] «Loolooy dogalu yoon ci mbirum fi-
iraange, bu jigéen moyee, sobeel boppam
te fekk buum ci baatam, [30] mbaa jëkkër ju
xelum fiiraange dikkal, mu fiire jabaram.
Jabar ji lay taxawloo fi kanam Aji Sax
ji, sarxalkat bi defal ko mboolem dogalu
yoon boobu. [31] Deesul topp jëkkër ji genn
tooñ, waaye jabar jeey gàddu ñaawtéefu
boppam.»

6

Lii moo war ku séddoo Aji Sax ji

[1] Aji Sax ji waxati Musaa, [2] ne ko mu
wax bànni Israyil ne leen: «Góor ak
jigéen, képp ku ci dogu ba xas xasu doon
ab nasireen*, ngir sédd boppam Aji Sax

* **6:2** 6.2 nasireen: Baat bii jotewul dara ak nasaraan, tur wi ñuy wooye waa sowub jant.

ji, 3 muy biiñ, di ñoll wu mu mana doon,
na séddoo di ko moyu. Bineegaru biiñ ak
bineegaru ñoll wu mu mana doon it, du
ko naan. Mboolem luy ndoxum reseñ, du
ko naan, te reseñ ju tooy ak ju wow it, du
ko lekk. 4 Mboolem diiru fani céddoom,
mboolem lu jóge ci doomu garabu reseñ,
dale ci xoox ba ci der, du ci lekk lenn.

5 «Kemu fani céddoo yi mu xas ne dina
ko nasireenal, saatus watukaay du laal
boppam ba keroog fani nasireenal, yi mu
séddoo Aji Sax ji matee. Ku sell lay
doon te day jañu. 6 Kemu fan yi muy
nasireenal, séddoo Aji Sax ji, ab néew,
bumu ko jege. 7 Baayam ak ndeyam,
mbaa góor mbaa jigéen ju mu bokkal
waajur sax, bu deeyee, du sobeel bop-
pam ngir ñoom, ndax moo yenu ci kaw
boppam, njañu nasireen gi mu séddoo
Yàllaam. 8 Kemu fani céddoom, ku sell
lay doon, ñeel Aji Sax ji.

9 «Su nit jekkee dee ci wetam, ba sobeel
njañu céddoom, keroog bés buy setlu ca
lay watu, te keroog bésub juróom ñaareel
ba lay watu. 10 Bés ba ca topp, di juróom
ñetteel ba, na yóbbu ca sarxalkat ba,
ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, ca
bunt xaymab ndaje ma. 11 Sarxalkat bi
day def menn mi saraxu póotum bàkkaar,
mi ci des saraxu rendi-dóomal, mu jote
ko boroom céddoo gi, bàkkaaram ba
ko néew ba yóbbe. Bésub keroog lay
sellalaat boppam ba yenu woon njañam.
12 Day yeesalal Aji Sax ji nasireenam ga
mu ko séddoo woon, kemu fan ya mu
xasoona nasireenal. Su ko defee day indi
xarum menn at, def ko saraxas peyug
tooñ. Fan yi mu jëkkoona nasireenal day
neen, ndax nasireen googa moo sobewu.

13 «Dogalu yoon wi ci ab nasireen nag
mooy lii: Bés bi ag céddoom matee, dees
koy yóbbu ca bunt xaymab ndaje ma.
14 Sarax si muy sarxalsi Aji Sax ji di
menn xarum menn at mu amul sikk, ngir
rendi-dóomal, ak menn xarum menn at
mu jigéen mu amul sikk, ngir póotum
bàkkaar, ak menn kuuy mu amul sikk,
ngir saraxas cant ci biir jàmm, 15 ak
pañeb mburu yu amul lawiir, yu ñu lakke
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag
diw, ak mburu yu sew yu amul lawiir yu
ñu wis ag diw, ak saraxi peppam ak saraxi
tuuroom ya muy àndal.

16 «Su ko defee sarxalkat bi boole ko
indi fi kanam Aji Sax ji, daldi joxe póotum
bàkkaar bi, ak rendi-dóomal bi. 17 Kuuy
mi, na ko sarxalkat bi def saraxas cant
ci biir jàmm, ñeel Aji Sax ji, boole kook
pañeb mburu mi amul lawiir, doora joxe
saraxi pepp yeek, saraxi tuuru yi. 18 Su
ko defee nasireen bi watu ci bunt xaymab
ndaje mi te for kawari céddoom googu,
def ko ci taal, bi ci suufu saraxas cantu
biir jàmm bi.

19 «Na sarxalkat bi jël tànku kanamu
kuuy mi, gannaaw bu ñoree, te sàkk ci
pañe bi menn mburu mu amul lawiir,
ak menn mburu mu ndaw, daldi boole
loola teg ci loxol nasireen bi, gannaaw bu
watoo ba noppi.

20 «Na sarxalkat bi jébbale loola, defal
ko Aji Sax ji saraxu yékkati-jébbal. Cér yu
sell a ngoogu ñeel sarxalkat bi, mu boole
kook dënn biy saraxu yékkati-jébbal, ak
jooxeb tànkub kanam bi. Gannaaw loolu
nasireen bi sañ naa naan biiñ.

21 «Loolooy wartéef ci ab nasireen bu
xas. Loolooy saraxam bi mu warlook Aji
Sax ji cig céddoom, te bokkewul ak leneen
lu mu ci àttan; waaye kàdduy xas wa mu
xasoon daal, na sàmmonteek moom ni ko
yoon diglee ci céddoom googu.»

Gii ñaan moo war ci askan wi

22 Gannaaw loolu Aji Sax ji waxati
Musaa, ne: 23 «Waxal Aaróona aki
doomam ne leen ni ñuy ñaanale bànni
Israyil, nii la; nañu leen wax ne leen:

24 «“Yal na la Aji Sax ji barkeel, sàmm
la.

25 «“Yal na la Aji Sax ji geesoo leeram,
baaxe la.

26 «“Yal na la Aji Sax ji siggil, jàmmal
la.”

27 Bu ñu tuddalee noonu bànni Israyil
sama tur, man, maa leen di barkeel.»

7

Daloob jaamookaay bi laaj nay sarax

1 Keroog ba Musaa sampee jaamookaay
bi ba noppi, diw na ko ngir sellal ko, mook
mboolem ay jumtukaayam, sarxalukaay
beek mboolem ndabam it, mu boole diw,

sellale ko. 2 Ba loolu amee kilifay Israyil yi
jiite seeni kër maam dikk. Ñooñoo doon
njiiti giir yi te ñoo doon saytu limeefu nit
ñi. 3 Ñu indil Aji Sax ji seen sarax, muy
juróom benni watiir ak fukki nag ak ñaar;
ñaari kilifa yu nekk, benn watiir; kilifa gu
nekk, wenn nag, ñu yóbbu lépp fa kanam
jaamookaay ba. 4 Aji Sax ji wax Musaa,
5 ne ko: «Nangul lii, mu jëm ci liggéeyu
xaymab ndaje mi, te nga jox ko Leween
ñi, ku ci nekk ak li liggéeyam laaj.»

6 Musaa nangu watiir yaak nag ya, jox
Leween ñi. 7 Yii ñaari watiir ak ñeenti
nag, mu jox Gersoneen ña, na ko seen
liggéey laaje, 8 yee ñeent, mu booleek
juróom ñetti nag, jox Merareen ña, na ko
seen liggéey laaje, ci njiital sarxalkat ba
Itamar doomu Aaróona. 9 Keyateen ña
nag, joxu leen, ndax yu sell ya lañu sasoo
woona gàddu.

10 Ci biir loolu kilifa yi indi itam saraxu
daloob sarxalukaay bi, keroog bés ba ñu
koy diw. Ñu daldi joxe seeni sarax fi
kanam sarxalukaay bi. 11 Teewul Aji Sax
ji wax Musaa, ne ko: «Kilifa yiy joxesi
seen sarax, yi jëm ci daloob sarxalukaay
bi, nañu ko def bés bu nekk, kenn.»

12 Ki joxe saraxam ci bés bu jëkk bi,
ñeel giirug Yuda, mooy Nason doomu
Aminadab. 13 Ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak fanweer,
muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikali bérab
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri
garaam, lu ci nekk fees ak sunguf su
mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp bi, 14 ak senn mbàttus wu-
rus su fees ak cuuraay te diise fukki
siikal, di téeméeri garaam ak fukk, 15 ak
wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy, ak
menn xarum menn at, ngir saraxu rendi-
dóomal, 16 ak wenn sikket ngir saraxu
póotum bàkkaar, 17 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy
ak juróomi sikket, ak juróomi xari menn
at. Looloo doon saraxu Nason doomu
Aminadab.

18 Bésub ñaareel ba, kilifag Isakareen
ña, Netanel doomu Suwar moo indi
saraxam, 19 sarax ba mu indi di benn
ndabu xaalis bu diise téeméeri siikal
ak fanweer, di kilook liibar, ak benn
këllu xaalis bu diise juróom ñaar fukki
siikali bérab bu sell bi, muy juróom
ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag
diw, ngir saraxu pepp, 20 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise fukki
siikal, di téeméeri garaam ak fukk, 21 ak
wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy, ak
menn xarum menn at, ngir saraxu rendi-
dóomal, 22 ak wenn sikket ngir saraxu
póotum bàkkaar, 23 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy
ak juróomi sikket, ak juróomi xari menn
at. Looloo doon saraxu Netanel doomu
Suwar.

24 Bésub ñetteel ba, kilifag Sabuloneen
ña, Elyab doomu Elon moo aye, 25 ab
saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook
liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, di juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci
nekk fees ak sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 26 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te
diise fukki siikal, muy téeméeri garaam
ak fukk, 27 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn at,
ngir saraxu rendi-dóomal, 28 ak wenn
sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 29 ak
saraxas cant ci biir jàmm, di ñaari yëkk
ak juróomi kuuy ak juróomi sikket, ak
juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Elyab doomu Elon.

30 Bésub ñeenteel ba kilifag Rubeneen
ña, Elisur doomu Sedeyur moo aye, 31 ab
saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, di kilook
liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, di juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci
nekk fees ak sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 32 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te
diise fukki siikal, muy téeméeri garaam
ak fukk, 33 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn at,
ngir saraxu rendi-dóomal, 34 ak wenn
sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 35 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari

yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Elisur doomu Sedeyur.

36 Bésub juróomeel ba kilifag Cimy-
oneen ña, Selumyel doomu Surisadaay
moo aye, 37 ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak fanweer,
di kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu di-
ise juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu
ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 38 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te
diise fukki siikal, muy téeméeri garaam
ak fukk, 39 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn at,
ngir saraxu rendi-dóomal, 40 ak wenn
sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 41 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Selumyel doomu Surisadaay.

42 Bésub juróom benneel ba kilifag
Gàddeen ña, Elyasaf doomu Dewel moo
aye, 43 ab saraxam di benn ndabu xaalis
bu diise téeméeri siikal ak fanweer, muy
kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci
nekk fees ak sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 44 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te
diise fukki siikal, muy téeméeri garaam
ak fukk, 45 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn at,
ngir saraxu rendi-dóomal, 46 ak wenn
sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 47 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Elyasaf doomu Dewel.

48 Bésub juróom ñaareel ba kilifag
Efraymeen ña, Elisama doomu Amiyut
moo aye, 49 ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak fanweer,
muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikali bérab
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri
garaam, lu ci nekk fees ak sunguf su
mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 50 ak senn mbàttus wurus
su fees ak cuuraay te diise fukki siikal,
muy téeméeri garaam ak fukk, 51 ak
wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy, ak
menn xarum menn at, ngir saraxu rendi-
dóomal, 52 ak wenn sikket ngir saraxu
póotum bàkkaar, 53 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy
ak juróomi sikket, ak juróomi xari menn
at. Looloo doon saraxu Elisama doomu
Amiyut.

54 Bésub juróom ñetteel ba kilifag Man-
aseen ña, Gamalyel doomu Pedasur moo
aye, 55 ab saraxam di benn ndabu xaalis
bu diise téeméeri siikal ak fanweer, muy
kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
56 ak senn mbàttus wurus su fees ak
cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk, 57 ak wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak menn xarum
menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 58 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar,
59 ak saraxu cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Gamalyel doomu Pedasur.

60 Bésub juróom ñeenteel ba kilifag
Beñamineen ña, Abidan doomu Gidoni
moo aye, 61 ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak fanweer,
muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikali bérab
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri
garaam, lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu
pepp, 62 ak senn mbàttus wurus su fees ak
cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk, 63 ak wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak menn xarum
menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 64 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar,
65 ak saraxu cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Abidan doomu Gidoni.

66 Bésub fukkeel ba kilifag Daneen ña,
Ayeser doomu Amisadaay moo aye, 67 ab

saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook
liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
68 ak senn mbàttus wurus su fees ak
cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk, 69 ak wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak menn xarum
menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 70 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar,
71 ak saraxu cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Ayeser doomu Amisadaay.

72 Bésub fukkeel baak benn, kilifag
Asereen ña, Pagyel doomu Okkran moo
aye, 73 ab saraxam di benn ndabu xaalis
bu diise téeméeri siikal ak fanweer, muy
kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
74 ak senn mbàttus wurus su fees ak
cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk, 75 ak wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak menn xarum
menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 76 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar,
77 ak saraxu cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Pagyel doomu Okkran.

78 Bésub fukkeel baak ñaar kilifag Nef-
taleen ña, Ayra doomu Enan moo aye,
79 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu
diise téeméeri siikal ak fanweer, muy
kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu sell
bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
80 ak senn mbàttus wurus su fees ak
cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk, 81 ak wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak menn xarum
menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 82 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar,
83 ak saraxu cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy ak juróomi sikket,
ak juróomi xari menn at. Looloo doon
saraxu Ayra doomu Enan.

84 Loolooy saraxi daloob sarxalukaay
ba, ca bés ba ñu koy diw, sellal ko, lépp
bawoo ca kilifay Israyil. Ndabi xaalis ya
fukk laak ñaar, këlli xaalis ya di fukk
ak ñaar, bàttuy wurus ya di fukk ak
ñaar, 85 ndabal xaalis lu nekk di téeméeri
siikal ak fanweer, di kilook liibar, këll
bu nekk di juróom ñaar fukki siikal, di
juróom ñetti téeméeri garaam, mboolem
xaalisu jumtukaay yi di ñaari junniy si-
ikali bérab bu sell bi ak ñeenti téeméer
(2 400), di ñaar fukki kilook juróom ñaar
ak juróomi téeméeri garaam (27 500).
86 Fukki bàttuy wurus yi feese cuuraay,
mbàttu su ci nekk fukki siikali bérab
bu sell bi la, di téeméeri garaam ak
fukk (110), mboolem wurusu bàttu yi di
téeméeri siikal ak ñaar fukk (120), muy
kilo ak ñetti téeméeri garaam (1 300).
87 Mboolem nagi saraxu rendi-dóomal yi,
fukki yëkk yu ndaw ak ñaar la, kuuy
yi di fukk ak ñaar, xari menn at yi di
fukk ak ñaar, ànd ak seen saraxi pepp,
sikketi saraxu póotum bàkkaar bi di fukk
ak ñaar. 88 Mboolem nagi saraxu cantu
biir jàmm yi, ñaar fukki yëkk yu ndaw
ak ñeent la, kuuy yi di juróom benn fukk,
sikket yi di juróom benn fukk, xari menn
at yi di juróom benn fukk. Loolooy saraxi
daloob sarxalukaay ba, gannaaw ba ñu ko
diwee, sellal ko.

89 Bu Musaa duggaan ca biir xaymab
ndaje ma, ngir wax ak Aji Sax ji, day
dégg baat ba di wax ak moom, bawoo fa
tiim kubeeru gaalu seedes kóllëre ga, ca
diggante ñaari serub ya. Noonu la daan
waxeek moom.

8

Lu jëm ci teginu làmp ya

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko, 2 mu
wax Aaróona, ne ko: «Buy teg làmp
yi, fa féete tegukaayu làmp ba kanam,
fa la juróom ñaari làmp ya wara ni-
ite.» 3 Noonu la Aaróona def. Fa
féete tegukaay ba kanam, fa la féetale
ay làmpam, muy la Aji Sax ji santoon

Musaa. 4 Tegukaayu làmp bi nag, ni ñu ko
liggéeye nii la. Wurus lañu ko tëgge ba
mu jekk, dale ko ci tànk bi, ba ci mbar mi.
Noonee ko Aji Sax ji wone woon Musaa,
na lañu liggéeye tegukaayu làmp ba.

Lu jëm ci cetlug Leween ñi

5 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko,
6 «Nanga jële Leween ñi ci biir bànni
Israyil te nga setluloo leen. 7 Ni ngay
def ngir setluloo leen nii la: Danga leen
di wis ndoxum setlu, ba noppi ñu wat
seen yaram wépp, fóot seeni yére, daldi
set. 8 Su ko defee ñu jël aw yëkk
wu ndaw, booleek saraxu peppam, di
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag
diw, ak weneen yëkk wu ndaw wooy
jël ngir saraxu póotum bàkkaar. 9 Indil
Leween ñi ci kanam xaymab ndaje mi,
te nga dajale mbooloom bànni Israyil
mépp. 10 Boo indee Leween ñi fi kanam
Aji Sax ji, bànni Israyil daldi teg seeni
loxo ci kaw Leween ñi. 11 Su ko defee
Aaróona taxawal Leween ñi taxawaayu
saraxu yékkati-jébbal fi kanam Aji Sax
ji, muy sarax bu bawoo ci bànni Israyil,
Leween ñi daldi sasoo di liggéey liggéeyu
Aji Sax ji. 12 Leween ñi ñoom, nañu teg
seeni loxo ci kaw boppi yëkk yi, ñu def
wenn wi saraxu póotum bàkkaar, te def
wi ci des ab rendi-dóomal, ñeel Aji Sax
ji, ngir njotlaayal Leween ñi. 13 Gannaaw
loolu ngay taxawal Leween ñi fi kanam
Aaróona ak doomam yu góor, daldi leen
def saraxu yékkati-jébbal, ñeel Aji Sax
ji. 14 Noonu ngay seppee Leween ñi ci
biir bànni Israyil, Leween ñi doon sama
cér. 15 Gannaaw loolu la Leween ñiy
doora dugg ci liggéeyu xaymab ndaje mi.
Danga leen di jëkka setluloo, ba noppi
def leen saraxu yékkati-jébbal. 16 Ñoom
déy lañu ma sédda sédd ci biir bànni
Israyil, ñu wuutu mboolem luy ubbiteg
njur, di taawi mboolem bànni Israyil.
Maa leen sédd sama bopp. 17 Ndax man
maa séddoo mboolem taaw ci biir bànni
Israyil, nit ak mala. Keroog ba ma fàddee
mboolem taaw ca réewum Misra, ca laa
leen sellalal sama bopp.

18 «Maa jël Leween ñi, weccikoo leen
bépp taaw ci biir bànni Israyil, 19 te itam
maa jukkee Leween ñi ci bànni Israyil,
maa leen yékkati, jox leen Aaróona aki
doomam, ngir ñu liggéey liggéeyu bànni
Israyil ci wàllu xaymab ndaje mi, di defal
bànni Israyil seenug njotlaay, ngir bu
bànni Israyil jegee bérab bu sell bi it, du
tax menn mbas am ci seen biir.»

20 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona ak
mbooloom bànni Israyil mépp daldi defal
Leween ñi noonu. Mboolem lu Aji Sax ji
santoon Musaa ci Leween ñi, noona la ko
bànni Israyil defe ak ñoom. 21 Leween
ñi setlu, fóot seeni yére, Aaróona def
leen ni saraxu yékkati-jébbal, ñeel Aji
Sax ji. Mu defal leen nag seen njotlaay
ngir setal leen. 22 Gannaaw loolu Leween
ñi doora liggéeyi seen liggéey ci wàllu
xaymab ndaje mi, ci kilifteefu Aaróona
aki doomam. Noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa ci Leween ñi, na lañu def ak
ñoom.

23 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 24 «Lii
nag moo war ci Leween ñi: ku ci am
ñaar fukki at ak juróom, jëm kaw, yelloo
naa bokk ci kurél, gi liggéeyu xaymab
ndaje mi war. 25 Waaye ku xasa am
juróom fukki at, na génn kurél gi boobu
liggéey war, te bumu ca liggéeyati. 26 Sañ
naa jàpple bokki Leweenam ñi dénkoo
dénkaaney xaymab ndaje mi, waaye
dootu ci liggéey lenn. Noonu ngay def ak
Leween ñi, ci seen wàlli dénkaane.»

9

Lu jëm ci màggalu bésub Mucc

1 Aji Sax ji wax na Musaa ca màndiŋu
Sinayi, ca seen atum ñaareel, gannaaw
ba ñu génnee réewum Misra ca weer wa
jëkk. Mu ne ko: 2 «Na bànni Israyil di
màggal bésub Mucc ba, saa yu jotee.

3 «Fukki fan ak ñeent ci weer wii,
diggante ngoon ak jant bu so, ci ngeen
koy màggal, saa yu jotee. Na mu
dëppook mboolem dogali yoonam ak
àttey yoonam, nangeen ko màggale
noonu.»

4 Musaa nag sant bànni Israyil ne leen
ñu màggal bésub Mucc bi. 5 Ñu daldi
màggal bésub Mucc bi ci weer wi jëkk,
fukki fanam ak ñeent, diggante ngoon ak
jant bu so, ca màndiŋu Sinayi. Noonee

ko Aji Sax ji sante woon Musaa, na la ko
bànni Israyil defe.

6 Ci biir loolu mu am ay nit ñu ab néew
tax ñu sobewu, ba manuñoo màggal
bésub Mucc bi bésub keroog. Ñu dikk ba
ci Musaa ak Aaróona ca bés ba. 7 Ñooñu
nag ne Musaa: «Nun de, danoo sobewu
ndax ab néew, waaye lu nu teree joxesi
saraxu Aji Sax ji ci waxtoom, ci digg bànni
Israyil?» 8 Musaa ne leen: «Taxawleen,
ba ma dégg lu Aji Sax ji di santaane ci
seen mbir.»

9 Aji Sax ji ne Musaa: 10 «Waxal bànni
Israyil ne leen, képp ku bokk ci yeen tey,
mbaa mu bokk ci seen kuutaay ëllëg, su
sobewoo ndax ab néew, mbaa mu nekk
ci yoon wu sore, du tere mu màggal
bésub Mucc bi ngir Aji Sax ji. 11 Waaye
ñaareelu weer wa, ca fukki fanam ak
ñeent, diggante ngoon ak jant bu so, ca
la koy màggal. Mburu mu amul lawiir
ak xob yu wex lay booleek gàttu sarax
bi, lekk ko. 12 Bumu ci wacc dara mu
fanaan, te benn yax, bumu ko ci damm.
Na mu dëppook mboolem dogali yooni
bésub Mucc, na ko màggale noonu. 13 Ku
set nag te nekkul ciw yoon, su ñàkkee
màggal bésub Mucc bi, kooku dees koy
dagge ciw askanam, ndax saraxu Aji Sax ji
mu joxewul ci bésam. Kooku moo gàddu
bàkkaaru boppam.

14 «Su dee ab doxandéem bu ngeen
dëkkal, sañ naa màggal bésub Mucc bi
ñeel Aji Sax ji. Na mu dëppook mboolem
dogali yooni bésub Mucc, ak àttey
yoonam, ni la koy màggale; benn dogal
bi lay doon ci yeen, muy doxandéem bi,
di njuddu-ji-réew.»

Aji Sax ji yiir na xaymab ndaje ma

15 Keroog bés ba ñu sampee màkkaan
ma, niir wa daa muur màkkaanu xaymab
seede sa. Ca ngoon sa lu mel ni
sawara tiim màkkaan ma, ba ca ëllëg sa.
16 Noonu la ko niir wa jàppoo muure, bu
guddee mu mel ni sawara. 17 Fu niir wa
masa bàyyikoo fa tiim xayma ba, bànni
Israyil day fabu topp ko, te fépp fu niir wa
masa dale, fa la bànni Israyil di fàkk ab
dal. 18 Ci kàddug Aji Sax ji la bànni Israyil
daan faboo, ci kàddug Aji Sax ji lañu daan
dale, te mboolem fan ya niir way dal, tiim
màkkaan ma, ñoom it dañuy dal. 19 Su
niir wa yàggee ca kaw màkkaan ma it,
ak lu fan ya bare bare, bànni Israyil a
ngay dénkoo dénkaaney Aji Sax ji, waaye
duñu dem. 20 Leeg-leegaa fan yu néew
la niir way dal-lu fa tiim màkkaan ma.
Waaye ci kàddug Aji Sax ji daal, lañuy
dale te ci kàddug Aji Sax ji lañuy faboo.
21 Leeg-leegaa it niir wa dal-lu ag ngoon,
fanaan, ba bët set, mu sàqi, ñu fabu ànd
ak moom. Muy guddi, di bëccëg, bu niir
wa jógaa, rekk, ñu fabu. 22 Su doon ñaari
fan, su doon weer, mbaa ay fani fan la
niir wa taxaw tiim màkkaan ma, des fa it,
bànni Israyil dañuy dal, waaye duñu dem.
Bu jógee rekk lañuy fabu. 23 Ci kàddug
Aji Sax ji lañu daa dale, ci kàddug Aji Sax
ji lañu daa faboo. Dénkaaney Aji Sax ji
daal lañuy dénkoo, ci kàddug Aji Sax, ji
Musaa di jottli.

10

Lu jëm ci liiti xaalis ya

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2 «Sàkklul
ñaari liiti xaalis. Lu ñu tëgglu ba mu jekk
nga koy def. Liit yi ngay wootee am ndaje,
di ko yékkatee dal yi. 3 Bu ñu liitee ñaar
yépp, mbooloo mépp ay dajesi fi yaw, ci
bunt xaymab ndaje mi. 4 Bu ñu liitee
benn nag kilifa yi jiite gàngoori Israyil
ñooy dajesi fi yaw. 5 Su ñu liitee menn
riirum liit mu xumb, dal yi dale penku
ñooy fabu. 6 Su ñu liitee riirum liit mu
xumb, ñaareel bi yoon, dal yi dale bëj-
saalum ñooy fabu. Riirum liit mu xumb
mooy tegtale seeni fabu. 7 Bu dee wooteb
ndaje nag, dees koy liit waaye du doon riir
mu xumb. 8 Na doomi Aaróona sarxalkat
yi di wal liit yi, te mu doon dogal bu leen
saxal dàkk, ci seen maasoo maas.

9 «Bu loolu wéyee, bu ngeen dee xare
ci seenum réew, ak noon bu leen songsi,
nangeen riiral liit yi riir mu xumb, su
boobaa dees na leen bàyyi xel fa seen
kanam Yàlla Aji Sax ji, ba wallu leen ak
seeni noon. 10 Seen bési mbég itam, muy
seen bési màggal, di seen ndoortel weer,
nangeen ciy riiral liit yi riir mu xumb,
yéenee ko seen saraxi rendi-dóomal, ak

seen saraxi cant ci biir jàmm. Riirum liit
yooyu mooy doon seen baaxantal fa seen
kanam Yàlla. Maay seen Yàlla, Aji Sax ji.»

Bànni Israyil sàqee nañu tundu Sinayi

11 Ca ñaareelu at ma, gannaaw ba
bànni Israyil génnee Misra, ca ñaareelu
weer wa, keroog ñaar fukkeelu fanam,
ca la niir wa bàyyikoo fa tiim màkkaanu
seedes kóllëre ga. 12 Bànni Israyil daldi
sumb seen yooni tukki ya, bàyyikoo
màndiŋu Sinayi. Ci kaw loolu niir wa
daleji ca màndiŋu Paran.
13 Booba lañu jëkka fabu ci kàddug Aji
Sax ji, Musaa jottli. 14 Raayab dalu Yudeen
ña moo jëkka jóg, ànd aki gàngooram,
njiital gàngooru Yuda di Nason doomu
Aminadab, 15 njiital gàngooru Isakareen
ña di Netanel doomu Suwar, 16 njiital
gàngooru Sabuloneen ña di Elyab doomu
Elon.
17 Ci biir loolu ñu wékki jaamookaay
ba, Gersoneen ñaak Merareen ñay gàddu
jaamookaay ba daldi dem.
18 Raayab dalu Rubeneen ña jóg ànd
aki gàngooram, topp ca, njiital gàngooru
Rubeneen ña di Elisur doomu Sedeyur,
19 njiital gàngooru Cimyoneen ña di
Selumyel doomu Surisadaay, 20 njiital
gàngooru Gàddeen ña di Elyasaf doomu
Dewel.
21 Gannaaw loolu Keyateen ñay gàddu
yëf yu sell ya, ñoo fabu, topp ca. Bala
ñoo àgg fa ñuy dalewaat nag, day fekk
jaamookaay ba sampewaat.
22 Ci kaw loolu raayab dalu Efraymeen
ña jóg, ànd ak seeni gàngoor, topp ca,
njiital gàngooru Efraymeen ña di Elisama
doomu Amiyut, 23 njiital gàngooru Man-
aseen ña di Gamalyel doomu Pedasur,
24 njiital gàngooru Beñamineen ña di
Abidan doomu Gidoni.
25 Ba mu ko defee raayab dalu Da-
neen ña doora jóg, topp ca gannaaw
kurél yépp, ànd aki gàngooram, njiital
gàngooru Daneen ña di Ayeser doomu
Amisadaay, 26 njiital gàngooru Asereen
ña di Pagyel doomu Okkran, 27 njiital
gàngooru Neftaleen ña di Ayra doomu
Enan.
28 Noonu la bànni Israyil topplantee,
ànd ak seeni gàngoor, tegu ca yoon wa.

Bànni Israyil jóge nañu Sinayi

29 Ba loolu amee Musaa wax ak Obab
doomu Ruwel waa Majan ba, baayu sox-
naam, ne ko: «Nu ngi nii jëm fa nu Aji
Sax ji wax ne moom lanuy jox. Kaay nu
ànd, dem, nu baaxe la, ndax Aji Sax ji moo
digee baaxe Israyil.»
30 Mu ne ko: «Déedéet, duma dem,
samam réew kay laa jëm, ca saay bokk.»
31 Mu ne ko: «Bu nu wacc kay, ndax
gannaaw yaa xam fu nu wara dal ci
màndiŋ mi, yaa nu wara jiite. 32 Soo
àndeek nun déy, xéewal googa nu Aji Sax
jiy baaxeji, dinanu la ci baaxe.»
33 Ci kaw loolu ñu bàyyikoo ca tundu
Aji Sax ja, doxe fa doxub ñetti fan. Gaalu
kóllërey Aji Sax jaa nga leen jiitu diiru
ñetti fan ña, di leen wutal dal-lukaay.
34 Niiru Aji Sax ji nag di leen yiir bëccëg
bu nekk, saa yu ñu bàyyikoo ab dal.
35 Bu gaal ga jógaan, Musaa da naan:
«Jógaloo, Aji Sax ji, say noon fëlxoo,
say bañ daw la.»
36 Bu gaal ga dalee, Musaa ne:
«Dikkaloo Aji Sax ji boroom ndiiraani
junniy Israyil.»

11

Bànni Israyil ñaxtu nañu

1 Mbooloo ma nag mujj di tawat ab
coono fi kanam Aji Sax ji. Aji Sax ji
dégg ci, am sànjam tàkk, sawaras Aji
Sax ji tàkkal leen, ba xoyom la wër dal
ba. 2 Mbooloo ma jooy ko Musaa, Musaa
tinu Aji Sax ji, sawara wa fey. 3 Ñu
tudde bérab boobu Tabera (mu neexook
Tàkkaan), ndax sawaras Aji Sax ji leen fa
tàkkal.
4 Ci biir loolu genn gàngooru njaxas-
aan mu nekkoon ca seen biir jiital seen
bakkan, di ŋaf-ŋafi, ba tax bànni Israyil
itam dellu di jàmbat. Ña nga naan: «Éy
ku nuy leelatiw yàpp! 5 Namm nan jën
ya nu daa ndawaloo ca Misra, te dikkewu
nu tus! Ak yomb jaak xaal jaak pooro
baak soble saak laaj ja! 6 Tey jii sunu put

* **11:6** 11.6 Seetal ci *Mucc ga* 16.12-21.

yaa ngi wow koŋŋ, gisunu lenn lu moy
mànn*!»
7 Mànn ma nag daa meloon ni pepp
mi ñuy wax koryanda, te nirook ndàbbu
garab gi ñuy wax bedola. 8 Mbooloo ma
da daan wër, di ko for, di ko wole doji
wolukaay, mbaa ñu di ko dëbb ciy gënn,
ba noppi baxal ko ci cin, def ko ay mburu
yu cafkaam mel ni cafkay nàkk yu am
niw. 9 Bu layaa ca dal ba ag guddi, mànn
ma day wàccaale ak moom.
10 Ci biir loolu Musaa dégg mbooloo
miy ñaxtu, làng ak làng, ku nekk ci sa
bunt xayma. Ba loolu amee sànjum Aji
Sax ji tàkk jippét, Musaa nag ñaawlu ko.
11 Ba mu ko defee Musaa ne Aji Sax ji:
«Aji Sax ji, loo may mititale, Sang bi?
Lu tee nga baaxe ma, xanaa ngay teg
sëfub mii mbooloo mépp ci sama kaw?
12 Xanaa maa ëmb mii mbooloo mépp, am
maa leen jur, ba nga di ma leen bootloo
fàpp, ni jaboot di boote luy nàmp, jëme
leen réew, ma nga giñaloon seeni maam?
13 Ana fu may jële yàpp wu ma jox mii
mbooloo mépp, ba ñuy jooy nii ci sama
kaw, naa ma: “Jox nu yàpp wu nu lekk.”?
14 Manumaa boot mii mbooloo mépp,
man doŋŋ, ndax àttanuma ko. 15 Su dee
nii ngay def ak man nag, dimbali ma rekk,
rey ma ba ma dee, ndax ma baña gis sama
toskare.»

Aji Sax ji dig na Musaa ñu ko jàpple

16 Ba mu ko defee Aji Sax ji dafa wax
Musaa, ne ko: «Dajaleel ma juróom ñaar
fukki magi Israyil, ñoo xamal sa bopp ne
ñooy magi mbooloo mi, di seeni njiit, nga
indi leen ci xaymab ndaje mi, ñu teew
faak yaw. 17 Maay wàcc wax ak yaw foofa
te maay sàkk ci leer gi ci yaw, def ko ci
ñoom, ñu yenule la yenu mbooloo mi, ba
dootuloo ko yenu yaw doŋŋ.
18 «Mbooloo mi nag, ne leen ñu sell-lu
ngir ëllëg, te ne leen dinañu yàpp moos,
gannaaw ñooy jooy ci kaw Aji Sax ji, naan
“Éy ku nuy leelatiw yàpp, nooka neexle
woon ca Misra!” Kon nag Aji Sax jee
leen di jox yàpp wu ñu lekk. 19 Du benn
fan lañuy yàpp, du ñaar, du juróomi fan,
du fukk, te du ñaar fukki fan. 20 Weeru
lëmm kay lañuy yàpp, ba yàpp wiy génne
ci seen paxi bakkan, ba mujj génnliku
leen, gannaaw ñoo xarab Aji Sax ji ci seen
biir, di jooy ci kawam, naan: “Moo lu nu
taxoona jóge Misra!”»
21 Ci kaw loolu Musaa ne: «Ãa! Juróom
benni téeméeri junniy (600 000) góor a
ngi ci mbooloo mii ma ne ci seen biir. Yaw
nga ne aw yàpp nga leen di jox, ñu yàpp
weeru lëmm! 22 Diggante jur gu gudd ak
gu gàtt, manees na leen cee rendil lu leen
doy a? Am mboolem jëni géej lees leen di
dajaleel, mu doy leen?»
23 Aji Sax ji ne Musaa: «Loxol Aji Sax ji
da koo jotewul? Léegi nag dinga gis ndax
sama kàddu dina la sottil, am déet!»

Yàlla sol na mag ña ag leeram

24 Ci kaw loolu Musaa génn, jottli
mbooloo ma kàdduy Aji Sax ji, daldi
dajale juróom ñaar fukki góor ñu bokk ca
magi mbooloo ma, taxawal leen, ñu wër
xayma ba. 25 Aji Sax ji nag wàcc ca biir
niir wa, wax ak moom, daldi sàkk ca leer
ga ca Musaa, sédd ca juróom ñaar fukki
mag ña. Naka la leer ga dal ca seen kaw,
ñu tàmbali di wax ay waxyu, benn yoon
bu ñu tóllantiwul.
26 Fekk na ñaari góor a nga desoon ca
dal ba, kenn ka di Eldàdd, ka ca des di
Medàdd, te teewul leer ga dal ca seen
kaw, ndax dees leena limaale woon ca
mag ña, doonte demuñu ca xayma ba.
Ñoom it ñuy wax ay waxyu ca dal ba.
27 Ab xale dawe ca, àgge ko Musaa, ne
ko: «Eldàdd ak Medàdd déy a ngay wax
ay waxyu ca dal ba!» 28 Yosuwe doomu
Nuun, ja dale doon bëkk-néegu Musaa
cag ndawam, daldi cay àddu, ne: «Sang
Musaa, aaye leen!» 29 Musaa ne ko:
«Fiiraangee la jàpp ndax man, am? Éy
bu niti mbooloom Aji Sax ji mépp doon
ay yonent, Aji Sax ji sol leen ag leeram!»
30 Ba loolu amee Musaa dellu ca dal ba,
moom ak magi Israyil ña.

Mbas wàcc na ca Kibbrot Taawa

31 Ba loolu amee ngelaw wale ci Aji
Sax ji, daldi bàbbee ca géej ga ay picci
përëntaan, wàcce leen ca dal ba lu tol-
look doxub benn fan ci gii wet, ak doxub
benn fan ca gee, ñu dajal dal ba bépp,
jale ci suuf ba xawa mat ñaari xasab.

32 Ci kaw loolu mbooloo ma taxaw di for,
bëccëgub keroog bépp, ak guddi ga gépp,
ak bëccëgub ëllëg sa sépp, ba ka gëna
néewle, for lu mat fukki barigo. Ñu weer
përëntaan ya fa wër dal ba. 33 Suux
waa nga ca seeni gëñ, sàqameeguñu sax,
sànjum Aji Sax ji tàkkal mbooloo ma. Aji
Sax ji dumaa mbooloo ma mbas mu metti
lool. 34 Moo tax ñu tudde bérab booba
Kibbrot Taawa (mu firi Bàmmeeli ŋaf-
ŋaf), ndax fa lañu denc néewi mbooloo
ma doon ŋaf-ŋafi. 35 Kibbrot Taawa la
mbooloo ma bàyyikoo, jëm Aserot. Ñu
dal nag ca Aserot.

12

Maryaama ak Aaróona jote nañook Musaa

1 Maryaama ak Aaróona ñoo doon
ŋàññ Musaa, ci ndawas Kuuseen su mu
takkoon, te ab Kuuseen it la takkoon.

2 Ñu ne: «Ndax mennum Musaa doŋŋ
la Aji Sax jiy waxe ci moom? Xanaa
daa waxewul ci nun itam?» Aji Sax ji
dégg ca. 3 Góor ga Musaa nag defoon
ku woyof lool, ba raw mboolem doom
aadama ci kaw suuf. 4 Ci kaw loolu Aji
Sax ji jekki wax ak Musaa ak Aaróona
ak Maryaama, ne leen: «Dikkleen, yeen
ñett, ci xaymab ndaje mi!» Ñu dem,
ñoom ñett. 5 Aji Sax ji wàcc ci biir niir wu
def aw taxaar. Mu taxaw ca bunt xayma
ba, daldi woo Aaróona ak Maryaama, ñu
bokk dikk. 6 Mu ne leen: «Dégluleen bu
baax samay kàddu: su ngeen feeñlee ab
yonentu Aji Sax ji, ci am peeñu laa koy
xamale maay kan, te ci gént laay waxeek
moom, 7 waaye du Musaa sama jaam bii.
Moom mooy ki wóor ci mboolem sama
kër gii. 8 Gémmiñ ak gémmiñ laay waxeek
moom wax ju leer nàññ ju ñu léebul, te
jëmmu Aji Sax ji lay gis. Kon lu leen may
fitu ŋàññ Musaa sama jaam bi?» 9 Sànjum
Aji Sax ji nag tàkkal leen. Ci kaw loolu mu
dem.

10 Naka la niir wa jóge ca xayma
ba, Maryaama jekki ne fureet ak
jàngoroy ngaana, weex furr! Aaróona
ne Maryaama gees, yem ca ngaana ga.
11 Aaróona ne Musaa: «Ngalla sang
bi, bu nu topp bàkkaar bi nu bàkkaar
ndax ñàkk xel! 12 Ngalla bul seetaan kii
mel ni ku dee te indaalewul bakkan ba
mu juddoo ca ndeyam, xaaju yaram wi
lekku!» 13 Musaa nag jooy Aji Sax ji, ne
ko: «Yàlla, ngalla wéral ko!»

14 Aji Sax ji ne Musaa: «Xanaa baayam
sax su ko jéppi woon, ba tifli ko ci kanam,
muy gàcceem diiru juróom ñaari fan?
Nañu ko génne dal bi diiru juróom ñaari
fan, door koo délloosi ci biir.» 15 Ba loolu
amee ñu génne Maryaama dal ba diiru
juróom ñaari fan. Mbooloo ma demul,
ba keroog ba ñu délloosee Maryaama ca
biir dal ba. 16 Gannaaw loolu mbooloo
ma bàyyikoo Aserot, ñu dali ca màndiŋu
Paran.

13

Musaa yeble na Kanaan

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2 «Yebalal
ay ndaw, ñu dem yëri réewum Kanaan, gi
may jox bànni Israyil. Kenn ngay yebal ci
seen giiri maam yi, giir gu ci nekk, kenn,
te ku ci nekk di kilifa ci ñoom.» 3 Ci kaw
loolu Musaa yebal ndaw ña ci ndigalal Aji
Sax ji, ñu bàyyikoo ca màndiŋu Paran.
Ñoom ñépp ay njiiti bànni Israyil lañu
woon. 4 Ñooñu ñoo di:

Samwa doomu Sakuur, ci giirug Rubeneen ñi,
5 ak Safat doomu Ori, ci giirug Cimyoneen ñi,
6 ak Kaleb doomu Yefune, ci giirug Yudeen ñi,
7 ak Igal doomu Yuusufa, ci giirug Isakareen ñi,
8 ak Oseya doomu Nuun, ci giirug Efraymeen ñi,
9 ak Palti doomu Rafu, ci giirug Beñamineen ñi,
10 ak Gadyel doomu Sodi, ci giirug Sabuloneen ñi,
11 ak Gadi doomu Susi, mi taxawal làngu Manase ci biir giirug Yusufeen ñi,
12 ak Amyel doomu Gemali, ci giirug Daneen ñi,
13 ak Setur doomu Mikayel, ci giirug Asereen ñi,

14 ak Nabi doomu Wofsi, ci giirug Nef-
taleen ñi,
15 ak Gewuyel doomu Maki, ci giiru
Gàddeen ñi.
16 Ñooñu la Musaa yónni woon, ngir ñu
yëri réew ma. Oseya doomu Nuun nag,
Musaa tudde ko Yosuwe.
17 Ba leen Musaa yebalee ngir ñu yëri
réewum Kanaan, da ne leen: «Negew
gii ci bëj-saalum ngeen di jaare, yéegi
ca diiwaanu tund ya, 18 ba gis nu réew
ma mel: ndax waa réew ma, ñu am
doole lañu, am ñu néew doole; ñu néew
lañu, am ñu bare; 19 ak ndax réew ma
baax na, am baaxul; ak nu seeni dëkk
mel: ndax ay dal rekk la, am ay dëkk
yu ñu dàbbli la; 20 ak suuf sa: ndax
nangu na, am nanguwul; ak itam ndax
am nay garab, am déet. Te ngeen góor-
góorlu ba sàkkaale ca meññeefi réew
ma.» Fan yooyu nag yemook reseñ di
meññ ndoortel meññeef.
21 Ci kaw loolu ndaw ya dem yëri réew
ma, dale ko ca màndiŋu Ciin, ba àgg
Reyob, ga ca wetu Amat. 22 Ña nga jaare
Negew ca bëj-saalum, dem ba Ebron, fa
Anageen ña, Ayman ak Sesay ak Talmay,
dëkkoon. Ebron googee, tabaxees na ko
juróom ñaari at lu jiitu Cowan ga ca
Misra. 23 Ñu dem ba ca xuru Eskol, daldi
fay dagge ab car bu def benn cëggub
reseñ, ñaar ca ñoom gàddoo ko bant, ñu
sàkkaale fa gërënaat ak figg. 24 Bérab
boobu lañu dippee xuru Eskol, (mu firi
xuru Cëgg) ndax cëgg ba fa bànni Israyil
dagge woon.

Ndaw ya délsi nañu

25 Ndaw ya nag ñibbsi, gannaaw ba
ñu nemmikoo réew ma lu mat ñeent
fukki fan. 26 Ñu dikk ba ci Musaa
ak Aaróona, ak mbooloom bànni Israyil
gépp, ca màndiŋu Paran, ca Kades. Ñu
àgge leen xibaar, ñoom ak mbooloo ma
mépp, ba noppi won leen meññeefum
réew ma. 27 Ci kaw loolu ñu nettali
Musaa, ne: «Dem nanu réew, ma nga nu
yebaloon, te it foofa la meew maak lem
ja tuuroo! Lii ca meññeef maa. 28 Xanaa
kay, kàttan gu askanu réew ma am, péey
ya dàbbliku te yaa lool. Te it ponkal
yooyu cosaanoo ci Anageen ñi lanu fa
gis. 29 Amalegeen ñaa dëkke bëj-saalumu
réew ma, Etteen ñaak Yebuseen ñaak
Amoreen ña dëkke diiwaanu tund ya,
Kanaaneen ña dëkke wetu géej, feggook
dexu Yurdan.»
30 Ci kaw loolu Kaleb noppiloo mbooloo
ma, fekk leen tàmbalee diiŋat Musaa.
Mu ne leen: «Nooy dem ba demaatoo,
nanguji réew ma, ndax bir na ne noo leen
mana duma.»
31 Ndaw ya àndoon ak moom daldi ne:
«Manunoo songi waa réew ma, ndax ñoo
nu ëpp doole.» 32 Ci biir loolu ñuy baatal
ca kanam bànni Israyil, réew ma ñu nem-
mikuji woon. Ñu naan: «Réew moomee
ñu wëri woon ngir nemmiku ko déy,
réew la muy faagaagal ay sancaanam, te
mboolem askan wa nu fa gis, ay boroom
jëmm lañu. 33 Fa lanu gis xeetu Nefilim
ya, ponkali Anageen ña bokk ca xeetu
Nefilim ya, nuy niru sunu bopp ay soccet
fi seen kanam, di leen ko niru, ñoom it.»

14

Mbooloo ma bañ naa duggi Kanaan

1 Ba loolu amee mbooloo mépp
tàmbalee yuuxu. Askan wa daa fanaanee
jooy guddig keroog. 2 Bànni Israyil gépp
nag di ñaxtu ci kaw Musaa ak Aaróona,
mbooloo ma mépp naa leen: «Waay lu nu
tee woona dee ca réewum Misra, mbaa
sax nu dee ci màndiŋ mii! 3 Ana lu nu Aji
Sax jiy indee ci réew mii ñu nara fàddoo
saamar, sunuy jabar ak sunuy tuut-tànk
doon alalu sëxëtoo! Tee noo dellu Misra
yee?» 4 Ci kaw loolu ñu naan ca seen biir:
«Nan fal njiit te dellu Misra.»
5 Ba loolu amee Musaa ne gurub, moom
ak Aaróona, ñu dëpp seen jë fa suuf,
fa kanam mbooloom bànni Israyil ma fa
daje mépp. 6 Yosuwe doomu Nuun, ak
Kaleb doomu Yefune, ñoom ña bokk ca
ña seeti woon réew ma, daldi xotti seeni
yére ndaxu tiis. 7 Ñu wax nag mbooloom
bànni Israyil mépp, ne leen: «Réew ma
nu wëri woon, ba nemmiku ko, réew mu
baaxa baax la. 8 Bu nu Aji Sax ji nangulee,
moo nuy dugal réew moomu, moo nuy
jox réew ma meew maak lem ja tuuroo.
9 Fexeleen rekk ba Aji Sax ji, buleen ko
gàntal, te yeen nag ngeen baña ragal waa

réew ma, ndax ab lanc doŋŋ lañu nuy
mat. Seen kiiraay dëddu na leen, te Aji
Sax jaa ngeek nun. Buleen leen ragal.»

Gàntal Aji Sax ji sabab na mbugal

[10] Ba mu ko defee mbooloo ma mépp ne
dañu leen di dóori xeer ba ñu dee. Leeru
Aji Sax ji nag feeñ ca xaymab ndaje ma,
ci kanam bànni Israyil gépp.

[11] Ba loolu amee Aji Sax ji ne Musaa:
«Ba kañ la ma askan wii nara xarab? Ba
kañ lañu may gëmadi, ak firnde yi ma def
ci seen biir yépp? [12] Maa leen di fàdde
mbas, nangu seen cér, ba noppi sose ci
yaw askan wu leen ëpp, ëpp leen doole.»
[13] Musaa ne Aji Sax ji: «Kon de, waa Misra
ga nga jële mbooloo mii, génnee leen sa
doole ca seen biir, dinañu ko dégg, [14] te
dinañu ko nettali waa réew mii. Waa
réew mii dégg nañu ne yaw Aji Sax ji
ci sa bopp yaa nekk ci digg mbooloo mii
ngay feeñu bët ak bët, yaw Aji Sax ji, saw
niir taxaw, tiim leen, te aw taxaaru niir
nga leen di jiitoo bëccëg, jiitoo leen aw
taxaaru sawara, guddi. [15] Nga nara boole
mbooloo mii mépp, bóom benn yoon?
Kon de xeet yi dégg sa jaloore dinañu wax
ne: [16] “Ñàkka mana yóbbu mbooloo mii
ca réew ma mu leen giñaloon, moo waral
Aji Sax ji faagaagal leen ci màndiŋ mi!”
[17] Kon nag ngalla Boroom bi, na sa doole
màgg rekk, noonee nga noon: [18] “Aji Sax
ji! Kiy muñ mer, te bare ngor, di bale
tooñ aki moy te du ñàkka topp mukk
doom, tooñu waajuram, ba ca sët yaak
sëtaat ya.” [19] Ngalla jéggalal mbooloo mii
seenug tooñ ci sag bare ngor, noonee nga
leen masa bale, ca Misra ba tey jii.»

[20] Ba loolu amee Aji Sax ji ne: «Jéggal
naa leen noonu nga ko waxe. [21] Waaye
ndegam maay Kiy Dund, te leeru Aji Sax
ji mooy fees àddina sépp, [22] gannaaw
mboolem nit ñi gis samag leer, gis firnde
yi ma def ci digg Misra ak ci màndiŋ mi,
ñoo ma nattu nii fukki yoon, bañ maa
déggal, [23] kenn ci ñoom déy du gis réew,
mi ma giñaloon seeni maam. Mboolem
ñi ma xarab, kenn du ko ci gis. [24] Sama
jaam Kaleb nag, gannaaw meneen xel
lay wéye, te moo topp sama gannaaw,
ba mu mat sëkk, maa koy yóbbu ba ca
réew, ma mu demoon, te aw askanam a
koy moom. [25] Gannaaw Amalegeen ñaak
Kanaaneen ñaa nga dëkke xur wi nag, bu
ëllëgee walbatikuleen, toppaat màndiŋ
mi, te jaareji ko géeju Barax ya.»

[26] Aji Sax ji waxati Musaak Aaróona,
ne: [27] «Ba kañ la mbooloo mu bon mii
di ñaxtu ci sama kaw? Ñaxtu yi bànni
Israyil di ñaxtu ci sama kaw, dégg naa
ci. [28] Ne leen: Ndegam maay Kiy Dund
déy, Kàddug Aji Sax jee, noonu ngeen
waxe, may dégg, ni laa leen di def. [29] Ci
màndiŋ mii kay la seeni néew di tëdd.
Mboolem ñi ñu leen limal, mboolem ñi
ñu leen waññal, ñu dale ci ñaar fukki
at, jëm kaw te doon ñaxtu ci sama kaw,
[30] kenn ku moy Kaleb doomu Yefune
ak Yosuwe doomu Nuun, du kenn ku
ciy dugg ca réew, ma ma leen giñoona
dëël. [31] Seen tuut-tànk, yi ngeen ne alalu
sëxëtoo lañuy doon, ñoom laay yóbbu, ba
ñu xam réew ma ngeen xarab. [32] Waaye
yeen, seeni néew ci màndiŋ mii lay tëdd,
[33] seeni doom di màngaan ñeent fukki
at ci màndiŋ mi, gàddoo ko seen ñàkk
worma, yeen ñi leen jur, ba keroog seeni
néew tëdd ba jeex ci màndiŋ mi. [34] Limu
fan yi ngeen nemmikuji woon réew ma,
ñeent fukki fan, benn fan bu ci nekk
day wecci menn at, ngeen gàddoo ko
seen mbugali bàkkaar, ñeent fukki at, ba
ngeen xam li jànkoonteek man di jur.
[35] Man Aji Sax ji, maa ko wax. Noonu déy
laay def mboolem mbooloo mu bon mii
booloo ci sama kaw. Ci màndiŋ mii lañuy
raafe, fii lañuy deeye.»

[36] Ndaw ya Musaa yebaloon, ñu nem-
mikuji réew ma nag, te ñu délsi, di baatal
réew ma, ba tax mbooloo mépp di ñaxtu
ci kawam, [37] ñooña doon baatal réew ma,
am mbas a leen rey fi kanam Aji Sax
ji. [38] Mennum Yosuwe doomu Nuun ak
mennum Kaleb doomu Yefune doŋŋ, ñoo
mucc ca ndaw yooya nemmikuji woon
réew ma.

Mbooloo ma gàntalati na

[39] Ba Musaa jottlee bànni Israyil gépp
kàddu yooyu, mbooloo ma mititlu nañu
ko lool. [40] Ca ëllëg sa ñu teela xëy, yéegi
kaw tund ya, te naan: «Nu ngi nii di yéeg,

jëm fa nu Aji Sax ji wax, ndax noo tooñ.»
41 Musaa ne leen: «Lii nag? Yeena ngi
tebbi waxi Aji Sax ji, waaye loolu de du
sotti! 42 Buleen dem, te Aji Sax ji àndul ak
yeen. Lu ko moy dingeen daanu ci seen
kanami noon. 43 Te kat Amalegeen ñi ak
Kanaaneen ñaa ngi fuu ci seen kanam.
Yeenay fàddoo saamar doŋŋ. Gannaaw
yeena dëddu Aji Sax ji nag, Aji Sax ji du
ànd ak yeen.»

44 Teewul ñu të ticc, ne dañuy yéegi
kaw tund ya, te gaalu kóllërey Aji Sax
ji ak Musaa génnuñu dal ba. 45 Ba mu
ko defee Amalegeen ña ak Kanaaneen
ña dëkke woon diiwaanu tund woowa
wàccsi, duma leen, tasaare leen ba ca gox
ba ñuy wax Xorma.

15

Lu jëm ci saraxi pepp ak diw ak biiñ

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2 «Waxal
bànni Israyil ne leen: Bu ngeen demee ca
réew ma ngeen di sanci, réew ma ma leen
jox, 3 bu ngeen di defal Aji Sax ji saraxu
sawara, muy saraxu rendi-dóomal, mbaa
sarax su nit di wàccoo aw xas, mbaa
saraxu yéene, mbaa seen saraxi màggal,
ngir xeeñal xetug jàmm ñeel Aji Sax ji, te
muy lu jóge ci jur gu gudd mbaa gu gàtt,
defe leen ko nii:

4 «Kiy sarxal Aji Sax ji ab saraxam,
na sarxewaale saraxu pepp bu benn fuk-
keelu efab sunguf su mucc ayib, di ñetti
kilo, su ñu xiiwe ñeenteelu xaajub xiinu
diw, di liitar ak genn-wàll, 5 ak biiñ ngir
saraxu tuuru, ñeenteelu xaajub xiin, di
liitar ak genn-wàll, mu ànd ak saraxu
rendi-dóomal mbaa beneen sarax, su dee
xar mu ndaw.

6 «Su dee am kuuy, saraxu pepp bi
muy àndal, ñaari fukkeeli efay sunguf
su mucc ayib lay doon, di juróom benni
kilo, ñu xiiwe ko ñetteelu xaajub xiinu
diw, di ñaari liitari diw, 7 ak biiñ ngir
saraxu tuuru, ñetteelu xaajub xiin, di
ñaari liitar. Na joxe loolu, def ko xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji.

8 «Su dee sarxe jur gu gudd, muy
saraxu rendi-dóomal, mbaa sarax bu
muy wàccoo aw xas, mbaa saraxu cant
ci biir jàmm, ñeel Aji Sax ji, 9 na sarxe-
waaleek jur gu gudd gi, ab saraxu pepp bu
ñetti fukkeeli efay sunguf su mucc ayib,
di juróom ñeenti kilo, ñu xiiwe ko genn-
wàllu xiinu diw, di ñetti liitar, 10 ak biiñ
bu muy joxewaale, ngir saraxu tuuru, di
genn-wàllu xiin, muy ñetti liitar. Loolu
saraxu sawara la, di xetug jàmm, ñeel Aji
Sax ji.

11 «Noonu lees di def bu dee saraxu
yëkk, mbaa am kuuy, mbaa am xar mu
ndaw, mbaa bëy. 12 Nu limu juri sarax yi
tollu rekk, ngeen def mu ci nekk noonu,
ànd ak lim ba. 13 Mboolem njuddu-ji-
réew, noonu lay defe sarax yooyii, buy
indi saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel
Aji Sax ji.

14 «Su dee ab doxandéem bu dal ak
yeen, mbaa ku nekk ak yeen ci seen maas
yiy ñëw, te muy joxe saraxu sawara ngir
xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji, ni ngeen
koy defe rekk la koy defe. 15 Mbooloo
mi mépp, dogalu yoon boobu benn la ciy
doon, muy yeen, di doxandéem bi. Dogal
la buy sax fàww, ñeel seen maasoo maas,
te di benn ci yeen ak ci doxandéem bi, fi
kanam Aji Sax ji. 16 Wenn yoon wee, di
benn àtte bi, ñeel leen, ñeel doxandéem
bi dal ak yeen.»

Ab jooxe war na ci pepp mu jëkk

17 Aji Sax ji waxati Musaa, ne 18 «Waxal
bànni Israyil, ne leen, bu ngeen demee
ca réew, ma ma leen jëme, 19 bay lekk
ca ñamu réew ma, nangeen ci jooxe ab
jooxe, ñeel Aji Sax ji; 20 seen notu sunguf
bu jëkk, ci ngeen di jooxe menn mburum
jooxe. Ni ngeen di sàkke jooxe bu jóge
ca dàgga ja rekk, ni ngeen koy jooxee.
21 Seen notu sunguf bu jëkk, ci ngeen di
sàkke ab jooxe, ñeel Aji Sax ji, yeen ak
seen askan.»

Sarax war na ci moy gu dul teyeef

22 Su dul ci teyeef ngeen ñàkka jëfe lenn
ci mboolem santaane yii Aji Sax ji dénk
Musaa, 23 ci mboolem lu leen Aji Sax ji
sant, Musaa jottli, dale ko keroog ba Aji
Sax ji santaanee loola, ak gannaaw gi, ba
ca seen maasoo maas, 24 su dee moy gu
dul teyeef, te mbooloo mi yégu ko woon,
su boobaa mbooloo mépp ay sarxal aw

yëkk wu ndaw wuy doon rendi-dóomal,
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji, ak saraxu
peppam, ak saraxu tuuroom, ni ko yoon
àttee, ak benn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar. 25 Sarxalkat bi day def loolu
njotlaayal mbooloom bànni Israyil gépp,
njéggal daldi leen ñeel, gannaaw moy
ga dug teyeef, te ñoom it indi nañu seen
saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji, booleek
seen saraxu póotum bàkkaar fi kanam
Aji Sax ji, ndax seen moy ga dul tey-
eef. 26 Njéggal day daldi ñeel mbooloom
bànni Israyil gépp, ak bépp doxandéem
bu dal ak ñoom, ndax mbooloo mépp lay
seen moy gu dul teyeef.

27 Su dee kenn nit a bàkkaar te du
teyeefam, na sarxal aw bëy wu jigéen wu
menn at, ngir saraxu póotum bàkkaar.
28 Sarxalkat bi daldi koy def fi kanam
Aji Sax ji, njotlaayal ki moy ci ag ñàkka
tey, ca bàkkaaram ba dul teyeef. Loolu
la koy jote, njéggal ñeel ko. 29 Muy
njuddu-ji-réew ju bokk ci bànni Israyil,
di doxandéem bu dal ak ñoom, yoon
wi wenn lay doon, ñeel ki moy te du
teyeefam.

30 Nit ki tooñ cig teyeefam nag, muy
njuddu-ji-réew, di doxandéem, kooku Aji
Sax ji la ñàkke kersa. Nit kooku, dees
koy dagge ci biiri bokkam: 31 Gannaaw
kàddug Aji Sax ji la teddadil te ndigalam
la xëtt, nit kooku dees koy dagg rekk, mu
gàddu bàkkaaram.

Bésub Noflaay wormaal la laaj

32 Ba bànni Israyil nekkee ca màndiŋ
ma, dañoo fekk jenn waay, muy taxan
bésub Noflaay. 33 Ña ko fekk muy taxan,
yóbbu ko ba ca Musaa ak Aaróona, ak
mbooloo ma mépp. 34 Ba loolu amee ñu
teg ko ciy loxo, ndax dogaleesagul woon
nees di def ak moom. 35 Ci kaw loolu Aji
Sax ji ne Musaa: «Dee rekk mooy àtteb
waa ji: dees koy génne dal bi, mbooloo
mépp dóor koy xeer, ba mu dee.»

36 Mbooloo ma mépp daldi koy génne
dal bi, dóor koy xeer ba mu dee, na ko Aji
Sax ji sante Musaa.

Yoon sàrtal na wàllu col

37 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
38 «Waxal bànni Israyil, ne leen, ci seen
maasoo maas, nañu def ay langat ci seen
cati mbubb, langat wu ci nekk ñu nas
ci buum gu baxa. 39 Mu doon seen
langat yu ngeen di xool, di ko fàttlikoo
mboolem santaaney Aji Sax ji, ngir di ko
jëfe, te baña topp seen bànneexu bakkan
ak seeni gët, bay moy. 40 Su ko defee
ngeen di bàyyi xel tey jëfe sama santaane
yépp, daldi doon ñu sell, ñeel seen Yàlla.
41 Man maay Aji Sax ji, seen Yàlla, ji leen
génnee réewum Misra ngir doon seen
Yàlla. Maay seen Yàlla Aji Sax ji.»

16

Kore fippu na

1 Ku ñuy wax Kore doomu Isar, mi
askanoo ci Keyat doomu Lewi, moo
àndoon ak ay Rubeneen, ñuy Datan ak
Abiram, doomi Elyab, ak Onn doomu
Pelet, 2 ñu jógal Musaa, ñook ñaar
téeméer ak juróom fukk (250) ci bànni
Israyil, diy kilifa ci mbooloo mi, am baat
ca pénc ma, te di ñu amu tur. 3 Ci
kaw loolu ñu bokk daje fi kaw Musaa
ak Aaróona, ne leen: «Doy na sëkk!
Mbooloo mi ba mu daj, ñépp a sell, te ci
sunu biir la Aji Sax ji nekk. Ana lu ngeen
di xoggliku ci kaw mbooloom Aji Sax ji?»
4 Ba Musaa déggee loolu, da ne gurub,
dëpp jë bi fi suuf. 5 Mu wax Kore ak
gàngooram gépp, ne: «Bu ëllëgee, Aji
Sax ji mooy xamle kan la séddoo ak kan
mooy ki sell, mu jegeñal ko boppam. Ki
mu taamu nag, dina ko jegeñal boppam.
6 Dangeen di def nii: jël-leeni and, yaw
Kore, yaak sa gàngoor gépp, 7 te ngeen
def ciy xal, def ci cuuraay fi kanam Aji
Sax ji, ëllëg. Su ko defee ku Aji Sax ji
taamu, kookooy ki sell. Doy na sëkk, yeen
Leween ñi!» 8 Musaa teg ca ne Kore:
«Yeen Leween ñi, dégluleen nag! 9 Xeeb
ngeen daal ber gi leen Yàllay Israyil ber ci
mbooloom Israyil, jegeñal leen boppam,
ngeen di liggéey liggéeyu màkkaanu Aji
Sax ji, di taxaw fi kanam mbooloo mi,
di leen jaamul Yàlla? 10 Yaw mu jegeñal
la, yaak sa bokki Leween ñépp, ngeen di
xëccu céru carxal, boole ci! 11 Kon kay

yaw yaak sa gàngoor gépp, ci kaw Aji Sax
ji ngeen bokk daje! Ana kuy Aaróona, ba
ngeen di ñaxtu ci kawam?»
12 Musaa nag woolu Datan ak Abiram,
doomi Elyab, ñu ne ko: «Danoo ñëwul!
13 Dangaa xeeb li nga nu jële réew mu
meew maak lem ja tuuroo, ngir reylu nu
ci màndiŋ mi, ba tax ngay buur-buurlu ci
sunu kaw teg ci? 14 Du réew mu meew
maak lem ja tuuroo nga nu yóbbu de, te
séddoo nu céri tool mbaa tóokëri reseñ.
Mbooloo mii mépp, man nga leena tuur
lëndëm? Danoo ñëwul!» 15 Ba loolu amee
Musaa mer lool. Mu ne Aji Sax ji: «Bul
geesu sax seen sarax. Menn mbaam sax,
masuma leen koo jëlal te masuma cee
tooñ kenn.»

Way-fippu ya jot nañu seen añ

16 Musaa nag ne Kore: «Yaw, yaak sa
gàngoor gépp, ca kanam Aji Sax ji, yaak
ñoom ak Aaróona, ëllëg. 17 Na ku nekk
jël ub andam, def ci cuuraay, te na ku
ci nekk indib andam fi kanam Aji Sax ji,
muy ñaar téeméeri and ak juróom fukk,
yaak Aaróona it, ku nekk akub andam.»
18 Ba mu ko defee ku nekk jël ub andam,
def cay xal, teg ca cuuraay. Ñu taxaw
ca bunt xaymab ndaje ma, ñook Musaa
ak Aaróona. 19 Kore nag dajale gàngoor
gépp fa ñoom, ca bunt xaymab ndaje
ma. Ci kaw loolu leeru Aji Sax ji feeñu
mbooloo ma mépp!
20 Aji Sax ji wax Musaa ak Aaróona,
ne: 21 «Xiddileen mbooloo mii, ma xoyom
leen léegi!» 22 Musaa ak Aaróona ne
gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi ne: «Éy
Yàlla, yaw Yàllay bépp boroom bakkan
bu bindoo aw suux, xanaa du kenn ay
bàkkaar, nga far sànju ci kaw mbooloom
lëmm?»
23 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
24 «Waxal mbooloo mi, ne leen ñu jóge fi
wër màkkaani Kore ak Datan ak Abiram.»
25 Musaa daldi jubal ca Datan ak Abi-
ram, magi Israyil topp ca. 26 Ci biir
loolu mu wax ak mbooloo ma, ne leen:
«Ngalla dàndleen xaymay nit ñu bon ñii,
te buleen laal seen lenn, bala ngeen di bu-
uboondook mboolem bàkkaari ñii.» 27 Ñu
daldi jóge mboolem fa wër màkkaani
Kore ak Datan ak Abiram. Datan ak
Abiram ñoom, ña nga génn, taxaw ca
seen bunti xayma, ñook seeni jabar ak
seeni doom, ak seeni tuut-tànk.
28 Musaa nag ne: «Lii nag moo leen
di xamal ne Aji Sax ji moo ma yebal
ngir ma def jëf jii jépp, waaye du sama
coobarey bopp: 29 Ndegam ni mboolem
doom aadama di deeye, ni la ñii deeye,
seen demin di deminu mboolem doom
aadama, su boobaa du Aji Sax jee ma
yebal. 30 Waaye ndegam Aji Sax ji moo
sàkk ba sàkk tey lu masula am, ba suuf
ŋa, mëdd leen, ñook lu bokk ci ñoom,
ñu tàbbiwaale bakkan biir njaniiw, su
boobaa dingeen xam ne ñoom ñii ñoo
xarab Aji Sax ji.» 31 Naka la Musaa di
daaneel kàddu yooyu yépp, fa ñu taxaw
jekki xar, 32 suuf ŋa, mëdd leen, ñook
seen waa kër, ak mboolem ku bokk ci
Kore, ak mboolem alal ja. 33 Ñu daldi
tàbbiwaale bakkan biir njaniiw, ñook
mboolem lu ñu moom, suuf sàng leen,
ñu réer mbooloo ma mërr. 34 Mboolem
Israyil dégg seen yuux ya, daldi daw, te
naan: «Nan daw bala noo suuf a mëdd!»
35 Ci kaw loolu sawara moo bawoo
fa Aji Sax ji, xoyom ñaar téeméeri nit
ak juróom fukk ña indi woon saraxu
cuuraay ba.

17

Andi way-fippu ya firnde la

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2 «Waxal
Elasar doomu Aaróona, sarxalkat bi, ne
ko mu seppee and yi ci lakk gi, ndax lu
sell la, te xal yi, na ko tuur fu sore. 3 And
yooyii seeni boroom feye seen bakkan
seeni bàkkaar, dees koy tëgg, ba mu tàlli,
xoobe ko sarxalukaay bi. Gannaaw fi
kanam Aji Sax ji lañu indi and yi, ba tax
mu doon lu sell, na and yi doon firnde,
ñeel bànni Israyil.» 4 Ci kaw loolu Elasar
sarxalkat bi jël andi xànjar, ya ña dee
ca lakk ga indi woon, ñu tëgg ko ba mu
tàlli, ngir sarxalukaay ba, 5 na ko Aji Sax
ji santaanee woon, Musaa jottli. Loolu di
fàttli bànni Israyil ne benn jaambur bu
bokkul ci askanu Aaróona sañula dikk di
taal cuuraay fi kanam Aji Sax ji, lu ko moy

lu mel ni li dal Kore ak gàngooram moo
koy dal.

Ñaxtu sabab na mbugal

6 Ca ëllëg sa mbooloom bànni Israyil
gépp a doon ñaxtu ci kaw Musaa ak
Aaróona, naan: «Yeen yeena reylu ñoñi
Aji Sax ji!» 7 Mbooloo maa nga sam
Aaróona ak Musaa. Ci biir loolu, ñu ne
gees xaymab ndaje ma, gisuñu lu moy niir
wa muur ko, leerug Aji Sax ji feeñ.
8 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona dem
ba ca kanam xaymab ndaje ma, 9 Aji Sax ji
wax Musaa ne: 10 «Jógeleen biir mbooloo
mii, ma faagaagal leen léegi!» Ñu ne
gurub, dëpp seen jë fa suuf. 11 Musaa
ne Aaróona: «Jëlal and bi, nga sàkke
ci sarxalukaay bi ay xal, teg ci cuuraay,
yóbbu gaaw ca mbooloo ma, ba defal leen
ag njotlaay, ndax sànj mi tàkke na ci Aji
Sax ji, mbas mi tàmbali na!» 12 Aaróona
këf and ba Musaa wax, daw dugg ca biir
mbooloo ma. Ndeke mbas ma tàmbali na
ca biir mbooloo ma. Mu def ca and ba
cuuraay, daldi defal mbooloo ma njotlaay.
13 Naka la taxaw ci diggante ñi dee ak ñiy
dund, mbas ma dal. 14 Ña dee ca mbas ma
nag doon fukki junneek ñeent ak juróom
ñaar téeméer (14 700), te bokkul ak ña
dee woon ca mbirum Kore ma. 15 Ba mu
ko defee Aaróona dellu ca Musaa, ca bunt
xaymab ndaje ma, fekk mbas ma dal.

Bant bu wow jebbi na

16 Ba loolu amee Aji Sax ji ne Musaa:
17 «Waxal ak bànni Israyil, nga nangoo ci
mboolem seen kilifay kër maam, aw yet,
na wenn yet bawoo ci kër gu ci nekk, muy
fukki yet ak ñaar, yet wu ci nekk, nga bind
ci turu boroom. 18 Turu Aaróona itam,
nga bind ko ci yetu giirug Lewi, ndax
wenn yet lay doon, ñeel kilifag kër gu ci
nekk. 19 Nga denc yet yi ca biir xaymab
ndaje ma, fa kanam gaalu seedes kóllëre
ga, fa may dajeek yeen. 20 Su ko defee ki
ma taamu, aw yetam dina jebbi, ba ma
teqlikoo ak xultuy bànni Israyil, yi ñuy
xultu ci seen kaw.»
21 Musaa àgge ko bànni Israyil,
mboolem seen kilifay kër maam jox
Musaa aw yet, kilifa gu ci nekk wenn yet,
ñeel kër maamam, muy fukki yet ak ñaar,
yetu Aaróona bokk ca. 22 Musaa teg yet
ya fa kanam Aji Sax ji, ca biir xaymab
seede sa. 23 Ca ëllëg sa, naka la Musaa
dugg ca xaymab seede sa rekk, daldi fekk
yetu Aaróona wu kër Lewi, jebbi; fekk
na mu jebbi, ba tóor, ba meññ ay doomi
amànd*. 24 Ba loolu amee Musaa jële yet
yépp ci Aji Sax ji, dem ba ca bànni Israyil
gépp, ñépp gis, ku nekk jël yetam.
25 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: «Dellool
yetu Aaróona fa kanam gaalu seede sa,
mu dence fa, di firnde ñeel xeetu fippukat
wi, ndax nga dakkal seeni xultu ci sama
kaw, ba duñu dee.» 26 Musaa def noonu.
Na ko ko Aji Sax ji sante, na la ko defe.
27 Bànni Israyil nag naan Musaa: «Je-
exal nan nag, sànku nan, nun ñépp
ay sànku! 28 Gannaaw képp ku jege
màkkaanu Aji Sax ji doŋŋ, dangay dee
kay, mbaa dunu far jeex tàkk?»

18

Lu jëm ci sarxalkat yi ak Leween ñi

1 Aji Sax ji ne Aaróona: «Yaw, yaak say
doom ak sa waa kër maam, yeenay gàddu
peyug tooñ ci wàllu bérab bu sell bi, te
itam yaw, yaak say doom, yeenay gàddu
peyug tooñ ci seen wàllu carxal. 2 Te
itam sa bokki Leween ñi, sa giirug baay,
jegeñal leen sa bopp, ñu jokku ci yaw, di
la jàpple, te yaw yaak say doom, ngeen
féete fi kanam xayma ba seedes kóllëre
ga dence. 3 Ñooy dénkoo sa ndénkaane,
ak dénkaaney mboolem xayma bi, waaye
jumtukaayi bérab bu sell bi, ak sarx-
alukaay bi, buñu ko jege, lu ko moy dañuy
dee, ñoom ak yeen itam. 4 Nañu jokku ci
yaw, te ñu dénkoo ndénkaanel xaymab
ndaje mi, ci mboolem liggéeyu xayma bi.
Kenn ku ci bokkul nag du leen jege, yeen.
5 Nangeen dénkoo ndénkaanel bérab bu
sell bi, ak ndénkaanel sarxalukaay bi,
ngir am sànj baña dalati ci kaw bànni
Israyil.
6 «Man mii nag maa seppee seen bokki
Leween ñi ci biir bànni Israyil. Yeen
lañu leen jagleela jagleel, ñeel Aji Sax ji,

* **17:23** 17.23 amànd: xeetoo naak gerte-tubaab.

ngir ñu liggéey liggéeyu xaymab ndaje
mi. 7 Yaw nag yaak say doom, dénkooleen
seenug carxal ci mboolem mbiru sarx-
alukaay bi, ak ca wàllaa ridob biir bi,
ngeen di ca liggéey. Seen liggéeyu carxal
bi, ab sasu teraanga la, maa leen ko terale.
Waaye ku bokkul ci yeen, bu ci laalee,
dees koy rey.»

Lu jëm ci peyu sarxalkat yi

8 Aji Sax ji neeti Aaróona: «Man mii
maa la sédd ndénkaaneb samay jooxe;
mboolem jooxe yu sell yi bànni Israyil
indi, yaw laa ko jagleel, nga jagoo, yaak
say doom, ci kaw dogal bu sax dàkk. 9 Lii
nag, yaa ko moom, ci mboolem sarax yu
sell yee sell, yi mucc sawara: seen bépp
sarax, seen bépp saraxu pepp ak seen
bépp saraxu póotum bàkkaar, ak seen
bépp saraxu peyug tooñ bu ñu ma indil,
lu sella sell la, ñeel la, yaak sa doom yu
góor. 10 Fu sella sell ngeen koy lekke;
képp kuy góor ci yeen, sañ na cee lekk.
Lu sell lay doon ci yaw.

11 «Leneen lu la ñeel moo di jooxe
bu jóge ci saraxi nit ñi, di bépp saraxu
yékkati-jébbal bu bànni Israyil. Yaw laa
ko sédd, yaak sa doom yu góor, ak sa
doom yu jigéen, ci kaw dogalu yoon bu
sax dàkk. Képp ku set ci sa waa kër, sañ
na cee lekk.

12 «Lépp luy ngëneelu diw gu bees, ak
ngëneelu biiñ bu bees, ak pepp mu jëkka
ñor, mu ñu jox Aji Sax ji, yaw laa ko
jox. 13 Njàlbéenu meññeef mi ñuy indil
Aji Sax ji, ci mboolem lu meññee ci seen
suuf, yaa koy moom, te képp ku set ci sa
waa kër, sañ na cee lekk. 14 Mboolem
lees aayalal Aji Sax ji ci Israyil, yaa koy
moom. 15 Lépp luy ubbitey njur bu ñu
jagleel Aji Sax ji, ci lépp lu bindoo aw
suux, nit ak mala, yaa koy moom. Fexeel
rekk ba jotlu taawub nit ki, te taawub
mala mu setul it, nanga ko jotlu. 16 Njotu
xale bu am lu dale ci weer, àpp ko ci
juróomi siikali xaalis yu bérab bu sell bi,
benn siikal yemook ñaar fukki gera mbaa
fukki garaam. 17 Waaye lu nag taawloo,
ak lu xar taawloo, ak lu bëy taawloo,
deesu ko jot. Yooyii yu sell la. Deretam
ngay xëpp ci sarxalukaay bi, nebbon bi,
nga def ko saxar, muy saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji. 18 Aw
yàppam, yaa koy moom, ni nga moome
dënnu saraxu yékkati-jébbal, ak tànkub
kanam bu ndijoor ba. 19 Mboolem jooxe
yu sell yi bànni Israyil di jooxeel Aji Sax ji,
sédd naa la ko, yaak sa doom yu góor, ak
sa doom yu jigéen, ci kaw dogalu yoon bu
sax dàkk. Kóllërey xorom* a ngoogu, du
fecciku, xanaa sax dàkk fi kanam Aji Sax
ji, ñeel la yaw, yaak saw askan.» 20 Aji
Sax ji neeti Aaróona: «Seenum réew nag
doo ci am cér, te wàllu suuf, doo ko am ci
seen biir. Man maay sa wàll, di sab cér ci
biir bànni Israyil.»

Lu jëm ci peyug Leween ñi

21 Leween ñi ñoom, maa leen jox bépp
céru fukkeel bu génne ci Israyil, muy seen
cér, ñu yooloo ko seen liggéey bi ñuy
liggéey ci xaymab ndaje mi.

22 Bu bànni Israyil juuxati ci xaymab
ndaje mi, di gàddu bàkkaar bu dee di
àtteem. 23 Leween ñi ñooy ñiy liggéey
liggéeyi xaymab ndaje mi, te lu ñu ca
tooñ, ñooy gàddu pey ga, ci kaw dogal
bu sax dàkk, ñeel leen, ñook seen askan.
Waaye biir bànni Israyil, Leween ñi duñu
ci séddu céru suuf, 24 ndax céri fukkeel yi
bànni Israyil yékkati, jooxeel ko Aji Sax ji,
jox naa ko Leween ñi, muy seen cér. Moo
tax ma ne leen, biir bànni Israyil, duñu ci
séddu céru suuf.

Ab jooxe ñeel na Leween ñi

25 Aji Sax waxati Musaa ne: 26 «Leween
ñi, wax leen, ne leen bu ñu jëlee ci
bànni Israyil seen céri fukkeel yi ma
leen jagleel yeen, muy seen cér, nañu ci
jooxeel Aji Sax ji, fukkeelub céru fukkeel
yooyu. 27 Nañu leen jàppal loolu, yeen
Leween ñi, muy seen jooxeb bopp, ni bu
doon pepp mu jóge ci seen dàggay bopp,
ak biiñ bu bees bu jóge ci seen nalukaay.
28 Su ko defee ngeen jooxe yeen itam,
jooxeb Aji Sax ji, ci mboolem seen céri
fukkeel yi ngeen jële ci bànni Israyil. Kon

* **18:19** 18.19 kóllërey xoromwaxin la, day tegtale kóllëre gu yàgg, ba sax dàkk, ndax lu bare luy yàqu, xorom
lees ko baaxoo woona dence, ngir mu yàgg.

nangeen jële coocu, jooxeb Aji Sax ji, jox
ko Aaróona sarxalkat bi. 29 Lépp lu ñu
leen sédd, nangeen ci jooxe jooxeb Aji Sax
ji. Mboolem céri ngëneel yooyu, ci ngeen
di génne cér bu sell boobu.

30 «Waxal Leween ñi ne leen gannaaw
bu ñu ca génnee céru ngëneel li, li ci des
lew na leen, ni bu doon pepp mu jóge
ci seen dàggay bopp, ak biiñ bu jóge ci
seen nalukaay. 31 Sañ nañu koo lekke
fépp, ñoom ak seen waa kër, ndax loolu
seen pey la, ñu yooloo ko seen liggéeyu
xaymab ndaje mi. 32 Duñu ci gàddu benn
bàkkaar, gannaaw bu ñu ci jooxee céru
ngëneel li. Waaye jooxe yu sell yu bànni
Israyil yooyu, buñu ci teddadil lenn, ba di
ci dee.»

19

Lu jëm ci ndoxum setlu ak setlu gi war

1 Aji Sax ji waxati Musaa ak Aaróona,
ne: 2 «Lii mooy dogalu yoon bi Aji Sax ji
santaane: Neleen bànni Israyil ñu indil
leen nag wu jigéen wu xonq, wu mat,
mucc sikk, te kenn masu koo takk, 3 ngeen
jox ko Elasar sarxalkat bi, ñu génne ko
dal bi, te ñu rendi ko fi kanamam. 4 Na
Elasar sarxalkat bi capp baaraamam ci
deret ji, wis-wisal ko juróom ñaari yoon
fi féeteek bunt xaymab ndaje mi. 5 Nañu
lakk nag wi ci kanamam. Der bi ak
yàpp wi ak deret ji ak sébbriit mi, lépp
lañuy lakk. 6 Su ko defee sarxalkat bi
sàkk bantu seedar ak caru isob ak ndimo
lu xonq curr, boole ko sànni ca sawara
wa ñuy lakk nag wa. 7 Gannaaw loolu
na sarxalkat bi fóot ay yéreem, sangu,
doora mana duggaat ci dal bi, te du ko
tee yendoo sobe ba ca ngoon. 8 Kiy lakk
nag wi itam, na fóot ay yéreem, sangu,
te du ko tee yendoo sobe ba ca ngoon.
9 Na ku set tonni dóomu nag wa, te sotti
ko bérab bu set, foofa ca biti. Dóom
ba dencub mboolooom bànni Israyil lay
doon, ñu di ko waajale ndoxum setlu,
ngir saraxu póotum bàkkaar. 10 Ku góor
kiy tonni dóomi nag wi itam day fóot ay
yéreem, te du tee mu yendoo sobe ba ca
ngoon. Na loolu di dogalu yoon bu sax
fàww, ñeel bànni Israyil, ak doxandéem
bu dëkk ci seen biir.

11 «Bu loolu weesee ku laal nit ku dee,
ak néew bu mu mana doon, dina sobewu
diiru juróom ñaari fan. 12 Na setlu
ca ndox moomee ca bésub ñetteel ba,
gannaaw ba mu ko laalee, te na setluwaat
ca bésub juróom ñaareel ba. Su ko defee
mu set. Waaye su setluwul ca bésub
ñetteel ba, ak bésub juróom ñaareel ba,
du set. 13 Képp ku laal nit ku dee, ak
néew bu mu mana doon, bu setluwul,
màkkaanu Aji Sax ji la sobeel. Kooku
dees koy dagge ci bànni Israyil. Gannaaw
ndoxum setlu ma, wiseesu ko ko, sobewu
lay wéye.

14 «Lii la yoon wi tëral: Bu nit deeyee
ci biir xayma, képp ku dugg ci biir
xayma bi, ak képp ku mu fekk ci xayma
bi, day sobewu diiru juróom ñaari fan,
15 te mboolem ndab lu fa ubbiku woon,
kubeer it ubu ko woon ràpp, loola ndab
sobewu na. 16 Képp ku laal ca àll ba,
nit ku ñu bóome saamar, mbaa ku Yàlla
moomal boppam, mbaa mu laal yaxi
nit ku dee, mbaa mu laal bàmmeel,
kooka day sobewu diiru juróom ñaari
fan. 17 Nañu sàkkal ki sobewu ca dóomu
saraxu póotum bàkkaar ba ñu lakkoon,
te ñu sotti ndox muy dund ci ndab, ca
kaw dóom ba. 18 Bu loolu wéyee, na
ku set jël caru isob, capp ko ca ndox
ma, wis-wisal ko ca kaw xayma ba nit
deeye, wis ko ca kaw ndab yépp, ak ca
kaw nit ña fa nekkoon. Na ko wis itam
ci kaw nit ku laal yaxi ku dee, mbaa
mu laal ku ñu bóome saamar, mbaa mu
laal ku Yàlla moomal boppam, mbaa mu
laal bàmmeel. 19 Bésub ñetteel ba nag,
ak bésub juróom ñaareel ba, ci la nit
ku set di wis-wisal ndox mi ci kaw ki
sobewu. Bésub juróom ñaareel ba ca
la koy settli. Su ko defee ka sobewu
fóot ay yéreem, sangu, bu jant sowee mu
daldi set. 20 Képp ku sobewu te setluwul,
kooku dees koy dagge ci mbooloo mi,
ndax bérabu sellngay Aji Sax ji la sobeel.
Gannaaw wiseesu ko ndoxum setlu mi,
sobewu na.

21 «Na leen loolu ñeel ci kaw dogalu
yoon bu sax dàkk. Ka doon wis-wisal
ndoxum setlu mi nag, na fóot ay yéreem,

te ku laal ci ndoxum setlu mi day yendoo
sobe ba ca ngoon. 22 Nit ki sobewu,
mboolem lu mu laal day sobewu, te ku
laal ca loola it day yendoo sobe ba ca
ngoon.»

20

Diiŋat nañu Musaa ak Aaróona fa Meriba

1 Mbooloom bànni Israyil gépp nag àgg
ca màndiŋu Ciin, ci biir weer wi jëkk ci
at mi*. Ñu daldi dal ca Kades. Fa la
Maryaama faatoo, ñu denc ko foofa.

2 Ci kaw loolu mbooloo ma dem ba ñàkk
ndox. Ñu daje ci kaw Musaa ak Aaróona.
3 Mbooloo ma di xulook Musaa, naa ko:
«Moo lu nu tee woona dee keroog ba sunu
bokk ya deeyee fa kanam Aji Sax ji? 4 Ana
loo indee mbooloom Aji Sax ji ci màndiŋ
mii, nu di fi deesi doŋŋ, nook sunug jur?
5 Ana loo nu jële woon Misra, di nu indi
fu bon fii? Du bérab bu nangu menn
jiwu: du figg, du reseñ, du gërënaat, te
du siitum ndox mu ñu naan!»

6 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona
bàyyikoo ca mbooloo ma, dem ba ca bunt
xaymab ndaje ma. Ñu ne gurub, dëpp
seen jë fa suuf. Leeru Aji Sax ji nag feeñu
leen. 7 Aji Sax ji wax ak Musaa, ne: 8 «Jëlal
saw yet, nga dajale mbooloo mi, yaak sa
mag Aaróona, ngeen wax ak doj woowu,
ñuy gis, mu xelli am ndox. Te nga sottil
leen ndox mu jóge ci doj wi, nàndale ko
mbooloo mi, ñook seenug jur.»

9 Ba mu ko defee Musaa jële yet wa
fa kanam Aji Sax ji, na mu ko ko sante.
10 Musaa ak Aaróona nag dajale mbooloo
ma fa janook doj wa, Musaa ne leen:
«Yeen diiŋatkat yi, dégluleen ma fii! Doj
wii, tee nu leen cee génneel am ndox
boog?» 11 Ci kaw loolu Musaa yékkati
loxoom, dóor yetam ca doj wa ñaari yoon,
ndox mu bare wale ca, mbooloo ma daldi
naan, ñook seenug jur.

12 Aji Sax ji nag ne Musaa ak Aaróona:
«Gannaaw gëmuleen ma, ngir wormaal
sama sellnga fi kanam bànni Israyil, loolu
tax na dungeen yóbbu mukk mbooloo mii
ca réew ma ma leen jox.» 13 Loolooy
walum Meriba, (mu firi Jote ba). Fa la
bànni Israyil jote woon ak Aji Sax ji, ba
mu biral sellngaam fa seen biir.

Edom bañ na

14 Gannaaw gi, Musaa moo yebale ay
ndaw fa dëkk ba ñuy wax Kades, ñu
dem ca buurub Edom, ne ko: «Israyil say
bokk dañoo wax ne: Umplewoo mboolem
coono bi nu daj. 15 Sunuy maam a
demoon Misra; dëkk nanu Misra lu yàgg,
waa Misra di nu mitital, na woon ca
sunuy maam. 16 Ci biir loolu nu woo
Aji Sax ji wall, mu dégg sunu yuux,
daldi yebal malaaka, mu génne nu Misra.
Léegi nu ngi nii fi Kades, dëkk bi digalook
sam réew. 17 Ngalla nag may nu, nu jaare
sam réew. Dunu fi jaare benn tool, mbaa
ab tóokëru reseñ, dunu fi naane ndoxum
benn teen. Mbeddum buur daal lanuy
topp, dunu jàdd ndijoor ak càmmoñ, ba
keroog nuy génn sam réew.»

18 Buurub Edom nag ne leen:
«Dungeen jaare fi man de, lu ko
moy saamar laay génne, dajeek yeen.»
19 Ndawi bànni Israyil ne ko: «Sél wi rekk
lanuy topp, te ndox mu nu naan, nook
sunug jur, noo la koy fey. Ñaanunu lenn
lu moy doxe sunuy tànk, ba jàll.» 20 Mu
ne leen: «Dungeen fi jaare mukk!» Ci
kaw loolu Edom génn ngir dajeek ñoom,
ànd ak gàngoor gu réy, gànnaayu ba diis.
21 Noonu la Edom lànke, mayul Israyil mu
jaare réewam, ba Israyil mujj teggi.

Aaróona nelaw na

22 Ci kaw loolu mbooloom bànni Israyil
gépp bàyyikoo Kades, ba ca tundu Or.
23 Aji Sax ji wax ak Musaa ak Aaróona,
ca Or, tund wa ca kemu réewum Edom.
Mu ne: 24 «Dees na tërali Aaróona fa
ay bokkam. Du dugg déy ca réew ma
ma jox bànni Israyil, gannaaw yeena
gàntaloon sama ndigal ca walum Meriba.
25 Àndal ak Aaróona ak doomam Elasar,
nga yéege leen ca kaw tundu Or. 26 Te nga
summi yérey carxal yu Aaróona, solal ko
doomam Elasar. Aaróona moom, dees
koy tërali ca ay bokkam. Foofa lay deeye.»

* **20:1** 20.1 Jombul muy seen ñeent fukkeelu at, gannaaw seen wëreelu ba. Seetal ci saar 22-29 ak 33.38.

27 Ba loolu amee Musaa def la ko
Aji Sax ji sant, ñu ànd yéeg kaw
tundu Or, mbooloo ma mépp di gis.
28 Musaa summi yérey Aaróona, solal ko
doomam Elasar, Aaróona dee foofa ca
kaw tund wa, Musaa ak Elasar wàcc tund
wa. 29 Mbooloo ma mépp nag xam ne
Aaróona dëddu na. Waa kër Israyil gépp
a ko jooy diiru fanweeri fan.

21

Bànni Israyil am na ndam

1 Kanaaneen ba, buurub Arat ba dëkke
woon Negew, moo dégg ne Israyil a ngay
jaare yoonu Atarim, di dikk. Mu xareek
Israyil, jàpp ñenn ca ñoom. 2 Ci kaw
loolu Israyil xasal Aji Sax ji aw xas, ne
ko: «Soo tegee ba teg mbooloo mii ci
sunuy loxo déy, dinanu faagaagal seeni
dëkk.» 3 Aji Sax ji nangul Israyil, jébbal
leen Kanaaneen ña, ñu faagaagal leen,
ñook seeni dëkk. Ñu daldi wooye gox ba
Xorma (mu firi Lu ñu faagaagal).

Lu jëm ci nattub jaan ya

4 Ñu bàyyikoo tundu Or, jubal yoonu
géeju Barax ya, ngir teggi réewum Edom.
Mbooloo ma nag mujj xàddi ca yoon wa.
5 Ña ngay xultu ca kaw Yàlla ak Musaa,
naa: «Lu ngeen nu doon jële Misra, ngir
nu dee ci màndiŋ mi? Duw ñam, dum
ndox, te wii ñamu toskare génnliku nan!»
6 Ba loolu amee Aji Sax ji yebal ay jaani
daŋar ca biir mbooloo ma, ñu màtt leen,
ba ñu bare ci bànni Israyil dee. 7 Mbooloo
ma dikk ba ci Musaa, ne ko: «Noo tooñ,
ndax noo xultu ci kaw Aji Sax ji, ak ci
sa kaw. Tinul nu Aji Sax ji, mu teggil
nu jaan yi!» Musaa daldi tinul mbooloo
ma. 8 Aji Sax ji ne Musaa: «Defarlul
jëmmu jaan ju am daŋar, nga wékk ko ci
bant. Su ko defee képp ku ñu màtt, boo
ca xoolee, mucc.» 9 Ci kaw loolu Musaa
defarlu jaanu xànjar, wékk ko ci bant,
ba képp ku jaan màtt, bu xoolee jaanu
xànjar ja, daldi mucc.

Israyil daan na Siwon ak Og

10 Bànni Israyil fabooti, dem ba dali
fa ñuy wax Obot, 11 jóge Obot, dali Yee
Abarim, ca màndiŋ ma janook Mowab,
ca penku ba. 12 Foofa lañu faboo, dem
ba dali ca walum Seredd, 13 bàyyikooti
foofa, dem ba dali ca wàllaa dexu Arnon,
ga wale ca réewum Amoreen ña te jaare
ca màndiŋ ma. Dexu Arnon googa, fa
la réewum Mowab digalook Amoreen ñi.
14 Moo tax téereb Xarey Aji Sax ji indi ko,
ne:
«Waxeb ga ca Sufa,
xuri Arnon yaak
15 xur ya bartalu,
jëm néegi Ar, leruji suufas Mowab.»
16 Fa lañu bàyyikoo, dem Beer, (mu firi
ab Teen); teen boobu, fa la Aji Sax ji noon
Musaa: «Dajaleel mbooloo mi, ma may
leen ndox.» 17 Ca la Israyil woy woy wii:
«Teen bile walal, nu woy.
18 Ay garmee la bënn,
kàngami askan wi gase la yeti buur,
ak seen banti bopp.»
Ñu jóge màndiŋ ma, dem ba Matana,
19 jóge Matana dem Naxaliyel, jóge Nax-
aliyel, dem Bamot, 20 jóge Bamot ba
ca xur, wa ca àllub Mowab, àkki nag
njobbaxtalu tundu Pisga, wa tiim ndànd-
foyfoy ga.
21 Ba loolu amee Israyil yebal ay ndaw
ca Siwon buurub Amoreen ña, ne ko:
22 «May nu, nu jaare sam réew. Dunu fi
jàdde benn tool mbaa ab tóokëru reseñ,
dunu fi naan ndoxum teen. Mbeddum
buur lanuy topp, ba keroog nuy jàll
sam réew.» 23 Siwon nag mayul Israyil,
ñu jaarem réewam, xanaa mu dajale
gàngooram gépp, sàqi, ngir dajejeek Is-
rayil ca màndiŋ ma. Mu dikk ba Yaxacc,
song Israyil, 24 Israyil leel ko ñawkay
saamar, nangu seenum réew, dale ko
Arnon ba Yabog, ba àgg ca Amoneen
ña, ndax kemu réewum Amoneen ñaa
fegu woon ba jotuwul. 25 Israyil nangu
dëkki Amoreen yooyu yépp, daldi sance
mboolem seeni dëkk, boole ca Esbon aki
dëkk-dëkkaanam.
26 Esbon moo doon péeyub Siwon buu-
rub Amoreen ña. Kookoo xare woon ak
buuru Mowab ba woon, moo nangu ciy
loxoom réewam mépp, ba Arnon. 27 Moo
tax woykat ya ne:
Ayca ca Esbon, ba tabaxees kooti;
na dëkkub Siwon jógati.

28 Lakk gaa nga jóge Esbon,
sawaraa bawoo dëkkub Siwon ba,
xoyomi Ar ga ca Mowab,
gor ñooña tiim dexu Arnon.
29 Mowabee ngalla yaw!
Sànku ngeenee, yeen askanu Kemos*,
mi wacc doomam yu góor, ñu daw,
doomam yu jigéen doon jaami Siwon
buurub Amor.
30 Noo leen fitt,
Esbon ba Dibon rajaxoo,
nu rajaxeeti ba Nofa, ba àkki Medeba.
31 Israyil nag dëkke réewum Amoreen
ña. 32 Ba loolu amee Musaa yebal ay
ndaw, ñu yëri dëkk ba ñuy wax Yaser.
Gannaaw gi bànni Israyil nangu dëkk-
dëkkaan ya, daldi fay dàqe Amoreen ña.
33 Ba mu ko defee ñu walbatiku, awe
yoonu Basan, Og buuru Basan ànd ak
gàngooram gépp, dajejeek ñoom, song
leen xare ca Eddrey. 34 Aji Sax ji ne
Musaa: «Bu ko ragal, ndax ci say loxo
laa ko teg, mook gàngooram gépp akum
réewam, nga def ko na nga defoon Siwon
buurub Amoreen ba woon fa Esbon.» 35 Ci
kaw loolu ñu jam Og, mooki doomam ak
gàngooram gépp, ba desewul kuy dund,
ñu daldi nangu réewam.

Balaam gis na céru barke bi ñeel Israyil

22

(Saar 22—25)

Buur Balag woo na Balaam wall

1 Bànni Israyil demati ba dali ca joori
Mowab ca wàllaa dexu Yurdan, janook
Yeriko. 2 Fekk na Balag doomu Sippor
gis mboolem la bànni Israyil def Amoreen
ña. 3 Mowab nag am tiitaange ju réy
ca gàngooru bànni Israyil, ndax bare.
Mowab jàq na ba mu gisee bànni Israyil.
4 Ci kaw loolu Mowab giseek magi Majan,
ne leen: «Ndiiraan wii kat, ni nag di
forem parlu ba mu set, ni lañu nara
ñédde li nu wër lépp, ba mu set.»
Jant yooyu Balag doomu Sippor moo
doon buuru Mowab. 5 Mu yebal ay ndaw
ca Balaam doomu Bewor ngir wooyi ko,
ca Petor ga Balaam cosaanoo, ca tàkkal
dex ga* ngir ne ko: «Balaam! Gàngoor a
ngii jóge Misra. Ñu ngii lal suuf si ba mu
daj, te ñoo sanc, janook man màkk. 6 Kon
nag dikkal gaaw ñaanal ma yàlla gàngoor
gii, ngir ñoo ma ëpp doole. Jombul ma
duma leen, ba dàq leen réew mi, ndax
xam naa ne koo ñaanal, mu barkeel, te
koo ñaan-yàlla, mu alku.»
7 Ci kaw loolu magi Mowab ànd ak magi
Majan, dem, yóbbaale ay weexal. Ba ñu
agsee ca Balaam, daldi koy àgge kàdduy
Balag. 8 Mu ne leen: «Fanaanleen fii
guddig tey. Tont lu ma ci Aji Sax ji sant
rekk, dinaa leen ko àgge.» Kàngami
Mowab dal ak Balaam.
9 Yàlla nag dikkal Balaam, ne ko: «Nit
ñii fi yaw, ñu mu doon?» 10 Balaam
ne Yàlla: «Buuru Mowab Balag doomu
Sippor moo yónnee ci man, ne ma:
11 “Balaam, gàngoor a ngii jóge Misra, lal
suuf si ba mu daj. Dikkal gaaw móolul
ma leen. Jombul ma mana xareek ñoom,
ba dàq leen.”» 12 Yàlla ne Balaam: «Bul
ànd ak ñoom, te bul ñaan-yàlla mbooloo
ma, ndax ñooñu ñu barkeel lañu.»
13 Ba Balaam jógee ca suba sa, da ne
kàngami Balag ya: «Delluleen seenum
réew, ndax Aji Sax ji bañ na; mayu ma ma
ànd ak yeen.» 14 Kàngami Mowab daldi
dellu ca Balag, ne ko: «Balaam de bañ
naa ànd ak nun.»
15 Balag dellu yebal kàngam yu gëna
bare, te gëna kawe. 16 Ñooña dem ba
ca Balaam, ne ko: «Balag doomu Sippor
dafa wax ne: “Ngalla, bu la dara teree
dikk, wuysi ma. 17 Maa lay teral teraanga
ju réya réy. Loo ma wax, ma def. Dikkal
rekk, móolul ma gàngoor gii.”» 18 Balaam
tontu surgay Balag, ne leen: «Bu ma Balag
doon jox këram ba mu fees ak xaalis ak
wurus sax, duma mana def lenn lu tuut
mbaa lu réy, lu tebbi sama ndigalu Yàlla
Aji Sax ji. 19 Waaye yeen it dal-leen fii
guddig tey, ba ma xam lu ma Aji Sax
jiy waxaat.» 20 Ci kaw loolu Yàlla dikkal
Balaam ca guddi ga, ne ko: «Gannaaw
woosi la mooy tànki ñii, àndal ak ñoom.
Waaye nag lu ma la wax rekk, def ko.»

* **21:29** 21.29 Kemos: tuurum Mowabeen ñi la woon.

* **22:5** 22.5 Mooy dexu Efraat.

Mbaam yedd na boroom

21 Ca ëllëg sa Balaam takk mbaamam,
ànd ak kàngami Mowab, dem. 22 Ba
loolu amee sànjum Yàlla tàkk ndax yoon
wa mu sumb. Malaakam Aji Sax ji nag
taxaw ca yoon wa, nara jànkoonte ak
moom, moom mu war mbaamam, ànd ak
ñaari surgaam. 23 Ci kaw loolu mbaam
ma gis malaakam Aji Sax ji taxaw ca
digg yoon wa, xàccib saamaram. Mbaam
ma ne walbit, wàcc yoon wa, topp àll
ba. Balaam dóor mbaam ma, waññi
ko ba ca yoon wa. 24 Ba mu ko defee
malaakam Aji Sax ji taxawi fu yoon wa
def ñall wu sew wu jaare digg tóokëri
reseñ, ñaari miir séq ko. 25 Mbaam ma
gis malaakam Aji Sax ji, daldi tafu ca
miir ba, ba tancaale ca tànkub Balaam.
Balaam dellu ko dóor. 26 Malaakam Aji
Sax ja dellu jiitu, ba taxawi fu xat, ba
maneesula weesalook moom, du ndijoor,
du càmmoñ. 27 Mbaam ma gis malaakam
Aji Sax ja, daldi ne wàpp goor ca suufu
Balaam, xol ba fuddu, mu dóorati mbaam
ma yet wa.

28 Ba loolu amee Aji Sax ji tijji gémmiñu
mbaam mi, mu ne Balaam: «Ana lu ma
la def, ba ñetti yoon a ngii nga di ma
dóor?» 29 Balaam ne mbaam mi: «Yaa
may foontoo, su ma yoroon saamar, léegi
laa lay rey!» 30 Mu ne ko: «Xanaa du
maay sa mbaam mi ngay war bu yàgg
ba nga ma moomee, ba tey jii? Dama laa
masa def nii?» Mu ne ko: «Déedéet.»

31 Aji Sax ji nag ubbi bëti Balaam, mu
gis malaakam Aji Sax ja, mu taxaw ca
yoon wa, xàccib saamaram. Mu ne gurub
sukk, dëpp jëëm fa suuf. 32 Malaakam
Aji Sax ji ne ko: «Lu tax ngay dóor sa
mbaam mi ñetti yoon nii? Man mii
maa dikk, jànkoonteek yaw, ndax yoonu
sànkute laa gis. 33 Mbaam mi moo ma gis,
teggi ma ba muy ñetti yoon nii. Bu ma
teggiwuloon déy, yaw laay rey; moom, ma
ba ko, mu dund.» 34 Balaam ne malaakam
Aji Sax ji: «Maa tooñ, ndax xawma woon
ne yaa taxaw, dogale ma ci yoon wi.
Léegi nag su la yoon wi neexul, ma daldi
dëpp.» 35 Malaakam Aji Sax ji ne Balaam:
«Àndal ak nit ñi, waaye daal lu ma la
waxloo rekk, wax ko.» Balaam nag ànd
ak kàngami Balag, dem.

Balaam tase na ak Balag

36 Ba loolu amee Balag dégg ne Bal-
aam a ngay ñëw, mu gatanduji ko ca
dëkku Mowab, ba digalook dexu Arnon,
ca catu réew ma. 37 Balag ne Balaam:
«Xanaa yeblewuma woon, ba yebleeti, di
la woolu? Lu la tee woona ñëw? Am
dama laa manula teral?» 38 Balaam ne
Balag: «Maa ngii, wuysi la, waaye mbaa
sañ naa waxal sama bopp lenn? Kàddu
gu ma Yàlla waxloo de, moom laay wax.»
39 Ci kaw loolu Balaam ànd ak Balag ba
Kiryaat Xusot. 40 Balag daldi sarxe ay nag
aki xar, sédd ca Balaam ak kàngam ya ko
dar. 41 Ca suba sa Balag ànd ak Balaam,
yéege ko ba ca kaw jaamookaay ba ñu
dippee Baal, tuur ma, mu tollu fa di séen
lenni catu mbooloo ma.

23

Balaam ñaanal na Israyil

1 Ba loolu amee Balaam ne Balag:
«Tabaxal ma fii juróom ñaari sarx-
alukaay, te waajalal ma fi juróom ñaari
yëkk yu ndaw, ak juróom ñaari kuuy.»
2 Balag def na ko Balaam wax, Balag
ak Balaam ku ci nekk sarxal wenn yëkk
ak menn kuuy ci sarxalukaay bu nekk.
3 Balaam ne Balag: «Taxawal fii ci sa
saraxu rendi-dóomal, ma dem ba nee.
Jombul Aji Sax ji dikk, dajeek man. Mbir
mu mu ma won, dinaa la ko àgge.» Mu
daldi dem ba ca kaw tund wu ndaw wu
dara saxul.

4 Ba loolu amee Yàlla dikk, dajeek Bal-
aam, Balaam ne ko: «Ñaari sarxalukaay
yi, yékkati naa leen te sarxalukaay bu ci
nekk, sarxal naa ci wenn yëkk ak menn
kuuy.» 5 Aji Sax ji nag yeb kàddu ci
gémmiñu Balaam, daldi ne ko: «Dellul ca
Balag, te nga waxe noonu.»

6 Balaam dellu ca moom, fekkul lu moy
mu taxaw ca saraxu dóomalam, moom ak
kàngami Mowab yépp. 7 Balaam yékkati
kàddug ñaanam, ne:

«Fa Aram la ma Balag buuru Mowab jële,
foofa ca tundi penku ya, ne ma:
“Kaay ñaanal ma yàlla Yanqóoba,

Dikkal rëbbal ma Israyil mii.”
8 Moo nu may móoloo ku Yàlla móoluwul?
Ana nu may rëbbe ku Aji Sax ji rëbbul?
9 Kaw doj yii laa tollu di leen séen,
fi kawte yii laa leen jéere.
Aw askan a ngii, dëkke fu beru,
te bokkuñu ak xeet yi.
10 Ana kuy lim feppi suuf, ba lim askanu Yanqóoba?
Ku mana waññ xaajaatub Israyil gii?
Man de, yal naa dee deewinu aji jub ñii,
yal na sama muj mel ni gu askan wii!»

Balaam baamu na ñaanam

11 Ba loolu amee Balag ne Balaam:
«Yaw, li nga ma def nag? Móolu samay
noon laa la jële, yaw defoo lenn lu moy
ñaanal leen?» 12 Mu ne ko: «Xanaa du
kàddu gu Aji Sax ji yeb sama gémmiñ,
moom laa wara sàmm, ngir wax ko?»
13 Balag ne ko: «Kaay rekk, topp ma, ba
feneen fooy tollu di leen gis. Seen cat
doŋŋ ngay gis nag, waaye doo leen gis
ñoom ñépp. Su ko defee nga móolul
ma leen foofu.» 14 Mu daldi koy yóbbu
ba ca toolub Sofim, ca collu tundu Pisga.
Ci kaw loolu mu tabax fa juróom ñaari
sarxalukaay, sarxalukaay bu nekk, mu
sarxalati fa yëkk wu ndaw akam kuuy.
15 Balaam ne Balag: «Taxaweel nii ci sa
saraxu rendi-dóomal, man ma séentuji
nee.»
16 Ba loolu amee Aji Sax ji dajeek
Balaam, daldi yeb kàddu ci gémmiñam,
ne ko: «Dellul ca Balag, te nga waxe
noonu.» 17 Mu dem ba ca moom, fekku
ko lu moy mu taxaw ca wetu saraxu
rendi-dóomalam, mook kàngami Mowab.
Balag ne ko: «Lu Aji Sax ji wax?»
18 Balaam daldi yékkati kàddug ñaanam,
ne:
«Jógal dégloo, Balag,
teewlu maa, doomi Sippor.
19 Yàlla du nit, bay fen,
du doom aadama bay tuub.
Moom wax na lu mu deful a?
Am àddu na lu mu sottalul?
20 Kàddug barkeel gii laa jot ndigalam,
Yàllaa barkeel, duma ko tebbi.
21 Séeneesul aw ay ci askanu Yanqóoba,
giseesul aw naqar ci xeetu Israyil wii.
Seen Yàlla Aji Sax jee ànd ak ñoom,
njiinum buur a jibe fa seen biir.
22 Yàllaa leen jële Misra,
féete leen fa ay béjjén féete nagu àll.
23 Ñeengo jàppul Yanqóoba,
gisaane gisul Israyil gii.
Lu jot rekk, àggees ko Yanqóoba:
ne ko: “Israyiloo, lii la Yàlla def.”
24 Wii askan ni gaynde lay jóge,
ni gayndeg sibi lay faboo,
du goor te yàppul am pàdd,
deret ja tuuru, mu xab.»
25 Ba loolu amee Balag ne Balaam: «Boo
leen móoluwul benn yoon kay, bu leen
ñaanal ba doyal boog!» 26 Balaam ne ko:
«Xanaa waxuma la woon ne la lépp lu
Aji Sax ji wax, loolu laay def?» 27 Balag
ne ko: «Kaay rekk, ma yóbbu la feneen.
Jombul Yàlla nangu nga móolool ma leen
foofu.» 28 Balag yóbbu Balaam ba ca
collu tundu Pewor, wa tiim ndànd-foyfoy
ga. 29 Balaam ne Balag: «Tabaxal ma fii
juróom ñaari sarxalukaay, te nga waa-
jalal ma fi juróom ñaari yëkk yu ndaw,
ak juróom ñaari kuuy.» 30 Balag def na
Balaam wax, ba noppi sarxal aw yëkk wu
ndaw akam kuuy ci kaw sarxalukaay bu
nekk.

24

Balaam ñaanalati na Israyil

1 Balaam nag gis ne Aji Sax ji la neex mu
barkeel Israyil, ba tax sàkkootul ay takk
na woon, xanaa mu walbatiku, janook
màndiŋ ma. 2 Ci kaw loolu Balaam dawal
bëtam, daldi séen Israyil, na ñu dale topp
seeni giir, Noowug Yàlla daldi wàcc ca
moom. 3 Ba mu ko defee mu yékkati
kàddug ñaanam, ne:
«Kàddug Balaam a ngi, doomu Bewor,
kàddug waa jiy boroom ngis,
4 kàddug kiy dégg waxi Yàlla,
Aji Man ji wonem peeñu, mu gis,
kiy daanu leer, te ay gëtam muriku.
5 Yanqóobaa, yaaka yànji xayma!
Israyil, laa ne, yaaka taaruy màkkaan!
6 Ña nga ne màww ni tooli tàndarma,
nirooteek tóokëri tàkkal dex,
mbaa garabu alowes gu xeeñ gu Aji Sax ji jëmbat,

mbaa garabi seedar yu saxe wali ndox.
7 Ndox maay wale cay bagaanam,
am jiwoom màndim ndox,
buuram nara sut Buur Agag,
nguuram jóg ba kawe.
8 Yàllaay ki ko jële Misra,
féete ko fa ay béjjén féete nagu àll.
Mooy warax xeet yi ko jógal,
dammat leen, jamat leeni fittam.
9 Israyil a ngi yuug ak a goor ni gaynde,
mbete gayndeg sibi, ana ku koy yee?
Ku ko ñaanal barke, yaay barkeel;
ku ko ñaanal alkànde, yaay alku.»

Balaam gis na ëllëgu Israyil

10 Ba loolu amee Balag sànju ci kaw
Balaam, daldi fenqey loxoom. Ci kaw
loolu Balag ne Balaam: «Móolu samay
noon laa la wooye woon, yaw defoo lu
moy ñaanal leena ñaanal, ba muy ñetti
yoon nii! 11 Léegi nag, laggal ñibbi. Noon
naa la dinaa la teral bu baax, waaye
mu ngoog, Aji Sax jee la xañ teraanga.»
12 Balaam ne Balag: «Xanaa du sa ndaw
yi nga yebaloon ci man sax, waxoon naa
leen ne leen, 13 su ma Balag joxoon këram
ba mu fees ak xaalis ak wurus sax, duma
mana def ci sama coobarey bopp, lenn lu
baax mbaa lu bon, lu tebbi ndigalu Yàlla
Aji Sax ji? Li Aji Sax ji wax rekk, moom
laay wax. 14 Léegi nag maa ngi dellu
ca saay bokk, waaye kaay, ma xamal la
li xeet wii di def saw xeet, fan yu mujj
ya.» 15 Ci kaw loolu mu yékkati kàddug
ñaanam, ne:
«Kàddug Balaam a ngi, doomu Bewor,
kàddug waa jiy boroom ngis,
16 kàddug kiy dégg waxi Yàlla,
kiy xame ca xam-xamu Aji Kawe ji,
Aji Man ji wonem peeñu, mu gis,
kiy daanu leer, te ay gëtam muriku.
17 Maa ngi koy gis, te du tey,
Maa ngi koy niir, te jubseegul;
biddiiw a feqe fa Yanqóoba,
yetu nguur a yékkatikoo fa Israyil,
daldi toj boppi Mowab,
toj kaaŋi mboolem askanu Set.
18 Edom, mu moom; Seyir, noonam, muy boroom;
Israyil def jaloore.
19 Fa Yanqóoba la buur di bawoo,
dem ñéddi ndesu dëkk ba.»

Balaam gis na mujug nooni Israyil

20 Ci kaw loolu Balaam geesu réewum
Amaleg, dellu yékki kàddug ñaanam, ne:
«Amaleg moo sutu xeet, te sànku lay mujje.»
21 Mu teg ca geesu réewum Keneen ña,
yékkeeti kàddug ñaanam, ne:
«Keneen ñee wér ab dëkkuwaay,
seenub tàgg a làqoo biir doj.
22 Waaye réewum Keneen gépp ay xoy-omu,
ba leen Asur di yóbbuji njaam.»
23 Mu dellooti yékki kàddug ñaanam, ne:
«Wóoy kuy dund, keroog bu Yàlla dogalee lii?
24 Ay gaal ay jóge tefesu Kitim,
néewalsi doole Asur, néewalsi doole Eber.
Waaye ñoom it dañuy mujj sànku.»
25 Ci kaw loolu Balaam ñibbi am
réewam, Balag it demu yoonam.

25

Bànni Israyil bokkaale na ca réewum Mowab

1 Ci kaw loolu Israyil dale fa Sitim.
Mbooloo ma nag tàmbali di moy ak
jigéeni Mowab. 2 Jigéen ña di woo
mbooloo ma ca seen saraxi tuur ya,
mbooloo ma di lekk ak a sujjóotal seeni
tuur. 3 Israyil nag taqook tuur ma ñuy
wax Baal Pewor, ba sànjum Aji Sax ji
tàkkal Israyil. 4 Aji Sax ji ne Musaa:
«Jàppal njiiti mbooloo mi yépp, nga wékk
leen ci bant fi kanam Aji Sax ji, bëccëg
ndarakàmm, ngir sànjum Aji Sax ji dëddu
Israyil.» 5 Musaa ne àttekati Israyil: «Na
ku nekk ci yeen rey nitam ñi taqook Baal
Pewor.»
6 Ci biir loolu rekk, jenn waayu
bànni Israyil dikk, indaale senn ndawas
waa Majan ci biiri bokkam, Musaa ak
mbooloom Israyil mépp di gis, fekk ñoom
ñuy jooyoo fa bunt xaymab ndaje ma.
7 Fineyas, doomu Elasar, doomu sarxalkat
ba Aaróona, gis loolu, daldi jóge ca
mbooloo ma, jël ab xeej. 8 Mu topp waayi
Israyil ja ba ca biir néeg ba, daldi leen
boole bennub xeej, ñoom ñaar, jam waayi

Israyil ji, ba jamaale ndaw si ci biir. Ba
mu ko defee mbas ma jotoona dal ca kaw
bànni Israyil daldi dakk. 9 Ña dee ca
mbas ma nag di ñaar fukki junneek ñeent
(24 000).
10 Ba loolu weesee Aji Sax ji wax Musaa,
ne ko: 11 «Fineyas, doomu Elasar, doomu
sarxalkat bi Aaróona, moo moyale Israyil
samam sànj, ndax sama fiiraange gi mu
ma fiirlee ci seen biir, ba faagaagaluma
bànni Israyil ci sama biir fiiraange. 12 Kon
nag nee ko: Maa ngii di ko baaxe sama
kóllëreg jàmm, 13 mu ñeel ko, mook
askan wi koy wuutu, te di kóllëreg carxal
gu sax dàkk, ndax moo fiire Yàllaam, ba
jot bànni Israyil.»
14 Waayi bànni Israyil ja ñu jamoon, te
boole kook ndawas Majan sa jam, mooy
Simri doomu Salu. Kilifag kër maamam la
woon ca Cimyoneen ña. 15 Ndawas Majan
sa ñu jam di Kosbi. Baayam Sur doonoon
kilifag kër maamam ca giirug Majan ga
mu bokk.
16 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa,
ne ko: 17 «Noonooleen waa Majan yii, te
rey leen, 18 ndax ñoom ñoo leen noonoo
woon ba ñu leen woree ca mbirum Pewor
ma, ak itam ca mbirum ndaw sa Kosbi,
seen mbokk may doomu kilifag Majan
ja, te ñu jam ko keroog bésu mbas, ma
sababoo ca mbirum Baal Pewor, tuur
ma.»

Israyil dégg na ab artoom balaa dugg Kanaan

(Saar 26—36)

Ñaareelu limeefu bànni Israyil taxaw na

19 Gannaaw ba mbas ma wéyee,

26

1 Aji Sax ji dafa wax Musaa, ak Elasar
doomu Aaróona sarxalkat ba, ne leen:
2 «Waññleen mbooloom bànni Israyil
gépp, ngeen lim turi góor ñépp, na ñu
bokke seen këri maam, dale ko ci ñi
am ñaar fukki at, jëm kaw, mboolem ñi
xare war ci bànni Israyil.» 3 Musaa ak
Elasar sarxalkat ba wax ak ñoom ca joori
Mowab, fa janook Yeriko ca wetu dexu
Yurdan; ñu ne leen 4 ñi dale ci ñaar fukki
at, jëm kaw lees di lim, na ko Aji Sax ji
sante Musaa. Lii moo di limeefu nit ña
soqikoo ci bànni Israyil, ña génne woon
Misra:
5 Ruben moo doon taawub Israyil. Ñi
askanoo ci Ruben ñoo di Anog mi sos
làngu Anogeen ñi, ak ñoom Palu mi sos
làngu Paluween ñi, 6 ak ñoom Esron mi
sos làngu Esroneen ñi, ak ñoom Karmi
mi sos làngu Karmeen ñi. 7 Làngi Rube-
neen ñaa ngoogu, ña ñu leen limal di
ñeent fukki junneek ñett ak juróom ñaar
téeméer ak fanweer (43 730).
8 Palu moo meññ Elyab, 9 Elyab meññ
Nemwel ak Datan ak Abiram. Datan ak
Abiram ñooñii doonooni njiit ca mbooloo
ma, ñoo doon diiŋat Musaa ak Aaróona.
Ña nga bokkoon ca gàngooru Kore, ba
ñuy diiŋat Aji Sax ji, 10 ba suuf sa xar,
boole leen ak Kore, wonn, keroog ba
gàngoor ga sànkoo, te sawara wa lakk
ñaar téeméeri nit ak juróom fukk, ñu
daldi doon firnde luy artoo. 11 Doomi
Kore ya nag deewuñu ca.
12 Ñi askanoo ci Simeyon, ñook seeni
làng ñoo di ñoom Nemwel mi sos làngu
Nemweleen ñi, ak ñoom Yamin mi sos
làngu Yamineen ñi, ak ñoom Yakin mi sos
làngu Yakineen ñi, 13 ak ñoom Sera mi sos
làngu Cerayeen ñi, ak ñoom Sawul mi sos
làngu Cawuleen ñi. 14 Làngi Cimyoneen
ñaa ngoogu, di ñaar fukki junneek ñaar
ak ñaar téeméer (22 200).
15 Ñi askanoo ci Gàdd, ñook seeni làng
ñoo di ñoom Cefon mi sos làngu Cefoneen
ñi, ak ñoom Agi mi sos làngu Ageen ñi,
ak ñoom Suni mi sos làngu Cuneen ñi,
16 ak ñoom Osni mi sos làngu Osneen
ñi, ak ñoom Eri mi sos làngu Ereen ñi,
17 ak ñoom Arodd mi sos làngu Aroddeen
ñi, ak ñoom Areli mi sos làngu Areleen
ñi. 18 Làngi Gàddeen ñaa ngoogu, ña ñu
leen limal di ñeent fukki junneek juróomi
téeméer (40 500).
19 Am na nag doomi Yuda yu ñuy wax
Er ak Onan. Waaye Er ak Onan ña
ca réewum Kanaan lañu faatoo. 20 Ñi
askanoo ci Yuda, ñook seeni làng ñoo
di ñoom Sela mi sos làngu Celaneen ñi,
ak ñoom Peres mi sos làngu Pereseen
ñi, ak ñoom Sera mi sos làngu Cerayeen

ñi. 21 Ñi askanoo ci Peres ñoo di ñoom
Esron mi sos làngu Esroneen ñi, ak ñoom
Amul mi sos làngu Amuleen ñi. 22 Làngi
Yudeen ñaa ngoogu, ña ñu leen limal di
juróom ñaar fukki junneek juróom benn
ak juróomi téeméer (76 500).

23 Ñi askanoo ci Isaakar, ñook seeni
làng ñoo di Tola mi sos làngu Toleen ñi,
ak ñoom Puwa mi sos làngu Puween ñi,
24 ak ñoom Yasub mi sos làngu Yasubeen
ñi, ak ñoom Simron mi sos làngu Sim-
roneen ñi. 25 Làngi Isaakar a ngoogu.
Ña ñu leen limal di juróom benn fukki
junneek ñeent ak ñetti téeméer (64 300).

26 Ñi askanoo ci Sabulon, ñook seeni
làng ñoo di ñoom Seredd mi sos làngu
Sereddeen ñi, ak ñoom Elon mi sos làngu
Eloneen ñi, ak ñoom Yaleel, mi sos làngu
Yaleleen ñi. 27 Làngi Sabuloneen ñaa
ngoogu, ña ñu leen limal di juróom benn
fukki junni ak juróomi téeméer (60 500).

28 Ñi askanoo ci Yuusufa nag, ñook
seeni làng, ñoo soqikoo ci Manase ak
Efrayim. 29 Ñi soqikoo ci Manase ñoo di
ñoom Makir mi sos làngu Makireen ñi.
Makir moo jur Galàdd. Ci Galàdd la làngu
Galàddeen ñi soqikoo. 30 Ñii ñoo askanoo
ci Galàdd: Yeser mi sos làngu Yesereen
ñi, ak ñoom Eleg mi sos làngu Elegeen
ñi, 31 ak Asriyel mi sos làngu Asriyeleen
ñi, ak Sikem mi sos làngu Sikemeen ñi,
32 ak Semida mi sos làngu Semideen ñi,
ak Efer mi sos làngu Efereen ñi. 33 Selofat
doomu Efer nag amuloon doom ju góor,
xanaa aw jigéen doŋŋ. Doomi Selofat yu
jigéen di Maala ak Nowa ak Ogla ak Milka
ak Tirca. 34 Làngi Manasee ngoogu, ña ñu
leen limal di juróom fukki junneek ñaar
ak juróom ñaar téeméer (52 700).

35 Ñii nag ñoo askanoo ci Efrayim, ñook
seeni làng: ñoom Sutela mi sos làngu
Cuteleen ñi, ak ñoom Beker mi sos làngu
Bekereen ñi, ak ñoom Taxan mi sos làngu
Taxaneen ñi. 36 Ñii nag, askanu Sutela
lañu: ñoom Eran, ak làngu Eraneen ñi
mu sos. 37 Làngi Efrayim a ngoogu, ña ñu
leen limal di fanweeri junneek ñaar ak
juróomi téeméer (32 500).

Ñooñoo askanoo ci Yuusufa, ñook seeni
làng.

38 Ñi askanoo ci Beñamin, ñook seeni
làng ñoo di ñoom Bela mi sos làngu
Belayeen ñi, ak ñoom Asbel mi sos làngu
Asbeleen ñi, ak ñoom Ayram mi sos làngu
Ayrameen ñi, 39 ak ñoom Sufam mi sos
làngu Sufameen ñi, ak ñoom Ufam mi
sos làngu Ufameen ñi. 40 Askanu Bela
wi sosoo ci Àrd ak Naaman ñoo di làngu
Àrdeen ñi, ak làngu Naameen ñi sëtoo ci
Naaman. 41 Ñooñoo askanoo ci Beñamin,
ñook seeni làng, ña ñu leen limal di
ñeent fukki junneek juróom ak juróom
benni téeméer (45 600).

42 Ñii nag ñoo askanoo ci Dan, ñook
seeni làng: ñoom Suwam ak làngu
Cuwameen ñi. Daneen ñaa ngoogu, na
ñu lime seeni làng. 43 Mboolem làngi
Cuwameen, ña ñu leen limal juróom
benn fukki junneek ñeent la, ak ñeenti
téeméer (64 400).

44 Ñi askanoo ci Aser, ñook seeni làng
ñoo di ñoom Imna mi sos làngu Imneen
ñi, ak ñoom Iswi mi sos làngu Isween
ñi, ak ñoom Berya mi sos làngu Beryeen
ñi. 45 Waa askanu Berya ñoo di ñoom
Eber mi sos làngu Ebereen ñi, ak ñoom
Malkiyel mi sos làngu Malkiyeleen ñi.
46 Doomu Aser ju jigéen nag moo di Sera.
47 Làngi Asereen ñaa ngoogu, ña ñu leen
limal di juróom fukki junneek ñett ak
ñeenti téeméer (53 400).

48 Ñi askanoo ci Neftali ñook seeni
làng ñoo di ñoom Yàcceel, mi sos làngu
Yaceleen ñi, ak ñoom Gunni mi sos làngu
Guneen ñi, 49 ak ñoom Yeccer mi sos
làngu Yecccereen ñi, ak ñoom Silem mi
sos làngu Cilmeen ñi. 50 Neftaleen ñaa
ngoogu, ñook seeni làng, ña ñu leen limal
di ñeent fukki junneek juróom ak ñeenti
téeméer (45 400).

51 Limeefu bànni Israyil a ngoogu, di
juróom benni téeméeri junneek benn
ak juróom ñaar téeméer ak fanweer
(601 730).

Lu jëm ci séddaleb réew ma

52 Aji Sax ji nag wax Musaa, ne ko:
53 «Ñii lees di séddale réew mi, te na cér yi
dëppook limu nit ñi: 54 làng gu gëna mag,
na am cér bu gëna mag, làng gu gëna
tuut, am cér bu gëna tuut, làng gu ci nekk,

cér bi dëppook ab limam lees koy jox.
55 Ab tegoo bant doŋŋ lees di séddalee
réew mi, te seen limu giiri maam ya ñu
bokk, na dëppook seenub cér. 56 Ci kaw
tegoo bant lees di dogale céru giir gu ñu
bare séq, ak gu ñu néew séq.»

Ñaareelu limeefu Leween ñi taxaw na

57 Ñii nag lañu limal Leween ñi ak
seeni làng: ñoom Gerson mi sos làngu
Gersoneen ñi, ak ñoom Keyat mi sos
làngu Keyateen ñi, ak ñoom Merari mi
sos làngu Merareen ñi. 58 Ñii itam ci
làngi Leween lañu: làngu Libneen ñi, ak
làngu Ebroneen ñi, ak làngu Maaleen ñi,
ak làngu Museen ñi, ak làngu Korayeen
ñi. Keyat nag mooy maamu Amram;
59 soxnas Amram di Yokebedd doomu
Lewi, ja juddoo Misra. Yokebedd am ak
Amram Aaróona ak Musaa ak Maryaama,
seenub jigéen. 60 Aaróona moo jur Nadab
ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 61 Nadab ak
Abiyu ña nga dee keroog ba ñu taalalee
Aji Sax ji cuuraay lu warul. 62 Ña ñu
limal Leween ñi nag ñaar fukki junneek
ñett lañu (23 000), di mboolem góor ña
am weer, jëm kaw, te limaaleesu leen ak
bànni Israyil ga ca des, ndax joxeesu leen
ab cér ci biir bànni Israyil.

Tëj nañu limeef ya

63 Ñooñu lañu lim ci njiital Musaa ak
Elasar sarxalkat ba, ba ñu tënkee limeefu
bànni Israyil ca joori Mowab, ga janook
Yeriko, ca tàkkal dexu Yurdan. 64 Ñooñu,
kenn desul ca seen biir, te bokkoon ca
limeefu bànni Israyil, ba Musaak Aaróona
sarxalkat ba jëkkoona tënke ca màndiŋu
Sinayi. 65 Ndax ci ñoom la Aji Sax ji noon
dee rekk lañuy def ba jeex ca màndiŋ
ma. Kenn desu ca, ku dul Kaleb doomu
Yefune, ak Yosuwe doomu Nuun.

27

Lu jëm ci jigéen ñi ak seen céri suuf

1 Ci kaw loolu ay doomi Selofat yu
jigéen jóg. Seen baay Selofat, Efer ay
baayam, Efer, Galàdd ay baayam, Galàdd,
Makir ay baayam, Makir, Manaseey
baayam, Manase, Yuusufaay baayam.
Jigéen ñooñu ñoo di Maala ak Nowa ak
Ogla ak Milka ak Tirca. 2 Ñoo taxaw
fa kanam Musaa, ak Elasar sarxalkat ba,
ak njiit ya, ak mbooloo ma mépp, ca
bunt xaymab ndaje ma. Ñu ne: 3 «Sunu
baay daa dee ca màndiŋ ma. Moom
nag bokkuloon ca gàngooru Kore, ga daje
woon ci kaw Aji Sax ji, waaye bàkkaaru
boppam a ko rey. Bàyyiwul nag doom ju
góor. 4 Waaye lu tax ñu génne sunu turu
baay ci làngam gi mu bokk, ndax ñàkk
doom ju góor? Joxleen nu sunub cér ci
biir wàll wi sunu bokki baay yu góor bokk
ak sunu baay kay!»
5 Ci kaw loolu Musaa jébbal Aji Sax ji,
àtteb jigéen ña. 6 Aji Sax ji wax Musaa
ne ko: 7 «Li doomi Selofat yi wax dëgg la.
Danga leen di jox kay, ab cér ci biir wàll,
wi seen baay bokk ak bokkam yu góor. Su
ko defee nga féetale leen seen céru suufu
baay.
8 «Te nga wax bànni Israyil, ne leen:
“Bu ku góor deeyee te bàyyiwul doom
ju góor, doomam ju jigéen ngeen di jox
céru suufam. 9 Su amul doom ju jigéen
nag, góor ñi mu bokkal waajur ngeen di
jox céru suufam. 10 Su amul góor gu mu
bokkal waajur, góor ña baayam bokkal
waajur, ñoom ngeen di jox céru suufam.
11 Su baayam amul góor gu mu bokkal
waajur, mbokkam mu ko gëna jege ci biir
làngam, moom ngeen di jox céru suufam.
Kookooy donn cér ba. Na loolu di dogalu
yoon, ñeel bànni Israyil, noonu ko Aji Sax
ji sante Musaa.”»

Yosuwe wuutu na Musaa

12 Gannaaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
«Yéegil ca kaw tundu Abarim wee, nga
séentu réew mi ma jox bànni Israyil.
13 Boo ko séentoo ba noppi, yaw itam
dees na la tërali ca say bokk, ni sa mag
Aaróona, 14 gannaaw yeena diiŋat sama
ndigal ca màndiŋu Ciin, fa mbooloo ma
jote woon ak man. Yeena wormaalul
sama sellnga ca kanam mbooloo ma, ca
ndox ma. Mooy walum Meriba, (mu firi
Jote ba), ma woon ca Kades, ca màndiŋu
Ciin.»
15 Musaa nag wax Aji Sax ji, ne ko:
16 «Aji Sax ji, yaw Yàlla mi moom noowi
bépp boroomu suux, ngalla tabbal nit ku

jiite mbooloo mi, 17 kuy xareji, jiite leen,
délsi, jiite leen, di leen yóbbu, di leen
délloosi, ba mbooloom Aji Sax ji baña
mel ni xar yu amul sàmm.» 18 Aji Sax ji
ne Musaa: «Jëlal Yosuwe doomu Nuun.
Nit la ku noowal biir nekk ci moom.
Nanga ko teg sa loxo, sase ko noonu.
19 Taxawal ko fi kanam Elasar sarxalkat
bi, ci kanam mbooloo mépp, te nga sas
ko ci seen kanam, 20 daldi koy sédd lenn
ci sa daraja, ngir mbooloom bànni Israyil
mépp déggal ko. 21 Ca Elasar sarxalkat bi
nag la war di dem, ngir mu di ko seetal
fi kanam Aji Sax ji, lu Urim, jumtukaayu
tegtal bi, feeñal. Ci ndigalal Elasar nag
lañuy génne, te ci ndigalam it lañuy del-
lusee, moom Yosuwe, ak mboolem bànni
Israyil giy ànd ak moom, mbooloo mépp.»
22 Ba mu ko defee Musaa def na ko
Aji Sax ji sant. Mu ànd ak Yosuwe,
taxawal ko fa kanam Elasar sarxalkat bi,
ak mbooloo mépp. 23 Musaa nag teg
Yosuwe ay loxoom, daldi koy sas, na ko
Aji Sax ji santaanee, mu jottli.

28

Bés bu nekk laaj na ab sarax

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Santal bànni Israyil ne leen sama
sarax, sama ñam wi jëm ci sama saraxi
sawara ngir xetug jàmm, ñeel ma, nañu
farlu ci di ma ko indil saa yu àppam
jotee. 3 Nga waxleen ne leen, lii moo
di saraxu sawara bi ñuy indil Aji Sax
ji: xar yu góor yu menn at yu mucc
sikk, ñaar ci bés bi, muy saraxu rendi-
dóomal bi war bés bu nekk. 4 Menn xar
mi, ngeen sarxal ko ci suba, ñaareel bi,
ngeen sarxal ko diggante ngoon ak jant bu
so. 5 Benn fukkeelu efab sunguf su mucc
ayib, di ñetti kilo, mooy saraxu pepp bi
xar mu nekk di àndal, ñu tooyale ko
walaatu xiinu diwu segalu oliw, di liitar
ak genn-wàll. 6 Looloo di rendi-dóomal bi
war bés bu nekk, na ñu ko dogale woon
ca tundu Sinayi, ngir xetug jàmm, muy
saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.
7 «Saraxu tuuram walaatu xiin lay
doon, di liitar ak genn-wàll ngir xar mu
ci nekk. Ci ëtt bu sell bi lees di sotti
saraxu tuuru bi, naan gu diis googu, ñeel
Aji Sax ji. 8 Ñaareelu xar mi, sarxal-leen
ko diggante ngoon ak jant bu so, mu ànd
ak saraxu peppam ak saraxu tuuram niki
ci suba, ngeen def ko saraxu sawara ngir
xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

Bésub Noflaay am na saraxam

9 «Bésub Noflaay nag ñaari xari menn
at yu mucc sikk lay doon, ak saraxu
peppam, biy ñaari fukkeeli efay sunguf
su mucc ayib, di juróom benni kilo, ñu
tooyale ko ag diw, te mu ànd ak saraxu
tuuram. 10 Loolooy saraxu rendi-dóomalu
bésub Noflaay, ci bésub Noflaay bu nekk,
te bokkewul ak dóomal bi war bés bu
nekk, te ànd ak saraxu tuuram.

Terutel weer am na saraxam

11 «Te itam seen bési Terutel weer,
nangeen sarxe ab rendi-dóomal, ñeel
Aji Sax ji. Ñaari yëkk yu ndaw, ak
menn kuuy, ak juróom ñaari xar yu góor
yu menn at, te lu ci nekk mucc sikk,
12 ak ñetti fukkeeli efay sunguf su mucc
ayib, di juróom ñeenti kilo, muy saraxu
pepp, ñu tooyale ko ag diw, booleek
yëkk wu nekk, ak ñaari fukkeeli efay
sunguf su mucc ayib, di juróom benni
kilo, muy saraxu pepp, ñu tooyale ko ag
diw, booleek kuuy mi, 13 ak benn fukkeelu
efab sunguf su mucc ayib, di ñetti kilo,
muy saraxu pepp, ñu tooyale ko ag diw,
booleek xar mu ci nekk. Saraxu rendi-
dóomal la, ngir xetug jàmm, di saraxu
sawara, ñeel Aji Sax ji.
14 «Ay saraxi tuuram genn-wàllu xiinu
biiñ la, di ñetti liitar ci yëkk wu nekk,
ak benn ñetteelub xiin, di ñaari liitar
ci kuuy mi, ak walaatu xiin, di liitar
ak genn-wàllu biiñ ci xar mu ci nekk.
Loolooy dóomalu weer wi, weer wu ci
nekk, ba weeri at mi daj. 15 Ak itam
bennub sikket, mook saraxu tuuroom
ngir saraxu póotum bàkkaar, ñeel Aji Sax
ji ci bésub Terutel weer wi, te bokkewul
ak rendi-dóomal bi ñuy sarxe bés bu
nekk.

Bésub Mucc am na saraxam

16 «Weer wi jëkk ci at mi nag, fukki
fanam ak ñeent mooy bésub Mucc bi,
ñeel Aji Sax ji. 17 Ëllëg sa, fukki fani
weer woowu ak juróom, di màggal; diiru

juróom ñaari fan, mburu mu amul lawiir
lees cay lekk. 18 Bés bu jëkk boobu,
woote bu sell lees cay amal. Mboolem
lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey.
19 Nangeen ci def saraxu sawara, mu dib
rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji: ñaari yëkk
yu ndaw, ak menn kuuy, ak juróom ñaari
xari menn at, te ngeen def lépp di lu mucc
sikk. 20 Yooyii ànd ak saraxu peppam, di
sunguf su mucc ayib, su ñu tooyale ag
diw, ñetti fukkeeli efay sunguf, di juróom
ñeenti kilo, ciw yëkk, ñaari fukkeeli
efay sunguf, di juróom benni kilo, cim
kuuy, 21 ak benn fukkeelu efab sunguf,
di ñetti kilo, ci mii xar, benn fukkeelu
efa, ca mee, ba juróom ñaari xar yi daj,
22 ak benn sikketu póotum bàkkaar ngir
seen njotlaay. 23 Te bokkewul ak rendi-
dóomalu suba si, rendi-dóomal boobu
war bés bu nekk. 24 Sarax yu mel noonu
ngeen di sarxal ci bés bi, ak seen saraxu
tuuru, diiru juróom ñaari fan, muy ñamu
saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji
Sax ji. Ci kaw rendi-dóomal bi war bés bu
nekk, ci lees koy dolli. 25 Bésub juróom
ñaareel ba, seen bésub woote bu sell
lay doon. Mboolem lees baaxoo liggéey,
deesu ko ci liggéey.

Ngóob am na saraxam

26 «Bésub ndoortel meññeef ba ngeen
di sarxesi saraxu pepp mu bees, ñeel Aji
Sax ji, ci seen biir màggalug Ayi bés
nag, seen bésub woote bu sell lay doon.
Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci
liggéey. 27 Nangeen ci sarxal ab rendi-
dóomal, ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax
ji: ñaari yëkk yu ndaw, ak menn kuuy,
ak juróom ñaari xari menn at. 28 Saraxu
peppam di sunguf su mucc ayib, su ñu
tooyale ag diw. Ñetti fukkeeli efay sun-
guf, di juróom ñeenti kilo ci yëkk wu
nekk, ak ñaari fukkeeli efa, di juróom
benni kilo ci kuuy mi, 29 ak fukkeelub
efa, di ñetti kilo, ci mii xar, fukkeelub
efa ca mee, ba juróom ñaari xar yi daj,
30 ak bennub sikket ngir seen njotlaay.
31 Sarxeleen loolu, te bumu bokke ak
rendi-dóomal bi war bés bu nekk tey
ànd ak saraxu peppam. Lu mucc sikk
nag ngeen di def sarax yooyii, te ngeen
defaale saraxi tuuram yi ci war.

29

Bési liit yi laaj na sarax

1 «Bu loolu weesee, benn fanu weeru
juróom ñaareel, seen bésu woote bu sell
lay doon. Mboolem lees baaxoo liggéey,
deesu ko ci liggéey. Bés la bu ngeen di
yéenee ag liit. 2 Sarxal-leen ci ab rendi-
dóomal ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji:
wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy, ak
juróom ñaari xari menn at, te lu ci nekk
mucc sikk. 3 Saraxu peppam lay àndal,
di sunguf su mucc ayib, su ñu tooyale ag
diw; ñetti fukkeeli efay sunguf, di juróom
ñeenti kilo ci yëkk wi, ñaari fukkeeli efa,
di juróom benni kilo ci kuuy mi, 4 ak benn
fukkeelu efab sunguf, di ñetti kilo ci mii
xar, benn fukkeelu efa ca mee, ba juróom
ñaari xar yi daj, 5 ak benn sikketu póotum
bàkkaar, ngir seen njotlaay. 6 Bokkewul
ak rendi-dóomalu Terutel weer wu nekk,
mook saraxu peppam, bokkewul it ak
rendi-dóomal bi war bés bu nekk, ak
saraxu peppam, ak seen saraxi tuur, ni
ko yoon tërale. Dees koy def ngir xetug
jàmm, muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji.

Bésub Njotlaay laaj na sarax

7 «Fukki fanu juróom ñaareelu weer
woowu it, seen bésub woote bu sell lay
doon, te ngeen toroxlu ci. Mboolem
lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey.
8 Sarxal-leen ci ab rendi-dóomal, ñeel Aji
Sax ji, ngir xetug jàmm: wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak juróom ñaari
xari menn at, te lu mucc sikk ngeen di
def lépp. 9 Saraxu peppam lay àndal,
di sunguf su mucc ayib su ñu tooyale ag
diw; ñetti fukkeeli efay sunguf, di juróom
ñeenti kilo ci yëkk wi, ñaari fukkeeli efa,
di juróom benni kilo ci kuuy mi, 10 ak
benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti kilo
ci mii xar, benn fukkeelu efa ca mee,
ba juróom ñaari xar yi daj, 11 ak benn
sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak
póotum bàkkaaru njotlaay gi, ak saraxu
dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu
peppam, ak seen saraxi tuur yi ci war.

Màggalu Mbaar yi laaj na sarax

12 «Fukki fan yaak juróom ci juróom
ñaareelu weer woowu itam, seen bésu
woote bu sell lay doon. Mboolem lees
baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. Amal-
leen ci ag màggal, ñeel Aji Sax ji, diiru
juróom ñaari fan, doore ko ca bés ba.
13 Nangeen ca sarxal ab rendi-dóomal,
muy saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji: fukki yëkk yu ndaw ak
ñett, ak ñaari kuuy, ak fukk ak ñeenti
xari menn at, te lépp mucc sikk. 14 Seen
saraxi pepp di sunguf su mucc sikk su ñu
tooyale ag diw, ñetti fukkeeli efay sunguf,
di juróom ñeenti kilo ci wenn yëkk wu
nekk, ba fukki yëkk yeek ñett daj; ñaari
kuuy yi, kuuy mu ci nekk, ñaari fukkeeli
efay sunguf, di juróom benni kilo, 15 ak
benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti kilo
ci mii xar, benn fukkeelu efa ca mee,
ba fukki xar yeek ñeent daj, 16 ak benn
sikketu póotum bàkkaar. Bokkewul ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk, ak
saraxu peppam si muy àndal, ak saraxu
tuuram.

17 «Bésub ñaareel ba: fukki yëkk yu
ndaw ak ñaar; ak ñaari kuuy, ak fukk ak
ñeenti xari menn at, te lépp mucc sikk.
18 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi
tuur yay ànd ak yëkk ya, mbaa kuuy ya,
mbaa xar ya, na dayo ya dëppoo ak li
yoon tëral. 19 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu
dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu
peppam ak seen saraxi tuur.

20 «Bésub ñetteel ba: fukki yëkk yu
ndaw ak benn, ak ñaari kuuy, ak fukk ak
ñeenti xari menn at, te lépp mucc sikk.
21 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi
tuur yay ànd ak yëkk ya, mbaa kuuy ya,
mbaa xar ya, na dayo ya dëppoo ak li
yoon tëral. 22 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu
dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu
peppam ak saraxu tuuram.

23 «Bésub ñeenteel ba: fukki yëkk, ak
ñaari kuuy, ak fukk ak ñeenti xari menn
at, te lépp mucc sikk. 24 Te seen saraxi
pepp, ak seen saraxi tuur yay ànd ak yëkk
ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar ya, na dayo
ya dëppoo ak li yoon tëral. 25 Dees na
ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te
du bokke ak saraxu dóomal bi war bés
bu nekk, mook saraxu peppam ak saraxu
tuuram.

26 «Bésub juróomeel ba: juróom ñeenti
yëkk, ak ñaari kuuy, ak fukk ak ñeenti
xari menn at, te lépp mucc sikk. 27 Te
seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuur yay
ànd ak yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral.
28 Dees na ca teg benn sikketu póotum
bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal
bi war bés bu nekk, mook saraxu peppam
ak saraxu tuuram.

29 «Bésub juróom benneel ba: juróom
ñetti yëkk, ak ñaari kuuy, ak fukki ak
ñeenti xari menn at, te lépp mucc sikk.
30 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi
tuur yay ànd ak yëkk ya, mbaa kuuy ya,
mbaa xar ya, na dayo ya dëppoo ak li
yoon tëral. 31 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu
dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu
peppam ak saraxu tuuram.

32 «Bésub juróom ñaareel ba: juróom
ñaari yëkk, ak ñaari kuuy, ak fukk ak
ñeenti xari menn at, te lépp mucc sikk.
33 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi
tuur yay ànd ak yëkk ya, mbaa kuuy ya,
mbaa xar ya, na dayo ya dëppoo ak li
yoon tëral. 34 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu
dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu
peppam, ak saraxu tuuram.

35 «Bésub juróom ñetteel ba seen
bésub ndaje lay doon. Mboolem lees
baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey.
36 Nangeen ci sarxal ab rendi-dóomal,
muy saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji: wenn yëkk, ak menn kuuy,
ak juróom ñaari xari menn at, te lépp
mucc sikk. 37 Te seen saraxi pepp, ak seen
saraxi tuur yay ànd ak yëkk ya, mbaa
kuuy ya, mbaa xar ya, na dayo ya dëppoo
ak li yoon tëral. 38 Dees na ca teg benn
sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook
saraxu peppam, ak saraxu tuuram.

39 «Yooyu sarax ngeen di def, ñeel Aji
Sax ji, ci seen bési màggal, te du bokke
ak seen sarax yi ngeen xasal seen bopp, ak

seen saraxi yéene, ak seen saraxi dóomali
bés bu nekk, ak seen saraxi pepp ak
seen saraxi tuur, ak seen saraxi canti biir
jàmm.»

30

1 Ba mu ko defee Musaa àgge bànni
Israyil mboolem la ko Aji Sax ji sant.

Yoon wi sàrtal na lu nit ki xasal boppam

2 Ci kaw loolu Musaa wax ak kilifay giiri
bànni Israyil, ne leen: «Lii moo di ndigal
li Aji Sax ji dénkaane:
3 «Góor gu xasal Aji Sax ji aw xas,
mbaa mu giñ ngir dogu gu mu tegool
boppam, bumu tebbi kàddoom. Noonee
ko làmmiñam tudde, na ko ni defe ba mu
mat sëkk.
4 «Te jigéen ju xasal Aji Sax ji aw xas,
ngir dogu gu mu dogu, te fekk ko di ndaw
ca biir kër baayam ba tey, 5 su baay ba
déggee xasu ndaw sa, ak dogu ga mu
tegool boppam, te waxu ca doomam dara,
su boobaa mboolem xasi ndaw sa day
sax, te mboolem dogu gu mu doguloon
boppam day sax. 6 Waaye su ko baayam
aayee, ca bés ba mu ca déggee, su boobaa
mboolem xasi ndaw si, ak mboolem dogu
ya mu doguloon boppam, du sax, te Aji
Sax jee koy jéggal, ndax baayam aaye
woon na ko.
7 «Su fekkee ne ndaw si dafa am jëkkër
gannaaw kàdduy xas yu ko topp, mbaa
kàddug rëccle, gu mu tegool boppam, 8 su
ko jëkkër ja déggee, te bés ba mu ko
déggee, waxu ko ca dara, su boobaa xasi
ndaw si day sax, te kàdduy dogu ya mu
tegooloon boppam day sax. 9 Waaye su
fekkee ne ca bés ba ko jëkkër ja déggee,
ca la ko aaye, su boobaa jëkkër ja neenal
na xas wa toppoon ndaw si, mbaa kàddug
rëccle ga mu tegooloon boppam, te Aji
Sax jee koy jéggal.
10 «Su dee kàddug xas gu jibe ci
ku jëkkëram faatu, mbaa ku ñu baal,
mboolem lu mu tegooloon boppam day
sax.
11 «Su fekkee ne ci biir kër jëkkëram
la nit ki xase, mbaa mu dogul fa boppam ab dogu, ci kaw ngiñ, 12 jëkkër
ji dégg ci, te waxu ko dara, aayewu
ko, su boobaa mboolem xasi ndaw si
day sax, te mboolem dogu bu ndaw
si tegooloon boppam, day sax. 13 Su
wéree nag ne jëkkër ji neenal na kàdduy
jabaram yooyu, ca bés ba mu ko déggee,
su boobaa lépp lu làmmiñu ndaw si
tuddoon, jëme ci kàdduy xasam, mbaa
kàddu gu mu tegooloon boppam, lenn
du ci sax. Jëkkëram a ko neenal, te Aji
Sax jee koy jéggal. 14 Mboolem aw xas
nag, ak mboolem ngiñ lu ku jigéen ki
dogoo, te jublu ci ag toroxlu, jëkkëram
moo koy saxal, jëkkëram moo koy neenal.
15 Su jëkkër ji noppee ba noppi, waxu
ko dara ca bés ba, ba ca ëllëg sa, su
boobaa mboolem kàdduy xasi jabaram,
mbaa mboolem kàdduy dogu yu toppoon
jabaram, jëkkër jee ko saxal, ndax moo
ko waxul dara ca bés ba mu ko déggee.
16 Ndegam nag jëkkër ji, beneen bés,
gannaaw ba mu déggee kàdduy jabaram,
la doora àddu ngir neenal wax ja, su
boobaa mooy gàddu bàkkaaru jabaram.»
17 Yooyu dogali yoon la Aji Sax ji dénk
Musaa, ci diggante nit ak jabaram, ak
diggante baay ak doom ju jigéen, ba muy
ndaw te nekk kër baayam.

31

Israyil duma na Majan

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Fexeel ba feyul bànni Israyil ci waa
Majan*. Gannaaw loolu dees na la yóbbu,
tëral la fa say bokk.»
3 Musaa daldi wax ak mbooloo ma, ne
leen: «Na ñenn ci yeen gànnaayu, waajal
xare, te dal ci kaw waa Majan, ba feyul Aji
Sax ji. 4 Gii giir, junni, gee giir junni, ba
giiri Israyil yépp daj, ngeen yebal leen ñu
xareji.»
5 Ba mu ko defee ñu tànne ca gàngoori
Israyil, junniy góor jóge ci giir gu nekk,
ñuy fukki junneek ñaari (12 000) xarekat
yu gànnaayu. 6 Musaa nag yebal leen,
junni jóge ci giir gu nekk, ñu xareji.
Ñoom ak sarxalkat bi Fineyas doomu
Elasar, ñoo xareji, yóbbaale jumtukaay

* **31:2** 31.2 Seetal ci 25.16-19.

yu sell yaak liiti xare ya. 7 Ñu xareek Majan, na ko Aji Sax ji sante Musaa, ba rey góor ñépp, 8 reyaale buuri Majan, Ewi ak Rekem ak Sur ak Ur ak Reba, juróomi buuri Majan ya. Balaam doomu Bewor it, ñu reye ko saamar.

9 Ba loolu amee bànni Israyil jàpp jigéeni Majan, ak seeni tuut-tànk, ak seen jur gépp, gu gudd ak gu gàtt, seen alal jépp, ñu sëxëtoo ko. 10 Seen dëkk yépp ak seeni dëkkuwaay, ak seen dal yépp, ñu lakk. 11 Ba mu ko defee ñu jël mboolem la ñu sëxëtoo, mboolem la ñu ca jàppe, nit ñaak jur ga. 12 Ñu daldi yóbbu ca Musaa ak Elasar sarxalkat ba, ak mbooloom bànni Israyil, ña ñu jàppe ca xare ba, ak la ñu ca jàppe, ak la ñu sëxëtoo. Ñu indi lépp ca seen dal ba ca joori Mowab, fa janook Yeriko, te dendeek dexu Yurdan.

13 Ci kaw loolu Musaa ak Elasar sarxalkat ba ànd ak mboolem njiiti mbooloo ma, ñu génn dal ba, gatandu leen ca biti. 14 Musaa nag sànju ca kaw kilifay xare ya, muy kilifay kuréli junni yaak kilifay kuréli téeméer, ya jóge xare. 15 Musaa ne leen: «Kon jigéeni Majan ñépp ngeen bàyyi, ñu dund! 16 Xanaa du ñoom ñoo dëdduloo woon bànni Israyil Aji Sax ji, ci ndigalal Balaam, ca mbir ma woon ca Pewor, ba tax mbas ma dikkal mbooloom Aji Sax ji? 17 Kon nag reyleen lépp luy góor ci tuut-tànk yi, mboolem lu ciy jigéen ju xam lalu góor it, rey leen, 18 mboolem lu ciy jigéen ju ndaw, te xamul lalu góor, ngeen bàyyi mu dund, ñeel leen.

19 «Te yeen nag, dal-leen ci biti, buleen dugg ci biir dal bi diiru juróom ñaari fan, mboolem ñi rey ak mboolem ñi laal ku ñu rey. Nangeen setlu bésub ñetteel ba, ak bésub juróom ñaareel ba, yeen ak ñi ngeen jàpp. 20 Te itam lépp luy yére, ak bépp jumtukaayu der, ak lépp lees defare kawari bëy, ak bépp jumtukaayu bant, nangeen ko setal.»

21 Ba mu ko defee Elasar sarxalkat ba wax ak ña xareji woon, ne leen: «Lii moo di dogalu yoon, bi Aji Sax ji dénk Musaa: 22 Luy wurus ak xaalis ak xànjar, ak weñ gu ñuul, ak weñ gu weex, ak beteex, 23 mboolem lu dul lakk, rekk, nangeen ko laalale sawara, mu set. Ndoxum setlu mi it, warees na koo dellu setale yooyii. Waaye mboolem luy lakk, ci ndoxum setal mi doŋŋ lees koy dugal, ngir mu set. 24 Bésub juróom ñaareel ba, fóotleen seeni yére, daldi set. Gannaaw loolu man ngeena duggsi ci dal bi.»

Lu jëm ci séddaleb alalu waa Majan

25 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 26 «Yaw ak Elasar sarxalkat bi, ak ñi jiite seeni kër maam ci mbooloo mi, waññleen alal ji ñu nangoo xare, nit aku jur. 27 Xaajleen sëxëtoo mi ñaar, te ngeen séddale ko diggante xarekat ya xareji woon, ak mbooloo mi ci des yépp. 28 Te ngeen sàkkal Aji Sax ji, ci céru xarekat ya xareji woon, ab galag bu yemook benn bopp ci juróomi téeméer (500) yu nekk, ci aw nit, mbaa ay nag, mbaa ay mbaam, mbaa ay gàtt. 29 Ci céru xarekat yi ngeen koy sàkke, jox ko Elasar sarxalkat bi, muy jooxeb Aji Sax ji. 30 Céru bànni Israyil bi ci des, nangeen ci sàkk benn ci juróom fukk yu nekk (50), ci aw nit, mbaa ay nag, mbaa ay mbaam, mbaa ay gàtt, mbaa gépp jur, te ngeen jox ko Leween ñi dénkoo dénkaaney màkkaanu Aji Sax ji.»

31 Ba loolu amee Musaa ak Elasar sarxalkat bi defe ko noonee ko Aji Sax ji sante Musaa. 32 La des ca alalu sëxëtoo, ja ña xareji woon indaale, gannaaw ba ñu ca génnee yooyu, nii la tollu: gàtt yi, juróom benni téeméeri junneek juróom ñaar fukk ak juróom (675 000); 33 nag yi, juróom ñaar fukki junneek ñaar (72 000); 34 mbaam yi, juróom benn fukki junneek benn (61 000), 35 aw nit, fanweeri junniy jigéen ñu xamul lalu góor (30 000).

36 Genn-wàll giy céru nit ña xareji woon, nii la tëdde: gàtt yi, ñetti téeméeri junneek fanweer ak juróom ñaar ak juróomi téeméer (337 500), 37 galagu Aji Sax ji génne ci gàtt yi, di juróom benni téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróom (675); 38 nag yi, fanweeri junneek juróom benn (36 000), galagu Aji Sax ji génne ci, di juróom ñaar fukk ak ñaar (72); 39 mbaam yi, fanweeri junneek juróomi téeméer (30 500), galagu Aji Sax ji génne

ci, di juróom benn fukk ak benn (61);
40 aw nit, fukki junneek juróom benn
(16 000), galagu Aji Sax ji génne ci, di
fanweeri bopp ak ñaar (32). 41 Ba mu ko
defee Musaa jox galag ba Elasar sarxalkat
ba, muy jooxeb Aji Sax ji, na ko Aji Sax ji
sante Musaa.
42 Genn-wàll giy céru bànni Israyil, ba
Musaa teqale ak cérub ña xareji woon,
43 te muy céru mbooloo ma, ci wàllu
gàtt yi, ñetti téeméeri junneek fanweer
ak juróom ñaar ak juróomi téeméer
(337 500) la; 44 nag yi di fanweeri jun-
neek juróom benn (36 000); 45 mbaam
yi, fanweeri junneek juróomi téeméer
(30 500); 46 aw nit, fukki junneek juróom
benn (16 000). 47 Musaa daldi sàkk ci
céru bànni Israyil boobu, benn ci juróom
fukk yu nekk. Musaa jox loola Leween ñi
dénkoo dénkaaney màkkaanu Aji Sax ji,
noonee ko ko Aji Sax ji sante woon.

Kilifay xare ya jëfe nañu ngor

48 Ba loolu amee njiiti gàngooru
xarekat ya, kilifay kuréli junni yaak
kilifay kuréli téeméer ya, ñoom ñépp
dem ca Musaa. 49 Ñu ne Musaa: «Sang
bi, nun de, wañ);ñ nanu xarekat yi ci sunu
kilifteef, waaye kenn wuutewu ci. 50 Moo
tax nu indi jooxeb Aji Sax ji, ku nekk
ak la nga muurloo, ci gànjari wurus;
lami përëg, ak takkub jara, ak jaaroy
torlukaay, ak jaaroy nopp, aki caq. Noo
ko def sunu njotlaayal bakkan, fi kanam
Aji Sax ji.»
51 Musaa ak Elasar sarxalkat ba nangoo
wurus wa ca ñoom, lépp di takkaay yu
ñu tëgg. 52 Mboolem wurusu jooxe, wi ñu
jooxeel Aji Sax ji, di fukk ak juróom benni
junniy siikal ak juróom ñaar téeméer ak
juróom fukk (16 750), yemook barigo ak
juróom ñaar fukki kilo (170), te bawoo
ci kilifay kuréli junni yaak kilifay kuréli
téeméer ya. 53 Xarekati gàngoor ga
ñoom, dañoo féetewoo la ñu sëxëtoo.
54 Musaa ak Elasar sarxalkat ba nag jële
wurus wa ca kilifay kuréli junni yaak
kuréli téeméer ya. Ñu yóbbu ko ca biir
xaymab ndaje ma, muy seedeel bànni
Israyil fi kanam Aji Sax ji.

32

Ay giir des na penkub Yurdan

1 Jur gu ne gàññ, bare lool, la Rubeneen
ñi ak Gàddeen ñi amoon. Ñu xoolaat dii-
waanu Yaser ak diiwaanu Galàdd, gisuñu
lu moy àll bu neexa yareg jur.
2 Ba mu ko defee Gàddeen ñaak Rube-
neen ña dikk, wax ak Musaa ak Elasar
sarxalkat ba, ak kilifay mbooloo ma. Ñu
ne leen: 3 «Gox yii di Atarot, ak Dibon, ak
Yaser, ak Nimra, ak Esbon, ak Elale, ak Se-
bam, ak Nebo, ak Bewon, 4 mboolem réew
mii Aji Sax ji daan fi kanam mbooloom
Israyil de, réew mu neexa yareg jur la, te
nun, sang bi, boroomi jur lanu.» 5 Ñu teg
ca ne: «Kon nag ngalla sang bi, baaxe nu
réew mii, muy sunub cér, te nga bañ noo
jàlle dexu Yurdan.»
6 Musaa ne Gàddeen ñaak Rubeneen
ña: «Xanaa seeni bokk duñu xareji, yeen
ngeen toog fii? 7 Dangeena nara yoqiloo
bànni Israyil, ba tere leena jàlli ca réew,
ma leen Aji Sax ji jox? 8 Lu mel nii
de, la seeni baay defoon ba ma leen
yebalee, ñu jóge Kades Barneya, ngir
yëri réew ma. 9 Dañoo dem ba àgg
xuru Eskol, ba gis réew ma, doora délsi,
di yoqiloo bànni Israyil, ngir ñu baña
duggi ca réew, ma leen Aji Sax ji joxoon.
10 Sànjum Aji Sax ji tàng na bésub keroog,
ba mu giñ, ne: 11 “Kenn du gis mukk
réew ma ma giñaloon Ibraayma ak Isaaxa
ak Yanqóoba, ci góor ñi jóge Misra te
am ñaar fukki at, jëm kaw, gannaaw
mataluñu kóolute ci man. 12 Xanaa Kaleb
doomu Yefune, Keneseen bi, ak Yosuwe
doomu Nuun, ndax ñoo matal kóolute
ci Aji Sax ji.” 13 Ba loolu amee sànjum
Aji Sax ji tàkkal Israyil, mu wërloo leen
ca màndiŋ ma diiru ñeent fukki at, ba
mboolem maas googa defoon lu Aji Sax
ji ñaawlu, ñépp jeex tàkk. 14 Yeen nag
defuleen lu moy jóg wuutu seeni baay,
njurum bàkkaarkat yi ngeen doon, di
xamb sànjum Aji Sax, ji tàkkal bànni
Israyil? 15 Su ngeen ko dëddoo it, day
dellu wacc bànni Israyil ci màndiŋ mi
rekk, ngeen daldi sànklu mii mbooloo
mépp.»

16 Ba loolu weesee, ñu dikkaat, ne
ko: «Ay gétt lanu bëgga sàkk fii ngir
sunuy gàtt, aki dëkk ngir sunuy njaboot.
17 Waaye nun kay danuy daldi gànnaayu,
jiitu bànni Israyil, ba keroog ñu leen
yóbboo ca seen suuf. Sunu njaboot a
nuy xaare fii, biir dëkk yu tata wër, ngir
ñu mucc ci waa réew mi. 18 Dunu dellu
mukk sunuy kër, ba keroog bànni Israyil
di séddu, ku ci nekk jot céru suufam.
19 Waaye nun dunu bokk ak ñoom ab céru
suuf ca wàllaa dexu Yurdan, ak la ca topp,
ndax day fekk nu jot sunu céru suuf, ci
wet gii féete dexu Yurdan penku.»

20 Musaa ne leen: «Su ngeen ko defee
noonu, gànnaayu fi kanam Aji Sax ji
ngir xareji, 21 su seen mboolem boroomi
gànnaay jàllee dexu Yurdan fi kanam Aji
Sax ji, ba keroog mu dàqee ay noonam,
22 ba réew ma nangul Aji Sax ji, su boobaa
déy, sañ ngeena délsi, te wàccoo ngeen
ak Aji Sax ji, wàccoo ak bànni Israyil, te
su boobaa it réew mii ñeel leen, di seen
moomeel fi kanam Aji Sax ji. 23 Waaye
su ngeen jëfewul noonu kat, yeena moy
Aji Sax ji, te xamleen ne seenug moy dina
leen dab. 24 Kon nag sàkkleen ay dëkk
ngir seeni njaboot, aki gétt ngir seeni
gàtt, waaye li ngeen dige daal, defleen
ko.»

25 Ba loolu amee Gàddeen ñaak Rube-
neen ña ne Musaa: «Sang bi, noonu nga
ko santaanee, ni lanu koy defe. 26 Sunuy
goneek sunuy jabar, ak sunuy gàtt, ak
sunu jur gépp fii ci dëkki Galàdd lay des.
27 Waaye nun, mboolem ñi yor ngànnaay
danuy jàll dex gi fi kanam Aji Sax ji, ngir
xareji ni nga ko waxe, sang bi.»

28 Musaa nag santaane ci seen mbir ca
Elasar sarxalkat ba, ak Yosuwe doomu
Nuun, ak kilifay bànni Israyil, ya jiite
seeni kër maam. 29 Musaa ne leen:
«Su Rubeneen ñeek Gàddeen ñi àndeek
yeen, ñoom ñépp gànnaayu ngir xareji
fi kanam Aji Sax ji, ba réew ma nangul
leen, nangeen leen jox réewum Galàdd,
muy seen moomeel. 30 Waaye su ñu àndul
ak yeen, gànnaayu jàll, ci seen biir lañuy
séddu suuf, ca biir réewum Kanaan.»

31 Ba loolu amee Gàddeen ña ak Rube-
neen ña dellu ne: «Sang bi, li nu Aji Sax
ji wax rekk lanuy def. 32 Nooy gànnaayu
jàlli réewum Kanaan fi kanam Aji Sax ji,
waaye nun, cér bi nuy moom, wàllu dexu
Yurdan wii lay doon.»

33 Musaa nag tudde cér yii, askanu
Gàdd, ak askanu Ruben, ak genn-wàllu
giirug Manase doomu Yuusufa: nguurug
Siwon buurub Amoreen ñi la leen jox, ak
nguurug Og buuru Basan, réew ma mépp,
boole ca dëkk yu mag ya, ak àll ya ko
wër. 34 Ba mu ko defee Gàddeen ña tabax
Dibon ak Atarot ak Arower, 35 ak Aterot
Sofan, ak Yaser ak Yogbowa, 36 ak Bet
Nimra, ak Bet Aran, lépp di dëkk yu tata
wër. Ñu sàkkaale ay wurmbal ngir seeni
gàtt. 37 Rubeneen ña it tabax Esbon ak
Elale ak Kiryaatayim, 38 ak Nebo, ak Baal
Mewon, lenn ca turi dëkk ya soppiku, ak
Sibma. Ñu tudde dëkk yooyu ñu tabaxaat,
seen turi bopp.

39 Ci kaw loolu ñi askanoo ci Makir
doomu Manase, songi bëj-gànnaaru
Galàdd, nangu ko, dàqe fa Amoreen ña.
40 Ba mu ko defee Musaa jox Galàdd,
askanu Makir, ñu dëkke. 41 Ci biir loolu
askanu Yayir, mi askanoo ci Manase, dem
nanguji yeneen dëkki Galàdd yu ndaw.
Ñu tudde leen Awot Yayir. 42 Noba it
nanguji Kenat ak dëkk ya ko wër, daldi
tudde gox ba boppam, muy Noba.

33

Limees na yooni tukkiy Israyil

1 Lii moo di doxi bànni Israyil, ba
ñu génnee réewum Misra, def seeni
gàngoor, ca njiital Musaa ak Aaróona.
2 Musaa moo bind seeni dalukaay ak seen
yoon ya ñu jaare, ci ndigalal Aji Sax ji. Lii
moo di seeni jaar-jaar, ak seeni dalukaay:

3 Fa Ramses lañu bàyyikoo, fukki fan
ak juróomu weer wi jëkk ci at mi. Keroog
bés ba topp ca bésub Mucc ba, ca la bànni
Israyil daagu, génn, waa Misra gépp di
gis. 4 Booba waa Misraa ngay rob ña Aji
Sax ji fàdd ca ñoom, néewi mboolem seen
taaw ya. Aji Sax jee mbugale noonu seen
yàlla ya.

5 Bànni Israyil nag jóge Ramses, dali
Sukkóot. 6 Ñu jóge Sukkóot, dali Etam
ga ca catu màndiŋ ma. 7 Ba ñu bàyyikoo

Etam, dañoo walbatiku ba Pi Axirot ga
janook Baal Cefon, daldi dal fa kanam
Migadol. 8 Ñu jóge Pi Axirot, jàll géej
ga, wuti màndiŋ ma. Dox nañu yoonu
ñetti fan ca biir màndiŋu Etam, doora dal
Maara. 9 Ñu jóge Maara, dem ba Elim,
Elim ga ca fukki bëti ndox yaak ñaar, ak
juróom ñaar fukki garabi tàndarma ya.
Ñu dal foofa. 10 Ba ñu jógee Elim, fa
feggook géeju Barax ya la ñu dali. 11 Ñu
bawoo géeju Barax ya, dali ca màndiŋu
Ciin, 12 bawooti màndiŋu Ciin, dali Dofka,
13 bawooti Dofka, dali Alus. 14 Ba ñu
bàyyikoo Alus, Refidim lañu dali. Foofa
nag mbooloo ma amuñu fa ndox mu ñu
naan. 15 Ñu bàyyikoo Refidim, dali ca
màndiŋu Sinayi, 16 bàyyikoo màndiŋu
Sinayi, dali Kibbrot Taawa, 17 bàyyikooti
Kibbrot Taawa, dali Aserot. 18 Ba ñu
jógee Aserot, Ritma lañu dali. 19 Ñu jóge
Ritma, dali Rimon Peres, 20 jóge Rimon
Peres, dali Libna, 21 jógeeti Libna, dali
Risa. 22 Ba ñu bawoo Risa, Keyelata lañu
dali. 23 Ñu bawoo Keyelata, dali tundu
Sefer, 24 bawoo tundu Sefer, dali Arada,
25 bawooti Arada, dali Makeyelot. 26 Naka
lañu bàyyikoo Makeyelot, dali Tayat,
27 bàyyikoo Tayat, dali Tera, 28 bàyyikooti
Tera, dali Mitka. 29 Ba ñu jógee Mitka,
Asmona lañu dali. 30 Ñu jóge Asmona,
dali Moserot; 31 jóge Moserot, dali Bene
Yaakan, 32 jógeeti Bene Yaakan, dali Xor
Gitgaat. 33 Ba ñu bawoo Xor Gitgaat,
Yotbata lañu dali. 34 Ñu bawoo Yot-
bata, dali Abrona, 35 bawoo Abrona, dali
Esiyon Geber, 36 bawooti Esiyon Geber,
dali Kades ca màndiŋu Ciin. 37 Ba ñu
bàyyikoo Kades, ca tundu Or wa digalook
réewum Edom lañu dali.

38 Ba mu ko defee Aaróona sarxalkat
ba yéeg ca kaw tundu Or, ci ndigalal
Aji Sax ji. Mu daldi faatu foofa, ca
ñeent fukkeelu at ma, gannaaw ba bànni
Israyil génnee réewum Misra, yemook
benn fanu juróomeelu weeru at ma.
39 Aaróona mu ngi woon ci téeméeri
atam, ak ñaar fukk at ñett (123) ba
mu faatoo ca kaw tundu Or. 40 Ci
kaw loolu Kanaaneen ba, buurub Arat,
ba dëkke woon bëj-saalumu réewum
Kanaan, daldi yég ne bànni Israyil a ngay
dikk.

41 Ba ñu jógee tundu Or, Calmona lañu
dali. 42 Ñu jóge Calmona, dali Punon,
43 jóge Punon, dali Obot, 44 jógeeti Obot,
dali Yee Abarim, ga digalook réewum
Mowab. 45 Ba ñu jógee Yee Abarim,
Dibon Gàdd lañu dali. 46 Ñu jóge Dibon
Gàdd, dali Almon Diblatayim, 47 jógeeti
Almon Diblatayim, dali ca tundi Abarim,
janook tundu Nebo. 48 Ba ñu bawoo tundi
Abarim, ca joori Mowab lañu dali, ca
wetu dexu Yurdan, janook Yeriko. 49 Wetu
dexu Yurdan, ga ca diggante Bet Yesimot
ak Abel Sitim, ca joori Mowab, fa lañu
dale.

Ndigali xare jib na

50 Ba loolu amee Aji Sax ji waxati ak
Musaa ca joori Mowab, ca wetu dexu
Yurdan, ga janook Yeriko. Mu ne ko:
51 «Waxal bànni Israyil ne leen: Bu ngeen
jàllee dexu Yurdan, ba dugg réewum
Kanaan, 52 nangeen dàq waa réew mépp,
nangeen yàqte seen mboolem tuur yu ñu
yett, te seen mboolem jëmm yu ñu móol,
yàqteleen ko, seen mboolem bérabi
jaamookaay it, tasleen ko. 53 Defleen réew
mi moomeel, ngeen dëkke ko, ndax yeen
laa jox réew mi, ngir ngeen moom ko.
54 Tegooleen bant réew mi, séddoo ko ci
seeni làng. Làng gu gëna mag, na am cér
bu gëna mag, làng gu gëna tuut, am cér
bu gëna tuut. Fépp fu tegoo bant génneel
ag làng, ñooy doon boroom. Ci seen biir
giiri maam ngeen di séddu. 55 Waaye su
ngeen dàqul waa réew mi, ña ngeen fa
bàyyi ñooy mujj diy dég yu leen di luqi,
aki dagg yuy cuut seeni wet. Ñoo leen
di lëjal witt ca biir réew mooma ngeen
sance. 56 Su boobaa nag na ma naroona
def seen noon yooyu, yeen laa koy def.»

34

Aji Sax ji rëddlu na digu réew mi

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Santal bànni Israyil, nga ne leen bu
ngeen duggee réewum Kanaan, lii moo di
réew ma ngeen di muurloo, muy seenub

cér. Réewum Kanaan a ngi, ak kemi
suufam:
3 «Seen kemu bëj-saalum a ngay
dale màndiŋu Ciin, leru réewum Edom,
daleeti ca catal géeju Xorom ga ca penku.
4 Seen kemu daa dënglu, jaare fa féete
yéegub Akerabim bëj-saalum, jaare Ciin
nag, dem ba bëj-saalumu Kades Barneya,
jëm Àccar Adar ba àgg Asmon. 5 Asmon
la kem gay jàddaate jubal xuru Misra,
doora àkki géej.
6 «Géej gu mag gi mooy doon seen kemu
sowu. Loolooy seen kemu sowu.
7 «Lii nag mooy seen kemu bëj-gànnaar.
Ca géej gu mag ga ngeen di rëdde, ba ca
tundu Or, 8 rëdde ko fa tundu Or, mu jëm
Lebo Amat, jàll ba Cedàdd, 9 wéyeeti fa,
jaare Sifron, jëm Àccar Enan. Loolooy
seen kemu bëj-gànnaar.
10 «Rëddleen seen kemu penku, mu
dale Àccar Enan ba Sefam, 11 kemu ga
wàcce Sefam, jëm Ribla, fa féete Ayin
penku, wàccati ba leruji dexu Kineret,
ca wet ga ko féete penku, 12 kemu ga
dellu wàcc ba ca dexu Yurdan, doora àkki
géeju Xorom ga. Loolooy doon seenum
réew ak kemoom yi ko wër.»
13 Ba mu ko defee Musaa sant bànni
Israyil, ne leen: «Réew moomu ngeen di
tegoo bant, séddoo ko, te moom la Aji Sax
ji santaane ñu jox ko juróom ñeenti giir
yeek genn-wàll, 14 gannaaw giirug Ruben,
ak seeni kër maam, ak giiru Gàdd ak seeni
kër maam séddu nañu, te genn-wàllu
giirug Manase itam jot nañu seen cér ba
noppi. 15 Ñaari giir ya, ak genn-wàllu giir
googu ñoo séddu suuf ca penkub dexu
Yurdan, fa janook Yeriko.»

Lim nañu saytukati séddale ba

16 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 17 «Ñii
nag ñoo leen di séddale réew mi: Elasar
sarxalkat bi, ak Yosuwe doomu Nuun.
18 Ay njiit ngay jële kenn-kenn, ci giir gu
nekk, ngir ñu jàpp ci séddaleb réew mi.
19 Ñooñoo di: Ci wàllu giirug Yuda, Kaleb
doomu Yefune, 20 wàllu giirug Cimyoneen
ñi, Samiyel doomu Amiyut, 21 wàllu giirug
Beñamin, Elidat doomu Kislon, 22 wàllu
giirug Daneen ñi, lenn njiit, di Bukki
doomu Yogli, 23 wàllu Yuusufeen ñi; li
féete ak giirug Manaseen ñi, lenn njiit,
di Aniyel doomu Efot, 24 li féete ak gi-
irug Efraymeen ñi, lenn njiit, di Kemwel
doomu Siftan, 25 ci wàllu giirug Sabu-
loneen ñi, lenn njiit, di Elisafan doomu
Parnag, 26 wàllu giirug Isakareen ñi, lenn
njiit, di Paltiyel doomu Asan, 27 wàllu
giirug Asereen ñi, lenn njiit, di Awiyut
doomu Selomi, 28 wàllu giirug Neftaleen
ñi, lenn njiit, di Pedayel doomu Amiyut.»
29 Ñooñu la Aji Sax ji sant ñu séddale
bànni Israyil, réewum Kanaan.

35

Lu jëm ci céri suufi Leween ñi

1 Aji Sax ji waxati ak Musaa ca
joori Mowab, ca wetu dexu Yurdan, fa
jàkkaarlook Yeriko. Mu ne ko: 2 «Santal
bànni Israyil ñu sàkkal Leween ñi ci seen
céru suuf, ay dëkk yu Leween ñi dëkke.
Àllu parlu ya wër dëkk ya it, joxleen ko
Leween ñi. 3 Su ko defee dëkk yooyu
ñeel leen, ñu dëkke. Seen àlli parlu it
ñeel seenug jur, ak seen alal, ak seen
mboolem mala. 4 Parluy dëkk yi ngeen di
jox Leween ñi, ci miiru dëkk ya lay dale,
jëm biti lu day ni junniy xasab, yemook
juróomi téeméeri meetar, ci wet gu nekk.
5 Su ko defee ngeen natte ca biti dig-digal
bu gudde ñaari junniy xasab, yemook
junniy meetar ci wetu penku; ñaari jun-
niy xasab, yemook junniy meetar, wetu
bëj-saalum; ñaari junniy xasab, yemook
junniy meetar, wetu sowu; ñaari junniy
xasab, yemook junniy meetar, wetu bëj-
gànnaar, dëkk bi nekk ci digg bi. Dig-
digal boobu day ñeel Leween ñi, di seen
parluy dëkk. 6 Dëkk yi ngeen di jox
Leween ñi, ñoo di juróom benni dëkki
rawtu, yi ku rey nit mana raweji, ak
yeneen ñeent fukki dëkk ak ñaar yu
ngeen leen ciy dollil. 7 Kon mboolem
dëkk yi ngeen di jox Leween ñi, ñeent
fukk ak juróom ñett la, ak seen àlli parlu.
8 Dëkk yi ngeen leen di génneel ci céri
suufi bànni Israyil nag, la cay génne ca ña
ëpple suuf, réyal leen ko, te la cay génne
ca ña néewle suuf, ngeen néewal ko. Giir

gu nekk daal, dayob céru suufam si mu
séddu, moom lay topp, ngir sàkke ci ay
dëkkam, jox Leween ñi.»

Lu jëm ci dëkki rawtu yi

9 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
10 «Waxal bànni Israyil, ne leen bu ñu
jàllee dexu Yurdan ba dugg réewum
Kanaan, 11 nañu sàkk ay dëkk yuy doon
seen dëkki rawtu, ba ku rey nit te du tey-
eefam, man faa raweji. 12 Mooy doon seen
dëkki rawtu yees di mucce ci mbokkum
jotkat buy toppe*, ba ki rey nit du dee, te
taxawagul fa kanam mbooloo mi, ngir ñu
àtte ko.
13 «Kon dëkk yi ngeen di jox Leween ñi,
juróom benn a ciy doon seen dëkki rawtu.
14 Ñetti dëkk yu ngeen di joxe ci wàllu
dexu Yurdan wii, ak ñetti dëkk yu ngeen
di joxe ca réewum Kanaan, lépp di ay
dëkki rawtu. 15 Waaye muy bànni Israyil,
muy doxandéem, muy gan gu nekk ci
seen biir, na juróom benni dëkk yooyu
doon seen rawtu yeen ñépp, ba képp ku
rey nit te du teyeefam, man faa raweji.
16 «Su dee ag weñ la ko dóor, mu dee,
moo ko rey, te dee rekk mooy àtteb ki
rey. 17 Su dee aw doj wu mana rey la jël,
dóor ko ko, mu dee, moo ko rey, te dee
rekk mooy àtteb ki rey. 18 Su dee bant
bu mana rey la jël, dóor ko ko, mu dee it,
moo ko rey, te dee rekk mooy àtteb ki rey.
19 Jotkat biy toppe bakkan ba nag, mooy
rey ka rey; fu mu dajeek moom, moo koy
rey. 20 Su dee ci biir mbañeel la dale ci
kawam, mbaa mu sànni ko aw saan wu
mu ko waajal, ba mu dee, 21 mbaa ci biir
mbañeel la ko dóore loxoom ba mu dee,
su boobaa dee rekk mooy àtteb ka dóore.
Moo ko bóom. Jotkat bay toppe bakkan
ba nag, bu dajeek ka rey, da koy rey.
22 «Ndegam nag du caageenu mbañeel,
xanaa mu jekki dal ci kawam, mbaa mu
sànni ko këf ku mu mana doon, te du
lu mu waajoon, 23 mbaa muy doj wu
mana rey wu mu waddal ci kaw nit ki,
ba nit ki dee, te gisul woon nit ki, te
nit ka du woon ab noonam, te fekkul
itam muy sàkku loraangey nit ka, 24 su
boobaa la mbooloo may wéyal diggante
ki rey, ak jotkat bay toppe, moo di àtte yii
ci yoon tëral: 25 Mbooloo mi day musal
ki rey ci loxol jotkatu bakkanu ka dee,
te mbooloo ma da koy delloo ca dëkkub
rawtoom ba mu làquji woon. Fa lay toog,
ba kera deewug sarxalkat bu mag ba ñu
baaxoo fale diw gu sell. 26 Ndegam nag
ka rey moo génna génn, ba wees kemu
dëkkub rawtoom ba mu làquji woon,
27 ba jotkat bay toppe bakkan fekk ko fu
wees kemu dëkkub rawtoom, su boobaa
su ko jotkatu bakkan ba reyee, du tax
mu gàddu bakkan. 28 Ndax kat ci biir
dëkkub rawtoom la wara toog, ba kera
deewug sarxalkat bu mag bi. Gannaaw
bu sarxalkat bu mag bi deeyee nag, ki rey
sañ naa dellu fa mu bokk.
29 «Loolu mooy dogalu yoon bi leen
ñeel, yeen ak seen askan, ci seen
mboolemi dëkkuwaay.
30 «Képp ku faat bakkan nag, ci kaw
kàddu gu tukkee ci ay seede doŋŋ lees ko
saña reye, moom ma rey, waaye bennub
seede du seedeel nit, ngir ñu teg ko àtteb
dee.
31 «Te it buleen jël benn xaalisu njotug
bakkanu kenn ku rey nit ku yelloo dee.
Kooku dee rekk mooy àtteem. 32 Buleen
jël it xaalisu njotug nit ku làquji ca
dëkkub rawtoom, ngir may ko mu dellu fa
mu dëkk, te sarxalkat bu mag bi deewul.
33 Buleen tilimal réew mi ngeen nekk.
Deret kat mooy tilimal réew mi, te réew
mi deesu ko jote lenn, ci deret ju ñu tuur
ci biiram, lu moy deretu ka tuur deret.
34 Buleen sobeel réew mi ngeen dëkk, te
man ma màkkaanoo ci biiram, ndax man
Aji Sax ji maa màkkaanoo ci biir bànni
Israyil.»

36

Lu jëm ci séyu jigéenu Israyil, ak céru suufam

1 Ba loolu wéyee kilifay njaboot yi
askanoo ci Yuusufa, te bokk ci làngu
Galàdd doomu Makir mi sëtoo ci Manase,
ñoo dikk. Ñu wax fa kanam Musaa, ak
kilifay njabooti bànni Israyil. 2 Ñu ne:

* **35:12** 35.12 Seetal ci *Sarxalkat yi* 24.17-21.

«Sang bi, xam nga Aji Sax ji moo digle
woon ñu tegal bant bànni Israyil, séddale
leen réew mi. Ci biir loolu, sang bi, ndigal
ñeel la, tukkee ci Aji Sax ji, ngir nga jël
sunu céru doomu baay Selofat, jox ko ay
doomam yu jigéen. 3 Waaye bu ñu séyee
ci yeneen giiri bànni Israyil de, seen céru
suuf mooy wàññikoo ci sunu céru maam,
dolliku ca céru giir ga ñu séyi ca seen biir,
te kon cér ba nu tegoo woon bant moo cay
wàññikoo. 4 Te it bu atum Yiwiku* mu
bànni Israyil agsee, seen cér day dolliku
ca céru giir ga ñu séyi ca seen biir. Te
kon it ci sunu céru giiru maam, la seen
cér boobu di wàññikoo.»
5 Ba loolu wéyee, Musaa jox bànni
Israyil ndigal, ci ndigalal Aji Sax ji,
ne: «Dëgg la giirug Yuusufeen ñi wax.
6 Kàddu gii nag mooy li Aji Sax ji santaane
ci doomi Selofat yu jigéen yooyu: Ku leen
neex, nañu séy ak moom, na fekk rekk, ka
ñuy séyal askanoo ci làng gu bokk ci seen
giirug baay. 7 Du benn céru suuf ci biir
bànni Israyil, buy jóge ci genn giir, toxu
ca geneen, waaye na ku nekk ci bànni
Israyil yem kepp ca suufas giiram, ga mu
donne cay maamam. 8 Mboolem ku jigéen
ku donn suuf ci giiri bànni Israyil, ci biir
làng gu bokk ci giirug maamam rekk lay
séy, ngir ku nekk ci bànni Israyil mana
ñoŋal céru maamam. 9 Su ko defee du
benn céru suuf buy jóge ci genn giir, toxu
ca geneen, waaye giirug bànni Israyil gu
ci nekk day yem kepp ca céru suufam.»
10 Na ko Aji Sax ji sante Musaa nag, na
la ko doomi Selofat yu jigéen defe. 11 Muy
Maala, di Tirca, di Ogla, di Milka, di Nowa,
doomi Selofat yooyu, ñoom ñépp seen
bokki baay lañu séyal. 12 Ca làngi askanu
Manase doomu Yuusufa lañu séy, seen
céru suuf daldi des ca giir ga seen làngu
baay bokk.
13 Loolu mooy santaane yeek àttey yoon
yi Aji Sax ji dénkoon bànni Israyil, Musaa
jottli leen ko ca joori Mowab, fa feggook
dexu Yurdan, te janook Yeriko.

* **36:4** 36.4 Seetal ci *Sarxalkat yi* 25.8-55.

Baamtug Yoon wi
di juróomeelu xaaju Tawreetu Musaa
Ubbite gi

Téereb *Baamtug Yoon wi* moo tënk ci mbind, yeesalug kóllëre gi Yàlla fas ak bànni Israyil, fa tundu Sinayi, gannaaw ba ñu génnee Misra. Ñeent fukki at gannaaw gàddaay ga fekk na mboolem maasug fippukat ga jóge woon Misra, faatu ba jeex. Moo tax yeesalug kóllëre ga ngir maas ga ca topp, manul woona ñàkk. Musaa mi doon jottlikatub sàrti kóllëre gi moo demoon ba ag dundam desatul lu bare. Kon warteef la woon ci Israyil, mu dogu ne dina déggal kay wuutu Musaa. Ba bànni Israyil nangoo réew ya féete dexu Yurdan penku, dem nañu ba ca tàkkal dex ga, di waaja dugg nanguji réew ma leen Yàlla digoon.

Téere bi dafay sàrtal itam ni bànni Israyil wara dunde ca réew ma ñu leen dig. Yàlla moo leen jot, ñuy céru boppam bu mu sopp. Moo leen jële ca njaam ga ca Misra, ngir jox leen réew ma mu dige woon, ngir sottal digeem baak Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. Cëslaayal sàrtoo gi nag mooy jeneen Yàlla amul ku moy Aji Sax, ji ñu wara déggal ci lépp, te moom doŋŋ a moom askan wi.

Ki jàng Kàddug Yàlla tey mbaa ki ko jàngoon démb, ñoom ñépp la Baamtug Yoon Wi fàttli ne mbég mi mboolem doom Aadama di sàkku, fi mu nekk dëgg du fenn fu moy ci saxoo déggal Yàlla, ak fépp fu mu doon, ndax Yàlla mooy texeel, di goreel.

Ci Tënk:

1.6—4.43 Musaa fàttli na jaar-jaari Israyil
4.44—26.19 Musaa baamtu na yoon wi
27.1—30.20 Musaa biral na yooni barke ak alkànde
31.1—34.12 Musaa tàggoo na

1 Lii mooy kàddu yi Musaa wax bànni
Israyil gépp, ca wàllaa dexu Yurdan, ca
màndiŋ ma, fa joor ga jàkkaarlook Suf,
diggante Paran ak Tofel ak Laban ak
Aserot ak Disayab. 2 Fukki fan ak benn
mooy dox diggante tundu Oreb ba Kades
Barneya, boo ko jaaree yoonu tundu
Seyir.
3 Waaye ñeent fukkeelu atam, gannaaw
ba bànni Israyil génnee Misra, keroog
benn fan ca fukkeelu weer waak benn,
ca la Musaa doora wax bànni Israyil
mboolem lu ko Aji Sax ji santoon ca
ñoom. 4 Fekk na Musaa duma Siwon, ma
toogoon Esbon, di buurub Amoreen ña,
duma it ca Eddrey, Og buuru Basan ba
toogoon Astarot.
5 Ca wàllaa dexu Yurdan, ca réewum
Mowab la Musaa tàmbalee leeral yoonu
Yàlla wii. Mu ne:

Musaa fàttli na jaar-jaari Israyil

(Saar 1.6—4.43)

6 Sunu Yàlla Aji Sax ji da noo waxoon ca
Oreb ne nu: «Seen toogaayub tund wii
doy na. 7 Walbatikuleen dem, jàll-leen
ca biir diiwaanu tundi Amoreen ña, ak
mboolem réew ya mu feggool, ca joor ga,
ak tund wa, ak suufu tund ya, ak Negew
ca bëj-saalum, ba ca tefes ga, ca réewum
Kanaaneen ña, ak Libaŋ, ba ca Efraat, dex
gu mag ga. 8 Mu ngoog, maa leen jox
réew moomu. Demleen nangu réew mi
Aji Sax ji giñaloon seeni maam Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba, ñeel leen ñook
seen askan wi leen di wuutu.»
9 Musaa teg ca ne leen: jant yooyu laa
leen wax, ne leen: «Duma leen àttan yeen
ñépp, man doŋŋ. 10 Seen Yàlla Aji Sax
ji moo leen ful, ba yeena ngii tey, bare
ba tollu ni biddiiwi asamaan. 11 Yal na
leen seen Yàllay maam Aji Sax ji yokkati
junniy yoon, te barkeel leen ni mu leen
ko waxe! 12 Waaye nu ma leen di àttane
man doŋŋ, ak seen coono, ak seeni lëj-
lëj, ak seeni jote? 13 Beral-leen seen bopp
ay nit ñu rafet xel, am ug dégg, te di
ñu ràññiku ci seeni giir. Su ko defee
ma tabb leen, ñuy seeni njiit.» 14 Ba
loolu amee ngeen wax ma ne ma: «Loolu
nga wax de, xel la.» 15 Ci kaw loolu
ma jël seen njiit yu rafet xel yu ràññiku,
yi ngeen jukkee ci seeni giir, daldi leen

def seeni njiit, ñii yilif junniy nit, ñii
téeméer, ñii juróom fukk, ñii fukk, ñii diy
jawriñ ci seeni giir. 16 Jant yooyu laa sant
seeni àttekat ne leen: «Deeleen déglu
seeni bokk tey àtte dëgg, diggante bànni
Israyil ak mbokkam, akub doxandéem.
17 Buleen far-farloo cib àtte, dégluleen ku
tuut, ni ngeen di dégloo ku mag, te buleen
ragal kenn, ndax àtte bi Yàllaay boroom.
Bu leen mbir mi ëppee loxo nag, ngeen
indil ma ko, ma seet ko.» 18 Jant yooyu laa
leen sant mboolem lu ngeen wara def.

Ndigalu yëri Kanaan jib na

19 Gannaaw gi nu bàyyikoo tundu Oreb,
jaare mboolem màndiŋ mu yaa, mu raglu
ma ngeen gis. Nu topp yoonu diiwaanu
tundi Amoreen ñi, na nu ko sunu Yàlla Aji
Sax ji sante woon, ba àgg Kades Barneya.
20 Ci kaw loolu ma ne leen: «Agsi ngeen fii
ci tundu Amoreen ñi nu sunu Yàlla Aji Sax
ji di jox. 21 Mu ngoog, seen Yàlla Aji Sax ji
moo teg réew mi fi seen kanam. Demleen
nangu ko, ni leen ko seen Yàllay maam Aji
Sax ji, waxe. Buleen ragal, buleen yoqi.»

22 Ci kaw loolu ngeen dikk yeen ñépp
fi man, ne ma: «Nan yebal aw nit, ñu
jiitu nu, yëral nu réew ma, te délsi wax
nu yoon wu nuy jaare, ak dëkk yu mag
ya nuy duggeji.» 23 Ma rafetlu xel ma,
tànn ci yeen fukki góor ak ñaar, giir gu
nekk, genn góor. 24 Ñu walbatiku jubal
yoonu diiwaanu tund ya, ba àgg xuru
Eskol, daldi seet foofa, 25 ba noppi sàkk ca
meññeefum réew ma, indaaleel nu. Ñu
wax nu nag ne nu: «Réew mu baax la
nu sunu Yàlla Aji Sax ji jox.» 26 Teewul
bugguleen woona dem, xanaa di gàntal
seen ndigalal Yàlla Aji Sax ji. 27 Ngeen di
ñurumtoo seen biiri xayma, naan: «Bañ
nu kay a tax Aji Sax ji jële nu réewum
Misra, teg nu ci loxoy Amoreen ñi, ngir
ñu faagaagal nu. 28 Ana fu nu jëm? Te
sunu bokk ya demoon yoqiloo nu, ne nu
waa réew maa nu ëpp, sut nu, dëkk ya
réy te dàbblikoo ay tata yu àkki asamaan.
Rax ci dolli, ay ponkal yu bokk ci askanu
Anageen ñi lanu fa gis!»

29 Ma wax leen yeen ne leen: «Buleen
yox-yoxi, buleen leen ragal. 30 Seen Yàlla
Aji Sax ji leen jiitu, moom moo leen di
xeexal, noonee mu defoon ak yeen ca
Misra, ngeen gis, 31 ca màndiŋ ma it, gis
ngeen na leen seen Yàlla Aji Sax ji fabe, ni
baay di fabe doomam, ci yoon wi ngeen
dox wépp, ba agsi bérab bii.» 32 Loolu
lépp taxul ngeen am kóolute ci seen Yàlla
Aji Sax ji, 33 ki leen daan jiitu ci yoon wi,
ngir sàkkal leen fu ngeen di dale; guddi,
mu nekk ci biir sawara, di leen niital yoon
wu ngeen jaare; bëccëg, mu nekkal leen
ci biir aw niir.

34 Ba Aji Sax ji déggee seeni kàddu,
dafa mer ba giñ ne: 35 «Du kenn ci nit ñii,
maas gu bon gii, kuy gis réew mu baax mi
ma giñaloon seeni maam. 36 Xanaa Kaleb
doomu Yefune moo koy gis, te réew ma
mu teg tànkam, moom laa koy jox, mook
askanam, ndax moo matal kóolute ci Aji
Sax ji.» 37 Man itam Aji Sax ji mere na
ma ci ndax yeen, ba ne ma: «Yaw itam
doo ca dugg. 38 Yosuwe doomu Nuun mi
ci sa kilifteef moo cay dugg. Nanga ko
ñaax, ndax moom mooy jox Israyil réew
ma. 39 Seen tuut-tànk yi ngeen noon dees
na leen sëxëtoo, seen doom yii xamagul
lu baax ak lu bon, ñooy duggi réew ma.
Ñoom laa koy jox, te ñoo koy nangu.
40 Yeen nag walbatikuleen dellu màndiŋ
ma, topp yoonu géeju Barax ya.»

41 Ci kaw loolu ngeen wax ma, ne ma:
«Noo tooñ Aji Sax ji. Waaye dinanu
dem xareji noonee nu ko sunu Yàlla Aji
Sax ji sante woon.» Ku nekk ci yeen
daldi ràngoo ngànnaayam, ngeen defe
ne yéegi diiwaanu tund wa dina leen
yomb. 42 Aji Sax ji ne ma: «Wax leen
ne leen buñu dem, buñu xeexi ndax
man Aji Sax ji àndumaak ñoom. Lu ko
moy dinañu daanu ci seen kanami noon.»
43 Ma wax leen ko, dégluwleen, xanaa
gàntal ndigalal Aji Sax ji, fétteeral, ba
yéegi diiwaanu tund wa. 44 Ba loolu
amee Amoreen ña dëkke tund woowa
dikk, dajeek yeen, ne leen dann niy yamb,
yitte leen fa Seyir, ba Xorma. 45 Ngeen
walbatiku, jooy ko Aji Sax ji, Aji Sax ji
dégluwu leen, faalewu leen. 46 Gannaaw
gi ngeen toog Kades, lu yàgg la ngeen fa
toog lépp.

2

1 Ba loolu amee nu walbatiku, dellu
màndiŋ ma, topp yoonu géeju Barax ya,
na ma ko Aji Sax ji waxe woon. Wër nanu
diiwaanu tundu Seyir ay fani fan.

Bànni Israyil teggi nañu

2 Aji Sax ji wax ma, ne ma: 3 «Seen
wërub tund wii doy na. Walbatikuleen,
jublu bëj-gànnaar. 4 Mbooloo mi ngay
sant ne leen: "Yeena ngi waaja jéggi
seen kemu réewum bokki Esaween, ñi
dëkke Seyir. Dinañu leen ragal, waaye
nangeen moytu bu baax. 5 Buleen xeex
ak ñoom, ndax duma leen jox ci seen
suuf fu téstën sax tege, ngir Esaween ñi
laa sédd diiwaanu tundu Seyir. 6 Aw
ñam, weccikoo leen kook ñoom xaalis,
door koo lekk; am ndox it, nangeen ko
jëndeek ñoom, door koo naan. 7 Ndax
yeen kat seen Yàlla Aji Sax ji moo barkeel
seen mboolemu ñaq te moo ràññee seen
doxub màndiŋ mu yaa mii. Ñeent fukki
at a ngii seen Yàlla Aji Sax jaa ngeek
yeen, ñàkkuleen dara."» 8 Ba mu ko defee
nu romb sunu bokki Esaween ñi dëkke
Seyir. Danoo wacc yoonu joor ga, ak Elat
ak Esiyon Geber, daldi walbatiku jaareji
màndiŋu Mowab.

9 Ba loolu amee Aji Sax ji ne ma:
«Buleen dal ci kaw Mowabeen ñi, di leen
song ub xare, ngir duma leen jox benn
cér ci seenum réew, ndax askanu Lóot laa
sédd réewum Ar.»

10 Emeen ñaa fa jëkkoona dëkk, askan
wu am kàttan lañu woon, bare, yegg ca
kaw ni Anageen ñi. 11 Ay Refayeen lañu
jàppe woon Emeen ñooñu ak Anageen ñi,
teewul Mowabeen ñi di leen wooye ay
Emeen. 12 Seyir nag la Oreen ña jëkkoona
dëkk, waaye Esaween ñaa leen fa dàqe,
faagaagal leen, wuutu leen, noonu Israyil
def rekk ak céru suufam bi leen Aji Sax ji
jox.

13 Aji Sax ji neeti: «Jàll-leen walum
Seredd.» Nu jàll walum Seredd.
14 Diggante ba nu bàyyikoo Kades
Barneya, di dox, ba keroog bés ba nu
jàllee walum Seredd, fanweeri at ak
juróom ñett la. Fekk na mboolem maasu
góor ña tollu woon ci xare, ca ndoortel
yoon wa, ñoom ñépp a wuute dal ba, dee
ba jeex, na leen ko Aji Sax ji giñale woon.
15 Aji Sax jee leen toppe diisaayu loxoom,
wollee leen ci biir dal bi, ba ñu jeex tàkk.

16 Ba mboolem ña tollu woon ci xare
deeyee ba jeex, ba ñoom ñépp wuute ca
mbooloo ma, 17 Aji Sax ji wax ma, ne ma:
18 «Yaa ngi waaja jéggi kemu réewum
Mowab, ca Ar. 19 Bu ngeen àggee ca
Amoneen ña nag, buleen dal ci seen kaw,
buleen xeex ak ñoom, ndax duma leen
jox benn cér ci réewum Amoneen ñi,
ngir askanu Lóot woowu laa ko sédd.»
20 Diiwaan boobu it réewum Refayeen
lees ko jàppe woon, te Refayeen ñaa
fa jëkkoona dëkk. Teewul Amoneen ñi
di leen wooye ay Samsumeen, 21 askan
wu am kàttan, bare, te yegg ca kaw ni
Anageen ñi. Aji Sax jee leen fàkkasal
Amoneen ñi, Amoneen ñi dàq leen, sanc,
wuutu leen. 22 Mooy na mu defaloon
Esaween ña dëkke Seyir rekk, ba mu leen
fàkkasalee Oreen ña, Esaween ña dàq
leen, sanc, wuutu leen, ba bésub tey jii.
23 Aween ña dëkke woon dëkk yu ndaw
ya dem, ba àkki Gasa nag, Kaftoreen
ña bàyyikoo Keret ñoo leen faagaagal,
wuutu leen.

Israyil nangu na penkub dexu Yurdan

24 Aji Sax ji neeti: «Ayca, jàll-leen
walum Arnon. Mu ngoog, maa teg ci seen
loxo, Siwon Amoreen ba, buurub Esbon,
mook réewam. Dal-leen di nangu réew
mi, song ko xare. 25 Bés niki tey maa
tàmbalee wàcce njàqareek tiitaange ci
kaw mboolem askan yi asamaan tiim, ba
bu ñu déggee seenum riir, dañuy jaaxle,
di lox.»

26 Ci kaw loolu ma yebal ay ndaw yu
bàyyikoo màndiŋu Kedemot, ba ca Siwon
buurub Esbon. Ma yóbbante ko kàdduy
jàmm, ne ko: 27 «May nu, nu jaare sam
réew. Yoon wi rekk lanuy topp; dunu
jàdd ndijoor, dunu jàdd càmmoñ. 28 Aw
ñam, xaalis nga nu koy weccee, nu lekk;
am ndox sax, xaalis nga nu koy joxe,
nu naan. May nu rekk nu dox, ba jàll.
29 Noonu nu Esaween ña dëkke Seyir
defaloon, ñook Mowabeen ña dëkke Ar
rekk. Su ko defee nu mana jàll dexu

Yurdan, ba àgg ca réew ma nu sunu Yàlla
Aji Sax ji jox.»

30 Siwon buurub Esbon nag nanguwu
noo may nu jaare fa moom, ndax booba
seen Yàlla Aji Sax ji moo dëgëral boppam,
wowal xolam, ngir teg ko ci seen loxo niki
bésub tey jii. 31 Aji Sax ji ne ma: «Gis nga,
maa ngi nii tàmbalee teg Siwon akum
réewam ci seen loxo. Dal-leen di nangum
réewam.» 32 Ba mu ko defee Siwon dikk
dajeek nun, mook gàngooram gépp, ngir
song nu xare ca Yaxacc. 33 Sunu Yàlla Aji
Sax ji daane ko fi sunu kanam, nu duma
ko, mook ay doomam, ak gàngooram
gépp. 34 Jant yooyu lanu nangu dëkkam
yu mag yépp, faagaagal dëkk yu mag
yépp: góor ak jigéen, ba ca tuut-tànk ya,
bàyyiwunu kuy dund. 35 Xanaa jur ga
lanu sëxëtoo, ak mboolem alali dëkk ya
nu nangu. 36 La ko dale Arower ga tiim
walum Arnon, boole ca dëkk ba ca xur
wa, ba ca Galàdd, du benn dëkk bu nu të.
Foofu fépp la sunu Yàlla Aji Sax ji daane
fi sunu kanam. 37 Réewum Amoneen ña
doŋŋ ngeen jegewul; muy réew ma leru
dexu Yabog, ak dëkki tund ya, mboolem
daal, fu nu sunu Yàlla Aji Sax ji aaye
woon.

3

1 Ba loolu wéyee nu walbatiku, awe
yoon wa yéeg jëm Basan. Og buuru Basan
nag dikk dajeek nun, mook gàngooram
gépp, ngir song nu xare ca Eddrey. 2 Aji
Sax ji ne ma: «Bu ko ragal, ndax ci say
loxo laa ko teg, mook gàngooram gépp,
akum réewam. Nanga ko def na nga
defoon Siwon buurub Amoreen ba woon
ca Esbon.» 3 Noonu la sunu Yàlla Aji Sax ji
tege Og buuru Basan itam ci sunuy loxo,
mook gàngooram gépp, nu duma leen ba
desewul kuy dund. 4 Booba lanu nangu
mboolemi dëkkam. Amul benn dëkk
bu nu nanguwul ci ñoom: juróom benn
fukki dëkk, mboolem diiwaanu Argob, ba
bokk ca nguurug Og ca Basan. 5 Yooyu
yépp di dëkk yu dàbblikoo tata yu kawe,
ak bunt yu tëje ràpp, te limaaleesul dëkk-
dëkkaan yu baree bare, yu dara wërul.
6 Nu faagaagal leen, na nu defoon ak
Siwon buurub Esbon. Dëkk yépp lanu
faagaagal: góor ak jigéen ba ca tuut-tànk
ya. 7 Mboolem jur gaak alali dëkk ya nag,
nu sëxëtoo.

8 Jant yooyu lanu nangoo ci loxol ñaari
buuri Amoreen ñooña ca wàllaa dexu
Yurdan, réew ma dale ca xuru Arnon, ba
ca tundu Ermon. 9 Ermon googu la waa
Sidon di wooye Siryoŋ, Amoreen ñi di
ko wooye Senir. 10 Mboolem dëkki joor
ga lanu nangu, ak mboolem diiwaanu
Galàdd, ak mboolem Basan, ba ca Salka
ak Eddrey, dëkki nguurug Og mu Basan.
11 Mennum Og buuru Basan doŋŋ moo
muccoon ca ndesu Refayeen ñu ponkale
ña. Lalam ba, lalu weñ gu ñuul la. Ma
nga noonee ca Raba, dëkkub Amoneen
ña. Guddaayu lal ba ci xasabu góor,
juróom ñeenti xasab la, di ñeenti mee-
tar ak genn-wàll, yaatuwaay ba, ñeenti
xasab, di ñaari meetar.

Séddale nañu penkub Yurdan

12 Suuf soosu nu nangu ca jant yooya, te
dale ca Arower ga ca xuru Arnon ca bëj-
saalum, ak ca bëj-gànnaar, genn-wàllu
diiwaanu tundi Galàdd, aki dëkkam, maa
ko jox Rubeneen ñi, ak Gàddeen ñi.
13 Ndesu Galàdd ak mboolem Basan gu
nguurug Og, ma jox ko genn-wàllu giirug
Manase. Diiwaanu Argob gépp ak Basan
googu gépp, lañu daan wooye réewum
Refayeen ña. 14 Yayir mi askanoo ci
Manase moo nangu mboolem diiwaanu
Argob, ba ca kemu réewum Gesureen ña,
ak Maakateen ña. Moo tudde boppam
Basan googu, ba tax ñu di ko wooye
Sanci Yayir ba tey jii. 15 Askanu Makir
laa jox diiwaanu Galàdd*. 16 Rubeneen
ñeek Gàddeen ñi laa jox la dale diiwaanu
Galàdd ba ca xuru Arnon, diggu xur wa di
seen kemu suuf ci genn wet, dexu Yabog
di seen kemu ñook Amoneen ña. 17 Fa
joor ga feggook dexu Yurdan it di kemu,
diggante dexu Kineret ca bëj-gànnaar, ak
ca bëj-saalumu géeju Xorom ga, ba ba
ngay àgg ca suufu tundu Pisga, ca penku.

* **3:15** 3.15 Genn-wàllu diiwaanu Galàdd ba ca bëj-gànnaar lay wax. Seetal ci 3.12. † **3:18** 3.18 Ñi wara
féetewoo penkub dexu Yurdan la Musaa di waxal fii.

18 Jant yooyu laa leen sant ne leen†:
«Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen jox réew
mii, ngir ngeen nangu ko. Na xarekat
yépp gànnaayu, jàll, jiitu seen bokki
bànni Israyil. 19 Seeni jabar doŋŋ, ak
seeni doom ak seenug jur, ndax xam naa
ne jur gu takku ngeen am, ñooy des ci
seen dëkk yi ma leen jox, 20 ba keroog Aji
Sax ji noppalee seen bokki bànni Israyil
ni yeen, fekk leen nangu, ñoom it, réew
ma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox, ca wàllaa
dexu Yurdan. Su ko defee ku nekk ci yeen
saña dellu ca céru suufam ba ma ko jox.»
21 Yosuwe itam, sant naa ko ci jant
yooyu ne ko: «Sa bët moo la may
mboolem ni seen Yàlla Aji Sax ji def ak
ñaari buur yii. Noonu rekk la Aji Sax
jiy def ak mboolem nguur ya nga jëm.
22 Buleen leen ragal, ndax seen Yàlla Aji
Sax ji moo leen di xeexal.»

Musaa duggul Kanaan

23 Jant yooyu laa tinu Aji Sax ji, ne
ko: 24 «Éy Boroom bi Aji Sax ji, yaa ma
wonagum lenn ci sa màggaay ak sa doole,
Sang bi. Ana yàlla ju nekk asamaan,
mbaa ci kaw suuf ju mana roy say jëf
ak say jaloore? 25 May ma rekk ma
jàll, ba gis réew mu baax, ma ca wàllaa
dexu Yurdan, tund wu rafet woowu ba ca
Libaŋ!» 26 Waaye fekk na Aji Sax ji mere
ma lool ndax yeen, ba faalewu ma. Aji
Sax ji ne ma: «Na doy. Bu ma waxati lu
jëm ci loolu. 27 Yéegal ba ca kaw tundu
Pisga, nga dawal sa bët, te séenu réew ma
wetu sowu, ba bëj-gànnaar, bëj-saalum,
ba penku. Xoolal bu baax, nde doo jàll
dexu Yurdan gii. 28 Waaye nanga yebal
Yosuwe, ñaax ko, jàjj ko, ndax moom
mooy jàll, jiite mbooloo mii, te moo leen
di jox réew moomu ngay séen.» 29 Ba mu
ko defee nu toog ca xur wa, janook Bet
Pewor.

4

Musaa ñaax na bànni Israyil

1 Léegi nag yeen waa Israyil, dégluleen
dogali yoon yeek àttey yoon yii ma leen di
xamal, ngir ngeen di ko jëfe, ndax ngeen
dund ba dugg, nanguji réew ma leen Aji
Sax ji seen Yàllay maam, di jox. 2 Buleen
yokk dara ci kàddu gi ma leen di dénk, te
buleen ci wàññi dara, ndax ngeen sàmm
seen santaaney Yàlla Aji Sax, ji ma leen
di dénk. 3 Seen bët moo leen may la Aji
Sax ji def ca Baal Pewor. Mboolem ku
toppoon tuur ma ñuy wax Baal ca Pewor,
seen Yàlla Aji Sax ji moo ko sànke ci seen
biir. 4 Waaye yeen ñi ŋoyoon ci seen Yàlla
Aji Sax ji, yeen ñépp a ngi dund tey jii.

5 Mu ngoog, jàngal naa leen ay dogali
yoon, aki àttey yoon, na ma ko sama
Yàlla Aji Sax ji sante, ngir ngeen war koo
jëfe ca biir réew ma ngeen di nanguji.
6 Sàmmooleen koo jëfe, ndax mooy doon
seenug rafet xel, ak seenug ràññee fi
kanam xeet yi, ba bu ñu déggee mboolem
dogali yoon yii, dinañu ne: «Wii askan wu
mag rekk a rafet um xel te ràññee!» 7 Ana
wan xeet wu mag wu am yàlla ju leen jege
ni nu sunu Yàlla Aji Sax jiy jegee saa yu nu
ko wooyee wall? 8 Ana xeet wu ko màgge,
ba am dogali yoon ak àttey yoon yu jekke
ni yoon wii ma joxe fi seen kanam bésub
tey?

9 Waaye wattuleen, wattuleen seen
bopp bu baax, bala ngeena fàtte mbir yi
ngeen teg seen bët, ba du génn seenum
xel seen giiru dund gépp. Te nangeen ko
xamal seeni doom ak seeni sët. 10 Bés ba
ngeen taxawee fa seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, fa tundu Oreb, Aji Sax jee ma ne:
«Dajaleel ma mbooloo mi, ma dégtal leen
samay kàddu, ngir ñu tàggatu ci ragal
ma li feek ñuy dund ci kaw suuf, te seeni
doom it, ñu tàggat leen ci.» 11 Yeena
dikk taxaw ca suufu tund wa, tund wa
ne jippét, sawara wa jolli ba ca xolu
asamaan, ci biir xàmbaari guddi gu ne
këruus. 12 Aji Sax ji àddoo ca digg sawara
wa, wax ak yeen, ngeen di dégg baat,
te jëmm, gisuleen ko, xanaa baat doŋŋ.
13 Ci kaw loolu mu biralal leen kóllëreem
gi mu leen sant ngeen sàmm ko, muy
fukki santaane yi. Mu daldi leen bindal
santaane yi ci ñaari àlluway doj. 14 Man
nag la Aji Sax ji sant ca yooya jant, ne ma
xamal leen dogali yoon yeek àttey yoon,
yi ngeen wara jëfe ca réew ma ngeen jëm,
ngir nanguji ko.

Yoon wi aayal na bokkaale

15 Nangeen wattu seen bopp bu baax
nag ndax keroog ba Aji Sax jiy àddoo ca
digg sawara wa, wax ak yeen ca tundu
Oreb, gisuleen jenn jëmm. 16 Kon buleen
def ug yàqute, di sàkkal seen bopp menn
tuur muy jëmmal lenn lu mel ni góor
mbaa jigéen, 17 mbaa lu mel ni menn
malam suuf, mbaa malam kaw mu mel ni
njanaaw, 18 mbaa lu mel ni ndëgmeent,
di raam, mbaa lu mel niw jën, nekk ci
ndox mu suuf tiim. 19 Buleen séentu
asamaan, gis jant bi, mbaa weer wi, mbaa
biddiiw yi, ak mboolem leeri asamaan,
ba mu xiirtal leen ci di leen sujjóotal ak
a jaamu, te seen Yàlla Aji Sax ji féetale
yooyii, mboolem xeet yi asamaan tiim.
20 Yeen nag Aji Sax jee leen jël, bellee leen
ca Misra, taalu xellikaayu weñ gu ñuul
ba, ngir ngeen doon ñoñam ñi mu séddoo
niki bésub tey.

21 Waaye yeena tax Aji Sax ji mere ma
ba giñ ne duma jàll dexu Yurdan, te duma
dugg ca réew mu baax, ma leen seen Yàlla
Aji Sax ji moomale. 22 Man nag ci réew
mii laay dee. Du maay jàll dexu Yurdan.
Waaye yeen yeenay jàll, ba nanguji réew
mu baax moomu. 23 Wattuleen seen bopp
ba baña fàtte kóllëre gi seen Yàlla Aji Sax
ji fas ak yeen, di sàkkal seen bopp tuur
muy jëmmal lenn, te seen Yàlla Aji Sax ji
aaye leen ko. 24 Seen Yàlla Aji Sax ji kat,
mooy sawara wuy xoyome, Yàlla ju fiir la.

25 Bu ngeen demee ba am ay doom
aki sët, fekk leen yàgg ca réew ma, su
boobaa su ngeen defee ag yàqute, di sàkk
am tuur, ak jëmmu lu mu mana doon,
mbaa ngeen def lenn lu seen Yàlla Aji
Sax ji ñaawlu, lu koy merloo, 26 maa
ngi sàkku asamaan ak suuf seedeel maak
yeen bésub tey jii, ne su boobaa yeenay
sànkoo sànku ci lu gaaw, ba wuute ca
réew, ma ngeen jàll dexu Yurdan, jëm
fa, ngir nanguji ko. Su boobaa dungeen
fa yàgge, ndax dees leen di raafal, ba
ngeen jeex tàkk. 27 Aji Sax ji moo leen di
tasaare ci biir xeet yi, te lu néew la seenu
ndes di doon ci biir xeeti jaambur yi leen
Aji Sax jiy dàq jëme. 28 Foofa ngeen
di jaamoo ay yàlla yu loxoy nit sàkke
bant, mbaa doj, yàlla yu dul gis, du dégg,
du lekk, du xeeñtu. 29 Waaye su ngeen
fa sàkkoo seen Yàlla Aji Sax ji, dingeen
ko daj, ndegam seen léppi xol, ak seen
léppi bakkan ngeen ko sàkkoo. 30 Bu leen
njàqare dikkalee, fekk mboolem mbir
yooyu dab leen, su boobaa dingeen mujj
délsi ci seen Yàlla Aji Sax ji te dingeen
ko déggal. 31 Ndax seen Yàlla Aji Sax
ji Yàllay yërmande la. Du leen wacc,
du leen yàqte te du fàtte kóllëre, ga mu
fasoon ak seeni maam ci kaw ngiñ.

Ab jagle ñeel na Israyil

32 Seetleen rekk ci janti démb yi leen
jiitu, la dale bés ba Yàlla sàkke nit fi
kaw suuf, mbaa ngeen seet asamaan, cat
ba cat. Ndax lu màgge nii mas naa
am? Am masees naa dégg lu ni mel?
33 Ana askan wu masa dégg baatu Yàlla
bu jibe ci sawara, ni ngeen ko dégge
te dese bakkan? 34 Jan yàlla moo masa
fexee dikk foqatil boppam aw xeet, bellee
leen ci weneen xeet, ci biiri nattu, aki
firnde aki kéemaan ak xare yu mu sottale
dooley loxoom, ak kàttanu përëgam, ak
jëf ju raglu, noonee leen ko seen Yàlla
Aji Sax ji defale ca Misra, ngeen teg ci
bët? 35 Yeen déy lañu won loolu lépp ngir
ngeen xam ne Aji Sax ji doŋŋ mooy Yàlla,
te jeneen yàlla amul, ju dul moom. 36 Fa
asamaan la àddoo, dégtal leen baatam,
ngir yar leen, ci kaw suuf it la leen wone
sawaraam su mag sa, te ay kàddoom
ngeen dégg, mu jibe ca digg sawara sa.
37 Sopp seeni maam nag moo tax mu
taamu leen, yeen askan wi leen wuutu,
génneel leen boppam Misra, ci dooleem
ju bare, 38 ngir dàqal leen xeet yu leen
sut, ëpp leen doole, ba dugal leen seenum
réew, sédd leen ko bés niki tey.

39 Kon xamleen tey te délloosi ci seen
xel, ne Aji Sax ji mooy Yàlla fa kaw
asamaan ak fi kaw suuf. Du keneen.
40 Sàmmleen dogali yoonam, ak santaa-
neem yi ma leen dénk bés niki tey, ndax
ngeen baaxle yeen ak seen doom yi leen
di wuutu, te ngeen yàgg ca réew ma leen
seen Yàlla Aji Sax ji jox ba fàww.

Amal nañu ay rawtu ca penkub Yurdan

41 Ba loolu wéyee Musaa ber na ñetti
dëkk ca penkub dexu Yurdan, 42 mu diy
rawtu ci ku rey moroomu nitam, te reyu
ko cig teyeef, wonu ko woon it mbañeel,
lu jiitu loola. Kooku sañ naa làquji ci
dëkk yooyu benn, ngir rawale bakkanam.
43 Dëkk yooyu ñoo doon Beccer, ga ca
màndiŋ ma, ca kaw dénd wu tell wa ca
kaw tund wa, su dee ab Rubeneen; ak
Ramot ga ca Galàdd, su dee ab Gàddeen;
ak Golan ga ca diiwaanu Basan, su dee ab
Manaseen.

Musaa baamtu na yoon wi

(Saar 4.44—11.32)

44 Lii moo di ndigalu yoon wi Musaa
biraloon fi kanam bànni Israyil. 45 Lii
moo di seedey yoon yi, ak dogali yoon yi,
ak àttey yoon yi Musaa dénkoon bànni
Israyil, gannaaw ba ñu bàyyikoo Misra,
46 ca wàllaa dexu Yurdan, ca xur wa
janook Bet Pewor, ca réewum Siwon buu-
rub Amoreen ba toogoon Esbon, te Musaa
ak bànni Israyil duma woon ko, ba ñu
génnee Misra. 47 Ñoo nangu am réewam,
ak réewum Og buuru Basan, ñaari bu-
uri Amoreen ña moomoon wàllaa dexu
Yurdan, ca penku, 48 fa dale ca Arower,
ga ca catal walum Arnon, ba ca tundu
Siyoŋ*, ga ñuy wax itam Ermon, 49 boole
ca mboolem joorug wàllaa dexu Yurdan,
ca penku, ba àgg ca géeju Xorom ga, ca
suufu tundu Pisga.

5

Fukki santaanee ngi

1 Musaa moo woo bànni Israyil gépp,
wax leen ne leen: Yeen, bànni Israyil,
dégluleen dogali yoon yi, ak àttey yoon
yi may wax, ngeen dégg, tey. Jàngleen
ko te farlu koo jëfe. 2 Sunu Yàlla Aji Sax
ji moo fasoon kóllëre ak nun ca tundu
Oreb. 3 Du sunuy maam rekk la Aji Sax ji
fasoon kóllëre gii ak ñoom; waaye ñook
nun ñi fii tey, mboolem nun ñiy dund, ci
lanu. 4 Ci biir jàkkaarloo la Aji Sax ji waxe
woon ak yeen ca kaw tund wa, àddoo ca
digg sawara wa. 5 Maa taxaw diggante Aji
Sax jeek yeen, jant yooyu, di leen jottli
kàddug Aji Sax ji, ndax yeena ragaloon
sawara wa, ba yéeguleen ca kaw tund
wa. Mu ne:
6 «Man Aji Sax ji maay seen Yàlla, ji leen
génne réewum Misra, kërug njaam ga.
7 «Buleen am yeneen yàlla ci sama
kanam.
8 «Buleen sàkkal seen bopp tuur muy
jëmmal lenn lu nekk ci kaw asamaan,
mbaa ci kaw suuf, mbaa lu nekk ci ndox
mu suuf tiim. 9 Buleen ci sujjóotal lenn,
buleen ci jaamu lenn, ndax man seen
Yàlla Aji Sax ji, Yàlla ju fiir laa. Maay topp
doom tooñu waajur, ba ca seen maasi
sët, ba ca maasug sëtaati nit ñi ma bañ.
10 Waaye maay baaxe ñi ma sopp, di
sàmm samay santaane, ba ci junniy maas
ya leen di wuutuji.
11 «Buleen tudd seen turu Yàlla Aji Sax
ji ci neen, ndax Aji Sax ji du ñàkka topp
kuy tudd aw turam ci neen.
12 «Sàmmleen bésub Noflaay, ngir sel-
lal ko, ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
sante. 13 Juróom benni fan ngeen wara
liggéey, def ci seen soxla yépp. 14 Waaye
bésub juróom ñaareel ba, Noflaay lay
doon, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Buleen
ci liggéey lenn; du yeen, du seen doom
ju góor, ak ju jigéen, du seen jaam bu
góor, ak bu jigéen, du seen nag, du seen
mbaam, du mboolem seenug jur, du seen
gan gu nekk ci seen biir dëkk. Su ko defee
seen jaam bu góor, ak seen jaam bu jigéen
mana dal-lu ni yeen. 15 Fàttlikuleen ne ay
jaam ngeen woon ca réewum Misra. Seen
Yàlla Aji Sax ji moo leen fa génnee dooley
loxoom, ak kàttanu përëgam. Moo tax
seen Yàlla Aji Sax ji sant leen ngeen
wàccoo ak bésub Noflaay.
16 «Teral-leen seen baay, ak seen ndey,
ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji sante, ndax
ngeen gudd fan, ndax it ngeen baaxle ca
réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox.
17 «Buleen bóom.
18 «Buleen jaaloo.
19 «Buleen sàcc.
20 «Buleen seedeel seen moroom lu dul
dëgg.
21 «Buleen xédd seen jabaru
dëkkandoo, buleen xemmem këram,

* 4:48 4.48 Gii Siyoŋ wuute na ak weneen tur wi ñuy wooye Yerusalem.

mbaa toolam, mbaa jaamam bu góor,
mbaa jaamam bu jigéen, mbaa aw
nagam, mbaa mbaamam, mbaa mboolem
seen alalu dëkkandoo.»
22 Kàddu yii la Aji Sax ji wax seen ndaje
ma mépp, ca tund wa, ba mu àddoo
ca digg sawara wa, kàddu gu xumb, ci
biir xàmbaar gu lëndëm këruus. Tegaatu
ca dara. Mu daldi bind kàddu yi ci
ñaari àlluway doj, jox ma. 23 Ba ngeen
déggee kàddu gay jibe ca lëndëm ga,
tund wa jàpp, di tàkk, yeena dikk, seen
mboolem kilifay giir ak seeni mag, ba
ci man. 24 Ngeen ne ma: «Sunu Yàlla
Aji Sax ji kat, moo nu won darajaam ak
màggaayam. Kàddoom lanu dégg, mu
jibe ca digg sawara wa. Bésub tey noo
gis Yàlla wax ak doom aadama, ba noppi,
muy wéye bakkanam! 25 Waaye lu nuy
jaayati nag sunu bakkan, doye? Ndax kat,
sawara wu réy wii, su nu déggatee sunu
kàddug Yàlla Aji Sax ji, da nuy xoyom.
26 Ana ci mboolem boroomu suux, ku ci
masa dégg kàddug Yàlla jiy dund, mu jibe
ci sawara, nii nu ko dégge, ba noppi di
dund? 27 Jegejil yaw te déglu mboolem li
sunu Yàlla Aji Sax ji wax. Yaw yaa nuy
àgge mboolem li la sunu Yàlla Aji Sax ji
wax, nu dégg, jëfe.»
28 Ci biir loolu Aji Sax ji dégg la ngeen
ma wax. Mu ne ma: «Dégg naa li la
mbooloo mii wax. Ñoo yey wax yooyu
kàddu yépp. 29 Waaye céy bu ñu amoon
boobu xol ngir ragal ma, di sàmm sama
santaane yépp bés bu nekk, ba tax ñu
baaxle, ñoom ak seen askan, ba fàww!
30 Demal, nga ne leen ñu dellu ca seeni
xayma. 31 Yaw nag, taxawal fi man, ba ma
jox la mboolem santaane bi, dogali yoon
yi, ak àttey yoon yi nga leen di jàngal, te
ñu war koo jëfe ca réew ma ma leen jox,
ngir ñu nangu ko.»
32 Kon nag sàmmooleen koo jëfe ni leen
ko seen Yàlla Aji Sax ji sante. Buleen lajjee
ndijoor mbaa càmmoñ. 33 Mboolem yoon
wi leen seen Yàlla Aji Sax ji teg, toppleen
ko, ndax ngeen dund, baaxle te gudd fan
ca réew ma ngeen di moom.

6

Aji Sax ji kenn la

1 Lii mooy santaane bi, ak dogali yoon
yeek àttey yoon yi seen Yàlla Aji Sax ji
santaane ma jàngal leen ko, ngir ngeen
di ko jëfe ca réew ma ngeen jàll jëm,
ngir nanguji ko, 2 ndax ngeen ragal seen
Yàlla Aji Sax ji, di sàmm mboolem dogali
yoonam, ak santaaneem, yi ma leen di
dénk, yeen ak seeni doom, ak seeni sët,
seen giiru dund, su ko defee ngeen gudd
fan. 3 Kon yeen Israyil, dégluleen te
sàmmoo jëfe, ndax ngeen baaxle te yokku
bu baax, ni leen ko Aji Sax ji seen Yàllay
maam waxe, ca réew ma meew maak lem
ja tuuroo.
4 Dégluleen, bànni Israyil, Aji Sax ji
sunu Yàlla, Aji Sax ji kenn la. 5 Seen
Yàlla Aji Sax ji, soppeleen ko seen léppi
xol, ak seen léppi bakkan, ak seen léppi
doole. 6 Kàddu yii ma leen di dénk bésub
tey, na dëkk ci seen xol. 7 Nangeen ko
xamal seeni doom, di ko waxe bu ngeen
toogee seen biir néeg, ak bu ngeen di
dox ciw yoon, ak bu ngeen tëddee, ak bu
ngeen jógee. 8 Takkleen ko, muy firnde
ci seen loxo, te na doon am mbandal ci
seen diggantey gët. 9 Te itam bindleen ko
ci seen kaw jëni buntu néeg, ak ci seen
bunti dëkk.
10 Bu ngeen demee ba seen Yàlla Aji
Sax ji yóbbu leen ca réew ma mu
giñaloon seeni maam Ibraayma ak Isaaxa
ak Yanqóoba, ne yeen la koy jox, muy
dëkk yu mag yu baax yu ngeen tabaxul,
11 kër ya feese mboolem lu baax lu ngeen
ko feesaluloon, ak teen yu ngeen gasul, ak
garabi reseñ ak oliw yu ngeen jëmbatul;
bu ngeen ca lekkee ba regg, 12 wattuleen
seen bopp bala ngeena fàtte Aji Sax ji
leen génnee réewum Misra, kërug njaam
ga. 13 Seen Yàlla Aji Sax ji, ragal-leen
ko. Moom ngeen di jaamu, te aw turam
ngeen di giñe. 14 Buleen topp yeneen
yàlla, ci yàllay xeet yi leen séq. 15 Ndax
kat seen Yàlla Aji Sax ji ci seen biir, ku
fiir la. Lu ko moy sànjum Aji Sax ji dina
tàkk ci seen kaw, te dina leen sànk, ba
raafal leen ci kaw suuf. 16 Buleen seetlu
seen Yàlla Aji Sax ji, na ngeen ko seetloo
woon ca Maasa. 17 Sàmmleena sàmm
seen santaaney Yàlla Aji Sax ji, ak seedey

yoonam, ak dogali yoonam, yi mu leen
dénk. 18 Jëfeleen njub, ak mbaax gi Aji
Sax ji rafetlu. Su ko defee dingeen baaxle,
ba dem, nanguji réew mu baax mi Aji Sax
ji giñaloon seeni maam, 19 te dingeen fa
dàqe seen noon yépp, na ko Aji Sax ji
waxe woon.
20 Bu leen seen doom laajee ëllëg, ne
leen: «Ana lu waral seedey yoon yi, ak
dogali yoon yeek àttey yoon yi leen sunu
Yàlla Aji Sax ji dénk?» 21 Su boobaa
waxleen seen doom, ne ko: «Ay jaami
Firawna lanu woon ca Misra, waaye Aji
Sax jee nu génnee Misra ci dooley lox-
oom. 22 Aji Sax jee nu defal ay firnde, ak
kéemaan yu mag te metti ci kaw Misra
ak ci kaw Firawna ak ci kaw waa këram
gépp, nu teg ci sunuy gët. 23 Nun nag,
moo nu fa jële, ngir indi nu ci réew mi mu
giñaloon sunuy maam, ne nun la koy jox.
24 Aji Sax jee nu sant nuy jëfe mboolem
dogali yoon yii, te ragal sunu Yàlla Aji
Sax ji, ngir nu baaxle bés bu nekk, ngir
itam mu sàmm sunu bakkan ni bésub tey
jii. 25 Sunu njekk lay doon nag, ndegam
sàmmoo nanoo jëfe mboolem santaane
bii, fi sunu kanam Yàlla Aji Sax ji, ni mu
ko santaanee.»

7

Dogook yenn xeet yi war na Israyil

1 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji yóbboo
réew ma ngeen jëm, ngir nanguji ko, moo
fay dàqe xeet yu bare fi seen kanam:
Etteen ñi ak Girgaseen ñi ak Amoreen
ñi ak Kanaaneen ñi ak Periseen ñi ak
Eween ñeek Yebuseen ñi; juróom ñaari
xeet yu leen ëpp, ëpp leen doole. 2 Bu
leen leen seen Yàlla Aji Sax ji jébbalee, ba
ngeen duma leen, nangeen leen faagaagal
ba ñu jeex tàkk. Buleen fasook ñoom
kóllëre, te buleen leen yërëm. 3 Buleen
séyanteek ñoom: seen doom ju jigéen,
buleen ko may doomu xeet yooyu, jigéenu
xeet yooyu it, buleen ko jëlal seen doom ju
góor. 4 Ndax dañu may dëddale ak seen
doom yu góor, ñu mujj di jaamu yeneen
yàlla, ba sànjum Aji Sax ji tàkk ci seen
kaw yeen, fàkkas leen ci lu gaaw. 5 Ni
ngeen di def ak ñoom kay mooy nii: seeni
sarxalukaay, ngeen màbb; seen tuuri doj,
ngeen rajaxe; seen xer yi ñuy jaamoo
Asera tuur mi, ngeen gor; seen jëmmi
tuur, ngeen lakk. 6 Ndax kat askan wu
sell ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Yeen
la seen Yàlla Aji Sax ji taamu, ngir ngeen
doon askan wi mu séddool boppam, ci
mboolem askani kaw suuf.

7 Du seen barewaay bu ngeen ëpplee
xeet yépp moo tax Aji Sax ji naw leen,
ba taamu leen, nde yeena gëna néew ci
xeet yépp. 8 Waaye cofeel gu leen Aji Sax
ji sopp, ak sàmm gu mu sàmm ngiñam
la mu giñaloon seeni maam, moo tax
mu génnee leen dooley loxoom, jote leen
ca kërug njaam ga, ak ca loxol Firawna
buuru Misra. 9 Xamleen boog ne seen
Yàlla Aji Sax ji moom mooy Yàlla; mooy
Yàlla ju dëggu jiy sàmm kóllëre ak ngor
ñeel soppeem ñiy sàmm ay santaaneem,
sët ba sëtaat, ba ci junniy maas. 10 Waaye
mooy fey ci saa si ay bañam, ngir sànk
leen. Du yeexe bañam, ci saa si la koy
fey.

11 Kon nag sàmmleen santaane bi, muy
dogali yoon yi, ak àttey yoon yi ma leen
dénk tey, ngir di ko jëfe. 12 Bu ngeen
déggalee àttey yoon yii, te sàmmoo koo
jëfe, su boobaa seen Yàlla Aji Sax ji dina
sàmm diggam ak yeen, kóllëre ak ngor,
ga mu giñaloon seeni maam. 13 Moo
leen di sopp, barkeel leen, yokk leen,
barkeel seen meññeefum njurukaay, ak
seen meññeefum suuf; seen pepp ak seen
biiñ, ak seenug diw, ak seen doomi jur gu
gudd, ak gu gàtt, ca réew ma mu giñaloon
seeni maam, ne yeen la koy jox. 14 Su
boobaa yeenay gëna barkeel mboolem
xeet yi, te du lenn, góor ak jigéen, luy
jaasir ci seen biir, ak seen biirug jur. 15 Su
boobaa Aji Sax jee leen di xàjjil mboolem
wéradi. Mboolem jàngoroy Misra yu
bon yu ngeen xamoon, du leen ci teg
lenn, te mboolem seeni bañ la koy teg.
16 Fàkkasleen mboolem xeet yi leen seen
Yàlla Aji Sax ji jébbal nag. Buleen leen
xool bëtu yërmande, buleen jaamu seeni
tuur: Lu ko moy muy seenug fiir.

17 Jombul ngeen di wax ci seen xel
naan: «Xeet yii gën noo bare, ana nu
nu leen mana dàqe?» 18 Buleen leen

ragal. Fàttlikuleen bu baax ni seen Yàlla
Aji Sax ji def Firawna ak Misra gépp,
19 ak mitit yu réy ya ngeen gisal seen
bopp, ak firnde yaak kéemaan ya, ak seen
dooley loxol Yàlla Aji Sax jeek kàttanam
gu réy, ga mu leen génnee. Noonu la
seen Yàlla Aji Sax ji di def mboolem xeet
yi ngeen ragal. 20 Te itam seen Yàlla Aji
Sax ji, am mbas lay yebal ci seen kaw,
ba seenu ndes wu leen làqu woon sànku.
21 Buleen am tiitaange ci ñoom, ndax
seen Yàlla Aji Sax ji ci seen biir, Yàlla ju
màgg la te raglu. 22 Seen Yàlla Aji Sax
jee leen di dàqe fi seen kanam, ndànk-
ndànk; dungeen leen mana gaawa jeexal,
lu ko moy rabi àll yi mujj ne gàññ ci seen
kaw. 23 Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di
jébbal xeet yooyu, moo leen di salfaañe
salfaañoo gu réy, ba ñu sànku. 24 Mooy
teg seeni buur ci seeni loxo, ngeen far
seenu tur fi asamaan tiim. Kenn ci ñoom
du leen të, ba kera ngeen leen sànkee.
25 Seen jëmmi tuur yooyu nag, lakkleen
leen. Buleen xemmem lenn luy xaalis
mbaa wurus ci kaw tuur yi. Buleen ko
aakimoo, lu ko moy muy seenug fiir, ndax
lu seexluwoo ngoogu ci seen Yàlla Aji Sax
ji. 26 Buleen dugal yëf yu seexluwu seen
biir néeg, lu ko moy àtteb faagaagal bi
war ci yëf yooyu, moo leen di dab, yeen
itam. Xofleen koo xof, seexlu koo seexlu,
ndax yëf yooyu, faagaagal moo ci war.

8

Xéewlu, fàtte aay na

1 Mboolem santaane bi ma leen dénk
bésub tey nag, sàmmooleen koo jëfe,
ndax ngeen dund, yokku, ba dugg nanguji
réew ma Aji Sax ji giñaloon seeni maam.
2 Fàttlikuleen mboolem yoon wi leen seen
Yàlla Aji Sax ji awale diiru ñeent fukki at
yii ci màndiŋ mi, teg leen coono, nattu
leen ngir xam li ci seen biir xol, xam
ndax dingeen wormaal ay santaaneem,
am déet. 3 Moo leen teg coono, xiifal leen,
leel leen mànn mu ngeen xamul, te seeni
maam xamuñu ko woon, ngir xamal leen
ne du aw ñam doŋŋ la doom aadama di
dunde, waaye gépp kàddu gu tukkee ci
gémmiñu Aji Sax ji, dees na ko dunde.
4 Seeni yére ràppul, seeni tànk newiwul
diiru ñeent fukki at yii. 5 Xamleen xéll
ne ni baay di yare doomam, ni la leen
seen Yàlla Aji Sax ji yare. 6 Kon sàmmleen
seen santaaney Yàlla Aji Sax ji, di topp ay
yoonam te ragal ko. 7 Ndax seen Yàlla
Aji Sax jaa ngi leen di yóbbu réew mu
baax; réew mu ami wal, ak bëti ndox,
ak ndoxi xóote yu waley xur aki tund,
8 réewum bele ak lors ak reseñ ak figg ak
gërënaat, ak diwu oliw, ak lem. 9 Réew
ma dungeen fa néewe njël, te dungeen
fa ñàkke dara. Réew ma, ay dojam, weñ
gu ñuul la, ay tundam, xànjar ngeen cay
gase. 10 Dingeen lekk ba regg, di sante
seen Yàlla Aji Sax ji, réew mu baax ma
mu leen jox.

11 Wattuleen seen bopp nag, bala
ngeena fàtte seen Yàlla Aji Sax ji, baña
sàmm ay santaaneem, ak àttey yoonam,
ak dogali yoonam yi ma leen di dénk
tey. 12 Su ngeen lekkee ba regg, am kër
yu baax yu ngeen tabax dëkke, 13 seen
jur gu gudd ak gu gàtt yokku, xaalis ak
wurus yokkul leen, seen jépp alal yokku,
14 su boobaa moytuleen daldi xoggliku,
fàtte seen Yàlla Aji Sax, ji leen génnee
réewum Misra, kërug njaam ga, 15 ki
leen wommate biir màndiŋ mu yaa mu
raglu ma, ak jaani daŋar yaaki jiitam,
ci biir maral ak ñàkk um ndox. Moo
leen xellil ndox mu balle doj wu ne
sereŋ. 16 Moo leen leele mànnu màndiŋ,
ma seeni maam xamuloon, ngir teg leen
coono, nattu leen, te mujje baaxe leen.
17 Dingeen wax ci seen xel ne: «Sunu
doole ak sunu njàmbaaru bopp moo nu
may jii alal.» 18 Waaye fàttlikuleen ne
seen Yàlla Aji Sax ji mooy ki leen may
dooley liggéey alal ji, ngir feddli ni mu ko
defe tey, kóllëreem ga mu giñaloon seeni
maam.

19 Bu ngeen demee ba fàtte lu jëm
ci seen Yàlla Aji Sax ji, di topp yeneen
yàlla, di leen jaamook a sujjóotal, seedeel
naa leen bés niki tey, ne su boobaa
déy, dingeen sànku cànkute gu mat sëkk.
20 Ni xeet yi Aji Sax ji nara sànk fi seen
kanam, noonu ngeen di sànkoo ndax
ñàkka déggal seen Yàlla Aji Sax ji.

9

Israyil gënul ci xeet yi

1 Israyil dégluleen! Yeena ngii tey,
di jàll dexu Yurdan ngir dàqi xeet yu
leen ëpp, ëpp leen doole, ngir nangu
seen dëkk yu réy, dàbblikoo tata yu àkki
asamaan. 2 Askan wu am kàttan, yegg ca
kaw, soqikoo ci Anageen, ñi ngeen xam, te
dégg ñuy wax ci ñoom, naan: «Ku mana
të Anageen ñi?» 3 Waaye xamleen bés
niki tey ne seen Yàlla Aji Sax ji mooy kiy
jàll jiite leen, di sawara wuy xoyome. Moo
leen di fàkkas, mooy ki leen leen di notal,
ngeen dàq leen, sànk leen ci lu gaaw, ni
leen ko Aji Sax ji waxe woon.
4 Gannaaw bu leen leen seen Yàlla Aji
Sax ji dàqalee nag, buleen wax ci seen xel
ne: «Sunu njekk a nu may Aji Sax ji indi
nu, ngir nu moom réew mii.» Mbonug
xeet yii kay moo waral Aji Sax ji dàqal
leen leen. 5 Du seen genn njekk, akug
njub gu leen may ngeen nanguji seenum
réew. Waaye mbonug xeet yii moo waral
seen Yàlla Aji Sax ji dàqal leen leen, ngir
sottal kàddu ga mu giñaloon seeni maam
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. 6 Kon
na leen bir ne du seenug njekk moos la
leen seen Yàlla Aji Sax ji joxe mii réew mu
baax, ngir ngeen moom ko ndax, askan
wu daŋŋiiral ngeen.

Israyil jaamu na sëlluw wurus

7 Fàttlikuleen! Buleen fàtte na ngeen
merloo woon seen Yàlla Aji Sax ji ca
màndiŋ ma. La dale bés ba ngeen
bàyyikoo réewum Misra, ba ba ngeen
agsee bérab bii, fippu ci kaw Aji Sax
ji ngeen masa nekke. 8 Ca tundu Oreb
ngeen merloo Aji Sax ji, Aji Sax ji mere
leen, ba nar leena faagaagal. 9 Ba ma
yéegee ca tund wa, di jëli àlluway doj
ya, àlluway kóllëre, gi Aji Sax ji fas ak
yeen; toog naa ca kaw tund wa ñeent
fukki bëccëg ak ñeent fukki guddi. Du
ñam wu ma lekk, du ndox mu ma naan.
10 Aji Sax ji jox ma ñaari àlluway doj yu
loxol Yàlla bind mboolem kàddu ya leen
Aji Sax ji waxoon ca kaw tund wa, ba mu
àddoo fa digg sawara wa, keroog bésub
ndaje ma.
11 Ba ñeent fukki guddi ak ñeent fukki
bëccëg matee, Aji Sax ji jox ma ñaari
àlluway doj ya, àlluway kóllëre ga. 12 Aji
Sax ji ne ma: «Jógal wàcce fii gaaw, ndax
sa bokk ya nga génnee Misra def nañu
yàqute. Teggi nañu xaat yoon wa ma leen
santoon. Móolal nañu seen bopp jëmmu
tuur.»
13 Aji Sax ji waxati ma, ne ma: «Gis naa
ne mbooloo mii kat, ñu dëgër bopp lañu.
14 Bàyyi ma rekk ma faagaagal leen, ba far
seen tur fu asamaan tiim, te def la ngay
xeet wu ëpp wii, ëpp ko doole.»
15 Ba loolu amee ma walbatiku, wàcce
ca tund wa, maak yaari àlluway kóllëre
ga ca sama yaari loxo, tund wépp di tàkk.
16 Ma gis ne ndeke moy ngeen seen Yàlla
Aji Sax ji, daldi sàkkal seen bopp wëllu
wu ñu móol, dëddu xaat yoon wa leen Aji
Sax ji santoon. 17 Ci kaw loolu ma ne cas
yaari àlluwa ya ca sama yaari loxo, sànni,
rajaxe ko, ngeen di gis.

Musaa tinul na bànni Israyil

18 Ba loolu amee ma daanu tëdd fa
kanam Aji Sax ji, na woon, diiru ñeent
fukki bëccëg ak ñeent fukki guddi. Du
ñam wu ma lekk, du ndox mu ma naan
ndax seen gépp moy gu ngeen moy, di
def lu Aji Sax ji ñaawlu, ba merloo ko.
19 Booba am naa tiitaange ci merum Aji
Sax ji, ak sànjam mi mu nara sànju
ci seen kaw, ngir sànk leen. Teewul
Aji Sax ji nangul ma boobu yoon itam.
20 Aaróona nag, Aji Sax ji mere ko lool,
nar koo sànk. Ma daldi ñaanalaale
Aaróona. 21 Seen bàkkaarukaay boobu
ngeen sàkkoon nag, jëmmu wëllu wa, ma
jël ko, lakk ko, tojat, wol ba mu mokk, ba
doon pënd. Ma daldi sotti pënd ba ca biir
yol ga wale kaw tund wa.
22 Ca Tabera itam, ak ca Maasa, ak ca
Kibbrot Taawa, ngeen merlooti fa Aji Sax
ji. 23 Ak ba leen Aji Sax ji yebalee fa Kades
Barneya, ne leen: «Demleen nanguji
réew ma ma leen jox.» Yeena gàntal
seen kàddug Yàlla Aji Sax ji, gëmuleen ko,
déggaluleen kàddoom. 24 Gàntal Aji Sax
ji ngeen nekke naka jekk, dale ko ca bés
ba ma leen xamee.
25 Maa daanu tëdd fa kanam Aji Sax ji
diiru ñeent fukki bëccëg yooyu, ak ñeent

fukki guddi ya ma tëdd fa kanamam ndax
la Aji Sax ji noon da leen di sànk. 26 Ma
ñaan Aji Sax ji, ne ko: «Éy Boroom bi Aji
Sax ji, bul sànk sa ñoñ ñi nga séddoo,
ñi nga jote sa màggaay, génnee leen
Misra ci sa dooley loxo. 27 Ngalla bàyyil
xel sa jaam ña, Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba. Bul xool ci tëwug mbooloo mii
ak seen mbon, ak seenug moy. 28 Lu ko
moy kat waa réew ma nga nu jële dinañu
ne: “Tële leena yóbbu réew ma mu leen
digoon, ak jéppi leen moo tax Aji Sax ji
génne leen, ngir rey leen ca màndiŋ ma.”
29 Ñii de ñooy sa ñoñ ñi nga séddoo, ñi
nga génnee sa doole ju bare, ci sa kàttanu
loxo.»

10

1 Jant yooyu la ma Aji Sax ji wax ne
ma: «Yettal ñaari àlluway doj yu mel ni
yu jëkk ya, nga yéegsi fi man, ci kaw
tund wi. Te nanga sàkk itam gaalu bant.
2 Dinaa bind ci àlluwa yi, kàddu ya woon
ca àlluwa yu jëkk, ya nga toj. Su ko
defee nga yeb àlluwa yi ci gaal gi.» 3 Ma
sàkk gaalu bantu séng, daldi yett ñaari
àlluway doj yu mel ni yu jëkk ya. Ci
kaw loolu ma yéeg ca kaw tund wa, maak
ñaari àlluwa yi ci sama loxo. 4 Aji Sax ji
nag bind ca àlluwa ya, la mu jëkkoona
bind, muy fukki santaane ya mu leen
waxoon ca kaw tund wa, ba mu àddoo fa
digg sawara wa, keroog bésub ndaje ma.
Ba loolu amee Aji Sax ji jox ma àlluwa
yi. 5 Ma walbatiku, wàcc tund wa, yeb
àlluwa ya ca gaal ga ma sàkk, àlluwa ya
des ca biir, na ma ko Aji Sax ji waxe woon.

6 Gannaaw gi bànni Israyil bàyyikoo
ca teeni Bene Yaakan, dem ba Mosera.
Foofa la Aaróona faatoo, ñu denc ko fa,
doomam Elasar doon sarxalkat, wuutu
ko. 7 Foofa lañu bàyyikoo dem Gutgoda,
bawooti Gutgoda, jàll ba Yotbata, réewum
wali ndox ya.

8 Jant yooyu la Aji Sax ji ber giirug Lewi,
ngir ñuy gàddu gaalu kóllëreg Aji Sax
ji, di taxaw fi kanam Aji Sax ji, di ko
liggéeyal, di taase barke ciw turam, te
mooy seen péete ba tey jii. 9 Looloo waral
Leween ñi amuñu wàll ci céru suuf su
ñuy séddoo ak seeni bokk. Aji Sax ji mooy
seenub cér, ni leen ko seen Yàlla Aji Sax
ji waxe woon.

10 Man nag maa am ca kaw tund wa
fan ya ma fa jëkkoona am, muy ñeent
fukki bëccëg, ak ñeent fukki guddi. Aji
Sax ji dellu ma nangul, boobu yoon itam,
ba bëggatu leena sànk. 11 Aji Sax ji ne
ma: «Doxal jiite yoonu mbooloo mi, ñu
dem nanguji réew, ma ma giñaloon seeni
maam, ne ñoom laa koy jox.»

Musaa ngi woote déggal Aji Sax ji

12 Léegi nag yeen Israyil, ana lu leen
seen Yàlla Aji Sax ji laaj, lu moy ngeen ra-
gal seen Yàlla Aji Sax ji, di doxe mboolemi
yoonam, sopp ko, di jaamoo seen Yàlla
Aji Sax ji seen léppi xol, ak seen léppi
bakkan, 13 ngir di sàmm santaaney Aji
Sax ji, ak dogali yoonam, yi ma leen
dénk bésub tey ngir seen njariñal bopp?
14 Seen Yàlla Aji Sax ji déy mooy boroom
asamaan, ak asamaani asamaan, ak suuf,
ak mboolem li ci biiram. 15 Terewul seeni
maam doŋŋ la Aji Sax ji taqool, ngir
sopp leen, te yeen, ñi askanoo ci ñoom
la taamu ci biir xeetoo xeet, niki bésub
tey jii. 16 Kon nag nangeen dogoo seen
xol te bañatee sajju loos. 17 Ndax kat
seen Yàlla Aji Sax ji mooy Yàllay yàlla yi,
te mooy Sangu sang yi. Mooy Yàlla ju
màgg ji, jàmbaare te raglu. Ki gënalewul,
jëlul ub ger. 18 Kiy aar jirim akub jëtun,
sopp doxandéem, ngir leel ko, wodd
ko. 19 Kon soppleen doxandéem, ndax
ay doxandéem ngeen woon ca réewum
Misra.

20 Seen Yàlla Aji Sax ji moom ngeen di
ragal, te moom ngeen di jaamu. Moom
ngeen di ŋoyu, te aw turam ngeen di
giñe. 21 Moo yelloo seeni kañ te mooy
seen Yàlla, ji leen defal jaloore yeek
kawtéef yooyu ngeen gisal seen bopp.
22 Juróom ñaar fukki bakkan la seeni
maam doonoon ba ñuy wàccsi Misra. Tey
seen Yàlla Aji Sax ji def leen ngeen day ni
biddiiwi asamaan.

11

1 Soppleen seen Yàlla Aji Sax ji, te
ngeen dénkoo ndénkaaneem, ak dogali

yoonam, ak àttey yoonam, aki santaa-
neem, bés bu nekk. 2 Xamleen bésub tey
ne seeni doom taxul may wax, ndax ñoom
xamuñu, gisuñu seen njànglem Yàlla Aji
Sax ji: màggaayam, ak dooley loxoom,
ak kàttanam gu réy, 3 aki firndeem, ak
jalooreem ja mu jëf ca digg Misra, ci kaw
Firawna buuru Misra ak ci biir réewam
mépp, 4 jëfe kook gàngooru Misra, ak
seeni fas ak seen watiiri xare, ba mu leen
mëddee ca géeju Barax ya, fekk ñu ne
leen dann. Aji Sax jee leen sànk ba bésub
tey jii, 5 ak la mu leen def ca màndiŋ ma,
ba ngeen agsi bérab bii, 6 ak la mu def
Datan ak Abiram, doomi Elyab Rubeneen
ba, ba suuf ŋayee, wonn leen, ñook seen
waa kër, ak seeni xayma, ak mboolem luy
dund lu leen topp, ci digg Israyil gépp.
7 Seeni gët déy ngeen teg ci mboolem
jaloore ju màgg jooju Aji Sax ji def.

8 Kon nag sàmmleen mboolem san-
taane bi ma leen di dénk tey, ndax ngeen
am doole ba nanguji réew ma ngeen jàll
jëm, ngir nanguji ko, 9 ndax itam ngeen
gudd fan ca réew ma Aji Sax ji giñoona
jox seeni maam, ñook seen askan; réew
mu meew maak lem ja tuuroo. 10 Réew
mooma ngeen jëm, di ko nanguji, déy,
niroowul ak réewum Misra ga ngeen
jóge, fa ngeen daan jiwe, ba noppi topp
seenum jiwu, di ko suuxate dooley tànk ni
mbeyum dër. 11 Réew mooma ngeen jàll
jëm, ngir nanguji ko, réewum tund aki
xur la, te ndoxum taw lay naan. 12 Réew
la mu seen Yàlla Aji Sax ji yég, fu mu tollu
seen gëti Yàlla Aji Sax jaa ngi ne ko jàkk,
terutel at ba ndeetelam.

13 Su fekkee ne nag sàmm ngeen ba
sàmm sama santaane yi ma leen dénk
tey jii, ngir sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di
ko jaamoo seen léppi xol, ak seen léppi
bakkan, 14 su boobaa, Yàlla nee: «Maa
leen di may seen tawub réew, saa yu jo-
tee: lollib réew ma day taw*, cooroonam
taw, ngeen dajale seenum pepp, ak seen
biiñ bu bees, ak seen diw gu yees. 15 Su
boobaa maay mayem ñax ci seenub àll
ngir seenug jur, yeen it ngeen di lekk ba
regg.»

16 Wattuleen seen bopp nag, bala leen
seen xel a nax, ngeen lajj, di jaamu
yeneen yàlla, di leen sujjóotal, 17 ba
sànjum Aji Sax ji tàkkal leen, mu ne
ràpp asamaan, taw taxaw, suuf noppee
meññal, ba ngeen gaawa sànkoo ca réew
mu baax ma leen Aji Sax jiy jox.

18 Defleen sama kàddu yii ci seenum xel
ak ci seen xol. Takkleen ko, muy firnde
ci seen loxo, te na doon am mbandal ci
seen diggantey gët. 19 Nangeen ko jàngal
seeni doom, di ko waxe bu ngeen toogee
seen biir néeg, ak bu ngeen di dox ciw
yoon, ak bu ngeen tëddee, ak bu ngeen
jógee. 20 Te itam bindleen ko ci seen kaw
jëni buntu néeg, ak ci seen bunti dëkk,
21 ndax seeni fan, ak seen fani doom,
baree ca réew ma Aji Sax ji giñaloon seeni
maam, ni kemu fan yi asamaan tiim suuf.

22 Ndegam déy sàmm ngeen ba sàmm
mboolem santaane bii ma leen dénk ngir
di ko jëfe, ba sopp seen Yàlla Aji Sax
ji, di doxe mboolem ay yoonam te ŋoy
ci moom, 23 su boobaa Aji Sax jee leen
di dàqal mboolem xeet yooyu, te yeenay
nangu réewi xeet yu leen ëpp, ëpp leen
doole. 24 Fépp fu ngeen teg seen tànk,
yeena koy moom. La ko dale ca màndiŋ
ma ba ca Libaŋ, daleeti dexu Efraat ba ca
géej ga ca sowu, lépp seen suuf lay doon.
25 Du kenn kuy taxaw fi seen kanam. Seen
Yàlla Aji Sax ji mooy def na mu leen
ko waxe woon, ba waa déndu réew mu
ngeen teg seen tànk, ñoom ñépp, yeen
lañuy tiit, yeen lañuy ragal.

Barke ak alkànde dëgmal na

26 Maa ngii nag di leen tegal bésub tey
barke ak alkànde. 27 Barkee ngi, ndegam
déggal ngeen seen santaaney Yàlla Aji
Sax, ji ma leen di dénk tey. 28 Alkàndee
ngi, ndegam déggaluleen seen santaaney
Yàlla Aji Sax ji, xanaa wacc yoon wi ma
leen di dénk bésub tey, ngir topp yeneen
yàlla yu ngeen xamuloon.

29 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji yóbboo
ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji ko,
nangeen tudd barke bi ca kaw tundu
Garisim, te ngeen tudd alkànde ji ca kaw

* **11:14** 11.14 Tawub lolli lu jaadu la ca réewum Israyil, bokkul ak jamonoy lolli ji topp ci nawet fii.

tundu Ebal. 30 Ñaari tund yooyu, ña nga
moos ca wàllaa dexu Yurdan, ca wàllaa
yoonu sowu ba, ca réewum Kanaaneen,
ña dëkke joor ga jàkkaarlook Gilgal, ca
weti garabi More yu mag ya. 31 Léegi
nag yeena ngi jàlli dexu Yurdan, ngir
nanguji réew mi leen seen Yàlla Aji Sax
ji jox. Bu ngeen ko nangoo ba dëkk fa
nag, 32 sàmmooleena jëfe mboolem dogal
yeek àttey yoon yi ma teg fi seen kanam,
bésub tey jii.

12

Lu jëm ci sàrti dundin ca réewum dige ba

(Saar 12—26)

Aji Sax ji mooy taamu bérabam

1 Dogal yeek àttey yoon, yi ngeen di
sàmmoo jëfe seen giiru dund ca suufas
réew, ma leen seen Yàllay maam Aji Sax
ji moomale, moo di yii: 2 tasleen tasar
mboolem bérab, ya xeet ya ngeen di dàq,
di jaamoo seeni tuur; muy kaw tund yu
mag ya, di kaw tund yu ndaw ya, di
ker garab yu naat ya. 3 Tojleen seeni
sarxalukaay, rajaxe seen tuuri doj; seen
xer yi ñuy jaamoo Asera tuur mi, ngeen
lakk; seen jëmmi tuur, ngeen gor, ba
far tukkal turi tuur yi ci yooyu bérab.
4 Buleen jaamoo noonu seen Yàlla Aji Sax
ji nag. 5 Waaye seetleen bérab bu seen
Yàlla Aji Sax ji di taamuji, ci mboolem
seeni giir, ngir teg fa turam, dëël ko fa, te
ngeen dem foofa. 6 Foofa ngeen di yóbbu
seen saraxi dóomal, ak yeneen sarax, ak
seen céri fukkeel, ak seenub jooxe, ak
seen sarax yu ngeen xas, ak seen saraxi
yéene, ak seen saraxi taawug jur gu gudd
ak gu gàtt. 7 Foofa ngeen di lekke, yeen
ak seeni njaboot fa seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, ngeen bége fa seen wépp ñaq wu
leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeelal.

8 Buleen jëfe mboolem nii nuy jëfe fii
tey, lu neex waay rekk, def. 9 Ndax kat
àggaguleen ba tey ca dal-lukaay ba, fa
leen seen Yàlla Aji Sax ji sédde. 10 Waaye
bu ngeen jàllee dexu Yurdan, ba dëkki
ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji
sédde, ba mu noppal leen ci mboolem
noon yi leen séq, ngeen dëkke xel mu
dal, 11 su boobaa bérab bu seen Yàlla Aji
Sax ji taamu ngir dëël fa turam, foofa
ngeen di yóbbu mboolem lu ma leen sant:
seen saraxi dóomal, ak yeneen sarax, ak
seen céri fukkeel, ak seenub jooxe, ak
mboolem ngëneel yu ngeen di def saraxi
xas yu ngeen xasoo ak Aji Sax ji. 12 Su ko
defee ngeen bége fi seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, yeen ak seen doom yu góor ak yu
jigéen, ak seen jaam yu góor ak yu jigéen,
ak Leween ñi ci seen biiri dëkk te amuñu
wàll, amuñu céru suuf ci seen biir.

13 Wattuleen seen bopp bala ngeena
joxe seen saraxi dóomal fépp fu ngeen
gis, 14 ndax bérab bu Aji Sax ji taamu ci
genn ci seen giir yi, foofa ngeen di joxe
seen saraxi dóomal, te foofa ngeen di def
lépp lu ma leen sant. 15 Teewul saa yu
leen soobee, sañ ngeena rendi, lekk ci
lépp lu leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeele,
ak fépp fu ngeen dëkk. Ku sobewu ak
ku set yépp sañ na caa lekk, mel ni bu
doon kéwél mbaa kooba. 16 Waaye deret
ja, buleen ko lekk. Ci suuf ngeen koy
tuur nim ndox. 17 Seen céru fukkeelu
pepp nag, ak bu biiñ bu bees, ak bu diw
gu bees, ak seen taawug jur gu gudd ak
gu gàtt, ak seen mboolem saraxi xas yu
ngeen xasoo woon, ak seen saraxi yéene,
ak ab jooxe bu ngeen sàkke ci seenu ñaq,
sañuleen cee lekk lenn ci seen biiri dëkk,
18 ndare ngeen lekke ko fa seen kanam
Yàlla Aji Sax ji. Lekkeleen ko fa seen Yàlla
Aji Sax ji di taamuji, yeen ak seen doom
yu góor, ak yu jigéen, ak seen jaam yu
góor ak yu jigéen, ak Leween ñi ci seen
biir dëkk. Su ko defee ngeen bége seen
wépp ñaq, fi seen kanam Yàlla Aji Sax
ji. 19 Wattuleen seen bopp nag, ngir baña
sàggane Leween ñi, seen giiru dund ca
seen suuf.

20 Bu seen Yàlla Aji Sax ji yokkee seen
suuf noonee mu leen ko waxe woon, te
ngeen namma lekk yàpp, saa yu leen
neexee sañ ngeena lekk yàpp. 21 Bu
fekkee ne fi seen Yàlla Aji Sax ji taamoo
dëël turam dafa soreek yeen, man ngeena
rendi ci seen jur gu gudd mbaa gu gàtt, ga
leen Aji Sax ji jox, na ma leen ko waxe
woon. Sañ ngeen caa lekke seen biir
dëkk lu leen neex. 22 Ni ñuy lekke yàppu

kéwél mbaa kooba rekk ngeen koy lekke.
Ku sobewu ak ku set yépp sañ na caa
lekk. 23 Moyuleen bu baax rekk ba baña
lekk deret ji, ndax deret mooy bakkan
te waruleen boole lekk bakkanu jur gi,
aku suuxam. 24 Buleen lekk deret ji. Ci
suuf ngeen koy tuur nim ndox. 25 Buleen
ko lekk mukk, su boobaa dingeen baaxle,
yeen ak seen doom yi leen di wuutu; ngir
su boobaa yeena ngi jëfe li Aji Sax ji
rafetlu.
26 Waaye seen yëf yu ñu sellal, ak
seen sarax yi ngeen xasoo, jël-leen ko,
yóbbu ca bérab ba Aji Sax ji di taamuji.
27 Te nangeen sarxe seen saraxi rendi-
dóomal, yàpp wi ak deret ji, ci seen kaw
sarxalukaayu Yàlla Aji Sax ji. Seen deretu
yeneen sarax, tuurleen ko ca seen kaw
sarxalukaayu Yàlla Aji Sax ji, yàpp wi
ngeen lekk ko.
28 Sàmmooleena déggal mboolem
kàddu yii ma leen di dénk, ngir ngeen
baaxle ba fàww, yeen ak seen doom, yi
leen di wuutu, ndax kon yeena ngi jëfe lu
baax li seen Yàlla Aji Sax ji rafetlu.
29 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji sànkalee
xeet yi ngeen jëm, ngir dàq leen, gannaaw
bu ngeen leen dàqee ba dëkke seenum
réew, 30 nangeen wattu seen bopp, ba
gannaaw bu xeet yooyu sànkoo ci seen
kanam, dungeen tàbbi cig fiir, di leen
roy, naan: «Ana nu xeet yii di jaamoo
seeni tuur, ngir nun it nu def ni ñoom?»
31 Buleen defe noonu ak seen Yàlla Aji Sax
ji, ndax mboolem lu seexluwu lu Aji Sax ji
bañ, defal nañu ko seeni tuur. Seen doom
yu góor ak yu jigéen sax, lakk nañu leen,
defal leen seeni tuur sarax.

13

Dee mooy àtteb kuy xiirtale ci bokkaale

1 Mboolem kàddu gi ma leen dénk nag,
sàmmooleen koo jëfe. Buleen ci yokk
lenn, buleen ci wàññi lenn. 2 Gannaaw
loolu su ab yonent feeñee ci seen biir,
mbaa boroom gént, bu leen digee firnde
mbaa kiraama, 3 ba firnde la mbaa ki-
raama ga mu leen waxoon dikk, su leen
nee: «Nanu topp yeneen yàlla, jaamu
leen,» yàlla yu ngeen xamul, 4 buleen
déglu waxu yonent boobu, mbaa boroom
gént boobu, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo
leen di nattu ngir xam ndax yeena ngi
koy soppe seen léppi xol ak seen léppi
bakkan. 5 Seen Yàlla Aji Sax ji moom
ngeen di topp, moom ngeen di ragal.
Ay santaaneem ngeen di sàmm, baatam
ngeen di déglu, moom ngeen di jaamu, te
ci moom ngeen wara ŋoy. 6 Yonent boobu
nag mbaa boroom gént boobu, dee mooy
àtteem, ndax moo woote ag fippu ci seen
kaw Yàlla Aji Sax, ji leen jële ca réewum
Misra, jote leen kërug njaam ga. Mu nar
leena féle ci yoon wi leen seen Yàlla Aji
Sax ji sant ngeen doxe ko. Noonu ngeen
di tenqee lu bon ci seen biir.

7 Seen mbokk mu ngeen bokkal jenn
ndey, mbaa seen doom ju góor, mbaa
ju jigéen, mbaa seen jabar ju ngeen
xejjoo, mbaa seen xaritu benn bakkan,
su leen dee xiirtal, naan leen ci kumpa:
«Nanu jaamuji yeneen yàlla,» yàlla yu
ngeen xamul, du yeen du seeni maam,
8 ci yàllay xeet yi leen séq, ñi leen jege,
ak ñi leen sore, ci àddina sépp, cat
ba cat, 9 su boobaa buleen ko nangul,
buleen ko déglu, buleen ko xool bëti
yërmande, buleen ko baal, buleen ko
nëbbal. 10 Reyleen ko rekk. Yeen ñi
mu doon jéema yóbbaale, na ko seen
loxo jëkka dal, ngir rey ko, bala cee loxol
mbooloo mépp topp. 11 Dóorleen koy doj
ba mu dee, ndax moo leen doon fexee
soreleek seen Yàlla Aji Sax, ji leen jële
réewum Misra, kërug njaam ga. 12 Israyil
gépp a koy dégg, daldi ragal ba deesatul
def mbon gu ni mel ci seen biir.

13 Bu ngeen déggee, ci benn dëkk, ci
dëkk yi leen seen Yàlla Aji Sax ji jox,
ngir ngeen dëkke, ñu ne 14 ay nit ñu
tekkiwul dara, te bokk ci yeen, ñoo jóg di
waññi seen waa dëkk, naan leen: «Nanu
jaamuji yeneen yàlla,» yàlla yu ngeen
xamul, 15 su boobaa nangeen gëstu, seet
te laajte bu baax, ba dëgg gu wér feeñe
ca mbir ma, ne defees na moomu mbir
mu jomblu ci seen biir, 16 ngeen daldi
jam rekk waa dëkk boobu, leel leen
ñawkay saamar, faagaagal dëkk ba, ak
mboolem la ca biiram, jur ga it, ngeen leel

leen ñawkay saamar. [17] Mboolem alalu
sëxëtoo ju jóge ca dëkk ba, dajaleleen ko
ca digg pénc ma, te ngeen lakk dëkk ba,
booleek cëxëtoo ma, def ko dóomal bu
mat sëkk, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Day
doon ab gent ba fàww, deesu ko tabaxaat.
[18] Bu dara des ci seen loxo, lu bokk ci
alal jooju ñu wara faagaagal. Su ko defee
Aji Sax ji dëddu sànjam mu tàng, yërëm
leen, ñeewante leen, yokk leen na mu
ko giñale woon seeni maam, [19] ndegam
yeena ngi dégg seen kàddug Yàlla Aji Sax
ji, ngir sàmm mboolem santaaneem yi ma
leen di dénk bésub tey, ngir di jëfe li seen
Yàlla Aji Sax ji rafetlu.

14

Yoon wi sàrtal na jëfin yu set

[1] Ay doom ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax
ji. Buleen ñaasu, buleen wat seen kawaru
bopp fi féeteek jë bi, ngir di ko mititloo ku
dee, [2] ndax askan wu sell ngeen, ñeel seen
Yàlla Aji Sax ji. Yeen la Aji Sax ji taamu,
ngir ngeen doon askan wi mu séddool
boppam, ci mboolem askani kaw suuf.

[3] Buleen lekk lenn lu seexluwu. [4] Lii
moo di mala yi ngeen di lekk seen suux:
nag ak xar ak bëy; [5] ak kooba ak kéwél, ak
lu xeetook kooba, ak lu xeetook kéwél, ak
bëyu àll, ak bëyu kaw tund. [6] Mboolem
mala mu ci we wi xar, séddlikoo yaar,
te muy duñññ, moom ngeen di lekk aw
suuxam. [7] Waaye yii, buleen lekk seen
suux: lu ciy duñññ doŋŋ, te we wi xarul,
mbaa lu we wi xar, te duñññul. Lu mel
ni giléem ak njomboor ak daman, ndax
dañuy duñññ waaye seen we xarul. Yooyu
daganul ci yeen. [8] Mbaam-xuux, moom,
we wi xar na waaye du duñññ. Kon
daganul ci yeen. Aw suuxam, buleen ko
lekk, te méddam, buleen ko laal.

[9] Lii nag, sañ ngeen koo lekk, ci
mboolem lu dëkke ndox: mboolem lu
ci am ciiriir aki waasintóor, sañ ngeen
koo lekk. [10] Waaye lu ci amul ciiriir aki
waasintóor, buleen ko lekk, ndax daganul
ci yeen.

[11] Mboolem njanaaw lu set, sañ ngeen
koo lekk. [12] Waaye lii ngeen dul lekk ci
njanaaw yi: jaxaay ak tan, ba ca mu ñuul
ma, [13] ak céeli bu xonq, ak céeli bu ñuul,
ak maf, ak lu mu xeetool, [14] ak lépp luy
baaxoñ ak lu mu xeetool, [15-18] ak bànjóoli
ak looy, ak lu mu xeetool, ak kirigéej,
ak mboolem xeeti liccin, ak yébb, ak lu
xeetook xodd, ak musejubru ak njugub.
[19] Mboolem boroomi laaf yu sew-sewaan,
daganul ci yeen. Deesu ci lekk lenn,
[20] xanaa boroomi laaf yi ci set. Yooyu, sañ
ngeen koo lekk.

[21] Buleen lekk lenn lu médd. Jaambur
bu dal ak yeen, sañ ngeen koo jox lu
médd, mu lekk, mbaa ngeen jaay ko ab
doxandéem. Waaye yeen askan wu sell
ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji.

Te buleen togg ab tef ci meewum
yaayam.

Lu jëm ci céri fukkeel

[22] Fexeleen bay génne benn céru fuk-
keel ci mboolem lu seeni tool meñññ at mu
nekk. [23] Seen cérub fukkeelu pepp, ak
biiñ bu bees, ak diw gu bees, ak lu seen
jur taawloo, muy nag, di gàtt, nangeen
ko xéewloo fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji,
fi bérab bi mu taamoo dëël turam ëllëg.
Su ko defee ngeen tàggatu ci ragal seen
Yàlla Aji Sax ji fu ngeen tollu. [24] Su
ngeen manula dox yoon wi, ndax seen
Yàlla Aji Sax jee leen barkeele meñññeef
mu bare mu ngeen dul àttan, ci diggante
bu sorewaatoo lool ak bérab bi seen Yàlla
Aji Sax ji taamoo dëël turam, [25] su boobaa
dangeen di wecci cérub fukkeel ba xaalis,
jël xaalis ba te dem ba fa seen Yàlla Aji Sax
ji taamu. [26] Su ko defee ngeen weccikoo fa
xaalis bi lu leen neex, muy nag mbaa gàtt,
mbaa biiñ, mbaa geneen naan gu diis, ak
lu leen seen bakkan xiir, ngeen xéewloo
fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji, bànneexoo
ko, yeen ak seen njaboot. [27] Leween gi
ci seen biir dëkk nag, buleen leen fàtte,
ndax amuñu wàll ci seen céru suuf.

[28] Ñetti at yu mat yu nekk, nangeen
génne mboolem seen céri fukkeeli
meñññeef ca at mooma, te ngeen denc
ko ca seen biir dëkk, [29] ndax Leween,
ñi amul wàll ci seen céru suuf, dikk,
ñook doxandéem yi ak jirim yi ak jëtun,
yi ngeen dëkkal, ngir ñu lekk ba regg.

Su ko defee seen Yàlla Aji Sax ji barkeel mboolem seenu ñaq.

15

Lu jëm ci njéggalug bor

1 Juróom ñaari at yu mat yu nekk, nangeen amal njéggalug bor. 2 Mbirum njéggaleg bor gi, nii lay deme: mboolem ku lebaloon dëkkandoom, bumu ko ca feyeekooti. Na jéggale la mu lebaloon dëkkandoom, mbokkum bànni Israyilam, gannaaw bu ñu biralee njéggaleg bor, ñeel Aji Sax ji. 3 Jaambur bi bokkul ci bànni Israyil, sañ ngeen koo feyeeku, waaye la leen seen mbokkum bànni Israyil ameel, jéggaleleen ko.

4 Waaye ab ndóol du am ci seen biir, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di barkeel bu baax ca réew ma mu leen di jox, muy seen cér, ngeen jagoo, 5 ndegam déggal ngeen bu baax seen Yàlla Aji Sax ji, di sàmmoo jëfe mboolem santaane bii ma leen di dénk tey. 6 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeelee ni mu ko waxe déy, yeenay lebal xeet yu bare, waaye yeen dungeen leb. Te it yeenay yilif xeet yu bare, waaye yeen, deesu leen yilif.

7 Su amee ci seen biir ab ndóol, di kenn ci seen bokki bànni Israyil, ci benn ci seen dëkki réew, mi leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox, buleen dëgër xol, di tëjal seen loxo, seen mbokkum ndóol moomu. 8 Nàddil-leen koo nàddil, abal koo abal dayob soxlaam. 9 Wattuleen seen bopp, bala leena jikko ju sew yóbbe ngeen naan ci seen xel: «Atum juróom ñaareel mi, atum njéggalug bor dëgmal na,» ba tax ngeen sajje xef, seen mbokkum ndóol, joxuleen ko dara. Da leen di booleek Aji Sax ji, ngeen gàddu bàkkaar. 10 Nangeen ko joxa jox te bu ngeen koy jox it, bu ci seen xol bon, ndax loolu mooy tax seen Yàlla Aji Sax ji barkeel mboolem seen liggéey, ak mboolem seenu ñaq. 11 Du ñàkk nag ab ndóol ci réew mi. Moo tax ma sant leen ne leen ngeen nàddila nàddil seen mbokkum ndóol, ak seen néew-ji-doole ji ci seenum réew.

Sang am na lu ko war ci jaamam

12 Su fekkee ne seen mbokkum bànni Israyil, góor mbaa jigéen da leena jaay boppam*, bu leen liggéeyalee juróom benni at, atum juróom ñaareel ma, yiwileen ko, mu moom boppam. 13 Te bu ngeen ko yiwee, mu moom boppam it, buleen ko yiwee loxoy neen. 14 Sàkkalleen koo sàkkal ci seeni gàtt, ak seenum pepp, ak seen biiñ. Kemu alal ja leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeele, moom ngeen koy jox. 15 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen woon ca réewum Misra, seen Yàlla Aji Sax ji moo leen jot. Moo tax ma sant leen lii tey.

16 Ndegam nag seen jaam a leen ne: «Duma dem, ba la,» ndax cofeel gu mu am ci yeen ak seen waa kër, te bànneexam di nekk ak yeen, 17 su boobaa fableen puso, ngeen sësale noppu jaam bi seen lafu bunt, te ngeen bënne puso bi noppam, ba mu jam ci lafu bunt bi, mu daldi doon seen jaam ba fàww. Seen jaam bu jigéen it, noonu ngeen di def ak moom.

18 Buleen mititlu lu ngeen yiwi seenub jaam, mu moom boppam, ndax jariñ na leen lu fey ñaari yoon surga buy feyeeku, ci juróom benni at yi mu leen liggéeyal. Te seen Yàlla Aji Sax ji dina leen barkeel ci mboolem lu ngeen def.

Li war ci taawug jur

19 Mboolem luy taaw ci seen jur gu gudd, ak gu gàtt, te di góor, defal leen ko seen Yàlla Aji Sax ji cér bu sell. Buleen liggéeyloo mukk seen yëkk wu dib taaw, te buleen wat seen gàtt bu dib taaw. 20 Fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji ngeen ko wara xéewloo at mu jot, yeen ak seen njaboot, fi bérab bi Aji Sax ji taamu. 21 Jur gu ci am sikk nag, muy soox, mbaa mu gumba, mbaa mu am sikk su réy su mu mana doon, buleen ko sarxalal seen Yàlla Aji Sax ji. 22 Ci seen biir dëkk ngeen ko wara xéewloo, te ku sobewu ak ku set yépp man na caa lekk, mel ni bu doon kéwél mbaa kooba. 23 Waaye deretam, buleen ko lekk. Ci suuf ngeen koy sotti nim ndox.

* **15:12** 15.12 Mbaa: su fekkee ne dees leena jaay seen mbokkum bànni Israyil.

16

Ñetti yoon lees di màggalsi ci bérab bu sell bi

1 Wormaal-leen weeru Abiib, te ngeen
amal ci màggalu bésub Mucc, ñeel seen
Yàlla Aji Sax ji, ndax ci weeru Abiib la
leen seen Yàlla Aji Sax ji génnee Misra,
ag guddi. 2 Nangeen ci sarxalal seen Yàlla
Aji Sax ji, ab gàtt mbaa aw nag, ci bérab
bi Aji Sax ji taamoo dëël turam ëllëg.
3 Buleen ko lekkaale lenn lu am lawiir.
Daleleen caa lekk, ba diiru juróom ñaari
fan, mburu mu amul lawiir, mburum
njàqare, ndax ci biir gaawtu ngeen génne
woon réewum Misra. Su ko defee ngeen
baaxantal seen giiru dund, bés ba ngeen
génnee réewum Misra. 4 Bu leen kenn
gisal lawiir ci seen tund wépp, diiru
juróom ñaari fan, te bu lenn fanaan
ci yàppu jur gi ngeen sarxal, diggante
ngoonu bés bu jëkk ba, ba ca suba sa.

5 Juru bésub Mucc bi, dungeen ko mana
rendi fenn ci dëkk yi leen seen Yàlla Aji
Sax ji jox, 6 fu moy bérab ba seen Yàlla Aji
Sax ji taamoo dëël turam. Foofa ngeen di
rendi juru bésub Mucc bi ci ngoon bu jant
biy so, yemook waxtu wa ngeen bàyyikoo
woon Misra. 7 Toggleen ko, te lekk ko ci
bérab bi seen Yàlla Aji Sax ji di taamuji, ca
suba sa ngeen xëy, dellu ca seeni xayma.
8 Juróom benni fan ngeen di lekk mburu
mu amul lawiir, bésub juróom ñaareel
di am ndaje, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji.
Buleen ci liggéey dara.

9 Juróom ñaari ayi bés nag, ngeen di
waññ, te ci ndoortel ngóob ngeen di
tàmbalee waññ juróom ñaari ayi bés
yi, 10 ngeen doora amal màggalug Ayi
bés, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, te saraxu
yéene ba ngeen cay joxe di kemu koom ga
leen seen Yàlla barkeele. 11 Ngeen daldi
bànneexu fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji,
yeen ak seeni doom, góor ak jigéen ak
seeni jaam, góor ak jigéen, ak Leween ñi
ci seen dëkk, ak doxandéem yeek jirim
yeek jëtun ñi ci seen biir, ci bérab bi seen
Yàlla Aji Sax ji taamoo dëël turam ëllëg.
12 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen woon ca
Misra te ngeen sàmmoo jëfe dogali yoon
yii.

13 Màggalu Mbaar yi it nangeen ko wor-
maal diiru juróom ñaari fan, gannaaw
bu ngeen dajalee seenum pepp, ak seen
ndoxum reseñ. 14 Ngeen daldi bànneexoo
seenug màggal, yeen ak seeni doom, góor
ak jigéen, ak seeni jaam, góor ak jigéen,
ak Leween ñeek doxandéem yeek jirim
yeek jëtun, ñi ci seen biir dëkk. 15 Juróom
ñaari fan ngeen koy màggal ñeel seen
Yàlla Aji Sax ji ci bérab bi Aji Sax ji di
taamuji, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo
leen di barkeelal seen meññat mépp, ak
seen mboolem ñaq, seen mbégte mat
sëkk.

16 Kon ñetti yoon cim at la mboolem
seeni góor di teew fi seen kanam Yàlla
Aji Sax ji, ci bérab bi muy taamuji:
fani màggalu Mburu mu amul lawiir, ak
fani màggalug Ayi bés, ak fani màggalu
Mbaar yi. Waaye deesul teewe loxoy neen
fi kanam Aji Sax ji. 17 Ku nekk, na sarax
ba muy indi, di kemu barke ba ko Yàlla
jagleel.

Yoon wi sàrtal na mbirum àtte

18 Te itam ay àttekat aki kilifa ngeen di
tabb ngir seeni giir, ci mboolem dëkk yi
leen seen Yàlla Aji Sax jiy jox, ñuy àtte
mbooloo mi àtteb dëgg. 19 Buleen jalgati
yoon cib àtte, buleen jeng te buleen
nangu alalu ger, ndax ab ger day muur
bëti boroom xel, di xañ aji jub dëgg.
20 Dëgg doŋŋ ngeen wara topp, ndax
ngeen dund, jagoo réew mi leen seen
Yàlla Aji Sax ji di jox.

21 Buleen samp benn xeru bant, bu
jóge ci genn garab, ngir di ko jaamoo
Asera tuur mi, ci seen wetu sarxalukaay
bi ngeen sàkk ngir seen Yàlla Aji Sax ji.
22 Te itam buleen yékkati lenn lu bokk ci
doji jaamookaay yooyu seen Yàlla Aji Sax
ji bañ.

17

1 Buleen sarxalal seen Yàlla Aji Sax ji,
aw nag mbaa ab gàtt bu am sikk, mbaa
jenn laago, ndax seen Yàlla Aji Sax ji
seexlu na loolu.

2 Bu nit feeñee ci seen biir, ci benn ci
dëkk yi leen seen Yàlla Aji Sax jiy jox, muy
góor mbaa jigéen juy def lu seen Yàlla Aji

Sax ji ñaawlu, di fecci kóllëreem, 3 bay
jaamuji yeneen yàlla, di leen sujjóotal,
mbaa muy sujjóotal jant bi, mbaa weer
wi, mbaa mboolem gàngooru asamaan,
te santaanewuma ci lenn, 4 buñu leen ko
yeggee ba ngeen dégg ko, seetleen mbir
ma bu baax. Su dee dëgg gu wér, ne
defees na lu jomblu loolu ci biir Israyil,
5 nangeen génne ba ca buntu dëkk ba,
waa ji, mbaa ndaw si def jooju jëf ju bon,
te ngeen dóor ay doj, waa jooju mbaa
ndaw si, ba mu dee. 6 Kàddug ñaari seede
ba ñett nag, ci lees di reye ki ñu wara
rey, waaye deesu ko rey ci kàddug benn
seede. 7 Loxoy seede yee koy jëkka dóor
doj ngir rey ko, loxoy mbooloo mépp door
koo dóor. Noonu ngeen di tenqee lu bon
ci seen biir.

8 Su leen mbir jafee ba wees leen ci
àtteb bakkan bu ñu faat, ak ay jote, ak lo-
raangey yaram yu ñu teg nit, ak mboolem
dëngoo bu laaj àtte ci seen biir dëkk,
dangeen di dem ba ca bérab ba seen
Yàlla Aji Sax ji di taamuji, 9 ngeen àgg ca
sarxalkat ya, Leween ña, ak àttekat, ba
mbir ma yemool jamono, te ngeen sàkku
ñu biral leen àtteb mbir ma. 10 Nangeen
jëfe nag kàddu ga ñu leen ca wax, ca
bérab booba Aji Sax ji taamu, te ngeen
sàmmoo koo jëfe mboolem noonee ñu
leen ko digale. 11 Kàddug ndigal la ñu
leen digal, ak àtte ba ñu leen ci wax,
jëfeleen ko. Buleen lajje fenn kàddu ga
ñu leen ca wax; du ndijoor, du càmmoñ.
12 Képp ku ci daŋŋiiral, baña déggal
sarxalkat ba fa ayee liggéeyal seen Yàlla
Aji Sax ji, baña déggal àttekat ba, kooku
dees koy rey. Noonu ngeen di tenqee lu
bon ci Israyil. 13 Askan wépp a koy dégg,
tiit, ba duñu daŋŋiiralati.

Ay ndigal ñeel na buur

14 Bu ngeen demee nag ca réew ma
leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox, bu ngeen
ko nangoo, dëkke, ba ne: «Nanu fal
buur bu nu jiite ni mboolem xeet yi nu
séq,» 15 su boobaa fexeleen ba ka ngeen
di fal buur, di ka seen Yàlla Aji Sax ji
taamu. Ci seen biiri bokk nag ngeen di
fal seen buur. Dungeen mana fal buur
ab jaambur bu dul seen mbokkum bànni
Israyil. 16 Waaye bu buur bi barey fas, te
bumu delloo askan wi Misra, ngir sàkku
fas yu bare, te Aji Sax ji waxoon leen ne
buleen dellooti woowu yoon. 17 Bumu
barey jabar, balaa am xelam di lajj. Xaalis
ak wurus it, bumu ko barele lool.

18 Bu buur bi toogee ci jalub nguuram,
na bindlu ngir moom ci boppam, ab sottib
téereb yoon wii cib taxañ, ci dégtalub
sarxalkat yi, Leween ñi. 19 Na téere
boobu ànd ak moom, mu di ci jàng
giiru dundam, ndax mu tàggatu ci ragal
Yàllaam Aji Sax ji, ngir di sàmm mboolem
kàdduy yoon wii, ak dogali yoon yii, ngir
di ko jëfe, 20 ba du xoggliku ci kawi
bokkam, te du moye santaane bi fenn; du
ndijoor, du càmmoñ, ndax mu gudd fan
ci nguuram, moom ak askanam, ci digg
Israyil.

18

Ay yelleef ñeel na Leween ñi ak sarx-alkat yi

1 Leween ñiy ay sarxalkat, ba ci giirug
Leween gépp nag, wenn wàll mbaa céru
suuf ñeelu leen ci seen bokki Israyil.
Saraxi sawara yu Aji Sax ji, akub céram,
moom lañuy dunde. 2 Ab cér du leen ñeel
ci seen biiri bokk. Aji Sax ji mooy seenub
cér, na mu leen ko waxe woon. 3 Lii mooy
li lew sarxalkat yi, te bàyyikoo ci askan
wi, ci ñiy rendi ay sarax, muy aw nag,
di ab gàtt: nañu jox sarxalkat bi, mbagg
mi ak lex yi, ak mbàq gi. 4 Te seen pepp
mu jëkka ñor, ak seen biiñ bu bees, ak
seen diw gu bees, ak kawar gi ngeen jëkka
wate ca seeni xar, joxleen ko ko, 5 ndax
seen Yàlla Aji Sax ji moo ko taamu, ci seen
mboolemi giir, ngir mu taxaw, di liggéey
ci turu Aji Sax ji, moom ak askanam, ba
fàww.

6 Ab Leween bu dëkke benn ci seeni
dëkk, ak fu mu mana doon ci Israyil, su
fa jógee dem ci coobarey boppam, bérab
bu Aji Sax ji taamu, 7 da fay liggéey ci
turu Yàllaam Aji Sax ji ni mboolem bokki
Leweenam, ña fa taxawe fa kanam Aji Sax
ji, 8 njël lu yemook njëlal ña mu fa fekk it
lew na ko, te limaaleesul lu ko dikke ci
njaayum alalu baayam.

Kàddug waxyu day sotti

9 Bu ngeen demee ca réew ma leen seen
Yàlla Aji Sax ji di jox, buleen roy jëf ju
jomblu ju xeet yooyu. 10 Bu kenn fekk ci
seen biir kuy sarxe doomam ju góor, ak
ju jigéen, lakk ko; ak kuy luxus, ak kuy
seet, ak kuy gisaane, ak kuy xërëm, 11 ak
kuy liggéeyaate, ak kuy seete ab rawaan,
ak kuy seete aw rab, mbaa kuy seete nit
ñu dee, 12 ndax mboolem ñiy def yooyu,
Aji Sax ji seexlu na leen. Jëf ju seexluwu
jooju moo waral seen Yàlla Aji Sax ji di
leen dàqal seeni boroom.
13 Muccleen sikk seen digganteek seen
Yàlla Aji Sax ji, 14 ndax xeet yooyii ngeen
di dàqi kat, ay luxuskat aki seetkat lañuy
déggal, waaye yeen seen Yàlla Aji Sax ji
mayu leen loolu. 15 Ab yonent bu soqikoo
ci yeen kay, di seen mbokk ni man, moom
la leen seen Yàlla Aji Sax ji di feeñalal.
Moom ngeen di déggal. 16 Mooy noonee
ngeen ko sàkkoo woon rekk, ci seen Yàlla
Aji Sax ji ca tundu Oreb, ca bésub ndaje
ma, ngeen ne: «Rikk bunu déggati sunu
baatu Yàlla Aji Sax ji. Sawara wu réy
wii it, bunu ko gisati, lu ko moy nu dee,»
17 te Aji Sax ji ne ma: «Ñoo yey wax
loolu. 18 Ab yonent laa leen di feeñalal
ci seen biiri bokk, ni yaw. Maay yeb
samay kàddu ci gémmiñam, mu àgge
leen mboolem lu ma ko sant. 19 Su boobaa
ku déggalul sama kàddu yi muy wax ci
sama tur, man maa ko koy topp. 20 Waaye
déy yonent bu am fitu àddu genn kàddu
ci sama tur, te santuma ko mu wax ko,
mbaa mu wax ci turi yeneen yàlla, boobu
yonent, dee mooy àtteem.»
21 Dingeen wax ci seen xel, ne: «Ana nu
nuy ràññee kàddu gu Aji Sax ji waxul?»
22 La yonent bi wax ci turu Aji Sax ji, su
sottiwul, dikkul rekk, loola du kàddu gu
Aji Sax ji wax. Ñeme Yàlla la ko yonent
ba waxe, buleen ko ragal.

19

Ber dëkki rawtu ndigal la

1 Gannaaw bu leen seen Yàlla Aji Sax
ji wollilee xeet yi mu leen di jox seenum
réew, ngeen dàq leen, ba dëkke seeni
dëkk ak seeni kër, 2 ñetti dëkk yu mag
ngeen di ber ca biir réew mooma leen
seen Yàlla Aji Sax ji jox, ngir ngeen jagoo
ko. 3 Ngeen waajal nag yoon wu jëm ci
dëkk bu ci nekk, te ngeen séddale ñetti
pàcc réew mooma leen seen Yàlla Aji Sax
ji sédd, ngir képp ku rey nit, man caa
làquji.
4 Mbirum ki rey nit te di fa làquji ba
mucc, nii lay tëdde: day fekk mu rey
moroomam te du teyeefam, waaye bañu
ko woon démb ak bëkk-démb. 5 Mu mel
ni ku ànd ak moroomam ca gott ba, di
gor matt. Mu doon xàcci sémmiñam di
gor, weñ ga fettaxe ca njàppu la, dal ca
moroom ma, mu dee. Kooku day làquji
ci dëkk yooyu benn, ba mucc. 6 Toppkatu
bakkan ba nag warul mana dabi ci biir
xolam bu tàng, ki rey, ba rey ko ngir
sorewaayu yoon wa jëm ca dëkkub rawtu
ba, te àtteb yoon reyluwu ko, gannaaw
fekkul woon mu bañ ka mu rey, démb ak
bëkk-démb. 7 Looloo waral ma sant leen,
ne leen ñetti dëkki rawtu ngeen di ber.
8 Bu seen Yàlla Aji Sax ji yaatalee
seen suuf, na mu ko giñale woon seeni
maam nag, ba jox leen mboolem réew
ma mu dige woon ne dina ko jox seeni
maam, 9 ndegam sàmm ngeen mboolem
santaane bii ma leen dénk tey, ngir di ko
jëfe, ngir sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di
awe ay yoonam bés bu nekk, su boobaa
nangeen yokkaat ñetti dëkk yu mag, mu
dolliku ci ñetti dëkk yi ngeen jëkka ber.
10 Su ko defee deesul tuur deretu jaambur
bu deful dara ci suufas réew, mi leen seen
Yàlla Aji Sax ji sédd, ba àqu deret di leen
topp.
11 Su fekkee ne nit ki dafa bañ mo-
roomam, su ko tëroo, dal ci kawam, ba
fàdd ko, mu dee, su làqujee ci dëkk yooyu
benn, 12 su boobaa na magi dëkkam yeble,
ñu jële ko foofa, teg ko ci loxol toppkatu
bakkan ba, ngir mu dee. 13 Buleen ko xool
bëtu yërmande. Noonu ngeen di dindee
ci Israyil, àqu deretu jaambur bu deful
dara, ndax ngeen baaxle.

Lu jëm ci kemu suuf ak limu seede cib àtte

14 Te it buleen toxal seen yemukaayu
suufas moroom yu maam ya yemalee
woon ci seen biir céru suuf ba ngeen

jagoo, ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax
ji di moomale.
15 Bennub seede nag du taxaw, di tu-
umaal kenn, ci genn tooñ mbaa bàkkaar,
ak bépp bàkkaar bu mu mana bàkkaar.
Ci kaw kàddug ñaari seede mbaa ñett la
mbir ma di wére.
16 Su ab seedeb safaan taxawee, tu-
umaal kenn, ne moo lajj yoon, 17 na ñaari
nit, ña séq mbir ma taxawi fa kanam Aji
Sax ji, fa kanam sarxalkat ya, ak àttekat
ya ca yooyu jant. 18 Su ko defee àttekat yi
seet bu baax, ba mu wér ne seede ba kat,
seedeb soskat la buy seedeel mbokkam
aw sos, 19 te ngeen def ak moom, la
mu naroona yóbbe ka mu sosal. Noonu
ngeen di tenqee lu bon ci seen biir. 20 Ñi
ci des dinañu ko dégg, te dinañu ragal ba
duñu defati lu bon lu ni mel ci seen biir.
21 Buleen ci xool bëtu yërmande. Bakkan,
bakkan a koy fey; bët, bët; bëñ, bëñ; loxo,
loxo; tànk, tànk.

20

Yoon wi sàrtal na mbirum xare
1 Bu ngeen demee ngir xarejeek seeni
noon ba gis ay fas, aki watiir, ak gàngoor
gu leen ëpp, buleen leen ragal, ndax
seen Yàlla Aji Sax jaa ngeek yeen, ki leen
jële woon réewum Misra. 2 Bu ngeen
di waaja xare, na sarxalkat bi dikk, wax
ak mbooloo mi, 3 ne leen: «Éey Israyil,
dégluleen, yeena ngi waaja xareek seeni
noon tey jii. Buleen yox-yoxi, buleen
ragal, buleen tiit, buleen teqlikook seen
sago ci seen kanam! 4 Ndaxte seen Yàlla
Aji Sax ji mooy kiy dox ànd ak yeen,
xeexal leen ak seeni noon, ngir may leen
ndam.»
5 Su ko defee kilifay xarekat yi wax ak
gàngoor gi, ne leen: «Ana góor gu ci
tabaxoon néeg bu bees te daloogu ko?
Na daldi dellu cab néegam bala moo dee
ci xare bi, geneen góor daloo ko. 6 Ana
góor gu ci jëmbatoon tóokëru reseñ te
jariñoogu ko? Na daldi ñibbi bala moo
dee ci xare bi, geneen góor jariñoo ko.
7 Ana ku ci ngoroom dëgëroon te jëlagul?
Na daldi ñibbi bala moo dee ci xare bi,
geneen góor jël ko.» 8 Gannaaw loolu, na
kilifa yi dellu wax ak gàngoor gi, ne leen:
«Ana ku ci ragal, ana ku ciy yox-yoxi?
Na daldi ñibbi kat, bala moo yoqiloo ay
moroomam, ni moom.» 9 Bu kilifay xare
ya waxeek gàngoor gi ba noppi, nañu
tabb ay njiiti kurél, ñu jiite gàngoor gi.
10 Bu ngeen dikkee ba jub ab dëkk,
ngir xareek ñoom, jëkkleen leena woo
ci jàmm. 11 Ndegam jàmm lañu leen
wuyoo, ba ubbil leen, mboolem askan
wa mu fekk ca biir dëkk ba dañuy tegoo
liggéeyu sañul-bañ, ñeel leen, di leen
jaamu. 12 Waaye bu ñu jàmmoowul ak
yeen, xanaa di xareek yeen, gawleen dëkk
ba. 13 Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di
teg ci seen loxo, ngeen daldi leel ñawkay
saamar mboolem seeni góor. 14 Waaye
jigéen ñi ak tuut-tànk yi, ak jur gi, ak
mboolem lu ne ca biir dëkk ba, mboolem
alal ja, sëxëtooleen, jagoo. Lekkleen alal
ji ngeen foqatee ci seen noon, yi leen seen
Yàlla Aji Sax ji jébbal.
15 Noonu ngeen di def ak dëkk yi soreek
yeen lool te bokkuñu ci dëkki xeet yii
ngeen jëm. 16 Dëkki xeet yii leen seen
Yàlla Aji Sax ji sédd nag, buleen ci bàyyi
lenn luy noyyi, mu dund. 17 Nangeen
faagaagal Etteen ñi ak Amoreen ñi ak
Kanaaneen ñi ak Periseen ñi ak Eween ñi
ak Yebuseen ñi, na leen ko seen Yàlla Aji
Sax ji sante woon, 18 ndax ñu bañ leena
royloo, ngir ngeen di jëfe seen mboolem
yu jomblu yi ñuy defal seeni tuur, ba
ngeen moy seen Yàlla Aji Sax ji.
19 Bu ngeen gawee lu yàgg ab dëkk,
ngir song leen xare, ba nangu ko, buleen
fóom ay garabam, di ca gor lenn te mana
lekk ca doom ya. Kon nag garab, buleen
ko gor. Garab du nit ba ñu di ko def ni
ku ñu gaw. 20 Terewul garab gu ngeen
xam ne deesul lekk doom ya, gorleen ko,
daaneel, te ngeen sàkke ko ab gawukaay
bu wër dëkk biy xareek yeen, ba keroog
dëkk bay daanu.

21

Njotlaay war na ci bóomkat bu umpe
1 Su dee dañoo fekk ku ñu bóom ci
biir réew mi leen seen Yàlla Aji Sax ji
moomale, mu tëdd ci àll bi, te xameesul
ku ko rey, 2 na seeni mag ak seeni àttekat

dem, natti diggante fa néew ba tëdd, ak
dëkk ya ko séq. 3 Su ko defee dëkk ba
gëna jegewook néew ba, magi dëkk booba
tànne ca nag wu jigéen wu ñu masula
liggéeyloo, te maseesu koo ràng. 4 Na
magi dëkk boobu wommat nag wi ba ci
xur wu wal ma dul ŋiise, te maseesu cee
bey, maseesu cee ji. Ñu daldi damm loosu
nag wu jigéen wi foofa ca wal ma.
5 Su ko defee sarxalkat yi, Leween ñi
dikk, ndax ñoom la seen Yàlla Aji Sax ji
taamu, ngir ñu di ko liggéeyal, di barkeele
ciw turam, te ci seen kaw kàddu lees di
àttee bépp jote, ak gépp loraange ci wàllu
yaram. 6 Dëkk boobu gëna jegewook fa
néew ba tëdd, na mboolem seeni mag
raxas seeni loxo, tiimale ca nag wu jigéen
wa ñu damm loos wa, ca wal ma. 7 Ñu
biral ne: «Nun déy sunuy loxo tuurul
deretu nit kii, te sunuy gët it gisul ba
ñu koy tuur. 8 Ngalla Aji Sax ji, jéggalal
Israyil, sa ñoñ ñi nga jot, te baña toppe
àqu deretu jaambur bu deful dara, fi digg
Israyil sa ñoñ.» Su ko defee njéggal ñeel
leen, ca deretu nit ka. 9 Yeen nag, noonu
ngeen di tenqee ci seen biir, àqu deretu
jaambur ju ñu tuur, ndax kon def ngeen
li Aji Sax ji rafetlu.

Ay sàrt a ngi ci wàllu njaboot

10 Bu ngeen xarejeek seeni noon, te seen
Yàlla Aji Sax ji teg leen ci seeni loxo, ba
ngeen jàpp leen njaam, 11 su ngeen gisee
ca jaam yu jigéen ya, ku rafet ku ngeen
xédd, te bëgg koo jël jabar, 12 yóbbuleen
ko seen biir néeg, mu watu nel, dagg ay
wewam, 13 summi yére ya ñu ko jàppe
njaam, te toog seen biir néeg. Day tiislu
nag ndeyam ak baayam lu mat weeru
lëmm. Gannaaw loolu ngeen dëkkoo ko,
di jëkkëram, muy seen jabar. 14 Bu loolu
amee ba neexatu leen, bàyyileen ko, mu
dem fu ko neex, waaye buleen ko jaay
mukk, di ko weccikoo xaalis. Buleen ko
jaamloo it, gannaaw bu ngeen ko jabaroo
ba noppi.
15 Ku am ñaari jabar, su xejjoo kenn ki,
foñ ki ci des, te ki mu xejjoo, ak ki mu
foñ jural koy doom yu góor, te taaw bu
góor bi di doomu ki mu foñ, 16 bés buy
séddale doomam yu góor alalam, du saña
jox doomu xejj bi, cér bi taaw yelloo, wacc
doomu ka mu foñ, te muy taaw. 17 Taaw
bay doomu ka mu foñ, na ko nangul ab
céram, jox ko ñaar-cay céru rakk ja, ci
mboolem alalam, ndax kooka soqikoo ci
digg dooleem, mooy ka yelloo céru taaw.
18 Ku am doom ju góor ju dëgër bopp te
të; déggalul baay, déggalul ndey, su ñu
ko yaree, te taxul mu déggal leen, 19 na
ko baayam ak ndeyam jàpp, yóbbu ba ca
seen magi dëkk ba, ca seen bunt dëkk.
20 Ñu wax seen magi dëkk ba, ne leen:
«Sunu doom jii ku dëgër bopp la te të.
Déggalu nu, xanaa di xawaareek a màndi
rekk.» 21 Na ko góori dëkk bépp dóori doj
ba mu dee. Noonu ngeen di tenqee lu bon
ci seen biir. Israyil gépp a koy dégg, daldi
ragal.

Deesul wékk nit, fanaanal ko

22 Su nit moyee ba dee di àtteem, ñu
rey ko, wékk ko ci garab, 23 bu néewam
fanaan ca garab ga, nañu ko daldi rob ca
bés ba, ndax ki wékke alkàndey Yàlla la.
Buleen sobeel réew mi leen seen Yàlla Aji
Sax sédd.

22

Yoon wi sàrtal na dundin wu jekk

1 Buleen gis seen nagu mbokk mbaa
gàttam bu réer, ba jàpp ci seen njaambur.
Fexeleen koo waññi, ba delloo ko seen
mbokk ma. 2 Su mbokk mi jegewoowul ak
yeen, mbaa xamuleen ko, yóbbuleen jur
gi seen kër, mu des fa, ba mbokk mi dikk,
di ko seet, ngeen delloo ko ko. 3 Noonu
ngeen di def, su dee mbaam, noonu ngeen
di def su dee mbubb, noonu it ngeen di
def, ak mboolem lu seen mbokk réerle,
ba ngeen gis ko. Dungeen ci mana jàpp
seen njaambur.
4 Buleen gis seen mbaamu mbokk,
mbaa nagam wu daanu ciw yoon, ba
ngeen jàpp ci seen njaambur. Fexeleen
ba yékkatile ko ko.
5 Bu lenn ci mboolem yëfi góor, tegu ci
kaw ku jigéen, te bu góor sol yérey jigéen,
ndax Aji Sax ji seen Yàlla seexlu na képp
kuy def yooyu.
6 Bu ngeen doxee ba yem ci tàggum picc
ci seenu yoon, mu nekk ci garab gu mu

mana doon, mbaa ci suuf, cuuj ya mbaa
nen ya nekk ca, te yaay ja bóof ca kaw
cuuj ya, mbaa nen ya, buleen boole jël
yaay ja ak cuuj ya. 7 Fexeleen ba bàyyi
yaay ja, te jël cuuj ya, ndax ngeen baaxle
te gudd fan.
8 Su ngeen dee tabax kër gu bees,
sàkkal-leen seen kawum taax, ab
feguwaay, bala caa nit a daanoo, àqu
deret topp seen kër.
9 Buleen ji ci seen tóokëru reseñ, we-
neen wirgo, lu ko moy lépp ay doon
céru sellnga bu ngeen dul saña jariñoo:
li jóge ci jiwu mi rax reseñ ji, ak
itam meññeefum reseñ ji. 10 Buleen
ràngandoo nag ak mbaam, di leen rijjiloo.
11 Buleen sol ndimol njaxas lu ñu raxe
kawaru gàtt ak wëñu lẽe.
12 Ay cimbir-cimbir nag ngeen di def
ci ñeenti weti malaanum sàngukaay mu
ngeen di sàngoo.

Sàmmonteleen ak àqu jigéen

13 Ku jël jabar, dëkkoo ko, ba noppi
jéppi ko, 14 di ko tuumaal, di teg lu
ñaaw ci deram, naan: «Ndaw sii ma
jël, ba ma àggee ci moom, fekkuma ko
janq,» 15 su boobaa na baayu ndaw si
ak ndeyam, jël firndey ndaw la, yóbbu
ko ba ca kanam magi dëkk ba, ca bunt
dëkk ba. 16 Su ko defee baayu ndaw si
ne mag ñi: «Sama doom laa mayoon waa
jii jabar; mu walbatiku jéppi ko. 17 Mu
ngii di ko tuumaal, naan: “Fekkuma sa
doom ji janq.” Te sama ndawal doom a
ngii!» Nañu tàllal malaan ma ca kanam
magi dëkk ba. 18 Su loolu amee, na
magi dëkk booba jàpp waa ji, yar ko.
19 Nañu ko daan téeméeri donji xaalis, jox
ko baayu ndaw si, ndax moo yàq deru
janqub Israyil. Jabaram lay doon ba tey,
te du ko saña wacc giiru dundam.
20 Waaye su tuuma ji dee dëgg, te
giseesul lenn ndaw ca ndaw sa, 21 nañu
yóbbu ndaw sa ba ca bunt kër baayam,
te góori dëkk bi dóor koy doj ba mu dee,
ndax moo def jëf ju gàccelu ci digg Israyil,
di gànctoo kër baayam. Noonu ngeen di
tenqee lu bon ci seen biir.
22 Bu ñu fekkee kuy tëdde ku am jëkkër;
ka ko tëdde ak ka ñu tëdde, dee mooy
seen àtte, ñoom ñaar ñépp, ngeen tenqee
ko lu bon ci Israyil.
23 Su ab janq digoo ak waayam ab
séy, gannaaw gi keneen dajeek moom ci
biir dëkk bi, tëdde ko, 24 génneleen leen
ñoom ñaar, ba ca bunt dëkk booba, ngeen
dóor leen ay doj ba ñu dee, ndax ndaw
si moo yuuxuwul woon wall, te muy ca
biir dëkk ba, te waa ji it moo jabaroo
jabaru moroomu góoram. Noonu ngeen
di tenqee lu bon ci seen biir.
25 Su fekkee ne ci àll bi la waa ji dajeek
ndaw, si digook keneen ab séy, mu jàpp
ko, tëdde ko, nag, waa ji ko tëdde doŋŋ
la dee di àtteem. 26 Waaye ndaw si deesu
ko def dara. Bàkkaar bu dee di àtteem
toppu ko ca, ndax ni ku song moroomam,
bóom ko rekk, ni la mbir moomu deme,
27 nde biir àll ba mu dajeek ndaw sa, bu
ndaw sa yuuxu woon it, du am ku ko
wallu.
28 Ku dajeek as ndaw, te mu dib janq bu
digoowul ak keneen ab séy, su ko jàppee,
tëdde ko, ba ñu gis leen, 29 kooka tëdde
ndaw sa, day jox baayu ndaw sa juróom
fukki donji xaalis. Jabaram lay doon it,
gannaaw moo ko jabaroo, te du ko saña
fase, giiru dundam.

23

1 Bu kenn jël jabaru baayam, di teddadil
lalu baayam.

Am na ñu dul bokk ci ndajem Aji Sax ji

2 Ku ñu mor mbaa ñu dagg ngóoraam,
du bokk ci ndajem gëmkati Aji Sax ji.
3 Ku dul doomu yoon du bokk ci ndajem
gëmkati Aji Sax ji. Ku askanoo ci moom
it, ba ca fukkeelu maas ga, du bokk ci
ndajem gëmkati Aji Sax ji. 4 Ab Amoneen
mbaa ab Mowabeen du bokk ci ndajem
gëmkati Aji Sax ji. Ku askanoo ci ñoom
it, ba ca fukkeelu maas ga, du bokk ci
ndajem gëmkati Aji Sax ji mukk, 5 ndax
la ñu leen dabewul woon aw ñam, mbaa
am ndox, ca yoon wa, ba ngeen génnee
Misra, xanaa di fey Balaam doomu Bewor
ma bokk Petor ca Aram Naarim, ngir mu
sàbbi leen. 6 Waaye seen Yàlla Aji Sax ji
moo nanguwula déglu Balaam; kàddug
yàqe ga la leen seen Yàlla Aji Sax ji soppil

barke, ndax seen Yàlla Aji Sax ji da leena
sopp. 7 Buleen sàkku mukk jàmmu ñooñu
mbaa seen njariñ, seen giiru dund, ba
fàww.
8 Buleen bañ ab Edomeen, ndax seen
mbokk la. Buleen bañ nitu Misra, ndax
ay doxandéem ngeen woon ca seenum
réew. 9 Ñi soqikoo ci ñaari xeet yooyii,
ca ñetteelu maas ga, te di seeni sëtaat*
nag, sañ nañoo bokk ci ndajem gëmkati
Aji Sax ji.
10 Bu ngeen génnee ba fàkk ab dal,
ngir jànkoonte ak seeni noon, nangeen
sàmmu ci lépp lu aay. 11 Su amee ci
seen biir ku setul, ndax géntu guddi gu
ko dikkal, na génn dal bi, ca biti, te bumu
duggaat ci biir dal bi. 12 Bu ngoon di
jubsi na sangu, ba jant bi so, mu doora
délsi ci biir dal bi. 13 Te sàkkleen bérab
bu génn dal bi, ngeen di fa dem, di
suturluji. 14 Na ngaska bokk ci seeni
fàgguwaay, ndax su ngeen suturlujee ca
biti ba noppi, moom ngeen di gase, ba
suul seeni jonkan. 15 Ndax seen Yàlla Aji
Sax ji mooy dem ak a dikk ci seen biir dal
bi, ngir xettli leen, ba jébbal leen seeni
noon. Kon nag seenub dal daa wara sell,
ngir Aji Sax ji ñàkka gis fi seen biir, lenn
lu tegginewul, ba dëddu leen.
16 Gannaaw loolu buleen delloo ab jaam
bu làqu ci yeen, te rëcce ci ab sangam.
17 Ci yeen lay toog, ci seen biir, bérab ba
mu taamu, ci benn bi ko gënal ci seeni
dëkk, te buleen ko néewal doole.
18 Gànc bu jigéen buy gànctul ay tuur,
bumu am ci biir jigéeni Israyil, te gànc
bu góor buy gànctul ay tuur†, bumu am
ci góori Israyil. 19 Buleen indi mukk ci
seen biir kër Yàlla Aji Sax ji, peyooru gànc
bu jigéen, mbaa bu góor, ngir wépp xas
wu ngeen namma wàccoo googu peyoor,
ndax yooyu yaar yépp, seen Yàlla Aji Sax
ji seexlu na ko.

Deesul topp bànni Israyil ab tegandaay

20 Buleen teg seen mbokkum bànni
Israyil tegandaayal xaalis, mbaa tegan-
daayal ñam, mbaa tegandaayal mboolem
bor bu tegandaay tege. 21 Ab doxandéem,
sañ ngeen koo sàkku tegandaay, waaye
seen mbokkum bànni Israyil, buleen ko
sàkku tegandaay. Su ko defee seen Yàlla
Aji Sax ji mooy barkeel mboolem seenu
ñaq, ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji
ko.

Wàccook aw xas wartéef la

22 Su ngeen xasalee seen Yàlla Aji Sax
ji, aw xas, buleen ko yeexa wàccool,
ndax kon seen Yàlla Aji Sax ji du leen ko
ñàkka topp, te kon muy seen bàkkaar.
23 Waaye baña xas, amul bàkkaar. 24 Li
seen làmmiñ tudd, sàmmooleen koo jëfe
na ngeen ko xasale woon seen Yàlla Aji
Sax ji, ci seen sagoy bopp, ak seen kàddug
bopp.

Raasaatu mu suur boroom lew na

25 Bu ngeen duggee ci seen tóokëru
reseñu moroom, lekkleen ca reseñ ja lu
leen neex ba suur, waaye seen ndab,
buleen ko ca yeb. 26 Bu ngeen duggee ci
seen toolu peppu moroom, fekk mu ñor,
sàkkeleen seen loxo ca gub ya, waaye
ab sàrt, buleen ko xàccil seen peppu
moroom.

24

Yoon wi sàrtal na pase ak séyaat

1 Ku jël jabar, ba gannaaw gi xoolatu
ko bëtu yiw, ndax lu tegginewul lu mu ko
gisal, su ko bindalee kayitu pase, teg ko ci
loxoom, ba yiwi ko, mu jóge këram, 2 su
jógee ca kër ga, dem ba mujj doon jabaru
keneen, 3 su ko jëkkëram ju mujj jooju
jéppee, bindal ko kayitu pase, teg ko ci
loxoom, ba yiwi ko, mu jóge këram, mbaa
su jëkkëram jooju ko mujja jël faatoo,
4 su boobaa jëkkëram ju jëkk ja ko yiwi
woon du ko saña jëlaat jabar, gannaaw
ba ndaw sa sobewoo noonu, ndax loolu lu
jomblu la fi kanam Aji Sax ji, te waruleena
indi bàkkaar ci biir réew mi leen seen
Yàlla Aji Sax ji di moomale.
5 Ku jël ab séet du bokk ci gàngoor gu
jëm xare, te deesu ko sas lenn. Day moom

* 23:9 23.9 Mooy ñetteelu maasug xeet yooyu taamoo dëkke réewum Israyil. Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.1-15.
† 23:18 23.18 Googu gànctu, jaamukati tuur ya ca Kanaan daan nañu ko jëfe, ngir yaakaar ne dina tax seenum njur, ak seeni tool nangu.

boppam atum lëmm, ngir toog këram, di
bégal jabaram ji mu jël.

Yoon wi aar na néew-ji-doole

6 Buleen tayleloo kenn ñaari doji
wolukaayam, ci bor bu mu leen ameel.
Buleen ko tayleloo wenn doj wa féete kaw
sax, ndax kon bakkanam ngeen def ub
tayle.
7 Su amee nit ku ñu fekke kenn ciy
bokkam, ku mu sàcce ci bànni Israyil,
mu di ko jaamloo, mbaa mu jaay ko, su
boobaa dee mooy àtteb kooka ko sàcc.
Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen biir.
8 Fexeleen ba ci biir mbasum jàngoroy
der juy màgg, ngeen di sàmmoo jëfe
bu baax, mboolem lu leen sarxalkat yi,
Leween ñi tegtal. Ni ma ko sante sarx-
alkat yi, Leween ñi, sàmmooleen koo jëfe
noonu. 9 Fàttlikuleen la seen Yàlla Aji Sax
ji defoon Maryaama ca yoon wa, ba ngeen
génnee Misra*.
10 Bu ngeen lebalee seen moroom, ak
lu bor ba mana doon, buleen dugg biir
néegam, di fa jël ab tayleem. 11 Ca biti
ngeen di taxaw, ka ngeen di lebal yótsi
leen ab tayleem ca biti. 12 Su dee ku
néew doole, buleen tëraale ab tayleem.
13 Fexeleen ba delloo ko tayle ba bu jant
biy so, ba mu tëraale mbubbum tayle
ma, sante leen ko, mu dig njekk, fa seen
kanam Yàlla Aji Sax ji.
14 Buleen gàddu àqu liggéeykat,
baadoolo bu néew doole ci seen biiri
bokk, mbaa ci seen dëkkandoo yiy
doxandéem ci seen dëkk yi ci réew mi.
15 Ci bés bi ngeen koy fey peyooram. Bu
ko jant sowe, ndax néew doole la te moom
la yaakaara dunde. Lu ko moy mu boole
leen ak Aji Sax ji, ngeen gàddu bàkkaar.
16 Deesul teg waajur àtteb dee, ngir
weccikoo ko doom ja, te doom it deesu ko
teg àtteb dee, weccikoo ko waajur wa. Nit
ku nekk, bàkkaaru boppam lees koy tege
àtteb dee.
17 Buleen xañ dëgg ab doxandéem akub
jirim, te buleen taylelu mbubbum jëtun.
18 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen woon
ca Misra, seen Yàlla Aji Sax ji moo leen
fa jote. Looloo waral man, ma sant leen
ngeen jëfe ndigal loolu.
19 Bu ngeen di góob seenub tool, ba
fàtte ab sëq ca tool ba, buleen dellu di
ko jëli. Ab doxandéem akub jirim akub
jëtun, ñoom la poraat may ñeel, su ko
defee seen Yàlla Aji Sax ji barkeel leen
ci mboolem seenu ñaq. 20 Bu ngeen
bàccee seen garabu oliw ba noppi, buleen
toppaat car ya, di witt lu ca des. Ab
doxandéem akub jirim akub jëtun, ñoom
la ndesit way ñeel. 21 Bu ngeen wit-
tee seen tóokëru reseñ, buleen dellu, di
ko wittaat. Ab doxandéem akub jirim
akub jëtun ñoom la wittaat may ñeel.
22 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen woon
ca réewum Misra. Looloo waral man, ma
sant leen ngeen jëfe ndigal loolu.

25

Njub ak yërmande wartéef la

1 Su ab jote amee diggante ay nit, nañu
dem ca ëttub àttekaay ba, ñu àtte leen,
ba ki am dëgg, ñu jox ko dëgg, ki tooñ,
ñu teg ko tooñ. 2 Su dee ay dóor la ki
tooñ yelloo, na ko àttekat bi tëral, ñu
dóor ko ci kanamam, limu yar ba yemook
tooñam. 3 Waaye ñeent fukki yar, bu ñu
ko dóor lu ko ëpp, ndax dóor ko lu ëpp
loolu, torxal seen mbokk ci seen kanam
lay doon.
4 Buleen sunjuñ gémmiñu nag, te fekk
koy bojj am pepp.

Donn sa jabaru mbokk wartéef la

5 Bu ay góor yu bokk waajur dëkkee,
kenn ci ñoom dee te bàyyiwul doom ju
góor, jabaru ki dee du génn, di séy akub
jaambur. Jëkkëru donaleem ju bokk ak
jëkkëram moo ko wara jël, donloo ko.
6 Su ko defee bu ca ndaw sa taawloo góor,
taaw ba saxal turu mbokkam ma dee, ba
turam du fey ci biir Israyil. 7 Su waa
ji buggula jël jabaru donaleem jooju, na
ndaw sa dem ba ca mag ña ca bunt dëkk
ba, ne leen: «Sama jëkkëru donale jii
moo baña saxal turu mbokkam ci Israyil.
Moo ma buggula donloo.» 8 Bu loolu amee
na ko magi dëkkam woolu, wax ak moom.

* **24:9** 24.9 Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.10.

Su waa ji dëgëree, ne buggu koo jël, [9] na
ko jabaru donaleem ja fekki ca kanam
mag ña, daldi summi benn caraxu waa ji
ba noppi, tifli waa ji ci kanam, ne ko: «Nii
lees di def ku dul sampal mbokkam kër.»
[10] Su boobaa tur wa ñuy dippee waa kër
waa ja ci digg Israyil, di «Kërug summi
carax.»

Am na jëf ju aay ci sot

[11] Su ay góor dee jàppante, ba jabaru
kenn ki dikk, di sotle jëkkëram; bu jàppee
ca ngóoray kay jàppanteek jëkkër ja,
[12] dogleen loxol ndaw sa te buleen ko
ñéeblu.

Ab nattukaay day mat

[13] Buleen denc ci seen mbuus doju
màndaxekaay ak moroom ma, te bii diis,
bi ci des woyof. [14] Buleen denc seen kër
nattukaayu sol-sotti ak moroom ma, bii
réy, bi ci des tuut. [15] Doju màndaxekaay
bu mat te dëggu ngeen wara am, te nat-
tukaayu sol-sotti bu mat te dëggu ngeen
wara am, ndax ngeen gudd fan ca réew
ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox. [16] Seen
Yàlla Aji Sax ji kat seexlu na képp kuy def
yooyii, képp kuy def ug njublaŋ.

Mbugal Amaleg ndigal la

[17] Fàttlikuleen la leen Amalegeen ña
defoon ca yoon wa, ba ngeen génnee
Misra: [18] ñoo leen dab ci yoon wi, songe
leen gannaaw, fàdd mboolem ña mujje
woon, fekk ngeen sonn, loof, te ragaluñu
ci sax Yàlla. [19] Bu ngeen demee ba seen
Yàlla Aji Sax ji noppal leen ci mboolem
seen noon yi séq réew, mi mu leen
sédd, ngir ngeen nangu ko, nangeen far
mboolem lu ñu doon fàttlikoo Amalegeen
ñi fu asamaan tiim. Buleen ko fàtte.

26

Njotlaayal Aji Sax ji laaj na ab galag

[1] Gannaaw loolu, bu ngeen demee ca
réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji sédd,
ba ngeen nangu ko, dëkke, [2] na ku
nekk ci yeen sàkk ca ndoortel mboolem
meññeefum suuf mu mu jële ca seen
réew, ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox,
mu def ko ci pañe, yóbbu ca bérab ba
seen Yàlla Aji Sax ji taamoo dëël turam
ëllëg. [3] Na àgg ca sarxalkat ba fa nekk
ci yooyu jant, ne ko: «Maa biral tey jii fi
sa kanam Yàlla Aji Sax ji, ne agsi naa ci
réew mi Aji Sax ji giñaloon samay maam,
ne moom la may jox.» [4] Na sarxalkat bi
nangoo pañe bi ci loxoom, taaj ko fi seen
kanam sarxalukaayu Yàlla Aji Sax ji. [5] Mu
dellu nag wax fi seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, ne: «Sama maam ab Arameen buy
màngaan la woon. Mu dem Misra, sance
fa mbooloo su néew, te mujj di askan wu
réy, am doole te bare. [6] Waa Misra nag
soxore nu, mitital nu, yen nu liggéey bu
diis. [7] Ba loolu amee nu yuuxu, woo sunu
Yàllay maam Aji Sax ji wall, Aji Sax ji dégg
nu, gis sunu mitit, ak sunu coono, ak sunu
notaange. [8] Aji Sax ji nag génne nu Misra
ci dooley loxoom ak kàttanam, ci biir
musiba mu réy, aki firnde, aki kéemaan.
[9] Ba loolu wéyee mu indi nu fi bérab bii,
jox nu réew mii, réew mu meew meek
lem ji tuuroo. [10] Moo ma taxa indi nii
ndoortel meññeefum suuf, si nga ma jox,
Aji Sax ji.» Su ko defee mu taaj pañe bi fi
seen kanam Yàlla Aji Sax ji, daldi sujjóot
fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji. [11] Mu bége
nag, moom ak Leween ñeek doxandéem
yi dëkk ci seen biir, mboolem lu baax li
ko seen Yàlla Aji Sax ji jox, moom ak waa
këram.
[12] Gannaaw bu ngeen génnee mboolem
céru fukkeelub meññeef, ci atum ñetteel,
yemook atum génne cérub fukkeel, gan-
naaw ñaari at yu nekk, nangeen ko jox
Leween ñi ak doxandéem yi ak jirim yi
ak jëtun ñi, ngir ñu lekk ba regg, fa ñu
féete ca seeni dëkk, [13] te na ku nekk ci
yeen wax fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji,
ne: «Jële naa sama kër céru sellnga bi,
ba jox ko Leween ñeek doxandéem yeek
jirim yeek jëtun yi, noonee mu dëppook
sa santaane bi nga nu dénk. Moyuma
lenn ci say santaane, te fàttewuma ci
lenn. [14] Lekkuma ci dara ci biir ab dëj,
jëlewuma ci dara te fekk ma sobewu, te it
sarxaluma ci dara ku dee. Sama kàddug
Yàlla Aji Sax ji laa topp, noonee nga ma
ko sante woon. [15] Ngalla geesool fa sa
dëkkuwaayu sellnga, fa asamaan, te nga
barkeel Israyil, sa ñoñ, barkeel suuf si
nga nu jox, noonee nga ko giñale woon

sunuy maam, réew mu meew meek lem ji tuuroo.»

Kóllëre feddliku na

16 Bésub tey jii seen Yàlla Aji Sax ji
moo leen sant ngeen jëfe dogal yii, ak
àttey yoon yi. Sàmmooleen koo jëfe seen
léppi xol, ak seen léppi bakkan. 17 Aji Sax
ji ngeen biral bésub tey, ne mooy doon
seen Yàlla, te dingeen doxe ay yoonam, di
sàmm dogali yoonam, aki santaaneem, ak
àttey yoonam, tey dégg waxam. 18 Aji Sax
ji it biral na bésub tey, ne yeenay doon
ñoñam ñi mu séddoo, noonee mu leen ko
dige woon, te ngeen di sàmm mboolemi
santaaneem. 19 Moo leen di aj ba ngeen
tiim mboolem xeet yi mu sàkk, ci wàllu
bayre, ak tur ak teddnga, te moo leen di
def askan wu sell, ñeel seen Yàlla Aji Sax
ji, noonee mu ko digee woon.

Musaa biral na yooni barke ak alkànde

27

(Saar 27—30)

1 Ba loolu wéyee Musaa ak magi Israyil
sant mbooloo ma, ne leen: «Sàmmleen
mboolem santaane yi ma leen dénk bésub
tey. 2 Bés bu ngeen jàllee dexu Yurdan,
ba ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax
ji jox, sampleen ay doj yu mag, ngeen
diw doj ya weexal, 3 te ngeen bind ca
mboolem kàdduy yoon wii, gannaaw bu
ngeen jàllee. Su ko defee ngeen mana
dugg ca réew, ma leen Aji Sax jiy jox,
réew mu meew maak lem ja tuuroo,
noonee leen ko seen Yàllay maam Aji Sax
ji waxe woon. 4 Gannaaw bu ngeen jàllee
dexu Yurdan, sampleen doj yooyu ca kaw
tundu Ebal, ni ma leen ko sante tey jii,
te ngeen diw doj yi weexal. 5 Nangeen
fa tabax ab sarxalukaay, ñeel seen Yàlla
Aji Sax ji, ab sarxalukaay bu ñu defare
doj yu jumtukaayu weñ laalul. 6 Doj yu
mat yu ñu soppiwul lenn ca na ñu bindoo
ngeen di tabaxale ab sarxalukaay, seen
Yàlla Aji Sax ji, ngeen def ca ay saraxi
rendi-dóomal, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji.
7 Defleen ca itam ay saraxi cant ci biir
jàmm yu ngeen di lekk foofa. Ngeen
daldi bége fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji.
8 Nangeen bind ca kaw doj ya, mboolem
kàdduy yoon wii, ba mu leer nàññ.»
9 Ba mu ko defee Musaa ak sarxalkat
yi, Leween ñi wax ak Israyil gépp, ne
leen: «Yeen Israyil, neleen cell te déglu.
Bés niki tey doon ngeen askan wu ñeel
seen Yàlla Aji Sax ji. 10 Kon nag déggal-
leen seen Yàlla Aji Sax ji, te ngeen jëfe
ay santaaneem, ak dogali yoonam, yi ma
leen di dénk tey.» 11 Musaa nag sant
mbooloo ma bésub keroog, ne leen:
12 «Giir yii may lim, ñooy taxawe kaw
tundu Garisim, ngir ñaanal mbooloo mi,
gannaaw bu ngeen jàllee dexu Yurdan:
Cimyoneen ñi ak Leween ñi ak Yudeen
ñi ak Isakareen ñi ak Yuusufeen ñi ak
Beñamineen ñi. 13 Giir yii nag ñooy
taxaw di rëbbe, fa kaw tundu Ebal: Rube-
neen ñi ak Gàddeen ñi ak Asereen ñi ak
Sabuloneen ñi ak Daneen ñi ak Neftaleen
ñi.»

Lu jëm ci alkànde yi

14 Leween ñi ñooy wax ak waa Israyil
gépp, di àddu ca kaw, ne:
15 «Alku ñeel na képp ku sàkk, bay
teg ci bérab bu làqu, li Aji Sax ji seexlu,
te ab liggéeykat sàkke ko ay loxoom,
muy jëmmu tuur mu ñu yett, mbaa mu
ñu móol.» Su ko defee mbooloo mépp
àddoondoo, ne: «Amiin!»
16 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku torxal
baayam mbaa ndeyam.» Mbooloo mépp
ne: «Amiin!»
17 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku toxal
màndargam kemu suufas moroomam.»
Mbooloo mépp ne: «Amiin!»
18 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku sànk
silmaxa ci aw yoon.» Mbooloo mépp ne:
«Amiin!»
19 Ñu neeti «Alku ñeel na ku jengal
àtteb doxandéem ak jirim akub jëtun.»
Mbooloo mépp ne: «Amiin!»
20 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku tëdde
jabaru baayam, ndax suturas baayam la
xàwwi.» Mbooloo mépp ne: «Amiin!»
21 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku tëdde
mboolem luy mala.» Mbooloo mépp ne:
«Amiin!»
22 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku tëdde
ab jigéenam, muy doomu baayam, mbaa
doomu ndeyam.» Mbooloo mépp ne:
«Amiin!»

23 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku tëdde
yaayu jabaram.» Mbooloo mépp ne:
«Amiin!»
24 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku rey
moroomam ci kumpa.» Mbooloo mépp
ne: «Amiin!»
25 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku nangub
ger, ngir rotal bakkanu nit ku deful dara.»
Mbooloo mépp ne: «Amiin!»
26 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku saxoowul
kàdduy yoon wii, di ko jëfe.» Mbooloo
mépp ne: «Amiin!»

28

Lu jëm ci barke yi

1 Su ngeen déggalee ba déggal seen
Yàlla Aji Sax ji, ngir di sàmmoo jëfe
mboolem santaaneem, yi ma leen di dénk
tey, kon Aji Sax ji seen Yàlla, Aji Kawe
ji moo leen di aj ci kaw mboolem xeeti
àddina. 2 Barke yii yépp a leen di dab,
sottiku ci seen kaw, bu ngeen déggalee
seen Yàlla Aji Sax ji:
3 Barkeel a leen di ñeel ci biir dëkk,
barkeel a leen di ñeel cib àll.
4 Barkeel ay ñeel seen meññeefum
njurukaay, ak seen meññeefum suuf, ak
seenug jur, seen jur gu gudd, ak seen jur
gu gàtt.
5 Barkeel ay ñeel seenum witt, ak
seenum xiiw.
6 Barkeel ay ñeel seen yoonu dem,
barkeel ay ñeel seen yoonu dikk.
7 Aji Sax jeey def, noon yi leen di
jógal, ñooy daanu fi seen kanam. Wenn
yoon lañuy dikke, dal ci seen kaw, waaye
juróom ñaari yoon lañuy awe, daw, jiitu
leen.
8 Aji Sax jee leen di booleek barke bu
wàccal seenum sàq, ak seen mboolem
ñaq, te moo leen di barkeel ca réew ma
leen seen Yàlla Aji Sax ji jox. 9 Moo leen
di defal boppam askan wu sell, noonee
mu leen ko giñale woon, ndegam sàmm
ngeen seen santaaney Yàlla Aji Sax ji, di
doxey yoonam. 10 Su boobaa mboolem
xeeti kaw suuf dinañu gis ne turu Aji Sax
ji lees leen di wooye, te dinañu leen ragal.
11 Aji Sax jee leen di xéewale, ngir baaxe
seen meññeefum njurukaay, ak seenug
jur, ak seen meññeefum suuf, ca réew
ma mu giñaloon seeni maam, ne moom
la leen di jox. 12 Aji Sax jee leen di ubbil
mbàndam mu baax ma fa asamaan, ba
bu jotee mu tawal seenum réew, boole ci
barkeel seen mboolem ñaq.
Yeenay lebal xeet yu bare, waaye yeen
dungeen leb. 13 Aji Sax jee leen di def
bopp, te du leen def ub geen, te kaw rekk
ngeen di jëm, waaye dungeen jëm suuf,
ndegam yeena ngi topp seen santaaney
Yàlla Aji Sax ji ma leen di dénkal sama
bopp bésub tey, di ko sàmmoo jëfe, 14 te
mboolem kàddu yii ma leen di dénk
tey, ngeen bañ koo moye ndijoor, mbaa
càmmoñ, di topp yeneen yàlla yu ngeen
di jaamu.

Déggadi, alku

15 Waaye nag su ngeen déggalul seen
Yàlla Aji Sax ji, te baña sàmmoo
jëfe mboolemi santaaneem, ak dogali
yoonam, yi ma leen di jox tey, mboolem
alkànde yii dina leen dab, sottiku ci seen
kaw:
16 Dingeen alkoo biirub dëkk, alkoo àll.
17 Dingeen alkule am witt, akam xiiw.
18 Dingeen alkule meññeefum nju-
rukaay, ak meññeefum suuf, ak jur gu
gudd ak gu gàtt.
19 Dingeen alkoo seen yoonu dem, alkoo
seen yoonu dikk.
20 Aji Sax jeey yebal fi seen biir, kumte
ak tiitaange, ak mbetteel ci mboolem
lu ngeen ñaq, ba ngeen yàqu, ba jekki
sànku ndax seen jëf ju ñaaw ju ngeen ko
dëddoo.
21 Aji Sax jee leen di langalal mbas, ba
raafal leen ca réew ma ngeen jëm, ngir
nanguji ko. 22 Aji Sax jee leen di dumaa
woppi ràgg, ak yaram wu tàng, ak lakk-
lakk, ak jant bu tàng jérr, ak maral, ak
gàncax gu xuur, tegi liir, lépp topp leen
ba ngeen sànku.
23 Asamaan si tiim seen bopp nag da
naan sereŋ ni xànjar, suuf si ngeen teg
seeni tànk, wow koŋŋ ni weñ gu ñuul.
24 Aji Sax jeey def seen tawub réew di suuf
ak pënd bu bawoo asamaan, di yuriku ci
seen kaw, ba ngeen sànku.
25 Aji Sax jeey def ngeen daanu fi seen
kanami noon. Wenn yoon ngeen di dikke,

song leen, waaye juróom ñaari yoon
ngeen di awe, daw, te dees na leen seexlu
ci mboolem nguuri kaw suuf. 26 Su ko
defee seeni néew di poraatum mboolem
njanaaw ak rabu àll, te kenn du leen dàq.

27 Aji Sax jee leen di dumaa taabi Misra,
ak neewoy kërug suuf, ak yaram wu xas,
ak ër yuy xasan te dungeen mana am pa-
jam. 28 Aji Sax jee leen di dumaa ag ndof
akug cilmaxa ak ngëlëmte, 29 ba ngeen
di làmbatoo digg bëccëg ni silmaxa di
làmbatoo cig lëndëm. Dungeen sottal
seeni mébét. Dees leen di néewal doole,
di foqati seen alal rekk, bés bu nekk, te
kenn du leen wallu.

30 As ndaw, ngeen digool ab séy, ke-
neen tëdde ko; ag kër, ngeen tabax, te
dungeen ko dëkke; ab tóokëru reseñ,
ngeen jëmbat, te dungeen ko jariñoo.
31 Seenu yëkk, ñu rendi, ngeen gis, te
dungeen ci lekk; seen mbaam, ñu nangu
ko ci seeni loxo, te du délsi ci yeen; seeni
gàtt, ñu jébbal seeni noon, te kenn du
leen wallu; 32 Seen doom yu góor ak yu
jigéen, ñu jébbal weneen xeet ci seen
kanam, ngeen di leen séentu ci neen bés
bu Yàlla sàkk, te dungeen ci man dara.
33 Seen meññeefum suuf, ak mboolem
seenu ñaq, xeet wu ngeen xamuloon a
koy lekk, te dees leen di not ak a dëggaate
rekk, bés bu nekk. 34 Dingeen mujj dof
ndax lu buur seeni bët ngeen di gis.

35 Aji Sax jee leen di dumaa taabi óom,
ak taabi yeel yu bon. Dungeen mana am
pajam, te ci seen wewu tànk lay lawe, ba
ci seen kaw bopp.

36 Aji Sax jee leen di diri, yeen ak seen
buur bi ngeen fal, ba ca biir xeet wu
ngeen xamuloon, yeen ak seeni maam,
ngeen di fa jaamu yeneen yàllay bant
ak doj. 37 Dees na leen mujj seexlu, di
leen léebook a kókkalee foofa ca biir
mboolem xeet, ya mu leen dàq jëme.

38 Jiwu mu bare ngeen di yóbbu tool,
te lu néew ngeen cay ame, ndax njéeréer
yee koy wat. 39 Ay tóokëri reseñ, ngeen
jëmbat, sonn ca, te biiñ, dungeen ko
naan, dungeen witt doom ya it, ndax sax
yee koy lekk. 40 Ay garabi oliw ngeen di
am ci seen réew mépp, waaye ag diw,
dungeen ko diwoo, ndax seen doomi oliw
ya day yolax. 41 Ay doom yu góor ak
yu jigéen ngeen di jur, waaye duñu leen
nekkal, ndax njaam lañuy duggi. 42 Seen
gépp garab ak seen meññeefum suuf,
soccet yee koy nangu.

43 Doxandéem bu nekk ci seen biir
mooy yéeg tiim leen, ba ca kawa kaw,
yeen nag ngeen di wàcc, ba suufee su-
ufe. 44 Moom moo leen di lebal, waaye
dungeen ko lebal. Moom mooy doon
bopp, yeen, ngeen di geen.

45 Mboolem alkànde yii ñoo leen di
dab, dal ci seen kaw, topp leen, ba ngeen
sànku, ndax yeena déggalul seen Yàlla
Aji Sax ji, ngir wormaal ay santaaneem,
ak dogali yoonam, yi mu leen dénk.
46 Loolu mooy doon, ci seen biir ak
seen biir askan, ba fàww, ay firnde aki
kéemaan yu leen di àrtu.

47 Gannaaw yeena jaamuwul seen Yàlla
Aji Sax ji ci mbégte ak xol bu sedd, keroog
ba ngeen barelee lépp, 48 seen noon yi Aji
Sax jiy yebal ci seen biir, ñoom ngeen di
jaamuji ci biir xiif, ak mar ak rafle, ak
gépp ñàkk. Aji Sax jeey teg yetu weñ
ci seen ndodd, ba sànk leen. 49 Aji Sax
jeey jógloo ci seen kaw, xeet wu sore, ñu
bàyyikoo ca cati àddina, dikk ne milib
nig jaxaay, te dégguleen aw làkkam,
50 xeet wu ñàng kanam te rusuñu mag,
yërëmuñu gone. 51 Ñooy yàpp seenug jur,
lekk seen gàncax, ba ngeen raaf. Duñu
leen wacce dara; du pepp, du biiñ, dug
diw, du doomu jur gu gudd ak gu gàtt,
ba ngeen far sànku. 52 Dees na leen gawe
ci seen dëkk yépp, ba seen tata yu kawe
te dàbbliku, ya ngeen yaakaaroon ci seen
réew mépp, màbb. Dees na leen gawe
seen dëkk yépp, ci mboolem réew, mi
leen seen Yàlla Aji Sax ji jox. 53 Dingeen
mujj lekk seen meññeefum njurukaay,
seen suuxu doom yu góor ak yu jigéen,
yi leen seen Yàlla Aji Sax ji may, ndax
gaw ba, ak tanc bu leen seeni noon tanc.
54 Góor gi gëna lewet ci yeen te xay lool
dina xeelu mbokkam, xeelu jabar ju muy
noyyee, ak ndesu doomam ju mu dese,
55 ngir baña sédd kenn ci ñoom ci yàppu
doomam ya muy lekk, ndax du dese dara

ca biir gaw ba, ak tanc ba leen seeni
noon tanc, ci seen dëkk yépp. 56 Jigéen
ju gëna lewet te xay ci yeen, ba néegula
teg ndëggul tànkam ci suuf ndax xayteem
ak lewetaayam, dina xeelu jëkkëram ju
muy noyyee, ak doomam ju góor ak ju
jigéen. 57 Day fekk mu namma lekk ci
kumpa doom ju mu doora wasin, boole
kook ànd ba, ndax lépp ay ñàkk ca biir
gaw ba ak tanc, ba leen seeni noon tanc
ca seeni dëkk.

58 Su ngeen sàmmoowula jëfe mboolem
kàdduy yoon wii binde ci téere bii, ngir
wormaal boroom tur wu màgg wii te
raglu, seen Yàlla Aji Sax ji, 59 su boobaa
Aji Sax ji dina réyal seeni duma, ak seen
dumay askan, duma yu mag te yàgg, ak
wopp yu aay te ës. 60 Mooy délloosi fi
seen kaw, mboolem jàngoroy Misra yu
ngeen ragaloon, ñu taq leen. 61 Te it
mboolem wopp ak mboolem mbugal mu
bindewul ci téereb yoon wii, Aji Sax jee
leen koy yen, ba ngeen sànku. 62 Nit
ñu néew ngeen di dese, te bare woon
ni biddiiwi asamaan, ndax ñàkka déggal
seen Yàlla Aji Sax ji. 63 Su ko defee
noonee Aji Sax ji daan bége di leen baaxe
ak a yokk, noonu la Aji Sax jiy bége di
leen sànk ak a fàkkas, te dees na leen
déjjatee ca réew ma ngeen jëm, ngir
nanguji ko. 64 Aji Sax jee leen di wasaare
ci biir mboolem xeeti àddina, cat ba cat,
ngeen di fa jaamu yeneen yàlla yu ngeen
xamuloon, du yeen du seeni maam, yàllay
bant ak doj. 65 Ca biir xeet yooyu nag,
dungeen fa astandikoo, dungeen fa am
sax fu ngeen noppale seen téstën. Aji Sax
jee leen fay teg fit wu rëcc, ak gët yu giim,
ak xol bu jeex. 66 Seen bakkan ay nekk
ci xott, ngeen dëkke tiitaangey guddi ak
bëccëg, te seen ëllëg dootu leen wóor.
67 Ag suba ngeen ne: «Éy waay, bu doon
ngoonati.» Bu ngoonee ngeen ne: «Éy
waay, bu doon subaati!», ndax tiitaange
lu ngeen di tiit, ak li ngeen di teg seeni
gët. 68 Aji Sax jee leen di yeb ciy gaal,
delloo leen Misra, yoon wu ma leen noon
dungeen ko gisati, ngeen di fa jaay seen
bopp seeni noon, ngir doon seen jaam yu
góor ak yu jigéen, te kenn du leen jënd.

Kóllëre gi yeeslu na

69 Lii mooy sàrti kóllëre, gi Aji Sax ji
santoon Musaa ngir mu fasoo ko ak bànni
Israyil, ca réewum Mowab, te bokkewul
ak kóllëre ga mu fasoo woon ak ñoom ca
tundu Oreb.

29

1 Ba mu ko defee Musaa woolu Israyil
gépp. Mu ne leen:
Yeena gis mboolem la Aji Sax ji def,
ngeen teg ci seen bët, ca réewum Misra, ci
kaw Firawna ak dagam ñépp, ak réewam
mépp. 2 Nattu yu mag yooyu, ak firnde
yeek kéemaan yu réy yooyu, yeena ci teg
seen bët, 3 te taxul Aji Sax ji may leen
xel mu ngeen ràññee, ak gët yu ngeen
gise, ak nopp yu ngeen dégge, booba
ba sunu jonni yàllay tey! 4 Aji Sax ji
nee: «Maa leen jiite ñeent fukki at ca
màndiŋ ma, seeni yére ràppul, seenu
dàll ràppul. 5 Mburu, lekkuleen ko, biiñ
mbaa geneen naan gu diis, naanuleen
ko. Maa leen leel, ngir ngeen xam ne
man maay seen Yàlla Aji Sax ji.» 6 Ba
ngeen agsee ci bérab bii, Siwon buurub
Esbon dikk, ànd ak Og buuru Basan, dikk
dajeek nun, ngir song nu xare, nu duma
leen. 7 Nu nangu seenum réew, sédd ko
Rubeneen ñi, ak Gàddeen ñi, ak genn-
wàllu giirug Manaseen ñi. 8 Sàmmleen
nag sàrti kóllëre gii, di ko jëfe ndax yàlla
ngeen baaxle ci mboolem lu ngeen def.

Buleen caaxaane kóllëreg Aji Sax ji

9 Yeena ngii tey, taxaw jonn, yeen ñépp
fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji, seen njiiti
giir, ak seeni mag ak seeni kàngam;
mboolem góori Israyil, 10 ak seeni tuut-
tànk, ak seeni jabar, akub doxandéem
ci seenub dal, seen gorkatub matt, ba ci
seenub rootkat. 11 Yeena ngi tàbbi ci seen
biir kóllëreg Yàlla Aji Sax ji, ak ci ngiñam,
kóllëre gi seen Yàlla Aji Sax ji fasoo ak
yeen bésub tey, 12 ngir def leen bésub tey,
askan wi mu ñoñoo; moom ci boppam
mu doon seen Yàlla, na mu leen ko waxe
woon, na mu ko giñale woon seeni maam,
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. 13 Aji
Sax ji nee: «Du yeen doŋŋ laay fasool
kóllëre gii, ak ngiñ lii.» 14 Yeen ñi taxaw

ci sunu biir tey, fi sunu kanam Yàlla Aji
Sax ji, ci ngeen bokk, waaye ñi dikkagul
bay bokk ak nun taxaw fii it, ci lañu.
15 Yeen ci seen bopp, xam ngeen na
nu nekke woon réewum Misra ak na nu
jaare ca biir xeet ya ngeen jaare seeni
réew. 16 Gis ngeen seen jëf ju jomblu,
seen kasaray tuur ya: yëfi bant yeek yëfi
doj yeek yëfi xaalis yeek yëfi wurus yi ñu
àndal. 17 Kon nag, muy góor, di jigéen,
ak làng gu mu mana bokk, mbaa giir,
fexeleen ba kenn ci yeen du walbatiku,
dëddu bésub tey, sunu Yàlla Aji Sax ji, di
jaamuji yàllay xeet yooyu. Lu ko moy ab
reen dina fëlle fi seen biir, meññal leen
tooke ak wextan. 18 Jombul mu am ku
dégg kàdduy ngiñ lii, tey nax boppam
cim xelam, naan: «Jàmm rekk laay am,
maa tey të,» ba tax ñax mu wow lakkaale
mu tooy. 19 Aji Sax ji du nangoo baal
kooku, nde su boobaa, sànjum Aji Sax
jeey ànd ak fiiraangeem, tàkk ci kawam,
te mboolem alkànde gi ñu bind ci téere
bii day këppu ci kawam, te Aji Sax jeey
far aw turam fu asamaan tiim. 20 Aji Sax
jee koy seppee ci mboolem giiri Israyil,
ngir sédd ko njekkar, na mu dëppook
mboolem alkàndey kóllëre gi ñu bind ci
téereb yoon wii.

Mbugal du jaas

21 Maas giy ñëw, seen doom yi leen di
wuutuji yeen, ñook doxandéem yi jóge
fu sore, bu ñu gisee mbugal yi ci réew
mii, ak wopp yi fi Aji Sax ji woppale,
22 tamarax ak xorom, ak lakk gi ci seen
réew mépp, ba du lenn lees fay ji, mbaa
lu fay jebbi, mbaa genn gàncax gu fay
saxe, mbete tastey Sodom, ak Gomor ak
Atma ak Ceboyim, dëkk ya Aji Sax ji tas,
ca meram ma ak sànjam ma, 23 su boobaa
yéefar yépp a naan: «Ana lu waral Aji Sax
ji def nii réew mi? Lu waral mii sànj mu
tàng te réy?» 24 Ñu ne leen: «Li ko waral
mooy, dañoo fecci kóllërey Aji Sax ji, seen
Yàllay maam, te mu fasoon ko ak ñoom
ba mu leen jëlee réewum Misra. 25 Ñu
dem nag, di jaamu yeneen yàlla, di leen
sujjóotal, yàlla yu ñu xamuloon, te du lu
leen Aji Sax ji féetale. 26 Moo tax sànjum
Aji Sax ji tàkkal réew mii, ngir wàcceel
leen mboolem alkànde yi ñu bind ci téere
bii. 27 Aji Sax ji nag moo leen déjjatee
seenum réew ci biir mer, ak xadar, ak
sànj mu réy, ba sànni leen meneen réew,
niki bésub tey jii.»
28 Mbir yi làqu daal, ñeel na sunu Yàlla
Aji Sax ji, mbir yi feeñ nag, ñeel nu, nook
sunuy doom ba fàww, te nu wara jëfe
mboolem kàdduy yoon wii.

30

Dellusi ci Aji Sax ji, barkeel

1 Ëllëg nag, su mboolem mbir yooyu
dikkee fi seen kaw, muy barke yi, di
alkànde yi ma teg fi seen kanam, su
boobaa bu ngeen délloosee seen xel foofa
mu leen fekk, ca biir mboolem xeet ya
leen seen Yàlla Aji Sax ji dàq jëme, 2 ba
ngeen dellusi ci seen Yàlla Aji Sax ji, di
ko déggal ci mboolem ni ma leen ko
sante bésub tey, yeen ak seeni doom, te
ngeen defe ko seen léppi xol ak seen léppi
bakkan, 3 su boobaa Aji Sax jeey tijji seen
wërsëg, yërëm leen. Seen Yàlla Aji Sax
ji moo leen di dellu dajalee foofa, ci biir
mboolem xeet ya mu leen tasaare woon
ca seen biir. 4 Su ñu leen toxaloon ba
ca cati asamaan sax, foofa la leen seen
Yàlla Aji Sax ji di dajalee, te fa la leen di
jële. 5 Seen Yàlla Aji Sax jee leen di delloo
ca réew ma seen maam moomoon, ngeen
moom ko, te moo leen di baaxe, yokk
leen ba ngeen gëna bare seeni maam.
6 Su boobaa seen Yàlla Aji Sax jee leen di
xarfal xarafu xol, te mooy xarfal xarafu
xol, seen askan, ngir ngeen soppe seen
Yàlla Aji Sax ji seen léppi xol, ak seen
léppi bakkan, ndax ngeen dund. 7 Su
loolu amee seen Yàlla Aji Sax jeey teg
mboolem alkànde yii ma leen limal, ci
kaw seeni noon ak seen bañ yi leen toŋal.
8 Yeen nag dingeen walbatiku, di déggal
Aji Sax ji, tey jëfe mboolem santaane yi
ma leen di dénk bésub tey jii. 9 Ci kaw
loolu seen Yàlla Aji Sax ji mooy baaxal
mboolem seenu ñaq, ak seen meññeefum
njurukaay, ak seen meññeefum jur, ak
seen meññeefum suuf, ngir lu baax. Aji
Sax ji mooy bégewaat di leen baaxe
na mu daan bégee baaxe seeni maam.

10 Ndegam déggal ngeen seen Yàlla Aji
Sax ji, di topp ay santaaneem, ak dogali
yoonam, yi ñu bind ci téereb yoon wii;
ndegam yeena walbatikoo seen léppi xol
ak seen léppi bakkan, ba dellu ci seen
Yàlla Aji Sax ji.

Musaa nee déggal Yàlla yomb na

11 Santaane bii ma leen di dénk tey nag,
jafewul te sorewul ba të leen, 12 Ajewul
kaw asamaan ba ngeen naan: «Ana ku
nuy yéegali kaw asamaan, àjjil nu ko,
dégtal nu ko, ba nu jëfe ko?» 13 Nekkul it
wàllaa géej ba ngeen naan: «Ana ku nuy
jàllil wàllaa géej, jëlil nu ko, dégtal nu
ko, ba nu jëfe ko?» 14 Kàddu gi kay jege
na leen lool; ci seen gémmiñ ak ci seen
biir xol la nekk, ngir ngeen di ko jëfe.

15 Kon nag gis ngeen ko: Teg naa fi
seen kanam, bés niki tey, dund ak mbaax,
teg naa fi seen kanam, ndee ak loraange.
16 Li ma leen sant, man, bésub tey, mooy
ngeen sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di topp
ay yoonam, di sàmm ay santaaneem, ak
dogali yoonam, aki àtteem, ngir ngeen
dund te yokku, seen Yàlla Aji Sax ji
barkeel leen ca réew ma ngeen jëm, ngir
nanguji ko. 17 Waaye su ngeen walbatee
seen xol, dégluwuleen, xanaa ngeen lajj,
di sujjóotal yeneen yàlla, di leen jaamu,
18 ma wax leen ko bés niki tey, su boobaa
yeenay sànkoo sànku, te dungeen gudd
fan ca réew ma ngeen di jàll dexu Yurdan,
jëm fa, ngir nanguji ko.

19 Woo naa seede asamaan ak suuf
ci yeen, bésub tey: dund ak ndee laa
teg fi seen kanam, ak barke ak alkànde.
Taamuleen dund ndax ngeen dund, yeen
ak seen askan. 20 Soppleen seen Yàlla Aji
Sax ji, déggal ko te taq ci moom, ndax
moom mooy seenug dund, di seen gudd-
gi-fan ca réew ma mu giñaloon seeni
maam Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba,
ne ñoom la koy jox.

Musaa tàggoo na

31

(Saar 31—34)

1 Gannaaw loolu Musaa dellu na àddu
kàddu yii, wax ak bànni Israyil gépp.
2 Mu ne leen: «Maa ngi ci sama téeméeri
at ak ñaar fukk, tey. Manatumaa jiite, te
it Aji Sax ji moo ma wax ne ma: “Doo
jàll dexu Yurdan gii.” 3 Seen Yàlla Aji
Sax ji ci boppam moo leen di jiite jàll.
Mooy fàkkas xeet yooyu fi seen kanam,
ngeen nangu seenum réew. Yosuwe moo
leen di jiite jàll, na ko Aji Sax ji waxe
woon. 4 Aji Sax ji moo leen di def na
mu defoon Siwon ak Og, buuri Amoreen
ña, ak seenum réew, fàkkas leen. 5 Aji
Sax jee leen di joxe fi seen kanam, ngeen
def leen mboolem li ma leen santoon.
6 Dëgërluleen nag te am fit. Buleen tiit,
buleen yox-yoxi ndax ñoom, ngir seen
Yàlla Aji Sax ji mooy ànd ak yeen. Du leen
ba, du leen wacc mukk.»

7 Ba loolu amee Musaa woolu Yosuwe,
wax ak moom, Israyil gépp teg ci seen bët.
Mu ne ko: «Dëgërlul te am fit, ndax yaw
yaay ànd ak mbooloo mii ca réew ma Aji
Sax ji giñaloon seeni maam, ne ñoom la
koy jox. Yaw it yaa leen koy sédde. 8 Aji
Sax ji nag mooy dox, jiitu la. Moom mooy
nekk ak yaw. Du la ba, du la wacc mukk.
Bul tiit, bul yoqi.»

9 Musaa moo bind kàddug yoon wii,
dénk ko doomi Lewi yu góor, sarxalkat
yay gàddu gaalu kóllërey Aji Sax ji, ñook
magi Israyil ñépp. 10 Musaa sant leen,
ne leen: «Njeexital juróom ñaareelu at
mu nekk, àppook atum njéggalug bor,
ci diiru màggalu Mbaar yi, 11 bu Israyil
gépp teewsee fa seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, fa bérab ba muy taamuji, nangeen
jàng kàdduy yoon wii fi kanam Israyil
gépp, ñuy dégg. 12 Dangeen di dajale
mbooloo mi, góor ñi ak jigéen ñi ak tuut-
tànk yi, ba ci doxandéem bu nekk ci seen
biir dëkk, ndax ñu déglu, ba tàggatu ci
ragal seen Yàlla Aji Sax ji, di sàmmoo
jëfe mboolem kàdduy yoon wii. 13 Su ko
defee seen doom yi xamul dinañu ci dégg,
ba tàggatu ci ragal seen Yàlla Aji Sax ji,
mboolem fan ya ngeen di dund ca réew,
ma ngeen jàll dexu Yurdan, jëm fa, ngir
nanguji ko.»

14 Ba loolu wéyee Aji Sax ji ne Musaa:
«Ma ne, sa bésub dee ngi jegesi. Wool
Yosuwe, te ngeen teewsi fi xaymab ndaje
mi, ma yeb ko.» Musaa dem, ànd

ak Yosuwe, ñu teewi fa xaymab ndaje
ma. 15 Aji Sax ji nag feeñ ca xayma
ba, ci biir taxaaru niir, taxaaru niir wa
taxaw fa bunt xayma ba. 16 Aji Sax
ji ne Musaa: «Yaa ngi nii di tëddi fa
say maam. Mbooloo mii nag dinañu
tàmbali di gànctuy topp yeneen yàllay
doxandéem yu waa réew, ma ñu jëm
ca seen biir. Dinañu ma wacc, fecci
sama kóllëre gi ma fasoon ak ñoom,
17 te samam sànj dina tàkk ci seen kaw
bésub keroog. Maa leen di wacc, làq
leen sama kanam, te kon dees na leen
lekk. Musiba yu bare aki njàqare dina
leen dikkal. Bésub keroog ñoo naan:
“Xanaa sunu Yàllaa nekkul ci sunu biir
kay, ba tax musiba yii dikkal nu!” 18 Man
nag maa leen di làqa làq sama kanam,
bésub keroog ndax mboolem mbon gi
ñu def, ndax ñoo walbatiku ci yeneen
yàlla. 19 Léegi nag bindleen woy wii ma
leen di dégtal, te yaw Musaa nga jàngal
ko bànni Israyil. Woyloo leen ko, ndax
woy wii di sama seede ak bànni Israyil.
20 Maa leen di yóbbu déy ca réew ma
ma giñaloon seeni maam, fa meew maak
lem ja tuuroo, ñu lekk ba regg, yaflu,
daldi walbatiku ci yeneen yàlla, di leen
jaamu, xarab ma, fecci sama kóllëreek
ñoom. 21 Su ko defee bu leen musiba
yu bare dikkalee aki njàqare, woy wii
mooy biral kàddug seede fi seen kanam,
ndax su boobaa xel du ko faaye, ba mu
réer seenu askan. Ndax kat xam naa
seen mébét mi ñuy rabat, te yóbbooguma
leen sax ca réew ma ma leen giñaloon.»
22 Ba loolu amee Musaa bind woy woowu
bésub keroog, daldi koy jàngal bànni
Israyil.

23 Aji Sax ji nag yeb Yosuwe doomu
Nuun ne ko: «Dëgërlul te am fit, ndax
yaw yaay yóbbu bànni Israyil ca réew ma
ma giñoon, te man ci sama bopp maay
nekk ak yaw.»

24 Ba Musaa bindee kàdduy yoon
woowu cib téere ba mu mat, 25 dafa
yeb Leween ñiy gàddu gaal gi àlluway
kóllërey Aji Sax ji dence, ne leen: 26 «Jël-
leen téereb yoon wii, ngeen teg ko ci
seen wetu gaalu kóllërey Yàlla Aji Sax
ji, mu doon fa ab seede, ngir àtte leen.
27 Ndax maa xam seen jikkoy fippu, ak
seenug dëgër bopp. Seetleen, ndegam bi
may dundagum tey ci seen biir ngeen di
fippu ci kaw Aji Sax ji, astamaak gannaaw
bu ma deeyee. 28 Wool-leen ma seen
magi giir yépp, ak seeni kàngam, ma
wax kàddu yii, ñuy dégg, ba ma seedeloo
asamaan ak suuf, ci seen kaw, ñoom.
29 Xam naa ne gannaaw bu ma deeyee,
dingeen defa def ag yàqute, dingeen teggi
yoon wi ma leen jaarloo woon, te musibaa
leen di mujj dikkal, ndax yeenay def jëf
ju bon ju Aji Sax ji ñaawlu, ba merloo ko
ndax seeni jëf.» 30 Ba mu ko defee Musaa
jàng kàdduy woy wii ba mu mat, ndajem
Israyil ma mépp di dégg.

32

Musaa woy na kóllëreg Aji Sax ji

1 Yeen asamaan, teewluleen, ma wax,
Yaw suuf, déglul sama kàddu yii.
2 Na samam njàngle sóob nib taw,
samay kàddu rogalaat nib lay,
ba tuurul am ñax,
baawaanal gàncax.
3 Turu Aji Sax ji déy laay tudd,
seedeleen sunu màggaayu Yàlla.

4 Kee di cëslaay, te mati jëf,
wépp yoonam di njub.
Yàlla ju am kóllëre, mucc njubadi,
te njekk ak njub mooy boroom.
5 Njabootam ñoo def ug yàqute ci kawam,
ba dootuñuy doomam ndax seeni sikk.
Ndaw maas gu dëng te njublaŋ!
6 Aji Sax ji lañuy feye lii?
Ndaw xeet wu dofe te ñàkk xel!
Mooy seen baay, bind leen,
sàkk leen, samp leen.

7 Fàttlikuleen jant ya jëkkoon,
baleen xel maasi maas ya woon.
Laajleen seeni baay, ñu xamal leen;
ak seen mag ñi, ñu wax leen.
8 Ba Aji Kawe ji séddee xeet yi seeni suuf,
tasaare doom aadama yi ci àddina,
moo àppal xeet yi seen kemi réew,
na mu dëppook limeefu goney* Yàlla yi.

* **32:8** 32.8 Mooy ndaw yi bokk ci péncum Yàlla.

9 Céru Aji Sax ji moo di ñoñam,
askanu Yanqóoba woowooy wàllam.
10 Moo leen fekk réewum màndiŋ,
fu ne wëyëŋ, ubaleeki sab,
mu feg leen, topptoo leen, sàmm leen,
ni bu ñu doon peru bëtu boppam.
11 Moo mel ni jaxaay juy naawtal am tostanam,
daayaarlu, tiim leen,
tàllali laafam, aw leen,
teg ciw dunqam, boot leen.
12 Aji Sax ji doŋŋ a leen wommat,
du yàllay jaambur ju ko ci fekk.
13 Moo leen waral kawtey réew ma,
ñuy xontoo meññeefum àll bi,
mu di leen nàmpale lem ju walew doj,
ak diw gu balle xeer wu ne sereŋ,
14 boole ca soowum nag ak meewum xar,
nebbonu mbote, kuuyi diiwaanu Basan aki bëy,
teg ca ngëneeli pepp,
may leen biiñu reseñ ju xonq curr, ngeen naan.

15 Yeen Yesurun†, yeena yaflu, waŋŋeetu,
solu yaram, ne faaj, ne fuux,
fàtte Yàlla mi leen sàkk,
faaleedi seen cëslaay li leen musal.
16 Ñoo yee fiiraangeem, ndax ay yàllay doxandéem,
ñoo ko merloo ak seen tuur yu jomblu.
17 Ñoo sarxalal ay rab yu dul Yàlla;
ay yàlla yu ñu masula xam,
yu bees yu doora xew,
yu seeni maam ràññeewuloon.
18 Cëslaay li leen meññ ngeen foñ,
Yàlla ji leen jur ngeen fàtte.

19 Aji Sax jee gis loolu, gedd,
ndax mere doomam yooyu, góor ak jigéen.
20 Mu ne: «Maa leen di xañ sama kanam,
ba gis nu ñuy mujje,
ndax maasug defkati njekkar lañu,
doom yu ñàkk kóllëre.
21 Ñoo ma fiirloo ak yàlla yu dul tus,
merloo maak seen tuuri neen,
man it maa leen di fiireloo xeet wu tekkiwul dara,
ci waasow naataxuuna laa leen di merloo.
22 Sawaraa ngay tàkke ca samam sànj,
di lakke ba ca xóotey njaniiw,
ba xoyom suuf ak meññeefam,
ba jafal reeni tund ya.
23 Maay jal ci seen kaw ay musiba,
maa leen di soqil, ba jeexal samay fitt.
24 Ñooy loof cib xiif, jeex tàkk ndaxi jàngoro,
ak mbas yu metti.
Ay selli rabi àll laay yebal ci seen kaw,
boole ca daŋaru ndox-suuf.
25 Fa biti la leen saamar di xañey doom,
biir néeg ya, tiitaange luy reye feelu ko,
buubaale waxambaane akub janq,
luy nàmp, ak boroom bijjaaw.

26 «Maa noon maa leen di fàkkas,
ba far dakkal lu leen nit doon fàttlikoo.
27 Waaye reetaani noon laa ci ragal,
lu ko moy seeni bañ juume ko,
ba naan: "Sunu njàmbaar a!"
te waroon ne: "Aji Sax jee def lii lépp!"»

28 Wii xeet wu gàtt xel
te ñàkk xam-xam!
29 Su ñu muusoon, xalaat ci lii,
ba xam nu ñuy mujje.
30 Ana nu kenn di dàqe seen junni,
ñaar di fëxal seen fukki junni,
te ka ñu yaakaar jaayu leen,
te Aji Sax ji, laa ne, waccu leen?
31 Yaakaaru noon yi de melul ni sunu yaakaar,
te loolu la noon ya àtte.
32 Seen reseñ a nga cosaanoo Sodom,
ak tóokëri Gomor,
doom ya di tooke, cëgg ya wex xàtt!
33 Seen biiñ daŋaru ninki-nànka la,
ak tookey ñàngóor bu aay.
34 «Xanaa du loolu laa làq fi sama wet,
ne ko ràpp fi samay denc?
35 Maay kiy feye, di añale,
te bu jotee ñu fakkastalu,
ndax seen bésub toskaree dëgmal,
dogal ba buur, wutsi leen!»
36 Aji Sax jeey dëggal ñoñam,
mooy ñeewante ay jaamam,
bu gisee doole dëddu,
ba kenn desul, dub jaam, dus gor.

† **32:15** 32.15Yesurun: tur wii ak Yanqóoba itam dees na ko wooye Israyil.

37 Su boobaa da naan: «Ana seen yàlla ya,
seen kiirlaay lañu daa làqoo?
38 Ñi lekk seen nebboni sarax,
naan biiñ bi ñu leen di tuural kay,
nañu jóg, boog, xettli leen, di seen kiiraay!
39 Kon gisleen ne man la, man doŋŋ,
kenn du Yàlla ku dul man!
Man maay rey, di dundal;
di gaañe, di wéral;
maay jàpp, te kenn du xettli.
40 Maay yékkati sama loxo jëme asamaan,
giñ ne: "Ndegam maay dund ba fàww,
41 bu ma daasee sama saamar buy melax,
ba ŋàbb ko ci saab loxo, di àtte,
maay fey samay digaale,
añale samay bañ.
42 Maay nàndal samay fitt deret,
sama saamar di yàppe,
deret di nàcce ci ku ñu jam, ak ku ñu jàpp,
tey tuuroo ci boppi kilifay noon yi."»
43 Yeen, xeet yi, tàcculeen ñoñam,
deretu jaamam ñi lay feyul,
pey gu muy fey ay bañam,
ba jot suufam ak ñoñam.

Déggal Aji Sax ji, dund

44 Noonu la Musaa dikke, mook Yosuwe
doomu Nuun, ba jaar ci mboolem
kàdduy woy wii, mbooloo mi di dégg.
45 Gannaaw ba Musaa noppee ci jottli
Israyil gépp mboolem kàddu yooyu, 46 da
ne leen: «Defleen seen xel ci mboolem
kàddu yi ma leen di artoo man, bésub tey,
te ngeen sant seeni doom ñu sàmmoo jëfe
mboolem kàdduy yoon wii. 47 Ndax kat
du kàddug neen ci yeen. Mooy seenug
dund! Ci gii kàddu ngeen di gudde fan,
ca réew ma ngeen di jàll dexu Yurdan jëm
fa, ngir nanguji ko.»

Aji Sax ji woo na Musaa

48 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa
bésub keroog boobee, ne ko: 49 «Doxal
yéegi ca tundi Abarim gii, nga jàll ba ca
tundu Nebo ca diiwaanu Mowabeen, ba
janook Yeriko. Nga séentu nag réewum
Kanaan mi may jox bànni Israyil, ñu
jagoo. 50 Boo noppee, deel ca kaw tund
woowu nga yéeg jëm, ba ñu tërali la ca
say bokk, noonee sa mag Aaróona deeye
woon ca kaw tundu Or, ba ñu tërali ko
cay bokkam. 51 Li ko waral mooy yeena
ma fecci worma ci digg bànni Israyil, ca
ndoxi Meriba Kades, ca màndiŋu Ciin,
ndax yeena wormaalul sama sellnga ci
digg bànni Israyil. 52 Kon nag ci biti ngay
séentoo réew ma, waaye foofa, doo fa
dem. Doo dugg ca réew, ma may jox
bànni Israyil.»

33

Musaa ñaanal na bànni Israyil

1 Ñaan gii nag la Musaa, góoru Yàlla ga
ñaanaloon bànni Israyil, bala moo nelaw.
2 Da ne:
Aji Sax ji Sinayi la bawoo,
fenkale leen fa Seyir,
naajali leen fa tundu Paran,
ànd ak ndiiraani ñu sell ña,
ndijooram ba indil leen melax.
3 Yaw kay yaa sopp xeet yi,
sa ñu sell ñépp nga téyee say loxo,
te ñoo topp say tànk,
di taataan say tegtal.
4 Aw yoon la nu Musaa dénk,
muy jagleb péncum Yanqóoba.
5 Yesurun am na buur,
kera ba njiiti askan wa dajee,
ba giiri Israyil bokk teew.

6 Yal na Ruben dund, baña raaf,
yàlla buy nitam néew.

7 Lii nag moo ñeel Yuda. Mu ne:
Éy Aji Sax ji déggal yuuxi Yuda
te yóbbu ko ciy bokkam.
Mooy jànkoontee dooley boppam,
waaye yaa koy wallu ciy noonam.

8 Lewi la wax ne ko:
Sa Tumim ak sa Urim, jumtukaayi tegtal ya,
ñeel na góor gay sa wóllëre,
yaa ko nattoo ca Maasa,
joteek moom ca ndoxum Meriba.
9 Kee ne ndey ak baay:
«Gisuma leen,»
ay doomi ndeyam, ràññeewu leen,
te doomam, xamu ko.
Xanaa di sàmm say wax,
di sàmm sa kóllëre.

10 Leween ñeey xamal askanu Yanqóoba say àtte,
di won Israyil gii saw yoon.
Ñooy taal cuuraay fi sa kanam,
di teg saraxi dóomal ci sab sarxalukaay.
11 Éy Aji Sax ji barkeelal dooley gii giir,
te bége aw ñaqam.
Dammal ndiggal ña koy jógal,
ba ay bañam duñu jógati.

12 Beñamin la wax, ne ko:
Soppeb Aji Sax jaa ngi,
keey dëkke xel mu dal fi wetam,
mu di ko yiir bésoo bés,
te diggantey waggam la dëkke.

13 Yuusufa la wax, ne ko:
Yal na barkeb Aji Sax ji ñeel suufam,
bawoo ca xéewali asamaan, dib lay,
ak ndox mu lal xóotey suuf,
14 ak xéewali meññeef mu jant ñoral,
ak tànnéefi gàncax yiy sax ci weeram.
15 Na barke bawoo fa kawtey tundi cosaan yu mag ya,
ak xéewali tundi cosaan yu ndaw ya,
16 ak xéewali suuf ak la ko fees,
ànd ak yiwu ka màkkaanoo ngarab sa doon tàkk,
te wàccandoo ci kaw boppu Yuusufa;
ak kaaŋi bokkam yay séddooy Aji Sax ji.
17 Taawub yëkk la, daraja mooy boroom,
béjjén ya, béjjéni nagu àll la,
ca lay butteendoo xeet yépp,
ba ca cati àddina.
Ñooñooy junniy junniy nit ca giirug Efrayim,
ak junni ca giirug Manase.

18 Sabulon la wax ne ko:
Yaw, Sabulon, bégeel say dem,
Isaakar yaw, bégeel sa biir xayma.
19 Xeet yi la ñooñu di woo ca tund wa,
te fa lañuy sarxee sarax yi war,
koomu géej, ca lañuy nàmpe,
booleek kumpay mbell yu làqu biir suuf.

20 Gàdd la wax ne ko:
Barke ñeel na ku yaatal Gàdd.
Ni gaynde la goore,
te mooy xotat përëg akum kaaŋ.
21 Moo xool cér ba jëkka lew, jagoo ko,
nde fa la wàllu njiit di xaar boroom.
Moo fekksi njiiti askan wi,
moo jëfe njekku Aji Sax ji,
aki dogalam fi Israyil.

22 Dan la wax ne ko:
Dan gaynde gu ndaw la,
mooy tëbe fa diiwaanu Basan.

23 Neftali la wax ne ko:
Neftalee ne xéew aku yiw,
biibal barkey Aji Sax ji,
te sowu ba bëj-saalum lay nangu.

24 Aser la wax ne ko:
Yal na Aser gëna barkeel ci doom yi,
ay bokkam baaxe ko,
tànk yay xuuse ag diw.
25 Weñ ak xànjar la say xomb di doon,
sa kàttan ànd ak saw fan.

26 Kenn du Yàllay Yesurun!
Keey war asamaan, wallusi leen,
war ay niir, ànd ak darajaam.
27 Yàlla ji sax fàww moo dib rawtu,
përëgam bi sax dàkk di cëslaay,
moo la dàqal ab noon
ne la: «Jekklil!»
28 Israyil a ngi dëkke xel mu dal,
walu Yanqóoba mee fegu,
di wale réewum pepp ak biiñ bu bees,
asamaan it di ko wàcceel ab layam.
29 Ndokklee, Israyil, ana ku mel ni yeen,
askan wu Aji Sax jiy wallu,
di seen kiiraay, di seen ndimbal,
di saamar bi leen di sagal?
Seeni noon a leen di loxal,
te yeen, fa seen gannaaw ya ngeen di daagoo.

34

Musaa wuyji na

1 Ba loolu amee Musaa bàyyikoo jooru
Mowab, yéegi tundu Nebo, ba ca collu
tundu Pisga, wa jàkkaarlook Yeriko.
Aji Sax ji nag won ko mboolem réew
ma, diiwaanu Galàdd ba diiwaanu Dan,
2 mboolem diiwaanu Neftali, ak diiwaanu
Efrayim ak Manase, mboolem diiwaanu
Yuda, ba ca géej ga ca sowu, 3 ak wetu
bëj-saalum, ak xuru Yeriko, dëkku tiir ya,

ba ca Sowar. 4 Aji Sax ji ne ko: «Réew
mii laa giñaloon Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba, ne leen seen askan laa koy
jox. Won naa la ko, ba nga teg ci sa
bët, waaye foofa, doo fa teg sa tànk.»
5 Musaa, jaamub Aji Sax ji nag dee foofa
ca réewum Mowab, na ko Aji Sax ji tudde.
6 Mu rob ko ca xur wa ca réewum Mowab,
fa janook Bet Pewor. Kenn xamul nag fu
bàmmeelam nekk ba tey jii.

7 Musaa amoon na téeméeri at ak ñaar
fukk, ba muy faatu, te ay bëtam naqari-
wul, dooleem jeexul. 8 Bànni Israyil jooy
nañu Musaa ca jooru Mowab diiru fan-
weeri fan, fani dëj ba doora mat. 9 Fekk
na Yosuwe doomu Nuun feese xel mu
rafet, ndax Musaa moo tegoon ay loxoom
ci kawam, bànni Israyil nag déggal ko, di
jëfe na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

10 Ab yonent lukkeekootul ci Israyil, mel
ni Musaa, ma Aji Sax ji xejjoo woon ba
naan ko jàkk, mu ne ko jàkk, 11 ba ca
mboolem firnde yaak kéemaan ya ko Aji
Sax ji yebale woon, ngir mu def ko ca biir
réewum Misra, ca Firawna ak jawriñam
ñépp, ak ca biir réewam mépp, 12 ak itam
mboolem doole ju màgg ja Musaa wone,
ak jëf ju réy te raglu ja mu def, bànni
Israyil gépp teg ci bët.

Ruut

Musiba dikkal na kër Elimeleg

1 Ba njiit ya daan àtte faloo ca Israyil*,
jamono jooju dafa amoon xiif ca réew
ma. Jenn waay bàyyikoo Betleyem ca
diiwaanu Yuda, ànd ak soxnaam ak ñaari
doomam yu góor, ñu toxuji ca réewum
Mowab†. 2 Waa ja Elimeleg la tuddoon,
soxnaam di Nawmi, ñaari doomam yu
góor ya di Malon ak Kilyon. Ay Efrateen
lañu, cosaanoo Betleyem ca Yuda. Ñu agsi
ca réewum Mowab, daldi sanc foofa.
3 Gannaaw gi Elimeleg jëkkëri Nawmi
faatu, Nawmi des ak ñaari doomam yu
góor. 4 Ñooñu mujj jël ay jigéeni Mowab
soxna; kenn ka di Orpa, ka ca des di Ruut.
Ba ñu nekkee foofa lu tollu ci fukki at,
5 ñoom ñaar ñooñu di Malon ak Kilyon
faatu ñoom it, jigéen ja ñàkk noonu ñaari
doomam ak jëkkëram. Mu des moom
kenn.

Ruut topp na Nawmi

6 Ba loolu amee Nawmi fabu, mook
goroom ya, ngir jóge réew ma. Booba
fekk na mu dégge ca Mowab ne Aji Sax
ji xettli na ñoñam, ba may leen ab dund.
7 Ma ngay jóge fa mu dëkkoon, ànd ak
ñaari goroom ya, ñu tegu ca yoon wa, jëm
Yuda.
8 Ci biir loolu mu wax ak ñaari goroom,
ne leen: «Demleen kay, ñibbileen, ku
nekk sa kër yaay. Yal na leen Aji Sax ji
baaxe, na ngeen baaxe woon ñi wuutu, te
baaxe ma, man itam. 9 Yal na Aji Sax ji
may ku nekk ci yeen jàmm ca kër jëkkër
ja muy amaat.» Ci kaw loolu mu fóon
leen, ñu ne yikkét jooyoo. 10 Ñu ne ko:
«Déet, yaw kay lanuy àndal dem ca say
bokk.»
11 Mu ne leen: «Ñibbileen ngalla, doom,
lu ngeen di ànd ak man doye? Ndax dama
leena manatee jural ay jëkkër ci sama biir
bii? 12 Ñibbileen rikk doom, demleen,
ngir man damay mag, ba wees séy; te
su ma ci dese woon yaakaar it, guddig
tey jii sax su ma ci séyoon, jur ciy doom,
13 mbaa dingeen leen mana xaar, ba ñu
màgg? Xanaa dungeen toog, baña séy
ndax ñoom? Déedéet, doom. Maa leen
ëpp naqar, man mi Aji Sax ji nattoo nii.»
14 Ñu dellu ne yikkét, di jooyoo. Orpa
fóon goroom, tàggtook moom, Ruut nag
moom langaamu ko rekk. 15 Mu ne ko:
«Gis nga sa wujju peccorgo waa ngay
ñibbi cay bokkam aki yàllaam. Àndal ak
moom ñibbi kay!» 16 Mu ne ko: «Bu ma
soññ mukk ci loolu, duma la wacc, duma
la dëddu. Foo jëm, fa laa jëm; foo dal, fa
laay dal; say bokk di saay bokk; sa Yàlla
di sama Yàlla. 17 Foo deeye it, ma deeye
fa, ñu denc ma fa. Yal na ma Aji Sax ji teg
mbugal mu gëna tar, ndegam lenn lu moy
dee tàggale na maak yaw.» 18 Nawmi nag
gis ni Ruut dogoo ci ànd ak moom, ba tax
soññatu ko. 19 Ba mu ko defee ñu ànd
ñoom ñaar, ba àgg Betleyem.
Naka lañu àgg Betleyem, dëkk ba bépp
ne kër-kër, ne këpp ndax ñoom. Jigéen
ña naa: «Xanaa kii kay du Nawmi?»
20 Mu ne leen: «Buleen ma ne Nawmi
(mu firi Boroom mbégte mi), neleen ma
Mara (mu firi Boroom naqar wi), ndax Aji
Man ji da maa teg naqar wu réya réy.
21 Maa demoon ak loxo yu ne gadd, Aji
Sax ji délloosi maak loxoy neen. Kon lu
ngeen may wooye Nawmi doye, te Aji Sax
ji àtte ma ñàkkal? Ndax kat Aji Man ji ci
njàqare la ma tàbbal!»
22 Noonu la Nawmi jógee Mowab,
ñibbsi, ànd ak Ruut, gorob Mowabeenam
ba. Ñu agsi Betleyem, fekk ngóobum lors
ma di tàmbali.

2

Ruut gis na ku ko baaxe

1 Nawmi nag amoon na wóllërey
jëkkëram, di góor gu ñuy wax Bowas,
bokk ci làngu Elimeleg, di ku am daraja.
2 Mu am bés Ruut, ndawas Mowab sa,
ne Nawmi: «Tee maa dem tool, ndax
ma gis boog ku ma laaye biir, ma mana
foraatu gub yu des ca gannaawam?» Mu
ne ko: «Waaw, demal, doom.» 3 Mu

* 1:1 1.1 Booba buur amagul woon ca Israyil. † 1:1 1.1 réewum Mowab ak réewum Israyil ñoo feggoo woon, waaye seen diggante neexul woon.

dem ca tool ya, topp ñay góob, di
foraatu. Yàlla-woo-yàlla, tool booba di
toolu Bowas ma bokk ak Elimeleg.
4 Nes tuut Bowas ne jalañ, jóge
Betleyem. Mu nuyook ñay góob ne leen:
«Jaagéenjëf waay, yal na Aji Sax ji ànd ak
yeen.» Ñu fey ko ne ko: «Jaajëf sa wàll,
yal na la Aji Sax ji barkeel.» 5 Mu laaj ka
jiite ngóob ma, ne ko: «Ndaw sii fu mu
bokk?» 6 Mu ne ko: «Mooy waa Mowab,
ba Nawmi àndal, jóge Mowab, ñibbsi.
7 Dafa ñaan ñu may ko, mu topp ci ñiy
góob, ba saatu ci gub yi ñu rotle. Ci suba
la ñëw di liggéey ba nëgëni; noppluwul
lu moy diir bu gàtt ci mbaar mi.»
8 Bowas nag ne Ruut: «Doom, ma ne,
bul saatuji ci beneen tool bu dul bii. Bul
wees fii. Toogal fii ci samay surga yu
jigéen. 9 Xoolal bu baax fi xale yu góor
yiy góob, te nga topp fa jigéen ñi. Dinaa
wax xale yu góor yi ne leen buñu la sonal.
Soo maree, demal naan ca njaq ya góor ñi
duy.»
10 Naka la wax loolu, mu sujjóot, dëpp
jëëm fa suuf, ne ko: «Xanaa su la ne-
exoon de, doo ma nemmiku sax, ndax
ab doxandéem laa, waxatuma nga di ma
laaye nii biir!» 11 Mu ne ko: «Dégg naa
bu baax li nga defal sa goro lépp, te fekk
sa jëkkër faatu, ak ni nga wone gannaaw
sa ndey ak sa baay ak sa réewum cosaan,
ba ñëw dëkksi ci biir xeet woo xamuloon
démb ak bëkk-démb. 12 Yal na la Aji Sax
ji fey sa jëf. Aji Sax ji Yàllay Israyil, ji nga
làqusi ci kiiraayam, yal na la yool, ba mu
mat sëkk.»
13 Ruut ne ko: «Teral nga ma de, sang
bi. Yaa ngi may laaye biir, ndaxte dëfal
nga ma, wax ma lu seral sama xol, te
moona say surga yu jigéen yi sax a ma
gën.»
14 Ba añ jotee, Bowas ne Ruut: «Kaay,
sàkk ci mburu mi ak ñeex mi.» Mu daldi
toog, feggook ñay góob; Bowas may ko
mbool, mu lekk ba suur, ba desal.
15 Naka la jóg, di saatuji, mu sant ay
surgaam, ne leen: «Bu doon for ci biir
sabaar yi sax, buleen ko ñàkke kersa.
16 Roccil-leen koo roccil ci takk yi, bàyyi
ko mu for, te buleen ko gëdd.»
17 Ba loolu amee, Ruut di for ba ngoon
jot, mu bàcc la mu for ci peppum lors, mu
fees saaku bu ndaw. 18 Mu yóbbu ko ba ca
dëkk ba, goroom gis la mu for, mu daldi
yebbi la desoon ca añam, jox ko. 19 Goro
ba ne ko: «Foo fore lii lépp tey? Ban tool
nga doon liggéeye sax? Ki la nemmikoo
nii de, yal na barkeel!» Ruut nag wax
goroom ka mu doon liggéeye toolam, ne
ko: «Ka ma doon liggéeye toolam de,
Bowas lañu koy wax.»
20 Nawmi ne Ruut: «Yal na Aji Sax ji
barkeel Bowas, moom mi saxoo sàmm
ngoram digganteem ak nit, muy dund ak
mu dee!» Mu teg ca ne ko: «Kooku ku
nu jege la; bokk na ci ñi am sañ-sañu
jotaat* nu.» 21 Ruut ndawas Mowab sa
ne: «Moom de da ma ne sax, ma topp ciy
surgaam, ba ngóobam mépp daj.» 22 Mu
ne ko: «Waaw kay, doom, toppal ci surgay
Bowas yu jigéen rekk, bala ñu laa soxore
ci beneen tool.» 23 Noonu la Ruut ànde
ak surgay Bowas yu jigéen, topp ci ñoom
di for, ba keroog ngóobum lors baak bele
ba, lépp jeex. Mu toog nag ak goroom.

3

Ruut gise na ak Bowas

1 Gannaaw gi Nawmi, gorob Ruut ba,
dafa wax Ruut ne ko: «Doom, tee ma
laa sàkkal fooy ame jàmm, nga féete fa?
2 Bowas mii nga nekkoon aki surgaam yu
jigéen, du mbokk lenqe la? Guddig tey
jii kat Bowas dina jériji peppum lors ca
dàgga ja. 3 Kon nag sangul, solu ba jekk,
xeeñu, dem ca dàgga ja. Bu ko feeñu
nag te lekkul, ba naan ba noppi. 4 Bu
demee ba tëdd, nanga nemmiku fa mu
tëdd. Su ko defee nga àgg ba foofa, muri
fa féeteek tànk ya, tëdd. Moom dina la
xamal li nga wara def.» 5 Mu ne ko: «Baax
na, loolu rekk laay def.»
6 Ba mu ko defee mu dem ca dàgga ja,
daldi def la ko goroom wax lépp. 7 Bowas
lekk, naan ba xolam sedd, doora dem

* **2:20** 2.20 jotaat: bu góor masaana dee te amul doom, mbokkam mi ko gëna jege mooy jël jabaram, ngir jural ko ku ko donn. Kooku mooy jotaat suufi mbokkam mi dee, jënd ko, ngir alal ji des ci biiri bokkam.

tëdd ca peggub jalu pepp ba. Ruut jegesi ndànk, muri fa féeteek tànk yi, tëdd.

8 Ñu dem ba xaaju guddi, góor gi jekki ne bërét, toog, yem ci ndaw si tëdd fi
féeteeki tànkam. 9 Mu ne: «Kii ku mu?» Mu ne: «Man a Ruut, sang bi. Yiire ma sa mbubb, ndax mbokk nga, te sañ nga maa jotaat.»

10 Mu ne ko: «Yal na la Aji Sax ji barkeel, doom! Jiwati nga bokk gi ngor lu gënatee rafet. Ndax su la neexoon, nga topp ci xale yu góor yi, ñu am ak ñu ñàkk.
11 Léegi nag neel tekk rekk, doom. Loolu nga ñaan lépp, dinaa la ko defal, ndax waa dëkk bi bépp xam nañu ne jigéen
ju jàmbaare nga. 12 Da di nag, dëgg la sax, mbokk laa mu la mana jotaat, waaye meneen mbokk mu la mana jotaat a ngi fi,
te moo ma ci gëna yey. 13 Dangay fanaan fii. Bu ëllëgee, su fekkee ne nangu naa def warugaram ci yaw, na ko def, baax na. Su nanguwul nag, dogu naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, man dinaa ko def. Tëddal fii rekk, ba ëllëg.»

14 Ba loolu amee mu tëdd fa féeteek tànki Bowas, ba njël jot, mu jóg balaa waxtu wu nit mana xàmmi moroomam. Booba Bowas bugguloon ñu xam ne ndaw
si ñëw na ci dàgga ji. 15 Mu ne ko: «Tàllalal malaan mi nga sàngoo, te téye ko bu baax.» Mu tàllal malaan ma, mu sotti ca juróom benni natti peppum lors, yen ko ko, doora dem ca dëkk ba*.

16 Naka la àgg ca goroom Nawmi, mu ne ko: «Doom, koo doon nag?!» Ruut nettali ko na góor gi def ak moom yépp,
17 daldi cay teg ne ko: «Juróom benni natti lors yii, moo ma ko may, ne ma duma dellu loxoy neen ca sama goro.» 18 Mu ne
ko: «Yaw kay neel tekk fii rekk, doom, ba xam nu mbir miy mujje. Waa jii du toog te topptoowul mbir mii tey, ba mu leer.»

4

Bowas lal na pexe

1 Ci biir loolu Bowas dem ba ca bunt dëkk ba*, toog fa. Noonu rekk mbokk ma mu waxoon ne su dee jotaat, moo ko ci gëna yey, daldi fay jaare. Mu woo ko ne ko: «Diwoo, kaay fii, toog tuuti.» Mu dikk,
toog. 2 Bowas woo fukki magi dëkk ba, ne leen: «Toogleen.» Ñu toog.

3 Mu wax ak mbokk ma yeyoo sañ-sañu jotaat ba, ne ko: «Ab làccu suuf bu sunu mbokk Elimeleg moomoon la, Nawmi di ko jaay. Mooy ka jóge réewum Mowab,
ñibbsi. 4 Man nag dama noon war naa la koo yegge, te laaj la ndax danga koy jënd ci kanam magi dëkk bi ak ñi fi toog. Soo bëggee def sa warugaru jotaat, jëndal. Soo buggul, wax ma, ma xam. Ndax kat kenn gënu la cee yey, te maa topp ci yaw.» Mu ne ko: «Damay jënd kay!»
5 Mu ne ko: «Ãa bés boo jëndee suuf si ci Nawmi nag, yaay denc Ruut ndawas Mowabeen, sa doon soxnas ndem-si-yàlla si, ndax nga mana lawal askanam, ba du fey, boole ci sàmmal leen seen alal.»
6 Mu ne: «Kon de duma mana def sama warugar, ndax sama alal a ciy yàqoo†. Fabal boog sama sañ-sañu jotaat, ndax duma ko mana jariñoo.»

7 Booba Israyil, jamono yu jëkk yooya, mbirum njëndum jotaat mbaa ag weccoo, la ñu ko baaxoo dogale ci diggante nit ak moroom ma, nii la: kii day summi dàllam, jox kee. Noonu lees daan yoonale ag jëflante ca Israyil. 8 Moo tax ba boroom sañ-sañu jotaat ba waxee Bowas, ne ko: «Jënd ko yaw,» dafa daldi summi dàllam, dogale ko mbir ma.

9 Ba mu ko defee Bowas wax ak mag ña ak ñeneen ña ñépp, ne leen: «Seedeleen bésub tey ne jënd naa ci Nawmi mboolem alalu Elimeleg ak mboolem alalu Kilyon
ak Malon, 10 boole ci Ruut, ndawas Mowab, sa doon soxnas Malon, muy sama soxna. Su ko defee ma mana lawal askanam, ba du fey, boole ci sàmmal leen seen alal, ba turu Elimeleg du réer ci biiri

* **3:15** 3.15 Manees naa dégge nii itam: yen ko ko, mu ñibbi ca dëkk ba. * **4:1** 4.1 ca bunt dëkk ba booy duggsi, fa la pénc ma nekkoon. † **4:6** 4.6 Su waa ji defoon warugaru jotaatam, ba denc Ruut, kon moom mooy yor Nawmi ak Ruut ak doom ju ñu am ci séy bi, te it ay doomi boppam duñu donn suufas Elimeleg. Doom ji muy am ak Ruut moo koy donn. Loolu moo doon aaday bànni Israyil.

bokkam te du raaf ci limeefu dëkk bi.
Yeena ko seede bésub tey jii.»
11 Waa pénc ma mépp ak mag ña nag
ne ko: «Noo ko seede. Yal na Aji Sax ji
def ndaw siy séysi sa kër, mel ni Rasel ak
Leya‡, ñoom ñaar ñi giir waa kër Israyil
gépp. Yal nanga tekki ci digg Efrata te
amu tur ci Betleyem. 12 Njaboot gu la Aji
Sax jiy may ci ndaw sii, yal na ñu lawal
saw askan, ba mu mel ni askanu Peres,
ma Tamar am ak Yuda.»

Yàlla barkeel na séy ba

13 Ba mu ko defee Bowas jël Ruut.
Gannaaw gi mu dëkkoo ko; Aji Sax ji may
ko mu ëmb, ba mujj am doom ju góor.
14 Jigéen ña ne Nawmi: «Sant Aji Sax ji,
moom mi la xañul mbokk mu la jotaat nii
tey! Yal na xale bi di ku amu tur ci Israyil
gépp. 15 Dina la leqli, dimbali la keroog
ba ngay mag, ndax sa goro bi la bëgg te
dàqal la juróom ñaari doom yu góor, moo
ko jur.»
16 Nawmi nag fab xale bi, taf ko ci
dënnam. Gannaaw loolu moo ko doon
topptoo. 17 Jigéeni gox ba nag naa: «Waay
waay Nawmi am na doom ju góor!» Ñu
tudde xale bi Obedd. Obedd moo jur Yese,
miy baayu Daawuda.
18 Kon lii mooy askanu Peres§ ci wàllu
geño: Peres moo jur Esron, 19 Esron, Ram;
Ram, Aminadab; 20 Aminadab, Nason;
Nason, Salma; 21 Salma, Bowas; Bowas,
Obedd; 22 Obedd, Yese; Yese, Daawuda.

‡ **4:11** 4.11 Rasel ak Leya ñooy doon soxnay Yanqóoba. § **4:18** 4.18 Peres taawu Yuda la, di sëtu Yanqóoba.

Samiyel
di téere bu jëkk bi
Lii mooy jaar-jaari Samiyel

Aana ñaan na doom

1 Amoon na genn góoru Cuufeen gu
dëkkoon Raama[*], ga ca tundi Efrayim.
Ñu di ko wax Elkana, baayam di
Yerowam. Yerowam, Eliyu mooy baayam;
Eliyu, Towu mooy baayam; Towu, Cuuf
mu Efrayim mooy baayam. 2 Elkana
amoon na ñaari soxna. Kenn ka di Aana,
ka ca des di Penina. Penina amoon na ay
doom, waaye Aana amul woon doom. 3 At
mu nekkaan Elkana day jóge dëkkam,
dem Silo, màggali fa Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi, sarxalal ko ca Silo.
Foofa la Ofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli
yu góor ya doonoon sarxalkati Aji Sax
ji. 4 Bés bu Elkana daan sarxal, day jox
soxnaam Penina, mook doomam yépp,
góor ak jigéen, ci yàppu sarax si. 5 Waaye
Aana la daan beral loxo ca sarax sa, ndax
cofeelam ci moom, doonte Aji Sax ji mayul
Aana doom. 6 Wujjam nag dëkke koo
ñaawal, ngir naqaral ko ndax la ko Aji
Sax ji mayul doom. 7 At mu nekkaan
noonu la. Saa yu Aana demee kër Aji Sax
ji, noonu la koy ñaawale, ba muy jooy, du
nangoo lekk. 8 Elkana jëkkër ja di ko wax
ne ko: «Aana, looy jooy, ak lu la tee lekk?
Ñàkk doom a la tax ne yogg nii? Maa ngii!
Dama laa gënalul fukki doom yu góor?»
9 Mu am bés, gannaaw ba ñu lekkee
ba naan ca seen saraxu cant, foofa ca
Silo, Aana jóg. Booba Eli sarxalkat baa
nga ca toogu ba, feggook jënu buntu
jaamookaayu Aji Sax ji. 10 Aana dem ba
foofa, ànd ak naqaru xolam, di ñaan ci
Aji Sax ji, tey jooy jooy yu metti. 11 Ci biir
loolu mu xas aw xas, daldi ne: «Éy Aji Sax
ji Boroom gàngoori xare yi, Sang bi, soo
nemmiku woon ba nemmiku njàqare jii
ma nekke, bàyyi ma xel, bañ maa fàtte,
ba may ma doom ju góor! Kon déy,
maa ko sédde Aji Sax ji, giiru dundam
gépp, saatus watukaay du jaar ci boppam
mukk![†].»
12 Ñaanu Aana ca Aji Sax ji nag yàgg, Eli
di ko seetlu. 13 Booba Aanaa ngay ñaan
ca xelam, gémmiñ ga rekk ay yëngu,
waaye déggeesul baatam. Eli foog ne
dafa màndi, 14 ne ko: «Foo àppal sa
màndite mi? Doxal, giifali sa ñoll wi!»
15 Aana ne ko: «Du loolu de, sang bi.
Dama di jigéen ju ànd ak naqaru xol,
waaye du biiñ, du leneen luy màndee lu
ma naan. Dama doon diis Aji Sax ji sama
tiisu xol. 16 Bu ma jàppe jigéen ju bon,
sang bi. Bare naqar aku tiis a ma tax di
ñaan nii, booba ba léegi.» 17 Eli ne ko:
«Kon nag demal ak jàmm, yal na la Yàllay
Israyil nangul li nga koy ñaan.» 18 Aana
ne ko: «Amiin, sang bi, yal nanga ma
yàgga yéwéne.» Ba mu ko defee Aana
dem yoonam, doora mana lekk, kanam ga
leer.
19 Ba loolu amee Elkana ak njabootam
teela xëy ca ëllëg sa. Ñu màggal Aji Sax
ji, ba noppi bàyyikoo fa, ñibbi seen kër ca
Raama.

Lu jëm ci juddub Samiyel ak ngoneem

Gannaaw gi Elkana dëkkoo soxnaam
Aana, Aji Sax ji nag bàyyi Aana xel.
20 Aana mujj ëmb ca ndeetel at ma.
Gannaaw gi mu am doom ju góor, tudde
ko Samiyel (mu firi Yàlla dégg na), ndax
da ne: «Maa ko ñaan Aji Sax ji.»
21 Gannaaw gi Elkana ànd ak nja-
bootam gépp dellu Silo, ngir defali Aji Sax
ji saraxu at ma, boole ca sarax bu mu
xasoon ne dina ko def. 22 Waaye Aana
demul, ndax dafa wax jëkkëram ne ko:
«Gannaaw bu xale bi feree laa koy yóbbu,
sédde ko Aji Sax ji, mu des foofa benn
yoon.» 23 Elkana, jëkkër ja, ne ko: «Kon
baax na, defal noonu nga bëgg. Toogal
fii yaak moom, ba feral ko ba noppi. Yal
na Aji Sax ji sottal la mu waxoon rekk.»
Ndaw sa nag des ca Raama, di nàmpal
doomam, ba feral ko.

---

* **1:1** 1.1 Raama mooy Raamatayim ba tey. † **1:11** 1.11 Njañ lu ñu dul wat, moom lañu daan màndargaale nit ku ñu sédde Aji Sax ji. ‡ **1:24** 1.24 ñetti yëkk: am na ñu naan yëkku ñetti at.

24 Naka la feral xale bi, ànd ak moom,
muy lu tuut, mu yóbbu ko ca kër Aji
Sax ji ca Silo. Mu yóbbaale ñetti yëkk‡,
ak benn efab sunguf, yemook fukki kilo,
ak mbuusu biiñ. 25 Ba mu ko defee ñu
rendi yëkk wi, ba noppi indi xale bi ci
Eli. 26 Aana ne ko: «Sang bi, baal ma de
waaye giñ naa, nga fekke, maay ndaw si
taxawoon fii ci sa wet, di ñaan ci Aji Sax ji.
27 Xale bii moo ma taxoon di ñaan, te Aji
Sax ji defal na ma sama dagaan. 28 Léegi
nag man maa ko sédd Aji Sax ji: giiru
dundam lees ko sédd Aji Sax ji.» Ba loolu
amee ñu sujjóotal Aji Sax ji foofa.

2

Aana sant na

1 Ci kaw loolu Aana ñaan ne:
«Sama xol a ngi bége Aji Sax ji,
ci Aji Sax ji laa ame doole.
Maa am tontal noon yi,
nde maa bànneexoo sag wall.

2 «Kenn sellul ni Aji Sax ji,
amuloo dend moos,
cëslaay melul ni sunu Yàlla!

3 «Buleen ŋalŋaleeti, di damook a damooti,
bu reewande génne seen gémmiñ,
Aji Sax jeey Yàlla ji xam lépp,
te mooy natt jëfi nit.
4 Fittu jàmbaar damm,
néew-doole yi sol kàttan.
5 Ña reggoon, bindu, di dunde,
ña xiifoon, noppee liggéey.
Jigéen ju njur të woon jur juróom yaar,
ku jur góori góor jeex tàkk.

6 «Aji Sax jeey rey, di dundal,
mooy wàcce jaam njaniiw, génnee ko ca.
7 Aji Sax jeey xañe, di maye,
di detteel, di kaweel.
8 Mooy yékkatee ku ndóol ci suuf,
jële ku ñàkk ci mbuubit,
boole leen dëj ca garmi ya,
sédde leen jataayu teraanga.

«Aji Sax jee moom kenuy suuf,
samp ci àddina.
9 Mooy sàmm jéegoy wóllëreem,
ku bon sànkoo biir lëndëm,
nde doole mayewul ndam.
10 Aji Sax ji, ñi koy xeex ay rajaxoo,
kaw asamaan lay dënoo ci seen kaw.
Mooy mbugal àddina, ba mu daj,
di kàttanal buuru ñoñam,
di dooleel ki mu fal.»
11 Gannaaw ba loolu wéyee Elkana
ñibbi këram ca Raama.
Ngóor sa moom, des ca Silo, di liggéeyal
Aji Sax ji, fa kanam Eli sarxalkat ba.

Lu jëm ci doomi Eli

12 Doomi Eli yu góor ya nag def nit ñu
bon ñu faalewul Aji Sax ji.
13 Lii moo di li sarxalkat yooyu
tàmmoona def ak askan wi. Saa yu nit
indi waan juru sarax, bu ñuy togg yàpp
wi, surgab sarxalkat bi day ŋàbb roqub
ñetti càq, dikk, 14 capp ko ci biir, muy
ndab lu tell, mbaa kawdir, mbaa cin,
mbaa mbana— lu roq ba génne rekk, mu
jël, sarxalkat bi féetewoo. Noonu lañu
daan def ak mboolem niti bànni Israyil,
ña daan ñëw foofa ca Silo. 15 Rax ci
dolli bala ñoo lakk nebbon bi* sax, surgab
sarxalkat bi day dikk, ne nit kiy sarxal:
«Joxal sarxalkat bi ci yàpp wi, mu saaf.
Du nangu nga jox ko yàpp wu ñor, yàpp
wu xonq rekk.» 16 Su ko nit ki nee:
«Xanaa dees na jëkka lakk nebbon bi ba
mu jeex, nga doora sàkk lu la neex?» Mu
ne ko: «Mukk! Léegi nga ma ciy jox, lu
ko moy doole laa koy jële.» 17 Bàkkaaru
doomi Eli yi réyoon na lool fi kanam Aji
Sax ji, ndax dañu daan teddadil saraxu Aji
Sax ji.
18 Ci biir loolu ngóor sa Samiyel moom,
ma ngay liggéeyal Aji Sax ji, sol xar-
sànnim lëewam.

Lu jëm ci waa kër Samiyel

19 Mbubb mu ndaw nag la ko yaayam
daan ràbbal, yóbbul ko at mu jotaan, buy
ànd ak boroom këram sarxali saraxu at
ma. 20 Ci biir loolu Eli daan na ñaanal
Elkana ak soxnaam, bala ñoo ñibbi, ne:
«Yal na la Aji Sax ji may kuutaay ak sa
soxna sii, ñu wuutu ki mu sédd Aji Sax

* **2:15** 2.15 nebbon: nebbon ak deret, yoon mayewul woon ñu lekk ko. Seetal ci *Sarxalkat yi* 3.16-17.

ji.» 21 Aji Sax ji nag dikke Aana aw yiw,
mu amaat ñetti doom yu góor ak ñaar ñu
jigéen.

Ci biir loolu Samiyel moom, ma ngay
màgg fa wetu Aji Sax ji.

Eli àrtu na ay doomam

22 Eli nag mujj na di mag lool. Ba mu
yégee mboolem li doomam yu góor yi def
ak Israyil gépp, bay tëdde sax jigéen ñiy
liggéey ci bunt xaymab ndaje mi, 23 da
leena wax, ne leen: «Ana lu waral ngeen
di def jëf jii? Maa dégge ci askan wépp
jëf ju bon jii ngeen nekke. 24 Aa! Xale
yi, coow li ma dégg, muy law ci biir ñoñi
Aji Sax ji, rafetul de! 25 Su nit ki tooñee
moroomu nitam, Yàllaay àtte; waaye su
dee Aji Sax ji la nit ki tooñ, ana ku koy
àtte?» Wax jooju nag taxul ba tey ñu
déggal seen baay. Booba fekk na Aji Sax
ji namm leena rey.

26 Ci biir loolu yépp, ngóor sa Samiyel
di màgg, neex Aji Sax ji, neex nit ñi.

Nitu Yàlla rëbb na Eli

27 Mu am bés genn góoru Yàlla dikk
ci Eli, ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne:
“Maa feeñu woon ci lu leer sa waa kër
baay ba ñu nekkee Misra, di moomeelu
kër Firawna. 28 Maa tànne sa baay ci
digg giiri Israyil yépp, ngir mu doon sama
sarxalkat, di yéeg ci sama sarxalukaay,
di taal cuuraay, sol xar-sànni mi, janook
man. Maa sédd it sa waa kër baay
mboolem saraxi sawara yu bànni Israyil.
29 Lu tax ngeen di teddadil sama saraxi
rendi ak yeneen sarax yi ma santaane
ci màkkaan mi? Lu waral ngay teral sa
doom yi teraanga joo ma joxul, ba ngeen
di yafloo li gën ci mboolem saraxi Israyil
sama ñoñ?” 30 Kon nag kàddug Aji Sax
jee, Yàllay Israyil: “Maa waxoon déy ne,
sa waa kër ak sa waa kër baay ñooy doxe
fi sama kanam, di ma liggéeyal ba fàww.”
Léegi nag, kàddug Aji Sax jee: “Loolu
jomb naa ko tey. Ñi ma teral laay teral;
waaye ñi ma teddadil, dees na leen tuutal.
31 Te kat ay bés a ngi ñëw, maay dagg sa
doole, dagg sa dooley waa kër baay, ba
deesatul màggate ci sa kër. 32 Njàqare
ngay saxoo ci sama dëkkuwaay. Israyil
dina baaxle moos, waaye du tax kenn
màggate sa kër mukk. 33 Dina am ku
bokk ci yaw ku ma dul dagge ci liggéey bu
jëm ci sama sarxalukaay, waaye maa lay
jooyloo, ba nga ñàkki bët, teg la njàqarey
xol, te mboolem ñu yokku ci sa kër, seen
digg doole lañuy deeye. 34 Li nga ciy def
ab takk mooy liy dikkal Ofni ak Fineyas,
sa ñaari doom yu góor yii: Benn bés
lañuy bokk dee ñoom ñaar ñépp. 35 Te
it maay tabbal sama bopp sarxalkat bu
wóor boo xam ne sama nammeelu xol ak
sama bëgg-bëggu bakkan lay jëfe. Maa
koy sampal kër gu wóor, muy doxe fi
kanam ki ma fal ba fàww. 36 Su ko defee
mboolem ku des ci sa waa kër dina ko
sujjóotalsi, ngir as xaalis mbaa as dogu
mburu, naan ko ‘Ngalla sas ma lenn ci
liggéeyu carxal gi, ndax ma am as dogu
mburu su ma lekk’.”»

3

1 Ngóor sa Samiyel nag moom, di
liggéeyal Aji Sax ji fi kanam Eli.

Yàlla def na Samiyel yonent

Kàddug Aji Sax ji néewoon na ca yooya
jamono, peeñu mu leer it tumurànke
woon na.

2 Mu am bés Eli tëdd fa muy tëdd
naka jekk, fekk bët ya naqari, ba daanaka
gisatul. 3 Booba làmpu jaamookaayu
Yàlla bi feyagul, te Samiyel a ngi tëdd ci
biir jaamookaayu Aji Sax ji, fi gaalu Yàlla
gi nekk. 4 Aji Sax ji woo Samiyel, mu ne:
«Maa ngi», 5 daldi daw ba ca Eli, ne ko:
«Maa ngi, du yaa ma woo?» Eli ne ko:
«Wootewuma de, dellul tëri.» Mu dellu
tëdd.

6 Aji Sax ji dellu woo Samiyel, Samiyel
jóg, dem ba ca Eli ne ko: «Maa ngi, du
yaa ma woo?» Eli ne ko: «Wootewuma
de doom, dellul tëri.» 7 Booba Samiyel
xamagul woon Aji Sax ji, te kàddug Aji
Sax ji dikkalagu ko woon.

8 Aji Sax ji wooti Samiyel ñetteel bi
yoon, Samiyel jógati, dem ba ca Eli ne
ko: «Maa ngi, du yaa ma woo?» Eli nag
xam ne Aji Sax jeey woo xale bi. 9 Mu ne
Samiyel: «Demal tëri, bu la wootee, nee
ko: “Aji Sax ji, maa ngi lay déglu, Sang bi,
waxal.”» Samiyel dellu tëdd fa muy tëdd.

10 Ba mu ko defee Aji Sax ji dikk taxaw,
wooti ko na woon, ne ko: «Samiyel,
Samiyel.» Samiyel ne: «Maa ngi lay
déglu, Sang bi, waxal.» 11 Aji Sax ji ne
Samiyel: «Maa ngii déy, di waaja def ci
digg bànni Israyil, mbir muy buur noppi
mboolem ku ko dégg. 12 Bésub keroog
ma matal ci Eli mboolem lu ma waxoon
ne mooy dal waa këram, ndoorte la ba ca
muj ga. 13 Waxoon naa ko ne ko dinaa teg
waa këram mbugal mu sax dàkk, ndax
ñaawtéef gu ay doomam nekke, di ñàkke
Yàlla teggin, mu yég ko te jubbantiwu
leen. 14 Looloo waral ma giñal waa kër
Eli, ne du am mukk benn saraxu jur mbaa
beneen sarax bu leen mana jot ci seen
ñaawtéef.»
15 Ci kaw loolu Samiyel tëdd ba ca suba
sa, mu tijji bunti kër Aji Sax ji, waaye
ñemewula nettali Eli peeñu ma. 16 Eli nag
woo ko ne ko: «Samiyel doom, ana nga?»
Samiyel ne ko: «Maa ngi.» 17 Eli ne ko:
«Kàddu gi mu la wax, lu mu doon? Bu
ma nëbbu kay. Soo ma nëbbee lenn ci li
mu la wax, yal na la Yàlla teg naqar wu
gëna tar.» 18 Samiyel wax ko lépp, nëbbu
ko ca dara. Eli ne: «Mooy Aji Sax ji. Li ko
soob, na ko def.»
19 Ci kaw loolu Samiyel di màgg, Aji
Sax ji ànd ak moom, waccul genn kàddug
Samiyel, mu fanaan àll. 20 Noonu la
Israyil gépp ràññee, la dale Dan ca bëj-
gànnaar ba ca Beerseba ca bëj-saalum,
ne Samiyel taxaw na taxawaayu yonentu
Aji Sax ji. 21 Aji Sax ji nag wéye koo feeñu
ca Silo. Ci kàddug Aji Sax ji la ko Aji Sax
ji daan feeñoo ca Silo.

4

Nangu nañu gaalu Yàlla ga

1 Kàddug Samiyel nag di dikkal Israyil
gépp.

Ci biir loolu bànni Israyil dem, dajeek
waa Filisti ngir xare. Ña nga dal fa
feggook Eben Eser, waa Filisti dal ca Afeg.
2 Waa Filisti làng-déral Israyil, xare ba
jib. Israyil daanu fa kanam waa Filisti,
waa Filisti rey ca seeni làng lu jege ñeenti
junni ca toolub xare ba. 3 Ba mbooloo ma
ñibbee ca dal ba, magi Israyil ña ne: «Lu
waral Aji Sax ji dumalu nu tey fi kanam
waa Filisti? Nan jëleji gaalu kóllërey Aji
Sax ji fa Silo; na dikk ci sunu biir, ba
musal nu ci sunuy noon.»
4 Ci kaw loolu mbooloo ma yónnee
ca Silo, ñu jëli gaalu kóllërey Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi, Ki toog fi tiim
ñaari malaakay serub yi*. Foofa ca Silo la
Ofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor
ya, nekkoon ak gaalu kóllërey Aji Sax ja.
5 Ba gaalu kóllërey Aji Sax ji duggsee
ca dal ba, Israyil gépp a xaacoondoo, ba
suuf say riir. 6 Waa Filisti dégg coow la,
ne: «Waaw, coow lu réy loolu ca dalub
Ebrë ya, lu mu doon?»
Ba waa Filisti yégee ne gaalu kóllërey
Aji Sax ja dugg na ca biir dal ba,
7 tiitaangee leen jàpp, ñu ne: «Am na
yàlla ju dugg ca biir dal ba! Wóoy, ngalla
nun! Nde guléet tey lu mel nii am!
8 Wóoy ngalla nun! Ku nuy musal ci jii
yàlla ju bare doole. Yàlla jii moo dumaa
woon waa Misra xeeti mbugal yu nekk,
ca màndiŋ ma. 9 Dëgërluleen déy te diy
góor, yeen waa Filisti, nde lu ko moy
ngeen doon jaami Ebrë yi, na ñu nekke
woon sunuy jaam. Góor-góorluleen boog
te xeex.»
10 Waa Filisti nag di xare, ba bànni
Israyil daanu: ku nekk daw jëm xay-
maam. Jéll ba réy na lool; fanweeri
junniy xarekat yuy deme tànk. 11 Gaalu
Yàlla ga, ñu jël; Ofni ak Fineyas, ñaari
doomi Eli yu góor ya, dee.

Mbugal ma topp na waa kër Eli

12 Ba mu ko defee jenn waay ju bokk
ci giirug Beñamin, dawe ca làngu xare
ba ca Silo ci benn bés bi. Mu agsee yére
yu xottiku ak bopp bu fees ak suuf, di ko
tiisloo. 13 Naka la agsi, yem ca Eli, mu
toog ca toogoom ca peggu yoon wa, di
séentu, ndax booba naw gaa ngay rëcc,

* **4:4** 4.4 serub ya: baatu ebrë la. Ay malaaka lañu yu bokk ak Yàlla jataay. Gaalu kóllëre gu sell ga, ñaari serub yu ñu tëgge wurus lañu teg ca kawam, ñu tiim ko, seeni laaf tàllalu, di saamandaay ngàngunem buur. Loolu di wone ne Yàlla Aji Sax jaa nga fa teew, na mu teewe ca kaw asamaan, serub ya yéew ko. Yàlla ci boppam nag kenn jëmmalu ko fa, na ñu jëmmale serub ya ñu tëgg.

ngir tiitaange ca gaalu Yàlla ga. Naka la
waa ja duggsi ca dëkk ba, ba wax la xew,
dëkk ba bépp yuuxoondoo.
14 Eli dégg coow la, ne: «Riir moomu
lu mu?» Waa ja gaaw dikk, wax ko Eli.
15 Booba Elee ngi ci juróom ñeent fukki
at ak juróom ñett (98), bët yi ne xóll te
gisatul dara. 16 Waa ja ne ko: «Man mii
maa jóge ca toolub xare ba. Maa dawe
làng ga tey jii.» Eli ne ko: «Doom, lu
xew?» 17 Ndaw la ne ko: «Bànni Israyil
a daw, won waa Filisti gannaaw. Jéll bu
réy la sunu mbooloo ma daanu, sa ñaari
doom ya, Ofni ak Fineyas dee nañu, te it
gaalu Yàlla ga, jël nañu ko.» 18 Naka la
tudd gaalu Yàlla ga rekk, Eli xàwwikoo
ca toogu ba, daanoo njaaxaanaay, dal
ca bunt dëkk ba, loos wa damm, mu
dee, ndax booba day mag mu ànd ak
yaramam. Eli jiite na Israyil ñeent fukki
at.
19 Goroom, jabaru Fineyas nag jigéenu
wérul la woon te booba mu ngi waaja
wasin. Naka la dégg ne jël nañu gaalu
Yàlla ga, te baayu jëkkëram ak jëkkëram
dee nañu, mu daldi sukk wasin. Waaye
fekk na mititu matam jeexal dooleem.
20 Ba loolu amee muy waaja dee, jigéen
ña ko doon taxawu ne ko: «Na sa xel
dal, ndax doom ju góor nga am.» Waaye
àdduwul, teewluwul. 21 Ndaw sa nag
tudde gone gi Ikabot (mu firi Ana leer ga?)
te naan: «Leer ga dëddu na Israyil, dem
ngàllo.» Ndax la ñu nangu gaalu Yàlla
ga ak la goroom ak jëkkëram dee. 22 Mu
ne: «Leer ga kay dëddu na Israyil, dem
ngàllo, ndegam jëlees na gaalu Yàlla ga
kay!»

5

Gaalu Yàlla ga jaaxal na Filisti

1 Ba waa Filisti nangoo gaalu Yàlla ga,
Eben Eser lañu ko jële, yóbbu ko seen
dëkk Asdodd. 2 Ñu dugal gaal ga ca seen
biir kër tuur ma ñu naan Dagon, teg ko
ca wetu jëmmu Dagon ja. 3 Waa Asdodd
teela xëy ca ëllëg sa, fekkuñu lu moy
jëmmu Dagon ja, mu daanu ba dëféenu
fa suuf, fa kanam gaalu Aji Sax ji. Ñu
yékkati jëmmu Dagon ja, delloo ko fa mu
taxawoon. 4 Ca ëllëg sa, ñu teela xëyati,
fekkuñu lu moy jëmmu Dagon ja daanu
ba dëféenu fa suuf, fa kanam gaalu Aji
Sax ji. Bopp baak cati loxo ya damm,
ne wesar ca dëwu bunt ba, desul lu moy
yaram wa. 5 Looloo waral ba tey jii,
sarxalkati Dagon yeek mboolem ñiy dugg
kër tuur ma ñu wax Dagon ca Asdodd,
kenn du ci joggi ca dëwu bunt ba.
6 Ba mu ko defee loxol Aji Sax ji mujj
diis ca kaw waa Asdodd. Mu wàcce
njàqare ca seen kaw, daldi teg waa As-
dodd ak la ko wër ay taab. 7 Waa Asdodd
gis la leen dal, daldi ne: «Bu gaalu Yàllay
bànni Israyil gii des ci sunu biir kat,
ndax loxoom dëgër na ci sunu kaw, nook
Dagon sunu tuur mi.» 8 Ba loolu amee ñu
yónnee, woolu mboolem kàngami waa
Filisti. Ñu laaj leen ne leen: «Nan lanuy
def ak gaalu Yàllay Israyil gii?» Ñu ne
leen: «Toxal-leen gaalu Yàllay Israyil gi
ca Gaat.» Ñu toxal gaalu Yàllay Israyil
ca seen dëkk ba ñuy wax Gaat. 9 Naka
lañu fa toxal gaal ga nag, loxol Aji Sax ji
dal dëkk ba, mu jur tiitaange lu réy lool.
Daa dal ca kaw dëkk ba, mag ak ndaw,
ay taab ne fureet ca seen kaw. 10 Ñu
yóbbu gaalu Yàlla ga beneen dëkk bu ñuy
wax Ekkron. Gaal gaa ngay jubsi Ekkron,
waa dëkk ba gaaw yuuxoondoo ne: «Indil
nañu nu fi gaalu Yàllay Israyil, bëgg noo
rey, nook sunu waa réew mépp!» 11 Ci
kaw loolu ñu yónnee, woolu mboolem
kàngami waa Filisti, ne leen: «Jëleleen fi
gaalu Yàllay Israyil gii, mu dellu këram,
lu ko moy dina nu rey, nook sunu askan
wépp.» Booba tiitaangey ndee dajal na
dëkk ba bépp, ndax loxol Yàlla bu diis
lool ca seen kaw. 12 Ña ca deewul nag,
seen yaram yàqooki taab, yuux ya jollee
ca dëkk ba, wuti asamaan.

6

Waa Filisti delloo nañu gaalu Yàlla ga

1 Gaalu Aji Sax ja nekk na réewum
Filisti juróom ñaari weer. 2 Waa Filisti
doora woolu seeni sarxalkat ak seeni
gisaanekat, ne leen: «Nan lanuy def ak
gaalu Aji Sax ji? Xamal-leen nu nan
lanu koy delloo këram!» 3 Ñu ne leen:

«Su ngeen dee delloo gaalu Yàllay Israyil,
buleen ko delloo loxoy neen, waaye fex-
eleen ba boole kook saraxu peyug tooñ,
yónnee ko. Kon dingeen wér, te dingeen
xam lu tax loxol Yàlla ji teggikuwu leen.»
4 Waa Filisti ne leen: «Ban saraxu peyug
tooñ lanu koy yónnee?» Ñu ne leen:
«Limu kàngami Filisti ngeen di topp,
daldi defarlu juróomi taabi wurus ak
juróomi janaxi wurus, mu dëppook limu
kàngami waa Filisti, ndax benn balaa
bi leen dal moo dal seeni kàngam itam.
5 Noonu ngeen di sàkke ay jëmm yuy
jëmmal seeni taab ak jëmm yuy jëmmal
seen janax yiy yàq réew mi. Su ko defee
ngeen defale ko Yàllay Israyil teraanga.
Jombul mu woyofal loxoom ci seen kaw
ak seeni tuur ak seenum réew. 6 Ana
lu jar ngeen di jaay dëgër bopp ni waa
Misraak Firawna? Ba leen Yàllay Is-
rayil torxalee, bàyyiwuñu bànni Israyil,
ñu dem seen yoon? 7 Kon waajal-leen
watiir bu bees te ngeen jël ñaari nag
yuy nàmpal yu ñu masula takkal. Ngeen
takkal nag yi watiir bi te yóbbu doomi nag
yi, fat. 8 Ngeen daldi jël gaalu Aji Sax ji,
teg ko ci kaw watiir bi. Liggéeyi wurus yu
peyug tooñ yooyu ngeen di yónnee nag, ci
waxande wu ndaw ngeen koy yeb, te teg
waxande wi ci wetu gaal gi. Su ko defee
ngeen yebal watiir bi, mu dem. 9 Nangeen
ko xool. Su jubalee réewam, wuti dëkk bi
ñuy wax Bet Semes, kon Aji Sax jee nu teg
musiba mu réy mii, lu ko moy nu xam ne
du loxoom a nu dal, waaye ndogal lu nu
dikkal la.»
10 Waa Filisti def noona, daldi tànn
ñaari nag yuy nàmpal, takkal nag yi
watiir, doomi nag ya, ñu fat leen. 11 Ñu
daldi teg gaalu Aji Sax ja ca kaw watiir
ba, ak waxande wu ndaw, wa def janaxi
wurus yaak seen jëmmi taab ya. 12 Ba
mu ko defee, nag ya jubal xocc yoonu
Bet Semes, topp wenn yoon wi rekk, di
nàññiy dem. Jàdduñu ndijoor, jàdduñu
càmmoñ. Kàngami Filisti ya topp ca, ba
fa Bet Semes tàmbalee.
13 Booba waa Bet Semes a ngay góob
bele ca xur wa. Naka lañu dawal seen
bët, séen gaal ga, daldi bég. 14 Watiir ba
dikk ba ci toolu jenn waayu Bet Semes ju
ñuy wax Yosuwe, mu taxaw fa. Aw doj
wu mag a nga fa woon. Ci kaw loolu ñu
xar mattum watiir ba, nag ya, ñu defal ko
Aji Sax ji saraxu rendi-dóomal. 15 Fekk
na Leween ña* wàcce gaalu Aji Sax ja,
ak waxande wu ndaw wa def liggéeyi
wurus ya. Ñu teg lépp ca kaw doj wu
mag wa. Bésub keroog waa Bet Semes def
nañu ay saraxi rendi-dóomal ak yeneen
sarax, ñeel Aji Sax ji. 16 Juróomi kàngami
Filisti ya gis nañu loolu lépp, doora dellu
Ekkron ca bés ba.
17 Jëmmi taabi wurus yooyu waa Filisti
yónnee ngir saraxu peyug tooñ, ñeel Aji
Sax ji, ay teraanga la yu bawoo ci kilifay
dëkk yii: Asdodd, benn; Gasa, benn;
Askalon, benn; Gaat, benn; Ekkron, benn.
18 Limu janaxi wurus yi it dëppook limu
dëkki waa Filisti, yi seen juróomi kàngam
jiite, dale ko ci dëkk yi tata wër, ba ci
dëkk-dëkkaan yi dara wërul, ba fi doj wu
mag wi ñu tegoon gaalu Aji Sax ji. Doj
waa nga ca toolub Yosuwe waa Bet Semes
ba, ba tey jii.
19 Terewul Yàlla mbugal ñenn ca waa
Bet Semes, ndax dañoo yërndu woon ca
biir gaalu Aji Sax ja. Juróom ñaar fukki
nit† la fàdd ca ñoom. Waa dëkk ba nag
di tiislu ndax mbugal mu réy moomu
leen Aji Sax ji teg. 20 Ci kaw loolu waa
Bet Semes ne: «Ana ku mana taxaw fi
kanam Aji Sax ji, jii Yàlla ju sell? Ci kan
lanuy yóbbu gaal gi, ba mu sore nu?»
21 Gannaaw gi ñu yebal ay ndaw ca waa
Kiryaat Yarim, ne leen: «Waa Filisti de
délloosi nañu gaalu Aji Sax ji. Tee ngeena
dikk, yóbbu ko seen dëkk?»

7

1 Waa Kiryaat Yarim nag dikk, jëlsi
gaalu Aji Sax ji, yóbbu ko kër Abinadab ca
kaw tund wa. Ñu sellal Elasar, doomam
ju góor ngir muy wattu gaalu Aji Sax ja.

Samiyel jiite na Israyil

* **6:15** 6.15 Leween ña: Yàlla tànn na ñi bokk ci giirug Lewi doomu Yanqóoba, ñuy jàpple sarxalkat ya ca liggéeyu kër Yàlla ga. † **6:19** 6.19 Ni ñu ko binde ci ebrë manees na koo dégge nii: juróom ñaar fukki nit a dee ci juróom fukki junniy nit.

2 Gannaaw bés ba ñu yóbboo gaal ga
Kiryaat Yarim, nekk na fa lu yàgg, ba am
fa ñaar fukki at. Waa kër Israyil gépp
nag namma dellu ci Aji Sax ji. 3 Samiyel
wax ak waa kër Israyil gépp, ne leen:
«Ndegam seen léppi xol ngeen namma
delloo ci Aji Sax ji, jëleleen fi seen biir
tuuri doxandéem yi, ak tuur yi ñu dippee
Astàrt, te ngeen saxal seen xol ci Aji Sax
ji, jaamu ko moom doŋŋ. Su ko defee
mu xettli leen ci waa Filisti.» 4 Ba mu ko
defee bànni Israyil génne seen tuur yi ñu
dippee Baal ak Astàrt. Ñuy jaamu nag Aji
Sax ji moom doŋŋ.

5 Gannaaw loolu Samiyel ne leen:
«Wooleen Israyil gépp, ñu daje ca Mispa,
ma tinul leen Aji Sax ji.» 6 Ñu daje ca
Mispa, tanq ndox, sotti fa suuf, fa kanam
Aji Sax ji. Ñu woor nag bésub keroog,
daldi wax foofa ne: «Noo tooñ Aji Sax ji.»
Ca Mispa la Samiyel doone njiitu Israyil.

7 Ba waa Filisti yégee ne bànni Israyil
daje na ca Mispa, kàngami waa Filisti ya
jóg, ngir songi leen. Bànni Israyil yég
ko, am tiitaange ca waa Filisti. 8 Bànni
Israyil ne Samiyel: «Ngalla bu nu noppee
jooytul ci sunu Yàlla Aji Sax ji, ndax mu
wallu nook waa Filisti!» 9 Samiyel jël
menn xar mu feragul, defal ko lépp Aji
Sax ji saraxu rendi-dóomal. Mu jooytul
Israyil ci Aji Sax ji, Aji Sax ji nangul
ko. 10 Naka la Samiyel di joxe saraxu
rendi-dóomal ba, waa Filisti di jegesi ngir
xareek bànni Israyil. Aji Sax ji dënoo
kàddu gu réy, ca kaw waa Filisti bésub
keroog, fëlxe leen, ñu daanu fa kanam
bànni Israyil. 11 Bànni Israyil génne
Mispa, dàqi waa Filisti, duma leen, bay
waaja àgg Bet Kar.

12 Gannaaw loolu Samiyel jël aw doj,
teg ko ci diggante Mispa ak fu ñuy wax
Sen; mu dippee doj wi Eben Eser (mu
firi doju Wall). Mu ne: «Ba fii la nu
Aji Sax ji wallu.» 13 Waa Filisti nag
detteelu, dikkatuñu biir suufas Israyil.
Giiru dundu Samiyel gépp loxol Aji Sax
jaa ngi ci kaw waa Filisti. 14 Dëkk ya
Filisti nangu woon ci Israyil daldi délsi
ci seeni loxo; dale ko ca Ekkron ba Gaat.
Israyil nangoo ci waa Filisti suufam sépp.
Diggante Israyil ak Amoreen ñi itam di
jàmm.

15 Samiyel jiite na Israyil giiru dundam
gépp. 16 At mu jotaan day wër diggante
Betel ak Gilgal ak Mispa, di àtte mbiri
bànni Israyil, foofu fépp. 17 Gannaaw
loolu mu dellu Raama ndax fa la këram
nekkoon, fa la daan àttee Israyil, te fa la
tabax sarxalukaay, ñeel Aji Sax ji.

Israyil sàkku na buur

8

Bànni Israyil ñaan na Samiyel buur

1 Ba Samiyel màggatee, ay doomam yu
góor la fal njiiti Israyil. 2 Taaw ba Yowel
la tuddoon, ka ca topp di Abya. Ñoo doon
njiit ya ca Beerseba. 3 Doomi Samiyel yu
góor ya nag jaaruñu ci seen tànki baay.
Dañoo lajj, topp alal ju lewul, di nangu ay
ger, di jalgati dëgg.

4 Ci kaw loolu magi Israyil ñépp daje,
dem ca Samiyel ca Raama. 5 Ñu ne ko:
«Góor gi, léegi danga di mag, te say doom
jaaruñu ci say tànk. Kon danga nuy falal
buur bu nu jiite, ni ko xeet yépp baaxoo.»
6 Samiyel ñaawlu la ñu ko ne mu falal
leen buur bu leen jiite. Mu diis ko Aji Sax
ji. 7 Aji Sax ji ne ko: «Déggalal mbooloo
mi te def li ñu la wax lépp. Du yaw lañu
bañ, waaye man mii lañu bañ ma doonati
seen buur. 8 Na ñu daan def naka jekk,
ba ma leen génnee Misra ba tey jii, di
ma dëddu, di jaamu yeneen yàlla, noonu
rekk lañuy def ak yaw. 9 Kon déggal leen
rekk, waaye àrtu leen bu baax, xamal
leen luy doon sañ-sañu buur bu leen di
jiiteji.»

Lu jëm ci sañ-sañu buur

10 Ba loolu amee Samiyel jottli mbooloo,
ma doon sàkku mu falal leen buur,
mboolem àrtub Aji Sax ji. 11 Mu ne:
«Buur bi leen di jiiteji nag sañ-sañam
moo di: Seeni doom yu góor lay jël, ngir
tabb leen dawalkati watiiram aki fasam,
ñuy daw jiitu watiiram. 12 Ñoom lay
tabb ngir ñu doon njiiti kuréli junniy dag,
mbaa njiiti kuréli juróom fukk. Ñoom
it lay beyloo toolam, di leen góobloo,
di leen sàkkloo ay gànnaayi xareem ak

jumtukaayi watiiram. 13 Seen doom yu
jigéen lay jël, def leen ay njafaan-kati
cuuraay, aki toggkat ak lakk-kati mburu.
14 Seen ngëneeli tool ak tóokëri reseñ ak
tooli oliw, mu jël, jox ay surgaam. 15 Seen
pepp ak seen reseñ, fukkeel ba lay jël,
jox ay jawriñam aki surgaam. 16 Seen
jaam yu góor it, ak seen jaam yu jigéen,
ak ñi ëpp doole ci seeni waxambaane
ak seeni mbaam, mu jël, jëfandikoo ci
liggéeyam. 17 Seeni gàtt, fukkeel ba lay
jël, te yeen ci seen bopp, ay surgaam
ngeen di doon. 18 Bu keroogee dingeen ne
wóoy ndax buur bi ngeen falal seen bopp,
te bu keroogee Aji Sax ji du leen wallu.»

19 Mbooloo ma nag lànk, déggaluñu
Samiyel, xanaa ne ko: «Ndokk! Buur
daal lanuy am, 20 nun itam, ba mel ni xeet
yépp. Sunu buur a nuy yilif, dox, jiite
nu, di nu xareel sunuy xare.» 21 Samiyel
déglu la mbooloo ma wax lépp, ba noppi
yegge ko Aji Sax ji. 22 Aji Sax ji ne ko:
«Déggal leen rekk, te falal leen buur.»
Samiyel nag ne bànni Israyil: «Baax na,
demleen ñibbi, ku nekk ca dëkkam.»

Lii mooy jaar-jaari Sóol

9

Sóol doxi na yónnent

1 Jenn waay la woon ju bokk ci giirug
Beñamin, ñu di ko wax Kis. Abyel
ay baayam; Abyel, Seror ay baayam;
Seror, Bekorat ay baayam; Bekorat, Afiya
Beñamineen ba di baayam. Kis ku am
daraja la woon. 2 Mu am doom ju ñuy
wax Sóol[*]; xalelu góor bu góorayiw, ba
kenn dàqu ko ci bànni Israyil, sut ñépp
taxawaay.

3 Mu am bés mbaam yu jigéen yu
Kis, baayu Sóol, réer. Kis ne Sóol:
«Àndal ak kenn ci surga yi, nga seetali
ma mbaam yi.» 4 Ba loolu amee Sóol
ak surgaam jaare tundi Efrayim, teg ca
diiwaanu Salisa, gisuñu leen. Ñu jàll ba
ca diiwaanu Saalim, dara. Ñu walbatiku
jaaraat diiwaanu Beñamin, gisuñu leen.

5 Ba ñu àggee diiwaanu Cuuf, Sóol ne
surgaam ba mu àndal: «Ayca nu ñibbi, lu
ko moy nun la sama baay di xalaat, fàtte
mbaam yi.» 6 Surga ba ne ko: «Xanaa
lenn; genn góoru Yàllaa ngi ci dëkk bii,
ku ñu naw la. Lépp lu mu wax, dara du
ci fanaan àll. Nan fa dem kay, jombul mu
xamal nu dara ci sunu yoon wi.» 7 Sóol ne
surgaam: «Waaw, bu nu demee, lu nuy
jox góor gi? Mburu mi woon ci sunuy
mbuus jeex na, amunu dara lu nu yóbbul
góoru Yàlla gi. Leneen lu nu am?» 8 Surga
bi dellu ne Sóol: «Xanaa donju xaalis sii
ma yor. Naa ko ko jox boog, mu won nu
sunuw yoon!»

9 Bu jëkkoon nag ci Israyil ku daan
leerluji ci Yàlla da naan: «Nan dem ca
giskat ba,» ndax ku ñuy wooye yonent tey,
booba, ab giskat lañu ko daan wooye.

10 Ci kaw loolu Sóol ne surgaam: «Wax
nga dëgg. Kon nan dem.» Ñu jubal ca
dëkk ba góoru Yàlla ga nekk. 11 Naka
lañu yéeg tund wa, jëm ca dëkk ba, daldi
taseek janq ju ca jóge, di rooti. Ñu laaj
leen ne leen: «Góorug giskat bi fii la
féete?»

12 Ñu ne leen: «Waaw, mu ngi fii ngeen
jublu, waaye gaawleen de; ndax tey jii la
dikk ci dëkk bi, ngir sarax su waa dëkk
bi xewle tey ca bérabu jaamookaay ba.
13 Bu ngeen di àgg biir dëkk bi rekk, dal
ko fay fekk, bala moo dem jaamookaay
ba, ca sarax sa. Waa dëkk bi duñu lekk
mukk te dikkul, ndax mooy ñaan ci sarax
si. Bu noppee, ñi ñu woo doora lekk. Kon
demleen gaaw, ndax nëgëni fa ngeen koy
fekk.»

Sóol gis na Samiyel

14 Ba loolu amee ñu dem bay dugg ca
biir dëkk ba, yem ca Samiyel, muy dikk,
dajeek ñoom, jëm ca jaamookaay ba.

15 Fekk na balaa Sóol di ñëw, Aji Sax
ji déey na Samiyel bés ba jiitu, ne ko:
16 «Nëgëni ëllëg maa ngi lay yónnee waa
ju dëkk diiwaanu Beñamin. Nanga ko
diw, fal ko, ngir mu yilif Israyil, sama ñoñ,
ba xettli sama ñoñ ci waa Filisti. Maa
geesu sama ñoñ, ndax seeni yuux àgg na
fi man.»

[*] 9:2 9.2 Sóol: am na ñu ko gëna xam ci turu Talut.

17 Naka la Samiyel séen Sóol, Aji Sax ji wax ko, ne ko: «Waa jii laa la wax. Kii mooy yor sama ñoñ.»

18 Sóol dikk ba ca Samiyel, fa tollook bunt dëkk ba, ne ko: «Góor gi, baal ma tegtal ma kër giskat bi.» 19 Samiyel ne Sóol: «Man maay giskat bi. Doxal jiitu, nu dem ca jaamookaay ba. Yeen ak man ay bokk lekk tey. Bu subaa mboolem li ub sa bopp, dinaa la ko wax, door laa yiwi. 20 Mbaam yi nga réerle bëkk-démb, bu ci am benn xalaat, ndax feeñ nañu. Te sax, mboolem lu bakkane ci Israyil, xanaa du yaay boroom, yaak sa waa kër baay?» 21 Sóol ne ko: «Xanaa du man Beñamineen bi gëna néewle giir ci Israyil, sama làng gëna néew ci mboolem làng yi séq giirug Beñamin? Lii nga may wax, lu mu doon?»

22 Samiyel daldi ànd ak Sóol ak surgaam, yóbbu leen ba ca biir néegu bernde ja. Mu beral leen nag jataay ca kanam mbooloo, ma ñu woo, te ñu wara tollu ci fanweer. 23 Samiyel ne toggkat ba: «Indil ma ndawal li ma la joxoon, te noon la, nga ber ko.» 24 Toggkat bi yékkati tànk baak la mu àndal, teg ko ca kanam Sóol. Samiyel ne ko: «Lii, lañu beroon, tegal sa kanam, te lekk. Moom lañu la dencal ci ndaje mii ma woo askan wi.» Noonu la Sóol bokke ak Samiyel lekk bésub keroog.

25 Gannaaw loolu ñu jóge ca jaamookaay ba, dellu ca dëkk ba. Ba ñu demee kër ga, Samiyel diisook Sóol ca kaw taax ma.

Samiyel diw na Sóol, fal ko

26 Ba ñu jógee ca ëllëg sa, bët a ngay waaja set. Samiyel woo Sóol ca kaw taax ma, ne ko: «Fabul, ma yiwi la.» Sóol fabu, ànd ak Samiyel, ñu génn ñoom ñaar. 27 Naka lañu dem bay bëgga génn dëkk ba, Samiyel ne Sóol: «Neel surga bi, mu jiitu nu.» Mu wax ko surga ba, mu jiitu leen. Samiyel neeti Sóol: «Yaw, taxawal fii tuuti, ma dégtal la kàddug Yàlla.»

10

1 Ba loolu amee Samiyel jël njaqal diwu oliw lu ndaw, sotti ko ci kaw boppu Sóol, fóon ko, ne ko: «Aji Sax ji diw na la déy, ngir fal la njiitu ñoñam. 2 Gannaaw boo teqlikook man, dinga dajeek ñaari góor ca wetu bàmmeelu Rasel ca Celca ca diiwaanu Beñamin. Dinañu la wax ne la mbaam ya nga seeti woon feeñ nañu. Te sax sa baay xalaatatul mbaam yi, yeena ko jaaxal. Ma nga naan: “Ana nu may def ak sama doom ji?” 3 Boo fa jógee, jubalal ba jot garab gu mag ga ca Tabor. Ñetti góor dinañu fa dajeek yaw, di màggali Yàlla ca Betel; kenn ka gàddu ñetti tef, keneen ka ŋàbb ñetti kàmpi mburu, ka ca des yor mbuusum biiñ. 4 Dinañu la nuyu, may la ñaari mburu; nga nangoo ko ca seeni loxo. 5 Bu loolu weesee nanga dem ba ca Gibeya Eloyim, fa dalub xarekati Filisti ya nekk. Booy jub dëkk ba, dinga dajeek kurélu yonent yu jóge ca bérabu jaamookaay ba, aw nit jiitoo leen powum tabalaaki toxoro, ak ñaari xeeti xalam, yonent ya di waxe ni yonent*. 6 Su ko defee Noowug Aji Sax jee naa milib ci sa kaw, ngay waxandoo ak ñoom, soppiku, doon keneen nit. 7 Bu la firnde yooyu dikkalee rekk, xamal ne Yàllaa ngi ànd ak yaw. Su boobaa, lu bés bi laaj, def ko. 8 Léegi doxal jiitu ma Gilgal. Maa ngi noonu di la fekksi, ngir rendi fa saraxi rendi-dóomal, sarxe fa saraxi cant ci biir jàmm. Juróom ñaari fan nag ngay négandiku, ba ma fekksi la fa, xamal la looy def.»

Noowug Yàlla gane na Sóol

9 Naka la Sóol bàyyikoo ca Samiyel, walbatiku, Yàlla daldi soppi xelam. Firnde yooyu yépp nag matandoo ca bés ba. 10 Ba Sóol ak surgaam àggee Gibeya, kurélu yonent yaa ne pemm, dajeek moom. Noowug Yàlla ne milib ca kaw Sóol, muy waxandoo ak ñoom ay waxyu. 11 Ci kaw loolu mboolem ña xamoon Sóol démb ak bëkk-démb, daldi yem ci moom, mu ànd ak yonent ya di wax ay waxyu. Nit ña naan ca seen biir: «Waaw, Sóol

* **10:5** 10.5 waxyu: wax lay doon, ju Yàlla déey ab yonent, mu di ko biral ci ndigalal Yàlla. Leeleeg bu ab yonent tolloo ci biral waxyu, day mel ni ku daanu leer.

doomu Kis jii, lu ko jot nii? Sóol it ci
yonent yi laa?» 12 Jenn waay ju fa dëkk
ne: «Yii yonent sax, ci ngéru kan lañu
bokk?» Ca lañu jóge, def ko waxin naan:
«Sóol it ci yonent yi laa?» 13 Sóol biral
ay waxyu ba noppi daldi dem ca bérabu
jaamookaay ba.
14 Ci kaw loolu baayu Sóol bu ndaw laaj
Sóol ak surgaam, ne leen: «Fu ngeen de-
moon?» Sóol ne ko: «Mbaam yi lanu seeti
woon, gisunu dara, nu dem ca Samiyel.»
15 Baayam bu ndaw ne ko: «Wax ma
boog lu leen Samiyel wax.» 16 Sóol ne
ko: «Samiyel da noo biralal ne mbaam ya
feeñ na.» Mbirum nguur ma ko Samiyel
wax nag, Sóol waxu ko baayam bu ndaw.

Yàlla feddli na palug Sóol

17 Gannaaw loolu Samiyel woolu
askanu Israyil ca Aji Sax ji ca Mispa.
18 Mu wax bànni Israyil, ne leen: «Aji
Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne: “Man
maa génne Israyil Misra. Maa leen xettli
ca waa Misra ak mboolem buur ya leen
notoon. 19 Waaye tey yeena dëddu seen
Yàlla, ji leen musal ci mboolem seeni
loraange ak seeni njàqare. Yeena ko ne:
‘Falal buur ci sunu kaw daal!’ Léegi nag
taxawleen fi kanam Aji Sax ji, giir ak giir,
làng ak làng.”»
20 Ba Samiyel wooyee giiri Israyil yépp,
ñu dikk, giirug Beñamin moo génn. 21 Mu
woo giirug Beñamin, làng ak làng, làngu
Matiri génn, Sóol doomu Kis génne ca.
Ñu seet Sóol, gisuñu ko. 22 Ñu laajaat
Aji Sax ji, ne ko: «Ndax keneen da fee
ñëw?» Aji Sax ji ne: «Mu ngi nii, mu
ngi làqu ci biir denc bi.» 23 Ñu daw jële
Sóol foofa, mu taxaw ca biir mbooloo ma,
sut ñépp. 24 Samiyel wax ak mbooloo
mépp, ne leen: «Yeena gis ki Aji Sax ji
taamu? Kenn melul ni moom ci mbooloo
mi mépp.» Mbooloo ma mépp àddu ca
kaw ne: «Buur, guddalu fan!» 25 Samiyel
nag xamal mbooloo ma sañ-sañu buur.
Mu bind ko cib téere, teg ca kanam Aji
Sax ji. Ba mu ko defee Samiyel yiwi
mbooloo mépp, ku nekk ñibbi këram.
26 Sóol itam ñibbi këram ca Gibeya,
jàmbaari góor yi ci Yàlla xiir, ànd ak
moom. 27 Terewul mu am ay nit ñu
tekkiwul dara di wax, naan: «Ana nan
lanu waa jii di xettlee?» Ñooñu sewal ko,
yótuñu ko jenn teraanga. Sóol nag ne cell.

11

Sóol jéngu na

1 Nayas Amoneen ba moo dikkoon, gaw
dëkk ba ñu naan Yabes ca Galàdd. Waa
Yabes gépp wax ak moom, ne ko: «Ngalla
digool ak nun jàmm, te nu nangul la.»
2 Nayas Amoneen ba ne leen: «Ni may
digook yeen daal, mooy nii: luqi seen
bëtu ndijoor yeen ñépp, ba Israyil gépp
torox.» 3 Magi Yabes ne ko: «May nu
juróom ñaari fan, nu yebal ay ndaw ci
Israyil gépp. Su amul kenn ku nu wallu,
nu dikk, fekksi leen.»
4 Ba ndaw ya dikkee Gibeya, ga Sóol
dëkk, ba xamle mbir ma, waa dëkk ba di
dégg, ñoom ñépp a yuuxu, di jooy. 5 Ci
biir loolu Sóol ne tëll, jiital ay nagam, jóge
tool ya. Mu ne: «Lu nit ñi xewle bay jooy
nii?» Ñu nettali ko kàdduy waa Yabes.
6 Naka la Sóol dégg kàddu yooyu,
Noowug Yàlla ne milib ca kawam, mer
ma ne jippét tàkk. 7 Mu rey ñaari nag,
dog ko, yóbbante ko ay ndaw, yónnee
ko Israyil gépp. Mu ne leen: «Képp ku
toppul Sóol ak Samiyel, nii lees di def
ay nagam.» Ba loolu amee tiitaange ju
sababoo ci Aji Sax ji dal ca kaw askan wa,
ñu sàqeendoo, di benn bopp. 8 Ba Sóol
nemmikoo limu góori Israyil ca Beseg,
ñetti téeméeri junni lañu (300 000), waa
Yuda di fanweeri junni (30 000).
9 Ñu wax nag ndaw ya jóge Yabes
Galàdd, ñu jottli seen waa dëkk ba ne
leen, ca ëllëg sa bu jant bi tàngee, dees
na leen wallu. Ndaw ya dem, àgge ko
waa Yabes, waa Yabes bég. 10 Ñu wax
Amoneen ña, ne leen: «Ëllëg dinanu dikk,
fekksi leen.»
11 Ca ëllëg sa Sóol séddale mbooloom
xareem ñetti kurél. Ba ñu tolloo ci wat-
tub njël, ñu dugg biir dalu Amoneen ña,
di leen duma ba jant bi tàng. Ña ca rëcce
daldi tasaaroo ba ñaar sax àndatuñu.
12 Mbooloo ma ne Samiyel: «Ana ku noon:
“Ndax Sóol ay falu ci sunu kaw?” Indileen
ñooñu, nu rey leen!» 13 Sóol ne leen:

«Deesul rey kenn kay bésub tey jii, ndax
bésub tey Aji Sax jee indi wall fi Israyil.»
14 Ci kaw loolu Samiyel ne mbooloo ma:
«Ñëwleen nu dem Gilgal, ba feddli pal gi.»
15 Mbooloo ma mépp dem Gilgal, ñu fal
Sóol buur foofa, fa kanam Aji Sax ji ca
Gilgal*. Ñu sarxe fa saraxi cant ci biir
jàmm fa kanam Aji Sax ji, Sóol ak bànni
Israyil gépp bànneexoo fa bànneex bu
réy.

12

Samiyel wàcc na

1 Ba loolu weesee Samiyel wax Israyil
gépp ne leen: «Mu ngoog, nangul naa
leen li ngeen ma wax lépp, ba falal leen
buur. 2 Léegi Buur a ngii jiite leen. Man
nag màggat naa ba weex tàll, te samay
doom a ngii ci seen biir. Maa leen jiite,
ba may ndaw ba tey jii. 3 Maa ngii!
Seedeleen sama jépp tuuma fi kanam Aji
Sax ji ak ki mu fal. Ana ku ma masa jël
nagam, mbaa ma jël mbaamam? Ana ku
ma masa lekk àqam, mbaa ma néewal
ko doole? Ana ci kan laa masa nangoo
alalu ger, ba nëpp-nëppal lu mu def. Lu
ci am rekk, waxleen, ma fey ko.» 4 Ñu
ne ko: «Lekkoo sunu àq, néewaloo nu
doole. Masoo nangu lenn itam ci loxol
kenn.» 5 Samiyel ne leen: «Kon Aji Sax
ji seede na ci seen biir, ki mu fal it seede
tey jii, ne gisuleen lenn ci sama loxo.» Ñu
ne ko: «Seede na ko!»

6 Samiyel ne mbooloo ma: «Aji Sax ji
moo jëfoo Musaa ak Aaróona, ba génne
seeni maam réewum Misra. 7 Kon nag
taxawleen, ma layook yeen fi kanam Aji
Sax ji, ci mboolem njekk gu leen Aji Sax ji
defal, yeen ak seeni maam.

8 «Gannaaw jamono ja Yanqóoba de-
mee Misra, seeni maam a yuuxu, woo
Aji Sax ji wall, Aji Sax ji yebal Musaak
Aaróona, ñu génne seeni maam Misra,
dëël leen bérab bii. 9 Seeni maam nag
ñoo fàtte seen Yàlla Aji Sax ji, ba tax
mu teg leen ca loxol Sisera njiitu xareb
dëkk ba ñuy wax Àccor, ak ca loxol waa
Filisti, ak ca loxol buuru Mowab, ñooña
doon xareek ñoom 10 Seeni maam jooy
ko Aji Sax ji, ne: “Bàkkaar nanu de, nde
noo wacc Aji Sax ji, di jaamu tuur yi ñu
naan Baal ak Astàrt. Waaye rikk xettli
nook sunuy noon, nu jaamu la.” 11 Aji
Sax ji yebal Yërubaal*, teg ca Bedan†, teg
ca Yefte, teg ma ca, man Samiyel, daldi
leen xettli ci seen noon yi leen séq, ba
ngeen dëkke jàmm. 12 Waaye ba ngeen
gisee Nayas, buurub Amoneen ña jëm ca
seen kaw, yeena ma ne: “Buur bu nu jiite
daal lanu bëgg.” Te Aji Sax ji seen Yàlla
di seen buur. 13 Léegi nag buur bi ngeen
taamu, di ko sàkku, mu ngi nii. Mu ngoog,
Aji Sax ji fal na buur bu leen jiite. 14 Su
ngeen ragalee Aji Sax ji, jaamu ko, déggal
ko, baña gàntal ndigalu Aji Sax ji, yeen ak
seen buur yépp ay topp seen Yàlla Aji Sax
ji. 15 Waaye kat, su ngeen bañee déggal
Aji Sax ji, di gàntal ndigalal Aji Sax ji,
loxol Aji Sax jaa ngi ci seen kaw na mu
nekke woon ca seen kaw maam ya.

16 «Léegi nag taxawleen ba gis jaloore
ju réy jii Aji Sax jiy def, ngeen teg ci
bët. 17 Du nu ngi ci ngóobum bele tey?
Dinaa ñaan ci Aji Sax ji, mu dënu, taw.
Su boobaa dingeen xam xéll ne ba ngeen
sàkkoo buur, lu bona bon ngeen def, Aji
Sax ji seede.»

18 Ci kaw loolu Samiyel ñaan ci Aji Sax
ji, Aji Sax ji dënu, taw ca bés ba. Mbooloo
ma mépp nag ragal lool Aji Sax ji ak
Samiyel.

19 Ba loolu wéyee mbooloo ma mépp ne
Samiyel: «Ngalla sang bi, ñaanal nu ci sa
Yàlla Aji Sax ji, nu baña dee, ndax la nu
bàkkaaroon lépp, yokkati nanu ci mbon
gu tollu ni di sàkku buur.» 20 Samiyel ne
mbooloo ma: «Buleen tiit; dëgg la, yeena
def googu mbon gépp, waaye fexeleen
rekk ba baña dëddu Aji Sax ji, te ngeen
jaamoo Aji Sax ji seen léppi xol. 21 Buleen
dëddu mukk, ndax su boobaa topp ag
neen lay doon; lu dul jariñe, du xettlee,
ndax tuur yi kat, neenug neen la. 22 Aji

* **11:15** 11.15 Li tax ñu ne fa kanam Aji Sax ji mooy Gilgal dafa amoon bérabu jaamookaayu Aji Sax ji. * **12:11** 12.11 Yërubaal mooy Sedeyoŋ ba tey. Seetal *Njiit ya* 6—8. † **12:11** 12.11 Bedan: am na ñu jàpp ne mooy Barag. Seetal *Njiit ya* 4.

Sax ji moom turam wu màgg wi tax na
du wacc ñoñam, ndax Aji Sax ji la soob,
mu def leen ñoñam. 23 Man nag, yàlla
tere may tooñ Aji Sax ji, di leen noppee
ñaanal. Te it dinaa leen won yoon wi
baax te jub: 24 ngalla fexeleen rekk ba
ragal Aji Sax ji, te ngeen dëggu ci jaamoo
ko seen léppi xol, ndax dangeen di xool
ci jaloore yu yéeme yi mu leen defal.
25 Waaye su ngeen saxee ci def lu bon,
yeen ak seeni buur ay bokk sànku.»

13

Sóol tooñ na

1 Sóol ci boppam làqoon na ay at, ba
muy falu buur; mu falu jiite Israyil ñaari
at*. 2 Ci kaw loolu mu tànn ñetti junniy
nit ci Israyil; ñaari junniy nit ñuy nekk
ak moom ca Migmas ak ca tundi Betel,
ak junniy nit ñu nekk ak Yonatan doomu
Sóol ca Gibeya gu Beñamin. Ña ca des
mu yiwi leen, ñu ñibbi seeni xayma.
3 Yonatan nag song dalub waa Filisti ca
Geba. Waa Filisti yég ko. Ba mu ko
defee Sóol wal-lu liit ga ca réew ma mépp,
ne: «Na ko Ebrë yi dégg!» 4 Ñu yégal
Israyil gépp la xew ne leen: «Sóol song na
dalub waa Filisti, ba tax waa Filisti jéppi
bànni Israyil.» Gàngoor ga daldi daje,
topp ca gannaaw Sóol ca Gilgal. 5 Ci biir
loolu waa Filisti daje ngir xareek Israyil.
Ña ngaak ñetti junniy† watiiri xare ak
juróom benni junniy gawar, xarekat ya
bare, mel ni feppi suufas géej. Ñu dem
dali ca Migmas, ca penkub Bet Awen.

6 Niti Israyil nag gis diggante bu metti bi
ñu tollu ndax na ñu tance seen gàngoor
ga. Ñu dem làquji ci ay xunteek ay dédd
ak ay doj, aki seyaan aki kàmb. 7 Am
na sax ay Ebrë yu jàll dexu Yurdan, wuti
réewum Gàdd ak Galàdd. Fekk na Sóol a
nga ca Gilgal ba tey. Mbooloom xareem
ma mépp nekk faak moom, di pat-pati
ndax tiitaange.

8 Mu négandiku juróom ñaari fan,
diir ba ko Samiyel àppaloon. Waaye
taxul Samiyel agsi Gilgal. Mbooloo ma
tàmbalee dëddu Sóol, di tasaaroo. 9 Ba
loolu amee Sóol ne: «Indil-leen ma
saraxu rendi-dóomal bi, ak saraxu cantu
biir jàmm bi.» Ñu indil ko, mu daldi
def saraxu rendi-dóomal bi. 10 Naka la
def saraxu rendi-dóomal bi ba sottal rekk,
Samiyel ne jaas. Sóol génn gatandu ko,
ngir nuyu ko. 11 Samiyel ne ko: «Loo
def nii?» Sóol ne ko: «Man kat damaa
gis mbooloo mi dëddu ma, di tasaaroo,
te yaw it dikkoo bésu àpp bi. Rax ci
dolli waa Filistee nga daje ca Migmas.
12 Ma noon, waa Filisti dinañu ma songsi
Gilgal, te sàkkooguma ndimbalu Aji Sax
ji. Looloo ma taxa sàcc sama bopp
rekk, ba def saraxu rendi-dóomal bi.»
13 Samiyel ne Sóol: «Ag ndof nga def,
ndax jëfewuloo santaane bi la sa Yàlla Aji
Sax ji santoon. Soo ko defoon, Aji Sax
ji dina saxal sa nguur ci kaw Israyil ba
fàww. 14 Léegi nag sa nguur du wéy;
Aji Sax ji sàkkul na boppam ki xolam
jubool, te fal na ko njiitu ñoñam, ndax
yaa sàmmul li Aji Sax ji santaane.»

15 Ba mu ko defee Samiyel bàyyikoo
Gilgal, dem Gibeya gu Beñamin. Sóol nag
waññ ñi mu àndal, ñu tollu ci juróom
benni téeméeri góor.

Yonatan def na njàmbaar

16 Sóol ak doomam Yonatan, ak gàngoor
ga ànd ak ñoom ña nga dal ca Geba ‡ gu
Beñamin, waa Filisti dal ca Migmas. 17 Ci
biir loolu genn gàngooru yàqkat def ñetti
kurél, jóge ca dalub waa Filisti. Genn
ga jubal bëj-gànnaar, aw yoonu Ofra ca
diiwaanu Suwal, 18 ñaareel ga jubal sowu
ca Bet Oron, ñetteel ga jëm penku ca tund
ya tiim xuru Ceboyim, fa féeteek màndiŋ
ma.

19 Booba nag benn tëgg amul woon
ca réewum Israyil ba mu daj, ndax waa
Filisti dañu noon: Bu Ebrë yi sàkk ay
saamar aki xeej. 20 Moo tax bànni Israyil
gépp, ku ci bëggoona nàmmlu sa ngajju
mbaa sa daba, mbaa sa sémmiñ, mbaa
sa sawta, doo man lu moy dem ca tëggi
waa Filisti. 21 Ku ci nekk, saa yu sa ngajju

* 13:1 13.1 Sóol falu na ñaari at bala ñoo tànn Daawuda, mi koy wuutu. Seetal ci 16.13 ak *Jëf ya* 13.21. † 13:5 13.5 3 000: mooy lim bi ñu siiwal ni ñu ko tekkee ci làkku gereg ak yeneen làkk. ‡ 13:16 13.16 Geba: seetal ci 13.3.

dayee, mbaa sa daba, ñaari ñetteelu sikal nga koy daasloo, njég gu jafe, tollook ñaari ñetteelu dogu xaalis. Boo dee daaslu ab roqub ñetti càq, mbaa sémmiñ, mbaa ngay jubbantilu catal ràbbu, gennwàllam ngay fey. 22 Looloo tax keroog bésub xare ba, du benn xarekat bu ànd ak Sóol ak Yonatan, te yor saamar mbaa xeej ci loxoom. Mennum Sóol rekk a ci amoon, mook doomam Yonatan.

23 Ci biir loolu ab kurélu xarekati waa Filisti dem, taxawi ca jàllukaayu Migmas ba.

14

Yonatan song na waa Filisti

1 Ci fan yooyu Yonatan doomu Sóol wax surga ba koy gàddul ngànnaayam, ne ko: «Kaay nu dem ba ca gàngooru Filisti ga ca wàlla.» Baayam nag, waxu ko ci dara. 2 Fekk na baayam a nga dal fa Gibeya yem, ca ker garabu gërënaat ga ca Migron. Mbooloo ma ànd ak moom tollu ci juróom benni téeméeri góor. 3 Axiya ma nga fa woon, sol xar-sànnim sarxalkat. Axiya mooy doomu Ayitub, mi bokk ak Ikabot seen baay Fineyas; Fineyas moomu, Eli, sarxalkatu Aji Sax ja ca Silo, mooy baayam. Mbooloo ma nag yéguñu ne Yonatan dem na. 4 Poot ba Yonatan jaare, wuti dalub waa Filisti, ñaari doj yu mag a sampe woon, séq ko. Ñu dippee wenn doj wa Boses, weneen wa di Sene. 5 Wenn doj waa nga sampe wetu bëj-gànnaar, janook Migmas, wa ca des sampe wetu bëj-saalum, janook Geba*.

6 Yonatan ne gàddukatu gànnaayam: «Ayca nu dem ba ca dalub yéefar yee. Jombul Aji Sax ji defal nu yiw, ndax dara du tee Aji Sax ji maye ndam, nu bareek nu néew.» 7 Ba loolu amee gàddukatu gànnaayam ne ko: «Ayca, loo namm rekk, sang bi, yaw laa àndal ba jeex tàkk.» 8 Yonatan ne ko: «Ayca nu dem ba ca ñoom, feeñu leen. 9 Bu ñu nu nee: “Taxawleen foofu, ba nu fekksi leen,” nu yem fa, bañ leena fekki. 10 Waaye bu ñu nee: “Ayca, dikkleen,” nu daldi dem te xam ne Aji Sax jee leen teg ci sunu loxo. Nan def loolu ab takk.»

11 Ba loolu amee ñu feeñuji dalub waa Filisti, ñoom ñaar ñépp. Waa Filistee nga naan: «Xool-leen! Ay Ebraa ngay génne pax ya ñu làqu woon.» 12 Ci kaw loolu waa dal ba ne Yonatan ak gàddukatu gànnaayam: «Ée, dikkleen rekk, nu xamal leen lu tuut.» Yonatan ne gàddukatu gànnaayam: «Dikkal, topp ci man. Aji Sax ji teg na leen ci loxol Israyil.» 13 Yonatan ñalgu ca kaw tund wa, gàddukatu gànnaayam topp ko. Yonatan a ngay jam, waa Filisti di daanu, gàddukatu gànnaayam ba di leen jekkli ca gannaawam. 14 Cong mu jëkk mooma Yonatan song, mook gàddukatu gànnaayam, lu tollook ñaar fukki góor lañu ca tëral ci dénd bu wara tollook xëyu nag. 15 Ci kaw loolu tiitaange dajal dal baak àll ba ko wër, ak mbooloo ma mépp; muy dal ba, di kuréli yàqkat ya. Rax ca dolli suuf sa yëngu, muy tiitaange lu Yàlla wàcce.

16 Fekk na ay jongrukati Sóol a nga tollu ca Gibeya gu Beñamin. Ñu jekki séen gàngooru Filisti gay raj-rajloo, fu ne ñu jëm fa. 17 Sóol ne ña ànd ak moom: «Wooteleen, ba xam ku jóge ci nun.» Ñu woote, Yonatan ak gàddukatu gànnaayam wuute. 18 Sóol ne Axiya sarxalkat ba: «Indil gaalu Yàlla gi.» Bésub keroog gaalu Yàlla gaa ngaak bànni Israyil. 19 Naka la Sóol di wax ak sarxalkat bi, coow la ca dalub waa Filisti gëna jolli. Sóol ne sarxalkat bi: «Ah, bàyyi ko sax.» 20 Ba mu ko defee Sóol ak gàngoor ga ànd ak moom gépp daje, dem ca xare ba. Gisuñu lu moy waa Filisti ne kër-kër, ne këpp, di jamante seeni saamar. 21 Ci biir loolu Ebrë yi nangul woon waa Filisti démb ak bëkk-démb te nekkandook ñoom ca dal baak fa ko wër fépp sax, ne waññet, faraat ak seen bokki bànni Israyil ya ànd ak Sóol ak Yonatan. 22 Mboolem bànni Israyil ya làqu woon ca tundi Efrayim dégg ne waa Filisti daw nañu. Ñoom it ne leen dann ca xare ba. 23 Noonu la Aji Sax ji maye Israyil ndam bésub keroog, xare bay law, ba ca wàlla

* **14:5** 14.5 Geba: seetal ci 13.3.

Bet Awen.

Sóol wax na lu ëpp

24 Bésub keroog mbooloom Israyil jàq
nañu, ndax ngiñ lu Sóol teg ci seen
kaw, ne: «Képp ku lekk fii ba ngoon te
feyooguma ci samay noon, yal na alku.»
Mbooloo ma mépp, kenn sexu ca dugub.
25 Ci kaw loolu waa réew ma mépp dem
ba ca gott ba. Fekk na ag lem a nga fa
ca suuf. 26 Ba mbooloo ma duggee ca biir
gott ba, yemuñu ca lu moy lem jay xelli,
waaye kenn sàkku ci, jëme ci gémmiñam,
ndax ragal ngiñ la. 27 Yonatan nag yégul
woon ngiñal baayam la mu teg mbooloo
ma. Mu tàllal yet wa ca loxoom, capp cat
la ca lem ja, sex, bët ya daldi leer. 28 Kenn
ca mbooloo ma ne ko: «Aa! Ngiñ lii de,
sa baay giñoon na ko ci kaw mbooloo mi,
ne: "Képp ku lekk tey, yal na alku," moo
tax mbooloo mi néew doole.» 29 Yonatan
ne: «Sama baay de yàqal na mbooloo mi.
Xool-leen rekk ni samay bët leere ndax
lem sii ma ñam! 30 Astamaak bu mbooloo
mi lekkoon tey ci lël ja ñu nangoo ci noon
yi! Du ci la jéllu waa Filisti doon gëna réy
a waay?»

31 Bésub keroog bànni Israyil a dumaa
waa Filisti ca Migmas ba ca Ayalon. Bànni
Israyil sonn lool nag. 32 Ba loolu amee
ñu sëxëtoo lël ja, jël ca gàtt yaak nag
ya ba ca wëllu ya, tër ca suuf, boole
yàpp waak deret ja, lekk. 33 Ñu yegge
ko Sóol, ne ko: «Mbooloo ma kat a nga
nee, di moy Aji Sax ji, di lekk yàpp wu
ànd ak deretam.» Sóol ne: «Yeenaka fecci
kóllëre! Béraŋal-leen ma fii aw doj wu
mag léegi.» 34 Gannaaw loolu mu joxe
leneen ndigal, ne: «Tasaarooleen ci biir
mbooloo mi, ne leen ñu indi fii ñoom
ñépp seeni nag ak seeni gàtt. Fii lañuy
rendee jur gi, door koo lekk. Su ko defee
duñu moy Aji Sax ji, di lekk yàpp wu
ànd ak deretam.» Mbooloo mépp daldi
dikk guddig keroog, ku nekk akaw nagam.
Ñu rendi foofa. 35 Sóol daldi fay tabax
ab sarxalukaay, ñeel Aji Sax ji. Boobu
sarxalukaay la jëkka tabax ñeel Aji Sax
ji.

Bànni Israyil jot na Yonatan

36 Ba loolu amee Sóol ne: «Nan toppi
waa Filisti ci guddi gi, nu sëxëtoo seen
alal ba bët set, te bunu ci bàyyi kenn,
mu dund.» Mbooloo ma ne ko: «Loo
bëgg rekk, defal!» Sarxalkat ba nag ne
ko: «Nanu ko jëkka diis Yàlla fii.» 37 Sóol
laaj Yàlla ne ko: «Ndax ma topp waa
Filisti? Ndax dinga leen teg ci loxol Is-
rayil?» Bésub keroog nag Yàlla tontuwul.
38 Sóol ne: «Yeen njiiti mbooloo mi yépp,
dikkleen fii, nu seet ba gis bàkkaarub
tey jii, lu mu doon. 39 Ndax giñ naa
ci Aji Sax jiy dund, wallukatub Israyil,
bu doon sax lu sama doom Yonatan
ci boppam def, dee rekk ay àtteem.»
Mbooloo mépp, kenn tontuwu ko. 40 Mu
ne bànni Israyil gépp: «Taxaweleen nee,
maak sama doom Yonatan, nu taxawe
nii.» Mbooloo ma ne Sóol: «Loo bëgg
rekk, defal.» 41 Sóol ñaan ci Aji Sax ji,
ne ko: «Yaw Yàllay Israyil, ngalla xamleel
liy dëgg.» Ñu daldi tegoo bant, mu dal ci
kaw Yonatan ak Sóol, mbooloo ma wàcc.
42 Sóol ne: «Tegal-leen nu bant sama
digganteek Yonatan.» Ñu tegal leen, mu
dal ca doomam Yonatan.
43 Sóol ne Yonatan: «Wax ma loo def.»
Yonatan ne ko: «Aylayéwén maa ñam
tuuti ca lem, ja ma cappe sama catu yet
wi ma yoroon ci sama loxo. Maa ngi, naa
dee!» 44 Sóol ne ko: «Na ma Yàlla teg
mbugal mu gëna tar, waaye yaw Yonatan
dinga dee déy!» 45 Mbooloo ma nag ne
Sóol: «Lan? Yonatan dee, moom mi may
Israyil ndam lu réy lii? Xalaateesu ko
moos! Giñ nanu ci Aji Sax jiy dund, du
lenn luy rote ci kawaru boppu Yonatan
sax, dal fi suuf, ndax Yàlla la àndal
def lii tey.» Noonu la mbooloo ma jote
Yonatan, ba deewul. 46 Ba loolu wéyee
Sóol noppee dàq waa Filisti, waa Filisti
dellu ca seenum réew.

Sóol am na ndam

47 Gannaaw ba Sóol feddlee nguuram ca
Israyil, xare naak seen noon ya leen wër
yépp: Mowabeen ñaak Amoneen ñaak
Edomeen ñaak buuri waa Soba, ak waa
Filisti. Mboolem fu mu walbatiku rekk,
moo daan. 48 Njàmbaar la xaree, duma
Amalegeen ña, ba musal Israyil ca ña
doon sëxëtoo seen alal.

[49] Doomi Sóol yu góor nag ñoo doon: Yonatan, ak Iswi ak Malkisuwa; ñaari doomam yu jigéen, di Merab mi ci gën di mag, ak Mikal mi gën di ndaw. [50] Soxnas Sóol moo doon Ayinowam, Ayimaas di baayu Ayinowam. Njiitu xareem moo doon Abner doomu Ner baayu Sóol bu ndaw, [51] Kis miy baayu Sóol, ak Ner, baayu Abner, Abyel ay seen baay.

[52] Xare bu metti la woon seen digg ak waa Filisti, giiru dundu Sóol gépp. Moo tax fu Sóol gisaan boroom kàttan mbaa boroomu fit, da koy dollikoo.

15

Sóol tooñati na

[1] Samiyel daa waxoon Sóol, ne ko: «Man la Aji Sax ji yebal, ngir ma fal la buurub Israyil, aw ñoñam. Kon déglul kàddu yii Aji Sax ji wax. [2] Aji Sax ju gàngoor yi dafa wax ne: “Maay dikke mbugal mu faj la Amalegeen ña defoon Israyil, tëru leen ca yoon wa, ba ñuy génn Misra. [3] Demleen léegi, songi Amalegeen ñi. Faagaagal-leen* seen lépp, te buleen leen ñeewante; reyleen góor ak jigéen, gone yi ba ci ñiy nàmp, ak nag ak gàtt, ak giléem ak mbaam.”»

[4] Ba loolu amee Sóol woo gàngoor ga, lim leen ca Telem, ñuy ñaar téeméeri junniy xarekat yuy deme tànk, ak fukki junniy góori Yudeen. [5] Sóol dem ba jot dëkkub Amalegeen ña, daldi waajal am tëru ca xur wa. [6] Mu yónnee ca Keneen ña, ne leen: «Demleen, dawleen jóge ci biir Amalegeen ñi, bala ma leena buubaaleek ñoom, te ba bànni Israyil di génn Misra, yeena leen jiwoon ngor ñoom ñépp.» Keneen ña daw, jóge ca biir Amalegeen ña.

[7] Ba mu ko defee Sóol song Amalegeen ña, dale ko Awila ba dëkk ba ñuy wax Sur ca penkub Misra. [8] Mu jàpp Agag buurub Amalegeen ña, gàngoor ga gépp, mu faagaagal, leel leen ñawkay saamar.
[9] Sóol ak gàngooram nag bàyyi Agag, muy dund, mook la gëna baax ca nag yaak gàtt ya: jurug yafal gaak kuuy yu ndaw ya, mboolem lu baax daal. Néeguñu caa faagaagal dara, waaye mboolem lu ca ñàkk solo mbaa mu yooy, loola lañu faagaagal.

Sóol ñàkk na

[10] Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Samiyel ne ko: [11] «Réccu naa li ma fale Sóol buur, ndax dëddu na ma, te samay ndigal, jëfewu ko.» Samiyel am ca njàqare lool, ba fanaanee tinu Aji Sax ji guddi gépp. [12] Ba bët setee Samiyel teela jóg dem ngir dajeek Sóol. Ñu ne ko Sóol dem na dëkk ba ñuy wax Karmel, te defu fa lu moy yékkati am taax, terale ko boppam. Jóge na fa it, jàll ba Gilgal.

[13] Ba Samiyel demee ba gis Sóol, Sóol ne ko: «Yal na la Aji Sax ji barkeel. Def naa la Aji Sax ji santaane!» [14] Samiyel ne ko: «Ana meem joojuy tàbbi sama nopp bii, lu mu doon? Ak looluy nàññi, may dégg?» [15] Sóol ne ko: «Ca Amalegeen ña de lañu ko jële. Xarekat yee bàyyi li gën ci gàtt yeek nag yi, ngir sarxal ko sa Yàlla Aji Sax ji. Waaye la ca des moom, faagaagal nañu ko.» [16] Samiyel ne Sóol: «Defal ndànk! Dinaa la xamal li ma Aji Sax ji wax biig.» Mu ne ko: «Waxal!»
[17] Samiyel ne ko: «Xanaa du yaa gisaloon sa bopp ne lu tuut nga woon, te yaay njiital giiri Israyil tey; Aji Sax ji fal la, ngay buurub Israyil. [18] Aji Sax ji teg la ci yoon wi, ne la: “Demal faagaagal moykati Amalegeen ñi. Xareel ak ñoom, ba jeexal leen tàkk.” [19] Lu la tere woona déggal Aji Sax ji, xanaa di saax-saaxee alal ji, di def li Aji Sax ji ñaawlu?»

[20] Sóol ne Samiyel: «Ndaxam déggal naa Aji Sax ji. Dox naa yoon wi ma Aji Sax ji yebal; indi naa Agag buurub Amaleg te Amalegeen ñi, faagaagal naa leen. [21] Xarekat yi daal a tànne ci lël ji li gën ci gàtt yeek nag yi ñu wara faagaagal, ngir sarxal ko sa Yàlla Aji Sax ji ca Gilgal.»

[22] Samiyel ne ko:

«Bànneexu Aji Sax ji ci saraxi rendi-
dóomal ak yeneen sarax,
mbaa tolloo naak bànneex ba muy am ci
dégg ndigalal Aji Sax ji?

* **15:3** 15.3 Lu Aji Sax ji aayal lañu koy def, yàq ko yaxeet; muy nit, mbaa ag jur mbaa alal.

Ma ne, dégg ndigal a gën ab sarax;
xol bu nangoo gën nebbonu kuuy.
23 Bàkkaaru ngisaane la déggadi yemool,
ñaawtéefu bokkaale tollook reewande.
Yaa gàntal ndigalu Aji Sax ji,
Moom mu gàntal sa nguur.»

24 Sóol ne Samiyel: «Bàkkaar naa!
Ndax maa wàcc kàddug Aji Sax ji ak say
digal, ndax ragal mbooloo mi, ba topp
seen coobare. 25 Léegi nag ngalla waay,
baal ma sama bàkkaar bii te walbatiku,
ànd ak man, ma sujjóotali Aji Sax ji.»
26 Samiyel ne Sóol: «Duma walbatiku ànd
ak yaw, ndax yaa gàntal kàddug Aji Sax
ji, Aji Sax ji gàntal sa nguur ci Israyil.»

27 Naka la Samiyel ne wërëñ, di dem,
Sóol jàpp ca catal mbubb ma, mu dagg.
28 Samiyel ne ko: «Nii la Aji Sax ji dagge
nguurug Israyil ci yaw bés niki tey, jox ko
keneen ku la gën. 29 Te Aji Nekk-Fàww ju
Israyil ji du fen, du réccu, ndax du nit bay
réccu.»

30 Sóol dellu ne: «Bàkkaar naa! Waaye
ngalla waay sagal ma ci sama kanam
magi askan wi ak ci kanam Israyil. Wal-
batikul, ànd ak man rekk, ma sujjóotali sa
Yàlla Aji Sax ji.» 31 Ba loolu amee Samiyel
walbatiku topp Sóol. Sóol dem sujjóotali
Aji Sax ji.

32 Gannaaw loolu Samiyel ne: «Indil-
leen ma Agag buurub Amalegeen ñi.»
Agag nag dikk, wutsi ko, ne finaax. Booba
Agag a nga naan ca xelam: «Dee moom,
tiitatuma ko, wees na!» 33 Samiyel nag ne
ko: «Ni aw jigéen ñàkke ay doom yu leen
sa saamar xañ, ni la sa ndey di bokke tey
ci jigéen ñi ñàkk doom.» Ci kaw loolu
Samiyel rey Agag fa kanam Aji Sax ji ca
Gilgal.

34 Ba mu ko defee Samiyel dellu Raama,
Sóol moom ñibbi këram ca Gibeya gu
Sóol. 35 Ba ni Samiyel faatoo, seeteetul
Sóol. Teewul mu jooy Sóol, waaye fekk
na Aji Sax ji réccu la mu fal Sóol buurub
Israyil.

Lii moo dox diggante Sóol ak Daawuda

16

Yàlla fal na Daawuda

1 Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji
ne Samiyel: «Yaw foo àpp sa jooy yi
ngay jooy Sóol te man maa ko dàq, ba
doonatul buur ci Israyil? Gannaaw maa
foq nguuram ci Israyil kay, duyal sa
béjjén diwu oliw ba mu fees te nga dox,
ma yebal la ci Yese waa Betleyem bi.
Gis naa ciy doomam ki may fal buur.»
2 Samiyel ne ko: «Ana nu ma fay deme?
Sóol da koy dégg, rey ma!» Aji Sax ji ne
ko: «Aw nag wu jigéen ngay jël, yóbbu,
ne ko sarxalsi Aji Sax ji moo la indi. 3 Su
ko defee nga woo Yese ca sarax sa. Man
maa lay xamal nooy def, ba nga diwal ma
ki ma la wax, fal ko.»

4 Samiyel def la Aji Sax ji wax. Ba mu
agsee Betleyem, magi dëkk ba gatandoo
ko tiitaange, ne ko: «Mbaa tànki jàmm?»
5 Samiyel ne leen: «Jàmm rekk. Sarxalsi
Aji Sax ji moo ma indi. Sell-luleen te dikk
ànd ak man ca sarax sa.» Ci kaw loolu mu
sellal Yese ak doomam yu góor, woo leen
ca sarax sa.

6 Naka lañu agsi, Samiyel gis Elyab,
daldi ne ca xelam: «Xam naa kii fi kanam
Aji Sax ji rekk mooy tànnéefam!» 7 Aji Sax
ji nag ne Samiyel: «Bul xool ci melokaanu
kii, mbaa jëmmu taxawaayam, ndax
gàntal naa ko. Lii du ci gis-gisu nit. Nit,
li fees bëtam lay gis, waaye Aji Sax ji ci
xol lay xool.» 8 Yese daldi woo Abinadab,
indi ko fi kanam Samiyel. Mu ne: «Aji
Sax ji tànnul kii ba tey de!» 9 Yese indi
Simeya, Samiyel ne: «Aji Sax ji tànnul kii
it.» 10 Yese indi juróom ñaari doomam
yu góor fa kanam Samiyel, Samiyel ne ko:
«Aji Sax ji tànnul kenn ci ñii.»

11 Samiyel nag ne Yese: «Xale yu góor yi
yemb nañu?» Yese ne ko: «Xanaa ki gën
di ndaw. Ma ngay sàmm gàtt ya.» Mu
ne ko: «Yónneel, woolu ko, dunu jekki te
dikkul fii.» 12 Yese yónnee, ñu indi ko.
Ma nga def ku xees, neexa xool, bët ya
leer nàññ. Aji Sax ji ne Samiyel: «Diw
ko, kii la.» 13 Samiyel fab béjjénu diw ba,
diw ko fa kanam magam ña. Ba mu ko
defee Noowug Aji Sax ji ne milib ca kaw
Daawuda, dale fa ànd ak moom bésub
keroog. Ba loolu wéyee Samiyel moom,
dem dëkk ba ñu naan Raama.

Daawuda dugg na ca liggéeyu Sóol

[14] Ci kaw loolu Noowug Aji Sax ji dëddu
Sóol, ngelaw lu aay bàyyikoo ci Aji Sax ji,
ub boppam. [15] Ay dagi Sóol wax Sóol ne
ko: «Lii kat ngelawal Yàlla lu aay la. Moo
ub sa bopp. [16] Nu ngii nag fi sa kanam,
joxeel ndigal rekk sang bi, nu wutali la ku
mana xalam. Su ko defee bu la ngelawal
Yàlla lu aay songee, mu xalamal la, nga
am jàmm.»
[17] Sóol ne dagam ya: «Ayca, seetal-leen
ma ku mane xalam bu baax, indil ma ko.»
[18] Kenn ca dag ya ne ko: «Man de, gis naa
jenn doomu Yese waa Betleyem bi. Ku
mana xalam la te jàmbaare. Ñeyi xare
la. Ku déggi wax, ku góorayiw, te Aji Sax
ji ànd ak moom.»
[19] Ba loolu amee Sóol yebal ay ndaw
ca Yese ne ko: «Yónnee ma sa doom
Daawuda, ma ca gàtt ya.» [20] Yese yebal
doomam Daawuda, daldi takk mbaam, sëf
ko mburu ak mbuusu biiñ ak ab tef, ngir
mu joxal ko Sóol yóbbal. [21] Daawuda dem
ca Sóol, daldi tàmbali di ko liggéeyal.
Sóol sopp ko lool. Daawuda nag mujj
di gàddukatu gànnaayam. [22] Ci kaw
loolu Sóol yónnee ca Yese, ne ko: «Bàyyil
Daawuda, mu di ma liggéeyal far, ndax
bég naa ci moom.» [23] Ci kaw loolu, saa
yu ngelawal Yàlla songee Sóol, Daawuda
fab xalam ga, xalamal ko, Sóol féex, am
jàmm, ngelaw lu aay la dëddu ko.

17

Golyaat dëkk na bànni Israyil

[1] Waa Filistee boole woon seeni
gàngoor ngir xare. Ñu daje ca dëkk ba ñu
naan Soko ca diiwaanu Yuda, daldi dale
ca Efes Damim diggante Soko ak Aseka.
[2] Sóol ak waa Israyil nag daje, dale ca
xuru Ela, làng-dér ngir jànkoonteek waa
Filisti. [3] Waa Filistee nga taxawe tund
wii, bànni Israyil taxawe tund wee, xur
wa dox seen diggante.
[4] Ci biir loolu jenn jàmbaar génne
ca làngu waa Filisti. Ku ñuy wax
Golyaat*, dëkke Gaat, taxawaayam di
juróom benni xasab yu teg diggante
baaraamu déy ak digg, xawa tollu ci ñetti
meetar. [5] Mbaxanam xànjar la sol ak
kiiraayal dënnub juróom benn fukki kilo,
ñu liggéeye ko waasintóori xànjar. [6] Ma
nga takk kiiraayi yeel yu xànjar, gàlloo
xeeju xànjar bu ndaw ca wagg ya. [7] Bantu
xeejam bu mag baa nga saf mbaamum
ràbb, ñawkay xeej ba di weñ gu ëpp
juróom ñaari kilo. Gàddukatu pakkam
baa ngay dox, jiitu ko.
[8] Golyaat taxaw, janook làngi Israyil,
àddu ca kaw, ne leen: «Ana lu ngeen
di génn, làng-déral xare nii? Xanaa du
maay waa Filisti ji, yeen ngeen di surgay
Sóol? Tabbleen genn góor, mu wàcc,
dajeek man. [9] Su ma manee ba rey ma,
nuy seeni jaam; waaye su ma ko manee
ba rey ko, ngeen di sunuy jaam, di nu
jaamu.» [10] Waa Filisti ba neeti: «Maa
dëkk làngi Israyil bés niki tey. Booleleen
maak genn góor rekk, nu xeex.» [11] Ba Sóol
ak bànni Israyil yépp déggee waxi waa
Filisti jooju, jàq nañu, tiit nañu lool.

Daawuda def na jaloore

[12] Daawuda nag moo doon doomu góor
googu dëkk Efrata ca Betleyem ga ca
diiwaanu Yuda, ñu di ko wax Yese. Yese
amoon na juróom ñetti doom yu góor.
Góor ga, ca jamonoy Sóol, mag mu ñu
nawloo la woon. [13] Ñetti doomi Yese
yu góor yu mag ñoo ràngu woon, topp
Sóol ca xare ba. Ñetti doom ya dem
xare, taaw ba Elyab lañu koy wax, ka ca
topp di Abinadab, ñetteel ba di Simeya.
[14] Daawudaa ca gënoon di ndaw. Ñetti
magam yooyu ñoo toppoon Sóol, [15] waaye
Daawuda da daan jaabantee fa Sóol ak
Betleyem ga muy sàmme gàtti baayam.
[16] Subaak ngoon nag waayu Filisti ja ne
jaas taxaw, ba mu am ñeent fukki fan.
[17] Ci biir loolu Yese ne doomam Daawuda:
«Ayca, jëlal nattub mbool mii ak fukki
mburu yii te nga daw, yóbbul ko sa mag
ya ca dal ba. [18] Fukki dogi formaas yii,
yóbbul ko seen njiitu kurél. Nemmikul
seen jàmmu yaram te nga sàkku ci seen
firnde, indil ma. [19] Sóol a ngaak ñoom ak
waa Israyil gépp ca xuru Ela, di xareek
waa Filisti.»

* **17:4** 17.4 Golyaat: am na ñu ko gëna xam ci turu Jalut.

20 Daawuda teela jóg ca ëllëg sa, wacce
gàtt ya ab wattukat, daldi jël yóbbal ga,
dem na ko ko baayam sante. Naka la àgg
ca dal ba, yemook gàngoor gay génnaale
seen xaacuy xare, ngir làng-déri. 21 Bànni
Israyil ak waa Filisti daldi dér, gàngoor
janook gàngoor. 22 Ci biir loolu Daawuda
wàcce yóbbal ga, wacce ko wattukatub
cummikaay ba, daldi daw ba ca làngu
xare ba. Mu agsi, nuyook ay magam.
23 Na muy wax ak ñoom, jàmbaar ja ñuy
wax Golyaat waa Filisti ba dëkke Gaat, ne
tëll génne ca làngi waa Filisti. Mu dellu
ca wax jooju mu waxoon, Daawuda dégg
ca.

24 Ba bànni Israyil gépp gisee waa ja,
dañoo dellu gannaaw, tiit lool. 25 Ña nga
naan ca seen biir: «Gis ngeen waa jee di
ñëw, dëkksi Israyil a ko yékkati. Képp ku
ko rey de, Buur dina ko jox alal ju bare.
Doomam la koy may jabar, te waa kër
baayam, dina leen jagleel ab cér ci digg
Israyil.» 26 Daawuda ne ña mu dendal:
«Ngeen ne, lees di defal ku rey waa Filisti
bii, ba faj gàcceg Israyil? Ak kuy yéefaru
waa Filisti bii sax, bay dëkk gàngoori
Yàlla jiy dund?» 27 Nit ña dellu ca loola
ñu waxoon, ne moom lañuy defal ku rey
waa ja.

28 Elyab, magu Daawuda, dégg
Daawuda di wax ak ñooña. Mu mer,
ne ko: «Yaw sax lu la fi indi? Ak koo
wacce la fay gàtt ak as néew ca àll
ba? Xam naa bu baax sag réy ngise, ak
njubadi gi nga mébét. Seetaansi xare bi
doŋŋ a la fi indi!» 29 Daawuda ne ko:
«Waaw, man lu ma def? Xanaa du wax
doŋŋ?» 30 Daawuda jóge ca mag ja, dem
ca keneen, laaj ko mbir mooma, tont la di
lenn.

31 Ci kaw loolu ñu dégg kàddu ya
ca Daawuda wax, yegge ko Sóol. Sóol
woolu ko. 32 Daawuda dikk ne Sóol: «Bu
kenn yoqil waa jii, sang bi. Man maay
dem xeex ak waa Filisti bii.» 33 Sóol ne
Daawuda: «Déedéet, yaw manoo songi
waa Filisti bii, di xeex ak moom. Gone
doŋŋ nga, te moom cag ndawam la dale di
nitu xare.» 34 Daawuda ne Sóol: «Sang bi,
bu may sàmm sama gàtti baay, ba gaynde
mbaa rab wu aay dikk, jël ci ab gàtt,
35 maa koy topp, dóor ko, nangoo gàtt bi
ci gémmiñam. Te bu ma songee, sikkim
bi laay sëq, fàdd, mu dee. 36 Rey naa
gaynde, rey naa weneen rabu àll wu aay,
sang bi. Kon nag yéefaru Filisti bii it ni
wenn ci yooyu rab rekk, ndax moo tëkku
gàngoori Yàlla jiy dund. 37 Daawuda
neeti: Aji Sax ji ma musal ci pàddum
gaynde ak weneen rabu àll wu aay, moo
may musal ci loxol waa Filisti bii.» Sóol
ne Daawuda: «Demal boog, yal na Aji Sax
ji ànd ak yaw.»

38 Ba mu ko defee Sóol solal
Daawuda yérey boppam, solal ko mbax-
anam xànjar, solal ko kiiraayal dënn.
39 Daawuda ràngoo saamarub Sóol, ca
kaw yére ya, daldi jéema dox, mu
të, ndax ñàkk koo miin. Daawuda
ne Sóol: «Manumaa doxaale lii ndax
miinuma ko», daldi koy summi. 40 Ba
loolu amee Daawuda jël yetam, tànn ca
dex ga juróomi doj yu rattax, yeb ca
gafakag mbuusum sàmmam, daldi ŋàbb
mbaqam, wuti waa Filisti ba. 41 Ci biir
loolu waa Filisti ba, dox, dikk ba jege
Daawuda, gàddukatu pakkam jiitu ko.
42 Waa Filisti ba séentu, séen Daawuda;
muy xale su góor su ndaw, xees te
góorayiw, mu daldi koy xeeb. 43 Mu ne
Daawuda: «Xanaa ab xaj laa, ba nga di
ma jëlalu yet?» La ca tegu waa Filisti
ba móolu ko ca turi tuuram, 44 ne ko:
«Dikkal fii rekk, ba ma leele saw suux
njanaaw yeek rabi àll yi.»

45 Daawuda ne waa Filisti ba: «Yaw
de yaa may jëlal ab saamar ak xeej bu
mag ak bu ndaw, waaye man turu Aji Sax
ju gàngoor yi laa lay dikke, Yàllay làngi
xarey Israyil, ji nga tëkku. 46 Bésub tey jii
Aji Sax jee lay teg ci sama loxo, ma rey la,
dog sa bopp. Tey jii sax laay leele njanaaw
yeek rabi àll yi, néewi xarekati Filisti, ba
àddina sépp xam ne Israyil am na Yàlla.
47 Mboolem ñii fi daje dinañu xam ne du
saamar te du xeej la Aji Sax jiy walloo,
ndax Aji Sax jeey boroom xare bi, te moo
leen teg ci sunuy loxo.»

48 Ci kaw loolu waa Filisti ba daldi dikk,
ba gënatee jege Daawuda, Daawuda riir,
wuti làng ga, ngir dajeek waa Filisti ba.
49 Mu yoor loxoom ca mbuusam, jël ca aw

doj, mbaq, jam waa Filisti ba ci jë, doj wa
tàbbi ca biir jë ba. Mu ne jànjaŋ, dëpp
kanam ga fa suuf. 50 Ag mbaq aku doj la
Daawuda mane waa Filisti ba, jam ko, rey
ko, te yorul saamar.

51 Daawuda nag daw ba taxaw, tiim
waa Filisti ba, jàpp saamaram, boccee ko
ca mbar ma, jekkli ko, dog bopp ba. Waa
Filisti gis ne seen ñeyu xare dee na, ñu
daw. 52 Ba loolu amee mbooloom Israyil
ak Yuda àddu xaacoondoo, daldi dàqi
waa Filisti, ba jub xur wa, ba ca bunti
Ekkron. Waa Filisti ya ñu rey ne wetar
ca yoonu Saarayim ba Gaat, ba ca Ekkron.
53 Bànni Israyil nag waññikoo ca ndàqum
Filisti mu metti ma, daldi sëxëtoo seen dal
ba. 54 Daawuda jël boppu waa Filisti ba,
yóbbu Yerusalem, gànnaayi waa ja, mu
fat ca xaymab boppam.

55 Lu jiitu loolu, ba Sóol gisee Daawuda,
mu wuti waa Filisti ba, da ne Abner nji-
ital mbooloom xareem: «Waaw, Abner,
xale bii doomu kan a?» Abner ne ko:
«Buur, giñ naa, nga fekke tey, xawma ko.»
56 Buur Sóol ne ko: «Nanga laajte, xale
bii, doomu kan la.» 57 Naka la Daawuda
rey waa Filisti ba, ba dikk, Abner jàpp ko,
indi ko ca kanam Sóol. Daawudaa nga
ŋàbb boppu waa Filisti ba, ba tey. 58 Sóol
ne ko: «Yaw, gone gii, yaay doomu kan?»
Daawuda ne ko: «Maay doomu Yese, sa
surga ba dëkk Betleyem.»

18

Yonatan fas na kóllëreek Daawuda

1 Ba Daawuda di wax ak Sóol ba
noppi, fekk na Yonatan yég ci xolam
na mu taqook Daawuda ci biir cofeelu
benn bakkan. Yonatan dafa soppoon
Daawuda ni boppam. 2 Bésub keroog la
Sóol téye Daawuda, mayatu ko mu ñibbi
kër baayam. 3 Ba loolu amee Yonatan
fasook Daawuda kóllëre, ndax sopp ko ni
boppam. 4 Ci biir loolu Yonatan summi
turkeem, jox ko Daawuda, boole ca ay
yérey xareem, ba ca saamaram ak fittam
ak ngañaayam sax. 5 Daawuda nag di
dem ci bépp yoonu xare bu ko Sóol yebal,
di ca am ndam. Sóol fal ko njiitu xarekat
ya, gàngoor gépp rafetlu loolu, jawriñi
Sóol itam rafetlu ko.

Sóol a ngay fexeel Daawuda

6 Ba ñu demee ba xarekat yay ñibbi,
gannaaw ba Daawuda reyee waa Filisti
ba, jigéeni mboolem dëkki bànni Israyil
a génn gatanduji Buur Sóol, di fecc ak
a woy, tabala ya ànd ak sarxolle ya ak
xalam ya. 7 Ña ngay fo, di awoonte, naan:
Sóol jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem.

8 Sóol ñaawlu kàddu ga, mer lool. Mu
ne ca xelam: «Daawuda lañu moomale
fukki junni; man, junni! Lu ko deseeti lu
moy jal bi?» 9 Bésub keroog la Sóol dale
ronni Daawuda.
10 Ca ëllëg sa ngelawal Yàlla lu aay ne
milib ca kaw Sóol, muy waxtu ca digg
këram. Daawuda nag di ko xalamal, na
mu daan def naka jekk, fekk Sóol ŋàbb ab
xeejam. 11 Mu jekki sànni xeej ba, te naan
ca xelam: «Naa daaj Daawuda ci tabax
bi!» Daawuda nag mbas ko ñaari yoon.
12 Sóol daldi ragal Daawuda, ndax
booba xam na ne Aji Sax jee ko dëddu,
ànd ak Daawuda. 13 Ba loolu amee mu
jële ko fi wetam, fal ko njiitu kurélu
junniy xarekat, muy xareji, di délsi, ji-
ite gàngoor ga. 14 Daawuda baaxle ca
yoonam yépp, Aji Sax ji ànd ak moom.
15 Ba Sóol gisee Daawuda àntule lool, mu
gën koo ragal. 16 Teewul mboolem Israyil
ak Yuda sopp Daawuda, ngir moo leen
jiite woon, di xareji, di dikk.

Daawuda jël na doomu Sóol soxna

17 Ci kaw loolu Sóol ne Daawuda:
«Sama taaw bu jigéen, Merab a ngii.
Moom laa lay may. Nekkal ma sama
jàmbaaru xare rekk, te xareel Aji Sax ji
ay xareem.» Booba Sóol a nga naan ca
xelam: «Bu ko sama loxo laal, nay loxol
waa Filisti.»
18 Daawuda ne Sóol: «Waaw, ana lu
ma tekki, man maak samay bokk, sama
askanu baay ci Israyil, ba wara mana
goromlook Buur?» 19 Ba ñu demee ba
wara jox Daawuda, Merab doomu Sóol ja,
Àddiryel ma cosaanoo Mewola lañu ko
may.

20 Ci kaw loolu Mikal doomu Sóol bëgg
Daawuda, ñu àgge ko Sóol, mu am ca
mbégte. 21 Booba Sóol a nga naan: «Naa
ko ko may, ngir mu doon ndëgg-sërëxam,
ba waa Filisti teg ko loxo.» Sóol nag
wax Daawuda, ñaareel bi yoon, ne ko:
«Tey ngay samab goro.» 22 Ci biir loolu
Sóol sant ay dagam, ne leen: «Diisool-
leen maak Daawuda, ngeen wax ko ne ko:
“Yaw kat, Buur am na bànneex ci yaw, te
it dagam yépp a la sopp. Kon nag nangula
doon gorob Buur.”» 23 Dagi Sóol ya déey
Daawuda kàddu yooyu. Daawuda ne
leen: «Ngeen defe ne goromlook buur
daal, du dara? Man mii taqul dara,
tekkiwuma dara!» 24 Dag ya yegge Sóol
kàddu yooyu Daawuda wax.

25 Sóol ne leen: «Waxleen Daawuda
ne ko, Buur de sàkkuwul ub can: xanaa
téeméeri mbuñukay waa Filisti yu mu
feyoo ci noonam yooyu.» Booba la Sóol
laloon mooy pexe mu tàbbal Daawuda
ca loxol waa Filisti. 26 Dag ya yegge
Daawuda kàddu yooya, doon gorob buur
daldi koy jaral loola. Balaa àpp baa mat,
27 Daawuda dem na, mooki nitam ba rey
ñaar téeméeri waa Filisti. Daawuda indi
seeni mbuñuka, ñu waññal ko Buur ba
mu mat sëkk, mu daldi yeyoo goromlook
Buur. Ba loolu amee Sóol may Daawuda
doomam Mikal. 28 Sóol nag xam xéll ne
Aji Sax jee ànd ak Daawuda, te it doomam
Mikal bëgg na ko, 29 mu gën koo ragalati.
Fa la Sóol doxe doon noonub Daawuda ba
fàww.

30 Ci kaw loolu njiiti xarey Filisti di
amal ay cong, noppiwuñoo xareek Israyil.
Teewul saa yu ñu songaan, Daawudaay
gëna am ndam mboolem jawriñi Sóol, ba
mujj Daawuda amu tur lool.

19

Yonatan taxawu na Daawuda

1 Ba mu ko defee Sóol xamal
doomam Yonatan ak dagam yépp ne
reylu Daawuda mooy li mu nar. Te
Yonatan doomu Sóol sopp Daawuda lool.
2 Yonatan yegge ko Daawuda, ne ko:
«Sama baay a ngi lay wuta rey. Yaw nag
fagarul kat te teela xëy ëllëg, seet foo
làquji te baña génn. 3 Man dinaa dem,
taxaw ci sama wetu baay fi nga nekk ci
àll bi. Dinaa wax ak sama baay ci yaw,
nu bokk taxaw ca tool ba ngay làquji,
man ci sama bopp dinaa wax ak sama
baay ci yaw ba gis nu mbir mi tëdde,
yegge la ko.» 4 Ci kaw loolu Yonatan
wax baayam lu baax ci Daawuda, ne ko:
«Buur, ngalla bul tooñ Daawuda, sa jaam
bii, ndax moom kat tooñu la, lu baax rekk
la la masa defal. 5 Jaay na bakkanam,
ba rey waa Filisti ba. Aji Sax ji maye
ca ndam lu réy, ñeel Israyil gépp, nga
teg ci bët, am ca mbégte. Ana lu waral
ngay tooñ, di tuur deretu jaamburu Yàlla
bu mel ni Daawuda, reylu ko ci dara?»
6 Sóol nag déggal Yonatan, daldi ne: «Giñ
naa ko ci Aji Sax jiy dund, deesul rey
Daawuda.» 7 Yonatan woo Daawuda,
nettali ko waxtaan wa wépp, door koo
yóbbu ca Sóol, mu dellu di ko liggéeyal,
na woon.

Mikal xettli na Daawuda

8 Ci kaw loolu xare jibaat, Daawuda
dem xeexi ak waa Filisti, daan leen jéll bu
réy, ñu daw. 9 Ci kaw loolu ngelaw lu aay
lu Aji Sax ji dikkal Sóol, fekk ko toog ci
biir këram, ŋàbb ab xeejam, Daawudaa
di xalam. 10 Sóol di wuta jam Daawuda
xeej bi, ngir daaj ko ca tabax ba. Daawuda
nag mbas ko, mu jam xeej ba ca tabax
ba. Daawuda daldi daw, ba raw guddig
keroog.

11 Sóol yebal ay ndaw ca kër Daawuda
ngir ñu xoolal ko ko, ba bët set, ñu
rey ko. Mikal, soxnas Daawuda, yégal
ko Daawuda, ne ko: «Soo rawalewul sa
bakkan ci guddi gi de, bu ëllëgee dees na
la rey.» 12 Ba loolu amee Mikal jaarale ko
ca palanteer ba, mu wàcc, daw, ba raw.
13 Mikal jël gàllaaju kër ga, teg ca lal ba,
fab deru bëy, teg fa féeteek bopp ba, daldi
koy sànge malaan. 14 Sóol yebal ay ndaw
yu jàppsi Daawuda, Mikal ne: «Moom de
daa wopp.» 15 Ci kaw loolu Sóol dellu
yebal ndaw ya, ngir ñu dem ba gis ko.
Mu ne leen: «Indil leen ma ko, booleek
lal bi, ba ma rey ko!» 16 Naka la ndaw
ya délsi, xool, gisuñu lu moy gàllaaju kër
ga ca kaw lal ba, ak deru bëy ba féeteek
bopp ba. 17 Ba loolu amee Sóol ne Mikal:

«Ana lu waral nga wor ma nii, bàyyi sama
noon, mu rëcc?» Mikal ne ko: «Moom
kay moo ma ne: "Bàyyi ma, ma daw, lu
ko moy ma rey la!"»

Sóol toppi na Daawuda ca Nayot

18 Noonu la Daawuda dawee ba raw.
Mu fekki Samiyel ca Raama, wax ko la
ko Sóol def lépp. Ñu ànd, mook Samiyel,
dali ca Nayot. 19 Ñu yegge ko Sóol ne
ko: «Ndeke Daawudaa nga Nayot ca dëkk
ba ñuy wax Raama.» 20 Sóol yebal ay
ndaw, ngir ñu jàpp Daawuda. Nit ña dikk,
gis kurélu yonent yuy wax ay waxyu,
Samiyel jiite leen. Ba loolu amee, ca kaw
ndawi Sóol ya la Noowug Yàlla wàcc, ñuy
wax ay waxyu, ñoom itam. 21 Ñu yegge
ko Sóol, mu yebal yeneen ndaw, ñu dikk,
di wax ay waxyu, ñoom it. Sóol dellooti
yebal ay ndaw, ñetteel bi yoon, ñu dikk,
di wax ay waxyu, ñoom itam. 22 Mu jóg
moom ci boppam, jëm Raama. Mu dikk
ba ca teen bu mag ba ca Seeku, daldi
laajte ne: «Ana fu Samiyel ak Daawuda
nekk?» Ñu ne ko: «Ña nga ca Nayot ca
Raama.»
23 Sóol jubal yoonu Nayot ca Raama.
Ba loolu amee, ca kawam, moom it, la
Noowug Yàlla wàcc, muy wéy di wax ay
waxyuy dem, ba àgg Nayot ca Raama.
24 Ci kaw loolu mu summiy yéreem, di
wax ay waxyu moom it fa kanam Samiyel,
daldi ne làndaŋ, ne duŋŋ, bëccëg keroog
gépp ak guddi ga gépp. Looloo waral ñu
naan: «Moo Sóol it ci yonent yi laa?»

20

Yonatan wallu na Daawuda

1 Daawuda nag dawe Nayot, ca wetu
dëkk ba ñuy wax Raama. Mu dikk ca
Yonatan, ne ko: «Ana lu ma def? Ana
ñaawtéef gu ma def, ak fu ma tooñe
sa baay, ba muy wut sama bakkan?»
2 Yonatan ne ko: «Yàlla tere kay, doo dee
mukk! Ma ne, sama baay du def dara lu
réy ak lu tuut te yégalu ma ko. Su amoon
moomu mébét, lu mu ma ciy nëbb? Loolu
kay amul!» 3 Daawuda daldi giñ, neeti
ko: «Dinaa la ko giñal, sa baay xam na
xéll cér bi ma am ci yaw. Moo tax mu ne:
"Bu Yonatan yég sama mébét mukk, lu ko
moy dina ko naqarlu." Waaye giñ naa ko,
nga fekke ci Aji Sax jiy dund, ab jéego sax
doxul sama digganteek dee.» 4 Yonatan ne
Daawuda: «Wax ma loo bëgg rekk, ma
defal la ko.»
5 Daawuda ne Yonatan: «Xanaa lenn.
Ëllëg la màggalu Terutel weer wi, te
man, manumaa ñàkka toog ak Buur, ngir
lekk. Waaye may ma, ma làquji àll ba,
ba gannaaw ëllëg ca ngoon. 6 Su sa
baay seetloo ba seetlu ne nekkuma fa,
nee ko: "Daawuda déy da maa tinoo
tinu, ne ma yiwi ko, mu ne coww ba
Betleyem, dëkkam, ngir saraxu at ba at
bu fa bokkam yépp amal." 7 Su nee baax
na de, sang bi, sama jàmm la, waaye su
sànjoo ba sànju nag, xamal ne musiba la
nar. 8 Su boobaa nag sang bi, yéwéne
ma rekk sang bi, ngir kóllëreg Aji Sax
ji nga fasook man. Waaye ndegam am
na genn ñaawtéef gu ma gàkkal, ngalla
rey ma yaw ci sa bopp, jarul nga di ma
yóbbu ci sa baay.» 9 Yonatan ne ko: «Yàlla
tere. Te su ma yégoon ba yég musiba
mu sama baay nara indi fi sa kaw, na la
wóor ne dinaa la ko xamal.» 10 Daawuda
ne Yonatan: «Su la sa baay tontoo kàddu
yu ñagas nag, ana ku ma koy xamal?»
11 Yonatan ne Daawuda: «Kaay nu dem
ba ca àll ba.» Ñu ànd ñoom ñaar ba ca
àll ba.
12 Yonatan ne Daawuda: «Giñ naa ci Aji
Sax ji, Yàllay Israyil, dinaa seetlu sama
baay nëgëni sii gannaaw ëllëg. Su la nar-
alee jàmm, yaw Daawuda, dinaa yónnee
ci yaw ku la ko déey. 13 Waaye su la sama
baay nammee indil musiba, yal na ma Aji
Sax ji def lu ko raw, ndegam déeyuma
la ko, ba rawale la ci jàmm. Yal na Aji
Sax ji ànd ak yaw, na mu ànde woon ak
saa baay. 14 Xanaa moos su may dund,
ci ngorug Aji Sax ji ngay jëfeek man. Su
ma deeyee nag, 15 bul noppee jëfe ngor
sa digg ak sama waa kër mukk, ba sax
keroog bu Aji Sax ji faree fi kaw suuf
képp kuy noonu Daawuda.» 16 Noonu
la Yonatan fasook waa kër Daawuda, ne:
«Yal na Aji Sax ji fey nooni Daawuda.»
17 Ba mu ko defee Yonatan dellu
giñloo Daawuda ci cofeelam gi mu am ci
Daawuda ndax ni mu soppe boppam la

ko soppe woon. 18 Yonatan dellu ne ko:
«Ëllëg ci màggalu Terutel weer wi, sag
wuute dina fés, ndax sa toogu ba mooy
wéet. 19 Kon bu gannaaw ëllëgee gaawal
dem, ba fa nga làqu woon keroog ba mbir
mi amee, te nga négandiku ca wetu doju
Gindikaay wa. 20 Man nag dinaa sànni
ñetti fitt ca wet ga, mu mel ni daa am
lu ma fay diir. 21 Su ko defee rekk, ma
yebal ndaw, ne ko mu jëli fitt yi. Su
ma nee ndaw li: “Ée! Xoolal fitt yaa
ngii nga romb, foral!” Su boobaa, ñëwal,
jàmm ñeel na la, te dara amul, giñ naa
ko ci Aji Sax jiy dund. 22 Waaye su ma
nee ndaw li: “Fitt yaa nga nale ca sa
kanam!” Su booba, demal, ndax Aji Sax
jee la yebal. 23 Mbir moomu nu digoo,
maak yaw nag, Aji Sax jaa ngii, di ci seede
sama digganteek yaw ba fàww.»

24 Daawuda làquji ca àll ba. Ba
màggalu Terutel weer wa jotee, Buur
toog di waaja lekk. 25 Buur a nga toog
ca toogoom naka jekk, fa sës ca miir
ba. Yonatan taxaw, Abner toog, feg-
gook Sóol, toogub Daawuda ba nag wéet.
26 Sóol waxul dara bésub keroog, ndax
booba ma nga naan ci xelam: «Ndogal
la, boo demee daa setul, xam naa daa
setul rekk.» 27 Ca ëllëg sa, di ñaareelu
bésu Terutel weer wa, toogub Daawuda
bay wéet ba tey. Sóol nag ne doomam
Yonatan: «Waaw, lu waral doomu Yese ji
lekksiwul démb ak tey?» 28 Yonatan ne
Sóol: «Daawuda de da maa tinoo tinu
ngir ma yiwi ko, mu dem Betleyem. 29 Daf
ma ne: “Ngalla yiwi ma, ndax saraxu biiri
bokk lanu am ca dëkk ba, sama mag a ma
sant, ma teeweji ko. Kon nag su la neexee,
may ma rekk ma rëcc, seeti saay bokk.”
Looloo waral dikkul ci sa ndab li, Buur.»

30 Ba loolu amee Sóol xadaru ci kaw
Yonatan. Mu ne ko: «Doomu caga bi, yaa
të ndey! Xanaa xawma ne yaw, doomu
Yese ji nga faral, muy sa gàcce, di sa
gàcceg kanamu ndey? 31 Ngir li feek
doomu Yese jiy dund fi kaw suuf, yaw
doo taxaw, sa nguur du taxaw. Léegi nag,
yónneel, ñu indil ma ko, ndax moom aji
dee la!» 32 Yonatan ne baayam: «Lu tax
muy dee? Ana lu mu def?» 33 Sóol ne ko
xërr xeej ba, nar koo rey. Yonatan nag
xam ne rey Daawuda la baayam dogu.
34 Yonatan jóge ca ndab la ak tàngooru
meram. Lekkul dara keroog ñaareelu
bésu màggalu Terutel weer wa, ndax
naqar wu mu am ca na baayam torxale
Daawuda.

35 Ca ëllëg sa Yonatan xëy, xalelu góor
bu ndaw ànd ak moom, mu dem ca àll
ba, ca digoom baak Daawuda. 36 Mu
ne xaleem ba: «Dawal seeti fitt yi may
sànni.» Xale ba daw, mu soqi fitt ga,
mu jiitu ko. 37 Xalelu góor ba dem ba
fa fittu Yonatan ga dal, Yonatan woo xale
bi, ne ko: «Ée! Xanaa du fitt gaa nga
nale ca sa kanam?» 38 Mu wooti ko, ne
ko: «Ée, doxal gaaw, bul taxaw!» Xale ba
for fitt ga, dellu ca njaatigeem Yonatan.
39 Xale bu góor ba nag xamu ca dara,
Yonatan ak Daawuda rekk a xam mbir
ma. 40 Yonatan daldi jox xaleem ba ay
gànnaayam, ne ko: «Doxal, yóbbu ca
dëkk ba.» 41 Xale ba dem, Daawuda
jóg, génne ca làquwaayam ba fare bëj-
saalum. Mu ne gurub, dëpp jëëm fa
suuf, sujjóot ñetti yoon, ku nekk fóon
sa moroom, ñoom ñaar ñépp jooy, te
Daawuda rawati. 42 Yonatan ne Daawuda:
«Demal ak jàmm, gannaaw noo giñoo
nun ñaar ci turu Aji Sax ji ne “Aji Sax jeey
seede sama digganteek yaw, ak diggante
sama askan ak saw askan, ba fàww.”»

21

1 Ba mu ko defee Daawuda dem,
Yonatan dellu ca dëkk ba.

Daawuda dem na ca Ayimeleg

2 Gannaaw ba loolu wéyee Daawuda
dem dëkk ba ñuy wax Noob ca Ayimeleg
sarxalkat ba. Ayimeleg gatandu ko, di lox,
ne ko: «Lu la taxa wéet, kenn àndul ak
yaw?» 3 Daawuda ne Ayimeleg sarxalkat
ba: «Buur a ma sant ne ma: “Bu kenn
xam lenn ci li ma la yónni, ak li ma la
sant.” Samay ndaw nag, xamal naa leen
ne bérab sàngam lañu wara xaar. 4 Loo
fi denc nag? Su dee juróomi mburu mbaa
lu beggandi rekk, jox ma!» 5 Sarxalkat ba
ne Daawuda: «Dencuma mburum neen
de, mburu mu sell a fi ne. Jëlal, jox
say nit, ndegam fekk na leen ñu fegu ci

aw jigéen.» 6 Daawuda ne sarxalkat ba:
«Aw jigéen kay mbañ la ci nun naka jekk,
su ma nekkee ci yoonu xare, te sellal la
sama nit ñi nekke nii. Doonte yoon wii
laajul sellal, tey fekk na leen sellal moos ci
moomu mbir.» 7 Ci kaw loolu sarxalkat ba
jox ko loola ñu sellal, ndax mburu amu fa
woon, lu moy mburum teewal, ma ñu jële
woon fa Aji Sax ji, ba wuutal fa mburu mu
tàng ca saa sa ñu ko fa jëlee.
8 Fa la fekk keroog ab jawriñu Sóol
bu yitte téye woon fa Aji Sax ji. Mooy
Edomeen ba ñuy wax Doweg; njiital
sàmmi Sóol la woon.
9 Daawuda ne Ayimeleg: «Dencoo fi ab
xeej mbaa saamar bu jàppandee? Ndax
du saamar, du lenn ci samay gànnaay
lu ma indaale, ngir yónnentu Buur a
jampoon lool.» 10 Sarxalkat ba ne ko:
«Xanaa saamarub Golyaat waa Filisti ba
nga reyoon ca xuru Ela. Ma nga nee
laxase ca turki ba, ca gannaaw xar-sànni
ma. Soo ko bëggee, jëlal, boobu rekk a
fi ne.» Daawuda ne ko: «Aa! Boobu kay
amul moroom, jox ma ko.»

Daawuda nax na leen

11 Bésub keroog Daawuda daw na Sóol
ba àgg ca Akis buurub Gaat. 12 Jawriñi
Akis ya wax Akis ne ko: «Xanaa kii du
Daawuda, boroom réew mi? Du kii lañuy
woyal, di fecc, naan:
“Sóol jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem”?»
13 Daawuda am lu mu foog ci kàddu
yooyu, ba tax mu ragal lool Akis buurub
Gaat. 14 Mu daldi soppliku ba mel ni
ku teqlikook sagoom ca seen kanam, di
dof-doflu ca seen kaw, di bindantu ca
bunt yaaka rogalaatal ay yuut ca kawaru
sikkim ba. 15 Akis ne jawriñam ya: «Xam
ngeen ne kii ab dof la; ana lu ngeen ma
koy indile? 16 Damaa ñàkk ay dof ba
ngeen di ma yokkal lii, muy def yëfi dof fi
sama kaw? Lu lii di wut sama biir kër?»

22

Daawuda jiite na gàngoor

1 Ba loolu amee Daawuda jóge Gaat,
daw làquji ca biir xuntim Adulam.
Magam yaak waa kër baayam gépp yég
ko, dikk, fekksi ko fa. 2 Ci biir loolu
mboolem boroom njàqare ya, ak ña bor
jiital, ak tàng-xol ya, ñoom ñépp dajeji
fa Daawuda, mu doon seen njiit. Ñu
wara tollook ñeenti téeméeri nit, ànd
ak moom. 3 Daawuda bàyyikoo fa dem
Mispe, ca diiwaanu Mowab. Mu wax
buuru Mowab ne ko: «Rikk may ma,
sama baay ak sama ndey dikk toog ak
yaw, ba ma xam nu Yàlla di def ak
man.» 4 Noonu la Daawuda yóbboo ay
waajuram Mispe ca buuru Mowab, ñu
toog fa mboolem diir ba mu làqu ca
rawtoom ba. 5 Ci kaw loolu Yonent Yàlla
Gàdd ne Daawuda: «Bul toog ci rawtu
bi, fabul dem réewum Yuda.» Daawuda
bàyyikoo ca, dem ba ca gottub Eret.

Sóol rey na sarxalkati waa Noob

6 Ci biir loolu Sóol dégg ne gis nañu
Daawuda ak ña ànd moom. Booba Sóol
a nga toog ca ker garabu tamaris, ga
ca Gibeya ca kaw tund wa. Ma nga
ŋàbb xeejam, jawriñam yépp taxaw ci
wetam. 7 Sóol wax ak jawriñam yi taxaw
ci wetam, ne leen: «Yeen Beñamineen ñi,
dégluleen! Mbaa yeen ñépp, doomu Yese
jee leen di jox ay tool aki tóokëri reseñ,
am yeen ñépp lay fal njiiti kuréli junni
ak njiiti kuréli téeméer, 8 ba ngeen di ma
fexeel yeen ñépp? Du kenn ku ma yégal
ne sama doom fasoo naak doomu Yese ji.
Du kenn ku ma tiisoo, yégal ma ne sama
doom a ngi xabtal sama surga ci sama
kaw, ngir mu waajal ma am tëru ni tey
jii!»
9 Doweg, Edomeen ba taxawandook
jawriñi Sóol, daldi àddu, ne: «Man de,
gis naa doomu Yese ji, mu dikk dëkk
ba ñuy wax Noob, ca Ayimeleg doomu
Ayitub. 10 Ayimeleg seetal na ko ci Aji Sax
ji, ab dund it may na ko ko, te it saamaru
Golyaat waa Filisti ba, jox na ko ko.»
11 Buur Sóol woolu sarxalkat ba Ayimeleg
doomu Ayitub, ak mboolem bokki baayu
Ayimeleg ya doon ay sarxalkat ca Noob;
ñu wuysi Buur Sóol, ñoom ñépp. 12 Buur
ne: «Yaw doomu Ayitub, déglu ma fii!»
Mu ne ko: «Maa ngi lay dégg, sang bi.»
13 Sóol ne ko: «Li nga ma def nag, di ma
fexeel, yaak doomu Yese ji? Yaa ko may

ab dund, yaa ko jox ab saamar, seetal ko
ci Yàlla, ba mu jógal ma, di ma tëru nii
tey!»
14 Ayimeleg ne Buur: «Buur, ana sa
surga yii ba ñu daj, ku la nangule ni
Daawuda mii, di sa goro, jiite say dag, te
di ku ñu nawloo ci sa biir ëtt bii? 15 Du
keroog laa ko jëkka seetal ci Yàlla de! Te
it Yàlla buma la lalal pexe! Dëgg waay,
Buur sama sang, bu ma topp lenn maak
kenn ci sama waa kër baay, ndax kat sang
bi, xawma dara ba dara booloo jeex ci
menn pexe.» 16 Buur Sóol ne ko: «Yaw
Ayimeleg kay, dee rekk mooy sab àtte,
yaak sa waa kër baay yépp.» 17 Ba mu ko
defee Buur ne dagam ya ko dar: «Ayca,
reyleen sarxalkati Aji Sax yii, gannaaw
ñoom it ñook Daawudaa far. Yégoon
nañu ba muy daw te xamaluñu ma ko.»
Dagi buur ya nag baña xàcci seen loxo
ci kaw sarxalkati Aji Sax ya. 18 Buur ne
Doweg: «Ayca yaw, fàddal sarxalkat yii!»
Doweg Edomeen ba fàdd sarxalkat ya.
Rey na bésub keroog juróom ñett fukki
nit ak juróom (85) ñuy sol xar-sànnim lẽe.
19 Waa Noob dëkkub sarxalkat ya it, mu
jam leen, leele ñawkay saamar; góor ak
jigéen, gone ya, ba ca ñay nàmp, ak nag
yaak mbaam yaak gàtt ya, lépp la leele
ñawkay saamar.
20 Jenn doomu Ayimeleg miy doomu
Ayitub doŋŋ a rëcc, te mooy Abiyatar.
Mu daw, fekki Daawuda. 21 Mu yégal
Daawuda ne ko Sóol reylu na sarxalkati
Aji Sax yi. 22 Daawuda ne Abiyatar:
«Xamoon naa bésub keroog ne gannaaw
Doweg Edomeen baa nga fa woon, du
ñàkk moos mu nettali ko Sóol. Man
mii maa gàddu sa bakkani waa kër baay
gépp. 23 Waaye toogal fii ci man, te bul
ragal dara. Ki lay wuta rey moo may wuta
rey man itam. Soo nekkee ci sama wet
nag, yiiru nga.»

23

Daawuda xettli na waa Keyla

1 Mu am bés nag, ñu yégal Daawuda,
ne ko: «Waa Filisti de ña ngay song
waa Keyla xare. Ña ngay sëxëtoo dàgga
ya.» 2 Daawuda seet ci Aji Sax ji, ne ko:
«Ndax ma dem xarejeek waa Filisti?» Aji
Sax ji ne Daawuda: «Demal kay xareek
waa Filisti, xettli waa Keyla.» 3 Niti
Daawuda ne Daawuda: «Waaw, ndegam
fii ci Yuda lanu tiite, astamaak bu nu
demee Keyla, ba janook làngi waa Filisti!»
4 Daawuda dellu seet ci Aji Sax ji, Aji
Sax ji ne ko: «Doxal dem Keyla, man,
maay teg waa Filisti ci say loxo.» 5 Ba
mu ko defee Daawuda ànd aki nitam
dem Keyla, xareek waa Filisti, duma leen
duma yu réy, yóbbu seenug jur. Noonu la
Daawuda xettlee waa Keyla.
6 Ba Abiyatar doomu Ayimeleg dawee
fekki Daawuda ca Keyla, xar-sànni ma* la
indaale.
7 Ci kaw loolu ñu yegge Sóol ne
ko Daawuda dem na Keyla. Sóol ne:
«Kon de Yàllaa ko teg ci samay loxo,
ndax ba mu duggee biir dëkk bu tëje
ràpp la tëj boppam.» 8 Ba loolu amee
Sóol woo gàngooram gépp xare, ngir
ñu dem Keyla, gawi Daawudaaki nitam.
9 Daawuda nag yég ne moom la Sóol di
fexeel njekkar. Mu ne Abiyatar sarxalkat
ba: «Indil xar-sànni mi.» 10 Mu indi ko,
Daawuda ne: «Éy Aji Sax ji, Yàllay Israyil
sama Boroom, dégg naa dég ne Sóol a ngi
waaja dikk Keyla gii, tas-si dëkk bi ndax
man. 11 Mbaa kilifay Keyla duñu ma teg
ci loxoom? Boroom bi, ndax li ma dégg
ñu naan Sóol a ngi ñëw, dëgg la? Éy Aji
Sax ji, Yàllay Israyil, sama Boroom, ngalla
wax ma!» Aji Sax ji ne: «Dina ñëw.»
12 Daawuda ne: «Mbaa kilifay Keyla duñu
ma teg, maak samay nit ci loxol Sóol?» Aji
Sax ji ne ko: «Ahakay.» 13 Daawuda fabu
mooki nitam, ñu wara tollu ci juróom
benni téeméer, daldi bàyyikoo Keyla, di
taxawaaloo fépp fu ñu ñeme. Ba ñu
yeggee Sóol ne ko Daawuda rëcce na
Keyla, Sóol yebbi.
14 Daawuda nag nekk ca xunti yu kawe
ya ca màndiŋ ma, toog foofa ca tund, wa
ca màndiŋu Sif. Sóol di ko seet bés bu
nekk, waaye Yàlla tegul Daawuda cay lox-
oom. 15 Gannaaw gi Daawuda yég ne Sóol
waajal na aw yoon ngir jël bakkanam.

* **23:6** 23.6 xar-sànni ma: dañu ko daan seete ci Aji Sax ji.

Booba Daawudaa nga ca màndiŋu Sif ca
Orsa. 16 Ci biir loolu Yonatan doomu Sóol
ja dem Orsa ca Daawuda, di ko ñaax ngir
mu gëna dëgërloo Yàlla. 17 Mu ne ko:
«Bul tiit. Loxol Sóol sama baay du la jot.
Yaw yaay falu Buur ci Israyil, te maay
doon sa bummi. Sama baay ci boppam
xam na loolu bu baax.» 18 Ci biir loolu ñu
feddli seen kóllëre ñoom ñaar fa kanam
Aji Sax ji. Daawuda des Orsa, Yonatan
ñibbi këram.

Sóol topp na Daawuda

19 Ba loolu amee waa Sif dem Gibeya ca
Sóol, ne ko: «Daawuda de, ma nga làqu
fa nun. Ma nga ca xunti yu kawe ya ca
Orsa, ca kaw tundu Akila, fa féete màndiŋ
ma bëj-saalum. 20 Buur, saa yoo bëggee
ñëw rekk, ñëwal. Kon, Buur, nun noo
koy teg ci say loxo.» 21 Sóol ne leen: «Yal
na leen Aji Sax ji barkeel ndax yég ngeen
ma. 22 Léegi demleen, xoolaat bu baax;
seetleen ba gis fu mu jaare, ak ku ko fa gis,
ndax xamal nañu ma ne ku ñora ñor la.
23 Seetleen ba gis fépp fu mu mana làqu,
doora délsi fii ci man, indil ma lu leer. Su
ko defee ma ànd ak yeen. Su Daawuda
nekkee ci gox bi, dinaa topp tànkam ci
biir mboolem làngi Yudeen ñi.»

24 Ba loolu amee waa Sif jiituji Sóol
ca Sif. Fekk na Daawudaaki nitam ña
nga woon ca joor ga ca màndiŋu Ma-
won, fa féete màndiŋ ma bëj-saalum.
25 Sóol aki nitam dem, di wër Daawuda,
ñu yegge ko Daawuda, mu dem ba ca
doj wa, làqu foofa ca màndiŋu Mawon.
Sóol yég ko, dàqi ko ca biir màndiŋu
Mawon. 26 Sóol a ngay demee gii wetu
tund wi, Daawudaaki nitam bartaloo wet
ga ca des, gaawtu di wéy, ngir rëcc Sóol.
Naka la Sóol ak mbooloom dem bay wër-
ndombo Daawuda aki nitam, ngir jàpp
leen, 27 ndaw dikk ca Sóol ne ko: «Dikkal
gaaw, waa Filisti song nañu réew ma.»
28 Sóol nag fomm ndàqum Daawuda, ngir
dajejeek waa Filisti. Looloo waral turu
bérab boobu di Sela Amalekot (mu firi
doju Rawukaay).

24

Daawuda gën na Sóol

1 Foofa la Daawuda bàyyikoo, dali ca
xunti yu kawe ya ca Engedi. 2 Naka la
Sóol délsi, jóge ca ndàqum waa Filisti,
ñu ne ko: «Ndeke Daawudaa nga ca
màndiŋu Engedi!» 3 Ci kaw loolu Sóol
jël ñetti junniy xarekat yu mu tànne ci
bànni Israyil gépp, ngir wëri Daawuda
aki nitam, ba fa dendeek tundi Sikket ya.
4 Mu dem ba tollook ay ngéddi xar ca
yoon wa; foofa am xuntee nga fa woon.
Mu dugg ca biir, di suturlu. Fekk na
Daawudaaki nitam a nga ca biir-a-biir
xunti ma, toog.

5 Ba mu ko defee niti Daawuda ya déey
Daawuda, ne ko: «Xoolal bésub tey jii la
la sa yàlla Aji Sax ji noon: “Maa ngii, di
teg sab noon ci say loxo, nga def ko lu la
neex.”» Daawuda yoot ndànk, ba dagg
ca lafu mbubbum Sóol. 6 Ba loolu amee
fitu Daawuda ne tërit ndax la mu dagg ca
lafu mbubbum Sóol. 7 Mu ne nitam ña:
«Yal na ma Aji Sax ji musal ba duma def
sama sang, kii Aji Sax ji fal, jëf ju tollu ni
xàccil ko sama loxo, ndax moom mooy ki
Aji Sax ji fal.» 8 Kàddu yooyu la Daawuda
dànkaafoo nitam ña; mayu leen ñu dal ci
kaw Sóol, ba Sóol jóge ca xunti ma, dem
yoonam.

9 Daawuda nag génn xunti ma, woo
Sóol, ne ko: «Éey, Buur sama sang!» Sóol
geesu; Daawuda sukk, sujjóot, dëpp jëëm
fa suuf, 10 daldi wax Sóol ne ko: «Lu waral
ngay déglu ku la naan: “Daawuda mii
sa musiba lay wut.” 11 Bés a ngii tey,
nga gisal sa bopp ni la Aji Sax ji tege
tey ci samay loxo ci biir xunti mi. Nee
ñu ma, ma rey la, waaye dama laa xool
bëtu ñeewante. Maa ne duma xàccil
mukk sama loxo sama sang, ndax mooy
ki Aji Sax ji fal. 12 Te xoolal, Baay, xoolal
rekk sa daggitu mbubb wii ci sama loxo.
Gannaaw maa ko dagge ci sa mbubb te
reyuma la, war ngaa xam, nag xéll ne
naruma genn mbon mbaa pexem fippu, te
tooñuma la. Yaw kay yaa may rëbb, ngir
jël sama bakkan. 13 Yal na Aji Sax ji àtte
sama digganteek yaw. Yal na ma Aji Sax ji
feyul ci yaw, waaye du sama loxoo lay dal
mukk. 14 Mooy la ñu léeb bu yàgg rekk
ne: “Ku bon, mbon rekk.” Man nag sama
loxo du la dal mukk. 15 Ana sax ku buurub

Israyil jóg, di dàqi? Ab xaj bu dee, aw fel
doŋŋ lay dàq! 16 Aji Sax jeey àttekat bi, te
mooy àtte sama digganteek yaw. Yal na
ma geesu te sàmm sama àq. Yal na ma
jox dëgg, ba génne ma ci say loxo.»
17 Ba Daawuda waxee Sóol kàddu
yooyu ba daaneel, Sóol da ne: «Éy
Daawuda, doom, loolu sa baat la moos?»,
daldi ne yikkét jooy. 18 Mu ne Daawuda:
«Dëgg déy nga am ci sama kaw, ndax yaa
ma defal lu baax, ma fey la lu bon! 19 Yaa
ma wax lu baax li nga ma defal tey; Aji
Sax ji teg ma ci say loxo, te reyuloo ma.
20 Ana kuy jekku noonam, wacc ko mu
dem ak jàmm? Yal na la Aji Sax ji fey lu
baax li nga ma defal bésub tey jii. 21 Léegi
nag dama ne, xam naa ne dinga doon
buur moos, te nguurug Israyil dina sax ci
say loxo. 22 Kon nag giñal ma ci Aji Sax ji
ne doo dagg sama askan wi may wuutu,
te doo raafal sama tur ci sama waa kër
baay.» 23 Ba mu ko defee Daawuda giñal
Sóol loolu, Sóol ñibbi këram, Daawuda
ànd aki nitam, dellu ca xunti mu kawe
ma.

25

Samiyel saay na

1 Gannaaw ba loolu wéyee Samiyel
faatu, Israyil gépp daje, dëj ko, daldi koy
denc ca këram ca Raama. Daawuda nag
fabu, wuti màndiŋu Paran.

Nabal gàntal na Daawuda

2 Jenn waay a nga woon ca dëkk ba
ñuy wax Mawon. Amoon na alal foofa ca
dëkk ba ñuy wax Karmel; ku barele woon
lool la, amoon na ñetti junniy xar ak
junniy bëy. Mu nekkoon Karmel, di watlu
ay xaram.* 3 Nabal la waa ji tuddoon,
soxnaam di Abigayil. Ndaw su yewwu
la woon te taaru, jëkkëram nag bokk ci
giiru Kaleb, di ku ñàng te soxor. 4 Ci
biir loolu Daawuda dégge ca màndiŋ ma
ne Nabal a ngay watlu ay xaram. 5 Mu
yebal fukki ndaw, ne leen: «Demleen
Karmel, ngeen àgg ba ca Nabal. Nuyul-
leen ma ko. 6 Ngeen ne ko Daawuda nee:
“Fekkeel déwén, yal nanga am jàmm, sa
kër, jàmm, lépp lu bokk ci yaw it, jàmm.
7 Dégg naa ne watkati jur yaa ngi wate
ci yaw. Say sàmm nag nekkoon naňook
nun, te soxorewunu leen, lenn lu bokk
ci ñoom it réerul, mboolem diir ba ñuy
sàmm ca Karmel. 8 Laajal rekk say surga,
dinañu la ko wax. Daawuda sa doom nag,
sang bi, moo lay ñaan nga yéwéne nu ci
bésu tey bu rafet bii nu dikke, te may nu
loo am rekk, nu bokk kook moom.”»
9 Ndawi Daawuda ya nag dikk, jottli Na-
bal kàddu yooyu yépp ci turu Daawuda,
ba daaneel, ne tekk. 10 Nabal ne ndawi
Daawuda: «Ana kuy Daawuda? Kuy
doomu Yese sax? Jamonoy tey jaam yu
baree ngi fàqe ci seeni sang. 11 Ana
luy ndeyi may jël saab dund ak samam
ndox, ak yàppu jur, gi ma rendil sama
watkati jur, di ko jox ñu ma xamul fu ñu
jóge?» 12 Ba loolu amee ndawi Daawuda
walbatiku ñibbi. Ba ñu dikkee, daldi koy
yegge kàddu yooyu yépp. 13 Daawuda ne
ndawam ya: «Ràngooleen seeni saamar,
yeen ñépp.» Ñu ràngoo seeni saamar
ñoom ñépp, Daawuda it ràngoo saama-
ram, lu tollook ñeenti téeméeri góor ànd
ak Daawuda, ñaar téeméer des ca seen
cummikaay.

Jabaru Nabal def nag muus

14 Ci biir loolu kenn ca surga ya wax
Abigayil jabaru Nabal, ne ko: «Ãa,
Daawuda de moo yebal ay ndaw yu jóge
ca màndiŋ ma, ngir nuysi sunu sang,
waaye moom, da leena jànni. 15 Ndaxam
nit ñooñu de, ñu baaxoon lool lañu ci
nun. Soxorewuñu nu, te réerlewunu lenn
it mboolem diir ba nu bokkee ak ñoom aw
yoon, ca àll ba. 16 Sunu kiiraay la nu woon
guddi ak bëccëg, la nu nekkoon ak ñoom
lépp, di sàmm gàtt yi. 17 Léegi nag seetal,
ba xam loo ci wara def, ndax musiba
kat dëgmal na sunu sang, ak waa këram
gépp. Moom nag dafa naqari deret, ba
maneesula wax ak moom.»
18 Ba mu ko defee Abigayil gaaw sàkk
ñaar téeméeri mburu, ak ñaari mbu-
usi biiñ, ak juróomi gàtt yu ñu de-
far, ak juróomi natti peppum mbool, ak
téeméeri cabbi reseñ, ak ñaar téeméeri

* 25:2 25.2 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

danki figg, boole ko sëf ci ay mbaam.
19 Mu ne ay surgaam: «Jiituleen, maa ngi
topp ci yeen.» Nabal jëkkër ja nag, ndaw
sa waxu ko ci dara. 20 Naka la ndaw sa
dawal mbaamam, làqoo mbartalu tund
wa, di wàcc ca xur wa, ndeke Daawudaa
nga ànd aki nitam, di dajeek moom;
ndaw sa ne pemm ca ñoom. 21 Fekk na
Daawuda doon wax naan: «Ndeke kay
neen laa doon wattoo mboolem lu bokk
ci kii ca màndiŋ ma, ba lennam réerul;
lu bon la ma feye lu baax. 22 Yal na ma
Yàlla teg mbugal mu gëna tar, ndegam
maa wacc bët di sete kenn ku bokk ci waa
jii, kuy taxaw, colal.»

23 Abigayil séen Daawuda, daldi gaaw
wàcc mbaam ma, ne gurub fa kanamam,
dëpp jëëm fa suuf, sujjóot. 24 Naka la ne
fëlëñ ca tànki Daawuda, ne ko: «Sang
bi, naa tegoo tooñ gi, may ma rekk, ma
wax la. Ngalla sama sang, déglul sama
kàddu. 25 Sang bi, bul déglu mukk nit ku
bon kii, Nabal mii. Moom turam doŋŋ
la wuyu, nde Nabal (Dof bi) la tudd, te
ndof la nekke. Man nag sang bi, gisuma
woon ndaw yi nga yebal. 26 Léegi nag
sang bi, giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund,
nga fekke tey, Aji Sax jee la teree tuur
deret tey, di feyul sa bopp. Muy say noon,
di ñi lay fexeel lu bon, yal nañu bokk ak
Nabal mii demin. 27 Sarica bii ma la indil
nag, sang bi, nañu ko jox xale yu góor yi
topp ci yaw. 28 Sang bi, jéggal ma rekk
ndax Aji Sax jee lay defal moos kër gu
yàgg. Kon nag, Yàlla bu nit gis mukk lu
bon ci yaw, sa giiru dund. 29 Bu ñu la
doon dàq, di wut sa bakkan, yal na fekk
sa bakkan dence ca ëmbu aji dund ña, ca
sa wetu Yàlla Aji Sax ji, sang bi. Waaye sa
bakkan ub noon, yal na ko mbaq, sànni
fu sore. 30 Keroog, sang bi, bu la Aji Sax
ji defalee mboolem lu baax la mu la dig,
ba fal la, nga jiite Israyil déy, 31 su boobaa
doo réccu, doo am yaraange ci loo doon
tuure deret ci neen, mbaa loo doon feyul
sa bopp. Te ngalla sang bi, keroog bu la
Aji Sax ji baaxee, fàttlikul sab jaam.»

32 Daawuda ne Abigayil: «Cant ñeel na
Aji Sax ji Yàllay Israyil, mi la yebal bésub
tey jii, ngir nga dogale ma. 33 Maa ngi lay
gërëme sa njort, di la gërëme sa jëmmu
bopp jii ma teree tuur deret, ngir feyul
sama bopp. 34 Lu ko moy de, giñ naa ci Kiy
Dund, Aji Sax ji Yàllay Israyil, ji ma téye
ba loruma la, soo gaawul woon, dogalesi
ma, du kenn moos ku ñuy wacc, bët di ko
sete ci mboolem kuy taxaw colal te bokk
ci Nabal.» 35 Ba loolu amee Daawuda
nangoo ca loxol ndaw sa la mu ko indil,
daldi ne ko: «Ñibbil ak jàmm. Dégg naa
sa kàddu te nangul naa la.»

Nabal dee, Daawuda dikk

36 Ba mu ko defee Abigayil dellu ca
Nabal, fekku ko lu moy mu amal biir
këram bernde ju mel ni berndey buur.
Xol baa nga sedd, mu màndi lool, ba tax
Abigayil waxu ko dara ba bët set. 37 Ca
suba sa ba biiñub Nabal giifee, jabaram
wax ko la xew, fit wa jekki dee goyy ca
biir dënn ba, yaram wa daldi mel niw doj.
38 Ñu teg ca lu tollook fukki fan, Aji Sax
ji fàdd Nabal, mu dee. 39 Ci kaw loolu
Daawuda dégg ne Nabal dee na, mu ne:
«Cant ñeel na Aji Sax ji sama boroom, mi
àtte gàcce gi ma ame ci Nabal, te tere maa
def lu bon. Mbonug Nabal la Aji Sax ji
walbati, këpp ci kaw boppam.» Daawuda
nag yónnee kàddoom ca Abigayil, ngir
jël ko jabar. 40 Surgay Daawuda ya dem
ca Abigayil ca Karmel, wax ko ne ko:
«Daawudaa nu yónni fi yaw, ngir bëgg
laa jël soxna.»

41 Abigayil daldi sujjóot, dëpp jëëm fa
suuf, ne leen: «Maa ngii dib jaamam, ba
ci raxas tànki surgaam yi.» 42 Ci kaw
loolu Abigayil ne ñokket, war mbaamam,
juróomi surgaam yu jigéen ànd ak moom,
mu topp ca ndawi Daawuda ya. Noonu la
Abigayil doone soxnaam.

43 Ayinowam ma cosaanoo Yisreel itam,
Daawuda jëloon na ko soxna, ñuy wujje
ñoom ñaar. 44 Fekk na Sóol nangu
doomam Mikal, soxnas Daawuda, may ko
waa Galim ba ñuy wax Palti doomu Layis.

26

Daawuda gënati na Sóol

1 Waa Sif ñoo demoon ca Sóol ca Gibeya,
ne ko: «Yéguloo ne Daawudaa nga làqu
ca tundu Akila, fa janook màndiŋ ma?»

2 Sóol dem ba ca màndiŋu Sif, ànd ak
ñetti junniy ñeyi xarey Israyil, ngir rëbb
Daawuda ca màndiŋu Sif. 3 Ba mu ko
defee Sóol dale ca wetu yoon wa, ca
kaw tundu Akila, janook màndiŋ ma.
Daawuda ma ca màndiŋ ma nag yég ne
Sóol toppsi na ko foofa. 4 Mu yebal ay
ndaw yu ko nemmikujil, ba mu wóor
ko ne Sóol agsi na. 5 Ci kaw loolu
Daawuda dem ba fa Sóol dal. Mu gis fa
Sóol tëdd, mook Abner doomu Ner njiital
gàngooram. Sóol a nga tëdd ca digg dal
ba, gàngoor ga tëdd, yéew ko.

6 Daawuda daldi laaj Ayimeleg Etteen
ba, ak Abisay ma Seruya di yaayam, te
mu bokk ak Yowab. Mu ne leen: «Kuy
ànd ak man dem ca biir dal ba, fa Sóol?»
Abisay ne ko: «Man maay ànd ak yaw.»
7 Daawuda ànd ak Abisay ci guddi, ba fa
dalu gàngoor ga. Ndeke Sóol a nga tëdd
di nelaw ca digg dal ba, xeejam baa nga
sampe fa suuf, féeteek bopp ba, Abner ak
gàngoor gaa nga tëdd, yéew ko. 8 Abisay
ne Daawuda: «Yàlla de teg na sab noon
ci say loxo guddig tey jii. Bàyyil rekk ma
daaj ko xeej bi fi suuf benn yoon rekk, du
ñaar!» 9 Daawuda ne Abisay: «Bu ko rey.
Ana kuy yékkati loxoom ci kaw ki Aji Sax
ji fal, te yoon dabu ko?» 10 Daawuda teg
ca ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax jiy dund,
Aji Sax ji ci boppam moo koy fàdd. Yaar
àppam jot, mu dee, mbaa mu dem xare,
des ca. 11 Waaye yal na ma Aji Sax ji musal
ci yékkati sama loxo ci kaw ki Aji Sax ji
fal. Xanaa nga jël rekk xeej bi féeteek
bopp bi, ak njaqal ndox li, te nu dem.»
12 Daawuda nag jël xeej baak njaqal ndox
la féeteek boppu Sóol. Ñu daldi dem te
kenn gisul, kenn yégul, kenn yewwuwul,
ndax ñépp a ngay nelaw nelaw yu xóot
yu bawoo ci Aji Sax ji, daanu ci seen kaw.

13 Ba loolu amee Daawuda jàll ba ca
wàlla, daldi taxawe fu sore ca kaw
tund wa, digganteem ak dalub Sóol ne
yàmblaŋ. 14 Mu àddu ca kaw, wax
ak gàngoor ga, daldi ne Abner doomu
Ner: «Éey Abner, doo ma wuyu?» Ab-
ner ne ko: «Yaw yaa di kan bay joor
Buur?» 15 Daawuda ne Abner: «Xanaa
doo jàmbaaru góor? Ku fiy sa moroom
ci Israyil? Ana lu la tee wattu Buur, sab
sang? Am na ci xarekat yi ku bóomsi
woon Buur, sab sang. 16 Xam nga ne li
nga def baaxul de! Giñ naa ko ci Aji
Sax jiy dund, dee rekk ngeen yelloo, yeen
ñi wattuwul seen sang, ki Aji Sax ji fal!
Xoolal bu baax, ana xeeju Buur ak njaqal
ndox li féete woon ak boppam?»

17 Ci kaw loolu Sóol xàmmi baatu
Daawuda, ne ko: «Daawuda doom, loolu
sa baat a?» Daawuda ne ko: «Sama baat
a kay, Buur, samab sang,» 18 daldi cay
teg ne ko: «Sang bi, looy toppe nii sab
jaam? Ana lu ma def? Lan laa def ci lu
bon? 19 Ngalla Buur, sama sang, déglul lii
ma lay wax: su fekkee ne Aji Sax ji moo
la xiir ci sama kaw, yal na ko cib sarax
giifal. Waaye su dee ay doom aadama de,
yal nañu alku ci kanam Aji Sax ji, ndax
dàq nañu ma tey, ba xañ ma ab cér ci Aji
Sax ji, mbete ku ñu ne: “Demal jaamuji
yeneen yàlla.” 20 Man de yàlla bu sama
bakkan rote àll, fu soreek Aji Sax ji. Te
sax, lu tollu ni buurub Israyil ci boppam
wutul lu moy wenn fel doŋŋ wu mel ni
man? Mbete kuy rëbb cokkeer ci tund
yi!»

21 Sóol nag ne: «Bàkkaar naa de!
Daawuda doom, ñibbsil, ndax dootuma
la fexeel mukk, gannaaw yaa wormaal
sama bakkan tey jii! Lii ma def kay, yëfi
dof la, juum naa lool sax.» 22 Daawuda
ne ko: «Buur, sa xeej a ngii, na kenn ci
sa xale yu góor yi jàllsi, jëlsi ko. 23 Yal
na Aji Sax ji yool ku nekk njekkam ak
kóllëreem, ndax Aji Sax jee la teg tey jii
ci sama loxo, waaye maa buggula yékkati
sama loxo ci kaw ki Aji Sax ji fal. 24 Ni
ma yéemloo sa bakkan tey jii nag, yal
na ni Aji Sax ji yéemloo sama bakkan, te
xettlee ma ni ci gépp njàqare.» 25 Sóol
ne Daawuda: «Daawuda doom, yal nanga
barkeel. Dinga def ay jaloore déy, te
dinga am ndam moos!» Ba mu ko defee
Daawuda dem yoonam, Sóol walbatiku,
ñibbi.

27

Daawuda làquji na ca waa Filisti

1 Daawuda nag ma nga naan ca xelam:
«Bés a ngi ñëw bu ma nara sànku ci loxol
Sóol. Li gën ci man daal, du lenn lu moy
dawa daw ba ca réewu waa Filisti, ba
Sóol tàyyi maa rëbbati ci Israyil gépp, ma
daldi mucc.» 2 Ba loolu amee Daawuda
ak juróom benni téeméeri nit ña ànd ak
moom, daldi jàll ba ca buurub Gaat, Akis
doomu Mawog. 3 Daawuda dal ca Akis
ca Gaat, mook ay nitam, ku ci nekk ak
njabootam; Daawuda ak ñaari soxnaam,
Ayinowam waa Yisreel ba, ak waa Karmel
ba, Abigayil, soxnas Nabal woon. 4 Ba ñu
waxee Sóol ne ko Daawuda daw na, dem
Gaat, Sóol rëbbatu ko.

5 Daawuda nag ne Akis: «Ngalla baaxe
ma, may ma fi ab gox ci dëkki àll bii,
ma man faa dëkke; ndax man sab surga
laa, warumaa bokk dëkk ak yaw ci péeyu
buur.» 6 Bésub keroog la ko Akis jox dëkk
ba ñuy wax Ciglaag. Moo tax Ciglaag ñeel
buuri Yuda ba tey jii. 7 Diir ba Daawuda
dal ca àllub Filisti, at la ak ñeenti weer.

8 Ci biir loolu Daawuda aki nitam daan
nañu song-songee Gesureen ñi ak Gi-
raseen ñi ak Amalegeen ñi. Mooy ña
dëkke woon naka jekk réew mooma, ba
ca Sur, jàpp réewum Misra. 9 Saa yu
Daawuda songaan gox ba, du ca wacc kuy
dund; du góor, du jigéen, te it day lël jur
gu gudd ak gu gàtt, mbaam ak giléem,
aki yére. Su ko defee mu walbatiku,
dellu ca Akis. 10 Bu ko Akis laajee ne ko:
«Fu ngeen lële woon tey?» Daawuda ne
ko: «Xanaa wetu Negew ca Yuda,» mbaa
«Xanaa wetu Negew ca Yerameleen ña,»
mbaa mu ne ko: «Xanaa wetu Negew ca
Keneen ña.» 11 Moo tax du genn góor
mbaa jigéen ju Daawuda masa bàyyi mu
dund, di ko indi Gaat, ndax ragal ñu
nettali lu jëm ci ñoom, naan nàngam ak
nàngam la ñoom Daawuda def. Noonu
la jàppoo woon mboolem diir ba mu dal
ca àllub Filisti. 12 Akis nag amoon na
kóolute ci Daawuda, ndax da doon wax
ci xelam naan: «Kii de yóbbe na boppam
mbañeel gu ko bokki bànni Israyilam bañ
lool. Moo tax sama surga rekk lay doon ba
fàww.»

28

1 Jamono yooyu nag waa Filistee dajale
woon seeni gàngoori xare, ngir xeex ak
Israyil. Akis ne Daawuda: «Xanaa moos
xam nga ne man ngay àndal ci xare bi de,
yaak say nit?» 2 Daawuda ne Akis: «Kon
nag, sang bi, yaay gisal sa bopp li may
def.» Akis ne ko: «Kon nag, def naa la
sama dagu bopp ba fàww.»

Sóol seetluji na ca Endor

3 Samiyel nag faatu woon na, ba Israyil
gépp dëj ko, denc ko ca Raama, dëkkam
ba. Te itam Sóol mujjoon naa génne
réew ma ñiy seete nit ñu dee, ak boroom
rawaan yiy gisaane.
4 Ci kaw loolu waa Filisti daje, dali ca
dëkk ba ñuy wax Sunem; Sóol ànd ak
bànni Israyil gépp, ñu dali ca Gilbowa.
5 Sóol gis gàngooru waa Filisti, daldi tiit
lool ba fit wa rëcc. 6 Mu seetlu ci Aji Sax
ji, Aji Sax ji wuyuwu ko; du ci gént, du ci
jumtukaayu tegtal bi ñuy wax Urim, du ci
kàddug yonent. 7 Sóol wax ay jawriñam,
ne leen: «Seetal-leen ma jigéen juy seete
nit ñu dee, ma seetluji ci moom.» Jawriñ
ya ne ko: «Xanaa jigéenu gisaanekat ba
ca Endor.»
8 Ba mu ko defee Sóol soppiw melo, sol
yeneen yére, daldi ànd ak ñaari nit ag
guddi, ba ca jigéen ja. Mu ne ko: «Ngalla
gisaaneel ma ci ab rawaan, te nga wool
ma ku dee ki ma lay tudd!» 9 Jigéen ji
ne ko: «Ma ne, yaw ci sa bopp xam nga li
Sóol def; moo génne réew mi ñiy seete nit
ñu dee, ak boroom rawaan yiy gisaane.
Kon loo may fiire, nar maa reylu?» 10 Sóol
giñal ko ci Aji Sax ji, ne ko: «Giñ naa ci
Aji Sax ji, Kiy Dund, mbugal du la ci fekk.»
11 Jigéen ji ne ko: «Ku ma lay wool?» Mu
ne ko: «Samiyel nga may wool.»
12 Naka la jigéen ja gis Samiyel, daldi
yuuxu ca kaw ne Sóol: «Lu tax nga nax
ma? Yaw kay ndeke yaa di Sóol!» 13 Buur
Sóol ne ko: «Bul tiit, loo gis?» Mu ne
ko: «Ab rawaan laa gis, muy yéege fa
suuf.» 14 Mu ne ko: «Nu mu mel?» Mu
ne ko: «Góor gu mag ay yéegsi. Mu ngi
sàngoo mbubb.» Sóol xam ne Samiyel
la, daldi sukk, sujjóot, dëpp jëëm fa suuf.
15 Samiyel ne Sóol: «Ana loo may wooye,

di ma yékkati nii?» Sóol ne ko: «Damaa
nekk ci njàqare lu réy. Waa Filistee
ngi xareek man, te Yàlla dëddu na ma.
Wuyootu ma, du ci kàddug yonent, du ci
gént. Moo tax ma woo la, ngir nga xamal
ma lu may def.» 16 Samiyel ne ko: «Loo
may laaj, gannaaw Aji Sax jee la dëddu,
def la ab noon? 17 Aji Sax jee sottal la mu
waxoon, ma jottli ko, te Aji Sax jee foqati
nguur gi ci say loxo, jox ko sa jegeñaale,
muy Daawuda; 18 Yaa déggalul Aji Sax ji,
jëfewuloo tàngooru meram ngir mbugal
Amalegeen ñi. Loolu moo waral lii la
Aji Sax ji teg tey jii. 19 Te itam Aji Sax
jee lay booleek Israyil, teg ci loxol waa
Filisti. Nëgëni ëllëg, yaw yaak say doom,
dingeen ma fekksi. Te it dalub Israyil, Aji
Sax jee koy teg ci loxol waa Filisti.»
20 Sóol nag jekki ne dàll fa suuf, tàlli
ñareet, tiitaange lu réy jàpp ko ndax
kàdduy Samiyel. Rax ci dolli amul
woon genn kàttan, ngir lekkul woon dara
bëccëg baak guddi ga gépp. 21 Jigéen ja
dikk, gis Sóol mu jàq lool. Mu ne ko: «Aa,
sang bi, man de déggal naa la. Jaay naa
sama bakkan, def li nga ma sant. 22 Léegi
nag, déggal ma rekk sang bi, ma may la
tuuti loo lekk, ba am doole, doora topp
yoon wi.» 23 Sóol lànk, ne ko: «Déedéet,
lekkuma!» Jawriñam ña nag soññ ko,
ñook jigéen ja, ba mu déggal leen. Mu
jóge ca suuf, toog ca kaw lal ba. 24 Jigéen
ja amoon na sëlluw yar ca kër ga. Mu
gaaw rey ko, daldi sàkk sunguf, not ko,
lakk ca mburu mu amul lawiir. 25 Ba
mu ko defee mu taajal ko Sóol, mooki
nitam. Ñu lekk ba noppi, bàyyikoo fa
guddig keroog.

29

Waa Filisti dàq nañu Daawuda

1 Gàngoori waa Filisti yépp a daje woon
ca Afeg. Israyil a nga dale woon ca wetu
bëtu ndox ba ca Yisreel. 2 Kàngami waa
Filisti yaa ngay jaab jiitu, ànd ak seen
kuréli téeméeri xarekat ak kuréli junni.
Daawudaaki nitam ànd ak Akis, jaab topp
seen gannaaw. 3 Kilifay waa Filisti ne:
«Ebrë yii, nag?» Akis wax ak kilifay
waa Filisti, ne leen: «Xanaa du Daawuda,
surgab Sóol buurub Israyil? Lu ëpp at a
ngii mu nekk ak man, te gisuma ci moom
sikk, ba mu teqlikook Sóol, ba bésub tey
jii.» 4 Kilifay waa Filisti nag ñéññ ca daldi
ne ko: «Waññal waa jii, mu dellu ca gox
ba nga ko teg. Bumu ànd ak nun ci xare
bi, bay walbatiku di sunub noon ci biir
xare bi. Ana lu koy jubaleeteek sangam,
lu moy mu dog boppi nit ñii, jox ko?
5 Xanaa du Daawuda mii lañuy woyal, di
fecc, naan:
“Sóol jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem”?»
6 Ci kaw loolu Akis woo Daawuda, ne
ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, ku jub
nga, te doon naa rafetlu sa ànd ak man, di
xarejeek a dikk, ndax bés ba nga dikkee
fi man ba tey jii, gisuma ci yaw lu bon.
Waaye nag kàngami Filisti ñoo rafetluwul
sa teewaay. 7 Kon nag waññikul, te dem
ak jàmm bala ngaa def lenn lu kàngami
Filisti rafetluwul.»
8 Daawuda ne Akis: «Ana lu ma def, ak
loo ma gisal, bés ba ma dikkee fi yaw,
ba bésub tey jii, ba tax duma xarejeek
nooni Buur sang bi?» 9 Akis ne Daawuda:
«Dara! Xam naa loolu. Bége naa la it
ni ndawal Yàlla. Kilifay Filisti kay a ma
ne: Bumu ànd ak nun ca xare ba. 10 Kon
teelala fabu ëllëg, yaak sa surgay sang yi
nga àndal; Dangeen di teela jóg rekk, bu
bët setee ngeen dem.» 11 Ca ëllëg sa nag
Daawuda teela fabu, mooki nitam, ngir
dellu réewum Filisti, waa Filisti ñoom
jubal Yisreel.

30

Daawuda toppi na Amalegeen ña

1 Ba Daawuda aki nitam àggee Ciglaag,
ca gannaaw ëllëg sa la. Fekk na
Amalegeen ña song bëj-saalumu Yuda
ak Ciglaag; ñu yàqte Ciglaag, lakk ko,
2 jàpp jigéen ña mu fa fekk, mag ak
ndaw. Reyuñu ca kenn nag, dañu leena
yóbbaale, dem seen yoon. 3 Ba Daawu-
daaki nitam agsee Ciglaag, fekk nañu
mu lakk ba jeex; seeni jabar ak seeni
doom, góor ak jigéen, ñépp duggi njaam.
4 Daawudaak mbooloo ma mu àndal nag

di yuuxook a jooyoo, ba amatuñu dooley
jooy.

5 Ñaari soxnay Daawuda lañu jàpp;
Ayinowam mu Yisreel ak Abigayil waa
Karmel ba, soxnas Nabal woon. 6 Ba loolu
amee Daawuda jàq lool, ndax mbooloo
maa nga doon wax naan dañu koy dóori
doj. Booba mbooloo ma ba mu daj,
ku nekk a ngaak naqaru xol, di xalaat
doomam yu góor ak yu jigéen. Daawuda
nag dëgërloo Yàllaam Aji Sax ji rekk. 7 Ci
biir loolu Daawuda wax ak sarxalkat ba
Abiyatar doomu Ayimeleg, ne ko mu indil
ko xar-sànni mi. Abiyatar indil Daawuda
xar-sànni ma. 8 Daawuda laaj Aji Sax ji,
ne ko: «Ndax ma topp gàngooru yàqkat
yii? Ndax dinaa leen dab?» Mu ne ko:
«Demal, yaay dabe déy, te yaay xettlee
déy.»

9 Ba mu ko defee Daawuda dem, mook
juróom benni téeméeri nit ña ànd ak
moom. Ñu dem ba ca xuru Besor, ñenn
ña yem fa. 10 Daawudaa ñoqli, mook
ñeenti téeméeri nit, ñaar téeméeri nit
yem foofa, ndax loof, ba manuñoo jàll
xuru Besor. 11 Ci kaw loolu ña jàll yem ci
jenn waayu Misra ci àll bi. Ñu indi waa ji
ba ci Daawuda, daldi may waa ji mburu
mu lekk, may ko ndox, mu naan. 12 Ab
danku figg ju wow ak ñaari danki reseñ
lañu ko leel, mu doora leqliku, ndax dafa
fekk lekkul, naanul diiru ñetti guddi ak
ñetti bëccëg. 13 Daawuda ne ko: «Yaw,
kuy sab sang ak foo bokk?» Xalelu góor
ba ne ko: «Man waa Misra laa, di jaamub
jenn waayu Amalegeen. Sama sang a
ma wacc, ba ma woppee bëkkaati-démb.
14 Noo song wetu Negew ca diiwaanu waa
Keret ña, ak diiwaanu Yuda, ak wetu
Negew ca diiwaanu Kaleb, te Ciglaag, noo
ko lakk.» 15 Daawuda ne ko: «Ndax man
nga maa yóbbu ba ci gàngooru yàqkat
yooyu?» Mu ne ko: «Giñal ma ci Yàlla
ne, doo ma rey, te doo ma delloo ca sama
sang; kon dinaa la yóbbu ba ci gàngooru
yàqkat yi.»

16 Ci kaw loolu waa ja yóbbu Daawuda,
ndeke nit ñaa nga ne wesar ca àll ba
bépp, di lekk ak a naan, di mbum-
baaye mboolem alal ju bare ja ñu nan-
goo ca réewum Filisti ak réewum Yuda.
17 Daawuda nag di leen fàdd, njël ba
ca ngoon. Kenn rëccul, lu moy ñeenti
téeméeri xale yu góor yu war ay giléem,
daw. 18 Daawuda nangu mboolem lu
Amalegeen ña jëloon, nangu ñaari sox-
naam. 19 Dara lu bokk ci ñoom rawul.
Mag ñaak ndaw ñaak seen doom yu góor
ak seen doom yu jigéen ak alal jaak
mboolem lu ñu leen jëlaloon. Lépp la
Daawuda délloosi. 20 Mu nangu mboolem
jur gu gudd ak gu gàtt, nitam ña dàq, tofal
ca juru Amalegeen ña, te naan: «Lëlub
Daawudaa ngi!»

Daawuda gore na

21 Daawuda nag dikk ba ca ñaar
téeméer ña loofoon ba manuñu koo
topp, te ñu bàyyi woon leen ca xuru
Besor. Naka lañu gatandu Daawuda
ak ña mu àndal, Daawuda dikk, dajeek
ñoom, jàmmanteek ñoom. 22 Mboolem
ñu bon ñaak ñu sew ña jàllandoo woon
ak Daawuda nag ne leen: «Gannaaw
ñii ànduñu woon ak nun, dunu leen jox
dara ci alal ji nu nangu. Xanaa ku nekk
jël jabaram aki doomam rekk, yóbbu te
dem.» 23 Daawuda ne leen: «Déet bokk
yi, buleen def noonu, ak li nu Aji Sax
ji defal, aar nu, teg gàngooru yàqkat yi
nu songoon ci sunuy loxo. 24 Ana nu
xel mana nangoo loolu? Na ku xarejeek
ku desoon ca cummikaay la, yem ak sa
moroom cér; ñépp ay séddu.» 25 Bésub
keroog la Daawuda dale def loolu mu dib
dogal, di àtteb yoon bu ñeel Israyil ba tey
jii.

Daawuda sédd na njiiti Yudeen ña

26 Ba Daawuda delloo Ciglaag, sédd na
ca lël ja, magi Yuda, xaritam ya. Mu
yónnee leen ko, ne leen: «Lii, yeenay
boroom; xéewal la gu jóge ca alalu nooni
Aji Sax ji.» 27 Noonu la ca sédde waa
Betel ak waa Ramot Negew ak waa Yatir
28 ak waa Arower ak waa Sifmot ak waa
Estemowa 29 ak waa Rakal, ak waa dëkki
Yerameleen ña ak waa dëkki Keneen ña,
30 ak ña ca Xorma ak ña ca Bor Asan ak
ña ca Atag 31 ak ña ca Ebron ak mboolem
waa gox ya mu jaare woon, mooki nitam.

31

Lu jëm ci mujug Sóol

[1] Ci biir loolu waa Filisti jaamarloo
ak Israyil, ba bànni Israyil won leen
gannaaw, daw, ñu bare daanu ca kaw
tundu Gilbowa. [2] Waa Filisti nag ne dann
Sóol aki doomam, ba rey ca ñett; Yonatan
ak Abinadab ak Malkisuwa. [3] Xare ba nag
gëna mettee fa Sóol féete, fittkat ya jekku
ko, mu jàq.

[4] Ba loolu amee Sóol ne gàddukatu
gànnaayam: «Boccil sa saamar, jam ma
bala yéefar yee dikk, jam ma, torxal
ma.» Gàddukatu gànnaayam nag buggu
koo jam ndax tiitaange lu réy. Sóol jël
saamaru boppam, daldi daaneel boppam
ca kaw ñawka ga. [5] Gàddukatu ngànnaay
ba gis ne Sóol dee na, moom it mu daaneel
boppam ca kaw saamaram, dee topp
Sóol. [6] Muy Sóol, di ñetti doomam, di
gàddukatu gànnaayam itam, di mboolem
ay nitam, ñoom ñépp a bokk dee bésub
keroog.

[7] Ci kaw loolu bànni Israyil, ya ca
wàllaa xur wa, ak ña ca wàllaa dexu
Yurdan gis ne xarekati Israyil daw nañu,
te Sóol aki doomam dee nañu. Ñu daldi
daw, gental seeni dëkk, waa Filisti dikk,
dëkke.

[8] Ca ëllëg sa, ba waa Filisti dikkee, di
futtisi ña dee, ca tundu Gilbowa lañu fekk
Sóol ak ñetti doomam, ñu tëdd. [9] Ñu dog
boppu Sóol, jël ay gànnaayam, ba noppi
yeble ca réewum Filisti ba mu daj, ngir
yégle ko ca seen këri tuur ya ak ca askan
wa. [10] Ba mu ko defee ñu denc gànnaayi
Sóol ca seen biir kër tuur ma ñuy wax
Astàrt, néewub Sóol, ñu wékk ca miiru
dëkk ba ñuy wax Bet San.

[11] Ba waa Yabes ga ca Galàdd déggee la
waa Filisti def Sóol, [12] seen jàmbaar yépp
a fabu, topp guddi ga gépp ba Bet San.
Ñu wékkee ca miiru Bet San néewu Sóol
ak néewi doomam yu góor, doora ñibbi
Yabes, boole fa néew ya, lakk. [13] Ñu for
nag seeni yax, suul ca ron garabu tamaris
ga ca Yabes. Ba loolu amee ñu woor diiru
juróom ñaari fan.

Samiyel
di téereb ñaareel bi
Lii mooy jaar-jaari Buur Daawuda

Lu jëm ci tàggeb Sóol

1 Gannaaw ba Sóol faatoo, fekk
na Daawuda walbatikoo ca dumay
Amalegeen ña, dellu Ciglaag, ba toog fa
ñaari fan. 2 Ca gannaaw ëllëg sa, jenn
waay ne jimeet, jóge ca dalub Sóol, dikk.
Yére yaa nga xottiku, bopp ba taq suuf,
ngir naqarlu. Naka la agsi ci Daawuda,
daldi daanu fi suuf, sujjóot.

3 Daawuda ne ko: «Foo jóge nii?» Mu
ne ko: «Ca dalub Israyil laa rëcce.»
4 Daawuda ne ko: «Lu xew, gaawe ma!»
Mu ne ko: «Mbooloom Israyil a dawe ca
xare ba. Ñu bare ca ñoom daanu nañu,
dee. Sóol ak doomam Yonatan it dee
nañu.» 5 Daawuda ne ndaw la: «Lu la
xamal ne Sóol ak doomam Yonatan dee
nañu?» 6 Ndaw la ne ko: «Dafa yemook
ma tollu tembe ca kaw tundu Gilbowa.
Ndeke Sóol a nga fa, sukkandikoo xeejam.
Watiiri xare yaak gawar ya defuñu lu moy
ne ko dann. 7 Naka la ne gees, yem ci man,
woo ma, ma wuyu. 8 Mu ne ma: “Yaa
di kan?” Ma ne ko: “Ab Amalegeen laa.”
9 Mu ne ma: “Kaay fii, jekkli ma. Maa ngi
ci miirum ndee, doonte dese naa tuuti.”
10 Ma dikk, daldi koy jekkli, ndax xamoon
naa ne du dundati gannaaw jéllam ba.
Ma summi nag mbaxanam buur ma mu
soloon, tekki lam ba woon ca përëg ma.
Yooyu laa la yótsi nii, sang bi.»

11 Ba loolu amee Daawuda sëq yéreem,
xotti, ña ànd ak moom ñépp itam, noonu,
ndax aw naqar. 12 Ñaawlu nañu, di
jooy, lekkuñu ba ca ngoon ndax Sóol ak
doomam Yonatan ak gàngooru Aji Sax ji,
waa kër Israyil, ña fàddoo saamar.

13 Daawuda ne ndaw la: «Ana
foo bokk?» Mu ne ko: «Man
doomu doxandéemub Amalegeen laa.»
14 Daawuda ne ko: «Noo saña xàccee
sa loxo, di bóom ki Aji Sax ji fal?»
15 Daawuda nag woo kenn cay sur-
gaam, ne ko: «Dikkal dóor, mu dee!»
16 Daawuda ne Amalegeen ba: «Yaa
gàddu sa bakkanu bopp, ndax yaa seedee
sa gémmiñu bopp ne yaa rey ki Aji Sax
ji fal.» Surga ba dóor Amalegeen ba, mu
dee.

Daawuda jooy na Sóol ak Yonatan

17 Kàddu yii la Daawuda jooye Sóol ak
doomam Yonatan. 18 Moo santaane ñu
jàngal ko askanu Yuda. «Fittkat» lañu
dippee woy wi. Nii lañu ko binde ci
«Téereb aji jub ji.» Mu ne:

19 Wóoy Israyil, ña ngay sagoo lañu jam,
ñu ne lareet ca sa tund ya!
Jàmbaar ñaa daanu!

20 Buleen ko siiwal fa Gaat,
buleen ko yéene fa mbeddi Askalon,
lu ko moy janqi Filisti bég,
janqi yéefar yiy textexi.

21 Wóoy tundi Gilbowa!
Yàlla bu ngeen lay, bu ngeen tawlu,
Yàlla bu seeni tool nangooti,
ba duunal jooxeb pepp,
nde foofa lees torxale pakkub jàmbaar.
Wóoy pakkub Sóol ba deesul diwati!
22 Du deret mbaa nebbonu jàmbaar
bu fittug Yonatan xof,
te saamaru Sóol ba du sooy!

23 Wóoy Sóol ak Yonatan,
ñoo yiw, sopplu ba ñuy dund,
te ba ñu deeyee, teqlikoowuñu.
Ag jaxaay, ñoo ko gëna gaaw,
te gaynde, ñoo ko gëna jàmbaare.

24 Yeen jigéeni Israyil,
jooyleen Sóol, ma leen wodde ndimol tànnéef
lu xonq curr,
takkal leen gànjari wurus ca seen kawi yére.

25 Jàmbaar ñaa daanoo biir xare ba,
Yonatan lañu jam ca kaw tund ya!
26 Yonatan, doom yaay, tiisoo naa la,
dama laa soppoon lool,

te sa mbëggeel ci man yéeme,
ba raw mbëggeelu jigéen.

27 Jàmbaar ñaa daanu,
ngànnaayi xare ya sànku!

2

Daawuda falu na buur ca Yuda

1 Gannaaw ba loolu weesee Daawuda
daa laaj Aji Sax ji, ne ko: «Ndax ma
dellu ci dëkki Yuda yi benn?» Aji Sax
ji ne ko: «Demal.» Daawuda ne ko:
«Bu ma ciy dem?» Aji Sax ji ne ko:
«Ebron.» 2 Daawuda dem ca, ànd ak
ñaari soxnaam, Ayinowam ma cosaanoo
Yisreel, ak Abigayil ma doon jabaru Nabal
waa Karmel ba. 3 Daawuda nag yóbbaale
nit ña ànd ak moom, kenn ku ci nekk ak
njabootam, ñu dem sanci ca dëkk ya wër
Ebron. 4 Ba mu ko defee waa Yuda dikk,
diw fa Daawuda, fal ko buurub waa kër
Yuda.
Gannaaw gi ñu wax Daawuda ne
ko waa Yabes Galàdd ñoo rob Sóol.
5 Daawuda yónnee ay ndaw ca waa Yabes
Galàdd, wax leen ne leen: «Yal na leen
Aji Sax ji barkeel ndegam yeena jëfe ngor
seen digganteek seen sang Sóol, ba rob
ko. 6 Kon nag yal na Aji Sax ji jëfeek
yeen ngor ak kóllëre. Man itam dinaa
leen yéwéne ndax nii ngeen jëfe. 7 Léegi
nag dëgërluleen te góor-góorlu. Dëgg la
seen sang Sóol faatu na, waaye man mii
la giirug Yuda fal, may seen buur.»

Isboset falu na buur ca Israyil

8 Doomu Ner, Abner njiital mbooloom
xarem Sóol nag, fekk na mu yóbbu Is-
boset* doomu Sóol ju góor, jàllale ko
ba Maanayim. 9 Mu tabb ko nag buuru
diiwaani Galàdd ak Asur ak Yisreel ak
Efrayim ak Beñamin, Israyil gépp daal.
10 Ñeent fukki at la Isboset doomu Sóol
amoon ba muy falu buurub Israyil, te
ñaari at la nguuru. Waa kër Yuda
doŋŋ ñoo toppoon Daawuda. 11 Diir ba
Daawuda falu buurub Ebron gu waa kër
Yuda, juróom ñaari at la ak juróom benni
weer.

Yuda ak Israyil xare nañu

12 Mu am bés, Abner doomu Ner
ànd ak niti Isboset doomu Sóol, ñu
jóge Maanayim, jëm diiwaanu Gabawon.
13 Yowab, mi Seruya di yaayam, daldi ànd
ak niti Daawuda, ñu dem dajejeek ñoom
ca wetu déegub Gabawon. Ñii taxawe gii
wet, ñee taxawe ca wàlla, ñu séq déeg
ba. 14 Abner ne Yowab: «Ayca na xale yu
góor yi jóg, daje fi sunu kanam.» Yowab
ne ko: «Ayca!» 15 Ñu daldi limoo, fukki
góor ak ñaar taxawal giirug Beñamin ak
Isboset doomu Sóol; fukki góor ak ñaar
taxawal Daawuda. 16 Ku nekk ne sa
boppu moroom ŋëjj, rekk bojj sab saamar
ca wet ga, ñu ànd daanu. Moo tax ñu
wooye bérab booba ca Gabawon «Toolub
ñawka yi.»
17 Bésub keroog xeex ba metti na lool,
waaye Abner ak waa Israyil ñoo féete
suuf niti Daawuda.
18 Ñetti doomi Seruya ña nga fa woon:
Yowab ak Abisay ak Asayel. Asayel
nag daa manoona daw lool ni kéwél.
19 Asayel ne dann Abner rekk, jàddul
ndijoor, jàddul càmmoñ. 20 Abner geesu
ne ko: «Kii Asayel?» Mu ne ko: «Man
a.» 21 Abner ne ko: «Tee ngaa jàdd
ndijoor mbaa càmmoñ, te jàpp kenn ci
xale yu góor yi, futti ko!» Asayel nag
buggu koo bàyyi, xanaa topp ko rekk.
22 Abner dellu ne Asayel: «Xiddi ma! Bul
tax ma jam la, nga daanu! Te kon xawma
nu may jàkkaarlooteek sa mag Yowab!»
23 Asayel të ticc, topp ko. Abner jam ko
catal xeejam ca biir ba, ba xeej ba fëll ca
gannaaw ga, mu daanu dee ca saa sa. Ba
loolu amee, ku dikk, ba tollook bérab ba
Asayel daanu dee, daldi fay taxaw.
24 Yowab ak Abisay nag dàqi Abner.
Ba jant bay lang, ña nga tollu ca tundu
Ama, wa janook Giya, ca yoon wa jëm
màndiŋu Gabawon. 25 Beñamineen ñi
daldi mànkoo, topp ca gannaaw Abner,

* **2:8** 2.8 Isboset: mbind mi ci ebrë, làkku bànni Israyil, Isboset la indi, mu firi Nitu gàcce. Turam wu jëkk nag, Isbaal la woon, mu firi Nitu Baal. Bu jëkkoon Baal «kilifa gi» la doon tekki. Waaye gannaaw gi Baal turu tuur mu waa Kanaan la woon. Du woon teggin ñuy wooye buurub Israyil turu tuur moomu. Moo tax ñu soppi turam wu jëkk wa, tudde ko Isboset.

ñu def menn mbooloo, bokk taxaw ci kaw
wenn tund. 26 Abner àddu ca kaw, ne
Yowab: «Xanaa saamar day lekku suux
ba fàww? Xamuloo ne lii aw naqar doŋŋ
lay mujje? Ana looy xaarati ci ne mbooloo
mi ñu noppee topp seeni bokk?» 27 Yowab
ne ko: «Giñ naa ci Yàlla jiy dund, boo
waxuloon, nit ñi duñu noppee dàq seeni
bokk te bët setul.» 28 Ba loola amee
Yowab wal liit ga, gaa ña ñépp nag taxaw,
noppee topp Israyil, daldi dakkal xare ba.
29 Abner aki nitam dañoo fanaanee topp
xuru Yurdan guddig keroog, ba jàll dexu
Yurdan. Ñu daldi jaare Bittron gépp, door
a agsi Maanayim.

30 Gannaaw ba Yowab walbatikoo ca
ndàqum Abner, daa woo gàngooram
gépp, fukk ak juróom ñeent wuute ci
niti Daawuda, te limaalewuñu Asayel.
31 Waaye fekk na niti Daawuda rey ñetti
téeméer ak juróom benn fukk (360) ca
Beñamineen ñaak niti Abner. 32 Ñu
yóbbu Asayel, rob ko ca wetu baayam ca
Betleyem, Yowab aki nitam nag fanaanee
dox, ba jant fenke leen Ebron.

3

1 Xare ba nag yàggoon na diggante waa
kër Sóol ak waa kër Daawuda. Daawuda
di gëna am doole, waa kër Sóol di gëna
néew doole.

Daawuda am nay doom ca Ebron

2 Doomi Daawuda yu góor yi jud-
doo Ebron ñoo di: taawam Amnon, mi
Ayinowam waa Yisreel ba di ndeyam;
3 ñaareelu doomam di Kilab, ndeyam
di Abigayil, ma doon jabaru Nabal waa
Karmel ba; ñetteelu doomam di Absalom,
mi Maaka di ndeyam. Maaka, Talmay
buurub Gesur ay baayam; 4 ñeenteelu
doomam di Adoña, mi Agit di ndeyam;
juróomeelu doomam di Sefatiya mi Abital
di ndeyam; 5 juróom benneelu doomam
di Ittireyam, mi soxnaam si ñuy wax Egla
di ndeyam. Ñooñu ñooy doomi Daawuda
ya juddoo Ebron.

Abner jote naak Isboset

6 Diir ba waa kër Sóol di xareek waa
kër Daawuda, Abner a ngay gëna dëgëral
taxawaayam ca waa kër Sóol. 7 Sóol
nag amoon na nekkaale bu ñuy wax
Rispa doomu Aya. Mu am bés Isboset ne
Abner: «Ana lu waral nga dëkkoo sama
nekkaaleb baay?» 8 Abner mer lool ca la
ko Isboset wax. Mu ne ko: «Ndax dama
di xajub workat bu Yudeen ñi? Ba tey jii
ngor laay jëfe ak sa waa kër baay Sóol,
aki bokkam aki soppeem. Te it teguma la
ci loxol Daawuda; yaw nga di ma tuumaal
ci ndaw sii tey? 9 Yal na ma Aji Sax ji teg
mbugal mu gëna tar ndegam defaluma
Daawuda la ko Aji Sax ji giñaloon, 10 ne ko
dina jële nguur gi ci waa kër Sóol, samp
jalub Daawuda ci kaw Israyil ak Yuda,
dale ko Dan ca bëj-gànnaar, ba Beerseba
ca bëj-saalum.» 11 Isboset nag ñemewula
teg baat ca la Abner wax, ndax ragal ko.

Abner fekki na Daawuda

12 Ba loolu amee Abner yebal ca saa sa
ay ndaw ca Daawuda, ne ko: «Ana ku
moom réew mii?» Mu neeti ko: «Fasool
ak man kóllëre. Maa lay jàpple, ba
walbatil la Israyil gépp, ñu nangul la.»
13 Daawuda ne ko: «Baax na. Dinaa
fasook yaw kóllëre, waaye lenn rekk
laa lay ñaan. Bul dikk fi sama kanam
te indiloo ma sama jabar Mikal doomu
Sóol.» 14 Gannaaw loolu Daawuda yebal
ay ndaw ca Isboset doomu Sóol, ne ko:
«Jox ma Mikal, sama jabar ja ma cane
woon téeméeri mbuñukay waa Filisti.»
15 Isboset yónnee, jëli Mikal ca jëkkëram
Paltiyel* doomu Layis. 16 Paltiyel topp
ca gannaaw ndaw sa, di jooy, ba ñu àgg
Baxurim. Abner ne ko: «Ayca, doxal
ñibbi.» Waa ja ñibbi.

17 Ba mu ko defee Abner gise ak magi
Israyil, ne leen: «Yàgg ngeena bëgga
fal Daawuda, muy seen buur. 18 Kon
ayca boog! Ndax Aji Sax jee ko digoon
Daawuda, ba mu nee: “Ci sama jaam
Daawuda laay walloo Israyil sama ñoñ,
ci waa Filisti ak mboolem seeni noon.”»
19 Abner wax ak giirug Beñamin itam
déeyook ñoom ba noppi dem Ebron ca
Daawuda, déey ko la waa Israyil ak giirug
Beñamin gépp namma def. 20 Ba Abner
agsee Ebron ca Daawuda, ñaar fukki

* **3:15** 3.15 Paltiyel mooy Palti ba tey. Seetal ci *1.Samiyel* 25.44.

nit la àndal. Daawuda berndeel Abner,
mook nit ña ànd ak moom. [21] Ba loolu
amee Abner ne Daawuda: «Buur sang bi,
dama lay wool Israyil gépp, ñu wuysi la.
Su ko defee ñu fasook yaw kóllëre, nga
mana nguuru fu la neex.» Ba loolu amee
Daawuda yiwi Abner, mu dem ci jàmm.

Yowab fey na Abner

[22] Ci kaw loolu rekk niti Daawuda ànd
ak Yowab, jóge xare, indaale lël ju bare.
Waaye fekkul Abner Ebron ca Daawuda,
ndax fekk na Daawuda yiwi ko, ba mu
dem ci jàmm. [23] Yowab agsi mook
mboolem gàngoor ga ànd ak moom. Ñu
ne ko Abner doomu Ner ñëwoon na ca
Buur, ba mu yiwi ko, mu dem ci jàmm.
[24] Yowab dem ca Buur ne ko: «Waaw,
li nga def nag? Abner mii dikk, nga
bàyyi ko mu dem nii rekk! [25] Xam nga
Abner doomu Ner! Wor la moo ko fi
indi, ngir xam say dugg ak say génn, ak
lépp looy def.» [26] Ci kaw loolu Yowab
bàyyikoo ca Daawuda, yebal ay ndaw
yu toppi Abner, dab ko, waññee ko ca
teenub Sira. Waaye Daawuda yégu ca
dara. [27] Naka la Abner délsi ba Ebron,
Yowab berook moom ca buntu dëkk ba,
mel ni kuy déeyook moom, daldi koy jam
ci biir, rey ko, feyul Asayel, rakkam ja
Abner bóomoon.
[28] Gannaaw ga, ba ko Daawuda yégee,
da ne: «Man de set naa wecc, maak
sama waa réew ba fàww fi kanam Aji
Sax ji ci bakkanu Abner doomu Ner bi
rot. [29] Yal na deewug Abner këppu ci
kaw boppu Yowab, mook waa kër baayam
gépp. Yàlla bu waa kër Yowab ñàkk ku
ànd ak jàngoroy xelli, mbaa jàngoroy der
juy law†, mbaa lafañ buy doxe yet, mbaa
ku deeye xare, mbaa ku amul lu mu lekk.»
[30] Noonu la Yowab ak rakkam Abisay
bóome Abner, ndax la mu reyoon seen
doomu ndey Asayel ca xareb Gabawon
ba.

Jooy nañu Abner

[31] Ba loolu wéyee Daawuda wax ak
Yowab, mook mboolem gàngoor ga ànd
ak moom, ne leen: «Xottileen seeni yére,
soli saaku, ñaawloo ko deewug Abner.»
Buur Daawuda ci boppam dox na, topp ca
jaat ja. [32] Ñu denc Abner ca Ebron. Buur
Daawuda ne yikkét jooy ca bàmmeelu
Abner, mbooloo ma mépp jooy. [33] Woy
wii la Buur fent, jooye ko Abner. Mu ne:

«Moo Abner, jombuloo dee ni sagaru nit
a?
[34] Jéngeesu la,
yeeweesu laak càllala.
Danga ne dàll daanu,
ni ñuy daanoo fi kanam ku bon.»

Mbooloo ma mépp dellu jooyati.
[35] Gannaaw gi mbooloo mépp di soññ
Daawuda, ngir mu lekk, balaa jant a so.
Daawuda daldi giñ ne: «Yal na ma Yàlla
teg mbugal mu gëna tar ndegam maa sex
dugub mbaa ñam wu mu doon, te jant
sowul.» [36] Mbooloo ma mépp a seede
loolu, rafetlu ko, na ñu rafetloo mboolem
lu Buur Daawuda def. [37] Mbooloo mépp
ak Israyil gépp a xam bésub keroog ne
pexe ma rey Abner doomu Ner jógewul
ca Buur. [38] Ba loolu amee Buur wax aki
nitam ne leen: «Xanaa xamuleen ne ab
garmi, nit ku màgg moo daanu bésub tey
fi digg Israyil? [39] Bésub tey jii li ma falu
buur lépp, néew naa doole, ndax doomi
Seruya yii ñoo ma gëna dëgër xol, ba
jaaxal ma. Waaye yal na Aji Sax ji fey ku
bon jëfam.»

4

Isboset faatu na

[1] Ba Isboset doomu Sóol déggee ne
Abner dee na ca Ebron, xolam jeex na,
Israyil gépp jàq. [2] Isboset amoon na
ñaari njiiti gàngooru yàqkat: kenn ka di
Baana, ka ca des di Rekab, ñuy doomi
góor gu ñuy wax Rimon, giiroo ci giirug
Beñamin te dëkke Berot ga ñu boole
woon ca suufas Beñamin; [3] ndax waa
Berot a dawoon, làquji Gitayim, doon fa
ay doxandéem ba tey jii.
[4] Fekk na Yonatan doomu Sóol ju góor
am na doom ju góor ju tànk ya baaxul.
Ndaxte ba ñu déggee tàgge bu jóge
Yisreel, ñu ne Sóol ak Yonatan faatu nañu,
fekk na xale ba am juróomi at. Ndaw
sa ko daan topptoo, fab ko di gaawtuy

† **3:29** 3.29 jàngoro yi: seetal ci *Sarxalkat yi* 13.2 ak 15.2.

daw, waaye na muy gaawtu di dem, xale
ba daanu, daldi lafañ. Ma nga tuddoon
Mefiboset[*].
5 Rekab ak Baana, doomi Rimon ma
dëkk Berot nag ñoo demoon kër Isboset,
àgg fa ci biir tàngooru njolloor, fekk
Isboset di for bët. 6 Ñu jàll ba ca biir-a-
biir kër ga, mel ni ñuy sàkk peppum bele,
daldi ko jam ci biir, ba noppi yoxoosu
daw. 7 Ba ñuy dugg këram, ma nga
tëddoon ca lalam, ca néegu biiram. Ñu
jam ko ba rey ko, dog bopp ba, yóbbu.
Ñu jaare xuru Yurdan, fanaanee dox.[†]
8 Ci kaw loolu ñu yóbbul boppu Isboset
Daawuda ca Ebron, ne ko: «Buur, Sóol,
sa noon ba doon wut sa bakkan, boppu
doomam Isboset a ngii. Bésub tey jii de
sang bi, Aji Sax jee la feyul ci Sóol ak
askanam.»
9 Daawuda nag ne Rekab ak Baana,
doomi Rimon waa Berot ba: «Giñ naa ci
Aji Sax ji, Kiy Dund te musal sama bakkan
ci gépp njàqare, 10 ka ma tàggesi woon
Sóol, foog ne xibaaru jàmm la ma indil,
dama koo jàpp, rey ko ca Ciglaag, yoole ko
ko xibaaram. 11 Rawatina nag nit ñu bon
ñu rey jaamburu Yàlla ci biir këram, ci
kaw lalam sax. Kon duma def lu moy topp
leen bakkanam, jële leen ci kaw suuf!»
12 Daawuda nag jox ay nitam ndigal, ñu
rey leen. Ñu dog seeni loxook seeni
tànk ca tenqo ya, wékk néew ya ca wetu
déegub Ebron, daldi jël boppu Isboset,
suul ca bàmmeelu Abner ca Ebron.

5

Daawuda falu na buur ca Israyil

1 Ci kaw loolu giiri Israyil yépp dikk fa
Daawuda ca Ebron, ne ko: «Noo ngii di
say bokk lenqe. 2 Te it démb ak bëkk-
démb, ba Sóol dee sunu buur, yaw yaa
doon jiite Israyil ciy xareem. Aji Sax ji ne
la: “Yaay sàmm Israyil sama ñoñ te yaay
doon kilifag Israyil.”» 3 Noonu la magi
Israyil ñépp dikke ca Buur Daawuda ca
Ebron, mu fasook ñoom kóllëre fa kanam
Aji Sax ji. Ñu sotti Daawuda diwu pal ga,
muy buurub Israyil.
4 Daawuda amoon na fanweeri at, ba
muy falu buur, te ñeent fukki at la
nguuru. 5 Ca Ebron la yore nguurug
Yuda juróom ñaari at ak juróom benni
weer, waaye ca Yerusalem la yore diiru
fanweeri at ak ñett, mboolem Israyil ak
Yuda.

Daawuda nangu na Yerusalem

6 Gannaaw loolu Buur Daawuda ànd
aki xarekatam, jëm Yerusalem, songi
Yebuseen ña dëkkoon ca réew ma.
Yebuseen ña ne Daawuda: «Doo fi dugg
de, nde gumba yeek lafañ yi rekk ñoo lay
waññi.» Booba foog nañu ne Daawuda
manu faa dugg. 7 Terewul Daawuda
nangu tatay Siyoŋ, ga ñu dippee Kër
Daawuda. 8 Daawudaa noon bésub
keroog: «Ku bëgga jam Yebuseen ñi, ca
xuntim yoonu ndox ma ngay mana dabe
seeni gumbaak seeni lafañ, xuloowaaley
Daawuda yi.» Looloo waral waxin wi ñu
naan: «Gumba akub lafañ du dugg kër
Buur.» 9 Ba mu ko defee Daawuda dëkk
ca biir tata ja, wooye ko Kër Daawuda, ba
noppi tabax fa ko wër fépp, dale ko ca
sëkkub Milo[*], ba ca biir. 10 Daawuda nag
di gëna am doole, Aji Sax ji Yàlla, Boroom
gàngoori xare yi ànd ak moom.
11 Ci biir loolu Iram buurub Tir, yebal
ay ndaw ca Daawuda, ñu yóbbul ko ay
banti garabu seedar, ak ay liggéeykati
bant ak yettkati xeer, ngir ñu tabaxal
Daawuda kër. 12 Daawuda xam ne Aji Sax
jee ko tabb buurub Israyil te moo kaweel
nguuram ngir Israyil, aw ñoñam.
13 Gannaaw ba Daawuda jógee Ebron,
dellu na jël ay nekkaale aki soxna ca
Yerusalem. Mu am ca yeneen doom yu
góor ak yu jigéen. 14 Doomam yu góor
yi juddoo Yerusalem ñoo di Samwa ak
Sobab ak Natan ak Suleymaan; 15 ak Ibaar

---

[*] **4:4** 4.4 Mefiboset dees na ko wooye Mefibaal ba tey. Seetal lu mel noonu ci 2.8. [†] **4:7** 4.6-7 Am na ci bind yu yàgg yi, yu ci indi: Am na ku jigéen ku doon wattu bunt ba, di bàcc pepp. Ay nelaw dab ko. Rekab ak Baana yoxoosu dugg. Ñu jàll ca néegu biiru Isboset, fekk ko mu tëdd ca lalam. Ñu jam ko, rey ko, dog bopp ba, yóbbu, jaareji xuru Yurdan, fanaanee dox. [*] **5:9** 5.9 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

ak Elisuwa ak Nefeg ak Yafiya; 16 ak
Elisama ak Elyada ak Elifelet.

Buur Daawuda duma na waa Filisti

17 Ba waa Filisti déggee ne fal nañu
Daawuda buurub Israyil, ñoom ñépp a
jóg, di ko wër. Daawuda nag dégg
ko, dem làquji ca biir tata ja. 18 Waa
Filisti dikk, tasaaroo ca xuru Refayeen ña.
19 Daawuda laaj Aji Sax ji, ne ko: «Ndax
ma songi waa Filisti? Dinga leen teg ci
sama loxo?» Aji Sax ji ne ko: «Demal,
maay teg waa Filisti ci say loxo déy!»
20 Daawuda dem ba ca Baal Perasim,
duma leen foofa. Mu ne: «Aji Sax jee ma
bëttal noon yi, ni walum ndox di bëtte,
wéy.» Moo tax ñu wooye bérab boobu
Baal Perasim (mu firi Boroom bëtt-bëtt
yi). 21 Waa Filistee fa wacc seeni gàllaaj,
Daawudaaki nitam boole yóbbu.
22 Ba mu ko defee waa Filisti
dikkaat, tasaaroo ca xuru Refayeen ña.
23 Daawuda dellu laaj Aji Sax ji. Mu ne ko:
«Bul jubal, doxeleen gannaaw, dal ca seen
kaw fa janook garabi sànd ya. 24 Booy
dégg tànk yuy jaab ca kaw njobbaxtali
sànd ya rekk, gaawtul, ndax booba Aji Sax
jee la jiitu, di dumaji waa dalub Filisti.»
25 Daawuda nag def noonee ko Aji Sax ji
sant, ba duma waa Filisti diggante Geba,
ba ca buntu Geser.

6

Gaalu Yàlla ga dem na Yerusalem

1 Ba loolu wéyee Daawuda dellu woo
mboolem ñeyi xarey Israyil, ñuy fan-
weeri junni. 2 Mu fabu, mook mboolem
gàngoor ga ànd ak moom, dem Baala, ca
Yuda, ngir jëleji fa gaalu Yàlla gi ñu tudde
Tur wi, turu Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, ki tooge diggante malaakay serub,
yi tiim gaal gi. 3 Ñu teg ko ci kaw watiir
wu bees, jële ko kër Abinadab ga woon
ca kaw tund wa. Usa ak Axyo, doomi
Abinadab yu góor ya dox, jiite watiir wu
bees wa. 4 Noonu lañu dawale watiir
wa yeb gaalu Yàlla ga, jële ko kër Abi-
nadab, ga ca kaw tund wa, Axyo dox jiitu
ko. 5 Daawudaak waa kër Israyil gépp
a ngay bànneexoo mboolem jumtukaayi
xumbéen fi kanam Aji Sax ji; muy lu ñu
defare bantu garabu sippar, ak ay keseŋ-
keseŋ aki tabala ak xeeti xalam.
6 Naka lañu dem ba tollu ca dàggay
Nakon, nag ya tërëf, Usa tàllal loxoom,
jàpp ca gaalu Yàlla ga. 7 Sànjum Aji Sax
ji nag tàkk ci kaw Usa. Yàllaa ko fàdd
foofa, ndax ug teeyadeem, mu dee foofa
ca wetu gaalu Yàlla ga*. 8 Ba loolu amee
Daawuda mer ca mbugal mu metti ma Aji
Sax ji teg Usa. Moo tax mu tudde bérab
booba Peres Usa (mu firi Mbugalum Usa),
muy turam ba tey jii.
9 Daawuda am na tiitaange lool bésub
keroog ci Aji Sax ji. Ma nga naan: «Ana
nu gaalu Aji Sax ji mana dale ak man?»
10 Loolu nag tax Daawuda nanguwula
yóbbu gaalu Aji Sax ji fa moom, ca gox ba
ñu naan Kër Daawuda. Mu waññi gaal gi,
yóbbu ko ca kër Obedd Edom waa Gaat
ba. 11 Gaalu Aji Sax ji nekk na kër Obedd
Edom waa Gaat ba ñetti weer. Aji Sax ji
barkeel Obedd Edom, mook këram gépp.

Gaal ga dikk na Yerusalem

12 Ba loolu amee ñu xamal Buur
Daawuda ne ko: «Aji Sax ji de barkeel
na Obedd Edom ak mboolem lu bokk ci
moom ndax gaalu Yàlla gi.» Daawuda
jëleji gaalu Yàlla ga kër Obedd Edom,
daldi koy yóbbu ci biir mbégte mu réy
ba këram, fa ñu naan Kër Daawuda. 13 Ba
ña gàddu gaalu Aji Sax ja séqee juróom
benni jéego, aw yëkk ak wëllu wu duuf la
Daawuda sarxal. 14 Daawudaa ngay fecc
ak doole fa kanam Aji Sax ji. Daawudaa
nga gañoo am xar-sànnim lẽe. 15 Naka
la Daawuda ak waa kër Israyil gépp di
yóbbu gaalu Aji Sax ji, sarxolle yaak liit
ya jolli.
16 Ba gaalu Aji Sax jay duggsi ca biir
gox ba ñu naan Kër Daawuda, soxnas
Daawuda, Mikal doomu Sóol a nga sëppu
ca palanteeram. Mu gis Buur Daawuda di
tëb ak a fecc ca kanam Aji Sax ji. Mu jéppi
ko lool.
17 Ba mu ko defee ñu indi gaalu Aji Sax
ji, yeb ko ca bérabam, ca biir xayma ba ko

* **6:7** 6.7 Sarxalkat yi rekk ñoo amoon sañ-sañu laal gaalu Yàlla ga, te Leween ñi rekk ñoo amoon sañ-sañu gàddu ko.

Daawuda sampal. Daawuda daldi joxe fa
kanam Aji Sax ji ay saraxi rendi-dóomal,
ak saraxi cant ci biir jàmm. 18 Daawuda
joxe saraxi rendi-dóomal ak saraxi cant
ci biir jàmm, ba noppi daldi ñaanal askan
wi ci turu Aji Sax ji Boroom gàngoori xare
yi. 19 Mu séddale aw ñam askan wépp,
mbooloom Israyil mépp, góor ak jigéen;
ku ci nekk mu jox la menn mburu ak
yàpp wu ñu saaf† ak benn nàkku reseñ.
Mbooloo ma doora dem, ku nekk ñibbi
këram.

20 Ba loolu amee Daawuda walbatiku,
dugg biir këram, ngir ñaanal waa këram.
Soxnaam Mikal doomu Sóol génn dajeek
moom, ne ko: «Buuru Israyiloo, yaaka
teral sa bopp bésub tey jii! Nga fut-
teeku tey jii fi kanam jigéen ñiy sa jaami
jawriñ yi, mbete nit ku tekkiwul dara!»
21 Daawuda ne Mikal: «Fi kanam Aji Sax
ji ma taamu, wacc sa baay ak waa këram
gépp, ngir fal ma kilifag Israyil, ñoñi Aji
Sax ji, fi kanam Aji Sax ji laay bànneexu.
22 Dinaa gëna teddadil sama bopp sax,
gëna toroxlu, ba gisal ko sama bopp, te
du tere jaam yu jigéen yi ngay wax teral
ma.» 23 Mikal doomu Sóol jooju nag amul
doom, ba ni mu deeye.

7

Lu jëm ci kër Yàlla ak kër Daawuda

1 Gannaaw loolu Buur Daawuda sanc
na këram, Aji Sax ji noppal ko ci noonam
yi ko wër yépp. 2 Ci biir loolu mu ne
Yonent Yàlla Natan: «Xoolal rekk, maa
ngi dëkke këru banti seedar, gaalu Yàlla
gi dëkke ab xayma.» 3 Natan ne Buur:
«Mboolem loo ci namma def rekk, defal,
ndax Aji Sax ji yaw la àndal.»

4 Guddig keroog nag kàddug Aji Sax ji
dikkal Natan, ne ko: 5 «Demal wax sama
jaam Daawuda, ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne: Ndax yaw yaa may tabaxal kër
gu ma dëkke? 6 Bés ba ma génnee bànni
Israyil Misra ba tey jii, masumaa dëkke ci
kër. Ci biir xaymab jaamookaay laa masa
mànge. 7 Mboolem fu ma masa màngeji
ak bànni Israyil gépp, ndax mas naa wax
benn baat, jëme ci genn giirug Israyil gu
ma sant ñu sàmm Israyil sama ñoñ, ne
leen ñu tabaxal ma kërug bantu seedar?”

8 «Kon nag waxal sama jaam Daawuda,
ne ko: “Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi
dafa wax ne: Maa la jële ca parlu, ga nga
toppe woon gàtt ya, ngir nga doon kilifag
Israyil, sama ñoñ. 9 Maa ànd ak yaw
fépp foo dem, maa tenqee fi sa kanam
mboolem say noon, te maa lay may tur wu
màgge ni turi boroom daraja yi ci àddina.
10 Maay sàkkal dëkkuwaay Israyil sama
mos, jëmbat ko, mu dëkke ko, ba deesu
ko lëjalati, te ñu bon ñi duñu ko sonalati
na woon, 11 ba ma falee ay njiit ci kaw
Israyil sama ñoñ. Maa lay noppal ci sa
noon yépp. Te it Aji Sax jaa ngi lay yégal
ne la Aji Sax ji moo lay sosal kër. 12 Te
bu say fan matee ba nga tëddi, fekki say
maam, maay yékkati kenn ci saw askan,
sa deretu bopp, mu wuutu la, te maay
saxal nguuram. 13 Kookooy tabax kër,
ñeel sama tur, te maay saxal ab jalam ba
fàww. 14 Man maay doon baay ci moom,
moom, muy doom ci man. Su defee naka
su dul noonu, maa koy yare bantu nit, ak
dumay doom aadama. 15 Waaye duma ko
noppee laaye biir, ni ma noppee laaye biir
Sóol ma ma la randalal. 16 Sa kër ak sa
nguur day sax dàkk fi sa kanam, te sab
jal day dëju ba fàww.”»

17 Noonee Natan jote mboolem kàddu
yooyu ak peeñu moomu, na la ko yegge
Daawuda.

Daawuda delloo na Yàlla njukkal

18 Ba loolu amee Buur Daawuda dikk ba
fa kanam Aji Sax ji, toog ne ko:

«Boroom bi Aji Sax ji! Ana lu ma doon,
ak lu sama waa kër doon, ba tax nga
indi ma ba fii? 19 Boroom bi Aji Sax
ji, loolu doyatu la, nga waxaale ci sama
askan, wi xaajagula ñëw, Sang bi. Boroom
bi, Aji Sax ji, ndax nii ngay jëfeek doom
aadama?

20 «Boroom bi Aji Sax ji, ana lu ma lay
waxati? Yaw de, Sang bi, yaa ma ràññee.
21 Sa kàddoo waral nga def mboolem jii
jëf ju réy ci sa yéeney xol, ba noppi yégal
ma ko, Sang bi.

† **6:19** 6.19 yàpp wu ñu saaf walla benn nàkku tàndarma.

22 «Boroom bi, Aji Sax ji, Moo la tax di
ku màgg! Kenn du yaw, kenn du Yàlla
ku dul yaw doŋŋ, te mboolem lu nu nopp
may, dëggal na loolu. 23 Ana askan wu
mel ni Israyil sa ñoñ ci kaw suuf, wenn
askan wu Yàlla dikk, goreel leen ngir def
leen ñoñam, ba turam siiw? Yaa leen
defal ay jaloore, yaa defal sam réew ay
kéemaan ci sa kanam ñoñ ñi nga goreele
fa Misra aki askanam aki yàllaam. 24 Yaa
dëgëral Israyil sa ñoñ, ngir ñoñoo leen
ba fàww, te yaw Aji Sax ji, yaa doon seen
Yàlla.

25 «Léegi nag, Aji Sax ji Yàlla, Sang bi,
wax ji nga wax ci man, ak sama waa kër,
saxal ko ba fàww rekk, te defe ko noonu
nga ko waxe, 26 ngir saw tur di gëna màgg
ba fàww, ñu naan: "Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi mooy Yàllay Israyil," te
waa kër Daawuda sax fi sa kanam, Sang
bi.

27 «Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, Yàllay
Israyil, yaw déy yaa ma déey, Sang bi, ne
kër nga may sosal. Moo tax ma ñeme laa
ñaan lii, Sang bi. 28 Léegi nag, Boroom bi
Aji Sax ji, yaw yaay Yàlla, say kàddu mooy
dëgg, te yaa ma wax lu baax lii, Sang bi.
29 Kon nag Sang bi, nangula barkeel sama
kër, ngir mu sax ba fàww fi sa kanam.
Ndax kat yaw Boroom bi Aji Sax ji yaa
wax, te ci sa barke la sama kër di barkeele
ba fàww, Sang bi.»

8

Daawuda duma na xeet ya ko wër

1 Gannaaw gi, Daawuda duma na Filis-
teen ña, néewal leen doole, jële kilifteefu
waa Filisti ca réew ma. 2 Daawuda duma
Mowabeen ña itam, tëral leen ca suuf,
sësale leen, natte leen ag buum. Ñaari
buum yu mu natt, yemook ña ñu wara
rey, buum gu mat ga ca topp yemook ñi
wara dund. Mowabeen ña daldi nangul
Daawuda, di ko indil galag.

3 Daawuda duma na itam buurub
Soba*, Adadeser doomu Reyob, fekk
Adadeser di fexee nanguwaat diiwaan ba
feggook dexu Efraat. 4 Daawuda jàpp
junniy gawaram ak juróom ñaar téeméer
(1 700) ak ñaar fukki junniy xarekat
(20 000) yuy deme tànk, ba noppi dog
sidditi tànki mboolem fas ya doon dawal
watiir, bàyyiwu ca lu moy téeméeri fas.
5 Waa Siri ña dëkke réewum Damaas dikk
wallusi Adadeser buurub Soba. Daawuda
rey ca ñoom ñaar fukki junneek ñaar
(22 000). 6 Ba mu ko defee Daawuda tabb
ay jawriñam ca Damaas ca Siri, waa Siri
nekk ci curgag Daawuda, di ko fey galag.
Aji Sax ji may Daawuda ndam fépp fu mu
dem. 7 Daawuda nag nangu pakki wurus
ya kilifay xarekati Adadeser daan aare
seen bopp. Mu boole, yóbbu Yerusalem.
8 Dëkki Adadeser ya ñuy wax Beta ak
Berotay it, xànjar ju bare lool la fa Buur
Daawuda nangoo.

9 Ci kaw loolu Toyi buurub Amat
dégg ne Daawuda duma na gàngooru
Adadeser gépp. 10 Toyi yebal doomam
Yoram ca Buur Daawuda, ngir mu nuyu
ko, sargal ko ca la mu xareek Adadeser
ba duma ko, ngir Toyi ci boppam xare
woon naak Adadeser. Yoram indaaleel
ko jumtukaayi xaalis ak wurus ak xànjar.
11 Buur Daawuda boole loolu, jagleel ko
Aji Sax ji, na mu ko jagleele woon xaalis
baak wurus, wa mu lële ca mboolem xeet
ya mu tegoon loxo; 12 la jóge ca Edomeen
ñaak Mowabeen ñaak Amoneen ñaak
waa Filisteek Amalegeen ña ak la mu lële
ca buurub Soba, Adadeser doomu Reyob.

13 Daawudaa nga gënatee siiw ba mu
dumaa waa Siri, teg ca duma fukk ak
juróom ñetti junniy (18 000) Edomeen ca
xuru Xorom wa. 14 Mu daldi tabb ay
jawriñam ca réewum Edom. Réewum
Edom gépp la tabb ay jawriñ, Edomeen
ñépp nekk ci curgag Daawuda. Aji Sax ji
nag may Daawuda ndam fépp fu mu dem.

Lu jëm ci jawriñi Daawuda

15 Buur Daawuda ci kaw Israyil gépp
la nguuru woon; muy jëfe njub ak
njekk ñeel réewam mépp. 16 Yowab,
mi Seruya di ndeyam, moo jiite woon
mbooloom xare ma; Yosafat doomu Ay-
ilut yor kàddug buur; 17 Cadog doomu
Ayitub ak Ayimeleg doomu Abiyatar ñoo
doon sarxalkat ya; Seraya di bindkat ba;

* **8:3** 8.3 Soba turu dëkk la bu amoon buuru boppam. Waaye ci Siri la bokkoon.

18 Benaya doomu Yoyada moo jiite woon
waa Keret ak waa Pelet, dagi buur ya;
doomi Daawuda yu góor nag ay sarxalkat
lañu woon[†].

9

Daawuda baaxe na Mefiboset

1 Daawuda moo noon: «Ndax kenn
desul ba tey ci waa kër Sóol, ba ma jëfeek
moom ngor ngir Yonatan?» 2 Fekk na ab
surgaa nga woon ca kër Sóol, di ku ñuy
wax Ciba. Ñu indi ko ca Daawuda, Buur
Daawuda ne ko: «Yaa di Ciba?» Mu ne
ko: «waaw, sang bi.» 3 Mu ne ko: «Ndax
kenn desul ba tey ci waa kër Sóol, ba ma
jëfeek moom ngor gu Yàlla gërëm?» Ciba
ne ko: «Doomu Yonatan ju tànk yi baaxul
a nga fa ba tey kay.» 4 Buur ne ko: «Ana
mu?» Mu ne ko: «Moom de, ma nga ca
kër Makir doomu Amiyel, ca dëkk ba ñuy
wax Lodebar.»
5 Buur Daawuda nag yeble, ñu jëleji
ko ca Lodebar, ca kër Makir doomu
Amiyel. 6 Ba loolu amee Mefiboset[*]
doomu Yonatan doomu Sóol, dikk ca
Daawuda, ne gurub, dëpp jëëm fa suuf,
sujjóot. Daawuda ne ko: «Mefiboset!»
Mu ne ko: «Naam, sang bi.» 7 Daawuda
ne ko: «Bul tiit, dinaa jëfeek yaw ngor
déy ngir sa baay Yonatan. Dinaa la delloo
mboolem sa suufas maam Sóol, te yaay
bokk ak man ndab ba fàww.» 8 Mefiboset
sujjóot, ne ko: «Moo sang bi, maay kan ba
nga di ma geesu, man mi tekkiwul dara,
ba dara booloo jeex?»
9 Ci kaw loolu Buur woolu Ciba, surgab
Sóol ba, ne ko: «Mboolem lu bokk ci
alalu Sóol ak alalu waa këram jox naa
ko Mefiboset, sa sëtub sang. 10 Dee ko
beyal tool yi, di ko góobal, yaw yaak say
doom ak say surga, ndax waa këram am
ab dund. Mefiboset nag, mook man ay
bokk ndab.» Ciba amoon na fukki doom
yu góor ak juróom, ak ñaar fukki surga.
11 Ciba ne ko: «Buur, sang bi, noonu nga
ma ko sante rekk, ni laa koy defe.» Ci
kaw loolu Mefiboset di lekk ca ndabal
Daawuda, mel ni ku bokk ci doomi Buur.
12 Mefiboset amoon na doom ju ndaw
ju góor, ju ñuy wax Mika. Waa kër
Ciba ñépp nag daldi nekk ci liggéeyu
Mefiboset.
13 Ci kaw loolu Mefiboset far féete
Yerusalem gannaaw ñaari tànkam a
làggi, ndax mu mana lekke ca ndabal
Buur, bés bu nekk.

10

Daawuda jote naak Amoneen ña

1 Gannaaw loolu Nayas buurub
Amoneen ña dee, Anun doomam ju góor
falu buur, wuutu ko. 2 Daawuda ne:
«Dinaa jëfe ngor sama digganteek Anun
doomu Nayas, na ma baayam jiye woon
ngor.» Daawuda nag yebal ay ndawam
ca Anun, di ko jaal baayam. Ba ndawi
Daawuda ya agsee ca réewum Amoneen
ña, 3 njiiti Amoneen ña wax ak seen sang
Anun, ne ko: «Defe nga ne moos wormaal
sa baay la Daawuda namm, ba yónnee la
ay nit ñu la jaal? Foogoo ne seetsi dëkk
bi ak nemmikusi ko, ba song ko moo tax
Daawuda yebal ay nitam ci yaw?» 4 Anun
daldi jàpp niti Daawuda ña, wat seen
genn-wàllu sikkim, dagg seeni mbubb
fa tollook toogukaay ba, daldi leen dàq.
5 Ñu yegge Daawuda mbir ma, mu yeble
ngir ñu gatanduji leen ndax na ñu leen
torxale. Mu ne leen ñu toog Yeriko, ba
seeni sikkim sëqaat, ñu doora ñibbsi.
6 Amoneen ña xam ne Daawuda jéppi
na leen lool. Ñu dem bindi ñaar fukki jun-
niy (20 000) xarekat ca waa Siri ña dëkke
Bet Reyob ak waa Siri ña dëkke Soba,
teg ca junniy nit ñu bàyyikoo ca buuru
Maaka, ak fukki junneek ñaar (12 000)
ñu waa Tob. 7 Daawuda dégg ko, yebal
Yowab ak mboolem gàngooru jàmbaar
ña. 8 Ba mu ko defee Amoneen ña génn,
làng-dér ca seen buntu péey ba, fekk waa
Siri ña dëkke Soba ak Reyob ak waa Tob
ak waa Maaka, ñoom ñépp a nga taxawe
nee ca àll ba, seen wetu bopp. 9 Yowab
gis làngi xare yi ñu wara jànkoonteel, ga
ko féete kanam, ak ga ca gannaaw. Mu
tànne ca jàmbaari Israyil yépp jàmbaari

[†] **8:18** 8.18 Am na ñu jàpp ne sarxalkat yi ñuy wax fii, ay saytukat lañu woon. [*] **9:6** 9.6 Mefiboset dees na ko wooye Mefibaal ba tey. Seetal lu mel noonu ci 2.8.

xare yu mag, ñu làng-déral waa Siri.
10 La des ca gàngoor ga, mu teg ca
loxol rakkam Abisay, làng-dérloo leen,
ñu janook Amoneen ña. 11 Yowab ne
Abisay: «Bu ma waa Siri ëppee doole,
nga wallusi ma; su la Amoneen ñi ëppee
doole, ma wallusi la. 12 Góor-góorlul nag,
te nu bokk góor-góorlu ngir sunuw xeet
ak sunu dëkki Yàlla yi. Aji Sax ji nag mooy
def li ko soob.»
13 Ba loolu amee Yowab ak gàngoor
ga ànd ak moom sàqi ngir xareek waa
Siri, waa Siri daw, won leen gannaaw.
14 Amoneen ña gis waa Siri di daw, ñoom
it ñu daw, won Abisay gannaaw ba dellu
ca biir dëkk ba. Yowab nag bàyyikoo
ca xare baak Amoneen ña, daldi dellu
Yerusalem.

Daawuda xare naak Siri

15 Gannaaw loolu waa Siri gis na ñu
daanoo fa kanam Israyil. Ñu bokk
daje ñoom ñépp. 16 Ci kaw loolu Buur
Adadeser yónnee, jëli waa Siri ña ca
wàllaa dexu Efraat. Waa wàllaa dex dikk
ba dëkk ba ñuy wax Elam; Sobag, njiital
gàngooru Adadeser jiite leen. 17 Naka
lañu ko wax Daawuda, mu woo Israyil
gépp, daldi jàll dexu Yurdan, ba àgg
Elam. Waa Siri nag làng-déral Daawuda,
song leen. 18 Waaye waa Siree daw, won
Israyil gannaaw. Daawuda rey ca ñoom
juróom ñaar téeméeri dawalkati watiiri
xare (700), ak ñeent fukki junniy gawar
(40 000). Sobag, seen njiital gàngoor, mu
jam ko, mu dee foofa. 19 Ba mu ko defee
mboolem buur yay jawriñi Adadeser gis
na ñu daanoo fa kanam Israyil, ñu daldi
jàmmook bànni Israyil, nangul leen. Ba
loolu amee waa Siri ñemeetuñoo sotle
Amoneen ña.

11

Daawuda topp na bakkanam

1 Gannaaw loolu, ca déwén sa, ja-
mono ja buur ya daan xareji, Daawuda
daa yebal Yowab, mu ànd aki nitam ak
gàngooru Israyil gépp. Ñu faagaagal
Amoneen ña, gaw péey ba ñu naan Raba.
Fekk na Daawudaa nga des Yerusalem.
2 Genn ngoon, Buur Daawuda jóge ca
kaw laltoom, di doxantu ca kaw taaxum
këram. Mu tollu ca kaw taax ma, séen as
ndaw suy sangu. Ndaw sa neexa xool lool.
3 Daawuda yónnee, gëstu mbiram, ñu ne
ko: «Xanaa du Batseba doomu Eliyam,
jabaru Uri, Etteen bi?»
4 Ci kaw loolu Daawuda yebal ay ndaw
yu jëli ndaw si, mu dikk, mu tëdde ko.
Fekk na ndaw sa gisoon baax bay doora
sangu-set. Ndaw sa daldi ñibbi. 5 Ndaw
si nag ëmb. Ba loolu amee mu yónnee ca
Daawuda ne ko: «Man de, damaa ëmb.»
6 Ba mu ko defee Daawuda yónnee ca
Yowab, ne ko mu wool ko Uri, Etteen
ba. Yowab wool ko Uri. 7 Ba Uri
dikkee, Daawuda nuyook moom ne ko:
«Mbaa Yowab jàmm? Mbaa mbooloo ma
jàmm? Mbaa xare ba jàmm?» 8 Ba loolu
wéyee Daawuda ne Uri: «Àggal sa kër
nag te jàngu.» Uri bàyyikoo kër Buur,
ab yóbbalu Buur topp ca gannaawam.
9 Ndeke Uri ñibbiwul këram. Ca bunt
kër Buur la tëdd, mook mboolem surgay
Buur.
10 Ñu yégal Daawuda, ne ko: «Uri de
ñibbiwul këram,» mu ne Uri: «Xanaa du
ciw yoon nga jóge? Lu la tee àgg sa kër?»
11 Uri ne Daawuda: «Sang bi, gaalu
Yàlla ga ak Israyil ak Yuda dëkke ay
mbaar, sama njaatige Yowab ak surgay
sang bi bokk dale ci digg àll bi, man
may dem sama kër, di lekk ak a naan, di
dëkkoo sama soxna? Mukk! Giñ naa, nga
fekke, duma def loolu!»
12 Daawuda ne Uri: «Kon toogaatal
fii tey ba ëllëg, ma yiwi la.» Uri toog
Yerusalem bésub keroog ak ca ëllëg sa.
13 Ci biir loolu Daawuda woo Uri, mu bokk
ak moom lekk, daldi naan. Mu nàndal
ko ba mu màndi. Ba ngoon jotee Uri
daa génn, tëdd ca laltoom ca biir surgay
sangam, waaye këram, àggu fa ba tey.
14 Ba bët setee Daawuda bind Yowab
bataaxal, yóbbante ko Uri. 15 Mu bind ci
bataaxal bi, ne Yowab: «Jiitalal Uri mii ca
làngu kanam, ga xare ba gëna tànge, te
ngeen dànd ko, ndax ñu jam ko, mu dee.»
16 Ci kaw loolu Yowab a nga bàyyi xel
ca dëkk ba ñu gaw. Mu daldi teg Uri
fu ko wóor ne ay ñeyi xarey dëkk baa

fa féete. 17 Ba loolu amee waa dëkk ba
génn, xeex ak ñoom Yowab, mu am ñu
daanu ca gàngoor ga, ca niti Daawuda ña,
Uri Etteen ba bokk ca ña dee.
18 Ba mu ko defee Yowab yónnee àgge
Daawuda mboolem xew-xewi xare ba.
19 Yowab sant ndaw la, ne ko: «Boo
nettalee buur li xew ci xare bi lépp, ba
noppi, 20 su Buur meree, ne la: “Ana lu
waral ngeen jegee noonu dëkk ba ci xeex?
Xanaa xamuleen ne ca kaw tata ja lañu
leen di fitte? 21 Ana ku reyoon Abimeleg
doomu Yerubeset? Xanaa du ca kaw tata
ja la ko aw jigéen sànnee doju wolukaay,
ba mu dee ca Tebes? Lu waral ngeen
jegee noonu tata ja?” Su boobaa nee ko:
“Sa surga ba, Uri Etteen ba it dee na.”»
22 Ndaw la dem ba àgg, daldi àgge
Daawuda la ko Yowab waxloo lépp.
23 Ndaw la da ko ne: «Nit ñaa nu
jëkkoona man. Dañoo génn, song nu ca
àll ba. Waaye noo leen delloo gannaaw
ba ca bunt dëkk ba. 24 Fittkat ya nag fitte
nu ca kaw tata ja, ba mu am ñu dee ci say
nit. Sa surga ba, Uri Etteen ba it dee na.»
25 Daawuda ne ndaw la: «Waxal Yowab
ne ko, bumu tiislu moomu mbir; xare bu
yóbbuwul kii, yóbbu kee. Na gëna song
dëkk ba rekk, ba daane ko. Nga ñaaxe ko
noonu.»
26 Ba loolu amee jabaru Uri dégg ne
jëkkëram dee na. Mu daldi koy ténj.
27 Ba àppu ténj ba weesee*, Daawuda
yónnee, indi ko këram, mu doon sox-
naam. Gannaaw gi mu am doom ju góor.
Aji Sax ji nag ñaawlu la Daawuda def.

12

Yonent Yàlla Natan yedd na Daawuda

1 Aji Sax ji moo yónni Natan ca
Daawuda. Mu dikk, ne ko: «Ñaari góor
la woon ci ab dëkk. Kenn ka barele,
ka ca des néewle. 2 Ki barele am na
jur gu bare lool, gu gudd ak gu gàtt.
3 Waaye ka néewle amul lu dul mbote
mu ndaw mu jigéen mu mu jëndoon,
yar ko biir këram, muy màggandook ay
doomam. Ca njëlam sa la mbote ma daan
lekk, ca kaasam la daan naane, te ca kaw
dënnam la daan tëdd. Mbote mi daa
meloon ni doomam. 4 Ci biir loolu ku
nekk ciw yoon dikk, dal ak ka barele.
Waaye moom néegula sàkk ciy gàttam
mbaa nagi boppam, ngir toggal ko gan
gi dal ak moom. Ka néewle la nangu
mboteem, toggal ko gan gi dal ak moom.»
5 Daawuda nag mer lool ca jëfi nit
kooku. Mu ne Natan: «Giñ naa ci Aji Sax
jiy dund, dee rekk mooy àtteb waa ji def
loolu! 6 Te it menn mbote mi, ñeentam
la koy feye, gannaaw moo def jooju jëf,
te amu ci jenn yërmande!» 7 Natan ne
Daawuda: «Yaw, yaay waa ji! Aji Sax ji
Yàllay Israyil dafa wax ne: “Man maa la
fal buurub Israyil, maa la xettli ci Sóol.
8 Maa la jox sa kër sang, maa teg ci say
loxo, sa jabari sang, jox la nguurug Israyil
ak Yuda. Te bu doyuloon it, ma dolli.
9 Ana lu waral nga ñàkke worma kàddug
Aji Sax ji, di def lu mu ñaawlu? Uri Etteen
bi, yaa ko fàdde saamar; jabaram nga
jël, def ko sa jabar, moom nga fàdde ko
saamaru Amoneen ñi. 10 Kon nag saamar
dootu jóge sa kër mukk, ndax yaa ma
ñàkke worma, ba jël jabaru Uri Etteen bi,
def ko sa jabar.” 11 Aji Sax ji dafa wax ne:
“Maa ngii di yékkati fi sa kaw musiba mu
jóge ci sa kër. Maay jël say jabar, ngay gis,
jox leen góor ni yaw, mu tëdde say jabar
bëccëg ndarakàmm. 12 Yaw déy ci sutura
nga ko defe. Waaye man, ci kanam Israyil
gépp laay sabab mbir moomu, bëccëg
ndarakàmm.”»
13 Daawuda nag ne Natan: «Maa tooñ
Aji Sax ji.» Natan ne ko: «Aji Sax ji it
jéllale na sa bàkkaar; doo ci dee. 14 Du
tere nag, gannaaw dangaa teddadil lool
Aji Sax ji ci mbir mii, doom ji nga ci am,
moom, day dee rekk.» 15 Ba loolu amee
Natan dellu këram.

Doomu Daawuda faatu na

Ba mu ko defee Aji Sax ji daane xale
ba jabaru Uri am ak Daawuda. Xale
ba wopp. 16 Daawuda nag tinu Yàlla ci
xale bi: muy woor, fatu, fanaanee tëdd
ci suuf. 17 Magi këram soññ ko ngir
yékkatee ko fa suuf, nanguwul, te bokkul
ak ñoom lekk dara. 18 Ñu teg ca juróom

* **11:27** 11.27 Jamono yooyu bànni Israyil juróom ñaari fan lañu aadawoo woon di ténj.

ñaari fan, xale ba dee. Surgay Daawuda ya ragala wax Daawuda ne ko xale ba dee na. Booba ña ngay xalaat naan: «Ndegam ba xale bay dund lanuy wax ak moom, dégluwu nu kay, ana nu nu koy waxe ne xale bi dee na, muy def njaaxum?»
[19] Daawuda nag gis surgaam ya ñuy déeyoo, mu xam ne xale bi dee na. Mu ne leen: «Xale bi daa dee?» Ñu ne ko: «Dee na.»
[20] Ba mu ko defee Daawuda jóge ca suuf, sangu, diwu, soluwaat. Ci kaw loolu mu dugg ca kër Aji Sax ji, sujjóot, daldi dem këram, santaane, ñu taajal ko ag lekk, mu lekk.
[21] Surga ya ne ko: «Li ngay def lu mu doon? Bi xale biy dund, danga doon woor ak a jooy, léegi bi xale bi deeyee, nga jóg, di lekk?»
[22] Mu ne leen: «Ba xale biy dese bakkan laa doon woor ak a jooy, ndax dama noon: “Ana ku xam ndax Aji Sax ji dina ma defalu yiw, ba xale bi dund am déet?”
[23] Waaye gannaaw léegi dee na, ana lu may woorati? Dama koo mana dekkal? Man kay maa koy fekki, waaye moom du délsi ci man mukk.»

Suleymaan gane na àddina

[24] Ba loolu amee Daawuda dëfal soxnaam Batseba. Mu dem ca moom, daldi ànd ak moom. Gannaaw gi ndaw si am ca doom ju góor, tudde ko Suleymaan. Aji Sax ji nag sopp xale bi,
[25] ba xamle ko, Yonent Yàlla Natan jottli, daldi koy tudde Yedija (mu firi Soppey Aji Sax ji).

Daawuda nangu na péeyub Amoneen ña

[26] Ci biir loolu Yowab xareek waa Raba, péeyub Amoneen ña, ba nangu tatay buur ba.
[27] Ba loolu amee Yowab yebal ay ndaw ca Daawuda, ne ko: «Xare namaak waa Raba, nangu naa sax seen gox, ba ñuy jële am ndox.
[28] Kon booleel ndesu gàngoor gi, te nga gaw dëkk bi, ba nangu ko. Lu ko moy maay nangu dëkk bi, ñu tudde ma ko.»
[29] Daawuda nag dajale gàngoor gépp, daldi dem Raba, xareek ñoom, ba nangu ko.
[30] Ba mu ko defee mu jële mbaxanam buur ma ñu solal seen jëmmu tuur ma ñuy wax Milkom.* Diisaayu mbaxana maa nga tollu ci fanweeri kiloy wurus, ab per bu gànjare tappe ca. Ñu tappal ko Daawuda ca kaw boppam. Alal ju baree bare la Daawuda nangoo ca dëkk ba.
[31] Nit ña ca biir nag, mu génne leen, féetale leen ay xeetukaay ak ngaskay weñ ak sémmiñi weñ, boole ci di leen móol-loo. Noonu la def ak mboolem dëkki Amoneen ñi. Gannaaw loolu Daawuda ànd ak mbooloom xareem mépp, dellu Yerusalem.

13

Amnon tooñ na Tamar

[1] Gannaaw loolu Absalom doomu Daawuda moo amoon jigéen bu rafet bu ñuy wax Tamar. Jeneen doomu Daawuda ju ñuy wax Amnon nag xemmem Tamar.
[2] Jaaxle daldi dikkal Amnon, ba mu mujj wopp ngir Tamar, ab jigéenam, ndax ab janq la woon. Amnon daldi gis ne pexe mu muy jaare ba def Tamar lenn dina jafe.
[3] Amnon nag amoon na xarit bu ñuy wax Yonadab doomu Simeya, miy doomu baayu Daawuda. Yonadab, ku ñawoona ñaw la.
[4] Mu ne Amnon: «Waaw, yaw doomu buur nga, lu la tax ne yogg nii bés bu set? Doo ma ko wax?» Amnon ne ko: «Tamar, mi bokk ak sama doomu baay Absalom ndey ak baay, moom laa bëgg.»
[5] Yonadab ne ko: «Dangay tëdd ci sa lal, wopp-wopplu, ba sa baay dikk, seetsi la, nga ne ko: “Na sama jigéen Tamar ñëw, may ma, ma lekk. Na ma toggal ci sama kanam, may gis, te mu sexal ma ci loxol boppam.”»
[6] Ba loolu amee Amnon tëdd, wopp-wopplu, ba Buur ñëw di ko seet. Amnon ne ko: «Na sama jigéen Tamar ñëw defaral ma ñaari mburu yu ndaw, may gis, te sexal ma ci loxol boppam, ma lekk.»
[7] Daawuda yónnee kër ga ca Tamar, ne ko mu dem kër càmmiñam Amnon, toggal ko lu mu lekk.
[8] Tamar dem kër càmmiñam Amnon, fekk ko mu tëdd. Mu sàkk sunguf, not ko, defal ko ko ay mburu yu ndaw, lakkal ko ko, muy gis.
[9] Mu noppi, jël ndab la, taajal ko Amnon, Amon nag

* **12:30** 12.30 Am na mbind yu yàgg yu ñu indi ne seen buur lañu daan solal mbaxana mi.

baña lekk. Mu daldi ne: «Na ñépp génn,
wacc ma fi!» Ñépp génn, wacc ko fa.
10 Mu ne Tamar: «Indil ma lekk gi ci
sama biir néeg, te sexal ma ci sa loxol
bopp, ma lekk.» Tamar jël mburu ya mu
lakk, dugalal càmmiñam Amnon ca biir
néegam. 11 Naka la Tamar dikk, taajal
Amnon mburu ya, ngir mu lekk, mu ne ko
katam, ne ko: «Kaay, tëdd ak man, sama
jigéen.» 12 Mu ne ko: «Déedéet sama
góor, bu ma néewal doole, ndax deesul
defe nii ci Israyil! Bul def mukk jooju jëf
ju sew! 13 Fu ma jëm ak googu gàcce,
man? Te yaw it dootuloo jar dara ci digg
Israyil. Tee ngaa wax ak Buur? Du ma la
baña may.» 14 Amnon nag dégluwu ko,
xanaa néewal ko doole, ba tëdde ko.

15 Gannaaw loolu Amnon jéppi ko
njéefo lu raw mbëggeel ga mu ko
bëggoon. Mu ne ko: «Jógal, dem!»
16 Tamar ne ko: «Déet, soo ma dàqee
def ma lu yées li nga ma def ba noppi!»
Taxul Amon nangu koo déglu. 17 Dafa
woo bëkk-néegam, ne ko: «Génneel ma
kii te tëj bunt beek caabi.» 18 Surga ba
génne ko, tëj bunt baak caabi.

Tamar a nga sol mbubb mu yànj, ndax
booba janqi buur bu séyagul noonu la
daan soloo. 19 Ba loolu amee Tamar
sottikoo dóom ca bopp ba, xotti mbubb
mu yànj ma mu sol, yenu loxo ya, di
yuuxuy dem. 20 Càmmiñam Absalom gis
ko, ne ko: «Xanaa Amnon sa càmmiñ see
nekkoon ak yaw? Neel cell rekk, sama
jigéen, sa càmmiñ la. Bul yenu lii mu
la def.» Tamar nag ne cundum, tooge
wéetaayam kër càmmiñam Absalom.

21 Ba Buur Daawuda déggee mbir
moomu mépp, mer na lool. 22 Absalom
nag jéppi Amnon, ba séqatul ak moom
jenn wax, ndax na mu torxale jigéenam
Tamar.

Absalom feyu na

23 Ba ñu ca tegee ñaari ati lëmm,
Absalom dem di watlu ay xaram* ca
Baal Àccor, fa feggook diiwaanu Efrayim.
Absalom daldi fay woo doomi buur yu
góor yépp. 24 Mu dem ca Buur ne ko:
«Buur Sang bi, man de, damay watlu
samay xar. Tee ngaa ànd ak say jawriñ
rekk, nu dem ca?» 25 Buur ne Absalom:
«Déet, doom. Bunu dem nun ñépp. Day
diis ci yaw.» Absalom soññ ko, soññ,
Buur nanguwula dem. Teewul mu ñaanal
ko. 26 Absalom nag ne ko: «Bàyyil boog
sama mag Amnon, mu ànd ak nun.» Mu
ne ko: «Lu muy ànd ak yaw doye?»
27 Absalom soññati ko, ba Buur yebal
Amnon, mu ànd ak moom, ak yeneen
doomi buur yu góor yépp.

28 Ba mu ko defee Absalom sant ay
nitam, ne leen: «Ma ne, bu Amnon naa-
nee biiñ, ba xolam sedd, bu ma leen nee
ngeen jam ko rekk, reyleen ko. Buleen
ragal; man maa leen ko sant. Góor-
góorluleen nag te ñeme.» 29 Niti Absa-
lom ña def ak Amnon la leen Absalom
sant, daldi rey Amnon. Ba loolu amee
yeneen doomi buur yépp daldi war seeni
berkelle, daw.

30 Naka lañu topp yoon wa, xibaar
dikkal Daawuda, ne ko: «Buur, Absalom
jam na sa doom yu góor yépp, ba kenn
desu ca.» 31 Buur daldi xotti ay yéreem,
daanu ca suuf ndax naqar, surgaam yépp
taxaw ak seen yére yu xottiku.

32 Ci kaw loolu Yonadab doomu magu
Daawuda Simeya, daldi wax ak baayam
Daawuda. Mu ne: «Buur sang bi, bul defe
ne sa doom yépp lañu rey de. Amnon
rekk a dee, te mooy la Absalom dogu
woon keroog ba Amnon torxalee rakkam
Tamar. 33 Kon kat Buur sang bi, bul def
ci sa xel ne sa doom yépp a dee. Amnon
rekk a dee.» 34 Fekk na Absalom daw.

Ci kaw loolu ngóor sa aye jongru daldi
séentu, gisul lu moy nit ñu bare ñuy dikk,
awe yoonu Oronayim, bartaloo tund wa.
35 Ba loolu amee Yonadab ne Buur: «Mu
ngoog, Buur sang bi, sa doom yaay dikk.
La ma waxoon a am.» 36 Naka la daane
kàddoom rekk, doomi Buur ya agsi, ne
yikkét di jooy. Buur ak surgaam yépp it,
di jooy jooy yu metti.

37 Fekk na Absalom daw, dem ca buu-
rub Gesur, Talmay doomu Amiyut. Buur
Daawuda nag di jooy doomam bés bu

* **13:23** 13.23 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ. Bu ñu daan watlu seeni xar, xew mu réy la woon.

nekk. 38 Ba Absalom dawee, dem Gesur,
toog na fa ñetti at. 39 Gannaaw gi Buur
Daawuda toppatul Absalom, ndax mujj na
miis deewug Amnon.

14

Absalom délsi na

1 Ci biir loolu Yowab, mi Seruya di
yaayam, xam ne xelu Buur Daawudaa
ngi ci Absalom. 2 Yowab nag yónnee ca
dëkk ba ñuy wax Tekowa, ñu jëleji fa
jigéen ju rafet xel, indil ko ko. Yowab
ne ko: «Dangay ñaawlu-ñaawlulu. Solal
yérey ñaawlu, te bul xeeñu. Melal daal
ni jigéen ju jota ñaawlu lu yàgg, ngir ku
mu deele. 3 Su ko defee nga àgg ca Buur,
wax ko lii ma lay wax.» Yowab wax ko
kàddu ya mu wara wax.

4 Jigéen ja dëkk Tekowa àgg ca Buur,
daanu ci suuf, sujjóotal ko, ne ko: «Buur,
wallu ma!» 5 Buur ne ko: «Lu la dal?»
Mu ne ko: «Man de gore, dama dib jëtun;
sama jëkkër a dee. 6 Sang bi, ñaari doom
yu góor laa amoon. Dañu doon xeex
ñoom ñaar ca àll ba te ku leen àtte nekku
fa. Kenn ki dóor moroom mi, rey ko.
7 Bokk yépp daldi jóg dal ci sama kaw,
sang bi. Ñu ne ma: “Jox nu sa doom ji rey
doomu ndeyam, nu rey ko, feyul doomu
ndeyam ji mu rey. Moo dese ndono li,
kon danu koy sàkkal pexe, moom itam.”
Dañoo nara fey wenn xal wi ma dese, ba
xañ sama jëkkër aw tur, xañ ko aw askan
ci kaw suuf.» 8 Buur ne ko: «Demal ñibbi.
Man ci sama bopp maay joxe ndigal ci
yaw.» 9 Jigéen ja ne ko: «Buur sang bi, àq
ju ci am, yal na ma topp, maak sama waa
kër baay, te nga bañ cee gàddu dara, yaak
sa waa kër.» 10 Buur ne ko: «Ku la tudd,
indil ma ko, dootu la sonal.» 11 Mu ne ko:
«Kon ngalla Buur, woo ci seede sa turu
Yàlla Aji Sax ji, ngir kiy toppe bakkanu ka
dee baña yokk yàqute, ba ñu rey sama
doom ji.» Mu ne ko: «Giñ naa ko ci turu
Aji Sax ji, Kiy Dund, kawar gu gëna tuut
du jóge ci sa boppu doom, wadd ci suuf.»

12 Jigéen ja ne ko: «Buur, sang bi, ma
ñeme laa waxati benn baat boog!» Mu
ne ko: «Waxal.» 13 Mu ne: «Lu waral kon
nga naral lu ni mel ñoñi Yàlla ñi? Buur,
boo waxee loolu kay, mel na ni tooñ nga,
ndax jëliwoo sa doom ja gàddaay. 14 Su
dee dee moom, nun ñépp ay dee ni ndox
di tuuroo ba deesu ko tanqati. Yàlla nag
musalul kenn ci dee, waaye moo lal pexe
ngir ki gàddaay du saxoo gàddaay bérab
bu ko sore. 15 Buur sang bi, maa ñëw
wax la kàddu yii, ndax mbooloo mee ma
tiital. Ma noon nag sang bi, naa wax ak
Buur, jombul mu defal ma li may ñaan.
16 Jombul Buur sang bi nangu maa xettli
ci ki nuy fexee boole ak sama doom sànk,
beddee nu ci céru Yàlla. 17 Léegi nag sang
bi, yal na sa kàddu gii di sama noflaay.
Ndax yaw Buur, sama sang, dangaa mel
ni malaakam Yàlla, am ug dégg, di teqale
liy yoon ak li dul yoon. Yal na sa Yàlla Aji
Sax ji ànd ak yaw.»

18 Buur ne jigéen ja: «Léegi nag, bu ma
nëbbu, tontu ma ci lii ma lay laaj.» Mu ne
ko: «Waxal, Buur, sang bi.» 19 Mu ne ko:
«Ndax du Yowab a nas pexe mii mépp,
yaak moom?» Mu ne ko: «Buur, sang
bi, ak sa barke, li nga wax rekk la, du
leneen moos! Yowab, sa jawriñ bee ma
ko sant. Moo ma waxloo lii lépp, sang bi.
20 Jubbanti mbir mii de moo tax Yowab
def lii. Waaye yaw sang bi, danga di
boroom xel mu rafet ni malaakam Yàlla.
Xam nga mboolem lu xew ci réew mi.»

21 Gannaaw gi Buur ne Yowab: «Waaw,
baax na, nangu naa. Demal jëli ngóor
sa, Absalom.» 22 Yowab nag daanu ca
suuf, sujjóot, ne Buur: «Buur, sang bi, yal
nanga barkeel, sang bi. Xam naa ne may
nga ma cér, gannaaw yaa ma may lii may
dagaan.» 23 Ba loolu amee Yowab dem
Gesur, daldi délloosi Absalom Yerusalem.
24 Buur Daawuda nag ne, na Absalom yem
këram. Mu ne bumu taxaw ci kanamam.
Ba mu ko defee Absalom yem këram, te
taxawul fa kanam Buur Daawuda.

25 Absalom nag amul woon góor gu
siiwe ni moom ci Israyil gépp ndax
góorayiw. La ko dale ca wewu tànkam
ba ca digg bopp ba, du lenn lu ca sikk.
26 At mu jotaan mu watu ndax njañ lu
diis, te bu watoo, natt kawar ga ci doomi
nattukaayu buur, mu jege ñaari kilook
genn-wàll. 27 Absalom amoon na ñetti
doom yu góor ak doom ju jigéen. Tamar,
doom ju jigéen ja, doon ndaw su taaru.

28 Absalom nekk na Yerusalem ñaari
ati lëmm yu mu sañula taxaw fa kanam
Buur baayam. 29 Gannaaw gi Absalom
yónnee, ñu wool ko Yowab ngir mu yónni
ko ca Buur. Yowab lànk, ñëwul. Mu
yónneewaat, mu lànk. 30 Absalom ne
ay surgaam: «Gis ngeen, toolub Yowab
mook sama tool a sësoo, te peppum lors
a nga ca. Demleen taal ko.» Surgay
Absalom dem, taal tool ba. 31 Ba loolu
amee Yowab waaxu ba ca kër Absalom,
ne ko: «Ana lu waral say surga taal sama
tool?» 32 Absalom ne Yowab: «Xam nga
damaa yónnee ci yaw, ne la ñëwal, ma
yónni la ca Buur, nga laajal ma ko lu ma
taxa jóge Gesur. Li gënoon ci man kay
mooy ma toog foofa! Léegi daal damay
gis Buur. Su fekkee ne damaa tooñ, na
ma rey!»
33 Yowab dem ca Buur, wax ko ko. Buur
woolu Absalom. Mu dikk sukk, sujjóotal
ko. Buur taf ko ca kawam.

15

Absalom lal na pexe

1 Gannaaw ba loolu wéyee Absalom daa
jël watiir aki fas ak juróom fukki nit ñuy
daw di ko jiitu. 2 Muy teela jóg nag,
taxaw ca peggu yoon, wa jëm ca buntu
dëkk ba. Saa yu nit dikkee, am lu muy
tawat, di ko diis-si Buur, ngir mu àtte ko,
Absalom woo ko, laaj ko ne ko: «Ci ban
dëkk nga bokk?» Kooku ne ko ci giirug
Israyil sàngam la bokk. 3 Absalom ne ko:
«Gisal, sa tawat yoon la, jaadu na. Waaye
kenn ku bokk ci Buur du la déglu.» 4 Su
ko defee Absalom da cay teg ne ko: «Maa
bëggoon ñu fal ma njiit, may àtte ci réew
mi! Kon képp ku am lu muy tawat mbaa
muy layoo, ci man lay ñëw, ma taxaw ci,
ba jox ko li ko yoon may.» 5 Képp ku
ñëwaan it di sukkal Absalom, Absalom
da koy yóotu, jàpp ci moom, fóon ko.
6 Absalom jàppoo ko noonu ak mboolem
bànni Israyil yay ñëw ca buur ba, di sàkku
yoon. Ni la fàbbee xoli bànni Israyil.
7 Ba ñu demee ba ñeenti at[*] jàll, Absa-
lom ne Buur: «May ma, ma dem Ebron
defali Aji Sax ji la ma ko xasaloon, 8 ndax
kat, sang bi, ba ma nekkee Gesur ca Siri,
damaa dige woon ne: “Su ma Aji Sax ji
delloo, ba ma dellu Yerusalem, dinaa dem
màggali ko.”» 9 Buur ne ko: «Demal ak
jàmm.» Mu daldi dem Ebron.
10 Absalom nag yónnee ndéey. Ay
ndaw yegge ko giiri Israyil gépp. Mu
ne leen: «Bu ngeen di dégg liit gu jib
rekk, ne leen: “Absalom falu na buur ca
Ebron!”» 11 Ñaar téeméeri góor a jóge
Yerusalem, Absalom woo woon leen, ñu
ànd ak moom, yéguñu, tinuñu, xamuñu it
dara ca mébétam. 12 Ci biir loolu Absalom
di def ay sarax, daldi yónnee, ñu jëli
Ayitofel ma topp ca Daawuda, di ko xelal.
Ayitofel bàyyikoo ca Gilo. Pexe ma nag
mujj na réy, ña topp Absalom di yokku
ba bare.

Daawudaa ngi wuta rëcc

13 Ba mu ko defee ñu yebal ndaw,
mu dikk ne Daawuda: «Bànni Israyil
de jàmbu nañu, ba far ak Absalom.»
14 Daawuda wax ak mboolem jawriñam
ya mu nekkal ca Yerusalem, ne leen:
«Nan daw! Lu ko moy kenn ci nun du
rëcc Absalom. Nan dem léegi bala moo
gaawtu, ba dab nu, def nu musiba, leel
waa dëkk bi ñawkay saamar.» 15 Jawriñ
ya ne Buur: «Buur, sang bi, lépp loo
namm rekk, nu ngi nii taxaw.» 16 Ba
loolu amee Buur tegu ca yoon wa, waa
këram yépp topp ciy tànkam. Bàyyiwul
gannaaw lu moy fukki nekkaaleem, ñu
wara topptoo kër ga.
17 Buur dem, mbooloo mépp topp ko,
ba ca kër gu mujj ga, ñu taxaw. 18 Nitam
ñépp a dox romb ko, ñook dag ya ko dar
yépp, di waa Keret ñaak waa Pelet ña,
ak mboolem waa Gaat ya tollu ci juróom
benni téeméeri nit te toppe woon ko ca
Gaat. Ña ngay dox jiitu ko.
19 Buur ne Itay waa Gaat ba: «Dangay
ànd ak nun? Tee ngaa dellu Yerusalem,
toog ca Buur Absalom? Gannaaw yaw
doxandéem nga bu gàddaaye fa nga fekk
baax. 20 Bëkk-démb doŋŋ nga fi ñëw,
tey ma di la bàyyi ngay ànd ak nun di
wëreelu, te xawma sax fu ma jëm. Dellul,

[*] **15:7** 15.7 ñeenti at yi ñuy wax fi am na ñu ne man naa doon ñeent fukki at.

kay, ànd ak sa waa réew. Yal na la Aji Sax
ji won ngor ak worma.»

21 Itay ne Buur: «Sang bi, giñ naa ci Aji
Sax ji, Kiy Dund, nga fekke tey, fépp foo
jëm yaw Buur, sama sang, dinaa fa ànd
ak yaw, su may dund ak su may dee.»
22 Daawuda ne Itay: «Kon doxal jiitu.»
Itay jiitu, mook nitam ñépp ak mboolem
njabootam.

23 Mbooloom Daawuda mépp a ngay
dem, waa réew ma mépp taxaw di yuux-
ook a jooyoo. Buur ba jàll xuru Sedoron,
mbooloo ma mépp ànd wuti màndiŋ ma.

24 Cadog ak Abiyatar, sarxalkat yaa nga
fa woon, ñoom itam. Ñenn ca góori
Leween ña bokkoon nañu ca, di gàddu
gaal ga àlluway kóllërey Yàlla ga dence.
Ba ñu tegee gaal ga, Abiyatar di rendi ay
sarax, ba mbooloo ma mépp génn dëkk
ba. 25 Buur ne Cadog: «Dellool gaalu Yàlla
gi ca dëkk ba. Bu ma Aji Sax ji baaxee,
dina ma délloosi, ma gisaat gaal gi, gisaat
fi mu dëkk. 26 Waaye bu ma waxee ne ma
bégul ci man, su boobaa ba tey maa ngi.
Na def li ko soob ci man.» 27 Buur dellu
wax ak Cadog sarxalkat ba, ne ko: «Dégg
nga déy? Dellul ak jàmm ca dëkk ba, ànd
ak Ayimaas, sa doom ju góor, ak Yonatan
doomu Abiyatar. Yaak Abiyatar àndleen
ak seen ñaari doom yu góor. 28 Xoolal,
dinaa leen xaar ca jàllukaayu dex ba ca
yoonu màndiŋ ma, ba keroog may dégg
kàddu gu bawoo ci yaw.» 29 Ba loolu amee
Cadog ak Abiyatar delloo gaalu Yàlla ga
Yerusalem, daldi fay toog.

30 Daawudaa ngay wéy, di yéeg tundu
Oliw ya, tey jooy. Ma nga muuru, def
tànki neen ndaxu naqar. Nit ña mu àndal
ñépp muur seen bopp ñoom it, di yéeg
tey jooyoo. 31 Fekk na ñu wax Daawuda
ne ko Ayitofel bokk na ca ña lëngook
Absalom. Daawuda nag ñaan ne: «Yaw,
Aji Sax ji, ngalla yàqal pexem Ayitofel.»

32 Ba Daawuda àggee ca collu tund
wa, fa ñu daan jaamoo Yàlla, fekku fa
ku moy Usay, Arkeen ba. Mu gatandu
ko. Ma ngay tiislu, mbubb ma xottiku,
bopp ba pënd. 33 Daawuda ne ko: «Soo
àndee ak man, danga may diisal rekk.
34 Dangay dellu kay ca dëkk ba, ne Ab-
salom: “Buur, sab jaam laa. Sa jaamu
baay laa woon, waaye léegi sab jaam
laa.” Noonu nga may yàqale pexem
Ayitofel. 35 Te sax Cadog ak Abiyatar,
sarxalkat ya, nga fay bokk nekkal. Loo
dégg kër Buur, wax leen ko. 36 Te
sax seen ñaari doom yu góor a nga
faak ñoom: Ayimaas doomu Cadog, ak
Yonatan doomu Abiyatar. Yónnee ma
leen, ñu yegge ma loo dégg.» 37 Ci
kaw loolu Usay, nitu Daawuda, yoxoosu,
duggsi Yerusalem, yemook Absalom itam
di agsi.

16

Daawuda tase naak surgab Mefiboset

1 Naka la Daawuda dox ba wees tuuti
collu tund wa rekk, yem ca Ciba, sur-
gab Mefiboset. Ma nga làng ak ñaari
mbaam yu ñu laltaay, sëf leen ñaar
téeméeri mburu ak téeméeri danki reseñ
ak téeméeri danki figg ak mbuusum biiñ.
2 Buur ne Ciba: «Lii nga indi nag?» Mu
ne ko: «Buur, mbaam yi sa waa kër laa
ko indil, ñu war; mburu meek meññeef
mi, gaa ñi lekk; biiñ bi, ñi loof ci màndiŋ
mi naan ko.» 3 Mu ne ko: «Waaw, ana
Mefiboset, sa sëtu sang ba?» Ciba ne
Buur: «Moom de ma nga des Yerusalem,
ndax defe na ne tey bànni Israyil delloo
ko nguurug maamam.» 4 Buur ne ko:
«Kon boog, may naa la mboolem alalu
Mefiboset.» Mu ne ko: «Jaajëf Buur sang
bi, gis naa ni nga ma baaxee.»

Daawuda tase naak mbokkum Sóol

5 Gannaaw loolu Buur Daawuda dem
bay jub dëkk ba ñuy wax Baxurim rekk,
yemook jenn waay ju bokk ci waa kër
Sóol. Ma nga tuddoon Simey doomu
Gera. Naka la waa ja ne tëll, jubsi, di
tifaar Daawuda ay saaga, 6 di ko sànni
ay xeer, mooki jawriñam yépp. Faalewul
kenn ci mbooloom Daawuda ma mépp
ak jàmbaar ya ko dar yépp. 7 Simey a
ngay saaga Daawuda naan: «Ayca, mott!
Bóomkat bee, nit ku sew ki! 8 Aji Sax ji
fey na la dereti waa kër Sóol ja nga tuur
yépp, ba noppi falu, wuutu ko. Aji Sax ji

teg na nguur gi ci sa loxol doom Absalom.
Yaa ngi nii torox ndax bóomkat nga.»

9 Ci kaw loolu Abisay, waa ja Seruya
di yaayam, ne Daawuda: «Buur, sang
bi, luy ndeyi xaj bu dee bii di la saaga?
Bàyyil rekk ma jàll, teqale boppam ak
baatam!» 10 Buur ne ko: «Yeen doomi
Seruya yi, lu ciy seen yoon? Sañ na maa
saaga. Su ko Aji Sax ji santee mu saaga
ma, ana ku ko saña laaj lu tax?» 11 Ba
loolu amee Daawuda wax ak Abisay ak
jawriñam yépp, ne leen: «Du gis ngeen
sama doom ji ma jur ci sama geño, muy
wuta faat sama bakkan? Kon kay kii bokk
ci giirug Beñamin matula wax. Bàyyileen
ko, mu saaga ma, ndax Aji Sax jee ko ko
sant. 12 Jombul Aji Sax ji gis sama naqar,
ba feye ma aw yiw saagay kii tey.»

13 Ba mu ko defee Daawuda ànd aki
nitam topp yoon wa, Simey làng ak moom
ca mbartalu tund wa, di dem, di ko
saagaak a sànni xeer, di ko sëllax suuf.
14 Gannaaw gi Buur ak mbooloo ma mu
àndal mépp agsi, sonn lool. Ñu daldi
nopplu foofa.

Absalom dugg na Yerusalem

15 Fekk na Absalom agsi Yerusalem, ànd
ak mboolem niti Israyil ñi far ak moom.
Ayitofel a nga ànd ak moom. 16 Usay,
Arkeen ba doon nitu Daawuda, dem ca
moom, ne ko: «Yal na Buur gudd fan
waay, yal na Buur gudd fan!» 17 Absalom
ne Usay: «Loolooy sa kóllëre ak sab xarit
a? Lu la teree ànd ak sab xarit?» 18 Usay
ne Absalom: «Déedéet, ki Aji Sax ji tànn,
mbooloo mii tànn ko, ñook mboolem
bànni Israyil, kookoo may moom, te ci
moom laay toog. 19 Te sax ku may topp
ku dul yaw, doomu buur? Ni ma toppe
woon sa baay rekk laa lay toppe tey.»

20 Ci kaw loolu Absalom ne Ayitofel:
«Xelal-leen nu boog, lu nu wara def?»
21 Ayitofel ne ko: «Demal dëkkoo sa
nekkaaley baay, yi mu wacce këram, ñu
di ko topptoo. Su ko defee bànni Israyil
yépp dinañu xam ne def nga lu tax sa
baay sib la. Dina tax say farandoo gëna
am fit.» 22 Ba loolu amee ñu sampal
Absalom xayma ca kaw taaxum kër Buur,
Absalom di dëkkoo nekkaaley baayam,
Israyil gépp seede ko.

23 Booba lu Ayitofel masaana digle day
mel ni kàddu gu bawoo ca Yàlla. Daawu-
daak Absalom, ñoom ñaar ñépp noonu
lañu fonke woon ndigalu Ayitofel.

17

Usay nax na Absalom

1 Gannaaw loolu Ayitofel ne Absalom:
«Ngalla may ma, ma tànn fukki jun-
niy xarekat ak ñaar (12 000) te dàqi
Daawuda ci guddi gi. 2 Bu may dal
ci kawam, da koy fekk mu sonn, jàq.
Su ko defee ma xoqtal ko, ba mbooloo
mi mu àndal mépp daw, ma rey ko,
moom kenn. 3 Dinaa la délloosil mbooloo
mépp. Bu ki ngay fexeel deeyee rekk,
mbooloo mi mépp délsi, jàmm ne ñoyy.»
4 Pexe moomu nag jub ci Absalom, mook
magi Israyil ñépp. 5 Teewul Absalom
ne: «Wooleen Usay, Arkeen bi itam, nu
déglu lu mu ciy wax.» 6 Usay dikk ca
Absalom, mu wax ko la Ayitofel digle, ne
ko: «Ndax loolu Ayitofel wax lanu wara
def am déet? Wax nu lu ciy sa xalaat,
yaw.»

7 Usay ne Absalom: «Li Ayitofel digle bii
yoon de baaxul. 8 Xam nga sa baay ak ay
nitam. Ay xarekat yu jàmbaare lañu te
wex ni gaynde gu ñu nangu doom ya, te
it, sa baay ku xam xeex la, du fanaan ak
xarekat ya. 9 Xam naa ne ma nga làqu
ci xuntim xeer, mbaa bérab rekk. Te bu
aw nit jëkkee daanu ci seen biir yeen,
ku ko dégg dina ne: “Jéll bu réy am na
ca mbooloom Absalom.” 10 Su boobaa,
ku ñeme, ba dëgëru fit ni gaynde sax,
dinga tiit lool, ba ne yàcc, ngir Israyil
gépp xam nañu ne sa baay ñeyi xare la, te
it ñi ànd ak moom jàmbaar lañu. 11 Kon
sama xalaat mooy nga boole ñi ànd ak
yaw ba ñu daj, muy Israyil gépp, dale
ko diiwaanu Dan ca bëj-gànnaar ba ca
Beerseba ca bëj-saalum. Muy mbooloo
mu bare, tollu ni suufas géej; te yaw ci sa
bopp, nga jiite leen ci xare bi. 12 Nu song
ko nag fu nu ko mana fekk, dal ci kawam,
ni ab lay ci kaw suuf. Deesu ci bàyyi kenn
muy dund, du moom, du kenn ciy nitam.

13 Su làqoo ci ab dëkk bu mag, na Israyil
gépp yóbbaale ay buum ca tata ja, nu
laaw ko, wat ba ca xur wa, ba kenn dootu
gis aw doj wu ca bokkoon.» 14 Absalom
ak waa Israyil gépp daldi ne: «Ndigalal
Usay, Arkeen bii kat, moo gën ndigalu
Ayitofel.» Booba Aji Sax jee nara indil
Absalom musiba. Moo tax mu neenal
pexem Ayitofel mu jub ma mu laloon.
15 Ci kaw loolu Usay wax ak Cadog
ak Abiyatar sarxalkat ya, nettali leen la
Ayitofel digal Absalom ak magi Israyil ña,
ak la mu leen digal, moom Usay. 16 Mu ne
leen: «Gaawleen yónnee léegi ca Buur
Daawuda te wax ko ne ko bumu fanaan
fa ñuy jàlle dex ga, jëm ca màndiŋ ma.
Na jàlla jàll dex ga, lu ko moy dees na
ko bóom, mook mbooloo ma mu àndal
mépp.»
17 Ma nga fekk Yonatan ak Ayimaas ca
En Rogel. Manuñu woona dugg ca biir
dëkk ba, ndax ragal ñu gis leen. Ab
jaam bu jigéen nag di dem ca Yonatan ak
Ayimaas, di leen wax la xew, ngir ñu dem
ca Buur Daawuda, yegge ko ko. 18 Teewul
ab xale bu góor gis leen, wax ko Absalom.
Ba mu ko defee ñu ànd ñoom ñaar, gaaw
dem ca kër jenn waay ju dëkk Baxurim.
Waa ja am ab teen ca ëttam, ñu dugg ca
biir. 19 Ci kaw loolu soxna sa jël basaŋ,
lal ko ca pindu teen ba, ba noppi wasaare
pepp ca kaw, ba kenn du ca foog dara.
20 Jawriñi Absalom dikk ca kër ga, fekk
fa ndaw sa, ne ko: «Ana Ayimaas ak
Yonatan?» Ndaw sa ne leen: «Jéggi nañu
dex gi.» Ñu seet, gisuñu kenn, daldi dellu
Yerusalem.
21 Gannaaw ba ñu demee, Ayimaas ak
Yonatan yéeg, génn teen ba, dem nag
àrtuji Buur Daawuda. Ñu ne ko Ayitofel
digle na nàngam ak nàngam ci moom,
neeti ko: «Gaawleen jàll dex gi léegi.»
22 Ca saa sa Daawudaaki nitam ñépp jàll
dexu Yurdan ga. Ba jant bay fenk, kenn
sax desul ku jàllul dex ga.
23 Ci biir loolu Ayitofel gis ne déggeesul
ndigalam, mu takk mbaamam, ñibbi ca
dëkk ba mu fekk baax. Mu daldi topptoo
mbiri këram ba mu jekk, ba noppi wékk
boppam. Mu dee, ñu denc ko ca sëgi
baayam.
24 Ba mu ko defee Daawuda àgg
Maanayim, fekk Absalom di jàll dexu
Yurdan, ànd ak xarekati Israyil yépp.
25 Amasa nag la Absalom faloon, mu
jiite mbooloom xare ma, wuutu Yowab.
Amasa moo doon doomu góor gu ñuy
wax Yittra, di bànni Israyil bu jëloon
Abigayil, mi Nayas di baayam. Abigayil
ak Seruya, yaayu Yowab, ñoo bokk ndey.
26 Bànni Israyil daldi ànd ak Absalom
dal ca diiwaanu Galàdd. 27 Ba Daawuda
àggee Maanayim, Sobi doomu Nayas mu
Raba, ga ca dëkkub Amoneen ña, moo
ko teertu, mook Makir doomu Amiyel ma
dëkk Lodebar; ak Barsilay waa Galàdd
ba dëkk Rogelim. 28 Ñu daldi indi ay
laltu aki ndab aki njaq, ak peppum bele
ak peppum lors ak sunguf ak mbool ak
xeeti ñebbe, 29 ak lem akum soow, aki
gàtt, ak formaasu nag ngir Daawudaak
mbooloom lekk. Ndaxte booba dañu ne:
«Mbooloo mi de, xiif ak mar lañu boole,
ak coonob màndiŋ ma.»

18

Daawuda xare naak Absalom

1 Ba loolu weesee Daawuda xayma
na mbooloo ma mu àndal, fal ca seen
biir njiiti kuréli junniy xarekat, kurél gu
ci nekk ak njiiti kuréli téeméer ya ko
sos. 2 Daawuda def mbooloo ma ñetti
xaaj, yebal leen. Benn xaaju mbooloo
ma, Yowab jiite leen; beneen xaaj ba,
Abisay doomu baayu Yowab, mi Seruya
di yaayam, jiite leen; xaaj ba ca des
Itay waa Gaat ba jiite leen. Buur ne
mbooloom xare ma: «Damay ànd ak
yeen, man itam.» 3 Teewul mbooloo ma
ne ko: «Déedéet, yaw doo ànd ak nun!
Ndax nun su ñu nu dàqee, du am boobu
solo. Bu sunu genn-wàll deeyee it, du
am benn solo. Waaye sa jenn jëmm jii
mooy fukki junni ci nun. Kon nag desal
nu ci dëkk bi, di nu fi yónnee wall, moo
gën.» 4 Buur ne leen: «Baax na, kon ma
def noonu.» Ba loolu amee Buur taxaw
ca bunt dëkk ba, xarekat ya def ay kuréli
téeméer ak kuréli junni, daldi génn dem.
5 Buur nag joor Yowab ak Abisay ak Itay,
ne leen: «Seetleen ci man te def ndànk
ak ngóor si Absalom.» Xarekat yépp a

dégg kàddu googu Buur dénk njiit ya ca
mbirum Absalom.

6 Mbooloo maa nga jëm ca toolub xare
ba, di xarejeek Israyil. Xare baa nga ame
ca gott ba ñuy wax Efrayim, 7 mbooloom
Israyil nag daanu foofa ca kanam xarekati
Daawuda. Bésub keroog ñu baree dee:
ñaar fukki junnee (20 000) daanu. 8 Xare
ba daa law foofa ba daj diiwaan ba bépp;
te ña dee ca gott ba bésub keroog ñoo ëpp
ña saamar rey.

9 Ci biir loolu Absalom ne pemm taseek
xarekati Daawuda. Ma nga war berkelle.
Berkelle ba fëx wuti garab gu réy, te
bànqaas ya fatt. Boppu Absalom tance
ca garab ga, berkelle ba mu war topp
xélam, mu des fa di sandaamtalu. 10 Ba
mu ko defee jenn waay gis ko, dem, wax
ko Yowab, ne ko: «Ki ma gis de, Absalom
a, ma nga wékku ci genn garab.» 11 Yowab
ne ko: «Nga ne? Gis nga ko te jamoo ko
foofa, mu daanu? Kon de doon naa la
jox fukki dogi xaalis, takkal la ngañaayal
xarekat tegal la ca.» 12 Waa ja ne Yowab:
«Ku tegoon ci sama loxo junniy dogi
xaalis sax, duma xàcci sama loxo jëm ci
doomu buur. Noo déggal sunu bopp Buur
sant la, yaak Abisay ak Itay, ne leen: “Na
ma ku nekk ci yeen dimbali, te def ndànk
ak ngóor si Absalom.” 13 Su ma jaayoon
sama bakkan, ba def njekkar it, amul dara
lu ump Buur, te kon it yaw danga ciy
raxas say loxo.» 14 Yowab ne ko: «Duma
la déglu sax, nga di ma yàggal!»

Ci kaw loolu Yowab jël ñetti bant yu
ñaw, jam ko Absalom ci xol, fekk ko muy
dund ba tey ca xolu garab ga mu tancu.
15 La ca tegu fukki nit ña doon gàddul
Yowab ngànnaayam, dikk wër Absalom,
jam ko, mu dee. 16 Yowab wal liit ga,
dakkal xare ba, xarekat ya noppee dàq
waa Israyil. 17 Ñu jël néewu Absalom,
sànni ci kàmb gu réy ca àll ba, daldi jóor
ca kawam jalu xeer bu maga mag. Bànni
Israyil yépp nag daw ñibbi seeni kër.

18 Absalom moo samplu woon cig dun-
dam, doj wu mag wa ca xuru Buur, ndax
da noon: «Bàyyiwuma doom ju góor ju
ñu may fàttlikoo.» Moo tax mu tudde
doj wa boppam, te doju Absalom lañu koy
wooye ba tey jii.

Lu jëm ci tàggeb Absalom

19 Ba loolu wéyee Ayimaas doomu
Cadog ne: «May ma rekk ma daw yégali
Buur xibaar bii, ne ko Aji Sax ji musal
na ko ciy noonam.» 20 Yowab ne ko:
«Du yaw yaay yégle xibaar tey jii. Man
ngaa yégle xibaar beneen yoon, waaye du
yaay yégleji tey, ndax doomu buur a dee.»
21 Yowab nag wax ab waa Kuus, ne ko:
«Demal wax Buur li xew.» Waa Kuus ba
sujjóotal Yowab, daldi dem. 22 Ayimaas
doomu Cadog dellu ne Yowab: «Lu ci
mana xew, may ma rekk, man itam ma
daw topp ci gannaaw waa Kuus bi.»
Yowab ne ko: «Doom, lu la taxa bëgga
dem, lii du xibaar bu ko jar.» 23 Mu ne
ko: «Lu ci mana am, bëgg namaa dem.»
Yowab ne ko: «Demal!» Ayimaas daw,
jaare ca joor ga, ba jëkk waa Kuus ba.

24 Daawudaa nga toog ca diggante
buntu dëkk, ba féete biir ak bunt ba
féete biti. Fekk na wattukat ba yéeg ca
kaw taax ma tiim buntu dëkk ba, ca kaw
tata ja. Naka la dawal bëtam, séentu,
gis jenn waay juy daw moom kenn, di
ñëw. 25 Wattukat ba àddu ca kaw, yégal
ko Buur. Buur ne: «Gannaaw kenn nit
la de, xibaaru jàmm lay indi.» Waa ja
di gëna jegesi, 26 wattukat ba gis jeneen
waay juy daw di ñëw, mu wax ko farbay
bunt ba, ne ko: «Xoolal, keneen a ngi, di
ñëw, moom kenn.» Buur ne: «Kooku it
de xibaaru jàmm lay indi.» 27 Wattukat
ba ne: «Ni ma gise ki jiitu de, dawinu
Ayimaas doomu Cadog la ma jox.» Buur
ne: «Kooku ku baax la, jàmm rekk lay
waxsi.» 28 Ci kaw loolu Ayimaas àddu
ca kaw, ne Buur: «Jàmm la!» daldi
sujjóotal Buur, dëpp jëëm fa suuf, ne ko:
«Buur, sang bi, cant ñeel na sa Yàlla
Aji Sax ji, moom mi teg ci sa loxo ña
la doon fexeel.» 29 Buur ne ko: «Ngóor
sa Absalom nag, mbaa jàmm la am?»
Ayimaas ne ko: «Sang bi, ba Yowab di
yónni sa bëkk-néeg ak man, booba gis
naa kër-kër ju réy, waaye xawma lu mu
doon.» 30 Buur ne: «Randul, taxawe nii.»
Ayimaas randu, taxaw ca wet ga.

31 Ci kaw loolu waa Kuus ba ne jimeet.
Mu ne: «Buur, sang bi, déglul, xibaaru
jàmm a ngi. Aji Sax ji musal na la bésub
tey ci ña la doon fexeel ñépp.» 32 Buur ne
waa Kuus ba: «Ngóor si Absalom mbaa
jàmm la am?» Waa Kuus ba ne ko: «Buur
sama sang, say noon ak mboolem ñi lay
fexeel, yal nañu bokk ak ngóor soosu
demin.»

19

1 Naka la Buur dégg loolu, naqar wu
réy jàpp ko. Mu dem ca biir néeg ba, ca
taax ma tiim bunt dëkk ba, di jooy. Ma
ngay dem te naan: «Wóoy Absalom sama
doom ja! Éey sama doom ja, céy Absalom
sama doom ja! Éey waay su ma sañoon
dee sax wuutu la, Absalom, doom. Éey
waay sama doom ja!»

Yowab sikk na Daawuda

2 Ci biir loolu ñu wax Yowab ne ko:
«Buur Daawuda kat ma ngay jooy, di
mititlu deewu doomam Absalom.» 3 Moo
tax ndam la bésub keroog walbatiku diw
tiis ca gàngooru xarekat ya yépp, ndax
lañu dégg ne Buur a ngay mititlu deewu
doomam. 4 Xarekat ya nag di yoxoosuy
dugg bésub keroog ca Maanayim, mel ni
nit ñu dawe xare, di yoxoosuy ñibbsi,
ndax gàcce. 5 Buur a nga dar kanamam,
di jooy, baat bay jib ca kaw. Ma nga naan:
«Wóoy Absalom, sama doom ja! Céy waay
Absalom, sama doom ja! Éey waay sama
doom ja!»

6 Ba loolu amee Yowab fekk Buur ca
kër ga, ne ko: «Bésub tey jii torxal nga
mboolem ñi la topp, ba musal sa bakkan
bésub tey, musal sa bakkani doom, góor
ak jigéen ak sa bakkani soxnaak say
nekkaale. 7 Ndax yaw dangaa bëgg ñi
la bañ, bañ ñi la bëgg. Biral nga tey
ne kilifay xarekat yeek xarekat yépp,
tekkiwuñu dara ci yaw. Bir na ma ne
bu Absalom doon dund tey te nun ñépp
nu bokk dee, moo lay gënal. 8 Léegi nag,
jógal kat génn wax ak say nit, ruccanti
leen. Ndax giñ naa ci Aji Sax ji, soo
génnul, du kenn ku fiy bokk fanaan ak
yaw tey. Te loolu de musiba lay doon
ci yaw, mu gëna réy musiba mu la masa
dal, ba ngay ndaw ba tey.» 9 Buur daldi
jóg, génn, toog ca buntu dëkk ba. Ñu
wax mbooloo ma mépp ne leen: «Gisleen
Buur a ngee toog ca bunt ba.» Mbooloo
mépp dikk taxaw ci wetam.

Fekk na bànni Israyil ya faroon ak
Absalom daw ñibbi ca seeni kër.

Daawudaa ngi dellu Yerusalem

10 Ba loolu amee giiri bànni Israyil yépp
diisoo ci seen biir. Ña nga naan: «Buur
Daawudaa nu xettli woon ci sunuy noon,
rawatina Filisteen ñi. Bu dawee génn
réew mi, Absalom a ko waral. 11 Gannaaw
Absalom ma nu faloon mu jiite nu, dee na
ca xare ba, lu nu tee wax lu jëm ci délloosi
Buur Daawuda?»

12 Ci kaw loolu Buur Daawuda ci wàllu
boppam yónnee ca Cadog ak Abiyatar,
sarxalkat ya, ne leen: «Waxleen ak magi
Yuda, te laaj leen, ne leen: “Xanaa
ñépp duñu jéem lu délloosi Buur këram,
yeen ngeen des gannaaw, te moom ci
boppam dégg na kàddug bànni Israyil
gépp. 13 Yeen de yeenay bokki buur lenqe,
ngeen bokk ak moom jenn deret; kon
xanaa ñépp duñu délloosi Buur, ngeen
des gannaaw?” 14 Te ngeen waxal ma
Amasa ne ko: “Buur nee, xanaa doo
mbokkam lenqe, di deretam? Nee yal na
ko Yàlla teg mbugal mu gëna tar ndegam
du la fal, nga jiite mbooloom xare mi ba
fàww, wuutu Yowab.”» 15 Kàddu yooyu
nag wañño xolu Yudeen ñépp, ñu bokk
genn kàddu, daldi yónnee ca Buur ne ko
mu délsi, mook nitam ñépp.

Simey tuubal na Daawuda

16 Gannaaw loolu Buur Daawuda wal-
batiku, dikk ba àgg dexu Yurdan, Yudeen
ña dikk, teertusi ko ca Gilgal, ngir jàllale
ko dexu Yurdan. 17 Simey doomu Geraa
ngay gaawtu. Mooy waa Baxurim ba
askanoo ci Beñamin. Ma nga ànd ak
Yudeen ña, di teertu Buur Daawuda.
18 Junniy nit ñu askanoo ci Beñamin a
ko topp, ñook Ciba, surgab waa kër Sóol,
ak fukki doomam yu góor ak juróom,
ak ñaar fukki surgaam. Ñu riirandoo
ca dex ga, di gatandu Buur Daawuda.
19 Ci kaw loolu ñu jàll dex ga, ngir jàlle
waa kër Buur, defal ko coobareem. Ba

Buur Daawuda di waaja jàll dex ga, Simey
doomu Gera da ne gurub sukk, sujjóotal
ko, 20 ne ko: «Buur, sang bi, ngalla bu ma
topp lu ñaaw li ma def. Bu ma jàppal mer
ndax li ma la tooñ, keroog ba ngay jóge
Yerusalem. Ngalla bu ma ko dencal ci sa
xol, 21 ndaxte xam naa ne bàkkaar naa,
sang bi. Waaye xoolal tey, Buur, sang bi,
waa giirug Yuusufa gépp, maa ci jëkka
ñëw gatandusi la.»

22 Abisay ma yaayam di Seruya ne Buur:
«Simey mii, lu muy wax nii? Kii deesu ko
rey? Du moo la doon saaga, yaw mi Aji
Sax ji fal?» 23 Daawuda ne Abisay: «Yeen,
doomi Seruya, lu ciy seen yoon, ba ngeen
di ma ŋàññ nii tey? Xam naa xéll tey ne
maay buurub Israyil. Kon ana ku wara
rey kenn tey ci Israyil?» 24 Buur nag wax
Simey ne ko deesu ko rey, daldi ko koy
giñal.

Daawuda baaxe na Mefiboset

25 Ci kaw loolu Mefiboset, sëtub Sóol,
dikk moom it, di teertusi Buur. Dig-
gante bés ba Buur gàddaayee nag, ba
bésub keroog ba mu délseek jàmm ca
Yerusalem, Mefiboset jànguwul, watul
sikkimam, te fóotul ay yéreem. 26 Naka la
Mefiboset dikk ca Buur, di ko teertu, Buur
ne ko: «Mefiboset, lu la tee woona ànd
ak man?» 27 Mu ne ko: «Éy Buur, sang
bi, sama surga Ciba moo ma nax de, sang
bi, ndax man, dama noon damay takklu
sama mbaam war, gannaaw ab lafañ laa.
Su ko defee ma ànd ak yaw. Yaay sama
sang. 28 Waaye sama surgaa yàq sama
der ci yaw. Yaw nag Buur, sang bi, ndokk
ba nga matee ba mel ni malaakam Yàlla.
Kon sang bi, defal li la soob. 29 Ndax kat
sang bi, du kenn ci sama askanu maam
ku yelloowul lu moy nga rey ko. Terewul
danga maa xajal, sang bi, boole ma ci ñiy
bokk ak yaw ndab. Kon Buur, ana lu ma
la sañatee ñaan?» 30 Buur ne ko: «Ana
looy waxati lii lépp? Dogal naa yaak Ciba,
ngeen séddoo suuf si.» 31 Mu ne Buur:
«Amul solo, Buur, sang bi; na jël lépp sax,
ndegam yaw ñibbsi ngaak jàmm sa biir
kër kay!»

Daawuda tàggtoo na ak Barsilay

32 Fekk na Barsilay ma bokk ca Galàdd
jóge woon Rogelim, ngir gunge Buur
Daawuda, ba mu jàll dexu Yurdan, bala
moo tàggtoo ak moom ca wàllaa dex.
33 Barsilay mag la woon. Amoon na
juróom ñett fukki at. Moom moo daan
topptoo Buur diir ba mu nekk Maanayim,
ndax nit ku bare alal la woon. 34 Buur
ne Barsilay: «Jàllal nu dem, nga toog ci
man, ma yor la ca Yerusalem.» 35 Mu ne
Buur: «Moo, man, Buur, lu ma deseeti
ciy fan, bay ànd ak yaw dem Yerusalem!
36 Maa ngi ci juróom ñett fukki at tey,
te xamatuma lu neex ak lu naqari. Sang
bi, man xamatuma sax lu ma lekk di saf
mbaa naan, te baatu woykat sax safatu
ma dara, muy góor, di jigéen. Kon ana
lu ma lay diisalati doye? 37 Naa jàll dex
gi, gunge la tuuti rekk, Buur. Te sax
gisuma lu jar nga di ma defal boobu yool!
38 Bàyyil rekk sang bi, ma ñibbi, ndax ma
deeyi sama dëkk, ñu denc ma ca sama
wetu ndey ak sama baay. Waaye ma ne,
Buur, sang bi, Kimyam a ngoogu di sa
surga. Na ànd ak yaw jàll. Defal ko lu
la soob.» 39 Buur ne ko: «Baax na, na
Kimyam ànd ak man, nu jàll. Dinaa ko
defal li nga bëgg, te loo bëgg ma defal la
ko rekk, dinaa la ko defal.»

40 Noonu la mbooloo ma mépp jàlle
dexu Yurdan, Buur it jàll. Buur nag taf
Barsilay ca kawam, ñaanal ko, Barsilay
doora ñibbi këram. 41 Ba mu ko de-
fee Buur jàll ba Gilgal, Kimyam ànd ak
moom. Mbooloom Yuda gépp ak ñenn ci
mbooloom Israyil itam ànd ak Buur dem.

42 Naka la loolu am rekk waa Is-
rayil yépp dikk ca Buur, ne ko: «Buur
Daawuda, ana lu waral sunu bokki Yuda
yi aakimoo la, jàlle la dexu Yurdan, yaak
sa waa kër ak sa nit ñi nga àndal ñépp?»
43 Waa giirug Yuda gépp nag mànkoo ne
waa Israyil: «Li ko waral mooy Buur da di
sunu mbokk lenqe. Ana lu ngeen di mer
ci loolu? Danoo lekkal Buur dara mbaa
nu sàkkal sunu bopp lenn ci alalam?»
44 Waa Israyil ne waa Yuda: «Noo leen
ëpple ci Buur fukki yoon, noo leen ëpp
sañ-sañ fopp ci Daawuda. Lu ngeen nuy
xeebe? Xanaa du noo jëkka wax lu jëm ci
délloosi sunu buur?» Ci kaw loolu waa

Yuda dellu tontu waa Israyil kàddu yu gënatee ñagas.

20

Seba jàmbu na

1 Booba nit ku bon a nga woon ca mbooloo ma, ku ñuy wax Seba, di doomu Bikkri, ma bokk ca giirug Beñamin. Seba wal liit ga, daldi yéene ne:

«Sunu yoon nekkul ci Daawuda doomu
Yese jii,
du benn cér bu nu am ci moom.
Yeen waa Israyil, ku nekk ca sa xayma!»

2 Ba mu ko defee waa Israyil yépp jàmbu Daawuda, topp Seba doomu Bikkri. Teewul waa giirug Yuda ñoom taq ci seen buur, toppe ko dexu Yurdan ba Yerusalem.

3 Buur Daawuda nag ñibbi këram ga ca Yerusalem. Teewul fukki nekkaaleem ña mu waccoon ñuy topptoo kër ga, da leena boole denc ci genn kër, ñu di leen fa wattu. Mu yor leen fa, te dëkkootu leen. Dees leen faa denc ba keroog ñuy dee, ñu mel ni ay jëtun.

4 Gannaaw loolu Buur ne Amasa, ma jiite mbooloom xareem: «Danga may wool góori Yuda, ñu dajesi ci man fii ak ñetti fan, te yaw itam nga dikk taxaw
fii.» 5 Amasa dem wooyi Yudeen ña, yàgg ca ba wees diir ba ko Buur àppaloon.
6 Daawuda nag ne Abisay: «Seba doomu Bikkri jii de dina nu lor lu raw la nu Absalom loroon. Àndal ak ñenn ci samay dag te dàqi ko, lu ko moy dina gis fu mu làqu ci ay dëkk yu ñu wërale ay tata,
ba raw nu.» 7 Ba loolu amee niti Yowab ña ànd ak waa Keret ñaak waa Pelet ñay dar Daawuda, ak xarekat yépp. Ñu jóge Yerusalem dàqi Seba doomu Bikkri.
8 Dem nañu ba tollu ca doj wu mag wa ca Gabawon, doora gis Amasa, muy dox di dajeek ñoom. Yowab a nga sol yérey xareem, laxasaay ga ca ndigg la ànd ak saamar bu roofe ca mbaram. Naka la séqi jéego jëm kanam, saamar ba rot.
9 Yowab ne Amasa: «Mbokk mi, mbaa jàmm nga am?» Yowab jàpp sikkimu Amasa ca loxol ndijooram, mel ni ku koy
fóon. 10 Amasa foogul dara ci saamar ba ca loxol càmmoñu Yowab. Yowab bojj ko ko ci biir, wàlli ay butitam ci suuf. Tóllantiwul sax, Amasa dee.

Ci kaw loolu Yowab ànd ak rakkam
Abisay, dàqi Seba doomu Bikkri. 11 Ci
biir loolu kenn ci niti Yowab ña taxaw fa Amasa tëdd, daldi ne: «Ku sopp Yowab ak képp ku ànd ak Daawuda na topp
Yowab.» 12 Néewub Amasaa nga ca digg yoon wa, sangoo deretam. Waa ja gis ne képp ku dox ba tollook moom, taxaw nga fa. Naka la waa ja gis ñépp di taxaw foofa, mu diri néew ba, jële ko ca yoon wa, ba ca àll ba. Mu sànni malaan ca kawam.
13 Ba ñu fa jëlee néewu Amasa, ñépp ànd ak Yowab toppi Seba doomu Bikkri.

14 Yowab jaar ca giiri Israyil gépp ba ca Abel Bet Maaka. Waa Ber gépp daje topp
ko. 15 Ñu dikk gaw dëkk ba ñuy wax Abel Bet Maaka, fa Seba làqu. Ci kaw loolu ñu jal suuf fa sës ca buntu dëkk ba, mu kawe ba tollook tatay dëkk ba. La ca tegu xarekati Yowab yépp di jéema màbb tata, ja wër dëkk ba.

16 Ci biir loolu senn as ndaw su am xel ca dëkk ba, woote ne leen: «Dama ne, dégluleen! Neleen Yowab mu ñëw, ma
wax ko.» 17 Yowab dem ba ca moom, ndaw sa ne ko: «Yaa di Yowab?» Mu ne ko «Waaw.» Mu ne ko «Sang bi, dama
ne...» Mu ne ko: «Ãa.» 18 Mu ne ko: «Daa nañu wax bu jëkk naan: “Lu waay di laaj, na dem Abel, tont laa nga fa.” Su
ko defee, wax ja jeex. 19 Nun danu di niti jàmm ñu am kóllëre ci digg Israyil. Yaw nag yaa ngi wuta faagaagal dëkk bu mag bu jaboote ñi ko wër ñépp ci digg Israyil. Ana lu waral nga namma tas dëkk bu Aji
Sax ji séddoo?» 20 Yowab ne ko «Yàlla tere, tereeti ko, may tas ak a faagaagal
kenn! 21 Du loolu! Jenn waay ju ñuy wax Seba doomu Bikkri te bokk ca waa tundi Efrayim, moo jógal Buur Daawuda. Joxleen ma ko moom doŋŋ, ma bàyyi dëkk bi te dem.» Ndaw sa ne Yowab: «Xoolal, boppam lañuy tollu ci kaw taax
mi, sànni la ko.» 22 Ndaw sa nag dem ca mbooloo ma mépp, xelal leen pexeem mu jub moomu. Ñu dog boppu Seba doomu Bikkri, sànni ko Yowab. Yowab wal liit ga, nitam ña tasaaroo, bàyyi dëkk ba, ku nekk ñibbi këram. Yowab daldi dellu Yerusalem ca Buur.

Lu jëm ci jawriñi Daawuda

[23] Yowab moo jiite woon mbooloom
xarem Israyil gépp; Benaya doomu Yoy-
ada yilif dag ya dar Buur, te di waa Keret
ak waa Pelet; [24] Adoram di saytu liggéey
ya ñuy sase; Yosafat doomu Ayilut yor
kàddug Buur; [25] Sewa di bindkat; Cadog
ak Abiyatar di ay sarxalkat; [26] Ira ma fekk
baax Yayir itam di sarxalkatu Daawuda.

Yenn xew-xew a ngi

21

Waa Gabawon feyu nañu

[1] Jamono ya Daawuda nekkee ci jal
bi, amoon na xiifub ñetti at yu tegloo.
Daawuda diis ko Aji Sax ji. Aji Sax ji ne ko:
«Li waral xiif bi moo di àqu deret ji topp
Sóol ak waa këram ndax waa Gabawon
ña mu rey.» [2] Buur woo waa Gabawon,
wax ak ñoom. Waa Gabawon bokkuñu
woon ci bànni Israyil, waaye ñoo desoon
ca Amoreen ña bànni Israyil giñaloon
ne duñu leen rey. Teewul Sóol xéroon
lool ci bànni Israyil ak Yuda, bay fexee
faagaagal waa Gabawon. [3] Daawuda laaj
waa Gabawon, ne leen: «Lan ngeen bëgg
ma defal leen ko? Ana lu may def ba jotoo
ko àq, ji ñu leen ameel, ba ngeen ñaanal
ñoñi Aji Sax ji?» [4] Waa Gabawon ne ko:
«Du xaalis, du wurus wu nuy laaj Sóol
mbaa waa këram; te it du kenn ci Israyil
ku nu saña reylu.» Mu ne leen: «Waxleen
boog lu ngeen di laaj, ma defal leen ko.»
[5] Ñu ne ko: «Sóol da noo naroona fexeel,
sànk nu, faagaagal nu ci réewum Israyil.
[6] Kon dees nuy jox juróom ñaari góor ñu
askanoo ci Sóol, nu jam leen ba mu sar
fa kanam Aji Sax ji ca Gibeya, dëkkub
Sóol, ma Aji Sax ji faloon.» Buur ne leen:
«Dinaa leen leen jox.»

[7] Teewul Daawuda déeg Mefiboset, ma
Yonatan doomu Sóol di baayam, ndax la
ñu giñoo woon ci Aji Sax ji, mook Yonatan
doomu Sóol. [8] Buur nag jàpp Armoni ak
meneen Mefiboset, te Rispa doomu Aya di
seen yaay, Sóol di seen baay. Buur boole
ca juróomi góor ña Mikal* doomu Sóol di
seen yaay, te Àddiryel doomu Barsilay ma
dëkk Mewola di seen baay. [9] Daawuda
jébbal leen waa Gabawon, ñu jam leen ba
mu sar, foofa ca kaw tund wa, fa kanam
Aji Sax ji. Juróom ñaar ñooñu ñépp a
bokk tëdd. Ña nga leen rey ca fan ya
ñu tàmbalee góob, ca ndoortel ngóobum
lors ba.

[10] Ba mu ko defee Rispa doomu Aya ju
jigéen ja, jël ab saaku, tàllalal ko boppam
ca doj wa. La ko dale ca ndoortel ngóob
ma, ba keroog asamaan di sóob ca kaw
néew ya, Rispa bàyyiwul dara mu laal
leen bëccëg mbaa guddi, du picc, du rabu
àll.

[11] Ba loolu amee ñu àgge Daawuda
jëfi Rispa doomu Aya, nekkaaleb Sóol
ba. [12] Daawuda dem jëleji yaxi Sóol ak
doomam Yonatan ca waa Yabes Galàdd.
Ndax gannaaw ba ñu daanee Sóol ca
Gilbowa, Filisteen ña dañoo wékkoon
néewu Sóol ak Yonatan ca péncum Bet
San. Waa Yabes Galàdd dikk sàcce leen
fa. [13] Ci kaw loolu Daawuda jële fa yaxi
Sóol ak doomam Yonatan, ak yaxi nit ña
ñu jamoon ba mu sar te wékk leen. [14] Ñu
boole kook yaxi Sóol ak doomam Yonatan,
denc lépp ca sëgu Kis, baayu Sóol, ca
diiwaanu Beñamin ca Sela. Ñu def la
Buur santaane lépp. Gannaaw loolu Yàlla
nangul réew ma.

Daawuda daje naak ponkali waa Filisti

[15] Bu loolu wéyee, xare amaat na
diggante Filisteen ñi ak bànni Israyil.
Daawuda ànd aki nitam xarejeek Filis-
teen ña. Daawuda nag sonn ci biir
xare bi. [16] Ci kaw loolu Isbi Bënob
ne dina rey Daawuda — kooku askanu
ponkal ya ñu daan wooye Rafayeen, ca
la bokkoon. Ñawkay xeejam xànjar la,
diise ñetti kilo. Mu yore itam saamar
bu bees. [17] Teewul Abisay doomu Seruya
dikk, wallusi Daawuda, jam Filisteen ba,
rey ko. Niti Daawuda daldi cay giñal
Daawuda, ne: «Dootuloo ànd ak nun
mukk cib xare. Lu ko moy dinga ci dee,
askanu buur fey ci Israyil.»

* **21:8** 21.8 Mikal mii du Mikal mi ñuy wax ci 6.23, ne amul doom, ba keroog muy dee. Mikal mii mook Merab ñuy wax ci *1.Samiyel* 18.19 kenn nit ki la. Jëkkëram mooy Àddiryel.

18 Gannaaw gi xare dellu am seen dig-
ganteek Filisteen ña ca dëkk ba ñuy wax
Gob. Ca la Sibeka, ma askanoo ci Usa,
rey Saf ma bokk ca askanu ponkal ya.
19 Xare amati ca Gob seen digganteek
Filisteen ña. Elxanan doomu Yare Oregim
ma dëkk Betleyem, jam Golyaat ma dëkk
Gaat. Kookoo di waa ja bantub xeejam
réyoon, ba tollu ni mbaam mu ñuy ràbbe.
20 Xare dellu amati ca Gaat. Jenn waay
ju réya réy a nga ca woon, ku am juróom
benni baaraam, loxo bu nekk, ak juróom
benni baaraam, tànk bu nekk, lépp di
ñaar fukki baaraam ak ñeent. Moom it
ponkalum Rafayeen la woon. 21 Ba mu
tëkkoo Israyil, Yonatan a ko rey. Yonatan,
Simeya magi Daawuda mooy baayam.
22 Ñeent ñooñu ay ponkali Rafayeen lañu
woon ca Gaat. Daawudaaki nitam ñoo
leen jam, ñu daanu.

22

Daawuda sant na

1 Daawuda woy na Aji Sax ji gannaaw
ba ko Aji Sax ji xettlee ci mboolemi
noonam, xettli ko it ci Sóol. Kàdduy woy
wa lii la. 2 Mu ne:
Aji Sax ji laay sës,
mu di ma aar,
di ma wallu.
3 Mooy sama Yàlla, ji ma sës, yiiru,
fegu, mucc,
làqu, raw,
mucc fitna.
4 Ki yelloo cant, Aji Sax ji,
moom laa woo, mucc ci samay noon.

5 Gannaxi ndee mëdd ma,
walum kasara naq ma.
6 Buumi njaniiw laaw ma,
dee ne jaas, di ma fiir.
7 Ma jàq, woo Aji Sax ji,
ne sama Yàlla wallóoy, mu dégge këram.
Ma yuuxu, muy dégg.

8 Mu mer, suuf yëngu, di ker-keri,
kenuy asamaan jaayu, di reg-regi.
9 Saxar di sël-sëlee ca wakkan ya,
sawara boye ca gémmiñ ga,
xal yu yànj tàkke ca.
10 Mu firi asamaan, wàcc,
niir yu fatt lal tànk ya.
11 Ma nga war malaakam serub, di naaw,
daayaarloo laafi ngelaw.
12 Ma nga bàddoo lëndëm,
làmboo jali ndox aki xàmbaar.
13 Leer a ko jiitu,
ay xali sawara topp ca.
14 Aji Sax jee dënoo asamaan.
Aji Kawe jee àddu,
15 soqiy fitt ak jumi melax,
tasaare leen, fëlxe.
16 Aji Sax ji gëdd,
nokki, mu riir;
xuri géej ne fàŋŋ,
kenuy suuf ne duŋŋ.

17 Moo yóotoo fa kaw, jàpp ma,
seppee ma ca xóotey ndox ma,
18 musal ma ca noon yu mag,
ya ma bañ te man ma.
19 Ñu dajeek man, bés ba ma jàqee,
Aji Sax ji taxawu ma,
20 yaatal ma,
bége ma, ba xettli ma.

21 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
samay loxoo set, mu fey ma.
22 Sàmm naa yooni Aji Sax ji,
bonuma, di moy sama Yàlla.
23 Dama ne jàkk ndigalam yépp,
dëdduwma dogali yoonam.
24 Seede na, may jëfeg mat,
di moyoo tooñ.
25 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
rafetlu sama mucc ayib.

26 Yaw Aji Sax ji, ku gore, fekk la gore;
ku matale, fekk la matale;
27 ku sellal, fekk la sell;
ku dëng, fekk laak say feem.
28 Yaw yaay musal xeet wu néew doole,
kuy daŋŋiiral, nga detteel.
29 Yaw Aji Sax ji, kay, laay niitoo,
Aji Sax jeey leeral sama lëndëm.
30 Maak yaw kay, ma song gàngoor.
Maak sama Yàlla, ma tëb um tata.

31 Yàllaa mat,
kàddug Aji Sax jee wér te wóor.
Mooy feg képp ku ko làqoo.

32 Ana kuy Yàlla ku moy Aji Sax ji?
Ku jara sës ku dul sunu Yàlla?

33 Yàllaa may làqe dooleem,
xàllal ma, yoon mat.
34 Moo ma gaawal ni kéwél,
taxawal ma fu kawe.
35 Moo may tàggat ngir xare,
may bank xalag xànjar.
36 Aji Sax ji, yaa may feg, musal ma,
yaa may nangul, darajaal ma.
37 Yaa ma xàllalu yoon,
duma tërëf.
38 Maay dàq noon yi, falaxe,
jekkli, doora dëpp.
39 Ma rajaxe, nemmali, jógatuñu,
xanaa fëlëñu, ma joggi.
40 Sol nga ma dooley xare,
sukkal ñi ma jógal, ñu féete ma suuf.
41 Yaa ma won ndoddi noon,
ma boole bañ yi, bóom.
42 Ñu ne wallóoy, wall amul,
ñu woo Aji Sax ji, faalewu leen.
43 Ma wol, ba ñu doon pënd,
dër, note ni banu mbedd.
44 Yaa ma xettli ci bokk yiy fippu,
def ma, ma jiite ay xeet;
waaso wu ma xamul sax nangul ma,
45 ku ma ci dégg, déggal ma,
ay doomi doxandéem di ma raamal,
46 ne yàcc,
génne seeni tata, di lox.

47 Aji Sax jeey Kiy dund.
Kii ma sës moo jara sant.
Yàlla sama cëslaay ji may musal moo màgg!
48 Mooy Yàlla ji may feyul,
di ma suufeelal xeet yi.
49 Xettli nga maak ku ma bañ ak ku ma jógal,
kaweel ma, ma tiim leen,
xettleeti ma cib soxor.

50 Kon Aji Sax ji, ma sant la ci biir xeet yi,
kañ la!
51 Yaay may sa buuru ñoñ ndam lu réy,
yaay ji ngor ki nga fal,
muy man Daawuda, di sama askan ba fàww.

23

Daawuda biral na waxyu

1 Kàddu yii la Daawuda tàggtoo. Da ne:
Kàddug Daawudaa ngi, doomu Yese,
kàddug góor gu ñu kaweel,
góor gi Yàllay Yanqóoba fal,
muy woykatu Israyil, bi ñu ñal.
2 Noowug Aji Sax jee may waxe,
sol ma kàddoom.
3 Yàllay Israyil a wax,
moom mi Israyil sës, moo ne:
Ku jiite ay nit cig njub,
bu jiitee cig ragal Yàlla,
4 day mel ni leeru jant bu fenk,
kaw asamaanu suba su niir newul,
leeru asamaan su set, taw ba siwet,
ba ñax jebbi.

5 Du nii la sama waa kër def ak Yàlla?
Moo fas ak man kóllëre gu sax dàkk,
lépp jekk, mat sëkk.
Moo may may ndam saa su ne,
di ma defal lu ma namm.
6 Waaye ku bon, ñu buub nig taxas, sànni.
Deesu ko fore loxo,
7 xanaa fore ko weñ mbaa bantub xeej,
jafal mu lakk fa mu ne.

Jàmbaari Daawuda def nañuy jaloore

8 Ñeyi xarey Daawuda ya, ñoo di:
Yosebasebet waa Agmon ba bokk ca mbëri xare ya.
Moo xàcci xeejam, dal ci juróom ñetti téeméeri nit,
rey leen ci menn cong.

9 Ka ca topp di Elasar,
Elasar, Dodo.
Dodo, Awoya.
Elasar bokkoon na ci ñetti jàmbaari xare ya àndoon ak Daawuda,
di dëkk Filisteen ña fa daje woon ngir xare.
Fekk bànni Israyil di dellu gannaaw.
10 Elasar a taxaw, di cor Filisteen ña,
ba loxo ba banku, taq ca njàppul saamaram.
Aji Sax jee maye ndam lu réy bésub keroog!
Ba ko mbooloom bànni Israyil fekksee,
defuñu lu moy futti néew ya.

11 Ka topp ca Elasar di Saama.
Saama, Age ma dëkk Arar ay baayam.
Ba Filisteen ña dajee ca Léyi,
wetu toolub ñebbe ba meññoon, ba fees dell,
bànni Israyil dañoo daw.
12 Saamaa taxaw ca digg tool ba,
aar tool ba, duma Filisteen ña.
Aji Sax jee ca maye ndam lu réy!

13 Mu am bés, jamonoy ngóob,
ñett ca mbëri xare ya fekki Daawuda ca xunti ma ca Adulam.
Mbooloom Filisteen ñaa nga dal ca xuru Refayeen.
14 Daawudaa nga ca biir rawtoom.
Mu am kurélu xareb Filisteen ñu dal Betleyem.
15 Daawuda jekki-jekki xel ma sore.
Mu ne: «Éy ku ma wutali woon ndox mu ma naan ca teenu Betleyem ba ca buntu dëkk ba!»
16 Ci kaw loolu ñetti jàmbaari xare ya bëtt dalub Filisteen ña.
Ñu dem duyi ndox ca teenu Betleyem ba ca wetu buntu dëkk ba,
dikk yót Daawuda ndox ma.
Daawuda nag néegu koo naan;
da koo tuur, te Aji Sax ji tax.
17 Mu ne: «Yàlla tere, Aji Sax ji, may naan miim ndox,
nde kon deretu ñii dem jaayi seen bakkan laa naan.»
Daawuda naanul ndox ma.

Jooju jëf la ñetti jàmbaari xare ya def.

18 Abisay bokkoon na ca mbëri xare ya.
Abisay ak Yowab, Seruyaa di seen yaay.
Abisay a xàcci woon xeejam, dal ci kaw ñetti téeméeri nit, rey leen.
Mu doxe fa siiw ni ñett ñooña.
19 Abisay bokk na ca ña gënoona siiw ca Fanweeri jàmbaar ya;
mujj na sax di seen njiit,
waaye bokkuloon ca Ñett ña.

20 Benaya nag, Yoyadaay baayam,
xarekat bu mag la woon, dëkkoon Kabsel.
Def na jaloore yu réy!
Moo rey ñaari Mowabeen ña gënoona jàmbaare.
Moo wàccoon ci kàmb, bésu tawu yuur, rey fa gaynde.
21 Moo reyoon it waa Misra bu jekk ba taxawaay.
Waa Misra baa nga yor ab xeej,
Benaya songewu ko lu moy aw yet.
Mu bif xeeju waa Misra ba,
nangoo ko ciy loxoom, reye ko ko.
22 Jooju jëf la Benaya doomu Yoyada def.
Moom it siiwoon na ni ñetti mbëri xare ya,
23 ñu gënoon koo naw ca Fanweeri jàmbaar ya,
waaye bokkuloon ca Ñett ña.
Daawuda nag def ko njiitu dag ya ko dar.

24 Ñii bokkoon nañu ca Fanweeri jàmbaar ya:
Asayel, rakki Yowab,
Elxanan, Dodo di baayam, dëkk Betleyem,
25 Saama ma doon waa Arot,
Elika, di waa Arot,
26 Eles ma dëkk Pelet,
Ira, Ikes di baayam, dëkk Tekowa,
27 Abiyeser ma dëkk Anatot,
Mebunay dëkk Usa,
28 Salmon dëkk Awoya,
Maaray dëkk Netofa,
29 Eleb, Baana di baayam, dëkk Netofa,
Itay, Ribayi di baayam, dëkk Gibeya ca giirug Beñamin.
30 Benaya ma dëkk Piraton,
Iday ma dëkk walum Gaas,
31 Abi Albon dëkk Bet Araba,
Asmawet dëkk Barum,
32 Elyaba dëkk Saalbon,
ak góor ñi Yasen di seen baay,
ak Yonatan, 33 Saama di baayam, dëkk Arar,
Akiyam, Sarar di baayam, dëkk Arar,
34 ak Elifelet, Axasbay di baayam,
Axasbay, baayam dëkk Maaka,
ak Eliyam, Ayitofel di baayam, dëkk Gilo,
35 ak Esray ma dëkk Karmel,
ak Paray dëkk Arab,
36 ak Igal, Natan di baayam, dëkk Soba,
ak Bani ma dëkk Gàdd,
37 ak Seleg, Amoneen ba,
ak Naray ma dëkk Berot.

Kookoo yoroon ngànnaayi Yowab ma
Seruya di yaayam.
38 Ira ma dëkk Yeter ca la,
ak Gareb dëkk Yeter,
39 ak Uri, Etteen ba.
Ñoom ñépp tollu ci fanweeri jàmbaar
ak juróom yaar.

24

Daawuda waññ na bànni Israyil

1 Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji
mereeti[*] bànni Israyil, ba tax mu xiir
Daawuda ci def lu leen di lor. Mu def ci
xelam ne ko mu dem lim waa Israyil ak
Yuda.
2 Buur wax ak Yowab ma ca wetam,
di njiital xarekat ya. Mu ne ko: «Wëral
ci biir giiri Israyil gépp ba ñu daj, li
ko dale diiwaanu Dan ca bëj-gànnaar
ba Beerseba ca bëj-saalum. Nañu bind
askan wi, ndax ma xam seenub lim.»
3 Yowab ne ko: «Buur, yal na Aji Sax ji
ful askan wi téeméeri yoon, nga fekke.
Waaye sang bi, lu la xiir ci loolu?»
4 Teewul kàddug Buur ëpp doole Yowab
ak njiiti xarekat ya. Ñu bàyyikoo ca Buur,
dem bindi askanu Israyil. 5 Ñu jàll dexu
Yurdan, dem dali Arower ca bëj-saalumu
dëkk ba, ca biir xur wa, daldi dem Gàdd,
jaare fa jëm Yaser. 6 Ci kaw loolu ñu
dem diiwaanu Galàdd, jàll ba Kades ca
diiwaanu Etteen ña, dem Dan Yaan ak la
ko wër, teg ca Sidon. 7 Ba mu ko defee ñu
dem ba Tir, dëkk ba ñu wëralee ab tata,
jóge fa dem ca mboolem dëkk-dëkkaani
Eween ñaak Kanaaneen ña. Ñu àkkeji
Beerseba ca bëj-saalumu màndiŋu Yuda.
8 Wër nañu réew ma mépp ci juróom
ñeenti weer ak ñaar fukki fan, doora
ñibbsi Yerusalem.
9 Yowab nag indil Buur limu askan wa:
Israyil di juróom ñetti téeméeri junniy
góor (800 000) ñu tollu ci xare; Yuda di
juróomi téeméeri junniy góor (500 000).
10 Daawuda waññ askan wa ba noppi,
fit wa ne rës, mu yedd boppam, daldi
ne Aji Sax ji: «Aji Sax ji, bàkkaar naa
lool. Léegi nag ngalla jéggal ma sama
ñaawtéef, ndax def naa jëfi dof ju réy
lool.» 11 Ba Daawuda jógee ca ëllëg sa,
kàddug Aji Sax ji dikkal Gàdd, yonent
Yàlla ba féetewoo kër Buur Daawuda. Mu
ne ko: 12 «Demal ne Daawuda: “Aji Sax ji
dafa wax ne: Ñett laa lay jox, nga tànn
ci lenn lu ma lay def.”» 13 Gàdd dem ca
Daawuda, jottli ko ko, ne ko: «Ana yii yett
loo ci taamu, mu dal ci sa kaw: juróom
yaari ati xiif ci sam réew, am ñetti weer
yooy daw say noon, am ñetti fani mbas
ci sam réew? Xalaatal léegi te wax ci
lenn, ma xam lu may jottli ki ma yónni.»
14 Daawuda ne Gàdd: «Am naa njàqare
lool; waaye naa tàbbi ci loxol Aji Sax ji,
ndax yërmandeem réy na, waaye yàlla
buma daanu ci loxol nit!»
15 Ba loolu amee Aji Sax ji wàcce mbas
ci kaw Israyil, dale ko ca suba soosa ba
keroog ba àpp ba matee. Ña dee ca askan
wa di juróom ñaar fukki junni (70 000)
diggante Dan ca bëj-gànnaar ba Beerseba
ca bëj-saalum. 16 Naka la malaaka ma
tàllal loxoom, ngir faagaagal Yerusalem,
Aji Sax ji fomm, daldi wax ak Malaakam
bóomkat may fàdd askan wa. Mu ne
ko: «Doy na! Teggil sa loxo.» Booba
malaakam Aji Sax jaa nga ca wetu dàggay
Arawna, Yebuseen ba.
17 Daawuda nag gis malaaka may fàdd
askan wa. Mu ne Aji Sax ji: «Man miy
sàmm bi[†] déy, maa bàkkaar, maa def lu
bon. Ñii diy xar doŋŋ yu topp ci man,
lu ñu def? Na sa loxo dal ci sama kaw
man kay, maak sama waa kër baay!» 18 Ba
loolu amee Gàdd dem ca Daawuda keroog
ca bés ba, ne ko: «Demal, nga tabaxal
Aji Sax ji sarxalukaay ca dàggay Arawna,
Yebuseen ba.» 19 Daawuda dem ca, na ko
ko Aji Sax ji sante, Gàdd jottli.
20 Ba mu ko defee Arawna séen Buur,
mu ànd aki jawriñam, jëm ca moom. Mu
génn sujjóotal ko, dëpp jëëm ca suuf, 21 ne
ko: «Buur, sang bi, lu doon say tànk?»
Daawuda ne ko: «Xanaa jëndsi sa dàgga
jii, ba tabaxal fi Aji Sax ji sarxalukaay,
ndax mbas mi dal ci kaw askan wi yem
fi.» 22 Arawna ne Daawuda: «Buur, sang
bi, jëlal lu la neex, def ko sarax. Nag yaa
ngi, jëlal def saraxu rendi-dóomal, watiiri

[*] **24:1** 24.1 Seetal ci 21.1-14. [†] **24:17** 24.17 sàmm bi: am na ci bind yu yàgg yi, yu ci indiwul baatub sàmm bi ci aaya bii.

bojju yeek bant, yi nag yiy lëkkloo, nga
def ko matt. 23 Man Arawna, maa la jox
lii lépp, Buur. Yal na la sa Yàlla Aji Sax ji
nangul.»
24 Teewul Buur ne Arawna: «Déedéet,
dama koy jënd ci yaw kay. Ab saraxu
rendi-dóomal bu ma dikkewul dara,
duma ko defal sama Yàlla Aji Sax ji.»
Ci kaw loolu Daawuda jënd dàgga ja
ak nag ya ci juróom fukki dogi xaalis.
25 Gannaaw loolu Daawuda tabaxal fa Aji
Sax ji ab sarxalukaay, rendi fa ay saraxi
dóomal, ak ay saraxi cant ci biir jàmm.
Ba mu ko defee Aji Sax ji nangul réew ma,
mbas ma bàyyi Israyil.

Buur ya
di téere bu jëkk bi
Lu jëm ci nguurug Suleymaan

(Saar 1.1—11.43)

Daawuda néew na doole

1 Gannaaw gi Buur Daawuda mujj naa
màggat, ba làq at yu bare, ñu di ko sàng
ay sér te du ko taxa tàng. 2 Ay dagam
ne ko: «Buur, sang bi, nañu la wutal
ab janq, mu di la taxawu, di la topptoo.
Man naa tëdd it ci sa wet, Buur, ndax nga
liwwi, sang bi.» 3 Ñu daldi seet ci tundu
Israyil wépp, ba gis janq bu rafet bu ñuy
wax Abisag, di waa Sunem. Ñu indil ko
Buur. 4 Janq baa nga taaru lool. Muy
topptoo nag Buur, di ko taxawu, waaye
Buur dëkkoowu ko.

Adoñaa ngi sàkku jal bi

5 Ci biir loolu Adoña doomu Daawudaak
Agit, di tëggu naan: «Man mii maay doon
buur.» Mu waajalal boppam watiiru xare
aki fas ak juróom fukki nit ñuy daw di ko
jiitu. 6 Baayam Daawuda nag masu koo
wax dara, ak lu mu mana def. Adoña
moo toppoon ci Absalom. Mu doonoon
ku góorayiw lool.

7 Ci kaw loolu Adoña diisook Yowab, mi
Seruya di ndeyam, ak Abiyatar sarxalkat
ba, ñooñu jàpple ko. 8 Waaye Cadog
sarxalkat ba ak Benaya doomu Yoyada,
ak Yonent Yàlla Natan, ak Simey ak Reyi,
ñook jàmbaari Daawuda ya koy dar,
ñooñu ànduñu woon ak Adoña. 9 Ba
mu ko defee Adoña sarxe ay xar aki
nag aki wëllu yu duuf ca wetu doju
Soyelet, fa feggook En Rogel. Mu woo
ca mboolem doomi Buur yu góor ya mu
bokkal baay, ak jawriñi Buur yu diiwaanu
Yuda. 10 Waaye woowul Yonent Yàlla
Natan ak Benaya, woowul jàmbaar yay
dar Daawuda, woowul rakkam Suley-
maan.

11 Ba loolu amee Natan laaj Batseba,
ndeyu Suleymaan, ne ko: «Waaw, xanaa
déggoo ne Adoña doomu Agit falu na
buur te sunu sang Daawuda yégu ko?
12 Kaay gaaw, ma digal la nooy def, ba
musal sa bakkan ak sa bakkanu doom
Suleymaan. 13 Gaawal dem ca Buur
Daawuda, ne ko: “Buur, sang bi, du yaa
ma giñaloon, yaw sang bi, ne ma sama
doom Suleymaan mooy falu buur, wuutu
la, te mooy toog ci sa jal bi? Kon nag
lu tax Adoña falu buur?” 14 Gisal, diir
bi ngay wax ak Buur foofa, man dinaa
duggsi, topp ci yaw te dinaa dëggal sa
kàddu.»

15 Batseba dem ba ca Buur, ca biir
néegam. Buur a nga màggat lool, Abisag
mu Sunem di ko taxawu. 16 Batseba agsi
sujjóotal Buur, sukk fi kanamam. Buur
ne ko: «Lu doon say tànk?» 17 Mu ne
ko: «Sama sang, yaw yaa ma giñal ci sa
Yàlla Aji Sax ji, sang bi, nga ne ma sama
doom Suleymaan de dina falu buur moos,
wuutu la, te moom mooy toog ci sa kaw
jal bi. 18 Waaye xoolal léegi Adoñaa ngii
falu buur, te yaw Buur sang bi, yéguloo
ko. 19 Sarxe na ay nag ak wëllu yu duuf
ak xar yu bare. Woo na ca doomi Buur yu
góor yépp, woo ca Abiyatar sarxalkat ba,
woo ca Yowab, njiitu mbooloom xare mi.
Waaye Suleymaan sa surga ba, woowu
ko. 20 Yaw nag Buur, sang bi, Israyil
gépp a ngi ne jàkk ci yaw, ngir nga
xamal leen kan ngay dëj ci sab jal, mu
wuutu la, sang bi. 21 Lu ko moy de
Buur, sang bi, bés boo nopplujee fekki say
maam, su boobaa man, maak sama doom
Suleymaan dinañu nu tuumaal.»

22 Na Batseba di wax ak Buur, Yonent
Yàlla Natan jekki ne jalañ. 23 Ñu wax
ko ne ko: «Buur, Yonent Yàlla Natan
a ngoog.» Mu agsi ba ci kanam Buur,
sujjóotal ko, dëpp kanamam fa suuf.
24 Natan ne ko: «Buur, sang bi, ndax yaa
wax ne Adoña mooy falu buur, wuutu la,
te moom mooy toog ci kaw jal bi? 25 Ndax
kat, Adoña dem na tey jii, sarxeji lu bare
ciy nag ak wëllu yu duuf aki xar. Woo na
ca doomi Buur yu góor yépp, ñook njiiti
xare yeek Abiyatar sarxalkat bi. Ña nga
noonee di lekk ak a naan ñook moom te
naa: “Buur Adoña, guddalu fan!” 26 Man
sa surga bii nag, maak Cadog sarxalkat
bi ak Benaya doomu Yoyada ak sa surga

ba Suleymaan, woowu nu ca. 27 Buur,
sang bi, ndax wér na ne loolu ndigal la lu
bàyyikoo fi yaw, te xamaloo nu kan mooy
toog ci sa kaw jal bi, wuutu la, yaw Buur,
sang bi?»

28 Buur Daawuda ne ko: «Wool ma
Batseba!» Ci kaw loolu Batseba dikk
taxaw fa kanam Buur. 29 Buur daldi giñ
ne: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund te
musal sama bakkan bii ci jépp njàqare,
30 bir na ne loolu ma la giñaloon ci Aji
Sax ji, Yàllay Israyil, ne la bir na ne
Suleymaan sa doom mooy doon buur
wuutu ma te mooy toog ci kaw jal bii ma
toog— loolu déy dinaa ko sottal bés niki
tey.» 31 Ba mu ko defee Batseba dëpp
kanamam fa suuf, sukk fa kanam Buur,
ne ko: «Buur Daawuda, sang bi, yal nanga
fi yàgg.»

Suleymaan falu na

32 Buur Daawuda daldi ne: «Wool-leen
ma Cadog sarxalkat bi, ak Yonent Yàlla
Natan ak Benaya doomu Yoyada.» Ba
ñu dikkee fa kanam Buur, 33 Buur ne
leen: «Àndleen ak samay dag, ngeen
waral sama doom Suleymaan ca sama
kaw berkelle bu jigéen ba, te yóbbu ko
Giyon, bëtu ndox ba. 34 Cadog sarxalkat bi
ak Yonent Yàlla Natan, nañu ko diw foofa,
fal ko mu jiite Israyil. Su ko defee ngeen
wal liit gi te yéene ne: “Buur Suleymaan,
guddalu fan!” 35 Ngeen topp nag ci moom,
délsi, mu dikk toog ci kaw jal bi. Moom
mooy nguuru, wuutu ma. Moom laa fal,
mu yilif Israyil ak Yuda.» 36 Ba loolu amee
Benaya doomu Yoyada ne Buur: «Buur,
sang bi, yal na ko Aji Sax ji sa Yàlla
dogal. Amiin! 37 Na Aji Sax ji ànde woon
ak yaw Buur, sang bi, yal na ni àndeek
Suleymaan, te yal na kaweel ab jalam, ba
mu sut sab jal, yaw Buur Daawuda, sang
bi.» 38 Gannaaw loolu Cadog sarxalkat
ba daldi ànd ak Yonent Yàlla Natan ak
Benaya doomu Yoyada, ak waa Keret ak
waa Pelet yay dar Daawuda. Ñu waral
Suleymaan berkelleb Buur Daawuda. Ñu
dar ko ba Giyon, bëtu ndox ba. 39 Ci
kaw loolu Cadog sarxalkat ba dem ca
xaymab Aji Sax ji, jële fa béjjén ba def
diwu pal ga, diw ca Suleymaan. Ñu wal
liit ga, mbooloo ma mépp àddu ca kaw ne:
«Buur Suleymaan, guddalu fan!» 40 Ba
loolu amee mbooloo ma mépp topp ca,
bég lool, di toxoro, coow la jolli, ba suuf
sa di riir.

41 Ba mu ko defee Adoña dégg ca, mook
mboolem ña mu woo woon, ñu nekk faak
moom. Fekk ñu lekk ba noppi. Ba Yowab
déggee liit ga, da ne: «Waaw, riir mi ci
dëkk bi, lu mu doon?» 42 Daaneelagul
kàddoom sax, Yonatan doomu Abiyatar
sarxalkat ba ne jaas, agsi. Adoña ne ko:
«Dikkal, yaw nit ku baax nga, te xibaaru
jàmm ngay indi.» 43 Yonatan ne Adoña:
«Déedéet kay, sunu sang Buur Daawuda
fal na Suleymaan buur. 44 Buur boole
na kook Cadog sarxalkat bi ak Yonent
Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada ak
waa Keret ak waa Pelet yay dar Buur.
Yebal na leen, ñu waral ko berkelleb
Buur. 45 Cadog sarxalkat baak Yonent
Yàlla Natan diw nañu ko, fal ko ca Giyon,
ba bàyyikoo ca, di ko bége, mu dim riir
ci dëkk bi. Mooy coow, li ngeen dégg.
46 Suleymaan sax toog na ca jalu buur;
47 te it jawriñi Buur ñëw nañu, di sargalsi
sunu sang Buur Daawuda, ne ko: “Yal na
sa Yàlla siiwal turu Suleymaan, ba mu gën
laa amu tur. Yal na kaweel ab jalam, ba
mu gëna kawe sab jal.” Buur sujjóot ca
kaw lalam, 48 teg ca ne: “Cant ñeel na
Aji Sax ji, Yàllay Israyil, ji ma jox bésub
tey ku ma wuutu ci samab jal, may gis.”»
49 Ba loolu amee tiitaange jàpp mboolem
ña ñu woo woon ca jataayu Adoña. Ñu
jóg, tasaaroo, ku nekk dem yoonam.

50 Adoña nag ragal Suleymaan, daldi
dem jàpp ca béjjén ya ca cati sarxalukaay
ba, ngir rawale bakkanam*. 51 Ñu wax
ko Suleymaan, ne ko: «Buur Suleymaan,
Adoña de, ragal na la. Deful lu moy jàpp
ca béjjéni sarxalukaay ba te naa: “Na ma
Buur Suleymaan sang bi giñal tey jii ne du
ma jam saamar, ma dee.”» 52 Suleymaan
daldi ne: «Su dee nit ku jara wóolu de,
genn kawaram du wadd ci suuf. Waaye

* **1:50** 1.50 Jàpp ca sarxalukaay ba ca kër Yàlla ga, nit daan na ko def, di ko sàkkoo rawale bakkanam. Seetal ci *Mucc ga* 21.14.

su lalee pexem wor de, dina dee.» 53 Ba
loolu amee Buur Suleymaan yónnee, ñu
jëleji Adoña ca sarxalukaay ba, mu dikk,
sujjóotal Buur Suleymaan. Mu ne ko:
«Man ngaa ñibbi sa kër.»

2

Daawuda dénku na Suleymaan

1 Ba ñu demee ba bésu àppu Daawuda
di jegesi, Daawuda dafa dénk doomam
Suleymaan, ne ko: 2 «Maa ngi ci yoon
wu dul jaas ci mboolem àddina. Nanga
dëgërlu te góor-góorlu, 3 di dénkoo sa
ndénkaanel Yàlla Aji Sax ji, di topp ay
yoonam, sàmmonteek ay dogali yoonam
aki santaaneem aki àttey yoonam aki
seedeem, ni ñu ko binde ci yoonu Musaa.
Su ko defee dinga am ndam ci lépp loo
def ak fépp foo jëm, 4 ba keroog Aji Sax
ji sottal kàddoom ga mu ma waxoon ne
ma: “Su say sët sàmmee seen dundin,
saxoo ngëm gu ma wéetal, te gar ci seen
bakkan, kon doo ñàkk mukk ku lay wuutu
ci jalub Israyil.”

5 «Yaw ci sa bopp xam nga li ma Yowab
doomu ndaw sa Seruya def, te def na ko
ñaari njiiti xarey Israyil, di Abner doomu
Ner ak Amasa doomu Yeter: rey na leen,
tuur seen deret ni bu doon xare, ba taqal
boppam ripp. Moo rendi ci biir jamonoy
jàmm. 6 Jëflanteel ak moom ci kaw
xel, bu ko bàyyi mu duggaale bàmmeel
bijjaaw.

7 «Góor ñiy doomi Barsilay mu Galàdd
nag, nanga leen baaxe, te ñuy bokk ak
yaw ndab, ndax kat taxawu woon nañu
ma, ba may daw Absalom sa doomu baay.

8 «Gannaaw loolu bàyyil xel ci Simey
mi nga feggool, muy doomu Gera mu
Baxurim, mi bokk ci giirug Beñamin.
Moom moo ma doon tifaari saaga, bés
ba ma jëmee Maanayim, moom mu dikk
dajeek man ca dexu Yurdan. Ma giñal ko
ci Aji Sax ji ne ko: “Duma la rey, sama
saamar du la dal!” 9 Waaye yaw de, bu
ko ñàkka topp, ndax boroom xel nga, te
dinga xam ni ngay defeek moom, ba mu
sangoo deretam, ànd ak bijjaawam, dugg
bàmmeel.»

10 Gannaaw loolu Daawuda nelaw,
fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox
ba ñu naan Kër Daawuda. 11 Nguurug
Daawuda ci Israyil tollu na ci ñeent fukki
at, di juróom ñaari at ya mu péeyoo
Ebron, ak fanweeri at ak ñett ya mu
péeyoo Yerusalem.

12 Suleymaan nag toog ca jalub baayam
Daawuda; nguuram dëgër, ne kekk.

Nii la Adoña mujje

13 Ci biir loolu Adoña ma Agit di
ndeyam, dem ca Batseba, ndeyu Suley-
maan. Mu ne ko: «Mbaa jàmm a la indi?»
Mu ne ko: «Jàmm la.» 14 Mu neeti ko:
«Mbir la mu ma lay wax.» Mu ne ko:
«Waxal.» 15 Mu ne ko: «Xam nga ne
maa moomoon nguur gi, te man la Israyil
gépp séentu woon, ma falu buur. Waaye
tey nguur gi walbatiku na, tegu ci sama
loxol doomu baay, ndax Aji Sax jee ko
ko jox. 16 Léegi nag lenn rekk laa lay
ñaan, te nga bañ maa gàntu.» Mu ne
ko: «Waxal rekk.» 17 Mu ne ko: «Buur
Suleymaan du la gàntu, rikk ñaanal ma
ko, mu may ma Abisag mu Sunem soxna.»
18 Batseba ne ko: «Baax na, man kay
maa la koy waxal Buur.» 19 Batseba
dem ca Buur Suleymaan, ngir wax ko
mbirum Adoña ma. Buur jóg gatandu ko,
sukkal ko, daldi toogaat ci ngànguneem.
Mu tegal ndeyam ngàngune, mu toog
ci ndijooram. 20 Mu ne ko: «Man de,
lenn lu tuut rekk laa lay ñaan, te bu ma
gàntu.» Mu ne ko: «Waxal, saa ndey,
duma la gàntu.» 21 Mu ne ko: «Abisag
mu Sunem, may ko sa doomu baay Adoña
soxna.» 22 Buur Suleymaan ne ndeyam:
«Nga ne! Adoña ngay ñaanal Abisag mu
Sunem soxna? Tee nga koo ñaanal nguur
gi far, nde mooy sama mag, ñaanalaale
ko Abiyatar sarxalkat bi, mook Yowab
doomu Seruya?»

23 Buur Suleymaan nag giñ ci Aji Sax ji
ne: «Yal na ma Yàlla teg mbugal mu gëna
tar, ndegam Adoña du feye bakkanam lii
muy sàkku! 24 Léegi nag giñ naa ci Aji Sax
ji, Kiy Dund, te teg ma fi, dëj ma ci jalub
Daawuda sama baay, sampal ma askanu
nguur, wa mu dige woon, bésub tey jii
Adoña dina dee.» 25 Buur Suleymaan

daldi jox ndigal Benaya doomu Yoyada.
Benaya jam Adoña, mu dee.

Nii la Abiyatar mujje

26 Abiyatar sarxalkat bi nag, Buur ne ko:
«Dellul Anatot ca say tool. Dee rekk a war
ci yaw, waaye bésub tey jii duma la rey,
ndax li nga gàddu woon gaalu Aji Sax ji
Boroom bi, dox jiitu sama baay Daawuda.
Nga teg ci bokk ak sama baay mboolem
coono bu mu daj.» 27 Suleymaan nag jële
Abiyatar ci liggéeyu saraxi Aji Sax ji, daldi
matal li Aji Sax ji waxoon ci waa kër Eli
ca Silo.

Nii la Yowab mujje

28 Yowab àndul woon ak Absalom ci
pexeem, waaye Adoña la mujj àndal.
Ba Yowab yégee la xew, daa daw ba
ca xaymab Aji Sax ji, jàpp ca béjjén
ya ca cati sarxalukaay ba, ngir rawale
bakkanam. 29 Ñu wax Buur Suleymaan ne
ko: «Yowab daw na, làquji ca xaymab Aji
Sax ji, te kat ma nga ca sarxalukaay ba.»
Suleymaan sant Benaya doomu Yoyada,
ne ko mu dem, jam ko. 30 Benaya dugg ca
biir xaymab Aji Sax ja, ne ko: «Buur nee
nanga génn!» Yowab ne ko: «Génnuma,
fii laay deeye!» Benaya yegge Buur waxi
Yowab ak la mu ko tontu. 31 Buur ne ko:
«Defal li mu wax, jam ko mu dee, nga
suul ko, ndax ma set, maak sama waa kër
baay, ci deretu jaamburi Yàlla ji Yowab
tuuroon. 32 Su ko defee Aji Sax ji dina
ko gàdduloo bakkanu boppam, feye ko ko
bakkanu ñaar ña mu songoon, di Abner
doomu Ner, njiital xarey Israyil, ak Amasa
doomu Yeter, njiital xarey Yuda; muy ñu
jub, ñu ko gën, teewul mu jam leen saa-
mar, ñu dee te sama baay Daawuda yégu
ko. 33 Yal na Yowab ak askanam gàddu
seen bakkan ba fàww. Waaye Daawudaak
askanam ak waa këram akub jalam, yal
na leen Aji Sax ji jàmmal ba fàww.» 34 Ba
loolu amee Benaya doomu Yoyada daldi
dem jam Yowab, rey ko. Ñu suul ko ca
këram ga ca màndiŋ ma. 35 Gannaaw
loolu Buur tabb Benaya doomu Yoyada
ca boppu mbooloom xare ma, mu wuutu
Yowab. Cadog sarxalkat ba, Buur tabb ko,
mu wuutu Abiyatar.

Nii la Simey mujje

36 Ba mu ko defee Buur yónnee woolu
Simey, wax ko ne ko: «Tabaxalal sa bopp
kër fii ci Yerusalem, dëkk ca waaye bul
dem fenn. 37 Ndaxte bés boo fi jógee,
ba jéggi xuru Sedoron, xamal xéll ne dee
rekk mooy sab àtte, te yaay gàddu sa
bakkanu bopp.» 38 Simey ne Buur: «Baax
na, Buur, sang bi. Li nga ma wax rekk de
laay def, sang bi.» Ba loolu amee Simey
toog Yerusalem lu yàgg.

39 Ba ñu ca tegee ñetti at, ñaari jaami
Simey daw dem ca Akis buurub Gaat
doomu Maaka. Ñu wax Simey, ne ko:
«Ndeke sa jaam yaa nga Gaat!» 40 Simey
daldi takk mbaamam, dem Gaat ca Akis,
ngir jëli ay jaamam. Mu jëleji Gaat ay
jaamam, délloosi leen. 41 Ba ñu waxee
Buur Suleymaan, ne ko Simey jóge na
Yerusalem dem Gaat, ba délsi, 42 Buur
yónnee, woolu Simey, ne ko: «Xanaa
giñloowuma la woon ci Aji Sax ji, àrtu la
ne la: “Bés boo fi jógee dem fenn, xamal
xéll ne dee rekk mooy sa àtte”? Nga ne
ma: “Baax na, dinaa la déggal.” 43 Ana
lu waral nag sàmmoo la nga giñoon ci
Aji Sax ji te ma santoon la ko?» 44 Buur
dellu ne Simey: «Yaw ci sa bopp xam
nga xéll mboolem li nga lor sama baay
Daawuda. Léegi Aji Sax ji dina la fey
sa jëf ju bon, mu këppu ci sa kaw bopp.
45 Waaye man Buur Suleymaan du ma
teree barkeel; jalub Daawuda it day sax
fàww fi kanam Aji Sax ji.» 46 Buur nag
sant Benaya doomu Yoyada, mu génne
Simey, jam ko, mu dee. Ba loolu amee
nguur ga gëna dëgër ca loxol Suleymaan.

3

Buur Suleymaan ñaan na Yàlla xel

1 Gannaaw ba loolu wéyee Suleymaan
goromloo naak Firawna buuru Misra, jël
doomu Firawna, indi ko gox ba ñu naan
Kër Daawuda, ba keroog muy noppee
tabax këram ak kër Aji Sax ji ak tata ja
wër Yerusalem. 2 Terewul mbooloo ma di
rendi ay sarax ca bérabi jaamookaay ya,
ndax ca yooya jamono tabaxaguñu woon
kër gu ñu tudde Aji Sax ji. 3 Suleymaan
nag wone na cofeelam ci Aji Sax ji, di wéy

ci sàrti baayam Daawuda, xanaa lu moy
bérabi jaamookaay ya rekk. Moom daan
na fa rendi sarax, di fa taal cuuraay.

4 Ci biir loolu Buur dem Gabawon,
sarxali fa, ndax foofaa doon bérabu
jaamookaay ba gënoona mag: junniy
saraxi rendi-dóomal, Suleymaan joxe na
ko fa ca kaw sarxalukaay booba. 5 Foofa
ca Gabawon la Aji Sax ji feeñu woon
Suleymaan ci géntug guddi. Yàlla ne
ko: «Ñaanal loo bëgg, ma may la ko.»
6 Suleymaan ne ko: «Yaw de yaa baaxe
lool sab jaam Daawuda, saa baay, ngir
na mu daan doxale fi sa kanam ci dëgg
ak njekk ak njubteg xol. Yaa ko baaxe
lool, may ko doom ju góor ju toog cib
jalam, bésub tey jii. 7 Léegi nag Aji Sax ji,
sama Yàlla, fal nga ma buur, ma wuutu
saa baay Daawuda. Waaye Sang bi, man
ndaw lu tuut laa, xawma sax nu may
doxale. 8 Rax ci dolli, Sang bi, ma nekk ci
digg askan wi nga taamu, askan wu yaa,
ba maneesu koo waññ mbaa di ko lim.
9 Kon nag Sang bi, may ma xel mu am
ug dégg mu ma àttee sa ñoñ, ngir may
ràññee lu baax ak lu bon. Ndax kat, ana
kan moo mana àtte sa ñoñ, wii askan wu
réy?»

10 Kàddug Suleymaan ga nag neex Aji
Sax ji, ndax loolu mu ñaan.

11 Mu ne ko: «Gannaaw loolu nga ñaan,
te ñaanuloo fan wu gudd, ñaanuloo
alal, ñaanuloo itam say noon dee, xanaa
di ñaan xel mu rafet moo àttee dëgg,
12 dama ne, dinaa la defal li nga ñaan,
te sax dinaa la may xel mu rafet, nga
am ug dégg, ba raw ku la jiitu ak ku la
wuutu. 13 Te itam li nga ñaanul dinaa
la ko may, booleel la alal ak teraanga, ba
doo am moroom ci buur yi, sa giiru dund.
14 Te soo jaaree ci samay yoon, jëfe samay
sàrt ak samay santaane, muy fi sa baay
Daawuda jaaroon, kon dinaa guddal saw
fan.»

15 Ba loolu amee Suleymaan yewwu,
ndeke gént la woon. Mu dellu Yerusalem,
taxaw fa kanam gaalu kóllërey Aji Sax
ji, def fa ay saraxi rendi-dóomal, ak
saraxi cant ci biir jàmm, daldi berndeel
jawriñam yépp.

Suleymaan wone na xelam

16 Ba loolu wéyee mu am ñaari gànc yu
dikk ca Buur, agsi ca kanamam. 17 Senn
ndaw sa ne: «Éy sang bi, maak ndaw sii
de, danoo bokk genn kër, bokk fa wasin
nun ñaar. 18 Ba ma amee doom ba mu
am ñetti fan, moom mii itam mu am
doom, te nun rekk a dëkk, keneen nekkul
ak nun ca biir kër ga, xanaa nun ñaar.
19 Doomu ndaw sii nag dee ci guddi, ndax
daa tëddoon ci kawam. 20 Mu jóg ci xaaju
guddi, jële sama doom fi sama wet, tëral
ci wetam. Fekk man, sang bi, maa ngi
nelaw. Doomam ji dee nag, mu tëral ko
ci sama wet. 21 Naka laa jóg ci suba, di
nàmpal sama doom, gisuma lu moy mu
dee. Ba bët setee nag ma xool ko bu baax,
ndeke du sama doom ji ma jur.» 22 Seneen
ndaw sa ne: «Déedéet, sama doom mooy
dund, sa doom a dee.» Ku jëkk ka ne:
«Déedéet, sa doom a dee, sama doom a
ngi dund.» Ñu di ko werante fi kanam
Buur.

23 Buur ne: «Kii a ngi naan: “Sama
doom jii mooy dund, sa doom a dee.”
Kee naan: “Déedéet, sa doom a dee,
sama doom mooy dund.”» 24 Buur teg
ca ne: «Indil-leen ma saamar!» Ñu indil
Buur saamar. 25 Buur ne: «Dogleen
xale biy dund ñaar, te jox kii genn-
wàll, jox kee genn-wàll.» 26 Ci kaw loolu
ndaw si doomam di dund daldi ñeewante
doomam. Mu ne: «Déet, sang bi, jox ko
xale bi. Bu ko rey mukk!» Ndaw sa ca
des, moom, ne: «Deesu ma ko jox, deesu
la ko jox; dogleen ko ñaar!» 27 Ba loolu
amee Buur daldi àtte ne: «Joxleen ndaw
sii liir biy dund, te buleen ko rey. Mooy
ndeyam.»

28 Israyil gépp nag dégg àtteb Buur,
daldi yéemu ci moom, ndax dañoo gis ne
xelum Yàlla mu rafet a ngi ci moom, di ko
jiite ci àtte dëgg.

4

Suleymaan fal na ay njiit

1 Ci kaw loolu Buur Suleymaan di bo-
room Israyil gépp. 2 Ay jawriñam ñii
la woon: Asaryaa sëtu Cadog moo doon
sarxalkat bi; 3 Eliyoref ak Awiya doomi

Sisa di bindkat yi; Yosafat doomu Ayi-
lut yore kàddug Buur; 4 Benaya doomu
Yoyada jiite mbooloom xare ma; Cadog
ak Abiyatar di ay sarxalkat. 5 Asaryaa
doomu Natan moo jiite woon ndawi Buur
ya, Sabudd doomu Natan di sarxalkat te
di diglekatu buur. 6 Ayisar moo doon
saytu kër Buur, Adoniram doomu Abda di
sase liggéeyi sañul-bañ ya.

7 Buur Suleymaan amoon na fukki
jawriñ ak ñaar ci Israyil gépp. Ñuy
topptoo dundub Buur ak waa këram,
weer wu nekk kenn ci ñoom yor dund ba,
ba at mi mat. 8 Ñooñoo di:

Ben Ur ma sasoo woon diiwaanu tundi Efrayim.

9 Ben Deker sasoo Makas ak Saalbim ak Bet Semes ak Elon Bet Anan.

10 Ben Keset sasoo Arubot, boole kook Soko ak mboolem diiwaanu Efer.

11 Ben Abinadab sasoo diiwaanu Dor bépp; Tafat doomu Suleymaan di soxnaam.

12 Baana doomu Ayilut sasoo Taanag ak Megido ak diiwaanu Bet San gépp, feggook Sartan, fa féete Yisreel suuf, muy diggante Bet San ba Abel Mewola, ba ca wàllaa Yogmeyam.

13 Ben Geber a sasoo woon Ramot ca Galàdd, booleek dëkk-dëkkaan ya làngu Yayir doomu Manase féetewoo woon, foofa ca Galàdd ak diiwaanu Argob ca Basan. Muy juróom benn fukki dëkk yu mag yu ñu wërale ay tata ak seeni bunt ak yeti xànjar yu koy tëj.

14 Ayinadab doomu Ido sasoo Maanayim.

15 Ayimaas ma sasoo Neftali; moom it jël na doomu Suleymaan ju ñuy wax Basmat soxna.

16 Baana doomu Usay boole diiwaanu Aser ak Beyalot.

17 Yosafat doomu Paruwa sasoo diiwaanu Isaakar.

18 Simey doomu Ela sasoo diiwaanu Beñamin.

19 Geber doomu Uri sasoo diiwaanu Galàdd, di réewum Siwon buurub Amoreen ña ak réewum Og buuru Basan. Muy benn ndawal buur bu yilif réew mooma.

20 Waa Yuda ak Israyil dañoo bare
woon, ba mel ni feppi suufas géej, di lekk,
di naan, nekke mbégte.

5

1 Ci kaw loolu Suleymaan moo yilifoon
mboolem réew ya dale dexu Efraat, ba
ca dëkki Filisteen ña, dem ba ca digu
réewum Misra. Ñooña di indil Suley-
maan galag, nangul ko giiru dundam.
2 Suleymaan daan na njëloo bés bu
nekk ñeent fukki barigoy sunguf ak
juróom (45), ak juróom ñeent fukki (90)
barigo ci sunguf su ñagas; 3 ak fukki nag
yu ñu yafal, ak ñaar fukki nagi parlu,
ak téeméeri gàtt, te limaaleesul xeeti
kéwél yaak boroom dunq yu duuf ya.
4 Suleymaan moo yilifoon mboolem réew
ma féete dexu Efraat sowu, dale ko ca
Tifsa ba ca Gasa, muy mboolem réew ya
féete dexu Efraat sowu. Jàmm ne ñoyy,
féete ko wet gu nekk.
5 Diirub ayu Suleymaan gépp nag, waa
Yudak Israyil ànd ak xel mu dal; ku ci
nekk ak sa ker garabu reseñ ak sa ker
garabu figg, fa dale diiwaanu Dan ba ca
Beerseba. 6 Suleymaan amoon na ñeenti
junniy (4 000) wuddi fasi watiir ak fukki
junniy fas ak ñaar (12 000). 7 Jawriñ ya
dañu daa ay-ayloo, ku nekk ak sa weer wi
ngay topptoo dundub Buur Suleymaan,
mook mboolem ñi mu bokkaloon njël, ba
dara daawu ca ñàkk. 8 Peppum lors ji
ànd ak ñax mi jëm ci fasi watiir yeek fasi
dawkat yi itam, ku nekk ci ñoom da daan
indi la ñu ko ca sas, teg ko fa mu wara
nekk.

Suleymaan kenn la woon

9 Ci biir loolu Yàlla jagleel Suleymaan
mu ñaw lool, am xel mu rafet ak xam-
xamam bu yaa, bu solowoo fànn yu
bare ni feppi suufas géej. 10 Suleymaan
rafetoon nam xel, ba sut mboolem doomi
réewum penku ak mboolem waa Misra.
11 Rafetoon nam xel ba raw ñépp: muy
Etan Esraseen ba, di Eman, di Kalkol, di
Darda, doomi Maxol yu góor ya. Turam
nag siiw ca mboolem xeet ya ko wër.
12 Léeb na ñetti junniy kàddu, woy yi
mu fent ëpp junni. 13 Faramfàcce na it

mbirum gàncax, dale ko ci garabu seedar
gu Libaŋ ba ci isob giy sax cib tabax.
Jàngle na mbirum mala ak njanaaw ak
luy raam, ba ci jën. [14] Nit ñi dañu daan
jóge ci xeet yépp, di sàkkusi xelam Suley-
maan mu rafet; te dañu daan bàyyikoo ci
mboolem buuri àddina yi déggoon xelam
mu rafet.

Suleymaan waajal na tabaxu kër Yàlla ga

[15] Ba Iram buurub Tir déggee ne Suley-
maan lañu fal buur, mu wuutu baayam
Daawuda, ak na mu xaritoo woon ak
Daawuda naka jekk, Iram daa yónnee
ay ndawam ca Suleymaan. [16] Suleymaan
it yónnee ca Iram, ne ko: [17] «Xam
nga sama baay Daawuda manul woona
tabaxal Yàllaam Aji Sax ji kër gu mu
ko tudde, ndax xare yi mu séqoon ak
noonam yi ko wër, ba ni leen Aji Sax ji
daaneele, mu teg leen tànk. [18] Léegi nag
sama Yàlla Aji Sax ji may na ma jàmm
ne ñoyy, féete ma wet gu nekk, ba awma
benn noon, te musiba dabu ma. [19] Fii ma
nekk damaa fas yéene tabax kër, tudde
sama Yàlla Aji Sax ji. Muy la Aji Sax ji
waxoon sama baay Daawuda, ne ko: “Sa
doom ji may def sa kuutaay ci sab jal moo
may tabaxal kër, tudde ma ko.” [20] Ci biir
loolu ma di la ñaan, nga santaane, ñu
goral ma banti seedar yu Libaŋ, te samay
surga ànd ak say surga ci liggéey bi. Sa
peyooru nit ñi dinaa la ko fey ak loo mana
feyeeku, ndax yaw xam nga ne amunu
ci sunu biir ñu mane yett bant ni waa
Sidon.»
[21] Ba Iram déggee li Suleymaan wax,
am na ca mbégte mu réy. Mu ne: «Cant
ñeel na Aji Sax ji tey jii, bi mu mayee
Daawuda doom ju rafet xel, mu jiite xeet
wu réy wii.» [22] Ci kaw loolu Iram yónnee
ca Suleymaan, ne ko: «Dégg naa kàddu
yi nga ma yóbbante. Man ci sama bopp
dinaa la defal li nga bëgg lépp ci wàllu
banti garabi seedar ak sippar*. [23] Samay
surgaa koy diree Libaŋ ba ca géej ga,
rabat ko, ma jaarale ko ci géej gi ba foo
ma wax. Su ko defee ma tas ko foofa, nga
yóbbu. Yaw nag nangul ma rekk li may
sàkku, muy nga joxal ma sama waa kër
ab dund.»
[24] Ba loolu amee Iram jox Suleymaan la
mu bëgg ci banti garabi seedar ak sippar.
[25] Suleymaan ci wàllu boppam jox Iram
ñaar fukki junni ak juróom ñetti (28 000)
barigoy peppu bele, ak ñaar fukki barigo
ak ñaar (22) ci diwu oliw gu ñu segal.
Suleymaan di defal Iram noonu at mu
ne. [26] Bu loolu weesee Aji Sax ji mayoon
na Suleymaan xel mu rafet, na mu ko ko
dige woon. Jàmm it doxoon na diggante
Iram ak Suleymaan, ba ñu fasante kóllëre
ñoom ñaar.
[27] Buur Suleymaan nag sas fanweeri
junniy nit (30 000) ci Israyil gépp ay
liggéeyi sañul-bañ. [28] Mu di leen yebal
Libaŋ, weer wu nekk fukki junni (10 000)
dem. Bu ñu amee Libaŋ weer, am seeni
kër ñaari weer. Adoniram a jiite woon sas
ya. [29] Suleymaan sàkk juróom ñaar fukki
junniy (70 000) yenukat, ak juróom ñett
fukki junniy (80 000) yettkati doj ca tund
ya, [30] te bokkul ak ñetti junni ak ñetti
téeméeri nit (3 300) ñi Suleymaan tabb,
ñuy jiite liggéey bi, di saytu liggéeykat
yi. [31] Buur santaane ñu jële fa doji
tànnéef yu réy yu ñuy yett, muy kenug
kër Yàlla ga. [32] Ba mu ko defee tabaxkati
Suleymaan ak tabaxkati Iram ak waa
Gebal di yett ak a waajal bant yaak doj,
ya ñuy tabaxe kër ga.

6

Suleymaan tabax na kër Yàlla ga

[1] Ca ñeenti téeméereelu at maak
juróom ñett fukk (480), gannaaw ba
bànni Israyil génnee réewum Misra, ca
ñeenteelu atu nguurug Suleymaan, ci
weeru Siw, di ñaareelu weeru at ma*, ca
la Suleymaan tàmbalee tabax kër Aji Sax
ji.
[2] Kër gi Buur Suleymaan tabaxal Aji
Sax ji, juróom benn fukki xasab† la gud-
daay bi am, yaatuwaay bi di ñaar fukki
xasab, taxawaay bi di fanweeri xasab.
[3] Buntu néeg bu mag bi ab dëru biti la

* **5:22** 5.22 sippar garab la gu xeetook filaawo. * **6:1** 6.1 weeru Siw moo yemook awril, jàpp me. † **6:2** 6.2 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.

jàkkaarlool, yaatuwaayu dër bi di ñaar
fukki xasab, tollook yaatuwaayu kër gi.
Guddaayam féete ci kanam kër gi, yokke
guddaayu kër gi fukki xasab. 4 Mu defal
miiri kër gi ay palanteer yu am feguwaay
yu ñu we ay caax. 5 Mu tabax ay taax
yu sës ca ñetti miiri kër gi. Taax yi
dar ñaari miiri néeg bu mag bi ak miiru
néegu biir bu sell bi ci gannaaw. Taax
yi def ay néeg yu ndaw. 6 Taax mi féete
suuf juróomi xasab mooy yaatuwaayam,
taax mi ci tegu di juróom benni xasab.
Taaxum kaw mi am yaatuwaayu juróom
ñaari xasab; ndax dañoo bàyyi ay teguy
làcc ci miiri kër gi, ngir xaddi taax yi baña
jàpp ci miiri kër gi.

7 Kër ga, ba ñu koy tabax ay doj lañu ko
tabaxe, muy doj yu ñu yett fa ñu ko jële
ba noppi, moo tax du saddu, du sémmiñ
mbaa lenn luy jumtukaayu weñ bu ñu
dégg mu dal, diir ba ñuy tabax kër ga.

8 Buntu taax mi ci suuf ma nga féete
woon ndijoor, nit mana jaare ci ay
dëggastal, yéeg jàll ci taaxum digg mi,
jóge ci taaxum digg mi, jàll ci taax mi ci
kaw.

9 Suleymaan tabax kër gi ba noppi,
xadde ko dénki garabi seedar ak gàlluy
seedar. 10 Taaxi kaw yi wër kër gépp, bu
ci nekk juróomi xasab la def taxawaayam,
lëkklee ko peeri garabu seedar, ba mu sës
ca kër ga.

11 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal
Suleymaan. Mu ne ko: 12 «Kër gii de yaa
ngi koy tabax. Waaye soo sàmmee samay
dogal ak samay ndigal, di jëfe sama san-
taane yépp, di ci topp, su boobaa dinaa
sottal li ma digoon sa baay Daawuda ci sa
mbir. 13 Dinaa dëkk ci digg bànni Israyil,
te duma dëddu Israyil, sama ñoñ.» 14 Ba
mu ko defee Suleymaan tabax kër gi, ba
sottal ko.

Liggéey nañu biir kër gi

15 Fa féete biir nag, mu lale miir yi
xànqi seedar, dale ko ci suuf ba ci xadd bi.
Dafa lal biir kër gi bant, lal dër bi xànqi
sippar. 16 Bàyyi na itam ñaar fukki xasab
ci biir kër gi ci gannaaw, muy néeg bu
mu lale banti seedar ci suuf ba ci xadd
bi ci kaw. Mu sàkk ko ci biir kër gi, mu
dib néegu biir bu sell, di bérab bu sell
baa sell. 17 Ñeent fukki xasab yi ko féete
kanam di néeg Yàlla bu mag bi. 18 Banti
seedar yi lale ci biir kër gi, dees cee yett
ay nataali koog ak tóor-tóor yu focci; lépp
di bantu seedar, ba xeer feeñul.

19 Néeg bu sell baa sell ca biir kër
ga ca biir-a-biir la waajal, ngir yeb fa
gaal gay def àlluway kóllërey Aji Sax
ji. 20 Néeg bu sell baa sell amoon na
guddaayu ñaar fukki xasab, yaatuwaay
ba di ñaar fukki xasab, taxawaay ba di
ñaar fukki xasab; Suleymaan xoob ko
wurusu ngalam. Sarxalukaayu seedar ba
jàkkaarlook néeg ba, moom it xoob na
ko wurusu ngalam. 21 Ci biir loolu Su-
leymaan xoob biir néeg Yàlla ba wurusu
ngalam. Mu tàllal ay càllalay wurus fi
kanam néeg bu sell baa sell, 22 daldi xoob
ci biir wurus ba mu daj.

Sarxalukaayu néeg bu sell baa sell, lépp
la xoob wurus.

23 Ci kaw loolu mu sàkk ca biir néeg
bu sell baa sell ñaari malaakay serub yu
ñu yette bantu oliw, jëmm ju ci nekk am
taxawaayu fukki xasab. 24 Benn serub bi
laaf mu ci nekk juróomi xasab la, muy
fukki xasab ci catal menn laaf mi ba ca
catal laaf ma ca des. 25 Fukki xasab it
mooy taxawaayu ñaareelu serub bi, ndax
ñaari serub yee tolloo dayo, bokk bind;
26 taxawaayub serub bu ci nekk fukki
xasab la.

27 Suleymaan teg serub ya ca digg néeg
bu sell baa sell, seeni laaf fireeku, catal
laafu benn serub bi di laal genn wetu
tabax bi, catal laafu serub ba ca des di laal
geneen wetu tabax bi. Seen ñaari cati laaf
yi ci des it di laale fa tollook digg néeg ba.
28 Mu teg ca xoob serub yi wurus.

29 Mu yettlu nag ay serub ci kaw miiri
ñaari néegi kër gi, yettaale garabi ron aki
tóor-tóor yu focci, wërale. 30 Xoob na
itam dëru tabax bi wurus, ci néegu biir
bi ak ci biti.

31 Buntu néeg bu sell baa sell, kubeeri
banti oliw la ko def, njëël bunt bi aki
jënam bant lañu yu bindoo juróomi wet.
32 Ñaari kubeer yi banti oliw la; mu yettlu
ca kawam ay malaakay serub aki ron aki
tóor-tóor yu focci, ba noppi xoob lépp

wurus, xoobaale serub yi wurus ak ron
yi itam. 33 Noonu it la def buntu néeg bu
mag bi, ay jënam di bantu oliw, waaye
bunt bi, jëwam aki jënam, bant lañu yu
bindoo ñeenti wet. 34 Ñaari kubeeram di
bantu sippar, bu ci nekk di ñaari xànq
yuy warangiku. 35 Mu yettlu ci kaw
kubeeri bunt yi jëmmi serub aki ron aki
tóor-tóor yu focci, daldi xoob lépp wurus.
36 Suleymaan tabaxe miiru ëttu biir bi
ay xeeri yett ak xànqi seedar, ba ñetti
sësalantey xeer yu tegloo yu ne, benn
sësalanteb xànqi seedar tege ca.
37 Ca ñeenteelu atu nguurug Suley-
maan, yemook ñaareelu weer wa, di
weeru Siw, ca lañu teg kenug kër Aji Sax
ji. 38 Ca fukkeelu at maak benn, yemook
juróom ñetteelu weer wa, di weeru Bul‡,
ca la kër ga sotti, mook mboolem la
ca bokk ak na mu wara bindoo lépp.
Suleymaan tabax na kër ga ci juróom
ñaari at.

7

Suleymaan tabax na këram

1 Kërug boppam nag, Suleymaan tabax
na ko ci fukki at ak ñett, doora sottal
këram gépp. 2 Ma nga jëkka tabax kër ga
ñuy wooye Gottub Libaŋ. Guddaay bi di
téeméeri xasab, yaatuwaay bi di juróom
fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri
xasab, def ñeenti sàppey jëni seedar yu
yenu ay gàlluy seedar yu ñu yett. 3 Ñu
teg ay banti seedar ci kaw gàllu, yi jën yi
yenu: muy ñeent fukki gàllu ak juróom,
sàppe bu nekk fukki gàllu ak juróom.
4 Mu am ñetti sësalantey palanteer yu
ñu fege ay laat te ñu dékkarloo ñett-
ñett. 5 Bunt yépp ànd ak seen banti
feguwaay, bunt bu ci nekk def ñeenti
wet yu janoo màkk ñaar-ñaar; bunt yi
sësaloo te dékkarloo ñett-ñett.
6 Ci biir loolu mu defar néeg ba ñuy
wooye Néegu jëni kenu ya. Guddaay
bi di juróom fukki xasab, yaatuwaay bi
di fanweeri xasab, ak beneen néeg ci
kanamam, mu ànd ak ay jëni kenoom ak
xaddam bu mbaar ci kanam. 7 Mu tabax
néeg ba ñuy wooye Néegu ngàngune ma
walla Àttekaay ba, mu di fa àttee. Mu
dare néeg bi banti seedar ci suuf ba ci
kaw.
8 Këram ga mu dëkk it, ñu tabaxe
ko noonu ci gannaaw Néegu ngàngune
ma. Suleymaan teg ca tabaxal soxnaam
doomu Firawna ja geneen kër gu nirook
këram.
9 Tabax yooyu yépp biir ak biti xeeri
tànnéef yu ñu yett la, natt ko, xacc ko,
rattaxal, dale ko ci kenu gi, ba ci cati
xadd bi ci kaw, daleeti ci biti ba ci ëtt
bu mag bi. 10 Ñu defare kenu yi xeeri
tànnéef yu mag: yii di fukki xasab, yii di
juróom ñetti xasab. 11 Xeer yi tege ci kenu
gi, xeeri tànnéef la yu ñu yett, natt ko,
yemale, booleek banti seedar. 12 Miiru ëtt
bu mag bi dees koo wëralee ay xeeri yett
aki xànqi seedar: ñetti sësalantey xeer
yu tegloo yu ne, benn sësalanteb xànqi
seedar tege ca. Mu mel ni na ñu def ëttu
biir bu kër Aji Sax ja ak dëru buntu kër
ga.

Tëgg ba def na wàllam

13 Ci kaw loolu Buur Suleymaan
yónnee, jëli ca Tir ku ñuy wax Uram*.
14 Doomu jëtun la woon, bokk ci giirug
Neftali. Baayam dëkkoon Tir†, di tëggub
xànjar. Uram di ku xareñ lool, rafet xel te
mane mboolem liggéeyu xànjar. Mu dikk
ca Buur Suleymaan, liggéeyal ko la ñu ko
sant lépp.
15 Mu móol ñaari xeri xànjar, wu
ci nekk am taxawaayu fukki xasab ak
juróom ñett, te wu ci nekk buumu fukki
xasab ak ñaar a koy ub. 16 Ci biir loolu
mu defar ñaari boppi xànjar yu mu xelli,
teg ko ci kaw xer yi, bopp bu ci nekk am
taxawaayu juróomi xasab. 17 Bopp yi ci
kaw xer yi, bu ci nekk da koo rafetale
ab caaxu càllala, bopp bu ci nekk am
ci juróom ñaar. 18 Mu defar ñaari jaray
gërënaat, solal ko caax yi, wëralee ko
bopp yi, ci xer wu ci nekk. 19 Bopp
yi nekkoon ci kaw xer yi ci kanam nag
bindoo ni lëppi tóor-tóor te bu ci nekk di
ñeenti xasab. 20 Bopp yi ci kaw ñaari xer

‡ **6:38** 6.38 weeru Bul moo yemook oktoobar, jàpp nowàmbar. * **7:13** 7.13 Uram mooy Iram ba tey. Seetal it aaya 40 ak 45. † **7:14** 7.14 Tir ab dëkk la bu bokkul ci Israyil.

yi, bu ci nekk ñaar téeméeri gërënaat a
ko wër ci kaw, feggook gamb bi ci wàllaa
caax bi.

21 Mu samp jën yi ci kanam bunt néeg
Yàlla bu mag bi; samp jënu ndijoor
wi, tudde ko Yakin (Kiy taxawal), samp
jënu càmmoñ wi, tudde ko Bowas (Kiy
dooleel). 22 Kaw xer yi ay lëppi tóor-tóor
yu ñu xellee ci tege. Liggéeyu xer ya daldi
sotti.

23 Ba mu ko defee Uram móol mbalkam
njàpp mu weñ, ñu di ko wax Géej ga.
Mbalka ma daa mërgalu, yaatoo fukki
xasab, catu omb ba catu omb, taxawaay
ba di juróomi xasab, ag buumu fanweeri
xasab di ko ub. 24 Ay gamb la ko sàkkal ci
suufu kéméj gi, fukki gamb tollook xasab.
Mu def gamb yi ñaari caq yu wër mbalka
mi ba mu daj te ànd ak mbalka mi ci
benn xelli. 25 Mbalkam njàpp mi tege ci
kaw fukki jëmmi nag ak yaar, ñett jublu
bëj-gànnaar, ñett jublu sowu, ñett jublu
bëj-saalum, ñett jublu penku. Mbalka
mi war nag yi, seeni gannaaw féete
biir, ñoom ñépp. 26 Dëllaayu mbalka
mi yaatuwaayu loxo la, kéméj gi mel ni
gémmiñu kaas, di nirook lëppi tóor-tóor.
Ñaar téeméeri barigo la mbalka miy def.
(200).

27 Mu daldi sàkk fukki watiiri
rootukaayi xànjar, wu ci nekk am
guddaayu ñeenti xasab, yaatuwaayam di
ñeenti xasab, taxawaayam di ñetti xasab.
28 Ni ñu defare rootukaay yi nii la: ay
wetam lañu defare làcci xànjar, lëkklee
làcc yi ay laat. 29 Muy làcc yu Uram yett
ci kawam ay gaynde, ay nag ak malaakay
serub. Kaw laat yi itam am na ci nataal
yi. Mu yett ay caqi tóor-tóor yuy lang ci
suufu gaynde yeek nag yi. 30 Rootukaay
bu nekk am na ñeenti mbegey xànjar yu
ñu lëkklee yeti xànjar. Mu am ay kenu yu
ñu xellil rootukaay bi ci ñeenti koñam,
kenu yi yenu benn bagaan te am ay
nataali tóor-tóor. 31 Gémmiñu rootukaay
bu nekk amoon na omb bu mërgalu
bu bagaanu ndox biy tege. Xóotaayu
gémmiñ gi di xasab, yaatuwaay bi di
xasab ak genn-wàll. Ñu yett ci kaw
gémmiñ gi ay nataal ba tey. Rootukaay bi
mërgaluwul, waaye daa bindoo ñeenti
wet yu janoo màkk ñaar-ñaar te yem
kepp. 32 Ñeenti mbege yi ronu làcc yi,
tóori weñ yi ci wewe sax ci rootukaay
bi. Mbege mu ci nekk am na taxawaayu
xasab ak genn-wàll. 33 Mbege yi bindoo
ni mbegey watiiri xare. Tóor yeek mbege
yi ak sidditi mbege yi ak ŋanku yi, xànjar
lañu ko xellee. 34 Ñeenti kenu yi ci ñeenti
koñi rootukaay bi, bu ci nekk dees koo
xelleendook weti rootukaay yi, ba lépp
di benn. 35 Kaw boppu rootukaay bu
nekk, kéméj gu mërgaloo féete ci kaw,
taxawaayam di genn-wàllu xasab, njàppu
yeek làcc yi sax ci, lépp di benn. 36 Fi
amul dara ci kaw njàppu yeek làcc yi, mu
ñaas ci ay nataali serub aki gaynde aki
garabi ron yu ñu wërale ay caqi tóor-tóor.
37 Noonu la Uram defare fukki rootukaay
yi. Lépp bokk móol, yem dayo te bokk
bind.

38 Mu defar itam fukki bagaani xànjar;
bagaan bu ci nekk tollook ñeenti xasab,
di def lu xawa tollook juróomi barigo;
bagaan bu ci nekk tegu cib rootukaay, ba
fukki rootukaay yi daj.

39 Ba mu ko defee mu taaj juróomi
rootukaay fa féete kër Yàlla ga ndijoor
ak juróomi rootukaay fa féete kër ga
càmmoñ. Mu teg mbalkam jàpp mi fa
féete kër ga ndijoor, ca wetu bëj-saalum,
jàpp penku.

40 Iram sàkk itam ndab yu ndaw yi ak
ñiitukaay yi ak këlli tuurukaay yi.

Ci kaw loolu Iram sottal mboolem
liggéey ba mu liggéeyal Buur Suleymaan
ca kër Aji Sax ji: 41 muy ñaari jën yi,
ak ñaari gamb yiy boppi jën yi, ak ñaari
caaxi càllala yiy muur ñaari gamb yi,
42 ak ñeenti téeméeri gërënaat yiy ànd
ak ñaari caax yi; caax bu nekk, ñaari
caqi gërënaat, ñu dar ñaari gamb yiy
boppi xer yi; 43 ak fukki rootukaay yi
ak fukki bagaan yi ci kaw rootukaay yi.
44 Mbalkam jàpp mi it ci la, ak fukki
nag ak yaar yi ronu mbalkam jàpp mi.
45 Bagaan yu ndaw yi bokk na ci, ak
ñiitukaay yi ak këll yi. Mboolem yooyu
jumtukaayi kër Aji Sax ji, xànjar bu ñu
jonj la Buur Suleymaan sant Uram, mu
defare ko. 46 Ca joorug Yurdan la ko Buur

xellilu, ci móoli ban, diggante Sukkóot ak
Sartan. 47 Suleymaan daldi bàyyi jum-
tukaay yépp noonu, ndax na mu baree
lool, ba natteesul diisaayu xànjar ba ca
dem.
48 Gannaaw loolu Suleymaan defarlu
na mboolem yeneen jumtukaayi kër Aji
Sax ji: muy sarxalukaayu wurus ba, ak
taabal ja ñuy teg mburum teewal ma‡
49 ak tegukaayi làmpi wurusu ngalam yi,
juróom ci wetu ndijoor, juróom ci wetu
càmmoñ, fi kanam néeg bu sell baa sell;
tóor-tóor yi ak làmp yi ak ñiim yi, lépp
di wurus; 50 ndab yi itam, ak feyukaay yi
ak këll yi ak kopp yi ak andi cuuraayu
yi, lépp di wurusu ngalam. Te it ngoosi
wurus yi bunti néeg bi wewe, ñu di fa
jaare dugg ca bérab bu sell baa sell, ak
ngoosi wurus yi beneen buntu néeg bi
wewe, ñu di fa jaare dugg ci néeg Yàlla
bu mag bi, lépp wurus la.
51 Ba loolu amee, mboolem lu Buur Su-
leymaan liggéeyal kër Aji Sax ji daldi sotti.
Mu boole xaalis baak wurus waak jum-
tukaay ya baayam Daawuda sellalaloon
Aji Sax ji, yeb ko ca denc ya def alali kër
Aji Sax ji.

8

Sancal nañu gaalu Yàlla ga

1 Ba mu ko defee Suleymaan woolu
magi Israyil. Mboolem kilifay giiri Israyil
ak seen njiiti kër maam ya daje Yerusalem
ca moom, ngir ñu àgg Siyoŋ, gox ba ñu
naan Kër Daawuda, ba yékkatee fa gaal
ga kóllërey Aji Sax ji dence.
2 Waa Israyil gépp nag daje ca Buur Su-
leymaan, ca weeru Etanim*, ca màggalu
juróom ñaareelu weer woowu. 3 Ba
magi Israyil ñépp dikkee, sarxalkat ya
yékkati gaal ga. 4 Ñu boole gaalu Aji
Sax ja, ak xaymab ndaje ma, ak mboolem
jumtukaay yu sell ya ca biir xayma ba.
Sarxalkat ya ak Leween ña daldi gàddu
lépp. 5 Buur Suleymaan ak mbooloom
Israyil ma daje fa moom, ñoom ñépp a
nga bokk ak moom, teew. Ñu jàkkaarlook
gaal ga, di rendi ay gàtt aki nag yu kenn
manula lim mbaa di ko waññ, ndax bare.
6 Gannaaw loolu sarxalkat ya yóbbu
gaalu Aji Sax ja ca bérabam, ca biir néeg
bu sell baa sell, ca ron laafi malaakay
serub ya. 7 Ndaxte jëmmi serub ya, seeni
laaf daa tàllalu, tiim bérabu gaal ga,
laaf ya yiir kaw gaal ga aki njàppoom.
8 Njàppu ya daa guddoon, ba nit mana
séen cat ya te fekk ko tollu ca bérab bu
sell ba, ca kanam néeg bu sell baa sell.
Waaye maneesula tollu ca biti di séen cat
ya. Njàppu yaa nga fa ba tey jii. 9 Dara
nekkuloon ca biir gaal ga, lu moy ñaari
àlluway doj ya ca Musaa yeboon ca tundu
Oreb†, fa Aji Sax ji fase woon kóllëre
ak bànni Israyil, ba ñu génnee réewum
Misra.
10 Ba sarxalkat ya génnee bérab bu sell
ba, niir wa daa fees kër Aji Sax ja, 11 ba
sarxalkat ya talatuñoo liggéey, ndax leeru
Aji Sax jaa nekkoon ca niir wa, niir wa
feesal kër ga.

Suleymaan àddu na

12 Ba mu ko defee Suleymaan ne:
«Aji Sax ji moo noon lëndëm gu fatt
lay màkkaanoo.» 13 Mu ne Aji Sax ji:
«Tabaxal naa la kër gu màgg, màkkaan
mooy dëkke ba fàww.» 14 Ci kaw
loolu Buur Suleymaan walbatiku, ñaanal
mbooloom Israyil mépp, fekk mbooloom
Israyil mépp a nga taxaw. 15 Mu ne:
«Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Is-
rayil, moom mi sottale loxol boppam,
la mu waxoon Daawuda sama baay ci
gémmiñam, ne ko: 16 “La dale bés ba
ma génnee bànni Israyil, sama ñoñ ca
Misra ba tey, taamuwuma benn dëkk, ci
mboolem giiri Israyil, bu ñuy tabax kër,
gu sama tur di nekk. Waaye maa taamu
Daawuda, ngir mu falu ci kaw Israyil
sama ñoñ.” 17 La doon yéeney Daawuda
sama baay nag moo doon tabax kër gu mu
tudde Aji Sax ji, Yàllay Israyil. 18 Teewul
Aji Sax ji wax Daawuda sama baay, ne ko:
“Gannaaw yaa fasoon ci sa xol, yéeney
tabax kër, tudde ma ko, def nga lu rafet,

‡ **7:48** 7.48 mburum teewal mi mooy mburu mi ñuy teewal fi kanam Aji Sax ji. * **8:2** 8.2 weeru Etanim moo yemook sàttumbar, jàpp oktoobar, ñu daan ca amal màggalu Mbaar ya. † **8:9** 8.9 Oreb mooy Sinayi ba tey.

ngir sa yéeney xol la woon. 19 Waaye du
yaw yaay tabax kër gi; sa doom ju góor
ju soqikoo ci sa geño, moom mooy tabax
kër gi, tudde ma ko.”
20 «Aji Sax ji moo sottal waxam ja
mu waxoon. Wuutu naa sama baay
Daawuda, toog naa ci jalub Israyil,
noonee ko Aji Sax ji waxe woon. Tabax
naa kër gi, tudde ko Aji Sax ji, Yàllay
Israyil. 21 Te it sàkk naa fa bérab bu ñeel
gaal gi def àlluway kóllërey Aji Sax, ji
mu fasoon ak sunuy maam, ba mu leen
génnee réewum Misra.»

Suleymaan yékkati na kàddug ñaan

22 Gannaaw loolu Suleymaan taxaw
jàkkaarlook sarxalukaayu Aji Sax ji, fa
kanam mbooloom Israyil mépp. Mu daldi
tàllal ay loxoom asamaan, 23 daldi ne:
«Yaw Aji Sax ji Yàllay Israyil, amul jenn
yàlla ju mel ni yaw fa kaw asamaan
mbaa ci kaw suuf si mu tiim, yaw miy
sàmm kóllëre ak ngor, ñeel sa jaam ñiy
doxe seen léppi xol, fi sa kanam. 24 Yaa
sàmm kàddu ga nga waxoon sa jaam
ba, Daawuda sama baay, ci sa gémmiñu
bopp, te yaa sottale sab loxo, sa kàddu bés
niki tey.
25 «Léegi nag Aji Sax ji, Yàllay Israyil,
ngalla sàmmal li nga waxoon sa jaam ba,
Daawuda sama baay, ne ko: “Deesu la
xañ mukk ci saw askan ku góor kuy tooge
jalub Israyil fi sama kanam, ndegam saw
askan a ngi moytu seenu yoon, tey doxe
fi sama kanam noonee nga daan doxe fi
sama kanam.” 26 Kon nag yaw Yàllay
Israyil, ngalla saxalal wax jooju nga wax-
oon Daawuda, sa jaam ba.
27 «Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk
ci kaw suuf sax? Seetal rekk, asamaan yi
ba ca asamaani asamaan ya manu laa fat,
waxumalaa kër sii ma tabax. 28 Waaye
Aji Sax ji, sama Yàlla, rikk, teewlul li ma
lay ñaan, man sab jaam, di la ko dagaan;
ngalla déggal sama yuux, te nangu ñaan
gi ma lay ñaan bés niki tey. 29 Yal nanga
ne jàkk guddeek bëccëg ci kër gii, bérab
bi nga noon: “Fi la sama tur di nekk,” te
yal nanga dégg ñaan gi ma jublu bérab
bii, di ko ñaan, man sab jaam. 30 Yal
nanga may nangul sama dagaan, nangul
Israyil sa ñoñ. Bu ñu jubloo bérab bii,
ñaan la, yal nanga ko dégge bérab ba nga
dëkke ca asamaan, ba nangul leen, jéggal
leen.
31 «Ku ñu tuumaal ne moo tooñ mo-
roomam, te yoon waatloo ko ba waat
war ko, bu dikkee di waatsi fi sa kanam
sarxalukaay bi ci biir kër gii, 32 Su boobaa,
yaw rikk dégge ko asamaan, àtte say
jaam, ngir teg ki tooñ, daanub tooñ, këpp
añu jëfam ci kaw boppam, te nga dëggal
ki am dëgg, jox ko dëggam gi mu yelloo.
33 «Bu Israyil sa ñoñ daanoo fi kanam
ab noon, ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu
ñu waññikoo ci yaw, sàbbaal saw tur,
ñaan, sàkku saw yiw ci biir kër gii, 34 su
boobaa yaw, yal nanga dégge asamaan,
ba jéggale bàkkaarub Israyil sa ñoñ, te
nga delloo leen ca réew ma nga joxoon
seeni maam.
35 «Bu asamaan tëjoo, taw amul ndax
tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu jubloo bérab bii,
ñaan la, sàbbaal saw tur te dëddu seen
bàkkaar ndax sa mbugal, 36 su boobaa
yaw ngalla nangool fa asamaan, te nga
jéggale sa bàkkaaru jaam ñi, Israyil sa
ñoñ. Ngalla xamal leen yoon wu baax wi
ñu wara doxe te nga tawal sa suuf, si nga
joxoon sa ñoñ, muy seen cér.
37 «Bu xiif amee ci réew mi, mbaa mbas,
mbaa gàncax gi lakk, mbaa benaat xuural
ko, mbaa mu diy njéeréer mbaa soccet,
mbaa su dee congum seen noon ci seen
dëkki réew mi, mbaa muy mboolem luy
musiba ak mboolem jàngoro, su boobaa,
38 lépp lu ciy ñaan akug tinu gu bawoo
ci képp ku mu doon mbaa ci mboolem
Israyil sa ñoñ, te fekk ku ci nekk ràññee
mititu xolam, ba tàllal ay loxoom jublook
kër gii, 39 su boobaa, yaw, ngalla nangoo
ko asamaan, màkkaan ma nga dëkke, ba
jéggale, te nga jëf ba yool ku nekk kemu
mboolem ay jëfam, yaw mi xam xolam,
ndax yaw doŋŋ yaa xam xolu mboolem
doom aadama. 40 Su ko defee dinañu la
ragal seen giiru dund ci kaw suuf si nga
joxoon sunuy maam.
41 «Te itam doxandéem bu bokkul ci
Israyil sa ñoñ bu jógee réew mu sore
ngir sa tur, 42 ndax kat dees na dégg
sa tur wu réy, ak sa dooley loxo ak sa

kàttanu përëg, bu dikkee ba jublu ci kër
gii, ñaan, 43 su boobaa ngalla nangool
asamaan, màkkaan ma nga dëkke, te nga
defal doxandéem boobu mboolem lu mu
la ñaan, ndax xeeti àddina yépp xam sa
tur, ngir ragal la ni Israyil sa ñoñ, te xam
ne saw tur lañu tudd ci kër gii ma tabax.

44 «Bu sa ñoñ di xarejeek seen noon, ci
yoon woo leen yebal, su ñu ñaanee ci Aji
Sax ji, jublook dëkk bii nga taamu, ak kër
gii ma tabax ngir saw tur, 45 su boobaa
ngalla nangool asamaan, seenug ñaan ak
seen dagaan te nga may leen ndam. 46 Bu
ñu la moyee, nde amul nit ku dul moy,
ba nga mere leen, teg leen ci loxob noon,
noon ba jàpp leen, yóbbu am réewam,
mu sore mbaa mu jege, 47 bu ñu demee ba
seenum xel dellusee fa réew ma ñu leen
yóbbu ngàllo, ñu tuub tey sàkku aw yiw fi
yaw foofa ca réewum ña leen jàpp, ne la
noo moy, noo ñaaw, noo def lu bon, 48 bu
ñu waññikoo seen léppi xol, ak seen léppi
jëmm ci yaw, foofa ca seen réewu noon ya
leen jàpp, ba ñaan la, jublook seen réew
ma nga joxoon seeni maam, jublook dëkk
bi nga taamu, ak kër gii ma tabax ngir
saw tur, 49 ngalla su boobaa, nangool ca
asamaan, bérab ba nga dëkke, seen ñaan
ak seen dagaan, te nga sàmm seen àq,
50 te it nga jéggal sa ñoñ ñi la moy, jéggal
leen seen mboolem tooñ yu ñu la tooñ,
te may leen yërmandey ña leen jàpp, ba
ñu yërëm leen. 51 Ndax kat ñooy sa ñoñ
ñi nga séddoo, génnee leen Misra, taalu
xellikaayu weñ gu ñuul ga.

52 «Sang bi, teewlul bu baax samay
tinu ak sa tinuy mbooloom Israyil mii,
ba nangul leen mboolem lu ñu la jooy,
53 ndaxte danga leena ber ci biir xeeti
àddina yépp, séddoo leen, te waxoon nga
ko, Musaa sa jaam ba jottli ko, ba ngay
génne sunuy maam Misra, yaw Boroom
biy Aji Sax ji.»

Suleymaan ñaanal na bànni Israyil

54 Ba Suleymaan noppee ñaan Aji Sax
ji mboolem ñaanam ya ak dagaanam
yooyu, daa siggee ca sarxalukaayu Aji
Sax, ja mu sukkoon tàllal loxo ya, jublu
asamaan. 55 Mu taxaw, di ñaanal
mbooloom Israyil mépp, daldi àddu ca
kaw ne: 56 «Cant ñeel na Aji Sax, ji
may Israyil mbooloom ab dal-lukaay, muy
la mu waxoon lépp, ngir benn baat
fanaanul àll ci digey jàmm yi mu dige
woon yépp, Musaa jaamam ba jottli.
57 Yal na sunu Yàlla Aji Sax ji ànd ak nun,
na mu ànde woon ak sunuy maam. Yàlla
bu nu wacc mukk mbaa mu di nu dëddu.
58 Yal na nu xiir ci boppam, nuy tegu ci
yoonam yépp, di jëfe ay santaaneem aki
dogalam ak àttey yoonam yi mu dénkoon
sunuy maam. 59 Sama kàddu yii ma
ñaan fi kanam Aji Sax ji, yal na doon lu
sunu Yàlla Aji Sax ji def yitteem guddeek
bëccëg. Mu di ma dëggal, man jaamam,
di dëggal Israyil ñoñam, saa yu nu ko
soxlaa. 60 Su ko defee xeeti àddina yépp
dinañu xam ne Aji Sax ji mooy Yàlla,
te amul moroom. 61 Waaye nag joxleen
Aji Sax ji sunu Yàlla seen léppi xol, ngir
ngeen mana tënku ciy dogalam tey jëfe
ay santaaneem ni bésub tey.»

Suleymaan daloo na kër Yàlla ga

62 Ba mu ko defee Buur Suleymaan ànd
ak Israyil gépp, sarxe ab sarax fi kanam
Aji Sax ji. 63 Mu defal Aji Sax ji saraxi cant
ci biir jàmm, lépp di ñaar fukki junniy
nag ak ñaar (22 000) ak téeméeri junniy
gàtt ak ñaar fukk (120 000). Noonu la
Buur ak bànni Israyil gépp amale xewu
jagleb kër Aji Sax ji. 64 Bésub keroog Buur
sellal na digg ëtt ba janook néeg Aji Sax ji,
ndax fa la joxe saraxu rendi-dóomal ba,
ak saraxu pepp ba, ak nebbonu saraxu
cant ci biir jàmm, ndax sarxalukaayu
xànjar ba fa kanam Aji Sax ji moo tuutoon
ci defandoo saraxu rendi-dóomal ba, ak
saraxu pepp ba, ak nebbonu saraxu cant
ga ci biir jàmm.

65 Suleymaan nag amal màggal ga
jant yooyu, ànd caak Israyil gépp, muy
ndaje mu réy mu jóge Lebo Amat ca
bëj-gànnaar ba ca xuru Misra ca bëj-
saalum, di màggalsi fi sunu Yàlla Aji Sax
ji, ba mu am juróom ñaari fan, tegaat
ca juróom ñaari fan, muy fukki fan ak
ñeent. 66 Bésub juróom ñetteel ba nag
Buur yiwi mbooloo ma, ñu ñaanal ko,
daldi dellu seeni xayma, ci biir mbégte ak
xol bu sedd ci mboolem lu baax la Aji Sax

ji defal Daawuda jaamam ba, ak Israyil,
ñoñam.

9

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

1 Ba Suleymaan noppee ci tabax kër
Aji Sax ji ak kër Buur, ak mboolem
nammeelam gu mu bëggoona sottal, 2 la
ko Aji Sax ji feeñu ñaareel bi yoon, na
mu ko feeñoo woon fa Gabawon. 3 Aji
Sax ji ne ko: «Dégg naa sag ñaan, ak sab
dagaan. Sellal naa kër gii nga tabax, ngir
teg fi sama tur ba fàww. Samay gët ak
sama xol it fi lay nekk bés bu nekk.

4 «Yaw nag, soo doxee fi sama kanam
ni Daawuda sa baay daan doxe cig mat
akug njub, di def lépp lu ma la sant, di
sàmm sama dogali yoon, ak sama àttey
yoon, nga di ko sàmm, 5 kon dinaa saxal
sab jal ci kaw Israyil ba fàww, na ma
ko waxe woon Daawuda sa baay, ne ko:
“Doo ñàkk ku góor kuy toog ci jalub
Israyil.” 6 Waaye su ngeen ma dëddoo
ba dëddu ma, yeen ak seeni sët, ba
jëfewuleen samay santaane, sama dogali
yoon yi ma leen tëralal, xanaa di topp aka
jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal, 7 su
boobaa maay dagge bànni Israyil fi déndu
suuf si ma leen jox, te kër gi ma sellal ngir
sama tur, maa koy xalab, mu sore ma, te
kon Israyil mujj di tur wu ñuy léeboo ak
di ko kókklee ci biir xeet yépp.

8 «Su boobaa kër gii dina gent te képp
ku ko romb dina yéemu tey muslu ci lu
ni mel. Dinañu ne: “Lu tax Aji Sax ji
def nii réew mii ak kër gii?” 9 Ñu ne:
“Xanaa li ñu dëddu seen Yàlla Aji Sax, ji
jële seeni maam réewum Misra, di topp
yeneen yàlla, di leen sujjóotal ak a jaamu.
Moo tax Aji Sax ji teg leen musiba mii
mépp.”»

Buur Suleymaan jëflante naak Buur Iram

10 Ñaar fukki at yi Suleymaan tabax
ñaari kër yi, kër Aji Sax ji ak kër Buur,
ba mu matee 11 fekk na Iram buurub
Tir jox Suleymaan ay banti garabi seedar
ak sippar[*], ak mboolem lu mu soxla ci
wurus. Buur Suleymaan nag jox Iram
ñaar fukki dëkk ci diiwaanu Galile. 12 Ci
kaw loolu Iram bàyyikoo Tir, seeti dëkk
ya ko Suleymaan jox, waaye dëkk ya
neexu ko. 13 Mu ne ko: «Sama waay, dëkk
yi nga ma jox nag?» Mu daldi tudde dëkk
ya réewum Kabul[†], mooy turam ba tey jii.
14 Iram yónnee woon na Buur fanweeri
barigoy wurus ak juróom.

15 Buur Suleymaan dafa dogaloon
liggéeyu sañul-bañ bu mu sas ay nit.
Ñu tabax kër Aji Sax ji ak këru boppam
ak sëkkub Milo[‡] ak tatay Yerusalem
ya ak dëkk yii di Àccor, Megido ak
Geser. Ni mu deme nii la: 16 Firawna
buuru Misra moo daloon ci kaw Geser,
nangu dëkk ba, lakk ko, rey Kanaaneen
ña ca dëkkoon, daldi may dëkk ba
doomam jay soxnas Suleymaan, muy
yebam. 17 Suleymaan tabaxaat Geser ak
Bet Oron Suuf, 18 ak Baalat ak Tamar[§]
ca màndiŋu réew ma, 19 ak mboolem
dëkki dencukaayam, ak dëkk ya watiiri
xare ya dence, ak dëkki gawar ya. Lu
Suleymaan nammoona tabax daal, tabax
na ko ca Yerusalem ak ca Libaŋ ak
mboolem réewum kilifteefam.

20 Mboolem nit ña desoon ca Amoreen
ñaak Etteen ñaak Periseen ñaak Eween
ñaak Yebuseen ña, ñooñu bokkul ci bànni
Israyil. 21 Seen sët ya leen wuutu ca réew
ma, te bànni Israyil manuñu leen woona
faagaagal, Suleymaan moo leen dugal ci
liggéeyu njaam ak sañul-bañ, ñu nekke
ko ba tey jii. 22 Waaye ñi bokk ci bànni
Israyil, Suleymaan defu leeni jaam, ndax
ñoom ñoo doon ay xarekatam, aki dagam
aki jawriñam, ak njiiti xareem ak boroom
watiiri xareem, ak dawalkati watiiram.
23 Ñoo doon itam saytukat yi yore liggéeyi
Suleymaan. Amoon na juróomi téeméeri
jawriñam ak juróom fukk (550) yu daan
jiite nit ñiy def liggéey bi.

24 Doomu Firawna ju jigéen ja nag
jóge gox ba ñu naan Kër Daawuda, séyi
kërug boppam ga ko Suleymaan tabaxal.

---

[*] **9:11** 9.11 sippar: seetal ci 5.22. [†] **9:13** 9.13 Kabul man naa firi Jarul dara. [‡] **9:15** 9.15 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko. [§] **9:18** 9.18 Tamar dees na ko wax Tadmor ba tey.

Gannaaw gi la Suleymaan tabax sëkkub
Milo.
[25] Suleymaan di def ñetti yoon cim at ay
saraxi rendi-dóomal, ak saraxi cant ci biir
jàmm, di ko sarxal ci kaw sarxalukaay
bi mu tabaxal Aji Sax ji, boole ci di taal
cuuraay ci kaw sarxalukaay bi, fi kanam
Aji Sax ji. Mu daldi matal la war ca kër
Yàlla ga.
[26] Ay gaal yu mag itam Buur Suleymaan
defarlu na ko ca Esiyon Geber ga ca wetu
Elat, ca tefesu géeju Barax ya, ca réewum
Edom. [27] Iram yebal ay nitam, ñuy mool
yu xam géej. Ñuy liggéeyandook niti
Suleymaan ca gaal ya. [28] Ñu daldi ànd
dem Ofir, jële fa téeméeri barigoy wurus
ak ñaar fukk, indil Buur Suleymaan.

10

Lingeer buurub Saba seetsi na Suleymaan

[1] Ci kaw loolu Lingeeru Saba dégg
riirum Suleymaan ma turu Aji Sax ji
waral. Mu dikk di nattusi am xelam, di
ko cax cax yu jafe. [2] Mu agsi Yerusalem,
ànd ak topp mu takku lool ak giléem
yu sëf ay ndàbb yu xeeñ ak wurus wu
baree bare ak per yu gànjare. Ba mu
dikkee ba ca Suleymaan, mboolem la mu
jàppoon ca xelam la ko wax. [3] Suleymaan
tontu ko ca mbir ya mu laaj yépp; amul
menn mbir mu tiiñ Buur ba leeralalu ko
ko. [4] Lingeer buurub Saba gis mboolem
xelam Suleymaan mu rafet, ak kër ga mu
tabax, [5] ak njëlu këram, ak jataayu dagam
ya, ak taxawaayu surgaam ña, ak seen col
ga, ak ña yor ay naanam, ak saraxi rendi-
dóomal ya muy joxe ca kër Aji Sax ji. Mu
daldi yéemu, ba ag noowam réer ko.
[6] Mu ne Buur: «jëw ba ma déggoon ca
sama réew ci say mbir ak sa xel mu rafet
kay, dëgg la! [7] Gëwma ko woon ba bi ma
dikkee, ba teg ci samay bët. Ndeke genn-
wàll gi sax waxeesu ma ko woon. Wees
nga riir ma ma déggoon ci yaw, ci xel mu
rafet ak alal. [8] Ndokklee say nit! Ndokklee
sa jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa kanam, di
dégg sam xel! [9] Cant ñeel na sa Yàlla Aji
Sax ji, moom mi la bége, ba teg la ci jalub
Israyil. Aji Sax ji daa sopp Israyil cofeel
gu dul jeex, moo tax mu fal la buur, ndax
nga saxal fi dëgg ak njekk.»
[10] Ba mu ko defee Lingeer buurub Saba
may Suleymaan fanweeri barigoy wurus
ak juróom, ak cuuraayu ndàbb lu ne
gàññ, ak per yu jafe. Cuuraayu ndàbb
loola Lingeer buurub Saba mayoon Buur
Suleymaan, lu ni mel dikkatu fa ndax
bare.
[11] Ci kaw loolu itam gaali Buur Iram ya
daan jële wurus ca réewum Ofir, jële Ofir
lu takkoo takku ci banti sàntaal ak per yu
gànjare. [12] Buur sàkke ca banti sàntaal
ya, ay sëppukaayi kaw taax ngir kër Aji
Sax ji, ak kër Buur ak xeeti xalam ngir
woykat yi. Banti sàntaal bu ni mel masu
faa dikk, te giseesu ko fi ba tey jii.
[13] Buur Suleymaan itam may Lingeer
buurub Saba mboolem lu mu sàkku, te
bokkewul ak la ko Suleymaan joxal bop-
pam ca loxoom bu tàlli ba buur yelloo.
Ba loolu amee Lingeer buurub Saba wal-
batiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan bare woon na alal

[14] Wurus wa daan dikkal Suleymaan
cim at, diisaay ba ñaar téeméeri barigoy
wurus la, [15] te limaaleesul galag ya jóge
ca jaaykat ya ak jula yaak mboolem buuri
Arabi, ak jaraafi réew ma.
[16] Buur Suleymaan nag sàkklu ñaar
téeméeri pakk yu mag yu wurus wu ñu
tëgg ba mu jekk, benn bu ci nekk jël
juróom benni kiloy wurus, [17] ak ñetti
téeméeri pakk yu ndaw yu wurus wu ñu
tëgg ba mu jekk, pakk bu ci nekk di kilo
ak liibaru wurus. Buur boole ko denc ca
këram ga ñuy wax Gottub Libaŋ.
[18] Buur teg ca sàkk ngàngune mu mag
mu bëñi ñay, daldi koy xoob wurus wu
set wecc. [19] Juróom benni dëggastal la
ngàngune ma am, wéeruwaay ba ca kaw
mërgalu. Mu am loxo wet gu nekk. Loxo
yaa nga feggook ñaari jëmmi gaynde yu
taxaw, wet gu nekk benn. [20] Mu am it
fukki jëmmi gayndeek ñaar yu taxaw ca
ñaari weti juróom benni dëggastal ya,
ñaari gaynde séq ndëggastal lu nekk.
Sàkkeesul lu ni mel ci mboolem nguur yi!
[21] Mboolem lu Buur Suleymaan daan
naane wurus la, te mboolem ndabi këram

ga ñuy wax Gottub Libaŋ wurusu ngalam
la. Dara du ca xaalis, ndax xaalis
jàppeesu ko woon muy dara ca janti
Suleymaan. 22 Te sax ay gaal yu mag
la Buur amoon, ñuy ànd ak gaali Iram,
benn yoon ci ñetti at yu nekk gaal ya yeb
wurus ak xaalis ak bëñi ñay, aki golo ba
ciy dàngin.
23 Buur Suleymaan dem na ba sut
mboolem buuri kaw suuf ci wàllu alal,
ak ci wàllu xel mu rafet. 24 Mboolem
àddinaa daan wuta giseek Suleymaan,
ngir taataansi xelam mu rafet mi Yàlla def
cib xolam. 25 Ñooñu ñoo ko daan indil
at ci kaw at, ku nekk ak sab teraanga,
muy ay jumtukaayi wurus ak yu xaalis
aki mbubb aki gànnaay aki cuuraay aki
fas aki berkelle.
26 Ba mu ko defee Suleymaan dajale
watiir yaak fas ya, muy junni ak ñeenti
téeméeri watiir (1 400), ak fukki junniy
fas ak ñaar (12 000) yu mu yebal ca dëkk
ya watiir ya féete, ak ca Yerusalem ga
mu nekk. 27 Buur Suleymaan a def xaalis
late biir Yerusalem bay safi doj, garabi
seedar di fa saf garabi sikomoor yi ne
xas ci suufu tund yi. 28 Fasi Suleymaan,
Misra lañu leen daan jëggaanee ak Silisi*,
baana-baanay buur, ca Silisi lañu leen
daan jënde. 29 Ab watiir bu ñu jëggaanee
Misra, indi, juróom benni téeméeri dogi
xaalis (600) la leen daan dikke, aw fas
di téeméer ak juróom fukki dogi xaalis
(150), te noonu lañu ca daan jëndaaleel
mboolem buuri Etteen ña ak buuri Siri,
indil leen.

11

Suleymaan moy na

1 Ci biir loolu Buur Suleymaan bëggoon
na jigéeni yeneen xeet yu bare te bokkul
ak doomu Firawna ji mu jëloon: ñuy ay
jigéeni Mowabeen ak jigéeni Amoneen ak
jigéeni Edomeen ak jigéeni waa Sidon ak
jigéeni Etteen. 2 Ñooñu bokk ci xeet, yi
Aji Sax ji waxoon bànni Israyil ne leen:
«Buleen jëli jabar ci ñoom, ñoom it buñu
takksi ci yeen, ndax kon dinañu leen
dëpp, ngeen topp seeni tuur.» Teewul
Suleymaan bëgg leen, taq leen. 3 Mu denc
ca juróom ñaar téeméeri lingeer (700) ak
ñetti téeméeri (300) nekkaale. Soxnaam
ya nag dëpp ko.
4 Ba Suleymaan demee ba màggat, ay
soxnaam xiir ko ci topp yeneen yàlla,
ba wéetalul Yàllaam Aji Sax ji, na ko
Daawuda, baayam wéetale woon. 5 Ba
loolu amee Suleymaan di topp tuur ya
ñuy wax Astàrt* di tuuri waa Sidon, ak
Milkom, tuuru Amoneen mu siblu ma.
6 Mu def lu ñaaw fi kanam Aji Sax
ji. Suleymaan jeexul woon ci Aji Sax
ji, na baayam Daawuda jeexe woon ci
moom. 7 Ci biir loolu Suleymaan tabaxal
Kemos, tuuru Mowab mu siblu ma, ab
bérabu jaamookaay ca kaw tund wa féete
Yerusalem penku. Mu tabaxaaleel ca
Moleg†, tuur mu siblu ma Amoneen ñay
jaamu. 8 Mu defal noonu mboolem sox-
naam ya xeetoo feneen, ñuy taalal seeni
tuur cuuraay, di leen rendil ay sarax.
9 Aji Sax ji nag mere Suleymaan ndax la
mu ko dëddu, moom Aji Sax ji, Yàllay Is-
rayil ji ko feeñu woon ñaari yoon. 10 Dafa
santoon Suleymaan ci mbir moomu, ne ko
bumu topp tuuri yeneen xeet yi. Waaye
deful li ko Aji Sax ji santoon. 11 Aji
Sax ji ne Suleymaan: «Gannaaw nii nga
defe, sàmmoo sama kóllëre, sàmmoo
sama dogal yi ma la tegoon, dinaa foqatee
nguur gi ci say loxo, jox ko sab surga.
12 Waaye duma ko def ci sag dund ngir sa
baay Daawuda. Ci sa loxol doom ju góor
laa koy foqatee. 13 Te ba tey du nguur
gépp laay foqati. Dinaa bàyyee sa doom
genn giir ngir Daawuda sama jaam ba ak
Yerusalem gi ma tànn.»

Ay noon jógal nañu Suleymaan

14 Ba mu ko defee Aji Sax ji gemb ab
noon bu jógal Suleymaan. Muy Adàdd,
Edomeen ba askanoo ca buurub Edom.
15 Ba Daawuda di xareek waa Edom te
Yowab njiital xareem demoon di suuli
néew ya, Daawuda daa reyoon góori

* **10:28** 10.28 Silisi mooy Kewe ba tey. * **11:5** 11.5 Astàrt tuur mu jigéen la woon bu ay xeeti penku daan jaamu. Ñu yaakaaroon ne dina leen may, ñu jur doom yu bare, seeni jur ak seeni tool it, lépp nangu ba bare. Ñu jàppoon ne Astàrt mooy jabaru tuur ma ñu naan Baal. † **11:7** 11.7 Moleg ak Milkom jàpp nañu ne benn la.

Edomeen ña ñépp. 16 Yowab ak Israyil
gépp toog fa juróom benni weer, ba
keroog ñu rey góori Edomeen ñépp. 17 Ci
biir loolu Adàdd ànd ak ay Edomeen
ñu bokkoon ci dagi baayam, daldi daw
jëm Misra. Booba Adàdd xale bu góor
bu ndaw la woon. 18 Ñu jóge Majan,
dem Paran, ànd ak ay waa Paran dem
Misra, ca Firawna buuru Misra. Firawna
jox Adàdd suuf, may ko kër akub dund.
19 Firawna dafa bëggoon Adàdd lool,
ba may ko jabar rakki Lingeer Tapenes,
jabari boppam. 20 Rakki Tapenes ja am ak
Adàdd doom ju góor, di Genubat; Tapenes
yor ko ca biir kër Firawna, Genubat nekk
ak doomi Firawna, ca biir kër Firawna.
21 Ci kaw loolu Adàdd dégge fa mu nekk
ca Misra ne Daawuda nelaw na, fekki ay
maamam, te Yowab njiital xare la it dee
na. Adàdd ne Firawna: «Yiwi ma, ma
dellu sama réew.» 22 Firawna ne ko: «Ana
loo ñàkk fii ci man, ba bëgga dellu nii sam
réew?» Adàdd ne ko: «Du dara sax de,
xanaa bëgg rekk, nga yiwi ma, ma dem.»

23 Yàlla dellu gemb ab noon bu jógal
Suleymaan. Muy Reson doomu Eliyada
ma dawe woon ca Adadeser buurub Soba,
sangam ba. 24 Mu boole ay farandoom,
ànd ak ñoom, jiite leen gannaaw ba
Daawuda faagaagalee xarekati sangam.
Ñu dem sanc Damaas, moom ko. 25 Reson
nag moo noonoo woon Israyil diir ba
Suleymaan di dund, dolli ca la leen Adàdd
lëjal. Ci kaw loolu Reson falu ca Siri, di
bañaaleb Israyil.

26 Keneen ku jógal Buur Suleymaan
di Yerbowam doomu Nebat, Efraymeen
bu dëkk Cereda, ndeyam tudd Ceruya,
dib jëtun. Ma nga bokkoon ca jawriñi
Suleymaan. 27 Ni mu jógale Buur nii
la: Suleymaan da doon yékkati sëkkub
Milo ba‡, di fatt tatay gox ba ñu naan
Kër Daawuda miy baayam. 28 Booba
Yerbowam xalelu góor bu jàmbaare la
woon. Suleymaan jot koo nemmiku ci
biir liggéeyam, ba tax mu tabb ko ca
kaw mboolem liggéeykati sañul-bañ, ya
askanoo ca Yuusufa.

29 Mu am bés Yerbowam doon génne
Yerusalem. Axiya, yonent bu dëkk Silo
ba, dajeek moom ca yoon wa. Ma nga sol
mbubb mu bees. Ñoom ñaar rekk ci àll
bi. 30 Axiya daldi jàpp ci mbubb mu bees
mi mu sol, ne ko tareet, dagg ko fukki dog
ak ñaar. 31 Mu ne Yerbowam: «Jëlalal
fii sa bopp fukki dog, ndax Aji Sax ji
Yàllay Israyil da ne: “Gisal, maa ngi dagge
nguur gi ci loxol Suleymaan, te dinaa la
ci jox fukki giir. 32 Waaye genn giir gi
Suleymaan a koy moom ngir Daawuda
sama jaam ba, ak Yerusalem, dëkk ba ma
tànne ci mboolem giiri Israyil. 33 Li ko
waral mooy dañu maa dëddu, di jaamu
Astàrt, tuur mu jigéen mu waa Sidon di
jaamu, ak Kemos, tuuru Mowabeen ñi, ak
Milkom, tuuru Amoneen ñi. Dañoo baña
topp samay yoon, baña def li ma rafetlu,
di sàmm samay dogal ak sama àttey
yoon, na ko Daawuda baayu Suleymaan
daa defe. 34 Waaye duma jële nguur
gépp ci loxoom, ndaxte dama koo def
njiit giiru dundam gépp ngir Daawuda
sama jaam ba ma tànnal sama bopp, te
mu doon jëfe samay santaane ak samay
dogal. 35 Du tee ma nangoo nguur gi
ci loxol doomam ju góor, jox la ci fukki
giir. 36 Doomam nag dinaa ko jox genn
giir gi ci des, ngir askanu Daawuda, sama
jaam ba, baña fey mukk sama kanam ci
biir Yerusalem, dëkk bi ma tànnal sama
bopp, dëël fa sama tur. 37 Yaw dinaa
la jël, def la nga jiite fépp foo bëgg, di
buurub Israyil. 38 Te soo defee mboolem
li ma la sant, topp samay yoon, di def li
ma rafetlu tey jëfe samay dogal ak samay
santaane, na ko Daawuda sama jaam ba
daa defe, su boobaa dinaa ànd ak yaw
te dinaa la sampal kër gu sax, ni ma
ko sampale woon Daawuda, te dinaa la
jox Israyil. 39 Kon dinaa torxal askanu
Daawuda waaye du doon ba fàww.”»

40 Ba mu ko defee Suleymaan di fexee
rey Yerbowam; Yerbowam daw ba Misra,
fa Sisag buuru Misra. Mu toog foofa ca
Misra, ba Suleymaan nelaw.

Suleymaan nelaw na

‡ **11:27** 11.27 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

41 Li des ci mbiri Suleymaan ak
mboolem lu mu def ak lu jëm ci xe-
lam mu rafet, bindees na lépp moos
ca téere ba ñu dippee Jaloorey Suley-
maan. 42 Àpp bi Suleymaan nguuru fa
Yerusalem, ci kaw Israyil gépp, ñeent
fukki at la. 43 Gannaaw loolu Suleymaan
tëdd, fekki ay maamam. Gox ba ñuy wax
kër Daawuda baayam, fa lañu ko denc,
doomam Robowam falu buur, wuutu ko.

Réew ma xàjjalikoo na

(Saar 12.1—22.54)

12

Israyil jàmbu na Robowam

1 Ba loolu amee Robowam dem dëkk ba
ñuy wax Sikem, ndax fa la Israyil gépp
daje woon, ngir fal ko buur. 2 Yerbowam
doomu Nebat dégge ko ca Misra ga mu
dawoon dem, di fa làqu Buur Suleymaan,
te toogoon foofa ca Misra ba booba. 3 Waa
giiri bëj-gànnaar woolu ko, ñu daldi ànd
mook mbooloo mépp ca Robowam. Ñu ne
ko: 4 «Sa baay da noo tegoon njaam gu
metti. Léegi yaw dangay woyofal sunu
liggéey bu metti bi nu sa baay sëf, te
yolomal buumu njaam gu teeŋ gi mu nu
gàll, kon nu jaamu la.» 5 Mu ne leen:
«Demleen ba mu am ñetti fan, ngeen
délsi.» Mbooloo ma dem.

6 Buur Robowam giseek mag ña daa
taxawu Suleymaan baayam ba muy dund.
Mu ne leen: «Lu ngeen may digal, ma
wax ko mbooloo mii?» 7 Ñu ne ko: «Soo
nangulee tey mbooloo mii, déggal leen,
wax leen kàddu yu rafet, say jaam lañuy
doon ba fàww.»

8 Robowam nag dégluwul waxi mag
ña, xanaa dem giseek xale yu góor, ya
màggandoo ak moom te di ko taxawu.
9 Mu ne leen: «Lu ngeen may digal
ma wax ko mbooloo mii ne ma, ma
yolomal buumu njaam gi leen sama baay
gàlloon?»

10 Xale yu góor ya mu màggandool ne
ko: «Mbooloo mii ne la sa baay da leena
gàlloon buumu njaam gu teeŋ, waaye
yaw yolomalal leen ko; li nga leen di wax
mooy lii: “Sama baaraamu sanqleeñ moo
gëna diis sama tànku baay. 11 Sama baay
a leena tegoon njaam gu metti, waaye
man maay yokk seen njaam, ba mu gëna
metti. Te sama baay ay yar la leen daan
cawe, waaye man ay leraw yu ñu kor weñ
laa leen di cawe.”»

12 Ñetteelu bés ba Yerbowam ànd ak
mbooloo ma mépp, dellu ca Robowam,
noonee leen ko Buur waxe woon ne
leen ñu dem ba mu am ñetti fan, ñu
délsi. 13 Buur tontu mbooloo ma kàddu
gu ñagas, bàyyi la ko mag ña digaloon.
14 Na ko xale yu góor ya digale la waxeek
ñoom, ne leen: «Sama baay a leen tegoon
njaam gu metti, waaye man maa koy
yokk, mu gëna metti. Te sama baay ay yar
la leen daa cawe, waaye man ay leraw yu
ñu kor weñ laa leen di cawe.» 15 Noonu la
Buur tanqamloo mbooloo ma, te Aji Sax ji
moo walbatee noonu mbir ma, ngir amal
wax, ja mu waxoon Yerbowam doomu
Nebat, Axiya waa Silo ba jottli.

16 Ba Israyil gépp gisee na leen Buur
tanqamloo, dañu koo tontu ne ko:

«Ana lu nu bokk ak Daawuda,
lu nu séq ak doomu Yese?
Bànni Israyiloo, ca seeni xayma!
Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa bopp sa
kër.»

Ba mu ko defee bànni Israyil dellu ca
seeni xayma; 17 Teewul bànni Israyil ya
dëkkoon ca dëkki Yuda, Robowam wéy di
seen buur. 18 Ci kaw loolu Buur Robowam
yónni Adoram may sase liggéeyi sañul-
bañ ya. Teewul Israyil gépp bokk dóor ko
ay doj ba mu dee. Buur Robowam daldi
gaaw war watiir, daw làquji Yerusalem.
19 Noonu la Israyil fippoo ci kaw waa kër
Daawuda ba sunu jonni yàllay tey.

20 Ci biir loolu Israyil gépp dégg ne
Yerbowam délsi na; ñu woote ndaje, woo
ko ca, fal ko buurub Israyil gépp. Kenn
farul ak waa kër Daawuda, lu moy waa
giirug Yuda doŋŋ.

21 Ci kaw loolu Robowam agsi
Yerusalem, daldi woo waa kër Yuda gépp,
ñook giirug Beñamin, ñu daje di téeméer
ak juróom ñett fukki junniy nit (180 000),
diy ñeyi xare. Ñu nara xareek waa kër
Israyil, ngir delloo nguur ga ca loxol
Robowam doomu Suleymaan.

22 Ci biir loolu kàddug Yàlla dikkal
góoru Yàlla gu ñuy wax Semaya. Mu ne
ko: 23 «Waxal Robowam doomu Suley-
maan buurub Yuda, ak waa kër Yudak
Beñamin ak mbooloo ma ca des, ne leen:
24 “Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen jóg di
xeex ak seen bokki bànni Israyil. Na ku
nekk ñibbi këram, ndax ci man la mbir
mii sababoo.”» Ñu dégg kàddug Aji Sax
ji, walbatiku dem, noonee ko Aji Sax ji
waxe.

Buurub Israyil bokkaale na

25 Gannaaw loolu Yerbowam tabax-
aat Sikem, dëkk ba ca diiwaanu tundi
Efrayim, daldi fay dëkk. Mu jóge foofa
tabaxaat dëkk ba ñuy wax Penuwel.
26 Yerbowam nag di wax ca xelam naa:
«Léegi nguur gi dellu ci loxol waa kër
Daawuda. 27 Bu mbooloo mii demee di
sarxali ca kër Aji Sax ji ca Yerusalem, seen
xol dina walbatiku ne napp ca seen sang,
Robowam buurub Yuda. Su ko defee ñu
rey ma, dellu ca Robowam buurub Yuda.»
28 Ci kaw loolu Buur seetluwaat mbir
ma, daldi sàkklu ñaari wëlluy wurus.
Mu ne mbooloo ma: «Yeen waa Israyil,
bare ngeen lu ngeen di jaabante yoonu
Yerusalem. Xool-leen fii kay! Seen yàlla
ya leen génne woon réewum Misraa ngi.»
29 Ba loolu amee mu teg wenn wëllu wa ca
dëkk ba ñuy wax Betel, wa ca des mu tegi
ko ca Dan. 30 Mbir moomu doon bàkkaar.
Mbooloo ma dox jiitu wenn wëllu wa, ba
àgg Dan. 31 Ci kaw loolu Yerbowam tabax
ay bérabi jaamookaay, ba noppi tabb ay
sarxalkat ci baadoolo yu bokkul ci askanu
Lewi.
32 Ba mu ko defee Yerbowam dogal
màggalug fukki fan ak juróom ca weeru
juróom ñetteel wa. Mu mel ni màggal
gay am Yuda. Yerbowam rendi ay sarax
ca sarxalukaay ba. Noonu la def Betel,
rendil fa ay sarax wëllu ya mu defarlu
woon, defal ko wëllu ya sarax. Ci biir
loolu mu tabb ca Betel ay sarxalkat ngir
bérabi jaamookaay yooyu mu sos. 33 Nii
la rendee ay sarax ca kaw sarxalukaay
ba mu sàkklu ca Betel, ca fukki fan ak
juróom ca weeru juróom ñetteel wa, muy
weer wu mu tànnal boppam. Ba mu
ko defee mu dogalal waa Israyil màggal
googu, daldi yéeg ca kaw sarxalukaay ba,
ngir taal fa sarax su ñuy lakk.

13

Nitu Yàlla àddu na ca Betel

1 Yàlla-woo-yàlla, genn góoru Yàlla
jóge Yuda, dikk ba Betel ci ndigalal Aji Sax
ji, fekk Yerbowam taxaw ca sarxalukaay
ba, nara taal saraxu cuuraay. 2 Góor ga
xaacu, gëdd sarxalukaay ba ci ndigalal
Aji Sax ji, daldi ne: «Yaw sarxalukaay bi,
éey sarxalukaay bii! Aji Sax ji dafa wax
ne: “Xamal ne doom ju góor dina juddoo
kër Daawuda, Yosya lay tudd. Sarxalkati
bérabi jaamookaay yiy taal saraxu cuu-
raay ci sa kaw, ñoom lees di rendi ci sa
kaw. Yaxi nit lees di lakk ci sa kaw.”»
3 Góor ga joxe na ca bésub keroog ab takk;
mu ne: «Takk bii la ci Aji Sax ji biral:
“Seetluleen, sarxalukaay bi dina xar ñaar,
dóom bi ci kaw sottiku.”»
4 Naka la Buur Yerbowam dégg na
góoru Yàlla ga xaacoo, gëdd sarxalukaayu
Betel ba, mu daldi koy tàllal loxoom, foofa
ca sarxalukaay ba. Mu ne: «Jàppleen
ko!» Loxo ba mu ko tàllal nag ne kàdd,
manatu koo bank. 5 Sarxalukaay ba xar
ñaar, dóom ba tuuroo ca sarxalukaay ba,
ne wàww. Muy takk ba góoru Yàlla ga
joxe woon ci ndigalal Aji Sax ji. 6 Buur ne
góoru Yàlla ga: «Rikk tinul ma sa Yàlla
Aji Sax ji te ñaanal ma, sama loxo mana
banku.» Góoru Yàlla ga tinul Buur Aji Sax
ji, loxoom bankuwaat, mel na mu meloon.
7 Ci kaw loolu Buur wax góoru Yàlla
ga ne ko: «Ñëwal nu dem kër ga, nga
xéewlu, ba noppi ma am lu ma la may.»
8 Góoru Yàlla ga nag ne Buur: «Soo ma
joxoon sa genn-wàllu kër sax, duma ànd
ak yaw te duma sex dugub it mbaa may
naan um ndox ci bii bérab, 9 ndax loolu
lañu ma sant ci ndigalal Aji Sax ji, ne ma:
“Bul sex dugub, bul naan um ndox te bul
walbatiku jaare yoon wa nga jaare woon
bi ngay ñëw.”» 10 Góor ga nag awe feneen,
baña walbatiku awe fa mu awoon ba muy
dikk Betel.

Ab yonent nattu na moroomam

11 Booba ab yonent bu màggat a nga
woon ca Betel. Ay doomam yu góor

dikk. Kenn ci ñoom nettali ko mboolem la
góoru Yàlla ga def bésub keroog ca Betel
ak la mu wax Buur. Ñu yegge ko seen
baay. 12 Seen baay laaj leen ne leen: «Ana
yoon wu mu jaare?» Fekk na doomam
yu góor ya gisoon nañu fa góoru Yàlla ga
jaare woon, bàyyikoo Yuda. Ñu wax ko.
13 Mu ne leen: «Takkal-leen ma mbaam
mi.» Ñu takkal ko mbaam ma, mu war,
14 toppi góoru Yàlla ga, fekk ko ci genn
ker garabu terebent. Mu ne ko: «Yaa di
góoru Yàlla gi jóge Yuda?» Mu ne ko:
«Waaw.» 15 Mu ne ko: «Kaay, nu dem
kër ga, nga sex dugub, boog.» 16 Mu ne
ko: «Duma mana walbatiku ànd ak yaw,
manumaa sex dugub it mbaa may bokk ak
yaw ndoxum naan ci bii bérab. 17 Ndaxte
dañu maa wax ci ndigalal Aji Sax ji ne ma:
“Bu fa sex dugub, bu fa naan um ndox
te bul walbatiku jaare yoon wa nga jaare
woon bi ngay ñëw.”» 18 Mu dellu ne ko:
«Man itam yonent laa ni yaw. Malaaka
wax na ma ci ndigalal Aji Sax ji ne ma:
“Waññi ko, mu ànd ak yaw sa kër, sex
dugub, naan ndox.”» Fekk na la muy wax
amul. 19 Mu walbatiku ànd ak moom ca
kër ga, sex fa dugub, naan fa ndox.

20 Ba ñu toogee ca ndab la, kàddug
Aji Sax ji dikkal yonent ba waññi góoru
Yàlla ga. 21 Mu àddu ca kaw ne góoru
Yàlla ga jóge Yuda: «Aji Sax ji dafa wax
ne: Gannaaw tebbi nga waxi Aji Sax ji te
defoo li la sa Yàlla Aji Sax ji sant, 22 xanaa
walbatiku di sex dugub, di naan ndox
ci bérab bi mu la waxoon ne la bu fi
sex dugub, bu fi naan ndox, sab néew
du fekki say maam ca seen bàmmeel.»
23 Ba góoru Yàlla ga sexee dugub ba naan
ndox, yonent ba ko waññi woon takkal ko
mbaam ma. 24 Mu dem, gaynde dogale
ko, rey ko, néewam ne lareet ca yoon
wa, mbaam maak gaynde ga taxaw ca wet
ga. 25 Naka la ay nit jaare foofa, séenuñu
lu moy néew ba ne lareet ca yoon wa,
gaynde ga taxaw ca wet ga. Ñu dem yegge
ko waa dëkk, ba yonent bu màggat ba
dëkkoon.

26 Yonent booba ko waññi woon ca yoon
wa nag dégg ko ne: «Góoru Yàlla gaa!
Ka tebbi woon waxi Aji Sax ji, Aji Sax
ji boole kook gaynde gi, mu fàdd ko,
rey ko. Moom la ko kàddug Aji Sax ji
waxoon.» 27 Mu ne doom ya: «Takkal-
leen ma mbaam mi.» Ñu takkal ko.
28 Mu dem fekk néew ba ne lareet ca
yoon wa, mbaam maak gaynde ga taxaw
ca wet ga. Gaynde ga lekkul néew ba,
fàddul mbaam ma. 29 Yonent ba yékkati
néewu góoru Yàlla ga, teg ko ca kaw
mbaam ma, délloosi ko. Noonu la yonent
bu màggat ba ñibbee dëkkam ngir rob
ko, jooy ko. 30 Mu denc néew ba ca
bàmmeelu boppam. Ñu di ko jooy, naan:
«Wóoy sunu mbokk ma!» 31 Gannaaw ba
ñu ko robee, mu wax doomam yu góor ya
ne leen: «Bu ma faatoo, nangeen ma rob
ci bàmmeel bii ñu denc góoru Yàlla gi.
Fi weti yaxam ngeen di tëral samay yax.
32 Ndaxte li wér te wóor déy, wax ji mu
jottli ci ndigalal Aji Sax ji, ba muy gëdd
sarxalukaayu Betel bi ak mboolem bérabi
jaamookaay yi ci dëkki Samari, wax jooju
dina am.»

33 Gannaaw loolu Yerbowam dëppul
yoonam wu bon wa mu topp. Dafa dellu
tabb ci biir baadoolo yi ay sarxalkat ngir
bérabi jaamookaay ya. Ku bëgg rekk
mu tabb la, ngay sarxalkat ca bérabi
jaamookaay ya. 34 Loolu nag di bàkkaar
bu réy ci biir kër Yerbowam, ba tax
askanam daanu, ba raaf fi kaw suuf.

14

Aw tiis dikkal na Yerbowam

1 Ca yooyu jamono Abya doomu Yer-
bowam ju góor wopp. 2 Yerbowam wax
soxnaam, ne ko: «Ayca, doxal soppiji col,
ba kenn du xam ne sama soxna nga, te
nga dem Silo. Dama ne, Axiya yonent baa
nga fa. Moo ma waxoon ne ma dinaa
falu buur, jiite mbooloo mii. 3 Yóbbaaleel
fukki mburu ak nàkk yu ndaw ak taxub
lem te nga dem ca moom. Moom dina
la wax nan la mbiri gone gii di deme.»
4 Soxnas Yerbowam def noona, daldi dem
Silo, agsi kër Axiya.

Booba Axiya gisatul. Bët ya daa muuru
ndax màggat. 5 Waaye fekk na Aji Sax
ji wax Axiya, ne ko: «Dama ne, soxnas
Yerbowam a ngi ñëw di leerlusi mbirum

doomam ju góor ci yaw, ndax dafa wopp.
Bu dikkee keneen lay mbubboo.» Aji
Sax ji ne Axiya, mu wax ko nàngam ak
nàngam.
6 Ba loolu amee Axiya dégg tànki ndaw
sa ca bunt ba. Mu ne ko: «Soxnas Yer-
bowam, agsil! Ana looy mbubboo keneen
nii? Man de yóbbante nañu ma ci yaw
xibaar bu tiis. 7 Demal ne Yerbowam: “Aji
Sax ji, Yàllay Israyil dafa wax ne: Dama
laa yékkati ci biir mbooloo mi, fal la nga
jiite Israyil sama ñoñ. 8 Damaa foqatee
nguur gi ci loxol waa kër Daawuda, jox la
ko. Waaye meloo ni Daawuda, sama jaam
ba daan jëfe samay santaane, toppe ma
léppi xolam, du def lu moy lu ma rafetlu.
9 Def nga musiba, ba raw mboolem ñu
la jiitu, dem di sàkkal sa bopp yeneen
yàlla ak tuur yu ñu móole weñ, ba sama
xol fees. Man mii nga xarab, dëddu
ma. 10 Moo tax duma def lu moy wàcce
musiba ci kër Yerbowam.

Dinaa faagaagal ku mana taxaw, colol, te bokk ci Yerbowam,
ba ci ku gëna néew doole te tumurànke fi digg Israyil.
Dinaa buub kër Yerbowam, sànni,
ni ñuy buubee neefare, ba mu jeex tàkk.
11 Ku Yerbowam deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ca médd ca àll ba, njanaaw ya for.
Aji Sax ji wax na ko.”

12 «Yaw nag jógal ñibbi sa kër. Booy
teg sa tànk ca biir dëkk ba rekk, gone
gi dee. 13 Israyil gépp dinañu ko jooy.
Kooku rekk déy lees di denc ci bàmmeel,
ci ku bokk ci Yerbowam, ngir ci moom
doŋŋ la Aji Sax ji Yàllay Israyil gis lu
baax, ci waa kër Yerbowam. 14 Aji Sax ji
dina falal boppam buur bu jiite Israyil, te
kooku dina faagaagal waa kër Yerbowam.
Bés bi taxaw na jeeg! Ana lu ciy topp?
15 Aji Sax ji dina fàdd Israyil. Dinañu
mel ni gattax guy foy-foyi cim ndox.
Dina déjjatee Israyil ci suuf su baax sii
mu joxoon seeni maam, tasaare leen ca
wàllaa dexu Efraat, ndax dañoo samp ay
xer yu ñuy jaamoo Asera, di merloo Aji
Sax ji. 16 Aji Sax ji dina wacc Israyil ndax
bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar te di
ko bàkkaarloo Israyil.»

17 Ba loolu amee soxnas Yerbowam jóg,
bàyyikoo fa, ba àgg Tirsa. Naka la agsi
ca bunt kër ba, xale ba dee. 18 Ñu rob
ko, Israyil gépp jooy ko, muy la Aji Sax
ji waxoon, Yonent Yàlla Axiya jaamam ba
jottli.

19 Li des ci mbiri Yerbowam, ay xareem
ak na nguuram deme woon, bindees na
lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant. 20 At ya
Yerbowam falu buur ñaar fukki at la ak
ñaar. Gannaaw loolu mu saay, fekki ay
maamam. Nadab doomam falu, wuutu
ko.

Robowam falu na ca Yuda

21 Robowam doomu Suleymaan moo
doon buurub Yuda. Amoon na ñeent
fukki at ak benn ba muy falu. Fukki at ak
juróom ñaar la péeyoo Yerusalem, dëkk
ba Aji Sax ji tànn ci mboolem giiri Israyil,
dëël fa turam. Ndeyam di Naama, dib
Amoneen. 22 Waa Yuda nag di def li Aji
Sax ji ñaawlu, ba di ko fiirloo fiiraange
gu raw ga ko seen maam daa fiirloo ndax
seen bàkkaar. 23 Dañoo sàkkal seen bopp
ay bérabi jaamookaay, samp ay tuuri doj
aki xer yu ñuy jaamoo Asera ca kaw
mboolem tund wu kawe mbaa ker garab
gu naat. 24 Réew ma amoon na sax ñuy
jaay seen bopp fa ñuy màggale tuur ya.
Ñuy def mboolem ñaawtéefi xeet ya Aji
Sax ji dàqoon ngir bànni Israyil.

25 Ba Buur Robowam faloo, ba dugg
ci juróomeelu atu nguuram, Sisag buuru
Misra song Yerusalem. 26 Ci kaw loolu
Sisag jël alali kër Aji Sax ji, ak alali kër
Buur. Lépp la jël ba ca mboolem pakki
wurus ya Suleymaan defarlu woon. 27 Ba
mu ko defee Buur Robowam defarlu ay
pakku xànjar yu wuutu yu wurus ya. Mu
teg ko ca loxoy njiiti dag yay wattu buntu
kër Buur. 28 Saa yu Buur dee duggsi ca
kër Aji Sax ji, dag ya ŋàbb pakk ya, bu ñu
noppee delloo ko ca néegu dag ya.

29 Li des ci mbiri Robowam ak mboolem
la mu def, bindees na ko moos ca téere
ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca
seeni jant. 30 Xare masula dakk diggante
Robowam ak Yerbowam. 31 Gannaaw

gi Buur Robowam tëdd, fekki ay maa-
mam, ñu denc ko fa ay maamam ca gox
ba ñu naan Kër Daawuda. Ndeyam a
doon Naama, Amoneen ba. Ci kaw lool
doomam Abiyam falu buur, wuutu ko.

15

Abiyam falu na ca Yuda

1 Ca fukki at ak juróom ñetteelu ngu-
urug Yerbowam, ca la Abiyam doomu
Nebat falu buur ca kaw Yuda. 2 Ñetti at
la nguuru fa Yerusalem te yaayam moo
doon Maaka doomu Abisalom*. 3 Muy
roy nag baayam ca mboolem bàkkaar
ya mu daan def. Te it wéetalul woon
Yàllaam Aji Sax ji ni maamam Daawuda.
4 Terewul Daawuda tax Aji Sax ji Yàllaam
may ko doom ju góor ju koy wuutu ca
Yerusalem, ndax askanu Daawuda baña
fey, Yerusalem it mana ñoŋ. 5 Li ko
waral mooy Daawuda da daan jëfe njub
lu Aji Sax ji rafetlu, te giiru dundam gépp
teggiwul lenn lu ko Aji Sax ji sant lu
moy ci mbirum Uri Etteen ba.† 6 Xare
masula dakk diggante waa kër Robowam
ak Yerbowam giiru dundu Abiyam gépp.
7 Li des ci mbiri Abiyam ak mboolem
lu mu def, bindees na ko moos ca téere
ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca
seeni jant. Xare it jiboon na diggante
Abiyam ak Yerbowam. 8 Gannaaw gi Buur
Abiyam tëdd, fekki ay maamam, ñu denc
ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda, Asa
doomam falu buur, wuutu ko.

Asa falu na ca Yuda

9 Ba Buur Yerbowam faloo Israyil, ba
dugg ñaar fukkeelu atu nguuram, ca la
Asa falu buur, jiite Yuda. 10 Ñeent fukki
at ak benn la Buur Asa péeyoo Yerusalem.
Maaka doomu Abisalom ju jigéen moo
doon maamam. 11 Asa nag di def njub
gi Aji Sax ji rafetlu, Daawuda maamam.
12 Dàqe na ca réew ma ñu daan jaay seen
bopp fa ñuy màggale tuur ya. Mu jële ca
réew ma kasaray tuur ya fa ay maamam
defoon yépp. 13 Maaka maamam ju
jigéen sax, Asa xañ na ko céru lingeer
yaayu buur ba mu amoon, ndax Maaka
moo sàkkaloon Asera tuur ma, ab xer
bu seexluwu bu ñu koy màggale. Asa
gor xeru maamam ja, lakk ko ca xuru
Sedoron. 14 Waaye bérabi jaamookaay ya,
jëleesu ko fa, doonte Asa, Aji Sax ji la
wéetaloon cib xolam, giiru dundam gépp.
15 Moo indi ca kër Aji Sax ji, jumtukaay
yu sell yu baayam ya, ak jumtukaay yu
sell yu boppam, muy xaalis ak wurus aki
ndab.
16 Xare nag masula dakk diggante Asa
ak Basa buurub Israyil seen giiru dund
gépp. 17 Ci biir loolu Basa buurub Israyil
song Yuda, daldi dàbbli dëkk ba ñuy wax
Raama‡, ba kenn du dugg jëm ca Asa
buurub Yuda mbaa muy génn. 18 Asa
dajale mboolem luy xaalis ak wurus wu
desoon ca denci kër Aji Sax ji, ak denci kër
Buur. Mu teg ko ci loxoy jawriñam ña.
Ba mu ko defee Buur Asa yebal leen ca
buurub Siri ba ca Damaas, di Ben Addàd
doomu Tabrimon doomu Esiyon.
Asa nag ne Ben Addàd: 19 «Kóllëree dox
sama digganteek yaw, na mu doxe woon
sama diggante baay ak sa baay. Lii nag
maa la ko may, xaalis la ak wurus. Te nga
dogoo rekk ak Basa buurub Israyil, ndax
mu jóge samam réew.» 20 Ben Addàd
déggal Buur Asa, daldi yebal njiiti xarey
gàngooram ca dëkki Israyil. Ni la nangoo
dëkk ya ñuy wax Yon ak Dan ak Abel Bet
Maaka ak diiwaanu Kineret gépp, boole
ca diiwaanu Neftali gépp. 21 Ba ko Basa
déggee, Raama ga mu doon dàbbli la ba,
ba dem toogi Tirsa.
22 Ba loolu amee Buur Asa joxe ndigal,
woolu waa Yuda gépp, kenn desul. Ñu
ànd jëleji ca Raama doj yaak bant ya Basa
doon tabaxe. Buur Asa tabax ca dëkk ba
ñuy wax Geba gu giirug Beñamin, tabax
ca Mispa.
23 Li des ci mbiri Asa ak mboolem
njàmbaaram ak la mu def yépp ak dëkk
ya mu tabax, bindees na lépp moos ca
téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca
seeni jant. Ba Asa demee ba màggat nag,

* **15:2** 15.2 Abisalom ak Absalom jàpp nañu ne kenn ki la. † **15:5** 15.5 Seetal ci *2.Samiyel* 11. ‡ **15:17** 15.17 Raama ma nga féete woon Yerusalem bëj-gànnaar, tollu diggante ñaari réew yi. Mu nekkoon ci kaw tund wu aw yoon jaar, jóge péeyu Israyil, jëm Yerusalem.

jàngoroy tànk la ame woon. 24 Gannaaw
gi mu tëdd, fekki ay maamam, ñu denc
ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda
maamam. Yosafat doomam falu buur,
wuutu ko.

Nadab falu na ca Israyil

25 Ba Asa buurub Yuda duggee
ñaareelu atu nguuram, ca la Nadab
doomu Yerbowam falu buur, jiite Israyil.
Nadab jiite na Israyil ñaari at, 26 di jëfe lu
Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki baayam,
di bàkkaarloo Israyil. 27 Ci biir loolu
doomu Axiya, ji giiroo ci Isaakar te ñu
di ko wax Basa, daldi fexeel Nadab, jam
ko ca Gibeton gu Filisteen ña. Fekk Nadab
ànd ak Israyil gépp, gaw Gibeton. 28 Basa
daldi rey Nadab, yemook ba Asa buurub
Yuda di dugg ñetteelu atu nguuram.
Basa falu buur, wuutu Nadab. 29 Naka
la falu, daldi rey waa kër Yerbowam
gépp. Bàyyiwul kenn kuy noyyi te bokk
ci Yerbowam. Mu faagaagal leen, muy la
Aji Sax ji waxoon, Axiya jaamam ba ca
Silo jottli. 30 Li ko waral mooy bàkkaari
Yerbowam yi mu bàkkaar te bàkkaarloo
ko waa Israyil, di merloo Aji Sax ji, Yàllay
Israyil, ba feesal xolam.

31 Li des ci mbiri Nadab ak mboolem lu
mu def, bindees na ko moos ca téere ba
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni
jant.

32 Xare masula dakk diggante Asa ak
Basa buurub Israyil, seen giiru dund
gépp.

Basa falu na ca Israyil

33 Ba Asa buurub Yuda duggee ñetteelu
atu nguuram, ca la Basa doomu Axiya
falu buur ca Israyil gépp, péeyoo Tirsa.
Nguuru na ñaar fukki at ak ñeent. 34 Da
daan def li Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki
Yerbowam ak bàkkaaram ya mu daan
bàkkaarloo Israyil.

16

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal Yewu doomu Anani, di rëbb Basa.
Mu ne ko: 2 «Damaa fekk nga maaseek
pëndub suuf, ma yékkati la, jiital la,
nga yilif Israyil sama ñoñ. Nga aw
nag ci yoonu Yerbowam, di bàkkaarloo
Israyil sama ñoñ, ba ma mer ndax seeni
bàkkaar. 3 Kon dama ne, dinaa la far, yaw
Basa, yaak sa waa kër. Dinaa def sa kër
mel ni kër Yerbowam doomu Nebat.
4 Ku Basa deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku médd ca àll ba, njanaaw ya for.»

5 Li des ci mbiri Basa ak la mu def ak
njàmbaaram, bindees na lépp moos ca
téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil
ca seeni jant. 6 Gannaaw loolu Buur Basa
saay, fekki ay maamam, ñu denc ko Tirsa.
Ela doomam falu buur, wuutu ko.

7 Te itam ba kàddug Aji Sax ji dikkalee
Yonent Yàlla Yewu doomu Anani ci
mbirum Basa ak waa këram, li ko waral
mooy la Basa def lépp, di roy waa kër
Yerbowam, Aji Sax ji ñaawlu ko ba xolam
fees. Rax ci dolli Basa rey waa kër
Yerbowam.

Ela falu na ca Israyil

8 Ba Asa buurub Yuda duggee ñaar
fukkeelu atu nguuram ak juróom benn, ca
la Ela doomu Basa falu buur, jiite Israyil.
Péeyoo na Tirsa diiru ñaari at. 9 Simri,
jawriñam ba yilifoon genn-wàllu watiiri
xareem, moo ko fexeel. Booba Elaa ngay
naan ba màndi ca kër Arsa, ka yor mbiri
këram ca Tirsa. 10 Simri duggsi, jam ko,
mu dee. Loolu yemook ba Asa buurub
Yuda di dugg ñaar fukkeelu atu nguuram
ak juróom ñaar. Simri falu, wuutu ko.
11 Simri falu ba toog ci jal bi, daldi rey
mboolem waa kër Basa. Bàyyiwu ca kuy
taxaw, colol; du mbokk, du xarit. 12 Simri
faagaagal waa kër Basa gépp, muy la
Aji Sax ji waxoon, ba mu rëbbee Basa,
Yonent Yàlla Yewu jottli. 13 Li ko waral
di mboolem bàkkaar yi Basa ak doomam
Ela bàkkaar te bàkkaarloo ko Israyil, ba
feesal xolu Aji Sax ji Yàllay Israyil ndax
seen tuuri neen.

14 Li des ci mbiri Ela ak mboolem lu mu
def, bindees na ko moos ca téere ba ñu
dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.

Simri falu na ca Israyil

15 Ba Asa buurub Yuda duggee ñaar
fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca
la Simri falu. Mu nguuru diiru juróom
ñaari fan ca Tirsa. Booba mbooloom xa-
reem Israyil a nga jógal dëkkub Filisteen
ba ñuy wax Gibeton. 16 Mbooloo ma ca

dal ba dégg ñu naan: «Simri de lalal na
Buur pexe, ba rey ko.» Israyil gépp daldi
fal buur Omri, ma jiite woon mbooloom
xarem Israyil. Mu moom Israyil bésub
keroog ca dal ba. 17 Omri ak Israyil gépp
bàyyikoo Gibeton, ànd gawi dëkk ba ñuy
wax Tirsa. 18 Ba Simri gisee ne nangu
nañu dëkk ba, daa dugg kër Buur, jàll
ca biir-a-biir, daldi taal kër ga ca kawam,
dee. 19 Li ko waral mooy bàkkaar yi
mu bàkkaar, di def lu bon lu Aji Sax
ji ñaawlu, aw ci tànki Yerbowam, di
bàkkaarloo Israyil.

20 Li des ci mbiri Simri ak pexe ma mu
laloon, bindees na lépp moos ca téere ba
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni
jant.

21 Ba mu ko defee mbooloom Israyil
séddlikoo, def ñaari xaaj. Genn-wàllu
mbooloo ma topp ca gannaaw Tibni,
nar koo fal buur. Tibni nag, Ginat ay
baayam. Genn-wàll ga ca des ànd ak
Omri. 22 Mbooloom Omri ëpp doole
mbooloom Tibni doomu Ginat. Tibni
daldi dee, Omri di buur.

Omri falu na ca Israyil

23 Ba Asa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak benn, ca la
Omri falu buur, jiite Israyil. Omri nguuru
na diiru fukki at ak ñaar. Mu péeyoo
Tirsa juróom benni at. 24 Omri nag dem
ca Semer, jënde ca moom tundu Samari
ci juróom ñaar fukki kiloy xaalis. Omri
tabax ca kaw tund wa, dippee dëkk ba mu
tabax Samari, mu dëppook Semer, turu
boroom tund wa.

25 Teewul Omri di def lu bon lu Aji Sax
ji ñaawlu, ba gëna bàkkaar mboolem ña
ko jiitu. 26 Daa aw ci tànki Yerbowam
doomu Nebat ci mboolem lu mu daan def
ba ci bàkkaaram bi mu daan bàkkaarloo
Israyil, di jógal xolu Aji Sax ji Yàllay
Israyil ci seen tuuri neen.

27 Li des ci mbiri Omri aki jëfam ak
njàmbaaram, bindees na lépp moos ca
téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil
ca seeni jant. 28 Buur Omri saay, fekki ay
maamam, ñu denc ko ca Samari. Axab
doom ja falu buur, wuutu ko.

Axab falu na Israyil

29 Ba Asa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak juróom ñett,
ca la Axab doomu Omri falu, jiite Israyil.
Axab doomu Omri nguuru na Israyil ñaar
fukki at ak ñaar, péeyoo Samari.

30 Axab doomu Omri di def li Aji Sax
ji ñaawlu, ba raw mboolem ña ko jiitu.
31 Mu sàlloo bàkkaari Yerbowam doomu
Nebat. Loolu doyatu ko, mu jël jabar
Yesabel doomu Etbal, buurub waa Sidon
ña. Mu dem bay jaamu seen tuur mi ñuy
wax Baal, di ko sujjóotal. 32 Mu yékkatil
Baal ab sarxalukaay ca kër Baal, ga mu
tabax ca Samari. 33 Axab teg ca samplu
xer wu ñuy jaamoo Asera. Axab def na lu
rawati la mboolem buuri Israyil ya ko jiitu
defoon, ba feesal xolu Aji Sax ji, Yàllay
Israyil.

34 Ca jamonoy Axab la Iyel ma dëkk
Betel tabaxaat Yeriko. Abiram taawam
la Iyel ñàkk ba muy tëral kenug tabax
ba, teg ca ñàkk Segub, am caatam ba
muy taxawal bunti dëkk ba. Mu dëppook
kàddug Aji Sax, ja Yosuwe doomu Nuun
jottli woon.*

17

Yonent Yàlla Ilyaas yégle na bekkoor

1 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Ilyaas, ma
dëkk Tisbi ga ca Galàdd, wax Axab, ne ko:
«Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, di Yàllay
Israyil ji may jaamu: at yii nu nekk, du
taw te du lay, lu moy dama koo wax ci
sama làmmiñ.»

2 Kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas ne
ko: 3 «Jógeel fii, walbatiku jëm penku,
te làquji ca xuru Kerit ca penkub dexu
Yurdan. 4 Su ko defee, ca ndoxum xur wa
ngay naane. Jox naa itam ndigal baaxoñ
yi, ñu di la leel foofa.»

5 Ilyaas dem, def la Aji Sax ji wax, toogi
ca xuru Kerit ca penkub dexu Yurdan.
6 Baaxoñ ya di ko indil mburu ak ndawal
bëccëg, mburu ak ndawal ngoon, ndox
may wal, mu di ca naan.

Ilyaas waar na jëtun ba

7 Mu am ay fan, xur wa ŋiis, ndax
réew ma tawluwul. 8 Kàddug Aji Sax ji

* **16:34** 16.34 Seetal ci *Yosuwe* 6.26.

dikkal ko ne ko: 9 «Demal Sarebta ga ca
Sidon te toog foofa. Ma ne, sant naa fa
ab jëtun, mu may la loo lekk.» 10 Ilyaas
dem Sarebta. Ba mu agsee ca buntu dëkk
ba, gisul lu moy ab jëtun buy taxan. Mu
woo ko ne ko: «Ngalla may ma tuuti
ndox ci njaq li, ma naan.» 11 Mu dem
di wuti ndox, Ilyaas dellu ko woo, ne ko:
«Rikk sàkkal dogu mburu, yóttaale ma.»
12 Jëtun ba nag ne ko: «Giñ naa ci Aji
Sax ji sa Yàlla jiy dund, awma mburu.
Awma lu moy barci-loxob sunguf ca njaq
la ak as diw ca tax ba. Gis nga, may for
nii ñetti bant, ba toggi ko, nu lekk, maak
sama doom, doora dee ak xiif.» 13 Ilyaas
ne ko: «Bul ragal dara, demal rekk, def
ni nga wax. Waaye jëkk ma cee defaral
mburu mu ndaw, indil ma, doora defaral
sa bopp, yaak sa doom; 14 ndax Aji Sax
ji Yàllay Israyil dafa wax ne: "Njaqub
sunguf bi du jeex; taxub diw bi it du jeex,
ba keroog Aji Sax ji di taw ci réew mi."»

15 Jigéen ja dem, def la ko Ilyaas wax,
mook waa këram ñu bokk ak Ilyaas lekk
ay fan. 16 Njaqu sunguf ba jeexul, taxub
diw ba jeexul. Muy la Aji Sax ji waxoon,
Ilyaas jottli.

Ilyaas ñaanal na doomu jëtun ba

17 Ba loolu weesee jigéen, ja dese kër
ga, doomam ju góor wopp. Mu mujj metti
lool, ba noyyeetul. 18 Jigéen ja ne Ilyaas:
«Éy góoru Yàlla gii! Ana lu ma séq ak
yaw? Xanaa dangaa ñëw sullisi sama
bàkkaar, ba tax nga rey sama doom ju
góor jii?»

19 Ilyaas ne ko: «Jox ma sa doom!» Mu
jële ko ca loxoy jigéen ja, yóbbu ko ca
néeg ba mu dal ca kaw taax ma, tëral ko
ca kaw lalam. 20 Ba mu ko defee Ilyaas
ñaan ci Aji Sax ji, ne ko: «Éy Aji Sax
ji, sama Yàlla, xanaa doo teg jëtun bii
ma dalal, naqar wu tollu ni, di seetaan
doomam ju góor muy dee?» 21 Ci kaw
loolu mu tëdd, tàlli ñetti yoon ca kaw xale
bu góor ba, tey ñaan ci Aji Sax ji naan:
«Éy Aji Sax ji sama Yàlla, rikk bàyyil
bakkanu xale bii, mu délsi ci moom!»

22 Aji Sax ji nangul Ilyaas kàddug
ñaanam, bakkanu xale bu góor ba délsi
ca moom, mu dund. 23 Ilyaas fab xale
ba, jële ko ca néeg ba ca kaw taax ma,
wàcce ko ca biir kër ga, jox ko ndeyam.
Mu ne ko: «Xoolal, sa doom a ngi dund!»
24 Jigéen ja ne Ilyaas: «Léegi nag xam naa
ne nitu Yàlla nga, te kàddug Aji Sax ji
ngay waxe moos.»

18

Ilyaas daje naak surgab Buur Axab

1 Ba ñu demee ba mu yàgg, kàddug Aji
Sax ji dikkal Ilyaas, ca ñetteelu atu maral
wa. Mu ne ko: «Demal jàkkaarlook Axab,
ma daldi taw ci kaw réew mi.» 2 Ilyaas
tegu ca yoon wa ngir jàkkaarloojeek
Axab.

Booba xiif ba metti na ca Samari. 3 Ci
biir loolu Axab woolu Abdiyas ma yor
këram. Abdiyas doonoon ku ragal Aji Sax
ji lool. 4 Ndax ba Yesabel jabari Axab di
rey yonenti Aji Sax ji, Abdiyas a boole
woon téeméeri yonent, làq leen ci ñaari
xuntiy xeer, xunti mu nekk juróom fukk.
Mu di leen fa may lekk ak naan.

5 Axab nag ne Abdiyas: «Duggal ci biir
réew mi te seet ci bëti ndox yeek xur
yépp. Jombul nu gis ñax, ba mana rawale
bakkani fas yeek berkelle yi, ba du jar nu
di leen jekkli.» 6 Ba loolu amee ñu séddoo
réew ma, ba mu daj, Axab fii, Abdiyas fee.
7 Abdiyas di dem, Ilyaas ne pemm dajeek
moom ca yoon wa. Abdiyas xàmmi ko,
sujjóotal ko, dëpp jë ba fa suuf, ne ko:
«Kii Ilyaas a, sama sang?» 8 Mu ne ko:
«Man a kay! Demal boog wax sa sang
Axab, ne ko Ilyaas a ngoog de!»

9 Abdiyas ne ko: «Ana lu ma def lu
bon, sang bi, ba nga di ma booleek Axab,
mu di ma rey? 10 Giñ naa ci Aji Sax ji,
sa Yàlla jiy dund, amul wenn xeet mbaa
réew mu sama sang Axab yónneewul, di
la seet. Te bu ñu nee nekkoo fa, mu giñloo
waa réew maak xeet wa ne gisuñu la.
11 Léegi nag nga naan ma: "Demal wax
sa sang ne ko Ilyaas a ngoog." 12 Su ko
defee su ma teqlikook yaw, ngelawal Aji
Sax ji yóbbu la fu ma xamul, fekk ma
dem wax ko Axab, te du la gis. Kon da
may rey! Moona sang bi, man de, damaa
masa ragal Aji Sax ji ba may ndaw ba tey.

13 Moo sang bi! Xanaa waxuñu la li ma
def, ba Yesabel di rey yonenti Aji Sax ji?
Maa làq téeméeri yonenti Aji Sax ji ci ay
xuntiy xeer, xunti mu nekk juróom fukk,
di leen may lekk ak naan. 14 Léegi nga
naa ma: “Demal wax sa sang ne ko Ilyaas
a ngoog!” Mu di ma rey?» 15 Ilyaas ne ko:
«Giñ naa ci Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, moom mi may jaamu, tey dinaa
jàkkaarloojeek Axab moos.»

Ilyaas jànkoonte naak Axab

16 Abdiyas dem ca Axab, yegge ko ko.
Axab dikk taseek Ilyaas. 17 Naka la Axab
gis Ilyaas, ne ko: «Kii yaw a, di lëmbe
Israyil nii?» 18 Ilyaas ne ko: «Du maa
lëmbe Israyil de. Yaw kay la, yaak sa
kër baay, ndax yeena dëddu santaaney
Aji Sax ji, di topp tuur yi nuy wax Baal.
19 Léegi nag wooteel, Israyil gépp daje,
fekksi ma ca tundu Karmel, ñu ànd ak
ñeenti téeméeri yonenti Baal ak juróom
fukk (450) ak ñeenti téeméeri nit (400)
ñuy lekk njëlal Yesabel, te di yonenti
Asera tuur ma.»

Ilyaas fenqoo naak waa kër Baal

20 Ba loolu amee Axab yónnee ca waa
Israyil gépp, woo yonent ya, ñu daje ca
tundu Karmel. 21 Ilyaas dikk jàkkaarlook
mbooloo ma mépp. Mu ne: «Yeen
nag dungeen dakkal seen ciŋiñ-caŋañ ji
ngeen nekke, wet gu nekk ngeen féete fa?
Su Aji Sax ji dee Yàlla, toppleen ko; su
dee Baal, ngeen topp ko.» Mbooloo ma ne
patt. 22 Ilyaas ne mbooloo ma: «Man de
maa fi des ci yonenti Aji Sax ji, man doŋŋ,
te yonenti Baal yi ñeenti téeméer lañook
juróom fukk (450). 23 Léegi nag, indil-leen
nu ñaari yëkk. Bàyyileen yonenti Baal,
ñu tànn wenn yëkk wi, def ko ay dog, teg
ci kaw matt mi, bañ koo taal. Man it dinaa
defar weneen yëkk wi, teg ci kaw matt mi,
bañ koo taal. 24 Su ko defee ngeen ñaan
ci seeni tuur, man it ma ñaan ci Aji Sax
ji. Su boobaa, Yàlla ju ci wuyoo sawara,
kookoo di Yàlla.» Mbooloo ma mépp ne:
«Waaw, baax na!»
25 Ci kaw loolu Ilyaas wax yonenti Baal
ya ne leen: «Tànnleen wenn yëkk te
jëkka defar, ndax yeena gëna bare. Bu
ngeen noppee, ñaanleen ci seeni tuur,
waaye buleen taal.» 26 Ñu jël yëkk wa
mu leen jox, defar ko. Ñuy yuuxu, di
woo Baal suba ba digg bëccëg, naan:
«Baal, wuyu nu!» Waaye kenn àdduwul,
kenn wuyuwul. Ña ngay ciŋiñ-caŋañi,
di wër sarxalukaay ba ñu defar. 27 Digg
bëccëg jot, Ilyaas di leen ñaawal, naan
leen: «Yuuxuleen ca kaw, waay! Mooy
Yàlla moos; jombul daa am lu muy xalaat,
mbaa mu jàpp, mbaa mu tukki, mbaa
xanaa muy nelaw, ñu war koo yee.»
28 Ba mu ko defee ñu gënatee yuuxu,
di dagg seen yaram aki saamar aki xeej,
ni ñu ko baaxoo, ba deret ja sang leen.
29 Digg bëccëg wees, ñu gëna ràkkaaju
di wax ay waxyu, ba saraxu ngoon jot.
Waaye du lenn lu àddu mbaa lenn lu
wuyu mbaa lu leen faale.
30 Ba mu ko defee Ilyaas wax ak
mbooloo ma mépp, ne leen: «Jege-
sileen fii!» Ñépp jegesi. Mu defaraat
sarxalukaayu Aji Sax ja tasaaroo woon,
31 daldi jël fukki doj ak ñaar, mu tollook
limu giiri doomi Yanqóoba. Yanqóoba la
kàddug Aji Sax ja dikkaloon ne ko Israyil
ay doon turam. 32 Ilyaas jël doj ya, defare
ab sarxalukaay ngir Aji Sax ji, ba noppi
gas kàmb gu mana def fanweeri liitar,
kàmb ga wër sarxalukaay ba. 33 Mu teg
matt ma ba mu jekk, daggat yëkk wa, teg
ca kaw. 34 Mu ne leen: «Duyleen ñeenti
njaqi ndox, tuur ci kaw yàpp week matt
mi.» Ñu def ko. Mu ne: «Defaatleen!»
Ñu defaat. Mu ne: «Defatileen, muy
ñetti yoon!» Ñu def ko, ba muy ñetti
yoon. 35 Ndox ma wal, wër sarxalukaay
ba, ba kàmb ga sax fees ak ndox.
36 Ba saraxu ngoon jotee, Yonent Yàlla
Ilyaas jegesi, ñaan ne: «Aji Sax ji, yaw
Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba,
xamleel bésub tey jii ne yaw yaa di Yàlla
ci Israyil, ma di sab jaam bi def lii lépp
ci sa ndigal. 37 Nangul ma, Aji Sax ji, rikk
nangul ma, ba mbooloo mii xam ne yaw
Aji Sax ji yaa di Yàlla te yaay délloosi seen
xol ci yaw.»
38 Ba loolu amee sawaras Aji Sax ji ne
milib boole xoyom yàpp waak matt maak
doj yaak suuf sa, ba far manq ndox ma ca
kàmb ga.

39 Ba mbooloo mépp gisee loolu, dañu
ne gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi
ne: «Aji Sax jeey Yàlla! Aji Sax ji kay
mooy Yàlla!» 40 Ilyaas ne leen: «Jàppleen
yonenti Baal yii. Bu kenn ci ñoom rëcc.»
Ñu jàpp leen, Ilyaas yóbbu leen ba ca
xuru Kison, rendi leen foofa.

41 Gannaaw loolu Ilyaas ne Axab:
«Doxal lekki te naan, ndax taw bu réy
a ngi riir di ñëw.» 42 Axab dem, lekk,
daldi naan. Ilyaas moom yéegi ba ca
kaw tundu Karmel, sukk, dëpp jëëm ca
diggante bëti óomam. 43 Mu ne surgaam:
«Laggal séentuji wetu géej.» Surga ba
séentuji, dikk, ne ko: «Dara newu fa.»
Ilyaas ne ko mu dellu xool ba muy juróom
ñaari yoon.

44 Juróom ñaareelu yoon ba, surga ba
ne: «Lee de niir la wu tuut, tollu ni loxol
nit, jóge géej.» Ilyaas ne ko: «Demal ne
Axab, mu takk watiiram te dem, bala koo
taw bee ub.» 45 Nes tuut asamaan ñuul
kukk aki xàmbaar, ngelaw la jóg, taw ba
sóob ak doole. Ci biir loolu Axab dawal
watiiram, jëm Yisreel. 46 Aji Sax ji nag
dooleel Ilyaas. Mu takk ndigg la, daw jiitu
Axab ba ca buntu Yisreel.

19

Ilyaas gedd na

1 Gannaaw gi Axab nettali Yesabel la
Ilyaas def lépp ak na mu rendee saamar
mboolem yonent ya. 2 Yesabel yónnee
Ilyaas ndaw, ne ko: «Yal na ma tuur
yi teg mbugal mu gëna réy, ndegam
nëgëni ëllëg jëluma sa bakkan, ni nga jële
bakkani yonent yii.»

3 Ilyaas gis na mu deme, daldi daw, ngir
rawale bakkanam. Mu dem ba Beerseba
ca réewum Yuda, bàyyi fa surgaam.
4 Moom ci boppam mu topp màndiŋ ma
lu tollook doxub benn bés, doora toog
ci taatu benn gajj. Ma ngay ñaan dee,
naan: «Doy na sëkk, Aji Sax ji, jëlal
sama bakkan rekk, ndax man kat gënuma
samay maam.»

5 Mu tëdd, ay nelaw jàpp ko ca taatu
gajj ba. Yégul lu moy am malaaka mu
ko laal, ne ko: «Jógal lekk!» 6 Ilyaas ne
xiféet, yem ci mburu mu ñu lakke doj
yu tàng, ak njaqub ndox. Mu lekk, daldi
naan, ba noppi tëddaat. 7 Malaakam Aji
Sax ja dellu ñëw, laal ko, ne ko: «Jógal
lekk, lu ko moy doo àttan yoon wi.»
8 Ilyaas jóg lekk, daldi naan, leqliku, ba
dox ñeent fukki guddi ak ñeent fukki
bëccëg, ba ca Oreb, tundu Yàlla wa. 9 Mu
dugg foofa ca biir xunti ma, fanaan fa.

Aji Sax ji yónniwaat na Ilyaas

Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal
Ilyaas, ne ko: «Ana looy def fii, Ilyaas?»
10 Ilyaas ne: «Man kat damaa xéroona
xér ci yaw Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi. Waaw, bànni Israyil dañoo fecci
sa kóllëreek ñoom; say sarxalukaay, ñu
màbb; say yonent, ñu jam saamar. Ma
des man doŋŋ, ñuy wuta jël sama bakkan
nii!» 11 Aji Sax ji ne ko: «Génnal taxaw
ci kaw tund wi, fi sama kanam, ndax kat
man Aji Sax ji maa ngi waaja romb.» Ci
kaw loolu ngelaw lu réy te bare doole
jiitu Aji Sax ji, xar tund ya, rajaxe doj
ya, waaye Aji Sax ji nekkul ca ngelaw la.
Ngelaw la dal, suuf sa yëngu, waaye Aji
Sax ji nekkul ca yëngu-yëngu suuf ba.
12 Suuf sa dal, sawara dikk, waaye Aji Sax
ja nekkul ca sawara wa. Sawara wa dal,
ndéey lu suufe topp ca. 13 Ilyaas dégg ca,
muuroo mbubbam, génn taxaw ca buntu
xunti ma; déggul lu moy baat bu ko ne:
«Ana looy def fii, Ilyaas?» 14 Mu ne: «Man
kat damaa xéroona xér ci yaw Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi. Waaw, bànni
Israyil dañoo fecci sa kóllëreek ñoom; say
sarxalukaay, ñu màbb; say yonent, ñu
jam saamar. Ma des man doŋŋ, ñuy wuta
jël sama bakkan nii!»

15 Aji Sax ji ne ko: «Dellul topp say
tànk te jaare ci màndiŋ mi ba Damaas.
Boo àggee, nanga diw Asayel, fale ko
ko buurub Siri. 16 Yewu ma baayam di
Nimsi it, diw ko, fal ko buurub Israyil;
te Alyaasa, ma baayam di Safat, dëkk
diiwaanu Abel Mewola, nanga ko diw, fal
ko, muy yonent, wuutu la. 17 Su ko defee
ku Asayel reyul ba nga raw, Yewu rey la;
ku Yewu reyul ba nga raw, Alyaasa rey la.
18 Waaye dinaa déeg ci biir Israyil juróom
ñaari junniy (7 000) nit, di mboolem ñi
sujjóotaluloon Baal te seen gémmiñ masu
koo fóon.»

Ilyaas am na bëkk-néeg

19 Ilyaas bàyyikoo fa, fekk Alyaasa
doomu Safat, Alyaasa di gàbb ak ñaar
fukki nag ak ñeent yu ko jiitu, ñu likke
leen ñaar-ñaar, moom ci boppam mu
jiital fukkeelu likke baak ñaar. Ilyaas
dikk ba ca moom, sànni mbubbam ca kaw
Alyaasa. 20 Alyaasa bàyyikoo ca nagam
ya, daw topp ca Ilyaas, ne ko: «Ngalla
may ma, ma tàgguji sama ndey ak sama
baay te topp la.» Ilyaas ne ko: «Doxal
dellu; lu ma la def?»
21 Alyaasa bàyyi fa Ilyaas, dellu jël ñaari
nag, rendi ko sarax, jël banti ràngaay ya,
togge yàpp wa, jox ko mbooloo ma, ñu
lekk, ba noppi Alyaasa topp ci gannaaw
Ilyaas, di bëkk-néegam.

20

Siri song na Samari

1 Fekk na Ben Addàd buurub Siri woo
mbooloom xareem mépp, ñu daje, ànd
ak fanweeri buur ak ñaar yu mu faral,
ñook seeni fas ak seeni watiir. Ñu dem
song Samari, gaw ko. 2 Ci kaw loolu Ben
Addàd yónni ay ndaw ca biir dëkk ba ca
Axab buurub Israyil. 3 Ñu ne ko: «Ben
Addàd dafa wax ne: “Sa xaalis ak sa
wurus, maay boroom. Say jabar it, ak ñi
gëna dëgër ci say doom, maay boroom.”»
4 Buurub Israyil ne ko: «Loo wax rekk,
Buur sang bi, maak lépp lu ma moom
yaay boroom.» 5 Ndaw ya dikkaat ne ko:
«Ben Addàd dafa wax ne: “Maa yónnee
woon ci yaw, di sàkku nga jox ma sa
xaalis ak sa wurus ak say jabar ak say
doom yu góor. 6 Waaye nëgëni ëllëg sax
dinaa yónni samay jawriñ ci yaw, ñu seet
ci sa biir kër ak say kër jawriñ. Mboolem
luy sa alal dinañu ci teg loxo, nangu ko,
yóbbu.”»
7 Buurub Israyil nag woolu magi réew
ma mépp, ne leen: «Boo yeboo ngeen
xam ne waa jii kat fitna lay wut; gis
ngeen mu yeble ci man, bëgga nangu
samay jabar ak sama doom yu góor ak
sama xaalis ak sama wurus, te bañaluma
ko ci dara.» 8 Mag ñaak mbooloo ma
mépp ne ko: «Bu ko déglu te bul nangu!»
9 Axab ne ndawi Ben Addàd ya: «Waxleen
Buur, sama sang, ne ko: “Sa jaam ba nee
mboolem la nga jëkkoona yónnee di ko
sàkku dina ko def. Waaye lii nga mujja
laaj moom, du ko def.”» Ndaw ya dem
jottli tontam. 10 Ben Addàd dellu yeble
ca moom ne ko: «Yal na ma tuur yi teg
mbugal mu gëna tar, ndegam duma tas
Samari, ba pëndu tabax du fi des buy fees
loxoy mboolem ñi ma topp.»
11 Buurub Israyil ne: «Waxleen ko ne
ko:
“Jóge xare, di bàkku
moo gën jëm xare, di bàkku.”»
12 Ba Ben Addàd di jot ca kàddu googu,
ma ngay naan, mook buur ya far ak
moom ca mbaar ya. Mu jox ay nitam
ndigal ne leen: «Takkuleen!» Ñu takku,
ngir songi dëkk ba. 13 Ndeke ci biir loolu
ab yonent dem na ca Axab buurub Israyil,
ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gis nga
mbooloom xare mii mépp ak li ñuy bare
lépp, xamal ne teg naa leen ci sa loxo
bésub tey, ndax nga xam ne maay Aji Sax
ji.» 14 Axab ne ko: «Ku may defal loolu?»
Mu ne ko: «Aji Sax ji nee: Dag yi kilifay
diiwaan yi yebal lay doon.» Axab ne ko:
«Kuy sooke xare bi?» Mu ne ko: «Xanaa
yaw.»

Israyil daan na Siri

15 Ba mu ko defee Axab lim dag ya kil-
ifay diiwaan ya yebal, ñuy ñaar téeméer
ak fanweer ak ñaar (232). Gannaaw
loolu mu lim mbooloom Israyil gépp, ñuy
juróom ñaari junni (7 000). 16 Ñu génn
digg bëccëg, fekk Ben Addàd a ngay
màndi mook fanweeri buur ak ñaar ya
mu faral, ca mbaar ya.
17 Dag ya kilifay diiwaan ya yebal a nga
jiitu. Ci biir loolu Ben Addàd yónnee, ñu
wax ko ne ko: «Am na ñu jóge Samari, di
ñëw.» 18 Mu ne: «Su leen jàmm taxee jóg,
jàppleen leen, ñuy dund; su leen xare
taxee jóg it, jàppleen leen, ñuy dund.»
19 Ba mu ko defee dagi kilifay diiwaan
ya génne ca dëkk ba, mbooloom xare
ma topp ca seen gannaaw. 20 Ku nekk
jam noon ba nga janool, waa Siri daw,
Israyil topp leen. Ben Addàd buurub
Siri nag war fas, daw mooki gawaram.
21 Buurub Israyil nag song leen, rey fas ya,

yàq watiir ya, daan waa Siri jéll bu réy.
22 Yonent ba dikk ca buurub Israyil ne ko:
«Nanga dëgërluwaat te xam ni nga wara
def, ndax nëgëni déwén buurub Siri dina
la songaat.»

Siri songati na Israyil

23 Ba loolu amee kàngami buurub Siri
digal buurub Siri ci wàllu Israyil, ne ko:
«Ñii, seeni tuur tuuri tund lañu; moo tax
ñu ëpp nu doole, waaye su nu xeexeek
ñoom ci joor gi déy, su boobaa noo leen
di ëpp doole. 24 Defal nii: follil buur yi
ci sa gannaaw yépp, jële leen fa ñu jiite,
teg fa jawriñ yu leen wuutu. 25 Te yaw
nga sosaat mbooloom xare mu mel ni ma
nga amoon, fas ak fas, watiir ak watiir,
ndax nu mana xareek ñoom ci joor gi. Su
boobaa déy, noo leen di ëpp doole.» Mu
déggal leen, def noona.

26 Ca déwén sa Ben Addàd lim waa
Siri, daldi dem Afeg ca xare baak Israyil.
27 Waa Israyil daje, sàkk ab dund, ba
noppi dox wuti leen. Waa Israyil a nga
dal janook ñoom, di saf ñaari gétti bëy.
Waa Siri ñoom fees àll ba. 28 Góoru Yàlla
ga dikk ne buurub Israyil: «Aji Sax ji
dafa wax ne: Gannaaw waa Siri dañoo
yaakaar ne man Aji Sax ji, yàllay tund
laa, duma yàllay xur, maay teg mbooloo
mu réy mii mépp ci say loxo. Su ko defee
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.»

29 Diiru juróom ñaari fan nag ñu
jàkkaarloo ca seeni dal. Bésub juróom
ñaareel ba xare ba jib, waa Israyil daane
téeméeri junniy xarekat (100 000) yu
warul fas ca waa Siri ci benn bés bi; 30 ña
ca des daw ba Afeg, ca biir dëkk ba, tata
ja màbb ca kaw ñaar fukki junniy nit
ak juróom ñaar (27 000) ca ñoom. Fekk
na Ben Addàd daw dugg ca biir dëkk ba,
jàll ci biir néeg bu làqoo làqu. 31 Ay
jawriñam ne ko: «Waaw, nun de dégg
nanu ñu naa buuri Israyil buur yu baax
lañu. Tee noo sol ay saaku, tañlaayoo
buum, toroxloo ko, te dem ca buurub
Israyil? Jombul mu bàyyi la, nga dund.»
32 Ñu teraxlaayoo ay saaku, tañlaayoo ay
buum, dem ca buurub Israyil, ne ko: «Ben
Addàd sa jaam ba nee, nga baal ko ngalla
te bàyyi ko mu dund.» Mu ne: «Ndeke
mu ngi dund ba tey? Moom sama mbokk
a!» 33 Ndaw ya am njort lu rafet nag.
Ñu gaaw naa: «Ben Addàd kay sa mbokk
a!» Mu ne leen ñu dem indi ko. Ba Ben
Addàd dikkee ba ca moom, mu waral ko
ca watiiram.
34 Ben Addàd ne Axab: «Dëkk yi sama
baay nangoo woon ci sa baay dinaa la ko
delloo, te boo yeboo sàkkal sa bopp ay
bérabi njaay ca Damaas, na sama baay
def ca Samari.» Axab ne ko: «Man nag
damay fasanteek yaw kóllëre ci loolu,
bàyyi la nga dem.» Ba loolu amee mu
fasanteek moom kóllëre, bàyyi ko mu
dem.

Ab yonent sikk na Axab

35 Ci biir loolu kenn ca kurélu yonent
ya wax moroom ma ci ndigalal Aji Sax
ji, ne ko: «Ayca, jam ma!» Waa ja lànk,
ne du ko jam. 36 Mu ne ko: «Gannaaw
nanguwuloo déggal Aji Sax ji, dama ne,
booy teqlikook man, gaynde fàdd la.»
Naka la teqlikook moom, gaynde dajeek
moom, fàdd ko. 37 Waa ja gisaat keneen
ca ñoom ne ko: «Ayca, jam ma!» Kooka
jam ko bu baax, ba gaañ ko. 38 Yonent ba
dem, taxaw ca yoon wa, soppi colam, fab
kaala, takke bët ya, di xaar Buur. 39 Buur
romb, mu woo ko, ne ko: «Man de sang
bi, damaa gaañu ci digg xare, nit dikk,
indil ma keneen, ne ma: “Xoolal ma kii,
su rëccee, sa bakkan ay fey bakkanam,
mbaa nga feye ko ñetti junniy (3 000)
dogi xaalis.” 40 Waaye man damaa fekk
ma jàpp wet gu nekk, waa ja nag rëcc.»
Buurub Israyil ne ko: «Sab àttee ngoog,
yaa ko waxal sa bopp.» 41 Ci kaw loolu
yonent ba ne muret kaala ga mu takkoon
ca bët ya; buurub Israyil xàmmi ko, xam
ne ci yonent yi la. 42 Mu ne ko: «Aji Sax ji
dafa wax ne: Gannaaw yaa bàyyi ku ma
aayaloon bakkanam, sa bakkan mooy fey
bakkanam te say bokk ay fey bokkam.»
43 Ba loolu amee buurub Israyil mer, ne
fóññ, daldi ñibbi këram, ca Samari.

21

Buur Axab tooñ na Nabot

1 Gannaaw ba loolu wéyee mu am lu
xew, di mbirum toolu reseñu Nabot, waa

ju dëkk Yisreel. Nabot daa amoon tool ca
Yisreel, ca wetu kër Axab buurub Samari.
2 Axab ne Nabot: «Jox ma sa toolub reseñ
bi, ma def kob tóokër, ndax jege na sama
kër. Dinaa la ko wecci toolub reseñ bu
ko gën, walla su la gënalee ma delloo la
njégam ci xaalis.» 3 Nabot tudd Aji Sax
ji, ne Axab: «Yàlla tere ma di la jox sama
suufas maam!»

4 Axab ñibbi këram, mer, ne fóññ ndax
la ko Nabot waa Yisreel ba wax, ne ko
du ko jox suufas maamam. Mu tëdd
ca lalam, gedd, baña lekk. 5 Soxnaam
Yesabel dikk ne ko: «Lu la tax ne fóññ
nii? Lu la teree lekk?» 6 Axab ne ko:
«Damaa wax ak Nabot waa Yisreel bi, ne
ko mu jaay ma toolub reseñam, ma fey ko
xaalis mbaa su ko neexee ma wecci ko ko
beneen toolub reseñ. Mu ne ma du ma
jox toolub reseñam.»

7 Yesabel ne ko: «Xanaa du yaay buu-
rub Israyil? Jógal lekk waay te bégal sa
xol. Man maa lay jox toolu reseñu Nabot.»
8 Ci kaw loolu Yesabel bind ay bataaxal ci
turu Axab, def ci màndarga torlub Axab.
Mu yónnee bataaxal ya ca mag ñaak
gor ña ca dëkkub Nabot. 9 Mu bind ca
bataaxal ya ne: «Yéeneleen koor*, beral
Nabot jataay ci kanam mbooloo mi, 10 te
teg ñaari nit ñu tekkiwul dara, ñu janook
moom. Na ñooñu duural Nabot ne ko:
“Saaga nga Yàlla, saaga Buur.” Su ko
defee ngeen génne ko dëkk ba, dóor ko
ay doj ba mu dee.»

11 Ba mu ko defee waa dëkkub Nabot,
mag ñaak gor ña daldi def la Yesabel san-
taane te bind ko ca bataaxal ya mu leen
yónnee. 12 Ñu yéene koor, beral Nabot
jataay ca kanam mbooloo ma. 13 Ñaari nit
ñu tekkiwul dara dikk toog janook moom.
Ñu duural ko ca kanam mbooloo ma, ne
Nabot daa saaga Yàlla, saaga Buur. Ñu
génne Nabot dëkk ba, dóor ko ay doj ba
mu dee. 14 Ñu yónnee nag ca Yesabel ne
ko dóor nañu Nabot ay doj ba mu dee.

15 Yesabel dégg ca, ne Axab: «Jógal
nanguji toolu reseñu Nabot waa Yisreel
bi. Moo la ko bañoona jaaye xaalis, waaye
dundatul, dee na.» 16 Axab dégg ca, daldi
jubal toolu reseñu Nabot waa Yisreel ba,
nangu ko.

Aji Sax ji dogal na mbugalu Axab

17 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal
Ilyaas ma dëkk Tisbi, ne ko: 18 «Demal
taseek Axab buurub Israyil ba ca Samari.
Ma nga nee ca toolu reseñu Nabot ba mu
nanguji. 19 Wax ko ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne: Du dangaa rey nit, ba nangu
alalam?” Nga teg ca ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne: Fa xaj ya xabe deretu Nabot, ay
xaj dina fa xabe sa deret, yaw itam.”»

20 Axab ne Ilyaas: «Ãa, noon bi, gisati
nga ma?» Ilyaas ne ko: «Gis naa la, ndax
dangaa dogu ci def lu bon lu Aji Sax ji
ñaawlu. 21 Aji Sax ji nee na: Dama ne,
dinaa wàcce lu bon ci sa kaw, fàllas say
sët, ba faagaagal ci digg Israyil kuy taxaw,
colal, te bokk ci yaw Axab, muy gor, di
jaam. 22 Dinaa def sa kër mel ni kër
Yerbowam doomu Nebat mbaa kër Basa
doomu Axiya, ndax merloo nga ma te
bàkkaarloo nga Israyil. 23 Te itam Aji Sax
ji wax na ci mbirum Yesabel ne: Ay xaj
dina lekk Yesabel ca wetu tatay Yisreel.
24 Ku Axab deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ci médde àll, njanaaw ya for.»

25 Axab dafa dogu woon ci def lu bon
lu Aji Sax ji ñaawlu, ba amu ci moroom
moos, te jabaram Yesabel di ko ci xabtal.
26 Axab daan na def ñaawtéef ju réy, di
topp ay kasaray tuur, di def mboolem lu
doon baaxu Amoreen ña Aji Sax ji dàqoon
ngir bànni Israyil.

27 Ba Axab déggee kàddu yooyu, daa
xotti ay yéreem, di woor, sol ay saaku,
tëddaale ko, di temp ndànk, ngir toroxlu.
28 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal
Ilyaas waa Tisbi ba, ne ko: 29 «Gis nga ni
Axab toroxloo fi sama kanam? Gannaaw
toroxlu na nii ci sama kanam, duma
wàcce lu bon cig dundam. Ci jamonoy
doomam ju góor laay wàcce lu bon ci waa
këram.»

22

Axab songati na Siri

* **21:9** 21.9 koor googu dafa mel ni tuub ak toroxlu lañu ci jublu.

1 Gannaaw loolu toog nañu ñetti at yu
xare amul diggante Siri ak Israyil.

2 Ca ñetteelu at ma, Yosafat buurub
Yuda dikk ca buurub Israyil. 3 Fekk
buurub Israyil wax aki jawriñam ne leen:
«Xanaa xamuleen ne Ramot ga ca Galàdd
noo ko moom? Te jéemunoo def dara,
ba nangu ko ci loxol buurub Siri!» 4 Mu
ne Yosafat: «Xanaa dinga ànd ak man
ca xareb Ramot ga ca Galàdd?» Yosafat
ne buurub Israyil: «Maa ngi, yaa ngi,
samay nit ay say nit, te samay fas ay say
fas.» 5 Yosafat teg ca ne buurub Israyil:
«Jëkkala seet lu ci Aji Sax jiy wax.»

6 Buurub Israyil nag woo yonent yi, ñu
daje, xawa tollook ñeenti téeméer. Mu
laaj leen ne leen: «Ndax ma dal ci kaw
Ramot ga ca Galàdd, am ma bàyyi?» Ñu
ne ko: «Demal, ndax Boroom bi moo
leen di teg ci sa loxo.» 7 Yosafat dellu
ne: «Xanaa beneen yonentu Aji Sax ji
da fee amatul, ba ñu mana seetlujeeti fa
moom?» 8 Buurub Israyil ne Yosafat: «Am
na ba tey genn góor gu ñu mana seetal
ci Aji Sax ji. Waaye man maa ko jéppi,
ndax du wax waxyu bu baax ci man,
lu bon rekk; mooy Mise doomu Yimla.»
Yosafat ne ko: «Buur, bul waxe noonu.»
9 Buurub Israyil daldi woo ab jawriñam
ne ko: «Demal indil ma gaaw Mise doomu
Yimla.»

10 Buurub Israyil ak Yosafat buurub
Yuda nag, ña nga toog, ku ci nekk ci
ngànguneem. Ña nga solu ba jekk ca
dàgga ja ca buntu Samari. Yonent yépp
janook ñoom di biral ay waxyu. 11 Fekk
na Cedekiya doomu Kenaana, ma woon
ci seen biir, defarlu ay béjjéni weñ. Ma
nga naan: «Aji Sax ji dafa wax ne: “Yii
ngay jame waa Siri, ba jeexal leen.”»
12 Mboolem yonent ya ca des nag di waxe
jenn waxyu jooju, naan: «Buur, songal
Ramot ga ca Galàdd te jël ndam li, ndax
Aji Sax ji moo leen teg ci say loxo.»

Mise yégle na jéllub Axab

13 Ci kaw loolu ndaw la wooyi Mise,
dem ne ko: «Ma ne, kàddug yonent ya
genn la: jàmmu Buur. Kon nag, na sa
kàddu ànd ak seen kàddu di genn, te nga
wax jàmm.» 14 Mise ne ko: «Giñ naa ci Aji
Sax ji, Kiy Dund, li ma Aji Sax ji wax rekk
laay wax.» 15 Ba Mise dikkee ba ca Buur,
Buur ne ko: «Mise, ndax nu songi xare
Ramot ga ca Galàdd, am nu bàyyi?» Mu
ne ko: «Buur songal, daan, Aji Sax jee koy
teg ci sa loxo!» 16 Buur nag ne ko: «Ñaata
yoon laa lay giñloo ne la bu ma wax lu
moy dëgg ci turu Aji Sax ji?» 17 Mise ne
ko:

«Israyil gépp laa gis ñu tasaaroo ca tund
ya,
mbete xar yu amul sàmm.
Aji Sax ji ne: “Ñii de amuñu boroom.
Na ku nekk ci ñoom ñibbi këram ci
jàmm.”»

18 Buurub Israyil ne Yosafat: «Waxuma
la woon ne du wax waxyu bu baax ci
man, xanaa lu bon?» 19 Mise teg ca ne ko:
«Kon nag déglul kàddug Aji Sax ji. Gis
naa Aji Sax ji, mu toog ci ngànguneem,
mboolem gàngooru asamaan a nga taxaw
ndijooram ba càmmoñam. 20 Aji Sax ji
nag ne: “Ana kuy nax Axab, mu songi
Ramot ga ca Galàdd, ba daanu ca?” Kii
ne nii, kee ne nee. 21 Noo ga dikk, taxaw
fa kanam Aji Sax ji. Mu ne: “Man maa koy
nax.” Aji Sax ji ne ko: “Nan?” 22 Mu ne:
“Maay dikk, doon xel muy safaan dëgg
ci làmmiñu yonentam yépp.” Mu ne ko:
“Yaa koy nax, te man nga ko. Demal defe
noonu.” 23 Looloo waral lii. Aji Sax ji moo
def xel muy safaan dëgg ci sa làmmiñu
yonent yii yépp, te Aji Sax ji moo tudd
musiba ci sa kaw.»

24 Ba loolu amee Cedekiya doomu Ke-
naana talaata Mise, ne ko: «Ana fu
Noowug waxyu gu Aji Sax ji jaare, ba jóge
ci man di wax ak yaw?» 25 Mise ne ko:
«Yaw mii yaa koy gisal sa bopp, keroog
ba ngay dugg néegoo néeg, di làqtu.»
26 Buurub Israyil ne ab surgaam: «Jàppal
Mise, yóbbu ko ca Amon boroom dëkk bi,
ak ca doomu Buur*. 27 Nga ne ko: “Buur
dafa wax ne: Dugal-leen kii ndungsiin, di
ko jox lekk gu néew ak ndox mu néew, ba
keroog may dikk ak jàmm.”» 28 Mise ne:
«Soo délseek jàmm déy, Aji Sax ji waxul,

* **22:26** 22.26 Doomu Buur daa nañu ko wooye ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu ëttu buur bi.

ma jottli.» Mu dellu ne: «Mbooloo mi,
yeena ko déggandoo, yeen ñépp.»

Axab daanu na

29 Ba mu ko defee buurub Israyil ànd
ak Yosafat buurub Yuda, ñu songi Ramot
ga ca Galàdd. 30 Buurub Israyil nag
ne Yosafat: «Damay soppi col, dugg ci
xeex bi, waaye yaw solal sa mbubbam
buur.» Buurub Israyil daldi soppig col,
dugg ca xeex ba. 31 Fekk na buurub
Siri jox ndigal fanweeri nitam ak ñaar,
ñay jiite watiiri xare ya. Mu ne leen:
«Buleen xeex ak kenn, du ku tuut, du
ku réy, diirleen buurub Israyil, moom
rekk.» 32 Ba loolu amee, ña jiite watiiri
xare ya gis Yosafat, daldi ne: «Kii kay
mooy buurub Israyil!» Ñu walbatiku ci
kawam, ngir song ko. Yosafat nag àddu ca
kaw, 33 njiiti watiir ya xam ne du buurub
Israyil, ñu walbatikuwaat, bàyyi ko. 34 Ci
biir loolu mu am ku soqi ag fitt te teyu ko,
mu dal buurub Israyil ci diggante ñaari
wàlli pakk bi mu sol. Mu ne dawalkatu
watiiram: «Waññikul, génne ma ci xeex
bi, gaañu naa!» 35 Naka la xare ba
tàkkarnaase bésub keroog bépp, ñu téye
buur ba ca biir watiir wa, mu janook waa
Siri, ba ca ngoon sa, mu doora dee. Jam-
jam baa nga nàcc, ba taa ca biir watiir ba.
36 Jant baa ngay xalambaayu, yéene jib,
ba dajal mbooloo ma. Ña nga naan: «Na
ku nekk ñibbi sa dëkk, ca sam réew!»
37 Buur ba nag saay, ñu yóbbu ko
Samari, denc ko foofa. 38 Ba ñuy raxas
watiir ba ca déeg ba ñuy wax Samari,
xaj ya di xab deret ja, gànc ya di sangu
ca ndoxum déeg ma, muy la Aji Sax ji
waxoon.
39 Li des ci mbiri Axab ak mboolem lu
mu def ak kër ga mu tabax, rafetale ko
bëñi ñay, ak mboolem dëkk ya mu tabax,
loolu lépp, bindees na ko moos ca téere
ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca
seeni jant. 40 Buur Axab nag saay, fekki
ay maamam, doomam Akasiya falu buur,
wuutu ko.

Yosafat falu na Yuda

41 Axab moomu, ba mu faloo Israyil,
ba dugg ñeenteelu atu nguuram, ca la
Yosafat doomu Asa falu buur ca kaw
Yuda. 42 Yosafat amoon na fanweeri at
ak juróom, ba muy falu te ñaar fukki at
ak juróom la falu ca Yerusalem. Yaayam
moo doon Asuba, doomu Sili. 43 Yosafat
ci tànki baayam Asa la aw, jàddul fenn,
xanaa di def njub lu Aji Sax ji rafetlu.
44 Teewul jëlewu fa bérabi jaamookaay
ya. Askan wa dañu fa daa dem ba tey,
di fa rendi saraxi jur, di fa taal cuuraay.
45 Séqoon na nag ak buurub Israyil jàmm.
46 Li des ci mbiri Yosafat ak
njàmbaaram aki xareem, bindees na lépp
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 47 La desoon ca
ñay jaay seen bopp ca jaamookaayi tuur,
ya fa desoon ca jamonoy baayam Asa, ba
booba, Yosafat da leena jële ca réew ma.
48 Booba réewum Edom amuloon buur.
Ab jawriñ lañu fa daan tabb.
49 Yosafat defaroon na ay gaal yu mag
yu mu deme réewum Ofir, di wuti wurus.
Waaye sottiwul, ndax gaal yaa nga suux
ca Esiyon Geber. 50 Booba la Akasiya
doomu Axab wax Yosafat ne ko: «Tee
ngaa may samay nit, ñu ànd ak say nit
ci gaal yi?» Yosafat lànk.
51 Gannaaw gi Buur Yosafat tëdd, fekki
ay maamam, ñu denc ko fa ñu denc ay
maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda
maamam. Doomam Yoram falu buur,
wuutu ko.

Akasiya falu na Israyil

52 Yosafat moomu, ba mu faloo Yuda,
ba dugg fukkeelu atu nguuram ak juróom
ñaar, ca la Akasiya doomu Axab falu
buur ca Israyil, péeyoo Samari. Akasiya
nguuru na Israyil ñaari at. 53 Da daan def
lu bon, lu Aji Sax ji ñaawlu, topp tànki
ndeyam ak baayam ak tànki Yerbowam
doomu Nebat, ma doon bàkkaarloo Is-
rayil. 54 Akasiya jaamu na Baal, tuur ma,
di ko sujjóotal, ba merloo Aji Sax ji, Yàllay
Israyil, muy mboolem la baayam daa def.

Buur ya
di téereb ñaareel bi

Yonent Yàlla Ilyaas yar na Buur Akasiya

1-2 Ba Axab buurub Israyil saayee
yàggul dara, Mowabeen ña dañoo fippu,
jógal doomam Buur Akasiya.
Mu am bés Akasiya tollu biir néegam
ca kaw taaxum këram ga ca Samari,
daldi xàwwikoo ca palanteer ba, daanu
ba gaañu lool. Gannaaw gi mu yónni ay
ndaw, ne leen: «Demleen seetal ma ca
Baal Sebub, tuuru Ekkron, ba xam ndax
dinaa dund gannaaw jéll bii ma daanu.»
3 Ci biir loolu malaakam Aji Sax ji wax
Ilyaas, ma cosaanoo Tisbi, ne ko: «Demal
gaaw dajeek ndawi buurub Samari te laaj
leen ne leen: “Xanaa Yàlla daa amul ci
Israyil, ba ngeen di seeti ca Baal Sebub,
tuuru Ekkron?” 4 Loolu tax na Aji Sax
ji wax buurub Israyil ne ko: “Lal bi
nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga dee
moos.”» Ci kaw loolu Ilyaas dem.
5 Ba ndaw ya waññikoo, Buur Akasiya
ne leen: «Lu leen waññi?» 6 Ñu ne ko
genn góor a leen dogale, ne leen ñu dellu
ci buur bi leen yónni, te wax ko ne ko:
«Aji Sax ji nee: Ndax Yàlla daa amul
Israyil ba ngay yónnee di seetluji ca Baal
Sebub, tuuru Ekkron? Loolu tax na lal bi
nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga dee
moos.» 7 Mu ne leen: «Waaw, góor gi
leen dogale, wax leen loolu, nu mu mel?»
8 Ñu ne ko: «Góor ga boroom kawar la
te ngembal der la gemboo.» Akasiya ne:
«Kooku Ilyaas mu Tisbi la.»
9 Ba mu ko defee Akasiya yebal njiitu
juróom fukki dag, mu ànd ak juróom
fukki nitam, dem ba ca Ilyaas. Gisuñu
lu moy mu toog ca kaw tund wa. Njiit
la ne ko: «Ée góoru Yàlla gi, Buur nee
nga wàcc.» 10 Ilyaas wax njiital juróom
fukki dag ya, ne ko: «Ndegam góoru
Yàlla laa, yal na sawara wàcce asamaan
xoyom la, yaw yaak sa juróom fukki
dag.» Sawara daldi bàyyikoo asamaan,
ne jippét xoyom leen, mook juróom fukki
dagam ya. 11 Buur dellu yebal keneen
ku jiite juróom fukki dag, mu ànd ak
juróom fukkam ña. Njiit la dem ne
Ilyaas: «Ée góoru Yàlla gi, Buur nee nga
wàcc gaaw!» 12 Ilyaas wax leen ne leen:
«Ndegam góoru Yàlla laa, yal na sawara
wàcce asamaan xoyom la, yaw yaak
sa juróom fukki dag.» Sawaraw Yàlla
bàyyikoo asamaan, xoyom njiit la, mook
juróom fukki dagam ya. 13 Mu delluwaat
yebal njiital juróom fukki dag, mu ànd ak
juróom fukkam ña, muy ñetteel bi yoon.
Mu daldi dem ba àgg ca Ilyaas, ne gurub
sukk ca kanamam; tinu ko ne ko: «Éy
góoru Yàlla gi, ngalla wormaalal sama
bakkan ak bakkani juróom fukk ñii, sang
bi. 14 Gis nga ni sawara wàcce asamaan,
xoyom ñaari njiiti juróom fukki dag yi ma
jiitu, ñook seen juróom fukki dag, waaye
rikk wormaalal sama bakkan.»
15 Malaakam Aji Sax ji ne Ilyaas:
«Wàccal ànd ak moom, bu ko ragal.» Mu
daldi wàcc ànd ak njiit la ba ca Buur, 16 ne
ko: «Aji Sax ji nee: Yónni nga ay ndaw, di
seeti ca Baal Sebub, tuuru Ekkron, mel ni
Yàlla amul ci Israyil, ba ñu man koo laaj
kàddoom. Loolu tax na lal bi nga tëdd,
doo ko wàcc, nde dinga dee moos!»
17 Ba loolu amee mu dee, muy la Aji Sax
ji waxoon, Ilyaas biral ko. Rakkam Yoram
nag falu buur, wuutu ko ca ñaareelu atu
nguurug Yoram doomu Yosafat buurub
Yuda. Fekk na Akasiya amuloon doom ju
góor. 18 Li des ci mbiri Akasiya aki jëfam,
bindees na ko moos ca téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.

2

Yonent Yàlla Ilyaas yéeg na

1 Bés ba Aji Sax jiy yóbbu Ilyaas
kaw asamaan ci biir callweer, ma nga
bàyyikoo woon Gilgal, ànd ak Alyaasa.
2 Ci biir loolu Ilyaas ne Alyaasa:
«Xaaral fii rikk, ndax Aji Sax ji da maa
yebal Betel.» Alyaasa ne ko: «Ak sama
digganteek Aji Sax ji, Kiy Dund, nga fekke
tey, duma teqlikook yaw mukk.» Ñu daldi
ànd, dem Betel.
3 Kurélu yonenti Betel nag dikk ca
Alyaasa ne ko: «Ndax xam nga ne bésub

tey jii Aji Sax ji dina la yenni sa kilifteefu
sang Ilyaas?» Mu ne: «Man kay xam naa
ko; waaye noppileen rekk.»
4 Ba mu ko defee Ilyaas ne Alyaasa:
«Ngalla xaar ma fii nag, ndax Aji Sax ji
da maa yebal Yeriko.» Alyaasa ne ko: «Ak
sama digganteek Aji Sax ji, Kiy Dund, nga
fekke tey, duma teqlikook yaw mukk.» Ñu
daldi ànd, dem Yeriko.
5 Kurélu yonenti Yeriko nag dikk ba ca
Alyaasa ne ko: «Ndax xam nga ne bésub
tey jii Aji Sax ji dina la yenni sa kilifteefu
sang Ilyaas?» Mu ne leen: «Man kay xam
naa ko, waaye noppileen rekk.»
6 Gannaaw loolu Ilyaas ne Alyaasa:
«Ngalla xaaral fii, ndax Aji Sax ji da maa
yebal dexu Yurdan.» Alyaasa ne ko: «Ak
sama digganteek Aji Sax ji, Kiy Dund, nga
fekke tey, duma teqlikook yaw mukk!»
Ñu ànd ñoom ñaar.
7 Ba loolu amee juróom fukki nit bawoo
ca kuréli yonent ya, dikk taxaw, dànd
leen, janook ñoom fa ñu yem ñoom
ñaar ca tàkkal dexu Yurdan. 8 Ilyaas jël
mbubbam, taxañ, ne ko tàrr ca ndox ma,
mu xàjjalikoo yaar. Ñu jaar ci suuf su
wow si, jàll ca wàlla.
9 Ba ñu jàllee, Ilyaas ne Alyaasa: «Wax
ma lu ma lay defal bala ñu maa yóbbu,
may teqlikook yaw!» Alyaasa ne ko:
«Xanaa naa am lu mat sag leer ñaari
yoon.» 10 Ilyaas ne ko: «Ñaan nga lu jafe.
Waaye soo ma gisee bu ñu may jële fi ma
nekk ak yaw, yóbbu, kon dinga ko am.
Soo ma gisul nag, doo ko am.»
11 Ci kaw loolu ñu ànd di waxtaan, di
dem. Yéguñu lu moy watiiru sawara, wu
ànd ak fasi sawara, ne jimeet, dox seen
diggante ñoom ñaar; Ilyaas yiiroo aw
callweer, yéeg kaw asamaan. 12 Alyaasa
gis loolu, daldi yuuxu, naan: «Wuy
baayee, baay bóoy, yaay watiiru xarey
Israyil aki gawaram!» Ba loolu amee
gisatu ko. Mu ne sëq ay yéreem, ne ko
tareet, def ko ñaar ndaxu tiis, 13 doora
for mbubb ma wadde ca Ilyaas; ne wërëñ,
dem taxawi ca tàkkal dexu Yurdan. 14 Ba
mu ko defee Alyaasa fab mbubb ma
wadde ca Ilyaas, ne ko tàrr ca ndox ma
ne: «Ana Aji Sax ji, Yàllay Ilyaas? Ana
mu?» Naka la Alyaasa dóor ca ndox ma
moom itam, mu xàjjalikoo yaar, mu jàll.
15 Kuréli yonenti Yeriko ya doon seetaan
a nga janook moom naa: «Leeru Ilyaas
wàcc na ci kaw Alyaasa!» Ba loolu amee
ñu gatandu ko, sujjóotal ko, dëpp seen jë
ca suuf.
16 Ci kaw loolu ñu ne ko: «Xam nga lan
la, sang bi? Am na ci nun juróom fukki
nit ñu jàmbaare. Nañu dem seetali la sa
sang ba. Jombul leeru Yàlla yóbbu ko, teg
ko ci kaw tund yii, wenn, mbaa mu teg
ko ci biir xur yii, wenn.» Mu ne leen:
«Déedéet, buleen leen yebal.» 17 Ñu soññ
ko, ba mu am ca kersa, ne leen: «Waaw,
yebal-leen leen.» Ñu daldi yebal juróom
fukki nit, ñu seet diiru ñetti fan, gisuñu
kenn. 18 Naka lañu dellu ca moom, fekk
ko ca Yeriko, mu ne leen: «Newuma leen
woon buleen dem?»
19 Gannaaw loolu waa dëkk ba ne
Alyaasa: «Xam nga fi dëkk bi nekk baax
na, sang bi, waaye ndox mi baaxul, te suuf
si nanguwul.» 20 Alyaasa ne leen: «Indil-
leen ma ndab lu bees, te def ci xorom.»
Ñu indil ko. 21 Mu dem ba ca bëtu ndox
ba, sànni ca xorom sa, ne: «Aji Sax ji nee:
Laabal naa ndox mii. Dootu rey te dootu
tax suuf si du nangu.» 22 Ndox ma daa
laab ba tey jii, muy la Alyaasa waxoon.
23 Alyaasa bàyyikoo fa, jëm Betel. Ma
nga topp yoon wa di dem, ay gone jóge ca
dëkk ba, di ko ñaawal, naan ko: «Boroom
nel, ca kaw! Ée boroom neleey, ayca ca
kaw!» 24 Naka la ne gees, ne leen jàkk,
daldi leen móolu ci turu Aji Sax ji. Ci
kaw loolu ñaari urs* génne ca àll ba, fàdd
ca gone ya ñeent fukk ak ñaar. 25 Mu
bàyyikoo foofa jubal tundu Karmel, jóge
fa dellu Samari.

3

Israyil ak Mowab jote nañu

1 Ba Yosafat faloo Yuda, ba dugg fuk-
keelu atu nguuram ak juróom ñett, ca la
Yoram doomu Axab falu buur ca Israyil,
péeyoo Samari. Yoram nguuru na fukki
at ak ñaar, 2 di def li Aji Sax ji ñaawlu.

* **2:24** 2.24 urs rab wu ñàng la; man naa ëpp gaynde.

Waaye taxul mu dab ndeyam ak baayam:
jële na fa doj wa ñuy jaamoo Baal te
baayam sampoon ko fa. 3 Terewul mu sax
ci xeetu bàkkaar ya Yerbowam doomu
Nebat doon bàkkaarloo Israyil, bañ koo
dëddu.

4 Ci biir loolu, Mesa buuru Mowab
doonoon boroom jur, di fey buurub
Israyil galagu téeméeri junniy xar
(100 000) ak téeméeri junniy kuuy
(100 000) yu ñu watul. 5 Buur Axab nag
dee, buuru Mowab jógal buurub Israyil
ba ko wuutu. 6 Ba mu ko defee Buur
Yoram daldi génn Samari ca saa sa, lim
mbooloom xarem Israyil mépp. 7 Ba loolu
amee mu yónnee ca Yosafat buurub Yuda,
ne ko: «Buuru Mowab fippu na, jógal
ma. Ndax doo ànd ak man, nu xarejeek
Mowab?» Mu ne ko: «Ahakay! Maak yaw
benn lanu. Sama mboolooy sa mbooloo,
samay fas di say fas,» 8 teg ca ne: «Fu nuy
jaare, song leen?» Mu ne ko: «Xanaa ca
màndiŋu Edom.»

9 Ba mu ko defee buurub Israyil ak
buurub Yudak buurub Edom dem di dox
diiru juróom ñaari fan, ba ñook jur gi ñu
àndal, kenn amatu ci ndox. 10 Buurub
Israyil ne: «Musiba am na walla! Nde Aji
Sax ji da noo woo, nun ñetti buur yii, ngir
teg nu ci loxol buuru Mowab.» 11 Yosafat
daldi ne: «Ndax yonentu Aji Sax ji nekkul
fii, ba nu seetloo ko ci Aji Sax ji?» Kenn
ca jawriñi buurub Israyil ne: «Alyaasaa
ngi fi, mooy doomu Safat ji doonoon bëkk-
néegu Ilyaas.» 12 Yosafat ne: «Waaw,
kàddug Aji Sax jaa ngi ci moom kay.»

Ba mu ko defee buurub Israyil ànd ak
Yosafat buurub Yuda, ak buurub Edom,
dem ca Alyaasa. 13 Mu wax ak buurub
Israyil ne ko: «Ana lu ma séq ak yaw?
Demal kay ca sa yonenti baay yaak sa
yonenti ndey ya!» Buurub Israyil ne ko:
«Déedéet, ndaxte Aji Sax jee nu fi woo,
nun ñetti buur yii, ngir teg nu ci loxol
Mowab.» 14 Alyaasa ne ko: «Giñ naa ci Aji
Sax ji, Kiy Dund, Boroom gàngoori xare
yi, moom mi may jaamu, bu dul woon ak
Yosafat buurub Yuda mii teew, te ma rus
ko, duma la xool sax mbaa ma di la faale.
15 Waaye indil ma ab xalamkat.» Mu indil
ko.

Naka la xalamkat bay xalam, leeru Aji
Sax ji dikkal Alyaasa. 16 Alyaasa ne: «Aji
Sax ji nee: Gasleen ci xur wii ay kàmbi
kàmb. 17 Ndaxte Aji Sax ji nee: Du ngelaw
lu ngeen di gis mbaa taw, te du tee xur
wii fees dell ak ndox, ngeen naan yeen ak
seen gétt ak seen jur gu gudd. 18 Loolu
yomb na Aji Sax ji te dina teg Mowab ci
seen loxo it. 19 Dingeen nangu mboolem
dëkk bu mag bu ñu wëraley tata ak
mboolem péey; garab gu baax ngeen gor,
mboolem bëti ndox ngeen fatt, tool bu
nangu ngeen yàq kooki xeer.» 20 Ca suba
sa, ba ñuy tollu ci rendi sarax rekk; ndox
ma bàyyikoo yoonu Edom, wal, ba fépp
fees ak ndox.

21 Ci biir loolu Mowabeen ñépp dégg
ne buur ya ñëw nañu xareseek ñoom.
Ñu woo képp ku àttan ngànnaay, mag
ak ndaw, ñu bokk taxaw fa seeni réew
digaloo.

22 Ba ñu fanaanee ba ca suba sa, jant
bay lerxat ca ndox ma. Waa Mowab tollu
ca wàlla, di gis ndox ma xonq, mel ni
deret. 23 Ña nga naan: «Lee de deret la!
Xam naa buur yaa xeexa xeex, ba reyante
ca seen biir. Kon nag waa Mowab, ayca,
ca lël ja!»

24 Ba ñu dikkee ba ca dalub Israyil,
waa Israyil jóg dal ca seen kaw, ba ñu
won leen gannaaw, ne wëqet. Ñu dugg
réewum Mowab, duma leen. 25 Ba loolu
amee ñu yàqte dëkk ya, mboolem tool bu
nangu, kenn ku nekk sànni ca xeer ba mu
fees, bëtu ndox bu nekk, ñu fatt, garab
gu baax gu ne, ñu gor. Mujj na dëkk bu
ñu naan Kir Eres doŋŋ a ne ñumm ak
xeer ya ñu ko tabaxe. Teewul boroom
mbaq ya gaw ko, song ko. 26 Ba buuru
Mowab gisee xeex bi di ko ëpp doole,
daa woo juróom ñaar téeméeri boroom
saamar, ànd ak ñoom ngir bëtt, ba àgg
ca buurub Edom. Waaye sottiwul. 27 Ba
loolu amee mu jël taawam bu góor bi
nara falu buur, wuutu ko, ne ko teqet
rendi, def ko saraxu rendi-dóomal ca kaw
tata ja. Waa Israyil ñaawlu jëf ja lool,
daldi won buuru Mowab gannaaw, ñibbi
seenum réew.

4

Alyaasa jot na jëtun ba

1 Am na bés ku jëkkëram bokkoon ci
yonent yi, di jooytu ci Alyaasa ne ko:
«Sama jëkkër de sa ndongo la woon.
Léegi nag faatu na, te yaw ci sa bopp
sang bi, xam nga ne ku ragaloon Aji Sax
ji la. Waaye ka mu ameeloon bor moo
dikk, bëgga yóbbu sama ñaari doom yu
góor, ngir def leeni jaam.» 2 Alyaasa ne
ko: «Loo bëgg ma dimbalee la ko? Wax
ma loo am ca kër ga.» Mu ne ko: «Dara,
sang bi. Awma dara ca kër ga lu moy
taxub diw.» 3 Mu ne ko: «Demal àbbi ay
ndab yu deful dara ci sa dëkkandoo yi la
wër yépp, te bumu néew. 4 Su ko defee
nga dellu tëjook say doom, ba noppi nga
sotti diw gi ci ndab yooyu yépp, bu ci fees,
nga ber.»

5 Mu bàyyikoo nag ca Alyaasa. Gan-
naaw gi mu tëjuji, mooki doomam; ñu
di ko jox, muy sotti. 6 Mu dem ba ndab
ya fees, mu ne doom ja: «Jottli ma ndab
leneen.» Mu ne ko: «Ndab desu fi de.»
Diw ga it ne tekk, xelleetul. 7 Mu daldi
dem wax ko góoru Yàlla ga. Mu ne ko:
«Doxal jaay diw gi, fey say bor; la ca des
nga dunde, yaak say doom.»

Alyaasa am nab dal

8 Am na bés Alyaasa jaare dëkk bu ñuy
wax Sunem. As ndaw su bare alal woo
ko lekk këram, di ko soññ. Mujj na saa
yu fa jaaree, daldi fay toog, ba xéewlu.
9 Ci biir loolu mu ne jëkkëram: «Aa, man
déy, xam naa ne kiy fara dal ak nun góoru
Yàlla gu sell la. 10 Tee nu koo tabaxal néeg
bu ndaw ci kaw taax mi, defal ko ca ab
lal ak taabal ak toogu akub làmp, ba bu
ñëwatee dal ca?»

Alyaasa delloo na njukkal

11 Noonu la Alyaasa dikke bés, dal ca
néeg ba ñu ko tabaxal ca kaw taax ma,
tëdd fa. 12 Ci kaw loolu mu ne surgaam
Gewasi: «Wool ma ndawas Sunem sii.»
Mu wool ko ko, mu dikk taxaw. 13 Mu
ne surgaam: «Waxal ma ndaw sii ne ko:
“Waaw, yaw de yaa ngi sonn ci nun coono
bii bépp! Ana loo bëgg nu defal la ko?
Ndax nu waxal la Buur lu jëm ci yaw, am
nu wax ak njiital mbooloom xare ma?”»
Mu wax ko, mu ne ko: «Jërëjëf, waaye
am naa teraanga ci sama biiri bokk.»
14 Alyaasa ne Gewasi: «Ana lu nu koy
defal nag?» Mu ne ko: «Amul doom ju
góor de, te jëkkëram mag la.» 15 Alyaasa
ne ko: «Woowaat ko.» Mu woo ko; mu
dikk, taxaw ca bunt ba. 16 Alyaasa ne
ko: «Nëgëni déwén dinga leewu doom ju
góor.» Mu ne ko: «Déet, sang bi, góoru
Yàlla gi, bu ma nax mukk, sang bi.»

17 Ndaw sa nag mujj ëmb; ca déwén sa
mu am doom ju góor, ca jamono jooja,
muy la ko Alyaasa waxoon.

18 Xale ba di màgg. Mu am bés mu
dem fekki baayam ca ñay góob. 19 Mu
jekki ne baayam: «Wóoy baay, sama bopp
bi, sama bopp bi!» Baay ba ne surga ba:
«Yóbbu ko ca yaayam.» 20 Surga ba fab
ko, yóbbu ca yaayam, mu uuf ko, ba ca
digg bëccëg, xale ba dee. 21 Yaay ja yéeg,
tëral ko ca kaw lalu góoru Yàlla ga, tëj
bunt ba, daldi génn. 22 Mu woo jëkkëram,
ne ko: «Rikk boole maak kenn ci surga
yi te jox ma menn mbaam, ma daw ba
ca góoru Yàlla ga te ñëw gaaw.» 23 Mu
ne ko: «Ana loo wuti ca moom tey, te du
Terutel weer, du bésub Noflaay?» Mu ne
ko: «Jàmm la.»

24 Ba loolu amee ndaw sa takk mbaam
ma, ne surgaam: «Doxal jiitu, bu ma
taxawloo ci yoon wi te waxuma la ko.»
25 Mu dem ba àgg ca góoru Yàlla ga, ca
tundu Karmel.

Góoru Yàlla ga séen ko fu sore, ne sur-
gaam Gewasi: «Xoolal, ndawas Sunem
saa ngi. 26 Dawal gaaw dajeek moom, laaj
ko mbaa mu ngi ci jàmm mook jëkkëram
ak doomam.» Mu laaj ko, mu ne ko:
«Jàmm rekk la.» 27 Mu agsi nag ca góoru
Yàlla ga, ca kaw tund wa, ne fëlëñ ca suuf,
jàpp ca tànk ya. Gewasi dikk, bëgg koo
bëmëx, mu ne ko: «Bàyyi ko, xolam a
naqari. Aji Sax ji nag nëbb na ma ko,
xamalu ma lan la.» 28 Ndaw sa ne ko:
«Sang bi, ndax maa la ñaan doom ju
góor? Newuma la woon bu ma nax?»

29 Ba loolu amee Alyaasa ne Gewasi:
«Takkul, ŋàbb sama yet ci sa loxo te daw
dem. Koo mana taseel, bu ko nuyu te bu
la nuyoo, bu ko fey. Boo àggee, tegal
sama yet wii ca kaw kanamu xale ba.»

30 Teewul yaayu xale ba ne ko: «Ak sama
digganteek Aji Sax ji, Kiy Dund, nga fekke
tey, duma la fi bàyyi.» Mu daldi jóg topp
ca moom.
31 Fekk na Gewasi jiitu leen. Ba mu
agsee, teg na yet wa ca kaw kanamu xale
ba, waaye xale ba àdduwul, yënguwul.
Gewasi waññiku, dajeek Alyaasa ne ko:
«Xale ba de yewwuwul!» 32 Ba Alyaasa
agsee ca kër ga it, fekkul lu moy néewu
xale bi tëdd ca kaw lal ba. 33 Naka la dugg,
tëj bunt ba, ñoom ñaar ca biir. Mu ñaan
ci Aji Sax ji, 34 ba noppi yéeg, daldi tàlli
ca kaw xale ba, tafu ca kawam, gémmiñ
ak gémmiñ, bët ak bët, biir loxook biir
loxo. Naka la bóof ca kaw xale ba, yaram
wa tàmbalee tàngaat. 35 Alyaasa jóg di
jaabante ca biir néeg ba. Nes tuut mu
yéeg, bóofaat ca kaw xale ba; xale ba
daldi tisli ba muy juróom ñaari yoon, ne
xiféet. 36 Ba loolu amee Alyaasa woo
Gewasi ne ko: «Wool ndawas Sunem
soosu.» Mu woo ndaw sa, mu dikk. Mu
ne ko: «Jëlal sa doom.» 37 Ndaw sa ne
gurub cay tànkam, sujjóot; ba noppi fab
doomam, génn.

Alyaasa sekki na tooke ja

38 Gannaaw loolu Alyaasa ñibbi Gilgal,
mu yemook xiif am ca réew ma. Mu
am bés kurélu yonent ya daje fa moom.
Alyaasa ne surgaam: «Tegal cin lu mag
li te toggal yonent yii mbuum.» 39 Ci kaw
loolu kenn ca ñoom génn, dem ca àll ba,
di witti ay xob, daldi fa gis ag lawtan
gu doom ya mel ni yomb, mu witt ca
ba mbubbam fees. Mu dellu, fejat ko,
yeb ca cinu mbuum la, te kenn xamul lu
mu doon. 40 Ñu yekkal ko nit ña, waaye
manuñu koo lekk. Naka lañu mos rekk,
yuuxoo ne: «Lekk-dee la cin li def de,
góoru Yàlla gi!» 41 Alyaasa ne: «Indil-
leen ma sunguf.» Ñu indi, mu xëpp ca cin
la, daldi ne: «Sottil-leen mbooloo mi, ñu
lekk.» Ba loolu amee dara lu aay amatul
ca cin la.

Alyaasa leel na mbooloo

42 Ba loolu wéyee jenn waay jóge Baal
Salisa, indil góoru Yàlla ga mburum pepp
ma jëkka ñor, muy ñaar fukki mbu-
ruy lors, boole ciy gubi bele, yeb ko ci
saakoom. Alyaasa ne ñu jox ko mbooloo
mi, ñu lekk. 43 Ka koy séddale ne ko:
«Waaw, nu may taajale lii téeméeri nit?»
Mu ne ko: «Joxal mbooloo mi ñu lekk,
ndax Aji Sax ji nee: Dinañu lekk ba mu
des.» 44 Mu taajal leen ko, ñu lekk ba
desal, muy la Aji Sax ji waxoon.

5

Alyaasa faj na kilifa

1 Bu loolu wéyee Naaman njiital xareb
buurub Siri la woon. Sangam buurub Siri
nawloo ko lool, def ko nitam, ndax ciy
loxoom la Aji Sax ji jaarale ndam li mu
mayoon waa Siri. Ku jàmbaare la woon,
waaye daa amoon jàngoroy ngaana*.
2 Fekk na ay xarekati waa Siri dem songi
réewum Israyil, jàppe fa ab janq, def ko
surgab jabaru Naaman. 3 Mu am bés janq
ba ne njaatigeem: «Éy su sama sang bi
demoon ca yonent ba ca Samari! Kon de
dina ko teggil jàngoroy deram ji.»
4 Naaman nag dem wax Buur, sangam,
ne ko janqub waa Israyil ba nee na
nàngam ak nàngam. 5 Buurub Siri ne ko:
«Demal kay, dinaa la yóbbante buurub
Israyil bataaxal.» Mu dem, yóbbaale
ñetti téeméeri kiloy xaalis, ak juróom
benn fukki kiloy wurus, ak fukki mbubbi
xew; 6 bataaxal ba mu yót buurub Israyil
nag, lii lañu ca bind: «Bataaxal bii maa
ko teg ci sama loxol surga Naaman, yebal
ko ci yaw, ngir nga fajal ko ngaana gi ko
dal.»
7 Naka la buurub Israyil jàng bataaxal
ba rekk, ne mbubb ma tareet ndax jaaxle,
daldi ne: «Man dama di Yàlla bay rey,
mbaa may dundal, ba kii di yebal nit ku
may fajal ngaana! Seetleen lii rekk: kii da
may wut!»
8 Ba Alyaasa, góoru Yàlla ga déggee
ne buurub Israyil xotti na mbubbam, daa
yónnee ca moom, laaj ko ne ko: «Ana lu
tax nga xotti sa mbubb? Yebalal waa ji ci
man rekk. Dina xam ne yonent a ngi ci Is-
rayil.» 9 Ba loolu amee Naaman yóbbaale

* 5:1 5.1 ngaana: baat bi man naa ëmb yeneen jàngoroy der juy law te aay, yu dul ngaana kese.

ay fasam aki watiiram, dikk taxaw ca
bunt kër Alyaasa. [10] Alyaasa yebal ndaw
ca moom ne ko: «Demal sanguji juróom
ñaari yoon ca dexu Yurdan, sa yaram set,
dellu mel na mu meloon.»

[11] Naaman nag mer. Ma ngay dem te
naan: «Xoolal rekk, man mi noon day
daldi génn taxaw ci biti, ñaan ci Yàllaam
Aji Sax ji, tiimale loxoom ër bi, daldi teggi
jàngoro ji! [12] Te sax xanaa Abanaa ngi
nii ak Parpar, di dexi Damaas, gën fopp
mboolem ndox muy wal ci Israyil? Ndax
dama caa manuloona sangu, ba wér?»
Mu walbatiku dem, mer lool.

[13] Surgaam ya nag dikk, kenn ca ñoom
ne ko: «Baay Naaman, su doon lu jafe
la la yonent bi wax ndax danga ko dul
def? Kon kay su la nee nga sangu rekk,
set wecc, nga war koo def!» [14] Naaman
nag doora dem, sóobu ca dexu Yurdan ga,
ba muy juróom ñaari yoon, muy la góoru
Yàlla ga waxoon. Mu daldi wér, yaram wa
mel ni yaramu xale bu góor bu ndaw, set
wecc.

[15] Ba loolu amee Naaman dellu ca góoru
Yàlla ga, mook mboolem toppam ma. Mu
dikk ba ca moom, taxaw ne: «Dama ne
léegi wóor na ma ne amul jenn Yàlla ci
mboolem àddina ju moy Yàlla ji ci Israyil.
Kon nag sang bi, ngalla nangul lii, maa
la ko may.» [16] Alyaasa ne ko: «Déedéet.
Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, moom
mi may jaamu, duma ko jël.» Mu soññ
ko, soññ, mu bañ. [17] Naaman ne ko:
«Gannaaw bañ nga, sang bi, nañu ma
may sëfub ñaari berkelle ci suuf, ngir kat,
sang bi, dootuma jébbal ay tuur saraxu
rendi-dóomal mbaa yeneen sarax, xanaa
Aji Sax ji doŋŋ†. [18] Waaye sang bi, lenn
rekk laay ñaan, Aji Sax ji jéggal ma ko.
Bu sama sang ba di dugg ca kër tuur ma
ñuy wax Rimon, di ko sujjóotal, ba jàpp
sama loxo, ma ànd ak moom sujjóot ca
kër Rimon, yal na ma Aji Sax ji jéggal la
ma fay sujjóot rekk, sang bi.» [19] Alyaasa
ne ko: «Demal ak jàmm.»

Gewasi lal na pexe

Ba Naaman bàyyikoo ca Alyaasa, dem
ba xawa sore, [20] Gewasi surgab góoru
Yàlla ga, Alyaasa, ne ca xelam: «Eewaay
sama sang daal! Day bàyyi Naaman waa
Siri bii mu dem noonu rekk; jëlul dara ci
li mu indi. Giñ naa ko ci Aji Sax ji, Kiy
Dund, dinaa daw dabi ko, ba am ci moom
as lëf.»

[21] Gewasi daldi daw dabi Naaman. Ba
ko Naaman séenee muy daw wutsi ko,
mu cëppoo ca watiiram dajeek moom,
ne ko: «Mbaa jàmm la?» [22] Mu ne
ko: «Jàmm la kay. Sama sang a ma
yónni ne ma ma wax la ne ñaari xale yu
góori yonent a agsi léegi, jóge diiwaanu
tundi Efrayim. Nee ndax doo ko jox
fanweeri kiloy xaalis ak ñaari mbubbi
xew yu mu leen may?» [23] Naaman ne ko:
«Ahakay! Jëlal juróom benn fukki kiloy
xaalis kay!» Mu soññ ko nag, ba mu ëmb
juróom benn fukki kiloy xaalis yi ci ñaari
mbuus, boole ca ñaari mbubbi xew, jox
ko ñaari surgaam, ñu gàddu, jiitu Gewasi.
[24] Gewasi agsi ca tund wa, jële ko ca seeni
loxo, dem, denci ko ca biir kër ga, ba
noppi yiwi leen, ñu dem.

[25] Ba loolu wéyee mu dellu ca sangam
Alyaasa. Mu ne ko: «Foo jóge nii?»
Mu ne ko: «Demuma fenn di, sang bi.»
[26] Alyaasa ne ko: «Defe nga ne samag leer
teewuloon, ba nit kay wàcce ca watiiram,
di dajeek yaw? Ndax danoo tollu ci jël
xaalisu kenn aki mbubb mbaa ay tooli
oliw aki tooli reseñ aki gàtt aki nag aki
jaam yu góor ak yu jigéen? [27] Ngaanag
Naaman dina la topp, yaak saw askan ba
fàww!» Ba mu ko defee Gewasi bàyyikoo
ca Alyaasa, daldi gaana, yaram wa ne
fureet, weex furr.

6

Weñu sémmiñ ga tëmb na

[1] Am na bés mbooloom yonent ya wax
Alyaasa ne ko: «Xoolal, fii nuy dajeek
yaw daa xat. [2] Nan dem ngalla ba ca
tàkkal dexu Yurdan, ku nekk ci nun sàkk
fa aw dénk, nu defaral fa sunu bopp
bérab bu nu daje.» Alyaasa ne leen:

† **5:17** 5.17 Naaman dafa yaakaaroon ne Aji Sax ji, Israyil rekk lañu ko mana jaamoo. Teewul mu defe ne ku sàkk suufas Israyil, tabaxal ko ca feneen sarxalukaay, Aji Sax ji man na faa nangu sa jaamu ba tey.

«Demleen.» 3 Kenn ca ñoom ne ko:
«Sang bi, ñëwal nu dem kay!» Mu ne
ko: «Waaw, nan dem.» 4 Mu ànd ak
ñoom dem ba ca dexu Yurdan, di fa gor
ay garab. 5 Kenn ca ñoom doon gor, weñu
sémmiñam wadd ca ndox ma. Mu jalu,
ne: «Éy, sang bi, te dama koo àbboon
kat!» 6 Góoru Yàlla ga ne ko: «Fu mu
wadd?» Mu won ko fa mu wadd, mu dog
bant sànni foofa, weñ ga tëmb. 7 Mu ne
ko: «Foral!» Mu yóotu, for ko.

Alyaasa sànk na gàngoor

8 Bu loolu wéyee buurub Siri doon na
xareek Israyil. Ci biir loolu mu diisooki
surgaam, ne leen bérab sàngam lay def
ab dalam. 9 Ci kaw loolu góoru Yàlla ga
yónnee ca buurub Israyil, ne ko: «Nanga
moytoo jaare bérab sàngam, ndaxte fa la
waa Siri jëm.» 10 Buurub Israyil yónnee
fa ko góoru Yàlla ga wax, ngir nemmiku
foofa. Alyaasa di artoo Buur noonu, muy
fàggandiku. Loolu am na bu dul benn
yoon, du ñaar. 11 Buurub Siri nag jàq lool
ci loolu, daldi woolu ay jawriñam ne leen:
«Ana kan ci yeen moo fi nekkal buurub
Israyil?» 12 Kenn ca jawriñ ya ne ko:
«Du kenn, Buur sang bi; waaye Alyaasa,
yonent bi ci Israyil mooy jottli buurub
Israyil kàddu yi ngay wax ci sa biir néegu
biir.» 13 Mu ne: «Seetalileen ma ko, ma
yónnee, jàpp ko.» Ñu mujj xamal ko ne:
«Moom de, ma nga ca Dotan.» 14 Buurub
Siri yebal fa ay dag yu takku, yóbbaale ay
fas aki watiir. Mu agsi guddi, gaw dëkk
ba.
15 Ci kaw loolu bëkk-néegub góoru
Yàlla ga jóg ca suba teel, génn, gisul lu
moy mbooloom xare mu gaw dëkk ba, aki
fas aki watiir. Mu ne ko: «Éy sang bi,
fu nu jëm?» 16 Alyaasa ne ko: «Bul tiit,
noo leen ëpple ñu ñu àndal.» 17 Alyaasa
nag ñaan ne: «Aji Sax ji, ngalla ubbil ay
bëtam, mu gis.» Aji Sax ji ubbi bëti surga
ba, mu xool, ndeke tund waa nga fees aki
fas aki watiiri sawara, wër Alyaasa.
18 Ba mu ko defee waa Siri wutsi
Alyaasa, mu ñaan ci Aji Sax ji ne ko:
«Rikk muural bëti mbooloo mii.» Aji Sax
ji muur seeni bët, na mu ko ko ñaane.
19 Alyaasa nag ne leen: «Fii du yoon wi de,
te du dëkk bi ngeen di seet it. Toppleen
ma, ma yóbbu leen ci ki ngeen di seet.»
Mu daldi leen yóbbu ba Samari.
20 Ba ñu duggee Samari, Alyaasa dellu
ñaan ne: «Aji Sax ji, ngalla ubbil bëti
nit ñii, ñu gis.» Aji Sax ji muri seeni
bët, ñu xoole rekk, gis ne ñu ngi biir
Samari. 21 Buurub Israyil gis leen ne:
«Baay Alyaasa, ma rey leen? Ãa, ma rey
leen?» 22 Mu ne ko: «Bu leen rey mukk.
Xanaa ñoo jàpp cib xare sax doo leen rey?
May leen ñu lekk, naan, te dellu ca seen
sang.» 23 Ba loolu wéyee Buur berndeel
leen bernde ju réy; ñu lekk, naan; mu
yiwi leen, ñu ñibbi ca seen sang. Booba
la waa Siri gëjoona def gàngoori yàqkat,
di dugg biir réewum Israyil.

Xiif ba tar na ca Samari

24 Ba ñu demee ba yeneen jamono,
Ben Addàd buurub Siri woo mbooloom
xareem mépp, dem gawi Samari. 25 Xiif
bu metti am ca Samari ndax gaw ba,
ba boppub mbaam-sëf di jar juróom
ñett fukki dogi xaalis, genn-wàll liibaru
jonkanu pitax* di jar juróomi dogi xaalis.
26 Mu am bés buurub Israyil jaar ca kaw
tata ja, senn as ndaw àddu ca kaw ne ko:
«Buur, sang bi, ngalla wallu ma!» 27 Mu
ne ko: «Bu la Aji Sax ji walluwul, nu ma
lay walloo? Du pepp, du ndoxum reseñ
ju ma la mana may.» 28 Mu teg ca ne ko:
«Lan la sax?» Ndaw sa ne ko: «Ndaw
sii da ma noon: “Indil sa doom, nu lekk
ko tey, ëllëg nu lekk sama doom.” 29 Nu
togg sama doom, bokk ko lekk. Ma ne
ko: “Su ëllëgee indil sa doom, nu bokk
ko lekk.” Moom nag mu làq doomam.»
30 Ba Buur déggee kàdduy ndaw sa, daa
xotti mbubbam ndaxu naqar. Ma ngay
dox, di wéy ca kaw tata ja, mbooloo ma
tollu ci suuf séenuñu lu moy saaku bi mu
def njiitlaay, di ko ñaawloo.
31 Ma nga naan: «Yal na ma Yàlla
teg mbugal mu gëna tar ndegam bésub
tey jii boppub Alyaasa doomu Safat du
teqlikook baatam.» 32 Fekk na Alyaasaa

* **6:25** 6.25 jonkanu pitax: am na ñu jàpp ne jonkanu pitax xollitu peppu saxayaay la gu ñuy wooye noonu.

nga ca këram toog, mag ña bokk toog ak
moom. Buur yebal ndaw ca moom. Ndaw
la agseegul, Alyaasa ne mag ña: «Xool-
leen bóomkat bii yebal kuy dogsi sama
bopp! Xam ngeen lan la, bu ndaw li agsee
rekk, tëjleen bunt bi, tere koo dugg; ndax
du tànki sangam laay dégg, mu topp ci
moom sax?»
33 Naka la Alyaasa di wax, ndaw la ne
jimeet, jëm ca moom. Ma nga naan: «Gis
nga musiba mii Aji Sax ji wàcce. Kon ana
lu may séentooti ci Aji Sax ji?»

7

1 Ba loolu amee Alyaasa ne: «Dégluleen
kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji nee: Nëgëni
ëllëg benn nattub lëmm ci sunguf su
mucc ayib benn dogu xaalis doŋŋ lay
doon, ñaari natti lors it di benn dogu
xaalis ca buntu Samari.» 2 Jaraaf ja daan
ànd ak Buur saa su ne àddu ca ne góoru
Yàlla ga: «Ma ne, su Aji Sax ji ubbi woon
sàqi asamaan sax, ndax man naa tax loolu
am?» Mu ne ko: «Dinga ci teg sa bët déy,
waaye doo ci lekk.»

Aji Sax ji wallu na Samari

3 Ci biir loolu amoon na ñeenti gaana
yu nekkoon ca bunt dëkk ba. Ña nga
naan ci seen biir: «Xanaa dunu toog fii
ba dee? 4 Su nu demee ca biir dëkk ba,
danuy dee ak xiif. Su nu toogee fii itam,
dee ak xiif. Kon kay nan dem ca dalub
waa Siri, jébbal leen sunu bopp. Su ñu
nu bàyyee, nu dund, baax na. Su ñu nu
reyee it, nu dee rekk.»
5 Ci kaw loolu ñu jóg timis, jëm ca dalub
waa Siri. Ba ñu agsee ca peggub dalu waa
Siri, gisuñu luy nirook nit sax. 6 Booba
fekk na Boroom bi dégtal waa dalub Siri
ba riirum fas yu ànd aki watiiri xare ak
gàngoor gu réy, ba tax ñu naan ca seen
biir: «Ãa! Loolu de, buuri Etteen ñaak
buuri Misraa, Buurub Israyil fey leen,
ngir ñu songsi nu!» 7 Ba mu ko defee ñu
jóge fa ca timis, bàyyi fa seeni xaymaak
seeni fas ak seeni mbaam, wacc dal ba
noonu, daw rawaleji seen bakkan.
8 Ñeenti gaana ya nag dikk, ba jub dal
ba, daldi jegesi, dugg cib xayma, lekk fa,
naan, jële fa xaalis ak wurus aki yére,
dem nëbbi ko; dellu duggaat cib xayma
jëleeti fa, dem nëbbi ko. 9 Ba loolu amee
ñu ne ca seen biir: «Nun kat defunu njub.
Bésub tey jii bésub jàmm la; nun, nu
ne patt yéglewunu ko. Su nu xaaree ba
jant bi leer de, àq dina nu topp. Kon
nag aycaleen nu dem yeggeji ko waa kër
Buur.» 10 Ñu daldi dem woo wattukati
bunt dëkk ba, wax leen, ne leen: «Dem
nanu ca biir dalu waa Siri; ndeke kenn
nekku fa, baat jibu fa; dara lu moy fas yu
yeeweek mbaam yu yeeweek xayma yu
ne ñumm.»
11 Wattukati bunt ba woote, yégle ko ca
biir kër Buur. 12 Buur jóg ca guddi, wax
aki jawriñam ne leen: «Ma wax leen nag
li nu waa Siri di fexeel. Xam nañu ne nu
ngi dee ak xiif. Moo tax ñu jóge ca seen
dal, làquji ca àll ba. Xam naa dañu ne:
“Bu ñu génnee dëkk bi rekk, nu jàpp leen,
ba noppi dugg ci biir dëkk bi.”» 13 Kenn
ca jawriñ ya ne ko: «Nanu yónni rekk
ay nit ñu war juróomi fas ci yi nu dese
ci dëkk bi. Bu ñu leen reyee de, ñook
mbooloom Israyil mi des ci dëkk bi yépp
ay yem demin. Kon nanu leen yónni rekk
te seet ba xam.»
14 Ba loolu amee ñu waajal ñaari watiir
ak seeni fas, Buur yebal ay ndaw yu
toppi mbooloom Siri, ne leen: «Demleen
seeti.» 15 Ñu dem toppi leen ba ca dexu
Yurdan, ndeke yoon wa fees na dell aki
yéreeki jumtukaay yu waa Siri sànni, ba
ñuy daw. Ndaw ya waññiku, wax ko
Buur. 16 Mbooloo ma riir, génn wuti dalu
Siri ba, sëxëtoo ko. Ci kaw loolu benn
nattub lëmm ci sunguf su mucc ayib di jar
benn dogu xaalis doŋŋ, ñaari natti lors
it di benn dogu xaalis, muy la Aji Sax ji
waxoon. 17 Fekk na Buur teg jawriñam
ja mu doon àndal saa su nekk ca buntu
dëkk ba, mu di ko wattu. Mbooloo ma
nag di buuxante, ba dëggaate ko ca bunt
ba, mu dee. Muy la góoru Yàlla ga yégle
woon ba Buur dikkee ca moom. 18 Na
ko góoru Yàlla ga waxe woon Buur, ne
ko: «Nëgëni ëllëg benn nattub lëmm ci
sunguf su mucc ayib doon benn dogu
xaalis doŋŋ, ñaari natti lors it di benn
dogu xaalis ca buntu Samari,» noonu la
ame. 19 Jaraaf ja da caa àddu woon ne

góoru Yàlla ga: «Ma ne, su Aji Sax ji ubbi
woon sàqi asamaan sax ndax man naa tax
loolu am?» Mu ne ko: «Dinga ko gisal sa
bopp déy, waaye doo ci lekk.» 20 Loolu ci
boppam moo ko dal itam, ndax mbooloo
ma dañoo buuxante, ba dëggaate ko ca
bunt ba, mu dee.

8

Ndawas Sunem sa jotaat na alalam

1 Am na bés Alyaasa wax ndaw sa mu
dekkaloon doomam ju góor ne ko: «Ayca,
àndal ak sa njaboot, ngeen dali fu ngeen
mana dal, ndax Aji Sax ji dogal na ab
xiif ci réew mi, te dina am juróom ñaari
at.» 2 Ndaw sa fabu, def la ko góoru Yàlla
ga wax, dem yoonam mook njabootam,
dali ca réewum Filisteen ña, toog fa diiru
juróom ñaari at. 3 Ba juróom ñaari at ya
matee, ndaw sa jóge ca réewum Filisteen
ña, ñibbsi. Mu dem ca Buur, di sàkku
mu delloo ko këram ak suufam. 4 Loolu
fekk Buur di waxtaan ak Gewasi, surgab
Alyaasa góoru Yàlla ga, naan ko: «Ayca,
wax ma mboolem jaloore yi Alyaasa def.»
5 Gewasi nag di nettali Buur na Alyaasa
dekkalee woon xale ba, rekk ndaw sa
Alyaasa dekkaloon doomam ju góor ne
jalañ, di sàkkusi ca Buur mu jox ko këram
ak suufam. Gewasi ne ko: «Ndaw saa
ngii nag, Buur, sang bi. Doomam ju góor
jii la Alyaasa dekkaloon.» 6 Buur laaj
ndaw sa, mu wax ko lépp. Buur boole
kook bëkk-néegam ne ko: «Fexeel ba ñu
delloo ndaw sii lépp luy alalam ak dayob
lépp lu suufam meññoon, la ko dale ca
bés ba mu fi jógee ba tey jii.»

Asayel mujj na falu ca Siri

7 Am na it yoon wu Alyaasa demoon
Damaas, péeyu Siri. Fekk Ben Addàd
buurub Siri wopp. Ba ñu ko waxee ne
ko: «Góoru Yàlla gi ñëw na fi.» 8 Buur ne
Asayel, ab jawriñam: «Demal ca góoru
Yàlla ga te yóbbaale loo teg ci loxoom, mu
seetal ma ci Aji Sax ji. Laajal ma ko ne
ko: “Ndax dinaa jóg ci sama wopp jii?”»
9 Asayel dem ca moom, yóbbaale lu mu ko
jox, muy mboolem la gën ca Damaas, tollu
ci sëfub ñeent fukki giléem. Mu dikk
taxaw ca kanamam, ne ko: «Ben Addàd
buurub Siri moo ma yónni fi yaw, ne ma:
“Laajal ma Baay Alyaasa ndax dinaa jóge
ci sama wopp jii.”» 10 Alyaasa ne ko:
«Demal ne ko dina jóg moos, waaye Aji
Sax ji won na ma ne dina dee déy!» 11 Ba
loolu amee góoru Yàlla ga ne dann, ne ko
jàkk, ba Asayel rus. Mu daldi jooy.

12 Asayel ne ko: «Sang bi, looy jooy?»
Mu ne ko: «Damaa xam lu bon li ngay
defi waa Israyil. Seeni tata ngay taal,
seeni xale yu góor nga jam saamar ñu
dee, seeni doom nga tas ci suuf, seeni
jigéeni biir nga butti.» 13 Asayel ne ko:
«Moo sang bi, man mi ab xaj gën, nu
ma mana defe jooju jëf ju réy?» Alyaasa
ne ko: «Aji Sax ji won na ma ne yaay
doon buurub Siri.» 14 Asayel bàyyikoo ca
Alyaasa, dellu ca sangam. Mu ne ko: «Lu
la Alyaasa wax?» Mu ne ko: «Nee na ma
de dinga jóg moos.» 15 Ca ëllëg sa nag
Asayel fab malaan, xooj ko ci ndox, dëpp
ko ca kanamu buur ba, fatt ko, mu dee.
Gannaaw loolu Asayel falu buur, wuutu
ko.

Yoram falu na Yuda

16 Ba buurub Israyil Yoram doomu Axab
duggee juróomeelu atu nguuram, ca la
Yoram doomu Yosafat buurub Yuda falu
buur ca Yuda. 17 Fanweeri at ak ñaar la
amoon ba muy falu buur, te juróom ñetti
at la nguuru fa Yerusalem. 18 Tànki buuri
Israyil la topp, di roy waa kër Axab, ndax
doomu Axab la jël jabar, di def li Aji Sax
ji ñaawlu. 19 Waaye Aji Sax ji bugguloona
tas Yuda ngir Daawuda, jaamam ba, ndax
la mu ko digoona may ci ay doomam kuy
saxal nguuram fàww, ba du fey.

20 Ca jamonoy Yoram la Edomeen ña
fippu, bañ moomeelu Yuda, ba fal seen
buuru bopp. 21 Gannaaw loolu Yoram jàll
ba Sayir, yóbbaale watiiri xareem yépp.
Moo jóg ag guddi, dal ca kaw Edomeen
ña leen gawoon, moom ak njiiti watiiri
xareem. Waaye gàngooru Yuda ñoo daw,
dellu ca seeni xayma. 22 Edomeen ñaa ngi
bañ moomeelu Yuda ba tey jii. Jant yooyu
la Libna itam fippu.

23 Li des ci mbiri Yoram ak mboolem lu
mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

24 Yoram nag tëdd, fekki ay maamam, ñu
denc ko ca bàmmeelu maamam ca gox ba
ñu naan Kër Daawuda. Doomam Akasiya
falu buur, wuutu ko.

Akasiya falu na Yuda

25 Ba Yoram doomu Axab buurub Israyil
duggee ca fukkeelu atu nguuram ak ñaar,
ca la Akasiya doomu Yoram falu buur
ca Yuda. 26 Ñaar fukki at ak ñaar la
Akasiya amoon ba muy falu buur, te
menn at la nguuru fa Yerusalem. Atalyaa
mooy yaayam, sëtub Omri buurub Israyil.
27 Akasiya topp ca tànki waa kër Axab,
di def li Aji Sax ji ñaawlu ni waa kër
Axab, ndax goro la woon ca waa kër Axab.
28 Akasiya ànd naak Yoram doomu Axab,
xarejeek Asayel buurub Siri ca Ramot
Galàdd. Waa Siri jam Yoram. 29 Buur
Yoram nag walbatiku fajuji ca Yisreel
ndax jam-jami waa Siri ya ca Raama, ba
muy xareek Asayel buurub Siri. Doomu
Yoram, Akasiya buurub Yuda nag dem
seeti Yoram doomu Axab fa Yisreel ndax
jagadeem ga.

9

Alyaasa fal na Yewu

1 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Alyaasa
woolu kenn ca kurélu yonent ya, ne ko:
«Takkul, jël taxub diw bii, te dem ba
Ramot Galàdd. 2 Boo yeggee, seet fa Yewu
doomu Yosafat doomu Nimsi. Fekk ko
ca ña muy àndal, jële ko ca seen biir,
ànd ak moom, dugg néeg bu ngeen mana
ñaaroo. 3 Su ko defee nga jël taxub diw
bi, sotti ko ci kaw boppam te wax ko ne
ko: “Aji Sax ji nee: Diw naa la, fal la
ngay buurub Israyil.” Boo noppee, bul
yeexantu. Ubbil bunt ba, daw.»
4 Ba loolu amee xale bu góor ba, yonent
bu ndaw ba, dem ba àgg Ramot Galàdd.
5 Naka la agsi rekk, fekk njiiti mbooloom
xare mi bokk toog. Mu ne: «Kilifa gi,
bataaxal laa la indil.» Yewu ne ko: «Ku ko
moom ci nun?» Mu ne ko: «Xanaa yaw,
kilifa gi.» 6 Yewu jóg, ànd ak moom, dugg
ca biir kër ga, mu sotti diw ga ca boppam,
ne ko: «Aji Sax ji Yàllay Israyil nee:
Diw naa la, fal la buurub Israyil sama
ñoñ. 7 Nanga tas sa kër sang Axab, te
noonu laay toppe soxnaam Yesabel sama
bakkani jaam ñépp: muy yonenti Aji Sax
jeek ñi dul yonent. 8 Waa kër Axab yépp
ay dee. Dinaa faagaagal képp kuy góor te
bokk ci waa kër Axab, ci digg Israyil, muy
gor di jaam. 9 Dinaa def kër Axab tas, mel
ni kër Yerbowam doomu Nebat, mbaa kër
Basa doomu Axiya. 10 Yesabel moom, ay
xaj a koy lekk ca toolub Yisreel, kenn du
ko suul.» Ba loolu amee mu ubbi bunt ba,
daw.
11 Yewu génn, dellu ca moroomi
jawriñam ña. Ñu ne ko: «Mbaa jàmm?
Lu indi dof bii ci yaw?» Mu ne leen: «Ah,
xam ngeen nit kii aki waxam rekk!» 12 Ñu
ne ko: «Wax nu waay, bu nu nax!» Mu ne
leen nee na ko nàngam ak nàngam, teg
ca ne leen: «Mu ne: “Aji Sax ji nee: Diw
naa la, fal la buurub Israyil.”» 13 Ba mu
ko defee ñu gaaw, summi seeni mbubb
ñoom ñépp, lalal ko ca kaw dëggastal ya,
ba noppi wal liit ga naa: «Yewu falu na
buur!»

Yewu fexeel na buur ya

14 Ba loolu amee Yewu doomu Yosafat
doomu Nimsi fexeel Yoram. Fekk na
Yoram ak waa Israyil yépp a ngay wattu
Ramot ga ca Galàdd, ndax Asayel buurub
Siri. 15 Booba Buur Yoram moom dem na
Yisreel, fajuji ndax jam-jam ya ca xareem
baak Asayel buurub Siri. Yewu nag ne:
«Ndegam man ngeen àndal, bu kenn
rëcce ci biir dëkk bi, di nettaliji waa
Yisreel.» 16 Mu war watiir, jëm Yisreel,
fekk Yoram a nga fa woon tëdd ndax jam-
jam ya. Akasiya buurub Yuda dikk, di
ko seet. 17 Ci biir loolu jongrukat ba ca
kaw tatay Yisreel séen gàngoor ga Yewu
àndal. Mu ne Buur Yoram: «Séen naa
gàngoor guy ñëw de.» Yoram ne ko:
«Yebalal gawar bu leen gatandu, laaj leen
mbaa jàmm la.» 18 Ci kaw loolu gawar ba
gatanduji leen, ne leen: «Buur nee: Mbaa
jàmm la?» Yewu ne ko: «Ana luy sa yoon
ci jàmm laam déet? Ayca, toppal sama
gannaaw.» Jongrukat ba daldi yégle la
xew, ne: «Ndaw la àgg na ca ñoom
de, waaye dëppul.» 19 Yoram yebalaat
beneen gawar. Ba mu àggee ca ñoom, ne
leen: «Buur nee: “Mbaa jàmm?”» Yewu
ne ko: «Ana luy sa yoon ci jàmm laam

déet? Ayca, sama gannaaw.» 20 Ba loolu
amee jongrukat ba dellu yégle la xew,
ne: «Ndaw la àgg na ca ñoom de, waaye
dëppul. Te na kee di dawale mel na ni
Yewu doomu Nimsi, ndax dawalinu dof
lay dawal.»
21 Ba mu ko defee Yoram ne:
«Takkleen!» Ñu takkal Yoram buurub
Israyil watiiram, mu génn ànd ak Akasiya
buurub Yuda, ku nekk ak sa watiir;
ñu dawal dogaleji Yewu, taseek moom
fa doonoon toolub Nabot mu Yisreel[*].
22 Yoram jàkkaarlook Yewu, ne ko:
«Yewu, mbaa jàmm?» Yewu ne ko:
«Ana nu jàmm di ame te sa bàkkaaru
bokkaaley ndey Yesabel jógu fi, mook
xërëmam yi ne xas?» 23 Yoram ne wërëñ
daw, àddu ca kaw, ne Akasiya: «Akasiya,
wor nañu nu!» 24 Yewu daldi sox fittam
ak doole, fitt Yoram ca diggante mbagg
ya, mu génne ca xol ba, Yoram ne lasiim
ca watiiram.
25 Ba loolu amee mu ne jaraafam ba ñuy
wax Bitkar: «Foral sànni ci toolub Nabot
mu Yisreel. Yaa ngi fàttliku ba nu bokkee
watiir maak yaw topp ca baayam Axab te
Aji Sax ji rëbb ko ne ko: 26 “Aji Sax ji dafa
wax ne: Deretu Nabot ak deretu doomam
yi déy, gis naa mu tuuru fii démb. Kon
nag dinaa la ko topp, nga fey ko ci tool
bii. Loolu la Aji Sax ji wax[†].” Kon nag
yóbbul sànni ci tool bi, muy la Aji Sax ji
waxoon.»
27 Akasiya buurub Yuda gis loolu, daw
jaare ca yoonu Bet Gan, Yewu dàqi ko,
tey yuuxu naan: «Jamleen ko, moom
itam.» Ñu jam ko ca kaw watiiram ca
yoon wa ngay yéeg jëm Gur, ca wetu
Yiblam. Mu daw ba Megido, dee foofa.
28 Ba loolu amee ay surgaam yeb ko ca
watiiram, yóbbu Yerusalem, ñu denc ko
ca bàmmeelam, fa ñu denc ay maamam,
ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. 29 Ca
fukkeelu at ak benn ca nguurug Yoram
doomu Axab la Akasiya falu buur ca
Yuda.

Yesabel dee na

30 Gannaaw loolu Yewu jubsi Yisreel,
Yesabel yaayu Buur dégg ko, tusngalu,
defaraat boppam, taxaw ca palanteer ba,
di séentu. 31 Naka la Yewu wees buntu
dëkk ba, di duggsi rekk, mu ne: «Mbaa
jàmmee, Simri mu ndaw, bóomkatub
sangam[‡]?» 32 Yewu séentu palanteer
ba ne: «Ana ku far ak man fii waay?»
Ñaar ba ñetti bëkk-néeg ne pëll ca kaw
palanteer ba, séentu ko. 33 Mu ne:
«Sànnileen ko ci suuf.» Ñu jàpp Yesabel,
sànni ko fa suuf, deret ja tis ca kaw taax
maak fas ya; Yewu dëggaate néew ba.
34 Ba loolu wéyee mu jàll ca biir
dëkk ba; lekk daldi naan ba noppi, ne:
«Jubluleen ci jigéen ju alku jee te suul koo
waay, ndaxte doomu buur la.» 35 Ba ñu
demee, di ko suuli nag, fekkuñu dara ca
moom lu moy kaaŋ ma doŋŋ ak ndëgguy
tànk yaak cati loxo ya. 36 Ñu dellu wax ko
Yewu, mu ne: «Loolu moo doon kàddug
Aji Sax ja mu waxoon, Ilyaas mu Tisbi
jaamam ba jottli ko, ne: “Ci toolub Yisreel
la xaj yi di lekke Yesabel[§]. 37 Néewub
Yesabel dina mel ni mbalit ci àll bi, ci biir
toolub Yisreel, ba kenn du man ne: Kii
Yesabel a.”»

10

Yewu bóom na waa kër Axab

1 Buur Axab amoon na juróom ñaar
fukki doom yu góor ca Samari. Yewu
bind ay bataaxal, yónnee ca Samari ca
kilifay Yisreel ak mag ñaak dagi doomi
Axab, ne leen: 2 «Gannaaw yeenay wattu
seen doomi sang te yeena yor watiir yeek
fas yi, dëkke dëkk bi ñu wëraley tata,
boole ci yore gànnaay yi, bu ngeen dee
jot ci bataaxal bii rekk, 3 tànnleen ki gën
te gën di jàmbaar ci seen doomi sang,
ngeen teg ko ci jalu baayam. Su ko defee
ngeen xeexal seen waa kër sang.» 4 Ñu
am tiitaange nag lool, daldi ne ca seen
biir: «Seetleen rekk ñaari buur a ngii
yu manula të Yewu; mbaa nun dinanu ko
mana të yee?» 5 Ba loolu amee ka yilif
kër buur ak ka yilif dëkk baak mag ñaak
dag ya yónnee ca Yewu, ne ko: «Nun say
surga lanu, lépp loo nu wax dinanu ko

* **9:21** 9.21 toolub Nabot mu Yisreel: seetal ci *1.Buur ya* 21. † **9:26** 9.26 Seetal ci *1.Buur ya* 21.19. ‡ **9:31** 9.31 Seetal ci *1.Buur ya* 16.8-20. § **9:36** 9.36 Seetal ci *1.Buur ya* 21.19.

def. Dunu fal kenn buur. Loo def baax
na.»
6 Ba mu ko defee Yewu bind leen
ñaareelu bataaxal, ne leen: «Ndegam
man ngeen àndal te sama kàddu ngeen
di dégg, dogleen seen boppi doomi sang
yu góor te fekk ma fii ci Yisreel nëgëni
ëllëg.» Booba doomi buur yu góor
juróom ñaar fukk lañu, nekk ak kàngami
dëkk ba leen yar. 7 Ba bataaxal ba agsee,
kàngam yooyu boole doomi buur yu góor
ya, rendi, ñuy juróom ñaar fukki góor.
Ñu yeb seeni bopp ciy dàmba, yónnee
Yewu ca Yisreel. 8 Ndaw la agsi ne
ko: «Indi nañu boppi doomi buur ya.»
Yewu ne: «Defleen ko ñaari jal ca buntu
dëkk ba, ba ëllëg.» 9 Ca ëllëg sa mu
génn taxaw ca kanam mbooloo mépp ne:
«Yeen defuleen dara. Man mii maa fexeel
samab sang, rey ko. Waaye ana ku bóom
ñii ñépp? 10 Kon xamleen ne du lenn luy
fanaan àll ci kàddug Aji Sax ji ci li mu
wax ci waa kër Axab. Aji Sax ji sottal
na la mu waxoon, Ilyaas jaamam ba jottli
ko.» 11 Ba mu ko defee Yewu rey mboolem
ña desoon ca kër Axab ca Yisreel ak
mboolemi kàngamam aki jegeñaaleem
aki sarxalkatam, bàyyiwu ca kenn, mu
rëcc.
12 Gannaaw loolu Yewu fabu jëm
Samari. Ba mu demee ba tollook Bet
Eket, ca sàmm sa, 13 daldi dajeek bokki
Akasiya buurub Yuda. Mu ne leen:
«Yeenay ñan?» Ñu ne ko: «Bokki Akasiya
lanu. Danuy nuyuji doomi Buur Axab,
ak doomi Lingeer yaayu Buur.» 14 Mu
ne: «Jàppleen leen!» Ñu jàpp leen, dem
rendi leen ca wetu teenu Bet Eket; ñuy
ñeent fukk ak ñaar, bàyyiwuñu ca kenn,
mu rëcc.
15 Ba loolu wéyee Yewu bàyyikoo fa, gis
Yonadab doomu Rekab, mu dikk dajeek
moom. Mu nuyook moom, ne ko: «Mbaa
ni ma fareek yaw te muy dëgg, ni nga
fareek man te muy dëgg?» Yonadab ne
ko: «Waawaaw.» Yewu ne ko: «Kon nag
jox ma sa loxo!» Mu jox ko loxo; mu
xëcc ko, yéege ko ca watiir ba, 16 ne ko:
«Ñëwal nu dem rekk, nga gis ni ma farloo
ci mbiri Aji Sax ji.» Mu waral ko watiiram,
yóbbu ko. 17 Ba Yewu àggee Samari, daa
rey mboolem ña desoon ca waa kër Axab
ca Samari, faagaagal leen, muy la Aji Sax
ji waxoon Ilyaas.

Yewu fiir na waa kër Baal

18 Ba mu ko defee Yewu woo mbooloo
ma mépp, ne leen: «Axab tuuti la jaamu
Baal. Man Yewu bu baax laa koy jaamu.
19 Ayca, wool-leen ma yonenti Baal yépp
ak sarxalkatam yépp ak jaamukatam
yépp. Bu kenn wuute, ndax sarax bu
réy laay defal Baal. Képp ku ko wuute
dina dee.» Booba Yewoo ngi fexee nax
ñiy jaamu Baal, ba rey leen. 20 Yewu ne
leen: «Beral-leen Baal am ndaje.» Ñu
yéene. 21 Yewu nag yónnee ca Israyil
gépp; mboolem ñay jaamu Baal dikk,
kenn desul. Ci kaw loolu, ñu dugg kër
Baal, ba kër ga fees dell. 22 Yewu ne
ka yor cummikaay la: «Képp kuy jaamu
Baal, indil ko mbubb.» Mu indil leen ay
mbubb. 23 Ba loolu amee Yewu ànd ak
Yonadab doomu Rekab, duggsi biir kër
Baal. Mu ne jaamukati Baal ya: «Xool-
leen bu baax, ba gis ne yéenu neen la,
te jaamukati Aji Sax ji raxu leen, xanaa
jaamukati Baal rekk.» 24 Ña ngay dugg,
ne dañuy def ay saraxi rendi-dóomal ak
yeneen sarax. Fekk na Yewu teg ca biti
juróom ñett fukki nit, ne leen: «Ku ci
bàyyi kenn ci ñi ma leen reyloo, ba mu
rëcc, sa bakkan ngay feye bakkanam.»
25 Ba ñu noppee ca saraxi rendi-dóomal
ya, Yewu ne dag yaak jawriñi xarekat ya:
«Duggleen, fàdd leen. Bu kenn génn.»
Ñu daldi leen leel ñawkay saamar, ñu
daanu. Dag yaak jawriñ ya sànni néew
ya ca biti, ba noppi dugg ca néegu Baal
ba gëna biire. 26 Ñu génne tuuri doj
ya sampe woon ca kër Baal, lakk ko.
27 Dañoo daane jëmmi Baal ja, màbb kër
Baal, boole ca, def kob sën, te moom la ba
tey jii.
28 Nii la Yewu raafale lu bokk ci Baal
ci Israyil. 29 Teewul mu baña dëddu
bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat
daan bàkkaarloo Israyil, ñuy jaamu ay
sëlluy wurus la ko dale Betel, ba ba ngay
àgg Dan.
30 Aji Sax ji nag ne Yewu: «Gannaaw def
nga lu baax, di jëfe li ma rafetlu te def nga

waa kër Axab mboolem li ma bëggoon,
saw askan dina toog ci jalub Israyil ba
ca sa sët-sëtaat.» 31 Terewul Yewu amu-
loon pastéefu toppe léppi xolam yoonu
Aji Sax ji Yàllay Israyil. Dëdduwul ba
tey bàkkaari Yerbowam ya mu daan
bàkkaarloo Israyil.

32 Ca jamono jooja nag la Aji Sax ji
tàmbalee fell suufas Israyil, Asayel bu-
urub Siri di leen duma ca réew ma
mépp. 33 Noonu lañu ñàkke fa féete dexu
Yurdan penku dale ca diiwaanu Galàdd
bépp, boole ca suufas waa Gàdd ak waa
Ruben ak waa Manase. Mooy la tàmbalee
dëkk ba ñuy wax Arower ca kaw dexu
Arnon ba ca diiwaanu Galàdd ak Basan.

34 Li des ci mbiri Yewu ak mboolem lu
mu def ak njàmbaaram gépp, bindees na
ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant. 35 Noonu Buur
Yewu saay, fekki ay maamam, ñu denc
ko ca Samari. Doomam Yowakas falu
buur, wuutu ko. 36 Diir bi Yewu nguuru
ci Israyil, péeyoo Samari, ñaar fukki at la
ak juróom ñett.

11

Lingeer Atalyaa falu na Yuda

1 Ci kaw loolu Atalyaa yaayu Akasiya
xam ne doomam ju góor dee na, mu daldi
faagaagal mboolem ku bokk ci askanu
buur. 2 Teewul jigéenub Akasiya, Yoseba
doomu Buur Yoram, jàpp Yowas doomu
Akasiya ju góor, jële ko ca biir doomi buur
ya ñuy fexee rey, ba rawale ko. Ci biir
loolu mu boole kook nàmpalkatam, tëj
cib néeg ngir làq ko Atalyaa, ba kenn reyu
ko. 3 Yowas nekk naak Yoseba fa kër Yàlla
ga, làqu fa juróom benni at, te Atalyaa di
nguuru fa réew ma.

Yuda bañ na

4 Ca atum juróom ñaareel ma, Yoyada
moo woolu waa Keret ya jiite kuréli
téeméeri nit, ak yeneen dag ya, ñu wuysi
ko ca kër Aji Sax ji. Mu fasook ñoom
kóllëre, giñloo leen ca kër Aji Sax ji, ba
noppi nuyole leen ak doomu Buur. 5 Ci
kaw loolu mu sant leen ne leen: «Li
ngeen di def mooy lii: Yeen ñi aye liggéey
bésub Noflaay, na seen xaajub ñetteel
dénkoo dénkaaney kër Buur, 6 beneen
xaajub ñetteel ba wattu buntu Sur ba,
xaajub ñetteel ba ca des féeteek bunt ba
ca gannaaw dawkat ya. Noonu ngeen di
ay-ayloo wattub kër Buur. 7 Seen yeneen
ñaari kurél yi ayewul bésub Noflaay,
nañu wattusi kër Aji Sax ji, ngir aar buur
bi. 8 Yeen ñiy dar Buur, fegleen ko wet
gu nekk, ku nekk ŋàbb ngànnaayam.
Képp ku jëm ci seenug làng, dees koy
rey, te àndleen ak buur bi buy dugg ak
buy génn.» 9 Ci kaw loolu njiiti kuréli
téeméer ya def mboolem la leen Yoyada
sarxalkat ba sant. Ku nekk ànd ak say
nit, ña aye bésub Noflaay ak ña ayewul
bésub Noflaay, ñu bokk dikk ca Yoyada,
sarxalkat ba. 10 Ba loolu amee, sarxalkat
ba jox njiiti kuréli téeméer ya, xeej yaak
pakki Buur Daawuda ya nekkoon ca biir
kër Aji Sax ji. 11 Dag ya nag dar buur ba,
ku nekk ŋàbb ay gànnaayam, ñu dare kër
Yàlla ga ak sarxalukaay ba, wetu ndijoor
ba wetu càmmoñ, ngir yéew buur ba.
12 Yoyada génne doomu buur ba, solal ko
mbaxanam buur, jox ko kayitu doxalinu
nguur ga; ñu fal ko nag buur, diw ko
diwug pal. Ba loolu amee ñu tàccu, ne:
«Guddalu fan, Buur!»

13 Ba Atalyaa déggee coowal dag yaak
mbooloo ma, daa àgg ca mbooloo ma, fa
kër Aji Sax ji. 14 Mu xool, yem ci buur
ba taxaw fa kenu ga, na ñu ko baaxoo,
kilifay xarekat yaak boroom liit ya dar
Buur, waa réew ma mépp di bànneexook
a wal liit ya. Atalya ne tareet ay yéreem
ndax naqar, daldi yuuxu ne: «Wor am
naay, wor am na!» 15 Ci kaw loolu Yoyada
sarxalkat ba sant njiiti kuréli téeméer ya,
kilifay gàngoor ga, ne leen: «Génneleen
ko làng gi, te ku ko topp, jamleen ko, mu
dee.» Fekk na Yoyada ne buñu ko rey ci
biir kër Aji Sax ji. 16 Ba mu ko defee ñu teg
ko loxo. Ba mu demee ba àgg kër Buur,
bay tollook fa fas yay dugge, foofa lañu ko
reye.

17 Ba loolu amee Yoyada digoo kóllëre
diggante Aji Sax ji, ak buur baak askan
wa, ngir ñu doon ñoñi Aji Sax ji. Mu
digoo ko itam diggante Buur ak askan
wa. 18 Ci kaw loolu waa réew ma mépp
ànd dem ca kër Baal. Ñu màbb ko, ay

sarxalukaayam ak jëmmi nataalam, ñu
tas tasar, Matan sarxalkatu Baal ba, ñu
rey ko ca kanam sarxalukaay ya. Ci biir
loolu Yoyada sarxalkat ba teg ay wattukat
ca kër Aji Sax ji. 19 Mu dellu nag woo njiiti
téeméeri nit yaak waa Keret ñaak yeneen
dag yaak mboolem waa réew ma, ñu jële
Buur kër Aji Sax ji, jaare ca buntu dag ya,
yóbbu ko kër Buur. Yowas daldi toog ca
ngànguney buur ya. 20 Waa réew mépp
di bànneexu, péey ba ne tekk. Atalya
moom, fekk na ñu jam ko saamar ba mu
dee ca kër Buur.

12

Yowas santaane na ñu defaraat kër Aji Sax ji

1 Juróom ñaari at la Yowas amoon ba
muy falu buur. 2 Ca juróom ñaareelu atu
nguurug Yewu buurub Israyil, ca la Yowas
falu ca Yuda. Ñeent fukki at la nguuru
fa Yerusalem. Yaayam mooy Sibiya ma
cosaanoo Beerseba. 3 Yowas di def li Aji
Sax ji rafetlu mboolem diir ba muy wéy
ci ndigalal Yoyada. 4 Taxul nag ñu jële
fa bérabi jaamookaay ya, te mbooloo ma
noppiwuñu faa rendi ay sarax, di fa taal
cuuraay.

5 Mu am bés mu wax sarxalkat ya ne
leen: «Mboolem xaalis bu ñu sellalal kër
Aji Sax ji, muy xaalisu njot-gi-bakkan*,
mbaa xaalis bu ñu wàccoo ngiñ, mbaa
bépp xaalisu saraxu yéene bu nit di
indi kër Aji Sax ji, 6 na ko sarxalkat bu
nekk nangoo ci seen loxoy xame, ngir ñu
liggéeye ko kër Yàlla gi, fépp fu fi laaj ñu
defaraat ko.»

7 Teewul Yowas dugg na ñaar fukkeelu
atu nguuram ak ñett, te taxul sarxalkat
ya defarluwaat lenn ci kër Aji Sax ji.
8 Buur Yowas woolu Yoyada, sarxalkat ba
ak yeneen sarxalkat ya, ne leen: «Ana lu
waral defaruleen lenn ci kër Aji Sax ji?
Léegi nag buleen nangooti xaalis ci seeni
xame, waaye joxeleen ko, ñu defare ko
kër Aji Sax ji.» 9 Sarxalkat ya déggal ko,
jëlatuñu xaalis ci mbooloo mi, sasootuñu
liggéeyu defaraat kër Aji Sax ji.

10 Ba mu ko defee Yoyada sarxalkat ba
wut waxande, bënn pax ca kubeer ga,
teg ko ca wetu sarxalukaay ba, fa féete
ndijoor, booy duggsi ci kër Aji Sax ji.
Sarxalkat yay wattu bunt ba di def ca
waxande wa mboolem xaalis bu ñu indi
ca kër Aji Sax ji. 11 Ci kaw loolu saa
yu ñu gisee ne xaalis bu takkoo ngi ci
waxande wi ci kër Aji Sax ji, bindkatub
Buur ànd ak sarxalkat bu mag ba dikk,
waññi ko, fas ko. 12 Bu ñu takkee limu
xaalis ba, teg ko ca loxoy ña ñu tabb, ñu
wara saytu liggéeyu kër Aji Sax ji. Su
ko defee ñu fey ca ñay liggéey ca kër
Aji Sax ji, muy liggéeykatu bant yaak
yeneen liggéeykat ya, 13 ak tabaxkat yaak
yettkati doj ya, jënd ca bant ak doji yett,
yi ñu soxla ci defarub kër Aji Sax ji, ak
mboolem lu ñuy jënd ngir defar kër Aji
Sax ji. 14 Waaye xaalis bi ñuy indi ci kër
Aji Sax ji defaraluñu ci kër Aji Sax ji ay
mbalkay xaalis mbaa ay paakaaki këllu
tuuru mbaa ay liit ak lenn luy jumtukaayu
wurus mbaa xaalis. 15 Ñi yor liggéey bi
daal lañu ko jox ngir ñu defaraat kër Aji
Sax ji. 16 Soxlawuñu woona laaj dara nit
ñi ñuy teg xaalis bi ci seeni loxo ngir
ñu fey liggéeykat yi, ndax maandu ga ñu
daan jëfe.

17 Xaalisu saraxu peyug tooñ nag
ak xaalisu saraxu póotum bàkkaar
daawuñu ko indi ci kër Aji Sax ji.
Sarxalkat yaa ko moomoon.

Buur Yowas jeexal na

18 Ca jamono yooyu Asayel buurub Siri
dem na songi Gaat, nangu ko, doora
walbatiku nara dal ci kaw Yerusalem.
19 Buur Yowas nag dajale mboolem gànjar
ga maamam ya, Yosafat ak Yoram ak
Akasiya, jagleeloon Aji Sax ji, boole ca
gànjar ga mu ko jagleeloon moom ci
boppam, ak lépp luy wurus ca dencukaayi
kër Aji Sax jeek kër Buur. Mu yónnee
lépp Asayel buurub Siri, mu dëpp, bàyyi
Yerusalem.

20 Li des ci mbiri Yowas ak mboolem lu
mu def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 21 Gannaaw gi ay jawriñam fexeel

* **12:5** 12.5 xaalisu njot-gi-bakkan: seetal ci *Mucc ga* 30.11-16.

ko ba bóom ko ca Bet Milo ca yoonu
Sila. 22 Jawriñam ya ñuy wax Yosabàdd
doomu Simeyat ak Yewosabàdd doomu
Somer, ñoo ko jam, mu dee; ñu denc ko
fa ay maamam ca gox ba ñu naan Kër
Daawuda. Doomam Amaciya moo falu
buur, wuutu ko.

13

Yowakas falu na ci Israyil

1 Ba doomu Akasiya, Yowas buurub
Yuda duggee ñaar fukkeelu atam ak ñett
ci nguuram, ca la Yowakas doomu Yewu
falu buur ca Israyil, péeyoo Samari. Ngu-
uru na fukki at ak juróom ñaar. 2 Muy
def li Aji Sax ji ñaawlu, topp ci tànki
Yerbowam doomu Nebat, di ko roy ci
bàkkaar ya mu daan bàkkaarloo Israyil,
bañ koo dëddu. 3 Merum Aji Sax ji nag
ne jippét ca kaw Israyil, mu teg leen lu
yàgg ci loxoy Asayel buurub Siri ak Ben
Addàd doomu Asayel. 4 Yowakas nag tinu
Aji Sax ji, mu nangul ko, ndax fekk na mu
gis fitnay Israyil ji leen buurub Siri fitnaal.
5 Aji Sax ji daldi may Israyil ku leen xettli,
ba ñu génn ca loxol waa Siri. Ba loolu
amee waa Israyil dellu nekk ca seeni kër
ci jàmm, na woon démb ak bëkk-démb.
6 Taxul ba tey ñu dëddu bàkkaari waa kër
Yerbowam ya ñu doon bàkkaarloo Israyil.
Dañu caa sax. Te it xer wa ñuy jaamoo
Aseraa nga sampe woon ca Samari ba
booba. 7 Mujj na Yowakas desewuloon ca
mbooloom xareem lu moy juróom fukki
gawar ak fukki watiir ak fukki junniy
xarekat (10 000), ndax buurub Siri moo
faagaagal ña ca des ñépp, duma leen ba
ñu ne mbëtt.

8 Li des ci mbiri Yowakas ak mboolem
lu mu def aki njàmbaaram, bindees na
lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buurub Israyil ca seeni jant. 9 Ba mu ko
defee Buur Yowakas saay, fekki ay maa-
mam, ñu denc ko ca Samari. Doomam
Yowayas falu buur, wuutu ko.

Yowayas falu na ca Israyil

10 Ba Yowas buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak juróom ñaar,
ca la Yowayas doomu Yowakas falu buu-
rub Israyil, péeyoo Samari. Nguuru na
fukki at ak juróom benn.

11 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu nag,
dëdduwul lenn ci bàkkaar ya Yerbowam
doomu Nebat doon bàkkaarloo Israyil.
Da caa sax kay.

12 Li des ci mbiri Yowayas ak mboolem
lu mu def ak njàmbaar ga mu xareek
Amaciya buurub Yuda, bindees na lépp
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri
Israyil ca seeni jant. 13 Yowayas nag saay,
fekki ay maamam, Yerbowam falu, wuutu
ko. Ñu denc Yowayas fa ñu denc buuri
Israyil ca Samari.

Yonent Yàlla Alyaasa faatu na

14 Ba Alyaasa tëddee ca wopp ja ko
wara yóbbu, Yowayas buurub Israyil seeti
woon na ko, tiim ko, di jooy naan: «Éy
baayoo, baay Alyaasa, yaay watiiru xarey
Israyil aki gawaram!»

15 Alyaasa ne ko: «Indil xala aki fitt.»
Mu indi. 16 Alyaasa ne ko: «Soxal.» Mu
sox. Alyaasa teg ay loxoom ca kaw lox-
oom, 17 ba noppi ne ko: «Ubbil palanteeru
penku bi.» Mu ubbi. Alyaasa ne ko:
«Soqil!» Mu soqi. Mu ne ko: «Fittu
ndamal Aji Sax jaa ngoog, di fitt gi ngay
ame ndam ci waa Siri. Dinga daan waa
Siri ca Afeg, ba faagaagal leen.» 18 Mu
delluwaat ne ko: «Jëlal fitt yi.» Mu jël.
Mu ne ko: «Soqil fi suuf!» Mu soqi, ba
muy ñetti yoon, bàyyi. 19 Góorug Yàlla ga
nag mere ko, ne ko: «Soo jamoon juróomi
yoon ba juróom benni yoon, dinga daan
waa Siri, ba jeexal leen tàkk; waaye léegi
nag ñetti yoon rekk ngay daan waa Siri.»
20 Gannaaw gi Alyaasa faatu, ñu denc ko.

Loolu fekk na ndoortel at mu jotaan
ay gàngoori yàqkati Mowabeen dugg ca
réew ma. 21 Mu am bés ay nit doon rob,
jekki-jekki gis gàngooru yàqkat di dikk.
Ñu sànni néew ba ca bàmmeelu Alyaasa,
daldi daw. Naka la néew ba dal ca yaxi
Alyaasa, rekk dekki, ne ñokket, taxaw.

Israyil duma na Siri

22 Ci kaw loolu Asayel buurub Siri di
fitnaal Israyil mboolem diir ba Yowakas
di buur. 23 Aji Sax ji nag baaxe leen,

yërëm leen, geesu leen ndax kóllëreem ak Ibraaymaak Isaaxaak Yanqóoba. Looloo tax buggu leena faagaagal, te ba tey jii xalabu leen.
24 Ba Asayel buurub Siri deeyee, doomam Ben Addàd falu, wuutu ko.
25 Ba mu ko defee Yowayas nangoo ci moom dëkki Israyil ya Asayel jële woon ca loxol baayam Yowakas ci xare. Ñetti yoon Yowayas duma na ko Ben Addàd, ba nanguwaat dëkki Israyil.

14

Buuri Israyil ak Yudaa ngi xeexoo

1 Ba buurub Israyil Yowayas doomu Yowakas duggee ñaareelu atu nguuram, ca la Amaciya doomu Yowas falu buur ca Yuda.
2 Ñaar fukki at ak juróom la amoon ba muy falu, te ñaar fukki at ak juróom ñeent la nguuru fa Yerusalem. Yaayam moo doon Yowadan ma cosaanoo Yerusalem.
3 Def na njub gi Aji Sax ji rafetlu, waaye dabul Daawuda maamam. Mboolem noonee Yowas baayam daan jëfe, na la daan jëfe
4 Bérabi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo maa nga doon def ay sarax ca bérabi jaamookaay ya ba tey, di fa taal cuuraay.
5 Ba nguur ga demee ba dëgër ci loxoom, moo bóom jawriñam ña bóomoon Buur baayam.
6 Waaye doomi bóomkat ya, bóomu leen, ngir dëppook la ñu bind ci téereb yoonu Musaa, te Aji Sax ji santaane ko, ne: «Deesul rey baay ndax doom te deesul rey doom ndax baay. Nit ku nekk, bàkkaaru boppam lees koy reye*.»
7 Moom Amaciya moo duma fukki junniy (10 000) waa Edom ca xuru Xorom wa, nangu dëkk ba ñuy wax Sela ca xare ba, tudde ko Yogtel, te noonu la tudd ba bésub tey jii.
8 Ba loolu amee Amaciya yónni ay ndaw ca buurub Israyil Yowayas doomu Yowakas doomu Yewu. Mu ne ko: «Dëkk naa la, dikkal nu jàkkaarloo!»
9 Yowayas buurub Israyil yónnee Amaciya buurub Yuda tontam, ne ko: «Ndég ga ca Libaŋ moo yónnee woon ca garabu seedar gu mag ga ca Libaŋ, ne ko: “Sa doom jii, may ko sama doom jabar.” Ci kaw loolu rabu àllu Libaŋ jaare fa, dëggaate ndég ga.
10 Dëgg la moos, yaa duma Edom, ba tax nag sam xel jay la. Tee ngaa bàkku te toog sa kër? Te sax ana looy dugge ci jote buy indi ay wu lay daane, yaw, daanewaale Yuda?»
11 Amaciya nag faalewul wax jooju, Yowayas buurub Israyil jóg; ñu jàkkaarloo mook Amaciya buurub Yuda, ca Bet Semes ga ca Yuda.
12 Ba mu ko defee muy jéllu Yuda fa kanam Israyil. Waa Yuda tasaaroo, ku nekk ñibbi ca sab xayma.
13 Yowayas buurub Israyil nag jàpp buurub Yuda, Amaciya doomu Yowas doomu Akasiya, ca Bet Semes. Gannaaw loolu mu dem Yerusalem màbb tata ja, la ko dale buntu Efrayim ba ca buntu ruq ba, muy ñeenti téeméeri xasab.
14 Ci kaw loolu mu jël mboolem lu doon wurus ak xaalis aki ndab ca kër Aji Sax ja, ak ca dencukaayi kër Buur, boole ca nit ñu mu jàpp, daldi dellu Samari.

Yowayas buurub Israyil saay na

15 Li des ci mbiri Yowayas ak li mu def ba ci njàmbaaram gi mu xareek Amaciya buurub Yuda, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.
16 Gannaaw gi Buur Yowayas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko Samari, fa bàmmeelu buuri Israyil. Doomam Yerbowam falu buur, wuutu ko.

Amaciya buurub Yuda saay na

17 Amaciya doomu Yowas buurub Yuda dund na fukki at ak juróom gannaaw deewug buur Israyil Yowayas doomu Yowakas.
18 Li des ci mbiri Amaciya, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
19 Lalal naññu ko pexe ca Yerusalem, mu daw dem Lakis. Ñu yónnee dabi ko ca Lakis, rey ko foofa.
20 Ba mu ko defee ay fas laññu yóbboo néew ba, denci ko Yerusalem, fa ay maamam, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.
21 Ba loolu wéyee waa Yuda gépp fal Asaryaa† buur, mu wuutu baayam Amaciya, fekk mu am fukki at ak juróom

* **14:6** 14.6 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 24.16. † **14:21** 14.21 Asaryaa mooy Osiyas ba tey.

benn. 22 Moom moo tabaxaat dëkk ba
ñuy wax Elat, delloo ko ci biir Yuda,
gannaaw ba Buur Amaciya saayee, fekki
ay maamam.

Yerbowam mu ndaw falu na ca Israyil

23 Ba buurub Yuda Amaciya doomu
Yowas duggee fukkeelu atu nguuram ak
juróom, ca la Yerbowam doomu Yowayas
falu ca Israyil, péeyoo Samari. Nguuru
na ñeent fukki at ak benn. 24 Muy
def li Aji Sax ji ñaawlu, dëdduwul
lenn ci bàkkaar ya Yerbowam doomu
Nebat daan bàkkaarloo Israyil. 25 Moom
moo delloo kemu réewum Israyil fa mu
nekkoon, dale ko ca buntu dëkk ba ñuy
wax Amat ba ca géeju Araba, muy la
Aji Sax ji Yàllay Israyil waxoon jaamam
ba, Yonent Yàlla Yunus, ma baayam
Ametay cosaanoo Gaat Efer, Yunus jottli
ko. 26 Fekk na Aji Sax ji gis Israyil gépp,
gor ak jaam, nekke fitna ju metti te amul
kenn ku leen wallu. 27 Aji Sax ji nag
nammul woona far turu Israyil, ba jant bi
dootu ko tiim fenn. Moo tax mu may leen
ku leen xettli, muy Yerbowam doomu
Yowayas.

28 Li des ci mbiri Yerbowam ak
mboolem lu mu def ak njàmbaaram gi
mu xaree te nangoo ko dëkk yi ñuy wax
Damaas ak Amat gu Yuda, delloo ko Is-
rayil, bindees na lépp moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Israyil ci seeni jant.
29 Gannaaw gi Buur Yerbowam saay, fekki
maamam ya doon buuri Israyil. Doomam
Sàkkaryaa‡ falu buur, wuutu ko.

15

Asaryaa falu na buur ca Yuda

1 Ba Yerbowam buurub Israyil duggee
ñaar fukkeelu at ak juróom ñaar ci ngu-
uram, ca la Asaryaa* doomu Amaciya
falu buur ca Yuda. 2 Fukki at ak juróom
benn la amoon, ba muy falu buur, te
nguuru na juróom fukki at ak ñaar ca
Yerusalem. Yaayam mooy Yekolyaa ma
cosaanoo Yerusalem. 3 Asaryaa di def
li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko
Amaciya baayam daan defe. 4 Terewul
bérabi jaamookaay ya jëleesu ko fa.
Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax
ak a taal cuuraay. 5 Aji Sax ji nag mbugal
Asaryaa, teg ko jàngoroy ngaana ba kera
bés ba mu deeyee. Ci néeg bu ñu ko ber
la dëkk. Doomu Buur Yotam moo jiite kër
ga, yor kilifteefu askanu réew ma.

6 Li des ci mbiri Asaryaa ak mboolem
lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 7 Gannaaw gi Asaryaa tëdd, fekki
ay maamam, ñu denc ko ca bàmmeeli
maamam ya, ca gox ba ñu naan Kër
Daawuda. Yotam doomam moo falu buur,
wuutu ko.

Sàkkaryaa falu na buur ca Israyil

8 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak juróom ñett,
ca la Sàkkaryaa doomu Yerbowam falu
buurub Israyil, péeyoo Samari. Juróom
benni weer la nguuru.

9 Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu,
na ko ay maamam daa defe. Dëdduwul
bàkkaar yu Yerbowam doomu Nebat
daan bàkkaarloo Israyil. 10 Ci kaw loolu
Salum doomu Yabes fexeel ko, jam ko
ca kanam mbooloo ma, rey ko, daldi
falu buur, wuutu ko. 11 Li des ci mbiri
Sàkkaryaa bindees ko moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.
12 Loolu mooy kàddu ga Aji Sax ji waxoon
Yewu ne ko: «Saw askan dinañu toog ci
kaw jalu Israyil ba ci sa sët-sëtaat.» Te
noonu la amee.

Salum falu na buur ca Israyil

13 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak juróom ñeent,
ca la Salum doomu Yabes falu buur ca
Israyil. Wenn weer la nguuru, péeyoo
Samari. 14 Gannaaw loolu Menayem
doomu Gadi bàyyikoo Tirsa ba Samari,
daldi fa jam Salum doomu Yabes, bóom
ko, falu buur, wuutu ko. 15 Li des ci mbiri
Salum ak pexeem ma mu laloon, bindees
na ko moos ca téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant.

16 Booba la Menayem song dëkk ba ñuy
wax Tifsa, rey ña fa nekkoon ñépp, boole

‡ **14:29** 14.29 Sàkkaryaa mii wuute naak Yonent Yàlla Sàkkaryaa. * **15:1** 15.1 Asaryaa mooy Osiyas ba tey.

ca faagaagal diiwaan ba dale Tirsa ba
Tifsa, ndax ñoo ko gàntal, bañ koo ubbi
buntu dëkk ba. Mu butti jigéeni wérul ña
fa nekk ñépp.

Menayem falu na buur ca Israyil

17 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak juróom ñeent,
ca la Menayem doomu Gadi falu buurub
Israyil, péeyoo Samari. Nguuru na fukki
at. 18 Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu;
giiru dundam dëdduwul bàkkaar ya Yer-
bowam doomu Nebat daan bàkkaarloo
Israyil. 19 Ci jamonoom la Tiglaat Pilser†
buurub Asiri song réew ma, Menayem
jox ko ñetti téeméeri barigoy xaalis ngir
mu jàpple ko, ba nguuram gëna dëgër.
20 Menayem dajale xaalis boobu ci Is-
rayil; jële ko ca mboolem boroom alal
ya, ku nekk ci ñoom joxe juróom fukki
dogi xaalis, ñu yót ko buuri Asiri, mu
doora jóge ca réew ma, ñibbi. 21 Li des
ci mbiri Menayem ak mboolem lu mu
def, bindees na ko moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.
22 Gannaaw loolu Buur Menayem saay,
fekki ay maamam. Doomam Pekaxiya
falu buur, wuutu ko.

Pekaxiya falu na buur ca Israyil

23 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee
juróom fukkeelu atu nguuram, ca la
Pekaxiya doomu Menayem falu buurub
Israyil, péeyoo Samari. Nguuru na ñaari
at. 24 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu
Nebat daan bàkkaarloo Israyil. 25 Ba mu
ko defee Peka doomu kilifag xarekatam
Remalya, fexeel ko, ba rey ko ca Samari,
ca tatay kër buur, jamaale Argob ak Arye.
Remalyaa nga àndoon ak juróom fukki
niti Galàdd. Noonu la ko reye, falu buur,
wuutu ko.
26 Li des ci mbiri Pekaxiya ak mboolem
lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni
jant.

Peka falu na buur ca Israyil

27 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee
juróom fukkeelu atu nguuram ak ñaar,
ca la Peka doomu Remalyaa falu buurub
Israyil, péeyoo Samari. Nguuru na ñaar
fukki at. 28 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu
Nebat daan bàkkaarloo Israyil. 29 Ci ja-
monoy Peka buurub Israyil, Tiglaat Pilser
buurub Asiri dikk, nangu dëkk yi ñuy
wax Yon ak Abel Bet Maaka ak Yanowa
ak Kedes ak Àccor ak diiwaani Galàdd ak
Galile ak mboolem réewum Neftali. Mu
jàpp waa réew ma, yóbbu Asiri.
30 Ba loolu amee ku ñuy wax Ose doomu
Ela lalal Peka doomu Remalya pexe, jam
ko mu dee. Mu daldi falu buur, wuutu ko.
Loolu yemook ñaar fukkeelu atu nguurug
buurub Yuda Yotam doomu Asaryaa. 31 Li
des ci mbiri Peka ak mboolem lu mu def,
bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.

Yotam falu na buur ca Yuda

32 Ba buurub Israyil Peka doomu Re-
malya duggee ñaareelu atu nguuram, ca
la Yotam doomu Asaryaa falu buur ca
Yuda. 33 Amoon na ñaar fukki at ak
juróom ba muy falu te nguuru na fukki
at ak juróom benn ca Yerusalem. Yaayam
mooy Yerusa doomu Cadog. 34 Muy def
li Aji Sax ji rafetlu; mboolem na baayam
Usiya daan defe la daan defe. 35 Terewul
jëleesu fa bérabi jaamookaay ya, xanaa
mbooloo ma di def ay sarax ak a taal
cuuraay ba tey, ca bérabi jaamookaay
yooyu. Moom nag moo tabax buntu kër
Aji Sax ja féete bëj-gànnaar. 36 Li des
ci mbiri Yotam aki jëfam, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri
Yuda ca seeni jant. 37 Ci jamonoom la Aji
Sax ji tàmbalee xabtal Reccin buurub Siri
ak Peka doomu Remalya ci kaw Yuda.
38 Gannaaw gi Yotam tëdd, fekki ay
maamam. Ca bàmmeelu maamam ya
lees ko denc, ca gox ba ñu naan dëkku
Daawuda, maamam. Doomam Axas falu
buur, wuutu ko.

16

Axas falu na buur ca Yuda

1 Ba buurub Israyil Peka doomu Re-
malya duggee fukkeelu atu nguuram ak

† **15:19** 15.19 Tiglaat Pilser mbaa Pul ba tey.

juróom ñaar, ca la Axas doomu Yotam
falu buur ca Yuda. 2 Ñaar fukki at la
Axas amoon ba muy falu buur. Nguuru
na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem,
waaye deful li Aji Sax ji Yàllaam rafetlu,
na ko maamam Daawuda baaxoo woon.
3 Ca tànki buuri Israyil la topp. Doomam
ju góor sax def na ko sarax, lakk ko
ngir tuur ya, di roy ñaawtéefi xeet, ya
Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israyil.
4 Rendi nay sarax, taal na cuuraay ca
bérabi jaamookaay yaak ca kaw tund
yaak mboolem ker garab gu naat.

5 Ci kaw loolu Reccin buurub Siri, ak
buurub Israyil Peka doomu Remalya, jóg
song Yerusalem xare. Ñu gaw Buur Axas,
te manuñu koo daan. 6 Jamono yooyu,
fekk na Reccin nangu Elat, mu tàbbi ci
loxol Siri. Mu génne waa Yuda Elat;
Edomeen ña délsi Elat, dëkk fa ba bésub
tey jii. 7 Axas nag yebal ay ndaw ca
Tiglaat Pilser buurub Asiri, ne ko: «Man
de, dama di sab jaam, te di sa doom. Kon
nag ngalla dikkal xettli ma ci ñi ma jógal,
di buurub Siri ak buurub Israyil.» 8 Axas
jël xaalis ak wurus wa nekkoon ca kër Aji
Sax ja ak ca dencukaayi kër Buur, defal
ko buurub Asiri yóbbal. 9 Buurub Asiri
nangul ko, dal ca kaw Damaas, nangu
dëkk ba, jàpp waa dëkk ba, yóbbu Kir,
ba noppi rey Reccin.

10 Gannaaw loolu Buur Axas dem ca
Tiglaat Pilser buurub Asiri ca Damaas, gis
fa sarxalukaay ba fa nekk. Ba mu ko
defee Buur Axas yónnee ca Uri sarxalkat
ba, nataalu sarxalukaay ba ak tabaxin
waak mboolem na mu bindoo. 11 Urya
sarxalkat ba daldi tabax sarxalukaay bu
dëppook mboolem tegtal ya bàyyikoo ca
Buur Axas ca Damaas. Uri noppi na
ko bala Buur Axas di ñibbsi. 12 Ba
Buur Axas ñibbsee, jóge Damaas, ba
nemmiku sarxalukaay ba, daa dikk ba ca
sarxalukaay ba, joxe fa sarax. 13 Taal
na fa saraxu rendi-dóomalam, joxe ca
saraxu peppam, sotti ca saraxu tuuroom,
ba noppi xëpp deretu saraxu cantam
ci biir jàmm ca kaw sarxalukaay ba.
14 Sarxalukaayu xànjar ba tege woon ca
kanam Aji Sax ji, mu jële ko ca kanam kër
ga mu nekkoon, ca diggante sarxalukaay
bu bees baak kër Aji Sax ji, teg ko ca
wetu sarxalukaay bu bees ba, fa féete
bëj-gànnaar. 15 Ci biir loolu Buur Axas
sant Uri sarxalkat ba ne ko: «Ci kaw
sarxalukaay bu mag bi ngay joxe saraxu
rendi-dóomalu suba si, ak saraxu pepp bu
ngoon bi, ak saraxu rendi-dóomalu buur
bi, ak saraxu peppam, boole ci saraxu
rendi-dóomal bi ñuy joxeel mboolem waa
réew mi, ak seen saraxu pepp, ak seen
saraxu tuuru. Te nga xëpp ci kawam
mboolem deretu saraxu rendi-dóomal bi,
ak deretu mboolem sarax su ñuy rendi.
Sarxalukaayu xànjar bi moom, maa koy
moom, di ko gindikoo ci Aji Sax ji.» 16 Uri
sarxalkat ba def la ko Buur Axas sant
lépp.

17 Ci kaw loolu Buur Axas toj làcci
rootukaay ya ñuy dawal*, jële bagaan
ya woon ca kaw, teggi mbalka mu mag
ma ñuy wax Géej te tege woon ca yëkki
xànjar ya ko yenu. Mu teg ko ci kawab
dëru doj. 18 Ci kaw loolu bëgg lu neex
buurub Asiri tax mu soppi buntu bésub
Noflaay, ba mbaar tiimoon ci biir kër Aji
Sax ji, soppiwaale buntu buur ba féete
biti.

19 Li des ci mbiri Axas ak la mu
def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 20 Gannaaw gi Axas tëdd, fekki
ay maamam. Ca ay maamam lañu ko
denc, ca gox ba ñu naan dëkku Daawuda,
Esekiya doomam falu buur, wuutu ko.

17

Ose falu na buur ca Israyil

1 Ba Axas buurub Yuda duggee fukkeelu
atu nguuram ak ñaar, ca la Ose* doomu
Ela falu buurub Israyil, péeyoo Samari.
Nguuru na Israyil juróom ñeenti at, 2 di
def li Aji Sax ji ñaawlu. Waaye dabul
buurub Israyil ya ko jiitu.

3 Moom la Salmanasar buurub Asiri
song, mu nangul ko, di ko fey galag.
4 Gannaaw gi nag buurub Asiri gis ne Ose
lal na pexe, ndax daa yónnee ay ndaw ca

* **16:17** 16.17 làcci rootukaay: seetal ci *1.Buur ya* 7.27-29.

* **17:1** 17.1 Ose mii wuute naak Yonent Yàlla Ose.

So buuru Misra, ba noppi lànk ne du fey
galag at mu nekk. Buurub Asiri jàpp ko,
tëj.

Samari, péeyu Israyil, tas na

[5] Ba loolu amee Salmanasar buurub
Asiri dal ca kaw réew ma mépp, dikk ba
Samari, gaw ko diiru ñetti at. [6] Ba Ose
duggee juróom ñeenteelu atu nguuram,
ca la buurub Asiri nangu Samari, jàpp
waa Israyil, yóbbu Asiri. Ñii mu teg leen
ca diiwaanu Ala, ñee ca Gosan ca wetu
dex ga ñuy wax Abor, ña ca des mu dëël
leen ca dëkki xeet wa ñuy wax Medd.

[7] Li waral ñu nangu Samari mooy waa
Israyil a bàkkaar, tooñ Aji Sax ji seen
Yàlla ja leen génne réewum Misra, xettli
leen ca Firawna buuru Misra. Waa Israyil
di jaamu yeneen yàlla, [8] di topp baaxi
xeet ya Aji Sax ji dàq ngir ñoom, di topp
baax yi buuri Israyil tëralal seen bopp.
[9] Waa Israyil teg ca di jéema nëbbuy def
njubadi gu seen Yàlla Aji Sax jiy tere; di
tabax ay bérabi jaamookaay ca seen dëkk
yépp, dale ko ca tatay wattukat ya, ba
ca dëkk ya ñu wëraley tata. [10] Ñu boole
ca sampal seen bopp ay tuuri doj ak xer
yu ñuy jaamoo Asera ci kaw mboolem
tund wu kawe mbaa ker garab gu naat.
[11] Ñuy taal cuuraay foofa ca mboolem
bérabi jaamookaay ya, di roy xeet ya Aji
Sax ji dàq ngir ñoom. Ñuy def daal ay
ñaawtéef, di merloo Aji Sax ji, [12] di jaamu
ay kasaray tuur, te Aji Sax ji waxoon leen
ne buñu leen jaamu. [13] Moonte Aji Sax ji
àrtu woon na Israyil ak Yuda, mboolem
yonentam yaak boroom peeñu ya jottli
leen ko, ne leen: «Dëppleen seen yoon
yu bon yii ngeen topp, te sàmm samay
santaane, wormaal samay dogal, na mu
dëppook mboolem yoon wi ma tëralal
seeni maam, yónnee leen ko, yonent yiy
samay jaam jottli leen ko.»

[14] Teewul ñu të ticc, sajju loos ni seen
maam ya gëmuloon seen Yàlla Aji Sax ji.
[15] Dañoo xalab ay ndigalam ak kóllëre ga
mu fasoon ak seeni maam, xalab kàddu
ya mu leen artoo woon. Ñu topp ay tuuri
caaxaan ba mujj di niti caaxaan, di roy
xeet yi leen wër, te Aji Sax ji tere woon
leen ñu roy leen. [16] Ba loolu amee ñu
dëddu mboolem seen santaaney Yàlla Aji
Sax ji; sàkkal seen bopp ñaari wëllu yu ñu
móol, samp xer wu ñuy jaamoo Asera, di
sujjóotal mboolem biddiiwi asamaan tey
jaamu Baal. [17] Ci biir loolu ñuy lakk seen
doom yu góor ak yu jigéen ngir ay tuur,
di gisaaneek a xërëmtu, ba làggi ci jëfi
mbon yu Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu
mer. [18] Moo tax Aji Sax ji mere Israyil
lool, ba jële leen fi kanamam, ba giirug
Yuda rekk des fa.

[19] Waa Yuda it sàmmuñu seen san-
taaney Yàlla Aji Sax ji. Dañoo roy ci aada
yi Israyil sos, di ko jëfe. [20] Moo tax Aji
Sax ji xalab mboolem bànni Israyil, fitnaal
leen, teg leen ci loxoy yàqkat yi, ba ni mu
leen wacce.

[21] Ba Aji Sax ji foqatee Israyil ca loxol
waa kër Daawuda, dañoo fal Yerbowam
doomu Nebat buur; Yerbowam dëddale
Israyil ak Aji Sax ji, yóbbe leen bàkkaar
bu réy; [22] mbooloom Israyil topp Yer-
bowam ci bàkkaar ya muy def yépp, bañ
koo dëddu, [23] ba Aji Sax ji dëddu leen,
muy la mu waxoon, yonent yay jaamam
jottli ko. Noonu la mujj génne Israyil
réewam, yóbbu leen Asiri ba bésub tey
jii.

Waa Asiri sancal nañuy jaambur ca Samari

[24] Ci kaw loolu buurub Asiri jële ay nit
dëkk ya ñuy wax Babilon ak Kuta ak Awa
ak Amat ak Sefarwayim, dëël leen dëkki
Samari, ñu wuutu bànni Israyil. Ñu daldi
moom diiwaanu Samari, féetewoo dëkk
ya. [25] Ba ñuy doora sanc foofa, ragaluñu
woon Aji Sax ji, ba tax Aji Sax ji yebal
ay gaynde ci seen biir, ñu di leen rey.
[26] Ñu wax buurub Asiri ne ko: «Xeet ya
nga toxal, sancal leen ca dëkki Samari de,
xamuñu yoonu Yàllay réew ma. Yebal na
ay gaynde ci seen biir. Ña nga leen di rey,
ndax xamuñu yoonu Yàllay réew ma.»

[27] Ba loolu amee buurub Asiri joxe
ndigal ne: «Yebal-leen fa kenn ci sarx-
alkat ya ngeen fa toxale, mu dem toog
foofa, jàngal leen yoonu Yàllay réew ma.»
[28] Kenn ca sarxalkat ya ñu jële woon
Samari nag dikk, dëkksi Betel, jàngal leen

nu ñuy jaamoo Aji Sax ji. 29 Terewul xeet
wu ci nekk di sàkk ba tey seen tuuri bopp
ca seen dëkk ya ñu féete, ba dugal tuur
ya ca bérabi jaamookaay, ya waa Samari
defaroon. 30 Ci biir loolu waa Babilon
sàkk tuur ma ñuy wax Sukkóot Benoot,
waa Kuta sàkk Nergal, waa Amat sàkk
Asima; 31 waa Awa sàkk Nibaas ak Tartag,
waa Sefarwayim di lakk seeni doom ngir
tuuri Sefarwayim yi ñuy wax Addraame-
leg ak Anameleg. 32 Ñu boole ci di jaamu
Aji Sax ji, tabb fu nekk ci seen biir ay
sarxalkat ngir bérabi jaamookaay ya, ñu
di leen sarxalal ca bérabi jaamookaay
yooyu. 33 Ñuy wormaal Aji Sax ji, di
jaamuwaale seen tuuri bopp itam, na ñu
ko baaxoo ca seen waa réewum cosaan
ma ñu leen toxale. 34 Ba tey jii ñu ngi
topp seen aaday cosaan. Ragaluñu Aji Sax
ji dëgg te sàmmontewuñook santaane
yeek dogal yeek yoon week ndigal li Aji
Sax ji joxoon askanu Yanqóoba mi mu
tudde Israyil. 35 Aji Sax ji daa fasoon ak
ñoom kóllëre, sant leen ne leen: «Buleen
wormaal yeneen yàlla, buleen leen su-
jjóotal, buleen leen jaamu, te buleen leen
sarxalal itam. 36 Man Aji Sax ji leen
génne réewum Misra ci sama kàttan gu
màgg ak sama dooley loxo, man ngeen
wara wormaal, di ma sujjóotal, di ma
sarxalal. 37 Te santaane yeek dogal yeek
yoon week ndigal li ma leen bindaloon,
fexeleen ba di sàmmonteek moom ba
fàww. Buleen wormaal yeneen yàlla.
38 Kóllëre gi ma fasoon ak yeen nag,
buleen ko fàtte. Buleen wormaal it
yeneen yàlla. 39 Waaye man seen Yàlla
Aji Sax ji ngeen di wormaal, ma xettli leen
ci seen loxol mboolem noon.» 40 Taxul
ñu dégg, xanaa sax rekk ci seen aaday
cosaan. 41 Noonu la xeet yooyu daan
wormaale Aji Sax ji, boole ci di jaamu
seen jëmmi tuur. Seeni doom it noonu, ba
tey seeni sët di def na seeni maam daan
def.

18

Esekiya falu na buur ca Yuda

1 Ba Ose doomu Ela buurub Israyil
duggee ñetteelu atu nguuram, ca la Es-
ekiya doomu Axas falu ca Yuda. 2 Amoon
na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu
buur. Nguuru na ñaar fukki at ak juróom
ñeent, péeyoo Yerusalem. Yaayam nag
mooy Abi doomu Sàkkaryaa. 3 Muy def
li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko
Daawuda maamam daan defe.

4 Moom moo dindi bérabi jaamookaay
ya, toj tuuri doj ya, gor xer wa ñuy jaamoo
Asera, rajaxe jaanu xànjar ja Musaa de-
faroon. Ndax ba ca jamono yooya waa
Israyil dañu daan taalal jaanu xànjar ja
cuuraay, tudde ko Nexustan. 5 Ni Esekiya
wóoloo woon Aji Sax ji Yàllay Israyil amu
ci moroom ci mboolem buuri Yuda yi topp
ci moom mbaa yi ko jiitu. 6 Dafa sax ci Aji
Sax ji, dëdduwu ko, xanaa di topp ndigal
ya Aji Sax ji joxoon Musaa.

7 Aji Sax ji nag ànd ak Esekiya, mu am
ndam ci mboolem lu mu sumb. Bañ na
noteelu buurub Asiri, ba nangulatu ko.
8 Ci kaw loolu dàq na waa Filisti, ba ca
dëkk ba ñuy wax Gasa ak diiwaanam,
dale ko ca tatay wattukat ya ba ca dëkk
yu mag ya ñu wëraley tata.

9 Ba Esekiya buurub Yuda duggee
ñeenteelu atu nguuram, yemook ba buu-
rub Israyil Ose doomu Ela duggee juróom
ñaareelu atu nguuram, ca la Salmanasar
buurub Asiri song Samari, gaw ko. 10 Gaw
nañu Samari ba ca ñetteelu at ma, door
koo nangu, ca juróom benneelu atu ngu-
urug Esekiya, yemook ba Ose buurub Is-
rayil duggee juróom ñeenteelu atu nguu-
ram. 11 Ba mu ko defee buurub Asiri jàpp
Israyil, yóbbu Asiri, dëël leen diiwaanu
Ala ak Gosan ga dexu Abor wale, ak ca
dëkki xeetu Medd ya. 12 Li waral loolu
mooy waa Israyil a déggalul seen Yàlla Aji
Sax ji. Dañoo fecci kóllëreem ak moom,
ba mboolem li Musaa, jaamu Aji Sax ji,
santaane woon, faalewuñu ko, jëfewuñu
ko.

Asiri song na Yuda

13 Ca fukk ak ñeenteelu atu nguurug
Esekiya buurub Yuda, ca la Senakerib
buurub Asiri dikk song mboolem dëkki
Yuda ya tata wër, daldi leen nangu.
14 Esekiya buurub Yuda yónnee ca bu-
urub Asiri ca Lakis ne ko: «Tooñ naa
de, waaye ngalla baal ma, te dem. Loo

ma sas dinaa ko fey.» Buurub Asiri sas
Esekiya buurub Yuda juróom ñeent fukki
barigoy xaalis ak juróom ñeenti barigoy
wurus. 15 Esekiya joxe mboolem xaalis ba
nekkoon ca kër Aji Sax ji ak ca dencukaayi
kër Buur. 16 Booba la Esekiya xobbi
wurus wa ñu xoobe woon bunti kër Aji
Sax ji ak kenu ya, yónnee ko buurub Asiri.

17 Buurub Asiri nag tollu ca Lakis, yebal
bummeem ak kilifay jawriñam ak bëkk-
néegam, ñu ànd ak mbooloom xare mu
takku, dem Yerusalem. Ba ñu agsee
Yerusalem ba tollook solomu mbàndum
kaw ma, fa feggook yoon wa jëm ca toolub
fóotukaay ba, fa lañu taxaw. 18 Ci kaw
loolu ñu woolu Buur. Gannaaw loolu
bootalub buur Elyakim doomu Ilkiya moo
ànd ak Sebna bindkat ba, ak ka yor téere
ya, Yowa doomu Asaf, ñu dikk dajeek
ñoom.

19 Ba mu ko defee Rabsake bëkk-néegu
buurub Asiri ne leen: «Waxleen nag
Esekiya ne ko: Buur bu mag ba, buurub
Asiri dafa wax ne: “Sa yaakaar jii nga
yaakaar, ana foo ko teg? 20 Defe nga ne
làmmiñ kese doy na pexeek njàmbaar cib
xare? Ma ne: Ana kan nga yaakaar bay
fippu ci sama kaw? 21 Misra daal, nga def
sa yaakaar, bantu barax bu tas boobu di
sokk képp ku ko wéeroo! Firawna buuru
Misra de, mooy boobu bant ci képp ku
ko yaakaar. 22 Xanaa doo ma ne seen
Yàlla Aji Sax ji ngeen yaakaar? Xanaa du
moom nga toxal bérabi jaamookaayam
yeek sarxalukaayam, ba noppi ne waa
Yerusalem ak Yuda sarxalukaay boobu
ci Yerusalem lañuy sujjóotal?” 23 Léegi
daal, déggool rekk ak sama sang buurub
Asiri, ma jox la ñaari junniy fas. Ndegam
am ngay gawaram! 24 Ana noo mana tëwe
ki gëna tuut ci sama jawriñi sang? May
wax ngay yaakaare Misra ay watiir aki
fas! 25 Te sax, xanaa du Aji Sax ji laa àndal
ba dalsi fi kaw bérab bii, ngir tas ko? Aji
Sax ji ci boppam moo ma ne: “Songal
réew mii, tas ko!”»

26 Ci kaw loolu Elyakim doomu Ilkiya
ak Sebna ak Yowa ñaan Rabsake, ne ko:
«Ngalla, làkk nu arameen, dégg nanu
ko. Bu nu wax ebrë, mbooloo mi ci kaw
tata ji di ci dégg.» 27 Bëkk-néeg ba ne
leen: «Ndax yeen ak seen sang doŋŋ la
ma sama sang yóbbante kàddu yii? Ñi
toog ci kaw tata ji dañu cee bokkul? Te
ñu nara ànd ak yeen lekk seen jonkani
bopp, naan seenum saw!» 28 Ba loolu
amee bëkk-néeg ba taxaw, xaacu ca kaw
ci ebrë ne: «Dégluleen kàddug buur
bu mag bi, buurub Asiri. 29 Buur dafa
wax ne bu leen Esekiya nax, ndax manu
leena xettli ci loxoom. 30 Bu leen Esekiya
yaakaarloo Aji Sax ji it, naan leen: “Aji
Sax ji moo nuy xettli moos, te deesul teg
dëkk bii ci loxol buurub Asiri!” 31 Buleen
déglu Esekiya. Buurub Asiri kat dafa
wax ne: Jàmmooleen ak man te ngeen
génn dëkk bi, dikk nangul ma. Su ngeen
ko defee, ku nekk ci yeen mana lekk ak
jàmm ci garabu reseñam, lekk ak jàmm
ci figgam, di naan ndoxum teenam, 32 ba
keroog may dikk, yóbbu leen réew mu
mel ni seen reew mi, réewum pepp ak
ndoxum reseñ, réewum mburu ak tooli
reseñ, réewum garabi oliw, diw ak lem
tuuru, ndax ngeen dund te baña dee. Bu
leen Esekiya sànk, naan leen: “Aji Sax
ji moo nuy xettli.” Buleen ko déglu!
33 Ndax tuuri xeet yi mas nañoo xettli
réewu wenn xeet ci buurub Asiri? 34 Ana
tuuri réew yii di Amat ak Arpàdd? Ana
tuuri Sefarwayim ak Ena ak Iwa? Ndax
dañoo xettli Samari ci man? 35 Tuuri
réew yépp, ana mu ci xettli menn réew
ak man, ba Aji Sax ji wara mana xettli,
Yerusalem ak man?»

36 Mbooloo ma nag ne cell, tontuwuñu
ko baat, ndax Buur moo leen santoon ne
leen buñu ko tontu. 37 Ba loolu amee
bootalub Buur, Elyakim doomu Ilkiya ak
Sebna, bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowa
ma denc téere ya, ñoo dem ak seen yérey
ñaawlu yu xottiku, ba ca Esekiya. Ñu
daldi koy àgge kàddug bëkk-néeg ba.

19

1 Naka la ko Buur Esekiya dégg, daldi
xotti ay yéreem, sol saaku yu muy
ñaawloo. Mu dem nag ca kër Aji Sax
ji 2 Ba loolu amee mu yebal Elyakim
bootalub Buur ak Sebna bindkat ba, ak
ñay mag ca sarxalkat ya. Ñu sol saaku
yu ñuy ñaawloo, daldi dem ca Yonent

Yàlla Esayi doomu Amocc. 3 Ñu ne ko:
«Esekiya dafa wax ne: “Bésub tey bésub
njàqare la ak mbugal ak gàcce. Mooy
li ñuy wax naa: Doom a ngi ci buntub
juddu, te dooley wasin réer! 4 Jombul nag
sa Yàlla Aji Sax ji dégg mboolem kàdduy
bëkk-néeg bi sangam buurub Asiri yebal,
ngir mu kókkali Yàlla jiy dund. Te kon
sa Yàlla Aji Sax ji mooy dogal mbugal mi
war ci kàddu yooyu mu dégg. Yékkatil
kàddug ñaan rekk, ngir ñi fi desagum.”»

5 Ba surgay Buur Esekiya àggee Esayi
wax jooju leen seen sang wax, 6 Esayi da
ne leen: «Waxleen seen sang ne ko: Aji
Sax ji dafa wax ne: “Bul ragal kàddu yi
nga dégg surgay buurub Asiri ñàkke ma
ko kersa. 7 Maa ngii di ko sol xel mu
ko gëmloo xibaar bu muy dégg, ba dellu
réewam, ma fàdde ko ab saamar ca am
réewam.”»

Asiri tooñati na Yuda

8 Gannaaw loolu Rabsake dégg ne buu-
rub Asiri bàyyikoo na Lakis, bay xareek
dëkk ba ñuy wax Libna. Mu walbatiku
fekki ko foofa. 9 Booba buurub Asiri
daa dégg ne Tiraka buurub Kuus moo
leen di songsi. Mu dellu yebal ay ndaw
ca Esekiya, ne leen:: 10 «Waxleen Es-
ekiya buurub Yuda, ne ko: “Seen Yàlla
ji ngeen yaakaar, bumu leen nax, naa
leen deesul teg Yerusalem ci loxol buurub
Asiri. 11 Xanaa yaw ci sa bopp dégg
nga li buuri Asiri def mboolem réew yi,
faagaagal leen? Yaw nag, yaa ciy mucc?
12 Xeet yi samay maam sànk, seeni tuur
dañu leena musal, muy Gosan, di Karan,
di Resef, di askanu Eden wa woon ca
Telasar? 13 Ana buuri Amat ak Arpàdd ak
Layir ak Sefarwayim ak Ena ak Iwa?”»

14 Ba Esekiya jëlee bataaxal ba ca loxol
ndaw ya, jàng ko ba noppi, dafa dem
ba ca kër Aji Sax ji. Mu daldi tàllal
bataaxal ba fa kanam Aji Sax ji. 15 Esekiya
ñaan fi kanam Aji Sax ji, ne ko: «Éy Aji
Sax ji Boroom gàngoori xare yi, Yàllay
Israyil mi toog fi tiim malaakay serub yi.
Yaw doŋŋ yaa di Yàllay mboolem nguuri
àddina. Yaw déy, yaa sàkk asamaan
ak suuf. 16 Ngalla Aji Sax ji, dékkal sa
nopp ba dégg; Aji Sax ji, xippil say gët
ba gis, te dégg kàdduy Senakerib yi mu
yóbbante, ngir ñàkke la ko kersa, yaw,
Yàlla jiy dund! 17 Aylayéwén Aji Sax ji,
buuri Asiree tas xeet yeek seeni réew,
18 te ñoo sànni seeni yàlla ci sawara it,
ndax yooyoo dul Yàlla, xanaa lu nit sàkke
loxoom, bant ak doj, ba tax ñu sànk leen.
19 Kon nag Aji Sax ji sunu Yàlla, ngalla
wallu nook moom, ba mboolem nguuri
àddina xam ne yaw Aji Sax ji doŋŋ yaa
di Yàlla.»

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

20 Ba mu ko defee Esayi doomu Amocc
yónnee ca Esekiya ne ko: «Aji Sax ji
Yàllay Israyil dafa wax ne li nga ko ñaan
ci Senakerib buurub Asiri, dégg na ko.
21 Lii moo di kàddu gi Aji Sax ji wax ci
moom:
Yaw, janq Siyoŋ mu taaru da laa xeeb,
di la ñaawal.
Yerusalem, dëkk bu taaru booboo
lay wëcc bopp,
di la kekku sa gannaaw.
22 Ana kooy kókkaleek a ñàkke kersa?
Moo kooy yékkatil kàddu?
Kooy xool gëti xeebeel?
Xanaa du Aji Sell ju Israyil ji?
23 Yaa yebal say ndaw, di kókkali Boroom
bi,
te naa: “Sama watiir yi ne xas
laa ware kawtey tund yi, jàll ba ca xolu
Libaŋ.
Maa gor seedaram ya fa sut,
ak tànnéefi garabi sipparam,
maay àkki ba ca collub dalub tundu
Libaŋ,
ak gottam bu naat ba nib tóokër.
24 Maa gas ay teen, naan ndoxum réewum
jaambur,
maa joggatee sama téstën, wali Misra
yépp,
ŋiisal ko.”

25 «Waaye xanaa déggoo ne bu yàgg laa
dogal loolu?
Ca jant ya woon laa ko nasoon,
tey ma sottal ko,
ba nga mana def genti jali tojit, dëkk yu
tata wër.
26 Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,

mbete caxum xadd,
balaa màgg lax.

27 «Waaye boo toogee, boo génnee, boo duggee,
xam naa,
boo xadaroo sama kaw it, xam naa.
28 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
wañña la, nga dellu yoon wa nga dikke woon.

29 «Lii, def ko ci, mu dib takk.
Dees na lekk ren peppum saxayaay,
déwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye déwén-jéeg,
ngeen ji, góob,
jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.
30 Ndes wa des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen,
ba meññaat ay doom.
31 Yerusalem kay law ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyoŋ,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy sottal loolu ci xéraangeem.
32 «Moo tax Aji Sax ji wax ci buurub
Asiri ne:
“Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe.
33 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk du fi dugg.
Kàddug Aji Sax jee.
34 Maay aar dëkk bii, musal ko
ngir man ci sama bopp,
ak Daawuda sama jaam bi.”»
35 Guddig keroog malaakam Aji Sax ji
moo dikk, fàdd ca dalub Asiri téeméer
ak juróom ñett fukk ak juróomi junni
(185 000). Ca ëllëg sa ña mucc teela xëy,
yemuñu ci lu moy ñooña ñépp, diy néew.
36 Ba loolu amee Senakerib buurub
Asiri daldi fabu, ñibbi. Mu toog nag ca
Niniw. 37 Gannaaw gi, ba muy sujjóot
ca kër tuuram ma ñuy wax Nisrog, Ad-
draameleg ak Sareser, doomam yu góor
ñoo ko fa fàdde saamar. Ñoom nag, ñu
daw làquji réew ma ñuy wax Araraat. Ci
kaw loolu doomam Asaradon falu buur,
wuutu ko.

20

Esekiya wopp na, ba jóg

1 Jant yooyu Esekiya moo woppoon bay
waaja dee. Yonent Yàlla Esayi doomu
Amocc dikk, ne ko: «Aji Sax ji dafa
wax ne: Dénkaaneel sa mbiri kër, ndax
dangay dee, doo jóg!» 2 Mu walbatiku
nag, jublook miir ba, ñaan ci Aji Sax ji ne
ko: 3 «Éy Aji Sax ji, ngalla bàyyil xel ni ma
àndeek yaw sama léppi xol, ci kóllëre, te
li nga rafetlu laa jëfe.» Mu jooy nag, jooy
yu metti.
4 Ba loolu amee Esayi génn, weeseegul
digg ëtt ba sax, kàddug Aji Sax ji dikkal
ko ne ko: 5 «Dellul ba ca Esekiya, sama
njiitu ñoñ, nga ne ko: “Aji Sax ji sa Yàllay
maam Daawuda dafa wax ne: Dégg naa
sag ñaan, gis naa say rongooñ. Maa ngii
di la wéral, te bu gannaaw ëllëgee dinga
dem kër Aji Sax ji. 6 Dinaa yokk ci saw
fan, fukki at ak juróom. Buurub Asiri ak
dooleem, maa la ciy xettli, yaw ak dëkk
bii, te maay aar dëkk bii ndax man ci
sama bopp ak Daawuda sama jaam bi.”»
7 Esayi teg ca ne: «Indileen danku figg.»
Ñu indi, teg ko ca taab ba, Esekiya wér.
8 Fekk na Esekiya ne Esayi: «Ana lu
di takk biy firndeel ne Aji Sax ji dina
ma wéral, ba ma mana dem gannaaw
ëllëg ca kër Aji Sax ji?» 9 Esayi ne
ko: «Takk biy bàyyikoo ci Aji Sax ji,
di firndeel ne dina def li mu wax, yaar
yii loo ci bëgg: ker gi màgg lu tollook
fukki dëggastal, mbaa mu dellu gannaaw
fukki dëggastal?» 10 Esekiya ne ko:
«Ker gi màgg lu tollook fukki dëggastal
moom, yomb na. Kon na dellu gannaaw
fukki dëggastal.» 11 Ci kaw loolu Yonent
Yàlla Esayi ñaan ci Aji Sax ji, Aji Sax ji
delloo ker ga gannaaw lu tollook fukki
dëggastal ya mu wàccoon ca kaw iskaleb
Axas ba.

Buuru Babilon yónnee na ca Esekiya

12 Jant yooyu doomu Baladan Berodag
Baladan* buuru Babilon moo yónnee

* **20:12** 20.12 Berodag Baladan mooy Merodag Baladan ba tey.

Esekiya bataaxal ak yóbbal. Booba
dafa dégg ne Esekiya daa woppoon.
13 Esekiya nag déglu ndaw ya, ba noppi
won leen mboolem kërug dencukaayam:
xaalis baak wurus waak ndàbb jaak
diwu tànnéef gaak néegub gànnaayam
ak mboolem lu nekkoon cay dencam.
Amul lenn lu leen Esekiya wonul ci biir
këram ak mboolem fu bokk ci kilifteefam.
14 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Esayi
dikk ne Buur Esekiya: «Lu la nit ñii wax
ak fu ñu jóge sax ba fi yaw?» Esekiya
ne: «Réew mu sore lañu bàyyikoo, dikk,
réewum Babilon.» 15 Mu ne ko: «Ana
lu ñu gis sa biir kër?» Esekiya ne ko:
«Mboolem lu nekk sama biir kër, gis
nañu ko. Amul lenn lu ma leen wonul
ci samay denc.» 16 Esayi ne Esekiya:
«Déglul kàddug Aji Sax ji: 17 “Ay jant a
ngii di ñëw, dees na yóbbu Babilon lépp
lu nekk sa biir kër, te say maam dencoon
ko, ba tey jii. Du lenn luy des. Kàddug
Aji Sax jee. 18 Te it ñenn ci sag njaboot,
ñu soqikoo ci yaw, di ñoo meññ ci sa
geño, dinañu leen jàpp, ñu doon jaam
yu ñu tàpp ca biir kër buuru Babilon.”»
19 Esekiya ne Esayi: «Kàddug Aji Sax ji
nga jottli jàmm la.» Booba ma nga naan:
«Xanaa du jàmm ju ne ñoyy ay am sama
giiru dund?»

Buur Esekiya saay na

20 Li des ci mbiri Esekiya ak mboolemi
njàmbaaram ak mbànd mi mu defar ak
solomam, muy indi ndox ca biir dëkk
ba, bindees na lépp moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
21 Esekiya nag saay, fekki ay maamam.
Doomam Manase falu buur, wuutu ko.

21

Manase falu na buur ca Yuda

1 Fukki at ak ñaar la Manase amoon ba
muy falu buur. Nguuru na juróom fukki
at ak juróom fa Yerusalem. Yaayam mooy
Efsiba. 2 Manase nag di def li Aji Sax ji
ñaawlu, topp ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji
dàqoon ngir bànni Israyil. 3 Moo tabaxaat
bérabi jaamookaay ya Esekiya baayam
tasoon, yékkatil tuur mi ñu naan Baal ay
sarxalukaay, samp xer wu ñuy jaamoo
Asera, noonee ko Axab buurub Israyil
defe woon, boole ca di sujjóotal mboolem
biddiiwi asamaan, di leen jaamu. 4 Moo
yékkati yeneen sarxalukaayi tuur ca biir
kër Aji Sax ji, fa Aji Sax ji waxoon ne:
«Fii ci Yerusalem laay dëj sama tur.»
5 Ay sarxalukaay it la tabaxal biddiiwi
asamaan yépp ca biir ñaari ëtti kër Aji
Sax ji. 6 Te itam sarxal na doomam, lakk
ko ngir ay tuur. Ci biir loolu jabar na,
ñeengo na, jëflante naak boroom rawaan
aki gisaanekat. Bare na lu mu def lu Aji
Sax ji ñaawlu, ba merloo ko.

7 Moo dugal ba tey jëmm ja mu sàkkoon
ngir tuur ma ñuy wax Asera, ca biir
kër ga Aji Sax ji waxoon Daawudaak
doomam Suleymaan ne leen: «Ci biir
kër gii ci Yerusalem, gi ma tànne ci
mboolem giiri Israyil, laay dëj sama tur
ba fàww. 8 Ndegam bànni Israyil saxoo
nañoo sàmm mboolem lu ma leen san-
toon, te mu dëppook mboolem yoon wi
leen Musaa sama jaam ba sant ñu topp ko,
dootuma leen wërloo, ñu wacc réew mi
ma joxoon seeni maam.» 9 Waaye bànni
Israyil ñoo dégluwul, ba Manase waññi
leen, ñuy def ay ñaawtéef, ba raw xeet ya
Aji Sax ji sànkoon fi kanam bànni Israyil.

10 Ba loolu amee Aji Sax ji wax, yonent
yay jaamam jottli. Mu ne: 11 «Manase
buurub Yuda moo def yii ñaawtéef, ba
jëfam ju bon raw mboolem lu Amoreen
ña ko jiitu defoon, ba yóbbe waa Yuda
ñuy moye ay kasaray tuur. 12 Moo tax
man Aji Sax ji Yàllay Israyil damaa wax
ne: “Maa ngii di wàcce ci Yerusalem ak
Yuda musiba muy buur noppi képp ku ci
dégg. 13 Dinaa nattoo Yerusalem buumu
beteex ba ma nattoo Samari ak nattukaay
ba ma nattoo waa kër Axab. Dinaa ñédd
Yerusalem, ba mu mel ni ndab lu ñu ñiit
ba mu set, dëpp ko. 14 Dinaa suur sama
ndesu ñoñ te dinaa leen teg ci seen loxol
noon yi, seen bañ yépp di leen futteek
a sëxëtoo, 15 ndegam li ma ñaawlu lañu
masa def, di ma merloo, ba seeni maam
génnee Misra ba tey jii.”»

16 Te it deretu nit ñu deful dara la
Manase tuur, ba mu fees Yerusalem dell,
cat ba cat, te bokkul ak bàkkaar bi mu

bàkkaarloo waa Yuda, ba ñuy def li Aji
Sax ji ñaawlu.
[17] Li des ci mbiri Manase ak mboolem
lu mu def ak bàkkaaram ba mu def,
bindees na lépp moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
[18] Gannaaw gi Manase saay, fekki ay
maamam, ñu denc ko ci toolub këram,
di toolub Usa. Doomam Amon falu buur,
wuutu ko.

Amon falu na buur ca Yuda

[19] Ñaar fukki at ak ñaar la Amon amoon
ba muy falu buur. Ñaari at la nguuru fa
Yerusalem. Yaayam moo doon Mesulemet
doomu Arus ma cosaanoo Yotba. [20] Amon
di def nag li Aji Sax ji ñaawlu, la baayam
Manase daan def. [21] Topp na baayam ci
mboolem tànk ya mu jaaroon, di jaamu
kasaray tuur yi baayam daan jaamu, di
leen sujjóotal. [22] Daa dëddu Aji Sax ji,
Yàllay maamam, baña jaar ci yoonu Aji
Sax ji.
[23] Ci kaw loolu surgay Amoon lalal
Amon pexe, bóom ko ca biir këram.
[24] Waa réew ma nag rey mboolem ña
fexeeloon Buur Amon. Ba loolu amee
waa réew ma fal buur doomam Yosya,
mu wuutu ko. [25] Li des ci mbiri Amon
ak li mu def, bindees na ko moos ci
téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda
ca seeni jant. [26] Ba loolu amee ñu denc
ko ca bàmmeelam ca toolub Usa, Yosya
doomam falu buur, wuutu ko.

22

Yosya falu na buur ca Yuda

[1] Juróom yetti at la Yosya amoon
ba muy falu buur, te fanweeri at ak
benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam
mooy Yedida doomu Adaya ma cosaanoo
Boskat. [2] Yosya di def li Aji Sax ji
rafetlu, topp ci mboolem tànk yi maamam
Daawuda jaaroon, jàddul fenn, du ndi-
joor, du càmmoñ.
[3] Buur Yosya nag, ca fukk ak juróom
ñetteelu atu nguuram, dafa yebal bind-
kat ba, Safan doomu Asalyaa doomu
Mesulam, ca kër Aji Sax ji. Mu ne
ko: [4] «Demal ca Ilkiya sarxalkat bu mag
ba, ne ko mu yembal saraxi xaalis, yi
wattukati bunti kër Aji Sax ji nangoo ci
nit ñi. [5] Nañu ko teg ci loxoy liggéeykat
yiy saytu liggéeyu kër Aji Sax ji. Ñooñu
jox ko liggéeykat ya ca kër Aji Sax ji, di
defaraat kër ga, [6] muy liggéeykati bant
yi ak tabaxkat yi ak yeneen liggéeykat.
Nañu ci jënd bant ak doji yett, defare ko
kër gi. [7] Waaye buñu leen laaj nu ñu def
xaalis bi ñu leen jox, ndax ñu maandu
lañu ci seen liggéey.»

Téereb yoon wi feeñ na

[8] Ilkiya sarxalkat bu mag ba nag ne
Safan bindkat ba: «Téereb yoon wi de
laa gis ci kër Aji Sax ji!» Ci kaw loolu
Ilkiya jox Safan téere ba, mu jàng ko.
[9] Ba loolu amee Safan bindkat ba dellu ca
Buur, àgge ko gii kàddu: «Sa surga ya
sotti nañu xaalis ba nekkoon ca kër Aji
Sax ji, ba teg ko ca loxol ñi yor liggéey
bi te di saytukati kër Aji Sax ji.» [10] Safan
bindkat ba teg ca xamal Buur ne ko: «Ab
téere nag la ma Ilkiya sarxalkat bi jox.»
Safan jàngal ko Buur.
[11] Ba Buur déggee kàdduy téereb yoon
wa, daa xotti ay yéreem ndax tiitaange.
[12] Mu wax Ilkiya sarxalkat ba, mook
Ayikam doomu Safan, ak Agbor doomu
Mikaya, ak Safan bindkat ba, ak Asaya
bëkk-néegu buur, ne leen: [13] «Demleen
seetal ma ci Aji Sax ji, seetaaleel mbooloo
meek Yuda gépp ci mbirum kàdduy téere
bii feeñ. Sànjum Aji Sax ji tàkk ci
sunu kaw kat réy na, ndax sunuy maam
a déggul kàdduy téere bii, ngir jëfe
mboolem li ñu nu ci bindal.» [14] Ilkiya
sarxalkat ba daldi dem ànd ak Ayikam
ak Agbor ak Safan ak Asaya, ba ca Ulda
yonent bu jigéen bay soxnas wattukatub
yére ya, Salum doomu Tigwa doomu Aras.
Ulda ma nga dëkkoon Yerusalem ca sanc
ba. Ñu wax ak moom.
[15] Jigéen ja ne leen: «Aji Sax ji Yàllay
Israyil nee: Xamal-leen ki leen yebal ci
man ne ko: [16] “Aji Sax ji nee: Maa ngii
di wàcce musiba ci bérabi bii ak ñi ko
dëkke, muy mboolem kàdduy téere bi
buurub Yuda jàng. [17] Gannaaw ñoo ma
dëddu, di taalal yeneen yàlla cuuraay,
ngir merloo ma ci mboolem liggéey bu ñu
defe seeni loxo, samam sànj mooy tàkk

fi bérab bii te du fey.” [18] Buuru Yuda
mi leen yónni, ngir ngeen seetlusi ci Aji
Sax ji nag, waxleen ko ne ko: “Li Aji Sax
ji Yàllay Israyil wax ci kàddu yi ngeen
dégg moo di: [19] Gannaaw yaa réccu ci
sa xol, ba toroxlu ci kanam Aji Sax ji,
ba nga déggee ni ma rëbbe bérab bii
mook ñi ko dëkke, muy seen toroxteek
seen alkànde, te yaa xotti say yére, jooy fi
sama kanam, man it dégg naa la. Kàddug
Aji Sax jee. [20] Moo tax maa ngii di la
yóbbu nga fekki say maam, dees na la
yóbbu ak jàmm ca sa bàmmeel, te say
bët du tegu ci mboolem musiba mi may
wàcce ci bii bérab.”» Ba loolu amee ñu
dellu, yegge Buur kàddu ga.

23

Yosya sellal na réew mi

[1] Ci kaw loolu Buur yónnee, ñu woo
mboolem magi Yuda ak Yerusalem, ñu
dikk. [2] Buur dem ca kër Aji Sax ji,
ànd ak waa Yuda gépp, Yerusalem gépp;
sarxalkat yaak yonent yaak askan wépp,
ka gën a tuut ba ca gën a mag. Mu jàngal
leen, ñuy dégg, mboolem kàdduy téereb
kóllëre* ba feeñ ca kër Aji Sax ji. [3] Buur
nag taxaw fa kenu ga, feddli kóllëre ga
fa kanam Aji Sax ji, ngir topp Aji Sax ji,
di sàmme léppi xol ak léppi bakkan, ay
santaaneem ak seedey yoonam, ak dogali
yoonam, ngir saxal kàdduy kóllëre googu
ñu bind ci téere boobu. Askan wépp yebu
ca kóllëre ga.

[4] Ba loolu amee Buur sant Ilkiya sarx-
alkat bu mag ba, mook sarxalkat ya ca
topp, ak wattukati buntu kër Aji Sax
ji, ne leen ñu génnee kër Aji Sax ji
mboolem ndab ya ñu defaraloon Baal
ak Aseraak biddiiwi asamaan yépp. Mu
génne lépp Yerusalem, lakk ko ca tooli
Sedoron, ba noppi yóbbu dóom ba Betel.
[5] Gannaaw loolu mu dàq sarxalkati tuur
ya buuri Yuda faloon ñuy taal cuuraay ca
bérabi jaamookaay ya ca dëkki Yuda ak
la wër Yerusalem, dàqaale ñay taalal cu-
uraay Baal, ak jant beek weer week xeeti
dëllooñ yeek mboolem biddiiwi asamaan
yépp. [6] Bu loolu weesee jële na kër
Aji Sax ji tuur ma tudd Asera, génne ko
Yerusalem ba ca xuru Sedoron, lakk ko
foofa ca xuru Sedoron, wol ko ba muy
sunguf, mu xëpp ko ca sëgi baadoola ya.
[7] Màbb na it këri nit ña doon jaay seen
bopp fa ñuy màggale tuur ya ca biir kër
Aji Sax ji, te jigéen ña daan fa ràbbal tuur
ma ñuy wax Asera ay xayma.

[8] Ba loolu wéyee Yosya indi Yerusalem
mboolem sarxalkat ya doon sarxal ca
dëkki Yuda, diggante Geba ba Beerseba,
daldi sobeel bérabi jaamookaay ya
ñu daan taal cuuraay, daaneel bérabi
jaamookaay ya ca bunt ya, boole ca
ba nekkoon ca buntu Yosuwe, boroom
dëkk ba, te féete càmmoñ booy jaare
ci buntu dëkk ba di duggsi. [9] Mayuñu
woon nag sarxalkati bérabi jaamookaay
ya ñuy dikk ba ca sarxalukaayu Aji Sax
ji ci Yerusalem. Sañuñu woon lu moy
bokk lekk mburu mu amul lawiir ñook
sarxalkat yi ci des. [10] Ci kaw loolu
Yosya sobeel na fa ñuy wax Tofet ca
xuru Ben Inom, ba kenn dootu fa lakk
sa doom ju góor mbaa ju jigéen ngir
tuur wi ñuy wax Moleg. [11] Jële na ca
bunti kër Aji Sax ji fas ya ay buuri Yuda
jagleeloon jant bi. Ña nga woon ca
ëtt ba, ca wetu néegu jawriñ bu ñuy
wax Netan Meleg. La ca tegu Yosya
lakk watiir ya ñu jagleel jant bi. [12] Ci
biir loolu Buur daane sarxalukaay ya ay
buuri Yuda yékkati woon ca kaw xaddub
néegub kaw bu Axas, ak sarxalukaay
ya Manase tabaxoon ca ñaari ëtti kër
Aji Sax ji. Mu jële fa lépp, def ko
pënd, sànni ca xuru Sedoron. [13] Bérabi
jaamookaay ya féete woon Yerusalem
penku ca bëj-saalumu tundu Alkànde,
Buur Suleymaan tabaxaloon ko tuur ma
ñuy wax Astàrt, kasaray waa Sidon ya,
ak tuur ma ñuy wax Kemos, kasaray
Mowabeen ña, ak tuuru Amoneen mu
siblu ma ñuy wax Milkom, Buur Yosya
daa boole lépp sobeel ko. [14] Rajaxe na
tuuri doj ya, daane xer ya ñuy jaamoo
Asera, wuutal fa ay jali yaxi nit, ba mu
daj.

[15] Naka noona mu boole ca sarxalukaay

---
* **23:2** 23.2 téereb kóllëre gi mooy Tawreetu Yonent Yàlla Musaa.

ba ca Betel ak bérabu jaamookaay ba fa
doomu Nebat Yerbowam ma bàkkaarloo
woon Israyil, yékkati woon. Sarxalukaay
boobaak bérabu jaamookaay booba sax
yàq na ko. Dafa lakk bérabu jaamookaay
ba, wol ko ba mu mokk, lakk xer wa
ñuy jaamoo Asera. 16 Ba mu ko defee
Yosya ne gees, gis bàmmeel ya nekk foofa
ca tund wa. Mu yeble, ñu sullil ko yax
ya, mu lakk ko ca kaw sarxalukaay ba,
sobeel ko noonu, muy kàddug Aji Sax
ji góoru Yàlla ga waxoon†, keroog ba
Yerbowam taxawee ca sarxalukaay ba,
bésub màggal. Buur Yosya neeti gees,
yem ci bàmmeelu góoru Yàlla ga biraloon
waxyu ba. 17 Mu ne: «Doj wee may
séen bàmmeelu kan a?» Waa dëkk ba
ne ko: «Xanaa bàmmeelu góoru Yàlla ga
bàyyikoo woon Yuda. Moo waxoon bu
yàgg jëf jii nga def sarxalukaayu Betel bii
tey.» 18 Mu ne: «Bàyyileen ko noonu!
Bu kenn laal ay yaxam!» Ñu wacc fa
ay yaxam ak yaxi yonent ba jóge woon
Samari.
19 Mboolem bérabi jaamookaay ya
nekkoon ca dëkki Samari yu mag ya te
buuri Israyil tabaxoon ko, ba merloo Aji
Sax ji, Yosya jële na ko fa, def ko na mu
defoon ca Betel rekk. 20 Gannaaw loolu
mu rendi ca sarxalukaay ya mboolem ña
fa doon sarxalkati bérabi jaamookaay ya,
ba noppi lakk yaxi nit ca kaw, ngir sobeel
lépp, doora dellu Yerusalem.

Màggalu bésub Mucc délsi na

21 Buur Yosya nag jox mbooloo mépp
ndigal ne leen: «Màggal-leen bésub
Mucc ga, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji,
ni ñu ko binde ci téereb kóllëre gii.»
22 Bésub Mucc booba, na ñu ko màggale
atam, maseesu ko nee màggale ca ja-
monoy njiit ya yilifoon Israyil, ba ci
jamonoy buuri Israyil ak Yuda. 23 Ca
fukk ak juróom ñetteelu atu Yosya doŋŋ
lañu dellu màggal bésu Mucc boobu
ca Yerusalem, ñeel Aji Sax ji. 24 Rax
ci dolli boroom rawaan yeek gisaanekat
yeek gàllaaji kër yeek kasaray tuur yeek
mboolem kasara yu ni mel te ñu daan ko
gis ca réewum Yudak Yerusalem, Yosya
jële na ko fa ngir mana saxal kàdduy
yoon wa ñu bind ca téere ba Ilkiya
sarxalkat ba gisoon ca biir kër Aji Sax
ji. 25 Mboolem buur yi jiitu Yosya, kenn
jubloowu ci Aji Sax ji léppi xolam ak
léppi jëmmam ak kem kàttanam, bay
sàmm yoonu Musaa wépp. Mboolem ñi
ko wuutu it, kenn dabu ko ci.
26 Teewul Aji Sax ji dëppul ci meram
mu réy mi mu dale ci kaw Yuda ndax
mboolem li Manase def, ba merloo ko.
27 Aji Sax ji nag ne: «Yuda itam dinaa
ko jële fi sama kanam, ni ma fi jëlee
Israyil. Dinaa xalab dëkk bii ma tànn, di
Yerusalem ak kër gii ma wax ne sama tur
dina fi nekk.»

Buur Yosya saay na

28 Li des ci mbiri Yosya ak mboolem lu
mu def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 29 Ca ay jantam la Firawna Neko
buuru Misra jóg jàppleji buurub Asiri ca
wetu dexu Efraat, Buur Yosya dogaleji ko.
Teewul ba ko Neko gisee la ko rey ca
Megido. 30 Ba loolu amee surgay Yosya
yeb néew ba ci watiir, jële ko Megido, indi
ko Yerusalem, denc ko ci bàmmeelu bop-
pam. Askanu réew ma nag jël Yowakas
doomu Yosya, diw ko diwug pal, fal ko
buur, mu wuutu baayam.

Yowakas falu na buur ca Yuda

31 Ñaar fukki at ak ñett la Yowakas
amoon ba muy falu buur. Ñetti weer
la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy
Amutal doomu Yeremi ma cosaanoo
Libna. 32 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
na ko ay maamam daan defe rekk.
33 Firawna Neko moo làqoon jant bi
Yowakas ca dëkk ba ñuy wax Ribla
ca réewum Amat, ba nguurootul ca
Yerusalem. Mu teg réew ma galagu
fanweeri barigoy xaalis, ak fanweeri kiloy
wurus. 34 Ci kaw loolu Firawna Neko fal
Elyakim doomu Yosya buur, mu wuutu
baayam Yosya, soppi turam, tudde ko
Yowakim‡; Yowakas moom mu jàpp ko,
yóbbaale Misra. Foofa la deeye.

Buur Yowakim fey na Misra galag

† **23:16** 23.16 Seetal ci *1.Buur ya* 13.2. ‡ **23:34** 23.34 Ci seen aada, ku jox nit aw tur, fekk na nga am kilifteef ci kawam.

35 Yowakim jox na Firawna Neko xaalis
baak wurus wa mu laaj. Waaye waa réew
ma la ko sas, ba jële ca ñoom xaalis baak
wurus wa, ku nekk ak sab sas, daldi koy
dajale, jox ko Firawna Neko.

36 Ñaar fukki at ak juróom la Yowakim
amoon ba muy falu buur, te fukki
at ak benn la nguuru fa Yerusalem.
Yaayam mooy Sebuda doomu Pedaya ma
cosaanoo Ruma. 37 Muy def li Aji Sax ji
ñaawlu, mboolem noonee ko ay maamam
defe woon.

24

1 Ca ay jantam la Nabukodonosor buuru
Babilon song réew ma. Yowakim nangul
ko diiru ñetti at, doora walbatiku fippu.
2 Ci kaw loolu Aji Sax ji yebal ci kawam
ay yàqkati waa Babilon ak yàqkati Siri ak
yàqkati Mowab ak yàqkati Amoneen ña.
Aji Sax ji yebal leen Yuda ngir ñu yàqte
ko, mu dëppook kàddu ga mu waxoon,
yonent yiy surgaam jottli ko. 3 Ci ndigalal
Aji Sax ji moos la loolu xew ca Yuda,
ba mu mujj leen xarab ndax bàkkaari
Manaseek li mu def lépp, 4 ak deretu nit
ñi mu tuur te defuñu dara; ndax Manase
daa feesal Yerusalem ak deretu jaamburi
Yàlla, ba Aji Sax ji nanguwu koo baal.

5 Li des ci mbiri Yowakim ak mboolem
lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 6 Gannaaw gi Buur Yowakim tëdd,
fekki ay maamam. Doomam Yowakin
nag falu buur, wuutu ko. 7 Jamono
yooyu buuru Misra génnatul réewam di
xareji, ndax fekk na buuru Babilon nangu
suufam sépp la ko dale ca xuru Misra ba
ca dexu Efraat.

Yowakin falu na buur ca Yuda

8 Fukki at ak juróom ñett la Yowakin
amoon ba muy falu buur. Ñetti
weer la nguuru, péeyoo Yerusalem.
Yaayam mooy Newusta doomu Elnatan
ma cosaanoo Yerusalem. 9 Muy def li
Aji Sax ji ñaawlu, mboolem noonee ko
baayam defe woon.

10 Jamono jooja la jaraafi Nabukodonosor
buuru Babilon, song Yerusalem, gaw
dëkk ba. 11 Nabukodonosor dikk ca
dëkk ba, fekk ay jaraafam gaw ko.
12 Yowakin buurub Yuda génn fekki
buuru Babilon, jébbal ko boppam, mook
ndeyam aki surgaam aki jaraafam ak
jawriñi këram. Buuru Babilon nag
jàpp ko. Looloo nga yemook juróom
ñetteelu atu nguurug Nabukodonosor
buuru Babilon. 13 Nabukodonosor jële fa
mboolem alali kër Aji Sax ji ak alali kër
Buur, daldi buub lépp luy ndabu wurus lu
Suleymaan buurub Israyil defarlu woon
ci kër Aji Sax ji, muy la Aji Sax ji waxoon.
14 Ci biir loolu buuru Babilon yóbbu
Yerusalem gépp, muy mboolem jaraaf
yeek jàmbaari góor ñi, ñuy fukki junni,
ñook mboolem liggéeykat yaak tëgg ya.
Kenn desul, lu moy baadoola ya gëna
néew doole.
15 Mu yóbbu Yowakin Babilon mook
ndeyam aki soxnaam aki jawriñam ak kil-
ifay réew ma. 16 Buuru Babilon boole ca
jàppaale juróom ñaari junniy jàmbaari
góor (7 000), ak junniy liggéeykat aki
tëgg, ñoom ñépp di boroom kàttan te
tollu ci xare; mu boole leen jàpp jaam,
yóbbu Babilon. 17 Buuru Babilon moo
fal Matañа, baayu Yowakin bu ndaw, mu
wuutu Yowakin, daldi soppi turu Matañа,
tudde ko Cedekiya.

Cedekiya falu na buur ca Yuda

18 Ñaar fukki at ak benn la Cedekiya
amoon ba muy falu buur, te fukki
at ak benn la nguuru fa Yerusalem.
Yaayam mooy Amutal doomu Yeremi ma
cosaanoo Libna. 19 Muy def li Aji Sax
ji ñaawlu, mboolem noonee ko Yowakim
defe woon. 20 Merum Aji Sax ji nag dikkal
Yerusalem ak Yuda, ba mu mujj xarab
leen.
Gannaaw gi Cedekiya fippu buuru Ba-
bilon.

25

Nangooti nañu Yerusalem

1 Ba Cedekiya tolloo ci juróom
ñeenteelu atu nguuram, fukki fan ca
fukkeelu weeram, ca la Nabukodonosor
buuru Babilon ànd ak mbooloom xareem
mépp ci kaw Yerusalem. Ñu dal fa janook
ñoom, yékkati gawukaay, wërale ko.

2 Dëkk ba gawe, ba keroog Cedekiya
tollu ci fukkeelu atu nguuram ak benn.
3 Keroog juróom ñeenti fan ca weer wa,
xiif ba tar lool ca biir dëkk ba, ba waa
réew ma amatuñu ab dund. 4 Xarekati
Yuda ya génn guddi daw. Fekk na waa
Babilon gaw dëkk ba. Teewul ñu rëcc,
jaare ca bunt ba ca diggante ñaari tata ya,
ca wetu toolu buur. Cedekiya daldi wuti
xuru Yurdan. 5 Waa Babilon nag topp
Buur Cedekiya, ba dab ko ca jooru Yeriko,
fekk mbooloom xareem mépp tasaaroo,
wacc ko. 6 Ñu jàpp ko, yóbbu ko ca buuru
Babilon ca dëkk ba ñuy wax Ribla. Ñu
dogal fa àtteem. 7 Doomi Cedekiya yu
góor lañu rendi, muy gis, ba noppi ñu
tuur ay bëtam, jénge ko jéngi xànjar,
yóbbu ko Babilon.

Yàq nañu kër Aji Sax ji

8 Ba Nabukodonosor buuru Babilon tol-
loo ci fukkeelu atu nguuram ak juróom
ñeent, ba am juróom ñaari fan ca
juróomeelu weeru at ma, ca la bëkk-
néegu buuru Babilon, Nebusaradan njiitu
dag ya, dugg Yerusalem. 9 Mu taal kër Aji
Sax ji, taal kër Buur, ak këri Yerusalem
gépp, boole ca këri boroom barke ya.
10 Gàngooru Babilon gépp daldi ànd ak
njiital dagi buur, ñu màbb tata ya wër
Yerusalem. 11 Gannaaw gi ña nekkoon
ca dëkk ba ba booba, ak ña jébbaloon
seen bopp buuru Babilon ak la desoon ca
waa réew ma, Nebusaradan njiital dagi
buur, boole leen yóbbu ngàllo. 12 Teewul
ñenn ca baadooloy réew ma, njiital dag
ya bàyyi leen fa, ñuy liggéey tóokëri reseñ
yaak tool ya.

13 Ci biir loolu kenuy xànjar ya woon ca
kër Aji Sax ji ak rootukaay yaak mbalkam
xànjar ma, waa Babilon toj lépp, boole
xànjar ja, yóbbu Babilon. 14 Ñu yóbbaale
mboolem ndabi xànjar yi ñuy liggéeye
ci kër Aji Sax ji; ndab yiy def dóom,
ak ñiitukaay yi, ak ñiimi feyukaayi làmp
yi, ak ndab yiy def deretu sarax yi,
ak mboolem jumtukaayi xànjar yu ñuy
sarxalee. 15 Njiital dag ya yóbbaale and
yaak ndab yiy def deret. Lu ciy wurus, mu
ber, lu ciy xaalis, mu ber. 16 Ñaari kenu
yooyu ak mbalka maak rootukaay ya,
lépp di xànjar bu Suleymaan defaraloon
kër Aji Sax ji, maneesula takk diisaay
ba. 17 Taxawaayu kenu gu ci nekk fukki
xasab* laak juróom ñett. Ab ponkub
xànjar a ci tege, bu taxawaay ba di ñetti
xasab. Ab caax wodd ponk bi, ànd ak
doomi gërënaati xànjar. Ñaari kenu yépp
noonu, ànd ak seeni caax.

Jàpp nañu Yudeen ñi njaam

18 Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp Seraya
sarxalkat bu mag ba, ak Cefaña sarxalkat
ba ca topp, ak ñetti dagi bunt kër Aji Sax
ja. 19 Biir dëkk ba nag mu jële fa jenn
jawriñ ju jiite ay xarekat, ak juróomi niti
dëkk ba ñu sës ci Buur, ak bindkatub
njiital xare ba sasoo bind xarekat yi, ak
juróom benn fukki Yudeen ñu mu fekk
ca biir dëkk ba. 20 Ba mu ko defee
Nebusaradan, njiital dagi buur, boole
leen yóbbu ca buuru Babilon ca Ribla.
21 Buuru Babilon nag jam leen, ñu dee,
foofa ca Ribla, ca réewum Amat. Noonu
la Yuda génne réewam, dem ngàllo.

Nabukodonosor tabb na Gedalya ca Yuda

22 Mbooloo ma des ca réewum Yuda te
Nabukodonosor buuru Babilon bàyyi leen
fa nag, Gedalya doomu Ayikam doomu
Safan la tabb mu jiite leen. 23 Ba mboolem
kilifay xare ya déggee ñook seeni nit
ne buuru Babilon fal na Gedalya, dañoo
ànd dikk ca Gedalya ca Mispa. Kilifa
yooyu Ismayil doomu Netaña la woon,
ak Yowanan doomu Kareya, ak Seraya
doomu Tanumet ma dëkk Netofa, ak
Yaasaña doomu waa Maaka ba, ñook
seeni nit. 24 Gedalya giñal leen ne leen:
«Buleen ragala bokk ci surgay waa Ba-
bilon. Toogleen ci réew mi te nangul
buuru Babilon, muy seen jàmm.»

25 Gannaaw gi, ca juróom ñaareelu
weeru at ma, Ismayil doomu Netaña
doomu Elisama, bokk ci askanu buur,
ànd ak fukki nit, dikk bóom Gedalya,
bóomaale waa Yudak waa Babilon ya
nekkoon ak moom ca Mispa. 26 Ci kaw

* **25:17** 25.17 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.

loolu mbooloo mépp fabu, baadoolook boroom barke, ñook kilifay xarekat ya, ñu daldi daw dem Misra ndax ragal waa Babilon.

Tijji nañu Yowakin buurub Yuda

27 Yóbbu nañu Yowakin buurub Yuda ngàllo ba mu am fanweeri at ak juróom ñaar, Ewil Merodag doora falu buur ca Babilon. At mooma, fukkeelu weer waak ñaar, ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca weer wa, ca la Ewil Merodag siggil Yowakin buurub Yuda, daldi koy tijji.
28 Ci biir loolu mu rafetook moom, jox ko cér bu sut cér ba mu jox yeneen buur ya mu bokkal curga ca Babilon.
29 Yowakin nag teqlikook yérey kaso ya, ba noppi ñu may ko muy bokk ak Buur ndab giiru dundam.
30 Ci biir loolu ñu dogal ko njëlam lu sax dàkk, bàyyikoo ci Buur bés bu jot, giiru dundam.

Esra

Lu jëm ci dogalu Sirus

1 At ma jëkk ca nguurug Sirus buuru
Pers, Aji Sax ji moo nammoona sottal
kàddu ga mu waxe ca gémmiñug Yeremi,
ba tax mu xiir Sirus buuru Pers, mu
siiwtaane ab dogal ci mboolem réewam,
boole ci bind ko ne:

> 2 Sirus buuru Pers dafa wax ne:
> Mboolem réewi àddina, Yàlla Boroom
> asamaan* moo ma leen dénk, te moom
> moo ma tabb, ngir ma tabaxal ko kër ca
> Yerusalem ga ca Yuda. 3 Képp ku bokk
> ci mboolem ñoñam, yal na Yàllaam
> ànd ak moom, mu dem ba Yerusalem
> ga ca Yuda, tabax fa kër Aji Sax ji,
> Yàllay Israyil, Yàlla ja ca Yerusalem.
> 4 Mboolem bànni Israyil, ak fu ci nit
> mana féete, na ko waa foofa indil
> ndimbal ci wàllu xaalis ak wurus, alal
> aku jur ak saraxi yéene yu jëm ca kër
> Yàlla ga ca Yerusalem.

5 Ba mu ko defee ña jiite waa kër Yuda
ak Beñamin ak sarxalkat yaak Leween
ña, képp ku ci Yàlla xiir rekk, mu daldi
dem tabaxi kër Aji Sax ja ca Yerusalem.
6 Mboolem seeni dëkkandoo daldi def ci
seen loxo jumtukaayi xaalis ak wurus,
alal akug jur ak gànjar, te bokkul ak
mboolem seen saraxi yéene. 7 Ci biir
loolu Buur Sirus génne ndabi kër Aji Sax,
ja Nabukodonosor jële woon Yerusalem
te yeboon ko ca kër tuuram ya. 8 Sirus
buuru Pers nag sant Mittredat farbay
alalam, mu génne ko, daldi koy waññal
Sesbasar, boroom Yuda.

9 Lenn ci lim bi tëdde nii: fanweeri
ndabi wurus (30), ak junniy ndabi xaalis
(1 000), ak ñaar fukki paaka ak juróom
ñeent (29), 10 ak fanweeri këlli wurus yu
ndaw (30) yu ànd ak ñeenti téeméeri këll
ak fukk yu ndaw yu xaalis (410) ak junniy
jumtukaay yeneen (1 000). 11 Mboolem
ndabi wurus yeek yu xaalis yi juróomi
junni la ak ñeenti téeméer (5 400). Ses-
basar jële lépp Babilon, yóbbu Yerusalem,
ba ngàllo gay ñibbi.

2

Limeefu ngàllo ga ñibbsi nii la

1 Ñii nag ñoo di niti diiwaanu Yuda,
ña jóge njaam ca ngàllo ga leen
Nabukodonosor buuru Babilon yóbbu
woon, te ñu jóge ca ñibbsi Yerusalem ak
Yuda, ku nekk ak fa mu dëkk. 2 Ña nga
ñibbi ca njiital Sorobabel ak Yosuwe* ak
Neyemi ak Seraya ak Relaya ak Mardose
ak Bilsan ak Mispar ak Bigway ak Reyum
ak Baana.

Limeefu góori bànni Israyil nii la tëdde:
3 Askanu Paros, ñaari junni ak téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñaar lañu
(2 172). 4 Askanu Sefatiya, ñetti téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñaar lañu (372).
5 Askanu Ara, juróom ñaar téeméer ak
juróom ñaar fukk ak juróom lañu (775).
6 Askanu Payat Mowab, soqikoo ci Yeswa
ak Yowab, di ñaari junni ak juróom
ñetti téeméer ak fukk ak ñaar (2 812).
7 Askanu Elam, junni ak ñaar téeméer
ak juróom fukk ak ñeent lañu (1 254).
8 Askanu Sàttu, juróom ñeenti téeméer
ak ñeent fukk ak juróom lañu (945).
9 Askanu Sakay, juróom ñaar téeméer ak
juróom benn fukk lañu (760). 10 Askanu
Baani, juróom benni téeméer ak ñeent
fukk ak ñaar lañu (642). 11 Askanu
Bebay, juróom benni téeméer ak ñaar
fukk ak ñett lañu (623). 12 Askanu
Asgàdd, junni ak ñaar téeméer ak ñaar
fukk ak ñaar lañu (1 222). 13 Askanu
Adonikam, juróom benni téeméer ak
juróom benn fukk ak juróom benn lañu
(666). 14 Askanu Bigway, ñaari junni
ak juróom fukk ak juróom benn lañu
(2 056). 15 Askanu Adin, ñeenti téeméer
ak juróom fukk ak ñeent lañu (454).
16 Askanu Ater, soqikoo ci Esekiya, di
juróom ñeent fukk ak juróom ñett (98).

* **1:2** 1.2 Yàlla Boroom asamaan turu darajaal la bu ñuy waxe ci gàttal ne mooy Yàllay asamaan ak suuf, muy wund ne du Israyil rekk lay seen Yàlla, waaye mooy Yàllay àddina sépp. * **2:2** 2.2 **Yosuwe:** Yeswa ci làkku ebrë. Yosuwe lanu bind ci tekki bii, muy doomu Yoccadag te doon sarxalkat bu mag bi mujj lu jiitu ngàllo ga ca Babilon. Yosuwe mii lu gëna bare dees na ko tuddaaleek Sorobabel. Feneen fu ñu ne Yeswa ci téere bi, keneen a tax ñuy wax.

17 Askanu Besay, ñetti téeméer ak ñaar
fukk ak ñett lañu (323). 18 Askanu Yora,
téeméer ak fukk ak ñaar lañu (112).
19 Askanu Asum, ñaar téeméer ak ñaar
fukk ak ñett lañu (223). 20 Askanu Gibar,
juróom ñeent fukk ak juróom lañu (95).

21 Waa Betleyem, téeméer ak ñaar fukk
ak ñett lañu (123). 22 Waa Netofa, juróom
fukk ak juróom benn lañu (56). 23 Waa
Anatot, téeméer ak ñaar fukk ak juróom
ñett lañu (128). 24 Waa Asmawet, ñeent
fukk ak ñaar lañu (42). 25 Waa Kiryaat
Yarim ak Kefira ak Berot, juróom ñaar
téeméer ak ñeent fukk ak ñett lañu (743).
26 Waa Raama ak Geba, juróom benni
téeméer ak ñaar fukk ak benn lañu (621).
27 Waa Migmas, téeméer ak ñaar fukk ak
ñaar lañu (122). 28 Waa Betel ak Ayi, ñaar
téeméer ak ñaar fukk ak ñett lañu (223).
29 Waa Nebo, juróom fukk ak ñaar lañu
(52). 30 Waa Magbis téeméer ak juróom
fukk ak juróom benn lañu (156). 31 Waa
Elam gu ndaw, junni ak ñaar téeméer
ak juróom fukk ak ñeent lañu (1 254).
32 Waa Arim, ñetti téeméer ak ñaar fukk
lañu (320). 33 Waa Lodd ak Adidd ak Ono,
juróom ñaar téeméer ak ñaar fukk ak
juróom lañu (725). 34 Waa Yeriko, ñetti
téeméer ak ñeent fukk ak juróom lañu
(345). 35 Waa Sena, ñetti junni ak juróom
benn téeméer ak fanweer lañu (3 630).

36 Sarxalkat yi ñii la:
Askanu Yedaya, soqikoo ci waa kër
Yosuwe, di juróom ñeenti téeméer ak
juróom ñaar fukk ak ñett (973). 37 Askanu
Imer, junni ak juróom fukk ak ñaar lañu
(1 052). 38 Askanu Pasur, junni ak ñaar
téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñaar
lañu (1 247). 39 Askanu Arim, junni ak
fukk ak juróom ñaar lañu (1 017).

40 Leween ñi ñii la: Askanu Yeswa
ak Kadmiyel. Mooy ñi bànqaasoo ci
Odawya, tollu ci juróom ñaar fukk ak
ñeent (74).

41 Jàngkat yi ñoo di: Askanu Asaf, di
téeméer ak ñaar fukk ak juróom ñett
(128).

42 Askanu fara bunt yi ñoo di: Askanu
Salum, ak askanu Ater, ak askanu Tal-
mon, ak askanu Akub, ak askanu Atita,
ak askanu Sobay, ñépp di téeméer ak
fanweer ak juróom ñeent (139).

43 Liggéeykati kër Yàlla gi ñoo di:
Askanu Ciya, ak askanu Asufa, ak askanu
Tabawot, 44 ak askanu Keros, ak askanu
Siya, ak askanu Padon, 45 ak askanu
Lebana, ak askanu Agaba, ak askanu
Akub, 46 ak askanu Agab, ak askanu
Samlay, ak askanu Xanan, 47 ak askanu
Gidel, ak askanu Gayar, ak askanu Raaya,
48 ak askanu Reccin, ak askanu Nekoda,
ak askanu Gasam, 49 ak askanu Usa, ak
askanu Paseya, ak askanu Besay, 50 ak
askanu Asna, ak askanu Meyunim, ak
askanu Nefusim, 51 ak askanu Bagbug,
ak askanu Akufa, ak askanu Arur, 52 ak
askanu Baslut, ak askanu Meyida, ak
askanu Arsa, 53 ak askanu Barkos, ak
askanu Sisera, ak askanu Tema, 54 ak
askanu Necciya, ak askanu Atifa.

55 Askanu jaami Suleymaan ñii la:
Askanu Sotay, ak askanu Asoferet, ak
askanu Peruda, 56 ak askanu Yaala,
ak askanu Darkon, ak askanu Gidel,
57 ak askanu Sefatiya, ak askanu Atil,
ak askanu Pokeret Asbayim, ak askanu
Aami.

58 Mboolem liggéeykati kër Yàlla gi
ak askanu jaami Suleymaan yi, ñetti
téeméer ak juróom ñeent fukk ak ñaar
(392).

59 Ña bàyyikoo Tel Mela ak Tel Arsa ak
Kerub Adon ak Imer te manuñoo firndeel
ne seen waa kër maam ak seen askan ci
Israyil lañu bokk, ñii la: 60 Askanu Delaya,
ak askanu Tobya, ak askanu Nekoda, di
juróom benn téeméer ak juróom fukk ak
ñaar (652).

61 Am na it ñu loolu daloon ci askanu
sarxalkat yi, muy askanu Abaya, ak
askanu Akocc, ak askanu Barsilay, ma
doon denc doomu Barsilay waa Galàdd
ba, ba tax ñu santale ko seen sant.
62 Ñooñu, seet nañu seen limeefu kër
maam, waaye gisuñu ko. Ñu daldi
leen doyadal, génne leen ci carxal gi.
63 Boroom dëkk ba nag aaye leen ñu
lekk ci ñam yu sell yaa sell, ba keroog
ab sarxalkat di am lu leer ci ñoom ci
jumtukaayi tegtal yi ñuy wax Urim ak
Tumim.

64 Limu mbooloo ma mépp ba mu
daj, ñeent fukki junneek ñaar ak ñetti
téeméer ak juróom benn fukk lañu
(42 360), 65 te limaaleesul seen jaam yu
góor ak yu jigéen, yi tollu ci juróom ñaari
junni ak ñetti téeméer ak fanweer ak
juróom ñaar (7 337). Amoon nañu itam
ay jàngkat yu góor ak yu jigéen, yu tollu
ci ñaar téeméer (200). 66 Amoon nañu
juróom ñaar téeméeri fas ak fanweer
ak juróom benn (736), ak ñaar téeméeri
berkelle ak ñeent fukk ak juróom (245),
67 ak ñeenti téeméeri giléem ak fanweer
ak juróom (435), ak juróom benni junniy
mbaam ak juróom ñaar téeméer ak ñaar
fukk (6 720).

68 Ba ñu àggee ca kër Aji Sax ja ca
Yerusalem, am na ñenn ca kilifa ya jiite
seen kër baay, ñu joxe ay saraxi yéene
ngir tabaxaat kër Yàlla ga ca gentam.
69 Joxe nañu ku nekk la mu man, jëme
ca alal ja ñuy liggéeye, muy juróomi
barigoy wurus ak fanweeri barigoy xaalis,
ak téeméeri mbubbi sarxalkat.

70 Ba loolu amee bànni Israyil gépp san-
caat ca seen dëkki cosaan, sarxalkat yaak
Leween ñaak ñenn ca baadoolo yaak
jàngkat yaak fara bunt yaak liggéeykati
kër Yàlla ga.

3

Njaamug Aji Sax ji feddliku na

1 Ba juróom ñaareelu weer wa agsee,
fekk na bànni Israyil sancaat ca seeni
dëkk, mbooloo ma daje doon benn bopp
ca Yerusalem. 2 Ba mu ko defee Yosuwe
doomu Yoccadag, mook moroomi sarx-
alkatam, ak Sorobabel doomu Selcel aki
bokkam daldi tabax sarxalukaayu Yàllay
Israyil, ngir sarxal ca saraxu dóomal ba,
mu dëppook li ñu bind ci téereb yoonu
Musaa, góorug Yàlla ga. 3 Ci kaw loolu ñu
yékkatiwaat sarxalukaay ba, ca kenoom
gu jëkk ga, doonte ragaloon nañu waasoy
réew ma. Ba ñu noppee, defal ca Aji
Sax ji ay saraxi dóomal subaak ngoon.
4 Ñu teg ca amal màggalu Mbaar ya, mu
dëppook la ñu bind, boole kook saraxu
dóomal yi war bés bu nekk. 5 Gannaaw
loolu ñu joxe saraxu dóomal bi sax fàww,
ak saraxi Terutel weer ya, ak sarax yu
sell yi war ci mboolem màggali Aji Sax
ji, ak mboolem saraxi yéene yi ñuy indil
Aji Sax ji. 6 Benn fan ca juróom ñaareelu
weer wa lañu tàmbalee defal Aji Sax ji ay
saraxi dóomal, te fekkul ñu yékkatiwaat
kenug kër Aji Sax ji. 7 Ci biir loolu ñu
jox xaalis yettkati doj yeek xaddkat yi, jox
waa Sidon ak waa Tir ab dund, aki naan
akug diw, ngir ñu jëleji Libaŋ ay banti
seedar, jaarale ko ci géej gi ba Yafa, ci
ndigalal Sirus buuru Pers.

8 Ba ñu dikkee ca kër Yàlla ga ca
Yerusalem, ba ca déwén sa, ca ñaareelu
weeru at ma, Sorobabel doomu Selcel,
ak Yosuwe doomu Yoccadag ànd nañook
ña des ca seeni bokk, sarxalkat yaak
Leween ñaak mboolem ña jóge ca njaam
ga délsi Yerusalem. Ñu daldi tàmbali
liggéey bi. Ci biir loolu ñu tabb ay
Leween ñu am ñaar fukki at, jëm kaw,
ñuy saytu liggéeyu kër Aji Sax ja. 9 Yeswa
nag jàpp ca, mook doomam yu góor aki
bokkam, ak Kadmiyel ak doomam yu
góor, ñuy askanu Odawya. Ñu mànkoo di
jiite liggéeykat yiy tabaxaat kër Yàlla ga.
Waa askanu Enadàdd jàpple nañu leen ci,
ñook seen doom yu góor ak seen bokki
Leween ña.

10 Ba tabaxkat ya lalee kenug kër Aji Sax
ji, ñu tabb ay sarxalkat. Ñu solu ba jekk,
yor ay liit, feggook Leween ña askanoo
ca Asaf, ànd ak tëggum weñ, di màggal
Aji Sax ji, muy la Daawuda buurub Israyil
digle woon. 11 Ña ngay jàng, di màggal ak
a sant Aji Sax ji, naan:

«Kee baax.

Kee gore ba fàww ci Israyil.»

Ci kaw loolu mbooloo ma mépp xaacu,
di ko màggale Aji Sax ji ngir kenug kër
Aji Sax ja lale. 12 Teewul ñu bare ca ña
féete mag, diy sarxalkat aki Leween aki
boroom kër, gisoon nañu kër gu jëkk ga.
Ba ñu gisee kenug kër gu bees ga, dañoo
yékkati seen kàddu ca kaw di jooy, ñu
bare it di xaacu ndax mbégte. 13 Kenn
manuloona ràññee coowal mbégte laak
jooy ya ndax riiru mbooloo mu réy, di
àkki fu sore.

4

Liggéey baa ngi sooxe

1 Ba nooni Yudak Beñamin déggee ne
waa ngàllo, ga ñibbsee ngay tabaxal Aji
Sax ji Yàllay Israyil kër, 2 ñëw nañu ca
Sorobabel ak ca kilifay kër ya, wax leen
ne leen: «Danuy ànd ak yeen tabax ndax
danuy topp seen Yàlla, ni yeen, te ca
jamonoy Asaradon buurub Asiri, mi nu fi
indi ba tey, Aji Sax ji lanuy defal sarax.»
3 Sorobabel nag ànd ak Yosuwe ak yeneen
kilifay kër Israyil ya ne leen: «Dungeen
bokk ak nun tabax sunu kër Yàlla gi. Nun
doŋŋ ay tabaxal Aji Sax ji Yàllay Israyil, te
loolu la Sirus buuru Pers santaane.» 4 Ci
biir loolu waa réew ma di yoqiloo waa
Yuda, di leen xoqtal, ba ñu ragala tabax.
5 Diirub nguurug Sirus buuru Pers, ba ca
nguurug Daryus, waa réew ma dañu daan
fey ay xelalkati buur ngir ñuy nasaxal
pexey bànni Israyil.

6 Ca ndoortel nguurug Aserus nag, ñu
bind Aserus bataaxal buy duural waa
Yudak Yerusalem.

7 Ba tey ci janti Artaserses ku ñuy wax
Bislam ak ku ñuy wax Mittredat ak Tabel
aki nàttongoom, bind nañu Artaserses
buuru Pers bataaxal bu ñu doore nii ci
làkku arameen bala ñu koo tekki:

8 Reyum boroom dëkk ba, ak Simsay
bindkatam, ñoo bind Buur Artaserses
bataaxal bii jëm ci Yerusalem, di ko wax
ne ko:

> 9 Bataaxal bii mu ngi bawoo ci
> Reyum, boroom dëkk bi, ak Simsay
> bindkatam, ak seen nàttongoy àttekat
> yeek kàngam yeek saytukat yeek bo-
> room téere yi*, ak waa Urug ak waa Ba-
> bilon ak waa Sus, Elameen ña, 10 bawoo
> it ci yeneen mbooloo ya Asnapar† mu
> mag mu tedd ma toxaloon, sancal leen
> ca dëkki Samari ak li des ca Wàllaa Dex,
> ak ñoom seen.

11 Li ñu bind ci bataaxal ba jëm ca Buur
Artaserses mooy lii:

> Nun sa surga yii ci Wàllaa Dex ak li
> ci topp, 12 nu ngi lay xamal yaw Buur,
> ne Yawut ñi bàyyikoo fi yaw, ñëw fii
> ci nun, agsi nañu Yerusalem, dëkku
> fippukat bu bon bi, te ñu ngi koy tabax-
> aat. Ña ngay yékkati tata ya, gannaaw
> ba ñu lalaatee kenu ya. 13 Léegi nag
> Buur, xamal ne bu ñu tabaxaatee dëkk
> boobu, ba yékkatiwaat tata ya, galag
> mbaa njoti bopp mbaa juuti dootuñu
> ko fey, te kon koomu nguur gi dina ko
> yég. 14 Gannaaw nag sunu njël Buur
> la, jekkul ci nun nuy seetaan mbir mii.
> Looloo waral, Buur, nu yónnee, di la
> ko xamal, 15 ngir ñu seet ci sa téereb
> xew-xewi maam. Kon dinga ko ci gis ba
> xam ne dëkk boobu dëkku fippukat la,
> te sonal na ay buur aki boroom dëkk, te
> naka jekk dañu daan fippu ci seen biir.
> Looloo tasoon dëkk boobu. 16 Buur,
> nu ngi lay xamal ne bu ñu tabaxaatee
> dëkk boobu, ba yékkatiwaat tata ya,
> wetu Wàllaa Dex gii dootu doon sag
> moomeel.

17 Ci kaw loolu Buur yónnee tont la
Reyum boroom dëkk ba, mook Simsay
bindkat ba, ak nàttongoom ya ca des te
dëkk Samari ak la des ca Wàllaa Dex. Mu
nuyu leen, ne leen:

> 18 Bataaxal bi ngeen ma yónnee,
> tekkees na ko, jàngal ma ko bu leer.
> 19 Ndigal tukkee na ci man, ngir ñu seet
> te gis nañu ne dëkk boobu kay yàgg
> nañoo fexeel buur yi, loolu indi fa ay
> fippooki pexey bañ. 20 Yerusalem nag
> amoon na buur yu am doole yu moom
> mboolem wet ga ca Wàllaa Dex, ñu di
> leen fey galag ak njoti bopp ak juuti.
> 21 Nangeen daldi joxe ndigal lu bàyyiloo
> nit ñooñu liggéey bi, ñu baña tabax
> dëkk boobu, ba keroog ma di ci joxe
> ndigal. 22 Fexeleen ba baña néewal
> mbir moomu bala muy law, ba doon
> loraange ci nguur gi.

23 Naka lañu jàng bataaxalu Buur
Artaserses fa kanam Reyum boroom
dëkk ba, ak Simsay bindkat ba aki
nàttongoom, ñu ne coww ba Yerusalem,
ca Yawut ña, jaay leen doole, gétën leen,
ñu bàyyi liggéey ba. 24 Ci kaw loolu

* **4:9** 4.9 Ñeenti xeeti ndomboy tànk yi ñu lim fii am na tekki yu fi wuutal ñeenti turi dëkk. Su doon noonu dañu naan: ak seen nàttongo ya ca Din ak Arfasatag ak Tarpel ak Afaras. † **4:10** 4.10 Asnapar: jombul mooy Asurbanipal, mi wuutu Àccar Adon ci jalu Asiri.

liggéeyu kër Yàlla ga ca Yerusalem taxaw. Taxaw na ba ca ñaareelu atu nguurug Daryus buuru Pers.

5

Liggéey bi dooraat na

1 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Ase ak Yonent Yàlla Sàkkaryaa sëtub Ido, wax nañu ci turu Yàllay Israyil jiy seen Yàlla,
ñeel Yawuti Yuda ak Yerusalem. 2 Booba
la Sorobabel doomu Selcel, ak Yosuwe doomu Yoccadag tàmbalee tabaxaat kër Yàlla ga ca Yerusalem. Yonenti Yàlla ya nag ànd ak ñoom, di leen jàpple.

3 Booba la Tatnay, boroom Wàllaa Dex, ànd ak Setar Bosnay ak seeni nàttongo, dikk ne leen: «Ana ku leen may sañ-sañu tabaxaat kër gii, bay yékkati miir bi?»
4 Ñu dellu ne leen: «Ana ñan sax ñooy tabax taax mii?»

5 Fekk na seen Yàllaa ngi ne jàkk ci magi Yawut ñi, ba kenn bàyyiwul liggéey ba, ba keroog ñuy yónnee xibaar ba Buur Daryus, ba jot ci bataaxalu tontam ca mbir ma.

6 Bataaxal ba ñu bind Buur Daryus, te Tatnay boroom Wàllaa Dex yónnee ko ko, mook Setar Bosnay, ak jawriñi Tatnay ca
Wàllaa Dex, lii moo ca nekk. 7 Kàddu ga
nii la tëdde:

Buur Daryus, nu ngi lay bind, di la
dikke sunu nuyoob jàmm ju sax. 8 Buur,
nu ngi lay xamal ne dem nanu ca diiwaanu Yuda, ca kër Yàlla ju màgg ja. Ña nga koy tabaxe doj yu mag, di teg ay dénk ca miir ya. Liggéey baa ngay dox bu baax, di jëm kanam.

9 Ci biir loolu laaj nanu seen mag ñooñu, ne leen: «Ana kan moo leen may sañ-sañu tabaxaat kër Yàlla gii,
bay yékkati miiram bii?» 10 Nu laaj leen
itam ñan ñoo koy tabax, ndax nu mana bind seen turi njiit, ba xamal la ñan la.

11 Li ñu nu tontu mooy lii:

«Nun ay jaami Yàlla Boroom asamaan ak suuf lanu. Danuy tabaxaat kër Yàlla gi ñu tabaxoon lu jiitu ay at yu bare. Buurub Israyil bu mag moo ko
tabaxoon ba sottal ko. 12 Sunuy maam
nag ñoo merloo Yàllay asamaan, ba tax mu teg leen ci loxoy Nabukodonosor buuru Babilon, ma askanoo ci waa Kalde. Mu toj kër gii, yóbbu xeet wi
ngàllo ca Babilon. 13 Terewul ca at ma
jëkk ca nguurug Sirus buuru Babilon*, Buur Sirus joxe ndigal ngir ñu tabaxaat
kër Yàlla gii. 14 Te sax ndabi wurus ak
xaalis yu kër Yàlla ya Nabukodonosor jële woon ca Yerusalem, te yóbbu ko ca kër tuuram ga ca Babilon, Buur Sirus jële na ko ca kër tuuram ga ca Babilon, teg ko ca loxol ku mu fal boroom dëkk,
ñu di ko wax Sesbasar. 15 Mu ne ko:
"Ndab yii, jël ko yóbbu ca kër Yàlla ga ca Yerusalem, te nañu tabaxaat kër
Yàlla ga fa mu nekkoon." 16 Sesbasar
moomu nag ñëw lal kenug kër Yàlla gi ci Yerusalem. Booba ba léegi, ñu ngi koy tabax waaye noppeegul.»

17 Léegi nag Buur, su la soobee, nañu seet ca denci buur, foofu ci Babilon, ngir wóorlu ndax Buur Sirus joxe woon na ndigal ne ñu tabaxaat kër Yàlla gi ci Yerusalem. Gannaaw loolu loo dogal ci mbir mi rekk, Buur, yónneel, jottli nu ko.

6

Buur Daryus joxe na ndigal

1 Ba loolu amee Buur Daryus joxe ndigal, ñu seet ca kërug dencukaayi téere
ya, fa ñu denc alali Babilon. 2 Ñu gis ca
Egbatan, péeyu diiwaanu Medd, taxañ bu ñu bind seede bii:

3 At ma jëkk ca nguurug Buur Sirus, Buur Sirus joxe na ndigal ci mbirum kër Yàlla ga ca Yerusalem. Mu ne:

Nañu tabaxaat kër Yàlla gi, muy bérab bu ñuy sarxee ay sarax. Nañu dëgëral kenu ya. Na taxawaayam di juróom benn fukki xasab*, yaatuwaayam di juróom benn fukki
xasab, 4 te ñetti sësalantey doj yu mag
yu tegloo yu ne, ab sësalanteb dénk tege ca kawam. Nañu génnee njég ga
ca alali Buur, joxe ko. 5 Bu loolu weesee,

* 5:13 5.13 Sirus buuru Babilon bi ñuy wax fii mooy Buuru Pers rekk, ndax fekk na Pers moom nguurug Babilon.
* 6:3 6.3 xasab mooy guddaayu loxo bu digg-dóomu diggante catu baaraamu digg ak conc.

ndabi wurus yaak yu xaalis ya woon
ca kër Yàlla ga, te Nabukodonosor jële
woon ko ca kër Yàlla ga ca Yerusalem,
indi ko Babilon, nañu ko delloo fa mu
nekkoon ca kër Yàlla ga ca Yerusalem
te fat ko fa.
6 Kon nag ñooñu di Tatnay bo-
room Wàllaa Dex ak Setar Bosnay ak
seen nàttongo yay jawriñ ca Wàllaa
Dex, nañu sore foofa. 7 Buleen tere
liggéeyu kër Yàlla gee dox. Na boroom
dëkki Yawut ñi ànd ak magi Yawut
ñi, ñu tabaxaat kër Yàlla googu fa mu
nekkoon.
8 Rax ci dolli ndigal a ngii tukkee ci
man, jëm ci li ngeen wara defal magi
Yawut yooyu ci biir liggéeyu kër Yàlla
googu: Njég ga mu leen dikke, nañu
leen ko fey ba mu mat, jële ko ca alali
buur, ca galagi diiwaan ba ca Wàllaa
Dex. Nañu ko fey ñooñu, ba liggéey ba
baña taxaw. 9 Mboolem lu ci war, muy
yëkk yu ndaw mbaa ay kuuy mbaa ay
xar yu ndaw yu ñuy defal Yàlla Boroom
asamaan saraxu dóomal, muy bele it
mbaa xorom mbaa biiñ mbaa diw, lu
ci sarxalkati Yerusalem laaj, nañu leen
ko jox bés ak bés, te bañ koo sàggane.
10 Su ko defee ñu mana sarxalal Yàlla
Boroom asamaan lu ko neex tey ñaanal
Buur aki doomam gudd fan.
11 Gannaaw loolu ndigal a ngii tukkee
ci man ñeel képp ku tebbi bii dogal:
Dees na roccee ca néegam ab xànq,
yékkati ko, wékk ko ca, ba noppi def
këram ab sën ndax jëfam jooju. 12 Yàlla
ji dëël turam boobu bérab nag, yal
na daaneel bépp buur mbaa xeet wuy
fexee tebbi bii dogal, ba nara yàq kër
Yàlla gii ci Yerusalem.

Man Daryus maa joxe ndigal lii.
Nañu ci farlu.

13 Ba mu ko defee Tatnay boroom
Wàllaa Dex, ak Setar Bosnay ak seeni
nàttongo daldi xar seen tànku tubéy ci
jëfe ndigal la Buur Daryus joxe. 14 Magi
Yawut ña nag tabax ba mu baax, mu
dëppook kàdduy Yonent Yàlla Ase ak
Sàkkaryaa, sëtub Ido. Ñu tabax ba
sottal, muy la Aji Sax ji Yàllay Israyil san-
taane woon, te dëppook ndigalul Sirus ak
Daryus ak Artaserses buuru Pers. 15 Kër
gaa nga sotti ci ñetti fanu weeru Adar,
juróom benneelu atu nguurug Daryus.
16 Ci kaw loolu mbooloom Israyil ànd ak
sarxalkat yaak Leween ñaak mboolem ña
ñibbsee ca ngàllo ga, ñu daloo tabax ba
ci biir mbégte. 17 Sarxe nañu ca daloog
kër Yàlla googu téeméeri yëkk, ak ñaar
téeméeri kuuy ak ñeenti téeméeri xar yu
ndaw, ak fukki sikket ak ñaar, dëppook
limu giiri Israyil, def ko saraxu póotum
bàkkaar, ñeel Israyil gépp. 18 Ci biir loolu
ñu tabb sarxalkat ya, ca wàll ya ñu bokk
ak Leween ña ca seeni kurél, ñu sasoo
liggéeyu Yàlla ji ci Yerusalem, muy la ñu
bind ci téereb Musaa.
19 Fukki fan ak ñeent ca weer wu
jëkk wa nag, ña ñibbsee woon ngàllo ga
daldi màggal bésub Mucc ba. 20 Fekk
na sarxalkat yaak Leween ña laabal seen
bopp, ba ñoom ñépp bokk laab. Ba
loolu amee ñu rendi xarum bésub Mucc
ba, ñeel mboolem ña ñibbsee ngàllo, ak
ñoom sarxalkat yi ci seen bopp, ñook
seeni bokk. 21 Ba mu ko defee, bànni
Israyil ga ñibbsee ngàllo ga daldi bokk
reerub bésub Mucc ba, ñook mboolem ña
dogoo woon ak sobey yéefar yi ci réew
mi, ngir sàkku Aji Sax ji, Yàllay Israyil.
22 Wormaal nañu it màggalu Mburu mu
amul lawiir, diiru juróom ñaari fan, ci
biir mbégte, ndax fekk na Aji Sax ji bégal
leen lool ca na mu xiire buurub Asiri†, mu
yéwéne leen ba dimbali leen ci tabaxu kër
Yàlla ga, Yàllay Israyil.

7

Buur Artaserses yéwéne na Esra

1 Ba loolu weesee, ca jamonoy nguurug
Artaserses buuru Pers, am na góor gu
ñuy wax Esra, Seraya di baayam. Seraya,
Asaryaa; Asaryaa, Ilkiya; Ilkiya, 2 Salum;
Salum, Cadog; Cadog, Ayitub; 3 Ayitub,
Amarya; Amarya, Asaryaa; Asaryaa, Mer-
ayot; 4 Merayot, Seraya; Seraya, Usi; Usi,
Bukki; 5 Bukki, Abiswa; Abiswa, Fineyas;
Fineyas, Elasar; Elasar, Aaróona, sarx-
alkat bu mag ba. 6 Esra moomu jóge

† **6:22** 6.22 Asiri gi ñuy wax fii, booba mu ngi ci loxol buuru Pers.

Babilon, nekkoon jànglekat bu xareñ, bu
géeju ci yoonu Musaa, wi Aji Sax ji Yàllay
Israyil joxoon ñoñam. Aji Sax ji Yàllaam
nag toppe ko yiwam, ba Buur defal ko
mboolem lu mu ñaan.
7 Ca juróom ñaareelu atu nguurug Buur
Artaserses, mu am ñenn ci bànni Israyil
ñu ànd, di ay sarxalkat aki Leween aki
jàngkat aki fara bunt, ak liggéeykati kër
Yàlla ga. Ñu daldi dem Yerusalem. 8 Esra
nag bokkoon ca. Mu agsi Yerusalem ca
juróomeelu weeru at mooma, di juróom
ñaareelu atu buur ba. 9 Ca benn fanu
weer wa jëkk la dooroon yoon woowu
mu bàyyikoo Babilon. Mu agsi Yerusalem
ca benn fanu juróomeelu weer wa, ci
mbaaxu Yàllaam ji ko toppe yiwam.
10 Esra nag doonoon ku pastéefu ci jàng
yoonu Aji Sax ji, di ko sàmm tey jàngle ci
Israyil ay dogalam ak ndigali yoonam.

Buur Artaserses bind na Esra

11 Lii mooy li ñu bind ci bataaxal ba
Buur Artaserses jox Esra, sarxalkat ba,
jànglekat ba géeju ci mbiri santaaney Aji
Sax ji ak dogalam yi ñeel Israyil.

12 Bataaxal bii mu ngi bàyyikoo ci
Artaserses, buuru buur yi, jëm ca Esra,
sarxalkat biy jàngle yoonu Yàlla Bo-
room asamaan. Maa ngi lay nuyu.

Gannaaw loolu nag, 13 ndigal tukkee
na ci man ne mboolem kuy bànni
Israyil ci samam réew, ba ci sarxalkat
yeek Leween ñi, ku ci bëgga ànd ak
yaw Yerusalem, man naa dem. 14 Man
Buur, maa la yebal, maak sama juróom
ñaari wóllëre; noo la yebal Yerusalem
ak Yuda, ngir nga gëstujil ma nu ñu
fay toppe sa yoonu Yàlla, wi nga yor
téereem ci say loxo. 15 Te nga yóbbaale
xaalis beek wurus, wi ma joxe ci xol
bu tàlli, jagleel ko Yàllay Israyil ji ci
Yerusalem, man Buur, maak samay
wóllëre, 16 boole ci mboolem xaalis
mbaa wurus woo mana jële ci diiwaanu
Babilon bépp, ak itam saraxi yéene yi
baadoolo yeek sarxalkat yi joxe ci xol
bu tàlli, lépp ñeel seen kër Yàlla ga ca
Yerusalem. 17 Ci biir loolu, xaalis boobu
nanga ko daldi jënde ay yëkk aki kuuy
ak xar yu ndaw ak saraxi pepp ak saraxi
tuuru yi muy àndal te nga boole ko,
jooxe ca seen sarxalukaayu kër Yàlla
ga ca Yerusalem. 18 Li des ci xaalis
beek wurus wi nag, defleen ko lu ngeen
namm, yaak say bokk, na mu dëppook
seen coobarey Yàlla. 19 Bu loolu weesee
ndab yi ñu la jox, ñu di ko jaamoo ca
seen kër Yàlla ga, nanga ko boole teg fa
kanam Yàllay Yerusalem. 20 Leneen lu
des it, loo wara def ci sa kër Yàlla gi, sañ
nga koo génnee ci alalu buur.
21 Man Buur Artaserses, jox naa ndi-
gal mboolem denckati alali buur ya ca
Wàllaa Dex, ne leen: Lépp lu Esra,
sarxalkat biy jàngle yoonu Yàlla Bo-
room asamaan, sàkku ci yeen, nangeen
ko daldi def; 22 ba ci fanweeri barigoy
xaalis, ñetti téeméeri barigoy bele,
ñaar fukki barigoy biiñ, ak ñaar fukki
barigoy diw, ak lu mu soxla ci xorom.
23 Lépp lu Yàlla Boroom asamaan digle,
nañu ko defe noonee ca kër Yàlla Bo-
room asamaan, ndax meram baña dal
ci sama kaw nguur gii ak ci sama kaw
askan. 24 Nu ngi leen di xamal itam ne
képp kuy sarxalkat mbaa ab Leween,
mbaa mu dib jàngkat mbaa fara bunt,
mbaa mu di liggéeykatu kër Yàlla gi,
mbaa surga buy liggéey ci kër Yàlla
googu, du galag bu ñu ko saña teg mbaa
njotu bopp mbaa ab juuti.
25 Yaw Esra nag, seetal ci xel mu
rafet mi sa Yàlla digle ci yoonam wi
nga yor, nga tabb ay njiit aki xaali,
ngir ñuy àtte mboolem ñi xam sa yooni
Yàlla ci diiwaani Wàllaa Dex. Te ñi ko
xamul, nga xamal leen ko. 26 Képp ku ci
sàmmul sa yoonu Yàlla ak yoonu buur,
nañu ko daldi teg mbugal mi war ci
moom. Dee mooy doon àtteem, mbaa
ñu génne ko réew mi, mbaa ñu nangu
alalam, mbaa ñu tëj ko.

Esra sant na

27 Cant ñeel na Aji Sax ji, sunu Yàllay
maam, moom mi def nii ci xolub Buur
yéeney teral kër Aji Sax ji ci Yerusalem,
28 te dawal ngor sama digganteek Buur
aki wóllëreem ak mboolem kàngami
buur yu mag yi! Man nag, nii la ma
sama Yàlla Aji Sax ji toppe yiwam, ba ma

dëgërlu, boole njiiti Israyil, ñu daje, ànd
ak man dem.

8

Lu jëm ci ñi ànd ak Esra

1 Ñi jiite seen làngi kër maam ak ñi ñu
bindaaleek ñoom ci limeef yi, te ñu ànd
ak man Esra, jóge Babilon ca jamonoy
Buur Artaserses, ñii la: 2 Ci askanu
Fineyas, Gersom la. Ci askanu Itamar,
Dañeel la. Ci askanu Daawuda, Atus,
3 mi askanoo ci Sekaña la. Askanu Paros,
Sàkkaryaa bawoo ca, ànd ak téeméeri
góor ak juróom fukk (150). 4 Ci askanu
Payat Mowab, Elyowenay doomu Seraya
la, mook ñaar téeméeri góor (200). 5 Ci
askanu Sàttu*, Sekaña doomu Yasyel la,
mook ñetti téeméeri góor (300). 6 Ci
askanu Adin, Ebedd doomu Yonatan la,
mook juróom fukki góor (50). 7 Ci
askanu Elam, Esayi doomu Atalyaa la,
mook juróom ñaar fukki góor (70). 8 Ci
askanu Sefatiya, Sebadiya doomu Mikayel
la, mook juróom ñett fukki góor (80).
9 Ci askanu Yowab, Obadiya doomu Yeyel
la, mook ñaar téeméeri góor ak fukk ak
juróom ñett (218). 10 Ci askanu Baani†,
Selomit doomu Yosifya la, mook téeméeri
góor ak juróom benn fukk (160). 11 Ci
askanu Bebay, Sàkkaryaa doomu Bebay
la, mook ñaar fukki góor ak juróom ñett
(28). 12 Ci askanu Asgàdd, Yowanan
doomu Àkkatan la, mook téeméeri góor
ak fukk (110). 13 Askanu Adonikam ñoo
mujje, ñu di leen wax Elifelet ak Iyel ak
Semaya, ñook juróom benn fukki góor
(60). 14 Ci askanu Bigway, Utay la ak
Sabudd, ñook juróom ñaar fukki góor
(70).

15 Ci kaw loolu ma boole leen, ñu daje
ca wetu dex, ga jëm Aawa, dal fa ñetti fan.
Ma seetlu fa baadoolo ya, seet ca biir sarx-
alkat ya, gisuma kenn ku bokk ci Leween
ñi. 16 Ma woolu njiit ya: Elyeser ak Aryel
ak Semaya ak Elnatan ak Yarib ak Elnatan
meneen ma, ak Natan ak Sàkkaryaa ak
Mesulam, ak Yowarib ak Elnatan ma ca
des, ñaari jànglekati yoon ya. 17 Ba mu
ko defee ma yebal leen ca Ido, njiit la
ca gox ba ñuy wax Kasifya, daldi leen
wax kàddu ya ñuy jottli Ido ak bokkam
yay liggéeykati kër Yàlla, ya dëkk Kasifya,
ndax ñu yónnee nu ay surga ci sunu
liggéeyu kër Yàlla gi. 18 Sunu Yàlla nag
toppe nu mbaaxu yiwam, ba ñu indil
nu waa ju am xel, askanoo ci Maali
sëtub Lewi doomu Israyil. Ñu di ko wax
Serebya. Mu ànd ak doomam yu góor
aki bokkam, ñuy fukk ak juróom ñett
(18), 19 ñook Asabya ak Esayi sëtu Merari.
Ñu ànd ak seeni bokk ak seen doom yu
góor, di ñaar fukki góor (20). 20 Indaale
nañu ñaar téeméeri liggéeykati kër Yàlla
ak ñaar fukk (220), di ñu askanoo ca
ña Daawudaaki jawriñam tànnoon, bind
seeni tur, ngir ñuy jàpple Leween ñi.

21 Ba loolu amee ma digle foofa koor
ca tàkkal dexu Aawa, toroxloo ko fa
sunu kanam Yàlla, ngir ñaan ko mu may
nu yoonu jàmm, nook sunuy doom ak
mboolem lu bokk ci nun. 22 Ndaxte
rusoon naa ñaan Buur mu boole nook
ay dag ak gawar yu nu aar ci noon yi ci
yoon wi. Li ko waral mooy fekkoon na
nu wax Buur ne ko: «Sunu Yàlla mooy
toppe yiwam mboolem ku ko yaakaar, di
ko defal jàmm, waaye meram dina dal
ak doole ci kaw mboolem ku ko dëddu.»
23 Nu woor, daldi dagaan sunu Yàlla mbir
moomu, mu nangul nu. 24 Ba loolu amee,
ma tànn fukki sarxalkat ak ñaar yu mag,
ñuy Serebya ak Asabya ak seen fukki
bokk. 25 Gannaaw loolu ma nattal leen
xaalis baak wurus waak ndab, ya Buur
aki wóllëreem aki jawriñam jooxe woon,
ñook mbooloom Israyil ma fa teewoon, te
lépp jëm ca sunu kër Yàlla ga. 26 Natt naa
ba teg ci seeni loxo ñaar téeméeri barigoy
xaalis ak fanweeri barigo ci jumtukaayi
xaalis ak fanweeri barigoy wurus, 27 ak
ñaar fukki koppi wurus yu wecci junniy
poseti wurus, ak ñaari ndab yu jafe, yu
xànjar bu ñu raxas ba muy melax, mel ni
wurus. 28 Ma ne leen: «Yeen, dees leena
sellalal Aji Sax ji, ni ñu sellale ndab yi,
te xaalis beek wurus wi di saraxu yéene
ñeel Aji Sax ji, seen Yàllay maam. 29 Xool-

* **8:5** 8.5 Sàttu: tekki bu jëkk ba ci làkku gereg moo indi turu Sàttu. † **8:10** 8.10 Baani: tekki bu jëkk ba ci làkku gereg moo indi turu Baani.

leen ko te sàmm ko bu baax, ba kera
ngeen koy natt ca denci kër Aji Sax ji
ca Yerusalem, fa kanam kilifay sarxalkat
yaak Leween ñaak ña jiite seen làngi kër
maam ci bànni Israyil.»
30 Ci kaw loolu nu nattal sarxalkat yeek
Leween ñi xaalis baak wurus waak ndab
yu sell ya, ngir ñu yóbbu ko ca sunu kër
Yàlla ga ca Yerusalem. 31 Fukki fan ak
ñaar ca weer wa jëkk lanu bàyyikoo dexu
Aawa, daldi jëm Yerusalem. Sunu Yàlla
nag toppe nu yiwam, ba musal nu ci noon
akub saaysaay ci yoon wi.
32 Gannaaw loolu nu agsi Yerusalem,
nopplu fa ñetti fan. 33 Bésub ñeenteel
ba nu natt diisaayu xaalis baak wurus
waak ndab ya ca sunu biir kër Yàlla ga,
teg ko ca loxol Meremot doomu Uri, sarx-
alkat ba, mook Elasar doomu Fineyas, ak
Leween ña, di Yosabàdd doomu Yeswa,
ak Nowadiya doomu Binuy. 34 Ñu limaat
lépp, nattaat diisaay ba, daldi bind ca saa
sa dayo ba bépp.
35 Ba mu ko defee ña jóge njaam,
ñibbsee ca ngàllo ga, daldi defal Yàllay
Israyil ay saraxi dóomal. Muy fukki yëkk
ak ñaar, ñeel Israyil gépp ak juróom
ñeent fukki kuuy ak juróom benn (96),
ak juróom ñaar fukki xar yu ndaw ak
juróom ñaar (77), ak fukki sikket ak ñaar
yu ñu def saraxu póotum bàkkaar; ñu
def lépp saraxu dóomal, ñeel Aji Sax ji.
36 Ci biir loolu ñu jottli ndigali buur, ya
jëm ca ay jawriñam ak njiiti Wàllaa Dex.
Ñooñu it jàpple mbooloo ma ca liggéeyu
kër Yàlla ga.

9

Askan wi rax na

1 Gannaaw ba loolu wéyee njiit ya dikk,
ne ma: «Du bànni Israyil, du sarxalkat
yi, du Leween ñi, kenn ci ñoom teq-
likoowul ak xeeti réew meek seen aada yu
siblu. Dañuy jëfe ni Kanaaneen ñeek Et-
teen ñeek Periseen ñeek Yebuseen ñeek
Amoneen ñeek Mowabeen ñeek waa Mis-
raak Amoreen ñi. 2 Jël nañu jabar ci
ñoom, jëlal ci jabar seeni doom, ba jaxase
jiwu mu sell mi ak waasoy réew yi. Njiit
yeek mag ñi sax ñoo jiitu ci googu fecci
kóllëre.»
3 Ba ma déggee loolu damaa xotti sama
turki ak sama mbubb, xuuf sama kawaru
bopp ak sama sikkim, daldi toog, ne tott.
4 Ba loolu amee mboolem ñi wormaal
kàddug Yàllay Israyil daje, wër ma ndax
ñàkk kóllëreg ña ñibbsee ca ngàllo ga.
Ma toog, ne tott ba waxtuw saraxu ngoon.
5 Saraxu ngoon jot, ma jóge ca sama
jataayu toroxtaange, ba ma xottee sama
turki baak sama mbubb ma. Ma ne gurub
sukk, tàllal sama Yàlla Aji Sax ji loxo,
6 daldi ñaan, ne:

Éy sama Yàlla maa rus, maa torox,
ba manumaa siggi fi sa kanam, ndaxte
sunuy bàkkaar bare na, ba mëdd nu,
sunuy moy tegloo ba àgg asamaan.
7 La ko dale ca sunu janti maam ba
bésub tey jii, nu ngi ci moy gu réy.
Sunuy bàkkaar tax na buuri réew yi
teg nu loxo, nook sunuy buur ak sunuy
sarxalkat, ñu di nu rey, di nu jàpp
njaam, di lël sunu alal, di nu torxal ba
sunu jonni yàllay tey.
8 Waaye yaw Aji Sax ji sunu Yàlla,
yàggul dara aw yiw bàyyikoo na ci
yaw, musal ñenn ci nun, may nu
ndëgërlaay ca sa bérab bu sell ba. Yaw
sunu Yàlla, yaa nu taxa leqliku, yaa nu
dundalaat ci sunu biir njaam gi. 9 Ndax
ay jaam lanu, waaye yaw sunu Yàlla,
waccewoo nu sunug njaam. Yaa dawal
ngor sunu digganteek buuri Pers, ngir
mayaat nu dooley tabax sunu kër Yàlla,
yékkatee ko ca gentam ba, may nu
kiiraay ci Yerusalem ak ci Yuda.
10 Yaw sunu Yàlla, ana lu nuy waxati
nag gannaaw lii? Ndax kat noo dëddu
sa santaane, 11 yi nga nu dénk, yonent
yiy say jaam jottli ko, ne nu: «Réew mi
ngeen di nanguji, réew mu sobewu la
ndax sobey waasoy réew ma. Feesal
nañu kook seeni jëf ju siblu ak seen
tilim, ba fépp daj. 12 Kon nag seen
doom yu jigéen buleen leen may seen
doom yu góor, te seen doom yu jigéen
buleen leen jëlal seen doom yu góor.
Buleen seet mukk seen jàmm mbaa
seen njariñ. Looloo leen di taxa am
doole, bay xéewlu ci ngëneeli réew mi,

ba wacce ko seen askan fàww.» 13 Loolu
nu dal lépp, sunu jëf ju bon a tax, ak
sunu tooñ gu réy. Terewul yaw sunu
Yàlla, tegoo nu lu dul mbugal mu yées
mi sunuy bàkkaar yellool. Terewul yaw
sunu Yàlla, li nu bàkkaar mbugaloo
nu ko, te moo nu fi taxa des di dund
nii. 14 Nan lanu mana dellooti di xëtt
say santaane, di séyanteek xeet yii ak
seen jëf ju siblu? Kon doo nu mere,
faagaagal nu, ba kenn du desati mbaa
muy rëcc? 15 Yaw Aji Sax ji Yàllay
Israyil, yaay boroom njekk. May nga nu
bésub tey jii nu dese bakkan. Nu ngi nii
fi sa kanam ci biir tooñange, ba tax du
kenn ci nun ku am lay fi sa kanam.

10

Fase nañu jaambur ñi

1 Naka la Esra di ñaan ak a tuub, di
jooy, ak a daanu fa suuf ca buntu kër
Yàlla ga, bànni Israyil yéew ko, bare lool,
góor ak jigéen, ba ca xale ya. Mbooloo
ma it di jooy jooy yu metti. 2 Ci biir
loolu Sekaña doomu Yeyel ma askanoo
ci Elam, daldi wax Esra ne ko: «Noo
tooñ sunu Yàlla, di jël ay jaambur jabar
ci xeeti réew mi. Waaye loolu terewul
Israyil am yaakaar ba tey. 3 Léegi kay
nanu fasanteek sunu Yàlla kóllëre, daldi
fase jigéen ñooñu ñépp, ñu ànd ak seeni
doom, muy ni nga ko diglee rekk, sang bi,
yaak ñi wormaal sunu santaaney Yàlla. Li
yoon wi digle daal, na am. 4 Jógal nag,
mbir maa ngi ci say loxo, te noo ngi ànd
ak yaw. Kon dëgërlul te def ko.»

5 Ci kaw loolu Esra jóg, wax kilifay sarx-
alkat yaak Leween ñaak Israyil gépp, ne
leen ñu giñ ne noonu lañu koy defe. Ñu
giñ ko. 6 Ba loolu amee Esra bàyyikoo kër
Yàlla ga, fatuji néegu Yowanan doomu
Elyasib. La mu fa nekk nag lekkul,
naanul, xanaa di ñaawlu na ngàllo, ga
ñibbsi feccee worma. 7 Ba mu ko defee
ñu yéene ci Yerusalem ak Yuda, yégal
mboolem ngàllo ga ñibbsi, ne leen ñu
daje ca Yerusalem. 8 Ñu ne képp ku
teewul ci diiru ñetti fan, ni ko kilifa yeek
mag ñi diglee, dees na teg alalam jépp
loxo, te moom ci boppam dees na ko
dagge ca ngàllo, ga ñibbsi.

9 Ba ñu ca tegee ñetti fan mboolem
góori Yudak Beñamin daje nañu
Yerusalem, mu yemook ñaar fukki fan
ca juróom ñeenteelu weer wa. Ña nga
toog ñoom ñépp ca ëttu kër Yàlla ga,
di lox ndax solob ndaje ma, ak itam
taw bu bare ba mu yemool. 10 Ci kaw
loolu Esra sarxalkat ba jóg taxaw, ne
leen: «Yeena fecci kóllëre ndax yeena
jël ay jaambur jabar, di yokk tooñaangey
Israyil. 11 Léegi nag tuubleen ci Aji Sax
ji seen Yàllay maam te def coobareem.
Teqlikooleen ak xeeti réew mi, teqlikook
jigéen ñii diy jaambur.»

12 Ci kaw loolu mbooloo mépp bokk
àddu ca kaw ne ko: «Tigi, li nga wax rekk
lanu wara def. 13 Waaye danoo bare, te
muy jamonoy taw. Manunoo toog fii ci
biti. Te it mbir mi maneesu koo lijjanti
ci benn bés mbaa ñaar, ndax sunu tooñ
ci mbir mii daa yaatu. 14 Kon daal na
sunuy kilifa taxawal askan wi. Su ko
defee mboolem ku nekk ci sunuy dëkk
te jël ci jaambur ñi jabar day dikk, ku ci
nekk ca bés ba ñu ko àppal, te mu ànd ak
kilifa yaak àttekati dëkkam. Ñu topptoo
mbir mi nag, ba keroog sunu merum Yàlla
mu réy mi sababoo ci lii, dëddu nu.»

15 Mennum Yonatan doomu Asayel, ak
Yaasya doomu Tigwa, ñoom doŋŋ, ñook
Mesulam ak Sabtay, Leween ba, ñoo
àndul ca loola. 16 Ci kaw loolu ngàllo, ga
ñibbsi daldi def la ñu wax. Esra sarxalkat
ba tànn nit ña jiite seen kër baay, ku nekk
ak làngam, ñoom ñépp ñu tudd seeni
tur. Keroog benn fan ca fukkeelu weer
wa nag, ñu toog ngir seet mbir ma. 17 Ca
benn fanu weer wa jëkk ca déwén sa lañu
lijjanti mbiru mboolem ña jëloon jabar ay
jaambur.

Ñii ñoo jëggaani ay soxna

18 Ñu gis ne ñenn ci askanu sarxalkat yi
jëloon nañu ay jaambur soxna:
Ci askanu Yosuwe doomu Yoccadag aki
bokkam, Maaseya ak Elyeser ak Yarib
ak Gedalya bokk nañu ca. 19 Ñu
xas ne dinañu fase seeni soxna, daldi

nangu ne tooñ nañu, ba noppi ku nekk ci ñoom sarxe am kuuy, muy peyug tooñam.
20 Ci askanu Imer, Anani la ak Sebadiya.
21 Ci askanu Arim, Maaseya laak Ilyaas ak Semaya ak Yeyel ak Osiyas.
22 Ci askanu Pasur, Elyonay laak Maaseya ak Ismayla ak Netanel ak Yosabàdd ak Elasa.

23 Ci Leween ñi: Yosabàdd laak Simey ak Kelaya, mooy Kelita ba tey, ak Petaya ak Yuda ak Elyeser.
24 Ci jàngkat yi: Elyasib la.
Ci fara bunt yi: Salum laak Telem ak Uri.

25 Bànni Israyil yi ci des:
Ci askanu Paros, Ramya laak Isya ak Malkiya ak Miyamin ak Elasar ak Malkiya ak Benaya.
26 Ci askanu Elam, Matañа laak Sàkkaryaa ak Yeyel ak Abdi ak Yeremot ak Ilyaas.
27 Ci askanu Sàttu, Elyonay laak Elyasib ak Matañа ak Yeremot ak Sabàdd ak Asisa.
28 Ci askanu Bebay, Yowanan laak Anañа ak Sabay ak Atlay.
29 Ci askanu Baani, Mesulam laak Malug ak Adaya ak Yasub ak Seyal ak Yeremot.
30 Ci askanu Payat Mowab, Adna laak Kelal ak Benaya ak Maaseya ak Matañа ak Besalel ak Binuy ak Manase.
31 Ci askanu Arim, Elyeser laak Isija ak
Malkiya ak Semaya ak Simeyon, 32 ak
Beñamin ak Malug ak Semarya.
33 Ci askanu Asum, Matenay laak Matata ak Sabàdd ak Elifelet ak Yeremay ak Manase ak Simey.
34 Ci askanu Baani, Madaay laak Amram
ak Uyel 35 ak Benaya ak Bedeya ak
Keluyi 36 ak Wañа ak Meremot ak
Elyasib 37 ak Matañа ak Matenay ak
Yasaaw 38 ak Baani ak Binuy ak Simey
39 ak Selemya ak Natan ak Adaya 40 ak
Magnadebay ak Sasay ak Saray 41 ak
Asarel ak Selemya ak Semarya 42 ak
Salum ak Amarya ak Yuusufa.
43 Ci askanu Nebo, Iyel la, ak Matitiya ak Sabàdd ak Sebina ak Yaday ak Yowel ak Benaya.
44 Ñooñu ñépp jël nañu ay jaambur jabar, ba ñenn ci ñoom ami doom.

Neyemi

Neyemi am naw tiis

1 Mbiri Neyemee ngi, góor gay doomu
Akalya: Ca ñaar fukkeelu atu nguurug Ar-
taserses, ci weeru Kislew*, man Neyemi
maa nga woon ca Sus, péey ba. 2 Ci kaw
loolu Anani, kenn ci saay bokk bàyyikoo
Yuda, ànd aki nit. Ma laaj leen ndesu
Yawut ya rëcce ca njaam ga, laaj leen
it mbirum Yerusalem. 3 Ñu wax ma, ne
ma: «Ña rawe ca njaam ga de, ña nga
diiwaanu Yuda, ci njàqare ju réy akug
toroxte. Tatay Yerusalem jaa nga tojatoo,
bunt ya lakk.»
4 Ba ma déggee kàddu yooyu, damaa
toog di jooy, ñaawlu ko ay fan, di woor
ak a ñaan ci Yàlla Boroom asamaan. 5 Ma
ne: «Éy Aji Sax ji, yaw Yàlla Boroom
asamaan, Yàlla ju màgg ji te raglu, di
sàmm kóllëreek ngor, ñeel ñi la sopp
tey topp say santaane. 6 Ngalla Sang bi,
teewlu ma, xippi say gët, te déglu sama
ñaan, yi may ñaanal guddeek bëccëg
bànni Israyil, say jaam. Tegoo naa moy
yi la bànni Israyil moy, te man sax maak
sama waa kër baay, moy nanu la. 7 Lu
ñaawa ñaaw lanu la def, te sàmmunu
say santaaneek say dogal ak sa ndigali
yoon ya nga dénkoon Musaa, sa jaam ba.
8 Rikk bàyyil xel kàddu ya nga dénkoon
Musaa, sa jaam ba, ne ko: "Bu ngeen
feccee kóllëre, maa leen di tasaare ci biir
xeet yi. 9 Waaye bu ngeen walbatikoo ci
man, sàmm samay santaane, di ko jëfe,
bu ñu yóbbu woon seeni ñoñ ba fa suuf
digalook asamaan sax, fa laa leen di jële,
boole leen yóbbu ca bérab, ba ma taamoo
dëël sama tur." 10 Ñooy say jaam, sa ñoñ
ñi nga jote sa kàttan gu réy ak sa doole
ju bare. 11 Éy Boroom bi, Sang bi, rikk
teewlul bu baax samag ñaan, ak sa ñaanu
jaam ñi safoo wormaal saw tur. Ngalla
Sang bi, nangul ma tey jii, may ma waa
jii yéwéne ma.» Booba maa yore woon
naani Buur.

2

Neyemi jot na ndigal

1 Mu am bés, ci weeru Nisan, ñeenti
weer gannaaw Kislew, yemook ñaar fuk-
keelu atu nguurug Artaserses, ma jël biiñ
ba taaje woon fa kanam Buur, di ko ko
xellil. Booba maa nga ànd ak tiis, ne yogg;
lu ma masula dal ca kanamam. 2 Buur
laaj ma, ne ma: «Lu la tax ne yogg te
woppuloo? Mbaa du tiisu xol?» Maa ngi
tiit lool. 3 Ma daldi ne Buur: «Guddalu
fan, Buur! Nu may def ba duma ne yogg,
te dëkk ba samay maam tëdd gental, bunt
ya lakk ba xoyomu?» 4 Buur wax ma, ne
ma: «Ana looy sàkku?» Ma ñaan gaaw
ci Yàlla Boroom asamaan, 5 door ne Buur:
«Xanaa Sang bi, su la neexee rekk, nga
yéwéne ma, yebal ma Yuda, dëkk ba ñu
denc samay maam, ba ma tabaxaat ko.»
6 Buur nag wax ak man, fekk Lingeer
soxnaam toog, feggook moom. Mu ne
ma: «Boo demee, ana loo fay toog, doora
délsi?» Ma wax ko. Gannaaw loolu Buur
nangu maa bàyyi ma dem. 7 Ci kaw loolu
ma ne Buur: «Buur, su la soobee, ngalla
nañu ma jox ay bataaxal yu jëm ca kilifay
Wàllaa Dex ya, ngir ñu jàllale ma, ba ma
àgg Yuda; 8 akub bataaxal bu jëm ca Asaf
may wattu toolu buur, ngir mu may ma
bant yu ma defareji bunti tatay kër Yàlla
ga, defaraale ca tatay dëkk baak kër ga
may dali.» Buur nangul ma, ndax sama
Yàlla ji ma toppe mbaaxam. 9 Ba loolu
amee ma dem ba ca kilifay Wàllaa Dex ya,
jox leen bataaxali Buur, fekk Buur boole
maakay njiiti xare aki gawar.
10 Ba mu ko defee, Sanbalat ma
dëkk Oron dégg mbir ma, mook Tobya,
Amoneen ba, ndawal Buur. Ñu am lu leen
soofa soof, te mooy li nit ñëw, di sàkkusi
njariñu bànni Israyil.

Neyemi xool na tata ja wër Yerusalem

11 Ma àgg nag ba Yerusalem, toog fa
ñetti fan. 12 Gannaaw loolu ma jóg guddi,
maak nit ñu néew, te waxuma kenn li
ma sama Yàlla nammloo ngir ma defal ko
Yerusalem. Yoruma woon jenn daamar
ju moy ji ma war. 13 Ma génne dëkk ba
guddi, jaare buntu tata ba ñuy wax Xur

* **1:1** 1.1 weeru Kislew moo yemook juróom ñeenteelu weer wa ci seen nattin.

wa, wutali walu ndox ma ñuy wax walu
Ninki-nànka, daldi jàll ba ca buntu Sën
ba. Ci biir loolu ma seetlu tatay Yerusalem
ji toj fu nekk, bunt yi lakk ba xoyomu.
14 Ma jubal wutali bunt ba ñuy wax Bëtu
Ndox, jaare ca wetu déegu Buur. Amatul
nag fu sama daamar ji ma war mana
jaare. 15 Ma daldi topp xur wa ca guddi ga,
di seetlu tata ji, ba noppi waññiku, jaare
ca buntu Xur wu xóot wa, duggsiwaat.
16 Kilifay dëkk ba nag xamuñu fu ma
demoon, mbaa lu ma doon def. Ndax
fekkul woon ma wax kenn dara, du Yawut
yi, du sarxalkat yi, du garmi yi, du kilifa
yi te du keneen ci ñi wara sasoo liggéey
bi.

17 Ba loolu amee ma ne leen: «Yeena
gisal seen bopp toskare gi nu nekke.
Yerusalem tas na, bunt yi lakk na. Ay-
caleen nu tabaxaat tatay Yerusalem ndax
sunu gàcce faju.» 18 Gannaaw loolu,
ma nettali leen ni ma sama Yàlla toppe
yiwam, ak kàddu yi ma Buur wax. Ñu
ne ma: «Nanleen tabax!» Ñu daldi gëna
pastéefu ca liggéeyu ngëneel ba.

19 Ba loolu amee Sanbalat ma dëkk
Oron dégg ko, mook Amoneen ba Tobya,
jawriñ ba, ak Gesem, Araab ba. Ñu di
nu ñaawal ak a diiju naan: «Li ngeen
di def nii lu mu doon? Dangeen di
fexeel Buur?» 20 Ma ne leen: «Yàlla
Boroom asamaan moo nuy may ndam.
Nun ñiy jaamam nooy jóg tabaxaat dëkk
bi. Yeen nag amuleen wàll ci Yerusalem,
te baaxoowuleen fi benn sañ-sañ!»

3

Ñu ngi tabaxaat tata ja

1 Gannaaw loolu Elyasib sarxalkat bu
mag ba ànd ak bokki sarxalkatam, ñu
tabaxaat bunt ba ñuy wax Gàtt ya, sellalal
ko Yàlla, taxawal laf ya, defaraat tata ja,
ba ca soorooru Meya, sellalal ko Yàlla,
jàppoo ko noonu ba ca soorooru Ananel.
2 Waa Yerikoo nga feggook ñoom di tabax,
Sakuur doomu Imri di tabax ca wet ga.

3 Bunt ba ñuy wooye buntu Jën ya, góori
waa Sena ñoo daaj bant ya, taxawal laf
ya, def ca tëjukaay yaak dénki galan ya
muy àndal. 4 Meremot doomu Uri doomu
Akocc, moo làng ak ñoom di defar; ka feg-
gook ñoom di defar, di Mesulam doomu
Berekiya doomu Mesesabel. Ka feggook
ñoom di defar, di Cadog doomu Baana.
5 Ka feggook ñoom, ba tey, di defar di waa
Tekowa. Seeni kilifa nag ñoo bañoona
liggéey ci njiital jawriñ yi yore liggéey bi.

6 Buntu Cosaan ba, Yowada doomu
Paseya ak Mesulam doomu Besodiya ñoo
ko defaraat, daaj bant ya, taxawal laf
ya, ak tëjukaay yaak dénki galan ya cay
ànd. 7 Ña feggook ñoom di defar, di
Melatiya ma dëkk Gabawon ak Yadon ma
dëkk Meronot ak ñeneen waa Gabawon
ak Mispa, gox ya ca kilifteefu boroom
Wàllaa Dex. 8 Ka feggook ñoom di defar,
di Usyel doomu Xaraya, tëggu wurus ba.
Ka feggook moom di defar, di Anaña,
bokk ca defarkati cuuraay ya. Ñu sottal
seen liggéey ca Yerusalem gannaaw ba
ñu àggee fa tata ja gëna yaatoo. 9 Ka
feggook ñoom di liggéey, Refaya doomu
Ur la. Moo yilifoon genn-wàllu diiwaanu
Yerusalem. 10 Ka ca topp di liggéey dog ba
janook këram, Yedaya la, doomu Arumaf;
Atus doomu Asabneya feggook moom di
defaraat. 11 Am na weneen làccu tata wu
Malkiya doomu Arim di defaraat, mook
Asub doomu Payat Mowab; ñu defaraale
sooroor ba ñuy wax Taal ya. 12 Ka feg-
gook moom di defaraat, di Salum doomu
Aloyes, kilifag geneen wàllu diiwaanu
Yerusalem, ay doomam yu jigéen di ko
jàpple ca liggéey ba.

13 Buntu Xur wa, Anun a ko defaraat,
mook ña dëkk Sanowa. Ñoo ko tabaxaat,
taxawal laf ya, ak tëjukaay yaak dénki
galan ya cay ànd. Ñu teg ca defaraat
làccub juróomi téeméeri meetar ca tata
ja, ba àgg ca buntu Sën ba.

14 Buntu Sën ba nag, ka ko defaraat
Malkiya doomu Rekab la, di boroom gox
ba ñuy wax Bet Kerem. Moo ko defaraat,
taxawal laf ya, ak tëjukaay yaak dénki
galan ya cay ànd.

15 Bunt ba ñuy wax Bëtu Ndox ba, Salun
doomu Kol Ose, boroom gox ba ñuy wax
Mispa, moo ko defaraat. Moo ko tabaxaat,
xadd ko, taxawal laf ya, ak tëjukaay yaak
dénki galan ya cay ànd, ak itam tata ja ca

déegub Silowe, bay suuxat toolu buur, ba
ca dëggastal ya ngay wàcce, génn gox ba
ñuy wax Kër Daawuda. 16 Ka ca topp di
defar, Neyemi doomu Asbug la, boroom
genn-wàllu gox ba ñuy wax Bet Cur. Moo
féetewoo la dale fa janook sëgi Daawuda
ya, ba ca déeg ba nit ña sàkk, dem ba ca
dalu Xarekat ya. 17 Leween ñaa ca topp di
defaraat, di Reyum doomu Baani; ka dend
ak moom, taxawal goxam di defaraat, di
Asabya, may boroom genn-wàllu gox ba
ñuy wax Keyla. 18 Ka topp ca moom
di liggéey, di seen mbokk Binuy doomu
Enadàdd, boroom geneen wàllu gox ba
ñuy wax Keyla. 19 Ka feggook moom di
liggéey, Eser la, doomu Yeswa, boroom
Mispa. Muy defaraat làcc wa janook fa
ngay yéege jëm ca dencu gànnaay ya,
ca koñu tata ja. 20 Ka topp ca moom di
liggéey ak pastéef Barug la, doomu Sabay.
Muy defaraat weneen làccu tata ja dale ca
koñ ba ca bunt kër Elyasib, sarxalkat bu
mag ba. 21 Ka topp ca moom Meremot la,
doomu Uri doomu Akocc. Muy defaraat
làcc wa dale ca bunt kër Elyasib, ba fa kër
ga yem. 22 Ña topp ca moom di defaraat,
di sarxalkat ya dëkke la wër Yerusalem.
23 Ña ca topp di liggéey, Beñamin la ak
Asub. Ñuy defaraat làcc wa janook seen
kër. Ka ca topp di liggéey, di Asaryaa
doomu Maaseya doomu Anaña. Muy
defaraat fa dendeek këram. 24 Ka ca topp
di Binuy doomu Enadàdd. Muy defaraat
làcc wa dale ca kër Asaryaa ba ca koñ
ba, ca ruqu tata ja. 25 Palal doomu Usay
di defaraat diggante koñ ba ak sooroor
bu kawe ba tiim kër buur, jàpp ëttu dag
ya. Ka ca topp di Pedaya doomu Paros.
26 Liggéeykati kër Yàlla ya féete Ofel ca
tund wa, di liggéey, ba fa janook soorooru
koñ, ba féete buntu Ndox ma penku.
27 Ña ca topp di waa Tekowa, di defaraat
làcc wa ca topp, dale fa janook soorooru
koñ bu kawe ba, ba ca tatay tund wa.

28 La ko dale ca buntu Fas ya, ay
sarxalkat a fa doon liggéey, ku nekk
janook këram. 29 Ka ca topp di liggéey,
Cadog doomu Imer la. Muy defaraat fa
janook këram. Ka ca topp di defaraat,
di Semaya doomu Sekaña; moo doon
wattukatu buntu Penku ba. 30 Ña topp ca
moom di liggéey, di Anaña doomu Sele-
mya ak Anun, juróom benneelu doomu
Calaf. Muy defaraat làcc wa ca topp.
Ka ca topp di liggéey, Mesulam doomu
Berekiya la. Muy defaraat fa janook
dëkkuwaayam. 31 Ka ca topp di defar, di
Malkiya, bokk ca tëggi wurus ya. Muy
liggéey ba ca këri liggéeykati kër Yàlla ga
ak jaaykat ya, fa janook buntu Ndaje ba,
jàpp ca néegu jongrukat bu kawe ba ca
ruq ba. 32 Diggante néegu jongrukat bu
kawe ba ca koñ ba, ak buntu Gàtt ya, ña fa
doon liggéey tëggi wurus ya la ak jaaykat
ya.

Liggéey bi am na gàllankoor

33 Ba Sanbalat déggee ne nu ngi tabax-
aat tata ja, am na naqar wu réy, mer
lool. Muy ñaawal Yawut yi 34 ca kanam
bokkam yaak xarekati Samari ya naan:
«Ana lu Yawut yi yaafus yii di jéema def
nii? Ñu defe ne moos seen pexe dina sotti,
ba ñuy def ay sarax? Fu ñuy noppee seen
tabax bi bésub tey? Te yékkatiwñu lu
moy ay doj yu ñu sullee ci jalub tojit yu
lakk ba noppi?» 35 Tobya Amoneen ba mu
feggool nag ne ca tonet ne: «Tata ji ñuy
tabax de, su ci wel sax yéegoon, mu ànd
aki dojam, màbb.»
36 Ci biir loolu ma ne: «Ngalla sunu
Yàlla, déggal rekk xeebeel gi ñu nu xeeb
te walbati seeni xaste, mu këppu ci seen
kaw. Ngalla jébbal leen nit ñu sëxëtoo
seen alal ci réew mu ñu leen jàpp njaam.
37 Bu leen jéggal seen tooñ, bul far seen
bàkkaar, ndaxte ñoo naqaral ñiy tabax.»
38 Ci kaw loolu nu tabaxaat tata ja,
wërale ko ba mu àgg ca genn-wàllu
taxawaayam, ndax fekk na mbooloo ma
pastéefu ca liggéey ba.

4

1 Sanbalat nag ak Tobyaak Araab yaak
Amoneen ñaak Asdoddeen ña, ñoom
ñépp dégg ne liggéeyu tatay Yerusalem
a ngay jëm kanam, te xar-xar yaa ngay
tàmbalee fatt. Ñu mer ca lool, 2 daldi
mànkoo, lal pexe ngir xareek Yerusalem,
fitnaal leen. 3 Ba mu ko defee nu ñaan

ci sunu Yàlla, ba noppi teg fa ay nit ñuy wattu guddeek bëccëg, ngir bàyyi leen xel.
[4] Fekk na waa Yudaa ngi naan:
«Dooley yenukat ŋiis,
tojit jalee jale.
Nu nuy tabaxeeti jii tata?»
[5] Ci biir loolu noon ya naan: «Bala ñu
noo yég mbaa ñu di nu gis, nu ne saraax
ci seen biir, rey leen, yemale fi liggéey bi.»
[6] Yawut ya ñu dëkkal nag dikk waxsi nu
fukki yoon ak juróom li ñu nuy fexeel, ne nu «Fu ne lañuy jóge, songsi nu.»

Neyemi gànnaayal na ay wattukat

[7] Ma teg nag ay nit ci bérab yu ne fàŋŋ te suufe ca gannaaw tata ja. Ma def leen ay kurél, gu ci nekk ak làngam ak bérabam. Ña nga gànnaayoo seeni xeej ak seeni saamar ak seeni fitt. [8] Ba
loolu amee ma xoolaat lépp, ba noppi wax ak kàngam yaak kilifa yaak mbooloo ma ca des ne leen: «Buleen leen ragal. Fàttlikuleen ne Boroom bi moo màgg te jara ragal te ngeen xeexal seeni bokk ak seen doom yu góor ak yu jigéen, ak seeni jabar ak seeni kër.»
[9] Gannaaw gi noon ya xam ne yég nanu leen, te Yàlla nasaxal na seen pexe. Ba mu ko defee nu walbatikuwaat nun ñépp ca tata ja, ku nekk dellu ca liggéeyam.
[10] La ko dale bésub keroog sama xaaju
nit ña rekk a doon liggéey, xaaj ba ca des gànnaayoo ay xeej aki pakk aki fitt ak kiiraayal dënn. Kilifa ya nag taxaw ca
gannaaw mboolem waa Yuda. [11] Ña doon
tabax tata jaak ñay yenook ñay yene, ñépp di liggéeye benn loxo, loxo ba ca
des ŋàbb ngànnaay. [12] Te it ñay tabax,
ku ci nekk, sab saamar a nga takke ci sa ndigg, ngay liggéey, boroom liit gi feggook
man. [13] Ma wax ak garmi yaak kilifa yaak
mbooloo ma ca des, ne leen: «Liggéey bi réy na, yaatu na, te nun danoo tasaaroo
te soreyantoo ci tata ji. [14] Fu ngeen dégg
liit gi jibe fa, fekksileen nu fa. Sunu Yàlla
dina nu xeexal.» [15] Nu nekk nag ci liggéey
bi, genn-wàllu nit ñi yore ay xeej, dale ko ba bët di set, ba biddiiw yiy feq.
[16] Boobu it laa wax mbooloo ma ne
leen: «Na ku nekk ànd ak ka muy liggéeyandool, fanaan ci biir Yerusalem. Su ko defee nu man di wattu guddi, di
liggéey bëccëg.» [17] Booba kenn ci nun
summiwul ay yéreem, du man, du samay bokk, du samay nit, te du wattukat yi ànd ak man. Ku nekk day ŋàbb ngànnaayam akam ndox.

5

Neyemi aar na néew-ji-doole

[1] Ci biir loolu askan waak seeni jabar
di xultu lool ci seen kaw bokki Yawut.
[2] Ñii naan: «Nun danoo jaboot, nook sunu
doom yu góor ak yu jigéen. Nañu nu jox
pepp mu nu lekk, ba mana dund.» [3] Ñee
naan: «Sunuy tool ak sunuy tóokëri reseñ ak sunuy kër lanuy tayle ngir am pepp
ci xiif bi.» [4] Ña ca des naan: «Danoo
àbb xaalis, taylee ko sunuy tool ak tóokëri
reseñ ngir fey galagu buur. [5] Moona nun
de, nook ñi nuy lebal benn lanu, diy bokk lenqe, te seeni doom gënuñu sunuy doom. Terewul nu ngi nara dugal sunuy doom yu góor ak yu jigéen cig njaam. Am na sax ñenn ci sunuy doom yu jigéen, ñu nekk cig njaam ba noppi. Manunu ci dara ndax sunuy tool ak sunu tóokëri reseñ a ngi ci yeneen loxo.»
[6] Ba ma déggee seeni xultook seen wax
jooju, mer naa lool. [7] Ma daldi dogu ci
sama xol ne dinaa yedd garmi yeek njiit yi. Ma ne leen: «Yeen yeenay lebal seeni bokk, di sàkku tegandaay.» Ci kaw loolu ma woote ndaje mu réy ci seen mbir.
[8] Ma ne leen: «Nun def nanu sunu kem
kàttan ngir jotaat sunu bokki Yawut yi ñu jaayoon ay jaambur. Léegi yeen ci seen bopp ngeen di jaay seeni bokk, nun nu war leena jotaat?» Ñu ne xerem, amuñu
lu ñu wax. [9] Ma dellu ne leen: «Li ngeen
di def de baaxul. Lu leen tee di ragal sunu Yàlla bala noo torox ci kanam noon yi dul
Yawut? [10] Man itam, maak samay bokk
ak samay nit, nu ngi lebal askan wi xaalis ak pepp. Waaye nanu leen baal bor bii.
[11] Dellooleen leen seeni tool, tey jii, ak
seeni tóokëri reseñ ak seen garabi oliw ak seeni kër. Dellooleen leen itam li ngeen leen tegoon, muy benn ci téeméeri xaaj,
ci xaalis ak pepp ak biiñ ak diw.» [12] Ñu

ne: «Li nga wax lanuy def. Dinanu leen
ko delloo te dootunu leen laaj dara.» Ba
mu ko defee ma woo sarxalkat ya, giñloo
leen ca kanam sarxalkat ya, ne dinañu
def li ñu wax. 13 Ba loolu amee ma yëlëb
sama lafu mbubb wi may dence, daldi
ne: «Yal na Yàlla yëlëbe nii mboolem
ku sàmmul kàddu gii ci yeen, ba xañ ko
këram ak alalam. Yal nañu ko ni yëlbe,
ba mu jeexle tàkk.» Mbooloo ma mépp
ne: «Amiin,» daldi bokk sargal Aji Sax ji.
Mbooloo ma mépp nag def loolu ñu wax.

14 Bu loolu weesee, la ko dale bés ba
ñu ma falee boroom diiwaanu Yuda, ca
ñaar fukkeelu atu nguurug Artaserses, ba
ca fanweeru atam ak ñaar, muy fukki at
ak ñaar, lekkunu alalu galag bu boroom
diiwaan yelloo, du man, du samay bokk.
15 Waaye boroom diiwaan yi ma jiitu
dañu daan not askan wi, di leen sëf seen
dund ak seen biiñ, boole ci ñeent fukki
dogi xaalis*. Seeni surga it di néewal
askan wi doole. Man nag defuma noonu
ndax ragal Yàlla. 16 Xanaa kay damaa
saxoo jàpp ci liggéeyu tata jii. Masunoo
jënd suuf, te sama nit ñépp a daan daje
ci liggéey bi. 17 Rax ci dolli daan naa
woo téeméeri kilifay Yawut ak juróom
fukk (150), di bokk ak ñoom sama njël, te
limaalewuma ñi bàyyikoo ci jaambur yi
nu séq, di nu fekksi. 18 Bés bu nekk daan
nañu ma waajalal aw yëkk, ak juróom
benni xari yar, ak boroomi dunq, ak lu
baree bare ci mboolem xeetu biiñ, ñu di
ko indi fukki fan yu nekk. Loolu taxul
ma sàkku benn yoon galag bu boroom
diiwaan di dunde, ndax liggéey bi diisoon
na lool jeeg ci askan wi.

19 Kon nag rikk sama Yàlla, bàyyil xel
ci man te baaxe ma, ndax mboolem li ma
defal askan wii!

6

Tata ja noppi na

1 Sanbalat ak Tobya nag dégg, ñook
Gesem Araab baak noon ya ca des ne
tabaxaat naa tata ja, ba xar-xar desatu ca,
doonte taxawalaguma woon lafi bunt ya.
2 Sanbalat ak Gesem yónnee ci man, ne
ma: «Dikkal nu dem Kefirim ca xuru Ono,
diisooji fa.» Booba ña nga may fexeel.
3 Ma yónnee leen ay ndaw, ne leen:
«Damaa jàpp lool. Duma mana ñëw.
Xanaa duma dakkal liggéey bi, bàyyi ko
fi, di leen fekki?» 4 Ñu yónnee ci man,
wax ma loolu ba muy ñeenti yoon, sama
tont di lenn. 5 Ba ko juróomeel Sanbalat
yóbbanteeti ab surgaam genn kàddu gi,
mu indaale bataaxal bu tëjuwul, yor ko
ci loxoom. 6 Ñu bind ci ne:

> Dégg nañu ci xeet yi dul Yawut, te
> Gesem* sax dëggal na ko, ne yaw yaak
> sa bokki Yawut dangeen di fexee fippu.
> Ñu ne moo tax ngay tabaxaat tata ji.
> Wax nañu sax ne dangaa bëgga doon
> seen buur, 7 te xas ngaa tànn ay yonent
> yu wara yéene ci Yerusalem, ne falu
> nga buur ci Yuda. Balaa yàgg nag
> buuru Pers dina jot ci wax jooju. Kon
> nag dikkal, nu bokk diisoo ci.

8 Ma yónnee ca Sanbalat, ne ko: «Li
nga wax amul. Yaw yaa ko fental sa
bopp.» 9 Fekk na ñoom ñépp a nu doon
jéema xoqtal, yaakaar ne dinanu yoqi, ba
liggéey bi du sotti. Ma daldi ne: «Léegi
nag Yàlla, ngalla dooleel ma!»

10 Ci kaw loolu ma dem kër Semaya
doomu Delaya doomu Metabel, fekk ko
mu tëju cib néegam. Mu ne ma:

«Nan ànd dem ca kër Yàlla ga, ca néeg bu mag ba,
nu tëju ca néeg bu mag ba balaa ñu lay reysi.
Guddi lañuy ñëw, reysi la.»

11 Ma ne ko: «Man duma kuy daw! Te sax
gannaaw duma sarxalkat, nu may dugge
ci biir néeg Yàlla bu mag bi, di génnaale
bakkan†? Man kay demuma.» 12 Booba
la ma leer ne ndeke Yàlla yónniwu ko,
waaye Tobyaak Sanbalat ñoo ko fey ngir
mu birale ma noonu waxyu, di ma fexeel.
13 Dañu koo feyoon ngir mu tiital ma, ma
def noonu, muy bàkkaar. Su ko defee ñu
yàq sama der, torxal ma.

---

* 5:15 5.15 40 dogi xaalis: lim boobu mu ngi tollook liibaru xaalis. * 6:6 6.6 Gesem ak Gasmu kenn ki la.
† 6:11 6.11 néeg Yàlla bu mag bi, sarxalkat yi rekk ñoo fa sañoona dugg. Keneen ku fa dugg, ku dul sarxalkat, day dee.

14 Sama Yàlla, yal nanga bàyyi xel ci
Tobyaak Sanbalat te fey leen seen jëf jii,
ñook Nowadiya, yonent bu jigéen beek
yeneen yonent yi ma doon xoqtal.
15 Ba mu ko defee tata ji noppi ñaar
fukki fan ak juróom ci weeru Elul‡. Ñu
liggéey ko ci juróom fukki fan ak ñaar.
16 Ba ko sunu noon yépp yégee, ñook
mboolem jaambur ñi ñu wër, am nañ
tiitaange ak mbetteel mu réy, ndax xam
nañu ne sunu ndimbalu Yàlla rekk lanu
sottale boobu liggéey.
17 Ca yooya jamono garmiy Yuda daan
nañu bindanteek Tobya lu bare. 18 Bare
na sax ci waa Yuda ñu faroon ak moom ci
kaw ngiñ, ndax la mu doon denc doomu
Sekaña, ma Ara di baayam, te doomam
Yowanan di denc doomu Mesulam ma
Berekiya di baayam. 19 Rax ci dolli ñu
di ma gëmloo ag mbaaxam, te di ko jottli
samay kàddu. Tobya nag yónnee ma ay
bataaxal, di ma xoqtal.

7

1 Gannaaw ba ñu tabaxaatee tata ja, ma
taxawal lafi bunt ya, ba noppi dénk fara
bunt ya seen liggéey, ñook jàngkat yaak
Leween ña. 2 Ci kaw loolu ma sas sama
mbokk Anani, mu jiite Yerusalem, mook
Anaña boroom tata ja, ndax la mu gëna
dëggu ñu bare, gën leena ragal Yàlla.
3 Ma ne leen: «Bu bunti Yerusalem ubbiku
li feek jant bi tàngul. Santleen fara bunt
yi ñuy tëj bunt yi, sës ci galani tëjukaay
yi, balaa waa dëkk biy tëdd. Na ku nekk
ci waa Yerusalem di wattoo ca bérabu
wattukaayam, mbaa buntu këram.»
4 Booba dëkk ba réy na, yaatu na;
waaye nit ña ca dëkk ñoo néew, te kër ya
tabaxewaatul woon. 5 Sama Yàlla xiir ma
ma woo garmi yeek kilifa yeek baadoolo
yi, ngir bind leen. Ci biir loolu ma gis
limeefu làng ya jëkka jóge ngàllo ga, ba
ñibbsi. Li ma fekk ñu bind ko ci mooy lii:
6 Ñii nag ñoo di niti diiwaanu Yuda,
ña jóge njaam ca ngàllo ga leen
Nabukodonosor buuru Babilon yóbbu
woon, te ñu jóge ca ñibbsi Yerusalem
ak Yuda, ku nekk ak fa mu dëkk. 7 Ña
nga ñibbi ca njiital Sorobabel ak Yosuwe*
ak Neyemi ak Asaryaa ak Ramya ak
Nayamani ak Mardose ak Bilsan ak
Misperet ak Bigway ak Neyum ak Baana.
Limeefu góori bànni Israyil nii la tëdde:
8 Askanu Paros ñaari junni ak téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñaar lañu
(2 172). 9 Askanu Sefatiya ñetti téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñaar lañu (372).
10 Askanu Ara di juróom benn téeméer
ak juróom fukk ak ñaar (652). 11 Askanu
Payat Mowab, soqikoo ci Yeswa ak Yowab,
di ñaari junni ak juróom ñetti téeméer ak
fukk ak juróom ñett (2 818). 12 Askanu
Elam junni ak ñaar téeméer ak juróom
fukk ak ñeent lañu (1 254). 13 Askanu
Sàttu juróom ñetti téeméer ak ñeent
fukk ak juróom lañu (845). 14 Askanu
Sakay juróom ñaar téeméer ak juróom
benn fukk lañu (760). 15 Askanu Binuy
juróom benn téeméer ak ñeent fukk ak
juróom ñett lañu (648). 16 Askanu Bebay
juróom benn téeméer ak ñaar fukk ak
juróom ñett lañu (628). 17 Askanu Asgàdd
ñaari junni ak ñetti téeméer ak ñaar
fukk ak ñaar lañu (2 322) 18 Askanu
Adonikam juróom benni téeméer ak
juróom benn fukk ak juróom ñaar lañu
(667). 19 Askanu Bigway ñaari junni ak
juróom benn fukk ak juróom ñaar lañu
(2 067). 20 Askanu Adin juróom benn
téeméer ak juróom fukk ak juróom lañu
(655); 21 askanu Ater soqikoo ci Esekiya, di
juróom ñeent fukk ak juróom ñett (98);
22 Askanu Asum ñetti téeméer ak ñaar
fukk ak juróom ñett lañu (328). 23 Askanu
Besay ñetti téeméer ak ñaar fukk ak
ñeent lañu (324). 24 Askanu Arif téeméer
ak fukk ak ñaar lañu (112). 25 Askanu
Gabawon juróom ñeent fukk ak juróom
lañu (95). 26 Waa Betleyem ak Netofa
téeméer ak juróom ñett fukk ak juróom
ñett lañu (188). 27 Waa Anatot téeméer
ak ñaar fukk ak juróom ñett lañu (128).

‡ **6:15** 6.15 weeru Elul moo yemook juróom benneelu weer ci nattinu yawut, muy ndeeteel ut, jàpp sàttumbar.

* **7:7** 7.7 Yeswa ci làkku ebrë. Yosuwe lanu bind ci tekki bii, muy doomu Yoccadag te doon sarxalkat bu mag bi mujj lu jiitu ngàllo ga ca Babilon. Yosuwe mii lu gëna bare dees na ko tuddaaleek Sorobabel. Feneen fu ñu ne Yeswa ci téere bi, keneen a tax ñuy wax.

28 Waa Bet Asmawet ñeent fukk ak ñaar
lañu (42). 29 Waa Kiryaat Yarim ak Kefira
ak Berot juróom ñaar téeméer ak ñeent
fukk ak ñett lañu (743). 30 Waa Raama
ak Geba juróom benni téeméer ak ñaar
fukk ak benn lañu (621). 31 Waa Migmas
téeméer ak ñaar fukk ak ñaar lañu (122).
32 Waa Betel ak Ayi téeméer ak ñaar fukk
ak ñett lañu (123). 33 Waa Nebo gu ndaw
juróom fukk ak ñaar lañu (52). 34 Waa
Elam gu ndaw junni ak ñaar téeméer
ak juróom fukk ak ñeent lañu (1 254).
35 Waa Arim ñetti téeméer ak ñaar fukk
lañu (320) 36 Waa Yeriko ñetti téeméer
ak ñeent fukk ak juróom lañu (345).
37 Waa Lodd ak Adidd ak Ono juróom
ñaar téeméer ak ñaar fukk ak benn lañu
(721). 38 Waa Sena ñetti junni ak juróom
ñeenti téeméer ak fanweer lañu (3 930).

39 Sarxalkat yi ñii la:
Askanu Yedaya, soqikoo ci waa kër
Yosuwe, di juróom ñeenti téeméer ak
juróom ñaar fukk ak ñett (973). 40 Askanu
Imer junni ak juróom fukk ak ñaar lañu
(1 052). 41 Askanu Pasur junni ak ñaar
téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñaar
lañu (1 247). 42 Askanu Arim junni ak
fukk ak juróom ñaar lañu (1 017).

43 Leween ñi ñii la: Askanu Yeswa ma
soqikoo ca Kadmiyel. Mooy ñi bànqaasoo
ci Odawya, tollu ci juróom ñaar fukk ak
ñeent (74).

44 Jàngkat yi ñoo di: Askanu Asaf, di
téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñett
(148). 45 Askanu fara bunt yi ñoo di:
Askanu Salum, ak askanu Ater, ak askanu
Talmon, ak askanu Akub, ak askanu Atita,
ak askanu Sobay, di téeméer ak fanweer
ak juróom ñett (138).

46 Liggéeykati kër Yàlla gi ñoo di:
Askanu Ciya, ak askanu Asufa, ak askanu
Tabawot, 47 ak askanu Keros, ak askanu
Siya, ak askanu Padon, 48 ak askanu
Lebana, ak askanu Agaba, ak askanu
Salmay, 49 ak askanu Xanan, ak askanu
Gidel, ak askanu Gayar, 50 ak askanu
Raaya, ak askanu Reccin, ak askanu
Nekoda, 51 ak askanu Gasam, ak askanu
Usa, ak askanu Paseya, 52 ak askanu
Besay, ak askanu Meyunim, ak askanu
Nefusim, 53 ak askanu Bagbug, ak askanu
Akufa, ak askanu Arur, 54 ak askanu
Baslut, ak askanu Meyida, ak askanu
Arsa, 55 ak askanu Barkos, ak askanu
Sisera, ak askanu Tema, 56 ak askanu
Necciya, ak askanu Atifa.

57 Askanu jaami Suleymaan ñii la:
Askanu Sotay, ak askanu Soferet, ak
askanu Perida, 58 ak askanu Yaala, ak
askanu Darkon, ak askanu Gidel, 59 ak
askanu Sefatiya, ak askanu Atil, ak
askanu Pokeret Asbayim, ak askanu
Amon.

60 Mboolem liggéeykati kër Yàlla gi
ak askanu jaami Suleymaan yi, ñetti
téeméer ak juróom ñeent fukk ak ñaar
(392).

61 Ña bàyyikoo Tel Mela ak Tel Arsa ak
Kerub Adon ak Imer te manuñoo firndeel
ne seen waa kër maam ak seen askan ci
Israyil lañu bokk, ñii la: 62 Askanu Delaya,
ak askanu Tobya, ak askanu Nekoda, di
juróom benn téeméer ak ñeent fukk ak
ñaar (642).

63 Am na it ñu loolu daloon ci sarxalkat
yi, muy askanu Abaya, ak askanu Akocc,
ak askanu Barsilay, ma doon denc doomu
Barsilay waa Galàdd ba, ba tax ñu santale
ko seen sant. 64 Ñooñu seet nañu seen
limeefu kër maam, waaye gisuñu ko. Ñu
daldi leen doyadal, génne leen ci carxal
gi. 65 Boroom dëkk ba nag aaye leen ñu
lekk ci ñam yu sell yaa sell, ba keroog
sarxalkat ba di am lu leer ci ñoom ci
jumtukaayi tegtal yi ñuy wax Urim ak
Tumim.

66 Limu mbooloo ma mépp ba mu
daj, ñeent fukki junneek ñaar ak ñetti
téeméer ak juróom benn fukk lañu
(42 360), 67 te limaaleesul seen jaam yu
góor ak yu jigéen, yi tollu ci juróom
ñaari junni ak ñetti téeméer ak fanweer
ak juróom ñaar (7 337). Amoon nañu
itam ay jàngkat yu góor ak yu jigéen,
yu tollu ci ñaar téeméer ak ñeent fukk
ak juróom (245), 68 ak ñeenti téeméeri
giléem ak fanweer ak juróom (435), ak
juróom benni junniy mbaam ak juróom
ñaar téeméer ak ñaar fukk (6 720).

69 Am na ñu jiite seen kër baay, ñu
def seen loxo ca liggéey ba. Boroom
dëkk ba def na ca alal ja junniy poseti
wurus (1 000) ak juróom fukki këll (50)

ak fanweeri mbubbi sarxalkat (30) ak
juróomi téeméeri dogi xaalis (500)[†].
70 Ñenn ca ña jiite seen kër baay def
nañu seen loxo ca alal ja ñu jagleel
liggéey ba, mu tollu ci ñaar fukki junniy
poseti wurus (20 000) ak ñaari junniy
dogi xaalis ak ñaar téeméer (2 200).
71 La des ca askan wa joxe na ñaar fukki
junniy poseti wurus (20 000) ak ñaari
junniy dogi xaalis (2 000) ak mbubbi
sarxalkat yu tollu ci juróom benn fukk ak
juróom ñaar (67).
72 Ba loolu amee bànni Israyil gépp san-
caat ca seen dëkki cosaan, sarxalkat yaak
Leween ñaak fara bunt yaak jàngkat
yaak ñenn ca baadoolo yaak liggéeykati
kër Yàlla ga.

8

Esra jàngal na mbooloo ma

Ba juróom ñaareelu weer wa teroo,
ba bànni Israyil sancaat seeni dëkk,
1 mbooloo mépp a daje, di benn bopp
ca mbedd ma jàkkaarlook buntu Ndox
ma. Ñu wax Esra bindkat ba, ne ko mu
indi téereb yoonu Musaa wi Aji Sax ji
dénk Israyil.
2 Esra, sarxalkat ba, indi
téereb yoon wi keroog benn fanu juróom
ñaareelu weer wa, fa kanam mbooloo
ma, góor ak jigéen, mboolem ña seeni at
may ñu dégg ko.
3 Esra jàng na ko janook
mbedd ma jàkkaarlook buntu Ndox ma,
dale ko ba bët setee ba ca digg bëccëg.
Mbooloo maa nga teew, góor ak jigéen,
mboolem ña dégg la ca nekk. Ñépp nag
di teewlu kàdduy téereb yoon wa.
4 Esra bindkat baa nga taxaw ca kaw
dëxu bant ba ñu defaral bés ba. Ña
feggook moom ca ndijooram di Matitiya
ak Sema ak Anaya ak Uri ak Ilkiya ak
Maaseya. Ña ko féete càmmoñ di Pe-
daya ak Mikayel ak Malkiya ak Asum
ak Asbadana ak Sàkkaryaa ak Mesulam.
5 Ba Esra di ubbi téere ba, mbooloo
mépp a ca teg seeni bët, ndax mbooloo
mépp la tiim. Mbooloo mépp nag jóg
taxaw.
6 Esra daldi sant Aji Sax ji, Yàlla
ju màgg ji. Mbooloo ma mépp ànd
ne: «Eskëy, eskëy!» yékkati seeni loxo,
sukk, sujjóotal Aji Sax ji, dëpp seeni jë fa
suuf.
7 Ci kaw loolu Yeswa ak Baani ak
Serebya ak Yamin ak Akub ak Sabtay ak
Odiya ak Maaseya ak Kelita ak Asaryaa ak
Yosabàdd ak Xanan ak Pelaya ak Leween
ña di leeralal mbooloo ma yoonu Musaa.
Mbooloo maa nga taxaw, kenn ku nekk
benn bérab.
8 Ci biir loolu ñu di leen
jàngal téereb yoonu Yàlla wi, njàng mu
leer, di leen ko firil ba ñu xam li ñuy jàng.
9 Gannaaw loolu Neyemi boroom dëkk
ba ànd ak Esra sarxalkat ba, di bindkat
ba ba tey, ak Leween ñay xamal mbooloo
ma, wax ak ñoom ñépp, ne leen: «Bésub
tey jii, bés bu sell la, ñeel Aji Sax ji,
seen Yàlla. Buleen ci naqarlu, buleen
ci jooy.» Booba mbooloo ma mépp a
doon jooy ca kàdduy yoon wa ñu dégg.
10 Esra ne leen: «Ayca demleen lekk lu
gëna duuf, naan lu neexa neex te sédd
ci ñi amul lu ñu togg; ndax bésub tey
bés bu sell la ñeel sunu Boroom. Kon
buleen ci naqarlu kat, ndax bége Aji Sax
ji mooy seen doole!»
11 Leween ña nag
di dëfal mbooloo ma mépp, naan leen:
«Noppileen waay, ndax tey bés bu sell
la. Kon buleen ci naqarlu.»
12 Ba mu ko
defee mbooloo ma mépp ñibbi, di lekk ak
a naan ak a yekkle di bànneexu bu baax.
Fekk na ñu xam kàddu ya ñu leen doon
xamal.

Feddli nañu màggalu Mbaar yi

13 Keroog ñaari fan ca weer wa nag ña
yilif seen kër baay yépp ànd ak sarxalkat
yaak Leween ña, ñu daje ca Esra bindkat
ba, di gëstu kàdduy yoon wi.
14 Ci kaw
loolu ñu gis ne bind nañu ci yoon wi
Aji Sax ji santaane, te Musaa jottli ko,
ne: «Bànni Israyil dañoo wara dëkk ci
ay mbaar diiru màggalu weeru juróom
ñaareel wa.»
15 Ñu siiwal nag ndigal,
ca mboolem seeni dëkk ak ca Yerusalem,
daldi yéene ne: «Demleen ca tund ya,
wuti ay cari garabi oliw, ak cari garabi
pẽe[*], ak cari garabi mirt, ak cari garabi
tàndarma, ak cari garab yu sëq, ndax

† **7:69** 7.69 Fi ñu tudd fanweeri mbubbi sarxalkat yi ak juróomi téeméeri dogi xaalis, am na ñu fi boole ñaari lim yooyu, moomale ko dayob mbubbi sarxalkat yi doŋŋ. * **8:15** 8.15 garabi pẽe xeetoo naak filaawoo.

ñu defare ko ay mbaar, muy li ñu bind.»
16 Ba loolu amee mbooloo ma wuti ay car,
defare ko ay mbaar ca seen kaw taaxi kër
ak ca seeni biir ëtt ak ca ëtti kër Yàlla
ga ak ca mbedd ma ca buntu Ndox ma
ak ca mbedd ma ca buntu Efrayim. 17 Ci
kaw loolu mboolem ña ñibbsee ca njaam
ga defar ay mbaar, dal ca mbaar ya. La
ko dale jamonoy Yosuwe doomu Nuun,
ba bésub keroog bànni Israyil defatuñu
woon lu ni mel. Muy mbégte mu réya réy.
18 Ci biir loolu ñuy jàng ci téereb yoonu
Yàlla wi bés bu nekk, tàmbalee ko ca bés
bu jëkk ba, ba ca bés bu mujj ba. Amal
nañu màggal ga diiru juróom ñaari fan.
Bésub juróom ñetteel ba nag ñu woote ca
am ndaje mu sell, muy la ñu digle.

9

Kàdduy tuub jib na

1 Keroog ñaar fukki fan ak ñeent ca
weer woowa, bànni Israyil daje nañu, sol
ay saaku, xëppoo suuf, di ko ñaawloo ci
biir koor. 2 Ci kaw loolu askanu Israyil
beddeeku doxandéem yépp. Ñu taxaw
nag, tudd seen bàkkaari bopp ak seen
ñaawtéefi maam. 3 Ci biir loolu ñu taxaw,
di jàng ca seen téereb yoonu Yàlla Aji Sax
ji, diirub xaajaatu bés ba. Xaajaatu bés ba
ca topp ñuy tuub ak a sujjóotal seen Yàlla
Aji Sax ji. 4 Yeswa daldi taxaw ca kaw dëx
ba ñu jagleel Leween ña, mook Baani ak
Kadmiyel ak Sebaña ak Buuni ak Serebya
ak Baani meneen ma, ak Kenani. Ña
ngay àddu ca kaw, di wax ak seen Yàlla
Aji Sax ji. 5 Yeswa nag ak Kadmiyel ak
Baani ak Asabneya ak Serebya ak Odiya
ak Sebaña ak Petaya, Leween ñooñu ñépp
àddoondoo ne: «Màggal-leen seen Yàlla
Aji Sax ji sax dàkk, ba fàww. Nañu
màggal sa tur wu tedd, wi raw gépp cant
ak ngërëm.»

6 «Yaw Aji Sax ji, yaw kenn yaa sàkk
asamaan yi, ba ca asamaan ya gëna
kawe ak seen gàngoor yépp, ak suuf
ak lépp li ci kawam, ak géej ak li ci
biiram lépp. Yooyu yépp, yaay ki leen
di may bakkan, te gàngoori asamaan,
yaw lañuy sujjóotal. 7 Yaw yaa di Aji
Sax ji, Yàlla ji tànn Ibraam, jële ko Ur
gu waa Kalde, tudde ko Ibraayma. 8 Yaa
gis mu nangul la ci xolam; nga fas ak
moom kóllëre, dig askanam réewum
Kanaaneen ñaak Etteen ñaak Amoreen
ñaak Periseen ñaak Yebuseen ñaak
Girgaseen ña. Te def nga li nga dige
it, ndax yaw boroom njekk nga. 9 Ba
nga gisee sunu toroxtey maam ya ca
Misra, dégg seeni yuux ca tefesu géeju
Barax ya, 10 yaa wàcce ay firndeeki
kéemaan ca kaw Firawnaaki jawriñam
ñépp ak askanu réewam mépp, ndaxte
yégoon nga reewande ga waa Misra
doon jëflanteek sunuy maam. Ca nga
siiwal saw tur ba tey jii. 11 Géej nga
leen xaral, ñu jaare suuf su wow koŋŋ,
ca digg géej ga, ña leen doon dàq nag,
nga fél leen, ca biir xóote ya, ñu tàbbi
niw doj ci ndox mu baawaan. 12 Ci
kaw loolu nga di leen jiitee bëccëg
aw taxaaru niir, di leen jiitee guddi
taxaaru sawara, di leen niital yoon wa
ñuy jaare. 13 Ca tundu Sinayi wa nga
wàcc, àddoo asamaan, wax ak ñoom,
dénk leen ndigal yu jub, ak yoon yu
dëggu, ak dogali yoon ak santaane yu
baax. 14 Sa bésub Noflaay bu sell it,
yaa leen ko xamal, te say santaaneeki
dogali yoon ak saw yoon, yaa leen ko
dénk. Musaa, sa jaam ba, jottli leen ko.
15 Pepp mu tawe asamaan nga faje seen
xiif, ndox mu balle ciw doj, nga faje
seen mar, te ne leen ñu dem nanguji
réew ma nga leen giñaloon.

16 «Sunu maam yooyu kay ñoo mujj
fuuy, sajju loos, ba sàmmuñu say san-
taane. 17 Ñoo baña dégg, baña bàyyi
xel sa kéemaan yi nga def ci seen biir,
te ñoo sajju loos, fétteeral ba fal njiit,
nara dellu ca seen njaam ga. Waaye
yaw yaay Yàlla jiy boroom njéggal ak
yiw ak yërmande, di muñ mer, te bare
ngor, ba tax waccoo leen. 18 Dem
nañu sax ba móolal seen bopp jëmmu
wëllu te naan: "Yeen, seen Yàllaa
ngi; moo leen génnee réewum Misra,"
ñàkke la kersa lool. 19 Waaye yaw, ci
sa yërmande ju réy, waccoo leen ca
màndiŋ ma. Taxaaru niir wa noppi-
wula taxaw ci seen kanam bëccëg bu
nekk, di leen jiite ca yoon wa. Taxaaru

sawara wa it noppiwula taxaw guddi,
di leen niital yoon wa ñuy jaar. 20 Sa
xel mu rafet nga leen may ba ñu mana
ràññee, sa mànn* it, noppiwuloo leen
koo leel, teg ca ndox ma nga leen daan
fajale mar. 21 Diiru ñeent fukki at nga
leen dundal ca màndiŋ ma, ñàkkuñu
dara. Seeni yére ràppul, seeni tànk
newiwul.

22 «Yaa leen moomale ay réew aki
xeet, séddale leen suuf. Ñu nangu
réewum Siwon, réewum buurub Es-
bon, teg ca réewum Og buuru Basan.
23 Giiral nga leen, ba ñu tollu ni biddiiwi
asamaan, ba noppi dugal leen ca réew
ma nga waxoon seeni maam ñu nanguji
ko. 24 Ci kaw loolu seeni doom nanguji
réew ma. Yaa leen nangulal Kanaaneen
ña dëkkoon ca réew ma, teg ci seeni
loxo buuri réew maak baadoola ya, ñu
di leen def lu leen soob. 25 Nangu nañu
ay dëkk yu tata wër, ak suuf su nangu,
aakimoo kër yu fees ak gépp ngëneel,
aki teen, ak tóokëri reseñ, ak garabi
oliw, garab yay meññ, ne xas; ñuy lekk
ba suur. Ñu regg, di xéewloo sa mbaax
gu réy gi.

26 «Waaye dégguñu ndigal, xanaa di
la gàntal. Dañoo sànni saw yoon seen
gannaaw; sa yonent ya leen doon xiirtal
ci délsi ci yaw, ñu rey leen, ba ñàkke la
kersa lool. 27 Nga daldi leen teg ci seen
loxoy noon, ñu fitnaal leen. Teewul
ñu jàq, woo la wall, nga dégge ko fa
asamaan, ba jox leen ñu leen xettli, ci
sa yërmande ju yaa, ñu xettli leen ci
seen dooley noon. 28 Naka lañu am
noflaay, daldi dellu ci def lu bon fi sa
kanam. Nga wacc leen nag ca seen
loxoy noon, ñu moom leen. Ba ñu
delloo woo la wall, yaa leen dégge fa
asamaan, ba xettli leen ay yooni yoon
ci sa yërmande ju réy. 29 Artu nga leen
ndax ñu dellu ci saw yoon, teewul ñu
bew, ba sàmmuñu say santaane, xanaa
di moy sa àttey yoon yiy taxa dund
képp ku ci sàmmu. Ñuy daŋŋiiral, sajju
loos, bañ laa déggal. 30 Ndaxam muñal
nga leen ay at yu bare, di leen artoo
sam xel, say yonent di leen ko jottli;
waaye taxul ñu déglu. Nga teg leen nag
ci loxoy waa réew yi. 31 Sa yërmande
ju réy nga topp, ba faagaagaloo leen.
Wacculoo leen it, ndax yaw Yàllay yiw
ak yërmande nga!

32 «Kon rikk waay, yaw sunu Yàlla,
Yàlla ju màgg, ji àttan te mata ragal, di
sàmm kóllëreek ngor; ngalla bul xeeb
mboolem toskare ji dikkal sa ñoñ, muy
buur ak njiit, sarxalkat ak yonent, dale
ca sunuy maam ba ci nun ñépp tey, ca
janti buuri Asiri, ba sunu jonni yàllay
tey. 33 Yaw nag yaa yelloo njekk ci
mboolem li nu dal, ndax worma nga
jëfe, nun noo bon. 34 Sunuy buur
ak sunuy njiit nag ak sunuy sarxalkat
ñoo dale ca sunuy maam, di baña
topp sa yoon, baña sàmm say santaane,
bàyyiwuñu xel it ci kàdduy seede yi
nga leen artoo. 35 Ba ñu moomee
seenum réew, nekk ci sa teraanga ju
réy ja nga leen may ca suuf su yaa,
su nangu sa nga leen jox, jaamuwñu
la woon te dëdduwñu seen manin yu
ñaaw ya. 36 Nu ngi nii tey diy jaam.
Réew ma nga joxoon sunuy maam,
ñuy lekk meññeefam aki ngëneelam, fi
lanu doon nii ay jaam. 37 Li suuf siy jur
a ngi ne gàññ, di alalu buur yi nga teg ci
sunu kaw, ndax sunuy moy. Dañu noo
yilif, yilif sunug jur, nu mu leen neexe,
nu nekke njàqare ju réy.»

10

Bànni Israyil dogu nañu

1 Loolu yépp tax na nuy tëral takktoo
bu dogu, bind ko, sunuy njiit ak sunuy
Leween ak sunuy sarxalkat def ci seen
màndargay torlukaay.

2 Ñi ko torlu ñoo di:

Boroom dëkk bi Neyemi doomu Akalya,
mook Cedekiya 3 ak Seraya ak Asaryaa ak
Yeremi 4 ak Pasur ak Amarya ak Malkiya
5 ak Atus ak Sebaña ak Malug 6 ak Arim
ak Meremot ak Obadiya 7 ak Dañeel ak
Ginton ak Barug 8 ak Mesulam ak Abya

* 9:20 9.20 mànn: seetal ci *Mucc ga* 16.

ak Miyamin 9 ak Maasya ak Bilgay ak
Semaya. Ñooñu ñoo di sarxalkat ya.
10 Leween ñi ñoo di:
Yeswa doomu Asaña, ak Binuy, kenn ca
doomi Enadàdd, ak Kadmiyel. 11 Seeni
bokk ca lañu, di Sebaña ak Odiya ak
Kelita ak Pelaya ak Xanan 12 ak Mika ak
Reyob ak Asabya 13 ak Sakuur ak Serebya
ak Sebaña 14 ak Odiya ak Baani ak Beninu.
15 Njiiti askan wi ñoo di:
Paros ak Payat Mowab ak Elam ak Sàttu
ak Baani 16 ak Buuni ak Asgàdd ak Bebay
17 ak Adoña ak Bigway ak Adin 18 ak
Ater ak Esekiya ak Asur 19 ak Odiya ak
Asum ak Besay 20 ak Arif ak Anatot ak
Nebay 21 ak Magpiyas ak Mesulam ak Esir
22 ak Mesesabel ak Cadog ak Yaduwa 23 ak
Pelaca ak Xanan ak Anaya 24 ak Oseya ak
Anaña ak Asub 25 ak Aloyes ak Pila ak
Sobeg 26 ak Reyum ak Asabna ak Maaseya
27 ak Axiya ak Xanan ak Anan 28 ak Malug
ak Arim ak Baana.

Solob dogu baa ngi

29 Bànni Israyil ga ca des nag fekksi
leen, muy sarxalkat yaak Leween ñaak
fara bunt yaak jàngkat yaak liggéeykati
kër Yàlla ga, di mboolem nun ñi beddeeku
woon waasoy réew yi, ngir topp yoonu
Yàlla wi, nook sunuy jabar ak sunu doom
yu góor ak yu jigéen, mboolem ñi xam
te xàmmee. 30 Ci kaw loolu nu ànd ak
sunu bokki garmi, waatook ñoom ne di-
nanu topp yoonu Yàlla wi mu dénkaane,
Musaa jaamam ba jottli; di ko sàmm, di
jëfe mboolem sunu santaaney Boroom Aji
Sax ji, ak àttey yoonam ak dogali yoonam.

31 Nu ne nag dunu may waa réew
mi sunu doom yu jigéen te dunu jëlal
sunuy doom seeni doom yu jigéen.

32 Te itam bu waa réew mi indee
am njaay mbaa lépp luy pepp, di ko
jaay ci bésub Noflaay, dunu ko jënd
ci ñoom bésub Noflaay mbaa bés bu
sell, te atum juróom ñaareel mu nekk
dinanu bale bépp bor.

33 Ci biir loolu nu warloo santaaney
joxe at mu nekk ñeenti garaami xaalis,
bu jëm ca sunu liggéeyu kër Yàlla ga,
34 jëm ca mburum wone ba, ak saraxi
pepp yi war bés bu nekk, ak saraxi
dóomal yu bés bu nekk, ak saraxi bési
Noflaay, ak yu Terutel weer ak yu bési
màggal yi, ak yeneen yu ñu sellalal
Yàlla, ak saraxi póotum bàkkaar yi
bànni Israyil di jotoo, ak mboolem la
war ca sunu liggéeyu kër Yàlla ga.
35 Ay bant lanu tegoo ci sunu biir, nun
sarxalkat yeek Leween ñeek baadoolo
yi, ngir dogalal waa kër gu nekk àpp
ba ñu wara aye cim at, te ñu war caa
yóbbu seen sasu matt ca sunu kër Yàlla
ga, ngir taal ko ca sunu sarxalukaayu
Yàlla Aji Sax ji, muy la ñu bind ci téereb
yoon wi.
36 Nu dogu ba tey ne dinanu yóbbu
ca kër Aji Sax ji, at mu nekk, li sunu
suuf jëkka meññle ak lu garab yépp
jëkka ñorle. 37 Ci biir loolu nu dogoo
def li ñu bind ci yoon wi, di yóbbu ca
sunu kër Yàlla ga sunu taaw yu góor ak
lu sunu jur taawloo, gu gudd gaak gu
gàtt ga, di teg lépp ci loxoy sarxalkat
ya fay liggéey. 38 Ci kaw loolu nu wara
yóbbu ca sunu néegi dencukaayi kër
Yàlla ga lu jëkk ci sunu notu sunguf,
ak sunu jooxey pepp, ak sunu meññeefi
garab yépp, ak sunu biiñ ak diw, di teg
lépp ci loxoy sarxalkat yi. Ba tey nuy
indil Leween ñi céru fukkeelub lépp
luy meññee ci sunu suuf, ndax Leween
ñeey dajalesi céri fukkeel yi ci gox yi
nuy bey yépp. 39 Sarxalkat bu askanoo
ci Aaróona mooy gunge Leween ñiy
jëlsi céri fukkeel yi. Su ko defee Leween
ñi yóbbu fukkeelu céri fukkeel yi ba
ca sunu kër Yàlla ga, fat ko ca néegi
dencukaayi alal ya. 40 Ci néeg yooyu
la bànni Israyil ak askanu Leween ñi di
yóbbu jooxeb pepp ba ak biiñ baak diw
ga; fa la ndabi bérab bu sell ba dence,
te fa la sarxalkat, ya sasoo liggéey ba
nekk, ñook fara bunt yaak jàngkat ya.
Nu dogu nag ne dunu sàggane sunu
kër Yàlla ga.

11

1 Ba mu ko defee njiiti mbooloo ma
dëkk Yerusalem. Ña des ca mbooloo
ma tegoo bant ngir fukk ñu daje kenn
génne ca, dëkk Yerusalem, dëkk bu sell

bi, juróom ñeent ñi ci des toog ca (seeni)
dëkk yu ndaw. 2 Mbooloo ma nag gërëm
ñi nangul seen bopp ne dañuy dëkk
Yerusalem. 3 Dëkki Yuda ya bànni Israyil
yaa ca dëkkoon, ñook sarxalkat yaak
Leween ñaak, ña féetewoo liggéey yu
sew ya ca kër Yàlla gaak ña askanoo
ca jaami Suleymaan ya, ku nekk ak sa
céru suuf, ca dëkk ba nga bokk. Ñii
ñuy lim nag ñooy njiiti diiwaan ñi dëkke
Yerusalem. 4 Amoon na it ñu dëkkoon
Yerusalem te bokk ci giirug Yuda ak giirug
Beñamin.

Ñi bokk ci askanu Yuda Ataya la, ku
góor ka Usiya di baayam; Sàkkaryaa di
baayu Usiya; Amarya di baayi Sàkkaryaa;
Sefatiya di baayi Amarya; Mayalel di
baayi Sefatiya, Peres di baayi Mayalel;
5 ak Maaseya, ku góor ka Barug di
baayam; Kol Xose di baayu Barug; Xasaya
di baayu Kol Xose; Adaya di baayu Xas-
aya; Yowarib di baayu Adaya; Sàkkaryaa
may doomu ku dëkk Silon di baayu
Yoyarib. 6 Waa askanu Peres ya dëkk
Yerusalem ñeenti téeméeri jàmbaar lañu
ak juróom benn fukk ak juróom ñett.

7 Ñi bokk ci askanu Beñamin Salu la,
ku góor ka Mesulam di baayam; Yowet di
baayu Mesulam, Pedaya di baayu Yowet;
Kolaya di baayu Pedaya, Maaseya di
baayu Kolaya, Itiyel di baayu Maasya,
Yisaya di baayu Itiyel; 8 Gabay ak Salay
topp ca Ñoom ñépp di juróom ñeenti
téeméer ak ñaar-fukk ak juróom ñett.
9 Yowel doomu Sikkri moo leen jiite woon,
Yewuda doomu Asenuwa topp ca, di
ñaareelu kilifag dëkk ba.

10 Sarxalkat ya Yedaya doomu Yoyarib
Yakin bokk na ca, 11 ak Seraya, baayam
di Ilkiya, Mesulam di baayu Ilkiya, Sadog
di baayu Mesulam, Merayot di baayu
Sadog, Ayitub, njiital kër Yàlla ga di
baayu Merayot. 12 Ñoom ak ña ñu àndal
ca liggéeyu kër Yàlla ga. Ñuy juróom
ñetti téeméer ak ñaar fukk ak ñaar.
Adaya ma Yerowam di baayam it bokk
na ca. Pelaliya di baayu Yerowam, Amsi
di baayu Pelaliya, Sàkkaryaa, di baayu
Amsi, Pasur di baayu Sàkkaryaa, Malkiya
di baayu Pasur. 13 Maam la ak ña mu
àndal ca liggéey ba te ñu yilif seeni kër
baay, ñuy ñaar téeméer ak ñeent-fukk ak
ñaar. Amasay ma Asarel di baayam bokk
na ca; Axsay di baayu Asarel; Mesilemot
di baayu Axsay; Imer di baayu Mesilemot.
14 Moom la ak seeni bokk, yu jàmbaare
te ñeme. Ñuy téeméer ak ñaar fukk ak
juróom ñett. Sabdiyel ma Agdolim di
baayam moo leen jiite woon.

15 Leween ña Semaya ma Xasub di
baayam bokk na ca, Asrikam ay baayu
Xasub; Asabiya di baa yu Asrikam, Buni
di baayam Asabiya; 16 moom la ak Sabtay
ak Yosabàdd, di ñaari kilifay Leween
yu sasoo liggéeyu kër Yàlla ga, fa féete
biti; 17 ak Matañа ma baayam di Mika.
Sabdi mooy baayu Mika; Asaf miy baayu
Sabdi moo doon kilifa gay jiite ci cant
ak ñaan; ak Bagbukiya miy mbokkum
Matañа tey njiit li topp ci moom ak
Abda mi Samuya di baayam; Galal di
baayu Samuya, Yedutun di baayu Galal.
18 Mboolem Leween ña dëkkoon ca dëkk
bu sell ba ñaar téeméer lañu ak juróom
ñett fukk ak ñeent. 19 Wattukati bunt ya
Akub la woon ak Talmon ak seeni bokk.
Ñoo doon wattu bunt ya, tollu ci téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñaar.

20 Ña des ci bànni Israyil nag, boole ca
sarxalkat yaak Leween ña ca des daldi
dëkke mboolem dëkki Yuda ya, ku nekk
ak fa mu séddoo.

21 Ci kaw loolu ña féetewoo liggéey yu
sew ya ca kër Yàlla ga dëkk Ofel, Siyxa ak
Gispa jiite leen.

22 Kilifag Leween ña ca Yerusalem moo
doon Utsi ma Bani di baayam; Xasabiya
di baayu Bani, Matañа di baayu Xasabiya,
Mika di baayu Matañа. Utsi bokkoon ci ñi
askanoo ci Asaf te doonoon woykat yay
woy ca kër Yàlla ga. 23 Woykat ya sax ña
nga nekkoon ca ndigalal Buur lu leen di
dogalal la leen war bés bu nekk.

24 Petaya ma baayam di Mesesabel mu
bokk ci askanu Sera doomu Yuda moom
la Buur dénkoon mboolem mbir yi soxal
mbooloo mi.

25 Ci wàllu dëkk yu ndaw yeek seeni àll
nag am na waa kër Yuda yu dëkke woon
Kiryaat Arba ak dëkk-dëkkaan ya ko wër,
am ñu ca dëkke Dibon ak la ko wër, am

ñu dëkke Yekabseel ak gox ya ko wër;
26 am ñu dëkke Yeswa ak Molada ak Bet
Pelet; 27 ak Àccar Suwal ak Beerseba ak
la ko wër. 28 Mu am ñu dëkke Ciglaag ak
Mekona ak la ko wër; 29 ak En Rimon ak
Sora ak Yarmut; 30 ak Sanowa ak Adulam
ak gox ya ko wër ak Lakis aki àllam ak
Aseka ak la ko wër. Noonu ñu dëkke la
dale Beer Seba ba ca xuru Inom.
31 Noonu waa giirug Beñamin dëkke la
dale Geba ak Migmas, boole ca Aya ak
Betel ak la ko wër. 32 Mu am ñu ca dëkke
Anatot ak Nob ak Anaña; 33 ak Àccor ak
Raama ak Gitayim; 34 ak Adit ak Seboyim
ak Nebalat; 35 ak Lot ak Ono ca xuru
liggéeykat ya. 36 Am na nag ay kuréli
Yudeen ñu bàyyikoo Yuda sanci ca waa
giirug Beñamin.

12

Ñii ñooy Leween ñeek sarxalkat yi jëkka ñibbsi

1 Sarxalkat yaak Leween ña ñibbsi, ànd
ak Sorobabel doomu Selcel, ak Yosuwe
sarxalkat bu mag ba, ñii la:
Seraya ak Yeremi ak Esra 2 ak Amarya
ak Malug ak Atus 3 ak Sekaña ak Reyum
ak Meremot 4 ak Ido ak Gintoy ak Abya
5 ak Miyamin ak Maadiya ak Bilga 6 ak
Semaya ak Yowarib ak Yedaya 7 ak Salu ak
Amog ak Ilkiya ak Yedaya. Ñooñooy kili-
fay sarxalkat yeek seeni bokk ca jamonoy
Yosuwe.
8 Leween ñi ñoo doon Yeswa ak Binuy
ak Kadmiyel ak Serebya ak Yuda ak
Mataña may jiite jàngi cant ya, mooki
bokkam. 9 Bagbukiya ak Uni ak seeni
bokk janook ñoom ca liggéey ba.
10 Yosuwe, sarxalkat bu mag ba mooy
baayu Yowakim. Yowakim di baayu Elya-
sib, Elyasib di baayu Yowada, 11 Yowada
mooy baayu Yonatan, Yonatan di baayu
Yaduwa.
12 Ca jamonoy Yowakim sarxalkat bu
mag ba, ña jiite woon kër sarxalkat ya ñii
la: Meraya ma bawoo ca waa kër Seraya
ak Anaña bawoo ca waa kër Yeremi,
13 Mesulam bawoo ca waa kër Esra,
Yowanan bawoo ca waa kër Amarya,
14 Yonatan bawoo ca waa kër Malug, Yu-
usufa bawoo ca waa kër Sebaña, 15 Adna
bawoo ca waa kër Arim, Elkay bawoo
ca waa kër Merayot, 16 Sàkkaryaa ba-
woo ca waa kër Ido, Mesulam bawoo
ca waa kër Ginton, 17 Sikkri bawoo ca
waa kër Abya. Mu am ñu jóge ca waa
kër Miñamin. Piltay bawoo ca waa kër
Mowadiya, 18 Samwa bawoo ca waa kër
Bilga, Yonatan bawoo ca waa kër Semaya,
19 Matenay bawoo ca waa kër Yowarib,
Usi bawoo ca waa kër Yedaya, 20 Kalay
bawoo ca waa kër Salu, Eber bawoo ca
waa kër Amog, 21 Asabya bawoo ca waa
kër Ilkiya, Netanel bawoo ca waa kër
Yedaya.
22 Ca janti sarxalkat yu mag ya, Elyasib
ak Yowada ak Yowanan ak Yaduwa, ku
nekk ak jamonoom, ña jiite woon këri
Leween ña ak sarxalkat ya, bindoon nañu
leen ci biir nguurug Daryus buuru Pers.
23 Ña jiite woon seeni kër baay te askanoo
ci Lewi, ba ca jamonoy Yonanan sëtub
Elyasib daan nañu leen bind ñoom ñépp
ca téere ba ñu dippee Xew-xew ya.
24 Njiiti Leween ñi ñoo doon: Asabya ak
Serebya ak Yeswa doomu Kadmiyel, ñook
seen bokk ña ñu daan awanteel làng ak
làng ci jàngi cant, muy la Daawuda góoru
Yàlla ga santaane woon. 25 Mataña ak
Bagbukiya ak Obadiya ak Mesulam ak
Talmon ak Akub ñoo doon fara bunt ya,
di wattu néegi dencukaay, ya ca bunt ya.
26 Ñooñoo fa nekkoon ca jamonoy
Yowakim doomu Yosuwe. Yosuwe, Yoc-
cadag mooy baayam. Ñoo fa nekkoon
itam ca jamonoy Neyemi boroom dëkk
ba, ak Esra ma doon sarxalkat, di bindkat.

Daloo nañu tata ja

27 Gannaaw gi, ca xewu daloog
tatay Yerusalem ja, ñu wooye Leween
ña mboolem fa ñu dëkke, indi leen
Yerusalem, ngir ñu màggal daloo ga ci
biir mbég ak jàngi cant; tëggum weñ ya
jib, ànd ak xeeti xalam. 28 Ci biir loolu ñu
indi jàngkat ya ñoom it, boole leen jële
ca diiwaan ba wër Yerusalem, ca dëkk
yu ndaw ya ca Netofa, 29 ak Bet Gilgal
ak diiwaani Geba ak Asmawet. Fekk na
jàngkat ya tabax ay dëkk yu ndaw fa wër
Yerusalem.

30 Ba loolu amee sarxalkat yaak Le-
ween ña laabal seen bopp, doora laabal
mbooloo ma, ak bunt yaak tata ja.

31 Ci kaw loolu ma yéegloo njiiti Yudeen
ña ca kaw tata ja, daldi sos ñaari kuréli
jàngkat yu mag. Genn ga di dox ca
kaw tata ja ci wetu ndijoor, wuti buntu
Sën ba. 32 Osaya ma nga topp ca
seen gannaaw, ànd ak genn-wàllu njiiti
Yudeen ña, 33 ak Asaryaa ak Esra ak
Mesulam, 34 ak Yuda ak Beñamin ak
Semaya ak Yeremi. 35 Lenni sarxalkat
yaa nga ca topp aki liit, di ñi ànd ak
Sàkkaryaa doomu Yonatan. Yonatan, Se-
maya mooy baayam; Semaya, Mataña di
baayam, Mataña, Mikaya mooy baayam;
Mikaya, Sakuur ay baayam; Sakuur, Asaf
mooy baayam. 36 Sàkkaryaa ànd aki
bokkam, ñuy Semaya ak Asarel ak Mi-
lalay ak Gilalay ak Maay ak Netanel ak
Yuda ak Anani. Ña nga yore ay jum-
tukaayi xumbéen yu Daawuda, góorug
Yàlla ga. Esra bindkat ba moo leen jiite
woon. 37 Ñu dikk ba tollook buntu Ndox
ma, janook dëggastal, ya jëm ca Kër
Daawuda, fa ñuy yéege jëm ca tata ja tiim
kër Buur Daawuda. Ñu jubal nag ba ca
buntu Ndox ma, ca penku.

38 Ci biir loolu ñaareelu kurélu jàngkat
ya doxe wetu càmmoñ; man nag, ma topp
ca seen gannaaw ca kaw tata ja, ànd ak
genn-wàllu mbooloo ma. Nu jaare ca
wetu sooroor ba ñuy wax Taal ya, ba fa
tata ja yaatoo. 39 Nu romb nag fa tiim
buntub Efrayim ak buntu Cosaan ba, ak
buntu Jën ya ak soorooru Ananel, wees
soorooru Meya, ba àgg ca buntu Gàtt ya.
Ña nga taxaw ca buntu Dag ya. 40 Ci kaw
loolu ñaari kuréli jàngkat ya taxaw ca
biir kër Yàlla ga, man itam ma taxaw,
maak genn-wàllu mbooloom jawriñ ñi
ma àndal, 41 ak sarxalkat ya, di Elyakim
ak Maaseya ak Miñamin ak Mikaya ak
Elyonay ak Sàkkaryaa ak Anaña, ñook
seeni liit.

42 Maaseya it a nga ca woon ak Semaya
ak Elasar ak Usi ak Yowanan ak Malkiya
ak Elam ak Eser. Jàngkat ya daldi samp,
Israya jiite leen.
43 Sarxe nañu bésub keroog sarax yu
réy tey bànneexu, ndax Yàllaa leen may
bànneex bu réy. Jigéen ñaak gone ya it di
bànneexu, mbégarey Yerusalem di dégtu
fu sore.
44 Ñu daldi tànn bésub keroog ay nit,
dénk leen néegi dencukaay, ya ñuy yeb
ay jooxe, ak saraxi ndoortel meññeef,
ak céri fukkeel yu ñuy génne. Ñu war
caa dajale nag cér ya yoon wi dogalal
sarxalkat yeek Leween ñi, te mu jóge ci
tool yi wër dëkk yi. Waa Yuda rafetlu
ca taxawaayu sarxalkat yaak Leween
ña. 45 Leween ñaa dénkoo woon seen
dénkaaney Yàlla, ak dénkaaney laabal
ba, ak jàngkat yaak fara bunt yay topp la
Daawuda santaane woon, mook doomam
Suleymaan. 46 Te naka jekk ca janti
Daawuda ak Asaf amoon na ay njiiti
jàngkat yuy jiite ay jàngi màggal ak jàngi
cant, ñeel Yàlla. 47 Ci biir loolu, ca janti
Sorobabel ak ca janti Neyemi, askanu
Israyil gépp daan nañu génneel jàngkat
yeek fara bunt yi seen cér, bés bu nekk it,
génneel Leween ñi seen cér, Leween ñi
génneel askanu Aaróona seen cér.

13

Neyemi sopparñi na

1 Bésub keroog jàng nañu ci téereb
Musaa, mbooloo ma di dégg. Ñu gis
ñu bind ca ne, muy Amoneen, muy
Mowabeen, kenn du ci bokk ci ndajem
bànni Israyil mu ñuy màggale Yàlla,
ba fàww. 2 Li ko waral moo di ñoo
bañoona dabe bànni Israyil aw ñam wu
ñu lekk ak ndox mu ñu naan, xanaa
di fey Balaam, jibar ba, ngir mu rëbbal
leen leen. Teewul sunu Yàlla soppi rëbb
ga barke. 3 Naka la mbooloo ma dégg
la yoon wa digle, ñu daldi dàqe Israyil
mboolem askan wu raxe.
4 Lu jiitu loolu nag tabboon nañu Elya-
sib, sarxalkat ba, dénk ko sunu néegi
dencukaayi kër Yàlla ga. Mu doonoon
jegeñaaleb Tobya, 5 ba tax Elyasib jël
néegu dencukaay bu yaatu, jox ko Tobya.
Néeg booba lañu daan denc saraxi pepp
yaak cuuraay yaak ndab yaak céri fukkeel
ya, muy bele ak biiñ ak diw, te ndigal

sédd ko Leween ñeek jàngkat yeek fara
bunt yi. Foofu it lañu daan denc jooxe
yi ñeel sarxalkat yi. 6 Booba yépp nag
nekkuma woon Yerusalem, ndax fekkoon
na ma dellu ca Artaserses buuru Babilon,
ca fanweereelu atu nguuram ak ñaar.
Toog naa fa lu yàgg, doora ñaan Buur,
ba mu yiwiwaat ma. 7 Ba ma àggee
Yerusalem, ma yég tojaange gi Elyasib
defal Tobya, jox ko néeg ca biir ëttu kër
Yàlla ga. 8 Ma ñaawlu ko lool, daldi boole
yëfi Tobya, génnee néeg ba, sànni. 9 Ci
kaw loolu ma santaane ñu laabal néeg ya,
ba noppi ma yebaat ca ndabi kër Yàlla ga
ak saraxi pepp yaak cuuraay la.

10 Ma dégg itam ne joxuñu Leween
ñi seeni cér, ba tax ku nekk ci Leween
ñaak jàngkati kër Yàlla ga ne coww ca
toolu boppam, bàyyi liggéey bi mu sasoo.
11 Ma ŋàññ jawriñ yi, ne leen: «Ana lu
waral ñuy sàggane kër Yàlla gi?» Ci biir
loolu ma woo Leween ñeek jàngkat yi,
ñu daje, ma delloo leen ca seeni liggéey.
12 Ba mu ko defee waa Yuda gépp dellu
di indi ca biir néegi dencukaay ya céri
fukkeel ya ñuy génne, di pepp ak biiñ
aku diw. 13 Ba loolu amee ma tabb
Selemya sarxalkat ba, ak Cadog bindkat
ba, dénk leen dencukaay ya, ñook Pedaya
Leween ba; ka leen ciy jàpple di Xanan
doomu Sakuur. Sakuur, Matañа mooy
baayam. Ñu doonoon nit ñu ñu ràññee
seen maandute, ba sas leen ñuy séddale
sarax yi ci seen biir.

14 Rikk sama Yàlla, bàyyee ma lii xel, te
bul far sama jëfi ngor ji ma jëfe ci sama
biir kër Yàlla gi aki wartéefam.

15 Ci fan yooyu ma gis ci Yuda ay nit
ñuy nal reseñ, bésub Noflaay. Mu am
ñuy indi ay sabaari pepp yu ñuy sëf ay
mbaam, boole ca biiñ ak reseñ ak figg ak
lu nekk, di ko yóbbu Yerusalem ci bésub
Noflaay. Ma àrtu leen it ca la ñuy jaay
seen yëf yooyu ci boobu bés. 16 Amoon
na itam ay waa Tir yu féete Yerusalem,
di fa indi ay jën ak mboolem xeeti njaay,
di ko jaay waa Yudak Yerusalem ci bésub
Noflaay. 17 Ma ŋàññ kàngami Yuda, ne
leen: «Lu ñaaw lii ngeen di def nag di
teddadil bésub Noflaay? 18 Xanaa du nii la
seen maam ya daan def, ba tax sunu Yàlla
wàcce ci sunu kaw musiba mii mépp,
wàcce ko ci dëkk bii, yeen ngeen di wooti
sànjum Yàlla ci kaw Israyil, di teddadil
bésub Noflaay?»

19 Ci kaw loolu, balaa bésub Noflaay
biy duggsi, bu bunti Yerusalem tàmbalee
keppaaral ci ngoon si rekk, ma santaane
ñu tëj, baña ubbeeti, ba bésub Noflaay
bi wees. Ci biir loolu ma tànn ci samay
nit, taxawal leen ca bunt ya, ngir ñu baña
dugal ay sëf bésub Noflaay. 20 Ba mu ko
defee jula yu mag yaak ñay jaayaatu lu
nekk, fanaan benn yoon ba ñaar ca biti.
21 Ma àrtu leen, ne leen: «Ana lu waral
ngeen di fanaan ci taatu tatay dëkk bi?
Bu ngeen ko defatee, dinaa leen teg loxo!»
Booba lañu noppee dikk bésub Noflaay.
22 Ma sant it Leween ñi ñu laabal seen
bopp te dem wattuji bunt ya, ngir sellal
bésub Noflaay.

Ngalla sama Yàlla, bàyyee ma lii xel
itam te yërëme ma sa ngor lu bare.

23 Ma gisati ci jamono yooyu ay Yudeen
ñu jël jabar ci waa Asdodd ak Amon ak
Mowab. 24 Seen genn-wàlli njaboot di
làkk asdodd, ña ca des di làkk leneen
ci làmmiñi doxandéem yi, te kenn ci
ñoom manula wax yawut. 25 Ma ŋàññ
leen, móolu leen, dóor ñenn ci ñoom,
xuuf seen kawar, giñloo leen ci Yàlla
ne dootuñu may seen doom yu jigéen
ay doxandéem te dootuñu ci jëlal jabar
seeni doom mbaa seen bopp. 26 Ma
ne leen: «Xanaa du nii la Suleymaan
buurub Israyil bàkkaare woon? Li xeet
yiy bare lépp amul benn buur bu meloon
ni moom. Ku Yàllaam soppoon la te
Yàllaa ko faloon buurub Israyil gépp.
Waaye moom sax jigéeni doxandéem yi
bàkkaarloo nañu ko. 27 Bëggatunoo
dégg ngeen di def gii ñaawtéef gu réy,
bay ñàkke sunu Yàlla kóllëre, di jël ay
doxandéem jabar.» 28 Fekk na kenn ci
doomi Yowada doomu sarxalkat bu mag
ba Elyasib sax, jël doomu Sanbalat mu
Oron. Teewul ma dàq waa ji, mu daw ba
sore ma.
29 Ngalla sama Yàlla, bàyyil xel mbugal
mu ñeel ñii teddadil liggéeyu carxal, fecci
worma sasu carxal ak xeetu Leween.

30 Ma laabal leen nag, ñu teqlikook
lu bokk cig ndoxandéem, ba noppi sas
sarxalkat yeek Leween ñi, ku nekk ca
liggéeyam. 31 Ma dekkal saraxu matt yi
ñu wara joxe bu àppam jotee, ak saraxi
ndoortel meññeef.

Ngalla sama Yàlla, bàyyee ma lii xel ngir ngëneel.

Esteer

Buur Aserus a ngi xawaare

1 Lii mu ngi amoon ci jamonoy Aserus[*].
Mooy Aserus ma falu woon, jiite téeméeri
diiwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar,
dale ko ca End ga woon, ba ca réewum
Kuus. 2 Jamono yooyu Buur Aserus moo
toogoon ca jal ba ca Sus, péey ba[†]. 3 Ci
ñetteelu atu nguuram mu maye bernde,
ñeel kàngamam yépp ak jawriñam yépp,
di njiiti xarey diiwaanu Pers ak diiwaanu
Medd, garmi yeek kàngami dëkk yi bokk
teew. 4 Ci diir bu takku, tollook téeméeri
fan ak juróom ñett fukk (180), mu di leen
won alalu nguuram ju yéeme ak dayoom
ak darajaam ju réy. 5 Ba fan yooyu matee,
buur ba maye berndey juróom ñaari
fan ci biir tóokëram, ñeel mboolem ña
nekkoon ca Sus, péey ba, ka gëna màgg
ba ca ka gëna tuut. 6 Ay ndimoy wëñ gu
ëccu gu weex ak gu baxaa nga wékke ca
buumi lẽe yu weex ak yu xonq curr, takke
ci ay jaaroy xaalis yu wewe ci ay jën yu
ñu tabaxe doju màrb. Ay lali wurus ak
xaalis a nga tege fa suuf, sa ñu dëre doj
yu gànjare: yu màrb ak yu pere ak yu
ñuul. 7 Ña ngay maye naan ci ay kaasi
wurus, bu ci nekk wuuteek moroom ma
na mu bindoo. Biiñu buur di walangaan
ni loxol Buur. 8 Kenn gawuloon kenn nag
ci naan gi, ndax Buur joxoon na ndigal
farbay këram yépp, ne leen ñu topp ku
nekk ci coobareem. 9 Ci biir loolu Lingeer
Wasti moom it maye bernde ñeel jigéeni
kër Buur Aserus.

10 Keroog bésub juróom ñaareel ba
Buur Aserus naan biiñ, ba xolam sedd,
mu sant juróom ñaari bëkk-néegam[‡]:
Meyuman ak Bista ak Arbona ak Bigta
ak Abagta ak Setar ak Karkas, ne leen
11 ñu indil ko Lingeer Wasti, mu sol
mbaxanam lingeeram, ngir won taaram
ba nit ñaak kàngam ya, ndax jigéen ju
rafetoon la. 12 Teewul ba bëkk-néeg ya
yeggee Lingeer Wasti ndigalal Buur, mu
lànk, ne du ñëw. Buur nag mer lool, ba
xol bay bax. 13 Booba mboolem mbirum
buur, xamkati jamono ya ci wàllu yoon
ak àtteb yoon lees koy diis. 14 Ña ca
gënoona jege Buur di Karsena ak Setar
ak Admata ak Tarsis ak Meres ak Marsena
ak Memukan, ñuy juróom ñaari kàngami
diiwaani Pers ak Medd, di bokk ak Buur
jataay te gëna kawe ca nguur ga. 15 Mu
ne leen: «Ci yoon, ana lu ñu war ci Lingeer
Wasti, gannaaw déggul ndigal li ma joxe,
man, Buur Aserus, samay bëkk-néeg jottli
ko ko?»

16 Memukan wax ca kanam Buur ak
kàngam ya, ne leen: «Du Buur doŋŋ
la Lingeer Wasti tooñ. Waaye tooñ
na mboolem kàngam yi ak mboolem
baadoolo yi ci mboolem diiwaan yi.
17 Nde jëfi lingeer jii dina yegg ci noppi
jigéen ñépp, ba tax ñuy sofental seen
jëkkër. Ndax dañu naan: “Xanaa Buur
Aserus woowul Lingeer Wasti, mu lànk,
ne du ñëw”? 18 Li ko dale bésub tey,
kuy garmi bu jigéen ci Pers ak Medd, bu
déggee jëfi lingeer jii, noonu lay waxeek
mboolem kàngami buur, mu indi yabeel
ak réeroo bu dul jeex. 19 Kon nag Buur,
ndegam soob na la, na ab dogal tukkee
fi yaw, ñu bind ko ci ndigali yooni Pers
ak Medd, yi dul toxu, di xamle ne Wasti
dootu jàkkaarlooteek Buur Aserus. Te
Buur, dangay nangu céru lingeeram, jox
ko moroomam mu ko gën. 20 Su ko defee
bu ñu yéenee dogalu buur bi ci mboolem
déndu buur bu yaatu bii, jigéen ñépp
dinañu weg seen jëkkër, boroom daraja
ba ci baadoolo bi.»

21 Loola nag neex Buur ak kàngam
ya. Buur nag def la ko Memukan wax.
22 Ba mu ko defee mu yónnee ay bataaxal
fépp ca réew ma, diiwaan bu nekk ak
mbindum boppam, waaso wu nekk it ci
làkku boppam. Mu biralal waaso wu
nekk ci làkku boppam, ne leen na góor
gu nekk doon kilifay këram.

2

Buur Aserus wutal na Wasti kuutaay

[*] **1:1** 1.1 Aserus dees na ko wooye Serses itam. [†] **1:2** 1.2 Sus, péey ba, walla Sus dëkk ba ñu dàbbli. [‡] **1:10** 1.10 bëkk-néeg yooyu, ay jaam yu ñu tàpp lañuy doon.

1 Gannaaw ba mbir yooyu amee, ba
merum Buur Aserus giif, xelam dem ca
Wasti ak la mu def ak la mu dogal ca
moom. 2 Ba loolu amee surgay buur yi
koy topptoo ne ko: «Nañu la seetal ci
janq ju rafet ji. 3 Buur, dangay yónnee ay
ndaw ci sa mboolem diiwaani réew mi,
ñu dajaleel la mboolem janq ju rafet ji,
indi leen fii ci Sus, péey bi, dugal leen
ci kër jigéen ñi, ñu teg leen ci loxol Ege,
sa bëkk-néeg biy wattu jigéen ñi. Ñu jox
leen lu ñuy defaroo ba rafet. 4 Su ko defee
nag Buur, janq bu la ci neex doon lingeer,
wuutu Wasti.» Buur rafetlu la ñu wax,
daldi def noona.
5 Fekk na jenn waayi Yawut a ngi ci
Sus, péey ba. Ma nga tudd Mardose.
Yayir di baayam. Yayir, Simey ay baayam.
Simey, Kis ay baayam, bokk ci giirug
Beñamin. 6 Mu askanoo ca ngàllo ga
Nabukodonosor buuru Babilon jële woon
Yerusalem, boole leen ak Yekoña[*] buurub
Yuda. 7 Mardose yoroon ku ñuy wax
Adasa, muy Esteer ba tey, di doomu
baayam bu ndaw, ndax amuloon ndey,
amuloon baay. Xale bi nag rafet, jekk
bind. Ba ndeyam ak baayam deeyee,
Mardosee ko jël, yar ko ni doomam.
8 Gannaaw ba ñu yéenee ndigalu Buur
ak dogalam ba, ñu dajale janq ju bare
ca Sus, péey ba, teg leen ca loxol Ege.
Noonu lañu indaalee Esteer, ba ca kër
Buur, teg ko ci loxol Ege may wattu jigéen
ña. 9 Xale bi neex Ege, mu baaxe ko,
gaaw indil ko lu mu defaroo, nàddil ko
ag lekkam, féetale ko juróom ñaari surga
yu jigéen yu ñu tànne kër Buur. Ci kaw
loolu mu dalal Esteer mooki surgaam fa
gën ca kër jigéen ña. 10 Fekk na Esteer
waxul askan wa mu bokk ak kër ga mu
fekk baax, ndax Mardose da koo santoon
ne ko bumu ko wax. 11 Bés bu nekk nag
Mardose doxantoo fa kanam kër jigéen
ña, ngir xam lu Esteer nekke ak nu ñu
def ak moom.
12 Booba bala ayu kenn ci xale yu jigéen
ñiy agsi, ba muy dem ca Buur Aserus,
day fekk mu matal fukki weer ak yaar
yi ñu àppal jigéen ñi, ngir ñu yokk ci
seen taar. Juróom benni weer yi, ñu di
leen diw ndàbb lu ñuy wax miir; juróom
benni weer yi ci des, ñu di leen diw ay diw
yu xeeñ ak yeneen yu jigéen ñiy defaroo.
13 Ni ndaw siy deme ca Buur nag nii la.
Mboolem lu mu bëgg, dees ko koy jox,
mu jële ko ca kër jigéen ña, yóbbaale kër
buur. 14 Bu ngoonee mu dem ca Buur,
bu bët setee mu dellu kër jigéen ña, ca
geneen wàlla ci njiital Sasgas, bëkk-néeg
bay wattu nekkaaley buur. Su ko defee
ndaw sa du dellooti ca Buur lu moy ndaw
si neex ko, mu ne: «Wool-leen ma diw.»
15 Ba loolu amee muy ayu Esteer doomu
Abyel, baayu Mardose bu ndaw, janq
ba mu yaral boppam ni doomam. Mu
wara dem ca Buur, te laajul dara lu moy
la ko Ege bëkk-néegu buur bay wattu
jigéen ña, sant. Mboolem ku gis Esteer
nag, xool ko bëtu yiw. 16 Ñu yóbbu
Esteer ca Buur Aserus, ca biir këram,
ca fukkeelu weer wa ñuy wax Tebet, ca
juróom ñaareelu atu nguuram. 17 Ci kaw
loolu Buur gëna bëgg Esteer ci jigéen
ñépp. Mu gëna baaxe Esteer, gën koo
sopp janq jépp. Ba mu ko defee mu solal
ko mbaxanam lingeer, fal ko lingeer, mu
wuutu Wasti. 18 Buur def bernde ju réy
ngir mboolemi kàngamam aki jawriñam,
terale ko Esteer; daldi noppal diiwaan yi,
teg ca nàddil nit ñi ni mu ware buur.
19 Ba ñu dajalewaatee janq ja ñaareel bi
yoon, fekk na Mardose am ndombol tànk
ca buntu kër buur. 20 Booba Esteer waxul
ba tey fa mu fekk baax ak fa mu bokk,
muy la ko Mardose santoon. Esteer wéye
topp ndigali Mardose rekk, mel ni ba mu
ko yoree ca këram.

Pexe moy na

21 Jamono yooyu Mardose amee ndom-
bol tànk ca buntu kër buur, ku ñuy wax
Bigtan ak ku ñuy wax Teres, di ñaari fara
buntu kër buur, ñoo am lu ñu meree
lool Buur Aserus, bay lal pexe mu ñu ko
bóome. 22 Teewul Mardose yég pexe ma,
wax ko Lingeer Esteer, mu yegge ko Buur,
ci turu Mardose. 23 Ba ñu seetloo mbir
ma ba muy dëgg, dañu leena wékk ñoom

[*] **2:6** 2.6 Yekoña ak Yowakin kenn ki la. † **2:23** 2.23 Jombul dañu leen daan rey ba noppi wékk seeni néew ci bant.

ñaar ci bant[†]. Bindees na ko ci teewaayu
Buur ci téere ba nu dippee Xew-xew ya.

3

Pexem sànk Yawut yi lale na

1 Gannaaw ba xew-xew yooyu jàllee,
Buur Aserus teral ku ñuy wax Aman
doomu Amdeta mi askanoo ci Agag[*],
yékkati ko, teg ko ci kaw mboolem
kàngam yi ci wetam. 2 Mboolem jawriñi
buur yi féete buntu kër buur nag di
sukkal Aman, di ko sujjóotal, ndax loolu
la Buur santaane woon ci moom. Teewul
Mardose lànk, sukkalu ko, sujjóotalu ko.
3 Yeneen jawriñi buur ya ca buntu kër
buur wax Mardose ne ko: «Ana lu waral
ngay gàntal santaane Buur?» 4 Ñu di ko
ko wax bés bu jot, mu lànk, déggalu leen.
Ñu wax ko Aman, di seet ba xam ndax
la Mardose wax dina ca mujj. Fekk na
mu wax leen ne moom Yawut la. 5 Ba
Aman gisee ne Mardose du ko sukkal,
du ko sujjóotal, daa mer ba fees dell.
6 Teewul mu siide fexeel Mardose doŋŋ,
ndax booba waxoon nañu ko askan wi
Mardose bokk. Ba loolu amee Aman
di wuta sànk mboolem Yawut yi nekk
ci mboolem réewum Aserus, di bokki
Mardose. 7 Ca fukkeelu at maak ñaar ci
nguurug Buur Aserus, ca weer wa jiitu,
di weeru Nisan, ñu sànni ci kanam Aman
jumtukaayu tegtal bi ñuy wax Pur, ngir
seet bés bu baax ak weer wa, ci pexe ya
mu nas. Ñu seet, mu yemook weeru Adar,
di fukkeelu weer waak yaar.

8 Aman wax Buur Aserus ne ko: «Aw
xeet a ngi fi, tasaaroo ci biir xeet yi, jax-
asoo ci seen biir, ci mboolem sa diiwaani
réew mi. Seeni aada daa wuuteek yu xeet
yépp; yoon yi Buur tëral, duñu ko jëfe,
te jaaduwul ci Buur mu di leen seetaan.
9 Ndegam neex na la, Buur, bindal ab
dogal bu leen sànklu. Kon ñetti junniy
barigoy xaalis laay teg ci loxoy saytukat
yi, ñu yeb ko ci dencu buur.» 10 Ba mu
ko defee Buur tekki jaarob torlukaayam ci
baaraamam, jox ko Aman doomu Amdeta
ma askanoo ca Agag, noonub Yawut ya.
11 Buur ne Aman: «Xaalis bi téye ko, te
xeet woowu nga def leen li la soob.»

12 Gannaaw loolu ñu woolu bindkati
buur ca weer wa jëkk ca at ma, yemook
fukki fan ak ñett. Ñu bind ci bindinu
diiwaan bu nekk, ak ci làkku xeet wu
nekk mboolem lu Aman digle, mu jëm
ca jawriñi buur ak boroom dëkk yaak
kàngami xeetoo xeet. Ci turu Aserus
lañu bind bataaxal yi, tay ko, mu ànd
ak torlub buur. 13 Ñu daldi koy yónnee,
ay ndaw yóbbu ko ca mboolem diiwaani
buur, ngir ñu sànk mboolem Yawut yi, rey
leen, faagaagal leen, mag ak ndaw ba ca
tuut-tànk yaak jigéen ña ci benn bés, mu
yemook fukki fan ak ñett ci weeru Adar,
di fukkeelu weer waak yaar. Seen alal it,
ñu war koo lël. 14 Ba loolu amee ñu sotti
dogal ba ñu bind, def ko ndigalu yoon,
siiwal ko ci mboolem diiwaan, xamal ko
xeet yépp, ngir ñu séentu bés booba.

15 Ndaw ya gaaw dem ci ndigalal buur,
ñu biral dogal ba ca Sus, péey ba. Buur a
nga toog ak Aman, di naan, waa Sus nekk
ci njàqare.

4

Mardose lal na pexem mucc

1 Ba Mardose yégee la ñu def lépp,
daa xottiy yéreem, sol ay saaku, sottikoo
dóom, di ko ñaawloo, dugg ci biir dëkk bi,
di yuuxu yuux gu réy te metti. 2 Mu dem
ba ca buntu kër buur, yem fa ndax deesul
dugge kër buur yérey saaku. 3 Ci biir
loolu mboolem diiwaani réew mi, fépp
fu dogalu buur ak ndigalam àgg, muy
ñaawlu gu réy ca Yawut ya. Ñu boole
kook koor aki jooy aki yuux. Ñu bare sol
ay saaku, sottikoo dóom, di ko toroxloo.

4 Ba surgay Esteer yu jigéen yaak bëkk-
néegam yu góor ya dikkee wax ko Esteer,
tiislu na ko lool, daldi yónnee Mardose
ay yére, ngir mu summi saaku ya mu
sol. Waaye Mardose nanguwul. 5 Esteer
woolu Atag, ma Buur féetaleek moom, te
muy kenn ci bëkk-néegi buur. Mu yebal
ko ci Mardose, ngir xam lan la ak lu waral
loolu. 6 Atag dem ba ca Mardose, ca pénc

[*] **3:1** 3.1 Agag: Amalegeen ñi Buur Agag askanoo, ñook bànni Israyil, seenug noonoo cosaan la. Seetal ci *Mucc ga* 17.8-16 ak *1.Samiyel* 15.

ma janook buntu kër buur. 7 Mardose
wax ko mboolem la ko dal, ak dayob
xaalis ba Aman digee fey, nar koo def ca
denci buur ngir mana sànk Yawut yi. 8 Mu
jël sottib mbindum dogal ba ñu yéene ca
Sus ne dinañu leen faagaagal, daldi ko
koy jox, ngir mu won ko Esteer, xamal
ko ko, ne ko mu gaaw dem ca Buur,
ñaanal ko ko, tinul ko aw xeetam. 9 Atag
dellu ca Esteer, yegge ko kàdduy Mardose.
10 Esteer ne Atag mu dem wax Mardose,
ne ko: 11 «Mboolem surgay buur ak waa
diiwaani buur xam nañu ne yoon a toppe
àtteb dee képp ku dugg kër buur, ba ci
ëttu biiram, muy góor mbaa jigéen, te
wooyeesu la. Xanaa ku buur tàllal yetu
wurus wiy màndargaal nguuram. Man
nag fanweeri fan a ngii wooyeesu ma
fa Buur.» 12 Ñu yegge Mardose kàdduy
Esteer; 13 Mardose dellu yónnee ne ko:
«Ãay! Yaa ngi kër buur de! Waaye
bul defe ne man ngaa mucc, yaw doŋŋ,
ci mboolem Yawut yi. 14 Ndax soo ci
selaŋloo ba selaŋlu ci tey jii it, wall ak
xettal dina bawoo feneen ñeel Yawut yi,
waaye yaw yaak sa waa kër baay dingeen
sànku. Li nga dugg ci nguur gi sax, nga
defe ne neen la? Jombul diggante bii nu
tollu tey moo ko waral.» 15 Esteer dellu
yónnee ca Mardose, ne ko: 16 «Demal
woo mboolem Yawut yi, ci Sus, ñu daje.
Te ngeen wooral ma: buleen lekk, buleen
naan diiru ñetti fan, du guddi, du bëccëg.
Man it maak sama surga yu jigéen, nu
woore noonu. Su ko defee ma dem ca
Buur doonte yoon nanguwu ko. Su ma
dee dee, ma dee rekk.» 17 Mardose nag
dem, def la ko Esteer sant lépp.

5

Esteer woote na bernde

1 Ba mu amee ñetti fan Esteer sol yérey
lingeer, taxaw fa janook kër buur ca ëttu
biiram, fekk Buur toog ca ngànguneem,
ca biir néegam, janook buntu kër ga.
2 Ba mu ko defee Buur gis Lingeer Esteer,
mu taxaw ca biir ëtt ba. Mu baaxe
ko, daldi koy tàllal yetu wurus wa muy
màndargaale nguuram. Esteer jegesi,
laal boppu yet wa, di ko ko sante. 3 Buur
ne ko: «Lingeer Esteer, lan la, ak looy
sàkku? Su doon genn-wàllu nguur gi
sax, dees na la ko jox!» 4 Esteer ne ko:
«Ngalla Buur, bu la soobee, ñëwal yaak
Aman ci bernde ji may woote tey.» 5 Buur
ne: «Wool-leen ma Aman léegi, nu defal
Esteer li muy ñaan.» Ba loolu amee Buur
ànd ak Aman dem ca bernde ja Esteer
woote. 6 Naka lañuy naan biiñ, Buur ne
Esteer: «Ana looy laaj, ñu jox la ko, ana
looy sàkku, ba ci genn-wàllu réew mi,
ñu defal la ko.» 7 Esteer wax ko ne ko:
«Li may ñaan, di ko sàkku de, 8 Buur,
ndegam yéwéne nga ma, te may ma li
may ñaan, defal ma li may sàkku di sa
coobare, ngalla, Buur, àndal ak Aman,
dikk ca bernde ja ma leen di waajalal.
Kon bu subaa dinaa la wax li ngay laaj.»

Aman jógal na Mardose

9 Aman a ngay génn di dem, bésub
keroog ànd ak mbégte, xol bay neex. Ba
mu gisee Mardose ca buntu kër buur nag,
te Mardose jógul, amul benn tiitaange ci
moom, daa mer ba fees dell. 10 Terewul
Aman ànd ak sagoom, ñibbi këram. Ci
kaw loolu mu yónnee, woolu ay xaritam
ak Seres jabaram. 11 Ba loolu amee
Aman di leen limal alalam ju bare ak
doomam yu góor yu bare ak mboolem ni
ko Buur terale, yékkati ko, mu gëna kawe
ci kàngami buur aki jawriñam. 12 Aman
teg ca ne: «Te kat amul ku Lingeer Esteer
woo, mu wara ànd ak Buur ca bernde
ja muy def, ku moy man. Ëllëg man la
woo maak Buur. 13 Waaye loolu lépp
doyu ma, li feek maa ngi gis benn yoon
Mardose, Yawut bi, mu toog ca buntu
kër buur.» 14 Seres jabaram ak xaritam
ya yépp ne ko: «Dangay defarlu bant
bu am taxawaayu ñaar fukki meetar ak
juróom. Bu subaa nga ne Buur ñu wékk
ci Mardose, ba noppi nga ànd ak Buur ca
bernde ja, sa xol sedd.» Aman nag rafetlu
xel ma, ba defarlu bant ba.

6

Aman am na mbetteel

1 Guddig keroog Buur tëlee nelaw, daldi
santaane ñu indil ko téere ba ñu dippee
Xew-xew ya. Ci kaw loolu ñu di ko jàngal

Buur. 2 Ca lañu gis ñu bind ca ne Mardose
moo boole woon Bigtan ak Teres, ñaari
fara buntu kër buur ya laloon pexe ngir
bóom Buur Aserus. 3 Buur ne: «Ana
teraangaak njukkal lu ñu defal Mardose
ci lii?» Surga ya ne ko: «Dara.» 4 Buur
ne: «Ku nekk ci ëtt bi?» Mu yemook
Aman duggsi ci ëttu buur, ba féete biti,
ngir waxsi ko, ne ko ñu wékk Mardose
ca bant ba mu ko waajalal. 5 Surga ya
ne ko: «Aman déy a taxaw ci ëtt bi.»
Buur ne: «Na agsi!» 6 Aman duggsi, Buur
ne ko: «Ana lees di defal waa ju buur
namma teral a waay?» Booba Aman a nga
naan ca xel ma: «Ana ku Buur namma
teral ku dul man mii?» 7 Mu ne Buur:
«Waa ji Buur namma teral déy, 8 nañu
ko indil mbubbum buur mu Buur masa
sol ak fas wu Buur masa war, ñu solal
fas wi mbaxanam nguur. 9 Nañu jox
mbubb meek fas wi kenn ci ñi gëna màgg
ci jawriñi buur. Ñu solal waa ji Buur
namma teral, waral ko fas wi, wërale ko
pénc mi, ñu jiitu ko, di yéene naan: "Lii
lees di defal waa ju Buur namma teral!"»
10 Buur ne Aman: «Doxal jël mbubb meek
fas wi, li nga wax rekk, te nga defal ko
Mardose, Yawut biy toog ca buntu kër
buur. Bul bàyyi dara ci mboolem li nga
wax.»
11 Ci kaw loolu Aman jëli mbubb maak
fas wa, solal Mardose, waral ko, jiitu ko,
di ko wëral pénc mi, tey yéene naan: «Lii
lees di defal waa ju Buur namma teral!»
12 Gannaaw loolu Mardose dellu ca buntu
kër buur. Aman nag muuru, daw ñibbi
këram, ànd aku naqar. 13 Ba mu ko defee
Aman nettali Seres jabaram ak ay xaritam
la ko dal lépp. Ña koy xelal ak jabaram
bokk ne ko: «Mardose mii nga tàmbalee
torox ci kanamam, ndegam ab Yawut la
de, du lenn loo koy manal. Dangay xala
daanu rekk ci kanamam.» 14 Naka lañuy
wax ak moom, ndawi buur ne jalañ, daldi
gaaw yóbbu Aman ca bernde ja Esteer di
waajal.

7

Yéene néeg la

1 Ba loolu amee Buur ànd ak Aman dem
ca berndey Lingeer Esteer. 2 Ñu dem
bay naan biiñ ca bésub ñaareel booba,
Buur dellu ne: «Lingeer Esteer, ana looy
ñaan, ñu may la ko. Looy sàkku? Ba
ci genn-wàllu réew mi sax, ñu defal la
ko.» 3 Lingeer Esteer àddu ne ko: «Buur,
ndegam xool nga ma bëtu yiw te neex na
la, may ma, ma mucc maak samaw xeet;
moom laay ñaan te moom laay sàkku.
4 Ndax dañu noo fexeel maak samaw xeet,
nar noo sànk, bóom nu, faagaagal nu.
Su doon ay jaam yu góor ak yu jigéen
sax lañu nuy fexee def, dama naan cell,
ndax njàqare ju ni tollu sax jarul ñuy
lëjal Buur.» 5 Buur Aserus wax ak Lingeer
Esteer ne ko: «Kooku ku mu? Ana kuy
mébét loolu, nar koo def?» 6 Esteer ne
ko: «Waa ji nuy fexeel, di bañ, dib noon
de, Aman mu bon mii la!» Aman nag tiit
lool fa kanam Buur ak Lingeer. 7 Buur
ne ñokket, mer ba fees, bàyyi fa biiñ ba,
dugg ca biir tóokëram. Aman moom, des
fa, di tinu Lingeer Esteer ngir bakkanu
boppam, ndax booba xam na ne su dee
Buur rekk, njekkaram taxaw na. 8 Ci kaw
loolu Buur bàyyikoo ca tóokër ba, délsi
ca ëttu bernde ja, fekk Aman di sukk ca
lal ba Esteer tëdd. Buur ne: «Ãa! Ba
ci yekktaan Lingeer nag, te ma nekk ci
biir kër gi?» 9 Naka la kàddu ga jibe ca
gémmiñu Buur, ñu muur kanamu Aman,
màndargaale ko àtteb deeyam. Ci biir
loolu Arbona kenn ci bëkk-néegi buur ne:
«Te kat bant bu ëpp ñaar fukki meetar
ak nga sampe ca wetu kër Aman, di xaar
Mardose mi waxoon jàmmi Buur.» Buur
ne: «Wékkleen ko ca!» 10 Ba mu ko defee
ñu wékk Aman ca bant ba mu waajaloon
Mardose. Merum Buur doora giif.

8

Mardose falu, Yawut ya mucc

1 Gannaaw loolu Buur Aserus jox bésub
keroog Lingeer Esteer kër Aman, fit-
naalkatu Yawut ya. Ñu woo Mardose ca
Buur, ndax fekk na Esteer xamle ba noppi
na Mardose bokkeek moom. 2 Buur nag
tekki jaarob torlukaayam ba mu nangoo
ca Aman, jox ko Mardose. Esteer daldi
teg kër Aman ci loxol Mardose, mu di ko
saytu.

3 Esteer daldi dellu wax ak Buur, ne
gurub cay tànkam, jooy, tinu ko, ne ko
mu fanq musiba mi Aman Agageen ba
sooke ak pexe mi mu lalaloon Yawut yi.
4 Ci kaw loolu Buur tàllal Esteer yetu
wurus wa, Esteer jóg taxaw ca kanam
Buur. 5 Mu ne: «Buur, ndegam neex
na la, te xool nga ma bëtu yiw, ndegam
jaadu na ci yaw, te ma saf la, bindlul
ndigal luy neenal bataaxal yi sosoo ci
Aman Agageen ba, doomu Amdeta. Mu
bindoon ko ngir faagaagal Yawut yi ci
mboolem diiwaani buur. 6 Ana nu ma
mana seetaane musiba di dal samaw xeet
ak nu ma mana seetaane ñuy sànk samay
bokk?» 7 Buur Aserus wax ak Lingeer
Esteer ak Mardose Yawut ba, ne leen:
«Ma ne, kër Aman jox naa ko Esteer;
Aman, ma wékklu ko ca bant ba, ndax li
mu dal ci kaw Yawut yi. 8 Yeen ci seen
wàllu bopp nag, bindleen ci Yawut yi lu
leen soob ci sama tur, man Buur. Tayleen
ko, torloo ko sama jaaro. Ndax mbind mu
ñu bind ci turu buur, tay ko, torloo ko
jaarob buur, maneesu koo toxal.»

9 Ci kaw loolu ñu woo bindkati buur
ca bés ba, di ñaar fukki fan ak ñett ca
weeru Siwan, ñetteelu weer wa. Ñu daldi
bind mboolem lu Mardose santaane, ca
mbirum Yawut yaak jawriñ yaak boroom
dëkk yaak kàngami diiwaan ya, dale ko
ca End ba ca Kuus. Muy téeméeri diiwaan
ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127). Ñu
bind ndigal ya ci mbindum diiwaan bu
nekk ak ci làkku xeet wu nekk, Yawut ya it
ak seen mbindu bopp ak seen làkku bopp.
10 Mardose bind ci turu Buur Aserus,
tay bataaxal yi, torloo ko jaarob buur,
yóbbante ko ay gawar yu war dawkati
naari góor yu ñu tànn. 11 Ñu bind ca
bataaxal ya, ne Buur may na Yawut yi ci
dëkkoo dëkk sañ-sañu taxawandoo, aar
seen bopp. Sañ nañoo tas mbooloo mu
leen mana song, ak xeet wu ñu bokk
mbaa diiwaan bu ñu bawoo. Nañu sànk
woowu xeet, rey leen, faagaagal leen
ñook seeni jabar ak seeni doom, boole
ca lël seen alal. 12 Bés ba ñu mayee
loolu ci mboolem diiwaani Buur Aserus di
fukki fan ak ñett ci weeru Adar, fukkeelu
weer waak ñaar. 13 Ñu wara siiwal ab
sottib bataaxal ba, muy ndigalu yoon ci
diiwaanoo diiwaan, biralal ko mboolem
xeet yi, ngir bésub keroog Yawut yi taxaw
temm, feyoonteek seeni noon. 14 Ndaw
ya war fasi buur yu diy dawkat, ñu sàqi,
gaaw, rëpptal ci ndigalu buur. Ñu siiwal
nag dogal ba ca Sus, péey ba.

15 Ba mu ko defee Mardose bàyyikoo
ca Buur; ma nga sol yérey buur, baxa
ak weex, ak mbaxanam buur mu wu-
rus mu réy, ak mbubbum lẽe mu xonq
curr. Dëkku Sus baa ngay riire mbégteek
bànneex. 16 Kanami Yawut yaa nga ne
ràññ ci biir mbégteek bànneex akub sag.
17 Mboolem diiwaan mbaa dëkk bu mag
bu dogalu buur ba àgg, muy mbégteek
bànneex ca Yawut ya; ñu def ko bés bu
rafet, di xawaare. Bare na sax ñu bokk
ci xeeti réew ma, ñu walbatiku dugg ci
diiney Yawut ndax ragal Yawut ya.

9

Yawut yaa man

1 Gannaaw loolu fukki fan ak ñett ci
weeru Adar, fukkeelu weer waak ñaar
taxaw, ñu war caa amal dogalu buur
ba. Muy bés ba nooni Yawut ya yaakaa-
roona jekku Yawut ya. Mbir ya nag
mujj safaanoo, Yawut ya jekku seeni
bañ. 2 Yawut ya daje seeni biir dëkk ca
mboolem diiwaani Buur Aserus, ngir dal
ci kaw ñi leen di wuta lor. Amul ku leen
mana të ci xeet yépp, ndax tiitaange lu
réy lu ñu am ci ñoom. 3 Ci biir loolu
mboolem kàngami diiwaan yaak jawriñ
yaak boroom dëkk yaak saytukati buur,
ñoom ñépp di dimbali Yawut yi ndax
tiitaange lu ñu am ci Mardose. 4 Mardose
nag am daraja lool ci biir kër buur,
bayreem dajal diiwaan yépp, muy gën di
am doole.
5 Ba loolu amee Yawut ya di fàdd seen
noon yépp, saamar yay dal, ñu di leen
bóom ak a faagaagal. Ñuy def seeni bañ
lu leen neex. 6 Ca biir Sus, péey ba, Yawut
ya bóom nañu fa juróomi téeméeri nit
(500), sànk leen. 7 Ñu bóom Parsandeta ak
Dalfon ak Aspata, 8 ak Porata ak Adalya ak
Arideta 9 ak Parmasta ak Arisay ak Aridey
ak Wasata. 10 Ñuy fukki góor, di doomi

Aman doomu Amdeta, fitnaalkatu Yawut
ya. Bóom nañu leen, waaye seen loxo
laalul alal ja.

[11] Bésub keroog ñu yegge Buur limu
nit ña ñu rey ca Sus, péey ba. [12] Buur
ne Lingeer Esteer: «Biir Sus, péey bii,
Yawut yi rey nañu ci juróomi téeméeri
nit, reyaale fukki doomi Aman yu góor.
Kon diiwaani buur yi ci des xawma nu
ñu def ak ñoom. Ana looy ñaanati, ñu
may la ko ak looy sàkkooti, ñu defal la
ko?» [13] Esteer ne ko: «Buur, ndegam soob
na la, mayeel ëllëg itam Yawut yi ci Sus
mana wéyal dogalu tey bi. Te fukki doomi
Aman yu góor yi, ñu wékk seeni néew
ci bant.» [14] Buur joxe ndigal ngir ñu def
noona. Ba loolu amee ñu siiwal ab dogal
ca Sus, daldi wékk fukki doomi Aman yu
góor ya. [15] Yawut ya ca Sus nag daje ca
fukki fan ak ñeent ci weeru Adar, bóom
fa ñetti téeméeri nit, te seen loxo laalul
alal ja.

[16] Ci biir loolu Yawut ya ca des te dëkke
yeneen diiwaani buur ya daldi daje ngir
aar seen bopp, ba am jàmm ca seeni noon.
Ñu rey ca seeni bañ juróom ñaar fukki
junniy nit ak juróom (75 000), te seen
loxo laalul alal ja. [17] Loolaa nga am ca
fukki fan ak ñett ci weeru Adar, ëllëg sa
di fukki fan ak ñeent. Ñu nopplu, def
ko bésub mbégteek bànneex. [18] Yawut
ya nekk Sus te daje woon ca fukki fan
ak ñett ak fukki fan ak ñeent ca weer
wa nag, ña nga dal-lu ca fukki fan ak
juróom ca weer wa, def ko bésub bernde
ak bànneex. [19] Looloo waral Yawuti kaw-
kaw yi ci dëkk yu ndaw yi di wormaal
fukki fan ak ñeent ci weeru Adar, def ko
bésub bànneex ak bernde, di ci joqlantey
teraanga.

Yoonal nañu màggalu bési Purim

[20] Ci kaw loolu Mardose tënk xew-xew
yooyu ci mbind, daldi yónnee ay bataaxal
yu jëm ca mboolem Yawuti mboolem
diiwaani Buur Aserus, mu jege, mu sore,
[21] ngir sas leen at mu nekk, ñu wara
wormaal fukki fan ak ñeent ak fukki fan
ak juróom ci weeru Adar, [22] di ko baax-
antale bés ya Yawut yi dal-loo ca seeni
noon, ak weer wa seen naqar walbatikoo
di mbégte, seen tiis di bésub jàmm, ngir
ñuy wormaal yooyu bés, muy bési bernde
ak bànneex yu ñuy joqlantey teraanga, di
ci defal néew-ji-doole. [23] Ba mu ko defee
Yawut ya sasoo la ñu tàmbali woona def,
di wormaal yooyu bés, na leen ko Mar-
dose bindale. [24] Aman doomu Amdeta,
Agageen ba, fitnaalkatu bépp Yawut, moo
fexeeloon Yawut yi, ngir faagaagal leen.
Jumtukaayu tegtal bi ñuy wax Pur lañu
jëfandikoo woon, ngir jàpp bés ba mu
leen wara faagaagal, sànk leen. [25] Waaye
ba mbir ma àggee ca Buur, Buur a joxe
ay ndigal yu ñu bind, ne pexe mu bon ma
Aman nasaloon Yawut yi, na walbatiku
këppu ci kaw boppam. Te mook ay
doomam yu góor dees leen di wékk ci
bant. [26] Moo waral ñuy wooye yooyu bés
bési Purim, mu jóge ci baatu «Pur», di
jumtukaayu tegtal boobu. Mboolem la ñu
bind ca bataaxal boobu nag ak itam la
ñu gisal seen bopp ak la ñu daj, [27] moo
tax Yawut yi di wormaal ñaari bés yooyu,
sasoo ko, at mu nekk, bañ koo bàyyi, ñook
seen askan ak ku ànd ak ñoom. Ñu war
koo def, na ñu leen ko bindale, saa yu
jotee at mu nekk. [28] Bés yooyu di lu ñu
wara bàyyi xel, di ko wormaal ci bépp
maas ci kër gu nekk, diiwaan bu nekk ak
dëkk bu mag bu nekk. Bési Purim yooyu
Yawut yi waruñu koo noppee wormaal, te
wareesu koo fàtte ci seen askan.

[29] Ci kaw loolu Lingeer Esteer doomu
Abyel, ànd ak Mardose Yawut ba, ñu
bind ci sañ-sañ bu mat sëkk, di dëggal
ñaareelu bataaxal boobu jëm ci bési
Purim. [30] Ñu yónnee ay bataaxal yu jëm
ca mboolem Yawut ya ca téeméeri dii-
waan ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127)
ca réewum Buur Aserus. Muy kàdduy
jàmm ak kóllëre, [31] ngir saxal bési Purim
yooyu saa yu jotee, na leen ko Mardose
Yawut ba dogalale, mook Lingeer Esteer.
Mu dëppoo it ak na ñu dogalale seen bopp
jamonoy koor ak ñaawlu, ñoom ak seen
askan. [32] Dogalu Esteer ba nag wéral
ndigal yooyu jëm ci bési Purim, ñu daldi
koy bind ci téere bi.

10

Mardose daan na
1 Gannaaw loolu Buur Aserus gàll ab
galag ca réew ma mépp, ba ca duni géej
ga. 2 Mboolem jaloore ya Buur Aserus def,
ca dooleem ak màggaayu darajaam ak
na mu yékkatee Mardose, ba mu kawe,
lépp bindees na ko moos ca téere ba ñu
dippee Jaloorey buuri Medd ak Pers ca
seeni jant. 3 Mardose Yawut ba, moo
sësoon rëkk ca Buur Aserus, sut Yawut
yépp, ay bokki Yawutam yu bare nawloo
ko. Muy sàkku nag ngëneeli ñoñam, di
waxal jàmm mboolem askanam.

Ayóoba
Ubbite gi

Téereb *Ayóoba* moo nettali dundu nit ku baax ku musiba mu réy dal. Alalam jépp la jëkka ñàkk, teg ci ñàkk doomam yépp, boole ci jàngoro ju daw yaram. Gannaaw loolu, téere bi indi na ñetti pàcci wàqante yu taalife yu Ayóoba séq aki xaritam, te lépp di biral seeni tont ci tiis yooyu. Li gëna fés ci seen werante moo di ni Yàlla farala jëflantee ak doom aadama, waaye Yàlla ci boppam moo mujj feeñu Ayóoba.

Xariti Ayóoba yi, ni ñu jàngate tiisi Ayóoba mooy ni ko aaday cosaan gise ci wàllu diine rekk. Foog nañu ne, gannaaw Yàlla mbaax la mas di yoole jëf ju baax, di añale mbugal jëf ju bon, coono yi Ayóoba daj, añub bàkkaaram doŋŋ lay mana doon. Teewul Ayóoba xamle ne mbir mi yombewul noonu, te it yelloowul mbugal mu mettee ni li ko dal lépp, ndax moom ci boppam, mbaax geek njubte gi mu masa jàppoo, barewu ciy moroom. Xelum Ayóoba moo manula jàpp nan la Yàlla mana seetaane yooyu coono di dikkal ku mel ni moom. Moo tax mu am fitu dëkk Yàlla ci layoo bu mu bëgga séq ak moom. Taxul Ayóoba gëmadi, waaye nammeelam moo di mu am dëgg fi kanam Yàlla, ak itam firnde ju setal deram, gannaaw moom nit ku baax la.

Li Ayóoba laaj nag, Yàlla àdduwu ci, waaye ngëmu Ayóoba la tontoo kàddu gu jeexal aw lay, ci ab taalif bu mu misaale ne moo man te moo xam. Gannaaw loolu la Ayóoba nangu ne Yàlla mooy Buur te moom rekk a xam. Ci kaw loolu la tuub waxi meram ju ëpp.

Tëjteb téere bi moo nettali ni Ayóoba mujje. Xariti Ayóoba ya nag la Yàlla sikke kàddu yu dëng ya ñu firee coonoy Ayóoba. Mennum Ayóoba doŋŋ moo njort ne màggug Yàlla weesu na ni xaritam yooyu fooge Yàlla, ci seen gis-gis bi leen diiney cosaan gisloo.

Ayóobaa barkeel, ragal Yàlla

1 Amoon na ca réewum Ucc*, góor gu
ñuy wax Ayóoba. Góor googu nekkoon
ku mat te jub, ragal Yàlla te dëddu lu
bon. 2 Amoon na juróom ñaari doom yu
góor ak ñett ñu jigéen. 3 Alalam juróom
ñaari junniy (7 000) gàtt la woon, ak
ñetti junniy (3 000) giléem, ak juróomi
téeméeri (500) lëkkey nag yuy rijji, ak
juróomi téeméeri (500) mbaam yu jigéen,
ak jaam yu bare lool. Góor googu daal
moo ëppoon daraja ca mboolem waa
penku.

4 Doomi Ayóoba yu góor ya nag dañu
daa ay-ayloo berndey biir kër, ku nekk
ak bésam. Su ko defee ñu yónnee, woo
ca seen ñetti jigéen ña, ngir ñu bokk di
lekk ak a naan. 5 Bu ñu demaan ba ñépp
fégal, Ayóoba day yónnee ngir sell-luloo
leen. Ci biir loolu day teela xëy, daldi leen
joxeel ñoom ñépp ba ñu daj saraxu rendi-
dóomal, ku nekk benn. Booba Ayóoba da
naan: «Jombul sama doom yii bàkkaar
nañu mbaa ñu xarab Yàlla ci seen xel.»
Noonu la Ayóoba jàppoo woon bés bu
nekk.

Nattu nuyoo na

6 Mu am bés goney Yàlla dikk, teewsi
fa Aji Sax ji. Seytaane tuumaalkat bi itam
bokk ca. 7 Aji Sax ji ne Seytaane: «Ana
foo jóge?» Mu ne: «Ci wër-wëraan ak
doxantoo àddina laa jóge.» 8 Mu ne ko:
«Xanaa seetlu nga Ayóoba, sama jaam bi!
Amul moroom fi kaw suuf de! Ku mat
la te jub, ragal Yàlla te dëddu lu bon.»
9 Mu ne ko: «Ayóoba daa ragal Yàlla ci
neen a? 10 Xanaa du yaa ko ñag, ñag
këram ak mboolem alalam, ba mu daj?
Liggéeyam, nga barkeel, ba ag juram law
ci réew mi. 11 Xàccil sa loxo rekk, dal ci
mboolem lu bokk ci moom. Ndegam du
jàkkaarlook yaw, xarab la.» 12 Aji Sax ji
ne Seytaane: «Ayca boog! Mboolem lu
bokk ci moom a ngi ci say loxo, waaye
moom ci boppam, bu ko sa loxo laal.» Ba
loolu amee Seytaane bàyyikoo fa Aji Sax
ji.

* **1:1** 1.1 Ucc: jombul ma nga woon ca penkub Israyil, fi ñuy wax tey Arabi mbaa Yordani mbaa Siri.

13 Mu am bés doomi Ayóoba yu góor
ak yu jigéen bokk toog di lekk ak a naan
biiñ ca seen kër taaw. 14 Ci biir loolu
ndaw dikk ne Ayóoba: «Nag ya daal
a doon rijji, mbaam ya di for ca wet
ga. 15 Genn gàngooru yàqkat bàyyikoo
Saba, dikk daanu ci seen kaw, yóbbu
leen; surga ya, ñu leel ñawkay saamar.
Mennum man mii maa ca rëcce ba àggesi
la ko.» 16 Kooku daaneelagul kàddoom
sax, keneen dikk ne: «Sawaraw Yàlla
daal a wàcce asamaan, boole gàtt yaak
surga ya, jafal ba xoyom leen. Mennum
man doŋŋ maa ca rëcce ba àggesi la ko.»
17 Kooka daaneelagul kàddoom, keneen
dikk ne: «Kaldeen ñaa def ñetti gàngoor,
dikk sëxëtoo giléem ya, yóbbu, surga ya,
ñu leel leen ñawkay saamar. Mennum
man doŋŋ maa ca rëcce ba àggesi la ko.»
18 Kooka daaneelagul kàddoom, keneen
dikkati ne ko: «Sa doom yu góor ak yu
jigéen a doon lekk ak a naan biiñ ca
seen kër taaw. 19 Ngelaw lu mag jekki
bàyyikoo ca wàllaa màndiŋ ma, dal ca
ñeenti weti néeg ba, mu màbb ca kaw
gone ya, ñu dee. Mennum man doŋŋ maa
ca rëcce ba àggesi la ko.»

20 Ba mu ko defee Ayóoba jóg, ne
tareet mbubbam, ba noppi watu nel, di
ko ñaawloo. Mu daanu fi suuf, sujjóot,
21 daldi ne: «Duŋŋ laa génne sama biiru
ndey te duŋŋ laay delloo. Aji Sax jee
maye, Aji Sax jee nangu. Cant ñeel na
Aji Sax ji.» 22 Ci biir loolu lépp Ayóoba
bàkkaarul, jiiñul Yàlla lenn lu juunu.

2

Nattu nuyooti na

1 Mu am bés goney Yàlla dikk, teewsi
fa Aji Sax ji. Seytaane itam bokk ca,
dikk teewsi fa Aji Sax ji. 2 Aji Sax ji ne
Seytaane: «Ana foo jóge nii nag?» Mu ne
ko: «Ci wër-wëraan ak doxantoo àddina
laa jóge.» 3 Mu ne ko: «Xanaa seetlu nga
Ayóoba, sama jaam bi! Amul moroom
fi kaw suuf de! Ku mat la te jub, ragal
Yàlla te dëddu lu bon.» 4 Seytaane ne Aji
Sax ji: «Bakkan a wuutu bakkan rekk.
Mboolem lu nit am, man na koo weccee
bakkanam. 5 Léegi xàccil sa loxo rekk,
dal ci kaw jëmmam jépp. Ndegam du
jàkkaarlook yaw, xarab la.» 6 Aji Sax ji
ne Seytaane: «Kon mu ngoogu say loxo.
Waaye bakkanam daal, sàmm ko.» 7 Ba
mu ko defee Seytaane bàyyikoo fa Aji Sax
ji. Ci kaw loolu mu sànni Ayóoba ay taab
yu metti, dale ko ca téstën ma, ba ca
kaw bopp ba. 8 Mu wut tojitu njaq, di
ko xasanoo, daldi toog ci biir jalub dóom.
9 Jabaram ne ko: «Yaa ngi ŋoy ci sa mat gi
ba tey? Xarabal Yàlla boog te dee!» 10 Mu
ne ko: «Waxi jeeg bu dof daal ngay wax,
yaw! Du Yàlla da nuy may lu baax, nu
jël? Kon kay bu nu mayee safaan ba it,
nu wara jël.» Ci biir loolu lépp Ayóoba
bàkkaarul ciw làmmiñam.

Ayóoba am nay gan

11 Gannaaw loolu ñetti xariti Ayóoba
ñoo dégg mboolem musiba moomu ko
dikkal. Ku nekk ci ñoom jóge këram:
Elifas waa Teman ba, ak Bildàdd waa
Suwa ba, ak Cofar waa Naama. Ñu bokk
daje ngir dikk mas-sawu Ayóoba, dëfal
ko. 12 Ñu dikk ba jub ko, di ko séentoo fu
xawa sore, waaye xàmmeetuñu ko. Ñu
daldi ne yikkét jooy. Ba ñu agsee ku ci
nekk ne sa mbubb tareet. Ñuy ñaawlu,
di tibb suuf, di sànni ca kaw, muy sottiku
ci seen kaw bopp. 13 Bokk nañu toog ak
Ayóoba fa suuf juróom yaari bëccëg ak
juróom yaari guddi, kenn waxu ko baat,
ndax dañoo gis mitit wa mu àndal tar
lool.

3

Ayóoba rëbb na bésub juddoom

1 Gannaaw loolu Ayóoba àddu,
ma ngay móolu bés ba mu juddoo. 2 Mu
ne:
3 Sànkute ñeel na bés ba ma juddoo,
ba ca guddi ga noon: «Sosees na góor!»
4 Boobu bés yal na di lëndëmu neen,
di bés bu Yàlla ma fa kaw faaleedi,
te genn leer du ko leeralati.
5 Yal na lëndëmu njaniiw aakimoo boobu
bés,
xàmbaar mbaaral ko,
muy guddig digg bëccëg gu raglu.
6 Googu guddi yal na ko lëndëm moom,
yàlla bumu bége fi digg bési at mi,

yàlla bees ko limaaleeti ci weer yi.
7 Googu guddi kay yàlla bu ci gone sosooti,
yàlla bu ci sarxolle jolleeti.
8 Yal na alagkati bés yi alag googu guddi,
alagkat yu mana xabtal ninki-nànka.
9 Yal na biddiiwi njëlam giim,
muy séentug leer te du am;
yàlla bumu gis fu njël di xippee,
10 gannaaw moo tëjul sama biiru ndey,
ba làq saay gët coono.

11 Moo lu ma tee woona deeye biiru yaay?
Lu ma tee ne putt, dog, boog?
12 Ana lu may óom doon uufe?
Ana lu ma doon nàmpey ween?
13 Tëdd koon naak jàmm biir bàmmeel,
di nelaw, npploondook
14 buur yeek jawriñi àddina,
yi tabaxal seen bopp, këri buur yu gental tey.
15 Nopplu koon naak garmi yay boroom wurus,
te daan feesal seeni kër, xaalis.
16 Mbaa ma mel koon ni lumb wu làqu biir suuf,
mbaa cuux mu jotula gis ug leer.
17 Biir bàmmeel la ñu bon ñiy noppee sonle,
fa la ña jeele doole npploo,
18 ña ñu tëjoon ne finaax,
déggatuñu coowal ku leen di sas,
19 ku tuut ak ku mag di fa benn,
jaam noppi faa jaamu sangam.
20 Boroom tiis, ana lees koy maye leeru kaw suuf?
Lu boroom naqar di doye bakkan?
21 Ku ni mel ku yàkkamti dee gu dikkul,
te gëna sàkku dee alal ju làqu,
22 ba bu gisoon bàmmeel,
di textexi ci biir mbég ak bànneex.
23 Ngóor sii aw yoonam làqu,
ana lu muy doye dund,
te Yàlla dar kepp ko?

24 Samay binni di samaw ñam,
samay yuux fettax nim ndox.
25 Tiitaange déy a ma dikkal,
li ma ragaloon kay a ma dab.
26 Du jàmm, dug dal, du noflaay bu ma am,
jallaañoo dikk na!

4

Elifas nee yaru Yàlla du ñàkk

1 Elifas waa Teman ba àddu ne:
2 Ma jéema àddu boog, soo ma talee!
Ndaxam noppeeti, maneesu ko.
3 Yaw de, ñu bare jàngal nga leen,
loxo yu toqi woon, nga dooleel,
4 ku jangoon, nga wax, mu taxaw,
kuy óomam dammoon, nga dëgëral.
5 Léegi muy yaw, nga yoqi;
mbir mi dal fi sa kaw, nga jànnaxe.
6 Xanaa du sag ragal Yàllaay sa cëslaay,
sag maandute di sa yaakaar?

7 Seetal rekk, ana jaamburu Yàlla bu masa sànku?
Ana foo gis ku jub ku mujje yàqu?
8 Li ma gis daal, ku bey ñaawtéef,
ji coono, yaa koy góob.
9 Yàllaay wal noowam, nga sànku,
sànjam gelaw, nga jeele.
10 Gaynde ŋar, segg xiiru,
selli waxambaaney gaynde tojandoo.
11 Gaynde ga ñàkk um pàdd, dee,
doomi gaynde ga tasaaroo.

12 Man la kàddu dikkal ci kumpa,
sama nopp taataan ndéey la,
13 ci géntu guddi, fa xalaat di jaxasoo,
nelaw yu xóot dikkal boroom.
14 Tiitaange ne ma taral, may lox,
cér yépp di kat-kati.
15 Ngelaw lu sew jaare sama kanam,
sama kawari yaram ne sàyy-sàyyaaral.
16 Mu def ku taxaw, te xàmmiwuma ko,
di jëmm ju janook man, may gis.
Mu jëkke ne cell, mujje àddu, ma dégg.
17 Mu ne: «Nit man naa am njekk fa kanam Yàlla?
Am man naa laab fi kanam ki ko sàkk?
18 Ndegam surgaam ya ca asamaan sax wóoluw leen,
ay malaakaam sax, mu sikk leen,
19 gën ñi dëkke këri ban,
cosaanoo ci pëndub neen,
gëna neexa nappaaje gunóor.
20 Diggante subaak ngoon, ñu moxoñoo,
bala ngaa yég, ñu sànku fàww,
21 seen buumi xayma foqatiku,

ñu dee ci biir ag umple.»

5

1 Rikk wooteel, ndegam am na ku lay wallu!
Ana ci ñu sell ñi, kan ngay sàkku ndimbal?
2 Am sannax déy, naqari deret a koy rey,
ab téxét, xéraangee koy faat.
3 Maa gis am sannax, mu saxi reen,
ma jekki ñaan alkàndey dëkkuwaayam.
4 Ay doomam ay sore yoonu mucc,
ñu di leen dëggaate ca pénc ma,
te kenn du leen xettli.
5 Am ngóobam, ku xiif a koy lekk,
ba lekkaale la saxe biir dég ya,
te alalam, ku mar a koy ŋaf-ŋafee.
6 Aw ay du garab, bay fëlle biir suuf,
coono du jekki, jebbi.
7 Ku juddu, coono nga juddul,
mooy ferñent, kaw rekk la jëm.

8 Man de su ma doon yaw damay sàkku Yàlla,
te kon Yàlla laay diis sama mbir.
9 Keey def jëf ju màgg ju nattuwul,
di def kiraama yu limuwul.
10 Keey taw, suuxat suuf,
yónnee ndox, nàndal ub àll.
11 Keey kaweel ku suufe,
kuy ñaawlu siggee mbégte.
12 Keey neenal pexem ku muus,
ba mébétam du sotti.
13 Keey kepp boroom xel cig muusam,
ba pexem ndëngteem teela sooy.
14 Ñu ni mel, bëccëg ñu dajeek lëndëm,
di làmbatoo digg bëccëg ni bu doon guddi.
15 Yàllaay musal néew-ji-doole ci saamaru làmmiñ
ak loxol boroom doole,
16 néew-ji-doole jagoo yaakaar,
defkatu njekkar ub gémmiñug boppam.

17 Ma ne, ndokklee ku Yàlla jubbanti,
kon bul bañ yarub Aji Kawe ji.
18 Moom kat mooy mitital, di fajtal;
mooy gaañe, di wérale loxol boppam.
19 Juróom benni njàqare teew, mu xettli la ca,
ba ko juróom yaareel sax, doo ca loru.
20 Ab xiif, moo la cay jote ba doo dee,
ab xare, nga mucc ñawkay saamar,
21 aaytéefu làmmiñ, nga fegu ca,
te yàqule guy dikk, doo ko ragal.
22 Yàquleek ub xiif, nga kekku;
rabu àll, doo ko ragal.
23 Doji àll bi sax, kóllëreg jàmm ngay séq ak ñoom,
te ndundati àll bi dañuy jàmmook yaw,
24 nga xam ne sa xayma, jàmm,
soo nemmikoo sa parlu, dara du ca wuute.
25 Dangay rààñee ni saw askan di yaatoo,
say sët di law ni gàncax.
26 Ni pepp di ñore, ñu door koo góob,
ni ngay màggataale doole, doora dëgmal bàmmeel.
27 Lii kat lanu gis, te lii rekk la.
Dégg, jariñu.

6

Maa yey ne ba ma

1 Ayóoba daldi ne:
2 Éy su sama tiis wii doon lu ñuy natt diisaayam?
Su sama ay wii wépp doon lees di màndaxe?
3 Kon tey mu gëna diis suufoo suufi géej.
Moo waral sama kàddu yi ma rëcc.
4 Da di fetti Aji Man jee ma jam,
ba tooke ji nàndal samam xel,
mbugalu Yàlla yu raglu làng-déral ma.
5 Mbaamu àll dina ŋaax te tiim ñax mu tooy a?
Am nag dina nàññi te tiim um ngooñam?
6 Deesul lekk lu soof, loo deful xorom,
rawatina lu weex li ci nen.
7 Sama xel a ko nanguwul,
ñam la wu ma seexlu.

8 Éy kuy amal sama dagaan,
ba Yàlla sottal sama yaakaar!
9 Yal na neex Yàlla mu nappaaje ma,
yal na afal loxoom, ne ma tipp.
10 Konoon sama ndàmpaay di li ma gàntalul
kàdduy ku Sell ki,
te kon ma bég, di fecce biir mitit wu dul dal.
11 Ana doole ju ma amati bay muñ?
Ana luy sama muj ba may dundati?
12 Dama diw doj bay àttan lu ne?

Am yaramu xànjar laa am?
13 Ndax amati naa wall,
te pexe réer ma mërr?

14 Ku ne lasiim, saña séentu xarit baaxe la,
doonte fekkul nga ragal Aji Man ji.
15 Samay xarit a ma wor ni yol moo fekk ŋiis.
Dañoo mel ni dex yoo fekk ndox ma jeex,
16 te ba sedd bay tàggoo,
ndox mu wayoon ànd caakam yuur, di seey,
mu fees dell ak ndox mu nëx.
17 Waaye bu noor biy dikk, mu wow,
tàngoor jam, mu ŋiis.
18 Jëggi giléem ay wër um ndox, ba wacc seenu yoon,
saaraan ca ndànd-foyfoy ga, réer.
19 Waa jëgg ya bawoo Tema di wër ay yol,
tukkikat ya bawoo Saba di séentuy dex,
20 ba àgg fa ñu ko fooge woon, yaakaar tas,
seen kóolute mujje mbetteel.
21 Yeen déy, yeenay yooyu wal ci man.
Yeena gis sama njàqare, jàq.

22 Dama leena masa ñaan dara,
mbaa ma sàkkoo ci seen alal ab ger,
23 ngir ngeen xettli ma ci loxol noon,
mbaa ngeen jot ma ci boroom doole bu néeg?
24 Xamal-leen ma, man ma ne cell!
Ana fu ma juume? Wonleen ma ko!
25 Kàddu yu jub da lay yey,
ana li ngeen may yedde, lu mu doon?
26 Dangeen di jéema sikk samay wax,
di jàppe ngelaw kàdduy xol bu jeex?
27 Ab jirim sax àttan ngeen koo tegoo bant,
seen xarit sax sañ ngeen koo jaay.
28 Léegi nag, rikk walbatikuleen fi man,
xanaa duma janook yeen di fen?
29 Deltuleen gannaaw, bu njubadi am.
Dellootileen gannaaw, sama der set na wecc!
30 Ana fu ma waxe njubadi?
Am damaa xamul lu njekkar di saf?

7

1 Xanaa du fani doom aadama fi kaw suuf àppu doñ-doñ la,
dundam di dundu liggéeykat bu ñu bind?
2 Daa mel ni jaam bu namm keppaar
mbaa mbindaan mu yàkkamtig peyam.
3 Noonu laa séddoo ay weeri mititu neen,
jagoo ni ay guddiy coono.
4 Damay tëdd te naa:
«Kañ laay jóg nag?»
Waaye guddi gudda gudd,
walbatiku ba fajar xar génnliku na ma!
5 Maa ngi sàngooy sax ak àkki ban,
sama der biy xar, di wal.
6 Kukkub ràbb sax
ni samay fan di jeexee ko gaaw,
poqe di jeex, te yaakaar amul.

7 Éy Yàlla, bul fàtte ne sama dund gii, ag noo doŋŋ la,
te dootuma teg bët ngëneel.
8 Bët bi may gis tey du ma gisati,
dinga ma niir, fekk nekkatuma.
9 Niir wu naaxsaay, ne mes,
mooy ku wàcci njaniiw, du yéegati!
10 Du ñibbeeti këram,
dëkkuwaayam dootu ko fat.
11 Moo tax duma téye sama làmmiñ,
xanaa di waxe biir njàqare,
di jooye biir naqar.
12 Dama di Géej menn mbaa Ninki-nànka,
ba nga di ma booleek ku may wattu?
13 Dama naan: «Naa nopploo tëraayub laltu,
ba yennikoo ab lal sama tawat,»
14 nga di ma tiitale ay gént,
di ma xoqtale ay jeneer,
15 ba ku ma xojoon sax, ma jël,
nde dee a ma gënal dese yii yax.
16 Doy na sëkk! Dunduma ba fàww;
ba ma, samay fan genn noo la!
17 Luy nit ba nga di ko gëddaal,
bay def sam xel ci moom,
18 di ko nemmiku saa yoo xëyee,
di ko nattu saa su ne?
19 Doo ma dummóoyu boog,
may ma sax fu ma wonaasoo?
20 Yaw miy seetlu jaam ñi,
ma bàkkaar, lu mu lay wàññi?
Ana lu tax nga di ma diiral sa bopp nii,
ba ma mujj diis la gann?
21 Lu tee kon nga baal ma samag moy,
jéggal ma samag tooñ?

Léegi tey ma tëri biir suuf,
nga di ma seeta seet, fekk nekkatuma.

8

Bildàdd nee musiba, añu boroom

1 Bildàdd ma bàyyikoo Suwa, àddu ne:
2 Ana foo àppal sa wax jii?
Ngay mbel-mbeli ni callweer!
3 Ana Yàllaak safaan yoon?
Ana Aji Man jeek safaan dëgg?
4 Bu ko sa doom yi moyee, kay,
mu ba leen ak seen añub tooñ!
5 Yaw nag soo sàkkoo Yàlla,
dagaan Aji Man ji aw yiwam,
6 soo muccee ayib te jub,
day daldi taxaw temm ci say mbir,
delloo la sa kërug njekk,
7 nga yokkoo yokku ëllëg,
ba xeeb sa démb.

8 Laajal rekk maas gi nu jiitu,
te teewlu seen gëstuy maam ya.
9 Nun xamunu, démb rekk lanu,
sunu fani kaw suuf di takkndeer suy wéy.
10 Ñi ñu jiitoo lay xamal, wax la,
tibbe seen xol yii kàddu, dénk la:
11 «Ndax jàqaar dina naate fu dul ban bu tooy,
am barax dina saxe fu amul ndox?
12 Bu ndox ma ŋiisee, mooy jëkka lax,
te du ñoragum bay mata dog.»
13 Loolooy muju képp ku fàtte Yàlla,
yaakaaru yéefar, tas rekk,
14 cëslaayam màbb,
làquwaayam di lëndu jargoñ.
15 Mu wéeroo këram, kër gay yëngu;
mu ŋoyu ca, muy jaayu.
16 Ku gëmadee ngi mel ni garab
gu jant biy jam, mu naat;
car yay lawe tool ba mu saxe,
17 reen ya rawaasoo ci biir jalub xeer,
muy kërug dojam gu mu ŋoy.
18 Nga buddee ko bérab ba mu sax,
bérab ba jàmbu ko, ne ko: «Masuma laa gis!»
19 Geneen garab ay jebbi, wuutu ko.
Mu ngoog, ab yéefar, nii la mujam di rafete!

20 Dama ne: Yàlla du gàntal ku maandu,
te du dooleel kuy def lu bon.
21 Moo lay may loo ree,
bay sarxolle,
22 say bañ gàccoo gàcce,
xaymab ñu bon ña gental.

9

Ayóoba nee Yàlla du ku ñuy layool

1 Ayóoba dellu ne ko:
2 Waaw, noonu la moos, xam naa ko!
Ana nu nit di ame dëgg fa kanam Yàlla?
3 Ku bëgga layook Yàlla it,
mu laaj la junni, doo tontu lenn.
4 Moo rafet xel, bare doole!
Ana ku koy jéema të, mu jig ko?

5 Keey randal tund yi te duñu ko yég;
keey mer, jàllarbi leen,
6 gësëm suuf fa mu tege,
ay kenoom jaayu.
7 Keey gëdd jant bi, aaye koo fenk,
ub ràpp biddiiwi asamaan.
8 Keey wéetoo di firi déndi asamaan,
di daagoo kawtey géej.
9 Moo sàkk dëllooñ gi féete bëj-gànnaar
ak yaar yi ci digg asamaan,
ak ga ca néegi bëj-saalum.
10 Keey def jëf ju màgg ju nattuwul,
ak kiraama yu limuwul.

11 Mu ngoog, daf may romb te duma ko gis,
jàll, wéy te duma ko yég.
12 Kii, bu këfee, ana ku koy tere?
Ana ku ko naa: «Looy def nii?»
13 Yàlla du dànk meram,
ciy tànkam la farandooy Raxab,
ninki-nànkay géej, di gappru!
14 Ana nu ma koy àddoo, man?
Ana kàddu yu may layook moom?
15 Su sama der setee it, duma mana àddu,
xanaa sama àttekat bii laay tinu.
16 Su ma ko woon cib layoo, mu wuyu itam,
du tax mu wóor ma ne dina ma teewlu.
17 Moom mi may rajaxee ngelaw lu réy,
te di ma gaaña gaañ ci dara,
18 mayuma sax ma astandiku,
xanaa reggal ma aw naqar.
19 Su dee kàttan, kee bare doole!
Su dee wàllu yoon, kan moo ma cay woo?

[20] Ma am dëgg, sama kàddu sikkal ma,
ma mucc ayib, sama kàddu teg ma tooñ.
[21] Maa mucc ayib a? Xam!
Maa sib sama dund gii!
[22] Lépp benn la rekk! Moo tax ma ne:
«Ku mucc ayib ak ku bon lay boole fàkkas.»
[23] Mbas ne jaas, rey ñu deful dara,
Yàlla di leen kekkook seen njàqare.
[24] Àddinaa ngi tege ci loxol ku bon,
te Yàllaa ngi muur gëti àttekat yi!
Su dul moom ana ku mu doon?

[25] Ab dawkat sax ni samay fan di jeexee ko raw.
Wone nañu gannaaw te gisuñu lu baax.
[26] Samay fan tarxiis nañu, wéy, woyof ni gaali barax,
mbaa jaxaay ju naan jàyy cim rëbbam.
[27] Su ma nee: «Naa fàtte sama tawat,
leeral kanam te bég,»
[28] du tee ma ragal mboolem samay mitit,
nde xam naa ne du tee nga topp ma.
[29] Ndegam maa tooñ,
ana lu may sonn, doye?
[30] Su ma raggoo woon saabu,
ba raxasoo xeme sax,
[31] du tee nga tàbbal ma cim leeñ,
ba samay yére sax seexlu ma.

[32] Yàlla da dul nit ni man, ba may weranteek moom,
di ànd ak moom, layooji.
[33] Su amoon sax kuy dox sunu digg, jubale nu;
sañ noo boole teg loxo,
[34] teggil ma yetam, mu sore ma,
ba darajaam ju raglu dootu ma tiital,
[35] konoon ma wax ak moom te duma tiit.
Waaye gannaaw demewul noonu, man laak man!

10

Ayóoba nee lu mu def Yàlla?

[1] Maaka sib sama dund gii!
Naa afal sama kàddug tawat,
di àddoo naqaru xol.
[2] Dama naa Yàlla: Bu ma topp ug tooñ.
Xamal ma kay li nga may topp, lu mu!
[3] Ana lu la note di jariñ,
ba ngay bañ li nga sàkke sa loxol bopp,
tey àntal pexem ku bon?
[4] Xanaa gëti nit doŋŋ nga am,
am ni nit di gise rekk ngay gise?
[5] Say fan daa tollook fani doom aadama,
am say at daa yem ak ati nit,
[6] ba ngay seet fu ma ñaawe,
di liñbat fu ma moye?
[7] Moona xam nga xéll ne tooñuma,
te amul kenn kuy xettli nit ci sa loxo.
[8] Say loxoo ma mooñ, tabax ma ba ma mat sëkk,
léegi nga di ma yàq yaxeet!

[9] Rikk fàttlikul ne yaa ma tabax,
ni bu ma doon ban,
xanaa doo ma delloo xaat ci pëndub suuf?
[10] Xanaa du yaa ma xelli woon ni meew
ci sama biiru ndey,
wayal ma nim soow,
[11] wodde ma der ak suux,
ràbbe ma yax aki siddit?
[12] Yaa ma may bakkan, won ma ngor,
yaa sàmme sa yégeel samag noo.

[13] Ndeke yoo lii nga dencoon ci sa xol,
xam naa ne lii nga naroon:
[14] ne ma dann, ba su ma bàkkaaree,
doo ma baal samag tooñ.
[15] Su ma defee lu bon, ngalla man,
te bi ma defee njekk it, sañumaa siggi,
gàcce laa suure, sangoo toroxte.
[16] Waaye su may siggi rekk nga mel ni gaynde,
di ma rëbb,
dellu di ma lore say kiraama,
[17] yónneeti ma say seede,
gën maa songati,
ay gàngoor di wuutante fi sama kaw.
[18] Ana loo ma doon génnee sama biiru ndey?
Doon naa dee te bët du ma gis!
[19] Doon naa mel ni ku masula am,
jóge ci biir, ñu yóbbu bàmmeel.
[20] Xanaa du fan yu néew laa dese? Ba ma boog!
Xiddil, ma leqliku,
[21] bala may dëddu, délseetuma,
bala may tàbbi réew mu lëndëm ga ne këruus,
[22] réewum lëndëm,
mu ne këruus, salfaañoo,

ag leer sax, saf fa lëndëm!

11

Cofar nee tuub, raw

1 Cofar ma bàyyikoo Naama àddu, ne:
2 Yii kàddu yu wale, deesu ko tontoo?
Wax ju bare tax na nit a yey?
3 Sa kebetu yii wedamal na kenn a?
Am dangay ñaawle te deesu la tiiñal?
4 Nee nga sa àlluwa wér na péŋŋ,
sa jëw rafet, Yàlla seede.

5 Éy su Yàlla nammoona wax,
ba àddu, wax ak yaw,
6 àgge la kumpay xelam mu rafet,
mi wees dég-dég,
kon nga xam ne Yàlla jéllale na sa lenni tooñ!

7 Dangaa mana gëstu mbóoti Yàlla, ba gis ko?
Am yaa ñédd Aji Man ji?
8 Lu gëna kawe kaw, ana loo ci man?
Lu gëna xóot njaniiw, ana loo ci xam?
9 Màggaayu Yàllaa sut suuf,
gëna yaatu géej!
10 Su dikkee, tëj nit,
woo ko péncum àtte, ku ci man dara?
11 Moom mi xàmmee ñi dul niti dara,
mooy gis lu bon, te du laaj mu teewlu.
12 Waaye ku boppam feesul, bu muusee,
mbaamu àll a judduwaale nangu.

13 Waaye yaw soo defee sa xel ci Yàlla,
dékk ko say loxo,
14 fabal say ñaawtéef, sànni,
te baña xajal njubadi sa biir xayma,
15 kon déy, nga mucc gàkk, siggi;
dëju te doo tiit,
16 sa coonob tey ngay fàtte,
ni waltan mu wal ba wéy doŋŋ ni nga koy fàttlikoo,
17 te yaay gëna leer jantub njolloor,
ba lëndëm di saf leeru njël.
18 Kon nga am yaakaar ak kóolute,
aaru, soo tëddee, nelaw,
19 jaaxaan, kenn du la lëjal,
ñu bare di la leewaayu;
20 ku bon jàq, ba gët ya giim,
rawtu réer ko,
yaakaaratul lu moy noowam gu mujj.

12

Ayóoba nee Yàlla lu ko neex lay def

1 Ayóoba àddu ne:
2 Yeen daal yeenay nit;
ngeen dee, xel mu rafet dee.
3 Ndaxam man it am naam xel ni yeen,
duma seen cuune fenn,
te lii ngeen wax, kenn umplewu ko.
4 Maay reetaanu xarit,
te daan woo Yàlla, muy wuyu;
tey ñuy reetaan ku jub, mucc ayib!
5 Ku neexlee ngi ñaawal ku safaan dab,
defe ne safaan, ku tarxiis lay bëmëx.
6 Jàmm a nga ca xaymay yàqkat ya,
te xel mu dal di céru tooñkati Yàlla yooyu,
ŋàbb seeni yàlla.

7 Laajal rekk rab yi, ñu xamal la;
mbaa njanaaw yi, ñu wax la;
8 mbaa nga diisook suuf, mu xamal la;
mbaa jëni géej, ñu nettali la.
9 Ana ku umple ci mboolem ñii,
ne loxol Aji Sax jee def lii lépp?
10 Moo yor ci loxoom lépp luy dund,
yor noowal képp kuy noyyi.
11 Xanaa du nopp ay natt baat bu jib,
denqleñ di mosu ñam?
12 Mag ak xel mu rafet,
fan wu gudd ak ràññee.
13 Waaye Yàllaa boole xel ak doole,
moom pexeek ràññee.

14 Mu ngoog, keey màbb te deesul tabaxaat,
di tëj nit, te deesul tijji.
15 Mu ngoog, keey aj am ndox, mu maral,
mu afal am ndox, mu salfaañe àddina.
16 Kee am doole, keey sottal,
di boroom aji réer ak ka ko réeral.
17 Keey futti kàngam,
dofloo kilifa.
18 Keey foq mbaxanam buur,
jox ko ngemb, mu gemboo.
19 Keey futti sarxalkat,
jàllarbi njiit lu riigu.
20 Keey wedamal ku ñu wóolu,
xañ mag xelum ràññee.
21 Keey torxal garmi,

yolomal ngañaayu boroom doole.
22 Keey ñori lu làqoo xóotey lëndëm,
leeral lu noon këruus.
23 Keey màggal aw xeet, teg ca fàkkas leen;
keey lawal aw xeet, teg ca toxal leen.
24 Keey xañ njiitu xeet am xelam,
wërloo ko ndànd-foyfoy lu yoon amul,
25 muy làmbatoo lëndëm gu genn leer amul,
moo koy wërloo ni màndikat.

13

Ayóoba nee su layoo, yey

1 Dama ne, lii lépp maa ko gis,
dégg ko, xam ko.
2 Li ngeen xam, man it xam naa ko;
duma seen cuune fenn.
3 Waaye man Aji Man ji laay waxal,
layook Yàlla laa namm.
4 Yeen nag yeenay rafetalkati fen,
yeen ñépp di fajkati caaxaan.
5 Céy su ngeen noon cell,
muy seen rafet xel!
6 Ngalla dégluleen sama tawat,
teewluleen sama kàddug layoo.
7 Yàlla daal ngeen di waxal njubadi,
di ko duural?
8 Yàlla ngeen faral,
am Yàlla ngeen di layool?
9 Bu leen luqatu woon dina baax a?
Am ni ñuy naxe nit ngeen koy naxe?
10 Su ngeen ko faraloon ci kumpa sax,
du tee mu sikk leen moos.
11 Xanaa màggaayu Yàlla tiitalu leen?
Am ragluwaayam ëlëmu leen?
12 Seeni tari, léebi neen,
seeni tont, kiiraayu boob.
13 Xeremluleen, ba ma wax man
ak lu ma mana dal.
14 Ana lu ma tax di yàpp sama pàllax,
di jaay sama bakkan?
15 Su ma doon rey it moom laay yaakaar,
maay janook moom, layool sama bopp.
16 Loolu it sama mucc a ngi ci,
nde ab yéefar du dikk di janook moom.
17 Dégluleena déglu sama baat,
sama kàddu ci seeni nopp.
18 Dégluleen maa, ma lañal ab layoo,
bir na ma ne maay yey.
19 Ana ku may yey cib layoo?
Kon de ma wedam te dee.

20 Xanaa nga may ma yaar rekk,
ba du jar ma di la làqu:
21 ngalla teggi ma sa loxo,
te buma dabeeti tiitaange loo sabab.
22 Wooteel, ma wuyu,
mbaa ma wax, nga àddu ma.
23 Ana luy sama ñaawtéef aki moy?
Xamal ma samag tooñ ak sama moy.
24 Ana loo may làqe sa leeru kanam?
Danga maa jàppe sab noon?
25 Xob wuy wéy ngay xoqtal?
Ana boob muy naaw, loo ciy topp?
26 Yaa ma bindal dogal yu wex,
añale ma sama ñaawtéefi ndaw!
27 Yaa ma jéng,
di sàmm fépp fu ma jaare,
topp sama tànk!

28 Sama bakkan a ngi ruus ni bant bu fënëx,
mbaa mbubb mu maxe.

14

Àddinaa gàtt, barew tiis

1 Ku jigéen jur,
yaa néewi fan, géejal coono!
2 Dangay tóor rekk, lax,
wéy ni takkndeer, doo toog.
3 Mooy kii nag nga teg bët,
mooy man mii nga nara layool!
4 Lu sobewu, ana ku ci mana am lu laab?
Du kenn!
5 Ndegam yaa dogalal nit ay fanam,
lim ay weeram,
dogal àpp ba, te du jaas,
6 teggi ko boog say gët, mu dal-lu,
ni liggéeykat bu jaanam wàcc ci bés.

7 Garab sax ñàkkul yaakaar.
Boo goree, mu jebbiwaat,
ba du ñàkk ay njebbat.
8 Reen ba man naa màggat,
ëkk ba deeye biir suuf,
9 mu yég um ndox, rekk, jebbi,
saxaat nim njëmbat.
10 Waaye nit dee, doole réer,
bakkan rot, mu ne mes.
11 Day mel ni déeg bu ŋiis,
mbaa dex gu wow ba jeex.

12 Doom aadama it tëdd, du jógati,
du yewwooti, asamaan fekke,
du jógeeti ciy nelaw.

Làq ma sa mer, ba giif

13 Éy soo ma nëbboon biir njaniiw,
làq ma, ba sa mer giif,
dogalal ma àpp, te bañ maa fàtte!
14 Ndax dees na dee, di dundati?
Konoon ma muñe ko sama fani coono yépp,
ba keroog sama kuutaay yiwisi ma.
15 Konoon nga woo ma, ma wuyu,
te kon nga namm sa càkkéefu loxo.
16 Konoon yaay lim samay jéego,
te doo ma topp samay bàkkaar.
17 Konoon samag tooñ yebe
ci mbuus mu takke,
sama ñaawtéef, nga muure ko malaan.

18 Waaye aw tund day màbb, ruus;
aw doj di toxu,
19 am ndox di jonji xeer ba mu jeex,
waame buub suuf, yóbbu,
te noonu ngay neenale yaakaaru doom aadama,
20 man ko, mu dëddu fàww,
kanam ga soppiku, nga jalax.
21 Doom ya tedd, yégul;
ñu tekkeedi, tinul.
22 Nit yégul lu moy mititu boppam
te bakkanu boppam lay tiisoo.

15

Nee ñu lu waay def, boppam

1 Elifas àddu, ne:
2 Ayóoba, ku xelu dina tontoo kàdduy ngelaw,
mbel-mbelam nib jaas bu fees dënnam a?
3 Ku xelu du layoo waxi caaxaan,
kàddu yu amul lenn njariñ.
4 Yaw de, yaa ngi neenal worma,
di yàq njàngat mi war fa Yàlla.
5 Saw làmmiñ déy, sa ndëngtee koy sa,
yaa taamu di wax njublaŋ.
6 Du man de, sa gémmiñu bopp a la teg daan,
sa làmmiñu bopp a la tuumaal.

7 Xanaa yaa jëkka juddu ci nit?
Am balaa tund yee sosu lañu la jur?
8 Ba Yàllay féncoo yaa doon déglu,
ba mana aakimoo xel mu rafet?
9 Ana loo xam lu nu xamul
ak dég-dég boo am, te nu rafle ko?
10 Boroom bijjaaw ak màggat a ngi sunu biir,
di ñu sut sa baay aw fan.
11 Kàddu yi la Yàlla di mas-sawoo da laa doyul?
Boole ci li ñu lay waxe teeyu bakkan?
12 Ana looy waxe xol,
di saxaral kanam nii?
13 Ngay sippi Yàlla sa mer,
di ko wax lu mel nii!
14 Ana nit ku mana jub xocc?
Ana ku laab ku jigéen jur?
15 Yàlla wóoluwul sax ñu sellam ña ca asamaan,
te asamaan sellul ba doy ko,
16 rawatina nit, moom mi jara seexlu, yàqu jikko,
di def njubadi ni ndoxum naan.

17 Déglu ma, ma wax la,
xamal la li ma gis,
18 muy lu ñu rafet xel ñi jottli,
jële ko ca seeni maam, te làquñu ko.
19 Ñoom, seeni maam doŋŋ a jagoo woon réew mi,
ba leen doxandéem raxaguloon.
20 Bésoo bés ku bon ay bittarñikoo biir njàqare,
te diirub at yi ñu àppal ku néeg,
21 coowal musiba mooy buur nopp ya,
yàqkat bette ko biir jàmm.
22 Dootu yaakaara mucc musiba,
saamar a koy yoot,
23 muy taxawaalu, tan ya mujj xontoo,
mu xam ne bésub safaan taxaw na.
24 Njàqareek tiitaangee koy ëlëm,
song ko ni buur bu jekku xare.
25 Moo xàccil Yàlla loxo,
di jaay Aji Man ji njàmbaar,
26 daŋŋiiral, buur, wuti ko,
yiiroo dëllaayu pakkam,
27 te fekk ko yaflu ba gët suulu,
pooj ya duuf bay lob-lobi.
28 Ku ni mel ay dëkke dëkk yu gental,
ci kër yu kenn dul dëkke,
kër yu nara doon jali tojit.

29 Ku bon kooku du woomle, alalam du toog,
te koomam du lawe miim réew.
30 Du mucc musiba,
mooy garab gu daay xoyom car yu yees ya,
Yàlla wal, mu ne mes.
31 Bumu yaakaar naxi neen, di nax boppam,
nde neen ay doon ab añam.
32 Balaa jantam a lang mu jot añam,
te caram dootu naat.
33 Day mel ni reseñ gu doom yay yolax,
mbaa oliw gu tóor-tóor yay ruus.
34 Waa làngu yéefar yi duñu am kuutaay,
te xaymay lekk-kati ger yi la sawara di xoyom.
35 Ñooy sos joote, wasin ñaawtéef,
ñoom la seen biir di ëmb wuruj.

16

Ayóoba gisatul yaakaar

1 Ayóoba àddu ne:
2 Kàddu yu mel nii, dégg naa ko lu bare.
Dëfalkati yokk joote yi ngeen doon, yeen ñépp!
3 Sa waxi ngelaw yii da dul jeex?
Ana lu la cuq, ba ngay wax rekk?
4 Su ngeen doon man, may yeen,
kon it ma mana wax ni yeen,
tuur leen baati tuuma,
wëcc leen bopp.
5 Waaye su doon man,
ma wax ak yeen, ba dëfal leen,
mas-sawu leen, ba ngeen giif.

6 Waaye su ma waxee, mitit du giif;
su ma noppee, du tax mu sore.
7 Yàlla kay a jeexal sama doole,
tas sama gàngoor.
8 Moo ma jàpp, semmal ma;
samab jeexaay seedeel ma tuuma.
9 Meram la ma daggatee, jéppi ma,
di yéyu ci sama kaw,
daasal ma gëti noon, ne ma jàkk.
10 Nit ñaa ngi ŋa ŋàpp fi sama kaw,
sewal ma, di ma talaata,
dajaloo, sam ma.
11 Yàlla da maa wacce ab kàccoor,
rattax ma ci loxoy ñu bon ñi.
12 Féexoon naa, mu falaxe ma;
sëq sama ndodd, rajaxe ma,
def ma diirukaayam,
13 ay fittkatam gaw ma,
mu di ma butti te yërëmul,
di tuur sama sébbriit fi suuf.
14 Mooy buur ni xarekat fi sama kaw,
di ma jamat.
15 Ab saaku laa ñaw, taqoo,
torox, ne dett fi suuf.
16 Sama kanam a ngi xonq curr aki jooy,
sama mbari bët bàddoo lëndëm.
17 Moona saay yoxo jëfewul coxor,
te samag ñaan lal na worma.

18 Suufoo, bul làq sama deret ji tuuru,
te yal na sama yuux jollee fu af.
19 Ma ne, tey fi tey, am naa ab seede kaw asamaan,
sama seede kay a nga fa kaw.
20 Ñi may kókkali, saay xarit a,
waaye Yàlla laa koy jooy.
21 Na ab seede layool nit fa Yàlla,
ni doom aadama di layool moroom ma fi kaw suuf!
22 At yu néew déy a ci des,
ma dem yoon wu ma dul délsi.

17

1 Sama xol jeex,
samay fan tàggoo,
bàmmeel di ma xaar.
2 Fu ma jublu ñu di ma ree,
di ma ñaawal, may gis.

3 Ngalla Yàlla, gàddul mab daan
sama digg ak yaw,
su dul yaw, ana ku may gàddu?
4 Yaa fatt xelu ñii,
kon nag bu leen may ndam.
5 Nee ñu, ku njariñ tax nga wor xarit,
say doom a cay loru.
6 Man la nit ñi def léebukaay,
di ma tifli ci kanam.
7 Naqar tax na saay gët giim,
saa cér yépp jeex ba mel ni takkndeer.
8 Ku jub a ngii jommi ci lii ma dal,
ku tooñul a ngi xabtalu fi kaw yéefar yi.
9 Waaye aji jub a ngi topp yoonam,
boroom loxo yu set a ngi gëna am kàttan.
10 Waaye yeen ñépp, waxaatleen, ma dégg,

boroom xel daal duma ko gis ci seen biir!
11 Samay fan wéy na,
mébét yàqu,
yaakaar yàkki.
12 Ñii guddi lañu def bëccëg,
naan leer sorewul, te lëndëm teew.
13 Ndegam kërug njaniiw laa yaakaarati,
te biir lëndëm laa nara tëri,
14 ndegam maa naa paxum yàqute ma: «Yaay sama baay!»
naa saxu bàmmeel: «Yaay bóoy!» mbaa «Jigéen sama!»
15 Kon ana sama yaakaar?
Ana ku gisati sama yaakaar?
16 Xanaa day ànd ak man tàbbi bàmmeel,
nu bokk tëraayu pënd.

18

Bildàdd buurati na

1 Bildàdd mu Suwa àddu, ne:
2 Xanaa dungeen noppi mukk?
Àndleen ak xel, nu wax.
3 Ay mala ngeen nu teg daal,
def nu ay naataxóona?
4 Yaw nag yaa topp sa mer ba loru!
Ayóobaa, àddina day gental ngir yaw a?
Am aw doj ay toxal boppam ngir yaw?

5 Ku bon kay lag leeram di fey,
te taalam du jolli.
6 Xaymaam day lëndëm,
làmpam ba ko tiim ne kamaj.
7 Bu daa waaxu démb, di temp tey,
ay mébétam di ko mbas.
8 Moo dox ba tàbbi cib caax,
wëndeeloo biir mbaal,
9 tànk ba téqtaloog fiir,
ab racctal ne ko ràtt.
10 Buum ga koy lonk a nga suulu,
am yeer di ko xaarew ñall.
11 Lu ragloo koy darey mbetteel,
ne ko dann.
12 Mooy xiif ba doole réer ko,
musiba taxaw, xejjoo ko.
13 Jàngoro di ko ŋacc,
woppi ndee di lekk cér ya.
14 Ku bon lees di ñoddee fa jàmmi xaymaam,
diri ko ba fa kanam buuru musiba yi,
15 manees naa dëkke xaymaam, moomatu ko,
tamarax lees fay suy.
16 Ku bon mooy garab gu dee kaw ak suuf,
reen wow, xob lax.
17 Turam tukkee kaw suuf,
ba deesatu ko tuddem pénc.
18 Dees koy bëmëxeg leer, tàbbal lëndëm,
dàqe ko àddina.
19 Du doom, du askan wu muy waccey bokkam,
te kenn du desey dalam.
20 Waa sowu jommi cig mujam,
waa penku di rasu naa:
21 «Dalub kàccoor déy, lee di mujam,
ku faalewul Yàlla, nii la màkkaanam!»

19

Yàllaa may jot

1 Ayóoba àddu ne:
2 Dungeen ma noppee xañ jàmmi bakkan,
di ma sëf wax ju dul jeex?
3 Fukki yoon a ngii ngeen di ma saaga,
te rusuleen maa sonal.
4 Su ma moyoon dëgg sax,
maay bokk ak sama moy fanaan.
5 Defe ngeen ne yeena ma gën,
ba di ma sikke musiba mii ma dal?
6 Waaye xamleen ne Yàllaa ma tooñ,
ab caaxam a ma dar kepp.
7 May woote wall, wuyeesu ma,
ma ñaan ndimbal, àtteesu ma.
8 Manumaa jàll, Yàllaa fatt sama yoon,
lëndëmal samay jaaruwaay,
9 sàggi sama sag,
foq sama kaala,
10 tojat ma wetoo wet ba ma tàggoo,
déjjati sama yaakaar ni garab,
11 jafalal mam sànjam,
boole ma ciy noonam,
12 ay gàngooram dikkandoo,
yékkatiy jal, gawe ma,
dal fi wër sama xayma.

13 Samay bokk, mu soreleek man,
samay xame sax ñooru ma.
14 Jegeñaale ba ma,
xame fàtte ma,
15 sama gani démb def ma ni jaambur tey,
samay mbindaan it noonu,
ñu def ma ni doxandéem.

16 Su ma doon woo sama surga, ba di ko tinu sax,
da may tanqamlu.
17 Sama xetu gémmiñ dàq na sama jabar,
sama doomi ndey sax seexlu ma.
18 Gone yi sax a ngi may sewal,
su ma jógee di dem, ñu di ma baatal.
19 Sama wóllërey démb yépp a ma sib,
ma sopp leen, tey ñu dëddu ma.
20 Der aki yax laa dese,
daanaka dee naa.

21 Yërmandee, yërmande, yeen samay xarit,
Yàllaa xàcci, fàdd ma!
22 Lu ngeen ma toŋale nii ni Yàlla?
Xanaa yàppuleen ma ba suur?
23 Éy su samay kàddu tënku woon ci mbind!
Éy su ñu manoona xacc mbind ma cib téere,
24 xacce ko xalimag weñ ak beteex
mu ñaase fàww ciw doj!

25 Waaye man xam naa ne sama jotkat a ngi dund,
te mooy mujje taxaw fi kaw suuf.
26 Bu sama der bi lekkoo sax,
du tee ma dese suux wu ma xoole Yàlla,
27 xoolal ko sama bopp,
te du doon sama gan.
Maaka namm lii ci sama xol!

28 Yeena ngi naan: «Ana nun koy toŋale,
ba am lay wu ko tiiñal?»
29 Ragal-leen saamar!
Seen xadar jii ñaawtéef la, saamar ay àtteem,
xamleen ne àtte am na.

20

Cofar nee ku musiba dab, yaa tooñ

1 Cofar mu Naama àddu ne:
2 Kon ma àddooti ndax jaaxle,
ba xol jallaañoo.
3 Dégg naa kàddug yedde gi nga may saagaa,
waaye samam xel a ma déey sa tont.

4 Xanaa xamoo lii? La dale ca cosaan,
ba nit tegoo kaw suuf ba tey,
5 xamoo ne ku bon, ag sarxolleem àggul fenn,
te bànneexu yéefar yàggul?
6 Bu màggoon ba tollook asamaan it,
ba bopp ba àkki fa kawa kaw,
7 day mujj seey fàww niy jonkanam;
ña ko daa gis naa: «Ana mu?»
8 Kenn du ko gisati, day réer ni gént,
mbaa njeneeru guddi ju dàqu, wéy.
9 Bët bu ko gisoon du ko tóllanti,
dëkkuwaayam dootu ko séen,
10 ay doomam ay dàmp néew-ji-doole yi,
ba delloo seen alal.
11 Mooy ànd ak dooley ndawam,
tëri biir bàmmeel.
12 Lu bon la daa tàqamtikoo,
log ko, làq ca suufu làmmiñ wa,
13 di ko siiramtal te du ko wacc,
xanaa taf ko ca digg denqleñ ma.
14 Waaye la muy lekk ay soppiku ca biiram,
doon daŋaru ñàngóor ca butit ya.
15 Moo dërëxoon alal, moo koy goqi,
ca biiram la ko Yàlla di yuree.
16 Ndeke tookey ñàngóor la muucu,
mu rey ko ni mat-matu saamaan.
17 Yàlla bumu niir wali dex
ak waltani lem ak soow.
18 Dina delloo lu mu amoon, du ko warax;
te alal ju mu jula woon, du ko jariñoo.
19 Moo dëggaate néew-ji-doole, dëddu ko;
aakimoo kër jaambur te tabaxu ko.
20 Biir ba du wéet,
lu mu xemmem, du rëcc.
21 Dara du rëcc ab kollam,
moo tax xéewalam du toog.
22 Fa mu regge lay jàqe,
mépp musiba këppu ci kawam.
23 Ba muy sol kollam
la ko Yàlla di yónnee tàngooru sànjam,
tawal ko ko lu fees déqam.
24 Mu daw ngànnaayu weñ,
fittu xànjar bëtt ko,
25 jam ko ba fëll,
cat la bëtt xol ba, di melax fa mu sare,
tiitaangey ndee ne ko taral.
26 Mboolem lëndëm a làqu di ko xaar,
te sawara wu loxo jafalul a koy xoyom,
lakkaale lu desoon ca xaymaam.
27 Asamaan ay weer ñaawtéefam,

suuf jóg, seedeel ko tuuma.
28 Koomum këram day tukki, ne mes,
keroog sànjum Yàlla ma.
29 Lii moo di wàllu nit ku bon, fa Yàlla,
muy cér bu ko Yàlla dogalal.

21

Ayóoba weddi na àlluway xarit ya

1 Ayóoba àddu ne:
2 Dégluleen maa, dégluleen sama baat,
te mas-sawoo ma seenug teewlu.
3 Muñal-leen ma boog, ma wax, man,
balaa nit a reeti.
4 Sama tawat lii, da di maak nit a?
Gannaaw du nit, ana lu ma tee xàddi?
5 Geesuleen ma, waaru,
ba loxo ub gémmiñ.
6 Su ma ko xalaatee, damay tiit,
di kat-kati.

7 Lu tax ku bon di dund,
bay magal sax, di ànd ak doole?
8 Doomam day toog, mu fekke,
bay xool ay sëtam,
9 këram nekke jàmm, mucc safaan,
te yetu Yàlla du ko dal.
10 Ku bon, yëkkam day tëb te du moy,
nagam di jur te du xàcc.
11 Day gis ay xaleem di bajantu,
goneem yépp di tëbantu.
12 Day xaacoondook um tëgg aki xalam,
di bége baatub toxoro,
13 Ku bon ay ñédd ay fanam ci biir teraanga,
doora jekki wàcci njaniiw.
14 Moona kee noon Yàlla: «Xiddi ma!
Xam saw yoon soxalu ma.
15 Ana kuy Aji Man ji sax ba ma di ko jaamu?
Su ma ko tinoo, ana lu mu may jariñ?»
16 Kii xanaa du teraangaam a ngi ciy loxoom?
Ndaxam taxul ma roy ko fenn!
17 Ku bon, ana fu ag xuyyam kamaje?
Fu ko musiba dikkale?
Fu Yàlla mere, ba sédd ko safaan?

18 Ana fu ku bon mele nim ñax mu ngelaw wal,
mbaa boob mu callweer yóbbu?
19 Ãa ku bon daal ay tooñ, Yàlla dencal doomam añ ba?
Ki tooñ kay, na ko fey, mu xam,
20 gisal boppam sànkuteem,
ba jolu merum Aji Man ji!
21 Ana luy yoonu ku bon ci waa këram, gannaawam,
te fekk limu fanam jeex?
22 Ana kuy jàngal Yàlla xam-xam,
moom miy àtte ñu kawe ña?
23 Kii a ngi deeyaale dooleem,
xel ma dal, tiitul dara,
24 yaram wa niin,
yax ya naat.
25 Kee deeye naqaru xol,
masula ñam bànneex,
26 te ñooy tëddandoo biir suuf,
bokk sàngooy sax.

27 Mu ngoog! Maaka xam li ngeen foog,
te di ma ko fexee fitnaale!
28 Ngeen ne: «Ana fu kër kàngam di mujje?
Ana xayma ba ku bon ka dëkke?»
29 Xanaa laajuloo tukkikat yi?
Am gëmuloo seeni seede?
30 Bésub safaan ku bon ay mucc,
bésub mbugal it, mooy raw.
31 Ana kuy janook moom, sikke ko jikkoom?
La mu def, ana ku ko koy fey?
32 Moom de bu deeyee, sëg ya lees koy robi,
te bàmmeelam, dees na ko wattu.
33 Liy topp néew ba, day bare,
liy dox jiitu ko wees ab lim,
te suufu xur wa sax da koy sedde.
34 Kon seeni mas-sawu, cóolóoli neen!
Seeni tont, jinigali kese!

22

Elifas nee tuub a war Ayóoba

1 Ba loolu amee Elifas ma cosaanoo
Teman àddu ne:
2 Yàlla, ana lu ko nit mana jariñ?
Xanaa ku xelu jariñ boppam!
3 Ana lu sag njub mana yokk Aji Man ji?
Lu ko sag mucc ayib mana indil?
4 Xanaa du sag njullite la lay bantale,
bay àgg ak yaw ci layoo?
5 Du sag mbon gu réy a la ko yóbbe,

ak say tooñ yu amul kem?
6 Yaa lebal mbokk, aakimoo tayleem ci dara,
bay nangu mbubbam néew-ji-doole, mu ne duŋŋ.
7 Yaa mayul ku mar ndox mu naan,
mbaa nga xañ ku xiif lu mu lekk.
8 Boroom doole jagoo réew mi,
ku ñu beral loxo dëkke.
9 Yaa bàyyi jëtun, mu deme loxoy neen,
tey néewal doole ab jirim.
10 Moo tax ay ndëgg-sërëx di la dar kepp,
musiba jekki ne la taral,
11 mbaa lëndëm gu la teree gis,
mbàmbulaan dikk, mëdd la.
12 Xanaa Yàlla sutul asamaan?
Xoolal biddiiw ya gëna kawe!
13 Nga naa: «Ana lu Yàlla xam?
Ana nu muy àttee ci gii lëndëm gu tar?
14 Niir yee ko làq ba du nu gis,
fa muy doxantoo ca kaw taaxum asamaan!»
15 Dangaa nara topp ñallu démb,
wa nit ñu bon ña ñaloon?
16 Ñoo buube, ne mes te seen àpp jotul,
seen kenu màbb, wéy nim wal,
17 te ñoo doon naa Yàlla: «Xiddi nu!»
Ñii ana lu leen Aji Man ji di def?
18 Moona moo feesaloon seeni kër ay teraanga,
waaye ñu bon ñii, royuma leen fenn.
19 Aji jub ñeey gis sànkutey ñii, bég;
ñu mucc tuuma ñaa leen di kókkali,
20 naan: «Ña nu jógaloon sànkuwuñoom?
Seen koom ma xoyomuwul a?»

21 Jubool ak Yàlla rekk, am jàmm,
ngëneel dikkal la.
22 Nangool ndigal ci làmmiñam,
te dëxëñi kàddoom ci sa biir xol.
23 Dellul ci Aji Man ji rekk, ba taxawaat,
te nga sorele sa xayma njubadi.
24 Tegal wurus ci suuf,
wacce wurusu ngalam doji xur,
25 te Aji Man ji di sa wurus,
di sa jali xaalis.
26 Su boobaa nga bége Aji Man ji,
mana siggi, séentu Yàlla,
27 di ko ñaan, mu di la nangul,
yaw it ngay wàccook say dige,
28 loo dogu, mu sotti,
foo jaare, mu leer,
29 ba bu nit detteeloo, nga yékkati ko,
te ku toroxlu, Yàlla wallu la.
30 Ku ñàkkula tooñ sax, mu xettli la,
te sag ñàkk sikk lees koy xettlee.

23

Ayóoba nee Yàlla noppi na

1 Ba loolu amee Ayóoba àddu, ne:
2 Ba tey maa ngi jooy jooy yu metti,
di onk bay ub gémmiñ,
3 Éy bu ma xamoon fa may gise Yàlla,
ba àkki péncam,
4 diis ko sama mbir,
àgge ko lépp lu may tawat,
5 ba xam lu di tontam,
dégg li mu may wax.
6 Ndax dooleem ju bare la may yeye?
Déedéet xanaa! Dina ma teewlu moos,
7 ba ku jub layoo faak moom,
ma daldi mucc sama àttekat fàww.
8 Seet naa wetu penku, Yàlla nekku fa,
ma seet sowu, gisuma ko.
9 Bu jàppee fa wetu bëj-gànnaar, gisuma ko fa,
bu jàllee bëj-saalum séenuma ko fa.
10 Ndaxam moo xam fi ma jaare,
te bu ma nattoo, ma génn ci
ni wurus wu ñu xelli.
11 Tànkam, sama tànk,
yoonam laa tegu, moyuma ko.
12 Dëdduwma ay santaaneem,
sama biir xol laa denc ay kàddoom.
13 Yàlla de kenn la, ana ku koy waññi?
Coobarey bakkanam lay def.
14 Mooy sottal lu mu ma dogalal,
te bare na lu mu ma nasal.
15 Lee tax su ma janook moom, tiit,
te lu ma gëna xalaat, gën koo ragal.
16 Yàlla daal a rëccal samaw fit,
Aji Man jee ma tiital!
17 Du lëndëm gi ma nekke moo ma wedamal,
du lëndëm gii ma muur.

24

Ayóoba nee Yàllaa ngi tanqamlu

1 Lu tee Aji Man ji àppal nit bési mbugal,
ba ku rààñee Aji Sax ji fekke yooyu bésam?

2 Nit a ngi toxal kemu suuf,
nit a ngi sàcc ug jur, foral leen.
3 Mbaamu jirim, ñu wommat, yóbbu;
nagu jëtun, ñu jël kob tayle.
4 Néew-ji-doole, ñu buuxe ko ciw yoon,
baadoolo yi far bokk làquji.
5 Néew-ji-doole yaa ngii mel niy mbaami àll ci màndiŋ mi,
di fortaatu lu ñu lekk,
àll bu wow bi yor seen xontu njaboot.
6 Tooli jaambur lañuy góobaani,
di wittaani reseñ ca tóokëri ñu bon ña.
7 Duŋŋ lañuy fanaane ndax rafle,
sàngoo seen der ci sedd bi.
8 Ñooy tawtee tund ya,
di làqoo xunti yu ñu seeloo.

9 Xoncees na jirim ci weenu ndeyam,
jëlees na tayle alalu néew-ji-doole.

10 Duŋŋ lañuy wéye ndax rafle,
biir wéet, ñuy gàdduy sabaar,
11 di nal diwu oliw ci tooli jaambur,
di dër reseñ ju ñu dul naan.
12 Biir dëkk ba la nit ñay binnee,
ña ñu gaañ di woote wall,
te Yàlla toppul kenn tooñ.
13 Ñee noonoog leer,
faalewñu yoonu bëccëg
te duñu fa taxawaaloo.
14 Bët di set, bóomkat jóg,
bóom baadoolo bi néew doole,
guddi jot mu dib sàcc.
15 Moykat bu góor a ngi yeeru timis,
fab ndimo, kaalawoo,
naan bët du ko gis.
16 Ñu ngi lëndëmtu, di toj kër yi,
bëccëg ñu tëju,
xamuñug leer.
17 Ñoom ñépp ñuulaayu guddeey seen bëccëg,
lëndëm gu ne këruus lañu xejjool.

18 Yal nañu wéye walum ndox,
te suuf sa ñu séddoo alku,
ba kenn dootu dëgmal tóokëru reseñ.
19 Yal na maral ak tàngoor ŋiisal seen ndoxum taw,
te njaniiw mëdd ña bàkkaar.
20 Yal na leen seen ndey sax fàtte,
sax yi muucu leen,
ñu fàtte leen,
ba njubadi déjjatiku ni garab.
21 Ñu ni mel ay lekk alalu jigéen ju tëlee jur,
te duñu baaxe jëtun.
22 Waaye Yàllaa mana dàq boroom doole,
su nee tëll, mu xalaat bakkanam.
23 Moo leen di may ñu wéeroo seen cëslaay,
tey xool fa ñuy jaare.
24 Dañuy jóg, nes tuut ñu ne mes,
wadd, ñu boole for,
ñu daldi lax niy gub.

25 Su dul noonu, ana ku may fenloo?
Ana ku mana neenal samay wax?

25

Deesul am dëgg fa Yàlla

1 Bildàdd ma bàyyikoo Suwa àddu, ne:
2 Yàllaa man te mata ragal,
di def jàmm fa kawteem ya.
3 Ay gàngooram limu naam?
Ana ku mu dul jam ceeñeeram?
4 Ana nu nit di ame dëgg fa kanam Yàlla?
Ku jigéen jur, nu mu mana laabe?
5 Xoolal, weer wi sax leerul ba doy ko,
te biddiiw yeet gisul seen sellaayu leer,
6 astamaak nit kii tanewulu sax,
doom aadama jii gënul gasax.

26

Yaa mat wall

1 Ayóoba àddu, ne:
2 Ndaw ndimbal lu réy ci ku néew doole!
Yaaka mana wallu ku amul kàttan!
3 Yaaka mana xelal ku xeluwul
ak xam-xam bu yaa bi nga fi xamle!
4 Ana ci koo jële sa kàddu yii sax?
Ak ku la xelal miim xel?

Yàlla kenn xamu ko.

5 Ndem-si-yàlla yaa ngay lox
ca ron ndoxi biir suuf, ñook ña fa dëkke.
6 Fàŋŋ la njaniiw def fa kanam Yàlla;
du genn kiiraay gu ko làq paxum sànkute.
7 Kee firi asamaan fu dara amul,
sanjamtal suuf fu dara newul.
8 Kee gëndaley ndox ciy xàmbaaram,
te taxul niir wa ñu laloo fàcc.
9 Keey firi aw niiram,

yiire ngànguneem.
10 Kee rëdd digu wërngal fi kaw géej yi,
fa cat la leer ak lëndëm digaloo,
11 kenuy asamaan jaayu,
di jommi ci kàddu yi muy gëddee.
12 Dooleem la mane géej,
manooreem la rajaxee Raxab ninki-nànka ja.
13 Noowam wal, asamaan leer,
loxoom jam jaan jay balaw-balawi.
14 Lii de, mooy lenni jalooreem!
Ndaw ndéey lu tuut lu nu ci dégandeem!
Ana ku mana xam riiru dooleem?

27

Ayóoba bañ na

1 Ayóoba dellu yékkati kàddoom, ne:
2 Yàlla miy dund seere na, moom mi ma xañ dëgg,
moom Aji Man ji ma teg naqaru xol,
3 ne li feek may ànd ak bakkan,
di noyyee noowal Yàlla,
4 sama gémmiñ gii du wax njubadi,
sama làmmiñ wii laa ne, du tudd ay fen.
5 Yàlla buma leen jox dëgg,
ba ba may dee duma weddi samag mucc sikk.
6 Sama njekk laay ŋoy, duma ko ba,
sama giiru dund sama xel du ma yedd.

Yéene néeg la

7 Yal na noon bokk ak ku bon demin,
ku may fexeel bokk ak kàccoor ag muj.
8 Ana lu yéefar biy yaakaarati bu fàddoo,
ba Yàlla moom bakkanam?
9 Bu ko njàqare di dikkal,
Yàlla day dégg yuuxam a?
10 Ndax Aji Man ji la daan bége,
am daan na tudd Yàlla fu mu tollu?

11 Ma xamal leen boog li ci dooley Yàlla,
duma leen nëbb li Aji Man ji namm.
12 Dama ne, yeen ñépp a ko gisal seen bopp sax,
kon lu leen yebuloo nii ci neenug neen?

13 Lii mooy cér bi Yàlla sédd ku bon,
mooy wàll wi Aji Man ji dencal ku néeg.
14 Njabootam ne xas, saamar jagoo,
te balaa booba duñu lekk ba suur.
15 Ña koy wuutu, mbas a leen di rey,
te ay jëtunam duñu ko jooy.
16 Su doon jal xaalis ni suuf,
yére yomb ko ni feppi suuf,
17 mooy dajale, aji jub sol;
xaalis ba, kay def njub séddoo.
18 Mooy tabax kër gu tanewul
mbaarum wattukatu tool,
te lëndu jargoñ gën koo dëgër.
19 Keey tëraale alal ju mu dul gisati;
day xippi, fekk mu ne mes.
20 Musibaa koy dab nim wal,
ngëlénu guddi këf, yóbbu,
21 ngelawal penku déjjatee ko këram,
jalax, mu wéy.
22 Dees na ko diir, bañ koo ñéeblu,
mu daw, di wuta rëcc dooley saan ya.
23 Dees na ko tacc-taccali loxo,
di ko ciipoo fa këram.

28

Xel mu rafet, fa Yàlla

1 Xaalis déy am na mbellam,
wurus am bérabu seggukaayam,
2 weñ gu ñuul ci suuf lees ko jële,
te xànjar, ay doj lees di xelli, ba am ko.
3 Dees na taal, dàq ug lëndëm,
di gëstu ba fu gëna làqu
doji biir lëndëm gu ne këruus.
4 Nit a ngi gas ay xunti fu soreeki dëkkuwaay,
di sandaamtalook a jaayu fu kenn newul,
te tànk jaarewu fa.
5 Kaw suuf day meññ ub dund,
xóote ya mel ni lu sawara salfaañe.
6 Doj ya ca biir la peri safiir màkkaanoo,
te pëndaxu wurus ñàkku fa.
7 Wii yoon, tan xamu ko,
bëtu jaxaay du ko gis.
8 Rabu àll du fa joggi,
te gaynde sax du fa jaare.
9 Loxol nit ay song doju kekk,
buddi reeni tund, jàllarbi.
10 Ci biir xeer yi lay yettey xunti,
ba bëtam di gis lu cay alal.
11 Nit a ngi dogale wali ndox,
ba lu làqu woon, mu leeral nàññ.

12 Waaye xel mu rafet fees koy jële,
ak fu ag dégg màkkaanoo?

13 Doom aadama xamul njégam,
te amul biir réewum aji dund ñi.
14 Xóote ya nee: «Xel mu rafet dëkku fi de!»
Géej ne: «Nekku fi de!»
15 Wurus mayewu ko,
xaalis wecciwul njégam.
16 Deesu ko weccee wurusu ngalam it,
mbaa peri onigsë ak safiir.
17 Deesu ko méngaleek wurus
ak ngën-gi-per yuy tàkk,
te ngën-gi-gànjari wurus wecciwu ko,
18 waxeesuli xor ak yeneen xeeti per;
xel mu rafet a gën per yu gëna jafe,
19 du moroomu peru topaas
ba ca réewum Kuus,
te wurusu ngalam daal wecciwu ko.

20 Xel mu rafet, ana fu mu jóge,
ak fu ag dégg màkkaanoo?
21 Ump na bëtu lépp luy dund;
njanaaw la fa kaw sax gisu ko.
22 Paxum sànkutee ngi àddoondook ndee naan:
«Dégmati nan ub jëwam de!»
23 Yàllaa ràññee yoon wa jëm xel mu rafet,
te moo xam màkkaanam.
24 Kii daal ay jéer ba fa cati àddina,
di gis mboolem lu asamaan tiim.
25 Ba Yàlla àppalee ngelaw diisaayam,
nattal ndox ab dayoom,
26 ba mu sàkkalee ab taw dogalu yoonam,
sàkkal melax ak dënu aw ñallam,
27 ca la nemmiku xel mu rafet, xamle ko,
samp ko, gëstu ko,
28 daldi ne doom aadama:
«Ragal Boroom bi daal, mooy xel mu rafet,
te dëddu lu bon mooy am ug dégg.»

29

Ayóoba jooy na démbam

1 Ayóoba tàmbaleeti ne:
2 Éy ku ma doon delloo jamono ya woon,
fan ya ma Yàlla daa wattoo;
3 ba mu may tiim, di ma niital,
may doxe ag leeram, biir lëndëm!
4 Ba ma tolloo sama digg doole,
te Yàlla xejjoo sama xayma.
5 Booba Aji Man jaa ngeek man ba tey,
sama gone yu góor yéew ma,
6 may jàngoom niw,
seggukaay di ma walal ag diw.
7 Bu ma génnaa ba ca bunt dëkk ba,
digg pénc ma laay jekkasndikoo,
8 waxambaane gis ma, ñooru,
mag ña jóg, taxawal ma,
9 kàngam ne xerem,
ub gémmiñam,
10 garmi ne selaw,
làmmiñam taqoo denqleñam,
11 nopp dégg ma, ndokkeel ma,
bët gis ma, seereel ma yiw.
12 Néew-ji-doole woote, ma wallu,
boole ci jirim bu tumurànke.
13 Ñaanu ku naroona sànku di ma dal,
may tooyal xolu jëtun.
14 Njekk laa woddoo woon, njekk wodd ma,
te dëgg laa defoon mbubb ak kaala.
15 Silmaxa, maa dooni gëtam;
ab lafañ, ma diy tànkam.
16 Néew-ji-doole, maa doon baayam,
ku ma xamul sax, may seet àqam.
17 Ku jubadi, ma dammi ŋaamam,
foqatee am pàddam cay sellam.

18 Ma noon samay fan dina neexook feppi suuf,
ma doora deeye sama biir njaboot.
19 Ma noon su ma doon garab samay reen fëllem ndox,
ab lay fanaanee faam car ya.
20 Ma noon darajaa may yeesalal nganam,
may gëna daŋalati xala.

21 Man lees daa déglu, di ma xaar;
ne cell, di taataan samam xel.
22 Samay kàddoo leen di dal, genn-genn,
te su ma àddoo ba daaneel, kàddu jeex.
23 Booba lees ma daa séentu nib taw;
ŋa ŋàpp, di nég waamey waxset.
24 Samay ree gëmeesu ko woon,
xanaa ne siiwa gis sama kanam gu leer.
25 Maa jiite woon, di dogal doxalin,
toog toogaayu buur ci biir gàngooram,
te di leen dëfal ci seen naqar.

30

Ayóoba jooy na coono

1 Tey ñi may diijoo ngii, te ñoo ma féete ndaw,
seeni baay a tekkiwuloon tus,
ba ma siide leena jël,
ñuy sàmmandook samay xaj.
2 Ana njariñ lu ñu ma amaloon sax?
Yooyu kooñoor yu jeele?
3 Ñii ndóol, xiif, desey yax,
di ŋeeñaatoo biir àll,
fu lëndëm, gental, maral,
4 di witt ñax mu saxe ciy tan
ak a gasi reen, di dunde.
5 Ñooñu lees dàqe fi biir nit ñi,
di leen yuuxoo niy sàcc,
6 ñu dëkkey xur,
ci biiri pax aki doj,
7 di ŋaaxe biir gajj gi,
dankaloo ci ron dég yi.
8 Ñu sew lañu, ñu kenn yégul,
xanaa caw leen, génne réew mi.

9 Tey nag ñoo may woyantoo,
di ma léeboo.

10 Dañu maa seexlu, ñooru ma,
néeg maa serati ci kanam.
11 Yàllaa ma nasaxal, torxal ma,
ba amatuñook man yemukaay.
12 Mii njurum baadoola mu féete ndijoor,
di ma téqtal,
di ma xàllal yooni sànkute.
13 Ñu ngi may dogale, nar maa musibaal,
te soxlawuñu ci ndimbal.
14 Fu yaa lañu bëtte,
buure jali tojit, ne jàyy fi sama kaw.
15 Musiba da maa ëlëm,
sama daraja naaw ni ngelaw,
sama teraanga naaxsaay niw niir.

16 Tey maa ngii sama bakkan di ŋiis,
bési njàqare ne ma taral.
17 Guddi dikk di bënn samay yax, muy rot,
mitit di ŋereñ te du selaw.
18 Kii ne nikk sama mbubb,
ne ratt sama baatu mbubb,
19 xalab ma ci biir ban bi,
may nirook pënd akub dóom.
20 Woo naa la wall, wuyuwoo ma,
ma taxaw, nga niir ma.
21 Yaa soppiku, néege ma,
di ma soxoree sa diisaayu loxo.
22 Yaa ma ne siféet, waral ma ngelaw,
pamti-pamtee ma biir ngëlén.
23 Xam naa xéll ne ci dee nga ma jëme,
te mooy kërug ndajem képp kuy dund.

24 Ku sànkule du tàllal loxoo?
Ku musiba dab du woote wall?
25 Moona sama rongooñ a daan tuurul boroom tiis,
sama xol di tiisoo aji ñàkk ji.
26 Lu baax laa yaakaar, lu bon ne jalañ,
leer laa séentu, guddi ne jaas,
27 sama xol lëmbaajoo, tëë dal,
bési naqar dogale ma.
28 Maa ngi wéye ñuulaay bu ma tàngoor tegul,
di taxawe biir ndaje, di woote wall.
29 Damaa mujj bokk ak till,
neexook looy,
30 ñuul, yaram di xub,
tàng, di bax,
31 sama xalam tiisal,
sama toxoro jooy.

31

Ayóoba waat na

1 Maa jaayanteek samay gët.
Ana nu may xooleb janq?
2 Lu ko moy ana sama cér ca Yàlla ma fa kaw?
Lu ma Aji Man jiy sédde fa kawte ya?
3 Xanaa du safaan a ñeel ku bon,
naqar ñeel ku ñaaw?
4 Du Yàllaa ngi gis fu ma jaare,
di waññ sama bépp jéego?

5 Ndegam damaa doxe ndëngte,
mbaa ma gaawtoo njublaŋ,
6 na ma Yàlla natte màndaxekaayu dëgg,
ba ràññee samag mat!
7 Ndegam samay tànk a moy yoonu njub,
mbaa sama xol topp saay gët,
mbaa sama yoxo yii gàkk fenn,
8 yal naa ji, keneen lekk,
ma jëmbat, ñu buddi.

9 Ndegam jabaru jaambur a ma xañ sago,
ba ma di ko yeeroo sama buntu kër moroomu góor,
10 yal na sama jabar bojjal keneen,
ñeneen tiim ko.

11 Su ma ko defoon, muy jëfu yàqute,
di moy gu yeyoo pénc,
12 te di sawara wu may xoyom
ba ca paxum sànkute ma,
lu ma meññle, mu buubaale.

13 Ndegam maa sofental sama àqu jaam,
bu ñu may jooytu, diy góor mbaa jigéen,
14 bu ci Yàlla jógee, ana nu may def?
Bu ma ko laajee, ana lu ma koy wax?
15 Ki ma sàkk ci sama biiru ndey,
xanaa du moo leen sàkk ñoom itam?
Du kenn kee nu sos ci njurukaay?
16 Damaa masa xañ néew-ji-doole lu muy sàkku,
mbaa ab jëtun wékk ma bët, ma tas yaakaaram?
17 Am damaa masa wéetoo ab dog,
te sédduma ca jirim?
18 Ba may ndaw laa dala yor ab jirim ni baayam;
te ba ma juddoo ci sama ndey laa dala gindi ab jëtun.

19 Ndegam maa seetaan ku rafle nara sànku,
seetaan néew-ji-doole ju amul malaan,
20 te sànguma céram, mu sante ma ko,
di nugloo ndimo lu ñu ràbbe sama kawari gàtt,
21 ndegam maa xàccil sama loxo ab jirim,
ndax yaakaar kiirlaay ca pénc ma,
22 yal na sama loxo teqlikook sama mbagg,
sama përëg fàqe ci conc li.
23 Mbugalu Yàlla kat laa ciy ragal,
te màggaayam xajul ci man.

24 Ndegam damaa def wurus sama yaakaar,
bay tudde ngën-gi-wurus sama cëslaay;
25 ndegam maa bége sama alal ju bare,
bége koom gu ma sama doole may;
26 ndegam maa masa niir jant beek leeraayam,
mbaa weer wiy daagoo yànjaayam,
27 ba namma làqu, di ci jaamu lenn,
bay fóon sama loxo, wormaale leen;
28 konoon it muy ñaawtéef gu yeyoo àtte,
nde kon ma weddi Yàlla ma fa kaw.

29 Ndegam maa bége musibay bañ,
mbaa ma bellaxndikoo loraange ju ko dab,
30 te bàkkaarewuma sama làmmiñ sax,
ba di ci ñaanal noon alkànde,
31 ndegam du samay bokk a ma seedeel ne:
«Ana ku mu leelul ndawal ba mu regg?»
32 te biti, masumaa wacc doxandéem di fa fanaan,
sama bunt laay ubbil ku nekk ciw yoon,
33 ndegam maa roy nit ñi, di nëbb samay tooñ,
di nëpp-nëppal sama sikkaange,
34 ragaluma jëwu àddina de,
tiituma mbooloo mu ma nawloodi it,
ba ne cell baña génn sama buntu kër.
35 Ma ne éy ku may may nopp?
Sama torloo ngoog, na ma Aji Man ji tontu!
Su dee téereb tuuma bu ma ku may layool bindal,
36 maa koy gàddu, kaalawoo.
37 Maay limal Yàlla jéego bu ma séqi,
di taxawi fa kanamam taxawaayu garmi.

38 Ndegam sama tool a ma tuumaale ay jooy,
rongooñi toobo yay bas-baseendoo,
39 ndegam maa lekk lu ca ñor, te dikkewuma dara,
ba xañ bakkan ña ma ko beyaloon,
40 kon yal na ay dég wuutu bele ba,
ñax mu bon wuutu lors ba.

Fii la kàdduy Ayóoba yem.

32

Ndaw nee na mooy tontu mag

1 Fa la ñetti góor ñooña noppee tontu
Ayóoba, ndax la Ayóoba gis njekkam.
2 Ba loolu amee Eliyu doomu Barakel ma
askanoo ci Buus, bokk ci làngu Ram daa
mer ba futt ca la Ayóoba dëggal boppam
fi kanam Yàlla, 3 ak la ñetti xariti Ayóoba
ya ñàkk lu ñu ko tontu, ba tax ñu teg Yàlla
tooñ. 4 Eliyu nag moo mujjoona wax ak
Ayóoba, ndax moo féete ndaw ñett ña.
5 Mu gis ne ñetti góor ña amatuñu tont,
xol ba sot, mu mer ba futt. 6 Ca la Eliyu
doomu Barakel waa Buus ba, àddu ne:

Man de damay ndaw, ngeen diy mag,
ba tax may teeylu,
ragal leena biralal sama xam-xam.
7 Ma noon: «Na yàgga-dund wax,
na dund-jopp xamle xel mu rafet.»
8 Ndeke xel mi ci nit
mooy noowal Aji Man ji koy may dég-dég.
9 Dund-jopp taxula rafet xel,
te di mag taxula xam yoon.
10 Moo tax ma ne: «Déglu ma;
man it ma biral sama xam-xam.»
11 Dama ne, négandiku naa seeni kàddu,
teewlu seeni déggin,
ba ngeen di jeexi tont ba tey.
12 Yeen laa doon teewlu,
te kat kenn ci yeen yeyu ci Baay Ayóoba,
kenn joxu ko tontam.
13 Buleen ma ne:
«Xel mu rafet mi nu ci gis moo di:
Yàllaa ko mana tiiñal waaye du nit.»
14 Du man la Baay Ayóoba jëme kàddoom,
kon du seeni wax laa koy tontoo.

15 Ñii kat jommi nañu, waxatuñu;
ba kàddu dëddu leen!
16 Dama leen di xaar te waxuñu,
xanaa taxaw, tontootuñu?
17 Damay tontu sama wàll, man it;
damay biral sama xam-xam, man it kay!
18 Sama dënn a fees aki wax,
te samam xel xiir ma ci wax.
19 Sama xol baa ngii mel ni
lu sol biiñ, ube ràpp,
mbete mbuus mu yees mu nara fàcc.
20 Naa wax boog, ba féex,
naa àddu, ba tontu.
21 Duma ci am xejj ak seen,
te duma jay kenn.
22 Xawma sax nu ñuy jaye,
nde konoon ki ma sàkk gaaw ma fee jële.

33

1 Léegi Baay Ayóoba, ngalla déglul samay wax
te teewlu sama kàddu yépp.
2 Xaaral, ma àddu boog,
ba sama làmmiñ tudd li may bëgga wax.
3 Xel mu dëggu laay waxe,
samay kàddu di xam-xam bu wóor.
4 Ngelawal Yàllaa ma sos,
noowal Aji Man ji daal a ma may bakkan.
5 Soo manee, tontu ma;
defarul, janook man.
6 Maa ngii, yem ak yaw fa Yàlla;
ci ban lañu ma mooñe man itam.
7 Du sama ñàngaay bu lay tiital,
du sama daraja ju la diis.

Yàlla du moroom

8 Yaa wax déy, ma dégg,
te dégg naa bu baax say kàddu.
9 Nga ne: «Set laa def, tooñuma;
mucc ayib laa def, ñaawuma fenn.
10 Waaye Yàllaa ngii di ma wuta taqal,
def ma ab noonam,
11 jéng ma,
di xool fépp fu ma jaare.»
12 Foofu déy, moy nga dëgg, ma wax la ko,
Yàllaa sut doom aadama.
13 Ana loo koy sikke,
naan du layoo lenn ci mboolemi jëfam?

Yàlla dina wax ciy gént

14 Yàlla déy, dees koo teewluwul,
waaye day wax benn yoon ba yaar
15 ci biir peeñum géntu guddi,
fa nelaw dabe nit,
ba mu yàndoore kaw lalam.
16 Mu ne ko rukk ndéey,
boole kook màndarga, artoo ko ko,
17 ngir dëdduloo doom aadama ji ay jëfam,
musal jàmbaar cig réy,
18 sorale bakkanam pax,
ba ab xeej du ko bóom*.

Eliyu nee mitit ndéey la

19 Nit dina mbugaloo mitit wu ko tëral,
muy kat-kati rekk.
20 Day bañ dugub,
seexlu ñam wu ko gënoona neex,
21 jeex tàkk bay réer ak a feeñ,
yaxam ya ne fàŋŋ te sàngu woon,
22 dundam dëgmal ndee,
bakkanam di jegeji pax.

Eliyu nee njotlaay du ñàkk

23 Waaye su nit ki amee malaakam àttekat,
nay kenn sax ci junniy malaaka,

* **33:18** 33.18 Manees na koo jànge nii itam: ba du jàllagum dexu ndee.

ngir xamal nit ki li ko war,
24 da koy baaxe, daldi ne Yàlla:
«Musal ko ba du wàccagum biir pax.
Maa ngeek njotlaayam.»
25 Yaram wa jotaat tooyaayu ndaw,
mu amaat dooley ngoneem;
26 bu ñaanee Yàlla, mu nangul ko,
geesu ko, mu sarxolle,
nde Yàllaay fey nit njekkam,
27 nit ki seedeeli ko ca nit ña, ne:
«Maa bàkkaar, maa xëtt njub,
te feyeesu ma ko sax!
28 Yàllaa ma jot ba jàlluma, jëm pax,
xanaa dellu di gis ug leer.»

29 Lii lépp déy, la Yàlla di def,
mook nit ñaari yoon ba ñett,
30 ngir sorale bakkanam pax,
bàyyee ko leeraangey àddina.
31 Baay Ayóoba, teewlul, déglu ma,
neel cell, ma wax la, man.
32 Soo amee lenn loo wax, àddul;
waxal, ngir bëgg naa laa dëggal.
33 Lu ko moy nag, yaa may déglu,
ne cell, ma jàngal la xam-xam.

34

Eliyu nee Ayóoba moy na dëgg

1 Eliyu dellu ne:
2 Yeen ñi xelu, dégluleen samay wax,
yeen ñi xam, teewluleen ma.
3 Purux déy ay mosu ñam,
nopp natt kàddu.
4 Kon nan ànd seet li dëggu
te bokk ràññee li baax.
5 Baay Ayóoba kat nee moo yey,
Yàlla xañ ko dëggam.
6 Mu am dëgg, ñu ne moo fen,
tooñul, mu jam ko fittu ndee.
7 Ana ku mel ni Baay Ayóoba mii,
di ñaawle ni muy naanem ndox,
8 di àndandook ñiy def lu ñaaw,
di lëngook nit ñu bon ñi,
9 te naa: «Nit ki seet bànneexu Yàlla,
ana lu mu koy jariñ?»

Yàlla du def lu bon

10 Kon yeen niti xel ñee, dégluleen ma,
Yàlla jegewul fenn mbon!
Aji Man ji jegewul mukk njubadi!
11 Jëfu doom aadama ji daal, moom la koy fey;
na nit kiy jëfe rekk la koy yoole.
12 Li wóor mooy Yàlla du def lu bon,
Aji Man ji du jalgati yoon.
13 Ana ku ko dénk kilifteefu dun bi?
Ana ku ko yen àddina wërngal këpp?
14 Bu ci Yàlla yebu woon,
ba roccim xelam ak noowam,
15 bépp boroom bakkan ay bokk ne lasiim,
doom aadama dellu di pëndub suuf.

Yàlla amul par-parloo

16 Ndegam am ngag dégg, déggal lii,
teewlul sama kàddu gii.
17 Manees naa jiite te bañ yoon?
Am dangay sikkal ki njubam matale?
18 Kii moo naan buur: «Yaa sew!»
naa garmi: «Yaa bon!»
19 Kii du far kàngam,
du teg ku am ci kaw ku ñàkk,
nde ñoom ñaar la boole sàkk.
20 Nes tuut, dee dikke xaaju guddi,
mbooloo fippu, kàngam ya ne mes,
boroom doole sànku, te loxo laalu ko.
21 Yàlla déy a ngi ne jàkk ci jaar-jaari nit ki,
di xool bépp jéegoom.
22 Du fenn fu lëndëm mbaa fu ne këruus,
fu kuy def lu ñaaw mana làqoo.
23 Yàlla daal, soxlawula liñbat nit ki,
bala mu koy woo cib àtte.
24 Mooy rajaxe boroom doole te du laajte,
daldi fal keneen mu wuutu ko.
25 Moo ràññee moos jëfi boroom doole,
ba jàllarbi ko genn guddi, mu rajaxoo.
26 Moo koy dóore fu ne fàŋŋ,
ni ñuy dóore ku bon.
27 Li ko waral di boroom doolee dëddu Yàlla,
sofental mboolem digley yoonam,
28 ba yuuxi baadoola yi àgg fa moom,
mu dégg yuuxi néew-ji-doole ya.
29 Bu Yàlla nee cell, ana ku koy ŋàññ?
Bu làqee kanamam, ana ku koy niir?
Xeet yeek nit ñi la boole tiim,
30 ngir yéefar bi baña falu,
bay tàbbal aw xeet ciy fiir.

Eliyu nee kàdduy Ayóoba du xel

31 Su nit ki nee Yàlla:
«Jot naa samab añ, dootuma bàkkaar.
32 Won ma sama tooñ yi ma gisul.

Su ma defee lu ñaaw, dootuma ko def!»
33 Kooku, Yàlla dina ko mbugal a?
Lu ciy sa xalaat, yaw miy diiŋat,
gannaaw yaay seet te du maay seet?
Waxal boog, loo ci xam!
34 Niti xel ñi dinañu wax,
ñook ku rafet xel ku may déglu,
35 ne ma: «Ayóoba mii waxewul xam-xam,
te kàddoom yi du xel.»
36 Kon na àtteb Baay Ayóoba mii mat sëkk,
nde tontam bokk na ci tontu nit ñu bon ñi.
37 Moo bàkkaar, doyatul muy diiŋat,
di werante ci sunu biir,
di kebetu ci kaw Yàlla.

35

1 Eliyu dellu ne:
2 Defe nga ne lii yoon la?
Nga ne: «Maa am dëgg fi kanam Yàlla,»
3 te naan ko: «Ana lu ma ci soxal man,
ak lu ma ñàkka bàkkaar di jariñ?»
4 Man mii nag maa lay tontu,
yaak say xarit.
5 Séentul asamaan te xool,
niiral niir yii la tiim!
6 Soo bàkkaaree, lu muy wàññi Yàlla?
Man ngaa tooñ, tooñati ba def ko dara?
7 Ana njekk goo def ba may ko lenn,
ak lu muy jële sax ci say loxo?
8 Sag mbon, sa moroomu nit lay lor,
sag njekk it doom aadama ni yaw lay jariñ.
9 Noteel law na ba nit ñiy yuuxu,
di woote ku leen wallu ci loxol boroom doole.
10 Waaye kenn du ci ne: «Wóoy ana Yàlla mi ma sàkk,
kiy fentloo woyi cant ci biir guddi,
11 di nu xamal lu rabu àll xamul?
di nu may xel mu njanaaw amul?»
12 Bu nit ñu bon ñiy woote wall, du wuyu
ngir seenug réy.
13 Neen lañuy woote, nde Yàlla du leen déglu,
Aji Man ji du leen faale.
14 Kon ngalla yaw mi ne gisoo ko,
te ne diis nga ko sa mbir, di ko xaar.
15 Nga neeti Yàlla du mer, di mbugale,
te yoonam newul ci njubadiy nit.
16 Ayóoba mii de, cóolóolu neen lay wax,
mbel-mbel ju àndul ak xam-xam.

36

Eliyu nee coonoy àddina am njàng la

1 Eliyu dellu ne:
2 Négal tuuti, ma xamal la;
ay kàddoo ngeeti yu may waxal Yàlla.
3 Fu xóot laay jukkee sama xam-xam,
ba delloo dëgg ki ma sàkk.
4 Sikk déy, nekkul ci li ma lay wax;
ku buural xam-xam a janook yaw nii!
5 Dama ne, Yàllaa màgg te du jalaxe,
moo màgg te réy um xel.
6 Du ba ku bon, mu dund,
te mooy jox néew-ji-doole àqam.
7 Du noppee xool aji jub ñi,
xanaa di leen dëj ci jali buur yi,
saxal seen toogaay, màggal leen.
8 Bu ñu demee ba ñu jéng leen,
mbaa buumi njàqare ŋodaar leen,
9 Yàllaa leen koy artoo ci seeni jëf,
seen tooñi reewande.
10 Da leen di dégtal ndigal,
ne leen ñu dëddu ñaawtéef.
11 Su ñu ko dégloo, déggal ko,
jeexale bés yu rafet,
mujje ati bànneex.
12 Su ñu dégluwul, jàlli dexu ndee,
faatu ndax xamadi.
13 Ab yéefar day denc mer,
te mbugal du tax mu woote wall.
14 Ku ni mel ay deeye ndaw,
ay fanam jeexe biir gàcce.
15 Yàllaay wallu boroom tiis ciw tiisam,
di tege coono, ba ñu déglu ko.
16 Moom it moo lay xettli ci njàqare,
weccee la ko fu yaa fu la dara xatalul,
taajal la ñam wu duun te niin.
17 Waaye añu ku bon duunal na la,
dëgg ak yoon ne la taral.
18 Bu la kenn xiirtale alal,
te bu la ger bu réy jengloo.
19 Kon déy doo yuuxu ba mucc ci njàqare,
kër-këreek doole it du la ca génne.
20 Bul yàkkamti guddi;
ca law xeet di jekki buuboo seenum réew.
21 Moytula walbatiku di def ñaawtéef,
moo tax nattu dikkal la.

Yàlla mooy buur

22 Yàlla, kay, mooy ki dooleem kaweel!
Ana ku mana jàngle ni moom?
23 Ana ku ko masa rëddal yoonam?
Ak ku ko ne: «Def nga naka-su-dul-noonu?»
24 Bul di fàttee màggal jëfam,
yi ko nit ñiy woye.
25 Mboolem doom aadama gis na ko;
nitoo nit séene ko fu sore.
26 Yàlla, kay daa màgg ba wees xam-xam,
te ay atam, deesul xayma lim ba.
27 Keey ñoddi toqi ndox,
mu def ub lay, tawal,
28 niir yi sotti,
baawaanal doom aadama.
29 Ana ku xam ni aw xiin di firikoo,
ba dënu fettaxe xaymab Yàlla ba?
30 Keey taal melaxam, mu dajal asamaan,
sàng xóotey géej.
31 Noonu lay saytoo xeet yi,
ba maye ñam wu ne gàñž.
32 Yaari loxoom lay ŋëbe melax gi,
dalal ko fa mu ko sant,
33 kàddu yéene ab taw,
jur gi yég ne mu ngi dikk.

37

1 Lii déy a rëccal sama fit,
muy tëf-tëfee fa mu sax.
2 Dégluleena déglu dënoom gay ràndaŋ,
kàddu gay rëkke fa gémmiñam,
3 muy riiral fépp fu asamaan tiim,
di fettaxal melaxam ba cati àddina.
4 Ca lay yëmmu,
dënoo kàddoom gu màgg,
te dootu téye melax yi,
li feek baatam di jib.
5 Yàllaay dënu kéemtaan,
di def kiraama yu nu wees.
6 Kee naan tawub yuur mu sóobal suuf,
di yebal taw ba ci waame yiy sóobe doole,
7 daldi téye loxol képp ku doon liggéey,
ngir képp ku mu sàkk xam jëfam;
8 Rabu àll duggi biir xunteem,
goori biir paxam,
9 ngëlén bawoo néegam
sedd ba tukkee fa ngelawi bëj-gànnaar.
10 Yàllaay nokki, ndox way,
wali ndox rasu, ne kekk.
11 Keey sëf xàmbaar, mu guux,
keey tasaare niir yi làmboo melaxam,
12 ñu jargandalu ci ndigalam
di fexee sottal mboolem santaaneem
ci kaw àddina wërngal këpp,
13 mu mel ni yet wu muy bantale waa àddinaam,
mbaa mu firndeele leen ko ngoram.
14 Yaw Baay Ayóoba, teewlul lii,
neel tekk te jàngat kéemaani Yàlla yi.
15 Dangaa xam nu Yàlla di sosey niiram,
ba melaxal melax gi ci niiram?
16 Dangaa xam nu niir yiy ajoo ci jaww ji,
kiraamay ku buural xam-xam a ngoog!
17 Yaw mi say yére di tàng,
bu ngelawu bëj-saalum di upp, suuf ne tekk,
18 ndax yaa ko lal-le woon déndub asamaan,
mu dëgër ni weñ gu ñu xelli?
19 Xamal nu boog lu nuy wax Yàlla!
Dunu mana lay ndax ñàkka xam.
20 Ndax dees koy yégal ne maay waaja wax?
Ana nit kuy ñaan sànkutey boppam?
21 Kenn manula xool jant bu ne ràññ,
gannaaw bu ngelaw walee niir yi ba mu set.
22 Bëj-gànnaar la leeru wurus di dikke,
booba Yàllaa làmboo darajaam ju raglu.
23 Aji Man ji nu dul daj daa bare doole,
dëggu, bare njekk, du note.
24 Moo tax ñu ragal ko,
faalewul kenn ku naw um xelam.

38

Aji Sax ji àddu na

1 Ba loolu amee Aji Sax ji àddoo fa ngëlén la, ne Ayóoba:
2 Ana koo doon, bay lëntal samay dogal,
di wax loo xamul dara?
3 Takkul boog te góor-góorlu,
ma laaj la, nga xamal ma.
4 Ana foo nekkoon ba may samp suuf?
Waxal su la ko sam xel mayee.
5 Ana ku dogal dayo ya, umpu la?
Ku tàllal buum, natte ko ko?
6 Ana fu kenu ya sampe?
Ak ku teg doju coll wa,
7 ba biddiiwi njël sarxolleendoo,
goney Yàlla yépp xaacoondoo?
8 Ana ku tëjoon lafi buntu géej,
ba muy buccikoo xóote ya, fettax,

9 ba ma solal ko aw niir, mbubb,
laltaaye ko lëndëm,
10 dagg aw xélam, àppal ko kemu,
dogalee ko bunt bu tëje ràpp,
11 ba ne ko: «Fii ngay yem, doo fi wees.
Fii la say gannax di noppee buure»?
12 Ana foo masa joxe suba ndigal,
ba xamal njël bérabam,
13 ngir mu jàppe cati àddina, ag leeram,
yëlëbe ca ñu bon ñi,
14 àddina mel ni ban bu ñu teg torluwaay,
tey saamandaay mbubb mu ñu suub,
15 ñu bon ñi, ñu xañ leen seenug leer,
ba loxo ba ñu xàcci woon damm?
16 Yaa àkki ba fa géej bënne?
Am yaa daagoo ruqi xóotey géej?
17 Dees laa won bunti ndee?
Am yaa gis bunt ya jëm lëndëmu njaniiw?
18 Dangaa ràññee yaatuwaayu suuf si?
Waxal, ndegam xam nga lii lépp!
19 Ana yoon wa jëm fa leer dëkke,
ak fa lëndëm màkkaanoo,
20 ba nga man leena yóbbu fa ñu digaloo,
te ràññee seen yooni kër?
21 Xam nga ko moos, fekk na la juddu;
dund nga ay fani fan!
22 Yaa àkki ba fa mbàndi tawu yuur ya?
Am yaa gis mbàndi waamey donj yu sedd,
23 ya may dencal jamonoy njàqare
ngir bésub ndajem xare?
24 Ana yoon wu jëm fa leer di tasaaroo?
Ak fu ngelawal penku di xàjjalikoo,
ba dajal suuf si?
25 Ana ku xàllal waame,
ak ku sàkkal melax ak dënu aw yoon,
26 di taw fu kenn newul,
ci màndiŋ mu nit amul,
27 di suuxat gent bu maral,
ba saxal fam ñax?
28 Ab taw daa am baay?
Ana ku geñoom sos toqi lay?
29 Ana ku wasin ndox mu way,
ak ku jur layub asamaan bu sedd ba wow,
30 ba wali ndox yi dëgër niw doj,
déndu géej fasu, ne kekk?
31 Yaay faste genn dëllooñ gu ndaw
gi ci digg asamaan?
Am yaay yiwi dëllooñ gu mag ga mu dendal?
32 Yaay def bu jotee, nga feeñal biddiiw yi?
Am yaay wommat dëllooñu bëj-gànnaar
ak njabootam gu sew?
33 Dangaa xam dogali yoon yi yor asamaan?
Am yaay saytu kilifteefam fi kaw suuf?
34 Yaay yékkatil niir yi kàddug ndigal,
rekk waame sang la?
35 Yaay yebal melax yi ñu dem,
melaxi, délsi, ne la: «Nu ngi, ak fan?»
36 Ana ku yeb xel mu rafet cib dënn,
ak ku may ab xol dég-dég?
37 Ana ku xareñ ba waññ niir yi?
Ak kuy jolal mbuusi asamaan,
38 ba suuf di bàq, dankaloo,
defi donj, taqloo?

39 Yaay rëbbal gaynde?
Am yaay reggal doomu gaynde
40 ju goore biir paxam,
mbaa mu waafem ngeer, di tëroo?
41 Ana kuy xont baaxoñ,
fa doom yay wooye Yàlla wall,
di tërëf ndax ub xiif?

39

1 Yaa xam jamono ju kéwéli tund di jur?
Am yaa gis fu kéwél di ame doom?
2 Yaa lim weer yi muy ëmb,
am yaa xam fu njuram jote,
3 ba mu sukk, jur,
tàggook mititu matam,
4 ak fa doom jay leqlikook a màgg ci àll bi,
ba dem, te du délsi?

5 Ana ku yóbbu fasu àll, afal ko?
Ana ku yiwi mbaamu àll, wacc ko?
6 Moom mi ma jox màndiŋ mi, mu dëkke,
ak jooru xorom, mu màkkaanoo?
7 Yégul riirum taax,
déggul coowal dawalkat.
8 Tund yi lay wërem poram,
di fa seete gépp gàncax gu tooy.
9 Ndax nagu àll a lay nangoo liggéeyal?
Mbaa mu di la fanaanal ci sa ngédd?
10 Man ngaa takk nagu àll cim rijji,
ba mu topp la, rijjil lab tool?
11 Yaa koy yaakaare dooleem ju bare,
ba dénk ko sab liggéey?
12 Yaay yaakaar mu fatal la jiwu,
jëlil la ko ca dàgga ja?

13 Bànjóolee ngi tëf-tëflu,
te xodd gën koy laaf.
14 Mooy wacci nenam fi suuf,
bàyyee ko tàngooru suuf.
15 Xalaatul tànk bu ci joggi
ak rabu àll wu ko dëggaate.
16 Day soxore doom yi ni lu mu jurul,
coonoom neen, yoonam.
17 Yàllaa ko xañ xam-xam,
te séddu ko xelum ràññee.
18 Waaye bu sàqee, ba sàqi,
faalewul fas ak gawaram.

19 Ndax yaa may aw fas, kàttan?
Am yaa solal ndodd ma, ciiriir?
20 Am yaa koy tëbloo nim soccet,
bu fiiroo, fit rëcc?
21 Fas a ngi bége dooleem, di curpee xur wa,
riddi, dajeek ngànnaay.
22 Yégul tiitaange, ragalul,
dawul saamar.
23 Mbarum fitt a ngay keseŋ-keseŋi fa kawam,
fa xeej ak jaasi lerxatandoo,
24 mu buure xadar, taxañ suuf si,
téyeetul boppam ndax liit ga jolli,
25 mu feeloo ko coowal wakkan ya.
Fu sore lay xañtoo xare ba,
ak kàdduy njiiti xare,
ya riirandook xaacu ya.

26 Ndax sam xel la céeliy daayaarloo,
ba firiy laafam, jëm bëj-saalum?
27 Am yaa sant jaxaay mu naaw ba fa kaw,
di tàgge kawte ya?
28 Aw doj, mu màkkaanoo,
di fanaan kaw catu doj
wu ko kenn dul jote.
29 Fa lay yeeroom rëbbam,
di ko niire fu sore.
30 Ku ñu bóom, ma nga fa teew,
doom yay xab deret ja.

40

1 Aji Sax ji dellu ne Ayóoba:
2 Yaw miy layook Aji Man ji, dangay diiŋat?
Yaw miy weranteek Yàlla, doo tontu?
3 Ayóoba àddu ne Aji Sax ji:
4 Man mi tekkiwul dara, nu ma lay tontoo?
Sama loxo laa ube sama gémmiñ.
5 Maa waxoon benn yoon, waxatuma;
maa tóllanti woon, dootu am.

Yàlla dëkk na Ayóoba

6 Aji Sax ji daldi àddoo fa ngëlén la, ne Ayóoba:
7 Takkul boog te góor-góorlu,
ma laaj la, nga xamal ma.
8 Sañ nga maa teg tooñ daal,
di ma sikkal, ba am dëgg?
9 Dangaa am dooley Yàlla,
mbaa kàddu guy dënu ni gosam?
10 Ràngool boog màggaay ak teddnga,
te làmboo dayook daraja.
11 Yuril sa mer,
te xool képp ku bew, detteel ko,
12 xoolal képp ku bew, torxal ko,
te dëggaate ku bon fa mu taxaw.
13 Boole leen làq biir suuf,
tëjleen ràpp fu làqu fa,
14 Kon déy man maa lay sargal,
muy ndam lu la sa doole may.

15 Beyemot rab wu réy* waa ngii, maa ko sàkk, sàkk la,
ñax lay lekk niw nag.
16 Doole jaa ngoogu ca ndigg la,
kàttan ga laloo suuxi biir ba,
17 geen ga ne kàdd ni garabu seedar,
sidditi lupp ya ñabaloo,
18 yax ya di ponki xànjar,
cér ya mel ni yeti weñ.
19 Moo gëna yéeme ci li Yàlla sàkk,
te ki ko sàkk doŋŋ a koy boccil saamar.
20 Xontam déy tund yee ko yor,
rabi àll yépp di foye fa wetam.
21 Keppaaru déem lay goore,
làqoo barax ak ban,
22 déem ya keral ko,
garabi tàkk ga yéew ko.
23 Dex gu fees jaaxalu ko,
gannaxi Yurdan di ko talaata, mu ne tekk.
24 Ana ku koy jàpp te muy xoole?
Ak ku koy nos, ba téye ko?

* **40:15** 40.15 rab wu réy wi am na ñu jàpp ne léebéer la. † **40:25** 40.25 ninki-nànka jii am na ñu jàpp ne jasig la.

25 Ninki-nànka† nag yaa koy nappe oos?
Am yaay yeewe làmmiñ wa ag buum?
26 Yaay nase wakkan ya ag buum?
Am yaay bëtt ŋaam wa, we ca lonku?
27 Xanaa ca la lay tinoo tinu,
di la lewetali kàddoom?
28 Xanaa kon mooy digook yaw,
ngir nga def ko jaam ba fàww?
29 Am yaa koy foye ni picc,
takkal ko sa janq ji, ñu di ko seetaan?
30 Dees na ko waxaaleendoo?
Am ay julaa koy séddoo?
31 Yaa koy jamati xepp a?
Am yaa koy xaañ xeeju nappkat?
32 Teg ko loxo, seet;
dootoo fàtte boobu xeex,
te doo ko dolleeti.

41

1 Wii rab, yaakaar koo jàpp nax sa bopp la;
bu nee jaas, nga jóoru.
2 Kenn ñàngul, ba sañ koo merloo.
Kon ana kuy taxaw fi sama kanam man?
3 Ana ku ma abal lenn ba ma war koo delloo?
Lépp lu mboolem asamaan tiim, maay boroom!
4 Rab wii, duma noppee waxtaaney céram,
kiraamay dooleem ak jekkaayu bindam.
5 Ana ku mana summib turkeem?
Ana ku mana bëtt kiiraayu ñaar-caam?
6 Ana ku koy ŋaal,
ak sellam yu dajal te raglu?
7 Gannaaw gi ay sàppey pakk la,
di ab tay bu tëje ràpp,
8 dugglante, benn-benn,
ba ngelaw sax xaju ca,
9 xanaa ñu ne ñàpp, ku ne taq sa moroom,
te duñu teqlikoo.
10 Bu tislee, melax ne ràyy,
mu xippi, nga ne fajar ay xapp-xappal.
11 Jumi sawaraay tàkke ca gémmiñ ga,
ferñent ya jiitu,
12 saxar di sël-sëlee ca wakkan ya,
mbete cóolóolu cin luy bax.
13 Ngelawal bakkanam jafal nay xal,
sawara ne jippét, tàkke ca gémmiñam.
14 Ndoddam la doole daloo,
te fu mu dëgmal tëbum tiitaange fa la.
15 Ay ndombo la der ba def, dànkalikoo,
ne këcc, ne degg.
16 Dënn baa nga dëgër niw doj,
ne këcc ni doju wolukaay.
17 Bu jógee, jàmbaar ñi tiit,
muy rajaxe, ñu jommi.
18 Nga jam ko saamar, du dugg;
xepp akug fitt akub xeej, noonu.
19 Weñ gu ñuul di ko saf um mboob,
xànjar niru ko matt mu nëb.
20 Ndawal xala dawloowu ko,
doju mbaq di ngooñ mu koy ñiiramtal.
21 Bolde di ko saf ñax gu wow,
ab xeej riir, def koy ree.
22 Lu mel ni tojitu xandeer a lal biir ba,
di rijji bañ bi.
23 Mooy baxloo xóote yi, ni cin,
di fuural géej ni njaq lu garab xooje.
24 Gannaawam ay def xàll wuy lerxat,
mbàmbulaan miy saf bijjaaw.
25 Amul niruwaale fi kaw suuf,
mii mbindeef mu dul tiit.
26 Képp ku réy, moo ko naa sutt, xool,
képp ku bew, muy sa buur.

42

Ayóoba tuub na

1 Ba loolu amee Ayóoba àddu ne Aji Sax ji:
2 Xam naa ne lépp nga man;
du lenn loo tële.
3 Nee nga ma: «Ana koo doon,
bay lëntal samay dogal te xamoo?»
Maa wax moos te xawma lenn
ci kawtéef yu ma wees, ump ma.
4 Nee nga: «Déglul, maa lay wax.
Ma laaj la, nga xamal ma.»
5 Dég-dégu nopp laa amoon ci yaw,
tey bët laa la teg.
6 Moo ma tax ne: «Wàqet, tuubi-ruubi,»
ba diwoo suuf akub dóom.

Yàlla leqli na Ayóoba

7 Gannaaw ba Aji Sax ji waxee Ayóoba
yooyu kàddu, Aji Sax ji dafa wax Elifas
ma cosaanoo Teman, ne ko: «Sama xol
tàng na ci yaw, yaak sa ñaari xarit yi,
ndax waxuleen dëgg ci man ni sama jaam
bi Ayóoba waxe. 8 Kon nag sàkkleen
juróom ñaari yëkk, ak juróom ñaari
kuuy. Ngeen dem ba ca sama jaam ba
Ayóoba, joxe ko fa saraxu rendi-dóomal,

te Ayóoba ñaanal leen, ma seet ci moom ba bañ leena mbugale seenug ndof. Ndax waxuleen dëgg ci man ni sama jaam bi Ayóoba waxe.»

9 Ba loolu amee Elifas waa Teman ba, ak
Bildàdd waa Suwa, ak Cofar waa Naama
daldi dem, def la leen Aji Sax ji sant. Aji
Sax ji seet ci Ayóoba. 10 Gannaaw ba
Ayóoba ñaanalee xaritam ya, Aji Sax ji
tijji wërsëgu Ayóoba. Aji Sax ji ful na
ñaari yoon mboolem alalu Ayóoba. 11 Ba
loolu amee mboolemi bokkam, góor ak
jigéen, ak mboolemi xameem ya woon,
dikk bokk ak moom bernde ca këram. Ñu
dëfal ko, mas-sawu ko ci bépp coono bu
ko Aji Sax ji tegoon. Ku ci nekk jox ko
dogu xaalis ak jaarob wurus. 12 Aji Sax ji
nag barkeel mujug Ayóoba lu raw ndoor-
teem. Mu am fukki junniy gàtt ak ñeent
(14 000), ak juróom benni junniy giléem
(6 000), ak junniy lëkkey nag (1 000) yu
muy rijjee, ak junniy mbaam yu jigéen
(1 000). 13 Mu amaat juróom ñaari doom
yu góor ak ñett ñu jigéen, 14 ka mag ca
jigéen ña, mu tudde ko Yemima, ka ca
topp di Keciya, ka ca toppaat di Keren
Apug. 15 Mboolem jigéeni réew ma, amul
ku rafete woon ni ñetti doomi Ayóoba
yooyu. Seen baay nag sédd leen ndono
lu tollook seen céri càmmiñ. 16 Gannaaw
loolu Ayóoba dundaat na téeméeri at ak
ñeent fukk (140). Gis na ay doomam, gis
ay sëtam, ba muy ñeenti maas. 17 Ayóoba
màggat na ba ñor xomm, doora dee.

Sabóor

1

Ñaari yoon a ngii

1 Ndokklee yaw mi toppul tànki ku bon,
taxawewuloo yoonu moykat,
toogewuloo jataayu ñaawlekat.
2 Xanaa di bége yoonu Aji Sax ji,
di ko jàngat guddeek bëccëg.
3 Loo def mu àntu:
nga mel ni garab gu saxe walum ndox,
bu jotee meññ,
te xob wa du lax.

4 Loolu dalul moos ku bon,
kay mel ni xatax bu ngelaw li wal.
5 Moo tax ku bon du siggee àtte ba,
moykat du taxawe ndajem aji jub ña.

6 Aji Sax ji kay ay sàmm yoonu aji jub;
yoonu ku bon di sànk boroom.

2

Yàlla fal na buur

1 Ana lu xeeti àddina di riir,
lu giir yiy nas pexey neen?
2 Buuri àddinaa ngi dér,
boroom nguur yi daje,
di fexeel Aji Sax ji,
mook ki mu fal.
3 Ña nga naan: «Nanu dagg càllala yi,
sànni jéng yi!»

4 Ki ci jalub asamaan a ngay ree,
Boroom baa nga leen di kókkali,
5 mer, ba gëdd leen,
xadaru, tiital leen ne:
6 «Man maa tabb buur, fal ko ci Siyoŋ*,
sama tund wu sell.»

7 Buur ne: «Ma biral dogalu Aji Sax ji,
moom mi ma ne: “Yaa di sama doom,
bés niki tey, maa la jur†.
8 Ñaan ma xeeti àddina, ma sédd la ko,
nga moom ba ca cati àddina,
9 yilife leen yetu weñ,
rajaxe leen ni njaqal xandeer.”»

10 Kon yeen buur yi, muusleen,
kilifay àddina, fàgguleen.
11 Jaamuleen Aji Sax ji, ragal ko,
di ko bége, ba yaram daw.
12 Sujjóotal-leen doom ji, bala moo mer,
ngeen sànkoo seenu yoon;
meram day jekki ne jippét,
waaye ndokklee képp ku ko làqoo!

3

Aji jub a ngi woote wall

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda, ba
muy daw Absalom doomam ju góor*.

2 Éy Aji Sax ji, noon yeeka bare!
Ñu baree may jógal,
3 ñu baree may tooge naa:
«Yàlla du ko wallu!»
Selaw

4 Waaye yaw Aji Sax ji, yaa may feg,
di ma teral, di ma siggil.
5 Maay woo Aji Sax ji wall,
mu walloo ma fa tundam wu sell wa.
Selaw.

6 Maay tëdd nelaw, yewwu;
Aji Sax ji di ma aar.
7 Ñu dul jeex a ma jógal, gaw ma,
te duma ragal.

8 Éy Aji Sax ji sama Yàlla,
jógal, wallu ma!
Yaa toj kaabaabi noon yu bon yépp,
foq seeni sell.
9 Aji Sax ji, yaa moom wall,
sa mbooloo jagoo sa barke.
Selaw.

---

* **2:6** 2.6 Siyoŋ: Siyoŋ fii mooy tund wa kër Yàlla ga nekkoon ca Yerusalem. Daan nañu ko tudde it dëkku Yerusalem mbaa réewum Israyil. † **2:7** 2.7 Jur: su Yàlla nee moo jur buur bi, waxin la rekk. Bés bi ñuy fal buur bi la Yàlla di biral ne jàppe na buur bi ni doomam. Ni doom di taxawale baayam, ni la buur biy taxawale Yàlla ci kaw suuf. Ni baay di sàmme doomam it, ni la Yàlla di sàmme buur bi, ngir mu am ndam. * **3:1** 3.1 Seetal ci *2.Samiyel* 15—16.

4

Ma gonloo ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki xalam, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, yaw mi may àtte dëgg,
maa ngi woote, wuyu ma;
maa xatoon, nga yaatal ma.
Ngalla baaxe ma, nangul ma.

3 Yeen boroom daraja yi,
buleen yàqati sama der,
buleen sopp caaxaan, di sos.
Selaw.
4 Xamleen ne Aji Sax ji day séddoo ku ko ragal,
te bu ma wooyee Aji Sax ji, mu dégg.
5 Loxleen te baña bàkkaar,
waxtaanleen ak seen ngegenaay te noppi.
6 Rendileen seen sarax yi war,
te wóolu Aji Sax ji.

7 Bare na ñu naan: «Ana ku nuy won lu baax?»
Éy Aji Sax ji, baaxe nu saw yiw!
8 May nga ma bànneexu xol
bu raw seen pepp mu tuurook biiñ bu wal.
9 Jàmm laay tëdde, nelaw,
Aji Sax ji, yaw doŋŋ yaa may dëël fu wóor.

5

Ma jëluy ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki toxoro, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, maa ngi àddu, déglu ma,
maa ngi onk, teewlu ma.
3 Sama Buur, sama Yàlla, déglul, ma ne wallóoy!
Yaw laay ñaan.
4 Aji Sax ji, ag suba, ngay dégg sama baat,
suba su ne ma diis la samay dagaan,
di séentu.

5 Doo Yàlla ju safoo coxor,
yaw lu bon du la daloo.
6 Ku réy du taxaw fi sa kanam,
kuy def lu ñaaw, bañ nga ko.
7 Aji Sax ji, yaay sànk kuy fen,
sib kuy bóomeek kuy wore.

8 Man nag, sa ngor lu yaa laa saña dugge sa kër,
sujjóotal sa bérab bu sell, wormaale la.
9 Éy Aji Sax ji, wommate ma sa njekk ndaxi noon,
te xàllal ma saw yoon.

10 Ñii, lu ñu wax, wérul,
seen xol a mébét njekkar,
seenug boli di bàmmeel bu ne ŋàpp,
ñuy naxe làmmiñ wu neex.
11 Éy Yàlla, topp leen,
ñu fakktaloo seeni pexe;
xalabal ñii barey moy,
ñoo la gàntal.

12 Képp ku la làqoo, yal na bég,
di saxoo sarxolle, nga di ko yiir,
te ku la sopp di la bége.
13 Aji Sax ji yaw kat, yaay barkeel ku jub,
yiire ko saw yiw, fege ko.

6

Jarag a ngi woote wall

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalamu juróom ñetti buum, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, bul mer, ba di ma rëbb,
bul xadaru, ba di ma mbugal.
3 Aji Sax ji, damaa néew doole, yërëm ma!
Éy Aji Sax ji, sama yaram a tas, dàmp ma!
4 Sama xol a jeex tàkk.
Aji Sax ji, loo deeti xaar nag?
5 Éy Aji Sax ji, délsil, xettli ma!
Walloo ma sa ngor.
6 Deesul dee ba fàttliku la;
ku dugg njaniiw, nu mu lay sante?

7 Onk naa ba loof, di fanaanee jooy,
sama lal di féey,
ba far seeye rongooñ.
8 Saay gët a ngi xóot ndaxu naqar,
boole ci giim ndax tooñi noonoo noon.

9 Yeen, defkati ñaawtéef yépp, xiddileen ma!
Aji Sax ji dégg na saay jooy,

10 Aji Sax ji dégg na saay dagaan,
Aji Sax jii nangu na samag ñaan.
11 Noon yépp a am gàcce, ba jàq lool,
ne wërëñ ak gàcceg mbetteel.

7

Boroom tuumaa ngi woote wall

1 Muy woyu njàmbat, ñeel Daawuda. Mu
woyaloon ko Aji Sax ji ci mbirum kàddu
yu tukkee woon ca Kuus, ma bokkoon ci
giirug Beñamin.

2 Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, yaw laay làqoo!
Musal ma, xettli maak ñi may dàq ñépp.
3 Lu ko moy ñu fàdd ma ni gaynde,
daggate ma te kenn du wallu.

4 Aji Sax ji sama Yàlla, ndegam maa def lii,
ndegam maa taq fenn lu ñaaw,
5 ndegam ku ma jàmmal laa feye aw ay,
mbaa ma dimbali ku ko noonoo te defu ko dara,
6 yal na ma noon rëbb,
dab ma, dëggaate ma,
sàggi saab sag, tëral ci pëndub suuf.
Selaw.

7 Aji Sax ji, meral, jóg,
dajeel maak xadaru noon yi!
Ngalla teewlu ma; yaw, yoon nga santaane.
8 Yal na xeet yi daje, wër la,
nga délsi tiim leen fu kawe.
9 Yal na Aji Sax ji àtte xeet yi;
Aji Sax ji, seetal ci sama njubteek sama maandute te dëggal ma.
10 Yal na mbonug ku bon tees,
te nga saxal kuy def njekk.
Yaw Yàlla Boroom njekk, yaay natt xel ak xol.

11 Sama kaaraange, fa Yàlla,
miy musal boroom xol bu dëggu.
12 Yàllaay àtte dëgg.
Yàllaay rëbbe bés bu ne.
13 Ku tuubul, Yàlla nàmm saamaram,
bank xalaam, diir la.
14 Moom la waajalal ngànnaayi ndee,
def ko fitt yuy boy.

15 Ku bon a ngoog, di matu doomu ñaawtéef.
Day sos njombe, wasin njublaŋ.
16 Am kan lay gas, ba mu xóot,
te pax ma mu gas, moo ca tàbbi.
17 Fitnaam, këpp ci boppam;
coxoram, xàŋŋ cim kaaŋam.

18 Naa sante Aji Sax ji njekkam,
ma woy Aji Sax jiy Aji Kawe ji.

8

Aji Sax ji teral na nit

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak
xalam gu ñuy wax gitiit*, ñeel Daawuda,
di kàddug Sabóor.

2 Aji Sax ji sunu Boroom,
sa tur aka màgg ci kaw suuf sépp!
Sag leer tiim asamaan.
3 Làmmiñu tuut-tànk, ba ci luy nàmp,
feeñal nga ca sa kàttan,
bañaaleek feyukat ne xerem.

4 Damay xool sa asamaan si nga móol,
ak weer week biddiiw yi nga fi teg.
5 Moo luy nit, ba nga di ko bàyyi xel?
Luy doom aadamaak loo koy yége?

6 Yaa def nit mu yées malaaka yi as lëf,
te yaa ko kaalaa teraangaak daraja,
7 fal ko ci kaw loo bind,
jox ko lépp, mu teg tànk:
8 jur gépp, gu gudd ak gu gàtt,
rabi àll it ca la,
9 ak njanaaw ak jën,
ak luy jaare yooni géej.

10 Aji Sax ji sunu Boroom,
sa tur aka màgg ci kaw suuf sépp!

* **8:1** 8.1 gitiit tur la wu réer ci làkku ebrë. Man na doon xeetu xalam gu cosaanoo dëkk ba ñuy wax Gaat ci réewu Filisti. Man na nekk it galan bu ñu daan woye ci jamono bu ñuy witt reseñ, di ko nal.

9

Aji Sax ji dëgg lay àtte

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bu ñuy wax Deewug doom ju góor,
ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

2 Ma sante Aji Sax ji sama xol bépp,
di siiwal mboolemi kéemaanam.
3 Yaw Yàlla, dama lay bége, bànneexoo la,
woy la, yaw Aji Kawe ji.
4 Noon yeey dellu gannaaw,
tërëf, sànku fi sa kanam.

5 Yaa ma àtte yoon, dëggal ma,
toog ci sab jal, di àtte njub.
6 Rëbb nga xeet yi, sànk ñu bon ñi,
far seeni tur ba fàww.
7 Noon ya raaf, gental ba fàww.
Yaa déjjati seeni dëkk, seenu askan fey.
8 Aji Sax jee sax dàkk,
samp jalam ngir àtte.
9 Moom mooy àtte àddina cig njub,
di dogalal xeet yi dëgg.
10 Aji Sax jeey làq néew-ji-doole,
mooy làqe bésub njàqare.
11 Aji Sax ji, yaw, ku la xam, wóolu la.
Aji Sax ji, yaw, ku lay sàkku, doo ko wacc.

12 Woyleen Aji Sax ji dëkke Siyoŋ,
siiwal-leen ay jalooreem ci xeet yi!
13 Mooy topp nit bakkanu moroomam, di ko ba xel,
te du fàtte yuuxi néew-ji-doole.

14 Éy Aji Sax ji, baaxe ma,
gisal naqar wi ma bañ yi teg.
Yaa may yékkatee fa bunti ndee,
15 ba ma siiwali sa woy yépp,
fa buntu Siyoŋ, dëkk bu taaru ba,
di bànneexoo sa wall gii!

16 Xeet yee tàbbi pax ma ñu gasoon,
fakktaloo fiir ga ñu làqoon.
17 Aji Sax jaa ngi feeñoo, di àtte yoon;
ku bon teg ug fiir, tàbbi ca.
Na jib ndànk. Selaw.

18 Ñu bon ñee dëddu, dem njaniiw,
ànd ak xeet yi fàtte Yàlla yépp.
19 Yàlla du tanqamlu ab ndóol ba fàww,
yaakaaru néew-ji-doole du tas mukk.

20 Aji Sax ji, jógal, bu la nit yab;
na xeet yi dikk fi sa kanam, nga àtte leen.
21 Rikk Aji Sax ji, yónnee leen tiitaange,
xamal leen ne nit doŋŋ lañu.
Selaw.

10

Néew-ji-doole sàkku na yoon

1 Éy Aji Sax ji, lu la taxa sore?
Xanaa dangay làqu, bésub njàqare?

2 Ku bon naagu na, ne dann néew-ji-doole,
lal ay pexeem, ba jàpp ko.
3 Ku bon déy a ngi tëggoo bànneexu bakkanam,
ku bëgge di ñàkke wormaak a teddadil Aji Sax ji.
4 Ku bon daŋŋiiral, seetul dara,
xalaatam yépp mooy Yàlla amul.
5 Saa yu fexee, juble,
te gisul sa ndigali yoon yi ko tiim.
Ma ngay ciipu bañam yépp.
6 Ma nga naan ca xelam: «Duma tërëf,
safaan du ma dab tey ak ëllëg.»
7 Ay móolu la gémmiñ ga fees, ak fen ak njublaŋ,
njekkar ak ñaawtéef lal làmmiñ wa.
8 Day tëroo ciy dëkk-dëkkaan,
làqu di bóom ku deful dara,
nëbbu di wootal néew-ji-doole.
9 Day làqu bérab, di yeeroo ni gaynde cim xunteem,
di yeeru aji ñàkk, ba jàpp ko,
laaw ko, ñoddi, yóbbu.
10 Ma ngay sëgg ak a waaf,
ba aji ñàkk daanu ci loxoom.
11 Mu naa ca xelam: «Yàlla fàtte na,
dummóoyu na, du xoolati.»

12 Aji Sax ji, jógal!
Éy Yàlla, xàccil sa loxo.
Bul fàtte néew-ji-doole.
13 Bul may ku bon mu sofental la,
te naan ci xelam: «Yàlla du ma ko topp.»
14 Yaw de yaay ki nemmiku,
di gis njekkar ak naqar,

ku mu dal, nga sàmm àqam.
Néew-ji-doole wéeroo la,
ab jirim, nga dimbali.
15 Ngalla dammal loxol ku soxor ak ku bon,
topp leen seen coxor,
gi ñu yaakaaroon ne du feeñ.
16 Aji Sax jee di Buur ba fàww!
Xeet yeey sànku, jeex cim réewam.
17 Néew-ji-doole dagaan, Aji Sax ji dégg,
dalal xelam, teewlu ko,
18 ngir sàmm àqu jirim ak néew-ji-doole,
ba nit kiy suufu kese dootu xëble.

11

Ma làqoo Aji Sax ji

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda.

Aji Sax ji laa làqoo.
Ana lu ngeen ma naa: «Neel fëyy ni picc, toŋi sa kaw tund.
2 Xanaa du ñu soxor ñaa ngii, bank seen xala,
nas seenu fitt,
nara lëndëmtu, jam ku jub?
3 Bu ponki njub màbbee,
nu aji jub di def?»

4 Aji Sax jaa nga këram gu sell.
Aji Sax jaa nga asamaan, kaw jalam,
ne jàkk doom aadama, di ko seetlu.
5 Aji Sax ji day seetlu ku jub;
ku soxor, bëgg fitna, mu bañ.
6 Day tawal ku bon ay mbugal;
sawaraak tamarax akub jaas dib añam.
7 Aji Sax jee jub, sopp njub;
kuy jubal, gis yiwam.

12

Kàddug Yàllaa wóor

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalamu juróom ñetti buum, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Wallóoy, Aji Sax ji, ngor jee na!
Kóolute réer na doom aadama.
3 Dañuy fenante,
làmmiñ dig lem, xol ba njuuy la.
4 Yal na Aji Sax ji tëj gémmiñu kuy naxe,
ak kuy làmmiñuy tëggu.
5 Ñu ngi naa: «Sunu làmmiñ lanuy daane,
nook sunu kàddu; ku nu manal dara?»

6 Ku ñàkk a ngi, ñu futti,
mu ngi binni, di néew-ji-doole.
Aji Sax ji nee: «Maa ngii, di ci jóg,
teg leen fi rawtu gu ñu ne siiw.»

7 Kàddug Aji Sax ji, kàddu gu sell la,
ni xaalis bu ñu xelli ci taalu ban,
settli ko juróom ñaari yoon.
8 Ngalla Aji Sax ji, sàmmal ku néewle,
aar ko saa su ne ci nitu tey.
9 Ñu bon ñaa ngi taxawaalu fu ne,
jikko ju sew falu ci biir doom aadama yi.

13

Aji Sax ji, loo deeti xaar?

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Céy Aji Sax ji, loo deeti xaar?
Xanaa doo ma tanqamlu ba fàww?
Loo deeti xaar, bañ maa geesu,
3 ba ma tàggook bopp bu ubu
ak njàqarey xol bu sax,
ba noon dootu ma man?

4 Céy Aji Sax ji sama Yàlla, geesu ma, wuyu ma,
leqli ma, bala ma ne sërëx ci nelawi ndee,
5 noon ba naan: «Daan naa ko,»
bañ yay bége saab jéll.

6 Man de maa ngi dénkoo sa ngor,
di bànneexoo sag wall.
Naa woy Aji Sax ji,
ki may baaxe xéewalam.

14

Yàqute maase na

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda.

Ab dof a ngi naa ci xelam: «Yàlla amul!»
Ñu ni mel ay def njekkar, seeni jëf siblu,
kenn defu ci lu baax.
2 Aji Sax jee tollu asamaan, jéer doom aadama,
di seet ku ci xelu, tey sàkku Yàlla.

3 Ñépp lajj,
bokk yàqu yaxeet.
Kenn deful lu baax,
du kenn sax.
4 Aji Sax ji nee: «Xanaa ñiy def lu bon ñépp xamuñu dara?
Ñuy lekk sama ñoñ niw ñam,
te sàkkuwuñu Aji Sax ji.»
5 Foofu lañuy tiite tiitaange lu réy!
Du Yàllaa ngi ànd ak kuréli ñu jub ñi?
6 Ku néewlee yaakaar, ngeen tas ko,
waaye Aji Sax ji la làqoo.

7 Ana kuy xettlee Israyil fa Siyoŋ?
Éy bés bu Aji Sax ji delloo ñoñam ndam,
ndaw mbégte ci giirug Yanqóoba!
Ndaw bànneex laa ne, ci Israyil gii!

15

Kuy aji jub?

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, kuy ganeji sa xayma?
Ana kuy dëkki sa tund wu sell?

2 Xanaa ki wéye maandu,
di def njekk,
di wax dëggu xolam.
3 Du sos,
du tooñ dëkkandoo,
du baatal moroomam.
4 Ku siblu, mu sib,
ku ragal Yàlla, mu teral.
Mooy sàmm ngiñam,
su ko dee lor it.
5 Du leble, ba teg ca;
du nangu ger, ngir fexeel jaambur.

Lii ku koy jëfe doo jang.

16

Aji Sax ji laa séddoo, dund ak dee

1 Muy taalifu Daawuda, ngir jàngle.

2 Éy Yàlla, sàmm ma, maa ngi làqu fi yaw!
Maa ne Aji Sax ji: «Yaay sama Boroom,
awma alal ju la moy.»
3 Ñu sell ñi ci réew mi ñooy garmi yi,
sama mbégte mépp ñoom a.
4 Kuy sàkkuy tuur barew tiis,
man de duma leen tuural deret,
sama làmmiñ du leen tudd.

5 Aji Sax ji, yaay wàll wi ma séddoo,
di sama ndabal xéewal.
Yaa yor sama wërsëg.
6 Maa muurloo bérab bu neex,
ndaw cér bu rafet!
7 Ma sant Aji Sax ji may xelal,
ba guddi sax sama xel di ma yedd.
8 Damaa saxoo ne jàkk ci Aji Sax ji
ndijoor la ma fare, ba duma tërëf,
9 xanaa di bànneexu, sama xol bég,
sama yaram finaax.
10 Doo ma wacc njaniiw moos,
sa wóllëre wa, doo ko won yàqutey bàmmeel*.
11 Yaa may xamal yoonu ndund.
Fu bànneex mate, yaa teew,
xéewal sa ndijoor la saxe.

17

Aji Sax ji, jox ma dëgg

1 Muy ñaanu Daawuda.

Éy Aji Sax ji, déglul liy dëgg,
déglul, ma woote!
Teewlul, ma dagaane la
làmmiñ wu mucc fen.
2 Yal na sama àtte bawoo fi yaw,
nga gis sama njubte.
3 Natt nga saab xol, niir ma guddi,
settantal ma, gisoo dara.
Dogu naa ne duma moye wax.
4 Su may jëf it, di sàmm sa kàddu.
Maay moyu yoonu ku bon.
5 Sa tànk, sama tànk,
jàdduma fenn.

6 Éy Yàlla, maa lay woo, nga di ma wuyu;
teewlu ma te déglu ma!
7 Na sa ngor feeñ,
yaw miy walloo sa doole
ku la làqooy noonam.
8 Sàmm ma ni peru bët;
làqe ma sa ker,

* **16:10** 16.10 Woykat bi di wone fii kóoluteem ne Aji Sax ji du ko seetaan muy dee ci saa si, waaye dina ko musal ci dee gi ko doon yoot ca fan yooya. Seetal ci *Jëf ya* 13.34-37.

9 ma rëcc ñu bon ñi ma song,
noon ñii ma gaw, nar maa bóom.
10 Seen xol dàq yërmande,
seeni wax di reewande.
11 Tanc nañu nu fépp,
ne nu jàkk, nar noo tëral.
12 Mbete gaynde gu namma fàdde,
gaynde gu mat guy tëroo!

13 Éy Aji Sax ji, jógal dajeek moom, detteel ko.
Xettlee ma sa saamar, ma rëcc ku bon.
14 Éy Aji Sax ji, walloo ma sa doole,
ma rëcc ñi séddoo dundu àddina.
Say soppe, nga reggal,
seeni doom regg,
desalal seeni doom.

15 Man nag ma am dëgg, ne la jàkk,
yewwu, regge sa jëmm.

18

Buur daan, sant Aji Sax ji

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel
Daawuda jaamub Aji Sax ji. Mu jagleel
Aji Sax ji woy wii, bés ba mu ko xettlee
ci mboolem noonam, xettli ko it ci Buur
Sóol. Kàdduy woy yaa ngii.

2 Mu ne:
Aji Sax ji, maa la sopp, yaw mi may dooleel.
3 Aji Sax ji laay sës,
mu di ma aar,
di ma wallu.
Mooy sama Yàlla, ji may sës, yiiru, fegu;
mooy Boroom doole ji may musal, di ma làq.
4 Ki yelloo cant, Aji Sax ji,
moom laa woo, mucc ci samay noon.

5 Buumi ndee tanc ma,
walum kasara naq ma,
6 buumi njaniiw laaw ma,
dee ne jaas, di ma fiir.
7 Ma jàq, woo Aji Sax ji,
ne sama Yàlla wallóoy,
mu dégge këram.
Ma yuuxu, muy dégg.

8 Mu mer, suuf yëngu, di ker-keri;
kenuy tund ya jaayu, di reg-regi.
9 Saxar di sël-sëlee ca wakkan ya,
sawara boye ca gémmiñ ga,
xal yu yànj tàkke ca.
10 Mu firi asamaan, wàcc,
niir yu fatt lal tànk ya.
11 Ma nga war malaakam serub, di naaw,
daayaarloo laafi ngelaw.
12 Ma nga bàddoo lëndëm, làqoo,
làmboo ndox mu lëndëm aki xàmbaar,
13 leer a ko jiitu, xàmbaar ya topp ca,
ak tawub yuur ak xali sawara.
14 Aji Sax jee dënoo asamaan.
Aji Kawe jee àddu,
muy tawub yuur ak xali sawara,
15 mu soqiy fitt ak jumi melax,
tasaare leen, fëlxe.
16 Aji Sax ji, dangaa gëdd,
nokki, mu riir,
xuri géej ne fàŋŋ,
kenuy suuf ne duŋŋ.

17 Aji Sax jee yóotoo fa kaw, jàpp ma,
seppee ma ca xóotey ndox ma,
18 musal ma ca noon yu mag,
ya ma bañ te man ma.
19 Ñu dajeek man, bés ba ma jàqee,
Aji Sax ji taxawu ma,
20 yaatal ma,
bége ma, ba xettli ma.

21 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
samay loxoo set, mu fey ma.
22 Sàmm naa yooni Aji Sax ji,
bonuma, di moy sama Yàlla.
23 Dama ne jàkk ndigalam yépp,
xalabuma dogali yoonam.
24 May ànd ak moom, di jëfeg mat,
di moyoo tooñ.
25 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
rafetlu sama mucc ayib.

26 Yaw Aji Sax ji, ku gore, fekk la gore;
ku matale, fekk la matale;
27 ku sellal, fekk la sell;
ku dëng, fekk laak say feem.
28 Yaw yaay musal xeet wu néew doole,
kuy daŋŋiiral, nga detteel.
29 Yaw kay yaa may niital.

Aji Sax ji sama Yàllaay leeral sama lëndëm.
30 Maak yaw kay, ma song gàngoor.
Maak sama Yàlla, ma tëb um tata.

31 Yàllaa mat.
Kàddug Aji Sax jee wér te wóor.
Mooy feg képp ku ko làqoo.
32 Ana kuy Yàlla ku moy Aji Sax ji?
Ku jara sës ku dul sunu Yàlla?

33 Yàllaa may dooleel,
di ma xàllal, yoon mat.
34 Moo ma gaawal ni kéwél,
taxawal ma fu kawe.
35 Moo may tàggat ngir xare,
may bank xalag xànjar.
36 Aji Sax ji yaa may feg, musal ma,
dooleel ma sa loxo,
nangul ma, darajaal ma.
37 Yaa ma xàllalu yoon,
ba duma tërëf.
38 Ma dàq noon yi, dab leen,
jekkli, doora dëpp.
39 Ma jam leen, jógatuñu,
xanaa fëlëñu, ma joggi.
40 Sol nga ma dooley xare,
sukkal ñi ma jógal, ñu féete ma suuf.
41 Won nga ma ndoddi noon,
ma boole bóom bañ yi.
42 Ñu ne wallóoy, wall amul;
ñu woo Aji Sax ji, faalewu leen.
43 Ma wol, ba ñu doon pënd, ngelaw wal,
ma wetti ni banu mbedd.
44 Xettli nga ma ci bokk yiy fippu,
def ma, ma jiite ay xeet;
waaso wu ma xamul sax nangul ma,
45 ku ma ci dégg, déggal ma,
ay doomi doxandéem di ma raamal,
46 ne yàcc,
génne seeni tata, di lox.

47 Aji Sax jeey kiy dund.
Kii ma sës a jara sant.
Yàlla mi may musal moo màgg!
48 Mooy Yàlla ji ma feyul,
nangulal ma xeet yi.
49 Xettli nga maak noon,
kaweel ma, ma tiim ku ma jógal,
xettleeti ma cib soxor.
50 Kon Aji Sax ji, ma sant la ci biir xeet yi,
kañ la!
51 Yaay may sa buuru ñoñ ndam lu réy,
yaay ji ngor ki nga fal,
muy man Daawuda, di sama askan ba fàww.

19

Aji Sax ji màgg na

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Asamaan nee Yàlla màgg na,
kaw ne màww, biral liggéeyu loxoom!
3 Bésoo bés kàddu seere ko,
guddee guddi xamle ca mbir.
4 Du làkk, duy wax,
du baat bu dégtu,
5 suuf sépp la seen ndéey jibal,
seen kàddoo àkki cati àddina.

Kaw la Yàlla sampal jant xayma,
6 mu mel ni boroom séet, génne néegam,
di mbër mu doŋali, xéluw yoonam.
7 Asamaan lay fenke cat lii,
wëndeelu, sowi cat lee;
amul lu rëcc tàngooram.

8 Yoonu Aji Sax jee mat,
di leqli bakkan.
Lu Aji Sax ji seede dëgg la,
day xelal ku xeluwul.
9 Lu Aji Sax ji tegtale, njub la,
di bégal xol.
Lu Aji Sax ji santaane, leeraange la,
di leeral gis-gis.
10 Santaaneb ragal Aji Sax ji mooy li sell te sax ba fàww.
Lu Aji Sax ji digle, dëgg la,
ak njekk gu sotti.
11 Moo dàq wurus,
raw wurusu ngalam wu ne xas;
dàqati lem,
ëpp tem-tem.
12 Man, Sang bi, ci laay leerloo,
ku ko sàmm yokku yool.

13 Nit juum na, umple ko,
baal ma tooñ gu ma umple.
14 Te Sang bi, musal ma ci bàkkaaru teyeef,

mu bañ maa jiital,
ma mana maandu,
mucc moy gu réy.

15 Éy Aji Sax ji, lu saaw làmmiñ tudd
mbaa sama xol déey ma ko,
yal nay loo gërëm,
yaa may aar, yaa ma jot.

20

Yal na Buur daan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug
Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Buur, yal na la Aji Sax ji nangul bésu njàqare,
yal na la turu Yàllay Yanqóoba aj fu kawe,
3 yal na la yónnee wallam fa këram,
jàpplee la fa, ca Siyoŋ.
4 Yal na xool loo ko jébbal,
di rafetlu sarax soo ko lakkal.
Selaw.
5 Yal na la may li nga namm,
di sottal loo mébét,
6 ngay daan, nuy ree,
yéege sunu raaya, màggal sunu Yàlla.
Yal na Aji Sax ji nangu loo dagaan.

7 Aji Sax jeey musal ki mu fal, bir na ma tey.
Moo koy nangule fa asamaan su sell sa,
ci dooley ndijooram biy musle.
8 Ñiiki watiir,
ñeeki fas,
nun sunu turu Yàlla Aji Sax ji lanuy tudd.
9 Ñoom ñooy jeng ak a jóoru,
nun, nu jóg, taxaw jonn.

10 Éy Aji Sax ji, mayal Buur mu daan,
te bés bu nu ko ñaane, mu nangul nu.

21

Aji Sax ji baaxe na Buur

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug
Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Céy Aji Sax ji, Buur a ngi bége sa doole,
di bànneexoo sag wall, rekk.
3 Yaa ko may nammeeli xolam,
gàntuwulooy dagaanam.
Selaw.
4 Yaa ko gatandoo barkey ngëneel,
kaalaa ko wurusu ngalam.
5 Mu ñaan mucc,
nga saxal jalam fàww,
6 sag wall a ko sagala sagal!
Teddngaak daraja nga ko sédd,
7 jagleel ko barke bu sax dàkk,
bégale ko sa kanam, mu bànneexu.
8 Buur wóolu na Aji Sax ji, moos,
du tërëf, Aji Kawe jee gore.

9 Buur, yaa naan sa noon yépp céex,
ne say bañ taral.
10 Soo nee jalañ, jafal, ñu boy.
Aji Sax ji mer, sànk leen,
sawara xoyom leen.
11 Yaay raafal seeni giir fi kaw suuf,
fey seen askan ci doom aadama yi.
12 Ñoo la mébal lu bon,
nasal la pexe, joyul.
13 Nga di leen diir fittu kanam,
ñu wone gannaaw.

14 Aji Sax ji, jógal ak sa manoore,
nu joobe la, woy sa jaloore.

22

Jëkke jàq, mujje sant

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug
Sabóor, ñeel Daawuda, dëppook galan bi
ñu dippee Kéwélu fajar.

2 Sama Yàlla, sama Yàlla, lu tax nga wacc ma?
Ma binni, binneeti, wall sore.
3 Éy sama Yàlla, ma woote bëccëg, wuyuwoo;
woote guddi, nopploo ma.
4 Yaw de, yaay ku sell, tooge sab jal,
Israyil di la kañ.
5 Yaw la sunuy maam wóolu woon,
wóolu la, nga xettli leen.
6 Yaw lañu daa woo wall, mucc;
yaw lañu wóolu woon te rusuñu.
7 Man nag aw sax rekk laa, matuma nit.
Doom aadama sewal ma, aw xeet tuutal ma.
8 Ku ma gis ñaawal ma,
biiñ ma, xeelu ma, naa:
9 «Na wéeroo Aji Sax ji, mu xettli ko;

su ko soppee, na ko wallu.»
10 Yaw de yaa ma roccee sama biiru ndey,
naxe ma sama weenu yaay.
11 Yaw laa dénkoo ba may juddu,
ba ma juddoo sama ndey, ngay sama Yàlla.
12 Bul ma sore,
musiba teew na, wall amul!
13 Noon yaa ngi ma gaw ni coggalu yëkk,
dar ma ni ponkali yëkk ya fa Basan.
14 Ñu ŋa ma, ŋàpp,
ni gaynde, guy yëmmook a fàdde.
15 Doole ŋiis,
yax yoqi,
fit ne soyox, seey.
16 Làmmiñ taqoo denqleñ,
doole jeex, ma wow koŋŋ,
nga tëral ma buntu bàmmeel.
17 Ay xaj a ma wër,
di gàngooru saaysaay, dar ma kepp,
bëtt samay yoxook samay tànk.
18 Maa ngii, mana wañn sama yax yépp,
ñoom ñuy xoole, di ma seetaan,
19 séddoo samay yére,
tegoo bant sama mbubb.
20 Waaye yaw, Aji Sax ji, bul sore;
yaa may dooleel, gaawe ma.
21 Xettlil sama bakkan ci saamar,
ba sama benn bakkan bii mucc selli xaj!
22 Musal ma ci pàddum gaynde ak ndañum nagu àll.

Yaa ma wallu woon!
23 Ma siiwali saw tur ci bokk yi,
màggale la digg mbooloo mi.
24 Yeen ñi ragal Aji Sax ji, santleen ko.
Yeen askanu Yanqóoba wépp, màggal-leen ko.
Yeen bànni Israyil gépp, wormaal-leen ko.
25 Moom de sàgganewul boroom tiis,
làqu ko kanamam,
ba mu wootee, wuyu na ko.
26 Yaw laay sante ndaje mu mag,
sottalal la samay dige*, ñi la ragal seede.
27 Ku woyof a cay lekk ba doyal,
kuy wut Aji Sax ji, sant ko.
«Guddleena gudd fan!»

28 Àddina wërngal këpp ay fàttliku,
walbatiku ci Aji Sax ji.
Làngi xeet yépp sukkalsi ko.
29 Aji Sax jeey boroom nguur,
moo yilif xeet yi.
30 Boroom barke xéewlu, sujjóotal ko,
ku jëm pax it, te bakkanam di lang,
di ko sukkal.
31 Askan wu dikkagul dina jaamu Boroom bi,
ñiy ñëw te juddooguñu dees na leen wax ay mbiram.
32 Ñu dikk, biral njekkam,
jottli xeet wu sosoogul jalooreem.

23

Aji Sax jee may sàmm

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax jee may sàmm,
du lenn lu ma ñàkk.
2 Parlu mu naat la may gooral,
wal mu dal, mu tette ma ca,
3 leqli ma,
teg ma ci yooni njekk
ngir teddngay turam.
4 Su may jaare xuru ndee wu ne këruus it,
duma ragal loraange:
yaw laak man,
sa bantu sàmm ak sa nguul,
yooyoo may dalal.

5 Yaa ma berndeel,
noon yi gis,
nga diwal ma saa bopp, terale ma,
saab kaas rembat.
6 Mbaax ak ngor kay la ma Aji Sax jiy dare sama giiru dund,
ma dëkke këram ba fàww.

24

Ana kuy màggal Buur Yàlla?

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax jee moom suuf ak li ko fees,
ak àddina ak li ci biiram.
2 Moo samp suuf biir géej,
dëj ko ci kaw wal mi.

* **22:26** 22.26 sottalal la samay dige: dige yooyu ay saraxi cant la yu ñuy bokk lekk. Ki koy joxe mooy ñaanal ñi mu ci woo jàmm ak wér ak barke.

3 Ana kuy yéegi tundu Aji Sax ji,
kuy taxawi bérabam bu sell ba?
4 Xanaa ku mucc ayib, sell ab xol,
xemmemul caaxaani neen,
du giñey fen.
5 Kookooy jagoo barkeb Aji Sax ji,
ak njekku Yàlla, mi koy musal.
6 Ñooñooy waa làng, gi lay sàkku,
di maasug Yanqóoba, giy sàkku sa yiw.
Selaw.

7 Neleen bunt yi kulbét,
ubbileen bunti cosaan yi,
Buur Boroom ndam duggsi.
8 Buur Boroom ndam booboo di kan?
Xanaa Aji Sax ji Boroom dooleek njàmbaar,
Aji Sax ji jàmbaaru xare ji.
9 Neleen bunt yi kulbét,
ubbileen bunti cosaan yi,
Buur Boroom ndam duggsi.
10 Buur Boroom ndam booboo di kan?
Xanaa Aji Sax ju gàngoor yi.
Kookooy Buur Boroom ndam.
Selaw.

25

Aji Sax jeey gindee, di yiire

1 Ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, yaw laay diis sama bakkan.
2 Sama Yàlla, yaw laa yaakaar.
Yàlla buma rus,
noon yi ree.
3 Deesu la séentu, ba rus.
Kuy wor ci neen mooy rus.

4 Éy, Aji Sax ji, won ma saw yoon,
xamal ma fi nga ma jaarloo.
5 Jiitee ma sag dëgg, jàngal ma.
Yaw yaay Yàlla ji may musal,
ma di la yendoo yaakaar.
6 Aji Sax ji, bàyyil xel sa yërmandeek sa ngor.
Naka jekk sa jikkoo!
7 Bul xool li ma bàkkaare ndaw ak li ma moy.
Aji Sax ji, xoole ma sa ngor ngir sag mbaax.

8 Aji Sax jee baax, rafeti dogal,
di gindi moykat ci yoon wi,
9 di jiite ku woyof mbubb ci njubte,
di ko xamal aw yoonam.
10 Aji Sax ji ngor ak dëgg rekk lay jiitee
kuy sàmm kóllëreem ak seedey yoonam.

11 Éy Aji Sax ji, tooñ naa lool,
jéggal ma ngir saw tur.
12 Ana kuy wormaal Aji Sax ji,
mu won ko yoon wi mata taamu,
13 muy dunde ngëneel,
askanam moom réew mi?
14 Ndéeyu Aji Sax ji, jagley ku ko ragal.
Kóllëreem la koy xamal.
15 Samay gët jàkk rekk ci Aji Sax ji,
moo may xettli ci fiiru noon.

16 Ngalla geesu ma, baaxe ma,
maa wéet, néew doole,
17 sama xol feesey xalaat.
Rikk, teggil ma njàqare!
18 Xoolal sama naqar ak sama tiis,
te baal ma bépp bàkkaar.
19 Xoolal noon yi ne gàññ,
bañ ma mbañeelu fitna.

20 Éy, aar ma, musal ma!
Bu ma rusloo,
yaw laa làqoo.
21 Yal na ma maanduteek njub taxawu,
maa ngii, di la xaar.
22 Éy Yàlla, teggilal Israyil tiisoo tiis.

26

Ma waajal ndajem kër Aji Sax ji

1 Ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, àtte ma,
man de maandu laa wéye,
Aji Sax ji laa wóolu, jenguma.
2 Aji Sax ji, nattu ma, seetlu ma,
seggal xel ak xol.
3 Maa ngi janook sa ngor,
di jëfe sa worma.
4 Toogumaak naxekat,
lëngoowumaak naaféq,
5 sib naa gàngooru saaysaay,
toogumaak ku bon.
6 Aji Sax ji, maay jàpp ci biir mucc ayib,
di wër sa sarxalukaay,

7 àddu, sant la,
lim sa jépp jaloore.
8 Aji Sax ji, maa sopp sa dëkkuwaay,
bëgg bérab bi sag leer teew.

9 Bu ma buubaaleek bàkkaarkat, sànni,
di ma booleek bóomkat, bóom.
10 Seeni yoxoo nga sóobu ci mbon,
ndijoor ya fees aki ger.

11 Man nag maandu laay wéye,
tee nga maa jot, baaxe ma?
12 Ndokk bi ma taxawee joor gu wóor.
Ma màggal Aji Sax ji fi ndajey way-gëm ñi.

27

Xare jib, ma ànd ak Yàlla

1 Ñeel Daawuda.

Aji Sax jee may leeral, di ma wallu.
Ana ku may ragal?
Aji Sax jeey aar sama bakkan.
Ana ku may tiit?
2 Ab soxor wutsi ma,
nar maa yàpp,
noonoo ma, bañ ma;
mooy tërëf, fëlëñu.
3 Bu gàngoor booloo sama kaw,
duma raf.
Ab xare jib,
ma ànd ak Yàlla.

4 Lenn laa ñaan Aji Sax ji,
lii laay sàkku:
dëkk kër Aji Sax ji,
sama giiru dund,
di niir taaru Aji Sax ji,
te yéemoo këram.
5 Bésub ay, mu yiire ma mbaaram,
làq ma, ma làqoo xaymaam,
aj ma ciw doj, ma raw.
6 Ma doxe fa siggi,
tiim noon yi ma wër,
di sarxali fa xaymaam
saraxi sarxolle.
Naa woyal Aji Sax ji, joobe ko.

7 Éy Aji Sax ji, déglul, ma woote!
Ngalla baaxe ma, nangul ma.
8 Yaw la sam xel ne ma, ma sàkku la,
te it yaw Aji Sax ji laay sàkku.
9 Sang bi, bu ma làqu,
bul mer, jañax ma.
Yaa ma daa wallu.
Bu ma wacc, bu ma ba,
yaay Yàlla mi may musal.
10 Ndey ak baay man nañu maa wacc,
Aji Sax ji fat ma.
11 Éy Aji Sax ji, joxoñ ma saw yoon,
jaarale ma joor gu wóor,
ngir ñi may tëru.
12 Bu ma baye bànneexu noon.
Seedey naaféq a ma jógal,
di sos fitna.
13 Maay dajeek ngëneelu Aji Sax ji
fi kaw suuf sii.
Lii wóor na ma.
14 Yaakaaral Aji Sax ji,
dëgërlul te amu fit,
te yaakaarati Aji Sax ji.

28

Aji Sax jeey àtte ñoñam

1 Ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, yaw laay woo,
di la wéeroo, bu ma tanqamlu.
Soo nee cell,
ma xawa tàbbim pax.
2 Ngalla déglul, ma tinu la,
woo la wall,
dékk lay yoxo,
jublu sa néegu biir bu sell ba.

3 Bu ma sànkaaleek ab soxor,
di ma booleek kuy def lu bon,
di wax moroom ma jàmm,
te dencal ko ay ca xolam.
4 Fey leen seen liggéey,
seen kemu jëf ju bon.
Jox leen seen añu jëf,
yool leen seen yelleef.
5 Xooluñu Aji Sax jeeki jëfam,
ak liggéey bi mu def.
Da leen di yàqte,
te dootu leen yékkati.

6 Jaajëfe Aji Sax ji,
ki ma nangul samay dagaan!
7 Aji Sax jee may dooleel, di ma feg.
Moom laa wóolu, mu wallu ma,

sama xol tooy,
ma woy, sante ko.
8 Aji Sax jeey dooleel ñoñam.
Mooy làq, di musal buur bi mu fal.
9 Ngalla musalal sa mbooloo,
barkeelal sa ñoñ ñii,
sàmm leen, boot ba fàww.

29

Aji Sax jeey boroom ndam

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Yeen goney Yàlla yi, seedeel-leen Aji Sax ji,
seedeel-leen ko teddngaak doole,
2 seedeel-leen Aji Sax ji teddngay turam.
Sujjóotal-leen Aji Sax ji,
ki gànjaroo sellnga.

3 Aji Sax jeey àddu ca kaw ndox ma,
Yàlla mu tedd maa dënu,
Aji Sax jeey tiim ndox, mi ne màww.
4 Aji Sax jeey àddoo doole,
Aji Sax jeey àddoo daraja.
5 Aji Sax jeey àddu, falaxe garabi seedar,
Aji Sax jee rajaxe seedari Libaŋ.
6 Réewum Libaŋ, mu curpiloo ni wëllu,
tundu Siryoŋ* it, mbete yëkk wu ndaw.
7 Aji Sax jeey àddu,
fettaxal sawara, mu boy.
8 Aji Sax ji àddooti, yëngal màndiŋ,
Aji Sax jee yëngal màndiŋu Kades.
9 Aji Sax jeey àddu, kéwél matu,
garabi àll ruus,
biir këram di mennum riir,
naan: «Màggal-leen ko!»

10 Aji Sax ji la mbënn ma fekk falu,
Aji Sax jee falu buur ba fàww.
11 Aji Sax jeey kàttanal ñoñam,
di barkeele jàmm ñoñam.

30

Mucc, bég

1 Muy woyu Sabóor, ñeel Daawuda ca daloob kër Yàlla ga*.

2 Aji Sax ji, dama lay kañ.
Yaa ma yékkati,
ba noon reetaanu ma.
3 Aji Sax ji sama Yàlla, maa la woo wall,
nga faj ma.
4 Aji Sax ji, yaa ma jukkee njaniiw,
may ma bakkan, ma tàggook ñiy tàbbi njaniiw.

5 Yeen aji gëm ñi, woyleen Aji Sax ji,
njukkale ko sellngaam.
6 Meram di lu gàtt,
aw yiwam sax dàkk.
Rongooñ gane, fanaan,
ay ree xëysi.

7 Man damaa baaxle woon, ba ne:
«Deesu ma rëññeel mukk.»
8 Aji Sax ji, booba yaa ma baaxe,
dëj ma, ma ne kekk niw tund.
Nga fuuyu, ma jàq.
9 Aji Sax ji, yaw laa woo wall;
Boroom bi, yaw laa ñaanu yiw,
10 ne la: «Ma dee, tàbbi bàmmeel,
ana lu mu lay jariñ?
Nu la pëndu pax di sante,
bay biral sa worma?
11 Aji Sax ji, déglul, baaxe ma;
éy Aji Sax ji, dimbali ma.»

12 Yaa ma soppil samay rongooñ ay ree,
summi sama yérey tiis, solal ma bànneex.
13 Naa la woye xol, baña selaw.
Aji Sax ji, sama Yàlla, ma sant la ba fàww!

31

Naa siggi, noon sëgg

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Aji Sax ji, yaw laa làqoo,
yàlla buma rus mukk.
Yiwee ma sa njekk.
3 Teewlu ma,
gaawe ma,
may ma, ma sës ci yaw, fegu.
Aar ma, ma mucc.
4 Yaa may yiir, di ma aar,

* **29:6** 29.6 tundu Siryoŋ mooy tundu Ermon ba tey.
* **30:1** 30.1 Woyu Sabóor wii Daawuda da koy sante Yàlla gannaaw mbas ma, ba mu jëndee dàgga ngir rendi fa sarax su dakkal mbas ma. Dàgga jooju lañu mujj tabax jaamookaay ba. Seetal ci *2.Samiyel* 24, ak *1.Jaar-jaar ya* 21.

jiite ma, wommat ma ngir yaw.
5 Génne ma fiir gi ñu may tëroo;
yaw yaa di sama rawtu.
6 Yaw laa dénk sama bakkan.
Aji Sax ji, Yàlla miy dëgg, ngalla jot ma.

7 Maa bañ kuy topp tuuri neen.
Man, Aji Sax ji laa wóolu.
8 Damay bég, di bànneexoo sa ngor,
li nga xoole samaw tiis.
Ràññee nga sama njàqarey xol.
9 Waccoo ma ci loxol noon,
danga maa taxawal fu ma yaatoo.

10 Éy Aji Sax ji, baaxe ma, jàq naa!
Samay gët a ngi giim ndaxu tiis,
xol jeex, yaram jeex.
11 Naqar a ngi may rey,
tiis di wàññi samay fan,
sama doole ŋiis ndax sama njubadi,
samay yax semm.
12 Noonoo noon a ma sewal,
dëkkandoo waxi noppi,
xame seexlu ma,
ku ma gis biti, di ma daw.
13 Kenn xalaatu ma, xanaa fàtte ma ni ku dee,
ma mel ni ndab lu yàqu.
14 Damaa dégg jëw yu bare,
lu raglu dar ma kepp.
Ñu ngi mànkoo, di ma fexeel,
di wut sama bakkan.

15 Man nag Aji Sax ji, ci yaw laa dénku.
Ma ne: «Yaay sama Yàlla.»
16 Yaa yor sama àpp.
Xettli maak ku ma noonoo
ak ku may sonal.
17 Leeralal ma sa kanam, Sang bi,
walloo ma sa ngor.
18 Éy Aji Sax ji, woo naa la wall,
yàlla buma rus.
Yal na ku bon rus,
ne xerem biir njaniiw.
19 Yal nanga tëj gémmiñu fen-kat
buy wax aji jub waxi reewande,
di réy-réylook a xeebaate.

20 Yàlla yaa yaa ngëneel
loo dencal ku la ragal,
defal ko ku la làqoo,
doom aadama seede.
21 Yaa koy làq fa nga làqu,
fa pexey nit àggul.
Nga yiir ko, mu yiiru
ci ayu làmmiñ.

22 Teddnga ñeel na Aji Sax ji!
Ndaw kéemtaan ci ngor li mu ma jiwe
biir dëkk bu ñu gaw.
23 Man nag saalitoon naa ne:
«Yàlla dagg na ma, sànni!»
Ndeke ba ma lay woo,
dégg nga samay dagaan.

24 Képp kuy aji gëm, soppal Aji Sax ji.
Aji Sax jeey sàmm ku ko gëm,
di yool, ba wis kuy réy-réylu.
25 Képp ku yaakaar Aji Sax ji,
dëgërlul te amu fit.

32

Njéggal barke la

1 Dib taalif, ñeel Daawuda.

Ndokklee yaw mi ñu baal bàkkaar,
jéggal la ag moy.
2 Ndokklee yaw mi Aji Sax ji toppul ag tooñ,
te amoo xelum njublaŋ it.

3 Ba ma nee cell,
damaa ràgg,
dëkke naqar.
4 Guddeek bëccëg
sa loxo diis gann ci man.
Sama doole ŋiis
ni ndox mu jaas upp.

Selaw.

5 Ma xamal la ne moy naa,
làqatuma la sama ñaawtéef.
Ma ne: «Naa àgge Aji Sax ji sama bàkkaar.»
Yaw nga baal ma peyug tooñ.

Selaw.

6 Nii, kuy aji gëm, na la ni ñaane,
ba ñaan jotee.
Mbënn mu baawaan, di wal sax,
du ko laal fenn.
7 Yaw laay làqoo,
nga di ma aar ciw ay,

may ma ñu ma yéew, di ko bége.
Selaw.

8 Nga ne ma: «Dama laa xelal,
xamal la fi ngay jaar,
digal la, di la xool.
9 Buleen mel ni fas mbaa berkelle
mi amul ag dégg,
laab ak tarka di ko téye,
mu doora yem fi seen wet.»
10 Ku bon barew tiis.
Ku wóolu Aji Sax ji,
mu yiire la ngoram.
11 Yaw aji jub ji, bégal te bànneexoo Aji Sax ji.
Képp kuy def njub, sarxolleel!

33

Nan woy Boroom bi nu sàkk

1 Yeen aji jub ñi, sarxolleleen ci Aji Sax ji;
kuy jubal, màggal war na la.
2 Xalamleen, sante Aji Sax ji,
xalamal-leen ko xalamu fukki buum.
3 Fental-leen ko woy,
xalam, mu neex, sarxolle jib.

4 Aji Sax jee jub kàddu.
Mooy jëfe lépp kóllëre.
5 Moo sopp dëgg ak yoon.
Aji Sax ji, ngoram a fees àddina.

6 Kàddug Aji Sax ji la asamaan sosoo,
ci baatam la gàngoori asamaan yépp sàkkoo.
7 Moo boole ndoxi géej, jal,
yeb xóotey géej ciy mbànd.
8 Yeen waa àddina sépp, ragal-leen Aji Sax ji;
yeen àddina wërngal këpp, wormaal-leen ko.
9 Moo àddu, mu am;
santaane, mu sotti.
10 Aji Sax jeey neenal li xeet yiy fexe,
di gàntal li mbooloo yiy mébét;
11 Aji Sax ji nas, mu àntu ba fàww,
mu mébét, mu sottil maasoo maas.
12 Ndokklee yeen xeet wi Aji Sax ji di seen Yàlla,
yeen askan wi Aji Sax ji séddoo.
13 Asamaan la Aji Sax jiy jéere,
di gis doom aadama yépp.
14 Jal ba mu tooge
lay niire waa àddina sépp.
15 Moo tabax seen xol, ñoom ñépp;
lu ñu def, xam na ko.
16 Mbooloo mu réy mayul Buur ndam,
doole ju bare walluwul jàmbaar.
17 Yaakaar aw fas nax sa bopp la,
kàttanu fas dug wall.
18 Ma ne, Aji Sax jee naa jàkk ku ko ragal
tey wéeroo ngoram.
19 Day jot bakkanam,
di ko dundal cib xiif.

20 Nu ngi séentu Aji Sax ji,
moo nuy taxawu, di nu feg.
21 Ci moom la sunu xol di sedde,
turam wu sell lanu wóolu.
22 Aji Sax ji, ngalla baaxe nu sa ngor,
moom lanu yaakaar fi yaw.

34

Aji Sax ji du tanqamlu aji jub

1 Ñeel Daawuda. Mooy ba muy wayadi-
wayadilu ca kanam Abimeleg, ba Abime-
leg dàq ko, mu dem*.

2 Naa màggal Aji Sax ji saa su ne,
di ko sant fu ma tollu.
3 Aji Sax ji laay sagoo,
néew-ji-doole dégg, bég.
4 Kañleen Aji Sax ji, ànd ceek man,
nu bokk wormaal turam.

5 Maa sàkku Aji Sax ji, mu nangul ma,
tàggale maak lépp lu ma ragal.
6 Ku yaakaar Aji Sax ji bég, leer nàññ,
gàcce du ko sëlëm.
7 Néew-ji-doole woote, Aji Sax ji wuyu,
musal ko fu mu jàqe.
8 Ku ragal Aji Sax ji, malaakaam yiir la,
di la wallu.
9 Mosleen, xam ne Aji Sax jee baax,
ndokklee yaw mi ko làqoo.
10 Ragal-leen Aji Sax ji, yeen nitam ñu sell ñi;
ku ko ragal doo ñàkk dara.
11 Gaynde man naa ndóol, xiif,
nit sàkku Aji Sax ji, ñàkkul lenn lu baax.

* **34:1** 34.1 Seetal ci *1.Samiyel* 21.10-15. Akis buurub Gaat mooy Abimeleg ba tey.

12 Dikkal doom, déglu ma,
ma jàngal la ragal Aji Sax ji.
13 Ana ku dund neex,
mu bëgga gudd fan, ba gis ngëneel?
14 Na làmmiñam daw lu aay,
dawi fen.
15 Na dëddu lu bon tey def lu baax,
sàkku jàmm, saxoo ko.

16 Ay gët la Aji Sax ji ne jàkk aji jub ji,
te ay noppam la dékk wooteb wallam.
17 Aji Sax jeey rëbb kuy jëfe mbon,
ngir dagge ko kaw suuf, far turam.
18 Ku jub yuuxu, Aji Sax ji dégg,
fu mu jàqe, mu musal ko.
19 Sa yaakaar tas, Aji Sax ji jege la,
sa xol jeex, Aji Sax ji wallu la.
20 Musiba bare naa dal ku jub,
Aji Sax ji musal ko ci lépp,
21 di ko sàmm,
ba benn yaxam du damm.
22 Musiba nag day rey ku bon,
te ku bañ aji jub, yoon dab na la.
23 Aji Sax jeey jot ab jaamam,
képp ku ko làqoo, yoon du la dab.

35

Aji Sax ji, àtte maak noon

1 Ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, digaaleel ak samay digaale,
xeexal maak ñi may xeex.
2 Fëkkal sa pakk ak sa kiiraay,
taxawusi ma,
3 xàcci sa xeej ak sa sémmiñ,
dajeek ñi may dàq.
Déey ma, ne ma: «Sag mucc, man a.»
4 Ñiy wut sama bakkan, yal nañu rus ba torox;
ñi may fexee lor, yal nañu leen waññi, sewal leen.
5 Yal na leen malaakam Aji Sax ji bëmëx,
nim ñax mu ngelaw wal.
6 Yal na leen malaakam Aji Sax ji dàq,
ñuy lëndëmtuy tarxiis.

7 Defuma dara, ñu di ma fiir,
defuma dara, ñu gas um yeer, di ma tëru.
8 Yal nañu sànkoo mbetteel,
keppoo seen fiir,
sànkoo seenum yeer.
9 Su boobaa ma bége Aji Sax ji,
bànneexoo wallam,
10 di ko sante sama jëmm jépp,
naan: «Éy Aji Sax ji, ana ku mel ni yaw,
di xettli néew-ji-doole ci boroom doole,
ak ku néewleek ku ñàkk ca ka leen di lekk?»

11 Nit ku bon a ngi may duural,
di ma jiiñ lu ma yégul.
12 Ma ji leen njekk, ñu fey ma njekkar,
ndaw tiisu xol!
13 Man de ba ñu woppee, maa ngi ñaawlu,
di woor, toroxloo,
sukk, ñaanal leen,
14 tiisoo leen ni saab xarit mbaa doomu ndey,
di ñaawlook a yoggoorlu ni ku ñàkk yaay.
15 Ma daanu tey, ñu daje di ko bége,
dajaloo fi sama kaw,
di ma fexeel te yéguma,
di ma yàpp, tëë ba.
16 Tekkiwuñu dara, di ma ñaawal rekk
te di ma màttu.
17 Éy Aji Sax ji, loo deeti seetaan?
Musal ma ci seenum pàdd,
wallu ma ci yii gaynde,
sàmmal ma sama benn bakkan bii!
18 Maa lay sante fa ndaje yaatoo,
màggal la digg mbooloo mu yaa.

19 Noon bu ma deful dara, yàlla bumu gis lu mu ma damoo.
Ku ma bañ ci dara, yàlla bumu ma ree.
20 Waxuñu jàmm,
xanaa di ràbbal niti jàmm ci réew mi
ay kàdduy tuuma.
21 Ñu ngi ma ŋa ŋàpp, di ma tuumaal,
naan: «Yaw a, yaw a, noo la gis!»

22 Éy Aji Sax ji, yaa ci gis, bul selaŋlu,
éy Boroom bi, bul ma sore.
23 Jógal, sàmmal ma sama àq.
Sama Yàlla, Boroom bi, àtte ma yoon.
24 Aji Sax ji sama Yàlla, àttee ma sa dëgg,
ñu bañ maa ree!
25 Yàlla buñu ne: «Ñaw! Lii rekk lanu bëggoon.»
Yàlla buñu ne: «Sàkkal nanu ko pexe.»

26 Ku bége sama njàqare,
yal nanga rus, ba torox.

Kuy réy-réylu ci sama kaw,
yal nanga am gàcce, ne yàcc.
27 Ku bége sama der bu set,
yal nanga bànneexu, di sarxolle,
foo tollu di biral naan:
«Aji Sax jee màgg!
moom miy bége jàmmi jaamam.»
28 Man it ma tudd sa njekk,
di la dëkke màggal!

36

Nit ñaaw, Aji Sax ji gore

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel
Daawuda jaamub Aji Sax ji.

2 Kàddug tooñ ga ku bon wax mu ngi
sama xel mi.
Mu ne: «Ana lu may ragal ci Yàlla?»
3 Day gis boppam, naagu,
ba du gis sikkam, sib ko.
4 Ay waxam coxor aki fen,
jëfeetul lu rafet ak lu baax.
5 Day mébét lu ñaaw cib lalam,
taxawe yoon wu dëddu mbaax,
te du bañ lu bon.

6 Céy Aji Sax ji, gore nga ba kaw asamaan,
dëggu ba kaw-li-kaw.
7 Sa njekk a tiim tund yu mag yi,
sa àtte ne xéew ni xóotey géej.
Céy Aji Sax ji, nit ak mala, nga boole
sàmm!
8 Céy Yàlla, yaa wéet ngor,
doom aadama yiiroo sa ker, yiiru;
9 yafloo sa njël lu duun,
sa xéewal wal, nga nàndale ko.
10 Ci yaw la dund di balle,
te sag leer lanuy leerloo.

11 Jotaleel sa ngor ku la xam,
jotale sa njekk kuy nas njub.
12 Yàlla bu ma ku reew teg tànk;
loxo ku bon, yàlla bumu ma taxa daw.
13 Defkati mbon yaa ngii, daanu,
ne lareet, tëlee jóg.

37

Bu sa xol jóg

1 Ñeel Daawuda.
Bu sa xol jóg ci ku bon,
bul ñee kuy def njombe.
2 Léegi mu wow nim ñax,
lax ni gàncax.

3 Dénkul ci Aji Sax ji, di def lu baax,
ba des ci réew meek jàmm.
4 Deel bànneexoo Aji Sax ji,
mu may la say nammeel.

5 Jébbalul ci Aji Sax ji,
dénku ci moom, mooy sottal.
6 Day setal sab der ni jant bu fenk;
sab àtte ne ràññ ni njolloor.

7 Neel tekk, xaar Aji Sax ji,
yaakaar ko.
Bu sa xol jóg ci kuy baaxle,
tey lal ay pexe.

8 Baal mer, dëddu xadar.
Xol bu jóg, loraangey neen.
9 Ku bon, ñu dagg, sànni;
ku yaakaar Aji Sax ji, jagoo réew mi.

10 Nes tuut, ku bon ne mes,
nga seet, seet, mu réer.
11 Waaye néew-dooleey jagoo réew mi;
jàmm ne ñoyy, ñu bége.

12 Ku bon fexeel ku jub,
di ko màttu,
13 Buur Yàlla di ko ree,
xam ne bésam a ngi ñëw.

14 Ku bon bocci saamar,
tàwwig fitt,
nara rey ku ñàkk, néewle,
nara bóom kuy jubal;
15 far jam boppam saamaru xol,
fittam damm.

16 Aji jub, as tuutam
moo gën koomu ku bon.
17 Ku bon kat, sa doole dëddu la;
ku jub, Aji Sax ji wallu la.

18 Ku maandu, Aji Sax ji yég la,
sab cér sax.
19 Bu mettee doo rus,
te bésub xiif dangay regg.

20 Ku bon sànku;
noonub Aji Sax ji, taaru tool bu naat la,
bu tàkkee, jeex tàkk.

21 Ku bon leb, du fey;
ku jub yéwén, di joxe.
22 Aji Sax ji barkeel la, nga jagoo réew mi moos;
mu alag la, nga dog.

23 Aji Sax jeey sopp saw yoon,
jiite say jéego.
24 Soo tërëfee it, doo daanu.
Aji Sax jee lay walloo loxoom.

25 Ba may ndaw, ba tey may mag,
gisuma ku jub ñàkk ndimbal,
mbaa askanam di dunde yalwaan.
26 Day saxoo tabe, di leble,
askanam barkeel.

27 Dëddul mbon, di jëfe mbaax,
ba dëkke réew mi fàww.
28 Aji Sax ji kat daa sopp yoon,
te du wacc jaamam bu gore.

Day fegu ba fàww,
askanu ku bon dog.
29 Aji jub ay jagoo réew mi,
dëkke ko ba fàww.

30 Kàddug aji jub day xelu,
wax ja jub;
31 yoonu Yàllaam a nga ca xol ba,
du dox ba tërëf.

32 Ku bon a ngi yeeru ku jub,
di ko wuta bóom.
33 Waaye Aji Sax ji du ko bàyyeek moom,
te deesu ko daan cib layoo.

34 Yaakaaral Aji Sax ji, sàmm yoonam,
mu teral la, nga jagoo réew mi,
ku bon sànku, ngay gis.

35 Damaa gis ku bon di note,
te sëq ni garab gu naat fa mu fekk baax,
36 ma jaareeti fa, ndeke wuute na,
ma seet ko, gisuma ko.

37 Bàyyil xel ku maandu, xool ku jub;
muj, fa nitu jàmm.

38 Moykat yeey sànkoondoo,
ku bon amul muj.

39 Aji Sax jeey musal ku jub,
di ko aar bésub njàqare.
40 Aji Sax jee koy taxawu, wallu ko,
wallu ko ci ku bon, musal ko,
ndax li mu ko làqoo.

38

Maa wopp, tuub, di jooy

1 Muy kàddug Sabóor guy fàttlee, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, bul mer, di ma rëbb;
bul xadaru, di ma mbugal.
3 Aji Sax ji, fitt nga maa fitt,
dóor nga ma.
4 Danga maa mere, ma wéradi;
maa bàkkaar, ba jagadi.
5 Samay ñaawtéef mëdd ma,
diisa diis, ba àttanuma ko.
6 Maa def ug ndof,
ba am dana yu bédd, ba xasaw.
7 Maa ngi sëgg, ne yàcc, ne yasar,
di wéye tiis,
8 yaram tàng, di bax,
ma wéradi, ne làcc.
9 Sama yaram dee goyy, ma ne lasar,
jàq, di binni.
10 Boroom bi, yaa ngi ne jàkk ci samay nammeel,
samay onk umpu la.
11 Sama fit a ngi tëf-tëfi, doole ŋiis,
gët giim.
12 Xarit ak dëkkandoo di ma daw,
mbokk dànd ma.
13 Ñi may wuta rey a ngi may fiir,
di ma jéema lor, di ma waxal musiba,
yendu maa lalal pexe.
14 Man, ma mel nib tëx, dégguma,
mel ni luu, àdduwma,
15 di saf ku dul dégg,
bay layoo.

16 Aji Sax ji, yaw laa yaakaar;
Boroom bi, sama Yàlla, yaa may nangul.
17 Ma ne, ngalla buñu ma ree,
di damoo samab jéll.
18 Maa ngii di waaja daanu,

dëkke metit.
19 Ma ne, aylayéwén def naa lu ñaaw,
sama bàkkaar tiital na ma.
20 Noon yaa ngi ne jonn ak seen doole,
bare na ñu ma bañ ci neen.
21 Ma ji leen njekk, ñu fey ma njekkar;
may sàkku lu baax, ñu di ma sikk.
22 Éy Aji Sax ji sama Yàlla, bu ma wacc,
bu ma sore.
23 Ngalla gaawe ma;
Boroom bi, yaa may musal.

39

Dund yàggul

1 Mu jëm ci Yedutun, njiital jàngkat yi, di
kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Dama noon: «Damay moyu ba duma moye làmmiñ.»
Li feek ku bon di teew,
may ŋalaab sama gémmiñ.
3 Dama noon cell, ne patt,
noppi, ba mu ëpp;
sama njàqare yokku,
4 sama xol diis,
xel di xelaat, xol diis gann;
ma mujj àddu,
5 ne: «Éy Aji Sax ji, xamal ma sama muj
ak sama àppi fan,
ma xam ni sama dund gàtte.
6 Yaatuwaayu loxo nga ma àppal ciy fan,
sama giiru dund du dara fi yaw.
Képp ku taxaw di cóolóolu neen.
Selaw.
7 Nit du lu moy takkndeer buy dem,
cóolóolu neen lay kër-këri.
Nit a ngi dajale, xamul kuy for.

8 «Éy Boroom bi, lu may xaarati?
Sama yaakaar yaw a.
9 Musal ma ci sama mbugali tooñoo tooñ,
bu ma bàyyi, dof di ma reetaan!
10 Noppi naa, dootuma wax,
yaw yaa dogal lii.
11 Waaye ngalla teggil sab yar,
sa diisaayu loxoo ngi may jekkli.
12 Yaay mbugal ku bàkkaar, yar ko,
ronq ni max la mu gëna fonk.
Nitoo nit, cóolóolu neen.
Selaw.
13 Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la,
teewlul, ma woo la wall;
bul tanqamlu sama yuux,
doxandéem doŋŋ laa fi yaw,
di gan ni maam yépp.
14 Ngalla xiddi ma, ma muuñ,
bala maa dëddu, réer.»

40

Déggal Aji Sax jee am solo

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel
Daawuda, di kàddug Sabóor.

2 May xaara xaar Aji Sax ji,
mu dégg may woote, geesu ma,
3 génnee ma ca kàmbug sànkute,
sippee ma ca xóotey ban ba,
cëppe ma ciw doj,
samp ma, ma dëgër.
4 Moo ma may, ma fent,
woy wu ma woye sunu Yàlla.
Ñu baree seede, di wormaal
ak a dénku ci Aji Sax ji.

5 Ndokklee, yaw mi dénku ci Aji Sax ji,
te sàkkuwoo ku bew
ak kuy topp ay fen.
6 Yaw Aji Sax ji sama Yàlla, bare nga loo def,
amuloo moroom!
Bare nga kéemaan aki mébét yoo nu sottalal,
ma bëgga xamle lépp,
te mu bare ba wees ab lim.
7 Saraxi gàtt mbaa pepp, taamuwuloo ko,
ay nopp nga ma bënnal,
saraxu rendi-dóomal, ak saraxu póotum bàkkaar,
sàkkuwuloo ko.
8 Ma ne: «Maa dikk nii,
téereb yoon wi indi na li ñu bind ci man.
9 Sama Yàlla, maa soppa def sa coobare,
ci sama biir xol la sa ndigali yoon nekk.»

10 Siiwal naa sag njekk ca ndaje mu mag ma.
Dama ne, Aji Sax ji duma noppi, xam nga ko.
11 Làquma sag njekk, ne cell ak moom.
Yaa wóor, di walloo, siiwal naa ko.
Làquma ndaje mu mag ma sa ngor ak sa worma.

12 Éy Aji Sax ji, bu ma xañ sa yërmande.
Sa ngor ak sa worma,
yal na ma feg ba fàww.

13 Ay musibaa ma tanc,
ne gàññ, ba wees ab lim.
Samay ñaawtéef a ma dab, ba gisatuma,
baree bare, ba ëpp sama kawari bopp;
sama xol jeex tàkk.
14 Éy Aji Sax ji, yal na la neex, nga wallu ma!
Éy Aji Sax ji, gaawe ma!
15 Képp kuy wuta fëkk sama bakkan,
yal na rus, torox ne tott.
Kuy bége sama loraange,
yal nañu ko duma, mu ne yàcc.
16 Ku may ñaawal,
yal nañu ko torxal, mu jommi.
17 Képp ku lay sàkku,
yal na bég, di la bànneexoo.
Képp ku safoo sag wall,
yal na jàppoo: «Aji Sax ji màgg na!»
18 Man, néew naa doole, ñàkk naa,
waaye yaw Aji Sax ji, danga maa yég.
Yaw yaa may wallu, xettli ma;
sama Yàlla, bu ma yeexe.

41

Jarag bu ñu toŋal a ngi ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Ndokklee yaw mi yég néew-ji-doole.
Aji Sax jee lay xettli, bésub njàqare.
3 Aji Sax jee lay aar, di sàmm sa bakkan,
nga jagoo barke ci réew mi,
te du la bàyyi noon def la lu ko neex.
4 Aji Sax jee lay dooleel soo woppee,
di soppi bu baax sa tëraay.

5 Dama ne: «Aji Sax ji, tooñ naa la;
baaxe ma, faj ma.»
6 Noon yaa ngi may yéene lu bon,
naan: «Xanaa kii du dee, ba ñu fàtte ko?»
7 Ku dikk, di ma seet, di jinigal
tey fenti sos ci xolam,
bu génnee, tasaare ko.
8 Bañ yépp a ngi may déeyoo,
di ma fexeel lu bon,
9 naan: «Musiba dal na ko, du jógati!»
10 Sama am-di-jàmm bu ma wóolu sax jógal na ma,
te daan lekk samaw ñam.

11 Waaye ngalla Aji Sax ji, baaxe ma,
yékkati ma, ma fey leen.
12 Su noon damuwul ci sama kaw,
ma doora xam ne bége nga ma.
13 Man, damaa maandu, nga taxawu ma,
dëj ma fi sa kanam, ba fàww.

14 Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Israyil.
Moo masa yelloo cant, ba fàww.
Amiin, Amiin.

42

Maa namm Yàlla

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di taalif bu ñeel askanu Kore wu góor.

2 Yaw Yàlla, ni kéwél di sàkkoo walum ndox,
maa la koy sàkkoo xol.
3 Maa mar Yàlla,
Yàlla jiy dund!
Kañ laay teewi fa kanam Yàlla?
4 Rongooñ laay dunde
guddeek bëccëg,
noon yi di ma dëkke naa:
«Ana sa Yàlla ji?»
5 Lii laay fàttliku, sama xol jeex:
dama daan jàll, jiite mbooloo ma,
jëm kër Yàlla ga, di sarxolleek a sant,
ñu booloo di màggal.
6 Moo man, lu may yoggaaral nii?
Lu may jàq?
Naa yaakaar Yàlla,
ba dellu sante sama Yàlla wallam.

7 Maa ngi ne yogg,
ba di la fàttlikoo fa réewum Yurdan
ak tundi Ermon ak Misar.
8 Sa wal ya sotti, xóote awu moroom ma;
say wal ak say gannax, lépp a jaare sama kaw.
9 Bëccëg Aji Sax ji baaxe ma ngoram,
guddi ma fanaane koo woy,
di ñaan Yàlla mi may dundal.
10 Naa wax Yàlla ji ma sës, ne ko:
«Lu tax nga fàtte ma,
noon di ma fitnaal,
may wéye tiis?»

11 Noon yaa ngi may ñaawal,
di ma yendoo naa:
«Ana sa Yàlla ji?»
Ma ne yàcc, ne yasar.
12 Moo man, lu may yoggaaral nii?
Lu may jàq?
Naa yaakaar Yàlla,
ba dellu sante sama Yàlla wallam.

43

Éy Yàlla, àtte ma

1 Éy Yàlla, àtte ma,
layool maak xeet wu gorewul,
xettli maak ku njublaŋ te dëng.
2 Yaw Yàlla kat yaay sama rawtu.
Lu tax nga wacc ma,
may wéye tiis,
ci noteelu noon?
3 Ngalla yónneel sag leer ak sa dëgg,
yal na ma yooyu jiite,
yóbbu ma sa tund wu sell,
sa dëkkuwaay ba.
4 Kon Yàlla, naa àgg sa sarxalukaay;
yaw Yàlla, yaay sama mbégte, di sama bànneex.
Yaw Yàlla, sama Yàlla,
naa la màggale xalam.
5 Moo man, lu may xàddi, ne yogg?
Lu may jàq nii?
Tee maa yaakaar Yàlla, ba santati ko,
moom sama Yàlla mi may wallu?

44

Xeet waa ngi jooy

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di taalif bu ñeel askanu Kore wu góor.

2 Éy Yàlla, noo déggal sunu bopp,
sunuy maam a nu wax
jëf ja nga jëf, ca seeni jant,
bu yàgga yàgg.
3 Yaw ci sa bopp yaa dàq xeet yi,
jëmbat fa maam ya;
yaa mbugal xeet yi,
ñoom, nga yiwi leen.
4 Du seen saamar lañu nangoo réew mi moos,
seen dooley bopp it mayu leen ndam.
Yaa ko defe kàttan ak doole,
geesoo leen sa leeru kanam,
ngir sa cofeel.

5 Yaay kiy sama buur, di sama Yàlla,
mayal askanu Yanqóoba ay ndam.
6 Yaw lanuy dàqe bañ yi,
sa tur lanuy dëggaatee ñi nu song.
7 Du fitt laa wóolu,
du saamar a may may ndam.
8 Yaa nuy musal ci bañ yi,
yaay gàcceel noon ñi.
9 Yàlla lanuy damoo bésoo bés,
di màggal turam ba fàww.

Selaw.

10 Waaye danga noo wacc,
torxal nu,
ba àndulook sunu mboolooy xare.
11 Waññi nga nu, nu won noon yi gannaaw,
ñu bañ nu, ba futti nu.
12 Ni gàtt yu ñuy yàpp, ni nga nu joxee,
tasaare nu ci biir xeet yi.
13 Jaay nga sa mbooloo ci dara,
te jariñu la tus.
14 Tax nga sunuy dëkk di nu ree,
ñi nu séq di nu kókkaleek a ñaawal.
15 Tax nga xeet yi di nu léeboo,
jaambur yaa ngi nuy wëcc bopp!
16 Damaa dëkke gàcce,
sëlmoo kersa
17 ndax kókkali yeek xastey nit
ñi ma bañ, di feyoonteek man.

18 Lii lépp dal na nu,
te fàttewunu la, fecciwunu la kóllëre.
19 Dëdduwunu la,
wàccunu saw yoon,
20 teewul nga not nu, wacce nu xaj ya,
këpp nu lëndëmu ndee.
21 Su nu la fàtte woon yaw, sunu Yàlla,
ba tàllal tuuri doxandéem yi loxo,
22 du la ump, yaw Yàlla,
mi xam kumpay xol.
23 Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër.

24 Éy Aji Sax ji, jógal! Looy nelaw?
Yewwul, bu nu wacc ba fàww.
25 Loo nu làqe saw yiw,
di fàtte sunu njàqareek sunu coono?
26 Nu ngi ne ñàyy ci pënd bi,

di watat koll fi suuf.
27 Wallusi nu, jot nu
ngir sa ngor.

45

Buur a ngi séetal

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bu ñuy wax Tóor-tóor, ñeel askanu Kore wu góor, dib taalif, te di woyu mbëggeel.

2 Woy wu neex a fees sama xol,
may taalifal Buur,
sama làmmiñ ni xalimag bindkatu ndaanaan.

3 Yaa gëna góorayiwe ci àddina,
sa kàddu diw yiw,
ndax Yàllaa la barkeel ba fàww!
4 Jàmbaaroo, takkal sa saamar,
te yànj, am daraja;
5 ànd ak daraja, dawal ba am ndam,
di dawal dëgg ak yërmande ji war,
ba mana def ay jaloore.
6 Yaw Buur, say fitt a ñaw,
di jam say noon ci xol,
ay xeet daanu, nga tiim.
7 Yaw Yàlla, sab jal a sax dàkk ba fàww.
Njub nga ŋanke sa nguur gi,
8 di sopp dëgg, bañ lu bon,
ba Yàlla, sa Boroom diwe la diwu mbég,
nga tiim say moroom:
9 sa yére yépp di gilli ndàbb, alowes akum kanel,
ñu di la bégale xalam,
ca sa biir kër yu yànj.
10 Ay doomi buur a ngi ci jigéen ñi nga teral,
sab lingeer féete la ndijoor,
takkoo ngëneelu wurus.

11 Janq doom, gisal, déglul te teewlu ma,
fàtteel say bokk, fàtte sa kër baay,
12 Buur xemmeme la sab taar;
mooy sab sang, wormaal ko.
13 Waa Tir a lay yótsiy may,
ay boroom alal di wut lu la neex.

14 Séetu Buur duggsi na, ne ràññ,
sol mbubb mu wurus way tàkk.
15 Ñu yóbbul ko Buur, mu ne boyy,
janq ja ànd ak moom, diy toppam, ñu indil leen Buur,
16 ñu duggsi kër Buur,
ci biir mbégteek bànneex.

17 Yal na la sa doom yu góor wuutu ci seen jalu maam,
nga def leeni kàngam ci réew mi mépp.
18 Maa lay joobe ba sa tur du fey mukk,
xeet yi saxoo laa sant ba fàww.

46

Aji Sax jee ànd ak man

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di jàngin wu ñeel askanu Kore wu góor, dëppook galan bu ñuy wax Baatu jigéen.

2 Sunu Yàllaa nuy rawale, di nu dooleel,
di nu wallu fu nu jaaxlee,
3 ba dunu tiit suuf su yëngu sax,
ba tund yiy tàbbi biir géej,
4 mbaa gannax yuy riir, di fuur
ak a fuddu bay gësëm tund yi.
Selaw.

5 Ag dex a ngi defi wal, di bànneexal dëkku Yàlla,
sellngay dëkkuwaayi Aji Kawe ji.
6 Yàllaa ngi ci biir dëkk bi, du raf;
Yàllaa koy dimbali ba jant fenkee.
7 Ay giir a riir, ay réew yëngu;
mu àddu, suuf seey!
8 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ànd ak nun,
Yàllay Yanqóoba jee nuy rawale.
Selaw.

9 Dikkleen gis jaloorey Aji Sax ji,
ak yàqute gi mu dogal ci kaw suuf.
10 Mu ngi fey xare ci àddina sépp,
dog fitt, damm xeej,
lakk pakk.
11 Mu ne: «Dal-leen te xam ne maay Yàlla,
màgg ci biir xeet yi, màgg fi kaw suuf.»
12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ànd ak nun,
Yàllay Yanqóoba jii a nuy rawale.
Selaw.

47

Yàllaay buur

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Na xeetoo xeet tàccu,
xaacu, sarxolleel Yàlla!
3 Aji Sax ji, Aji Kawe jee jara ragal,
mooy buur bu mag bi tiim àddina sépp.

4 Moo nu nangulal xeet yi,
nu teg tànk gàngoor yi.
5 Moo nu tànnal céru suuf,
muy sagu askanu Yanqóoba wii mu sopp.
6 Yàllaa yéeg, kàddu riir.
Aji Sax jee yéeg, bufta jolli.

7 Woyleen Yàlla, woyleen,
woyleen Yàlla sunu buur, woyleen.
8 Yàllaay buuru àddina sépp;
taalifleen, woy ko.
9 Yàllaa di buuru xeet yi,
Yàllaa tooge jalam bu sell.
10 Kàngami xeet yeey daje,
ànd ak ñoñi Yàllay Ibraayma;
Yàllaa moom buur yi yiir àddina,
te moo kawee kawe.

48

Aji Sax ji aar na Siyoŋ

1 Muy woyu Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Aji Sax jee màgg, jara màggala màggal
ca sunu biir dëkku Yàlla, kaw tundam wu sell.
3 Jekk taxawaayee tundu Siyoŋ, catu bëjgànnaar,
dëkku buur bu mag bi,
di mbégtem àddina sépp.
4 Yàllaa wone kaaraangeem
ca biir tatay dëkk ba.

5 Buur yaa ngoog daje,
àndandoo.
6 Nun noo gis, jommi,
tiit, fëx,
7 ne fay pat-pati,
jàq ni kuy matu.
8 Ngelawal penku, moom ngay tase
gaal gu mag.
9 La nu déggoon de lanu gis
ca dëkkub Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
sunu dëkku Yàlla ba.
Yàllaa koy dëgëral ba fàww.
Selaw.
10 Céy Yàlla, nu ngi sa biir kër,
di xalaat sa ngor.
11 Céy Yàlla, sa tur ay sa woy
ba ca cati àddina.
Njekk la sa loxo fees.
12 Yal na waa tundu Siyoŋ bég,
waa Yuda bànneexoo say àtte.

13 Doxleen biir Siyoŋ, wër ko,
waññleen ay soorooram,
14 nemmikuy tataam,
doxantoo këri buur,
ba man koo yegge maasug ëllëg,
15 ne leen kii ay Yàlla, sunu Yàlla,
tey ak ëllëg.
Moo nuy jiite ba saa taxaw.

49

Alal day naxe

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Yeen, xeetoo xeet, dégluleen;
yeen, waa àddina yépp, teewluleen,
3 ngay ku tuut di ku mag,
nga bareleek nga néewle.
4 Li may wax xel la,
di xalaat yu déggu.
5 Damay teewlu kàddu yu xelu,
xalamal la sama tekkiteb cax.

6 Ana lu may tiit bés yu metti,
yu ma njublaŋ yéewe seeni ñaawtéef,
7 di ñu wóolu seen am-am,
di kañoo alal ju bare?
8 Ana ku mana jota jot sa bakkanu moroom,
mbaa mu di ko feyal Yàlla njot ga?
9 Njotug bakkan jafe na,
bu ci jéem dara.
10 Ana kuy dund ba fàww,
ba doo gis bàmmeel?

11 Xanaa gis ngeen ne xelu, dee;
dof, dee; naataxuuna it faatu rekk,
wacce keneen alalam.

12 Sa bàmmeel di sa kër, ba fàww,
di sa dëkkuwaay bu sax dàkk,
boo tudde woon sa bopp ay suuf sax.
13 Nit ak darajaam fanaanul,
mook aw rab a yem, sànku rekk.

14 Nii la ku wóolu boppam di mujje,
mook ku ko topp, di safooy waxam.
Selaw.
15 Nara dee rekk niy xar,
ndee wommat, yóbbu,
njub fenk nib jant, ku jub moom leen,
njaniiw mëdd seen jëmm,
fu sore kërug daraja.
16 Waaye Yàllaa may musal ci dooley njaniiw,
jot sama bakkan, ba jël ma.

17 Buleen yéemu ci ku barele,
teraangay këram di yokku.
18 Du dee ba yóbbaale dara,
teraangaam du ko topp biir bàmmeel.
19 Na bége bànneexu bakkanam,
ñu di ko kañe koomam,
20 ba tey, day dee, fekkiy maamam,
ña dootu gis ug leer ba fàww.
21 Nit ak darajaam fanaanul;
mook aw rab a yem, sànku rekk.

50

Aji Sax ji xol lay gërëm

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Yàlla, Aji Sax ji Yàlla àddu na,
di woo àddina, penku ba sowu.
2 Ca Siyoŋ, dëkk ba ca taar ba
la Yàlla feeñe ni leer gu jolli.
3 Sunu Yàllaa ngi ñëw te du ne cell,
sawaraa ko jiitu, di xoyome,
ngëlén lu mag wër ko.
4 Ma ngay woo seede asamaan ak suuf,
ngir àtte ñoñam.
5 Mu ne: «Dajaleel ma sama wóllëre
ñiy sarxal, di ko fase sama kóllëreek ñoom.»
6 Asamaan a ngi biral njekkam,
ngir Yàllaay àtte.
Selaw.

7 «Yeen sama ñoñ, dégluleen, ma wax leen;
yeen waa Israyil, ma sikk leen.
Maa di Yàlla, seen Yàlla.
8 Du seeni sarax laa leen di sikke,
mbaa seen saraxi rendi-dóomal yi sax fi sama kanam.
9 Soxlawuma yëkku yar
ak sikketu gétt.
10 Maay boroom raboo rabu àll,
ak junniy nag yuy fore tund ya.
11 Xam naa njanaawi tund yi,
luy ndundatub tool maa ko moom.
12 Su ma xiifoon, duma leen ko wax,
maa moom àddinaak li ci biiram.
13 Damay lekk yàppu nag
ak a naan deretu sikket a?
14 Deel jaajëfal Yàlla, sarxale ko,
di fey Aji Kawe ji loo dige,
15 di ma woo bésub njàqare,
ma wallu la, nga màggal ma.»

16 Ñu bon ñi Yàlla ne leen:
«Lu ngeen di tari sama dogali yoon,
di waxe sama kóllëre?
17 Yeena ngii, bañ sama yar,
xalab samay kàddu.
18 Fu ngeen gis ub sàcc, neexook moom,
ab njaalookat, ngeen lëngool.
19 Dangeena afal seen gémmiñ ci mbon,
seen làmmiñ taqoo fen,
20 ngeen di tooge seen mbokk,
di yàq deru doomu ndey.
21 Lii yeena ko def! Damay noppi,
ngeen defe ne damaa mel ni yeen?
Dama leen di sikk, tuumaal leen, ngeen gis!

22 «Yeen fàttekati Yàlla yi, déggleen lii,
bala maa fàdd te kenn du wallu.
23 Ki may sarxale jaajëf moo ma teral;
ku topp yoon, ma won ko wallu Yàlla.»

51

Yàlla, yërëm ma

1 Mu jëm ci njiitu jàngkat yi, di kàddug
Sabóor, ñeel Daawuda. 2 Mooy ba ko
Yonent Yàlla Natan seetsee, gannaaw ba
Daawuda dëkkoo ndaw sa ñuy wax Bat-
seba*.

* **51:2** 51.2 Seetal ci *2.Samiyel* 11—12.25.

3 Éy Yàlla, ni nga goree, baaxe ma ni,
faral samag tooñ ngir sa yërmande ju yaa.
4 Fóotal maa fóotal sama ñaawtéef,
raxasal ma sama moy.
5 Xam naa ne maa tooñ,
sama moy a ngi janook man saa su ne.
6 Yaw laa moy, yaw doŋŋ.
Li nga ñaawlu laa def.
Kon boo waxee, yaa yey;
te soo àttee, wàcc nga.
7 Ñaawtéef daal laa judduwaale,
te sama ndey ëmbaale ma bàkkaar.
8 Dëgg daal nga namm, dëggu reenu xol,
kon déey ma xel mu rafet.
9 Wis ma ndox, ma sell;
sang ma, ma set wecc.
10 Yal nanga ma dégtal mbég ak bànneex,
ma bégati, gannaaw ba nga ma dammatee.
11 Bul xool samay moy,
faral sama ñaawtéef yépp.
12 Éy Yàlla, sàkkal ma xol bu sell,
yeesalal ma pastéefu xol.
13 Bu ma xalab,
bu ma xañ sa noo gu sell.
14 May ma, ma bégeeti sag wall,
te dundale ma xol bu tàlli,
15 ma xamal tooñkat sa war,
ba moykat dellu ci yaw.

16 Céy Yàlla, yaw Yàlla mi may musal,
baal ma deret ji ma tuur,
ma siiwal sa njekk.
17 Boroom bi, may ma, ma wax,
ma delloo la njukkal.
18 Sàkkuwloo sarax, nde kon ma indi;
te soppuloo saraxu rendi-dóomal.
19 Saraxi Yàlla, xol bu tuub la,
yaw Yàlla, xol bu tuub ba mokk, doo gàntal boroom.

20 Ngalla baaxeel Siyoŋ,
yal nanga tabax tatay Yerusalem.
21 Su boobaa nga nangu sarax yi war,
di saraxu rendi-dóomal.
Su boobaa ñu rendi ay yëkk ca sa sarxalukaay.

52

Yàllaa man boroom doole

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di taalif
bu ñeel Daawuda. 2 Mooy ba Doweg,
Edomeen ba, demee ca Sóol, ne ko
Daawuda dem na kër Ayimeleg*.

3 Moo jàmbaar ji, looy damoo jëfi coxor?
Yàlla, ngoram, bés bu nekk la.
4 Ak sa làmmiñ wi ngay sose loraange,
mel ni saatu su ñu xacc,
rambaaj bi!
5 Lu bon a la gënal lu baax,
fen a la gënal wax dëgg.
Selaw.
6 Yaa bëgg jépp wax juy yàq,
waabajiiba bi!

7 Yàlla da lay sànk ba fàww,
fëkke la sab xayma, yóbbu,
déjjatee la réewum aji dund.
Selaw.
8 Aji jub gis ko, yéemu,
di la ree, naa:
9 «Xool-leen jàmbaar ji làqoowul Yàlla,
xanaa di yaakaar alalam ju bare,
di yokkoo loraange.»

10 Man, ma mel ni garabu oliw gu naat
fa biir kër Yàlla,
di wóoloo Yàlla ngoram
tey ak ëllëg.
11 Naa la sante sa jëf ba fàww,
naa biral sa tur wu baax,
say wóllëre teew.

53

Mbon maase na

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bu ñuy wax Maalat, di taalif bu ñeel
Daawuda.

2 Ab dof a nga naa ca xelam:
«Yàlla amul,»
tey def njekkar,
njubadeem siblu,
kenn defu ci lu baax.

3 Yàllaa tollu asamaan, jéer doom aadama,

* **52:2** 52.2 Seetal ci *1.Samiyel* 21—22.

di seet ku ci xelu,
tey sàkku Yàlla.
4 Ñépp a dëddu,
bokk yàqu yaxeet.
Kenn deful lu baax,
du kenn sax.

5 Yàlla nee: «Xanaa ñiy def lu bon, xamuñu dara?
Ñuy lekk sama ñoñ niw ñam,
te sàkkuwuñu Yàlla.»
6 Waaye ñooy tiita tiit
fu tiitaange amul.
Yàllaay tasaare néewi nit ñi la gaw.
Yàllaa leen wacc, nga gàcceel leen.

7 Ana kuy tollu Siyoŋ, xettli Israyil?
Éy, bés bu Yàlla delloo ñoñam ndam,
ndaw mbégte ci giirug Yanqóoba!
Ndaw bànneex ci Israyil gii!

54

Yàlla, dimbali ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, di taalif bu ñeel Daawuda. 2 Mooy
ba waa Sif demee ca Sóol, ne ko Daawu-
daa nga làqu ca seenum réew*.

3 Éy Yàlla, musal ma ngir sa tur,
jox ma dëgg, ci sa kàttan.
4 Éy Yàlla, déglul, ma ñaan,
teewlul, ma wax la.
5 Ay doxandéem a ma jógal,
di ñu néeg, bëgga jël sama bakkan,
te seetuñu ci Yàlla.

Selaw.

6 Yàllaa ngii, moo may dimbali;
Boroom bee yor sama bakkan.

7 Yal na ay wi këppu ci ñi may tëru,
yal na leen sa dëgg sànk.
8 Xol bu tàlli laa lay sarxale.
Aji Sax ji, yaa baax,
ma sant la.
9 Lépp luy njàqare, yaa ma ci jële,
ma tiim samay noon.

55

Xarit wor na ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, dib taalif, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, déglul, ma ñaan la,
bul làqu, dama lay dagaan.
3 Teewlu ma, nangul ma.

Li may tawat a ma xañ jàmm, ub sama bopp;
4 coowal noon yee
ak coonob ñu bon ñi.
Dañu maa teg fitna,
di ma songe xadar.
5 Sama fit a ngi rëcc, di tëf-tëfi;
tiitaangey ndee ne ma taral.
6 Njàqaree ma dugg, may kat-kati,
musiba mëdd ma.
7 Dama ne: «Éy ku may may laafi xati,
ma ne fërr, noppluji.
8 Xanaa ma naaw, ba sore,
fanaani màndiŋ ma.

Selaw.

9 Naa gaawtu, seeluji
ngelaw lu riddi ak ngëlén.»

10 Éy, Boroom bi, beenal seeni wax, neenal leen.
Damaa gis fitnaak xuloo ci dëkk bi,
11 guddeek bëccëg ñuy wër,
ñaawtéef ak ayib wéttali leen.
12 Yàq a nga ca biir,
te noteel ak njublaŋ jógul ca pénc ma.
13 Su doon noon bu may ñaawal,
ma muñ ko,
mbaa muy bañ bu may won ab dayo,
ma daw ko.
14 Waaye yaw la, sama nawle,
di sama wóllëre, ma xam la.
15 Nu daan bokk bànneexu diisoo,
ànd ak mbooloo, di jaamuji kër Yàlla ga.

16 Yal na leen dee bett,
ñu jekki tàbbi njaniiw,
ngir mbon ga seen biir ak seen dëkkuwaay.

17 Waaye man, Yàlla laay woo wall,
te Aji Sax jee may wallu.

* **54:2** 54.2 Seetal ci *1.Samiyel* 23.14-28; 26.1-5.

18 Subaak ngoon ak njolloor,
may ñaxtook a ñurumtu,
mu dégg ma.
19 Moo may jot ak jàmm,
ba ma mucc ci xare ya ma ñu bare di songe.
20 Yàllaay dégg, duma leen,
moom mi nguuram yàgga sax.
Selaw.
Soppikuwuñu fenn
te ragaluñu Yàlla.

21 Kii a ngi xàccil ñi mu takktool,
di fecci kóllëre,
22 làmmiñ wa daa neex ni lem,
te xare lal xol ba;
kàddu ya gëna nooy ag oliw
te di saamar bu génn mbaram.

23 Sippikul Aji Sax ji lu la diis,
moom moo lay taxawu.
Du bàyyi mukk aji jub, muy tërëf.

24 Waaye yaw Yàlla, yaa leen di tàbbal,
bóomkat ak naaféq ci pax mu xóota xóot,
te seenu fan xaajul.
Man nag, ma di la wóolu.

56

Yàlla laa wóolu, ragaluma nit

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bi ñu dippee Pitax mu luu, dëkk
fu sore; di taalifu jàngle bu Daawuda
fentoon, ba ko Filisteen ña jàppee ca
Gaat*.

2 Éy Yàlla, baaxe ma,
nit a ngi may lakkal,
ab xeexkat a ma yendoo sonal.
3 Noon yee ma yendoo lakkal,
bare lool di xareek man.
Ku Màgg ki,
4 bés bu ma tiitee,
yaw laay wóolu.
5 Yàlla laay màggal kàddoom,
Yàlla laa wóolu, ragaluma.
Lu ma nit manal?

6 Bésoo bés ñu ngi jalgati samay wax,
seen mépp mébét di sama loraange.
7 Ñu ngi mànkoo, di ma yeeru,
topp sama tànk,
di wut sama bakkan.

8 Éy gii ñaawtéef! Ñii nu ñu mana mucce?
Éy Yàlla, yal na leen sa mer dal!

9 Tumurànke naa, nga gis.
Duyal samay rongooñ ci sa mbuus.
Du lim nga lépp?
10 Bés bu ma wootee wall,
dees na wañña noon yi,
ma xam ne Yàllaa ànd ak man.
11 Yàlla laay màggal kàddoom,
Aji Sax ji laay màggal kàddoom,
12 Yàlla laa wóolu, ragaluma.
Lu ma nit manal?

13 Éy Yàlla, maa tegoo la ma la giñal,
maa lay defal saraxi cant.
14 Yaa ma rawale, ba deewuma,
te duma tërëf.
Damay daagu fi kanam Yàlla,
ci biir leeru àddina.

57

Yàlla jógal, wallu ma!

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bi ñuy wooye Bul yàq, di taalifu
jàngle bu Daawuda fentoon, gannaaw ba
mu dawee Buur Sóol, ba dugg ca xunti
ma*.

2 Éy Yàlla, baaxe ma, ngalla baaxe ma,
fi yaw laay làqu,
yiiroo sa kiiraay,
ba musiba yi jàll.
3 Ma woo Yàlla, Aji Kawe ji,
Yàlla, mi may matalal.
4 Mooy yónnee fa asamaan, musal ma,
dumaal ma ku may not.
Selaw.
Yàllaay yónnee jëfi ngoram ak wormaam.

5 Maa ngi tëdd ci biiri noon
yu mel niy gaynde, di yàpp doom aadama.
Seeni sell niy xeej aki fitt,
seen làmmiñ di saamar yu ñaw.

* **56:1** 56.1 Seetal ci *1.Samiyel* 21.10-15.
* **57:1** 57.1 Seetal ci *1.Samiyel* 24.

6 Éy Yàlla, yaa màgg, ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.
7 Noon yi di ma fiir,
sama xol jeex.
Ñu gasal mam pax,
far tàbbi ca.
Selaw.

8 Yàlla, dogu naa,
dogu naa woy, di la kañ.
9 Na sama jëmm jépp yewwu,
xalam ak moroom ma yewwu;
ma yee leeru njël.
10 Boroom bi, naa lay gërëm ci biir xeet yi,
kañ la ci biir waaso yi.
11 Sa ngor a màgg, ba àkki asamaan,
sa worma àkki fa kawa kaw.

12 Éy Yàlla, yaa màgg, ba sut asamaan,
sag leer tiim àddina sépp.

58

Yàllaa mana mbugal

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bi ñuy wooye Bul yàq, di taalifu
jàngle, ñeel Daawuda.

2 Yeen daal, su ngeen waxee, dëgg selaw.
Mbaa yeena ngi àtte nit ñi ci yoon?
3 Yeena ngi mébét njubadi,
di lawal fitna ci réew mi.

4 Ku bon day sosu rekk, dëng;
juddu, teggi yoon, dib fen-kat.
5 Day am daŋar ni ñàngóor,
fatti noppam ni jaan ju tëx:
6 du dégg baatu jatkat,
mbaa jati ñeengokat bu ñàng.

7 Yàlla, ngalla tojal seeni gëñ;
Aji Sax ji, foqal seen selli gaynde yii.
8 Yal nañu ne mes ni ndox muy wal,
yal nañu diir seen fitt, mu damm,
9 yal nañu mel ni ngumbaan-tooye buy dox, di seey,
mbaa lumb wu jigéen tuur, gisul jant.
10 Balaa seen cin a yég tàngooru gajj,
muy gu tooy, muy guy boy,
yal na leen fekk sànku*.

11 Aji jub day gis ñu feyul ko, mu bég,
muy jàngoo deretu ku bon.
12 Ku ne naan: «Ku jub jot sab yool moos!
Te Yàllaa ngi fi moos, di àtte àddina!»

59

Wallu maak ñu bon ñi

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bi ñuy wooye Bul yàq, di taalifu
jàngle bu Daawuda fentoon. Mooy ba
Buur Sóol yónnee ay nit ñu ko xoolal kër
Daawuda, ngir rey ko*.

2 Éy sama Yàlla, xettli maak noon yi,
làq ma ñi ma jógal.
3 Xettlimaak ñiiy def lu bon,
wallu maak bóomkat yi.
4 Aji Sax ji, ñu ngii di ma tëru, nar maa rey,
di ma songe seen doole,
te tooñuma, moyuma.
5 Defuma lu ñaaw, ñuy xélu, di ma waajal;
ngalla, jógal taxawusi ma, ba gis.
6 Aji Sax ji, Yàllay Israyil, Yàlla Boroom gàngoor yi,
yewwul, dikkeel xeeti yéefar yépp, mbugal!
Workat yu bon yi, bu leen yërëm!
Selaw.

7 Bu ngoonee ñu wàccsi,
di xiiru niy xaj,
di wër dëkk bi.
8 Déglul li ñuy yebbee ci seen gémmiñ,
seen làmmiñ niy saamar,
ñu defe ne kenn déggu leen.
9 Te yaw Aji Sax ji, yaa ngi leen di ree,
yaa ngi kekku yéefar yii yépp.

10 Yaay sama doole, ma di la séentu,
yaw Yàlla, yaay sama rawtu.

11 Sama Yàlla ju goree may gatandu.
Moo may may ndam ci noon yi, ma gis.
12 Yàlla, bu leen rey,
lu ko moy samaw xeet fàtte.
Tasaaree leen sa doole, daane leen.
Boroom bi, yaa nuy feg.

* **58:10** 58.10 Li ñu wax ci aaya wii am na werante.
* **59:1** 59.1 Seetal ci *1.Samiyel* 19.11-17.

13 Bàkkaar lañuy wax,
seeni kàddu, bàkkaari neen.
Yal nañu bew ba daanu,
yooloo ko seeni saagaak seeni fen.
14 Meral, jeexal leen,
jeexal leen, ba ñu jeex tàkk,
ba ñépp xam ne Yàllaay Buur ci giirug Yanqóoba,
ba ca cati àddina.
Selaw.
15 Bu ngoonee ñu wàccsi,
di xiiru niy xaj,
di wër dëkk bi.
16 Ñuy wër di wut lu ñu lekk,
su ñu suurul, di ñurumtu.
17 Maa lay woye sa doole,
xëy, di sarxolle ngir sa ngor.
Yaay sama rawtu,
di sama làquwaay bésub njàqare.
18 Sama doole yaw a, naa la woy,
Yàlla, sama rawtu, Yàlla, boroom ngor.

60

Yàllaa yor sunu mucc

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bu ñuy wax Seedeb Tóor-tóor, di
taalifu jàngle, ñeel Daawuda. 2 Mooy
ba Daawuda di xareek waa Siri ña ca
Mesopotami ak waa Siri ña ca Soba te
ba ñu ca bàyyikoo, Yowab duma fukki
junniy Edomeen ak ñaar (12 000) ca xuru
Xorom wa*.

3 Éy Yàlla, wacc nga nu, bëtt sunu kiiraay.
Mer nga, waaye ngalla xettli nu.
4 Yëngal nga suuf, xar ko;
ngalla jagalal, mu tëju, mu ngi jaayu!
5 Won nga sa mbooloo lu metti,
nàndal nu biiñu mbugal, ba nu miir.
6 Artu nga ñi lay jaamu,
ngir mucc fitt.
Selaw.
7 Walloo nu sa ndijoor, nangul nu,
ba say soppe xettliku.

8 Yàllaa àddoo fa këram gu sell,
ne: «Maay damu, dogat suufas Sikem,
séddale xuru Sukkóot.
9 Maa moom diiwaanu Galàdd, moom Manase,
Efrayim di sama mbaxanam xare,
Yuda di sama yetu nguur,
10 réewum Mowab di sama ndabal raxasukaay,
Edom, ma teg tànk;
Filisti, ma xaacoo fa.»

11 Éy Yàlla, ana ku may yóbbu dëkk ba tata wër?
Ku may jiite ba Edom?
12 Xanaa kay du yaw, Yàlla mi nu wacc,
yaw Yàlla, mi baña ànd ak sunu mboolooy xare?

13 Ngalla dimbali nu ci bañaale;
doom aadama, wallam neen la.
14 Nook Yàlla, nu def njàmbaar;
moom mooy not sunuy noon.

61

Naa woote wall

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, ñeel Daawuda.

2 Ngalla Yàlla, déglul, maa ne wallóoy,
teewlul, ma dagaan la.
3 Àll laa lay wooye,
sama xol jeex;
yéege ma doju rawtu wu ma jotul.
4 Yaw laa làqoo,
ngay tata ju dëgër, fegal ma noon.
5 Naa dëkke sa xayma, ba fàww;
làqoo sa kiiraay.
Selaw.
6 Yàlla, yaa dégg samay dige,
sédd ma céru ñi la wormaal.

7 Ngalla féqal fani Buur,
ay atam bare, sët ba sëtaat.
8 Éy Yàlla, yal na Buur toog ba fàww fi sa kanam,
nga sédd ko sa ngor ak sa worma, mu fegoo;
9 kon ma woy la ba fàww,
di jëfe samay dige bésoo bés.

* **60:2** 60.2 Seetal ci *2.Samiyel* 8.3-14; *1.Jaar-jaar ya* 18.3-13.

62

Yaakaar, fa Yàlla

1 Mu jëm ci Yedutun, njiital jàngkat yi, di
kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Yàlla doŋŋ ay dalal sama xel,
moo may wallu.
3 Moom doŋŋ mooy sama wéeru-mucc,
di ma rawale, ba duma sànku!

4 Xanaa dungeen bàyyee songandoo nit,
nar koo sànk,
ni kuy màbb tabax bu joy,
mbaa ngay bàddi per mu ràpp?
5 Seeni mébét, wàcce boroom daraja doŋŋ;
yeena ngi bége ay fen,
seeni kàddu diw yiw,
seen xalaat diy saaga.
Selaw.

6 Yal na Yàlla doŋŋ di dalal sama xel,
moom mi ma yaakaar.
7 Moom doŋŋ a di sama cëslaay, di sama wall,
di sama rawtu, duma tërëf.
8 Yàllaa may musal, di ma sagal,
ma di ko doolewoo.
Sama kiiraay, Yàllaa!
9 Bokk yi, wóoluleen ko fu ngeen tollu,
diisleen ko seen xol,
Yàllaay sunu kiiraay.
Selaw.

10 Doom aadama, ngelawal neen;
nit, naxi neen.
Booleel teg ci lu ñuy natte diisaay,
kaw la jëm.
Ñooy gëna woyof ngelaw!
11 Bul wóolu ribaa,
bul yaakaar alalu càcc, neen la.
Bu sa alal yokku, nga taf ci sa xol.

12 Benn yoon la Yàlla wax,
yaari yoon laa dégg, ñu ne;
«Doole, fa Yàlla.»
13 Boroom bi, ngor, yaay boroom,
yaw daal, yaay yool nit jëfam.

63

Maa namm Aji Sax ji

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.
Mooy ba mu nekkee ca màndiŋu Yuda*.

2 Yaw Yàlla, yaay sama Yàlla,
ma di la sàkku,
sama bakkan mar la,
sama jëmm namm la,
fu suuf mare ndox, ne sereŋ.
3 Moo tax kër gu sell ga laa la séentoo,
ngir niir sa leer ak sa teddnga.
4 Xéewloo sa ngor moo dàq dundu bakkan;
ma àddu boog, kañ la!
5 Dama lay sant, sama giiru dund kay,
yékkatiy loxo, sàbbaale la.
6 Sama xol di sedd, ni ku ñam wu duun suural,
ma bég, sarxolle, màggal la.

7 Su ma tëddee, fàttliku la,
waxtuw guddi dama lay xalaat.
8 Yaay sama ndimbal,
may làqoo sa kiiraay,
di sarxolle.
9 Sama xol taq la,
nga téyee ma sa ndijoor.

10 Waaye ñiy wuta faat sama bakkan
ñoo jëm xóotey njaniiw.
11 Ñu jébbal leen ñawkay saamar,
till séddoo.

12 Buur moom, di bége Yàlla;
képp ku koy giñe di ko kañoo,
fen-kat ne xerem.

64

Yàllaa man ag fitt

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug
Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, déglul sama kàddug tawat;
ngalla aaral sama bakkan ci noon bu raglu.
3 Làq ma pexey ku bon,
ma rëcc gàngooru defkati ñaawtéef.

* **63:1** 63.1 Seetal ci *1.Samiyel* 23.14; 24.2; *2.Samiyel* 15.23.

4 Ñu ngi daas seen làmmiñ niy saamar,
di fitte seeni kàdduy wextan,
5 di jam ku ñu tëru te deful dara;
jekki jam ko, te tiituñu ci dara.
6 Dañoo dogu ca lu bon la ñu nar,
di diisoo na ñuy làqe ay fiir,
te naan: «Kenn du ko gis!»
7 Dañuy lal pexem njubadi te naan:
«Lal nanu pexe mu mat sëkk.»
Nit aka xóot xel te xóoti mbóot!

8 Waaye Yàllaa leen di jamu fittam,
ñu jekki daanu.
9 Seen làmmiñ a leen di fakkastal,
ba ku leen xool wëcc bopp.

10 Ñépp a ciy am tiitaange,
bay siiwal la Yàlla def,
tey xalaataat jëfam jooju.
11 Ku jub bége Aji Sax ji, làqoo ko.
Képp ku namm njub, damu.

65

Yàllaay nangul suuf

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di woyu
Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, yaa jagoo cant fa Siyoŋ,
yaw lees di jëfeel ab dige.
3 Yaw miy nangug ñaan,
yaw la képp di wuysi.
4 Samay ñaawtéef man na ma,
waaye sunuy tooñ, yaa nu koy baal.
5 Ndokklee koo tànn, woo ko,
mu dale say ëtt,
di xéewloo sa ngëneeli kër,
ak sa sellngay dëkkuwaay.

6 Defal nga nuy kéemaan,
nangug ñaan ci njekk,
yaw Yàlla, mi nuy wallu,
di yaakaaru àddina wërngal këpp,
ba ca géej gu sore ga.
7 Yaa dëje tund yu mag yi doole,
gañoo sa kàttan,
8 di dalal riirum géej aki gannaxam,
ak coowal xeet yi,
9 ba waa cati àddina yéemoo say firnde,
waa penkook sowu di sarxolle.

10 Yaa dikke suuf am wal,
nangul koo nangul.
Dexu Yàllaa fees ndox,
ngay may nit peppam,
ni nga ko waajale suuf si,
11 di suuxat ngàbb mi,
maasalee ko jal yi,
sottiy waame, mu mokk,
cax ma, nga barkeel.
12 Yaay tëje mbeyum at mi say ngëneel,
foo jaare, xéewal walangaan.
13 Parluy màndiŋ yaa ngi walangaan,
li wër tund yu ndaw yi di xumbéen.
14 Joor gaa ngi, jur gi muur,
xur yi sàngoo pepp,
lépp di xaacook a woy.

66

Yàllaay aar nitam

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di woyu
Sabóor.

Yeen waa àddina sépp, sarxolleel-leen
Yàlla,
2 woyleen teddngay turam,
darajaal-leen cantam.
3 Neleen Yàlla: «Yaaka yéemey jaloore!
Sa doolee bare, ba say noon rasu,
4 àddina yépp di la sujjóotal,
di la woy, di joobe sa tur.»
Selaw.

5 Dikkleen gis li Yàlla def,
jëf la ju yéeme, ñeel doom aadama yi.
6 Moo soppi géej ag joor,
maam ya dox jàll.
Nanu ko bége foofa.
7 Mooy nguuroo njàmbaaram ba fàww,
di topp xeet yeek bët.
Ku koy diiŋat, yàlla boo damu!
Selaw.

8 Yeen xeet yi, santleen sunu Yàlla,
te biral cantam!
9 Moo sàmm sunu bakkan,
te waccu nu, nu tërëf.

10 Éy Yàlla, nattu nga nu,
xelli nu, ni ñuy xellee xaalis;
11 laaw nga nu,
teg nu njàqare.

12 May nga noon not nu,
nu jaare sawara, jaarem ndox;
nga génne nu, yaatal nu.

13 Maay duggaale sa kër ay saraxi rendi-dóomal,
defal la samay dige,
14 yi ma waxoon ci sama gémmiñ,
sama làmmiñ tudd ko, ba ma jàqee.
15 Jurug yafal, ma defal la saraxu rendi-dóomal,
saxar sa jollee ca kuuyu sarax ya,
ma boole ca saraxu nag ak sikket.
Selaw.

16 Képp ku ragal Yàlla dikkal, déglu,
ma limal la li mu ma defal.
17 Moom laa woo wall,
àddu, màggal ko.
18 Su ma naroon ñaawtéef,
Boroom bi du ma déglu.
19 Waaye Yàlla dégg na ma,
teewlu na samag ñaan.
20 Cant ñeel na Yàlla,
gàntuwul samay ñaan,
xañu ma ngoram.

67

Yal na nu Yàlla barkeel

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, di woyu Sabóor.

2 Éy Yàlla, yéwéne nu, barkeel nu,
te geesoo nu sa leeru kanam,
Selaw,
3 ba ñu ràññee sa loxo fi kaw suuf,
gis sag wall fi biir xeet yépp.

4 Yaw Yàlla, na la xeet yi sant,
na la xeet yépp sant.
5 Na xeet yiy bég, di sarxolle;
loo dogalal xeet yi njub la,
te yaay wommat xeet yi ci kaw suuf.
Selaw.
6 Yaw Yàlla, na la xeet yi sant,
na la xeet yépp sant.

7 Suuf si nangu na,
yal na nu Yàlla, sunu Yàllay barkeel.
8 Yal na nu Yàllay barkeel,
ba àddina wërngal këpp ragal ko.

68

Yàlla daagu, daan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel
Daawuda, di woyu Sabóor.

2 Yàllaay jóg, noonam ya tasaaroo;
bañam ña daw, dëddu ko.
3 Yàlla wal, ñu naaw ni saxar.
Ñu bon ñi sànku fi kanam Yàlla,
mbete dax ak sawara.
4 Ñu jub ñi nag bég, di bànneexu fi kanam Yàlla,
tey puukarewoo mbégte.
5 Woyleen Yàlla, teral turam,
xàllal-leen kiy war niir yi,
Ki Sax moo di turam.
Bànneexuleen fi kanamam.
6 Mooy baayoo jirim, di àtte jëtun,
kookoo di Yàlla ja fa dëkkuwaayu sell-ngaam.
7 Yàllaay sàkkal ku wéet wéttal,
di afal ku ñu tëjoon, bégal ko,
ku déggadi rekk ay dëkke suuf su ne sereŋ.

8 Céy Yàlla, yaa génn, jiitu sa mbooloo,
daagu, dugg màndiŋ ma.
Selaw.
9 Suuf yëngu,
asamaan sóob
fi kanam Yàlla, boroom tundu Sinayi,
Yàllay Israyil ja!
10 Yàlla, waame nga tawal,
leqlee ko réew mi nga séddoo, fa mu sonne,
11 sa mbooloo dëkke fa.
Yàlla yaa leel néew-ji-doole ci sag mbaax.

12 Boroom beey joxe ndigal,
gàngooru jigéen indi xibaar:
13 «Buur yaak seeni gàngoor a ngay dawa daw,
jongomay kër gi di séddale lël ja.
14 Yeen ñiy waaf ci gétt gi, bésub xare,
gànjar a ngi, di laafi pitax yu ñu xoob xaalis,
dunq ya teg wurus wuy ray-rayi.»
15 Ba fa Aji Man ji tasaaree buur ya,
tawub yuur a ngay sóobe tundu Calmon.

16 Yaw tundu yàlla yi, yaw tundu Basan,
tundu Basan, tund wi ci coll yi,

17 looy xeelook say coll, di fiire
tund wi Yàlla namma dëkke?
Aji Sax ji kat, fa lay dëkk ba fàww!

18 Watiiri xarey Yàlla di ñaar fukki junni (20 000),
ba ci junniy junni.
Boroom bi ne ca seen biir,
di boroom tundu Sinayi fa biir sellngaam.

19 Yaa yéeg fa kawa kaw,
jàpp ay jaam, yóbbaale.
Yaa nangooy galag ci nit ñi,
ba ci ñiy fippu
ndax li Yàlla Ki Sax dëkke Siyoŋ.

20 Cant ñeel na Yàlla bésoo bés.
Moo nuy jaboote. Yàllaa nuy musal.
Selaw.
21 Sunu Yàllaa di Yàlla jiy walloo,
Aji Sax ji Boroom beey musal bakkan.
22 Yàlla daal ay rajaxe boppi noonam
ak kaaŋ mu sëq mu boroom wéye tooñ.

23 Boroom bi nee: «Basan laay waññee noon yi,
waññee leen xóotey géej,
24 ngeen mana xuus ci seen deret,
seeni xaj séddu ci seeni néew.»

25 Céy Yàlla, gis nañu sa gàngoor di daagu,
sama Yàlla, sama buur, sa gàngoor ba ca biir kër gu sell ga.
26 Woykat ya jiitu, xalamkat ya mujje,
janq ji yéewe leen tëgg um njiin.
27 Dajeleen, di sant Yàlla,
yeen askanu Israyil, santleen Aji Sax ji.
28 Giirug Beñamin a ngi jiitu, gën cee néew,
njiiti Yuda topp caak seeni kurél,
njiiti Sabulon topp caak njiiti Neftali.
29 Yeen, seen Yàlla dogalal na leen kàttan;
éy Yàlla, jëfeel doole ja nga nu jëfeeloon.
30 Sa kër gi tiim Yerusalem,
fa la la buur yiy indiley galag.
31 Nanga fa gëdde rabu àll wi* ci barax yi,
ñooy gétti yëkk yi, xeet yi ci des diy sëllu.
Gëdd leen, ba ñu sujjóotalsi laak dogi xaalis.
Tasaareel xeet yooyu sopp xare,
32 ay kàngam bàyyikoo Misra aki galag,
réewum Kuus baral loxoom, indil Yàlla.

33 Yeen waa réewi àddina, woyleen Yàlla,
teral-leen Boroom bi,
Selaw
34 gawar bi ci asamaan,
asamaani démb.
Ma ngooguy àddu kàddug doole.
35 Seedeleen ne doole, fa Yàlla,
mi tiime Israyil darajaam,
dooleem feeñoo xàmbaar ya.

36 Céy Yàllaaka mata ragal fa këram gu sell!
Mooy Yàllay Israyil,
di may mbooloo mi dooleek kàttan.
Cant ñeel na Yàlla!

69

Ku ñu fitnaal a ngi ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bu ñuy wax Tóor-tóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, wallu ma!
Ndox maa ngi ma tollu ci put.
3 May suux ci ban bu xóot,
te awma fu ma teg tànk.
Maa ngi nii ci ndox mu xóot,
gannax yi mëdd ma.
4 Ma woote wall ba tàyyi,
sama put gi wow koŋŋ.
Ma séentu la, yaw sama Yàlla,
ba samay gët giim.
5 Sama kawari bopp sax,
ñi ma bañ ci daraa ko ëpp.
Ñu bare doole, bëgg maa sànk,
noonoo ma ci dara.
Sàccuma, nara fey!

6 Yaw Yàlla, xam nga sama jëfi dof,
te samay tooñ umpu la.
7 Yàlla buma rusloo ñi la yaakaar,
yaw Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
yàlla buma gàcceel ñi la topp,
yaw Yàllay Israyil.

* 68:31 68.31 rabu àll wi: jàpp nañu ne jombul Misra lay doon.

8 Yaa tax ma dékku, ñu di ma sewal,
ma rus ba sëlmoo gàcce.
9 Jaambur laa léegi ci saay bokk,
mel ni doxandéem sama biir doomi ndey.

10 Damaa xér ci sa kër gi, ba jeex tàkk,
te jëf ji ñu la sewale man la dal.
11 May jooy, di woor,
ñu di ma sewal.
12 Ma sol ay saaku, di ko ñaawloo,
ñu di ma léebu.
13 Waa pénc ma di ma tooge,
màndikat yi di ma woyal.
14 Waaye man, Aji Sax ji, yaw laay dagaan.
Éy Yàlla, na tey di bésub yiw.
Ngalla nangul ma ci sa ngor lu yaa
ak sa wall gu wóor.
15 Xettli ma ci ban bi, ma baña suux,
xettliku ci samay noon.
Rikk génne ma yii xóotey ndox,
16 ba gannax du ma mëdd,
xóotey géej du ma warax,
pax du ma kepp.
17 Éy Aji Sax ji, yaa rafet ngor, nangul ma!
Geesoo ma sa yërmande ju yaa!
18 Bu ma làqu, Sang bi.
Jàq naa, gaawe ma.
19 Jege ma, jot ma,
musal ma ci noon yi!
20 Yaa gis ñu di ma sewal, di ma ruslook
a torxal,
yaa ngi ne jàkk ci noonoo noon.
21 Dees maa sewal, sama xol jeex, ma
wopp;
may sàkku yërmande, awma ko;
ku ma dëfal it, gisuma ko.
22 Tooke lañu ma leel,
ma mar, ñu nàndal ma lu forox.

23 Yal na seen ndab di seenum yeer,
seeni am-di-jàmm di seenug fiir.
24 Yal na seeni gët giim, ba dootu gis;
yal na seen ndigg rëcc fàww.
25 Yal nanga leen yuri mbugal,
sa mer tàkk, dab leen.
26 Yal na seeni dal gent,
seeni xayma wéet.
27 Yaw, nga duma ba noppi, ñu toppaat ca,
nga gaañ, ñu siiwal mitit wa.
28 Dencal leen tooñ ci kaw tooñ,
te yàlla buñu tàbbi ci sag njekk.
29 Yal nañu leen far ca téereb dund ba,
bañ leena limaale ca aji jub ña.
30 Man de, damaa jàq, tiis.
Éy Yàlla, yal naa làqoo sag wall.

31 Damay woy Yàlla, teral ko,
màggal ko, sant ko.
32 Mu gënal Aji Sax ji saraxu yëkk,
aki béjjénam aki wewam.
33 Néew-ji-doole di gis, bége,
kuy sàkku Yàlla yokku fit.
34 Aji Sax ji day dégg néew-ji-doole moos,
te du sàggane ñoñam ñi ñu njoñ.

35 Na asamaan ak suuf màggal Yàlla,
mook géej ak lu cay yëngoo.
36 Yàlla kat mooy musal Siyoŋ,
tabaxaat dëkki Yuda yu mag yi,
ay nitam moom, dëkke.
37 Askanu jaamam ñee koy jagoo,
ay soppeem a koy dëkke.

70

Yàlla, gaawe ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel
Daawuda, di woy wuy fàttlee.

2 Yàlla, wallu ma!
Éy Aji Sax ji, gaawe ma!

3 Kuy wut sama bakkan,
yal na rus, torox ne tott.
Kuy bége sama loraange,
yal nañu ko duma, wañño ko, mu ne yàcc.
4 Kuy ñaawle,
yal na dellu gannaaw, torox.

5 Képp ku lay sàkku,
yal na bég, di la bànneexoo.
Képp ku sopp sag wall,
yal na jàppoo: «Yàlla màgg na!»

6 Man de, néew naa doole, ñàkk naa.
Éy Yàlla, gaawe ma.
Yaw yaa may wallu, xettli ma.
Éy Aji Sax ji, bu ma yeexe.

71

Mag a ngi séentu njekku Yàlla

1 Aji Sax ji, yaw laa làqoo,
yàlla buma rus mukk.
2 Xettlee ma sa njekk, yiwi ma;
ngalla teewlu ma, te wallu ma.
3 Yal nangay sama cëslaay, sama rawtu
bu may rawesi saa su ne,
te nga dogal sama mucc.
Yaw yaa may téye, di ma aar.
4 Éy sama Yàlla, musal ma ci dooley ku bon
ak ab saaysaay ak ab néeg.

5 Boroom bi, Aji Sax ji, yaw de laa yaakaar,
dale laa wóolu ba may ndaw.
6 Yaw laa wéeroo ba may juddu;
yaw yaa ma roccee sama biiru ndey.
Yaa yelloo sama cant fàww.
7 Firndey alkànde la ma ñu bare xoole woon,
te yaw ngay sama rawtu bu wóor.
8 Samay kàddu sag cant la fees
ak di la saxoo darajaal.

9 Ngalla bu ma wacc, mag laa;
bu ma ba fi doole jeexe.
10 Noon yaa nga may tooge,
ñi may tëroo ngay diisoo,
11 naan: «Yàlla wacc na ko,
nan ko dàq, jàpp;
kenn du ko wallu.»
12 Éy Yàlla, bu ma sore.
Sama Yàlla, gaawe ma.
13 Samay seytaane,
yal nañu leen rusloo, sànk leen.
Ñi may wuta lor,
yal nañu leen gàcceel, sewal leen.
14 Man may saxoo yaakaar,
di la sant, di santati.
15 May siiwal sa njekk,
di yendoo waxtaane say wall,
doonte lim ba wees na ma.
16 Boroom bi, Aji Sax ji, ma dikke la sag njàmbaar,
di tudd sa njekk gu wéet.
17 Éy Yàlla, ba may ndaw, nga ma xamal say kéemaan,
te ba tey jii maa ngi koy biral.
18 Éy Yàlla, bu ma bijjaawee ba weex tàll it, bu ma wacc,
ba keroog may xamal maasu tey sa doole,
xamal ñi ciy topp ñépp sag njàmbaar.
19 Céy Yàlla, sa njekk àkki na fa kawa kaw.
Def nga lu réy.
Yaw Yàlla, ana ku mel ni yaw?
20 Won nga ma ay yoon coonooki tiis,
waaye yaa may dundalaat,
ma mucc xóotey suuf.
21 Yal nanga ma gëna sagal,
geesu, bégal ma.

22 Man it sama Yàlla, ma xalam, sant la
ngir sa kóllëre.
Aji Sell ji séddoo Israyil,
dama lay woy aki xalam,
23 sarxolle, woy la,
bége sag njot.
24 May yendoo siiwal sa njekk
nde ña ma doon wuta lor
lañu rusloo, sewal leen.

72

Nu ñaanal Buur

1 Ñeel Suleymaan.

Céy Yàlla, mayal Buur sa xelum àtte,
mayal doomu Buur bii sa xelum njekk,
2 muy àttee sa mbooloo njub,
di àttee sa néew-ji-doole ñi yoon,
3 tooli tund yu mag yi indil mbooloo mi jàmm,
tooli tund yu ndaw yi xéewale leen njekk,
4 Buur di àtte néew-ji-dooley xeet wi,
di wallu doomi néew-ji-doole
tey dëggaate kiy nennoo.
5 Yal nañu la wormaal feek jant biy am,
feek weer wiy feq, sët ba sëtaat.

6 Yal na Buur di xéewalu réewam nib taw cig ruujeef,
mbaa waame wuy suuxat suuf.
7 Janti Buur aji jub day woomle,
te ba keroog weer wiy fey, jàmm di law,
8 mu yilif géej ba géej
ak dex ba ca cati àddina.
9 Waa màndiŋ mi di ko sukkal,
ay noonam mëq suuf,
10 buuri Tarsis ak dun ya
di ko indil ay galag;
buuri Saba ak Seba
di ko yótsi yóbbal,

11 buuroo buur di ko sujjóotal,
xeetoo xeet di ko surgawu.
12 Mooy xettliji aji tumurànke bu woote wall
ak aji néewle ju sësul fenn.
13 Mooy yërëm ku néewleek ku tumurànke,
di sàmm bakkanu aji tumurànke,
14 boole leen jot ci notaangeek loraange,
ngir fonk seen bakkan.

15 Yal na Buur gudd fan,
yal nañu ko may wurusu Saba.
Nañu koy ñaanal saa su ne,
di ko saxoo, mu barkeel.

16 Yal na pepp ne gàññ ci réew mi,
yal na gub yay jaayu ca tund ya ni gottub Libaŋ;
dëkk yu mag yi sëqi nit ba law,
17 yal na turam sax,
ba law fu jant tiim,
yal na xeet yépp barkeele ci moom,
te di ko ndokkle.

18 Cant ñeel na Yàlla Aji Sax ji,
Yàllay Israyil, mi wéetooy jalooreem.
19 Cant ñeel na teddngaam, ba fàww,
yal na teddngaam dajal suuf sépp!
Amiin, Amiin!
20 Ñaani Daawuda doomu Yese jeexe fii.

73

Am Yàllaa gën

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Yàlla kay baax na ci Israyil,
baax ci ku rafet xol.
2 Waaye man de tuuti kon ma lajj,
tuuti ma tarxiis,
3 ngir maa ñee ku bew,
ndax gis mu baaxle te di ku bon.

4 Amuñu metit,
xanaa ne faaj.
5 Doñ-doñu nit dabu leen,
coonoy doom aadama dalu leen.
6 Moo leen taxa ràngoo reewande,
làmboo coxor.
7 Dañoo suur ba gët suulu,
seen xalaati xel xëtt yoon.
8 Dañuy ñaawle, di wax lu bon,
di réy-réylu, boole ci kàdduy jaay-doole.
9 Seen ŋal-ŋal àkki asamaan,
làmmiñ dajal suuf.
10 Moo tax ñoñi Yàlla walbatiku ci ñoom,
di jolu seen wax nim ndox
11 te naan: «Lu ci Yàlla xam?
Ana xam-xam fa Aji Kawe ji?»
12 Ñu bon ñaa ngoog!
Ne finaax, di gëna woomle.

13 Man kay maa sellal ci neen,
di sàmm sama der.
14 Bés bu ne yar dal ma,
saa yu ma xëyee, jot mbugal.
15 Su ma noon: «Naa waxe ni ñoom,»
kon de, ma wor sa askanu mbooloo.
16 Naka laay jéema ràññee lii,
mbir mi ëlëm ma.
17 Ba ma àggee sa kër gu sell ga,
laa doora gis muju ku bon.

18 Yoonu tarxiis kay, nga leen teg,
daane leen, ñu sànku,
19 Yàquleeka leena bett!
Musibaa leen ne fuuf, ñu ne mes!
20 Day mel ni gént goo yewwoo.
Céy Boroom bi, boo xippee, jëmmu gént ga soof la.

21 Naqar laa amoon,
sama xol di dagg.
22 Booba ngaaka laa, xawma dara;
rab laa woon fi sa kanam.
23 Teewul ma des ak yaw,
nga jàpp sama loxol ndijoor.
24 Danga maa gindee sam xel,
teg ca dalale ma sa teddnga.
25 Ana ku ma am asamaan ku la moy?
Ku ma safoo kaw suuf ku la moy?
26 Kàttan ak pexe jeex,
Yàlla di ma dooleel,
ma séddoo ko fàww.
27 Ku la sore kat, sànku;
képp ku la wor, nga fàkkas.

28 Man de, jege Yàllaa ma gënal.
Boroom bi, Aji Sax ji, yaw laa def kiiraay,
ngir siiwal sa jépp jëf.

74

Yàlla, bu la noon ree

1 Muy taalifu yeete, giiroo ci Asaf.

Éy Yàlla, lu tax nga wacc nu fàww,
di dal ak xol bu tàng
ci sa xari parlu yii?
2 Bàyyil xel askan wi nga jënd bu yàgg,
yaa jot gii giir, séddoo leen.
Bàyyil xel tundu Siyoŋ, fa nga dëkke woon.
3 Dikkal, xool gent bu yaa bii dul jeex,
noon yàq lépp ci biir kër gu sell gi.

4 Say bañ xaacu nañ fa sa digg bérabu ndaje ma,
samp seen raaya.
5-6 Sémmiñ dal, wàkku awu.
Mbete ñu xàcciy sémmiñ, di gori geer,
ba lu fa doon liggéeyu yett, tas.
7 Dañoo taal sa kër gu sell,
sa dëkkuwaayu tur lañu daaneel, ba sobeel ko.
8 Ñu namm noo not ba nu nooy,
fuy bérabu ndajem Yàlla ci réew mi, ñu lakk.
9 Sunuy takk réer na nu,
yonent amatul,
te kenn xamul fu lii di àkki.

10 Éy Yàlla, fu reetaani noon di dakke?
Xanaa bañ yi duñu la ñàkke kersa ba fàww?
11 Looy téye sa loxol ndijoor?
Na sa loxo jóge sa dënn, nga buube leen.

12 Yàlla, yaa masa doon sama buur,
di ma walloo ci digg réew mi.
13 Yaa xàjjale géej gi ci sa doole,
toj boppi ninki-nànka ya ca ndox ma,
14 yaa rajaxe kaaŋi rab wa,
leele ko rabi màndiŋ ma.
15 Yaa fettaxal fii bëti ndox akum wal,
ŋiisal dex yu masa wal.
16 Yaa moom bëccëg, moom guddi,
teg fi weer week jant bi.
17 Yaa rëdd mboolem digi suuf,
sàkk noor ak nawet.

18 Kon xoolal, Aji Sax ji, noon a ngi ree,
xeet wu amul bopp a lay sewal.
19 Bul wacce rabu àll sam xati,
bul sàggane sa néew-doole yi mukk.
20 Ngalla xoolal ci kóllëre gi,
fu làqu ci réew mi, fitna dale fa ba dajal.
21 Yàlla bu néew-doole ñibbaale gàcce,
yal na ku ñàkk ak ku néewle di la santandoo.
22 Éy Yàlla, jógal ñoŋal sa dëgg,
bàyyil xel dof bi la dëkkee sewal.
23 Bul tanqamlu sa coowal noon yi,
ñii la jógal, seenum riir a ngi jolli saa su ne.

75

Yàllaay àtte

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bi ñu dippee Bul yàq, di woyu Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Yàlla, nu sant la, santati la;
nu ngi lay woo,
di siiwal say jaloore.

3 Yàlla nee: «Maay takk ab àpp,
àtte ca njub.
4 Bu suuf di yëngu mook ñi ko dëkke ñépp,
maay kiy téye ay kenoom.
Selaw.
5 Dama ne ku réy: “Bul réy-réylu,”
ne ku bon: “Bul bew,
6 bul bewa bew,
bay waxe reewande.”»

7 Du penku, du sowu,
te du màndiŋ ma la daraja di jóge.
8 Yàllaay àtte:
kii mu detteel, kee mu kaweel.

9 Merum Aji Sax ji dib kaas ci loxoom,
biiñu njafaan bu wex di ca fuur,
mu jol ko képp ku bon ci àddina,
mu naan ba naanaale ginjrit ga.
10 Man may biral jëfam ba fàww.
Damay woy Yàllay Yanqóoba.
11 Mu ne: «Jépp dooley ku bon, ma neenal;
dooley ku jub yokku.»

76

Yàllaa moom xare

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, di woyu Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Yàlla siiw na fa Yuda,
aw turam màgg fa Israyil.
3 Xaymaam a nga Salem,
di xunteem ma fa Siyoŋ.
4 Fa la rajaxee fitt yuy boy
ak pakk ak saamar ak ngànnaayal xare.
Selaw.

5 Yàlla yaa ne ràññ te darajawu,
ba raw tundi rëbbkat yi.
6 Futtees nay boroom fit,
ñu ne nërëm, nelaw;
kuy ñeyi xare, say yoxo nasax.
7 Yaw Yàllay Yanqóoba, yaa gëdd,
gawar ak fasam nelaw.
8 Yaw mii, yaa mata ragal;
boo meree, ana kuy taxaw fi sa kanam?
9 Fa asamaan nga biraleb àtte;
suuf tiit, ne cell.
10 Ca la Yàllay jóg, ngir àtte,
ba wallu kuy néew dooley àddina.
Selaw.
11 Doom aadamaak xadaram rafetal sa
woy;
desu xadaram, nga gañoo.

12 Seen Yàlla Aji Sax ji, digooleen ak moom
te jëfe ko.
Kee jara ragal.
Na ñi ko wër ñépp yótsiy teraanga.
13 Mooy sàggi sagu kilifa yi,
di tiitaangey buuri àddina.

77

Yàllaa ngi seetaan

1 Mu jëm ci Yedutun, njiital jàngkat yi, di
kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Naa xaacu, woo Yàlla,
sama baat fa Yàlla, ngir mu déglu ma.
3 Bëccëg, ma jàq, sàkku Boroom bi;
guddi, ma tàllal loxo, toqiwuma.
Sama xol tëë sedd.
4 Ma bàyyi Yàlla xel, binni,
xalaat, xol jeex.
Selaw.
5 Éy Yàlla, tere nga maa gëmm bët,
ma jaaxle ba waxatuma,
6 xanaa xalaat janti démb,
at ya woon.
7 Guddi may fàttliku sama woy,
di waxtaan ak sama ngegenaay,
sama xel di jéex te naa:
8 «Boroom bi da may gàntal ba fàww,
ba du ma baaxeeti mukk a?
9 Xanaa daa jeexal ngor tàkk?
Am kàddoom a deñ ba fàww?
10 Moo Yàlla daa fàtte ñeewantee?
Am meram a tëj buntu yërmandeem?»
Selaw.
11 Ma ne, sama naqar daal
mooy Aji Kawe ji daa soppi loxoom.

12 Waaye naa fàttliku jaloorey Ki Sax
rekk,
fàttliku kéemaanam ya woon.
13 Naa xalaat sa bépp liggéey,
di jàngat say jëf.
14 Céy Yàlla, yaa sell jikko!
Jan yàllaa màgg ni Yàlla?
15 Yaa di Yàlla juy jëfi kéemaan,
yaa siiwal sa doole ci biir xeet yi.
16 Kàttan nga jote sa mbooloo ma,
sëti Yanqóobaak Yuusufa.
Selaw.
17 Yàlla, ndox maa la gis,
ndox maa la gis, di lox;
xóote yaa say,
18 niir ya yuri,
kàddu riire asamaan,
say fitt, fettaxandoo,
19 nga dënoo biir callweer,
melax yi taal àddina,
suuf di lox, di reg-regi.
20 Biir géej di saw yoon;
saw xàll ci digg ndox mu ne xéew,
te kenn gisul foo teg tànk!
21 Wommat nga sa mbooloo ni ag jur,
Musaak Aaróona jiite.

78

Nit goreedi, Yàlla gore

1 Muy taalif bu giiroo ci Asaf.

Yeen sama xeet, dégluleen, ma digal leen;
teewluleen ma, ma wax leen.
2 Maa ngi leen di léeb,

di sulli kumpay démb,
3 muy lu nu dégg, xam ko,
sunuy maam xamal nu ko.
4 Dunu ko nëbb sunuy doom,
xanaa di ko jottli maas giy ñëw,
xamal leen jaloorey Aji Sax ji
ak kàttanam aki kéemaananam.
5 Bindal na sëti Yanqóoba téereb seede,
muy yoon wi mu tegal Israyil.
Mu sant maam yi, ñu xamal ko seeni doom,
6 ngir ñiy juddu ëllëg xam ko,
am ay doom,
ñu màgg, ba xamal ko seeni doom,
7 ngir ñu wóolu Yàlla,
baña fàtte jëfi Yàlla,
di jëfey santaaneem,
8 te baña roy seeni maam;
maas gu të woon te déggadi,
ñu ñàkk pastéef
te sàmmuñu kóllërey Yàlla.

9 Waa giirug Efrayim ñoo soxi fitt,
te keroog xare ba ñoo daw.
10 Ñoo sàmmul kóllërey Yàlla,
gàntal yoonam,
11 ba fàtte ay jalooreem,
di kéemaan yi mu leen won.
12 Fa seen kanami maam la def kéemaan,
fa diiwaanu Cowan, réewum Misra.
13 Moo xar géej ga, jal ndox ma nim tata,
jàlle leen.
14 Bëccëg mu jiitee leen aw niir,
ak leeru sawara guddi gépp.
15 Moo xar ay doj ca màndiŋ ma,
mbàmbulaan wal, mu nàndal leen;
16 mu sotti ndox mu balle ciw xeer,
walal, mu safi dex.

17 Teewul ñu wéy di moy Aji Kawe ji,
di ko gàntal ca màndiŋ ma.
18 Ñoo diiŋate Yàlla xol,
di xemmem ñam wu bakkane.
19 Ñuy waxal Yàlla naan:
«Xam ngeen ne Yàlla manu noo taajal ndab ci màndiŋ mi!
20 Dóor naw doj, moos, ndox ma fettax,
wal ma baawaan,
waaye aw ñam nag?
Daa mana leel mbooloo mii aw yàpp?»
21 Aji Sax ji dégg ci, mer lool;
xolam tàng ci sëti Yanqóoba,
am sànj tàkkal Israyil.
22 Dañoo gëmul Yàlla,
doyloowuñu wallam.
23 Mu digal niir ya fa kaw,
ubbi bunti asamaan,
24 tawal leen mànn, ñu lekk:
peppum asamaan la leen leel;
25 mburum jàmbaar la nit lekk,
mu wàcceel leen ca lu ne gàññ.
26 Yàlla wale ngelawal penku fa asamaan,
bëmëx ak dooleem ngelawal bëj-saalum.
27 Mu tawal leenu yàpp, mu saawe ni pënd,
di njanaaw yu ne gàññ ni feppi suufas géej,
28 wàcce ko fa seen digg dal ba,
mu dajal seeni dëkkuwaay.
29 Mu faj seen aajo,
ñu lekk ba suur këll.
30 Teewul bala seen xel a dal,
seen lanc jàllagul sax,
31 Yàlla mer na, dal ci seen kaw,
bóom ña ëpp doole ca ñoom,
fàdd waxambaaney Israyil.

32 Loolu lépp teewul ñuy bàkkaar ba tey
te gëmuñu ay kéemaananam.
33 Mu dagg seeni fan, mu wéy ni cóolóol,
faat seen bakkan ci safaan bu gaaw.
34 Ba leen Yàlla fàddee, ña des sàkku ko,
tuub, waññiku ci moom.
35 Ñu fàttliku ne Yàllaay seen cëslaay,
xam ne Yàlla Aji Kawe jeey seen njotlaay.
36 Teewul ñu di ko jéema naxey wax,
di ko fen.
37 Joxuñu ko woon xol,
sàmmuñu kóllëreem.
38 Teewul mu yërëm,
baal leen seen ñaawtéef,
ba sànku leen.
Muñ na meram, muñati,
te toppul xolam,
39 ndax xalaataat ne suuxu neen lañu,
di noo guy dem te du délsi.

40 Gàntal nañu ko ba tàyyi ca màndiŋ ma,
teg ko naqar ca ndànd-foyfoy ga.
41 Ñu dellu di diiŋat Yàlla,
di naqaral Aji Sell, ji séddoo Israyil.
42 Fàtte nañu ndimbalam la,
bés ba mu leen jotee ca noon ba,

43 ba def ay firndeem ca Misra,
muy kiraamaam ya ca Cowan.

44 Moo soppli deret seen yooni ndox,
ba naaneetuñu wal ya.
45 Mu wàcce seen biir ndiiraanu weñ
yu leen di lekk,
ak mbott yu leen sànk.
46 Mu jox soccet yi seen gàncax,
jébbal njééréer yi seen meññeef.
47 Seen garabi reseñ, mu fóome tawab yuur,
seen garabi sikomoor, mu fóome waame.
48 Seen jur gu gudd, mu bàyyeek tawab yuur,
seeni gàtt, mu bàyyeek sawaray melax.
49 Yàlla sotti leen tàngooru xadaram,
mu dim sànj ak naqar ak njàqare,
lépp di gàngooru ndaw yu indiy musiba.
50 Mu afal meram,
ba musalul seen bakkan,
xanaa jébbal leen mbas ma.
51 Daa fàdd képp kuy taaw ca Misra
te juddoo seen digg doole, fa xaymay sëti Xam*.

52 Mu génne ñoñam niy gàtt,
wommat leen ni gétt ca màndiŋ ma,
53 ba yóbbu leen fu wóor te tiituñu;
seeni noon, géej ga mëdd leen.
54 Mu yóbbu leen fa suufam su sell sa,
fa tund woowu mu jënde dooleem.
55 Da leena dàqal ay xeet,
dogal leen céru suuf,
sancal giiri Israyil ca seeni xayma.

56 Teewul ñuy diiŋat ak a gàntal Yàlla Aji Kawe ji,
sàmmuñu ay dénkaaneem,
57 xanaa dëddu, di ko wor ni seeni maam,
toogadi ni xala gu yolom.
58 Ñu di ko merlook seen bérabi jaamookaay,
di ko fiirlook seen jëmmi tuur.
59 Ba ko Yàlla yégee, mer na,
ba jéppi Israyil lool.
60 Mu gental dëkkuwaayam ba ca Silo,
xaymaam ba mu sampoon ca doom aadama ya.
61 Mu jébbal ngàllo màndargam dooleem†,
may gànjaram ca loxol noon ba.
62 Daa bàyyee ñoñam saamaru noon,
ndax mere yooya séddoom.
63 Seeni waxambaane deeye xare,
seeni janq lamb;
64 seeni sarxalkat loroo saamar,
te jëtun jooyul.

65 Ca la Boroom bi yewwu ni ku doon nelaw,
mel ni jàmbaar ju biiñ xabtal.
66 Mu dóor noon ba yari gannaaw,
teg leen gàcce gu dul fey,
67 ba noppi xalab waa kër Yuusufa,
te tànnul giirug Efrayim,
68 xanaa tànn giirug Yuda,
taamu tundu Siyoŋ wi mu sopp.
69 Mu tabax këram gu sell, na mu mel fa kawa kaw,
dëgër ni suuf, si mu samp ba fàww.
70 Mu teg ca tabb Daawuda, jaamam ba,
jële ko ca gétti xar ya,
71 fa mu doon topptoo jur ga;
mu sàmmal ko waa kër Yanqóoba,
askanu Israyil wi mu séddoo.
72 Daawuda sàmme leen xol bu mucc ayib,
jiitee leen manooreem.

79

Yàlla, feyul nu

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Céy Yàlla, yéefar yi song nañu sa moomeel,
teddadil nañ sa kër gu sell,
gental nañ Yerusalem.
2 Leel nañ tan yi sa néewi jaam ñi,
leel nañ rabi àll yi sa suuxi wóllëre yii.
3 Ñu tuur seen deret nim ndox,
ba Yerusalem daj,
te amul kuy rob néew yi.
4 Noo ngi nii di mbalitu dëkkandoo yi;
ñu séqe nu ay kókkaleeki kekku.

5 Aji Sax ji, xanaa doo nu mere ba fàww,

* 78:51 78.51 sëti Xam mooy Misra ba tey. † 78:61 78.61 màndargam dooleem ji ñu wax fi mooy gaal gi àlluway kóllërey Yàlla dence.

sa fiiraange ni sawara ci sunu kaw?
6 Sippil sa mer yéefar yi la xamul,
ak réew yi wormaalul sa tur.
7 Ñoo sëxëtoo giirug Yanqóoba,
gental dëkkuwaayam.
8 Bul nu topp ñaawtéef ya woon,
ngalla gaaw noo gatandoo sa yërmande.
Danu ne dàll, ba ne dett.
9 Éy Yàlla, yaa nuy musal, wallu nu,
ba sa seede rafet.
Xettli nu te baal nu sunuy bàkkaar,
ba sa woy rafet.
10 Bul tax yéefar yi naa:
«Ana seen Yàlla?»
May nu, nu gis ni ngay mbugale yéefar yi,
feye leen sa deretu jaam yi tuuru.
11 Ñi ñu jàpp, yal na seeni onk àkki fa yaw.
Ñi ci tànki ndee, yal nanga leen musale sa doole ju màgg.

12 Boroom bi, sewal gi la sunuy dëkk sewal,
këpp leen ko juróom yaari yoon,
13 te nun ñiy sa mbooloo, di sa gétt gi ngay foral,
nu di la sant ba fàww,
di biral sa ngërëm sët ba sëtaat.

80

Yàlla, suqlil sa njëmbat

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bu ñuy wax Tóor-tóor yi, di seedeb
Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Éy yaw, Sàmmu Israyil, teewlu nu;
yaw mi jiite Yuusufa ni ag jur,
yaw mi toogandook malaakay serub yi, feqal sag leer.
3 Dawalal sa njàmbaar, ñeel Efrayim ak Beñamin ak Manase,
te wallusi nu.
4 Éy Yàlla, suqli nu;
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

5 Éy Aji Sax ji, Yàlla Boroom gàngoor yi,
foo àppal sa mer,
mi ngay wuyoo sa ñaanu mbooloo mi?
6 Leel nga nuw naqar,
nàndal nu mbàndum rongooñ,
7 def nga dëkkandoo di nu xëccoo,
noon di nu ree.
8 Éy Yàlla Boroom gàngoor yi, suqli nu;
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

9 Yaa déjjatee reseñ Misra,
dàq yéefar yi, indi, jëmbataat.
10 Nga wéex ko,
mu sampu, law, dajal réew mi;
11 keppaaram muur tund yi,
ay caram sàng garabi seedar yu mag yi.
12 Mu tàllal ay bànqaasam ba géej,
lawal njebbit la ba dex ga.

13 Lu tax nga bëtt ay miiram,
ba ku fa jaare witt ca,
14 mbaam àll di ko ruur,
ndundati àll di ca for?
15 Éy Yàlla Boroom gàngoor yi, geesul;
séentool asamaan, ba gis
te taxawusi reseñ jii.
16 Taxawusil njëmbat lii nga jëmbate sa ndijoor,
ngarab sii nga dooleelal sa bopp.

17 Dees koo gor, taal;
yal na ñii sànkoo sa mbugal.
18 Yal nanga yiir ki nga tànn,
kii nga dooleelal sa bopp,
19 ba dootunu la dëddu.
May nu nu dund, nu wormaal sa tur.
20 Éy Aji Sax ji, Yàlla Boroom gàngoor yi, suqli nu,
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

81

Déggal Yàlla, jariñu

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, giiroo ci
Asaf, te ànd ak xalam gu ñuy wax gitiit.

2 Sarxolleleen ci Yàlla, mi nuy dooleel;
xaaculeen ci Yàllay Yanqóoba.
3 Yékkatileen woy te jiin,
xalam neex, ànd ak moroom ma.
4 Wal-leen liit gi ci Terutel weer wi,
ak weer wu birale bésu màggal.
5 Loolu wartéefu Israyil la,
di ndigalu Yàllay Yanqóoba,
6 di ndénkaane lu mu dénk waa kër Yuusufa,

ba Yàllay dali ca kaw réewum Misra.
Baat bu ma xamul laa dégg, mu naan:
7 «Sippi naa leen,
woyofal seeni yoxo.
8 Ngeen jàq, woo ma, ma xettli leen,
wuyoo leen fa kiiraayal dënn ya,
te maa leen nattoo fa wal ma ca Meriba.
Selaw.
9 Yeen sama ñoñ, dégluleen, ma dénk leen.
Éy Israyil, su ngeen ma déglu woon!
10 Buleen fat tuuru jaambur,
buleen sujjóotal tuuru doxandéem.
11 Man, Aji Sax ji, maay seen Yàlla
ji leen yékkatee réewum Misra.
Ŋaleen ŋafeet, ma reggal leen.

12 «Waaye sama ñoñ déggaluñu ma,
Israyil gii nangulu ma.
13 Moo tax ma bërgël leen ak seenug të,
ñuy wéye seeni pexe.
14 Éy su ma sama ñoñ déggaloon,
éy su Israyil toppoon samay nammeel!
15 Ci saa si laay torxal seeni noon,
duma seeni bañ,
16 ba ku bañ Aji Sax ji di ko raamal,
te àppam du jeex ba fàww.
17 Kon yeen, ma leel leen ngën-gi-pepp,
reggal leen lem ju doj xelli.»

82

Yàllaay àtte ndawi péncam

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Yàlla toog na, di jiite ndajem boppam,
di àtte ndawi péncam, naan:
2 «Dungeen bàyyi àtteb njublaŋ,
ak di faral ku bon?
Selaw.
3 Sàmmleen àqu néew-ji-dooleek jirim,
tey àtte yoon ku ñàkk ak ku ndóol.
4 Walluleen néew-ji-dooleek walaakaana,
di leen xettli ci ku bon.

5 «Ndawi péncum Yàlla yii xamuñu, dégguñu;
xanaa di doxe lëndëmu ñaawtéef,
ba kenuy suuf yépp di jaayu.

6 «Dama ne ay yàlla ngeen,
yeen ñépp di njabootu Aji Kawe ji.
7 Waaye du leen tee dee ni doom aadama,
du leen tee daanu ni képp kuy njiit.»

8 Ngalla Yàlla, taxawal, àtte àddina,
yaw yaa séddoo xeetoo xeet.

83

Yàlla, mbugalal noon yi

1 Di woyu Sabóor, giiroo ci Asaf.

Éy Yàlla, bul ne cell,
2 rikk Yàlla, bul tanqamlu, ne patt.
3 Xoolal sa noon yiy riir,
sa bañ yi fippu ba téen!
4 Sa ñoñ lañuy rabatal,
di mànkool sa séddoo yii.
5 Ñu ne: «Ayca nu far seen xeet wi,
ba deesul fàttlikooti turu Israyil.»

6 Dañoo mànkoo kat,
te yaw lañu takktool:
7 muy néegi Edom ak Ismayla,
néegi Mowab ak Agar,
8 néegi Gebal, Amon ak Amaleg
ak waa Filisteek waa Tir,
9 réewum Asiri it fekki leen,
di dooleel askanu Lóot wa.
Selaw.

10 Def leen na nga defoon waa Majan,
def ko Sisera ak Yabin ca dexu Kison*.
11 Ña nga sànkoo Endor,
ba doon ub tos fi kaw suuf.
12 Defal seeni njiit na Oreb ak Seeb,
def seen kilifa yépp ni Seba ak Salmuna,
13 ña ne woon: «Nan séddoo parluy Yàlla yi.»
14 Éy Yàlla, wëndeel leen ni callweer,
ñu mel ni boob mu ngelaw wal.
15 Éy Yàlla, ni daay di xoyome àll,
sawara wa jafal tund ya,
16 yal nanga leen ni toppeek sa dooley ngelaw,
tiitale leen sa ngëlén.
17 Aji Sax ji, sëlëm leen gàcce,
ba ñu sàkku la.
18 Yal nañu rus, jàq ba fàww.
Yal nañu torox, sànku.

* **83:10** 83.10 Seetal ci *Njiit ya* 7—8.

19 Yal nañu xam ne yaw mi tudd Aji Sax ji doŋŋ
yaay Aji Kawe ji yilif àddina yépp.

84

Ku dal ak Yàlla bég

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalam gu ñuy wax gitiit, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
yaaka sopplub dëkkuwaay!
3 Damaa namm ëttub Aji Sax ji,
di ko gelu ba jeex tàkk,
jëmm jeek xol bi,
di xaacul Yàlla jiy dund.
4 Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
sama buur, sama Yàlla,
sawoor sax tag, nga fat ko,
mbelaar it sàkk tàggam,
denc ay cuujam fa sa sarxalukaay.
5 Ndokklee ku dëkke sa kër,
di la màggalati.
Selaw.

6 Ndokklee ku lay doolewoo,
te namma topp njool ma jëm sa kër.
7 Buy jàll xuru Jooyoo,
mu saf ko bëti ndox,
céebo sànge xur wa barke,
8 muy gëna am doole,
ba teewi fa Yàlla ca Siyoŋ.

9 Éy Yàlla Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
déglul, ma ñaan la!
Yàllay Yanqóoba, teewlu ma.
Selaw.
10 Éy Yàlla, geesul Buur, sunu kiirlaay,
ngalla niiral kii nga fal.
11 Benn fan ci sab ëtt de
moo dàq junniy fan feneen.
Sama taxawaayu bunt kër Yàlla
moo ma gënal tëraayu biir xaymab ku bon.
12 Aji Sax ji Yàllaa mat jant, mat kiiraay;
yiw ak daraja, Aji Sax ji joxe;
te du ngëneel lu muy bañal ku mat.
13 Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ndokklee ku la wóolu.

85

Aji Sax ji, suqleeti nu

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Éy Aji Sax ji, yaa baaxe woon sa réew mi,
ba suqli sëti Yanqóoba yi,
3 baal sa mbooloo seeni ñaawtéef,
jéggal leen bépp bàkkaar.
Selaw.
4 Ba nga xadar ja,
muñ mer ma.

5 Éy Yàlla mi nuy musal, suqli nu,
te meddi.
6 Xanaa doo nu mere fàww,
ba ca sët yaak sëtaat ya?
7 Xanaa dinga leqli sa mbooloo,
ba ñu man laa bànneexoo?
8 Éy Aji Sax ji, won nu sa ngor,
baaxe nu sag wall.

9 Woykat ba nee: «Naa déglu
lu Aji Sax ji Yàlla di wax.»
Jàmm lay wax wóllëreem ñiy ñoñam,
ba duñu dellu ci jëfi dof.
10 Wallam aka jege ñi ko ragal,
te leeram dëgmal sunu réew mii!
11 Ngor ak kóllëree daje,
njekk ak jàmm saafoonte,
12 kóllëre jebbee fa suuf,
njekk séentoo asamaan,
13 Aji Sax ji it maye ngëneel,
sunu suuf meññal,
14 njekk jiitu Aji Sax ji,
di ko xàllal yoonam.

86

Ma ñaan, bésub njàqare

1 Mu di ñaanu Daawuda.

Éy Aji Sax ji, teewlu ma, nangul ma,
damaa ñàkk, néew doole.
2 Maa gore, musal ma;
maay sa jaam bi la wóolu,
yaw, sama Yàlla, wallu ma.
3 Éy Boroom bi, baaxe ma;
yaw laay yendoo woo wall.
4 Boroom bi, bànneexalal sab jaam,

yaw laa dékk sama xol.
5 Boroom bi, yaa baax, di bale,
di nàddil sa ngor képp ku lay sàkku.
6 Éy Aji Sax ji, teewlul, ma ñaan la;
déglul, ma tinu la.
7 Bu ma la wooyee bésub njàqare,
yaa may nangul.

8 Boroom bi, doo moroomu tuur yi,
te jëf melul ni sa jos.
9 Boroom bi, mboolem xeet yi nga sàkk
ñoo lay sujjóotalsi,
di màggal sa tur.
10 Yaa màgg te yéemey jëf,
yaw doŋŋ yaa di Yàlla.
11 Éy Aji Sax ji, won ma sa nammeel,
ma doxe sa worma.
Tënkal sama xol ci ragal la.
12 Boroom bi sama Yàlla,
naa la sante xol bu fees,
màggal la ba fàww.
13 Ngor lu réy nga ma won,
sorele maak tëraayu bàmmeel.

14 Éy Yàlla, nit ñu bew a ma jógal,
def gàngoor gu néeg, di rëbb sama bakkan,
te seetuñu la ci.
15 Waaye yaw Boroom bi Yàlla, yaa ñeewante, yërëm,
yaa muñ mer, bare ngor ak worma.
16 Geesu ma, baaxe ma.
Dooleelal sab jaam,
wallul ki sa jaam sukk jur!
17 Ngalla def ma sa firndey mbaax,
ba bañ yi gis ci, rus,
ndax yaw Aji Sax, ji ma dimbali, dëfal ma.

87

Siyoŋ, yaay ndeyu xeet yi

1 Ñeel askanu Kore wu góor, di woyu Sabóor.

Dëkkub Aji Sax ji, kenu yaa nga ca tund yu sell ya.
2 Aji Sax jee sopp bunti Siyoŋ gii,
mu gënal ko fu askanu Yanqóoba dëkke.
3 Yaw, dëkkub Yàlla bi,
tuddees na say jaloore.

Selaw.

4 Yàlla nee: «Ma limaale Misraak Babilon, ñi ma xam di dégg.
Xoolal Filisti ak Tir, ak réewum Kuus.
Nit a ngii, juddoo fa,»
5 te teewul ñu cosaanale ko Siyoŋ,
ne kii ak kee fa bokk juddoo,
te Aji Kawe jee saxal Siyoŋ.
6 Aji Sax jeey lim xeet yi, limaale leen
ne: «Kii fi la juddoo.»

Selaw.

7 Kuy fecc ak kuy woy ànd naan:
«Sunu cosaanoo cosaan fii la!»

88

Ma jàq, jooy

1 Muy woyu Sabóor, ñeel askanu Kore wu
góor, jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook
galan bu ñuy wax Maalat Leyanot, di
taalifu Eman, mi bokk ci giirug Esra.

2 Éy Aji Sax ji, Yàlla ji may musal,
bëccëg ma yuuxu,
guddi ma yuuxu fi sa kanam.
3 Yal na sama ñaan àgg fa yaw;
teewlul, ma woote wall.
4 Damaa suur këll ay musiba,
ba soreetuma njaniiw,
5 ñu sóoraale maak ñi wàcci biir bàmmeel.
Ma mel ni jàmbaar ju kenn amatul yaakaar,
6 bokk ci néew, yi dara waratul,
mbaa ku ñu bóom, mu tëdd cim pax,
faaleetoo ko, xanaa dagg ko, wacc.
7 Tàbbal nga ma kàmb gu xóot,
biir xóotey lëndëm.
8 Yen nga ma sa xadar,
tance ma sa gannax yépp.

Selaw.

9 Dàqal nga may xame,
tax nga ñu seexlu ma;
ma tëju, génnatuma.
10 Samay gët a ngi giim ndax naqar.
Éy Aji Sax ji, maa ngi lay woo bés bu ne,
dékk lay loxo.

11 Ku dee, lu muy doyeeti say kéemaan?
Ndax néew dina jóg di la màggal?

Selaw.

12 Dees na siiwal sa ngor biir bàmmeel,
mbaa sa worma ci paxum sànkute?

13 Ana kuy yég say kéemaan ci googu lëndëm?
Ku lay seedeel njekk réew ma fàtte faloo?

14 Aji Sax ji, man, yaw lay woo wall,
xëy, kare la gii ñaan, ne la:
15 Éy Aji Sax ji, loo may gàntale,
di ma fuuylu?
16 Mitit bay laatikaaf, sama ngone ba tey;
sa mbugal yu raglu, ba bopp ubu ràpp!
17 Sa mer mëdd ma,
sa mbugal yu raglu sànk ma,
18 mëdd ma nim ndox bés bu ne,
gëndoo fi sama kaw.
19 Dàqal nga ma soppeek xarit,
ma far xejjoo lëndëm.

89

Aji Sax ji, loo dige woon?

1 Muy taalif bu ñeel Etan mi bokk ci giirug Esra.

2 Aji Sax ji laay woye ngoram, ba fàww,
di biral wormaam sët ba sëtaat.
3 Dama ne, sa ngor dàkk la sax,
fa asamaan nga dëël sa worma.
4 Aji Sax ji nee: «Damaa fas kóllëreek ki ma tànn,
muy Daawuda sama jaam bi ma giñal ne ko:
5 "Damay saxal sa askan ba fàww,
samp sab jal sët ba sëtaat."»
Selaw.

6 Aji Sax ji, waa asamaan a ngi lay sante say jaloore,
ndajem ñu sell ña di la joobee sa worma.
7 Ana kuy dab-dabal Aji Sax ji, fa kawa kaw?
Ana ci goney Yàlla yi ku nirook Aji Sax ji,
8 Yàlla, ji ñu terala teral ci jataayu ñu sell ñi,
te mu gëna raglu lu ko wër?
9 Yàlla, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Ki Sax, ana ku tollook yaw doole?
Yaw mi worma féete fu ne!

10 Yaw yaa man géej gu sàmbaraax;
gannax ya fuddu, nga dalal.
11 Yaa fàdd Raxab*, bóom ko,
tasaare say noon ci sa doole.
12 Yaa moom asamaan, yaa moom suuf.
Àddinaak li ci biiram, yaa ko taxawal.
13 Bëj-gànnaar ak bëj-saalum, yaa ko sàkk.
Tabor ak Ermon, tund ya, di sarxollee sa tur.
14 Yaa àttan, jàmbaare;
sa loxo di dooley neen,
sa ndijoor ca kaw!
15 Njekk ak njub a lal sab jal,
ngor ak worma dox jiitu la.

16 Aji Sax ji, ndokklee mbooloo mu la xal di sarxollee,
di niitoo saw yiw,
17 ànd di la bége bés bu ne,
sag njekk siggil leen.
18 Seen darajay doole, yaw a.
Boo nu baaxee, nu yokku kàttan.
19 Sunu kiirlaay lii, Aji Sax jeey boroom;
sunu buur bii, Aji Sell ji séddoo Israyil ay boroom.

20 Wax nga say wóllëre ci peeñu,
ne leen: «Tànne naa jàmbaar ci xeet wi,
dénk ko ndimbal.
21 Gis naa sama jaam Daawuda,
fale ko sama diw gu sell,
22 ànd ak moom, saxal ko,
di ko dooleel.
23 Noon du ko bett,
ku bon du ko torxal.
24 Ay bañam, ma rajaxe;
ay noonam, ma fàdd,
25 sama wormaak sama ngor di ko gunge,
may yokk kàttanam.
26 Géej, ma teg ci loxoom,
dex, ma ne ca tegg ndijooram.
27 Moo ma naa: "Yaay sama baay,
di sama Yàlla, di sama wéeru-mucc."
28 Te it maa koy def samab taaw,
tiimale ko buuri àddina,
29 sàmmal ko sama ngor ba fàww,
feddlil ko sama kóllëre.
30 Damay saxal askanam ba fàww,
yàggal ab jalam ni asamaan.
31 Bu ay sëtam wàccee sama yoon,
baña doxe samay ndigal,
32 mbaa ñu xëtt sama dogali yoon,

* **89:11** 89.11 Raxab: mbaa ninki-nànka ba tey.

baña sàmmonteek samay santaane,
33 ma bantale leen seenug moy,
dumaa leen seen ñaawtéef.
34 Waaye duma ko daggal sama ngor,
te duma ko ñàkke worma.
35 Duma fecci sama kóllëre,
te duma toxal sama kàddu.
36 Benn yoon laa ko giñ ci sama sellnga,
duma fen Daawuda:
37 askanam, dàkk;
ab jalam fi sama kanam ni jant bi,
38 ak weer wi sax ba fàww,
dib seede bu wér ca niir ya.»
Selaw.

39 Ndaxam yaw Yàlla, jéppi nga ki nga fal,
mere ko, wacc ko.
40 Fecci nga sa kóllëreek sab jaam,
foq nguuram, detteel ko.
41 Bëtt nga miiram yépp,
saam ay tataam,
42 ku fa jaare, jël ca alalam,
mu doon mbalitu dëkkandoo yi.
43 Yékkati ngay bañam,
noonam yépp di ree.
44 Dayal nga saamaram,
te taxawuwloo ko cib xare.
45 Xañ nga ko darajaam,
rattax ngànguneem fa suuf.
46 Dagg nga fani ngoneem,
sang ko gàcce.
Selaw.

47 Éy Aji Sax ji, xanaa lii du jeex?
Xanaa doo làqu fàww nii,
sa mer di boy?
48 Bàyyi ma xel, samay fan yàggul.
Xanaa du neen a tax nga sàkk mboolem doom aadama?
49 Ana kuy dund te du dee?
Ku mana rëcc tëraayu bàmmeel?
Selaw.
50 Boroom bi, ana sa ngor la nga daan jëfe
te nga giñale woon ko Daawuda ci sa worma?
51 Boroom bi, bàyyil xel ci sa gàcceg jaam ñi,
ak xeet yu bare yi ma yenu yépp.
52 Aji Sax ji, say noon a ngi sewal
buur bi nga fal, ne ko dann.

53 Cant ñeel na Aji Sax ji ba fàww.
Amiin, amiin.

90

Doom aadama yàggul

1 Muy ñaanu Musaa, góorug Yàlla ga.

Boroom bi, yaa nu masa fat
maasoo maas.
2 Bala tund yee juddu,
bala ngay sos suuf ak àddina,
yaa mas di Yàlla, ba fàww.
3 Yaay delloo doom aadama ci pënd,
ne ko: «Yaw, doom aadama, dellul!»
4 Junniy at ci yaw
daa gaaw ni démb ak tey,
mbete waxtu yu néew ci wattub guddi.
5 Yaay buub nit, nelawal ko.
Suba mu jebbi nim ñax,
6 xëy, jebbi, naat;
ngoon mu lax, wowal.
7 Soo meree kay, nu sànku,
nga xadaru, nu jàq.
8 Sunuy ñaawtéef a ngi janook yaw,
te sunu mbóot leer na la.
9 Sunu giiru dund nga di nu mere,
sunuy fan jeex ni noo guy naaw.
10 Sunu àppu dund di juróom ñaar fukki at,
ku dëgër ba dëgër, juróom ñett fukk;
li ci ëpp di coonooku tiis,
ne fëyy, nu wéy.
11 Ana ku xam sa dooley mer
ak sa xadar ju raglu?
12 Yal nanga nu xiir ci lim sunuy fan,
ba nu mana dawal xel mu rafet.

13 Aji Sax ji, délsil, loo deeti xaar?
Ngalla yërëmal sa jaam ñi.
14 Nu xëy, nga reggal nu sa ngor,
nuy sarxolle, bànneexoo ko sunu giiru dund.
15 Bànneexal nu limu fan yi nga nu mbugal,
diirub ati tiis yi nu dund.
16 Yal na sa jaloore leer sa jaam ñi,
sa daraja leer seeni doom.
17 Boroom bi sunu Yàlla, ngalla baaxe nu.
Sottalal nu sunuy liggéey,
rikk, sottalal nu sunuy liggéey.

91

Aji Sax jee mat kaaraange

1 Ku dëkke kiiraayu Aji Kawe ji

yaa këroo keppaaru Aji Man ji.
2 Dama naa Aji Sax ji:
«Yaw laay làqoo, di la fegoo;
ngay sama Yàlla ji ma doyloo.»
3 Kii kay moo lay musal cig fiir
ak loraangey mbas.
4 Kiiraayam la lay sànge,
nga yiiru, làqu;
wormaam yéew la, di la aar.
5 Doo ragal njàqarey guddi
mbaa fittu bëccëg
6 mbaa mbas mu yooteg lëndëm,
ak balaa buy fàdde njolloor.
7 Junni daanu fi sa wet,
fukki junni (10 000) daanu fi sa ndijoor,
du tax mu jege la.
8 Say gët nga ciy teg,
di seetaan ku bon di jot yoolam.
9 Yaw mi màkkaanoo Aji Sax ji,
Aji Kawe jii di sama rawtu,
10 genn loraange du la dab,
balaa du jege sa xayma.
11 Ay malaakaam la lay booleel,
ñu di la sàmm foo jëm.
12 Seeni loxo lañu lay leewoo,
ba doo fakkastaloow doj.
13 Dangay falaxe jaan ak gaynde,
di rajaxe ñàngóor ak sibi.

14 Yàlla da naa: «Kii de man la safoo,
ma di ko xettli.
Man la xam, te maa koy teg fu wóor.
15 Mu woo ma, ma wuyu ko;
mook man ci biir njàqare,
ma xettli ko, darajaal ko,
16 reggal koy fan,
baaxe ko samag wall.»

92

Nu woy bésub Noflaay

1 Muy woyu Sabóor ngir bésub Noflaay.

2 Céy ngëneel li ci sant Aji Sax ji,
di la woy, yaw Aji Kawe ji,
3 xëye tudd sa ngor,
gonloo xamle sa worma,
4 xalamu fukki buum ànd ak moroom ma,
xeetu kooraa jibandoo.
5 Aji Sax ji, yaa ma bégale say jaloore,
may sarxolle ci say manoore.
6 Aji Sax ji, yaa réyi jëf;
xóoti pexe.
7 Ku ñàkk xel réere ko,
ku dofe umple ko.
8 Bu ku bon sëqlee nim ñax,
képp kuy def lu bon di yokkule,
dañoo nara sànku ba fàww rekk.

9 Waaye yaw ma fa kaw,
yaay Aji Sax ji ba fàww.

10 Aji Sax ji, sa noon yi kay, ndeke yoo;
ndeke yoo sa noon yi, sànku rekk;
defkati mbon ñépp, fëlxoo rekk.
11 May nga ma dooley nagu àll,
ma diwoo diw gu bees.
12 Maa gis jéllu noon yi,
dégg yuuxi ñu bon ñi may tëru.
13 Ku jub day naat nig tàndarma,
màgg ni seedaru Libaŋ
14 gu ñu jëmbat biir kër Aji Sax ji,
muy naate sunu biir ëttu Yàlla;
15 bu màggatee sax di meññ,
tooy xepp, sëq lipp,
16 di biral njubtey Aji Sax ji,
sama cëslaay ji dencul njubadi.

93

Ma bàkk Aji Sax ji

1 Aji Sax jeey buur, soloo daraja;
Aji Sax jee solu, gañoo doole:
àddinaa ngii, dëju te raful.
2 Sab jal a masa sax,
te yaa masa nekk.
3 Aji Sax ji, géej a riir,
géej a àddu, mu riir,
gannax ya rëkk, mu riir.
4 Waaye riirum wal mu walangaanoo,
ak géej gu sàmbaraaxoo,
Aji Sax ja fa kaw a rawati!
5 Say santaanee wér te wóor;
Aji Sax ji, sellnga la sa kër jagoo
bésoo bés.

94

Yàllaay mbugal ku bon

1 Éy Aji Sax ji Yàlla, boroom mbugal!
Boroom mbugal, feqal sag leer!
2 Yaw miy àtte àddina, jógal
yool ku bew.

3 Aji Sax ji, fu ku bon kiy àkki?
Fu ku bon kiy kañu àkki?
4 Ñu ngi làmmiñoo reewande,
képp kuy def lu bon di damu.
5 Aji Sax ji, say ñoñ lañuy dëggaate;
say séddoo lañuy néewal.
6 Jëtun akub doxandéem, ñu faat;
ab jirim, ñu bóom,
7 te naa: «Ki Sax gisu ci,
Yàllay Yanqóoba jii yégu ko.»

8 Yeen bokk yu dofe yi, moytuleen.
Gàtt xel yi, kañ ngeen di muus?
9 Ki jëmbati nopp, da dul dégg a?
Am ki xari gët, da dul gis?
10 Kiy yar yéefar yi, da dul mbugalee?
Du mooy kiy xamal nit?
11 Aji Sax ji xam na xalaatu nit,
xam ne cóolóolu neen la.

12 Ki Sax, ndokklee ki ngay yar,
tàggat ko ci saw yoon,
13 dëfal ko ci bési safaan,
ba keroog ñuy gasal ku bon.
14 Boroom bi kat du wacc ñoñam mukk,
du bàyyi ay séddoom.
15 Àtte dina dellu laloo njekk,
képp ku jub topp ca.
16 Ana ku may taxawal ci ñu bon ñi?
Ku may jógal ci biir ñiy def lu bon?
17 Su ma Aji Sax ji walluwloon,
tuuti ma fanaani réew ma ne selaw.
18 Dama noon: «Tarxiis naa!»
Waaye yaa ma awoo sa ngor.
19 Ma bare xalaati xol,
nga dëfal ma, ma bég.
20 Loo séq ak njiit lu jubadi
luy yoonal njubadi?
21 Ñii dañoo mànkoo, di tëru ku jub,
di teg àtteb dee ku deful dara.
22 Waaye Aji Sax jeey sama rawtu,
sama Yàlla laay sës, làqu.
23 Moo leen di këpp seen ñaawtéef,
sànke leen seenug mbon.
Sunu Yàlla Aji Sax jee leen di sànk.

95

Kaayleen, nu sant

1 Kaayleen, nu sarxolleel Aji Sax ji,
nu xaacul ki nuy sës, mucc.
2 Nanu ko dikke cant,
woyal ko, mu riir.
3 Aji Sax jeey Yàlla ju màgg ji,
buur bu mag bi tiim yàllay xeet yépp.
4 Moo moom xóotey suuf,
moom colli tund yi,
5 moom géej, sàkk ko,
moom jéeri ji mu mooñ.
6 Nan sëgg, sujjóot,
sukkal Aji Sax ji nu sàkk.
7 Mooy sunu Yàlla,
nuy xeet wi muy foral,
diy gàtt ciy loxoom.

Bésub tey yal nangeen dégg kàddoom
8 ga mu noon: «Buleen të, na woon fa Meriba,
jantub keroog fa Maasa, ca màndiŋ ma,
9 fa ma seeni maam doon nattoo,
di ma seetlu te gis la ma def*.
10 Ñeent fukki at laa jéppi googu maas,
ma ne: “Xeet wu ñàkk wormaa ngi,
te faaleedi samay santaane.”
11 Moo ma taxa mer, ba giñal leen,
ne duñu tàbbi fa sama noflaay.»

96

Buur Yàllaa ngi àttesi àddina

1 Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
te àddina yépp woy Aji Sax ji.
2 Woyleen Aji Sax ji, màggal turam,
di yéene bés ak bés ne mooy musle.
3 Siiwal-leen teddngaam fi biir xeet yi,
xamal waasoo waaso ay jalooreem.
4 Aji Sax jee màgg, jara santa sant
te gëna mata ragal lépp lu ñuy jaamu.
5 Mboolem yàlla yi xeet yiy jaamu, yàllantu la,
waaye Aji Sax jee sàkk asamaan.
6 Màggaay ak daraja, fa moom,
dooleek taar, fa këram gu sell.

7 Yeen làngi xeet yi, seedeel-leen Aji Sax ji;
seedeel-leen Aji Sax ji teddngaak doole.
8 Seedeel-leen Aji Sax ji teddngay turam,
yékkatil kob sarax, duggaale ëttam.

* 95:9 95.9 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

9 Sujjóotal-leen Aji Sax ji làmboo sellnga,
te àddina wërngal këpp di ko loxal.
10 Neleen xeet yi Aji Sax jeey buur:
àddinaa ngii, dëju te raful.
Mooy àtte xeet yi njub.
11 Asamaanoo, bégal! Suufoo, bànneexul!
Géejoo, riiral yaak li la fees,
12 te mbooy mi di jaayu, mook lu ci biiram,
garabi àll bi sarxolleendoo,
13 gatandoo ko Aji Sax jiy dikk,
àttesi àddina,
di àtte dun bi njekk,
tey àttee xeet yépp dëggam.

97

Nguurug Aji Sax ji njekk la

1 Aji Sax jeey Buur, na àddina bég;
dunoo dun bànneexu.
2 Ay xàmbaar a ko yéew,
njekk ak njub lal ab jalam.
3 Sawaraa dox, jiitu ko,
di xoyomi noonam wetoo wet,
4 ay melaxam leeral àddina,
waa àddina gis, di pat-pati;
5 tund yi ne soyox seey fi kanam Aji Sax ji boroom àddina sépp.
6 Asamaan a ngi biral njekkam,
xeetoo xeet di gis darajaam.
7 Gàcce ñeel na kuy jaamu jëmmi tuur,
di puukarewoo ay yàllantu.
Yeen yàllay xeet yépp, sujjóotal-leen kii,
8 Siyoŋ dégg ca, bég,
waa Yuda it di bànneexoo àttey Aji Sax jii.
9 Aji Sax ji, Aji Kawe ji tiim suuf sépp;
yaaka màgga màgg, ba sut tuuroo tuur.

10 Yeen soppey Aji Sax ji, bañleen lu bon.
Aji Sax jeey sàmm ay wóllëreem,
di leen musal ci ku bon.
11 Jub, leerlu;
jubal, bég.
12 Yeen aji jub ñi, bànneexooleen Aji Sax ji,
sante ko sellngaam.

98

Woyleen Aji Sax jiy àttesi

1 Muy kàddug Sabóor.
Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
moo def ay jaloore,
kàttanam ak sellngay dooleem
jox na ko ndam li.
2 Aji Sax jee xamleg wallam,
feeñal njekkam, xeet yi gis.
3 Moo dencal bànni Israyil ngoram,
dencal ko wormaam,
àddina ba mu daj di gis
ni nu sunu Yàlla walloo.
4 Yeen àddina sépp, xaacul-leen Aji Sax ji,
sampleen, sarxolle te woy!
5 Xalamal-leen Aji Sax ji, woyal ko,
xalamal ko, woyati.
6 Wal-leen liit yi, wal bufta yi
te xaacul Buur Aji Sax ji!

7 Na géej riirandook li ko fees,
mook àddinaak li ci biiram,
8 dex tàccu,
tund sarxolleendoo,
9 gatandoo ko Aji Sax jiy dikk,
àttesi àddina,
di àtte dun bi njekk,
tey àttee xeet yépp dëgg.

99

Aji Sax ji buur bu sell la

1 Aji Sax jeey Buur. Yeen xeet yi, ragalleen ko!
Moo toogandook malaakay serub yi. Suufoo, soo yeboo, yëngu!
2 Aji Sax ji fi Siyoŋ a màgg,
kawe, tiim xeetoo xeet.
3 Sa tur weeka màgg te raglu. Sàbbaalleen ko.
—Kee sell!
4 Buur, jëfe yoon mooy dooleem,
te yaa saxal njub, yoon ak njekk
ci askanu Yanqóoba.
5 Màggal-leen sunu Yàlla, Aji Sax ji,
te sujjóot fa ndëggastalam.
—Kee sell!

6 Musaak Aaróona bokk ciy sarxalkatam,
Samiyel bokk ca ñay tudd turam.
Ñuy ñaan Aji Sax ji, mu di leen nangul.
7 Fa biir taxaaru niir wa la waxeek ñoom,
ñu topp kàdduy seedeem ak dogalu yoonam ba mu leen joxoon.

8 Céy sunu Yàlla Aji Sax ji, yaa leen nanguloon,
di seen Yàlla ju leen di baal,
te di leen mbugale seeni jëf ju bon.
9 Màggal-leen sunu Yàlla, Aji Sax ji,
te sujjóot fa tundam wu sell wa.
—Sunu Yàlla Aji Sax jee sell!

100

Aji Sax jee baax
1 Muy jàngi cant.

Yeen waa àddina sépp,
xaacul-leen Aji Sax ji.
2 Nangeen jaamoo Aji Sax ji mbég,
dikke koy woy!
3 Seedeleen ne Aji Sax jeey Yàlla.
Moo nu sàkk, nuy ñoñam,
di gàttam yi muy foral.
4 Nangeen dugge këram ag cant,
dugg ëttam di màggal,
sant ko, teral turam.
5 Aji Sax jee baax, gore ba fàww,
worma ja sax dàkk!

101

Buur a ngi jaayanteek Yàlla
1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Ngor ak yoon laay woy.
Yaw Aji Sax ji laay joobe.
2 Naa teewlu yoonu maandute.
Ana kañ nga may dikkal?
Naa doxe maandute
fi sama biir waa kër.
3 Caxaani neen, xooluma;
jëf ju wàcc yoon, bugguma,
taqu ma fenn.
4 Kuy nas njekkar, sore ma;
lu bon, xawma ko.
5 Kuy jëw moroomam, ma wedamal;
ku daŋŋiiral ak ku reew, muñaluma la.
6 Ku dëggu ci réew mi, ma geesu,
ngir fat ko.
Te kuy wéye maandute,
kookoo may liggéeyal.
7 Kuy njublaŋ du tooge sama kër,
kuy fen du taxaw sama kanam.
8 Maay xëy, sànk képp ku bon ci réew mi,
ngir dagge ci dëkkub Aji Sax jii képp kuy def lu ñaaw.

102

Yàlla, bu ma rey
1 Muy ñaanu néew-ji-doole ju sonn, bay
diis Aji Sax ji njàqareem.

2 Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la;
yal na sama yuux àgg fa yaw.
3 Bu ma dummóoyu bésub njàqare;
teewlu ma,
gaawe ma sama bésub woote!
4 Samay fan a ngi wéy ni saxar,
sama yax yi mel nib taal.
5 Sama xol bi wow ni ñax mu xuur,
ba lekk safatu ma.
6 Damaa jàq, di onka onk,
ba desey yax.
7 Ma mel nim tan ci màndiŋ mi,
mbete looy cib gent.
8 Nelaw të;
ma mel ni picc mu wéetoo puju néeg.
9 Bés bu ne noon yi di ma sewal;
ñi may ñaawal di móoloo sama tur.
10 Lekkuma xanaa di diwoob dóom, toroxloo;
te lu ma naan, tuur ca rongooñ,
11 te sa mer ak sa xadar a tax,
nde yaa ma fab, xalab.
12 Ker a ngi law, nara mëdd samay fan.
Maa ngi wowat nim ñax.

13 Waaye yaw Aji Sax ji, yaay des ba fàww,
saw tur saxal maasoo maas.
14 Yaw yaay taxaw, ñeewante Siyoŋ,
ndax baaxe ko jot na,
àpp ba kay mat na.
15 Sa jaam ñeeka sopp doji dëkk bii ñu màbb,
ñoo ñeewante tojiti gentam bii.
16 Na xeet yi wormaal turu Aji Sax ji,
buuri àddina sépp wormaal darajaam,
17 nde Aji Sax jeey tabaxaat Siyoŋ,
nara feeñeg leeram.
18 Mooy nangul aji tumurànke,
xeebul ñaanam.
19 Nañu bindal lii maasug ëllëg,
ba xeet wu sosoogul màggal Ki Sax,
20 nde Aji Sax jeey jéere fu sellam fa ca kaw,

di niire suuf fa asamaan,
21 ngir teewlu onki ñi ñu tëj,
nara ubbi ñi dee di seen àtte,
22 ba ñu siiwal turu Aji Sax ji fi Siyoŋ,
màggale ko fi Yerusalem,
23 kera ba xeet yiy bokk daje,
ñook réew yi, ngir jaamu Aji Sax ji.

24 Sama digg doole la ma semmale,
gàttal samaw fan.
25 Ma ne: «Éy sama Yàlla, maasoo maas, say at du jeex.
Bu ma yóbboo sama diggi fan.
26 Bu yàgg nga samp suuf,
sàkke asamaan say yoxo.
27 Ñoom ñuy jeex, yaw nga sax,
ñoom ñépp ràpp ni mbubb,
nga soppi leen niy yére, sànni;
28 te yaw ngay kenn ki,
te say at amul kem.
29 Sa doomi jaam ñeey dëkk;
seen askan sax fi sa kanam.»

103

Ma sant Aji Sax ji

1 Ñeel Daawuda.

Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii,
saa jëmm jépp di sàbbaal sellngay turam!
2 Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii,
te baña fàtte mboolem xéewalam!
3 Moo lay baal foo ñaawe,
di la wéral foo woppe.
4 Mooy jot sa bakkan,
kaalaa la ngor ak yërmande,
5 di reggal sa bakkan bànneex,
yeesalal lag ndaw,
nga màggataale doole nig jaxaay.

6 Aji Sax jeey def njekk,
di àtte jépp néew-ji-doole.
7 Moo xamal Musaa ay nammeelam,
xamal bànni Israyil ay jëfam.
8 Yërmandeeku yiw, fa Aji Sax ji.
Moo muñ mer te bare ngor.
9 Saxoowul di toppe,
dencul mer ba fàww.
10 Du sunuy bàkkaar la nu mbugal,
du sunuy ñaawtéef la nu fey.
11 Ni asamaan tiime suuf,
ni la ngoram yiire ku ko ragal.
12 Ni penku soree sowu,
ni la nu soreleek sunu mbugali tooñ.
13 Ni baay yërëme doom,
ni la Aji Sax ji yërëme ku ko ragal.
14 Moo xam sunu bind,
di bàyyi xel ne pënd lanu.
15 Nit aki fanam di saxayaay
suy law ni tóor-tóoru àll;
16 ngelaw li wal, mu ne mes,
mel ni masu faa nekk.
17 Waaye ngoru Aji Sax ji naka jekk
ñeel na fàww ku ko ragal;
njekkam ñeel sëtaati
18 kuy sàmm kóllëreem,
di saxoo jëfe tegtali yoonam.

19 Aji Sax jee samp asamaan ab jalam,
nguuram ŋank lépp.
20 Yeen malaaka yi, santleen Aji Sax ji,
yeen jàmbaar yu mag yiy jëfe ndigalam,
di sàmm kàddoom.
21 Santleen Aji Sax ji, yeen gàngoori xareem yépp,
yeen dagam yiy jëfe coobareem.
22 Yeen bindeef yépp, nangeen sante Aji Sax ji
fépp fu mu tiim.
Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii!

104

Màggal-leen ki sàkk lépp

1 Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii!
Aji Sax ji sama Yàlla, yaaka màgga màgg.
Teddngaak daraja nga soloo,
2 làmboo leer ni mbubb,
firi asamaan ni ndimo,
3 xadd say néegi kaw ci biir ndox mi,
def niir yi say waruwaay,
di daagoo kaw laafi ngelaw,
4 def ngelaw yi say ndaw,
ay sawara boy, di say jawriñ.
5 Yaa dëj suuf ciy kenoom,
deesu ko yëngal ba fàww.
6 Yaa ko sànge xóotey géej ni mbubb,
ndox ma taxaw, tiim tund ya.
7 Nga gëdd, ndox ma fëx;
nga dënu, mu daw,
8 wale kaw tund ya, wàccsi xur ya,
di bérab ba nga ko beral.

9 Ag kemu nga teg, du ko wees,
te dootu muur suuf si.
10 Yaa ballal bëti ndox ya ca xur ya,
ñuy wale digg tund ya,
11 ngay nàndal bépp ndundatu àll,
di wëgg mbaamu àll,
12 njanaaw dëkke ca wet ga,
baatam jibe fa garab ya.
13 Yaa suuxate tund ya fa sa néegi kaw,
sa liggéey reggal suuf.

14 Yaa saxalal jur gi ñax
ak gàncax gu doom aadama di bey,
ba génnee ab dund fi suuf,
15 dugub di ko dooleel,
biiñ di bégal xolam,
ag diw di leeral kanamam.
16 Garabi Aji Sax ja, seedari Libaŋ,
ya mu jëmbat, regg nañu,
17 picc tàgge ca,
xodd dëkke garab gu dul ruus,
18 tund wu mag ñeel kéwéli àll,
xunti di rawtub daman*.
19 Yaa sàkk weer, muy takku jamono,
sàkk jant, mu xam waxtuw fatoom.
20 Yaa def lëndëm, mu guddi;
bépp rabu àll di ca dox,
21 gaynde gu ndaw ŋaral am pàddam,
di sàkkoo dundam fa Yàlla.
22 Bu jant fenkee, ñu dellu,
goori ca seeni pax,
23 doom aadama tàmbali kër-këram,
di yendoo liggéey ba ngoon.

24 Éy Aji Sax ji, yaa bare loo liggéey,
te lépp di xel mu rafet.
Suuf daa fees ak say càkkéef.
25 Géej a ngee réy te yaa,
la fay yëngu maneesu koo lim,
muy ndundat lu mag ak lu ndaw.
26 Fa la gaal di daw,
ak ngaaka la nga bind, mu di fa foye.
27 Ñoom ñépp yaw lañuy séentu,
ngir bu jotee, nga leel leen,
28 may leen lu ñu for;
ŋëbal leen, ñu suur ngëneel.
29 Soo leen làqoo, ñu tiit;
nga rocci seen noo, ñu saay,
dellu di pënd.
30 Yaay yónnee sag noo, ñu nekk;
te yaay yeesal li ci kaw suuf.

31 Yal na darajay Aji Sax ji sax,
yal na Aji Sax ji bégey jalooreem.
32 Kee naan jàkk suuf, muy lox;
mu laal tund yi, ñuy saxar!
33 Naa woy Aji Sax ji li feek may dund,
naa kañ sama Yàlla li feek may tooy.
34 Sama xalaat bii, yal na ko neex.
Man de maa ngi bége Aji Sax ji!
35 Yal na bàkkaarkat raaf fi kaw suuf,
te ku bon noppee nekk.
Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii.
Màggal-leen Ki Sax!

105

Aji Sax ji sàmm na kóllëre

1 Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi,
2 woy ko, tagg ko,
yégle mboolemi kéemaanam!
3 Damooleen turam wu sell.
Kuy wut Aji Sax ji, yal na am bànneexu xol.
4 Gëstuleen Aji Sax jeek dooleem,
di ko sàkku saa su ne.
5 Fàttlikuleen ay jalooreem
aki misaalam aki àtteem.
6 Yeen askanu Ibraayma, jaamam ba,
yeen ñiy sëti Yanqóoba, ñiy tànnéefam,
7 kee di sunu Yàlla Aji Sax ji,
di àtte suuf sépp,
8 di fàttliku ba fàww kóllëreem,
di bàyyi xel ba ci junniy maas kàddoom
9 ga mu digoon Ibraayma,
giñal ko Isaaxa,
10 dëggalal ko Yanqóoba, sàrtal ko,
fase kook Israyil mooma kóllëre gu sax.
11 Mu ne: «Yaw laay jox réewum Kanaan,
muy sa cér, nga séddoo.»
12 Ba bànni Israyil dee ñu néew,
diy doxandéem ca réew ma,
13 di wëreelu ci biir xeetoo xeet,
ak nguuroo nguur,
14 mayul nit mu not leen,
te yaral na leen ay buur,
15 ne leen: «Buleen laal samay tànnéef,
buleen lor samay yonent.»

* 104:18 104.18 daman xeetoo naak njomboor.

16 Moo wàcce ab xiif ca réew ma,
dagge fa luy gub,
17 yónnee ku leen jiitu,
muy Yuusufa ma ñu jaayoon njaam,
18 tànk ya, ñu jéng jéng yu tar,
baat ba, ñu yeewe caqu weñ.
19 Kàddug Aji Sax ji di nattu Yuusufa,
ba keroog pirim ma dikk,
20 Buur a yónni ku ko yiwi,
ku yilifi xeet a ko tijji.
21 Mu sas ko mu jiite këram,
di saytu mboolem alalam,
22 ba saña tënk jawriñi buur ci cooba-reem,
tey xelal mag ña.
23 Israyil agsi Misra,
muy nganug Yanqóoba ga ca réewum Xam*.

24 Aji Sax ji giiral xeetam wa,
ba ñu gëna bare seeni noon,
25 mu xiir waa Misra ci dëddu ñoñam,
ñuy fexeel jaamam ñooña.
26 Mu yónni Musaa, jaamam ba,
tànn Aaróona, boole ca,
27 ñu sottal ci seen biir firndeem ya mu waxoon,
muy kéemaan ya ñu def ca réewum Xam.
28 Moo yónnee lëndëm, lëndëmal,
te Musaa ak Aaróona gàntaluñu kàddoom.
29 Moo soppi seen ndoxum réew deret,
rey seeni jën,
30 feesal seen réew ay mbott
yu àkki seen biir néegi buur ya.
31 Moo àddu, weñ ya dikk,
rayentaan ya dajal seen réew ma.
32 Mu def seenub taw tawub yuur,
sawaray melax jafal seen réew ma.
33 Mu dóor seen figg ak reseñ,
fóom seen garabi réew ma.
34 Mu àddooti, ay soccet dikk,
di njéeréer yu wees ab lim,
35 ñu lekk luy gàncax ca seenum réew,
lekk lu suuf sa meññ.
36 Moo fàdd luy taaw ca seenum réew,
muy lu jëkka soqeekoo seen digg doole.

37 Mu génne leen, ñu yóbbaale xaalis ak wurus,
te kenn tërëful ca seeni giir.
38 Misra daa bég ba ñu demee
ndax tiitaange lu ñu leen tiital.
39 Mu firiw niir, yiire leen,
ak sawara, ñu niitoo guddi.
40 Ñu sàkku, mu wàcceey picci përëntaan,
teg ca reggal leen mburum asamaan.
41 Mu bënnu doj, ndox ma ball,
di dex, wale joor gu wow.
42 Daa bàyyi xel kàddoom gu sell,
ga mu waxoon Ibraayma, jaamam ba.
43 Moo génne ñoñam, ñu bég,
moo génne tànnéefam ña, ñuy sarxolle.
44 Mu jox leen suufi yéefar ya,
ñu jagoo ñaqi xeet ya,
45 ngir ñu sàmm ay dogali yoonam,
topp ndigali yoonam.
Màggal-leen Ki Sax!

106

Israyil di wor, Yàlla di wóor

1 Màggal-leen Ki Sax!
Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Ana ku mana tudd jaloorey Aji Sax ji?
Ana ku mana teesal woyam?
3 Ndokklee kuy sàmm yoon,
di def njekk fu mu tollu.
4 Éy Aji Sax ji, séddaale ma ci sa yiwu ñoñ,
ngalla, dikke ma sag wall,
5 ma gis ngëneelu ñi nga tànn,
di bànneexoo sa bànneexu xeet wi,
tey damoondook ñoom ñi nga séddoo.

6 Noo bàkkaar, nook sunuy maam;
noo def lu ñaaw, def lu bon.
7 Sunuy maam seetuñu ca say kéemaan ca Misra,
bàyyiwuñu xel ca sa ngor lu réy,
xanaa di fippu ca géej ga, géeju Barax ya.
8 Teewul Yàlla wallu leen ngir turam,
ba xamle njàmbaaram.
9 Dafa gëdd géeju Barax ya, mu ne sereŋ;
xóotey géej mel ni màndiŋ, mu jàlle leen,
10 musal leen ci loxol bañaale,
jote leen ca loxol noon ba,
11 ndox ma mëdd bañ ya,

* **105:23** 105.23 Israyil ak Yanqóoba, kenn ki la; réewum Xam mooy Misra ba tey.

kenn desu ca.
12 Ca lañu gëm ay waxam,
woy ko.

13 Nes tuut ñu fàtte jëfam ja,
xaaratuñu ndigalam,
14 di ŋaf-ŋafi ca màndiŋ ma,
di diiŋat Yàlla ca àll ba.
15 Yàlla jox leen la ñuy sàkku,
wàccaaleel leen woppi règg.
16 Ba ñu demee ba iñaane Musaa ca dal ba,
boole ca Aaróona mu sell ma, nitu Aji Sax ja,
17 suuf a ne ŋafeet, wonn Datan*,
mëddaale gàngooru Abiram;
18 sawara ne jippét fa seen biir,
tàkk ba lakk ñu bon ñooña.

19 Tëgg nañu aw nag ca tundu Oreb,
di sujjóotal jëmm ju ñu móol,
20 di jënde seen teddngay Yàlla ja
jëmmu nag wuy for um ñax.
21 Dañoo fàtte Yàlla ma leen di musal
te def jaloore ca Misra.
22 Mooy kéemaan ya fa réewum Xam†,
kiraama ya ca géeju Barax ya.
23 Yàlla da leen doon sànk,
bu dul woon ak Musaa, xejjam
ba ko kar, àtte leen,
mu giif, ba fàkkasu leen.

24 Dañoo gàntal réew mu neex,
gëmuñu kàddug Yàlla,
25 xanaa di xultoo seen biiri xayma,
baña déggal Aji Sax ji.
26 Moo tax mu giñal leen
ne dina leen tëral fa màndiŋ ma,
27 tëral seen askan ci biir xeet yi,
wasaare leen ci réew yi.

28 Ñuy darook tuurum Baal Pewor,
di lekk lu ñu sarxal ay yàlla yu amul bakkan,
29 di merloo Yàlla ci seeni jëf,
ba mbas ne dàll fa seen biir.
30 Fineyas taxaw, àtte;
mbas ma dal,
31 muy njekk lu ñu ko waññal
tey ak ëllëg.

32 Ñu merlooti Yàlla ca ndoxum Meriba ma,
muy loraangey Musaa te ñoo ko waral.
33 Ñoo naqaral Musaa,
ba mu wax wax ju ko rëcc.

34 Te it faagaagaluñu yéefar,
ya leen Aji Sax ji waxoon,
35 xanaa di jaxasook yéefar yooya,
di roy seeni jëf,
36 di jaamu seeni tuur,
mu mujj dig fiir ca ñoom.
37 Ñuy sarxalal rab ya
seen doom yu góor ak yu jigéen,
38 di tuur deretu ñu deful dara,
te muy seen deretu doom yu góor ak yu jigéen
ya ñu sarxalal tuuri Kanaaneen ña,
deret ja sobeel réew ma,
39 seeni jëf sobeel leen,
ndax seen bokkaale.

40 Aji Sax ji mere ñoñam,
sib xeet woowu mu séddoo,
41 ba tax mu teg leen ca loxol yéefar ya,
seeni bañ yilif leen,
42 seen noon ya not leen,
ñu torox ca seeni loxo.
43 Ay yooni yoon la leen xettli,
teewul ñuy nas pexey fippu,
ba suux ci seeni ñaawtéef.
44 Mu gis nag seen njàqare,
dégg seeni tinu,
45 bàyyi xel ci kóllëreem ak ñoom,
topp ngoram lu réy, ba giif,
46 xiir ña leen jàpp ñépp,
ñu yërëm leen.

47 Éy Aji Sax ji, sunu Yàlla, wallu nu,
génnee nu ci xeet yi, dajale nu,
nu sante la sa sellnga,
di sagoo sa teddnga.
48 Santleen Aji Sax ji, Yàllay Israyil
cant gu sax dàkk, ba fàww.
Na ñépp ne: «Amiin!»
Màggal-leen Ki Sax!

* **106:17** 106.17 Datan: seetal ci *Màndiŋ ma* 16.27, 31-33. † **106:22** 106.22 réewum Xam mooy Misra ba tey.

107

Aji Sax jeey xettlee

1 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Waxleen lii, yeen ñi Aji Sax ji jot,
jote leen ci loxol bañ,
3 dajalee leen fa réew ya,
jële leen penkook sowu,
ak bëj-gànnaar ak wetu géej.

4 Ñee ngi taxawaaloo màndiŋ mu wéet,
gisuñu dëkkuwaay,
5 boole xiif ak mar,
ba bakkan di tàggoo.
6 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu xettlee leen seen njàqare,
7 jaarale leen yoon wu jub,
ngir ñu àgg cib dëkk.
8 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
9 Mooy màndal put gu wow,
di feesal ngëneel biir bu wéet.

10 Ñee ngi dëkke lëndëm gu tar,
ñu yeewe leen jéngi weñ yu tar.
11 Ñoo gàntal waxi Yàlla,
néewal ndigalal Aji Kawe ji.
12 Mu teg leen naqar, ba torxal leen,
ñu ne nërëm te kenn walluw leen.
13 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu walloo leen seen njàqare,
14 xar seeni jéng yaar,
génnee leen lëndëm gu tar.
15 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
16 Moo rajaxe bunti xànjar,
damm galani weñ.

17 Ñu dofe ñalee ngi topp yoonu moy,
loroo seeni ñaawtéef,
18 ba luy ñam di daw seen yaram,
ñu jege bunti ndee.
19 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu walloo leen seen njàqare.
20 Daa yónnee kàddoom, wéral leen,
këfe leen cim yeer.
21 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
22 Nañ ko sarxal saraxi cant
tey sarxolle, siiwale koy jalooreem.

23 Ña ca des a ngi war gaal, dugg géej,
di liggéeye mbeex mu ne xéew.
24 Ñooñoo seede jaloorey Aji Sax ji,
ak kéemaanam ya fa xóote ya.
25 Day àddu, sant ngëlén,
mu yékkati gannax yi.
26 Gannax ya fettax ba ca kawa kaw,
xàwwikoo fa, tàbbi xóote ya.
Ñu jàq ba fit ne soyox,
27 di jang, di kayaŋ-kayaŋi niy màndikat,
pexe jeex.
28 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu génnee leen seen njàqare,
29 dalal ngëlén la,
gannax ya selaw,
30 ne tekk, ñu bég,
mu gindi leen ba fa ñu bëgga teer.
31 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
32 Nañu ko kañe ndajem mbooloo mi,
di ko màggale péncu mag ñi.

33 Mooy soppi wali ndox màndiŋ,
soppi bëti ndox suuf su ne sereŋ,
34 suuf su nangu doon jooru xorom
ndax mbonug ña ko dëkke.
35 Mooy soppi màndiŋ it, ndox ya taa,
soppi suuf su ne sereŋ bëti ndox;
36 dëël fa ñu xiif,
ñu sanc fab dëkk, dëkke,
37 ji ay tool, jëmbat ay reseñ,
mu meññ, ñoral,
38 Aji Sax ji barkeel, ñu giira giir,
te wàññiwul seenug jur.
39 Bu ñu wàññikoo, ba néew doole
ndax noteel ak coonooku tiis,
40 Aji Sax ji sib seen njiit yi leen not,
wërloo leen àll bu amul yoon.
41 Waaye mooy teggil néew-ji-doole coonoom,
ful njabootam nig jur,
42 aji jub ñi gis ko, bég;
mboolem ku bon wedam.
43 Ku xelu ku ne, na ràññee lii
te seede li Aji Sax ji jëfe ngoram.

108

Yàlla, may nu ndam

1 Muy woyu Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Yàlla, dogu naa,
damay woy, di la kañ;
sama jëmm jépp di la woy.
3 Na mboolem xalam yewwu,
ma yee leeru njël.
4 Aji Sax ji, dama lay gërëm ci biir xeet yi,
kañ la ci biir waaso yi.
5 Sa ngor a màgg ba sut asamaan,
sa worma àkki fa kawa kaw.
6 Éy Yàlla, yaa màgg ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.

7 Walloo nu sa ndijoor,
nangul ma,
ba say soppe xettliku.
8 Yàllaa àddoo fa këram gu sell,
ne: «Maay damu, dogat suufas Sikem,
séddale xuru Sukkóot.
9 Maa moom diiwaanu Galàdd, moom Manase,
Efrayim di sama mbaxanam xare,
Yuda di sama yetu nguur,
10 réewum Mowab di sama ndabal raxasukaay,
Edom, ma teg tànk;
Filisti, ma xaacoo fa.»

11 Éy Yàlla, ana ku may yóbbu dëkk ba tata wër?
Ku may jiite ba Edom?
12 Yàlla, xanaa du yaa nu wacc?
Éy Yàlla, yaa baña ànd ak sunu mboolooy xare?
13 Ngalla dimbali nu ci bañaale;
doom aadama, wallam neen la.
14 Nook Yàlla, nu def njàmbaar;
moom mooy not sunuy noon.

109

Yal na Yàlla mbugal noon bi

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Éy Yàlla mi may sant, bul tanqamlu!
2 Ku bon ak kuy fen a ma waxal,
sosal ma,
3 tance ma kàdduy mbañeel,
song ma ci dara.
4 Ma ji nit cofeel, mu sosal ma;
te man ma di ko ñaanal.
5 Sama jëf ju baax, loraange lañu ma ko feye,
sama cofeel, ñu feye ma ko mbañeel.

6 Yal nanga fal ku bon ci kaw kii,
ab soskat féete ko ndijoor.
7 Bu ñu koy àtte, yal nañu ko yey,
te yal na ñaanam walbatiku di bàkkaar.
8 Yal naw fanam gàtt,
keneen jagoo sasam.
9 Yal nay doomam diy jirim,
jabaram dib jëtun,
10 ay doomam di tambaambaluy yalwaan,
dëddu seeni gent, dem tàllal ay loxo.
11 Yal na ko kuy feyeeku futti,
ay doxandéem foqati ñaqam.
12 Yàlla bu ko kenn ji ngor,
yàlla bu kenn baaxe jirim yi ko wuutu.
13 Yal na askanam dagg.
Balaa geneen maas a wéy, yal na seenu tur fey.
14 Yal na Aji Sax ji bàyyi xel ñaawtéefi maamam.
Yàlla bu bàkkaaru ndeyam faru.
15 Yal na seeni moy sax fi kanam Aji Sax ji.
Yal na seen tur dagge fi kaw suuf.
16 Moo séddul ngor,
di topp ku néewle te sonn,
seen xol jeex, mu bóom.
17 Moo bëggoon di móoloo, yal na ko këppoo;
soppul ag ñaan it, yal na ko barke sore.
18 Móolook sol mbubb la yemale,
yal nañu duy nim ndox ay móoloom ci yaramam,
mu seeb ci biiri yaxam nig diw.
19 Yal nay móoloom di mbubbam,
te di laxasaay gu mu saxoo.

20 Lii, yal na ko Aji Sax ji feye ñi may sosal,
di teg lu ñaaw ci sama der.
21 Waaye Boroom bi Aji Sax ji,
defal ma li sa tur laaj.
Yaa baax, gore, xettli ma.
22 Damaa néewle te sonn,
sama xol dagg, ba jeex tàkk.

23 Maa ngi tàggoo ni keru ngoon,
ñu di ma fél ni soccet.
24 Samay óom a ngi nasax ndax ñàkka lekk,
desewuma lu moy yaxi neen.
25 Maa ngii, ñu di ma sewal,
ku ma gis, wëcc bopp.
26 Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, dimbali ma,
walloo ma sa ngor,
27 ba ñu xam ne lii sa loxoo,
xam ne yaw Aji Sax ji, yaa ko def.
28 Ñooy móolu, yaw nga barkeel;
ñoo ma jógal, ñooy torox,
man, ma bég, Sang bi!
29 Yal na ñi may sosal sàngoo toroxte,
làmboo gàcce ni mbubb.
30 Ma àddu, santa sant Aji Sax ji,
di ko màggale digg mbooloo mu yaa.
31 Mooy féete ndijoor néew-ji-doole,
musal ko ci ku koy teg àtteb dee.

110

Yàlla fal na nitam

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax ji daa wax sama Sang, ne ko:
«Toogeel sama ndijoor,
ba ma def say noon sa ndëggastal.»

2 Sa nguur la Aji Sax ji saxal, dale ko fa Siyoŋ.
Yilifal noon yi la wër!
3 Sa mboolooy taxawal seen bopp,
sa bésub xare.
Ña nga soloo darajaak sellnga,
faboo fa njël sosoo,
diy ndaw, wàccsil la, mbeteb lay.

4 Aji Sax jee ko giñ,
te du dellu gannaaw:
«Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkisedeg*.»

5 Sang baa ngi fi sa ndijoor
te mooy rajaxe buur yi, bés bu meree.
6 Mooy mbugal xeet yi, jal seeni néew,
di rajaxe kilifay àddina, ba mu daj.
7 Déeg ba feggook yoon wa, Buur a cay naan,
te moo ko tax di siggi.

111

Yàlla la ay mbiram sax

1 Màggal-leen Ki Sax!
Naa sante Aji Sax ji léppi xol
ci biir ñu jub ñi bokk jataay.
2 Liggéeyi Aji Sax ji réy na,
ku ko safoo di ko gëstu.
3 Jëfam teddnga laak daraja,
njekkam di sax ba fàww.
4 Moo dogal ñuy fàttlikuy kéemaanam;
Aji Sax ji boroom yiw ak yërmande.
5 Mooy leel ku ko ragal,
di bàyyi xel kóllëreem gi ba fàww.
6 Won na ñoñam dooley jëfam,
ba mu leen joxee suufu xeet yi.
7 Ay jëfam dëgg laak njub,
tegtalam yépp mata wóolu,
8 laloo dëgg ak njub,
te sax dàkk ba fàww.
9 Moo yónnee xeetam wall,
fas ak ñoom kóllëre gu sax.
Kee sell te jara ragal!
10 Ragal Aji Sax ji di ndoortel rafet xel,
dég-dég bu rafet ñeel ku koy wéye.
Moo yeyoo cant ba fàww.

112

Ku ragal Yàlla gis njekkam

1 Màggal-leen Ki Sax!
Ndokklee ku ragal Aji Sax ji,
di tàqamtikoo ay santaaneem.
2 Aw askanam ay am doole ci réew mi.
Ku jub saw xeet barkeel,
3 alal ak koom am sa kër,
sag njekk sax dàkk.
4 Ceeñeeru biir lëndëm jollil na ku jub
ak ku baax, di boroom yërmande ak njekk.
5 Ki baaxle mooy ki laabiir, di leble,
di jëflante cig njub.
6 Ku jub du tërëf mukk,
te dees na ko fàttliku ba fàww.
7 Du ragal dég-dég bu tiis,
xel ma day dal, mu wóolu Aji Sax ji,

* **110:4** 110.4 Melkisedeg: buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat.

8 fit wa toog, du ragal,
ba kera muy gis noonam jóoru.
9 Mooy nàddil néew-doole yi,
njekkam sax dàkk,
dooleem di yokku, ànd ak daraja.
10 Soxor bi da koy gis, mer,
iñaan bay yéyu, jeex tàkk;
nde soxor, yaakaar ju tas rekk.

113

Buur Yàllaay walloo

1 Màggal-leen Ki Sax!
Yeen ñiy jaamu Aji Sax ji, màggal-leen ko,
màggal-leen turu Aji Sax ji!
2 Yal nañu teral turu Aji Sax ji
tey ak ëllëg!
3 Li dale penku ba sowu,
màggal-leen Aji Sax ji.

4 Aji Sax jee kawe, tiim xeetoo xeet,
teddngaam sut asamaan!
5 Ana ku mel ni sunu Yàlla Aji Sax ji,
ki kaweel ab jalam, toog,
6 di jéer asamaan ak suuf?

7 Mooy yékkatee ku néewle fa suuf,
di seppee ku sonn cib sën,
8 bokkal ko jataayu kilifa,
ya jiite xeetam.
9 Mooy dëël jigéen ju tële woona jur,
may ko mbégtem njureel.
Màggal-leen Ki Sax!

114

Yàllaay walloo dooleem

1 Ba Israyil bàyyikoo fa Misra,
ba waa kër Yanqóoba dëddu làkk-kat yooya,
2 ca la Yuda doon kër Aji Sax ji,
giirug Israyil googu doon ab jagleem.

3 Géej gaa leen gis, daw,
dexu Yurdan a deltu gannaaw,
4 tund yu mag yiy curpi niy kuuy,
di curpeendook tund yu ndaw yi niy mbote.

5 Moo géej, loo xewle bay daw?
Yaw, dexu Yurdan, looy deltu gannaaw?
6 Tund yu mag yee, lu ngeen di curpi niy kuuy?
Yeen, tund yu ndaw yi, lu ngeen di curpi niy mbote?

7 Suufee, loxalal Boroom bi,
Yàllay Yanqóoba mii,
8 ki soppliw doj ndox mu taa,
xeer wu ne sereŋ, mu def bëtu ndox.

115

Ku wóolu Yàlla barkeel

1 Bu muy nun, Aji Sax ji, bu muy nun,
saw tur nga wara teral,
ngir sa ngor ak sa worma.
2 Bu yéefar yi ne mukk:
«Moo ñii, ana seen Yàlla?»
3 Te yaw sunu Yàlla, yaa ngi asamaan,
di def lu la soob.
4 Seeni tuur xaalis laak wurus,
di liggéeyu doom aadama:
5 am gémmiñ te du wax,
ami gët te du gis,
6 ami nopp, du dégg,
ami wakkan, du xañtu,
7 ay yoxo it te du yég,
ay tànk it te du dox,
du xàddmiku sax.
8 Ñi sàkk yii tuur, yal nañu mel ni ñoom,
ñook ñi leen wóolu ñépp.

9 Éy Israyil, wóolul Aji Sax ji,
moo lay jàpple, di la aar.
10 Yeen waa kër Aaróona, wóoluleen Aji Sax ji,
moo leen di jàpple, di leen aar.
11 Yeen ñi ragal Aji Sax ji, wóoluleen Aji Sax ji,
moo leen di jàpple, di leen aar.

12 Aji Sax jee nuy bàyyi xel, di nu barkeel,
di barkeel kër Israyil,
di barkeel kër Aaróona.
13 Aji Sax jeey barkeel ku ko ragal,
mag ak ndaw.

14 Yal na leen Yàlla ful,
ful seeni doom.
15 Yal nangeen barkeeloo Aji Sax ji,
ki sàkk asamaan ak suuf.
16 Asamaan, asamaanu Aji Sax jee,

suuf la dénk doom aadama.
17 Du ku dee mooy màggal Ki Sax,
du kenn ku tàbbi réewum tàbbi-selaw!
18 Nun, nooy sargal Ki Sax,
tey ak ëllëg.
Màggal-leen Ki Sax!

116

Ma sant Yàlla mi ma jot

1 Maa bëgg Aji Sax ji: maa ko woo,
dagaan ko, mu dégg ma.
2 Teewlu na ma moos,
dama koy woo li feek may dund.
3 Buumi ndee a ma laawoon,
njàqarey njaniiw dab ma,
ma dajeek naqar aku tiis.
4 Ma woo Aji Sax ji wall, ne ko:
«Ngalla Aji Sax ji, xettli ma!»
5 Aji Sax jeey boroom yiw ak njekk,
sunu Yàllaay boroom yërmande.
6 Aji Sax jeey aar ku xamul àddina;
tumurànke woon naa, mu wallu ma.
7 Bu ma yeboo sama xel dal,
Aji Sax ji baaxe na ma!

8 Xettli nga ma, ba deewuma,
jàpple ma ba tërëfuma,
feral nga it samay rongooñ.
9 Damay topp Aji Sax ji
ci biir réewum aji dund ñi.
10 Ba ma naa: «Torox naa ba toskare,»
teewul may ànd ak ngëm.
11 Maa jàqoon ba naan:
«Ñéppi fen-kat lañu!»
12 Ana lu may njukkale Aji Sax ji,
li mu ma baaxe lépp?
13 Xanaa ma yékkati kaasu Aji Sax
jiy misaal wallam,
te may tudd turam.
14 Samay digeek Aji Sax ji laay matal
fi kanam ñoñam ñépp.

15 Wóllërey Aji Sax ji,
bakkanam ñor na Aji Sax ji.
16 Aji Sax ji, maay sab jaam,
maay sab jaam, di sa doomu jaam bi ma
sukk jur.
Yaa yiwi samay buum,
17 yaw laay sarxalal saraxu cant,
te turu Aji Sax ji laay tudd.
18 Samay digeek Aji Sax ji laay matal
fi kanam ñoñam ñépp,
19 fi ëtti kër Aji Sax ji,
fi digg Yerusalem.
Màggal-leen Ki Sax!

117

Na ñépp ànd ak Israyil sant Yàlla

1 Yeen xeetoo xeet, màggal-leen Aji Sax ji,
réewoo réew, kañleen ko.
2 Moo nu xéewale ngoram gu réy,
te wormay Aji Sax jee sax dàkk.
Màggal-leen Ki Sax!

118

Aji Sax jeek man, ma daan

1 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Rikk Israyil, neleen:
«Kee saxoo ngoram!»
3 Rikk waa kër Aaróona, neleen:
«Kee saxoo ngoram!»
4 Rikk yeen ñi ragal Aji Sax ji, neleen:
«Kee saxoo ngoram!»

5 Ci xat-xat laa wooye Ki Sax wall,
Ki Sax wuyu ma, yaatal ma.
6 Aji Sax jeek man, duma tiit.
Ana lees ma manal?
7 Aji Sax jeek man, di ma dimbali,
may seetaan bañ yi.
8 Làqoo Aji Sax jee gën
wóolu doom aadama,
9 Làqoo Aji Sax jee gën
wóolu garmi.
10 Yéefar yépp a ma sam,
ma bëmëx leen ci dooley Aji Sax ji.
11 Ñu sam maa sam,
ma bëmëx leen ci dooley Aji Sax ji.
12 Naka lañu ma sam niy yamb,
jekki ne kamaj ni taalu boob,
ma bëmëx ci dooley Aji Sax ji.
13 Dees maa jañaxa jañax, ma ter-teri,
Aji Sax ji dimbali ma.

14 Sama doole, sama kaaraange, Ki Sax a;
te mooy sama wall tey.
15 Ndam aki sarxolle ca xaymay ñu jub ña,
ndijooru Aji Sax jee def njàmbaar!
16 Ndijoor la Aji Sax ji xàcci,

ndijooru Aji Sax jee def njàmbaar.
17 Duma dee moos, xanaa dund,
ba nettali jaloorey Ki Sax.
18 Ki Sax mbugal na maa mbugal,
waaye waccu ma, ma dee.
19 Ubbil-leen ma bunti njekk,
ma dugg santi Ki Sax.

20 Buntu Aji Sax jaa ngi;
ñu jub ñee ciy dugge.
21 Dama lay sant, yaa ma nangul,
wallu ma tey.
22 Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj doju coll wi.
23 Lii de, Aji Sax jee ko def,
nu gis ko, yéemu.
24 Bésub tey jii, Aji Sax jee;
nan ko bége, bànneexoo ko.
25 Ngalla Aji Sax ji, wallu nu.
Ngalla Aji Sax ji, may nu ndam.
26 Yal na Yàlla barkeel ki dikke turam.
Nu ngi leen di ñaanale fi néegu Aji Sax ji.
27 Aji Sax jee di Yàlla, di nu leeral.
Ŋàbbleen car yi, màggale,
te dox ba ca béjjéni sarxalukaay ba.
28 Yaa di sama Yàlla, ma di la sant;
céy sama Yàlla, dama lay kañ.
29 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram.

119

Aji Sax ji, sa kàddu laay bége

1 Ndokklee yaw mi maandu,
di wéye yoonu Aji Sax ji.
2 Ndokklee yaw miy wattu kàdduy seedeem,
di ko sàkkoo sa léppi xol.
3 Doo def njubadi,
di topp fi mu la jaarloo.
4 Aji Sax ji, yaa joxe sa tegtal
yi ñu wara toppa topp.
5 Yal naa saxoo
di sàmm sa dogali yoon,
6 di teewlu loo santaane,
ba duma rus.
7 Damay gëstu sa ndigal yu jub,
di la sante xol bu dëggu.
8 Sa dogali yoon laay sàmm;
ngalla bu ma wacca wacc.
9 Ana nu ndaw mana sellalee?
Xanaa di sàmm sa kàddu.
10 Sama léppi xol laa lay sàkkoo,
bul ma wacc, ma wàcc say santaane.
11 Sama xol laa làq say wax,
ngir bañ laa moy.
12 Jaajëfe, yaw Aji Sax ji,
jàngal ma sa dogali yoon.
13 Maa àddu, tari
mboolem lu sa kàddu digle.
14 Topp say tegtal laay bége
mbégtem jépp alal.
15 Say tegtal laay jàngat,
di teewlu say xàll.
16 Sa dogali yoon, ma tàqamtikoo,
sa kàddu, ma fat ba fàww.

17 Sang bi, baaxe ma, ma dund,
ba mana sàmm sa kàddu.
18 Ngalla muril saay gët, ma niir
sa kéemaani yoon.
19 Doxandéem laa fi kaw suuf,
bu ma làq say santaane.
20 Fu ma tollu maa ngi namm say ndigal
ba sama xol ŋiis.
21 Rëbb nga ñu reew, ñu alku,
ñiy dëddu say santaane.
22 Musal ma ciy kókkaleeki xaste,
maa ngi topp sa kàdduy seede.
23 Te it kàngam yaa ngi may tooge,
te may gëstu sa dogali yoon, Sang bi.
24 Sa kàdduy seede laay safoo,
ñuy sama xejj yi may xelal.

25 Maa ngi ne ñàyy ci pënd bi,
musal ma, yaa ko dige.
26 Wax naa la samay jaar-jaar, nga wuyu ma;
ngalla xamal ma sa dogali yoon.
27 Dégtal ma li sa tegtal yiy firi,
ma jàngat say kéemaan.
28 Naqaru xol sonal na ma,
may ma ndëgërlaay, yaa ko dige.
29 Sorele maak yoonu fen,
te baaxe ma saw yoon.
30 Yoonu worma laa taamu,
jàkkaarlook say ndigal.
31 Éy Aji Sax ji, damaa langaamoo sa kàdduy seede,
ngalla bu ma rusloo.
32 Sa yoonu santaane laay daw,

yaa may may xol bu tàlli.

33 Aji Sax ji, xamal ma li sa dogali yoon yiy firi,
ma topp ko ba mu jeex.
34 May ma dég-dég, ma topp saw yoon,
toppe ko xol bu tàlli.
35 Jiite ma ci sa xàllu santaane yi,
mooy sama bànneex.
36 Joyantil sama xol, mu féeteek sa kàdduy seede,
te dummóoyu alal ju lewul.
37 May ma, ma fénati caaxaani neen,
te musale ma saw yoon.
38 Sang bi, sottalal ma sa dige
bi nga digook ku la ragal.
39 Moyale ma gàcce gi ma ragal;
yaa baaxi ndigal.
40 Maaka namm say tegtal,
musale ma sag njekk!

41 Aji Sax ji, yaa ko dige,
dikke ma sa jëfi ngor ak sa wall,
42 ba ku ma kókkali, ma am tontam.
Maa doyloo sa kàddu.
43 Bu ma xañ mukk kàddug dëgg,
say àtte laa yaakaar kat.
44 Maay topp saw yoon, sàlloo ko,
saxoo ko ba fàww,
45 di daagoo sago,
nde say tegtal laay sàkku.
46 Maay àgge ay buur sa kàdduy seede,
te duma rus.
47 Maay bége sa santaane
yi ma sopp,
48 di yóotu sa santaane yi ma sopp,
di jàngat sa dogali yoon.

49 Bàyyil xel li nga ma dig, Sang bi;
moom laa yaakaar.
50 Lii laay muñe samaw naqar,
sa kàddoo may dundal.
51 Nit ñu bew ñi ñaawal nañu ma lool,
waaye dëdduwma saw yoon.
52 Éy Aji Sax ji, damaa fàttliku sa àtte ya woon,
daldi muñ.
53 Sama xol daa fees ndax ñu bon
ñiy wacc saw yoon.
54 Sa dogali yoon laay woyantoo,
fu ma mana sance.
55 Aji Sax ji, tudd naa la guddi,
di sàmm saw yoon.
56 Lii laa séddoo,
maa topp sa tegtali yoon.

57 Aji Sax ji, yaw laa séddoo;
di digee sàmm sa kàddu.
58 Sama léppi xol laa sàkkoo saw yiw,
ngalla baaxe ma, yaa ko dige.
59 Damaa seetlu sama jëfin,
dëpp, topp sa kàdduy seede.
60 Maa ngi gaawtu,
yeexewma say santaane moos!
61 Buumi ñu bon ñaa ngi may laaw,
te sàgganewma saw yoon.
62 Xaaju guddi laay jóg,
di la sante sa àttey njekk.
63 Maa xejjoo képp ku la ragal,
tey topp say tegtal.
64 Aji Sax ji, sa ngor dajal na àddina;
xamal ma sa dogali yoon.

65 Aji Sax ji, def nga la nga dige woon,
Sang bi, defal nga ma ngëneel.
66 Xamal ma ngëneeli àtte ak xam-xam,
maa doyloo say santaane.
67 Maa jàddoon, nga duma ma,
léegi sa kàddu laay sàmm.
68 Yaaka baax tey baaxe;
rikk xamal ma say tegtal.
69 Ñu bew ñee yàq sama der aki sos,
te ma topp say tegtal, wéetal la.
70 Ñu ngi nii, seen bopp yi, tafas;
te man may tàqamtikoo saw yoon.
71 Ngëneel la ma duma yi jural,
ngir jànge naa ci say tegtal.
72 Sa ngëneelu yoon wi nga digle
moo ma gënal ay junniy xaalis ak wurus.

73 Say loxoo ma sàkk, tabax ma,
may ma ag dégg, ma mokkal say santaane,
74 ñi la ragal gis ma, bég;
nde sa kàddu laa yaakaar.
75 Aji Sax ji, ràññee naa ne say ndigal njekk la,
te worma nga ma dumaa.
76 Ngalla dëfale ma sa ngor;
Sang bi, yaa ko dige.

77 Nanga ma ganesee sa yërmande, ma dund;
saw yoon ay sama bànneex!
78 Yal na ñu bew ñi torox,
ñoo ma lor ak seeni sos,
te man may gëstu say tegtal.
79 Yal na ku la ragal waññiku fi man,
ba xam sa kàdduy seede.
80 Yal naa toppe say tegtal xol bu mat sëkk,
ba duma rus.

81 Sàkku naa sag wall ba xol jeex,
di xaar sa kàddu.
82 Séentu naa sab dige, ba gët giim;
kañ nga may xettli?
83 Damaa mujj ras ni mbuusum der mu saxar jàpp,
waaye sàgganewma say tegtal.
84 Ñaata fan laay toogati, Sang bi?
Kañ ngay mbugal ñi ma topp?
85 Ñu bew ñi gasal nañu ma ay yeer,
yu saw yoon diglewul.
86 Sa santaane yépp worma la;
te dees maa toppey sos, wallu ma!
87 Nes tuut ñu sànke ma fi kaw suuf,
te man dëdduwma say tegtal.
88 Musale ma sa ngor,
ba jëfe sa kàdduy seede.

89 Aji Sax ji, sa kàddoo sax dàkk,
taxaw jonn fa asamaan.
90 Sa worma, ba maasoo maas,
yaa samp suuf, saxal ko.
91 Ci sa ndigal la lépp taxawe ba tey,
lépp ànd, di la jaamu.
92 Su ma bégewuloon saw yoon,
sànkoo sama toskare ji.
93 Duma fàtte mukk say tegtal,
ci nga may musale.
94 Yaa ma moom, wallu ma;
say tegtal laay sàkku.
95 Man la ñu bon ñi tëru, nar maa sànk,
waaye sa kàdduy seede laay niir.
96 Gis naa ne lu mat lu ne am na kemu,
waaye sa santaane mat ba wees kemu.

97 Maaka sopp saw yoon,
di ko jàngat bés bu jot.
98 Li ma xelal ba ma raw noon yi,
mooy sa santaane, yi ma jagoo fàww.
99 Maa gëna ñaw képp ku may jàngal,
nde sa kàdduy seedeey sama njàngat.
100 Maa ëpp mag ñi dég-dég,
nde say tegtal laa topp.
101 Luy yoon wu aay, ma moyu,
ba mana sàmm sa kàddu.
102 Say santaane it dëdduwma ko,
nde yaw yaa ma jàngal.
103 Sa kàddooka maa neex,
ba dàqal ma tem-temu lem!
104 Say tegtal laay ràññee,
ba tax ma bañ luy yoonu fen.

105 Sa kàddu laay niitoo samay tànk,
muy leeral samaw yoon.
106 Giñ naa te di ko dëggal,
ne dinaa sàmmonteek sa ndigali njekk.
107 Toskare naa ba ci lool;
éy Aji Sax ji, musal ma, yaa ko dige.
108 Aji Sax ji, rikk nangul ma kàdduy cant yi ma lay jébbal,
te xamal ma say ndigal.
109 Sama bakkan ci xott saa su ne,
waaye fàttewuma saw yoon.
110 Ñu bon ñi ma gasal um pax
taxul ma wàcc say tegtal.
111 Maa séddoo fàww sa kàdduy seede,
loolooy seral sama xol.
112 Damaa dogoo jëfe sa dogali yoon,
saxoo ko ba mu jeex.

113 Maa bañ kuy ŋarale,
maa sopp saw yoon.
114 Sama rawtu, sama kiiraay, yaw a;
sa kàddu laay xaar.
115 Yeen ñiy def lu bon, xiddileen ma,
ba ma sàmmonteek sama santaaney Yàlla.
116 Yaa ko dige, dooleel ma, ma dund;
bul tas sama yaakaar.
117 Kàttanal ma, ma raw,
di yittewoo say tegtal, ba fàww.
118 Yaay xarab képp ku wàcc sa dogali yoon,
ay pexeem neen.
119 Yaay tonni ni purit képp ku bon fi kaw suuf,
moo tax ma sopp sa kàdduy seede.
120 Sama yaram a ngi daw ndax ragal la,
ragal say àtte.

121 Def naa njub, def njekk;
bu ma wacce ñi may néewal.
122 Sang bi, gàddu ma, ma am jàmm,
bu ma ñu bew ñi néewal.
123 Séentu naa sag wall ak sa kàddug njekk,
ba saay gët giim.
124 Sang bi, jëfeel ma sa ngor,
xamal ma sa dogali yoon.
125 Sab jaam laa, may ma, ma ràññee,
ba xam sa kàdduy seede.
126 Aji Sax ji, jëf jot na,
ñee ngi jalgati saw yoon!
127 Maa sopp say santaane,
mu gënal ma wurus ba ci wurusu ngalam.
128 Moo tax foo tegtale, ma rafetlu,
lépp luy yoonu fen, ma bañ.

129 Sa kàdduy seede kéemaan la,
moo tax ma di ko toppe xol.
130 Sa pirim kàddu day leeral,
di xelal ku xeluwul.
131 Damaa ŋa ŋafeet, di àppaat,
ngir namm say santaane.
132 Éy geesu ma te baaxe ma,
ni nga baaxook ñi sopp sa tur.
133 Dooleelal ma samay tànk, yaa ko dige,
te bu ma lenn lu bon man.
134 Jot ma ci noteelu doom aadama,
ma mana topp say tegtal.
135 Sang bi, geesoo ma sag leer,
te xamal ma sa dogali yoon,
136 ay wali rongooñ ay wale saay gët,
ndax sàmmeesul saw yoon.

137 Aji Sax ji, yaaka jub,
te say àtte di yoon.
138 Yaa santaane sa kàdduy seede ci njekk
ak worma ju yaa.
139 Damaa gis bañ yiy sàggane say wax,
xol bu tàng di ma rey.
140 Sang bi, maaka sopp sa kàddu
gi set ni weñ gu ñu xelli!
141 Ñàkk naa solo, faaleesu ma,
waaye sàgganewma say tegtal.
142 Sag njekk moo dig njekk ba fàww,
te saw yoon a dëggu.
143 Njekkar ak njàqare dab ma,
say santaane di sama bànneex.
144 Sa kàdduy seedee di njekk ba fàww,
may ma, ma ràññee, ba dund.

145 Aji Sax ji, woo naa la wall lu ma man,
wuyu ma, ma topp sa dogali yoon.
146 Dama ne: «Wóoy, wallu ma,
ma sàmm sa kàdduy seede.»
147 Damaa jëlu, di la woo,
di xaar sa kàddu.
148 Damay xoole guddi gépp,
di jàngat sa kàddu.
149 Aji Sax ji, sama baat bii, teewloo ko sa ngor,
te musal ma ni nga baaxoo muslee.
150 Rabatkati pexe yaa ngi jegesi,
di nit ñu sore saw yoon.
151 Waaye yaw Aji Sax ji, jege nga,
te sa santaane yépp a dëggu.
152 Yàgg naa xam ne sa kàdduy seede
wax la joo saxal dàkk.

153 Xoolal sama coono te xettli ma;
saw yoon déy, sàgganewma ko.
154 Àtte ma, ba jot ma;
musal ma, yaa ko dige.
155 Ku bon sore sa wall,
ngir sàkkuwul sa dogali yoon.
156 Aji Sax ji, sa yërmande yaa na;
musal ma ni nga ko baaxoo.
157 Ñi ma topp ak ñi ma baña bare,
te taxul ma dëddu sa kàdduy seede.
158 Damaa gis workat yi, sib leen;
ñoo sàmmul sa kàddu.
159 Seetlul ni ma soppe say tegtal.
Éy Aji Sax ji, musal ma, yaa gore!
160 Sa mboolem kàddu dëgg la,
sa ndigal yépp di njekk, sax dàkk.

161 Ay kilifaa ma topp ci dara,
te teewul ma wormaal sa kàddu.
162 Man de, maa ngi bége sa kàddu
ni ku for alal ju bare.
163 Fen, ma bañ, ba sib;
sa yoon, ma sopp.
164 Juróom yaari yoon ci bés
màggale naa la ko say àttey njekk.
165 Jàmm ju baree ñeel ku sopp sa yoon,
te dara du ko fakktal.
166 Aji Sax ji, sa wall laa yaakaar,
say santaane laa jëfe.
167 Sama xol laa toppe sa kàdduy seede,
te sopp koo sopp.

168 Damaa topp say tegtal ak sa kàdduy seede,
fépp fu ma jaar kay yaa ngi ciy gis.

169 Aji Sax ji, yal na sama yuux àgg fa yaw;
may ma, ma ràññee, yaa ko dige.
170 Yal na sama dagaan àgg fa yaw;
xettli ma, yaa ko dige.
171 Naa xaacu, woyal la,
yaa may jàngal sa dogali yoon.
172 Naa woye sa kàddu,
loo santaane, njekk la.
173 Yal nanga ma dikke ndimbal,
say tegtal laa taamu.
174 Aji Sax ji, namm naa sa wall,
sa yoon ay sama bànneex.
175 Yal naa dund ba màggal la,
say ndigal di sama ndimbal.
176 Lajj naa ni xar mu réer;
gindi ma, Sang bi,
sàgganewma say santaane de!

120

Ma ñaan ci biir tuuma

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ci sama njàqare laa woo Aji Sax ji wall,
mu wuyu ma.
2 Éy Aji Sax ji, musal ma ci gémmiñu fen-kat,
ak làmmiñu njublaŋ.
3 Yaw boroom làmmiñu njublaŋ,
ana lu ñu lay añale
ak lu ñu lay dolli?
4 Xanaa fitti mbër yu ñaw
ak xal yu yànj.

5 Wóoy man mi ganeyaani baadooloy Meseg ya
tey dali fa xaymay waa Kedar ñu xayadi ña!
6 Yàgg naa lool ci biir nit ñi bañ jàmm.
7 Man may wut jàmm,
te su ma waxee,
ñoom ñuy ayoo.

121

Ana ku may sàmm?

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Damaa séentu tund ya,
te naan fu wall di jóge?
2 Sama wall a nga fa Aji Sax ji,
ki sàkk asamaan ak suuf.

3 Kii du la bàyyi nga tërëf,
sa sàmm bii gëmmul.
4 Kiy sàmm Israyil kay
gëmmul, nelawul.
5 Aji Sax jee lay sàmm,
Aji Sax jee lay yiir,
féete la ndijoor.

6 Du naaj wu lay dal bëccëg,
mbaa leer gu ndaw guddi.
7 Aji Sax jee lay sàmm ci gépp loraange,
di sàmm sa bakkan.
8 Aji Sax jee lay sàmm, dem ak dikk,
tey ak ëllëg.

122

Nu ñaanal Yerusalem

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla,
ñeel Daawuda.

Maaka bég, ba ñu ma nee:
«Kër Aji Sax ji lanu jëm.»
2 Yaw Yerusalem, noo ngii taxaw sa bunt.

3 Céy, Yerusalem, dëkkub tabax bu baax,
bi booloo, di benn.
4 Fii la giiri Israyil di yéegsi,
di giir yi Ki Sax séddoo.
Ñu ngi santsi Aji Sax ji,
ni ko Israyil warloo.
5 Fii la ngànguney Israyil tege,
askanu Daawuda toog ca, di àtte.

6 Dagaanleen jàmmi Yerusalem:
«Yerusalem, yal na sa xeli soppe dal,
7 jàmm ne ñoyy fi say tata wër,
te xel dal ci biir këri Buur.»
8 Mbokk ak xarit a waral
may ñaan jàmmi Yerusalem.
9 Sunu kër Yàlla Aji Sax jee ma tax
di sàkku ngëneelu Yerusalem.

123

Yàlla, fajal nu gàcce

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Yaw laay séentu,

yaw mi toog fa asamaan.
2 Ma ne, ni jaam bu góor di wékke sangam bët,
jaam bu jigéen di ko wékke bët sangam bu jigéen,
ni lanuy wékke sunu Yàlla Aji Sax ji bët,
ba keroog mu baaxe nu.

3 Éy Aji Sax ji, baaxe nu, rikk baaxe nu,
dañu noo torxal, ba nu ne tott.
4 Ñu reew ñaa ngi nuy ñaawal, sunu xol fees,
ñu bew ñaa ngi nuy sewal.

124

Nanu sante Aji Sax ji wallam

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla,
ñeel Daawuda.

Éy su dul woon ak Aji Sax ji nu nekkal!
Israyiloo, waxati ko:
2 su dul woon ak Aji Sax ji nu nekkal,
ba ñu nu jógalee,
3 ba nit ña xadaroo sunu kaw,
dañu nu doon wonn, nuy dund,
4 dañu nu doon mëdd nim ndox,
def um wal, buub nu,
5 def waame wuy wal-wali,
buub nu, yóbbu.

6 Cant ñeel na Aji Sax ji,
ki nu bàyyiwul, noon yi yàpp nu.
7 Danu ne fërr, nim picc
mu rëcc fiiru rëbb,
fiir ga toj, nu raw.
8 Sunu ndimbal a ngi ci turu Aji Sax ji,
ki sàkk asamaan ak suuf.

125

Ku doyloo Aji Sax ji raw

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ku doyloo Aji Sax ji,
yaay tundu Siyoŋ, doo toxu;
dangay sax ba fàww.
2 Ni tund yi yéewe Yerusalem,
ni la Aji Sax ji yéewe ñoñam,
tey ak ëllëg.

3 Nguur gu bon du saxe
kaw suuf su nit ñu jub muurloo.
Lu ko moy ñu jub ñi sàkku lu bon,
di ko jëfe.

4 Éy Aji Sax ji, baaxeel ku baax,
ak kuy mébét njub.
5 Waaye kuy topp yoonu ndëngte,
Aji Sax jee koy sànk,
boole kook kuy def lu bon.
Yal na jàmm dal Israyil.

126

Yàlla, delloo nu

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ba Aji Sax ji delloo waa Siyoŋ seen réew,
danoo meloon ni ñuy gént,
2 di reek a sarxolle rekk.
Yéefar yi naa:
«Lu réy la Aji Sax ji defal ñii.»
3 Lu réy la nu Aji Sax ji defal moos,
nu bég.

4 Aji Sax ji, rikk delloo nu na woon,
ni ngay delloo wal yu ŋiis, mu walaat ca àllub Negew.
5 Kuy ji di jooy,
yal na góob, di sarxolle.
6 Ku doon wéya wéy, di jooy;
ŋàbb mbuusum jiwoom,
yal na dikka dikk, di woy,
ñibbaale sabaaram.

127

Barkeb Yàllaa wóor

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla,
ñeel Suleymaan.

Kër, su ko Aji Sax ji tabaxul,
ku ko tabax, neen nga doñ-doñi.
Ab dëkk, su ko Aji Sax ji wattuwul,
ku ko wattu, neen nga teewlu.
2 Neen it la nit di teela jóg
ak a guddee tëdd,
di doñ-doñi lu mu lekk:
Aji Sax ji leel na soppeem lu ni day,
fekk ko muy nelaw.

3 Ma ne, doom Aji Sax jee koy sédde,
njurum doom yool la.

4 Doom joo jure ndaw,
mooy fitt ci loxol jàmbaar;
5 ndokklee ku ci mbuusam fees,
ba bu ñu taseek ub noon ca pénc ma,
duñu am gàcce mukk.

128

Ragal Yàlla, jàmmi kër

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ndokklee képp ku ragal Yàlla,
di jëfe ay yoonam.
2 Yaay lekk saw ñaq,
mbégteek ngëneel ñeel la.
3 Sa jabar ni garab gu nangoo sa wanag,
say doom wëra wër sa ndab ni njëmbat lu jebbi.
4 Ki ragal Aji Sax jaa ngoog,
nii rekk lay barkeele.

5 Yal na la Yàlla barkeele fii ci Siyoŋ;
yal nanga teewe xéewalu Yerusalem
sa giiru dund gépp,
6 te nga gis say sët.
Yal na jàmm dal Israyil.

129

Noon manul Israyil

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ba may ndaw ba tey, ñu ngi may sonala sonal.
Israyiloo, waxati ko:
2 Ba may ndaw ba tey, ñu ngi may sonala sonal,
te taxul ñu man ma.
3 Sama gannaaw gi lañu gàbba gàbb,
rëdd koo rëdd nib tool.
4 Waaye Aji Sax ji boroom njekk
dog na buumi ñu bon ña.

5 Képp ku noonoo Siyoŋ
yal nañu ko dëpp, gàcceel ko.
6 Yal nañu mel ni ñax mu saxem xadd,
balaa law, lax.
7 Du doyub ŋëb ku ko dog;
du doyub say ku ko for.
8 Ku fa jaare it du ko ne:
«Jaajëf, Aji Sax ji barkeel;
jaajëfe yaw, yal na Aji Sax ji barkeel.»

130

Nu séentu njotug Yàlla

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Aji Sax ji, ci ay xóote laa lay wooye.
2 Boroom bi, déglu ma,
teewlu ma, ma tinu la.

3 Ki Sax, yaw, soo doon lim bàkkaar,
Boroom bi, ana kuy taxaw?
4 Waaye yaay jéggale,
ñu ragal la.

5 Damay xaar Aji Sax ji, di ko xaare xol,
di yaakaar kàddoom.
6 Wattukat bi yàkkamti njël,
wattukat bi yàkkamti njël, laa ne,
ni ma yàkkamtee Aji Sax jee ko raw.

7 Éey Israyil, négandikul Aji Sax ji.
Aji Sax jee gore,
te yaatug njot.
8 Mooy jot Israyil ci ñaawtéefam yépp.

131

Damaa woyof, gëm Yàlla

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla,
ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, man de, réy-réyluwma,
daŋŋiiraluma,
xintewoowma lu réy it,
mbaa lu ma ëlëm.
2 Xanaa ne tekk, ne cell,
ni perantal ak ndeyam;
sama xel dal ni perantal.
3 Éey Israyil, yaakaaral Aji Sax ji
tey ak ëllëg.

132

Yàlla digoo naak ki mu fal

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Éy Aji Sax ji, bàyyil xel Daawuda,
ak gépp njàqareem.
2 Moo giñaloon Aji Sax ji,
moo digook Mbërum Yanqóoba ma.
3 Mu ne: «Duma ñibbi,
4 duma tëddi sama kaw lal ba,

duma nelaw, duma gëmm sax bët,
5 li feek sàkkaluma Aji Sax ji bérab,
ba dëkkal Mbërum Yanqóoba ma.»
6 Ma ne, Efrata lanu dégg gaalu Yàlla ga,
fekk ko àllub Yaar.
7 Nan dem ba këram,
sujjóotali ndëggëstalu tànkam ya.
8 Aji Sax ji, jógal agsi sa dal-lukaay,
yaak sa gaal gi jëmmal sa doole.
9 Say sarxalkat, yal nañu woddoo njekk,
sa wóllëre yi sarxolleendoo.
10 Xoolal ci Daawuda, sa jaam ba,
bul gàntu ki nga fal.

11 Aji Sax ji daa giñal Daawuda
dëgg gu mu dul dëddu,
ne ko: «Ku jóge sa geño
laay wuutal ci sa jal bi,
12 te say doom, bu ñu sàmmee sama kóllëre,
ak sama kàdduy seede yi ma leen di xamal,
seeni doom it ñooy tooge
sa jal ba fàww.»
13 Aji Sax ji kat a tànn Siyoŋ,
taamu faa dëkke.
14 Mu ne: «Fii laay dal-loo ba fàww,
fii laay dëkk, maa ko taamu.
15 Dund bi, ma barkeela barkeel,
néew-ji-doole yi, ma reggal;
16 sarxalkat yi, ma wodde njot;
way-gëm ñi di sarxollee sarxolle.
17 Fa laay dooleele Daawuda,
taalal ki ma fal,
18 ay noonam, ma wodde gàcce;
moom, kaalaam ne ràññ.»

133

Bokk, bennoo neex

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla,
ñeel Daawuda.

Céy liika baax te neexati,
ay bokk yu bokk dëkk, di benn!
2 Daa neex ni diwu bopp gu xeeñ,
siite sikkim, bu mel ni sikkimu Aaróona,
rogalaat ba ci mbubbam,
3 neex ni layub tundu Ermon,
neex ni lay bu ni mel tey rogalaate tundi Siyoŋ.
Fa la Aji Sax ji dogal barke,
muy dund gu dul jeex.

134

Way-gëm ñaa ngi sant

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ayca, santleen Aji Sax ji,
yeen jaami Aji Sax ji yépp,
yeen ñiy taxawe kër Aji Sax ji guddi.
2 Yékkatileen seeni loxo bérab bu sell ba,
te sant Aji Sax ji.

3 Yal na la Aji Sax ji barkeele fa Siyoŋ,
moom mi sàkk asamaan ak suuf.

135

Aji Sax ji jot na Israyil

1 Màggal-leen Ki Sax!
Màggal-leen turu Aji Sax ji,
éey jaami Aji Sax ji, màggal-leen,
2 yeen ñi taxawe kër Aji Sax ji,
fi sunu biir ëttu Yàlla bi.
3 Màggal-leen Ki Sax, Aji Sax jee baax!
Kañleen ko, kee sopplu!
4 Ki Sax a taamu Yanqóoba,
muy Israyil mi mu séddoo.

5 Maa xam ne Aji Sax ji màgg na!
Sunu Boroom a sut lépp lu ñuy jaamu.
6 Lépp lu Aji Sax ji namm,
moom lay def asamaan ak suuf,
ak biir géej ak xóote yépp.
7 Mooy yékkateey niir fa cati àddina,
sàkkal taw ay melax,
yebbee ngelaw cay dencam,
8 fàdd luy taaw fa Misra,
doom aadama, ba ci mala.
9 Yeen waa Misra, moo yónnee ay firndeeki kéemaan fi seen biir,
ñeel Firawnaak jawriñam ñépp.
10 Moo duma ay xeeti xeet,
bóom buur yu mag yi,
11 muy Siwon buurub Amoreen ña,
ak Og buuru Basan,
ak buuri Kanaan ñépp.
12 Moo nangu seen réew, séddale,
bànni Israyil ñiy ñoñam séddoo.

13 Aji Sax ji, sa tur ba fàww;
Aji Sax ji, sa woy a saxal maasoo maas.

14 Aji Sax ji kay ay àtte ñoñam ñi,
di ñeewante jaamam ñi.
15 Tuuri yéefar yi, xaalis ak wurus,
loxoo ko sàkk.
16 Am gémmiñ te du wax,
ami gët te du gis,
17 ami nopp te du dégg,
du sax noowal bakkan.
18 Ñi sàkk yii tuur, yal nañu mel ni ñoom,
ñook ñi leen wóolu ñépp.
19 Éey waa kër Israyil, santleen Aji Sax ji!
Éey waa kër Aaróona, santleen Aji Sax ji!
20 Éey waa kër Lewi, santleen Aji Sax ji!
Yeen ñi ragal Aji Sax ji, santleen Aji Sax ji!
21 Nañuy sante Aji Sax ji Siyoŋ,
moom mi dëkke Yerusalem.
Màggal-leen Ki Sax!

136

Yàllaa am kóllëre

1 Nangeen sante Aji Sax ji mbaaxam.
Kee saxoo ngoram!
2 Santleen Yàllay yàlla yi.
Kee saxoo ngoram!
3 Santleen Sangu sang yi.
Kee saxoo ngoram!

4 Moo wéetoo jaloore yu mag yi.
Kee saxoo ngoram!
5 Moo sàkke asamaan manoore.
Kee saxoo ngoram!
6 Moo lal suuf ca kaw ndox ma.
Kee saxoo ngoram!
7 Moo sàkk leer yu mag yi:
Kee saxoo ngoram!
8 jant bi yilif bëccëg,
Kee saxoo ngoram!
9 weer ak biddiiw, guddi.
Kee saxoo ngoram!

10 Moo fàdd taawi Misra yu góor ya,
Kee saxoo ngoram!
11 seppee bànni Israyil ca ñoom,
Kee saxoo ngoram!
12 ci dooley loxoom ak kàttanu përëgam.
Kee saxoo ngoram!
13 Moo xar géeju Barax ya yaar,
Kee saxoo ngoram!
14 jàllale bànni Israyil ca digg ba.
Kee saxoo ngoram!
15 Moo xalab Firawnaak mbooloom ca géeju Barax ya.
Kee saxoo ngoram!
16 Moo jiite ñoñam ca màndiŋ ma.
Kee saxoo ngoram!
17 Moo duma buur yu mag ya,
Kee saxoo ngoram!
18 bóom buur yu màgg ya,
Kee saxoo ngoram!
19 reyaale Siwon buurub Amoreen ña,
Kee saxoo ngoram!
20 reyati Og buuru Basan.
Kee saxoo ngoram!
21 Moo nangu seen réew, joxe,
Kee saxoo ngoram!
22 sédde Israyil ma dib jaamam.
Kee saxoo ngoram!

23 Ci biir notaange la nu geesoo,
Kee saxoo ngoram!
24 ne nu siféet ci loxoy noon ya.
Kee saxoo ngoram!
25 Mooy leel bépp boroom bakkan.
Kee saxoo ngoram!
26 Santleen Yàlla mi ci asamaan!
Kee saxoo ngoram!

137

Jooye nanu àll

1 Ca tàkkal dexi Babilon,
foofa lanu daa toog,
fàttliku Siyoŋ, jooy.
2 Ca garab ya
lanu daa wékk sunuy xalam.
3 Fa la nu sunuy sang daa woyloo,
not nu, bëgg nu bégal leen,
naan: «Woyal-leen nu ci woyi Siyoŋ.»
4 Moo nu nuy woye woyu Aji Sax ji
kaw suufas yéefar?
5 Éy Yerusalem, su ma la naree fàtte,
yal na ma doole dëddu!
6 Yerusalem, su ma la fàttlikuwul,
fonk la, ba gën laa bége lépp,
yal na sama làmmiñ tafoo sama denqleñ.

7 Aji Sax ji, fàttlikul Edomeen ña,
keroog jantub Yerusalem,
ba ñu naan: «Màbbleena màbb,
ba kenug dëkk bi siiñ!»
8 Yeen waa Babilon, gi ñu nara fàllas,
ndokklee ku leen fey jëf,

ja ngeen nu def!
9 Ndokklee ku ne cas seeni fere,
tas ciw doj!

138

Aji Sax ji waccu ma

1 Ñeel Daawuda.

Ma sante la sama léppi xol,
woy la, gàngooru Yàlla ga ca kaw seede.
2 Ma sujjóot jublook sa kër gu sell gi,
di wormaal saw tur,
ngir sa ngor ak sa worma.
Màggal nga sa tur ak sa kàddu,
ba mu tiim lépp.
3 Bés ba ma wootee, yaa ma wuyu,
ñemeel ma, dooleel ma.

4 Aji Sax ji, na la buuri àddina yépp màggal,
ñoo dégg kàddu yi nga wax.
5 Nañu woy say jaloore, naan:
«Aji Sax jeeka màgg teddnga!»
6 Aji Sax jee kawe!
Ku toroxlu, mu niir;
ku réy, mu ñooru.

7 Ma wéye njàqare,
nga musal ma,
dogalee sa loxo merum noon,
walloo ma sa ndijoor.
8 Aji Sax jee may feyul.
Éy Aji Sax ji, yaa saxoo ngor!
Bul wacc ñi nga binde sa loxo.

139

Aji Sax jee ma xam, ba jeexal ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax ji, yaa ma natt, xam ma;
2 yaa xam sama toogaay ak sama tax-awaay,
di ràññee fu sore samay xalaat,
3 di càmbar samab dox ak sama tëraay,
yittewoo lépp lu may def.
4 Aji Sax ji, bala maa wax baat,
ndeke yaw, xam nga lépp.
5 Kanam ak gannaaw nga ma dare,
teg ma sa loxo.
6 Ni nga ma xame daa yéeme,
xóot lool, ba wees ma.

7 Fu ma jëm, ba sore la?
Fu ma daw jëm, foo teewul?
8 Ma ñalgu ba asamaan, yaa nga fa!
Ma tëri njaniiw, ndeke yaa nga fa!
9 Ma war laafi njël,
dëkki wàllaa géej,
10 nga tettee ma fa ba tey,
téyee ma sa ndijoor.
11 Su ma noon: «Na ma lëndëm mëdd boog,
ba leer gi far guddil ma,»
12 du tax lëndëm lëndëmal la dara.
Guddi da laa leeralal ni bëccëg,
lëndëm dig leer fi yaw.

13 Yaa ma sàkkal xol ak xalaat,
ràbbe ma sama biiru ndey.
14 Naa la sante sama bind bu raglu bii te yéeme,
say jallooree di kéemaan, bir na ma!
15 Sama jëmm jii umpu la,
ba muy bindu ci kumpa,
mel ni lu ñu ràbbe ci xóotey suuf.
16 Gis nga ma, ba ma diw lumb;
sa téere lim na
fan yi nga ma àppal,
ba ca benn dooragul.
17 Yàlla, say xalaat aka maa yéem!
Ndaw lim bu réy!
18 Su ma ko doon waññ, moo ëpp feppi suuf.
Maa ngii yewwu, ne feek yaw ba tey.

19 Éy sama Yàlla, soo reyoon ñu bon ñii!
Yeen bóomkat yi, soreleen ma!
20 Ñii sa tur lañuy luubale,
noonoo la, di tudd sa tur ciy caaxaan.
21 Aji Sax ji, maaka bañ ñi la bañ
te sib ñi lay gàntal.
22 Dama leena bañ ba fa mbañeel yem;
samay noon dëgg lañu.

23 Yàlla, seetlu ma, ba ràññee sama xol;
natt ma, ba ràññee sama xalaati xol.
24 Xoolal ndax maa ngi doxe yoon wu aay,
te nga teg ma ci yoon wi sax.

140

Ku ñu toŋal a ngi ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, xettli ma ci ku bon,
musal ma ci nitu fitna,
3 kuy nas lu bon,
tey saxoo di sookey xare,
4 daas làmmiñam ni jaan,
guux daŋaru ñàngóor.
Selaw.

5 Éy Aji Sax ji, aar ma ci loxol ku bon,
musal ma ci nitu fitna,
ku may fexee fakktal.
6 Ñu bew ñee ma làqali yeer,
lalal may buum aki caax,
feggal ma seeni fiir ci yoon wi.
Selaw.

7 Dama ne Aji Sax ji, yaay sama Yàlla;
Aji Sax ji, teewlul, ma dagaan la.
8 Aji Sax ji Boroom bi may walloo doole,
yaa ma yiir keroog bésub xare.

9 Aji Sax ji, bul may ku bon nammeelam,
bul joyal pexeem, muy yékkatiku.
Selaw.
10 Ñi ma sam, yal na seen ayu làmmiñ
këppu seen kaw bopp.
11 Yal nañu këppoo xali sawara,
tàbbi ciy pax te dootuñu jóg.
12 Kuy yàq der, yàlla bumu toog ci réew mi.
Nitu fitna, yal na ko ay topp, ba dal ci kawam.
13 Xam naa ne Aji Sax jeey jox néew-ji-doole dëgg;
di sàmm àqu baadoolo.
14 Ku def njekk kay a lay sant;
ku jub dëkke saw yiw.

141

Yàlla, sàmmal sama làmmiñ

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, woo naa la, gaawe ma!
Bu ma lay woo, teewlu ma.
2 Yal nanga ma nangul samag ñaan
ni cuuraay lu ñu la taalal,
yoxo yi ma la tàllal di saraxu ngoon soo gërëm.

3 Aji Sax ji, sàmmal ma sama làmmiñ,
saytul ma sama kàddu.
4 Bu ma xiir ci lu aay,
may jëfe jëf ju bon,
ànd ceek ñiy jëf lu ñaaw,
di wàlli seeni bernde.
5 Kuy déggal Yàlla, man na maa dóor,
bantal ma ci ngor.
Loolu ngëneelu cuuraay la, duma ko bañ.
Waaye maa ngi saxoo ñaan pexey noon moy.

6 Yal nañu fenqe seeni njiit ciw doj,
ba noon yi xam ne dëgg laa wax.
7 Ni ñuy gàbbe suuf ba mu ne ŋafeet,
ni la njaniiw di ŋaye,
aw seeni yax yu tasaaroo.

8 Aji Sax ji Boroom bi, yaw laa wékki gët,
yaw laa làqoo,
bu ma seetaan, ma dee.
9 Musal ma ci yeer yi ñu ma gasal,
ak fiir yi ma defkati ñaawtéef yi tegal.
10 Yal na ku bon tàbbi cig fiiram,
te man ma teggi, wéy.

142

Aji Sax ji rekk a ma yég

1 Muy taalifu ñaan bu ñeel Daawuda, ba mu nekkee ca xunti ma.

2 Ma àddu, ñaan Aji Sax ji;
àddu ca kaw, di tinu Aji Sax ji,
3 sippi ko sama tawat,
diis ko sama njàqare.
4 Bu ma yoqee,
rààñee nga samay jéego;
yoon wi may jaare
lañu ma làqal am yeer.
5 Ma geesu ndijoor, xool;
du kenn ku ma faale.
Rawtu réer ma,
du kenn ku sama bakkan saf.

6 Aji Sax ji, ma woo la wall;
ma ne, yaay sama kiiraay,
di sama séddoo fi kaw suuf.

7 Teewlul, ma ne wóoy,
damaa manatul,
xettli ma ci ñi ma topp,
dañu maa ëpp doole.
8 Ngalla génne ma fi ma tëje,
ma sant la.
Man la way-gëm ñi di yéew ëllëg,
yaa may xéewale ab yool.

143

Aji Sax jeey sama yaakaar

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la;
teewlul, ma tinu la;
nangul ma ci sa wormaak sa njekk.
2 Sang bi, bul layook man;
kenn jubul fi sa kanam, du kuy dund.
3 Noon a ma sambal,
daane ma, joggati,
dëël ma ci lëndëm
ni ku dee bu yàgg.
4 Sama doole jeex tàkk,
sama xol jeex, ma ne yàcc.
5 May fàttliku bu jëkkoon,
di xalaat sa jaloore yépp,
seetaat li nga def.
6 Ma tàllal lay loxo,
di la sàkku, ni suuf su mar di sàkkoo ndox.
Selaw.

7 Aji Sax ji, gaawal wuyu ma;
sama xol a jeex, ma ne yàcc,
bu ma xañ sa yiw,
ma yem ak kuy tàbbiji biir pax.
8 Xëye ma sa ngor,
yaw laa wóolu;
xamal ma fu may doxe,
yaw laa wékk sama bakkan.
9 Aji Sax ji, musal ma ci noon yi,
yaw laa làqoo.
10 Jàngal ma, ma jëfe sa coobare;
yaa di sama Yàlla.
Yal na ma sam xel jiitee mbaax
ci yoon wu tàlli.
11 Aji Sax ji, musal ma ngir saw tur,
jëfeel sag njekk,
teggil ma njàqarey bakkan.
12 Sànkal ma noon yi ci sa ngor,
bóomal ma bépp bañ.
Man de, maay sab jaam!

144

Aji Sax ji, laggsil

1 Ñeel Daawuda.

Cant ñeel na Aji Sax ji ma sës,
mu di ma jàngal xeex,
di ma tàggat ngir xare,
2 di sama wóllëre, di ma yiir,
di ma làq, di ma xettli,
di ma aar, ma di ko làqoo,
mu di ma nangulal ay xeet.
3 Aji Sax ji, luy nit, ba nga di ko ràññee?
luy doom aadama, ba nga di ko faale?
4 Nit ni ngelaw,
ay fanam di takkndeer, wéy.
5 Aji Sax ji, firil asamaan, wàcc;
laal tund yi, ñu saxar.
6 Melaxal, falaxe noon yi;
fittal, ñu fëlxoo,
7 nga yóotoo ma fu kawe,
xettli ma, wallu ma ci doxandéem
yi def wali wal fi sama kaw,
8 di fen,
di giñ ay fen.
9 Yàlla, naa la woyal woy wu yees,
xalamal la xalamu fukki buum.
10 Yaay may buur yi ndam,
yaa musal sa jaam ba, Daawuda
ci saamar bu aay.
11 Musal ma, xettli ma
ci loxol doxandéem
yiy fen, di giñ ay fen.

12 Su boobaa sunu doom yu góor
màgge ndaw, ni gàncax gu mat sëkk;
sunuy janq jekk ni doji yett,
yu ñu tabaxe kër buur.
13 Sunuy sàq feese wirgoy wirgo,
sunuy gàtt jur junni,
ba fukki junni (10 000) ci parlu yi,
14 nag yi ëmb ba diis,
du mbas, du biir bu yàqu,
te deesu fi yuuxoo pénc ya.
15 Ndokklee xeet wu am lii!
Ndokklee xeet wu yàllawoo Aji Sax ji!

145

Ma kañ Buur Yàlla

1 Muy jàngi màggal, ñeel Daawuda.

Sama Yàlla, Buur bi, naa la màggal,
teral sa tur ba fàww.
2 Bésoo bés ma di la sant,
di màggal sa tur ba fàww!
3 Aji Sax jee màgg te jara màggala màggal,
kii màggam amul kemu!

4 Na maasoo maas di màggal say jaloore,
di biral sa njàmbaarte.
5 Sa leeru teddnga ji ne ràññ,
ak sa jëf ju yéeme laay jàngat!
6 Sa dooley jëf ju raglu dees na ko jottli,
te sa màggaay maa koy yéene.
7 Sa mbaax gu réy, dees na ko tari,
te sag njekk, dees na ko woy.
8 Yiw ak yërmande, Aji Sax ji;
kee muñ mer te bare ngor!
9 Aji Sax jee baaxe ñépp,
di yërëm lu mu sàkk.

10 Aji Sax ji, lépp loo sàkk a lay gërëm,
sa wóllëre yi di la sant,
11 di tudd sa teddngay nguur,
tey dégtale sag njàmbaar,
12 doom aadama xam say jaloore
ak sa teddngaak sa darajay nguur.
13 Sa nguur ay nguur gu sax dàkk,
sa kilifteef ñeel maasoo maas.

Aji Sax ji daa sàmm ay waxam,
gore ciy jëfam.
14 Ku daanu, Aji Sax ji wallu;
ku sëgg, mu siggil.
15 Ñépp a la wékk bët, di yaakaar,
te bu jotee, yaa leen di leel,
16 tàllal sa loxo,
reggal luy dund, ba xolam sedd.
17 Aji Sax ji, jëfinam jépp njekk la,
jëfam jépp ngor la.
18 Aji Sax ji, képp ku ko woo wall, mu jege la,
képp ku ko woo wall te muy dëgg.
19 Nammeelu ku ko ragal, mu sottal;
yuuxam, mu dégg, musal.
20 Aji Sax jeey sàmm kuy soppeem,
di sànk képp ku bon.
21 Naa sàlloo sant Aji Sax ji,
na luy dund saxoo dàkk di màggal sell-ngay turam!

146

Buur Yàllaa jara wóolu

1 Màggal-leen Ki Sax!
Naa màggale Aji Sax ji xol,
2 li feek may dund, di ko kañ,
li feek may noyyi, di woy sama Yàlla.

3 Buleen wóolu kilifa,
doom aadama amul wall.
4 Noo ga day rëcc, mu dellu suuf;
bu bés baa, pexeem jeex.

5 Ndokklee kuy dimbalikoo Yàllay Yanqóoba;
di yaakaar Yàllaam Aji Sax ji,
6 ki sàkk kaw ak suuf,
géej ak lu ci biiram,
di sàmm dëgg ba fàww,
7 di àtte néew-ji-doole,
di leel ku xiif.
Aji Sax jeey tijji ku ñu tëj.
8 Aji Sax jeey xippil silmaxa,
di siggil ku sëgg.
Aji Sax jee sopp ku jub.
9 Aji Sax jeey sàmm doxandéem,
taxawu jirim ak jëtun,
waaye mooy lajjal pexem ku bon.

10 Aji Sax jeey nguuru ba fàww.
Yaw Siyoŋ, sa Yàllaa ñeel maasoo maas.
Màggal-leen Ki Sax!

147

Yàllaa gën ci àddina, gën ci nit

1 Màggal-leen Ki Sax!
Kañ sunu Yàllaa baax,
màggal koo neex te war.
2 Aji Sax jaa ngi tabaxaat Yerusalem,
di délloosi ña ñu dàqe Israyil,
3 di faj naqaru xol,
fajtal góomi boroom.
4 Mooy lim biddiiw yi,
tudd bu ci nekk.
5 Sunu Boroom a màgg, bare doole;
am xelam wees kemu.
6 Aji Sax ji, néew-ji-doole, mu yenni;
ku bon, mu daane ci suuf.

7 Woyeleen Aji Sax ji kàddug cant,
kañeleen sunu Yàlla jii ay xalam;
8 mooy sànge asamaan ay niir,

tawal suuf,
saxal tund yi am ñax,
9 leel mala,
xol liiru baaxoñ bu jooy.
10 Kii nawul dooley fas,
gërëmul kàttanu jàmbaar.
11 Ki Aji Sax ji gërëm mooy ki ko ragal
te di ko yaakaare ngoram.

12 Yerusalem, sargal-leen Aji Sax ji!
yeen waa Siyoŋ laa ne, màggal-leen seen Yàlla!
13 Mooy tëj ràpp seen bunti dëkk,
barkeel seen askan wa ca biir,
14 jàmmal seen suufas réew,
reggal leen ngëneelu pepp,
15 yónnee suuf ndigalam,
kàddoom ne coww, daw ca.
16 Mooy tawal yuur bu mel ni wëttéen,
di lay lay bu sedd, mel ni pënd ci suuf.
17 Mooy yuri tawub yuuram niy donj.
Bu ni seddee, ana kuy taxaw?
18 Mu yebal kàddoom, seeyal;
wal ngelawam, ndox walalaan.
19 Mooy wax Yanqóoba kàddoom,
dogalam yaak ndigali yoonam ñeel Israyil.
20 Loolu defalu ko wenn xeet;
kenn xamu ci ndigali yoonam.
Màggal-leen Ki Sax!

148

Na àddina wërngal këpp màggal Yàlla

1 Màggal-leen Ki Sax!
Nangeen màggale Aji Sax ji fa asamaan,
màggale ko fa kawa kaw.
2 Màggal-leen ko, yeen malaakaam yépp,
màggal-leen ko, yeen gàngooram yi.
3 Màggal-leen ko, yeen jant beek weer wi,
màggal-leen ko, yeen mboolem biddiiw yii di nes-nesi.
4 Màggal-leen ko, yeen asamaani kaw-li-kaw,
ba ca ndox ma tiim asamaan ya.
5 Nañu màggal turu Aji Sax ji,
kii kat a santaane, lii lépp am.
6 Moo leen samp, ñu sax ba fàww,
mu dogal ko, te du toxu.

7 Nangeen màggale Aji Sax ji fa kaw suuf,
yeen ninki-nànkay géej ak xóote yépp,
8 ba ca melax yaak doj yu sedd yay taw,
ak tawub yuur akub lay,
ba ca ngëlén yu mag yay def ndigalam.
9 Màggal-leen ko yeen tund yu mag yeek yu ndaw yépp,
ba ci garab yiy meñ ak garabi seedar yi,
10 ba ci mala yépp, yu àll ak gépp jur
ak luy raam ak njanaaw,
11 ak buuri àddinaak xeet yépp,
ak kilifa yeek njiiti àddina yépp,
12 xale bu góor ak bu jigéen,
mag ak ndaw.
13 Màggal-leen turu Aji Sax ji,
moom doŋŋ la turam kawe,
darajaam tiim asamaan ak suuf.
14 Moo dooleel ñoñam,
wóllëreem ñiy mbooloom bànni Israyil,
xeet wi mu xejjoo, di ko màggal.
Màggal-leen Ki Sax!

149

Na Israyil màggal Ki Sax

1 Màggal-leen Ki Sax!
Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
màggal ko fi ndajem wóllëreem ñi.
2 Na Israyil bége kii ko sàkk,
doomi Siyoŋ, laa ne, ñu bànneexoo seen buur bii.
3 Nañu màggale turam am pecc,
tëggal ko, xalamal ko.
4 Aji Sax jee safoo ñoñam,
di terale néew-ji-doole ag mucc.

5 Na wóllërey Yàlla bànneexoo seen ndam,
bu ñu tëddee sax, di sarxolle,
6 di xaacuy kañ Yàlla,
ŋàbbaale saamaru ñaari ñawka,
7 ngir duma yéefar yi,
mbugale ko yooyu xeet,
8 yeewe seeni buur ay càllala,
jénge seeni njiit jéngi weñ,
9 ngir sottalal leen àtte bi ñu bind,
muy ndamu wóllërey Yàlla yépp.
Màggal-leen Ki Sax!

150

Màggal-leen Ki Sax!

1 Màggal-leen Ki Sax!

Nangeen màggale Yàlla biir këram gu sell,
màggale ko ca tatay asamaanam.
2 Màggaleleen ko ay jalooreem,
màggale ko màggam gu réy.
3 Màggaleleen kog liit,
màggale ko xalam ak moroom ma.
4 Màggaleleen ko njiin aki pooj,
màggale ko xalam ak toxoro.
5 Màggaleleen ko tëggum weñ mu xumb,
màggale ko tëggum weñ mu kawe.
6 Na lépp luy noyyi màggal Ki Sax!
Màggal-leen Ki Sax!

Kàddu yu Xelu

Li tax téere bi jóg

1 Kàddu yu xelu yu Suleymaan buurub
Israyil, di doomu Daawuda.
2 Li ko taxa jóg di nit ñi am xel mu rafet,
am ab yar, ngir xam wax ju lal dég-dég,
3 ngir yaru ci jëfe xel ak njub ak yoon, di
jubal, 4 ndax ab téxét di foog, ndaw li it
xam tey xalaat. 5 Na boroom xel mu rafet
déglu, yokk dég-dégam, te kiy ràññee
di jariñoo ay tegtal, 6 ngir mana xam aw
léeb aku taas ak kàddug boroomi xel yu
rafet ak seeni cax.

7 Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu xam-xam,
te xel mu rafet akub yar, dof yaa ko xeeb.

Déglul, waajur àrtu la

(Saar 1.8—7.27)

8 Doom, toppal yaru baay,
te bul wacc ndigalu yaay.
9 Kaala gu jekk la ci bopp,
di gànjar ci baat.

10 Doom, bàkkaarkat bu la xiirtal, lànkal.
11 Dañu la naan: «Dikkal, nu tëruji bakkan,
yeeruji jaambur bu deful dara.
12 Nanu mel ni njaniiw, mëdd kuy dund,
mu jekki tàbbi biir bàmmeel.
13 Mboolem alal ju réy, nu jagoo,
yeb sunu biir kër, mu fees.
14 Dikkal nu far,
mbuus miy benn, nu bokk.»

15 Doom, bul ànd ak ñoom ciw yoon,
bul jaare fa ñuy jaar,
16 ngir dañuy xélu, nar musiba,
di gaawtuy sànk bakkan.
17 Doo firib caax,
ba jàpp njanaaw luy xoole.
18 Ñii kat seen bopp lañuy fiir,
seen bakkanu bopp lañu sànk.
19 Képp kuy lekk lu lewul, nii lay mujje:
wutin wu lewul jël bakkanu boroom.

Xel mu Rafet woote na

20 Xel mu Rafet a ngay woote ca mbedd ma,
di xaacu ca pénc ma.
21 Ma ngay wootee bérab yu gëna xumb,
di dégtaley kàddoom, bunt dëkk ba.
22 Ma nga naan: «Moo téxét bi, foo àppal sa téxét gi?
Ñaawlekat bi, foo àppal sa ñaawle bi?
Dof bi, ñaata yoon ngay bañ xam-xam?
23 Soo dëppee ba déglu, ma àrtu la.
Ma ne, kon ma xellil la samam xel,
xamal la samay kàddu.
24 Damaa woote, nga gàntal,
ma tàllal loxo, faaleesu ma.
25 Sofental nga samay digle,
nanguwoo samay àrtu.
26 Kon boo sëngéemee, man it ma ree,
njàqare dab la, may textexi.
27 Njàqare di ngëlén, dab la,
sa musiba def callweer, buub la,
njekkar ak fitna dal la.
28 Keroog nga woo ma wall, duma wuyu,
nga seet ma, seet, doo ma gis.
29 Daa fekk nga baña xam,
te ragal Yàlla du loo taamu.
30 Dégluwoo samay digle it,
xanaa xeeb samay àrtu yépp.
31 Waaye loo ci góobe, gar ko,
say pexe suur la këll.
32 Déggadi sànk ab téxét,
naagu rey ab dof.
33 Waaye déggal ma, dëkke jàmm,
tàggook njekkar ak safaan.»

2

Muus, mucc

1 Sama doom, déggal samay wax,
fonk samay santaane.
2 Teewlul xel mu rafet,
sam xel di dégg.
3 Ngalla wutala dégg,
wool dég-dég wall.
4 Sàkkul xel mu rafet ni xaalis,
wut ko ni alal ju làqu.
5 Kon nga xam luy ragal Aji Sax ji,
xam Yàllaa di kan;
6 ndax Aji Sax jeey maye xel mu rafet,
kàddoom di taxa xam, di dégg.
7 Day dencalal ndam kiy jubal,
di yiir ku mat.

8 Day wattu ku jub fu mu jaare,
di sàmm wóllëreem ciw yoon.
9 Kon nga xam njub ak yoon,
xam jubal ak mboolem yoonu mbaax.
10 Ndax xel mu rafet miy tàbbi sa xol,
nga xam, sa xol tooy,
11 nga foog, fegu,
am ug dégg, raw,
12 mucc ci yoonu ku bon
ak kuy wax lu jekkadi,
13 mucc ci kuy wacc yoonu njub,
di jaare mbedd yu lëndëm.
14 Kon nga mucc ci kuy def lu bon,
tey bànneexoo lu jekkadi.
15 Yoonu ku ni mel day lunk,
jaaruwaayam dëng.

16 Xel mu rafet da lay musal ci ndaw su yemadi,
bokk feneen, di wax lu neex.
17 Day dëddu wóllëreem, ba muy ndaw,
fàtte kóllëreem ak Yàllaam.
18 Këram day joy wuti ndee,
ay jaaruwaayam jëm njaniiw.
19 Ku dem ca moom dootoo délsi,
doo gisati yoonu dund mukk.

20 Kon nag aweel mbeddum waa ju baax,
toppal yoonu ku jub,
21 ndax kuy jubal ay dëkke réew mi,
te ku mat a fiy des.
22 Ku bon, ñu dagge ci réew mi;
kuy fecci worma, ñu buddi, sànni.

3

Wóolul Yàlla

1 Doom, bul fàtte sama njàngle,
defal sa xel ci saay santaane,
2 ngir fan wi gudd lool,
nga gëna am jàmm.
3 Bu la ngor ak worma dëddu,
booleel takk ci sa baat,
bind ko ci sa àlluway xol.
4 Kon nga xam lu jaadu,
neex Yàllaak doom aadama.
5 Nanga wóoloo Aji Sax ji, sa léppi xol,
te bul wéeru ci saw déggin.
6 Loo mébét, bàyyil Yàlla xel,
mu xàllal la yoon.
7 Bul doyloo sa xel mu rafet,
ragalal Aji Sax ji, dëddu mbon;
8 sa yaram wér,
say cér naat.

9 Teralal Aji Sax ji ci sa alal
ak loo jëkka meññle,
10 say sàq day fees, ne xéew,
say mbàndi ndoxi reseñ di wal.

11 Doom, bul xeeb yaru Aji Sax ji,
bul bañ mu waññi la,
12 ndax Aji Sax ji, ku mu sopp, waññi la,
ni baay, ak doom ju ko neex.

Li xel mu rafet di jariñ

13 Mbégtee ñeel ku daj xel mu rafet
ak ku am ug dégg.
14 Am koo gën am xaalis,
te njariñ laa raw wurus.
15 Xel mu rafet a gën gànjar;
loo mana bëgg moo ko raw.
16 Gudd fan, mu joxee ndijoor;
càmmoñ ba, alal ak teraanga.
17 Fa muy jaare yiw la,
fu mu awe jàmm la.
18 Mooy garabu gudd fan ci ku ko jàpp,
di mbégtey ku ca ŋoy.
19 Aji Sax ji xel mu rafet la sose suuf,
lale asamaan ag dégg.
20 Ci xam-xamam la ndoxi xóote ya ne jàyy,
ay niir di lay.

Rafet xel barke la

21 Sama doom, saxool xelu akug foog,
dee ci xool foo tollu.
22 Day guddal saw fan,
di rafetal sa jikko.
23 Kon sab dox wóor,
doo fakktalu.
24 Soo tëddee doo tiit;
say nelaw day neex.
25 Kon doo ragal njàqare lu bette
ak saaysaay buy songe,
26 ndax Aji Sax ji da lay yiir,
di la musal cig fiir.

27 Bul xañ njekk ku ko yelloo,
ndegam man nga ko.
28 Bul ne say dëkk: «Demal ba beneen, ma jox la,»
te fekk la yor.

29 Bul fexeel dëkkandoo
bu dëkk ak yaw ci kóolute.
30 Bul joteek kenn ci neen,
te tooñu la.

31 Bul ñee ku néeg,
te bu ko roy fenn.
32 Aji Sax ji daa sib ku dëng,
xejjoo kuy jubal.
33 Aji Sax ji day alag kër ku bon,
di barkeel waa kër ku jub.
34 Kuy ñaawle, moo lay ñaawal,
ku toroxlu, mu may law yiw.
35 Teraanga di céru ku rafet xel,
ab dof gàccoo gàcce.

4

Ku dégg ndigal, jariñu

1 Gone yi, tee ngeena dégg yaru baay,
te déglu, ba am ug dégg?
2 Maa ngi leen di jàngal lu baax,
buleen fàtte sama njàngle.
3 Man it amoon naa baay,
di benn bàjjo ci saa ndey.
4 Baay digal ma, ne ma:
«Jàppal samay wax ci sam xel,
di jëfe samay santaane, ba dund.
5 Amal xel mu rafet akug dégg.
Bul fàtte te bul moy samay wax.
6 Bul dëddu xel mu rafet, da lay aar;
sopp ko, mu sàmm la.
7 Njàlbéenu xel mu rafet mooy sàkku ko;
ak loo mana am, amal ug dégg.
8 Nawal xel mu rafet, mu darajaal la;
tafoo ko, mu teral la.
9 Da lay takkal kaala gu jekk,
solal la mbaxanam buur.»

Moytul yoonu ku bon

10 Déglul, doom, te dégg saay wax,
ndax nga gudd fan.
11 Yoon wu xelu laa la teg,
jaarloo la yoonu njub.
12 Doo dox ba tërëf,
doo daw, téqtalu.
13 Ŋoyal cib yar, bul yoqi,
sàmm ko, moo yor sa bakkan.
14 Yoonu ku bon, bu ci tegu;
fu ab soxor di jaar, bu fa dox.
15 Moyul, bu fa jaare;
mbasal te wéy!
16 Ku bon du nelaw te lorewul,
du dajjant ba kera muy téqe.
17 Daa bon, def ko lekk,
di màndee coxoram.
18 Yoonu ku jub day leer,
ba ne ràññ ni bëccëg.
19 Yoonu ku bon ne këruus,
du xam lu muy téqtaloo.

Saxal ci lu baax

20 Doom, déglul samay kàddu,
teewlul samay wax.
21 Bu ci noppee ja jàkk,
te jàpp ko ci sa biir xel.
22 Mooy dundloo ku ci jàpp,
di wéral jëmmam jépp.
23 Sàmmala sàmm sab xol,
nde xalaati xol ngay jëfe.
24 Dàqal wor, mu sore la;
kàdduy naxe, na la dànd.
25 Xooleel, sa bët ne jàkk,
ngay xool sa kanam màkk.
26 Seetlul fi ngay teg tànk,
ba foo awe, mu wóor.
27 Bul jàdd, ndijoor mbaa càmmoñ,
na sa tànk moyu lu bon.

5

Moytul njaaloo

1 Sama doom, déglul sama xel mu rafet,
teewlul sama déggin,
2 kon nga saxoo foog,
say wax tegu ci xam-xam.
3 Lu mel ni lem la ndaw su yemadi di wax,
làmmiñ wa ni diw gu ñu lay raay.
4 Muj ga mu wex xàtt,
di gaañe ni ñawkay saamar.
5 Tànk ya day bartalu wuti ndee,
ay jéegoom àkki njaniiw.
6 Rëddul yoonu dund,
daa lajj, te xamu ko.

7 Kon, doom, déglu ma,
bul wacc samay kàddu.
8 Soreel ndaw soosu,
bul jege bunt këram.
9 Kon nga ñàkk daraja, keneen jagoo;
ku néeg bóom la.
10 Jaambur jariñoo sa doole,
doxandéem jagoo saw ñaq.
11 Ngay mujje onk,

desey yax, jeex tàkk.
12 Nga naan: «Su ma yégoon, sopp ab yar
te baña sofental waxi àrtu.
13 Lu ma tee woona dégg ku may digal,
tey teewlu sama waxi sëriñ ya?
14 Tuuti ma yàqu yaxeet
fi kanam ñépp!»

Yemal ci sa jabar

15 Naanal ci sa mbalkam bopp,
ndox ma balle sa teenu bopp.
16 Xanaa doo wasaare sa bëti ndox ca biti,
mu def ay wal ca pénc ya?
17 Nay sa alal, yaw doŋŋ,
ku bokk feneen bokkul.
18 Yal na sa naanukaay barkeel,
nga bànneexoo kiy sa jabar ba ngay ndaw.
19 Aka sopplu te jekk!
Na lay céram doy foo tollu,
na la xañ sago saa su ne.
20 Doom, ana looy xemmeme keneen,
bay foye céri jaambur?

21 Lu waay jëf, Aji Sax ji gis,
di xool mboolem fu mu jaare.
22 Jëf ju bon day fiir ka ko sàlloo,
bàkkaaram di mbaal, jàpp ko.
23 Ñàkk yar, dee;
ndof gu réy, sànku.

6

Bul gàddul kenn bor

1 Doom, dangaa gàddul nit bor,
dige feyal jaambur,
2 saw làmmiñ yeb la cim pax,
nga keppu?
3 Yaa ngi ci sa loxoy moroom,
kon defal nii, doom, ba rëcc:
doxal tinuji ko,
raamali ko.
4 Bul gëmm,
bul nelaw!
5 Dawal ni kéwél gu rëcc ub rëbb,
ne fërr ni picc mu raw ab fiirkat.

Bul yaafus

6 Yaafus bee, xoolal xorondom,
seetal ci moom, ba muus.
7 Du ku ko yilif mbaa ku koy sas,
te jiiteesu ko.
8 Bu jotee mu denc ab dundam,
mu jot, mu for lekkam.
9 Moo yaafus bi, foo àppal tëraay bi?
Loo deeti xaar ci yewwu?
10 Ngay dajjant ak a for bët,
di tegley loxook a jaaxaan.
11 Néewlee ngi lay dikkal nib sàcc,
ñàkk gànnaayul la.

Ku dëng, nii lay mel

12 Ku tekkeedi te bon,
day wër di fen,
13 day piis, di wokkeb tànk,
di waxe baaraam,
14 jekkadiy xalaat, di mébét lu bon
aka yokku ay.
15 Moo tax musiba di jekki dal ko,
mu jekki yàqu, ba wees paj.

Aji Sax ji bañ na lii

16 Juróom benn a ngii yu Aji Sax ji bañ,
ba ci juróom yaar yu mu seexlu:
17 kuy daŋŋiiral,
kuy fen,
kuy rey nit ku deful dara,
18 kuy fexe lu bon ci xolam,
kuy gaawtuy def lu ñaaw,
19 seede buy fen rekk,
rawatina kuy yokku ay ci biiri bokk.

Ku njaaloo gis ko

20 Doom, defal li la baay sant,
te bul wacc ndigalal yaay.
21 Takkal foo tollu, taf ci sa xol,
fas ko ci sa baat.
22 Booy dox mu di la jiite,
nga tëdd, mu di la sàmm,
nga yewwu, mu di la waxal.
23 Santaane da lay niital,
ndigal leeralal la,
artook ub yar di yoonu dund.
24 Da lay aar ci ndaw su bon
ak jabaru jaambur ak làmmiñam wu neex.
25 Bu ko xemmeme taaram,
bumu la fiir aki lamsal.
26 Dogu mburu fey nab gànc;
waaye jabaru jaambur, bakkanu lëmm.
27 Te ku ne sawara cas, tafoo,
lakk say yére.
28 Ku dox ciy xal it,
say tànk ñor.
29 Mooy ànd ak jabaru jaambur,
ku ko def gis ko.

30 Deesul sikk ku sàcc aw ñam,
def ci biiram ndax xiif.
31 Waaye bu feeñee, fey boroom juróom yaari yoon,
joxe alalu këram yépp.
32 Njaaloo di ñàkk bopp,
kuy sànk bakkanam a koy def.
33 Mbugal ak toroxte dib añam,
te gàcceem du deñ.
34 Fiiraange day feesal xolu góor,
te du ñéeblu buy feyu.
35 Du faale ndàmpaay,
loo ko may, may, du giif.

7

Ndaw su yemadi da lay fiir

1 Doom, sàmmal samay wax,
fonk samay santaane.
2 Jëfeel samay santaane, ba dund,
jàppal samay ndigal sa fukki loxo.
3 Takkal ci say waaraam,
bind ko ci sa àlluway xol.
4 Safool xel mu rafet, muy sab jigéen,
te nga xejjoo dég-dég ni sa mbokk lenqe.
5 Dina la aar ci ndaw su yemadi,
bokk feneen, di wax lu neex.

Ndaw su yemadi woote na

6 Damaa tollu sama palanteer,
séentu ca xarante ya,
7 séen ca biir téxét ya,
ku ma seetlu ca xale yu góor ya,
muy ku ñàkk bopp.
8 Muy dem ba fa ndaw say taxaw, ca selebe yoon wa,
daldi wuti kër ndaw sa.
9 Ngoonug suuf la, jant biy lang,
muy lëndëm di gëna guddi.
10 Ndaw si jekki dajeek moom,
sol yérey gànc, lal pexeem.
11 Daa xumb, të,
du toog këram.
12 Ma nga ca mbedd ma, ne ca pénc ya,
ruqoo ruq, ma ngay yeeroo.
13 Ndaw sa ne ko katam, fóon,
ne wajj, ne ko:
14 «Tey matal naa la ma digoon Yàlla,
yàppu bernde waa nga kër ga, saraxu cant la*.
15 Moo ma taxa dikk dajeek yaw.
Seet naa laa seet, ba gis la.
16 Lal naa saab lal, ba mu jekk,
di malaan yu yànj, bawoo Misra.
17 Lal ba, ma xeeñal, mu ne bann,
di ndàbb, cuuraay ak xas mu neex.
18 Dikkal, nu baanee baane, ba bët set,
te bànneexu ci mbëggeel.
19 Sama jëkkër newu fa,
daa dem yoon wu sore.
20 Mbuusum xaalis la ŋàbb, yóbbu,
du ñibbsi ndare weer wi fees dell.»

21 Muy mocc ak a moccaat, ba nax ko,
di wax lu neex, ba man ko.
22 Waa ja jekki, topp ko,
mbete yëkk wu ñuy rendiji,
mbaa dof bu ñu jéng, di ko yari.
23 Mooy picc mu tàbbi cig fiir.
Du xam ne day dee,
ba keroog fitt jam ko ci xol.

24 Kon nag, doom, dégluleen ma,
teewluleen samay wax.
25 Bu leen soosu ndaw xiir ci moy,
buleen teggi, topp ko.
26 Bare na ku dee, moo ko rey,
maneesula wañ ñi mu rey ñépp.
27 Këram yoonu njaniiw la,
daa bartalu, tàbbi néegi ndee.

Xel mu Rafet bàkku na

8

(Saar 8)

1 Déggal! Soxna si, Xel mu Rafet a ngi woote,
dég-dég di xaacu.
2 Ma nga taxaw ca selebe yoon ya,
fu gëna kawe ca yoon wa.
3 Ma nga bunt dëkk ba, taxaw;
fa nit ñay jaare lay xaacoo naan:
4 «Yeen mbooloo yi laay yéene,
doom aadama yi laay joor.
5 Téxét bi, deel foog,
dof bi, déggal ndéey lu xelu.
6 Déglul, ma wax la lu am solo,
dégtal la njub.
7 Dëgg laay wax,
di bañ wax ju bon.

* **7:14** 7.14 saraxu cant: ku masaana rendi gàtt bu mu def saraxu cant ci biir jàmm, dangay jël lenn ci yàpp wi, bokk kook sa njaboot, lekk. Ci lekk googa la ndaw siy woo xale bu góor bi.

8 Lu ma wax njub la.
Amul lu dëng mbaa lu jekkadi.
9 Lépp a dëggu ci ku am ug dégg,
te jub ci ku for xam-xam.
10 Na la samab yar gënal xaalis,
xam-xam dàqal la ngën-gi-wurus.
11 Ndax man, xel mu rafet, maa gën gànjar,
loo bëgg maa ko raw.

12 «Man, Xel mu Rafet, foog di sama kër;
xam-xam ak pexe, ma for.
13 Ragal Aji Sax ji mooy bañ lu bon.
Réy, xeebaate, yoonu mbon,
ak wax ju jekkadi, ma boole bañ.
14 Maa moomi digle, di maye gis-gis;
maa am ug dégg, di boroom doole.
15 Samay pexe la buur di jiitee,
kilifa di ci àttee dëgg.
16 Ci samay pexe la njiit di saytoo,
ñook kàngam yeek ñiy àtte dëgg ñépp.
17 Maa sopp ku ma sopp,
ku ma seet tigi, gis ma.
18 Alal ak teraangaa ngi fi man,
am-am bu sax it ak yoolu njekk.
19 Li may mayee gën wurus, wa gën,
sama njariñ wees xaalis ba gën.
20 Yoonu njekk laay jaare,
di jëfe li yoon àtte rekk.
21 Ku ma sopp, ma nàddil la,
feesal sab denc.»

Xel mu Rafet a mag lépp

22 Soxna si, Xel mu Rafet nee na:
«Aji Sax ji jagoo na ma ca njàlbéen,
ma jiitu ca jëfam ya woon.
23 Bu yàgg lañu ma dëj,
ca ndoorte la, bala suuf a sosu.
24 Ba may dikk, géej amul,
ndox ballul bay fees, di wal-wali.
25 Dikk naa bala tund yu mag yee sampu,
lu jiitu tund yu ndaw yi,
26 laata Yàllaa sàkk suuf aki àllam
ak feppu pënd ci àddina.
27 Ba muy taxawal asamaan, maa nga fa,
ak ba muy rëdd fa asamaan taseek géej,
28 ak ba muy teg niir ya fa kaw,
ak ba muy dooleel ndoxi xóotey géej,
29 ak ba muy sàkkal géej kemoom,
ba du jàll fa mu wax.
Ba muy rëdd fa muy samp àddina,
30 man, Xel mu Rafet, maa doon ku xareñ ci wetam,
di ko bànneexal bés bu ne,
tey bànneexu fi kanamam.
31 May bége wërngalu àddinaam,
di bànneexoo doomi aadama.»

Xel mu Rafet dénkaane na

32 «Kon nag, doom, dégluleen ma.
Mbégte ñeel na ki may topp.
33 Dégluleen ku leen di yar, daldi muus.
Buleen ko sàggane!
34 Mbégte ñeel na ki may déglu,
di teewlu ca sama bunt bés bu nekk,
di ma toogaanu sama bunt kër.
35 Ku ma daj, gudd fan,
Aji Sax ji bége la.
36 Ku ma moy loru,
ku ma bañ, daa repp.»

Ñaari berndee ngi

9

(Saar 9)

Xel mu Rafet a ngi berndeel

1 Soxna si, Xel mu Rafet daa tabax këram,
yett juróom yaari kenoom.
2 Mu rendi ag juram,
njafaan ay biiñam, xelli,
taaj ay ndabam.
3 Xel mu Rafet yónni ay janqam,
di wootee fu kawee kawe ca dëkk ba,
4 naan: «Képp ku téxét, jàddal ba fii!»
Ku ñàkk bopp, mu ne ko:
5 «Kaay, ma may la, nga lekk,
xellil lay biiñ, nga naan.
6 Dëddul jëfi téxét ba dund,
di jubal ci yoonu dégg.»

Kuy xeloo ngi ak kuy ñaawle

7 Artu kuy ñaawle, feyoo saaga rekk,
yedd ab soxor, yooloo loraange.
8 Bul yedd kuy ñaawle, da lay jéppi;
yeddal ku rafet xel, mu naw la.
9 Xelalal ku xelu, mu yokku.
Xamalal ku jub, mu yokk njàngam.
10 Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu rafet xel,
xam Aji Sell ji di am ug dégg.
11 Maay Xel mu Rafet, ku ma topp gudd fan,
dund, dundati.
12 Rafet xel, jariñu,

kuy kókkalee, wéetook sa aañ.

Ku dofee ngi berndeel
13 Jigéen ju dof day xumb,
reew, du xam lu xew.
14 Day toog bunt këram,
mbaa fu kawee kawe ca dëkk ba,
15 di woo ña fay jaare
te jubal seenu yoon.
16 Ma nga naa: «Képp ku téxét, jàddal ba fii!»
Ku ñàkk bopp, mu ne ko:
17 «Ndox mu lewul a neex,
ñamu làqu-lekk dàqati.»
18 Waaye kooka du xam ne waa njaniiw a nga fa,
te ku wuyji, tàbbi biir bàmmeel.

Kàddu yu Xelu yu Suleymaan

10

(Saar 10—24)
1 Kàddu yu xelu yu Suleymaan.

Doom rafet xel, baay ba bég;
doom dof, ndey ja tiis.

2 Alal ju lewul du jariñ;
jub, mucc ci gàtt fan.

3 Aji Sax ji du seetaan ku jub, di xiif,
waaye day xañ ab soxor la mu xemmem.

4 Yaafus, walaakaana;
farlu, woomle.

5 Ku ngóob jot, nga góob, xelu nga;
ngóob taxaw, ngay nelaw, gàcce la.

6 Jub, barkeelu;
ku soxor, wax ja làq fitna.

7 Ku jub barkeel, saw tur du fey;
ab soxor, turam seey.

8 Ku rafet xel day jëfe santaane,
ab dof waxa wax, ba loru.

9 Maandu, fegu;
dëng, weeru.

10 Piiseek làq-làqal, sabab njàqare;
ab dof waxa wax, ba loru.

11 Kàdduy ku jub bëtu ndox la, day naatal;
waaye ku soxor, wax ja làq fitna.

12 Mbañeelak ayoo;
cofeelak jéggale bépp tooñ.

13 Kuy dégg, say wax rafet;
te ku ñàkk bopp, yelloo yetu gannaaw.

14 Ku rafet xel day xam, ne cell;
bu dof noppiwul, yàqule teew.

15 Alal day aar boroom ni ab tata,
ñàkk di lor baadoolo.

16 Ku jub jot peyam, dunde;
ab soxor di bàkkaare alalam.

17 Yaru, gudd fan;
sàgganey àrtu, sànku.

18 Ku la nëbbal mbañeel, da lay fen;
kuy wër di sos, ab dof la.

19 Wax ju bare, moy ñàkku ca;
ku moom sa làmmiñ, xelu nga.

20 Kàddug ku jub di ngën-gi-xaalis,
xelum coxor amul solo.

21 Kàdduy ku jub jariñ na ñu bare,
dof ñàkk na bopp, ba far dee.

22 Barkeb Aji Sax jeey maye alal,
kër-këri taxula barele.

23 Jëf ju bon la dof di foye;
ku am dég-dég safoo lu xelu.

24 Ab soxor, li mu ragal moo koy dab;
nammeelu ku jub day sotti.

25 Bu ngëlén walee, ab soxor ne mes;
ku jub, sab reen sax ba fàww.

26 Ndaw lu tayel ca ka yónnee
daa mel ni lu forox ciy gëñ
mbaa saxar ciy gët.

27 Ragal Aji Sax ji, gudd fan;
soxor, gàtt fan.

28 Ku jub day séentu mbégte, gis ko;
ab soxor yaakaar, yàkki.

29 Aji Sax jeeki nammeelam rawtu la ci ku mat,
di sànkute ci kuy def lu bon.

30 Ku jub deesu ko daaneel mukk,
ku soxor du yàgg cim réew.

31 Kàddug ku jub day jur xel mu rafet,
ku wax njekkar ñu tëj sa gémmiñ.

32 Ku jub day xam wax ju yiw;
ab soxor sàlloo waxi njekkar.

11

1 Aji Sax ji bañ na njublaŋ ci nattub diisaay,
ay nattukaay na mat, muy bànneexam.

2 Ku réy-réylu rus;
woyofal ndax nga xelu.

3 Kuy jubal, jiital mat.
Njublaŋ ak wor, detteelu.

4 Alal du jariñ bésu mbugal;
jub, mucc ci gàtt fan.

5 Ku mat, njekk xàllal la;
coxor daaneel boroom.

6 Jubalal, sa njekk musal la;
ab workat day bëgge, ba far keppu.

7 Ab soxor saay, yaakaaram seey,
rawatina yaakaar ju sës ci alal.

8 Ku jub mucc ci njàqare,
ab soxor wuutu ko ca.

9 Ay sos la yéefar di loree,
waaye ku jub xam-xam la cay mucce.

10 Ku jub baaxle, waa dëkkam bànneexu;
ab saaysaay saay, mbégte dim riir.

11 Barkeb ku jub teral nab dëkk,
kàddug ku soxor tas nab dëkk.

12 Waxi xeebaate ñàkk bopp la,
ku am ag dégg day noppi.

13 Kuy wër di sos dangay wuññi sutura,
ku jara wóolu dangay am bàmmeelu biir.

14 Tegtal tumurànke, am réew suux;
digle bare, ndam dikk.

15 Bul gàddul kenn bor, di loru;
bañ koo dige, daldi am jàmm.

16 Jigéen, na yiw, ñu sagal ko;
góor gu néeg, alal doŋŋ.

17 Ku baax, boppam;
ku bon, boppam.

18 Coxor feyul boroom, day naxe;
deel def njekk, sag pey wóor.

19 Saxoo njekk, dund;
sàlloo mbon, dee rekk.

20 Aji Sax ji bañ na njublaŋ,
safoo maandute.

21 Ab soxor mbugalam du jaas, wóor na;
te ku jub, saw askan mucc.

22 Taaru jongama ju xel ma gàtt,
mooy jaaro wurus ci noppu mbaam-xuux.

23 Ku jub, lu baax rekk lay sàkku;
soxor biy yaakaar, mujje mbugal.

24 Nit a ngi tabe, di yokkule;
nit di nëŋ-nëŋi, gëna ñàkk.

25 Ku yéwén, woomle;
kuy suuxat, suuxu.

26 Nit a ngi móolu kuy denc pepp, ba mu ñàkkee,
di gërëm ka koy jaay.

27 Wutala wut lu baax, ñu nawloo la;
ku sàkku lu bon, yaa koy yenu.

28 Ku yaakaar sa alal sab jéll a ngi ñëw,
ku jub day juble ni gàncax gu naat.

29 Kuy fitnaal sa waa kër doo donn dara,
ku dof, boroom xel yilif la.

30 Nit ku jub garab la, doom ya di dundal;
ku rafet xel wut nit ñi.

31 Ku jub, jot sa yool ci kaw suuf,
moykat beek soxor bi it daw raw.

12

1 Ku bëgga xam, bëgg ku la yedd;
ku bañ ku la àrtu, bàyyima nga.

2 Ku baax, Aji Sax ji bége la;
kuy fexe lu bon, mu daan la.

3 Ab soxor, taxawaayam du yàgg;
ku jub garab la, reen ba ne kekk.

4 Jeeg bu jàmbaare day teral jëkkër ja,
jeeg buy rusloo day semmal jëkkër ja.

5 Ku jub, yoon lay mébét;
ab soxor di lal pexey wor.

6 Ab soxor, waxam am tëru la, day reye;
kàdduy kiy jubal di musle.

7 Ab soxor bu daanoo, jeex na;
ku jub, sa kër taxaw, ne këcc.

8 Xel mu ñaw, jëw bu rafet;
sam xel jekkadi, ñu xeeb la.

9 Woyof mbubb, am benn surga doŋŋ,
moo gën réyal turki tey dee ak xiif.

10 Ku jub day topptoo ag juram,
ab soxor néeg cig juram.

11 Beyal sab tool, sab dund doy;
topp ay caaxaan ñàkk bopp la.

12 Ab soxor ay xemmem alal ju lewul,
ku jub garab la, reen baa ko meññal.

13 Bàkkaaru làmmiñ dugal na boroom,
ku jub mucc ci njàqare.

14 Làmmiñ reggal na boroom;
ñaq, jariñu.

15 Na dof di jëfe, njub la ci moom;
dégg ndigal rafet um xel la.

16 Ab dof bu meree, mu gaawa feeñ;
ku teey, tanqamlu saaga.

17 Ku dëggu, seede dëgg;
seede bu bon, fen rekk.

18 Làmmiñu waxkat, jam-jami jaasi;
kàddu gu xelu, garab la ci.

19 Kàdduy dëgg, day sax dàkk;
fen, xef xippi, mu wéy.

20 Kuy ràbb lu bon lal pexey wor,
kuy digle jàmm, am mbégte.

21 Ku jub du amu ay,
ab soxor du tàggook musiba.

22 Aji Sax ji sib na fen-kat,
safoo ku dëggu.

23 Nit ku ñaw day xam, ba ca;
ab dof siiwal waxi dofam.

24 Njaxlaf, jiitu;
yaafus, des gannaaw.

25 Njàqare day jeexal xolu boroom,
wax ju neex di tooyal xolam.

26 Ku jub day seetlu ku muy xaritool*;
soxor bi, jikkoom a koy sànk.

27 Ab yaafus bu rëbbee, sooy;
cawarte koom la.

28 Jaaral ci njekk, ba gudd fan;
yoon wu baax deesu fa dee.

* **12:26** 12.26 Mbaa: Ku jub day teg moroomam ciw yoon.

13

1 Doom ju xelu dégg yaru baay,
kuy ñaawle faalewuli àrtu.

2 Wax ju rafet yool na boroom,
workat fitna la namm.

3 Moom sa làmmiñ, sàmm sa bakkan;
rattaxle, yàqule.

4 Ab yaafus day yaakaar, du am;
ab njaxlaf sàkku, woomle.

5 Ku jub bañ na ay fen,
ku soxor di indi gàcceek yeraange.

6 Ku mat day jub, ba fegu;
moykat soxor, ba sànku.

7 Nit a ngi am-amlu, amul dara;
nit di dee-deelu te fees dell.

8 Ku am ay fey alal, ba mucc;
ku amul deesu ko tëkku.

9 Ku jub day leer nàññ,
ab soxor mel ni taal bu fey.

10 Réy-réylu jote rekk lay jur,
ku dégg ndigal a xelu.

11 Alal ju lewul day naaw;
foral benn-benn, ba biibal.

12 Yaakaar ju tas day jeexal xol,
aajo ju faju di suuxat bakkan.

13 Ku sofental ndigalu Yàlla, yàqule;
ku jëfe santaane Yàlla, yoolu.

14 Njàngle mu xelu day suuxat bakkan,
ba boroom du tàbbi ci fiiri ndee.

15 Dangay xam lu jaadu, ñu naw la;
yoonu workat day metti.

16 Képp ku teey jëfe xam-xam;
ab dof ay siiwal ndofam.

17 Ndaw lu bon day loru.
Ndaw lu wóor garab la ci nit.

18 Ku sàggane yoonu yar, séddoo ñàkk ak
gàcce;
kuy déggi àrtu, am teraanga.

19 Aajo ju faju tooyal na xol,
te ab dof jomb naa dëddu mbon.

20 Àndal ak ku xelu, sam xel rafet;
ku lëngook ub dof, loru.

21 Ay topp na moykat,
ku jub juble.

22 Ku baax, donale ba cay sëtam;
alalu moykat, muuru ku jub.

23 Ku néewle bey na, meññeef ne gàññ,
ñu àtte ko ñàkkal, mu ñàkk ko.

24 Ku dul bantal sa doom, bëggoo ko.
Ku bëgg sa doom teel koo yar.

25 Ku jub day lekk ba regg,
soxor ba dëkke xiif.

14

1 Jigéen, rafet xel, dimbali waa këram,
su deeb dof, tas këram.

2 Kuy jubal day ragal Aji Sax ji,
ku dëng teddadil nga ko.

3 Ab dof a ngi réy-réylu, làmmiñam yar
ko;
ku rafet xel, sa kàddu aar la.

4 Su yëkk takkul, bey, sàq wéet;
mu beye dooleem, meññeef ne gàññ.

5 Seede bu dëggu, dëgg rekk,
seede bu dëgguwul, fen rekk.

6 Ab ñaawlekat day wut xel mu rafet, mu
réer ko;
ku am ug dégg, xam yomb la.

7 Dàndal ab dof,
du la yokk xam-xam.

8 Ku ñaw day xelu, xam li muy def;
ab dof di nax boppam.

9 Ab dof, su bàkkaaree, yoonam!
Te ñay jubal a séq yiwu Yàlla.

10 Tiisu xol, boroom a ko xam;
mbégte ma it jaambur bokku ca.

11 Ab soxor, këram day tas,
mbaarum ku jub di naat.

12 Yoon a ngii, nit defe ne jub na,
te mu jëme ko ci dee.

13 Nit a ngi ree, xol ba tiis,
te mbégte mujje na njàqare.

14 Ku def njekkar sab añ mat,
ku baax gën law demin.

15 Ab téxét, loo wax mu gëm;
ku ñaw xam fi ngay jaare.

16 Ku xelu day ragal, di dëddu lu bon;
ab dof day ràkkaaju, du tiit.

17 Ku gaawa mer, def jëfi dof,
te kuy fexeel nit, ñu bañ la.

18 Ab téxét ndof ay céram,
ku ñaw jagoo xam-xam.

19 Ku bon, ku baax sut la;
ku soxor ay toogaanu ku jub.

20 Ku ñàkk, say dëkk sax bañ la;
ku barele, barey xarit.

21 Ku xeeb sa dëkkandoo, bàkkaar nga;
ku baaxe ku ñàkk, mbégte ñeel la.

22 Kuy mébét lu bon daa réer,
kuy mébét lu baax am nga ngor ak worma.

23 Kër-këri, jariñu;
waxi neen, loxoy neen.

24 Ku rafet xel jagoo alal,
ab dof ràngoo ndofam.

25 Seede bu dëggu day jot bakkan,
kuy fen day wore.

26 Ragal Aji Sax ji kaaraange gu wér la ci nit,
di rawtu ciy doomam.

27 Ragal Aji Sax ji day suuxat bakkan,
ba boroom du tàbbi ci fiiri ndee.

28 Su mbooloo baree, buur am ndam;
fu nit ña néew, kilifa du fa dara.

29 Muñ mer, déggin wu yaa;
gaawa tàng, gënatee dof.

30 Xel mu dal, yaram wu naat;
fiiraange semmal boroom.

31 Ku sonal ku ñàkk, tooñ nga ka ko sàkk;
ku baaxe ku néewle, teral nga ka ko sàkk.

32 Coxor detteel boroom;
ku jub fegoo maanduteem.

33 Kuy dégg, sam xel saxoo rafet;
ab dof sax xam na lu xelu.

34 Njekk day teral aw xeet,
moy di gàcceel aw askan.

35 Buur day bége jawriñ ju xelu,
di mbugal nitu gàcce.

15

1 Tont lu neex day giifal,
baat bu ñagas di jógal xol.

2 Ku xelu àddu, xam-xam rafet;
ab dof di talalali.

3 Aji Sax ji moo gis lépp,
di xool ku baax ak ku bon.

4 Wax ju neex garab la, doom ya di dundal,
kàddu yu jekkadi di jeexal xol.

5 Ab dof day xeeb yaru baay ba,
kuy dégg waxi àrtu, xelu nga.

6 Kër ku jub, koom gu yaa;
ku jubadi, alalam jur fitna.

7 Ku xelu àddu, xam-xam law;
ab dof amul xelam.

8 Saraxub ku soxor, Aji Sax ji bañ na ko;
ñaanu kuy jubal da koy bége.

9 Jëfi ku bon, Aji Sax ji seexlu na ko;
ku sàlloo njekk, safoo na la.

10 Mbugal tar na, ñeel ku wacc yoon;
ku bañ waxi àrtu, dangay dee.

11 Njaniiw ak biir suuf, Aji Sax ji di gis,
xolu doom aadama waxi noppi.

12 Kuy ñaawle buggul ku ko àrtu,
te du laaji ku rafet xel.

13 Xol bu sedd, kanam gu leer;
xol bu tiis, boroom ne yogg.

14 Ku am ug dégg sàkku xam-xam,
ab dof di toppi caaxaan.

15 Xol bu tiis, naqar wu sax;
xol bu neex, bànneex bu sax.

16 Néewle te ragal Aji Sax ji
moo gën barele, sa bopp ubu.

17 Njëlu ñetti xob fa ñu la soppe
moo dàq yàpp wu duuf fu ñu la bañe.

18 Naqari deret, taalu ay.
Teey, fey fitna.

19 Yoonu yaafus, dégi neen;
kuy jubal, saw xàll yaa.

20 Doom rafet xel, baay ba bég;
te ab dof ay xeeb ndey ja.

21 Jëfi dof a neex ku ñàkk bopp,
ku am ug dégg def njub.

22 Diisoo ñàkk, pexe moy;
digle takku, pexe joy.

23 Nit bége na tontam lu dal,
kàddu gu jib fa mu ñoree neex!

24 Ku rafet xel, jubal nga yoonu gudd fan,
moyu teggi, ba jëm njaniiw.

25 Ku bew, Aji Sax ji màbb sa kër;
ab jëtun, Aji Sax ji ñoŋal pàkkam.

26 Aji Sax ji bañ na mébét mu bon,
te wax ju yiw daa sell fa moom.

27 Wutin wu lewul, sonal sa waa kër;
ku bañ alalu ger gudd fan.

28 Ku jub day teeylu tontam;
ab soxor, wax ju ñaaw rekk.

29 Aji Sax ji day dëddu ab soxor,
di nangu ñaanu ku jub.

30 Kanam gu leer day seral xol;
xibaaru jàmm, jàmmu yaram.

31 Kuy dégg àrtu yu koy musal,
ku rafet xel a ngoog.

32 Xalab waxi yar, foye sa bopp la;
deel déggi àrtu, yokk sam xel.

33 Ragal Aji Sax ji day rafetal xel;
jëkke woyof, mujje tedd.

16

1 Nit ay dogu ci xolam,
Aji Sax ji dogal, mu sotti.

2 Lu waay def, daa jekk ca moom,
waaye Aji Sax jeey natt xol yi.

3 Loo bëgga def, diis ko Aji Sax ji,
say mébét sotti.

4 Lu Aji Sax ji sàkk, mbir la ca namm,
ba ci ku soxor ak bésu mbugalam.

5 Aji Sax ji sib na ku réy,
da koy mbugal ci lu wér.

6 Ku jiital ngor ak worma, Yàlla jéggal la;
ku ragal Aji Sax ji, dëddu lu bon.

7 Ku Aji Sax ji rafetlu say jëf,

say bañ sax, mu jubaleek yaw.

8 Néewle te jub
moo gën barele te jubadi.

9 Nit ay sumb yoonam,
Aji Sax ji sottal.

10 Su buur àddoo cib àtte,
muy kàddu gu Yàlla dogal.

11 Nattub diisaay aki ndabam, na jub ngir Aji Sax ji.
Moo sàkk mboolem nattukaay.

12 Buur daa sib kuy def lu bon,
ngir njekkay dëgëral nguuram.

13 Wax ju dëggu, buur safoo boroom;
ku jub, buur bëgg sa kàddu.

14 Merum buur ndaw la, dee a ko yónni;
ku rafet um xel, giifal ko.

15 Buur, na kanam ga leer, sa bakkan mucc,
su la baaxee, mu mel ni taw bu topp um nji.

16 Wutal xel mu rafet, bàyyi wurus;
taamul ag dégg, wacc xaalis.

17 Yoonu kuy jubal day moyu lu bon,
ku teeylu sa jëfin, sàmm sa bakkan.

18 Réy, yàqule;
xeebaate, jóoru.

19 Woyof, ànd ak ku néewle
moo gën séddook ku bew la mu lewal.

20 Ku teewlu mbir, baaxle;
ku wóolu Aji Sax ji, bég.

21 Ki rafet xel mooy kiy ràññee,
te su wax rafetee, dég-dég yomb.

22 Xel mu ñaw day suuxat bakkan,
te ab dof jëfi dofam a koy yar.

23 Ku rafet xel, say kàddu xelu;
soo waxee, yey.

24 Wax ju yiw di lem juy xelli,
neexa ñam, di jàmmi yaram.

25 Yoon a ngi, nit defe ne jub na,
te mu jëme ko ci ndee.

26 Ku bëgg lu neex, liggéey;
ku bëgga faj sab xiif, njaxlaf.

27 Sagaru nit mooy sulli lu bon,
ay waxam sax sawara la.

28 Nitu njekkar day yokk réeroo,
ab soskat di féewaley xarit.

29 Ab soxor day yóbbaale dëkkandoom,
jëme ko ci lu bon.

30 Piise, ku nar njekkar;
màttu, ku def lu bon.

31 Bijjaawu bopp kaala gu yànj la,
njekk a koy maye.

32 Muñ mer, moo gën njàmbaar;
tënk sa bakkan moo raw nangub dëkk.

33 Tegoo bant nit a koy def,
dogal ba Aji Sax ji la.

17

1 Feppu dugub wu ànd ak dal
moo gën lu ne gàññ kërug ayoo.

2 Surga, bu rafetee xel, tiim doom juy rusloo,
séddu ni doom ci alalu sangam.

3 Xaalis ak wurus sawaraa koy xelli,
waaye nit, ab xolam, Aji Sax jee koy nattu.

4 Ku bon ay déglu wax ju bon,
fen-kat di teewlu ay sos.

5 Kuy ñaawal ku ñàkk, tooñ nga ka ko sàkk;
kuy reetaan ku jàq, mbugalam du jaas.

6 Teraangay maam, sët ba;
sagu doom, baay ba.

7 Waxi teggin jekkul cib dof,
ay fen ci as gor waxi noppi.

8 Alalu ger njiglaay la ca ka koy joxe,
ba fu mu jublu, mu nooy.

9 Bale tooñ, yokk cofeel;
sulliw ay, tas xarit.

10 Ku am ug dégg ngay yedd benn yoon,
ab dof téeméeri yar du ko waññi.

11 Ku bon fippu doŋŋ lay jéem,
te musibaa koy dikkal.

12 Taseek gaynde gu ñàkki doomam
moo gën taseek dof ak yëfi dofam.

13 Kuy feye mbon jëf ju baax,
lu bon du jóge sa kër.

14 Ndoortel ay di wal mu tàmbali,
luy indib xuloo, bàyyil.

15 Dëggal ku sikk ak daan ku jub,
Aji Sax ji sib na yooyu yaar.

16 Ab dof du am xaalis, jënde xel mu rafet;
buggu ca dara.

17 Xarit du bëgg, di bañ;
mbokk day bokk ak yaw say coono.

18 Ku ñàkk bopp ay dige feyal jaambur,
di ko gàddul boram.

19 Ku bëggu ay bëggi tooñ;
damu, yàqule.

20 Ku njublaŋ du baaxle,
kuy wax njekkar añe musiba.

21 Ku jur ab dof, am naqar;
ab dof waajuram du bég.

22 Xol bu sedd day garabal,
xol bu tiis day semmal.

23 Ku bon day nangu alalu ger ca suuf,
nara jalgati yoon.

24 Ku am ug dégg ne jàkk ci xel mu rafet,
ab dof ne xóll, xel ma sore lool.

25 Doom ju dof di tiisu baay ba
ak naqaru ndey ja.

26 Ku deful dara, feyloo kob daan, dug njub;
dóor as gor du yoon.

27 Ku moom sa làmmiñ am nga xam-xam,
te ku teey am ngag dégg.

28 Ab dof sax bu noppee, nirook boroom xel;
ku ne cell, ñu fooge lag muus.

18

1 Ab siis, bànneexu boppam rekk,
loo ko digal mu xalab.

2 Ab dof wutul ag dégg,
balaa caag muy jaay ag muus.

3 Bu mbon nuyoo, xeebeel topp ca;
jëf ju ñaaw, gàcce rekk.

4 Waxi nit ndox mu xóot la,
bu bënnee, xelli, ñu di ca xelu.

5 Faral ku tooñ baaxul,
bul xañ dëgg ku deful dara.

6 Ab dof, làmmiñam sooke naw ay,
ay waxam di sàkku yeti gannaaw.

7 Ab dof, waxam a koy sànk,
làmmiñu boppam a koy dugal.

8 Waxi jëwkat di ñam wu neex
wuy seey, jàll ca biir-a-biir.

9 Kuy sàggane sa liggéey,
yaak kuy yàq a bokk.

10 Turu Aji Sax ji rawtu bu mag la.
Ku jub daw làqu ca, raw.

11 Alal day aar boroom ni ab tata,
mu xalaat ne maneesu koo bëtt.

12 Bew, yàqule;
jëkke woyof, mujje tedd.

13 Tontu te déggagoo,
ndof la, ak ñàkk kersa.

14 Ku bëgga dund, dékku woppi yaram,
waaye xol bu jeex maneesu koo wéye.

15 Ku am ug dégg wut xam-xam,
ku rafet xel sàkku xam-xam.

16 Deel maye, da lay ubbil bunt,
di la àggle ci boroom daraja.

17 Ku jëkke layoo, ñu ne yaa yey,
ba keroog ka nga joteel weddi la.

18 Tegoo bant day feyu ay,
di àtte boroom doole yu jote.

19 Jubook mbokk moo tooñ,
jéggi tataa ko gëna yomb,
mbaa ubbi bunt yu tëje ràpp.

20 Làmmiñ feesal na biiru boroom,
yoolu kàddu suur na boroom.

21 Dund ak dee a ngi ci làmmiñ,
te wax garab la, ku ko bëgg, lekk ca doom ya.

22 Ku am jabar, am nga ngëneel,
am nga yiwu Aji Sax ji.

23 Ku ñàkk a ngi leewaayu,
boroom alal di ko jànni.

24 Barey àndandoo lor a ngi ci,
waaye xarit a ngi gëna taq nit mbokkam.

19

1 Ñàkk te mat,
moo gën dof, di wax njekkar.

2 Teeyadi baaxul,
ku yàkkamti moy saw yoon.

3 Nit def na jëfi dof, ba sànku,
walbatiku mere Aji Sax ji.

4 Ku barele, barey xarit;
ku ñàkk, sab xarit dagg la.

5 Seede buy fen muccul mbugalam,
kuy noyyee ay fen du rëcc àtteem.

6 Ñu baree ngi wuta neex boroom daraja,
ku nekk a bëgga xaritook kuy joxe.

7 Ku ñàkk, sa bokk yépp dëddu la,
sab xarit gën laa soreeti,
ngay wax ak ñoom, dara.

8 Kuy sàkku xel, bëgg nga sa bopp;
kuy wut ag dégg day baaxle.

9 Seede buy fen muccul mbugalam,
kuy noyyee ay fen, mujje sànku.

10 Dund gu neex jekkul cib dof,
surga buy jiite kilifa it moo yées.

11 Ku xam lu jaadu, muñ mer,
tanqamlu ku la tooñ ngay damoo.

12 Merum buur ni gaynde gu ŋar;
yërmandey buur ni lay cig mbooy.

13 Doom ju dof naqaru baay baa,
te jabar ju pànk mooy senn bu dakkul.

14 Kër ak alal ngay donne ci baay;
jabar ju xelu, Aji Sax jee koy maye.

15 Ab yaafus, nelaw yu xóot,
te ku yàccaaral xiif.

16 Ku jëfe ndigal, sàmm sa bakkan;
ku moytuwul sa bopp, dangay dee.

17 Ku baaxe ku ñàkk, lebal nga Aji Sax ji,
te moo lay yool.

18 Yaral sa doom ba muy teel,
waaye bul topp sa xol, ba rey ko.

19 Ku naqari deret, sonal nga sa bopp;
ku la xettli, tóllanti ko.

20 Déggal ndigal te yaru,
ndax ëllëg nga xelu.

21 Bare na lu xol di mébét,
waaye Aji Sax jeey dogal.

22 Li ñu sopp ci nit mooy ngor,
néewle moo gën fen.

23 Ragalal Aji Sax ji ndax nga gudd fan,
nopplu te baña loru.

24 Ab yaafus day yeb loxoom ci ndab,
tàyyi ko yékkati, sex.

25 Boo ñefee ab ñaawlekat, téxét ba jànge ca;
nga yedd kuy dégg, mu xame ca.

26 Kuy yàqal sa baay, di dàq sa ndey,
yaay indi gàcceek yeraange.

27 Doom, soo noppee déglu ku lay yar,
sore nga kàdduy xam-xam.

28 Seedeb naaféq faalewul yoon,
ab soxor lu bon lay tàqamtikoo.

29 Na ñaawlekat bi séentu mbugal;
ab dof, yeti gannaaw.

20

1 Naan biiñ ak ñaawle, naan ñoll, tanqale,
ku mu nax xeluwoo.

2 Buur mer lool, mel ni gayndee ŋar;
boo ko merloo, dangay xaru.

3 Moytuw ay, ndam la;
dof boo gis day bëgg xuloo.

4 Ab yaafus du gàbb ba mu jotee,
day wut am ngóob, du am dara.

5 Mébétu jaambur day teen bu xóot,
ku am ug dégg a cay root.

6 Ñu baree ngi naa: «Gore naa,»
waaye kuy boroom kóllëre dëgg?

7 Ku jub, di jëfeg mat,
doom ju la wuutu bég na.

8 Su buur toogee di àtte,
day gis, di ràññee mboolem ayib.

9 Ana ku man ne fóot na xolam,
ba tàggook bàkkaar?

10 Nattu diisaay yu yemul ak lu ni mel,
Aji Sax ji bañ na ko.

11 Gone sax day jëf, nga gis jikkoom;
bu naree dëggu te jub, nga xam.

12 Nopp buy dégg ak bët buy gis,
Aji Sax jee sàkk lu ci nekk.

13 Bul bëggi nelaw, ba ñàkk dab la;
boo njaxlafee, lekk ba desal.

14 Kuy waxaalee ngi naan: «Baaxul de!»
Bu nee wërëñ, di damu naan: «Aka jar!»

15 Wurus am na ak gànjar yu bare,
waaye kàdduy xam-xam a gën per yu jafe.

16 Ku gàddul jaambur bor, jëlal mbubbam;
tayle ko, moo dige feyal jaambur.

17 Njublaŋ, lekk, jëkke neex,
mujj mel ni lancub suuf.

18 Pexe, ndigal a koy lal;
xare, ay tegtal.

19 Kuy wër di jëw, wuññi sutura;
ku réy làmmiñ, bul déeyook moom.

20 Ku saaga sa ndey mbaa sa baay
añe lëndëmu bàmmeel.

21 Alal ju gaaw
du mujje barkeel.

22 Bul feyantook ku la tooñ;
dénkul ci Aji Sax ji, mu wallu la.

23 Aji Sax ji bañ na nattu diisaay yu wuute,
njublaŋ ci natti diisaay baaxul.

24 Jéegoy jaam Aji Sax jee ko yor,
kenn xamul foo jëm.

25 Bul gaawtuy digeek Yàlla, di dugal sa bopp;
bul giñ, di réccu.

26 Buur, bu xeloo, ràññee ku bon,
mbugal ko, te du ko ñéeblu.

27 Xelum nit làmp la bu Aji Sax ji taal,
da koy niital ba ca biir xolam.

28 Ngor ak worma day aar buur,
ngor ay saxal ab jalam.

29 Sagu ndaw, doole ja;
gànjaru mag, bijjaaw ba.

30 Dóor yu la gaañ faj na sag mbon,
ay yar fóot na xolu boroom.

21

1 Xolu buur walum ndox la ci loxol Aji Sax ji,
fu ko soob mu jëme ko fa.

2 Lu waay def, daa jub ca moom,
waaye Aji Sax jeey natt xol yi.

3 Deel def dëgg ak njekk,
moo gënal Aji Sax ji ab sarax.

4 Xeebaateek réy-réylu
mooy bàkkaar yi ñuy ràññee ku bon.

5 Farlu, woomle;
ku gaawtu, mujj néewle.

6 Alal ju la fen may,
cóolóol la, day naaw, wut ko xaru la.

7 Coxor day sànk boroom,
ndax day baña def njub.

8 Ab saaysaay day dëngal,
nit ku dëggu di jubal.

9 Dëkkeb ruq cim sàq
moo gën jabar ju pànk.

10 Ab soxor day namma lore,
te du yërëm moroomam.

11 Boo mbugalee kuy ñaawle, ab téxét jànge ca;
nga jàngal ku rafet xel, mu yokku.

12 Aji Jub ji Yàlla xam na la ne ca biir kër ku bon,
te mooy sànk ku bon.

13 Ku tanqamlu jooyi ku ñàkk
dina woote wall, wall ñàkk.

14 Ku mer, may ko ci sutura, mu giif;
boroom xadar, boqal ko neexal, mu dal.

15 Bu yoon amee, ku jub bég;
kuy def lu bon jàq.

16 Ku noppee jëfe xel,
noppluji njaniiw.

17 Ku topp sa bànneex, mujje ñàkk;
ku sopp biiñ ak lu niin du woomle.

18 Ku bon këppoo ayu ku baax,
workat gàddu musibam kuy jubal.

19 Dëkke ndànd-foyfoy
moo gën jabar ju tàng, bare ay.

20 Ku xelu denc këram ngëneeli alal aku diw,
ab dof saax-saaxee josam.

21 Ku saxoo njekk ak ngor
am fan wu gudd, naataangeek daraja.

22 Ku ñaw mana daan jàmbaari dëkk bu mag,
ba màbb tata ja ñu yaakaaroon.

23 Ub sa gémmiñ, moom sa làmmiñ,
mucc ci njàqare.

24 Ku réy te bew, mooy ñaawle,
day reew, ba jéggi dayo.

25 Ab yaafus day bëgg lu mu amul ba dee,
ndax du nangoo liggéey;

26 day yendoo xemmem, te du am,
ka jub di joxeek a joxewaat.

27 Saraxu nit ku bon ñaawtéef la,
rawatina bu ci jubloo lu bon.

28 Seede buy fen day sànku,
kuy dégg, sa kàddu sax.

29 Ku bon day ñeme-ñemelu,
ku jub la muy def da koy wóor.

30 Nit xeluwul, amul ug dégg ak pexe,
ba manal Aji Sax ji dara.

31 Nit ay takk, bésub xare,
Aji Sax ji di maye ndam.

22

1 Jëw bu rafet a gën barele,
wegeel gën xaalis ak wurus.

2 Ku am ak ku ñàkk a bokk lenn:
Aji Sax jee leen boole sàkk.

3 Kuy foog, gisu ay, làqu;
ab téxét ne ca tëñëx, loru.

4 Woyofal te ragal Aji Sax ji,
am alal, gudd fan ak daraja.

5 Yoonu njublaŋ, ay dég aki fiir;
ku sàmm sa bakkan sore ko.

6 Tegal gone ciw yoon,
ba bu màggee, du ko wacc.

7 Ku am ay yilif ku ñàkk,
koo leb di surgaam.

8 Ku ji njubadi, góob fitna,
yet wa muy dóore, damm.

9 Ku tabe am barke,
mooy kiy sédd ku ñàkk cib dundam.

10 Dàqal kuy ñaawle, ay jeex,
xulooki saaga dakk.

11 Ku dëggu, wax ja yiw,
buur di xaritam.

12 Aji Sax jeey sàmm liy dëgg,
di weddi waxi fen-kat.

13 Bul yaafus, ba naan: «Gayndee ngi ci biti,
dañu may rey ci mbedd mi!»

14 Waxi ndaw su yemadi am yeer la,
ku Aji Sax ji rëbb moo cay tàbbi.

15 Yëfi dof daa sax ci xolu gone,
boo bantalee, mu tàggook moom.

16 Not néew-ji-doole ngir yokkule,
mbaa may boroom alal,
loo ci def mu wàññi la.

Fanweeri tegtal a ngi

17 Teewlul te déglu li boroom xel yi wax.
Defal sam xel ci li ma lay xamal.
18 Soo mokkalee, ba man koo tari,
muy sa mbégte.
19 Yaw laa koy xamal tey jii,
ndax nga wóolu Aji Sax ji.
20 Dama laa bindal fanweeri dénkaane,
ci wàllu digal ak xam-xam,
21 ngir xamal la lu wér te dëggu,
nga yóbbaale kàdduy dëgg,
yoo tontoo ña la yebal.

[1]

22 Bul xañ néew-ji-doole; néew-ji-doole la.
Ku tumurànke, bu ko soxore cib àtte,
23 Aji Sax ji da koy taxawu,
ku ko xañ, mu xañ la bakkan.

[2]

24 Bul xaritook ku gaawa mer,
bul ànd ak ku tàng bopp.
25 Lu ko moy nga mel ni moom,
te kon nga lonku.

[3]

26 Bul bokk ci ñiy dige,
di gàddul nit bor.
27 Soo amul loo ko feyale,
ñu yékkatee la sab lal, nangu ko.

[4]

28 Bul toxal màndargam cosaan ci làccu suuf
te say maam tegoon ko fa démb.

[5]

29 Seetlul ku man liggéeyam,
buur lay liggéeyal,
du liggéeyal baadoolo.

23

[6]
1 Soo bokkeek kilifa ndab,
xamal bu baax ni ngay lekke.
2 Soo dee ku bëgg lekk,
téyeel sa loxo.
3 Bul xemmem daraam lu neex,
ñam woowu la lay naxe.

[7]
4 Bul rey sa bopp ci wut alal,
bu ko xalaat sax.
5 Ndax xef ak xippi mu wéy,
mel ni lu saxi laaf,
ne fëyy, naaw ni jaxaay.

[8]
6 Ab nay, bul lekke këram,
bul xemmem daraam lu neex.
7 Ma ngay xool la ngay lekk, nu mu tollu,
naan la: «Lekkal, naanal!»
Te xol ba àndu ca.
8 Ndog soo ca lekk, waccu ko,
yiw woo ko wax daldi neen.

[9]
9 Bul wax akub dof,
day xeeb sam xel.

[10]
10 Bul toxal màndargam cosaan ci làccu suuf,
bul aakimoo suufas jirim.
11 Ki koy aar màgg na,
da koy taxawu, dal ci sa kaw.

[11]
12 Defal sam xel ci yar,
te teewlu kàdduy xam-xam.

[12]
13 Bul ñéebloo yar gone,
bantal ko taxu koo dee.
14 Soo ko bantalee,
mu mana mucc.

[13]
15 Sama doom, soo xeloo,
sama xol neex.
16 Ngay wax njub,
ma bég.

[14]
17 Bul ñee bàkkaarkat,
saxool ragal Aji Sax ji,
18 ndax kat moo am muj,
te kon sa yaakaar du tas.

[15]
19 Déglul, doom, muusal
te yebu ci yoonu njub.
20 Bul bokk ci ñiy lekk lu ëpp,
ak a màndi,
21 ndax ku bëgg lekk ak a màndi, ñàkk dab la,
dajjant it, rafle rekk.

[16]
22 Déglul sa baay bi la jur.
Bu sa ndey màggatee, bu ko sàggane.
23 Jëndal dëgg te bu ko jaay.
Sàkkul xel mu rafet ak yar akug dégg.
24 Su doom jubee, seral xolu baay.
Boo juree ku rafet xel, am nga bànneex.
25 Deel bégal ndey ak baay,
rawatina ndey ji la jur.

[17]
26 Doom, teewloo ma xel
te roy ma.
27 Ab gànc yeer mu xóot la,
jabaru jaambur di teen bu xat.
28 Ma ngay tëroo nib sàcc,
góor ñu bare lay fecciloo worma.

[18]
29 Ana kuy tiislu, naan: «Wóoy, ngalla man!»
Ana kuy xulook a jàmbat,
di gaañu ci dara,
bët ya xonq curr?
30 Xanaa kiy naan-naane biiñ,
di mosi yeneen njafaan?
31 Bul xool biiñ ak xonqaayam.
Aka yànj cib kaas
te neexa jolu!
32 Bu weesee mu màtt la ni jaan,
ne la càppit ni ñàngóor.
33 Dangay mel ni kuy gis lu doy waar,
sam xel di ràbb lu jekkadi.
34 Nga mel ni ku tëdd biir géej,
di jaayu ca biir gaal ga,
35 nga naan: «Dañu maa dóor te gaañuwuma,
duma ma te yéguma ko.

Moo! Duma yewwu nag,
ba naaneeti?»

24

[19]
1 Bul ñee ku bon,
bul wuta ànd ak moom,
2 ndax coxor lay nas ci xolam,
te fitna la ay waxam di yee.

[20]
3 Xel mu rafet ay tabax kër,
rafet déggin a koy samp.
4 Xam-xam ay feesal néeg ya
ak mboolem alal ju jafe te yànj.

[21]
5 Ku rafet xel di boroom doole,
ku xam, gëna man;
6 tegtal yu xelu lañuy xaree,
diisoo bu yaatooy maye ndam.

[22]
7 Wax ju xelu sut nab dof,
jataayu pénc du fa àddoo.

[23]
8 Kuy mébét lu bon,
ñu ne yaay rambaaj bi.
9 Pexem dof bàkkaar la,
te kuy ñaawle, ñu sib la.

[24]
10 Bu mettee, nga yoqi,
sa doolee néew.

[25]
11 Wallul ku ñuy reyi te tooñul,
xettlil kuy tërëf, ñu di ko reyi.
12 Soo nee sa yoon nekku ci it,
kiy natt xol yi, xam na,
moom miy wattu sa bakkan, xam na,
te kat mooy fey nit jëfam.

[26]
13 Doom, deel lekk lem, baax na,
lem ju xelli, boo sexee, mu tem-temi.
14 Xamal ne xel mu rafet ni la neexe;
soo xeloo, sa muj rafet,
te sa yaakaar du tas.

[27]
15 Soxor bi, bul tëru ku jub ci këram,
bul yàq dëkkuwaayam.
16 Ku jub day daanu juróom yaari yoon,
jógaat,
ab soxor sërëx ci njekkar.

[28]
17 Bu sab noon daanoo, bu ko bànneexoo,
bu tërëfee, bu ko bége.
18 Lu ko moy Aji Sax ji gis la, ñaawlu ko,
daldi giif, dootu ko mbugal.

[29]
19 Bu sa xol tàng ci ku bon,
bul ñee ku soxor.
20 Ku bon amul muj,
ku soxor day mel ni taal bu fey.

[30]
21 Doom, ragalal Aji Sax ji, wormaal buur.
Bul lëngook kuy fippu.
22 Yàllaak buur a koy bette mbugal,
te kenn xamul musiba mu muy doon.

Yeneen tegtal a ngi
23 Lii it ñi rafet xel a ko wax.

Par-parloo cib àtte baaxul.
24 Ku ne defkatu lu bon: «Yaw, tooñoo,»
aw nit móolu la, mbooloo ŋàññ la;
25 ku ko ne: «Yaa tooñ,» yaay baaxle,
taasoo barke bu yaa.
26 Ki lay wax dëgg
sa soppe la.

27 Ruujal sab tool, ji ko,
doora tabax sa kër.

28 Bul tuumaal nit ci neen,
te bu ko seedeel ay fen.
29 Bul ne: «Li mu ma def laa koy def,
damay feyu li mu ma def.»

Yaafus amul njariñ
30 Toolub ku yaafus laa jaare,
ak tóokërub nit ku ñàkk bopp.
31 Ndeke lépp a nga saxi dég,
fépp fees akum ñax,
tabaxu doj ba ko wër màbb.
32 Maa ko gis, di xalaat,
xoolaat ko, jànge ca.
33 Booy dajjant ak a for bët,
di tegley loxook a jaaxaan,
34 néewlee ngi lay dikkal nib sàcc,
ñàkk gànnaayul la.

Yeneen kàddu yu xeloo ngi yu tukkee ci Suleymaan

25

(Saar 25—29)

1 Lii it ay kàddu yu xelu la, di yu
Suleymaan, ay niti Esekiya buurub Yuda
sotti ko.

2 Màggug Yàllaa ngi ci li mu làq,
darajay buur a ngi ci li mu feeñal.
3 Maneesula daj li ci xelu buur,
xalaatam daa kawe ni asamaan, xóot ni suuf.

4 Xellil xaalis, tonni lu ca rax,
ba ab tëgg man caa am ndab.
5 Ab soxor it, dàqal, mu sore buur,
ngir njubte law, jalam sax.

6 Bul réy-réylu fi kanam buur,
bul tooge jataayu boroom daraja,
7 ndax ñu ne la: «Yéegal, jegesi fii,»
moo gën ñu torxal la ci kanam kilifa.

Boo gisalee sa bopp it,
8 bul gaawa layooji,
ana nooy def ëllëg, bu ñu la yeyee?
9 Ñaarool ak ki nga joteel,
te bul jéebaane jaambur.
10 Lu ko moy ñu dégg ko, rusloo la,
sab der yàqu yaxeet.

11 Wax ju ñor di nataalu wurus
wu tege ci xaalis.
12 Kàddu yu lay yedd ci kuy dégg,
jaarob wurus la mbaa gànjaru ngalam.

13 Ndaw lu wóor day seral xolu njaatigeem,
mooy ndox mu sedd ci tàngooru ngóob.

14 Kuy dige te doo joxe,
yaay xiin wu ngelaw, mu naaxsaay.

15 Muñ mer ay nax kilifa,
te wax ju neex, fu mu jaar, mu nooy.

16 Boo gisee lem, lekkal lu yem;
bu ëppee, nga waccu ko.

17 Na sa tànk di gëj kër dëkkandoo;
boo ko sàppee, mu jéppi la.

18 Ku seedeel sa moroom ay fen,
yen nga ko aw njur mbaa saamar mbaa fitt.

19 Bul wóolu workat bésub njàqare,
mooy bëñ bu bon mbaa tànk bu nasax.

20 Kuy woy, boroom tiisu xol di dégg,
yaa futti mbubbam cib sedd,
mbaa nga jonj xorom ci góomam.

21 Bu sab noon xiifee, jox ko mu lekk,
bu maree, may ko mu naan,
22 day rus ba mel ni koo yeni xal,
te Aji Sax jee lay fey.

23 Jëw, mer a cay topp;
mooy ngelawal taw, taw a cay topp.

24 Dëkkeb ruq cim sàq
moo gën jabar ju pànk.

25 Xibaaru jàmm, bawoo fu sore
mooy ndox mu sedd ci ku loof.

26 Ku jub bu dee nangul ku bon, yàqu na,
ni seyaan bu nëx mbaa teen bu xàbb.

27 Lekk lem ju ëpp baaxul,
te wut waaw-góor du ngóora.

28 Ku dul ànd ak sa sago,
yaa neexa song ni dëkk bu dara wërul.

26

Ràññeel ab dof

1 Teraanga jekkul cib dof,
mooy seddub nawet mbaa taw cim ngóob.
2 Ñaan-yàlla, soo tooñul, du la dal,
day mel ni picc muy naaw, tëë toŋ.
3 Xiir, aw fas; laab, mbaam;
yetu gannaaw, ab dof.
4 Bul topp ab dof cig ndofam,
lu ko moy nga mel ni moom.
5 Waaye toppal ab dof cig ndofam,
lu ko moy mu defe ne daa muus.
6 Ku yóbbante ab dof kàddu,
yaa woo fitna, gor say tànk.
7 Kàddu gu xelu ci gémmiñug dof,

mooy tànki lafañ, amalu ko njariñ.
8 Kuy teral ab dof,
jël ngaw doj, takk ko ci mbaq.
9 Kàddu gu xelu ci gémmiñug dof
mooy car aki dégam, màndikat xàcci.
10 Njaatige luy liggéeyloo ab dof ak kuy romb,
daa mel ni fittkat buy gaañ ku ne.
11 Dof day def jëfi dof, dellu ca,
mooy xaj, bu waccoo, lekkaat ko.
12 Ana koo gis mu ne: «Maa xelu»?
Kooku ab dof a ko gën demin.

Ab yaafus a ngi

13 Ab yaafus da naan: «Gayndee ngi ci yoon wi!
Gayndee ngi ci mbedd mi!»
14 Ab yaafus day tëdd ak a walbatiku,
mooy bunt, day jaayu, demul fenn.
15 Ab yaafus day yeb loxoom ci ndab,
waaye yékkati ko, sex, da koy sonal.
16 Ab yaafus day foog ne moo gëna muus
juróom ñaari boroom xel yu xam tont.

Ay nit ñuy loree ngi

17 Kuy xuloo lu sa yoon newul,
yaa jàpp ci noppi xaj buy romb.
18-19 Nit kuy naxe,
naan: «Damay fo!»
yaay dof buy sànniy jum,
di fitteek a reye.
20 Bu matt amul, ab taal fey,
fu soskat amul it, xuloo jeex fa.
21 Këriñ defi xal, matt xamb ub taal,
ab xulookat di xambu ay.
22 Waxi jëwkat di ñam wu neex,
wuy seey, jàll ca biir-a-biir.
23 Kuy wax lu neex, tey mébét lu bon,
yaay xaalis bu rax, ñu xoob ca ndabal xandeer.

24 Ab noon làqoo na ay waxam,
lal pexey wor ca xolam.
25 Buy wax lu neex, bul gëm,
ñaawtéef la xol ba fees dell.
26 Su la nëbbalee mbañeel, di la nax it,
ag mbonam mujj bir ñépp.

27 Ku gasal nit am yeer, yaa cay daanu;
ku béraŋu doj, ngir tance, yaay tancu.
28 Kuy fen, dangaa bañ ka nga fenal,
te boroom làmmiñ wu neex day sànke.

27

Yeneen diglee ngi

1 Bul damoo ëllëg,
ndax xamoo luy xew tey.
2 Bul tëggu, bàyyil ñu tagg la,
muy waxi keneen; yaw, bu ko wax.

3 Doj diis na, suuf dib sëf,
waaye fitnay dof a ko raw.

4 Xadar day ñàng, mer di wal mu baawaan,
waaye fiiraange amul moroom.

5 Artu yu ñu la biralal
moo gën cofeel gu la boroom ñooru.
6 Soppe, bu lay gaañ sax, wóolu ko.
Nit bañ na la, te di la fóon lu bare.

7 Ku suur, bañ lem ju xelli,
waaye boo xiifee, lu wex lu ne neex la.

8 Ku sore fa nga bokk,
dangay mel ni picc mu sore tàggam.

9 Diwook suuru day naatal xol;
waaye li neex cib xarit, xol la lay digale.

10 Bul fàtte sab xarit mbaa sa xaritu baay,
bul jàq ba seeti sa mbokk;
dëkkandoo bu jegee gën mbokk mu sore.

11 Muusal, doom, ma bég,
ba mana tontu ku ma sikk.

12 Kuy foog, gisu ay, làqu;
ab téxét ne ca tëñëx, loru.

13 Ku gàddul jaambur bor, jëlal mbubbam;
tayle ko, moo dige feyal ndaw su yemadi.

14 Nuyoo bu xumb, suba teel
mooki saagaa yem.

15 Jabar ju pànk
mooy senn bu dakkul, cib taw;
16 ku ko mana yemale,
mana téye ngelaw mbaa nga ŋëb ag diw.

17 Weñ ay nàmm weñ,

nit ay nàmm xelu moroom ma.

18 Ku aar garab, lekk ca doom ya;
ku topptoo sa sang, am ngërëm.

19 Ku xool cim ndox, gis sa kanam,
nga xool sab xol, gis sa jikko.

20 Njaniiw ak biir suuf du fees,
bët it du doylu mukk.

21 Xaalis ak wurus sawaraa koy xelli,
waaye àtteb nit ca jëëm.

22 Soo jëloon ub dof, yeb ci gënn,
booleek pepp, wol,
du tax ndof ga deñ.

23 Xamal bu baax lu say gàtt nekke,
te def sa xel ci say gétt,
24 ndax alal wéyul fàww,
ag pal du ñeel sëtoo sët.
25 Gannaaw bu ñu gubee,
ba ñax saxaat,
ñu dajale ngooñ ma ca tund ya*,
26 say xar da lay amal koddaay,
bëy yi génneel la njégu tool.
27 Meewum bëy daldi am, ba doy la dund,
yaak sa waa kër
ak sa surga yu jigéen.

28

1 Ku bon daw na te dàqeesu ko,
ku jub ñeme ni gaynde.

2 Bu am réew dee fippu, kilifa ya bare;
réew mu jàmm sax, kilifa gaa am déggin ak xam-xam.

3 Ku ñàkk, su jekkoo ab ndóol,
du ko bàyyil fepp, day mel ni waame.

4 Ku wacc yoon, gërëm ku bon;
ku wormaal yoon, jànkoonteek ku bon.

5 Ku bon xamul njub,
kuy wut Aji Sax ji, xam nga njub bu wér.

6 Ñàkk te mat
moo gën barele te dëng.

7 Gone gu sàmm yoon am nag dégg,
ku ànd ak sagaru nit gàcceel sa baay.

8 Kiy leble di tege, ba barele,
kay yéwéne néew-ji-doole lay dencal.

9 Soo dee tanqamlu yoon,
sag ñaan sax Yàlla suur na ko.

10 Ku yóbbe bàkkaar nit kuy jubal,
yeer ma nga gas, yaa cay tàbbi,
waaye ku mat di jagoo ngëneel.

11 Waay a ngi barele, defe ne xelu na;
ku néewle am ug dégg, gis ne xeluwul.

12 Bu ku jub amee ndam, mbégte mu réy la;
ab soxor falu, ñépp làquji.

13 Kuy làq say tooñ doo baaxle,
ku koy nangu, tuub ko, am yërmandey Yàlla.

14 Mbégte ñeel na ku saxoo ragal,
waaye ku dëgër bopp tàbbi ci njekkar.

15 Kilifa guy soxore néew-ji-doole
mook gaynde guy yëmmoo yem, mbaa rab wuy songe.

16 Kilifa gu amul ug dégg, day foqati rekk,
waaye ku bañ lu lewul, gudd fan.

17 Ku bóom nit, daw, ba tàbbi njaniiw;
bu ko kenn taxawu.

18 Mat, mucc;
dëng, dàll daanu.

19 Beyal sab tool, sab dund doy;
topp ay caaxaan, ndóol ba doyal.

20 Boroom worma, bare barke;
ku yàkkamtee woomle, sa mbugal du jaas.

* **27:25** 27.25 Ca Israyil tund yaa ëpp lu muy taw, te fa la ñax ma ëppe.

21 Par-parloo baaxul,
waaye dogu mburu moyloo na kilifa.

22 Ab nay day yàkkamtee barele,
te xamul, ba ko ñàkk di dab.

23 Boo artoo nit, mu baaxe la ëllëg;
yaa koy gënal ku ko doon jay.

24 Ku xañ say waajur seen alal
te defe ne tooñoo,
yaa neexook saaysaayu yàqkat.

25 Ku bëgge day sooke ay,
te ku wóolu Aji Sax ji, woomle.

26 Ku doyloo sam xel, dof nga;
ku jëfe xel mu rafet, mucc nga.

27 Kuy jox néew-ji-doole, doo ñàkk;
nga gëmm ne gisoo, bare ku la móolu.

28 Bu ab soxor faloo, ñépp làquji,
bu daanoo, ku jub teg tànk.

29

1 Ku ñuy àrtu, nga të ticc,
dangay jekki yàqu, ba wees am paj.

2 Ku jub falu, baadoolo bég;
ab soxor jiite, baadoolo binni.

3 Kuy jëfe xel, bégal sa baay;
nga ànd aki gànc, yàq alal.

4 Buur jub, am réew dëgër;
mu bëggi galag, réew ma sànku.

5 Kuy jay sa moroom,
yaa ngi koy dugal.

6 Ku bon day moy, ba dugal boppam;
ku jub di woy ak a bànneexu.

7 Ku jub a xam àqu néew-ji-doole,
ab soxor xamu ca dara.

8 Ñaawlekat a ngi taal ab dëkk,
ku xelu di giifal mer.

9 Boroom xel, buy layook ub dof,
bu mereek buy ree, jàmm du am.

10 Ab bóomkat day sib ku mat,
di wuta bóom kuy jubal.

11 Ab dof day mer, sàmbaar;
ku xelu, mer, ànd ak sagoom.

12 Kilifa dégluy fen,
jawriñ yépp di ñu bon.

13 Ku ñàkk ak ka ko nennoo bokk lenn,
Aji Sax jee leen boole sàkk.

14 Buur àtte way-ñàkk ci dëgg,
ab jalam sax.

15 Deel bantal ak a yedde, day rafetal xel;
gone goo bay-bayal, mu gàcceel ndeyam.

16 Bu ku bon féetee kaw, ag moy law,
waaye ku jub, fekke jéllu ku bon.

17 Yaral sa doom, mu noppal la,
bànneexal la.

18 Fu Yàlla feeñoowul, nit ña fétteeral,
waaye ku topp yoon, am mbégte.

19 Waxi neen yarul surga,
da lay dégg te du la déggal.

20 Ana koo gis, mu rattaxle?
Kooku ab dof a ko gën demin.

21 Ku yàq sab surga ba muy ndaw,
bu ëllëgee mu defe ne doom la[*].

22 Boroom xadar day sooke ay,
te ku tàng bopp moy, moyati.

23 Réy-réylu, detteelu rekk;
woyofal, ñu naw la.

[*] **29:21** 29.21 Mbaa: bu ëllëgee mu jaaxal la. [†] **29:24** 29.24 Yàlla topp la: seetal ci *Sarxalkat yi* 5.1: Bu nit bàkkaaree ndax lu mu dégg wooteb seede cib àtte, ba noppi baña wax la mu gis mbaa mu xam ko ca mbir ma, dees na ko ko topp.

24 Ku ànd akub sàcc, sa noonu bopp nga:
soo waxee dëgg, yoon topp la;
soo ko miimee, Yàlla topp la†.

25 Ragal nit dugal sa bopp la,
ku wóolu Aji Sax ji, fegu.

26 Ñu baree ngi sàkku kilifa baaxe leen,
moona Aji Sax jeey àtteb jaam.

27 Ku jub day sib ku dëng,
ku bon sib kuy jubal.

Kàddu yi Agur wax

30

(Saar 30)

1 Lii waxi Agur la, góor gay doomu Yake
mu Maasa*. Góor ga daa wax ak Itiyel,
wax ak Itiyel ak Ukal. Mu ne:

2 Maa dofe dëgg, ba yées ci nit ñi,
dég-dégu nit sax awma ko.
3 Jànguma, ba am xel mu rafet,
awma xam-xam ci Aji Sell ji.

4 Ana ku yéegoon asamaan, ba wàcc?
Mbaa mu masa ŋëb ngelaw ciy loxoom?
Ana ku masa ëmb ndox ci ndimo?
Mbaa mu rëdd mboolem kemi àddina?
Nu mu tudd ak nu doomam tudd?
Wax ma, yaw mi ko xam!

5 Lu Yàlla wax, mat na sëkk,
mooy yiir ku ko làqoo.
6 Bul yokk ay waxam,
mu weddi say fen, nga weeru.

7 Éy Yàlla, yaar laa la ñaan,
ngalla may ma ko sama giiru dund:
8 caaxaan aki fen, yal na ma sore,
néewleek barele, bu ma ci may lenn,
leel ma lu ma doy;
9 lu ko moy ma regg, weddi la,
ba naan: «Kuy Aji Sax ji?»
Mbaa ma ñàkk bay sàcc,
di la ñàkke worma, yaw sama Yàlla.

10 Bul sikkal ab surga ca njaatigeem,
da lay ñaan-yàlla, mu dal la.

11 Ag maas a ngi saaga baay,
te wormaaluñu ndey.
12 Ag maas a ngi defe ne set nañu,
te taq ripp ak bàkkaar.
13 Ag maas a ngi daŋŋiiral;
aka ñoo mana xeeloo!
14 Ag maas a ngi, seeni sell niy saamar,
seeni gëñ niy paaka,
ñuy lekk néew-ji-doole, ba raafal leen ci
réew mi,
ba ku ñàkk jeex ci biir nit ñi.

Ay kàddoo ngi yu ànd ak lim

15 Saxu watar du suur, ñaar ñu jigéen la
am:
Jox Ma ak Jox Ma.

Ñett a ngii ñu dul suur,
ba ci ñeent ñu dul ne doy na mukk:
16 njaniiw,
jigéen ju jaasir,
suuf, du màndi ndox,
sawara, du ne doy na mukk.

17 Kuy xeelu sa baay,
di siidee déggal sa ndey,
baaxoñ génne ciw xur, luqi sa bët,
tan ya lekk.

18 Ñett a ngii, yéem na ma,
ba ci ñeent yu ma xamul:
19 yoonu jaxaay ci asamaan,
yoonu jaan ci kawi doj,
yoonu gaal ci diggu géej,
yoon wi góor di jaar as ndaw.

20 Jikkoy jigéenu moykat a ngi.
Day lekk, wommiku, te naan:
«Defuma dara lu aay!»

21 Ñett a ngii, day yëngal suuf,
ba ci ñeent yu suuf àttanul:
22 jaam bu falu buur,
dof bu regg,
23 ndaw su bon su for jëkkër,
jigéen ju wuutu sangam bu jigéen.

24 Ñeent a ngii, di lu tuut ci kaw suuf,
te am xel, yaroo xel:
25 xorondom, néew na doole,

* **30:1** 30.1 Maasa bérab la bu genn giirug Israyil sancoon ca bëj-gànnaaru Arabi.

waaye bu jotee, mu denc dundam;
26 daman†, barewul kàttan,
te day dëkk ciy doj;
27 soccet, amul buur,
teewul ñuy àndandoo, diy gàngoor;
28 sindax, manees na koo ŋëb,
teewul ma nga biir kër buur.

29 Ñett a ngii, ñu jekk um ndaag,
ba ci ñeent ñu jekk doxin:
30 gaynde, mooy buuru rab yi,
ragalul kenn;
31 séq daagu, jekk taxawaay,
ab sikket,
ak buur ci biiri dagam.

32 Boo sàgganee bay tëggu,
mbaa ngay mébét lu bon,
nanga téye saw làmmiñ.
33 Ndax ku ruux soow, am ca dax,
ku wañaar bakkan, mu nàcc,
te lu jógal xol, indiw ay.

Buur Lemuyel a ngi yeete

31

(Saar 31)

1 Lii waxi Lemuyel la, buuru Maasa*, te
ndeyam jàngal ko ko. Mu ne:

2 Ngóor si doom, saa doomi bopp!
Yaa di ñaan gu nangu, doom!
3 Bul jox jigéen ñi sa doole,
bul jox say siddit jigéen ñiy sànk buur.
4 Buur moomul di naan biiñ, Lemuyel,
buur moomu ko;
kilifa moomul di sàkku ñoll.
5 Lu ko moy mu naan, ba fàtte lu yoon tëral,
xañ néew-ji-doole ju ne, àqam.
6 Bàyyeel ñoll kuy sànku,
bàyyi biiñ ak boroom naqar.
7 Bu ñu naanee, fàtte seen néewle,
ba dootuñu fàttliku seenu tiis.

8 Nanga àddul ku amul kàddu,
ku sësul fenn, nga ñoŋal àqam.
9 Deel àddu, di àtte njub;
ku ñàkk ak ku néewle, nga sàmm àqam.

Jeeg bu baax nii lay mel

10 Jeeg bu jàmbaare, ndaw lu jafe,
ba rawati gànjar!
11 Jëkkër ja da koy wóolu,
te jëkkër ja day am xéewal, du ko ñàkk.
12 Day defal jëkkëram lu baax, du ko lor,
tey ànd ak bakkan.
13 Day wut kawari gàtt aki wëñ,
di ca liggéeye mbégte.
14 Day mel ni gaalu jula,
di jëli dundam fu sore.
15 Day jóg te bët setul,
di waajal njëlu njabootam,
ak a sas ay janqam.
16 Day seetlu ab tool, jënd ko,
sàkk ciw ñaqam, jëmbat tóokër.
17 Day gañu di góor-góorlu,
ak a dëgëral përëg ya.
18 Day gis njartel liggéeyam,
te làmpam du fey guddi.
19 Ma ngay yor poqe
ak këccu, di ëcc.
20 Day jox ku ñàkk,
di sàkkal néew-ji-doole.
21 Tiitul ci njaboot gi sedd bu metti,
ndax ñoom ñépp ay tegley yére.
22 Mooy sàkkal boppam ay malaan,
ay yéreem mucc ayib te yànj.
23 Dees na ràññee jëkkëram ca pénc ma,
fa muy toog ca magi réew ma.
24 Ndaw su ni mel day ràbb ay yére, di jaay,
aki gañaay, di jox jaaykat yi.
25 Faaydaak jom la làmboo,
te ëllëg ubul boppam.
26 Day wax lu xelu,
di digle ngor.
27 Jigéen jooju mooy bàyyi xel ci nja-bootam,
te du nangoo yàccaaral.
28 Doom ya dañu ko naan: «Jarawlakk!»
jëkkër ja di ko gërëm naan:
29 «Jeeg bu jàmbaare bare na,
waaye yaw, yaa ci raw.»
30 Melokaan wu jekk day naxe, taar day wéy,
waaye jigéen ju ragal Aji Sax ji,
kookoo jara gërëm.
31 Joxleen ko njukkalu ñaqam,

† **30:26** 30.26 Daman xaw na nirook njomboor. * **31:1** 31.1 Maasa bérab la bu genn giirug Israyil sancoon ca bëj-gànnaaru Arabi.

jëfam di woyam ca pénc ma.

Kàdduy Waare
di téere bu ëmb ay gëstu ci solob dundu nit

1 Lii kàdduy waarekat baa, di doomu Daawuda te di buurub Yerusalem.

Luy solob àddina?

2 Cóolóoloo cóolóol, waru waarekat ba,
cóolóoloo cóolóol,
léppi cóolóoli neen.
3 Ana sax luy njariñu doñ-doñoo doñ-doñ
ju nit di doñ-doñi fi kaw dun bi?
4 Ag maas wéy, ag maas teew;
àddina sax ba fàww.
5 Jant fenk, so,
ne coww dellu fa muy fenke.
6 Ngelaw jëm bëj-saalum,
wiiri jëm bëj-gànnaar,
di wiir ak a wiiraat,
di delluy wëndeelu, topp yoonam.
7 Dexoo dex wal, wuti géej,
te taxul géej fees.
Fa dex wal jëm,
fa lay walati, jëm.
8 Jëfoo jëf ca jëfit,
làmmiñ tuddul lépp,
bët du suur,
nopp du buur.
9 Lu ayoon mooy ayati,
lu ñu jëfoon moom lañuy jëfati.
Dara yeesul fi kaw suuf.
10 Lëf a ngii, nit naa:
«Lii de lu bees la,»
te mu ngi fi woon lu yàgg,
lu jiitu sunu juddu.
11 Kenn du fàttliku ñi jiitu,
ñiy ñëwit,
ñi leen topp duñu leen fàttliku.

Ma seet lu ma doy

(Saar 1.12—2.23)

Rafet xel doyul

12 Man waarekat bi,
buurub Israyil laa woon ci Yerusalem.
13 Damaa dogu ne damay gëstu,
teg ko ci xel mu rafet, di settantal
mboolem lu nit def fu jant bi tiim.
Ndaw sas wu tiis wu Yàlla sase,
ñu war koo sasoo!
14 Gis naa jépp jëf ju jëfe ci kaw suuf,
ndeke lépp cóolóoli neen la ak napp um ngelaw.
15 Lu wañaaru, maneesu koo jubbanti;
lu teewul, maneesu koo lim.

16 Damaa wax ci saam xel naa:
Man de, maa ngii di gëna xelu,
ba sut ku ma jiitu ci jalub Yerusalem.
Damaa xuus ci xel mu rafet ak xam-xam,
17 di dogoo xam luy xel mu rafet,
xam luy nitoodi akug ndof.
Fekk loolu it napp um ngelaw la.
18 Ku géejal xel mu rafet, géejal naqar;
yokku xam-xam, yokku tiis.

2

Bànneexu neen doyul

1 Saam xel da ne:
«Xaaral rekk, ma natt bànneex,
ñam lu neex ba xam.»
Ndeke loolu it, cóolóoli neen.
2 Ma ne: «Reetaan ag nitoodi la;
te mbégte lu muy jariñ?»
3 Saam xel ne ma, ma naan biiñ boog, bégloo,
ba mel nib dof,
tey ànd ak sama xel,
ba gis lu ci baax,
ba doom aadama di ko def,
giiru dundam fi ko jant bi tiim.

4 Damaa liggéey lu réy.
Tabaxlu naa samay kër,
jëmbat sama toolub reseñ.
5 Ma sàkki tóokër aki tool,
jëmbat ca garab yuy meññ lu ne,
6 sàkklu samay déeg,
di ko suuxate, garab ya naat.
7 Ma jëndi jaam, góor ak jigéen;
ñu ami doom ci kër gi.
Ma am jur gu ne gàññ, gu gudd ak gu gàtt,
ba ëpple ku ma jiitu ci Yerusalem.
8 Ma dajale sama xaalis ak sama wurus,
moom alali buur yeek diiwaan yi ma yilif,
tabb samay woykat, góor ak jigéen,
boole ci bànneex bi ci jabari jabar.
9 Ma am doole, yokku,
ba sut ku ma jiitu ci Yerusalem,
te teewul may jëfe xel.
10 Lépp lu saay gët xemmemaa,

xañuma ko sama xol.
Bañaluma sama bopp benn bànneex,
xanaa di bége lu ma liggéey,
yooloo ko la ma liggéey.
11 Ma xoolaatal sama bopp
lépp lu ma sottal,
doñ-doñi ko, ba sottal,
ndeke lépp, cóolóoli neen ak napp um ngelaw.
Nit gisul njariñ ci kaw suuf.

Rafet xel fanqul dee

12 Ma geesu xoolaat xel mu rafet,
xool ag nitoodi akug ndof.
Ana ku may wuutuji ci nguur gi,
lu muy def lu moy lu ñu daan def?
13 Ma gis ne ni leer ëppe lëndëm njariñ,
ni la xel mu rafet ëppe ndof njariñ.
14 Ku xelu day xool fa muy jaare,
dof biy tëñëx-tëñëxi cig lëndëm.
Ma ne moona ñoom ñaar a bokk dogal moos.
15 Ma xalaataat, saam xel ne ma,
dof bi noonu, man it noonu;
ana lu may xeloo xelu doye?
Saam xel ne ma loolu it, cóolóoli neen.
16 Ku xelook ku dof, du yàgg ñu fàtte la;
ay bés yu néew, ñu fàtte lépp.
Acam! Dof, dee; rafet xel, dee.

17 Ma far bañ àddina.
Ndaw naqar ci jëfi kaw suuf,
te lépp di cóolóol ak napp um ngelaw!
18 Sama doñ-doñ, ji fi kaw dun bi, génnliku na ma,
dama koy wacce ka may wuutuji rekk,
19 xameesul ku xeloom ku nitoodi lay doon,
mooy moom lu ma doon doñ-doñi,
te sama manoore manaloon ma ko fi kaw dun bi.
Loolu it, cóolóoli neen.
20 Sama xol a jeex ci doñ-doñ ju ma doñ-doñi fi kaw dun bi.
21 Nit a ngi doñ-doñee xel, xam-xam ak manoore,
te ku doñ-doñiwuloon lay wacce alalam.
Loolu it, cóolóoli neen ak naqar wu réy.

22 Ma ne ana lu nit di jariñoo
ci doñ-doñ ak xalaatu xol, yi muy doñ-doñaale fi kaw dun bi?
23 Ndegam day yendoo tiis ak naqaru tës-tës,
ba far fanaanoo xel mu dalul.
Loolu it, cóolóoli neen.

Njariñ, fa Yàlla

(Saar 2.24—12.8)

Jàmm, fa Yàlla

24 Kon nit amul lu gën di lekk ak a naan,
di bànneexoo ñaqam.
Ma gis ne loolu it Yàllaa koy maye.
25 Ana kuy lekk ak a bànneexu, te du Yàlla?
26 Yàlla de, ku mu gërëm,
xelal ko, xamal ko, bégal ko;
bàkkaarkat bi, Yàlla teg ko,
muy denc ak a dajale, ka mu gërëm jël.
Loolu it di cóolóoli neen ak napp um ngelaw.

3

Jamono, Yàlla

1 Lu nekk ak jotam,
jot gu nekk ak la ca war fi jant bi tiim.
2 Day jot nga juddu, mu jot nga dee;
mu jot nga jëmbat, mu jot nga buddi.
3 Mu jot nga rey, mu jot nga faj;
mu jot nga toj, mu jot nga tabax.
4 Mu jot nga jooy, mu jot nga ree;
mu jot nga ñaawlu, mu jot nga dukkat.
5 Day jot nga sànniy doj, mu jot nga dajale;
mu jot nga fóon, mu jot nga baña fóon.
6 Mu jot nga sàkku, mu jot nga ñàkk;
mu jot nga sàmm, mu jot nga xalab.
7 Mu jot nga xar, mu jot nga gaar;
mu jot nga selaw, mu jot nga wax.
8 Mu jot nga sopp, mu jot nga jéppi;
mu jot nga xare, mu jot nga jàmmoo.

9 Ana lu liggéeykat biy jariñoo ciw ñaqam?
10 Gis naa ne sas la bu Yàlla sase,
nu war koo sasoo.
11 Lépp la Yàlla def,
ba bu jotee rafet.
Moo may nit muy njort ëllëg,
te taxul mu mana ràññee jëf ji Yàlla jëf,
njàlbéen ba muj ga.
12 Ma gis ne nit amul lu gën
bànneex ak jàmmi bakkan cig dundam,
13 te nitoo nit, su dee lekk ak a naan,

di ñaq, jariñoo,
loolu mayu Yàllaa.
14 Ma xam ne lu Yàlla def,
loola day sax ba fàww.
Deesu ci yokk, mbaa di wàññi dara;
Yàllaa ko def, ngir nit di ko wormaal.
15 Lu ay tey, ayoon na,
lu ay ëllëg it ayoon na.
Yàllaay namma indi la woon.

Yaakaar feyul boroom

16 Ma dellu gis fi kaw suuf ne,
fu yoon moom, fa la njubadi ne,
fa njub moom it, fa la njubadi ne.
17 Saam xel ne ma,
ku jub ak ku bon la Yàlla di boole àtte,
ngir mbir mu ne ak jëf ju ne ak bésam.
18 Saam xel neeti ma,
nun doom aadama, Yàllaa nuy nattu,
nu gis ne ay mala doŋŋ lanu.
19 Dogalu doom aadama ji
ak dogalu mala mi,
benn dogal bee;
ni kii di deeye la kee di deeye,
genn noo gee, nu bokk ko.
Lu nit ëpplee mala neen na,
ñoom ñépp, cóolóoli neen.
20 Ñoom ñépp a bokk jëm benn bérab ba,
bokk jóge pëndub suuf,
bokk dellu suuf.
21 Ana ku mu wóor ne
bakkanu nit day yéeg asamaan,
bakkanu mala tàbbi suuf?
22 Ma gis nag ne nit amul lu gën
di bànneexoo ñaqam, loolooy wàllam.
Ana ku koy xamal gannaawam?

4

Alal doyul boroom

1 Ma seetlooti gépp notaange gu am fi kaw suuf.
Ndeke néew-doolee ngi jooy,
amul ku ko dëfal.
Ki koy not a am doole,
te néew-doole ji amul ku ko dëfal.
2 Dama ne ndokklee, yeen ñi dee jeeg,
nde raw ngeen ñiy dund!
3 Ki leen taneeti yeen ñépp di ki juddoogul sax,
moom mi gisul jëf ju bon fi kaw suuf.

4 Ma gis ne nit ak kër-këram jépp
ak bépp manoorey liggéey,
iñaanantee ko waral.
Loolu it, cóolóoli neen ak napp um ngelaw.
5 Dof banki loxoom, sànk boppam.
6 Waaye benn ŋëb bu ànd ak dal
moo gën ñaari ŋëbi doñ-doñ ci napp um ngelaw.

Wéttalikoo gën wéet

7 Ma seetlu leneen luy cóolóoli neen fi kaw suuf.
8 Kenn a ngii, kenn ñaareelu ko,
du doom, du mbokk.
Doñ-doñam du dakk, te du doylu,
mujj mu naan: «Kan laay doñ-doñil,
di xañ sama bopp bànneex?»
Loolu it, cóolóoli neen, di sas wu tiis.

9 Ñaar a man kenn;
doñ-doñoondoo, yoolu bu baax.
10 Kenn daanu,
moroom ma may ko loxo.
Waaye ngalla ku daanu
te amuloo ku la may loxo!
11 Bu ñu tëddee di ñaar it,
mana bokk nuglu.
Waaye soo dee kenn, nooy nugloo?
12 Fu ñu mane kenn,
ñaar taxaw fa, jéngu,
te buumu ñetti xànc gaawula dog.

Kilifteef saxul

13-14 Kuy ndaw, génne kaso,
tàmbalee nguuru fa mu juddoo woon mbaadoolo,
ndaw loolu su dee baadoolo te xelu it,
moo gën buur bu màggat, dofe, dégguli àrtu.
15 Ma gis mboolem luy dund
tey dox fi kaw suuf,
di topp ndaw la wuutu buur.
16 Mbooloo ngii mu janool,
bare lool ba wees ab lim,
te ña leen wuutu bégewuñu ki wuutu buur.
Loolu it di cóolóoli neen ak napp um ngelaw.

Ragalal Yàlla

17 Moytul sa bopp booy dem kër Yàlla.
Duggal te déglu,

bala ngay def saraxi dof bu xamul ne mu ngi def lu bon.

5

1 Bul gaaw làmmiñ,
bul gaawa dikke Yàlla mbir.
Yàllaa ngi kaw asamaan,
yaw yaa ngi fi suuf.
Kon na say kàddu néew.
2 Bu xalaat baree, indi gént;
bu wax baree, waxi dof jib.
3 Boo digook Yàlla,
bu ko yeexe;
Daray foontukat neexul,
defal li nga dige.
4 Baña digee gën dige loo deful.
5 Bu la sa làmmiñ yóbbe bàkkaar,
ba ngay lay ndawal Yàlla la, naan lii njuumte la woon.
Ana lu jar Yàlla di la meree sa kàddu,
bay neenal saw ñaq?
6 Wax ju bare, caaxaani neen;
mook gént yu baree yem.
Kon, Yàlla, ragal ko.

Nguur bare na àq

7 Boo gisee ñuy not néew-ji-doole,
di jalgati dëgg ak yoon cib gox,
bumu la jaaxal;
kilifa gi, kilifaam a ko yiir;
ñoom it seen kilifaa leen yiir.
8 Xanaa ndax buur suqal mbey mi,
ba ñépp jariñoo suuf si.

Alal coono la

9 Bëggkatu xaalis du doyal xaalis,
bëggkatu alal du doyal tono,
te loolu it, cóolóoli neen.
10 Bu koom yokkoo,
lekk-kat yi yokku.
Ana lu muy jariñ boroom koom ga,
xanaa di ko duufale bëtam?

11 Surga, lekkam néew, bare,
mu nelaw, ba fàttey boram;
boroom alal regg,
du nopplu, du nelaw.

12 Naqar wu réy laa gis fi kaw suuf:
Alal ju boroom dajale ba loru,
13 mbaa pexeem moy, mu sànkule;
ba bu amee doom it, du ko wacce dara.
14 Nga juddoo ci sa ndey loxoy neen,
walbatiku dellu na nga dikke woon.
Du dara loo ñaqoon ba yóbbaale ko.
15 Dikke ni, delloo ni,
loolu it tiis wu réy la.
Doñ-doñi, ngelawal neen,
ana jariñ la?
16 Ngay dunde tiis bésoo bés,
ak naqar ak wopp ak xol bu tàng!

Bànneexu bakkan, Yàlla

17 Lii daal laa ci gis, man.
Li gën te jaadu ci nit: Na lekk, naan
te bànneexoo ñaqam wu mu ñaqe kaw suuf
giiru dund gi ko Yàlla may.
Loolu mooy céram.

18 Alal ak koom, ku ko Yàlla may,
may ko mu tal koo xéewloo,
mu nangu céram, bànneexoo ñaqam,
loolu mayu Yàllaa.
19 Yàllaa koy bànneexal,
ba du tiisoo ay fanam.

6

Alal, na la jariñ

1 Aw tiis a ngi wu ma gis fi kaw suuf,
di tiis wu diis doom aadama:
2 Nit ku Yàlla may alal, koom ak daraja,
te mboolem lu mu namm, ñàkku ca lenn,
waaye Yàlla mayu ko mu tal caa lekk,
xanaa jaambur di ko xéewloo —
loolu cóolóoli neen la, di naqar wu tar.

3 Ku giir téeméeri doom,
dund ati at,
ak lu at ya bare bare,
su bégewul teraanga ja mu am
te amul njégu bàmmeelam sax,
kooku lumb wu tuuroo ko tane.
4 Lumb wa ñëw na moos ci neen,
bàddoo lëndëm, turam sàngoo lëndëm.
5 Gisul jant, xamu ko,
waaye noflaay moo ko ëpple mag ma,
6 bu dundoon junniy junniy at sax
te amul jàmm.
Xanaa du benn bérab la ñépp jëm?

7 Nit ak doñ-doñam jépp, biiram,

te taxul mu doylu.
8 Ana lu boroom xel ëpplee ku dofe?
Nga ñàkk, xam doxalin,
lu mu lay jariñ?
9 Doyloo li nga gis a gën di wéye xemmem.
Loolu it, cóolóoli neen ak napp um ngelaw.

Nit dogalul

10 Lu masa ay, dees koo tuddoon;
lu doom aadama doon, xamees na ko,
te kenn du layook ku la sut.
11 Loo ci wax wax,
solo sa gëna néew.
Kon ana loo ci jële?
12 Ana ku xam lu gën ci nit ak fanam ni cóolóol,
toogadi ni takkndeer?
Ku koy wax luy am gannaawam fi kaw suuf?

7

Nit am na pexe ciw tiisam

1 Jëw bu rafet a gën diw gu xeeñ,
bésub dee a gën bésub juddu.
2 Dem dëj a gën wàlli bernde,
mooy muju képp.
Kuy dund, sóoraale ko.
3 Naqar a gën xaxaloo;
aw tiis ñëkkal kanam, rafetal xol.
4 Ku xelu, xalaat kërug dëj;
ku dofe, xalaat kërug puukare.

5 Déglu ku xelu di la àrtu
moo gën déglu dof bu lay woy.
6 Ab dof day textexi
ni dég yuy retete taal bu cin tege.
Loolu it di cóolóoli neen.
7 Foqarñi kay day dofloo boroom xel,
te ab ger da lay gëlëmal.

8 Fa mbir mujjee gën fa mu doore,
te muñ a gën réy-réylu.
9 Bul gaawa mer;
mer, xolub dof la samp këram.
10 Bul ne lu tax démb dàq tey,
loolu, laaj ko du xel.

11 Xel mu rafet daa neex ni ndono,
njariñ la ci kuy dund.
12 Xel mu rafet kiiraay la,
xaalis kiiraay la;
njariñu xam-xam mooy
xelu, mucc.

13 Xoolal ci li Yàlla def:
Ana ku mana jubbanti lu mu dëngal?
14 Su neexee, bànneexul;
su mettee, xoolal ne lu ci ne, Yàllaa ko def
ngir jaam bi umple gannaawam.

Lu ëpp tuuru

15 Lu ne laa gis
ci sama dund gu gàtt gii!
Nit a ngii jub, teewu koo sànkook njubam;
nit bon, ànd ak mbonam, gudd fan.
16 Bul jub ba mu ëpp,
bul wóolu sam xel ba mu ëpp,
lu ko moy nga yàqule.
17-18 Bu la mbon jiital,
te bul dofe.
Jàppool lii,
te baña wacc lee, mooy li gën,
lu ko moy nga dee te sa àpp jotul.
Ku ragal Yàlla kat
sàmm yooyu yaar.

Xel mu rafet réer na ma

19 Xel mu rafet day dooleel boroom,
ba mu man fukki kàngam cib dëkk.
20 Amul moos ku jub ci kaw suuf,
kuy def lu baax te du bàkkaar.
21 Te it du lépp lu ñu wax,
ngay bàyyi xel.
Kon doo dégg surga bu la ŋàññ,
22 ndax xam nga xéll ne yaw it
ŋàññe nga ay yooni yoon.
23 Loolu lépp maa ko natte xel mu rafet,
te naan: «Naa xelu,»
ndeke mbir ma sore na ma.
24 Li wara am daa loq, te xóota xóot;
ana ku ko mana daj?

25 Ma walbatiku, di jéema xam,
di wut, di càmbar, di sàkkum piri,
ngir xam li bon cig ndof,
ak li dofe, cig ndof.
26 Ma seetlu lenn lu gëna naqari dee:
muy ndaw su la fiir.
Kooku cofeelam mbaal la,
yoxo ya dib jéng.
Ku Yàlla gërëm a koy rëcc,
bàkkaarkat bi lay jàpp.

27 Waarekat ba nee: Xoolal li ma gis,
benn-bennal ko, ngir gis lu mu firi.
28 Ma seeta seet, gisuma.
Genn góor laa rààññee ci junniy góor,
rààññeewuma kenn ci jigéen ñi ñépp.
29 Lenn daal laa rààññee:
Yàlla daa sàkk nit, jubal ko,
nit di wuta sél fu ne.

8

Ana ku rafet xel?

1 Ana ku rafet xel nu muy mel?
Ana ku xam piri?
Am xel rafet, kanam leer, gëna lewet.
2 Dama ne déggalal Buur,
yaa ko giñoon ci Yàlla*.
3 Bul gaawa won buur gannaaw;
bul saxoo lu buur buggul;
Buur, lu ko neex lay def.
4 Kàddug buur kilifteef la.
Ana ku ko naan: «Looy def nii?»
5 Ku dégg ndigal
doo am lu la soof.
Ku xelu, xam lu jot,
xam doxalin.
6 Mbir mu mu doon kat ak jotam ak doxalinam,
waaye nit am na tiis wu ko diis.
7 Kenn xamul luy xew ëllëg,
kenn manula wax luy xew ëllëg.
8 Kenn moomul bakkanam, ba man koo dese,
kenn amul sañ-sañ ci bésub deeyam,
kenn muccul ci boobu xare,
te mbon du ca wallu boroom.

9 Loolu lépp gis naa ko,
ba may xalaat ci jépp jëfi kaw suuf;
fi nit di yilife nit, muy loraange.

Bul roy lu bon.

10 Ma gis itam ñu bon ñu ñu rob,
ñu daan yaale kër Yàlla ga,
ñu di leen gërëme tey seeni jëf ca dëkk ba.
Loolu it, cóolóoli neen.
11 Jëf ñaaw na, mbugal ma yeex,
ba tax doom aadama sóobu ci mbon.
12 Nit bàkkaar na téeméeri yoon,
te teewul mu gudd fan.
Xam naa it ne nee ñu
ngëneel a ñeel ku ragal Yàlla,
ndax wormaal ko.
13 Ku bon, du am lu baax,
fanam du màgg ni ker,
ndax wormaalul Yàlla.
14 Waaye cóolóoli neen a ngi am fi kaw suuf:
Ku jub jot yoolu ku bon,
ku bon jot yoolu ku jub.
Ma ne loolu it cóolóoli neen la.

15 Man daal damay digle bànneex,
ndax nit amul lu gën fi kaw suuf
di lekk ak a naan ak a bànneexu,
muñe ko doñ-doñam,
fan yi ko Yàlla may fi kaw suuf.

Yàlla, kenn xamu ko

16 Ma walbatiku xalaat, di jéema xam fu xel rafete,
di xoolaat li nit jàppoo fi kaw suuf,
ba guddeek bëccëg, gëmmul bët.
17 Ma daldi gis li Yàlla def lépp.
Nit kay xel ma du daj liy xew fi kaw suuf.
Day seet ba sonn, du ko daj.
Boroom xel bu wax ne xam na ko it,
du ko daj.

9

1 Loolu lépp laa walbatiku xalaat,
ngir lépp leer ma:
Ku jub ak ku xelu ak seeni jëf,
lépp a ngi ci loxol Yàlla.
Mbëggeel ak mbañeel, xamoo lu la ciy xaar,
lépp a nga ca kanam.
2 Ñépp a bokk benn dogal bi,
ku jub ak ku bon,
ku baax ak ku set, ak ku sobewu;
kuy sarxal ak ku dul sarxal,
muy ku baax ki, di bàkkaarkat bi,
muy kiy giñ, di ki ragal ngiñ.
3 Lu mettee ngi nii ci mboolem lu am fi kaw suuf:
Benn dogal la ñépp bokk,
te it nit a ngi sóobu ci mbon,
di mébét jëfi dof giiru dundam,
ba noppi fekki ña dee.
4 Képp kuy dund kat, am nga yaakaar,
te xaj buy dund a gën gaynde gu dee.
5 Kuy dund xam ne dangay dee,

* **8:2** 8.2 Seetal ci *2.Buur ya* 11.17.

waaye ku dee xamul dara,
te séentootul ab yool.
Ku dee, ñu fàtte la.
6 Muy sa cofeel, di sa mbañeel,
ba ci sa kiñaan ànd ak yaw seey.
Du lenn lu deeti sa wàll
ci jépp jëfi kaw suuf.

Bégeel sa bakkan

7 Kon doxal, lekk saw ñam, bége,
te naan sa biiñ ci xol bu sedd.
Yàlla kat nangul na la jeeg say jëf.
8 Foo tollu, solul ba jekk,
te bul fàttee xeeñlu.
9 Bànneexul yaak ndaw si nga sopp
ci fan wu gàtt wi la Yàlla may fi suuf,
ndax loolu nga séddoo
ci fan wu gàtt wii ngay doñ-doñaale fi kaw dun bi.
10 Liggéey boo gis, liggéeyal;
def ci loo man.
Ndax muy jëf, di doxalin,
di xam-xam, di manoore,
dara amu ci njaniiw, ga nga jëm.

Àddina wóorul

11 Ma seetlooti fi kaw suuf ne
du ku gaaw, yaay raw;
du ku jàmbaare, yaa moom xare;
du ku xelu, am loo dunde;
du ku muus, duunle;
du kuy xamkat, amu yiw;
ku nekk ak bésam ak wërsëgam.
12 Doom aadama la bésu safaan bay bett,
jekki ne dàll fi kawam,
ni jën wu keppu cib caax, loru,
mbaa picc mu tancu cig fiir.
Doom aadama xamul bésam.

Xel mu rafet taxul ñu naw la

13 Lii it gis naa ko, muy lu ma yéem,
di mbirum xel mu rafet fi kaw suuf.
14 Ab dëkk bu ndaw la woon, nit ña néew.
Buur bu mag song dëkk ba, gaw ko,
jal jali suuf yu mag, sësal ca tata ja.
15 Fekk fa ku néewle te xelu.
Mu manoona xelal dëkk ba, xettli leen,
waaye kenn faalewu ko.
16 Man dama noon xel mu rafet a gën doole!
Ndeke ku néewle ñu xeeb la,
tanqamlu say wax.

Li xel wuuteek ndof

17 Ku xelu, kàddoom yu dégtu ndànk
moo gën ŋal-ŋalu kilifa ci biir ñu dofe.
18 Xel mu rafet a gën ngànnaayi xare,
waaye benn bàkkaarkat day yàq ngëneel lu réy.

10

1 As weñ tàbbi ci diw gu xeeñ, yàq ko;
ab dof it jëfam su tuut
neenal na xel mu rafet ak daraja.
2 Xelu, jubal;
dofe, jàdd.
3 Te it ku dofe buy dox sax,
du ànd ak xelam;
ku ko gis, xam ne kii dof la.
4 Su la sa kilifa meree,
bul jóge fa ñu la teg;
tooñ yu mag, teey ba giif.

5 Lu mettee ngi lu ma gis fi kaw suuf,
lu mel ni njuumte lu rëcc kilifa:
6 Ab dof bu ñu jox cér yu bare,
boroom daraja féete suuf;
7 ma gis baadoolo war fas,
kilifa di rung ni baadoolo.

8 Ku gas um yeer, repp nga tàbbi ca;
ku bëtt miir, repp jaan matt la;
9 kuy yett ay doj, repp nga caa gaañu;
kuy gor bant, repp nga caa loru.
10 Liggéeye weñ gu day te xacceesu ko,
góor-góorlu war na ca;
xelu, baaxle jariñoo.
11 Jaan màtte, balees koo jat,
du njariñal jatkat ba.

12 Ku xelu àddu, mu diw yiw;
ku dofe wax, sànku.
13 Bu jëkkee wax ju amul bopp,
daaneele ndof gu sotti.
14 Ab dof a ngi waxa wax,
te kenn xamul luy xew ëllëg.
Ana ku koy xamal gannaawam?
15 Ab dof ak kër-këreem, coonoy neen;
du xam sax yoonu taax ya.

16 Ngalla yeen, réew mi gone falu buur,
jawriñ ña di xëye xawaare.
17 Ndokklee, yeen, réew ma as gor falu,
te bu jotee, jawriñ ñay xéewlu,

ngir am doole te baña màndi.

18 Tayel, puj bu màbb;
yaafus, néeg buy senn.
19 Aw ñam bégal,
aw ñoll bànneexal,
xaalis tontu lu ne.
20 Sam xel sax bu ca saaga buur,
sa néegu biir sax, bu fa saagaa boroom daraja.
Xamoo picc muy yóbbu sa kàddu,
mbaa njanaaw luy siiwali mbir ma.

11

Kenn xamul, waaye beyal sa tool

1 Dugalal sa alal, dawloo ko;
yàgg-yàgg nga jotaat ci.
2 Séddal ab cér juróom yaari nit ba juróom yett;
xamoo safaan buy dikkal àddina.
3 Xàmbaar bu duyee, ba fees,
fi kaw suuf lay soob.
Garab, bu daanoo ndijoor mbaa càmmoñ,
fa mu daanu lay des.
4 Kuy déglu ngelaw, doo ji,
kuy seetluy niir, doo góob.
5 Xamoo yoonu ngelaw,
xamoo nu doom di sosoo ci ndeyam;
kon manoo xam lu Yàllay def,
moom miy def lépp.
6 Xëyal, ji sa jiwu,
gont, baña tàyyi;
muy lii di lee, xamoo lu ciy nangu,
am ñaar ñépp ay bokk baax.

Bégal te xam ne man saxul

7 Leer neex na,
gis jant neex na.
8 Ak lu say at bare bare,
bégeel at mu ci nekk,
waaye bàyyil xel lëndëmu bàmmeel,
lu yàgg lay doon,
te liy ñëw lépp, cóolóoli neen.

9 Xalelu góor bi, bànneexul bi ngay gone,
bégalal sa xol bi ngay ndaw.
Toppal loo namm ak loo xemmem,
waaye xamal ne loolu lépp,
Yàlla da la koy laaj.
10 Félal naqaru xol,
dàq woppi yaram;
waaye ndaw ak kawar gu ñuul, cóolóoli neen.

12

1 Bàyyil xel ki la sàkk,
bi ngay dese ndaw,
bala bési safaan a taxaw,
ba jant ñëw, nga naa:
«Amatuma bànneex.»
2 Fa la jant di lëndëme,
weer giim, biddiiw giim,
taw siwet, mu niru la lu xiinati.
3 Su bés baa wattukati kër gi di lox,
jàmbaari xare yi sëgg,
wolkat yi néew, ba wolatuñu,
ñiy séentu ci caax yi giimle,
4 bunt yi féeteek mbedd mi tëje,
coowal wol dal,
as picc sab, nelaw naaw,
janq ju doon woy, selaw.
5 Nga dem, ba ragal fu kawe,
am tiitaange ciw yoon,
garab tóor, ba weex furr,
soccet di yokokoki,
doomu garab tëë yékkati siddit,
nga jëm kër gu mujj,
waa dëj bi fees mbedd mi.
6 Bàyyil xel ki la sàkk,
balaa buumu xaalis bi ne tipp,
ndabal wurus wi, tasar,
njaq la ñuy roote, rajax,
poli ba ca teen ba, tàllit.
7 Su boobaa pënd dellu suuf, na woon;
bakkan dellu fa Yàlla ma able woon.
8 Cóolóoloo cóolóol, waru waarekat ba.
Léppi cóolóoli neen.

Ma daaneel

9 Waarekat ba daa xelu,
di jànglewaale xam-xam,
di natt ak a gëstu,
di jekk-jekkal kàdduy xel yu takku.
10 Waarekat ba daa tànn baat yu saf,
bind ko, mu jub te dëggu.
11 Waxi ku xelu day gindee, bantub sàmm la;
tënk ba diy pont, sampe ca.
Loolu ag may la, jóge ci sàmm biy kenn.

12 Doom, leneen lu ci tegu, moytu ko:
Yokki téere amul kemu,
njàng mu bare, coonoy boroom.
13 Ma daaneele fii, déggees na lii lépp:

Yàlla, ragal ko;
ay santaaneem, jëfe ko;
loolu rekk mooy nit.
14 Jépp jëf dév, la Yàlla di àtte,
ba ci lépp lu làqu,
muy lu baax, di lu bon.

Ngën-gi-woy

1 Lii, di ngën-gi-woy, ñeel Suleymaan.

Ndaw si
2 Fóon maa, ngalla fóon ma,
sa cofeel a ma dàqal biiñ.
3 Sa diw yi ngay xeeñoo neex,
saw tur jib, mel ni lu xeeñ a xelli.
Moo tax janq ji nob la.
4 Yóbbaale ma, nu daw, dem.
Sama buur, yóbbu ma sa néeg,
nu bokk mbég ak bànneex,
di tàqamtikoo sa cofeel gi dàq biiñ.
Ñoo yey nob la!

Njëkke ñooru, mujje xejjoo

Ndaw si
5 Yeen janqi Yerusalem, damaa ñuul, rafet;
ñuul ni xayma ya ca Kedar*,
mel ni ridoy Buur Suleymaan.
6 Buleen ma xoole sama ñuulaay bi,
jant bee ma lakk.
Samay càmmiñ a ma mere,
di ma wattuloo tóokëri reseñ ya,
te wattuwuma sama tóokëri bopp†.
7 Sama soppey xol, ngalla wax ma
ana fooy foral,
di fa gooral, digg bëccëg?
Lu ko moy may muuru, di la wër
fi say xarit ak seeni gétt.

Waa ji
8 Aa! Xamoo koo?
Yaw mi dàq ci jigéen ñi!
Génnal rekk, topp wewi jur gi,
sàmmi say tef,
fi dendeek mbaari sàmm si.

9 Xarit, xam nga lu ma lay xoole?
Yànjaayu wajan wu takk watiiru Firawna.
10 Sa lex yaa ngi tàkk fi digg sàdd yi!
Céy wii loos ak caqu peram!
11 Sàddi wurus lanu lay defaral,
tapp ca xaalis.

Ndaw si
12 Li sama buur tëdd, di xéewlu lépp,
maa ngi gilli lu neex.
13 Sama nijaay di mbuusum ndàbb
may fanaan sama digg ween.
14 Saa nijaay, saa cabbu tóor-tóoru fuddën,
fa digg tóokëri Engedi‡.

Waa ji
15 Xarit, yaaka rafet,
yaaka taaru!
Say gët niy pitax.

Ndaw si
16 Nijaay, yaaka góorayiw,
yaaka maa neex!
Mbooy gu naat, nu laloo,
17 garabi seedar di sunu xànqi néeg,
garab gu dul ruus xadd ko§.

2

1 Waaye man saxayaayu joor doŋŋ laa,
nirook as tóor-tóor ciw xur.

Waa ji
2 Xanaa as tóor-tóor su ne ràññ ci biiri dég!
Kookooy sama xarit ci biir janq ji.

Ndaw si
3 Mbete garab gu gëna neex ci gott bi,
kookooy sama nijaay ci biir xale yu góor yi.
May bége keppaaram, safoo doom ya.
4 Dugal na ma néegub sago-jeex-na,
yiire ma mbëggeel.
5 Gaaweleen ma nàkki reseñ, ma dëgër,
leel-leen may meññeef, leqlee ma.
Wopp laa def ndax mbëggeel!
6 Sama càmmoñu waay, ma gegenoo,
ndijooram, ma laxasoo.

7 Yeen janqi Yerusalem, waatal-leen ma
ci taaru kéwél ak koobay àll bi,

* 1:5 1.5 Kedar diiwaanu Arabi la woon bu genn giirug Ismayla dëkke woon bu yàgg. Dañu daan defare seeni xayma ay deri bëy yu ñuul. † 1:6 1.6 tóokër ak càmm ay baat la yu ñuy méngalee ndaw si ci waxin. Seetal it ci 1.8. ‡ 1:14 1.14 tóokëri Engedi bëtu ndox la bu nekk ca sowub géeju Xorom ga. Engedi di tekki «bëtu ndoxu bëy». § 1:17 1.17 seedar ak garab gu dul ruus ay garab lañu yu neex xet.

ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Wootante jib na
Ndaw si
8 Dégluleen, sama nijaay a,
mu ngooguy ñëw,
di xéluy jéggi tund yu ndaw yi,
di tëb tund yu mag yiy dikk.
9 Sama nijaay a ngi mel ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw.
Mu ngi noonu taxaw ca gannaaw miir ba,
di séentu ci palanteer bi
ak a yër ci caax bi.

10 Sama nijaay ne ma:
«Xarit, ayca,
jongama sama, dikkal boog!
11 Xoolal, tawub sedd wees na,
waame jàll, wéy*.
12 Tóor-tóor yi lal na réew mi,
jamonoy woy dikk,
sabum pégét† jibe sunum réew.
13 Figg a ngi ñorsi,
reseñ tóor, di gilli.
Xarit, ayca,
jongama sama, dikkal boog!»

Waa ji
14 Soppe, sore nga ni xati mu dëkke xarxari doj,
làqoo ruqi mbartal yi.
Won ma sa jëmm,
dégtal ma sa baat.
Sa baat a neex,
sa jëmm jekk!

Ndaw si
15 Jàppal-leen ma till yi,
till yu ndaw yiy ruur reseñ,
te sunu reseñ jiy tóor.

16 Sama nijaay, maa moom, man it, moo moom,
di fore digg tóor-tóor yi.
17 Nijaay, balaa jant a fenk,
ker toxu,
dellul gaaw ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw kaw tund yu xàjjalikoo ya.

3

Réeroo, gise
Ndaw si
1 Sama kaw lal, guddi,
laa seet sama soppey xol.
Seet naa ko, gisuma ko.
2 Naa jóg, wër dëkk bi.
Mbedd yeek pénc yi
laay seete sama soppey xol.
Seet naa ko, gisuma ko.

3 Wattukat yee ma gis,
ba ñuy wër dëkk bi.
Ma ne leen: «Sama soppey xol, gisuleen ko?»
4 Ma romb leen tuuti rekk,
gis sama soppey xol.
Ma ne ko taral, bàyyeetuma ko,
ba yóbbu ko sama kër yaay,
ba sama biir néegu ndey ji ma jur.

5 Ngalla yeen, janqi Yerusalem, waatalleen ma
ci taaru kéwél ak koobay àll bi,
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Daagu, jëm toolu mbëggeel
Ñeneen
6 Ana luy jóge màndiŋ ma nii,
mel ni taxaaru saxar,
suuroo ndàbb ak xas mu xeeñ
ak mboolem cuuraayi jula?

Ndaw si
7 Laltub Suleymaan a ngoog,
juróom benn fukki jàmbaar dar ko,
di jàmbaari Israyil.
8 Ñépp mane saamar,
ku ci nekk mokkal xare,
saamar ci pooj,
ngay fàggu mbettum guddi.
9 Ab toogu la Buur Suleymaan defarlu,
ñu defare ko bantu Libaŋ,
10 ponku ya, mu def ko xaalis,
wéeruwaay ba wurus;

* **2:11** 2.11 Ci Israyil, jamonoy sedd day taw. Bu taw bi jeexee, tàngoor wi dikk, gàncax gi jebbi, daldi naat.
† **2:12** 2.12 pégét xeetu picc la mu nirool pitax.

tooguwaay ba di ndimo lu xonq curr,
biir ba di liggéeyu ràbb
bu janqi Yerusalem ràbbe cofeel.

11 Yeen janqi Siyoŋ, génnleen,
xool Buur Suleymaan ak mbaxanam céetal
mi ko yaayam solal ci bésub céetalam,
bésu bànneexam.

4

Waa ji

1 Yaaka rafet, xarit, yaaka taaru!
Sa gët yi niy pitax, làqoo muuraay bi,
njañ liy loy-loyee ngi saf géttu bëy yu ñuul
yu bartaloo kaw tundu Galàdd.
2 Sa gëñ yi weex ni xar yu ñu wat
ñuy yéege ca sangukaay ba,
ku nekk ak seexam,
kenn wéetu ca.
3 Sa tuñ yi mel ni wëñ gu xonq curr,
ndaw gémmiñ gu jekk!
Sa lex yiy tàkk ni ŋaali gërënaat,
làqoo sa muuraay bi;
4 sa loos wi ne coleet ni tatay Daawuda,
mërgalu ba jekk,
caq bay lang ni junniy kiiraayi jàmbaar.
5 Sa ween yi ni ñaari tef,
mbaa seexi kéwél yuy fore digg tóor-tóor yi.
6 Balaa jant a fenk,
ker gàddaay,
ma ne coww diggante tund wa ndàbb ne bann,
ak tund wa xas ma neexe.

7 Xarit, sa lépp a rafet,
sikk nekkul ci yaw.

8 Séet sama, jógeel Libaŋ, jege ma,
bawool Libaŋ, jegesi ma.
Wàcceel colli Amana
ak colli Senir ak Ermon.
Génnal xunti gaynde yooyook
tundi segg ya.

9 Jigéen sama, séet sama, benn yoon nga ma xool,
sama fit ne tërit.
Sa benn peru caq rekk,
sama fit ne tërit.
10 Jigéen sama, séet sama,
sa mbëggeel a neex!
Sa mbëggeel a dàq biiñ,
sa diw yu xeeñ dàq luy cuuraay.
11 Séet sama! Lem ay xellee sa gémmiñ,
lem ak meew lal sa làmmiñ.
Sa xetu yére xetu àllub Libaŋ la.
12 Jigéen sama, séet sama, yaay tóokër bu tëje,
yaay seyaan bu tëje,
di bëtu ndox bu saañe.
13 Yaa di toolub gërënaat bu naat,
meññ ngën-gi-meññeef
ak fuddën ak reen yu xeeñ,
14 muy reen yu xeeñ, safroŋ, barax, kanel,
ak xasoo xas mu xeeñ,
ndàbb ak alowes
ak lépp lu xeeña xeeñ.
15 Yaa di bëtu ndox ci tool yi,
di teen bu fees ak ndox muy daw,
wale tundi Libaŋ.

Ndaw si

16 Yaw, ngelawal bëj-gànnaar, yewwul,
ngelawal bëj-saalum, dikkal,
wolal-leen ma sama tool bi,
mu gilli;
sama nijaay dugg toolam,
xéewloo ngën-gi-meññeefam.

5

Waa ji

1 Jigéen sama, séet sama, dikk naa sama tool,
sama ndàbb ak sama cuuraay, ma for,
sama lem xelli, ma lekk,
sama biiñ ak sama meew, ma naan.

Awu

Yeen soppe yi, lekkleen;
yeen ñi bëggante, naanleen ba màndi.

Xol jeex na, mujje neex

Ndaw si

2 Maa ngi nelaw, te xol yewwu;
dégluleen, sama nijaay ay fëgg.
Mu ne: «Xaritoo, jigéen sama, ubbil ma,
sama nenne, alal sama!
Sama bopp a ngi laye ba tooy,
njañ li fanaanee guus.»
3 Ma ne ko: «Summiku naa de,
xanaa duma soluwaat?
Jàngu naa jeeg,

xanaa duma taqati?»
4 Sama nijaay yoor loxoom ci xarante bi,
sama yaram ne sàyy.
5 Ma ne bërét, di ubbil nijaay,
sama yoxo yi, diwu ndàbb di ca siit,
sama waaraam yi, ndàbb rogalaat
ba ci njàppul bunt bi.
6 Maa ubbil nijaay,
waaye nijaay waññiku na, ba wéy.
Ba mu waññikoo, tuuti ma dee.
Seet naa ko, gisuma ko;
ma woo ko, wuyuwul.
7 Wattukat yiy wër dëkk bi gis ma;
ñu dóor ma, gaañ ma,
ñori sama malaan.
Wattukati tata jaa!

8 Ngalla yeen, janqi Yerusalem, waatalleen ma
ne su ngeen gisee sama nijaay,
ne ko damaa wopp ndax mbëggeel.

Janqi Yerusalem
9 Yaw mi dàq ci jigéen ñi,
ana lu sa nijaay gëne keneen?
Ana lu mu ëpplee keneen,
ba nga di nu waatloo lii?

Ndaw si
10 Sama nijaay daa xees, leer;
kenn la ci fukki junniy góor.
11 Kanam gi ni wurus, di wurusu ngalam;
njañ li lëmësu,
ñuul ni ndobin.
12 Gët yi ni pitax yu feggook wali ndox,
sangoo meew,
feggook ndox mu ne xéew.*
13 Lex ya di tool,
gàncax ga ne ca bann,
tuñ ya diy tóor-tóor,
ndàbb wale ca, rogalaat.
14 Yoxo yi banti wurus la,
ngën-gi-per tappe ca;
jëmm ja rattax ni bëñu ñay
laloo peri safiir;
15 yeel yi kenuy doj wu jafe la,
sampe ci tànki wurusu ngalam.
Meloom ni tundi Libaŋ,
di tànnéef ni garabi seedar.
16 Gémmiñam, bànneexi neen,
jëmmam jépp jara xédd!
Yeen janqi Yerusalem,
sama nijaay a ngoog, samab xarit.

6

Janqi Yerusalem
1 Yaw mi dàq ci jigéen ñi,
ana fu sa nijaay dem?
Wax nu fu sa nijaay jaar,
nu seetle la ko.

Ndaw si
2 Sama nijaay dugg na biir toolam,
fa gàncax ga ne bann.
Mu ngi foral ci tool bi,
ak a fori tóor-tóor.
3 Man, nijaay a moom;
nijaay it, maa moom.
Mooy fore sama digg tóor-tóor yi.

Yaaka taaru
Waa ji
4 Xarit, taaru nga ni Tirsa ak Yerusalem,
péeyi buur ya,
yéeme nga ni péey yu kawe ya!
5 Wuy, geesul fee!
Soo ma nee jàkk, ma jànnaxe.
Sa njañ liy loy-loyee ngi saf géttu bëy yu ñuul,
yu bartaloo kaw tundu Galàdd.
6 Sa gëñ yi ni mbote yu weex,
yéege ca sangukaay ba,
ku nekk ak seexam,
kenn wéetu ca.
7 Sa lex yiy tàkk ni ŋaali gërënaat,
làqoo sa muuraay bi.
8 Buur day am juróom benn fukki lingeer
ak juróom ñett fukki jongama
ak jeeg ju dul jeex.
9 Waaye sama nenne kenn la, matal ma sëkk,
yaayam kennal ko,
muy ngëneelu biiru yaayam.
Janq ji gis ko, di ko jëwe mbégteem,
lingeeri buur aki jongamaam di ko kañ.
10 Ña nga naa: «Ndaw sii ku mu?
Bu nee xiféet, nga ne fajar a xar,
rafet ni leer gu ndaw,
yànj ni jant bi,
yéeme ni gàngoori biddiiw!»
11 Damaa wàcc ba ca toolub saal ya,

* **5:12** 5.12 Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante.

xooli cax mu yees mi ci xur wi,
bu reseñ ji jebbee,
mbaa gërënaat ji tóor, ma gis.
12 Damaa ràkkaaju bay lox,
mel ni ku war watiiru buur*.

7

Janqi Yerusalem

1 Dikkal, janqu waa Sulam bee, dikkal;
dikkala dikk, nu niir la.

Waa ji

Moo, lu ngeen di seetaane janqub waa Sulam bi
ni kuy fecc galanu Ñaari Dali Xare?
2 Janqoo, lingeer sama,
sa tànk yee ka jekk ci sa dàll yi,
sa mooco yi mërgalu niy jaaro
yu ndaanaanu tëgg yette loxoom.
3 Sa jumbux bi di kaas bu mërgalu,
yàlla bumu ñàkk biiñu njafaan!
Sa biir bi di jalu pepp
mu ay tóor-tóor ñag.
4 Sa ween yi ni ñaari tef,
mbaa seexi kéwél.
5 Sa loos wi, coleet, rattax, ni tatay bëñi ñay;
say gët di lerxat ni déegi Esbon,
ya feggook buntu Bat Rabim.
Sa bakkan bi jub xocc ni tatay Libaŋ
ja tiim Damaas.
6 Sa bopp siggi ni tundu Karmel,
njañ liy nes-nesi ni sooyu buur,
létt yay fëy-fëyi, ba laaw buur.

7 Rafet, sopploo!
Soppee, bànneex nga!
8 Sa taxawaay bii garabu tàndarma la,
sa ween yi di cëggi doom ya.
9 Ma ne, maay yéeg tàndarma gi,
ŋëb doom yi.
Yal na say ween di sama cëggi reseñ,
sag noo jox ma doom yu xeeñ,
10 sa gémmiñ di xelli ngëneelu biiñ.

Ndaw si

Na walal sama nijaay,
tuurul ñiy nelaw.
11 Man, nijaay a moom,
te maay nammeelam.

Ayca ca tool ba

Ndaw si

12 Nijaay, ayca nu dem tool ba,
fanaani ca tóor-tóori fuddën ya*.
13 Nan teela xëyi ca tóokëri reseñ ya,
bu reseñ ji jebbee,
mbaa tóor-tóor yi focci,
mbaa gërënaat ji tóor, nu gis.
Fa laa lay jébbale mbëggeel.
14 Tóor-tóor yu xeeñ† yaa ngi gilli,
lépp luy doom yu neex aje sunu bunt néeg,
yu yees yaak ya woon,
ma boole dencal la, nijaay.

8

1 Éy su meloon ni sama càmmiñ nga,
mel ni ku ma bokkal wenn ween,
ba ma dajeek yaw biti, sañ laa dar,
te du tax ñu sikk ma!
2 Ma jàpp la, yóbbu sama néeg yaay,
moom mi ma yar,*
ma may la biiñ bu saf,
ak sama ndoxum gërënaat, nga naan.
3 Sama càmmoñu waay, ma gegenoo,
ndijooram, ma laxasoo.
4 Yeen janqi Yerusalem, waatal-leen ma
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Joxe naa xol

Janqi Yerusalem

5 Ana ndaw suy jóge màndiŋ ma nii,
wéeroo nijaayam?

Ndaw si

Ci ron pom gi laa la yee,
fa la sa yaay jàppe ëmb,
jur la fa.
6 Teg ma ci sa xol ni torlukaay†,
mbaa ci sa përëg ni lamu màndarga.
Mbëggeel a bare doole ni ndee,
fiiraange xér ni bàmmeel.

---

* **6:12** 6.12 Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante. * **7:12** 7.12 Mbaa: ca dëkk yu ndaw ya. † **7:14** 7.14 tóor-tóor yu xeeñ yi màndaragoor la ci làkku ebrë. Ñu yaakaar ne, day may góor doole tey giiral jigéen. * **8:2** 8.2 Mbaa: nga jàngal ma baane, † **8:6** 8.6 torlukaay mooy jumtukaay bu mel ni lu ñuy tàmponee. ‡ **8:6** 8.6 Mbaa: tàkk di sël-sëli.

Day jàpp jippét,
di jum bu Aji Sax ji taal.‡
7 Ndox mu ne xéew du fey mbëggeel,
ay dex du ko mëdd.
Ku koy weccee sa alalu kër gépp it,
ñu jéppi laa jéppi rekk.

Càmmiñi ndaw si
8 Sunub jigéen lu ndaw la,
ween sax amu ko.
Lu nuy defal sunub jigéen
bés bu ñu koy bëggsi?
9 Su doon am tata,
nu tabaxal ko soorooru xaalis.
Su doon bunt,
nu aare ko xànqi seedar.

Ndaw si
10 Maa dim tata,
sama ween di sooroor ya;
moo tax waa ji xam ne
maa di jàmmam.

11 Suleymaan am na reseñ ca Baal Amon.
Da koo dénk ay beykat.
Ku nekk di ko fey meññeef ma
junniy dogi xaalis.
12 Junniy dogi xaalis yi,
Suleymaan, yaa ko moom;
ñaar téeméer yi, beykat yi.
Waaye sama toolub reseñ, maa ko moom.

Waa ji
13 Yaw mi tooge digg tool bi,
samay xarit a ngi teewlu sa baat,
waxal boog, ma dégg.

Ndaw si
14 Nijaay, dawsil,
melal ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw
ci kaw tund wi ci gàncax gu xeeñ gi.

Esayi
Mucc a ngi ci Emanuwel

(Saar 1—12)

1 Lii moo di peeñum Esayi doomu Amocc, di lu mu gis ci mbirum Yuda ak Yerusalem ci janti buuri Yuda yi ñuy wax Osiyas* ak Yotam ak Axas ak Esekiya.

Aji Sax ji sikk na ñoñam

2 Asamaan, déglul; suuf, teewlul,
Aji Sax jeey àddu:
«Ay gone laa yar, màggloo leen,
ñoom, ñu gàntal ma.
3 Aw yëkk xam na boroomam,
mbaam-sëf xam gàmb,
bi ko boroomam di xonte,
waaye Israyil xamul,
sama ñoñ ñii xàmmeewuñu.»
4 Wóoy wii xeetu moykat,
wii askan wu diisu ñaawtéef,
mii njurum defkati mbon,
yii doomi yàqute!
Ñoo wacc Aji Sax ji,
ñoo teddadil Aji Sell ju Israyil,
dëddu ko.
5 Xanaa dungeen wéye fippu,
ñu gën leena duma,
te bopp di góomi neen,
xol jeex tàkk?
6 Bopp ba téstën, fenn jagul.
Xanaa gaañu-gaañu aki dagg-dagg rekk,
ak góom yuy nàcc,
fajeesu ko, takkeesu ko,
gajfaleesu kook ag diw.
7 Seenum réew gental,
seeni dëkk xoyomu,
seen suuf, doxandéem yi lekk fi seen kanam,
muy gent bu doxandéem tas.
8 Siyoŋ, dëkk bu taaru baa ngi wéet
ni mbaarum tóokër mbaa dalub toolu xaal.
Mbete dëkk bu ñu gaw!
9 Bu nu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
waccalul woon li nu deseek as néew,
ni Sodom† lanuy mel,
Gomor lanuy neexool.

Aji Sax ji bañ na ngistal

10 Dégluleen kàddug Aji Sax ji, yeen njiiti Sodom,
teewluleen sunu yoonu Yàlla, yeen askanu Gomor.
11 «Lu may doye seen sarax yu bare?» la Aji Sax ji wax.
«Damaa suur seen saraxi rendi-dóomali kuuy,
suur nebbonu juru yar gi,
deretu yëkk ak xar ak sikket it, safu ma.
12 Bu ngeen dikkee, teewsi fi sama kanam,
ana ku leen sant ñu joggat-joggatee nii
sama ëttu kër?
13 Buleen fi indeeti saraxi caaxaan,
seen saraxu cuuraay, lu ma seexlu la.
Terutel weer ak bésub Noflaay
ak wooteb ndajee ci yem!
Duma mana dékku ndajem diine mu rax njubadi.
14 Seeni Terutel weer ak seen bési màggal
laa bañ ci sama xol;
yooyu màggal a ma diis ba àttanatuma ko.
15 Bu ngeen ma tàllaleey loxo,
ma fuuyu.
Bu ngeen doon ñaan-ñaanee it,
du maa leen di déglu:
seeni loxo, deret la taq ripp.
16 Raxasuleen ba set wecc,
jëleleen seeni jëf ju bon fi sama kanam,
te ngeen ba lu bon.
17 Jàngleen di def lu baax,
sàkku njub,
wañños ab notkat,
àtte dëgg, ab jirim,
sàmm àqu jëtun.

18 «Kaayleen, nu waxtaan ba juboo,» la Aji Sax ji wax.
«Li seeni bàkkaar di xonq lépp,
tàll lay weexeji.
Li muy xonq curr lépp,
weex furr lay mujje.
19 Su ngeen ma nangoo déggal,
ngëneelu réew mi ngeen di xéewloo.
20 Waaye su ngeen lànkee, fippu,
saamar a leen di xéewloo.»
Aji Sax ji déy a ko wax ci gémmiñam.

---

* **1:1** 1.1 Osiyas mooy Asaryaa ba tey. † **1:9** 1.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.23-29.

Mbugal mooy setal Yerusalem

21 Ana nu biib dëkk yàqoo, mbeteb gànc,
te nekkoon dëkkub kóllëre,
njubte mate fa,
njekk lal fa panaan,
tey ñu diy bóomkat!
22 Sa xaalis doon na raxit,
sa biiñ xormbet.
23 Seeni njiit të,
xejjoo ay sàcc,
ñoom ñépp sopp ger,
di dàq ay neexal,
ab jirim, sàmmuñu àtteem,
àqu jëtun soxalu leen.
24 Moo tax, kàddug Boroom bee,
Aji Sax ju gàngoor yi,
Jàmbaaru Israyil:
«Maay lijjanti samay bañ, ngalla ñoom!
Maay fey samay noon!
25 Yerusalem, maa lay teg loxo,
maay seeyal sa raxit ni xeme,
ba dindi sa mbuubit mépp.
26 Maay waññi say àttekat, ñu mel na woon,
say diglekat it dellu mel ni bu jëkkoon.
Su boobaa ñu wooye la Dëkkub Njekk,
ak Dëkkub Kóllëre.»
27 Siyoŋ dëppook yoon, mucc,
ay tuubkatam wormaal njekk, raw;
28 moykat ak bàkkaarkat yàqoondoo,
dëddukati Aji Sax ji sànkoondoo.
29 Yeenay rus moos ci garab yu mag,
yi ngeen soppoona daje, di xërëmtu.
Yeenay am gàcce ci tóokër,
yi ngeen taamu woona daje, di bokkaale.
30 Yeenay meli ni garab gu mag gu xob ya lax,
mbaa tóokër bu amul siitu ndox.
31 Boroom doole mel ni boob,
la mu liggéey di ferñent,
ànd ak moom ne jéppét,
te kenn du fey sawara wa.

2

Kilifteef gu bees taxaw na

1 Mbir mii la Yàlla won Esayi doomu Amocc ci mbirum Yuda ak Yerusalem.
2 Fan yu mujj ya, dees na taxawal
tundu kër Aji Sax ji,
Aji Sax ji mooy gëna kawe ci tund yi,
tiim tund yu ndaw yi,
xeet yépp riirandoo, wutsi ko.
3 Ay askan yu bareey dikk, naan:
«Dikkleen nu yéegi tundu Aji Sax ji,
fa kër Yàllay Yanqóoba,
mu xamal nuy yoonam,
ba nu doxe yooyu ñallam.»
Siyoŋ kat la ndigalu yoon di bawoo,
Yerusalem googu la kàddug Aji Sax ji di jóge.
4 Mooy àtte diggante xeet yi,
mooy dogalal ay askani askan,
ñu tëgg seeni saamar ay illéer,
def seeni xeej ay sàrt;
aw xeet dootu xàccil moroom ma saamar,
te dootuñu jàngati xare.
5 Yeen waa kër Yanqóoba,
kaayleen nu doxe leeru Aji Sax ji!

Bew, yàqule

6 Boroom bi, bàyyi nga waa kër Yanqóoba, sa ñoñ,
ndax jëfi waa penku lañu feese,
aki gisaanekat, ba mel ni waa Filisti,
te ñooy tàppante pasook doomi doxandéem yi.
7 Seen réew maa ngi ne gàññ ak xaalis ak wurus,
alal du jeex,
fas ne xas,
watiiri xare du jeex.
8 Seen réew maa ngi fees aki yàllantu;
ñuy sujjóotal seen liggéeyu loxo yooyu,
te ñoo ko sàkkal seen bopp.
9 Doom aadama torox na, ku ne detteelu,
waaye bu leen yékkati!
10 Ayca ca xunti ma,
làqujileen biiri pax,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam.
11 Bésub keroog booba,
ku bew bay regeju mooy detteelu,
sagub nit sàggiku,
Aji Sax ji doŋŋ mooy jagoo kawe.

12 Bés déy ñeel na Aji Sax ju gàngoor yi,
ca lay xaare képp ku bew ak ku reew,
ba kuy daŋŋiiral, detteelu.
13 Ca lay xaare garabi seedari Libaŋ
yi ne coleet, ba kawe,
ak garab yu mag ya fa Basan.

14 Ca lay xaare wépp tund wu mag wu ne coleet,
ak bépp jànj bu kawe,
15 ak jépp tata ju gudd,
ak bépp miir bu ñu dàbbli,
16 ak gaalu Tarsis gu mag gu mu doon,
ak gépp gaal gu taaru.
17 Bésub keroog booba,
kuy daŋŋiiral, detteelu,
sagub nit sàggiku,
Aji Sax ji doŋŋ mooy jagoo kawe.

18 Yàllantu yépp a naan mes,
19 nit ñi làquji biir xuntiy doj,
ruuruji biiri pax,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam,
kera buy taxaw, ba suuf di lox.
20 Bésub keroog booba,
yàllantuy xaalis ak wurus
ya nit sàkkal boppam, di leen sujjóotal,
ñoom lay sànni ca jaar yaak njugub ya,
21 ba mana làquji ca xunti ya
ak xarantey doj ya,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam,
kera buy taxaw, ba suuf di lox.
22 Baleen nit,
noowal bakkan kese la!
Ana lees koy nawe?

3

Yuda salfaañoo na

1 Aji Sax ji Boroom bi, Aji Sax ju gàngoor yi kat,
mu ngi nii di jële Yerusalem ak Yuda,
lu doon wéeruwaay, di cëslaay,
muy dugub ju ñu yaakaaroon,
di ndox mu ñu yaakaaroon,
2 ak jàmbaar ak ñeyu xare,
akub àttekat akub yonent,
ak gisaanekat ak magum pénc,
3 ak njiitu juróom fukki dag, akub kàngam,
ak diglekatu buur, ak ndaanaanu liggéeykat,
ak jatkat bu xareñ.
4 «Maay def ay gone jiite leen,
di ñu yaroo seen sago, yilif leen.
5 Nit ñiy soxorante,
ku nekk ak moroomam, ku nekk ak dëkkandoom,
ndaw di ñàkke mag kersa,
sagaru nit sofental boroom daraja.
6 Nit dina ne nikk mbokk ma,
ca biir kër baayam, ne ko:
“Yaw mi dese mbubb, jiite nu,
ba lu bokk ci sunu gent bii, di sa kilifteef.”
7 Keroog kooka àddu ne ko:
“Duma leen mana fajal dara!
Du dugub, du mbubb fa sama kër,
dungeen ma def njiit!”»
8 Yerusalem day téqtalu,
Yuda fëlëñu.
Ñooy wax ak a jëf lu neexul Aji Sax ji,
di gàntal leeram gi teew.
9 Seen dëgër bët tuumaal na leen,
ñuy bàkkaar ni waa Sodom,
làquwuñu sax.
Wóoy, ngalla ñoom!
nde ñoo lor seen bopp.
10 Neleen aji jub ji mooy baaxle,
mooy yooloo añam.
11 Waaye wóoy ku bon, nde mooy bonle;
la mu def rekk lees koy def.
12 Bokk yi, ñu xalele ñoo leen di not,
ay jigéen yilif leen.
Bokk yi, seeni njiit a ngi leen di sànk,
lëndëmal nañu seeni yoon.
13 Aji Sax jaa ngi ci jataayu layoo,
moo jóg di àtte ay xeet.
14 Aji Sax jeey yékkati kàddug sikkaange,
jëme ci magi ñoñam ak seeni kàngam.
«Yeena sëxëtoo tóokëru reseñ bi,
la ñu foqatee ci néew-ji-doolee nga seeni kër.
15 Lu waral ngeen di dëggaate sama ñoñ,
nappaaje néew-doole yi?»
Kàddug Boroom bee, Aji Sax ju gàngoor yi.

Puukare sànk na jigéeni Siyoŋ

16 Aji Sax ji da ne:
«Jigéeni Siyoŋ a ngi daŋŋiiral,
di goŋeet-goŋeeti,
di regejook a rékk-rékkal,
samp um ndaag,
keleŋal lami wëq.»
17 Moo tax Boroom beey wat jigéeni Siyoŋ nel,

Aji Sax jeey muri seen jë.
18 Bésub keroog Boroom bi xañ leen
gànjari tànk, ak takkaay yu bindoo ni
jant, ak yu bindoo ni weer wu feeñ; 19 aki
loŋ-loŋ aki caq aki muuraay. 20 Moo
leen di xañ ay tañlaay ak lami përëg aki
ngañaay ak téere yu xeeñ aki gàllaaj,
21 xañ leen jaaroy torlu ak jaaroy bakkan,
22 ak mbubbi xew, aki mëlfë, ak séri
càngaay, ak saagi loxo, 23 ba ci yérey sooy
ak yérey lẽe aki musóor aki kol.
24 Su boobaa lu xasaw wuutu lu xeeñ,
buum wuutu ngañaay,
nel bu set wuutuy létt,
yérey saaku wuutu ndoket bu rafet,
toroxte wuutub taar.
25 Yerusalem, say góor ay fàddoo saamar,
say jàmbaar des xare.
26 Su boobaa sa bunti dëkk sax di ñaawlook a jooy,
mel ni ndaw su ñu futti,
mu ne dett fi suuf.

4

1 Su bés baa juróom yaari jigéen ŋoyaalu genn góor, ne ko:
«Sunub dund, nun a,
sunu koddaay, nun a!
Jox nu sag buum rekk,
teggil nu gàcce.»

Aji Sax ji aar na ndesu Yerusalem

2 Su bés baa njebbitum Aji Sax ji
doon lu yànj, darajawu,
meññeefum réew mi di teraanga, dib sag,
ñeel ñi dese bakkan fi Israyil.
3 Su boobaa ku mucc fa Siyoŋ
ak ku des fa Yerusalem,
ku sell ki lees lay wooye,
muy képp ku ñu bind turam,
te mu wara dese bakkan ci Yerusalem.
4 Boroom beey wal noowal mbugal,
noo guy lakk, sellal,
fóote ko jonkani jigéeni Siyoŋ,
fetee ko deret ji ci Yerusalem, ba mu set.
5 Su boobaa tundu Siyoŋ bépp,
fépp fu ñuy dajee,
Aji Sax ji sàkk fa niiru saxar bëccëg,
guddi mu def tàkk-tàkk bu ne ràññ;
leeru Aji Sax ji di kiiraay, tiim lépp,
6 di mbaar mu ñuy serloo tàngooru bëccëg,
di ko seeloob taw ak waame.

5

Woyu cofeel rax na

1 Naa woy sama soppe
woyu cofeel wu solowoo tóokëram.
Sama soppee fi amoon tóokër,
kaw tund wu suuf sa nangu lool.
2 Mu gàbb ko, dindi doj ya,
jëmbat ca ngëneeli reseñ,
tabax tóojub doj fa digg ba,
ba yett ca mbalkam nalukaayu reseñ,
tey yaakaar reseñ ju neex,
mu meññ, wex.

3 Léegi yeen waa Yerusalem
ak yeen waa Yuda,
ngalla àtteleen maak sama tóokër.
4 Lu may defalati sama tóokër bi,
lu ma ca defuloon?
Lu waral ma di ko yaakaare reseñ ju neex,
mu meññ, wex xàtt?
5 Ma xamal leen nag
li ma naral sama tóokër bi.
Ñàggib ñagam, mu dim parlu;
màbb miiram, ñu dëggaate ko, jàll.
6 Dama koy gental,
mu saxi dég aki dagg,
deesu ko tenqi, deesu ko bey;
niir yeet, ma sant leen
ñu bañ koo tawal.
7 Tóokëru Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat,
mooy waa kër Israyil.
Niti Yuda it
ñooy njëmbat li mu safoo.
Mu di ko yaakaare njub,
njubadi ne jaas.
Mu yaakaar njekk,
yuuxi njekkar ne jaas.

Alkànde ñeel na kàngami Yuda

8 Wóoy ngalla ñii di dajale kër ak kër,
tool akub tool,
aakimoo fépp,
ba des ñoomu neen ci réew mi.
9 Maa dégg Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ne: «Giñ naa ne
kër yu bareey gental déy,
kër yu yaa, rafet, kenn dëkku ca.
10 Tóokërub ñetti egtaar déy
du meññ juróom fukki liitari biiñ,

te jiwum téeméeri kiloy bele it,
fukki kilo doŋŋ a cay génne.»
11 Wóoy ngalla ñiy teela xëy,
daw wutiw ñoll,
gonloo biiñ ba tàng jérr.
12 Xalam yaak tabala yaak toxoro ya jolli,
biiñ xelli ca xawaare ja.
Seetluwuñu sax li Aji Sax ji def,
xooluñu li mu jo loxoom.
13 Moo tax ñoñi Aji Sax ji di duggi ngàllo
ndax ñàkk xam-xam.
Seen kàngam ay deeye xiif,
seen baadoolo deeye mar.
14 Moo tax njaniiw di yàkkli ag bóli,
gémmiñ ga ne ŋafeet, amul kersa,
boroom darajaak baadoolay Yerusalem
doon xaxaloo, far tàbbi ca.
15 Doom aadama torox na,
nit detteelu na,
ku doon regeju, detteelu.
16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, ab àtteem lay fésale màggaayam,
Yàlla ju sell ji, ag njekkam lay firndeele sellngaam.
17 Am xar a nara fore biir dëkk bi, mbetem parlu,
màngaan lekke gentub boroom alal.
18 Wóoy ngalla ñiy ràngooy buum,
di diri ñaawtéefi neen,
ràngooy goj di diri seeni tooñ.
19 Ña nga naa: «Na Aji Sax ji gaaw!
Na baral liggéeyam, nu gis.
Na Aji Sell ju Israyil sottal mébétam,
mu sotti, nu xam.»
20 Wóoy ngalla ñiy gis lu bon, ne lu baax la;
gis lu baax, ne lu bon la;
lëndëm, ñu tudde leer,
leer, ñu tudde lëndëm;
lu wex, ñu ne neex na
lu neex, ñu ne wex na.
21 Wóoy ngalla ñii defe ne ñoo xam,
yaakaar ne ñoo muus.
22 Wóoy ngalla ñiy jàmbaari naan biiñ,
diy ndaanaan ci njafaanu ñoll,
23 di dëggal ku sikk ndax ab ger,
tey xañ boroom njekk, ag njekkam.
24 Moo tax ni boob di jeexe ci sawara,
ngooñ xoyomoo ko cib taal,
ni la seenub reen di seeye ni lu maxe,
seeni tóor-tóor naaw ni pënd.
Ñoo gàntal yoonu Aji Sax ji ci gàngoor yi,
ñoo sofental kàddug Aji Sell ju Israyil.
25 Moo tax merum Aji Sax ji tàkkal ñoñam,
mu xàcci loxoom, duma leen,
ba tund yi jaayu,
seeni néew wetar ni mbalit fi mbedd yi.
Loolu yépp taxul mu meddi,
loxoom baa ngi mu xàcci ba tey.

26 Aji Sax jeey yékkatil raaya, xeet wu sore,
wal ug liit, wooye leen fa cati àddina,
ñu jekki ne jaas, dikkal leen.
27 Kenn sonnu ci, kenn tërëfu ci,
kenn dajjantul mbaa muy nelaw;
ngañaay yolomul, waruw dàll dogul.
28 Seeni fitt ñaw na,
seen xala yépp noppi na,
seen wewi tànki fas ni xeer.
Bu tànki watiir ya dawee,
nga defe ne callweer a.
29 Dañuy ŋar ni gaynde,
ŋarati ni gaynde gu mat;
yëmmu, ŋank um rëbbam,
yóbbu te kenn du wallu.
30 Bésub keroog ñu ŋaral Yuda,
ŋar yu mel ni géej gu sàmbaraax!
Foo geesu ci réew mi, xool,
doo gis lu moy lëndëm ak njàqare,
xàmbaar maase, ba leer giim.

6

Aji Sax ji setal na Esayi, yebal ko

1 At ma Buur Osiyas saayee, damaa gis
Boroom bi toog kaw ngàngune mu kawee
kawe, lafi mbubbam fees néeg bu sell bi.
2 Ay malaakay seraf ñoo taxaw, tiim ko,
ku ci nekk am juróom benni laaf: ñaar
yu muur seen kanam, ñaar yu muur seeni
tànk, ak ñaar yu ñuy naawe. 3 Ku ci nekk
di àddu, naan moroom ma:
«Kee sell te sell te sell,
keey Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
àddina sépp a feese ag leeram!»
4 Ku ci àddu, kenuy bunt yay riir,
néeg Aji Sax ji fees ak saxar. 5 Ma ne:
«Wóoy man, sànku naa! Man miy nit
ku làmmiñam sobewu, xeetoo ci ñu seen
làmmiñ sobewu, te samay gët tegu ci kaw
Buur Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi.»

6 Kenn ci malaakay seraf ya naaw wutsi
ma, yor aw xal wu mu keppe ag ñiim, jële
ko fa sarxalukaay ba. 7 Mu laalale xal wi
sama gémmiñ, ne ma:
«Mu ngoog, ndegam lii laal na sa gémmiñ,
sag tooñ wàcc na, sa bàkkaar faru na.»
8 Ma dégg baatu Boroom bi, mu naan:
«Ana ku may yebal, ana ku nuy demal
boog?» Ma ne: «Xanaa man, yebal ma!»
9 Mu neeti: «Demal, wax askan wii, ne
leen:
“Dégluleena déglu te buleen dégg,
xool-leena xool te buleen gis.”
10 Nanga dërkiisal xoli askan wii,
fatt seeni nopp,
taf seeni gët;
lu ko moy seeni gët gis,
seeni nopp dégg,
seen xol yég,
ñu dëpp, wér.»
11 Ma ne: «Boroom bi, foo àppal loolu?»
Mu ne: «Xanaa fii ba seeni dëkk gental,
ba kenn dëkkatu ca, ba nit dootu nekk
biir kër ya, suuf sa yàqu yaxeet, di ndànd-
foyfoy. 12 Aji Sax jeey yebal waa réew
mi fu sore, tool yu bare booy. 13 Bu ca
fukkeelu nit ña desoon, ñoom it dees na
leen dellu taal. Waaye dañuy mel ni wenn
ci xeeti garab yu mag yi ñuy gor, ëkk ba
dellu jebbi, ëkku xeet wii, jiwu mu sell lay
doon.»

7

Yaakaar Yàlla war na Buur Axas

1 Janti buurub Yuda, Axas doomu Yotam
miy doomu Osiyas, Reccin buurub Siri
moo dal ci kaw Yerusalem, ànd ak buurub
Israyil, Peka doomu Remalya. Waaye
manalu leen dara. 2 Ba ñu yégalee Buur
Axas sëtub Daawuda, ak waa këram, ne
ko waa Siri, Efrayim* lañu lëngool, mbir
ma yëngal na Buur Axas ak waa réew ma,
ba mel ni garabi gott bu ngelaw li gësëm.
3 Aji Sax ji wax Esayi ne ko: «Génnal
gaaw, dajeek Axas, yaak sa doom Seyar
Yasub, ma nga ca catal solomu mbànd
ma féete kaw, ca yoonu toolu fóotkat ya.
4 Nga wax ko ne ko:
“Defal ndànk te ne cell.
Bul tiit, bul xàddi
ndax merum Reccin ak Siri,
ak doomu Remalya ji.
Duñu dara lu moy ñaari gil yuy saxar!
5 «Waa Siri ñoo ànd ak Efrayim ak doomu
Remalya,
di la fexeel naan:
6 ‘Nan songi Yuda,
tiital leen, nangu ko,
fal fa doomu Tabeel buur.’
7 Waaye Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
‘Loolu du sotti, du am.
8 Damaas a yilif Siri,
te Reccin yiliful lu moy Damaas.
Fii ak juróom benn fukki at ak juróom
Efrayim tas, ba xeet wa réer.’
9 Samaree yilif Efrayim,
te doomu Remalya ji yiliful lu moy
Samari.
Dungeen mana saxoo dëgër nag,
ndare ngeen sax ci Aji Sax ji.”»

Juddub Emanuwel firnde la

10 Aji Sax ji teg ca ne Axas: 11 «Ñaanal sa
Yàlla Aji Sax ji firnde. Ñaan ko ko, ak fu
mu mana bawoo, fa suufa suuf, mbaa fa
kawa kaw.» 12 Axas ne: «Duma ko ñaan,
ndax duma nattu Aji Sax ji.» 13 Esayi nag
ne:
«Yeen waa kër Daawuda, dégluleen!
Tàyyiloo ngeen nit,
di tàyyiloo sama Yàlla itam.
14 Kon nag Boroom bi ci boppam moo leen
di jox firnde:
janq bi mooy ëmb, jur doom ju góor,
tudde ko Emanuwel (mu firi Yàllaa ngeek
nun).
15 Soow ak lem lay lekk,
ba keroog muy mana taamu lu baax,
ba lu bon.
16 Bala xale bee ràññee lu baax ak lu bon,
dees na gental réew mii nga ragal seen
ñaari buur.
17 Aji Sax jee lay dikke,
yaak saw xeet ak sa waa kër baay,
ay bés yu tar yu masula am,
ba Efrayim dëddoo Yuda ba tey,
te buurub Asiri la koy sababe.»
18 Bésub keroog Aji Sax ji ootal weñ,
ya fa catal wali ndoxi Misra,

* **7:2** 7.2 Efrayim moo gëna yaatu ci fukki giir ya féete woon réewum Israyil ga ca bëj-gànnaar, te moo taxawe taxawaayu Israyil.

ak yamb ya fa réewum Asiri,
19 ñu dikk, bokk tagesi mbartali xunti yi,
ba ci xar-xari doj yi,
ak gajjoo gajj, ak déegoo déeg.
20 Bésub keroog saatu la Boroom biy wate,
te saatu ba moo di buurub Asiri,
mu àbbe ko ca wàllaa dex,
wat la nel,
wat say yeel,
xuuf sab sikkim.
21 Bésub keroog nit du fa dundle
lu dul wenn nag ak ñaari gàtt,
22 meew ne gàñ̃ñ, ndax nit ñu néew,
di dunde am soow,
nde soow ak lem la képp ku des ci réew ma di dundeji.
23 Fu junniy reseñ taxaw tey,
di jar junniy donji xaalisu lëmm,
bésub keroog ay dég aki dagg nangu ko.
24 Xalaaku fitt lees fay deme,
ndaxi dég aki dagg yu fees réew mi.
25 Mépp mbartal mu ñu daan gàbb,
deesu fa demati,
ndax ragali dég aki dagg,
aw nag a cay fore,
am xar curpee ca.

8

Asiri workat la, matul wéeruwaay

1 Gannaaw gi Aji Sax ji ne ma: «Jëlal
àlluwa ju mag, ak xalima gu jàppandi,
nga bind ci lii: “Maxer Salal Xas Bas”,
(mu firi Sëxëtoo këfit foqet).» 2 Ma wut ci
seede, won àlluwa ja ñaar ñu mat seede:
ñuy Uri sarxalkat ba, ak Sàkkaryaa
doomu Yeberekiya. 3 Ba loolu weesee ma
jaxasoo ak sama soxna, yonent bu jigéen
ba, mu ëmb, gannaaw gi mu am ca doom
ju góor. Aji Sax ji ne ma: «Tudde ko
“Maxer Salal Xas Bas.” 4 Bala xale bee
man ne “Baay” mbaa “Yaay” déy, dees
na yóbbul buurub Asiri alal ju ñu foqatee
Damaas, ak lël ju ñu këfe Samari, nangu
ko.»
5 Aji Sax ji dellu ne ma:
6 «Gannaaw askan wee teddadil ndoxum Silowe,
mi ci wal mu teey mi,
di bége Reccin ak doomu Remalya,
7 Boroom baa ngii di leen sottisi
dexu Efraat gi ne xéew ak dooleem,
te mooy buurub Asiri ak mboolem darajaam.
Dex gi mooy génn xuram,
fees fépp fu dig tàkkam,
8 wal-wali jàll Yuda,
mbënn ma wal, taañaañal,
yéeg ba tollu ko ci put,
firiku niy laaf ba dajal sam réew, yaw Emanuwel.»
9 Yeen xeet yi, xaaculeen, dees na leen rajaxe.
Yeen waa cati àddina, teewluleen!
Gañoo gañu, ñu rajaxe leen!
Ma ne: Gañoo gañu, ñu rajaxe leen!
10 Ngeen mébét, dara!
Ngeen diisoo, diisoo, tus!
Yàllaa ànd ak nun!

Aji Sax jee jara ragal

11 Aji Sax ji moo wax ak man,
ba mu ma nee nikk, àrtu ma,
ngir ma baña roy askan wii. Mu ne ma:
12 «Bul tudde wor,
lenn lu askan wii tudde wor;
lu ñu ragal it, bu ko ragal,
bu ko tiit.
13 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi daal ngay sellal,
moom ngay ragal,
moom ngay tiit.
14 Mu doon seen bérab bu sell,
di doj wuy fakktale,
xeer wuy féle, ci ñaari këri Israyil,
te dim yeer, dig fiir,
ñeel ku dëkk Yerusalem.
15 Ñu baree cay tërëf,
daanoo njaaxaanaay, damm,
mbaa ñu sërëx, keppu.»

16 Dencal seede bii,
jëlal lii ndigal, tay cib tayu,
dénk ko samay dongo.
17 Maa ngi séentu Aji Sax ji,
mu ngi won waa kër Yanqóoba gannaaw,
waaye maa ngi koy yaakaar.
18 Man de, maa ngii, maak xale yi ma Aji Sax ji may,
nu diy firnde fi Israyil te diy tegtal
yu bàyyikoo fa Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ki dëkke tundu Siyoŋ.
19 Am na ñu naan:

«Laajleen ñiy gisaanee nit ñu dee,
ak boroom rawaan yiy kebetook a ŋunŋuni.
Aw xeet sañ nañoo gisaanee seeni tuur,
tey diis ñi dee mbiri ñiy dund.»
20 Kon waxleen ne leen: «Ayca, ca ndigali yoon ya,
ak seedey kàdduy waxyu ya.
Kuy wax googu kàddu, ag leer fenkalu la.»
21 Nit ñi dinañu taxawaalu ci réew mi,
boole njàqareek ub xiif,
te bu ñu xiifee, ñéññ,
téen, xool kaw,
saaga seen buur, saaga Yàlla,
22 dellu xool fi suuf,
yem ciw tiis, ak lëndëmu njàqare,
sóoboo guddi gu fatt taraj.
23 Waaye lëndëm googu du sax
ci réew mii jàq tey.
Démb Aji Sax ji torxal na
réewum Sabulon ak mu Neftali,
waaye ëllëg mu teral waa foofa,
dale ko diiwaanu tefesu géej,
ba ca wàllaa dexu Yurdan,
boole ca sax Galile ga ca doxandéem ya.

9

Doom juddul na nu

1 Askan wiy doxe lëndëm nii,
ñooy gis leer gu mag.
Ñooñu dëkke réewum ndee mu ne këruus,
ñoom la leer di fenkal.
2 Aji Sax ji, yaay yokk xeet wi,
fulal leen bànneex,
ñuy bége fi sa kanam, mbégtem ngóob,
mel ni ñuy bànneexoo fa ñuy séddoo alalu xare.
3 Yaa leen di sippil seen sëf,
damm bant ba ñu leen gàlloon,
ak yetu ña leen notoon,
na nga leen defaloon rekk ca xareb Majan.
4 Mboolem dàll wu ab noon dukkate ba dikk,
ak turki bu màndi deretu xare,
sawara lees koy leel.
5 Nde gonee juddu, ñeel nu,
di doom ju góor ju ñu nu may,
mu yenu kilifteef gi,
ñu di ko wooye Diglekat bu yéeme bi,
ak Yàlla jàmbaar ji,
ak Baay bi sax dàkk,
ak Buuru jàmm bi.
6 Dooley kilifteefam ak jàmm ja du am kemu,
fa jalub Daawuda ak nguuram,
ga muy samp, saxale ko njekk ak yoon,
tey jii, ba fàww.
Lii la Aji Sax ji Boroom gàngoor yi def ci xéraangeem.

Aji Sax ji yokk na mbugalam

7 Boroom bee yónnee kàddu
gu dal Israyil, askanu Yanqóoba,
8 xeet wépp jot ca,
ba ca Efrayim ak waa Samari,
ñay damook a sagu naan:
9 «Ay móol màbb,
nu yett ponkali doj, tabaxaat,
xànqi garab yu ndaw daanoo ca,
nu wuutal ca garabi seedar yu mag.»
10 Aji Sax ji yékkati nooni Buur Reccin, fi seen kaw,
gemb seeni bañ,
11 Siri songe penku; Filisteen ña, sowu,
ñu sëxëtoo Israyil, wonn.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

12 Waaye xeet wi delluwuñu ca ka leen duma,
sàkkuwuñu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
13 Moo tax Aji Sax ji doge Israyil bopp ak geen,
boole tiir ak barax fóom ci benn bés.
14 Mag meek kàngam li ñooy bopp bi,
yonent bi mokkal naaféq dib geen.
15 Ñi jiite askan wii ñoo leen di sànk,
ña ñuy jiite loru.
16 Moo tax Boroom bi du bége seeni xale yu góor,
du yërëm seeni jirim ak seeni jëtun.
Ñoom ñépp a gëmadi, di def lu bon,
ku ci nekk di wax lu amul bopp.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

17 Mbon a ngi tàkk moos
ni sawara, xoyom dég aki dagg,

jafal gajji gott bi,
mu ne jippét, saxar, naaw.
18 Merum Aji Sax ji Boroom gàngoor yi taal na réew mi,
xoyom waa réew mi,
kenn yërëmul sa mbokk.
19 Nit ñaa ngi màtte ndijoor, te doyaluñu,
di xàmpe càmmoñ te suuruñu,
ku nekk di yàpp sa mbokk:
20 Manase song Efrayim,
Efrayim song Manase,
ñu mànkoo, noonoo Yuda.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

10

Mbugal ñeel na kàngami Yuda

1 Wóoy ngalla boroom dogal yiy dogal njubadi,
bind ko, te muy jur coono,
2 di ko àttee ñàkkal ku ñàkk,
di xañ àq sama néew-ji-dooley ñoñ,
bay lekk ab jëtun,
di sëxëtoo ab jirim.
3 Ana nu ngeen di def keroog bésub mbugal ba,
keroog ba safaan di bawoo fu sore?
Ana ku ngeen di daw wuti wallam?
Ana fu ngeen di denci seen teraanga?
4 Xanaa ànd ak ña ñu jàpp, ne yogg;
mbaa tëddandook ña ñu bóom, ne lareet.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

Asiri muccul ci mbugal

5 Wóoy ngalla Asiri miy sama yetu mer,
bolde bi ñu ŋàbb di samam sànj,
6 ma xabtal ko fi kaw xeet wu gëmadi,
yebal ko ca askan woowu ma merloo,
ngir ñu sëxëtoo leen, nangu seen alal,
note leen ni banu mbedd.
7 Waaye Asiri gisewu ko noonu,
xalaatewul noonu;
bóome la xintewoo,
ba fàkkas xeeti xeet.
8 Mu ngi naan: «Xanaa du sama jawriñ yépp a diy buur?
9 Kalne daa gën Karkemis gee ma nangu?
Am Amat daa gën Arpàdd*?
Am Samari daa gën Damaas?
10 Maa duma réew yu seeni yàllantu,
seeni tuur sut tuuri Yerusalem ak Samari.
11 Na ma tege loxo Samari aki yàllantoom,
duma ni tege loxo Yerusalem aki tuuram?»
12 Boroom bi nee:
«Bu ma sottalee liggéey fa kaw tundu Siyoŋ ak fa Yerusalem,
maay mbugale buurub Asiri réy-réyloom gi,
ak gëti xeebaateem.»
13 Moom moo ne: «Sama dooley përëg laa defe lii,
maa xelu, ràññee;
ba randal kemi suufi xeet yi,
foqati seeni alal,
dañ boroom jal ya niw yëkk, wàcce leen.
14 Maa teg alali xeet yi loxo,
ni ku gis am tàgg.
Maa tonneendoo réewi àddina
ni ku for ay nen, tonni lépp,
laaf tëf-tëfluwul, sàll newul ciib!»

15 Sémmiñ dina diir mbagg ka koy gore?
Am dogukaay dina réy-réylu ba sut ka koy doge?
Mbete yet wuy xàcci ka ko ŋàbb;
mbaa bolde bu walbatiku ŋàbb boroom!
16 Moo tax Boroom bi,
Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
di yebal woppi ràgg fi kaw mbuxreem yi,
seen daraja tàkk, sawara xoyom ko.
17 Aji Sax ji, leeru Israyil mooy doon sawara,
ku Sellam kooku mooy doon tàkk-tàkku sawara,
xoyom taxasi Asiri aki dégam ci benn bés.
18 Gott bu naat ak tool bu meñ̃ñ, mu ne faraas fóom,
ba mu mel ni ku wopp, yaram way seey,
19 gott ba dese garab yu néew
yu gone mana lim, bind ko.

Ndesu Israyil dina ñibbi

20 Keroog bés booba
li des fi Israyil ak li rëcce kër Yanqóoba
duñu wéerooti ña leen duma.
Aji Sax ji lañuy wóolu, wéeroo ko,

* **10:9** 10.9 Kalne ak Karkemis ak Amat ak Arpàdd ay dëkki Siri lañu.

Aji Sell ju Israyil.
21 Aw ndes ay délsi,
di ndesu askanu Yanqóoba,
ñeel Yàlla Jàmbaar ji.
22 Seen xeet wi ni feppi suufas géej lay tollu,
te as ndes a ciy délsi.
Àtteb sànkute mooy taxaw,
yoon toppe ba mat sëkk.
23 Sànkute déy mooy taxaw,
Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
di ko sottal fi réew mi mépp.

24 Moo tax Boroom bi,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dafa wax ne:
«Yeen sama ñoñ ñi dëkke Siyoŋ,
buleen ragal waa Asiri yi leen di dóor yet,
ŋàbbal leen bolde ni waa Misra daa def ak yeen.
25 Waaye fi leek lu néewa néew
mbugal jeex fi seen biir,
am sànj sippil Asiri seen sànkute.»
26 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee leen di ŋàbbal kàccri,
na mu defoon waa Majan fa doju Oreb.
Mooy xàcciw yetam, mu dal géej,
na mu defoon fa Misra.
27 Bésub keroog sëf bu ñu leen sëfoon wàcc leen,
ngeen tàggook yet wu ñu leen tënke woon,
nde seen yaram ay naat, ba yet wa damm.

Noon yi songsi nañu

28 Noon yeey songsi Ayat, jéggi Migron,
dem ba Migmas, teg fa seeni jumtukaay,
29 jaare ca xunti ma
te naan: «Geba lanuy fanaani!»
Waa Raama tiit, waa Gibeya gu Sóol daw.
30 Yeen waa Galim, yuuxuleen,
yeen waa Laysa, dégluleen,
yeen waa Anatot, feeluleen.
31 Waa Madmena ñooy fëlxoo,
waa Gebim wuti rawtu.
32 Tey jii noon yaa ngay taxaw fa Noob,
di sànni loxo waa tundu Siyoŋ,
di ko tëkkoo waa Yerusalem googu.
33 Boroom baa ngoog, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ngi gor garab yi, di rajaxe car yi,
njobbaxtal ya gëna kawe dog,
la ca gënoona siggi, wàcc.
34 Mooy jël sémmiñ, goraale gajji gott bi,
Libaŋ loroo loxol boroom doole, ba jóoru.

11

Daawuda am na kuutaay

1 Aw njebbit mooy saxe fa ëkkub Yese*,
ab car soqeekoo fa reen ya,
2 xelum Aji Sax ji tegu fi kawam,
xelum rafet xalaat ak ràññee,
xelum digle ak njàmbaar,
xelum xam Aji Sax ji, ragal ko.
3 Ragal Aji Sax ji lay safoo,
du lu ko bëtam may rekk lay àttee,
du lu ko noppam may rekk lay dogale,
4 xanaa di àtte ku ñàkk ci njekk,
di dogalal njub, néew-ji-dooley àddina.
Mooy dóore àddina, bantub kàddoom,
mooy reye ñu bon ñi, ngelawal gémmiñam.
5 Njekk lay gañoo,
takkoo kóllëre.
6 Till ay bokk ak mbote ab dal,
segg bokk akub tef ab tëraay,
wëllu ànd ak gaynde gu mat, ak juru yar,
tuut-tànk jiite leen.
7 Nag ak rab wu aay di forandoo,
seeni doom goorandoo,
gaynde di lekk um ngooñ niw yëkk,
8 luy nàmp di foye paxum ndox-suuf,
perantal di laal tostanum ñàngóor.
9 Deesatul gaañe mbaa di lore,
fi mboolem sama kaw tund wu sell wi,
ndax ni ndox di feese ba muur géej,
ni la àddina di feese nit ñu xam Aji Sax ji.
10 Bésub keroog car bawoo ca Yese, reen ba,
taxaw di raaya buy gindi xeet yi,
xeet yi di ko sàkku,
dal-lukaayam ba jagoo teddnga.

11 Bésub keroog Boroom bi jooti loxoom ñaareel bi yoon,
ngir jotaat ndesu ñoñam,
wa des Asiri ak Misra, ak Pattros ak réewum Kuus,
ak Elam ak Sineyaar,

* **11:1** 11.1 Yese mooy baayu Daawuda.

ak Amat ak biir duni géej ya.
12 Mooy yékkatil xeet yi raaya,
dajale góor ña ñu dàqe Israyil,
ak jigéen ña ñu jële Yuda, tasaare leen,
ñu jóge ñeenti weti àddina, booloo.
13 Fiiraangey Efrayim day jeex,
njéefoy Yuda dakk,
Efrayim dootu fiire Yuda,
Yuda dootu jéppi Efrayim.
14 Xanaa ñu ne coww ba sowu,
ne jàyy cëppandoo
fa kaw waggi Filisteen ña,
waa penku, ñu sëxëtoondoo;
Edom ak Mowab, ñu teg loxo;
Amoneen ña nangul leen.
15 Aji Sax jeey wowal walum ndox,
ma séle géeji Misra.
Mooy tàllal loxoom, tiimale dexu Efraat,
wal kook doole,
dóor ko, mu séddlikoo juróom yaari wal,
mu jaarale ca nit ñu caraxu,
16 def kow yoon, ñeel ndesu ñoñam,
ña dese fa Asiri,
mu mel ni yoon wa ñeeloon Israyil,
bésub keroog ba ñuy génn réewum Misra.

12

Cant jib na

1 Bésub keroog dees na ne:
«Aji Sax ji, sant naa la;
yaa ma mere woon, meddi, dëfal ma.»
2 Ma ne: «Yàllaa may wallu,
ma dal-lu, duma tiit.
Sama dooleek sama kaaraange mooy Ki sax,
di Aji Sax ji,
te mooy sama wall.»
3 Mbégte ngeen di rooteji
fa wali mucc ya.
4 Bésub keroog ngeen ne:
«Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi,
fàttli màggaayu turam.
5 Woyleen Aji Sax ji,
moo kawey jëf!
Na lii siiw biir àddina sépp.
6 Yeen waa Siyoŋ, serleen te sarxolleel
ku màgg ki fi seen biir,
Aji Sell ju Israyil.»

Yàllaa moom xeet yi

13

(Saar 13—23)

Yéeneb waxyu dal na Babilon

1 Yéeneb bii ñeel na Babilon*,
muy peeñum Esayi doomu Amocc.
2 Yéegeleen ab raaya kaw tund wu ne duŋŋ,
joorleen ñii,
tàllal-leen loxo,
ñu jàlle bunti kàngam yi.
3 Maa jox ndigal ñi ma beral sama bopp,
maa woo sama jàmbaar ñiy réy-réylu,
ne leen ñu sottal mbugal mi samam sànj laaj.
4 Coowal mbooloo ngoog ca tund ya,
mel ni ñu baree bare!
Riirum nguuri nguur yu daje, di xeeti xeet!
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy dajale gàngooru xare.
5 Mooy bawoo fu sore,
fa asamaan digalook suuf.
Aji Sax ji laak gàngoor gi muy mbugale,
ngir yàqtesi réew mi mépp.
6 Yuuxuleen! Bésub Aji Sax ji moo dëgmal,
te ni sànkute gu bawoo fa ci Aji Man ji lay dikke.
7 Moo tax yoxoo yoxo yoqi, xoloo xol jeex,
8 ñu tiita tiit,
yaram di fuddook a metti,
ñuy baddaañu ni kuy matu;
ku ne jàq, di xulli sa moroom,
kanam ya sël-sëleendoo.
9 Bésub Aji Sax jaa ngii di ñëw,
bés bu néeg, bésub mer ak sànj muy tàkk,
nara gental suuf,
te bàkkaarkat ya la fay fàkkas.
10 Biddiiw mbaa dëllooñ dootu leeral;
jant ay fenke lëndëm,
weer dakkal leeram.
11 Maay delloo àddina mbonam,
yool ku bon tooñam,
maay sàggi sagub ku reew,
detteel puukarey ku néeg.

---

* **13:1** 13.1 Babilon tollu na ay jant yu mu mujj di puukarey xeet yi, ngir dooleem, te moo mujj yóbbu Yuda ngàllo.

12 Maay def nit gëna jafee gis wurus,
ba doom aadama raw wurusu Ofir.
13 Moo tax maay gësëm asamaan,
suuf yëngoo fa mu tege
ndax sànjum Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi,
keroog ba meram di tàkk.
14 Ku nekk ay fekkiy bokkam,
rawi cam réewam,
mbete kéwél gu ñuy rëbb,
mbaa xar mu amul sàmm.
15 Ku ñu ci gis, jam la,
ku ñu jàpp, saamar rey la;
16 seeni doom, ñu moxoñe fi seen kanam,
seeni kër, ñu sëxëtoo,
seeni jabar, ñu tëdde.

17 Maa ngii di xabtal fi seen kaw waa Medd,
ñi xintewoowul xaalis,
faalewuñu wurus.
18 Seeni fitt lañuy rajaxee xalelu góor,
duñu ñeewante gone,
duñu xool tuut-tànk gëti yërmande.

19 Babilon nag, mooy gànjaru réew yi ko wër,
di teraanga ji Kaldeen ñiy sagoo,
waaye Yàllaa koy tas,
mu ne tasar ni Sodom ak Gomor.
20 Deesatu fa dëkk,
xanaa gental ba fàww.
Màngaan dootu fa samp xayma,
sàmm dootu fa gooral.
21 Ay rabi àll a fay goore,
kër ya fees aki looy,
bànjóoli dëkke fa,
kéwél di fa curpee.
22 Bukki mooy sabe fa tata ya,
till nangu kër yu bakkane ya.
Àppu Babilon jege na, ay fanam du fi wees.

14

1 Aji Sax ji kay mooy yërëm askanu
Yanqóoba, dellu taamu xeetu Israyil wii.
Moo leen di sancaatal fa seen suuf,
doxandéem yi fekki leen; boole seen
bopp ci askanu Yanqóoba. 2 Yeneen xeet
yeey delloo bànni Israyil ba seen réew,
mooma Aji Sax ji séddoo, bànni Israyil
jàpp ca ñoom njaam, góor ak jigéen, ba
teg loxo ña leen tegoon loxo, moom ña
leen moomoon. 3 Bés bu leen Aji Sax
ji teggilee seeni coonook seeni fitna, ba
ngeen tàggook njaam gu metti, gi ñu leen
doon jaamloo, 4 su boobaa nangeen woyal
buuru Babilon léeb wii, ne ko:
«Moo nu ki daan note mujje?
Nu mu mujjeek reewandeem?
5 Aji Sax jee damm bant,
bi ñu bon ñi daan dóoree!
Moo damm seen yetu nguur,
6 wi ñu daan xadaruy dóor askan yi,
dóor yu dakkul,
di joggatee xeet yi xol bu tàng,
topp leen, tëë ba.
7 Àddina yépp a féex, am jàmm,
sarxolle jolleendoo.
8 Garab yi dul ruus, ak seedari Libaŋ sax
di bége sab jéll,
naan: “Ba nga daanoo ba tey,
ab gorkat jógalu nu.”
9 Njaniiw ga fa suufa suuf yàkkamti na la,
di la waaja gatandu,
ba yeel la ndem-si-yàlla yi doon njiiti àddina yépp.
Moo yékkatee buuri xeet yépp seeni jal,
10 ñoom ñépp àddu, ne la:
“Yaw it mujj nga néew doole ni nun a?
yaak nun de a mujj yem kepp!”
11 Sa puukare gee tàbbisi nii njaniiw,
yaak sa buumi xalam?
Ay duusu di sa laltan,
ay sax di sa càngaay!
12 Moo yaw biddiiwu njël, bi noon ràññ,
tey nga xàwwikoo asamaan ba fii!
Yaw mi daa daan xeet yi,
tey ñu gor la, nga goor.
13 Xanaa du yaa doon wax ci sam xel, naa:
“Maay yéeg kaw asamaan,
maay aj sama jal kaw biddiiwi Yàlla,
maay toogi kaw tundu ndaje ma,
fa catal bëj-gànnaar.
14 Maay yéeg fa kaw niir ya,
ba mel ni Yàlla Aji Kawe ji!”
15 Teewul nga tàbbi njaniiw,
àkki ba ca xóotey pax ma.
16 Ku la gis ne la jàkk,
xel ma ne ci yaw, mu naa:
“Xanaa du kii a doon loxloo àddina,
yëngal réewi réew,

17 def àddina wërngal këpp ndànd-foyfoy,
tas dëkk ya,
te du jàpp nit ba yiwi ko?”
18 Buuri àddina yépp, ba ñu daj,
ñépp a tëdd tëraayu teraanga,
ku ci nekk ak bàmmeelam.
19 Yaw, ñu xañ la bàmmeel, sànni la,
nga mel ni car bu ñu foñ.
Yaa ngi ne lareet ci biir néew yu saamar bóom,
ñu tàbbal leen ci xeeri biir kàmb.
Yaa ngi mel ni médd mu ñuy joggati.
20 Deesu la robaaleek yooyu buur,
yaa yàq sam réew,
faagaagal saw xeet.

«Deesul tuddati mukk askanu lorkat wii.
21 Waajal-leen fi ñuy rendi doom yi,
feye leen seen ñaawtéefi baay,
bala ñoo jógati, teg àddina loxo,
ba tabax fu ne ay dëkk*.»

22 «Maa leen di jógal.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
Mu ne: «Maay tenqi turu Babilon, tenqim ndesam
ba ca seeni doom ak seen askan.»
Kàddug Aji Sax jee.
23 Mu ne: «Maa koy def kërug siññéel,
def ko ab tan,
ba buube ko buubub rajaxe.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Mbugal ñeel na Asiri

24 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee giñ ne:
«Lu ma nar déy mooy am,
lii ma mébét, mooy sotti.
25 Maay joggati Asiri fi samam réew,
dëggaate leen fi sama kaw tund yi,
ba sama ràngi ñoñ rengiku,
seenub sëf sippiku.»

26 Mii mébét lañu mébétal àddina sépp,
bii loxo lañu xàccil xeet yépp.
27 Bu Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dogalee déy,
ana ku koy dogale?
Bu xàccee loxoom,
ana ku koy fommal?

Ab yéeneb waxyu ñeel na Filisti

28 At ma Buur Axas saayee,
bii yéene jib na:
29 Filistee, seen yetu gannaaw wi damm,
bu ko kenn ci yeen bége,
nde ci ëkku jaan ji, la ñàngóor di génne,
am tostanam mujj di céebi.
30 Su boobaa ñi gëna walaakaana am lu ñu for,
néew-doole ya goor, ànd ak dal.
Waaye yeen, maa leen di xiifal, ngeen dee ba raaf,
xiif ba fàkkas ñi ngeen dese.
31 Yeen magi pénc mi, ñaawluleen!
Yeen waa dëkk bee, yuuxuleen!
Na Filisti gépp ne yàcc!
Bëj-gànnaar déy la saxar jollee,
kenn du wuute gàngooru noon ya.
32 Lees di tontu xeet wi yónnee di laaj,
xanaa ne leen Aji Sax jee sanc Siyoŋ,
te fa la baadooloy ñoñam di rawe.

15

Ab yéeneb waxyu ñeel na Mowab

1 Yéene bii ñeel na Mowab:
Genn guddi déy la Ar Mowab, dëkk ba tas, ne mes!
Genn guddi déy la Kir Mowab tas, ne mes!
2 Nit ñaa ngi yéeg jëm kërug jaamookaay ga ca Dibon,
ngir jooyi ca bérabi jaamookaay ya,
Mowab a ngay yuuxoo kaw tundu Nebo ak Medeba,
boppoo bopp dib nel,
sikkimoo sikkim xuufu,
3 nit ña sol saaku, di ñaawlu fa mbedd ya,
ak kaw taax yaak pénc ya,
ku ne di jooy ba say rongooñ wale.
4 Waa Esbon ak Elalee ngi yuuxu,
seen baat àkki ba Yaxacc,
xarekati Mowab dégg ca, yuuxoo,
ne yàcc ne yasar!
5 Maay jooy Mowab jooyi xol,
nit ñaa nga fay dawe ba Sowar,
àkki ba Eglat Selisiya.
Ña ngay yéeg jëm Luwit, di jooyoo,
awe yoonu Oronayim, di jalu.
6 Dexu Nimrim wow na,
ñax wow, gàncax lax,

* **14:21** 14.21 Manees na koo tekkee nii it: bay feesal suuf aku ay.

dara naatatul.
7 Jël nañu lu ñu deseek lu ñu dencoon,
yóbbu, jàll ca wàllaa xuru Garab ya.
8 Yuux déy maase na réewum Mowab,
jooyoo ya ba Eglayim,
jooyoo ya ba Beer Elim.
9 Dexu Dimon déy fees na ak deret,
te ma nara wàcceel Dimon lu ko raw,
ba ku rëcce Mowab,
ak ku des ci réew mi, ma booleek gaynde!

16

1 Waa Mowab a nga naa:
«Yónneeleen boroom réew mi yóbbalu kuuy yu ndaw,
jële ko Sela, jaare màndiŋ ma,
yóti ko buurub Yuda fa tundu Siyoŋ mu taaru.»
2 Jigéeni Mowab a nga ca jéggikaayu dexu Arnon,
mel ni picc yu tasaaroo fa seeni tàgg,
di fët-fëtluy, naaw.
3 Ña nga naa njiiti Yuda:
«Xelal-leen nu, àtte nu,
lalal nu bëccëg ndarakàmm ker gu mel ni guddi,
yiire ko daw-làqu, yi nu doon;
buleen nu wor te nuy wuta raw!
4 Mayleen nu nun ñi rëcce Mowab, nu dal ak yeen,
te ngeen làq nu bóomkat.»
Kiy note déy day jeexal, sëxëtoo dakk,
kiy lore ci réew mi jóge fi,
5 ab jal sampe fi ci ngor,
ki ci tooge jikko ju dëggu di askanu Daawuda
te di njiit luy sàkku yoon, yàkkamti njekk.

6 Noo dégg ni Mowab réye,
réya réy, reew te bew,
seeni kañu di waxi neen.
7 Moo tax Mowab di jooy ba ñéppi Mowab jooyoo,
ndax namm reseñ ja woon ca Kir Eres,
ba ne yàcc, di binni.
8 Tool ya fa Esbon day wow,
njiiti xeet yee dëggaate ngëneelu reseñ gu Sibma,
te cabb ya laloon ba Yaser,
ba àkki déndu màndiŋ ma,
car ya law ba wàllaa géej.
9 Jooyi waa Yaser laay jooy reseñ ga fa Sibma,
yeen waa Esbon ak Elale, ma sange leeni rongooñ,
nde fa ngeen di dajaleek fa ngeen di góobe,
coowal mbégtee fay dakke.
10 Mbégteek bànneex ay toxoo seeni tool,
ay woy aki sarxolle noppee jibe seeni tóokër,
te nalkatu reseñ naltil fa mbànd ya!
Aji Sax jee dakkal coow li.
11 Maa ngi yërëm Mowab, bay binni ni buumu riiti,
sama yaram daw ci Kir Eres.

12 Mowab a ngoog ak coonoom,
ba muy deme fa bérab yu kawe ya,
dugg jaamookaayam di ñaan te du am.
13 Lii la Aji Sax ji waxoon bu yàgg ci mbirum Mowab,
14 tey Aji Sax ji wax ne:
«Fileek ñetti at yu surga bu ñu bind wañ̃ñ,
dees na sàggi sagub Mowab,
te li ñuy bare tey lépp,
seenum ndes ay néew lool te tekkeedi.»

17

Ab yéeneb waxyu ñeel na péeyub Siri

1 Yéene bii ñeel na Damaas*:
Damaas a ngii, léegi mu noppee doon ab dëkk,
xanaa ab jalu tojit;
2 dëkki Arower gental,
gàtt yi jagoo,
goore fa, kenn du leen dàq.
3 Tata dina tukkee diiwaanu Efrayim,
nguur foqe dëkk ba ñuy wooye Damaas,
te ndesu Siri du ëpp bànni Israyil daraja.
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.

4 Bésub keroog sagub Yanqóoba sàggiku,
yaram wa réer ko, mu jeex tàkk.
5 Day mel nim ngóob
mu loxol góobkat bay dal, di dajale gub ya.
Day mel ni ngóob ma ca xuru Refayeen,

* 17:1 17.1 Damaas mooy péeyub Siri.

6 fa dara dul des lu moy am poraat;
mu mel ni wittum oliw,
bu noppee ñaari doom ak ñett ay des ca kaw,
mbaa ñeent ba juróom ci car yi meññ.
Kàddug Aji Sax jee, Yàllay Israyil.

7 Bésub keroog nit sàkku Ki ko sàkk,
ba ne jàkk Aji Sell ju Israyil.
8 Dootu sàkkooti lenn ci sarxalukaay
yi mu sàkkal boppam.
Dootu sàkkooti yooyu mu defare loxoom,
du xer yi ñuy jaamoo Asera,
du yeneen sarxalukaayi cuuraay.

9 Bésub keroog seen dëkk yi tata wër,
dees na leen won gannaaw
ni dëkki Eween ñaak Amoreen ña†,
ba leen bànni Israyil dàqee,
lépp ay doon ab gent.
10 Yeena fàtte Yàlla ji leen di musal,
bawuleen xel seen cëslaay jiy seen rawtu,
xanaa di jëmbatal seeni tuur ay tooli ngëneel,
di ji jiwu mu bawoo feneen.
11 Bés ba ngeen ko jëmbatee, ngeen gis mu sax,
ëllëg ba bët setee, mu tóor,
te ngóob réer bésub wopp,
ci biir mitit wu amul paj.

12 Ndeysaan, mii riirum gàngoor yu mag!
Xeet yu bareey riir ni riirum géej,
ànd ŋarandoo ni géej gu sàmbaraax,
gannax ya ŋarandoo.
13 Xeet yaa ngi ŋarandoo
ni ndox mu baawaan,
Yàlla gëdd leen, ñu daw ba sore;
ngelaw yëngu, ñu naaw,
ni boob, ba ca kaw tund ya,
mbete pënd bu ngëlén wal, mu def call-weer.
14 Ngoon a ngay jot, tiitaange ne jaas,
balaa bët a set lépp jeex.
Lii mooy añub ñuy sëxëtoo,
lii mooy deminu ñiy nangu sunu alal.

18

Waxyu jib na, ñeel réewum Kuus

1 Wóoy ngalla réew ma gunóor yay riire,
ca tàkkal dexi réewum Kuus.
2 Yeen ñiy yónni biir géej, ay ndaw,
ci gaali barax yu war mbeex mi;
yeen ndaw yu gaaw yi, demleen,
fekki xeet wu siggi, rattax yaram,
askan wu ñu ragale fu jegeek fu sore,
xeet wu am doole, di falaxee,
te seenum réew defi wal.

3 Yeen waa àddina wërngal këpp,
yeen ñi dëkke suuf si,
séentuleen raaya ba sampe fa tund ya,
dégluleen liit ga ñuy wali.
4 Aji Sax ji kat da maa wax ne:
«Maa ngi fi ma tollu di xool, ne tekk,
ni tàngooru jant bu ne ràññ,
mbaa lay bu defu niir ci tàngooru ngóob.»
5 Bala ngóob di jot, te fekk lépp tóor,
ba tóor-tóor def reseñ ju xaay,
mu jël ab sàrt, dog car yu ndaw yi,
tenqi car yu mag ya, sànni;
6 ñu boole waccal njanaawi tund ya
ak rabi àll yi,
tan yi nawetoo ko,
rabi àll yépp nooroo ko.
7 Su boobaa ñu indil Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
galag bu bawoo ci xeet wu siggi, rattax yaram,
askan wu ñu ragale fu jegeek fu sore,
xeet wu am doole, di falaxee,
te seenum réew defi wal,
galag ba agsi ba tundu Siyoŋ,
fa Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dëël turam.

19

Ab yéeneb waxyu ñeel na Misra

1 Yéene bii ñeel na Misra:
Aji Sax jaa ngii war niir wu gaaw,
jëm réewum Misra.
Yàllantuy Misra yég ko, di lox,
fitu waa Misra rëcc.
2 Maay xiir Misra ci kaw Misra,
kii song mbokkam, kii song xaritam,
ab dëkk jógal ab dëkk, diiwaan jógal diiwaan.
3 Waa Misra jànnaxe,
ma dëpp seen pexe.

† **17:9** 17.9 Mbaa: ni gott yaak njobbaxtali tund ya,

Ñu seeti yàllantu yeek njuuma yi,
ak gisaanekat yeek boroom rawaan yi.
4 Maay teg Misra ci loxol sang bu néeg,
buur bu dëgër xol jiite ko.
Kàddug Boroom bee, Aji Sax ji ci gàngoor yi.

5 Ndoxum Niil ma day fer;
dex gaay ŋiis, wow koŋŋ,
6 solom ya xasaw,
wali Misra diib ba far ŋiis,
barax ak lu mu xeetool lax,
7 gàncax ga leru dexu Niil
ak ga saxe fa dex ga dabe géej,
ak lu ñu jiwoon ca wet ga,
lépp ay wow, naaw, ba jeex.
8 Nappkat di jàmbat,
kuy sànnib oos dexu Niil di jooy,
kuy mbaal waaru,
9 kuy liggéey lẽe am mbetteel,
kuy jàrt ak a ràbb poqe jommi.
10 Ñi yor réew mi dañuy sëngéem,
kuy liggéey di feyu am naqaru xol.

11 Kàngam ya fa Cowan* dañuy teqlikook seen sago,
diglekati Firawna yu xelu ya di digle ag ndof.
Ma ne: «Yeen diglekat yi, nu ngeen mana waxe Firawna naan:
“Nun ay boroom xel lanu,
sosoo ca buur ya woon”?»
12 Firawnaa, ana say boroom xel?
Nañ la waxal boog, ba xamle
li Aji Sax ji Boroom gàngoor yi naral Misra.
13 Kàngami Cowan a ngi def yëfi dof,
kàngam ya fa Memfis, ñu nax leen,
te njiiti giiri Misra lajjal seen waa réew.
14 Aji Sax jee miirloo Misra,
gëlëmal ko ci lépp lu muy def,
ni màndikat buy jang ba tarxiis cim waccoom.
15 Du lenn lu kenn manatee defal Misra,
bopp akub geen du ci am pexe,
te bantub tiir ak barax a ci yem.

Lu jëm ci muju Misra

16 Su bés baa waa Misra mel niy jigéen,
di lox ndax tiit loxo bi jóg,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi xàccilleen ko.
17 Yuday doon tiitaangey waa Misra,
ba ku ñu ci tudd Yuda, nga tiit,
ngir la leen Aji Sax ji Boroom gàngoor yi naral.
18 Su keroogee mu am juróomi dëkki réewum Misra
yu nit ñay waxe làmmiñu ebrë,
di fa giñe Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
benn dëkk ba lañuy wooye Ir Ayeres,
dëkkub yàqute.
19 Bésub keroog ab sarxalukaay ñeel Aji Sax ji,
fa digg réewum Misra,
aw xer it ñeel Aji Sax ji fa kemu réew ma,
20 loolu di firnde, ñeel Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
di lu ko seedeel fa biir réewum Misra.
Bu ñu leen sonalee ba ñu woo Aji Sax ji,
mu yónnee leen ku leen wallu,
taxawu leen ba xettli leen.
21 Bésub keroog Aji Sax ji ci boppam mooy xamal Misra mooy kan,
ba waa Misra xam Aji Sax ji,
di jaamoo Aji Sax ji saraxi gàtt ak saraxi pepp,
digook moom tey wàccook seeni dige.
22 Aji Sax jeey duma Misra
duma yu ànd akum paj,
ñu walbatiku ci Aji Sax ji,
mu nangul leen, faj leen.
23 Su keroogee mbedd bawoo Misra ba Asiri,
waa Asiri di dikk ba Misra,
waa Misra di dem ba Asiri
te Misra di jaamoondook Asiri.
24 Bésub keroog Israyil ñetteel Misraak Asiri,
di barke fi digg àddina.
25 Aji Sax ji barkeel leen, ne:
«Barke ñeel na Misra, sama ñoñ,
ak Asiri mi ma sàkke samay loxo,
ak Israyil sama séddoo.»

20

Kàddug waxyu ñeel na Misra ak Kuus

1 At ma bummib Asiri demee ca ndigalal
Sargon buurub Asiri, ba songi dëkk ba
ñuy wax Asdodd ca Filisti, ba mujj ko

* **19:11** 19.11 Cowan ak Memfis ay dëkki Misra lañu.

nangu, 2 fekk na Aji Sax ji wax, Esayi
doomu Amocc jottli. Mu ne ko: «Demal
summi tubéyu saaku ji nga sol, te summi
say dàll.» Mu def noona, di doxe yaramu
neen, tànki neen. 3 Gannaaw gi Aji
Sax ji ne: «Esayi sama jaam bi def na
yaramu neen, tànki neen lu mat ñetti at,
muy firnde, di tegtal ci mbirum Misra
ak réewum Kuus. 4 Te noonu la buurub
Asiri di yóbboo ngàllo Misra, toxal waa
Kuus, ñuy ay ndaw aki màggat. Yaramu
neen, tànki neen lañuy def, seen taat ne
fàŋŋ, muy gàcceg Misra. 5 Dañuy boole
njàqareek gàcce ndax réewum Kuus mi
ñu yaakaaroon, ak Misra gi ñu doon
sagoo.» 6 Bu keroogee ku dëkke tefes
googu dina ne: «Xanaa kay du ñii lanu
yaakaaroon! Te nu dawoon di wuti
ndimbal ci ñoom, ngir rëcc buurub Asiri!
Léegi nag nu nuy mucce?»

21

Ab yéeneb waxyu ñeel na Babilon

1 Yéene bii moo wàccal màndiŋ ma feggook géej ga:
Ni ag ngëlén di riddee jaare Negew
ni la noon di bawoo màndiŋ ma,
jóge réew mu raglu.
2 Peeñu mu ñàng lañu ma ci wax.
Workat biy wor, yàqkat biy yàq.
Yeen waa Elam*, songleen; yeen waa Medd, gawleen leen.
Dakkal naa mboolem onk yu ñu sabab.
3 Lii a waral sama njàqareg xol,
mitit jàpp ma, mel ni mititu mat,
ma jaaxle ba déggatuma,
jàq ba gisatuma.
4 Bopp ubu, tiitaange jàpp ma;
sama ngoonug bànneex
soppiku guddi gu raglu.

5 Ndab taaje, laltan lale,
ñuy lekk ak a naan.
Ñu jekki ne: «Yeen kilifa yi, jógleen!
Diwleen pakk yi!»
6 Boroom bi kat da maa wax, ne ma:
«Doxal taxawal ab jongrukat,
lu mu gis, wax ko.
7 Bu gisee gawar ci watiiru ñaari fas,
ak ñu wari mbaam ak ñu wari giléem,
na teewloo teewlu bu baax.»
8 Jongrukat ba àddu ca kaw ne:
«Sang bi, maa ngii yendoo séentu,
fanaane wattu fii ma taxaw.
9 Ma ne gawar a ngii,
war watiiru ñaari fas.
Nee: “Daanu nañoo, Babilon daanu na,
jëmmi tuuram yépp tasaaroo fi suuf!”»
10 Yeen bokk yi ñu bàcc ni pepp ca sama dàgga ja,
la ma dégge ci Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi,
wax naa leen ko.

Ab yéeneb waxyu ñeel na Duuma

11 Yéene bii moo wàccal Duuma†:
Nit a ngi may wooye tundu Seyir, naan:
Jongrukat bi, lu des ci guddi gi?
Éy jongrukat bi, lu desati ci guddi gi?
12 jongrukat bi ne:
«Bët set, mu guddeeti rekk,
Boo amee looy laaj, délsil laajaat ko.»

Ab yéeneb waxyu ñeel na Arabi

13 Yéene bii moo wàccal Arabi:
yeen cëggi askanu Dedan‡,
mbooyum Arabi ngeen di fanaane.
14 Yeen waa Tema, dajejileen ak ña mar,
yóbbul leen am ndox.
Dogileen ñay daw,
may leen ñu lekk.
15 Ay saamar de lañuy daw;
saamar bu ñu leen xàccil
ak fitt gu ñu leen diir
ak tàngooru xare.
16 Aji Sax ji de da maa wax ne ma:
«Fileek menn at mu surga bu ñu bind
waññ, sagub dëkk bii di Kedar dina
sàggiku, 17 li des ci jàmbaari fittkati
Kedar di lu néew.» Aji Sax ji Yàllay Israyil
wax na ko.

22

Ab yéeneb waxyu ñeel na Yerusalem

1 Yéene bii ñeel na xuru Peeñu ma:
Ana lu ngeen di yéege,

* **21:2** 21.2 Elam am réew la mu bokkoon ci nguurug Pers, te di ab diiwaan ci réewum Iraan mu jamonoy tey.
† **21:11** 21.11 Duuma ci Arabi la féete, feggook Seyir mbaa Edom. Baat la itam buy tekki selaw, ci làkku yawut.
‡ **21:13** 21.13 Dedan ak Teman ak Kedar ay xur la yu waa Arabi dëkke.

yeen ñépp seen kawi taax?
2 Lu waral coow li ak xaxaloo bi,
ba dëkk biy riir?
Ñi ngeen deele, saamar reyu leen,
bóomuñu leen ci xare.
3 Seen njiiti xare yépp a bokk daw,
ñu jàpp leen te taluñoo fitte.
Seen njiit yi ñu gis yépp lañu jàpp,
te ñu dawoon ba sore.
4 Moo ma tax ne: «Buleen ma xool,
damay naqarlu, jooy.
Tàyyileen maa dëfal ci sama bokk yi sànku.»
5 Lii kat bésub njommite laak coonook toroxte,
bésu Boroom bi Aji Sax ji ci gàngoor yi,
ci biir xuru Peeñu mi.
Tata ja, ñu rëkka rëkk, mu màbb,
yuux jolli, àkki tund ya.
6 Waa Elam gàllooy fitt,
ñenn ña war watiir, gawar ya war,
waa Kir ŋàbb pakk ya.
7 Seen xur yu nangu yaa fees aki watiir,
gawar taxaw temm buntu Yerusalem,
8 te Yuda ne duŋŋ, dara wëru ko.

Su keroogee ngeen yaakaar ngànnaay,
ya ca kër ga ñuy wooye Gott ba,
9 far gis ni ñu bëtt-bëttee tatay Yerusalem,
ji wër gox bi ñu naan Kër Daawuda.
Ngeen rooti ndox ca solom bu suufe ba, denc ko,
10 boole ca waññ këri Yerusalem,
màbb lenn, sàkk ca lu ngeen aare tata ya.
11 Da leen di fekk sàkk mbànd diggante ñaari tata yi,
ngir denc ca ndoxum déeg bu yàgg ba.
Waaye xoolu leen ki dogal lii,
xalaatuleen ki nasoon lii bu yàgg.

12 Bésub keroog Boroom bi,
Aji Sax ji ci gàngoor yi moo leen di woo
ci jooyoo ak ñaawlu
ak wateefu nel, ak colu saaku ngir ñaawlu.
13 Te yeena ngii ci mbég ak bànneex,
di rendi nag ak xar,
di yàpp ak a naan,
naan: «Nan lekk, naan, nde ëllëg, nu dee!»
14 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dégtal na ma lii:
«Gii ñaawtéef déy deesu leen ko jéggal,
ba keroog ngeen di dee.»
Boroom bee ko giñ,
moom Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

Kàddug àrtu ñeel na Sebna

15 Boroom bi Aji Sax ji ci gàngoor yi dafa wax ne:
«Ayca, demal ba ca Sebna,
bëkk-néegu buur sii, nga ne ko:
16 Ana loo fi am, ak koo fi am?
Nga di fi yettlu bàmmeel, yett ko ca kawte ya,
di gaslu kër gooy mujje?
17 Jàmbaar, dama ne Aji Sax jee lay xalab;
da la naa nikk,
18 fodonk la, rattax,
nga xalangoo àll bu ne màww.
Fa ngay dee,
te fa la watiir yi ngay puukarewoo di des,
muy sa gàccey waa kër sang.»
19 Aji Sax ji nee: «Maa lay jële sa liggéey,
foqatee la sa péete mu kawe.
20 «Bésub keroog ma woo sama jaam
bi, Elyakim doomu Ilkiya, 21 solal ko
sa mbubb, dooleele ko sa ngañaay, teg
kilifteefu réew mi ci loxoom, ba mu
féete wàllu baay, waa Yerusalem, ak waa
kër Yuda. 22 Maa koy ràng caabiy kër
Daawuda, muy ubbi te kenn du tëj; di
tëj te kenn du ubbi. 23 Maa koy samp fu
dëgër ni ab wékkukaay, mu doon sagu
kër baayam. 24 Waa kër baayam ak seen
daraja, ñépp ay wékku ci moom, car yaak
caraat ya. Ndab yu ndaw yépp ca la,
kopp ya ba ca njaq ya. 25 Bésub keroog,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
mu ne: «bant ba sampe woon fu wóor
day simpiku. Dees koy gor, mu fàq, la ca
sëfe woon dog.» Aji Sax ji déy wax na ko.

23

Ab yéeneb waxyu ñeel na Tir

1 Yéene bii ñeel na dëkk ba ñuy wax Tir*:
Yeen waa gaali Tarsis ñi deele, jooyleen!

* **23:1** 23.1Tir ak Sidonay dëkk yu am solo la woon ca Fenisi, ci réew mi ñuy wax Libaŋ tey.

Lépp a yàqu!
Du kër, du teeruwaay.
Fa dunu Sippar† lañu leen ko waxe.
2 Yeen waa tefes,
yaw Sidon laa ne, na say jula ñaawlu,
yaw miy yónni nit ñu jaare géej,
3 war ndox ya ne xéew,
peppum Sixor‡ di sa tono,
ak ngóobum Niil,
ma xeet yi daan jula.
4 Yaw Sidon, gàcce ñeel na la,
géej moo wax, tatay géej a ne:
«Masumaa matu, masumaa jur,
yaruma gone gu góor, yarumab janq.»
5 Bu xibaar ba àggee Misra de,
ñu naqarlu deminu Tir.
6 Jàllal ba Tarsis§,
yeen waa tefes ga fa ne, jooyleen jooyi dëj.
7 Xanaa lii du seen dëkk bu xumb ba,
te cosaanam di janti démb,
nit ña di fa jógey sancaani fu sore?
8 Ana ku fexeel lii Tir ma daan fale,
ay julaam diy kàngam,
di jaaykat yi àddina teral?
9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko fexe,
ngir sàggi sagub képp ku fiy damu,
ba teddadil képp ku àddina teral.
10 Yeen waa Tir, defleen ni dexu Niil, walal seen réew;
kenn tereetu leen.
11 Aji Sax ji tàllal na loxoom, tiimale géej,
yëngal réew yi,
ba santaane ñu màbb tatay Kanaan.
12 Nee yeen waa Sidon ñi mel ni janq bu ñu tëdde,
dootuleen xaxaloo.
Ayca, dawleen jàlli ba dunu Sippar,
te du tax ngeen am fa noflaay.
13 Xool-leen li dal réewum Kaldeen ñi.
Dootuñu sax aw xeet.
Asiri wacce na leen rabi màndiŋ mi.
Tabax nañu, gaw ko, màbb këri buur ya, gental ko.
14 Yeen boroom gaali Tarsis, yuuxuleen ni ñu deele,
seen tata màbb na!
15 Bu keroogee ñu fàtte Tir juróom ñaar
fukki at, ni àppu benn buur. Bu juróom
ñaar fukki at yi matee, Tir xewle la ñu
woyal gànc ba, ne ko:
16 «Yaw gànc bi ñu wacc, fabal sa xalam, wër dëkk bi,
xalamala xalam te gëna woy,
ndax ñu geesu la.»
17 Bu juróom ñaar fukki at yi matee,
Aji Sax ji dikkal Tir, ñu delluy liggéey, di
feyu, di gànctook mboolem réewi àddina
fi kaw suuf 18 Waaye seen ñaq ak seen
peyoor, dees koy sellalal Aji Sax ji, deesu
ko dajaleek a denc. Ñi dëkk fi kanam
Aji Sax jeey jagoo njariñ la, mu di leen
dundal ba ñu regg, di leen solal col gu
jekk.

Waxyu ñeel na mujug jamono

24

(Saar 24—27)

Mbugal daj na àddina

1 Aji Sax jaa ngii di tas àddina,
tasaare ko,
salfaañe li fi dénd bi,
wasaare ñi ko dëkke:
2 sarxalkat beek baadoolo bi,
sang akub jaam,
njaatige lu jigéen ak ab janqam,
jaaykat ak jëndkat,
ablekat ak àbbkat,
leblekat ak lebkat.
3 Àddinaa ne duŋŋ duŋŋaaral,
dees koo futti ba mu ne furaas!
Aji Sax ji kat wax na kàddu gii!
4 Suuf a ngi wowa wow, ne sereŋ,
àddina ne làcc, ne sereŋ,
kàngami xeeti àddina ne làcc.
5 Suuf si la ñi ko dëkke sobeel,
ñoo wàcc yoon yi,
xëtt ndigal,
fecci kóllëre gi sax dàkk.
6 Moo tax alkànde yàq suuf,
ñi ko dëkke gàddu àq ji.
Moo tax waa àddina raaf,
ba ñi des di lu néew.
7 Biiñ ñàkk na,
garabu reseñ lax,
bépp xol bu tooyoon, binni.
8 Tabala ju xumb selaw na,
ña daa xaxaloo dal,
mbégtem buumi xalam dakk.

† 23:1 23.1 Mbaa: dunu Kitim. ‡ 23:3 23.3 Mooy dexu Niil. § 23:6 23.6 Ab sanc la bu bokkoon ci Tir, ca wàllu Espaañ.

9 Kenn naanatul, di woy,
ñoll wex na ka koy naan.
10 Dëkk bu gental tasaaroo na,
kër yépp tëje, kenn duggul.
11 Mbedd maa ngi soowaloo,
ndax biiñ bu ñàkk,
gépp mbégte fey,
bànneexu àddina dëddu.
12 Tojiti neen a des ci dëkk bi,
bunt ba rajaxoo.
13 Noonu lay deme ci àddina,
ci biir xeet yi,
mbete benn-benni doomi oliw gu ñu gësëm,
mbaa doomi reseñ yu des ca ndey ja,
gannaaw bu ñu wittee ba sottal.

Ndes wi rëcc mbugal a ngi sant

14 Ña ngay xaacu di sarxolle,
waa sowu di sàbbaal ci màggug Aji Sax ji.
15 Yeen waa penku, sargal-leen Aji Sax ji boog,
yeen waa duni géej, teral-leen Aji Sax ji Yàllay Israyil.
16 Cati àddina lay woy di jibe, nu dégg ñu naa:
«Teddnga ñeel na Aji Jub ji!»

Coono jeexul

Waaye man dama ne: «Jeexle naa!
Jeexle naa, wóoy man!
Workat yaa ngi wora wor,
ba far làggi ci wor.»
17 Yeen waa àddina,
kat-kat, pax akub caax dëgmal na leen.
18 Nga déggi yuux, daw,
tàbbi biir pax,
génne pax,
laawoob caax.
Mbàndi kaw kat ubbi na,
kenug àddina di reng-rengi.
19 Suuf daa loroo loru,
fetta fett,
salfaañoo salfaañu.
20 Suuf a ngi janga jang ni màndikat,
ba joy ni mbaar,
moyam diis ko gann,
mu daanu te du jógati.

Aji Sax jeey nguuru fa Siyoŋ

21 Bu bésub keroogee
Aji Sax ji dikke mbugal
gàngoor ya fa kawa kaw,
ak buuri àddina yi fi suuf.
22 Dees leen di boole denc cim pax,
ne leen ràpp tëj,
ba mu am ay fani fan, ñu mbugal leen.
23 Kersa la weer wiy am,
gàcce ñeel jant bi;
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi daal,
mooy nguuru Yerusalem, kaw tundu Siyoŋ,
leeram ga jollee fa kanam magi ñoñam.

25

Cant jib na

1 Aji Sax ji, yaay sama Yàlla,
dama lay teral, di la sant.
Yaa defi jaloore,
muy dogal yu yàgg, wér te wóor.
2 Yaa def dëkk bi jali doj,
dëkk bii ñu dàbbli nga gental;
taaxu doxandéem yi noppee doon péey ba fàww,
te deesu ko tabaxaat.
3 Moo tax xeet wu am doole di la màggal,
waa péeyu xeet yu néeg di la wormaal.
4 Yaa di rawtub néew-ji-doole,
di rawtub aji ñàkk, biir njàqare,
yaay mbaar mu ñuy yiiroo waame,
di ker gu ñuy serloo ci tàngoor,
nde merum kilifa gu néeg
mooy waame wu ne yureet ci kaw miir.
5 Doxandéem yii diy noon,
ni ngay dàqe tàngoor fi bérab bu ne sereŋ,
ni ngay dakkale seen coowal xare.
Ni aw tàngoor di dakke ndax aw niir,
ni la woyu ñu néeg ñi di selawe.

Bernde ñeel na xeet yépp

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mooy berndeel xeet yépp fi kaw tund wii,
bernde ju niin ak ngëneelu biiñ,
yàpp wa duuf, yuq ja ne xéew,
ak tànnéefu biiñ bu teey.
7 Fi kaw tund wii lay tukkile càngaay,
li sàng askanoo askan,
ak séru rabal bi ñu ràbbal xeetoo xeet.
8 Mooy mëdd ndee ba fàww!
Boroom bi, Aji Sax jeey fompe
gépp kanam rongooñi boroom.
Buumi gàccey ñoñam it,

moo koy doge fépp ci àddina.
Aji Sax ji kat wax na ko.

9 Bésub keroog dees na ne:
«Sunu Yàllaa ngii nag!
Moom mii lanu yaakaaroon
te moo nuy wallu.
Aji Sax jii lanu yaakaaroon,
nan bég te bànneexoo wallam.»

Aji Sax ji tas na Mowab

10 Aji Sax ji kat teg na tund wii loxo,
te ni ñuy dëggaatee boobum leeñ,
ni lees fiy dëggaatee Mowab.
11 Mowab dina féqoo féqu,
mel ni kuy jéema féey,
waaye Aji Sax jee leen di torxal,
ñook seen manoore.
12 Seen tata yu kawe, mu fél, màbb;
rattax fi suuf, maasale.

26

Aji Sax jeey may ñoñam ndam

1 Bésub keroog dees na woy
wii woy fi réewum Yuda:
«Dëkk bu dëgër lanu am,
Yàllaa nu may kaarangey tata, biir ak biti!
2 Ubbileen bunt yi,
ba xeet wi jub te sàmm ngëm duggsi!
3 Yaw Aji Sax ji,
ku dogu, pastéefu, wóolu la,
nga may ko jàmm ju mat,
nde moo la wóolu.
4 Wóoluleen Aji Sax ji tey ak ëllëg;
Yàlla Aji Sax ji déy,
moo mat cëslaay ba fàww.
5 Moo wàcce ñi dëkke woon fa kaw,
moo detteel waa dëkk ba aju woon,
daaneel leen, ñu xalangu,
ba mëq suuf,
6 baadoola joggi, dëggaate,
néew-ji-doole note leen.»

7 Ku dëggu, yoonam day maase;
ku dëggu, Aji Jub ji jubal xàllam.
8 Aji Sax ji, nu ngi lay xaar,
fi sa kaw yoonu santaane yi,
di la sàkku, ba la xel,
lii déy, mooy sunu nammeelu xol.
9 Xol laa lay sàkkoo guddi,
sama jëmm jépp di la laaj.
Bu say àtte teewee fi kaw suuf,
waa àddina xame ca njekk.
10 Ku bon, boo ko yërëmee,
du xam njekk.
Biir réew mu nit ñay jubal
lay xal di luubale,
du faale kawewaayu Aji Sax ji.
11 Aji Sax ji, yaa xàcci sa loxo,
waaye yéguñu ko.
Won leen ni nga nabe ci sa ñoñ, ñu rus,
te sawaraay xoyom sa noon yooyu.
12 Aji Sax ji, yaa nuy defal jàmm,
te lépp lu nu def, yaa nu ko sottalal.
13 Aji Sax ji sunu Yàlla,
yeneen sang yu la moy moom nañu nu,
waaye saw tur rekk lanuy màggal.
14 Yooyu sang dee nañu, nekkatuñu,
wuute nañu, jógatuñu.
Yaa def nii, faagaagal leen,
ba far sax seen tur.
15 Aji Sax ji, yaa yokk xeet wi,
yaw mii yaa yokk xeet wi,
yaa fésal sa teddnga,
yaa yokk mboolem kemi réew mi!

16 Éy Aji Sax ji, ci biir njàqare lañu la
sàkkoo;
ba ñu tegoo sa mbugal,
lañu la déey seenug ñaan.
17 Éy Aji Sax ji, ni kuy matu
lanu meloon fi sa kanam,
di wañaarook a yuuxu.
18 Danoo ëmb bay matu
te jurunu lu moy ngelaw.
Indiwunu genn mucc ci àddina,
mayunu ci kenn lu ko taxa dund.
19 Waaye yaw askan wi, ñi nga deele
ñooy dellu dundaat,
seeni néew ay dekki,
ku doon nelaw sa biir bàmmeel,
yewwu, sarxolle.
Aji Sax jeey yebal lay bu ànd aki leer,
suuf délloosi ña dëddu.

Mbugal ñeel na géej ak jéeri

20 Yeen samaw askan, ayca duggleen seeni
néeg,
tëju ca biir.
Làquleen as lëf, ba sànj mi jàll.
21 Aji Sax ji kat a ngii di génne bérabam
ba,

nara dikke waa àddina mbugalu ñaawtéef,
ba suuf wone deret ji ñu tuur fi kawam,
te dootu sàng ñi ñu bóom.

27

1 Bésub keroog Aji Sax ji dikke saamaram bu jàmbaare, ñàng te réy,
ba dal ci kaw Lewiyatan, jaan ja ca xél wa,
Lewiyatan jaan jay wañaaruy dem,
ninki-nànkay géej jooju lay rey.

Aji Sax ji juboo naak ñoñam

2 Bésub keroog, tóokëru reseñ ju neex am,
nangeen ko woy,
3 te man Aji Sax ji maa koy topptoo,
di ko suuxat saa su ne,
di ko wattu guddeek bëccëg,
bala koo kenn a song.
4 Mereetuma tóokër bii,
waaye lu ciy dég aki dagg,
ma dox wuti ko, xareek moom,
boole lépp xoyom.
5 Xanaa ku langaamoo sama kiiraay
te jàmmook man,
ba jàmmook man.
6 Ay bés a ngi ñëw Yanqóoba saxi reen,
Israyil moomooy tóor, law,
ba feesal déndu àddinaak meññeef.

7 Defe ngeen ne Aji Sax ji duma na Israyil,
na mu dumaa ña leen duma woon?
Am bóomal na leen lu tollook la seeni bóomkat bóomoon?
8 Ndànk-ndànk la jëflanteek ñoom,
ba mu leen toxalee,
dàqe leen noowam gu mag,
bésu ngelawal penku.
9 Nii la Yanqóoba jotoo ñaawtéefam,
nii la mujje am njéggalu bàkkaaram:
Day boole doji sarxalukaay bi yépp,
rajaxe ni doji kew,
xer wu ñuy jaamoo Asera dootu fa sampe,
mbaa sarxalukaayi suurukaay.
10 Dëkk bu ñu dàbbli mooy wéet,
gental, ne wëyëŋ!
Fa la nag di fore,
fa lay goor, di lekk cari garab ya,
11 car ya wow, damm,
jigéen ñi dikk, xambe.
Dañu di xeet wu dul dégg,
ba tax ki leen sàkk yërëmu leen,
moo leen bind te ñeewantewu leen.

12 Bésub keroog Aji Sax ji bàcc,
dale ca dexu Efraat ba ca walum Misra,
te yeen bànni Israyil, dees na leen for kenn-kenn, ba ngeen daj.
13 Bésub keroog liit gu mag jib,
ña laŋoon réewum Asiri délsi,
ànd ak ña ñu tasaare woon biir réewum Misra,
ba sujjóotalsi Aji Sax ji fa Yerusalem,
fa kaw tund wu sell wa.

Xibaaru mbugal ñeel na ay xeet

28

(Saar 28—33)

Mbugal ñeel na Samari

1 Wóoy ngalla Efrayim*,
kaala gu yànj ga ay màndikatam di sagoo!
Taaram bu yéeme baa koy réer,
ni tóor-tóor yu wow,
te ma nga toŋ ca coll†, wa ña biiñ man dëkke,
fa tiim xur wu nangu wa.
2 Dégluleen, jàmbaar ju am doolee ngi dikkal Boroom bi,
di tawub doji yuur, ngëlén luy sànke,
riddee riddi, sotti waame wu wale!
Loxoom la koy rattaxe fi suuf.
3 Dees na joggati kaala gii màndikati Efrayim di sagoo.
4 Te tóor mu lax mi muy gànjaroo,
mu tege ca coll ya tiim xur wu nangu wa,
day mel ni figg ju ñor te jotul;
ka ko gis a koy gaaw witt, wonn.
5 Bésub keroog Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
di kaala gu yànj, gànjar gu yéeme,
ñeel ndesu ñoñam,
6 mooy sol noowug dëgg kuy toog di àtte,
di jàmbaaral ñiy waññi noon yi song dëkk bi, xare.

* 28:1 28.1 Efrayim mooy giir gu am solo ci fukki giir ya ca nguurug bëj-gànnaar ga ñuy wax Israyil. Leeleeg muy tur wi ñuy wooye waa gox boobu. † 28:1 28.1 coll mooy fa Samari nekk, di péeyub nguurug bëj-gànnaar ga ñuy wax Israyil.

7 Ñii itam ay naan biiñ bay tërëf,
màndiw ñoll, di jang:
sarxalkat akub yonent la aw ñoll di tërëfloo,
biiñ jànnaxe leen,
ñu màndiw ñoll, di jang,
bu ñu amee am peeñu, di tërëf.
8 Seen taabal yépp a ngi taq ripp,
fépp di waccu ak mbalit.
9 Ñu naa: «Ana ku Esayi mii di jàngal?
Ana ku muy àgge xibaar?
Xanaa ku yàggula fer,
di doora bàyyi ween?
10 Ca rëdd wii, ca rëdd wee,
nàngam sii, nàngam see,
as tuut fii, as tuut fee.»
11 Xanaa boog nit ñu seen wax leerul,
ñu diy làkk-kat,
la Aji Sax jiy waxeek askan wii?
12 Moo leen waxoon ne leen:
«Fii moo di nopplukaay bi,
noppal-leen ku sonn.
Fii a di dal-lukaay bi!»
Waaye nanguwuñoo dégg.
13 Moo tax seen kàddug Aji Sax mujj di:
«Ca rëdd wii, ca rëdd wee,
nàngam sii, nàngam see,
as tuut fii, as tuut fee.»
Moo tax ñuy tërëf,
daanoo njaaxaanaay ba damm,
di sërëx ak a keppu.

Doju doorukaay wee mat wéeruwaay

14 Kon nag yeen kókkalikat yi yilif askanu Yerusalem wii,
dégluleen kàddug Aji Sax ji!
15 Yeena naay: «Danoo wóllëranteek ndee,
njaniiw lanu digool, ba du nu moom,
ba bu yaru musiba dikkeek diisaayam, du nu laal?
Noo def ay fen sunu rawtu,
ay wor di sunu làquwaay.»
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji wax ne:
«Maa ngii di dëj fi Siyoŋ aw doju coll,
muy doju collu tànnéef wu gànjare ngir kenu gi,
te ku ko wéeroo doo gaawa daw.
17 Dëgg laay def nattukaay,
njekk di sama buumu beteex,
tawub doji yuur buub rawtub fen,
wal ma mëdd làquwaay,
18 seen wóllëranteek ndee neen,
seen digook njaniiw toxu,
yaru musiba dikk ak diisaayam,
wulli leen ba ngeen nooy.
19 Saa yu dikkee ne leen céex,
suba su ne mu ne jaas,
guddeek bëccëg, mu teew,
te bu jibee sax fit rëcc.»
20 Lal a gàtt ba deesu ci tàlli,
malaan cëkk ba matul càngaay‡.
21 Aji Sax jeey jóg na woon fa tundu Perasim,
xadaru na woon ca xuru Gabawon
ngir jëf jëfam,
jëfam ju yéeme ja!
Moo nara liggéey liggéeyam booba,
liggéeyam bu tumurànke ba!
22 Tee ngeena baña kókkalee
bala ñoo teeŋal seeni jéng?
Sànkute kat moo di dogal bi ma dégg,
mu bawoo fa Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi,
di luy dikkal réew mi mépp.

Aji Sax jee xam doxalin

23 Teeyluleen te déglu sama kàddu,
teewluleen ba dégg samay wax.
24 Xool-leen ci lii: Ndax beykat bi day dëkke gàbb,
di rëdd ak a gàbbaat?
25 Bu gàbbee ba toolam maase,
du day sànni jiwum nisel§,
wasaare jiwum kumin,
daldi def bele bi ay saawo,
sànni lors ba fa mu ko rëddal,
doora suy bele bu dëgër ba ca wet ya?
26 Dees koo xamal yoon wa,
te Yàllaam a ko ko jàngal.
27 Mbàccum nisel watiir amu ca yoon,
te deesul bàcc kumin itam, ba joggi ca tànki watiir.
Mbàccum nisel, yet a koy def;
mbàccum kumin, bant bu yem.
28 Gubi bele, dees na ca jaare watiir,
waaye deesu ci dëkk;
watiir ngay takk, bàcce ko pepp,

‡ **28:20** 28.20 lal beek malaan mi ñuy wax fii, mooy misaal Misra mi ñu yaakaaroon te du leen doy kiiraay.
§ **28:25** 28.25 nisel ak kumin ay xeeti safal la.

waaye doo ko bàcc ba mu far mokk!
29 Xel moomu it fa Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi la bawoo.
Ndigalam a ni yéemee,
pexeem màgge ni!

29

Mbugal ñeel na Aryel

1 Wóoy ngalla Aryelee, Aryel*,
dëkk ba Daawuda dale.
Dundleen at ak at,
amal-leen ci màggal ci kaw màggal.
2 Du tee ma wàcceel Aryel musiba,
ñuy yuuxook a jooyoo.
Yerusalem ay mel ci man
ni Aryel, taalub sarxalukaay.
3 Maay dal ub dal, wër la,
gawe la ay tata,
jali jal, fuuge la.
4 Dinga suufe ba mel ni kuy àddoo biir suuf,
sa baat di ndéey lu dégtoo xóote ya pëndub suuf lale,
mel ni njuuma lu waxam bawoo biir suuf,
baatam yeloo xóote ya pëndub suuf lale.
5 Say noon ay def gàngoor ni feppi suuf,
di naaxu nit ñu néeg, ñu ngelaw liy wal nib cox.
Loolooy jekki am, ca saa sa.
6 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi moo lay dikke
dënook suuf su yëngu ak riir mu réy,
ngelaw riddi, di ngëlén,
ànd ak sawara wuy xoyome.
7 Mboolem xeet yu bare yiy xareek Aryel,
di song dëkk beeki tataam,
nar leena torxal,
ñoom ñépp ay mel ni gént mbaa njeneeru guddi!
8 Su boobaa mu mel ni ku xiif,
géntul lu moy di lekk,
yewwu rekk, biir ba wéet;
mbaa ku mar, géntul lu moy di naan,
yewwu rekk, loof, put ga wow koŋŋ.
Noonu la gàngooru xeet yépp di nekke,
mboolem xeet yooyuy xaareji fa Siyoŋ!
9 Tendeefal, jommi rekk!
Gëmm, gumba rekk.
Ñiika màndi te du biiñ,
ñuy jang te duw ñoll!
10 Aji Sax ji déy yeen la wal
ngelawal nelaw yu xóot,
taf seeni gët, te ngeen di yonent yi;
muur seeni bopp te ngeen di boroom peeñu yi.
11 Peeñum xew-xew yii yépp ump na leen,
ni leen kàdduy téere bu ñu tay umpe.
Boo ko joxee ku jàng, ne ko mu jàng ko,
mu ne la manu ko, nde dees koo tay;
12 nga jox ko ku jàngul, ne ko mu jàng,
mu ne la manula jàng.

13 Boroom bi nee: «Askan wii, làmmiñ lañu ma jegee,
lori neen lañu may wormaale,
te seen xol sore ma.
Seen ragal ak man it,
njàngum tari kepp la.
14 Moo tax maa ngii di dellu wéyeek askan wii,
ay kéemtaan aki kiraama
yuy tiiñ boroom xel ak xelam,
réer xamkat ak xam-xamam.»

15 Wóoy ngalla ñiy làqu Aji Sax ji,
di loqal seen mébét,
ba lëndëm muur seen jëf,
ñu naan: «Ana ku nu gis?
Ana ku nu yég?»
16 Yeenaka juunum xel!
Dees na jaawale tabaxkatu njaq beek ban bi?
Ndax li ñu sàkk dina ne ki ko sàkk:
«Kii sàkku ma»?
Am njaq leey waxtaane tabaxkat bi naa:
«Kii manula tabax»?

La woon day wonni

17 Xamuleen ne fi leek lu néewa néew,
àllub Libaŋ sopplikub tóokër,
tóokër bi walbatiku meññ, ba ñu ne ab gott la?
18 Su bés baa ab tëx dégg kàdduy téere,
silmaxa tàggook lëndëm, di gis,
19 néew-doole yi dellu bége Aji Sax ji,
ñi gëna ñàkk di bànneexoo Aji Sell ju Israyil.
20 Ku néeg déy dina neen,
kuy ñaawle sànku,

* 29:1 29.1 Tur la wu ñuy wooye Yerusalem. Man naa tekki itam taalub sarxalukaay ba woon ca kër Yàlla ga.

te képp kuy yeeru nu mu defe lu bon,
dees na la dagg.
21 Mooy ñiy tuumaal nit,
di fiir ab àttekat ca pénc ma,
di àtte ñàkkal nit ku jub ci dara.
22 Moo tax Aji Sax, ji jotoon Ibraayma,
wax ak waa kër Yanqóoba, ne leen:
«Léegi Yanqóoba du rusati,
du amati yaraanga.»
23 Bu am meññeefam gisee
li sama loxo def fi seen biir,
dinañu sellal sama tur,
sellal ma, man Aji Sell ju Yanqóoba.
Dinañu ma wormaal, man Yàllay Israyil,
24 ba ñi réeroon, mujj xam;
ñurumtukat yi dégg ndigal.

30

Misra du mat Israyil cëslaay

1 Wóoy ngalla doom yii diy fippukat!
Kàddug Aji Sax jee.
Ñu ngi nas mébét yu ma diglewul,
di digoo digoo yu ma leen xelalul,
di tegle bàkkaar ci kaw bàkkaar.
2 Ñoo dox wuti Misra te laajuñu ma,
xanaa di sàkku rawtub Firawna,
di keppaaroo keppaarug Misra*.
3 Rawtub Firawnaay mujj di seen gàcce,
keppaarug Misra di seen toroxte.
4 Seeni jawriñ a nga xaat ba Cowan,
seeni ndaw àgg ba Anes†,
5 waaye ñoom ñépp kersa lañuy ame Misra,
googu leen dul amal njariñ.
Du ndimbal, du njariñ,
xanaa gàcceek toroxte.

6 Yéeneb waxyu bii ñeel na malay àllub Negew:
Réewum tiis laak njàqare,
kërug gayndeeki segg,
ak saamaan ak céebi,
mbaam lañu sëf seen alal, jaare fa,
giléem lañu sëf seeni denc,
jëme xeet wu leen dul jariñ.
7 Ndimbalu Misra, cóolóolu neen!
Moo tax ma tudde ko:
Raxab, ponkal mi ne yàcc.
8 Aji Sax ji nee:
«Ayca, bind ko ci àlluwa, ñu gis!
Rëdd ko cib téere,
ngir ëllëg ak sibbir,
mu dib seede ba fàww.»
9 Wii xeet kat ay fippukat lañu,
yii doom a diy fen-kat
te nanguwuñoo sàmm yoonu Aji Sax ji!
10 Boroom ngis, ñu ne ko: «Bul gis,»
boroom peeñu, ñu ne ko: «Bu ñu firil peeñuy dëgg.
Wax nu lu neex,
gisal nu ay nax.»
11 Moyal yoon wi;
lajj, wàcc xàll wi,
te may nu jàmm ak Aji Sell ju Israyil.
12 Moo tax Aji Sell ju Israyil wax ne:
«Gannaaw yeena xalab kàddu gii,
yaakaaruleen lu moy doole ak pexey njubadi
yu ngeen wéeroo,
13 googu ñaawtéef ay mujj doon
seen xar-xaru tata ju kawe,
funki, tata ja jekki jóoru.
14 Da naan tasar ni njaqal xandeer
lu ñu naan rajax te ñéebluweesu ko,
ba deesul gis ca tojit ya, dog bu tibb xal,
mbaa mu as ndoxum déeg.»

15 Ndax Boroom bi Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israyil dafa wax ne:
«Délsi, dal-lu moo leen di musal.
Ne tekk te wóolu maa leen di dooleel.
Waaye yeena buggul!
16 Yeena ne: “Déedéet, danuy war fas, daw!”
Dingeen daw moos!
Ngeen ne: “Daamar yu gaaw lanuy war.”
Ñi leen di dàq it di war daamar yu gaaw!
17 Junneey daw fu leen kenn gëdde,
juróom gëdd, ngeen daw yeen ñépp,
ba ña des mel ni bantub raaya ci kaw tund,
ne cundum ni raaya bu wéet ca coll wa.»
18 Aji Sax ji déy a leen namma baaxe,
moo ko tax di jóg moos ngir yërëm leen,
nde Aji Sax jeey Yàllay njubte.
Ndokklee képp ku ko yaakaar!

* 30:2 30.2 Misra lañu yaakaaroon mu aar leen ci Asiri. † 30:4 30.4 Cowan ak Anes ci Misra lañu bokk.

19 Yeen waa Siyoŋ, yeen waa Yerusalem,
dootuleen jooy mukk!
Bu ngeen jooyee, mu yërëm leen moos;
bu leen di dégg, di leen nangul.
20 Boroom bee leen di leel njàqare,
nàndal leen coono,
waaye moo leen di jàngal, dootu leen làqu;
dingeen gis ki leen di jàngal,
21 di dégg kàddu guy jibe seen gannaaw,
naa leen: «Yoon waa ngii, jaareleen fi;»
bu ngeen awee ndijoor, mbaa càmmoñ.
22 Su boobaa ngeen sobeel seen jëmmi tuur yi ñu xoob xaalis;
ak wurus wu xoob seen tuur yi ñu móol,
ba boole lépp sànni ni sagar yu sobewu,
ne ko: «Sore nu!»
23 Su boobaa Aji Sax ji tawal lu ngeen ji,
may leen pepp mu suuf meññ,
sakkan te nangu,
seen juri keroog di fore parlu yu yaa,
24 Nag yeek mbaam yiy rijji sax,
di xontoo cox bu ñu xorom,
jóge ci mbàccum roq ak ngaska.
25 Te tundoo tund wu kawe,
wu mag ak wu ndaw,
wali ndox a cay wale,
keroog bés ba deret di tuuroo tuuru,
tata ya jóoru.
26 Weer day leer ni jant,
jant gënatee leer,
mel ni juróom yaari bëccëg,
bésub keroog ba Aji Sax jiy takk damm-dammu ñoñam,
fajal leen góom yi ay dóoram sabab.

Aji Sax ji song na Asiri

27 Aji Sax jaa ngii, jóge fu sore;
mer ma réy,
mu jógaale kàddug àrtu gu diis,
di waxe xadar ju mat sëkk,
baat ba mel ni sawara wuy xoyome,
28 noo ga di wal mu baawaan,
tollu ci put;
mu nara segge xeet yi ab seggukaayu alkànde,
wewal xeet yi ag laab gu leen di réeral.
29 Teewul, bokk yi, seen woy yay jib;
mel ni guddig màggal,
ànd ak mbégte ni kuy toxoro,
yéeg jëm kaw tundu Aji Sax ji,
cëslaayal Israyil.
30 Aji Sax jeey yékkati kàddoom gu màgg,
wone diisaayu loxoom,
ànd ak tàngooru meram,
ak sawara wuy xoyome,
ak waameek ngëlén, ak tawub doji yuur.
31 Kàddug Aji Sax jeey jib,
Asiri tiit bay lox,
yetu Aji Sax ja dal,
32 te saa yu yet wa Aji Sax ji féetale Asiri dalee,
ngeen jibal am tëgg aki xalam.
Aji Sax jeey xàcci loxoom, xareek Asiri.
33 Xambees na démb ab taal bu ñuy wax Tofet‡,
te buur ba lees ko waajalal;
dees koo xóotal, yaatal ko,
sawara way tàkk, matt ma ne gàññ,
noowal Aji Sax ji nar caa tàkke,
di sël-sëli ni walum tamarax.

31

Musiba ñeel na ku yaakaar Misra

1 Wóoy ngalla ña wàcci Misra, di wuti wall;
di sukkandikoo ay fas,
tey yaakaari watiir ndax bare ga,
aki gawar ndax lim bu takku ba
te xooluñu ci Aji Sell ju Israyil,
sàkkuwñu kooku di Aji Sax ji.
2 Moona moom it xareñ na,
mane na safaan,
te du fommi digeem.
Kuy def lu bon, mu dal ci waa këram;
kuy def lu ñaaw, mu song ay wallam.
3 Waa Misra, niti neen, duñu Yàlla;
seeni fas it, suuxu neen, duñu leneen.
Aji Sax jeey xàcci loxoom,
kiy walloo mooy tërëf,
ki ñuy wallu daanu,
ñoom ñépp bokk sànku.
4 Aji Sax ji déy da maa wax ne ma:
«Gaynde gu mag ak gu ndaw, bu jàppee bay xiiru,
boo ko wooloon gàngooru sàmm it,
duñu soowaloo ba xëbal ko,
duñu ñolñoli ba mu dellu gannaaw.

‡ **30:33** 30.33 Tofet mooy bérab ba ñu daan lakke ay gone yu ñu def sarax, ñeel tuur ma ñuy wax Moleg.

Noonu la Aji Sax ji Boroom gàngoor yiy wàcce,
xaresi fi kaw tundu Siyoŋ ak waa tund wa.»
5 Ni picc di daayaarloo, aar am tàggam,
ni la Aji Sax ji Boroom gàngoor yiy yiire Yerusalem.
Mooy aar, di xettli,
mooy musal, di yiwi.
6 Éy bokki Israyil, fippu ngeen Aji Sax
ji ba sës, waaye walbatikuleen! 7 Bésub
keroog ku ne sànni yàllantuy xaalisam,
ak yàllantuy wurusam yi mu sàkke woon
loxoy bàkkaaram.
8 Asiri nag day daanu,
te saamaru nit du ko daaneel,
saamar bu doom aadama moomul a koy alag,
mu daw, won saamar gannaaw,
ay gone yu góoram dugg liggéeyu sañul-bañ.
9 Ñi ñu yaakaar dañuy tiit, ne wëqet,
seeni kilifa jàq, ba daw wacc raaya ba.
Kàddug Aji Sax jee,
Boroom sawara wi ci Siyoŋ,
Boroom taal bi ci Yerusalem!

32

Dëgg ay mujj

1 Buur a ngii, njekk lay nguuroo,
jawriñ ñi it, yoon lañuy yilifee;
2 ku ci nekk mel ni seelukaayu ngelaw,
di kiiraay ci ngëlén,
mel ni wali ndox ci suuf su ne sereŋ,
mbaa keppaaru doj wu mag ci àll bu mar.
3 Su boobaa gëti njàccaar yi dootuñu gëmm,
te noppi ñiy dégg dañuy teewlu,
4 ku yàkkamti di ràññee, ba mana xam,
làmmiñu ku dër gaawa wax lu leer.
5 Booba deesatul wooye ab dof, gor si,
te njublaŋ dootu dégg «ku tedd ki.»
6 Ab dof, waxi dof lay wax,
xel ma di nas ñaawtéef,
mu nar jëf ju teddadi.
Lu ñaaw lay wax, jëme ci Aji Sax ji,
di xiifal ku xiif,
di xañ ku mar lu mu naan.
7 Ab njublaŋ, ay pexeem musiba la.
Njekkar lay nas,
ba bu néew-ji-doole sàkkoo dëgg it,
mu fen ba lor ko.
8 Waaye gor si, ngor lay mébét,
te ngor lay wéye.

9 Yeen jigéen ñi dal xel,
taxawleen temm, déglu ma;
yeen janq ji féex,
teewluleen ma.
10 Yeen jigéen ñi dal xel,
fi leek at aki fan ngeen jàq;
witt mi du baax, ngóob du taxaw.
11 Jigéen ñi dal xel, ragal-leen;
yeen ñi féex laa ne, tiitleen!
Futtikuleen, ba ne duŋŋ;
gembooy saaku, ñaawloo.
12 Fëggleen seen dënn,
jooy tooli bànneex ya,
jooyleen reseñ ju nangu ja,
13 ak sama suufas bokk,
ya ay dég aki dagg nangu.
Jooyleen kay kër ya ca mbégte ma,
ak dëkk bu xumb ba.
14 Kër gu rafet sax, dees koy wacc,
dëkk baak riiram, dees koy dëddu;
tund ak tóoju doon ay xunti ba fàww,
mbaamu àll ne ca finaax, jur ga di ca fore,
15 ba keroog leeru xel sóobale nu fa kaw,
màndiŋ mi sopplikub tóokër,
tóokër meññ, ba ñu ne ab gott la.
16 Su boobaa yoon dëkke màndiŋ mi,
njekk tooge tóokër bi.
17 Su booba njekk ay jur jàmm,
njekk ay dalal, di aare ba fàww,
18 ba sama bokk yi dëkke sancub jàmm,
ci dëkkuwaay yu wóor,
dal-lukaay yu dal xel.
19 Gott bi day daanu ci tawub doji yuur,
dëkk bi detteelu ba ne dett.
20 Waaye ndokklee yeen ñi tala ji fépp fuy ndox
te saña afal nag ak mbaam.

33

Ña daan sànke sànku nañu

1 Wóoy ngalla yaw bóomkat bi kenn bóomul,
yaw workat bi kenn worul.
Boo noppee bóome, ñu bóom la,
te boo noppee wore, ñu wor la.
2 Éy Aji Sax ji, ngalla baaxe nu;
yaw lanu yaakaar!

Xëyeel a dooleel wii xeet,
wallu nu ci biir njàqare.
3 Sam riir jib, xeet yi fëx;
nga jóg, waaso yi fëlxoo.
4 Dees na sëxëtoo sa alal sëxëtoob soccet.
Dees na ko sam ni njéeréer di samee!
5 Aji Sax jee kawe,
moo dëkke fa kawa kaw,
te mooy dajal fi Siyoŋ njekk ak yoon.
6 Liy dalal seen jamono mooy
koomu ndam; xel ak xam-xam,
te ragal Aji Sax ji, loolooy seen alal.

7 Xool-leen seen jàmbaar
ñiy yuuxoo ci mbedd mi,
ndawi jàmm yaa ngii,
di jooyoo jooy yu metti.
8 Yoon yaa ngi wéet,
kenn jaareetul ci ñall wi!
Kóllëre fecciku na,
xeebees na ay seede,
te kenn faaleetul doom aadama.
9 Suuf a ngi maral, wow koŋŋ,
gottub Libaŋ am gàcce, lax,
àllub Saron doon joor gu wow,
garabi Basan ak Karmel yëngu, di ruus.
10 Aji Sax ji nee: «Xaaral rekk ma jóg,
xaaral rekk ma ne ñokket,
xaaral rekk ma teewal samag kawe.
11 Seeni mébét di boob,
bu sottee dim ngooñ;
seen noowug bopp mooy xamb sawara,
wi leen di xoyom.
12 Xeet yeey sànku
ni doj yu lakk ba doon kew,
mbaa taxas yu ñu buub,
sànni ci sawara, mu tàkk.
13 Yeen ñi sore, dégluleen li ma def;
yeen ñi jege, xamleen ne maa am doole.»

14 Bàkkaarkati Siyoŋ tiit nañu,
way-gëmadi yaa ngay lox.
Ana kan ci nun moo mana dal ak
sawara suy xoyome*?
Ana kan ci nun moo mana dal ak
taal yu yànj ya dul fey?
15 Xanaa kiy doxe njekk,
di wax njub,
bañ alalu foqati;
loxo bay jalax ab ger,
noppam di tanqamlu waxi bóome,
bëtam di gëmm, ba du gis lu bon.
16 Ku ni mel, bérab bu kawe lay dëkke,
doj yu ñu dàbbli di rawtoom,
dundam doy,
te ndoxam du ñàkk.

Yerusalem mucc na cib noon

17 Yaw mi mel nii, buur bi ci taar bi ngay
teg bët;
yaay gis réew mi ne màww.
18 Sam xel dem ca sa tiitaange ja woon,
nga ne: «Moo, ana ka doon wañ̃ñ?
Ana ka doon natt diisaayu galag?
Ana ka doon wañ̃ñiy tata?»
19 Su boobaa dootoo gis xeet wii di jaay
doole,
xeet wii diisu làkk ba déggeesu ko,
taqu làmmiñ ba xameesul lu ñuy wax.
20 Xoolal Siyoŋ, dëkk ba nuy màggale;
yaay teg bët Yerusalem, dëkkuwaay bu
dal ba,
xayma bu deesul sempi,
wewukaay ya deesu ko buddi mukk,
te luy buumu xayma ya it, deesu ko dog.
21 Foofa déy la nu Aji Sax ju màgg ji
di nekkal bérab bu defi dex aki wal,
fu gaalu joow dul dawe,
te gaal gu mag du fa jaare,
22 Aji Sax jee nuy jiite,
Aji Sax jee nuy dogalal yoon.
Aji Sax jeey sunu buur!
Moom moo nuy wallu.
23 Yeen nag seen réew mi gaal la,
gu goj ya yolom,
ponk ba ca digg ba di yëngu,
ba ndimol gaal gi firikuwul.
Dees na séddoo lël ju ne gàññ,
ba làggi ya sax séddu ca.
24 Du kenn ci waa Yerusalem,
ku neeti wopp na.
Waa dëkk bépp ay am njéggalu bàkkaar.

Gannaaw mbugal, mbégte

34

(Saar 34—35)

Mbugal ñeel na Edom

1 Yeen xeet yi, jegesileen te déglu;
yeen askan yi, teewluleen!
Na suuf ak li ci biiram déglu,

* **33:14** 33.14 sawara: seetal ci 30.27 ak 31.9.

muy àddinaak lépp lu mu jur.
2 Merum Aji Sax ji ñeel na xeetoo xeet,
am sànj ñeel gàngoori xeet yi.
Aji Sax ji faagaagal leen,
dogal ñu war leena rendi.
3 Seeni néew lees di xalab,
ñu médd, xet ga gilli,
seen deret la tund yiy sangoo.
4 Gàngooru asamaan gépp ay tasaaroo,
asamaan taxañe ni lëmësub kayit,
gàngooram gépp ruus
ni xobu reseñ mbaa figg gu lax.

5 Aji Sax ji nee: «Saab saamar a reye fa asamaan
ba màndi deret,
te mu ngii di wàccal Edom,
xeet wi may faagaagal, ngir àttee leen ko.»
6 Aji Sax jee yor saamar bu màndi deret,
yafloo nebbon,
ak deretu kuuy mu ndaw ak bëy,
ak nebbonu dëmbéenu kuuy.
Aji Sax ji kat moo am ab sarax fa Boccra,
muy tër mu réy fa réewum Edom.
7 Nagi àll yaay ànd ak ñoom daanu,
ñook yëkk yu ndaw yaak yu mag ya,
seen réew mi màndi deret,
suuf sa niin batt ak nebbon.
8 Bésub feyu la, Aji Sax ji di ca feyoo;
mooy at mi Edom di yooloo la mu loroon Siyoŋ.
9 Wali Edom di ca soppliku koltaar,
pëndub suufam doon tamarax,
suufam mel ni koltaar buy lakk,
10 guddeek bëccëg, du fey,
saxar sa day gilli ba fàww,
réew ma gental giiru jamono,
te deesatu fa jaare mukk.
11 Céeleek siññéel a koy nangu,
looy ak baaxoñ dëkke fa.
Buumu beteex lees koy natte, maasale,
ba mu ne maraas, ne wëyëŋ.
12 Garmi ya dootuñu fa teewe,
ba di fa samp nguur,
te seen kàngam yépp ay wuute.
13 Seen kër buur ya la dég ya di lawe,
gajj aki taxas saxe tata ya,
till dëkke,
bànjóoli tàgge,
14 rabi màndiŋ mi di fa dajeeki bukki,
bëyu àll di fa wooye moroom ma.
Fa la rabu guddi di dal-loo,
fàkkal fa boppam ab dal.
15 Fa la luy nen di tàgge, nen fa,
bóof, ba tostan, yiire keppaaram;
tan ya bokk fa daje,
ku ci nekk ak moroom ma.
16 Seet ko ci téereb Aji Sax ji, jàng ko;
du menn mala muy wuute ca gent ba,
lu ci nekk a fay ànd ak moroom ma.
Aji Sax jee ko santaane ci gémmiñam,
moo leen di dajale, moom ci boppam.
17 Moom moo leen ko muurale,
sédd leen suuf sa ci loxoom,
ñu séddoo ko ba fàww,
màkkaanoo ko maasoo maas.

35

Yoonu ñibbi Siyoŋ taxaw na

1 Màndiŋ ak suuf su ne sereŋ dina bég,
joor gu wow bànneexu, tóor ba ne ràññ.
2 Day tóora tóor,
di bànneexu, bay sarxolle,
ba jagoo darajay gottub Libaŋ
ak taaru àllub Karmel ak Saron.
Foofa lees di gise darajay Aji Sax ji,
sunu taaru Yàlla.
3 Ku yoqi, dooleel-leen ko,
ku óom yay fenqe, jàppleleen ko.
4 Ku fitam rëcc, ne leen ko:
«Dëgërlul te bul tiit.
Sa Yàllaa ngii di la feyul,
ba yool say noon.
Moom mooy dikk, wallusi la.»

5 Su boobaa gëti silmaxa muriku,
noppi tëx sikkliku.
6 Su boobaa ab làggi ne jàyy ni kéwél,
ab luu sarxolle.
Am ndox ay fettaxe màndiŋ ma,
ay wal wale joor gu wow,
7 suuf su wow doon ub déeg,
joor gu maral ballal bëti ndox.
Fa till fàkkoon, di fa goore,
gattax ak barax a fay sëqe.
8 Foofa law yoon di jaare,
ñu di ko wooye Yoon wu sell wi.
Ku sobewu du fa jaare,
ñi moom woowu yoon,
ñooy ñi koy topp.
Ab dof sax du fa lajje.

9 Gaynde du fa am,
rab wu aay du fa dox,
du lenn lees fay gis,
ku ñu jot rekk a fay jaare.
10 Ñi Aji Sax ji xettleey délsi,
duggsi Siyoŋ, di sarxolle,
kaalawoo bànneex bu sax.
Mbég ak bànneex a leen di dab,
naqar aku tiis dëddu leen.

Lu jëm ci Buur Esekiya

36

(Saar 36—39)

Asiri song na Yuda

1 Gannaaw gi, ca fukk ak ñeenteelu
atu nguurug Esekiya buurub Yuda, ca
la Senakerib buurub Asiri dikk song
mboolem dëkki Yuda ya tata wër, daldi
leen nangu. 2 Buurub Asiri moo yebale
fa dëkk ba ñuy wax Lakis, bëkk-néegam
Rabsake, mu ànd ak mbooloo mu réy, ba
ca Buur Esekiya ca Yerusalem. Ba Rab-
sake agsee ba tollook solomu mbàndum
kaw ma, feggook yoon wa jëm ca toolub
fóotukaay ba, fa la taxaw. 3 Ba loolu amee
bootalub buur Elyakim doomu Ilkiya moo
ànd ak Sebna, bindkat ba, ak doomu Asaf,
Yowa ma yor téere ya, ñu dikk dajeek
moom. 4 Rabsake bëkk-néegu buurub
Asiri ne leen: «Waxleen nag Esekiya ne
ko: Buur bu mag ba, buurub Asiri dafa
wax ne: “Sa yaakaar jii nga yaakaar, ana
foo ko teg? 5 Noon naa làmmiñ kese
doy na pexeek njàmbaar cib xare? Ma
ne: Ana kan nga yaakaar bay fippu ci
sama kaw? 6 Misra daal, nga yaakaar,
bantu barax bu tas boobu di sokk képp
ku ko wéeroo! Firawna buuru Misra
de, mooy boobu bant ci képp ku ko
yaakaar. 7 Xanaa doo ma ne seen Yàlla
Aji Sax ji ngeen yaakaar? Xanaa du
moom nga toxal bérabi jaamookaayam
yeek sarxalukaayam, ba noppi ne waa
Yerusalem ak Yuda sarxalukaay boobu
lañuy sujjóotal?” 8 Léegi daal, déggool
rekk ak sama sang buurub Asiri, ma jox
la ñaari junniy fas, ndegam am ngay
gawaram! 9 Ana noo mana tëwe ki gëna
tuut ci sama jawriñi sang? May wax ngay
yaakaare Misra ay watiir aki fas. 10 Te
sax, xanaa du Aji Sax ji laa àndal ba dalsi
fi kaw réew mii, ngir tas ko? Aji Sax
ji ci boppam moo ma ne: “Songal réew
mii, tas ko!”» 11 Ba loolu amee Elyakim
ak Sebna ak Yowa ñaan Rabsake, ne ko:
«Ngalla, làkk nu arameen, dégg nanu
ko. Bu nu wax ebrë, mbooloo mi ci kaw
tata ji di ci dégg.» 12 Bëkk-néeg ba ne
leen: «Ndax yeen ak seen sang doŋŋ la
ma sama sang yóbbante kàddu yii? Ñi
toog ci kaw tata ji dañu cee bokkul? Te
ñu nara ànd ak yeen lekk seen jonkani
bopp, naan seenum saw!» 13 Bëkk-néeg
ba nag taxaw, xaacu ca kaw ci ebrë
ne: «Dégluleen kàdduy buur bu mag bi,
buurub Asiri. 14 Buur dafa wax ne: “Bu
leen Esekiya nax, ndax manu leena xettli.
15 Te bu leen Esekiya yaakaarloo Aji Sax ji,
naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy xettli moos,
te deesul teg dëkk bii ci loxol buurub
Asiri!’ 16 Buleen déglu Esekiya. Buurub
Asiri kat dafa wax ne: Jàmmooleen ak
man te ngeen génn dëkk bi, dikk nangul
ma. Su ngeen ko defee, ku nekk ci yeen
mana lekk ak jàmm ci garabu reseñam,
lekk ak jàmm ci figgam, di naan ndoxum
teenam, 17 ba keroog may dikk, yóbbu
leen réew mu mel ni seen réew mi,
réewum pepp ak ndoxum reseñ, réewum
mburu ak tooli reseñ. 18 Bu leen Esekiya
sànk, naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy
xettli.’ Ndax tuuri xeet yi mas nañoo
xettli réewu wenn xeet ci buurub Asiri?
19 Ana tuuri réew yii di Amat ak Arpàdd?
Ana tuuri Sefarwayim? Ndax dañoo xettli
Samari ci man? 20 Tuuri réew yii yépp,
ana mu ci xettli menn réew ak man, ba
Aji Sax ji wara mana xettli, Yerusalem ak
man?”»
21 Ñooña ne cell, tontuwuñu ko baat,
ndax Buur moo leen santoon ne leen
buñu ko tontu. 22 Ba loolu amee bootalub
Buur, Elyakim doomu Ilkiya ak Sebna,
bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowa ma denc
téere ya, ñoo dem ak seen yérey ñaawlu
yu xottiku, ba ca Esekiya. Ñu daldi koy
àgge kàddug bëkk-néeg ba.

37

1 Naka la ko Buur Esekiya dégg, daldi
xotti ay yéreem, sol saaku yu muy

ñaawloo. Mu dem nag ca kër Aji Sax
ji. 2 Ba loolu amee mu yebal Elyakim
bootalub Buur ak Sebna bindkat ba, ak
ñay mag ca sarxalkat ya. Ñu sol saaku
yu ñuy ñaawloo, daldi dem ca Yonent
Yàlla Esayi doomu Amocc. 3 Ñu ne ko:
«Esekiya dafa wax ne: “Bésub tey bésub
njàqare la ak mbugal ak gàcce. Mooy
li ñuy wax naa: Doom a ngi ci buntub
juddu, te dooley wasin réer! 4 Jombul nag
sa Yàlla Aji Sax ji dégg kàdduy bëkk-néeg
bi sangam buurub Asiri yebal, ngir mu
kókkali Yàlla jiy dund. Te kon sa Yàlla
Aji Sax ji mooy dogal mbugal mi war ci
kàddu yooyu mu dégg. Yékkatil kàddug
ñaan rekk, ngir ñi fi desagum.”»

5 Ba surgay Buur Esekiya àggee Esayi
wax jooju leen seen sang wax, 6 Esayi da
ne leen: «Waxleen seen sang ne ko: Aji
Sax ji dafa wax ne: “Bul ragal kàddu yi
nga dégg surgay buurub Asiri ñàkke ma
ko kersa. 7 Maa ngii di ko sol xel mu
ko gëmloo xibaar bu muy dégg, ba dellu
réewam, ma fàdde ko ab saamar ca am
réewam.”»

Asiri tooñati na Yuda

8 Gannaaw loolu Rabsake dégg ne buu-
rub Asiri bàyyikoo na Lakis, bay xareek
dëkk ba ñuy wax Libna. Mu walbatiku
fekki ko foofa. 9 Booba buurub Asiri daa
dégg ne Tiraka buurub Kuus moo leen di
songsi. Ba mu ca déggee daa yebal ay
ndaw ca Esekiya, ne leen: 10 «Waxleen
Esekiya buurub Yuda ne ko: “Seen Yàlla
ji ngeen yaakaar, bumu leen nax, naa
leen deesul teg Yerusalem ci loxol buurub
Asiri. 11 Xanaa yaw ci sa bopp dégg
nga li buuri Asiri def mboolem réew yi,
faagaagal leen? Yaw nag, yaa ciy mucc?
12 Xeet yi samay maam sànk, seeni tuur
dañu leena musal, muy Gosan, di Karan,
di Resef, di askanu Eden wa woon ca
Telasar? 13 Ana buuri Amat ak Arpàdd ak
Layir ak Sefarwayim ak Ena ak Iwa?”»

14 Ba Esekiya jëlee bataaxal ba ca loxol
ndaw ya, jàng ko ba noppi, dafa dem ba
ca kër Aji Sax ji. Mu daldi tàllal bataaxal
ba fa kanam Aji Sax ji. 15 Esekiya ñaan
Aji Sax ji, ne ko: 16 «Éy Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi, Yàllay Israyil mi toog
fi tiim serub yi. Yaw doŋŋ yaa di Yàllay
mboolem nguuri àddina. Yaw déy, yaa
sàkk asamaan ak suuf. 17 Ngalla Aji Sax
ji, dékkal sa nopp ba dégg; Aji Sax ji,
xippil say gët ba gis, te dégg mboolem
kàdduy Senakerib yi mu yóbbante, ngir
ñàkke la ko kersa, yaw, Yàlla jiy dund!
18 Aylayéwén Aji Sax ji, buuri Asiree
tas mboolem xeet yeek seeni réew, 19 te
ñoo sànni seeni yàlla ci sawara it, ndax
yooyoo dul Yàlla, xanaa lu nit sàkke
loxoom, bant ak doj, ba tax ñu sànk leen.
20 Kon nag Aji Sax ji sunu Yàlla, wallu
nook moom, ba mboolem nguuri àddina
xam ne yaw doŋŋ yaa di Aji Sax ji.»

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

21 Ba mu ko defee Esayi doomu Amocc
yónnee ca Esekiya ne ko: «Aji Sax ji,
Yàllay Israyil, mi nga ñaan ci mbirum
Senakerib buurub Asiri, dafa wax ne:
22 Lii moo di kàddu gi Aji Sax ji wax ci
moom:

Yaw, janq Siyoŋ mu taaru da laa xeeb,
di la ñaawal.
Yerusalem, dëkk bu taaru booboo
lay wëcc bopp,
di la kekku sa gannaaw.
23 Ana kooy kókkaleek a ñàkke kersa?
Moo kooy yékkatil kàddu?
Kooy xool gëti xeebeel?
Xanaa du Aji Sell ju Israyil ji?
24 Yaa yebal say surga,
di kókkali Boroom bi, te naa:
“Sama watiir yi ne xas
laa ware kawtey tund yi,
jàll ba ca xolu Libaŋ.
Maa gor seedaram ya fa sut
ak tànnéefi garabi sipparam:
maay àkki ba ca collub kaw bu tundu
Libaŋ,
ak gottam bu naat ba nib tóokër.
25 Maa gas ay teen, naan,
maa joggatee sama téstën, wali Misra
yépp,
ŋiisal ko.”
26 Waaye xanaa déggoo ne bu yàgg laa
dogal loolu?
Ca jant yu jëkk ya laa ko nasoon,
tey ma sottal ko,

ba nga mana def genti jali tojit, dëkk yu tata wër.
27 Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,
mbete caxum xadd
mbaa tool bu car jógagul.
28 Waaye boo toogee, boo génnee,
boo duggee, xam naa,
boo xadaroo sama kaw it, xam naa.
29 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
waññi la, nga dellu yoon wa nga dikke woon.
30 Lii, def ko ci, mu dib takk.
Dees na lekk ren peppum saxayaay,
déwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye déwén-jéeg,
ngeen ji, góob,
jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.
31 Ndes wa des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen,
ba meññaat ay doom.
32 Yerusalem kay law ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyoŋ,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy sottal loolu ci xéraangeem.
33 Moo tax Aji Sax ji wax ci buurub Asiri ne:
“Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe!
34 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk, du fi dugg.
Kàddug Aji Sax jee!
35 Maay aar dëkk bii, musal ko
ngir man ci sama bopp,
ak Daawuda sama jaam bi.”»
36 Ba loolu amee malaakam Aji Sax
ji dikk, fàdd ca dalub Asiri téeméer
ak juróom ñett fukk ak juróomi junni
(185 000). Ca ëllëg sa ña mucc teela xëy,
yemuñu ci lu moy ñooña ñépp diy néew.
37 Ba mu ko defee Senakerib buurub Asiri
daldi fabu, ñibbi. Mu toog nag ca Niniw.
38 Gannaaw gi, ba muy sujjóot ca kër
tuuram ma ñuy wax Nisrog, Addraameleg
ak Sareser, doomam yu góor ñoo ko fa
fàdde saamar. Ñoom nag ñu daw làquji
réew ma ñuy wax Araraat. Ci kaw loolu
doomam Asaradon falu buur, wuutu ko.

38

Esekiyel wopp na ba jóg

1 Jant yooyu Esekiya moo woppoon, bay
waaja dee. Yonent Yàlla Esayi doomu
Amocc dikk, ne ko: «Aji Sax ji dafa
wax ne: “Dénkaaneel sa mbiri kër, ndax
dangay dee, doo jóg!”» 2 Esekiya nag
walbatiku, jublook miir ba, ñaan ci Aji
Sax ji. 3 Mu ne: «Éy Aji Sax ji, ngalla
bàyyil xel ni ma àndeek yaw sama léppi
xol, ci kóllëre. Te it li nga rafetlu laa jëfe.»
Mu jooy nag, jooy yu metti.
4 Ci kaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal
Esayi, ne ko: 5 «Doxal ba ca Esekiya, nga
ne ko: Aji Sax ji sa Yàllay maam Daawuda
dafa wax ne: “Dégg naa sag ñaan, gis
naa say rongooñ. Maa ngii di yokk ci saw
fan fukki at ak juróom. 6 Buurub Asiri ak
dooleem, maa la ciy xettli, yaw ak dëkk
bii, te maay aar dëkk bii.”»
7 Lii nag ngay def ab takk bu bawoo ci
Aji Sax ji, di firndeel ne Aji Sax ji dina
def li mu wax: 8 Maa ngii di delloo ker
gi gannaaw lu tollook fukki dëggastal, ya
jant bi wàccoon ca kaw iskaleb Axas. Ci
kaw loolu jant bi dellu gannaaw lu tollook
fukki dëggastal ya mu jotoona wàcc.
9 Mbind mii nag Esekiya buurub Yuda
moo ko bindoon, gannaaw ba mu tëddee
wopp, ba jóg:
10 Man de dama noon:
«Sama digg doole laay deme
jaare bunti njaniiw,
sama ndesu fan réer ma!»
11 Ma noon: «Dootuma gisati* Aji Sax ji,
duma gisati Aji Sax ji fi kërug àddina.
Duma tegati doom aadama bët,
dootu fii ci waa àddina.
12 Sama dëkkuwaay lañu sempi,
yóbbu fu sore,
mbete xaymab sàmm.
Sama àpp a taxañe,
ni ndimo lu ab ràbb doge ca mbaam ma.
Diggante bëccëg ak guddi, nga jekkli ma.
13 May xalaat, ba bët set;

* **38:11** 38.11 gis Aji Sax ji mooy dem biir kër Aji Sax ji. Seetal ci aaya 22 ak *Sabóor* 27.4.

Aji Sax jiy dammat samay yax ni gaynde,
diggante bëccëg ak guddi, nga jekkli ma.
14 May ciib-ciibi ni wetwet mbaa ramatu,
di binni nim xati,
di séentu kaw ba saay gët giim.
Dama noon: Éy Boroom bi, loof naa,
dimbali ma.»
15 Waaye lu may waxati?
Aji Sax jee ma wax,
te moo jëf.
Kon, ma temp ndànk sama giiru dund
ndax tiisu xol.
16 Boroom bi, ci sa kàddook sa jëf la nit di dunde
te ci laay noyyee ba tey.
Yaa ma wéral, may ma, ma dund.
17 Ndeke sama tiisu xol wii,
sama jàmm rekk a tax.
Sa cofeel a tax
nga sorele maak paxum sànkute.
Yaa sànni sa gannaaw sama bépp bàkkaar.
18 Njaniiw du la sant,
ndee du la gërëm,
te ku tàbbim pax yaakaaratul sa kóllëre.
19 Kiy dund, kiy dund doŋŋ mooy ki lay sant
ni man bésub tey jii,
te baay mooy xamal doom sa kóllëre.
20 Aji Sax ji yaa may wallu,
nu di la woy, ànd aki xalam,
sunu giiru dund,
fa sa biir kër, yaw Aji Sax ji.
21 Fekk na Esayi noon: «Indileen ab
danku figg, ngeen jonj ko ci taabu Esekiya
bi, kon dina dund,» 22 ba Esekiya noon ko:
«Ana lu di takk biy firndeel ne dinaa wér,
ba dellooti kër Aji Sax ji?»

39

1 Jant yooyu doomu Baladan, Merodag
Baladan buuru Babilon moo yónnee Es-
ekiya bataaxal ak yóbbal. Fekk na mu
déggoon ne Esekiya daa woppoon bay
doora am tan. 2 Esekiya am ca mbégte,
daldi won ndaw ya, kërug dencukaayam:
xaalis baak, wurus waak ndàbb jaak,
diwu tànnéef gaak mboolem néegub
gànnaayam ya, ak mboolem lu nekkoon
cay dencam. Amul lenn lu leen Esekiya
wonul ci biir këram, ak mboolem fu bokk
ci kilifteefam. 3 Gannaaw loolu Yonent
Yàlla Esayi dikk ne Buur Esekiya: «Lu
la nit ñii wax ak fu ñu jóge sax ba
fi yaw?» Esekiya ne: «Réew mu sore
lañu bàyyikoo, dikk ba fi man, réewum
Babilon.»
4 Mu ne ko: «Ana lu ñu gis sa biir
kër?» Esekiya ne ko: «Mboolem lu nekk
sama biir kër, gis nañu ko. Amul lenn lu
ma leen wonul ci samay denc.» 5 Esayi
ne Esekiya: «Déglul kàddug Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi: 6 "Ay jant a ngii di
ñëw, dees na yóbbu Babilon lépp lu nekk
sa biir kër, te say maam dencoon ko, ba
tey jii. Du lenn luy des. Kàddug Aji Sax
jee. 7 Te it ñenn ci sag njaboot, ñu soqikoo
ci yaw, di ñoo meññ ci sa geño, dinañu
leen jàpp, ñu doon jaam yu ñu tàpp ca
biir kër buuru Babilon."» 8 Esekiya ne
Esayi: «Kàddug Aji Sax ji nga jottli, jàmm
la.» Booba ma nga naan: «Ndegam jàmm
ju ne ñoyy ay am sama giiru dund kay!»

Aji Sax jeey dàmp xol yi

40

(Saar 40—66)

Xibaaru jàmm ñeel na Israyil

1 Dëfal-leena dëfal sama ñoñ,
la seen Yàlla wax!
2 Waxleen lu dalal xelu Yerusalem, yéeneleen
ne leen seen xare jeex na,
seen mbugal mat na.
Ñoo nangoo ci loxol Aji Sax ji
lu fey ñaari yoon seen bépp bàkkaar.
3 Baat a ngi jib, naan:
«Xàll-leen yoonu Aji Sax ji ci màndiŋ mi,
fàkkal-leen sunu Yàlla
xàll wu jub fi joor gi.
4 Wépp xur lees di kaweel,
tund wu magoo wu ndaw lees di suufeel;
ba fu tunde mujj dig joor,
fu ñagasoon maase,
5 darajay Aji Sax ji daldi feeñ,
jaam ñépp bokk gis ko.
Aji Sax jee ko wax ci làmmiñam.»
6 Baat a ngi naa: «Yéeneel!»
Ma ne: «Lu may yéene?»
Mu ne: «Neel:
Bépp boroom suux am ñax doŋŋ la;
gépp ngoram mel ni tóor-tóoru àll.

7 Ñax ma wow,
tóor-tóor ma lax
fa ko noowal Aji Sax ji wale.
Askan wi kay, am ñax doŋŋ la.
8 Am ñax day wowal;
tóor-tóor day lax.
Waaye sunu kàddug Yàlla
mooy sax ba fàww.»

9 Yaw Siyoŋ, xibaarkatu jàmm bi,
doxal yéegi tund wu kawe,
te xaacook doole.
Yaw Yerusalem, xibaarkatu jàmm bi,
xaacul te bul ragal!
Neel dëkki Yuda yi:
«Seen Yàllaa ngi!
10 Boroom bi, Aji Sax jaa ngii,
dikkaale doole
ak kàttanu kilifteefam.
Mu ngii ànd ak ñi mu yooloo,
ñu dig peyam, dox jiitu ko.
11 Mooy sàmm géttam bii ni kuy sàmm ug juram,
boole mbote yi cib loxoom,
taf cib dënnam, yóbbu;
xar yiy nàmpal, mu wommat.»

12 Ana ku natte géej biir loxoom?
Ku xaymaa asamaan yaatuwaayu loxo?
Ku mana fab suuf sépp, sol cib nattukaay?
Ana ku natte ab màndaxekaay tund wu mag?
Mbaa mu tam-tamal tund wu ndaw?
13 Ana ku mana xayma Aji Sax ji?
Mbaa nga dib xejjam, ba di ko digal?
14 Ana ku mu diisool, ba kooka tegtal ko,
jàngal ko yoonu njub,
jàngal ko xam-xam,
xamal ko yoonu dég-dég?
15 Xeet yaa ngii, mel ni aw toq ci biir bagaan,
jàppeesu leen lu moy diisaayu feppu suuf!
Dun yi lay yékkati ni pëndub suuf!
16 Gottub Libaŋ xambul taalam,
te mala ya ca ne doyu ko saraxu rendi-dóomal!
17 Xeetoo xeet du tus fi kanamam,
te jàppewu leen lu moy neenug neen.
18 Ana kan ngeen di niruleek Yàlla,
ak nataal bu ngeen koy dendaleel?
19 Xanaa du jëmmu tuur ju liggéeykat móol,
ab tëgg xoobe ko wurus,
takk ca caqi xaalis?
20 Ku néewle ba amul jooxe bu ni tollu,
mooy tànn bant bu dul nëb,
seeti liggéeykat bu xareñ
bu ko ci sàkkal jëmmu tuur ju dëgër!

21 Dangeena xamul lii?
Am dangeena déggul lii?
Dees leena waxul ca njàlbéen,
am seen xel a jàppul nu kenug àddina sampoo?
22 Moom moo tooge kaw wërngalu suuf,
ñi ko dëkke mel niy soccet,
moo tàllal asamaan ni ndimo,
firi ko nib xayma, dëkke.
23 Mooy sànk kilifa,
di neenal njiitu àddina.
24 Ba ñu sampoogul,
toogaguñu sax,
ba seeni reen di riigu,
ca la leen Aji Sax jiy wal, ñu wow,
ngëlén buub, yóbbu ni boob.
25 Aji Sell ji ne:
«Ana ku ngeen may niruleel,
ba may moroomam?»
26 Séentuleen kaw, xool-leen ki sàkk yii fi kaw!
Xanaa kiy daaguloo seen gàngoor gu mat,
ñoom ñépp lay woo ci seen tur,
ci kawewaayu dooleem ak màggaayu kàttanam,
te kenn du ci wuute.
27 Yeen askanu Yanqóoba, lu ngeen di jàmbat?
Yeen Israyil laa ne, lu ngeen di jooy,
naa: «Aji Sax ji gisul li nu dal,
sunu Yàlla daal, daa réere sunu àq!»
28 Dangeena xamul,
am dangeena déggul
ne Aji Sax jeey Yàlla ba fàww,
sàkk suuf cat ba cat,
du sonn, du tàyyi,
te am xelam nattuwul?
29 Mooy dooleel ku loof,
di kàttanal ku jeele.
30 Waxambaane sonn, loof;
xalelu góor di tërëfa tërëf,

31 kiy yaakaar Aji Sax ji moom, di yeeslu doole;
da naa fëyy ni jaxaay juy naaw,
di xélu te du xiix,
di dox te du xoox.

41

Aji Sax jee yor jamono

1 Yeen waa dun yi, xeremluleen, déglu ma;
yeen askan yi, takkuwaatleen,
jegesi te wax,
nu bokk teew, layoo.
2 Ana ku ñu yékkatee penku,
woo ko ci tànki njekk?
Ana ku ko jébbal xeet yi,
nangulal ko buur yi,
saamaram note ba ñuy pënd,
fittam jamat, tasaare ni boob?
3 Moo leen di dàq, ba jàll te jàmm a koy dal,
ay tànkam sax du laal suuf.
4 Ana ku def lii, dogal ko?
Xanaa ki dale fa njàlbéen di woo maas yi!
Man Aji Sax ji maa jëkk,
te man laak ñi mujj ba tey!
5 Waa dun yee ko gis, tiit;
waa cati àddina di lox;
dox ba agsi;
6 ku nekk di jàpple moroom ma,
naa mbokk ma: «Góor-góorlul!»
7 Tëggu weñ ba di ñaax tëggu gànjar ba,
boroom wàkku soññ boroom dékk,
ñu naa: «Taqaleb weñ yi baax na!»
tey daaj jëmmi xërëm ja
ay pont yu koy dëgëral.

Aji Sax jeey musal Israyil ciy noonam

8 Waaye yaw Israyil, sama jaam bi;
yaw Yanqóoba mi ma taamu,
yaw askanu Ibraayma, samab xarit!
9 Yaw mi ma jukkee fa cati àddina,
wooye la fa gëna sore,
wax la ne la: «Yaa di sama jaam,
maa la taamu te duma la wacc,»
10 bul ragal, yaw laa àndal,
bul tiit, maay sa Yàlla;
maa lay dooleel, dimbali la déy,
maa lay téyee sama ndijooru njekk déy.

11 Ma ne, képp ku la mere,
dees koy rusloo, torxal ko.
Kuy joteek yaw day neen, sànku.
12 Dinga ko seet, doo ko gis,
kuy jànkoonteek yaw, du mujje doon tus,
te kuy xareek yaw it day mujj neen.
13 Man Aji Sax ji maay sa Yàlla;
téye sa loxol ndijoor,
di la wax ne la: «Bul tiit,
maa lay dimbali.»
14 Yaw Yanqóoba mi néew doole niw sax,
yeen góori Israyil.
Man, maa leen di dimbali.
Kàddug Aji Sax jee,
sab jotkat, Aji Sell ju Israyil.
15 Maa ngii di la def
ngay watiiru bàccukaay bu ñaw, yees peq;
ànd aki bëñam,
ngay wol tund wu mag, raatale;
dëbb tund wu ndaw ba mu mel nib cox.
16 Yaa leen di bàcc, ngelaw wal,
ngëlén tasaare;
yaw ngay bége Aji Sax ji,
di damoo Aji Sell ju Israyil.

17 Walaakaanaak néew-doolee ngi wër,
di wut um ndox, amul.
Seen put wow koŋŋ ak mar.
Man Aji Sax ji, maa leen di nangul;
man Yàllay Israyil, duma leen wacc.
18 Maay walaley dex kaw coll ya ne duŋŋ,
bënn bëti ndox digg xur ya,
def màndiŋ ma ab déeg,
suuf su ne sereŋ laay ballalem ndox.
19 Maay def garabi seedar aki séng ca màndiŋ ma,
saxal garabi mirt ak oliw ca joor ga,
sippar ak garabu pẽe, ak yeneen garab yu dëkke naat,
ma boole ca,
20 ndax nit ñi gis, ba xàmmee,
ñoom ñépp nemmiku, ba xam ne
Aji Sax jee def lii ci loxoom,
xam ne Aji Sell ju Israyil a sàkk lii.

Aji Sax ji tiiñal na tuuri yéefar yi

21 «Waxleen seenu lay,» la Aji Sax ji wax,
«Biral-leen seeni firnde,» la buuru Yanqóoba boobu wax.
22 «Woneleen ko te wax nu liy ñëw.
Xamal-leen nu la woon, lu mu;
nu ba ci xel, ba xam lu muy jur,

te ngeen dégtal nu la dikkagul.
23 Biralal-leen nu mbiri ëllëg,
nu xam ne ay yàlla ngeen.
Defleen rekk lenn, muy lu baax di lu bon,
ndax nu bokk ko gis, ba yéemu.
24 Ma ne, yeen daal, dungeen tus;
seen liggéey du dara,
te ku leen taamu di ku seexluwu!»

25 Maa yékkatee nit bëj-gànnaar,
mu bawoo penkub jant,
di tudd sama tur.
Mooy note boroom dëkk ni ban
mbaa binit bu defarkatu njaq di dëggaate.
26 Ana ku yéene woon lii ca njàlbéen,
ba nu xam ko?
Ku ko yégle woon bu yàgg,
ba nu man koo dëggal?
Yéeneesu ko, yégleesu ko
te déggeesul seeni kàddu.
27 Waaye maa jëkka yégal Siyoŋ
ne leen: «Xool-leen, ñu ngii!»
Maa indil Yerusalem ndaw lu indi xibaaru jàmm.
28 Xool naa xool ci tuur yi, gisuma kenn;
du kenn ci ñoom ku ciy xelale,
ba ma laaj ko, mu mana tontu.
29 Ñoom ñépp a ngoogu, tekkiwuñu tus.
Seen liggéey, caaxaani neen,
seen jëmmi xërëm du dara, cóolóolu kese.

42

Aji Sax ji yebal na jaamam

1 «Xool-leen sama jaam bi ma yor,
sama tànnéef, sama soppey xol,
ci kawam laa teg samag noo,
te mooy dogalal xeet yi yoonu àtte.
2 Du xaacu, du biral;
du jibal baatam ci mbedd mi.
3 Bant bu lemu sax, du ko damm,
leer gu giim it, du ko fey.
Mooy indi yoonu dëgg.
4 Du toqi, du nasax,
ba keroog muy dëj àtteb yoon fi kaw suuf,
fa waa dun ya di séentu ndigalu yoonam.»
5 Yàlla Aji Sax ji dafa wax,
moom mi sàkk asamaan, firi ko;
tàllal suuf ak lu mu jur,
may noowal bakkan ñi ci kawam,
ba ña cay daagoo di noyyi.
6 Mu ne: «Man Aji Sax ji, maa la woo cig njekk,
jàpp la ci loxo,
sàmm la, def la ngay kóllëre sama digg ak nit ñi;
def la ngay leeru xeet yi,
7 ngay gisloo gumba,
di génne ku ñu tëj,
ku dëkke woon lëndëm, génn kërug tëjukaay.
8 Man, Aji Sax jeey sama tur,
sama teddnga, duma ko joxe,
te sama bàkk, duma ko wacce jëmmi tuur.
9 Mbir ya jiitoo ngoog, mat na;
yu yees laa leen di yégal,
balaa teew, ma yegge leen ko.»

Woyleen Aji Sax ji

10 Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
yeen waa cati àddina, kañleen ko,
ànd ak ñiy wàcci géej ak li ci biiram,
ak duni géej ak ña ca dëkke.
11 Na waa àll beeki dëkkam xaacoondoo,
waa dalub Kedar
ak waa Sela sarxolleendoo,
kaw tund ya di riirum mbég!
12 Nañu delloo Aji Sax ji teddngaam,
te biral bàkkam biir duni géej.
13 Aji Sax jeey waaxu ni jàmbaar,
xabtalu ni ñeyu xare,
àddu ca kaw, xaacu,
tiime noon yi njàmbaaram.

Aji Sax ji soppi na

14 Aji Sax ji nee: «Damaa yàgga xeremlu,
ne cell, téye sama bopp.
Waaye léegi, ni kuy matu laay onke,
di xiix ak a àppaat boole ca.
15 Maay tonni tund wu mag ak wu ndaw,
lu cay gàncax, ma fóom;
ag dex, ma def ag joor;
ab déeg, ma ŋiisal.
16 Maay doxloo silmaxa yi
ci yoon wu ñu xamul,
ñall wu ñu miinul laa leen di jaarale.
Maa leen di soppil lëndëm gi fi seen kanam, ag leer,
fu ñagas, ma maasaleel leen.
Lii laa leen di defal,
te duma leen wacc mukk!
17 Ñi wóolu ay jëmmi tuur,

naan jëmm yu ñu móol:
“Yeenay sunuy yàlla,”
dees na leen waññi, torxal leen.

18 «Yeen tëx yi, dégluleen;
yeen silmaxa yi, xool-leen ba gis.
19 Ana ku silmaxa ku moy sama jaam bii?
Ku tëx ba dab sama ndaw li ma yónni?
Ana ku silmaxa ba dab kii ñu jàmmal?
Ku silmaxa ba dab jaamu Aji Sax jii?
20 Gis nga lu bare,
waaye jàppoo ci dara.
Nopp ne kótt, dég-dég të!»
21 Aji Sax ji la soob ci njekkam,
mu fésal màggaayu yoonam ak taar ba.
22 Waaye ñu ngii di xeet wu ñu futti, sëxëtoo;
ñépp tëje ciy pax,
dence ci këri tëjukaay,
ñu doon alalu xare
fu leen kenn dul xettlee,
xanaa ñu di leen sëxëtoo,
te kenn du ne ñu delloo leen.

23 Ana kan ci yeen mooy dékk lii nopp?
Kuy teewlu, ba doxe fa dégg?
24 Ana ku jébbal Yanqóoba futtikat yi,
ku jox Israyil gii, sëxëtookat yi?
Xanaa du Aji Sax ji nu tooñ?
Ñoo baña topp ay yoonam,
baña sàmm ndigalu yoonam,
25 ba mu yuri leen tàngooru sànjam,
sotti leen tar-taru xare,
mu jafal wetoo wet, te taxul ñu xam,
xoyom na leen te bawuñu ci xel.

43

Jotkatub Israyil kenn la

1 Léegi nag yaw Yanqóoba,
yaw Israyil mii,
Aji Sax ji la sàkk tabax la, dafa wax ne:
«Bul tiit, jot naa la.
Dama laa woo ci sa tur.
Maa la séddoo.
2 Booy xuus cim ndox,
maa ngi ànd ak yaw;
ag dex du la mëdd.
Booy dox cib taal, doo lakk,
sawara du la xoyom.
3 Man Aji Sax ji, maay sa Yàlla;
man Aji Sell ju Israyil,
maa lay musal.
Maa joxe Misra, feye la;
ak Kuus ak Seba, ma weccikoo la.
4 Fonk la, teral la ak sopp la,
moo tax ma joxey nit, weccikoo la;
ay askan dee, wuutu sa bakkan.
5 Bul tiit, yaw laa àndal,
maay jële saw askan penku,
dajalee leen sowub jant.
6 Maa naa bëj-gànnaar: “Ësi!”
ne bëj-saalum: “Bul téye!”
Jëleel sama doom yu góor fu sore, délloosi,
te jëleji sama doom yu jigéen fa cati àddina.
7 Délloosil képp ku ñu ma tudde,
te sama màqaama tax ma sàkk ko,
tabax ko, sottal ko.»
8 Indileen ñii diy silmaxa te ami gët;
tëx te ami nopp.
9 Na xeet yépp daje,
askan yépp teewandoo.
Ana ku nu ci yégaloon lii xew,
mbaa mu xamal nu la wees?
Na seen seede teew, dëggal leen;
ba ñu dégg leen, ne noonu la.
10 Yeen sama ñoñ, yeenay samay seede.
Kàddug Aji Sax jee.
Yeenay sama jaam bi ma taamu,
ngir ngeen xam, ba gëm ma,
ba ràññee ne maay moom.
Sàkkeesul yàlla ju ma jiitu,
mbaa ju may wuutuji.
11 Aji Sax ji, mennum man a;
amul jotkat bu ma moy.
12 Maa dogal ag njot, sottal ko, biral ko,
ba tuuru doxandéem nekkagul seen biir.
Yeen nag, yeenay samay seede.
Kàddug Aji Sax jee.
Man maay Yàlla,
13 maa masa doon kenn ki,
te sama loxo, maneesu cee musle.
Su ma defee, kuy dindi?

14 Aji Sax jiy seen jotkat,
Aji Sell ju Israyil dafa wax ne:
«Yeena tax ma yebal ku songsi Babilon,
ba dàjji lu fay tëjukaay,
ba xaxalooy Kaldeen ñooñu diy jooyoo*.

* **43:14** 43.14 Tekkitel aaya bii am na werante.

15 Maay Aji Sax ji, seen ku Sell ki;
maa sàkk Israyil, di seen buur.»

16 Aji Sax ji dafa wax,
moom mi sàkk yoon biir géej,
rëddu xàll, digg mbeex mu ne xéew;
17 xabtal watiiri xare aki fas,
ak gàngooru ñeyi xare,
ñu bokk tëdd, jógatuñu,
xanaa fey kamaj nib làmp.
18 Mu ne: «Buleen geesu la woon,
buleen seet ca la wees.
19 Maa ngii di def lu yees,
te mu ngii di feeñ xaat!
Ràññeewuleen koo?
Biir màndiŋ mi kay laay xàllu yoon;
fa ne sereŋ, ma walal ay dex;
20 dundooti àll bi di ma sàbbaal,
ñook njabootug bànjóoli,
nde maa mayem ndox fi màndiŋ mi,
dex ya wale fu noon sereŋ,
ma nàndale sama ñoñ, sama tànnéef,
21 xeet wii ma bindal sama bopp,
te ñooy siiwal sama woy.»

22 Moona Yanqóoba, woowuloo ma,
yaw Israyil laa ne, sàppi naa la.
23 Du xar mu ndaw moo ma defal saraxu rendi-dóomal,
mbaa sarax yoo ma terale,
te du sarax su ma la teg it,
mbaa saraxu cuuraay bu ma la sonale.
24 Du xaalis boo ma jëndale barax bu xeeñ,
du nebbonu sarax boo ma reggale.
Xanaa lakkal maak say bàkkaar,
sonal maak say ñaawtéef.
25 Mennum man mii maay far say moy ngir man,
ba dootuma fàttliku bàkkaar.
26 Fàttli ma saw lay, nu bokk layoo;
waxal boog yaw, ndax nga yey!
27 Sa maam a jëkka bàkkaar,
ñi lay teewal teg ca gàntal ma,
28 ba tax ma sobeel kilifay kër gu sell gi,
araamal Yanqóoba,
wacce Israyil ŋàññi noon.

44

Aji Sax jee mat cëslaay

1 Yaw Yanqóoba, sama jaam bi, déglul boog,
yaw Israyil sama tànnéef laa wax.
2 Aji Sax ji dafa wax, moom mi la sàkk,
mooñ la fa sa biiru ndey,
di la dimbali.
Mu ne: «Yaw Yanqóoba sama jaam bi,
yaw Yesurun sama tànnéef laa wax,
bul tiit.
3 Maay sottim ndox suuf su mar,
ak wal yu waleg joor gu wow.
Maay sotti saw askan samag noo,
sama barke sottikul ñi nga meññ,
4 ñu màgg ni garabu saabsaab,
nirook garab yu mag yu feggook ndox.
5 Kii nee: “Aji Sax jee ma moom.”
Kee di tuddoo turu Yanqóoba,
kale bind ca loxo ba: “Maa ñeel Aji Sax ji,”
tey wuyoo turu Israyil.»

Aji Sax ji dëkk na yàllantu yi

6 Aji Sax ji dafa wax,
moom buurub Israyil, jotkatam,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ne: «Maa jëkk, maa mujj,
te yàlla amul ndare man.
7 Ana ku mel ni man? Na àddu!
Na biral firndeem te taajal ma la amoon ba may sos xeet wu yàgg wa,
ak li dikkagul.
Na ko wax!
8 Buleen tiit, buleen ragal.
Dama leena biralul lii bu yàgg, yégal leen ko?
Yeenay samay seede.
Yàlla daa am ju ma moy?
Cëslaay amul, xawma ci kenn!»

9 Képp kuy tabax jëmmi tuur, doo tus,
xërëm yooyu ñu safoo amul njariñ.
Ñooñu ñu defi seede
te gisuñu, yéguñu,
muy seen gàcce!
10 Sàkk sam tuur,
móol sa jëmmu tuur,
te jariñu la tus!
11 Képp ku ca bokk
sa gàcce lay doon,
ña koy yett sax ay nit doŋŋ lañu.
Nañu daje ñoom ñépp, taxaw,

bokk tiitaangeek gàcce.
12 Ab tëgg jël jumtukaayam,
liggéey weñ ca taal ba,
wàkka wàkk, jëmmal;
def ci kem kàttanam,
teg ca xiif, doole jeex,
naanul it ba tax mu loof.
13 Liggéeykatu bant tàllal buumu nattukaay,
jël kew, nataale,
xacc, rëdde rëddukaayu wërngal,
jox ko bindu nit,
jekkal ba mu mel ni nit,
nar koo fat cib néeg,
14 ba tax mu gor garabi seedar,
sàkk banti sippar ak yu ni mel,
tànn ci garabi gott bi,
mbaa mu jëmbat garab yu dëkke naat,
ab taw màggal,
15 nit xambe, sàkk ci, jaaroo;
taal, lakke mburu;
sàkkaale ci jëmmu tuur, sujjóotal ko,
muy jëmm ju mu defar, di ko sukkal;
16 xaaju matt ma lay taal,
toggew yàppam, lekk,
wàjj, xéewloo ba suur,
jaaruwaale te naan:
«Mii njaar mu neex!
bii tàkk-tàkk bu yànj!»
17 Ndesu matt ma lay sàkke jëmmu tuuram,
sukkal ko,
sujjóotal ko, ñaan ko, naa:
«Yaay sama Yàlla, xettli ma!»
18 Ñii xamuñu, xàmmeewuñu,
seeni gët lañu lëndëmal, ba gisatuñu;
fatt seenum xel, ba xelootuñu.
19 Ku mel nii du délloosim xelam,
ba xam, ràññee ne:
«Xaaju matt mi laa taal,
lakke mburu,
wàjje yàpp, lekk;
mu des, ma di ko sàkke lu seexluwu lii?
Ab dogu bant laay sukkal?»
20 Kee di jur gu fore ab dóom,
xelam nax ko, sànk ko.
Du keey musal bakkanam de!
Du kee naa: «Xanaa duy caaxaan laa ŋàbb nii?»

21 Aji Sax ji nee: «Yanqóoba, baal xel ci lii!
Ma ne Israyil, fàttlikul, yaa di sama jaam!
Ma bind la, ngay sama jaam,
yaw Israyil, duma la fàtte!
22 Maa far say moy, mu naaxsaay niw niir,
say bàkkaar ne mes nib lay.
Délsil fi man, jot naa la.»
23 Asamaan, sarxolleel, Aji Sax ji dikk na!
Yeen xóotey suuf, xaaculeen!
Yeen tund yi, neleen réllet, sarxolleendoo,
ak yaw gott beek sa bépp garab!
Aji Sax jee jot Yanqóoba,
te moom Israyil lay fésale darajaam.

Dees na dëkkewaat Yerusalem

24 Aji Sax ji sa jotkat dafa wax,
moom mi la bind ba ngay sosu,
ne: «Man maay Aji Sax ji sàkk lépp.
Man doŋŋ maa tàllal asamaan,
lal suuf, kenn wéttaliwu ma ca.
25 Maay neenal firndey maaman,
dofloo gisaanekat.
Maay weddi fóore,
def xam-xamam mu dig ndof.
26 Maay dëggal sama kàddug jaam,
di sottal sama ndéeyal ndaw.
Maa naan ci Yerusalem:
“Dees na ko dëkke,”
dëkki Yuda, ma ne:
“Dees na leen tabaxaat,
ma dekkali gentam bi.”
27 Maa naa xóotey mbeex mi: “Wowal,
te maay ŋiisal say dex.”
28 Maa naa ci Sirus: “Sama sàmm bi!”
Mooy matal sama bépp nammeel,
te it moo naa ci Yerusalem:
“Nees ko tabaxaat,”
kër gu sell gi, laa ne:
“Nees ko yékkatiwaat!”»

45

Aji Sax ji dooleel na Buur Sirus

1 Aji Sax ji dafa wax ki mu fal,
Buur Sirus mi mu jàpp ci loxol ndijooram,
ngir nangulal ko xeet yi,
yolomal ngañaayal buur yi,
lafal koy bunt,
ba bunti dëkk du tëje,
2 mu ne: «Man maa lay jiitu,
maasale mbartal,
rajaxe buntu xànjar,
damm tëjukaayu weñ.

3 Maa lay jagleel denc yu loq,
ak alal ju làqe,
ba nga xam ne maay Aji Sax ji lay wooye sa tur,
man Yàllay Israyil.
4 Te Yanqóoba sama jaam bi,
Israyil moomu di sama tànnéef moo tax
ma wooye la saw tur,
takkal la ndombol tànk,
te xamuloo ma.
5 Aji Sax ji man a, du keneen;
kenn du yàlla ku dul man.
Maa la gemb,
te xamuloo ma,
6 ngir xamees penku ba sowu,
ne lu dul man neen la.
Aji Sax ji man a, du keneen.
7 Maay bind leer,
di def lëndëm.
Maay indi jàmm,
di def safaan.
Maay Aji Sax jiy def lii lépp!
8 Na asamaan wis-wisal,
niir yuri njekk,
suuf fett, meññal wall,
boole ci jebbil njekk.
Man Aji Sax ji, maa def lii!»

9 Wóoy ngalla kuy diiŋat ka la tabax
te di ndabal xandeer ci biir ndabi xandeer!
Ana ban ak di wax tabaxkatam,
naa ko: «Looy def nii?
Yaw amulooy loxo.»
10 Wóoy ngalla ku naan baayu nit,
«Moo, lu sa geño meññ nii?»
Mbaa ku naan ndeyu nit,
«Li nga wasin lu mu?»
11 Aji Sax ji, Aji Sell ju Israyil dafa wax,
moom mi ko bind,
mu ne: «Lu dikkagul, nu ngeen ma ko ñemee laaje;
am dangeen may jox ndigal ci samay doom,
jox ma ko ci li ma liggéeye samay loxo?
12 Man maa amal suuf,
sàkk doom aadama fi kaw suuf.
Man mii la samay yoxo firi asamaan,
te maay jox gàngoori asamaan lépp ndigal.
13 Man maay yékkati Sirus ci biir njekk,
xàllu yoonam.
Moom mooy tabax sama dëkk,
yiwi sama ñoñ ñi ñu toxal,
te du laaj pey mbaa neexal.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

14 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Muy ñaqu Misra, di koomu waa Kuus,
ak waa Seba, ya ne sireet ca kaw,
ñoom ñépp ay jàllsi, nga jagoo.
Sa gannaaw lañuy topp,
yeewe, jàllsi;
sujjóotal la, di ñaan naan:
“Fi yaw daal la Yàlla ne,
du feneen,
te tuur neen la.”»
15 Yaw déy, yaa di Yàlla ju làqu,
yaw Yàllay Israyil ji koy wallu.
16 Yettkati xërëm yaa ngoogu, rus,
torox, riixleendoo.
17 Israyil, yaay mucc fa Aji Sax ji
mucc gu sax dàkk!
Doo rus, doo torox
fii ak ëllëg.

18 Aji Sax ji kat dafa wax,
moom mi sàkk asamaan,
moom Yàlla mi bind suuf,
tabax ko, dëj ko,
sàkkewu ko maraas,
xanaa tabaxal ñu ko dëkke.
Mu ne: «Aji Sax ji, man a, du keneen.
19 Làquwma, di waxe bérab bu lëndëm.
Newuma it askanu Yanqóoba:
“Sàkkuleen ma fu dara amul.”
Man Aji Sax ji maay wax dëgg,
di biral njub.»

20 Yeen daw-làquy xeet yi,
dajeleen, dikk,
ànd, jegesi.
Képp ku gàddu tuuru bantam,
ak kuy ñaan tuur mu ko dul wallu,
kooka xamul dara.
21 Àdduleen, layoosi,
diisooleen fi seen biir kay!
Ana ku xamle woon lii bu yàgg,
yégle woon ko booba?
Xanaa du man Aji Sax ji?
Kenn du Yàlla ku dul man!
Yàlla ju jub, di walloo,
du kenn ku dul man!
22 Yeen waa àddina, catoo cat,

walbatikuleen fi man, mucc.
Man maay Yàlla, du keneen.
23 Giñ naa ko ci man mii,
sama gémmiñ njekk a ciy jibe,
di kàddu gu dul randu.
Man la ñépp di sukkal seen bëti óom,
man it la bépp boroom làmmiñ di giñe.
24 Dees na ma waxal ne:
«Aji Sax ji rekk a jagoo njekk ak doole!»
Mboolem ñi ma mereey ànd,
sëgg, fekksi ma.
25 Ci Aji Sax ji la askanu Israyil gépp yeye,
bay damu.

46

Yii yàlla bootu, jii Yàlla di boote

1 Tuur ma ñu naa Bel toqi na,
tuur ma ñu naa Nebo sukk,
mala ya féetewoo seeni jëmm,
ñoom lees daan gàddu*, tey jur gi jagoo,
di leen sëf ba loof.
2 Tuur yaa ngay sukk, bokk toqi;
manuñoo wallu seen jëmm ya,
xanaa doxal seen bopp, duggi ngàllo.
3 «Dégluleen yeen waa kër Yanqóoba,
yeen ndesu kër Israyil gépp,
yeen ñi ma dale yor ba ngeen juddoo,
di leen fab ba ngeen génnee seen biiru ndey.
4 Ba ba ngeen di magal, man la,
ba keroog ngeen di bijjaaw, maa leen di boot.
Maa sàkk, maay yor,
maay boot, xettli!

5 «Ana ku ngeen may niruleel,
di ma nàttableek a méngaleek moom,
ba ñu niroo lenn?
6 Ñii déy a yullee wurus ci mbuus,
sàkk xaalis, natt diisaay ba,
fey tëgg bu leen ci tëggal am tuur
mu ñuy sukkal ak a sujjóotal,
7 yékkati teg ci mbagg,
yóbbu, teg bérab, mu des fa;
du jóge fa mu tege,
ku ko woo wall it, du wuyu,
ba jot ko ci njàqare.
8 Fàttlikuleen lii te dëgërluwaat!
Yeen bàkkaarkat yi, defleen lii ci seen xel.
9 Fàttlikuleen cosaan la woon.
Man mii maay Yàlla, du keneen.
Amul Yàlla ju mel ni man!
10 Maay yégle muj ca ndoorte la,
ak jëf ju amagul, lu jiitu bu yàgg.
Maa naa sama mébét a ngi, day am,
sama bépp nammeel sotti.
11 Maay wooye jaxaay penku,
wooye réew mu sore, kuy sottal sama mébét.
Maay àddu, amal;
maay nas, sottal.

12 «Dégluleen maa, yeen dëgër bopp yi!
Yeenaka dëddu njekk!
13 Maa jegeñal sama njekk, soreetul;
sama wall a ngi, yàggatul.
Maay maye wall fi Siyoŋ gii,
ba Israyil gii di sama gànjar.»

47

Babilon falu, fëlëñu

1 Yaw janq Babilon,
wàccal, toog ci pënd bi.
Yaw dëkkub Kaldeen bi ci taar bi laa ne,
toogal fi suuf, amatoob jal.
Dootoo dégg «Lewet, xay.»
2 Fabal wolukaay, wol sunguf.
Dindil sa muuraay gi,
wogos sa mbubb,
ëñ sas kumba,
xuus, jàll dex yi.
3 Na sa yaram feeñ,
say cér ne fàŋŋ.
Damay feyu,
te duma bale.

4 Sunu jotkat ay Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Aji Sell ju Israyil.

5 Yaw dëkkub Kaldeen bi ci taar bi,
toogal ne cell te fatu cig lëndëm,
deesatu la wooye lingeeru réew yi.
6 Maa mere woon sama ñoñ,
sobeel sama séddoo ñii,
teg leen ci sa loxo,
te wonoo leen yërmande,
ba mag sax, nga teg ko lu diisa diis,

* 46:1 46.1 Waa Babilon a doon gàddu seeni tuur, gannaaw ba leen Buur Sirus songee.

7 te naa: «Ba fàww maay lingeer!»
ba tax bàyyiwoo xel ca la ngay def;
xalaatoo la muy jur.
8 Diryànke bee, déglul lii:
Yaa ngi ne finaax te naa ci sam xel:
«Maa ko yor, man rekk, du keneen.
Duma jooy jëkkër, duma jooy doom!»
9 Te yaar yooyoo lay dikkal ci benn bés.
Jooy doom, jooy jëkkër ay yembandoo,
dal fi sa kaw ci sa biir xërëmtu yi ne xas,
ak sa jat yu dul jeex.
10 Dangaa yaakaaroon sa pexe yu bon,
naan, «Kenn gisu ma!»
Sam xel ak sa xam-xam a la wacc,
ba tax nga naa: «Maa ko yor, man rekk.»
11 Musibaa lay dikkal,
te doo xam fu mu fenke.
Njaaxum a lay dal,
te du looy mana fanq.
Sànkuteey jekki dale la foo yégul.

12 Jàppool say jat rekk
ak sa xërëm yu ne xas
yoo dale sonn ba ngay ndaw.
Jombul mu amal la njariñ,
mbaa ñu ragale la ko.
13 Yaaka sonn ci tegtali maa-man!
Nañ taxaw boog, wallu la!
Ñii di rëdd nataalu asamaan,
di niiri biddiiw,
ak di xool weer wu feeñ,
xamle ca loo dikkleegul.
14 Ñu ngoog bokk ak boob bu sawara jafal,
demin,
duñu musal seen bakkan ca sawara sa,
te du doon ab taal bu ñuy lakke mburu
mbaa xal sooy uuf di jaaru.
15 Lii moo di muju ña la taxoon di sonn.
Ña nga dale jëflanteel ba ngay ndaw,
ña ngay tambaambalu tey, ku nekk ak
yoonam,
kenn walluwu la ci.

48

Yàlla sikk na Israyil

1 Yeen waa kër Yanqóoba, dégluleen;
yeen ñi ñu wooye turu Israyil,
yeen ñi bawoo bëti ndoxi Yuda,
di giñe turu Aji Sax ji,
yeen ñiy sàbbaal turu Yàllay Israyil
te dëgg ak njekk taxul,
2 moona yeena ngi sagoo turu dëkk bu sell
bi,
di wéeroo Yàllay Israyil
ji turam di Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi.
3 Yàgg na maa biral lay jëkka am.
Tuddoon naa ko, yégle ko,
jekki jëf ko, mu sotti.
4 Xam naa ne ñu dëgër bopp ngeen.
Dangeen të, wowle.
5 Moo tax ma yàgg leena biralal lii,
yégal leen ko balaa teew.
Lu ko moy ngeen ne:
«Sunu tuur mee ko def,
sunu tuuru bant bee,
sunu tuuru weñ gee ko amal di!»
6 Lii lépp déggoon ngeen ko;
xool-leen, xanaa dingeen ko nangu tey!

Bés niki tey dinaa leen yégal lu bees,
muy kumpa gu ngeen xamul woon.
7 Léegi lees ko amal,
du lu yàgg.
Lu jiitu tey masuleen koo dégg
te dungeen ne xamoon ngeen ko.
8 Dégguleen, yéguleen,
seeni nopp masula bënn;
xam naa ne ay workati neen ngeen,
«njuddu-fippu» lañu leen di wooye.
9 Waaye sama tur tax na ma aj sama mer,
sama woy tax na ma muñal leen,
ba duma leen fàkkas.
10 Ma ne, togg naa leen, xelli cib taal,
waaye du taalu xellikaayu xaalis,
sawaras nattu laa leen xellee.
11 Samaw tur a tax,
sama tur laay jëfe.
Jomb naa ñaaw!
Te sama teddnga, duma ko joxe.

12 Dégluleen ma, yeen askanu Yanqóoba,
yeen bànni Israyil gi ma dégtal sama
woote.
Maay kenn, maa jëkk te maa mujj;
13 te sama loxo bee dëj suuf,
sama ndijoor bi firi asamaan.
Maa leen di woo, ñu bokk taxaw.
14 Bokkleen daje yeen ñépp te déglu!
Kan ci tuur yii moo yégle lii?
Ki Aji Sax ji sopp

mooy sottal nammeelu Aji Sax ji ci Babilon,
won Kaldeen ña fa dëkke diisaayu loxoom.
15 Maa àddu, man mii;
maa ko woo, indi ko,
te pexeem dina joy.
16 Jegesileen ma, déglu ma;
bu jëkk ba tey làquwma, di wax;
te ba muy xew, fa laa teew.

Tey Boroom bi Aji Sax ji da maa yebal
boole maakam xelam.

17 Aji Sax ji seen jotkat dafa wax,
Aji Sell ju Israyil da ne:
«Maay Aji Sax ji, seen Yàlla
ji leen di jàngal seen njariñ,
di leen awale fa ngeen wara awe.
18 Céy su ngeen sàmmoon samay santaane,
ba jàmm baawaanal leen,
njekk géejal leen,
19 seen geño sakkan ni suuf,
di seen meññeefu biir, tollook feppi suuf,
du dog, du sànkoo fi sama kanam!

20 «Génnleen Babilon,
dawleen Kaldeen ñi, tey sarxolle.
Biral-leen lii, yéene ko,
te yeggeji ko waa cati àddina,
ne leen Aji Sax ji jot na jaamam Yanqóoba.
21 Marewuñu bérab yu wow ya mu leen jaarale woon,
ndox mu balle ciw doj la leen xellil,
moo xaru doj, ndox ma baawaan*.
22 Jàmm,» la Aji Sax ji wax ne,
«du ñeel ñu bon ñi.»

49

Surgab Aji Sax ji mooy leeru xeet yi

1 Yeen waa duni géej, dégluleen ma;
yeen askan ya fu sore, teewluleen ma.
Fa sama biiru ndey la ma Aji Sax ji wooye,
moo tudd sama tur ba ma saa ndey juragul.
2 Moo ñawal sama kàddu ni saamar,
làqe ma keru loxoom.
Moo ma def may fitt gu ñaw,
yeb ma ci mbuusum fittam.
3 Moo ma ne: «Israyil yaa di samab jaam,
yaw laay wonee samag leer.»
4 Man nag ma noon:
«Maa sonn ci dara,
coonob cóolóol bu amul njariñ.»
Teewul sama àttee nga fa Aji Sax ji,
sama yool a nga fa sama Yàlla.
5 Tey Aji Sax jee wax,
moom mi dale sama biiru ndey,
mooñ ma, ma dib jaamam
bi koy waññil askanu Yanqóoba ba ca moom,
dajaleel ko bànni Israyil googu fa moom,
ba jagoo teraangay Aji Sax ji,
sama Yàlla jii di sama doole.
6 Mu ne: «Xeeb naa li ma la sas ngay sama jaam
biy siggil giiri Yanqóoba,
te wara délloosi ndesu Israyil gii.
Tabb naa la, ngay leeru xeet yi,
di jotale waa cati àddina sama wall.»

7 Aji Sax ji jotkatub Israyil,
moom ku Sellam ki,
moo wax ak ki xeet yi xeeb, sib ko,
te muy surgawu kilifa yi,
mu ne ko: «Ay buur ay gis, jóg,
ay kàngam di sukk,
ngir Aji Sax ji boroom worma,
ngir Aji Sell ju Israyil ji la taamu.»
8 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Bu bésub yiw taxawee, ma nangul la;
bu bésub mucc jotee, ma wallu la,
sàmm la,
def la ngay kóllëre sama digg ak askan wi,
ngir yékkatiwaat réew mi,
séddalewaat ay cér, suuf sii gental tey,
9 ba ne ñi ñu tëjoon: "Génnleen!"
Fa ñu nekkoon cig lëndëm,
laa naa leen: "Génnleen ci leer gi!"
Ñooy doon sama gàtt, dellu di fore aw ñall,
ak wépp tund wu ne faraas tey.
10 Duñu xiif, duñu mar;
tàngooru mbóoya akub jant du leen sonal,
nde ki leen ñeewantee leen di wommat,
di leen yóbbu fu ndox bënne.
11 Sama tund yépp laay soppiy yoon,

---

* **48:21** 48.21 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

sëkkaat samay mbedd.
12 Ñu ngiy bawoo fu sore,
ñu ngii bawoo bëj-gànnaar ak sowu,
ñee bawoo diiwaanu Sinim ca bëj-saalum.»
13 Asamaanoo sarxolleel, suufoo bégal,
te tund yi xaacoondoo!
Aji Sax jee dëfal ñoñam,
moo ñeewante néew-ji-dooleem ñii.

14 Siyoŋ a nga naa: «Aji Sax ji wacc na nu,
Boroom bi fàtte na nu!»
15 «Ana jaboot juy fàtte doomam juy nàmp,
mbaa muy néege ku mu jur ci biiram.
Bu ko manoona fàtte it,
man duma la fàtte.
16 Sama biir loxo yii laa la ñaas,
say tataa janook man ba fàww.
17 Ñi lay tabaxaat dañuy gaaw,
te ñi la yàqteek ñi la gental
dañuy dem, ba la.
18 Séentul fi la wër te xool!
Ñépp a ngi daje, di la fekksi.
Ndegam maay Kiy Dund,»
kàddug Aji Sax jee,
«ñoom ñépp ngay takkoo ni gànjar,
gooy gànjaroo nib séet.
19 Sa gentub tey bi déy a ngi wéet,
di réew mu yàqu yaxeet.
Waaye léegi déy mu fees ba far xat;
fu ña la sànkoon di soree.
20 Ñàkkoon ngay doom,
waaye ku nekk ci say doom ay dëkkalaat
yii kàddu ci sab nopp:
“Fii dafa xat,
xajal ma, fu ma dëkke!”
21 Dangay mujj naa:
“Moo, ku ma jural ñii ñépp?
Man mi ñàkkooni doom, manumaa jur,
ñu toxal ma, wacc ma;
ana ku leen yoroon te ma des, man kenn?
Ñii sax, fu ñu ne woon?”»
22 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di tàllal xeeti jaambur ñi loxo,
ñee ma yékkati raaya, wooye leen;
ñu fab say doom yu góor, indi,
tungóom sa doom yu jigéen, délloosi;
23 Yaw la ay buur di baayoo,
seeni lingeer di la nàmpal.
Ñoo lay sujjóotal,
di la maral say tànk,
ba nga xam ne maay Aji Sax ji,
te ku ma yaakaar du rus.»

24 Manees naa foqati alalu sëxëtoo ci loxol jàmbaar a?
Am manees naa rëcc boroom doole bu la jàpp?
25 Aji Sax ji dey dafa wax ne:
«Moona dees na foqati ku jàmbaar jàpp,
ba rëccal alalu sëxëtoob boroom doole.
Say jotewaale, maay joteek ñoom,
te say doom, maa leen di wallu.
26 Ñi lay néewal, maa leen di leel
seen suuxu bopp.
Seen deret ni biiñ bu bees, ma màndale leen,
ba kuy boroom suux xam ne
maay Aji Sax ji lay wallu,
jàmbaaru Yanqóoba ji lay jot.»

50

Aji Sax ji waccul ñoñam

1 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Damaa fase seen ndey?
Wonleen ma kayitu pase mi!
Maa leen jaay njaam, feyey bor?
Ana ku ma leen jaay?
Bu ñu leen jaayee, seeni ñaawtéef a.
Bu ñu fase woon seen ndey it, seeni moy a.
2 Ana lu tax ba ma dikkee, kenn nekku fa?
Ma woote, kenn wuyuwul?
Damaa gàtta gàtt loxo, ba manumaa walloo?
Am damaa ñàkk doole ju ma xettlee?
Xanaa du maay gëdd géej, mu wow,
maay defi dex màndiŋ, ndox tukki;
jën ya mar, dee ba yàqu?
3 Du maay sànge asamaan ag lëndëm,
mu mel ni ku ma solal saaku yu muy ñaawloo?»

Siggal nañu jaamub Aji Sax ji

4 Boroom bi Aji Sax ji moo ma may
làmmiñu ndongo lu mokkal,
ngir ma xam gan kàddu laay jàpplee ku sonn.
Suba su ne mu yee ma, yeel ma nopp
bu ma teewloo ni dongo yi.
5 Boroom bi Aji Sax jee ma bënnali nopp,
te man it, gàntalu ma ko,

deltuwma gannaaw.
6 Gannaaw laa jox ku may dóor,
dékk lex kuy xus sama sikkim,
te làquma sama kanam
ku may saagaak a serati.
7 Waaye Boroom bi Aji Sax jee may dimbali,
ba tax rusuma.
Moo ma taxa dogu ba dëgër,
ngir xam naa ne deesu ma rusloo.
8 Ki may dëggal jege na.
Ana kuy layook man? Nan bokk taxaw!
Kuy jànkoonteek man ci yoon? Na jegesi boog!
9 Ma ne, Boroom bi Aji Sax jee may dimbali.
Ana ku may daan?
Dama ne, ñoom ñépp ay jeexal
ni yére yu saxe ba sagaroo.

10 Ana ku ragal Aji Sax ji ci yeen,
di déglu kàddug jaamam?
Képp kuy doxe lëndëm
te amul leeraange,
na wóolu Aji Sax ji,
te wéeroo Yàllaam jii.
11 Ma ne, yeen ñiy jafal ab taal ñépp
tey gañoo jum yuy boy,
xuusleen ci sawara si ngeen jafal
ak jum yi ngeen boyal.
Maa leen dogalal lii:
yeenay tëddaale mitit.

51

Barke ñeel na ñoñu Aji Sax ji

1 Dégluleen maa, yeen ñiy wut njekk,
di sàkku Aji Sax ji.
Xool-leen doj wi ñu leen yette,
xool xóotey kàmb gi ñu leen seppee:
2 Seen maam Ibraayma laa ne, moom ngeen di xool,
xool ci Saarata mi leen meñññ.
Ba muy kenn laa ko woo,
barkeel ko, ful ko.
3 Aji Sax jeey dëfal Siyoŋ moos,
dëfalaale fépp fu fa dib gent,
ba def màndiŋam ni toolub Àjjana,
jooram gu wow mel ni toolub Aji Sax ji,
mbégteek bànneex teew fa,
ak cant gu woy feelu.
4 Yeen sama ñoñ, teewluleen ma,
yeen sama ñoñ, dégluleen ma.
Fi man la téereb yoon di bawoo,
te maay fettaxal sama àtte,
muy leeru xeet yi.
5 Sama wall jege na,
sama njekk dëgmal na,
ma nara àttee xeet yi sama dooley përëg.
Man la waa dun yiy xaar,
sama dooley përëg lañu yaakaar.
6 Séentuleen asamaan
te xool suuf si mu tiim.
Asamaan ay tasaaroo ni saxar,
suuf ràpp ni mbubb,
ñi ko dëkke dee niy weñ,
te du tee sama wall di sax ba fàww,
sama njekk it du dagg.
7 Yeen ñi xam njekk, dégluleen ma,
yeen, askan wi sama yoon yebu ci seen xol.
Buleen ragal nit ku leen sewal,
buleen tiit seeni xaste.
8 Sax a leen di lekk ni mbubb,
max ŋeeñ leen ni ndimol kawaru gàtt;
te du tee sama njekk sax dàkk,
sama wall saxal maasoo maas.

9 Aji Sax ji, yewwul, ngalla yewwul;
wone sa doole.
Yewwul na bu jëkkoon,
bu yàgga yàgg.
Xanaa du yaa falaxe Raxab?
Du yaa jam ninki-nànka jooja?
10 Xanaa du yaa wowal géej
ak ndoxum xuram wu ne màww,
def xóotey géej aw yoon,
ña nga jot jàlle ca?
11 Ñi Aji Sax ji goreel, nii lañuy dellusee,
agsaaley sarxolle fa Siyoŋ,
kaalawoo mbég mu sax,
mbégteek bànneex wàllsi,
naqar aku tiis daw.

12 Man ci sama bopp maa leen di dëfal.
Ana lu ngeen di ragal ci nit kuy dee,
doom aadama ju bokk akum ñax aw demin?
13 Dangeena fàtte Aji Sax ji leen sàkk,
ki firi asamaan, dëj suuf?
Dangeen di dëkke bésoo bés,
di tiit xadaru boroom doole
buy waaja sànke?

Ana fu xadaru boroom doole mujje?
14 Ku diisoon ba waaf léegi nga féex;
doo deeye pax ma nga tëje,
te doo ñàkk loo lekk.
15 Man maay seen Yàlla Aji Sax ji,
kiy yëngal géej, riiral gannaxam,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi di sama tur.
16 Maa la sexal samay kàddu,
yiire la sama keru loxo,
aj asamaan, dëj suuf,
ne Siyoŋ: «Yeenay sama ñoñ.»

17 Yewwulee, yewwul, Yerusalemee jógal,
yaw mi Aji Sax ji nàndal kaasu mbugalam.
Kaas bu wex bay miirloo,
taat wa, yaa ko siitaatu.
18 Amul ci ñi nga jur, kenn koo dese
ku lay wommat.
Amul ci doom yi nga yar, kenn
ku lay jàpp ci loxo.
19 Yii yaar de dikkal na la:
Yàquleek sànkule.
Ana kuy bokk ak yaw saw naqar?
Xiif ak loraangey saamar!
Ana nu ma lay dëfale?
20 Sa doom yi ne lasar,
mbete kooba yu fiir jàpp,
ñu ne lareet fépp fu mbedd daje,
këppoo sànjum Aji Sax ji,
sa Yàlla ji leen rëbb.

21 Rikk déglul nag lii, yaw mi musiba dal,
nga màndi te du biiñ.
22 Sa boroom Aji Sax ji,
sa Yàlla jiy layool ñoñam
dafa wax ne: «Mu ngoog, maa jële ci sa loxo,
kaas bu wex biy miirloo;
taatu kaas ba def sama mbugal,
dootoo ko naan.
23 Maa koy teg ci loxol ñi la doon naqaral,
te naan la: “Sëggal, nu joggi, jàll,”
nga def sa gannaaw gi aw yoon,
ñu joggi, wéy.»

52

Yerusalem dina suqliku

1 Yewwulee, yewwul,
Siyoŋee, làmbool sa doole!
Yerusalem, dëkk bu sell bi,
solul ba ne ràññ!
Ndax du kenn ku xaraful mbaa ku sobewu
ku lay songati.
2 Yaw Yerusalem, mi ñu jàpp njaam,
jógal fëgtu,
yaw janq Siyoŋ mu taaru mi ñu jàpp njaam laa ne,
tikkil buum gi ci sa baat.
3 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Dees leena wànteeroon ci dara,
te du xaalis lees leen di jotaate.»
4 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Misra la sama ñoñ jëkka wàcc, dali fa,
Asiri door leena not ci dara.
5 Léegi nag ana lu fiy sama wàll?»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Jàpp nañ sama ñoñ njaam ci dara;
seeni sang a ngi tëggu,
di dëkke ñàkke teggin sama tur.»
Kàddug Aji Sax jee.
6 «Moo tax sama ñoñ di xam maay kan;
moo tax bésub keroog
ñu xam ne maay wax te maa ngii!»

7 Ndaw leeka rafeti tànk,
kee bartaloo tund yi,
di la dégtalsi jàmm,
di la xibaar lu neex,
àgge la ag mucc,
ne la: «Éey, Siyoŋ,
sa Yàllaay Buur!»
8 Déglul sa jongrukat yi,
ña ngay xaacu, sarxollendoo.
Ñoo gisal seen bopp
Aji Sax ji di ñibbsi Siyoŋ.
9 Yeen genti Yerusalem, àndleen sarxolle;
Aji Sax jeey dëfal ñoñam,
mooy jot Yerusalem gii!
10 Aji Sax jee wone dooleem ju sell ji,
xeet yépp di gis,
ba ca cati àddina.
Ñépp ay gis sunu wallu Yàlla.
11 Yeen ñiy yóbbu ndabi Aji Sax yu sell yi*,
bu ngeen di jóge Babilon,
dëdduleena dëddu lu sobewu, bañ koo laal,

* **52:11** 52.11 Seetal ci *2.Buur ya* 25.13-15.

setluleen te génn foofa.
12 Dungeen gaawtu déy, di dem;
duy xél moos ngeen fay génne.
Aji Sax jeey dox jiitu leen,
te Yàllay Israyil laa ne, moo leen di féete gannaaw.

Teraangay jaam bi wuutu na coonoom

13 Aji Sax ji nee: «Sama jaam baa ngi,
mooy baaxle, kawe,
dees na ko yékkati, darajaal ko lool.
14 Moo dawoon yaramu ñu bare,
ndax yàqu ba nirootul nit,
bindootul woon ni doom aadama,
15 waaye noonu it lay waare ay xeeti xeet†,
ba buur yi wedam,
ngir lu ñu leen waxuloon, te ñu gis ko,
lu ñu dégguloon, te mujj ko ràññee.»

53

1 Ana ku gëm sunub dégtal?
Ana ku Aji Sax ji won dooley përëgam?
2 Kii màgge fi kanamam ni njëmbat,
te nirook reen bu fette ag kekk.
Dub taar, du yànjaay bu nu koy niire,
du meloom wu nu koy soppe.
3 Dees na ko xeeb, daw ko,
muy nit ku bare mitit
te miin naqar.
Mu mel ni ku ñuy dummóoyu,
dees koo xeeb te nawloowuñu ko.
4 Ndaxam moom sunu wopp la yenu,
sunuy mitit la sëfoo.
Nun nu foog ne dees koo mbugal,
foog ne Yàllaa ko duma, torxal ko.
5 Te moom sunuy tooñ a waral ñu jamat ko;
sunuy ñaawtéef a waral ñu dëggaate ko.
Yar yi nu jàmmal moom la dal,
te mooy ki nu wére ciy góomam.
6 Nun ñépp a lajj niy xar,
ku nekk walbatiku topp yoonam,
te Aji Sax jee ko këpp sunu gépp ñaawtéef.
7 Dees koo néewal doole, mitital ko
te ubbiwul gémmiñam,
xanaa mel ni xar mu ñuy rendiji,
ne cell ni xar mu ñuy wat,
ubbiwul gémmiñam.
8 Àtte nañu ko ñàkkal, yóbbu,
te ag maasam kenn teewluwu ci ne
tooñ gu sama bokk yi tooñ
lees ko dagge ci réewum aji dund ñi,
te loolu lees ko fàdde.
9 Ni ñuy robe saaysaay lañu ko robe,
denc ko ci bàmmeelu boroom alal,
soxorul, fenul.

10 Moona Aji Sax ji la soob, mu dëggaate jaamam bii,
teg koy naqar,
su nangoo doon saraxu peyug tooñ,
gis askanam, aw fanam gudd,
te coobarey Aji Sax ji ci moom lay sottee.
11 Mooy sonn ba gis ug leer, doyloo ko,
te ñu bareey xam sama jaam bii di Aji Jub,
ba mu àtte leen àtteb njekk,
sëfoo seeni ñaawtéef.
12 Moo tax ma di ko jox ab cér ci biir ñu bare,
mu séddoo ak ay kàngam alalu xareem,
ngir moo jébbale bakkanu boppam,
ñu limaale kooki tooñkat,
moo gàddu bàkkaaru ñu bare
te mooy tinul moykat yi.

54

Aji Sax ji jëlaat na Yerusalem, soppeem

1 «Yaw mi jaasir ba juroo, xaacul!
Yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel.»
Aji Sax ji nee:
«Ndaw si ñu foñ moo gëna jaboot kiy séy.
2 Yaatalal sa xayma bi,
firi sa sori xayma yu gëna yaa
te bul yéem.
Yokkal sa buumi xayma
te samp say bant, mu dëgër.
3 Dinga saam ay doom ndijoor ak càmmoñ,
saw askan moom ay xeet,
sancaat dëkk yu gentaloon.
4 Bul tiit, doo rus mukk.
Bul jaaxle, deesu la kersaal mukk.
Sa gàcce ga ba ngay ndaw, dinga ko fàtte,
te sa tiisu jëtun wa dootoo ko fàttliku.
5 Sa jëkkër, ki la sàkk,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee di turam.
Aji Sell ju Israyil moo la jot,

† **52:15** 52.15 Manees na koo tekkee nii itam: xeet yu bare lay wis-wisal um ndox, setale leen ko.

te moo di Yàllay àddina sépp.
6 Aji Sax jee la woo, nga dib jeeg bu ñu wacc,
sa xol jeex tàkk,
Mu ne la:
“Nees di wacces ndaw,
si nga takk ba ngay ndaw?”»
Sa Yàllaa ko wax.
7 Mu ne: «Maa la wacc diir bu gàtt,
dellu la jël ci yërmande ju yaa.
8 Sama xol a jóg,
ma xañ la sama kanam ab diir,
waaye maa lay yërëme ngor gu sax.»
Aji Sax, ji lay jot moo ko wax.

9 Mu ne: «Na ma defoon ak
ndoxum Nóoyin ma mooy lii tey.
Maa giñoon ne ndoxum Nóoyin ma,
mu ni day dootu wale kaw suuf.
Noonu it laay giñe ne
duma la mereeti,
duma la rëbbati.
10 Bu tund yu mag yi doon toxu,
yu ndaw yiy raf sax,
sama ngor du la toxul,
te sama kóllërey jàmm du raf.»
Aji Sax ji la yërëm moo ko wax.

11 «Ngalla yaw Yerusalem,
mi ngëlén pamti-pamtee ba nga jàq,
te kenn dalalu la,
man Aji Sax ji,
maa ngii di la tabaxe doj yu ne ràññ,
samp la ci kenuy safiir.
12 Maay defare sa kawi tata peri rubi,
def say wunt per yuy lerxat,
def sa tata yi la wër yépp doj yu bakkane,
13 mboolem sa doom yu góor ay jànge ci Aji Sax ji,
boole kook jàmm ju ne ñoyy.
14 Njekk moo lay dëgëral,
nga sore noteel, doo tiit;
sore tiitaange, du la jege.
15 Xanaa dees na songe moos,
waaye ku la song it, yebalu ma ko,
te ku la song daanu fi sa kanam.
16 Xoolal, man maa sàkk ab tëgg
buy wal taalu këriñ,
defar ca ngànnaay lu ne.
Waaye maa sàkk it
yàqkat buy rajaxe.
17 Ngànnaay lu ñu la mana sàkkal,
du sotti,
te boroom làmmiñ wu la jógal cib layoo
yaa koy tiiñal.
Ñiy jaamu Aji Sax ji, looloo di seen cér,
looloo di njekk gi ma leen di dikke.»
Kàddug Aji Sax jee.

55

Aji Sax ji woote na njéggal

1 «Éey, yeen ñi mar ñépp,
dikkleen ci ndox mi,
ba ci ku amul xaalis sax!
Dikkleen jënd pepp, lekk!
Dikkleen jënd pepp mu xaalis jëndul,
ak biiñ ak meew mu amul pey.
2 Ana lu ngeen di waññe xaalis,
di ko jënde lu dul aw ñam?
Ana lu ngeen di sonn,
di jënde lu dul reggal?
Dégluleen maa déglu, ba lekk lu leen di dundal,
di xéewloo seen ngëneelu bakkan.
3 Teewluleen te dikk fi man.
Dégluleen, ba mana dund,
ma fas ak yeen kóllëre gu sax,
gi ma baaxee Daawuda ci ngor gu wóor.
4 Ab seedee ngoog, ñeel xeet yi,
muy njiit, yilif xeet yi.
5 Ma ne, aw xeet woo xamul ngay wooyi,
xeet wu la xamul ay dawsi ba ci yaw,
ngir sa Yàlla Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israyil,
nde moo la teral.»

6 Sàkkuleen Aji Sax ji bi ngeen koy mana gis,
wooleen ko bi muy jege.
7 Na ku bon ba jëfinam,
kuy def lu ñaaw fomm mébétam,
te walbatiku ci Aji Sax ji sunu Yàlla,
mu yërëm ko, yaatal njéggalam.
8 «Samay xalaat déy du seeni xalaat,
te samay jëfin du seeni jëfin.»
Kàddug Aji Sax jee.
9 Mu ne: «Ni asamaan tiime suuf,
ni la samay jëfin tiime seeni jëfin,
samay xalaat it tiime ko seeni xalaat.
10 Ab taw ak tawub yuur asamaan lay wàcce,

du fa dellu,
te suuxatul suuf,
saxal ko, meññal ko,
ba kuy ji, mu may la jiwu;
kuy lekk, mu may lam pepp.
11 Sama kàddu giy bawoo sama gémmiñ it, noonu la.
Du délsee ag neen ci man
te deful li ma namm,
ba sottal li ma ko yebal.

12 «Mbégte déy, ngeen di génne,
ñu yóbbu leen ci jàmm,
tund yu mag yeek yu ndaw yi
di leen sarxolleel,
garabi àll bi yépp tàccoondoo.
13 Garab gu dul ruus ay wuutub gajj,
garab gu dëkke naat wuutub taxas,
muy woyu Aji Sax ji,
te di firnde ju sax,
du dog mukk.»

56

Xeet yépp la Aji Sax jiy ñoñoo

1 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Sàmmleen yoon, di def njekk.
Sama wall kat a ngi dikk léegi,
sama njekk laa ne, léegi mu teew.
2 Ndokklee kuy jëfe lii,
ndokklee doom aadama ju jàppoo lii,
di sàmm bésub Noflaay,
bañ koo ñàkke worma,
di sàmm loxoom ci jépp jëf ju bon.»
3 Doomu doxandéem bu jokku ci Aji Sax ji,
bumu ne: «Aji Sax jee may beddee beddi ci ñoñam.»
Jaam bu ñu xañ ngóora it bumu ne:
«Man garab gu jaasir doŋŋ laa.»
4 Aji Sax ji kat dafa wax ne:
«Jaam yi ñu xañ ngóora,
su ñu sàmmee sama bési Noflaay,
taamu sama coobare,
tey feddli sama kóllëre,
5 maa leen di may ci sama biir kër, sama biir ëtt,
doj wu ñu leen di fàttlikoo
ak tur wu leen di gënal doom yu góor ak yu jigéen.
Tur wu sax dàkk laay may
jaam yi ñu xañ ngóora,
te du fey mukk*.»
6 Doomi doxandéem yi ànd ak Aji Sax ji,
ngir liggéeyal ko,
ngir sopp turu Aji Sax ji,
te di ay jaamam,
muy képp kuy sàmm bésub Noflaay,
baña ñàkke worma bés bi,
xanaa di feddli kóllëreem,
7 mu ne: «Ñooñu, maa leen di yóbbu sama kaw tund wu sell,
bànneexale leen sama biir kërug ñaan,
seen saraxu rendi-dóomal ak yeneen sarax,
dees na leen ko nangul sama kaw sarxalukaay,
ndax dees na wooye sama “kër, kërug ñaan”,
ñeel xeetoo xeet.»
8 Kàddug Boroom bi Aji Sax jaa ngi,
kiy dajale giiri Israyil yi tasaaroo,
mu ne: «Maay dajaleeti,
dolli ca la ma dajale woon.»

Ab daan ñeel na njiit yi

9 Yeen rabi àll yi,
dikkleen ci bernde ji,
yeen rabi gott bi yépp.
10 Jongrukati Israyil yépp a silmaxa,
te xamuñu dara.
Ñoom ñépp a diy xaj yu luu,
manuñoo baw,
xanaa tëdd di jeneer,
soppi nelaw.
11 Xaj yu tiita tiit lañu,
xamuñu suur,
te ñooy sàmm yeey!
Ñoom ñépp, kenn manu cee xam dara,
seen yoonu bopp lañu topp,
ak seen amin wu lewul.
12 Ña nga naa: «Dikkleen, ma indi biiñ,
nu màndeew ñoll; tey ak ëllëg;
li fi des du jeex.»

57

Ab daan ñeel na moykat yi

1 Aji jub ñaa ngi dee,
te kenn yégalu ko yaramam.
Gor ñaa ngi faatu,
te kenn ràññeewul

* **56:5** 56.5 Seetal ci *Sarxalkat yi* 21.16-20.

ne aji jub ji, faatoom, musiba la koy moyale.
2 Kiy am jàmm ëllëg,
di am noflaay ci biir tëraayam,
mooy kiy wéye njub.

3 Waaye yeen, dikkleen fii,
yeen doomi xërëmkat yi,
yeen askanu njaalookat yiy gànctu,
4 ana ku ngeen di ñaawal?
Ana ku ngeen di ŋóobi,
ak di ko kókkali?
Xanaa dungeen doomi moykat,
di askanu workat,
5 di xabtaloo bànneex
ci ker garab yu mag yi,
ak ker garaboo garab gu naat,
di rendi seeni doom ci yoonu ndox yi,
ak xarantey doj yi?
6 Yaw Israyil, jëlal doj yu rattax yi ci yoonu ndox wi, séddoo,
muy sa cér, nga muurloo!
Ñoom ngay tuural,
di leen defal ay saraxi pepp.
Waaye Aji Sax ji nee:
«Ndax damay jéllale?»
7 Tund wu mag te kawe,
nga fàkk fa tëraay,
yéeg fa, di fa sarxalal.
8 Yaa takk say baaxantal
ci sa lafu bunt ak sa jëni bunt,
yaa ma wacc, di ñorikoo feneen,
yéeg sab lal, yaatal.
Yaa takktook ñii nga soppa tëddal
te safoo di niir seeni cér.
9 Yaa tukki ba ca buur ba, yóbbaaleg diw,
ak cuuraay lu ne gàññ,
yebal say ndaw fu sore,
ba ñu àkki njaniiw.
10 Tukki bu sore bu la sonal sax
taxu la ne: «Fomm naa.»
Bànneex bi ngay séentu ngay leqlikoo,
ba tax sonnuloo.

11 Ana kooy tiit,
ak koo ragal ba di ma wor,
fàttlikootoo ma,
faaleetoo ma?
Damaa noppi lu yàgg daal,
ba tax ragalatoo ma?
12 Defe nga ne njekk nga def,
waaye dinaa la weer,
te sa jëf du la jariñ.
13 Boo wootee wall,
na la sa gàngooru tuur xettli.
Ñoom ñépp la ngelaw di buub,
callweer yóbbu leen.
Waaye ku ma làqoo,
kookooy moom réew mi,
séddoo sama tund wu sell wi.

14 Dees na ne: «Maasaleleenoo, maasaleleen,
yaatal leen yoon wi,
te jële luy pakk ci sama yoonu ñoñ.»
15 Ku màgg, ku kawe ki,
ki màkkaanam sax dàkk
te turam sell, daa wax ne:
«Fu kawe te sell laa màkkaanoo,
maa dëkk ak boroom xol bu mokk,
te toroxlu,
ngir leqli ku toroxlu,
leqli boroom xol bu mokk.
16 Duma wéye di sikke ba fàww,
duma saxoo di mer,
lu ko moy képp ku ma sàkk
day tàggook bakkanam.
17 Ñaawtéefi Israyil ak alalam ju lewul moo ma merloo,
ma duma ko, xañ ko sama kanam,
waaye mu të ticc, topp xolam.
18 Xam naa jikkoom,
waaye maa koy faj,
wommat ko,
dëfale koy xéewal,
mook ñiy ñaawloondook moom.
19 Maay teg ci seen làmmiñ kàddug cant.
Jàmm, na jàmm ñeel ñépp,
ku soreek ku jege.»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Maa leen di faj.»
20 Waaye ñu bon ñi, mbete géej gu sàmbaraax, tëë dal,
gannax yay baaje ban ak suuf.
21 Sama Yàlla nee:
«Jàmm du ñeel ñu bon ñi.»

58

Jaamu Yàlla, tuub, rafet jikkoo ci gën

1 Aji Sax ji nee: «Xaacul loo man,
te bul ñéeblu;
àddul ni bufta,
te yégal sama ñoñ seen bàkkaar,

ngir waa kër Yanqóoba yii xam seeni moy.
2 Man mii lañuy sàkku bés bu ne,
di wuta xam sama coobare!
Mbete xeet wuy def njekk,
te waccul ndigalu yoonu Yàllaam.
Ñu ngi may ñaan àttey njekk,
di sàkku man Yàlla, ma jege leen,
3 te naa: “Ana lu nuy woor te xooloo ci?
Lu nuy toroxlu te teewluwoo?”
Ma ne: Bés bu ngeen woor,
yeena ngi topp seen bakkan,
di sëqatal seeni liggéeykat.
4 Xanaa du koor gu ànd ak xulook ŋaayoo,
ak di joqlantey këmëx yu metti?
Su ngeen bëggee seen ñaan àgg fa kaw,
dungeen woor ni ngeen woore tey.
5 Ndax lii moo di koor gi ma taamu,
ci bés bu nit kiy toroxlu?
Koorug dëngal loos ni barax,
lal saaku, sotti ab dóom, tëdd
di ko ñaawloo?
Loolooy seen koor,
ci bés bu Aji Sax ji rafetlu?

6 «Xanaa du lii moo di koor gi ma taamu:
yolomal jéng yu metti,
fecci buumi noteel,
afal ku diis;
dog lépp luy xeetu noteel?
7 Xanaa du sédd ku xiif saw ñam,
fat néew-ji-doole ju amul fu mu dëkk,
gis ku rafle, wodd ko,
te baña nëbbu mbokk mu soxla?
8 Su boobaa seen leer feq ni njël,
seen góom gaawa wér,
seen njekk jiitu leen,
leeru Aji Sax ji féete leen gannaaw.
9 Su boobaa bu ngeen wooyee Aji Sax ji, mu wuyu;
ngeen ne wallóoy, mu ne “Maa ngi.”
Ndegam génne ngeen noteel ci seen biir,
ak di joxoñeek a wax lu ñaaw,
10 di leel ku xiif lu ngeen gëna bëgg,
di reggal néew-ji-doole,
su boobaa seen leer fenke biir lëndëm,
seenug këruus di ag njolloor,
11 Aji Sax ji di leen jiite fu ngeen tollu,
di leen màndale joor gu maral,
dëgëral seeni cér,
ngeen mel ni tool bu ñu suuxat,
mel ni bëtu ndox bu dul ŋiis,
12 seeni nit tabaxaat gent ya woon,
ngeen yékkatiwaat kenu yu yàgga yàgg.
Dees na la wooye jagalkatu xar-xar yi,
mbaa kiy yeesal xàll yi, ngir dëkke réew mi.

13 «Su ngeen téyee seen tànk bésub Noflaay,
baña def li leen neex sama bés bu sell;
su bésub Noflaay di seen nammeel,
di bésub Aji Sax bu sell bu ngeen teral;
ngeen teral bés bi,
bañ cee topp li ngeen jikkowoo,
di topp seen bakkan
ak wax ju dul jeex;
14 su boobaa ngeen bànneexoo Aji Sax ji,
ma waral leen kawtey réew mi,
leele leen seen céru maam Yanqóoba.»
Aji Sax ji déy wax na ko.

59

Bàkkaar ñag na diggante Yàllaak ñoñam

1 Ma ne, Aji Sax ji gàttul loxo ba tëlee walloo,
noppam naqariwul ba tere koo dégg.
2 Seeni ñaawtéef a dox seen digganteek seen Yàlla.
Seeni moy a leen xañ kanamam,
ba mu tanqamlu leen.
3 Seeni loxoo taq deret,
ngeen ne lijj ci ñaawtéef,
làmmiñ di fen, di sos njekkar.
4 Du njekk gu kenn wut cib àtte,
du dëgg gu kenn sàkku cib layoo.
Ñu ngi yaakaar caaxaan, di fen,
di sos ayib, wasin ñaawtéef.
5 Nenu ñàngóor lañuy tostan,
di ràbb lëndu jargoñ.
Ku lekk ci nen yi dee,
te boo ci tojeeb nen,
saamaan fëlle ca.
6 Seeni lënd du ràbbe ba solal nit,
mbaa di sàng kenn;
seenum ràbb ñaawtéef lay jur,
seen loxo ya ko liggéey sabab fitna,
7 seeni tànk daw wuti lu bon,
ñuy yàkkamtee tuur deretu ku deful dara,
seeni xalaat di ñaawtéef,

yàquteek njaaxum féete ca seeni yoon.
8 Xamuñu yoonu jàmm,
te yoon amul fa ñuy jaare,
xanaa sàkk seen yoon yu lunk
te ku fa awe doo daj jàmm.

9 Lee tax yoon sore nu,
te njekk du nu dab.
Danuy yaakaar leer,
lëndëm ne jaas,
nuy séentuy ceeñeer,
tey lëndëmtuy wéy.
10 Nu ngi làmbatub tabax ni silmaxa,
di tëñëx-tëñëxi ni ku amuli gët,
di fakktalu bëccëg ndarakàmm ni bu doon guddi,
dëkk ak ñu wér péŋŋ te mel ni ña dee.
11 Nun ñépp a ngi xiiru ni rab wu aay,
binnee binni niy xati,
yaakaar yoon, yoon wuute,
séentu wall, wall sore.
12 Sunuy tooñ a bare fi sa kanam,
sunuy moy a nu seedeel,
sunuy tooñ a nu topp,
te xam nan xéll sunuy ñaawtéef.
13 Noo tooñ Aji Sax ji, wor ko,
te noo dëddoo sunu Yàlla jii,
kàdduy fitna ak fippu,
ak fen yu nu mébét, nas ko,
14 ba yoon dellu gannaaw,
njekk dànd,
dëgg fakktaloo fa pénc ma,
njub tëë agsi.
15 Dëgg a tumurànke,
ku dëddu mbon sax, ñu ñori la,
Aji Sax ji gis ci, ñaawlu ko,
nde yoon a amul.
16 Daa xool, gisul kenn;
mu tiisoo li ci kenn jógul,
moo tax loxoom may ko ndam,
te njekkam la sukkandikoo.
17 Moo sol kiiraayal njekk,
mbaxanawoo mucc,
solati yérey mbugale,
làmboo turkib xéraange.
18 Mooy delloo ku ne yool ba mu yelloo,
mbugal ay bañam, fey ay noonam,
ba delloo waa dun ya yool ba ñu yelloo.
19 Dees na wormaale turu Aji Sax ji fa sowu,
wormaale teddngaam ba penku.
Bu noon bi agsee ni walum dex,
ngelawal Aji Sax jee koy wal, mu daw.
20 «Ab jotkat ay dikkal Siyoŋ,
ba jot ñi tuub seeni bàkkaar ci askanu Yanqóoba.»
Kàddug Aji Sax jee.
21 «Man nag, lii mooy sama kóllëreek ñoom:
Sama xel mi tegu fi sa kaw,
ak sama kàddu yi ma yeb ci sa gémmiñ,
lenn du ci teqlikook sa gémmiñ
ak sa gémmiñu askan,
ak sa gémmiñu askanu askan, tey ak ëllëg.»
Aji Sax jee ko wax.

60

Leer dina fenkal Yerusalem

1 Yerusalem, jógal ne ràññ, sag leer feq na;
teddngay Aji Sax ji fenkal na la!
2 Lëndëm gaa ngii di muur àddina,
mu ngi guddil askan yi,
te yaw, Aji Sax ji fenkal la,
leeru teddngaam feqal la.
3 Ay xeet ay fekksi sag leer,
ay buur wutsi sa ceeñeeru njël.

4 Séentul fi la wër ba gis:
ñoom ñépp a daje, di la fekksi,
sa doom yu góor a dikke fu sore,
te sa doom yu jigéen it
dees leena fab, indaale.
5 Yaa koy gis, sa kanam ne ràññ,
fit tëf-tëfi, xol fees dell,
nde dees na walbati xéewali géej, indil la,
alali xeet yi dikkal la.
6 Ndiiraanu giléem a lay fees
ak njëggi Majan ak Efa,
ñoom ñépp sëfe Saba.
Dees na indi wurus ak cuuraay
tey kañaale Aji Sax ji.
7 Gétti Kedar yépp a lay dajesil,
kuuyi Nebayot di la jariñ,
te di sarax yu dajeek ngërëm
ci kaw sarxalukaayu Aji Sax ji,
ma di ko darajaale sama teddngay kër.

8 Ana ñuy ñii di naaw niy niir,
nirook ndiiraanu pitax yu jëm seeni tàgg?

9 Waa dun ya déy a nga may séentu,
gaali Tarsis yu mag yaa nga jiitu,
jële fu sore sa doom yu góor ya,
indaale seen xaalis ak seen wurus,
ngir sa Yàlla Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israyil ji la teral.
10 Ay doomi doxandéem ay tabaxaat say tata,
seeni buur di la surgawu.
Maa meroon, duma la,
maa la baaxe, yërëm la.
11 Say wunt ay ubbiku saa su ne,
guddeek bëccëg, du tëje,
xanaa di la jàlleel alali xeet yi,
seeni buur riixle ànd ca.
12 Mu diw xeet, dim réew,
ku la ci nangulul sànku.
Xeet yooyu yépp ay yàqu yaxeet.
13 Taaru àllub Libaŋ a lay ñibbsil,
garabu sippar, pẽe ak geneen gu dëkke naat,
taaralsi sama kër gu sell gi,
ba ma terale ci sama ndëggastalu tànk.
14 Ña la daa néewal,
seeni doom a lay sukkalsi.
Ña la daa ñàkke worma,
mujj di fóon say tànk.
Dees na la wooye «Dëkkub Aji Sax ji»,
mbaa «Siyoŋ, màkkaanu Aji Sell ju Israyil.»

15 Dees laa foñ, jéppi la,
ba kenn jaareetu fi.
Waaye maay def ñu di la sagoo ba fàww,
di la bége sët ba sëtaat.
16 Yaay naan soowum xeet yi,
nàmp weenu buur yi,
ba xam ne maay Aji Sax jiy walloo,
jàmbaaru Yanqóoba ji lay jot.
17 Maay wuutale xànjar, wurus;
wuutale weñ gu ñuul, xaalis;
bant, xànjar;
doj, weñ gu ñuul.
Jàmm laay def mu jiite la,
def njekk yilif la.
18 Deesatul dégg ci sam réew:
«Fitna ñëw na!»
deesatul dégg it fi sa kemu suuf:
«Yàqute ak Yàqulee ngi!»
«Mucc» ngay tudde say tata,
te «Cant» ngay tudde sa bunti dëkk.
19 Du jant a lay leeralati bëccëg,
te weer du la niital;
Aji Sax jeey doon sag leer ba fàww,
sa Yàlla jooju di sab taar.
20 Sab jant du sooti,
sa weer du suuxati.
Aji Sax jeey doon sag leer ba fàww,
sa fani ñaawlu jeex.
21 Sa askan wépp ñu jub lañuy doon,
te ñooy moom réew mi ba fàww.
Ñooy sama njëmbat li ma jëmbatal sama bopp,
sàkke leen samay loxo, ngir sama teddnga teew.
22 Ki ci gëna tuut ay meññ junni,
ki ci gëna néew jur xeet wu mag.
Man Aji Sax ji, bu lii jotee,
ma gaaw koo sottal.

61

Ki Boroom bi fal dikk na

1 Noowug Boroom bi Aji Sax jaa ngi fi sama kaw,
ndax Aji Sax jee ma diw*, fal ma,
ngir ma àgge néew-doole yi xibaaru jàmm.
Moo ma yebal ngir ma dëfal ñi seen xol jeex,
yégal jaam yi, seen goreel,
yégal ñi ñu tëj, seen ubbite.
2 Moo ma yónni ngir ma yéene atum yiwu Aji Sax ji,
ak at mu sunu Yàlla di mbugalee.
Moo ma yónni ngir dëfal ñiy ñaawlu ñépp,
3 ngir tabb waa Siyoŋ ñiy ñaawlu,
jox leen kaala gu wuutu dóom bi ñuy ñaawloo,
ak diwu mbégte mu ñu weccikoo seenu tiis,
ak mbubbam cant mu ñu weccikoo xol bu jeex,
ba ñu naa: «Ñii ñoo di ponkali garabi njekk yi,
njëmbat li Aji Sax ji jëmbat,
ngir teewal teddngaam.»
4 Ñooy tabaxaat gent ya woon,

* **61:1** 61.1 Baat bi ñu tekkee diw, ci la baatub Almasi jóge. Ab sarxalkat mbaa buur lañu daan diw, fale leen ko bala ñoo door seen liggéey.

yékkati bérab ya tasoon bu yàgg,
dekkal dëkk yu tas,
bérab yu gental ay maasi maas.
5 Ay gan ay dikk,
di leen sàmmal seeni gétt,
ay doomi doxandéem di leen beyal tool
ak tóokëru reseñ.
6 Yeen nag lees di wooye:
«Sarxalkati Aji Sax ji,»
ñu naa: «Sunu surgay Yàlla yaa ngi!»
Alali xeet yi, yeena koy lekk,
di damoo seeni koom.
7 Sama ñoñ ay weccikoo seen gàcce
ñaari céri teraanga,
sarxolley mbég di seen cér,
wuutu toroxte.
Ñaari cér lañuy am ca seenum réew,
mbégte mu sax ñeel leen.
8 Man Aji Sax ji, damaa sopp yoon,
bañ càcc ak ñaawtéef.
Maay dàmp sama ñoñ ni mu ware,
fas ak ñoom kóllëre gu sax.
9 Dees na xàmmee seen askan fi biir xeet
yi,
xàmmee lu meññe ci ñoom fi biir waaso
yi;
képp ku leen gis ràññee ne
ñooy askan wu Aji Sax ji barkeel.

Almasi bége na mucc gi mu maye

10 Maa béga bég ci Aji Sax ji,
sama xol di sedd ci sama Yàlla jii.
Moo ma solal yérey mucc,
sànge ma mbubbam njekk,
may nirook boroom séet bu kaalawu
ni sarxalkat,
ne xenjaw ni séet bu takki gànjaram.
11 Ni suuf di fettalem njebbit,
ab tool di ko saxalem jiwu,
ni la Boroom bi Aji Sax ji di jebbile
njekk ak cant,
xeetoo xeet seede ko.

62

Yerusalem mooy siggi, mucc

1 Siyoŋ a tax duma selaw,
Yerusalem laa ne, moo tax duma noppi,
ba kera ceeñeeru njekkam teew,
jumu muccam dikkal ko.
2 Su boobaa xeet yi gis sag njekk,
buur yépp gis sa daraja,
ba ñu di la tudde tur wu yees,
wu Aji Sax ji di tuddal boppam.
3 Yaay doon kaalag teddnga
ci loxol Aji Sax ji,
yaay doon mbaxanam buur,
ci sa biir loxol Yàlla jii.

4 Deesatu la wooye «Dëkk bi ñu wacc,»
deesatul wooye sam réew «Réew mu
gental.»
Xanaa ñu wooye la «Dëkk bi ma neex,»
tey wooye sam réew «Boroom jëkkër,»
nde yaa neex Aji Sax ji,
te sa réew mi dina am boroom kër.
5 Ni xale bu góor di takke ab janq,
ni la la sa doom yu góor di moome ni
jëkkër*;
ni boroom séet di bégee ab séetam,
ni la la sa Yàlla di bégee.

6 Yerusalem, tabb naa ay jongrukat
ci sa kawi tata.
Buñu selaw, du guddi du bëccëg!
Yeen ñiy soñ Aji Sax ji,
buleen dal-lu.
7 Buleen may Aji Sax ji fu mu dal-loo,
ba kera muy taxawalaat Yerusalem,
ba def ko sababu cant fi kaw suuf.

8 Aji Sax jee giñ lii ci ndijooram,
giñ ko ci përëgam bi àttan,
ne: «Dootuma joxe sam pepp,
say noon dunde,
te doomi doxandéem dootuñu naan
sa biiñ bu bees,
bi nga ame saw ñaq.
9 Ñi góob pepp mee koy lekk,
di ko sante Aji Sax ji.
Ñi witt reseñ jeey naan biiñ bi,
fi sama biir ëtt bu sell.»
10 Jàllsileen, jàllsileen bunti dëkk bi,
xàll-leen yoonu xeet wi,
maasaleleenoo, maasaleleen ngér mi,
dindi doj yi!
Yékkatileen raaya ju askan yépp gis.
11 Aji Sax jaa ngoog,
yéene na lii ba ca cati àddina.
Mu ne: «Waxleen Siyoŋ dëkk bu taaru bi,
ne ko:

* **62:5** 62.5 doom yu góor yi ñooy waa Yuda, te ñooy moom seen réew.

“Sab jotkat a ngii di dikk!
Mu ngii ànd akub yoolam,
ñaqu liggéeyam jiitu ko.”
12 Dees na leen wooye “Askan wu sell wi,”
“Ñi Aji Sax ji jot;”
te yaw Yerusalem dees na la wooye “Ki ñu namm,”
“Dëkk bi ñu waccul.”»

63

Jàmbaaru Aji Sax ji am na ndam

1 Ana kuy kii bawoo Edom*,
sol yére yu xonq, bawoo Boccra†?
Kii ak yéreem yu yànj,
di daagoo dooleem ju bare?
«Xanaa man mii di waxe njekk,
te am dooley walloo.»
2 Lu waral sa xonqaayu mbubb mi,
sa yére yi mel ni ku doon dëre dërukaayu reseñ?
3 «Maa doon dëre tànk, man kenn ci ab dërukaayu reseñ,
xeet yépp kenn dërlewu ma ci.
Sama mer laa leen dëre,
samam sànj laa leen dëggaatee,
seen deret tis ci samay yére,
ma taqal sama yére yépp.
4 Bésub mbugal laa mébétoon,
te atum njot teew.
5 Ma xool,
gisuma ku ma dimbali,
ma tiislu li ma amul ku ma jàpple.
Ca la ma sama përëg wallu,
samam sànj jàpple ma ca.
6 Sama mer laa dëggaatee ay xeet,
samam sànj laa leen màndal,
sotti seen deret fi suuf.»

Yonent baa ngi soññ Aji Sax ji

7 Jëfi ngoru Aji Sax ji laay fàttlee
ak cant gi Aji Sax ji yelloo,
ngir li nu Aji Sax ji defal lépp;
mbaax gu réy gi mu ji waa kër Israyil,
defal leen ko ci yërmandeem,
ak jëfi ngoram gu réy.
8 Moo noon: «Sama ñoñ déy ñoom a!
Ñee di doom yu dul tas yaakaar.»
Mu daldi doon seen jotkat.
9 Seen gépp njàqare di njàqarey boppam,
malaaka mi mu jàkkaarlool musal leen ca.
Moo leen sopp, ñeewante leen,
ba jotal leen boppam,
te fu ñu masa jaare démb,
mu fab leen, boot.
10 Waaye ñoom ñoo fippu,
di naqaral xelam mu sell,
mu soppliku seen noon,
ba mujj di xareek ñoom.
11 Ñoñam ña daldi fàttliku janti Musaa ya woon.
Ña nga naan: «Ana ki jàlle woon Israyil géej,
mook sàmmi géttam ga?
Ana ki yebaloon noowam gu sell ci seen biir?
12 Ana ki dawaloon dooley përëgam bu tedd ba,
ñeel ndijooru Musaa,
xaral leen ndox ma,
ba ame ca woy wu sax dàkk?
13 Ana ku leen doxloo woon biir xóote ya,
ñu mel ni fasi naari góor ci biir màndiŋ,
te tërëfuñu?
14 Ni jur gu wàccew xur, di fa fore,
ni la leen Noowug Aji Sax ji
maye ab dal-lukaay.
Noonu nga wommate sa ñoñ,
ba ame ca woy wu rafet.

15 «Ngalla séentool asamaan,
xooleel fa sa kër gu sell ga ne ràññ.
Ana sa fiiraangeek sa njàmbaar?
Sag rafet xol ak sa yërmande ñooru na ma!
16 Yaw déy yaa di sunu Baay.
Ibraayma xamalu nu dara,
Israyil‡ xamu nu.
Yaw Aji Sax ji yaa di sunu Baay,
sa tur a di “sunu Jotkat naka jekk.”
17 Aji Sax ji, loo nuy wërloo fu sore say yoon,
di nu dërkiisal, ba ragalatunu la?
Sang bi, délsil ngir nun,
sa giir yii nga séddoo.
18 Nun sa xeet wu sell wii,
moomunu réew mi lu yàgg,

* **63:1** 63.1 Edom mi doon seexu Yanqóoba, moom lañu dippee réewum Edom, te moo taxawe taxawaayu noonub Aji Sax ji. † **63:1** 63.1 Boccra ab dëkk la ci réewum Edom. ‡ **63:16** 63.16 Israyil fii mooy maam Yanqóoba.

te noon yi dëggaate nañu sa bérab bu sell.
19 Nu ngi mel ni xeet woo masula yilif,
xeet wu ñu masula tudde sa tur.
Éy soo xaroon asamaan, wàcc,
ba tund yi yëngu fi sa kanam!»

64

1 Ni sawara di jafale boob,
baxale ko am ndox,
ni ngay xamalsee say noon, saw tur,
ba yooyu xeet di lox fi sa kanam.
2 Ba ngay def kiraama ya ñu séentuwuloon,
yaa wàcc, tund yi yëngu fi sa kanam.
3 Ca cosaan ba tey maseesula dégg,
nopp masula dégmati,
bët masula gis yàlla ju la moy,
mu defal nii ku ko yaakaar.
4 Yaay gatandu kiy bége njekk gi muy jëfe
te di ba xel say yoon,
yi ñu mas di jaare, ba mucc.
Waaye kat, yaa nu mere, ndax noo bàkkaar.
5 Nun ñépp a mujj mel ni sobe,
ni sagaru sobe la sunu gépp njekk mel.
Nu ngii nun ñépp mel ni xob wu lax,
sunuy tooñ buub nu, yóbbu ni ngelaw.
6 Du kenn kuy wormaal sa tur,
mbaa mu yewwu ba jàpp ci yaw,
yaa nu làq saw yiw,
yaa nu def ban bu tooy
ci sunu biir ñaawtéef yi nu tanc.

7 Waaye déy, Aji Sax ji, yaa di sunu Baay;
noo di ban, yaw ngay tabaxkatu njaq,
nun ñépp di sa liggéeyu loxo.
8 Éy Aji Sax ji, bul mer lool,
bul ba xel fàww ci ñaawtéef.
Ngalla seetal ne nooy sa ñoñ, nun ñépp.
9 Sa dëkk yu sell doon nañu màndiŋ,
Siyoŋ ca la, doon na màndiŋ.
Yerusalem laa ne, gental na!
10 Sunu kërug jaamookaay gu sell ga te tedd,
fa la sunuy maam daa màggale,
sawara xoyom na ko,
mboolem lu nu soppoon yàqu yaxeet.
11 Éy Aji Sax ji, lii lépp xanaa doo ci téye sa loxo?
Xanaa doo ci seleŋlu, teg nu gàcce gu réy?

65

Aji Sax ji wuyu na

1 Maa may ay nit tont te laajuñu ma.
Maa leen may, ñu gis ma te seetuñu ma woon.
Maa ne leen: Maa ngii, maa ngii!
te ñuy xeet wu dul tudd sama tur.
2 Samay loxo laa yendoo tàllal askanu fippukat,
nit ñuy doxe yoon wu baaxul,
topp seen xelum bopp.
3 Ñoo di xeet wu ma ne jàkk,
dëkke maa naqaral,
di sarxalali tuur ci biiri tool,
di leen taalal cuuraay ci kaw sarxalukaay bu ñu tabax,
4 di tooge diggi bàmmeel,
di fanaan bérab yu làqu;
di lekk yàppu mbaam,
seeni cin def ñam yu sobewu,
5 te ñu naan: «Dellul gannaaw,
bul ma jege, maa la gëna sell!»
Lii déy daa mel ni saxar ci samay wakkan,
mel ni sawara su yendoo boy.

6 Ma ne dogal a ngii binde, fi sama kanam:
«Duma noppi déy, maa leen di fey,
maa leen di fey ba mu mat sëkk.»
7 Aji Sax ji nee: «Muy seeni ñaawtéef,
di seen ñaawtéefi maam,
ya daan taalali tuur cuuraay ca tund yu mag ya,
di ma kókkali ca kaw tund yu ndaw ya,
lépp laa leen di fey ba mu mat sëkk,
muy seen añu jëf ja woon.»

8 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ni nit di gise cabbu reseñ ju fees dell,
ne: “Buleen ko yàq,
ngëneel a ngi ci,”
noonu laay def ngir sama jaam ñi,
baña boole lépp yàq.
9 Fi Yanqóoba laay soqee aw askan,
fi Yuda laa ne, fi laay jële lu séddoo samay tund.
Samay tànnéef a koy séddoo,
sama jaam ñi kay a fay dëkke.
10 Joorug Saron ay dellu di parlub gàtt gi,
xuru Akor di goorukaayu nag yi,
ñeel sama ñoñ ñi may sàkkuji.

11 «Waaye yeen ñi wacc Aji Sax ji,
yeen ñi fàtte sama tund wu sell wi,
di taajal ndab, Gàdd tuur mi*,
di xellil biiñu njafaan, Meni tuur mi†,
12 maa leen di dogalal saamar,
ngeen bokk sukk, ñu rendi leen,
ngir maa woote, wuyuwuleen,
ma wax, dégguleen,
xanaa di def li ma ñaawlu,
taamu li ma buggul.»

13 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ma ne sama jaam ñeey lekk,
yeen ngeen nekke xiif.
Ma ne sama jaam ñeey naan,
yeen ngeen nekke mar.
Sama jaam ñeey bànneexuji,
yeen, ngeen nekke gàcce.
14 Sama jaam ñeey sarxolleji
ndax xol bu neex,
yeen ngeen di yuuxu ndax naqaru xol,
di jooyoo ndax xol bu jeex.
15 Seen tur wi ngeen bàyyi gannaaw
la samay tànnéef di móoloo,
naan: "Yal na la Boroom bi Aji Sax ji rey ni diw ak diw,"
waaye ñoom sama jaam ñi,
tur wu yees lees leen di wooye,
16 ba képp ku namma barkeel fi kaw suuf,
ci Yàlla jiy dëgg la koy ñaane,
te kuy giñ fi kaw suuf it,
ci Yàlla jiy dëgg la koy giñe.
Day fekk njàqare ya jiitu di lu ñu fàtte,
te di lu làqu saay gët.

Aji Sax ji yeesal na càkkéefam

17 «Maa ngii di sàkksi asamaan su yees
ak suuf su yees.
Deesul fàttlikooti yëf ya jiitu,
xel dootu ci dem.
18 Bégleen kay,
te saxoo di bànneexoo li ma sàkk:
Maa ngii di sàkk Yerusalemu mbégte,
waa dëkk ba nekke bànneex.
19 Maay bége Yerusalem,
bànneexoo sama ñoñ.
Deesu fi déggati ay jooy,
mbaa coowal njàqare.
20 Deesu fi gisati
tuut-tànk bu dund fan yu néew,
mbaa mag mu dee te ay fanam matul,
ba ku am téeméeri at dee sax, di ku gàtt fan,
te ku àggul téeméer, ñu ne alku nga.

21 «Ñooy tabax ay kër, dëkke,
jëmbati tóokër, lekk ca meññeef ma.
22 Duñu tabax moos, keneen dëkke;
duñu jëmbat moos, keneen xéewloo.
Sama ñoñ ay tollook garab yi fan,
sama xejj yeey jagoo seenu ñaq.
23 Duñu liggéeyati mukk ci neen
te dootuñu jural mbas.
Ñooñooy askanu ñi Aji Sax ji barkeel,
seeni doom nekk ak ñoom.
24 Su boobaa balees woote,
man, maay wuyu;
balaa ñoo daane seen kàddu, ma nangul leen.
25 Bukki ak mboteey bokk di for,
gaynde niw nag, di for um ñax,
jaan di dunde pënd.
Deesatul gaañe mbaa di lore,
fi mboolem sama kaw tund wu sell wi.»
Aji Sax jee ko wax.

66

Ragal Yàlla du jëfi ngistal

1 Aji Sax ji dafa wax ne: «Asamaan sama ngàngunee,
suuf di sama ndëggastal.
Ana kër gu ngeen may tabaxal man?
Ana ban bérab ay sama dal-lukaay?
2 Mboolem yooyu, sama loxoo ko sàkk;
nii la lépp ame.» Kàddug Aji Sax jee.
«Ku mel nii laay niir:
néew-ji-doole ji xolam jeex,
te muy déglu sama kàddu bay lox.
3 Kee moom mu ngi rendiw yëkk, sarxal,
te teewu koo bóome.
Kee rendiw xar, sarxal,
te teewu koo damm loosu xaj, sarxal.
Kee ngi joxe saraxu pepp,
te teewu koo tuur deretu mbaam-xuux.
Kee di taal saraxu baaxantalu cuuraay,
tey jaamu ay tuur.
Ñoo taamu seen yoonu bopp,
safoo seeni jëf ju seexluwu.

* **65:11** 65.11 Gàdd mooy tuur mi ñu jiiñ wërsëg. † **65:11** 65.11 Meni mooy tuur mi ñu jiiñ ndogal.

4 Man it maa leen di taamoo jox seeni mbugal,
dikke leen tiitaange yi ñu yelloo,
ngir maa woote, kenn wuyuwul,
ma àddu, dégluwuñu ma.
Xanaa di def lu bon lu ma ñaawlu,
li ma buggul, ñu taamu ko.»

Aji Sax ji mujj na dikk

5 Dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yeen ñiy déglu kàddoom, di lox.
Lii de mooy seen kàddug bokk,
yi leen jéppi, di leen dàq ngir samaw tur.
Ñu ngi naan: «Na Aji Sax ji darajaal boppam,
ba nu teewe seen mbégte, yeen ñii!»
Waaye ñoom de ñooy rus.
6 Coowal xaree ngoog bawoo dëkk ba,
coow laa nga jóge kërug Yàlla ga,
coowal Aji Sax jee, mooy yool ay noonam.

7 Kii balaa matu, wasin na,
bala moo am mititu mat, jur na doom ju góor.
8 Ku masa dégg lu mel nii?
Ku masa gis lu mel nii?
Am réew dina sosu ci benn bés a?
Am aw xeet dina jekki sosu ci wenn fan?
Siyoŋ de, moo tàmbali matu rekk,
jur doomam yu góor.
9 Aji Sax ji nee: «Man miy jàpple jigéen
ba ëmbam mat,
dinaa ko xañ wasin?
Man miy wasinloo nit,
dinaa fatt njurukaayam?»
Sa Yàllaa ko wax.

10 Yeen soppey Yerusalem yépp,
bégandooleen ak moom,
te di ko bànneexoo.
Mboolem yeen ñi doon ñaawlu tiisu Yerusalem,
bokkleen ak moom xolam bu sedd.
11 Su ko defee ngeen nàmp ba suur
weenam wiy naxtaane,
su ko defee ngeen nàmp bay tàqamtiku
soowum weenam mi ne xéew.
12 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Maa ngii di yóbbu Yerusalem
ci jàmm ju mel ni géej,
ak waamey koom muy wal, bawoo ci xeet yi.
Yeenay tooge luppu Yerusalem, di nàmp,
uufu ciy óom, mu di leen raay.
13 Man maa leen di naxtaan ba ngeen dal,
ni doom ju ndeyam di naxtaan ba mu dal,
ngeen am xel mu dal fi Yerusalem.
14 Yeenay teewe lii, seen xol tooy,
seen yaram leqliku ni ñax mu yég nawet.
Dooley Aji Sax ji la ay jaamam di xam,
te am sànjam la ay noonam di xam.

15 «Aji Sax ji déy a ngii dikke sawara,
ay watiiram mel ni ngëlén,
mu nara sànju, sotti meram,
gëdde sawara wuy sëlsëli.
16 Sawara déy la Aji Sax ji di mbugale,
saamaram ba dal mboolem doom aadama,
ñi Aji Sax ji bóom ne xas.

17 «Ñii di sellalu ak a sangu-set
bala ñoo duggi tool ya ñuy tuuroo,
di fa toppi ca gannaaw ka ca digg ba,
ñooñooy lekk yàppu mbaam,
ak yeneen yu seexluwu ni janax,
te ñooy bokk sànku.»
Kàddug Aji Sax jee.
18 «Man maa xam seeni jëf ak seeni xalaat.
Bés bii taxaw lees di dajale xeetoo xeet aki làkk,
ñu dikk ba niir samag leer.
19 Maay teg firnde fi seen digg,
ba jël ñenn ca ña dese bakkan ca ñoom,
yebal leen ci xeet yi,
yebal leen Tarsis, ak Pul ak Ludd,
ñooña di ñu mane fitt,
ma yebal leen ca waa Tubal ak Yawaan,
waa duni géej yu sore ya,
ñooñu masula dégg sama jaloore,
te masuñoo gis sama teddnga,
sama ndaw ñaa leen di xamal sama teddnga.
20 Xeet yooyooy indi seen bokk
yi bokk ak yeen ñépp,
jële leen ci mboolem xeet yi,
ñu doon sarax bu ñeel Aji Sax ji,
wari fas aki watiir,
ba ci watiir yu ñu mbaar,
aki berkelleeki giléem,
ba agsi sama tund wu sell,
wi ci Yerusalem.»

Aji Sax jee ko wax.
«Day mel ni noonu bànni Israyil di yóbboo sarax,
yeb ko ci ndab lu sell,
yóbbu kër Aji Sax ji.
21 Te ñenn ci yooyu xeet, maa leen di jël,
def leen ay sarxalkat aki Leween.»
Aji Sax jee ko wax.
22 «Asamaan su yees sii,
ak suuf su yees sii may waaja sàkk déy,
ni seen taxawaay di yàgge fi sama kanam,
yeen, ni la seen askan ak seen tur di yàgge fi sama kanam.
23 Su ko defee Terutel weer ba Terutel weer,
bésub Noflaay ba bésub Noflaay,
mboolem doom aadama di ma sujjóotalsi.»
Aji Sax jee ko wax.
24 «Te bu ñu génnee, gis néewi
ñi doon fippu fi sama kaw,
seeni sax duñu dee mukk,
seen sawara du fey mukk,
te boroom suux bu leen gis, yaram wa daw.»

Yeremi

[1] Muy kàddug Yeremi, góor gi baayam
Ilkiya bokk ci sarxalkat yi dëkk Anatot,
ca diiwaanu Beñamin. [2] Kàddug Aji Sax
ji dikkal ko ci jamonoy buuru réewum
Yuda, Yosya doomu Amon. Mu yemook
fukkeelu atu nguuram ak ñett. [3] Kàddug
Aji Sax ji dikkal na ko ba tey ci janti
buurub Yuda, Yowakim doomu Yosya, di
ko dikkal, ba keroog nguurug Cedesyas,
jeneen doomu Yosya ja di jeex. Mu
yemook fukkeelu atu nguuram ak benn,
ca juróomeelu weer wa. Booba lañu jàpp
waa Yerusalem njaam, yóbbu leen.

Waxyu dal na Yuda

(Saar 1.4—25.14)

Yàlla woo na Yeremi

[4] Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma, ne ma:
[5] «Laata ma lay sos ci sa biiru ndey, xam naa la;
laata ngay juddoo ci sa ndey, séddoo naa la,
def la ngay yonent ñeel xeet yi.»

[6] Ma ne: «Éy Boroom bi Aji Sax ji,
da di manumaa wax, gone doŋŋ laa.»

[7] Aji Sax ji ne ma: «Bul ne: “Gone laa.”
Képp ku ma la yebal, dem ca;
lépp lu ma la sant, wax ko.
[8] Bu leen ragal, ngir yaw laay àndal,
di la xettli.»
Kàddug Aji Sax jee.

[9] Aji Sax ji tàllal loxoom, laal sama gémmiñ.
Aji Sax ji ne ma:
«Mu ngoog, sexal naa la samay kàddu.
[10] Ma ne, tabb naa la bés niki tey,
ci kaw xeet yeek réew yi,
ngay buddat, di fàqat,
di yàqte ak a daaneel,
di defar ak a jëmbat.»

Yàlla wone na ñaari misaal

[11] Kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma:
«Yeremi, loo gis?» Ma ne ko: «Caru
garabu saal laa gis.» [12] Aji Sax ji ne ma:
«Yaa ko gis, maa sàlloo def sama kàddu,
ngir sottal ko.»
[13] Kàddug Aji Sax ji dikkalaat ma
ñaareel bi yoon, ne ma: «Loo gis?» Ma
ne: «Cin luy bax laa gis. Mu ngi joye bëj-
gànnaar, jublook nun.» [14] Aji Sax ji ne
ma:
«Bëj-gànnaar la safaan bay fettaxe,
dal ci kaw waa réew mi mépp.
[15] Maa ngii déy, di woo
mboolem waasoy réewi bëj-gànnaar ak seeni buur.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Dañuy dikk, ku ne dëj ngànguneem
fi janook bunti Yerusalem,
jànkoonteek tataam yépp,
ak dëkki Yuda yépp.
[16] Maay biral samay àtteek ñoom
ci seen mbon gi gépp:
Dañu maa wacc,
di taalal cuuraay yeneen yàlla,
di sujjóotal lu ñu sàkke seeni loxo.

[17] «Yaw nag takkul te wax leen lépp lu ma la sant.
Bul am tiitaange fi seen kanam,
lu ko moy ma tiital la fi seen kanam.

[18] «Maa ngii def la bésub tey
nga mel ni dëkk bu mag bu tata wër,
mel ni xeru weñ mbaa tatay xànjar,
jàkkaarlook réew mi mépp,
muy buuri Yuda aki kàngamam,
di sarxalkati réew mi ak baadoolo yi.
[19] Dañu lay xeex te duñu la man,
yaw laay àndal, di la xettli.»
Kàddug Aji Sax jee.

2

Yàlla taxawu na Israyil

[1] Kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma:
[2] «Demal yéeneji lii, Yerusalem di dégg,
nga ne: “Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngi fàttliku sa ngor ba ngay ndaw,
ak sa cofeel ba nga deeb séet,
ba ngay topp sama gannaaw ca màndiŋ ma,
ba ngay jaare fa dara dul sax.
[3] Mooy ba Israyil dee lu ñu sellalal Aji Sax ji,

di ndoortel meññeefam[*].
Képp ku ko sex, toppees ko ko,
musiba dikkal ko.”»
Kàddug Aji Sax jee.

Bànni Israyil wor nañu

4 Dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yeen waa kër Yanqóoba,
ba ci mboolem làngi kër Israyil.
5 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ana sikk bu ma seeni maam gisal,
ba tax ñu sore ma,
di topp xërëmi neen,
ba far neen?
6 Newuñu: “Ana Aji Sax,
ji nu génne woon réewum Misra,
jiite nu ca biir màndiŋ ma,
ca joor gu wow gaak xur ya,
réewum maral ma lëndëm këruus,
jaareesu fa, dëkkeesu fa?”
7 Ma indi leen suuf su nangu,
ngir leel leeni meññeefam aki ngëneelam.
Ngeen dikk sobeel sama suuf sii,
ba sama céru suuf si siblu.

Aji Sax jaa ngi layoo

8 «Sarxalkat yi newuñu: “Ana Aji Sax ji?”
Ñi ŋank yoon wi faaleetuñu ma,
njiit yi gàntal ma,
yonent yiy waxe waxyuy Baal, tuur mi,
di topp lu leen dul jariñ.
9 Moo ma tax di layooteek yeen,
ba layook seeni sët.»
Kàddug Aji Sax jee.

10 «Jàll-leen ba ca duni Kitim fa sowu, te xool;
yónneeleen Kedar fa penku, seetlu bu baaxa baax
ndegam dingeen gis lu mel nii!
11 Fu aw xeet masa weccee yàllaam?
Moonte duñuy yàlla sax!
Moona xeet wi ma séddoo weccoo séen darajay Yàlla
te du leen jariñ dara.
12 Asamaanee, waarul ci lii!
Jommil, ba jommaaral!»
Kàddug Aji Sax jee.

13 «Ñaari yoon la xeet wi ma séddoo bàkkaar:
ma di bëtu ndox muy dund,
ñu wacc ma, man,
di gasal seen bopp kàmbi dencukaayi ndox,
te kàmb yi fett, di senn.

14 «Israyil da dib jaam a?
Am daa juddoo kërug njaam?
Ana lu tax ñu doon alalu sëxëtoo?
15 Gaynde yaa ngi ŋar ci seen kaw,
di leen xiiru!
Gaynde yee gental seenum réew,
ba seeni dëkk di gent yu kenn dëkkul.
16 Te it niti Memfisoo niti Tapanes[†]
ñooy dikk wat leen nel.
17 Xanaa du yeena def seen bopp lii,
di wacc seen Yàlla Aji Sax ji,
ba mu leen di jiite ca yoon wa?
18 Léegi lu ngeen wuti Misra?
Dangeen di naani ca ndoxum Niil ma ca Misraa?
Lu ngeen wuti Asiri?
Dangeen di naani ca dexu Efraat ca Babilon a?
19 Seenug mbon a leen di mbugal,
seen ñàkk kóllëre yar leen.
Ñamleen ba gis ni ngeen ma dëddoo,
wormaalatuleen ma, man seen Yàlla Aji Sax ji,
muy loraange ju leen wex.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Yuda amul worma.

20 «Yàgg ngeena yiwiku,
dog seeni jéng,
ba ne dungeen ma jaamu.
Kaw tundoo tund,
ker garaboo garab gu naat,
gànctu ngeen fa.
21 Moona maa leen jëmbat, ngeen di ngëneelu reseñ,
di jiwu mu mucc ayib.
Nu ngeen walbatikoo di baadooloy reseñu àll?
22 Bu ngeen raggoo woon saabu,
ba raggooteek xeme it,
seen ñaawtéef gàkk, may gis.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

[*] **2:3** 2.3 ndoortel meññeefam, Aji Sax ji lañu ko daan jagleel. Kenn sañu cee lekk. [†] **2:16** 2.16 Memfis ak Tapanes dëkki Misra lañu. Fi ñu ne Memfis am na tekki yu fi indi turu Nof.

23 «Nu ngeen ñemee naa: "Sobeelunu sunu bopp
te toppunu tuuri Baal?"
Seetleen li ngeen nekke ci xur wi‡,
xool-leen li ngeen di def,
mel ni giléem gu ndaw, di wodd-woddi,
fu ne mu daw jëm fa,
24 mbaa mbaamu àll mu miin màndiŋ mi,
xabtaloo bakkanam, di xañtu ngelaw li.
Bu bëggee tëbu, ku ko mana téye?
Kuuy mu koy sàkku du sonn,
bu ci tolloo rekk, mu jot ko.
25 Ma ne, buleen daw ba mujje tànki neen
ak put gu wow.
Ngeen naa: "Bul sonn,
sopp nanu yàllay doxandéem yi,
te ñoom lañuy topp!"»

26 «Gàcceg sàcc bu ñu jàpp
dees na ko gàcceel waa kër Israyil,
ñook seeni buur ak seeni kàngam
ak seeni sarxalkat ak seeni yonent,
27 ñoom ñii naa bii bant: "Yaay sunu baay,"
naan wee doj: "Yaa nu sukk, jur."
Wonuñu ma kanam, xanaa gannaaw,
te bu leen musiba dikkalee, ñu naa:
"Wallu nu boog!"
28 Waaw, ana seen yàlla yi ngeen sàkkal seen bopp?
Bu leen musiba dikkalee,
nañ leen wallu, bu ñu ko manee!
Gannaaw yeen waa Yuda,
ni seeni dëkk tollu la seeni yàlla tollu!
29 Ana lu ngeen di layook man?
Yeen ñépp a ma gàntal!»
Kàddug Aji Sax jee.
30 «Mbugal naa seeni doom, jariñul dara.
Dégguñu yar,
bóom ngeen seeni yonent,
mbete gaynde yuy fàdde.
31 Éey niti Israyili tey,
teewluleen kàddug Aji Sax ji!

«Ni màndiŋ mi aaye, ndax mas naa nee aaye ci Israyil?
Mbaa ma mel ni réewum lëndëm aki loraangeem?
Lu waral sama ñoñ naa:
"Noo moom sunu bopp,
dootunu délsi fi yaw"?
32 Ab janq dina fàtte takkaayam?
Am ab séet dina fàtte mbubbum xewam?
Moona sama ñoñ fàtte nañu ma fan yu dul jeex.
33 Yeen aka mokkal gànctu!
Jeeg ju bon ji sax di jànge ci yeen.
34 Te seeni pendal sax taq na
dereti néew-ji-doole yu deful dara,
fekkuleen leen it ñuy dàjji kër jaambur§.
Loolu yépp terewul,
35 ngeen naan: "Nun de defunu dara,
merum Yàlla won na nu gannaaw moos."
Gannaaw nee ngeen bàkkaaruleen,
maa ngii di leen àtte.
36 Yeen aka yomba soppi doxalin!
Waaye Misraa leen di bett,
na leen Asiri bette woon,
37 ngeen jóge ca yenu seeni loxo.
Aji Sax jee wacc ñi ngeen yaakaar,
ba dungeen baaxlee ci ñoom.»

3

Tuub jot na

1 Mu ne: «Su waay fasee jabaram,
mu dem doon jabaru keneen,
Su waa ja jëlaatee ndaw sa ëllëg,*
Loolu du sobeela sobeel réew mii?
Moona yeen gànctu ngeen aki fari far,
Ana nu ngeen mana délsee fi man?»
Kàddug Aji Sax jee.

2 «Téenleen, séentu tund† ya ne faraas!
Ana fu ñu leen fi tëddewul?
Ci yoon yi ngeen di yeeroo
ni màngaan muy dogalee ci màndiŋ mi.
Sobeel ngeen réew meek seen gànctook seenug mbon.
3 Moo tax waame aje,
taw yiy mujje dikkul.
Teewul ngeen dëgër bët nib gànc,
ñàkk gàcce!
4 Léegi ngeen di ma woo wall naa:

‡ **2:23** 2.23 xur wi ñuy wax fii, mooy xuru Ben Inom ga ca Yerusalem te ñu daan fa def ay yëfi xërëm. § **2:34** 2.34 Seetal ci *Mucc ga* 22.1. * **3:1** 3.1 Yoonu Musaa mayul ku fase jabaram mu di ko jëlaat, gannaaw bu séyaatee ba tas. Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.1-4. † **3:2** 3.2 tund: kaw tund yooyu lañu daan jaamoo tuur yi ñu foogoon ne dañuy nangul am njur.

“Baay, yaay sama xejj ca ba may ndaw.
5 Xanaa deesul mer ba fàww?
Xanaa xadar du sax?”
Ma ne: “Israyiloo, yeena ko wax,
waaye bon ngeen lu ngeen man.”»

Israyil woyof kumba, Yuda toogadi

6 Aji Sax ji nag wax ma ci jamonoy
buur Yosya ne ma: «Gis nga li Israyil
Woyof-Kumba-si def? Di dem kaw tundoo
tund ak ker garaboo garab gu naat, di fa
gànctu. 7 Ma noon su ma defee loolu
lépp ba noppi, dina délsi, te délsiwul.
Te doomu ndeyam Yuda workat bi gis na
ci. 8 Gis naa ne it Israyil Woyof-Kumba-si
gànctu na ba ma yebal ko, jox ko kayitu
pase, mu dem, te taxul doomu ndeyam
Yuda workat bi ragal. Moom it daa dem
di gànctu. 9 Ni gànctu yombe Israyil tax
na réew mi sobewu. Njaaloo naak yàllay
doj, njaalook yàllay bant. 10 Loolu yépp
itam taxul Yuda workat bi, doomu ndeyu
Israyil, délsee léppi xolam fi man, xanaa
di jinigal rekk.» Kàddug Aji Sax jee. 11 Aji
Sax ji nag ne ma: «Li Israyil di woyof
kumba lépp sax moo tane Yuda workat
bi. 12 Demal yéeneji kàddu yii fa bëj-
gànnaar. Nga ne:
“Israyiloo, Woyof-Kumba, délsil.”
Kàddug Aji Sax jee.
“Duma la fasal kanam.
Man Boroom ngor laa,
te duma jàpp mer ba fàww.”
Kàddug Aji Sax jee.
13 “Nangul ne ñaaw nga rekk,
te man sa Yàlla Aji Sax ji nga tooñ,
di wër di foye sa bopp ak yàllay doxandéem yi
ci ker garaboo garab gu naat,
te dégluwoo ma.”»
Kàddug Aji Sax jee.
14 «Yeen doom yu woyof kumba yi, délsileen.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maay seen boroom kër,
maay jële kenn ci bii dëkk,
ñaar ca bee gox,
boole indi Siyoŋ,
15 tànnal leen sàmm yu ma doy,
ñu sàmme leen xam-xam akug muus.
16 Janti keroog bu ngeen baree ba giir ci réew mi,
deesul waxe gaalu kóllërey Aji Sax ji‡;
xel dootu ci dem,
deesu ko fàttliku sax,
te deesu ko namm,
deesu ko sàkkati sax.»
Kàddug Aji Sax jee.
17 «Janti keroog
Yerusalem, ngànguney Aji Sax ji lees koy wooye,
xeetoo xeet di fi daje,
ngir Aji Sax, ji turam ñeel Yerusalem,
te dootuñu të ticc ci seen mébét yu bon.
18 Janti keroog waa kër Yuda
ànd ak waa kër Israyil,
bawoondoo réewum bëj-gànnaar,
wuti réew ma ma séddoon seeni maam.

19 «Maa leen naroona teral ni doom yu góor,
may leen suuf su xemmemlu,
ngeen gënle xeet yépp suuf.
Ma noon dingeen ma wooye baay
te dungeen ma dëddu mukk.
20 Teewul, yeen waa kër Israyiloo, ngeen wor ma,
ni as ndaw di wore faram.»
Kàddug Aji Sax jee.
21 «Coow dégtu na kaw tund ya ne faraas,
bànni Israyil ay jooy ak a tinu.
Ñoo lajj seenu yoon,
fàtte seen Yàlla Aji Sax ji.
22 Yeen doom yu woyof kumba yi,
waññikuleen, ma fajtal seen woyof kumba.»

Kàdduy tuub jib na

Nu ngi nii fekksi la,
yaw kay yaay sunu Yàlla Aji Sax ji.
23 Naxi neen kay lañu jële ca xërëmi tund yu ndaw ya
ak coowal kaw tund yu mag ya.
Muccu Israyil kay, fi sunu Yàlla Aji Sax ji.
24 Ba ñuy gone ba tey,
tuur mu ruslu maa ngi neenal ñaqu maam yi,
seen jur gu gudd ak gu gàtt,
ba ci seeni doom, góor ak jigéen.
25 Nan gapproo sunu gàcce,

‡ **3:16** 3.16 gaalu kóllërey Aji Sax ji moo doon firndeel teewaayu Aji Sax ji ci digg bànni Israyil.

sàngoo sunu toroxte.
Nook sunuy maam déy,
ba ñuy gone ba tey jii,
nu ngi tooñ sunu Yàlla Aji Sax ji,
te déggalunu sunu Yàlla Aji Sax ji.

4

1 «Yaw Israyil, sooy waññiku,
waññikul fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Soo jëlee fi sama kanam
sa jëf ju siblu,
te jenguloo,
2 xanaa di waate Aji Sax jiy dund,
ci dëgg ak njub ak ngor,
kon xeet yi di barkeeloo Aji Sax ji,
di ko sagoo.»
3 Aji Sax ji déy dafa wax waa Yudak Yerusalem, ne leen:
«Ruujleen seen tool,
buleen ji ciy dég.
4 Yeen waa Yudak Yerusalem, deeleen xaraf ngir Aji Sax ji,
dogleen seen mbuñukay xol,
balaa sama xadar ne jippét ni sawara,
di tàkk te deesu ko fey
ndax seen jëf ju bon.

Xare jib na

5 «Nangeen yégle lii fa Yuda,
dégtale ko fa Yerusalem,
yéenee koog liit fi biir réew mi
te xaacu seen kem kàttan ne leen:
“Dajeleen, nu dem ca dëkk ya tata wër.”
6 Yékkatileen raaya, jubale Siyoŋ,
làqujileen, buleen taxaw,
musiba déy laay jële bëj-gànnaar,
muy safaan bu réy.

7 «Gayndee fëlle geeram,
fàkkaskatu xeet yee jóg, génne këram,
nara gental seeni dëkk,
ba ñu di gent yu kenn dëkkul.
8 Kon nag sol-leeni saaku, ñaawloo te yuuxu ne:
“Merum Aji Sax ji tàng na kat te moyu nu.”
9 Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«xolu buur jeex, kàngam ne yàcc,
sarxalkat waaru, yonent jommi.»

Yeremeey wax

10 Ma ne, «Éy Boroom bi Aji Sax ji,
yaa naxlu askan wii nax yu metti,
ba nga nee: “Yerusalem jàmm lay am,”
te saamar tege ci putam.»

Mbugal taxaw na

11 Janti keroog dees na wax askanu Yerusalem wii, ne leen:
«Jaas bu tàng a uppe kaw tund ya ne faraas ca màndiŋ ma,
wuti sama ñoñ.
Du doon ngelaw lees di bàcceek a beese.
12 Ngelaw lu ko ëpp doole laay indi.
Léegi maa leen di biral sama kàddug mbugal.»

Waa Yerusalem ay wax

13 «Noon baa ngii, di jóg niy niir,
watiiri xareem ni ngëlén,
fasam ya gëna gaawi jaxaay.
Wóoy ngalla nun, yàqu nan!»

Yàllaay wax

14 «Éey Yerusalem, fóotal sa xol, jële ci lu bon,
ndax nga mucc.
Foo àppal sa mébéti xol yu bon?
15 Kàddug yéenee ngi jibe Dan,
musiba dégtu na, bawoo tundu Efrayim.
16 Jottlileen ko xeet yi,
neleen Yerusalem:
“Songkat yaa ngii riire réew mu sore ma,
xaacoondoo fi kaw dëkki Yuda.”
17 Ñooy gaw Yerusalem ni wattukati tool,
ndax man la gàntal.»
Kàddug Aji Sax jee.
18 «Sa jëfin ak say jëf a la yóbbe lii,
sa musibaa ngook, wex la xàtt,
di dagg sa xol.»

Yeremi jàq na

19 Maaka jàqa jàq bay jal-jali,
sama xol biy fuddu!
Éy wii mititu xol!
Duma mana noppi,
maa dégg wooteb liit
ak yuuxi xare.

20 Yéenees na rajaxoo ci kaw rajaxoo,
réew mi mépp ne tasar kay!
Jekki-jekki samay xayma tasaaroo.
Xef-xippi ndimoy xayma ya xotatoo!
21 Xanaa duma gis ba fàww raayab noon,
liitu xare di ko feelu?

Aji Sax ji jéppi na ñoñam
22 «Dofe la sama ñoñ def.
Man, xamuñu maay kan,
mbetey gone yu dul xalaat dara;
dég-dég, tus;
seen xel mépp, lu bon rekk,
lu baax, xamuñu ci dara.»

Àddina salfaañoo na
23 Maa xool suuf,
ndeke ma nga ne maraas, ne wëyëŋ;
ma xool asamaan,
leer amatu ca.
24 Ma xool tund yu mag yi,
ndeke ñu ngi yëngu,
tund yu ndaw yépp di jaayu.
25 Ma xoolaat, gisuma nit,
njanaaw yépp daw.
26 Ma xool, gis suuf su nangu sa
di ndànd-foyfoy,
dëkk yépp raaf
ndax Aji Sax jeek tàngaayu sànjam.

27 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Duma tas lépp tasar,
waaye réew mi mépp ay gental.
28 Loolooy tax suuf di ñaawlu,
asamaan di lëndëm.
Maa ko wax, maa ko dogu;
duma dëpp, duma deltu gannaaw.»

Yerusalem dugg na fitna
29 Gawar ak fittkat riir,
waa dëkk yépp fëx,
ñii tàbbiy gajj,
ñee ñalgu ci kawi doj,
ñu won dëkkoo dëkk gannaaw,
kenn desatu ca.
30 Yaw Yerusalem mu tas mi,
ana looy def nii,
di solu ba yànj,
gànjaroo wurus,
tusngalu, yàkkleey gët?
Yaa ngi caaxoñu ci neen:
say xéddkat wacc nañu la,
sa bakkan lañuy wut.
31 Baatu ndaw su jagadi laa dégg,
ma nga jàq, di matub taawam.
Baatub Siyoŋ, dëkk bu taaru baa!
Ma ngay àppaat, tàllal yoxo ya,
naan: «Wóoy, ngalla man;
ne yàcc ci loxol bóomkat yi!»

5

Mbugal war na
Yàllaay wax
1 «Wërleen mbeddi Yerusalem,
xool-leen, seet ciy péncam rekk ba xam
ndegam dingeen gis kenn,
kenn kepp kuy def njub,
di sàmm worma,
ma daldi leen baal.
2 Bu ñu nee sax: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund,”
ay fen lañuy giñ.»
Yeremeey wax
3 Aji Sax ji, xanaa du worma ngay sàkku?
Dóor nga leen, safu leen;
nga làbbli, ñu tanqamlu,
wowle ba raw doj, baña dëpp.
4 Man nag, ma noon: «Ñii de ay baadoolo rekk lañu,
di def jëfi dof,
xamuñu yoonu Aji Sax ji,
xamuñu lu seen àtteb Yàlla laaj.
5 Kon naa dem seeti kàngam yi,
wax ak ñoom.
Xanaa ñoom dinañu xam yoonu Aji Sax ji,
xam lu seen àtteb Yàlla laaj.»
Waaye ñoo bokk daggook Yàlla,
dogook moom.
6 Moo tax gaynde di génne ci gott bi, fàdd leen,
bukkiy màndiŋ mi di leen yàpp,
segg di tëru seeni dëkk,
ku ca génne, dees na la xotat.
Seeni moy a bare,
te seen ñàkk worma réy.
Yàllaay wax
7 «Yerusalem, ana lu tax ma di la baal,
te say doom wacc ma,
di giñe lu dul Yàlla.
Ma reggal leen, teewul ñuy njaaloo,
riixle, jëm kër gànc ya!
8 Mbete fas yu suur, tukkal,
ku ne ŋexal, jëm sa jabaru moroom.
9 Lii, duma leen ko dumaa?»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Wii xeet, duma ko fey yoolam?»

Dëddu Yàlla, gis ko
10 «Yéegleen seeni tata, yàqte
waaye buleen leen jeexal tàkk.

Tenqileen lawit yi,
ñooñoo bokkul ci Aji Sax ji.
11 Waa kër Israyil ak waa kër Yuda kat,
ñoo ma wora wor!»
Kàddug Aji Sax jee.
12 Mu ne: «Ñoo fenal Aji Sax ji,
naan: “Moom du def dara,
musiba du nu dal,
saamaroo, xiifoo, dunu ci gis dara.
13 Yonent yi daal, ngelawal neen!
Kàddug waxyu newul ci ñoom;
li ñuy wax, na leen yenu!”»

14 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Gannaaw wax jii lañu wax,
maa ngii di def samay wax di sawara ci sa gémmiñ,
askan wii di matt,
mu xoyom leen.
15 Éey waa kër Israyil,»
kàddug Aji Sax jee,
«maa ngii di indi fi seen kaw xeet wu bawoo fu sore.
Xeet wu am kàttan lañu,
xeet wu yàgga yàgg,
wu ngeen xamul seen làmmiñ,
te dégguleen seeni wax.
16 Seen mbari fitt ŋafal paxum bàmmeel,
ñoom ñépp di ñeyi xare.
17 Ñooy dikk, warax seen meññeef ak seen ñam,
jeexal seeni doom, góor ak jigéen,
lekk seen jur gu gudd ak gu gàtt,
saax-saaxee seeni reseñ ak seeni figg;
te dëkk yi ngeen yaakaare seeni tata,
dooley saamar a koy tas.
18 Waaye bési keroog it,»
kàddug Aji Sax jee,
«duma leen jeexal tàkk.
19 Bu ñu nee:
“Ana lu waral sunu Yàlla Aji Sax ji teg nu lii lépp?”
ne leen: “Yàlla nee:
Ni ngeen ma dëddoo, di jaamu yàllay jaambur ci seenum réew,
ni ngeen di jaamujee ay jaambur
biir réew mu ngeen moomul.”»

Yàlla àrtu na xeet wi

20 «Jottlileen lii waa kër Yanqóoba,
biral-leen ko fa Yuda, ne leen:
21 Ngalla dégluleen lii,
xeet wu dofe, ñàkk xel wi ngeen doon,
ami gët te dungeen gis,
ami nopp te dungeen dégg!
22 Man daal, dungeen ma ragal,
am tiituleen ma?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Man mi teg gannuus, yemalee ko géej,
dogalal ko ko dàkk te du ko jàll,
lu mu wañax wañax du ko man;
gannax ya day riir, te du jàll!
23 Waaye wii xeet a dëgër bopp te déggadi.
Dëddu nañu ma ba wéy.
24 Seen xel demul sax ba ne:
“Tee noo ragal sunu Yàlla Aji Sax,
jiy jot, mu tawal nu,
taw yu jëkk ak yu mujj yi,
àppal nu ayi bési ngóob,
sédde nu?”
25 Yooyii seeni ñaawtéef a ko waññi,
seen bàkkaar a leen xañ ngëneel.

Mbon maase na ci xeet wi

26 «Waaw! Daa am ñu bon ci sama ñoñ,
ñuy tërook a fiire
mbete nappkati picc.
27 Ni kaaf di feeseeki picc,
ni la seeni kër di feese alali càcc,
ba tax ñu yokku ba woomle,
28 yaflu, di nes-nesi.
Seenug mbon it amul kem:
duñu defal jirim njub,
duñu àtte néew-ji-doole dëgg.
29 Lii, duma leen ko dumaa?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Xeet wu mel nii duma ko fey yoolam?
30 Lu siblu te yées am na ci réew mi:
31 Yonent yiy wax waxyuy fen,
sarxalkat yiy jiitee seen coobare,
te sama ñoñ soppe ko ni!
Moo bu muj ga taxawee, nu ngeen di def?»

6

Gawub Yerusalem nuyoo na

1 «Yeen askanu Beñamin, fëxleen,
génn Yerusalem.
Wal-leen liit gi fa Tekowa,
jafaleleen jum yi Bet Kerem, artoo ko,
musiba kat a ngi yëre bëj-gànnaar,
di safaan bu réy.

2 Yaw Siyoŋ, dëkk bu taaru bi te xejj,
dama lay dammat.
3 Ay sàmm ak seeni gétt ci sa kaw,
ñu samp seeni xayma, wër la,
di foral, ku nekk ak pàccam.
4 Ñii ne: “Waajal-leen xare baak ñoom,
nu songi leen digg bëccëg.
Waaye wóoy nun, jant a ngi lang,
keru ngoon di law!”
5 Ñee ne: “Nan song congum guddi boog,
ba rajaxe seen kër yu yànj.”»

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi déy da ne:
«Gorleeni bant,
sëkke Yerusalem, gaw ko!
Dëkk bii dees koy mbugal,
àqu noteel la fees dell.
7 Ni bëtu ndox di dawe,
ni lañuy dawale seenug coxor.
Fitnaak salfaañooy riir ci dëkk bi,
gisuma lu moy jagadeek loraange!»
8 «Yeen waa Yerusalem, deeleen dégg
bala ma leena dëddu,
ba gental réew mi
gent bu kenn dëkkul.»

Askan wa të na

9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Nañu witta witt ndesu Israyil,
ni ñuy witte reseñ,
ba nga dawalaat say loxo ca car ya.»

Yeremeey wax

10 Moo kan laay waxal,
àrtu ko ba mu déglu,
yii boroom noppi paaxee tëë teewlu!
Kàddug Aji Sax jaa ngii,
mel ni lu ñu rus,
lu ñu safoowul!

11 Maa ngi meral Aji Sax ji ba fees
ba manatuma koo dékku.
Aji Sax ji nee: «Sippi ko tuut-tànk yi ci mbedd mi,
sippiwaale ko waxambaane yi daje,
mu laawaale jëkkër ak jabar,
mag ak màggat,
12 seeni kër doon alali jaambur,
ak seeni tool it ak seeni jabar.
Maay xàcci sama loxo déy,
dal ci kaw waa réew mi.»
Kàddug Aji Sax jee.
13 «Ndax ki gëna tuut ba ki gëna mag,
ñépp a ngi lewal lu lewul.
Yonent akub sarxalkat,
ñépp a ngi wor.
14 Sofental nañu sama pajum ñoñ ñi dammtoo,
naan: “Jàmm, lépp jàmm!”
te jàmm amul.
15 Ñu wara am gàcce ci seen jëf ju siblu,
te gàcce gàcceelu leen.
Xamuñu sax luy kersa!
Moo tax ñuy fëlëñoondook ñiy fëlëñu.
Kera ba ma leen di dikkal, ñooy tërëf.»
Aji Sax jee ko wax.

Pexey askan wi jur na musiba

16 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Taxawleen ca selebe yoon wa, xool,
te laajte yoon ya woon,
ne: “Ana yoonu mbaax?”
Ngeen awe ca, am noflaayu bakkan.»
Ñu lànk ne: «Awunu ca.»
17 «Ma tabbal leeni wattukat
ne: “Teewluleen liit gu jib.”»
Ñu lànk ne: «Teewluwnu.»
18 «Moo tax yeen xeet yi, dégluleen;
yeen waaso yi, seedeleen liy xaar ñii.
19 Yeen waa àddina, dégluleen!
Maa ngii di indil askan wii musiba,
seeni pexe jural leen.
Ñoo faalewul samay kàddu,
gàntal sama yoon.
20 Lu may doye lii?
Ndàbb lu jóge Saba*,
diw gu xeeñ, bawoo réew mu sore?
Seeni saraxi rendi-dóomal safu ma;
seen saraxi jur, bugguma.»
21 Moo tax Aji Sax ji wax ne:
«Maa ngii di tegal askan wii
ay pakk, ñu fakkastaloondoo,
baay ak doom,
dëkkandook ub xarit,
ñépp sànku.»

Noon sàqee na bëj-gànnaar

22 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Aw askan a ngii bàyyikoo réewum bëj-gànnaar,

* **6:20** 6.20 Saba am réew la wu bokk ci sowu Arabi, fa féete suuf.

xeet wu mag lañuy doon, sàqee fa cati
àddina.
23 Fitt aku xeej lañuy ŋëb,
néeg lool, duñu yërëm;
seen coow ni riirum géej,
ñu war seeni fas, rëpptal,
làng-déral leen,
yeen waa Siyoŋ, dëkk bu taaru bi.»

Waa Yerusalem ay wax

24 «Danoo dégg riir mi,
sunuy yoxo yoqi,
njàqare ne nu taral,
ni mititu mat.
25 Kii naa: "Bul génn ci àll bi!"
Kee naa: "Bul jaar ci yoon wi!"
Saamar kay a nga ca loxol noon ba,
tiitaange dajal fépp!»

Yeremeey wax

26 Éey bokk yi, sol-leeni saaku,
diwoo dóom, ñaawloo ko.
Ñaawluleen ni kuy dëj benn bàjjo
te jooy jooy yu metti,
nde yàqkat bi day jekki,
ne sunu kaw dàll!

Yàllaay wax

27 «Maa la def sama nattukatu ñoñ,
nga di leen nattu ni ñuy nattoo xaalis,
te war leena seetlu, nemmiku seen jikko.»

Yeremeey wax

28 Ñoom ñépp a di fippukat yu fétteeral,
wër di sos,
dëgërle ni xànjar ak weñ gu ñuul.
Ñoom ñépp di yàqkat.
29 Tëgg wal taalam, mu yànj;
sawara seeyal beteex.
Xellees na koo xelli ci neen,
taxul li ci bon génn.
30 Dees na leen wooye mbuubitum xaalis,
nde Aji Sax ji buub na leen, sànni.

7

Yeremi yedd na demkati kër Yàlla yi

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo
fa Aji Sax ji. Mu ne ko: 2 «Taxawil fa
bunti kër Aji Sax ji, nga yéene fa kàddu
gii, ne leen: "Mboolem yeen waa Yuda
ñiy jàlle bunt yii, di jaamusi Aji Sax ji,
dégluleen kàddug Aji Sax ji. 3 Aji Sax
ji Boroom gàngoor yi, Yàllay Israyil dafa
wax ne: Jekkal-leen seeni jikkook seeni
jëf, ma dëël leen bii bérab. 4 Buleen
naxe seen bopp kàdduy caaxaan, naan:
'Kër Aji Sax jaa ngi, kër Aji Sax jaa ngi
fii, kër Aji Sax jee!' 5 Su ngeen jekkalee
jekkal seeni jikko ak seeni jëf déy, di
defa def yoon seen digg ak seen moroom,
6 te notuleen doxandéem, ab jirim akub
jëtun, tuuruleen deretu jaamburu Yàlla,
fi bii bérab, toppuleen yeneen yàlla bay
loru, 7 su boobaa, ma dëël leen bii bérab,
réew mi ma joxoon seeni maam, bu yàgg,
ba fàww. 8 Yeena ngii di naxe seen bopp
waxi caaxaan yu amul njariñ. 9 Yeen, nu
ngeen mane di sàcc, di bóome, di jaaloo,
di giñi fen, di taalal Baal, tuur mi cuuraay,
di topp yeneen yàlla yu ngeen xamul,
10 tey dikk taxaw fi sama kanam, biir kër
gii ñu ma tudde, te naan: 'Nun kay raw
nanu,' ba tax ngeen di def mboolem lu
siblu lii? 11 rawtub sàcc daal ngeen def
kër gii ñu ma tudde? Man de lii laa gis!"
Kàddug Aji Sax jee.
12 «"Demleen rekk kay ca sama bérab
ba ca Silo, fa ma jëkkoona dëël sama tur,
ngeen xool na ma ko def ngir mbonug
Israyil, sama ñoñ.
13 «"Gannaaw def ngeen jëf jii jépp
nag," kàddug Aji Sax jee, "te ma waxoon
leena wax ay yooni yoon, dégluwleen;
woo leen, wuyuwleen, 14 kër gii ñu ma
tudde, ngeen yaakaar ko, bérab bii ma
leen joxoon, yeen ak seeni maam, na ma
def Silo laa koy def. 15 Dama leen di dàq,
ngeen sore ma, na ma dàqe woon seen
bokk yépp, askanu Efrayim gépp*."

Yàlla gàntal na

16 «Waaye yaw bul ñaanal askan wii, bu
leen yékkatil kàddug ñaan, bu leen tinul
fi man. Du maa lay déglu moos!
17 «Xanaa gisoo li ñu nekke fi dëkki
Yuda ak ci mbeddi Yerusalem? 18 Doom a
ngi taxan, baay di taal, jigéen di not lu mu
nàkkal ki ñuy wooye Lingeeru asamaan,
di tuural ay naan yeneen yàlla, di ma
ko naqarale! 19 Du man lañuy naqaral
moos!» Kàddug Aji Sax jee. Mu ne:
«Xanaa kay ñoo ciy rus!»

* **7:15** 7.15 Efrayim genn la ci fukki giiri bànni Israyil ya séq réewum Israyil, ca bëj-gànnaaru réewum Yuda.

20 Moo tax Aji Sax ji Boroom bi dafa wax
ne: «Sama xadar a ngii di sottiku fi bii
bérab, fi kaw nit ak mala, garab ak lu suuf
meññ, lépp ne jippét, te deesu ko fey.»

21 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, Yàllay
Israyil dafa ne: «Seen juru saraxu rendi-
dóomal, dollileen ko ci seen yeneen
sarax, te lekk yàpp wi†. 22 Bés ba may
génne seeni maam Misra déy, waxuma
leen woon mbaa di leen sant mbirum
saraxu rendi-dóomal ak yeneen sarax.
23 Mbir mii déy laa leen santoon ne leen:
“Déggal-leen ma, ma doon seen Yàlla;
yeen ngeen doon sama ñoñ. Doxeleen
wépp yoon wu ma leen sant, su ko defee
ngeen baaxle.” 24 Waaye déggluwñu ma,
teewluwñu ma, xanaa di jëfe seen xel
ak seen dëgër bopp ak seen bon xol, ba
tax ñu dellu gannaaw, jëmuñu kanam.
25 La dale bés ba seeni maam génnee
réewum Misra ba bésub tey jii, yónnee
naa leen bés bu nekk mboolem sama
jaam ñi, yonent yi. 26 Waaye dégluwñu,
teewluwñu ma, xanaa sajju loos, di bon,
ba yées seeni maam.

27 «Dinga leen wax kàddu yii yépp, te
duñu la déglu, nga woo leen, duñu la
wuyu. 28 Su ko defee nga ne leen: “Xeet a
ngii wu dul déglu kàddug Yàllaam Aji Sax
ji, nanguwñu yar, worma tumuràankeel
leen, ba daggook seen làmmiñ.”

Xuru Ben Inom di xuru ndee

29 «Waa Yerusalemee, seen njañ‡ li ngeen
séddoo Yàlla,
xuufleen ko, sànni, ñaawloo ko,
xaaculeen fa kaw tund ya ne faraas,
nde Aji Sax ji xalab na,
wacc na seen maas gii sabab sànjam.
30 Waa Yuda déy, ñoo def lu ma ñaawlu.»
Kàddug Aji Sax jee. «Ñoo yeb yëf yu
siblu fi biir kër gi ñu ma tudde, di ko
sobeel. 31 Ñoo tabax ay jaamookaay
ca Tofet fa xuru Ben Inom, di fa sarxe
seeni doom, góor ak jigéen, lakk leen,
te santaanewma ko, jaarul sax sama xel.
32 Moo tax ay bés a ngii di ñëw,» kàddug
Aji Sax jee, «deesatul tudd Tofet mbaa
xuru Ben Inom, xanaa xuru Bóomukaay.»
Dees na rob ca Tofet ndax ñàkk suuf.
33 Néewi xeet wii mujj di lekku njanaaw
ak rabu àll, te kenn du leen mana dàq.
34 Maay dakkal fi dëkki Yuda, dakkal
fi mbeddi Yerusalem coowal mbégteek
bànneex, dakkal kàddug boroom séet,
dakkal kàddug séet, ndax réew mu tu-
muràanke.

8

1 «Su boobaa déy,»
kàddug Aji Sax jee,
«noon yeey sulli yaxi buuri Yuda
ak yaxi kàngam yi
ak yaxi sarxalkat yi
ak yaxi yonent yi
ak yaxi waa Yerusalem,
fa seeni bàmmeel,
2 weer leen ci naaj week weer wi
ak mboolem biddiiw yi ñu soppoon,
di leen jaamu, di leen topp ak a sàkku,
di leen sukkal.
Deesu ko dajale, deesu ko suul;
day mel niy jonkan fi kaw suuf si.
3 Dee mooy gënal dund
mboolem ku des ci njaboot gu bon gii,
ak mboolem fu ñu dese fa ma leen tasaare
woon.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Askan wi të na ticc

4 «Nanga leen wax ne leen:
Aji Sax ji dafa wax ne:
Ku daanu, da dul jógaat?
Am ku lajj, du délsi?
5 Lu tax xeet wii dëddu?
Lu tax Yerusalem gii lajj, baña délsi?
Ñu ngi langaamoo naxi neen,
baña délsi.
6 Teewlu naa, déglu naa;
du lu jaadu lañu wax.
Kenn tuubu ci mbonam,
ba ne: “Lu ma def nii?”
Ku nekk a topp yoonam,
ni fas wu màmm cib xare.
7 Ag xodd sax xam na bésub demam,
pitax, wetwet ak mbelaar it dem,
tey sàmm seen bésub délsi.
Waaye sama ñoñ faalewuñu àtteb Aji Sax
ji.

† **7:21** 7.21 Ci yoon, saraxu rendi-dóomal, deesu ci lekk dara. Yàllaa ngi leen di ñaawal fii, di leen won ne gedd na seen bépp sarax. ‡ **7:29** 7.29 njañ: seetal ci *Màndiŋ ma* 6.1-8.

8 Nu ngeen man ne: “Am nan xel,
nungeek yoonu Aji Sax ji,”
te xalimay yoonalkat soppi ko fen?»
9 Dees na gàcceel boroom xel yi,
ñu jàq, tarsu.
Kàddug Aji Sax jaa ngii ñu dëddu,
kon ana seenum xel?

10 «Maay joxe seeni jabar,
jox seeni tool ay foqatikat,
ndax ki gëna tuut ba ki gëna mag,
ñépp a ngi lewal lu lewul.
Ab yonent akub sarxalkat, ñépp a ngi wor!
11 Sofental nañu sama pajum ñoñ ñi dammtoo,
naan: “Jàmm, lépp jàmm!”
te jàmm amul.
12 Ñu wara am gàcce ci seen jëf ju siblu,
te gàcce gàcceelu leen.
Xamuñu sax luy kersa!
Moo tax ñuy fëlëñoondook ñiy fëlëñu.
Kera ba ma leen di dikkal, ñooy tërëf.»
Aji Sax jee ko wax.

Yaakaar tas na

Yàllaay wax

13 «Maa leen di witta witt.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Garabu reseñ du dese doom,
figg du dese doom,»
kàddug Aji Sax jee,
«xob ya sax day wow.
Lu ma leen joxoon, rëcc na leen.»

Askan waay wax

14 «Ana lu nuy toog?
Fabuleen, nu dem ca dëkk ya tata wër,
deeyi fa.
Sunu Yàlla Aji Sax ji nar na sunu dee;
moo nu nàndal tookey mbugal,
nde noo tooñ Aji Sax ji.
15 Nuy yaakaar jàmm,
dara baaxul;
nuy séentum paj,
tiitaange ne jaas!
16 Seen noowi fas yaa dégtoo bëj-gànnaar fa Dan,
seen naari góor di ŋexal, suuf sépp yëngu.
Ñu dikk, tas réew mi tasar,
booleek li ci biiram,
ak dëkk beek ñi ci biiram.»

Yàllaay wax

17 «Maa ngii déy di leen yónnee
jaani ñàngóor yu déggul jat,
ñu di leen màtt.»
Kàddug Aji Sax jee.

Yeremi am na naqar

Yeremeey wax

18 Ndaw naqar wu tiis,
ndaw xol bu diis!
19 Sama bokk yaa ngooguy yuuxu
yuux yu àkki fu sore,
naan: «Moo Aji Sax ji daa newul Siyoŋ a?
Moo Buurub Siyoŋ da fee nekkatul a?»

Yàllaay wax

«Lu tax ñuy yékkati sama xol
ak seen jëmmi tuur yii,
seen yàllay doxandéem yi tekkiwul dara?»

Yeremeey wax

20 Ngóob wéy na, jamonoom wees,
te nun de muccagunu.
21 Sama bokk yi seen xol jeex
tax na sama xol jeex,
may tiislu, tancoo njàqare!
22 Moo diwu pajtal amul Galàdd a*?
Am fajkat a fi amul?
Ana lu waral bokk yi taneeguñu?
23 Éy ku may duyal sama bopp ndox,
saay gët di xelliy rongooñ
yu ma jooye guddeek bëccëg
bokk yi ñu bóom?

9

1 Éy ku ma mayoon ci màndiŋ mi
dalu panaanum njëggaan,
ba ma teqlikook bokk yi, wacc leen,
dem, bàyyi leen?
Ñoom ñépp ay bokkaale,
di gàngooru workat.

Dëgg jeex na

Yàllaay wax

2 «Ñu ngi tàwwi ni fittkat seen làmmiñu workat,
seen doole ci réew mi doxaluñu ci yoon.
Ñu ngii di def lu bon ci kaw lu bon,
te man faalewñu ma.»

* **8:22** 8.22 Galàdd ab gox la bu féete dexu Yurdan penku te nekkoon fu bare gàncaxi pajtal.

Kàddug Aji Sax jee.

3 «Na ku ne moytu dëkkandoom
te baña wóolu menn mbokk.
Kuy mbokk déy lal nga pexem wuruj, di wuruj;
kuy dëkkandoo, sos ngay wéye.
4 Ku ne sa dëkkandoo ngay nax,
te dëgg, doo ko wax.
Dañoo tàmmi fen,
di def njekkar ba sonn.
5 Yeena ngi dëkke njublaŋ,
njublaŋ rekk,
faaleetuleen ma.»
Kàddug Aji Sax jee.

6 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
wax ne: «Maa ngii di leen segg,
nattu leen ni weñ gu sawara seeyal, xelli!
Ana nu may def neneen
ak sama ñoñ?
7 Seen làmmiñ di fitt guy bóome,
seeni wax dig njublaŋ.
Nit di wax moroomam jàmm,
te di ko tëru cim xelam.
8 Lii duma leen ko dumaa?»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Xeet wu mel nii duma ko fey yoolam?»

Jooy jot na

Yeremeey wax

9 Tund ya laay jooy, di yuuxu,
di jooy parluy màndiŋ ma,
fa lépp lakk, ba jaareesu fa,
déggeesul baatu jur;
njanaaw ak mala,
lépp daw, ne mes.

Yàllaay wax

10 «Maay def Yerusalem jali doj,
till yi dëkke;
ma def dëkki Yuda gent bu kenn dëkkul.»

Yeremeey wax

11 Ana ku muus, ba xam lu waral lii?
Ku Aji Sax ji waxal,
mu wax nu lu waral réew mi sànku,
gental ni màndiŋ mi,
kenn jaaru fi?

12 Aji Sax ji neeti:
«Ñoo wacc sama yoon
wi ma leen tegaloon,
sàmmuñu sama kàddu,
jëfewuñu ko,
13 xanaa toppoo dëgër bopp,
topp tuuri Baal
yi leen seeni maam miinaloon.»

14 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Yàllay Israyil dafa wax ne:
«Maa ngii di leelsi xeet wii njàqarey xeme,
nàndal leen tookey mbugal.
15 Maa leen di wasaare fi biir xeet yu ñu xamuloon,
du ñoom, du seeni maam.
Maa leen di tofal saamar, ba raafal leen.»

16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Ne leen: Waajleena wooyi jigéeni jooykati dëj yi, ñu dikk;
yónneeleen ca ña gëna man, ñu dikk.»

Yeremeey wax

17 Nañu gaaw dëbbeel nuy jooy,
gët taa, rongooñ wal.
18 Yuux a ngoog, jibe Siyoŋ.
Ñu naa: «Nooka rajaxoo,
torox ba ne tott,
noon màbb sunuy dëkkuwaay,
nu génn réew mi.»

19 Yeen jigéen ñi,
ngalla dégluleen kàddug Aji Sax ji,
taataan waxam,
ba jàngal seeni janq jooyi dëj,
jigéen ju ne jàngal moroomam yuuxi dëj.
20 Ndee déy moo ñalgoo sunuy palanteer,
dugg sunuy kër yu yànj,
ngir fàdd gone yi ci mbedd mi,
ak xale yu góor yi ci pénc yi.

Yàllaay wax

21 «Ne leen: Kàddug Aji Sax jee.
Néew yeey wetaroo ci àll bi, mel niy jonkan,
ni gub yu góobkat won gannaaw, kenn forul.»

Ku xam Yàlla rekk a xelu

22 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ku xelu, bumu damoom xelam;
ku jàmbaare, bumu damoo njàmbaaram;
ku woomle, bumu damoom koomam.
23 Kuy damu kay, na damoom xelam
mu ko may mu xam ma,

xam ne maay Aji Sax,
jiy jëfe ngor ak dëgg ak njekk fi kaw suuf.
Loolu déy mooy sama bànneex.»
Kàddug Aji Sax jee.

Xaraf, na Yàlla tax

24 «Ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay dikkal képp ku xarafam yem ci yaram,
25 muy waa Misra, di waa Yuda,
di Edomeen ñeek Amoneen ñi,
di Mowabeen ñeek
mboolem ñiy wat seen peggu kawaru bopp
te dëkke màndiŋ mi,
nde xeet yooyu, kenn xarafu ci dëgg,
waaye bànni Israyil gépp it
xarafuñu xarafu xol*.»

10

Aji Sax ji du moroomu xërëm

1 Yeen bànni Israyil, dégluleen kàddu,
gi leen Aji Sax ji dégtal.
2 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Jikkoy xeeti yéefar yi, buleen ko roy;
màndargam asamaan, buleen ko tiit;
na ko yéefar yi tiit.
3 Aaday xeet yi kat neen la.
Garab lañuy dagge ca gott ba,
ab yettkat yette ko sémmiñ,
4 rafetale xaalis ak wurus,
daaj koy pont, dëgëral,
ba du yëngu;
5 muy saf kuñeental
ci biir tóokërub xaal.
Du wax, du séqi jéego,
ñu di ko gaŋar-gaŋaree.
Buleen ko ragal, du lore, du jariñe.»

Yeremeey wax

6 Aji Sax ji, kenn melul ni yaw,
yaaka màgg, jàmbaare, màggu tur.
7 Yaw Buuru xeet yi, ana ku la dul ragal?
Yaw déy yaa yelloo ragal.
Mboolem ñi xelu ci xeet yi
ak mboolem seeni buur,
kenn melul ni yaw.
8 Ñoom ñépp a bokk dofe, ñàkk bopp:
xam-xamu kasara, bant kese!
9 Xaalis lañuy jële Tarsis, xoobe ko bant,
wurus wu jóge Ufas, ñu boole ca,
ndaanaan liggéey ko,
tëggu gànjar yett ko,
ñu solal ko ndimo lu yolet
ak lu xonq curr,
lépp di liggéeyu ràbb yu xareñ.
10 Waaye Aji Sax jeey Yàlla dëgg.
Mooy Yàlla jiy dund,
di buur ba fàww,
xadaram gësëm àddina,
meram man xeet yi.
11 Lii nag, nangeen ko siiwal:
«Seen yàlla, yi sàkkul asamaan, sàkkuñu suuf,
ñooy sànku, jóge fi suuf ak fi asamaan tiim.»
12 Suuf, Aji Sax jee sàkke kàttanam;
dun bi, mu sampem xelam;
asamaan, mu lale xam-xamam.
13 Bu àddoo, ndoxum asamaan riir;
mu yéegey niir fa cati àddina,
yebbee ngelaw fa dencam ya,
daldi melax, taw.

14 Nitoo nit dim sannax, sore xam-xam:
te képp kuy tëgg sa jëmmu tuur, yaa añe gàcce.
Sa jëmmi weñ ji nga xelli, di neenug neen,
noog bakkan, tus!
15 Cóolóolu neen, liggéeyu caaxaan;
bu bésam taxawee, mu sànku.
16 Ki séddoo Yanqóoba déy wuute naak yii caaxaan.
Kookoo bind lépp,
te Israyil di giir gi mu séddoo.
Kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi!

Mbugal dikk na

17 Yerusalemee, yeen ñi ñu gaw,
forleen seen ëmb.
18 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Maa ngii naa xërr waa réew mi bii yoon,
teg leen njàqare, ba ñu yég ko.»

Yerusalem ay wax

19 «Wóoy man, yàqu naa!
Ndaw góom bu metti!

---

* **9:25** 9.25 Xeeti àddina yu bare baaxoo nañu di xaraf. Waaye xaraf ci la Yàlla nammoona birale kóllëre gi dox digganteem ak bànni Israyil. Moo tax gépp góor gu bokk ci woowu askan waroona fésal ci yaramam màndargam xaraf miy firndeel googu kóllëre, te ànd ceek xolu jëfe ko.

Dama noon lii jàngoro doŋŋ a,
naa muñ!
20 Xayma xotatoo,
buumi xayma xëttandoo,
samay doom wacc ma, ne mes;
kenn sampatul sama xayma, firi ko.»

Yeremeey wax

21 Sàmmi xeet weeka dofe:
Aji Sax ji, sàkkuwñu ko.
Moo leen taxa bonle,
seen jur gépp tasaaroo.
22 Xibaar a ngoog, di ñëw,
riir mu réy a yëngoo réewum bëj-gànnaar,
nara gental dëkki Yuda yu mag yi,
till yi dëkke.

Yeremi tinu na Aji Sax ji

23 Aji Sax ji, maa xam ne
nit moomul yoonam,
kuy dox moomuli jéegoom.
24 Aji Sax ji, yar ma lu yem,
te bañ maa yare mer,
di ma semmal.
25 Xëppal sa xadar yéefar yi la yégul,
ak làng yi la tuddul.
Ñoo bóom giirug Yanqóoba,
bóom leen ba fàkkas leen,
gental seen dëkkuwaay.

11

Yuda fecci na kóllëre

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo fa
Aji Sax ji: 2 «Dégluleen sàrti kóllëre gii.
Te yaw Yeremi, nga àgge ko képp kuy
waa Yuda ak waa Yerusalem. 3 Nga ne
leen: “Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne:
Alkànde ñeel na képp ku sàmmul sàrti
kóllëre 4 gii ma santoon seeni maam bés
ba ma leen génnee réewum Misra, taalu
xellikaayu weñ gu ñuul ba. Ma noon leen
ngeen déggal ma te jëfe sàrti kóllëre gi
ni ma leen ko sase, ba doon sama ñoñ,
man ma doon seen Yàlla. 5 Su ko defee
ma wàccook ngiñ, la ma giñaloon seeni
maam ne dinaa leen may réew mu meew
maak lem ja tuuroo, muy fii tey.”» Ma ne
ko: «Tigi, Aji Sax ji.»
6 Aji Sax ji ne ma: «Yéeneel mboolem
kàddu yii ci biir dëkki Yuda yu mag yi ak
ci mbeddi Yerusalem, nga ne: “Dégluleen
sàrti kóllëre gii te jëfe ko. 7 Artu naa àrtu
seeni maam, dale ko ba ma leen génnee
réewum Misra, ba tey jii ma jàppoo di
leen àrtu, naan leen ngeen déggal ma.
8 Waaye dégluwñu, teewluwñu, xanaa
ku nekk di wéye dëgër bopp, topp ag
bon xolam. Moo tax ma wàcce ci seen
kaw mboolem sàrti kóllëre gii ma leen
santoon ñu war koo jëfe te jëfewuñu
ko.”»
9 Aji Sax ji dellu ne ma: «Pexem
fippu feeñ na ca Yuda gépp ak ca
waa Yerusalem. 10 Dellu nañu ca seen
ñaawtéefi maam, ya bañoona sàmm
samay kàddu. Ñoom it topp nañu yeneen
yàlla, di leen jaamu. Waa kër Israyil ak
waa kër Yuda fecci nañu kóllëre ga ma
fasoon ak seeni maam.»
11 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne: «Maa
ngii di leen wàcceel musiba mu ñu dul
mana rëcc. Dinañu ma ne wóoy te duma
leen déglu. 12 Su ko defee waa dëkki Yuda
yu mag yeek waa Yerusalem dem jooytuji
ca yàlla, ya ñuy taalal cuuraay, te duñu
leen mana wallu mukk ci seen jamonoy
musiba.
13 «Yaw Yuda, ni sa dëkk yu mag tollu,
ni la say tuur tollu. Ni mbeddi Yerusalem
tollu it, ni la sarxalukaay yi ñu fa saam
tollu, ñu di fa taalal cuuraay Baal, tuur
mu seexluwu mi.»
14 «Yaw nag Yeremi, bul ñaanal askan
wii. Bu leen tinul, bu leen dagaanal. Ndax
kat keroog bu ñu nekkee ci seen musiba,
ba naan ma wóoy, du maay déglu.»

Aji Sax ji dëddu na soppeem

Yàllaay wax

15 «Ana lu samay soppe di defati sama kër?
Ñu bare ci ñoom a ngi def lu bon.
Ndax seeni sarax man naa far seen jëf ju ñaaw,
ba tax bu ñuy def lu bon, di ko bége?»

16 Oliw naat, jekki doom;
nii la leen Aji Sax ji tudde woon,
waaye riir mu réy lay jibal,
jafal ko, mu tàkk,
taar réer car ya, meŋŋ.
17 Aji Sax ji Boroom gàngoor bi leen jëmbatoon,

moo leen tuddal lu bon.
Nee: «Waa kër Israyil ak Yuda ñoo def lu bon,
di taalal Baal cuuraay ba merloo ma.»

Ñu ngi fexeel Yeremi

18 Aji Sax jee ma xamal, ma xam,
ba gis seeni jëf.
19 Ndax damaa naagu woon ni xar
mu ñu jëme rendikaay ba.
Xawma woon ne man lañuy lalal ay pexe,
naan: «Nan gor garab ak doomam,
dagge ko fi réewum boroom bakkan,
ba deesul fàttlikooti turam.»

20 Ma ñaan Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
kiy àtte dëgg, di nattu xel ak xol, ne ko:
«Yaw laa diis sama mbir,
won ma séen mbugal.»
21 Moo tax Aji Sax ji wax lii ci mbirum
waa Anatot, ñiy wut sama bakkan, naan
ma: «Baal di waxe waxyu ci turu Aji Sax
ji, lu ko moy nu rey la.» 22 Moo tax kay Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi wax ne: «Maa
ngii di wàccesi mbugal fi seen kaw; seen
xale yu góor fàddoo saamar, seeni doom,
góor ak jigéen, deeye xiif. 23 Aw nit,
duñu ko dese; maay wàcceel waa Anatot
safaan, bu seen atu mbugal taxawee.»

12

Yeremee ngi ñaxtu

1 Aji Sax ji, dëggu nga def,
li may tawatsi fi yaw lépp.
Teewul ma di la diis mbir:
lu tax ku bon di baaxle,
bépp workat bu bon di féex?
2 Yaa leen jëmbat, ñu sampi reen,
law ba meññ;
jegeñal la seen làmmiñ,
te fekk nga sore seen xol.
3 Waaye yaw Aji Sax ji, xam nga ma;
gis nga ma, seetlu sama xol ci yaw.
Diri leen niy xar yu ñuy rendi,
beral leen bésub rendi.

4 Ba kañ la réew mi naa sereŋ,
gàncaxu tooloo tool di lax?
Rabu àll ak njanaaw a ngi sànku
ngir mbonug ñi fi dëkk
te naan: «Moom xoolul sunu muj!»

Yàlla tontu na

5 «Ndegam boroom ñaari tànk ngay rawanteel, xoox,
nooy rawanteeki fas?
Soo wóoluwul lu moy àll bu ne yàmblaŋ,
nooy def ak gottub Yurdan?
6 Say bokk ak sa waa kër baay sax,
ñoom it wor nañu la,
ñoom it xaacu nañu, sam la;
te bu ñu lay wax jàmm it,
bu leen gëm.»

Aji Sax ji dëddu na séddoom

7 «Dëddu naa sama kër,
maa wacc sama séddoo,
wacce sama soppey xol loxol noonam.
8 Sama séddoo ngi may niru léegi
gaynde ci gott bi,
di ma xiiru, ba tax ma jéppi ko.
9 Sama séddoo baa ngi may saf tan mu todde
mu moroomi tanam gaw.
Doxleen dajaleji rabi àll yépp,
indi leen ci bernde ji.
10 Gàngooru sàmm a sëxëtoo sama tóokëru reseñ,
joggati sama waar,
def waar wi ma neex
màndiŋ mu ne maraas.
11 Def nañu ko gent buy jooy fi sama kaw,
réew mi mépp gentala gental,
te saful kenn.
12 Tundoo tund wu ne faraas fi màndiŋ mi,
ay yàqkat a ngi ciy bawoo,
doon saamaru Aji Sax ji, di faagaagal réew mépp,
cat ba cat,
jàmm réer luy dund!
13 Jiwum pepp, góob ay dég;
sonn, ñàkk yool,
xanaa mbetteel ci meññeef mii sababoo
ci merum Aji Sax ji.»

Aji Sax ji àrtu na dëkkandooy Israyil

14 Aji Sax ji dafa wax ne: «Mboolem
sama dëkkandoo yu bon, yi laal céru suuf
bi ma sédd Israyil sama ñoñ, maa ngii
di leen déjjatee seen réew, te waa kër
Yuda, maa leen di seppee fi seen digg.
15 Waaye bu ma déjjatee yooyu xeet ba
noppi, dinaa leen dellu yërëm, ku nekk,
ma delloo ko céram, ku nekk ak suufam.

16 Waaye bu ñu royee ba roy sama ñoñ,
di jëfe ni sama ñoñ wara jëfe, di giñe
sama tur naan: “Giñ naa ko ci Aji Sax
jiy dund,” na ñu daan royloo sama ñoñ,
ba ñuy giñe Baal, tuur mi, su boobaa ñu
sampu fi sama digg ñoñ. 17 Waaye xeet
wu ma ci déggalul, xeet woowu dama
koy déjjati, déjjat, sànk leen.» Kàddug
Aji Sax jee.

13

Colu Yeremi misaal la

1 Aji Sax ji da maa wax ne ma: «Demal
jëndi njiitlaayu lẽe*, nga woddoo ko, te
bu ko ndox laal.» 2 Ma jënd njiitlaay,
woddu, muy la Aji Sax ji wax. 3 Aji Sax ji
dikkal ma ñaareel bi yoon, ne ma: 4 «Jëlal
njiitlaay li nga woddoo, te daldi dem ba
Fara†, nga làqi ko fa ca xar-xaru doj ya.»
5 Ma dem làqi ko Fara, muy la ma Aji Sax
ji sant. 6 Ñu dem ba mu mat ay fan yu
takku, Aji Sax ji ne ma: «Demal Fara, jëli
njiitlaay la ma la santoon nga làqi ko fa.»
7 Ma dem fa ma làqoon njiitlaay la, sulli
ko. Ndeke njiitlaay la yàqu na, ba amatul
njariñ!

8 Kàddug Aji Sax ji dellu dikkal ma,
ne ma: 9 «Aji Sax ji dafa wax ne: Ni lii
yàqoo, ni laay sàggee sagub Yuda ak sagu
Yerusalem bu réy bi. 10 Askan wu bon
wii bañ maa déggal, të ticc di wéye seen
coobare, di topp yeneen yàlla, di leen
jaamook a sujjóotal, nañu mel ni njiitlaay
lii amul benn njariñ. 11 Ndax ni njiitlaay
di taqe ci luppu nit, noonu laa jële woon
waa kër Israyil ak waa kër Yuda, taqoo
leen.» Kàddug Aji Sax jee. Mu ne: «Maa
ko def ngir ñu doon sama ñoñ, teral sama
tur, di sama ndam, di sama sag. Waaye
déggaluñu ma.»

Yàlla misaal na meram

12 «Nga wax leen kàddu gii: “Aji Sax ji
Yàllay Israyil dafa wax ne: Njaqal biiñ,
duy, mu fees. Bu ñu la nee: ‘Dañoo
xamul xéll ne njaqal biiñ, duy, mu fees?’
13 nga ne leen: ‘Aji Sax ji dafa wax
ne: Muy buur yi toogal Daawuda cib
jalam, di sarxalkat yi, di yonent yi, di
mboolem waa Yerusalem, maa ngii di
duysi mboolem waa réew mii, ba ñu fees
ak màndite. 14 Su ko defee ma fenqe
ku nekk ak mbokkam, fenqe waajur ak
doom, ñoom ñépp.’ ”» Kàddug Aji Sax
jee. Mu ne: «Duma ñéeblu, duma yërëm,
duma leen ñeewantee faagaagal.»

Dégloo, balaa yeex

15 Dégluleen te teewlu, buleen fétteeral.
Aji Sax ji kat wax na!
16 Teral-leen seen Yàlla Aji Sax ji,
bala moo lëndëmal,
ngeen tërëfe tundi timis,
di séentu leer,
mu lëndëmal ba mu ne këruus,
fatt taraj
17 Bu ngeen déggul de,
ma làqu, jooy seen reewande,
sama rongooñ tuuroo tuuru,
ma jooya jooy,
nde dees na jàpp géttu Aji Sax ji, yóbbu.

Mbugal a ngi

18 Waxal Buur, wax Lingeer yaayu Buur
ne leen:
«Dëjuleen fi suuf,
seen mbaxanam nguur mu yànj foq na.
19 Dëkki Negew yu mag yi tëje na,
te kenn du ko tijji.
Yuda gépp ca ngàllo ga, Yuda ba mu daj,
ngàllo ga.»

Yerusalem am na gàcce

20 Yerusalemee, séentul, xool ñiy jóge bëj-
gànnaar.
Moo ana gétt gi ñu la dénkoon,
sa gàtt yu rafet ya?
21 Sa xejj yi nga miinal sa bopp,
bu ñu walbatikoo tiim la,
ana looy wax nag?
Kon mitit du la jàpp,
nga mel ni kuy matu?
22 Soo nee ci sam xel:
«Lu tax lii dal ma?»
xamal ne sa ñaawtéef gu réy a waral
ñu ñori la, saaysaaye la.
23 Ana ab Kuuseen bu mana soppi deram,
mbaa am segg mu mana fari tipp-tippam?
Kon nga mana def lu baax

* **13:1** 13.1 njiitlaay li ñuy wax fii, séru njiitlaay lu gàtt lay doon. † **13:4** 13.4 Fara bérab la bu bokkul ak dexu
Efraat doonte neexoo nañuy tur.

te tàmma def lu bon!

Yàllaay wax

24 «Maa lay tasaare ni boob muy naaw
mu ngelawal màndiŋ mi wal.
25 Loolooy sa wàll,
sa cér bi ma la nattal.»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Yaa ma fàtte,
di yaakaari caaxaan.
26 Man it maay ëñ sa pendal,
muure sa kanam,
saw taat ne duŋŋ.
27 Sag njaalook sa ŋexali caga,
sa gànctu gu ruslu
ci kaw tundi àll bi!
Maa gis sa jëf ju siblu jooju!
Musibaa yaw Yerusalem!
Foo àppal sa jëfi sobe ji?»

14

Maral dikk na

1 Kàddug Aji Sax jii dikkaloon na
Yeremi, jëm ca maral ma. Mu ne:
2 «Waa Yudaa ngi ñaawlu,
doole dëddu dëkk yi,
ñu ne yogg, ne lasar fi suuf,
yuux jollee Yerusalem.
3 Kàngam ya yebal seeni surga, ñu rooti;
ñu dem, gisuñu ndox ca mbalka ya,
délseek seen xotti ndab,
jàq, yaakaar tas, ñu muuru di tiislu.
4 Réew mi tawluwul, suuf si fett,
yaakaaru beykat tas, mu muuru, di tiislu.
5 Kéwél sax jur ci àll bi, sànni
ndax ñàkk um ñax.
6 Mbaamu àll taxaw ci tund yi ne faraas,
di àppaat niw till,
ñàkk parlu, gët ya giim.»

Yeremeey wax

7 Dëgg la sunuy ñaawtéef a nu tuumaal,
waaye éy Aji Sax ji, jógal te saw tur tax,
doonte dëddu nanu la ay yooni yoon, moy la.
8 Éy yaw, yaakaaru Israyil, mi nuy wallu bésu njàqare,
bul ñooru ni doxandéem ci réew mi,
mbaa ku nekk ciw yoon, jàdd fi, fanaan.
9 Ngalla bul mel ni ku waaru,
mbaa jàmbaar ju manul walloo.
Yaw Aji Sax ji, yaa ngi sunu biir,
ñu di nu tudde saw tur.
Bu nu wacc!

10 Aji Sax ji dafa wax ci askan wii
ne: «Ñeeka bëgg ub taxawaalu, baña
téye seen tànk. Moo tax man Aji Sax
ji bégewuma leen. Léegi ma bàyyi xel
seenug mbon, ba mbugale leen seeni
moy.»

Waxyuy caaxaan jib na

11 Aji Sax ji nag ne ma: «Bul ñaanal
askan wii. 12 Su ñu ci boole woon koor
sax, duma déglu seeni dagaan. Su ñu
ma doon sarxalal saraxu rendi-dóomal ak
saraxu pepp it, du maa leen di nangul.
Xanaa saamar akub xiif ak mbas kay laa
leen di faagaagale.»

13 Ma ne ko: «Éy Boroom bi Aji Sax
ji, yonent yaa ngii di leen wax ne duñu
dajeek saamar, duñu xiif te jàmm ju ne
ñoyy nga leen di defal fi bii bérab.»

14 Aji Sax ji ne ma: «Waxyuy fen la
yonent yiy waxe ci sama tur. Yebaluma
leen, santuma leen ko, waxumaak ñoom.
Peeñuy fen ak ngisaaney neen ak nax yu
ñu fental seen bopp lañu leen di jottlee
waxyu.» 15 Moo tax Aji Sax ji dafa wax
ne: «Yonent yi ma yebalul te ñuy waxe
waxyu ci sama tur naan: “Saamar akub
xiif du am ci miim réew,” saamar akub
xiif ay mujje yooyu yonent. 16 Ñi ñu doon
jottli ay waxyu it, xiif ak saamar a leen
di rey, ñu sànni seeni néew ci mbeddi
Yerusalem, te duñu am ku leen rob, ñook
seeni jabar ak seeni doom, góor ak jigéen.
Dinaa leen xëpp seen ay.
17 Nanga leen yégal saw tiis, ne leen:
“Naa tuur rongooñ guddeek bëccëg,
te du fer;
sama bokki bopp yi damm ba dammtoo,
ndaw góom bu metti!
18 Ma dem, xool àll,
gisuma lu moy ñu saamar bóom,
ma dugg biir dëkk,
gisuma lu moy ñu ne làcc akub xiif,
yonent ak sarxalkat di wër réew mi,
xam-xam réer leen.”»

Yeremee ngi tinu Aji Sax ji

19 Aji Sax ji, wacc ngaa wacc Yuda nii?
Am Siyoŋ a la génnliku?
Lu tax nga di nu dumaa musiba mu amul paj?

Nuy yaakaar jàmm, dara baaxul,
nuy séentum paj, tiitaange ne jaas!
20 Aji Sax ji, xam nanu sunug mbon,
xam sunu ñaawtéefi maam;
moy nanu la moos.
21 Waaye xoolal ci yaw te bul xalab,
bul teddadil sa jal bu tedd.
Bàyyil xel te baña fecci sa kóllëreek nun.
22 Xërëmi neen yi yéefar yiy jaamu,
ana ku ci mana taw?
Am asamaan ay sóobal boppam ay waame?
Du yaw la Aji Sax ji sunu Yàlla?
Yaw lanu yaakaar,
te loolu lépp, yaw a.

15

Aji Sax ji àddu na

1 Aji Sax ji nag ne ma: «Musaa ak
Samiyel sax, bu ñu taxawoon fi sama
kanam, du tax ma faale askan wii. Dàqal,
ñu sore ma, te wéy. 2 Bu ñu la laajee ne
la: "Fu nu jëm?" nga wax leen ne leen:
"Aji Sax ji dafa wax ne:
Kiy wopp dee, wopp dee;
kiy deeye saamar, deeye saamar;
kiy deeye xiif, deeye xiif;
kiy duggi ngàllo, duggi ngàllo."
3 «Te dinaa wàcce fi seen kaw ñeenti
xeeti duma.» Kàddug Aji Sax jee. «Saa-
mar di bóom; xaj diri yóbbu, njanaaw
ak rabu àll for, mu jeex. 4 Dama leen di
def, waa réewi àddina yépp, ku leen ci
xool rasu. Te li ko waral di Buurub Yuda,
Manase miy doomu Esekiya, ak li mu def
ci digg Yerusalem.»

Mbugalu Yuda du jaas

Yàllaay wax

5 «Yerusalemee, ku lay yërëm?
Ku lay jooy?
Moo, ku lay geesu ne la: "Jàmm nga am?"
6 Yaw yaa ma wacc,» kàddug Aji Sax jee,
«dellu gannaaw,
ma duma la, sànk la.
Muñ naa ba sonn.
7 Maa leen bees ni ñuy beesem pepp
ci pénci réew mi.
Maa sànk sama ñoñ,
faat seeni doom,
ndax tuubuñu seeni jëfin.
8 Seeni jëtun laa ful,
ba ñu ëpp suufas géej,
ma indil leen pàddum njolloor,
mu reyal yaay doomi waxambaaneem,
këpp ko tiitaangeek njàqare.
9 Yaayu juróom yaari góor loof, di àppaat,
jantam sowe bëccëg ndarakàmm,
yaakaar tas, mu jàq,
seenu ndes, ma leel saamaru noon.»
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji feddli na yebam

Yeremeey wax

10 Wóoy saa ndey,
loo ma doon jure!
Man mi réew mépp di xulook a layool,
leblewma, lebuma;
te ñépp di ma móolu.
11 Ndaxam Aji Sax ji nee:
«Maa lay xettli déy, ngir sottal lu baax;
maa la defal sa noon di la tinu déy,
ci janti safaan ak njàqare.»

Yàllaay wax ak Yerusalem

12 «Ku mana toj weñ gu ñuul,
rawatina yetu weñu bëj-gànnaar, mbaa xànjar?
13 Yeen waa Yuda, seen alal ak seeni denc
laay jox ñu ko sëxëtoo te feyuñu
ndax seen gépp moy ci seen réew mépp.
14 Maa leen di def seen jaami noon
réew mu ngeen xamul,
sama mer jippét, tàkkal leen.»

Yeremeey wax

15 Yaw déy Aji Sax ji, xam nga!
Ngalla bàyyi ma xel, geesu ma;
feyul ma ñi ma sam.
Bu leen muñal ba sànk ma!
Xamal ne yaa ma tax di dékku saaga.
16 Sa kàddu laa gis, di ko dunde,
sa kàddu di ma bégal, bànneexal sama xol.
Yaw Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, déy,
sa tur lañu ma tudde.
17 Masumaa toogandook ñiy mbumbaay
bay xawaare.
Yaa ma jiite, ma beru, toog
ndax mer mi nga ma sol, ba ma fees.

18 Moo sama tiis wi du dakk a?
Bii góom bu metti, tëë wér!
Yaw kay yaay waltan muy wal, di ŋiis,
di tas sama yaakaar.

19 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Soo délsee, ma délloosi la,
nga dellu di ma liggéeyal.
Soo dee wax ngëneel
lu soreeki caaxaan,
dinga mel ni yaay sama làmmiñ,
te nit ñeey délsi ànd ak yaw,
waaye du yaay délsi ànd ak ñoom.
20 Maa lay def nga mel ak askan wii
ni tatay xànjar ju ñu dàbbli,
ñu di la song
te duñu la man.
Maay ànd ak yaw,
di la wallu, di la xettli.»
Kàddug Aji Sax jee.
21 «Ab soxor jàpp la, ma àtte;
ab néeg ne la céex, ma foqati.»

16

Yeremi wéet na ci biiri bokkam

1 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma, ne ma:
2 «Bul jël jabar,
bul am doom ju góor mbaa ju jigéen ci bii bérab.»
3 Aji Sax ji kat dafa wax ci gone yu góor yeek gone yu jigéen
yi juddoo ci bii bérab,
wax ci seen ndey yi leen jur
wax ci seen baay yi leen meññ ci mii réew,
4 mu ne: «Jàngoroy ndee a leen di rey.
Deesu leen jooy, deesu leen rob.
Seeni néew ay tosal suuf.
Saamar akub xiif a leen di sànk,
seeni néew leel njanaaw ak rabi àll.»
5 Te Aji Sax ji kat dafa wax ne:
«Bul dugg kërug dëj,
bu fa dem di ñaawlook a jaale.
Maa xañ askan wii sama jàmm,»
kàddug Aji Sax jee,
«xañ leen sama ngor ak sama yërmande.
6 Ku mag ak ku ndaw ay dee ci réew mii,
te deesu leen rob,
deesu leen jooy.
Kenn du dagg yaramam
mbaa muy nelu, di ko ñaawloo.
7 Kenn du leen sédd aw ñam
wu ñuy dëfale ku deele,
kenn du leen jox ub kaas, dëfale leen,
doonte baay a dee mbaa ndey.
8 Kërug bernde it, bu fa dugg,
di toogandoo, di lekk ak a naan.»
9 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi kat dafa wax ne:
«Maa ngii di dakkal ci bii bérab,
ngeen teewe, fekke lépp
luy coowal mbégteek bànneex,
boroom séet ak séetam selaw.
10 «Su ko defee, boo waxee askan wii
kàddu yooyu yépp, ñu ne la: “Ana lu
waral Aji Sax ji dogalal nu musiba mu
réy mii mépp? Ana fu nu tooñe ak fu
nu moye sunu Yàlla Aji Sax ji?” 11 Nga
wax leen nag ne leen: “Seeni maam a
ma wacc,” kàddug Aji Sax jee, “di topp
yeneen yàlla, di leen jaamook a sujjóotal.
Man nag, ñu dëddu ma; sama yoon it,
ñu bañ koo sàmm. 12 Yeen nag, ngeen di
bon, ba raw seeni maam. Yeena ngii, ku
nekk të ticc, topp xolam bu bon, bañ maa
déggal. 13 Maa leen di dàqe ci réew mii,
jëme réew mu ngeen xamul, seeni maam
xamuñu ko, ngeen di fa jaamu guddeek
bëccëg yeneen yàlla, ndax dootuma leen
baaxe.”»

Yaakaar jeexul

14 «Waaw ay bés a ngi ñëw déy,»
kàddug Aji Sax jee, «deesatul wax ne:
“Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund te génnee
bànni Israyil réewum Misra.” 15 Waaye
dañu naan: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy
dund, ki jële bànni Israyil réewum bëj-
gànnaar, te jële leen mboolem réew ya
mu leen sànke woon.” Maa leen di
délloosi seen réew ma ma joxoon seeni
maam.»

Kenn rëccul mbugal mi

16 «Maa ngii di woolu nappkat yu bare.»
Kàddug Aji Sax jee. «Ñu napp ñii ba
noppi ma woo rëbb yu bare, ñu rëbb
leen ci kaw mboolem tund wu mag ak wu
ndaw, ba ci bépp xar-xaru doj. 17 Samay
bët a ngi ne jàkk déy ci seeni jëf. Dara
umpu ma ci. Seeni ñaawtéef, dara rëccu
ma ci. 18 Dama leen di jëkka fey ñaari
yoon seeni moy, ndax ñoo sobeel sama
réew meek seen méddi tuur yu bon yi,
feesal suuf sii ma séddoo seen yëf yu siblu
yooyu.»

Ñépp ay ràññeeji Aji Sax ji Yeremeey wax

19 Yaw Aji Sax ji may dooleel,
di ma feg, di ma làq bésub njàqare,
yaw la xeet yiy bawoo cati àddina,
fekksi la, naan:
«Caaxaani neen kay la sunuy maam baaxoo woon,
xërëmi neen yu amul njariñ.
20 Nit man naa sàkkal boppam ay yàlla?
Te duñuy yàlla sax!»

Yàllaay wax

21 «Moo tax maa ngii di leen xamal bii yoon,
ba ñu xam sama diisaayu loxook sama doole,
xam ne maay Aji Sax ji.»

17

Aji Sax ji sikk na Yuda

1 «Bàkkaaru Yuda lañu binde xaccug weñ
gu cat la di doj wu dëgër.
Dees koo ñaas ci seen àlluway xol,
ñaas ko ci seen béjjéni sarxalukaay.
2 Seeni doom sax di bàyyi xel seeni sarxalukaay
ak seen xer yi ñuy màggale tuurum Asera
fi ker garab yu naat yeek
kaw tund yu mag yi
3 ak kaw tund yi ci àll bi.
Seen alal ak seen denc yépp
laay joxe, ñu lël ko,
booleek seen jaamookaay
ndax seen moy yi dajal réew mi.
4 Dingeen xañ seen bopp cér bi ma leen séddoon,
ma def leen seen jaami noon
ci réew mu ngeen xamul,
ndax merloo ngeen ma
mer mu dul fey mukk.»

Aji Sax jee jara yaakaar

5 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Alkànde ñeel na ku yaakaar doom aadama
ak képp kuy doolewoo nit,
dëddu Aji Sax ji.
6 Day mel ni gajjub ndànd-foyfoy,
du gis ngëneel luy dikk!
Day dëkke màndiŋ mu wow koŋŋ,
suufas xorom su kenn dëkkul.
7 Waaye barke ñeel na ku wóolu Aji Sax ji,
yaakaar Aji Sax ji.
8 Day mel ni garab gu saxe wetu ndox,
lawal ay reenam ca wal ma,
ragalul tàngoor wu dikk,
xob ya di naat.
Du tiit atum maral,
du ñàkk meññeef.»

9 «Dara gënula dëng xelum nit,
laago la ci moom.
Ana ku ko mana xam?
10 Maay Aji Sax jiy seetlu xel,
natt ub xol,
di yool ku nekk jëfinam,
la yellook añam.
11 Kuy jagoo alal ju lewul,
mooy picc mu toj lu mu nenul.
Kookooy tollu digg dooleem, alal ja dëddu,
mu mujje dof.»

Yeremeey wax

12 Sunu bérab bu sell bi,
mooy ngànguney daraja, daa masa kawe.
13 Yaw Aji Sax ji yaakaaru Israyil,
ku la wacc, torox;
ku la dëddu daa repp.
Moo wacc Aji Sax ji, bëtu ndox miy dund.

Yeremi ñaan na Yàlla wall

14 Éy Aji Sax ji, faj ma, ma faju;
musal ma, ma mucc,
samag cant, yaw a.
15 Ñu ngii naa ma:
«Ana la Aji Sax ji waxoon?
Na dikk boog!»
16 Man de, bañuma laa sàmmal, topp la;
bésub tiis it dagaanuma ko.
Yaw de xam nga ko.
Li ma wax it fi sa kanam la.
17 Bu ma teg tiitaange,
yaay sama rawtu bésub safaan.
18 Ngalla gàcceelal ñi ma topp,
te bu ma gàcceel;
yal nañu tiit, ñoom,
te man, ma baña tiit.
Rikk dikke leen bésub safaan,
rajaxe leen ñaari yoon.

Bésub Noflaay ñeel na Aji Sax ji

19 Aji Sax ji da maa wax ne ma: «De-
mal taxawi ca buntu Doomi réew mi, fa
buurub Yuda di duggeek a génne. Te nga
taxaw itam ca mboolem bunti Yerusalem

ya ca des. 20 Nga ne leen: “Dégluleen
kàddug Aji Sax ji, yeen buuri Yuda ak
yeen waa Yuda gépp ak képp ku dëkk
Yerusalem, di jaare bunt yii. 21 Aji Sax
ji dafa wax ne: Moytuleen seen bopp
ba baña gàddu lenn bésub Noflaay, di
ko jaarale bunti Yerusalem. 22 Buleen
génne seeni kër lenn bésub Noflaay te
buleen ci liggéey lenn. Waaye nangeen
sellal bésub Noflaay, muy la ma santoon
seeni maam. 23 Ndaxam dégluwñu ma,
teewluwñu ma, xanaa të ticc, baña dégg,
di gàntal ndigal. 24 Waaye su ngeen
ma dégloo ba déglu ma, kàddug Aji
Sax jee, baña gàddu lenn di jaare bunti
dëkk bii bésub Noflaay, xanaa di sellal
bésub Noflaay, bañ cee liggéey lenn, 25 su
boobaa buur yiy tooge jalub Daawuda,
tey dawal watiir aki fas, ñook seeni
kàngam, duñu noppee jaare bunti dëkk
bii, feggook seeni kàngam. Waa Yudak
waa Yerusalem it di jaare ci bunt yii, dëkk
bi sax dàkk. 26 Dees na bàyyikoo dëkki
Yuda ak li wër Yerusalem ak diiwaanu
Beñamin, ca suufu tundu waak kaw tund
ya, ak ca diiwaanu Negew. Ñuy indi
ci kër Aji Sax ji ay saraxi rendi-dóomal
ak yeneen saraxi jur ak saraxu pepp ak
cuuraay. Ñii di indi kër Aji Sax ji saraxi
cant. 27 Waaye su ngeen ma déggalul,
baña sellal bésub Noflaay, baña moytoo
gàddu lenn, di jaare bunti Yerusalem
bésub Noflaay, su boobaa dinaa taal dëkk
bi taal buy xoyom këri Yerusalem yu yànj,
te du fey.”»

18

Boroom njaq doon na misaal

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo fa
Aji Sax ji. Mu ne ko: 2 «Dalal di dem ca
tabaxkatu njaq ba. Foofa laa lay dégtale
sama kàddu.» 3 Ma daldi dem ba ca
kër tabaxkatu njaq ba. Ma fekk ko muy
liggéey ca tabaxukaayu njaqam. 4 Leeleeg
ndab li tabaxkat biy tabaxe ban, yàqu ci
loxoom, mu dellu defaraat ba mu baax
ci moom. 5 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal
ma ne ma: 6 «Ni tabaxkatu njaq bii di
def, dama koo manula def ak yeen, bànni
Israyil?» Kàddug Aji Sax jee. «Ban bii
déy, ni mu mel ci loxol tabaxkatu njaq
bi, ni ngeen mel ci sama loxo, yeen bànni
Israyil. 7 Leeg-leeg ma wax lu jëm ci aw
xeet mbaa am réew, ne dinaa ko déjjati,
daaneel ko, tas ko, 8 xeet woowu tuub
mbonam gi ma leen doon artoo, ma fomm
musiba mi ma naroona wàcce ci seen
kaw. 9 Leeleeg it ma wax lu jëm ci aw xeet
mbaa am réew, ne dinaa ko tabax, jëmbat
ko, 10 ba noppi ñu def lu ma ñaawlu, baña
dégg sama kàddu. Su ko defee ma fomm
lu baax la ma leen naroona baaxe. 11 Kon
waxal boog waa Yuda ak waa Yerusalem
ne leen: “Aji Sax ji dafa wax ne: Maa
ngi nii di leen tabaxal musiba ci pexe mu
ma leen di fexeel. Kon na ku nekk dëpp
yoonam wu bon te jubbanti jikkoom aki
jëfam.” 12 Dañu naan: “Jaru ko, sunu
xalaatu bopp lanuy topp, ku nekk të ticc
di jëfe sa xel mu dëng.”»

Israyil fàtte na Aji Sax ji

13 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Laajteleen rekk ci xeet yi!
Ku ci masa dégg lu mel nii?
Lu ñaawa ñaaw la Israyil, janq ba, def!
14 Ku masa gis fu tawub yuur gedde
mbartali Libaŋ,
mbaa wal mu sedd ma cay wale fu sore
ŋiis?
15 Moona sama ñoñ fàtte nañu ma;
tuuri caaxaan, ñu taalal cuuraay,
te tuur yi di leen fakktal ci seeni yoon,
seen jaaruwaay ya woon,
di leen jaarale ñall yu kenn xàllul,
16 ba seenum réew gental,
di lu ñuy muslu fàww,
ku fa romb waaru, wëcc bopp.
17 Maay mel ni ngelawal penku, tasaare
leen,
ñu daw seeni noon.
Gannaaw laa leen di won,
waaye du doon kanam,
keroog seen bésu ay.»

Fexeel nañu Yeremi

18 Ba mu ko defee, mu am ñu ne:
«Aywaleen, nu lalal Yeremi pexe. Ndax
kat soxlawunu ko ba di ci ñàkk dara: du
njàngal sarxalkat, du digley boroom xel
te du waxyu bu yonent biral. Nanu ko
duural ba sànk ko te baña faale lenn ciy
waxam.»

19 Waaye yaw Aji Sax ji, teewlu ma
te déglu kàddug noon yi.
20 Lu baax dees na ko feye lu bon a?
Moona gasal nañu ma am yeer, di ma tëru.
Bàyyil xel ba may taxaw fi sa kanam,
di leen tinul ngir nga moyale leen sa mer.
21 Kon nag bàyyil seeni doom ñu xiif ba dee,
jañax leen ci ñawkay saamar,
seeni jabar suul doom, suul jëkkër,
seeni góor loroo mbas,
seeni waxambaane daanoo xare.
22 Boo jekkee yebal gàngoor,
yal na yuux jibe seeni kër.
Ñoo gas um yeer, di ma rëbb,
làqal may fiir.
23 Waaye yaw Aji Sax ji, xam nga mépp pexe
mu ñu may fexee bóome.
Bu leen jéggal seen ñaawtéef,
bul far seeni moy,
yal nañu nërmeelu fi sa kanam,
jëflanteel ak ñoom bi ngay mer.

19

Njaq la toj na

1 Aji Sax ji dafa wax ne: «Demal ca
tabaxkatu njaq ba, nga jëndi fa njaqu ban
lu ndaw te ànd ak ñenn ci magi askan
wi ak ñenn ci magi sarxalkat yi, 2 te nga
dem ba ca xuru Ben Inom, ca buntu Tojitu
njaq ya, daldi fay yéene kàddu yi ma lay
wax. 3 Danga naan: “Yeen buuri Yuda,
yeen waa Yerusalem, dégluleen kàddug
Aji Sax ji. Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: Maa ngii di
wàcce fi bii bérab, musiba muy buur
noppi képp ku ci dégg.” 4 Li ko waral
mooy dañu maa wacc, teddadil bérab bii,
di fi taalal cuuraay yeneen yàlla yu ñu
xamuloon, du ñoom, du seeni maam, du
buuri Yuda. Te feesal nañu bérab bii
deretu nit ñu deful dara. 5 Yékkatil nañu
fi Baal tuur mi bérabi jaamookaay, di ci
lakk seeni doom ngir Baal, defal ko ko
saraxi rendi-dóomal, te santaanewma ko,
waxuma ko, jaarul sax sama xel.
6 «Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee, «su boobaa deesatul
wooye bérab bii Tofet mbaa xuru Ben
Inom, xanaa xuru Bóomukaay. 7 Maay
neenale fii pexem Yudak Yerusalem. Maa
leen di tërale seen saamaru noon, ñi leen
di tëru, tër leen; seeni néew, ma leele
njanaaw ak rabi àll. 8 Maay def dëkk bi
ab gent bu ñuy muslu, ku fi jaare waaru,
di muslu ci seen mbugal yépp. 9 Maa
leen di yàpploo seen doom yu góor ak yu
jigéen, ku nekk di yàpp sa moroom ci biir
njàqare, ndax gaw bu metti, bu leen seen
noon yi leen di tëru di gaw.
10 «Gannaaw loolu nanga toj njaq lu
ndaw li fi kanam ñi nga àndal, 11 te nga ne
leen: “Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Askan wii ak dëkk bii, ni ñuy
toje njaq, ba deesatu ko mana defaraat,
ni laa koy tojate. Tofet gii dees na fi rob
ndax ñàkk fu ñu robe. 12 Noonu laay def
bérab bii,” kàddug Aji Sax jee, “ak ñi fi
dëkk. Maay def dëkk bii ni Tofet. 13 Këri
Yerusalem ak këri buuri Yuda dina fees ak
sobe ni bérab bii di Tofet. Mooy mboolem
kër yu ñu doon taalal cuuraay ca kaw
taax ya ñeel biddiiw yépp, ak di fa tuural
yeneen yàlla.”»
14 Gannaaw ba Yeremi walbatikoo
Tofet, ga ko Aji Sax ji yebaloon mu waxi fa
waxyu, dafa taxawi ca ëtti kër Aji Sax ji,
daldi wax ak mbooloo ma mépp. Mu ne
leen: 15 «Aji Sax ji, Yàllay Israyil Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: “Maa ngii di
wàcce ci kaw dëkk bii ak mboolem li ko
wër, lépp luy musiba mu ma dige woon,
ndax dangeena të ticc, baña dégg sama
kàddu.”»

20

Tëj nañu Yeremi

1 Ci kaw loolu, doomu Imer, Pasur,
sarxalkat ba jiite woon saytub kër Yàlla
ga, dégg Yeremi muy biral kàdduy waxyu
yooyu. 2 Ba mu ko defee Pasur dóorlu
Yonent Yàlla Yeremi, jéng ko ca buntu
kër Aji Sax ja féete kaw, te ñu dippee
ko Beñamin. 3 Ca suba sa Pasur yiwee
ko ca jéng ba. Yeremi ne ko: «Aji Sax
ji tuddeetu la Pasur; Magor-Misabib (mu
firi Tiitaange lu dajal) la la tudde. 4 Ndax
Aji Sax ji dafa wax ne: “Maa ngii di la
wàcceel tiitaange, yaak sa soppe yépp,
seen saamaru noon daaneel leen, ngay

gis; te Yuda gépp laay teg ci loxol buuru
Babilon, ñii mu yóbbu leen ngàllo, ñee
mu jam leen, ñu dee. 5 Maay joxe lépp
luy alalu dëkk bii. Mboolem lu fiy njariñ,
mboolem gànjar, mboolem denci buuri
Yuda, dinaa ko teg ci seen loxol noon yi,
ñu sëxëtoo, jël, yóbbu Babilon. 6 Yaw
Pasur, yaak sa waa kër yépp ay duggi
njaam ca Babilon. Babilon nga jëm te fa
ngay dee, ñu rob la fa, yaak mboolem sa
soppe ya nga daan wax ay waxyuy fen.”»

Yeremi ñaxtu na

7 Éy Aji Sax ji, naxtaan nga ma,
ma naagu, nga nax ma,
jaay ma doole, ba man ma.
Ñu ngi may kekku bés bu ne,
ku ne di ma kókkali.
8 Saa yu ma waxee, damay xaacu,
fitnaak salfaañoo ma tax di yuuxu.
Kàddug Aji Sax jee may yóbbey xas
aki saaga bés bu ne.
9 Su ma nee: «Xaaral ma fàtte ko,
dootuma biral waxyu ci turam,»
sama xol bi mel nib taal
bu tàkk, tàbbi sama biir yax yi;
may jéema muutuwaale sa kàddu,
te duma ko man.
10 Dégg naa ñaawlaate yu bare, ñu naan:
«Éey, Tiitaange-lu-dajal!
Booleleen ko, boole rekk!»
Ñi ma séqal jàmm sax,
di yeeru ma fakkastalu,
naan: «Jombul mu juum, nu jekku ko,
ba mana feyu.»
11 Waaye Aji Sax jeek man, di ñeyi xare.
Moo tax ñi may tëru di tërëf, ba duñu daan,
xanaa rus lool, ndax duñu baaxle;
gàcce gu yàgg lay doon te du fey.
12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, yaw miy nattu ku jub,
di gis xel ak xol,
may ma, ma gis ni nga leen di feye;
yaw de laa diis sama mbir.

13 Woyleen Aji Sax ji,
màggal-leen Aji Sax ji!
Mooy xettli néew-ji-doole
ci dooley ku bon.
14 Alkute ñeel na bés ba ma juddoo,
bés ba ma saa ndey juree,
yàlla bumu barkeel.
15 Alkute ñeel na ka ko yegge baay,
ne ko: «Sa soxna am na doom ju góor,»
ba tax baay béga bég.
16 Yal na kooku mel ni dëkk,
yi Aji Sax ji tas te yërëmu leen!
Yal na dégg yuuxi suba teel
ak xaacuy xarey njolloor.
17 Moo ma reyul ci sama biiru ndey,
ma bàmmeeloo sama ndey,
te du wasin mukk.
18 Ana lu ma doon génne ca biiram,
di daj coonooku tiis,
mujje gàcce?

21

Jéllub Yerusalem jubsi na

1 Kàddu dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo
fa Aji Sax ji. Mooy ba buur Cedesyas
yebalee ca moom, Pasur doomu Malkiya,
mook sarxalkat ba ñuy wax Cefaña
doomu Maaseya. Mu ne ko: 2 «Ngalla see-
tal nu ci Aji Sax ji, ndax Nabukodonosor
buuru Babilon mu ngi nuy song xare.
Jombul Aji Sax ji defaatal nu lenn ciy
kéemaanam ba mu dellu gannaaw.»
3 Yeremi nag ne leen: «Waxleen Cedesyas
ne ko: 4 “Aji Sax ji, Yàllay Israyil dafa
wax ne: Seen dooley xare ji ngeen yor,
di xeexeek ñi ci biti, di buuru Babilon ak
waa Babilon ñi leen gaw, maa ngii di ko
walbati, dajale ko ci biir dëkk bii. 5 Man
mii maay xareek yeen, won leen sama
doole ak sama diisaayu loxo, xadaru,
dikke leen mer mu réya réy. 6 Maay fàdd
lu dëkk ci dëkk bii, nit ak mala bokk loroo
mbas mu réy. 7 Gannaaw loolu nag,”
kàddug Aji Sax jee, “Cedesyas buurub
Yuda, aki jawriñam ak askan week ñi
des ci dëkk bii te rëcce ci mbas meek
xare beek xiif bi, maa leen di teg ci loxol
Nabukodonosor buuru Babilon, ak seen
loxol noon, ak loxol ñi leen di wuta rey.
Dina leen leel ñawkay saamar. Du leen
baal, du ñéeblu, du yërëm.”
8 «Te itam nga wax askan wii ne leen:
“Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di teg fi
seen kanam yoonu dund ak yoonu ndee.
9 Ku toog ci dëkk bii, dinga deeye xare

mbaa xiif mbaa mbas. Ku génn jébbal boppam waa Babilon ñi leen gaw nag dinga dund, bakkanam di yoolu xareem.
10 Jógal naa dëkk bii déy, te loraange laa leen naral waaye du jàmm.” Kàddug Aji Sax jee. “Ci loxol buuru Babilon laa koy teg, mu jafal ko, lakk.”»

Xibaar ñeel na waa kër buur

11 «Te it waxal waa kër buurub Yuda ne leen:
“Dégluleen kàddug Aji Sax ji!
12 Yeen waa kër Daawuda,
Aji Sax ji dafa wax ne:
Àtte yoon, deeleen ko xëye,
di xettli ki ñu xañ dëgg
ci ki koy néewal doole,
balaa sama mer ne jippét,
di tàkk te deesu ko mana fey
ndax seen jëf ju bon.
13 Yeen ñi jataayoo xur wi,
yeen ñi ci kaw doj wu tell wi, maa ngii fi seen kaw.”
Kàddug Aji Sax jee.
“Yeen ñi naa: ‘Ku nu manal dara?
Ku jote sunu biiri rawtu?’
14 maa leen di dikke seen añu jëf.”
Kàddug Aji Sax jee.
“Maay jafal sawara, lakk seen gott bi,
mu xoyom lépp lu leen wër.”»

22

1 Aji Sax ji dafa wax ne: «Demal kër buurub Yuda, nga jottli fa kàddu gii.
2 Danga naan: “Dégluleen kàddug Aji Sax ji, yaw buurub Yuda mi toog ci jalub Daawuda, yaak say jawriñ ak sa nit ñiy jaare yii bunt. 3 Aji Sax ji dafa wax ne:
Deeleen jëfe dëgg ak yoon, di xettli ku ñu xañ dëgg ci ki koy néewal doole. Ab doxandéem, ab jirim akub jëtun, buleen leen lor, buleen leen fitnaal. Deretu jaambur bu deful dara it, buleen ko tuur ci bii bérab. 4 Su ngeen jëfee ba jëfe santaane bii déy, buur du noppee dugge yii bunt, di toogal Buur Daawuda fi jalam, di dawal watiir aki fas, ànd ak seeni jawriñ ak seeni nit. 5 Waaye su ngeen dégluwul sama santaane yii, giñ naa ko ci man mii,” kàddug Aji Sax jee, “ab gent rekk la gii kër di doon!”»

6 Aji Sax ji déy dafa wax ci mbirum kër buurub Yuda ne:
«Yaay sama àllub Galàdd,
sama collu tundu Libaŋ,
waaye déy, maa lay def ni màndiŋ,
ngay dëkk yu kenn dëkkul.
7 Maa lay beralal yàqkat
yu fàggu seeni gànnaay,
dàjji sa tànnéefi banti seedar,
sànni ca sawara sa.
8 «Doxandéem yu bare dinañu jaare dëkk bii, di laajte ci seen biir naan: “Ana lu waral Aji Sax ji def nii bii dëkk bu mag?” 9 Su ko defee ñu ne leen: “Xanaa li ñu fecci seen kóllërey Yàlla Aji Sax ji, di sujjóotal yeneen yàlla, di leen jaamu.”»

Lu jëm ci Salum buurub Yuda

10 Buleen jooy buur Yosya mi dee,
buleen ko ñaawlul,
jooyleena jooy buur Salum miy dem,
te du délseeti,
ba gis réewum juddoom.
11 Aji Sax ji kat dafa wax ci mbirum buurub Yuda, Salum mi wuutu baayam Yosya te bàyyikoo fii. Mu ne: «Du fi délseeti mukk. 12 Waaye fa ñu ko yóbbu ngàllo, fa lay deeye. Réew mii, du ko gisati mukk.»

Lu jëm ci Yowakim, kuutaayu Buur Yosya

13 Wóoy ngalla kiy tabax këram te seetu ci njekk,
di teg taaxi kawam te seetu ci yoon,
liggéeyloo moroomam ci dara,
feyu kow ñaqam.
14 Mu ngi naan: «Maay tabax kër gu yaa,
taaxi kaw ya yàmblaŋ.
Ma bënn ay palanteer,
tafal kër gi banti seedar,
diw ko ba mu xonq curr.

15 «Ëpplante banti seedar da laa def buur?
Sa baay daawul lekk ak a naan?
Teewu koo jëfe dëgg ak yoon,
muy njiglaayam.
16 Da daan sàmm àqu ku ñàkk ak ku néew doole,
muy njiglaay.
Du looloo di xam maay kan?»
Kàddug Aji Sax jee.

17 «Yaw xooloo,
xalaatoo lu moy loo jariñoo,
ak noo tuure deretu jaamburu Yàlla,
di fitnaale ak a lore?»

18 Moo tax Aji Sax ji wax ci mbirum buurub Yuda, Yowakim doomu Yosya, ne:
«Kenn du ko jooy ca mbokkam mu góor mbaa mu jigéen,
naan: “Wóoy ngalla nun, bokk yi!”
Kenn du ko jooy,
naan: “Wóoy, sang ba, wóoy kilifa ga!”
19 Robu mbaam-sëf lees koy rob:
diri génne Yerusalem,
sànni ca biti.»

Yeremi yégle na fitnay Yerusalem

20 Aji Sax ji nee: «Yeen waa Yerusalem,
yéegileen tundi Libaŋ, yuuxu.
Àddooleen fa Basan, xaacu,
te yuuxoo fa Abarim,
nde seen soppe yépp a rajaxoo!»

21 «Waxoon naa leen ko ba ngeen di am jàmm,
ngeen ne: “Dégluwnu!”
Noonu ngeen jàppoo ba ngeen di ndaw ba tey,
masuleen maa déggal!
22 Ngelaw dina sàmm seeni sàmm, sànk leen,
seeni soppe duggi njaam,
ba ngeen rus, torox
ndax seen gépp mbon.

23 «Yaw mi tooge Libaŋ*,
def um tàgg sa garabi seedar,
éy bu la mitit dikkalee,
nirook mititu mat,
ndaw binni yu réy!»

Lu jëm ci Kooña doomu Yowakim

24 Mu ne: «Giñ naa ko ci man miy
dund,» kàddug Aji Sax jee, «yaw buurub
Yuda, Kooña† doomu Yowakim, soo doon
jaarob torlukaay ci sama ndijoor it, fa laa
lay foqatee, 25 teg la ci loxol ñi lay tëru
te nga ragal leen; muy Nabukodonosor
buuru Babilon aki xarekatam. 26 Maa lay
xalab, yaak sa ndey ji la jur, jëme meneen
réew mu ngeen juddoowul, te fa ngeen di
deeye.
27 Réew mi ngeen namma délsi, dungeen fi délseeti.»

28 Nee ñu: «Waa jii Kooña da di njaq lu toj lu jarul daraa?
Am da di xottu ndab lu kenn buggul?
Lu waral ñu di ko sànni, mooki doomam,
xalab leen biir réew mu ñu xamul?»

29 Éy waa réew mi, waa réew mee, waa réew mi,
dégluleen Kàddug Aji Sax ji!
30 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Bindleen ne waa jii amul doom!
Du baaxle cig dundam,
nde kenn ci geñoom du tekki,
ba tooge jalub Daawuda,
di jiiteeti fi Yuda.

23

Sàmm bu baax aye na

1 «Wóoy ngalla sàmm yiy sànk ak a
tasaare sama gétt gi.» Kàddug Aji Sax
jee. 2 Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israyil wax
ci sàmm yiy sàmm ñoñam ne: «Yeena
tasaare sama gétt gi, dàq leen, te tax-
awuwleen leen. Kon maa ngii di leen
taxawoo mbugal, yoole leen seen jëf ju
bon.» Kàddug Aji Sax jee. 3 «Man nag,
sama ndesu gétt, maa leen di dajalee
mboolem réew yi ma leen dàqoon, jëme;
te maa leen di délloosi seen parlu, ñu
meññ ba yokku. 4 Dinaa leen taxawalal
ay sàmm yu leen di sàmm ba dootuñu tiit,
dootuñu jàq, dootuñu wuute.» Kàddug
Aji Sax jee.
5 «Ay bés a ngi ñëw,» kàddug Aji Sax jee,
«maay jebbil Daawuda njebbitu njekk,
mu falu di buur bu xelu,
di jëfe njub ak njekk ci réew mi.
6 Ay jantam Yuda dina texe,
Israyil dëkke kaaraange,
te dees na ko tudde nii:
“Aji Sax ji sunu njekk.”

---

* **22:23** 22.23 Libaŋ man naa doon misaalu Yerusalem. Seetal ci *1.Buur ya* 7.2. † **22:24** 22.24 Kooña turu gàttalu Yowakin la. Seetal ci *2.Buur ya* 24.8-17.

[7] «Moo tax ay bés a ngii di ñëw,» kàddug Aji Sax jee, «deesatul wax ne: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund te génnee bànni Israyil ca réewum Misra.” [8] Xanaa
dañu naan: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund te génnee askanu Israyil réewum bëj-gànnaar, génnee leen mboolem réew ya mu leen sànkeji woon.” Su ko defee ñu dëkkewaat seen suufas bopp.»

Kàddu jógal na yonenti caaxaan

[9] Mu jëm ci yonent yi:
Sama bopp a ubu ràpp, sama xol jeex,
sama yax yépp ne yalax,
ma mel ni ku biiñ man,
ba mu màndi
ndax Aji Sax ji ak kàddoom yu sell.
[10] Ay jaalookat la réew mi fees déy,
alkànde déy a waral réew mi maral,
parluy màndiŋ mi wowal.
Seeni xél loraange la,
seenug njàmbaar di naka-su-dul-noona.

Yàllaay wax

[11] «Te it yonent ak sarxalkat ñoo bokk yàqu,
sama biir kër sax gis naa ci seenug mbon.»
Kàddug Aji Sax jee.
[12] «Moo leen tax di tarxiise seenu yoon,
tàbbi lëndëm, fëlëñu.
Maa leen di wàcceel musiba déy
ca seen atum mbugal.»
Kàddug Aji Sax jee.

[13] «Ca yonenti Samari it laa gis njekkar,
ñuy waxe waxyuy Baal tuur mi,
di réeral Israyil, sama ñoñ.
[14] Waaye yonenti Yerusalem laa gisal lu yées:
ñuy jaaloo, di wéye ay fen,
di dooleel defkatu lu bon,
ba kenn dëdduwul mbonam.
Ñoom ñépp di ma niru waa Sodom,
waa Yerusalem it ni waa Gomor.»

[15] Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
wax lii ci mbirum yonent yi:
«Maa ngii di leen leelsi njàqarey xeme,
nàndal leen tookey mbugal,
nde fi yonenti Yerusalem la yàqute tuk-kee,
ba law ci réew mi mépp.»

[16] Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Buleen déglu yonent yi leen di wax ay waxyu;
cóolóoli neen lañu leen di naxe,
di fent ay peeñu, di wax ay waxyu,
te du kàddug Aji Sax ji.
[17] Ñi ma teddadil lañuy waxa wax,
naan leen Aji Sax ji déy nee:
“Jàmm ngeen di am.”
Képp ku topp sa xelum déggadi,
ñu ne ko: “Musiba du la dab mukk.”

[18] «Waaye ana ku ci teewe woon jataayu Aji Sax ji?
Ku ci fekke, ba dégg kàddoom?
Ku ci teewlu kàddoom, ba dégg ko?
[19] Ngëlénu Aji Sax jaa ngoog,
sànjam fettax na,
dig callweer,
callweeral boppu ku bon.
[20] Merum Aji Sax ji du giif,
te deful ba sottal li mu nar.
Fan yu mujj yii, ngeen am ci lu leer.
[21] Yebaluma yonent yii,
ñoom ñuy daw di yégle!
Waxumaak ñoom,
ñoom ñuy jottli waxyu!
[22] Su ñu teewe woon sama jataay sax,
mana dégtal sama ñoñ samay kàddu,
ba waññee leen seen yoonu mbon
ak seen jëfi mbon.
[23] Xanaa du maay Yàlla?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Fu jegeek fu sore, du maay Yàlla?
[24] Ku mana làqoo làquwaay,
ba duma ko gis?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Xanaa du asamaan ak suuf,
maa ko fees?»
Kàddug Aji Sax jee.

[25] «Dégg naa kàdduy waxyu yi yonent yooyuy waxe ci sama tur ay fen, naan
gént nañu lii, gént nañu lee. [26] Fan
la yonenti fen-kat yii àppal seeni xalaat, di wax waxyuy naxe yu ñu fental seen
bopp? [27] Seen gént yi ñuy nettalante, nammuñu ci lu moy sama ñoñ fàtte ma, ni ma seeni maam fàttee woon ndax Baal
tuur mi. [28] Yonent bu ci am gént, na nettali géntam, waaye ku ci am sama kàddu, na ko àddoo, na ma ko waxe. Ana

ñax akum pepp?» Kàddug Aji Sax jee.
29 «Sama kàddu déy, daa mel ni sawara,»
kàddug Aji Sax jee, «mbaa saddu, di
falaxew doj! 30 Moo tax maa ngii ci kaw
yonent yi.» Kàddug Aji Sax jee. «Ñu
ngi sàccante samay kàddu. 31 Maa ngii
ci kaw yonent yi.» Kàddug Aji Sax jee.
«Ñu ngi mbel-mbeli naan: “Kàddoo ngi.”
32 Maa ngii ci kaw ñiy waxe waxyuy génti
caaxaan.» Kàddug Aji Sax jee. «Ñu
ngi nettali seeni gént, bay waññi sama
ñoñ, ndax seen fen yu jéggi dayo, te
man de yebaluma leen, santuma leen
dara. Amaluñu askan wii benn njariñ.»
Kàddug Aji Sax jee.

Yéeneb Aji Sax ji du ab yen

33 Aji Sax ji ne Yeremi: «Su la askan wii
laajee mbaa ab yonent mbaa ab sarxalkat
ne la: “Ana yéeneb waxyu bi la Aji Sax
ji yóbbante?” Nga wax leen ne leen:
“Yeenay yen bi te dinaa leen yenniku.”»
Kàddug Aji Sax jee. 34 «Te muy yonent,
muy sarxalkat mbaa kenn ci askan wi, ku
ci ne: “Yéeneb waxyu bii la ma Aji Sax
ji yóbbante ci yeen,” maay dikke mbugal
kooku mook waa këram. 35 Li ku nekk
wara laaj moroomam mbaa mbokkam
kay mooy: “Lu Aji Sax ji tontu?” mbaa
“Lu Aji Sax ji wax?” 36 Waaye yéeneb
waxyu bu Aji Sax ji, buleen ko fi tuddati.
Jooju wax déy, yenu boroom lay doon.
Ndax dangeena been sunu kàddug Yàlla,
Yàlla Aji Sax jiy dund, Boroom gàngoori
xare yi. 37 Li nit kiy laaj ab yonent mooy:
“Ana lu Aji Sax ji tontu? Ana lu Aji Sax
ji wax?” 38 Bu ngeen dee tudd ab yéeneb
waxyub Aji Sax ji, te ma yónnee ci yeen,
ne leen buleen di tudd ab yéeneb Aji Sax
ji, su boobaa Aji Sax ji dafa wax ne: 39 Maa
leen di yenu déy, xalab leen, yeen ak dëkk
bii ma leen joxoon, yeen ak seeni maam,
ba ngeen sore ma. 40 Te maa leen di teg
toroxte gu sax dàkk, ak gàcce gu sax dàkk
te du fey.»

24

Li ñaari dàmbi figg di misaal

1 Gannaaw gi Nabukodonosor buuru
Babilon toxal na buurub Yuda Yekoña*
doomu Yowakim, yóbbu ko Babilon,
mook kàngami Yudak liggéeykati xarala
yaak liggéeykati weñ ya. Ba loolu amee
Aji Sax ji am lu mu ma won: da maa jekki
gis ñaari dàmbi figg yu tege fi kanam kër
Aji Sax ji. 2 Genn dàmb gi di figg ju baaxa
baax, mel ni witt mu jëkk. Dàmb gi ci des
di figg ju bona bon, ju kenn dul lekk ndax
bon.
3 Aji Sax ji wax ma ne ma: «Yeremi, loo
gis?» Ma ne ko: «Xanaa ay figg. Figg ju
baax ji nag baax na lool, waaye ju bon ji
daa bona bon, ba kenn du ko lekk ndax
bon.»
4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ma, ne
ma: 5 «Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax
ne: Ni figg jii baaxe, ni laay geesoo mbaax
ngàllog Yuda gi ma yebale bérab bii, jëme
leen réewum Babilon. 6 Maa leen di toppe
bëtu mbaax, ba délloosi leen ci réew mii.
Maa leen di defar te duma leen daaneel;
jëmbat leen te duma leen buddi. 7 Maa
leen di may coobarey xam ma, te xam ne
maay Aji Sax ji, ba ñu doon sama ñoñu
bopp, man ma doon seen Yàlla. Dinañu
délseek seen léppi xol ci man déy!»
8 Waaye Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Ni figg jii bone, ba kenn manu koo lekk
ndax bon, ni laay def Cedesyas buurub
Yuda aki kàngamam ak ndesu Yerusalem.
Muy ñi des ci réew mi, di ña toxuji
Misra. 9 Maa leen di def ñu jara seexlu, di
musibay mboolem réewi àddina, ba fépp
fu ma leen sànni, seen tur di fa saaga te
kuy léeboo ak kuy kókkalee mbaa ngay
móoloo, ñoom ngay tudd. 10 Maay yebal
saamar fi seen kaw ak xiif ak mbas, ba ñu
raaf fi kaw suuf si ma leen joxoon, ñook
seeni maam.»

25

Ab tënkub waxyoo ngi

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, jëm
ci waa Yuda gépp, ci ñeenteelu atu
nguurug doomu Yosya Yowakim, buurub
Yuda. Mu yemook at mi jëkk ci nguurug
Nabukodonosor buuru Babilon. 2 Yonent

* 24:1 24.1 Yekoña ak Yowakin kenn ki la.

Yàlla Yeremi daa wax ak waa Yuda gépp
ak waa Yerusalem gépp, ne leen:

3 Li ko dale fukkeelu at ak ñett ci nguu-
rug doomu Amon, Yosya buurub Yuda, ba
tey jii, di ñaar fukki at ak ñett, kàddug
Aji Sax jaa ngi may dikkal, ma di leen
ko jottli te tàyyiwma, waaye dégluwleen.
4 Aji Sax ji yónnee leen mboolem jaamam
ñiy yonent yi. Yónni na leen ay yooni
yoon. Waaye dégluwleen, teewluwleen.
5 Mu ne leen: «Na ku nekk ci yeen
dëpp jëfinam ju bon ak jëfam ju bon, ba
mana dëkke réew mi leen Aji Sax ji jox
naka jekk, yeen ak seeni maam, ba fàww,
6 te buleen topp yeneen yàlla, di leen
jaamook a sujjóotal; buleen ma merloo
ndax yëfi neen yu ngeen sàkke seeni
loxo. Su boobaa duma leen teg musiba.
7 Waaye dégluwleen ma». Kàddug Aji
Sax jee. Mu ne: «Yeena ma merlook ak
yëf yu ngeen sàkke seeni loxo, muy seen
musiba.»

8 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi wax ne: «Gannaaw dégluwleen
samay kàddu, 9 maa ngii di yónnee, jëli
mboolem làngi bëj-gànnaar.» Kàddug
Aji Sax jee. «Maay yónnee it ca
Nabukodonosor buuru Babilon mi ci
samag curga, daldi leen boole indi ci kaw
réew mii ak ñi ci biiram ak mboolem
xeet yi ko séq. Maa leen di faagaagal,
gental leen gent bu sax dàkk bu ñuy
muslu. 10 Te muy kàddug mbégte di
kàddug bànneex, di kàddug boroom séet
akub séetam, di wolukaay bu fiy jib mbaa
leer gu ñuy niitoo, lépp maa ko fiy boole
tukkal. 11 Réew mii mépp ay gental, def
ndànd-foyfoy, xeet yii yépp di surgawu
buuru Babilon diiru juróom ñaar fukki at.

12 «Su ko defee bu juróom ñaar fukki
at yi matee, ma doora dikkal Babilon ak
buuram ndax seeni ñaawtéef.» Kàddug
Aji Sax jee. «Maay gental réewum Ba-
bilon ba fàww. 13 Maay wàcceel réew mii
mboolem kàddu yi ma ko rëbbe woon, te
ñu bind ko ci téere bii, Yeremi jottli xeet
yépp waxyu bi.

14 «Ñoom waa Babilon it déy, dinañu
surgawu ay xeet yu giir ak ay buur yu
mag. Maa leen di fey seen añu jëf ju bon.»

Kàddug waxyu dal na xeet yi

(Saar 25.15-38)

15 Aji Sax ji Yàllay Israyil déy da maa
wax ne ma: «Am kaasu biiñ bii ci sama
loxo, di misaal kaasu mbugal, te nga
nàndal ci mboolem xeet yi ma lay yebal,
16 ñu naan, tërëf, di say ndax aaytéefu
saamar laay yebal fi seen biir.»

17 Ma daldi jële kaas bi ci loxol Aji Sax ji,
nàndal ci mboolem xeet yi mu ma yebal.
18 Ma nàndal waa Yerusalem ak dëkki
Yuda ak seeni buur ak seeni kàngam ngir
gental fépp, muy ndànd-foyfoy bu ñuy
muslu, di ko móoloo ba sunu jonni yàllay
tey.

19 Firawna buuru Misra it nàndal naa
ko ca, mooki surgaam aki kàngamam ak
waa réewam, 20 ak mboolem xeeti njax-
asaan yi ci seen biir, ak mboolem buuri
réewum Ucc, ak mboolem buuri réewum
Filisteen ña féete Askalon ak Gasa ak
Ekkron ak la des ca Asdodd. 21 Ma boole
ca nàndal Edomeen ñaak Mowabeen
ñaak Amoneen ña, 22 ak mboolem buuri
Tir ak mboolem buuri Sidon ak buuri dun
ya ca wàllaa géej, 23 ba ca waa Dedan ak
Tema ak Bus ak mboolem ñiy wat seen
peggu kawaru bopp, 24 ak mboolem buuri
Arabi ak mboolem buuri xeeti njaxasaan
yi dëkke màndiŋ mi, 25 ak mboolem buuri
Simri ak buuri Elam ak mboolem buuri
Medd, 26 boole ca mboolem buuri bëj-
gànnaar, ñu jegeek ñu sore. Ma nàndal
leen ñoom ñépp, ba réewi àddina yi ci
kaw suuf yépp daj. Buurub Sesag* topp
ci ñoom, naan.

27 Aji Sax ji nag ne: «Wax leen ne
leen: “Aji Sax ji Boroom gàngoori xare
yi, Yàllay Israyil dafa wax ne: Naan-
leen ba màndi, di waccu, fëlëñu, tëë
jóg ndax saamar bi may yebal fi seen
biir.” 28 Waaye su ñu bañee naan ci
kaas bi nga leen tàllal nag, nga wax
leen ne leen: “Aji Sax ji dafa wax ne:
Dingeen naan ba naanaatoo! 29 Te kat
dëkk bii ñu ma tudde sax, maa ngi koy
tàmbalee musibaal. Kon yeen, nu ngeen
mana fexee ba mucc? Dungeen mucc

* **25:26** 25.26 Sesag turu kumpa la, di Babilon ba tey.

moos, ndax saamar laay wool mboolem
ku dëkke àddina.”» Kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoori xare yi.
30 Aji Sax ji teg ci ne ma: «Yaw nag, jottli
leen mboolem kàdduy waxyu yooyu. Te
nga ne leen:
Aji Sax jeey yëmmoo fa kaw ni gaynde,
fa màkkaanam mu sell ma lay àddoo,
ŋara ŋar ci kaw déndu suufam,
xaacu xaacuy dërkati reseñ†,
di ko gëdde mboolem waa àddina,
31 riir ma àkki cati àddina,
ngir layoob Aji Sax jeek xeet yi,
moom miy àtte mboolem boroom bakkan,
ñu bon ñi, mu jébbal saamar.»
Kàddug Aji Sax jee.

32 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Musibaa ngii, di lawal wii xeet ba ca wee,
ngëlén lu réy a jollee cati àddina.»
33 Bésub keroog nag ñi Aji Sax ji fàdd, fu
ne lañuy tëdd ci àddina, cat ba cat. Deesu
leen jooy, deesu leen for, deesu leen rob.
Ni neefare jonkan lañuy wetaroo ci kaw
suuf si.
34 Yeen sàmmi askan wi, serleen, yuuxuleen;
yeen boroom gétt gi, xëppooleen suuf, ñaawloo;
seen bésub rendikat taxaw na,
te dees na leen tasaare,
ngeen daanu, rajaxoo
ni njaqal tànnéef.
35 Rawtu day réer sàmmi askan wi,
làquwaay réer boroomi gétt yooyu.
36 Yuuxi sàmm yaa ngoogu,
jooyi boroom gétt yaa,
Aji Sax jeey fóom seeni parlu.
37 Merum Aji Sax ju réy ji
selawal na tooli jàmm ya.
38 Gaynde wacc na geeram,
seen réew ma di ndànd-foyfoy,
ndax saamaru notkat bi
ak tàngooru sànjum Aji Sax ji.

Yeremi dugg na coono

26

(Saar 26—45)

Ñu ngi tëru Yeremi

1 Ba doomu Yosya, Yowakim buurub
Yuda di doora falu, kàddu gii dikkaloon
na Yeremi, bàyyikoo fa Aji Sax ji. Mu
ne: 2 «Aji Sax ji dafa wax ne: Dangay
taxawi ca biir ëttu kër Aji Sax ji. Nga
wax ak mboolem waa dëkki Yuda yiy
jaamusi ci kër Aji Sax ji. Mboolem kàddu
yi ma lay yóbbante ci ñoom, bu ci wacc
baat. 3 Jombul ñu dégg, ba ku nekk
dëpp yoonam wu bon. Su ko defee ma
fomm musiba, mi ma leen di waajal ndax
seen jëf ju bon. 4 Nga wax leen ne leen:
“Aji Sax ji dafa wax ne: Su ngeen ma
déggalul, toppuleen yoon wi ma leen
rëddal, 5 dégguleen sama kàdduy jaam
ñiy yonent yi may yónni ci yeen ay yooni
yoon, ngeen tëë dégg, 6 su boobaa maay
def kër Yàlla gii, na ma def ga woon ca
Silo, te dëkk bii maa koy def lu mboolem
xeeti àddina di tudd, di ko móoloo.”»
7 Ba mu ko defee sarxalkat yaak yonent
yaak mbooloo ma mépp dégg Yeremi di
wax kàddu yooyu ca biir kër Aji Sax
ji. 8 Naka la Yeremi wax ba sottal
mboolem la ko Aji Sax ji santoon mu jottli
ko mbooloo ma mépp, sarxalkat yaak
yonent yaak mbooloo ma mépp ànd jàpp
ko, ne ko: «Yaw, dee rekk mooy sab àtte!
9 Ana lu waral ngay biral waxyu ci turu Aji
Sax ji, naan kër Yàlla gii dina tas, mel ni
ga woon ca Silo, te dëkk bii day tas, kenn
du fi des?» Mbooloo ma mépp nag sam
Yeremi ca biir kër Aji Sax ji. 10 Kàngami
Yuda dégg mbir ma, bàyyikoo kër buur,
daldi yéegi ba kër Aji Sax ji. Ñu féncoo
ca buntu kër Aji Sax ji ñuy wax bunt bu
Bees ba. 11 Sarxalkat yaak yonent ya wax
kàngam yaak mbooloo ma mépp, ne leen:
«Waa jii, dee mooy àtteem, ndax moo
biral waxyu, di rëbb sunu dëkk bii. Yeena
ko déggal seen bopp.»
12 Ci kaw loolu Yeremi wax ak kàngam
yépp ak mbooloo ma mépp, ne leen: «Aji
Sax jee ma yebal ngir ma biral waxyu,
rëbb kër gii ak dëkk bii, te mooy kàddu

† **25:30** 25.30 dërkati reseñ yi ñuy wax fii, seeni tànk lañu daan dëre reseñ, te bu ñu tollu waan ci dër reseñ, dañuy woyaale.

yi ngeen dégg yépp. 13 Léegi nag rafetal-
leen seeni jëfin ak seeni jëf te déggal
seen Yàlla Aji Sax ji. Su ko defee Aji Sax
ji fomm musiba mi mu leen dogaloon.
14 Man nag maa ngii ci seen loxo! Lu
ngeen xalaat ne moo gën te war ci man
rekk, defleen! 15 Xamleen xéll rekk ne su
ngeen ma reyee, bakkanu ku deful dara
ngeen gàddu, yeen ak dëkk beek ñi ko
dëkke, ndax ci lu wér Aji Sax jee ma yebal
ci yeen, ngir ma yegge leen mboolem
kàddu yii.» 16 Ba loolu amee kàngam
yaak mbooloo ma mépp wax ak sarxalkat
yaak yonent ya, ne leen: «Waa jii kay
àtteb dee warul ci moom, ndax ci sunu
turu Yàlla Aji Sax ji la nu waxal.» 17 Ci biir
loolu ñenn ci magi réew mi jóg, wax ak
mbooloo ma fa daje mépp, ne leen: 18 «Ku
ñuy wax Mise, dëkk Moreset, doon na
biral waxyu ca jamonoy Esekiya buurub
Yuda. Daa waxoon waa Yuda gépp ne
leen: “Aji Sax ji Boroom gàngooru xare
yi dafa wax ne:

Dees na gàbb Siyoŋ nib tool,
Yerusalem diy tojit, jale;
tundu kërug jaamookaay baay doon gajj
bu kawe.”

19 «Ndax tax na Esekiya buurub Yuda
mbaa kenn ci waa Yuda reylu ko? Du
Buur Esekiya daa wormaal Aji Sax ji, tinu
ko, ba Aji Sax ji fomm musiba mi mu leen
dogaloon? Nun nag musiba mu réy lanu
nara indil sunu bopp.»

Yowakim reylu na ab yonent

20 Ci jamono yooyu amoon na keneen
ku doon biral waxyu ci turu Aji Sax
ji. Muy Uri ma dëkk Kiryaat Yarim, di
doomu Semaya. Uri doon biral waxyu, di
rëbb dëkk baak réew ma, bokk ak Yeremi
genn kàddu gi. 21 Buur Yowakim dégg
ay kàddoom, mook mboolemi dagam ak
kàngamam yépp. Ba mu ko defee Buur
di ko wuta reylu, Uri yég ko, tiit, daw
làquji Misra. 22 Buur Yowakim yebal ku
ñuy wax Elnatan doomu Agbor ca Misra,
mu ànd faak ñeneen. 23 Ñu jëleji Uri ca
Misra, yót ko Buur Yowakim, mu jam ko,
sànni néewam ca armeelu baadoolo ya.
24 Yeremi nag daa làqoo Ayikam doomu
Safan, mu aar ko, ba tàbbiwul ci loxol
askan wi, ñu rey ko.

27

Yeremi misaal na kilifteefu Babilon

1 Ba doomu Yosya, Cedesyas* buurub
Yuda di doora falu, kàddu gii dikkaloon
na Yeremi, bàyyikoo fa Aji Sax ji. 2 Aji
Sax ji da ne ma: «Sàkkalal sa bopp ay
der ak yeti ràngaru yëkk, nga boole lépp
teg ci sa ndodd; 3 ba noppi nga yónnee
yet yi buurub Edom ak buuru Mowab
ak buurub Amoneen ñi ak buurub Tir
ak buurub Sidon. Dangay teg yet yi ci
seen loxoy ndaw yi dikk Yerusalem ci
Cedesyas buurub Yuda, ñu yót leen ko.
4 Te nga yóbbante leen ca seeni sang ne
leen: “Aji Sax ji Yàllay Israyil, Boroom
gàngoori xare yi dafa wax ne: Waxleen
seeni sang ne leen: 5 Man maa sàkk suuf,
sàkk doom aadama ak mala fi kaw suuf
ci sama doole ju bare ak sama kàttan
gu matale, te loolu lépp, maa ko jox
ku ma neex. 6 Léegi nag teg naa réew
yii yépp ci loxol Nabukodonosor buuru
Babilon, mi ci sama curga, ba joxaale ko
rabi àll yi sax, ñu nangul ko. 7 Mboolem
xeet yee koy nangul, nangul doomam ba
ci sëtam, ba keroog moom itam, àppu
réewam jot. Su boobaa am réewam
nangul yeneen xeet yu giir ak buur yu
mag. 8 Wépp xeet mbaa réew mu ci
nangulul Nabukodonosor buuru Babilon,
di baña wacce yetu buuru Babilon seen
ndodd, saamar akub xiif ak mbas laay
dikke woowu xeet.” Kàddug Aji Sax jee.
“Noonu laay def, ba faagaagal woowu
xeet ci loxoom.
9 «“Kon nag yeen, buleen déglu seen
yonent yeek seetkat yeek firikati gént
yeek boroom rawaan yeek ñeengokat yi
leen di wax, naan leen dungeen tàbbi ci
curgag buuru Babilon. 10 Ay waxyuy fen
déy lañu leen di waxal te dinañu leen taxa
toxoo seenum réew. Maa leen di sànni
fu sore, ngeen sànku. 11 Waaye xeet wu
ci nangoo wacce yetu buuru Babilon seen
ndodd, di ko surgawu, ñooñu, maa leen

* **27:1** 27.1 Fii ñu ne Cedesyas, am na sotti yu jëkk yu fi indi turu Yowakin.

di saxal ci seen suuf.” Kàddug Aji Sax jee.
“Ñu dëkke ko, di ko bey.”»
12 Ci biir loolu Cedesyas buurub Yuda
it, ma yegge ko kàddu yooyu yépp, ne
ko: «Wàcceel yetu buuru Babilon saw
ndodd, nangul ko, nangul ay bokkam,
ndax ngeen dund. 13 Ana lu jar saamar
akub xiif ak mbas di la rey, yaak sa waa
réew mi, ni ko Aji Sax ji dige xeet wu
ci nangulul buuru Babilon? 14 Buleen
déglu yonent yi leen di wax naan leen
dungeen tàbbi ci curgag buuru Babilon.
Ay waxyuy fen déy lañu leen di waxal.
15 Man déy yónniwma leen.» Kàddug Aji
Sax jee. «Te ñoom ñu ngi waxe waxyuy
fen ci sama tur. Moo tax maa leen di dàqe
fii, ngeen sànku, yeen ak yonent yi leen di
waxyul.»
16 Gannaaw loolu sarxalkat yeek askan
wii wépp wax naa leen ne leen: «Aji
Sax ji dafa wax ne: Buleen déglu yonent
yi leen di waxal ay waxyu, naan leen:
“Ndabi† kër Aji Sax jaa ngii di délsi,
jóge Babilon léegi, léegi.” Ay waxyuy
fen lañu leen di waxal. 17 Buleen leen
déglu. Nangul-leen buuru Babilon te
dund! Ana lu jar dëkk bii di mujje doon
jalub xeer?» 18 Bu ñu dee ay yonent kay,
te kàddug Aji Sax ji nekk ci ñoom, nañu
daldi tinu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ngir ndab yi des kër Aji Sax ji ak kër
buurub Yudak Yerusalem, te baña dem
Babilon. 19 Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi de wax na ci mbirum jëni këram
geek mbalka meek watiiri rootukaay yi ak
yeneen ndab yi des ci dëkk bii, 20 Mooy
ndab ya Nabukodonosor buuru Babilon
yóbbaalewloon, ba muy yóbbu ngàllo
doomu Yowakim, Yekoña buurub Yuda,
jële ko Yerusalem, jëme ko Babilon, mook
kàngami Yudak Yerusalem. 21 Lii déy Aji
Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi
wax na ko ci ndab yooyu des ca kër Aji
Sax ji ak kër buurub Yudak Yerusalem.
22 Mu ne: «Babilon lees koy boole yóbbu,
te foofa lay des ba keroog bés ba ma ciy
jóg.» Kàddug Aji Sax jee. «Gannaaw
loolu dinaa ko fa jële, délloosi ko bérab
bii.»

28

Yeremi tiiñal na yonentu caaxaan

1 Ca menn at ma, fekk Cedesyas buurub
Yuda di doora falu, yemook ñeenteelu
atam, ca juróomeelu weer wa, am na
doomu Asur ju ñuy wax Anaña, di yonent
bu cosaanoo Gabawon. Mu wax ak
Yonent Yàlla Yeremi ca biir kër Aji Sax
ji, fa kanam sarxalkat yaak mbooloo
mépp, ne ko: 2 «Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Damm
naa yet wi leen buuru Babilon tënke
woon. 3 Fii ak ñaari at tembe dinaa
délloosi fii mboolem ndabi kër Aji Sax ji
Nabukodonosor buuru Babilon jële woon
bérab bii, yóbbu Babilon. 4 Dinaa délloosi
fii itam buurub Yuda Yekoña doomu
Yowakim, te mboolem ngàllog Yuda ga
demoon Babilon, maa leen di délloosi
bérab bii.» Kàddug Aji Sax jee. «Maay
damm moos yetu buuru Babilon wi mu
leen tënke.»
5 Ba loolu amee Yonent Yàlla Yeremi
tontu yonent ba ñuy wax Anaña fa kanam
sarxalkat yaak mbooloo ma taxaw fa biir
kër Aji Sax ji mépp. 6 Mu ne ko: «Amiin!
Yal na ko Aji Sax ji defee! Yal na Aji Sax
ji sottal sa kàdduy waxyu yi nga wax, ba
délloosee Babilon ba fii ndabi kër Aji Sax
ji ak mboolem ña ñu fa toxal. 7 Waaye
ngalla déglul bu baax kàddu gii ma lay
wax, yaak mbooloo mi mépp. 8 Yonent
yi feeñoon naka jekk lu ma jiitu, jiitu
la, jottli nañu réew yu yaatu ak nguur
yu mag seen waxyuy xare ak musiba ak
mbas. 9 Ab yonent nag bu dee biral
waxyub jàmm, su jàmm ja dikkee, ñu
xam ne Aji Sax jee ko yebal ci lu wér.»
10 Ba mu ko defee yonent ba ñuy wax
Anaña yékkatee yet wa ca ndoddu Yonent
Yàlla Yeremi, damm ko. 11 Anaña àddu fa
kanam mbooloo ma mépp ne leen: «Aji
Sax ji dafa wax ne: Nii laay damme yet
wi buur Nabukodonosor buuru Babilon
di tënkee. Fii ak ñaari at tembe dinaa
jële yet wi ci ndoddu mboolem xeet yi mu
ko tënke.» Ba loolu amee Yonent Yàlla
Yeremi dem yoonam.
12 Gannaaw ba yonent ba ñuy wax
Anaña yékkatee yet wa ca ndoddu Yonent

† **27:16** 27.16 Ndab yooyu gànjar la woon ndax wurus lay doon mbaa xaalis.

Yàlla Yeremi ba damm ko, kàddug Aji Sax
ji dikkal Yeremi, ne ko: 13 «Demal wax
Anaña ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Yetu
bant nga damm, waaye dinga ko wuutale
yetu weñ. 14 Ndax Aji Sax ji, Yàllay Israyil
Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne:
Yetu weñ laay teg ci ndoddu mboolem
xeet yii, ñu nangul Nabukodonosor buuru
Babilon, di ko surgawu. Te rabi àll yi sax,
maa leen di teg ci loxoom.”»

15 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Yeremi
ne yonent ba ñuy wax Anaña: «Anaña,
déglul bu baax li ma lay wax: Aji Sax ji
yebalu la, yaw ngay gëmloo askan wii ay
fen. 16 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
“Maa ngii di la yebal, nga jóge fi kaw suuf.
Ren jii ngay dee, ndax kàdduy gàntal nga
waxal Aji Sax ji.”»

17 Yonent ba ñuy wax Anaña ca at
mooma la dee ca juróom ñaareelu weer
wa.

29

Yeremi bind na ngàllo ga bataaxal

1 Yonent Yàlla Yeremi nag yónnee na
bataaxal bu jóge Yerusalem, jëm Babilon
ca ndesu magi ngàllo ga, ak ca sarx-
alkat yaak yonent yaak mépp mbooloo
ma Nabukodonosor jële woon Yerusalem,
yóbbu leen ngàllo ca Babilon. 2 Mooy
gannaaw ba Buur Yekoña bàyyikoo
Yerusalem, ànd ak Lingeer yaayu buur
ak bëkk-néegi buur ak kàngami Yudak
Yerusalem, ak liggéeykati xarala yaak
liggéeykati weñ ya. 3 Yeremi yóbbante
bataaxal ba Elasa doomu Safan, ak
Gemarya doomu Ilkiya, ndaw ya Buur
Cedesyas mu Yuda yebal Babilon ca Buur
Nabukodonosor. Lii la bataaxal bi wax:

> 4 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
> gàngoori xare yi dafa wax mboolem
> ngàllo ga mu jële Yerusalem, yóbbu
> Babilon, ne leen: 5 Tabaxleen ay kër
> dëkke; jëmbat seeni tóokër, lekk ca
> meññeef ma. 6 Takkleeni jabar, am ci
> doom yu góor ak yu jigéen. Takkal-leen
> seen doom ay jabar, maye seen doom
> yu jigéen, ñu am ñoom it doom yu góor
> ak yu jigéen. Yokkuleen fa, buleen fa
> néew. 7 Sàkkuleen jàmmu dëkk bi ma
> leen toxal, te ñaanal ko ci Aji Sax ji,
> ndax jàmmu dëkk bi mooy seen jàmm.
>
> 8 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
> gàngoori xare yi kat dafa wax ne:
> «Seeni yonent ak seen gisaanekat yi ci
> seen biir, buñu leen nax. Te it buleen
> déglu seen boroom gént yi ngeen di
> géntloo, 9 ndax waxyuy fen lañu leen
> di wax ci sama tur. Yebaluma leen.»
> Kàddug Aji Sax jee.
>
> 10 Aji Sax ji déy dafa wax ne: «Bu
> Babilon matalee juróom ñaar fukki ati
> kilifteefam, dinaa leen dikkal, sottalal
> leen sama kàddug jàmm, ba délloosi
> leen bérab bii. 11 Ndax man déy,
> xam naa mébét yi ma leen mébétal.»
> Kàddug Aji Sax jee. «Du mébéti lo-
> raange, waaye mébéti jàmm laa leen
> mébétal, ngir may leen yaakaaru ëllëg.
> 12 Su boobaa ngeen woo ma wall, dikk
> ñaan ma, ma nangul leen. 13 Su boobaa
> ngeen sàkku ma, daj ma, ndegam
> sàkkoo ngeen ma seen léppi xol, 14 maa
> leen di may ngeen daj ma.» Kàddug
> Aji Sax jee. «Maa leen di tijjil seen
> wërsëg, dajalee leen ci mboolem xeet
> ak mboolem bérab ya ma leen sànni
> woon.» Kàddug Aji Sax jee. «Maa leen
> di délloosi bérab bii ma leen yebale
> woon ngàllo.»

15 Yeena ne: «Aji Sax ji yónnee na nuy
yonent ci Babilon.» 16 Waaye Aji Sax ji
dafa wax lu jëm ci buur bi toog ci jalub
Daawuda, jëm ci képp ku bokk ci askan
wi des ci Yerusalem gii di seen bokk
ya àndul woon ak yeen, dem ngàllo.
17 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi
dafa wax ne: «Maa ngii di leen yónnee
saamar akub xiif ak mbas. Maa leen
di def ñu mel ni figg ju nëb, ba kenn
manu koo lekk ndax bon. 18 Maa leen
di toppe saamar akub xiif ak mbas. Maa
leen di def ñu seexlu leen ci mboolem
réewi àddina, teg ci di musiba mu ñuy
muslu ci biir mboolem xeet wu ma leen
sànni, ba ku fay kókkalee, ñoom ngay
tudd. 19 Li ko waral mooy ñoo ma
déggalul.» Kàddug Aji Sax jee. «Dama
leena yónnee yonent yiy samay jaam ay
yooni yoon, te déggaluñu ma.» Kàddug
Aji Sax jee.

20 «Kon nag yeen mboolem ngàllo
gi ma yebale Yerusalem ba Babilon,
dégluleen kàddug Aji Sax ji. 21 Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoori xare
yi dafa wax ci mbirum Akab doomu
Kolaya ak Cedesyas doomu Maaseya,
ñoom ñi leen di jottli waxyuy fen ci
turam. Mu ne: Maa ngii di leen teg
ci loxol Nabukodonosor buuru Babilon,
mu rey leen, ngeen di gis. 22 Dinañu
tax mboolem kuy móoloo te bokk ca
ngàllog Yudeen ña ca Babilon, danga
naan: "Yal na la Aji Sax ji teg la mu
tegoon Cedesyas ak Akab, ña buuru
Babilon lakk cib taal." 23 Li ko waral
mooy njombe wi ñu def fi digg Israyil, di
jaalook seen jabari dëkkandoo, di wax
ci sama tur ay kàdduy fen yu ma leen
santul. Maa ko xamal sama bopp, seede
ko.» Kàddug Aji Sax jee.

Semaya jot na tontam

24 «Yaw Yeremi nag, nanga wax Se-
maya, Neyelameen bi ne ko: 25 "Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Yaw yaa yónnee ci sa turu bopp
ay bataaxal ca askanu Yerusalem gépp,
rawatina sarxalkat ba Cefaña doomu
Maaseya, ak mboolem sarxalkat ya. Nga
di ci wax ne: 26 'Aji Sax ji da laa fal
sarxalkat, nga wuutu Yoyada sarxalkat bi,
ngir kër Aji Sax ji am ku ko yor, ba dof
bu fiy wax-waxlu ay waxyu, nga jéng ko,
yeewe ko càllalay weñ ci baatam. 27 Ana
lu tax waxuloo ci Yeremi mu Anatot nag,
moom miy wax-waxlu ay waxyu fi seen
biir? 28 Léegi la nu yónnee Babilon
bataaxal, ne nu: Dingeen yàgg àll de,
kon tabaxleeni kër, dëkke; jëmbatleeni
tóokër, lekk ci meññeef mi.' "»

29 Ba Cefaña sarxalkat ba jàngee
bataaxal boobu, Yonent Yàlla Yeremi di
dégg, 30 kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi
ne ko:

31 «Yónneel ca ngàllo gépp ne leen: Aji
Sax ji dafa wax ci mbirum Semaya Neye-
lameen ba, ne: "Semaya waxal na leen
waxyu, gëmloo leen ay fen, te yebaluma
ko. 32 Kon nag Aji Sax ji dafa wax ne: Maa
ngii di mbugalsi Semaya Neyelameen bi,
mook askanam. Ku bokk ci moom du toog
ci biir xeet wii, bay gis ngëneel li may
defal sama ñoñ." Kàddug Aji Sax jee.
"Moo xiirtal askan wi ci gàntal Aji Sax
ji."»

Yeremi yéene na yeeslug jàmm

30

(Saar 30—33)

Nii la yéene bi tënkoo

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bàyyikoo
ci Aji Sax ji, ne ko: 2 «Aji Sax ji Yàllay
Israyil dafa wax ne: Nanga bind cib téere
kàddu yi ma la wax yépp. 3 Ndax kat ay
bés a ngii di ñëw,» kàddug Aji Sax jee,
«maay tijjil sama ñoñ seen wërsëg, muy
Israyil di Yuda.» Aji Sax jee ko wax. «Maa
leen di delloo ca suuf sa ma moomale
woon seeni maam.»

Ay teraanga nuyoo na

4 Kàddu yii la Aji Sax ji wax ci mbirum
Israyil ak ci mbirum Yuda.

5 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Yuuxi tiitaange dégtu na,
njàqare la, du jàmm.
6 Laajteleen te xool,
ndax góor day wasin léegi?
Moona maa gis jàmbaar ju ne jatu,
ni kuy matu,
kanam xoyy.
7 Wóoy boobu bés bu réy,
ba bés du ni mel!
Bésu njàqare lay doon
ñeel askanu Yanqóoba,
waaye dañuy mucc.

8 «Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoori xare yi, «maay damm
yet wi ñu leen tënke ci seen ndodd,
dammat seeni jéng, ba dootuñu doon
jaamu doxandéem. 9 Waaye seen Yàlla
Aji Sax ji lañuy jaamu ak seen buur bi ma
leen di falal, mu toogal Daawuda.

10 Waaye yaw Yanqóoba sama jaam,
bul tiit,» kàddug Aji Sax jee;
«yaw Israyil, bul ragal.
Fu sore laa lay wallujee,
yaak sa askan wa ca réewum njaam ga,
Yanqóoba dellu dal, fegu;
kenn dootu ko tiital.
11 Maa ngeek yaw, nar laa wallu.»

Kàddug Aji Sax jee.
«Maay fàkkas mboolem xeet ya ma la sànniji.
Yaw nag duma la fàkkas,
duma la ñàkka topp moos,
waaye li nga yelloo laa lay yar.»

12 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Sa damm-damm du faju,
sa góom du wér.
13 Amul ku lay sàmmal sa àq,
te sab dana amul pajtal mu baax.
14 Sa soppe yépp a la fàtte,
kenn faalewu la ci,
ndax dumay noon laa la duma,
yar la yar bu tar
ngir sa ñaawtéef ju réy
ak sa bàkkaar yu bare.

15 «Damm-damm yu dul wér
ak mitit wu tar jarul jooy.
Maa la teg lii,
ndax sa ñaawtéef ju réy
ak sa bàkkaar yu bare.
16 Waaye ku la lekk, dees na ko lekk;
sa noon yépp lañuy jàpp njaam ba ñu daj.
Ku la futti, dees na ko futti,
ku la saax-saaxee dees na ko saax-saaxee.

17 «Ñu ngi la naan: “Waccees na la,”
naan la: “Siyoŋ yaw, faaleesu la,”
waaye maa lay may wér,
faj say góom.»
Kàddug Aji Sax jee.
18 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di tijji wërsëgu askanu Yanqóoba,
ñibbsil leen,
baaxe seeni dëkkuwaay,
ba dëkk dekkee ca tundam wu gentoon,
kër buur taxawaat bérabam,
19 cant jollee ca,
di riirum mbégare.
Maa leen di ful,
te duñu wàññiku,
darajaal leen,
te dootuñu tuut.
20 Seeni doom dañuy mel na woon,
seen mbooloo sax fi sama kanam,
may mbugal ñi leen di sonal.
21 Su boobaa seen njiit di seen deret,
di seen kilifa, soqikoo ci ñoom;
ma woo ko, mu jege ma,
nde nit jaayul bakkanam,
ba jegesi ma te woowuma ko!»*
Kàddug Aji Sax jee.
22 «Yeenay doon sama ñoñ,
man, may seen Yàlla.»

23 Ngëlénu Aji Sax jaa ngoog,
sànjam fettax na,
dig callweer,
callweeral boppu ku bon.
24 Sànjam Aji Sax ju tàng ji du giif,
te sottalul li mu nar.
Fan yu mujj ya
ngeen xam ci dara.

31

Israyil séentu na sancaatub réewam

1 «Su boobaa,» kàddug Aji Sax jee, «maay doon Yàllay làngi Israyil yépp,
ñoom ñuy sama ñoñ.»

2 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Waa Israyil ñi rëcc ñawkay saamar,
daje nañook yiw ci màndiŋ mi,
fekk ñuy sàkku noflaay.»
3 Ñu ne: «Bu yàgg la nu Aji Sax ji feeñu,
ne nu: “Maa leen masa bëgg,
ba tax ma sédd leen ngor.
4 Yaw Israyil mu taaru,
maa lay defaraat, nga defaru,
ba jiinaat sam njiin,
wàlli peccum mbéx,
5 jëmbataat sa tóokëri reseñ
ca mbartali Samari,
te ku jëmbat, xéewlu ca.
6 Bés dina ñëw déy,
wattukat yéenee fa kaw tundu Efrayim
ne: ‘Aycaleen nu yéegi tundu Siyoŋ,
fa sunu Yàlla Aji Sax ji.’ ”»
7 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Sarxolleleen, bége askanu Yanqóoba,
xaacul-leen xeet woowu jiitu,

* **30:21** 30.21 Leeru Yàlla, jegee ko noonu, bakkanu nit ki xaj na ci. Néegu biir ba ca kër Yàlla ga sax, du ñépp a fa mana àgg. Sarxalkat bu mag baa fa daa dugg benn yoon cim at. Keneen ku fa dugg dee. Seetal ci *Sarxalkat yi* 16.10; 21.17; 22.3.

biral-leen cant te ne:
“Éy Aji Sax ji, wallul ndesu Israyil, sa ñoñ ñii.”»

8 «Maa ngii di jële sama ñoñ réewum bëj-gànnaar,
dajalee leen fa cati àddina.
Silmaxaa ngi ci akub lafañ,
jigéenu wérul it ak kuy wasin,
ñuy gàngoor gu mag, délsi fii.
9 Ñooy dikk di jooy, di leewaayu,
ma jiite leen, yóbbu,
jaare leen xàll wu jub wu ñu dul fakk-taloo,
ba ca wali ndox ya,
ngir maay baayu Israyil,
Efrayim di sama taaw.

10 «Yeen xeet yi, dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yégleleen ko ca tefes yu sore ya.
Ne leen: “Ki tasaare woon Israyil, moo leen di dajale,
sàmm leen ni sàmm ak géttam.”
11 Aji Sax jee goreel askanu Yanqóoba,
jot ko ci loxol ku ko ëpp doole.
12 Ñooy dikk, di sarxollee kaw tundu Siyoŋ,
ne ràññ ndax ngëneeli Aji Sax ji,
pepp, biiñ aku diw,
gàtt aki nag,
bakkan ni tool bu ñu suuxat,
dootuñu yoggoorlu.
13 Su boobaa janq bégem pooj,
waxambaaneek mag feelu ko,
ma soppi seen ñaawlu mbégte, dëfal leen,
bànneexal leen, ñu dëddu naqar.
14 Maay yafal sarxalkat yi, ba reggal leen,
sama ñoñ ñi regge sama ngëneel.»
Kàddug Aji Sax jee.

15 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Yuux dégtu na fa Raama,
ay jalooki jooy yu metti.
Rasel ay jooy ay doomam,
baña noppi,
ndax doomam ya wuute.»

16 Aji Sax ji nag ne ko:
«Baal sa jooy yi
te fomp say rongooñ,
dees na la yool sa coono.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Say doom ay jóge réewu noon, ñibbsi.
17 Am nga yaakaaru ëllëg.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Say doom ay délsi seenum réew.
18 Maa dégg moos askanu Efrayim di binni
naan: “Aji Sax ji, duma nga noo duma,
ni sëllu wu dese tàggat.
Ngalla waññi nu, nu waññiku;
yaw Aji Sax ji, yaa di sunu Yàlla.
19 Dëddu woon nanu la moos
waaye léegi réccu nanu.
Xam nan ne tooñ nanu,
ba tey nuy màttuy wiccax.
Danoo rus, torox
ndax sunu ñaawtéefi ndaw.”»

20 Aji Sax ji ne:
«Du Efrayim* ay sama doom ji ma sopp,
gone gi may bànneexal?
Lu ma ko gëdd gëdd,
di ko bàyyi xel.
Moo tax sama xol di ko laaj,
ma yërëm koo yërëm.»
Kàddug Aji Sax jee.

21 «Sampal ay xàmmikaay ci yoon wi,
teg fi say màndarga.
Booy dem, defal sa xel ci yoon wii,
ñall wii nga topp.
Israyil mu taaru mi, ñibbsil,
ñibbsil sa dëkk yii.
22 Ndaw su toogadi si,
foo àppal sa ciŋiñ-caŋañ ji?
Aji Sax ji déy, sàkk na guléet kaw suuf:
yees ba mel ni jigéen juy jëflanteek góor†.»
23 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi dafa wax ne: «Bu ma tijjee seen wërsëg, kàddu gii dina jibati ci réewum Yuda ak dëkk yi ko séq.
Dees na ne: “Yaw dëkkuwaayu njekk bii,
yaw, tundu Siyoŋ wu sell wi,

* **31:20** 31.20 Efrayim kenn la ci sëti Yanqóoba mi ñu dippee Israyil. Turu Efrayim wi fii askanu Israyil la fi taxawal. † **31:22** 31.22 Waxin la wu yéeme wuy wund jëfi guléet ju kenn séentuwul, waaye xamuñu dëgg la mu tekki woon ca yooya jamono.

yal na la Aji Sax ji barkeel!”
[24] «Waa réewum Yuda ak dëkk-
dëkkaanam yépp ay bokk dëkk, ak
beykat yeek màngaan yi yor gétt. [25] Maay
nàndal ku mar, leqli ku loof.»
Yeremeey wax
[26] Ba loolu amee ma yewwu, ne xiféet,
xam ne samay nelaw neex na.

Aji Sax ji teewlul na Israyil

[27] «Bés a ngii nag di ñëw,» kàddug
Aji Sax jee, «yu may jiwe kërug Israyil
ak kërug Yuda jiwum doom aadama ak
jiwum mala. [28] Te ni ma leen teewloo
woon ba ma leen di buddat, di leen fàqat,
di leen daaneel, di leen yàqte ak a lor,
noonu laa leen di teewloo ngir defar leen,
jëmbat leen.» Kàddug Aji Sax jee. [29] «Su
boobaa deesatul ne:
“Baay lekk reseñ ju xaay,
mu uum bëñu doom ja.”
[30] Su boobaa ku nekk sa bàkkaaru bopp
a lay rey. Ku lekk reseñ yu xaay, sa gëñi
bopp lay uum.

Kóllëre gu yees a ngi

[31] «Ay bés a ngii di ñëw,» kàddug Aji
Sax jee, «yu may fas ak waa kër Israyil ak
waa kër Yuda kóllëre gu yees. [32] Du mel
ni kóllëre ga ma fasoon ak seeni maam
keroog ba ma leen jàppee ci loxo, génne
leen réewum Misra. Ndax ñoom ñoo fecci
sama kóllëre, te man may seen boroom
kër.» Kàddug Aji Sax jee. [33] «Waaye
kóllëre gi may fas ak waa kër Israyil
gannaaw loolu,» kàddug Aji Sax jee, «nii
lay deme: Maay yeb sama ndigali yoon ci
seen xel, ci seen xol laa koy ñaas. Maay
doon seen Yàlla, ñoom ñu doon sama
ñoñ. [34] Kenn dootu soxlaa jàngal kenn,
muy moroomam mbaa mbokkam, naan
ko: “Ràññeel Aji Sax ji,” ndax ñoom ñépp
a may ràññee, ki gëna tuut ba ki gëna
mag,» kàddug Aji Sax jee, «ndax maa
leen di jéggal seeni ñaawtéef, te seeni
bàkkaar, duma ci bàyyeeti xel.»

Lii mooy saxal Israyil

[35] Aji Sax ji dafa wax,
moom mi dogal jant di leeral bëccëg,
dogal weer ak biddiiw di leeral guddi,
yëngal géej, kiy gannax yi riir,
kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
[36] Mu ne: «Bu askanu Israyil feyee ba
fàww, may gis,
dogal yooyoo toxu, may gis.»
Kàddug Aji Sax jee.

[37] Aji Sax ji dafa wax ne:
«Su ma waccee mboolem askanu Israyil
ndax li ñu def lépp,
kon nit a mana natt kawewaayu asamaan,
mbaa mu xayma xóotaayu suuf.»
Kàddug Aji Sax jee.
[38] Mu ne: «Ay bés a ngi ñëw,» kàddug
Aji Sax jee, «dees na tabaxalaat Aji Sax ji
dëkk bi, dale ko ca soorooru Ananel ba ca
buntu Ruq ba. [39] Dees na fa rëddaat kemu
dëkk bi, jubal ba tundu Gareb, wëri ba
Gowa. [40] Mboolem xuru néew yaak dóom
ya ak mboolem tool ya, ba ca yoonu ndox
ma ca Sedoron, ba ca ruqu buntu Fas ya
ca penku: lépp lees di sellalal Aji Sax
ji. Deesatu fa buddat mbaa di fa daaneel
dara.»

32

Yeremi wone na dayob ngëmam

[1] Kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo fa Aji Sax ji, ca fukkeelu atu
nguurug Cedesyas buurub Yuda. Mu
yemook ba nguurug Nabukodonosor bu-
uru Babilon tolloo ca fukkeelu atam ak
juróom ñett. [2] Booba mbooloom xarem
Babilon a nga gaw Yerusalem. Fekk
Yonent Yàlla Yeremi nag moom, ma nga
ñu tëj ca kër buurub Yuda, ca biir ëttu
dag ya, [3] fa ko Cedesyas buurub Yuda
dencoon, ndax da ko noon: «Ana lu waral
ngay wax bii waxyu? Nga ne: “Aji Sax
ji dafa wax ne mu ngii di teg dëkk bii
ci loxol buuru Babilon, mu nangu ko.
[4] Te Cedesyas buurub Yuda du rëcc waa
Babilon ndax dees na ko teg moos ci
loxol buuru Babilon, ba Cedesyas wax,
mu wax, seeni gët ñeent. [5] Babilon lees
koy yóbbu, te fa lay des, ba keroog may
wax ci moom.” Kàddug Aji Sax jee. “Bu
ngeen xareek waa Babilon it, dungeen am
ndam.”»
[6] Yeremi da ne: Kàddug Aji Sax ji dikkal
na ma ne ma: [7] «Xoolal, Anamel doomu
Salum sa baay bu ndaw a ngooguy ñëw,

naan la nga jënd toolam ba ca Anatot,
ndax yaa ko saña jotaat.»

8 Ba loolu amee Anamel sama doomu
baay bu ndaw dikk, na ma ko Aji Sax ji
waxe. Mu fekk ma ci ëttu dag yi, ne ma:
«Rikk jëndal sama tool ba ca Anatot ca
diiwaanu Beñamin ndax sa alal la ci yoon,
yaa ko saña jotaat*. Kon jënd ko.» Ma
xam ne loolu kàddug Aji Sax jaa.

9 Nii laa jënde tool ba ca Anatot ci
Anamel sama doomu baay bu ndaw. Ma
waññal ko xaalis bi, muy fukki donji
xaalis ak juróom ñaar. 10 Ma bind
kayitu njaay mi, màndargaale ko sama
torlukaay, woo ciy seede, ba noppi natt
diisaayu xaalis bi. 11 Ma boole jël kayitu
njaay bi tëjewul ak kayitu njaay bi tëje, te
yoonalu njaay meek sàrt yi tënke ci. 12 Ma
teg kayit yi ci loxol Barug doomu Nerya
doomu Maaseya. Anamel sama doomu
baay bu ndaw fekke na ko, seede yi torlu
kayitu njaay mi fekke ko, ñook mboolem
Yudeen ñi toogoon ci ëttu dag yi.

13 Ma dénk Barug ci seen kanam, ne
ko: 14 «Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: "Jëlal kayit yii,
kayitu njaay bi tëje, ak kayit bi tëjewul,
nga boole yeb ci njaqal ban, ndax kayit
yi mana yàgg. 15 Ndax Aji Sax ji Yàllay
Israyil Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Dees na dellu di jënd ay kër aki tool ak
tóokëri reseñ ci réew mii."»

Xelu Yeremi teey na

16 Gannaaw ba ma joxee kayiti njaay
ma Barug doomu Nerya, damaa ñaan Aji
Sax ji, ne ko: 17 «Éy saa Boroom, Aji Sax
ji! Yaw déy yaa sàkk asamaan, sàkk suuf
ci sa doole ju bare ak sa kàttan. Dara
tëwu la. 18 Yaw miy jëfe ngor sa digg
ak junniy maas, te bu baay ñaawee, nga
topp ko ko, ba ci doomam. Yaay Yàlla
ju màgg ji te jàmbaare. Yaa di Aji Sax
ji Boroom gàngoori xare yi, 19 réyi pexe,
màggi jaloore; say gët ne jàkk ci mboolem
lu doom aadama def, ngay añale ku nekk
jëfinam ak jëfam. 20 Yaa def ay firnde
aki kéemaan ca réewum Misra, di ko def
ba tey jii ci Israyil, ak ci doom aadama
yépp, ba may sa bopp woy wu réy wi nga
am tey jii. 21 Génne nga Israyil say ñoñ,
jële leen réewum Misra, ci kawi firnde aki
kéemaan ak sa doole ju bare ak sa kàttan;
mu jur tiitaange lu réy. 22 Nga jox leen
réew mii nga giñaloon seeni maam. Muy
réew mu meew meek lem ji tuuroo. 23 Ñu
dikk moom ko, te déggaluñu la, toppuñu
saw yoon, jëfewuñu mboolem li nga leen
santoon, ba tax nga wàcce ci seen kaw
mboolem musiba mii.

24 «Sëkki gawukaay yaa ngii ñu
yékkatil dëkk bi, ngir nangu ko. Dëkk
bi dina daanu ci loxoy waa Babilon ñi ko
song, ndax saamar akub xiif ak mbas. Gis
nga ko déy, li nga waxoon am na! 25 Dëkk
baa ngii nara daanu ci loxoy waa Babilon
te moona Boroom bi Aji Sax ji, yaw yaa
ma ne ma jënde tool bi xaalis, ay seede
seede ko.»

Aji Sax ji dalal na xelu Yeremi

26 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal Yeremi, ne ko: 27 «Du maay Aji
Sax ji, Yàllay képp kuy dund. Ana lu
ma të?» 28 Kon nag Aji Sax ji dafa wax
ne: «Maa ngii di teg dëkk bii ci loxoy
waa Babilon ak ci loxol Nabukodonosor
buuru Babilon, mu nangu ko. 29 Waa
Babilon ñiy song dëkk bii dinañu dugg,
taal ko, lakk ko ba mu jeex, lakkaale kër
ya ñu doon taalal Baal tuur mi, cuuraay ca
kaw taax ya, di fa tuural yeneen yàlla ay
saraxi naan, ba di ma merloo. 30 Askanu
Israyil ak Yuda kay, ca cosaan ba tey,
defuñu lu moy lu bon fi sama kanam.
Bànni Israyil, mboolem lu ñu def, defuñu
ko lu moy di ma merloo.» Kàddug Aji
Sax jee. 31 «Mer dikkal na ma, xadar
dikkal ma ci dëkk bii, dale ko ca ba ñu
ko tabaxee ba bésub tey, ba tax ma di ko
jële fi sama kanam, 32 ndax mboolem lu
bon li bànni Israyil ak Yuda def, di ma
merloo, ñook seeni buur ak seeni kàngam
ak seeni sarxalkat ak seeni yonent ak waa
Yuda ak waa Yerusalem. 33 Wonuñu ma
kanam, xanaa gannaaw, te ma àrtu leen
ay yooni yoon. Waaye ñoom dégluwñu,
dégguñu yar. 34 Yeb nañu sax seen yëf
yu seexluwu ci biir kër gi ñu ma tudde, ba

* **32:8** 32.8 jotaat: seetal ci *Sarxalkat yi* 25.22-34.

sobeel ko. 35 Tabaxal nañu Baal tuur mi
ay bérabi jaamookaay ca xuru Ben Inom,
di fa lakk seen doom yu góor ak yu jigéen
ngir Moleg tuur mi, te masuma leen koo
sant. Jooju jëf ju siblu jaarul sax sama xel
ba ma leen di ko defloo, ñuy yóbbe Yuda
bàkkaar.
36 «Yeena wax ci dëkk bii ne dina daanu
ci loxol buuru Babilon ndax saamar akub
xiif ak mbas. Waaye Aji Sax ji Yàllay
Israyil dafa wax ne: 37 Maa ngii di leen
dajalee ca mboolem réew ya ma leen
sànni woon, ndax mere leen ak jéppi leen
ba sama xol fees dell. Te maa leen di
délloosi fii, dëël leen ci jàmm; 38 ñu doon
sama ñoñ, may seen Yàlla. 39 Maa leen
di may benn xol ak benn jubluwaay ngir
ñu di ma wormaal seen giiru dund, muy
seen ngëneel, ñook seen doom yi leen di
wuutu. 40 Maay fas ak ñoom kóllëre gu
sax dàkk gu ma leen dul xañati; xanaa
baaxe leen, yeb ragal Yàlla ci seen xol, ba
dootuñu ma won gannaaw. 41 Maay am
mbégtey baaxe leen, jëmbat leen bu wér
ci réew mi, jëmbate leen sama léppi xol
ak sama léppi jëmm.»
42 Aji Sax ji déy dafa wax ne: «Ni ma
wàccee ci kaw xeet wii musiba mu mag
mii mépp, ni laay wàccee fi seen kaw
mboolem ngëneel li ma leen wax. 43 Dees
na dellu di jënd ab tool ci réew mii ngeen
ne daanu na ci loxol waa Babilon, ba
dib gent bu kenn nekkul, du nit, du rab.
44 Dees na fi jënde xaalis ay tool, bind fi
kayiti njaay, torlu ko, tëj fi kanami seede
ci suufas Beñamin, ak li wër Yerusalem,
ak biir dëkki Yuda, ak dëkki tund ya,
ak dëkki suufu tund ya, ak ca dëkki
diiwaanu Negew. Maay tijji moos seen
wërsëg.» Kàddug Aji Sax jee.

33

Aji Sax ji du dige, di fomm

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na Yeremi ñaareel bi yoon, fekk
ko tëje ba tey ca biir ëttu dag ya. Mu ne
ko: 2 «Aji Sax ji dafa wax, moom miy sàkk
mbir, bind ko, taxawal ko, Aji Sax ji di
turam. 3 Mu ne: “Woo ma, ma wuyu la,
wax la lu réy te loq, loo xamul woon.”»
4-5 Aji Sax ji Yàllay Israyil déy dafa wax ci
mbirum këri dëkk bii ak këri buuri Yuda
yii ñu màbb, di ko fegoo sëkk bi ñu leen
gawe te di ko làqoo saamaru waa Babilon
ñi ñuy xareel. Mu ne: «Kër yi dina fees
ak néewi nit ñi ma bóom ndax mer ak
xol bu fees. Dinaa làq dëkk bii sama yiw
ndax seen gépp mbon.
6 «Waaye du tee, maa leen di may tan,
faj leena faj ba ñu wér, won leen xéewalu
jàmm ju dëggu. 7 Maay tijji wërsëgu
Yuda ak wërsëgu Israyil, sampaat leen na
woon. 8 Maa leen di raxasal mboolem
ñaawtéef gu ñu ma moye, baal leen
mboolem ñaawtéef yu ñu ma moye, di
ma gàntal. 9 Dëkk bi daldi doon sama
woy, di sama mbégte, di sama ndam, di
sama sag ci biir mboolem xeeti àddina yi
dégg ngëneel yi ma leen di defal yépp.
Dinañu yéemu ba seen yaram daw ci lépp
luy ngëneel ak jàmm ju ma leen di defal.»
10 Aji Sax ji dafa wax ne: «Bérab bii
ngeen ne ab gent la bu kenn nekkul, du
nit, du rab te muy dëkki Yudak mbeddi
Yerusalem yii gental, kenn nekku fi, du
nit, du rab, dees na fi déggati 11 coowal
mbégteek coowal bànneex ak kàddug
boroom séet ak kàddug séetam, ànd ak
kàdduy nit ñiy indi saraxi cant ci biir kër
Aji Sax ji, di jàngaale naan:
“Santleen Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi.
Aji Sax jee baax,
kee saxoo ngoram.”
Maay tijji wërsëgu réew mi, na woon.»
Aji Sax jee ko wax.
12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: «Bérab bii di gent bu kenn
nekkul, du nit du rab ci dëkk yi fi nekk
yépp, bérab bii dina dellu am parlu yu
sàmm siy gooral seeni gàtt. 13 Muy dëkki
tund yi, di dëkki suufu tund yi, di dëkki
diiwaanu Negew, di diiwaanu Beñamin,
di li wër Yerusalem, di dëkki Yuda, gàtt
yi dina dellu ci loxol sàmm buy takk lim
ba.» Aji Sax jee ko wax.

Askanu Buur Daawuda dina yeeslu

14 «Ay bés a ngii di ñëw,» kàddug Aji
Sax jee, «maay sottal ngëneel la ma dig
waa kër Israyil ak waa kër Yuda.
15 Bés yooyu ci jamonoom,

maay jebbil njebbit lu jekk ci askanu
Daawuda,
muy jëfe njub ak njekk ci réew mi.
16 Bés yooyu Yuda day mucc,
Yerusalem dëkke jàmm,
ñu di ko wooye:
“Aji Sax ji sunu njekk.”»
17 Aji Sax ji déy dafa wax ne: «Daawuda
du ñàkk mukk ku ko wuutu ci jalu Israyil.
18 Sarxalkat yiy Leween it duñu ñàkk
ku leen taxawal fi sama kanam, di joxe
saraxi rendi-dóomal, di taal saraxi pepp
ak a sarxal ba fàww.»

Kóllëre gu dul toxoo ngi

19 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na Yeremi, ne ko: 20 «Aji Sax ji
dafa wax ne: Ndegam manees naa dog
sama kóllëre maak bëccëg mbaa sama
kóllëre maak guddi, ba bëccëg mbaa
guddi baña teew ci waxtoom, 21 kon dees
na mana dog sama kóllëreek Daawuda
sama jaam bi, dogaale sama kóllëreek
sarxalkati Leween ñi may liggéeyal, ba
Daawuda ñàkk sët bu koy wuutu cib
jalam. 22 Ni biddiiwi asamaan weesee lim,
feppi suufas géej wees waññ, ni laay fule
askanu Daawuda sama jaam bi ak askanu
Leween ñi may liggéeyal.»
23 Kàddug Aji Sax ji dellu dikkal Yeremi,
ne ko: 24 «Xanaa dégguloo li nit ñi wax?
Ñu ne: “Ñaari làng ya Aji Sax ji tànnoon
de, wacc na leen,” moo tax ñu xeeb
sama ñoñ, ba tegatuñu leen sax aw xeet.»
25 Waaye Aji Sax ji dafa wax ne: «Ndegam
du maa fas sama kóllëre maak bëccëg
ak guddi, te du maa saxalal asamaan ak
suuf ay sàrt, 26 kon dinaa wacc askanu
Yanqóoba ak Daawuda sama jaam bi, ba
dootuma taamoo ciw askanam kuy yilif
askanu Ibraaymaak Isaaxaak Yanqóoba.
Maay tijji seen wërsëg moos, yërëm
leen.»

34

Aji Sax ji wax na Buur Cedesyas mujam

1 Ba Nabukodonosor buuru Babilon
àndeek mbooloom xareem mépp ak
mboolem réew yeek xeet yi mu teg loxo,
ñu songandoo Yerusalem ak dëkk yi ko
wër yépp, kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji: 2 «Aji Sax ji, Yàllay
Israyil dafa wax ne: Demal nga wax
Cedesyas buurub Yuda ne ko: “Aji Sax ji
dafa wax ne: Maa ngii di teg dëkk bii ci
loxol buuru Babilon, mu taal ko. 3 Yaw
Cedesyas nag doo ko rëcc. Dees na la
jàpp moos te dees na la teg ci loxol buuru
Babilon, mu wax ak yaw, seeni gët ñeent;
nga dem Babilon.
4 «“Waaye yaw Cedesyas buurub Yuda,
déglul kàddug Aji Sax ji: Aji Sax ji dafa
wax ne doo deeye saamar. 5 Ci jàmm ngay
dee, te ni ñu taalale woon cuuraay say
maami buur yi la jiitu, terale leen ko ci
seen dëj, ni lañu lay taalale cuuraay, di la
jooy naan: ‘Wóoy sunu sang ba dem na!’
Jii wax, maa ko wax.”» Kàddug Aji Sax
jee.
6 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Yeremi
jottli Cedesyas buurub Yuda mboolem
kàddu yooyu fa Yerusalem. 7 Mu yemook
ba mbooloom buuru Babilon di xareek
Yerusalem ak mboolem dëkki Yuda ya
desoon, di Lakis ak Aseka. Booba yooyu
rekk a desoon ci dëkki Yuda yu tata wër.

Yiwi jaam yi war na

8 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji, gannaaw ba Buur
Cedesyas fasook mboolem waa Yerusalem
ngir goreel jaam yi, 9 ku nekk wara goreel
mbokkam mu Ebraam, góor ak jigéen, ñu
moom seen bopp, te kenn baña jaamlooti
mbokkum Ebraam. 10 Ba mu ko defee
mboolem kàngam yeek nit ñi ko fasoo
woon daldi nangoo goreel seen jaam yu
góor ak yu jigéen, bañ leena jaamlooti,
ñu moom seen bopp. Ñu daldi leen yiwi.
11 Gannaaw gi nag ñu walbatiku, jëlaat
seen jaam yu góor ak yu jigéen ya ñu
goreeloon, dellooleen cig njaam, góor ak
jigéen.
12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal Yeremi bàyyikoo ci Aji Sax ji, ne
ko: 13 «Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax
ne: Man maa fasoon kóllëre ak seeni
maam keroog bés ba ma leen génnee
réewum Misra kërug njaam ga, ne leen:
14 “Saa yu ngeen waññee juróom benni
at ba ca catal juróom ñaareel ma, na ku
nekk ci yeen goreel mbokkum Ebraam

mu ko jaayoon boppam. Gannaaw bu
ko liggéeyalee juróom benni at, na ko
goreel, mu tàggook moom, daldi moom
boppam*. Waaye seeni maam déggaluñu
ma, teewluwñu ma. 15 Tey yeen, waññiku
woon ngeen, ba def li ma rafetlu; ku nekk
ci yeen biral goreelu mbokkam. Fasoo
ngeen ko sax fi sama kanam ci biir kër gi
ñu ma tudde. 16 Léegi nag ngeen di ted-
dadil sama tur, dellu gannaaw, ku nekk
jëlaat jaamam yu góor ak yu jigéen, te
ngeen goreeloon leen ba noppi, ñu moom
seen bopp ni mu leen neexe. Néewal
ngeen leen doole, ñu dellu di seeni jaam.”

17 «Kon nag, Aji Sax ji dafa wax ne:
“Ku nekk ci yeen waroon naa goreel
mbokkum dëkkandoom, waaye yeen déy,
déggaluleen ma. Man nag maa ngi nii
di leen goreel,” kàddug Aji Sax jee, “ngir
wacce leen saamar ak mbas akub xiif.
Maa leen di def waa réewi àddina yépp
seexlu leen. 18 Nit ñi fecci sama kóllëre,
sàmmuñu ponki kóllëre gi ñu dige woon
fi sama kanam, maa leen di def ni sëllu
wa nit ña xaroon ñaar, jaare ca diggante
xaaj ya, dogale ko seen ngiñ. 19 Muy
kàngami Yuda, di kàngami Yerusalem, di
bëkk-néeg yeek sarxalkat yi, ak mboolem
waa réew mi jaare woon ci diggante
ñaari xaaji sëllu wa, 20 maa leen di teg ci
seen loxoy noon ak ñiy wut seen bakkan;
seeni néew, njanaaw yeek rabi àll yi
for. 21 Cedesyas buurub Yuda, mook ay
kàngamam, maa leen di teg ci seen loxoy
noon, loxoy ñiy wut seen bakkan, teg leen
ci loxoy mbooloom xarem buuru Babilon
mi leen songoon, ba di leen doora bàyyi.
22 Maa ngi nii di joxe ndigal,” kàddug Aji
Sax jee, “délloosi leen ci dëkk bi, ñu song
ko, ba nangu ko, taal ko ba mu jeex. Maay
gental dëkki Yuda, ba kenn du ca des.”»

35

Rekabeen raw na Yudeen

1 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji ci jamonoy buurub
Yuda Yowakim doomu Yosya. Mu ne ko:
2 «Demal ca Rekabeen ña, nga wax ak
ñoom, indi leen kër Aji Sax ji, dugal leen
ci néeg yi benn, te jox leen biiñ, ñu naan.»

3 Ma dem wooyi Yaasaña doomu Yeremi
doomu Abàcciña, boole kook ay doomi
baayam ak doomam yu góor yépp, làngi
Rekabeen ñépp daal. 4 Ma yóbbu leen
kër Aji Sax ji, dugal leen ca biir néegu
taalibey Xanan, góorug Yàlla gay doomu
Igdalyaa; mooy néeg ba dendeek néegu
kàngam ya, ca kaw néeg doomu Salum,
Maaseya fara bunt ba. 5 Ci kaw loolu
ma tegal Rekabeen ñi ay njaqi biiñ yu
fees, aki kaas, ne leen: «Naanleen.»
6 Ñu ne: «Nun dunu naan biiñ, ndax
sunu maam Yonadab doomu Rekab da
noo santoon ne nu: “Buleen naan biiñ
mukk, muy yeen ba ci seeni sët, ba
fàww. 7 Buleen tabax kër, buleen bey,
buleen jëmbat tóokëru reseñ, bumu bokk
ci seen alal. Waaye nangeen dëkkey
xayma seen giiru dund gépp, su ko defee
ngeen gudd fan ci biir réew mii ngeen diy
màngaan.” 8 Déggal nanu it sunu maam
Yonadab doomu Rekab ci mboolem li mu
nu santoon, ne nu bunu naan biiñ sunu
giiru dund, nook sunuy jabar ak sunuy
doom, góor ak jigéen, 9 bunu tabax kër
yu nu dëkke, te tóokër ak tool bu ñuy
bey, bumu bokk ci sunu alal. 10 Waaye
ay xayma lanu dëkke, di sàmm ak a
jëfe mboolem lu nu sunu maam Yonadab
santoon. 11 Waaye ba Nabukodonosor
buuru Babilon songee réew mi lanu ne:
“Nan duggi gaaw biir Yerusalem, ba rëcc
mbooloom waa Babilon ak Siri.” Moo nu
taxa toog nii ci biir Yerusalem.»

12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal Yeremi, ne ko: 13 «Aji Sax ji Yàllay
Israyil Boroom gàngoori xare yi dafa wax
ne: Demal wax mboolem waa Yuda ak
waa Yerusalem, ne leen: “Xanaa dungeen
dégg ndigal, ba dégg samay kàddu?”
Kàddug Aji Sax jee. 14 “La Yonadab
doomu Rekab santoon ay doomam ne
leen: ‘Buleen naan biiñ’ de, jëfees na ko.
Duñu naan biiñ ba tey jii ndax wormaal
seen santaaney maam. Man nag ay yooni
yoon laa leen wax waaye déggaluleen
ma. 15 Yónnee naa leen samay jaam,
yonent yi, ay yooni yoon, ne leen: ‘Na

* **34:14** 34.14 Seetal ci *Mucc ga* 21.2-6.

ku nekk ci yeen dëpp yoonam wu bon,
di def lu baax, baña topp yeneen yàlla, di
leen jaamu, ndax ngeen dund ci réew mi
ma leen jox, yeen ak seeni maam.’ Waaye
teewluwleen ma, déggaluleen ma. 16 Sëti
Yonadab doomu Rekab yii déy wormaal
nañu santaane ba leen seen maam san-
toon, waaye xeet wii déggaluñu ma.”
17 «Kon nag Aji Sax ji Yàllay Israyil,
Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne:
Maa ngi nii di wàcceel Yuda ak képp ku
dëkke Yerusalem mboolem musiba mu
ma leen tuddaloon. Ndax damaa wax
ak ñoom te dégluwñu; ma woo leen,
wuyuwñu.»
18 Ba loolu amee Yeremi ne Rekabeen
ña: «Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoori xare yi dafa wax ne: Gannaaw
wormaal ngeen seen kàddug maam Yon-
adab, topp santaaneem yépp, ba jëfe lépp
lu mu leen santoon, 19 loolu tax na Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoori xare yi
wax ne: “Askanu Yonadab doomu Rekab
du ñàkk mukk ku góor ku may liggéeyal
ba fàww.”»

36

Yowakim def na musibaam

1 Ba loolu wéyee, ci ñeenteelu atu
nguurug buurub Yuda Yowakim doomu
Yosya, kàddu gii dikkal na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji, ne ko: 2 «Jëlal
taxañu bindukaay*, nga bind ci mboolem
kàddu yi ma la wax ci mbirum Israyil ak
Yuda ak mboolem xeet yi, te nga dale ko
ba ma waxeek yaw ca jamonoy Yosya ba
bésub tey jii. 3 Jombul waa kër Yuda dégg
mboolem musiba mi ma leen nara teg, ba
tax ku ne ci ñoom dëpp yoonam wu bon,
ngir ma baal leen seen ñaawtéef ak seen
moy.»
4 Yeremi woo Barug doomu Nerya,
dégtal ko mboolem kàddu yi ko Aji Sax ji
wax, mu bind ko ci ab taxañu bindukaay.
5 Yeremi nag wax Barug, ne ko: «Man
damaa am ngànt. Duma mana dem kër
Aji Sax ja. 6 Demal yaw bésub koor, nga
jàng taxañ, bi nga bind kàdduy Aji Sax, ji
ma la dégtal, ña ca kër Aji Sax ji di dégg.
Nanga ko jàng itam ci kanam mboolem
Yudeen ña jóge seeni dëkk. 7 Jombul ñu
tinu Aji Sax ji, ku nekk ci ñoom dëpp
yoonu mbonam, ndax mer mu réy ak
xadar ji Aji Sax ji tuddal askan wii kat,
nar naa metti.»
8 Barug doomu Nerya def mboolem la
ko Yonent Yàlla Yeremi sant, daldi jàng
ca kër Aji Sax ji taxañ ba ñu bind kàdduy
Aji Sax ji. 9 Loolu yemook juróomeelu atu
nguurug buurub Yuda, Yowakim doomu
Yosya ca juróom ñeenteelu weer wa.
Fekk ñu yéene koor fi kanam Aji Sax ji,
ñeel waa Yerusalem gépp ak mboolem ña
jóge dëkki Yuda. 10 Ci biir loolu Barug
tollu ca néegu bindkat ba, Gemarya
doomu Safan, ca kër Aji Sax ja. Muy
jàng taxañ ba ñu bind kàdduy Aji Sax ji,
mbooloo mépp di dégg. Néeg baa nga
woon ca ëttu kër Aji Sax ja ca kaw, fa
féeteek bunt bu Bees ba. 11 Mise doomu
Gemarya doomu Safan dégg mboolem
kàdduy Aji Sax, ja ca taxañ ba. 12 Mu
daldi wàcc, ba ca kër buur, jàll ca
néegu bindkat ba, fekk fa kàngam yépp
toog: Elisama bindkat ba, ak Delaya
doomu Semaya, ak Elnatan doomu Agbor,
ak Gemarya doomu Safan, ak Cedesyas
doomu Anaña, ak jawriñ ña ca des ñépp.
13 Mise yegge leen lépp la mu dégg Barug
jànge ko ca taxañ ba ca kanam mbooloo
ma.
14 Ci kaw loolu kàngam yépp yebal
Yewudi doomu Netaña doomu Selemya
doomu Kusi. Ñu ne ko: «Demal ne Barug
taxañ bi mu jàngal mbooloo mi, na ko
jël te ñëw, indaale ko.» Barug doomu
Nerya ŋàbb taxañ ba ca loxoom, dem ba
ca ñoom. 15 Ñu ne ko: «Toogal jàngal nu
ko, nu dégg.» Barug jàngal leen ko, ñu
dégg. 16 Ba ñu déggee kàddu ya yépp,
dañoo tiit, ku ne xool sa moroom. Ñu ne
Barug: «Nun kat, nan yegge Buur mbir
mii mépp.» 17 Ñu laaj Barug, ne ko: «Wax
nu! Noo binde kàddu yii yépp. Yeremee
la ko dégtal?» 18 Barug ne leen: «Moo
ma dégtal kàddu yépp de, ma binde ko
daa ci taxañ bi.» 19 Kàngam ya ne Barug:

* **36:2** 36.2 taxañu bindukaay ay dogiti der yu bare yu ñu ñawante lay doon, ba mu doon deru bindukaay bu mag bu ñuy taxañ ci bant. Mbind mi nag def ay dog yu dékkarloo.

«Demal làquji yaak Yeremi, te bu kenn
xam fu ngeen ne!»
20 Ba loolu amee ñu wacc taxañ ba ca
néeg Elisama bindkat ba, daldi ànd fekki
Buur ca ëttam. Ñu yegge ko mbir ma
mépp.
21 Buur nag yebal Yewudi, ngir mu
jëli taxañ ba. Mu jëleji ko ca néeg
Elisama bindkat ba, daldi jàngal taxañ
ba Buur, mook mboolem kàngam ya
feggook moom. 22 Booba jamonoy sedd
la woon, yemook juróom ñeenteelu weer
wa. Buur a nga toog ca biir néegu
njaaram; taal ba yànj, janook moom.
23 Ci biir loolu saa yu Yewudi jàngee
ñetti dog ba ñeent, Buur fab saatus
bindkat, dagg dog ya, sànni ca taal ba.
Mu di ko def ba taxañ ba lakk ca taal
ba, ba jeex tàkk. 24 Buur ak jawriñam
ña ñépp dégg nañu kàddu ya, waaye
tiituñu sax, astamaak di xotti seeni yére
ni kuy tiislu di def. 25 Elnatan ak Delaya
ak Gemarya sax tinu nañu Buur, ngir
mu baña lakk taxañ ba. Waaye Buur
dégluw leen, 26 xanaa mu sant Yerameel,
kenn ci askanu Buur, mook Seraya doomu
Asriyel, ak Selemya doomu Abdel, ne leen
ñu jàpp Barug bindkat ba ak Yonent Yàlla
Yeremi. Teewul Aji Sax ji làq leen.
27 Gannaaw ba Buur lakkee taxañ, ba
def kàddu ya Barug bindoon ca dégtalub
Yeremi, kàddug Aji Sax ji dikkal na
Yeremi, ne ko: 28 «Dellul jël beneen
taxañu bindukaay, nga dellu bind ca
mboolem kàddu ya woon ca taxañ ba
Yowakim buurub Yuda lakk. 29 Yowakim
buurub Yuda nag, nanga ko wax ne ko:
“Aji Sax ji dafa wax ne yaw yaa lakk
taxañ bii, naan lu waral ma bind ci ne
buuru Babilon dina ñëw moos te dina tas
réew mii, faagaagal fi nit ak mala. 30 Moo
tax Aji Sax ji wax ci mbirum Yowakim
buurub Yuda, ne: du am ku ko toogal ci
jalub Daawuda. Néewam dees koy sànni
ci biti, mu yendoo naaj, fanaanoo sedd.
31 Maa koy yen añu ñaawtéefam, mook
njabootam aki surgaam. Maay wàcce
ci seen kaw, ñook waa Yerusalem ak
Yuda gépp, mboolem musiba mu ma leen
digoon, te taxul ñu dégg.”»
32 Ci kaw loolu Yeremi jël beneen
taxañu bindukaay, jox ko bindkat ba,
Barug doomu Nerya. Mu dégtal ko,
mu bind ca mboolem kàdduy taxañ, ba
Yowakim buurub Yuda lakkoon ca taal
ba. Yeneen kàddu yu bare yu ni mel sax,
dolliku na ca.

37

Cedesyas sàkku na ndimbal

1 Cedesyas doomu Yosya, ja Nabukodonosor
faloon buur ci réewum Yuda moo wuutu
Kooña* doomu Yowakim. 2 Waaye muy
Cedesyas, muy jawriñam ñi, muy waa
réew mi, kenn dégluwu ci kàdduy Aji
Sax ji mu wax, Yonent Yàlla Yeremi jottli.
3 Mu am bés Buur Cedesyas woo Yukal
doomu Selemya, ak Cefaña sarxalkat bi,
doomu Maaseya. Mu yebal leen ci Yonent
Yàlla Yeremi; ñu ne ko: «Rikk ñaanal nu
ci sunu Yàlla Aji Sax ji.»
4 Booba Yeremee nga doon dem ak a
dikk nu mu ko neexe, kenn tëjagu ko
woon kaso. 5 Mu fekk mbooloom Firawna
génn Misra, di ñëw. Waa Babilon ña
gawoon Yerusalem dégg ca, ba jóge fa,
dellu gannaaw.
6 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal
Yonent Yàlla Yeremi, ne ko: 7 «Aji Sax
ji Yàllay Israyil dafa wax ne: Buuru
Yuda mi leen yebal, ngeen seetsi ma,
waxleen ko ne ko: “Mbooloom Firawna
mi génnoon di leen wallusi kat, dëpp na
bay dellu Misra. 8 Waa Babilon dinañu
délsi, song dëkk bii xare, nangu ko, lakk
ko ba mu jeex.” 9 Aji Sax ji nag dafa wax
ne: Buleen nax seen bopp naan: “Dem,
ba nu, la waa Babilon di def.” Ndax duñu
dem. 10 Bu ngeen fàddoon mbooloom
xarem Babilon miy xareek yeen ñépp it,
ba deslewuñu lu moy nit ñu ñu jamat,
ñooñooy jógandoo taxaw ca seeni xayma,
daldi lakk dëkk bii.»
11 Gannaaw ba mbooloom xarem Ba-
bilon jógee Yerusalem, di daw mbooloom
Firawna, 12 Yeremi bàyyikoo dëkk ba, jëm
diiwaanu Beñamin cay bokkam ngir jëli
céram ci ab séddaleb suuf. 13 Ba mu
demee ba tollook buntu Beñamin, daje
faak njiitu dag ya, Irya doomu Selemya

* 37:1 37.1 Kooña mooy Yowakin, di Yekoña ba tey.

doomu Anaña. Irya taxawal Yonent Yàlla
Yeremi, ne ko: «Ãa, waa Babilon nga
daw jëm!» [14] Yeremi ne ko: «Fen nga!
Man du maay fekki waa Babilon!» Irya
dégluwu ko, xanaa jàpp ko, yóbbu ca
kàngami buur ya, [15] seen xol tàng ci
Yeremi, ñu dóor ko ba noppi, tëj ko ca
biir kër Yonatan bindkat ba, fa ñu defoon
kaso.
[16] Gannaaw ba ñu dencee Yeremi ca
kaso bu xóot ba, ca biir kàmb ga, ba
mu toog fa ay fani fan, [17] Buur Cedesyas
yónnee, woolu ko. Mu ñaarook moom
ca biir këram, laaj ko, ne ko: «Mbaa
am nga kàddu gu bawoo ci Aji Sax ji?»
Yeremi ne ko: «Xanaa lii: “Ci loxol buuru
Babilon lees lay teg.”» [18] Yeremi teg ca
ne Buur Cedesyas: «Ana fu ma la tooñe,
yaak say surga, mbaa askan wii, ba nga
tëj ma kaso? [19] Te sa yonent yi la doon
jottli waxyu, naan la buuru Babilon du
dikk ci seen kaw, yaak waa réew mii,
ana ñu léegi? [20] Léegi nag Buur sang bi,
dama lay ñaan ngalla, bul ma delloo kër
Yonatan bindkat bi, ma di fa dee.»
[21] Ba loolu amee Buur Cedesyas san-
taane ñu teg Yeremi ca biir ëttu dag
ya. Ñu di ko jox bés bu ne menn
mburum lëmm mu jóge ca mbeddu Lakk-
kati mburu ya, ba keroog mburu di ñàkk
ca dëkk ba. Yeremi nag toog ca ëttu kër
dag ya.

38

Tàbbal nañu Yeremi ca kàmb ga

[1] Mu am bés Sefatiya doomu Matan
ànd ak Gedalya doomu Pasur ak Yukal
doomu Selemya ak Pasur doomu Malkiya.
Ñu dégg Yeremiy wax, ñépp di dégg,
naan: [2] «Aji Sax ji dafa wax ne: “Ku
des ci biir dëkk bii, saamar rey ko, mbaa
xiif, mbaa mbas. Waaye ku génn fekki
waa Babilon, dina raw, bakkanam di
ngañaayu xareem, mu mucc.” [3] Aji Sax
ji dafa wax ne: “Dees na teg moos dëkk
bii ci loxol mbooloom buuru Babilon, mu
nangu ko.”»
[4] Kàngami buur yooyu dem ne Buur:
«Waa jii, na dee rekk; mu ngi yoqil
xarekat yi des ci dëkk bi, di yoqil ñépp
ndax waxam jii mu leen di wax. Waa
jii kat wutul jàmmu askan wii, xanaa
musiba.» [5] Buur Cedesyas ne leen: «Mu
ngoog ci seen loxo, manaluma leen dara!»
[6] Ñu jàpp Yeremi, ngir denci ko ca
kàmbug Malkiya, kenn ci askanu buur, ca
biir ëttu dag ya. Ñu yoore ko buum, ba ca
biir, te kàmb ga amul ndox, bàq rekk a fa
nekk. Yeremi nag tàbbi ca biir bàq ba.
[7] Ci biir loolu Ebedd Meleg, Kuuseen ba,
di bëkk-néeg ci biir kër buur, dégg ne
tàbbal nañu Yeremi ca kàmb ga. Fekk
Buur a nga toog ca bunt ba ñu dippee
Beñamin. [8] Ebedd Meleg jóge kër buur,
dikk ne ko: [9] «Buur sang bi, nit ñi de, lu
bon lañu def Yonent Yàlla Yeremi; tàbbal
nañu ko ca kàmb ga. Dina fa dee ak
xiif ndax ab dund amatul ci dëkk bi.»
[10] Buur sant Ebedd Meleg Kuuseen ba,
ne ko: «Jëleel fii fanweeri nit, nga dem
génne Yonent Yàlla Yeremi kàmb ga bala
moo dee.» [11] Ebedd Meleg jël nit ña, daldi
dem biir kër buur, jàll ba ca suufu néegu
denc ya. Mu jële fa yére yu ràpp aki
sagar, boole lépp, yoore buum ca kàmb
ga, jottli ko Yeremi. [12] Ebedd Meleg ne
Yeremi: «Ayca, booleel sagar yi, nga jiital
ko ci say poqtaan, teg ci buum yi.» Yeremi
def noonu. [13] Ñu xëcc buum yi, génne
Yeremi kàmb ga. Gannaaw loolu Yeremi
des ca biir ëttu dag ya.
[14] Ba loolu wéyee Buur Cedesyas
yónnee, woolu Yonent Yàlla Yeremi,
ñaarook moom fa ñetteelu bunt ba ca
kër Aji Sax ja. Mu ne Yeremi: «Dama lay
laaj lenn. Bu ma nëbb dara.» [15] Yeremi
ne Cedesyas: «Su ma la waxee li am, du
danga may rey rekk? Te su ma la digalee
it, doo ma déggal.» [16] Buur Cedesyas
déey Yeremi, ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax jiy
dund te sàkkal nu bakkan, duma la rey te
duma la teg ci loxoy ñii di wut sa bakkan.»
[17] Yeremi ne Cedesyas: «Aji Sax ji,
Yàllay Israyil, Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Soo nangoo génn rekk, jébbali sa
bopp kàngami buuru Babilon déy, dinga
rawale sa bakkan, te dëkk bii du lakk ba
jeex. Dinga dund yaw, yaak sa waa kër.
[18] Waaye soo jébbalul sa bopp kàngami
buuru Babilon, dees na teg dëkk bi ci

loxoy waa Babilon, ñu lakk ko ba mu
jeex, te yaw doo leen rëcc.» 19 Buur
Cedesyas ne Yeremi: «Man, ñi ma ragal
mooy sunu bokki Yudeen ñi ñibbil waa
Babilon; bu ñu ma tegee ci seen loxo, ñu
torxal ma.» 20 Yeremi ne ko: «Deesu la
leen jox. Dangay déggal Aji Sax ji ci li ma
la wax rekk, muy sa jàmm, nga mucc.»
21 Waaye soo lànkee, ne doo génn, mbir
a ngii mu ma Aji Sax ji won. 22 Gisuma lu
moy mboolem jigéen ñi des ci kër buurub
Yuda, ña nga ñu jëme ca kàngami buuru
Babilon. Ña nga naan:

«Buur aka baaxi xarit!
Ñoom ñi ko nax, ba man ko,
mu tàbbi ca bàq ba,
ñu dëddu, ne mes!»

23 Mboolem say soxnaak say doom, dees
leen di yóbbu ca waa Babilon, te yaw ci
sa bopp doo leen rëcc. Buuru Babilon da
lay jàpp, te dëkk bii day lakk ba jeex.

24 Cedesyas ne Yeremi: «Bu kenn dégg
nag lii nu wax. Lu ko moy dinga dee.
25 Su sama kàngam yi yégee ne wax naak
yaw, ba dikk ne la nga nettali leen li nu
waxante te bañ leena nëbb dara, lu ko
moy ñu rey la, 26 ne leen rekk danga ma
doon tinu, ndax ma bañ laa delloo kër
Yonatan, nga di fa dee.»

27 Ba loolu amee kàngami buur yépp
dikk, laaj Yeremi, mu wax leen la ko
Buur digal. Ñu daldi noppi, ba ko; ndax
kenn déggul woon la mu wax ak Buur.
28 Yeremi nag des ca ëttu dag ya, ba
keroog bés ba ñu nangoo Yerusalem.

Babilon nangu na Yerusalem.

Ba ñuy nangu Yerusalem nag, nii la deme
woon.

39

1 Ba Cedesyas tolloo ci juróom
ñeenteelu atu nguuram, ca fukkeelu
weeram, ca la Nabukodonosor buuru
Babilon ànd ak mbooloom xareem mépp
ci kaw Yerusalem, ñu gaw ko. 2 Ba
Cedesyas tolloo ci fukkeelu atu nguuram
ak benn, juróom ñeenti fan ca ñeenteelu
weeram, ca lañu bëtt dëkk ba. 3 Mboolem
kàngami buuru Babilon daldi dikk toog
ca buntu dëkk, ba ca digg ba. Nergal
Sareser a nga ca ak Samgar Nebo ak Sar
Sekim njiitu bëkk-néegi buur ak Nergal
Sareser meneen ma, njiitu gisaanekat yi,
ñook mboolem kàngami buuru Babilon
ña ca des.

4 Naka la leen Cedesyas buurub Yuda
gis, mook xarekatam ya yépp, ñu
daldi daw, génn dëkk ba guddi, jaare
toolu buur, fëlle bunt bu nekk ca dig-
gante ñaari tata ya, wuti jooru Araba.
5 Mbooloom Babilon dàq leen, ba dab
Cedesyas ca jooru Yeriko. Ñu jàpp ko,
indil ko Nabukodonosor buuru Babilon ca
dëkk ba ñuy wax Ribla, ca réewum Amat.
Nabukodonosor dogal fa àtteem. 6 Buuru
Babilon daa rendi doomi Cedesyas yu
góor ca Ribla, muy gis, mu rendiwaale
mboolem kàngami Yuda. 7 Gannaaw
loolu mu tuur bëti Cedesyas, jénge ko
jéngi xànjar, yóbbu ko Babilon. 8 Kër
Buur ak këri waa dëkk ba nag, waa
Babilon lakk leen, miiri Yerusalem, ñu
màbb. 9 Nebusaradan njiitu dag ya
moom, daa boole ña desoon ca biir dëkk
ba, ak ña ko jébbaloon seen bopp, ak ña
desoon ca askan wa, jàpp leen, yóbbu
ngàllo ca Babilon. 10 Ba mu ko defee lenn
ci baadoolo yi amul dara, mu wacc leen
ca réewum Yuda. Booba la leen jox ay
tóokëri reseñ aki tool.

Yàlla yiwi na ñaari jaamam

11 Ci biir loolu Nabukodonosor buuru
Babilon jox ndigal Nebusaradan njiitu
dag ya ci mbirum Yeremi. Mu ne ko:
12 «Demal jëli Yeremi, nga sàmm ko, te
bu ko def dara lu metti. Lu mu la
ñaan it, defal ko ko.» 13 Ba loolu amee
Nebusaradan njiitu dag ya déggoo caak
Nebukasban njiitu bëkk-néegi buur ak
Nergal Sareser njiitu gisaanekat yi, ak
yeneen jawriñi buuru Babilon ña, 14 ñu
yónnee, jëli Yeremi ca ëttu dag ya, teg ko
ci loxol Gedalya doomu Ayikam doomu
Safan, ngir Gedalya yóbbu ko kër ga.
Yeremi nag des Yuda ca biiri bokkam.

15 Fekk na kàddug Aji Sax ji dikkal
Yeremi ba ñu ko tëjee ca ëttu dag ya, ne
ko: 16 «Demal nga wax Ebedd Meleg, Ku-
useen ba, ne ko: “Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Maa
ngi nii di sottalsi sama kàddu yi jëm ci
dëkk bii, muy ayam te du doon jàmmam.

Dina am ngay gis, bésub keroog. 17 Bésub
keroog maa lay xettli,” kàddug Aji Sax jee,
“ba deesu la teg ci loxol nit ñi nga ragal.
18 Maa lay wallu bu baax déy, ba saamar
du la daaneel mukk, waaye dinga moom
sa bakkan, muy sa yoolu xare, ndaxte
wóolu nga ma.”» Kàddug Aji Sax jee.

40

Yuda daje na ca Gedalya

1 Ci kaw loolu Yeremi jot na kàddu
gu bàyyikoo ci Aji Sax ji, gannaaw ba
ko Nebusaradan njiitu dag ya yiwee,
mu bàyyikoo Raama. Yeremee nga ñu
jéngoon, mook ngàllog Yerusalem gaak
Yuda ga jëm Babilon. Nebusaradan
génnee Yeremi ca seen biir, 2 ñaarook
moom, ne ko: «Sa Yàlla Aji Sax ji moo tud-
daloon bérab bii musiba mii. 3 Aji Sax ji
nag indi na ko te def na ko, na mu ko waxe
woon. Yeena moy Aji Sax ji, déggaluleen
ko ba tax lii dal leen. 4 Léegi nag yiwi naa
la bés niki tey. Soo bëggee ànd ak man
Babilon, ñëwal, dinaa la topptoo. Soo
buggul, toogal. Réew mépp a ngii ci sa
kanam. Fu la ci neex ak foo ci taamu,
dem fa.» 5 Balaa Yeremee walbatiku,
Nebusaradan teg ca ne ko: «Man ngaa
dellu ca Gedalya doomu Ayikam doomu
Safan ba tey. Moom la buuru Babilon
dénk dëkki Yuda. Man ngaa toog ak
moom ci digg waa réew mi, mbaa nga
dem daal fu la gënal.» Nebusaradan nag
jox Yeremi yóbbal ak lu mu lekk ci yoon
wi, daldi ko yiwi. 6 Ba mu ko defee Yeremi
dem ca Gedalya doomu Ayikam ca Mispa.
Mu toog ca moom ca digg nit ña des ca
réew ma.

7 Fekk am na mboolooy Yudeen ñu
desoon ci àll bi. Seeni njiit yépp nag dégg,
ñook ña ñu àndal, ne buuru Babilon dénk
na Gedalya doomu Ayikam réew mi, dénk
ko ñenn ci baadoolo yi des Yuda, diy
góor aki jigéen aki gone yu ñu yóbbuwul
ngàllo ca Babilon. 8 Ñu bokk dikk ba
Mispa ca Gedalya; Ismayil doomu Netaña
ma nga ca woon, ak Yowanan ak Yonatan,
ñaari doomi Kareya, ak Seraya doomu
Tanumet, ak doomi Efayi ma bokk Netofa,
ak Yesaña ma bokk Maaka, ñook seeni nit.
9 Gedalya waatal leen, ñook seeni nit, ngir
dalal seen xel, teg ca ne leen: «Buleen
ragala nangul waa Babilon. Toogleen ci
réew mi rekk te nangul buuru Babilon,
muy seen jàmm. 10 Man nag maa ngii
toog Mispa, di leen taxawal fi kanam waa
Babilon, bu ñu fi dikkee; yeen dajaleleen
seen biiñ ak seen meññeef ak seen diwu
oliw, ngeen denc ko te dëkke seen dëkk
yi ngeen teg loxo.»

11 Ci kaw loolu Yudeen ña woon
ca Mowabeen ñaak Amoneen ñaak
Edomeen ñaak mboolem réew ya, ñoom
ñépp dégg ne buuru Babilon wacc na
lenn ca askan wa, ñu des réewum Yuda,
mu dénk leen Gedalya. 12 Yudeen ña
ñépp walbatikoo mboolem fu ñu leen
sànni woon, daldi délsi réewum Yuda,
fekksi Gedalya ca Mispa. Ba loolu amee
ñu dajale biiñ ak tàndarma ak figg, ba
mu bare lool, ne gàññ.

13 Mu am bés Yowanan doomu Kareya
ànd ak mboolem njiiti mbooloo ya des ca
àll ba. Ñu dikk ca Gedalya ca Mispa, 14 ne
ko: «Xanaa yéguloo ne Baalis buurub
Amon yebal na Ismayil doomu Netaña,
ngir mu rey la?» Gedalya nag gëmu leen.
15 Ba loolu amee Yowanan doomu Kareya
déey Gedalya, ne ko: «Tee maa dem, rey
Ismayil doomu Netaña fu kenn yégul?
Xanaa deesu ko wacc mu rey la, Yudeen ñi
daje woon fi yaw yépp di tasaaroo, ndesu
Yuda sànku?» 16 Gedalya ne Yowanan:
«Bul def loolu! Li ngay waxal Ismayil ay
fen la!»

41

Ismayil bóom na ñu bare

1 Ba ñu demee ba ca juróom ñaareelu
weer wa ca at mooma, Ismayil doomu
Netaña doomu Elisama, askanoo ci ñi
moom Yuda te di njiitu jawriñi buur, ànd
ak fukki nit ba ca Gedalya doomu Ayikam
ca Mispa. Ci kaw loolu, ñu bokk di lekk
ca kër Gedalya. 2 Ismayil jekki jóg, mook
fukki nit ña mu àndal. Ñu jam saamar
Gedalya ma buuru Babilon dénkoon réew
ma, ba rey ko. 3 Ismayil reyaale mboolem
Yudeen ña nekkoon ak Gedalya ca Mispa
ak xarekati Babilon ya fa nekkoon.

4 Ba ñu bóomee Gedalya ba ca ëllëg sa,
fu kenn yégul, 5 mu am juróom ñett fukki
nit ñu bàyyikoo Sikem ak Silo ak Samari.
Ña nga wat seen sikkim, xotti seeni yére,
dagg-daggee seen yaram, di ko ñaawloo.
Ñu ŋàbb saraxu pepp ak cuuraay bu ñu
indil kër Aji Sax. 6 Ismayil génne buntu
Mispa, gatanduji leen. Ma ngay dox, jëm
ca ñoom, di jooy-jooylu ba dajeek ñoom,
ne leen: «Agsileen kër Gedalya doomu
Ayikam!»

7 Naka lañu dikk ba ca biir dëkk ba,
Ismayil ak ay nitam bóom leen, tàbbal
néew ya ci kàmb. 8 Fekk na mu am
fukki nit ñu bokk ci ñoom ñu ne woon
Ismayil: «Tee nga noo baña rey? Nun
de am nanub denc ci àll bi. Peppu belee
nga ca ak lors ak diw ak lem.» Loolu tax
Ismayil fomm, ba boolewu leen ak seeni
bokk, rey. 9 Kàmb ga Ismayil sànni néewi
nit ña mu reyaaleek Gedalya mooy kàmb
ga Buur Asa mu Yuda gasoon ba ko Buur
Basa mu Israyil songee xare. Moom la
Ismayil doomu Netaña feesal aki néew.

10 Gannaaw loolu mu jàpp mboolem ña
des Mispa, di doomi buur yu jigéen ak
mboolem ña des Mispa, te Nebusaradan,
njiital dag ya, dénkoon leen Gedalya.
Ismayil jàpp leen njaam, daldi wutali
diiwaanu Amoneen ña.

11 Ba loolu amee Yowanan doomu
Kareya ak njiiti xare yi mu àndal yépp
dégg musiba mi Ismayil doomu Netaña
def mépp. 12 Ñu ànd ak seeni nit, topp
ko ngir xareek moom, ba dab ko ca déeg
bu mag ba ca Gabawon. 13 Ba nit ña
Ismayil jàppe Mispa gisee Yowanan ak
mboolem njiiti xare ya mu àndal, dañoo
bég. 14 Ñoom ñépp walbatiku, daw
fekki Yowanan doomu Kareya. 15 Teewul
Ismayil doomu Netaña ak juróom ñetti
nitam rëcc Yowanan, daw làquji réewum
Amon. 16 Yowanan doomu Kareya ak
mboolem njiiti xare yi mu àndal nag
boole mboolem la des ca mbooloo, ma
Yonatan xettli woon ca Ismayil doomu
Nataña ca Mispa, gannaaw ba Ismayil
bóomee Gedalya doomu Ayikam. Ay nit
ñu Yowanan jële woon Gabawon a nga ca,
diy góor: ay xarekat ak bëkk-néegi buur,
aki jigéen aki gone. 17 Ñu dem ba dali
ca dalukaayu Kimyam, ca wetu Betleyem,
di waaj yoonu Misra, 18 ngir rëcc waa
Babilon ñi ñu ragaloon, ndax la Ismayil
doomu Netaña bóom Gedalya doomu
Ayikam, ma buuru Babilon dénkoon réew
ma.

42

Toogaani Misra gënul

1 Gannaaw loolu njiiti xare yépp jóg,
ñu ràññee ca Yowanan doomu Kareya ak
Yesaña doomu Osaya. Ñu ànd ak askan
wa wépp, dikk, ka gëna tuut ba ca ka
gën di mag. 2 Ñu ne Yonent Yàlla Yeremi:
«Ngalla danu lay dagaan, nga ñaanal nu
ngir ndesu askan wii ci sa Yàlla Aji Sax ji.
Bare woon nanu, waaye gis nga lu néew
li des ci nun. 3 Ñaanal nu ngir sa Yàlla Aji
Sax ji xamal nu fan lanu wara jaare, ak
lan lanu wara def.» 4 Yonent Yàlla Yeremi
ne leen: «Baax na. Maa ngii di leen
ñaanal seen Yàlla Aji Sax ji ni ngeen ko
waxe. Lu leen Aji Sax ji tontu, dinaa leen
ko yegge. Duma ci wacc baat.» 5 Ñoom
it ñu ne Yeremi: «Mboolem kàddu gu la
sa Yàlla Aji Sax ji yóbbante ci nun, bu
nu ko deful, yal na Aji Sax ji doon seede
bu wér, bu dëggu bi nuy seedeel ag tooñ.
6 Mu neex, mu naqari, sunu Yàlla Aji Sax,
ji nu la yebal lanuy déggal, ngir su nu
déggalee sunu Yàlla Aji Sax ji, dinanu
baaxle.»

7 Ñu teg ca fukki fan, kàddug Aji Sax
ji dikkal Yeremi. 8 Yeremi woo Yowanan
doomu Kareya ak njiiti xare yi mu àndal
yépp, woo mbooloo mépp, ñu dikk, ka
gëna tuut ba ca ka gën di mag. 9 Yeremi ne
leen: «Aji Sax ji Yàllay Israyil ji ngeen ma
yóbbante seen dagaan, dafa wax ne: 10 Su
ngeen nangoo toog ba toog ci réew mii,
maa leen di defar te duma leen daaneel.
Maa leen di jëmbat te duma leen buddat.
Ndax ñeewante naa leen ci musiba mi
ma leen teg. 11 Buuru Babilon mii ngeen
ragal, buleen ko ragal!» Kàddug Aji Sax
jee. «Buleen ko ragal, ndax yeen laa
àndal ngir wallu leen, xettli leen ci moom.
12 Maa leen di yërëm ngir mu yërëm leen,
delloo leen ca seen suuf.

13 «Waaye su ngeen bañee déggal seen
Yàlla Aji Sax ji, naan: “Dunu toog ci réew
mii, 14 xanaa nu dem réewum Misra, fa
nu dul gise xare; coowal liitu xare sax
dunu ko dégg. Dugub it dunu ko fa
ñàkke. Foofa lanuy dëkki;” 15 su boobaa
nag dégluleen li ci Aji Sax ji wax, yeen
ndesu Yuda. Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
“Su ngeen dogoo ba dogu,
nara dem Misra,
ba dem toogaani fa,
16 saamar ba ngeen ragal
moo leen di dabe réewum Misra,
xiif bi ngeen di xalaat
topp leen fa Misra,
te fa ngeen di deeyi.
17 Képp ku dogu woona dem Misra,
ngir toogaani fa,
saamar lay deeye mbaa xiif mbaa mbas.
Du kuy mucc mbaa mu rëcc
musiba mi ma leen naral.”
18 «Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoor yi déy dafa wax ne: “Bu ngeen
demee Misra, ni sama mer ak sama xadar
yurikoo woon fi kaw waa Yerusalem, ni
la sama xadar naan yureet fi seen kaw.
Dingeen doon gentu alkànde, ñu di leen
móolook a sewal, te dungeen gisati miim
réew.”»
19 Yeremi teg ca ne: «Yeen ndesu Yuda,
Aji Sax ji wax na leen ne leen: “Buleen
dem Misra.” Nangeen xam xéll nag ne
àrtu naa leen bésub tey. 20 Yeena sànk
seen bopp ba ngeen ma yebalee ci seen
Yàlla Aji Sax ji, ne ma ma ñaanal leen
sunu Yàlla Aji Sax ji, te lépp lu sunu Yàlla
Aji Sax ji wax, naa leen ko jottli, ngeen
def ko. 21 Yegge naa leen tey jii li seen
Yàlla Aji Sax ji wax, waaye faalewuleen
lenn ci kàddu yi mu ma yóbbante ci yeen.
22 Léegi nag xamleen xéll ne saamar akub
xiif ak mbas moo leen di rey ca réew
mooma ngeen namma dem, toogaani fa.»

43

Yóbbu nañu Yeremi Misra

1 Gannaaw ba Yeremi waxeek mbooloo
mépp, ba sottal mboolem kàddu yooyu
ko seen Yàlla Aji Sax ji santoon mu
yegge leen ko, 2 Asaryaa doomu Osaya ak
Yowanan doomu Kareya ak nit ñu bew
ñooñu ñépp jël kàddu gi. Ñu ne Yeremi:
«Dangay fen! Sunu Yàlla Aji Sax ji santu
la nga fommloo nu sunu yoonu Misra ga
nu bëgga toogi. 3 Xanaa Barug doomu
Nerya kay moo lay xiirtal ci sunu kaw,
ngir teg nu ci loxol waa Babilon, ñu rey
nu, mbaa ñu yóbbu nu ngàllo ca Babilon.»
4 Ci kaw loolu Yowanan doomu Kareya
ak yeneen njiiti xare ya yépp ak mbooloo
ma mépp gàntal Aji Sax ji, baña des
réewum Yuda. 5 Ba loolu amee Yowanan
ak njiiti xare yépp yóbbu ña desoon ca
Yuda ñépp, di mboolem ña ñu jëkkoona
sànni ca biir xeet ya leen séq yépp, te
ñu ñibbsi woon réewum Yuda, 6 góor
ñaak jigéen ñaak gone yaak doomi buur
yu jigéen ya. Yóbbu nañu mboolem ña
Nebusaradan njiitu dag ya tegoon ci loxol
Gedalya doomu Ayikam doomu Safan; ñu
yóbbaale Yonent Yàlla Yeremi ak Barug
doomu Nerya. 7 Ñu dikk Misra, baña
déggal Aji Sax ji, daldi àgg dëkk ba ñuy
wax Tapanes.
8 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal Yeremi ca Tapanes, ne ko: 9 «Jëlal
ñaari doj yu mag yooy suuli ca dëru ban
ba ca bunt kër Firawna gi ci biir dëkk
bi, te na ko waa Yuda fekke. 10 Nga wax
leen ne leen: “Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Maa
ngi nii di yónnee, jëli Nabukodonosor
buuru Babilon, mi ci samag curga, ba
teg ngànguneem ci kaw doj yii ma fi
suul, mu firi fi xaymaam. 11 Bu dik-
kee dina tas réewum Misra: ku wara
médd, médd; kuy dugg njaam, duggi
njaam; kuy fàddoo saamar, fàddoo saa-
mar. 12 Nabukodonosor dina jafal kër tu-
uri Misra yi, lakk tuur yi, mbaa mu yóbbu
leen. Ni ab sàmm di teeñe mbubbam, ni
lay teeñe réewum Misra ba mu set wecc,
daldi daagu, dem yoonam. 13 Dina rajaxe
tuuri doj ya sampe ca Bet Semes ci biir
Misra te dina lakk këri tuur yi ci Misra.”»

44

Bokkaale sabab na mbugal

1 Gannaaw gi kàddu dikkal na Yeremi,
jëm ci mboolem Yudeen ñi sancsi

réewum Misra, te dëkke Migadol ak
Tapanes ak Memfis ak diiwaanu Pattros.
Mu ne: 2 «Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Yeena
gis mboolem musiba mi ma wàcceel
Yerusalem ak dëkki Yuda yépp. Ñu ngi
nii tey jii gental, kenn dëkku ca. 3 Li ko
waral di lu bon li ñu def, di ma merloo;
di taalal cuuraay ak a jaamu yeneen yàlla
yu ñu xamul woon, du ñoom, du seeni
maam. 4 Yónnee naa leen ay yooni yoon
mboolem yonent yi, sama jaam ñi, ne
leen: "Rikk buleen def jëf ju siblu jii ma
bañ." 5 Waaye dégluwñu, teewluwñu, ba
dëddu seenug mbon, baña taalal yeneen
yàlla cuuraay, 6 ba ma boole sama mer ak
sama xadar, yuri, mu jafal dëkki Yudak
mbeddi Yerusalem, ba ñu mujj tey jii di
gent yu tumurànke.

7 «Léegi nag, Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Ana lu
jar ngeen di teg seen bopp loraange ju
réye nii, ba nar fee dagge réewum Yuda,
góor ak jigéen, xale ba ci perantal, ba
dungeen dese kenn? 8 Yeena ngi may
merloo ndax li ngeen di def, di taalal
yeneen yàlla cuuraay fii ci Misra gi ngeen
toogaansi. Seen bopp ngeen dagg, sànni
te dingeen mujj ñu di leen móolook a se-
wal ci digg xeeti àddina yépp. 9 Dangeena
fàtte seen mbonug maam ya ak mbonu
buuri Yudak seen mboni jabar yaak seen
mbonu bopp ak seen mbonu jabari bopp
ga ñu nekke woon ca réewum Yuda ak
mbeddi Yerusalem? 10 Kenn ci yeen
réccuwul ba tey jii. Kenn wormaalu ma
mbaa mu jëfe sama yoon ak sama dogal
yi ma leen tegal, tegal ko seeni maam.

11 «Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Maa ngii
di jàkkaarlook yeen, ngir musibaal leen,
ba dagge fi mboolem Yuda. 12 Maay tonni
ndesi Yuda gi dogu woon ba dikk réewum
Misra, toogaansi fi. Dañuy dee. Ñoom
ñépp réewum Misra gii lañuy daanoo.
Saamar akub xiif lañuy fàddoo, ki gëna
tuut ba ki gën di mag. Saamar akub
xiif lañuy fàddoo, te dinañu gental gentu
alkànde, ñu di leen móolook a sewal.
13 Maay dikkal ñi sancsi réewum Misra ni
ma dikkale Yerusalem, dikkaale saamar
akub xiif ak mbas. 14 Du kuy rëcc
mbaa kuy dese bakkan ci ndesu Yuda gi
toogaansi fii ci réewum Misra. Te it duñu
ñibbi réewum Yuda ga ñu namma ñibbi,
lu moy ñu néew.»

15 Ñu baree nga fa woon, di mboolem
ña xamoon ne seeni jabar dañuy taalal
cuuraay yeneen yàlla ak mboolem jigéen
ña teew. Ñuy mbooloo mu réy, ñépp ña
sanci Misra, ba ca diiwaanu Pattros. Ñu
daldi ne Yeremi: 16 «Li nga nuy wax ci
turu Aji Sax ji, dunu ko déglu. 17 Nooy def
ba defaatoo mboolem lu nu digoo woon,
di taalal cuuraay Lingeeru asamaan, tuur
mi, di ko tuural ay naan, na nu ko daan
defe naka jekk, nook sunuy maam ak
sunuy buur ak sunuy kàngam ci dëkki
Yudak mbeddi Yerusalem. Teewul dañu
daan doyal dugub, di woomle, te gisunu
loraange. 18 Ba nu bàyyee taalal cuuraay
Lingeeru asamaan, tuur mi, ak di ko
tuural, ca lanu ñàkk lépp, teg ci saamar
akub xiif di nu sànk.» 19 Jigéen ña teg
ca ne: «Te sax ba nuy taalal cuuraay
Lingeeru asamaan, di ko tuural, sunuy
jëkkër dañu koo yégul? Xam nañu xéll ne
nu ngi defal Lingeeru asamaan ay nàkk
yu koy jëmmal, di ko tuural ay naan.»

20 Ba mu ko defee Yeremi wax ak
mboolem góor ñaak jigéen ña ko tontu
loolu, ne leen: 21 «Saraxi cuuraay yi
ngeen di taal, yeen ak seeni maam ak
seeni buur ak seeni kàngam, ak baadoolo
yi ci biir dëkki Yudak mbeddi Yerusalem,
defe ngeen ne Aji Sax ji yégu ko, am da
koo fàtte? 22 Aji Sax ji manatula dékku
seen jëf ju bon ak seen jëf ju siblu ji
waral seenum réew mel nii mu mel tey, di
ndànd-foyfoy bu gental bu ñuy móoloo,
te kenn dëkku ci, 23 ndax yeena def saraxi
bokkaale, moy Aji Sax ji, dégluwleen Aji
Sax ji, te it kàddug yoonam ak dogali
yoonam ak seedey yoonam, jëfewleen ci
lenn. Moo waral musiba mi leen dikkal
nii tey.»

24 Yeremi teg ca wax ak ñépp, rawatina
jigéen ña ñépp, ne leen: «Mboolem yeen
Yudeen ñi ci réewum Misra, dégluleen
kàddug Aji Sax ji. 25 Aji Sax ji Yàllay

Israyil Boroom gàngoor yi dafa wax ne: "Yeen ak seeni jabar yeena wax ci seen làmmiñ, àggalee ko seeni jëf. Ngeen ne dingeen def ba defaatoo dige yi ngeen digee taalal cuuraay Lingeeru asamaan, tuural koy naan. Dëggal-leena dëggal seeni dige te jëfee jëfe seeni dige.
26 Kon nag, yeen mboolem Yudeen ñi sanc Misra, dégluleen kàddug Aji Sax ji. Maa giñ ci sama tur wu màgg." Aji Sax jee ko wax. "Ma ne: Sama tur, gémmiñug benn Yudeen dootu ko tudd fi mboolem réewum Misra naan: 'Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund.'
27 Maa ngi nii di leen teewloo seen musiba, waaye du seen jàmm laa leen di teewloo. Te mboolem waa Yuda ñi ci réewum Misra dinañu sànkoo saamar akub xiif, ba keroog ñuy jeex tàkk.
28 Ñu néew ay rëcci saamar, walbatikoo réewum Misra, ñibbi réewum Yuda. Waaye mboolem ndesu Yuda, ga dikkoon toogaansi Misra, dinañu xam kan la kàddoom di sotti, man am ñoom.
29 Te lii nangeen ko def ab takk." Kàddug Aji Sax jee. "Maa ngii di leen dikke mbugal ci bii bérab, ba ngeen xam ne samay kàddooy sotti ba mat sëkk, di seen loraange."»
30 Aji Sax ji dafa wax ne: «Maa ngii di waaja teg Firawna Ofra buuru Misra ci loxol noonam yiy wut bakkanam, na ma tege woon Cedesyas buurub Yuda ci loxol noonam Nabukodonosor buuru Babilon ma doon wut bakkanam.»

45

Barug mucc na

1 Kàddu gii Yeremi waxoon na ko Barug doomu Nerya, gannaaw ba Barug tënkee ci taxañu mbind, kàddu ya ko Yeremi dégtal ca ñeenteelu atu nguurug doomu Yosya, Yowakim buurub Yuda.
2 «Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ci yaw, Barug.
3 Nga ne: "Wóoy ngalla man! Aji Sax ji yokk na maw naqar. Onk naa ba tàyyi te awma noflaay."
4 Aji Sax ji da maa sant ma wax la ne la: "Aji Sax ji dafa wax ne:
La ma tabaxoon a ngii,
maa ngi koy daaneel,
la ma jëmbatoon a ngii,
maa ngi koy buddat,
ba réew mépp daj.
5 Looy sàkku ku la beral loxo?
Jaru ko!
Maa ngii di wàcceel musiba képp kuy noyyi."
Kàddug Aji Sax jee!
"Waaye may naa la sa bakkan di sa yoolu xare,
fépp foo jëm."»

Kàddug waxyu dalati na xeet yi

46

(Saar 46—51)

1 Kàddug Aji Sax jii dikkal na Yonent Yàlla Yeremi, jëm ci xeet yi.

Lu jëm ci Misra

2 Firawna buuru Misra, bi ñuy wax Neko, ba ko Nabukodonosor buuru Babilon di duma, ma nga woon ca Karkemis ca tàkkal dexu Efraat. Mu yemook ñeenteelu atu nguurug doomu Yosya Yowakim buurub Yuda. Kàddug waxyu gii moo jëm ci Misra ci wàllu diggante ba seen mbooloom xare ma tollu woon.
3 «Ŋàbbleen pakkoo pakk te xareji.
4 Takkleen fas yi, war naari góor yi,
ba làng-déraale seen mbaxanay xare,
nàmmaat xeej,
sol yérey xare!»

5 «Ana lu ma gis?
Waa Misraa jaaxle bay dellu gannaaw,
seeni jàmbaar falaxoo,
ne wëqet, geesuwñu,
tiitaange ubale.»
Kàddug Aji Sax jee!
6 «Bu nit gaaw ba raw
mbaa mu jàmbaare ba mucc.
Bëj-gànnaar lañu féete, feggook dexu Efraat,
di tërëf, di daanu.

7 «Kii ku mu, muy fuddu ni dexu Niil,
di fuur ni wali ndox?
8 Misraa, mooy fuddu ni dexu Niil,
di fuur ni wali ndox.
Mu naan: "Maay fuddu, mëdd àddina,
sànk ab dëkk ak ña ca biir."
9 Na fas buur, watiir fiddi,
jàmbaar sàqi:
waa Kuusoo waa Puut ak seeni pakk,

ak waa Ludd ak seeni xala.
10 Waaye bésub keroog déy,
Boroom bi Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko moom,
muy bésub feyu bu muy feyey noonam.
Saamar suur suux,
màndee deret.
Boroom bi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy rendee réewum bëj-gànnaar ab sarax,
feggook dexu Efraat.
11 Yaw Misra mu taaru mi,
demal ba Galàdd wuti diw, dàmpoo.
Faju, fajooti;
dara du la wéral!
12 Xeet yeey dégg sa toroxte,
sa yuux dajal àddina.
Jàmbaar téqtaloo jàmbaar,
ñu ànd ne fëlëñ!»

13 Kàddu gii dikkaloon na Yonent Yàlla
Yeremi, ba Nabukodonosor buuru Ba-
bilon dikkee, di duma waa réewum Misra.
Mu ne:
14 «Yégleel lii Misra, yéene ko fa ca Migadol,
yéene ko fa ca Memfis ak Tapanes.
Neleen: “Dërleen, taxaw temm!
Saamar kat a ngi lekk li leen wër.”
15 Lu Apis di daw?
Lu tee seen yàllay yëkk jooju taxaw?
Xanaa Aji Sax jee ko bëmëx!
16 Moo bëmëx ñu bare,
ku nekk naan moroom ma:
“Jógal nu dellu ca sunuy bokk,
ca sunu réewum cosaan,
ba mucc saamaru noon.”
17 Dees na fa woyal Firawna buuru Misra, naan ko:
“Coowal neen te bés wees.”

18 «Giñ naa ko ci man miy dund,»
kàddug Buur Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi di turam:
«noon ay dikk, mel ni tundu Tabor ci digg tund yi,
mbete tundu Karmel wi feggook géej.
19 Yaw mi dëkke Misra mu taaru mi,
ëmbal sa ëmb, jëm ngàllo;
Memfis* dëkk bii kat ci gental la jëm,
di ndànd-foyfoy lu kenn dëkkul.
20 Misra daa mel ni jeegu nag bu yànj,
weñ ne waa, waa, bawoo bëj-gànnaar.
21 Seen xarekat yi ñu bind sax
ñu ngi mel ni sëllu yu yaflu,
ñoom it ànd ne wërëñ, wëqet,
kenn taxawul!
Bésu safaan a leen dikkal,
seen mbugal taxaw,
22 ñu daw di faraas-faraasiy wéy ni jaan.
Doole la noon songe Misra,
dikke leeni sémmiñ
ni gorkati garab.
23 Lu gott fatt fatt, ñu gor.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Ñoo gëna barey njéeréer,
ba maneesu leena lim.
24 Gàcceel nañu Misra mu taaru mi,
teg ko ci loxoy xeeti bëj-gànnaar.»

25 Aji Sax ji Yàllay Israyil, Boroom
gàngoori xare yi wax na ne: «Maa ngii
di dikke mbugal Amon, tuuru dëkk bii
di Teeb, ak Firawnaak waa Misraak seeni
tuur ak seeni kàngam, boole ci ñi yaakaar
Firawna. 26 Maa leen di teg ci loxoy
ñiy wut seen bakkan, di Nabukodonosor
buuru Babilon aki jawriñam. Gannaaw
loolu dees na dëkkewaat Misra na woon.»
Kàddug Aji Sax jee!

Israyil dina xettliku

27 «Yaw Yanqóoba sama jaam bi nag, bul tiit;
yaw Israyil, ma ne bul ragal.
Maa ngii di la wallusi,
jële la fu sore,
jële sa askan
fa seen réewu njaam ga,
Yanqóoba délsi,
dal, aaru, du tiitati.
28 Yaw Yanqóoba sama jaam bi, bul tiit.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Yaw laa àndal.
Maay fàkkas mboolem xeet yi ma leen sànni woon,
waaye yeen, duma leen fàkkas.
Duma leen ñàkka duma moos,
waaye dinaa leen yar lu yem.»

47

Lu jëm ci Filisteen ñi

* **46:19** 46.19 Memfis: Fii ñu ne Memfis, am na sotti yu fi indi turu Nof.

1 Kàddug Aji Sax ji dikkaloon na Yonent
Yàlla Yeremi jëm ci Filisteen ñi, balaa
Firawna di song dëkkub Filisteen ba ñuy
wax Gasa. 2 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ndox a ngay fuddoo bëj-gànnaar,
diy waame, walsi,
walal réew meek li ci biiram
akub dëkk ak ku ci biiram;
doom aadama yuuxu,
waa réew mépp serandoo.
3 Booba fas yaa ràmbal,
watiir ya riir,
mbegey watiir ya kar-kareendoo,
yoxo yoqi, ba baay geesuwul doom,
4 bésub sànkute dikkal képp kuy Filisteen,
ba dagge dëkk yii di Tir ak Sidon
ndimbal lu ñu dese woon.
Aji Sax jaa ngay sànk Filisteen, ña des
te cosaanoo dunu Keret.
5 Watu nel, ñaawloo, dikkal na Gasa,
te wedamloo nañu Askalon.
Yeen ñi dese joor gi,
fu ngeen àppal seen yaram,
wi ngeen di daggat, di ko ñaawloo?
6 Ngeen naa: “Wóoy saamaru Aji Sax jii,
xanaa doo selaŋlu?
Dellul sa mbar, boog,
dal-lu, ne tekk!”
7 Waaye yaw saamar, noo mana selaŋloo
te Aji Sax ji yebal la
ci kaw Askalon ak waa tefesu géej,
fa mu ko dogale?»

48

Lu jëm ci réewum Mowab

1 Lu jëm ci Mowab, Aji Sax ji Yàllay
Israyil, Boroom gàngoori xare yi dafa
wax ne:
«Ngalla waa Nebo, seen dëkk ba yàqu na!
Kiryaatayim, ñu torxal, nangu ko;
tata ja daanu, tasaaroo.
2 Mowab amatul woy,
fa Esbon la leen noon ya fexeel lu bon,
ne: “Aycaleen nu raafal wii xeet!”
Yeen waa Madmen it, ñu wedamal;
saamar topp leen.
3 Yuux jibe na Oronayim,
ndaw salfaañook rajaxoo ju réy!
4 Mowab tas, ay fereem serandoo.
5 Ñay yéeg jëm Luwit, di jooyoo.
Ña ngay yéeg, di jooyoo.
Ñay wàcci Oronayim
di dégg aji jàq jiy yuuxoo.
6 Ñu naan: “Dawleen, rawale seen bakkan,
ba tumuránkeji ni gajju màndiŋ!”
7 Mowab, yeena yaakaar dooleek alal,
yeen it, dees na leen jàpp;
Kemos, seen tuur mi duggi ngàllo,
mooki sarxalkatam aki kàngamam.
8 Dëkkoo dëkk ay yàqtoo,
benn dëkk du mucc!
Waa xur wii sànku,
waa déndu doj wu tell wee yàqtoo.»
Muy la Aji Sax ji wax.
9 «Gasal-leen Mowab,
day sànku moos,
ay dëkkam gental,
kenn du fa des!
10 Alkànde ñeel na kuy sàggane liggéeyu Aji Sax ji.
Alkànde ñeel na kuy xañ deret saamaru Aji Sax ji.

11 «Mowab a dale féex cag ndawam,
kenn jàppu ko njaam, yóbbu,
wàllanteesu ko ndab ak ndab,
xanaa mu ne degg ni biiñ bu taaje,
di saf, di xeeñ ba tey.
12 Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maa leen di yónnee ay nit ñu sotti diw gi,
ndab, soteet; njaq, rajax.
13 Yaakaaru Mowab ci Kemos tuur mi, tas,
ni yaakaaru waa kër Israyil ci Betel ma ñu wóolu, tase woon.

14 «Mowabee, du yaay kañu,
naan jàmbaar ngeen,
diy ñeyi xare?
15 Song nañu la, yàqte say dëkk;
la man ci say ndaw daanu, fàddu.»
Kàddug Buur Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
16 «Musibay Mowab a ngi jegesi,
safaanam làbbleeti, wuti ko.
17 Mboolem yeen ñi wër xeet wii, jooyleen leen;
yeen ñi dégg seen tur ñépp, jooyleen leen.

Neleen: “Moo, nu gii nguur mana foqe,
ba foqaale jii daraja?”

18 «Yeen waa Dibon, dëkk bu taaru bi,
wàccleen seen teddnga lu kawe
te tooge digg maral;
kiy yàqtesi Mowab kat song na leen,
di màbbsi seeni tata.
19 Yeen waa Arower,
taxawleen fi yoon wi te teewlu;
góor gu fi jaare mbaa ndaw su rëcc, di daw,
ngeen laaj ko ne ko: “Lu xew?”
20 Ñu ne: “Gàcce ñeel na Mowab gii tas!”
Yuuxooleen, ne wóoy!
Yéeneleen fa tàkkal dexu Arnon,
ne Mowab tas na!
21 Mbugal dikkal déndu doj wu tell wi,
dikkal dëkk yii di Olon, Yaxacc ak Mefat
22 ak Dibon ak Nebo ak Bet Diblatayim
23 ak Kiryaatayim ak Bet Gamul ak Bet Mewon
24 ak Keryot ak Boccra,
mboolem dëkki Mowab daal,
fu jegeek fu sore.
25 Sidditu Mowab day dog,
loxoom damm.»
Kàddug Aji Sax jee!
26 «Du Mowab a doon diir Aji Sax ji mbagg?
Nañu leen màndal sànjum Aji Sax ji,
ba ñu waccu, di ca xuus,
ba ñoom it, ñu di leen ree.
27 Mowabee, du yeena doon ree Israyil?
Dangeen leena fekk ci biiri sàcc,
ba fu ngeen leen tudde, wëcc bopp?
28 Yeen waa Mowab,
baleen dëkk yi, dëkke paxi doj.
Defleen niy xati,
tàgge peggi xunti.

29 «Noo dégg ni Mowab bewe,
bew lool,
réy, reew, di damu;
ne daŋŋ-daŋŋiiral.
30 Maa xam seen reewande,»
kàddug Aji Sax jee,
«seeni kañu neen la,
seeni jëf di neen.
31 Moo tax may jooy Mowab,
di wooteel wall Mowab gépp,
di yuuxul waa Kir Eres.
32 Yaw reseñu Sibma gi,
ma jooyal la lu raw la ma jooyal Yaser.
Yaw la say car jàlloon géej,
àkki géeju Yaser,
sa figg jeek sa reseñ, noon yàqte.
33 Tukkal nañu mbégteek bànneex
fi tóokëri réewum Mowab.
Maa ŋacc mbàndi biiñ ya,
kenn nalatu fa reseñ, di soowoo
coowal mbégte, xanaa ay yuux.
34 Yuux jibe na Esbon, ba Elale,
àkki ba Yaxacc
ak Sowar ba Oronayim ak Eglat Selisiya.
Ndoxi Nimrim sax ŋiis na.
35 Maay bóome biir Mowab.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maay bóom kuy joxe sarax ci jaamookaay,
di taalal am tuuram cuuraay.
36 Naa jooy Mowab jooyi xol,
yu toxoro di jooye ab dëj,
na toxoro di jooye dëju waa Kir Eres.
Lu ñu dajale woon sànku na!
37 Ñoom ñépp a nelu,
wat seeni sikkim,
daggat seeni loxo,
sol ay saaku, di ko ñaawloo.
38 Kaw taaxi Mowab yépp aki péncam,
fépp ay yuuxoo di jib.
Maa toj Mowab
ni ndab lu kenn soxlaatul.»
Kàddug Aji Sax jee.
39 «Yuuxooleen, ne leen: “Céy gii yàqtoo!
Mowab gii wone gannaaw! Mowab rus na.”
Ñi ko wër ñépp a koy reetaan, seen yaram di daw ci ñoom.»
40 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Lu mel ni jaxaay a ngii naa jàyy,
firiy laafam, këfsi Mowab.
41 Dees na teg Keryot ga ca Mowab loxo,
ne tata ya taral;
su keroogee fitu jàmbaar ne tërit,
mu mel ni kuy matu.
42 Mowab day sànku, ba xeetam fey.
Ñoo doon diir Aji Sax ji mbagg.
43 Yeen waa Mowab,
pat-pati rekk, di tàbbiy pax aki yeer.»
Kàddug Aji Sax jee.
44 «Pat-patiy daw, tàbbim pax;
génn um pax, tàbbim yeer.

Maay yen Mowab, maa leen di yen moos,
seen atum mbugal.»
Kàddug Aji Sax jee.
45 «Fa keppaaru Esbon lañuy daw taxawi,
doole dëddu.
Booba sawaraa tàkke Esbon, di law;
sël-sëlee foofa ca péeyu Buur Siwon,
ba dajal réewum Mowab, nitu coow ña,
boole jë akum kaaŋ xoyom.
46 Wóoy, waa Mowab, ngalla yeen!
Yeen ñiy jaamu Kemos, sànku ngeen!
Dees na jàpp seen doom yu góor njaam;
jigéen ñi it, njaam.

47 «Du tee fan yu mujj ya,
ma tijji wërsëgu Mowab.»
Kàddug Aji Sax jee.
Fii la àtteb Mowab yem.

49

Lu jëm ci Amoneen ñi

1 Lu jëm ci Amoneen ñi,
Aji Sax ji dafa wax ne:
«Israyil daa amuli doom?
Am daa amul dono?
Lu tax Milkom* tuur mi donloo suufas Gàdd,
ba ay jaamukatam sanc dëkki Gàdd?
2 Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay dégtal Raba, dëkku Amoneen ñi,
coowal xare ci seen biir,
tund wa gental,
dëkk-dëkkaan ya tàkk ba jeex,
ba keroog Israyil futti ñooña ko futti woon.»
Aji Sax jee ko wax.

3 «Éy waa Esbon, Ayi seen dëkk bi tas na, yuuxuleen!
Yeen waa dëkk yi séq Raba,
sol-leeni saaku, ñaawloo,
jaab diggante tata yi, tiisloo.
Milkom seen tuur mi déy duggi na ngàllo,
ànd aki sarxalkatam aki kàngamam.
4 Céy Raba, bii dëkk bu taaru, toogadi,
yeena doon damoo xur yi,
ba ci seen xur wu naat wii?
Yeena yaakaaroon seeni denc,
naan: “Ku ñemee dal sunu kaw?”
5 Maa ngii di leen wàcceel njàqare,»
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
«njàqare luy bawoo fi leen wër fépp,
dàq leen, ku ne jubal yoonam,
du kenn ku leen di dajaleeti.
6 Waaye bu loolu weesee,
ma tijji wërsëgu Amoneen ñi.»
Kàddug Aji Sax jee.

Lu jëm ci Edomeen ñi

7 Lu jëm ci Edomeen ñi, Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Xanaa boroom xel amatul fi Teman?
Xanaa ndigal a réer xamkat yi?
Am seen bopp a yàqu?
8 Yeen waa Dedan,
walbatikuleen daw, ruuroo seeni pax.
Maa ngi wàcceel askanu Esawu† safaan,
seen mbugal taxaw na!
9 Su leen wittkati reseñ dikkalee, xanaa dinañu ca wacc ay doom?
Su leen ay sàcci guddi dikkalee,
du la leen doy lañuy sëxëtoo?
10 Waaye yeen askanu Esawu,
man maa leen di ñori, ba ngeen ne duŋŋ.
Maay siiwal seeni rawtu,
ba dootuleen mana làqu;
seeni goneek seeni bokk, ñépp ay sànku,
seeni dëkkandoo sax, kenn du ca des ku naan:
11 “Jirim yi ngeen bàyyi,
maa leen di dundal,
te seeni jëtun man nañu maa yaakaar.”
12 Ndegam ñi yeyoowul mbugal
ñooy jolu kaasu mbugal,
nees leen di ñàkka toppe, yeen?
Dees na leen topp moos,
ngeen jolu kaasu mbugal.
13 Giñ naa ko ci man mii, déy,»
kàddug Aji Sax jee,
«Boccra, dëkk bii day mujj di gent bu ñu doyadal,
ndànd-foyfoy bu ñuy móoloo,
dëkk-dëkkaanam yépp gental ba fàww.»

Yeremeey wax

14 Ab dégtal laa dégg, mu bawoo fa Aji Sax ji,

---

* **49:1** 49.1 Milkom tuuru Amoneen ñi la woon, te Gàdd ci suufas Israyil la bokkoon. † **49:8** 49.8 Esawu ak Edom kenn ki la. Askanu Esawu ñoo dëkke woon réewum Edom.

ndaw la yebal ci biir xeet yi, ne leen:
«Dajeleen waajal xare te song Edom xare!
15 Yeen Edom, tuutal leen laay def ci biir xeet yi,
ñu xeeblu ngeen di doon ci biir doom aadama yi.
16 Seen ragluwaay ak seen reewande sànk na leen,
yeen ñi dëkke xuntiy doj,
féetewoo colli tund yi.
Waaye su ngeen ajee seenum tàgg ni jaxaay it,
fa laa leen di àjjee.»
Kàddug Aji Sax jee.
17 «Edom day mujj gental,
ku fa jaare waaru,
di muslu ci mboolem li ko dal.
18 Edom day tas ni Sodom ak Gomor ak la ko wër.»
Aji Sax jee ko wax.
«Nit du ca dëkk,
doom aadama du fa dal.
19 Maa ngii di fëlle gottub Yurdan ni gaynde,
wuti mbooy gu naat.
Xef ak xippi déy, ma fëxale fa ñépp,
ba tabb fa ki ma taamu.
Ana moos ku mel ni man?
Ku am sañ-sañ ci man?
Ana njiit luy taxaw fi sama kanam?
20 Kon dégluleen pexe mi Aji Sax ji waajal Edom,
mébét yi mu mébétal waa Teman ñooñu!
Ndegam deesu leen wommat ni seen gàtt yu ndaw, yóbbu,
ba yàq seen parlu yaxeet.
21 Seen jéll day réy ba riiral suuf,
seeni yuux àkki géeju Barax ya.
22 Lu mel ni jaxaay a ngii, naa fëyy,
firiy laafam, këfsi Boccra.
Bésub keroog fitu jàmbaari Edom ne tërit,
mel ni kuy matu.»

Lu jëm ci Damaas

23 Lu jëm ci Damaas:
«Dëkk yu mag ya ko wër,
di Amat ak Arpàdd, jàq nañu;
dég-dég bu tiis ba ñu dégg la.
Dañu ne yàcc, jaxasoo,
mbete géej gu sàmbaraax, deesu ko dalal.
24 Damaas a ne yasar, ne wërëñ, di daw;
tiitaange ne leen nuus,
njàqareeku mitit ne leen taral
ni kuy matu.
25 Lu tee ñu gental bii dëkk bu siiw,
taax yii ma saf?
26 Su bés baa kay, seeni waxambaane fëlëñoo pénc yi,
seeni xarekat wedam.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
27 «Maay taal ca tatay Damaas
sawara wu xoyom këri Buur Ben Addàd.»

Lu jëm ci Arabi Kedar ak Àccor

28 Lu jëm ci Kedar ak nguuri Àccor
yi Nabukodonosor buuru Babilon nangu
woon, Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ñokket ci kaw Kedar,
ba tas waa penku yooyu,
29 nangu xaymaaki jur,
ak kiiraay ak luy jumtukaay,
yóbbu seeni giléem,
te biral leen, ne leen:
“Musiba ubale na!”
30 Yeen waa Àccor,
fëxleen te dawa daw,
ruurooji seeni pax.»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Nabukodonosor buuru Babilon déy,
lalal na leen pexe,
mébal leen.

31 «Ayca ci kaw xeet wii ne finaax,
dëkke xel mu dal!»
Kàddug Aji Sax jee.
«Du bunt, du galanu weñ gu ñu fegoo,
te ñoom rekk a dëkk.
32 Dees na nangu seeni giléem,
tonni seen juroo jur,
ma tasaare ñooñuy wat seen peggu kawaru bopp,
ngelaw lu jóg, buub leen, yóbbu,
ma yéewe leen seen musiba, wetoo wet.»
Kàddug Aji Sax jee.
33 «Àccor day doon dëkkub till,
gental ba fàww;
nit du fa dëkk,
doom aadama du fa dal.»

Lu jëm ci Elameen ñi

34 Kàddug Aji Sax ji dikkaloon na
Yonent Yàlla Yeremi, jëm ci Elameen ñi,
ci njàlbéenu nguurug Cedesyas buurub
Yuda. Mu ne:
35 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne:
«Damay damm fittu Elam,
seen ngëneelu ngànnaay.
36 Maay ngelawe ñeenti weti asamaan,
dal fi kaw Elam,
tasaare leen fépp fu ngelaw jublu,
ba du am xeet wu daw-làquy Elam dul fekki.
37 Maa leen di xoqtal fi seen kanami noon,
yiy wut seen bakkan,
alage leen sama tàngooru mer.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maa leen di toppe saamar,
ba raafal leen.
38 Maay déjjatee Elam buur ak bummi,
samp fa samab jal.»
Kàddug Aji Sax jee.
39 «Waaye fan yu mujj ya,
maay tijji wërsëgu Elam.»
Kàddug Aji Sax jee.

50

Babilon daanu na

1 Kàddu gii la Aji Sax ji wax ci mbirum
réewum Babilon, réewum Kaldeen ña, te
Yonent Yàlla Yeremi jottli ko.
2 «Waxleen xeet yi, yéeneleen,
woneleen misaal te yéene,
waxleen lii, bañ cee làq dara.
Neleen: “Dees na nangu Babilon,
torxal Bel mbaa Mardug, tuur mi,
tas ko,
gàcceel gàllaaj yi, tas kasaray tuur yi.”
3 Aw xeet kay ay bawoo bëj-gànnaar, dal fi seen kaw.
Ñooñooy gentalsi seenum réew,
ba kenn dootu fi dëkk,
nit ak mala, ne mott, ne mes.
4 Su bés baa, ci yooyu fan,»
kàddug Aji Sax jee,
«bànni Israyil ay ànd ak Yudeen ñi,
dikk di jooy,
di sàkku seen Yàlla Aji Sax ji.
5 Dinañu laaj yoonu Siyoŋ, jublu fa
te naan: “Ayca nu dajeji fa Aji Sax ji,
ci biir kóllëre gu sax
gu kenn dul fàtte.”

6 «Sama ñoñ ñi réer niy xar,
seeni sàmm a leen lajjal,
sànk leen fi kaw tund yi,
ba tundoo tund, ñu yéegi fa,
fàtte seen goorukaay.
7 Noon bu taseek ñoom warax leen
te naan: “Nun defunu dara.
Ñoom ñoo moy Aji Sax ji,
te mooy dalukaayu njekk,
ba seeni maam yaakaaroon.”

8 «Yeen gan ñi, fëxeleen Babilon,
ba sore réewum Kaldeen ñooñu.
Defleen niy sikket, daw jiitu jur gi.
9 Maa ngii déy di xabtal fi kaw Babilon,
kurélu xeet yu mag, bawoo réewum bëj-gànnaar,
làng-déralsi Babilon!
Seeni fitt di ñeyi xare,
du moy, du sooy.
10 Réewum Babilon a doon alalu sëxëtoo,
bu ñuy sëxëtoo ba doyal.»
Kàddug Aji Sax jee.
11 «Ãa yeen waa Babilon, yeena sëxëtoo xeet wi ma séddoo,
di ko bégeek a bànneexoo,
di bajantu ni nag wuy bàcc pepp,
di ŋexal ni naaru góor?
12 Ndaw gàcce gu réy ci seen ndey,
ndaw toroxte ci ki leen sukk jur!
Réew maa ngii di geenu réew yi,
di ndànd-foyfoy, gu wow koŋŋ.
13 Kenn du fi des ndax merum Aji Sax ji,
lépp ay gental,
ba képp ku jaare Babilon,
day waaru, di muslu
ci mboolem mbugal ya fa dal.
14 Yeen fittkat yépp, làng-déral-leen Babilon,
gaw ko, soqeendoo, baña yaxanal!
Ñoo moy Aji Sax ji!
15 Xaaculeen fi kawam, wër ko,
Babilon daanu na, ba joxe ndodd,
tata ya màbb,
dàbbli ya rajaxoo!
Aji Sax jeey feyu,
feyuleen!
Na mu defoon, defleen ko ko.
16 Daggeleen Babilon kuy ji ak kuy góob,

ku fay gan, na daw saamaru noon,
fëx jëm réewam,
dellu cay bokkam.

17 «Israyil diy gàtt yu tasaaroo,
yu ay gaynde dàq,
buurub Asiri di gaynde gi jëkka lekk,
Nabukodonosor buuru Babilon topp ca, seeñu yax ya.»
18 Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi ne:
«Maa ngii di dikkal buuru Babilon ak waa réewam,
na ma dikkale woon buurub Asiri.
19 Maa ngii di delloo Israyil parloom,
mu dellu di fore àllub Karmel ak Basan,
di regge tundi Efrayim ak Galàdd.
20 Su bés baa, ci yooyu fan,»
kàddug Aji Sax jee,
«dees na seet fi Israyil lu ñaaw, du fi am;
fi Yuda it, deesu fi gis bàkkaar.
Maay jéggal moos ndes wi ma fi saxal.

21 «Songleen réewum Meratayim ak waa Pekodd*,
jam leen, faagaagal seen gannaaw.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Defleen mboolem li ma leen sant.
22 Coowal xaree ngi fi réew mi,
ak rajaxoo ju réy.
23 Babilon, réew mi daan wàkk mboolem àddina,
tey mu dammtoo ba rajaxoo nii,
dib gent ci biir xeet yi!
24 Babilon, maa la fiir,
nga tancu te yéguloo!
Dañu laa gis, ne la taral,
yaa dëkk Aji Sax ji,
25 Aji Sax ji ubbi na waxandey xareem,
mer, génney gànnaayam.
Liggéeyu Boroom bee, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
foofa ca réewum Babilon.
26 Songeleen ko fu ne,
dàjji ay sàqam,
jal-jalee.
Fàkkasleen lépp, ba du dese dara.
27 Jamleen seen jàmbaari yëkk yépp,
nañu dem ca rendikaay ba.
Wóoy, ngalla ñoom!
Seen bés taxaw na moos,
di seen àppu mbugal.
28 Baatu daw-làqu yu rëcc a ngoog,
bawoo réewum Babilon,
di yeggesi waa Siyoŋ
mbugalum Aji Sax ji sunu Yàlla,
mbugal mi këram waral.
29 Wooleen fittkatoo fittkat fi kaw Babilon,
mboolem kuy tàwwi xala.
Gawleen ko,
bu kenn rëcc.
Feyleen koy jëfam;
def ko ni mu def moroomam.
Babilon a jaay reewande Aji Sax ji,
ku Sell ku Israyil ki.
30 Moo tax bésub keroog
goneem yu góor di daanooy péncam,
niti xareem di wedamandoo.»
Kàddug Aji Sax jee.
31 «Babilon mu reewee, maa ngii fi sa kaw.»
Kàddug Boroom bi, Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
«Sa bés déy taxaw na,
di àpp bi ma la wara mbugale.
32 Ku reew keey tërëf, fëlëñu,
te du am ku ko yékkati.
Maay jafal ay dëkkam,
sawara wa xoyom lépp lu ko wër.»
33 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Bànni Israyil ak Yuda, ñépp lañu notan-doo.
Ñi leen jàpp ñépp téyee leen doole,
bañ leena ba.
34 Waaye seen jotkat a am doole,
te mooy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
Moo leen di layool seen layoo,
ngir jàqal réewum Babilon,
jàmmal waa àddina yi ci des.
35 Saamar ci kaw waa Babilon!»
Kàddug Aji Sax jee.
«Saamar ci kaw waa Babilon
aki kàngamam aki kaaŋam.
36 Saamar ci kaw kebatukati diine yi,
ba seenug ndof feeñ.
Saamar ci kawi jàmbaaram,
ñu ne yàcc.
37 Saamar ci kaw fas ak watiiram,
ak mboolem niti njaxasaan ñi mu fat,
ba ñu mel niy jigéen.

* **50:21** 50.21 waa Meratayim and waa Pekodd ci Babilon lañu bokk.

Saamar ci kawi dencam,
ñu sëxëtoo.
38 Maral ci kawi waltanam, mu ŋiis;
mii réew mu nit ñiy jaamoo jëmmi tuur,
ñooy say ndax seen yu ñàng yooyu
39 Moo tax ay dundooti màndiŋ ak rabi àll a koy këroo,
bànjóoli dëkke ko,
kenn dootu fa desati,
kenn dootu fa dëkk mukk ba fàww.
40 Mu mel ni ba Yàlla tasee Sodom ak Gomor,
tasaale la ko wër.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Nit du fa dëkkati,
doom aadama du fa dalati.»

41 «Aw askan a ngii, bàyyikoo bëj-gànnaar,
xeet wu mag lañuy doon, buur yu bare,
sàqee fa cati àddina.
42 Yeen waa Babilon, réew mu taaru mi,
fitt aku xeej la ñooñuy ŋàbb,
néeg lool, duñu yërëm,
seen coow ni riirum géej,
ñu war seeni fas,
làng-déral leen ni benn bopp ngir xare.
43 Buuru Babilon dégg riir ma,
yoxo ya yoqi,
njàqare ne ko taral,
mu jàq ni kuy matu.
44 Maa ngii, di fëlle gottub Yurdan ni gaynde,
wuti mbooy gu naat.
Xef ak xippi déy, ma fëxale fa lépp,
ba tabb fa ki ma taamu.
Ana moos ku mel ni man,
ku am sañ-sañ ci man?
Ana njiit luy taxaw fi sama kanam?
45 Kon dégluleen pexe mi Aji Sax ji waajal Babilon,
mébét yi mu mébétal réewum Kaldeen ñooñu!
Ndegam deesul wommat seen gàtt yu ndaw, yóbbu,
ba yàq parlu ma yaxeet.
46 Bu ñuy nangu Babilon,
riir ma day jolli ba riiral suuf,
seeni yuux àkki fa biir xeeti jaambur ya.»

51

1 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di yebal fi kaw Babilon,
waa Lew Kamay gii,*
ngelawal yàqkat.
2 Maay yónnee Babilon ay beeskat
yu ko bees, tonni réew ma, ba mu set.
Keroog bésu safaan ba déy,
fu ne lañu koy songe.
3 Buleen leen may fu ñu taxaweek seen kiiraay, di fitte;
buleen ñéeblu seeni waxambaane,
fàkkasleen seen gàngoor gépp.
4 Ñii dee, ne wetar réewum Babilon;
ñee gaañu, ne lasar ca mbedd ya.
5 Israyil ak Yuda ñàkkuñu seen Yàlla,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
te réewum Babilon fees naaki moy
yu ñu moy Yàlla Aji Sell ji séddoo Israyil.

6 «Yeen gan ñi, génnleen Babilon,
ku ne rawaleji sa bakkan.
Buleen ñaawtéefu jaambur sànkaale;
lii àppu mbugal la bu Aji Sax ji matal;
seen añ la, bu mu leen añale.
7 Aji Sax jee yor Babilon ci loxoom, muy kaasu wurus bu def xadaru xeet ya,
di màndal mboolem àddina;
xeet ya naan ca,
ba tax ñuy say.
8 Teewul Babilon jekki daanu, tasaaroo.
Jooyleen ko,
dàmp ko, seral mititam,
jombul mu wér.»

Gan ñaay wax

9 «Bu nu sañoon faj Babilon, mu wér,
waaye wérul.
Nan ko ba te dem,
ku ne ñibbim réewam.
Àtteb Babilon kat àgg na asamaan,
àkki na fa kaw niir ya.»

Bànni Israyil ay wax

10 «Aji Sax ji jox na nu dëgg.
Nanu yeggeji waa Siyoŋ
jaloorey Aji Sax ji, sunu Yàlla.»

Yàllaay wax

11 «Nàmmleen fitt yi, feesale mbar yi!
Aji Sax ji xabtal na buuri Medd fi kaw Babilon,

* **51:1** 51.1 Lew Kamay li muy tekki mooy «xolu noon yi», di turu kumpa wu bànni Israyil daan wooye waa Babilon.

nar koo tas.
Lii mbugalu Aji Sax jee,
mbugal mi këram waral.
12 Yékkatil-leen tatay Babilon raayab xare,
yokkleen wattukat yi,
taxawal leen fa ñuy wattoo,
te waajal tërukat yi.
Aji Sax ji def na li mu waxoon
ne dina ko def waa Babilon.
13 Yeen ñi dëkke weti ndox yu ne xéew,
seen alal ne xéew,
seen muj taxaw na,
seen buumu bakkan dog na.
14 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi giñ na ci boppam.
Mu ne: “Maa leen di same ay nit niy njéeréer,
ñu xaacu, song leen.”»

Yeremeey wax

15 Suuf, Aji Sax ji sàkke kàttanam;
dun bi, mu sampem xelam;
asamaan, mu lale xam-xamam.
16 Bu àddoo ndoxum asamaan riir,
mu yéegey niir fa cati àddina,
riddee ngelaw fa dencam ya,
daldi melax, taw.
17 Nitoo nit dim sannax, sore xam-xam,
te képp kuy tëgg sa jëmmu tuur, yaa añe gàcce.
Sa jëmmi weñ ji nga xelli, di neenug neen,
noowug bakkan, tus!
18 Cóolóolu neen, liggéeyu caaxaan;
bu bésam taxawee, mu sànku.
19 Séddoob Yanqóoba déy wuute naak yii caaxaan.
Kee bind lépp,
bind giir gi mu séddoo.
Kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi!

Yàllaay wax

20 «Yaw Babilon, yaa doon sama wàkku,
di sama ngànnaay,
ma di la wàkke xeet yi,
rajaxee la réew yi,
21 wàkke la fas ak gawaram,
wàkke la watiir ak dawalkatam,
22 wàkke la góor ak jigéen,
wàkke la mag ak ndaw,
wàkke la waxambaaneek ub janq,
23 wàkke la sàmm ak géttam,
wàkke la beykat ak lëkkeb nagam,
wàkke la kàngam ak jawriñ.
24 Waaye mboolem lu Babilon ak waa réew mépp def ci Siyoŋ,
maa leen koy fey, ngeen di gis, yeen Yudeen ñi.»
Kàddug Aji Sax jee.
25 «Maa ngii déy, fi sa kaw, yaw Babilon, ponkalum yàqkat bi,»
kàddug Aji Sax jee,
«yaw miy yàq àddina sépp.
Maay tàllal sama loxo fi sa kaw,
taxañe la fa kaw doj ya,
def la ponkalum jalu dóom.
26 Deesul seppee fi yaw doju tabax wu ñuy lëkklee,
mbaa doju tabax wu bokk ci kenu,
nde gent ngay doon ba fàww.»
Kàddug Aji Sax jee.
27 «Yékkatileen ub raaya fi réew mi
te walal liit gi xeet yi.
Dajaleleen xeet yi fi kaw Babilon,
te xabtal fi kawam réew yii:
Araraat ak Minni ak Askenas.
Tabbal-leen ko njiitu xare mu ko song,
indil koy fas yu saf ndiiraani njéeréer.
28 Dajaleleen xeet yi fi kaw Babilon,
wooleen buuri Medd ak kàngam ya ak jawriñ ñaak mboolem réew mu ñu moom.
29 Suuf a fuddu, wañaaru,
mébéti Aji Sax jeey sottalal Babilon,
ngir réew ma dib gent bu kenn nekkul.
30 Jàmbaari Babilon xareetuñu,
ña nga des ca seeni tata,
doole ŋiis,
ñu mel niy jigéen.
Bunti dëkk bi dàjjiku,
kër ya jàpp.
31 Xélukat dab xélukat;
ndaw jottli ndaw xibaar
bu ñu yeggeji buuru Babilon, ne ko
nangu nañu dëkkam ba wetoo wet,
32 nangu jàllukaayi dex ya,
taal barax ya,
xarekat ya raj-rajloo.»
33 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoori xare yi déy dafa wax ne:
«Ñu ngi dëggaate Babilon mu taaru mi,
ni ñuy dëggaatee dàgga ju ñuy bàccesi.
Balaa yàgg ngóobu Babilon taxaw.»

Yerusalem ay wax

34 «Buuru Babilon warax na ma.
Da maa muucu,
ñiit ma, ba ma set ni ndab.
Da maa modd ni ninki-nànka,
sole kollam li gën ci man,
yàbbi la ca des.»
35 Siyoŋ ne: «Yal na sama yàpp ak sama coono topp Babilon.»
Yerusalem ne: «Yal na sama deret topp waa Babilon!»

36 Aji Sax ji nag dafa wax ne:
«Maa ngii di leen layool seen layoo,
ba feyul leen.
Maay ŋeeral géejam,
ŋiisal am walam,
37 Babilon def jali doj,
di paxum till,
di gent bu ñuy muslu,
kenn du ko dëkke.
38 Ñu ngi ŋarandoo niy gaynde,
di xiiroo ni gaynde yu ndaw.
39 Ñu tàng bay bëgga dee,
ma may leen ñu naana naan,
màndal leen, ñu mana xawaare,
tëdd nelaw nelawi fàww,
duñu yewwooti.»
Kàddug Aji Sax jee.
40 Aji Sax ji nee: «Maa leen di wommat
niy xar ba ca rendikaay ba,
ñu mel ni kuuyi xar aki sikket.

Ngalla Babilon

41 «Ãa! Ana nees mana nangoo Sesag?
Nees mana tege loxo ki àddina sépp di kañ?
Ana nu Babilon mana gente fi digg xeet yi?
42 Géej ay mëdd Babilon,
mu sàngoo gannaxam yu jallaañoo,
43 ay dëkkam gental,
réew mi ne sereŋ, di ndànd-foyfoy,
kenn du ko dëkke,
doom aadama du fa jaare.
44 Maay dikke mbugal Bel,
tuur mi ci Babilon,
yàbbiloo kob lancam.
Xeet yi noppee def um wal, wuti ko,
tatay Babilon it màbb.
45 Yeen sama ñoñ, génnleen fi seen biir,
na ku ne rawale sa bakkan,
ba mucc tàngooru sànjum Aji Sax ji.
46 Bu seen fit rëcc,
ngeen di tiit xibaar yi ñuy yéene ci réew mi:
ren yéene jib,
déwén yéene jibati,
fitna law ci réew mi,
njiit ne njiit dann.
47 Kon ay bés a ngii di ñëw,
yu may dikke mbugal tuuri Babilon,
réew mépp torox,
ña ñu bóom ñépp wetaroo fa biir.
48 Su boobaa asamaan ak suuf
ak mboolem li ci biiram
sarxollendoo, di bége li dal Babilon.
Bëj-gànnaar kay la yàqkat yay bawoo.»
Kàddug Aji Sax jee.
Yeremeey wax
49 Waa Babilon it dinañu daanu
ngir waa Israyil ñi ñu bóom,
ba ñu yem ak mboolem waa àddina yi ñu bóom,
te ñu daanu ndax Babilon.
50 Ée yeen ñi rëcc saamar,
buleen taxaw, demleen,
di fàttlikoo Aji Sax ji fu sore,
tey bàyyi xel Yerusalem.
Bànni Israyil ay wax
51 «Nooka rus ci saaga yi nu dégg,
ak gàcce gi nu sëlmoo
ndax doxandéem yi dugg
ci biir bérab bu sell bi ci kër Aji Sax ji.»
Yàllaay wax
52 «Moo tax, bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay dikke mbugal seen jëmmi tuur yi, ñoom,
ñi ñu jam di binnee fi réew mi mépp.
53 Su Babilon yéegoon asamaan,
dàbbli fa tata ju ne kekk sax,
du tee ay yàqkat bawoo fi man, dal ci kawam.»
Kàddug Aji Sax jee.
Yeremeey wax
54 Yuuxi njàqare fa Babilon,
réewum Kaldeen ñooñaa toj ba tojatoo.
55 Aji Sax jee niy yàqtee Babilon,
tukkal fa riir mu réy.
Gàngoori noon yaa ngay buur ni gannaxi géej,
seen riirum kàddu jolli.
56 Yàqkat déy dikkal na Babilon,
jàpp ay jàmbaaram,

dammatey fittam.
Aji Sax ji déy mooy Yàlla jiy yoole,
di fey pey gu mat sëkk.
57 Mu ne: «Maay màndal seeni kilifaak seeni kaaŋ
ak seeni kàngam ak seeni jawriñ ak seeni jàmbaar,
ñu tëdd nelaw nelawi fàww,
duñu yewwooti.»
Kàddug Buur a, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
58 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Tatay Babilon yu mag yi
dees koy màbba màbb;
bunt yu kawe ya lakk ba jeex.
Xeet yee ñaq ci neen,
waaso yee sonnal sawara.»

Yeremi santaane na misaal

59 Bëkk-néegu Buur Cedesyas moo doon
Seraya doomu Nerya doomu Maaseya.
Ba Cedesyas tolloo ca ñeenteelu atu
nguuram, la Seraya ànd ak moom Ba-
bilon. 60 Fekk na Yeremi bind cib taxañ
mboolem safaan yiy dikkal Babilon, di
mboolem mbir yooyu jëm ci Babilon.
61 Yeremi sant Seraya, ne ko: «Boo àggee
Babilon, fexeel ba biral kàddu yii yépp.
62 Te nga wax ne: “Aji Sax ji, yaw déy,
yaa xamle ne dëkk bii dina tas, dara du
ci dëkkati, du doom aadama, du rab. Ab
gent lay doon ba fàww.” 63 Boo jàngee
taxañu mbind mii ba noppi, nanga ci takk
aw xeer, sànni ko ci biir dexu Efraat. 64 Su
ko defee nga ne: “Nii la Babilon di diige
te du jógati ndax safaan bi may wàcce fi
seen kaw, ba ñu sonn.”» Fii la kàdduy
Yeremi yem.

Kàdduy ndollant a ngi

52

(Saar 52.1-34)

1 Ñaar fukki at ak benn la Cedekiya
amoon ba muy falu buur, te fukki
at ak benn la nguuru fa Yerusalem.
Yaayam mooy Amutal doomu Yeremi ma
cosaanoo Libna. 2 Muy def li Aji Sax ji
ñaawlu, mboolem noonee ko Yowakim
defe woon. 3 Merum Aji Sax ji nag dikkal
Yerusalem ak Yuda, ba mu mujj xalab
leen.

Gannaaw gi Cedesyas fippu buuru Ba-
bilon. 4 Ba Cedesyas tolloo ci juróom
ñeenteelu atu nguuram, fukki fan ca
fukkeelu weeram, ca la Nabukodonosor
buuru Babilon ànd ak mbooloom xareem
mépp ci kaw Yerusalem. Ñu dal fa janook
Yerusalem, yékkati gawukaay, wërale ko.
5 Dëkk ba gawe, ba keroog Cedesyas
tollu ci fukkeelu atu nguuram ak benn.
6 Keroog juróom ñeenti fan ca ñeenteelu
weer wa, xiif ba tar lool ca biir dëkk
ba, ba waa réew ma amatuñu ab dund.
7 Xarekati Yuda ya génn guddi daw. Fekk
na waa Babilon gaw dëkk ba. Teewul ñu
rëcc, jaare ca bunt ba ca diggante ñaari
tata ya, ca wetu toolu buur. Ñu daldi
wuti xuru Yurdan. 8 Waa Babilon nag
topp Buur Cedesyas, ba dab ko ca jooru
Yeriko. Fekk mbooloom xareem mépp
tasaaroo, wacc ko. 9 Ñu jàpp ko, yóbbu
ca buuru Babilon ca dëkk ba ñuy wax
Ribla ca réewum Amat. Nabukodonosor
dogal fa àtteem. 10 Buuru Babilon daa
rendi doomi Cedesyas yu góor, muy gis,
mu rendiwaale mboolem kàngami Yuda,
ca Ribla. 11 Gannaaw loolu mu tuur bëti
Cedesyas, ba noppi jénge ko jéngi xànjar,
yóbbu ko Babilon, tëj ko fa, ba keroog bés
ba mu deeyee.

12 Ba Nabukodonosor buuru Babilon
tolloo ci fukkeelu atu nguuram ak juróom
ñeent, ba am fukki fan ca juróomeelu
weeru at ma, ca la bëkk-néegu buuru
Babilon, Nebusaradan njiitu dag ya, dugg
Yerusalem. 13 Mu taal kër Aji Sax ji, taal
kër buur, ak këri Yerusalem gépp, boole
ca këri boroom barke ya. 14 Gàngooru
Babilon gépp daldi ànd ak njiital dagi
buur, ñu màbb tata ya wër Yerusalem.
15 Gannaaw gi ñenn ci baadoolo yi, ak
ña nekkoon ca dëkk ba, ba booba, ak ña
jébbaloon seen bopp buuru Babilon, ak
ña desoon ca liggéeykat ya, Nebusaradan
njiital dagi buur boole leen yóbbu ngàllo.
16 Ñenn ca baadooloy réew ma nag, Neb-
usaradan njiital dag ya bàyyi leen fa, ñuy
liggéey tóokëri reseñ yaak tool ya. 17 Ci
biir loolu kenuy xànjar ya bokkoon ca kër
Aji Sax ji, ak rootukaay yaak mbalkam
xànjar ma woon ca kër Aji Sax ji, waa
Babilon toj lépp, boole xànjar jépp yóbbu

Babilon. 18 Ñu yóbbaale mboolem ndabi
xànjar yi ñuy liggéeye ci kër Aji Sax
ji: ndab yiy def dóom, ak ñiitukaay yi
ak ñiimi feyukaayi làmp yi, ak ndab yiy
def deretu sarax yi, ak and yu ndaw yi,
ak mboolem jumtukaayi xànjar yi ñuy
sarxalee. 19 Njiital dag ya yóbbaale ndab
yu ndaw yaak and yaak ndab yiy def
deretu sarax, ak ndab yiy def dóom, ak
tegukaayi làmp yaak and yu ndaw yaak
këlli tuurukaay ya. Lu ciy wurus, mu ber,
lu ciy xaalis, mu ber.

20 Ñaari kenu yooyu ak mbalka maak
fukki nag ak ñaar ya ko yenu, ak
rootukaay ya, lépp di xànjar bu Buur
Suleymaan defaraloon kër Aji Sax ji, ma-
neesula takk diisaay ba. 21 Kenu yi, gu ci
nekk am na taxawaayu fukki xasab* ak
juróom ñett te fukki xasab ak ñaar a koy
ub. Mu def pax ca biir te dëllaayu weñ ga
di juróom ñeenti baaraam. 22 Kenu gu ci
nekk ponku xànjar a ca tege, taxawaayu
ponk bi di juróomi xasab, ab caaxub
xànjar wodd ko, ànd ak doomi gërënaati
xànjar. Ñaari kenu yépp noonu, ànd aki
gërënaat. 23 Gërënaat yi juróom ñeent
fukk laak juróom benn, wet gu nekk, boo
ci boolee ya ca cat ya, muy téeméer, yu
ub caax ba.

24 Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp Seraya
sarxalkat bu mag ba, ak Cefaña sarxalkat
ba ca topp, ak ñetti dagi bunt kër Aji Sax
ja. 25 Biir dëkk ba nag, mu jële fa benn
njiitu xare, ak juróom ñaari niti dëkk
ba ñu sës ci Buur, ak bindkatub njiital
xare ba sasoo bind xarekat yi, ak juróom
benn fukki Yudeen ñu mu fekk ca biir
dëkk ba. 26 Ba mu ko defee Nebusaradan,
njiital dagi buur, boole leen yóbbu ca
buuru Babilon ca Ribla. 27 Buuru Babilon
nag bóom leen foofa ca Ribla, ca réewum
Amat. Noonu la waa Yuda génne seen
réew, dem ngàllo.

28 Lii mooy limu nit ñi Nabukodonosor
toxal: Ñetti junniy Yudeen ak ñaar fukk
ak ñett (3 023), loolu yemook juróom
ñaareelu atu nguuram, 29 ak juróom ñetti
téeméer ak fanweer ak ñaar (832), loolu
yemook fukkeelu atu nguuram ak juróom
ñett, 30 Ak juróom ñaar téeméer ak ñeent
fukk ak juróom (745) yu Nebusaradan
njiital dag ya, toxal. Loolu yemook
ñaar fukkeelu at maak ñett ci nguurug
Nabukodonosor. Ñi ñu toxal ñépp di
ñeenti junni ak juróom benni téeméer
(4 600).

31 Yóbbu nañu Yowakin buurub Yuda
ngàllo ba mu am fanweeri at ak juróom
ñaar, Ewil Merodag doora falu buur ca
Babilon. At mooma, fukkeelu weer waak
ñaar, ñaar fukki fan ak juróom ca weer
wa, ca la Ewil Merodag siggil Yowakin
buurub Yuda, daldi koy tijji. 32 Ci biir
loolu mu wax ak moom lu rafet, jox ko cér
bu sut cér ba mu jox yeneen buur, ya mu
bokkal curga ca Babilon. 33 Yowakin nag
teqlikook yérey kaso ya, ba noppi ñu may
ko muy bokk ak Buur ndab giiru dundam.
34 Ci biir loolu ñu dogal ko njëlam lu sax
dàkk, di bàyyikoo ci buuru Babilon bés
bu jot, giiru dundam, ba keroog muy dee.

* **52:21** 52.21 xasab mooy guddaayu loxo bu digg-dóomu, diggante catu baaraamu digg ak conc.

Kàdduy Jooytu

Yonent Yàlla Yeremi àddu na
1 Ndeysaan! Dëkk beeka wéet tey!
Te ñoñam noon gàññ démb.
Ndeysaan! Mu ngi mel nib jëtun tey,
te noon ràññ fi biir xeet yi!
Moo doon lingeeru diiwaan yi,
tey mu sasoo liggéeyu sañul-bañ.

2 Day fanaanee jooya jooy,
rongooñ yay bas-basi,
te du kenn ku koy dëfal
ci mboolemi soppeem.
Xaritoo xarit wor ko,
walbatiku diy noonam.

3 Ngàllo lañu yóbbu Yuda,
ci biir naqar ak njaam gu metti.
Ci biiri jaambur lañu dëkk,
amuñu fu ñu nopploo,
mboolem ña leen dàqa leen dab,
ba tance leen ca ruq ya.

4 Yoon yi jëm Siyoŋ* jooy na wéet,
kenn jaareetu ca màggalsi.
Pénc yépp a gental,
sarxalkat yay binni,
janq ja jàq,
Siyoŋ gépp di naqarlu!

5 Seen noon yaa jiite tey,
seen bañ yooyoo ne finaax,
Aji Sax jee mbugale waa Siyoŋ
seeni tooñ yu bare,
seeni doom duggig njaam,
di moomeel ub noon.

6 Lu doon sagub Siyoŋ, dëkk bu taaru bi,
tey sàggiku na.
Seeni garmee ngi mel ni kéwél
yu amul parlu,
di koyoŋ-koyoŋiy daw,
te rëbb ne leen dann.

7 Tey ci janti toroxte ak tumurànke,
la Yerusalem di fàttlikoo
mboolem ngëneeli démbam.
Aw askanam a tàbbi ci loxol noon,
te wall amul,
noon ba gis leen,
di textexi ci seenug yàqule.

8 Yerusalem a moya moy,
ba tax koo mujj di sobe;
ku ko teraloon, sofental ko,
ndax gis ko, mu ne duŋŋ.
Moom ci boppam mu ngi binni,
fuuylu.

9 Sobey Siyoŋ ca pendalam,
te bàyyiwul xel ag mujam.
Jéllam ba yéeme na,
te amul ku ko dëfal.
Siyoŋ nee: «Éy Aji Sax ji, xoolal sama njàqare;
noon bi déy, am na ndam!»

10 Loxo la noon bi teg ci
ngëneeli Siyoŋ gépp.
Siyoŋ kay a gis yéefar yi songsi
këram gu sell gi,
te ci ñoom nga santaane woon, ne
buñu dugg sam ndaje.

11 Waa Siyoŋ gépp a ngi binni,
di wut ab dund†,
seeni ngëneel lañuy weccikoo aw ñam
wu ñu leqlikoo.

Yerusalem àddu na
Gisal Aji Sax ji, seetal
ni ma mujj tekkeedee!

12 Yeen mboolem ñiy jaare yoon wi,
lii safu leen,
waaye seetleen rekk ba gis
ndax wenn mitit dab na
mitit wi ñu ma teg,
te Aji Sax ji naqarale ma ko
ci jantub tàkktel sànjam.

13 Fa kaw la Aji Sax ji sànnee sawara
ci sama biiri yax,
moo laaw ab caax ngir fakktal ma,
waññi ma, jànnaxe ma,

---

* **1:4** 1.4 Siyoŋ mooy Yerusalem itam. † **1:11** 1.11 wut ab dund: li leen xañ ab dund mooy gaw bu yàgg bu ñu leen gaw, ba ñu mujj xiif lool. Seetal ci *2.Buur ya* 25.1-3.

ma dëkke yoggooral.

14 Samay tooñ la Aji Sax ji ëmb,
fastee ko loxoom,
mu tege sama kaw ndodd,
ba jeexal sama doole.
Boroom bee ma tàbbal
ci loxo yu ma manula të.

15 Ku doon jàmbaar fi sama biir,
la Boroom bi xalab.
Am ndaje la ma wooteel,
ngir falaxe sama ndaw yu góor.
Boroom bee dëggaate Janq Yuda mu taaru mi,
ni reseñ ci biir nalukaay.

16 Looloo ma tax di jooy,
rongooñ di wal-wali,
te ku may dëfal sore ma,
mook kuy seral sama xol.
Samay doom a ngi jaaxle,
nde noon bi daan na.

Yeremi àddu na

17 Siyoŋ tàllal na loxoom,
waaye amul ku ko dëfal.
Aji Sax jee wool askanu Yanqóoba
seeni noon yi leen wër,
ba Yerusalem mujj di sobe fi seen biir.

Yerusalem àddu na

18 Aji Sax ji moo yey,
kàddoom laa gàntal.
Yeen, xeetoo xeet, ngalla dégluleen
te xool samaw tiis.
Samay ndaw yu góor ak yu jigéen,
ñoo duggi ngàllo!

19 Samay soppe laa woo wall,
ñoom ñu wor ma.
Samay sarxalkat ak samay mag di wuti ab dund
bu ñu leqlikoo,
far faatu ci biir dëkk bi.

20 Éy Aji Sax ji, xoolal sama njàqare,
samay butit di fuddu,
sama biir xol salfaañoo ndaxu tiis.
Man de maa gàntal ba gàntaaral,
ba fa biti, saamar di fa bóome,
te biir kër it di ndee.

21 Dégg nañu may binni,
te awma ku ma dëfal.
Noon yépp a dégg samaw ay
te di ko bége, nde yaa ko def.
Ngalla indil bés bi nga dige,
ba ñu daj li ma daj.

22 Yal na seen gépp mbon teew fi sa kanam,
ba nga mbugal leen
ni nga ma mbugale
ndax mboolem samay tooñ.
Samay onk bare na,
sama xol jeex tàkk.

2

Yeremi àddu na

1 Ndeysaan Boroom bee mer ba xiinal Janq Siyoŋ
mu taaru mi.
Fa asamaan la rattaxe sagu Israyil fa suuf.
Keroog bésu meram ma, bàyyiwul xel,
ne këram googoo di ndëggastalam.

2 Boroom bee modd te yërëmul
mboolem sanci Yanqóoba.
Ca meram ma la màbbe
tatay Janq Yuda mu taaru ma.
Moo detteel nguur ga aki garmeem,
sobeel leen.

3 Tàngooru sànjam la dagge
gépp kàttanu Israyil.
Fa kanam noon ba la roccee
dooley ndijooram.
Moo tàkkal Yanqóoba
ni sawara wuy sëlsëli,
ba xoyom mboolem la ko wër.

4 Boroom bee tàwwi ag fittam
mel ni ab noon,
moo diire ndijooram, mel ni bañ,
moo bóom mboolem lu neexa xool.
Ci biir xaymay janq Siyoŋ mu taaru ma
la yuri am sànjam ni sawara.

5 Boroom bee mel nib noon,
modd Israyil,
moddaale këram yu taaru yépp,
tas ay tataam,
ba fulal Janq Yuda mu taaru ma,
ay yuux aki jooy.

6 Moo tas mbaaram ni bu doon mbaarum tool,
moo rajaxe bérabu ndajeem.
Aji Sax ji moo fàtteloo waa Siyoŋ
màggal ak bésub Noflaay,
te tàngooru meram la xalabe buur ak sarxalkat.

7 Aji Sax jee jañax sarxalukaayam,
gedd bérabam bu sell.
Moo teg ci loxol noon tatay këram yi.
Biir kër Aji Sax ji la baat xaacoo,
ni bu doon bésu màggal.

8 Aji Sax jee dogoo rajaxe
tatam janq Siyoŋ mu taaru,
Moo tàllal buumu nattukaay, ngir tas ko,
bankul loxoom it te màbbu ko.
Moo jooyloo tata ak tabaxub fegukaay,
ñu ànd tojatoo.

9 Bunti dëkk ba suulu na,
te moo yàqte, dammate weñi tëjukaay ya,
buuram aki garmeem a tumurànkeji
ca yéefar ya,
te téereb yoon amul,
yonent it gisatul peeñu
mu bawoo fa Aji Sax ji.

10 Magi janq Siyoŋ mu taaru ña nga toog, xeremlu,
xëppoo suuf, sol ay saaku, di ñaawlu.
Janqi Yerusalem sëgg, seen bopp jëm suuf.

11 Samay gët a giim ndaxi rongooñ,
samay butit fuddu,
xol ŋiis, jeex tàkk:
ci tasteg samaw askan;
xale yeek gone yiy nàmp
ne lasar fi mbedd yi!

12 Seen yaay lañu naan:
«Ana fu nuy lekke, ba naan?»
Te ne lasiim ci mbeddi dëkk bi,
ni ñu gaañoo xare,
bakkan di tàggoo fa ñu uufoo
ca weenu yaay.

13 Yaw Janq Yerusalem mu taaru mi,
lu ma lay wax? Ku ma lay méngaleel?
Siyoŋ mu jekk mu taaru mi laa ne,
ana ku ma lay dendaleel, ba seral sa xol?
Yaw mi sab góom yaa ni géej,
ana ku lay faj?

14 Ag neen aki caaxaan la la say yonent gisal,
te biraluñu sag ñaawtéef, ngir tijji sa wërsëg,
xanaa di la yéeneel waxyuy caaxaan aki nax.

15 Mboolem ñi fi jaareey tacc-taccali loxo,
ciipu, wëcc bopp ci gentub Yerusalem mu taaru ma,
te naan: «Xanaa du biib dëkk lañu doon tudd
sottiteb taar ba,
te muy mbégtem àddina sépp?»

16 Sa noon yépp a lay ñaawal,
di la kókkaleek a kekku,
te naan: «Sànk nanu leen nag!
Bii bés lanu yàggoona séentu,
te noo ko fekke tey.»

17 Aji Sax jee def la mu nammoon,
moo sottal kàddoom
ga mu santaane woon janti démb.
Moo fàdd te yërëmul,
ba may noon bége leen,
te moo kaweel sa kàttanu bañ yi.

18 Askan waa ngi jooy jooyi xol
fi kanam Boroom bi.
Éy yaw tatay janq Siyoŋ mu taaru mi,
sottil say rongooñ ni walum dex guddeek bëccëg;
bul nopplu, bul feral say rongooñ.

19 Jógal guddi, xaacu:
ndoortel wattub guddi, ngay yuri sab xol
nim ndox, jàkkaarlook Boroom bi.
Tàllal koy loxo, ngir sa bakkani doom,
yi xiif tax ne lasiim fi boppu mbeddoo mbedd.

Waa Yerusalem àddu na

20 Éy Aji Sax ji, xoolal, seetal rekk
ki nga def nii!

Xanaa du ndey mooy dem ba yàpp doomam,
doom ju mu sukk jur, mu wér péŋŋ!
Xanaa du sarxalkat akub yonent lañuy bóom
fi bérabu Aji Sax bu sell bi!

21 Mag ak ndaw a ngi ne lareet fi suuf ci mbedd yi;
sama janq jeek sama xale yu góor yi tëdd, fàddoo saamar.
Yaa rey ci sa bésub mer,
yaa rendi te yërëmoo.

22 Yaa woote ni su doon bésu màggal, tiitaange dar kepp ma.
Bésub merum Aji Sax ji, kenn rëccul, kenn muccul.
Doom yi ma jur, yar leen,
noon bi fàkkas leen!

3

Nit a ngi tawat

1 Man maay nit ki gisu naqar,
naqar wu ko yarub sànjum Aji Sax ji tëg.
2 Man la jañax, te lëndëm la ma doxloo, dug leer.
3 Man doŋŋ lay yen aka yenaat loxoom, bésoo bés.

4 Moo ràppal sama der ak samaw suux,
tas samay yax.
5 Moo tabax fi sama kaw, tanc ma,
gawe ma tooke ak coono.
6 Bérab yu lëndëm la ma dëël,
ni ña dee bu yàgg.

7 Moo ma ñag ba manumaa bëtt,
te jéng yu diis la ma jénge.
8 Su ma yuuxoo, woote wall it,
mu tanqamlu samag ñaan.
9 Ay doji yett la ñage samay yoon,
te moo lajjal samay ñall.

10 Moo di segg mu may tëru,
di gaynde gu waafe làqukaayam.
11 Samaw yoon la ma wàcce, xotat ma, tumurànkeel ma.
12 Moo ma bankal xalaam,
diire mag fittam.
13 Sama xóotey xol la soqil ay fittam.
14 Maa mujj di reetaanukaayu bokk yépp,
di seen woyu bés bu nekk.
15 Moo ma reggal wextan,
màndal ma lu mel ni xay.

16 Yéyloo na may doj,
dëggaate ma ci pënd bi.
17 Jàmmi xol a ma réer,
ma fàtte sax luy mbégte.
18 Ca laa ne sama doolee (/muñukaaya/ darajaa) jeex!
ak sama yaakaar ci Aji Sax ji.

19 Baal xel sama naqar ak sama tumurànke,
wii wextan akug tooke!
20 Dama ciy xalaat aka xalaataat,
sama xol jeex tàkk!
21 Waaye li may dëkke bàyyi xel,
ba dese yaakaar mooy lii:

22 Aji Sax ji, ngoram du dakk,
te yërmandeem du jeex.
23 Xanaa di yeeslu jant bu nekk.
Kee bare kóllëre!
24 «Samab séddoo, Aji Sax jee»
la sama xol wax,
te moo tax ma di ko xaar.

25 Aji Sax jee baax ci ñi ko yaakaar,
baax ci ki koy sàkku.
26 Li baax mooy muñ,
xeremluy xaar wallu Aji Sax ji.
27 Li baax ci nit mooy
nga nangoo muñ ba ngay ndaw.

28 Bu la Aji Sax ji tegee nattu,
berul te muñ.
29 Dëppal sa kanam ci suuf,
jombul yaakaar nuyoo.
30 Dékkal ub lex ku lay mbej,
di la tifaari saaga, ba nga tooy.

31 Boroom bi déy du la wacc ba fàww.
32 Bu la tegee naqar it, yërëm la,
ngoram a ni baree.
33 Du bànneexam lay tege coono,
aka naqaral doom aadama.

34 Bu ñuy dëggaate mboolem ñi ñu tëj
cim réew,
35 di jalgati yelleefu nit fi kanam Aji Kawe
ji,
36 di been dëgg cib layoom,
Boroom bi da ko dul gis?

37 Ana ku wax, mu am,
te Boroom bi dogalu ko?
38 Muy lu baax, di lu aay,
du Aji Kawe jeey àddu, amal?
39 Kuy dund, ana loo deeti jàmbat,
bu ñu la añalee sa bàkkaar?

40 Nan càmbar, ba xoolaat jikko yi
te dellu ci Aji Sax ji.
41 Nan tàllal sunu xol ak sunuy loxo
Yàlla ja fa asamaan,
42 noo tooñ, noo fippu,
ba tax yaw jéggalewoo.

43 Sam sànj nga làmboo, topp nu,
di rey te ñéebluwoo,
44 aw niir nga sàngoo,
ba ag ñaan du ko jàll.
45 Mbuubitum sën nga nu def
fi biir xeet yi.

46 Sunu noon yépp a nuy waxal,
47 tiitaange ak pax dikkal na nu,
ak yàquteek sànkute.
48 Saay gët a ngi wal ndax sama askan
wi rajaxoo.

49 Saay gët a ngi rogalaat, du fer, du ŋiis,
50 ba keroog Aji Sax ji séentoo asamaan,
ba gis.
51 Bi ma gisee li dal jigéeni dëkk bi yépp,
la sama xol jeex.

52 Ñi ma bañ ci dara ñoo ma këpptala
këpptal
ni picc.
53 Cib teen lañu ma tàbbal, ube kow doj,
te may dund,
54 ndox ma mëdd ma,
ma ne: «sànku naa.»

55 Aji Sax ji, fa xóotey pax ma
laa la wooye
56 Sama baat nga dégg, ma ne la:
«Bul fattal sab nopp, samay onk
ak samay yuux.»
57 Bés ba ma la wooyee nga dikk,
ne ma: «Bul tiit.»

58 Boroom bi, yaa sàmm sama àq,
yaa jot sama bakkan.
59 Aji Sax ji, yaa gis ni ñu ma tooñe,
jox ma sama àtte.
60 Yaa gis seen mboolem mébetu feyu,
seen mboolem pexe yi ñu may lalal.

61 Aji Sax ji, yaa dégg seeni kókkalee,
ak mboolem pexe yi ñu may lalal.
62 Ci man la noon yiy diisoo aka déeyoo,
bés bu nekk.
63 Xoolal, bu ñu toogee ak bu ñu jógee,
man lañuy léeboo.

64 Aji Sax ji, jox leen seenub añ,
seen kemu liggéeyu loxo.
65 Dërkiisalal seen xol (Tegleen njàqarey
xol / Muural seenum xel,)
na leen sag alkànde ñeel.
66 Toppe leen sa mer, te nga sànke leen
mboolem fu asamaanu Aji Sax ji tiim.

4

Ku mucc xare wax na

1 Ndeysaan, wurus wa giim na!
Ngëneelu wurus soppiku na.
Doj yu sell yaa wasaaroo,
ca boppu mbedd yépp.
2 Doomi Siyoŋ yu góor yu jar ya!
Wurus lees leen daan nàttablee,
ndeysaan tey, ñu jàppe leen ni njaqu ban
lu tabaxkatu njaq liggéeye loxoom.

3 Ag till sax joxe na weenam,
nàmpal doomam,
te sama bokk yi mujj néeg
ba mel ni bànjóolig màndiŋ.

4 Luy nàmp a nga mara mar,
ba làmmiñ taqoo denqleñ.
Gone yaa ngi ñaan mburu,
te kenn daggalu leen.

5 Ñi daan xéewloo ay bernde,
tey ñoo xiif, ne lasar ca mbedd ya.
Ña yaroo woon yérey tànneef,

tey ñoo goore jalu mbuubit.

6 Sama ñaawtéefu askan wee màgg,
ba raw ñaawtéefu waa Sodom*,
dëkk ba jekki jàllarbiku,
te loxo laalu ko.

7 Sunu kàngam ya setoon wecc,
seen yaram mucc gàkk,
di lerxat bay tàkk,
wér péŋŋ, leer nàññ.

8 Tey ñu gëna lëndëm bànqanoos,
xàmmeesu leen ci mbedd yi,
ñu ngi lax, di yaxi neen,
der wow koŋŋ ni matt!

9 Ña saamar rey a gënu demin
ña deeye xiif,
jeex tàkk, ne lasar,
ndax ñàkk meññatum tool.

10 Ndey ak xolu njureelam,
moo togge loxoom, doomu boppam,
def ko njëlam,
ci sama biir toskareg askan wi!

11 Aji Sax jee xëpp am sànjam,
sotti tàngooru meram,
moo jafal sawara fi Siyoŋ,
ba xoyom kenu ya.

12 Du benn buur fi kaw suuf bu gëmoon,
du kenn ci mboolem waa àddina
ne bañ akub noon dina dem
ba bëtt bunti Yerusalem.

13 Seen bàkkaari yonent yaa,
seen ñaawtéefi sarxalkat yaa;
ñoo tuur fa digg dëkk ba
deretu aji jub ñi.

14 Ña ngay tëñëx-tëñëxi
niy gumba ci mbedd yi,
deret ja sobeel leen ba maneesula laal
seeni yére.

15 Ñoom lañuy gëdd naan:
«Soreleen nu, nit ñu sobewu ñi!
Soreleen, soreleen, buleen nu laal.»
Ñu daw di tambaambalu ba ca yeneen
xeet;
ñooña ne leen: «Dootu fii!»

16 Aji Sax ji ci boppam moo leen tasaare,
faaleetu leen;
cér lees séddul sarxalkat,
te teraleesul mag.

Waa Yerusalem àddu na

17 Ba tey sunu gët a ngi giim,
ndax ndimbal lu nuy séentu ci dara.
Fa sunuy tata lanu séentoo wenn xeet
wu nu manula wallu.

18 Sunuy tànk lees di topp,
ba manatunoo daagoo sunuy mbedd;
sunu bés jege,
sunu àpp di matal,
sunu saa taxaw!

19 Ñi ñuy dàqa gëna gaaw ay jaxaay,
ci kaw tund yi lañu nu ne dann,
màndiŋ mi, ñu di nu fa tëroo.

20 Ki nuy noyyee, Buur bi Aji Sax ji fal,
ca seeni yeer la tance,
te nu noon ci keppaaram lanuy dëkke
fi digg xeet yi.

Yeremi àddu na

21 Bégleen te bànneexooy,
yeen Edomeeni† réewum Ucc,
ci yeen it la kaasu mbugal di jàllsi,
ngeen màndi, futteeku, ne duŋŋ.

22 Yaw Siyoŋ, sa mbugal mat na,
deesatu la yóbbu ngàllo;
yaw Edom laa ne, Aji Sax jee lay fey
sa ñaawtéef,
feeñal say bàkkaar.

5

Yeremee ngi ñaan

1 Éy Aji Sax ji, bàyyil xel li nu dal,
xoolal, gisal sunu toroxte!
2 Sunu suuf toxu ciy jaambur,

---

* **4:6** 4.6 Sodom: seetal ci *Njàlbéen ga* 19.24-25. † **4:21** 4.21 Edomeen ñaa nga bàyyikoo fa bëj-saalumu Yuda jàpp penku. Ñu ngi soqikoo ci Esawu, magu Yanqóoba, kon bokki Israyil lañu woon, waaye dañoo faroon ak nooni Israyil.

sunuy kër ñeel ay doxandéem.
3 Baay dëddu, nu diy jirim;
ndey dib jëtun.
4 Sunum ndox, xaalis lanu koy feye, naan,
sunu matt ak njégam la mu nuy dikke.
5 Sunuw loos lañu ràng,
nu loof, te noppaleesu nu.
6 Nu nangul Misra,
nangul Asiri ngir ab dund.
7 Sunuy maam a moyoon, tey nekkatuñu;
nun, noo gàddu seeni mbugal.
8 Ay surgaa nu yilif, te amunu
ku nu wallu ci seen loxo.
9 Bu nu lekkee, sunu bakkan lanu jaay,
nde saamar a ngi ci màndiŋ mi.
10 Sunu yaram nib taal la tànge
ndax tàngoorub xiif.
11 Jigéeni Siyoŋ lañuy tëdde,
ak janqi dëkki Yuda.
12 Kàngam yi, ñu jàpp, wékk;
te mag ñi, teraleesu leen.
13 Waxambaane yee yenu doji wolukaay,
gone yu góor yi sëfoo sayi matt, di tërëf.
14 Mag dakkal na jataayu pénc,
te waxambaane talatula xalam.
15 Xol nux-nuxeetul,
te ay rongooñ a wuutuy pooj.
16 Sunu mbaxana foq na!
Wóoy ngalla nun ñi moy!
17 Lee jeexal sunu xol,
lii moo nu jooyloo, ba gët giim:
18 tundu Siyoŋ wi gental,
ba till yi di fi daagoo.
19 Yaw Aji Sax ji, yaay toog ba fàww,
sab jal, sët ba sëtaat.
20 Ana lu waral nga fàtte nu fàww,
ba nu jant yu yàgge nii?
21 Éy Aji Sax ji, délloosi nu fi yaw, nu dellusi,
yeesalal sunuy jant, mu mel na woon.
22 Xanaa doo nu wacca wacc,
mere nu mer mu amul kemu?

Esekiyel

Esekiyel daje naak leeru Aji Sax ji

1 Am na bés, mu yemook sama fan-
weereelu at, juróomi fan ca ñeenteelu
weer wa, booba maa nga bokkoon ca ña
ñu toxal ca tàkkal dexu Kebar*. Asamaan
daa ubbiku, ma daldi gis ay peeñuy Yàlla.

Bindkat a ngi joxe tegtal ca moomu peeñu

2 Juróomi fani weer wa moo yemook
juróomi at gannaaw ba ñu toxalee Buur
Yowakim. 3 Kàddug Aji Sax ji moo
dikkal Esekiyel doomu Busi, sarxalkat ba
fa réewum Kaldeen ña ca tàkkal dexu
Kebar. Te foofa la loxol Aji Sax ji dikke
fa kawam.

Nii la peeñu ma bindoo

4 Naka laa xool rekk, ngelaw lu réy
jekki dikke bëj-gànnaar, ànd ak niir wu
mag, sawara di ca fettaxe, ag leer gu ne
ràññ wër ko; digg ba mel ni weñ guy
tàkk. 5 Digg ba, jëmmi ñeenti bindeef
a ca feeñ yu ame melokaanu nit. 6 Ku
ci nekk am na ñeenti kanam ak ñeenti
laaf. 7 Seeni tànk daa jub, téstën ya mel ni
weyi sëllu di melax ni xànjar bu ñu jonj.
8 Seen laaf, loxoy nit a nga ca suufam ci
seen ñeenti wet yépp, ñoom ñeent ñépp
ak seeni kanam ak seeni laaf. 9 Seen
ñeenti cati laaf a ngay laale, te ku nekk
man naa jubal màkk fépp fu genn kanam
jublu te du jar muy warangiku. 10 Seen
melokaanu kanam nag nii la bindoo: ku
ci nekk am nga kanamu nit fa féete
kanam ak kanamu gaynde ci sa ndijoor.
Ku ci nekk itam am nga kanamu yëkk fi
sa càmmoñ ak kanamu jaxaay fa féete
gannaaw. 11 Seeni kanam a ngoogu. Ku
ci nekk sa ñaari laaf a jëm kaw, di laal
sa laafi moroom. Sa ñaari laaf yi ci des
sàng sa yaram. 12 Ku nekk man naa jubal
màkk fépp fu genn kanam jublu. Fépp
fu Noowug Yàlla jublu, ñu jublu fa te
warangikuwuñu. 13 Jëmmi bindeef yaa
nga am melow xali sawara yu yànj, mel
niy jum, sawara way dem ak dikk ci seen
biir. Sawara waa nga ne ràññ, ay melax
di ca fettaxe. 14 Bindeef yaa ngay naaw,
di dem ak a dikk, mel ni melax.

15 Naka laa xool, daldi gis ay mbege
fi suuf, mbege mu ci nekk feggook
menn mbindeef, mook ñeenti kanamam.
16 Mbege yaa ngay nirook peru kirsolit,
ci melokaan ak ci bind. Ñoom ñépp
a niroo. Seen melokaan ak seen bind
daa mel ni, mbege mu ci nekk, mbegee
nekk ca biiram, 17 mbege yay dawe ñeenti
wet te warangikuwuñu. 18 Taxawaayu
mbege ya daa réy ba raglu te mu ci nekk
ay gët la sàngoo ba daj. 19 Bu bindeef
ya dawee, mbege ya feggook ñoom daw;
bu ñu naawee, mbege ya naaw. 20 Fu
noo gi wale jublu fa rekk, fa lañu jëm,
mbege ya jógandook ñoom, ànd ak noo
gi. Noowal boroom bakkan yi daal moo
nekk ci mbege yi. 21 Bu ñu dawee, ñu
daw; bu ñu taxawee, ñu taxaw. Bu ñu
jógee ci suuf, yékkatiku, ñu ànd ak ñoom
yékkatiku. Noowal boroom bakkan yi
daal moo nekk ci mbege yi.

22 Lu mel nib dénd a tiim boppi bindeef
ya, raglu, leer nàññ ni doju kiristaal†.
23 Mbindeef mu ci nekk sa yenn ñaari laaf
a ngi ci suufu dénd bi, tàlli, dékkarloo;
ñaari laaf yi ci des sàng sa yaram. 24 Bu
ñuy naaw, may dégg seen coowal laaf yi,
mu mel ni géej mbàmbulaan, melati ni
kàddug Aji Man ji, di saf riirum xare. Bu
ñu taxawee, daldi wàcce seeni laaf. 25 Saa
yu ñu taxawee ba wàcce seeni laaf nag,
ag kàddu di jollee ca kaw dénd ba ca seen
kaw bopp ya.

26 Ca kaw dénd ba tiim seeni bopp, ba
tey, am na luy nirook ngànguney peru
safiir, te jëmmu nit nekk ca kawa kaw
lay nirook ngàngune. 27 Ma gis nag lu
mel ni weñ guy tàkk, wër ko; dale ca
lay niru ndigg la, jëm kaw; daleeti ca lay
niru ndigg la, jëm suuf. Ma gis lu mel
ni sawara akug leer wër ko. 28 Mu mel

* **1:1** 1.1 dexu Kebar a nga woon ca Babilon, ga buuram Nabukodonosor dencoon bànni Israyil, gannaaw ba mu leen jàppee ba yóbbu leen fa ngàllo. Yonent Yàlla Esekiyel ab sarxalkat la fa woon ca biir bokki bànni Israyilam.
† **1:22** 1.22 kiristaal daa mel ni weer bi ñuy defare ab kaas.

ni xon ci biiri niir, bésub taw. Loolooy
melokaanu leer ga ko wër. Muy melokaan
muy jëmmal leeru Aji Sax ji. Naka laa ko
gis, daldi ne gurub, dëpp sama kanam fi
suuf. Ma dégg nag kàddu gu jib.

2

Aji Sax ji yebal na Esekiyel

1 Ba loolu amee boroom kàddu ga ne
ma: «Yaw nit ki, jógal taxaw, ma wax
la.» 2 Naka la ma wax loolu, ngelaw solu
ma, ne ma yékkét, ma taxaw, di dégg
kiy wax ak man. 3 Mu ne ma: «Yaw nit
ki, maa lay yebal ci bànni Israyil, xeeti
fippukat yi fippu ci sama kaw; ñook seeni
maam dañu maa masa tooñ ba bésub tey
jii. 4 Ci nit ñu dëgër bopp te dërkiis laa lay
yónni. Wax leen, ne leen: “Lii Boroom bi
Aji Sax ji da koo wax.” 5 Ñoom nag, su
ñu la déglook su ñu gàntalee ndax kërug
fippukat gi ñu jikkowoo, dinañu xam ne
ab yonent a ngi ci seen biir. 6 Waaye yaw
nit ki, bu leen ragal, bul ragal seeni wax.
Xam naa ne ay taxas aki dég a lay wër,
nga toog ci kawi jiit. Waaye bul ragal
seeni wax te bul tiit seen kanam doonte
kërug fippukat lañu. 7 Nanga leen àgge
samay wax, ñu déglook ñu gàntal, nde ay
fippukat lañu. 8 Yaw nit ki nag, déglul lii
ma lay wax. Bul fippu ni kërug fippukat
gii. Sexal, te lekk li ma lay jox.»

9 Naka laa xool, yem ci loxo bu ñu ma
tàllal. Ndeke taxañub téere moo ci nekk.
10 Mu tàqarñi ko fi sama kanam, muy lu
ñu bind biir ak biti, mbind ma di kàdduy
jooy aki onk aki yuux.

3

Aji Sax ji dooleel na Esekiyel

1 Mu ne ma: «Yaw nit ki, lii ngay gis,
lekk ko. Lekkal taxañ bii te dem wax ak
waa kër Israyil.» 2 Ma ŋa, mu leel ma
taxañ ba. 3 Mu ne ma: «Yaw, nit ki, lekkal
taxañ bii ma la jox, ba suur këll.» May
lekk, mu neex ni lem.

4 Mu ne ma: «Yaw nit ki, demal ba ca
waa kër Israyil, te nga àgge leen samay
wax. 5 Du ci waaso wu xóotu làkk te
diisu làmmiñ lees la yebal. Ca waa kër
Israyil nga jëm. 6 Bare na waaso yoo
xamul seeni wax, yu xóotu làkk te diisu
làmmiñ. Te su ma la yebaloon ci ñoom,
ñu déggal la. 7 Waaye waa kër Israyil
duñu la nangoo déggal, ngir nanguwuñu
maa déggal; ndax waa kër Israyil gépp
a dëgër bopp te dërkiis. 8 Maa ngii di
la may kanam gu ñemee ni seen kanam,
ba nga dëgër bopp ni ñoom. 9 Jamaa
moo raw doj te ni laay dëgërale sa bopp.
Bu leen ragal, bu leen tiit, li ñuy kërug
fippukat yépp.»

10 Mu teg ca, ne ma: «Yaw nit ki nag,
mboolem li ma lay wax, dégloo ko nopp,
te teewloo ko xel. 11 Nanga dem ba ca sa
bokki ngàllo ga, nga wax leen, ñu déglook
ñu gàntal, ne leen: “Lii Boroom bi Aji Sax
ji da koo wax.”»

12 Ci kaw loolu ngelaw ne ma siféet,
may dégg sama gannaaw, riirum kàddu
gu xumb gu ne: «Cant ñeel na teddngay
Aji Sax ji fi màkkaanam.» 13 Mu ànd
ak riirum laafi bindeef yay fenqoo, ak
coowal mbege ya ñu feggool, muy riir mu
xumb. 14 Ba loolu amee ngelaw ne ma
siféet, yóbbu. Maa ngay deme naqar ak
xol bu tàng, te loxol Aji Sax ji diis gann
ci sama kaw. 15 Ma àgg ba ca ngàllog Tel
Abib, ga dëkke tàkkal dexu Kebar. Foofa
ñu dëkk laa toog, jommi ci seen biir diiru
juróom ñaari fan.

16 Ba juróom ñaari fan ya matee,
kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma:
17 «Yaw nit ki, tabb naa la wattukatub
waa kër Israyil. Nangool sama gémmiñ
kàddu, artool ma leen ko. 18 Su ma nee
nit ku bon ki: “Dee rekk ay sa àtte,”
te fekk àrtuwoo ku bon ka, waxuloo lu
ko waññee ca mbonam ga, ba mu mucc,
ku bon kaay dee ndax tooñam, waaye
bakkanam yaw laa koy laaj. 19 Waaye
su dee yaa àrtu ku bon ki te taxul mu
waññiku, dëddu mbonam nag, tooñu
boppam a ko reylu, waaye yaw musal nga
sa bopp. 20 Su dee boroom njekk bu dëpp
yoonu njekkam, di def ndëngte, maa koy
gàllankoor, mu dee. Soo ko àrtuwul
ndax bàkkaaram, dina dee, te deesul
bàyyi xel njekkal démbam la, waaye
bakkanam, yaw laa koy laaj. 21 Waaye
nag su dee yaa àrtu boroom njekk bi,

ba tax bàkkaaratul, dina dund déy, ndax kàddug àrtu ga, te yaw it musal nga sa bopp.»

Tëju te tëlee wax misaal la

22 Gannaaw loolu loxol Aji Sax ji dikk
na fa ci sama kaw. Mu ne ma: «Génnal
ba ci joor gi, ma wax faak yaw.» 23 Ma
génnsi ba ca joor ga. Ndeke jëmmu leeru Aji Sax jaa nga foofa, taxaw mel ni jëmmu leer, ga ma gisoon ca tàkkal dexu Kebar. Ma ne gurub, dëpp sama kanam fa suuf.
24 Ci kaw loolu ngelaw solu ma, ne ma
yékkét, ma taxaw. Mu wax ak man, ne
ma: «Doxal, tëjuji sa biir néeg. 25 Te
kat yaw nit ki, dees na la fa takke ay buum, yeew la ba dootoo mana génn,
dem ci nit ñi. 26 Sa làmmiñ laay taqal ci sa
denqleñ, nga luu ba doo leen mana yedd,
ndax kërug fippukat lañu. 27 Waaye bu
ma amee lu ma lay wax, dinaa ubbi sa gémmiñ. Su ko defee nga ne leen: “Lii Boroom bi Aji Sax ji da koo wax.” Kuy dégg, dégg; kuy gàntal, gàntal. Ndax kërug fippukat lañu.»

4

Esekiyel yégle na gaw ba

1 Aji Sax ji ne: «Yaw nit ki, jëlal móolu
ban, teg fi sa kanam, nga rëdd ci ab dëkk,
mu misaal Yerusalem. 2 Nga gaw ko,
tabax ab gawukaay bu ko wër, sëkk ko, ba noppi sàkkal ko ay dali xare, wërale
ko dénki dàjjikaay ba mu daj. 3 Su ko
defee nga jël saafukaayu weñ, teg ko, mu mel ni miiru weñ bu dox sa digganteek dëkk bi, te nga janook dëkk bi. Noonu nga koy gawe, mu gawu. Loolu di misaal, ñeel waa kër Israyil.

4 «Gannaaw loolu nanga tëdde sa wetu
càmmoñ. Googu wet ngay gàddoo ayu waa kër Israyil. Diiru fan yi ngay tëdde
wet ngay gàddoo seen ay. 5 Man nag
àppal naa la limu fan yu tembook limu ati
ayu waa kër Israyil*, muy ñetti téeméeri fan ak juróom ñeent fukk (390) yooy
tegoo ayu waa kër Israyil. 6 Boo noppee ci
loolu nanga tëdde wetu ndijoor. Noonu
ngay gàddoo ayu waa kër Yuda diiru ñeent fukki fan, at mu nekk, ma defal la
ko benn fan. 7 Te nga jàkkaarlook gawub
Yerusalem, tàllal ko sa përëgu neen, daldi
biral waxyu ci kawam. 8 Te kat dinaa la
yeewe ay buum ngir doo mana walbatiku tëdde geneen wet, ba keroog ngay sottal say fani gaw.

9 «Te kat nanga sàkk bele ak lors ak
ñebbe ak làntin ak dugub ak bele bu dëgër. Nga boole lépp ci lenn ndab. Moom ngay lekk diiru fan yi ngay tëdde wet. Diiru ñetti téeméeri fan ak juróom
ñeent fukk (390) nga koy dunde. 10 Sa
njëlu bés nag na doon ñaar fukki siikal†
yooy lekk bés ak bés. 11 Sa ndoxum naan
it dees koy natt, mu tollook benn liitar
bés bu nekk. 12 Mburum lors ngay lekk
te jonkani nit nga koy lakke, nit ñiy gis.»
13 Aji Sax ji teg ca ne: «Noonu la bànni
Israyil di lekkeji seen ñamu sobe ci biir xeet yi ma leen di tasaareji.»

14 Ma ne ko: «Ãhã! Boroom bi Aji
Sax ji, man de masumaa sobeel sama bopp. Muy lu médd, di lu aw rab fàdd, masuma koo lekk ba may gone ba tey. Wenn yàpp wu daganul masula dugg
sama gémmiñ.» 15 Mu ne ma: «Baax
na, kon defal naa la ko ndéef, mu wuutu jonkanu nit, dinga lakke ko sa mburu.»
16 Mu neeti ma: «Yaw nit ki, maa ngii
di dagge fi Yerusalem lépp luy dugub. Ci biir njàqare lañuy lekke as mburu te xol
bu jeex lañuy naane siitum ndox. 17 Su
ko defee ñu ñàkk lekk, ñàkk naan, di xoolante gëti tiitaange, jeex tàkk ndax seeni ñaawtéef.»

5

Dogal dikkal na Yerusalem

1 «Yaw nit ki, jëlal saamar bu ñaw, nga
def ko sa saatus watukaay te nga wate ko sa bopp ak sa sikkim. Nga jël ab màndaxekaay, séddalee ko kawar gi ay
cér. 2 Benn cér bi, nanga ko lakk ci digg
nataalu dëkk bi, gannaaw bu fani gaw bi matee. Beneen cér bi, nga dóore ko

* **4:5** 4.5 Gannaaw ba Buur Suleymaan nelawee, am réewam xàjjalikoo na ñaari pàcc, benn ba di Israyil ca bëj-gànnaar, ba ca des di Yuda ca bëj-saalum. † **4:10** 4.10 ñaar fukki siikal mooy ñaar téeméeri garaam.

saamar bi, kawar gi tasaaroo fi wër dëkk
bi. Ñetteelu cér bi, nga sànni ko ci ngelaw
li, man ma toppe ko saamar. 3 Waaye
nanga sàkk tuuti ci kawar gi, fas ci sa lafu
mbubb. 4 Nga dellu sàkk cooca, sànni ca
sawara sa, lakk ko. Ca la sawaray jóge,
tàkkal mboolem waa kër Israyil.

5 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yerusalem a ngoogu. Ci digg xeet yi laa
ko teg, réew yi wër ko. 6 Ñoo gàntal
sama àttey yoon, ba gëna bon xeet yi,
gàntal samay dogal, ba gëna bon réew yi
leen séq. Xalab nañu sama àttey yoon te
jëfewuñu samay dogal.

7 «Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Gannaaw seen reewande wees
na reewandey xeet yi leen séq, samay
dogal, jëfewuleen ko; sama àttey yoon,
sàmmuleen ko; sàmmuleen sax àttey
xeet yi leen wër, 8 kon nag Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Maa ngii ci seen kaw,
man itam. Maay wàcce fi seen biir ay
mbugal, xeet yi teg ci seeni gët. 9 Maay
def fi seen biir lu ma masula def te duma
defati lu ni mel, ndax seen mboolem jëf
ju siblu. 10 Moo tax baay dina yàpp doom,
doom yàpp baay fi biir Yerusalem. Maay
wàcce ay mbugal fi yeen, te maay tasaare
seenu ndes wépp fépp fu ngelaw jublu.

11 «Moo tax, dogu naa ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, gannaaw
yeena def seen wépp njombe ak seen jépp
jëf ju siblu, di sobeel sama bérab bu sell
bi, man itam, maa leen di wat nel te
duma leen xool bëtu ñéeblu, duma leen
ñeewante. 12 Seen ñetteelu xaaj, mbas
lañuy deeye mbaa xiif bu leen di sànk
ci biir dëkk bi. Beneen ñetteelu xaaj bi,
saamar lañuy fàddoo ci seen dig-digal bi.
Xaajub ñetteel bi ci des, fépp fu ngelaw
jublu laa leen di tasaare, te saamar laa
leen di toppe. 13 Maa leen di ŋaccal
sama mer, sottil leen sama xadar ba giif,
te bu ma leen ŋaccalee sama mer, ñu
xam ne man Aji Sax ji, maa waxe sama
fiiraange. 14 Yeen waa Yerusalem maa
leen di gental, sewal leen ci biir xeet yi
leen séq, ku fi romb, di ci gis. 15 Keroog bu
ma leen wàcceelee àtteb mer ak xadar
ak dumay xadar, seen dëkk beey doon
dëkkub toroxte bu ñuy kókkali, dëkk bu
gental buy yedd xeet yi leen séq. Man Aji
Sax ji maa ko wax.

16 «Ñoom bu ma leen soqee fitti xiif yu
aay, fitti faagaagalkat yooyu may fitt ngir
faagaagal leen, xiif laa leen di yokkal, ba
dagge dugub fi seen biir. 17 Maay yebal
ci seen kaw ab xiif ak rabi àll yu leen di
xañ ay doom; mbas ak deret ju tuuru gane
leen, saamar, ma indil leen. Man Aji Sax
ji, maa ko wax.»

6

Tuur yi indi na mbugal

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
da maa dikkal, ne ma: 2 «Yaw nit ki,
jàkkaarlool ak tundi Israyil, nga waxal
leen waxyu. 3 Neel:
“Yeen Tundi Israyil,
Dégluleen kàddug Boroom bi, Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji moo wax lii,
jëme ci tund wu mag ak wu ndaw
ak xunteeku xur, ne:
Maa ngi nii di leen wàcceel saamar,
maay màbb seen jaamookaayi tuur,
4 seen sarxalukaay gental,
seen suurukaayi tuur tasaaroo,
ma tëral seeni nit ñu ñu bóom fi seen kanam kasaray tuur.
5 Maay tegal seen kasaray tuur néewi bànni Israyil.
Maay wasaare seeni yax fi wër seeni sarxalukaay.
6 Fu ngeen mana sance,
seeni dëkk ay gental,
seen jaamookaayi tuur wéet,
seeni sarxalukaay yàqu, gental,
seen kasaray tuur rajaxoo ba jeex,
seen suurukaayi tuur màbb,
seeni liggéey réer.
7 Dees na leen bóom,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
8 Waaye maay déeg lenn ci yeen,
ñu rëcc saamar, tasaaroo ci xeet yi,
ci biir réewi jaambur.
9 Su boobaa seenu ndes di ma fàttlikoo
fa biir xeet ya ñu leen yóbbu njaam,
fa may jeexale seen xolu gànc, bi ma dëddu,
ak seen gët yi ñuy gànctook seeni tuur.

Su boobaa ñu jéppi seen bopp
ndax lu bon li ñu def ak seen jépp jëf ju siblu.
10 Dinañu xam ne maay Aji Sax ji,
te du neen laa leen artoo,
ba ma leen di tëkkoo mii musiba.

Aji Sax jeey am ndam

11 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Fenqeel say loxo, dóor sa tànk fi suuf te ne: ‘Ñaw!’
ci mboolem jëfi waa kër Israyil ju bon ju siblu.
Saamar ak xiif ak mbas lañuy fàddoo.
12 Ku sore deeye mbas,
ku jege fàddoo saamar,
ku ca mucce, deeye xiif,
ma ŋaccal leen sama xadar.
13 Dingeen xam ne maay Aji Sax ji,
bu seeni néew nee xas fi seen biiri tuur,
ak fi wër seeni sarxalukaay,
ak kaw tund wu mag ak wu ndaw,
ak mboolem ker garab gu naat,
ak mboolem garab gu mag te sëq,
fépp fu ngeen di taale cuuraay, ñeel seen mépp tuur.
14 Maa leen di dóor sama loxo,
réew mi, ma gental koo gental,
dale ko màndiŋ ma ba Dibla,
ak fépp fu ñu mana sance.
Su boobaa ñu xam ne man maay Aji Sax ji.”»

7

Jeexle dikk na

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji da
maa dikkal, ne ma: 2 «Léegi nag, yaw nit
ki, Boroom bi Aji Sax ji dafa wax réewum
Israyil ne ko:
“Jeex na tàkk!
Jeexal dikkal na ñeenti weti réew mi.
3 Jeexal nga nag léegi!
Maay yebal sama mer fi sa kaw.
Maa lay mbugale say jëfin,
yool la sa jépp jëf ju siblu.
4 Duma la xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante.
Say jëfin laa lay yool,
sa jëf ju siblu ji ci sa biir.
Su boobaa ngeen xam ne man maay Aji Sax ji”».

5 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Céy wii ay, guléet wii ay!
Mu ngii di dikk.
6 Jeexlee ngoog, jeexle dikk na,
jekki, yewwul la.
Mu ngii, di dikk!
7 Yaw nitu réew mee, sànkute dikkal na la.
Àpp mat,
bés dëgmal,
tiitaange wuutu ca mbéx fa kaw tund ya.
8 Du yàgg dara ma xëpp la sama xadar,
ŋaccal la sama mer,
mbugale la say jëfin,
yool la sa jépp jëf ju siblu.
9 Duma xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante.
Say jëfin laa lay yool
ak sa jëf ju siblu ji ci sa biir.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax jiy dumaa.

10 «Bés baa ngi, mu ngooguy dikk,
sànkute sàqi na,
yetu njubadee tóor,
reewande jebbi.
11 Fitnaa taxaw, di yet wuy dóoral coxor.
Seen lenn du des,
du seen mbooloo,
du seen alal,
du seen daraja.
12 Àpp mat,
bés jege.
Bu ca jëndkat tala bég,
bu ca jaaykat tala naqarlu!
Am sànj a dikkal askan wépp.
13 Bu jaaykat bi muccee it,
du jotaat ca njaayam.
Peeñu mi jëm ci askan wépp, daal, du toxu,
ku nekk ñaawtéefam lay dunde,
ba du leqliku.
14 Liitu xareey jib, ba lépp jekk ngir xare,
te kenn du xareji,
samam sànj a dikkal askan wépp.
15 Saamar biti,
mbas akub xiif ci biir,
ki ci àll bi deeye xare,
ki ci biir dëkk bi, xiif ak mbas rey ko.
16 Ña rëcc, rawi ca tund ya,
waru pitaxi xur ya,

ñooy binneendoo ndax seeni tooñ.
17 Yoxo yépp yoqi,
tànk tooy xepp.
18 Ñooy sol ay saaku di ko ñaawloo,
seen yaram wépp daw,
gépp kanam sëlmoo gàcce,
bopp ya di nel yu set wecc.
19 Seen xaalis, ñu sànni ci mbedd yi,
seen wurus di leen saf sagaru sobe.
Keroog bésub sànjum Aji Sax ja,
du xaalis, du wurus wu leen di xettli.
Du leen fajal xiif,
du leen reggal,
xanaa tàbbal leen cig njubadi.
20 Ñoo doon sagoo seen gànjar gu yànj,
di ci sàkk jëmmi tuur yu jara bañ te jomblu,
ba tax ma defal leen ko sagaru sobe.
21 Maa koy teg ci loxoy doxandéem, ñu foqati ko,
muy alal ju sagari niti àddina sëxëtoo,
teddadil ko.
22 Maa leen di dummóoyu,
maay bàyyi nit ñi teddadil sama ngëneelu bérab,
ay sàcc a cay tàbbi, teddadil ko.
23 Waajal-leen càllala yi,
tuur nañu deret ba réew mi fees,
dëkk bi fees ak fitna.
24 Maay indi xeet yi gëna néeg,
ñu nangu seeni kër,
ma daldi sàggi sagu boroom doole yi,
sobeel seen bérab yu sell.
25 Tiitaangee ngi dikk,
ñuy sàkku jàmm, jàmm réer.
26 Ay ci kaw ay a ngi dikk,
xibaar ci kaw xibaar,
ñuy sàkku peeñum yonent ci neen,
ndigalu yoon réer sarxalkat,
pexe réer mag.
27 Buur dina tiislu,
garmi làmboo séri ñaawlu,
baadoolay réew mi di kat-kati.
Seeni jëfin laay jëfeek ñoom,
seeni àtte laa leen di àttee,
ñu xam ne maay Aji Sax ji!»

8

Bokkaale feeñ na ca kër Yàlla ga

1 Keroog juróomi fan, ca juróom ben-
neelu weer wa, ca juróom benneelu at
ma*, damaa toog sama biir néeg, magi
Yuda bokk ak man toog. Fa la loxol
Boroom bi Aji Sax ji dal fi sama kaw.

2 Ma xool, yem ci jëmm ju ame
melokaanu nit. Li ko dale fiy nirook lupp
yi, jëm suuf, sawara la. Li dale ci lupp
yi jëm kaw ame melokaanu leer, mel ni
weñ guy tàkk. 3 Mu tàllal lu bindoo
ni loxo, daldi sëq sama kawaru bopp,
lenn ngelaw yékkati ma ba ca diggante
kaw ak suuf, yóbbu ma ba Yerusalem ci
biir peeñum Yàlla, ba ca buntu ëttu biir
kër Yàlla ba janook bëj-gànnaar, fa ñu
teg jëmmu bokkaale, jay sabab fiiraange.
4 Ma jekki gis foofa leeru Yàllay Israyil ca
melokaanam, ma ma ko gise woon ca joor
ga.

5 Mu ne ma: «Yaw nit ki, séenul
wetu bëj-gànnaar.» Ma séenu wetu bëj-
gànnaar, yem ca jëmmu bokkaale jooju
féeteek bunt ba dendeek sarxalukaay ba,
ca bëj-gànnaaram. 6 Mu ne ma: «Yaw
nit ki, gis nga li ñuy def, tojaange yu réy
yi waa kër Israyil di def fii, ba di ma
soreleek sama bérab bu sell bi. Te dinga
gis tojaange yu gënatee màgg.»

7 Mu yóbbu ma ba ca buntu ëtt ba, ma
yem ci menn pax mu nekk ca miir ba.
8 Mu ne ma: «Yaw nit ki, ayca, gasal fii
miir bi!» Ma gas rekk, gis ab jàllukaay.
9 Mu ne ma: «Jàllal, ba gis tojaange yu
bon yi ñu fiy def.» 10 Naka laa jàll ba
xool, yemuma ci lu moy ay nataal yu ñu
ñaas ci miir bi bépp, di mboolem dundoot
yuy ramm-rammi ci suuf, ak rab yu jara
seexlu, ak mboolem jëmmi kasaray tuur
yu waa kër Israyil di jaamu. 11 Juróom
ñaar fukki magi kër Israyil a nga taxaw,
janook nataal ya. Yaasaña doomu Safan
a nga ca. Ku ci nekk a nga ŋàbb sab and,
cuuraay la jolli. 12 Mu ne ma: «Yaw nit
ki, du yaa gis li magi kër Israyil di def
ci lëndëm gi, ku nekk ak fa ñu jagleel
sa nataalu tuur. Ña nga naan: “Aji Sax
ji gisu nu, Aji Sax ji wacc na réew mi.”»
13 Mu dellu ne ma: «Te dinga gis tojaange

* 8:1 8.1 Mu yemook juróom benneelu at gannaaw ba Buur Yowakin duggee ngàllo.

yu gënatee màgg yu ñu nekke.»
14 Gannaaw loolu mu yóbbu ma ba ca
buntu kër Aji Sax ja féete bëj-gànnaar.
Ndeke jigéen ñaa nga foofa toog, di jooy
deewug tuur mu ñuy wax Tamus. 15 Mu
ne ma, yaw nit ki, yaa ko gisal sa bopp! Te
dinga gis tojaange yu gëna màggati yii.
16 Mu yóbbu ma ba ca ëttu biiru kër
Aji Sax ji, ndeke foofa ca buntu néeg Aji
Sax ji, diggante dal-luwaayu bunt baak
sarxalukaay ba, lu wara tollook ñaar
fukki nit ak juróom a nga fa, ñu won
gannaaw bérab bu sell bi, jublu penku,
di sukkal jant bi, dëpp seen jë fi suuf.
17 Mu ne ma: «Yaw nit ki, du yaa gis lii?
Moonte tojaange gi waa kër Yuda di def
fii doyu leen. Xanaa ñuy wasaare fitna
ci réew mi, di gëna yékkati sama xol.
Xoolal! Ñu ngooguy def jëfi yéefar, jël
caru garab, di fóon. 18 Man it maa leen
di feye xadar. Duma xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante. Dinañu yuuxu yuux yu
réy, may dégg te duma leen faale.»

9

Rey nañu bokkaalekat yi

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji àddu ca kaw,
may dégg. Mu ne: «Yeen mbugalkati
dëkk bi, kaayleen, te na ku nekk ŋàbb
sa ngànnaayal reyukaay.» 2 Ca saa sa
juróom benni góor jóge yoonu bunt ba
féete kaw te janook bëj-gànnaar, ku nekk
ŋàbb sa ngànnaayal reyukaay. Keneen a
nga ca seen biir, ku sol ndimol lẽe, ak
mbarum bindukaay ba ca ndiggam. Ñu
dikk taxaw ca wetu sarxalukaayu xànjar
ba. 3 Ci kaw loolu leeru Yàllay Israyil, ja
woon ca kaw jëmmu malaakay serub ma,
yékkatikoo fa, jubal buntu kër ga. Mu
woo boroom ndimol lẽe baak mbarum
bindukaay ba ca ndiggam. 4 Aji Sax ji ne
ko: «Wëral dëkk bi, ci biir Yerusalem. Foo
gis kuy onk ak a binni, di ko naqarloo
gépp tojaange gu ñu fiy def, nga rëdd aw
rëdd ci jëëm.» 5 Ba loolu wéyee mu wax
ak ña ca des, may dégg. Mu ne leen:
«Toppleen ko ca biir dëkk ba te ngeen
rey. Buleen xool bëti ñéeblu, buleen
ñeewante. 6 Mag ñu góor ñeek xale yu
góor yi, jeeg jeek janq ji, ba ci tuut-tànk yi,
reyleen ñépp, faagaagal leen. Waaye ku
ci am rëddu jë, buleen ko laal. Dooreleen
ko ci sama bérab bu sell bi.» Ñu tàmbalee
bóom mag ña ca kanam kër Yàlla ga. 7 Aji
Sax ji ne leen: «Feesal-leen ëtt yeeki
néew, sobeel-leen kër gi, doora génn.» Ba
ñu noppee, daldi jàll ca biir dëkk ba, di
rey.
8 Naka lañu dem, reyi, ma des fa man
doŋŋ. Ma daldi daanu, dëpp sama kanam
fa suuf, daldi àddu ca kaw, ne: «Éy
Boroom bi Aji Sax ji, xanaa doo sànk
mboolem ndesu Israyil ci sa xadar jii ngay
xëpp ci kaw Yerusalem?» 9 Mu ne ma:
«Tooñaangey waa kër Israyil ak Yuda
moo ëpp loxo lool. Réew maa ngi fees
ak deret, dëkk bi fees ak yàqute. Nee
nañooy: “Aji Sax ji wacc na réew mi.
Aji Sax ji gisul dara.” 10 Man it duma
xool bëtu ñéeblu, duma ñeewante. Seen
jëfin laay këpp ci seen kaw bopp.» 11 Ci
kaw loolu boroom mbubbam lẽe baak
mbarum bindukaay ba ca ndiggam, ne
jimeet, délsi. Mu ne: «Def naa lépp na
nga ma ko sante.»

10

Leer ga dëddu na

1 Ba loolu wéyee ma téen, daldi yem ci
lu mel ni ngànguney peru safiir ci kaw
dénd bi tiim boppi malaakay serub yi.
2 Aji Sax ji ne boroom ndimol lẽe ba:
«Doxal ci diggante mbege, yi ronu jëmmi
serub yi, nga tibb say loxo ba mu fees ci
xal yu yànj yi, te nga dem wasaare ko ci
kaw dëkk bi.» Kooka dem, may gis.
3 Ba waa jay agsi, jëmmi serub yaa nga
taxaw fa féete kër Yàlla ga ndijoor, niir
wa daldi fees ëttu biir ba. 4 Ba leeru Aji
Sax ji yékkatikoo ca serub ya, dem ba ca
buntu kër ga, niir wa daa fees kër ga, ëtt
ba fees dell ak leeru Aji Sax ja ne ràññ.
5 Coowal laafi malaakay serub yaa ngay
jib ba ca ëtt ba féete biti, mel ni kàddug
Yàlla Aji Man ji.
6 Ba Aji Sax ji santee boroom mbubbam
lẽe ma, ne ko mu sàkk sawara ci diggante
mbege yi ci digg jëmmi serub yi, waa ja
dem, taxaw feggook menn mbege. 7 Ci
kaw loolu kenn ci malaakay serub yi

yóotu sawara si ci seen digg, daldi sàkk
ci xal yi, def ci loxoy boroom mbubbam
lẽe ma, mu jël ko, daldi génn. 8 Ba loolu
amee lu mel ni loxol nit feeñ ca ron laafi
serub ya.

9 Ma xoolaat, yemuma ci lu moy ñeenti
mbege yu feggook ñeenti serub yi, menn
mbege ci wetu serub bu ne, te mbege yi
ne ràññ, ame melokaanu peru kirsolit.
10 Ñoom ñépp a niroo, te mbege mu ci
ne mel ni mbegee nekk ca biiram, 11 ba
tax ñu mana dawe ñeenti wet te duñu
warangiku. Fu boppu serub jublu, mbege
yi daw jublu fa, te du tax ñu warangiku.
12 Serub yi nag, mboolem seen yaram,
seen gannaaw ak seen cati loxo ak seeni
laaf, lépp ay gët la sàngoo ba daj, ba ci
seen ñeenti mbege yi. 13 Mbege yooyu
laa dégg ñu tudde leen mbegey callweer.
14 Malaakam serub mu ci nekk am na
ñeenti kanam. Genn kanam ga di gu
serub, ñaareelu kanam ga di gu nit,
ñetteel ba di gu gaynde, ñeenteel ba di
gu jaxaay. 15 Serub ya nag jëm kaw.
Serub yooyu ñooy bindeef, ya ma gisoon
ca tàkkal dexu Kebar. 16 Bu ñu dawee,
mbege ya feggook ñoom daw, bu ñu
firee seeni laaf, jëm kaw, mbege ya du
teqlikook ñoom. 17 Bu ñu taxawee, mbege
yi taxaw, bu ñu jógee jëm kaw, ñu ànd ak
ñoom, jëm kaw. Noowal boroom bakkan
yi daal moo nekk ci mbege yi.

18 Ba loolu amee leeru Aji Sax ji
bàyyikoo fa buntu kër ga, daldi taxawi
ca kaw serub ya. 19 Serub ya firi seeni
laaf, jóge suuf, jëm kaw, may gis, ñu
jógandook mbege ya ñu àndal, daldi
taxawi ca wetu buntu penkub kër Aji Sax
ja, leeru Yàllay Israyil tiim leen lu kawe.
20 Ñooñooy bindeef ya ma gisoon Yàllay
Israyil tiim leen ca tàkkal dexu Kebar.
Ca laa xam ne ay malaakay serub lañu.
21 Ñeenti kanam la ku ci nekk am, ak
ñeenti laaf, ak lu mel ni loxoy nit yu
ron seeni laaf. 22 Seen bindu kanam ya
mooy kanam ya ma gisoon ca tàkkal dexu
Kebar. Ci seen melokaan, ñoom rekk la.
Ku nekk man naa jubal màkk fépp fu
genn kanam jublu.

11

Digeb yiw a gën jàmmu tey

1 Ba loolu wéyee ngelaw ne ma siféet,
yóbbu ma ba ca buntu penkub kër Aji
Sax ja janook penku. Foofa ca bunt ba,
yemuma ci lu moy ñaar fukki nit ak
juróom. Ma xàmmi ca Yaasaña doomu
Asur ak Pelaca doomu Benaya, di njiiti
askan wi. 2 Aji Sax ji ne ma: «Yaw nit
ki, ñii ñooy mébétkati ñaawtéef ñiy digle
lu bon ci dëkk bii. 3 Ñu ngi naa: “Bunu
tabaxagum ay kër; dëkk bii daa mel ni
ndab, nun nu fegu ni yàpp wu ca ube.”
4 Kon nag yaw nit ki, waxal waxyu ci seen
kaw. Jottlil waxyu.» 5 Noowug Aji Sax ji
daldi dal fi sama kaw, ne ma: «Neel:
“Aji Sax ji dafa wax ne:
Yeen waa kër Israyil, yeena waxe nii,
seeni mébét, xam naa ko.
6 Bóom ngeena bóom seen bokki dëkk bii,
ba mbedd yi fees dell aki néew.
7 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne:
Dëkk bi kay ndab la,
seen bokki néew yi ngeen fi saam di yàpp
wi ci ube,
waaye yeen dees na leen fi génnee.
8 Saamar ngeen ragal,
saamar laa leen di indil.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
9 Maa leen di génne biir dëkk bi,
teg leen ci loxoy doxandéem,
wàcceel leeni mbugal.
10 Saamar ngeen di fàddoo,
fa catal Israyil laa leen di mbugale,
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
11 Dëkk bii du doon seen ndab,
te dungeen yàpp wu cay ube.
Fa catal Israyil laa leen di mbugale.
12 Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax,
ji ngeen sàmmul dogali yoonam,
jëfewuleen àttey yoonam,
xanaa di jëfe aaday xeet yi leen séq.”»
13 Naka laay biral waxyu, Pelaca (mu
firi Aji rëcc ju Yàlla) doomu Benaya jekki
rekk, dee. Ma ne fëlëñ, dëpp sama jë fa
suuf, daldi àddu ca kaw, ne: «Éy Boroom
bi Aji Sax ji, yaay faagaagal ndesu Israyil
nii?»

14 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma, ne ma: 15 «Yaw nit ki, gannaaw
sa bokk yooyu nga bokkal, ñuy say bokk
lenqe, di mboolem waa kër Israyil ñi nekk
ngàllo, ñoom la waa Yerusalem di siis,
naan:
“Soreleen Aji Sax ji;
réew mii, nun la ko sédd.”
16 Kon nag, waxal ne: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne:
Maa soreel moos seen bokk yooyu fa biir
yéefar ya,
maa leen wasaare biir réewoo réew,
te du tee ma teewal leen ni bérab bu sell
fa réew ya ñu sancaani.”
17 Moo tax nanga wax ne: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:
Maa leen di dajalee fa xeet ya,
boolee leen fa réew ya ngeen wasaaroo,
ba joxaat leen suufas Israyil.”
18 Bu ñu ñibbee, jële fa mboolem lu
jomblu
ak lépp lu siblu.
19 Maa leen di may beneen xol ak xel mu
yees.
Xolu doj bi laay roccee ci seen suux,
weccee leen ko xolu suux.
20 Su ko defee sama dogali yoon lañuy
doxe,
te sama àttey yoon lañuy sàmm, di ko
jëfe.
Su boobaa ñuy sama ñoñ,
may seen Yàlla.
21 Waaye nit ña seen xol jengal seen jëf ju
jomblu,
ak seen yëf yu seexluwu,
maay këpp seen jëfin ci seen bopp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»
22 Ba loolu amee malaakay serub ya firi
seeni laaf, ànd ak mbege ya, leeru Yàllay
Israyil tiim leen fa kawa kaw. 23 Gannaaw
loolu leeru Aji Sax ji yékkatikoo fa digg
dëkk ba, dem, taxawi fa kaw tund wa ca
penkub dëkk ba. 24 Ba loolu amee ngelaw
ne ma siféet, yóbbu ba ca waa ngàllo
ga ca réewum Babilon, lépp ci peeñu, ci
dooley Noowug Yàlla. Peeñu ma ma gis
nag yem fa. 25 Ba loolu amee ma àgge
waa ngàllo ga mboolem mbir ya ma Aji
Sax ji won.

12

Ngàllo xeeñ na

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji da
maa dikkal ne ma:
2 «Yaw nit ki, digg kërug fippukat nga
dëkke, ñu ami gët te duñu gis, ami nopp
te duñu dégg, ndax kërug fippukat lañu.
3 Yaw nag nit ki, dajaleel digg bëccëg,
ñépp gis, sa jumtukaayi ku jëm ngàllo te
nga sanci feneen, ñépp teg ci bët. Jombul
ñu gis ne kërug fippukat lañu. 4 Sab ëmb
ngay jëkka génne digg bëccëg ni ku jëm
ngàllo, ñépp teg ci bët. Te yaw nga génn
ngoon ni ku jëm ngàllo, ñu teg ci bët.
5 Dangay bëtt ci miir bi, ñuy gis, pax mooy
yoore sab ëmb. 6 Nañu la gis nga gàddu
sab ëmb, génn ci lëndëm gi. Booy génn di
dem, sa kanam ngay muur, ba doo mana
gis suuf si, ngir misaal laa la def, ñeel waa
kër Israyil.»
7 Ma def loolu noonee ñu ma ko sante.
Samab ëmb laa génne digg bëccëg ni ku
jëm ngàllo. Ca guddi ga ma bëtte miir ba
loxoy neen, ñépp di gis. Ci lëndëm gi laa
gàddu sama ëmb, ñuy gis.
8 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ca ëllëg sa ca suba, ne ma:
9 «Yaw nit ki, xanaa waa kër Israyil, kërug
fippukat gi, newuñu la: “Ana looy def
nii?” 10 Waxleen, ne leen: “Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Boroom Yerusalem
la àrtu bii ñeel, mook mboolem waa kër
Israyil gi fi dëkk.” 11 Neel:
“Man maay seen misaal.
Nii ma def rekk lees leen di def,
ngàllo lees leen di jàpp, jëme.
12 Seen boroom dëkk beey gàddub
ëmbam,
génn dëkk bi ci lëndëm gi.
Miiru dëkk bi lees di bëtt, jaarale ko ca.
Kanam ga lay muur,
ba tax du gis suuf si.
13 Maa koy laaw samab caax,
mu keppoo samag fiir,
ma yóbbu ko Babilon mu Kaldeen ña.
Réew ma, du ko gis te fa lay deeye.
14 Mboolem ña ko dar,
ay toppam ak mboolem gàngooram,
maa leen di wasaare fépp fu ngelaw
jublu,

toppati leen ak saamar.
15 Bu ma leen tasaaree ci biir xeet yi,
wasaare leen ci réew yi,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.
16 Du tee ma ba ñenn ci ñoom,
ñu mucc saamar, mucc xiif, mucc mbas,
ba nettaliji seen gépp tojaange
ca digg xeet ya ñu jëm.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”»
17 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma:
18 «Yaw nit ki, lekkal saw ñam, di kat-kati,
naane njàqare sam ndox, di rag-ragi,
19 te nga wax waa réew mi,
mbirum waa Yerusalem ga ca suufas Israyil,
ne leen Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
njàqare lañuy lekkeji seenu ñam,
te xol bu gental lañuy naane seenum ndox,
ndax seen réew mu gental, ñàkk lépp lu ko feesoon,
ngir coxoru mboolem ñi ko dëkke.
20 Dëkk yu xumboon, mujj wéet,
réew mi doon ub gent,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.»

Waxyuy nit, waxi caaxaan

21 Gannaaw gi kàddug Aji Sax ji dikkal
ma ne ma: 22 «Yaw nit ki, du lii ngeen de-
fati aw léeb ci biir réewum Israyil? “Bés
yaa ngi bëgga baree, te peeñu sottiwul!”
23 Kon wax leen ne leen: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:
Maay dakkal woowu léeb,
ba muy léebtil fi Israyil.”
Waxleen kay ne leen:
“Bés a ngi jubsi,
peeñoo peeñu sotti.
24 Du peeñuy caaxaan muy amati mbaa ngisaaney jayaate,
fi biir kërug Israyil.
25 Man Aji Sax ji,
maay wax li may wax,
mu sotti te dootu fomm.
Kërug fippukat gi ngeen doon,
maay àddu kàddu, sottal ngeen fekke,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee!”»
26 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal ma, ne ma: 27 «Yaw nit ki, waa kër
Israyil déy a nga naan, “Peeñu yi kii di
gis, des na ay fani fan, ci lu soree sore lay
biral ab waxyu!” 28 Moo tax wax leen ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Sama genn kàddu dootu fomm.
Léegi kàddu gu ma àddu, sottal ko.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»

13

Mbugalu yonent yi taxaw na

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal
ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, waxal waxyu ci
kaw yonenti Israyil yiy waxe ay waxyu.
Nanga wax ñiy waxe waxyu ci seen xelum
bopp, ne leen:
“Dégluleen kàddug Aji Sax ji:
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
3 Wóoy ngalla yonent yu ñàkk xel,
yiy topp seen xelum bopp te gisuñu tus!
4 Yeen yonenti Israyiloo,
mbete till yuy foreb gent!
5 Yéeguleen ca biir bëttukaayi tata ja,
jagalaguleen tata ju aar Israyil,
ngir taxaw, waajal xare ba,
keroog bésub Aji Sax ji.
6 Seeni peeñu caaxaan la,
seeni ngisaane diy fen.
Ñu naa: ‘Kàddug Aji Sax jee,’
te Aji Sax ji yebalu leen!
Teewul ñuy xaar kàddu gu sotti.
7 Xanaa du peeñuy caaxaan ngeen gis?
Du ngisaaney fen ngeen di waxe,
naan: ‘Kàddug Aji Sax jee,’
te man àdduwma?

8 «“Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw yeena waxi caaxaan, gisi fen,
maa ngii nag, di dal fi seen kaw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!
9 Sama loxooy dal yonent,
yiy gis peeñuy caaxaan,
di gisaaney fen.
Sama péncum ñoñ, duñu fa teewe,
limeefu kër Israyil, deesu leen ca bind,
te réewum Israyil, duñu fa dellu.
Su boobaa ñu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.
10 Kon nag gannaaw ñu ngi lajjal sama ñoñ,
naan leen lépp jàmm! Te jàmm amul,

mu mel ni miiru digaloo bu sew bu ñu ñab-ñabal,
te ñii defuñu lu moy raax ca weexal,
11 waxal raaxkati weexal yi, ne leen:
‘Tata jeey màbb,
nde waameey wal,
ponkali doji yuur ne yureet,
ngëlén riddi, bëtt tata ja!’
12 Bu tata ji jekkee ne jànjaŋ,
deesu leen laaj fu weexal ba ngeen ca raaxoon jaar?
13 Kon Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay xadaru, riddil ngëlén,
mer, walal waame,
am sànj yuri ponkali doji sànkute.
14 Maay màbb tata ji ngeen raax weexal,
mëqal ko suuf,
kenu ya siiñ,
lépp jóoru, ngeen jekkliku ca biir.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
15 Maay xëpp sama xadar ci kaw tata ji
ak ña ko raaxoon weexal,
ne leen: ‘Tata mes,
weexalkatu tata mes!
16 Mooy yonenti Israyil yi jottli Yerusalem waxyu,
di leen gisal peeñum jàmm,
te jàmm amul.’
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!”

17 «Yaw nit ki,
janool ak sa bokk yu jigéen,
yiy waxe waxyu ci seen xelum bopp,
nga wax waxyu fi seen kaw.
18 Neel: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Wóoy ngalla jigéen ñiy sàkkal ku ne jarab xërëm,
di ràbbal ku ne muuraayu xërëm bu ko jot,
di ko moome nit ñi!
Man ngeena aakimoo sama bakkanu ñoñ
tey sàmmaale seen bakkanu bopp?
19 Bu ngeen di fen sama ñoñ ñiy dégluy fen,
yeena ngi may teddadil fi sama ñoñ,
ngir ŋëbu peppum lors ak dogu mburu,
ba tax leen di rey bakkan yu warula dee,
di musal bakkan yu warula dund.
20 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di dal ci seen kaw jaray xërëm,
yi ngeen di nappe ay bakkan niy picc.
Seeni jara laay foqatee ci seeni loxo,
ba yiwi bakkan, yi ngeen di napp niy picc.
21 Maay foqati seeni muuraay,
génne sama ñoñ ci seeni loxo,
ñu noppee doon seenum pàdd,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
22 Gannaaw yeena fen ba jeexal xolu aji jub,
te du maa ko tegu naqar,
gannaaw yeena dooleel ku bon,
tere koo dëpp yoonu mbonam ba dund,
23 dungeen gisati nag peeñuy caaxaan,
dungeen gisaaneeti.
Maay génne sama ñoñ ci seeni loxo,
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.”»

14

Dëppleen

1 Ba loolu wéyee ay magi bànni Israyil
dikk janook man, toog. 2 Kàddug Aji
Sax ji dikkal ma ne ma: 3 «Yaw nit ki,
ñii seen kasaray tuur lañu def ci seen
xol, muy ay wu leen di gàllankoor, te ñu
ne ci jàkk. Ñii dinaa leen wacc moos,
ñuy sàkku leeraange ci man? 4 Waxal ak
ñoom nag, ne leen: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Képp ku bokk ci waa kër
Israyil, ku yékkati kasaray tuuram, def ci
xolam, muy ay wu koy gàllankoor, te mu
ne ci jàkk, ba noppi muy seetluji ci ab
yonent; man Aji Sax ji maa koy tontu tont
lu dëppook limu kasaray tuuram. 5 Maay
def loolu ngir nanguwaat xolu waa kër
Israyil, gi ma dëddu ngir seen mboolem
kasaray tuur yi.” 6 Kon nag waxal waa
kër Israyil, ne leen: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Dëppleen te dëddu seen
kasaray tuur. Mboolem seen yëf yu siblu,
dëdduleen ko.
7 «“Képp ku bokk ci waa kër Israyil,
mbaa muy doxandéem bu dal ci biir
Israyil, bu ma waccee, ba yékkati kasaray
tuur, def ci xolam, muy ay wu koy
gàllankoor, te mu ne ci jàkk, kooku bu
dikkee cib yonent di sàkku leeraange ci
man, man Aji Sax ji maa koy tontul sama
bopp. 8 Nit kooku maa ko naa jàkk, def
ko muy firnde, di ku ñuy léeboo, te maa

koy wàññee ci sama ñoñ, ba ngeen xam
ne maay Aji Sax ji.
9 «“Su fekkee ne yonent baa am lu
ko nax, ba àddul boppam genn kàddug
waxyu, day fekk man Aji Sax ji maa nax
yonent ba. Maa koy dumaa sama loxo,
sànke ko digg Israyil, sama ñoñ. 10 Kay
seetlu ca yonent ba, aw ayam, mook ayu
yonent ba, benn lay doon. Ñooy bokk
gàddu seenu ay. 11 Su ko defee waa
kër Israyil dootuñu ma wacc, di lajj, te
dootuñu sobeel seen bopp ci seen bépp
bàkkaar. Sama ñoñ lañuy doon, man ma
doon seen Yàlla. Boroom bi Aji Sax jee ko
wax.”»

Yerusalem gépp a yelloo mbugal

12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 13 «Yaw nit ki, bu
ma am réew dee moye jëfi ñàkk worma,
ba ma dumaa leen sama loxo, dagge fa
mburu, yónnee leen ab xiif, ba boole
doom aadamaak mala dagge fa, 14 su
Nóoyin ak Dañeel ak Ayóoba bokkoon
nekk ca seen biir sax, ñoom ñett doŋŋ la
seen bakkan di mucc ndax seenug njub.
Boroom bi Aji Sax jee ko wax. 15 Su
ma dajaloon réew meek rabi àll yu ko
jeexal, ba muy réew mu gental mu kenn
jaareetul ndax rab ya, 16 te mu fekk ñett
ñooñu ca biir réew ma, giñ naa ko ci man
miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
ñooñu ñett duñu mana musal seen jenn
doom, du góor du jigéen; ñoom doŋŋ ay
mucc, te réew ma dina gental. 17 Su ma
wàccee saamar ci miim réew it, ba sant
saamar ne ko mu jaar ci biir réew mi,
dagge fi nit ak mala, 18 te mu fekk ñett
ñooñu ci biir réew mi, giñ naa ko ci man
miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
du seen jenn doom, góor ak jigéen ju ñuy
mana musal. Ñoom ñett doŋŋ ay mucc.
19 Su ma yebalee mbas ci kaw réew mii
it, ba xëpp fi samam sànj ci biir deret ju
tuuru, ngir dagge fi nit ak mala, 20 te mu
fekk Nóoyin ak Dañeel ak Ayóoba ci biir
réew mi, giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, ñooñu ñett
duñu mana musal seen jenn doom, góor
ak jigéen. Seen njubteg bopp mooy musal
seen bakkan.
21 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax
ne: Sama ñeenti mbugal yu tar yii laay
yebal ci kaw Yerusalem. Ñuy saamar
akub xiif ak rabi àll aku mbas, ngir dagge
ci réew mi nit ak mala. 22 Waaye du
tee mu am ndes mu ca rëcce, diy góor
aku jigéen, ñu ñuy génneji réew mi. Ñu
ngooguy génn, di leen fekki, te bu ngeen
gisee seen jikko ak seeni jëf ju bon, seen
xol dina sedd ci musiba mi ma wàcce
ci kaw Yerusalem, ak mboolem lu ma
fi wàcce. 23 Seen xol dina sedd ndax
bu ngeen gisee seen jikko ak seeni jëf,
dingeen xam ne mboolem li ma def ci
dëkk bi, defuma ko ci neen. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.»

15

Bantu reseñ matul matt

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma ne ma:
2 Yaw nit ki, ana lu bantu reseñ gëne ci
bant yi,
ak mboolem caru garab bu mu doon ci
gott bi?
3 Ndax dees na ca sàkk bant, liggéeye ko?
Am dees na ca sàkke wékkukaay, wékk
ca lenn?
4 Xanaa sànni cib taal, xambe,
ñaari cat ya lakk, digg ba xoyomu.
Ana lu deeti njariñam?
5 Ndegam ba mu nee ñumm,
lees ci dul liggéey dara,
gën ba mu jàppee ba xoyomu.
6 Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne:
Dees na xamb caru reseñ,
mu bokk ci banti garab yi ma joxe, ñu
xamb lépp,
te noonu laay xambe waa Yerusalem.
7 Maay jànkoonteek ñoom,
ñu rëcc sawara,
sawara lakk leen.
Bu ma jànkoonteek ñoom,
dingeen xam ne maay Aji Sax ji.
8 Maay gental réew mi,
ñoo def jëfi ñàkk worma.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

16

Yerusalem yemul ci boroom këram

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal
ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, nanga xamal
Yerusalem jëfam ju siblu ji. 3 Ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Sa
cosaan ak sab juddu réewum Kanaan
la. Sa baay dib Amoreen, sa ndey dib
Etteen*. 4 Ba nga juddoo, ca bés ba
nga juddoo, dooñeesu la, sangeesu la ba
nga set, jonjeesu la xorom, laxaseesu lay
laytaay. 5 Xooleesu la bëtu ñeewante ngir
defal la lenn ci yooyu ngir yërmande.
Dees laa sànni ci àll bi bés ba nga juddoo
ndax jéppi la. 6 Maa fa jaare, seen la
ngay wéqu, sangoo sa deret. Ma ne la:
Sangoo nga sa deret waaye, dundal! Neeti
la: Sangoo nga sa deret, waaye dundal.
7 Maa la sëqal ni caxum tool, ngay màgg,
di màgg ba mat sëkk, saxi ween, sa
kawar sëq, te nga ne duŋŋ-duŋŋaaral.
8 Ma jaareeti fa, xool la, gis ne mat ngaa
séy. Ma tàllal sama mbubb, sànge ko sa
yaramu neen, ba noppi giñal la, dikke la
kóllëre†. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Nii laa la moome.

9 «“Ma daldi lay sang, raxas sa deret ba
mu set, diw la, 10 solal la ndimo lu yànj
ak dàlli der, muure la ndimol lẽe, tegal la
ca sooy. 11 Ma takkal lay gànjar; takkal
la lami loxo, akub caq, 12 ba noppi takkal
la jaarob bakkan ak jaaroy nopp, solal
la mbaxanam lingeer mu yànj. 13 Nga
takkoo wurus ak xaalis, sol ndimol lẽe ak
sooy ak ndimo yu yànj, di lekk sunguf su
mucc ayib ak lem ak diw. Nga mujj taaroo
taaru ba jot darajay lingeer, 14 siiw ba xeet
yépp xam la ndax taar bu sotti ndax sama
gànjar gu yànj gi ma la takkal. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.

15 «“Teewul nga gis sab taar, di gànctoo
sa bayre ngànctu gu ne xéew, ku romb
yaa moom. 16 Yaa tànn ci sa yére yu yànj,
rafetale sa jaamookaayi tuur, ba noppi
di ca gànctu; lu masula am te du amati
mukk. 17 Yaa jël sa gànjari wurus ak
xaalis yi ma la jox, sàkk ca céri góor, di ca
gànctu, 18 te yaa jël sa yére yu yànj, sànge
say tuur, sama diw ak sama cuuraay,
nga taajal leen. 19 Sama dugub ja ma
la joxoon, sunguf su mucc ayib saak diw
gaak lem, ja ma la doon leele, lépp yaa
leen ko taajal, defal leen ko saraxu neexal
bu xeeñ. Mu ngoog! Kàddug Boroom bi,
Aji Sax jee.

20 «“May wax, nga jël sa doom yu góor
ak yu jigéen yi nga ma jural, di leen
sarxalal say tuur, leele leen. Gànctu da
laa doyul? 21 Yaa rendil ay tuur samay
doom, yoole leen. 22 Ci biir mboolem sa jëf
ju siblu jooju ak sa gànctu, fàttlikuwoo
benn yoon ba ngay lu tuut, ne duŋŋ-
duŋŋaaral, di wéqu, sangoo sa deret.

23 «“Gannaaw sa mbon googu gépp nag,
wóoy, wóoy ngalla yaw! Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 24 Tabaxal nga sa bopp ab
néeg, sàkkal sa bopp bérab bu kawe ci
péncoo pénc. 25 Selebe yoon wu ne, tabax
nga fa sa jaamookaay, di fa teddadil sab
taar, ku romb, nga ràccal ko say tànk ci
sa gànctu gu dul jeex. 26 Gànctu ngaak
waa Misra, sa dëkkandoo yu alde yi, di
gënatee gànctu, di ma naqaral.

27 «“Booba nag laa la dóor sama loxo,
wàññi sa njël, wacce la sa coobarey noon
ya, janqi Filisti ya‡. Ñoom sax am nañu
kersa ci sa jëfinu yàqute gi. 28 Doyaloo,
xanaa di gànctook waa Asiri§. Gànctu
ngaak ñoom te taxu laa doyal ba tey.
29 Ngay gënatee gànctu, ba ca Babilon,
réewum jula ya, te loolu taxu laa doyal
ba tey.

30 «“Yaaka weex bët, kàddug Boroom bi
Aji Sax jee,
lii lépp di jëfi gànc bu dëgër bët.

31 «“Tabax nga ab néeg selebe yoon
wu ne, sàkk sa jaamookaay péncoo pénc,
te ab gànc sax tane la, nde yaw laajoo
ag pey. 32 Cim! Jigéenu njaalookat bi
nga doon, ay doxandéem sax gënal la
sa jëkkër. 33 Mboolem caga yi dañuy
feyeeku! Waaye yaw yaay neexal sa far

* **16:3** 16.3 Amoreen ñeek Etteen, ña dëkke woon diiwaanu tund ya, ay jaamukati tuur lañu woon ñu bokkoon ca askanu Kanaaneen ña. Du Yawut yaa sanc Yerusalem, waaye Kanaaneen ñaa ko sancoon. Seetal ci *Amos* 2.10.
† **16:8** 16.8 Seetal ci *Ruut* 3.9.
‡ **16:27** 16.27 janqi Filisti yamooy dëkki Filisti yi gëna am solo, te nangu woon lenn ci suufas Yuda.
§ **16:28** 16.28 Réew yu bare dañu doon lëkkoo ak réewum Asiri ca yooya jamono ndaxte ñoo ëppoon doole lu jiitu Babilon di sut ci réewi àddina.

yépp, di leen fey ñu jóge fu ne, di la
tëdde. 34 Yaw kay sag ngànc bokkoo kook
gànc yi. Kenn sàkkuwu la. Yaw kay yaay
feye, kenn feyu la. Kon yaw meloo ni
benn gànc!

35 «“Kon nag Yerusalem gànc bee,
déglul kàddug Aji Sax ji. 36 Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yaa wasaare
sa alal, ñoriku ne duŋŋ, di gànctook sa
far yii, muy sa mboolem kasaray tuur, bay
tuur sa deretu doom yi nga leen rendil,
37 maa ngii nag di dajale mboolem sa far
yi la doon bége, ñi nga bëgg ñépp ak
ñi nga bañ ñépp. Maa leen di dajalee
fu nekk ci sa kaw, ba noppi ñori la
yaramu neen, ñu gis la nga ne duŋŋ.
38 Maa lay àttee àtteb jigéeni njaalookat,
jigéeni tuurkati deretu nit. Maa lay xëpp
deretu xadar ak fiiraange. 39 Maa lay
wacceek say far, ñu màbb say néeg, tas
say jaamookaay, futti la, nangu sa gànjar
gu yànj gépp, wacc la yaramu neen, nga
ne duŋŋ. 40 Dinañu sañaxal gàngoor ci
sa kaw, ñu ànd jóor lay doj, dogate la
seeni saamar. 41 Dinañu lakk say kër, teg
la mbugal, jigéen ñu bare di gis. Maay
dakkal ngànc gi nga nekke, te dootoo
feyati aw far. 42 Maa lay xëpp samam
sànj ba mu jeex, bala ma laa moyale sama
xadaru fiiraange, doora dal, ba meddi.

43 «“Yaa fàttlikuwul ba ngay ndaw, yaa
def lii lépp ba merloo ma. Kon man it, sa
jëfin kat laa lay këpp ci bopp, feye la ko.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. Du yaa
gànctu, dolli ci sa jépp jëf ju siblu?

44 «“Yaw Yerusalem, képp kuy léeboo
dina la léeboo ne la: ‘Ndey ja, doom ja!’
45 Yaa mat doom sa ndey, ji sib jëkkëram
aki doomam. Yaa mat doomu ndey sa
doomi ndey, ya sib seen jëkkër ak seeni
doom, yaa donn sa ndey Etteen ba, donn
sa baay, Amoreen ba. 46 Sa mag ju jigéen
ji la féete càmmoñ di Samari aki janqam,
sa rakk ju jigéen ji la féete ndijoor, di
Sodom aki janqam*. 47 Yemuloo rekk ci
roy seen jëfin ak seen jëf ju siblu. Tuuti
na! Yaa leen gëna yàqu ci sa mboolem
jëfin. 48 Yaw Yerusalem, giñ naa ko ci man
miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
sa rakk ju jigéen ja, Sodom, mooki janqam
defuñu li nga def yaw, yaak say janq.
49 Lii de, moo doon bàkkaaru Sodom, sa
rakk ja, mooki janqam: réy, fuqle, naagu,
ne finaax ak ñàkka dimbali ku ñàkk ak
ku néewle, 50 ba mujj reew bay def jëf
ju siblu, may gis. Looloo waral ma beddi
leen nii, nga gis. 51 Samari nag, sa genn-
wàllu bàkkaar, bàkkaaru ko. Yaa ëpp
fopp sa doomi ndey yii jëf ju siblu, te
tax nga ñu far mel ni ñu def njekk ndax
mboolem jëf ju siblu joo def. 52 Léegi nag
gàddul sa toroxte gi nga maye sa doomi
ndey aw lay ndax jëf ju siblu joo jëf, ba
yées leen. Gën nañu la. Kon nag séddool
gàcce te gàlloo toroxte, nde tax nga sa
doomi ndey yi niru ñu def njekk.

53 «“Waaye maay tijji seen wërsëg;
maay tijji wërsëgu Sodom aki janqam, ti-
jji wërsëgu Samari aki janqam, yaw it ma
tijjiwaale sa wërsëg. 54 Su ko defee nga
gàddu sa toroxte, torox ci mboolem li nga
def, ba ruccanti sa doomi ndey yi. 55 Sa
rakk yi, Sodom aki janqam dinañu dellu
na ñu nekke woon. Samari aki janqam
dellu na ñu nekke woon, yaw it yaak say
janq, ngeen dellu na ngeen nekke woon.
56 Xanaa du ba nga bewee yaa saxaloon
ci saw làmmiñ kàddug baatal Sodom?
57 Booba sag mbon fàŋŋaaralagul. Léegi
tey janqi Edom ak mboolem ñi ko wër ñoo
lay sewal, janqi Filisti yi la séq it xeeb la.
58 Sag yàqute ak sa jëf ju siblu nag, yaa
koy gàddu. Kàddug Aji Sax jee.

59 «“Boroom bi Aji Sax ji déy dafa
wax ne: Ni nga def rekk ni laay def
ak yaw, mi sofental kàddug ngiñ, fecci
kóllëre. 60 Waaye man maay bàyyi xel
sama kóllëre gi ma fasoon ak yaw ba
ngay ndaw. Maa lay saxalal kóllëre guy
wéy ba fàww. 61 Yaay fàttliku say jëfin,
ba am kersa keroog booy dalal sa doomi
ndey yu jigéen, ñi la mag ak ñi la féete
ndaw. Maa la leen di may niy doom,
doonte loolu bokkul ci sama kóllëreek
yaw. 62 Maay saxal sama kóllëreek yaw,
nga xam ne maay Aji Sax ji. 63 Su ko defee
nga fàttliku démb, daldi rus, torox ba ne

* 16:46 16.46 Janq jii mooy dëkk yu ndaw yi bootu ci Sodom.

xerem keroog ba ma lay jot ci mboolem loo def. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»

17

Fecci kóllëre, peyam du jaas

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na ma, ne ma: 2 Yaw nit ki, caxal
waa kër Israyil aw cax, ci biir léeb woo
leen di léebal. 3 Ne leen: «Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:

Jaxaay* ju mag la woon, réyi laaf, guddi dunq,
sëq lipp, yànj lool.
Mu dikk ba Libaŋ, jàpp ci collu genn garabu seedar,
4 dagg car bu ndaw† ba ca gëna kawe,
yóbbu ba menn réewum jula,
jëmbat ko ca biir dëkkub jaaykat ya.
5 Mu sàkk ci jiwum réew mi‡,
def ko ci suuf su nangu,
dendale kook ndox mu ne xéew,
ni kuy jëmbat garabu sóol.
6 Mu jebbi, dig reseñ, gëna yaatu te gàtt taxawaay.
Car ya ne coleet wuti jaxaay ja,
reen ya des ca suufam.
Mu di reseñ gu saxi car,
firiy bànqaas.

7 «Jeneen jaxaay ju mag§ daldi ne jimeet,
réyi laaf, sëq lipp.
Reseñ ja jekkee jekki tàllal koy reenam,
di ŋaf-ŋafi, firiy bànqaasam, wuti ko,
ngir mu suuxat ko fa mu jëmbate woon.
8 Tool bu nangu bu feggook ndox mu ne xéew la jëmbate woon,
ngir naat, meñ, ba doon reseñu ngëneel.

9 «Neel, Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Mbaa jooju reseñ dina baaxle?
Mbaa jeneen jaxaay ja du buddiy reenam, buur doom ya,
ba lu mu jebbile woon lax,
ba buddi reen ya du laaj përëg bu réy, mbaa nit ñu bare?
10 Ma nga noonu jëmbate, waaye mbaa dina baaxle yee?
Mbaa ngelawal penku du ko laal rekk mu laxa lax?
Mbaa du lax fa mu saxe?»

11 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 12 «Waxal waa kër
fippukat yi, ne leen: “Xamuleen lu mbir
yooyu di wund?” Ne leen: “Mu ngoogu,
buuru Babilon a dem Yerusalem, jàpp
buur baak kàngam ya, ànd ak ñoom,
yóbbu Babilon. 13 Moo tànn ku bokk
ci askanu buur, fasook moom kàddu,
giñloo ko ne dina ko nangul, daldi yóbbu
njiiti réew mi, 14 ngir nguurug Yerusalem
suufe, baña yékkatiku, di wéye surgawu
Babilon, ni ñu ko fasoo woon. 15 Ka bokk
ci askanu buurub Israyil nag fippu, yónni
ay ndaw réewum Misra, ngir ñu jox ko
ay fas ak mbooloo mu takku. Moo ka def
loolu dina baaxlee? Mbaa dina mucc? Nu
mu cay mucce te wor kàddu, ga mu fasoo
woon?

16 «“Giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, ci biir
réewum buur boobu ko fal, te mu
sàggane la mu ko giñaloon, wor kàddu
ga mu fasante woon ak moom, ci biir
Babilon googu lay deeye. 17 Firawnaak
mbooloom mu réy ak gàngooram gu
mag sax duñu ko mana wallu ci xare,
keroog bu ñuy yékkati ab sëkk, tabax ab
gawukaay ngir bóom ñu bare. 18 Moo
sàggane ngiñ, moo wor kàddu ga mu
fasante woon. Mu ngoog, moo joxe
kàddoom, ba noppi walbatiku def lii lépp.
Du mucc mukk.

19 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne: Giñ naa ko ci man miy
dund, maay këpp jëfam ci kaw boppam
ndax ngiñ li mu ma giñal la sofental,
kàddu gi mu fasanteek man la wor.
20 Maa koy laaw sama mbaal, mu lonkoo
samab caax, ma yóbbu ko Babilon, layoo
faak moom ñàkke worma gi mu ma
ñàkke worma. 21 Mboolem ñay dawe ca
gàngooram yépp, saamar lañuy fàddoo;

* **17:3** 17.3 jaxaay ji mooy Buuru Babilon, Nabukodonosor mi nangu woon Yerusalem. † **17:4** 17.4 dagg car bu ndaw mooy ba ñu yóbboo Buur Yowakin ngàllo ca Babilon. ‡ **17:5** 17.5 jiwum réew mi mooy Cedesyas baayu Yowakin bu ndaw. Buur Cedesyas la Nabukodonosor dénkoon nguurug Yuda. § **17:7** 17.7 jeneen jaxaay ju mag mooy Firawna buuru Misra.

ña cay rëcce, fépp fu ngelaw jublu lañuy tasaarooji, ba ngeen xam ne man Aji Sax ji maa wax.
22 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Man ci sama bopp maay sàkke ab car
ca njobbaxtalu garabu seedar gu kawe ga,
sàkkal ko bérab.
Car yu ndaw ya ca kaw laay fàqe car bu nooy,
jëmbatal ko sama bopp ci kaw tund wu mag te kawe.
23 Ca kaw tundu Israyil wu mag wa laa koy jëmbat,
mu sëq, meññal,
ba doon garabu seedar gu am daraja,
mboolem picc dëkke ko,
mboolem njanaaw màkkaanoo keram.
24 Garabi àll bi yépp dinañu xam,
ne man Aji Sax ji maay gàttal garab gu gudd,
di guddal garab gu gàtt.
Maay wowal garab gu naat,
di naatal garab gu wow.
Man Aji Sax ji maa wax, maay jëf.”»

18

Jëf, jël

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma ne ma: 2 «Ana lu waral
waxin wi ngeen di waxe fi Israyil naan:
“Baay lekk reseñ ju xaay,
mu uum gëñi doom ja”?
3 «Giñ naa ko ci man miy dund, kàddug
Boroom bi Aji Sax jee, dootuleen waxe
woowu waxin fi Israyil. 4 Mu ngoog, bépp
bakkan maay Boroom. Muy bakkanu
baay, di bakkanu doom, maa moom.
Bakkan bi bàkkaar daal mooy dee.
5 Su nit dee boroom njekk,
di jëfe yoon ak njekk,
6 tund ya ca saraxi tuur ya, lekkejiwu ca,
kasaray tuuru waa kër Israyil, wékku cay gëtam,
jabaru jaambur, sobeelu ko,
jigéen ju gis baax, jegewu ko,
7 du kenn ku mu néewal,
xanaa ab tayle, mu delloo ku ko ameel,
alalu jaambur it, foqatiwu ko,
xanaa ku xiif, mu leel,
ku rafle, mu wodd,
8 aw ndollant taxu koo leble,
ab tegandaay, jëlu ko,
xanaa luy njubadi, mu moyu,
àtteb dëgg, mu doxal diggante nit ak nit,
9 sama dogali yoon, mu di ca doxe,
sama àttey yoon, muy jëfe worma:
kooku boroom njekk la,
te mooy dund déy!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

10 «Jii waay su juree doom ju néeg juy tuur deretu jaambur
mbaa muy def lenn ci yii,
11 te moom miy baayam jëfewu ci lenn,
tund ya ca saraxi tuur ya, doom ja di ca lekki,
jabaru jaambur, mu sobeel,
12 ku ñàkk ak ku néewle, mu néewal,
alalu jaambur, mu foqati,
ab tayle, delloowu ko ku ko ameel,
xanaa kasaray tuur, mu wékki gët,
jëf ju siblu, mu jëfe,
13 ndollant lay leblee,
ab tegandaay, mu jël.
Moo kii nu muy dunde?
Kii kay du dund!
Ak mboolem jëf ju siblu jii mu def,
dee rekk mooy àtteem.
Bakkanam lay gàddu.

14 «Waaye kooka nag su amee doom,
doom ja gis mboolem li baayam bàkkaar,
mu teg ci bëtam te taxul mu roy ko;
15 tund ya ca saraxi tuur ya, lekkiwu ca,
ay gëtam, wékku ko kasaray tuuri waa kër Israyil,
jabaru jaambur, sobeelu ko,
16 du kenn ku mu néewal,
ab tayle, jëlu ko, sàkkuwul ku ko tayle lenn,
alalu jaambur, foqatiwu ko,
xanaa ku xiif, mu leel,
ku rafle, mu wodd,
17 néew-ji-doole, loxoom dalu ko,
ndollant ak ab tegandaay, jëlu ko,
sama àttey yoon lay jëfe,
sama dogali yoon lay doxe.
Kooku du dee ngir ñaawtéefu baayam.
Dina dund déy!
18 Baayam a jaay doole,
moo foqati alalu mbokk,

lu baaxul la def ci biiri bokkam.
Kon nag mooy dee ngir ñaawtéefu boppam.

19 «Ngeen neeti: “Lu tax doom du gàddu bàkkaaru baay?”
Xanaa du njub ak njekk la doom ji jëfe,
sama dogali yoon yépp, mu di ko sàmm,
di ko jëfe?
Dina dund kay!
20 Ki bàkkaar daal mooy dee.
Doom du gàddu ñaawtéefu baay,
baay it du gàddu ñaawtéefu doom.
Njekk réerul boroom,
mbon réerul boroom.

21 «Waaye ku bon ki su dëddoo mboolem moy yi mu moy,
di sàmm sama mboolem dogali yoon,
di jëfe yoon ak njekk,
dina dund déy,
du dee moos!
22 Mboolem tooñam ya mu tooñoon,
deesu ko ko dencal.
Njekk li mu jëfe moo koy taxa dund.
23 Ana bànneex bu ma am ci deewug ku bon?
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Xanaa bu dëddoo jikkoy mbonam, ba dund!

24 «Waaye su dee ku juboon, ba noppi dëddu njubte
di def njubadi,
di roy mboolem jëf ju siblu ju ku bon def,
kooku nu muy dunde?
Mboolem njekk gu mu defoon,
deesu ko ko dencal.
Ag ñàkk wormaam ak bàkkaaram moo koy taxa dee.

25 «Yeen nag ngeen ne: “Boroom bi, ni muy doxale jaaduwul!”
Waa kër Israyiloo, dégluleen!
Sama doxalin a jaaduwul,
am seeni doxalin a jaaduwul?
26 Boroom njekk bu dëddoo njekkam, di def njubadi ba dee,
njubadeem ga mu def moo ko taxa dee.
27 Waaye ku bon nag, bu dëddoo mbonam ga mu nekke,
di def njub ak njekk,
moom moo musal bakkanu boppam.
28 Ndegam moo xoolaat, ba dëddu
mboolem tooñam yu mu tooñ, dina dund
déy. Du dee moos. 29 Moonte waa kër
Israyil nee: “Boroom bi ni muy doxale
jaaduwul.” Waa kër Israyiloo, samay
doxalin a jaaduwul, am seeni doxalin a
jaaduwul?
30 «Lii moo tax yeen waa kër Israyil, ma
di leen àtte, ku nekk ciy jëfam. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee. Dëppleen te dëddu
mboolem seeni tooñ, ngir seenu ay bañ
leena gàllankoor. 31 Xalableen mboolem
tooñ yi ngeen di tooñ. Sàkkuleen xol bu
yees ak xel mu yees. Yeen waa kër Israyil,
lu jar ngeen di dee? 32 Man de, bugguma
kenn dee. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Dëppleen ba dund!»

19

Jooy ngarmig Israyil war na

1 Aji Sax ji ne ma: «Yaw nag jooyal
garmiy Israyil. 2 Neel:
“Céy sa ndey, ndaw gaynde,
fi biir gaynde yi!
Moo goor fi biir gaynde yu ndaw yi,
di fa yar ay doomam.
3 Moo tàggat kenn ciy goneem*,
ba muy góoru gaynde gu ndaw,
mana pàdd um pàddam,
di yàpp doom aadama.
4 Ba ko xeet ya déggee, dañu koo fexeel,
mu sërëx ca seenum yeer,
ñu lonk, yóbbu réewum Misra.

5 «“Ndey gaynde xaara xaar,
ba gis ne yaakaar jee na,
mu jël keneen ciy goneem†,
def ko góoru gaynde gu ndaw.
6 Daa ànd ak moroomi gayndeem,
màgg, doon góoru gaynde gu ndaw,
ba mana pàdd am pàddam,
di yàpp doom aadama.
7 Mu tëdde seeni jëtun,
gental seen dëkk yu mag,

* 19:3 19.3 Wax ji ci Buur Yowakas la jëm. Seetal ci *2.Buur ya* 23.31-34. † 19:5 19.5 Wax ji ci Buur Cedesyas la jëm. Seetal ci *2.Buur ya* 24.18-20 ak 25.1-7.

réew maak la ca biiram tiit ca coowal
ŋaram.
8 Teewul xeeti diiwaan ya ko séq ànd,
dal fa kawam,
laaw ko seenum caax,
sërxal ca seenum yeer.
9 Ñu lonk, dugal cib kaaf,
yóbbul ko buuru Babilon,
tëj ko ca biir ab tata,
ba kenn déggatuli ŋaram
fa kaw tundi Israyil.

10 «“Sa ndey a la niru, mel ni reseñ
gu ñu jëmbat fi wetu ndox,
meññ, sëq lipp,
ndax ndox mu ne xéew.
11 Mu am car yu dëgër,
yu man yeti nguur,
daldi màgg ba àkki niir ya,
ràññiku ci taxawaay ak sëqaay.
12 Waaye am sànj a ko buddi, sànni fi suuf,
ngelawal penku wowal doom ya,
bànqaasam yu dëgër ya fàq, lax,
sawara xoyom ko.
13 Tey mu ngi jëmbate fi màndiŋ mi,
ci réew mu wow, maral.
14 Sawaraa tàkke fa bànqaasam,
xoyom njebbit ak meññeef.
Du car bu dëgër bu ca des
bu mana doon yetu nguur.”
Woyu dëj a ngii wu ñuy jooyeb dëj.»

20

Israyil wor, Aji Sax ji gore

1 Gannaaw ba loolu wéyee ca atum
juróom ñaareel ma, fukki fan ca
juróomeelu weer wa*, ay nit ñu bokk ci
magi Israyil ñoo dikk fi man, di seetlu
ci Aji Sax ji. Ñu toog fi sama kanam.
2 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ma ne ma:
3 «Yaw nit ki, nanga wax ak magi Israyil,
ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Seetlu ci man moo leen indi? Giñ
naa ko ci man miy dund, du maa leen di
won li ngeen di seetlu. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee.” 4 Yaw nit ki, tiiñal leen,
tiiñal leen kat, seen jëfu maam ju siblu ji,
xamal leen ko.

5 «Nanga leen wax, ne leen: “Bo-
room bi Aji Sax ji dafa wax ne: Ba ma
tànnee Israyil, maa giñal askanu waa
kër Yanqóoba woowa. Maa leen xamal
maay kan ca réewum Misra, giñal leen,
ne leen: Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.
6 Bésub keroog laa leen giñal ne maa
leen di génnee réewum Misra, yóbbu
leen réew mu ma leen beralal, mu meew
maak lem ja tuuroo, fa gëna taaru ci
réew yépp.” 7 Ma ne leen: “Tuur yi
ngeen wékki gët yeen ñépp, xalableen
leen. Kasaray tuuri Misra, buleen ci
sobeel seen bopp. Man Aji Sax ji maay
seen Yàlla.” 8 Teewul ñu gàntal ma,
nanguwñu maa déglu. Kenn nanguwula
xalab tuur yu seexluwu yi mu wékki gët,
kenn dëdduwul kasaray tuuri Misra. Ma
nar leena xëpp samam sànj, ŋaccal leen
sama mer ci biir réewum Misra. 9 Teewul
ma sédd ci sama teddngay tur, ngir xeet yi
ñu nekk ci seen biir bañ maa sikk. Ndax
ba may xamal bànni Israyil sama bopp, di
leen génne Misra, xeet yooyaa ko seede
woon. 10 Ma génne leen réewum Misra,
yóbbu leen ca màndiŋ ma. 11 Ma jox leen
sama dogali yoon, xamal leen sama àttey
yoon yooyuy guddal fanu képp ku koy
jëfe. 12 Sama bési Noflaay itam maa leen
ko jox, muy màndarga sama digganteek
ñoom, ngir ñu xam ne man Aji Sax ji maa
leen sellal.

13 «Waaye waa kër Israyil dañu maa
gàntal ca màndiŋ ma. Sama dogali yoon,
jëfewuñu ko, sama àttey yoon yiy guddal
fanu képp ku koy jëfe, ñu xalab. Ñàkke
nañu worma lool sama bési Noflaay. Ma
nar leena xëpp samam sànj ca màndiŋ
ma, sànk leen. 14 Teewul ma sédd ci
sama teddngay tur, ngir xeet, ya seede
woon ba ma leen di génne, bañ maa
sikk. 15 Ba tey maa leen giñal ca màndiŋ
ma, ne duma leen yóbbu réew ma ma
leen jox, fa meew maak lem ja tuuroo,
fa gëna taaru ci réew yépp. 16 Li ko
waral mooy sama àttey yoon yi ñu xalab,
ak sama dogali yoon yi ñu jëfewul, ak
sama bési Noflaay yi ñu ñàkke worma,
ndax xol lañu toppe seen kasaray tuur yi.

* **20:1** 20.1 Mu yemook fukki weer ak benn gannaaw peeñu ma jiitu mii. Seetal ci 8.1.

17 Teewul ma xool leen bëtu ñeewante
ba sànkuma leen, faagaagaluma leen ca
màndiŋ ma. 18 Ma wax nag seeni doom
ca màndiŋ ma ne leen: “Seen dogali baay,
buleen ko jëfe; seen àttey yoon, buleen ko
topp; seen kasaray tuur, buleen ca sobeel
seen bopp. 19 Man Aji Sax ji maay seen
Yàlla. Sama dogali yoon, jëfeleen ko;
sama àttey yoon, ngeen sàmm ko, di ko
jëfe. 20 Sama bési Noflaay, sellal-leen ko,
muy firnde sama digganteek yeen, ngir
ngeen ràññee ne man maay seen Yàlla Aji
Sax ji.”

21 «Waaye doom ya dañu maa gàntal.
Sama dogali yoon, jëfewuñu ko, sama
àttey yoon yiy guddal fanu képp ku koy
jëfe, sàmmuñu ko. Sama bési Noflaay
lañu ñàkke worma. Ma nar leena xëpp
samam sànj, ŋaccal leen sama mer ca
màndiŋ ma. 22 Teewul ma téye sama loxo,
sédd ci sama teddngay tur ngir xeet, ya
seede woon ba ma leen di génne, bañ maa
sikk. 23 Ba tey maa leen giñal ca màndiŋ
ma ne dinaa leen tasaare ci biir xeet yi,
wasaare leen ci biir réew yi. 24 Li ko waral
mooy sama àttey yoon yi ñu jëfewul, ak
sama dogali yoon yi ñu xalab, ak sama
bési Noflaay yi ñu ñàkke worma, ak topp
gi ñu topp seen kasaray tuuri baay, wékk
leeni gët. 25 Ba tey maa leen bërgal ak
àttey yoon yu amul njariñ ak dogali yoon
yu taxul kenn a dund. 26 Maa leen sobeel
ak seen sarax yi ñuy sarxal tuur yi, ci seen
bépp taaw bu ñu lakk ngir tuur yi. Li
ma ci jublu mooy ñu jommi, ba ràññee
ne man maay Aji Sax ji.

27 «Moo tax, yaw nit ki, nanga wax ak
waa kër Israyil, ne leen: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Seeni baay a ma dellu
ŋàññ, fecci ma kóllëre. 28 Maa leen yóbbu
réew ma ma leen giñaloona jox, teewul fu
ñu gis tund wu kawe, mbaa garab gu sëq,
rendi nañu fa seeni sarax, jooxe fa seen
jooxe yi may merloo, taal fa seen saraxi
cuuraay, tuural fa seeni tuur. 29 Ma ne
leen: Ana lu waral bérabu jaamookaay
bii ngeen di dem?” Bérabu Jaamookaay
lañu koy wax ba tey jii.

30 «Kon nag nanga wax ak waa kër
Israyil ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Seen tànki baay ngeen topp, di
sobeel seen bopp, topp seen tuur yu siblu,
di gànctook ñoom? 31 Bu ngeen di joxe
ay sarax, di lakk seeni doom ngir ay tuur,
yeena ngi sobeel seen bopp ba tey jii ci
seen tuur yii yépp. Man nag ngeen defe
ne maa leen di bàyyi, ngeen seetlusi fi
man, yeen waa kër Israyil? Giñ naa ko ci
man miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, duma leen bàyyi mukk ngeen seetlu
fi man. 32 Li ngeen mébét ci seen xel
du am mukk. Yeena ngi naan: ‘Nan mel
ni xeet yépp, mel ni waasoy réew yi, di
jaamu bant ak doj.’ 33 Giñ naa ko ci man
miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
sama dooley loxo ak sama kàttanu përëg,
ak sànj mu naan soteet laay nguuroo
ci seen kaw. 34 Maa leen di génnee ci
askan yeek réew yi ngeen tasaaroo ci seen
biir. Sama dooley loxo laa koy defe ak
sama kàttanu përëg, ak sànj mu naan
soteet fi seen kaw. 35 Maa leen di yóbbu
màndiŋ ma ñuy wooye Màndiŋu Askan
yi, layoo faak yeen, di leen xool, ngeen
di ma xool. 36 Noonee ma layoo woon ak
seen baay ca màndiŋu réewum Misra, ni
laay layook yeen. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee. 37 Maa leen di lime sama yetu
sàmm, kenn-kenn, tënk leen ci pas-pasu
kóllëre gi. 38 Maay xettee fi seen biir ñi
may gàntal ak ñi may tooñ. Réew ya ñu
wàlliyaani, fa laa leen di jële, te réewum
Israyil, duñu fa duggi. Su boobaa ngeen
xam ne maay Aji Sax ji.

39 «“Léegi nag yeen waa kër Israyil,
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Aca, na
ku ne jaamuji kasaray tuuram! Dungeen
mujje lu moy déggal ma, ba sama tur
wu sell wi, dootuleen ko teddadile seeni
sarax ak seeni tuur. 40 Fa kaw sama tund
wu sell wa, fa tundu Israyil wu kawe wa,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, foofa déy
la ma waa kër Israyil gépp di jaamujee,
ñoom ñépp ca réew ma. Fa laa leen di
nangule. Fa laay sàkkoo seeni jooxe ak
seen ngëneeli sarax, ak lépp lu ngeen
ma sellalal. 41 Maa leen di nangul seen
saraxu cuuraay, gannaaw bu ma leen
génnee fa biir xeet yaak réew ya ngeen
tasaaroo ca seen biir, ba dajale leen. Su

boobaa maay jëfe sellnga fi seen biir, xeet
yi seede. 42 Dingeen xam ne maay Aji
Sax ji, gannaaw bu ma leen délloosee ci
biir suufas Israyil, réew ma ma giñaloon
seeni maam, ne dinaa leen ko jox. 43 Fa
ngeen di fàttlikoo seeni jëfin, mboolem
seeni jëf yu ngeen sobeele woon seen
bopp, daldi jéppi seen bopp ndax seen
mboolem jëf ju bon. 44 Yeen waa kër
Israyil, duma jëflanteek yeen li seen jikko
ju bon yelloo ak seen jëfi yàqute, waaye
sama teddngay tur laa ciy seet, ba ngeen
xam ne man maay Aji Sax ji. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.”»

21

Woyu saamar jib na

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne
ma: 2 «Yaw nit ki, neel jàkk yoonu
ndijoor, sànnil kàddu ci kaw bëj-saalum
googu, waxal waxyu ci kaw gottub Negew
boobu*. 3 Dangay wax waa gottub dii-
waanu Negew, ne leen: “Déglul kàddug
Aji Sax ji. Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Maa ngii di jafal ci sa biir, daay
guy xoyom sa garab yépp, gu naat ak
gu wow. Dara du ko mana fey. Daay
ga day jóge bëj-saalum ba bëj-gànnaar
te ñépp a cay lakk, 4 ba mboolem kuy
dund xam ne man Aji Sax ji maa ko taal
te du fey.”» 5 Ma ne ko: «Éey Boroom
bi Aji Sax ji, ñii déy a ngi wax ci man,
naan: “Kii moom xanaa day léeb ak a
léebaat rekk?”» 6 Ba loolu amee kàddug
Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 7 «Yaw nit
ki, jàkkaarlool ak Yerusalem, nga sànni
kàddu bérab yu sell yi te nga wax waxyu
ci kaw réewum Israyil. 8 Waxal réewum
Israyil ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngi nii fi sa kaw. Maay boccee sama
saamar mbaram, daldi dagge fi yaw ku
jub ak ku bon. 9 Dagge fi yaw ku jub
ak ku bon moo may taxa boccee sama
saamar mbaram, dal ci mboolem kuy
dund, bëj-saalum ba bëj-gànnaar, 10 ba
képp kuy dund xam ne man Aji Sax ji maa
bocci sama saamar, te du dellu mbaram.”
11 Yaw nit ki, binnil, neel yàcc, di binnee
naqar, ñuy gis. 12 Dees na la laaj ne la
looy binni. Nga ne leen: “Xanaa mbir
mi ma dégg. Bu agsee fit yépp ay rëcc,
loxo yépp nasax, xol yépp jeex, óom yépp
di fenqoo. Mu ngooguy dikk te dina am.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»
13 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 14 «Yaw nit ki, waxal
bii waxyu, nga ne: “Boroom bi dafa wax
ne:

Saamar a ngoog,
saamar bu ñu xacc, jonj ko!
15 Dees koo jonj ngir bóome,
jonj koo jonj ba muy tàkk.
Ana nu nu mana bége lii? Ngeen ne
Aji Sax ji nee: ‘Yetu nguurug Yuda
sama doom a ngi fi.’
Waaye saamar bi faalewul benn bant!
16 Santaane nañu ñu jonj saamar bi,
ba loxo man koo téye,
ñu xacc ko, jonj ko,
nar koo teg ci loxol bóomkat.
17 Yaw nit ki, yuuxul, jooyal,
saamar bi dikkal na sama ñoñ,
dikkal mboolem kàngami Israyil,
boole leen ak sama ñoñ, jalax ci kaw
saamar.
Kon nag, màttul, wiccax!
18 Nattu bi metti na!
Bu yetu nguur, wi saamar bi xeeb, demee,
ana luy xew?
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”

19 «Yaw nit ki, jottlil waxyu,
ŋëbal bii loxo, dóor ca bee.
Na saamar bi dal benn yoon, ñaari yoon,
ba ñett,
saamaru ndee la, saamar baay bóom ñu
bare,
gaw leen,
20 yóbbuw fit,
tërëfloo ñu bare.
Seen buntoo bunt laa teg saamaru
bóomkat.
Ndeysaan, bii saamar bu ñu defar ba muy
tàkk,
xacc ko ngir bóome.
21 Saamar, ñaweel sa ndijoor,
walbatiku, jëm càmmoñ,
ak foo mana jublu,
22 man it ma ŋëb bii loxo, dóor ca bee,

* 21:2 21.2 Waxyu bii mu ngi jëm ci wàllu Yuda gi féete bëj-saalum.

ba giifal sama xadar.
Man Aji Sax ji maa ko wax.»
23 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 24 «Yaw nag nit ki,
sàkkal ñaari yoon yu saamaru buuru
Babilon di jaare dikk; ñaari yoon yuy
bàyyikoo menn um réew. Tegal fa
buntu yoon wu ci nekk màndarga muy
tegtale dëkk ba yoon wa jëm; 25 wenn
yoon wa jëme saamaru Babilon ca Raba,
dëkkub Amoneen ñi; wa ca des jëme
ko Yerusalem, dëkk ba ñu dàbbli, ca
Yuda. 26 Buuru Babilon a ngay taxaw
ca selebe yoon wa, fa ñaari yoon ya
séddlikoo, ngir gisaane. Dina yëngal fitti
seetukaay yi, xool ci terafim yi, jumtukaay
yi ñuy gisaanee, te dina xool ci resu jur.
27 Fitt giy misaal Yerusalem ndijooram
lay wadd. Mu sës dénki dàjjikaay yi,
yéene ndigalu bóome, xaacu, daldi sës
dénki dàjjikaay yi ci bunt yi, yékkati sëkk
yi, ngir taxawal ab gawukaaay. 28 Waa
Yerusalem foog ne ngisaane googu misaal
seen jéll, caaxaan la, ndax ngiñ moo lal
seen kaaraange, ba du deñ. Waaye buuru
Babilon a leen di fàttli seenug tooñ, ba
jàpp leen njaam.
29 «Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Gannaaw yeena fàttliku seen
ñaawtéef, seeni tooñ ne fàŋŋ, seeni
bàkkaar fés ci seen jëf jépp, gannaaw
yeena ñaaw ñaawtéef gu ñu leen di
fàttlikoo, dees na leen jàpp.

30 «Waaye yaw garmib Israyil bu teddadi
bu bon bi,
sa bés dikk na, sa àppu mbugal mat na.†
31 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dindil kaala gi, foq mbaxanam buur mii;
la woon wonni na,
ku noon dett jóg, ku jóg, detteelu.
32 Tasaaroo, tasar, maa ko naa tasar!
Lépp ay wonni,
ba keroog boroom àtte bi dikk, ma jox ko
ko.
33 «Yaw nag nit ki, jottlil bii waxyu, nga
ne: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ci
mbirum Amoneen ñeek seeni saaga ne:
Saamaroo saamar,
bocciku, nara bóome,
xacce ba mana yàppe,
di tàkk ni melax.
34 Gisal nañu leen peeñuy caaxaan,
gisaaneel leeni fen.
Teewul saamar ba di tege ca ndoddi
ñu bon ñi ñu nara bóom,
seen bés taxaw,
seen mujjantalu mbugal teew.

35 «"Léegi dellooleen saamar ci mbaram.
Saamaroo, fa ñu la sàkke woon,
ca réew ma nga cosaanoo, fa laa lay àttee.
36 Maa lay xëpp samam sànj,
wal sama sawaras xadar fi sa kaw,
jébbal la nit ñu néeg,
ñu xareñ ci sànke.
37 Yaay doon mattum sawara wa,
sa deretu boroom ne xéew fi digg réew
mi,
ba deesatu la fàttliku.
Man Aji Sax ji maa ko wax!"»

22

Yerusalem def nay tojaange

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 «Yaw nit ki, doo tiiñal ñii? Doo tiiñal
waa dëkku tuurkati deret yii? Xamal leen
seen jëf ju siblu jépp. 3 Ne leen: "Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Ab dëkk a
ngii buy tuur deret fi biiram, ba tax
bésam di jubsi. Mu ngi sàkk ay kasaray
tuur, di sobeel boppam. 4 Yaw dëkk bii,
gàddu nga bàkkaar ndax deret ji nga
tuur, sobeel nga sa bopp ndax kasaray
tuur yi nga sàkk. Kon gàttal nga saw
fan, agsi nga ci sa àppu at. Moo tax maa
lay def ku mboolem xeet yi di sewal, ku
mboolem waa réew yi di kókkali. 5 Dëkk
bu yàqu bi nga doon, ku jegeek ku soree
lay kókkali. Boroom der bu yàqu bi,
sa lépp a salfaañoo! 6 Kàngami Israyil
a ngii fi sa biir, di jaay doole bay tuur
deret. 7 Ndey ak baay, ñu tuutal fi sa
biir; doxandéem bi, ñu lekk àqam fi sa
biir; jirim akub jëtun, ñu néewal fi sa
biir. 8 Sama mbir yu sell, nga sàggane,
sama bési Noflaay, nga ñàkke worma.
9 Ay soskat a ngi fi sa biir, di lor ay

† **21:30** 21.30 Buur Cedesyas lañuy wax fii. Cedesyas mooy buur bi mujj ci askanu Daawuda. Seetal ci *2.Buur ya* 25.4-7.

bakkan. Kaw tund yi lañuy lekke ñam
wu ñu sarxeel ay tuur fi sa biir, tey def
jëfi yàqute fi sa biir. 10 Baay la doom di
teddadil lalam fi sa biir, ku gis baax, ñu
tëdde fi sa biir. 11 Kii ak jabaru jaambur
ci jëf ju siblu, kee sobeel jabari doomam
ci biir yàqute, kale di tëdde rakki doom
baayam fi sa biir. 12 Alalu ger, ñu jël fi sa
biir, ngir lor ay bakkan. Ndollant ci kaw
tegandaay, nga jël feyeekoo bor, di wute
alal sa àqu moroom. Man nag, nga fàtte
ma. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
13 «"Maa ngii nag di fenqe samay loxo,
di ko mititloo alal ju lewul ji nga dajale, ak
sa dereti nit ji ñu tuur fi sa biir. 14 Mbaa
keroog bés ya may jëflanteek yaw, dinga
am fit ak doole joo ko dékkoo? Man
Aji Sax ji maay wax, jëfe ko. 15 Maa
lay tasaare fi biir xeet yi, wasaare la fi
réew yi, ba tàggale laak sa sobe. 16 Dinga
teddadil sa bopp, xeet yiy gis, ba nga xam
ne maay Aji Sax ji."»
17 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 18 «Yaw nit ki, waa
kër Israyil mbuubitu weñ gu raxe lañu
ci man léegi. Ñoom ñépp duñu lenn lu
moy xànjar ak weñ gu weex ak gu ñuul
ak beteex ci biir taalub tëgg. Mbuubitu
xaalis rekk lañu. 19 Moo tax Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: "Gannaaw doon
ngeen yeen ñépp mbuubitu weñ, maa
ngii nag di leen dajale fi digg Yerusalem.
20 Ni ñuy boolee xaalis ak xànjar ak weñ
gu ñuul ak beteex ak weñ gu weex ci biir
ab taal, xamb sawara wa ngir seeyal ko,
ni laa leen di boolee ci sama biir mer ak
sama xadar, jóor leen, seeyal leen. 21 Maa
leen di saam fi digg Yerusalem, jafale leen
sama tàngooru xadar, ba ngeen seey ca
biir. 22 Ni xaalis di seeye ci biir taal, ni
ngeen di seeye ca biir. Su boobaa ngeen
xam ne man Aji Sax ji maa leen xëpp
sama xadar."»
23 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma ne ma: 24 «Yaw nit ki,
waxal Yerusalem ne ko: "Yaa di suuf su
ñu dindiwul sobeem, te tawluwul keroog
bésub sànj ma." 25 Ay yonentam a ngi
déeyoo fi biiram; ñu ngi xiiru ni gaynde
guy xotat pàddam, di lekk doom aadama
yi, foqati alal ak gànjar, ful jëtun yi ci
biiram. 26 Ay sarxalkatam xëtt nañu sama
yoon, teddadil nañu sama yëf yu sell. Lu
sell ak lu sellul, ràññeewuñu ko; lu set
ak lu sobewu, xamlewuñu ko; sama bési
Noflaay, ñu jéllale ko, ba ma mujj teddadi
fi seen biir. 27 Kàngamam yi ci biiram
a ngi mel ni saafaandu yuy dogat am
pàdd, tuur deret ja, di sànk ay bakkan
ngir nangu alali boroom. 28 Ay yonentam
di leen diwal weexal ci kaw loolu lépp, ci
peeñuy caaxaan ak ngisaaney fen, naan:
"Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne," te Aji
Sax ji waxul. 29 Waa réew maa ngi lekk
àq, di sàcc. Baadoolo yeek walaakaana
yi, ñu néewal; doxandéem bi, ñu not,
xañ ko àqam. 30 Ma seet ci seen biir kuy
defaraat tata ji, janook man ci bëttukaay
bi, ngir taxawal réew mi, ba duma tas
réew mi, waaye gisuma kenn. 31 Ma daldi
leen xëpp samam sànj, fàkkase leen sama
tàngooru xadar, këpp leen seen añu jëf
ci seen kaw bopp. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee.»

23

Samari ak Yerusalem bokkaale nañu

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma:
2 «Yaw nit ki, ñaari jigéen la woon,
ñu bokk jenn ndey,
3 di gànctu ca Misra,
te doon fa gànctu ca seenug ndaw.
Fa lañu doon làmbe seeni ween,
di motoxal seen cusi janq.
4 Ku mag kaa doon Owola,
rakk ja di Owoliba.
Ñu di samay soxna,
jural may doom, góor ak jigéen.
Owola mooy Samari,
Owoliba di Yerusalem.
5 Owola di sama soxna tey gànctu,
di xédd ay faram, waa Asiri xarekat ya.
6 Ña nga sol seen mbubbi baxa,
diy kàngam aki jawriñ,
ñoom ñépp di xale yu góor yu sopplu,
di ndaanaani gawar.
7 Boppam la daan jox tànnéefi doomi Asiri
yooyu yépp,
di sobeel boppam ak mboolem tuuri
ñooñu mu xédd.
8 Gànctoom ga woon ca Misra, bawu ko.

Moom lañu daan tëdde cag ndawam,
te ñoo daa motoxal cusi janqam,
ba sotti ko seen yàqute.
9 Moo tax ma teg ko ca loxoy faram ya,
loxoy waa Asiri ya mu daan xédd.
10 Ñoo ko ñori ba mu ne duŋŋ,
doomam yu góor ak yu jigéen, ñu nangu,
moom, ñu jam ko saamar, rey ko.
Nii lañu sottale ay mbugalam,
ba mu yedd jigéen ñépp.

11 «Owoliba rakk ja gis ca
te gëna yàqu magam,
di gànctu ba raw mag ja.
12 Moom it waa Asiri ya la xédd,
ñuy kàngam aki jawriñ,
xarekat yu ràngu ba solu ba jekk,
di ndaanaani gawar,
ñoom ñépp di xale yu góor yu sopplu.
13 Ma gis ni mu sobeele boppam,
muy wenn yoon wu ñu bokk ñoom ñaar.
14 Teewul rakk ja gëna gànctooti,
gis nataali góor yu ñu yett ciy tabax,
di jëmmi waa Babilon yu ca ñaase, xonq curr.
15 Ña nga takk ngañaay ca seen ndigg,
tañlaayu bay langal,
ñoom ñépp di nirooki kàngam,
di saf doomi Babilon,
réewum Kalde di seen cosaan.
16 Rakk ja teg nataal ya bët rekk, xédd leen,
yónnee leeni ndaw fa Kalde.
17 Doomi Babilon ya dikk,
fekksi ko ci kaw lalu baane,
sobeel kook seen yàqute,
mu sobeel boppam ak ñoom ba ñu sàppi ko.
18 Moo siiwal gànctoom,
wone yaramu neenam,
ba sàppi ma ni ma magam sàppee.
19 Mu gën di gànctooti,
di ko baaxantale janti ndawam,
ba muy gànctu ca réewum Misra.
20 Muy xédd ay faram
yu seeni ngóora di saf yu mbaam,
te ñu aldee alde ba mel niy fas.

21 «Yaw Owoliba de, yaa namm sa yàqute ga woon ba ngay ndaw,
ba waa Misra di motoxal say cus,
ngir bànneexoo sa weeni janq.
22 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
“Owolibaa, maa ngii di xabtalsi say far ci sa kaw;
ñi la sàppi, ñoom laay bàbbee fi la wër,
xiirtal leen fi sa kaw:
23 waa Babilon, Kaldeen ñépp,
muy waa Pekot, di waa Sowa, di waa Kowa,
ànd ak waa Asiri yépp,
di xale yu góor yu sopplu,
ñoom ñépp di kàngam aki jawriñ,
di kilifa yu rààññiku,
ñoom ñépp war ay fas.
24 Dañuy dal fi sa kaw,
aki gànnaay, watiir aki mbege ak kurélu xeeti xeet,
ŋàbb pakk bu mag ak bu ndaw, sol mbaxanam xare,
dar kepp la.
Maa leen di jox sañ-sañu mbugal,
ñu mbugal la, ni ñu baaxoo mbugale.
25 Maa lay yen sama fiiraange,
te yaw lañuy jëflanteel ak xadar,
sa bakkan ak say nopp, ñu njoof,
saw ndes fàddoo saamar.
Say doom, góor ak jigéen, ñu nangu,
sa kuutaay lakk ba xoyomu.
26 Dañuy futti say yére, foqati say gànjar.
27 Maay dakkal sa jëfi yàqute,
ak sa gànctu ga dale ca réewum Misra,
ba dootoo ko geesoo gëti nammeel,
te dootoo fàttliku Misra.
28 Boroom bi Aji Sax ji kat dafa wax ne:
Maa ngii di la teg ci loxol ñi nga bañ,
loxol ñi la sàppi.
29 Mbañeel lañuy jëfeek yaw,
foqati ñaqoo ñaq,
wacc la, nga ne duŋŋ duŋŋaaral.
Sa gànctu gu ñàkk kersa dina feeñ,
ak dëgër bët gi ngay cagatoo.
30 Ñoo lay def jii jëf
ndax sa gànctu gi nga toppe yéefar yi,
di sobeel sa bopp ak seen kasaray tuur.
31 Yaa topp sa tànki mag,
kon maa lay nàndale kaasu mbugalam.
32 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Sa kaasu mag ngay naane,
xóot, yaatu,
duy ba ne xéew,

xellil la ay ñaawleeki kekku.
33 Mànditeeku tiis ngay feesi,
kaasu wéetaay ak wéetle di sa kaasu mag Samari.
34 Yaa koy naan ba siitaatu ko,
yéy tojit ya, xotate say ween.
Man de maa ko wax.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

35 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaa ma fàtte,
jalax ma sa gannaaw.
Kon nag gàddul sa ayu ñàkk gàcceek sa gànctu.”»

36 Aji Sax ji nag ne ma:
«Yaw nit ki, doo tiiñal Owola ak Owoliba?
Kon nag biral leen seeni jëf ju siblu:
37 Ñoo njaaloo, ñoo bóome,
ñoo njaalook seen kasaray tuur.
Doyatu leen, doom yu góor yi ñu ma jural,
ñu di leen lakk ngir ay tuur, leele leen.
38 Lii itam, ñoo ma ko def:
Bésub keroog lañu sobeel sama kër gu sell,
teddadil sama bési Noflaay.
39 Ñoo rendil seen kasaray tuur seeni doom,
ba noppi dugg sama biir kër gu sell ci bés bi,
ba teddadil kër gi.
Loolu déy, moom lañu def fi sama digg kër gii!
40 Te sax ñoo yeble, wutiy góor,
yónnee ndaw lu leen jële fu sore,
ñu daw dikk,
fekk leen sangu, tusngalu, gànjaru,
41 tooge lal bu yànj,
taabal taaje fa kanam,
sama cuuraay ak sama diw gu xeeñ tege ca.
42 Muy coowal gàngoor gu amul xalaatu àddina;
doom aadama ju nekk a nga ca,
ba ci ay màndikat yu ñu jële ca màndiŋ ma,
ñooña di leen takkal lami loxo,
di leen solal mbaxanam lingeer.
43 Booba laa wax ci ndaw sii njaaloo ba ràpp, ne:
“Ndaw sii lañuy gànctool ba tey?”
44 Mu daldi ànd ak moom ni ñuy àndeek caga rekk.
Nii lañu àndeek Owola ak Owoliba.
Ñii jigéen ñu ñàkk gàcce!
45 Waaye ay nit ñu jub a ngii,
ñoo leen di atteji àtteb njaalookat yu jigéen,
àtteb bóomkat yu jigéen,
nde ay njaalookat lañu,
te ay bóomkat lañu.

46 «Boroom bi Aji Sax ji dëy dafa wax ne:
Wool gàngoor ci seen kaw,
bàyyee leen tiitaange aki sëxëtookat.
47 Gàngoor gaa leen di dóor ay doj,
jam leeni saamar, ñu dee,
seeni doom, góor ak jigéen, ñu bóom;
seeni kër, ñu taal,
48 ma dakkale noonu yàqute ci réew mi,
jigéen ñépp jànge ca,
baña jëfeeti yàqute ju mel ni seen jos.
49 Dees na leen këpp seen yàqute,
ngeen yenu seen bàkkaari kasaray tuur,
ba xam ne man maay Boroom bi Aji Sax ji.»

24

Mbugalu Yerusalem, misaal maa ngi

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ca
juróom ñeenteelu at ma, fukki fan ca
fukkeelu weer wa. Mu ne ma: 2 «Yaw nit
ki, bindal bés bii, bés bii ci boppam, ndax
buuru Babilon gaw na Yerusalem bés niki
tey. 3 Léebalal kërug fippukat yi aw léeb,
ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Taalal, teg cin li, teg ko, sotti ci ndox.
4 Booleel dogi yàpp yi, def ci:
dog yu baax yépp, fàllare jeek tànku kanam bi,
te feccalee ko cér ya gëna baax.
5 Li gën ci gétt gi ngay sàkk,
nga jal matt ci suufu cin li,
xamb, baxala baxal, ba baxalaale yax yi.”»
6 Boroom bi Aji Sax ji kat dafa wax ne:
«Wóoy ngalla bii dëkku tuurkatu deret!
Mooy cin lu teg àkki xëmit,
cin lu dul tàggook xëmitam.
Wenn-wenn ngay seppi dogi yàpp yi,
te bul tegoo bant la ngay seppi.

[7] Deret ji mu tuur a ngi ci biiram ba tey;
doj wu amul dara la ko sotti,
sottiwu ko ci suuf, fu muy suuloo.
[8] Man maay wacc deret ja ca doj wa amul dara,
fa mu naan fàŋŋ, du suulu,
ngir mu doon sànj muy wàcce mbugal.»
[9] Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Wóoy ngalla bii dëkku bóomkat!
Man it dinaa yokk jalu matt mi.
[10] Jalala jal matt mi, xamb taal bi.
Baxalal yàpp wi bu baax, ŋeeral,
ba yax yi far xëm.
[11] Boo noppee tegal cin li deful dara ci xal yi,
mu tàng ba xànjar bi xonq curr,
tilim ja seey ca biir,
xëmit ja xoyomu.
[12] Coonoy neen, xëmit ja ne xéew du deñ,
sawara sax dindiwu ko.
[13] Sa sobeey sa yàqute!
Maa la setal te taxu laa set.
Dootuloo tàggook sa sobe,
ba keroog may giifal sama xadar fi sa kaw.
[14] Man Aji Sax ji maa wax,
mu dikk, ma jëfe ko.
Duma bàyyi, duma ñéeblu, duma yërëm;
say jikko ak say jëf lees lay àttee.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Soxnas Esekiyel faatu na

[15] Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma ne ma: [16] «Yaw nit ki,
maa ngii di nangusi sa bànneexu bët cim
pàdd. Bul yuuxu, bul jooy, bu sa rongooñ
wadd. [17] Binnil ndànk te bul ñaawlu. Bul
tàggook sa kaala, bul tàggook say carax,
bul muur sa tuñum kaw ba ci sikkim di
ko ñaawloo. Bul lekk ñam wu la njaal mi
indil.*»
[18] Wax naak mbooloo mi ci suba, ci
ngoon si sama soxna dee. Bët set ma
def li ñu ma sant. [19] Mbooloo mi nag
ne ma: «Xanaa doo nu wax lii ngay def
nii, lu muy wund ci nun?» [20] Ma ne
leen: «Kàddug Aji Sax jee ma dikkal,
ne ma: [21] Waxal waa kër Israyil, ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di teddadil sama bérab bu sell
bii, seen sag bii ngeen di doolewoo, di
seen bànneexu bët, di seen nammeelu
bakkan. Seen doom yu góor ak yu jigéen
ya ngeen bàyyi Yerusalem, saamar dina
leen tëral. [22] Te nangeen def nii ma def.
Buleen muur tuñum kaw ba ci sikkim
te buleen lekk ñam wu leen njaal mi
indil. [23] Buleen tàggook kaala, buleen
tàggooki carax. Buleen yuuxu, buleen
jooy. Waaye dingeen jeex tàkk ndax seeni
ñaawtéef, ngeen ànd di binni.” [24] Mu
ne: “Na Esekiyel di seen misaal. Bu jotee,
mboolem nu mu def, nangeen ko def, ba
xam ne man maay Boroom bi Aji Sax ji.”
[25] «Yaw nit ki, bés bu ma nangoo ci ñii
seen tatay daraja ji ñuy bége, muy seen
bànneexu bët, di seen xintey bakkan,
ba nanguwaale seen doom yu góor ak
yu jigéen, [26] bésub keroog ku ca rëcce
dina dikk ba ci yaw, àgge la xibaar bi.
[27] Bésub keroog sa gémmiñ dina ubbiku,
nga noppee luu, ba wax ak ka rëcc. Su
boobaa yaay doon misaalu mbooloo mi,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

25

Kàddug waxyu dal na xeet yi

Waxyu dal na Amon

[1] Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne
ma: [2] «Yaw nit ki, neel jàkk Amoneen
ñi, nga wax waxyu ci seen kaw. [3] Waxal
Amoneen ñi, ne leen:
“Dégluleen kàddug Boroom bi Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
yeena noon: ‘Ñaw!’ ba ñuy teddadil sama kër gu sell,
réewum Israyil gental,
waa kër Yuda jëm ngàllo.
[4] Maa ngii nag di leen jébbal màngaani penku,
ñu moom leen,
samp seeni dal fi seen biir,
yékkati fa seeni xayma.
Ñooy lekk seen meññeef,
naan seen meew.
[5] Maay soppi Raba seen péey ab parlub giléem,
maay def réewum Amon goorukaayu gàtt,

* **24:17** 24.17 Ku deele daawul togg. Waa njaal mi ñooy indi ñam wu ñu lekk ci dëj bi.

ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
6 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Yeena doon tàccu,
di fecc, bége tiisu réewum Israyil,
di leen sewal lu ngeen man.
7 Maa ngii nag di leen dóor sama loxo,
te maa leen di jébbal xeet yi, ñu sëxëtoo leen.
Maa leen di dagge fi digg xeet yi,
maa leen di fare ci réew yi,
faagaagal leen,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.”»

Waxyu dal na Mowab

8 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Waa Mowab ak Seyir a ne: “Xool-leen waa kër Yuda ñii ni ñu mujje,
ñook xeet yépp a yem!”
9 Maa ngii nag di ŋafal réewum Mowab,
ba xañ leen mboolem seen dëkk ya gëna taaru sax,
di Bet Yesimot ak Baal Mewon ak Kiryaatayim.
10 Màngaani penku laa leen di jébbal,
jébbalaale leen Amon,
ba kenn du fàttlikooti Amon ci biir xeet yi,
11 te maay wàcceel Mowab ay mbugal,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

Waxyu dal na Edom

12 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Edom a feyu ci waa kër Yuda,
feyu ga mu feyu di tooñaange gu réy.
13 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay dóor Edom sama loxo,
dagge fa nit ak mala,
maa koy def ab gent,
la dale Teman ba Dedan, saamar lañuy fàddoo.
14 Maay duma Edom,
te Israyil sama ñoñ laa leen di dumaa.
Ñooy jëflanteek Edom la méngook sama mer,
tollook sama xadar,
ba ñu ñam sama mbugal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Waxyu dal na Filisti

15 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Filisteen ñee jiital seen mbañeel gu sax,
ñoo jéppee jéppi seeni noon, feyoo feyu,
ba faagaagal leen.
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di dóor Filisteen ñi sama loxo,
maay dagg ñooñu di askanu Keret,
maay fàkkas ndes wa ca tefesu géej.
17 Maa leen di feye mbugalu xadar yu mag,
te bu ma leen yenee sama peyu mbugal,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

26

Waxyu dal na Tir

1 Ba loolu amee, ca fukkeelu at maak
benn, yemook benn fanu weer wa,
kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma:
2 «Yaw nit ki,
Tir dëkk ba moo ree Yerusalem,
ne: “Ñaw! Buntu dëkk bi xeet ya daan jaare dàjjiku na!
Léegi man la bunt ubbikul,
léegi maay woomle, Yerusalem gental na.”
3 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Tir, maa ngii fi sa kaw.
Ni géej di yéegee ay gannaxam,
ni laay yéegloo fi sa kaw xeet yu bare.
4 Ñooy màbb say miir,
daane say tata,
ma buube fa pënd ba,
def ko doj wu ne duŋŋ.
5 Tir ay doon wéerukaayu caax ci digg géej gi,
maa ko wax, kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Dëkk bii mooy doon sëxëtoom xeet yi,
6 dëkk-dëkkaan yi bootu ci mbooyam fàddoo saamar,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.
7 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax
ne: Maa ngii di jële bëj-gànnaar, indi ci
kaw Tir, Nabukodonosor buuru Babilon,
buuru buur yi, aki fas aki watiir aki
gawar, ak mbooloo mu takku.

8 «Dëkk-dëkkaan yi bootu ci sa àll bi, saamar la leen di reye.
Mooy yékkati fi la wër ab gawukaay,
jal ay sëkk, gawe la,

yékkati kiiraayu xare yu ràbbaloo ba def
um taax, janook yaw,
9 mooy rëkke say miir dénku dàjjikaay,
mooy màbbe say tata ay sémmiñam,
10 ay fasam yu bare sànge la pënd,
riiru gawar yaak mbege yaak watiir ya
riiral say miir,
mu jàlle say wunt, dugg, ni ñuy bëtte
dëkk,
bu ñu bëtt tataam.
11 Tànki naari góoram lay note sa mbed-
doo mbedd,
sa mbooloo mi, mu bóome saamar;
sa kenuy tabax yu dëgër jóoru fi suuf.
12 Ñooñooy foqati sam koom,
sëxëtoo sa alal,
màbb say miir,
daane sa kër yu bakkane,
boole doj yaak bant yaak pënd ba,
tàbbal ca mbeex ma.
13 Maay dakkal say woy,
ba say xalam du fi jibeeti.
14 Maa lay def doj wu ne duŋŋ,
bérabu wéerukaayu caax ngay doon,
te deesu la tabaxati mukk.
Man Aji Sax ji déy maa ko wax!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

15 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax Tir, ne
ko:
Keroog sa coowal jéll ba,
ba ñuy bóome fa sa biir,
ñay dee di binni,
dun yaa cay dégg, di lox moos!
16 Mboolem buuri tefes yaay wàcc seeni
ngàngune,
futti seeni mbubb,
tàggook seen yére yu yànj,
bàddoo tiitaange,
ne dett fi suuf,
dëkke kat-kat,
seen yaram dawe saw demin.
17 Ñooy yékkati kàddu, jooye la, ne la:
“Yaaka sànku tey, yaw dunu géej bu
xumb bi woon,
yaw dëkk bu siiw bi woon, di jàmbaaru
waa géej,
yaak say nit a daa tiital mboolem ñi leen
wër.
18 Tey sa bésub jéll bii,
dun yeey xala lox.
Duni géej yeey tiit ci sa sànkute gi.”
19 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Bu ma lay def dëkk bu gental,
nga mel ni dëkk yu nit ña ne mes,
ba ma waral xóote ya fi sa kaw,
ba wali ndox ya mëdd la,
20 keroog maa lay wàccaaleek ñay wàcci
biir pax,
nga fekki xeetu démb.
Maa lay dëël taati biir suuf,
fu mel ni genti cosaan ya,
nga fekki pax ña fa jëkkoona wàcc,
ngir deesatu la dëkke,
te doo amati cér réewum aji dund ña.
21 Demin wu raglu laa lay sédd,
ba nga ne mes,
ñu di la seet, te deesu la gisati mukk.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!»

27

Esekiyel jooy na Tir

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 «Yaw nag nit ki, yékkatil kàddu, jooye
ko dëkkub Tir. 3 Waxal Tir mi tooge buntu
géej, jula yooyuy jëflanteek xeeti dun yu
bare, nga ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne:
Yaw Tir yaa noon:
‘Maaka matub taar!’
4 Yaw mi sa kemu suuf àkki xolu géej,
say tabaxkat a mottli sab taar.
5 Dañu laa tabax ni ñuy tabaxe gaal,
sàkke xànqi sippar fa tundu Senir,
defare ca sa xott wépp,
sàkk bantu seedaru Libaŋ,
defare ponku diggu gaal ga.
6 Ñu gorati garabu seen yu Basan,
defare say joowu,
kaw gaal gi, ñu defare ko banti sippar yu
bawoo tefesi Géej gu mag ga,
rafetale ko bëñi ñey.
7 Lẽe bu bawoo Misra lañu ràbb ba mu
jekk,
def ko ndimoy wiiru gaal gi,
nga raayawoo ko,
cuub gu baxa ak cuub gu xewar bawoo
dunu Elisa,
di sa malaan,
8 waa Sidon ak Arwàdd doonoon say
joowkat.
Yaw Tir, yaa yeb ñu rafet xel,
ñuy say mool,

9 magi Gebal ñeek nitam ñu xareñ ñi fi
yaw féetewoo di jagal.
Mboolem gaal yu mag yi ak ña cay liggéey
di dal ak yaw,
waa gaal ya di jënd sam njaay.
10 Waa Pers ak waa Ludd ak waa Puut,
ñépp a nga woon ca sa mbooloom xare,
di wékk fa yaw seeni pakk ak seen mbax-
anay xare.
Ñooñoo la darajaal.
11 Arwàddeen ñeek sa niti bopp a daan
wattoo ca sa kaw miir yépp,
Gammàddeen ñi di wattu say tata,
seeni gànnaay wékke, wër say miir.
Ñooñoo mottli sab taar.
12 «“Tarsis dëkk baa doon sab jula ndax
sa gépp xeetu alal ju bare, di indi xaalis,
weñ gu ñuul ak gu weex ak beteex, di ko
weccikoo seen alal. 13 Waa Geres ak Tubal
ak Meseg di say jula, di leen indil ay doom
aadama ak ndabi xànjar yu ñuy weccikoo
seen koom. 14 Waa kër Togarma indi ay
fas aki gawar aki berkelle, di ko weccikoo
seen alal. 15 Dedaneen ñi di say jula,
koomu dun yu bare di jaare say loxo, ñu
di la feye bëñi ñey ak bantu jalambaan.
16 Waa Siri it di say jula, di jëndeek yaw
lu bare loo defar, di ko wecci per yu jafe,
ak ndimo yu xewar, ak séri ràbb ak lẽe ak
peri koray ak peri rubi. 17 Yudak réewum
Israyil it di say jula, di la wecci bele bu
bawoo Minit, ak dugub ak lem ak diwu
togg ak diwu yaram. 18 Dëkkub Damaas
di la jula lu bare loo defar ak jépp alal
joo barele, di la ko weccee biiñ bu jóge
Elbon, ak kawaru xar gu weex. 19 Waa
Weden ak Yawaan bàyyikoo Usal, di la
wecci sa koom weñ gu ñu tëgg, ak xasum
kaas, ak barax bu xeeñ. 20 Waa Dedan it
di say jula, indil la seen ndimoy tegi fas.
21 Waa Arabi ak mboolem garmiy Kedar
it di julanteek yaw, feye la ay tàppaanga
aki kuuy aki bëy. 22 Julay Saba ak Raama
it di julaak yaw, di la indil ngën-gi-safal
ak mboolem peru gànjar, ak wurus yu
ñuy weccikoo sa alal. 23 Waa dëkk yii di
Karan ak Kane ak Eden ñoom it di say
jula, ñook julay Saba ak Asur ak Kilmàdd.
24 Ñooñoo doon say jula yu lay indil yérey
tànnéef, ak turki yu yolet, ak yérey ràbb,
ak malaan yu yànj, ak goj yu rawaasoo
yu wér. 25 Ay gaali Tarsis yu mag a daan
yóbbu sam njaay.
Nga fees dell, diis gann fi digg xolu géej.
26 Say joowkat waral la mbeex mi ne
màww,
ba digg géej, teewul ngelawal penku
damm la.
27 Sa alal ja, sab yeb, sa njaay ma,
sa niti géej, say mool, say jagalkat, say
jaaykat,
ak mboolem sa dag yi ci sa biir,
ak mboolem sa gàngoor gi ci sa biir,
ñooy tàbbeendoo xolu géej keroog sa
bésub jéll ba.
28 Bu say mool yuuxoo,
tefes yaay riir,
29 képp kuy ŋàbb joowu wàcce gaalam.
Nitu géejoo mboolem mool,
ñépp fi suuf lañuy taxaw.
30 Ñoo lay jooyal,
di yuuxu yuux yu metti,
xëppoo suuf,
fërënqu cib dóom.
31 Yaay tax ñuy nelu,
sol ay saaku di ko ñaawloo,
di la jooye naqaru xol ak yuux yu metti.
32 Ñeey am tiis, yékkatil la kàddug jooy,
jooy la ne:
‘Ana dëkk bu mel ni Tir,
mi ñu wedamal nii biir géej?’
33 Ba ngay yebbee géej sam koom,
yaa daan reggal ñu bare.
Sa alal ak sa koom gu bare nga woomale
buuri àddina.
34 Léegi rajaxoo nga biiri gannax ca biir
xóotey géej,
sa koom ak sa gàngoor gi ci sa biir, lépp
jóoru.
35 Waa dunoo dun a la tiisoo,
seen yaramu buur ya dawa daw ba ñu ne
yasar.
36 Julay xeet yaa ngi muslu ci saw demin.
Raglu nga mujje,
te doo tekkeeti ba fàww!”»

28

Nguurug Tir foq na

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 «Yaw nit ki, waxal Boroom Tir, ne ko:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Dangaa fuuy ba naan:
‘Maay Yàlla, ji tooge toogub yàlla yi, fi xolu géej!’
Waaye yaw doom aadama nga, doo Yàlla,
dangay yàlla-yàllalu rekk.
3 Xëy na yaa sut Dañeel am xel,
du genn kumpa gu la ump!
4 Sam xel ak sa manoore nga ame alal,
am wurus, am xaalis,
yeb ci say denc.
5 Sa xelum jula mu réy nga yokke sa alal,
alal ji tax laa fuuy.
6 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw dangay yàlla-yàllalu,
7 maa ngii di la indil ay làkk-kat,
yéefar yi gëna néeg.
La nga sottale xel mu rafet, ñoo koy boccil saamar,
te ñooy yàq sab taar.
8 Pax lañu lay tàbbal,
nga deeyi xolu géej deewug ku ñu bóom.
9 Xanaa doo janook ki lay rey, naati yaay yàlla?
Boo tàbbee ca sa loxoy jamkat ya,
keroog nga noppee doon yàlla, di nitu kese.
10 Deewug yéefar bu xaraful ngay deeye ci loxol làkk-kat yi.
Man déy, maa ko wax!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»
11 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma ne
ma: 12 «Yaw nit ki, yékkatilal buurub Tir
kàddug jooy! Nga ne ko: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:
Yaa matoon royukaay,
géejum xel, sottib taar.
13 Yaa nga woon biir Àjjana, toolub Yàlla ba,
ràngoo lépp luy gànjari per,
sarduwan ak topaas ak jamaa ak kirsolit ak onigsë ak jàspë ak safiir ak emëródd ak eskarbukal.
Fegukaay yaak wewukaay ya di wurus,
te bés ba ñu la sàkkee, fekk na ñu waajal yooyu.
14 Yaa doon malaakam serub mu ne ràñña, di aare,
ma tabb la fa kaw tundu Yàlla wu sell wa,
ngay daagoo digg doj yuy tàkk.
15 Ba ñu la sàkkee, nga dale mat ci say jëfin,
ba keroog njubadi di feeñ ci yaw.
16 Sa liggéeyu jula bu yaatu moo la feesal fitna,
nga bàkkaar, ba ma nangoo sa teddnga fa tundu Yàlla wa,
sànk la, yaw malaakam serub miy aare,
nga jóge digg doj yuy tàkk.
17 Sab taar a la fuuyloo,
sa daraja tax nga yàq sam xel!
Fi suuf laa la rattax,
fi kanam buur yi laa la detteel, ñu di la seetaan.
18 Sa ñaawtéef yu bare ak njublaŋ gi ngay julaa,
looloo teddadil sa jaamookaay yu sell,
ba ma jafale sawara fi sa biir,
mu xoyom la.
Maa la def ub dóom fi suuf,
ñépp di la xool.
19 Mboolem ñi la xam ci xeet yi,
seen yaram dina daw ci yaw.
Ku raglu ngay doon,
te doo tekkeeti ba fàww.”»

Waxyu dal na Sidon

20 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma ne ma:
21 «Yaw nit ki, neel jàkk Sidon*, nga biral
waxyu fi kawam. 22 Neel:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Sidon, maa ngii fi sa kaw.
Dees na ma sargal fi sa biir,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji
ndax mbugal yi ma fiy wàccesi,
ba fésal fi sama sellnga.
23 Maa fiy yebal mbas,
deret tuuroo mbedd yi,
saamar dajal dëkk bi,
bóom nit ñi, tëral,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

24 «Su boobaa waa kër Israyil, seen dëkkandoo yi leen di sewal,
dootuñu leen lëjal ni dagg yu ñaw ak dég yuy jame.
Su boobaa ñu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.

Aji Sax jeey yiwi Israyil

* **28:21** 28.21 Sidon dëkk la bu bootu woon ci Tir, ca wetu bëj-gànnaaram.

25 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bu may dajale waa kër Israyil, di leen
jële digg xeet yi ñu tasaaroo, ca laay fésal
sama sellnga fa seen biir, yéefar yi gis,
ñu dëkke seen suufas bopp, sa ma joxoon
Yanqóoba sama jaam ba. 26 Xel mu dal
lañu fay dëkke, tabax fa ay kër, jëmbat
seeni reseñ. Bu ma wàcceelee ay mbugal
mboolem ñi leen di sewal te séq leen,
dinañu dëkke ba xam ne maay seen Yàlla
Aji Sax ji.»

29

Waxyu dal na Misra

1 Ca fukkeelu at ma, fukki fan ak ñaar
ca fukkeelu weer wa, kàddug Aji Sax
ji dikkal na ma ne ma: 2 «Yaw nit ki,
neel jàkk Firawna buuru Misra, nga biral
waxyu fi kawam ak fi kaw Misra gépp.
3 Waxal, nga ne: "Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne:
Maa ngii fi sa kaw, yaw Firawna buuru Misra,
yaw ninki-nànka ju mag ji goore sa diggi dex,
te naan: 'Maa moom sama dex,
man ci sama bopp maa ko sàkk!'
4 Waaye maay we ay lonku ci say ŋaam,
jël sa jëni waltan,
ŋoyal leen ci say waasintóor,
diree la say waltan,
sa jëni waltan yépp ŋoy ci say waasintóor.
5 Ma wacc la ca màndiŋ ma,
yaw yaak mboolem sa jëni waltan.
Ci àll bi nga naa ñàyy,
deesu la for, deesu la fat.
Dundooti àll beek njanaaw yi, yaw laa leen di leele,
6 ba waa Misra gépp xam ne maay Aji Sax ji.

«"Seen ndimbal ak Israyil mooy ndimbalu bantu barax,
7 ñu jafandu ko, mu ne tàllit,
ne xureet mbagg yépp,
ñu wéeroo ko, mu ne tipp,
ndigg yépp rëcc.

8 «"Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Misra, maa ngii di la indil saamar,
ba dagge fi yaw nit ak mala.
9 Réewum Misraay gental, di ndàndfoyfoy,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.
Moo ne: 'Dex gi maa ko moom,
man maa ko sàkk!'
10 Moo tax maa ngii fi sa kaw,
yaak say wali dex.
Maay def réewum Misra gent bu ne sereŋ,
mu gentale Migadol ca bëj-gànnaar, ba Asuwan,
fa mu digalook réewum Kuus ca bëj-saalum.
11 Tànku doom aadama du fa jaare,
tànku mala du fa jaare,
te deesu fa dëkke diiru ñeent fukki at.
12 Maay def Misra gëna gental ci réew yi gental,
ay dëkkam gëna gental ci dëkk yi diiru ñeent fukki at.
Maay tasaare waa Misra ci biir xeet yi,
wasaare leen ci biir réew yi.
13 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Bu ñeent fukki at yi matee,
ma dajalee waa Misra fa digg xeet ya ñu tasaaroo woon.
14 Ca laay tijjee wërsëgu Misra,
delloo leen réewum Pattros ca bëj-saalum,
seen réewum cosaan,
ñu doon fa nguur gu suufe,
15 gëna suufe ci nguur yi,
ba dootuñu damu fi kaw xeet yi.
Maa leen di tuutal ba dootuñu yilif xeet yi.
16 Waa kër Israyil dootuñu yaakaar Misra,
xanaa ñuy fàttliku na ñu ñaawe woon démb,
ba ñuy làqoo waa Misra,
te dinañu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji."»

17 Ca ñaar fukkeelu at maak juróom
ñaar, benn fan ca weer wa jëkk, kàddug
Aji Sax ji dikkal na ma, ne ma: 18 «Yaw
nit ki, Nabukodonosor buuru Babilon teg
na mbooloom xareem, coono bu metti
ca seen xareek Tir. Seen kawari bopp
yépp ruus na, seen wagg yépp tëccu, te
coonoom ba mu sonn ca Tir, yooloowu ca
dara, du moom, du ay nitam.

19 «Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di jox réewum Misra, Nabukodonosor buuru Babilon,
mu yóbbu alal ja,
wëq ko ba mu set,
sëxëtoo mboolem lu mu amoon,
muy peyooru mbooloom xareem,
20 di yoolu coonoom.
Maa ko jox réewum Misra,
feye ko la ma ay nitam liggéeyal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
21 Bésub keroog maay yokk dooley waa kër Israyil,
yaw nit ki, ma jox la sañ-sañu àddu fi seen biir.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

30

Babilon song na Misra

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal
ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, jottlil waxyu!
Neel: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Jooyleen, ne: 'Wóoy bii bés!'
3 Bés jubsi na déy,
bésub Aji Sax ji jubsi na!
Bésub xàmbaar, jantub xeet yi.
4 Saamar ay dikkal Misra,
fépp di jal-jal ba ca Kuus,
aw nit, ñu bóom ca Misra,
nangu alalu réew ma,
kenu ya màbb.
5 Waa Kuus ak Puut ak Ludd
ak xeet yu raxe yépp ak waa Libi,
boole ci ñenn ci réewum kóllëre gi,
ñoom ñépp saamar lañuy fàddoo.

6 «"Aji Sax ji dafa wax ne:
Wéeruwaayi Misra ya day jóoru,
doole ja Misray sago ŋiis;
la dale Migadol ba Asuwan, saamar lañuy fàddoo.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
7 Ñooy gëna wéet ci réew yi,
seeni dëkk gëna gental ci dëkk yi.
8 Bu ma taalee Misra,
ba wéeruwaayam yépp rajaxoo,
dinañu xam ne maay Aji Sax ji.
9 Bésub keroog dees na dugg ay gaal, génn ci sama ndigal,
ngir indil tiitaange réewum Kuus ma ne finaax,
muy seen jal-jal keroog bésub Misra ba.
Bés baa ngii déy di dikk!

10 «"Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay jeexal mbooloom Misra mu réy,
jaare ko ci Nabukodonosor buuru Babilon.
11 Mooy ànd ak ñoñam,
di ñi gëna néeg ci yéefar yi,
dikk yaqtesi réew mi;
ñooy boccil Misra saamar,
ba feesal réew mi ay néew.
12 Maay def wali Niil ag joor,
maay jaay réew mi nit ñu aay.
Maay alag réew meek li ci biiram,
jaare ko ci ay doxandéem.
Man Aji Sax ji, maa ko wax.

13 «"Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay sànk kasaray tuur yi ak yàllantu ya ca Memfis.
Buur dootu tooge jalu réewum Misra,
te maay indi tiitaange biir Misra.
14 Maay yàqte Pattros,
taal dëkk bi ñuy wax Cowan,
ba sottal sama mbugal ci kaw dëkk bi ñuy wax No.
15 Maay sottil sama xadar Ciin, rawtub Misra,
te maay tenqi gàngooru No.
16 Maay taal Misra,
dëkk ba ñuy wax Ciin di rag-ragi;
dëkk ba ñuy wax No, ñu bëtt ko;
Memfis, noon yi nangu ko digg bëccëg.
17 Xaleli góori On ak Pi Beset, saamar lañuy fàddoo,
waa dëkk yooyu ca des njaam lañu jëm.
18 Bu ma dogee sidditi Misra,
ba doole ja muy sago ŋiis,
jant dootu fenkal Tapanes,
aw xiin ay sàng dëkk bi,
te dëkk-dëkkaanam ya, njaam lañu jëm.
19 Nii laay wàcceele Misra ay mbugal,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji."»

Doole réer na Misra

20 Ca fukkeelu at maak benn, juróom
ñaari fan ca weer wa jëkk, kàddug Aji
Sax ji dikkal na ma ne ma:

21 Yaw nit ki, damm naa përëgu Firawna buuru Misra,
mu ngii, deesu ko takk, ba mu faju,
deesu ko lëmës, ba mu mana ŋàbb saamar.
22 Léegi nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii fi kaw Firawna buuru Misra.
Ñaari përëgam yépp laay damm;
bu baax beek bi damm ba noppi,
maay waddal saamaram bi ci loxoom,
23 maay tasaare Misra fi biir xeet yi,
wasaare leen fi biir réew yi.
24 Maay dooleel përëgu buuru Babilon,
teg sama saamar ci loxoom,
gannaaw ba ma dammee përëgi Firawna,
muy binni binniy ku ñu jam fi kanamam.
25 Maay dooleel përëgi buuru Babilon moos,
përëgi buuru Misra yoqi.
Maay teg sama saamar ci loxol buuru Babilon,
mu xàccil ko réewum Misra,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.
26 Maay tasaare Misra fi biir xeet yi,
wasaare leen fi biir réew yi,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

31

Ponkal daanu na

1 Ba loolu amee ca fukkeelu at maak
benn, benn fan ca ñetteelu weer wa,
kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 2 «Yaw
nit ki, waxal Firawna buuru Misra ak
gàngooram, ne ko:
“Ana koo neexool daraja?
3 Asiree ngoog, garabu seedar la woon ca Libaŋ,
rafeti bànqaas, naatalub gott, siggi ca kaw,
njañ lay àkki niir ya.
4 Bëti ndox suuxat ko, ndoxi xoote yi màggal ko,
wal ma dajaloo ca reen ya,
doxe fa yónnee garabi àll bi yépp ay waltan.
5 Moo ko taxa sut garabi àll bi,
ay bànqaasam sëq, car ya lawa law
ndax ndox mi koy ballal a ne xéew.
6 Picc yépp ay tàgge ay caram,
rabi àll yépp di jure fa suufam,
askanoo askan wu mag di tooge keram.
7 Taaram a nga ca taxawaayam
ak guddaayu caram ya,
ngir reenam ba sóoboo ndox mu ne xéew.
8 Du genn garabu seedar ca toolub Yàlla,
gu ko yóbbuloon dara,
du garabu sippar yu ko niruy car,
mbaa garabu palataan bu ko niruy bànqaas.
Du genn garab ci toolub Yàlla, gu taaroo ni moom.
9 Maa ko rafetale njañam lu sëq,
ba garabi Àjjana, toolub Yàlla bi, ñoom ñépp ñee ko!
10 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Yaa siggi woon ca kaw, kii la
njañam àkki woon niir ya, muy damoo
taxawaayam. 11 Maa koy jébbal ku jiite ay
xeet, mu fey koo fey coxoram, ma dàq ko.
12 Ay doxandéem a dikk, bokk ci xeet yi
gëna néeg, gor ko, wacc, ay bànqaasam
wadde kaw tund yeek xur yi, ay caram
dammtoo ci xuntiy àll bi yépp, waa réew
yépp dawe keram, wacc ko, 13 picc yépp di
tage peram bi tëdd fi suuf, rabi àll yépp
di goore caram yi fi suuf. 14 Su boobaa
genn garab gu feggook ndox dootu siggi
ca kaw, ba njañ lay àkki niir ya, genn
garab dootu màndim ndox, bay damu ci
kawi moroomam. Ñoom ñépp déy lañu
àppal ndee, ñu jëm xóotey suuf, tëddi biir
bàmmeel ni waa àddina sépp.
15 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Bés ba seedar ga tàbbee njaniiw,
maa dogal ag ñaawlu: Maa sàng xóote
ya ndax moom, téye dexi biir suuf,
wali ndox yi noon xéew, taxaw. Maa
ñaawluloo gottub Libaŋ ci loolu, garabi
àll bi yépp doxe ca lax. 16 Maa def
xeet yi dégg jéllu seedar gi, di lox,
ba ma ko tàbbalee njaniiw, boole kook
mboolem ñiy tàbbim pax, ba mboolem
garabi Àjjana gëna taaru, ak yay ngëneeli
Libaŋ, ak mboolem ya màndim ndox,
ñoom ñépp di fa muñe seen demin, la
seedar ga teew ni ñoom biir xóotey suuf.
17 Ñoo bokk ak seedar gi wàcci njaniiw,
ànd caak ña fa saamar tëral, ñoom ñi ko
doon dooleel, xeet yi daan tooge keram.
18 Ana kan nga neexool teddngaak daraja
ci biir garabi Àjjana? Ndaxam dees na

la booleek garabi Àjjana, tàbbal xóotey suuf. Yaay goorandook yéefar, yi saamar tëral. Loolooy deminu Firawnaaki gàngooram. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»

32

Jàmbaaru àddina, baadooloy njaniiw

1 Ca fukkeelu at maak ñaar, benn fan
ca fukkeelu weer waak ñaar, kàddug Aji
Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 «Yaw nit
ki, yékkatil kàddug jooy, ñeel Firawna
buuru Misra. Nga ne ko:
“Dangaa meloon ni waxambaanew gaynde ci biir xeet yi,
mel ni ninki-nànkay biir géej,
di fettaxe say wal,
di wéquy nëxal ndox mi,
di tilimal dex gi.
3 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa lay laaw sama caax fi biir ndajem xeet yu bare,
ñu ñoddee la mbaal ma, génne.
4 Maa lay wacc fi suuf, sànni la ci àll bi,
dëël njanaaw yépp fi yaw,
ba reggal rabi àll yépp ci saw yaram.
5 Maay lale tund yi sa suux,
ba feesale xur yi sa jalu néew yi.
6 Maay nàndale suuf sa deret,
mu wale ca tund ya,
ba feesal yooni ndox yi.
7 Bu sa leer feyee, maay muur asamaan,
lëndëmal ay biddiiwam,
sànge jant bi aw niir,
weer wi noppee leeral.
8 Mboolem leeri asamaan laay giimal fi sa kaw,
ba teg lëndëm fi sam réew.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

9 «“Maay jàqloo xeet yu bare,
bu ma leen àggee sa musiba
ci biir réew yoo xamuloon.
10 Saw demin laay tiitale xeet yu bare,
ba seen yarami buur yi di dawa daw.
Keroog sa bésub jéll ba, bu may xàcci sama saamar fi seen kanam,
duñu noppee lox, ku nekk ay xalaat bakkanu boppam.
11 «“Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Saamaru buuru Babilon a lay dikkal.
12 Saamari jàmbaar laay tërale sa mbooloo,
ñoom ñépp bokk ci xeet yi gëna néeg,
te ñooy sàggi sagub Misra;
gàngooram gépp sànku.
13 Maay faagaagal sa mboolem jur,
gi feggook ndox mi ne xéew,
ba tànku nit dootu ko nëxal,
wewu jur dootu ko nëxal.
14 Su boobaa ma dalal seeni ndox,
dawal ndànk seeni wal nig diw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 Bu ma defee réewum Misra ab gent,
ba réew mi feesoon, ne faraas,
bu ma dumaa mboolem ku ci dëkkoon,
su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

16 «Kàddug jooy a ngoog gu ñuy jooyi,
janqi xeet yeey jooye yooyu jooy Misraak gàngooram gépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Misra wéetul ca toroxteem

17 Ca fukkeelu at maak ñaar, fukki fan
ak juróom ca weer woowa, kàddug Aji
Sax ji dikkal na ma ne ma: 18 «Yaw nit ki,
yuuxul mbooloom Misra, gungee ko seen
jéll, ñook janqi xeet yu mag yi, ñu ànd
tàbbiji xóotey suuf, fekk fa ña tàbbi woon
pax. 19 Ne leen:
“Misraa, ana koo ëpp ub taar?
Tàbbil, ñu boole laak paaxe yi tëral.”
20 Fi digg ñi fàddoo saamar la waa Misra di tëdd.
Saamar ba génn na,
ñu diri Misra, booleek gàngooram yépp yóbbu.
21 Biir njaniiw la jàmbaari xare yay tollu,
di waxtaane Misraaki farandoom, naan:
“Wàccsi nañu, ne lareet,
Yéefar yi fàddoo nañu saamar!”

22 «Buurub Asiree nga faak gàngooram gépp,
bàmmeeli xarekatam ña wër ko.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu fàddoo saamar.
23 Seeni bàmmeel a nga féete fa xóotey xóote ya,
ñu yéew bàmmeelu buurub Asiri.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu fàddoo saamar,

te daan tiital waa réewum aji dund ña.

24 «Buurub Elam a nga faak gàngooram gépp,
seeni bàmmeel yéew bosam.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu fàddoo saamar.
Paaxe lañu wàccaale xóotey suuf,
te daan tiital waa réewum aji dund ña.
Seen gàcce lañu gàlloo,
ànd ak ñay wàcci biir pax.
25 Buurub Elam kay a nga tëdd ca biir ña ñu bóom,
mook gàngooram gépp, seeni bàmmeel yéew ko.
Paaxe yooyu yépp a fàddoo saamar,
te daan tiital waa réewum aji dund ña.
Seen gàcce lañu gàlloo,
ànd ak ñay wàcci biir pax,
ñu boole leen ak ña ñu bóom ab tëraay.

26 «Buuri Meseg ak Tubal a nga faak seen gàngoor gépp,
seen bàmmeeli xarekat yéew leen.
Paaxe yooyu yépp a fàddoo saamar,
nde ñoo daan tiital waa réewum aji dund ña.
27 Robaaleesu leen ak jàmbaar ña ànd ak seen gànnaayi xare,
wàcci biir njaniiw,
ñu gegen leen seen saamar, terale leen,
te seen ay war seeni yax,
nde ñoo daan tiital waa réewum aji dund ña.
28 Waaye yaw itam Misra, yaa ngii rajaxoo fi digg yéefar yi,
bokk ngaak ñi fàddoo saamar ab tëraay.

29 «Edom a nga fa, mooki buuram ak garmi yépp,
seenug njàmbaar teewul ñu denc leen fa ñu denc ñi fàddoo saamar,
ñu bokk ak paaxe yi ab tëraay,
ànd ak ña jëm biir pax.

30 «Kàngami bëj-gànnaar yépp a nga fa,
ak mboolem waa Sidon,
ña ànd ak ña ñu bóom, tëddi pax,
te seenug njàmbaar doon tiitale démb,
tey, ñu ànd ak ñi saamar bóom, tëddaale seenug kéefar.
Ñoo ràngoo seen toroxte,
ànd ak ñay wàcci biir pax.

31 «Ñoom la Firawna di gis,
muñe leen deminu gàngooram gépp,
moom mi fàddoo saamar, mooki nitam ak mbooloom mépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

32 «Maa defoon Firawna di tiitale ci réewum aji dund ñi.
Waaye tey moo bokk tëraay ak yeneen paaxe yi fàddoo saamar, mook gàngooram gépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

33

Tabb nañu Esekiyel jongrukat

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne
ma: 2 «Yaw nit ki, waxal ak sa bokk
yi, nga ne leen: “Am réew, su ma
wàccee xare ci kawam, waa réew ma
tànne ci seen biir kenn, def ko seen
jongrukat, 3 su kooka séenee congum
xare muy dikk ci réew mi, daldi wal liit
gi, àrtu waa réew mi, 4 ku dégg baatu
liit ga te fàgguwul, bu cong mi agsee
ba yóbbaale ko, mooy gàddu bakkanu
boppam. 5 Gannaaw dégg na baatu liit ga,
te taxu koo fàggu, mooy gàddu bakkanu
boppam. Ku déggoon ba fàggu nag, moo
musal boppam. 6 Su jongrukat ba séenee
congum xare may dikk te walul liit ga,
loolu waral waa réew mi fàgguwñu, ba
cong ma agsi, ba rotal bakkanu kenn ca
ñoom, su boobaa njubadiy jongrukat baa
ko rotal, te bakkanu nit kooka, jongrukat
ba laa koy topp.”
7 «Yaw nit ki nag, jongrukat laa la tabb,
ñeel waa kër Israyil, ba boo déggee baat
bu jibe sama gémmiñ, war leen koo artoo
ci sama ndigal. 8 Bu ma nee ku bon ki:
“Yaw ku bon ki, dee rekk mooy sa àtte,” te
yaw waxuloo ko ko, àrtu ko ngir mu wacc
yoonu mbonam, ku bon kooka aw ayam
mooy àtteb deeyam. Waaye bakkanam,
yaw laa koy topp. 9 Waaye yaw soo artoo
nit ki ngir mu wacc yoonu mbonam, te
taxu koo wacc yoonu mbonam, moom la
aw ayam di àtteb deeyam, waaye yaw yaa
musal sa bopp.

10 «Yaw nit ki, waxal ak waa kër Israyil,
ne leen: “Ngeen ne dungeen mana mucc
ndax seeni tooñ ak seen bàkkaar yu leen
diis ba semmal leen?” 11 Waxleen ne leen:
“Giñ naa ko ci man miy dund, kàddug
Boroom bi Aji Sax jee, awma bànneex ci
deewug nit ku bon. Sama bànneex mooy
mu wacc yoonu mbonam, ba dund. Kon
yeen waa kër Israyil, waccleen, ngalla
waccleen seen yoonu mbon. Ana lu jar
ngeen di dee?”
12 «Yaw nit ki, waxal sa bokk yi, ne
leen: “Boroom njekki démb li, su tooñee
tey, njekkam loola du ko musal. Ku
bon ki itam, bu waccee yoonu mbonam,
tey, mbonu démbam ga du ko lor. Bo-
room njekki démb li nag, su bàkkaaree,
njekkal démbam la du ko may mu dund.
13 Doonte maa ne boroom njekk li dina
dund moos, te gannaaw gi mu yaakaar
njekkal démbam la, bay def safaan ba, su
boobaa gépp njekkam ga woon, deesu ci
bàyyi xel, te safaan bi mu def tey mooy
doon àtteb deeyam. 14 Su ma nee ku
bon ki: ‘Yaw dee rekk mooy sa àtte,’
mu mujj dëddu bàkkaaram, di jëfe njub
ak njekk, 15 di delloo alalu tayle ju mu
laajoon, di fey lu mu sàccoon, di jëfe
dogali yoon yiy taxa dund, tey baña jëfe
njubadi, su boobaa dina dund moos te
àtteb dee toppu ko. 16 Mboolem lu mu
bàkkaaroon, deesu ko ko bàyyil xel. Njub
geek njekk gi mu mujje moo ko may mu
dund.”
17 «Sa bokk yi nee ñu: “Ni Boroom
biy doxale du noonu.” Te ñoom la seen
doxalin dul noonu! 18 Boroom njekk li
daal, su dëddoo njekkam di def njubadi,
njubadi gaay doon àtteb deeyam. 19 Ku
bon ki nag, su dëddoo mbonam, di jëfe
njub ak njekk, loolaa koy may mu dund.
20 «Yeen waa kër Israyil, ngeen ne: “Ni
Boroom biy doxale du noonu.” Nit ku
nekk daal, jëfinam laa koy àttee.»

Jëf ju bon daane na Yerusalem

21 Ca fukkeelu atu ngàllo ak ñaar,
keroog juróomi fan ca fukkeelu weer wa,
jenn waay a rëcce ca jéllub Yerusalem ba,
dikk ne ma: «Dëkk ba daanu na!» 22 Fekk
na ngoon ga jiitu dikkam, Aji Sax ji teg
ma loxo, ba tijji sama gémmiñ. Ba waa
ja rëcc agsee fa man ca ëllëg sa ca suba,
fekk na sama gémmiñ tijjiku, luuwatuma.
23 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 24 «Yaw nit ki, ñi
dëkke genti réewum Israyil mii ñu ngi
naan: “Ibraayma kenn la woon te moo
moomoon réew mi. Kon nun ñiy ñu
bare noo ko ci gëna yey.” 25 Kon nag
nanga leen wax ne leen: “Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen ngeen di
boole yàpp ak deret di ko lekk, di wékki
gët kasaray tuur, di tuur deretu jaamburi
Yàlla, ba noppi di moom réew mi? 26 Yeen
wóoluwuleen lu moy seen saamar, ngeen
di def jëf ju siblu, ku nekk di jaalook
jabaru moroomam, ba noppi di moom
réew mi?” 27 Wax leen ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Giñ naa ko ci
man miy dund, ku nekk ci yeen ci biir
gent yi, saamar lay fàddoo; képp ku nekk
ci biir àll bi, rab yi laa koy jox, ñu lekk
ko; te képp ku làqoo tata yeek xunti yi,
mbas a koy rey. 28 Maay def réew mi gent
bu wéet, sagu réew mi sàggiku, tundi
Israyil ne faraas, kenn du ca jaare. 29 Bu
ma defee réew mi gent bu wéet ndax
seen mboolem jëf ju siblu, dinañu xam ne
maay Aji Sax ji.”
30 «Léegi nag, yaw nit ki, sa bokk yaa
ngi lay waxtaane ci keppaari tata yi ak
ci bunti kër yi. Ñu ngi waxante ci seen
biir, ku nekk naa mbokkam: “Aycaleen
nu dem dégluji gan kàddoo tukkee ci Aji
Sax ji.” 31 Noonu la sama ñoñ di dajesee
fi yaw, toogaanu la, di la déglu. Dañuy
déglu say wax, waaye duñu ko jëfe mukk.
Lu neex lañuy wax waaye amin wu lewul
rekk la seen xol di sàkku. 32 Dañu laa
jàppe rekk ni boroom woy yu neex, ku
neex baat, te mane xalam. Dañuy déglu
say wax te duñu ci jëfe dara. 33 Waaye sa
wax jaa ngii di waaja sotti, te bu sottee
dinañu xam ne ab yonent a ngi woon fi
seen biir.»

34

Waxyu dal na sàmm su bon si

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne
ma: 2 «Yaw nit ki, waxal waxyu fi kaw

sàmmi Israyil. Biralal waxyu ci kaw
sàmm soosu, ne leen: Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Wóoy ngalla sàmmi
Israyil yiy sàmm seen bopp! Xanaa du
jur gi, la sàmm si wara sàmm? 3 Yeen,
nebbon ji, ngeen lekk; kawari jur gi,
ngeen def yére, sol; li ci duuf, ngeen
rendi, te jur gi sàmmuleen leen! 4 Yeen,
li ndóol ci jur gi, leqliwuleen; li ci wopp,
fajuleen; li damm, yeewuleen; li ci lajj,
gindiwuleen; li réer, seetuleen. Doole
daal ngeen leen yilife, di leen soxore. 5 Jur
gi tasaaroo na ndax ñàkk ku leen sàmm,
ñu mujj doon ndawalu mboolem rabi àll
yi. Tasaaroo nañu! 6 Sama gàtt yaa ngi
tambaambalu kaw tundoo tund wu mag
ak wu ndaw. Biir réew mi mépp la sama
gàtt yi tasaaroo. Kenn wërul, kenn seetul.

7 «Moo tax yeen sàmm si, dégluleen
kàddug Aji Sax ji. 8 Mu ne: Giñ naa
ko ci man miy dund. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. Gannaaw sama gàtt
yi ñàkk nañu sàmm, ba ñu di leen
sëxëtoo, ñu mujj di ndawalu rabi àll
yépp, te sama sàmm si wëruñu sama jur
gi, sàmmuñu leen, xanaa di sàmm seen
bopp, 9 gannaaw noonu la, yeen sàmm si,
dégluleen kàddug Aji Sax ji. 10 Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di dal fi
kaw sàmm si. Maay nangoo sama gàtt ci
seeni loxo, dakkal seenug càmm, ndax ñu
noppee sàmm seen bopp. Maay foqatee
samag jur ci seeni sell, ba dootuñu leen
ndawaloo.

11 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax
ne: Man ci sama bopp, maa ngii di wër
samag jur, maa leen di seet. 12 Ni ab
sàmm di seete ag juram fu ñu tasaaroo,
ni laay seete samag jur, ba xettlee leen
mboolem fu ñu tasaarooji woon bésub
ngëlén bu lëndëm. 13 Maa leen di seppee
ci xeet yi, génnee leen ci réew yi, dajale
leen, yóbbu leen seen suufas bopp. Maa
leen di foral, sàmm leen kaw tundi Israyil
ak biir xunti yaak mboolem fu ñu dëkke
ci biir réew mi. 14 Ay parlu yu baax laa
leen di forale, kaw tundi Israyil yu kawe
ya di seen parluwaay. Foofa lañuy goore
parluwaay yu baax, te ñax mu naat lañuy
fore foofa ca kaw tundi Israyil. 15 Man
mii maay foral samay gàtt te maa leen
di gooral. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
16 Bu ci réer, maa lay seet; bu ci lajj, maa
lay délloosi; bu ci damm, maa lay takkal;
bu ci néew doole, ma leqli la. Waaye bu
ci duuf, am doole, maa lay sànk, foral la
li war ci yaw.

17 «Waaye Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Yeen sama gàtt yi, maa ngii di àttesi
diggante xar ak moroom ma, ak diggante
kuuy yi ak sikket yi. 18 Xanaa fore parlu
mu baax mi da leena doyul, ba ngeen di
dëggaate li des ci seen parlu mi? Am
naan ndox mu teey doyatu leen, ba bu
ngeen naanee ba màndi, di wéquy nëxal
ndox mi? 19 Luy ndeyi sama gàtt yi ci des
di fore li ngeen dëggaate, di naane ndox
mi ngeen nëxal?

20 «Moo tax Boroom bi Aji Sax ji da
leena wax ne: Maa ngi nii di àttesi
diggante gàtt bu duuf ak gàtt bu yooy.
21 Gannaaw yeen wet ak mbagg ngeen di
buuxee, di dañe seeni béjjén mboolem
gàtt yu néew doole yi, ba tasaare leen
ca biti, 22 man maay wallu samag jur, ba
deesatu leen fàdd te maay àtte diggante
gàtt ak moroom ma.

23 «Gannaaw loolu maa leen di waajalal
ab sàmm bu leen di sàmm. Kookooy
Daawuda sama jaam bi. Moom moo leen
di foral, mooy doon seen sàmm. 24 Man
Aji Sax ji maay doon seen Yàlla, Daawuda
sama jaam bi mooy askanoo nguur fi seen
biir. Man Aji Sax ji maa ko wax. 25 Maay
fas ak ñoom kóllëreg jàmm, maay far ci
réew mi wépp rab wu aay. Su boobaa
ñu dëkke màndiŋ mi ci xel mu dal, di
fore bët biir gott bi. 26 Maa leen def ñuy
barke, ñook fi wër sama tund wi, bu jotee
ma tawal leen, te tawu barke lay doon.
27 Garabi àll bi di meññ, suuf si nangu,
ñu dëkke seen suufas bopp ci xel mu dal.
Bu ma dammee seeni jéng, xettli leen
ci dooley ñi leen doon jaamloo, dinañu
xam ne maay Aji Sax ji. 28 Dootuñu doon
sëxëtoom xeet yi, te rabi àll yi dootuñu
leen lekk. Dañuy dëkke xel mu dal, te
kenn du leen tiitalati. 29 Maa leen di
sàkkal tóokëru jàmm ba ab xiif dootu fi
lore ci réew mi, te dootuñu jànkoonteek

kókkaliy yéefar yi. 30 Su boobaa ñu xam
ne maay seen Yàlla Aji Sax ji ànd ak
ñoom, ñoom ñuy waa kër Israyil sama
ñoñ. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
31 Yeen sama jur gi, sama juru parlu mi,
yeenay nit ñi may sàmm, may seen Yàlla.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

35

Waxyu dal na Edom

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 «Yaw nit ki, neel jàkk tundu Seyir*, nga
biral waxyu fi kawam. 3 Nga wax ko, ne
ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw tundu Seyir, maa ngii fi sa kaw.
Maa lay dóor sama loxo,
nar laa def gent bu wéet.
4 Say dëkk, jali doj laa koy def,
nga gental,
ba xam ne maay Aji Sax ji.

5 «“Dangaa masa bañ bànni Israyil.
Ba musibay bànni Israyil taxawee,
ba seen àppu mbugal mat sëkk,
yaa leen jañax ci kaw ñaawkay saamar.
6 Moo tax giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
deret laa lay sange,
deret topp la,
ndegam bañuloo tuur deret,
deret a lay topp.
7 Maay def tundu Seyir gent bu wéet,
maa fay dagge nit ku fay génne ak ku fay dugge.
8 Maay feesaley tundam nit ñu ñu bóom,
tundam yu ndaw aki xuram aki xunteem,
fa la ñi fàddoo saamar naan lareet.
9 Ay gent yu gental fàww laa laay def,
say dëkk, deesu ko dëkkeeti.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax ji.

10 «“Aji Sax ji nekk fi, nga naan:
‘Ñaari làngi giir yii† dëkke seen ñaari réew yii,
maa leen moom, noo ciy teg loxo.’
11 Moo tax giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
ni nga mbugale bànni Israyil ci sa biir mer,
ak sa kiñaan ak sa mbañeel,
ni laa lay mbugale.
Maay dogal sab àtte,
ba xamal ñii maay kan.
12 Su boobaa nga xam ne man Aji Sax ji,
maa dégg sa jépp waxi ñàkk kersa ja nga nee:
‘Tundi Israyil a ngii ne tasar,
dim sëxëtoo mu ñu nu wërsëgale.’
13 Yeenay damu fi sama kaw,
di ma wax waxi reewande ju bare!
Maa déggal sama bopp.
14 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bu àddina sépp di bànneexu,
yaw, ab gent laa lay def.
15 Yaa doon bége suufas Israyil su gental.
Noonu laa lay def.
Ab gent ngay doon, yaw tundu Seyir,
yaak Edom gépp ba mu daj.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

36

Barke ñeel na tundi Israyil

1 «Yaw nit ki, waxalal waxyu tundi
Israyil. Neel:
“Yeen tundi Israyil,
Dégluleen kàddug Aji Sax ji.
2 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw noon bee ne leen: ‘Ñaw!
Seen kawte yu yàgg yii,
tey nooy boroom.’ ”
3 Kon waxal waxyu bii, ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Wet gu ne lañu leen same, yàqte leen,
ba ngeen mujj di moomeelu yéefar yi,
ñépp di leen jëw ak a tooge,
4 Kon nag yeen tundi Israyil,
dégluleen kàddug Boroom bi Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ak tund yu mag yeek yu ndaw yi,
ak xunti yeek xur yi,
ak ndànd-foyfoy yu wéet yeek dëkk yi gental,
te xeet ya ñu dëkkal sëxëtoo leen, yab leen.
5 Boroom bi Aji Sax ji nag dafa wax ne:

* 35:2 35.2 Seyir mooy réewum Edom, cosaanu Esawu sëtub Ibraayma. † 35:10 35.10 ñaari làngi giir yi Israyil laak Yuda.

Maa ngii déy di waxe sama tàngooru fiiraange
ak xeet yi dul yawut, boole ci Edom gépp,
ñoom ñi jiital seen xeebeel,
te suuf si ma séddoo, ñu aakimoo ko,
te di ko bége mbégte mu mat sëkk,
ngir sëxëtoo parluy réew mi.”
6 Kon nag, waxalal waxyu suufas Israyil
te wax ak tund yu mag yeek yu ndaw yi
ak xunti yeek xur yi, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di waxe fiiraange ak xadar
ndax toroxte gi leen xeet yi teg.
7 Loolu tax na Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Man maa giñ ne yéefar yi leen séq ñooy tegoo toroxte.

8 «“Waaye yeen tundi Israyil, yeenay naat,
di meññal Israyil sama ñoñ,
te léegi ñu ñibbsi.
9 Maa ngii déy maak yeen,
maa leen di geesu,
ba ngeen ruuje, jiwe.
10 Maa leen di fulal aw nit, ci biir Israyil gépp, ba mu daj,
ñu dëkkewaat dëkk yu mag yi,
tabaxaat bayaal yi.
11 Maa leen di fulal nit ak mala,
ñu giir, nangule.
Maay def ñu dëkke leen na woon,
baaxe leen lu raw démb,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
12 Yaw suuf, maay doxloo nit fi sa kaw,
muy waa Israyil sama ñoñ,
ñu jagoo la, séddoo la,
te dootoo sabab seenug deele.”»

13 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Nee ñu réewum Israyil mooy dëmm buy dëmm boppam.
14 Kon yaay réew mu dootu dëmme,
bay reylu saw xeet.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 Dootuma la dégtal ñàkk kersay yéefar yi,
dootoo dékku yabeelu xeet yi,
te dootoo reylu saw xeet,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Israyil yeeslu, Yàlla di sell ba tey

16 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma ne ma:
17 «Yaw nit ki, ba waa kër Israyil dëkkee
seen suufas bopp, dañu koo sobeele seen
jikko ak seeni jëf, seen jëfin mel ni sagaru
sobe ci man. 18 Ma xëpp leen sama xadar
ndax deret ji ñu tuur ci réew mi, ak
kasaray tuur yi ñu ko sobeele. 19 Ma
tasaare leen ci biir yéefar yi, ñu wasaaroo
fi biir réew yi. Seen jikko ak seeni jëf laa
leen àttee. 20 Waaye fu ñu dem ca biir
yéefar ya, teddadil nañu fa sama tur wu
sell, nit ña di leen waxtaane, naan: “Ñii
de, ñoñi Aji Sax ji lañu, teewul réewam
ma lañu bàyyikoo nii.” 21 Ma daldi seet
ci sama teddngay tur wu sell, wi waa
kër Israyil di teddadil fi biir yéefar yi ñu
fekki.

22 «Moo tax nanga wax waa kër Israyil,
ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Yeen waa kër Israyil, li may waaja
def, du yeen laa ci seet, li ma ci seet mooy
sama teddngay tur wu sell, wi ngeen
teddadil fi digg yéefar yi ngeen fekki.
23 Kon dinaa fésal sama sellngay tur wu
màgg, wi ñu teddadil fi biir yéefar yi,
sama tur wi ngeen teddadil fi seen biir. Ci
yeen laay fésale sama sellnga, yéefar yiy
gis, ba xam ne maay Aji Sax ji. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee. 24 Maa leen di
seppee ci yéefar yi, dajalee leen mépp
réew, délloosi leen seen suufas bopp.
25 Maa leen di wis ndox mu set, ngeen
set. Mboolem seen sobe ak mboolem seen
kasaray tuur laa leen di setalal. 26 Maa
leen di jox xol bu yees, te xel mu yees laay
def ci seen dënn. Xolu doj bi laay roccee
ci seen suux, weccee leen ko xolu suux,
27 te samam xel laay yeb fi seen biir dënn,
ba dogal ngeen mana topp sama dogali
yoon, di sàmm ak a jëfe sama àttey yoon.
28 Su boobaa ngeen mana dëkke réew mi
ma joxoon seeni maam, di sama ñoñ, may
seen Yàlla. 29 Maa leen di musal ci seen
mboolem sobe, maay woo am pepp, ful
ko, te dootuma leen teg ab xiif. 30 Maay
ful doomu garab ak meññeefum tool, ba
dootuleen am gàccey xiif fi digg yéefar yi.
31 Su boobaa yeenay fàttliku seen jikko
yu bon yaak seen jëf ju baaxul. Su ko
defee ngeen jéppi seen bopp ndax seeni

ñaawtéef ak seen jëf ju siblu. 32 Du yeena
tax nag may jëfe noonu. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. Na leen loolu wóor. Kon
nag waa Israyiloo, rusleen ba ne tott ci
seeni jëfin.”
33 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Bés bu ma leen setalee ba ngeen
tàggook seen mboolem ñaawtéef, dinaa
delloo dëkk yu mag yi aw nit, gent yi
tabaxewaat. 34 Mbooy gu wéet gi, dees
na ko beyaat, ba mu wuuteek wéetaay,
ba képp ku fa jaare seede woon. 35 Su
boobaa dees na ne: ‘Xool-leen miim réew,
ak mbooy gi mu doonoon, tey mu naat
ni toolub Àjjana! Dëkk yeet ay gent
la woon, wéet, tojatoo, tey ñu dàbbli
lépp, ba dëkke nii!’ 36 Su boobaa seen
dëkkandooy yéefar yi fi des dinañu xam
ne man Aji Sax ji maa tabaxaat dëkk yu
mag yi tojatoo woon, jëmbataat mbooy gi.
Man Aji Sax ji, maa wax te maay jëf.
37 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Lii laay nangulaatal waa kër Israyil, defal
leen ko: maay ful nit ñi niy gàtt. 38 Bu
màggal masaa am, Yerusalem day fees
ak gàtt yu ñuy rendi, sarxal. Nit ñiy
dëkkewaat genti tey yii, noonu lañuy
baree. Su boobaa ñu xam ne maay Aji
Sax ji.”»

37

Israyil dekki na

1 Gannaaw loolu loxol Aji Sax ji da maa
dikkal. Aji Sax ji yóbboo ma Noowam, ba
teg ma ca digg joor ga, fekk joor ga fees
dell aki yax. 2 Mu wërloo maa wërloo
ca biir yax ya, ndeke yax yaa nga bare
lool te wow koŋŋ ca biir joor ga. 3 Mu
ne ma: «Yaw nit ki, ma ne, yii yax man
naa dundaat a?» Ma ne ko: «Boroom bi
Aji Sax ji, loolu de, yaw doŋŋ a ko xam.»
4 Mu ne ma: «Waxal waxyu fi kaw yax yii,
ne leen: “Yeen yax yu wow yi, dégluleen
kàddug Aji Sax ji: 5 Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax yax yii, ne leen: Maa ngii di
leen sol ag noo, ngeen dund. 6 Maa leen di
may ay siddit, saxal leen aw suux, sànge
leen ab der, sol leen ag noo, ngeen dund,
ba xam ne maay Aji Sax ji.”» 7 Ma biral
waxyu na mu ma ko sante. Naka laa biral
waxyu rekk, coow daldi jib, ànd akum
riir, fekk yax yaay booloo, bu nekk ak ba
muy àndal. 8 Ma gis ay siddit taq ca, aw
suux sax ca kaw, ab der dikk, tege ca kaw,
te genn noo amu ca. 9 Mu ne ma: «Yaw
nit ki, waxalal Noo gi waxyu, waxal ko
waxyu ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Yaw Noo gi, bàyyikool ñeenti
yooni ngelaw yi te dikk, wal fi biir ñii ñu
bóom, ba ñu dund.”» 10 Ma def la mu
ma sant, waxyu, noo ga dikk, duggsi, ñu
dundaat, jóg taxaw, di gàngoor gu baree
bare.
11 Mu ne ma: «Yaw nit ki, yax yii ñooy
mboolem waa kër Israyil. Ñu ngi naan:
“Nun de, ay yaxi neen yu wow koŋŋ lanu,
sunu yaakaar tas na, nun kay yàqu nanu.”
12 Kon nag biralal waxyu, ne leen: “Bo-
room bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen sama
ñoñ, maa ngii di ubbisi seeni bàmmeel,
dekkale leen ca seeni bàmmeel, délloosi
leen kaw suufas Israyil. 13 Yeen sama
ñoñ, bu ma ubbee seeni bàmmeel, ba
yékkatee leen ca seeni bàmmeel, dingeen
xam ne maay Aji Sax ji. 14 Maa leen di
sol samag noo, ngeen dund, ma samp leen
seen suufas bopp, ba ngeen xam ne man
Aji Sax ji maa wax, maa def. Kàddug Aji
Sax jee.”»

Israyil, genn giir, benn buur

15 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 16 «Yaw nit ki, sàkkal
aw dénk, nga bind ci kaw lii: “Ñeel
Yuda ak giiri Israyil yi mu àndal.” Nga
sàkkaat weneen dénk, bind ci kawam:
“Ñeel Yuusufa bantub Efrayim ak waa
kër Israyil yi mu àndal,” 17 te nga boole
ñaari dénk yi, ñu booloo, di wenn dénk
ci sa loxo. 18 Bu la sa bokk yi laajee, ne
la: “Xanaa doo nu wax lii lu muy tekki?”
19 nanga leen wax ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di
jël dénku Yuusufa wi ci loxol Efrayim,
mook giiri Israyil yi mu àndal, boole kook
dénku Yuda, daldi def lépp wenn dénk,
ñu booloo di wenn ci sama loxo.”
20 «Nanga ŋàbb dénk yi nga bind, ñuy
gis, 21 te nga wax leen ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di
jëleji bànni Israyil ca biir xeet ya ñu fekki,

dajalee leen wet gu nekk, délloosi leen
seen suufas bopp. 22 Maa leen di def wenn
xeet doŋŋ ci réew mi, ci kaw tundi Israyil,
ñoom ñépp bokk benn buur. Dootuñu
doon ñaari xeet te dootuñu xàjjalikoo
ñaari nguur. 23 Dootuñu sobeel seen bopp
ci ay kasaray tuur, ak seen jëf ju siblook
mboolem seeni tooñ. Maa leen di walloo
ci mboolem seen ñàkk kóllëre. Ma setal
leen, ñu doon sama ñoñ, ma doon seen
Yàlla.
24 «“Daawuda sama jaam baay doon
seen buur, di seen bennub sàmm ñoom
ñépp. Sama àttey yoon lañuy doxe,
sama dogali yoon lañuy sàmm, di ko
jëfe. 25 Ñooy dëkke réew mi ma joxoon
Yanqóoba sama jaam ba, te seeni maam
dëkke woon ko. Ñu dëkke ko ñoom it,
ñook seeni doom ak seeni sët, ba fàww,
te Daawuda sama jaam ba mooy doon
seen boroom jal ba fàww. 26 Maay fas
ak ñoom kóllëreg jàmm, gu sax. Maa
leen di samp, ful leen, maay samp sama
bérab bu sell fi seen biir, ba fàww, 27 sama
dëkkuwaay nekk fi seen biir, may seen
Yàlla, ñuy sama ñoñ. 28 Bu sama bérab
bu sell nekkee fi seen biir ba fàww, xeet
yi dinañu xam ne man Aji Sax ji maa sellal
Israyil.”»

38

Kàdduy waxyu dal na Gog

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 «Yaw nit ki, neel jàkk Gog ma ca réewum
Magog, boroom Meseg ak Tubal, te nga
biral waxyu fi kawam. 3 Neel: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Gog, boroom Meseg ak Tubal,
maa ngi nii fi sa kaw.
4 Maa lay waññi, we say ŋaam ay lonku,
génne la yaak sa mbooloo mépp ak fas ak gawar,
ñépp gànnaayu ba diis,
di gàngoor gu yaa, ak pakk yu mag ak yu ndaw,
ñépp mane saamar.
5 Waa Pers, waa Kuus ak waa Puut ay ànd ak yeen,
ñoom ñépp fàggoo pakk ak mbaxanam xare.
6 Gomeer indaale gàngooram gépp,
ak Bet Togarma ga ca catal bëj-gànnaar, ak gàngooram yépp,
ñuy xeet yu takku, ànd ak yaw.

7 «“Nanga waajala waajal,
yaak mboolem sa ndaje mi dajesi fi yaw,
nga doon seen wattukat.
8 Feek lu yàgg dees na la woo.
Bu ay at jàlle ba jeex, yaay songi am réew
mu nit ña rëcc saamar,
ba jóge ci ay xeeti xeet,
dajeji ca kaw tundi Israyil ya yàggoona wéet.
Ñooñoo seppikoo ci xeeti àddina yi,
ñoom ñépp dëkksi fa ci biir xel mu dal.
9 Waaye yaa naa jàyy ni ngëlén,
mel ni aw xiin,
muur réew mi, yaak sa gàngoor yépp,
ak xeeti xeet yi ànd ak yaw.

10 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bésub keroog ay xalaat dikkal la,
nga mébét mébét mu bon,
11 daldi ne: ‘Maay songi réew mu ne ŋàpp,
maay dali ca kaw waa réew mu ne finaax,
dëkke xel mu dal,
te du tata ju wër fu ñu dëkke, ñoom ñépp,
du buntu dëkk, du tëjukaayu bunt.’
12 Yaay dikk ngir foqati, sëxëtoo sëxëtoo alal,
daldi aakimoo genti démb yu ñu dëkke tey,
ña fa ne di mbooloo mu ñu seppee ci xeet yi,
am ug jur aki alal,
te dëkke léegi digg àddina.
13 Waa Saba ak Dedan ak julay Tarsis,
ak mboolem seeni boroom daraja ñoo lay wax ne la:
‘Nangu alal a la yékkatee?
Sëxëtoo alalu xaree la taxa bàbbi sa gàngoor,
ngir yóbbu xaalis ak wurus,
nangu jur ak alal, ba dajalee ca xare ba koom gu takku?’ ”
14 «Kon nag yaw nit ki, biralal waxyu,
waxal Gog, ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne:
Bésub keroog déy,

bu Israyil sama ñoñ sancsee xel mu dal,
dinga ko yég,
15 ba bàyyikoo sa màkkaan, ca catal bëj-gànnaar,
yaak xeet yu bare yu ànd ak yaw,
ñoom ñépp war fas,
di gàngoor gu mag, mbooloo mu bare.
16 Yaay songi Israyil, sama ñoñ,
mel ni aw niir, muur réew ma.
Fan yu mujj ya la loolu di am,
maa lay yóbbu yaw Gog, ba ca réew ma ma séddoo.
Maa lay firndeele sama sellnga,
ngir xeet yi gis, ba xam maay kan.

17 «“Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Yaw déy, laa doon wax bu yàgg,
yonenti Israyil, sama jaam ña jottli ko ca yooya jant,
ñu biral waxyu ay ati at,
ne maa lay dal-loo sama kaw ñoñ.
18 Bésub keroog, ba Gog di dalsi ca kaw réewum Israyil,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
sama xadaru mer ay fettax.
19 Sama fiiraange ak sama tàngooru xadar laa birale ne:
bésub keroog déy, suuf dina yëngoo Israyil lool;
20 jën ak njanaaw di lox fi sama kanam,
ñook ndundati àll bi ak mboolem luy raam
ak kuy nit fi kaw suuf.
Tund yi màbb, doji mbartal ya fàqandoo,
tata yépp jóoroondoo.
21 Ca laay wool mbooloom Gog saamar fa sama kaw tund yépp,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
mbokk di jam mbokk saamar.
22 Maa koy mbugale mbas ak deret ju tuuru,
ak wali waameek doji yuur,
ak tawub sawaraak tamarax, mooki gàngooram,
ak xeet yu bare yi ànd ak moom.
23 Maay biralee noonu sama màggaay ak sama sellnga,
maa niy xamlee sama bopp,
yéefar yu bare di gis,
ba xam ne maay Aji Sax ji.”»

39

Gàngooru Gog sànku na

1 «Yaw nit ki nag, waxal waxyu ci kaw
Gog, nga ne: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Maa ngii fi sa kaw, yaw Gog,
boroom Meseg ak Tubal. 2 Maa lay waññi,
yóbbu la, jële la catal bëj-gànnaar, yéege
la kaw tundi Israyil. 3 Maay féle sa xala ci
sa loxol càmmoñ, féle say fitt ci sa loxol
ndijoor, waddal. 4 Ca kaw tundi Israyil
ngay daanu, yaak mboolem say gàngoor,
ak mbooloo yi ànd ak yaw. Tan yeek lépp
luy njanaaw ak ndundati àll bi laa lay jox,
leele la leen. 5 Ci biir àll bi nga naa lareet.
Man de maa ko wax! Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 6 Maay yebal sawara fa
Magog, ak fa waa dun ya dëkke jàmm, ba
ñu xam ne maay Aji Sax ji. 7 Sama tur wu
sell laay xamle fi digg Israyil sama ñoñ, te
dootuma seetaan ñuy teddadil sama tur
wu sell. Yéefar yi dinañu xam ne maay
Aji Sax ji, ku Sell ku Israyil ki.
8 «“Bés baa ngii di ñëw te dina dikk,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee. Bés
bii laa waxoon. 9 Waa dëkki Israyil ay
génnandoo, booley ngànnaay, xambeb
taal; pakk bu mag ak bu ndaw, xalaak
fitt, ngajjook xeej, taaloo ko diiru juróom
ñaari at, 10 ba dootuñu taxani, dootuñu
gori ca gott ya, gànnaay ya lañuy taaloo,
te ñooy futti ñu leen futti woon, di
sëxëtoo ña leen sëxëtoo woon. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee. 11 Bésub keroog
laay may Gog ab pàkk, mu def ko sëg fi
biir Israyil; mooy xuru jaarukaay wiy dog
yoonu képp ku fa jaare, te féete yoonu
penku wi jëm géeju Xorom ga. Fa lañuy
rob Gog ak gàngooram gépp, ñu di ko
wooye xuru Gàngooru Gog. 12 Juróom
ñaari weer waa kër Israyil di leen rob,
ngir setal réew mi. 13 Waa réew mépp
a leen di robandoo, te bésub keroog ma
darajaal sama bopp, ñu doxe ca siiw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 14 Dañuy
tabb nit ñu féetewoo di wër réew mi, ñu
àndandook tukkikat yi, di rob néew yi
des ci àll bi, ngir setal ko. Bu juróom
ñaari weer yi jeexee ñu tàmbalee seetaat.
15 Wërkat yooyooy wër réew mi ba mu
daj, ku ci gis yaxi nit, sàkk xàmmikaay

ca wet ga, ngir robkat yi dikk, robi ko ca
xuru Gàngooru Gog, 16 ba far am dëkk
bu ñuy wooye Amona (mu firi Gàngoor).
Noonu lañuy setale réew mi.”
17 «Yaw nit ki nag, Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne: Waxal picc yi ak mboolem
njanaaw yi ak rabi àll yépp, ne leen:
“Dajalooleen, jóge fu ne, dikk, dajesi ci
sama sarax si ma leen di rendil, muy
sarax su mag fa kaw tundi Israyil, ngeen
lekk yàpp, naan deret. 18 Yàppu xarekat
ngeen di lekk, naan deretu garmiy réew
mi, ñooy seeni kuuy, aki tàppaanga aki
bëy aki yëkk, ñoom ñépp mel ni juru
yafal yuy fore jooru Basan. 19 Dingeen
lekk nebbon ba regg, naan deret ba
màndi ci sama sarax si ma leen rendil.
20 Sama ndab ngeen di regge méddu fas
ak boroom watiir ak méddu jàmbaar ak
méddu bépp xarekat.” Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 21 Maay biralal yéefar yi
sama teddnga, yéefar yépp gis àtte yi ma
dogal ak sama diisaayu loxo bi ma leen
teg. 22 Bésub keroog la waa kër Israyil di
dale xam ne maay seen Yàlla Aji Sax ji.

Aji Sax ji ñoŋal na sellngaam

23 «Kon yéefar yi dinañu xam ne
ñaawtéefi waa kër Israyil moo leen
yóbbe ngàllo ndax la ñu ma ñàkke
worma, ba ma xañ leen sama kanam, teg
leen ci seen loxoy noon, ñu fàddoondoo
saamar. 24 Seeni sobeek seeni tooñ
laa jëflanteek ñoom, ba xañ leen sama
kanam.
25 «Kon nag Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne: Léegi maay tijji wërsëgu
Yanqóoba, maay ñeewante waa kër Is-
rayil googu gépp, te maay fiire sama tur
wu sell wi. 26 Bu ñu dëkkee seenum
réew ci xel mu dal, kenn lëjalu leen, ñooy
gàddu seen gàcce, ak gépp ñàkk worma
gu ñu ma ñàkke woon worma, 27 Bu
ma leen jëlee ci xeet yi, délloosi leen,
maa leen di dajalee ca seen réewi noon
yooya, maa leen di fésale sama sellnga,
yéefar yu bare teg ci bët. 28 Dinañu
xam ne maay seen Yàlla Aji Sax, ji leen
yóbbu woon ngàllo ca yéefar ya, ba noppi
délloosi leen seen suuf, te bawuma kenn
gannaaw. 29 Gannaaw bu ma walee waa
kër Israyil sama noo, dootuma leen xañ
sama kanam. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee.»

40

Esekiyel gis na kër Yàlla gu bees

1 Ba ñu duggee ca ñaar fukkeelu at
maak juróom gannaaw ba ñu nu yóbboo
ngàllo, mu yemook fukki at ak ñeent
gannaaw ba ñu nangoo Yerusalem, bésub
keroog booba yemook fukki fan, loxol Aji
Sax ji dikk na fi sama kaw. Mu yóbbu
ma ba foofa. 2 Ci biir peeñuy Yàlla la ma
yóbbu ba réewum Israyil, wàcce ma ci
kaw tund wu kawee kawe. Mu am fa ca
wetu bëj-saalum luy nirook tabaxi dëkk
bu mag. 3 Ba mu ma yóbboo ba foofa,
ma jekki yem ci nit ku am melow xànjar,
ŋàbb buumu lẽe ak yetu nattukaay. Ma
nga taxaw ca buntu dëkk ba. 4 Waa ja ne
ma: «Yaw nit ki, xoolal bu baax, teewlool
say nopp te def sam xel ci mboolem li ma
lay won. Ngir won la moo tax ñu indi la
ba fii. Mboolem loo gis, nanga ko àgge
waa kër Israyil.»

Natt nañu miir baak bunt ba féete penku

5 Ma jekki gis ab miir bu wër kër Yàlla
gi ba mu daj. Waa jaa nga ŋàbb yetu
nattukaay bu gudde juróom benni xasab*
yu teg yaatuwaayu catu loxo†. Mu natt
talaayu miir ba, muy wenn yet, taxawaay
ba it di wenn yet‡. 6 Mu dem ca bunt
ba féete penku, yéeg dëggastal ya, daldi
natt guddaayu dëxu biir bunt ba, muy
wenn yet. Benn dëx bi rekk, wenn yet la.
7 Néegi wattukat yi làng ak jaaruwaayu
mbaaru bunt bi, bu ci nekk ab kaare la
bu wetam di wenn yet. Diggante ñaari
néeg yu nekk, miiru juróomi xasab moo
ca dox. Dal-luwaayu mbaar ma ca biir,
ab dëxam wenn yet la. 8 Mu natt dal-
luwaayu mbaaru bunt ba ca biir, 9 muy
juróom ñetti xasab, ay jënam dëlle ñaari
xasab. Dal-luwaayu mbaar maa nga ca

* 40:5 40.5 xasab ñeent fukki santimeetar laak juróom. † 40:5 40.5 catu loxo bu digg-dóomu di juróom ñaari santimeetar ak genn-wàll. ‡ 40:5 40.5 yet wi di ñetti meetar yu teg tuuti.

biir, janook néeg Yàlla ba. 10 Néegi wat-
tukati bunt ba féete penkub kër Yàlla ga,
ñett la wet gii, ñett wet gee, yépp tolloo,
te jën yi leen séq ñoo tolloo yaatuwaay.
11 Waa ja natt yaatuwaayu buntu
mbaar mi, bu ubbikoo, muy fukki xasab,
yaatuwaayu bunt bi di fukki xasab ak
ñett, boo ci boolee jën yi. 12 Fi janook
bunti néegi wattukat, yi bindoo juróom
benni xasab wet gu nekk, ab dëx a fa
tëdde xasab, talaayu dëx ba di xasab.
13 Mu natte mbaar ma ca xadd ba, dig-
gante miiru biiru benn néeg, ak miiru
biiru moroom, ma mu jàkkaarlool, muy
ñaar fukki xasab ab juróom. 14 Mu def
ñaari jëni mbaar mi§ juróom benn fukki
xasab, ëttu kër Aji Sax ji féete mbaaru
bunt bi wet gu nekk. 15 Diggante kanam
mbaaru bunt ba, ba fa dal-luwaayu
mbaar ma jeexe, juróom fukki xasab la.
16 Néegi wattukat yi ak seeni jën am nañu
ay palanteeri biir yu ànd aki caax, te wër
néeg yi ba dajal. Dal-luwaayu mbaaru
bunt bi itam am ay palanteeri biir yu wër
ba dajal. Jën wu ci nekk, ay nataali garabi
tàndarma lañu ñaas ca kawam.

Natt nañu ëttu biti ba

17 Waa ja yóbbu ma, ba ca ëttu biti ba.
Mu am fa ab dër bu dajal ëtt ba, fanweeri
néeg séq ko. 18 Dër ba daa wër mbaari
bunt yi waaye dëru ëttu biti bi nag moo
gëna suufe bu ëttu biir ba. 19 Waa ja natt
diggante mbaaru bunt ba féeteek ëttu
biti ba, ak mbaaru ëtt ba féete biir, muy
téeméeri xasab. Loola di wetu penku, mu
teg ca bëj-gànnaar.

Natt nañu bunt ba féete bëj-gànnaar

20 Mu natt guddaay ak yaatuwaayu
mbaaru bunt ba féete bëj-gànnaar, te
jëm ca ëttu biti ba. 21 Néegi wattukat
ya ñu tabaxaale mbaar ma di ñett genn
wet, ñett ca ga ca des. Dayoy jën yaak
dal-luwaayu mbaar ma, mook yu buntu
penku ba, ñoo bokk yem: guddaay ba
di juróom fukki xasab, yaatuwaay ba
di ñaar fukki xasab ak juróom. 22 Ay
palanteeram ak dal-luwaayam ak nataali
garabi tàndarmaam it, lépp a bokk ak
yu buntu penku ba dayo. Juróom ñaari
dëggastal ngay yéeg, janook dal-luwaayu
ba. 23 Niki buntu penku bi rekk, buntu
bëj-gànnaar ba daa janook bunt bay
jàllale ca ëttu biir ba. Mu natt diggante
ñaari bunt ya jàkkaarloo, am téeméeri
xasab.

Natt nañu bunt ba féete bëj-saalum

24 Mu yóbbu ma wetu bëj-saalum, ma
yem ci buntu bëj-saalum ba. Mu natt
ay jënam ak dal-luwaayu mbaaram, dayo
ya bokk ak yu bunt ya jiitu, di benn.
25 Foofu itam am na ay palanteer yu
wër dal-luwaayu mbaaru bunt ba ba mu
daj, nirook yu jëkk ya. Dayo yeet di
benn: juróom fukki xasab ci guddaay,
ñaar fukki xasab ak juróom ci yaatuwaay.
26 Juróom ñaari dëggastal ngay yéeg dal-
luwaay ba. Ay nataali garabi tàndarma
lañu ñaas ca kaw jën ya, wet gu nekk
genn. 27 Foofu it ëttu biir ba am na
bunt bu féete bëj-saalum. Waa ja
natt diggante ñaari bunti bëj-saalum yi
jàkkaarloo, am téeméeri xasab.

Natt nañu bunt ya jëm ëttu biir ba

28 Waa ja jaarale ma ca buntu bëj-
saalum ba, dugal ma ca ëttu biir ba. Mu
natt buntu bëj-saalum boobee, ay day-
oom di benn. 29 Néegi wattukatam yaak
jënam yaak biir dal-luwaayu mbaar ma,
lépp a bokk ak ya jiitu ay dayo. Mbaaru
bunt ba ak dal-luwaayam am ay palanteer
ba dajal, guddaayu mbaaru bunt ba di
juróom fukki xasab, yaatuwaay ba di
ñaar fukki xasab ak juróom. 30 Néeg
yu ndaw yi wër ëttu biir bi ba mu daj,
ñaar fukki xasab ak juróom la ci gud-
daay, juróom ci yaatuwaay. 31 Bunti dal-
luwaayi mbaar yaa ngay ubbikoo ca ëttu
biti ba, ñu rafetale jën ya ay nataali garabi
tàndarma. Juróom ñetti dëggastal lañu
cay dugge.
32 Waa ja jaare penku, dugal ma ca ëttu
biir ba. Mu natt buntu penku boobu,
dayo ya di benn. 33 Ay néegam aki jënam
ak biir dal-luwaay ba, lépp a bokk ak
ya ca des ay dayo, juróom fukki xasab
ci guddaay, ñaar fukki xasab ak juróom

§ **40:14** 40.14 jëni mbaar yooyu jën yenuwul dara, dañoo taxaw noonu rekk.

ci yaatuwaay. Mbaaru bunt ba ak dal-
luwaayam am na ay palanteer ba dajal.
34 Dal-luwaayu bunt baa ngay ubbikoo ca
ëttu biti ba, ñu ñaas ca kaw jëni bunt ba
ay nataali garabi tàndarma, di ca dugge
juróom ñetti dëggastal.
35 Waa ja yóbbu ma ba ca buntu bëj-
gànnaar ba. Mu natt ko, mu bokk ak
ya jiitu ay dayo. 36 Bunt ba daa ànd aki
néegam aki jënam ak dal-luwaayam ak
palanteer yu ko wër, ba mu daj. Guddaay
ba di juróom fukki xasab, yaatuwaay ba
di ñaar fukki xasab ak juróom. 37 Mbaaru
bunt baa ngay ubbikoo ca ëttu biti ba;
ay jënam am wet gu nekk nataali garabi
tàndarma, te ñu di ca yéege juróom ñetti
dëggastal.

Natt nañu néegu carxal gi

38 Am na néeg buy ubbikoo ci biir
mbaaru bëj-gànnaar ba féete biir.
Fa lañuy raxase yàppu saraxu rendi-
dóomal. 39 Biir dal-luwaay boobu, ñeenti
taabal a nga ca, ñaari taabal cat lu
nekk. Ca lañuy rey juri sarax yi. Muy
saraxu rendi-dóomal, di saraxu póotum
bàkkaar, di saraxu peyug tooñ. 40 Néegu
peggu boobu ngay jëkka jot, soo jógee
ca biti, ñaari taabal a nga fa, féeteek
dëggastal yi ñuy yéege buntu bëj-
gànnaar bi ak yeneen ñaari taabal fa
féeteek biir dal-luwaay ba. 41 Lépp di
juróom ñetti taabal, ñeent wet gii ak
ñeent wet gee, ñu di ca rendi. 42 Ñeenti
taabali saraxu rendi-dóomal ba, doji yett
lañu ko defare. Bu ci nekk di xasab ak
genn-wàll, wet gu nekk, taxawaay ba di
xasab. Ñu di ca teg jumtukaay yi ñuy
rendee saraxu rendi-dóomal ak yeneen
sarax. 43 Ñu sàkk ay lonku yu gudde catu
loxo, wërale lonku ya ba mu daj ca biir,
yàppu sarax ya di tege ca kaw taabal ya.

Natt nañu ëttu biir ba

44 Mu jàlle ma ca ëttu biir ba. Ay
néegi jàngkat a nga ca ëttu biir ba,
benn bi ci wetu mbaaru bunt bëj-gànnaar
bi, jàkkaarlook bëj-saalum, beneen néeg
bi ci wetu mbaaru buntu penku bi,
jàkkaarlook bëj-gànnaar. 45 Waa ja ne
ma: «Néeg bii jàkkaarlook bëj-saalum
ñeel na sarxalkat yi dénkoo dénkaaney
kër Yàlla gi. 46 Néeg bi jàkkaarlook bëj-
gànnaar nag ñeel na sarxalkat yi dénkoo
dénkaaney sarxalukaay bi. Ñooñu
ñooy Leween ñi askanoo ci Cadog te
bokkuñook kenn sañ-sañu jege Aji Sax ji,
ngir liggéeyal ko.»
47 Waa ja natt ëttu biir ba, muy
téeméeri xasab wet gu nekk. Sarxalukaay
baa nga fa kanam néeg Yàlla ba.

Natt nañu néeg Yàlla ba

48 Mu jàlle ma ca dal-luwaayu mbaaru
néeg Yàlla ba, daldi natt ñaari jëni dal-
luwaay ba, muy juróomi xasab, wet gu
nekk. Bunt ba di fukki xasab ak ñeent,
ñaari weti biir mbaar ma di ñetti xasab,
wet gu ci nekk. 49 Dal-luwaayu mbaar
mi gudde ñaar fukki xasab, yaatoo fukki
xasab ak benn. Mu am dëggastal yu ñuy
yéege, jàll ca biir, ñaari jën séq ko, wet
gu nekk, wenn.

41

1 Ba loolu amee waa ja jàlle ma ba ca
bunt néeg bu mag ba. Mu natt jën ya
séq bunt ba, mu dëlle juróom benni xasab
ci ñaari wet yépp. 2 Yaatuwaayu bunt
ba fukki xasab la, ñaari miiri wet yi ko
séq, bu ci nekk di juróomi xasab. Mu
natt néeg bu mag bi ci boppam, guddaay
bi di ñeent fukki xasab, yaatuwaay bi
di ñaar fukki xasab. 3 Moom nag moo
jàll ca néegu biir ba, daldi natt jëni
bunt ba, mu dëlle ñaari xasab, diggante
ñaari jëni bunt bi di juróom benni xasab,
yaatuwaayi ñaari miiri wet yi séq bunt bi,
bu ci nekk di juróom ñaari xasab. 4 Mu
natt néegu biir bi ci boppam, muy ñaar
fukki xasab wet gii, di ñaar fukki xasab
wetu néeg bu mag ba. Mu ne ma: «Fii
mooy fu sell fee sell.»

Natt nañu toftalu néeg Yàlla bi

5 Mu natt miiru néeg Yàlla bi, mu dëlle
juróom benni xasab, yaatuwaayu néegi
wet, yi wër néeg Yàlla bi ba mu daj, bu
ci nekk di ñeenti xasab. 6 Néegi wet
yooyu ñetti taax yu tegloo la, tollook néeg
Yàlla bi ab taxawaay, taax mu ci nekk
di fanweeri néeg. Mu am ay cëslaay yu

saxe ci miiru néeg Yàlla bi, te téye néegi
wet yooyu, ba sësuñu rëkk ci néeg bi ci
boppam. 7 Taax mu la gëna kawe, gën laa
yaatu, miir ba ànd ak moom gëna sew fi
wër néeg Yàlla bi ba mu daj. Noonu lañuy
yéege ay dëggastal, jóge ci suuf, jaare ca
taaxu digg ba, ba ca taax ma ca kaw.

8 Ma gis ne néeg Yàlla bi ab dëx a
ko yenu, yenuwaale néegi wet yi wër
néeg Yàlla bi, taxawaayu dëx bi di wenn
yet wu mat, tollook juróom benni xasab.
9-10 Néegi wet yi, seen miiru biti dëlle na
juróomi xasab. Ñu bàyyi diggante néegi
wet yi ak taaxi sarxalkat yi, bérab bu
tollook ñaar fukki xasab, wër néeg Yàlla
bi ci ñetti wetam. 11 Am na ñaari bunt
yu sare ci néegi wet yi wër néeg Yàlla bi,
jëme ci pegg bu dara amul. Benn bunt ba
féete bëj-gànnaar; benn ba, bëj-saalum,
yaatuwaayu pegg, bi wër néeg bi ba mu
daj, di juróomi xasab.

Ber nañu ab tabax ca gannaaw

12 Tabax bi féeteek dig-digalu feguwaay
bi ci sowub néeg Yàlla bi, yaatuwaayam
juróom ñaar fukki xasab la, guddaayam
di juróom ñeent fukki xasab, dëllaayu
miir ba di juróomi xasab.

13 Waa ja daldi natt néeg Yàlla bi,
guddaay bi di téeméeri xasab; la dale dig-
digalu feguwaay ba, ba ca catu tabaxu
sowu ba aki miiram itam di téeméeri
xasab. 14 Kanamu néeg Yàlla bi féete
penku téeméeri xasab la, boo ci boolee
dig-digali feguwaay yi séq néeg Yàlla
bi. 15 Mu natt yaatuwaayu tabax ba ca
gannaaw te janook dig-digalu feguwaay
ba, boole ca ñaari poot ya séq tabax ba,
muy téeméeri xasab.

Bérab bu sell bi nag, muy néeg bu mag
bi, di néegu biir bi, di mbaaru bunt bi
jàkkaarlook ëtt bi, 16 ak dëxi bunt yeek
palanteeri caax yeek jaarukaay yi ci ñetti
wet yépp, ak ci kanam dëx yi, lu ci nekk
bant a ko lal. Ci suuf ak ci kaw miir bi
ba ca palanteer ya it noonu, palanteer ya
am ay caax. 17 Ci kaw buntu néeg Yàlla
bi, ba ci biir néeg Yàlla bi, jëm biti, ak
kaw miir bi ko wër, biir ak biti, lépp lañu
natt. 18 Ñu yett ca miir ya ay malaakay
serub ak garabi tàndarma; ñaari serub
yu ne, garabu tàndarmaa nga ca digg
ba, te serub bu ne am na ñaari kanam,
19 genn gi di kanamu nit, jublook genn
tàndarma, geneen gi di kanamu gaynde,
jublook geneen tàndarma. Noonu lañu
wëralee néeg bi ba mu daj. 20 Li ko dale
ci suufu néeg bu mag bi, ba ci kaw bunt
yi, ak ci miir yi, fépp lañu yett serub yeek
tàndarma yi. 21 Njëël bunt bi ak dëx bi, ak
pegg yi ko téye ab kaare la. Buntu néegu
biir bu sell ba it noonu la.

22 Sarxalukaay bi bant la, taxawaayam
di ñetti xasab, guddaayam di ñaari xasab,
yaatuwaayam di ñaari xasab. Mu ami coll
akub tegukaay aki wet, lépp di bant. Waa
ji ne ma: «Taabal jii mooy janook Aji Sax
ji.»

23 Buntub ñaari laf lañuy dugge ca
néeg bu sell bu mag ba, di dugge beneen
bunt bu ni mel ca néegu biir bu sell ba.
24 Bunt yooyu, bu ci nekk ñaari laf yuy
warangiku la. 25 Ñu yett ca buntu néeg
bu mag ba ay malaakay serub, ak garabi
tàndarma yu mel ni ya ñu yett ca kaw
miir ya. Catu xaddu mbaaru bunt ba ca
biti, aw dénk lañu ko def. 26 Palanteeri
caax yi ak miiri néegi wet yi ak miiri
mbaar mi ak ca kaw catu xadd bay lang,
wet gu ne, ay nataali tàndarmaa nga ca.

42

Natt nañu taaxi sarxalkat yi

1 Ba loolu amee waa ji jaarale ma buntu
bëj-gànnaar, génne ma ci ëttu biti bi.
Mu yóbbu ma wetu sowu, dugal ma ca
tabax ba janook dig-digalu feguwaay ba te
sësook miiru biir ba ca wetu bëj-gànnaar.
2 Tabax boobu, guddaayam ci wetu bëj-
gànnaar ga féeteek bunt ba, téeméeri
xasab la, yaatuwaay ba di juróom fukki
xasab. 3 Ci genn wet tabax booboo ngi
janook ñaar fukki xasab yu bokk ci ëttu
biir bi, geneen wet gi janook dëru ëttu
biti bi. Tabax bi def na ñetti sàppey
taax yu tegloo. 4 Ci kanam néeg, yi
féeteek ëttu biir bi, am na jaarukaay
bu yaatoo fukki xasab, gudde téeméeri
xasab. Néeg yooyu wetu bëj-gànnaar
lañu cay dugge. 5 Ñaari taax ya ca kawam
nag, mu ci nekk yaatuwaayam a yées

ma ko féete suuf, ndax taax mu gëna
kawe moo ëpp jaarukaay bu mu bàyyi
fi kanamam. 6 Ñetti sàppey taax la yu
amul ay jën ni néegi ëtt bi ame ay jën.
Moo tax ruumi taaxum kaw ma gëna xat
yoy taaxum digg ma, ak ma féete suuf.
7 Mu am miir bu làng ak néeg yooyu,
teqale leen ak ëttu biti bi, guddaayu miir
bi di juróom fukki xasab. 8 Ndax néeg
yooyu féeteek ëttu biti ba, guddaay ba
bépp juróom fukki xasab la. Waaye
sàppey néeg, ya sësook néeg Yàlla ba,
guddaayam téeméeri xasab la. 9 Ca suufu
néeg yooyu la am jaarukaayu penku bu
jëme ca biir néeg ya féete penku, boo
jógee ca ëttu biti ba.

10 Am na sàppeb néeg bu janook dig-
digalu feguwaay ba, ak tabax ba ca
gannaaw néeg Yàlla ba. Sàppeb néeg
boobu ma nga làng ak miiru biti, bi
yaatuwaayam féete penku. 11 Mu ngi
janook ab jàllukaay. Sàppey néeg yooyu
daa bindoo ni bi féete bëj-gànnaar te
bokk ak ñoom guddaay ak yaatuwaay,
seeni bunt ak seeni dayo yépp di benn.
12 Bunti sàppey néeg ya ca bëj-saalum it
noonu la. Ca catal jaarukaay ba, ab bunt
a nga fa, janoo màkk ak miir ba féete
penku.

13 Ba loolu amee waa ji ne ma: «Néegi
bëj-gànnaar yeek néegi bëj-saalum yi
janook dig-digalu feguwaay bi, ñooy néeg
yu sell yi sarxalkat yi jege Aji Sax ji, di
lekke sarax yu sell yee sell. Ca lañuy
yeb sarax yu sell yee sell it, muy saraxu
pepp yeek saraxu póotum bàkkaar yeek
saraxu peyug tooñ yi, ndax bérab bu sell
la. 14 Sarxalkat yi, bu ñu duggee ci bérab
bu sell bi, dootuñu man daldi génn ci ëttu
biti bi. Ci néeg yii lañuy wacc seen yére yi
ñuy liggéeyale Aji Sax ji, ndax yooyu yére
yu sell la. Ñu solaat nag yeneen yére bala
ñoo dellu ca ëtt ba mbooloo may daje.»

Natt nañu miiru biti bu kër Yàlla gi

15 Ba waa ja nattee dayoy biir néeg
Yàlla bi ba noppi, da maa jaarale ca
mbaaru bunt ba féete penku. Mu
tàmbali di natt bayaal bi wër kër gi.
16 Mu natte yet wa wetu penku, lépp di
juróomi téeméeri yet, yemook kilomeetar
ak genn-wàll. 17 Mu natte yet wa wetu
bëj-gànnaar, lépp di juróomi téeméeri
yet, 18 wetu bëj-saalum ba it, mu natte ko
yet wa, muy juróomi téeméeri yet. 19 Mu
walbatiku, natte yet wa wetu sowu, muy
juróomi téeméeri yet. 20 Noonu la natte
miir bi ub bayaalu kër Yàlla gi ba mu daj,
muy kaare bu wetam di juróomi téeméeri
dayo, te teqale fi sell ak fi sellul.

43

Leeru Yàlla dellu na këram

1 Waa ja nag jiite ma ba ca bunt ba, bunt
ba féete penku. 2 Ma jekki gis leeru Yàllay
Israyil, mu dikke penku, ànd ak kàddu gu
mel ni kàddug géej mbàmbulaan, suuf si
di lerxate fa leeram ga. 3 Moomu peeñu
nirook peeñu ma ma jëkkoona gis ba
may dikk ca yàqum Yerusalem, nirook ma
woon ca tàkkal dexu Kebar. Ma daldi
daanu, dëpp sama kanam fa suuf. 4 Ba
loolu amee leeru Aji Sax ja jaare ca buntu
penku ba, dugg ca néeg Yàlla ba. 5 Ngelaw
nag ne ma cas, yóbbu ma ca biir ëttu
biir ba, leeru Aji Sax ji jekki fees néeg
ba. 6 Ma dégg kuy wax ak man ku féete
fi biir néeg Yàlla bi, te fekk waa ji ma
dugal a ngi taxaw fi sama wet ba tey.
7 Mu ne ma: «Yaw nit ki, sama màkkaanu
ngàngunee ngi, bérab bii laay teg samay
tànk, di fi dëkke fi digg bànni Israyil ba
fàww. Bu waa kër Israyil dellu teddadil
sama tur wu sell, ñook seeni buur ci seen
gànctu, ak seen néewi buur yi ñuy denc
ci seeni jaamookaay. 8 Seen buur yi ñoo
féetale seen dëxi bunt ak seen jëni bunt ci
sama weti dëxi bunt ak sama jëni buntu
kër. Miir doŋŋ a doxoon diggante sama
kër ak seen kër. Ñoo def seen jëf ju
siblu, ba teddadil sama tur wu sell, ma
mer, faagaagal leen. 9 Léegi nag nañu ma
sorele seen gànctu ak seen néewi buur yi,
ndax ma mana dëkk fi seen biir, ba fàww.

10 «Yaw nit ki, waxal waa Israyil
ni kër gi wara mel. Nañu kersawoo
seeni ñaawtéef te ñu natt nataalu kër
gi. 11 Bu ñu kersawoo mboolem seeni
jëf nag, nanga leen xamal bindu kër
gi ak tëralinam aki duggukaayam aki

génnukaayam, bindam bépp, ak dogali
yoon yi mu laaj yépp. Nanga bind lépp,
ñu gis, ba mana sàmm mboolem bindu
kër gi, ak mboolem dogali yoon yi mu laaj,
te di ko jëfe. 12 Ndigalu yoon wi jëm ci
kër Yàlla gi ñu wara tabax mooy lii: ci
kaw tund wi ak fi ko wër fépp, fu sella
sell lay doon. Loolu mooy ndigalu yoon
wi, ci wàllu kër Yàlla gi.»

Natt nañu sarxalukaay bi

13 Lii nag mooy dayoy sarxalukaay
bi ciy xasab, xasab bu ci nekk tegu
yaatuwaayu catu loxo. Toogub sarx-
alukaay bi féete suuf, taxawaayam xasab
la, yaatuwaayam di xasab, mu ànd ak
kéméjam gu ko wër ba mu daj, te tax-
awaayu kéméj gi tollook yaatuwaayu catu
loxo. Toogub sarxalukaay bi noonu la
bindoo. 14 Ñaari xasab a dox diggante
toogu bi ci suuf, ba ci cat li ngay jëkka
jot, te yaatuwaayu cat li di xasab. Ñeenti
xasab a dox diggante cat li ngay jëkka
jot, ba ca cat la ca kaw, te yaatuwaayam
it di xasab. 15 Taxawaayu taalub sarx-
alukaay bi féete kaw ñeenti xasab la,
ñeenti béjjén sampe ci ñeenti coll yi, coll
wu nekk, benn béjjén. 16 Lakkukaayu
sarxalukaay bi ab kaare la, wet gu ci nekk
di fukki xasab ak ñaar. 17 Kon toogub
lakkukaay bi fukki xasab ak ñeent la ci
ñeenti wetam, dib kaare, kéméj gi wër
toogu bi am taxawaayu genn-wàllu xasab,
te toogub lakkukaay bi, wëre lakkukaay
bi cat lu yaatoo xasab. Dëggastal bi
ñuy yéege ci sarxalukaay bi nag penku
la féete.

Sàrtal nañu sarxalukaay bi

18 Waa ji ne ma: «Yaw nit ki, Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Lii mooy dogali
yoon yi jëm ci sarxalukaay bi, bés bu
noppee, ci wàllu saraxi rendi-dóomal, ak
deret ji ñu ci wara tuur. 19 Sarxalkati
Leween ñi askanoo ci Cadog, te jege
ma, ngir di ma liggéeyal, kàddug Aji
Sax jee, nanga leen jox yëkk wu ndaw,
muy saraxu póotum bàkkaar. 20 Nga
sàkk ci deret ji, taqal ci ñeenti béjjéni
sarxalukaay bi, ak ñeenti colli kaw gi ak
ci kéméj gi ba mu daj, nga laabale ko
sarxalukaay bi, defale ko ko njotlaayam.
21 Nga génne bérab bu sell bi yëkku
saraxu póotum bàkkaar mi, te nga lakk
ko bérab ba mu ware ci ëttu kër Yàlla
gi. 22 Bésub ñaareel ba nanga indi ab
sikket bu amul sikk, muy saraxu póotum
bàkkaar bu ñuy laabale sarxalukaay bi;
ñu laabale ko sarxalukaay bi, na ñu ko
laabale woon yëkk wu ndaw wa. 23 Boo
ko laabalee noonee ba noppi, nanga sàkk
aw yëkk wu ndaw wu amul sikk ak kuuy
mu amul sikk. 24 Nga boole indi fi kanam
Aji Sax ji, sarxalkat yi suy leen xorom,
ñu def leen saraxu rendi-dóomal, ñeel Aji
Sax ji. 25 Diiru juróom ñaari fan ngay joxe
bés bu nekk ab sikketu póotum bàkkaar
akaw yëkk akum kuuy, te na lu ci nekk
mucc sikk. 26 Diiru juróom ñaari fan
lañuy def njotlaayal sarxalukaay bi, setal
ko, doore ko sasu sarxalukaay bi. 27 Bu
àpp boobu matee, la ko dale ca bésub
juróom ñetteel ba, na sarxalkat yi joxe
ci kaw sarxalukaay bi, seen saraxi rendi-
dóomal, ak seen saraxi cant ci biir jàmm,
ma daldi leen nangul. Kàddug Boroom bi
Aji Sax jee.»

44

Ay jagle ñeel na boroom jal bi

1 Ba loolu amee waa ji delloo ma ca
mbaaru biti bu kër Yàlla ba féete penku,
fekk bunt ba tëje. 2 Aji Sax ji ne ma:
«Mbaar mii, buntam day dëkke tëje.
Kenn du ko tijji, kenn du ci jaare ndax Aji
Sax ji Yàllay Israyil fii la dugge. Kon nag
na tëje. 3 Boroom jal bi* nag, gannaaw
mooy boroom jal bi, sañ na faa tooge, lekk
fi kanam Aji Sax ji. Waaye ci dal-luwaayu
mbaar mi lay dugge te fi lay génne itam.»

Jege bérab bu sell bi du wàllu ñépp

4 Gannaaw loolu waa ji jaarale ma ca
buntu bëj-gànnaar ba ca kanam néeg ba,
ma jekki gis leeru Aji Sax ji fees néeg Aji
Sax ji. Ma daanu, dëpp sama kanam fa
suuf. 5 Aji Sax ji ne ma: «Yaw nit ki, xippil,
ubbil say nopp te def sa xel ci mboolem lu
ma la wax ci wàllu dogali yoon yi jëm ci

* **44:3** 44.3 Seetal ci 34.23-24 ak 37.24-25.

kër Aji Sax ji ak mboolem digali yoonam.
Defal sa xel bu baax ci duggukaayi kër
gi ak mboolem génnukaayi bérab bu sell
bi. 6 Nanga wax fippukati waa kër Israyil
yii, ne leen: Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Yeen waa kër Israyil, seen jëf ju
siblu ji jépp doy na sëkk. 7 Bu ngeen ma
daan indil sama céru ñam, muy nebbon,
di deretu sarax yi, dangeen di dugalaale
sama biir bérab bu sell bi ay doxandéem
yu xaraful, du ci jëmm, du ci xol. Noonu
ngeen sobeele sama kër gi. Fecci ngeen
sama kóllëreek yeen ndax seen jépp jëf ju
siblu. 8 Dénkoowuleen dénkaane yi jëm
ci sama yëf yu sell yii, xanaa di ko dénk
ñeneen ñu koy dénkoo fi sama biir bérab
bu sell bi.» 9 Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: «Bépp doxandéem bu xaraful ci
xol, xaraful ci jëmm, bumu duggati sama
bérab bu sell bi, muy doxandéem bu mu
mana doon, bu dëkk ci biir bànni Israyil.

Leween ñi am nañu seen wartéefi bopp

10 «Leween ñi ma sore woon ba bànni
Israyil jàddee, ba dëddu ma, di topp seen
kasaray tuur, ñooy gàddu seenu ay. 11 Ay
surga aki fara bunti kër rekk lañuy doon
ci sama bérab bu sell bi, te ñooy tegoo
liggéeyu kër gi. Ñooy rendil xeet wi
saraxu rendi-dóomal, ak gépp jur gu ñuy
sarxal, te ñooy nekk ci waawu xeet wi, di
leen surgawu. 12 Gannaaw ñoo doon dox
diggante xeet week seen kasaray tuur, ba
yóbbe leen ay wu leen gàllankoor, maa
leen giñal ne, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, ñooy gàddu seenu ay. 13 Buñu ma
jege, di ma sarxalal, buñu jege sama lenn
lu sell ak lu sella sell. Ñooy gàddu seen
toroxte ak seen añu jëf ju siblu ji ñu
def. 14 Waaye maa leen di def ñuy nit
ñiy dénkoo dénkaaney kër gi ci mboolem
liggéey bu mu laaj, ak mboolem lees di
def ci biir.

Askanu Cadog am nañu seen wartéefi bopp

15 «Waaye sarxalkat yiy Leween, sëtoo
ci Cadog, te daa dénkoo dénkaaney bérab
bu sell bi ba bànni Israyil jàddee, ñooñoo
may jege, di ma liggéeyal; ñooy dikk
fi man, di indi saraxi nebbon ak deret.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 16 Ñoom
doŋŋ ay dugg sama bérab bu sell bi, ñoom
doŋŋ ay jege sama taabal, di ma liggéeyal,
di dénkoo sama ndénkaane.
17 «Bu ñu dee jàll buntu ëttu biir bi,
yérey lẽe lañuy sol. Buñu sol ndimol
kawaru jur, bu ñuy liggéey fu wees buntu
ëttu biir bi, jëm ca biir-a-biir. 18 Kaalag
lẽe lanuy kaalawoo, tubéyu njiitlaayu lẽe
lañuy jiital, te duñu sol dara lu leen di
ñaqloo. 19 Bu ñuy génn ca ëttu biti ba,
ëtt ba mbooloo may yem, nañu summi
seen yére ya ñuy sarxale, fat yére ya ca
néeg yu sell ya, daldi sol yeneen yére,
ndax baña sédd mbooloo mi sellnga, di
leen lor†.
20 «Buñu watu nel, buñu jañu, waaye
nañu dagg seen kawar ba mu yem.
21 Biiñ, bu ko benn sarxalkat naan, buy
dugg ci ëttu biir bi. 22 Ab jëtun ak ku
ñu fase, sarxalkat du ko jël jabar. Su
dee janq bu askanoo ci waa kër Israyil
mbaa ab jëtun bu sarxalkat doon denc,
sañ nañu koo jël. 23 Sama ñoñ nag nañu
leen ràññeeloo lu sell ak lu sellul; te
xamal leen lu set ak lu sobewu.
24 «Bu jote amee, ñoom ñooy àtte, ba
dogal àtte bi ci sama àttey yoon. Sama
digal yeek sama dogali yoon yi jëm ci
sama màggal yépp, ñoo koy sàmm, te
sama bési Noflaay, ñoo koy sellal.
25 «Nit ku dee nag, ab sarxalkat du ko
jege, di sobeel boppam, ndare ki dee di
baayam mbaa ndeyam, mbaa doomam
ju góor, mbaa ju jigéen, mbaa doomu
ndeyam ju góor mbaa ju jigéen ju amul
jëkkër, ba mu sañ caa sobeel boppam.
26 Su ni demee ba mu sobeel boppam,
na setlu te négandiku juróom ñaari fan,
doora dellu ca liggéeyam. 27 Bés ba muy
dellu ca ëttu biir ba, ngir liggéey ca biir
bérab bu sell ba, na indi saraxu póotum
bàkkaar. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
28 «Sarxalkat yi am nañu seen céru
bopp: man maay seen cér. Du jenn
moomeel ju ngeen leen di jox ci suufas Is-
rayil. Man maay seen moomeel. 29 Saraxu

† **44:19** 44.19 Aay na ci képp ku ñu sellalul, muy laal mbaa ñu di ko laalal lenn lu sell. Man na cee dee sax. Seetal ci *2.Samiyel* 6.6-7.

pepp ak saraxu póotum bàkkaar ak
saraxu peyug tooñ, ñoom ñoo koy lekk, te
lépp lu ñu jagleel Aji Sax ji ci Israyil, ñoo
koy moom. 30 Li gën ci mboolem ndoortel
meññeef, ak seen bépp jooxe ak bu mu
mana doon, sarxalkat yee ko moom. Li
gën ci seen notu sunguf, nangeen ko jox
sarxalkat yi, ndax barke wàccal seen kër.
31 «Gannaaw loolu mboolem lu médd
mbaa lu ñu fàdd, muy boroomi laaf akug
jur, sarxalkat yi duñu ko lekk.

45

Lu jëm ci suuf si ñu jagleel Aji Sax ji

1 «Bu ngeen demee bay tegoo réew
mi bant ngir séddoo ko, nangeen joox-
eel Aji Sax ji dogu suuf bu gudde ñaar
fukki junniy xasab ak juróom (25 000),
yemook fukki kilomeetar ak ñett, yaa-
too ñaar fukki junniy (20 000) xasab,
yemook fukki kilomeetar ak genn-wàll.
Suuf soosu sépp ba fa mu yem, lu sell
lay doon. 2 Biir pàkk boobu, nañu ci
waccal bérab bu sell bi ab dénd bu kaare,
wet gu nekk di juróomi téeméeri xasab,
yemook ñaar téeméeri meetar ak juróom
fukk; ak bayaal bu wër dénd bi, yaatoo
juróom fukki xasab, yemook ñaar fukki
meetar ak juróom wet gu nekk. 3 Ci
biir dogu suuf bu mag boobu gudde ñaar
fukki junniy xasab ak juróom (25 000)
te yaatoo fukki junniy xasab (10 000),
yemook juróomi kilomeetar ak xaajaat, ci
ngay nattal bérab bu sell bi, di fu sell fee
sell. 4 Bérab bu sell a ngoog bu ñuy sàkke
ci réew mi, ñeel sarxalkat yiy liggéey
ci bérab bu sell bi, tey jege Aji Sax ji,
di ko liggéeyal. Foofu lañuy am ay kër
te foofu lañuy beral ab pàkk bérab bu
sell bi. 5 Beneen dénd bu gudde ñaar
fukki junniy xasab ak juróom (25 000),
yaatoo fukki junniy xasab (10 000), na
ñeel Leween ñiy liggéeyal kër Yàlla gi,
ngir ñu am dëkk yu ñu dëkke.
6 «Suufas dëkk bi, nanga ko àppal
yaatuwaayu juróomi junniy xasab
(5 000) ak guddaayu ñaar fukki junniy
xasab ak juróom (25 000), mu làng ak
dog bi ñu sàkkal bérab bu sell bi. Suuf
soosu na ñeel waa kër Israyil gépp.
7 Boroom jal bi nag, nañu ko jagleel
ñaari wet yi séq suufas bérab bu sell
beek pàkkub dëkk bi. Suufas buur soosu
jóge sowu ba géej ga, jógeeti penku ba
fa Israyil yem, na guddaayam tollook
guddaayu suufu giirug Israyil gu ci nekk.
8 Loolooy doon céru suufu boroom jal bi
ci Israyil. Su ko defee boroom jal yi ma
fal dootuñu xañ sama ñoñ suuf. Dañuy
wacce giiri waa kër Israyil li des ci réew
mi.

Sàrt yii war na boroom jal bi ci wàllu kër Yàlla gi

9 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yeen ñiy tooge jalu Israyil, na doy nag!
Coxor geek jaay-doole bi, baleen ko. Njub
ak njekk ngeen war di jëfe. Bàyyileen
di nangu sama alali ñoñ. Boroom bi Aji
Sax jee ko wax. 10 Seen màndaxekaay
na doon njub, efab nattukaayu sol-sotti di
njub, seen bat bi ñuy natte lu ñuy xelli
di njub. 11 Na benn efa ak benn bat yem
dayo, lu ci nekk wara def céru fukkeelu
benn omer*, bi yemook ñaar téeméeri
liitar ak ñaar fukk (220), mbaa téeméeri
kilo ak juróom fukk (150). Te na benn
omer di dayo bi ngeen di natte. 12 Benn
siikal, na wecciku ñaar fukki gera†, te boo
boolee nattu ñaar fukki siikal, ak nattu
ñaar fukki siikal ak juróom, ak nattu
fukki siikal ak juróom, mu wara wecciku
benn natt bi ñuy wax miin.
13 «Lii nag mooy doon seenub jooxe:
muy bele, di lors, na doon seen benn
céru juróom benn fukkeelu meññeef, di
ñaari kilook genn-wàll ci téeméeri kilook
juróom fukk yu nekk. 14 Su dee ag diw,
bat bi ñuy natte lu ñuy xelli lañu koy
natte, benn bat yemook fukkeelu natt bi
ñuy wax omer, mbaa fukkeelu natt bi ñuy
wax kor, di ñaari liitar yu tombal ñaar
(2,2) ci ñaar téeméeri liitar ak ñaar fukk
(220) yu nekk. 15 Ci wàllu parluy Israyil,

* **45:11** 45.11 benn omer am na ñu jàpp ne mu ngi tollook ñeenti téeméeri liitar ak juróom fukk, mbaa ñetti téeméeri kilo. Natt yii, seeni dayo daan na soppiku, topp jamono yaak bérab ya ñu ko daan jëfandikoo. † **45:12** 45.12 Moo doon natt ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, yemook genn-wàllu garaam.

benn ay génn ci ñaar téeméeri gàtt yu
ne, gàtt yooyu ñeel saraxi pepp, ak saraxi
rendi-dóomal, ak saraxi cant ci biir jàmm
ngir njotlaayal askan wi. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 16 Boobu jooxe, mboolem
waa réew mee ciy def seen loxo, indil
ko ki tooge jalub Israyil. 17 Li war ki
tooge jal bi, saraxu rendi-dóomal ci la, ak
saraxu pepp, ak saraxi biiñ yi ñuy joxe
bésu màggal, yu mel ni màggali Terutel
weer ak bési Noflaay, ak yeneen bés yu
bànni Israyil taamoo daje. Moom it mooy
joxe saraxu póotum bàkkaar, ak saraxu
pepp, ak saraxu rendi-dóomal, ak saraxu
cant ci biir jàmm ngir njotlaayal waa kër
Israyil.

18 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Benn fanu weer wi jëkk, nanga jël yëkk
wu ndaw wu amul sikk ngir laabal bérab
bu sell bi. 19 Sarxalkat bi day sàkk ci
deretu saraxu póotum bàkkaar boobu,
taqal ci jëni bunt yi, ak ñeenti colli kaw
sarxalukaay bi, ak jëni buntu ëttu biir bi.
20 Noonu it ngay def ca juróom ñaareelu
fanu weer wa, ngir daboo ko nit ku jàdd
yoon te yégu ko mbaa teyu ko. Su ko
defee ngeen def njotlaayal kër Yàlla gi.

21 «Fukki fan ak ñeent ci weer wu
jëkk wi mooy seen màggalu bésub Mucc
ba. Juróom ñaari fan la màggal giy
am, te mburu mu amul lawiir lañu ciy
lekk. 22 Bés boobu la ki tooge jal bi di
joxeel boppam ak mboolem waa réew mi,
yëkk wu ndaw wuy doon saraxu póotum
bàkkaar. 23 Juróom ñaari fan yooyu dina
sarxal Aji Sax ji bés bu nekk juróom ñaari
yëkk yu ndaw ak juróom ñaari kuuy yu
amul sikk, def ko saraxu rendi-dóomal,
ak ab sikketu sarax ngir peyug tooñ, bés
bu nekk. 24 Yëkk wu ci nekk ak kuuy mu
ci nekk, da koy booleek saraxu benn efab‡
pepp, di fukki kiloy pepp ak juróom, ak
efab pepp bu ne, benn xiinu diw, di ñetti
liitari diw ak genn-wàll.

25 «Ci wàllu màggal giy door fukki fan
ak juróom ci juróom ñaareeli weer wi§,
na ki tooge jal bi def niki ci màggalu
bésub Mucc ba. Juróom ñaari fan, yi
màggal giy def, yenn sarax yooyii rekk
lay joxe, muy saraxu póotum bàkkaar, ak
saraxu rendi-dóomal, ak saraxi pepp ak
diw.

46

1 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Buntu ëttu biir bi féete penku, na tëje
diiru juróom benni fan yi ñuy liggéey.
Waaye bésub Noflaay ba cay topp, na
ubbiku. Bésub Terutel weer it, na ubbiku.
2 Na ki ci jal bi jaare ci dal-luwaayu mbaar
mi féete biti te na yem ci jëni buntu ëttu
biir bi. Na fa xaar sarxalkat yi def saraxu
rendi-dóomalam, ak saraxi cantam ci biir
jàmm. Su ko defee mu sujjóot ci dëxu
bunt bi, ba noppi, génn. Bunt bi nag du
tëje ba ngoon jot. 3 Bésub Noflaay ak
Terutel weer, baadooloy réew mi ci bunt
boobu lañuy sujjóote fi kanam Aji Sax ji.

4 «Saraxu rendi-dóomal, bi ki ci jal biy
indil Aji Sax ji bésub Noflaay, juróom
benni xar yu ndaw yu amul sikk lay doon,
ak kuuy mu amul sikk. 5 Saraxu pepp
biy ànd ak kuuy mi benn efa* lay doon,
di fukki kiloy pepp ak juróom, ak dayob
pepp bu mu àttan buy ànd ak xar yu
ndaw yi ak xiinu diw, yemook ñetti liitari
diw ak genn-wàll ci efab pepp bu nekk.
6 Bésub Terutel weer, wenn yëkk wu
ndaw lay doon wu amul sikk ak juróom
benni xar yu ndaw akam kuuy, te lépp
mucc sikk. 7 Na ci boole saraxu benn efab
pepp buy ànd ak yëkk wi, ak benn efab
pepp ngir kuuy mi, ak lu mu man ci pepp,
mu booleek xar yu ndaw yi, ak benn xiinu
diw ci efab pepp bu nekk.

8 «Dal-luwaay bunt, bi ki ci jal biy jaare
duggsi, fi lay jaare génn. 9 Baadooloy
réew mi nag bu ñuy teewesi bésub
ndaje fi kanam Aji Sax ji, ku ci jaare
mbaaru buntu bëj-gànnaar, di sujjóotsi,
bu noppee na jaare mbaaru buntu bëj-
saalum ba. Te ku dugge mbaaru buntu
bëj-saalum, bu noppee na génne mbaaru
buntu bëj-gànnaar ba. Deesul delloo bunt
bi nga dugge. Bunt bi mu jàkkaarlool lees

‡ **45:24** 45.24 benn efa, am na ñu jàpp ne fanweeri kilo lay tollool, benn xiin wara tollook juróom ñetti liitar, lim yooyu mat ñaari yoon li nu am fii. § **45:25** 45.25 Màggalu bési Mbaar yi lay doon. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.33-34. * **46:5** 46.5 benn efa: seetal ci 45.24.

di génne. 10 Ki ci jal bi ci boppam, bu
baadoolo yiy dugg, na duggandook ñoom,
bu ñuy génn, mu génnandook ñoom.

11 «Su dee bési màggal ak bési ndaje
yi, saraxu pepp mi benn efa lay doon ngir
yëkk wi, yemook fukki kilook juróom, ak
benn efa ngir kuuy mi, ak dayo bu ñu
àttan ngir xar yu ndaw yi, efab pepp bu
ne ànd ak benn xiinu diw, di ñetti liitar
ak genn-wàll.

12 «Buntu ëttu biir bi féete penku it
lañuy ubbil ki ci jal bi, buy joxe saraxu
yéene: muy saraxu rendi-dóomal, di
saraxu cant ci biir jàmm, di beneen
saraxu yéene bu ñeel Aji Sax ji, ngir
mu joxe saraxu rendi-dóomalam, mbaa
saraxu cantam ci biir jàmm, ni mu koy
defe ci bésub Noflaay. Bu noppee, génn,
ñu tëj bunt bi.

13 «Am xarum menn at mu amul sikk
lees di defal Aji Sax ji bés bu nekk saraxu
rendi-dóomal, te suba su ne lees koy
def. 14 Nañu ci boole suba su ne benn
céru juróom benneelu efab pepp, yemook
ñaari kilook liibar, ànd ak liitaru diw,
yemook benn céru ñetteelu xiinu diw
buy tooyal sunguf si. Loolooy saraxu
pepp mi, ñeel Aji Sax ji, di dogali yoon
yu sax dàkk. 15 Muy xar mu ndaw mi, di
saraxu pepp mi, di diw gi, suba su nekk
lees koy def, muy saraxu rendi-dóomal bu
sax dàkk.

Boroom jal bi sañul lépp ci suufam

16 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Su
ki ci jal bi mayee kenn ci doomam yu góor
lenn ci céru suufam, kookoo koy jagoo,
te alal jooju, céru doomi kooka lay doon.
17 Waaye su ki ci jal bi mayee kenn ciy
surgaam lenn ci suufam, ba keroog atum
Yiwiku ma rekk la surga ba di moom suuf
sa, waaye bu atum Yiwiku teewee, suuf si
day dellu ci loxol ki ci jal bi. Suuf soosu,
céru doomi boroom jal bi doŋŋ lay doon.
18 Ki ci jal bi nag du nangu lenn ci suufas
baadoola yi, di leen xañ seen alal. Alalu
boppam doŋŋ la saña sédd doomam yu
góor. Su ko defee kenn ci sama ñoñ du
ñàkk alalam.»

Sàkkal nañu kër Yàlla gi ay waañ

19 Ba loolu amee waa ja génneeti ma ca
jàllukaay ba feggook buntu bëj-gànnaar.
Mu dugal ma ca néeg yu sell ya ñu beral
sarxalkat yi. Ndeke bérab a nga foofa ca
ruq ba, ca biir-a-biir, ca wetu sowu. 20 Mu
ne ma: «Bii bérab, fi la sarxalkat yiy
togge yàppu saraxu peyug tooñ ak saraxu
póotum bàkkaar, di fi lakk saraxu pepp
mi, ngir baña génne lenn lu sell ca ëttu
biti ba, bay sédd nit ñi sellnga gu leen di
lor.»

21 Gannaaw loolu waa ji génneeti ma ba
ci ëttu biti bi, yóbbu ma ci ñeenti collam
yépp. Ndeke coll wu ci nekk, ber nañu
ca ëtt bu ndaw, 22 bu gudde ñeent fukki
xasab, yaatoo fanweeri xasab, te ñeenti
ëtt yu ndaw yi ci coll yi yépp a tolloo.
23 Ñeenti ëtt yu ndaw yi, bu ci nekk miir
bu gàtt a ko ub, ay toggukaay tege ci
suufam, leru miir bi ba mu daj. 24 Waa
ji ne ma: «Lii mooy waañ yi liggéeykati
kër Yàlla gi di togge yàppu saraxi askan
wi.»

47

Am wal balle na kër Yàlla ga

1 Waa ji nag delloo ma ca buntu néeg
Yàlla ba. Gisuma lu moy am ndox muy
balle ci suuf, di génne ci dëxu buntu
penku bi. Kanam néeg baa ngi féete
penku, ndox miy wale wetu bëj-saalumu
néeg bi, fa féeteek bëj-saalumu sarx-
alukaay bi. 2 Mu génnee ma buntu bëj-
gànnaar, wërale ma ca buntu biti ba
féete penku. Gisuma lu moy ndox muy
wale ci suufu buntu penku bi, ci wetu bëj-
saalum.

3 Waa jaa nga jubal penku, ŋàbb buumu
nattukaayam, daldi natt junniy xasab. Mu
jàlle ma ba foofa, ndox ma yem ma ci
kostan. 4 Mu nattaat yeneen junniy xasab,
ndox ma yem ma ciy óom. Mu dellu
natt junniy xasab, jàlle ma, ndox ma yem
ma ci ndigg. 5 Mu nattati yeneen junniy
xasab, wal ma xóot ba manatumaa xuus,
ba jàll. Maneesatu koo jàlle tànk, xanaa
féey.

6 Mu ne ma: «Yaw nit ki, du gis nga
ci?» Ba loolu amee mu delloo ma ba ca
tàkkal dex ga. 7 Ma agsi ca tàkkal dex

ga, daldi yem ci garab yu baree bare ci
ñaari weti dex gi yépp. 8 Waa ji ne ma:
«Ndox mii mu ngi jëm diiwaanu penku, wàcci jooru Araba, jàlli biir géeju Xorom ga. Te bu ndox mi duggee biir géej, géeju ndox mu bon ma, ndox ma day
daldi neex. 9 Mboolem mbindeef muy def
ndiiraan day daldi mana dunde mboolem fu wal mii jëm. Jën yi day takku lool ngir la fa ndox mii àgg, ba neexal mooma ndox. Mboolem fu wal mii àkki daal,
lépp a fay dund. 10 La ko dale Engedi
ba Eneglayim, ay nappkat lay doon. Ñu weer seeni caax ci tefes gi. Wirgoy jën wu am géej gu mag ga rekk, dina am
foofa, bare lool. 11 Waaye tan yaak déeg
ya mu feggool du neexaat, xorom saa koy
féetewoo. 12 Wirgoy garab yu ñuy lekk yu
nekk ñooy saxe ñaari weti wal ma. Xob ya du lax, doom ya du rag, xanaa di meññ weer wu nekk, ndax ndox mi koy suuxat ca bérab bu sell ba lay wale. Meññeef ma, ñu lekk; xob ya, ñu fajoo.»

Aji Sax ji joxe na kemuy réew mi ñuy séddoo

13 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Fukki giiri Israyil yeek ñaar nag, kemi céri suufi réew mi ñuy séddoo, nii la wara tëdde: na wàllu giirug Yuusufa di
ñaari cér. 14 Nangeen ko séddoo, ku
nekk yem ak sa mbokk cér, ndax maa giñal seeni maam, ne dinaa leen ko jox. Kon réew mii, seen cér bu leen lew la.
15 Na lii di kemu réew mi ci wetu bëj-
gànnaar: géej gu mag ga lay dale, topp yoon wa jaare Ettlon ak Lebo Amat, ak
Cedàdd, 16 jaare dëkk yi ñuy wax Berota
ak Sibrayim te nekk diggante réewum Damaas ak Amat, jaare Àccer Tikon, fa
digalook Oran. 17 Kon kemu googu day
dale Géej gu mag ga, ba àgg gox ba ñuy wax Àccar Enan ca penku ba. Kemu bëj-gànnaaram di Damaas ak Amat. Loolooy
wàllu bëj-gànnaaram. 18 Kemu penku
ba day dale diggante Oran ak Damaas, topp xuru Yurdan, diggante diiwaanu Galàdd ak réewum Israyil, dem ba àgg Tamar ca géeju penku ba*. Loolooy wàllu
penkoom. 19 Wetu bëj-saalum, kemu ga
day dale fa Tamar ba ca xuru Meriba ca Kades, daldi leru walu Misra ma, ba àkki géej gu mag ga. Loolooy wàllu bëj-
saalumam. 20 Wetu sowu, géej gu mag
gaay doon kemu ga, dale bëj-saalum ba ca Lebo Amat ca bëj-gànnaar. Loolooy wàllu sowoom.
21 «Suuf si ci diggante kemu yooyu, nangeen ko séddale giiri Israyil yi.
22 Nangeen ko tegoo bant, séddoo ko ci
seen biir, yeen ak doxandéem yi sanc ci seen digg te jaboot ci réew mi. Nangeen leen jàppe ni ay njuddu-ji-réew fi digg Israyil. Nañu am seen céru suuf ni yeen,
bokk ci yem ak giiri Israyil. 23 Ak giir
gu ci doxandéem bi mana wàlli, foofa ngeen koy féetale céru suufam. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

48

Daggal nañu suuf giiri bëj-gànnaar

1 «Lii mooy limeefu giiri Israyil, ak
céru suuf bi giir gu ci nekk di féetewoo. Céru Dan moo féete catu bëj-gànnaar. Kemoom day topp yoonu Ettlon ba Lebo Amat, jàll ba Àccar Enan ga digalook Damaas, Amat féete ko bëj-gànnaar. Suufas Dan day jàpp penku ba sowu, ca
géej gu mag ga, di benn pàcc. 2 Suufas
Aser day digalook sos Dan, jàpp, moom
it, penku ba sowu, di benn pàcc. 3 Suufas
Neftali day digalook sos Aser, jàpp penku
ba sowu, di benn pàcc. 4 Suufas Manase
day digalook suufas Neftali, jàpp penku
ba sowu, di benn pàcc. 5 Suufas Efrayim
day digalook sos Manase, jàpp penku ba
sowu, di benn pàcc. 6 Suufas Ruben
day digalook sos Efrayim, jàpp penku ba
sowu, di benn pàcc. 7 Suufas Yuda day
digalook sos Ruben, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc.

Daggal nañu Aji Sax ji céram bu sell

8 «Suuf sa digalook Yuda ca wetu bëj-
gànnaaram, te dale penku ba sowu, mooy doon pàkk bi ñuy jooxe. Ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000), fukki kilomeetar ak ñett, lay yaatoo, gudde ni

* **47:18** 47.18 géeju penku ba, mooy géeju Xorom ga.

suufas genn giir gu ci nekk, te bérab
bu sell bi nekk ci digg bi. 9 Pàkk
bi ngeen di jooxeel Aji Sax ji ci dog
boobu, day am guddaayu ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000) yemook
fukki kilomeetar ak ñett ak yaatuwaayu
fukki junniy xasab (10 000), di juróomi
kilomeetar ak xaajaat. 10 Cér bu sell
a ngoog, ñeel sarxalkat yi. Ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000) lay
am wetu bëj-gànnaar, yaatoo fukki jun-
niy xasab (10 000) wetu sowu, yaatoo
fukki junniy xasab (10 000) wetu penku,
gudde ñaar fukki junniy xasab ak juróom
(25 000) wetu bëj-saalum, te bérabu Aji
Sax bu sell bi nekk ci digg bi. 11 Dig-
digal bu sell boobu, na ñeel sarxalkat
yi askanoo ci Cadog, ñoom ñi sàmmoon
sama ndénkaane, baña ànd ak bànni Is-
rayil, di lajj ni seen yeneen bokki Leween
ñi. 12 Jooxeb suufas réew mi, nañu ci
jooxeel sarxalkat yi bérab bu sella sell,
mu feggook suufas Leween ñi. 13 Na
suufas Leween ñi digalook sos sarxalkat
yi, di pàkk bu gudde ñaar fukki junniy
xasab ak juróom (25 000), te yaatoo fukki
junniy xasab (10 000). Bu ci nekk na
am guddaayu ñaar fukki junniy xasab
ak juróom (25 000) ak yaatuwaayu fukki
junniy xasab (10 000). 14 Cér boobu mooy
tànnéefu suuf si. Maneesu cee jaay, mbaa
di ci weccikoo lenn, te lenn du ci tàbbi ciy
loxo, ndax cér bu sell la, ñeel Aji Sax ji.

Daggal nañu suuf waa dëkk bi ak boroom jal bi

15 «Pàkk bay des ci yaatuwaayu dog
boobu dina yaatoo juróomi junniy xasab
(5 000), gudde ñaar fukki junniy xasab
ak juróom (25 000); suufas ñépp la pàkk
boobu di doon, ngir dëkk bi. Man naa
doon ay dëkkuwaay aki parlu, te na dëkk
bi ci boppam féetewoo digg ba. 16 Na
dëkk bi bindoo ab kaare bu wet gi di
ñeenti junniy xasab ak juróomi téeméer
(4 500), di ñaari kilomeetar ak genn-wàll.
17 Parlub dëkk bi nag, na féeteek ñeenti
weti dëkk bi, te doon fa wet gu nekk
bayaal bu yaatoo ñaar téeméeri xasab ak
juróom fukk (250). 18 Fi feggook dog bu
sell bi ñu beral Aji Sax ji, dina des pàkk
bu ñuy bey, bu gudde fukki junniy xasab
(10 000) wetu penkub dëkk bi, ak beneen
pàkk bu ni tollu ci wetu sowu. Ca lañuy
jële lekku liggéeykati dëkk bi. 19 Waa
dëkk bi koy bey, ci giiri Israyil yépp lañuy
bàyyikoo. 20 Mboolem pàkk boobu ñuy
jooxe, na doon kaare bu wet gi di ñaar
fukki junniy xasab ak juróom (25 000), te
pàkk boobu ñuy jooxe, pàkk bu sell bi ci
la, dëkk bi, ci la.
21 «Li féete penku ak li féete sowu yépp
nag te des ci suuf si, gannaaw cér bu sell
bi, ak suufas dëkk bi, buur bi ci jal bee
koy moom; wet gu ci nekk yaatoo ñaar
fukki junniy xasab ak juróom (25 000), gii
àkki kemu Israyil ga féete penku, gee àkki
kemu Israyil ga féete sowu, cér bu sell
beek kër gu sell gi nekk ci digg bi. 22 Kon
suufas Leween ñi ak suufas dëkk bi day
bokk féete ci diggu suufas boroom jal bi,
suufas boroom jal bi nekk diggante céru
Yuda ba ca bëj-gànnaar, ak céru Beñamin
ca bëj-saalum.

Daggal nañu suuf giiri bëj-saalum

23 «Limeefu giiri Israyil yi ci des, seeni
suuf nii lay tëdde: Li dale kemu penku
ba, ba ca géej gu mag ga ca sowu,
benn pàcc lay doon, Beñamin féetewoo
ko. 24 Suufas Simeyon feggook sos
Beñamin, jàpp penku ba sowu, di benn
pàcc. 25 Suufas Isaakar jàpp penku ba
sowu, feggook sos Simeyon, di benn pàcc.
26 Suufas Sabulon feggook sos Isaakar,
jàpp penku ba sowu, di benn pàcc.
27 Suufas Gàdd feggook sos Sabulon, jàpp
penku ba sowu, di benn pàcc. 28 Suufas
Gàdd, kemug bëj-saalumam mooy doon
kemug réew mi. Day dale fa Tamar ca
penku ba, ba ca yoonu ndoxu Meriba ca
Kades, leru walum Misra, ba ca géej gu
mag ga. 29 Noonu ngeen di séddalee réew
mi giiri Israyil yi, giir gu ci nekk, ngeen
dogale ko noonu céru suufam. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.

Yerusalem: tur wu yees, fukki bunt ak ñaar, ni giir yi

30 «Bunti dëkk bi nag nii lay tëdde:
Ñeenti miiri dëkk bi, bu ci nekk day am
guddaayu ñeenti junniy xasab ak juróomi

téeméer (4 500).
31 Miir bu ci nekk
dina am ñetti bunt yu ñu dippee ñetti
giiri Israyil. Wetu bëj-gànnaar, benn
buntu Ruben ak benn buntu Yuda ak
benn buntu Lewi.
32 Wetu penku am
miiru ñeenti junniy xasab ak juróomi
téeméer (4 500) ak ñetti bunt: benn
buntu Yuusufa ak benn buntu Beñamin
ak benn buntu Dan.
33 Wetu bëj-saalum
am miiru ñeenti junniy xasab ak juróomi
téeméer (4 500) ak ñetti bunt: benn
buntu Simeyon ak benn buntu Isaakar
ak benn buntu Sabulon.
34 Wetu sowu
am miiru ñeenti junniy xasab ak juróomi
téeméer (4 500) ak ñetti bunt: benn
buntu Gàdd ak benn buntu Aser ak benn
buntu Neftali.
35 Wurmbalu dëkk bi
bépp fukki junniy xasab ak juróom ñett
(18 000) lay doon. Turu dëkk bi nag, dale
ko ca bés ba, di “Aji Sax jaa ngi fi.”»

Dañeel
Dañeel gore na ci biir nguuru kéefar

(Saar 1.1—6.29)

Dañeel aki xaritam tàbbi nañu ci liggéeyu kër Buur

1 Ca ñetteelu atu nguurug Yowakim
buurub Yuda, Nabukodonosor buuru Ba-
bilon daa dikk, gaw Yerusalem. 2 Boroom
bi nag teg Yowakim buurub Yuda ciy lox-
oom, boole ca lenni jumtukaayi kër Yàlla
ga. Nabukodonosor yóbbu jumtukaay ya
réewum Sineyaar, ga ñuy wax Babilon
itam, ca biir kërug tuuram. Mu daldi fat
jumtukaay ya ca denci kër tuuram.

3 Ba loolu amee Buur jox ndigal Aspe-
nas, kilifay bëkk-néegam, ngir mu tànne
ci bànni Israyil, ñenn ci askanu buur
ak ci garmi yi. 4 Ñu diy waxambaane
yu amul benn sikk ci seen yaram, di
ñu góorayiw, mane bépp xeetu njàng,
bare xam-xam te am déggin, ba mana
liggéeyal Buur ci biir këram. Ñu di leen
jàngal làkku waa Babilon ak seen mbind.
5 Ci biir loolu Buur dogalal leen bés bu
nekk ab cér ci njëlam ak ci biiñam. Mu
santaane ñu tàggat leen diiru ñetti at, ñu
doora tàbbi ci liggéeyu buur. 6 Yudeen
ña ca bokkoon di Dañeel ak Anaña ak
Mikayel ak Asaryaa. 7 Kilifag jawriñ ya
nag tudde leen yeneen tur. Dañeel, mu
tudde ko Beltasar, Anaña mu tudde ko
Sadarag, Mikayel tudd Mesag, Asaryaa di
Abet Nego.

8 Ci biir loolu Dañeel fas yéene ci xolam
ne du sobeel boppam ci njëlu buur ak
biiñam. Mu ñaan kilifag jawriñ ya mu
may ko, mu bañ cee sobeel boppam.
9 Yàlla def kilifag jawriñ ya baaxe Dañeel,
yërëm ko. 10 Teewul kilifag jawriñ ya ne
Dañeel: «Man de damaa ragal Buur sama
boroom, moom mi leen dogalal seen lekk
ak seen naan. Su Buur gisee ngeen gëna
yooy seen moroomi xale yu góor yi nag?
Sama bakkan xaj na ci de!»

11 Ba mu ko defee Dañeel wax ak dag,
ba kilifay jawriñ ya sant mu wattu leen,
mook Anaña ak Mikayel ak Asaryaa. Mu
ne ko: 12 «Ngalla sang bi, seetlu nu diiru
fukki fan, ñu di nu jox ci meññeef mi rekk
ak ndoxum naan; 13 te nga xool nu, xool
xale yu góor yiy lekk ci njëlal Buur. Su ko
defee nga seet nooy def ak nun ci ni nga
nu gise, sang bi.» 14 Waa ja ànd ak ñoom
ci loolu, seetlu leen diiru fukki fan. 15 Ba
fukki fan ya matee, seen kanam gëna leer
te ñu gëna suur mboolem xale yu góor
yay lekk ca njëlal Buur. 16 Ci kaw loolu
wattukat ba di yóbbu seen njël ak seen
biiñ, weccee leen ko meññeef. 17 Yàlla
nag may ñeenti xale yu góor yooyu xel
ak ràññee ci mboolem lu ñu bind ak
wàllu xam-xam. Dañeel moom mana firi
mboolem peeñu ak gént.

18 Ba diir ba leen Buur àppal matee, ñu
war leena indi, kilifag jawriñ ya yóbbu
leen fa kanam Buur Nabukodonosor.
19 Buur wax ak ñoom te gisul ci ñoom
ñépp kenn ku mel ni Dañeel ak Anaña
ak Mikayel ak Asaryaa. Ñu daldi tàbbi
ci liggéeyu buur. 20 Mboolem wàllu xam-
xam ak xel mu leen Buur seetlu rekk, gis
ne ñoo ci sut fukki yoon taryaax yeek
ñeengokati réewam mépp.

21 Dañeel nekk na ca liggéeyu buur,
nekk ca ba ca at ma jëkk ca nguurug Buur
Sirus.

2

Dañeel nettali na géntu Buur

1 Ca ñaareelu atu nguurug Nabukodonosor
la Nabukodonosor gént gént gu ub
boppam lool, ba manatula nelaw. 2 Mu
woolu taryaax yi ak ñeengokat yi ak
jibar yi ak xërëmkat yi, ngir ñu firil koy
géntam. Ñu agsi taxaw ca kanamam.
3 Buur ne leen: «Damaa gént lu ub
sama bopp, ma bëgga xam lu muy firi.»
4 Xërëmkat ya ne Buur ci làkku arameen:
«Guddalu fan Buur, sang bi! Wax nu gént
gi, nu firi ko.»

5 Buur wax xërëmkat ya ne leen: «Do-
gal bu wér a ngii tukkee fi man. Su ngeen
ma waxul gént gi, wax ma piri mi, ay dog
lañu leen di dog, seeni kër doon ay sën.

6 Waaye su ngeen waxee gént gi, wax ma
piri mi, ay weexal aki yool ak teraanga
ju réy ngeen di jële ci man. Kon nag
waxleen ma gént gi, wax ma piri mi.»
7 Gannaaw gi ñu dellu ne Buur: «Sang
bi, waxal gént gi, nu wax la pireem.»
8 Buur dellu ne: «Gis naa nag bu baax
ne dangeena bëgga yàggal mbir mi, ndax
xam ngeen ne dogal bu wér tukkee na
ci man 9 ne su ngeen ma waxul gént gi,
àtte bi di benn ci yeen ñépp. Gise ngeen
ba nar maa wax ay fen aki caaxaan, di
yaakaar jamono soppiku. Waxleen ma
gént gi rekk, ma xam ne man ngeen maa
wax pireem.» 10 Xërëmkat ya ne Buur:
«Buur, amul kenn ci kaw suuf ku mana
wax li ngay laaj. Te it benn buur ak
nu màggaayam ak dooleem mana tollu,
masula laaj lu mel nii benn taryaax mbaa
ñeengokat mbaa xërëmkat. 11 Li ngay
laaj daa jafe, Buur. Kenn manu la koo
wax ku moy yàlla yi, Buur, te ñoom
dëkkuñu ci biir nit ñi.» 12 Ci kaw loolu
Buur mer lool ba fees dell, daldi joxe
ndigal ne ñu rey mboolem boroom xam-
xami Babilon.
13 Ba mu ko defee ñu siiwtaane dogal
ba, nara reylu boroom xam-xam ya. Ñuy
seet nag Dañeel aki àndandoom ngir rey
leen. 14 Dañeel def ug teey, jiital xelam,
wax ak Aryog, kilifag dagi buur, fekk
kooku di dem, nara reyi boroom xam-
xami Babilon. 15 Mu laaj Aryog ndawal
Buur, ne ko: «Waaw, lu waral bii dogal
bu diis tukkee ci Buur?» Aryog xamal
Dañeel mbir ma. 16 Dañeel nag dem ca
Buur, ñaan ko mu may ko jot gu mu ko
joxe pirim gént ga.
17 Ba loolu amee Dañeel ñibbi, daldi
xamal mbir ma Anaña ak Mikayel ak
Asaryaa, àndandoom ya, 18 ngir ñu sàkku
yërmandey Yàlla Boroom asamaan ci
wàllu mbóot moomu, ndax ñu bañ leena
rey mook àndandoom yaak yeneen bo-
room xam-xami Babilon. 19 Ca guddi ga
nag, ñu won mbóot ma Dañeel ci biir
peeñu. Ci kaw loolu Dañeel sant Yàlla
Boroom asamaan, 20 daldi ne:
«Cant gu amul ndoorte amul kemu ñeel
na Yàlla,
xam-xam ak kàttan mooy boroom.
21 Mooy walbati jamono, di soppi demin,
di fal buur, di folli.
Mooy xelal boroom xel mu rafet,
di xamal boroom xel mu ñaw.
22 Mooy feeñal mbóot mu làqu,
xam li ci biir lëndëm,
te leer màkkaanoo ko.
23 Sama Yàllay maam, maa lay gërëm,
di la sant.
Yaa ma may xam-xam ak manoore,
xamal ma li nu la laaj.
Yaa nu xamal mbirum Buur mii.»
24 Gannaaw loolu Dañeel dem ca Aryog
mi Buur santoon mu rey boroom xam-
xami Babilon. Ba mu demee ne ko:
«Boroom xam-xami Babilon yi, bu leen
reylu. Yóbbu ma ca Buur, ma jox ko
piri mi.» 25 Aryog gaaw yóbbu Dañeel
ba ca Buur, wax ko ne ko: «Gis naa ci
ngàllog Yudeen ñi ku la mana firil sa gént
gi.» 26 Buur wax ak Dañeel, mi ñu naan
Beltasar, ne ko: «Wóor na la ne man nga
maa wax li ma gént, wax ma li muy firi?»
27 Dañeel ne Buur: «Buur, li nga
laaj amul benn boroom xam-xam mbaa
ñeengokat mbaa taryaax ak seetkat bu
la ko mana xamal. 28 Waaye, Buur
Nabukodonosor, Yàllaa ngi biir asamaan,
di xamle ay mbóot te moo la won liy am
jamono yiy ñëw. Sa gént gaak la nga ca
gis ca sa kaw lal, lii la:
29 «Buur, ba nga tëddee ca sab lal, sa xel
daa dem ci liy xew bu jamono jii weesee.
Kiy feeñal mbóot daldi lay won liy xew.
30 Man nag du caageenu xam-xam bu ma
ëpple mboolem kuy dund. Mbóot mii
dañu ma koo won, ndax yaw Buur, nga
xam piri mi, xam li ub sa bopp.
31 «Buur, danga jekki xool, daldi gis
jëmm ju mag ju ñu defar. Jëmm ja réy
na lool te yànjaayam yéeme. Ma nga
taxaw janook yaw, melokaanam raglu.
32 Boppu jëmm ji wurus la wu raxul, dënn
beek loxo yi di xaalis, biir beek pooj yi di
xànjar, 33 yeel yi di weñ gu ñuul, ndëgguy
tànk yi nag lenn li weñ gu ñuul la, li ci
des di ban bu ñu lakk. 34 Naka ngay xool,
aw doj wu loxo sànniwul fàq, daldi dal
ca tànki jëmm ja bindoo weñ ak ban bu
ñu lakk, daldi koy rajaxe. 35 Ci kaw loolu
weñ gaak ban baak xànjar jaak xaalis

baak wurus wa lépp bokk rajaxoo, mel
ni xataxu dàggay lolli. Ngelaw li buub
ko yóbbu, ba mu ne mes. Doj wa daloon
ca jëmm ja nag doon tund wu mag, fees
àddina sépp.
36 «Loolooy gént gi. Nu wax la piri mi
nag, Buur. 37 Yaw Buur, buuru buur yi,
yaw mi Yàlla Boroom asamaan jox nguur
ak kàttan ak dooleek ndam, 38 te Yàlla
teg ci say loxo doom aadama yeek rabi
àll yeek njanaaw yi, nga boole leen yilif
ñoom ñépp ak fu ñu mana dëkke: yaw
yaay boppu wurus bi.
39 «Sa gannaaw geneen nguur* dina
taxaw, gën laa suufe, ñetteelu nguur
ga topp ca di xànjar, tiim àddina sépp.
40 Ñeenteelu nguur ga day dëgër ni weñ.
Ni weñ di toje lépp ba rajaxe lépp ba mu
rajaxoo, noonu lay toje ba rajaxe yooyu
nguur yépp. Mu mel ni ni weñ gu ñuul
di rajaxee lépp. 41 Soo gisee ndëgguy
tànk yeek baaraami tànk yi, lenn li di ban,
lenn li di weñ, nguur la guy xàjjalikoo.
Lenn li dëgër dëgëraayu weñ ndax weñ
gi nga gis, mu jaxasook ban bi. 42 Te
baaraami tànk, yi lenn li di weñ, lenn li
di ban, ni la nguur ga di ame doole cig
wet, néew doole cig wet. 43 Li nga gis weñ
gu jaxasook ban mooy tekki ne buur yi
dinañu booloo ci seeni pexe, waaye seen
bennoo du mujj; dafa mel ni weñ rekk, du
jaxasook ban.
44 «Ci jamonoy buur yooyu Yàlla Bo-
room asamaan dina samp nguur gu dul
tas mukk, te wenn xeet du ko yilif mukk.
Nguur googu dina tasaare mboolem ye-
neen nguur yooyu, ba genn du ci des,
waaye moom day sax ba fàww. 45 Moo
waral nga gis doj wu loxo sànniwul, mu
fàqe tund wa, daldi rajaxe weñ gaak
xànjar jaak ban baak xaalis baak wurus
wa. Buur, Yàlla ju màgg ji moo la xamal
liy ñëw. Gént gi wér na, piri mi mata
gëm.»
46 Ci kaw loolu Buur Nabukodonosor ne
gurub, dëpp kanamam fa suuf, sujjóotal
Dañeel, joxe nag ndigal ñu jox ko ay
weexal ak cuuraay. 47 Ba loolu amee Buur
wax Dañeel, ne ko: «Aylayéwén, sa Yàlla
mooy Yàllay yàlla yi, di Sangu buur yi,
te it mooy kiy feeñal mbóot, gannaaw
feeñal nga mii mbóot.»
48 Ba mu ko defee Buur teral Dañeel,
may ko lu baree bare, ba noppi def ko
kilifag diiwaanu Babilon gépp, teg ci fal
ko, mu yilif boroom xam-xami Babilon
yépp. 49 Ci biir loolu Dañeel ñaan Buur
mu tabb Sadarag ak Mesag ak Abet Nego,
ñu yore saytub diiwaanu Babilon. Dañeel
moom nekk ca ëttu buur.

3

Sànni nañu xariti Dañeel cib taal

1 Mu am bés Buur Nabukodonosor de-
farlu jëmmi wurus, taxawaay ba di fan-
weeri meetar, yaatuwaay ba di ñetti mee-
tar. Mu taxawal ko ca jooru Dura ga ca di-
iwaanu Babilon. 2 Buur Nabukodonosor
nag woolu jawriñ yaak laman yaak jaraaf
yaak kàngam yaak farbay alal yaak
àttekat yaak ndawi buur yaak mboolem
kilifay diiwaan ya, ngir ñu ñëw ca bernde
ja mu maye ca daloob jëmm ja mu
samp. 3 Ba loolu amee jawriñ yaak
laman yaak jaraaf yaak boroom xel yaak
farbay alal yaak àttekat yaak ndawi
buur yaak mboolem kilifay diiwaan ya,
ñépp daje ngir berndey jëmm, ja Buur
Nabukodonosor samp; ñu daldi taxaw ca
kanam jëmm ja.
4 Yéenekat ba nag xaacu, ne:
«Dégluleen li ñu leen sant, yeen waa
mbooloo yépp ak xeet yépp, ak làkk yépp.
5 Bu ngeen di dégg bufta gi ak toxoro gi
ak xalam gi ak riiti gi ak kooraa gi ak
liit gi ak mboolem jumtukaayu xumbal
yi, nangeen sujjóot, màggale ko jëmmu
wurus wi Buur Nabukodonosor samp.
6 Képp ku sujjóotul màggal ko, dees koy
daldi sànni ci biir taal bu yànj.»
7 Loolu nag waral saa yu nit ña
déggee bufta gaak toxoro gaak xalam
gaak riiti gaak kooraa gaak mboolem
jumtukaayu xumbal ya, ñoom ñépp
ay bokk sujjóot, màggal jëmmu wu-
rus ja Buur Nabukodonosor samp, muy
mbooloo yaak xeet yaak làkk ya.

* 2:39 2.39 geneen nguur: manees naa wax it weneen askanu buur.

8 Ci biir loolu ay xërëmkat dikk, di boole Yawut ya. 9 Ñu wax Buur Nabukodonosor, ne ko: «Buur, guddalu fan. 10 Buur sang bi, xam nga yaa joxe ndigal ne: “Képp ku dégg bufta geek toxoro geek xalam geek riiti geek kooraa geek liit geek mboolem jumtukaayu xumbal, dangaa wara sujjóot, màggal jëmmi wurus ji. 11 Te képp ku sujjóotul màggal ko, dees na ko sànni ci biir taal bu yànj.” 12 Dafa am ay Yawut yoo tabb, ñu yore saytub diiwaanu Babilon. Ñu di leen wax Sadarag ak Mesag ak Abet Nego. Ñooñu de Buur, déggaluñu la; say yàlla, jaamuwuñu leen; sa jëmmu wurus ji nga samp it, màggaluñu ko.»

13 Nabukodonosor daldi mer lool, ba fees dell. Mu woolu Sadarag ak Mesag ak Abet Nego; ñu indi leen ba fa kanam Buur. 14 Nabukodonosor àddu ne leen: «Ndax dëgg la, yeen Sadarag, Mesag ak Abet Nego, yeena baña jaamu samay yàlla, baña màggal jëmmu wurus ji ma samp? 15 Léegi, bettuma leen. Bu ngeen di dégg bufta geek toxoro geek xalam geek riiti geek kooraa geek liit geek mboolem jumtukaayi xumbal yi rekk, sujjóotleen, màggale ko jëmm ji ma sàkk. Waaye su ngeen ko màggalul, dees na leen daldi sànni ci biir taalu sawara bu yànj. Ana yàlla ju leen di musal ci man?»

16 Sadarag Mesag ak Abet Nego ne Buur Nabukodonosor: «Buur, soxlawul ñu di la lay dara. 17 Ndegam Yàlla ji nuy jaamu man nanoo musal ci taalu sawara bu yànj bi, musal nu ci yaw mii, dina nu musal. 18 Su demewul noonu it nag Buur, xamal ne say yàlla dunu leen jaamu, sa jëmmu wurus ji nga samp it, dunu ko sujjóotal.»

19 Ci kaw loolu Nabukodonosor mer lool ba fees dell, kanam gay sël-sëli janook Sadarag Mesag ak Abet Nego. Mu santaane ñu xamb taal ba, ba mu gëna tàng juróom ñaari yoon na mu daan tànge; 20 ba noppi mu sant ay dag yu am kàttan ci mbooloom xareem, ngir ñu yeew Sadarag ak Mesag ak Abet Nego, sànni leen ca biir taal bu yànj ba. 21 Ñooñu yeew leen na ñu soloo, ñook seeni mbubb ak seeni tubéy ak seeni mbaxana, daldi leen sànni ca biir taal bu yànj ba. 22 Ndigalu Buur nag jampa jamp, sawara wa boya boy, ba tàkk-tàkku sawara wa rey dag, ya ca sànni Sadarag ak Mesag ak Abet Nego. 23 Sadarag, Mesag ak Abet Nego, ñoom ñett ñépp yeewe ba ne ŋodd, tàbbi ca biir taalu sawara bu yànj ba.

24 Ci kaw loolu Buur Nabukodonosor jommi, ne bërét taxaw, daldi laaj ay dagam ne leen: «Xanaa du ñett lañu yeew, sànni ci sawara wi?» Ñu ne ko: «Ahakay, Buur!» 25 Mu ne: «Xool-leen, ñeent ñu yeewewul laa gis, ñuy daagu ci biir sawara wi te dara dalu leen. Ñeenteel baa ngi mel ni jëmm ju nirook Yàlla.» 26 Nabukodonosor nag jegeñsi buntu taal bu yànj ba, daldi àddu ca kaw ne: «Éey Sadarag, Mesag, Abet Nego, jaami Yàlla jiy Aji kawe ji, génnleen fii!»

Sadarag ak Mesag ak Abet Nego daldi génne ca biir sawara sa. 27 Ba loolu amee jawriñ yaak laman yaak jaraaf yaak dagi Buur yéew leen. Ñu gis nag ne sawara wi lakkul seen yaram fenn, seen kawaru bopp xoyomuwul, seeni yére yàquwul, xeeñuñu sax xetu sawara.

28 Nabukodonosor wax ne: «Cant ñeel na Yàllay Sadarag ak Mesag ak Abet Nego, moom mi yónni malaakaam, mu wallu jaamam ñi ko wóolu, ba xëtt sama ndigal man Buur, te jaay seen bakkan gënal leen ñuy jaamu mbaa di sujjóotal jeneen yàlla ju dul seen Yàlla. 29 Dogal tukkee na ci man ne: muy mépp mbooloo ak bépp xeet ak wépp làkk, képp ku ci ñàkke kersa Yàllay Sadarag ak Mesag ak Abet Nego, ay dog lees koy dog, te këram dees na ko def ab sën, ndax kat amul jenn yàlla ju mana walloo ni moom.»

30 Ba loolu wéyee Buur gëna teral Sadarag ak Mesag ak Abet Nego ca diiwaanu Babilon.

Buuru yéefar sàbbaal na Aji Sax ji

31 Bataaxalu Buur Nabukodonosor a ngii, jëm ci mépp mbooloo ak wépp xeet ak wépp làkk, ak fu ñu dëkke ci àddina sépp:

Yal na seen jàmm yokku. 32 Màndarga
yeek kéemaan yi ma Yàlla Aji Kawe ji
defal, maa ngi am bànneex ci xamle ko.
33 Ndaw màndargaam yu màgg,
ndaw kéemaanam yu réy!
Nguuram ay nguur gu sax dàkk,
kilifteefam ñeel maasoo maas.

4

1 Man Nabukodonosor maa ngi woon
ci sama jàmmi kër ak sama teraangay
màkkaan. 2 Ma tëdd sama lal, daldi am
gént gu ma tiital, ak xalaat ak peeñu yu
ma indil njàqare. 3 Ma joxe ndigal, woolu
boroom xam-xami Babilon yépp, ngir ñu
xamal ma pirim gént gi. 4 Ci kaw loolu
taryaax yeek ñeengokat yeek xërëmkat
yeek seetkat yi dikk. Ma nettali leen gént
gi, waaye waxuñu ma piri mi. 5 Ñu mujj
ma indil Dañeel, di Beltasar, mi ñu tudde
sama yàlla, di ku xelu yàlla yu sell yi nekk
ci moom. Ma wax ko gént gi.
6 Ma ne ko: «Beltasar, kilifay taryaax
yi, man ci sama bopp xam naa ne xelum
yàlla yu sell yaa ngi ci yaw, te menn
mbóot jaaxalu la. Peeñum gént gi ma
gént, wax ma piri mi. 7 Li ma gis daal
ci sama kaw lal mooy lii:
Damaa jekki gis garab ci digg àddina si,
mu gudd lool.
8 Garab gay màgg, di réy,
ba njobbaxtal la di laal asamaan,
ñu di ko séen ba ca cati àddina sépp.
9 Xob yaa nga naat,
meññeef ma ne gàññ,
mana dundal ñépp.
Muy keppaaral rabu àll,
di tàggal njanaaw,
di dundal bépp boroom bakkan.
10 «Fi ma tëdd ci sama lal, ma jekki
gis ab wattukat bu sell wàcce asamaan.
11 Mu àddu ca kaw ne:
"Daaneleen garab gi te gor ay bànqaasam.
Wittleen xob yi, tasaare meññeef mi.
Na rab yi jóge ci keppaaram, daw,
njanaaw yi ciy bànqaasam, naaw.
12 Waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen ko fi suuf,
ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na ko layub asamaan di faam,
muy dunde ñax nig jur.
13 Mu nitoodi,
ame xelum mala
diiru juróom ñaari jamono.
14 Ndogal a ngoog bu wattukat yi tëral,
àttee ngoog bu ñu sell ñooñu digle,
ngir aji dund ji xam ne
Aji Kawe jee yilif nguurug nit,
di ko jox ki ko soob,
di ca fal ki gëna tuut."
15 «Loolu laa gént, man, Nabukodonosor.
Yaw Beltasar nag, wax ma piri mi. Ndax
boroom xam-xam yi ci sama réew mi,
kenn manu ma cee wax piri mi. Waaye
yaw man nga ko, ngir xelum yàlla yu sell
yaa ngi ci yaw.»
16 Ba loolu amee Dañeel ma ñuy wax
Beltasar ne dann ab diir, jaaxle, xalaat
yu ko tiital dikkal ko. Buur àddu ne
ko: «Beltasar, gént geek piri mi bumu
la tiital.» Beltasar ne ko: «Sang bi, su
ma sañoon de muy sa géntug noon te
pireem topp say bañaale. 17 Garab gi nga
gis muy màgg di réy, njobbaxtal lay laal
asamaan, ñu di ko séen ci àddina sépp,
18 mook xobam yu naat ak meññeefam
mu ne gàññ, mana dundal ñépp; muy
keppaaral rabu àll, di tàggal njanaaw:
19 Buur de, garab googu yaw la. Yaa
màgg, di bare doole; di màgg ba laal
asamaan, sa kilifteef àkki cati àddina.
20 «Buur, li nga gis kenn ci wattukat yu
sell yi wàcce asamaan, àddu ca kaw ne:
"Daaneleen garab gi, tas ko,
waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen ko fi suuf,
ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na lay biy wàcc, di ko faam,
muy dunde ñax nig jur
diiru juróom ñaari jamono."
21 Piri maa ngii, Buur, di dogalu Aji Kawe,
ji dal ci sa kaw, Buur, sang bi. 22 Yaw
lañuy dàqe ci nit ñi; rabi àll yi ngay
dëkkal, ñax di sam xont niw nag, lay
biy wàcc di la faam diiru juróom ñaari
jamono, ba kera ngay xam ne Aji Kawe
jee yor nguurug nit, di ko jox ku ko neex.
23 Li ñu santaane ñu bàyyi ëkk beek reeni
garab gi mooy tekki ne nguur gi dees na

la ko delloo keroog boo xamee ne Boroom
asamaan mooy Buur. 24 Kon nag Buur,
ngalla nangul li ma lay digal: say moy
ak say bàkkaar, daboo ko di def njekk ak
di baaxe néew-ji-doole ndax sa teraanga
sax.»
25 Loolu lépp dal na Buur Nabukodonosor.
26 Ba ñu ca tegee fukki weer ak yaar yu
mat, muy doxantu ca kaw taaxum kër
buur ca Babilon. 27 Ma ngay wax naan:
«Xanaa lii du Babilon gu mag gi ma tabax
man, ci sama doole ju réy, muy péeyu
buur, di sama ndam ak sama daraja?»
28 Kàddug Buur ga daanoogul sax,
baat jibe asamaan àddu ne: «Yaw Buur
Nabukodonosor, dogal ñeel na la ne
nguur gi rëcc na la. 29 Dees na la dàqe ci
nit ñi, nga dëkk ak rabi àll yi, ñax di sam
xont niw nag diiru juróom ñaari jamono,
ba kera ngay xam ne Aji Kawe jee yor
nguurug nit, di ko jox ku ko neex.»
30 Ca saa sa kàddu ga sotti ñeel
Nabukodonosor. Ñu dàqe ko ci nit ñi,
muy dunde ñax niw nag, lay biy wàcc di
ko faam, ba kawar gi sëq ni dunqi jaxaay,
ay wewam di saf yu njanaaw.

Nabukodonosor xippi na

31 Ba àpp ba matee, man Nabukodonosor,
maa séentu asamaan, sama sago délsi.
Ma sant Aji Kawe ji, sargal Kiy dund ba
fàww, màggal ko:
kilifteefam sax fàww,
nguuram ñeel maasoo maas.
32 Mboolem waa àddina
di neen ci moom.
Nu ko neex lay def
ak gàngoori xarey asamaan
ak waa suuf,
te kenn du fél loxoom
mbaa mu naa ko: «Ana looy def nii?»
33 Ba sama sago délsee, ca laa jotaat
ndam ak daraja ngir sama teraangay
nguur. Ba loolu amee samay jawriñ ak
samay jaraaf jëlsi ma; ñu dëjaat ma ci
nguur gi, ma gënatee màgg. 34 Léegi
nag man, Nabukodonosor, maa ngi sant
Boroom asamaan, di ko sargal, di ko
màggal. Lu mu def dëgg la, fu mu
jaare njub la, te kuy réy-réylu man na laa
suufeel.

5

Buur Baltacar a bew ba sànku

1 Am na bés Buur Baltacar defal ay
jaraafam bernde ju réy. Ña nga tollu
ci junni, muy naan nag ca seen kanam.
2 Biiñ ba jay Baltacar, mu joxe ndigal,
ñu indi ndab, yu xaalis yaak yu wurus
ya baayam* Nabukodonosor jële woon ca
jaamookaayu Yerusalem, ngir ñu naane
ca, mooki jaraafam aki soxnaam aki
nekkaaleem. 3 Ba mu ko defee ñu indi nd-
abi wurus ya ñu jële woon ca jaamookaay
ba, kër Yàlla ga ca Yerusalem. Buur di
ca naan, mooki jaraafam aki nekkaaleem.
4 Ña ngay naan biiñ, di sàbbaal yàllay
wurus yaak yu xaalis yaak yu xànjar yaak
yu weñ yaak yu bant yaak yu doj ya.
5 Ca saa sa baaraami loxob nit buy bind
feeñ fa janook tegukaayu làmp ba, ca kaw
miiru kër buur, ba ñu weexal. Buur di
xool catu loxo bay bind. 6 Kanamu Buur
nag soppiku, njàqare dikkal ko, ba ndigg
la ne yalax, óom yay fenqoo.
7 Buur daldi àddu ca kaw, di woolu
ñeengokat yeek xërëmkat yi ak seetkat
yi. Mu wax ak boroom xam-xami Babilon
yooyu ne leen: «Képp ku jàng mbind
mii te wax ma lu mu tekki, dees na ko
solal yérey buur yu xonq curr, takkal ko
caqu wurus, jox ko kilifteef gu koy tofal ci
bummi.»
8 Ba loolu amee boroom xam-xami Buur
yépp dikk ba ca biir, waaye manuñoo
jàng mbind ma, bay xamal Buur la muy
tekki. 9 Buur Baltacar nag gënatee tiit,
kanam ga gëna soppiku, jaraafam ya it
jàq.
10 Ci biir loolu Lingeer, ndeyi Buur,
dégg coowal Buur aki jaraafam, daldi
duggsi ci biir néegu xawaare bi. Mu ne:
«Buur, guddalu fan! Bul tiit, bu sa kanam
lëndëm. 11 Am na góor gu nekk ci sa réew
mi; xelu yàlla yu sell yaa ngi ci moom,
te ci sa jamonoy baay, gis nañu ci moom
ag ràññee ak xel ak xam-xam bu nirook

* **5:2** 5.2 baay bi ñuy wax fii, am na ñu jàpp ne maam la woon ci moom mbaa buur bu ko jiitu woon ci nguur
gi rekk, waaye du baayub geño.

xam-xamu yàlla yi. Buur Nabukodonosor
sa baay nag fal ko, mu jiite taryaax yeek
ñeengokat yeek xërëmkat yeek seetkat
yi; 12 loolu yépp ndax dañoo gis ci kooku
Buur tudde Beltasar, xel mu ñaw akum
njàng ak ràññee. Day firi gént, di
teqental ay cax ak a lijjanti ay jafe-jafe.
Kookooy Dañeel; kon nañu ko woo, mu
wax piri mi.»
13 Ci kaw loolu ñu indi Dañeel fa kanam
Buur. Buur ne Dañeel: «Du yaay Dañeel
mi bokk ci Yudeeni ngàllo, ga Buur saa
baay jële Yuda? 14 Dégg naa sab jëw, ñu
naan noowi yàlla yaa ngi ci yaw, te gis
nañu ci yaw ag ràññee akum xel ak xam-
xam bu takku. 15 Léegi indiloon nañu
ma boroom xam-xam yeek ñeengokat yi,
ndax ñu jàngal ma mbind mii, xamal ma
pireem. Waaye xamuñu pireem. 16 Dégg
naa nag ne man ngaa firi lool ak a lijjanti
mbir yu jafe. Soo ma manee jàngal mbind
mi, wax ma lu muy tekki, dees na la
solal yérey buur yu xonq curr, takkal la
caqu wurus, jox la kilifteef gu lay tofal ci
bummi.»
17 Dañeel nag janook Buur ne ko:
«Buur, dencal sag may te jox keneen say
neexal. Du tee ma jàngal la mbind mi,
firil la ko.
18 «Buur, Yàlla Aji Kawe ji daa joxoon
sa baay Nabukodonosor nguur gi, muy ku
màgg, am ndam ak daraja. 19 Màggaay
ga mu ko mayoon tax waa mbooloo yeek
xeet yeek làkk yépp ragal ko, bay lox ci
kanamam. Ku ko soob, mu rey; ku ko
soob, mu bàyyi; ku ko soob, mu fal; ku ko
soob, mu torxal. 20 Waaye ba mu bewee,
të ticc bay réy-réylu, dañu koo jàllarbee
ca nguuram, nangu ndam la, 21 dàqe ko ci
nit ñi, def xel ma xelum rab. Mu dëkk ak
mbaami àll yi, am ñax dim xontam niw
nag, lay biy wàcc, di ko faam, ba kera ba
mu xamee ne Aji Kawe jee yor nguurug
nit, di ko jox ku ko neex.
22 «Yaw Baltacar miy doomam nag,
xam nga loolu lépp te taxu laa toroxlu,
23 xanaa ngay diirook Boroom asamaan,
bay santaane ñu indil la ndabi këram, nga
di ci naan biiñ, yaak say jawriñ ak say
soxna ak say nekkaale, ngeen di sàbbaal
ay yàllay xaalis ak yu wurus ak yu xànjar
ak yu weñ ak yu bant ak yu doj, te du
ci lenn luy gis mbaa muy dégg mbaa mu
xam dara. Waaye Yàlla ji yor sa bakkan
tey ak ëllëg sàbbaaloo ko. 24 Moo tax
Yàlla yónni loxo bi, mu rëdd mbind mii.
25 «Mbind mi ñu rëdd mooy: WAÑÑ,
WAÑÑ, NATT, SÉDDALE. 26 Li muy firi
mooy:

WAÑÑ: Yàlla waññ na sa nguur, ba jeexal
ko.
27 NATT: Nattees na sa diisaay ci nat-
tukaay bi, nga yées.
28 SÉDDALE: Séddale nañu sam réew, ba
jox ko xeeti Medd ak Pers.»

29 Ca la Baltacar joxe ndigal, ñu solal
Dañeel yérey buur yu xonq curr, takkal
ko caqu wurus, daldi yégle ne moo topp
ci bummi.
30 Guddi googa lañu rey Baltacar, buu-
rub waa Babilon.

6

Dañeel tàbbi na paxum gaynde

1 Ci kaw loolu Daryus waa Medd ba, jot
ca nguur ga, fekk ko mu am juróom benn
fukki at ak ñaar.
2 Mu neex Daryus nag, mu fal téeméeri
jawriñ ak ñaar fukk ca réew ma, ñuy
saytu nguur ga gépp; 3 ak ñetti saytukat
yu leen jiite, kenn ka di Dañeel. Saytukat
yooyu nag di leen xamal lu ñuy liggéey,
ngir Buur baña yàqule dara. 4 Ci biir loolu
Dañeel di ku ràññiku ci biir saytukat
yaak jawriñ ya, ndax rafet um xel; ba
tax Buur di seet nu mu koy fale, mu yilif
nguur gépp. 5 Ba loolu amee saytukat
yaak jawriñ ya di wuta tuumaal Dañeel ci
mbiri nguur gi, te gisuñu genn tooñ mbaa
sikk ci moom, ndax ku amoon kóllëre la,
te giseesul ci moom genn néewal mbaa
sikk. 6 Ñu daldi ne: «Dunu gis mukk lenn
lu nu tuumaal Dañeel. Xanaa nu gis ko ci
yoonu Yàllaam.»
7 Ba mu ko defee saytukat yaak jawriñ
ya ànd rungumloo ba ca Buur, ne ko:
«Buur Daryus, guddalu fan! 8 Saytukati
nguur gépp ak laman yeek jawriñ yeek
boroom xel yeek jaraaf yi mànkoo nañu,
tëral dogalu buur bi yoonal aaye bii:

ci diiru fanweeri fan, képp ku ñaan ci jenn yàlla mbaa ci nit ku la moy, yaw Buur sang bi, dees na ko sànni ca kàmbu gaynde ya.
9 Léegi nag, Buur, dogalal aaye bi, te torlu mbind mi, ba dootu tebbiku, mu dëppook yoonu waa Medd ak waa Pers, wi dul toxu.»
10 Ci kaw loolu Buur Daryus torlu mbindum aaye ba.

11 Ba Dañeel yégee ne torlu nañu dogal ba, teewul mu ñibbi, yéeg ca néeg ba ca kaw taax, ma palanteer ya jublook Yerusalem, na mu ko daan defe naka jekk ñetti yoon ci bés. Mu sukk fa, di ñaan ak a sant Yàllaam.
12 Ci kaw loolu nit ña rungumloo, fekk ko muy ñaan ak a dagaan Yàllaam,
13 ba noppi ñu dem fekki Buur, ngir wax ak moom ca aaye ba mu tëral, ne ko: «Xanaa du yaa torlu aaye bi ne: képp ku ñaan jenn yàlla mbaa nit ku la moy, yaw Buur, diiru fanweeri fan, dees na ko sànni ca kàmbu gaynde ya?» Buur ne: «Dogal bi kay wér na, dëppook yoonu waa Medd ak Pers, wi dul toxu.»

14 Ñu ne ko: «Buur, Dañeel mi bokk ca ngàllog Yudeen ña de, faalewu la, yaak aaye bi nga torlu. Ñetti yoon ci bés lay ñaan ay ñaanam ba tey.»
15 Buur dégg ko, am tiis wu réy. Mu daldi fas yéene ne dina musal Dañeel. Ba jant so ma ngay wut pexe mu mu ko musale.

16 Ci kaw loolu nit ña rungumlooti ba ca Buur, ne ko: «Buur, xamal ne yoonu waa Medd ak Pers tëral na ne mboolem aaye mbaa dogal bu buur dëggal dootu toxu.»
17 Buur nag joxe ndigal, ñu yóbbu Dañeel, tàbbal ko ca kàmbu gaynde ya. Buur ne ko: «Sa Yàlla ji nga saxoo jaamu, yal na la xettli.»
18 Ba mu ko defee ñu indi aw doj, dëj ko ca buntu kàmb ga, Buur bës ca jaarob torlukaayam ak jaarob torlukaayu jaraafam ya, ba dara dootu mana soppiku ci deminu Dañeel.
19 Ba loolu wéyee Buur dellu këram. Lekkul guddi gi yépp, sàkkuwul lu koy bégal, te nelaw të ko.

20 Ba njël jotee, ba bët di bëgga set, Buur jóg, daldi gaaw dem ca kàmbu gaynde ya.
21 Naka la jub kàmb ga, daldi woo Dañeel; baat baa nga tiis. Mu ne ko: «Éy Dañeel, jaamu Yàlla jiy dund; sa Yàlla ji nga saxoo jaamu, mbaa mujj na laa xettli ci gaynde yi?»
22 Dañeel daldi ne Buur: «Buur, guddalu fan!
23 Sama Yàlla yebal na malaakaam, mu tëj gémmiñi gaynde yi, ba defuñu ma dara. Ndax kat mucc naa ci tuuma sama digganteek moom ak sama digganteek yaw it, te defuma dara lu bon.»
24 Buur nag am mbégte mu réy. Ci kaw loolu mu joxe ndigal, ñu génne Dañeel kàmb ga. Ba ñu génnee Dañeel kàmb ga, gaañuwul fenn, ndax daa wóolu Yàllaam.
25 Ba loolu wéyee Buur joxe ndigal, ñu indi nit ña tuumaaloon Dañeel, ñu tàbbal leen ca kàmbu gaynde ya, ñook seeni doom ak seeni jabar. Àgguñu suuf sax, gaynde ya alawti leen, dammate seen yax yépp.
26 Gannaaw loolu Buur Daryus bind waa mbooloo yépp ak xeet yépp ak làkk yépp, di waa àddina sépp, ne:

«Jàmm ngeen!

27 «Dogal tukkee na ci man, ne mboolem fu bokk ci sama nguur, nañu fa ragal Yàllay Dañeel, wormaal ko,
keey Yàlla jiy dund,
kee sax fàww,
nguuram du tas,
kilifteefam du jeex.
28 Keey musle, di xettlee,
di def ay màndarga aki kéemaan,
kaw asamaan ak suuf.
Kee musal Dañeel
ca pàddum gaynde ya.»

29 Dañeel nag gëna am cér diirub nguurug Daryus ak nguurug Sirus waa Pers ba.

Aji Sax ji feeñu na Dañeel

7

(Saar 7.1—12.13)

Dañeel gis na ñeenti rabi géej

1 At ma jëkk ca nguurug Baltacar buuru Babilon, Dañeel daa gént, peeñu dikkal ko ci kaw lalam. Mu bind nag gént gi, doore ko nii.
2 Dañeel da ne: «Damaa gis guddi ci peeñu mi; mu jekki-jekki am ngelaw lu jóge ñeenti wet, riddeendoo, di yëngal géej gu mag ga.
3 Ci kaw loolu

ñeenti rab yu réy génne ca géej ga, rab
wu nekk wuuteek sa moroom.
4 «Rab wu jëkk waa nga mel ni gaynde,
am laafi jaxaay. Naka laay xool, ñu buddi
laaf yi, yékkatee ko ci suuf, taxawal ko,
mu taxawe ñaari tànk ni nit, ba noppi ñu
jox ko xelum nit.
5 «Ñaareelu rab wa ne jimeet, nirook
urs*. Mu ngi taxawe wet, ŋank ñetti faar.
Ñu ne ko: "Jógal lekk yàpp wu bare."
6 «May xool ba tey, yem ci rab wu mel
ni segg, am ñeenti laaf. Rab waa ngi am
ñeenti bopp, ñu jox ko kilifteef gi.
7 «May xool ba tey ci biir peeñum guddi
mi, daldi yem ci ñeenteelu rab wu raglu,
ñàng, te am doole ju jéggi dayo. Mu ngi
am bëñi weñ yu réy yu muy moxoñee, di
warax, di nappaaje la ca des. Moom nag
wuute naak rab yi ko jiitu yépp, te fukki
béjjén la am.
8 «Ni ma ne jàkk ci béjjén yi, beneen
béjjén bu ndaw ne pëll, génn ci seen biir,
ñett ca béjjén ya jiitu buddeeku. Béjjén
bu ndaw baa nga am bët yu mel ni bëti nit
ak gémmiñ gu muy waxe kàdduy damu.»
9 «May xool ba tey,
ñuy teg ay gàngune,
góor gu mag gi dikk, toog.
Mbubb maa nga weex furr,
kawaru boppam weex tàll,
ngànguneem ma di saf sawara, wuy sël-
séli,
mbegey ngàngune ma bindoo ni sawara
wu yànj,
10 dexu sawara di wal, balle fa kanamam.
Junniy junnee nga koy jaamu,
mboolooy mbooloo dar ko.
Waa pénc ma toog,
téere ya ubbiku.
11 «May xool ba tey ndax kàdduy damu
yooyu béjjén biy wax, ma gis ñu rey rab
wa, sànni méddam ca taal bu yànj ba, mu
sànku. 12 Rab ya ca des nag, ñu nangu
seen kilifteef. Teewul ñu bàyyi leen ñu
dundaat ab diir.
13 «May xool ba tey ci biir peeñum
guddi ma, gisuma lu moy jëmm ju mel ni
doomu nit di ñëw, mook niiri asamaan,
jëm ci góor gu mag gi; ñu yóbbu ko ba
ca moom. 14 Ci kaw loolu ñu jébbal ko
kilifteef gaak ndam laak nguur ga. Ci
biir loolu waa mbooloo yépp ak xeet yeek
làkk yi di ko wormaal. Kilifteefam day
sax fàww, du jeex, te nguuram du foq
mukk.
15 «Ba mu ko defee, man Dañeel, ma
am njàqare; sama peeñu yooyoo ma tiital.
16 Ma dem ba ca kenn ca ña fa taxaw,
laaj ko lan la mbir moomu mépp di tekki.
Mu wax ak man, xamal ma piri ma, ne
ma: 17 "Ñeenti rab yu mag yooyu, ñeenti
buuri àddina† lañu yuy ñëw. 18 Waaye aji
sell yu Aji Kawe ji dinañu jot ci nguur gi,
moom ko fàww, saxoo ko dàkk."
19 «Ba loolu wéyee ma bëgga am lu
leer ca ñeenteelu rab, wa wuuteek ya
ca des yépp, ñàng lool, am ay bëñi weñ
ak weyi përëm, di moxoñeek a warax,
di nappaaje li ci des. 20 Ma bëgga am
lu leer ba tey ci fukki béjjén yi ci bopp
bi ak beneen ba génn, ba ñett daanu ca
kanamam; mu am ay bët ak gémmiñ, di
wax kàdduy damu, te ëpp yi ci des. 21 May
xool, béjjén boobu di xareek aji sell yi, di
leen daan, 22 ba keroog góor gu mag gi
dikk, daldi jox dëgg aji sell yu Aji Kawe
ji; àpp bi nag mat, aji sell yi moom nguur
gi.
23 «La ca topp mu neeti ma: "Ñeenteelu
rab wi mooy ñeenteelu nguur giy taxaw
ci kaw suuf, wuuteek nguur yépp. Dina
mëdd àddina sépp, nappaaje ko, rajaxe
ko. 24 Fukki béjjén yi fukki buur lañu, yuy
yore nguur googu. Beneen buur dina falu,
wuutu leen. Dina wuuteek ña ko jiitu te
dina folli ñetti buur. 25 Dina yékkati ay
kàddu dal ci Aji Kawe ji, dina fitnaal aji
sell yu Aji Kawe ji te dina fexee soppi
takkinu jamono yi ak yoonu Yàlla wi.
Dees na teg aji sell yi ci loxoom diiru ñetti
jamonook genn-wàll. 26 Waa pénc mi
toog, ñu nangu kilifteefam, tas ko, neenal
ko ba fàww. 27 Palug mboolem nguur yi
asamaan tiim, ak kilifteef gaak daraja ja
dees na ko boole, jébbal aji sell yu Aji
Kawe ji. Nguurug mbooloo moomu day

* **7:5** 7.5 urs rab wu ñàng la; man naa ëpp gaynde. † **7:17** 7.17 ñeenti buur yooyu, buuri waa Babilon la woon ak Pers ak Medd ak Geres.

sax ba fàww, kilifa yépp di ko déggal, di
ko wormaal.”
28 «Fii la mbir mi yem. Man Dañeel
nag, ma am njàqare lool, ba sama kanam
soppiku, ma denc kàddu yooyu ci sama
xel.»

8

Dañeel gis na kuuy ak sikket

1 Ca ñetteelu atu nguurug Baltacar,
man Dañeel am naa meneen peeñu, gan-
naaw peeñu ma ma jëkkoona am. 2 Ca
biir peeñu ma, maa ngi Sus, péeyub
diiwaanu Elam. Ma gis ci peeñu mi ne
maa ngi ci wetu yoonu ndox ma ñu gas
te ñu di ko wax Ulay. 3 Ma séentu, xool,
yem ci kuuy mu taxaw feggook yoonu
ndox ma, am ñaari béjjén yu gudd te
benn bi gëna gudd ba ca des. Waaye
bi gëna gudd moo mujja sax. 4 Ma gis
kuuy may dañ, di jublu sowu ak bëj-
gànnaar ak bëj-saalum. Menn mala
manu koo të, te maneesula xettli kenn
ci moom. Ma ngay def lu ko neex tey
gëna màgg. 5 May xool, ab sikket jóge
sowu, jaare déndu suuf sépp te laalul
suuf. Sikket baa nga am béjjén bu yéeme
ci diggante bët yi. 6 Mu dikk ba tollook
kuuyum ñaari béjjén, mi ma gisoon ci
wetu yoonu ndox mi, daldi koy songe
xadaru dooleem. 7 Ma gis ko nag, mu dikk
ba ca moom, song kook xadar, dóor kuuy
mi, damm ñaari béjjénam, te kuuy mi
manu koo të. Mu daane ko ci suuf, note
ko, te kenn manu koo teqaleek moom.
8 Sikket bi mujj màgg lool; ba fa kàttanam
yem, béjjén bu gudd ba damm, ñeenti
béjjén yu yéeme sax, wuutu ko, jublook
ñeenti ngelawi asamaan. 9 Ci kaw loolu
béjjén bu ndaw génne ci béjjén yooyu
benn, daldi lawa law jublu bëj-saalum ak
penkook réew ma gëna rafet*. 10 Muy
màgg nag bay diir mbagg gàngoori xarey
asamaan, ba daaneel lenn ci ñoom, ak
lenn ci biddiiw yi, nappaaje leen. 11 Muy
damu bay diir mbagg Njiital gàngooru
xare gi, daldi dakkal sarax ba ñu ko daan
defal bés bu jot, màbb bérabam bu sell
ba. 12 Gàngooru xare gi tegu na ciy
loxoom, boole kook saraxu bés bu jot bi,
lépp cig tooñam. Béjjén bi dal ci kaw
dëgg, daaneel ko fi suuf, ay pexeem joy.

13 Ba loolu amee ma dégg jenn aji
sell di wax, jeneen aji sell ne ko: «Lan
mooy àppu peeñu mii ñu gis, ñu di ci
dakkal sarax biy am bés bu jot, di teddadil
gàngooru xare gi, ak a tooñ, di yàq
lépp?» 14 Mu ne ma: «Àpp bi ñaari junni
laak ñetti téeméer ciy guddeeki bëccëg.
Gannaaw loolu dees na taxawalaat bérab
bu sell bi.»

15 May xool ci biir peeñu mi, man
Dañeel, di jéema xam lu muy tekki, jëmm
juy nirook góor, ne jimeet taxaw ci sama
kanam. 16 Ci kaw loolu ma dégg baatu
nit jibe ca digg yoonu ndox ma ñuy wax
Ulay. Mu àddu ca kaw ne: «Jibril, waxal
kii peeñu mi.» 17 Jibril dikk nag ba fi
ma taxaw. Ba mu jegesee, ma tiit lool,
ba daanu, sama kanam dëppu fi suuf.
Mu ne ma: «Yaw doom aadama ji, nanga
xam ne peeñu mii mujug jamono la.»
18 Bi muy wax ak man, dëpp naa sama
kanam fi suuf, ba daanu leer. Mu laal ma,
taxawalaat ma fa ma taxawoon. 19 Mu ne
ma: «Maa ngi lay xamal luy xew keroog
ba merum Yàlla di jeex, ndax muj ga
mooy àppu mer ma. 20 Kuuy mi nga gis
mu am ñaari béjjén, buuri waa Medd ak
waa Pers la. 21 Sikket bi buuru réewum
Geres la. Béjjén bu gudd bi ci diggante
bët yi mooy buur bu jëkk bi. 22 Dañu koo
damm, ñeenti béjjén wuutu ko, di ñeenti
nguur yu soqeekoo ca xeet wa, waaye
duñu am doole ni ga jiitu. 23 Bu nguur
yooyu jeexee, ba bàkkaarkat yi buural,
buur bu néeg te bare pexe dina falu.
24 Dina gëna am doole, waaye du doon
dooley boppam. Yàqam dina jéggi dayo,
te ay pexeem dina joy. Dina faagaagal
ñu am doole ba ca mbooloom aji sell yi.
25 Xelum njublaŋam lay naxee, di réy-
réylu, ba bett ñu bare, faagaagal leen, te
dina dëkk kilifay kilifa yi. Waaye mooy
sànku, te loxo du ko laal. 26 Peeñum
ngoon meek mu bëccëg mi la dikkal lu
wér la. Yaw nag neel cell ak peeñu mi,

* 8:9 8.9 réew ma gëna rafet fii réewum Israyil a tax ñuy wax.

ndax des na fan yu bare.»
27 Ba loolu amee ma ne làcc, wopp ay
fan, man Dañeel. Gannaaw gi ma jóg,
dellu ca liggéeyu buur. Ma waaru nag ca
peeñu ma, ndax daa wees sama dég-dég.

9

Dañeel jàngat na waxyu bu Yeremi biral

1 At ma jëkk ca jamonoy Daryus, ma
bokk ca waa Medd, di doomu Aserus te
falu woon buurub waa Babilon, 2 ca at ma
jëkk ca nguuram, man Dañeel damaa gis
ci téere yi limu at yi kàddug Aji Sax ji
xamal Yonent Yàlla Yeremi, muy àpp bi
Yerusalem wara gental, di juróom ñaar
fukki at. 3 Ma walbatiku jublook Boroom
bi Yàlla. Maa ngi sol saaku, diwoo dóom
boole kook koor, toroxloo ko, di ko ñaan
ak a dagaan. 4 Ma ñaan sama Yàlla Aji
Sax ji, tuubal ko samay bàkkaar, ne ko:
«Yaw Boroom bi, Yàlla ju màgg ji mata
ragal, yaw miy sàmm kóllëre ak ngor
sa digganteek ñi la bëgg, di sàmm say
santaane. 5 Bàkkaar nanu, ñaaw nanu,
tooñ nanu, gàntal la, dëddu say santaane
ak sa ndigali yoon. 6 Dégluwunu say
jaam, di yonent yi jottli sa kàddu sunuy
buur ak sunuy kilifa ak sunuy maam ak
mbooloom réew mi mépp. 7 Yaw Boroom
bi, njub ñeel na la, waaye nun gàcce
ñeel na nu bésub tey jii, muy waa Yuda,
muy waa Yerusalem, di waa Israyil gépp,
ku jegeek ku sore, ci biir mboolem réew
yi nga leen dàq, yóbbu, ndax li ñu la
ñàkke kóllëre. 8 Aji Sax ji, nun kay gàcce
ñeel na nu, nook sunuy buur ak sunuy
kilifaak sunuy maam, ndax moy nanu
la. 9 Boroom bi sunu Yàlla, yaay Boroom
yërmandeek njéggal moos, ndax gàntal
nanu la. 10 Noo baña déglu sunu kàddug
Yàlla Aji Sax ji, di topp yoonam yi mu
nu jox, yonent yiy jaamam jottli nu ko.
11 Israyil gépp a moy sa yoon, jàdd, baña
déglu sa kàddu, ba këppoo sa alkàndey
ngiñ, gi ñu bind ci yoonu Musaa, sa jaam
ba, ndax danu laa tooñ. 12 Matal nga
sa kàddu gi nga wax ci nun, nook sunu
kilifa yi nu yilif, ba nga wàccee ci sunu
kaw, ci Yerusalem, musiba mu réy mu
masula am feneen fu mboolem asamaan
tiim. 13 Ni ñu ko binde ci yoonu Musaa,
ni la nu musiba moomu mépp dikkale, te
tinuwunu la, yaw, sunu Yàlla Aji Sax ji.
Dëdduwunu sunuy bàkkaar it te séddunu
sa worma. 14 Aji Sax ji, looloo waral nga
dogu ci wàcce musiba mi ci sunu kaw,
ndax yaw sunu Yàlla Aji Sax ji, njekk nga
jëfe lépp loo jëf, waaye noo dégluwul sa
kàddu.
15 «Léegi nag yaw Boroom bi, sunu
Yàlla ji nu génnee Misraak doole, nun
sa mbooloo, nga siiwale ca sa tur ba
sunu jonni yàllay tey, noo bàkkaar, noo
tooñ. 16 Boroom bi, seetal ci sa gépp
njekk, ba wañ̃i sa mer ak sa xadar, mu
moy Yerusalem, sab dëkk, saw tund wu
sell. Ndax kat sunuy bàkkaar ak sunu
ñaawtéefi maam tax na mboolem ñi ñu
wër di sewal Yerusalem ak sa mbooloo.
17 «Kon nag yaw sunu Yàlla, Sang bi,
rikk nangul li ma lay ñaan, di la ko
dagaan. Boroom bi, ngalla geesul ngir
yaw ci sa bopp sa jaamookaay ba ñu
gental. 18 Rikk sama Yàlla, teewlul, déglul
te xippi, ba gis sunu gent yi ak sa dëkk ba
ñuy tudd sa tur. Du sunu njekk lanu lay
dagaane moos, waaye sa yërmande ju yaa
rekk a tax. 19 Boroom bi, ngalla Boroom
bi, déglu nu te baal nu! Rikk Boroom bi
sama Yàlla, teewlul ngir yaw ci sa bopp, te
bañ noo yeexe, ndax saw tur lañu tudde
sa dëkk ak sa mbooloo.»
20 Maa ngay wax ak a ñaan, di tuub
sama bàkkaar ak a tuubloo Israyil sama
ñoñ tey dagaanal sama tundu Yàlla wu
sell wi*, ci sama Yàlla Aji Sax ji. 21 Maa
ngay wax ci ñaan gi, waa ja Jibril ma ma
gisoon lu jiitu ci peeñu mi, daldi naawa
naaw, dikk ba ci man, yemook waxtuw
saraxu ngoon. 22 Mu xamal ma, ne ma:
«Dañeel, léegi damaa ñëw ngir leeralal
la. 23 Ba nga tàmbalee ñaan la kàddu
dikk. Maa la ko yégalsi, ndax yaw ku ñu
naw nga. Déggal kàddu gi te dégg peeñu
mi.
24 «Juróom ñaar fukki ayi bés lañu
àppal sa mbooloo ak sab dëkk bu sell,

* **9:20** 9.20 tundu Yàlla wu sell wi Yerusalem la.

ngir dakkal tooñ gi, jeexal moy gi, jotu
ñaawtéef, saxal njubte ba fàww, matal
peeñum yonent, ba delloo bérab bu sella
sell ag sellngaam. 25 Nanga xam kon xéll
ne: li ko dale keroog ba ñuy siiwtaane
dogal ba jëm ci leqli Yerusalem, tabaxaat
ko, ba keroog njiit li ñu fal di feeñ,
juróom ñaari àppi juróom ñaar la. Te ci
juróom benn fukk ak ñaar ci àppi juróom
ñaar lañuy tabaxaat pénc ak kàmb gu ñu
aare dëkk bi. Waaye jamono yu metti
lay doon. 26 Bu juróom benn fukk yeek
ñaar ciy àppi juróom ñaar weesee, dees
na bóom ku ñu fal, te kenn du ànd ak
moom. Gannaaw loolu kilifa dina ñëw,
ànd ak gàngooram, yàqte dëkk beek
jaamookaay bi. Waaye kilifa googu lu mel
ni mbënn a koy mujje. Dogal nañu ne
yàqte gi dina wéy ba keroog xare biy jeex.
27 Dina feddli kóllëre diggam ak ñu bare
ci benn àppu juróom ñaar, te ci diggu
àppu juróom ñaar ba lay dakkal sarax yi
ñuy rendi ak yeneen sarax. Ci genn wetu
sarxalukaay bi la yàqkat biy taxawal lu
siblu[†], di sabab yàqute, ba keroog muj gi
ñu ko dogalal ne milib ci kawam.»

10

Dañeel gis na boroom col gu weex

1 Ci ñetteelu atu nguurug Sirus buuru
Pers, kàddu daa dikkal Dañeel ma ñuy
wax Beltasar. Kàddu googu di gu wóor
tey yégle xare bu mag. Mu dégg kàddu
gi, xam pirim peeñu mi.

2 Jant yooyu, man Dañeel maa nga doon
ñaawlu diiru ñetti ayi bés. 3 Ñam wu
neex lekkuma ko, te yàpp ak biiñ jaarul
sama gémmiñ. Diwuwma it ba ñetti ayi
bés yi mat. 4 Keroog ñaar fukki fan ak
ñeent ci weer wi jëkk ci at mi, maa nga ca
tàkkal dex gu mag gi ñuy wax Tiigar. 5 Ma
séentu, xool, yemuma ci ku moy genn
góor gu sol yérey wëñ gu ëccu, gañoo
ngañaayal wurus wu raxul. 6 Yaram waa
nga rafet ni peru gànjar, xar-kanam ba
mel ni melax, bët ya mel ni jumi sawara,
loxo yeek tànk yi mel ni xànjar bu ñu jonj,
riiru baatam mel ni coowal mbooloo.

7 Man Dañeel doŋŋ maa gis peeñu mi.
Ñi ma àndal gisuñu ko. Tiitaange lu réy
nag jàpp leen, ba ñu daw, làquji. 8 Ba
loolu amee ma des fa man rekk, ne jàkk ci
peeñu mu réy moomu. Waaye deseetuma
woon doole, damaa jeexal tàkk, amatuma
genn kàttan. 9 Ci kaw loolu ma dégg
baatam. Naka laa dégg baatam, daldi
daanu leer, sama kanam dëppu fi suuf.
10 Yéguma lu moy ab loxo bu ma laal,
yékkati ma, ma teg sama bëti óom ak
sama tenqi loxo fi suuf, di lox. 11 Mu ne
ma: «Dañeel, yaw mi ñu naw, déggal
kàddu yi ma lay wax. Jógal taxaw sa
taxawaay, ndax dañu maa yebal ci yaw
nii.» Naka la ma wax kàddu yooyu, ma ne
ñokket, di lox. 12 Mu ne ma: «Dañeel, bul
tiit. Bés bu jëkk ba nga fasee yéene xam,
ba toroxlu ci sa kanam Yàlla, ca lañu dégg
say kàddu te sa kàddu yooyoo ma taxa
ñëw. 13 Waaye rawaanu nguurug Pers
moo ma dogale ñaar fukki fan ak benn.
Mikayel nag, kenn ci malaakay wattukat
yu mag yi ñëw, wallusi ma. Yàgg naa
ca buuri Pers ya. 14 Léegi ñëw naa ngir
xamal la liy dikkal sa mbooloo ci jamono
yiy ñëw ndax peeñu mi ëmb na jamono
yooyu itam.»

15 Bi mu may wax kàddu yooyu, maa
ngi sëgg, sama kanam jublu ci suuf,
manumaa wax. 16 Jekki-jekki jëmm ju mel
ni nit dikk, laal samay tuñ. Ma ŋa, àddu,
daldi wax ak ki taxaw sama kanam ne
ko: «Sang bi, peeñu mi tax na ma jàq,
ba amatuma benn doole. 17 Te it sang
bi, nu may mana waxeek yaw, sang bi?
Amatuma doole te deseetuma ngelawal
gémmiñ.» 18 Ba loolu amee jëmm jiy
nirook nit dellu laal ma, ma amaat doole.
19 Gannaaw loolu mu ne ma: «Yaw nit
ki ñu naw, bul tiit. Jàmm la. Góor-
góorlul!» Muy wax ak man, may amaat
doole, ba ne ko: «Waxal sang bi, dooleel
nga ma.» 20 Mu ne ma: «Ndax xam
nga lu ma taxa dikk? Léegi ma dellu
xarejeek rawaanu réewum Pers; te bu
may dem, rawaanu Geres dikk. 21 Waaye

[†] **9:27** 9.27 lu siblu sarxalukaayu tuur la, bu ñu samp ca jaamookaayu Yàlla ba, di ko sobeel.

dinaa la xamal li ñu bind ci téereb dëgg
gi. Kenn jàpplewu ma ci ñooñu ku dul
Mikayel, seen malaakam wattukat, yeen
bànni Israyil.

11

1 Man ci sama wàllu bopp nag, maa nga
woon ca wetam, di ko aar ak a jàpple, ca
at ma jëkk ca nguurug Daryus waa Medd
ba.

Buur bëj-gànnaar ak buur bëj-saalum a ngi jote

2 «Léegi, maa ngi lay xamal lu wér.
Dama ne, dina amaat ñetti buur yuy falu
ci réewum Pers, ñeenteel ba dikk, dajale
alal ju bare, ba ëpple leen ñoom ñépp. Bu
demee ba alalam may ko doole, dina def
lépp lu mu man ngir xabtal ñépp ci kaw
nguuru Geres. 3 Waaye buur bu jàmbaare
dina falu, di boroom kilifteef gu yaatu,
di def lu ko soob. 4 Naka lay jóg rekk,
nguuram daldi foq, tas, ñeenti ngelawi
asamaan tasaare, yóbbu. Aw askanam du
moom nguur ga, te nguur ga dootu am
doole ja mu amoon. Nguuram day foq,
tàbbi ci loxoy ñeneen ñu dul askanam.

5 «Buur bëj-saalum* dina am doole,
waaye kenn ca ña mu jiital a koy ëpp
doole, te kilifteefam mooy gëna yaatu.

6 «Gannaaw ay at, buur bëj-saalum
ak buur bëj-gànnaar dinañu mànkoo.
Doomu buur bëj-saalum mooy séysi kër
buur bëj-gànnaar, ngir dëgëral diggante
bi. Waaye nguurug doom ja du yàgg,
boroom këram it du dundaat lu yàgg
mook seen doom. Doomu buur bëj-
saalum day dee, mook toppam ak baayam
ak boroom këram. 7 Kenn ci waa
këram mooy wuutu baayam, dikk, dal
ca mbooloom xarem buur bëj-gànnaar,
jàll ba ca wàllaa tatay buur bëj-gànnaar,
jëflanteek ñoom, duma leen, ba daan.
8 Dinañu lël sax seen jëmmi tuur yu
ñu móol, yóbbu Misra, boole kook seen
gànjaru xaalis ak wurus. Gannaaw loolu
dina toog ay at te du laaleek buur bëj-
gànnaar. 9 Gannaaw gi buur bëj-gànnaar
dina dem réewum bëj-saalum, doora
dellu réewam.
10 «Ay doomam yu góor nag dinañu
waajal xare, dajale gàngoor yu takku. Ñu
jubal, bëtt, jàll nim wal, daldi ñoqli, songi
noon ba ca dëkk ba ñu wëralee tata.
11 «Buur bëj-saalum dina sigiñu,
songi buur bëj-gànnaar. Kooku waajal
mbooloom xare mu mag, waaye mbooloo
moomu dees na leen teg ci seen loxoy
noon. 12 Mbooloo moomu dees na leen
faagaagal, buur bëj-saalum di ca réy-
réylu. Dina rey ay junniy nit nag, waaye
du ko taxa am ndam. 13 Li ko waral mooy
buur bëj-gànnaar day dellu waajalaat
mbooloo mu ëpp ma jiitu. Bu amee ay
at dina dikkaat, ànd ak mbooloom xare
mu mag ak ngànnaay lu takku. 14 Jamono
yooyu ñu bare dinañu jógal buur bëj-
saalum, te ay nit ñu soxor ñu bokk ci
saw xeet dinañu fippu, ni ko peeñu indee,
waaye duñu ko man. 15 Buur bëj-gànnaar
dina ñëw yékkati ay jal, gaw dëkk bu ñu
wërale tata, nangu ko. Mbooloom xarey
bëj-saalum ak seen ñeyi xare duñu leen
mana të. Duñu am doole ju ñu leen tëwe.
16 Ki leen di song dina leen def li ko soob,
ndax kenn du ko të. Dina toog ci réew mu
taaru ma†, te am dooley tas ko. 17 Dina fas
yéenee dikk ak dooley nguuram gépp, ba
dëgëral digganteem ak buur bëj-saalum.
Da koy may doomam soxna, ngir di ko
fexee sànk. Waaye loolu du sotti, ndax
pexe ma du joy. 18 Gannaaw loolu dina
wuta moom fa féeteek dun ya, ba nangu
ca ay réew, waaye dina am njiitu xare
lu dakkal jëfi réy-réyloom ji muy torxale,
ba fey ko añam. 19 Bu loolu weesee dina
walbatiku dal ci dëkk yi ñu wëralee tata
ci biir réewu boppam, waaye du sotti.
Day daanu, ne mes. 20 Ki koy wuutu dina
yebal kuy foqati ay galag yu ñuy yokke
puukarey nguur gi, waaye du yàgg dara,
ñu faagaagal ko ci sutura, te du doon ci
xare.»

Buur bëj-gànnaar ëpp nay loxo

21 «Ku siblu moo koy wuutu, ku yel-
loowul darajay nguur. Day duggsi ndànk,

* **11:5** 11.5 buur bëj-saalum: réewum bëj-saalum bii ñuy wax buuram, Misra la. Réewum bëj-gànnaar di Siri.
† **11:16** 11.16 réew mu taaru ma: Israyil la. Seetal it ci 11.41.

lal ay pexeem, ba nangu nguur gi.
22 Mboolooy xare yi dinañu def um wal
nig dex, dal ci kawam, waaye dees na
leen rajaxe, ñook genn kilifay mbooloom
kóllëreg Yàlla gi. 23 Gannaaw bu ñu
wóllëranteek moom, dina wor. Dina
gëna am doole, te amul mbooloo mu bare.
24 Day dugg ndànk ba ca biir gox ya gëna
woomle ca diiwaan ba. Dina fa def lu ay
baayam aki maamam masula def. Dina
lël ay réew, séddale ay farandoom alal
jaak koom ga. Dina lal pexe yu mu songe
ay tata, waaye loolu ab diir lay doon.

25 «Bu loolu weesee dina ànd ak
mbooloo mu bare, daldi yebook doole ak
pastéef ci kaw buur bëj-saalum. Buur
bëj-saalum waajal xare, ànd ak mbooloo
mu réy te bare doole lool, waaye sottiwul
ndax pexe yu ñu koy lalal. 26 Ci biir
loolu ay nit ñuy bokk ak buur bëj-saalum
ndab ñooy sànk buur bëj-saalum, ba
mbooloom jóoru, ñu bare tëdd. 27 Ñaari
buur yi dinañu nas lu bon ci seen xol; di
bokk ndab tey waxantey fen. Waaye seeni
pexe du mujj fenn, ndax du fekk muj ga
jot. 28 Gannaaw gi buur bëj-gànnaar dina
dellu réewam, yóbbaale alal ju takku.
Dina fexeel mbooloom kóllëre gu sell gi‡,
doora ñibbi réewam.

29 «Bu àpp bi jotee, buur bëj-gànnaar
dina dal ci kaw réewum bëj-saalum.
Waaye boobu yoon du deme na woon.
30 Ay boroom gaal yu mag dinañu jóge
sowu, songsi ko, ba tax mu xàddi, ba
dëpp. Mu daldi mer lool, sippi ko
mbooloom kóllëre gu sell gi, tey ànd
ak ñi dëddu kóllëre gu sell gi. 31 Ay
xarekat yu mu yebal dinañu dem teddadil
jaamookaay, bi ci tata ji; dinañu dakkal
sarax si ñu fa saxal fàww, ba noppi
teg fa lu siblu§ luy jur yàqute. 32 Ñi
sàmmul kóllëreg Yàlla ay nax la leen
di fàbbee, waaye askan wi ràññee seen
Yàlla, pastéef lañuy jëfeji. 33 Te it boroom
xel yu rafet yi ci mbooloo mi dinañu gindi
ñu bare. Nattu dina leen dikkal ab diir;
ñii saamar jaar ci seen kaw, ñii ñu lakk
leen, ñee ñu nangu seen alal, tëj leen.
34 Te bu leen nattu dikkalee, ndimbal lu
néew lañuy am, ndax ñu bare naaféq
lañuy fareek ñoom. 35 Ñenn ci boroom
xel yu rafet yi dinanu jaare ci nattu yu
leen di sellal, fóot leen ba ñu set wecc, ba
keroog mujug jamono. Àpp ba nag des na.

36 «Buur bi dina def lu ko soob. Dina
réy-réylook a damu, ba weesale boppam
tuur yépp, te dina wax gilaawaali jëme
ci Yàlla ji sut lépp. Dina am ndam nag
ba keroog sànjum Yàlla ñoral ko. Li
ñu dogal déy dina am. 37 Buur bi du
faale tuuri maamam, du faale tuur mi
jigéen ñi sopp*. Du faale menn tuur,
ndax day damu ba weesale boppam lépp.
38 Xanaa kay tuur mi yor kaaraangey tata
yi lay jaamu, muy tuur mu ay maamam
xamul woon. Dina ko jaamoo wurus ak
xaalis ak xeer yu jafe ak yeneen gànjar.
39 Tuuri jaambur yooyu lay doolewoo, di
song dëkk yi ñu wëralee ay tata. Ku ko
nangul, mu teral la, def la kilifag ñu bare,
ba noppi yoole la ay suuf. 40 Ca mujug
jamono buur bëj-saalum dina fenqoo ak
buur bëj-gànnaar. Te itam buur bëj-
gànnaar dina mel ni ngëlaani, ne milib
ci kawam, ànd ak watiiri xare aki gawar
ak gaal yu mag yu bare. Dina dugg ci
ay réew, bëtt, jàll nim wal. 41 Gannaaw
loolu dina dugg ci réew mu taaru ma,
te ñu bareey daanu. Waaye Edomeen
ñaak Mowabeen ñaak njiiti Amoneen ñi
dinañu rëcc. 42 Dina teg loxoom yeneen
réew, te réewum Misra sax du ca mucc.
43 Dina aakimoo alali Misra, muy wurus,
di xaalis ak mboolem gànjar. Waa Libi ak
waa Kuus it dinañu ko nangul. 44 Waaye
nag xibaar dina bawoo penku ak bëj-
gànnaar, tiital ko lool. Noonu mu jóg ak
xadar, rey ñu baree bare, faagaagal leen.
45 Dina samp xaymay kër buur ci diggante
géej geek tund wu taaru wu sell wa†.
Waaye dina dee, te kenn du ko taxawu.»

12

Mujug jamono taxaw na

‡ **11:28** 11.28 mbooloom kóllëre gu sell gi bànni Israyil la. § **11:31** 11.31 lu siblu: seetal ci 9.27. * **11:37** 11.37 tuur moomu lañu gëmoon ne man naa nangul am njur. † **11:45** 11.45 tund woowu Yerusalem la.

[1] Malaaka ma waxati ma, ne ma:
«Jamono yooyu ci la Mikayel,
malaakam wattukat mu mag,
miy taxawu sa mbooloo, di jóg.
Muy jamonoy njàqare ju masula am,
cosaanal xeet yi ba tey jii.
Bu keroogee sa bokk yay mucc,
di ñi ñu bind ci téereb dund bi.
[2] Ñu baree ngi nelaw,
keroog ñu yewwoo fa pëndub suuf.
Ñenn ña nara dund fàww,
ña ca des añe gàcceek njàqare fàww.
[3] Ña rafet xel leer nàññ
ni leeraayu déndub asamaan.
Ñi doon xiir mbooloo mi ci ngor
ne boyy niy biddiiw, ba fàww.
[4] «Yaw nag Dañeel, dencal kàddu yii,
muy kumpa te nga tëj téere bi, tay ko ba
mujug jamono jub. Su keroogee ñu bare
dinañu gëstu fu ne, ba xam-xam yokku.»

Dañeel gis na ñaari malaaka

[5] Noonu man Dañeel, may xool ci biir
peeñu mi, daldi yem ci ñeneen ñaar ñu
taxaw, séq dex gi. [6] Kenn ki wax ak ka
sol mbubbam wëñ gu ëccu ba sew, te
taxaw ca kaw dex ga, ne ko: «Ana fu
kéemaan yiy yem?» [7] Ma dégg ka sol
mbubbam wëñ gu ëccu te taxaw ca kaw
dex ga. Ma nga yékkati loxo ndijoor baak
bu càmmoñ ba te naa: «Giñ naa ko ci
Kiy Dund fàww ne ñetti jamonook genn-
wàll lay doon. Xew-xew yooyu yépp a ngi
dakk keroog bu dooley mbooloo mu sell
mi jeexee tàkk.»
[8] Maa ngi ciy dégg waaye xawma lu
muy tekki. Ma ne: «Sang bi, ana nu
xew-xew yooyu di mujje?» [9] Mu ne ma:
«Dañeel, demal rekk, ndax mbir yii dees
koo làq, dëxëñ ko, ba keroog muj ga
taxaw. [10] Ñu bare dees na leen sellal, fóot
leen ba ñu set wecc. Waaye ñu bon ñi wéy
di bon, te kenn du ci xam liy xew, teewul
ñi rafet xel dinañu ko xam. [11] Jamono
ja ñuy dakkal sarax si wara sax fàww, di
keroog ba ñuy taxawal lu siblu* lay jur
yàqute, junniy fan ak ñaar téeméer ak
juróom ñeent fukk (1 290) dina ca topp.
[12] Ndokklee ku muñ nag diiru junniy fan
ak ñetti téeméer ak fanweer ak juróom
(1 335). [13] Waaye yaw Dañeel, muñal ba
fa muy mujje. Su keroogee fekk la nelaw,
doora jóg jël sab yool, ca mujug jamono.»

---
* **12:11** 12.11 lu siblu: seetal ci 9.27.

Téereb Yonent Yàlla
Ose

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkaloon Ose,
góor giy doomu Beeri, ci janti buuri Yuda,
Osiyas, ak Yotam ak Axas ak Esekiya, ak
ci janti buurub Israyil Yerbowam doomu
Yowas.

Njabootu Ose misaal la

2 Ba Aji Sax ji tàmbalee yóbbante Ose
kàddoom, Aji Sax ji da ne ko: «Demal
takki jabaru gànc, nga am ca doomi
ngànctu, ndax réew maa ngi gànctu
ngànctu gu réy, dëddu ma man Aji Sax ji.»
3 Ose dem takki Gomer doomu Diblayim.
Mu ëmb, gannaaw gi mu am doom ju
góor.
4 Aji Sax ji ne ko: «Tudde ko Yisreel*.
Des na tuuti dinaa mbugal askanu buur
Yewu ndax deret ji ñu tuur ci Yisreel.
Dinaa jeexal nguurug Israyil. 5 Su bés baa
maay damm ngànnaayu Israyil ca xuru
Yisreel.»
6 Mu dellu ëmb, gannaaw gi mu am
doom ju jigéen. Aji Sax ji ne: «Tudde
ko Lo Ruwana» (mu firi Ki ñu yërëmul),
mu ne: «ndax dootuma yërëm waa kër
Israyil, dootuma leen baal. 7 Waaye waa
kër Yuda, maa leen di yërëm. Seen Yàlla
Aji Sax ji laa leen di walloo, waaye duma
leen walloo fitt mbaa saamar, mbaa ay
xare, mbaa ay fas aki gawar.»
8 Ba Gomer feralee Lo Ruwana, ëmbaat
na, ba am doom, muy góor. 9 Aji Sax ji ne
ko: «Tudde ko Lo Ami» (mu firi Du sama
ñoñ), mu ne: «ndax dungeen sama ñoñ,
te man duma seen dara.»

2

Aji Sax jeey dalalaat ñoñam

1 «Du tere askanu Israyil tollu ni su-
ufas géej. Deesu ko mana natt mbaa
di ko waññ, te foofa ñu leen noon:
“Yeen, dungeen sama ñoñ,” fa lees leen
naa: “Yeenay doomi Yàlla jiy dund.”
2 Askanu Yuda ak askanu Israyil dañuy
dellu booloo, daldi tabbal seen bopp genn
kilifa, te dinañu sëq ci réew mi, ndax
bésub Yisreel ba dina réy. 3 Nanga wooye
sa bokk yu góor: “Ñoñi Aji Sax ji,” sa
bokk yu jigéen, nga ne leen: “Ñi Aji Sax
ji yërëm.”

Ab layoo rax na kàddug tinu ci Israyil

4 «Tiiñal-leen seen ndey, tiiñal-leen ko,
ndax moom du sama jabar,
te man duma jëkkëram.
Nee ko mu bàyyi gànctu
te noppee tegoo màndargam njaaloo.
5 Lu ko moy ma futti ko ba mu ne duŋŋ,
def ko ni bés ba mu juddoo,
melal ko ni màndiŋ.
Maa koy def ni joor gu wow,
marloo ko ba rey ko.
6 Ay doomam, duma leen yërëm,
nde doomi ngànctu lañu.
7 Ñoom seen yaay moo gànctu,
ki leen ëmb moo def lu gàccelu,
naan: “Damay toppi sama far,
yi may jox sama lekk ak samag naan,
ak samag wëñ ak sama lẽe
ak samag diw ak sama biiñ.”

8 «Moo tax maa ngii di ñage yoonam ay
dég,
gawe ko ag wurmbal,
ba yoon réer ko.
9 Mooy topp ay faram te du leen dab;
mu seet leen, du leen gis.
Su boobaa mu ne: “Naa dellu
ca saa jëkkër ju jëkk ja,
nde ca laa gënoonu demin.”
10 Moom xamul woon ne man maa ko
doon jox
pepp meek biiñ bu bees beek diw gi,
di ko yéwéne xaalis ak wurus,
ñu di ko jaamoo Baal.
11 Kon nag fa ngóob jote laay nangoo
sama pepp,
fa wittum reseñ jote it laay nangoo
sama biiñ bu bees,
maay foqati sama wëñ ak sama lẽe,
ba mu daan sànge yaramam.
12 Léegi maa koy futti, mu ne duŋŋ,
ay faram di gis,

* **1:4** 1.4 Xuru Yisreellañuy misaale deret ju wale, ndax lañu fa bóomoon ñu bare. Seetal ci *2.Buur ya* 9.7-10.31.

te kenn du ko xettli ci sama loxo.
13 Maay dakkal gépp mbéxam;
ay màggalam, ay Terutel weeram,
ay bési Noflaayam, ak mboolem bési ndajeem.
14 Maay fóom garabi reseñam aki figgam,
yi mu noon: “Lii sama peyoor la!
Samay far a ma ko jox.”
Maa koy def ay dédd,
rabi àll yi di ko lekk.
15 Maa koy feyu bési màggal yu tuuri Baal,
ya mu leen daan taalale cuuraay,
takk ay jaarooki gànjar,
toppiy faram, fàtte ma.»
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji sàkkuwaat na cofeelu Israyil

16 «Moo tax maa ngii di ko naxtaan,
maa koy yóbbu ca màndiŋ ma,
ba déey ko lu xolam dégg.
17 Foofa laa koy delloo tóokëri reseñam,
defal ko xuru Akor* di buntu yaakaaram.
Fa la may feeloo na woon
ca janti ndawam,
ba muy génn réewum Misra.
18 Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«Ca nga may wooye “Sama jëkkër,”
te dootoo ma wooye “Sama Baal.”»
19 Turi tuuri Baal laay jële ci sa gémmiñ,
ba deesatul fàttliku seen tur.
20 Bésub keroog maa leen di fasal kóllëre
ak rabi àll yeek njanaaw yi,
ak ndëgmeent yi.
Fitt ak saamar akub xare it,
maa koy dagge ci réew mi,
te maa leen di may tëraayu jàmm.

21 «Yaw laay digool ba fàww, ab séy,
te njekk ak njub ak ngor ak yërmande
ci laay digook yaw ab séy.
22 Ci kóllëre laay digook yaw ab séy,
ba nga xam Aji Sax ji.
23 Bésub keroog, maay nangu,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay nangul asamaan,
moom, mu nangul suuf;
24 suuf nangul pepp ak biiñ ak diw,
ñu bokk nangul Yisreel.
25 Maa koy jëmbatal sama bopp ci réew mi,
maay yërëm ki tuddoon “Ki ñu yërëmul.”
Ki tuddoon “Du sama ñoñ,”
ma ne ko: “Yaay sama ñoñ,”
moom mu ne ma: “Sama Yàlla.”»

3

Aji Sax ji xiir na Israyil ci cofeel

1 Aji Sax ji ne ma: «Demaatal bëggi
jigéen ju faram bëgg, te muy moykat.
Bëgg ko ni Aji Sax ji bëgge bànni Israyil,
doonte dañuy walbatiku ci yeneen yàlla
te bëgg seen saraxi nàkki reseñ.»
2 Ci kaw loolu ma takk ko ci fukki poseti
xaalis ak juróom, ak ñeenti téeméeri
kiloy lors ak juróom fukk (450). 3 Ma ne
ko: «Ay fan yu bare ngay toog fi man;
bul gànctu, bul ànd ak genn góor. Noonu
laay def ak yaw, man itam.» 4 Ndax
kat ay fan yu bare la bànni Israyil di
toog te duñu am buur, duñu am kàngam.
Duñu rendi sarax, duñu am tuuri doj,
duñu am xar-sànni, duñu am gàllaaji
kër. 5 Gannaaw loolu bànni Israyil dinañu
walbatiku, sàkku seen Yàlla Aji Sax ji, ak
Daawuda seen buur. Ca jant yu mujj ya,
xolub ragal Aji Sax ji lañuy dikke fi moom,
akug mbaaxam.

4

Aji Sax ji tiiñal na kilifay ñoñam

1 Yeen bànni Israyil, dégluleen kàddug Aji Sax ji,
Aji Sax ji kat moo séq ab layoo ak waa réew mi:
«Du kóllëre, du ngor, du gennug ràññee Yàlla
ci réew mi.
2 Xanaa ay móolu aki wor, bóome, càcc ak njaaloo.
Dañoo ràkkaaju, di tuur deret ci kaw deret.
3 Moo tax réew mi wowal,
mboolem lu fi dëkke ràgg,
ba ci rabi àll yi, ak njanaaw yi,
jëni géej itam day réer.

4 «Waaye bu ci kenn layoo,

---

* **2:17** 2.17 xuru Akor mooy xuru Musiba. Seetal ci *Yosuwe* 7.24-26.

bu ci kenn sikke,
ndax sa bokk yee mel ni ñuy layook
sarxalkat yi.
5 Dingeen tëréf bëccëg,
yonent yi ànd ak yeen tëréf guddi,
te maay sànk seen ndey.
6 Sama ñoñ a sànku ndax ñàkka xam;
yeen, xam-xam ngeen gàntal,
ma gàntal seenug carxal.
Yeena fàtte seen yoonu Yàlla,
man it maay fàtte seeni doom.
7 sarxalkat yi ñu gëna baree, gën ma nee
moye,
seenub sag, gàcce laa koy soppi.
8 Sama saraxi póotum bàkkaari ñoñ
lañuy dunde*,
tey yàkkamti ñu def njubadi.
9 Waaye niki askan wi, niki sarxalkat yi,
maa leen di dikke seen añu jikko,
maa leen di fey seeni jëf.
10 Ñooy lekk te duñu regg,
di gànctu te duñu giir,
nde Aji Sax ji lañu noppee topp.
11 Ngànctu ak biiñ bu yàgg ak bu bees,
moo yóbbu seenum xel.
12 Sama ñoñ, seen bant lañuy seeteey,
seenu yet di leen waxaleey.
Xelum ngànctu moo leen wacc,
ñooy gànctu, lajje fa seen Yàlla.
13 Ca kaw tund yu mag ya lañuy rendee
ay sarax,
cuuraay, ñu taale ca tund yu ndaw ya,
ak ca taatu gii garab gu mag, ba ca gee,
fa ker ga neexe.
Moo tax seeni doom di gànctu,
seen séeti doom di jaaloo.
14 Duma mbugal seeni doom
ndax li ñuy gànctu
mbaa seen séeti doom
ndax li ñuy jaaloo,
ndax ñoom sarxalkat yi ci seen bopp,
ay gànc lañuy teggeendool
te gànc yi ci jaamookaayi xërëm yi,
ñoom lañuy indeendool jooxe.
Askan wu amul ug dégg, sànku.

15 «Yeena ngi gànctu, yeen bànni Israyil,
waaye na Yuda mucc ci googu tooñ.
Buleen dugg Gilgal†,
buleen yéegi Bet Awen‡
di giñ ci Aji Sax jiy dund.
16 Ndegam ni aw nag tëwe ni la Israyil
tëwe,
ndax léegi Aji Sax jee leen di foral
nim xar ci parlu mu ne màww?
17 Efrayim§ googu laa ne, moo lëngook
jëmmi tuur!
Seetaan leen.
18 Seenu ñoll giiful sax, ñuy gànctoo
gànctu,
te gàccee gënal seeni kilifa.
19 Callweer a leen di wal,
ñu kersawoo seen jooxey tuur.

5

Njiiti Israyil lajj nañu

1 «Dégluleen lii, yeen sarxalkat yi!
Teeyluleen, yeen waa kër Israyil!
Teewluleen, yeen waa kër buur!
Yeen la àtte bi ñeel.
Ag fiir ngeen tegoon ca Mispa,
ab caax ngeen laloon ca tundu Tabor,
2 Fippukat yi gën nañoo xuus ci seen
bóome,
waaye maa leen di yar, ñoom ñépp.
3 Maa xam Efrayim,
Israyil laa ne, umpu ma.
Efrayim, yaa gànctu,
Israyil laa ne, yaa sobeel sa bopp.
4 Seeni jëf a leen mayul ñu dellu ci seen
Yàlla,
nde ngelawal ngànctoo wale fa seen biir,
te Aji Sax ji, faalewuñu ko.
5 Israyil, ag reewandeem a ko tiiñal,
Israyil ak Efrayim ñooy fakktaloo seenug
ñaawtéef,
Yuda it ànd ak ñoom fakktalu.
6 Seen jur gu gudd ak gu gàtt lañuy àndal,
di seet Aji Sax ji, duñu ko gis,
te moo leen dëddu.
7 Aji Sax ji lañu wor,
nde doomi po lañu jur;
Léegi la leen màggalug Terutel weer
di booleek seen suuf, sànk leen.

---

* **4:8** 4.8 Seetal ci *Sarxalkat yi* 6.19-22. † **4:15** 4.15 Gilgal bérab la bu ñu daan bokkaalee, ba tur wi mujj taxawe jikkoy dëddu Aji Sax ji. ‡ **4:15** 4.15 Bet Awen: li mu firi mooy kërug ñaawtéef. Muy tur wu waxi kókkali dendale ak Bet El, tur wi firi Kër Yàlla. § **4:17** 4.17 Efrayim, genn la ci giiri Israyil ga ca bëj-gànnaar, moom la Ose faral di wooye réewum Israyil gépp.

Yàlla dëkk na Israyil ak Yuda.

8 «Wal-leen bufta gi ca Gibeya,
jibal liit gi ca Raama
te yéene ca Bet Awen*.
Moytul sa gannaaw, Beñamin.
9 Efrayim day gental kera bésu mbugal,
maa xamle ci biir giiri Israyil lu wér péŋŋ.
10 Kàngami Yuda mujj mel ni
ñuy toxal màndargam làccu suuf.
Ci seen kaw laay yuri samam sànj nim ndox.
11 Efrayim lees di not,
joggati ay yelleefam,
nde moo dogoo topp yoonu caaxaan.
12 Man nag ni ñaawat laay def ak Efrayim,
te ni sànkar laay def ak Yuda.
13 Ba Efrayim gisee jàngoroom,
Yuda gis ab danaam,
Efrayim a dem Asiri,
yónnee ca Buur Yareb†.
Waaye manu koo wéral,
mbaa di ko fajal ab danaam.
14 Man déy ni gaynde laay mel ak Efrayim,
ni gaynde gu ndaw laay mel ak waa kër Yuda.
Man, man mii maay xotat, wéy,
maay yóbbu te kenn du wallu.
15 Ma daldi ñibbi, ba ñu nangu seenug tooñ,
sàkku ma.
Bu ñu jàqee lañuy daw wutsi ma.»

6

Wooteb tuub jib na

1 Ca ngeen naan: «Nan dellu ci Aji Sax ji.
Moo nu xotat, te moo nuy wéral.
Moo nu duma, te moo nuy takkal sunuy góom.
2 Ñaari fan, mu leqli nu,
ñetteel ba mu yékkati nu,
nuy dund fi kanamam.
3 Nan ràññee, di saxoo faale Aji Sax ji.
Ni jant bu fenk la dikkam wóore,
ni ab taw la nuy dikkale,
ni ab tawu mujjantal buy seral suuf.»

4 «Ana nu ma lay def, yaw Efrayim?
Nu ma lay def yaw Yuda?
Te sa ngor di xiinu suba,
mbaa ab lay, jekki ne mes.
5 Moo tax yonent yi laa leen di dumaa,
sama kàdduy gémmiñ laa leen di reye.
Seen àttee leen di jollil ni ceeñeeru njël.
6 Ndax ngor laa namm, dub sarax,
ràññee Yàllaa ma gënal saraxi rendi-dóomal.

7 «Waaye ñoom ca dëkk ba, Adam lañu feccee kóllëre,
foofa lañu ma wore.
8 Galàdd mooy dëkkub defkati ñaawtéef,
taq ripp ak deret.
9 Ni saaysaay siy tëroo,
ni la sarxalkat yi lëkkoo,
di bóome ca yoonu Sikem.
Ndaw jëf ju ñaaw!
10 Ci kërug Israyil laa gis lu yées:
Fa la Efrayim di gànctoo,
Israyil googu laa ne moo sobeel boppam.
11 Yuda yaw it, sam ngóob ma ngay taxawe,
kera bu may tijji sama wërsëgu ñoñ.

7

Israyil mooy mburu mu desee ñor

1 «Bu may faj Israyil
foofu ca Efrayim la seeni ñaawtéef di feeñ,
ànd ak mbonu Samari seen péey.
Dañuy njublaŋ,
sàcc yiy bëtt ci biir kër yi,
gàngoori saaysaay di songe ci biti.
2 Taxul ñu jàpp ci seenum xel ne
seen mboolem jëf ju bon laa bàyyi xel.
Léegi seeni jëf a leen wër ndombo,
ne màkk fi sama kanam.
3 Seenug mbon lañuy bégale buur,
seeni fen di bégal kàngam.
4 Ñoom ñépp a diy jaalookat.
Ñu mel ni taalu mburu bu yànj,
taal bu lakk-kat ba soxlawula xamb,
ca tooyal ba, ba kera xóoy bay funki.
5 Bu sunu buur xewlee,
kàngam yi naan ba wopp,
buur tàllal loxo ay ñaawlekat.
6 Seenub xol lañu waajal nib taal, di tëroo,

* 5:8 5.8 Seetal 4.15. † 5:13 5.13 Yareb man naa tekki «xeexkat.» * 7:6 7.6 Ki jiite pexe mu bon mi moo fanaanee nelaw ca guddig xawaare ja, bët set mu jóg, joxe ab tegtal, ngir ñu sottal pexe ma.

Seen lakk-katu mburu fanaanee nelaw*,
bët set taal ba yànj, di fër-fëri.
7 Ñoom ñépp a tàng jérr nib taal,
te ñooy xoyom seeni njiit,
seen buur yépp a daanu,
te kenn ci ñoom woowu ma wall.
8 Efrayim moo jaxasook askani jaambur,
Efrayim moo di mburu mu ñu walbatiwul cib taal.
9 Ay doxandéem a jeexal dooleem, te xamu ko,
aw liir tege ci kawam weex tàll, te yégu ko.
10 Israyil, ag reewandeem a ko tiiñal,
te taxul ñu délsi ci seen Yàlla Aji Sax ji.
Loolu yépp taxul ñu sàkku ko.
11 Efrayim daa mel ni pitax,
dofe, ñàkk xel,
di woo wall Misraak a dem Asiri.
12 Bu ñuy dem, maa leen di laaw samab caax,
niy njanaaw laa leen di woddale fi suuf,
fa ma dégge seenum ndaje laa leen di mbugale.
13 Ngalla ñoom, nde ñoo ma daw,
yàqute ñeel na leen, nde ñoo ma gàntal.
Doon naa leen jot
waaye ñoo ma fenal.
14 Du seen xol lañu ma wooye wall,
xanaa di salliiru ci seen kaw lal,
pepp ak biiñ tax ñuy dagg seen yaram†,
dëddu ma.
15 Maa leen jàngal, dëgëral seeni përëg,
te man lañuy fexeel lu bon.
16 Bu ñu waññikoo it, du fi Aji Kawe ji.
Ni xala gu yolom lañu mel,
te seeni kàngam ay fàddoo saamar
ndax seen sànjum làmmiñ,
te loolu lees leen di reetaane
ca réewum Misra.

8

Ku ji as ngelaw, yaay góob ngëlén

1 «Sexleen bufta gi!
Jaxaay jàyy ci waa kër Aji Sax ji,
nde ñoo fecci sama kóllëreek ñoom,
samaw yoon lañu gàntal.
2 Man la Israyil xaacu, ne ma:
“Éy sama Yàlla, maa la ràññee!”
3 Israyil a xalab lu baax,
ba ab noon dàq ko.
4 Ñoo fal ay buur te du sama ndigal,
ñoo tabb ay kàngam, te yéguma.
Seen xaalis ak seen wurus lañu sàkke jëmmi tuur,
muy seen sànkute.
5 Yeen waa Samari, seen jëmmu wëllu wi* dàqu na!
Sama mer tàkkal na leen.
Lu ngeen deeti xaar ci mucc ayib?
6 «Israyil la lii jóge,
te ab liggéeykat moo ko sàkk.
Kon lii du Yàlla!
Ay tojit la wëlluw Samari di mujje.

7 «As ngelaw lañu ji, ñooy góob ngëlén.
Gub du jóg, pepp du focci,
te bu pepp amoon it,
jaambur a koy wonn.
8 Dees na wonn Israyil;
tey ñu ngi ci biir xeeti jaambur yi,
mel ni ndab lu kenn buggul.
9 Ñoo demal seen bopp Asiri.
Mbaamu àll day beru yoonam,
waaye waa kër Efrayim ñooy jënd ay far.
10 Ci xeeti jaambur ñi lañuy jënde,
waaye du tee ma dajale leen.
Léegi ñu tegoo notaangey buur aki kàngam.
11 Efrayim a yokk ay sarxalukaay ngir moy,
ñu doon ay sarxalukaayi moyukaay doŋŋ!
12 Naa ko bindal sama fukki junniy ndigali yoon,
yëfi jaambur lees koy jàppe.
13 Ñooy sarxe jur gi ñu may jooxeel,
lekk yàpp wi,
Aji Sax ji buggu ci dara.
Maay bàyyi xel ci seen ñaawtéef,
mbugale leen seeni moy,
te ñoom Misra lañuy dellu.
14 Israyil moo fàtte ab sàkk-katam,
di tabax kër yu yànj.
Yuda moom yokki dëkk yu tata wër.
Maay yebal sawara ci kawi dëkkam,
mu xoyom ay tataam.»

---

† **7:14** 7.14 Ñi daan jaamu Baal mi ñu jiiñ ne mooy nangul suuf, ñoo aadawoo woon di dagg seen yaram, di tuur seen deret ci suuf, ngir foog ne loolu mooy tax seen mbey nangu. * **8:5** 8.5 jëmmu wëllu wi: seetal ci *1.Buur ya* 12.25-30.

9

Yoonu ngàllog Israyil taxaw na

1 Yeen waa Israyil, buleen béglu,
buleen bànneexu ni yeneen xeet yi,
nde yeena gànctu, dëddu seen Yàlla,
yeena safoo peyu ngànctu
ci mboolem dàgga ju ñuy bàcce pepp.
2 Ndaxam dàgga ak nalukaayu reseñ
du leen regg,
te biiñ du leen doy.
3 Dungeen des ci réewum Aji Sax ji.
Efrayim, Misra lay dellu,
te ca Asiri, lu daganul lañu fay lekkeji.
4 Duñu tuural Aji Sax ji saraxu biiñ,
te seeni sarax du ko neex.
Seen ñamu sarax day mel ni ñam
wu ku nekk fu nit deeye, sobeel,
ba ku ca lekk sobewu*.
Seenu ñam, seenub koll lay ñeel,
waaye du dugg ci kër Yàlla gi.
5 Ana nu ngeen di def nag, ci bésu ndaje,
bésub màggal bu Aji Sax ji?
6 Ñu ngoogu dem ndax tasteg réew mi,
Misraa leen di fat, Memfis suul leen,
seen tànnéefu xaalis, mbooy mee koy nangu,
te xaaxaam ay saxe seen biiri xayma ya woon.

Fexeel nañu yonent yi

7 Bési mbugal dikk na,
bési añale taxaw na,
na ko Israyil xam.
Yonent lañu jàppe ab dof,
ku yor waxyu di ku wéradi,
ndax seen ñaawtéef gu réy,
ak seen mbañeel gu tar.
8 Yonent bi mooy jongrukat
biy wattul Yàlla, Efrayim,
waaye ag fiir lees ko lalal
ci mboolemi yoonam,
te mbañeel a ngi ci biir kër Yàllaam.
9 Ñoo sóobu ci xóotey yàqute,
na woon ca janti Gibeya†,
te Yàlla mooy bàyyi xel seenug ñaawtéef,
ba mbugale leen seeni moy.

Israyil wor na Aji Sax ji

10 «Ni cabbu reseñu biir màndiŋ,
ni laa fekke Israyil.
Ni ndoortel doomi figg ju ndey ja taawloo,
ni laa gise seeni maam.
Waaye ñoom ñoo dem Baal Pewor,
ñoo sédd seen bopp Baal, tuur mu ruslu mi,
ba tax leena seexluwu ni kooku ñu sopp.
11 Efrayim, ab sagam ni picc lay naawe,
du njurum doom, dub ëmb, du doom ju sosu sax.
12 Bu ñu yaroon seeni doom it,
maa leen leen di xañ,
ba kenn du des.
Te it ngalla ñoom, bu ma leen dëddoo.
13 Ni ma dogule Tir dëkk ba,
bi jëmbate ci parlu mu naat,
ni laay dogule Efrayim,
ba yóbbul ay doomam ab bóomkat.
14 Aji Sax ji, yool leen!
Ana loo leen di yool?
Yool leen biir yu yàqu,
ak ween yu ne sereŋ.

15 «Seen gépp mbon moo feeñ ca Gilgal‡,
te fa laa leen jéppee ndax mbonug seeni jëf.
Sama kër laa leen di dàqe,
te dootuma leen bëgg,
seeni njiit yépp a diy fippukat.
16 Fàddees na Efrayim,
ay reenam wow,
du meññ benn doom.
Bu juroon itam, maay rey
ngëneelu biiram.»

17 Sama Yàlla moo leen di xalab,
nde ñoo ko déggalul,
te ñooy taxawaaluji ci biir xeeti jaambur yi.

10

Israyil ŋarale na

1 Israyil di reseñ gu naat,
meññal boppam lu ne gàññ,
te lu meññeef ma gëna yokku,
mu gëna yokkati sarxalukaayi tuur.

---

* **9:4** 9.4 Bokk ag lekk ci néeg bu nit deeye daan na sobeel ña fa lekk. Seetal ci *Màndiŋ ma* 19.14-22. † **9:9** 9.9 Ca Gibeya lañu bóome woon as ndaw, ba ñu mujj dagg ko ay dog yu ñu def firnde, yónnee ko bànni Israyil gépp. Seetal ci *Njiit ya* 19-21. ‡ **9:15** 9.15 Gilgal mooy dëkk bu ñuy misaale jëfi bokkaale. Seetal ci *Ose* 4.15.

Lu am réewam gëna baaxle,
mu gëna baaxal ay xeri tuur.
2 Ñooy boroom xolub jinigalkat,
te tey ñooy gàddu seen bàkkaar.
Aji Sax ji mooy toj seeni sarxalukaay,
tas seen xeri tuur.
3 Léegi ñu ne: «Amunu buur,
ndax noo wormaalul Aji Sax ji,
te su nu amoon buur it, lu mu nu manal?
4 Ñooy wax seeni wax,
di giñe ay fen yu ñuy fasoo kóllëre,
ba yoon mel ni gàncaxu tooke
ju law ca tooboy tool ya.»
5 Waa Samaree ngi am tiitaange ci
sëllu wu ñu xelli ca Bet Awen*,
askan wa di tiislu tuur ma,
ay xërëmkatam di lox ndax darajay sëllu,
ji leen dëddu, dem ngàllo.
6 Moom it lees di yóbbu Asiri,
defal ko buur bu mag ba ab galag.
Gàcce mooy jàpp Efrayim,
Israyil laa ne, mooy rus ci mébétam.
7 Samari lees di tas, mook buuram,
mu mel ni bant buy tëmb di dem.
8 Jaamookaay yu kawe ya ca Bet Awen,
bàkkaarukaayi Israyil yooyu lees di tas.
Ay dég aki dagg ñooy sax ca seeni sarxalukaay,
dees na ne tund yu mag yi: «Mëddleen nu,»
te naan tund yu ndaw yi: «Daanuleen ci sunu kaw.»
9 «Israyiloo, ca janti Gibeya† nga dala moye,
te foofu la waa réew mi tollu ba tey.
Luy tee xare dabe nit ñu jubadi ñi ca Gibeya?
10 Saa yu ma soobee ma yar leen.
Ay xeet ay daje, jógal leen,
jéng leen ndax seen ñaari ñaawtéef.
11 Efrayim aw nag wu nangu la woon,
te sawaroona bàcc am pepp.
Maa ràng loosam wu jekk.
Maa takk Efrayim,
Yuda gàbb, Yanqóoba rijjil boppam.
12 Jiwal-leen seen bopp njekk,
ba góobe ca lu ngor maye.
Gàbbleen ag mbooy,
sàkku Aji Sax ji jot na,
ba kera muy dikk, tawal leen njekk.
13 Yeena bey ag coxor,
góob ag mbon.
Yeena lekk meññeefum fen,
nde yeena wóolu seen pexey bopp,
ak seen jàmbaar yu bare.
14 Am riir mooy jollee ca sa biir gàngoor,
sa tata yépp tas, na Salman tase woon Bet Arbel,
keroog bésub xare ba,
ba ñu jëlee ndey, fenqaleek doom, ñu rajaxoo.
15 Noonu lees leen di def, yeen waa Betel
ndax seen mbon gu réy.
Jant a ngay fenk, buurub Israyil dee wett.

11

Cofeel la Aji Sax ji tontoo fippug Israyil

1 «Maa soppoon Israyil ba muy ndaw,
Fa Misra laa ko wooye, muy sama doom.
2 Lu ñu leen gëna woo,
ñu gën maa sore.
Ay tuuri Baal lañuy defal ay sarax,
te ay xërëm lañuy taalal cuuraay.
3 Ndaxam man maa tette Efrayim, fab ko,
te ràññeewuñu ne maa leen topptoo.
4 Ay goji nit laa leen ñoddee,
ay buumi cofeel.
Maay ki leen yolomalal ŋalaabi ŋaam,
sëgg, leel leen.
5 Duñu dellu réewum Misra*.
Waa Asiri ñooy doon seen buur,
nde ñoo baña délsi fi man.
6 Ab saamar ay wëndeelu ca seen dëkk yu mag,
dàjji seen bunti dëkk,
ba warax leen ndax seeni mébét.
7 Sama ñoñ dañoo làggi ci ñàkke ma kóllëre,
wooyees na leen fa kaw,
te kenn ci ñoom jógul.

8 «Efrayim, ana nu ma lay baye,
yaw Israyil laa ne, nu ma lay tege ciy loxo?
Ana nu ma lay defe ni Atma?
Nu ma lay yemaleek Ceboyim†?

* **10:5** 10.5 Seetal ci Ose 4.15. † **10:9** 10.9 Gibeya: seetal ci *Njiit ya* 19-21. * **11:5** 11.5 Loolu mooy duñu dellu ci njaam ga ñu nekke woon ca Misra. † **11:8** 11.8 Ceboyim ak Atma ñooy ñaari dëkk yu Yàlla boole ak Sodom ak Gomor, dëkk ya ñu dendaloon, tas leen.

Sama xol a bëpp,
sama yërmandee yëngu.
9 Duma wéye di tàkkal sama mer,
duma yàqteeti Efrayim,
ndax maay Yàlla, duma nit,
maay Aji Sell ji ci seen biir,
duma dikke am sànj.
10 Dees na topp ci gannaaw Aji Sax ji,
muy yëmmu ni gaynde.
Mooy yëmmu moos ni gaynde,
ay doomam di lox, jóge sowu.
11 Ni njanaaw lañuy loxe, jóge Misra,
mel nim pitax, bawoo Asiri.
Maa leen di dëël seeni kër.»
Aji Sax jee ko wax.

12

Aji Sax ji layoo na ak Israyil ak Yuda

1 «Efrayim, ay fen la ma gawe,
waa kër Israyil laa ne,
ñoo ma yéewe ag njublaŋ,
waaye Yudaa ngi ànd ak Yàlla ba tey,
di sàmm kóllëreek Ku Sell ki.»
2 Efrayim mooy sàmmkatub ngelaw,
yendoo topp ngelawal penku,
di yokki fen ak fitna,
fasoo kóllëre ak Asiri,
yónnee yóbbalu diw ba Misra.

3 Aji Sax ji moo séq ak Yuda ab layoo,
mooy mbugale Yanqóoba ay jëfinam,
añale ko ay jëfam.
4 Ci biiru ndeyam la kii suufoo ab seexam;
kii moo tollu ci dooleem, bëreek Yàlla.
5 Kee bëreek malaaka, ba génn ca,
kee jooy di sàkku aw yiwam.
Fa Betel la ko fekk,
te foofa la Yàlla waxeek nun.
6 Aji Sax ji Yàlla Boroom gàngoor yi,
Aji Sax jee di turu bàkkam.
7 Yaw nag, ca sa Yàlla nga wara dellu,
ngor ak njub, sàmm ko,
te nga saxoo yaakaar sa Yàlla.

8 Ni Kanaaneen biy jula, ni la Efrayim
yore màndaxekaayu njublaŋ cib lox-
oom,
bëgga naxe.
9 Efrayim a ngi naan: «Woomle naa,
maa amal sama bopp alal,
te mboolem samaw ñaq, giseesu ci
tooñaange ju di bàkkaar.»
10 «Man Aji Sax ji dale di sa Yàlla ca Misra,
maa lay dëëlaat ciy xayma,
na woon ca bésub ndaje.
11 Maa wax ak yonent yi,
yokk peeñu yi,
te yonent yi, maa leen waxyu ay misaal.»

12 Su Galàdd dee dëkkub defkati
ñaawtéef,
dañoo tekkiwul dara.
Fa Gilgal lees di rendee ay saraxi yëkk,
te seeni sarxalukaay ni jali xeer lay mel
ci ay tooboy tool.
13 Yanqóobaa dawoon ba réewum Siri,
Israyil laa ne, moo liggéey ngir am jabar,
wut jabar tax koo sàmm ag jur.
14 Ci loxol yonent la Aji Sax ji génnee
Israyil Misra,
te ab yonent la sàmmloo Israyil.
15 Waaye Efrayim moomoo ko merloo,
naqaral ko.
Deret ji mu tuur la Boroomam di këpp ci
kawam,
añub tooñam la koy fey.

13

Mbugalum fippu ci kaw Aji Sax ji du jaas

1 Bu Efrayim daan wax, ñépp ay lox;
mu amoon daraja fi digg Israyil.
Waaye moo sikkal boppam ci tuuri Baal,
ba dee.
2 Léegi ñu ngi gën di bàkkaar,
di xellee ci seen xaalis jëmmu tuur,
ay jëmmi xërëm yu ñu sàkke seen
xareñte,
lépp di càkkéefu ay liggéeykat,
te ci ñoom la nit ñi naan:
«Rendikati sarax yaa ngi fóon ay
tuuri wëllu.»
3 Moo leen tax di naaxsaay ni niiru suba,
mbaa layub njël,
mbaa mboob mu naawe dàgga ja,
mbaa saxar su gillee ci jankub néeg.

4 «Man Aji Sax ji, fa Misra laa dale di seen
Yàlla,
xamuleen Yàlla ju dul man,
te kenn du musle ku ma moy.
5 Man maa leen ràññee ca màndiŋ ma,

ci biir réewum maral.
6 Ngeen wëtti ba regg,
regg, bew, ba tax ngeen fàtte ma.
7 Moo tax ma mel ni gaynde ci yeen
di tëroo ni segg ciw yoon.
8 Maay dajeek yeen ni rab wu aay
wu ñu xañi doom,
maay xotti seen mbuusum xol,
fa laa leen di yàppe ni gaynde,
te rabu àll moo leen di xotat.

9 «Israyiloo, yàqu nga,
te maa yor sa wall.
10 Ana seen buur boog,
ba mu xettli leen ci seen mboolemi dëkk?
Ana seen njiit yi ngeen sàkku woon, ba ne
ma:
“Falal nu buur aki kàngam?”
11 Ci biir mer laa la falal buur,
te ci samam sànj laa ko follee.

12 «Takkees na ñaawtéefi Efrayim,
rënkees na ay moyam.
13 Lu mel ni mititu mat moo dikkal waa
jii,
te muy doom ju amul xel,
ba juddu jot, génnul biiru ndeyam.

14 «Man nag maa leen di musal ci njani-
iwa?
Maa leen di jot ci ndee?
Moo yaw ndee, ana say mbas?
Yaw njaniiw laa ne, ana sa tooke?
Fomm làqu na ma!
15 Efrayim moom, su naatee ci biiri
bokkam it,
fa màndiŋ ma la ngelawal penku*,
ngelawal Aji Sax ji di uppe,
bëti ndoxam tëju,
ay teenam déy.
Kii mooy sëxëtoo ab dencam,
ak mboolem lu cay alal.»

14

1 Dees na topp waa Samari,
nde ñoo fippu ci seen kaw Yàlla.
Saamar lañuy fàddoo,
seeni doom, ñu rajaxe leen,
seen jigéeni wérul, ñu butti.

Dëpp, am njéggal

2 Israyiloo, dellul ci sa Yàlla Aji Sax ji,
fakktaloo nga sag ñaawtéef.
3 Waajal-leen ay kàddu te dellu ci Aji Sax
ji,
ne ko: «Baal nu mboolem ñaawtéef
te nangul nu,
nu yékkati kàdduy màggal
yu wuutu saraxi yëkk.
4 Asiri du nu xettli,
ay fasi xare it, dunu ko war,
te dootunu wax lu nu sàkke sunuy loxo,
ne ko:
“Yaw yaa di sunu Yàlla.”
Li nuy wax kay mooy yaw yaay kiy yërëm
jirim.»

5 Aji Sax ji nee: «Maay garabal seenug
déggadi,
maa leen di bëggal sama bopp,
nde mereetuma leen.
6 Maay mel nib taw ci Israyil,
ñu focc ni tóor-tóor,
seeni reen sampu ni garabi Libaŋ,
7 car ya law, yànj nig oliw,
xeeñ ni gottub Libaŋ.
8 Ñooy délsi, keppaaroo ko,
dellu ji, pepp dundaat.
Dañuy giir nig reseñ,
am bayre ni biiñu Libaŋ.

9 Yeen Efrayim, lu ma masa séq ak jëmmi
tuur?
Man maa leen di nangul, di leen wattu,
di leen keral ni garab gu naat gu dul ruus,
sa meññeef bawoo fi man.»
10 Ku rafet xel, na dégg lii,
kuy ràññee na ko xam.
Yooni Aji Sax ji kat day jub,
te kuy jubal jaare ca,
ab jàddkat moo cay tërëf.

* **13:15** 13.15 Wetu penku la réewum Asiri féete woon Efrayim, ngelawal penku di taxawe congum Asiri.

Téereb Yonent Yàlla Yowel

1

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkal Yowel
doomu Petuwel.

Njéeréer ak maral jubsi na

2 Dégluleen, yeen mag ñi,
teewluleen, yeen waa réew mi ñépp.
Ndax lii mas naa am ci seeni jant,
mbaa seen janti maam?
3 Waxleen ko seen doom yi ngeen jur,
doom yi ngeen jur wax ko doom yi ñu jur,
doom yi ñu jur wax ko geneen maas.
4 Ndesu soccet yi la njéeréer yi lekk,
ndesu njéeréer yi, seenu tostan lekk,
seen ndesu tostan, salleer yi lekk.
5 Màndikat yee, yewwuleen, jooyoo.
Naan-kati biiñ yee, jooyleen biiñ bu bees,
bi ñu foqatee ci seen gémmiñ.
6 Aw xeet a dal ci samam réew,
am kàttan, wees ab lim,
seeni sell di selli gaynde gu góor,
seeni ŋaam di ŋaami gaynde gu jigéen.
7 Samag reseñ lañu fóom,
samag figg lañu xasa xas, ba mu set,
ñu sànni, car ya weex tàll.
8 Neeleen wóoy ni janq bu woddoob
saaku,
di ko ñaawloo jëkkëram,
ja ñu ko dencaloon ba muy lu tuut.
9 Saraxu pepp ak saraxu tuuru dagg na
ca kër Aji Sax ji.
Sarxalkat yi, boroom dénkaaney Aji Sax
ji,
ñu ngi ñaawlu.
10 Tool yi yàqu yaxeet,
suuf sëngéem ciw tiis;
pepp yàqu, biiñ bu bees wow, ag diw ŋiis.
11 Yeen beykat yi, rusleen;
boroom tóokëri reseñ yi, yuuxooleen,
ndax peppum bele baak lors ba,
nde ngóob mi sànku na.
12 Ag reseñ wow, figg lax,
gërënaat, tiir, ak pom, mboolem garabi
tool,
wow koŋŋ.
Mbég daal a rasu doom aadama.

Wooteb koor ak ñaan jib na

13 Yeen sarxalkat yi, gembuleen te tiislu,
yeen ñi dénkoo sarxalukaay bi, yuuxu-
leen,
yeen boroom dénkaaney sama Yàlla,
dikkleen,
sol ay saaku yu ngeen fanaanoo, ngir
toroxlu,
nde xañees na seen kërug Yàlla ga
saraxu pepp ak saraxu tuuru!
14 Sellal-leen ag koor, woote am ndaje,
wooleen mag ñi, ak mboolem waa réew
mi,
ca seen kër Yàlla Aji Sax ji,
te ngeen woo Aji Sax ji wall.

Bésub Aji Sax ji dëgmal na

15 Céy, bii bés! Bésub Aji Sax ji moo
dëgmal,
te ni sànkute gu bawoo fa Aji Man ji lay
dikke.
16 Xanaa du ag lekk a dagg, nuy gis,
te mbég ak bànneex tukkee sunu kër
Yàlla ga?
17 Aw jiwu wow na, suule ciy donji suuf,
dencukaay yi wéet, sàq yi dàjjiku, am
pepp wow.
18 Céy ni mala yiy binnee!
Gétti nag yaa ngi jànnaxe, ndax ñàkk
parlu,
gàtt yi itam loof.

19 Yaw Aji Sax ji laay woo,
sawara moo lekk parluy àll bi;
ag daay a xoyom garabi àll bi yépp.
20 Rabi àll yeet ñu ngi àppaat, jublook
yaw,
nde wali ndox yee ŋiis,
te sawara xoyom parluy àll bi.

2

Congum noon yi nuyoo na

1 Wal-leen bufta ca Siyoŋ,
dégtal-leen ab yéene ca sama kaw tund
wu sell.
Na waa réew mi mépp lox,
nde bésub Aji Sax jaa ngi dikk
te dëgmal na.
2 Bésub lëndëmu xàmbaari guddi gu ne
këruus,
mbete bànqanoos bu lale ci kaw tund yi.
Gàngoor gu mag te am doolee ngi,

gu ni mel masula am mukk,
te dootul am feeki at, ba maasoo maas.
3 Lu leen jiitu, sawara lekk;
lu leen topp, ag daay xoyom.
Ni toolub Àjjana la réew mi
ci seen kanam di mel,
ñu won ko gannaaw,
muy màndiŋ mu wéet,
te kat dara du leen rëcc.
4 Seen melo ni melow fas,
ñuy daw ni fasi xare.
5 Ni watiiri xare di ker-keree,
ni lañuy cëppoo ca kaw tund ya,
mbete sawara wuy lakk boob, di fet-feti.
Gàngoor gu am doole lañuy dikke,
làng-déral xare!
6 Ñépp a leen di gis, jàq,
kanam yépp di tàkk.
7 Niy jàmbaar lañuy songe,
ni ñeyi xare lañuy yéege am tata.
Ku nekk ay jubalu yoonam,
kenn wàccul aw ñallam.
8 Kenn buuxul moroom ma,
ku nekk aw sélam lay topp,
ci biir saan yi lañuy xuus, jàll it,
te duñu taxaw.
9 Dëkk bi lañuy song,
ci kaw tata ji lañuy dukkate,
ci kaw kër yi lañuy yéeg it,
te ci palanteer yi lañuy jaare dugg niy sàcc.
10 Bu ñu jubsee, suuf yëngu,
asamaan rëng-rëngi,
jant ak weer giim,
biddiiw yi fat seenug leer.
11 Aji Sax jeey àddu fi kanam mbooloom xareem,
dalam ba réy lool,
te kiy jëfe ndigalam am kàttan.
Bésub Aji Sax ji kay moo réy te raglu lool!
Ana ku ko mana dékku?

Dellu ci Aji Sax ji jot na

12 «Terewul ba léegi,» kàddug Aji Sax jee,
mu ne: «Délseeleen seen léppi xol ci man,
boole kook koor aki jooy aki yuux.
13 Du seeni yére doŋŋ ngeen di xotti,
ngir ñaawlu,
seenub xol ngeen di xottiwaale, ñaawloo ko.
Waññikuleen ci seen Yàlla Aji Sax ji,
mooy boroom yiw ak yërmande;
mer maa diib, ngor ga bare,
muy fomm mbugal.
14 Jombul mu dëpp, fomm,
bàyyi gannaawam barke,
ba ci saraxu pepp ak saraxu tuuru,
ñeel seen Yàlla, Aji Sax ji.»

15 Wal-leen bufta fa Siyoŋ,
sellal-leen ag koor, te woote am ndaje.
16 Dajaleleen askan wi,
sellal-leen mbooloo mi,
wooleen mag ñi,
te ngeen dajale gone yi ba ci ñiy nàmp.
Na boroom séet génn ub néegam,
séet ba génn xaymab céetam.
17 Diggante buntu néeg bu sell beek sarxalukaay bi,
sarxalkat yi, boroom dénkaaney Aji Sax ji,
nañu fi taxaw jooy;
nañu ne: «Aji Sax ji, yërëmal sa ñoñ;
bul wacce say séddoo gàcce,
ak ñaawley xeeti jaambur yi.
Lu jar ñuy wax ëllëg ci biir askani jaambur yi,
naan: “Ñii, ana seen Yàlla ji?”»

Aji Sax ji nangu na ñaan

18 Aji Sax ji moo fiire am réewam,
ñeewante ñoñam.
19 Aji Sax jee àddu, ne ñoñam:
«Maa ngii di leen yónnee am pepp,
ak biiñ bu bees akug diw,
ba ngeen regg,
te dootuma leen gàcceel
ci biir xeeti jaambur yi.
20 Waa bëj-gànnaar, maa leen di soreleek yeen,
maa leen di dàq, jëme réew mu maral te wéet,
gàngoor ga jiitu jubal géeju penku,
ga féete gannaaw jubal 0géeju sowu,
ba seeni néew gilli, xasaw ba ubale,
ngir jëf ju réy ji ñu def!»

21 Yaw suuf, bul tiit, bégal te bànneexu,
nde Aji Sax ji moo def ay jaloore!
22 Yeen rabi àll yi, buleen tiit,
parluy àll yi day naat, garab yi meññ;
figg ak reseñ di baaxee seen xéewal.

23 Yeen doomi Siyoŋ, bégleen,
te bànneexu ci seen Yàlla Aji Sax ji.
Moo leen di may taw yu jëkk, muy njekk,
moo leen di sottil taw yu jëkk,
ak taw yu mujj, na woon.
24 Dàgga yi day fees ak pepp,
mbànd yi rembat ak biiñ bu bees aku diw.

25 «Sama mbooloom xare mu réy,
mi ma yebaloon fi seen biir,
te ñuy njéeréer yeek seen tostan,
ak salleer yeek soccet yi,
maa leen di delloo ati mbey yi ñu leen lekkal.
26 Dingeen lekka lekk, ba regg,
di sàbbaal seen turu Yàlla Aji Sax,
ji leen defal kéemaan,
te sama ñoñ dootuñu rus mukk.
27 Dingeen xam ne ci biir Israyil laa ne, man,
maay seen Yàlla Aji Sax ji, du keneen,
te sama ñoñ duñu rus mukk.

3

Ñépp la Aji Sax ji di sotti ag Noowam

1 «Gannaaw loolu maay tuur samag Noo
ci kaw wépp suux,
seeni doom, góor ak jigéen di biral waxyu,
seeni màggat di gént ay gént,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu.
2 Kera jant yooyu, jaam yi sax, góor ak jigéen,
maa leen di tuur samag Noo.
3 Maay def ay kiraama fi asamaan ak fi suuf;
deret ak sawara ak saxar su jolli.
4 Jant beey soppliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
bésub Aji Sax ji doora taxaw,
bés bu réy bu raglu ba!
5 Su boobaa mboolem ñi woo Aji Sax ji wall
ciw turam,
ñooy raw.
Tundu Siyoŋ ak biir Yerusalem kay
fa la aw ndes di ame,
na ko Aji Sax ji waxe woon,
te ñi Aji Sax ji woo ñooy bokk ci ñi dese bakkan.

4

Aji Sax ji tiiñal na nooni ñoñam

1 «Jant yooyu, ci boobu bés,
bu ma tijjee wërsëgu Yuda ak Yerusalem,
2 maay dajale mboolem xeet yi,
wàcce leen ca xur wa ñu dippee “Aji Sax jeey àtte.”
Fa laay layook ñoom ci mbirum sama ñoñ,
mbirum Israyil sama séddoo,
bi ñu tasaare ci biir xeet yi,
ak sama mbirum suuf si ñu séddoo.
3 Sama ñoñ lañu tegoo bant,
xale bu góor, ñu weccikoo ab gànc;
xale bu jigéen, ñu jaaye biiñ, naan.
4 Yeen it waa Tir ak Sidon,
ak gox-goxaani Filisti yépp,
ana lu ngeen joteek man?
Xanaa dama leena def, lu ngeen di feyu?
Su ngeen dee feyu nag,
ma gaaw leena këpp seen añu jëf
ci seen kaw bopp.
5 Sama xaalis ak sama wurus, ngeen jël,
samay denc yu baax, ngeen yóbbu
ca seeni jaamookaay.
6 Waa Yuda ak waa Yerusalem,
yeena leen jaay Gereg yi,
ngir sorele leen ak seen suuf.
7 Maa ngii di leen yékkatee foofa,
fa bérab ba ngeen leen jaaye,
te yeen, maa leen di këpp seen peyu jëf ci bopp.
8 Seen doom yu góor ak yu jigéen
laay jaay waa Yuda,
ñu jaayaat leen waa Saba, doomi réew mu sore.»
Aji Sax jee ko wax!

Wooteb xare jib na

9 Yégleleen lii ci biir xeet yi: «Waajal-leen xare,
yékkatileen ñeyi xare yi,
na xarekat yépp dikk, songi xare.
10 Seeni illéer ngeen di tëgg ay saamar,
tëgg seeni xepp ay xeej,
te na ku néew doole ne: “Jàmbaar laa!”
11 Dikkleen gaaw, yeen xeet yépp,
ba fépp daj,
ngeen bokk daje.
Aji Sax ji, foofa ngay yebal say jàmbaar.

12 Na xeet yi jóg te songi xare ca xur,
wa ñu dippee «Aji Sax jeey àtte,»
foofa déy laay toog di àtte mboolem xeet yi,
ba fépp daj.
13 Dawal-leen sàrt bi, nde ngóob mi ñor na,
dikkleen nal, nalukaayu reseñ bi fees na,
te mbànd yi rembat na, nde seen bàkkaar a réy.
14 Ndaw gàngoori gàngoor ca xuru Àtte ba,
nde bésub Aji Sax jee dëgmal ca xuru Àtte ba!
15 Jant ak weer giim,
biddiiw yi fat seenug leer.
16 Aji Sax ji fa Siyoŋ lay ŋare,
foofu ca Yerusalem lay àddoo,
asamaan ak suuf rëng-rëngi.
Waaye Aji Sax jee dib rawtu, ñeel ñoñam,
moo dim tata, ñeel bànni Israyil.

17 «Su boobaa ngeen xam ne maay seen Yàlla Aji Sax,
ji dëkke Siyoŋ, sama tund wu sell,
Yerusalem day daldi sell,
doxandéem dootu fa jaare.

Naataange ñeelati na Israyil

18 «Bésub keroog tund yu mag yi
di rogalaat biiñ bu bees,
tund yu ndaw yi di xelli meew,
dexi Yuda yépp la am ndox di wale,
te kër Aji Sax ji, bëtu ndox a cay balle,
di suuxat xuru Akasiya ya.
19 Misra ag ndànd-foyfoy lay doon,
réewum Edom di màndiŋ mu wéet,
ndax coxor ga ñu soxore waa Yuda,
nde ñoo tuur deretu jaambur ñu deful dara
ca seenum réew.
20 Yuda lees di dëkke ba fàww,
Yerusalem ñeel maasoo maas.
21 Seen bakkan bi ma teggilul woon àtteb yoon,
bi ko topp,
maa koy teggil àtteb yoon, bi ko topp.»
Aji Sax ji Siyoŋ lay màkkaanoo.

Amos

1 Kàdduy Amos a ngi, di boroom jur bu
dëkkoon Tekowa*. Mu am peeñu mu jëm
ci Israyil ci janti Osiyas† buurub Yuda ak
janti doomu Yowayas, Yerbowam buurub
Israyil. Loolu tollu ci ñaari at lu jiitu
yëngu-yëngu suuf ba. 2 Mu ne:
Aji Sax jeey yëmmoo fa Siyoŋ‡,
Yerusalem lay àddoo,
parluy sàmm si ne faraas,
mbooyum kaw tundu Karmel lax.

Aji Sax ji mbugal na xeet yi

(Saar 1.3—2.16)

3 Aji Sax ji da ne:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Damaas§,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo bàcce waa Galàdd bàccukaayi weñ.
4 Maay yebal sawara seen waa kër Buur Asayel,
mu xoyom taaxi Buur Ben Addàd.
5 Maay dàjji bunti dëkkub Damaas,
faagaagal waa xuru Awen*,
boole ca boroom Bet Eden†.
Waa Siri dugg ngàllo, dellu Kir‡.»
Aji Sax jee ko wax.

6 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Gasa§,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo jàpp njaam mbooloom lëmm,
jalax Edomeen ña.
7 Maay yebal sawara ca tatay Gasa,
mu xoyom ay taaxam.
8 Maay fàkkas waa Asdodd,
fàkkas boroom yetu nguur fa Askalon,
fél Ekkron,
ndesu Filisteen ña sànku.»
Boroom bi Aji Sax jee ko wax.

9 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Tir*,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo jàpp mbooloom lëmm, jalax ca Edomeen ña,
te sédduñu ci kóllëreg bokk.
10 Damay yebal sawara ca tatay Tir,
mu xoyom ay tataam.»

11 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Edom†,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo toppe seen bokki bànni Israyil saamar,
jalax yërmande,
mer mer mu dul meddi
ak xadar ju dul giif mukk.
12 Maay yebal sawara fa Teman,
mu xoyomaale tatay Boccra‡.»

13 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Amoneen ñi,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo butti ay jigéeni biir ca Galàdd
ba ñuy xare ngir yokk seen suuf.
14 Maay jafal ca kaw tatay Raba§,
mu xoyom ay taaxam,
yuux ya jib bésub xare,
ci biir callweer bésub ngëlén.
15 Seen buur ay duggi ngàllo,
mooki kàngamam.»
Aji Sax jee ko wax.

* **1:1** 1.1 Tekowa sorewul ak Yerusalem, péeyu Yuda. Ba bànni Israyil xàjjalikoo ñaari réew gannaaw ba Buur Suleymaan nelawee, réewum Israyil daa péeyoo Samari; réewu Yuda péeyoo Yerusalem. † **1:1** 1.1 Osiyas mooy Asaryaa itam. ‡ **1:2** 1.2 Siyoŋ mooy tund wa kër Yàlla ga nekk ca Yerusalem. Daan nañu ko tudde it dëkku Yerusalem. § **1:3** 1.3 Damaas mooy péeyu réewum Siri. * **1:5** 1.5 xuru Awen mooy tekki xuru Ñaawtéef. † **1:5** 1.5 Bet Eden mooy kërug Àjjana, muy tekki fii Kërug Xawaare. ‡ **1:5** 1.5 Kir la Arameen ñi cosaanoo. Gannaaw gi lañu sanci réewu Siri. Seetal ci 9.7. § **1:6** 1.6 Gasa benn la ci juróomi dëkki Filisti yu mag; yeneen yi di Asdodd ak Askalon ak Ekkron, ak Gaat. Seetal ci 6.2. * **1:9** 1.9 Tir dafa mel ni Sidon. Ay dëkk yu mag lañu woon ca réewum Fenisi. † **1:11** 1.11 Edomeen ñaa nga bàyyikoo fa bëj-saalumu Yuda jàpp penku. Ñu ngi soqikoo ci Esawu, magu Yanqóoba, kon bokki Israyil lañu woon, waaye dañoo faroon ak nooni Israyil. ‡ **1:12** 1.12 Teman ak Boccra ay goxi Edom yu mag la woon. Boccra moo doon péeyu Edom. § **1:14** 1.14 Raba péeyu Amon la woon.

2

1 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Mowab,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo lakk yaxi buurub Edom, def ub dóom.
2 Maay yebal sawara réewum Mowab,
mu xoyom tatay Keryot*.
Mowab deeye biir riirum xare,
yuux ak liitu xare jibandoo.
3 Maay dagge fa seen biir seen njiit,
booleeki kàngamam, bóom.»
Aji Sax jee ko wax.

4 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Yudeen ñi,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo gàntal sama yoon man, yoonu Aji Sax ji,
te sàmmuñu sama dogali yoon.
Seen tuuri caaxaan ya seeni maam top-poon
sànk na leen.

5 «Maay yebal sawara ci kaw Yudeen ñi,
mu xoyom tatay Yerusalem.»

Israyil a gëna yelloo mbugal

6 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Israyil,
te duma fomm seeni duma.
Ñooy jaay jaam aji jub ngir xaalis bu mu leen ameel,
jaay aji ndóol bu manul fey dàlli carax.
7 Ñooy dëggaate néew-ji-doole ci pëndub suuf,
di xañ way-ñàkk àqam.
Nit ak baayam di tëdde as ndaw,
di teddadil sama tur wu sell.
8 Yérey tayle yu ñu nangoo ci néew-ji-doole sax,
ñu lal, ne ñàyy ci wetu mboolem sarx-alukaay.
Ku leen ameel, ñu feyloo la biiñ,
naan ca seen biir kër tuur ya.

9 «Ndaxam maa leen reyaloon Amoreen
ñu gudd ña te réy, mbete garab yu mag.
Ma boor doom ya,
buur reen ya.
10 Fekk yeen, ma génnee leen réewum Misra,
jaarale leen màndiŋ ma diiru ñeent fukki at,
ngir ngeen nanguji réewum Amoreen ñi.
11 Maa tabboon ci seen doom yu góor ay yonent,
tànne ci seen xale yu góor ay séddoo†,
— am déet, yeen bànni Israyil?»
Kàddug Aji Sax jee.
12 «Yeen nag ngeen di naanloo samay séddoo biiñ.
Yonent yi, ngeen ne leen: “Buleen biral waxyu!”

13 «Maa ngii di yëngal suuf si ngeen joggi,
ni watiir wu fees aki sabaar di yëngale suuf.
14 Rawtu dina réer ku gaaw,
boroom doole du tala jariñoo dooleem,
jàmbaar sax du mana rawale bakkanam.
15 Fittkat du taxaw,
mana daw du taxa raw.
Ab gawar it du rawale bakkanam.
16 Bésub keroog, jàmbaar ju ëppu fit,
duŋŋ lay def, di daw.»
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji dige na mbugal

3

(Saar 3.1—6.14)

1 Dégluleen kàddu gii Aji Sax ji wax
ci yeen, bànni Israyil, mu jëm ci seen
mboolem xeet wi mu génnee réewum
Misra. Mu ne:
2 «Yeen doŋŋ laa ràññee
ci mboolem askani suuf.
Moo tax ma di leen mbugal
ndax seen ñaawtéef gépp.»

3 Ñaar dina ànd te digewuñub dajee?
4 Gaynde dina ŋarem ngeer te fàddul?
Am gaynde gu ndaw dina xiiroom paxam te jàppul?
5 Picc dina keppu te fiireesu koo?
Am ag fiir dina fettax te jàppul?

* **2:2** 2.2 Keryot dëkku Mowab bu réy la woon. † **2:11** 2.11 séddoo yooyu nasireen lañu leen di wooye. Seetal ci *Màndiŋ ma* 6.

6 Bu liitu xare jibee, waa dëkk ba du tiit a?
Am aw ay dina dab ub dëkk te du Aji Sax ji?
7 Du lenn moos lu Boroom bi Aji Sax ji def,
te déeyu ko yonent yiy jaamam.
8 Bu gaynde yëmmoo, ana ku dul tiit?
Ana ku saña baña biral waxyu,
bu ko Boroom bi Aji Sax ji waxee?

9 Yéeneleen ca biir taaxi Asdodd
ak ca biir taaxi Misra.
Neleen: «Dajeleen ca kaw tundu Samari,
ba gis na Samari salfaañoo,
ak notaange ga fa nit di daj.
10 Xamuñu sax def njub.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Dañuy jal alalu fitnaak yàqute
ci seen biiri taax.»
11 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji ne:
«Ab noon dina gaw seenum réew,
néewal leen doole, lël seeni taax.»
12 Aji Sax ji nee:
«Wallub sàmm ak gàtt bu gaynde fàdd
weesul ñaari yeel, dogitu nopp.
Kuy wallu bànni Israyil ga ca Samareet,
xanaa dogu basaŋ, dammitu lal.
13 Dégluleen te àrtu waa kër Yanqóoba.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
Yàlla ji ci gàngoori xare yi.
14 «Bés bu may mbugale Israyil ay bàkkaaram,
damay tasaale sarxalukaayi Betel.
Béjjén yi ci cati sarxalukaay ba dog, rot.
15 Maay màbbaale këru taax ak këru àll;
kër yu ñu rafetale bëñu ñay dina yàqu,
te kër yu bare dootu taxaw.»
Kàddug Aji Sax jee.

4

1 Dégluleen kàddu gii, yeen jigéeni tundu Samari,
yeena ngi suur ni nagi diiwaanu Basan.
Yeen ñiy torxal néew-ji-doole,
di not aji ñàkk
te naan seeni jëkkër: «Indil ñoll waay,
ñu naan!»
2 Boroom bi Aji Sax ji giñ na ci sellngaam
ne: «Ay bés a ngii déy, di ñëw,
dees na leen kor, yóbbu,
ku nekk ci yeen koru niw jën,
3 ñu diri ko jaarale fu xar-xaru tata gëna jegee,
sànni ko ca Armon*.»
Kàddug Aji Sax jee.

4 Aji Sax ji nee:
«Demleen Betel, bàkkaare fa,
dem Gilgal†, bàkkaareeti fa.
Rendileen seenub sarax ca ëllëg sa,
joxe seen saraxi fukkeeli alal ca gannaaw ëllëg sa,
5 te ngeen lakk mburu, def ko saraxu cant.
Yégleleen seen saraxi yéene te siiwal ko, dégg ngeen?
Ndegam loolu ngeen namm, yeen bànni Israyil.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
6 «Maa wéetal seeni biir seen dëkkoo dëkk,
dugub ñàkke fépp fu ngeen moom,
te taxul ngeen waññiku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.

7 Mu ne:
«Maa leen xañ ub taw
bu leen may ngóob ci ñetti weer.
Ma taw ci bii dëkk,
tawuma ca bee.
Wii waar tawlu,
wee waar lax.
8 Ñaari dëkk ba ñett di deek mar, wuti beneen,
naane fa, te duñu màndi.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.
9 «Maa leen dumaa gub yu yàqu, di saxee saxe,
wowal seeni tool aki tóokër,
garabu figg ak oliw, njéeréer yi lekk.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.

10 «Maa leen yónnee mbas mu mel ni mu waa Misra.
Maa reylu seeni waxambaane ci xare,
jàpplu seeni fas,
gillil xetu néew ya ca seeni dal.

* 4:3 4.3 Fi ñu ne ca Armon manees na ne yooni tundu Ermon. † 4:4 4.4 Betel ak Gilgal ay bérabi jaamookaay lañu woon.

Taxul ba tey ngeen waññiku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.
11 «Maa jàllarbi lenn ci yeen,
na ma jàllarbee woon waa Sodom ak Gomor‡.
Ngeen rëcce ca ni gillit
gu ñu fëkke cib taal.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee!
12 «Moo tax ma di leen def lii, yeen bànni Israyil.
Gannaaw lii laa leen di def nag,
waajleena dajeek seen Yàlla, yeen bànni Israyil.»

13 Kii kat moo móol tund,
di sàkk ngelaw,
di xamal nit nammeelam.
Kee di soppi lëndëm ag leer,
di daagoo kawte ya.
Kookoo di Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

5

1 Amos ne:
Yeen bànni Israyil, dégluleen mii pent:
maa ngi leen di jooy, yeen bànni Israyil!
2 Fëlëñ!
Israyil janq ba dootu jógati.
Ma nga ñu wacc ca suufas réewam,
te amul ku ko yékkati.
3 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Junniy xarekat ay génne fii,
téeméer délsi;
téeméeri xarekat génne fee,
fukk délsi,
ñeel waa kër Israyil.»

4 Aji Sax ji da ne waa kër Israyil:
«Sàkkuleen ma,
ba dund.
5 Buleen sàkkuji fa Betel,
buleen dem Gilgal*,
te buleen jàll Beerseba†.
Gilgal ay gàlloo ngàllo;
Betel neen.»
6 Sàkkuleen Aji Sax ji,
ba dund.
Lu ko moy mu ne jippét ci kaw askanu Yuusufa,
lakk waa Betel lakk gu dul fey.
7 Wóoy yeen ñiy walbati àtteb yoon, mu mel ni xay,
tey jalax dëgg fi pëndub suuf!

8 Kee sàkk biddiiwi lolli ak biddiiwi cooroon,
mooy walbati lëndëm bët set,
def bëccëg di guddi.
Keey woo walum géej,
walal fi kaw suuf.
Kookoo di Aji Sax ji.
9 Moo naan musiba jàyy ci kaw boroom doole,
musiba wàccal am tata.

10 Yeena bañ kuy yedde ci pénc,
te sib boroom làmmiñ wu maandu.
11 Gannaaw yeenay not néew-ji-doole,
di foqati ŋëbu peppam,
tabax ngeen këri boroom barke,
waaye dungeen ko dëkke.
Jëmbat ngeen tóokëri reseñ juy tem-temi,
waaye dungeen naan ca biiñ ba.
12 Ràññee naa seen bàkkaar yu bare
ak seen moy yu dul jeex.
Yeenay tooñ aji jub, di geru,
di xañ néew-ji-doole dëgg ci pénc.
13 Moo tax ku xelu ci jii jamono ne cell.
Céy jii jamono ju bon!

14 Sàkkuleen lu baax, ba lu bon,
ba dund,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi ànd ak yeen,
muy li ngeen wax.
15 Bañleen lu bon, bëgg lu baax,
di doxal yoon ci pénc.
Jombul Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
baaxe ndesu askanu Yuusufa.

16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji, Yàlla ji ci gàngoori xare yi, dafa ne:
«Bayaaloo bayaal ubalee ki yuux,
mbeddoo mbedd riir aki wóoy!
Dees na woo beykat bi ciy jooy,
woo jooykati dëj ciy jooyoo.
17 Tóokëroo tóokër ay ubalee ki yuux.

‡ **4:11** 4.11 Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.1-29. * **5:5** 5.5 Gilgal fa la bànni Israyil dugge woon réewum Kanaan gannaaw ba ñu génnee ca njaamu réewum Misra. Seetal ci *Yosuwe* 4.20-22. † **5:5** 5.5 Betel ak Gilgal ak Beerseba ay jaamookaay lañu woon.

Foofu fépp maa fay jaare.»
Aji Sax jee ko wax.

18 Wóoy kuy yàkkamti bésub Aji Sax ji!
Ana lu ngeen am ci bésub Aji Sax ji?
Dug leer, xanaa lëndëm.
19 Day mel ni kuy daw gaynde,
ne pemm cim segg, rëcc,
ñibbi, teg loxoom ca tabax ba,
jaan ne ko càppit.
20 Xanaa du lëndëm gu dara leerul la bésub Aji Sax jiy doon,
ne këruus, dara lerxatu ca?

21 «Maa bañ, maa sib seeni màggal,
seen ndajey diine génnliku na ma.
22 Ngeen defal ma saraxu rendi-dóomal,
mbaa saraxi pepp it, duma ko nangu.
Seen saraxu jur guy cant ci biir jàmm, faalewuma.
23 Xiddileen maak seen coowal jàng.
Seen powum xalam safu ma.
24 Na yoon wal xanaa, nim ndox,
te dëgg mel ni wal mu sax.

25 «Yeen bànni Israyil, saraxi gàtt ak saraxi pepp,
ndax man ngeen ko daan indil
diiru ñeent fukki at ca màndiŋ ma?
26 Te ngeen di yékkati seen tuur yi ngeen sàkk:
Sikkut, di seen buur, di seen tuur,
Kiyun di biddiiw bu ngeen di jaamu.
27 Maa leen di yóbbu ngàllo ca wàllaa Damaas.»
Aji Sax jee ko wax, kookooy Yàlla Boroom gàngoori xare yi.

6

Boroom alal naagu na

1 Wóoy ña ne finaax ca Siyoŋ,
wóoy ña naagu fa tundu Samari!
Ñooy kàngami xeet wi gëna màggeey,
niti Israyil di leen diis-si soxla.
2 Jàll-leen ba Kalne, xool;
jóge fa jëm Amat dëkk bu mag ba*,
wàcci Gaat, dëkkub waa Filisti ya.
Ana fu ñu tanee yii réew?
ak fu ñu leen ëpplee suuf?
3 Wóoy yeen ñiy jéema fanq bésub njàqare
tey woo nguurug fitna!
4 Yeen ñi tëdd ci seen lal yu yànj,
ak a sóonoo seen laltu yu nooy,
di yàpp mbote yu baax
ak sëllu yu duuf,
5 yeena ngi foyantoo xalam,
di fent woy yu ànd ak xalam ni Daawu-daay.
6 Yeena ngi jolu seen këlli biiñ,
di diwoo ngën-gi-diw,
sànkutey askanu Yuusufa soxalu leen.
7 Moo tax yeenay jiituji ngàllo ga,
tëraayu xawaare dakk.

8 Boroom bi, Aji Sax jee ko giñ ci boppam,
kàddug Aji Sax ji Yàllaa, Boroom gàngoori xare yi.
Nee: «Maaka sib réy-réylug askanu Yanqóoba,
ba seen kër yu yànj soof ma!
Maay jébbale seen péey ak mboolem li ci biir.
9 Su boobaa, fukk ñu làqu ci kër, du leen teree dee.»
10 Ku warloo waajal mbokkam mu dee
dina dugg ca kër ga, ngir yóbbu néew
ya, te naan ka ca biir-a-biir: «Kenn desul
foofu ci yaw?» Mu ne ko: «Jeex na,» bëgg
caa teg baat, mu ne ko: «Déet! Noppil,
bul tudd turu Aji Sax ji.»
11 Aji Sax jee ngii déy, buy joxe ndigal rekk,
daldi tas kër gu mag,
rajaxe kër gu ndaw.
12 Moo fas dina daw ciy doj a?
Am dees na ràng aw nag, di gàbb doj?
Moona walbati ngeen àtteb yoon, def ko tooke,
yoon mel ni xay.
13 Yeena ngi damu ca dëkk ba ñuy wax
Lodebar (mu firi Amul njariñ) te naan:
«Xanaa du sunu dooley bopp lanu nangul
sunu bopp dëkk bu am doole ba ñuy wax
Karnayim (mu firi Ñaari béjjén)†?» 14 Aji
Sax ji, Yàlla, Boroom gàngoori xare yi da
ne:

* **6:2** 6.2 Kalne ak Amat ay dëkki Siri lañu woon. † **6:13** 6.13 Ñaari béjjén: kàttan lay misaal.

«Yeen bànni Israyil,
maa ngii di yékkati weneen xeet fi seen kaw,
ñu not leen, dale ko fa kaw, fa buntu Amat ba ca xuru Araba, fa suuf.»

Aji Sax ji misaal na mbugalu Israyil

7

(Saar 7.1—9.10)

Peeñu mu jëkk mi

1 Am na bés Boroom bi, Aji Sax ji won
ma am peeñu. Ndeke ma ngay sàkk
naaxu soccet. Fekk na ñu góobal Buur,
ba gàncax giy saxaat. 2 Soccet yiy lekk
gàncaxu réew mi, ba mu bëgga jeex, ma
ne: «Éy Boroom bi Aji Sax ji, ngalla déet!
Askanu Yanqóoba àttan na lii am? Lu
néew doole lañu.» 3 Aji Sax ji fomm ko,
ne ma: «Kon du am.»

Peeñum ñaareel bi

4 Boroom bi, Aji Sax ji dellu ma feeñu.
Ndeke Boroom bi, Aji Sax ji day waaja
mbugale ñoñam sawara. Mu xoyom
xóotey géej mbàmbulaan, bay waaja
xoyom réew ma. 5 Ma ne: «Boroom bi, Aji
Sax ji, ngalla taxawal. Askanu Yanqóoba
àttan na lii am? Lu néew doole lañu.»
6 Boroom bi Aji Sax ji fomm ko ne ma:
«Liitam du am.»

Peeñum ñetteel bi

7 Mu feeñooti ma, gisuma lu moy Bo-
room bi taxaw ci ab tata, mu ñu natte
buumu beteex ba ñu koy tabax. Ma nga
yor buumu beteex ca loxoom. 8 Aji Sax ji
ne ma: «Amos, ana loo gis?» Ma ne ko:
«Xanaa buumu beteex.» Boroom bi ne:
«Maa ngii di natte buumu beteex fi digg
Israyil, sama ñoñ. Dootuma leen baal
dara.
9 Dees na tas fu askanu Isaaxa di màggale,
ba gental bérabi Israyil yu sell.
Maay jëlal askanu Buur Yerbowam saamar.»

Dàq nañu Amos

10 Ba mu ko defee Amaciya sarxalkatu
Betel yónnee ca Yerbowam buurub Is-
rayil, ne ko: «Amos a ngi lay fexeel ci digg
Israyil. Réew mi du àttan waxam ji. 11 Mu
ngi naan ci xare ngay deeye, te dees na
jële Israyil suufam moos, yóbbu ngàllo.»
12 Gannaaw loolu Amaciya ne Amos:
«Yaw boroom peeñu mi, dawal, làquji
réewum Yuda, nga waxe fa waxyu, am fa
loo dunde. 13 Betel gii nag, bu fi waxeeti
waxyu, ndax fii jaamookaayu buur la, te
it jaamookaayu réew mi la.»
14 Ba loolu amee Amos ne Amaciya:
«Man de dumab yonent te bokkuma ci
kurélu yonent. Sama gétt laa yor, te maa
ngi topptoo ay tooli figg. 15 Aji Sax jee
ma jële fa ma doon sàmme samay gàtt.
Moo ma ne: “Demal biralal ma waxyu ci
Israyil sama ñoñ.” 16 Léegi nag, déglul
kàddug Aji Sax ji. Yaa ma ne: “Bul biral
waxyu ci Israyil te bul kebetu ci kaw
askanu Isaaxa.” 17 Gannaaw noonu la,
Amaciya, Aji Sax ji nee:
“Sa jabar ci biir dëkk bi lay gànctoo,
say doom, góor ak jigéen, saamar tëral;
sam réew, ñu natte buum, séddoo.
Yaw nag, réewum yéefar ngay deeyeji;
Israyil, ñu jële kom réewam, gàll ngàllo.”»

8

Peeñum ñeenteel bi

1 Gannaaw gi Boroom bi, Aji Sax ji
dellooti feeñu ma. Ma jekki gis dàmbu
meññeef. 2 Mu ne ma: «Amos, ana loo
gis?» Ma ne ko: «Xanaa dàmbu meññeef
mu ñor.» Aji Sax ji ne ma: «Mbugal ñoral
na Israyil, sama ñoñ. Dootuma leen baal
dara. 3 Bésub keroog jàngi kër Buur doon
ay jooy.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
«Néew yi, xas,
fu ne ñu jalax, lépp selaw!»

Bëgge indi na musiba

4 Amos ne:
«Dégluleen lii, yeen jula yiy dëggaate aji ñàkk,
di jeexal néew-ji-dooley réew mi,
5 te naan: “Xanaa màggalu Terutel weer wi du jeex
ba nu jaay sunu pepp?
Waay, na bésub Noflaay jàll gaaw,

ba nu ubbi sàq yi,
tuutal nattu sol-sotti, diisal doomu nattukaay,
tey naxee sunuy màndaxekaayi njublaŋ,
6 ba jënd njaam ku tëlee fey boram
ak aji ñàkk ju tëlee fey dàlli carax;
ba cox sax, nu buub, jaay.”»

7 Aji Sax ji giñ na ci turam wi askanu Yanqóobay damoo, ne:
«Duma fàtte mukk lenn ci seeni jëf.
8 Moo tax réew mi nara yëngu moos,
muy tiisu ku ci dëkk;
suuf fuddoondoo, fees ni dexu Niil,
di jóg ak a rës ni dexu Misra.
9 Ay bés a ngii déy, di ñëw,»
kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
«maay sowal jant digg bëccëg,
lëndëmal suuf bëccëg ndarakàmm.
10 Maay soppli seeni màggal ab dëj,
seen woyoo woy diy jooy.
Maay wodde bépp lupp saaku yu ñuy ñaawloo,
bépp bopp, ma wat ub nel,
def ko mu mel ni dëju benn bàjjo bu góor,
muj ga di bés bu tar.

11 «Ay bés a ngii déy, di ñëw,»
kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
«maay wàcce xiif ci réew mi.
Du doon xiifub dugub mbaa marum ndox,
kàddug Aji Sax ji lañuy xiif.
12 Dees na tambaambalu, géej ba géej,
bëj-gànnaar ba penku,
di wëraaluy sàkku kàddug Aji Sax ji,
te deesul dajeek moom.
13 Bésub keroog janq ju taaru jaak
xale yu góor ya deek mar.
14 Ñooñooy giñe tuuri Samari,
naa: “Giñ naa ko ca tuur may dund ca Dan*,
giñ ko ca yoonu Beerseba wa dul fey.”
Dinañu daanu, dootuñu jóg.»

9

Peeñum juróomeel bi

1 Ma gis nag Boroom bi, mu taxaw ca sarxalukaay ba.
Mu ne: «Dóorleen ci kaw jëni jaamookaay bi,
ba kenu yi yëngu,
te ngeen màbb ko ci kaw boppi ñépp;
ña mucc, ma reylu ci xare.
Du kuy fëx ba rëcc,
du kuy daw ba raw.
2 Bu ñu bëttoon, ba biir njaniiw it,
fa laa leen di yóotoo.
Ñu yéeg asamaan,
ma wàccee leen fa.
3 Bu ñu nëbbu woon kaw tundu Karmel it,
fa laa leen di fekk, yóbbu.
Ñu làqoo ma ca taatu géej,
ma sante fa jaani géej, mu màtt leen.
4 Su ñu demee, diy jaam ñu seeni noon jiital,
fa laay sante boroom saamar, mu bóom leen.
Du bëtu jàmm laa leen di xoole,
bët bu aay laa leen di xoole moos!»

5 Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
kiy laal suuf, mu ne soyox seey,
mboolem lu ci biiram di jooyoo;
suuf fuddoondoo ni dexu Niil,
dellu rës ni dexu Misra.
6 Kee tabax kaw asamaan néegi biiram,
samp ub xaddam, yiire suuf.
Keey woo walum géej,
walal fi kaw suuf.
Kookoo di Aji Sax ji.

Mbugal yell na

7 «Bànni Israyiloo, xanaa du yeen ak waa Kuus laa yemale?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Xanaa du ni ma leen génnee réewum Misra
laa génnee Filisteen ñi réewum Kaftor,
génnee ni waa Siri réewum Kir?
8 Boroom bi, Aji Sax jaa ngi ne jàkk réewum bàkkaarkat mii.
Maa koy sànke kaw suuf,
waaye ba tey duma fàkkas faraas waa kër Yanqóoba.»

* **8:14** 8.14 Dan la Buur Yerbowam yékkati woon tuur yu ñu jëmmale wëlluy wurus. Seetal ci *1.Buur ya* 12.29-30.

Kàddug Aji Sax jee.
9 «Maa ngii déy di sant xeetoo xeet,
ñu gësëm waa kër Israyil,
ni ñuy gësëme tameb suuf,
te doj du rot.
10 Saamar ay rey mboolem sama bàkkaarkati mbooloo
mi naan: “Yàlla du wacc musiba di nu jege,
ba di nu dab.”»

Waa kër Buur Daawuda faluwaat nañu

(Saar 9.11-15)

11 «Bésub keroog maay yékkati mbaarum Daawuda mi joy,
ba fattaat xar-xar yi,
defaraat gent bi,
tabaxaat ko na woon.
12 Su boobaa bànni Israyil nangu ndesu Edom,
ak mboolem suufi xeet yi ñu ma tudde woon.»
Kàddug Aji Sax jee, te moom lay def.
13 «Ay bés a ngii déy, di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«kuy gàbb dina dab kuy góob,
kuy nal reseñ dab ka koy ji.
Biiñ bu bees di rogalaate ca tund yu mag ya,
di wale tundoo tund wu ndaw.
14 Maay tijji wërsëgu Israyil, sama ñoñ;
ñu tabaxaat seeni gent, dëkke;
jëmbat seen tóokëri reseñ,
naan seen biiñ,
bey ay tool,
lekk ca meññeef ma.
15 Maa leen di jëmbat fi seen suuf,
te deesatu leen déjjatee fi seen suuf
si ma leen jox.»
Seen Yàlla, Aji Sax jee ko wax.

Téereb Yonent Yàlla Abdiyas

1 Peeñum Abdiyas a ngi. Boroom bi Aji Sax ji moo wax lii ñeel askanu Edom*.

Lu jëm ci mbugalum Edomeen ñi

Ab dégtal lanu dégg, mu bawoo fa Aji Sax ji,
ndaw lañu yebal ci biir xeet yi,
mu ne: «Jógleen, nu jóg song Edom xare.»
2 Aji Sax jee ne waa Edom:
«Tuutal leen laay def ci biir xeet yi
yeen, ñu xeeblu lool ngeen di doon.
3 Seen reewande sànk na leen,
yeen ñi dëkke xar-xari doj,
te seen dëkkuwaay sore kaw,
ba tax leen naa ci seenum xel:
“Ana ku ñu mana daane fi suuf?”
4 Su ngeen kaweeloon nig jaxaay,
ba seenum tàgg làqe ci biiri biddiiw it,
fa laa leen di wàccee.»
Kàddug Aji Sax jee.
5 «Su leen ay sàcc dikkalee, mbaa sëxëtookati guddi,
yeenakay yàqule!
Waaye xanaa du la leen doy lañuy sàcc?
Su leen wittkati reseñ dikkalee,
xanaa dinañu ca wacc ay doom?
6 Waaye céy ni ñuy sëxëtoojee askanu Esawu!
Céy ni ñu nara jeexaatoo seeni denc!
7 Mboolem ñi ngeen fasool kóllëre
ñoo leen di waññi ba ca seen kemu réew,
seeni am-di-jàmm ñoo leen di nax ba man leen,
ñiy lekk seenu ñam tegal leen ag fiir ci seeni tànk,
ndax Edom moo amul ag dégg.

8 «Xanaa du bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«fi Edom laay tukkale boroomi xel,
tundu Esawu woowu laay jële luy taxa dégg.
9 Yeen waa Teman†, seeni jàmbaar ay jàq,
ba mboolem waa tundu Esawu fàddu.

Lii moo waral mbugal mi

10 «Soxore gi ngeen soxore seen mbokk Yanqóoba
moo leen tax di sangoo gàcce,
te dees na leen dagg sànni ba fàww.
11 Bésub keroog ba ngeen taxawee,
janook seen mbokk,
bésub keroog ba jaambur ñay
yóbbu seen alali bokk,
ay doxandéem song bunti dëkkam,
bay tegoo bant teraangay Yerusalem,
yeen itam, ni noon yooyu ngeen def.
12 Waruleen woona seetaan ci seen bésub mbokk,
bésub njekkaram,
Waruleen woona bége deminu Yudeen ñi
ci seen bésub sànkute,
mbaa ngeen di réy làmmiñ,
ci bésub njàqare.
13 Waruleen woona dugg sama dëkku ñoñ,
ci seen bésub tiis.
Waruleen woona bokk ci ñiy seetaan seenu ay
ci seen bésub tiis.
Waruleen woona teg loxo seeni teraanga,
ci seen bésub tiis.
14 Waruleen woona taxaw fa selebe yoon ya,
di dogale ña rëcce ca ñoom,
waruleen woona delloo ña dese bakkan
ca loxol noon ya,
ci bésub njàqare.

Bésub Aji Sax ji xeet yépp la ñeel

15 «Bésub Aji Sax ji déy, dëgmal na,
ñeel xeetoo xeet.
Li ngeen def rekk lees leen di def,
seenug pey këppu ci seen kaw bopp.
16 Yeen waa kër Yanqóoba,
ni ngeen naane sama kaasu mbugal
ca sama kaw tund wu sell,
ni la xeet yépp di naane ba fàww,
di naan ak a jolu ba mel ni masuñoo nekk.
17 Waaye kaw tundu Siyoŋ la aw ndes di rawe,
te dina doon bérab bu sell,
waa kër Yanqóoba it moomaat seeni moomeel.

* **1:1** 1.1 Edom mooy xeet wi soqikoo ci Esawu seexu Yanqóoba mi meññ Israyil. † **1:9** 1.9 Teman, sëtub Esawu lañu dippee dëkkub Edomeen ba woon ca bëj-gànnaaru réew ma, te moo taxawe fii réewum Edom gépp.

18 Kër Yanqóoba sawara lay doon,
kër Yuusufa dib tàkk-tàkk,
kër Esawu di boob
mu ñuy lakk, xoyom ko,
ba kenn du dese bakkan ci kër Esawu.»
Aji Sax jee ko wax.
19 «Waa bëj-saalumu Yuda ñooy moom tundu Esawu,
waa suufu tund ya moom waa Filisti,
ñooy moom itam réewum Efrayim, ak réewum Samari,
giirug Beñamin moom diiwaanu Galàdd.
20 Ngàllo gay waa Israyil, gàngoor googu ñooy moom
réewum Kanaaneen ña, ba ca Sarebta,
te ngàllo gay waa Yerusalem ca Sefarat,
ñooy moom dëkki Negew ca bëj-saalum.
21 Ay xettlikat ñooy yéeg kaw tundu Siyoŋ,
ngir yilif tundu Esawu,
nguur gi di moomeelu Aji Sax ji.»

Yunus
Ubbite gi

Yonent Yàlla Yunus waa réewum Israyil la woon, te fa la nekkoon ba muy jot ndigalal Yàlla, la ko yebal ca waa dëkk ba ñuy wax Niniw, te féeteek réewum Iraag ci jamonoy tey. Niniw nag bokkul woon ci Israyil. Péeyu Asiri la woon. Waa Asiri askan wu néeg lañu woon, bokkoon ci nooni Israyil yi gënoona aay ci ñoom. Beneen dëkk bi ñuy wax ci téere bii mooy Tarsis. Ci waxinu jant yooyu, Tarsis a nga woon ca catu àddina, soreyaatoo lool ak Israyil ak Niniw.

Ci Tënk:

- Saar 1 Yunus gàntal na Yàlla ba daw
- Saar 2 Yunus ñaan na ci biir njàqareem
- Saar 3 Yunus jëfe na ndigal la jibaat ñeel ko
- Saar 4 Yunus déggoowul ak Yàlla ci ni mu gise

Yunus jot na ndigal lu ko diis

1 Am na bés kàddug Aji Sax ji dikkal
Yunus, mi Ametay di baayam. Mu ne ko:
2 «Jógal dem Niniw, dëkk bu mag ba, nga
rëbb leen, ndax seen mbon agsi na ba fi
man.»
3 Yunus nag jóg jëm Tarsis, ngir daw Aji
Sax ji. Mu àgg fu ñuy wax Yafa, fekk fa
gaal gu mag gu jëm Tarsis. Mu fey njég
ga, dugg, ànd ak ña ca nekk, jëm Tarsis,
ngir daw Aji Sax ji.
4 Aji Sax ji itam sànni ngelaw lu réy ca
géej ga, muy ngëlén lu réy ca géej ga, ba
gaal ga nara tas. 5 Ba loolu amee mool
ya tiit di yuuxoo, ku nekk di woo sa yàlla
wall. Ñu sànni biir géej la ñu yeboon ca
gaal ga ngir gëna woyof. Fekk na Yunus
wàcc ca suufu gaal ga, tëdd di nelaw
ba yàndoor. 6 Ci kaw loolu njiitu mool
ya dikk ba ca moom, ne ko: «Yaw, ana
looy nelaw? Jógal kay woo sa yàlla wall!
Jombul mu geesu nu, ba dunu sànku.»
7 Ci biir loolu ku nekk naan sa moroom:
«Ayca nu tegoo bant, ba xam musiba mii
nu dal, ku nu ko yóbbe.» Ñu tegoo bant,
mu dal ca kaw Yunus. 8 Ñu ne ko: «Dinga
nu wax nag ku nu yóbbe mii musiba! Ana
luy sa liggéey, ak foo bàyyikook fuy sam
réew, ak xeet woo bokk sax yaw?»
9 Mu ne leen: «Ab Ebrë laa. Aji Sax
jiy Yàllay asamaan laay jaamu, moom mi
sàkk géej ak jéeri.» 10 Ci kaw loolu nit ña
tiit tiitaange lu réy, ne ko: «Yaw, li nga
def lu mu doon?» Fekk na Yunus xamal
leen ne Aji Sax ji lay daw.
11 Géej ga nag di gëna sàmbaraax. Ñu
ne ko: «Nu nu lay def nag, ba géej gi
dalal nu?» 12 Yunus ne leen: «Fableen
ma, sànni ci biir géej gi. Kon géej gi dal.
Ndax xam naa xéll ne ngëlén lu réy lii,
maa leen ko yóbbe.» 13 Terewul nit ña
joow, joow rekk, wuti tefes, mu të ndax
géej ga gëna sàmbaraax ca seen kaw.
14 Ba loolu amee ñu ñaan Aji Sax ji, ne
ko: «Céy Aji Sax ji, ngalla bu nu bàyyi
nu sànku ndax bakkanu nit kii, te bu nu
gàdduloo bakkanu jaambur, ndax yaw
Aji Sax ji, sa coobare nga def.» 15 Ñu daldi
fab Yunus, sànni ca biir géej ga, géej ga
giif, ne tekk. 16 Nit ña nag am tiitaange lu
gënatee réy ci Aji Sax ji, daldi rendil Aji
Sax ji sarax, ba noppi xasal ko aw xas.

2

Yunus a ngi tinu

1 Ci kaw loolu Aji Sax ji yebal jën wu
mag, mu wonn Yunus. Mu nekk ca
biiru jën wa ñetti bëccëg ak ñetti guddi.
2 Yunus ñaan ci Yàllaam Aji Sax ji, fa mu
tollu ca biir jën wa. 3 Mu ne:

Maa jàq, woo Aji Sax ji, mu wuyu ma.
Ca xóotey njaniiw laa wootee wall, nga dégg ma.
4 Yaa ma xalab xóotey xolu géej, ndaw ma mëdd ma.
Say wal ak say gannax, lépp a jaare sama kaw.
5 Man nag ma naan: «Dàqees na ma, ba ma sore la,
waaye maay dellu gis sa kër gu sell ga!»
6 Ndox maa ma tanc ba ci put,
xóotey géej mëdd ma,
waag ba laxasu sama bopp.
7 Ca reeni tund ya laa suuxi,
caabiy suuf féete ma gannaaw ba fàww,

waaye ca kan ma nga jukkee sama bakkan,
yaw, sama Yàlla Aji Sax ji.
8 Noowal bakkan a nga may rëcc,
sama xel ne yarr ci yaw, Aji Sax ji,
sama ñaan àgg fa yaw,
ca sa kër gu sell ga.
9 Ñiy wormaal neenug neen daal,
ñoo dëddu seen yiw fa Yàlla.
10 Man nag, ci biir cant laa lay sarxale.
Li ma xas laay sottal.
Wall, fa Aji Sax ji!

11 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax ak jën wa,
mu goqi Yunus ca tefes ga.

3

Yunus fomm na

1 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji
dikkal Yunus ñaareel bi yoon. Mu ne
ko: 2 «Jógal dem Niniw, dëkk bu mag ba,
nga yegge leen kàddu gi ma lay dénk.»
3 Yunus jóg dem ba Niniw, muy la ko Aji
Sax ji wax. Niniw nag def dëkk bu réya
réy, ba doxub ñetti fan a koy wër.
4 Ba mu ko defee Yunus tàmbalee wër
bés bu jëkk ba, di yéene naan: «Ñeent
fukki fan gannaaw tey Niniw dina tas.»
5 Waa Niniw nag gëm Yàlla, daldi yéene
koor. Ci biir loolu ku nekk sol ay saaku,
di ko ñaawloo, dale ko ca ka gën di
mag, ba ca ka gën di ndaw. 6 Mbir ma
àgg ca buurub Niniw. Mu ne ñokket,
jóge ca ngànguneem, ne futeet mbub-
bam buuram, sàngoo saaku, daldi toog
cib dóom, di ko toroxloo. 7 Ci kaw loolu
mu yéenelu dogal bii ca Niniw, ne: «Ci
ndigalal Buur aki kàngamam; muy nit
aku jur, gu gudd ak gu gàtt, bu ci dara
dugg ci seen gémmiñ. Buñu lekk, te ndox,
buñu ko naan. 8 Na nit ak jur sàngoo
saaku te ñu woo Yàlla wall lu ñu man.
Na ku nekk dëddu jëfinam ju bon ak jëfi
coxoram. 9 Jombul Yàlla dëpp ba fomm,
daldi dëddu tàngooru meram, ba dunu
sànku.»
10 Yàlla nag gis seeni jëf, gis na ñu
dëddoo seen jëfin ju bon. Yàlla daldi
fomm mbugal ma mu leen naraloon, ba
mujju koo def.

4

Aji Sax ji yedd na Yunus

1 Ba loolu amee Yunus mer mer mu réy,
ba xol bay bax. 2 Mu ñaan Aji Sax ji, ne ko:
«Céy Aji Sax ji, xanaa du lii laa waxoon
ba ma génnagul sama réew? Moo taxoon
ma jëkka daw, jëm Tarsis! Ndax xamoon
naa ne yaw Yàlla yaay boroom yiw ak
yërmande, sa mer a diib, sa ngor bare,
ngay fomm mbugal. 3 Léegi nag Aji Sax
ji, rikk jëlal sama bakkan rekk, ndax dee
sax a ma gënal dund!» 4 Aji Sax ji ne ko:
«Waaw, mbaa yaa yey am xol bu tàng ci
loolu?»
5 Yunus daldi génn dëkk ba, dem toogi
fa féete dëkk ba penku, mbaaral fa bop-
pam, toog ca keppaar ga, di seet nu dëkk
bay mujje. 6 Ba mu ko defee Aji Sax ji
Yàlla yebal ag lawtan, mu law, tiim Yunus,
keral boppam ngir xettli ko. Yunus bég
mbégte mu réy ca lawtan ga. 7 Ca ëllëg sa,
ba jant bay fenk, Yàlla yebal aw sax, mu
song lawtan ga, mu wow. 8 Naka la jant
ba fenk, Yàlla yebal ngelawal penku lu
tàng jérr, jant ba jam boppu Yunus, ba mu
xawa xëm, bëggatul dara ci bakkanam.
Mu naan: «Dee sax a ma gënal dund!»
9 Ci kaw loolu Yàlla ne Yunus: «Waaw,
mbaa yaa yey am xol bu tàng ci lawtan
gi?» Mu ne: «Maa yey am xol bu tàng
ba dee sax!» 10 Aji Sax ji ne ko: «Waaw
yaw, yaa ngi xalaat lawtan gii nga sonnul,
lawaloo ko; guddi la sax, guddi ga ca topp
mu dee. 11 Man nag, Niniw, dëkk bu mag
bii ëmb lu ëpp fuuf téeméeri junniy nit
ak ñaar fukk (120 000), ñu ràññeewul
seen ndijoor ak seen càmmoñ, ak mala
yu bare, duma leen xalaat?»

Téereb Yonent Yàlla Mise

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkaloon
Mise miy waa Moreset, ca janti Yotam ak
Axas ak Esekiya, buuri réewum Yuda, na
seen nguur topplantee. Lii la Mise gis ci
mbirum Samari ak Yerusalem*.

Aji Sax ji yékkati na kàddug tuuma

2 Dégluleen, yeen, xeetoo xeet,
teewlul, yaw àddina ak li ci sa biir,
ba Boroom bi Aji Sax ji seedeel leen tuuma,
Boroom beey àddoo fa màkkaanam mu sell ma.
3 Aji Sax jaa ngii di génne ca bérabam ba,
mooy wàccsi, daagoo kawtey suuf.
4 Tund ya mu joggi da naan soyox seey,
xur ya xar, wàyyi ni dax ju jege sawara,
def ni ndox mu wale kaw mbartal.

5 Bàkkaaru Yanqóobaa waral lii lépp,
moyi Israyil googu la.
Ana luy bàkkaaru Yanqóoba?
Da dul Samari?
Ana fuy bérabi jaamookaayi xërëm ci Yuda?
Da dul Yerusalem?
6 «Maay saam Samari, def ko jalu tojit
ci mbooy gi,» la Aji Sax ji wax.
«Maa koy def jëmbatukaayub reseñ,
maay yuri ay doji tabaxam ca xur wa,
ñori ay kenoom.
7 Seen jëmmi tuur yépp ay rajaxoo,
te mboolem seen peyoor yu sobewu
day lakk ba jeex.
Maay tas tasar mboolem seen jëmmi xërëm†,
seen peyi gànc a leen ko may,
kon na ko seen moroomi gànc feyeekoo.»

Ñaawlu dikkal na Yuda

8 Lee ma tax di jooy ak a yuuxu,
ne duŋŋ, deme tànki neen, di ko ñaawloo.
Naa yuuxu nig till,
naa sab sabum looy ndaxu naqar.
9 Góom bi Aji Sax ji teg Samari kat amul paj,
te moo law ba Yuda,
àkki ba buntu Yerusalem, ca saay bokk.
10 Buleen ko nettali fa Gaat‡,
buleen jooy benn yoon.
Xalanguleen fa pëndub suuf sa ca Bet Leyafra§,
di ko ñaawloo.
11 Yeen waa Safiir*, jàll-leen,
ak gàcce ak yaramu neen.
Waa Caanan† sañuñoo génn,
te wall du bawoo fa waa Bet Eccel‡,
ñay jooy seeni néew.
12 Waa Marot a mar jàmm,
te aw ay a wàcce fa Aji Sax ji,
ba agsi buntu Yerusalem§.
13 Yeen waa Lakis*, takkleen fasi dawkat ak watiir.
Yeena jëkka moyloo janq Siyoŋ mu taaru,
ci yeen lañu jëkka gise bàkkaari Israyil.
14 Yeen waa Yuda, mayleen waa Moreset Gaat†
lu ngeen tàggtook ñoom,
këri Agsib‡ wori neen lay doon ci buuri Israyil.
15 Yeen waa Maresa§ laay indil ku leen moom,

* 1:1 1.1 Gannaaw ba réewum Yawut xàjjalikoo, Samari moo doon péeyub Israyil ca bëj-gànnaar, Yerusalem di péeyub Yuda ca bëj-saalum. † 1:7 1.7 jëmmi xërëm yooyu, su tojee it di gànjar gu ñu mana wecci xaalis. ‡ 1:10 1.10 Gaat dëkku Filisti la woon. Yeneen juróom ñeenti dëkk yi ci topp ñoo séqoon Moreset Gaat, dëkku cosaanu Mise. Ni baatub Gaat di jibe ci ebrë dafa neexoo ak baat biy tekki «nettali.» § 1:10 1.10 Bet Leyafra kërug pëndub suuf lay tekki, te neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «pëndub suuf.» * 1:11 1.11 Turu dëkk bii, Safiir, man naa tekki «taaru,» taar bi nag woroo ak gàcce gi ñu wax ci aaya bi. † 1:11 1.11 Caanan neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «génn.» ‡ 1:11 1.11 Eccel niroo na ak baatu ebrë bi mana tekki «gàntal,» wax ji di wund ne «wall gàntal na.» § 1:12 1.12 Turu Yerusalem wi indi na baatu ebrë bu mana tekki «jàmm,» mu woroo ak ay wi ñu ne mooy agsi Yerusalem, woroo itam ak Marot, baatu ebrë bi jegewoo ak «wextan.» * 1:13 1.13 Turu dëkk bi, Lakis lañu nirule ak baatu ebrë bu mana tekki «fasi dawkat.» † 1:14 1.14 Turu dëkk bii, Moreset, baat bi mu jegewool ci Ebrë man na tekki «ab séet.» Aaya 10 moo wax ci «Gaat.» ‡ 1:14 1.14 Agsib neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «wor.» § 1:15 1.15 Maresa neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «nangukatub réew.» * 1:15 1.15 Adulam mooy xunti ma Daawuda làqu woon, ba muy daw buur Sóol.

te ca Adulam* la ñi Israyil di damoo di làquji.
16 Watuleen nel, ñaawloo ko
doom yi leen doon bànneexal.
Neluleen nel yu set nim tan, naqarloo,
nde ngàllo lañu jëm, teqlikook yeen.

2

Mbugal dal na aakimookat yi

1 Wóoy, ngalla ñiy mébét ñaawtéef,
di ràbb lu bon ci seenub tëraay,
bët set, ñu jëfe ko,
ndax xam ne man nañu ko.
2 Ñooy xemmemi tool, foqati,
ay kër, ñu nangu,
tey not waay ak waa këram,
ak nit ci céru suufam.
3 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di nasal googu làng aw ay,
ay wu ngeen dul teggee ci seenu loos,
te dungeen daagu, siggi,
nde jant yu metti lay doon.
4 Bésub keroog lees leen di fental aw léeb,
woyal leen woy wu tiis,
te naa: "Sotti na, yàqu nanu yaxeet!
Sama suufu askan dugg na ciy loxo,
ba sore ma,
ab fippukat lañu jox sunuy tool!"»
5 Moo tax bu mbooloom Aji Sax ji waree jotaat ci seen suuf,
kenn ci yeen du am cér, ba ñu di ko tàllalal buumu nattukaay.

Yonenti caaxaan yaa ngi diiŋat

6 Seen yonent yeey waare naa:
«Buleen waare!
Nii kat deesu ko waaree,
gàcce du nu dab!»
7 Bànni Israyil, ndax dees na waxe nii:
«Aji Sax ji day xàddee?»
Am: «Jooju jëf da di jikkoom?»

«Sama kàddu jàmm la ci kuy def njub.
8 Yeen sama ñoñ, démb rekk ngeen jóg nib noon;
yeena ngi nangoo ci nit mbubbum xewam,
fekk muy romb, buggul xare, foogul dara.
9 Jigéen ñi ci sama ñoñ ngeen dàqe
seen këri mbégte,
te seeni doom, yeena leen xañ
sama barke ba fàww.
10 Jógleen dem, fii du bérabu noflaay,
nde sobewu na, ba nara yàqe yaxeet.
11 Nit man naa wër, toppi caaxaan aki fen,
naan: "Maa lay yégal waxyub biiñ aku ñoll,"
te kookooy jottlikatub waxyu bi askan wii yelloo!

Aji Sax jeey dajale ndesu ñoñam

12 «Yeen askanu Yanqóoba, maa leen di dajalee
dajale yeen ñépp,
maay boolee boole ndesu Israyil.
Benn bopp laa leen di def, niy xar ca gétt ga,
niy gàtt ci seenum parlu,
coowal nit ña jolli.
13 Kiy bëtt mooy dox, jiitu leen,
ñu bëtt, jàll bunt bi, dem.
Seen buur mooy jàll jiitu leen,
Aji Sax jeey dox fa seen kanam.»

3

Aji Sax ji tiiñal na njiiti Israyil

1 Dama ne:
«Ngalla dégluleen yeen njiiti Yanqóoba,
yeen kilifay kër Israyil!
Xanaa du yeena wara xam yoon?
2 Te yeenay bañ-kati lu baax,
di bëgg-kati lu bon.
Yeenay fees sama ñoñ te ñuy dund,
yeenay rocci suux wi sàng seeni yax.
3 Yeenay yàpp samay bokk,
fulli seen der,
damm seeni yax, dogat,
def ko ni toggug kawdir,
mbete ndawal ci cin.»
4 Lee tax noggatukat yii di woo Aji Sax ji wall,
te du leen wuyu,
kanamam la leen di làq, bésub keroog,
nde ñoo bonal seeni jëf.

Aji Sax ji àrtu na yonent yu bëgge yi

5 Lii la Aji Sax ji wax ci yonent
yiy lajjal samay bokk:
«Bu ñu sàqamee ab lanc, yéene jàmm;
ku leen leelul, ñu biral waxyub xare.
6 Moo tax yeen, guddi moo leen di ñeel,
ba peeñu réer,

lëndëm a leen di dikkal, ba ngis tukkil leen,
jant mooy sowal yonent yi,
bëccëg lëndëmal leen.
7 Seetkat yi dañuy rus,
boroom ngis yi torox,
ñoom ñépp jàpp seen gémmiñ;
ndax Yàllaa leen dul faale.»

8 Teewul man, may feese doole,
feese Noowug Aji Sax ji,
ak dëgg ak njàmbaarte,
ngir biralal askanu Yanqóoba, bàkkaaram,
ngir tuddal bànni Israyil googu moyam.

Aji Sax ji tiiñalaat na njiiti Israyil

9 Ngalla dégluleen lii, yeen njiiti kër Yanqóoba;
yeen kilifay kër Israyil.
Yeen ñi seexlu dëgg,
lunkal wépp yoonu njub.
10 Deret ngeen tabaxe Siyoŋ,
njubadi ngeen tabaxe Yerusalem googu.
11 Seeni njiit, alalu ger lañuy àttee,
seeni sarxalkat di feyeekuy jàngle,
seeni yonent di weccikoo xaalis
seenum ngisaane,
te Aji Sax ji lañuy dëgërloo, naan:
«Xanaa du Aji Sax jaa ngi ci sunu biir?
Musiba du nu dab!»
12 Kon nag dees na gàbb Siyoŋ nib tool,
Yerusalem googu diy tojit, jale,
tundu kërug jaamookaay baay doon gajj bu kawe.

4

Aji Sax ji, ca tundam lay saytoo xeet yi

1 Fan yu mujj ya, dees na taxawal
tundu kër Aji Sax ji,
mooy gëna kawe ci tund yi,
tiim tund yu ndaw yi,
askan yi riirandoo, wutsi ko.
2 Xeet yu bareey dikk te naan:
«Dikkleen nu yéegi ca tundu Aji Sax ji,
kër Yàllay Yanqóoba,
mu xamal nuy yoonam,
ba nu doxe yooyu ñallam.»
Siyoŋ kat la ndigalu yoon di bawoo,
Yerusalem googu la kàddug Aji Sax ji di jóge.
3 Mooy àtte diggante xeet yu bare,
mooy dogalal askan yu am doole te sore,
ñu tëgg seeni saamar ay illéer,
def seeni xeej ay sàrt.
Aw xeet dootu xàccil moroom ma saamar,
te dootuñu jàngati xare.
4 Ñoom ñépp ay toog, ku nekk ci kerug reseñam,
mbaa keppaarug garabu figgam,
kenn du leen xoqtal.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

5 Askan wu nekk ci yaakaaru turu yàllaam lay doxe.
Nun nag ci yaakaaru sunu turu Yàlla Aji Sax ji
lanuy doxe, tey ak ëllëg, ba fàww.

6 Bésub keroog, kàddug Aji Sax jee,
«Naa jëli kuy soox, booleek ku ñu toxaloon,
te ma mbugaloon leen.
7 Maay def liy soox aw ndes,
la ñu dàq fu sore, ma def ko askan wu am doole,
te Aji Sax jeey doon seen buur ca kaw tundu Siyoŋ,
li ko dale tey ba fàww.

8 «Yaw, tatay gétt gi,
yaw tundu Ofel*,
yaw janq Siyoŋ mu taaru mi,
yaw lees di ñëwal,
yaw la kilifteef ga woon di dikkal,
nguur gi, janq Yerusalem mu taaru lay ñeel.»

Coono jur na jant bu yees

9 Ana lu la tax di yuuxoo yuuxu tey?
Buur daa amul fi sa biir?
Am ki lay xelal a dee, ba mitit jàpp la nii,
nga mel ni kuy matu?
10 Wañaarul te yuuxu ni kuy matu ndax mitit,
yaw janq Siyoŋ mu taaru,

* **4:8** 4.8 Ofel aw tund la woon ca Yerusalem, ñu tabax ca tata ju ñu dàbbli. Daawuda moo ko nangu woon ca Yebuseen ña. † **4:10** 4.10 Lu wara tollook téeméeri at gannaaw gi, ba Buur Esekiya deeyee la Yerusalem tàbbi ci loxol Babilon. Seetal ci 1.1.

nde dëkk bi ngay génn, màkkaanoo
all bi,
dinga dem Babilon†,
te fa lees lay xettlee,
fa la la Aji Sax jiy jote ci loxol say
noon.

11 Tey ci sa kaw, la xeet yu bare daje, yaw
Siyoŋ,
te naan: «Nees ko tëdde,
nanu seetaan Siyoŋ!»
12 Booba ñoom xamuñu lu ciy xalaati Aji
Sax ji,
ak luy mébétam,
nde moo leen di dajale niy sabaar ca
dàgga ja.
13 «Yaw janq Siyoŋ mu taaru, jógal bàcci
leen,
sa béjjén laay def ag weñ,
say wewi tànk, ma def ko xànjar,
nga rajaxe xeet yu bare.»
Yaay faagaagal seen alal ju lewul, ñeel Aji
Sax ji,
seen koom ñeel Boroom àddina sépp.

Betleyem la kilifa di juddoo

14 Léegi yaw, dëkkub gàngoor yi,
defal sa bopp ay gàngoor,
ab gaw lees nu yékkatil,
te yetu ŋaam lees di dóor njiital Israyil.

5

1 «Yaw Betleyem Efrata,
lu tuut ci làngi Yuda,
ci yaw la ku may yilifal Israyil di génne,
cosaanam di jant yu yàgga yàgg,
bu jëkkoon.»
2 Moo tax Aji Sax ji di leen wacc
ba keroog jant, ba kiy matu mucc.
Ca la bokkam ya dese bakkan di dellu,
fekki seen bokki bànni Israyil.
3 Kilifa gaay taxaw, sàmme
ci dooley Aji Sax ji,
ci màggug turu Yàllaam Aji Sax ji,
ba ñu dëkke jàmm,
nde léegi lay doon ku màgg
ba turam dajal cati àddina.
4 Kookooy doon buntu jàmm,
ba bu waa Asiri songee sunum réew,
ba daagoo sunu kawi tata,
juróom ñaari njiit lanu koy yékkatil,
ba juróom ñetti garmi.
5 Ab saamar la ñooñuy yilife Asiri,
réewum Nimróot mooma ca biiri bun-
tam.
Kilifa gi ñu dige moo nuy xettleek Asiri,
bu ñu nu songee,
ba joggati sunu suuf.

Ndesu Israyil dina am doole

6 Ci biir askan yu bare la ndesu Yanqóoba
di nekk,
mel nib lay bu bawoo fa Aji Sax ji,
nirook waame wu wàccal gàncax,
xaarul lenni nit,
lenni doom aadama la séentuwul.
7 Ci biir askan yu bare la ndesu Yanqóoba
di nekk,
ci biir xeeti àddina,
mbete gaynde ci biir rabi àll yi,
nirook gaynde gu ndaw ci biiri gàtt;
fu mu jaare, joggati, xotat,
te kenn du wallu.

Cëslaay réer na bokkaalekat

8 Aji Sax ji, sa loxo ca kaw, tiim say bañ,
mboolem say noon lees di dagge ci kaw
suuf.
9 «Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«maay dagge fi sa biir, sa fasi xare,
te maay sànk sa watiiri xare.
10 Maa fiy dagge sa dëkki réew mi,
màbb sa tata yépp.
11 Maay foqatee ay xërëm ci sa loxo,
te ay gisaanekat, dootuloo ko am.
12 Maay dagge fi sa biir say tuur,
ak sa xeri jaamookaay,
te dootoo sujjóotal loo sàkke say loxo.
13 Maay buddee fi sa biir xeri jaamookaayi
Asera
tuur mi,
te maay tas say jaamookaay.
14 Mer akum sànj laay feye xeeti yéefar,
yi déggul ndigal.»

6

Aji Sax ji tudd na sikkaangey ñoñam
Mise mooy wax

1 Dégluleen rekk li Aji Sax ji wax:
Jógal layoo, tund yu mag yi seede,
tund yu ndaw yi dégg la.
2 Yeen tund yu mag yi, dégluleen
layoob Aji Sax ji,
ak yeen kenuy suuf yi sax dàkk.

Aji Sax jee joteek ñoñam,
mooy wàqanteek Israyil.

Aji Sax jeey wax

3 Yeen sama ñoñ, ana lu ma leen def?
Ana fu ma leen sonale?
Waxleen ma!
4 Yeen maa leen génnee réewum Misra,
kërug njaam googa, maa leen fa jote,
ba yebal fi seen kanam, Musaa ak Aaróonaak Maryaama.
5 Yeen sama ñoñ, fàttlikuleen rekk
la leen Balag buurub Mowab fexeeloon,
ak la ko Balaam doomu Bewor tontu woon.
Doxub diggante Sitim ba Gilgal* it, baleen ci xel,
ba ràññee njekku Aji Sax ji.

Nit ñeey wax

6 Ana lu may dikkaale fi kanam Aji Sax ji,
ba sujjóotal Yàlla jooja fa kaw.
Tee ma koo dikke ay rendi-dóomal,
ay wëlluy menn at?
7 Mbaa dina ma nangul junniy kuuy,
ak fukki junniy dexi diw?
Am samab taaw laay joxe
saraxu peyu bàkkaar,
sama meññeefum biir di sama saraxu peyug tooñ ?

Mise mooy wax

8 Yaw nit ki, waxees na la li baax,
ak li Aji Sax ji sàkku ci yaw,
te loolu moyul di def yoon, sopp jëfi ngor
te woyof nooy toppe sa Yàlla.

Mbugal ñeel na waa Yerusalem ñi fecci kóllëre

9 Baatub Aji Sax ji mooy joor dëkk bi,
te ndam mooy ñeel ñi wormaal sa tur.

«Dégluleen seen yetu mbugal, ak ki ko yebal,
10 ndax alalu njublaŋ a ngi ci biir këri njublaŋ yi ba tey,
mook nattukaayi alkànde yu tuut ya ñuy jaaye?
11 Ana nu may ñàkka toppe màndaxekaayi njublaŋ,
ak mbuusum doomi naxekaay yees cay natte?
12 Boroom alal yi ci sa biir, aw ay lañu fees,
waa dëkk bi di fen,
te lu seen làmmiñ tudd ay nax la.
13 Man it moo tax ma di la duma
ba nga wopp,
gental la ndax say bàkkaar.
14 Yaw de dinga lekk, te doo suur,
xanaa wéye biir bu wéet.
Dinga fat loo dul mana denc fu wóor,
te loo denc fu wóor it, ab saamar laa koy jox.
15 Yaw de yaay ji te doo góob,
nga nal doomi oliw te doo ca diwu,
nal doomi reseñ te doo naan biiñ.
16 Dogali Buur Omri daal lees di topp,
ak mboolem jëfini waa kër Buur Axab†.
Seeni pexe ngeen topp,
ba tax may def dëkk bi di lu daw yaram,
waa dëkk bi di ñu nit ñiy muslu ci seenu demin,
te gàcceg sama ñoñ, yeena koy gàlloo.»

7

Yàqute maase na

1 Wóoy, ngalla man mi mel ni kuy forsi,
te meññeef ma fatu,
may raasaatu, te du cabbu reseñ ju nit lekk,
du figg ju bees ji ma namm.
2 Ngor a jeex ci réew mi,
njub tumurànke ci nit ñi.
Ñépp, ku ñu tuur deretam lañuy tëru,
ku nekk, mbokkam lay fiir.
3 Lu bon la seeni loxo mane:
kàngam di laaj, ab xaali di sàkkub ger,
boroom daraja moom, di wax fuqley bakkanam,
ñu ànd ràbbum pexe.
4 Ki gën ci ñoom, neexook ag dég,
ki ci jub yées ag taxas.
Bés ba say jongrukat yégle woon,
sa bésu mbugal taxaw na,
léegi lees di waaru.
5 Buleen gëm ab xarit,
buleen wóolu ab xejj,

* **6:5** 6.5 Sitim la Israyil tàmbalee woon seenub dox, jeexale Gilgal, ca wàllaa dexu Yurdan ga feesoon gannaaw ba ñu ko jàllee. Seetal ci *Yosuwe* 3.1-5.12. † **6:16** 6.16Omri ak doomam Axab ay buuri Samari lañu woon, ñu ràññeeku ci jalgati yoon, ak lawal ag bokkaale.

fi kanam ndaw siy tëdd sa gannaaw sax,
sàmmal sa bunti gémmiñ.
6 Doom ju góor a ngi dofloo baay ba,
ju jigéen ja jógal ndey ja,
jabar jógal ndeyu jëkkër ja,
nooni nit ki di waa këram.

7 Man nag Aji Sax ji laay séentu,
Yàlla ji may musal laay xaar,
te sama Yàllaa may nangul.

Yërmande wuutu na mbugal ñeel Siyoŋ

8 Yaw samab noon, bu ma ree;
maa daanu, maay jóg.
Ci biir lëndëm laa toog,
waaye Aji Sax jeey samag leer.
9 Maa moy Aji Sax ji,
kon naa tegoo meram,
ba mu layool ma, dëggal ma,
génne ma ci leer gi,
ma gis ag njekkam.
10 Ndaw siy samab noon moo koy seede,
sëlmoo gàcce,
moom ma doon naa: «Ana sa Yàlla Aji Sax ji?»
Samay gët a naa ndaw soosu jàkk,
ñu di ko dëggaate ni banu mbedd.

11 Bés a ngii bees di tabaxaat say tata,
su bés baa lees di yokk sa kemu suuf.
12 Su bés baa ci yaw lees di dikk,
bawoo Asiri ak dëkki Misra,
bawoo diggante Misra ba ca dex ga,
ak géej ba géej, tund ba tund.
13 Àddina ab gent lay doon
ndax ñi ko dëkke,
muy añub seeni jëf.

14 Ngalla nanga sàmme saw yet sa ñoñ,
sa gàtt yi nga séddoo,
te ñu màkkaanoo gott bi ñoomu neen,
fi digg parlu mu naat.
May leen ñu fore àlli Basan ak Galàdd
na jant ya woon.

15 Aji Sax ji nee: «Maa leen di won ay kiraama,
na woon ba ngeen di génn réewum Misra.»

16 Xeet yee ciy gis, rus,
te seen gépp njàmbaar du tee ñu ub seen gémmiñ,
seeni nopp buur.
17 Ñooy mëq suuf ni jaan,
ak ndëgmeenti suuf,
di lox, génne seeni tata,
te su boobaa yaw sunu Yàlla Aji Sax ji lañuy tiit,
ragal la.

18 Ana Yàlla ju mel ni yaw,
di bale ag tooñ, di jéllale ag moy,
ñeel ndesu ab séddoom.
Kii du denc mer ba fàww,
te moo bëgg di yéwéne.
19 Moo nuy yërëmati;
sunuy ñaawtéef lay joggiy tànkam,
te biir xóotey géej lay tàbbal sunuy bàkkaar.
20 Yaay sàmm kóllëre ak Yanqóoba,
yéwéne Ibraayma,
na nga ko giñale woon sunuy maam, janti démb.

Téereb Yonent Yàlla Nawum

1 Yéeneb waxyu bu dal dëkk bi ñuy wax
Niniw a ngi, di téereb peeñum Nawum
ma dëkk Elkos.

Aji Sax jeey jàmbaar ju raglu te baax

2 Aji Sax ji mooy Yàlla ju fiir, te mooy mbugale,
Aji Sax ji mooy mbugale, te di boroom sànj.
Aji Sax ji mooy mbugal ay bañam,
mooy sànju ci kawi noonam.
3 Aji Sax ji la mer ma diib, doole ja bare;
te du ñàkka topp ku tooñ, ag tooñaangeem.
Aji Sax jeey daagoo biir callweer ak ngëlén,
niir yi di pëndub tànkam.
4 Mooy gëdd géej, wowal;
mboolem dex, mu ŋiisal;
parluy Basan ak Karmel, mu laxal;
tóor-tóori àllub Libaŋ, mu laxal.
5 Tund yu mag yi di ko loxal,
tund yu ndaw yi seey,
suuf fuddu fi kanamam,
mook àddina ak mboolem li ci biiram.
6 Bu sànjoo, ana kuy taxaw?
Ana kuy dékku tàngooru meram?
Am sànjam a naan soteet ni sawara,
doj yi rajaxoo fi kanamam.

7 Aji Sax jee baax,
moo dib rawtu, bésub njàqare,
te moo ràññee ñi ko làqoo.
8 Mbàmbulaan lay walal ba faagaagal dëkk bii,
te mooy toppi noonam ba ca biir lëndëm ga.

Njàqare ji du ñaar

Ñeel Yuda
9 Ana lu ngeen di fexeel Aji Sax ji?
Mooy neenal, lépp neen;
njàqare ja du ñaar.
10 Niy taxas la ay noonam di laxasoo,
mel ni ñu naan ba màndi,
te ni boob mu wow lañuy lakke ba xoy-omu.
Ñeel Niniw
11 Ci yaw dëkk bii la nit génne,
di fexeel Aji Sax ji lu bon,
di mébét pexey ndëngte.
Ñeel Yuda
12 Aji Sax ji moo ne:
«Bu ñu matoon, ne gàññ it
ni lees leen di dagge, ñu ne mes.
Maa la mitital, dootuma la mitital.
13 Léegi buum gi ñu la yeewe laay dog,
say jéng laay dagg.»
Ñeel buuru Niniw
14 Aji Sax ji moo santaane lii ci yaw.
Mu ne: «Lu bokk ci saw tur du lawati,
kërug say yàlla laay dagge xërëm
ak jëmmi weñ gu ñu xelli,
te maay waajal sa bàmmeel,
nde tekkiwuloo tus.»

2

Ñeel Yuda
1 Ndaw a ngii dawe kaw tund ya,
di indi kàddu,
xibaaru jàmm.
Yaw Yuda, bégeel sa bési màggal,
te wàccook say xas.
Nit ku bon ki dootu jaare fi yaw;
léppam lees di dagg, sànni.
Ñeel Niniw
2 Ki lay falaxe buur na, wutsi la!
Sàmmal sab tata, wattu saw yoon,
takkal sa ndigg, te dëgërlu bu baax.
Ñeel Yuda
3 Aji Sax ji moo yeesal darajay Yanqóoba,
darajay Israyil moomu.
Ay taskat a ko tasoon, yàqte ay caram.

Dëkkub noon daanu na

4 Pakki jàmbaaram ña lañu suub xonq,
ñeyi xare ya sol lu xonq curr,
watiiri xare yay melax ni luy tàkk,
ca bés ba ñu waajal xare,
xeej ya jóg.
5 Ca mbedd ya la watiiri xare yay riire,
riddi jaare pénc ya,
mel niy jum,
di ray-rayi niy melax.

6 Ca la njiit la di woolu kàngami xareem,

* **2:6** 2.6 Seetal ci 3.3.

ñuy gaawtu bay tërëf*. b
Tata ja lañuy gaaw wutali,
ba yékkati ay kiiraay.
7 Bunt ya jëm dex ga ñooy jekki ubbiku,
kër buur màbb.
8 Futtees na jongama,† yóbbu,
janqam jay binni niy xati,
di fëgg seen dënn.
9 Niniw la ay nitam di daw, mu mel ni mbànd
mu ndox may senn,
ñu naan leen: «Taxawleen, taxawleen,»
te kenn geestuwul.

10 Sëxëtooleen xaalis, sëxëtoo wurus,
alal du fi jeex te mboolem gànjar a jale.
11 Dëkk bi lees di raatale, maasale,
mu ne faraas,
fit rëcc,
óom yiy fenqe,
ndigg yépp di kall-kalli,
kanam yépp di sël-sëli.

Doole réer na gaynde

12 Moo ana paxum gaynde ga?
Ana àllub gaynde yu ndaw ya,
fa góoru gaynde daa daagoo,
mook jeegub gayndeem ak doom ya,
te dara tiitalu leen!
13 Gaynde di fa fàdd lu doy ay doomam,
reyal ay jeegi gayndeem,
feesal xunteem akum rëbbam,
feesal paxam akum pàddam.

14 «Maa ngii fi sa kaw», kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi.
«Say watiiri xare laay lakk, saxaral,
sa gaynde yu ndaw, saamar lekk leen,
te sam pàdd laay dagge ci réew mi,
ba deesul déggati baatu ndaw loo yebal.»

3

Ab safaan ñeel na Niniw

1 Wóoy, ngalla dëkkub tuurkatu deret bi,
ñépp di fen, fees aku ay,
te foqati alalu jaambur du dakk!

2 Kàccri dal,
ay mbege riir,
fas rëpptal,
watiir kar-kari.
3 Gawar buur,
saamar melax,
xeej lerxat,
ñu bare ne lasiim,
ñi dee jale,
néew ya tëë jeex,
ñuy fakkastaloo néew ya.

Aw léeb ñeel na Niniw, gànc biy xërëmtu

4 Lépp ndax ngànctu gu bare,
gi gànc bi nekke!
Jekk tànkee, boroom xërëm yi,
ci ngànctu nga jaaye ay xeet,
te xërëmtu nga naxe ay giir.

5 «Maa ngii fi sa kaw,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
«Sa pendal laay ñori,
ba muur sa xar-kanam,
won xeeti jaambur yi sa yaramu neen,
gisloo waa réew yi sa gàcce.
6 Maa lay xëpp mbalit, sewal la,
def lam ceetaan,
7 ku la gis, daw la
te naan: “Niniw tas na!
Moo ku koy jooy?”
Ana fu ma koy wutale ñu ko dëfal?»

Niniw du gën Teeb demin

8 Moo Niniw, dangaa gën Teeb, péeyub Misraa?
Dëkk ba dëju fa digg wali Niil ya,
am ndox wër ko,
am tataam di géej,
miiram di ndox mu wale géej,
9 réewum Kuus di ndëgërlaayam,
Misra di ko dooleele doole ju dul jeex,
réewum Puut ak Libi di ko jàpple.

10 Teewul ngàllo la dem, cig njaam;
ay goneem, ñu falaxe leen
ci mboolem selebe yoon;
ay kàngamam, ñu tegoo bant;
kilifaam yépp, ñu jéng leen.
11 Niniw yaw it dinga bilimbaane,
jànnaxe, di wuta raw ab noon.

† **2:8** 2.8 jongama ji jombul jëmmu tuur la mu ñu ne mooy nangul am njur. Man naa doon it dëkk bi ci boppam.

Doole réer na Niniw

12 Sa tata yépp ni garabi figg
yu ñoral ndoortel meññeef lay mel,
soo yëlbee, doom ya rot,
gémmiñu lekk-kat aw.
13 Say gàngoor a ngii diy jigéen fi sa biir,
sa bunti réew lafal say noon,
ne ŋàpp-ŋàppaaral,
sawara xoyom tëjukaay ya!

14 Niniwee, ndox moo fàggoo ab gaw,
ngay rooti te dàbbli say tata.
Duggal ci bàq bi, note ban bi,
te ne cas móolukaay bi!
15 Fa la la sawara di xoyome,
saamar xottee la fa,
raafal la ni soccet di def.

Niniw day raaf

Fulal saw nit niy soccet,
ñu tollu niy njéeréer.
16 Ay jula nga barele,
ba ñu ëpp biddiiwi asamaan,
te ñoo mel niy soccet, tojtal, naaw.
17 Say kàngam it niy soccet,
say jawriñ ni naaxu gunóor
yu dale kaw tata, bésub sedd,
jant bi jóg, ñu daw,
te deesul xam fu ñu nekk.

Woykat jooy na Niniw

18 Buurub Asiree, say sàmm a saay,
say garmi nelaw,
sa gàngoor tasaaroo kaw tund wa,
te ku leen dajale wuute.
19 Sa damm-damm amul paj,
sab góom metti,
ba mboolem ñi dégg li la dal
di tàccu ci sa kaw,
nde ana ku sa mbon gi dul jeex lorul?

Téereb Yonent Yàlla Abakug

1 Ab yéenee ngi bu ñu won Yonent Yàlla
Abakug.

Abakug tàmbali naa jooy

2 Éy Aji Sax ji, foo àppal lii,
may woote wall, dégluwoo ma?
Ma di la jooy aw ay, te walloowoo!
3 Ana loo may wone lu bon,
tey seetaan noteel?
Yàquteeku ay fi sama kanam,
xuloo di wéy, ŋaayoo jolli.
4 Moo tax yoon lafañ,
te àtteb dëgg du feeñ mukk.
Ku bon a tanc ku jub,
ba tax ab àtte jalgatiku.

Aji Sax ji tontu na

5 «Xool-leen ci biir xeet yi ba gis,» la Aji Sax ji wax.
Jaaxleleen ba jàq, nde jëf a ngi jëfe ci seeni jant,
bu ñu leen ko waxoon, dungeen ko gëm.
6 Maa ngii di dooleel waa Babilon,
xeet wu wex, ràkkaaju,
di wër déndi àddina,
di nangu màkkaani jaambur.
7 Ñu ñàng, raglu,
te di dogalal seen bopp àtteb yoon
ak sañ-sañ.
8 Seeni fas a gëna gaawi segg,
gëna aay tilli timis.
Fu sore la seeni gawar jóge, tëbal,
naaw nig jaxaay
ju ne jàyy, lekkum rëbbam.
9 Aw ay lañuy dikke, ñoom ñépp,
buurandoo, jubal màkk seen kanam,
te ñi ñuy jàpp njaam bare ni feppi suuf.
10 Ñooñu ay buur lañuy ñaawal,
boroomi daraja di seen reetaanukaay;
ñii lépp luy tata lañuy kekku,
jalal ko suuf, nangu ko.
11 Jàll, wéy lañu cay teg ni ngelaw,
tegoog tooñ, te seen doole di seen yàlla.»

Abakug jooyati na

12 Waaye Aji Sax ji, xanaa du yaa masa nekk?
Sama Yàlla sama Aji Sell ji, doo saay.
Aji Sax ji, ab àtte nga tabbe ñii,
yaw sama cëslaay, mbugal nga fi dëje ñii.
13 Sa gët yu sell jomb naa niir lu bon,
te manoo seetaan noteel!
Ana looy seetaan ay workat?
Looy noppi te ku bon di mëdd
moroomam mu ko gëna jub?
14 Yaa def doom aadama mel niw jën,
mbaa ndiiraanu ndundoot lu amul njiit,
15 te ñoom ñépp la ku bon di korandoo,
diri leen ciy mbaalam,
dajale ciy caaxam,
ba tax ko di bég aka bànneexu.
16 Moo tax muy rendil mbaalam ab sarax,
di taalal ab caaxam saraxu cuuraay,
te naan moo niinal njëlam,
duunal ab dundam.
17 Mbaa du nii lay yuree mbaalam,
di wéye fàllas ay xeet te yërëmul?

2

1 Fa may jongroo laay taxaw,
ne temm fa kaw tata ja,
ba xam ana lu mu ma Aji Sax ji di àddu,
ak lu may waxaat ci samab tawat.

Aji Sax ji àddooti na

2 Aji Sax jee àddu, ne:
«Bindal peeñu mi,
leeral ko ci àlluwa yi,
ba njàng mi yomb.
3 Peeñu mi seede la, ñeel jant
ba ñu ko àppal,
seede su wóor ci na mbir may mujje,
te du fen.
Su diibee it, xaar ko,
day dikk moos te du yàggati.

4 «Xol baa ngay xoggliku, te ag njub nekku ca,
waaye ku jub ndax kóllëreem mooy dund.
5 Biiñ day wore,
jàmbaar ju bew jii* nag du dal-lu,
xanaa yàkkli puruxam ni njaniiw,
du doylu, mbete ndee,
moom miy buubandoo xeetoo xeet,
dajale askanoo askan, aakimoo.

* **2:5** 2.5 Jàmbaar ju bew jii mooy waa Babilon.

6 “Xanaa du ñi mu teg loxo ñépp a koy léebuji,
fental ko woy wu ñu ko kókkalee, naan:
‘Wóoy ngalla kii di dajale lu mu moomul,
lii ba kañ?’
Kii di sëfoo nii ay bor!”
7 Moo ñi la lebal duñu jekki jóg a?
Ñooñu la tiital ñooy jekki yewwu,
te yaay doon seenum cëxëtoo.
8 Yaa sëxëtoo woon ay xeet yu bare,
mboolem ndesu askan yee lay sëxëtooji,
ndax deretu nit ji nga tuur, soxore ay réew,
aki dëkk, ak mboolem ña ca biir.

9 «Wóoy ngalla kuy dajaleel këram
alalu yàqute ju lewul
tey aj am tàggam fu kawe,
ngir fegu ci yàqule.
10 Gàcce nga nasal sa kër,
ba nga sànkee ay xeeti xeet,
te yaa tooñ sa bopp.
11 Doju tata dina riir déy,
aw dénk àddoo ca jank ba, feelu ko.

12 «Wóoy ngalla ku tabaxe ab dëkk,
deret ju mu tuur,
ku sanceb dëkk, ag njubadi.
13 Xanaa du ci Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi la lii bawoo:
Sawara la askan yiy ñaqal,
ag neen la waasoo yiy doñ-doñil?
14 Waaye ni ndox muure xóotey géej ba mu daj,
ni la darajay Aji Sax jiy ràññikoo ci àddina sépp.

15 «Wóoy ngalla yaw mi nàndal sab dëkkaale,
sotti sa ndabal sànj, màndale ko,
ngir niir ko, mu ne duŋŋ!
16 Gàcce ngay gëna regg teraanga,
naanal yaw it te wone sa mbuñuka!
Ci yaw la kaas bi ci ndijooral Aji Sax ji di walbatiku,
sa toroxte wuutu sa teraanga.
17 Ay wi nga teg Libaŋ mooy këppu ci sa kaw,
te sànkuteg rabi àll yi sa tiitaange lay jur.
Yaa tuur deretu nit, indi aw ay ci réew mi,
ak dëkk beek mboolem ñi ci biiram.

18 «Ana luy njariñal yett jëmmu xërëm ju ki ko sàkk yett,
mbaa jëmmu xërëm ju ñu xelli,
di ci gëmloo nit ay fen?
Sàkk sa yëfi bopp, wóolu ko,
xërëm yoo móol te manula wax!
19 Wóoy, ngalla ku naan bant: “Xippil,”
naan doj wu ne selaw: “Yewwul!”
Ana lu yooyii di xamle?
Ma nga, ñu xoobe ko xaalis ak wurus,
te du gennug noo ci biiram.
20 Aji Sax ja moom, ma nga ca màkkaanum sellngaam,
na àddina sépp selaw fi kanamam.»

3

Abakug ñaan na ci Yàlla

1 Ñaanu Yonent Yàlla Abakug a ngii,
galanu woy wi di galanu njàmbat.
2 Éy Aji Sax ji, maa dégg sab jëw,
Aji Sax ji maa yéemu ci sa jaloore!
Ngalla yeesalal say jaloore, nu fekke,
xamleel say jaloore, nu fekke,
bu la am sànj teree geesu, yërëm.

3 Yàllaa ngi jóge Teman,
Aji Sell ji foofa ca tundu Paran* lay bawoo.
Selaw
Darajaam moo dajal asamaan,
teddngaam fees kaw suuf.
4 Kee di leer gu ne ràññ,
ay ceeñeer fettaxe ci loxoom,
te fa la dooleem làqe.
5 Mbas moo dox, jiitu ko,
jàngoro topp ciy tànkam.
6 Kee taxaw, yëngal suuf;
kee xoole, loxloo xeet yi,
tund yu mag ya woon naka jekk rajaxoo,
tundi cosaan yu ndaw ya maasaloo.
Kii moo moom yooni cosaan yi.
7 Njàqare laa gis ca xaymay Kusan,
te ndimoy xaymay waa Majan† yëngu na.

8 Aji Sax ji, dex yi nga sànjul?

* **3:3** 3.3 Teman ak Paran ay gox lañu yu féeteek fa Yàlla bawoo tundu Sinayi, jëmsi Israyil. † **3:7** 3.7 Kusan ak Majan ay mbooloo yu dëkke ay xayma ci màndiŋu Sinayi.

Am dex yi nga mere?
Am géej nga sàmbaaral,
ba war say fas,
dawal sa watiiri dawal-daan?
9 Yaa génne sa xala mbaram,
feesal sa mbuusum fitt.
Selaw.
Yaa xare suuf ay dex.
10 Tund yi gis la, jaayu;
waame wàcc, wéy;
xóote ya riir,
gannaxam ya jolli fa kaw.
11 Jant ak weer ne tekk fa seen màkkaan,
janook sa leeru fitt yi soqi,
ak melax gi tàkke ci sab xeej.
12 Am sànj nga daagoo fi kaw suuf,
mer nga dëggaatee xeet yi.

13 Yaa génn ngir wallusi sa ñoñ,
wallusi ki nga fal.
Yaa rajaxe puju néegu ku bon ki,
xar ko ñaar, geen ba ci put.
Selaw.
14 Ba noon ya riddeendoo, di nu tasaaresi,
seen xeeju bopp nga bëtte seen bopp,
fekk leen ñuy xaxaloo, ni ñuy waaja sëxëtoo
ay néew-ji-doole, fu kenn yégul.
15 Yaa jaabal say fas biir géej,
yëngal mbàmbulaan ma.

16 Ba ma ca déggee, samay butit a yëngu,
coow la tax samay tuñ di lox,
sama yaram dee goyy,
may lox fi ma taxaw,
te ne cell, di séentu bésub njàqare,
bay dikkal xeet wi nu song.
17 Ndaxam garabu figg foccul,
doomu reseñ amul ca ndeyam,
njurum garabu oliw àntuwul,
tool yi meññul aw ñam,
gàtt it tukkee na ca gétt ga,
du genn jur gu gudd ci wurmbal,
18 te man may bànneexoo Aji Sax ji,
Yàlla ji may wallu laay bége.
19 Aji Sax ji Boroom bi mooy sama doole,
moo ma defal samay tànk mel ni yoy kéwél,
te fa kawte ya la may daaguloo.
Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak samay xalam.

Téereb Yonent Yàlla Cefaña

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkaloon
Cefaña doomu Kusi. Kusi, Gedalya mooy
baayam; Gedalya, Amarya, Amarya, Es-
ekiya. Mu yemook janti buuru Yuda,
Yosya doomu Amon.

Am sànj taxaw na

2 «Lépp laay buube ba mu set fi kaw
suuf.»
Aji Sax jee ko wax.
3 «Doom aadama ak mala,
njanaaw ak jën laay buub,
ak luy fakktale, booleek ñu bon ñi.
Maay dagge doom aadama fi kaw déndub
suuf.»
Aji Sax jee ko wax.»

4 «Maay xàccil sama loxo, Yuda,
ak mboolem waa Yerusalem.
Maay dagge fi bii bérab ndesu tuuri Baal,
ak turu sarxalantukatam yeek
sarxalkatam yi,
5 ak ñiy sujjóotal ci kawi taax
gàngoori biddiiw yi,
ak ñiy sujjóotal aka giñal Aji Sax ji
tey giñe Milkom, yàllantu ji,
6 ak ñi dëddu Aji Sax ji,
wutuñu Aji Sax ji, sàkkuwuñu ko.»

7 Miig! Fi kanam Boroom bi Aji Sax ji,
bésub Aji Sax ji kat dëgmal na;
Aji Sax jee waajal ab sarax,
te moo ca sellal ay ganam.

8 «Keroog bésub saraxu Aji Sax ji,
maay dikke mbugal kàngam yeek
doomi buur yi,
ak boroom coli ndoxandéem yi.
9 Bésub keroog maay dikke mbugal
képp ku aw tuuram tax
mu aadawoo di tëb dëxu bunt*,
ak ñiy feesal seen kër yàllantu ak alal
ju aw ay ak njublaŋ maye.
10 Su bés baa,» Aji Sax jee ko wax,
«yuux dina jibe fa buntu Jën ya,
wóoy jibe fa Sanc ya,
rajaxoo ju réy jollee ca tund ya.
11 Yeen waa goxu Ja ba, yuuxooleen,
nde jula yépp ay sànku,
mboolem kuy natt donji xaalis
lees fay dagge.
12 Jantub keroog ay làmp laay niite
Yerusalem,
ba dikke mbugal ña fa ne degg,
taaje ni biiñ ci kaw ginjriitam,
te naa ci seen xel: “Aji Sax ji baaxewul,
lorewul.”
13 Seen alal lees di sëxëtooji,
seeni kër gental,
ñu tabax ay kër yu ñu dul dëkke;
jëmbat tóokëri reseñ yu ñu dul biiñoo.»

14 Bésub Aji Sax bu mag bee dëgmal,
moo dëgmal te tànk yu gaaw lool lay
jegesee.
Kàddug bésub Aji Sax ji dégtu na,
te ca la jàmbaar di yuuxoo yuux yu metti.
15 Bésub keroog bésub sànj lay doon,
bésub njàqare ak tumurànke,
bésub gental ak gentle,
bésub lëndëmu xàmbaari guddi gu ne
këruus,
16 bésub bufta ak wootey xare
ca kaw dëkk ya ñu dàbbli,
ak kaw tata yu kawe ya.

17 «Ca laay jàqale doom aadama yi,
ñuy tëñëx-tëñëxi ni silmaxa,
nde Aji Sax ji lañu moy,
te seen deret lees di sotti fi pëndub suuf,
seen yérey biir ni neefare fi suuf.
18 Du seen xaalis, du seen wurus
wu leen di mana xettli.
Keroog bésub sànjum Aji Sax ji,
ak sawaras fiiraangeem,
àddina sépp ay xoyomu.
Mooy raafal moos mboolem ñi dëkke
àddina si,
te raafal gu raglu lay doon!»

2

Wooteb tuub jibal na Yuda

* **1:9** 1.9 tëb dëxu bunt bi, li ñu ci jublu mooy moytu loraange ju ñu gëm ne tuur mi man na leen koo yóbbe, bu ñu joggee dëxu bunt bi. Seetal ci *1.Samiyel* 5.5.

1 Yeen xeet wi dul rus, dajeleena daje,
2 balaa dogal bee taxaw,
bésub mbugal ne jaas ba wéy ni boob,
bala leen tàngooru merum Aji Sax jee dikkal,
bala leen bésub merum Aji Sax jee taxawal.
3 Sàkkuleen Aji Sax ji,
mboolem yeen néew-dooley réew mi,
yeen ñiy jëfe àttey yoonam,
sàkkuleen njekk te sàkkoo toroxlu,
jombul ngeen yiiru, kera bésu merum Aji Sax ji.

Waxyub mbugal ñeel na xeet yu bare

4 Gasa dëkk ba lees di wacc,
Askalon gental,
Asdodd, digg bëccëg lees leen di buub, génne,
te Ekkron* lees di déjjati.
5 Wóoy ngalla yeen waa tefesu géej,
yeen xeetu Kereteen† ñi,
kàddug Aji Sax ji dal na leen.
Yeen waa Kanaan, réewum Filisteen ñi,
maa leen di sànk ba dungeen dese kenn‡,
6 tefesu géej doon àllub parlu,
ak dëkkuwaayu sàmm seek gétt gi.
7 Tefes ga, ndesu kër Yuda koy moom§,
ñu di ca fore,
bu ngoonee ñu tëri néegi Askalon.
Seen Yàlla Aji Sax jee leen di dikkal,
tijji seen wërsëg (/yiwileen cig njaam.)

8 «Maa dégg ŋàññi Mowab,
kàddu yu ñaaw yi Amoneen ñiy ŋàññe sama ñoñ,
tey damu, nara nangu seen suuf.
9 Moo tax, giñ naa ko ci man miy dund,»
kàddug Aji Sax ju gàngoor yee, Yàllay Israyil,
«Mowab déy ni dëkkub Sodom lay mujje,
Amoneen ñi mel ni Gomor,
ay dég ak paxi xorom a koy nangu,
mu gental ba fàww.
Sama ndesu ñoñ a leen di sëxëtoo,
ndesu xeet wi ma séddoo moo leen di moom.»
10 Loolu lañuy yooloo seen reewande,
nde ñoo doon ŋàññe aka damu
ci kaw ñoñi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
11 Nu raglu la Aji Sax jiy dale ci seen kaw,
te mooy ràggal yàllay àddina yépp,
ba xeet yi di ko sujjóotale dunoo dun,
wu ci nekk ak fa nga fare.

12 Yeen waa Kuus, itam
yeen lees di fàdde sama saamar.

13 Keey xàccil loxoom bëj-gànnaar,
keey sànk réewum Asiri,
keey def Niniw ab gent bu wow ni màndiŋ.
14 Ca digg dëkk ba la jur gay goore,
ak xeetu rab wu nekk;
looy aki saaw fanaane kaw jëni bunt ya,
ay sab jibe ca palanteer ya,
tojit ya dala jale ca bunt ya,
xànqi seedar ya ne duŋŋ.
15 Ana dëkk bu xumb ba dëkke woon kaaraange,
te naan cim xelam: «Man rekk a, du keneen»?
Nan la doone nii ab gent,
bérab bu rab yiy goore,
mboolem ku fa jaare, ub gémmiñam, jalu.

3

Yerusalem déggadi na

1 Wóoy ngalla fippukat bu sobewu bi,
dëkkub notkat yi.
2 Dégluwul baat, nanguwul kàddu guy yare,
du Aji Sax ji la wóolu,
du Yàllaam jooju la jege.
3 Kàngam yi ci biiram di gaynde yuy ŋar,
ay njiitam di tilli timis yu dul pannal,
4 ay yonentam reew, diy workat;
ay sarxalkatam teddadil sellnga, xëtt yoon.
5 Ndaxam Aji Sax jiy boroom njekk a ngi ci biiram,

---

* **2:4** 2.4 Dëkk yii ay dëkki Filisti lañu woon, fa féete ak tefesu géej te dale bëj-gànnaar ba bëj-saalum. † **2:5** 2.5 Ñooy waa Filisti, seen cosaan moo doon dun bi ñuy wax Keret. ‡ **2:5** 2.5 Mbugal mii moo sottal alkànde gi toppoon waa Kanaan. Seetal *Njàlbéen ga* 9.25. § **2:7** 2. 4-7 Réewum Kanaan mi la Yàlla digoon Ibraayma ne moom lay jox aw askanam. Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.6-7.

te du def njubadi,
jantoo jant mu fenkal ab àtteem,
te du wuute fu bët sete.
Ab wurujkat kay moo xamul gàcce.

6 «Maa fàkkas ay xeet,
seeni tata tasaaroo,
ma wéetal seeni mbedd,
ba kenn jaareetu fa,
seeni dëkk a tas ba kenn desul,
kenn dëkkatu fa.

7 «Maa noon Yerusalem: “Xanaa moos dinga ma ragal,
déggal ab yar.”
Su ko defee dëkkuwaayam du tas,
ndax mboolem mbugal yi ma ko dikke,
waaye moo yàkkamtee ñaaw ci jépp jëfam,
8 moo tax, xaar ma rekk,» kàddug Aji Sax jee,
«ba keroog may jóg, nara sëxëtooji,
nde maa dogala dajale xeet yi,
dajale nguur yi,
ngir xëpp leen samam sànj,
mboolem sama tàngooru mer.
Sama sawaras fiiraange déy,
ci la mboolem àddina di xoyomu.

Yàlla mooy tuubloo xeet yi

9 «Su boobaa ma soppi làmmiñu xeet yi, setal ko,
ngir ñuy tudd ñoom ñépp turu Aji Sax ji,
di ko jaamoondoo benn bopp.
10 Sama jaam ñi, sama ñoñ ñi tasaaroo,
ca wàllaa dexu Kuus lañuy bawoo,
ba indi samab sarax.

Yàlla soppi na xolu ndesu Israyil

11 «Su bés baa gàcce dootul am ci sa mboolem jëf,
ji nga ma moye,
nde maay jële fi sa biir ñiy bége sab sag,
te doo damooti ci sama kaw tund wu sell.
12 Waaye maay wacc fi sa biir
askan wu woyof te néew doole,
ñu yiiroo turu Aji Sax ji.
13 Ndesu Israyil dootuñu ayibal, dootuñu fen,
deesatu leen déggal kàdduy wor,
ñoom doŋŋ it ñooy for, di goor,
te kenn du leen tiital.»

Yerusalem dina leqliku

14 Yaw janq Siyoŋ mu taaru, sarxolleel,
Éey Israyil, xaacul,
yaw janq Yerusalem mu taaru, bégal,
te bànneexoo xol bu sedd guyy!
15 Aji Sax ji moo teggi say mbugal,
wañÑi sab noon.
Buurub Israyil, Aji Sax jaa ngi fi sa biir,
dootuloo tiit lu bon.
16 Bésub keroog lees di wax Yerusalem, ne ko:
«Yaw Siyoŋ, bul tiit, bul yoqi.
17 Aji Sax ji sa Yàllaa ngi fi sa biir,
di jàmbaar juy walloo.
Moo lay bége ci biir bànneex,
leqlee la cofeelam,
bége la bay sarxolle.

18 «Ñi amu naqar te sore ndajey bernde,
ñooñu la sore, te tegoo woon gàcce,
maa leen di dajale, teggil leen gàcce tey.
19 Ma ne jant yooyu laay jëflanteek mboolem ñi leen di sonal.
Ci laay wallu kuy sukkóot,
fat ku tumurànke,
may leen teraanga aku tur,
fépp fu ñu ruse woon ci àddina.
20 Yeen, jant yooyu laa leen di indi,
jant yooyu laa leen di dajale,
nde maa leen di defal aw tur ak teraanga
fi biir mboolem askani àddina,
maay tijji seen wërsëg, ngeen gis.»
Aji Sax jee ko wax.

Téereb Yonent Yàlla Ase

Tabaxaat jaamookaay bi jot na

1 -Ca ñaareelu atu nguuru Buur
Daryus*, ca juróom benneelu weer wa,
yemook benn fan ca weer wa, kàddug Aji
Sax ji moo dikk ci jottlib Yonent Yàlla Ase,
ñeel doomu Selcel, Sorobabel boroom
Yuda, ñeel itam doomu Yoccadag, Yosuwe
sarxalkat bu mag ba. Mu ne: 2 Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: «Askan
wii dañu ne àpp bi jotagul; àppub kër
Aji Sax ji moo jotagul, ba ñu war koo
tabaxaat.» 3 Kàddug Aji Sax ji nag dikk ci
jottlib Yonent Yàlla Ase. Mu ne:

4 «Àpp bi daal yeen la jotal,
ba ngeen dëkke biir kër yu ay xànq lale,
te kër gii dib gent?
5 Kon nag léegi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Teewlooleen xel seeni jaar-jaar.
6 Yeenay ji lu bare, góob tuuti;
lekk, suuruleen;
naan, màndiwuleen;
solu, nugluwuleen;
boroom peyoor feyeeku,
yeb ci mbuus mu bënn.»

7 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Teewlooleen xel seeni jaar-jaar.
8 Yéegleen tund wi, wuti bant, tabax sama kër gi;
ma bànneexoo, darajawoo ko,»
la Aji Sax ji wax.
9 «Lu bare ngeen séentu, ndeke as tuut la,
ngeen fat ko ci kër gi,
ma wal, mu naaw.
Li ko waral lu mu?» Kàddug Aji Sax ji boroom gàngoor yee.
«Li ko waral mooy sama kër gi gental,
te ku ne ci yeen di dawal sa kër bopp.
10 Kon nag yeena tax asamaan téye ab layam,
suuf téye meññeefam,
11 ma wool bekkoor suuf seek kaw tund yi,
ak pepp ak ndoxum reseñ,
ak diw ak lu suuf meññal,
ak doom aadama aku jur,
ak mboolem liggéeyu loxo.»

Askan wi tontu na

12 Ba loolu amee doomu Selcel, Sorob-
abel, ak doomu Yoccadag, Yosuwe sarx-
alkat bu mag ba, ak mboolem ña des
ca askan wa, ñoom ñépp déggal seen
wooteb Yàlla Aji Sax ji, ak kàddug Yonent
Yàlla Ase, noonee ko ko seen Yàlla Aji Sax
ji yóbbantee. Askan wa nag ragal Aji Sax
ji. 13 La ca tegu Ase, ndawal Aji Sax ji,
jottli askan wa yóbbanteb Aji Sax ji. Mu
ne leen: «Maa ànd ak yeen, kàddug Aji
Sax jee.»
14 Ba mu ko defee Aji Sax ji yékkati
sidditi doomu Selcel, Sorobabel boroom
Yuda, ak sidditi doomu Yoccadag, Yosuwe
sarxalkat bu mag ba, ak sidditi ña des ca
mbooloo ma ñépp, ba ñu sottali liggéeyi
kër Yàlla Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
seen Yàlla. 15 Loola yemook ñaar fukki
fan ak ñeent ca juróom benneelu weer
wa.

2

Darajay jaamookaay bi dina yokku

1 Ca ñaareelu atu nguuru Buur Daryus,
Ca juróom ñaareelu weer wa, yemook
ñaar fukki fan ak benn*, kàddug Aji Sax
ji moo dikk ci jottlib Yonent Yàlla Ase. Mu
ne: 2 «Waxal nag doomu Selcel, Sorob-
abel boroom Yuda, ak doomu Yoccadag,
Yosuwe sarxalkat bu mag bi, ak ñi des ci
askan wi, nga ne leen:
3 Ana ci yeen ñi fi des, ku gisoon
kër gii ca darajaam ja woon?
Ak nu ngeen ko gise tey?
Xanaa du ag neen la leen di niru?
4 Léegi nag, Sorobabel, góor-góorlul,
Aji Sax jee ko wax.
Yaw doomu Yoccadag, Yosuwe sarxalkat bu mag bi,
góor-góorlul;
yeen mboolem askanu réew mi, góor-góorluleen,

---

* **1:1** 1.1 Daryus buuru Pers bu mag la woon. * **2:1** 2.1 Bés boobu moo mujjoon ci màggalu bési Mbaar yi.

kàddug Aji Sax jee. Mu ne: Liggéeyleen,
maa ànd ak yeen déy,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
5 Googu kàddu laa jaayante woon ak yeen,
ba ngeen di génne Misra.
Samag Noo laa taxawe fi seen biir,
buleen tiit.
6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat dafa wax ne:
Fileek lu néew, maa ngii di yëngalaat
asamaan ak suuf, ak géej ak jéeri.
7 Maay yëngal xeetoo xeet,
alali xeetoo xeet duggsi,
ma feesal kër gii ak teraanga,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax;
8 Maa moom xaalis, moom wurus;
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
9 Daraja ji kër gii di mujje mooy sut ja woon,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
Mu ne: Ci bii bérab laay mayee jàmm,
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.»

Jëfi sobe àndul ak barke

10 Ca ñaar fukki fan ak ñeentu juróom
ñeenteelu weer wa†, yemook ñaareelu
atu nguuru Buur Daryus, kàddug Aji Sax
ji moo dikkal Yonent Yàlla Ase, ne ko:
11 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: «Sàkkul nag ndigal ci sarxalkat yi,
nga ne leen, 12 waaw, su nit yoree ci
lafu mbubbam, aw yàpp wu ñu sellal, ba
noppi lafu mbubbam laal mburu mbaa lu
ñu togg, mbaa biiñ mbaa ag diw mbaa
ñam wu mu doon, ndax loola day daldi
sell?» Ase laaj ko sarxalkat ya, ñu ne ko:
«Déedéet.» 13 Ase dellu ne leen: «Nit
ku sobewu ndax ab néew bu mu laal, su
laalee lenn ci mboolem ñam yooyu, ndax
ñam wa sobewu na?» Sarxalkat ya ne ko:
«Sobewu na kay.» 14 Ase nag wax leen,
ne leen:
«Noonu la ci askan wii,
noonu la ci xeet wii sama kanam.
Kàddug Aji Sax jee.
Noonu la ci mboolem seen liggéeyu loxo,
ak sarax su ñu fi indi, loolu lépp a sobewu.

Déggal Aji Sax ji, baaxle

15 «Léegi nag seetaatleen seen xel bu baax,
dale ko bésub tey jii.
Bi aw doj tegoogul woon ci aw doj,
ci tabaxub kër Aji Sax ji,
16 ku wuti waan ñaar fukki natti pepp,
fukk lay fekk sàq ya;
mu wuti ca nalukaay ba juróom fukki natti biiñ,
fekk fa ñaar fukk.
17 Maa leen dumaa gàncax gu benaat,
ak gu xuur, ak tawub doji yuur
ci mboolem seen liggéeyu loxo,
te taxul ngeen délsi fi man,
kàddug Aji Sax jee.
18 Seetaatleen seen xel bu baax,
dale ko bésub tey jii,
dale ko ci ñaar fukki fan ak ñeentu
juróom ñeenteelu weer wi,
daleleen ci bés bii kenug néegu Aji Sax ji tegee,
ngeen seetaat seen xel.
19 Ana am jiwooti ci sàq yi?
Mbaa lennati ci reseñ ak figg?
Mbaa garabi gërënaat ak oliw? Du lenn lu meññ.
Waaye li ko dale bésub tey jii, maay barkeel.

Ab dige ñeel na Sorobabel

20 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal Ase ñaareel bi yoon,
yemook ñaar fukki fan ak ñeent ci weer wi. Mu ne:
21 «Waxal Sorobabel‡, boroom Yuda, ne ko:
Maa ngii di yëngalsi asamaan ak suuf.
22 Maay jàllarbi ngànguney nguur yi,
nasaxal dooley nguuri yéefar yi,
jàllarbi watiir ak ay dawalkatam,
fas yeek seeni gawar nërmeelu,
ku nekk fàddoo saamaru mbokkam.
23 Bésub keroog, kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi,
maa lay jël, yaw samab jaam,
Sorobabel doomu Selcel,
kàddug Aji Sax jee,
te jaarob torlukaay laa lay def,
nde yaw laa taamu.

† **2:10** 2.10 Mu yemook ñetti weer gannaaw ndoortel tabaxu kër Yàlla ga. ‡ **2:21** 2.21 Sorobabelmi soqikoo ci Daawuda moo taxawe buur bi feddli kàddug Aji Sax ja mu noon mooy taxawal nguur gu sax dàkk, ñeel askanu Daawuda. Seetal ci *2.Samiyel* 7.11- 16, ak *Macë* 1.12-13.

Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.»

Téereb Yonent Yàlla Sàkkaryaa

Waññiku ci Aji Sax ji weesul

1 Ci juróom ñetteelu weeru ñaareelu
atu nguurug Daryus buuru Pers, kàddug
Aji Sax ji moo dikkal Yonent Yàlla
Sàkkaryaa, doomu Berekiya doomu Ido.
Mu ne ko: 2 «Aji Sax ji mere na seeni
maam mer mu réy. 3 Kon nag waxal
askan wi, ne leen Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: “Dellusileen
ci man,” kàddug Aji Sax jee, Boroom
gàngoor yi, “kon dinaa dellusi ci yeen.”
Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yee ko
wax. 4 Buleen mel ni seen maam, ya
yonent yu jëkk ya biraloon ne leen: “Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Dëdduleen seeni jikko yu bon ak seeni
jëf ju bon.” Te dégluwuñu, faalewuñu
ma.» Kàddug Aji Sax jee. 5 «Seeni maam,
ana ñu tey? Yonent yi nag, ndax ba fàww
lañuy dund? 6 Teewul sama kàdduy àrtu
ak sama dogali yoon ya ma yóbbante
woon sama jaam ña, yonent ya, du lépp
a dab seeni maam? Ñu dëpp nag daldi
ne: “Noonee Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
nammoona def ak nun, feye nu ko sunuy
jikko ak sunuy jëf, noonu la def ak nun.”
»

Misaal mu jëkk: Ay fas aki gawar

7 Ca ñaar fukki fan ak ñeent, ca fuk-
keelu weer waak benn, di weeru Se-
bat, ca ñaareelu atu nguurug Daryus,
kàddug Aji Sax ji moo dikkal Yonent Yàlla
Sàkkaryaa doomu Berekiya doomu Ido.
Sàkkaryaa ne: 8 Maa jekki gis, ag guddi,
nit ku war fas wu xonq. Moom nag mu
ngi taxaw ci biir garabi mirt ci aw xur, li
ko féete gannaaw di fas yu xonq, ak yu
ngëlembu, ak yu weex, ak seeni gawar.
9 Ma ne: «Ñii lu ñu wund, Sang bi?»
Malaaka miy wax ak man ne ma: «Maa
lay won lu ñii wund.» 10 Waa ja taxaw
ca biir garabi mirt ya àddu, daldi ne:
«Ñii ñooy ñi Aji Sax ji yebal, ngir ñu wër
àddina.» 11 Ci kaw loolu gawar ya àddu,
wax ak malaakam Aji Sax ji taxaw ci biir
garabi mirt yi. Ñu ne: «Wër nanu biir
àddina, ndeke àddina sépp a ngi ci jàmm,
ne tekk.»
12 Malaakam Aji Sax ji ne: «Éy Aji Sax
ji Boroom gàngoor yi, loo deeti xaar,
doo noppee xañ yërmande Yerusalem ak
yeneen dëkki Yuda? Juróom ñaar fukki
at a ngii yoo leen mere*!»
13 Aji Sax ji nag àddu, wax ak malaaka
ma doon wax ak man, kàdduy mas-sawu
yu neex. 14 Ca la ma malaaka ma doon
wax ak man, ne ma: «Yéeneel, nga
ne: Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: “Maa fiire Yerusalem, maa fiire
Siyoŋ fiiraange ju réy. 15 Waaye mer
mu réy laa mere xeet yii naagu. As lëf
laa meroon, waaye ñoom ñoo yokk aw
ay†.” 16 Moo tax Aji Sax ji dafa wax
ne: “Yërmande laay dellusee Yerusalem.
Sama kër lees fay tabaxaat.” Kàddug
Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi. Mu ne:
“Buumu nattukaay dina tàllalu ci kaw
Yerusalem.” 17 Nanga yéenewaat, nga ne
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
“Samay dëkk ay walewaat ak alal, te Aji
Sax ji mooy dëfalati Siyoŋ, mooy taamooti
Yerusalem googu.”»

2

Ñaareelu misaal: Ay béjjén ak ay tëgg

1 Ba mu ko defee, ma séentu, gisuma lu
moy ñeenti béjjén*. 2 Ma ne malaaka ma
doon wax ak man: «Béjjén yii nag?» Mu
ne ma: «Béjjén yii ñoo tasaare Yuda ak
Israyil ak Yerusalem.» 3 Ci kaw loolu Aji
Sax ji won ma ñeenti tëgg. 4 Ma ne: «Lan
la ñii di defsi?»
Mu wax ma, ne ma: «Béjjén yii tasaare
Yuda ba kenn siggeetul, tëgg yii ñoo dikk
ngir tiital leen, ba jàllarbi béjjéni xeet yi
jóg song réewum Yuda, tasaare ko.»

Ñetteelu misaal: Nit kuy natt Yerusalem

* **1:12** 1.12 Juróom ñaar fukki at la waa Yuda nekk cig njaam. ca Babilon. † **1:15** 1.15 Xeet yooyu ñoo tegoon Yuda notaange gu jéggi dayo, ba raw la leen Yàlla naraloon. * **2:1** 2.1 béjjén ñaare doole lay taxawe.

[5] Ma séentu, gisuma lu moy jenn waay
ju ŋàbb buumu nattukaay ci loxoom. [6] Ma
ne ko: «Foo jëm?»

Mu ne ma: «Xanaa natti Yerusalem, ba
xam nu mu yaatoo, ak nu mu gudde.»

[7] Fa la malaaka ma doon wax ak man
jekki di dem, meneen malaaka dikk da-
jeek moom. [8] Mu ne ko: «Dawal, nga wax
xale bu góor bii ne ko: “Yerusalem lees
di dëkke, te tata wëru ko; ŋàpp lay def,
ndax barewaayu nit ñeek jur gi ci biiram.
[9] Te man ci sama bopp,” kàddug Aji Sax
jee, “maa koy nekkal tatay sawara ji ko ub
ràpp. Te it maay doon daraja ji ci biiram.”

[10] «Éey, éey yeen, dawleen génne réewum
bëj-gànnaar,»
kàddug Aji Sax jee.
«Ni ñeenti ngelawi asamaan tasaaroo,
ni laa leen tasaaree.»
Kàddug Aji Sax jee.
[11] «Éy Siyoŋ, rëccal,
yaw mi dëkke janq Babilon mu taaru mi.»
[12] Aji Sax ji Boroom gàngoor yi déy dafa
wax, moom mi ma yebal ngir teddngay
boppam, ci mbirum xeet, yi leen sëxëtoo
woon,
nee: «Képp ku leen laal kat, laal na sama
reeni xol.
[13] Maa ngii déy di xàcci sama loxo ci seen
kaw,
te ñoom la seeni jaam di sëxëtooji.»
Kon dingeen xam ne Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi moo ma yebal.

[14] «Sarxolleel te bànneexu, yaw janq
Siyoŋ mu taaru,
nde maa ngii di dikk, màkkaanoo fi sa
biir.»
Kàddug Aji Sax jee.
[15] «Bésub keroog la xeet yu bare di taqook
Aji Sax ji,
ba doon sama ñoñ,
ma màkkaanoo fi sa biir.»
Kon nga xam ne Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi moo ma yebal ci yaw.
[16] Aji Sax jeey séddoo Yuda, muy wàllam
ci suuf su sell si,
te mooy taamooti Yerusalem.
[17] Na wépp suux ne cell fi kanam Aji Sax
ji,
ma ngoogu sàqee fa màkkaanam mu sell
ma.

3

Ñeenteelu misaal: Yosuwe am na col gu yees

[1] Gannaaw gi Aji Sax ji won ma Yosuwe
sarxalkat bu mag ba, mu taxaw fa kanam
malaakam Aji Sax ji, Tuumaalkat bi taxaw
féete ko ndijoor, ngir tuumaal ko. [2] Aji
Sax ji ne Tuumaalkat bi: «Aji Sax ji rëbb
na la, Yaw Tuumaalkat bi, Aji Sax ji taamu
Yerusalem rëbb na la. Xanaa Yosuwe mii
du lenn lu moy gillit wu ñu fëkke cib
taal?»
[3] Yosuwee ngi sol yére yu dand, taxaw
fi kanam malaaka mi. [4] Malaaka ma
wax ak ña taxaw fa kanamam ne leen:
«Summileen yéreem yu dand yi.» Mu
teg ca ne Yosuwe: «Dama ne, far naa
sa bàkkaar, te dinaa la solal lu jekk.»
[5] Ma daldi ne: «Nañu teg kaala gu set
ci boppam.» Ñu tegal ko kaala gu set ci
boppam, solal ko yeneen yére. Malaakam
Aji Sax jaa nga taxaw.
[6] Malaakam Aji Sax ji nag dénk Yosuwe
ne ko: [7] «Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi dafa wax ne: Su fekkee ne samay
yoon ngay awe te sama ndénkaane nga
dénkoo, su boobaa yaw it dinga saytu
sama kër, di sàmm samay ëtt. Te maa lay
jox ay cér yu la yaatal ci biir ñii fi taxaw.
[8] Déglul bu baax, yaw Yosuwe sarxalkat
bu mag bi,
yaak sa xarit yi toog fi sa kanam
te taxawe ab tegtal,
nde maa ngii di indi samab jaam,
ki ñuy wax Njebbit li.
[9] Doj waa ngii ma teg fi kanam Yosuwe,
te wenn doj wi, juróom ñaari gët a ngi ci
kawam.
Maa ngii di ci ñaas mbind mi ci war,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
«te maay far bàkkaaru réew mii ci benn
bés.»

[10] «Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi,
«ku nekk ci yeen ay woo moroom ma
ci ker garabu reseñam,
ak ker garabu figgam.»

4

Juróomeelu misaal: ay tegukaayi làmp ak garabi oliw

1 Ba loolu amee malaaka ma doon wax
ak man délsi, yee ma, mel ni ku ñu
yee ciy nelaw. 2 Mu ne ma: «Loo gis?»
Ma ne: «Damaa xool, gisuma lu moy
ab tegukaayu làmp bu lépp di wurus, ak
kopp bu tege ci kawam, ak juróom ñaari
làmp ci kawam, bu ci nekk ak juróom
ñaari gémmiñam ca kaw. 3 Ak ñaari
garabi oliw ca wet ga: Genn ca ndijooru
kopp ba, ga ca des ca càmmoñam.»

4 Ma dellu wax ak malaaka ma doon
wax ak man, ne ko: «Yëf yii nag, lu mu
wund, Sang bi?»

5 Malaaka ma doon wax ak man ne ma:
«Xamuloo lu yëf yii wund?» Ma ne ko
«Déedéet, Sang bi.»

6 Mu wax ma ne ma: «Lii moo di
kàddug Aji Sax ji dikkal Sorobabel, di wax
ne:

Du cig njàmbaar,
du ci doole,
ci samag Noo la.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.»
7 Yaa di kan, yaw tund wu mag wi?
Boo janook Sorobabel*, maase, dig joor,
te mooy génne ci yaw doju mujjantal wi,
riir ma jolli, ñu naan: «Aw yiw ñeel na ko!
Aw yiw ñeel na wii doj!»
8 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma, ne ma:
9 «Loxol Sorobabel a teg kenug kër gii,
loxoom a koy sottli itam,»
ngeen daldi xam ne Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi
moo ma yónni ci yeen.
10 Ana kuy xeeb bés bii lu tuut sottee?
Nañu bége kay buumu beteex bi ñu gis
ci loxol Sorobabel!

«Juróom ñaar yii nag gëti Aji Sax jee,
ñoom ñooy wër àddina sépp.»

11 Ma dellu ne ko: «Ñaari garabi oliw yii
nag, genn gi ci ndijooru tegukaayu làmp
bi, gi ci des ci càmmoñam, lu ñu wund?»

12 Ci kaw loolu ma dellooti ne ko:
«Ñaari cari oliw yi feggook ñaari solomi
wurus yiy xelli diw nag, lu ñu wund?»

13 Mu ne ma: «Xamuloo lu yooyu
wund?» Ma ne ko: «Déedéet, Sang bi!»
14 Mu ne ma: «Ñooñu ñoo di ñaar ñi ñu
diw, fal leen, ngir ñu liggéeyal boroom
àddina sépp.»

5

Juróom benneelu misaal: Taxañu mbind buy naaw

1 Ci kaw loolu ma dellu séentu,
gisuma lu moy taxañu mbind buy naaw.
2 Malaaka mi ne ma: «Loo gis?» Ma ne:
«Taxañ buy naaw laa gis, guddaayam di
ñaar fukki xasab, yaatuwaayam di fukki
xasab.»

3 Mu ne ma: «Lii mooy alkute giy
wàccsi ci kaw réew mi mépp. Li taxañ bi
wax ci genn wetam mooy képp kuy sàcc,
dees na ko fi dàqe, te li mu wax ci wetam
gi ci des mooy képp kuy giñ ci ay fen, dees
na ko fi dàqe. 4 Maay wàcce alkute gi,»
kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yee,
«mu dugg ba ci biir kër sàcc bi, ak kër nit
kiy giñe sama tur, ay fen; ci biir kër gi la
alkute giy fanaan, ba raafal banti kër gi,
aki dojam.»

Juróom ñaareelu misaal: ndab lu jigéen toog ca biir

5 Ci kaw loolu malaaka ma doon wax ak
man dikk ne ma: «Séentul rekk ba gis lii
di dikk.» 6 Ma ne: «Lu mu doon?» Mu ne:
«Ndabal nattukaay beey génn,» tegaat ca
ne: «Lii mooy seen bàkkaar ci biir réew
mi mépp.»

7 Ci biir loolu kubeeru beteex ga ca
kaw ndab la jekki yékkatiku, ndeke jenn
jigéen a nga toog ca biir ndab la. 8 Mu
ne: «Jigéen jii mooy mbon,» daldi koy
bëmëx ca biir ndab la, fél kubeeru beteex
ga, ubaat ndab la.

9 Ba loolu amee ma séentu, yem ci
ñaari jigéen ñuy dikk, ngelaw li wal seeni
laaf. Laaf yu mel ni laafi xodd lañu am.
Ñu daldi yékkati ndabal nattukaay la, ba
ca diggante asamaan ak suuf.

* 4:7 4.7 Moo soqikoo ci Buur Daawuda. Mooy kàngam la jiite woon mbooloo ma jóge woon ca ngàllog Babilon.

10 Ma ne malaaka ma doon wax ak man:
«Ana fu ñii jëme ndabal nattukaay bi?»
11 Mu ne ma: «Ag kër lañu koy tabaxali
ca réewum Sineyaar. Bu noppee, fa lañu
koy teg, ca kaw tegukaayam.»

6

Juróom ñetteelu misaal: ay watiiri xare

1 Ma dellu séentu, yem ci ñeenti watiir
yuy dikk diggante ñaari tund. Tund yi
nag di tundi xànjar. 2 Watiir bu jëkk bi,
fas yu xonq a ko takk, ñaareelu watiir bi,
fas yu ñuul a ko takk, 3 ñetteelu watiir bi,
fas yu weex a ko takk, ñeenteelu watiir
bi, fas yu tippantee ko takk, te fas yépp di
yu am kàttan.
4 Ma ne malaaka ma doon wax ak man.
«Sang bi, watiir yii lu ñu wund?»
5 Malaaka mi ne ma: «Ñii ñooy ñeenti
ngelawi asamaan yi génne fa ñu teewe
woon fa kanam Boroom àddina sépp.»
6 Bi fas yu ñuul yi takk, réewum bëj-
gànnaar la jëm; bi fas yu weex yi takk
topp seen gannaaw; fas yu tippante yi
nag, réewum bëj-saalum* lañu jëm.
7 Fas yu am kàttan yooyu yépp nag
génn, yàkkamtee wëri àddina. Aji Sax
ji ne leen: «Demleen wëri àddina.» Ñu
daldi dem, wëri àddina.
8 Ci kaw loolu mu àddu ca kaw, ne ma:
«Xoolal, ñi jëm réewum bëj-gànnaar,
samag Noo lañuy sànni ca kaw réewum
bëj-gànnaar.»

Fal nañu buur sarxalkat bu mag bi

9 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal
ma, ne ma: 10 «Yóbbalub Elday ak Tobya
ak Yedaya, bokk yooyu ñu toxal, nanga
dem jëli ko bésub tey jii, ca kër Yosya
doomu Cefaña, fa ñooñu jóge Babilon,
dal.
11 «Jëlal yóbbal boobu, di wurus wi ak
xaalis bi, nga sàkk ci mbaxanam buur, te
teg ko ci kaw boppu sarxalkat bu mag bi†,
Yosuwe doomu Yoccadag. 12 Nga wax ko
ne ko: "Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne:
Nit a ngi nii, Njebbit‡ la tudd,
ci bérabam lay jebbee,
ba tabaxi kër Aji Sax ji.
13 Mooy tabax kër Aji Sax ji
te mooy soloo daraja,
mooy toog, di jiite cib jalam,
di sarxalkat bi cib jalam,
te mébétu jàmm mooy dox diggante ñaar
yooyu mu sasoo."
14 «Mbaxanam buur mi baaxantal lay
doon ci biir kër Aji Sax ji, ñu di ko
fàttlikoo Elday§ ak Tobya ak Yedaya, ak
mbaaxug Yosiya doomu Cefaña. 15 Ñu
sore ñooy dikk tabaxsi kër Aji Sax ji, ba
ngeen xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi moo ma yebal ci yeen. Loolu mooy
am, ndegam déggal ngeen ba déggal seen
kàddug Yàlla Aji Sax ji.»

7

Leeraange ci mbirum koor dikk na

1 Ci ñeenteelu atu nguuru Daryus, ci
ñeenti fani juróom ñeenteelu weer wi,
di weeru Kisle, kàddug Aji Sax ji moo
dikkal Sàkkaryaa. 2 Fekk na Betel Sareser
kàngamu buur aki nitam yónnee ngir
dagaansi Aji Sax ji. 3 Ñu wax ak sarxalkati
kër Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, ak
yonent yi, ne leen: «Ndax danoo wara
wéye jooy ak di woor ci weeru juróomeel,
ni nu ko baaxoo at yii yépp?»
4 Ba mu ko defee kàddug Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dikkal ma, ne ma:
5 «Waxal askanu réew mi mépp, ak sarx-
alkat yi, nga ne leen: "Ba ngeen dee
woor ak a ñaawlu ci weeru juróomeel, ak
weeru juróom ñaareel, ci diiru juróom
ñaar fukki at yii, ndax man mii ngeen
doon woorala wooral? 6 Te su ngeen
lekkee ak su ngeen naanee, xanaa du seen
bopp ngeen lekkal ak a naanal?" 7 Xanaa
du yii kàddu la Aji Sax ji biraloon ci jottlib
yonent yu jëkk ya, jant ya waa Yerusalem
ak dëkk ya ko wër nekkee ci jàmm, te
diiwaani Negew, ak suufu tund ya am ñu
ko dëkke?»

* 6:6 6.6 Bëj-saalum ak bëj-gànnaar ñaare ñooy wet yi nooni Israyil féete woon. † 6:11 6.11 Liggéeyu carxal ak nguur, ñaari sas yooyu, ci yoon, du woon lees di boole yor ci Israyil. ‡ 6:12 6.12 Njebbit ndombol tànk la bu Almasi jagoo. Seetal ci *Yeremi* 23.5-6 ak Sàkkaryaa 3.8. § 6:14 6.14 Elday man naa doon Elem itam.

8 Gannaaw gi kàddug Aji Sax ji dellu
dikkal ma, man Sàkkaryaa, ne ma: 9 «Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Àtteb dëgg, nangeen ko àttee, te ngor ak
yërmande it, deeleen ko jëflantee. 10 Ab
jëtun, ak ab jirim, ak ab doxandéem, ak
ab néew-doole, buleen ko not. Lu bon it,
buleen ko mébétalante ci seen xol.»
11 Teewul ñu baña déglu, të ticc, fatt
seeni nopp, ngir baña dégg. 12 Seen
bopp lañu dëgëral niw doj, ba faaleetuñu
ndigalu yoon wi, ak kàddu yi Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi yónnee ag Noowam,
ci jottlib yonent yu jëkk ya. Muy sànj
mu réy nag, bawoo fa Aji Sax ji Bo-
room gàngoor yi. 13 «Ba ma wootee,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«wuyuwuñu; moo tax ba ñu wootee,
wuyuwuma. 14 Maa leen tasaare ni call-
weer ci biir mboolem xeet yu ñu xamul
woon, réew mi gental seen gannaaw, ba
kenn jaareetu fi dem ak a délsi. Nii lañu
defe ab gent, réew mu bakkane.»

8

Mbéx wuutu na koor

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dellu dikk, ne:

2 «Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Maa fiire Siyoŋ fiiraange ju réy,
am sànj mu réy laa koy fiiree.»

3 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maay dellu Siyoŋ,
Yerusalem googu laay màkkaanoo,
ba ñuy wooye Yerusalem dëkkub Worma,
foofu di tundu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
lees di wooye tundu Sellnga.»

4 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Mag ñu góor ñeek ñu jigéen ñeey dellu tooge
pénci Yerusalem,
ku ci nekk ak bantam cib loxoom,
ndax at yu bare.
5 Pénci dëkk bi, ay gone lay feese,
góor ak jigéen, di foye ca pénc ya.»

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Su loolu dee kawtéef ci gis-gisu ndesu askan wi
ci yooyu jant,
ndax tax na muy kawtéef ci sama gis-gis itam?»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

7 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Maa ngii di walloo sama ñoñ
fa réewum penku, ak réewum sowub jant.
8 Maa leen di indi,
ñu màkkaanoo digg Yerusalem,
di sama ñoñ, may seen Yàlla,
ci biir worma ak njekk.»

9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Yeen ñi dégg kàddu yii tey
ci gémmiñu yonent yi fekke woon
ba ñuy teg kenug kër Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ngir tabaxaat kër gi,
nangeen góor-góorlu.
10 Ndax lu jiitu fan yooyu, nit feyeekuwul peyoor,
te mala it indilul nit peyoor,
kuy dem ak kuy dikk amul woon jàmm cib noon,
nde maa xabtaloon ku nekk ci kaw mo-roomam.
11 Waaye léegi du na woon laay def
ak ndesu askan wii.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
12 «Ndax jiwum jàmm lay doon,
garabu reseñ meññ doomam,
suuf si meññ gàncaxam,
asamaan di lay.
Loolu lépp laay sédd ndesu askan wii.
13 Na ngeen doone woon alkànde ci biir xeet yi,
yeen waa kër Yuda, ak waa kër Is-rayil,
ni laa leen di walloo, ba ngeen doon barke.
Buleen ragal. Góor-góorluleen.»
14 Ndax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi déy dafa wax ne:
«Na ma leen nammoona mbugale
te delluwuma ci gannaaw,

ba ma seeni maam merloo,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
15 «ni laa nammatee baaxe, ci janti tey jii,
Yerusalem, ak waa kër Yuda.
Kon buleen ragal.

16 «Ndigal yii, nangeen ko jëfe:
Deeleen waxante dëgg,
te dëgg ak yoon, nangeen ko àttee àtteb jàmm
ci seen ëtti àttekaay.
17 Ku nekk ci yeen, loraangey moroomam,
bumu ko mébét cib xolam,
te kàddug ngiñ ci ay fen, buleen ko safoo,
nde loolu lépp laa bañ.»
Kàddug Aji Sax jee.

18 Kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dellu ma dikkal ne ma:
19 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Muy koorug weeru ñeenteel, di koorug weeru juróomeel,
ak koorug weeru juróom ñaareel, ak koorug weeru fukkeel*,
lépp janti mbég ak bànneex,
ak bési ndaje yu rafet lay nekkal waa kër Yuda
Waaye dëgg ak jàmm, soppleen ko.»

20 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Ay askan ñooy dikkati, di waa dëkk yu bare,
21 waa dëkk bii dem ne bee:
“Nan dema dem dagaani Aji Sax ji,
nan sàkkuji Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,”
Ñu ne leen: “Nun it kay, nu ngi dem.”»
22 Askan yu bare, ak xeet yu am doole ñooy dikk,
di sàkkusi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi ci Yerusalem,
di dagaansi Aji Sax ji.

23 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Janti keroog yooyu, fukk ñuy làkk
mboolem làkki xeet yi,
ñooy langaamoo catu mbubbu benn Yawut, naan ko:
“Nun, yeen lanuy àndal,
nde noo dégg ne Yàllaa ngeek yeen.”»

9

Mbugal mu mucc topp dal na askani diiwaan bi

1 Yéeneb kàddug Aji Sax jii moo rot
ci kaw réewum Addarag*,
ba dali ca kaw Damaas.
Du ci mboolem giiri Israyil rekk
la Aji Sax ji ne jàkk bëtam,
waaye doom aadama yépp la ne jàkk.
(xg / Gëti nit ñi, ba ci giiri Israyil gépp kat,
ñu ngi ne jàkk ci Aji Sax ji.)
2 Kàddu gi dal na itam Amat,
ga digalook Damaas,
dal Tir ak Sidon, ak la ñuy muus lépp.
3 Tir moo tabaxal boppam tata,
moo dajale xaalis ni feppi suuf,
ak wurus wu ne xas ni donji banu mbedd.
4 Ndeke Aji Sax ji moo koy moom,
xalab alalam biir géej,
te sawaraa koy xoyom.
5 Askalon moo koy gis, tiit;
Gasa gis ko, jàq njàqare lu réy,
mook Ekkron it ndax yaakaar ju tas.
Gasa la buur bay réere,
Askalon ñàkk ku ko dëkke.
6 Xeet wu raxe mooy sanci Asdodd,
te maay sàggi sagub Filisteen ñi.
7 Ci seen gémmiñ laay foqatee deret ji ñuy lekk,
yàbbiloo leen seen ñam yu seexluwu yi ñu ŋank.
Seenu ndes it dina ma def seen Yàlla,
mel nig làng ci giirug Yuda,
Ekkron it ci sama ñoñ lay bokk ni Yebuseen ñi†.
8 Maay taxaw wattu fi wër sama kër,
aar ko ci ñiy dem ak a dikk,
ba boroom doole dootu not sama waa kër,
nde léegi samay gët laa leen ne jàkk.

Buur Almasi dikk na

* **8:19** 8.19 Bési koor yooyu ba bànni Israyil nekkee ngàllo ca Babilon lañu ko daan sàmm, di ko ñaawloo seen jaar-jaar yu metti. * **9:1** 9.1 Addarag Ci diiwaanu Siri la nekk, mook dëkk yi ci aaya 1 ba 8 ñoo dale bëj-gànnaar ba bëj-saalum te nekk ci tefesu géej gu mag ga. Seetal ci *Màndiŋ mi* 34.5-6. † **9:7** 9.7 Yebuseen ñi ñoo dëkkoon Yerusalem lu jiitu te mujj bokk ci Israyil. Seetal ci *Yosuwe* 15.63.

9 Bégala bég, janq Siyoŋ mu taaru,
janq Yerusalem mu taaru laa ne:
Xaacul, sa buur a ngoog, jëmsi ci yaw,
moo jot njekk ak mucc,
te teewu koo woyof, war mbaam,
cumbur doomu mbaam.
10 Maay dagge watiiru xare diiwaanu Efrayim,
dagge fasu xare fi Yerusalem,
xalay xare damm,
muy wax xeet yi jàmm,
kilifteefam dale géej ba géej,
dale dexu Efraat ba ca cati àddina.

Aji Sax ji mooy xeexal ñoñam

11 Yaw nag, deret ji feddli sama kóllëreek yaw,
ci laay seet ba yiwi sa nit ñi ñu tëj
biir kàmb gu ndox amul.
12 Yeen ñi ñu tëj, ngeen di dunde yaakaar,
delluleen ca tata ja.
Bésub tey jii sax maa dogu ne
ñaari yoon laa leen di yool.
13 Yuda déy laay bank, muy samag xala,
te Efrayim laa koy soxe, muy fitt gi.
Yaw Siyoŋ, sa doom yu góor laay yékkati
ci sa kaw doom yu góor, yaw réewum Geres (/Yawaan).
Doomi Siyoŋ laay def saamaru jàmbaar.
14 Su boobaa Aji Sax jeey feeñ fi leen tiim,
ag fittam tàkk nig melax.
Bufta gi la Boroom bi Aji Sax ji di wal,
ànd ak ngëléni bëj-saalum, dikk.
15 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi mooy aar ñoñam,
ñuy falaxe, di joggati doji mbaq,
di naan ak a xaacu ni ñu màndi.
Ni ndabi deretu juru sarax di feese,
ni lañuy feese ak deretu noon yi,
taq ci ripp ni cati sarxalukaay ba.
16 Bésub keroog seen Yàlla Aji Sax ji
mooy sàmm ñoñam nig jur,
ñuy lerxat cim réewam
ni peri gànjar di ray-rayee ci mbaxanam buur.
17 Ndaw bànneex akub taar ca ñoom!
Pepp yafal xalelu góor,
biiñ bu bees naatal yaramu janq.

10

Xërëm neen la

1 Bu suuf maree, ñaanal Aji Sax ji ab taw,
Aji Sax ji mooy sàkk ay xàmbaar,
sóobal nit ab taw,
saxalal ku ne am ñax ci àll bi.
2 Xërëm, waxi neen,
gisaanekat gisi fen,
seeni gént, nari neen,
te caaxaani neen lañuy dalalee.
Moo tax mbooloo mii di taxawaalu niy xar,
tumurànke ndax ñàkkub sàmm.

Yiwiku ñeelati na Israyil

3 «Sàmm yi la sama mer tàkkal,
ñoom sikket yooyu laay dikke mbugal.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat mooy taxawu
kërug Yuda, géttam,
te moo leen di def aw fasam wu am daraja,
ngir xare.
4 Fa Yuda la doju collu tabax di bawoo,
jënu xayma, fa moom,
xalay xare, fa moom,
mboolem njiit yi ba ñépp daj, fa moom.
5 Ni ñeyi xare lañuy mel,
di joggati banu mbedd mi ci biir xeex bi.
Noonu lañuy xaree, nde ñoom la Aji Sax jiy àndal,
ñuy torxal gawar yi.
6 Maay jàmbaaral waa kër Yuda,
maay wallu waa kër Yuusufa,
suqli leen, ñeewante leen,
ñu mel ni masuma leena xarab,
nde man maay seen Yàlla Aji Sax ji,
te maa leen di nangul.
7 Waa Efrayim ni ñeyi xare lañuy mel,
seen xol neexe ni bànneexu biiñ,
seeni doom gis ko, bég,
seenub xol di bànneexoo Aji Sax ji.
8 Maay waliis, dajale leen,
nde maa leen di jot,
ñu bareeti na ñu baree woon.
9 Fi biir xeet yi laa leen saawi,
waaye fa bérab yu loq ya lañu may fàttlikoo,
di fa dund ñook seeni doom,
ba keroog ñuy délsi.
10 Fa réewum Misra laa leen di waññee,
te fa Asiri laa leen di dajalee,
yóbbu leen réewum Galàdd ak Libaŋ,
te deesu fa gis fu ñu xaj.

11 Maay jàll géeju njàqare ga,
fàdd gannax ya,
mboolem xóotey dexu Niil wow,
sagub Asiri sàggiku,
nguurug Misra foq.
12 Ci Aji Sax ji laa leen di jàmbaarale,
ciw turam lañuy daagoo.
Kàddug Aji Sax jee!»

11

1 Libaŋéey, ubbil say wunt,
sawara xoyom sa garabi seedar.
2 Yaw garabu sippar, yuuxul,
garabu seedar daanu na,
garab yu darajawu rajaxoo na.
Yeen garabi seen ya ca Basan, jooyooleen,
nde gott bu fatt baa sëngéem.
3 Jooyi sàmm ya jib na,
seen daraja réer na,
ŋari gaynde ya it jolli na,
nde gajjug tàkkal Yurdan a tas.

Sàmm bu baax jotul yoolam

4 Aji Sax ji sama Yàlla dafa wax ne:
«Sàmmal gétt gi ñuy rendiji.
5 Ñi leen jënd di leen rendi,
te jàpp ne yoon toppu leen ci;
ñi leen jaay naan: “Sant Aji Sax ji, woomle nanu,”
gétt gi la seeni sàmm yërëmul.
6 Dootuma yërëm waa réew mi (/àddina) déy,»
Kàddug Aji Sax jee!
«Maa ngii di teg doom aadama yi,
ku nekk ci loxol moroomam,
ak ci loxol buuram,
ñu not réew mi,
te duma leen xettli ci seen loxo.»
7 Ba loolu amee may sàmm xar yi
teefonke yi nara rendiluji, rawatina ñi
gëna sonn ci gétt gi. Ca laa jël ñaari yeti
sàmm. Benn bi ma tudde ko Xejjoo, bi ci
des ma tudde ko Bennoo. Ci kaw loolu
may sàmm gétt gi. 8 Gannaaw gi, ñetti
sàmm laa dàq ci wenn weer. Ci kaw loolu
ma doyal ci xar yi, ñoom it, ma génnliku
leen. 9 Ma ne gétt gi: «Dootuma leen
sàmm. Na ñiy dee, dee; ñiy sànku, sànku;
ñi dese bakkan yàppante ci seen biir.»
10 Ba mu ko defee ma jël sama wenn
yet wi, Xejjoo, damm ko, ngir doge ko
sama kóllëre gi ma fasoo woon ak askan
yépp. 11 Bésub keroog la kóllëre ga dog,
teefonke yi may xool daldi xam ne loolu
kàddug Aji Sax ji la.
12 Gannaaw loolu ma ne leen: «Su leen
neexee, joxleen ma sama peyoor, su leen
neexul téyeleen ko.» Ñu wañ fanweeri
donji xaalis, feye ma.
13 Aji Sax ji ne ma: «Ndaw njëg gu réy
gu ma leen jaral! Sànni ko ca boroom
njaq ya.» Ma jël fanweeri donji xaalis ya*,
sànni ko boroom njaq ya, ca kër Aji Sax
ji.
14 La ca tegu ma damm sama ñaareelu
yetub sàmm ba, Bennoo, ngir dog bokk gi
dox diggante Yuda ak Israyil.
15 Aji Sax ji nag neeti ma: «Léegi jëlal
jumtukaayu sàmm bu ñàkk bopp. 16 Maa
ngi nii kat di taxawal ab sàmm ci réew
mi. Lu ci réer, faalewu ko; lu ci lajj, du ko
seet, lu ci gaañu, du ko faj, lu wér du ko
xont, te lu ci duuf, mu yàpp, ba toj seeni
we.
17 Wóoy bii yambarub sàmm
buy wacci gàttam.
Yal na saamar làggal loxoom,
fuq bëtu ndijooram.
Yal na loxoom lax ne làcc,
bëtu ndijooram giim ba gëmm fatuus.»

12

Yerusalem yiwiku na

1 Ab yéenee ngi, di kàddug Aji Sax ju
dikkal Israyil. Kàddug Aji Sax jee, ki
firi asamaan, lal suuf, te bind noowug
doom aadama ci biir doom aadama. 2 Mu
ne: «Maa ngii di waaja def Yerusalem,
muy ndabal sànj luy màndee, ñeel
mboolem xeet yi ko wër, te kera bu ñuy
gaw Yerusalem, Yuda gépp ca lay bokk.
3 Bésub keroog maay def Yerusalem di
doj wu diis gann ci xeet yépp. Képp ku
ko jéema yëngal, da ciy gaañoo gaañu
rekk. Te xeeti àddina yépp ay daje ci
kawam. 4 Su keroogee,» Aji Sax jeey
wax: «ngëlëmte laay dumaa wépp fas,
te ag ndof laay dumaa gawaram. Kër

* **11:13** 11.13 Mooy ndàmpaay li ñuy fey sang bu ñu gaañ jaamam. Seetal ci *Mucc ga* 21.32.

Yuda nag laa naan jàkk samay gët, te ag
cilmaxa laay dumaa wépp fasu xeet yi.
5 Su ko defee njiiti Yuda ci seen xol lañu
naa: “Waa Yerusalem, sunu doolee ngi
ci sunu Yàlla, Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi.” 6 Bésub keroog maay def njiiti Yuda
mel ni ab taal bu jafal jalu matt, mbaa
jum bu ñu jafal ci sabaaru pepp; wetu
ndijoor ak wetu càmmoñ lañuy xoyome
mboolem xeet yi leen wër, te Yerusalem
toog bérabam, di Yerusalem ba tey.

7 «Aji Sax ji Yuda lay jëkka wallu, ndax
darajay waa kër Daawuda, ak darajay
waa Yerusalem baña màgg ba ëpple
Yuda. 8 Bésub keroog Aji Sax jeey doon
kiiraayal waa Yerusalem. Ñi gëna néew
doole ci ñoom sax ñook Daawudaay tol-
loo doole, waa kër Daawuda jiite leen ni
Yàlla, ni malaakam Aji Sax ji. 9 Su bés baa
laay tàmbalee faagaagal mboolem xeet
yiy songsi Yerusalem.

Ñaawlu dikkal na réew mépp

10 «Bu loolu amee maay sottil waa kër
Daawuda ak waa Yerusalem, noowug yiw
aki dagaan, ba ñu geesu ma man, mi ñu
jam ba mu sar, te dinañu ko jooy ni ñuy
jooye benn bàjjo, di ko naqarlu ni ñuy
naqarloo deewug taaw. 11 Su bés baa
yuuxi dëj yu réy ay jibe fi Yerusalem,
mel ni yuuxi dëj ya ca Adàdd Rimon*, ca
jooru Megido. 12 Waa réew meey jooy
seenub dëj, làng gu nekk beru ñoomu
neen. Làngu kër Daawuda di ñoomu
neen, seeni jabar di ñoomu neen; làngu
kër Natan† di ñoomu neen, seeni jabar
it di ñoomu neen. 13 Làngu kër Lewi di
ñoomu neen, seeni jabar di ñoomu neen;
làngu Simey‡ di ñoomu neen, seeni jabar
di ñoomu neen. 14 Mboolem làng yi ci des
it, làng gu ci nekk di ñoomu neen, seeni
jabar di ñoomu neen.

13

Ay tuur ak yonenti caaxaan day jeex

1 «Bésub keroog bëtu ndox dina bënnal
kër Daawuda, ak waa Yerusalem, ngir
setal bàkkaar ak sobe.
2 «Bésub keroog,» kàddug Aji Sax
jee, Boroom gàngoor yi, «Turi xërëm
laay dagge ci réew mi, ba deesatu leen
fàttliku. Yonent yeek xelum xërëmtu it,
maa koy tukkal ci réew mi. 3 Te képp kuy
biralati waxyu, ay waajuram, baayam ak
ndeyam nañu ko wax ne ko: “Doo dese
bakkan, ndax yaa fen ci turu Aji Sax ji.”
Ay waajuram, baayam ak ndeyam nañu
ko jam ba mu dee, ca ba muy biral waxyu.
4 «Su bés baa, bépp yonent buy biral
waxyu, kersa lay am ci am peeñoom.
Kenn du sol ni yonent yi, yérey der yu ànd
ak kawaram, ngir di naxe. 5 Kenn ku ne
da naan: “Man de dumab yonent, beykat
laa. Ab surga laa masa doon ba may ndaw
ba tey.” 6 Te su ñu ko nee: “Légét yii ci
sab dënn nag?” Da naan: “Lii de ay légét
la yu ma jële ca sama kër xarit ya*.”»

Kóllëre feddliku na

7 «Éey saamar, yewwulal sama sàmm bi,
sama jàmbaar jii ma lëngool,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
«Dóoral sàmm bi, xar yi tasaaroo,
ma walbati sama loxo,
jublu ci jur gu ndaw gi.
8 Su boobaa ci réew mi mépp, kàddug Aji
Sax jee,
ñaari xaaj yi lees di dagg, ñu sànku,
ñetteel ba ca des lees fay wacc.
9 Ñetteel bi laay tàbbal ci sawara,
xelli ko ca ni ñuy xellee xaalis,
nattu ko ni ñuy nattoo wurus cib taal.
Xaaj boobu moo may woo ci sama tur,
ma wuyu ko.
Moom laay wax: “Sama ñoñ,”
Moom mu ne: “Aji Sax jeey sama Yàlla.”»

14

Xare bu mujj jib na

1 Bés a ngii di dikkal Aji Sax ji,
ca lees di séddoo fi seen biir,
alal ju ñu nangoo ci yeen.

* **12:11** 12.11 Adàdd Rimon mooy fa ñu doon jooye deewug Buur Yosiya. Seetal ci *2.Jaar-jaar ya* 35.21-25. † **12:12** 12.12 Natan kenn la ci doomi Daawuda. Seetal ci *2.Samiyel* 5.14. ‡ **12:13** 12.13 Simey ab sët la ci Lewi. Seetal ci *Mucc ga* 6.16-17. * **13:6** 13.6 xarit ya li mu tekki mooy tuur yi, ci waxin.

2 Xeet yépp laay dajale ci kaw Yerusalem,
ngir xare.
Dëkk bi lees di nangu, sëxëtoo kër yi,
tëdde jigéen ñi.
Genn-wàllu dëkk beey génn, jëm ngàllo,
waaye ndesu askan wi, deesu leen dagge
ci dëkk bi.
3 Su boobaa la Aji Sax jiy génn,
xeex ak yooyu xeet,
ni mu baaxoo xeexe ci bésub xare.
4 Bésub keroog, kaw tundu Oliw ya
la tànkam yay sampe,
fa janook Yerusalem, ca penku,
tundu Oliw ya xar ca digg ba,
penku ba sowu,
def xur wu yaa,
genn-wàllu tund wa randu, jëm bëj-gànnaar;
genn-wàll ga jëm bëj-saalum.
5 Xur wa ca diggante sama tund ya ngeen
di jaare daw,
ndax xur wa ba Accal lay àkki.
Na seeni maam dawe woon ngeen di
dawe,
ba suuf sa yëngoo,
ca janti Osiyas buurub Yuda.
Sama Yàlla Aji Sax ji mooy dikk,
ànd ak mboolem ñu sell ñi.
6 Bésub keroog, dug leer,
dub sedd, te du benn tawub yuur.
7 Benn bésu boppam lay doon
bu Aji Sax ji doŋŋ xam;
du doon bëccëg, du doon guddi,
te bu ngoonee mu leer.
8 Bésub keroog Yerusalem la ndox muy
dund di wale,
genn-wàll gi jëm géeju penku,
genn-wàll gi, géeju sowu,
te noor ak nawet lay doon.
9 Aji Sax ji mooy doon buuru àddina sépp,
bésub keroog Aji Sax ji di kenn,
turam di wenn.

10 Réew mi mépp ag joor lay soppliku,
dale ko Geba ba Rimon ca bëj-saalumu
Yerusalem,
Yerusalem tooge bérabam, tiim la ko wër,
dëkk bi dale ca buntu Beñamin,
ba fa bunt ba woon,
jàll ba ca buntu Jàddukaay ba,
daleeti ca tatay Ananel ba ca nalukaayi
reseñi buur*.
11 Dees na ko dëkke te deesatu ko faagaagal,
kaaraange la Yerusalem di dëkke.

12 Yii duma la Aji Sax jiy duma
mboolem xeet yi xareek Yerusalem:
Seen suux mooy yàqu te ñu ne jonn
taxaw,
seeni gët yàqu ca seen biir paxi gët,
seenu làmmiñ nëb ca seen biir gémmiñ.
13 Bésub keroog tiitaange ju réy mooy
tukkee ci Aji Sax ji
wàcc ci seen biir;
ku nekk jàpp sa loxol moroom,
ñu songoo.
14 Yuda it day fekksi Yerusalem ci xeex bi,
te dees na dajale alali xeet yi leen wër
yépp;
wurus, xaalis ak yére, bare, ne gàññ.
15 Yooyu duma it mooy dal fas,
ak berkelleek giléem ak mbaam-sëf,
ak lépp luy jur ci biir dal yooyu,
noonu lees di dumaa mala yépp.

16 Su boobaa mboolem ndesu wépp xeet
wu songoon Yerusalem,
Yerusalem lay yéegi at mu ne,
ngir sujjóotali Buur Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi,
tey màggalsi màggalu Mbaar yi*.
17 Te gépp làngu kaw suuf gu yéegsiwul
ba Yerusalem,
ngir sujjóotalsi Buur Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi,
googu làng du tawlu.
18 Làngu Misra it, su ñu yéegul ba dikk,
duñu tawlu;
dinañu jot ci duma yi Aji Sax jiy duma
xeet yi yéegul ba màggalsi màggalu
Mbaar yi.
19 Loolooy doon dumay Misra ngir seen
bàkkaar,
di dumay wépp xeet ngir seen bàkkaar,
ndax ñàkka yéeg ba màggalsi màggalu
Mbaar yi.
20 Bésub keroog jóolóoliy fas yi sax
dees na ci bind:

* **14:10** 14.10 Mboolem Yerusalem, ak ci wetam yépp la aaya bi wax ne mooy tiim diiwaan bi ko wër.

«Sell na ñeel Aji Sax ji.»
Te ni ndabi tuurukaay yi fi kanam sarxalukaay bi selle,
cin yi gëna néew daraja ci biir kër Aji Sax ji sax
noonu lañu selle.
21 Su boobaa luy cin ci Yerusalem ak Yuda,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi lees koy sellalal,
ba mboolem ñi dikk di sarxalsi,
ci lañuy jël, togge.
Te bésub keroog ab jula dootu am
ci biir kër Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

Téereb Yonent Yàlla Malasi

1 Yéeneb kàddug Aji Sax jii moo ñeel
Israyil, ci jottlib Malasi.

Cofeelu Aji Sax ji kóllëreem la laloo

2 Aji Sax ji nee: «Dama leena sopp,»
yeen ngeen ne: «Ana noo nu soppe?»
Mu ne: «Xanaa Esawu du seexub Yanqóoba?»
Kàddug Aji Sax jee,
«moona Yanqóoba laa sopp,
3 te Esawu laa foñ.
Maa def ay tundam ab gent,
ab céru suufam, ma def ko dëkkuwaayu tilli màndiŋ mi.
4 Su Edom* nee: “Dees noo rajaxe,
waaye nooy tabaxaat gent bi,”
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moom dafa wax ne:
“Ñooy tabax, maay màbb.”
Ñoom lees di wooye waa diiwaan bu bon bi,
askan wi Aji Sax ji mere ba fàww.
5 Yeena koy gisal seen bopp,
yeenay seede ne: “Màggaayu Aji Sax ji jéggi na kemu réewum Israyil.”

Aji Sax ji tiiñal na sarxalkat yi

6 «Doom teral baayam,
jaam, sangam.
Man, su ma dee baay, ana saab teraanga?
Su ma dee ab sang, ana saab cér?»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
mu ne: «Yeen sarxalkat yi teddadil ngeen sama tur,
yeen ngeen ne: “Ana nu nu teddadile sa tur?”
7 Xanaa di indi ñam wu sobewu
fi sama sarxalukaay.
Yeen ngeen ne: “Ana nu nu la sobeele?”
Xanaa xalaat ne sañees naa teddadil sarxalukaayu Aji Sax ji.
8 Bu ngeen ma sarxalsee jur gu gumba, dara aayu ci?
Am bu ngeen ma sarxalsee jur guy soox,
ak jur gu wopp, dara aayu ci daal!
Yóbbul leen ko seen boroom dëkk rekk,
ba xam ndax moo leen di nangul,
mbaa mu siggil leen!»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

9 «Ngeen ne: “Léegi nag tinuleen Yàlla rekk,
mu baaxe nu!”
Yeena tooñ, ndax day siggil kenn ci yeen?»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
10 «Éy bu kenn ci yeen tëjoon bunt yi far,
te baña jafal ab taal ci sama kaw sarxalukaay ci dara.
Awma benn bànneex ci yeen!»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Ab sarax, duma ko nangoo ci seeni loxo.
11 Waaye li ko dale penku ba sowub jant,
fu ci nekk la sama tur màgge ci biir xeet yi,
te fépp lees di taale cuuraay, ngir sama tur,
boole ci sarax su set,
nde sama tur a ni màgge fi biir xeet yi.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
12 «Waaye yeen yeena teddadil sarxalukaayu Aji Sax ji,
nde yeena xalaat ne lu sobewu la,
te aw yàppam, aw ñamam jarul dara.
13 Yeena ngi naa: “Ndaw lu soof,” di ciipatu.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Jur gu ñu sàcc ngeen may indil,
ak guy soox, ak gu wopp,
loolu mooy seen sarax!
Nu ma koy nangoo ci seeni loxo?»
Aji Sax jee ko wax.

14 «Alkànde ñeel na ab jinigalkat bu am ci géttam
am kuuy mu mu xasoo sarxe,
te di sarxalal Boroom bi jur gu sikk,
nde man, buur bu mag laa!»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Sama tur moo jara ragal fi biir xeet yi.

* **1:4** 1.4 Edomeen ñi ñoo askanoo ci Esawu, bànni Israyil askanoo ci Yanqóoba seexu Esawu. Esawu moo teddadil li taxawe kóllërey Aji Sax ji, ba mu sàgganee cérub taawam. Seetal ci *Njàlbéen ga* 25.34. Edomeen ñi ñoo dëddu Israyil mi Aji Sax ji taamul boppam. Seetal ci *Abdiyas* 10-14.

2

1 «Léegi nag, sarxalkat yi, santaane bii yeen la ñeel.
2 Su ngeen dégluwul,
te defuleen seen xel ci teral sama tur,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«alkànde laay yebal fi seen biir,
ba alagaale seeni barke,
te alag naa ko jeeg,
nde defuleen seen xel ci teral ma.
3 Maa ngii di yar seen askan,
sëlëm leen sébbriit,
mi jóge ci seen saraxi màggal,
ñu tonniwaale leen ak sébbriit mi.
4 Su boobaa ngeen xam ne
maa leen yónnee santaane bii,
ngir saxal sama kóllëreek Lewi*.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
5 «Sama kóllëre moom laa ko séqal,
mu jur ndund ak jàmm,
maa ko may loolu ngir mu ragal ma,
ragaloon na ma it, bay yéemu ci sama tur.
6 Njànglem dëgg la dëkkaloon ci gémmiñam,
te ag njubadi, déggeesu ko ciw làmmiñam,
xanaa di ànd ak man ci jàmm ak njub,
tey baloo ñu bare yoonu ñaawtéef.

7 «Kàddug sarxalkat déy day sàmm xam-xam,
te ciy waxam la nit ñi di sàkkoo àlluwa,
nde mooy ndawal Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
8 Waaye yeen dangeena moy yoon wi,
seenum njàngle ngeen fakktale ñu bare,
te yeena fecci kóllëreg Lewi.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
9 «Moo tax man it ma def xeet wépp xeeb leen,
sewal leen,
feye leen ko seen ñàkka sàmm samay yoon,
ak par-parloo gi ngeen di diglee yoon wi.»

Aji Sax ji du nangu saraxi workat yi

10 Xanaa du benn baay lanu am, nun ñépp?
Te jenn Yàlla jee nu sàkk?
Lu waral ku ne di wor mbokkam,
ba fecci kóllërey maam ya?
11 Yuda wor na,
lu jomblu lees def
fi Israyil ak Yerusalem.
Yuda déy moo teddadil li Aji Sax ji sopp
te mooy bérabam bu sell:
Yuda moo takk janqub yàllay doxandéem.
12 Ku def lii, yal na Aji Sax ji dagge ci xaymay Yanqóoba, gépp kuutaayam, boole ci kuy indil ab sarax, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
13 Lii itam yeena ngi koy def:
Yeena ngi tawal ay rongooñ sarxalukaayu Aji Sax ji,
di jooy ak a binni,
ndax moo geesootul seen sarax,
te nangootul lenn ci seen loxo.
14 Ngeen naa: «Ndax lan?»
Ndax Aji Sax ji moo seede seen diggante ak seen jabar ja ngeen jël ba ngeen di ndaw,
tey ngeen wor ko, te mu doonoon seen wéttal,
seen jabar ju ngeen séqal kóllëre.
15 Kenn deful lii te desem xel.
Kenn doŋŋ a ko defoon. Ndax lan?
Kuutaay li ko Yàlla digoon la doon wut.
Kon nag sàmmleen seenum xel,
te buleen wor seen jabar ja ngeen jël ba ngeen di ndaw.
16 «Pase laa bañ,»
Aji Sax ji, Yàllay Israyil moo ko wax,
«ak ku làmboo jëfi loraange ni mbubb.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
Kon nag sàmmleen seenum xel,
te buleen wor.

Aji Sax ji, dëgg lay àtteji

17 Soof ngeen Aji Sax ji ak seeni wax,
ngeen naan: «Nu nu ko soofe?»
Xanaa naan: «Képp kuy def lu bon
mooy ki baax ci Aji Sax ji,
te kooku la safoo.»
Mbaa ngeen naa: «Ana Yàlla jiy àtte dëgg sax?»

3

1 «Maa ngii di yebal sama ndaw,
mu xàllal ma aw yoon.
Sang bi (/Boroom bi) ngeen di sàkku

* **2:4** 2.4 Leween ñi jëfe woon fiiraange ci Aji Sax ji, ñoom lay wax. Seetal ci *Mucc ga* 32.25-29.

mooy jekki agsi këram,
malaakam kóllëre moomu (/ ndawal kóllëre loolu), ki ngeen safoo,
mu ngooguy dikk.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
2 Waaye bésub dikkam, ana ku ko mana dékku?
Bu teewee ana kuy taxaw?
Nde moom daa mel ni sawaras tëgg buy xelli weñ,
melati ni xemey fóotkat.
3 Fa mbaxana dee benn lay tooge ni xellikat ak seggkat,
te mooy segg sëti Lewi, xelli leen ni xaalis ak wurus,
ba ñu doon niti Aji Sax ji,
ñi koy indil sarax ci njekk.
4 Su boobaa la saraxu Yuda ak Yerusalem di neex Aji Sax ji,
na jant ya woon, at ya woon.

5 «Maa leen di dikke ab àtte,
di ab seede bu taxaw temm
ci tuumaal ñeengokat yeek njaalookat yi,
ak ñiy fene ngiñ,
ak ñiy xañ ab liggéeykat peyooram,
di noggatu ab jëtun akub jirim,
di beddi doxandéem te ragaluñu ma.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
6 «Man Aji Sax ji déy, duma soppiku,
te yeen noppiwuleen di askanu Yanqóoba*, ay workat.

Waññiku ci Aji Sax ji moo war

7 «Ca seen janti maam
ngeen dëddoo sama dogali yoon,
sàmmuleen ko.
Waññikuleen fi man, ma waññiku fi yeen,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Yeena ngi naa:
“Ci lan lanuy waññikoo?”
8 Waaw, nit dina sàcc Yàlla?
Ndaxam yeen yeena ngi may sàcc
te yeena ne: “Ana nu nu la sàcce?”
Xanaa ci seen cérub fukkeelu alal akub jooxe.
9 Alkànde ju réya ngi leen di dikkal,
nde man ngeen di sàcc, yeen mboolem askan wi.
10 Indileen mboolem céru fukkeel
ca kërug denc ya,
ba ab dund am sama biir kër,
te ngeen seetloo ma ko rekk,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«ndegam duma leen ubbil bunti asamaan,
ba sottil leen barke bu doy.
11 Maa leen di gëddal njéeréer,
ba du leen yàqal meññeefum suuf,
te reseñug tool du leen jaasiral.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
12 «Xeet yépp ñu barkeel ñi lañu leen di wooye,
nde réewum bànneex ngeen di dëkke.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

Aji Sax ji dina fésal njubteg àtteem

13 «Kàddu yu ñagas ngeen teg ci sama kaw,»
Aji Sax jee ko wax.
«Te yeena ne: “Ana kàddu yu ñu la waxal”?
14 Yeena ne: “Jaamu Yàlla ag neen la.
Ana lu nu jële ci dénkoo ndénkaaneem,
tey wéye toroxlu
fi kanam Aji Sax ji Boroom gàngoor yi?
15 Moo tax nu ne nit ñu bew ñi ñooy ñi barkeel,
ñiy def lu bon kay ñoo baaxle,
ñoom ñiy diiŋat Yàlla, teg ca rëcc.”»

16 Ca la ñi ragal Aji Sax ji diisoo ci seen biir,
Aji Sax ji teewlu, déglu leen.
Ñu bind fi kanamam téereb fàttliku,
bu lim ñi ragal Aji Sax ji,
te teral aw turam.
17 «Sama moomeelu bopp la ñooñuy doon,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«ca bés ba may jëfi, sama gànjar lañuy doon,
te ni baay di baaxee as ngóoram su ko taxawu,
ni laa leen di baaxee.
18 Ca ngeen di ràññaatlewaat diggante
ku jub ak ku bon,
kuy jaamu Yàlla,
ak ku ko jaamuwul.
19 Bés ba déy a ngii di ñëw,
di tàkk ni taal bu yànj.

* **3:6** 3.6 askanu Yanqóoba mooy askan wi soqikoo ci Yanqóoba mi suufu woon ab seexam.

Képp ku bew ak kuy def lu bon,
ca lay mel ni boob,
te bésub keroog baa koy jafal.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Du leen waccal tus, dub reen, dub car.
20 Waaye yeen ñi ma ragal
la jantub njekk di fenkal,
yiire leen ceeñeer yuy wéral,
ngeen génn di tëbantu ni ay sëlluy yar.
21 Yeenay joggi ñu bon ñi,
ñu doon pënd fi seen ron téstën,
keroog bés ba may jëfi.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

22 «Bàyyileen xel ci yoonu Musaa, sama jaam ba,
yoon wa ma ko dénkoon fa tundu Oreb,
ñeel Israyil gépp,
mu diy dogal ak àttey yoon.
23 Maa ngii di yebal ci yeen, Ilyaas yonent bi,
balaa bésub Aji Sax jee teew,
di lu màgg te raglu.
24 Mooy delloo xolu baay ca doom ja,
delloo xolu doom ca baay ba,
lu ko moy ma dikk duma réew mi, ba faagaagal ko.»

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottlib Luug

Ubbite gi

Luug ak Jëf ya benn téere la bu ëmb ñaari pàcc. Ñaar ñépp a indi ni Yàlla jëkka wooye bànni Israyil ba noppi, doora woo mboolem xeet yi, ngir ñu barkeele ci Ibraayma.

Ci pàcc bu jëkk bi, nettalib Luug Yerusalem la dox jëm, ëttu kërug cosaanu askanu Yawut. Ñaareelu pàcc bi, Jëf ya, Yerusalem la bawoo, jëm ci xeeti àddina yi ci des, doora tëje fi Póol birale nguuru Yàlla ca dëkk ba ñuy wax Room, péeyu nguur gu mag ga.

Pàcc bu jëkk bi nettali dundu Almasi Yeesu, ni ko Luug indee, ñetti dog la.

Dog bi ci jiitu moo di liggéeyu Yeesu ca Galile ca Israyil, wetu bëj-gànnaaram.

Ñaareel bi moo di yoonam wu yàgg wa mu jëme Yerusalem. Ci biir woowu yoon la dalale nit ñi ci àlluwa ju yees ju leen xamal ni Yàlla taxawale nguuram, te mu woroo ak ni kaaŋ-fóorey Israyil dégge nguuru Yàlla ca yooyu jant.

Ñetteelu dog bi, ci la Luug indi ni Almasi Yeesu sarxee bakkanam ca Yerusalem, te gannaaw gi mu dekki, ba firndeel ne moo di buuru Israyil, te moo di Sangub àddina dëgg.

1 Bare na ñu fexee bind ab nettalib
mbir, yi sotti woon ci sunu biir, 2 noonee
nu ko jote ca ña ko fekke woon ca ndoorte
la, te seede yooyu mujj doon jawriñi
kàddug Yàlla. 3 Moo tax man it, ma
fas laa yéenee bindal lépp ba mu jekk,
yaw Tewofil mu tedd mi, gannaaw ba ma
gëstoo mbir mépp, dale ko ca ndoorte la,
ba mu leer nàññ. 4 Su ko defee nga xam
xéll ne li ñu la jàngal, lu wér péŋŋ la.

Malaaka yégle na juddub Yaxya

5 Jant ya Erodd dee buuru réewum
Yawut yi, ab sarxalkat la woon bu ñuy
wax Sàkkaryaa, bokk ci làngu sarxalkat,
yi askanoo ci Abiya, te soxnaam Elisabet
askanoo ci Aaróona. 6 Ñoom ñaar ñépp
a juboon, Yàlla seede, te mucc ayib ni
ñuy jëfe santaane yeek ndigali yooni
Boroom bi. 7 Amuñu woon doom nag,
ndax Elisabet manul woona am doom,
te it booba ñoom ñaar ñépp a dem ba
màggat.

8 Sàkkaryaa la làngam aye woon, muy
def liggéeyu carxalam fa kanam Yàlla.
9 Ba ñu tegoo bant, na ko sarxalkat yi
baaxoo woon, moom la bant ba dal, mu
wara dugg biir néegu Boroom bi, ngir taal
fa saraxu cuuraay.

10 Mbooloo mépp nag a nga woon ca biti
di julli, ca waxtuw saraxu cuuraay boobu.
11 Ci biir loolu menn malaakam Boroom
bi jekki feeñu Sàkkaryaa, ca wetu ndi-
jooru sarxalukaayu cuuraay ba. 12 Ba ko
Sàkkaryaa gisee daa jaaxle, tiitaange jàpp
ko. 13 Malaaka ma ne ko: «Sàkkaryaa,
bul tiit, ndax sa ñaan nangu na. Elisabet
sa soxna dina am doom ju góor, nanga
ko tudde Yaxya. 14 Dinga am mbégte ak
bànneex, te ñu bareey bég ci juddoom,
15 ndax ku màgg lay doon, Boroom bi
seede. Biiñ ak lenn luy màndee nag, du
ko naan, Noo gu Sell gi mooy dale ca
biiru ndeyam, solu ko ba fees. 16 Niti
bànni Israyil ñu bare, moo leen di waññi
ci Boroom bi seen Yàlla. 17 Mooy ndaw
li koy jiitu, ànd ak leer ga ak xam-xam,
ba woon ca Yonent Yàlla Ilyaas, ba waññi
xolu baay ci doomam, waññi ku déggadi
ci xelum aji jub, loolu yépp ngir waajal
aw xeet ba ñu jekk ngir Boroom bi.»

18 Sàkkaryaa nag ne malaaka mi: «Lu
may def ab takk ci loolu ba mu bir ma?
Ndax man màggat naa, te sama soxna
it làq na ay fan.» 19 Malaaka ma ne ko:
«Man maay Jibril miy taxaw fi kanam
Yàlla. Dañu maa yónni ngir ma wax ak
yaw, yégal la bii xibaaru jàmm. 20 Léegi
nag, dama ne, gannaaw gëmuloo sama
kàddu, giy jot, sotti, dinga luu te dootuloo
mana wax, ba kera loolu di am.»

21 Ci biir loolu mbooloo maa ngay xaar
Sàkkaryaa, jaaxle lool ndax yàggaayam
ca biir néeg Yàlla ba. 22 Ba mu génnee
nag, manula wax ak ñoom. Ñu daldi xam

ne am na lu ko feeñu ca néeg Yàlla ba.
Ma nga leen di liyaar, manatula wax.
23 Naka la Sàkkaryaa fégal ayu carx-
alam, daldi ñibbi. 24 Gannaaw gi, sox-
naam Elisabet ëmb. Lëlu na juróomi
weer. Ma nga naan: 25 «Lii Boroom bee
ma ko defal ci jant yi mu ma geesoo, ba
teggil ma sama gàcce gi ci biir nit ñi!»

Jibril yégle na juddub Yeesu

26 Ba Elisabet tolloo ci juróom benni
weeram, ca la Yàlla yebal Jibril malaaka
mi, dëkk bi ñuy wax Nasaret ca diiwaanu
Galile, 27 ci janq bu digoo séy ak waa
ju ñuy wax Yuusufa te bokk ci waa kër
Daawuda. Janq ba Maryaama lañu koy
wax. 28 Malaaka ma agsi ba ca moom,
ne ko: «Jàmm nga am, yaw mi ñu baaxe,
Boroom bi yaw la àndal.»
29 Waxi malaaka ma nag jaaxal
Maryaama, muy xalaat lu nuyoo boobu
mana tekki. 30 Malaaka ma ne ko:
«Maryaama, bul tiit, ndax daje nga ak
yiwu Yàlla. 31 Dinga ëmb, ba jur doom
ju góor; nanga ko tudde Yeesu. 32 Ku
màgg lay doon, te dees na ko wooye
Doomu Aji Kawe ji. Boroom bi Yàlla moo
koy jagleel nguurug Daawuda maamam.
33 Mooy nguuru fi kaw waa kër Yanqóoba
ba fàww, te nguuram du foq mukk.»
34 Ci kaw loolu Maryaama laaj malaaka
mi ne ko: «Nu loolu di ame, te man
xawma góor?» 35 Malaaka mi ne ko:
«Noo gu Sell gi mooy wàccsi ci yaw,
dooley Aji Kawe ji yiir la. Moo tax itam
ku Sell kiy juddoo ci yaw, dees na ko
wooye Doomu Yàlla. 36 Te kat Elisabet
sa mbokk mi itam ëmb na doom ju góor
te fekk ko màggat. Ki ñu doon wooye
jigéen ju jaasir, mu ngi nii ci juróom
benni weeram, 37 ndax Yàlla, dara tëwu
ko.» 38 Maryaama daldi ne: «Maa ngi, di
jaamub Boroom bi. Nii nga waxe, na ame
noonu ci man.»
Ba loolu amee malaaka ma bàyyikoo ca
moom, dem.

Maryaama seeti na Elisabet

39 Ci fan yooyu la Maryaama fabu gaaw,
jëm diiwaanu tund ya, ca dëkkub Yude,
40 ba Sàkkaryaa dëkke. Mu agsi ca kër
ga, nuyu Elisabet. 41 Naka la Elisabet
dégg nuyoob Maryaama, doom ja mu
ëmb yëngu ca biiram. Elisabet daldi feese
Noo gu Sell gi. 42 Mu àddu ca kaw ne:
«Yaa gëna barkeel ci jigéen ñi, sa doom
ji nga ëmb it barkeel na! 43 Ana ku ma
doon ba sama ndeyu Sang di ma seetsi?
44 Naka la sa kàddug nuyoo tàbbi sama
nopp rekk, sama doom ji yëngu ci sama
biir bi ndax bég. 45 Ndokklee yaw mi gëm
ne mbir mi ñu la yégal, te mu tukkee ci
Boroom bi dina sotti!»

Maryaama woy na mbaaxu Yàlla

46 Maryaama nag ne:
47 «Sama xol laay màggale Boroom bi,
samag noo laay bége Yàlla mi may musal,
48 moo geesu bii jaamam bu tekkeedi,
ba maasoo maas doxe fi wooye ma bo-
room mbég mi,
49 nde Kiy Boroom doole moo ma defal
jaloore,
sellnga ñeel naw turam.
50 «Yërmandeem a ñeel ay ragalkatam,
maas ci kaw maas.
51 Dooley loxoom la defe ay jaloore,
tasaare ñi jikkowoo réy-réylu,
52 wàccee buur yi ci seeni gàngune,
yékkati baadoolo yi.
53 Ñi xiif, mu reggal leen lu neex,
ñi duunle, mu dàqe loxoy neen.
54 Moo wallu bànni Israyil, jaamam,
bàyyee ko xel yërmandeem,
55 noonee mu ko dige woon sunuy maam,
ñeel Ibraayma ak askanam ba fàww.»
56 Maryaama toog na fa Elisabet lu wara
tollook ñetti weer, sooga ñibbi.

Lu jëm ci juddub Yaxya

57 Gannaaw gi Elisabet dem ba
àppam mat, mu mucc, am doom ju
góor. 58 Dëkkandoom yaak ay bokkam
yég noonu ko Boroom bi xéewalee
yërmandeem, ñu bokk ak moom mbégte
ma.
59 Ba bés ba délsee, ñu dikk xarfalsi
xale ba, bëgg koo tudde Sàkkaryaa,
dippee ko baayam. 60 Yaayam nag ne
leen: «Déet, Yaxya lay tudd.» 61 Ñu ne ko:
«Waaye kenn ci say bokk tuddul noonu!»
62 Ci kaw loolu ñu liyaar baayam, ngir
xam nu mu bëgg ñu tudde xale bi.
63 Sàkkaryaa laaj àlluwa, ñu jox ko, mu

bind ci: «Yaxya mooy turam.» Ñépp
waaru. 64 Ca saa sa gémmiñ ga ubbiku,
làmmiñ wa nangu, muy wax, daldi sant
Yàlla. 65 Ba loolu amee tiitaange dikkal
mboolem ña leen séq, mbir moomu mépp
nag doon waxtaan ca diiwaanu tundi
Yude gépp. 66 Ña ca dégg ñépp daldi
bàyyi xel ca mbir ma, te naan: «Lu xale
bii nara doon ëllëg?» ngir manoorey
Boroom bee àndoon ak moom.

Sàkkaryaa sant na Yàlla

67 Ci kaw loolu Sàkkaryaa baayu Yaxya
feese Noo gu Sell gi, daldi tàmbalee biral
kàddug waxyu, ne:

68 «Cant ñeel na Boroom bi Yàllay Israyil,
moo seetsi ñoñam, ba jot leen!
69 Moo nu feeñalal Musalkat bu manoorewu,
fi biir kër Daawuda jaamam ba,
70 noonee mu ko waxe woon ca jant yu jëkk ya, yonentam yu sell ya woon jottli,
71 moo nu musal ci sunuy noon,
jële nu ci sunu loxoy mboolem bañaale.
72 Moo jëfe yërmande ñeel sunuy maam,
tey bàyyi xel kóllëreem gu sell,
73 ak ngiñ la mu giñaloon sunu maam Ibraayma,
74 ne moo nuy may nu mucce ci loxoy noon,
ba man koo jaamoo xel mu dal
75 ci biir sellnga ak njub ci kanamam, sunu giiru dund.

76 «Ngóor si nag yaw, yonentu Aji Kawe ji lees lay wooye,
nde yaay dox, jiitu Sang bi, xàllal kow yoonam,
77 ngir yégal ñoñam ag njot
guy topp seen njéggalug bàkkaar.
78 Sunu Yàllaa yaatu yërmande,
moo nu fenkal ab jant,
79 di niital ñi tooge biir lëndëm ak takkn-deeru ndee,
di nu gindi, teg nu ci yoonu jàmm.»

80 Ngóor sa nag di màgg, xel ma di
yokku. Mu dëkk ca màndiŋ ma, ba bés
ba mu feeñoo bànni Israyil.

2

Yeesu juddu na ca Betleyem

1 Jant yooyu ndigal moo tukkee woon ci
buur bu mag bu ñuy wax Sesaar Ogust.
Mu ne na ñépp binduji ca limeef ya.
2 Mbindu mooma mooy mu jëkk ma,
yemook ba Kiriñus dee boroom réewum
Siri. 3 Ci kaw loolu ñépp binduji, ku nekk
ca sa dëkku cosaan. 4 Ku ñuy wax Yuus-
ufa itam jóge Nasaret ca diiwaanu Galile,
jëm ca diiwaanu Yude ca Betleyem, dëkk
ba Daawuda cosaanoo, ndax ci waa kër
Daawuda la askanam bokk. 5 Maryaama
mi digook moom séy la àndal binduji,
te fekk ko mu ëmb. 6 Naka lañu dal
Betleyem, waxtuw muccam agsi. 7 Mu am
doom ju góor, mu dib taawam. Mu laxas
ko, tëral ko ca gàmbug jur ga*, ndax ñàkk
fu ñu xaj ca néegu gan ba.

Malaaka feeñu na ay sàmm

8 Booba ay sàmm a nga ca gox boobee,
di fanaanee wattu seenug jur. 9 Am
malaakam Boroom bi jekki feeñu leen,
leeru Boroom bi melax, wër leen, ñu
tiit tiitaange lu réy. 10 Malaaka mi ne
leen: «Buleen tiit, ndax kat maa leen
indil xibaaru jàmm bu doon mbég mu
réy, ñeel askan wépp. 11 Bésub tey jii
ca dëkku Daawuda, juddule ngeen ab
Musalkat, te mooy Almasi, di Sang bi. 12 Li
ngeen ciy def ab takk moo di: dingeen gis
liir bu ñu laxas, tëral ko ci gàmbug jur.»
13 Ca saa sa gàngooru asamaan gu mag
ànd ak malaaka mi, di sàbbaal Yàlla, ne:
14 «Daraja ñeel na Yàlla fa asamaan sa gëna kawe,
jàmm ci kaw suuf ñeel ñi Yàlla baaxe.»
15 Ba malaaka ya bàyyikoo ca sàmm
sa, dellu asamaan, ñuy wax ca seen biir,
naan: «Nanu dem boog Betleyem, seeti la
fa xew, te Boroom bi xamal nu ko.»
16 Ñu gaaw dem ba foofa, daldi gis
Maryaama ak Yuusufa, ak liir ba tëdd

* **2:7** 2.7 gàmbug jur ga: nit ñi ak jur gi ñoo daan bokk fu ñuy fanaan, doonte dañoo sàkkaloon jur gi bérab bu gëna suufe, gàmbug jur gi dox seen diggante ak nit, ñay féete fu gëna kawe.

ca gàmbug jur ga. 17 Naka lañu leen
gis, daldi leen xamal la ñu leen wax ca
mbirum xale ba. 18 Mboolem ña dégg
la leen sàmm sa wax nag waaru lool.
19 Teewul Maryaama moom, bàyyi woon
na xel ci mbir moomu mépp, di ko xalaat
ci xolam. 20 Ba loolu amee sàmm sa dellu,
di sàbbaal ak a sant Yàlla ci mboolem la
ñu dégg, gis ko, te lépp ame noonee ñu
leen ko waxe woon.

Yóbbu nañu Yeesu ca kër Yàlla ga ca Yerusalem

21 Ba juróom ñetti fani xale bi matee,
ñu xarfal ko, tudde ko Yeesu, na ko
malaaka ma tudde woon, bala moo sosu.
22 Gannaaw ba seen fani setlu† matee,
ni ko yoonu Musaa laaje, ñu yóbbu xale
bi Yerusalem, ngir teewal ko fi kanam
Boroom bi, 23 noonee ñu ko binde ci
yoonu Boroom bi ne: «Bépp taaw bu
góor, dees koy tudde séddoo bu sell, ñeel
Boroom bi.» 24 Ñu yóbbaale sarax bi ci
war, ni ko yoonu Boroom bi santaanee:
«ñaari pitaxu àll mbaa ñaari xati yu
ndaw.»

Simeyon sàbbaal na Yàlla

25 Amoon na nag ca Yerusalem ku ñuy
wax Simeyon; ku juboon, ragal Yàlla, di
séentu jamono ji nekkinu bànni Israyil di
ame ag tan, te Noo gu Sell gi àndoon ak
moom. 26 Ndéey nag tukkee ci Noo gu Sell
gi, xamal ko ne ko du dee mukk te gisul
Almasi bu Boroom bi. 27 Ci kaw loolu mu
dem ba ca biir kër Yàlla ga ci dooley Noo
gu Sell gi. Gannaaw loolu waajuri Yeesu
indi Yeesu ngir defal ko li aaday yoon wi
laaj. 28 Simeyon itam jël xale bi, leewu ko,
daldi sàbbaal Yàlla, ne:
29 «Léegi nag Buur Yàlla, yiwil sab jaam,
mu dem ak jàmm, noonee nga ko waxe
woon.
30 Nde saay gët tegu na ci mucc gi nga
dogal,
31 waajal ko fi kanam askan yépp,
32 mu dig leer, ñeel jaambur ñi,
sagal Israyil sa ñoñ.»
33 Baay bi ak ndey ji nag yéemu ci
kàddu yooyu ñu wax ci xale bi. 34 Ba loolu
amee Simeyon ñaanal leen, ba noppi ne
ndeyam Maryaama: «Dama ne, kii lañu
yebal ngir sànkutey ñu bare mbaa seenug
leqliku ci digg Israyil, ngir itam mu doon
firnde ju ñuy gàntal. 35 Yaw nag, sab xol
la aw naqar wu mel ni saamar di xar, ba
ñu bare la seen xalaati biir xol di feeñ.»

Aana sant na Yàlla

36 Jigéen ju ñuy wax Aana, ab yonent
la woon ca Yerusalem, di doomu Fanuwel
mi askanoo ci giirug Aser. Mag la woon
lool. Ba muy janq la séy, nekk ak
jëkkëram juróom ñaari at. 37 Jëkkër ja
faatu, mu toog, séyaatul, ba booba mu
amee juróom ñett fukki at ak ñeent (84).
Daawul jóge ca kër Yàlla ga, koor ak julli
la daan jaamoo guddi ak bëccëg. 38 Aana
nag dikk moom it ca waxtu woowa, daldi
delloo Yàlla njukkal. Ci kaw loolu muy
waxtaane mbirum xale bi ak mboolem ña
doon séentu bésu goreelug Yerusalem.
39 Ci kaw loolu ñu matal mboolem
lu yoonu Boroom bi laaj, doora dellu
Nasaret, seen dëkk ba ca diiwaanu Galile.
40 Xale bi nag di màgg, di dëgër, feese am
xel, te yiwu Yàlla ànd ak moom.

Yeesu feeñ na ca kër Yàlla ga

41 At mu jotaan nag waajuri Yeesu dem
Yerusalem, ngir màggali bésub Mucc ba.
42 Ba Yeesu amee fukki at ak ñaar, ñu dem
màggali na ñu ko baaxoo woon. 43 Ba
màggal ga tasee, ñu ñibbi, ngóor sa Yeesu
moom des Yerusalem, te ay waajuram
yéguñu ko. 44 Ñu xalaat ne, Yeesu daa
ànd ak ñu ñu bokkaloon yoon. Dox nañu
bésub lëmm, door koo wëri ci seeni bokk
ak seeni xame, 45 te taxul ñu gis ko. Ñu
daldi dellu Yerusalem, seeti ko.
46 Ca gannaaw ëllëg sa lañu ko fekk ca
kër Yàlla ga, mu toog ca digg jànglekat
ya, di leen déglook a laaj. 47 Mboolem ña
ko dégg yéemu ci dégginam aki tontam.
48 Ay waajuram gis ko, waaru. Yaayam ne
ko: «Doom, li nga nu def nag? Maak sa
baay a ngi jaaxle, di la seet!» 49 Mu ne
leen: «Lu ngeen may seete? Xamuleen ne
sama kër Baay laa wara nekk?»

† **2:22** 2.22 setlu: ab diir lañu àppaloon wasin-bees gannaaw bu taawloo góor, bala moo yóbbu xale bi kër Yàlla ga, ngir def sarax yi setluy wasin-bees laaj. Seetal ci *Sarxalkat yi* 12.6-8.

50 Ay waajuram ñoom dégguñu kàddu
googu mu leen wax. 51 Gannaaw loolu
Yeesu ànd ak ñoom, dellu Nasaret, tey
saxoo déggal ay waajuram. Yaayam nag
takk mbir yooyu yépp ci xolam. 52 Yeesu
moom, ma ngay màgg ci dayo ak xel mu
rafet, ak cérub yiw fi Yàlla ak nit ñi.

3

Yaxya waare na

1 Ca fukkeelu at ak juróom ci nguu-
rug buur bu mag ba Tibeer Sesaar, ba
Poñsë Pilaat yilifee diiwaanu Yude, Erodd
yilif diiwaanu Galile, Filib magam yilif
diiwaanu Iture ak bu Tarakonit, Lisañas
yilif Abilen, 2 jant yooyu Anas ak Kayif
dee sarxalkat yu mag ya, ca la kàddug
Yàlla dikkal Yaxya doomu Sàkkaryaa, ca
màndiŋ ma. 3 Yaxya dugg mboolem
àll, bi wër dexu Yurdan, di waare lu
jëm ci tuubeel gu nit ñi wara fésale ag
sóobu cim ndox, ngir ñu jéggal leen seeni
bàkkaar.
4 Loolu lañu bind ci téereb waxi Yonent
Yàlla Esayi ne:

«Baat a ngi xaacoo ca màndiŋ ma, naan:
“Xàll-leen yoonu Boroom bi,
jubal-leen ay xàllam.
5 Xur yépp ay sëkke,
tund wu magoo wu ndaw maasaloo,
yoon ya lunkoon, jubbantiku,
ya ñagasoon, nooy,
6 ba wépp suux gis mucc gi Yàlla dogal.”»

7 Yaxya nag di wax mbooloo may ñëw
ngir mu sóob leen ci ndox, naan leen:
«Yeen njurum jaan mee, ku leen àrtu, ba
ngeen di daw sànj miy dikk? 8 Kon nag
jëfeleen jëf ju yelloo ag tuubeel, te baña
nax seen bopp naan: “Nun, Ibraayma
mooy sunu maam,” ndax maa leen ko
wax, doj yii, Yàlla man na cee sàkkal
Ibraayma aw askan. 9 Te itam sémmiñ
xàccil na reenu garab ba noppi. Kon nag
gépp garab gu ci meññul doom yu baax,
dees koy gor, sànni ca sawara sa.»
10 Mbooloo ma itam laaj ko ne ko: «Ana
lu nu war nag?» 11 Mu ne leen: «Ku am
ñaari turki, na sédd ki amul. Ku am aw
ñam itam, na defe noonu.» 12 Ay juutikat
itam dikk, ngir sóobusi; ñu ne Yaxya:
«Sëriñ bi, ana lu nu war?» 13 Mu ne leen:
«Xanaa baña sàkku lenn lu moy li jaadu.»
14 Ay takk-der itam ne ko: «Nun nag, nu
nuy def?» Mu ne leen: «Buleen néewal
kenn doole, mbaa di duural kenn ngir
jëlal ko dara; doyloo leen seen peyoor.»
15 Ci kaw loolu askan wa di séentu,
ñépp di seetaat ci seen xel, ndax Yaxya
mooy Almasi. 16 Yaxya wax leen ñoom
ñépp ne leen: «Man de ci ndox laa leen di
sóob. Waaye ku ma sut a ngi ñëw, kooku,
buumi caraxam sax, yeyoowuma ko koo
feccil. Moom, ci Noo gu Sell gi ak sawara
la leen di sóob*. 17 Ab layoom a ngi ci
loxoom, mooy jéri dàggaam, ba mu set
wecc; pepp mi lay fat cim sàqam, waaye
xatax bi, da koy lakk ci sawara su dul fey
mukk.»
18 Bare na yeneen dénkaane yu Yaxya
doon xamale nit ñi xibaaru jàmm bi.
19 Erodd boroom diiwaan ba nag, Yaxya
sikkoon na ko ndax Erojàdd jabaru
magam ja mu nekkaloon, ak mboolem
yeneen ñaawtéef yu Erodd def. 20 Mu
tegati leneen ca loolu lépp: jàpp Yaxya,
tëj ca kaso ba.

Yaxya sóob na Yeesu ci ndox

21 Noonu Yaxya doon sóobe ñépp cim
ndox, ni la deme ba Yeesu dikk, mu sóob
ko ci ndox. Ci biir loolu Yeesu yékkati
kàddug ñaan, asamaan ubbiku. 22 Ba
loolu amee Noo gu Sell gi moo bindoo ni
pitax, wàcc ci kawam, baat jibe asamaan,
ne: «Yaa di sama Doom, sama soppe; yaa
may bànneexal.»

Lu jëm ci cosaanu Yeesu Almasi

23 Yeesu ci boppam ba muy door, amoon
na lu tollu ci fanweeri at, di doomu
Yuusufa, ni ko xel mana jàppe.

Yuusufa, Eli mooy baayam, 24 Eli, Matat.
Matat, Lewi; Lewi, Melki;
Melki, Yanayi; Yanayi, Yuusufa;

---

* **3:16** 3.16 Sóobu gi ci Noo gu Sell gi ak ci sawara moo leen di sol doole ju bawoo ci Noo gu Sell gi, ak itam setal leen ni sawara di setale weñ gu am lu ko rax. Sawara dina taxawe itam céru mbugal mu ñeel ñi déggalul Yàlla. Seetal ci 12.49 ak *Jëf ya* 2.3.

25 Yuusufa, Matacas; Matacas, Amos;
Amos, Nawum; Nawum, Esli; Esli,
Nagayi.
26 Nagayi, Maat; Maat, Matacas; Matacas,
Semeyin; Semeyin, Yoseg; Yoseg,
Yoda.
27 Yoda, Yowanan; Yowanan, Resa;
Resa, Sorobabel; Sorobabel, Selcel; Selcel,
Neri;
28 Neri, Melki; Melki, Adi; Adi, Kosam;
Kosam, Elmadam; Elmadam, Er.
29 Er, Yeesu; Yeesu, Elyeser; Elyeser,
Yorim; Yorim, Matat; Matat, Lewi;
30 Lewi, Simeyon; Simeyon, Yuda; Yuda,
Yuusufa; Yuusufa, Yonam; Yonam,
Elyakim.
31 Elyakim, Meleya; Meleya, Mena;
Mena, Matata; Matata, Natan;
Natan, Daawuda. 32 Daawuda mooy
doomu Yese;
Yese, Obedd; Obedd, Bowas; Bowas, Sala;
Sala, Nason.
33 Nason, Aminadab; Aminadab, Admin;
Admin, Arni;
Arni, Esron; Esron, Peres; Peres, Yuda;
34 Yuda, Yanqóoba; Yanqóoba,
Isaaxa; Isaaxa, Ibraayma;
Ibraayma, Teraa; Teraa, Naxor;
35 Naxor, Serug; Serug, Rew; Rew, Peleg;
Peleg, Eber; Eber, Sela;
36 Sela, Kenan; Kenan, Arpagsàdd;
Arpagsàdd, Sem; Sem, Nóoyin; Nóoyin,
Lemeg;
37 Lemeg, Matusalem; Matusalem, Enog;
Enog,
Yeredd; Yeredd, Malaleel; Malaleel, Ke-
nan;
38 Kenan, Enos; Enos, Set; Set, Aadama;
Aadama, Yàlla.

4

Yeesu dékku na pexey Seytaane

1 Yeesu moo feese woon Noo gu Sell gi,
bàyyikoo dexu Yurdan, ci njiital Noo gi,
ca biir màndiŋ ma. 2 Ñeent fukki fan la
ko fa Seytaane fiir, lekkul dara diir boobu
bépp. Gannaaw ba fan yooyu wéyee, mu
xiif.
3 Seytaane nag ne ko: «Ndegam yaa di
Doomu Yàlla, neel doj wii mu soppliku
mburu.» 4 Yeesu ne ko: «Bindees na ne
du aw ñam doŋŋ la nit di dunde.»
5 Seytaane yéege na ko itam, won ko
mboolem nguuri àddina, ci xef ak xippi.
6 Seytaane ne Yeesu: «Yaw laay may
mboolem kilifteef gii ak daraja ji mu
àndal, ndax man lees ko jox, te ku ma
soob laa koy may. 7 Kon nag soo ma
sujjóotalee, yaa moom lépp.» 8 Yeesu
ne ko: «Bindees na ne: “Boroom bi sa
Yàlla ngay sujjóotal, te moom doŋŋ ngay
jaamu.”»
9 Seytaane yóbbu na ko Yerusalem, aj
ko ca njobbaxtalu kër Yàlla ga, ne ko:
«Ndega yaa di Doomu Yàlla, tëbeel fii,
wàcc, 10 ndax bindees na ne:
“Ay malaakaam lay jox ndigal ci sa mbir,
ñu sàmm la, 11 te seeni loxo lañu lay
leewoo,
ba doo fakktaloo aw doj.”»
12 Yeesu ne ko: «Bindees na ne: “Bul
seetlu Boroom bi sa Yàlla.”»
13 Seytaane lalal na Yeesu gépp fiir ba
sottal, doora dem, bàyyi ko ab diir.

Lu jëm ci Yeesu fa Nasaret

14 Ba loolu amee Yeesu dellu Galile ci
manoorey Noo gi, ab jëwam nag law ca
diiwaan ba bépp ba mu daj. 15 Muy jàngle
ca seeni jàngu, ñépp di ko kañ.
16 Yeesu moo dikkoon Nasaret ga mu
fekk baax, daldi dugg ca jàngu ba, na mu
ko baaxoo woon ci bésub Noflaay. Mu
taxaw ngir biral ab dog. 17 Ñu jox ko
téereb Yonent Yàlla Esayi. Mu ubbi téere
bi, gis dog bi ñu bind ne:
18 «Noowug Boroom baa ngi fi sama kaw,
moo ma fal,
ngir ma yégal néew-doole yi xibaaru
jàmm bi.
Da maa yebal ngir ma yégal jaam yi ne
dees na leen goreel,
yégal gumba yi ne dinañu gis,
yégal ñi ñu not, ne dees na leen jot,
19 tey yégle atum yiw wu Boroom bi.»
20 Ci kaw loolu mu ub téere bi, delloo
ko jawriñ ba, daldi toog. Ña ca jàngu ba
ñépp nag ne ko jàkk. 21 Mu àddu, ne
leen: «Tey jii la mbind mii mat, ngeen
dégg.» 22 Ñépp a doon seedeel Yeesu lu
rafet, tey yéemu ci kàdduy yiw yi tukkee
ci gémmiñam. Ñu naan: «Xanaa kii du
doomu Yuusufa ji?» 23 Mu ne leen: «Xam

naa ne dingeen ma waxal waxin wi ñu
naan: “Fajkat bi, fajal sa bopp.” Mboolem
li nu dégg ne moo xew Kapernawum, def
ko fii ci sa réewum bopp itam.» 24 Mu
neeti: «Maa leen ko wax déy, amul benn
yonent bu ñu teral ci réewum boppam.
25 Maa leen wax ne liy dëgg moo di, ca
jamonoy Ilyaas, ba asamaan tëjoo diiru
ñetti at ak juróom benni weer, ba xiif
bu metti am ca réew mépp, ay jëtun ñu
baree nga woon ca Israyil. 26 Moona du
kenn ci ñoom ku ñu yebal Ilyaas ca moom
ku moy jëtun ba dëkke Sarebta, ca Sidon.
27 Jamonoy Yonent Yàlla Alyaasa itam,
ay gaana yu baree nga woon ca Israyil.
Waaye fajeesu ci kenn ku moy Naaman,
waa Siri ba.»
28 Ba mboolem waa jàngu ba déggee
loolu dañoo mer ba fees. 29 Ñu jóg, bëmëx
ko ba génne ko dëkk ba, yóbbu ko ca
kéméju tund, wa seen dëkk ba sance, ngir
xalab ko ci suuf. 30 Teewul moom mu
jaare ci seen biir, dem yoonam.

Yeesu faj na ku rab jàpp

31 Ba mu ko defee Yeesu dem Kaper-
nawum, ab dëkk ca diiwaanu Galile, di
leen jàngal ca bési Noflaay ya. 32 Nit ña
nag yéemu ca njàngleem, ndax sañ-sañ
ba muy waxe. 33 Ndeke foofa ca jàngu ba,
jenn waay ju rab jàpp a nga fa woon. Waa
ji jekki xaacu, ne: 34 «Moo yaw Yeesum
Nasaret, lu nu joteek yaw? Alagsi nu
mooy say tànk? Xam naa yaa di kan, yaa
di Aji Sell ju Yàlla ji!» 35 Yeesu nag gëdd
ko, ne ko: «Noppil te génn nit ki!» Rab wa
daaneel nit ki ca digg mbooloo ma, doora
génn te gaañu ko fenn.
36 Ba loolu amee ñépp a waaru, di wax
ci seen biir, naan: «Gii kàddu lu mu
doon? Moom de sañ-sañ ak xam-xam lay
joxe rab yi ndigal, ñu génn.» 37 Coowal
Yeesu nag law ba fépp fu bokk ca diiwaan
ba.

Yeesu faj na jarag yu bare

38 Yeesu jóge jàngu ba, dem kër Simoŋ,
daldi fekk yaayu jabaru Simoŋ ànd ak
tàngooru yaram wu réy. Ñu ñaan ci
Yeesu ndimbal. 39 Mu dikk, tiim soxna sa,
daldi gëdd tàngooru yaram wa, tàngoor
wa teqlikook moom. Soxna sa jóg ca saa
sa, di leen topptoo.
40 Ba jant sowee, mboolem ña amoon ay
jarag yu ame ay jàngoroy jàngoro, daldi
leen indil Yeesu. Moom it, mu teg kenn
ku ci nekk ay loxoom, wéral la. 41 Ay rab
itam di génn ñu bare, di yuuxu, te naan:
«Yaay Doomu Yàlla!» Teewul mu gëdd
leen, aaye leen ñu wax, ndax xamoon
nañu ne mooy Almasi.
42 Njël gu jëkk ca ëllëg sa la Yeesu génn
dëkk ba, dem ba bérab bu wéet. Mbooloo
ma nag di ko seet, ba dikk, di ko téye, bañ
mu dem, ba leen. 43 Mu ne leen: «Yeneen
dëkk yeet, war na ma faa yégleji xibaaru
jàmm bu nguurug Yàlla, ndax loolu lañu
ma yebale.» 44 Ci kaw loolu muy waare ca
jànguy diiwaanu Yude.

5

Yeesu woo na ay taalibe

1 Yeesoo taxawoon ca tàkkal dexu Sene-
saret*, mbooloo ma tancaloo ci kawam, di
déglu kàddug Yàlla. 2 Ci biir loolu mu gis
ñaari gaal yu taxaw ci tàkk gi, nappkat
ya ca wàcce, di fóot seeni mbaal. 3 Mu
dugg ci genn gaal gi, muy gu Simoŋ. Mu
ñaan ko mu bëmëx ba dànd tefes gi as lëf.
Mu defal ko noonu, Yeesu toog, tàmbalee
jàngal mbooloo ma fa mu tollu ca biir
gaal ga.
4 Naka la jàngle ba noppi, ne Simoŋ:
«Bëmëxal ba ca xóote ba, te ngeen sànni
seeni mbaal ba jàpp.» 5 Simoŋ ne ko:
«Njaatige, coono lanu fanaane biig te
jàppunu dara. Xanaa ma sànni ko rekk
ci sa ndigal.»
6 Naka lañu sànni mbaal yi, daldi jàpp
jën yu baree bare, ba mbaal ya di xëtt.
7 Ba loolu amee ñu liyaar seen moroom,
ya ca geneen gaal ga, ngir ñu dimbal-
isi leen. Ñu dikk, yebandook ñoom,
feesal ñaari gaal yépp, ba ñuy bëgga
suux. 8 Simoŋ Piyeer nag gis loolu, daldi
sukk fa kanam Yeesu, ne ko: «Sang bi,
ngalla sore ma, ngir man nitu bàkkaarkat
laa!», 9 ndax tiitaange lu ko jàpp, mook
mboolem ña mu àndal, ca jën yu bare ya

* 5:1 5.1 dexu Senesaret mooy dexu Galile ba tey.

ñu jàpp. 10 Yanqóoba ak Yowaan doomi
Sebede ya mu bokkaloon liggéey ba itam
noonu lañu tiite. Yeesu ne Simoŋ: «Bul
ragal dara; gannaaw-si-tey, ay nit ngay
napp.» 11 Ci kaw loolu ñu teeral gaal ya ca
tefes ga, daldi bàyyi lépp, topp ca moom.

Yeesu faj na ku gaana

12 Yeesoo nekkoon cib dëkk, ndeke jenn
waay a nga fa, ju jàngoroy ngaana dajal
yaram wa. Ba mu gisee Yeesu, daa daanu,
dëpp jëëm ci suuf, sarxu ko, ne: «Sang bi,
su la soobee, man nga maa setal.» 13 Yeesu
tàllal loxoom, laal ko ne: «Soob na ma,
setal.» Ca saa sa ngaana ga teqlikook
moom. 14 Yeesu dénk ko ne ko: «Bu ko
wax kenn, demal rekk ca sarxalkat ba,
ngir mu seet la, te nga génne sa jooxeb
setlu, ni ko yoonu Musaa santaanee, muy
firnde ci ñoom†.» 15 Teewul jëwub Yeesu
gënatee law. Mbooloo yu bare daje, di ko
déglu tey faju, ba tàggook seeni jàngoro.
16 Moom nag muy rocceekuy dem ba ci
bérab yu wéet, di fa ñaaneji.

Yeesu faj na ab lafañ

17 Yeesu moo doon jàngle bés, fu ay
Farisen ak ay jànglekati yoonu Musaa
tooge, jóge ca mboolem dëkki Galile ak
Yude ak Yerusalem, te manoorey Boroom
bi teew faak moom, ngir faj jarag ja.
18 Ci biir loolu ay nit ne jalañ, jàppoo
ab lafañ bu ñu tëral cig laltu. Ñu di ko
wuta dugal, ngir tëral ko ca kanam Yeesu.
19 Waaye gisuñu fu ñu koy awale ndax
mbooloo ma. Ñu yéeg ca kaw néeg ba,
xeddi lenn ca xadd ba, yoor waa jaak
laltu ga, wàcce ko ca digg ba, fa kanam
Yeesu. 20 Yeesu nag gis seen ngëm, daldi
ne lafañ ba: «Mbokk mi, jéggalees na la
say bàkkaar.»
21 Firikati yoonu Musaa yi ak Farisen yi
tàmbalee nàttable ci seen xel, naan: «Kii
di saaga Yàlla mooy kan? Ana ku mana
jéggaley bàkkaar ku dul Yàlla doŋŋ?»
22 Yeesu nag xam la ñuy nàttable ci
seen xel, daldi àddu, ne leen: «Lu ngeen
di nàttable ci seen xel? 23 Ana lu gëna
yomb ci yii yaar: ne “Jéggalees na la
say bàkkaar,” am ne: “Jógal te dox”?
24 Kon nag dingeen xam ne Doomu nit ki
am na ci kaw suuf, sañ-sañu jéggale ay
bàkkaar.» Mu ne lafañ ba: «Dama ne,
jógal, jël sag laltu te dem ñibbi.» 25 Nit ka
daldi ne ñokket ca kanam ñépp, jël laltu
ga mu tëddoon, jëm këram, di sàbbaal
Yàlla. 26 Ba loolu amee mbooloo mépp
a neey, di sàbbaal Yàlla, tiitaange jàpp
leen, ñu naan: «Gis nanu tey mbir yu tiiñ
am xel.»

Yeesu woo na Lewi

27 Gannaaw loolu Yeesu génn, gis ab
juutikat bu ñuy wax Lewi, mu toog ca
juuti ba. Mu ne ko: «Kaay, topp ma.»
28 Lewi jóg, bàyyi lépp, topp ca moom.
29 Ci kaw loolu Lewi waajalal ko bernde
ju réy ca këram. Mbooloo mu bare teew,
ay juutikat ak yeneen gan, ñu bokk toog,
di lekk. 30 Farisen yi ak seeni firikat
nag di xultu ci kaw taalibey Yeesu yi, ne
leen: «Lu tax ngeen di lekkandoo ak a
naanandoo ak juutikat yeek bàkkaarkat
yi?» 31 Yeesu ne leen: «Du ñi wér ñoo
soxla fajkat, ñi wéradi ñoo ko soxla. 32 Du
ñi jub nag laa woosi, bàkkaarkat yi laay
woo, ngir jëme leen cig tuubeel.»

Koor du wartéef ci gëmkatub Yeesu

33 Dañoo wax Yeesu, ne ko: «Taalibey
Yaxya de, dinañu faral di woor, di julli.
Farisen yi it noonu, waaye sa ñoñ, lekk
ak a naan lañu wéye.» 34 Yeesu ne leen:
«Ndax man ngeena woorloo ay gan ñu
wàlli ag céet, li feek boroom séet biy teew
ci seen biir? 35 Waaye ay bés a ngi ñëw,
dees na jële boroom séet bi ci seen biir.
Kera bés yooyu nag, dinañu woor.»
36 Yeesu léebati leen, ne leen: «Mbubb
mu bees, deesu ci xotti ab sekkit, ngir
daaxe ko mbubb mu ràpp. Lu ko moy
mbubb mu bees mi xottiku ba noppi, te
du tax sekkit wu bees wi ànd ak mbubb
mi ràpp. 37 Te it mbuus yu ràpp, deesu ci
duy biiñ bu bees. Lu ko moy biiñ bu bees
bi fàcc mbuus yi; biiñ bi tuuru, mbuus yi
yàqu. 38 Biiñ bu bees daal, ci mbuus mu
bees lees koy denc. 39 Te itam deesul naan

† **5:14** 5.14 Ci yoonu Musaa, jàngoroy der juy law ju mel ni ngaana sobe la woon ca ka mu dal, te du set li feek wérul. Seetal ci *Sarxalkat yi* 13.45-46; 14.1-32. ‡ **5:39** 5.39 Biiñ, nee ñu lu mu gëna yàgg rekk moo gën.

biiñ bu yàgg, di bëggati bu bees, xanaa
nga ne: “Bu yàgg bee baax‡.”»

6

Bésub Noflaay, Yeesu mooy boroom

1 Bésub Noflaay la woon, Yeesu doon
jaare ay tool yu ñor, taalibeem ya fàqe
ca ay gub, di boxom, di lekk. 2 Ñenn ca
Farisen ya ne leen: «Lu waral ngeen di
def lu yoon mayewul ci bésub Noflaay?»
3 Yeesu ne leen: «Xanaa jànguleen la
Daawuda defoon, ba mu xiifee, moom, ak
ña mu àndaloon? 4 Ba mu duggee ca kër
Yàlla ga, mburum teewal ma la jël, lekk,
jox ca ña mu àndal, te yoon mayewul
kenn ku ca lekk ku dul sarxalkat yi.» 5 Mu
neeti leen: «Bésub Noflaay, Doomu nit ki
mooy boroom.»

Yeesu faj na nit ku loxoom làggi

6 Beneen bésub Noflaay, Yeesu dugg
ca jàngu ba, di jàngle. Jenn waay ju
loxol ndijooram làggi ma nga fa woon.
7 Firikati yooni Musaa yaak Farisen yaa
ngay xool Yeesu, ba xam ndax dina ko faj
ca bésub Noflaay ba, ngir ñu am lu ñu ko
tuumaale. 8 Yeesu nag xam seen xalaat,
daldi ne boroom loxo ba: «Jógal taxaw
fii ci digg bi.» Mu jóg taxaw. 9 Yeesu ne
leen: «Laaj naa leen, ana lu yoon maye
ci bésub Noflaay; def lu baax am lu bon?
Musal bakkan am lore?» 10 Ci kaw loolu
mu dawal bëtam, xool ña ko yéew ñépp,
ba noppi ne waa ja: «Tàllalal sa loxo.»
Mu tàllal, loxo ba wér. 11 Ñu mer nag ba
fees, di diisoo ci seen biir nu ñuy def ak
Yeesu.

Yeesu tànn na fukki ndaw ak ñaar

12 Fan yooyu la Yeesu dem kaw tund
wa ngir ñaani fa; mu fanaane faa ñaan
ci Yàlla. 13 Ba bët setee, mu woo ay
taalibeem, tànn ca fukk ak ñaar ñii, tudde
leen ay ndawam:

14 Simoŋ mi Yeesuy wooye itam Piyeer,
ak Àndre mi bokk ak Piyeer ndey ak
baay,
ak Yanqóoba ak Yowaan,
ak Filib ak Bartelemi,
15 ak Macë ak Tomaa,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoŋ mi ñuy wax farlukatu moom-
sa-réew,
16 ak Yuda doomu Yanqóoba,
ak Yuda Iskaryo ma mujj wor.

Nekkinu tey, yoolub ëllëg

17 Ci kaw loolu Yeesu ànd ak ñoom,
wàcc, daldi taxaw ca joor ga. Ay taal-
ibeem yu baree nga fa woon ak mbooloo
mu réya réy: ay niti Yude gépp, ak
Yerusalem ak Tir ak Sidon, dëkki wetu
tefes ga. 18 Ñu dikk, di ko déglu tey faju
ba tàggook seeni jàngoro. Ñi rab jàpp it,
wér. 19 Mbooloo mépp a ko doon wuta
laal ndax leer guy bàyyikoo ca moom, di
faj ñépp.

20 Yeesu nag xool ay taalibeem, ne leen:
«Ndokklee yeen ñi néewle,
nde nguurug Yàlla, yeenay boroom.
21 Ndokklee yeen ñi xiif tey,
nde dingeen regg.
Ndokklee yeen ñiy jooy tey,
nde dingeen ree.
22 Ndokklee yeen, bu leen nit ñi bañee,
daggook yeen, saaga leen, sikkal seen der
ndax Doomu nit ki. 23 Bésub keroog,
bégleen te bànneexu bay fecc ndax seen
yoolub ëllëg bu réy, nde noonu la seen
maami bañ yooyu daan def ak yonent ya.
24 Waaye wóoy ngalla yeen ñi barele,
ndax neexle ngeen ba noppi.
25 Wóoy ngalla yeen ñi regg tey,
ndax dingeen xiif ëllëg.
Wóoy yeen ñiy ree tey,
ndax dingeen tiislu, dingeen jooy.
26 Wóoy ngalla yeen, bu leen ñépp dee
waxal lu baax, ndax noonu rekk la maami
ñooñu daan jëfe ak yonenti caaxaan ya.

Soppleen seeni noon

27 «Yeen ñi may déglu, dama ne, seeni
noon, soppleen leen, seeni bañ, defal-
leen leen lu baax. 28 Ñi leen di móolu,
yéeneleen leen lu baax, ñi leen di soxore,
ñaanal-leen leen. 29 Ku leen talaata cib
lex, dékkleen ko ba ca des. Ku nangu
seen mbubb mu mag, buleen ko teree
jëlaale seenub turki. 30 Képp ku leen
ñaan, mayleen ko; ku nangu seen yëf,
buleen ko ko laaj. 31 Lu ngeen bëgg nit ñi
defal leen ko nag, nangeen leen ko defale
noonu.

32 «Su dee ñi leen sopp doŋŋ ngeen
sopp, ana lu ngeen ci wara yooloo?
Bàkkaarkat yi sax, ñi leen sopp, sopp
nañu leen. 33 Te su dee ñi leen defal
lu baax doŋŋ ngeen defal lu baax, ana
lu ngeen ci wara yooloo? Bàkkaarkat
yeet noonu doŋŋ lañuy jëfe. 34 Te su dee
ñi ngeen yaakaare ndelloo doŋŋ ngeen
lebal, ana lu ngeen ci wara yooloo?
Bàkkaarkat yi it, yaakaar ndelloo lu mat
sëkk moo tax ñuy leblante. 35 Yeen kay,
soppleen seeni noon, defleen lu baax,
lebleleen te baña yaakaar ndelloo. Su
boobaa seenub yool réy, ngeen di doomi
Aji Kawe ji, ndax moom de ñi santadi
te bon, moo leen di baaxe. 36 Ni seen
Baay ame yërmande nag, nangeen ni ame
yërmande.

37 «Buleen di sikkale, su boobaa
deesuleen sikkal. Buleen yeyale kenn ab
daan, ngir ñu bañ leena yeyale ab daan.
Baleleen, ñu baal leen. 38 Mayeleen, ñu
may leen; natt bu duun bu ñu rokkas,
yëngal, mu fees bay tuuru, moom lees
leen di nàddil ci seen mbubb. Ndax natt
bi ngeen di nattale, moom lees leen di
nattale.»

Ndimbal, koo tane

39 Yeesu léebati leen, ne leen: «Ndax
gumba dina wommat gumba? Mbaa
duñu ànd tàbbi ci kàmb? 40 Taalibe sutul
sëriñam, waaye bépp taalibe bu jàng ba
wàcc, tollook sëriñam.

41 «Ana looy xoole xatax bi ci sa bëtu
mbokk te gànj gi ci sa bëtu bopp gisuloo
ko? 42 Ana noo mane ne sa mbokk:
“Mbokk mee, xaaral, ma dindil la xatax
gi ci sa bët,” te yaw ci sa bopp gànj gi ci
sa bët, gisuloo ko? Jinigalkat bi! Jëkkala
dindi gànj gi ci sa bët. Su boobaa dinga
gis bu baax xatax gi ci sa bëtu mbokk, ba
dindil ko ko.

Doom ja, ndey ja

43 «Garab gu neex du meññ doom
yu naqari, te garab gu naqari it du
meññ doom yu neex. 44 Garab gu nekk,
meññeefam lees koy xàmmee. Ag dédd,
deesu ci witte doomi figg; ay dagg it,
deesu ci jële doomi reseñ. 45 Nit ku baax,
dencub ngëneel ba ca biir xolam, ca lay
jële lu baax la mu sàlloo; nit ku bon it,
dencub safaan ba ca biir xolam, ca lay
jële safaan ba mu sàlloo. Gémmiñ daal,
la fees xolu boroom lay wax.

Ñaari tabaxkat a ngi

46 «Ana lu ngeen ma naa “Sang bi, Sang
bi,” te jëfewuleen samay wax? 47 Képp ku
ñëw ci man, dégg samay wax te di ko jëfe,
dinaa leen won nu muy mel. 48 Dafa mel
ni nit kiy tabax kër, gasa gas ba mu xóot,
daldi samp kenu ga ca kaw doj wa ca suuf.
Mbënn ma dikk, wal ma rëkk kër gaak
doole te manu koo yëngal ndax tabax bu
wér ba ñu ko tabaxe. 49 Waaye ku dégg te
jëfewoo, dangaa mel ni nit ku tabax kër ci
suuf, te amul kenu. Wal maa koy rëkk ak
doole, kër ga jekki màbb, yàqu yaxeet.»

7

Njiitu takk-der ba yooloo na ngëmam

1 Yeesu wax na kàddoom googu gépp,
askan way dégg, mu doora jàll biir
Kapernawum. 2 Foofa nag ab njiitu takk-
der bu waa Room a nga fa woon, ab
jaamam woppoon bay bëgga dee, te njiit
la soppoon ko lool. 3 Ba njiit la déggee
mbiri Yeesu, daa yebal ñenn ca magi
Yawuti dëkk ba ca moom, ñaan ko ngir
mu dikk xettli jaamam. 4 Magi dëkk ba
agsi ca Yeesu, tinu koo tinu, ne ko: «Ki
nu yebal ci yaw de, yelloo na sa ndimbal,
5 ndax ku sopp sunuw xeet la, te sunu
jàngu bi sax, moo nu ko tabaxal.»

6 Yeesu daldi ànd ak ñoom. Naka la
jubsi kër ga, njiit la yóbbante ay xari-
tam kàddoom, ñu gatandu Yeesu, ne ko:
«Sang bi, jarul ngay sonn, ndax sab tànk
sama biir kër, man yeyoowuma ko. 7 Moo
ma la tee gatandul sama bopp, ndax jàpp
naa ne loolu jomb na ma. Waxal genn
kàddu rekk, sama surga wér. 8 Ndax man
ci sama bopp ci kilifteef laa tënku, te man
itam ay takk-der a ngi ci sama ndigal. Su
ma nee kii: “Demal,” mu dem. Ma ne kee:
“Ñëwal,” mu ñëw. Te sama jaam bu ma
ne: “Defal lii,” mu def ko.»

9 Ba Yeesu déggee loolu daa yéemu ca
njiit la. Mu ne gees mbooloo ma topp
ca moom, ne leen: «Dama ne, gii ngëm
gu réy, bànni Israyil sax, gisuma ko ci.»

[10] Ndaw ya daldi dellu ca kër ga, fekk
jaam ba wér.

Yeesu dekkal na doomu jëtun ba

[11] La ca tegu Yeesu demati dëkk bu ñuy
wax Nayin, ay taalibeem ak mbooloo mu
bare ànd ak moom. [12] Ba mu jubsee
buntu dëkk ba, yemul ci lu moy ab rob,
ka dee di doomu jëtun, te moom rekk la
amoon. Niti dëkk ba def mbooloo mu
bare, ànd ak soxna sa. [13] Sang bi nag
gis ko, ñeewante ko, ne ko: «Bul jooy.»
[14] Mu dikk ba teg loxoom ca jaat ga, ña
ko jàppoo taxaw. Mu ne: «Ngóor si, yaw
laay wax, jógal.» [15] Néew ba jóg toog, di
wax, mu delloo ko yaay ja. [16] Tiitaange
nag jàpp ñépp, ñu sàbbaal Yàlla, naan:
«Yonent bu mag feeñ na ci sunu biir!» te
naan «Yàllaa wallusi ñoñam!»
[17] Coow loolu nag law ca mboolem
réewum Yawut ak mboolem fa ko wër.

Yeesu jàngle na ci mbirum Yaxya

[18] Ci kaw loolu taalibey Yaxya àgge
Yaxya loolu lépp. Mu woo ñaar ca taalibe
ya, [19] yebal leen ci Sang bi, laaj ko ne
ko: «Ndax yaw yaa di Ki wara ñëw, am
keneen lanuy séentu?» [20] Taalibe ya dikk
ne ko: «Yaxya moo nu yebal, di la laaj
ndax yaa di Ki wara ñëw, am keneen
lanuy séentu?»
[21] Waxtu woowa tembe nag Yeesu faj
na ñu bare, tàggale leen aki jàngoro aki
jagadi aki rab, silmaxa yu bare, mu baaxe
leen, ñuy gis. [22] Mu ne ndaw ya: «Li
ngeen gis te dégg ko, demleen àgge ko
Yaxya. Silmaxa yaa ngi gis, lafañ yi dox,
gaana yi wér, tëx yiy dégg, néew yi dekki,
néew-doole ñi dégg xibaaru jàmm bi*.
[23] Ku ma taxul nga xàcc sa péete ak man
nag, ndokklee yaw.»
[24] Ba ndawi Yaxya demee, Yeesu daldi
wax ak mbooloo ma ci mbirum Yaxya,
ne leen: «Lu ngeen seetaani woon ca
màndiŋ ma? Xanaa barax bu ngelaw
liy yëngal? [25] Kon lu ngeen seetaani
woon? Boroom yére yu rafet? Waaye
boroom yére yu yànj yooyu te seen dund
bakkane, ci këri buur lañu dëkk. [26] Kon
nag lu ngeen seetaani woon? Ab yonent?
Waawaaw, maa leen ko wax, te wees na
ab yonent sax. [27] Ci moom moomu lañu
bindoon ne:

“Maa ngii di yebal sama ndaw, mu jiitu
la,
xàllal la saw yoon.”

[28] Maa leen ko wax, li jigéen jur, kenn
sutu ci Yaxya. Waaye ki gëna tuut ci
nguurug Yàlla sax moo ko sut.»
[29] Mboolem ña déglu Yeesu, ba ca
juutikat ya sax, dëggal nañu Yàlla,
ndax nangu nañoo sóobu sóobeb Yaxya.
[30] Waaye Farisen ya ak xamkati yoon ya
ñoo gàntal la leen Yàlla nammaloon, ba
Yaxya sóobu leen ci ndox.
[31] Yeesu neeti: «Ana kon lu may niruleel
niti tey jii? Ana lu ñuy nirool? [32] Ñu
ngi nirook xale yu toog ca pénc ma di
awoonte, naan:

“Noo leen toxorool, fecculeen,
nu dëjal leen, jooyuleen.”

[33] Ndaxte Yaxya daa feeñ, lekkul dugub,
naanul biiñ, ngeen nee: “Aw rab la
àndal.” [34] Doomu nit ki feeñ, di lekk ak
a naan, ngeen naay: “Kee fuqle, naan-
katub biiñ biiy xaritook juutikat yeek
bàkkaarkat yi.” [35] Waaye xel mu rafet,
mboolem la mu jur mooy la koy dëggal.»

Yeesu gane na Simoŋ Farisen ba

[36] Kenn ca Farisen ya moo woo woon
Yeesu, ngir ñu bokk lekk. Yeesu agsi kër
Farisen ba, daldi dikk ca ndab la. [37] Ndeke
senn as ndaw a nga ca dëkk ba, ab moykat
la woon. Mu yég nag ne Yeesoo nga
ca kër Farisen ba, di lekk. Mu dikk,
indaale njaqal doju albatar lu def diwu
xeeñlu. [38] Mu dikk ba fa Yeesu sóonu, ca
gannaawam, fa tànki Yeesu féete, daldi
taxaw, di jooy, rongooñ ya tooyal xepp
tànk ya. Ndaw sa nag di fompe tànki
Yeesu kawaru boppam gay lang, di fóon
tànk yaak cofeel, di ca sotti diwu xeeñlu
ga.
[39] Farisen ba woo Yeesu nag gis loolu,
naan ci xelam: «Kii su doon ab yonent,
dina xam ndaw sii di ko nabb-nabbee
ku mu doon, ak lu mu doon: jigéenu
moykat!» [40] Yeesu nag àddu, ne ko:

* **7:22** 7.22 Seetal ci *Esayi* 35.5-6 ak 61.1. Muy kàddug waxyu gu jëm ci Almasi.

«Simoŋ, dinaa la wax lenn.» Mu ne ko:
«Waxal, sëriñ bi.»
41 Yeesu ne ko: «Ñaari boroom bor la
woon ak seenub leblekat. Boru kenn ka di
téeméeri junni (500 000) ci xaalis, ka ca
des fukki junni (50 000)†. 42 Waaye ñoom
ñaar ñépp, kenn manu cee fey. Mu far
jéggal leen ñoom ñépp. Ana kan ci ñaar
ñooñu nag moo ciy gëna fonk leblekat
bi?» 43 Simoŋ ne ko: «Xanaa ki ëpple lu
ñu ko jéggal.»
Yeesu ne ko: «Sab àtte jub na.»
44 Mu walbatiku ca ndaw sa, daldi ne
Simoŋ: «Gis nga ndaw sii de? Dugg naa
sa kër, mayewoo ndox mu ma jàngoo.
Waaye moom, ay rongooñam la tooyale
samay tànk, fompe ko kawaru boppam.
45 Fóonuloo ma, dalale ma, waaye moom,
ba ma duggsee ba léegi noppiwula fóon
samay tànk. 46 Ag diw, diwewoo ko sama
bopp, waaye moom, diwu xeeñlu la diw
samay tànk. 47 Moo tax ma di la wax, ne
bàkkaaram yu bare yi ñu ko jéggal moo
waral fonkeelam gu bare. Waaye njéggal
lu tuut, fonkeel gu tuut rekk.»
48 Yeesu nag ne ndaw sa: «Jéggalees na
la say bàkkaar.» 49 Ci kaw loolu ña mu
toogandool di lekk, naan ci seen xel: «Kii
mooy kan bay jéggaley bàkkaar sax?»
50 Yeesu nag ne ndaw sa: «Sa ngëm musal
na la, demal ak jàmm.»

8

Jiwu wuute na ag muj

1 Gannaaw loolu Yeesu wër dëkkoo
dëkk bu mag ak bu ndaw, di waare, di
yégle xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla,
ànd ak fukki taalibe yaak ñaar, 2 ñoom
ak jigéen ñii mu fajoon, ba tàggale leen
ak rab yu bon aki jagadi: Maryaama,
mi ñuy wax Magdala, ma ñu tàggaleek
juróom ñaari rab, 3 ak Yowaana jabaru
Kusa, saytukatub Erodd; ak Susaana, ak
ñeneen jigéen ñu bare ñu daan dimbalee
ñoom Yeesu seen alal.
4 Mbooloo mu mag a daje woon, jóge
dëkkoo dëkk, fekksi Yeesu. Mu léeb leen,
ne leen: 5 «Boroom jiwu moo demoon
jiyi. Naka lay saaw ab toolam, ndeke
lenn ca jiwu maa nga wadde ca kaw
yoon wa, nit ñi joggati ca, picc yi dikk,
lekk ko. 6 Leneen wadde fu barey doj.
Naka la sax rekk, daldi wow, ndax ñàkk
ndox. 7 Leneen la wadde biiri xaaxaam,
jógandoo ak xaaxaam ma, daldi fatt ba
wow. 8 La des ca jiwu ma wadde suuf
su nangu, daldi sax, ba meññal lu ko mat
téeméeri yoon.»
Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw ne: «Ku
am nopp yu mu dégge kat, na dégg.»
9 Ay taalibeem laaj ko lu léeb woowu
di tekki. 10 Mu ne leen: «Yeen lañu may,
ngeen xam mbóotum nguurug Yàlla,
waaye ñi ci des ñoom, ci ay léeb lees koy
dëxëñ, su ko defee:
"Ñuy xoole te duñu gis,
di dégg te duñu xam."
11 «Lii la léeb wi di tekki. Jiwu wi moo
di kàddug Yàlla. 12 Ñi féeteek yoon wi
mooy ñi dégg. Seytaane nag mooy dikk,
foqati kàddu gi ci seen xol, ngir ñu baña
gëm ba mucc. 13 Ñi féete fu bare ay doj,
ñoo dégg kàddu gi, nangoo ko xol bu
sedd. Waaye ñooñu, ab reen lañu amul.
Ab diir rekk lañuy gëm, bu janti nattu
dikkee, ñu dellu gannaaw. 14 Li wadde ci
ay xaaxaam mooy ñi dégg kàddu gi, te ay
xalaat ak alal, ak bànneexu bakkan fatt
leen, ba tax meññaluñu lu ñor. 15 Li ci
suuf su baax si nag, mooy ñi dégge kàddu
gi xol bu dëggu te rafet, ŋoy ca, te saxoo
muñ ba meññal.

Ab làmp du làqu

16 «Deesul taal ab làmp, dëppe ko ndab,
mbaa nga dugal ko ci ron lal. Dees
koy aj kay ba ku duggsi, di gis leer gi.
17 Mboolem lu làqu dina feeñ, te mboolem
lu nëbbu dina siiw ba ne fàŋŋ. 18 Kon nag
teewluleen ni ngeen di dégge. Ku am,
dees na ko dolli, waaye ku amul, la mu
xalaatoon ne am na ko sax, dees na ko
nangu.»

Déggal Yàllaa gën bokk ak Yeesu

19 Yaayu Yeesu ak ay rakkam ñoo
dikkoon di seet Yeesu te manuñoo agsi
ci moom ndax nit ñu bare. 20 Ñu ne ko:
«Sa yaay ak say rakk a ngi taxaw ci biti,

† **7:41** 7.41 téeméeri junni: maanaam juróomi téeméeri dinaar; fukki junni: maanaam juróom fukki dinaar.
Seetal Xaalis ci Leeral yi.

bëgg laa gis.» 21 Mu ne leen: «Sama yaay
ak samay rakk, ñoo di ñiy dégg kàddug
Yàlla, te di ko jëfe.»

Yeesu dalal na ngelaw li

22 Benn bés la Yeesu duggoon gaal,
mook ay taalibeem. Mu ne leen: «Nanu
jàll ca wàllaa dex gi.» Ñu daldi dem.
23 Naka lañuy dem nag, Yeesu nelaw.
Ngelaw lu réy dal ca kaw dex ga, gaal gi
fees ak ndox, ba ñu nara sànku. 24 Taalibe
yi yee Yeesu, ne ko: «Njaatige, njaatige,
nu ngi sànku!»

Mu yewwu, gëdd ngelaw li ak gannax
yu réy yi. Lépp dal, ne tekk. 25 Yeesu
ne taalibe ya: «Ana seen ngëm?» Ña
nga boole tiitaange ak kéemtaan te naan
ca seen biir: «Kii nag moo di kan bay
jox ndigal ngelaw leek ndox mi sax, ñu
déggal ko?»

Yeesu faj na ku rab jàpp

26 Ci kaw loolu ñu tëmb ba teereji ca
diiwaanu waa Serasa, fa jàkkaarloo ak
diiwaanu Galile. 27 Ba Yeesu wàccee ca
tefes ga, jenn waayu dëkk ba dikk dajeek
moom. Waa ja, ay rab a ko jàpp. Yàgg
naa def yaramu neen te dëkkul ci kër,
xanaa sëg ya. 28 Ba mu gisee Yeesu, daa
yuuxu, daanu fa kanamam, daldi xaacu
ne: «Yaw Yeesu Doomu Yàlla Aji Kawe ji,
ana lu ma joteek yaw? Dama lay tinu, bu
ma mbugal!»

29 Booba Yeesu tàmbali naa sant rab wi,
mu génn waa ji. Rab wi jàpp na waa ji ay
yooni yoon. Su ko defee ñu yeewe ko ay
càllala, jéng ko, ngir wattu ko, mu di ko
dagg, rab wi di ko xabtal, jëme bérab yu
wéet.

30 Yeesu ne ko: «Noo tudd?» Mu ne ko:
«Coggal.» Ndax rab yu baree duggoon
waa ji. 31 Rab yi nag tinu Yeesu, ngir mu
bañ leena yebal ca xóote ba[*].

32 Ag coggalu mbaam-xuux yu baree
nga woon foofa, di fore ca tund wa. Rab
ya tinu Yeesu, ne mu may leen, ñu dugg
mbaam-xuux ya. Mu may leen ko. 33 Rab
ya nag génn nit ka, dugg mbaam-xuux ya,
coggal ga bartaloondoo, tàbbi ca dex ga,
daldi lab. 34 Sàmm ya gis la xew, daldi
daw, nettaliji ko waa dëkk ba, ak dëkk-
dëkkaan ya. 35 Nit ña riire ca, di seet la
xew.

Naka lañu dikk ba ci Yeesu, yem ci nit
ki rab wi teqlikool, mu ànd ak sagoom,
solu, toog ca wetu Yeesu. Ñu daldi tiit.
36 Ña ko fekke woon nag, nettali leen
na boroomi rab ba jote wall. 37 Ci kaw
loolu mbooloom diiwaanu Serasa gépp
tinu Yeesu ngir mu jóge ca seen biir te
dem ndax tiitaange lu réy lu leen jàpp.
Naka la Yeesu dugg gaal, di dem, 38 nit
ka teqlikook rab yi di ko sarxu ngir ànd
ak moom. Teewul Yeesu yiwi ko, ne ko:
39 «Ñibbil, te nga xamle li la Yàlla defal
lépp.» Waa ja it dem di siiwal ca dëkk ba
bépp, mboolem la ko Yeesu defal.

Yeesu faj na, dekkal na

40 Ba Yeesu delloo ca wàllaa dex,
mbooloo maa ko teertu, ndax ñoom ñépp
a ko doon xaar. 41 Ci kaw loolu rekk jenn
waay dikk, ku ñuy wax Yayrus, di njiitu
jàngu ba. Mu ne gurub fi kanam Yeesu,
sarxu ko ngir mu ñëw këram, 42 ndax
kenn la amoon ci doom, janq bu am fukki
at ak ñaar, te ma nga doon waaja dee.

Yeesoo ngay dem, nit ña raj-rajloo, tanc
ko. 43 Senn as ndaw a nga ca woon,
diiru fukki at ak ñaar, ma nga doon xëpp
deret, te def na ci alalam jépp, kenn manu
koo faj. 44 Mu doxe Yeesu gannaaw, teg
loxoom ca catal mbubbam, deret ja dal ca
saa sa.

45 Yeesu nag ne: «Ana ku ma laal?» Ku
nekk di miim. Piyeer ne ko: «Njaatige,
mbooloo mépp a la yéew, dar la.»
46 Teewul Yeesu ne: «Am na ku ma laal
kay, ndax yég naa leer gu bàyyikoo ci
man.» 47 Ndaw sa xam ne feeñ na. Mu
daldi dikk, di lox, ne gurub fa kanam
Yeesu, daldi wax ca kanam ñépp la waral
mu teg ko loxoom, ak na mu wére ca saa
sa. 48 Yeesu ne ko: «Janq, sa ngëm faj na
la. Demal ak jàmm.»

49 Naka la Yeesu di wax, jenn waay jóge
ca kër njiitu jàngu ba, dikk ne: «Matatul
ngay sonal sëriñ bi, sa janq ba faatu na.»
50 Yeesu dégg ca, ne njiit la: «Bul tiit.
Gëmal rekk, mu daldi mucc.»

* **8:31** 8.31 Seetal ci *Peeñu ma* 20.2-3.

51 Bi Yeesu agsee ca kër ga, mayul kenn
ànd ak moom dugg, ku moy Piyeer, ak
Yowaan ak Yanqóoba ak baayu xale bi,
ak ndeyam. 52 Ñépp a ngay jooy ak a
tiislu janq bi. Yeesu nag ne leen: «Buleen
jooy. Janq bi deewul, day nelaw rekk.»
53 Ci kaw loolu ñu di ko kókkali, ndax
xamoon nañu xéll ne dee na. 54 Yeesu
itam jàpp ca loxol janq ba, daldi àddu
ca kaw, ne ko: «Janq, jógal.» 55 Noo ga
délsi, mu ne ñokket. Yeesu ne ñu may
ko, mu lekk. 56 Waajuri xale bi nag waaru.
Teewul Yeesu dénku leen, ne leen bu ñu
wax kenn la xew.

9

Yeesu yebal na fukki taalibe yi ak ñaar

1 Yeesu moo woo woon Fukk ñaak
ñaar, jox leen xam-xam ak sañ-sañu dàq
mboolem rab tey faj ay jàngoro. 2 Ci kaw
loolu mu yebal leen ngir ñu yégleji ngu-
urug Yàlla tey faj jarag ji. 3 Mu ne leen:
«Bu ngeen di dem, buleen yóbbaale dara
ngir fàggu yoon wi; du yet, du mbuus, du
aw ñam, du xaalis. Bu ci kenn yor ñaari
turki sax. 4 Kër gu ngeen dugg, fa ngeen
di dal, ba kera ngeen dem. 5 Fépp fu
ñu leen dalalewul, génnleen dëkk booba
te ngeen faxas fa seen pëndub ndëgguy
tànk, seedeele leen ko seen ngàntal.»

6 Ñuy dem nag, di wër dëkk ak dëkk, di
yégle xibaaru jàmm bi, di faj jarag ji.

7 Ci kaw loolu Erodd boroom Galile
dégg mboolem la xew, boppam nag ubu,
ndax ñenn ñu noon Yaxya moo dekki, di
Yeesu. 8 Ñee ne Ilyaas moo délsi, ñeneen
ba tey, ne kenn ca yonent yu jëkk yaa
dekki. 9 Erodd daldi ne: «Yaxya, man maa
doglu boppam. Kon ki ma déggal jëf jii,
mooy kan?» Ba loolu amee mu di ko fexee
gis.

Yeesu leel na mbooloo

10 Ba ndaw ya délsee, dañoo nettali
Yeesu mboolem la ñu def. Mu ànd ak
ñoomu neen ba sore, ca wetu dëkk ba ñuy
wax Beccayda. 11 Teewul nit ña yég ne fa
la dem, daldi ko topp. Yeesu dalal leen,
di leen wax ci mbirum nguurug Yàlla, ña
aajowoo am paj, mu wéral leen.

12 Ba jant di sowat, Fukk ñaak ñaar dikk
ne Yeesu: «Yiwil mbooloo mi, ñu dugg
ci dëkk yu ndaw yii ak dëkk-dëkkaan yi
ko wër, ngir ñu gis lu ñu lekk ak fu ñu
fanaan, ndax fii àllub neen la.» 13 Mu ne
leen: «Yeen, joxleen leen lu ñu lekk.» Ñu
ne ko: «Nun de amunu lu dul juróomi
mburu ak ñaari jën. Xanaa nu dem, nun
ci sunu bopp, jëndali mbooloo mii mépp
lu ñu lekk!» 14 Lu wara mat juróomi
junniy góor a nga fa woon. Yeesu ne
taalibe ya: «Dangeen leen di toogal, ñu
def géewi juróom fukki nit.» 15 Ñu def
noonu, toogal ñépp.

16 Ba mu ko defee Yeesu jël juróomi
mburu ya ak ñaari jën ya, xool kaw
asamaan, daldi yékkati kàddug cant, ba
noppi dagg mburu ya, jox taalibe ya, ngir
ñu taajal ko mbooloo ma. 17 Ñépp lekk
ba regg, ba ñu yóbbu dog ya ca des, muy
fukki pañe ak ñaar.

Piyeer xam na kuy Yeesu

18 Yeesu moo beru woon, di julli, taalibe
ya feggook moom. Ci kaw loolu mu laaj
leen ne leen: «Ana ku nit ñi ne moom
laa?» 19 Ñu ne ko: «Ñii nee ñu yaa di
Yaxya; ñee ne yaa di Ilyaas; ñale ne kenn
ci yonent yu jëkk yaa dekki, di yaw.»

20 Yeesu ne leen: «Yeen nag, ngeen
ne maay kan?» Piyeer ne ko: «Yaa di
Almasib Yàlla.» 21 Mu femmu leen nag,
sant leen ñu bañ koo wax kenn. 22 Mu
neeti: «Fàww Doomu nit ki sonn lu bare,
ba dajeek mbañeelu magi askan wi ak
sarxalkat yu mag yi, ak firikati yoon yi,
te dees na ko rey, ba ñetteelu fanam, mu
dekki.»

23 Yeesu nag wax leen ñoom ñépp, ne
leen: «Képp ku bëgga dikk topp ma,
fàtteel sa bopp, te nga gàddu bés bu
nekk, bant bi ñu lay daaj, door maa
topp. 24 Ndax képp ku namma rawale
sa bakkan, yaay ñàkk sa bakkan, waaye
képp ku ñàkk sa bakkan ngir man, yaa
musal sa bakkan. 25 Ndax nit ki, su
jagoo àddina sépp sax, te nara ñàkk
bakkanam mbaa mu sànku, ana lu mu
koy jariñ? 26 Képp ku kersawoo sama
jëmm, kersawoo topp samay wax, yaw
itam Doomu nit ki dina la kersawoo, bés

bu dikkee ci darajaam ak darajay Baay bi,
ak darajay malaaka yu sell yi. 27 Maa leen
ko wax déy, ñenn a ngi fii taxaw tey, duñu
dee te gisuñu nguurug Yàlla.»

Leeru Yeesu jolli na

28 Ba lu wara tollook juróom ñetti
fan wéyee gannaaw kàddu yooyu, Yeesu
àndoon na ak Piyeer ak Yowaan ak
Yanqóoba, ñu yéeg ca kaw tund wa ngir
julli. 29 Naka lay julli, xar kanamam
soppiku, ay yéreem weex tàll, di melax.
30 Ci kaw loolu ñaari nit jekki feeñ, di
waxtaan ak moom; ñuy Yonent Yàlla
Musaa ak Yonent Yàlla Ilyaas. 31 Ñoo feeñ
ci ag leer, di waxtaane dëddug Yeesu,
ga mu doon waaja sottale fa Yerusalem.
32 Booba ngëmment a ngay man Piyeer ak
ña mu àndal. Ba ñu teewloo nag lañu gis
leeru Yeesu, ak ñaar ña mu taxawal. 33 Ba
ñu demee ba ñaari nit ñooñu di bàyyikoo
fa Yeesu, Piyeer ne ko: «Njaatige, su
nu toogoon fii de, mu baax ci nun; nan
yékkati ñetti mbaar, benn yaw, benn
Musaa, benn Ilyaas.» Waaye booba Piyeer
xamul la muy wax. 34 Naka lay wax loolu,
aw niir dikk yiir leen, taalibe ya tàbbi ca
biir niir wa, tiitaange jàpp leen. 35 Ci biir
loolu baat jibe ca niir wa, ne: «Kii moo di
sama Doom, ki ma taamu; dégluleen ko.»
36 Ba baat ba selawee, Yeesu doŋŋ a
feeñ. Taalibe ya nag ñoom ne cell,
waxuñu kenn lenn jant yooyu, ca la ñu
gis.

Yeesu fajati na ku rab jàpp

37 Ca ëllëg sa ba ñuy wàcce tund wa,
mbooloo mu baree dikk dajeek Yeesu.
38 Jenn waay jekki xaacoo ca mbooloo
ma, ne: «Sëriñ bi, dama lay ñaan, nga
xoolal ma sama doom, ndax moom doŋŋ
laa am. 39 Rab kat moo ko jàpp, mu
jekki di yuuxu, di say, gémmiñ giy fuur.
Daanaka du teqlikook moom te sonal na
ko. 40 Ñaan naa say taalibe ngir ñu dàqal
ma ko, waaye manuñu ko.» 41 Yeesu ne
leen: «Céy niti tey, yeena gëmadi te dëng!
Maak yeen ba kañ, te di leen muñal? Indi
sa doom fii.»
42 Naka la xale bi jubsi Yeesu, rab wi
sànni ko ci suuf, muy say. Yeesu itam
gëdd rab wa, wéral xale ba, delloo ko
baayam. 43 Ñépp nag waaru ci màggug
Yàlla.
Naka la ñépp di yéemu ca mboolem
la Yeesuy def, mu ne taalibeem ya:
44 «Ubbileen seeni nopp te teewlu bu
baax kàddu yii: Doomu nit ki lees di wor,
ngir teg ko ci loxoy nit ñi.» 45 Taalibe ya
nag dégguñu kàddu googu, ndax fekk na
piri ma làqu leen, ngir ñu bañ koo daj, te
ñemewuñu koo laaj Yeesu.

Daraja réer na ku ko sàkku

46 Werante moo dikkaloon taalibe yi,
ñuy seet kan moo gëna kawe ci ñoom.
47 Yeesu nag ràññee seen xalaat. Mu
daldi indi ab xale, taxawal ko ci wetam.
48 Mu ne leen: «Xale bii, képp ku ko dalal
ndax sama tur, man nga dalal; te képp ku
ma dalal, dalal nga ki ma yebal; ndax ki
gëna tuut ci yeen ñépp, kooku moo gëna
màgg.»
49 Ci kaw loolu Yowaan àddu, ne:
«Njaatige, danoo gis nit kuy dàqe sa tur
ay rab, nu aaye ko, ndax bokkul ci nun.»
50 Yeesu ne ko: «Buleen ko aaye, ndax ku
la sotul, yaw la faral.»

Samari gàntal na Yeesu

51 Ba ñu demee ba bés bi ñu wara
yéege Yeesu di jubsi, Yeesu moo dogu ngir
dem Yerusalem. 52 Mu yebal ay ndaw,
ñu jiitu ko. Ñu dem, ba agsi ab dëkk ci
diiwaanu Samari, nar ko faa waajal ab
dal. 53 Waa Samari nag nanguwuñu koo
dalal, ndax Yerusalem ga mu nammoona
jëm*. 54 Taalibe ya ñuy wax Yanqóoba ak
Yowaan gis loolu, daldi ne: «Sang bi, soo
bëggee nu jox sawara ndigal, mu wàcce
asamaan, faagaagal leen?» 55 Teewul
Yeesu geesu, femmu leen. 56 Ba loolu
amee ñu jàll jëm beneen dëkk.

Gëmkatu Yeesu du xool gannaawam

57 Ca yoon wa ñu awe la jenn waay
ne Yeesu: «Yaw laay topp fépp foo jëm.»
58 Yeesu itam ne ko: «Till ak kàmbam,
njanaaw akub tàggam, waaye Doomu nit
ki de, amul fu mu wéer boppam.» 59 Mu

* **9:53** 9.53 Waa Samari ay nooni Israyil lañu woon.

neeti keneen: «Toppal ci man.» Mu ne
ko: «Sang bi, may ma, ma jëkka dem robi
sama baay.» 60 Mu ne ko: «Bàyyil néew
yi, ñu rob seeni néew, waaye yaw demal,
yégleji nguurug Yàlla.» 61 Keneen neeti
ko: «Sang bi, yaw laay topp, waaye may
ma, ma jëkka tàggtook sama waa kër.»
62 Yeesu ne ko: «Képp ku tàmbalee gàbb
tey xool gannaawam, jekkoo ci nguurug
Yàlla.»

10

Yeesu yebal na juróom ñaar fukk ak ñaar

1 Gannaaw loolu Sang bi tabb na yeneen
juróom ñaar fukki taalibe ak ñaar, yebal
leen, ñaar, ñaar, ñu jiituji ko ca mboolem
dëkk yaak gox, ya mu nammoona dem
moom ci boppam. 2 Mu ne leen: «Ngóob
mee yaatu, te surga yi néew. Kon nag
ñaanleen Boroom ngóob mi, ay surga
yu mu yebal cim ngóobam. 3 Demleen!
Xamleen ne maa leen yebal, mbete ay
gàtt ci biiri bukki. 4 Buleen yóbbaale
dencukaayu xaalis, mbaa mbuus, mbaa
ay carax te buleen taxaw di saafoonte ak
kenn ci yoon wi.

5 «Gépp kër gu ngeen dugg, jëkkleen
ne: "Jàmm ñeel na leen." 6 Su fa nitu
jàmm nekkee, seen jàmm dal ko. Lu ko
moy, mu délsi ci yeen. 7 Dal-leen ca kër
googa, di lekk ak a naan ca la ñu leen
jox, ndax liggéeykat yelloo na peyooram.
Buleen di wër nag kër ak kër.

8 «Bépp dëkk bu ngeen dugg, ñu dalal
leen, la ñu leen taajal, lekkleen ko.
9 Wéral leen jaragi dëkk ba, te ngeen wax
waa dëkk ba, ne leen: "Nguurug Yàlla
dëgmal na leen." 10 Waaye bépp dëkk
bu ngeen dugg te dalaluñu leen, demleen
ca pénc ma te ngeen ne leen: 11 "Seen
pëndub dëkk bi ci sunu ndëgguy tànk
sax, nu ngi koy faxas, seedeele leen ko
seen ngàntal. Waaye nag xamleen ne
nguurug Yàlla dëgmal na." 12 Maa leen
ko wax, bu bés baa, boobu dëkk, Sodom
a koy gënu demin.

13 «Wóoy ngalla yeen waa Korasin, yeen
waa Beccayda it, wóoy ngalla yeen, nde
kéemaan yi sottee fi seen biir, su doon fa
waa Tir mbaa fa waa Sidon la sottee, kon
bu yàgg lañu doon sol ay saaku, xëppoob
dóom, ngir tuub. 14 Moo tax it, kera àtte
ba, waa Tir ak Sidon a leen di gënu demin.
15 Yeen waa Kapernawum nag, dees na
leen yékkati ba asamaan a? Xanaa ba fa
njaniiw kay ngeen di wàcci.

16 «Ku leen déggal nag, man nga
déggal; ku leen gàntal, man nga gàntal.
Te ku ma gàntal, gàntal nga ki ma yebal.»

17 Ba juróom ñaar Fukk ñaak ñaar
demee ba délsi, mbégte lañu àndal. Ñu
ne: «Sang bi, rab yi sax, danu leen
di jox ndigal ci sa tur, ñu nangul nu.»
18 Yeesu ne leen: «Séen naa Seytaane mu
fàqe asamaan ni ag melax. 19 Dama ne,
maa leen jox sañ-sañu joggi ci kawi jaan
aki jiit, joggati mboolem dooley bañaale
bi, te dara du leen mana gaañ mukk.
20 Noonu leen rab yi nangule nag, buleen
ko bége, bégeleen kay la seen tur binde
fa asamaan.»

21 Ca waxtu woowa tembe la kemta-
laayu mbégte tukkee ci Noo gu Sell gi,
dugg Yeesu, mu daldi ne: «Baay, Boroom
asamaan ak suuf, sant naa la, nde yaa làq
lii boroom xam-xam yeek boroom xel yi,
xamal ko tuut-tànk yi, nde loolu de, Baay,
mooy li la soob. 22 Lépp la ma sama Baay
dénk, te kenn xamul kuy Doom ji, ku dul
Baay bi; kenn it xamul kuy Baay bi, ku dul
Doom ji, ak képp ku ko Doom ji namma
xamal.»

23 Ci kaw loolu Yeesu walbatiku ca
taalibe ya, wax leen ñoomu neen, ne leen:
«Ndokklee ñi seeni gët gis li ngeen gis.
24 Ndax maa leen ko wax, bare na ay
yonent ak buur yu bëggoona gis li ngeen
gis, te gisuñu ko, ak itam dégg li ngeen
dégg, te dégguñu ko.»

Texe am na yoon

25 Benn xamkatu yoonu Musaa moo
jekki woon jóg, di fexee fiir Yeesu. Mu ne
ko: «Sëriñ bi, ana lu may def, ba texe ba
fàww?» 26 Yeesu ne ko: «Yoonu Musaa,
ana lees ci bind? Loo ci jànge?» 27 Mu
ne ko: «Boroom bi sa Yàlla, nanga ko
soppe sa léppi xol ak sa léppi bakkan
ak sa léppi doole ak sa léppi xel, te ni
nga soppe sa bopp, nanga ko soppe sa

moroom[*].» 28 Yeesu nag ne ko: «Wax
nga dëgg. Noonu ngay def, daldi texe.»
29 Waa ja nag namma wutu lay, ne Yeesu:
«Sama moroom mooy kan?»

30 Yeesu neeti ko: «Jenn waay a jóge
woon Yerusalem, jëm Yeriko. Mu dajeek
ay sàcc, ñu futti ko, dóor ko, daldi dem,
bàyyi ko, muy waaja dee. 31 Yàlla woo
yàlla ab sarxalkat bu jaare yoon woowa,
séen nit ka, daldi teggi. 32 Jenn waay ju
soqikoo ci giirug Lewi it noonu; daa dikk
ba tollu foofa, séen waa ja, daldi teggi.
33 Jenn waay ju dëkk Samari nag doon
tukki, dikk ba jege waa ja, xool ko, yërëm
ko lool. 34 Mu dikk, sotti diw ak biiñ ca
gaañu-gaañu ya, lëmës ko. Ci kaw loolu
mu teg ko ci mbaamam, yóbbu ko ci ab
dalukaay, di ko topptoo. 35 Ca ëllëg sa,
mu yékkati ñaari poseti xaalis[†], jox ko
boroom dal ba, ne ko: “Topptoo ko waa
ji. Loo ci dolli, bu ma dëppee, maa la koy
delloo.”»

36 Mu teg ca ne ko: «Ñett ñii, kan nga
foog ne moo ci taxawu waa ja dajeek sàcc
ya, taxawaayu nit ak moroomam?» 37 Mu
ne ko: «Xanaa ki ko defal yërmande.»
Yeesu nag ne ko: «Demal boog, di defe
noonu.»

Maryaama raw na Màrt

38 Yeesu ak ay taalibeem ñoo toppoon
seenu yoon, ba tollook ab dëkk. Ba ñu
dikkee, senn as ndaw su ñuy wax Màrt,
ganale ko. 39 Ci kaw loolu rakkam ju ñuy
wax Maryaama toog ca wetu Sang bi, di
déglu kàddoom, 40 te fekk Màrt jàpp lool
ca liggéeyu waañ wa. Mu dikk ne Yeesu:
«Sang bi, xanaa gisoo sama rakk ji ma
bàyyeek liggéeyu waañ wi, man doŋŋ?
Wax ci boog, mu jàpple ma.» 41 Sang bi
ne ko: «Màrt, Màrt, yitte yi nga xintewoo,
di ci doñ-doñi moo bare. 42 Ndaxam lenn
doŋŋ a manula ñàkk. Maryaama nag,
cér bi gën la taamu, te deesu ko nangu
ci moom.»

11

Kàddug julli am na yoon

1 Yeesu moo doon julli benn bérab. Ba
mu noppee, kenn ca taalibeem ya ne ko:
«Sang bi, jàngal nu julli noonee Yaxya
jàngale julli ay taalibeem.» 2 Yeesu ne
leen: «Bu ngeen dee julli, ne leen:
Baay, sellnga ñeel na saw tur,
na sa nguur dikk.
3 May nu bés ak bés sunub dundu bés bu
nekk.
4 Baal nu sunuy bàkkaar,
ni nuy baale nun itam, mboolem ñi nu
tooñ,
te bu nu dugal ci nattu.»

5 Yeesu teg ca ne leen: «Ana kan ci yeen
moo seeti ab xaritam xaaju guddi, ne ko:
“Xarit, lebal ma ci ñetti mburu. 6 Sama
xarit bu nekk ciw yoon moo dikk sama
kër, te awma dara lu ma ko taajal,” 7 te
xarit ba àddoo ca biir néegam, ne ko: “Bu
ma sonal, tëj naa ba tëdd, maak samay
doom; manumaa jóg, di la jox dara”?
8 Maa leen ko wax, su jógul jox ko la mu
laaj ndax ug xaritoo it, la ko kee amul
kersay yee ngir sàkku ndimbal mooy tax
mu jóg, jox ko mboolem lu mu soxla.
9 Moo tax ma ne leen, ñaanleen, ñu may
leen; seetleen, ndax ngeen gis; fëggleen,
ñu ubbil leen. 10 Ndaxte képp ku ñaan,
dinga am; ku seet, dinga gis; ku fëgg it,
dees na la ubbil. 11 Ana kan ci yeen mooy
baay bu doomam ñaan aw jën, mu jox
ko jaan? 12 Mbaa mu ñaan ko nen, mu
jox ko aw jiit? 13 Ndegam yeen ñi bon
yeena mana may seeni gone lu baax nag,
astamaak Baay ba fa asamaan. Moo leen
ko dàq fuuf, nde mooy may Noo gu Sell
gi, ñi ko ko ñaan!»

Beelsebul xeexul boppam

14 Yeesu moo doon dàq aw rab wu
duggoon nit ba mu luu. Ba rab wa
génnee, luu ba wax, mbooloo ma waaru.
15 Teewul ñenn ca ñoom ne: «Ci Beelse-
bul, buuru rab yi lay dàqe ay rab.»

16 Ñeneen nag di ko fiir, di sàkku ci
moom firnde ju bawoo asamaan. 17 Yeesu
itam ràññee seen xalaat, ne leen: Gépp
nguur guy xàjjalikoo ci biiram, day tas, yii
kër màbb ca kaw yee. 18 Seytaane itam,

[*] **10:27** 10.27 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 6.5 ak *Sarxalkat yi* 19.18. [†] **10:35** 10.35 Benn poset bu ci nekk, benn dinaar la tollool, te moo doon peyooru benn bésub lëmm. Seetal Xaalis ci Leeral yi.

su xàjjalikoo ci biiram, ana nu nguuram
di yàgge, gannaaw yeena ne Beelsebul
laay dàqe ay rab? 19 Te it ndegam man
Beelsebul laay dàqe rab yi, seen ñoñ nag
ñoom, kan lañuy dàqe ay rab? Kon kay
seen ñoñ a leen tiiñal. 20 Waaye su dee
loxol Yàlla laay dàqe rab yi nag, kon
nguurug Yàlla agsi na ba ci yeen.
21 «Su ponkal gànnaayoo ba diis, wattu
këram, alalam dina raw. 22 Waaye bu ko
ku ko man songee, ba daan ko, day nangu
mboolem ngànnaay lu mu yaakaaroon,
ba noppi séddale alalam. 23 Ku farul ak
man nag, man ngay xeex, te ku àndul ak
man di dajale, yaa ngi tasaare.
24 «Aw rab wu bon, bu jàppee nit ba
génn ko, day wër bérab yu fendi, di wut
fu mu nopploo, te du ko gis. Su ko defee
mu ne: “Naa dellu ca sama kër, ga ma
jóge.” 25 Bu dikkee fekk kër gi buube,
defare ba jekk, 26 day dem indi yeneen
juróom ñaari rab yu ko yées, ñu bokk
sancsi. Su ko defee ni nit kiy mujje mooy
yées na mu jëkke.»
27 Naka la Yeesu di wax loolu, jenn
jigéen ca mbooloo ma àddu ca kaw, ne ko:
«Ndokklee ki la ëmb ci biiram, nàmpal
la ci weenam!» 28 Moom nag mu ne ko:
«Xanaa kay, ndokklee ñiy déglu kàddug
Yàlla te di ko jëfe.»

Yonent Yàlla Yunus doy na firnde

29 Naka la mbooloo may gëna takku,
Yeesu ne: «Niti tey jii, nit ñu bon lañu.
Firnde lañuy wut, waaye deesu leen jox
jenn firnde ju moy firndey Yunus. 30 Ndax
na Yunus nekke woon firnde ca waa
Niniw, noonu la Doomu nit ki nekke
firnde ci niti tey jii. 31 Keroog àtte ba,
Lingeeru bëj-saalum dina jóg, janook niti
tey jii, tiiñal leen; ndax moo bàyyikoo
woon ca catal àddina, ngir déglusi xam-
xamu Suleymaan, te tey jii, ku sut Suley-
maan a ngi fi. 32 Waa réewum Niniw it
keroog àtte ba dinañu taxaw, layook niti
tey jii, tiiñal leen ndax ñoo tuube woon
ca waareb Yunus, te tey jii, ku sut Yunus
a ngi fi.

Bët mooy làmpu yaram

33 «Deesul taal ab làmp, di ko dugal fu
làqu, mbaa ci suufu leget. Dees koy aj
kay, ba kuy duggsi gis muy leer. 34 Bët
mooy làmpu yaram. Bu sa bët wéree,
sa yaram wépp a ciy leerloo, waaye bu
sa bët bonee, sa yaram wépp a ngi ci
lëndëm. 35 Kon seetal ndax leer gi nga
foog ne mu ngi ci yaw du ag lëndëm.
36 Bu sa yaram wépp dee leerlu nag te
lenn nekku ci cig lëndëm, su boobaa la sa
yaram di mana leerlu ba ne ràññ, mel ni
bu la ab làmp niitee, ne ràññ ci sa kaw.»

Yeesu xas na niti diine ñi

37 Ba Yeesu waxee ba noppi, ab Farisen
da koo woo këram, ngir bokk ak moom
lekk. Mu nangu, dem ba duggsi, daldi
toog ca lekkukaay ba. 38 Farisen bi
nag jaaxle, ndax la Yeesu setluwul bala
moo waaja lekk. 39 Sang bi ne ko:
«Yeen Farisen yi, bitib kaas bi ak ndab
li daal ngeen di raxas, te fekk leen feese
jikkoy jagoo lu lewul, akug mbon ci biir!
40 Yeena ñàkk xel! Xanaa du ki sàkk
biti moo sàkk biir itam? 41 Li ci biir
kay ngeen di sarxe! Su boobaa seen
lépp ay set. 42 Waaye wóoy ngalla yeen
Farisen yi! Xobi naana ak yeneen safal
yu mel ni ru* ak wépp xeetu lujum,
yeena ngi ciy génne cérub fukkeel, ngir
asaka, njubte ak cofeelu Yàlla nag, ngeen
sàggane. Lii de war na leen, waaye
lee it, waruleen koo sàggane. 43 Wóoy
ngalla yeen Farisen yi! Yeenay sàkku
péete yu kaname ca jàngu ya, ak nuyoob
gëddaal ca pénc ma. 44 Wóoy ngalla
yeen, yeena ngi mel ni ay bàmmeel yu
amul xàmmikaay, nit ñiy dox ca kaw te
xamuñu ko.»
45 Kenn ci xamkati yoon yi nag àddu
ne: «Sëriñ bi, loolu nga wax de, nun
itam, xasaale nga nu ci.» 46 Yeesu itam
ne: «Yeen xamkati yoon yi itam, wóoy
ngalla yeen, yeen ñi sëf nit ñi sëf yu ñu
àttanul, te yeen ci seen bopp, seen benn
baaraam sax du ci laal. 47 Wóoy ngalla
yeen, yeenay tabax bàmmeeli yonent yi,
te seeni maam reyoon leen. 48 Kon yeena
seedee noonu ne seen jëfi maam ya, ànd
ngeen ci, ndax ñoom ñoo leen rey, yeen

* **11:42** 11.42 ru gàncax la. Xob yi dees na ko togg, di ko fajoo.

ngeen tabax seeni bàmmeel. 49 Looloo
tax itam kàddug Yàlla giy xel, biral ne:
“Maay yebal fa ñoom ay yonent aki ndaw,
ñii ñu bóom, ñee, ñu bundxatal.” 50 Su
ko defee yoon topp niti tey jii, deretu
mboolem yonent yi tuuru, dale ko ca
cosaanu àddina. 51 La dale ca deretu Abel
ba ca deretu Sàkkaryaa†, ma ñu rey ca
diggante sarxalukaay ba ak bérab bu sell
ba, maa leen ko wax déy, dees na ko topp
niti tey jii. 52 Ngalla yeen xamkati yoon
yi, yeena sànk caabiy xam-xam; yeen
dugguleen, ñiy duggsi, ngeen tere leena
dugg.»

53 Ba Yeesu génnee foofa, ca la Farisen
ya ak firikat ya tàmbalee xabtalu ci
kawam, di ko seetloo ay laaj ci mbir yu
bare, 54 di ko yeeru, tey wuta këf kàddu
gu rëcce ci gémmiñam, ngir tuumaal ko.

12

Yeesu aaye na jinigal

1 Mbooloo ma nag mujj na dajaloo ba
mat ay junniy junniy nit, bay joggeente.
Ci biir loolu Yeesu tàmbalee wax, jëkke
ko ci ay taalibeem, ne: «Wattuleen lawi-
iru Farisen ñi, te mooy jinigal. 2 Mboolem
lu nëbbu dees na ko feeñal, te lu làqu
dees na ko xam. 3 Moo tax mboolem
lu ngeen waxe biir lëndëm, dees na ko
dégge bëccëg ndarakàmm, te mboolem
lu ngeen déeye ci néegu biir, dees na ko
biral ci kawi taax.

4 «Maa leen ko wax, yeen samay soppe,
buleen ragal ñu manul lu wees rey seen
yaram, ndax gannaaw loolu dootuñu leen
manal lu ko raw. 5 Ma xamal leen nag ki
ngeen wara ragal: kiy rey ba noppi, am
sañ-sañu sànni ca sawara sa, kooku déy
laa leen ne, ragal-leen ko. 6 Juróomi picci
ramatu, xanaa jarul ñaari dërëm doŋŋ?
Moona Yàlla fàttewula geesu menn ci
ñoom. 7 Yeen nag seen kawari bopp sax,
waññees na lépp. Buleen ragal dara, nde
ndiiraanu ramatu, yeena ko gën.

8 «Te it maa leen ko wax, képp ku
dëggal fi kanam nit ñi, ne man nga
féeteel, Doomu nit ki itam dina dëggal fa
kanam malaakay Yàlla ya, ne moom nga
féeteel. 9 Waaye ku weddi fi kanam nit
ñi, ne man nga féeteel, dees na weddi
fa kanam malaakay Yàlla ya, ne man nga
féeteel. 10 Képp ku jëme kàddug safaan
ci Doomu nit ki, dees na la jéggal, waaye
ku saaga Noo gu Sell gi, deesu la jéggal.

11 «Bu ñu leen yóbboo ca jàngu ya, ca
kanam kilifa ya, ak àttekat ya, buleen
jaaxle ci nan ngeen di yékkatee kàddug
layoo, ak luy doon seenu lay, mbaa lu
ngeen di wax, 12 ndax su boobaa Noo gu
Sell gi moo leen di xamal ca waxtu woowa
la ngeen wara wax.»

Yoolu Yàlla doŋŋ mooy alal

13 Kenn ca mbooloo ma moo noon
Yeesu: «Sëriñ bi, waxal ci sama mag, mu
jox ma sama wàll ci ndono li nu bokk.»
14 Yeesu ne ko: «Waa jii, kan moo ma
fal àttekat mbaa miraaskat ci seen kaw?»
15 Ci kaw loolu mu ne leen ñoom ñépp:
«Moytuleen wépp xeetu bëgge, ndax loo
barele barele, sa bakkan ajuwul ci sa
alal.»

16 Mu léeb leen nag, ne leen: «Nit la
woon ku woomle, te ab toolam nangu.
17 Mu naan ca xel ma: “Nu may def nag?
Amatuma sax fu ma denc sama ngóob
mi!” 18 Ci kaw loolu mu ne: “Nii laay def:
samay sàq laay daaneel, daldi defaraat
sàq yu gëna mag, denc ci sama pepp ak
mboolem lu ma am. 19 Su ko defee ci
samam xel laa naan: ‘Céy sama waa ji,
yaa ngeek alal ju bare ju mana dem ay ati
at; neel finaax, di lekk, di naan ak a bége.’
” 20 Yàlla nag ne ko: “Ñàkk xel! Guddig
tey jii, dees na jël sa bakkan. Kon li nga
waajal, ana kuy doon boroom?”

21 «Kuy dajaleel boppam alal te woom-
lewoo fa Yàlla, loolu mooy saw demin.»

Ku gëm Yàlla, wóolu ko

22 Gannaaw loolu Yeesu ne ay taal-
ibeem: «Moo tax ma ne leen, buleen seen
bakkan jaaxal, ngir lu ngeen lekk, te it
buleen seen yaram jaaxal ngir lu ngeen
sol, 23 ndax lekk gi, bakkan bee ko ëpp
solo, te koddaay li it, yaram wee ko ëpp
solo. 24 Seetleen ci baaxoñ: du ji, du góob,
amul ub denc mbaa am sàq. Teewul
Yàlla di ko dundal. Yeen nag, ñaata yoon

† **11:51** 11.51 Seetal ci *2.Jaar-jaar ya* 24.20-22.

ngeen gën picc yi! 25 Ana kan ci yeen
mooy jaaxle, di xalaata xalaat bakkanam
ba mana yokk lu tollook xef ak xippi ci
àppam? 26 Ndegam loolu gëna tuut sax
moo leen të, ana lu ngeen di xalaat ci
leneen?
27 «Seetleen ni tóor-tóor yiy saxe. Son-
nuñu, ëccuñu, waaye maa leen ko wax,
Suleymaan ak darajaam jépp sax, soluwul
woon ni benn ci ñoom. 28 Ndegam ñaxum
tool miy dund tey, te léegi ñu sànni ko
cib taal, moom la Yàlla solale noonu,
xanaa astamaak yeen kay? Yeenaka néew
ngëm! 29 Yeen nag, buleen tiisoo lu ngeen
lekk, mbaa lu ngeen naan; te bu yooyu
xalaat ub seen bopp. 30 Ndax loolu lépp,
xeeti yéefari àddina, ñoo koy tiisoo, te
yeen, Baay bi xam na ne soxla ngeen ko.
31 Waaye tiisooleen nguuram, su boobaa
dees na leen ci dollil loolu.
32 «Buleen ragal dara, yeen jur gu sew
gi, ndax seen Baay la soob, mu jagleel
leen nguur gi. 33 Jaayleen seen alal, sarxe
xaalis bi, sàkkuleen mbuus yu dul ràpp,
muy dencu ëllëg bu dul jeex fa asamaan,
fa ko sàcc dul jege, max du ko yàq.
34 Ndax fu sab denc nekk, sab xol it a nga
fa.

Teewlu war na

35 «Takkuleen te seeni làmp di tàkk.
36 Mel-leen ni nit ñuy séentu seen njaatige
lu jóge céet, ndax bu dikkee ba fëgg bunt
ba, ñu daldi ko ubbil. 37 Ndokklee surga
yooyu seen njaatige dikk fekk ñu teewlu.
Maa leen ko wax déy, njaatige leey takku,
toogal leen ba noppi dikk, taajal leen,
ñu lekk. 38 Ndegam ba guddi ga xaajee
la njaatige la ñibbsi, ba fekk surga ya
teewloo noonu, am ba suuf seddee la,
lu mu ci mana doon, ndokklee ñoom.
39 Waaye lii de xamleen ko: boroom kër,
su xamoon wan waxtu la ab sàcc di ñëw,
du ko wacc moos, mu dàjjiy, dugg këram.
40 Kon yeen itam waajleen ba jekk, ndax
waxtu wu ngeen foogul, ci la Doomu nit
ki di ñëw.»
41 Piyeer nag ne Yeesu: «Sang bi, ndax
nun doŋŋ nga léeb lii, am ñépp a ko
moom?» 42 Sang bi ne ko: «Ana kan
nag mooy saytukat bu wóor te muus, ba
njaatigeem batale ko curgag këram, ngir
mu di leen jox seen njël ca ba muy jot?
43 Ndokklee surga bu njaatigeem dikk,
fekk ko muy doxale noonu. 44 Maa leen
ko wax déy, alalam jépp la ko njaatige la
di far dénk. 45 Waaye su jawriñ ja nee
ci xelam: “Sama njaatige dikkagul léegi,”
ba tax mu tàmbalee dóor surga ya, góor
ak jigéen, di lekk ak a naan, di màndi,
46 su boobaa njaatige laay dikk bés bu mu
ko séenuwul ak waxtu wu mu foogul, te
mbugal mu metti la koy mbugal, sédd ko
ci añub gëmadikat ñi.
47 «Jawriñ jooju xam nammeelu
njaatigeem, te taxul mu waaj ko, ba
jëfewu ko, ay yetam dina bare. 48 Waaye
jawriñ ji xamul nammeelu njaatigeem, te
teewu koo def lu yelloo ay duma, yet yu
néew lay am. Képp ku ñu jox lu bare,
dees na la topp lu bare. Képp ku ñu dénk
jopp, dees na la feyeeku lu ko ëpp.

Ngëm indi na féewaloo

49 «Sawara laa taalsi ci kaw suuf, te
maaka bëggoon mu ne jippét xaat! 50 Am
na nag sóobu gu ma wara sóobu, waaye
ndaw njàqare ci man li feek loolu sotti-
wul. 51 Foog ngeen ne maye jàmm ci kaw
suuf moo ma indi? Déet kay. Maa leen
wax lii, xanaa ag féewaloo. 52 Gannaaw-
si-tey, bu juróomi nit bokkee genn kër,
dinañu féewaloo; ñett féewaloo ak ñaar,
ñaar féewaloo ak ñett. 53 Baay dina
féewaloo ak doomam ju góor, doom ja
féewaloo ak baayam; ndey féewaloo ak
doomam ju jigéen, doom ja féewaloo
ak ndeyam; ndey féewaloo ak jabaru
doomam, jabar ja féewaloo ak ndeyu
jëkkër ja.»

Xam pirim jamono war na

54 Yeesu neeti mbooloo ma: «Bu ngeen
gisee mu xiine sowu, dangeen dal naan:
“Taw baa ngi ñëw,” te noonu lay ame.
55 Bu ngelaw bawoo bëj-saalum, ngeen
ne: “Tàngaay wu metti lay doon,” te
mooy am. 56 Jinigalkat yi ngeen doon!
Melow asamaan ak suuf, man ngeen koo
firi. Xew-xewi janti tey jii nag, nu ngeen
umplee pireem?
57 «Te itam lu leen tee àtte njub, yeen ci
seen bopp? 58 Boo àndeek sab jotewaale,

ngeen jëm ca àttekat ba, fexeela jubook
moom ci yoon wi. Lu ko moy mu yóbbu la
ci yoon, yoon jébbal la ndawal buur, mu
ne la ràpp tëj. 59 Ma ne la, doo fa génne
mukk te feyuloo lépp, ba ci poset bi gëna
tuut.»

13

Ku tuubul, sànku

1 Jamono jooju tembe la aw nit dikk,
àgge Yeesu mbirum waa Galile yu Pi-
laat bóomoon, jaxase seen deret ak
seen dereti juru sarax yu ñu jagleel
Yàlla. 2 Yeesu ne leen: «Foog ngeen ne
waa Galile yooyu dañoo gëna bàkkaar
mboolem seen bokki Galile ya ca des, ba
tax ñu daj mitit wu ni tollu? 3 Maa leen ne
déedéet kay, te su ngeen tuubul, noonu
ngeen di sànkoo yeen ñépp. 4 Fukki nit
ak juróom ñett ñooñu tata ja ca Silowe
daanu ci seen kaw, ba rey leen nag, ngeen
foog ne ñoo gën diy tooñkat ci Yerusalem
gépp? 5 Maa leen ne déedéet kay, te
su ngeen tuubul, yeen ñépp ay sànku ni
ñoom.»
6 Mu léeb leen lii nag, ne leen: «Garabu
figg la nit amoon ci tóokëram. Mu dikk di
ko raas-si, gisu ca dara. 7 Mu ne surga ba:
“Ñetti at a ngii may dikk, raas-si garab
gii, gisuma ci dara. Kon gor ko, da fiy
xatal rekk.” 8 Surga ba ne ko: “Sang bi,
bàyyiwaat ko at mii rekk, ba ma wéex ko,
def ci tos. 9 Jombul mu meññ déwén; lu
ko moy, nga gor ko.”»

Yeesu faj na nit bésub Noflaay

10 Benn bésub Noflaay, Yeesoo doon
jàngle ci ab jàngu. 11 Ndeke jenn jigéen
a nga fa woon; rab a ko woppal lu wara
mat fukki at ak juróom ñett, mu xuuge,
manula fexe ba siggi. 12 Yeesu gis ko,
woo ko, ne ko: «Jongama, teqlikoo nga
ak sa laago.» 13 Mu teg ko ay loxoom, mu
siggi ca saa sa, di sàbbaal Yàlla. 14 Njiitu
jàngu ba nag yékkati kàddug ñaawlu
ndax bésub Noflaay ba Yeesu faje. Mu
ne mbooloo ma: «Juróom benni fan la
nit ñi wara liggéey. Kon ci fan yooyu
ngeen wara fajusi, waaye du ci bésub
Noflaay.» 15 Sang bi ne ko: «Jinigalkat yi
ngeen doon! Xanaa du ci bésub Noflaay la
kenn ku nekk ci yeen di yiwee aw yëkkam
mbaa mbaamam ca gétt ga, ngir wëggi
ko? 16 Jigéen jii di sëtub Ibraayma, te
fukki at ak juróom ñett a ngii Seytaane
làggal ko, wareesu koo yiwi, teggil ko
laago jii ci bésub Noflaay?»
17 Ba mu waxee loolu, noonam yépp a
rus, mbooloo ma nag di bége mboolem jëf
ju yéeme, ja muy def.

Doomu fuddën misaal na nguurug Yàlla

18 Yeesu neeti: «Ana lu nguurug Yàlla di
nirool? Ana lu ma koy niruleel? 19 Mu ngi
mel ni doomu fuddën bu nit jël, sànni cib
toolam. Mu sax, màgg ba doon garab gu
njanaaw yi tàgg ciy caram.»

Lawiir misaal na nguurug Yàlla

20 Mu dellu ne: «Ana lu may niruleel
nguurug Yàlla? 21 Mu ngi mel ni lawiir ju
jigéen sàkk, def ko ci ñetti natti sunguf,
ba tooyal bépp mujj funki.»

Buntu texe xat na

22 Yeesu moo doon jaare ay dëkk yu mag
ak yu ndaw, jëm Yerusalem, di jàngle ca
yoon wa. 23 Mu am ku ko ne: «Sang bi,
xanaa ñiy mucc ñu néew lay doon?» Mu
ne leen: 24 «Góor-góorluleen ba dugge ci
bunt bu xat bi, ndax maa leen ko wax,
ñu bareey jéema dugg, waaye duñu ko
man. 25 Bu boroom kër gi xasee jóg, ba tëj
bunt bi, fa ngeen di doxe des biti, di fëgg
naan: “Sang bi, ubbil nu!” Mu ne leen:
“Xawma fu ngeen bokk.” 26 Su boobaa
ngeen naan: “Noo daan bokk di lekk ak a
naan, te sunuy pénc nga daan jànglee.”
27 Mu neeti leen: “Nee naa leen xawma
fu ngeen bokk. Soreleen ma yeen ñépp,
defkati njubadi yi!” 28 Foofa la ay jooy
ak naqarlu bay yéyu di ame yoon, kera
bu ngeen gisee seeni maam Ibraayma ak
Isaaxa ak Yanqóoba ak yonent yépp ca
biir nguurug Yàlla, te fekk yeen ci seen
bopp, ñu dàq leen ca biti. 29 Penku ak
sowu, bëj-gànnaar ak bëj-saalum, la aw
nit di bawoo, dikk toog ca ndabal bernde
la ca nguurug Yàlla. 30 Su ko defee nag,
ñenn a ngi mujje tey, waaye ëllëg ñooy
jiitu; te ñenn a ngi jiitu tey, waaye ëllëg
ñooy mujje.»

Dees na tas Yerusalem

31 Ca jamono jooju tembe la ay Farisen
dikk, ne Yeesu: «Jógeel fii, te dem, ndax
Buur Erodd da laa nara rey.» 32 Mu ne
leen: «Demleen wax njomboor moomu,
ne ko: “Maa ngii di dàq rab yi, di maye ag
wér, tey ak ëllëg. Bésub ñetteel ba nag
ma sottal.” 33 Waaye tey ak ëllëg ak sibir,
fàww ma dem, ndax ab yonent wareesu
koo bóome fenn fu dul Yerusalem.

34 «Yerusalem, Yerusalem, yaw miy
bóom yonent yi, di sànni ay doj ñi ñu
yebal ci yaw, ba ñu dee, ñaata yoon laa
namma dajale say doom, uuf ni ganaar di
uufe ay cuujam, te nanguwuloo? 35 Mu
ngoog, waccees na laak sa kër nag, waaye
maa ne la doo ma gisati ba kera jant ba
nga naa: “Na barke wàccal ki ñëw ci turu
Boroom bi!”»

14

Yeesu jàngal na Farisen ya

1 Benn bésub Noflaay la Yeesu reeri
woon kër genn kilifag Farisen ya. Ñoom
nag ñu di ko bàyyi xel bu baax. 2 Ndeke
jenn waay a nga fa janook moom, yaram
wépp a sadd. 3 Yeesu àddu, ne xamkati
yoon yaak Farisen ya: «Waaw, pajum
bésub Noflaay, yoon maye na ko, am
déet?»

4 Ñu ne cell. Yeesu teg waa ja loxo,
wéral ko, daldi ko yiwi. 5 Mu ne leen:
«Ana kan ci yeen la doomam mbaa aw
yëkkam daanu cib teen, mu bañ koo daldi
génne ci bésub Noflaay?» 6 Lu ñu ca teg
nag të leen, ñu ne xerem.

7 Ci biir loolu Yeesu gis na gan ñay
taamoo toogu yu kaname, mu léeb leen,
ne leen: 8 «Bu la boroom xew wooyee ci
berndeg céet, bul wàllisi, ba tooge toogu
ba gëna kaname, xamoo fu ku la sutu
daraja di wuysee boroom xew ma. 9 Su
boobaa moom mi la woo, woo ko, mooy
dikk, ne la: “Mayal kii, mu toog.” Nga
am nag gàccey walbatiku toogi fa gëna
gannaawe. 10 Bu ñu la wooyee am xew
kay, demal tooge fa gëna gannaawe, ba
ka la woo dikk ne la: “Xarit, agsil ci
kanam.” Su boobaa muy sa teraanga ci
kanam mboolem ña nga bokkal bernde
ja. 11 Ndaxte képp kuy réylu, dees na la
toroxal, ka toroxlu lees di yékkati.»

12 Ci kaw loolu Yeesu ne waa ja ko
woo bernde: «Boo dee waajal bernde, añ
mbaa reer, bul woo say xarit, mbaa say
doomi ndey, mbaa say bokk, mbaa say
dëkk yu am alal, nde ñoom itam dañuy
walbatiku, woo la rekk, mu doon sag
pey. 13 Boo dee waajal bernde kay, wool
néew-doole yi ak làggi yi, ak ñiy soox ak
silmaxa yi. 14 Su boobaa ndokklee yaw,
nde amuñu sag pey, waaye dees na la fey,
kera ndekkitel aji jub ñi.»

Dàq sa teraanga, romb sa njariñ

15 Kenn ca gan ña nag dégg loolu, ne
Yeesu: «Ndokklee ku lekk ca bernde ja
ca nguurug Yàlla!» 16 Yeesu ne ko: «Jenn
waay moo waajaloon bernde ju mag, woo
ca ñu bare. 17 Ba waxtuw lekk jotee, mu
yebal ab surgaam ca ña mu woo woon, ne
leen: “Ñëwleen, lépp sotti na léegi.”

18 «Ñu tàmbalee gàntal nag ñoom
ñépp. Kii ne ko: “Ab tool laa jënd, te
fàww ma xooli ko. Dama lay ñaan rekk,
nga jéggal ma.” 19 Kee ne: “Ay lëkkey
yëkk, ci laa jënd juróom, damay dem nii,
jéemloo leen ba xam. Dama lay ñaan
rekk, nga jéggal ma.” 20 Kale ne ko: “Ab
séet laay sooga takk, looloo tax duma
mana ñëw.”

21 «Surga ba dellu, daldi koy àgge
boroom kër ga, njaatigeem. Mu mer, ne
surga ba: “Demal gaaw ca pénc yaak
mbeddi dëkk bi, te nga indi fii néew-
doole yi, ak làggi yi ak silmaxa yi ak ñiy
soox.”

22 «Surga ba dem ba délsi, ne ko: “Sang
bi, li nga santaane de def naa ko, waaye
kër gi feesagul.” 23 Njaatige li ne ko:
“Demal topp yoon yi, leru ñag yi, te nga
soññ nit ñi, ñu dikk ba sama kër fees.”
24 Maa leen ko wax, ñi ma woo woon ci
sama bernde ji, kenn du ci mos.»

Topp Yeesu am na lu mu laaj

25 Yeesu moo doon dem, mbooloo mu
réy dar ko. Mu geestu ne leen: 26 «Képp
ku ñëw ci man, te bañuloo sa baay ak sa
ndey, ak sa jabar, ak sa doom, ak sa bokk
yu góor, ak sa bokk yu jigéen, bañuloo
sa bakkanu bopp sax, doo mana doon

sama taalibe. 27 Képp ku gàdduwul sa
bantu bopp bu ñu lay daaj, te topp ci man,
doo mana doon sama taalibe. 28 Ana kan
ci yeen sax mooy namma tabax taaxum
kaw, te jëkkula toog, waññ la mu koy
dikke, ngir seet ba xam ndax am na lu ko
àggale, 29 bala moo teg kenug taax ma, te
amul dooley sottal tabax bépp, ba ña koy
seetaan di ko ñaawal, 30 naan: “Waa jii
moo tàmbalee tabax, te manula àggale!”
31 Am ban buur mooy xarejeek beneen
buur te jëkkula toog, seet ba xam ndax
man naa ànd ak fukki junniy xarekatam,
ngir xarejeek ku ko songseek ñaar fukki
junniy xarekat? 32 Su ko manul nag, ba
buur bee di soreegum lay yebal kurél ca
moom, ngir seet nu mu mana sàrtoo ak
moom jàmm. 33 Naka noonu itam, kenn
ci yeen du mana doon sama taalibe te
dëdduwul mboolem lu mu am.
34 «Xorom déy baax na, waaye
bu sàppee, ana lees koy safaleetee?
35 Jariñatul suuf, jariñatul ab tos. Ca biti
lees koy tuuri. Ku ami nopp kat, déglul.»

15

Sàmm bége na menn xaram mu feeñ

1 Mboolem juutikat yeek bàkkaarkat yi
ñoo daan ñëw ci Yeesu, di ko déglu. 2 Ci
biir loolu Farisen ya ak firikati yoon ya di
ñurumtu naan: «Kii moom bàkkaarkat
yi lay neexool, di bokk ak ñoom lekk!»
3 Yeesu nag léeb leen lii, ne leen: 4 «Ana
kan ci yeen mooy am téeméeri xar, réerle
ci menn, te bàyyiwul ca àll ba juróom
ñeent fukki xar ya ak juróom ñeent (99),
ngir toppi ma réer, ba gis ko? 5 Bu ko gisee
lay bég, teg ko ca mbagg ma, yóbbu kër
ga. 6 Te bu àggee ca kër ga, xarit yaak
dëkk ya lay woo, ne leen: “Kaayleen nu
bége, sama xar ma réeroon, gis naa ko!”
7 «Maa leen wax, ne leen: bu benn
bàkkaarkat doŋŋ tuubee, noonu rekk
lay doone mbégte fa asamaan, ba raw
mbégte ma fay am, bu juróom ñeent
fukk ak juróom ñeenti nit jubee, te
soxlawuñoo tuub.

Jigéen bége na takkaayam lu feeñ

8 «Te it ana jan jigéen mooy am fukki
libidoor, benn réer ca, te taalul ab làmp,
buub néeg ba, seeta seet, ba gis ko? 9 Bu
ko gisee, xarit yaak dëkk ya lay woo,
ne leen: “Kaayleen nu bége, libidoor ba
réeroon, gis naa ko.” 10 Maa leen wax
ne leen: noonu rekk lay doone mbégte fa
malaakay Yàlla ya, bu benn bàkkaarkat
doŋŋ tuubee.»

Baay bége na doomam ju feeñ

11 Yeesu neeti: «Nit a amoon ñaari
doom yu góor. 12 Ka gën di ndaw
ne baay ba: “Baay, jox ma cér bi ma
yoon may ci sunu alal.” Ba loolu amee
baay ba séddale leen alalam. 13 Ay fan
yu néew gannaaw gi, ka gën di ndaw
jaay léppam, daldi tukki réew mu sore,
di topp bakkanam ba yàq fa alalam.
14 Gannaaw ba mu sànkee lépp, xiif bu
metti dikkal réew ma, mu daldi tàmbalee
ñàkk. 15 Ci kaw loolu mu dem, di surgawu
ku cosaanoo ca réew mooma, kooku yebal
ko ca ay toolam, muy sàmm ay mbaam-
xuux. 16 Mu dem ba noon ngéeja lekk ca
xolliti doomi garab ya mbaam-xuux yay
lekk, fajeb xiifam, te kenn mayu ko ca.
17 Xel ma mujj délsi, mu ne: “Ñaata surga
la sama baay am, seen lekk ne gàññ, man,
ab xiif di ma rey fii! 18 Naa jóg, dem
ca sama baay, ne ko: ‘Baay, tooñ naa
Yàlla, tooñ la; 19 yeyootumaa tuddoo sax
sa doom; léegi def ma ni ku bokk ci say
surga.’ ”
20 «Mu jóg, ngir dellu kër baayam.
Fu sore la ko baayam séene, muy dikk.
Mu ñeewante ko, daw, laxasu ko, fóon
ko. 21 Doom ja ne ko: “Baay, tooñ
naa Yàlla, tooñ la; yeyootumaa tuddoo
sax sa doom.” 22 Teewul baay ba ne
ay surgaam: “Gaawleen indi mbubb mi
gëna rafet, solal ko, te ngeen takkal ko
ab jaaro ci loxoom, solal ko ay dàll.
23 Indileen sëlluw yafal wa, rey, nu lekk,
te bànneexu; 24 ndax sama doom jii moo
dee woon te dekki na, moo réeroon te
feeñ na.” Ñu daldi tàmbalee bànneexu.
25 «Loolaa nga fekk mag ja ca tool ya.
Ba mag ja dikkee ba jub kër ga, ca la dégg
po ma ak pecc ma. 26 Mu woo kenn ca xale
ya, laaj ko lu xew. 27 Mu ne ko: “Sa rakk
jaa délsi, sa baay rey sëlluw yar wa, ndax
li mu délseek jàmm.”

28 «Mag ja nag mer, nanguwula agsi,
baayam génn, di ko soññ. 29 Mu àddu, ne
baayam: “Seetal ñaata at laa la liggéeyal,
sa ndigal, masuma koo moy, te man,
masuloo maa may sax as tef su nu bégloo,
maak samay xarit. 30 Sa doom jii dikk,
gannaaw ba mu yàqee sa alal ci ay gànc,
nga reyal ko sëlluw yafal wi!” 31 Mu ne
ko: “Doom, yaw de naka jekk man nga
nekkal, te mboolem lu ma am, yaa ko
moom. 32 Waaye mbégte ak bànneex war
na, ndax sa rakk jii moo dee woon te
dekki na, moo réeroon te feeñ na!”»

16

Saytukat bu dëng def na ag muus

1 Yeesu neeti ay taalibeem: «Jenn waay
ju am alal la woon, ñu boole ko ak
ab saytukatam, ne ko day pasar-pasaree
alalam. 2 Waa ja woo ko, ne ko: “Li ma la
déggal, lu mu doon? Limal ma sag caytu,
ndax dootoo ma mana saytul.”

3 «Saytukat ba nag ne ca xelam: “Nu
may def nag, gannaaw sama njaatigee
ngi nangu caytu gi ci man? Dem gàbbi?
Awma kàttanam. Yalwaani? Rus naa ko.”
4 Gannaaw loolu mu ne “Xam naa ni may
def, ba su ma ñàkkee sama liggéey it, dees
na ma fat.” 5 Mu daldi woolu kenn, kenn,
ña ameel njaatigeem bor. Kii ñëw, mu
ne ko: “Ñaata nga ameel sama njaatige?”
6 Mu ne ko: “Téeméeri xàndiy diwu oliw.”
Mu ne ko: “Sa kayit a ngi, toogal gaaw
te bind juróom fukk.” 7 Kee, mu ne ko:
“Yaw nag, ñaata nga ko ameel?” Mu ne
ko: “Téeméeri saakuy pepp.” Mu ne ko:
“Sa kayit a ngi, bindal juróom ñett fukk.”
8 Njaatige li nag naw saytukat bu njublaŋ
boobu ca muus ga mu defe. Ndax kat niti
tey jii ñoo gëna muus doomi leer ñi, ci ni
ñuy doxale seen digganteek seeni nawle.»

9 Yeesu teg ca ne: «Maa leen wax ne
leen: Alalu àddina ji làmboo njubadi,
sàkkooleen ko ay xarit, ngir bu alal ja
jeexee, xarit yooya fat leen ca dal yu sax
ya. 10 Ku maandu ci lu néew nag, maandu
ci lu bare; ku jubadi ci lu néew it, jubadi
ci lu bare. 11 Kon su ngeen maanduwul
ci alalu àddina, alal ji dëgg, ana ku leen
koy dénk? 12 Te su ngeen maanduwul ci
alalu jaambur, ana ku leen di dénk seen
alalu bopp?

13 «Ab jaamu kër nag manula jaamu
ñaari sang; day dëddu kii, sopp kee;
mbaa mu fonk kii, cof kee. Manuleena
jaamoondoo Yàlla ak Alal.»

14 Farisen ñu bëgg xaalis ña nag dégg
loolu Yeesu wax lépp, ba noppi di ko
ñaawal. 15 Yeesu ne leen: «Yeen yeenay
jub-jublu ci kanam nit ñi, waaye Yàlla
xam na seen xol. Ndax li nit ñi gëna naw,
lu seexluwu la fa Yàlla.

16 «Yoonu Musaa wi ak waxi yonent
yi la woon ba kera ba Yaxya dikkee.
Waaye ba mu dikkee lañu yégle nguurug
Yàlla, ñépp di ci jéema dugge seen doole.
17 Waaye nag asamaan ak suuf raaf moo
gëna yomb genn maaska rote ci mbindum
yoonu Musaa.

Pase daganul

18 «Képp ku fase sa jabar, takk keneen,
jaaloo nga; te ku jëkkëram fase, képp ku
ko takk, jaaloo nga.

Aji texeedi sàkku na yërmande

19 «Jenn waay la woon ju bare alal, di
sol yérey tànnéef yu rafet, di dunde lu
neex bés bu set. 20 Ab baadoolo bu ñuy
wax Lasaar nag farala tëdde buntu kër
waa ji, yaram wa ne fureet aki góom,
21 te noon ngéeja fajeb xiifam lu ruuse ci
ndabal boroom alal bi. Rax ci dolli xaj yiy
dikk, di mar ay góomam.

22 «Ba baadoolo ba deeyee, malaaka yi
yóbbu ko ba ca wetu Ibraayma. Boroom
alal ba itam dee, ñu rob ko. 23 Ci
kaw loolu ñu dugal ko sawara. Ca biir
mbugal mu tar ma la dawale bëtam, daldi
séen fu sore Ibraayma ak Lasaar ci we-
tam. 24 Mu xaacu ne: “Maam Ibraayma,
yërëm ma! Yebalal Lasaar, mu sëpp
catal baaraamam ci ndox, dikk seralal
ma sama làmmiñ, sawara sii metti na
lool!” 25 Ibraayma ne ko: “Doom, fàttlikul
ne na nga séddoo woon sa bànneex ca
àddina, noonu la Lasaar nekke woon aw
tiis. Waaye fii nag moo neexle, yaw nga
mitile. 26 Bu loolu yépp weesee itam, sunu
digg ak yeen kàmb gu xóot a fi dox; moo
tax ku bëgga jóge fii jëm ci yeen, mbaa
mu jóge foofu jëmsi ci nun, du ko man.”

27 «Ci kaw loolu boroom alal ba ne:
“Kon nag maam, ngalla yebalal Lasaar
ca sama kër baay, 28 ndax sama juróomi
rakk a nga fa. Na leen àrtu, ngir ñu
baña ñëw ñoom itam ci bérabu metit
bii.” 29 Ibraayma ne ko: “Waaye ñoom
am nañu yoonu Musaa, am nañu téerey
yonent yi. Nañ leen déggal.” 30 Mu ne ko:
“Loolu doyul, Maam Ibraayma, waaye su
kenn bàyyikoo ci ñi dee, dem ba ca ñoom,
dinañu tuub.” 31 Ibraayma nag ne ko: “Su
ñu dégluwul Musaa, dégluwñu yonent yi
kay, ku dekki, bàyyikoo ci ñi dee sax du
tax ñu gëm.”»

17

Bàkkaarloo nit aay na

1 Yeesu neeti ay taalibeem: «Ag fiir guy
bàkkaarloo manula ñàkk, waaye wóoy
ngalla ka koy lal. 2 Ñu takkoon doj wu réy
ci baatam, sànni ko biir géej moo gën ci
moom muy yóbbe bàkkaar kenn ci xale
yii. 3 Wattuleen seen bopp.

Jéggal-leen ku leen tuubal

«Bu la sa mbokk tooñee, yedd ko. Bu
tuubee, baal ko. 4 Su la tooñoon juróom
ñaari yoon ci bés bi, te walbatiku juróom
ñaari yoon, ne la: “Tuub naa ko,” baal ko
rekk.»

Ngëm maye na kéemtaan

5 Ci kaw loolu ndaw ya ne Sang bi:
«Yokk nu ngëm.» 6 Sang bi ne leen: «Su
ngeen amoon ci ngëm, lu tollu ni peppu
fuddën sax, ba ne garab gii: “Buddeekul,
dem jëmbate ca géej ga,” su boobaa garab
gi déggal leen.

Ab jaam du sàkku jaajëf

7 «Kan ci yeen la ab jaamam di beyi
mbaa mu sàmmi ba jóge tool, dikk, mu ne
ko: “Kaay, nu lekk”? 8 Xanaa kay da koy
wax ne ko: “Defaral sama reer, te takku,
taajal ma, ba ma lekk, naan, nga doora
lekk, naan.” 9 La jaam ba jëfe ndigal tax
na sangam sant ko? Déedéet kay. 10 Yeen
itam noonu. Bu ngeen defee li ñu leen
sant lépp ba noppi, dangeena war ne:
“Ay jaam rekk lanu. Sunu warugar lanu
def.”»

Yeesu faj na fukki gaana

11 Ci biir yoon woowu Yeesu jëmoon
Yerusalem, ma nga jaare fa Samari ak
Galile digaloo. 12 Mu dem bay duggsi cib
dëkk, fukki gaana dikk, dajeek moom,
ba dànd ko, daldi taxaw. Ñu xaacu ne:
13 «Yeesu, Njaatige, yërëm nu!» 14 Yeesu
nag gis leen, ne leen: «Demleen seetluji
seen yaram ca sarxalkat ya.»

Ba ñuy dem ca sarxalkat ya lañu wér,
seen yaram set. 15 Kenn ci ñoom gis
ne wér na, daldi walbatiku, di xaacuy
sàbbaal Yàlla. 16 Mu dikk, ne gurub,
dëpp jëëm fa tànki Yeesu, sant ko. Waa
ja nag nitu Samari la woon. 17 Ba loolu
amee Yeesu ne: «Xanaa du fukk a wér?
Juróom ñeent ña nag, ana ñu? 18 Amu
ci kenn ku ñëw, delloo Yàlla njukkal ku
dul doxandéem bii!» 19 Yeesu nag ne ko:
«Jógal dem; sa ngëm faj na la.»

Nguurug Yàlla door na ba noppi

20 Farisen yi ñoo laajoon Yeesu, ne ko:
«Kañ la nguurug Yàlla di dikk?» Mu
ne leen: «Dikkug nguurug Yàlla du ànd
akum ceetaan. 21 Deesul ne it: “Xool-
leen, mu ngi” mbaa: “Ma ngee,” ndax kat
nguurug Yàlla mu ngi ci seen biir.»

22 Mu ne taalibe ya: «Ay jant a ngi ñëw
yu ngeen naa ngéejoo fekke benn bés ci
bési Doomu nit ki, te dungeen ko fekke.
23 Te it, dees na leen ne: “Ma ngee!”
mbaa: “Mu ngii!” Buleen dem, buleen
ca topp. 24 Ndax ni melax di xuyye gii
wetu asamaan, ba ne ràññ ca gee, noonu
la Doomu nit kiy def keroog bésam.
25 Waaye balaa booba fàww Doomu nit ki
am coono yu bare, jànkoonteek diiŋatu
niti tey jii.

26 «Noonee mu deme woon ca janti
Nóoyin, ni lay deme ca janti Doomu nit ki.
27 Nit ñaa nga doon lekk ak a naan, di jël
jabar ak a séyi, ba keroog bés ba Nóoyin
duggee ca gaal ga, mbënn ma dikk, sànk
ñépp.

28 «Noonee itam la deme woon ca
janti Lóot. Nit ñaa nga doon lekk ak
a naan, di jënd ak a jaay, di jëmbat ak
a tabax. 29 Waaye bés ba Lóot génnee
Sodom, la tawub sawara ak tamarax
wàcce asamaan, sànk ñépp. 30 Noonu

doŋŋ lay deme, bés bu Doomu nit kiy
feeñ.
31 «Bésub keroog boobee, ku mu fekk
ci kaw am taax, te say yëf ne ca biir kër
ga, bul wàcc, di ko jëli. Te ku mu fekk
tool ba itam, bul dellu. 32 Fàttlikuleen
jabaru Lóot ja! 33 Képp kuy wuta rawale
sa bakkan, yaay ñàkk sa bakkan, waaye
képp ku ñàkk sa bakkan, yaay dund.
34 Maa leen ko wax: guddig keroog ñaar
ay bokk benn lal, kenn ki, ñu yóbbu ko, ka
ca des, ñu ba ko. 35-36 Ñaar di wolandoo,
kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des, ñu ba
ko.»
37 Taalibe yi ne Yeesu: «Loolu fan la,
Sang bi?» Mu ne leen: «Fu médd nekk, fa
la tan yay daje.»

18

Saxoo ñaan wareef la

1 Yeesu dellu leen léeb lii, ngir ñu
wareefoo di sax ci ñaan te baña xàddi.
2 Mu ne: «Ab àttekat la woon cib dëkk;
ragalul Yàlla, yégul nit. 3 Ab jëtun a
nga woon ca dëkk boobee. Daan na
ñëw ca moom, naan ko: “Àtte ma ak
sama jotewaale!” 4 Àttekat ba bañ na ay
yoon, waaye gannaaw gi mu ne ci xelam:
“Ragaluma Yàlla, yéguma nit, 5 waaye
jigéen jii da maa lakkal; naa ko àtte, bala
moo dërr-dërri ba mujj jekkli ma.”»
6 Sang bi teg ca ne: «Jàngatleen li
àttekat bu bon bi wax. 7 Kon ndax Yàlla
man naa baña sàmm àqu tànnéefam ñi
koy woo wall guddi ak bëccëg, xanaa di
leen yeexe? 8 Maa leen ne, mooy sàmm
seen àq ci lu gaaw. Waaye bu Doomu nit
ki dikkee, mbaa dina fekk ngëm ci kaw
suuf?»

Ag njub, bu ko boroom gis

9 Yeesu léebati lii, ngir ñiy damoo
seenug njub, tey doyadal ñi ci des. 10 Mu
ne: «Ñaari nit a julliji woon ca kër Yàlla
ga. Kenn ki di ab Farisen, ki ci des dib
juutikat. 11 Farisen baa nga taxaw di
yelu, naan: “Yàlla, maa ngi lay sante li
ma melul ni ñeneen ñi doonul lu moy
ay lekk-kati àq, ay njublaŋ aki jaalookat,
rawatina juutikat bii. 12 Maa ngi woor
ñaari yoon, ayu bés gu nekk, di joxe asaka
benn céru fukkeelu mboolem lu ma am.”
13 «Juutikat ba moom, ma nga taxaw fu
sore, ñemewula siggi sax, xool asamaan,
xanaa di fëgg dënnam te naan: “Éy Yàlla,
yërëm ma, man bàkkaarkat bi.”»
14 Yeesu teg ca ne: «Maa ne leen, kooku
moo ñibbaale këram àtteb ku jub, waaye
du Farisen ba. Ndaxte képp kuy réylu,
dees na la toroxal, waaye ki toroxlu lees
di yékkati.»

Tuut-tànk am na cér

15 Doon nañu indil Yeesu ay tuut-tànk
sax, ngir mu teg leen ay loxoom. Taalibe
ya gis loolu, di leen jànni. 16 Yeesu nag
woolu xale yi, ne: «Bàyyileen xale yi, ñu
ñëw fi man, buleen leen aaye, ndax ñu
mel ni ñoom ñoo yelloo nguurug Yàlla.
17 Maa leen ko wax déy, képp ku baña
nangul nguurug Yàlla ni ab xale, doo ca
dugg mukk.»

Dëddu lépp, topp Yeesu jafe na

18 Kenn ci njiiti Yawut yi moo laajoon
Yeesu, ne ko: «Sëriñ bu baax bi, ana lu
may def, ba texe fàww?» 19 Yeesu ne
ko: «Lu tax nga naa ma ku baax ki?
Kenn baaxul ku moy Yàlla doŋŋ. 20 Xam
nga ndigal yi: “Bul jaaloo, bul bóom, bul
sàcc, bul seede lu dul dëgg, teralal sa
ndey ak sa baay.”» 21 Mu ne ko: «Loolu
lépp, ba may ndaw laa ko dale sàmm ba
tey.» 22 Yeesu dégg loolu, ne ko: «Lenn
rekk nga deseleeti. Mboolem loo am,
jaay ko, séddale ko néew-doole yi. Su
ko defee nga woomle fa asamaan. Boo
noppee, ñëwal, topp ci man.» 23 Ba waa
ji déggee loolu, am na tiis wu réy, ndax
barele woon na lool. 24 Yeesu gis loolu,
daldi ne: «Boroom alal tàbbi ci nguurug
Yàlla, ndaw lu jafe! 25 Boroom alal dugg
ci nguurug Yàlla de, giléem jaare bën-
bënu puso moo ko gëna yomb.» 26 Ña cay
dégg nag ne: «Kon ku mana mucc nag?»
27 Yeesu ne leen: «Li të nit, tëwul Yàlla.»
28 Piyeer daldi ne: «Nun de, noo ngii,
dëddu la nu amoon, topp la.» 29 Yeesu ne
leen: «Maa leen ko wax déy, amul kenn
kuy dëddu kër, mbaa jabar, mbaa mbokk,
mbaa waajur, mbaa doom, ngir nguurug

Yàlla, [30] te jotaatul lu ko ëpp ay yooni
yoon, tey jii, akug texe ba fàww, ëllëg.»

Yeesu baamooti na coono yi koy xaar

[31] Yeesu nag yóbbu Fukk ñaak ñaar,
wéetook ñoom, ne leen: «Nu ngii jëm
Yerusalem, te mboolem lu yonent yi
bindoon ci mbirum Doomu nit ki dina
sotti. [32] Ndax dees na ko jébbal jaambur
ñi dul Yawut, dees na ko ñaawal, saaga
ko, tifli ko. [33] Dinañu ko caw, rey ko, ba
ca ñetteelu fanam, mu dekki.»
[34] Waaye ndaw ya, ñoom, xamuñu dara
ci jooju wax, ndax mbóotu kàddug Yeesu
gaa leen làqu, ba tax ñu umple la mu wax.

Yeesu faj na silmaxa

[35] Ba Yeesu di jubsi dëkk ba ñuy wax
Yeriko, ab silmaxaa nga tooge ca peggu
yoon wa, di yalwaan. [36] Silmaxa ba dégg
mbooloo may romb, mu daldi laaj lu mu
doon. [37] Ñu ne ko Yeesum Nasaret moo
fa jaare. [38] Ci kaw loolu mu àddu ca
kaw ne: «Yeesu, Sëtub Daawuda, yërëm
ma!» [39] Ña jiitu femmu ko, ngir mu
noppi. Teewul mu gëna xaacooti, ne:
«Sëtub Daawuda, yërëm ma!» [40] Yeesu
nag taxaw, ne ñu indil ko ko. Ba mu
dikkee, mu laaj ko, ne ko: [41] «Loo bëgg
ma defal la ko?» Mu ne ko: «Xanaa may
gis, Sang bi.» [42] Yeesu ne ko: «Gisal! Sa
ngëm faj na la.» [43] Ca saa sa muy gis, daldi
topp ci Yeesu, di sàbbaal Yàlla. Mbooloo
mépp gis loolu, di sant Yàlla.

19

Yeesu dal na ak bàkkaarkat ba

[1] Gannaaw loolu Yeesu dugg biir Yeriko,
jaare biir dëkk ba, di dem. [2] Ndeke jenn
waay a nga fa, di kilifag juutikat bu bare
alal, ñu di ko wax Sase. [3] Mu bëgga gis
nag kuy Yeesu, te mbooloo ma tax manu
koo gis, ndax ndaama la woon. [4] Ci kaw
loolu Sase daw, jiituji, daldi yéeg ci genn
garab ca yoon woowu Yeesu wara jaare,
ngir mu man koo gis. [5] Yeesu dikk ba tollu
foofa, téen ne ko: «Sase, wàccal gaaw,
ndax sa kër laa wara dali tey jii.»
[6] Sase daldi wàcc gaaw, bége koo dalal
lool. [7] Ñépp gis loolu, di ñurumtu naan
bàkkaarkat bi la Yeesu dem këram, dal
ak moom. [8] Sase nag taxaw ne Sang bi:
«Sang bi, ma ne, sama genn-wàllu alal,
jox naa ko néew-doole yi, te jépp alal ju
lewul ju ma masa jëlal kenn, dinaa fey
ñeentam.» [9] Yeesu ne ko: «Bés niki tey,
mucc dikkal na kër gii, ndax waa jii kat
ci askanu Ibraayma la bokk, moom itam.
[10] Ndax Doomu nit ki, ñi réer la seetsi,
ngir musal leen.»

Ndénkaane aw sas la

[11] Naka la nit ña dégg loolu, Yeesu
léebati leen, ndax booba jege na
Yerusalem, te fekk na ñu foog ne nguurug
Yàlla day daldi teew ca saa sa. [12] Moo
tax mu ne: «Boroom juddu bu réy la
woon. Muy waaja dem réew mu sore,
ngir ñu fal ko fa buur, mu doora ñibbsi.
[13] Ci biir loolu mu woo fukki surgaam,
jox leen ku nekk benn posetub wurus bu
gànjare, ne leen: “Liggéeyleen ci, ba ma
ñibbsi.” [14] Waaye waa réewam ña dañu
koo bañoon. Ci gannaawam lañu yónni
ndaw, ne: “Kii, bugguñu muy sunu buur.”
[15] «Gannaaw ba ñu ko falee buur, ba
mu délsi, daa woolu surga, ya mu joxoon
wurus wa, ngir xam ñaata la leen ca
seen liggéey jural. [16] Kenn ka dikk, ne
ko: “Sang bi, sa poset ba jur na fukki
poset.” [17] Mu ne ko: “Jaaraamaa, surga
bu baax bi. Gannaaw ci lu tuut nga wóore
nag, falul ci fukki dëkk.” [18] Keneen dikk,
ne: “Sang bi, sa poset ba indi na juróomi
poset.” [19] Mu neeti kooka: “Yaw, falul ci
juróomi dëkk.” [20] Keneen dikk ne: “Sang
bi, sa poset baa ngii ma fasoon ciw sekkit.
[21] Dama laa ragal, ndaxte ku néeg nga.
Dangay foqati loo dénkaanewul woon,
di dajale loo jiwuloon.” [22] Mu ne ko:
“Say wax laa lay àttee, surga bu bon bi!
Xamoon nga ne nit ku néeg laa, di foqati
lu ma dénkaanewul woon, di dajale lu ma
jiwuloon. [23] Lu la tee woona dénkaaneji
sama alal ca dencukaay ba, ngir bu ma
dikkee jot ko, boole ca tonoom?”
[24] «Ci kaw loolu mu ne ña fa taxawoon:
“Nanguleen poset bi ci moom, jox ko
boroom fukki poset yi.” [25] Ñu ne ko:
“Sang bi, kee ngeek fukki poset ba noppi!”
[26] Mu ne: “Ma ne leen, képp ku am, dees
na ko dolli, waaye ku amul, la mu am

as néew sax, dees na ko nangu. 27 Sama
noon yooyu buggul woon ma doon seen
buur nag, indileen leen fii, te rendi leen
ci sama kanam.”»

Yeesu dugg na Yerusalem

28 Ba Yeesu waxee loolu ba noppi, ca la
jiitu, jëm Yerusalem. 29 Ba Yeesu dikkee
ba jub dëkk ya ñuy wax Betfase ak Betani,
ca wetu tund wa ñuy wax tundu Oliw
ya, dafa yebal ñaari taalibeem, 30 ne leen:
«Demleen ci dëkk bi ci kanam. Bu ngeen
agsee, dingeen gis cumbur bu yeewe, bu
kenn masula war. Yiwileen ko, indi. 31 Bu
ñu leen nee: “Lu tax ngeen di ko yiwi?”
ne leen: “Sang bee ko soxla.”»
32 Ba ndaw ya demee, na leen ko Yeesu
waxe lañu ko gise. 33 Naka lañuy yiwi
cumbur ba, ay boroomam ne leen: «Lu
tax ngeen di yiwi cumbur bi?» 34 Ñu
ne: «Boroomam moo ko soxla.» 35 Ñu
indil Yeesu cumbur bi, sànni seeni yére
ca kawam, daldi waral Yeesu.
36 Naka la Yeesuy dem, nit ñi di ko lalal
seeni yére ca yoon wa. 37 Ba ñu jub-
see Yerusalem, bay wàcce ca mbartalum
tundu Oliw ya, mbooloom taalibe mépp la
mbégte jàpp, ñu tàmbalee sàbbaal Yàlla
ca kaw ndax kéemaan ya ñu gis. 38 Ña
nga naan:
«Na barke wàccal buur bi ñëw ci turu
Boroom bi!
Jàmm fa asamaan; daraja fa bérab ya
gëna kawe!»
39 Yenn Farisen ya woon ca mbooloo ma
nag ne Yeesu: «Sëriñ bi, yeddal sa taalibe
yi!» 40 Mu ne: «Maa leen ko wax, su ñii
noppi woon, doj yi ñooy xaacu.»
41 Ba Yeesu jubsee ba séen dëkk ba, jooy
na ndax moom. 42 Mu ne: «Céy yaw
itam, boo xamoon bésub tey jii li lay may
jàmm! Waaye fii mu ne, làqu na say gët.
43 Ay bés a ngi dikk ci sa kaw, keroog say
noon a lay gawe ab sëkk, yéew la, tance la
wet gu nekk. 44 Ñoo lay nappaaje ci suuf,
yaak say doom yi ci sa biir, te duñu bàyyi
doj ci kaw doj ci sa biir, ndax ba sa bésub
wall dikkee, yaa ko ràññeewuloon.»

Yeesu jàngle na ca kër Yàlla ga

45 Gannaaw loolu Yeesu dugg ca kër
Yàlla ga, daldi dàq ña fay jaaye. 46 Mu
ne leen: «Bindees na ne: “Sama kër gi
kërug julli la, waaye yeen, moom ngeen
def rawtub sàcc!”»
47 Yeesu nag di jàngle bés bu nekk ca
kër Yàlla ga. Ba mu ko defee sarxalkat
yu mag ya, ak firikati yoon ya, ñook njiiti
xeet wa, di ko wuta rey. 48 Waaye xamuñu
nu ñuy def, ndax ñépp a ko doon déglu,
teewlu ko lool.

20

Diiŋat nañu sañ-sañu Yeesu

1 Mu am bés bu Yeesu doon jàngal
askan wi ca kër Yàlla ga, di xamle xibaaru
jàmm bi. Sarxalkat yu mag ya ak firikati
yoon ya ne jalañ, ñook njiit ya. 2 Ñu ne
ko: «Wax nu, lii ngay def, ci ban sañ-
sañ nga koy defe, mbaa kan moo la jox
boobu sañ-sañ?» 3 Yeesu ne leen: «Ma
laaj leen man itam lenn, waxleen ma,
4 sóobeb Yaxya ci ndox, asamaan la ndigal
la bawoo, am ci nit ñi?» 5 Ñu diisoo ci
seen biir, daldi ne: «Su nu nee: asamaan
la ndigal la bawoo da naan lu tax kon
gëmunu Yaxya? 6 Te su nu nee: ci nit
ñi la ndigal li bawoo, mbooloo mépp a
nuy sànni ay xeer, ndax wóor na leen ne
Yaxya ab yonent la woon.» 7 Ñu daldi ne
ko: «Xamunu fu mu ko jële.» 8 Yeesu ne
leen: «Kon man itam duma leen wax ci
ban sañ-sañ laay defe lii.»

Beykat ya def nañu lu ëpp

9 Ci kaw loolu Yeesu léeb askan wa,
lii, ne leen: «Jenn waay moo jëmbatoon
ab tóokëru reseñ, batale ko ay beykat,
daldi dem yoon wu yàgg. 10 Ba tóokër ba
ñoree, mu yebal ca beykat ya ab surga,
ngir ñu jox ko wàllam ca meññeef ma.
Beykat ya dóor surga ba, ba noppi dàq
ko, mu dellu loxoy neen. 11 Mu dellu
yónni beneen surga, ñu dóor ko moom
itam, torxal ko, dàq ko, mu dellu loxoy
neen. 12 Mu dellooti yónni ñetteelu surga,
kooku it, ñu gaañ ko, sànni ko ca biti.
13 «Boroom tóokër ba ne: “Nan laay
def nag? Naa yónni sama doomu bopp
ji ma sopp boog, xanaa moom, dinañu
ko rus!” 14 Teewul ba beykat ya gisee
doom ji, dañu ne ci seen biir: “Kii mooy
donn; nanleen ko rey, su ko defee ndono li

féeteek nun.” 15 Ba loolu amee ñu génne
ko tóokër ba, rey ko.»

«Ana nu boroom tóokër biy def beykat
yi nag? 16 Xanaa dikk, rey beykat yooyu,
dénk tóokër ba ñeneen.» Nit ña dégg
loolu daldi ne: «Yàlla tere!» 17 Yeesu ne
leen jàkk, daldi ne: «Kon nag lii ñu bind,
lu muy tekki?

“Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj di doju coll wi.”

18 Woowu doj, képp ku ci dal, dammtoo,
te ku mu dal, rajaxe la.»

19 Firikati yoon yaak sarxalkat yu mag
ya nag, ca saa sa lañu doon fexee teg
Yeesu loxo, ndax xamoon nañu ne ñoo
moom léeb woowu, waaye nit ña lañu
ragal.

Buur ak jagleem, Yàlla ak jagleem

20 Ba mu ko defee ñu bàyyi Yeesu xel,
daldi yebal ay yeerukat, sas leen ñu yiw-
yiwlu te di ko fiir ci kaw kàddu ba jàpp ko,
ngir jébbal ko boroom dëkk bay boroom
kilifteef ga ak sañ-sañ ba. 21 Yeerukat ya
dikk ne Yeesu: «Sëriñ bi, xam nanu ne
njub ngay wax, di ko jàngle. Amuloo
parlàqu itam, waaye ci kaw dëgg ngay
jànglee yoonu Yàlla. 22 Wax nu nag ndax
yoon maye na, nu fey Buur Sesaar galag,
am déet.»

23 Teewul Yeesu ràññee seen pexe. Mu
ne leen: 24 «Joxleen ma ab posetub
dinaar, ma gis. Nataal bii ak tur wii
ci binde, kuy boroom?» Ñu ne ko:
«Sesaar.» 25 Mu ne leen: «Kon kay yëfi
Sesaar, joxleen ko Sesaar; te yëfi Yàlla,
ngeen jox ko Yàlla.»

26 Manuñu koo fiir ba jàppe ko menn
mbir ca kanam mbooloo ma, xanaa
waaru ca tontam, ba wedam.

Sadusen ya fiirati nañu Yeesu

27 Ñenn ci Sadusen, yi weddi ne ndee-
ndekki am na, ñoo dikkoon ca Yeesu. Ñu
ne ko: 28 «Sëriñ bi, Musaa da noo bindal
ne ku góor, su ku mu bokkal waajur
faatoo te amul ak jabaram doom, na jël
jabaram, ngir amal mbokkam ma dee,
kuutaay. 29 Léegi juróom ñaari góor ñu
bokk ndey ak baay la woon. Taaw ba takk
jabar, gannaaw gi mu faatu, te bàyyiwul
doom. 30 Tofo ba, 31 ak ñaareelu tofo ba,
ku ci nekk donn na ndaw sa ca magam,
ñu topplantee ko noonu, ba juróom ñaar
ñépp dee te amuñu ca doom. 32 Gannaaw
gi ndaw sa it dee. 33 Ndaw si nag, keroog
ndekkite la, kan la ciy doon jabaram,
gannaaw juróom ñaar ñépp a ko jëloon
jabar?»

34 Yeesu ne leen: «Ci àddina sii la
góor ñi ak jigéen ñi di séy. 35 Waaye
ña ñu yeyale ndekkitel ëllëg, yeyale leen
bakkan ci àddina siy ñëw, ñooñu, su
boobaa, kenn du ci am jabar mbaa jëkkër.
36 Dootuñu mana dee it, ndax niy malaaka
lañuy mel. Ay doomi Yàlla lañuy doon,
ndax da leen di fekk dekki. 37 Te Musaa ci
boppam xamle na ne ñi dee dañuy dekki,
na ko téere indee ca mbirum ngarab
sa*. Mooy ba mu wooyee Boroom bi:
“Yàllay Ibraayma, Yàllay Isaaxa, Yàllay
Yanqóoba.” 38 Kon moom du ñi dee
lay seen Yàlla, xanaa ñiy dund, ndax fa
moom, ñépp a ngi dund.»

39 Ci kaw loolu ñenn ca firikati yoon ya
àddu ne ko: «Dëgg nga wax, Sëriñ bi!»

40 Gannaaw loolu ñemeetuñu koo laaj
dara.

Almasi sët la, Sang la

41 Yeesu neeti leen: «Nees mana
waxe ne Almasi, Sëtub Daawuda la?
42 Daawuda ci boppam moo ne ci téereb
Sabóor:

“Boroom bi moo ne sama Sang:
‘Toogeel sama ndijoor,
43 ba ma def say noon, sa ndëggastal†.’ ”

44 Gannaaw Daawudaa wooye Almasi
“Sang bi,” nu mu nekke ab sëtam?»

45 Yeesu nag wax ak ay taalibeem, askan
wépp di dégg. Mu ne: 46 «Moytuleen
firikati yoon yi taamoo jaagar-jaagareek
seen mbubb yu réy, di sàkku nuyoob
gëddaal ca pénc ma, ak toogu yu kaname
ca jàngu ya, ak péetey teraanga ca
bernde ya. 47 Ñooy saax-saaxee alalu
jëtun ñi tey julli julliy ngistal yu dul jeex.
Ñooñu la seen mbugal di gëna tar.»

* **20:37** 20.37 Seetal ci *Mucc ga* 3.6. † **20:43** 20.42 Seetal ci *Sabóor* 110.1.

21

Sarax néew na te ëpp yool

1 Ci kaw loolu Yeesu xoolaat, daldi gis
boroom alal yi, ñuy dugal seen sarax ca
boyetu kër Yàlla ga. 2 Mu gis itam ab
jëtun bu néew doole, mu def ca ñaari
poseti xànjar*. 3 Yeesu ne: «Maa leen
ko wax déy, jëtun bii, ñii ñépp, moo leen
ëpple lu mu joxe. 4 Ndax ñii ñépp, la
ñu woomle, ca lañu sompe, def ci boyetu
sarax bii; waaye moom ci biir ag ñàkkam
la jël mboolem ab dundam, def ci.»

Yerusalem tas, Doomu nit ki délsi

5 Mu am nag ay nit ñu doon wax ca
kër Yàlla ga, ak taaru doji tànnéef, ya
ak yeneen alali jooxe ya ñu ko rafetale.
Yeesu itam ne leen: 6 «Lii ngeen gis nii,
ay jant a ngi ñëw yu fi doj dootul des ci
kaw doj, lépp ay jóoru.»

7 Ñu laaj ko ne ko: «Sëriñ bi, loolu kañ
lay doon? Ak luy doon ub takk buy xamle
ne looloo ngi waaja dikk?» 8 Yeesu ne:
«Moytuleen, ngir ñu bañ leena nax, ndax
ñu bareey dikk, tuddoo sama tur, naan:
“Man a,” te naan: “Waxtu wi jege na.”
Buleen leen topp. 9 Bu ngeen déggee ay
xare aki salfaañoo, buleen tiit, ndax fàww
loolu jëkka am. Waaye du doonagum muj
ga, ca saa sa.»

10 Mu neeti leen: «Aw xeet dina jógal
aw xeet, am réew jógal am réew. 11 Ay
yëngu-yënguy suuf yu réy dina am, ay
xiif aki mbas dikke fu bare, te xew-xew yu
raglu dina am, ak firnde yu mag yu jóge
asamaan. 12 Waaye laata loolu lépp, yeen,
dees na leen teg loxo, fitnaal leen, jébbal
leen kuréli jàngu ya, tëj leen kaso. Dees
na leen yóbbu ci kanami buur aki boroom
dëkk ndax sama tur, 13 ngir ngeen doxe ca
yékkati kàdduy seede. 14 Kon nag defleen
bu baax ci seen xel, ne soxlawuleena
waajal kàddug layoo. 15 Ndax man maa
leen di jox làmmiñ wu ànd ak xel, wu
seen benn noon dul mana dàq mbaa
di ko weddi. 16 Pexe mu leen jàpplu
dina sababoo sax ci seeni waajur ak seen
doomi ndey ak seeni jegeñaale ak seeni
xarit, te dees na rey ñenn ci yeen, 17 Ñépp
a leen di bañ ndax sama tur. 18 Waaye
seen genn kawaru bopp sax du sànku.
19 Saxooleen muñ nag, daldi mucc.

20 «Bu ngeen gisee gàngooru xare gu
gaw Yerusalem, su boobaa xamleen ne
tasteem dëgmal na. 21 Su boobaa ña mu
fekk ca diiwaanu Yude, nañu daw jëm
kaw tund ya, ñi ci biir dëkk bi, nañu daw
génn, te ña mu fekk ca tool ya, buñu
duggsi ci biir dëkk bi. 22 Ndax janti mbu-
gal lay doon, ngir sottal mboolem lu ñu
bindoon. 23 Wóoy ngalla jigéeni wérul ña,
ak ñay nàmpal ca yooyu jant! Ndax tiis
wu réy lay doon ci réew mi, akam sànj ci
kaw askan wii. 24 Dinañu fàddoo ñawkay
saamar, te dees na leen jàpp njaam,
yóbbu ci mboolem xeet yi. Te jaambur
ñi dul Yawut ñooy joggati Yerusalem, ba
kera àppu ñooñu dul Yawut di mat.

25 «Ay firnde dinañu feeñ ci jant bi
ak weer wi ak biddiiw yi. Ci kaw suuf
njàqare ak tiitaange mooy ñeel xeet yi
ndax riirum géej gi ak gannax yi, 26 nit ñiy
séentu li nara dikkal àddina, di xëm ndax
tiitaange, nde dooley asamaan dina sàqi.
27 Su boobaa dees na gis Doomu nit ki di
ñëw ciw niir, ànd ak manoore ak daraja
ju réy. 28 Bu xew-xew yooyu tàmbalee
sotti nag, taxawleen te siggi, ndax seenug
njot dëgmal na.»

29 Ci kaw loolu Yeesu léeb leen ne
leen: «Xool-leen garabu figg mbaa ge-
neen garab. 30 Bu ngeen gisee mu jebbi, ca
ngeen di xamal seen bopp ne nawet jubsi
na ba noppi. 31 Bu ngeen gisee xew-xew
yooyu sotti, noonu itam ngeen di xame ne
nguurug Yàlla dëgmal na.

32 «Maa leen ko wax déy, niti tey jii
duñu wéy mukk, te loolu lépp sottiwul.
33 Asamaan ak suuf dina wees, waaye
samay wax du wees mukk.

34 «Moytuleena yaafusal seen bopp
ci naan gu ëpp ak màndite ak xalaati
àddina, lu ko moy bés ba jekki dal ci seen
kaw, 35 ndax ni mbaal di bettee, noonu la
bés bay jekkee dal ci kaw mboolem ñi ci
kaw suuf. 36 Teewluleen boog, tey ñaan
saa su nekk, ba mana mucc ci mboolem

* **21:2** 21.2 Mooy posetub lepton. Seetal Xaalis ci Leeral yi.

looluy nara xew, ngir ngeen taxaw fi
kanam Doomu nit ki.»
37 Bés bu nekk nag Yeesoo nga doon
yendoo jàngle ca kër Yàlla ga, bu guddee
mu fanaani ca kaw tund wa ñuy wax
tundu Oliw ya. 38 Mbooloo mépp a daan
jëlu, fekki ko ca kër Yàlla ga, ngir déglu
ko.

22

Njiiti yoon yi fexeel nañu Yeesu

1 Màggalu Mburu mu amul lawiir, te ñu
di ko wax bésub Mucc, moo jubsi woon.
2 Ci biir loolu sarxalkat yu mag ya ak
firikati yoon ya di seet nu ñuy fexee ba
rey Yeesu, waaye dañoo ragaloon nit ña.
3 Seytaane nag dugg Yuda, mi ñuy wooye
Iskaryo te mu bokkoon ca Fukk ñaak
ñaar. 4 Yuda daldi diisooji ak sarxalkat
yu mag ya, ak kilifay wattukati kër Yàlla
ga, ngir xam nan lay tege Yeesu ci seeni
loxo. 5 Ñu am ca mbégte, digook moom,
ngir jox ko xaalis. 6 Yuda nangu, di wut
nag yoon wu mu wore Yeesu, fu mbooloo
ma teewul.

Yeesu tàggoo na

7 Ci kaw loolu bésu màggalu Mburu
mu amul lawiir agsi, ñu war caa rendi
gàttub bésub Mucc. 8 Yeesu yebal Piyeer
ak Yowaan ne leen: «Demleen, waajalal
nu bésub Mucc bi, ba nu reeri.» 9 Ñu ne
ko: «Foo bëgg nu waaje ko fa?» 10 Mu ne
leen: «Bu ngeen di dugg ca dëkk ba rekk,
dingeen dajeek waa ju yenu njaqas ndox.
Toppleen ci moom ba ca biir kër ga mu
jëm, 11 te ngeen ne boroom kër ga: “Sëriñ
bi nee: Ana néegu gan, bi may reere
reeru bésub Mucc, maak samay taalibe?”
12 Kooku moo leen di won néegub kaw bu
yaa bu ñu defar ba noppi. Foofa ngeen di
waajale.»
13 Ba ñu demee, noonee leen ko Yeesu
waxe, na lañu gise lépp. Ñu daldi waajal
reer ba.
14 Ba waxtuw reer jotee, Yeesu toog ak
ndaw ya, 15 ne leen: «Yàkkamti woon naa
lool bokk ak yeen reeru bésub Mucc bii,
bala maa tàbbi coono. 16 Ndax maa leen
ko wax, dootuma ko reer mukk, ba keroog
solob reer bi di sotti ca nguurug Yàlla.»
17 Ci kaw loolu mu jël ab kaas, yékkati
kàddug cant, daldi ne: «Jël-leen kaas bii,
te ngeen séddoo ko. 18 Ndax maa leen
ko wax, gannaaw-si-tey dootuma naan
ndoxum reseñ, ba kera nguurug Yàlla
dikk.»
19 Gannaaw loolu mu jël mburu,
yékkati kàddug cant, dagg ko, jox leen
ko ne: «Lii moo di sama yaram wi ñu
jooxe ngir yeen. Deeleen def lii, di ma ko
fàttlikoo.»
20 Kaas ba itam noonu la def ak moom
gannaaw reer ba, ne leen: «Kaas bii mooy
kóllëre gu yees gi fasoo ci sama deret ji
leen nara tuurul. 21 Waaye nag ki may
wor, loxoom a ngi ci ndab lii nu bokk.
22 Doomu nit ki déy, ni ñu ko dogale,
noonu lay deme, waaye wóoy ngalla ki
pexe mi ñu koy wore di jaare ci moom.»
23 Ci kaw loolu taalibe yi di laajante ci
seen biir, kan ci ñoom moo nar jooju jëf.
24 Ab werante itam dikkal leen, ñuy
xëccoo ci seen biir ku wara gëna kawe ci
ñoom. 25 Yeesu nag ne leen: «Buuri xeeti
àddina doole lañuy nguuroo ci seen kaw,
teewul ñi leen di néewal doole, baaxekati
nit ñi lañu leen di wooye. 26 Yeen nag
bumu deme noonu ci seen biir. Ki gëna
kawe ci yeen, na mel ni moo gën di ndaw,
te njiit li, na mel ni ab surga. 27 Ki
ñu taajal ndab li, ak surga bi ko taajal,
ana ku ci gëna kawe? Xanaa du ki ñu
taajal? Moonte man, ci seen biir laa tooge
toogaayu surga! 28 Yeen nag yeenay ñi
des ak man ci sama biir coono. 29 Man
itam ni ma sama baay dénke nguur, ni laa
leen koy dénke. 30 Yeenay lekk ak a naane
ca sama ndab, ca sama nguur, te yeenay
tooge ay gàngune, di jiite fukki giiri bànni
Israyil ak ñaar.»
31 Yeesu neeti: «Simoŋ, Simoŋ! Sey-
taane kat mu ngi sàkku ab sañ-sañ ngir
man leena jéri ni am pepp. 32 Waaye
man tinul naa la, ngir sa ngëm baña giim.
Yaw nag boo waññikoo, nanga dooleel sa
bokki gëmkat.» 33 Piyeer ne ko: «Sang bi,
jekk naa ci ànd ak yaw kaso, ak ci ànd ak
yaw dee.» 34 Yeesu ne ko: «Piyeer, maa
la ko wax, bala ganaar a sab tey jii, dinga
weddi ñetti yoon ne xam nga ma.»

35 Yeesu neeti leen: «Ba ma leen
yebalee te du dencukaayu xaalis, du
mbuus, du carax yu ngeen yóbbaale,
ndax ñàkk ngeen dara?» Ñu ne ko:
«Déedéet.» 36 Mu ne leen: «Léegi nag
képp ku am dencukaayu xaalis, na ko
jël, ku am mbuus it, na ko jël; ku amul
saamar, na jaay mbubbam, jënde saamar.
37 Ndax maa leen ko wax, li ñu bind ne,
“Mook defkati mbon yi lañu boole ab
àtte,” fàww mu am ci man, te loolu jëm
ci sama mbir mu ngi sottisi.» 38 Ñu ne ko:
«Sang bi, ñaari saamar a ngi fi.» Mu ne
leen: «Doy na.»

Yeesu ñaan na ca tundu Oliw ya

39 Ci kaw loolu Yeesu génn, jëm ca
tundu Oliw ya, na mu ko baaxoo woon,
taalibe ya topp ci moom. 40 Ba mu agsee
ca bérab ba, da ne leen: «Ñaanleen, ngir
baña tàbbi cig fiir.» 41 Ba loolu amee
mu dànd leen lu tollook saanu xeer, daldi
sukk, di ñaan. 42 Mu ne: «Baay, su dee
sa coobare, teggil ma kaasu naqar bii.
Bumuy sama coobare nag, waaye yaw, na
sa coobare am.» 43 Malaaka mu bawoo
asamaan daldi koy feeñu, dooleel ko.
44 Njàqare nag jàpp Yeesu, mu gënatee
tënku ci kàdduy ñaanam, ba aw ñaqam
mujj mel ni lumbi deret, di dal ci suuf.
45 Mu ñaan ba noppi, daldi jóg, délsi ci
taalibe yi, fekk leen ñuy nelaw, sonn lool
ndax aw tiis. 46 Mu ne leen: «Lu ngeen di
nelaw? Jógleen ñaan, ngir baña tàbbi cig
fiir.»

Jàpp nañu Yeesu

47 Naka la Yeesu di wax, daaneelagul,
mbooloo ne jimeet, ka ñuy wax Yuda, di
kenn ca Fukk ñaak ñaar jiite leen. Yuda
dikk ba ci Yeesu, bëgg koo fóon. 48 Yeesu
ne ko: «Yuda, fóon ngay wore Doomu
nit ki!» 49 Ña ànd ak Yeesu nag gis la
ca nara topp, ñu ne: «Sang bi, nu jame
saamar boog?» 50 Kenn ci ñoom daldi
caw surgab sarxalkat bu mag ba, njoof
noppu ndijooram. 51 Teewul Yeesu ne:
«Bàyyileen, na fi yem.» Mu laal noppu
waa ja, wéral ko.
52 Ba loolu amee Yeesu wax ak ña ko
jàppsi: sarxalkat yu mag ya, ak kilifay
wattukati kër Yàlla ga, ak mag ña. Mu
ne leen: «Mbete dama di ab fippukat, ba
ngeen dikkey saamar aki njur. 53 Moona
bés bu nekk, maak yeen la woon ca kër
Yàlla ga, te teguleen ma loxo. Waaye seen
waxtu la léegi, bi kilifteefug lëndëm ayee
nii.»

Piyeer jàmbu na

54 Ba mu ko defee ñu jàpp Yeesu, yóbbu
ko ba ca kër sarxalkat bu mag ba, Piyeer
dànd fu sore, topp ca. 55 Fekk na ñu taal
sawara ca digg ëtt ba, toog yéew sawara
wa, Piyeer dikk toog ca seen biir. 56 Ab
surga bu jigéen nag gis ko, mu toog fi
kanam taal bi, mu ne ko jàkk, ne: «Kii
it ci la, moom la àndaloon!» 57 Piyeer
nag miim, ne: «Soxna si, xawma kooku!»
58 Nes tuut keneen gis ko ne: «Yaw it ci
ñoom nga!» Piyeer ne ko: «Waa jii, du
man!»
59 Ba ñu ca tegee lu mat waxtu, keneen
jaaraat ca wax ja ne: «Kii kay wax-dëgg,
moom la àndaloon, nde waa Galile la.»
60 Teewul Piyeer ne ko: «Waa jii, li ngay
wax, xawma ma ko de!» Ca saa sa, ganaar
sab, te kàddug Piyeer daanoogul sax. 61 Ci
kaw loolu Sang bi geesu, ne jàkk Piyeer,
Piyeer fàttliku la ko Sang bi waxoon ne
ko: «Bala ganaar a sab tey jii, dina fekk
nga jàmbu ma ñetti yoon.» 62 Piyeer nag
génn, di jooy jooy yu metti.

Mitital nañu Yeesu

63 Ci kaw loolu ña jàpp Yeesu, di ko
kókkali ak a dóor. 64 Ñu muur kanam gi,
naan ko: «Yaw, waxal nu kàddug waxyu
boog, ana ku la dóor?» 65 Yeneen saaga
yu bare tifaar nañu ko ko.

Yeesu janoo naak Pilaat ak Erodd

66 Ba bët setee, mbooloom magi askanu
Yawut, ak sarxalkat yu mag ya, ak firikati
yoon ya, ñépp daje. Ñu yóbbu Yeesu
ca seen kurélu àtte ba. 67 Ñu ne ko:
«Soo dee Almasi, wax nu ko.» Mu ne
leen: «Su ma leen ko waxee, dungeen ma
gëm. 68 Te su ma leen laajee, dungeen
tontu. 69 Waaye gannaaw-si-tey, Doomu
nit ki mooy toog ci ndijooru Yàlla, Aji Man
ji.» 70 Ñépp daldi ne: «Kon yaay Doomu
Yàlla?» Mu ne leen: «Yeena waxal seen

bopp ne man la.» 71 Ñu ne nag: «Lu nuy
doyeeti seede, gannaaw nun ci sunu bopp
noo ko dégge ci gémmiñam!»

23

1 Gannaaw loolu mbooloo ma mépp
jóg, daldi yóbbu Yeesu ca Pilaat. 2 Ñu
tàmbali di ko sosal, naan: «Kii lanu fekk
muy fàbbi askan wi, di aaye ku fey Sesaar
galag, te naan moom ci boppam mooy
Almasi, di buur.» 3 Pilaat laaj ko ne ko:
«Yaa di buurub Yawut yi?» Mu ne ko:
«Yaa ko wax.» 4 Pilaat ne sarxalkat yu
mag ya ak mbooloo ma: «Waa jii, gisuma
ci moom genn tooñ.» 5 Teewul ñu gëna
dëggal seeni wax, ne: «Mooy yékkati
askan wi, ndax li muy jàngle ci mboolem
réewum Yawut, dale ko ca Galile ba fii.»

6 Pilaat dégg loolu, daldi ne: «Waa jii
waa Galile la?» 7 Ba mu wóoree Pilaat ne
ca diiwaan, ba ca kilifteefu Erodd la Yeesu
bokk, ca la ko yónnee Erodd, yemook
Erodd itam nekk Yerusalem ca fan yooya.

8 Ba Erodd gisee Yeesu, bég na lool,
ndax yàggoon na koo bëgga gis, ngir
la mu déggoon ay mbiram, ba tax mu
yaakaara teewe ay kéemaanam. 9 Mu laaj
ko lu bare, Yeesu tontuwu ko. 10 Sarxalkat
yu mag ya ak firikati yoon yaa nga taxaw,
di ko tuumaal ak doole. 11 Erodd aki
dagam nag sewal Yeesu, di ko ñaawal.
Gannaaw loolu mu solal ko mbubb mu
yànj, delloo ko Pilaat. 12 Erodd ak Pilaat,
bésub keroog ay xarit lañu, doonte ay
noon lañu woon.

13 Ci kaw loolu Pilaat woo sarxalkat yu
mag ya, ak njiit ya ak askan wa. 14 Mu
ne leen: «Yeena ma indil waa jii, ne ma
mooy lajjal askan wi. Man nag laaj naa
ko ci seen kanam, waaye gisuma ci moom
genn tooñ ci li ngeen ko tuumaal. 15 Erodd
itam gisul lenn ci moom, ndax moo nu
ko yónneewaat. Mu ngoog, waa jii deful
lenn lu jar àtteb dee. 16 Kon nag dama
koy dóorlu, yiwi ko.» 17 Booba fàww
Erodd bàyyil leen kenn ca bésu màggal
ga. 18 Ñépp daldi xaacoondoo, ne: «Reyal
kii te yiwil nu Barabas!»

19 Barabas nag fippu gu amoon ca dëkk
ba, ak nit ku ñu fa bóom, moo waral ñu
tëj ko kaso. 20 Pilaat namma bàyyi Yeesu,
daldi waxaat ak mbooloo ma. 21 Teewul
ñuy xaacu, naan: «Daaj ko ci bant! Daaj
ko ci bant!»

22 Pilaat ne leen ñetteel bi yoon: «Ana
lu bon lu kii def? Lenn lu jar dee, gisuma
ko ci moom. Kon nag, dama koy dóorlu,
yiwi ko.» 23 Ñu gënatee xaacu, di sàkku
ñu daaj ko ci bant. Seen coow la mujj ko
ëpp doole. 24 Ci kaw loolu Pilaat dogal
ñu defal leen la ñu sàkku. 25 Mu yiwi ka
ñu ko ñaanoon, te jëfi fippu ak nit ku ñu
bóom taxoon ñu tëj ko kaso. Yeesu nag,
mu teg ko ci seeni loxo, ngir ñu def ko lu
leen neex.

Daaj nañu Yeesu ci bant

26 Ba ñuy yóbbu Yeesu, jenn waay ju
dëkk Siren, ñu di ko wax Simoŋ, moom
lañu dajeel, mu jóge ca tool ya. Ñu teg
bant ba ñuy daaj Yeesu, ngir mu gàddu
ko, topp ca moom. 27 Nit ñu bare nag topp
ko, jigéen ñay yuuxu, di ko jooy. 28 Yeesu
geesu leen, ne: «Yeen jigéeni Yerusalem,
buleen ma jooy! Jooyleen seen bopp ak
seeni doom. 29 Ay jant a ngi ñëw kat, dees
na ca ne: “Ndokklee jigéen ju tëlee am
doom, masula jur, masula nàmpal!” 30 Su
boobaa,

“Nit ñee naan tund yu mag yi: ‘Daan-
uleen ci sunu kaw!’,
naan tund yu ndaw yi: ‘Suul-leen nu!’ ”
31 Ndegam bant bu tooy lees di def nii, ana
nu bant bu wow di mujje?»

32 Yóbbaale nañu itam ñaari saaysaay,
ngir boole leen ak Yeesu, rey leen. 33 Ba
ñu agsee ca bérab, ba ñuy wax Kaaŋu
bopp, fa lañu daaj Yeesu ci bant, daajaale
ñaari saaysaay ya, kenn ca ndijooram, ka
ca des ca càmmoñam.

34 Ci kaw loolu Yeesu ne: «Baay, baal
leen, ndax li ñuy def, xamuñu ko.» Ñu
daldi tegoo bant ay yéreem, ngir séddoo
ko. 35 Mbooloo maa nga taxaw di seetaan,
njiit ya ñoom di ko kókkali, naan: «Musal
na ay nit; na musal boppam nag, ndegam
mooy Almasib Yàlla, ki ñu fal!» 36 Takk-
der ya it di ko ñaawal. Ñu dikk, tàllal
ko bineegar, ngir mu naan. 37 Ñu ne
ko: «Gannaaw yaa di buurub Yawut yi,
musalal sa bopp!»

38 Ñu bindal ko nag fa ko tiim, mbind
mii: «Kii mooy buurub Yawut yi.»
39 Kenn ca saaysaay ya ñu wékkoon ci
bant, di ko xas, naan ko: «Xanaa du yaw
yaay Almasi? Wallul sa bopp te wallu
nu!» 40 Moroom ma nag femmu ko, ne ko:
«Ragaloo sax Yàlla, te yaa ngi ci menn
mbugal mii? 41 Nun sax, lii jaadu na ci
nun, ndax sunu yoolu jëf lanu jot. Waaye
kii deful dara lu teggi yoon!» 42 Mu teg
ca ne: «Yeesu, boo délsee ci sa nguur,
fàttliku ma!» 43 Yeesu ne ko: «Yaw laa
ne déy, bésub tey jii, man ngay nekkal fa
Àjjana.»

Yeesu saay na

44 Ba ñu demee ba tollu wetu fukki
waxtu ak ñaar ca bëccëg, ag lëndëm a
wàcc ca réew ma mépp, ba fukki waxtu
ak juróom ca ngoon. 45 Naka la jant bi
giim, ridob biir néeg Yàlla ba xar ca digg
ba.
46 Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw, ne:
«Baay, jébbal naa la samag noo!» Ba
mu waxee loolu la dee. 47 Njiitu takk-der
ba ko teewe woon nag sàbbaal Yàlla, ne:
«Aylayéwén, waa jii ku jub la.»
48 Ba loolu amee mboolem ña fa daje
woon di seetaan te teewe loolu, ñépp
dellu seeni kër, tey fëgg seen dënn ndaxu
tiis. 49 Mboolem xamey Yeesu, ak jigéen
ña ko toppe woon ca Galile, ña nga dànd
lu sore, di seetaan.

Rob nañu Yeesu

50 Ndeke jenn waay ju ñuy wax Yuus-
ufa, ma nga bokkoon ca kurélu àttekati
Yawut ya. Ku baax, ku jub la woon.
51 Kooku ànduloon ca àtteb kurél ga
ak seen jëf jooju. Ma nga cosaanoo
woon dëkkub Yawut ba ñuy wax Arimate,
te moom itam, nguurug Yàlla la doon
séentu. 52 Moom moo dem ca Pilaat,
sàkku ci moom, mu jox ko néewub Yeesu.
53 Gannaaw loolu mu wàccee ko ca bant
ba, sànge ko càngaayal lëe, denc ko ci
bàmmeel bu ñu yett ciw doj, te maseesu
caa denc ab néew. 54 Bésub Waajal la
woon, bésub Noflaay bi ci topp di waaja
taxaw. 55 Fekk na jigéen ña dale woona
ànd ak Yeesu ca Galile, ña nga topp ca
Yuusufa. Ñu gis bàmmeel ba, ak na ñu
ca dence néew ba. 56 Ba loolu amee ñu
dellu, waajali cuuraay ak diwu xeeñlu
ngir néew ba. Bésub Noflaay nag taxaw,
ñu dal-lu, ni ko yoon santaanee.

24

Yeesu Almasi dekki na

1 Ca ëllëg sa, di ndoortel ayu bés, jigéen
ña jëlu dem ca bàmmeel ba, yóbbaale
cuuraay la ñu waajal. 2 Ñu agsi bàmmeel
ba, fekk ñu randal doj wa uboon bunt ba,
laf ko ca wet ga. 3 Ñu dugg, fekkuñu fa
néewu Sang Yeesu. 4 Naka lañu nekke
seenug njaaxle ci loolu, ñaari góor ne
jimeet fa seen wet, sol yére yuy melax.
5 Naka la leen tiitaange jàpp, ba ñu sukk,
dëpp seen jë fa suuf, ñu ne leen: «Kiy
dund, lu tax ngeen di ko seet ci biir ñi
dee? 6 Nekku fi; dekki na. Fàttlikuleen
la mu leen waxoon, ba mu génnagulee
Galile. 7 Da noon: “Fàww ñu teg Doomu
nit ki ci loxoy bàkkaarkat yi, ñu daaj ko
ci bant, rey ko, ba ñetteelu fanam, mu
dekki.”» 8 Booba lañu fàttliku kàddug
Yeesu googu.
9 Ñu jóge ca bàmmeel ba, dem àgge
loolu lépp Fukk ñaak benn, ak ña ca
des ñépp. 10 Jigéen ña àgge loolu ndaw
ya ñoo doon Maryaamam Magdala, ak
Yowaana, ak Maryaama yaayu Yanqóoba,
ak itam ñeneen jigéen ñu àndoon ak
ñoom. 11 Teewul ñu def waxi jigéen ña ay
caaxaan, ba gëmuñu leen. 12 Piyeer nag
jóg, daw, ba ca bàmmeel ba. Mu sëgg,
yër, gisul lu dul càngaay la. Mu daldi
ñibbi, jaaxle lool ca mbir ma.

Yeesu feeñ na ca yoonu Emayus

13 Ndeke ca bés booba ñaar ca taalibe
yaa nga woon ca yoonu dëkk bu ñuy wax
Emayus, digganteem ak Yerusalem wara
tollu ci fukki kilomeetar. 14 Ña ngay wax-
taane mboolem xew-xew yooyu. 15 Naka
lañuy waxtaan ak a diisoo, Yeesu ci bop-
pam dab leen, ànd ak ñoom. 16 Teewul
seeni gët tëlee ràññee, ba manuñu koo
xàmmi. 17 Yeesu ne leen: «Lu ngeen
di waxtaane nii ci yoon wi?» Ñu daldi
taxaw, seen kanam lëndëm ndaxu tiis.
18 Kenn ci ñoom, ku ñuy wax Kelyopas

ne ko: «Xanaa yaw rekk de, yaa dal
Yerusalem te umple li fi xew fan yii?»
19 Yeesu ne leen: «Lu fi xew?» Ñu
ne ko: «Mbirum Yeesum Nasaret. Mu
doonoon ab yonent bu manoorewu ci
jëf ak ci kàddu, Yàlla ak askan wépp
seede. 20 Waaye sunu sarxalkat yu mag
ak sunuy njiit ñoo ko teg ciy loxo, ngir
ñu teg ko àtteb dee, daaj ko ci bant.
21 Nun nag danoo yaakaaroon ne mooy
jotsi Israyil. Loolu lépp teewul nu ngii ci
ñetteelu fan, ba mbir yooyu amee ba tey.
22 Ay jigéen ñu bokk ci nun nag ñoo nu
jaaxal. Ndax ñoo jëlu dem ca bàmmeel
ba, 23 waaye fekkuñu fa néewam. Ñu
dikk, ne ay malaakaa leen feeñu, xamal
leen ne Yeesoo ngi dund. 24 Ñenn ci sunuy
àndandoo it dem nañu ca bàmmeel ba,
fekk ko noonee ko jigéen ña waxe. Waaye
moom, gisuñu ko.»

25 Ci kaw loolu mu ne leen: «Yeen
daal, yeena ñàkk xel, yeena naqarim xel,
ndegam ba tey gëmaguleen mboolem li
yonent yi xamle woon! 26 Xanaa du fàww
Almasi daj boobu coono, doora dugg ci
teraangaam?» 27 Mu tàmbalee nag ci
Yonent Yàlla Musaa, jaare ci yonent yépp,
tekkil leen mboolem lu Mbind mi indi ci
mbiram.

28 Naka lañuy jub dëkk, ba ñu jëm, mu
mel ni ku nara jubal yoonam. 29 Ñu daldi
koy téye, ne ko: «Dalal ak nun, ndax jant
baa ngi so, léegi mu guddi.»

Ba loolu amee mu dugg, dal ak ñoom.
30 Ba reer jotee mu toog ak ñoom ca ndab
la, jël mburu ma, yékkati kàddug cant,
daldi dagg, jox leen. 31 Ca la seeni gët
ubbiku, ñu xàmmi ko. Moom nag, mu ne
mes, réer leen. 32 Ba loolu amee, ku nekk
naan sa moroom: «Ndax yéguloo woon
cawartey xol bu tooy, ba muy wax ak nun
ci yoon wi, di nu firil Mbind mi?»

33 Ñaari taalibe ya daldi jóg ca waxtu
woowu tembe, dellu Yerusalem, ca Fukk
ñaak benn. Ñu fekk leen ñu dajeek seeni
àndandoo. 34 Ci kaw loolu ñu ne ñaar ña
jóge Emayus: «Ndeke Sang bi kay, dekki
na; feeñu na Simoŋ!» 35 Ñaari taalibe
ya ñoom it, nettali leen la xewoon ca
yoon wa ak na ñu xàmmee Yeesu, ba mu
daggee mburu ma.

Yeesu feeñu na ay taalibeem

36 Ba ñaari taalibe ya di nettali loolu,
ca la Yeesu ci boppam ne jimeet taxaw
ci seen biir, ne leen: «Jàmm seen!»
37 Tiitaange lu réy jàpp leen, ñu foog
ne njuuma lañu gis. 38 Yeesu nag ne
leen: «Lu ngeen di jaaxle, ak lu ngeen
di xel-yaar nii? 39 Xool-leen samay loxo
ak samay tànk. Man la. Làmbleen ma,
ba xam! Njuuma amul suux, amuli yax,
nii ma ko ame, ngeen gis.» 40 Loolu la
leen wax, daldi leen won ay loxoom aki
tànkam. 41 Taalibe ya nag boole mbég
akug jaaxle ba tax manuñu koo gëm. Mu
ne leen: «Lu ngeen fi am, lu ñuy lekk?»
42 Ñu jox ko dogu jën wu ñu lakk. 43 Mu
jël ko, lekk ci seen kanam.

44 Ci kaw loolu mu ne leen: «Lii moo di
kàddu ya ma leen waxoon ba ma nekkee
ak yeen. Noon naa leen: Mboolem li ñu
bind ci samay mbir ci yoonu Musaa, ak
ci téerey yonent yi, ak ci Sabóor, fàww
lépp sotti.» 45 Ca la ubbi seen xel, ngir
Mbind mi leer leen. 46 Mu ne leen: «Nii
lees binde, ne fàww Almasi dee ci biir
coono, ba ñetteelu fanam, mu dekki, 47 te
ciw turam, dees na dale ci Yerusalem,
yégal xeet yépp, tuubeel gu jur njéggalug
bàkkaar. 48 Loolu yeena ko seede. 49 Man
ci sama bopp maa leen di yónnee li sama
baay dige. Waaye yeen toogleen ci dëkk
bi, ba kera ñu leen solee manoore ju
bawoo fa kaw.»

Yeesu tàggooti na

50 Gannaaw loolu Yeesu yóbbu leen ca
wetu Betani. Ci kaw loolu mu yékkati ay
loxoom, barkeel leen. 51 Ba mu leen di
barkeel, ca la teqlikoo ak ñoom, ñu yéege
ko asamaan. 52 Ñoom nag, ñu sujjóotal
ko, daldi dellu Yerusalem, ànd ak mbég
mu réy. 53 Saa su nekk, ña nga woon ca
kër Yàlla ga foofa, di sant Yàlla.

Jëfi ndaw yi Almasi yónni

Yeesu Almasi yéeg na asamaan

1 Yaw Tewofil, sama téere bu jëkk ba,
def naa ca mboolem ndoortel jëfi Yeesu
ak njàngleem, 2 ba ca bés, ba ñu ko
yéegee, gannaaw ba mu joxee ndaw ya
mu tànnoon, ay ndigal, Noo gu Sell gi
jottli. 3 Ndaw yooyu itam la teew fi seen
kanam ci firnde yu leer te bare, gannaaw
ay coonoom. Diiru ñeent fukki fan la
leen feeñu, di leen wax lu jëm ci nguurug
Yàlla.
4 Ba mu nekkee ak ñoom, da leena
sant, ne leen: «Buleen jóge Yerusalem,
négleen digeb Baay bi ngeen dégge ci
sama gémmiñ. 5 Ndax cim ndox la Yaxya
daan sóobe, waaye yeen ci Noo gu Sell gi
lees leen di sóob fii ak fan yu néew.»
6 Naka lañu daje fa moom, daldi koy
laaj, ne ko: «Sang bi, ndax ci jii jamono
ngay sampaat nguurug Israyil?» 7 Mu ne
leen: «Du yeena wara xam jamono jeek
bés, bi Baay bi jàpp ci sañ-sañu boppam.
8 Waaye Noo gu Sell gi mooy wàcc ci yeen,
ngeen soloo dooleem, daldi doon samay
seede ci Yerusalem, ak ci diiwaanu Yude
gépp ak ci Samari, ba ca cati àddina.»
9 Naka la wax loolu, ndaw yay xoole,
ñu jekki yéegee ko fa, aw niir daldi leen
koy làq. 10 Ña nga téen, ne jàkk asamaan,
Yeesu di wéy. Ci biir loolu ñaar ñu sol
yére yu weex ne seef ci seen wet. 11 Ñu
ne leen: «Yeen waa Galile, lu ngeen di
taxaw nii di séentu asamaan? Yeesu male
ñu yéegee fi seen biir, yóbbu asamaan,
nii ngeen ko gise, mu jëm asamaan, ni lay
délsee.»

Maccas wuutu na Yuda Iskaryo

12 Booba la ndaw ya jóge ca tund
woowu ñuy wax tundu Oliw, te diggan-
teem ak Yerusalem tollook kemu dox bi
yoon maye ci bésub Noflaay, yemook
benn kilomet. Ñu dellu nag Yerusalem.
13 Ñu agsi, yéeg ca néegu kaw taax ma,
fa ñuy dal naka jekk.
Piyeer a nga ca, ak Yowaan,
ak Yanqóoba ak Àndre,
ak Filib ak Tomaa,
ak Bartelemi ak Macë,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoŋ farlukatu moom-sa-réew ba,
ak Yuda doomu Yanqóoba.
14 Ñu mànkoo ñoom ñépp ngir saxoo
ñaan ci Yàlla, ànd ceek jigéen ñi ak
Maryaama ndeyu Yeesu, ak rakki Yeesu
yu góor.
15 Ci fan yooyu la Piyeer taxaw ca digg
bokk ya, ña fa daje di mbooloo mu tollu
ci téeméer ak ñaar fukk (120). Mu ne
leen: 16 «Bokk yi, Mbind mi moo waxe
woon Noo gu Sell gi lu jiitu, ci gémmiñu
Daawuda, wax ju jëm ci Yuda mi jiite nit
ña, ba ñu jàpp Yeesu. Mbind moomu nag
fàww mu sotti. 17 Ci nun la Yuda bokkoon,
te amoon na it cér ci sunu liggéey bii.»
18 Yuda nag gannaaw ba mu jëndee ab
tool ca peyu ñaawtéefam ja, ca la daanu,
jiital boppam, biir ba fàcc, butit ya tuuru.
19 Waa Yerusalem yépp a ko yég, ba tax
ñu tudde tool ba Akeldam, mu firi Toolu
deret, ci seen làkk. 20 «Ndax bindees na
ci téereb Sabóor ne:
"Yal na këram gental,
yàlla bu fa kenn dëkkeeti,
yal na keneen jagoo sasam."
21 Am na nag ay nit ñu àndoon ak nun
mboolem diir bi Sang Yeesu dee dem ak
a dikk ci sunu biir, 22 dale ko ca ba ko
Yaxya sóobee ci ndox, ba bés ba ko Yàlla
jëlee fi sunu biir, yéege ko. Kon nag kenn
ci ñooñu war naa bokk ak nun, seede
ndekkitel Yeesu.»
23 Ci kaw loolu ñu tudd ñaar: Yuusufa,
mi ñu dippee Barsabas, te ñu di ko wax
Yustus itam, ak Maccas. 24 Ñu daldi ñaan
ne: «Boroom bi, yaw mi xam xolu ñépp,
won nu ki nga tànn ci ñaar ñii, 25 mu jël
wàllam ci liggéey bi, te muy céru ndaw bii
Yuda wacc, ba fekki wàll wa mu yelloo.»
26 Ñu tegal leen nag bant, bant ba dal ca
Maccas, mu dolliku ca fukki ndaw yaak
benn.

2

Noo gu Sell gi dikk na

1 Ba bésu màggalu Pàntakot agsee,
ñoom ñépp a bokk daje benn bérab. 2 Ca
saa sa coow jollee asamaan, mel ni riirum
ngelaw lu bare doole, daldi fees dell biir
kër ga ñu toog. 3 Ci kaw loolu ay làmmiñ
yu mel ni tàkk-tàkki sawara feeñu leen,
làmmiñ ya séddlikoo, daldi toŋ ci kaw
kenn ku nekk. 4 Ñoom ñépp nag feese
Noo gu Sell gi, tàmbalee làkk làkk yu
wuute, na leen ko Noo gi manloo.
5 Booba ay toppkati yoonu Yawut a
nga dëkke Yerusalem, te bawoo ci xeeti
àddina yépp. 6 Naka la coow li jolli, nit
ñi daje, ku nekk ci mbooloo mi dégg ñuy
làkk sa làkku bopp, mbooloo ma jaaxle.
7 Ñu boole waaru ak yéemu, naa: «Ñii
di wax nii ñépp, xanaa duñu waa Galile?
8 Ana nu kenn ku nekk ci nun nag mana
dégge ñuy wax ci làmmiñ wi nga nàmp?
9 Muy waa Pàrt, ak Medd ak Elam ak
Mesopotami ak Yude ak Kapados ak Pont
ak Asi, 10 ak Firisi ak Pamfili ak Misra ak
wàllu Libi ga dendeek Siren, ak gan ñi
jóge Room, 11 ak Yawuti njuddu-ji-réew
yeek tuubeen ñi, ak waa Keret ak Arabi,
nun ñépp a leen dégg ci sunu làmmiñi
bopp, ñuy siiwtaane jaloore yu Yàlla!»
12 Ñépp waaru, ba jànnaxe, di wax ci
seen biir naa: «Lii lu muy tekki nag?»
13 Teewul ñenn ñay ñaawle, ne: «Ñii daal
biiñ bu bees doŋŋ lañu naan ba màndi.»

Piyeer yee na mbooloo ma

14 Ci kaw loolu Piyeer taxaw, mook
Fukk ñaak benn, daldi àddu ca kaw, ne:
«Yeen bokki Yawut yi, ak mboolem yeen
ñi dëkke Yerusalem, dégluleen bu baax
sama kàddu, ba xam lii lu mu doon. 15 Ñii
màndiwuñu, ni ngeen ko fooge, ndax
yoor-yoor doŋŋ a jot. 16 Lii kay mooy
kàddu ga Yonent Yàlla Yowel jottli woon,
ne:
17 “Yàlla nee:
Mujug jamono, maay tuur samag Noo
ci kaw wépp suux;
seeni doom, góor ak jigéen di biral
waxyu,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu,
màggat ñi di gént ay gént.
18 Kera jant yooyu, sama jaam ñi, góor ak
jigéen,
maa leen di tuur samag Noo,
ñuy biral waxyu.
19 Te maay def ay kiraama fi asamaan
aki firnde ci dun bi fi suuf;
muy deret ak sawara ak niiru saxar.
20 Jant beey soppliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
bésub Boroom bi doora taxawe màggaay
ak daraja.
21 Su boobaa, ku woo Boroom bi wall ciw
turam,
dinga raw.”
22 «Yeen bokki Israyil, dégluleen wax
jii! Yeesu waa Nasaret bi, Yàlla moo
firndeele ag dëggoom, ay kéemaan aki
kiraama aki firnde yu mu sottale jëmmu
Yeesu moomu fi seen biir, te loolu xam
ngeen ko xéll. 23 Nit kooku ñu jébbale ni
ko Yàlla dogale te nasoon ko lu jiitu, yeena
ko daajloo yéefar yi ci bant, reylu ko.
24 Waaye moom la Yàlla yiwee ci mititu
ndee, dekkal ko, ndax dee amul kàttanu
tënk ko. 25 Daawuda wax na ci mbiram
ne:
“Maa doon gis Boroom bi fi sama kanam
saa su nekk,
ndijoor la ma fare,
ba duma tërëf.
26 Moo tax sama xol di nux-nuxi,
samaw làmmiñ di textexi,
samaw suux sax nara nopplujee yaakaar.
27 Doo ma wacc njaniiw moos,
doo seetaan sa waa ju sell, mu yàqu.
28 Yaa ma xamal yoonu dund,
yaa may wéttali ba matal sama mbégte.”
29 «Bokk yi nag, Maam Daawuda, ma-
nees na leena wax ci lu wér ne nelaw
na, ba ñu denc ko, te bàmmeelam a ngi
fi, nuy gis ba tey jii. 30 Waaye yonent
la woon, te xamoon na ne Yàllaa ko
giñaloon ne ku bokk ci geñoom lay teg cib
jalam. 31 Kon li mu gis te dikkagul mooy
ndekkitel Almasi, te ci mbiram la wax ne
bàyyeesu ko biir njaniiw, te yaramam du
yàqu. 32 Yeesu moomu nag, Yàllaa ko
dekkal, nu seede ko, nun ñépp. 33 Yàllaa
ko yéege fa ndijooram, te jot na ci Baay
bi Noo gu Sell ga mu dige woon. Moom
la tuur nii tey, ngeen gis ko, dégg ko.
34 Ndax kat du Daawudaa yéeg asamaan,
waaye moom ci boppam moo ne:
“Boroom bi daa wax sama Sang, ne ko:

‘Toogeel sama ndijoor,
35 ba ma def say noon, sa ndëggastalu
tànk.’ ”
36 «Kon nag na wóor waa kër Israyil
gépp ne Yeesu moomu ngeen daajoon ci
bant, Yàllaa ko def Sang ak Almasi.»
37 Ba mbooloo ma déggee loolu, naqar
wu mel ni jam-jamu xol la leen def. Ñu
ne Piyeer ak ndaw ya ca des: «Bokk
yi, nu nuy def nag?» 38 Piyeer ne leen:
«Tuubleen te ku nekk ci yeen sóobu ci
ndox ci turu Yeesu Almasi ngir njéggalug
bàkkaaram, ngeen daldi jot ci Noo gu Sell
giy maye. 39 Ndax dige bi, yeen ak seen
askan a ko moom, ak jaambur ñi féete
fu sore ñépp, mboolem ñi sunu Yàlla
Boroom bi woo.» 40 Yeneen kàddu yu bare
soññe na leen ko, ñaaxe leen ko, ne leen:
«Muccleen ci gii maas gu dëng.»
41 Ña nangu kàddug Piyeer nag, ñu
sóob leen ci ndox; bésub keroog lu wara
mat ñetti junni (3 000) yokku nañu ca
gëmkat ña.

Gëmkat ñi bennoo, Yàlla barkeel

42 Ci kaw loolu ñu pastéefu ci njànglem
ndaw yi ak ci dundal ag bokkoo, ak ci
dagg mburum bokkoo mi*, ak ci jataayi
julli. 43 Ba loolu amee ag ragal jàpp ñépp,
ay kiraama yu bare aki firnde daldi sottee
ca jëfi ndaw ya. 44 Gëmkat ñépp benn
lañu woon te ñoo bokkoon lépp. 45 Ci biir
loolu seeni suuf ak seen alal sax, ñu jaay,
séddoo ko ñoom ñépp na mu dëppook
seeni soxla. 46 Bés bu nekk nag ñu doon
benn bopp, saxoo teew ca kër Yàlla ga,
di dagg mburum bokkoo ci këroo kër, tey
bokk lekk ci biir mbég ak woyoflu. 47 Ñuy
màggal Yàlla, ñépp naw leen. Bés bu
nekk nag Boroom bi di yokk ca mbooloo
mooma, nit ña jota mucc.

3

Piyeer doxloo na ab lafañ

1 Piyeer ak Yowaan ñoo doon duggsi kër
Yàlla ga, ngir jullig digg njolloor. 2 Fekk
ñu indi fa waa ju judduwaale lafañ, ñu
daan ko teg bés bu nekk ca bunt, ba ñuy
wooye bunt bu Rafet, ca kër Yàlla ga, ngir
muy sarxu ñay duggsi. 3 Waa ja gis Piyeer
ak Yowaan, ñuy dugg ca kër Yàlla ga, mu
di leen sarxu. 4 Ci kaw loolu Piyeer ne
ko jàkk, mook Yowaan, ne ko: «Xool nu.»
5 Lafañ bi teewlu leen, di leen séentoo ab
sarax.
6 Piyeer nag ne ko: «Xaalis ak wurus
de, yoruma ko. Waaye li ma am, jox naa
la ko: ci turu Yeesu Almasi waa Nasaret
bi, doxal!» 7 Mu jàpp ci loxol ndijooram,
yékkati ko. Ci saa si ay tànkam aki
kostanam dëgër. 8 Mu ne layy, taxaw,
tàmbalee dox, ànd ak ñoom dugg ca kër
Yàlla ga, di dox ak a tëbantu, tey sant
Yàlla. 9 Mbooloo mépp gis ko, muy dox, di
sant Yàlla. 10 Ñu xàmmi ko, xam ne moo
daan toog, di yalwaan ca bunt bu Rafet ba
ca kër Yàlla ga. Ñu jommi ba jommaaral,
ba far gëlëm ca la ko dikkal.

Piyeer waare na

11 Ba loolu amee waa ji taq ci Piyeer
ak Yowaan, ñépp dawsi, sago jeex, ñu
yéew leen ca mbaaru bunt ba ñu dippee
Suleymaan. 12 Piyeer nag gis loolu, àddu,
ne mbooloo ma: «Yeen bokki Israyil,
lu ngeen di waaru ci lii? Lu ngeen
nu naa jàkk, mel ni sunu manoorey
bopp mbaa sunug njullite lanu doxloo
kii? 13 Moom Yàllay Ibraayma, di Yàllay
Isaaxa, di Yàllay Yanqóoba, te di sunu
Yàllay maam kay, moo màggal jawriñam
Yeesu. Yeen nag yeena ko teg ciy loxo,
jàmbu ko fa kanam Pilaat, te mu naroon
koo bàyyi. 14 Yeen, yeena jàmbu Ku sell ki
te jub, tinul ab bóomkat. 15 Bóom ngeen
Kiy dundloo, waaye Yàllaa ko dekkal, nu
seede ko. 16 Gëm aw turam moo waral
turam woowu dooleel nit kii ngeen gis,
xam ko. Kon ngëm moo waral lii; ngëm
gu sababoo ci Yeesu moo ko may mu wér
péŋŋ nii ci seen kanam, yeen ñépp.
17 «Teewul nag bokk yi, xam naa ne
ñàkka xam moo leen taxa jëfe noonu, te
loolu it moo dal seeni kilifa. 18 Waaye
Yàlla moo sottale noonu la mu yégle
woon lu jiitu, yonent yépp jottli, ne

* **2:42** 2.42 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

Almaseem dina sonn. 19 Kon nag tu-
ubleen te dëpp, ndax seeni bàkkaar faru.
20 Su boobaa jamonoy péex ay bawoo
ci Boroom bi, te mooy yebal Almasi mu
leen jagleel, te muy Yeesu. 21 Moom la
asamaan wara dalal, ba kera jamono ja
lépp di dellu jag, na ko Yàlla waxe woon,
yonent yu sell ya woon jottli. 22 Musaa
kay noon na: “Boroom bi seen Yàlla mooy
seppee ci seenu xeet ab yonent ni man;
nangeen ko déggal ci lépp lu mu leen
wax. 23 Képp ku déggalul yonent boobu,
dees na la xettee ci xeet wi, sànk la.”

24 «Te it mboolem yonent yi wax, dale
ko ci Samiyel ak ñi ko wuutu, ñoom
it yégle woon nañu bés yii nuy dund.
25 Yeen nag yeenay donoy yonent yi te
yeenay séddu ci kóllëre, gi Yàlla fasoon
ak seeni maam, ba mu nee Ibraayma:
“Ci saw askan la xeeti àddina yépp di
barkeel.” 26 Yeen la Yàlla jëkka wool
jawriñam, daldi koy yebal ci yeen, ngir
barkeel leen, waññee kenn ku nekk ci
yeen, mu moy jikkoom yu bon.»

4

Piyeer ak Yowaan daje nañook àttekat ya

1 Naka la Piyeer ak Yowaan di wax ak
mbooloo ma, sarxalkat yaak jawriñu kër
Yàlla gaak Sadusen ya ne jimeet ci seen
kaw. 2 Fekk na leen ñéññ ca la ñuy waare
ak a yégle ndekkitel Yeesu, te loolu di
dëggal ne ndee-ndekki, lu am la. 3 Ñu
daldi leen teg loxo, tëj leen ba ca ëllëg sa,
ndax booba guddi na. 4 Fekk na nag, ñu
bare ca ña jotoona dégg kàddu ga gëm
nañu, ba limu gëmkat ña tollu ci juróomi
junni (5 000).

5 Ca ëllëg sa kilifay Yawut yi ak mag
ñi ak firikati yoon yi daje Yerusalem.
6 Anas, sarxalkat bu mag ba ca la, ak Kayif
ak Yowaan ak Alegsàndar, ak mboolem
bokki sarxalkat bu mag. 7 Ñu taxawal
Piyeer ak Yowaan ca digg ba, laaj leen ne:
«Yeen, lii ngeen def, ci ban xam-xam, ak
ci wan tur ngeen ko defe?»

8 Fa la Piyeer feese Noo gu Sell gi, ne
leen: «Yeen kilifay xeet wi ak mag ñi,
9 ndegam yoon moo nuy laaj lu jëm ci
ndimbal lu ab lafañ jagoo, ak ci man pexe
la lafañ bi mucce, 10 xamleen xéll, yeen
ñépp ak bànni Israyil gépp, ne ci turu
Yeesu Almasi waa Nasaret bi, ki ngeen
daajoon ci bant, te Yàlla dekkal ko, ci
turam doŋŋ la kii wére, ba taxaw ci seen
kanam. 11 Yeesu moomu mooy:

“Doj wi ngeen beddi woon, yeen tabaxkat
yi,
te mu mujj di doju coll wi.”

12 Mucc kat amul ci keneen, ndax fi
asamaan tiim, mayeesul fi nit ñi weneen
tur wu nu wara mucce.»

13 Ba waa kurélu àttekat ya gisee fit,
wi Piyeer ak Yowaan àndal, te ñu xam
ne niti neen ñu masula jàng lañu, dañoo
waaru. Xamoon nañu nag ne ñook Yeesoo
nekkoon. 14 Te itam ka ñu wéral a nga
taxaw fa seen wet, ñuy gis. Manuñu caa
tegati dara. 15 Ba mu ko defee ñu joxe
ndigal, génne leen, daldi gise ci seen biir.
16 Ñu ne: «Lu nuy def ak ñii? Ndax kat
firnde lu leer sottee na fi ci ñoom; leer
na nàññ waa Yerusalem gépp, te manunu
koo weddi. 17 Waaye kat bu mbir mi gëna
siiw ci xeet wi. Nan leen tëkku, ngir aaye
leen ñu waxati kenn tur woowu.»

18 Ñu woo leen nag, aaye leen, ne
leen mayatuñu leen benn yoon ñu waxati
lenn, mbaa ñuy jàngale ci turu Yeesu.
19 Piyeer ak Yowaan ne leen: «Ndax li
jaadu fa Yàlla mooy nu déggal leen, yeen,
bàyyi Yàlla? Yeenay àtte loolu. 20 Waaye
nun, li nu gis, dégg ko, manunu koo baña
wax.» 21 Ba loolu amee ñu tëkkuwaat
leen, door leena yiwi, ñu dem, gannaaw
manuñu leena mbugal te amuñu bunt
ci ñoom ndax mbooloo ma, te ñépp di
màggal Yàlla ca la xew, 22 ngir waa, ja
kéemtaan ga wérloo amoon na lu wees
ñeent fukki at.

Mbooloom gëmkat ñi ñaan na ci Yàlla

23 Gannaaw ba ñu yiwee Piyeer ak
Yowaan, ñu dem ca seen bokki gëmkat,
nettali leen mboolem la leen sarxalkat yu
mag yaak mag ña wax. 24 Ba ko bokk
ya déggee, ñoom ñépp a mànkoo, daldi
yékkati kàddug ñaan fa Yàlla, ne: «Buur
Yàlla, yaa sàkk asamaan ak suuf ak géej
ak lépp li ci biir. 25 Yaa waxe Noo gu Sell

gi ci sunu gémmiñu maam Daawuda sa
jaam bi, nga ne:
“Lu xeeti àddina di riir?
Lu xeet yiy lal pexey neen?
26 Buuri àddinaa jógandoo,
kilifa yee lëkkoo ci kaw Boroom bi ak
Almaseem.”
27 Dëgg la moos, ndax ci dëkk bii la
Erodd ak Poñsë Pilaat lëkkoo, ànd ak
xeeti àddinaak bànni Israyil ci kaw Yeesu,
sa ndaw lu sell li nga fal. 28 Noonu it lañu
sottale mboolem li nga dogale woon sa
loxo ak sa coobare. 29 Léegi nag Boroom
bi, bàyyil xel seeni tëkkoo te nga may nu,
nun say jaam, nuy waxe sa kàddu fit wu
mat sëkk. 30 Ngalla tàllalal sa loxo ngir di
wéral ak a amal ay firnde aki kéemaan ci
turu Yeesu, sa ndaw lu sell li.»
31 Ba ñu ñaanee ba noppi, bérab ba ñu
daje daa yëngu, ñu feese Noo gu Sell gi
ñoom ñépp; ñu daldi tàmbalee waxe fit
kàddug Yàlla gi.

Gëmkat ñi ñoo bokkoon lépp

32 Ci kaw loolu mboolem gëmkat ñi
bokk menn xel, ak benn xalaat. Du kenn
ku ne moo moom lenn ci alalam, waaye
ñoo bokkoon lépp ci seen biir. 33 Ndaw
yi nag di seedee doole ju réy ne Sang bi
Yeesu dekki na, yiw wu yaa di leen dikkal
ñoom ñépp. 34 Kenn ci ñoom ndóolul,
ndax képp ku ciy boroom suuf mbaa ay
kër, da koy jaay, indi njég li, 35 teg ko
ci kanam ndaw yi. Su ko defee ku nekk
séddu ca la dëppook soxlaam.
36 Ku mel ni Yuusufa, bokk ci giirug
Lewi, te dëkke dunu Sippar, ndaw yi daan
ko wax Barnaba, mu firi Ñaaxekat bi,
37 ab tool la amoon. Da koo jaay, indi
xaalis bi, teg fi kanam ndaw yi.

5

Mbugal dab na Anañas ak Safira

1 Naka noonu ku ñuy wax Anañas, te ku
ñuy wax Safira di jabaram, daldi jaay aw
làccu suuf. 2 Mu yégook jabaram, daldi
làq lenn ca njég ga, ba noppi indi la ca
des, teg ko ca kanam ndaw ya.
3 Ba loolu amee Piyeer ne ko: «Anañas,
lu waral Seytaane di fees sab xol, ba ngay
wor Noo gu Sell gi, di làq lenn ci njégu
tool bi? 4 Ba mu jaragul, du yaa doon
boroom? Gannaaw ba mu jaree it, xanaa
du njég gaa ngi sa loxo ba tey? Ana noo
mana xajale mii mébét ci sa xol? Du nit
nga wor de, waaye Yàlla nga wor.»
5 Naka la Anañas dégg kàddu yooyu,
daldi daanu, dee. Tiitaange lu réy nag
dikkal ña ko dégg ñépp. 6 Ba loolu amee
xale yu góor ya dikk, sàng ko, yóbbu
suuli.
7 Ñu teg ca lu wara tollook ñetti waxtu,
jabaram duggsi, te yégul la xew. 8 Piyeer
ne ko: «Wax ma, nàngam ngeen jaaye
tool bee?» Mu ne ko: «Waaw, nàngam
la.»
9 Ci kaw loolu Piyeer ne ko: «Ana
lu ngeen di mànkoo, di nattu Noowug
Boroom bi? Déglul, tànk yi suuli woon sa
jëkkër a ngoogu ci bunt bi di la yóbbusi
yaw it.» 10 Ca saa sa ndaw sa daanu cay
tànkam, dee. Xale yu góor yi duggsi, fekk
ko mu dee; ñu yóbbu ko, suul ko ca wetu
jëkkëram. 11 Ba loolu amee tiitaange ju
réy a jàpp mbooloom gëmkat ñépp, ak ña
ko dégg ñépp.

Ndawi Almasi faj nañu ñu bare

12 Ci kaw loolu ay firnde ak kéemaan
yu bare di sottee ci loxol ndaw yi, ci
biir askan wi. Gëmkat ñi nag di bokk
daje ñoom ñépp fa ñuy wax Mbaarum
Suleymaan, ca biir kër Yàlla ga, 13 waaye
kenn ca ña ca des ñemewula jaxasoo ak
ñoom. Teewul askan wa nawloo leen
lool. 14 Gëmkati Sang bi nag di gëna
bare, ñuy wàllisi, ba doon mbooloo mu
mag, góor ak jigéen. 15 Nit ñi dem bay
génne jarag ji ci mbedd yi, teg leen ci ay
laltu aki basaŋ, ngir bu fa Piyeer jaaree,
lu bon bon takkndeeram mana dal ñenn
ci ñoom. 16 Ci biir loolu nit ñu bare
bàbbeekoo ca dëkk ya séq Yerusalem,
indi ay jarag ak ñu rab yu bon sonal;
ñoom ñépp daldi wér.

Fitnaal nañu ndaw yi

17 Ba mu ko defee xolu kañaan dugg
sarxalkat bu mag ba, ak mboolem ña ko
dar, te di waa ngérum Sadusen ña. 18 Ñu
teg ndaw ya loxo, tëj leen ca kaso ba.
19 Ca guddi ga nag malaakam Boroom bi
ubbi bunti kaso ba, génne leen, ne leen:

20 «Demleen taxaw ca digg kër Yàlla ga,
ngeen xamal askan wi mboolem lu jëm
ci dund gii.» 21 Gannaaw ba ñu déggee
loolu, ba bët set, ñu dugg ca kër Yàlla ga,
di waare.

Ci biir loolu sarxalkat bu mag ba ak
ña ko dar, dikk, woolu kurélu àttekat
ya, mboolem kurélu njiiti bànni Israyil;
ñu yónnee, ngir jëli ndaw ya ca kaso ba.
22 Dag ya nag dikk, fekkuñu leen ca kaso
ba, ñu dellu yégleji ko, 23 ne: «Danoo fekk
kaso ba tëje ràpp, wattukat ya taxaw ca
bunt ya. Nu tijji, fekkunu kenn ca biir!»

24 Jawriñu kër Yàlla ga ak sarxalkat yu
mag ya dégg loolu, daldi jaaxle lool ci
ndaw yi, di xalaat nu mbir miy mujje.

25 Mu am ku dikk, ne leen: «Ña ngeen
tëjoon kaso déy a nga noonu ca kër Yàlla
ga, di waare.» 26 Ci kaw loolu jawriñu kër
Yàlla ga ak dag ya jëli ndaw ya ndànk,
bañ leena jaay doole, ngir ragal nit ñi
sànni leen ay doj.

27 Ñu indi leen, taxawal leen ca kanam
kurélu àttekat ya, sarxalkat bu mag ba
laaj leen, 28 ne: «Xanaa aayewunu leen
woon ne buleen waareeti mukk ci woowu
tur? Yeena ngi nii ubale Yerusalem ak
seen waare, ngeen nar nu cee gàdduloo
bakkanu nit kii!»

29 Piyeer ak ndaw ya ca des nag ne leen:
«Yàlla lees wara déggal, waaye du nit.
30 Sunu Yàllay maam moo dekkal Yeesu,
mi ngeen wékk ci bant, bóom ko. 31 Moom
la Yàlla yékkati ci wetu ndijooram, def ko
muy Njiit, di Musalkat, ngir may bànni
Israyil ag tuubeel ak njéggalug bàkkaar.
32 Nun noo seede loolu, nook Noo gu Sell,
gi Yàlla jagleel ñi ko déggal.»

33 Ba ñu déggee loolu, dañoo mer ba
fees, nar leena rey. 34 Ab Farisen bu
ñuy wax Gamalyel, di jànglekatu yoonu
Musaa bu ñépp nawloo, daldi taxaw ca
digg kurélu àttekat ya. Mu joxe ndigal
ngir ñu génne leen ab diir. 35 Ba ñu
génnee, mu ne waa kurél ga: «Yeen bokki
Israyil, moytuleen bu baax li ngeen di def
ak nit ñii. 36 Ndaxte bu yàggul la Tëdas
jóg, di jaay daraja, ba lu wara tollook
ñeenti téeméeri nit far ak moom. Ñu rey
ko, ña ko toppoon ñépp tasaaroo, seen
pexe mujjewul fenn. 37 Gannaawam it
Yuda mu Galile jóg, ca jant ya ñu doon lim
waa réew mi; mu yóbbaale mbooloo mu
ko topp. Moom itam dee, ña ko toppoon
ñépp tasaaroo. 38 Léegi nag, dama ne,
maanduleen ci ñii, te ba leen, ngir su seen
mébét mbaa seen jëf bawoo ci nit, day
yàqu rekk. 39 Waaye su bawoo fa Yàlla
nag, dungeen ko mana fanq, moytuleena
jànkoonte ak Yàlla.»

Ñu daldi fekksi Gamalyel, 40 woowaat
ndaw ya. Ba loolu amee ñu dóor leen,
aaye leen ñu waxati lenn ci turu Yeesu,
door leena yiwi.

41 Ndaw ya nag bàyyikoo ca kurélu
àttekat ya, di bég, gannaaw ñoom lañu
jàpp ne ñoo yelloo toroxte ga ñu leen
teg ndax Tur wi*. 42 Ci kaw loolu bés
bu nekkaan, muy ca kër Yàlla, di ca biir
kër ya, noppiwuñoo jàngle ak a xamle
xibaaru jàmm bi yéene ne Yeesu mooy
Almasi.

6

*Tabb nañu taxawukati mbooloom
gëmkat ñi*

1 Jant yooyu nag, naka taalibe yi di
gëna bare, Yawut ñiy làkk gereg tàmbalee
ñaxtu ci kaw Yawut ñiy wax seen
làmmiñu bopp ndax néewal gu ñu gis ñu
néewal ko seeni jëtun ca na ñuy séddalee
ag ndimbal bés bu nekk. 2 Ba mu ko defee
fukki ndaw ya ak ñaar woo mbooloom
taalibe ya, ne leen: «Nu sàggane kàddug
Yàlla, di topptoo mbirum séddale daal,
jekkul ci nun. 3 Kon nag bokk yi, seetleen
ci seen biir juróom ñaar ñu rafet seede,
soloo Noo gu Sell gi te rafet xel, nu dénk
leen sas woowu. 4 Nun nag nanu wéye
julli gi, ak liggéey bi ci kàddu gi.»

5 Wax jooju daldi neex mbooloo mépp.
Ñu seppi Eccen, nit kufeese ngëm ak
Noo gu Sell gi, seppi Filib ak Porokor
ak Nikanor ak Timon ak Parmenas ak
Nikolas, ma dëkke Àncos te dib tuubeen
bu duggoon lu jiitu ci yoonu Yawut. 6 Ñu
indi leen fa kanam ndaw ya, ñu ñaanal
leen, teg leen loxo.

* 5:41 5.41 Tur wa mooy turu Sang Yeesu Almasi.

7 Ba loolu amee kàddug Yàlla di law,
limu taalibe yi yokku ba bare lool ci biir
Yerusalem, sarxalkat yu bare daldi topp
yoonu ngëm wi.

Teg nañu Eccen loxo

8 Ci kaw loolu Eccen, mi yiwu Yàlla def
ag leer fees ko, di def ay kéemaan ak
firnde yu mag ci biir askan wi. 9 Ba loolu
amee ñenn ca jàngu ba ñuy wax jàngub
waa Goreel ga, daldi jóg, di tàmbalee
weranteek Eccen. Ay niti waa Siren a nga
ca, ak waa Alegsàndiri, ak waa diiwaani
Silisi ak Asi. 10 Teewul àttanuñu xelam
mu rafet, ak Noo gi muy waxe.
11 Ñu daldi ger ay nit ngir ñu duural ko,
ne: «Noo ko dégg, mu yékkati kàdduy
saaga, jëme ci Musaa ak ci Yàlla.» 12 Ba
loolu amee ñu xabtal nit ñi ak njiit yi, ak
firikati yoon yi, ñu ne jalañ, jàpp Eccen,
yóbbu ca kurélu àttekat ya. 13 Ñu indeeti
foofa ay seedey naaféq yu ne: «Kii du
bàyyee wax mukk lu juunoo ak bérab bu
sell bii ak yoonu Musaa. 14 Noo ko dégg
mu ne Yeesu Nasareen boobu dina màbb
bérab bii te dina soppi aada yi nu Musaa
bàyyee.»
15 Mboolem ña ca jataayu àttekat ya
nag ne jàkk Eccen; ñu gis xar-kanam ba
ne ràñña ni xar-kanamu malaaka.

7

Eccen layoo na

1 Sarxalkat bu mag ba ne ko: «Ndax
loolu dëgg la?» 2 Eccen ne ko: «Yeen bokk
yi, yeen samay baay, déglulen! Yàlla,
miy Boroom daraja moo feeñu woon sunu
maam Ibraayma, ba mu nekkee réewum
Mesopotami, bala moo sanc Karan. 3 Mu
ne ko: “Jógeel sam réew, jóge ci say bokk,
te nga dem ca réew, mi ma lay won.”
4 «Mu daldi jóge réewum waa Kalde,
sanci Karan. Fa la ko Yàlla toxale gan-
naaw ba baayam faatoo, sancal ko ci
réew mii ngeen dëkk tey. 5 Taxul mu
muurale ko lenn ci réew mii, du sax
fu mu teg tànkam. Teewul mu dig ko,
ne moom lay moomale réew mi, mook
askanam wa koy wuutuji, te fekkul sax
mu am doom. 6 Yàlla ne ko: “Saw askan
dinañu toxuji bitim réew, te dees na leen
def ay jaam, mitital leen diiru ñeenti
téeméeri at (400).” 7 Yàlla neeti ko: “Xeet
wi leen di jaamloo nag, man maa leen
di mbugal. Gannaaw loolu dinañu fa
génne, jaamusi ma ci bérab bii.” 8 Yàlla
daldi fasook Ibraayma kóllëre gu mu
màndargale xaraf. Moo tax Ibraayma
xarfal doomam Isaaxa, ba mu juddoo ba
am juróom ñetti fan; Isaaxa, Yanqóoba,
Yanqóoba, fukki maam yaak ñaar.
9 «Maam yooyu nag iñaane seen
doomu baay Yuusufa, ba jaay ko njaam,
ñu yóbbu ko Misra. Teewul Yàlla ànd
ak Yuusufa, 10 xettli ko ci coonoom yépp,
rafetal xelam, may ko itam Firawna bu-
uru Misra baaxe ko; mu def ko kilifa ci
Misra ak ci biir ëttu këram gépp.
11 «Ci kaw loolu ab xiif dikkal Misra
gépp ak réewum Kanaan. Mu metti
lool. Sunuy maam nag amatuñu ab dund.
12 Yanqóoba dégg ne ab dund am na
Misra. Ca la fa jëkka yebal sunu maam
ya. 13 Seen ñaareel bi yoon la Yuusufa
xàmmiku ay doomi baayam, Firawna nag
doxe ca xam cosaanu Yuusufa. 14 Ci
kaw loolu Yuusufa yeble, indi baayam
ak bokkam yépp, ñuy juróom ñaar fukki
nit ak juróom. 15 Noonu la Yanqóoba
deme Misra, ba faatoo fa, mook sunuy
maam. 16 Gannaaw gi lañu toxal seeni
yax ca Sikem, denc leen ca bàmmeel, ba
Ibraayma weccikoo woon xaalis ca doomi
Amor ca Sikem.
17 «Ñu dem ba dige ba Yàlla giñaloon
Ibraayma di waaja sotti, yemook xeet wi
yokku, di gëna bare ci Misra, 18 ba beneen
buur bu xamul Yuusufa falu ci Misra.
19 Buur boobu nag di muusaatu sunu
xeet wi, di mitital sunuy maam, di leen
sànniloo seeni liir, ngir ñu baña dund.
20 «Booba la Musaa juddu, rafet ba fa
kanam Yàlla, ñu yor ko ñetti weer ci biir
kër baayam. 21 Ba ñu ko sànnee, doomu
Firawna ju jigéen a ko foral boppam, yar
ko ni doomam ju mu jur. 22 Musaa nag di
ku mokkal mboolem xam-xamu Misra, te
ràññiku lool ci wax ak ci jëf.
23 «Ba ñeent fukki atam matee, xelum
seeti bokki bànni Israyilam dikkal ko.
24 Ci kaw loolu mu gis ca ku ñuy néewal
doole, mu sotle ko, daldi rey waayi Misra

ja, feyul ka mu néewal. 25 Booba Musaa
foog na ne ay bokkam xam nañu ne ciy
loxoom la leen Yàlla di indile wall, ndeke
xamuñu ko. 26 Ca ëllëg sa mu juux ci
ay Yawut yuy xeex, di leen jéema jubale,
ne leen: “Yeen ay bokk ngeen, lu tax
ngeen di lorante?” 27 Ka doon néewal
doole moroom ma bëmëx Musaa, ne ko:
“Yaw, ku la def njiit mbaa àttekat ci sunu
kaw? 28 Xanaa danga maa nara rey, na
nga reye waayi Misra ja démb?” 29 Musaa
dégg kàddu googu, daldi gàddaay, dem
dali réewum Majan, ba am fa ñaari doom
yu góor.

30 «Mu teg ca ñeent fukki at, malaaka
feeñu ko ca màndiŋu tundu Sinayi, ci
biir tàkk-tàkku sawara wu jafal ab gajj.
31 Musaa gis peeñu moomu, yéemu; mu
dikk ba jege ko ngir niir ko, kàddug
Boroom bi daldi jib. Mu ne: 32 “Man maay
sa Yàllay maam, maay Yàllay Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba.” Musaa tiit bay
lox, ñemeetula xool. 33 Boroom bi ne ko:
“Summil say dàll, ndax fii nga taxaw, suuf
su sell la. 34 Gis naa bu baax sama coonob
ñoñ ci Misra; maa dégg seeni onk, ba
wàcc ngir wallusi leen. Léegi nag dikkal,
ma yebal la Misra.”

35 «Musaa moomu ñu weddi woon, ne
ko: “Ku la def kilifa ak ab àttekat?”
Moom nag la Yàlla def kilifa ak ab jotkat,
yebal ko ci ñoom, malaaka ma feeñu
Musaa ca gajj ba, daldi koy jottli yóbbante
ba. 36 Moo leen génne réewum Misra,
moo def ay kéemaan aki firnde ca réew
ma, ak ca géeju Barax ya, ak ca màndiŋ
ma, diiru ñeent fukki at. 37 Musaa
moomu moo noon bànni Israyil: “Yonent
bu mel ni man la leen Yàlla di feeñalal
ci seen biiri bokk.” 38 Moom it moo
nekkoon ak mbooloo ma ca màndiŋ ma,
mook malaaka ma doon wax ak moom ca
kaw tundu Sinayi ca sunu wetu maam ya.
Moo jot ci kàddu yuy dund, ngir jottli nu
ko. 39 Kooku la sunuy maam nanguwul
woona déggal. Dañu koo far xarab,
namma walbatiku dellu Misra. 40 Ñu ne
Aaróona: “Sàkkal nu ay yàlla yu nu jiite,
ndax Musaa mii nu génne réewum Misra,
xamunu lu ko dal.” 41 Jant yooyu lañu
sàkk jëmmu sëllu, defal jëmm ja ab sarax,
di bànneexoo lu ñu sàkke seeni loxo.
42 Yàlla nag dëddu leen, bàyyi leen, ñuy
jaamu biddiiw yi, ni ñu ko binde ci téereb
yonent yi, ne:

“Yeen waa kër Israyil, saraxu jur ak
yeneen sarax,
ndax man ngeen ko daan indil diiru
ñeent fukki at ca màndiŋ ma?
43 Molog seen tuur mi, ngeen yóbbaale
xaymab jaamookaayam,
ak seen biddiiwu yàlla ji ñu naa Refan,
jëmm yooyu ngeen sàkk, di leen su-
jjóotal!
Kon nag maa leen di toxal ca wàllaa
Babilon.”

44 «Xaymab seede baa nga woon ak
sunuy maam ca màndiŋ ma, ñu sàkke
ko na ko ka doon wax ak Musaa sante,
dëppale kook misaal ma Musaa gisoon.
45 Xayma ba la sunuy maam jot, dugal ko
ci kilifteefu Yosuwe ca biir réewum xeet,
ya leen Yàlla dàqal. Xayma ba nekk fa,
ba ca janti Daawuda. 46 Daawuda, ma
Yàlla baaxe woon, sàkku woon na am
màkkaan ngir Yàllay Yanqóoba. 47 Waaye
Suleymaan moo ko mujj tabaxal kër.

48 «Moona Aji Kawe ji du dëkke lu loxo
defar, mooy la yonent ba ne:

49 “Asamaan sama ngàngunee,
suuf di sama ndëggastal.
Ana kër gu ngeen may tabaxal?
Boroom bee ko wax.
Mu ne: Ana ban bérab laay nopploo?
50 Loolu lépp, xanaa du sama loxoo ko
sàkk?”

51 «Yeena dëgër bopp, yeenay boroomi
xol ak noppi yéefar! Dungeen noppee
të Noo gu Sell gi? Maam ya, doom ya
rekk! 52 Kan ci yonent yi la seeni maam
fitnaalul? Ñoo rey démb ña yégle woon
ñëwug Aji Jub, ji ngeen wor tey, bóom ko.
53 Yeen de yeena jotoon ci yoonu Musaa,
wi ay malaaka jottli, te taxul ngeen jëfe
ko.»

Bóom nañu Eccen

54 Naka lañu dégg loolu, seen xol fuddu,
ñuy yéyu ci kawam. 55 Eccen nag feese
Noo gu Sell gi, ne jàkk asamaan, daldi gis
leeru Yàlla, gis Yeesu taxawe fa ndijooru
Yàlla. 56 Mu ne: «Asamaan a ngii ma gis,

mu ubbiku, Doomu nit kaa ngii taxaw fi
ndijooru Yàlla!»
57 Ba loolu amee ñu yuuxu ca kaw, dar
seeni nopp, daldi ànd, ne milib ca kawam;
58 ñu wat-watee ko, génne ko dëkk ba, di
ko dóor ay doj. Fekk na seede ya summi
seeni mbubb, juug ca tànki benn xalelu
góor bu ñuy wax Sóol.
59 Ñuy dóor Eccen ay doj, moom muy
ñaan Yàlla, naan: «Sang Yeesu, nangul
sama bakkan!» 60 Mu ne gurub, samp bëti
óomam, daldi àddu ca kaw, ne: «Sang bi,
bu leen topp bii bàkkaar.» Naka la wax
loolu, daldi nelaw.

8

1 Sóol nag rafetlu woon na la ñu bóom
Eccen.

Fitnaal naññu mbooloo mi

Bésub keroog teg naññu mbooloom
gëmkat ña ca Yerusalem fitna ju metti
ba, lu moy ndawi Almasi, ñoom ñépp
a tasaaroo ca diiwaani Yude ak Samari.
2 Ay nit ñu ragal Yàlla nag rob Eccen,
ñaawlu deeyam lool. 3 Ci biir loolu
Sóol moom, ma ngay jéema faagaagal
mbooloom gëmkat ñi, di dugg ci kër yi,
diri góor ak jigéen, génne, ñu sànni kaso.

Filib waare na ca Samari

4 Gëmkat ña tasaaroo di xamle fépp
fu ñu jaare, xibaaru jàmm bu kàddu gi.
5 Noonu la Filib deme péeyub Samari,
di siiwtaane Almasi. 6 Ba waa dëkk ba
déggee mbaa ñu gis kéemaan ya muy
def, ñoo bokk teewlu ay waxam. 7 Ndax
bare na ca ñu rab yu bon jàppoon te mujj
bàyyi leen, génne yuux yu réy; bare na ca
it ñu lafañ ak ñu làggi woon te mujj wér.
8 Muy mbég mu réy nag ca dëkk boobee.

Ab ñeengokat gis na ku ko joŋ

9 Ku ñuy wax Simoŋ nag yàggoon na
ca dëkk ba, di ñeengo. Ku waar waa
Samari la woon, te doon tuddoo nit ku
màgg. 10 Ñépp, mag ak ndaw, teewlu ko,
naan: «Kii mooy dooley Yàlla ci boppam.
Moom lañuy wax “Màggle”.» 11 La ñu
ko teewloo woon moo di jëfi ñeengo ya
mu leen yàgga yéeme. 12 Waaye ba
ñu gëmee Filib, ma leen xamal xibaaru
jàmm, bi jëm ci nguurug Yàlla ak turu
Yeesu Almasi, góor ak jigéen daldi nangu,
ñu sóob leen ci ndox. 13 Simoŋ ci boppam
gëm, moom it, ñu sóob ko ci ndox. Simoŋ
nag bàyyeetul Filib. Ba mu gisee firnde
yaak kiraama yu mag yay am, moom moo
yéemu.
14 Ba ndaw ya ca Yerusalem yégee ne
waa Samari nangu naññu kàddug Yàlla,
Piyeer ak Yowaan lañu fa yebal. 15 Ñu
agsi Samari, ñaanal gëmkat ña, ngir ñu
jot Noo gu Sell gi. 16 Ndax booba Noo
gi wàccagul woon ci kenn ci ñoom, dees
leena sóoboon rekk ci ndox ci turu Sang
Yeesu. 17 Ba loolu amee Piyeer ak Yowaan
teg leen loxo, ñu jot Noo gu Sell gi.
18 Simoŋ nag gis noonee mayug Noo, gi
sababoo ci tegeb loxo bu ndaw ña amal,
ba tax mu indil leen xaalis. 19 Mu ne
leen: «Mayleen ma man itam xam-xam
bii, ngir ku ma teg loxo, nga jot Noo gu
Sell gi.» 20 Piyeer ne ko: «Na sa xaalis
ànd ak yaw asaru, ndegam ab xaalis nga
yaakaara jënde mayu Yàlla! 21 Amuloo
benn wàll mbaa ab cér ci lii, ndax sa xol
a jubul ci kanam Yàlla. 22 Réccul nag sa
mbon gii, te ñaan Boroom bi; jombul mu
baal la sa mébétu xol. 23 Ndax gis naa
ni nga sóoboo ci wextanu kañaan, keppu
ci ndëngte.» 24 Simoŋ ne leen: «Ñaanal-
leen ma Boroom bi, yeen ci seen bopp,
ngir li ngeen wax lépp, lenn bañ ma cee
dab.»
25 Gannaaw ba Piyeer ak Yowaan
seedeelee kàddug Boroom bi, biral ko,
Yerusalem lañu dellu, di xamle xibaaru
jàmm bi ci ay dëkki Samari yu bare.

Filib yee na ab jaraafu Ecopi

26 Menn malaakam Boroom bi nag
wax Filib, ne ko: «Fabul jubal bëj-
saalum; yoon wa kenn jaareetul te bar-
taloo Yerusalem, jëm Gasa.» 27 Filib fabu,
dem. Ndeke am na jenn waayu Ecopi*
ju màggalsi woon Yerusalem. Nit kooku
doonoon moraange, te di jaraaf ju mag ju

* **8:27** 8.27 Ecopi ga woon, dees na ko wooye Kuus itam, muy diiwaan bu feggoo woon ak dexu Niil, te nekkoon diggante bëj-gànnaaru Sudan ak bëj-saalumu Misra.

Kàndas Lingeeru Ecopi; moo doon saytu
mboolem alalu Lingeeru Ecopi. 28 Naka la
jaraaf ja màggalsi bay dellu Ecopi, toog ca
watiiram, di jàngaale téereb Yonent Yàlla
Esayi, 29 Noowug Yàlla ne Filib: «Doxal,
dab watiir bale.»
30 Filib dabsi waayi Ecopi ja, daldi dégg
muy jàng téereb Yonent Yàlla Esayi. Mu
ne ko: «Ndax xam nga li ngay jàng?»
31 Mu ne ko: «Nu ma ko mana xame, te
kenn firilu ma ko?» Ba loolu amee mu ne
Filib, mu yéeg, toog ak moom. Filib yéeg.
32 Lii nag mooy dogu mbind ma mu doon
biral:

«Dees koo yóbbu ni xar mu ñuy rendiji;
mbete mburt mu ne cell ci kanam ki koy wat,
ubbiwul gémmiñam.
33 Ci biir toroxteem lañu ko xañ dëggam;
kuutaayam nag, ana ku ci mana wax?
Ndegam bakkanam lañu toxale kaw suuf.»

34 Jaraaf ja ne Filib: «Yaw laay laaj, ci
kan la yonent bi wax lii? Boppam lay
wax am keneen?» 35 Filib daldi àddu,
tàmbalee ci dog boobu, xamal ko xibaaru
jàmm bi ci mbirum Yeesu.
36 Ba loolu amee ñu topp yoon wi, ba
yem ci am ndox. Jaraaf ja ne ko: «Ndox
a ngii, ana lu tee ma sóobu ci?» 37 Filib
ne ko: «Soo gëmee ci sa léppi xol, sañ
nga ko.» Mu ne ko: «Gëm naa ne Yeesu
Almasi mooy Doomu Yàlla.»
38 Ci kaw loolu jaraaf ja santaane ñu
taxawal watiir ba; Filib ak jaraaf ja wàcc,
ñu dugg ñoom ñaar ca ndox ma, Filib
sóob ko ca. 39 Naka lañu génne ca ndox
ma, ngelawal Boroom bi ne cas Filib,
yóbbu, jaraaf ja gisatu ko. Teewul mu
topp yoonam, ànd ak mbég. 40 Filib
moom, dëkk ba ñuy wax Asot la gisaat
boppam. Mu wéye di xamle xibaaru
jàmm bi ci dëkkoo dëkk, ba àgg Sesare.

9

Sóol tuub na

1 Ci biir loolu Sóol moom, noyyeewul lu
moy di tëkkook a jéema bóom taalibey
Sang bi. Mu dem nag ca sarxalkat bu mag
ba, 2 di sàkku ay bataaxal yu ñeel jànguy
dëkk ba ñuy wax Damaas, bataaxal yu
yóbbante ndigal lu yeewlu képp ku ñu
fa gis ku bokk ci Yoon woowu, góor ak
jigéen, ngir mu jàpp leen, indi Yerusalem.
3 Naka la Sóol dem ba jub Damaas,
ag leer bawoo asamaan, jekki ne ràyy ci
kawam. 4 Mu daanu ci suuf, daldi dégg
baat bu ko ne: «Sóol, Sóol, lu tax nga
di ma bundxatal?» 5 Mu ne: «Yaay kan
Sang bi?» Mu ne: «Man maay Yeesu, mi
ngay bundxatal. 6 Léegi nag, jógal, dugg
ci dëkk bi, dees na la wax li nga wara def.»
7 Nit ña ànd ak moom a nga taxaw, jommi
ba ne cell; dégg nañu baat bi te gisuñu
kenn. 8 Sóol jóg, xippi, gisul dara; ñu
daldi koy wommat, dugal ko biir Damaas.
9 Diiru ñetti fan gisul dara, lekkul, naanul.
10 Ab taalibe bu ñuy wax Anañas nag
ma nga woon ca Damaas. Sang bi feeñu
ko, ne ko: «Anañas!» Mu ne ko: «Maa
ngi, Sang bi.» 11 Sang bi ne ko: «Demal
ba ca mbedd, ma ñuy wax Mbedd mu jub,
te nga seet ca kër Yuda ku ñuy wax Sóol
te dëkke Tàrs. Ma ngay ñaan. 12 Dafa gis
cim peeñu ku ñuy wax Anañas duggsi, teg
ko loxo, ngir mu dellu di gis.» 13 Anañas
nag ne ko: «Sang bi, maa dégge ci ñu
bare mbirum kooku, ñu seede mboolem
jëf ju bon ji mu def say nit ñu sell ci
biir Yerusalem. 14 Te moo yor ndigal lu
tukkee ci sarxalkat yu mag yi, ngir yeewlu
képp kuy tudd saw tur.» 15 Sang bi ne
ko: «Demal, ndax kooku jumtukaay laa
ko tànne, ngir mu xamali sama tur, xeeti
jaambur yi ak seeni buur, xamal ko itam
bànni Israyil. 16 Maa koy won mboolem
coono bi mu wara dékku ngir sama tur.»
17 Ci kaw loolu Anañas dem, dugg ca kër
ga, teg Sóol loxo, ne ko: «Mbokk mi Sóol,
Sang Yeesu, mi la feeñu woon ci yoon wi
nga dikke, moo ma yebal ci yaw, ngir nga
dellu di gis te feese Noo gu Sell gi.» 18 Ca
saa sa lu mel niy waasintóor wadde ca bët
ya, mu dellu di gis. Mu daldi jóg, ñu sóob
ko ci ndox. 19 Ba loolu wéyee, mu lekk,
doora am doole.
Sóol toog na ak taalibe ya ca Damaas ay
fan. 20 Ca saa sa la tàmbalee xamle Yeesu
ca jàngu ya, naan Yeesu mooy Doomu
Yàlla. 21 Mboolem ña ko dégg, daldi
waaru, naan: «Xanaa du kii moo doon
bóom ñiy tudd woowu tur ci Yerusalem?

Du moo fi dikkoon, ngir yeewlu leen,
yóbbu ci sarxalkat yu mag yi?» 22 Teewul
Sóol gëna am manoore, ba far jaaxal
Yawut ñi dëkke Damaas, di firndeel ne
Yeesu mooy Almasi.
23 Ba ñu ca tegee ab diir bu xawa yàgg,
Yawut yi féncoo, ngir reylu ko. 24 Sóol nag
yég seen mébét. Guddi ak bëccëg lañu
doon wattu bunti dëkk ba, ngir bóom ko.
25 Teewul taalibe yi yeb ko ag guddi ci ag
dàmba, jàlle ko ca wàllaa miir ba, yoor
ko.
26 Ba Sóol agsee Yerusalem, jéem naa
jaxasook taalibe yi, waaye ñépp a ko
ragal, ndax ñàkka gëm ag taalibeem. 27 Ci
kaw loolu Barnaba ànd ak moom, yóbbu
ko ca ndaw ya. Barnaba nettali leen, ni
Sóol gise Sang bi ca yoon wa, ba mu wax
ak Sóol, ak fit wa Sóol waaree ca Damaas
ci turu Yeesu. 28 Ba loolu amee Sóol
ànd ak ndaw yi di dem ak a dikk ci biir
Yerusalem, di waaree aw fit ci turu Sang
bi. 29 Mu boole ci di wax ak a werante ak
Yawut ñiy làkk gereg, te ñoom ñu di ko
fexee rey. 30 Bokki gëmkat ña nag yég ko,
daldi koy yóbbu Sesare, yebale ko foofa,
mu dem Tàrs.
31 Ba mu ko defee mbooloom gëmkat
ñi ci mboolem diiwaani Yude ak Galile
ak Samari daldi am jàmm. Ñuy gëna
dëgër, di wéye ragal Yàlla, tey yokku ci
ndimbalal Noo gu Sell gi.

Piyeer faj na nit

32 Piyeer mi doon wër fu nekk nag, am
na bés mu jaare ca ñu sell ña dëkke Lidd.
33 Mu gis foofa waa ju ñuy wax Ene. Fekk
na diiru juróom ñetti at, cib lal rekk lay
tëdd ndax yaram wu làggi. 34 Piyeer
ne ko: «Ene, Yeesu Almasi wéral na la;
jógal, lalal sa bopp.» Mu jóg ca saa sa.
35 Mboolem waa diiwaani Lidd ak Saron
nag gis ko, ñoom ñépp waññiku ci Sang
bi.

Piyeer dekkal na nit

36 Dëkk ba ñuy wax Yope, ab taalibe bu
jigéen a nga fa woon, ñu di ko wax Tabita
mbaa Dorkas ci làkku gereg. Def lu baax
ak sarxe la saxoo woon. 37 Ci fan yooyu,
mu daanu wopp, daldi faatu. Ñu sang ko,
dugal ko ca néegu kaw taax ma. 38 Ci biir
loolu taalibe yi dégg ne Piyeer a nga Lidd,
te Lidd sorewul Yope. Ñu yebal ñaari nit
ca moom, ngir ñaan ko mu ñëw te baña
yeex.
39 Piyeer jóg, ànd ak ñoom, ba agsi. Ñu
yéege ko ca néegu kaw taax ma. Ay jëtun
a nga fa woon. Ñoom ñépp di jooyoo,
yéew Piyeer, won ko turki yaak mbubb ya
Dorkas defaroon ba muy nekk ak ñoom.
40 Ci kaw loolu Piyeer dàq ñépp ca biti.
Mu sukk, ñaan, daldi walbatiku jublook
néew bi, ne: «Tabita, jógal!» Mu ne
xiféet, gis Piyeer, jóg toog. 41 Piyeer may
ko loxo, yékkati ko. Ba loolu amee Piyeer
woo ñu sell ña, ak jëtun ña, won leen
ndaw sa, muy dund. 42 Mbir ma nag
siiw ca Yope gépp, ñu bare gëm Sang bi.
43 Gannaaw loolu Piyeer dal na Yope ay
fan, kër wullikat bu ñuy wax Simoŋ.

10

Korney woo na Piyeer

1 Ku ñuy wax Korney, njiitu takk-der
la woon ca Sesare. Ma nga bokkoon ca
mbooloo ma ñu dippee Gàngooru Itali.
2 Ku jullite la woon te ragal Yàlla, mook
waa këram gépp; bare woon na sarax yu
muy yéwéne askan wi, te ñaan ci Yàlla la
saxoo woon.
3 Am peeñu nag dikkal ko digg njolloor,
mu gis ci lu leer malaakam Yàlla, mu
duggsi, ne ko: «Korney!» 4 Korney ne
ko jàkk, tiit, ne ko: «Sang bi, lu mu
doon?» Mu ne ko: «Say ñaan ak say
sarax yéeg na fa Yàlla, ba mu bàyyi la xel.
5 Léegi nag yebleel ca Yope, nga wooluji fa
ku ñuy wax Simoŋ, ñu di ko dàkkentale
Piyeer. 6 Ma nga dal ak meneen Simoŋ
ma, wullikat ba kër am féete wetu géej.»
7 Naka la malaaka ma wax ak Korney ba
dem, mu woo ñaar ciy surgaam, ak benn
takk-der bu jullite te bokk ciy suqam.
8 Mu nettali leen lépp nag, daldi leen
yebal Yope.
9 Ca ëllëg sa, ñu dem bay jub dëkk ba,
yemook Piyeer yéeg ca kaw taax ma ci
digg bëccëg, ngir ñaan. 10 Mu dem ba
xiif, bëgga lekk, ñu di ko toggal nag lu
mu lekk. Ci biir loolu mu daanu leer.
11 Mu daldi gis asamaan ubbiku, lu mel

ni sér bu mag bu ñu téyee ñeenti lafam,
wàcce asamaan, jëm suuf. 12 Sér baa
nga def mboolem boroom ñeenti tànk, ak
dundoot yiy raam, ak mboolem njanaaw.
13 Mu am baat bu jib, ne ko: «Piyeer,
jógal, rey te lekk.» 14 Piyeer ne ko:
«Mukk, Sang bi, ndaxte masumaa lekk
lenn lu daganul mbaa lu setul.» 15 Teewul
baat bi wax ak moom ñaareel bi yoon,
ne ko: «Lu Yàlla setal, bu ko daganadil.»
16 Menn peeñu moomu dikkal na ko ñetti
yoon. La ca tegu ñu yéege këf ka
asamaan. 17 Piyeer a nga jaaxle lool, di
seet cim xelam lu peeñu ma ko dikkal di
tekki, ndeke nit ña Korney yebaloon laaj
nañu kër Simoŋ, ba dikk taxaw ca bunt
ba. 18 Ñu woote, laajte, ne: «Simoŋ, mi
ñuy wax Piyeer, fii la dëkk?»

19 Naka la Piyeer di xalaat ba tey ca
peeñu ma, Noo gi ne ko: «Ñetti nit a
ngi nii, di la seet. 20 Wàccal boog, ànd
ak ñoom te bul nàttable, ndax man maa
leen yebal.» 21 Piyeer wàcc nag ne nit
ñi: «Maa ngii; ki ngeen di seet, man
la. Lu doon seeni tànk?» 22 Ñu ne ko:
«Njiitu takk-der ba Korney, ku jub, ragal
Yàlla, te rafet seede bu ko xeetu Yawut
wépp seedeel, moo jote ci malaaka mu
sell, ndigalal woolu la këram, ngir déglu
say kàddu.» 23 Ci kaw loolu Piyeer dugal
leen, dalal leen.

Piyeer wuyji na Korney

Ba bët setee, Piyeer ànd ak ñoom, ñenn
ca bokki gëmkat ña dëkke Yope gunge ko.
24 Ca ëllëg sa Piyeer agsi Sesare. Fekk na
Korney di ko séentu, daldi woo ca këram
ay bokkam, ak xaritam yi ko gëna jege.
25 Ba Piyeer duggsee, Korney gatandu
ko, ne gurub ca tànki Piyeer, sujjóot.
26 Piyeer yékkati ko, ne: «Déet jógal, man
it, nit doŋŋ laa.» 27 Piyeer di waxtaan ak
moom, ba duggsi, yem ca nit ñu bare ña fa
daje. 28 Mu ne leen: «Yeen de xam ngeen
ne ab Yawut, mayeesu ko mu jaxasoo ak
xeetu jaambur, mbaa mu seeti ko. Waaye
man nag Yàllaa ma won ne du kenn nit ku
ma naan daganula jaxasool, mbaa setul.
29 Looloo tax, bi ngeen ma wooloo, ma
ñëw te tendeefaluma benn yoon. Ma di
leen laaj nag li waral ngeen woolu ma.»

30 Ci kaw loolu Korney ne: «Bëkkaati-
démb ci waxtuw digg njolloor wii nu tollu
tey, ci laa doon ñaane sama biir néeg.
Mu am ku jekki ne jaas ci sama kanam, sol
yére yu ne ràñ># 31 Mu ne ma: “Korney,
nangu nañu say ñaan, te nemmiku nañu
say sarax fa kanam Yàlla. 32 Kon nag
yebleel Yope, nga woolu Simoŋ, mi ñu
dàkkentale Piyeer; ma nga dal ca kër
meneen Simoŋ, wullikat ba ca wetu géej
ga.” 33 Ca saa sa nag laa yeble ci yaw. Yaw
it def nga lu baax, bi nga dikkee. Léegi
nag nun ñépp a ngi fi ci kanam Yàlla, ngir
déglu mboolem lu la Boroom bi sant.»

34 Ba loolu amee Piyeer àddu, ne:
«Dëgg-dëgg gis naa ne Yàlla daal du
gënaatle, 35 waaye xeetoo xeet, ku ko ci
ragal tey def njekk, mooy ki ko neex.
36 Moo yónnee kàddoom bànni Israyil,
àgge leen xibaaru jàmm, biy maye jàmm
ci Yeesu Almasi, miy Sangu ñépp. 37 Yeen
ci seen bopp xam ngeen li xewoon ci
mboolem réewum Yawut yi, te dale ci dii-
waanu Galile, gannaaw ba Yaxya wootee,
di sóobe cim ndox, 38 ak ni Yàlla ànde ak
Yeesum Nasaret, ba jagleel ko pal gu mu
dogale Noo gu Sell geek xam-xam bi mu
ko sotti, muy wër, di def lu baax, di faj
mboolem ñi Seytaane notoon.

39 «Nun ci sunu bopp noo seede li
mu def lépp ci réewum Yawut yi ak
Yerusalem. Moom mi ñu wékk ci bant,
ba rey ko, 40 moom la Yàlla dekkal ci
ñetteelu fanam, ba may ko mu feeñ.
41 Du askan wépp la ko won, xanaa
nun, seede yi Yàlla tànnoon lu jiitu, nu
bokk ak moom lekk ak naan, gannaaw
ndekkiteem. 42 Moo nu sant nag nu xamal
askan wi te seede ne moom la Yàlla tabb
àttekatub aji dund ñi, ak aji dee ñi.
43 Moom la yonent yépp seedeel, ne képp
ku ko gëm, jot nga sa njéggalug bàkkaar
ciw turam.»

44 Ba Piyeer di wax kàddu googu, Noo
gu Sell gi daldi wàcc ci kaw mboolem
ñay déglu kàddu ga. 45 Ba loolu amee
mboolem gëmkati Yawut ya ànd ak Piy-
eer, waaru ca na mayug Noo gu Sell gi
tuuruwaalee ca xeeti jaambur ña, 46 ndax

dañu leena dégg ñoom itam, ñuy làkk
yeneen làkk, ak a màggal Yàlla.
47 Piyeer dellu ne: «Ñii jot Noo gu Sell
gi ni nun, ndax manees na leena baña
sóob ci ndox?» 48 Mu santaane nag ñu
sóob leen ci ndox ci turu Yeesu Almasi.
Gannaaw loolu ñu ñaan Piyeer, mu toog
ci ñoom ay fan.

11

Piyeer layoo naak waa Yerusalem

1 Ci kaw loolu ndaw yaak bokki gëmkat
ña ca réewum Yawut, dégg ne jaambur
ñi dul Yawut déggal nañu kàddug Yàlla,
ñoom itam. 2 Ba Piyeer delloo Yerusalem
nag, gëmkat ñi bokk ci askanu Yawut di
ko sikk, 3 naan: «Yaa dem ca ña xaraful,
di bokk ak ñoom lekk!»
4 Piyeer daldi leen benn-bennalal mbir
mi. 5 Mu ne: «Man de damaa nekkoon ca
Yope, di fa ñaan. Ci biir loolu ma daanu
ag leer, daldi gis ci peeñu lu mel ni sér bu
mag bu ñu téyee ñeenti lafam, mu wàcce
asamaan, ba agsi ci man. 6 Ma xool ko
jàkk, niir ko, daldi cay gis boroom ñeenti
tànk yi, ak rabi àll yi, ak dundoot yiy raam
ak njanaaw yi. 7 Maa dégg itam baat
bu ma ne: “Piyeer, jógal, rey te lekk.”
8 Ma ne: “Mukk, Sang bi, ndax lenn lu
daganul mbaa lu setul masula dugg sama
gémmiñ.” 9 Baat ba nag àddoo asamaan
ñaareel bi yoon, ne ma: “Lu Yàlla setal,
bu ko daganadil.” 10 Menn peeñu moomu
dikk na ba muy ñetti yoon, ñu doora
yéege lépp asamaan.
11 «Saa soosa tembe, ca la ñetti nit ña
ñu yebale Sesare ba ca man, agsi ca kër
ga nu dal. 12 Noo gi nag ne ma: “Àndal
ak ñoom, te bul nàttable.” Juróom benni
bokk yii ngeen di gis ñoo ma gunge, nu
dem ba dugg ca kër Korney. 13 Mu xamal
nu ne malaakaa ko feeñu ci néegam, ne
ko: “Yebleel ca Yope, nga woolu Simoŋ,
ma ñu dàkkentale Piyeer. 14 Dina la àgge
kàddu yu lay musal, yaw ak sa waa kër
gépp.”
15 «Naka laa tàmbalee wax ak ñoom
Korney, Noo gu Sell gi daanu ci seen kaw,
na mu jëkkoona daanoo ca sunu kaw.
16 Ma daldi fàttliku kàddug Sang, ba mu
noon: “Yaxya, cim ndox la daan sóobe,
waaye yeen, ci Noo gu Sell gi lees leen
di sóob.” 17 Gannaaw nag Yàllaa leen
jagleel genn may, ga mu nu jagleeloon, ba
nu gëmee Sang Yeesu Almasi, ana ku ma
doon, man, bay gàllankoor Yàlla?»
18 Ba ñu déggee loolu lañu dal, daldi
màggal Yàlla. Ñu ne: «Kon xeeti jaambur
yi, ndeke ñoom it Yàlla may na leen ñu
tuub, ba dund!»

Mbooloo sosu na ca Àncos

19 Gëmkat ña tasaaroo woon nag ndax
fitna ja woon, ca mbirum Eccen, mujj
nañu jàll ba diiwaanu Fenisi, ca dunu Sip-
par ak ca Àncos, waaye àggewuñu kàddu
gi ñeneen ñu moy Yawut yi. 20 Terewul
ay gëmkat ñu dëkke Sippar ak Siren,
bàyyikoo ca, dikk Àncos, wax ak làkk-
kati Gereg yi, ñoom itam, ba àgge leen
xibaaru jàmm bu Sang Yeesu. 21 Boroom
bi nag gungee leen loxoom, ba ñu bare
gëm, waññiku ci Sang bi.
22 Ba mbir ma siiwee, ba mbooloom
gëmkati Yerusalem jot ca, dañoo yebal
Barnaba ca Àncos. 23 Ba Barnaba dikkee
ba gis yiw, wi leen Yàlla may, dafa bég,
di leen ñaax ngir ñu ŋoye seen xol ci
Sang bi. 24 Ndaxte Barnaba nit ku baax
la woon, feese Noo gu Sell gi, ak ngëm.
Mbooloo mu takku nag dolliku ci Sang bi.
25 Ba loolu wéyee Barnaba jëm Tàrs, di
seeti Sóol. 26 Ba mu ko gisee, da koo indi
Àncos. Ba mu ko defee, atum lëmm ñuy
daje ca mbooloom gëmkat ña, di jàngal
nit ñu takku. Ca Àncos lañu jëkka wooye
gëmkat ñi ay gëm-Almasi.
27 Ci fan yooyu la ay yonent jóge
Yerusalem, dikk Àncos. 28 Kenn ca ñoom,
ku ñuy wax Agabus daldi yéglee Noo gu
Sell gi, ne xiif bu metti dina am, ci àddina
sépp. Te looloo nga yemook ayug buur
bu mag bu ñuy wax Këlódd. 29 Taalibe
ya nag fas yéenee boole kem kàttanu
ku nekk ca ñoom, ngir ndimbal lu ñuy
yónnee bokki diiwaanu Yude. 30 Noonu
lañu def, yónnee ko magi Yude, Barnaba
ak Sóol jottli ko.

12

Yàlla yiwi na Piyeer

1 Ca jamono jooju la Buur Erodd
jàppoon ñenn ca mbooloom gëmkat ña,
di leen mitital. 2 Noonu la bóome ab saa-
mar Yanqóoba, doomu ndeyu Yowaan.
3 Mu gis nag na mbir ma neexe Yawut ya,
ba tax mu teg loxo Piyeer, moom itam;
loola yemook bési màggalu Mburu mu
amul lawiir. 4 Naka la ko jàpplu, daldi koy
tëj kaso, teg ko ci loxoy ñeenti kurél yu
ñeenti takk-der, ngir ñu wattu ko; booba
ma ngay xaar ba bésub Mucc bi wees, mu
door koo yóbbu ca kanam askan wa.
5 Naka lañu tëj Piyeer ca kaso ba,
mbooloom gëmkat ñi saxoo koo ñaanal
Yàlla.
6 Ba ñu demee ba ca guddi, ga jiitu
bés ba ko Erodd wara yóbbu, Piyeer a
ngay nelaw ci diggante ñaari takk-der,
ñu yeewe ko ñaari càllala, ay dag di
wattu buntu kaso ba. 7 Ci kaw loolu am
malaakam Boroom bi ne jaas, taxaw, ag
leer ne ràyy ca biir kaso ba. Malaaka ma
laal Piyeer ci wetam, yee ko, ne ko: «Jógal
gaaw!», càllala yi daldi rote ciy loxoom.
8 Malaaka ma ne ko: «Takkal sa geño
te sol say dàll.» Mu def noonu. Mu ne ko:
«Solal sa mbubb te topp ci man.» 9 Piyeer
génn, topp ci moom, te xamul sax ndax
li ko dikkal noonu te sababoo ci malaaka
mi, dëgg la. Yaakaaroon na ne am peeñu
la. 10 Ñu jàll dalu wattukat bu jëkk bi, teg
ci ñaareel bi, ba agsi ci buntu weñ, ba jëm
ca dëkk ba, bunt ba daldi tijjikul boppam.
Ñu génn, topp menn mbedd, malaaka ma
jekki teqlikook Piyeer.
11 Naka la xelum Piyeer délsi, mu daldi
ne: «Léegi nag xam naa xéll ne, Boroom
bee yebal malaakaam, te moo ma musal
ci loxol Erodd, ak mboolem li Yawut yi
séentu woon.» 12 Gannaaw ba Piyeer
ràññee loolu, daa dem kër Maryaama,
ndeyu Yowaan Màrk, fekk ñu bare daje
foofa, di ñaan. 13 Piyeer fëgg buntu
kër ga, mbindaan mu ñuy wax Rodd
dikk. 14 Ba Piyeer waxee, mbindaan ma
xàmmi baatam, daldi bég ba talu koo
ubbil, xanaa daw dellu ca biir, ne Piyeer
a nga foofa ca buntu kër ga. 15 Ñu ne ko:
«Xanaa dangaa dof?» Teewul mbindaan
mi ne moom la. Ñu daldi ne: «Kon
malaakaam la.» 16 Ci biir loolu Piyeer a
ngay fëgg ba tey. Ñu tijji, muy moom,
ñu waaru. 17 Piyeer liyaar leen, ngir ñu
noppi, daldi leen nettali, ni ko Boroom bi
génnee kaso ba. Mu ne leen: «Yégal-leen
ko Yanqóoba ak yeneen bokki taalibe yi.»
Ba loolu amee mu génn, dem feneen.
18 Ba bët setee takk-der ya ne kër-
kër, ne këpp, ne: «Ana fu Piyeer jaar?»
19 Erodd nag santaane ñu wër Piyeer, te
taxul mu gis ko. Mu daldi àtte wattukat
yi, ba noppi joxe ndigal ngir ñu rey leen.

Buur Erodd dee na

Ba mu ko defee Erodd jóge diiwaanu
Yude, dem Sesare, toog fa. 20 Fekk na
Erodd dëngoo lool ak waa dëkk yi ñuy
wax Tir ak Sidon. Ci kaw loolu waa
Tir ak Sidon mànkoo, dikk ba ci Erodd.
Ñu daldi fexe ba jubook Balastus, bëkk-
néegu Buur, ba noppi di sàkku jàmm,
ndax seen dundub réew, ca dundu Buur
Erodd la daan jóge.
21 Ba bés ba ñu jàpp agsee, Erodd sol
colu buuram, toog ca jal ba, di leen àgge
kàddug kilifteefam. 22 Mbooloo maa ngay
àddu ca kaw, naan: «Lii kay baatu Yàlla
la, du baatu nit!» 23 Ca saa soosa tembe la
ko malaakam Boroom bi fàdd, ndax la mu
delloowul Yàlla njukkal. Ba loolu amee,
ay sax ronq ko, mu dee.
24 Ci biir loolu kàddug Yàlla di gëna
siiw, di gëna law.
25 Barnaba ak Sóol nag, gannaaw ba
ñu sottalee seen liggéey, dañoo jóge
Yerusalem, ñibbi, ànd ak Yowaan mi ñuy
wax Màrk.

13

Yàlla yónni na Barnaba ak Sóol

1 Ca biir mbooloom gëmkat, ña woon
ca dëkk ba ñuy wax Àncos, amoon na
ay yonent ak ay jànglekat: ñuy Barnaba,
ak Simeyon mi ñu dippee Ñuule, ak
Lusiyus mi bawoo Siren*, ak Manayen
mi yaroondoo ak Erodd boroom Galile,

* **13:1** 13.1 Siren ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gànnaaru Afrig te féete Misra sowu.

ak Sóol. 2 Ñooñoo daje woon di màggal
Boroom bi, boole kook koor. Ci biir loolu
Noo gu Sell gi ne: «Beral-leen ma nag
Barnaba ak Sóol ngir liggéey, bi ma leen
wooye.» 3 Ba loolu amee ñu woor, boole
kook ñaan, daldi leen teg seeni loxo, ba
noppi yiwi leen.

Dunu Sippar jot na ci kàddug Yàlla

4 Ñooñu la Noo gu Sell gi yebal, ñu dem
dëkk ba ñuy wax Selusi, dugge fa gaal,
jëm dun ba ñuy wax Sippar.

5 Ña nga teereji dëkk ba ñuy wax
Salamin, daldi fay yégle kàddug Yàlla ca
jànguy Yawut ya, ku ñuy wax Yowaan
Màrk ànd ak ñoom, di leen jàpple.

6 Ci biir loolu ñu wër dun ba bépp,
ba yegg Pafos, péey ba. Ñu tase
faak ab ñeengokatub Yawut buy yonent-
yonentlu, ñu di ko wax Bar Yeesu. 7 Ma
nga bokkoon ca toppum Sergiyus Póolus†
boroom dëkk ba, nit ku rafet xel. Kooku
namma dégg kàddug Yàlla, daldi woolu
Barnaba ak Sóol. 8 Elimas, mu firi
Ñeengokat bi, di leen gàllankoor nag,
tey jéema fàbbi boroom réew ma, ba du
gëm. 9 Ci kaw loolu Sóol mi ñuy wax Póol
feese Noo gu Sell gi. Mu xool ñeengokat
bi jàkk, 10 ne ko: «Yaw nit ki fees ak
gépp xeetu njublaŋ ak ndëngte, doomu
Seytaane ji, noonu gépp njub, doo bàyyee
lunkal yooni njub yu Boroom bi? 11 Léegi
nag loxol Boroom baa ngii fi sa kaw; dinga
gumba, ba dootuloo gis jant bi ab diir.» Ca
saa sa gis-gis bu naqari akug lëndëm ne
milib ci kawam, muy wëndeelu, di wut
ku ko wommat. 12 Ba loolu amee boroom
dëkk ba gis la xew, daldi gëm, di yéemu
ci li mu jànge ci Sang bi.

Waa Pisidi jot nañu ci kàddug Yàlla

13 Póol ak ñi mu àndal nag bàyyikoo
Pafos, dugg gaal, jëm Perge, ca diiwaanu
Pamfili. Yowaan moom tàggoo ak ñoom,
dellu Yerusalem.

14 Ci kaw loolu, ñoom ñu jóge Perge,
jàll ba Àncos ca diiwaanu Pisidi. Ñu dem
jàngu ba, dugg, toog ca bésub Noflaay
ba. 15 Gannaaw ba tarib dog ya ca téereb
yoonu Musaa, ak téereb yonent ya sottee,
njiiti jàngu ba yóbbante leen kàddu, ne
leen: «Bokk yi, bu ngeen amee kàddu
gu ngeen ñaaxe mbooloo mi, waxleen.»
16 Póol jóg, tàllal loxoom, nee leen:

«Yeen bokki Israyil ak yeen jaamburi
ragalkati Yàlla yi, dégluleen! 17 Yàllay
bànni Israyil jii moo tànnoon sunuy
maam, moo yaatal xeet wi, ba ñuy
ganeyaan ca Misra; moo leen fa génnee
kàttanu loxoom. 18 Lu tollook ñeent
fukki at la leen muñal ca màndiŋ ma.
19 Moo faagaagal juróom ñaari xeet ca
réewum Kanaan, daldi muurale sunuy
maam réewum Kanaaneen ña. 20 Loolu
lépp a ngi am ci diiru ñeenti téeméeri at
ak juróom fukk (450).

«Gannaaw loolu moo sàkkal sunuy
maam ay njiit, ba ci jamonoy Yonent Yàlla
Samiyel. 21 Ba loolu wéyee, ñuy sàkku
buur, Yàlla jox leen doomu Kis, Sóol, mi
soqikoo ci giirug Beñamin, mu falu diiru
ñeent fukki at. 22 Mu jële ko fa, sampal
leen Daawuda, muy buur bu mu seedeel
ne: “Maa ràññee Daawuda doomu Yese,
ji sama xol jubool, te mooy jëfe mboolem
samay coobare.”

23 «Ci askanu kookii la Yàlla indee
Yeesu, na mu ko digee woon, muy
Musalkat ñeel Israyil. 24 Laata muy ñëw,
Yaxya moo doon yéene ngir waa bànni
Israyil gépp sóobu cim ndox, jëmmale
ko seenug tuubeel. 25 Ba Yaxya di jeexal
aw sasam la ne: “Ana ku ngeen foog ne
moom laa? Duma ki ngeen foog, waaye
am na kuy ñëw nii sama gannaaw, ku ma
yeyoowula summil sax ay dàllam.”

26 «Bokk yi, yeen askanu Ibraayma,
yeen ak jaamburi ragalkati Yàlla yi ci
seen biir, nun lañu yónnee kàddug mucc
gii. 27 Waa Yerusalem, ak seeni kilifa
nag xàmmiwuñu woon Yeesu, te ba ñu
daanee Yeesu lañu sottal waxu yonent,
ya ñu daan biral bésub Noflaay bu nekk.
28 Gisuñu ci moom lenn lu ko àtteb dee
dabe, te teewul ñu sàkku Pilaat reylu ko.
29 Gannaaw ba ñu matalee mboolem lu ñu
bind ci moom, lañu ko wàccee ca bant ba,
dugal ko bàmmeel. 30 Waaye Yàllaa ko

† **13:7** 13.7 Sergiyus Póolus waa Room la woon bu yore kilifteefu diiwaan ba, ci njiital ab kurélu Room.

dekkal, 31 te diiru fan yu bare la feeñu ña
àndoon ak moom, jóge diiwaanu Galile,
dem Yerusalem, te ñooñooy ay seedeem
tey ci askan wi. 32 Nun nag noo leen di
àgge xibaaru jàmm bii: li Yàlla digoon
sunuy maam, 33 nun sët yi la ko defal,
ba mu yékkatee Yeesu, te noonee lañu ko
binde ci ñaareelu saaru Sabóor, ne:

“Yaa di sama Doom,
bés niki tey maa la jur.”

34 Noonu ko Yàlla dekkale ndekkite lu
dee toppatul, te yaramam du yàqu mukk,
noonee la ko Yàlla waxe woon, ne:

“Maa lay jox barkey Daawuda yu sell yi
te wóor.”

35 Moo tax mu waxaat feneen ne:

“Doo bàyyi sa ku Sell ki, mu yàqu.”

36 Daawuda moom, gannaaw ba mu defee
coobarey Yàlla ci jamonoom, nelaw na,
ba ñu rob ko ca weti maamam ya, te
yàqu na. 37 Waaye moom mi Yàlla dekkal,
yàquwul.

38 «Kon nag bokk yi, xamleen ne ci
Yeesu moomu lañu leen birale njéggalug
bàkkaar. Te mboolem lu ngeen tële
woona wàccool, ba seen njub mat ci
yoonu Musaa, 39 képp ku gëm Yeesu, ci
moom lay wàccook loolu lépp, ba ag
njubam mat. 40 Wattuleen nag ba li ñu
wax ci téerey yonent yi bañ leena dal. Ñu
ne:

41 “Yeen xeebaatekat yi, xool-leen,
jommileen te ne mes,
ndax jëf ji may def ci seen jamono,
ku leen ko waxoon sax,
dungeen ko gëm.”»

42 Ba ñu génnee ca jàngu ba, dañu
leena ñaan ñu baamtu kàddu googu
bésub Noflaay ba ca topp. 43 Ba mbooloo
ma tasaaroo, bare na ay Yawut ak tu-
ubeen yuy jaamu Yàlla yu topp ci Póol ak
Barnaba. Ñuy wax ak nit ñi, di leen ñaax,
ngir ñu sax ci doyloo yiwu Yàlla.

44 Bésub Noflaay ba ca topp, daanaka
waa dëkk bépp a daje, ngir déglu kàddug
Boroom bi. 45 Ba Yawut yi gisee mbooloo
ma nag, kiñaan man leen, ñuy weddi
waxi Póol, di ko saaga. 46 Ba loolu amee
fit la leen Póol ak Barnaba tontoo, ne leen:
«Yeen Yawut yi de lanu wara jëkka yégal
kàddug Yàlla gi, waaye gannaaw gàntal
ngeen ko, ba jombale seen bopp ag texe
ba fàww, nu ngii di walbatiku ci jaambur
ñi. 47 Ndax noonu la nu ko Boroom bi
sante ba mu nee:

“Maa la tabb ngay leeru jaambur ñi,
ngir nga jottliji mucc gii, ba ca cati
àddina.”»

48 Ba jaambur ña déggee loolu, dañoo
bég, di màggal kàddug Boroom bi; ci biir
loolu ña dogal ba jagleel ag texe ba fàww,
ñoom ñépp daldi gëm.

49 Kàddug Boroom bi nag di law ca
diiwaan bépp. 50 Teewul Yawut ya xiirtal
tuubeen yu jigéen yi gëna ràññiku, ak
kàngam yu góor yi ci dëkk bi. Ñu daldi
bundxatal Póol ak Barnaba, génne leen
réew ma. 51 Póol ak Barnaba nag fëgg
seen pëndub ndëgguy tànk, seedeel leen
ko seen ngàntal, doora dem dëkk ba ñuy
wax Ikoñum. 52 Ci biir loolu taalibe ya
dese mbég ak Noo gu Sell gi, ba seen xol
fees.

14

Póol ak Barnaba waare nañu ca Ikoñum

1 Ba Póol ak Barnaba nekkee Ikoñum,
noonu lañu dugge itam ca jàngub Yawut
ya. Ñu waare, ba mbooloo mu mag gëm,
ay Yawut aki Gereg. 2 Yawut yi gëmul
nag di xiirtal jaambur ñi dul Yawut, di
yàq seen xel ci bokki taalibe yi. 3 Teewul
Póol ak Barnaba toog Ikoñum diir bu
yàgg lool. Fit lañu doon waaree ngir
Boroom bi, Boroom bi maye ay firnde aki
kéemaan yu jaare ci ñoom, ngir seeree
ko kàddug yiwam gi ñuy biral. 4 Ba loolu
amee waa dëkk bi xàjjalikoo, ñii far ak
Yawut yi, ñale far ak ndaw ya. 5 Jaambur
ñeek Yawut yi nag ànd ak seeni kilifa, di
leen waaja mitital ak a dóori doj. 6 Ñu yég
ko, daw làquji diiwaanu Likawni, ca dëkk
ya ñuy wax Listar, ak Derbe ak la ko wër.
7 Foofa itam ñu di fa xamle xibaaru jàmm
bi.

Póol ak Barnaba waare nañu ca Listar

8 Jenn waay a nga daan toog ca Lis-
tar, tànk ya baaxul woon; laago la jud-
duwaale, te masula dox. 9 Kookoo dégg
Póol muy waare, Póol xool ko jàkk, gis

ne am na ngëm gu muccam mana jaare.
10 Mu àddu ca kaw, ne waa ji: «Jógal
taxaw jonn!» Waa ji ne bërét, jóg, daldi
dox.
11 Ba mbooloo ma gisee la Póol def,
ca kaw lañu àddu ci làkku Likawni, ne:
«Yàlla yee soppliku melow nit, wàccsi
ci sunu biir!» 12 Ci kaw loolu ñu tudde
Barnaba Sës, kilifay yàllay Gereg yi, Póol
nag gannaaw moo farewoo woon kàddug
waare ga, ñu tudde ko Ermes, ndawal
yàllay Gereg yi. 13 Jaamookaayu Sës ma
nga woon ca buntu dëkk ba. Sarxalkat ba
daldi indi ca bunti dëkk ba ay yëkk yu ñu
takkal caqi tóor-tóor. Sarxalkat ba ànd ak
mbooloo ma, nara rendi jur ga, sarxal ko
Póol ak Barnaba.
14 Ci kaw loolu Póol ak Barnaba yég la
xew. Ñu xotti seeni yére ndax ñaawlu
ko. Ñu buur nag ba ca biir mbooloo ma,
daldi àddu ca kaw ne: 15 «Yeen, lu leen
xiir ci lii? Nun itam ay nit lanu, bokk ak
yeen benn bind. Xibaaru jàmm bi lanu
leen di xamal, ngir ngeen wacc yëfi neen
yii te walbatiku ci Yàlla, kiy dund te sàkk
asamaan ak suuf ak géej ak mboolem lu
nekk ci biir. 16 Moo mayoon démb xeet
yépp, ñu awe seen yooni bopp. 17 Moona
noppiwula seereel boppam ci mbaaxam
gi muy jëfe, di leen wàcceel fa asamaan,
taw ak naataange, reggal leen, bégal leen
ba seen xol sedd.»
18 Loolu lépp ndaw ya wax nañu ko te
tuuti kon ñu tëlee tere mbooloo ma ñu
rendil leen sarax.
19 Ci kaw loolu ay Yawut yu jóge
Àncos gu Pisidi ak Ikoñum, fexe ba fàbbi
mbooloo ma, daldi dóor Póol ay doj, diri
ko ba génne ko dëkk ba, yaakaar ne dee
na. 20 Naka la ko taalibe ya yéew, mu jóg,
daldi dellu ca biir dëkk ba. Ca ëllëg sa,
mu ànd ak Barnaba, dem Derbe.

Délsi nañu Àncos gu Siri

21 Gannaaw ba ñu xamlee fa Derbe
xibaaru jàmm bi, ba am fa taalibe yu
bare, dañoo dellu Listar ak Ikoñum ak
Àncos gu Pisidi. 22 Ñuy feddli pastéefu
taalibe yi, di leen ñaax ngir ñu saxoo
ngëm, ne leen: «Coono yu baree ngii,
fàww nu jaare ci, ngir tàbbi ci nguurug
Yàlla.» 23 Mbooloom gëmkat mu nekk
nag, ñu tabb ci ay mag; ci biir loolu ñu
ñaan, boole kook koor, daldi dénk mag
ña Sang bi ñu gëm. 24 Gannaaw loolu ñu
jaare biir diiwaanu Pisidi, ba àgg Pamfili.
25 Ñu daldi siiwtaane kàddu gi ca Perge,
doora wàcci ba Atali.
26 Foofa lañu dugge gaal, dellu Àncos
gu Siri, ga ñu leen dénke woon Yàlla
ciw yiwam, ngir liggéey ba ñu sottal,
ba délsi noonu. 27 Ba ñu agsee, dañoo
woo mbooloom gëmkat ña, àgge leen
mboolem na Yàlla def ak ñoom, ak na
mu ubbilee jaambur ñi dul Yawut buntu
ngëm. 28 Ñu toog nag ak taalibe ya diir bu
xawa yàgg.

15

Péncoo am na ca Yerusalem

1 Ñenn nit ñu bàyyikoo Yude dikk
Àncos, ñoo doon digal bokki taalibe yi,
ne leen: «Su ngeen xaraful*, ni ko aaday
Musaa santaanee, dungeen mana mucc.»
2 Mbir ma nag mujje féewaloo ak wer-
ante wu xawa metti, te Póol ak Barnaba
séq ko ak ñooñu. Ba loolu amee ñu ne,
na Póol ak Barnaba, ak ñenn ca gëmkati
Àncos, ànd dem Yerusalem ca ndawi
Yeesu, ak mag ña, ba lijjanti mbir moomu.
3 Ci kaw loolu mbooloom gëmkat ñi
yebal leen, ñu jaare Fenisi ak Samari,
daldi àgge waa foofa ni jaambur ñi
dul Yawut tuube, ba bokki gëmkat ñépp
bég ca lool. 4 Gannaaw loolu, ñu agsi
Yerusalem, mbooloom gëmkat ñi, ak
ndawi Yeesu yi, ak mag ñi, dalal leen,
ñu nettali leen mboolem ni Yàlla def ak
ñoom.
5 Ba mu ko defee ñenn ci gëmkat ñi
bokk ci ngérum Farisen yi, daldi taxaw
temm, ne gëmkat ñi dul Yawut, fàww ñu
xarfal leen, sàmmloo leen yoonu Musaa.
6 Ba loolu amee ndawi Yeesu yi ak
mag ñi bokk daje, ngir seet mbir moomu.
7 Werante wu réy am ca. Ci kaw loolu
Piyeer jóg ne leen: «Bokk yi, yeen xam
ngeen ne bu yàgg la ma Yàlla seppee
ci seen biir, ngir jaambur ñi dégge ci
sama làmmiñ, kàddug xibaaru jàmm bi,

* **15:1** 15.1 Seetal ci 7.8.

ba doon ay gëmkat. 8 Yàlla, mi xam xolu
nit nag moo seereel jaambur ñi, ba mu
leen mayee Noo gu Sell gi, ni mu nu ko
maye nun itam. 9 Yàlla amul xejj ak seen
sunu digg ak ñoom, ndax seen ngëm la
raxase seen xol. 10 Léegi nag lu tax ngeen
di diiŋat Yàlla, di teg taalibe yi yen bu
nu masula àttan, cay maam ba ci nun?
11 Yiwu Sang bi Yeesu daal lanu gëm ne ci
lanuy mucce, te ñoom itam, noonu rekk.»

12 Ba loolu wéyee mbooloo mépp ne
xerem. Ñu déglu nag Barnaba ak Póol, ñu
xamle mboolem firnde yeek kéemaan, yi
Yàlla defe seen ñaari jëmm ci biir jaam-
bur ñi. 13 Ba ñu noppee, Yanqóoba àddu
ne: «Bokk yi, dégluleen ma. 14 Simoŋ†
xamle na, ni Yàlla yége jaambur ñi ca
njàlbéen, ba sàkke ci seen biir, xeet wu
mu tudde turam. 15 Te loolu dëppoo na
ak kàdduy yonent yi, ndax bindees na ne:
16 “Boroom bi nee:
Gannaaw loolu dinaa délsi;
maay yékkati kër Daawuda gi daanu,
maay yékkati gent yi, joyanti ko,
17 ngir ndesu nit ñi sàkku Boroom bi,
te ñooñoo di jaambur ñi ñu tudde sama tur.
18 Boroom bee xamle loolu bu yàgga yàgg.”

19 «Kon nag sama xalaat mooy: bunu
gétën jaambur ñi tuub, ba waññiku ci
Yàlla. 20 Xanaa nu bind leen, ne leen ñu
moytu lu ay xërëm sobeel, moytu powum
séy, moytoo lekk yàppu mala mu ñu
tuurul deretam, ak lekk deret ci boppam.
21 Ndaxte ca njàlbéen ga ba tey ay nit a ngi
waaree yoonu Musaa ci dëkk bu nekk, ñu
di ko jàng ci jàngu yi bésub Noflaay bu
nekk.»

Ndaje ma bind na ñi dul Yawut

22 Ba loolu amee ndaw yi ak mag ñi
mànkoo ak mbooloom gëmkat ñépp, ngir
tànne ci seen biir ay nit, yebal leen Àncos,
boole leen ak Póol ak Barnaba. Ñooñoo di
Yuda, mi ñu dippee Barsabas, ak Silas, ñu
diy mag ca bokk ya.

23 Ñu yóbbante leen bataaxal, bind ci
ne:

Nun ndawi Yeesu, ak mag ñi, seen
bokki Yerusalem, noo leen bind, yeen
sunu bokki gëmkat ñi dul Yawut te
dëkke Àncos ak Siri ak Silisi. Nu ngi
jiital sunub nuyoo. 24 Dégg nanu ne ay
nit ñu bawoo ci nun, ñoo leen lëjal ak
seeni wax, di jaxase seen xel, te nun
joxunu leen lenn ndigal. 25 Moo tax
nu mànkoo ci tànn ay nit ñu nu yebal
ci yeen, boole leen ak sunuy soppe
Barnaba ak Póol, 26 ñoom ñi jaay seen
bakkan ngir sunu Sang Yeesu Almasi.
27 Kon nag noo yebal Yuda ak Silas, ngir
ñu àgge leen ci seen gémmiñu bopp,
lii nu leen bind. 28 Ndaxte Noo gu Sell
gi moo mànkoo ak nun ci bañ leena
teg benn coono, xanaa lii manula ñàkk:
29 Ngeen moytu yàpp wu ñu sarxal ay
tuur, ak deret, ak yàppu jur gu ñu
tuurul deretam, ak powum séy. Yooyii,
bu ngeen ko moytoo bu baax, def ngeen
lu baax. Jàmm ak jàmm.

30 Ba loolu amee ñu tàggtoo, daldi dem
ba Àncos. Ci kaw loolu ñu woo mbooloo
mi, jébbal leen bataaxal bi. 31 Ba ñu
jàngee bataaxal bi, kàddu ga dëfal leen,
seen xol sedd. 32 Yuda ak Silas it gannaaw
ay yonent lañu woon, wax nañu ak bokk
yi lu yàgg, ngir ñaax leen, feddli seen
ngëm. 33-34 Ba loolu amee ñu toog fa ab
diir, bokk yi door leena ñaanal yoonu
jàmm, yiwi leen, ngir ñu dellu ca ña leen
yebaloon. 35 Póol ak Barnaba nag des
Àncos. Ñu ànd ak ñeneen ñu bare, di
jàngle ak a xamle kàddug Boroom bi.

Póol ak Silas ànd nañu

36 Ba ñu ca tegee ay fan Póol ne
Barnaba: «Nan dellu seeti bokk yi ci
mboolem dëkk yi nu yégle woon kàddug
Boroom bi, ba gis nu ñu def.» 37 Barnaba
nag bëggoon ñu yóbbaale Yowaan, mi
ñuy wax Màrk. 38 Teewul Póol jàpp ne
gannaaw Yowaan Màrk moomu moo leen
waccoon ca Pamfili te àndul woon ak
ñoom ci liggéey bi, yóbbaale ko warul.

39 Mbir mi nag mujje dëngoo bu metti,
ba ñu teqlikoo. Barnaba ànd ak Yowaan
Màrk, dugg gaal, jëm Sippar. 40 Póol

† **15:14** 15.14 Simoŋ mooy Piyeer ba tey.

moom, taamu Silas, daldi ànd ak moom
dem, gannaaw ba leen bokk ya dénkee
Boroom bi ciw yiwam. 41 Ci kaw loolu
mu jaare diiwaani Siri ak Silisi, di ñaax
mboolooy gëmkat ña.

16

Timote fekksi na Póol ak Silas

1 Ci kaw loolu Póol agsi Derbe, teg ci
dëkk ba ñuy wax Listar. Ndeke ab taal-
ibee nga fa bu ñuy wax Timote; ndeyam
di gëmkatub Almasi bu bokk ci askanu
Yawut, baayam di Gereg. 2 Muy ku rafet
seede ci biir bokki dëkk yooyu di Listar
ak Ikoñum. 3 Póol nag bëgg mu ànd ak
moom, ba tax mu yóbbu ko, xarfal[*] ko
ndax Yawut ya dëkke woon gox ba, ngir
ñépp a xamoon ne baayam ab Gereg la.
4 Ba loolu amee ñuy wër dëkk ya, di jottli
dogal yi tukkee ca ndawi Yeesu yaak magi
Yerusalem, ngir ñu sàmm ko. 5 Mboolooy
gëmkat ñi di gëna feddliku ci wàllu ngëm,
seeni lim di yokku bés ak bés.

Yàlla feeñu na Póol

6 Xel mu Sell mi nag tere leena yégleji
kàddu gi ca diiwaanu Asi, ba tax ñu jàlli
biir diiwaanu Firisi ak Galasi. 7 Ñu dem
ba ca kemu Misi, nara jàlli biir diiwaanu
Bitini, Xelum Yeesu mayu leen ko. 8 Loolu
tax ñu jàlle biir Misi, àkki dëkk ba ñuy
wax Torowas. 9 Ci biir loolu am peeñu
dikkal Póol ca guddi: mu gis aw nitu
Maseduwan taxaw, di ko tinu, ne ko:
«Jàllsil Maseduwan, wallusi nu!» 10 Naka
la jot peeñu ma, mu daldi nu[†] bir ne
Yàllaa nu yebal ngir nu xamleji foofa
xibaaru jàmm bi. Ca saa sa nu fexee jàll
ba Maseduwan.

Lidi gëm na Almasi ca Filipi

11 Ci kaw loolu nu dugge Torowas gaal,
jubal dunu Samotaras, jógeeti fa, teereji
Neyapolis ca ëllëg sa. 12 Nu bawoo fa jàll
ba Filipi, dëkku gox ba jëkk ca diiwaanu
Maseduwan te di moomeelu Room. Nu
toog fa ay fan.
13 Ba bésub Noflaay ba taxawee, nu
génn ca buntu dëkk ba, ca wetu dex ga,
daldi fay gis bérab bu nu foog ne ab
jullikaay la. Nu toog fa nag, di waxtaan
ak jigéen ña fa daje. 14 As ndaw a nga ca,
di déglu; ku ñuy wax Lidi, dëkke Catir, di
jaaykatub cuubi tànnéef yu xonq curr, te
di jaamukatu Yàlla. Boroom bi nag ubbi
xolam, ba mu teewlu bu baax kàdduy
Póol. 15 Ci kaw loolu ñu sóob ko ci ndox,
moom ak waa këram. Mu daldi nu ñaan,
ne nu: «Ndegam ab gëmkatub Sang bi
ngeen ma jàppe, agsileen, dal ak man ca
sama kër.» Mu soññ nu ba nu nangu.

Tëj nañu kaso Póol ak Silas

16 Noo doon dem jullikaay ba, ab surga
bu jigéen bu rabu gisaane jàpp, dajeek
nun. Alal ju bare la ay njaatigeem daa
jële ci ngisaaneem. 17 Ndaw sa topp ci
Póol ak nun, di xaacu, naan: «Nit ñii
jaami Yàlla Aji Kawe ji lañu; dañu leen di
yégal yoonu mucc.» 18 Noonu la jàppoo
ay fani fan, ba Póol mujj xajootu ko. Mu
walbatiku ne rab wa: «Maa la sant ci turu
Yeesu Almasi, génnal ci ndaw si.» Rab wa
daldi génn ca saa sa.
19 Ba loolu amee alal ja njaatigey ndaw
sa yaakaaroon, réer leen, ñu jàpp Póol ak
Silas, diri, yóbbu ca pénc ma, fa kanam
njiit ya. 20 Ñu taxawal leen fa àttekat
ya, ne: «Ñii ñoo yëngal sunu dëkk bi, di
ay Yawut 21 yuy xamle aada yoy, nun ñiy
waa Room, sañunu koo nangu, sañunu
koo jëfe.»
22 Ci kaw loolu mbooloo ma it dal ci
seen kaw; àttekat ya futti seeni yére,
daldi santaane ñu dóor leen ay yar. 23 Ñu
dóor leen ay yar yu bare, sànni leen ca
kaso ba, boole ca jox boroom kaso ba
ndigalal wattu leen bu baax. 24 Ndigal
loolu nag tax mu sànni leen ca néeg ba
gëna ruqe ca kaso ba, jéng leen.
25 Ba guddi gay xaaj, Póol ak Silas a ngay
ñaan, di sàbbaal Yàlla, ñeneen ña ñu fa
tëj di leen déglu. 26 Ci kaw loolu suuf jekki
yëngu yëngu bu mag ba kenug kaso ba di
rëng-rëngi; bunt yépp jekki ubbiku, jéngi

[*] **16:3** 16.3 Póol dafa jàpp ne gëmkatub Almasi man naa xaraf ba tey, te du yàq ci ngëmam dara. Moo tax Póol xarfal Timote, ndax xamoon na ne xaraf doŋŋ moo manoona tax Timote mucc ci sikkaangey Yawut yi gëm Almasi. [†] **16:10** 16.10 Li waral nu mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax.

ñépp dàjjiku. 27 Boroom kaso ba tiite ciy
nelaw, gis bunti kaso bi ubbiku. Mu bocci
saamaram, nara xaru, yaakaar ne ña ñu
tëj daños rëcc. 28 Póol nag àddu ca kaw
ne: «Bul lor sa bopp, nun ñépp a ngi fi.»
29 Ba loolu amee boroom kaso ba indilu
ab làmp, daldi ne saraax dugg, ne gurub
fa kanam Póol ak Silas, di lox. 30 Gannaaw
gi mu génne leen ca biti ne leen: «Sang yi,
ana lu ma wara def, ba mucc?» 31 Ñu ne
ko: «Gëmal Sang Yeesu, daldi mucc, yaak
sa waa kër.» 32 Ba loolu amee ñu xamal
ko kàddug Sang bi, moom ak waa këram
gépp. 33 Mu yóbbu leen nag ci waxtuw
guddi woowu, raxas seeni gaañu-gaañu,
ñu sóob ko ci ndox ca saa sa, moom ak
waa këram gépp. 34 Gannaaw loolu mu
yóbbu leen këram, jox leen ñu lekk, tey
bégeendoo ak waa këram gépp ci ngëm
gi ñu gëm Yàlla.
35 Ba bët setee, àttekat ya yebal alkaati
ya, ñu ne boroom kaso ba: «Ñii, yiwi
leen.» 36 Boroom kaso ba àgge Póol
ndigal la, ne ko: «Àttekat yi kat ñoo fi
yeble, ne ñu yiwi leen. Kon nag man
ngeena génn te dem ak jàmm.»
37 Póol nag ne alkaati ya: «Ñoom ñu
dóor nu ci kanam nit ñi, àtteesu nu sax
te nu diy gor ci Room gii, rax ci dolli ñu
sànni nu ci kaso bi. Léegi ñu bëgg noo
dàq ndànk ci biti? Mukk! Nañu ñëw,
ñoom ci seen bopp, génne nu.»
38 Ba mu ko defee, alkaati ya àgge
àttekat ya kàddu googu, ñu xam ne ay
gori waa Room lañu, tiitaange jàpp leen.
39 Ñu dikk, jéggalu, génne leen ci biti,
ñaan leen, ñu génn dëkk ba. 40 Noonu
lañu génne kaso ba, dellu kër Lidi. Ñu
gise faak bokki gëmkat ña, ñaax leen,
doora dem.

17

Xibaaru Yeesu yëngal na Tesalonig

1 Ba mu ko defee ñu jaare dëkk ya
ñuy wax Amfipolis ak Apoloni, doora àgg
Tesalonig, ga Yawut ya amoon ab jàngu.
2 Póol nag di leen fa fekk, na mu ko
baaxoo. Diiru ñetti bési Noflaay, mu
di leen waxal ci Mbind mi. 3 Mu di
leen tekkil Mbind mi, di leen ci firndeel
ne coonob Almasi ak ndekkiteem manul
woona ñàkk. Mu ne leen: «Yeesu mii ma
di leen xamal, mooy Almasi.» 4 Ba loolu
amee ñenn ca Yawut ya gëm, fekksi Póol
ak Silas, ñoom ak Gereg yu bare yu ragal
Yàlla, ak jigéen ñu ràññiku ñu bare.
5 Yawut ya nag am ca kañaan, daldi
foraatoo ca mbedd ma ay taxawaalukat,
dajale ay gàngoor, ba yëngal dëkk ba. Ñu
song kër Yason, di seet Póol ak Silas, ngir
yóbbu leen ca waa dëkk ba. 6 Ci kaw
loolu gisuñu leen, ñu diri Yason ak yeneen
bokki gëmkat ba ca kanam àttekat ya.
Ña ngay biral, naan: «Nit ñi tas àddinaa
ngii, agsi nañu fi, 7 te Yason a leen dalal.
Ñoom ñépp a xëtt ndigali buur Sesaar,
te naan am na beneen buur bu ñuy wax
Yeesu.» 8 Ba mbooloo ma ak àttekati dëkk
ba déggee loolu, dañoo jaaxle. 9 Ba loolu
amee ñu feyloo Yason ak ña ca des daan
ba ca war, door leena yiwi.

Póol ak Silas dem nañu Bere

10 Ba mu ko defee bokki gëmkat ña
yebal ca saa sa Póol ak Silas ca guddi ga,
ñu jëm Bere. Ñu agsi, dem ca jàngub
Yawut ya. 11 Waa Bere nag gëna am
déggin waa Tesalonig. Ñu gëm kàddu gi,
xér ci lool, bés bu nekk ñuy niir Mbind
mi, ngir xam ndax la ñu leen di wax
noonu la. 12 Ci kaw loolu Yawut yu bare
gëm, ñoom ak jigéeni Gereg ñu ràññiku,
ak ay góori Gereg ñu bare.
13 Ba loolu amee Yawuti Tesalonig dégg
ne Póol a ngay xamle kàddug Yàlla ca
Bere itam. Ñu dikkati, yëngal nit ña, ñu
def ay gàngoor. 14 Ca la bokki gëmkat
ñi yebal Póol ca saa sa, mu jëm tefes ga,
Silas ak Timote ñoom, des ca Bere. 15 Ña
dar Póol nag gunge ko ba ca dëkk ba ñuy
wax Aten, ñu doora dëpp, jottliji Silas ak
Timote kàddug Póol, ngir ñu fekksi ko nu
mu gëna gaawe.

Póol waare na ca Aten

16 Diggante ba Póol di nég Silas ak
Timote ca Aten, xolam jeex na ndax dafa
gis na dëkk ba yeboo ci jaamu ay tuur.
17 Ci biir loolu muy wax ak Yawut yaak
jaamburi ragalkati Yàlla ya ca jàngu ba,
di wax it ak waa pénc ma bés bu nekk.

[18] Ci kaw loolu ay boroom xam-xam
yu bokk ci ngérum Epikur* ak ngérum
Estowisen†, di werante ak moom. Ñenn
ña ne: «Kebatukat bii, lu muy wax
nii?» Ña ca des dégg Póol di waare
xibaaru jàmm bi ci Yeesu ak ndekkiteem,
ñu ne: «Daa mel ni ay tuur-tuuraani
doxandéem lay waareel.» [19] Ñu jàpp ko
nag, yóbbu ko ca ëttub àttekaay ba ñuy
wax Areyopas. Ñu ne ko: «Ndax man
nanoo xam njàngle mu bees mii ngay
siiwal, lu mu doon? [20] Ndax li ngay
wax kat sunu ngan-gi-nopp la. Nu bëgga
xam nag loolu lu muy tekki.» [21] Booba
waa Aten ñépp, doxandéem ak njuddu-ji-
réew, xintewuñu lenn lu moy di nettali ak
a déglu xew-xew wu bees.

[22] Ci kaw loolu Póol taxaw ca digg ëttub
Areyopas, ne leen: «Yeen waa Aten, gis
naa ne ci wet gu nekk ñu farlu ngeen
ci diine. [23] Ndax maa doon doxantu, di
seet seeni jaamookaay, ba yem ci bu ñu
bind mii mbind: "Ñeel yàlla ji nu xamul."
Loolu ngeen di màggal te xamuleen ko
nag, moom laa leen di xamal.

[24] «Yàlla mi sàkk àddina ak mboolem
li ci biiram, di Boroom asamaan ak suuf,
dëkkewul màkkaan mu ay loxo sàkk.
[25] Te it jariñoowul loxol nit, mbete ku
soxla lenn, ndax mooy may ñépp bakkan
akug noo, ak lu mu mana doon. [26] Moo
sàkke xeeti àddina yépp ci kenn nit, ñu
dëkke déndu suuf sépp, te moo leen
àppal seeni jamono, rëddal leen seen
kemi dëkkuwaay. [27] Yàllaa def loolu, ngir
xeeti àddina wut ko, làmbatu ba daj ko,
ndegam man naa am, doonte sorewul
kenn ku nekk ci nun. [28] "Ndax sunu
bakkan ak sunu yëngu ak sunug nekk,
lépp ci moom la." Mooy ba tey la ñenn ci
seeni woykat ne: "Nun itam aw xeetam
lanu." [29] Ndegam nag xeetu Yàlla lanu,
warunoo nirule Yàlla ak lenn luy wurus,
mbaa xaalis mbaa aw doj te sosoo ci
xareñtey nit akum xelam. [30] Yàlla nag
jéllale na janti ñàkka xam googa woon,
waaye tey mu ngi woo ñépp, ak fépp fu
ñu féete, ngir ñu tuub. [31] Ndaxte Yàlla
jàpp na bés bu muy àttee àddina ci dëgg,
àtte bu nit ki mu taamu di sottali; te loolu
Yàlla jox na ci ñépp firnde lu wóor, ba
mu dekkalee kooku mu taamu, ndekkite
lu dee toppul.»

[32] Naka lañu dégg waxi ndee-ndekki,
ñenn ña di ko foontoo, ña ca des ne ko:
«Dinanu la déglu, nga waxalaat nu ci
moomu mbir.» [33] Ba loolu amee Póol
bàyyikoo ca seen biir. [34] Teewul mu am
ñu ko fekksi, ba mujj gëm; Denis mi bokk
ci ëttub Areyopas ci la, ak jigéen ju ñuy
wax Damaris, ak ñeneen.

18

Póol tiiñ na waa Korent

[1] Ba loolu wéyee Póol bàyyikoo Aten,
dem Korent. [2] Mu daje fa ak Yawut bu
ñuy wax Akilas, fekk baax diiwaanu Pont.
Muy sooga jóge réewum Itali, ànd ak sox-
naam Pirsil, ndax Buur bu mag ba Këlódd
moo joxe woon ndigal ne na Yawut yépp
génn Room. [3] Póol nag miinante ak ñoom,
te fekk ñu bokk benn liggéey, di defarkati
xayma ni moom. Loolu tax mu far dal ak
ñoom, di liggéey.

[4] Ci kaw loolu bésub Noflaay bu nekk
Póol di waare ca jàngu ba, di yee Yawut
yi ak Gereg yi. [5] Ba Silas ak Timote
dikkee, bàyyikoo diiwaanu Maseduwan,
Póol xintewootul lu moy di xamle kàddu
gi, di seereel Yawut yi ne Yeesu mooy
Almasi. [6] Yawut ya nag gàntal, di ko
ŋàññ, mu yëlëb ay yéreem, misaale ko
ne jaanam wàcc na. Mu ne leen: «Yeenay
gàddu seen bakkanu bopp. Man set naa ci
wecc. Gannaaw-si-tey, ci jaambur ñi dul
Yawut laa jëm.»

[7] Mu jóge foofa, dem kër jaamburub
jaamukatu Yàlla bu ñuy wax Tisyus Yus-
tus, te këram sësook jàngu ba. [8] Teewul
Kirispus njiitu jàngu ba moom, gëm Sang
bi, mook waa këram gépp. Ñu bare

* **17:18** 17.18 Ngérum Epikur mooy kurélu njànglem Epikur, mi dee 270 at lu jiitu Almasi. Ngérum Epikur dañoo jiital seen bakkan, te fonk bànneex. † **17:18** 17.18 Ngérum Estowisen kurél la woon, gu njànglem Senon lal. Dee na 265 at lu jiitu Almasi. Ngérum Estowisen ñoo weesale seen bopp yég-yégu yaram mbaa xol yu mel ni bànneex mbaa naqar, te di ñaaxe ci muñ gu ànd ak pastéefu boroom.

ci waa Korent a gëm, gannaaw ba ñu
déggee kàddu gi, ba ñu sóob leen ci ndox.
9 Ba loolu amee Sang bi wax ak Póol ag
guddi ci biir peeñu, ne ko: «Bul tiit dara,
waaye waxal te bul noppi, 10 ndax maa
ànd ak yaw, kenn du la song, def la lu
bon, ndax xeet wu yaa laa am ci dëkk bii.»
11 At ak juróom benni weer la Póol toog ci
seen biir, di jàngle kàddug Yàlla.
12 Jant ya Galyon moomee diiwaanu
Akayi, Yawut ya dañoo mànkoo, jógal
Póol, jàpp ko, yóbbu ca àttekaay ba.
13 Ñu ne: «Kii dafa juuyoo ak yoon ci ni
muy xiire nit ñi ci jaamu Yàlla.»
14 Póol dem bay àddu, far Galyon ne
Yawut ya: «Yeen Yawut yi, su doon ag
njubadi mbaa jëf ju aay lool ju ngeen di
tawat, kon xel dina nangu ma déglu leen.
15 Waaye su dee ag dëngoo ci wàllu wax,
mbaa ay turi nit, mbaa seen yoonu bopp
nag, seetal-leen ko seen bopp. Àtte loolu
moom, duma ko nangu.» 16 Galyon daldi
leen dàqe ca àttekaay ba. 17 Ci kaw loolu
ñépp jàpp Sosten, njiitu jàngu ba, dóor ko
ca àttekaay ba, te taxul Galyon yégal ko
yaramam.

Póol délsi na Àncos gu Siri

18 Ba loolu wéyee Póol toogaat na fa
fan yu bare, doora tàggtoo ak bokk ya,
dugg gaal jëm Siri, ànd ak Pirsil ak Akilas.
Fekk na mu watu nel ca teerub Señsere,
firndeele ko aw xas wu mu xasoon.
19 Ba ñu teeree Efes, fa la Póol bàyyi
Pirsil ak Akilas. Mu dem ca jàngu ba, ba
diisoo fa ak Yawut ya. 20 Ñooñu ñaan ko,
mu toogaat fa ab diir, mu gàntal. 21 Naka
la tàggtoo ak ñoom, ne leen: «Dinaa
leen seetsiwaat, bu soobee Yàlla.» Ba
loolu amee mu dugg gaal, bàyyikoo Efes,
22 teereji Sesare. Mu dem nag Yerusalem,
nuyuji mbooloom gëmkat ña, doora dem
Àncos gu Siri.

Póol tukki na ñetteel bi yoonam

23 Póol toog na Àncos ay fan, jóge fa
wër diiwaanu Galasi, teg ca Firisi, di ñaax
mboolem taalibey foofa.
24 Ab Yawut nag bu ñuy wax Apolos te
cosaanoo Alegsàndiri, moo dikkoon Efes.
Ku rafet kàddu, te xam Mbind mi lool.
25 Kooku jotoon naa jàng yoonu Sang bi.
Mu ànd ak cawarte, di waare ak a jàngle
lu wér péŋŋ ci mbirum Yeesu, doonte
xam-xamam a ngi yemoon ci sóobeb
Yaxya ci ndox. 26 Mu tàmbalee waxe
kóolute ca jàngu ba. Pirsil ak Akilas dégg
ko, woo ko cig wet. Ñu daldi koy gëna
leeralal yoonu Yàlla wi.
27 Ba mu ko defee Apolos namma jàll
ba Akayi, bokk ya rafetlu mébétam. Ñu
bind taalibey Akayi, ngir ñu dalal ko. Ba
Apolos agsee Akayi, dimbali na lool ña fa
yiw may ñu doon ay gëmkat. 28 Ndax fa
kanam mbooloo ma la doon tiiñale Yawut
ya ay firnde yu mat sëkk, firil leen Mbind
mi, ba leeralal leen nàññ ne Yeesu mooy
Almasi.

19

Póol jàngle na ca Efes

1 Diir ba Apolos nekkee Korent, Póol
a nga jaare ca diiwaan yu tunde ya, ba
wàccsi Efes. Mu daje faakay taalibe,
2 ne leen: «Ndax ba ngeen gëmee, jot
ngeen ci Noo gu Sell gi?» Ñu ne ko:
«Nun de yégunu woon sax ne Noo gu
Sell gi am na.» 3 Mu ne leen: «Kon gan
sóobu ngeen sóobu?» Ñu ne ko: «Xanaa
sóobeb Yaxya*.» 4 Póol ne leen: «Yaxya,
sóobeb tuubeel la daan sóobe ci ndox,
di waxaale askan wi ne leen ñu gëm kiy
topp ci moom, te mooy Yeesu.» 5 Ba ñu
déggee loolu lañu sóobu ci ndox ci turu
Sang Yeesu. 6 Ba leen Póol tegee loxoom,
Noo gu Sell gi dikkal leen, ñu tàmbalee
làkk yeneen làkk, boole ci di biral waxyu.
7 Taalibe yooyu yépp a ngi wara tollu ci
fukk ak ñaar.
8 Ci kaw loolu Póol dem ca jàngu ba,
diiru ñetti weer muy waaree aw fit, di
waxal waa jàngu ba kàddu yu mata gëm
ci mbirum nguurug Yàlla. 9 Ñenn ña nag
të ticc, baña gëm, di ŋàññ Yoon wi ca
kanam mbooloo ma. Ba loolu amee Póol
bàyyi leen, daldi berook taalibe ya, bés
bu nekk muy diisoo ak ñoom ca kërug
jàngukaay gu Tiranus. 10 Loolu moo wéy
diiru ñaari at, ba mboolem waa diiwaanu

* **19:3** 19.3 Seetal ci *Màrk* 1.4.

Asi dégg kàddug Sang bi, muy Yawut, di
Gereg.

Waa Efes waaru nañu

11 Ba mu ko defee Yàlla di def ay
kéemaan yu mag yu mu sottale loxoy
Póol. 12 Mujj na sax ñuy yóbbul jarag yi
ay kaala aki taraxlaay yu laaloon yaramu
Póol, ba lu leen daloon teqlikook ñoom,
rab wu leen jàppoon, ba leen.
13 Ci kaw loolu ay Yawut yuy wër di
faj ku rab jàpp, tàmbalee roy, di tuddal
ñi rab jàpp turu Sang Yeesu, naan rab
yi: «Maa la dàq ci turu Yeesu, mi Póol
di xamle.» 14 Ña doon def jëf jooju ñooy
juróom ñaari doom yu góor yu Sewa,
sarxalkatub Yawut bu mag. 15 Loolu lañu
doon jéem bés, rab wu bon wa ne leen:
«Yeesu déy, xam naa ko. Póol it xam
naa ko. Waaye yeen, yeenay ñan?» 16 Ci
kaw loolu nit ka rab jàpp song leen, teg
leen loxo ñoom ñépp, pamti-pamtee leen,
gaañ leen, ba ñu dawe kër ga yaramu
neen.
17 Mboolem Yawut yaak Gereg ya dëkke
Efes nag yég mbir moomu, tiitaange
dikkal leen ñoom ñépp, daraja ju réy
doxe ca ñeel turu Sang Yeesu. 18 Ba mu
ko defee ñu bare ca gëmkat ña dikk, biral
seenug tooñ, daldi xamle yu bon ya ñu
daan jëfe. 19 Ci biir loolu ñu bare ñu daan
ñeengo, boole seeni téere, indi, lakk ko
fa kanam ñépp. Ba ñu xaymaa njég la,
tolloo naak juróom fukki junniy poseti
daraxma (50 000).
20 Noonu la kàddu gi lawe ba féete kaw
ci kàttanu Boroom bi.

Efes yëngu na

21 Gannaaw ba loolu wéyee, Póol ci
ndigalal Noo gu Sell gi am mébétum jaare
diiwaani Maseduwan ak Akayi, teg ca
Yerusalem. Mu ne: «Gannaaw bu ma
àggee foofu, war namaa jàll ba Room
itam.» 22 Mu daldi yebal fa Maseduwan,
ñaari jaraafam, Timote ak Eràst, moom
mu toogaat ab diir ca Asi.
23 Jant yooyu nag yemook yëngu-yëngu
bu réy bu amoon ci mbirum Yoon wi.
24 Ku ñuy wax Demetirus, ab tëggu xaalis,
moo daan defar jëmmi jaamookaay yu
ndaw yu tuur mi ñu dippee Artemis, muy
njariñ lu réy ci liggéeykat yiy nawleem.
25 Mu woo leen, ñook ña farewoo liggéey
yu ni mel, ne leen: «Bokk yi, xam ngeen
ne liggéey bii, ci la sunu teraanga nekk.
26 Yeena gis nag mbaa ngeen déggal seen
bopp ni Póol moomu di naxee ba fàbbi
mbooloo mu bare, te du ci Efes gii rekk,
daanaka Asi gépp la: Mu naay: “Yàlla yu
loxol nit sàkk du yàlla.” 27 Loolu, jéllale
naa ni mu mana gàkkale sunu liggéey bii,
waaye dina tax ñu teddadil jaamookaayu
Artemis, yàlla ju jigéen ju mag ji, ba
darajaam mujj neen, moom mi mboolem
Asi ak àddina sax di jaamu.»

28 Mbooloo ma dégg kàddu yooyu, daldi
mer lool, di xaacu naan: «Artemis mu
Efes màgg na!» 29 Ci kaw loolu dëkk bépp
ne kër-kër, ne këpp. Ñu jàpp Gayus ak
Aristàrk, waa Maseduwan ya àndoon ak
Póol ca tukki ba. Ñu daldi riirandoo wuti
ëttu joŋantekaay ba. 30 Póol nag bëgga
teewi ca kanam mbooloo ma, taalibe
ya bañ. 31 Ñenn ñay ay soppeem ca
kàngami nguur ga sax, yónnee nañu ca
moom, di ko àrtu ngir mu baña foye
bakkanam, di dem ca ëttu joŋantekaay
ba. 32 Ndaje maa nga rëb lool, ñii xaacu
ne lii, ñee xaacu, ne lee, te ña ca ëpp
sax xamuñu lu waral ndaje ma. 33 Ci
kaw loolu mbooloo ma am lu ñu digal
ku ñuy wax Alegsàndar, Yawut ya jañax
ko ca kanam, mu daldi tàllal loxoom,
ngir layool boppam ca digg mbooloo ma.
34 Naka lañu xam ne ab Yawut la, kàddu
ga di benn, jibe ca mbooloo mépp, diiru
ñaari waxtu. Ñu naan: «Artemis mu Efes
màgg na!»

35 Ndawal buur la nag mujj giifal
mbooloo ma, ne leen: «Yeen waa Efes,
ana moos ku xamul ne Efes gii mooy dëkk
biy wattukatub jaamookaayu Artemis, ak
jëmmam ji wàcce asamaan? 36 Loolu
maneesu koo weddi. Kon nag, dan-
geena wara teey, baña sañaxuy def lenn.
37 Ndax nit ñii ngeen fi indi, teddadiluñu
ay jaamookaay te waxuñu lu ñàkke sunu
yàlla kersa. 38 Su dee Demetirus ak
liggéeykat yi ànd ak moom ñoo jote ak
kenn ci ñoom, ay ëtti layoo am na fi, ay
kàngam a ngi fi di àtte. Nañu fa layooji.

39 Su dee leneen lu ngeen di sàkku nag, ca
ndajem àtte ba lees koy lijjantee. 40 Ndax
kat repp nanu ñu jiiñ nu ag fippu, te amul
lenn lu nu mana lay, ba lewal mii ndaje.»
Naka la wax loolu, daldi tas mbooloo ma.

20

Póol jaare na Maseduwan ak Geres

1 Ba yëngu-yëngu ba jeexee, Póol daa
woo taalibe ya, ñaax leen, ba noppi
tàggtoo ak ñoom, jóge fa, dellu diiwaanu
Maseduwan. 2 Ba loolu amee mu wër
gox yooyu, ñaaxe gëmkat ña kàddu yu
takku, doora dem réewum Geres. 3 Mu
toog fa ñetti weer. Gannaaw gi muy
waaja dugg gaal jëm Siri, far pexe mu
ko Yawut ya lalal feeñ, mu fomm, nara
dellu jaareji Maseduwan. 4 Ña àndoon
ak moom ñoo di Sopater doomu Pirus
ma cosaanoo Bere, ak Aristàrk ak Segond,
waa Tesalonig ya, ak Gayus, ma dëkke
Derbe, ak Timote, ak waa diiwaanu Asi
ya, Tisig ak Torofim. 5 Ñooñu ñoo jiitu,
di nu nég ca dëkk ba ñuy wax Torowas.
6 Nun nag ba màggalu Yawut, ga ñuy
wax Mburu mu amul lawiir weesee lanu
dugge gaal fa dëkk ba ñuy wax Filipi, am
juróomi fan ca yoon wa, door leena fekksi
ca Torowas, toog fa juróom ñaari fan.

Póol dekkal na nit ca Torowas

7 Ca ndoortel ayu bés ba, naka lanu
daje ngir dagg mburum bokkoo mi*, Póol,
yékkati kàddu, di wax ak gëmkat ñi,
ndax fekk na mu bëggoona dem ca ëllëg
sa. Wax ja nag law ba guddi ga xaaj. 8 Ay
làmp yu baree nga woon ca néegu kaw
taax ma ñu daje woon. 9 Ci biir loolu ab
xale bu góor bu ñuy wax Ëtikus ma nga
tooge kéméju palanteer ba. Ngëmment
dab ko, te kàddug Póol ga yàgg lool. Ay
nelaw nag jàpp waa ji, mu xàwwikoo ca
ñetteelu taax ma, daanu, ñu yékkati ko,
fekk mu dee.
10 Ba loolu amee Póol wàcc, tiim ko,
daldi koy téye ci diggante ñaari loxoom,
ne leen: «Buleen jaaxle, mu ngi dund.»
11 Mu yéegaat, dagg mburu ma, lekk.
Waxaat na lu yàgg, ba njël jot, mu sooga
dem. 12 Xalelu góor ba moom, nit ñaa ko
yóbbu, muy dund, seen xel doora dal bu
baax.

Póol tàggtoo naak gëmkati Efes

13 Nun nag nu jiituji, dugg gaal jëm
Asos, fa nu nara yebe Póol, na mu ko
mébéte woon, ndax Póol ci boppam moo
xalaatoona jaare ci yoonu suuf si ba
fekksi nu fa. 14 Ba mu nu fekksee ca Asos,
nu yeb ko, daldi dem Mitilen. 15 Nu jóge
fa, tëmb ba agsi ca ëllëg sa fa janook dunu
Kiyos, bés ba ca topp, nu àgg Samos, bés
ba ca toppaat, nu àgg Mile. 16 Ndax Póol
daa fasoon yéeney teggi Efes, ngir baña
yàgg diiwaanu Asi; booba day gaawtu,
ngir màggalu Pàntakot man koo fekk
Yerusalem.
17 Fa Mile la Póol yónnee ca Efes, woolu
magi gëmkat ñi. 18 Ba ñu dikkee, mu ne
leen:
«Yeen ci seen bopp xam ngeen bu baax,
ca bés ba ma jëkkee teg sama tànk Asi, ba
tey jii, ni ma masa doxale ak yeen, 19 di
jaamoo Boroom bi ag woyof gu mat sëkk,
ci biiri rongooñ ak nattu yu ma pexey
Yawut yi teg. 20 Te amul lenn lu leen
di jariñ, lu ma leen nëbb, bañ leen koo
xamal; jàngal naa leen ci mbeddum buur
ak ci biir kër yi. 21 Dénk naa Yawut yi ak
Gereg yi ne leen, ñu tuub ci Yàlla te gëm
sunu Sang Yeesu.
22 «Léegi maa ngii ci curgag Noo gu Sell
gi, di dem Yerusalem, lu ma fay dal sax,
xawma ci dara, 23 lu moy li ma Noo gu Sell
giy seereel ci dëkkoo dëkk, ne ma ay jéng
aki coono moo may nég. 24 Waaye sama
bakkan soxalu ma, xanaa ma bey samaw
sas, ba sottal liggéey, bi ma Sang Yeesu
dénk, te mooy seedeel xibaaru jàmm bu
yiwu Yàlla wi.
25 «Léegi nag xam naa ne mboolem
yeen ñi ma duggoon ci seen biir, di yégle
nguurug Yàlla, dootuleen ma gis. 26 Moo
ma tax di seere bésub tey, ne wàccoo
naak ñépp, deesu ma topp benn bakkan.
27 Ndax mboolem li Yàlla nar bañuma
leen cee xamal lenn. 28 Wattuleen nag
seen bopp, wattu mboolem gétt, gi leen

* **20:7** 20.7 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

Noo gu Sell gi sàmmloo, te ngeen foral
mbooloom gëmkati Yàlla, mi Yàlla jote
deretu boppam. 29 Man nag xam naa ne
gannaaw bu ma demee, ay bukki yu ñàng
dinañu tàbbi ci seen biir te duñu ñéeblu
gétt gi. 30 Ci seen biir sax la aw nit di
jóge taxaw, di wax ndëngte, ngir xiirtal
taalibe yi, ba ñu topp leen. 31 Teewluleen
nag te fàttliku ne diiru ñetti at, guddi ak
bëccëg, masumaa noppee àrtu kenn ku
nekk ci yeen, bay jooy sax.

32 «Léegi nag, dénk naa leen Yàlla ak
kàddug yiwam, gi leen mana dooleel,
dencal leen seen muur ci biir mboolem
nit ñi ñu sellal. 33 Du lenn lu ma xemmem
ci kenn; du xaalis, du wurus du koddaay.
34 Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne,
muy sama soxlay bopp, di yoy ñi ànd ak
man, sama loxo yii laa liggéeye lu ma ko
faje. 35 Nu nekk laa leen wone ne sunu
wartéef mooy nu liggéeye noonu bu baax,
ngir dimbali néew-doole yi, tey fàttliku
kàddug Sang Yeesu, ga mu noon: "Nangu,
joxee ko ëpp barke."»

36 Naka la wax loolu, daldi sukkandoo
ak ñoom ñépp, ñaan. 37 Ba loolu amee
ñépp jooyoo jooy yu metti, laxasu ko,
fóon ko. 38 La leen yokk aw tiis nag
mooy kàddu ga mu leen wax, ne leen:
«Dootuleen ma gis.» Ba mu ko defee, ñu
gunge ko ba ca gaal ga.

21

Póol jublu na Yerusalem

1 Gannaaw ba nu tàggoo ak ñoom, nu
dugg gaal, jubal dunu Kos, teg ca teeri ca
dunu Rodd, jóge fa, jàll ba Patara. 2 Nu
gis fa gaal gu jëm Fenisi, dugg ca, daldi
teddi. 3 Naka lanu dem ba séen dunu
Sippar, wacc ko nag sunu wetu càmmoñ,
jublu diiwaanu Siri, ba teeri Tir, ndax fa
la gaal gi waroona yebbi ab yebam. 4 Nu
seet taalibey foofa, ba gis leen, toog ak
ñoom juróom ñaari fan. Ci biir loolu
Noo gu Sell gi di leen xiir ci wax Póol,
ne ko bumu dem Yerusalem. 5 Ba nu fa
amee fan yooyu lanu fa bàyyikoo, dem,
ñu gunge nu, ñoom ñépp, ñook seeni
soxna ak seeni doom. Nu dem ba génn
dëkk ba, daldi sukk ca tefes ga, ñaan. 6 Ba
loolu amee nu tàggtoo ba noppi, dugg ca
gaal ga, ñoom ñu ñibbi.

7 Nun nag ba nu jógee Tir, danoo ñoqli
ba teeri Patolemayis. Nu nuyoo faak
bokki taalibe ya, toog faak ñoom benn
fan. 8 Ca ëllëg sa nu dem ba àgg Sesare.
Nu dem kër Filib, xamlekatu xibaaru
jàmm, bi bokk ci Juróom ñaar ñi*. Nu
dal ak moom. 9 Filib moomu amoon na
ñeenti doomi janq yuy waxe ay waxyu.

10 Gannaaw ba nu fa toogee ay fan, ab
yonent bu ñuy wax Agabus jóge Yude,
agsi. 11 Mu dikk ba ci nun, jël ngañaayal
Póol, yeewe ko ay tànkam aki loxoom,
daldi ne: «Noo gu Sell gi dafa wax ne:
"Ki moom ngañaay lii, nii la ko Yawut yiy
yeewe ca Yerusalem, jébbal ko jaambur
ñi dul Yawut."»

12 Ba nu déggee loolu, nun ak waa
gox baa tinu Póol, ne ko bumu dem
Yerusalem. 13 Ci kaw loolu Póol ne: «Lu
ngeen di def nii, di jeexal sama xol?
Waxuma ñu yeew ma rekk, waaye dee sax
nangu naa koo def ci Yerusalem ngir Sang
Yeesu.» 14 Naka lanu wax, wax, mu të, nu
bàyyi, daldi ne: «Kon nag yal na Boroom
bi sottal coobareem!»

15 Gannaaw fan yooyu lanu fabu, ngir
dem Yerusalem. 16 Ci biir loolu ay taalibe
yu dëkke Sesare ànd ak nun, yóbbu nu fa
nu wara dali, ca kër ku ñuy wax Manason,
ma cosaanoo Sippar, te di taalibe bu
yàgg.

Póol agsi na Yerusalem

17 Ba nu agsee Yerusalem nag, bokki
taalibe ya bége nañu noo dalal. 18 Ca ëllëg
sa Póol ànd ak nun, seeti Yanqóoba, fekk
mag ñépp a nga fa teew. 19 Póol nuyook
ñoom, ba noppi benn-bennalal leen jëf, ji
Yàlla sottale liggéeyam ci biir jaambur ñi.

20 Ñu dégg ca, daldi sàbbaal Yàlla, ba
noppi ne ko: «Mbokk mi, xoolal ñaata
junniy Yawut a doon ay gëmkat, te ñoom
ñépp di ñu xér ci yoonu Musaa. 21 Ñoo
dégg nag sab jëw, ñu ne dëddu yoonu
Musaa mooy li ngay jàngal mboolem
Yawut yi dëkk ci biir jaambur ñi, naan

* **21:8** 21.8 Juróom ñaar ña ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloom gëmkat ña ca Yerusalem. Seetal ci 6.5.

leen buñu xarfal seeni doom, te buñu
topp sunuy aada. 22 Lu ciy pexe nag?
Ndax kat duñu umple ne dikk nga.
23 Léegi daal, dangay def li nu lay wax nii:
nu ngi feek ñeenti nit ñu am lu ñu xasal
Yàlla. 24 Ñoom ngay àndal, nga bokk
ak ñoom setlu, te nga gàddu seen peyu
wateefu bopp, wi boroom xas wu ni mel
aadawoo. Su ko defee ñépp ay xam ne li
ñu lay jëwe, dara amu ci, te yoonu Musaa
ngay jëfe, di ko sàmm. 25 Naka gëmkat ñi
dul Yawut nag, bind nanu leen li nu dogal,
ne leen ñu moytu ñam wu ñu sarxal ay
xërëm, moytoo lekk deret ak yàppu mala
mu ñu tuurul deretam, te moytu powum
séy.»

26 Ca ëllëg sa Póol ànd ak nit ña, bokk
ak ñoom setlu, dugg ca kër Yàlla ga. Mu
daldi xamle bés ba seen àppu setlu di mat,
ba jooxe ba ci war génn, ñeel kenn ku
nekk ci ñoom.

Jàpp nañu Póol

27 Ba àppu juróom ñaari fan yay waaja
jeex, Yawut ya jóge diiwaanu Asi gis Póol
ca kër Yàlla ga. Ñu yëngal mbooloo
mépp, jàpp ko, 28 di xaacu naan: «Wallee,
bokki Israyil! Waa jii, mooy kiy wër
fépp, di waare ñépp kàddu gu safaanook
njariñal xeet wi, ak yoonu Musaa ak
bérab bii. Rax ci dolli mu indi ci kër Yàlla
gi ay Gereg, ba sobeel bérab bu sell bii.»
29 Booba Torofim mu Efes la ñu gisoon ca
dëkk ba, mu ànd ak Póol, ñu yaakaar ne
Póol da koo yóbbu ca kër Yàlla ga. 30 Ba
loolu amee dëkk ba bépp màbb, nit ña ne
kër-kër, ne këpp, ñu jàpp Póol, génne ko
kër Yàlla ga rekk, daldi tëj bunt ya.

31 Naka lañu koy wuta rey, ñu àgge
njiital gàngooru Room ba yore kilifteef
ga, ne ko Yerusalem gépp salfaañoo na.
32 Ca saa sa mu ànd ak ay dag, ak njiiti
takk-der, ne jaas ca biir mbooloo ma.
Yawut ya nag gis njiital gàngoor ga ak dag
ya, daldi dakkal yar ya ñu doon dóor Póol.

33 Ci kaw loolu njiit la agsi, jàpp ko,
daldi santaane ñu jénge ko ñaari càllala.
Ba loolu wéyee mu laajte, ne: «Kii ku mu
doon, ak lu mu def?» 34 Ñenn ca mbooloo
ma xaacu ne lii, ña ca des ne laa. Ñolñol
ja nag tax manu caa xam dara lu leer. Mu
daldi santaane, ñu yóbbu ko ca biir tata
ja. 35 Ba Póol àgge ca dëggastali tata ja,
mbooloo ma daa sànju ak doole, ba takk-
der ya mujj fab Póol, gàddu ko. 36 Ndax
booba mbooloo mu réy a ko topp, di xaacu
naa: «Na dee!»

Póol layoo na ak Yerusalem

37 Naka lañu koy waaja dugal ca tata ja,
Póol ne njiitu gàngoor ga: «Ndax man
naa laa wax baat?» Mu ne ko: «Ndeke
dégg nga gereg? 38 Kon du yaay waayu
Misra jooju yëngaloon dëkk bi ci fan yii,
te yóbbu woon ñeenti junniy Bóomkat ya
(4 000) ca màndiŋ ma?» 39 Póol ne ko:
«Man de ab Yawut laa, di as goru Tàrs,
dëkk bu ñàkkul tur ba ca diiwaanu Silisi.
Dama lay ñaan, nga may ma, ma wax ak
mbooloo mi.» 40 Mu may ko. Póol taxaw
ca dëggastal ya, tàllal mbooloo ma loxo,
ñu ne selaw. Mu wax ak ñoom ci yawut,
ne:

22

1 «Yeen bokk yi, yeen samay baay,
dégluleen léegi li ma leen di wax.» 2 Ba
ñu déggee yawut ya muy waxe ak ñoom,
ñu gën ne xerem.

Póol ne leen: 3 «Man ab Yawut laa,
juddoo Tàrs ca diiwaanu Silisi, yaroo ci
dëkk bii. Ci keppaaru Gamalyel laa jànge,
njàng mu dëppoo bu mat sëkk ak sunu
yoonu maam. Ma doonoon ku xér ci
Yàlla ni mboolem yeen ñii tey. 4 Yoon
wii tey, daan naa fitnaal ñi ko gëm ba
sabab seenug dee. Yeew naa góor, yeew
jigéen, tëjlu leen kaso. 5 Sarxalkat bu mag
bi, ak mboolem kurélu mag ñi man nañu
ma cee seede. Ci ñoom sax laa nangoo
woon bataaxal bu jëm ca bokki Yawut ya
ca Damaas, ga ma jëmoon, ngir yeewe fa
gëmkati Yoon wii nekkoon foofa, ba indi
leen Yerusalem, ngir ñu mbugal leen.

6 «Yàlla def ma topp yoon wa, ba jub
Damaas ci digg bëccëg rekk, ag melax
gu mag jekki fettaxe asamaan, ne ràyy fi
ma wër. 7 Ma ne dàll fi suuf, daldi dégg
baat bu ma ne: “Sóol, Sóol, lu tax nga
di ma bundxatal?” 8 Ma ne ko: “Sang
bi, yaa di kan?” Mu ne ma: “Man maay
Yeesum Nasaret, mi ngay bundxatal.” 9 Ñi
ma àndaloon gis nañu leer gi, waaye ki

wax ak man, xamuñu li mu wax. 10 Ma
ne ko: “Sang bi, nu may def?” Sang
bi ne ma: “Jógal dem Damaas, dees na
la wax foofa mboolem li ñu la sas, nga
def ko.” 11 Gisatuma woon dara ndax
leeraayu melax ga; ña ma àndal ñoo ma
mujj wommat, ba ma agsi Damaas.

12 «Ku ñuy wax Anañas nag ma nga
woon ca Damaas. Ku am diiney yoonu
Musaa te rafetub jëw ci biir mboolem
Yawuti dëkk ba. 13 Mu dikk taxaw fi sama
wet, ne ma: “Mbokk mi Sóol, gisal na
woon.” Ca saa sa, may gis na woon, di ko
xool. 14 Mu ne ma: “Sunu Yàllay maam
moo la dencal céru ràññee coobareem,
ak gis Aji Jub ji, dégg ko, muy wax ak
yaw. 15 Ndax li nga gis, dégg ko, yaa
koy seedeel nit ñépp. 16 Léegi nag, looy
nég? Jógal, ñu sóob la ci ndox, nga
set, teqlikook say bàkkaar, te tudd turu
Yeesu.”

17 «Yàlla def, gannaaw ba ma délsee
Yerusalem, ma doon ñaan ca kër Yàlla ga,
daldi daanu leer. 18 Ma gis Sang bi, mu
ne ma: “Gaawal, daw génn Yerusalem, li
nga may seedeel, duñu ko nangu.” 19 Ma
ne ko: “Sang bi, ñoom ci seen bopp xam
nañu ne jàngu ci kaw jàngu, maa fa daan
tëjlu ak a cawlu ñi la gëm. 20 Te it ba
ñuy tuur deretu Eccen, sa seede ba, man it
maa nga fa woon, juboo caak ñoom, te ña
ko rey, maa leen doon wattul seeni yére.”
21 Mu ne ma: “Demal, man, fu sore laa lay
yebal ca ña dul Yawut.”»

Póol as goru Room la

22 Ba ba muy wax loolu, mbooloo maa
nga koy déglu. Ba ñu déggee kàddu
yooyu lañu xaacu ne: «Jëleleen ko ci kaw
suuf! Ku mel ni kii yeyoowula dund!»
23 Ña ngay yuuxoo, di sànni seeni yére,
tibb suuf, callmeeru. 24 Ci kaw loolu njiitu
gàngoor ga santaane, ñu dugal Póol ca
tata ja te laaje ko ay yar, ngir xam lu
waral ñu di ko yuuxoo noonu. 25 Naka
lañu ko yeew ngir dóor ko ay kàccri, mu
ne njiitu takk-der ba fa taxaw: «As goru
Room bu yoon dabul, mbaa am nga sañ-
sañu dóorlu ko?»

26 Njiitu takk-der ba dégg loolu, daldi
dem ba ca njiital gàngoor ga, xamal ko ko,
ne ko: «Li ngay def nag? Nit kii as goru
Room la!» 27 Njiital gàngoor ga dikk, ne
Póol: «Yaw wax ma, ndax as goru Room
nga?» Mu ne: «Waaw.» 28 Mu ne ko:
«Man de xaalis bu bare laa jënde sañ-
sañu doon as goru Room.» Mu ne ko:
«Man nag moom laa judduwaale.» 29 Ña
ko doon waaja laaje ay dóor nag dànd ko
ca saa sa. Njiital gàngoor ga it tiit na, ba
mu yégee ne Póol as goru Room la, te fekk
mu yeewlu ko.

Póol taxaw na ca kurélu àttekati Yawut ya

30 Ca ëllëg sa nag njiital gàngoor ga
bëgga am lu ko leer nàññ ca la Yawut ya
jiiñ Póol. Mu yiwi ko, woolu sarxalkat yu
mag ya, ak mboolem kurélu àttekat ya.
Ci kaw loolu mu indi Póol, taxawal ko ci
seen kanam.

23

1 Ba loolu amee Póol xool jàkk waa
kurél ga, ne leen: «Bokk yi, man de xel
mu dala dal laa masa jëfe fi kanam Yàlla,
ba bésub tey jii.» 2 Anañas sarxalkat bu
mag ba nag sant ña taxaw ca wetu Póol,
ne leen: «Fél-leen gémmiñam». 3 Póol ne
ko: «Fél la yaw, moom la Yàlla di waaj,
jinigalkat bee, mbete miir bu ñu weexal!
Yaa ngi toog, topp yoon, di ma àtte, te
teewul nga xëtt yoon, di ma dóorlu!»
4 Waa géew ba ne ko: «Sarxalkatub Yàlla
bu mag bi ngay xas nag?» 5 Póol ne
leen: «Bokk yi, xawma woon ne mooy
sarxalkat bu mag bi, ndax bindees na ne:
“Sa kilifag askan, bu ko wax naka-su-dul-
noonu.”»

6 Fekk na Póol xam ne lenn ca kurél
gaa nga bokk ca ngérum Sadusen ya,
ña ca des bokk ca ngérum Farisen ya.
Mu daldi àddu ca kaw ca biir géew
ba, ne: «Bokk yi, man de ab Farisen
laa, di doomu Farisen; li ñu may àttee
nag mooy sunu yaakaar ak sunu ngëm
gi nu bokk ci mbirum ndee-ndekki.»
7 Naka la wax loolu Farisen yaak Sadusen
ya tàmbalee werante, ba mbooloo ma
xàjjalikoo. 8 Ndax Sadusen yi dañu ne
ndee-ndekki ak malaaka ak rab, dara amu
ci, te Farisen yi ñoom, yooyu yépp lañu
dëggal.

9 Ci kaw loolu coow lu réy jib. Ñenn ca
firikati yooni làngu Farisen ya, ne bërét,
àddook doole, ne: «Gisunu lenn lu bon
ci nit kii. Ku xam ndax aw rab a wax
ak moom, mbaa malaaka?» 10 Xuloo ba
nag gëna tàng, ba njiital gàngoor ga mujj
ragal ñu sëxëtoo Póol, ba def ko ay dog.
Mu daldi sant lenn ca xarekat ya ñu wàcc,
jële Póol ci biir nit ñi, yóbbu ko ca tata
ja. 11 Ca guddi ga Sang bi feeñu Póol, ne
ko: «Na sa xel dal. Ni nga ma seedeele ci
Yerusalem, noonu nga ma wara seedeeleji
ca Room.»

Yawut ya fexeel nañu Póol

12 Ba bët setee Yawut ya daje, daldi
xasoo, ne duñu lekkati, duñu naanati, ba
kera ñu reyee Póol. 13 Ña lal pexe moomu,
ëpp nañu ñeent fukk. 14 Ñu dem ca
sarxalkat yu mag ya ak mag ña, ne leen:
«Danoo giñ ne dunu dugalati dara sunu
gémmiñ, ba kera nu reyee Póol. 15 Léegi
nag yeen ak kurélu àttekat yi, ñaanleen
njiital gàngoor gi, mu indi Póol ba ci yeen,
mu mel ni dangeena bëgga seetaat bu
baax mbiram. Nun nag fagaru nanu, ngir
bala moo agsi, nu rey ko.»

16 Jarbaatub Póol bu góor nag yég tëru
ma. Mu daldi dem ba ca tata ja, dugg,
yégal ko Póol. 17 Póol woo kenn ca njiiti
takk-der ya, ne ko: «Yóbbul xale bu góor
bii ba ci njiital gàngoor gi, ndax am na lu
mu ko wara wax.» 18 Njiital xare ba ànd
ak xale ba, yóbbu ko ca njiital gàngoor
ga, ne ko: «Póol, mi ñu tëj, moo ma woo,
ñaan ma, ma indil la xalelu góor bii, ndax
am na lu mu lay wax.»

19 Ba loolu amee njiital gàngoor gi jàpp
ci loxol xalelu góor bi, wéetoo ak moom,
ne ko: «Ana loo may xamal?» 20 Mu ne
ko: «Yawut yi ñoo mànkoo ci ñaan la, nga
yóbbu Póol ëllëg ca kurélu àttekat ya,
mu mel ni dañoo bëgga seetaat bu baax
mbiram. 21 Yaw nag bu leen ko may, ndax
lu ëpp ñeent fukk ci ñoom a koy tëru,
te xasoo nañu ne dootuñu lekk, dootuñu
naan, ba kera ñu ko reyee. Fagaru nañu
ba noppi, di xaar sa ndigal.» 22 Njiital
gàngoor ga daldi koy yiwi, ne ko: «Bul
wax kenn ne ko àgge nga ma lii.»

Yóbbu nañu Póol Sesare

23 Ba mu ko defee mu woo ñaari njiiti
takk-der, ne leen: «Waajal-leen ñaar
téeméeri xarekat ak juróom ñaar fukki
gawar ak ñaar téeméeri boroom xeej,
ngir ngeen dem Sesare bu juróom ñeenti
waxtu jotee ci guddi. 24 Te itam nangeen
waajalal Póol daamar, waral ko, ngir
yóbbu kook jàmm ba ca Feligsë, boroom
réew mi.» 25 Mu bind nag bataaxal bu ne:

> 26 Ñeel la yaw boroom réew mi,
> Feligsë mu tedd mee tedd, bawoo ci
> man Këlódd Lisiyas, mi lay nuyu. 27 Nit
> kii la Yawut yi jàppoon, di ko waaja rey,
> far ma dikk ànd ak lenn ci gàngoor gi,
> wallu ko, ndax fekk na ma yég ne as
> goru Room la. 28 Ma bëggoona xam
> nag lan lañu koy sikk, ba tax ma yóbbu
> woon ko ca seen kurélu àttekat ya.
> 29 Ma gis nag ne li ñu ko jiiñ, ci seen
> mbiri yoonu diine rekk la, waaye du
> lenn lu jar rey, mbaa jéng. 30 Ba ñu
> ma àggee am tëru mu ko Yawut yi
> waajaloon nag, ci laa ko yebal ci yaw
> ci saa si. Jox naa itam ndigal ñi ko sikk,
> ne leen ñu wax ci sa kanam, gan tooñ
> lañu ko toppe.

31 Ba loolu amee xarekat ya def la ñu
leen digal, yóbbu Póol ci guddi ba ca dëkk
ba ñuy wax Antipataris. 32 Ca ëllëg sa
takk-der yay deme tànk waññiku, délsi ca
tata ja, bàyyi gawar ga, ñu gunge Póol ba
mu àgg. 33 Gawar ga àgg Sesare, daldi
jébbal boroom réew ma bataaxal ba,
jébbal ko Póol itam. 34 Boroom réew ma
jàng bataaxal ba, daldi laaj ci ban diiwaan
la Póol bokk, ba xam ne diiwaanu Silisi
la bokk. 35 Mu ne ko: «Xaaral ba say
tuumaalkat itam dikk, ma déglu la.» Mu
santaane nag, ñu denc ko ca kër buur
Erodd.

24

Póol layoo na ci kanam boroom réew ma

1 Ñu teg ca juróomi fan, Anañas sarx-
alkat bu mag ba dikk, ànd ak ay mag,
ak ab layookat bu ñuy wax Tertul. Ñu
jébbalsi boroom réew ma, tuuma ja ñu

teg Póol. 2 Ñu woo Póol, Tertul daldi
yékkati kàddug tuuma, ne: «Kilifa gi, ci
yaw la jàmm ju yaa ame, te yaa fàggu ay
coppite yu ñeel askan wi. 3 Saa su nekk,
ak fépp fu nu tollu lanu ràññee loolu,
yaw Feligsë mu tedd mi, te di la ko sante
lool. 4 Gannaaw buggunu laa yeexal nag,
rikk baaxeeti nu, déglu nu tuuti. 5 Waa
jii lanu gis ne ab rambaaj la buy sabab
réeroo ci biir Yawuti àddina sépp. Moom
mooy njiitu ngér mu sikk mi ñuy wax
Nasareen ñi. 6-7 Kër Yàlla ga sax jéem
na koo teddadil, noo ko jàpp. 8 Yaw ci
sa bopp, soo ko laajaatee ci mbir moomu
mépp, dinga gis li nu koy jiiñ.» 9 Yawut ya
itam dëggal tuuma ja, ne noonee la mbir
ma ame.

10 Ba loolu amee boroom réew ma jox
Póol kàddu gi. Mu ne: «Xam naa ne at yu
baree ngii ngay àtte xeet wi. Moo tax ma
am cawartey layool sama bopp. 11 Man
ngaa leerlul sa bopp ne ba ma demee
Yerusalem di màggali ak léegi weeseegul
fukki fan ak ñaar. 12 Te giseesu ma may
werante, mbaa may yëngal mbooloo; du
ca kër Yàlla ga, du ca jàngu ya, du ca
biir dëkk ba. 13 Te itam li ñu may jiiñ nii
tey, manuñu cee firndeel dara. 14 Lenn de
man naa la koo nangul. Yoon woowu ñu
ne mooy ngér mu sikk, moom laay topp,
di ko jaamoo sunu Yàllay maam. Teewul
mboolem lu ñu bind ci yoonu Musaa ak
téerey yonent yi, gëm naa ko. 15 Yaakaar
ji ma am, mooy yaakaar ji ñu am ñoom
itam, ne ñi jub ak ñi jubadi, ñépp ay bokk
dekki ëllëg. 16 Moo tax fu ma tollu, man
itam, may def lu ma man ngir am xel mu
dal, wàccoo ak Yàlla, wàccoo ak nit ñi.

17 «Samay tànk nag, gannaaw gëjeb at
yu bare, moo doon indil samaw askan, ay
ndimbal ak ay sarax yu ñeel Yàlla. 18 Ci
biir loolu lañu ma fekk ca biir kër Yàlla ga,
ma setlu, te du mbooloo, du coow lu ma
indaale. 19 Xanaa ñenn Yawuti diiwaanu
Asi ña ma fa fekkoon. Ñooñoo ma
waroona tuumaal fi sa kanam, ndegam
am nañu lenn lu ñu ma sikke. 20 Mbaa
boog, na nit ñii ci seen bopp wax gan
ndëngte lañu ma gisal, keroog ba ma
taxawee ca kurélu àttekat ya! 21 Xanaa
genn kàddu ga ma taxawoon ca seen
biir, àddu ko ca kaw ne: “Mbirum ndee-
ndekki gi ma gëm, moom lañu may àttee
ci seen kanam tey!”»

22 Booba Feligsë jotoon naa am lu ko
leer ci mbirum Yoon wi. Mu yiweegum
leen nag, ne leen: «Bu Lisiyas njiital
gàngoor gi dikkee, dinaa àtte seen mbir.»
23 Ci kaw loolu mu sant njiitu takk-der
ba, ne ko mu may Póol bët, woyofal ko
jataayu kasoom te baña aaye ay nitam ñu
topptoo ko.

24 Ñu teg ci ay fan, Feligsë dikk, ànd ak
soxnaam Dursil, mi dib Yawut. Mu woolu
Póol, déglu kàddoom ci ngëm gi sababoo
ci Yeesu Almasi. 25 Naka la Póol wax ci
mbirum njub, ak moom sa bakkan, ak
àtteb bés-pénc, Feligsë daldi tiit, ne ko:
«Léegi, man ngaa demagum, bu ma ko
talee, dinaa la wooluwaat.» 26 Ci biir loolu
Feligsë yaakaar itam ne jombul mu jële
xaalisub neexal ci Póol, ba tax mu woolu
ko ay yooni yoon, ngir waxtaan ak moom.

27 Ba ñu ca tegee ñaari at yu mat, ku
ñuy wax Porsiyus Festus wuutu Feligsë.
Feligsë nag bëggoon lu neex Yawut ya, ba
tax mu bàyyi Póol ca kaso ba.

25

Póol layoo na ca kanam Festus

1 Festus nag toogsi diiwaanam ba am
fa ñetti fan. Gannaaw loolu mu dem
Yerusalem. 2 Sarxalkat yu mag yi, ak njiiti
Yawut yi boole ko ak Póol. Ñu dagaan ko,
3 tinu ko ngir mu woolu Póol Yerusalem,
ndax fekk na leen lal pexem rey ko ca
yoon wa. 4 Festus itam ne leen Póol a nga
ñu tëj kaso ca Sesare, te moom ci boppam,
fa la nara gaaw, dellu. 5 Mu ne leen: «Kon
nag, na nit ñu am baat ñu bokk ci yeen,
ànd ak man, tuumaali waa ji, ndegam am
na fenn fu mu tooñe.»

6 Festus toogaatul ak ñoom lu wees
juróom ñett ba fukki fan, doora dellu
Sesare. Ba mu agsee ba ca ëllëg sa la toog
ca àttekaay ba, joxe ndigal, ñu indi Póol.
7 Ba Póol dikkee, Yawut ya jóge Yerusalem
yéew ko, teg ko tuuma yu bare te réy, te
manuñu cee firndeel lenn.

8 Ci kaw loolu Póol weddi tuuma yi,
ne: «Muy yoonu Yawut yi, di kër Yàlla
gi, di Buur bu mag bi Sesaar, tooñuma ci

kenn.» 9 Festus nag bëgg lu neex Yawut
yi, tax mu ne Póol: «Ndax nangu ngaa
dem Yerusalem, ñu àttee la foofa ci mii
mbir ci sama kanam?»

10 Póol itam ne ko: «Maa ngi nii taxaw
ci kanam àttekaayu Buur Sesaar; te fii
lañu ma wara àttee. Yawut ñi nag,
defuma leen dara, te yaw ci sa bopp, wóor
na la. 11 Su ma tooñee, su ma defee
lenn lu dee di àtteem, tinuwma ngir baña
dee. Waaye su lenn amul ci li ma ñii di
jiiñ, kenn amul sañ-sañu jébbal ma leen.
Buur Sesaar nag laa dénk sama bopp!»

12 Ci kaw loolu, Festus gise ak waa kurél
ga, ba noppi ne ko: «Sesaar nga dénk sa
bopp, ca Sesaar nga jëm.»

Festus diisoo na ak buur Àggripa

13 Gannaaw ab diir buur Àggripa ànd
ak jigéenam Berenis ganesi Sesare, ngir
nuysi Festus. 14 Ba ñu fa amee ab diir,
Festus diis Buur Àggripa mbirum Póol,
ne ko: «Jenn waay ju ñu tëj kaso la
nu Feligsë bàyyee. 15 Ba ma demee
Yerusalem, moom la ma sarxalkat yu mag
yeek njiiti Yawut yi booleeloon, di sàkku
ci moom ab daan. 16 Ma ne leen: “Aaday
Room daal nanguwul ñu jébbale nit, ngir
ñu rey ko, te jëkkula jàkkaarloo ak ñi
ko tuumaal, ba mana layal boppam ci
mbir mi ñu ko tuumaal.” 17 Ba ñu dikkee
fekk ma fii itam, yàggaluma ci dara, ca
ëllëg sa sax laa toog ca àttekaay ba,
daldi joxe ndigal, ñu indi waa ji. 18 Ba
tuumaalkat ya taxawee nag, feeñaluñu
jenn tuuma ju bokk ci yu bon, yi ma
foogoon, 19 xanaa seen yenn yëfi diiney
bopp yu ñu juboowul, ak mbirum ku ñuy
wax Yeesu mu dee woon, te Póol moomu
di dëggal ne mu ngi dund ba tey. 20 Loolu
nag jaaxal ma, ba ma laaj ko ndax nangu
naa dem Yerusalem, ñu àttee ko fa ci
moomu mbir. 21 Póol itam sàkku ñu
dencagum ko kaso, tey sàkku ci mbiram,
àtteb buur bu tedd bi. Ma daldi joxe
ndigal, ngir ñu dencagum ko kaso, ba ma
yebal ko ca Sesaar.»

22 Ci kaw loolu Àggripa ne Festus:
«Kooku de, man sax bëgg naa koo déglu.»
Festus ne ko: «Bu ëllëgee dinga ko dégg.»

Póol teew na ci kanam Àggripa

23 Ca ëllëg sa Àggripa ak Berenis ànd
ak topp mu ràññiku, duggsi ca ëttub
àttekaay ba, feggook njiiti gàngoor ya, ak
kàngami dëkk ba. Festus joxe ndigal, ñu
indi Póol.
24 Ba mu dikkee, Festus ne: «Buur
Àggripa, yeen mboolem ñi fi bokk ak
nun teew, gis ngeen kii, moom la ma
askanu Yawut wépp booleel, muy ca
Yerusalem ak fii itam, ñuy xaacu naan:
“Kii yelloowula dundati.” 25 Man nag
damaa gis ne deful dara lu jar àtteb dee.
Waaye gannaaw moo dénk boppam buur
bu tedd bi, man dogu naa ko koo yónnee.
26 Mbiram nag laa amul dara lu ma wóor,
ngir ma bind ko sang bi. Moo tax ma
indi ko ci seen kanam, rawatina ci sa
kanam, Buur Àggripa, ngir gannaaw bu
ñu ko dégloo, ma mana am lu ma bind.
27 Ndaxte jàllale ku ñu jàpp te tudduloo
tuuma yi ñu koy topp daal, lu juunu la ci
man.»

26

Póol layoo na fa kanam Àggripa

1 Ci kaw loolu Àggripa ne Póol: «Léegi
sañ ngaa waxal sa bopp.» Póol nag tàllal
loxoom, layool boppam, ne:

2 «Buur Àggripa, mbégte laa am ndax
dinaa layool sama bopp ci sa kanam tey,
ngir tontu mboolem lu ma Yawut yi jiiñ.
3 Rawatina ba ma xamee ne ku gééju nga
ci aaday Yawut, ak werante yi ci seen
wàllu yoon. Kon dama lay ñaan rekk, nga
muñal ma, déglu ma.

4 «Mboolem fi ma jaare ci samag dund,
dale ko ca samag ndaw, ca ndoorte la,
ba ma nekkee ca sama biir xeet, ak ca
Yerusalem, lépp, mboolem Yawut yi xam
nañu ko. 5 Xam nañu ma bu yàgg, te su
leen neexee ñu seede ne ngérum Farisen
mi gëna diis ci sunu diine, ci laa masa
bokk. 6 Sama taxawaayu tey ci ëttub
àttekaay bii nag, mooy yaakaar ji ma am
ci dige bi Yàlla digoon sunuy maam. 7 Te
mooy dige bi fukki giir ak ñaar yu bànni
Israyil di séentu mu sottil leen, ba tax
guddi ak bëccëg ñu xér ci jaamu Yàlla.
Yaakaar jooju nag, Buur, moo tax Yawut

yi tuumaal ma! 8 Ana lu leen taxa jàpp ci
seen biir ne xel nanguwul Yàlla di dekkal
ñi dee?

9 «Man ci sama bopp, gàntal lu ma man
turu Yeesum Nasaret, sama warugar laa
ko defoon. 10 Def naa ko ci Yerusalem,
te it bare na ñu sell ñu ma tëjlu ci
kaw sañ-sañ bu ma sarxalkat yu mag yi
jagleel, te saa yu ñu leen tegaan àtteb
dee, dama daan biral kàddu gu leen àtte
ñàkkal. 11 Jàngoo jàngu laa leen daan
tege mbugal ay yooni yoon, ngir xàccloo
leen. Maa daan sànju ba xaabaabal ci
seen kaw, topp leen ba ci biir dëkki
jaambur yi.

12 «Yoon wu mel noonu laa doon dox,
jëm Damaas, ci ndigalal ak ndénkaanel
sarxalkat yu mag yi. 13 Ba ma demee
ba wetu digg bëccëg, Buur, ca laa gis
ag melax gu leer ba raw jant bi, fettaxe
asamaan, ne ràyy fi ma wër, maak ñi ma
àndal. 14 Nu ne dàll fi suuf. Ma dégg baat
bu ma wax ci làkku yawut, ne ma: “Sóol,
Sóol, lu tax nga di ma bundxatal? Dangay
sonal sa bopp rekk, mbete fas wu manula
woŋŋeetu ba wéq dëgël bu koy jam.”

15 «Ma ne ko: “Sang bi, yaa di kan?”
Sang bi ne ma: “Man maay Yeesu, mi ngay
bundxatal. 16 Jógal taxaw nag. Dama
laa feeñu ngir def la ngay sama surga,
ngir nga di ma seedeel peeñum tey, ak
peeñu yi ma lay feeñooji ëllëg. 17 Maa
lay musal ci askanu bànni Israyil, ak ci
jaambur ñi ma lay yebal, 18 ngir nga xippil
leen, jële leen ci lëndëm, tàbbal leen ci
leer, seppee leen ci noteelu Seytaane, indi
leen ci Yàlla, ñu am njéggalug bàkkaar,
am cér ci biir nit ñi ñu sellal ndax ngëm,
gi ñu ma gëm.”

19 «Kon nag buur Àggripa, peeñum
asamaan moomu, woruma ko. 20 Waaye li
dale Damaas ak Yerusalem ba ci réewum
Yawut gépp, ba ca ñi dul Yawut, ñoom
ñépp yégal naa leen seen wartéef, muy
tuubeel ak waññiku ci Yàlla, ak jëf ju
tuubeel yellool. 21 Loolu moo waral Yawut
yi jàppe ma ca kër Yàlla ga, di ma fexee
rey. 22 Ndimbalal Yàlla nag moo ma may
may dund ba tey jii, di ko seedeel ci
mag ak ndaw, te waxuma lenn lu moy
la yonent ya ak Musaa waxoon ne dina
am. 23 Dañu noon fàww Almasi jaar ci ay
coono te mooy jëkka dekki, ba siiwtaane
leer gu jolli, ñeel bànni Israyil ak jaambur
ñi itam.»

24 Naka la layool boppam noonu, Festus
àddu ca kaw, ne ko: «Póol, yaw dangaa
dof! Sa njàng mu réy mee la dofloo.»

25 Póol ne ko: «Dofuma de, Festus mu
tedd mi, dëgg gu ànd ak xel kay, laay
biral. 26 Lii ma wax, buur bi xam na ko,
moo tax ma ñeme koo wax ci kanamam,
ndax bir na ma ne, amul lenn lu ko ump
ci lii, ngir du cib ruq la xewe. 27 Buur
Àggripa, xanaa gëm nga yonent yi? Xam
naa xéll ne gëm nga.»

28 Àggripa nag ne Póol: «Nga defe
ne man nga maa gaawa def noonu ab
gëmkatub Almasi?» 29 Póol ne ko: «Mu
gaaw, mu yeex, waxuma yaw rekk, waaye
yaak mboolem ñi may déglu laay ñaan
Yàlla, ngeen fekksi ma ci lépp, lu moy
càllala yii ñu ma jénge!»

30 Ci kaw loolu buur bi ak boroom réew
mi jóg, ñook Berenis ak ña ñu toogal.
31 Ña ngay dem, te naa ca seen biir: «Kii
kat deful dara lu jar dee mbaa ay jéng.»
32 Àggripa moom ne Festus: «Kii kay su
dénkuloon mbiram Sesaar, nu man koo
yiwi.»

27

Póol dugg na gaal, jëm Room

1 Ba loolu wéyee ñu dogu noo dugal
gaal, jëme nu réewum Itali. Ñu teg Póol
ak ñeneen ñu ñu tëjoon, ci loxool njiitu
takk-der bu ñuy wax Yulyus, bokk ci
mbooloom xarem buur bu mag bi. 2 Nu
dugg gaalu dëkk ba ñuy wax Àddramit
tey jaareji teeruy Asi, daldi tàbbi biir géej,
Aristàrk jenn waay ju dëkke Tesalonig ca
diiwaanu Maseduwan, ànd ak nun.

3 Ca ëllëg sa nu teeri Sidon; Yulyus nag
baaxe Póol, may ko mu dem ci ay xaritam,
ngir ñu topptoo ko. 4 Nu jóge fa, dellu
géej, ngelaw li soflu nu, nu leru tefesu
Sippar, jaare wet gu nu fegoo ngelaw
li. 5 Ci kaw loolu nu jàll géej, gi janook
diiwaani Silisi ak Pamfili, daldi teeri Mira
ca Lisi. 6 Foofa nag njiitu takk-der ba gis

gaal gu jóge Alegsàndiri, jëm Itali, mu
dugal nu ca. 7 Ba loolu amee nuy deme
ndànk ay fani fan; sonn nanu lool doora
jub Kanidd, waaye ngelaw li mayu nu nu
teer. Nu leru tefesu Keret, jaare wet gu
nu fegoo ngelaw li, janook Salmon. 8 Sonn
nanu lool bala noo romb foofu, doora agsi
fa ñuy wax Neex Teeru, te dend ak dëkk
ba ñuy wax Lase.
9 Fekk na nag nu yàgg ca yoon wa, ba
tollu ci jamono ju tukkib géej aaytal, ndax
fekk na Koorug Yawut* wees. Loolu tax
Póol digal leen ne: 10 «Bokk yi, gis naa
ne yoon wii loraange ak yàqule gu réy
la. Waxuma gaal gi ak li mu yeb, waaye
sunuy bakkan sax xaj na ci.» 11 Teewul
njiitu takk-der ba sobental waxi Póol,
déggal dawalkat ba ak boroom gaal ga.
12 Te itam teeru boobu neexul woona
lollikoo. Loolu waral ña ëpp ca waa
gaal ga mànkoo ci jóge fa, dellu géej, te
fexe nu ñu àgge Fenigsë, ngir lollikoo fa.
Mooy teerub dunu Keret bi jublu sowub
suuf ak sowub kaw.

Ngëlén sàqi na

13 Ci kaw loolu ngelawal bëj-saalum
wal ndànk, ñu njort ne man naños sottal
seen pexe. Ñu wëgg diigal, daldi tafoo
tefesu Keret. 14 Teewul nes tuut ngelaw
lu réy lu ñuy wax Penkub kaw, riddee ca
dun ba. 15 Gaal gi buubu, manatula dékku
ngelaw li, ba nu mujj bayliku, daldi yal.
16 Nu leru nag dun bu tuuti bu ñuy wax
Koda, jaare wet gu nu fegoo ngelaw li, teg
ci sonn lool doora téye loocob rawtu bu
gaal gi. 17 Ñu yéege looco ba, daldi jël
ay buum yu ñu laxas ca yaramu gaal ga,
dàbblee ko ko. Ci kaw loolu ñu ragala
ngiroji ca beeñ bu ñuy wax Sirt, ba tax
ñu sànni diigal, ngir yeexal gaal ga, daldi
yalal. 18 Ca ëllëg sa ngelaw la wéye noo
pamti-pamtee, ba ñu mujj wàññi ca yebu
gaal ga, sànni biir géej. 19 Ca gannaaw
ëllëg sa, seen loxoy bopp lañu jële yenn
jumtukaayi gaal ga, sànni. 20 Ay fani fan
jant beek biddiiw yi ne meŋŋ, te ngelaw
liy riddi rekk, ba nu noppee yaakaar ne
dinanu mucc.
21 Loolu nag fekk na ñu gëjoona lekk.
Póol daldi taxaw ca seen biir ne: «Bokk
yi, su ngeen yégoon déggal ma, baña jóge
Keret, ba moyu loraange gii ak yàqule
gii. 22 Léegi nag dama leen di ñaax, ngir
ngeen dalal seen xel, ndax kenn ci yeen
du ñàkk bakkanam, gaal gi rekk ay yàqu.
23 Ndax malaakam Yàlla ji ma moom, te
ma di ko jaamu, moo ma dikkal biig.
24 Mu ne ma: “Póol, bul tiit; fàww nga
taxawi fa kanam Sesaar, te it Yàlla moo
la baaxe muccug mboolem ñi nga àndal
ci gaal gi.” 25 Kon nag, bokk yi, dalal-leen
seen xel, ndax gëm naa Yàlla, xam naa ne
ni mu ko waxe, ni lay ame. 26 Du ñàkk aw
dun wu nu lufeji.»

Gaal ga tas na

27 Ca fukkeelu bés baak ñeent, nu ngay
yal-yalee fu ne ca géeju Adiratig; ba guddi
ga xaajee mool ya njort ne nu ngay jegesi
ab tefes. 28 Ñu sànni nattukaay ba biir
géej, gis ndox ma xóote ñaar fukki dayo,
xawa yemook ñeent fukki meetar. Ñu
demati tuuti, sànniwaat ko, daldi gis ndox
ma xóote fanweeri meetar, xawa yemook
fukki dayo ak juróom. 29 Ci kaw loolu ñu
ragala lufeji bérab bu ami doj, ba tax ñu
sànnee ca geenu gaal ga, ñeenti diigal, tey
ñaan jant fenke leen. 30 Teewul mool ya
ñoom di fexee raw, daldi dem ba yoori
loocob rawtu ba biir géej, tey taafantoo
ne ay diigal lañuy sànnee ca boppu gaal
ga. 31 Póol nag ne njiitu takk-der ba ak
xarekat ya: «Ñii bu ñu desul ci gaal gi,
yeen dungeen raw.» 32 Ca la takk-der ya
dog buum ya téye looco ba, bàyyi, mu
wéy.
33 Naka la jant di waaja fenk, Póol
ñaax ñépp, ngir ñu lekk; mu ne leen:
«Fukki fan ak ñeent a ngii, yeena ngi
toog, lekkuleen, sexuleen dara. 34 Dama
leen di ñaax nag ngir ngeen lekk, ndax
noonu doŋŋ ngeen mana rawe. Du genn
kawar sax guy rote ci boppu kenn ci

* **27:9** 27.9 Koorug Yawut, ca fukkeelu fanu juróom ñaareelu weer wa lay am, mu yemook sàttumbar, jàpp oktoobar. Mooy bésub Njotlaay bi. Bés boobu la sarxalkat bu mag ba daan yóbbu deretu jur fa bérab bu sell baa sell, ngir Yàlla baal bànni Israyil seeni bàkkaar. Bés bu sella sell la woon, bu ñu daan yendoo woor. Seetal ci *Sarxalkat yi* 16.

yeen.» [35] Loolu la wax, daldi jël mburu,
sant Yàlla ci kanam ñépp, ba noppi dagg,
lekk. [36] Ba loolu amee, ñépp dellu sawar,
daldi lekk ñoom itam. [37] Ña nekkoon ca
gaal ga ñépp ñaar téeméer ak juróom
ñaar fukk ak juróom benn (276) lañu.
[38] Ñu lekk ba suur, daldi sànni pepp ma
biir géej, ngir woyofal gaal ga.

[39] Ba bët setee, xàmmiwuñu réew ma,
waaye ab catu tefes lañu séen. Ñu fas
yéene caa teerali, ndegam manu na. [40] Ba
mu ko defee ñu dagg diigal ya, wacc biir
géej, yiwiwaale goj ya téye joowu yay
dawal gaal ga. Ci kaw loolu ñu firi wiiru
kanam ga, wacce ak ngelaw la, nu wuti
tefes ga. [41] Teewul ñu dal fu ñaari ndaw
daje, ci ab tundu beeñ, gaal ga luf. Boppu
gaal ga nuur ca suuf sa, yëngootul, geenu
gaal ga tas ndax dooley gannax ya.

[42] Ba loolu amee takk-der ya nara rey
ña ñu tëj, bala ñoo féey, ba raw. [43] Njiitu
takk-der ba nag namma rawale bakkanu
Póol, ba tax mu aaye loolu. Mu sant ñi
mana féey, ne leen ñu jëkka sóobu, wuti
tefes ga. [44] Ña ca des nag, topp ca, ñii
langaamoo ay dénk, ñee, tojiti gaal ga.
Noonu la ñépp mujje jot tefes ga ci jàmm.

28

Póol gane na dunu Màlt

[1] Gannaaw ba nu rawee, nu yég ne dun
ba Màlt lañu koy wax. [2] Waa réew ma nag
laaye nu biir lool. Fekk na mu tàmbalee
taw, ànd akub sedd. Ñu taalal nu am
njaar, dalal nu nun ñépp. [3] Póol daldi
taxan aw say, di ko teg ca taal ba, jaan
génne ca ndax tàngoor wa, màtt ko ba
taq ci loxoom. [4] Waa réew ma gis jaan
ja langaamoo loxol Póol, ñu naan ca seen
biir: «Nit kii kay ab bóomkat lay doon,
ndegam moo rëcce géej, te taxul Ndogal
may ko mu dund.» [5] Teewul Póol yëlëb
jaan ja ca sawara sa, te dara jotu ko. [6] Nit
ña nag di ko xoole yaram wu newi, mbaa
mu jekki ne dàll, dee. Naka lañu xool lu
yàgg ba gis ne dara jotu ko, ñu xalaataat,
daldi ne Póol yàlla la.

[7] Ca wetu tefes googee nu teere nag,
fa la toolub kilifag dun ba féete woon,
ñu di ko wax Publiyus. Mu dalal nu,
ganale nu ngan gu neex diiru ñetti fan.
[8] Fekk na baayu Publiyus a nga tëdd ndax
tàngooru yaram ak biiru taññ. Ci biir
loolu Póol dem seeti ko, ñaanal ko, teg ko
ay loxoom, mu wér. [9] Ba loolu amee jarag
ya ca dun ba dikk, daldi wér ñoom itam.
[10] Teraanga yu bare terale nañu nu ko fa,
te ba nuy dem, jox nañu nu la nu soxla.

Àgg nanu Room

[11] Gannaaw ba nu fa amee ñetti weer
lanu dugg gaal gu lollikoo woon ca
dun ba. Gaal gaa nga bàyyikoo woon
Alegsàndiri, di xàmmikoo jëmmi tuur ya
ñuy wax Kastor ak Polugsë*. Nu daldi
tàbbiwaat biir géej. [12] Nu teeri dëkk
ba ñuy wax Sirakus, toog fa ñetti fan.
[13] Nu jóge fa, leru tefes ga, ba agsi Resiyo.
Ca ëllëg sa ngelawal bëj-saalum jóg, nu
daldi àgg teerub Pusol ci ñaari fan. [14] Gis
nanu fa ay bokki gëmkat, ñu ñaan nu,
ba nu toog fa ñoom juróom ñaari fan.
Gannaaw loolu nu dem Room. [15] Ba bokki
gëmkati Room yégee ne nu ngi dikk, ñoo
nu gatandusi ba fa ñuy wax péncu Apiyus
ak fa ñuy wax Ñetti dalu gan ya. Ba
leen Póol gisee, daa sant Yàlla, daldi gëna
sawar. [16] Ba nu dikkee Room nag may
nañu Póol, mu am daluwaayu boppam,
ab takk-der di ko wattu.

Póol waare na ca Room

[17] Ñu teg ca ñetti fa, mu woolu njiiti
Yawuti dëkk ba. Ba ñu dajee, mu ne leen:
«Bokk yi, man defuma dara lu dëngook
sunuw xeet mbaa sunu aaday maam.
Teewul ñu jàppe ma fa Yerusalem, teg ma
ci loxoy Room. [18] Ñooñu seet sama mbir,
gisuñu ci man tuuma ju yelloo àtteb dee,
ñu nar maa bàyyi. [19] Ba Yawut ya bañee
nag, amatuma pexe mu dul dénk sama
mbir Sesaar, doonte du lenn lu may toppe
samaw xeet. [20] Mbir moomu nag moo tax
ma woolu leen, ngir giseek yeen, diisook
yeen, ndax yaakaaru bànni Israyil moo
waral sama jéng yii.»

* **28:11** 28.11Kastor ak Polugsë: ñoo doon seexi Sës, yàllay Gereg yi. Ñoom lañu gëm ne ñoo daan musal waa géej.

21 Ñu ne ko: «Nun de, du benn bataaxal
bu nu jot bu jóge Yude ci sa mbir, te
du kenn ci bokk yi, ku dikk wax mbaa
mu seedeel la lenn lu bon. 22 Waaye
bëgg nanoo dégg ci sa gémmiñu bopp
li nga gëm, ndax li nu xam daal mooy,
ngér moomu nga bokk, fu nekk lañu koy
diiŋate.»
23 Ci kaw loolu ñu jox ko bés, bés
ba dikk, ñu bare dikk, fekksi ko ca
daluwaayam. Suba ba ngoon mu di
leen jàngal, di leen seedeel lu jëm ci
nguurug Yàlla, di leen won ci mbirum
Yeesu, firnde yu leen gëmloo te tukkee
ci yoonu Musaa ak ci yonent yi. 24 Ñenn
ña nag gëm la mu wax, ña ca des weddi.
25 Ba ñu werantee ca seen biir, bay dem
te juboowuñu, Póol teg ca ne leen: «Noo
gu Sell gee yeyoon wax lii seeni maam,
Yonent Yàlla Esayi jottli. 26 Mu ne:
“Demal ci xeet wii, nga ne leen:
‘Yeenay dégloo déglu, dungeen dégg;
ngeen xoolee xoole, dungeen gis.’
27 Xolu xeet wee dërkiis,
seeni nopp fatt,
ñu gëmm fatuus,
ba seeni gët du gis,
seeni nopp du dégg,
seen xol it du yég, ba ñu tuub,
ma wéral leen.”
28-29 «Xamleen nag ne xibaaru mucc gii
tukkee fa Yàlla, yóbbante nañu ko ñi dul
Yawut, te ñoom dinañu ko déglu.»
30 Diiru ñaari at la Póol dal Room ci
kërug boppam gu muy fey, di fa àggale
mboolem ña koy seetsi. 31 Muy yégle
nguurug Yàlla, di jàngle mbirum Sang
Yeesu Almasi ci teeyug bakkanam te amul
benn gàllankoor.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Room

1 Ci man Póol miy jaamub Almasi Yeesu
la bataaxal bii bawoo, man miy ndawam
ci kaw woote bu ma tabb, sédd ma sasu
xamle xibaaru jàmm bu Yàlla. 2 Xibaaru
jàmm boobu Yàlla dige woon lu jiitu, te
yóbbante ko ay yonentam ci Mbind mu
sell mi, 3 moo jëm ci Doomam, ji soqikoo
ci askanu Daawuda, ci wàllu àddina.
4 Waaye ci wàllu Noo gu Sell gi, mooy ki
dogal ba tabb muy Doomu Yàlla ji jagoo
doole ndax ndekkiteem, te mooy sunu
Sang Yeesu Almasi. 5 Ci Almasi lanu jote
aw yiwu doon ay ndaw, ngir nit ñi déggal
yoonu ngëm wi, ci biir mboolem xeeti
àddina, ngir aw turam. 6 Te yeen ñi ñu
woo ci Yeesu Almasi itam, ci ngeen bokk.
7 Bataaxal bi ñeel na mboolem yeen ña
fa Room, di ñu Yàlla sopp, woo leen, ngir
ngeen doon ñu sell. Aw yiw ak jàmm
ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay,
ak Sang Yeesu Almasi.

Póol sant na Yàlla

8 Ma doore sant sama Yàlla ci Yeesu
Almasi ngir yeen ñépp, ndax seen ngëm
siiw na ci àddina sépp. 9 Yàlla mi may
jaamoo xol, ci ni may siiwtaanee xibaaru
jàmm bu Doomam, moom seere na ne
noppiwuma leena fàttliku. 10 Xanaa di
saxoo dagaan ci samay ñaan, su ci Yàlla
àndee, yoon wu jub wu ma mujj dikke
ba ci yeen. 11 Yàkkamti naa leena gis, ba
jottli leen mayug yiw gu bawoo ci Noo gu
Sell gi, ngir dooleel leen, 12 te loolu mooy
ma bokk ak yeen lu dëfal sama xol, dëfal
leen, ci seen ngëm ak sama gos.
13 Bokk yi, bugguma ngeen umple ne
ay yooni yoon laa leen mébéta seetsi, ba
liggéey ci seen biir lu leen jariñ, ni ma ko
defale yeneen xeet; waaye ay gàllankoor
a ma téye ba tey jii. 14 Muy sama digg
ak Gereg yu xay yi, mbaa ñu xayadi ñi,
ak ñi rafet xel, mbaa ñi ñàkk xel, am na
lu ma war ci ñoom ñépp. 15 Moo tax,
yeen waa Room itam, ma yàkkamti leena
àggesi xibaaru jàmm bi.

Manooree ngi ci xibaaru jàmm bi

16 Awma lu may rus ci xibaaru jàmm bi,
ndax kat mooy manoorey Yàlla jiy musal
képp ku ko gëm, dale ci Yawut bi, teg ci
ki dul Yawut. 17 Ci xibaaru jàmm bi lañu
feeñal ni Yàlla di joxe nit ñi àtteb ñu jub,
te lépp aju ci ngëm, ca ndoorte la, ba ca
njeexital la. Noonu la Mbind mi indee ne:
«Ku jub ndax ngëmam mooy dund*.»

Nit ñépp a tooñ Yàlla

18 Sànjum Yàlla fa asamaan lay dale
feeñ, ba wàcc ci mboolem ngëmadi, ak
njubadiy nit ñiy fatt ag dëgg ci biir ag
njubadi. 19 Ndaxam lees mana xam ci
Yàlla, leer na ci seen biir, nde Yàlla moo
leen ko leeralal. 20 Ndax kat, li gisuwul
ci Yàlla, te di manooreem gi dul jeex, ak
jikko ji mu wéetoo ndax li muy Yàlla,
ba àddina sosoo ba tey, xel man na koo
ràññee ci ay liggéeyam, te looloo leen
taxa ñàkku lay.
21 Gannaaw ba ñu xamee Yàlla, taxul
ñu màggal ko ngir li muy Yàlla, taxul
ñu delloo ko njukkal, xanaa réer ci seen
xalaati neen, ba seen xel mu wayadi far
tàbbi cig lëndëm. 22 Xel mu rafet lañuy
jaay ba mujj diy dof. 23 Leeru Yàlla ji dul
dee lañu weccee jëmmu nit ki deeyam dul
jaas, ak picc, ak boroom ñeenti tànk, ak
ndëgmeent.
24 Moo tax Yàlla bërgal leen ak seen
xemmemtéef yu bon yi ci seen xol, ba
ñu sóobu ci jëflantey sobe juy teddadil
seen yarami bopp. 25 Ñoo weccee dëggu
Yàlla, aw fen, di sujjóotal ak a jaamu
mbindeef, bàyyi Bindkat bi yelloo cant ba
fàww. Amiin.
26 Loolu moo tax Yàlla bërgal leen ak
seen bëgg-bëgg yu teddadi. Seeni jigéen
sax dëddu nañu jaxasoo gi leen bindub
juddu sédde, ba jublu ci lu woroo ak seen
bindub juddu. 27 Naka noonu, góor ñi
it noppee jaxasoo ak jigéen, ni leen ko
bindub juddu sédde, bay xabtaloo ci seen
biir, seen bëgg-bëggi bakkan yu tar; ay
góor di séq ak seen moroomi góor jëf ju

* **1:17** 1.17 Seetal ci *Abakug* 2.4.

gàccelu, ba tax leena jot ci seen jëmmi
bopp, seen añub réeraange.
28 Gannaaw ràññee Yàlla jaralu leen
dara, Yàlla it bërgal leen ak seen xel mu
doyadi, ba ñuy def jooju jëf ju jekkadi.
29 Dañoo dem ba feese gépp xeetu
njubadi, akug mbon, akug bëgge, akug
coxor. Noyyeewuñu lu moy kiñaan, ak
pexey bóome, ak ŋaayoo, akug njublaŋ,
ak jëf ju sew. Ay jëwkat lañu it, 30 te
di yàqkati der, ñu bañ Yàlla lañu, ñu
reew, réy, di tëggu, ñu xareñ ci fexe lu
bon, te déggadil seeni waajur. 31 Amuñu
xel, amuñu kóllëre, amuñu xol, amuñu
yërmande. 32 Moonte xam nañu xéll ne
ñiy jëfe noonu, Yàlla moo daganal àtteb
dee ci ñoom, te teewul ñu di ko jëfe, rax
ci dolli di farle ñi koy jëfe.

2

Yàlla mooy àtte

1 Yaw nit kiy sikke nag, amoo aw lay,
ndax boo sikkee keneen, sa bopp nga
sikk, nde yaw miy sikke, jooju jëfin ngay
jëfe. 2 Waaye wóor nanu ne àtteb Yàlla
bi muy añale ñiy jëfe jooju jëfin, dëgg
lay dëppool. 3 Yaw nit kiy sikk ñiy jëfe
yooyii, te di ko def, ndax defe nga ne
yaw ci sa bopp dinga rëcc àtteb Yàlla?
4 Am dangay sofental mbaaxu Yàlla gu
réy, akug jéllaleem, akug muñam, ndax
ñàkka xam ne li Yàlla namm ci baaxe la,
moo di nga tuub?
5 Waaye sag dëgër bopp, ak sa xol bu
tuubadi, ci ngay jóore sànjum Yàlla ci
sa kaw bopp, keroog bésub sànj ma, fa
àtteb Yàlla bu jub di feeñe. 6 Ca lay
fey ku nekk ay jëfam. 7 Ñi saxoo di
jéema def jëf ju baax, ngir di ko sàkkoo
ndam, ak teraanga, ak texe gu sax, ñooñu,
texe gu sax dàkk mooy doon seenub añ.
8 Waaye ñi fétteeral ci seen sàkkuteefi
bopp, nanguwuñoo topp liy dëgg, xanaa
ag njubadi nag, ñooñu, am sànj ak mer
mu ne jippét lañuy yooloo. 9 Njàqare ak
musiba daal, mooy dal ci kaw képp kuy
def lu bon, te Yawut bi jiitu ci, waaye
ki dul Yawut it topp ci; 10 daraja, ak
teraanga, ak jàmm nag moo ñeel képp
kuy def lu baax, te Yawut bi jiitu ci, waaye
ki dul Yawut it topp ci. 11 Ndax kat xejj ak
seen amul fa Yàlla.
12 Mboolem ñi bàkkaar nag te fekku
leen ci yoonu Musaa, yoonu Musaa
toppu leen, waaye du leen teree sànku.
Mboolem ñi bàkkaar it, te mu fekk leen
ci yoonu Musaa, ci yoonu Musaa lees leen
di daane. 13 Ndax kat du déglukati yoonu
Musaa lees di joxee àtteb ñu jub fa kanam
Yàlla, waaye jëfkati yoonu Musaa lees di
joxe nit àtteb ku jub. 14 Jaambur ñi dul
Yawut, te amuñu yoonu Musaa, ndegam
teewu leena topp bindub juddu, bay jëfe
li yoonu Musaa laaj, dafa fekk ñoom ci
seen bopp, ñuy seen yoonu bopp, doonte
amuñu yoonu Musaa. 15 Noonu lañu
wérale ne jëf ji yoonu Musaa santaane
moo binde ci seenub xol, ba seen yég-
yégu xol seede loolu. Li koy firndeel it di
seen xel miy def leeg-leeg mu sikk leen,
leeg-leeg mu dëggal leen. 16 Te noonu
lay deme kera bés ba Yàlla di àtte mbiri
kumpa yu nit ñi, ci saytub Yeesu Almasi,
ni ko sama xibaaru jàmm bi indee.

Yoonu Musaa na jariñ ki ko topp

17 Ma dikk nag ci yaw miy wuyoo turu
Yawut, te yaakaar yoonu Musaa, boole
ci di sagoo Yàlla. 18 Yaa xam coobarey
Yàlla, te yaa jànge ci yoonu Musaa, ba
xam li am solo dëgg. 19 Yaw mi mu
wóor ne yaa di wommatkatub gumba yi,
te di leeru ñi ci lëndëm gi, 20 yaa di
jànglekatub naataxuuna yi, di sëriñub
tuut-tànk yi, gannaaw yaa jagoo ci yoonu
Musaa, mboolem luy jëmmu xam-xam, ak
lépp luy dëgg. 21 Kon yaw miy jàngle,
doo jàngal sa bopp? Yaw miy waare, di
aaye sàcc, mbaa doo sàcc? Yaw miy aaye
njaaloo, mbaa doo jaaloo? 22 Yaw mi bañ
bokkaale, mbaa doo sëxëtoo jaamookaayi
bokkaalekat yi? 23 Yaa ngi sagoo yoonu
Musaa te di ko moy bay teddadil Yàlla!
24 Yeen de yeena tax ñuy ñàkke teggin
turu Yàlla ci biir xeeti jaambur yi dul
Yawut, te noonu la ko Mbind mi indee.

Xaraf na jariñ boroom

25 Aaday xaraf nag amal na la njariñ,
ndegam sàmm nga yoon wi ko digle.
Waaye soo dee moykatub yoon wi, sag

xaraf, ñàkka xaraf lay doon. 26 Kon
kay ki xaraful, tey jëfe njub gi yoonu
Musaa santaane, ñàkka xarafam, deesu
ko ko waññal ag xaraf? 27 Ki xaraful
ciw yaramam, te teewu koo sàmm yoonu
Musaa, moo lay teg ab daan, yaw mi boole
mbindum yoonu Musaa, ak sag xaraf, te
teewu la di moykatub yoon wi. 28 Ab
Yawut, du ci melo wuy feeñ lees koy
nekke, te xaraf it du ci màndarga muy
feeñ ciw yaram. 29 Waaye ab Yawut dëgg,
kumpag biir xol la koy nekke, xaraf it
mbirum xol la; ci xel mi lay sottee, waaye
du ci mbindum yoon. Ngërëm la it du ci
nit lay jóge, xanaa Yàlla.

3

Lu jëm ci jagley Yawut yi

1 Kon nag ana lu ab Yawut rawe ci nit
ñi? Ak luy njariñal xaraf? 2 Xanaa lu
bare, ci wet gu nekk. Li ci jiitu moo
di ñoom lañu dénk kàdduy Yàlla. 3 Su
ci ñennat ñàkkee kóllëre, ndax seenug
ñàkk kóllëre day fanq kóllëreg Yàlla?
4 Mukk kay! Fàww Yàlla wéye di ku
dëggu, te ñépp di ay fen-kat, te noonu la
Mbind mi indee ne:
«Soo waxee, am dëgg,
te soo àttee, yey*.»
5 Waaye su sunug njubadi fésalee
njubteg Yàlla, ana lu loolu mana tekki
ci nun? Ma waxe ko nu ko nit mana
dégge; ma ne, kon bu nu Yàlla wàcceelee
am sànjam, deful ag njubadeem? 6 Mukk
kay! Su njubteg Yàlla matul woon, ana
nu muy àttee àddina? 7 Mbaa ñu neeti:
«Su fekkee ne dëgguteg Yàlla, sama
ñàkka dëggu lay gëna kaweel, te loolu
di ndamam, kon man, ana lees may joxe
àtteb bàkkaarkat?» 8 Ana kon lu tee nit
waxe noonee nu soskat yi tuumaale ne
nooy wax naan: «Nanu def lu bon, ngir
mu jur lu baax»? Ñooñu mbugal lañu
yelloo.

Kenn jubul

9 Ana kon nun Yawut yi, lu nu gëne ci
nit ñi? Du ci lenn! Ndax firndeel nanu ba
noppi ne, muy Yawut bi, di ki dul Yawut,
ñépp a ngi ci kilifteefu bàkkaar. 10 Noonu
it la Mbind mi indee ne:
«Kenn jubul, du kenn sax.
11 Kenn xeluwul,
kenn wutul Yàlla.
12 Ñépp a lajj ba bokk yàqu yaxeet,
Kenn deful lu baax, du kenn sax†!
13 Seenug boli di bàmmeel bu ne
ŋàpp,
seen làmmiñ di ràbb njublaŋ,
seeni kàddu aay ni daŋaru ñàngóor‡.
14 Seen gémmiñ, waxi móolu ak wextan
la feese§,
15 seeni tànk bar ci yoonu tuur deretu
jaambur,
16 te fu ñu jaare yàqute la ak musiba.
17 Yoonu jàmm, xamuñu ko*,
18 te ag ragal Yàlla jegewu leen†.»
19 Xam nanu nag ne lépp lu yoonu
Musaa wax, ñi ci yoonu Musaa la ko wax,
ngir aw lay jeex tàkk, ngir itam mu leer
nàñň ne àddina sépp a sikk fi kanam
Yàlla. 20 Ndax kat deesul jox kenn àtteb
ku jub fa kanam Yàlla ndax jëf ju mu def,
ngir sàmm yoonu Musaa; solob yoon wi
daal, mooy ci lees di ràññee bu baax luy
bàkkaar.

Yàlla ubbi na buntu mucc

21 Waaye léegi Yàlla moo feeñal nu
nit di ame fa kanamam, àtteb njubam
gu ajuwul ci yoonu Musaa. Te yoonu
Musaa, ak yonent yi seede nañu loolu.
22 Googu njub fa kanam Yàlla nag, ci gëm
Yeesu Almasi lees koy ame, te mboolem
ñi ko gëm la ñeel, amul xejj ak seen.
23 Ndax kat ñépp a bàkkaar, ba jotewuñu
leeru Yàlla, 24 te ci yiwu Yàlla wu àndul
ak genn pey lees di joxe ñépp àtteb ñu
jub, ndax njot gi sottee ci Almasi Yeesu.
25 Moom la Yàlla tudd muy njot gu ngëm
di maye, ci kaw deretam ji tuuru. Noonu
la Yàlla firndeele ne njubteem mat na
sëkk doonte tanqamlu woon na bàkkaari
niti jamono ya woon, 26 nde Yàlla ci biir
ag jéllaleem la firndeel njubteem ci janti
tey jii, ngir mu leer ne moo wéye njub, te

---

* 3:4 3.4 Seetal ci *Sabóor* 51.6. † 3:12 3.12 Seetal ci *Sabóor* 14.3; 53.4. ‡ 3:13 3.13 Seetal ci *Sabóor* 5.10; 140.4. § 3:14 3.14 Seetal ci *Sabóor* 10.7. * 3:17 3.15-17 Seetal ci *Esayi* 59.7-8. † 3:18 3.18 Seetal ci *Sabóor* 36.2.

képp ku gëm Yeesu, moo koy jox àtteb ku
jub.
27 Kon ana lees di bàkkoo? Dara! Ci lan
lañu koy teg sax? Ci jëf ju yoon santaane?
Mukk! Xanaa yoonu ngëm doŋŋ. 28 Ndax
jàpp nanu ne ci kaw ngëm lees di jox
nit, àtteb ku jub, waaye du ci jëfam ju
yoon santaane. 29 Am Yàlla da di Yàllay
Yawut yi doŋŋ? Da dul Yàllay jaambur
yi dul Yawut itam? Ahakay, mooy Yàllay
jaambur ñeet kay! 30 Gannaaw Yàlla
kenn la, mooy jox ñi xaraf, àtteb ñu jub
ci kaw ngëm; ñi xaraful it, moo leen di
jox àtteb ñu jub ci kaw ngëm. 31 Ndax
loolu day tekki ne ngëm lanu jël, neenale
ko yoonu Musaa? Mukk! Xanaa dañu koo
dëggal kay.

4

Njubteg Ibraayma du ci jëfam

1 Ibraayma sunu maam ci wàllu njureel
nag, ana lu nuy wax ne moom la gis ci
moomu mbir? 2 Bu fekkoon ne Ibraayma,
ci kawi jëfam lees ko jox àtteb ku jub,
kon mu man koo damoo, waaye demewul
noonu fa Yàlla. 3 Ana lu ci Mbind mi
wax? Da ne: «Ibraayma moo gëm Yàlla,
ñu wañňal ko ngëmam ag njub*.»
4 Kuy liggéey, ag peyooram du taxawe
ag may, waaye wartéef la. 5 Waaye ki
jëful te gëm Yàlla miy jox ab yéefar sax,
àtteb ku jub, ngëmam googu, ag njub
lees ko koy wañňal. 6 Ci moomu mbir
la Daawuda doon wax, ba muy biral
mbégtem nit ku Yàlla wañňal ag njub gu
jotewul dara ak ay jëfam. 7 Mu ne:

«Mbégte ñeel na ñi ñu jéggal seeni tooñ,
ñeel na ñooñu ñu baal seeni bàkkaar.
8 Mbégte ñeel na ku Boroom bi
wañňalul ag moyam†.»

9 Kon moomu mbégte xanaa Yawut yiy
xaraf doŋŋ la ñeel? Ñi xaraful it dañu cee
bokkul? Ndax kat danu ne Ibraayma lañu
wañňal ngëmam ga, ag njub‡. 10 Nan lees
ko ko wañňale? Gannaaw ba mu xarafee,
am ba mu xarafagul? Du gannaaw ba
mu xarafee, waaye ba mu xarafagul la.
11 Gannaaw gi la jagoo màndargam xaraf,
mu firndeel àtteb njubam gi ngëmam
waral, te fekkul mu xaraf. Noonu la
Ibraayma mana nekke maamu mboolem
gëmkat ñi. Looloo tax muy maamu
mboolem ñi xaraful, te gëm, ndax ñu
wañňal leen seen ngëm, ab àtteb ñu jub.
12 Looloo tax it Ibraayma di maamu ñi
xaraf, te du xaraf gu ñu toppe aada, xanaa
ñu boole ca topp ci tànki ngëm ga sunu
maam Ibraayma amoon ba mu xarafagul.

Ibraayma gëmoon na digeb Yàlla

13 Ndax kat digeb Ibraayma ba sédde
Ibraayma àddina si, moom ak askanam§,
sàmm gu mu sàmm yoonu Musaa taxul,
waaye àtteb njub bi mu jagoo ndax
ngëmam, moo ko waral. 14 Nde su dee ñi
ci yoonu Musaa la dige bi ñeel, kon ngëm
dootu tekki dara, te kon digeb Yàlla ba day
neen. 15 Yoonu Musaa daal, am sànj lay
jur, te fu yoon wees di sàmm amul, genn
moy amu fa.
16 Kon nag dige Yàlla boobu, ngëm moo
ko waral, ngir mu di aw yiw doŋŋ. Noonu
la dige bi doone lu wóor, ñeel ñi soqikoo
ci Ibraayma ñépp; du ñi bokk ci yoonu
Musaa rekk, waaye ñeel na itam ñi bokk
ci ngëmu Ibraayma, miy sunu maam, nun
ñépp. 17 Noonu la Mbind mi indee ne:
«Maa la def ngay maamu xeet yu bare*.»
Ibraayma mooy sunu maam fi kanam Ki
mu gëm, te muy Yàlla miy delloo ñi dee,
bakkan, tey woo lu nekkul, mu doon lu
nekk.
18 Ba bunti yaakaar yépp tëjee,
Ibraayma moo dese woon yaakaaram,
wéye ngëmam, ba doon maamu xeet
yu bare, loolu dëppook kàddu ga noon:
«Noonu la saw askan di tollu†.» 19 Ngëmu
Ibraayma wàññikuwul, doonte ba mu
xoolaatee boppam, xam na ne yaramam
dee na daanaka, ndax fekk na ay atam
xawa tollu ci téeméer, te njurukaayu
Saarata it fekk na ko dee. 20 Teewul
digeb Yàlla ba la ne jàkk, nàttablewul,
gëmadiwul, xanaa dëgërloo dooley
ngëmam rekk, sant Yàlla. 21 Dafa wéroon

* **4:3** 4.3 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. † **4:8** 4.7-8 Seetal ci *Sabóor* 32.1-2. ‡ **4:9** 4.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. § **4:13** 4.13 Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.1-3; 17.5. * **4:17** 4.17 Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.5. † **4:18** 4.18 Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.5.

Ibraayma péŋŋ ne li Yàlla dige, man na
koo def. 22 Moo tax it, ñu waññal ko
ngëmam ag njub. 23 Ba ñu bindee ne
ngëmu Ibraayma, moom lees ko waññal
àtteb ku jub‡, du Ibraayma doŋŋ la mbind
ma ñeel. 24 Nun itam ci lanu; dees na nu
waññal sunu ngëm, àtteb ñu jub, nun ñi
gëm Ki dekkal sunu Sang Yeesu, 25 mi ñu
teg ciy loxo, mu dee ndax sunuy tooñ, ba
dekkal ko, ngir nu jagoo àtteb nit ñu jub.

5

Almasi moo nu jubale ak Yàlla

1 Gannaaw nag dees noo jox àtteb
ñu jub ci kaw ngëm, jàmmoo nanu ak
Yàlla ndax sunu Sang Yeesu Almasi. 2 Ci
ndimbalam lanu ame ngëm ba mana àgg
fi yiwu Yàlla wii nu taxaw taxawaay bu
dëgër. Te it sunub sag moo di yaakaar
ji nuy séentoo ab cér ci leeru Yàlla.
3 Te yemunu ci, xanaa di sagoo sunuy
tiis itam, nde xam nanu ne dékku aw
tiis mooy taxa muñ; 4 te muñ mooy jur
kóllërey biir coono; kóllërey biir coono
mooy jur yaakaar. 5 Te yaakaar jooju du
tas, ndax cofeelu Yàlla gi baawaan ci sunu
xol, ci ndimbalal Noo gu Sell gi mu nu
may.
6 Ndax kat, ba nu amul menn pexem
mucc, ca la Almasi deeyal yéefar yi nu
doon, ba mu jotee. 7 Barewul ku nangoo
deeyal nit ku jub, doonte jombul mu am
ku nangoo deeyal ku baax. 8 Waaye Yàlla
moom, ni mu firndeele cofeelam ci nun,
moo di, ba nu dee ay bàkkaarkat, ca la
nu Almasi deeyal!
9 Gannaaw joxees nañu nu àtteb ñu
jub ndax deretam ji tuuru nag, ñaata
yoon lees nuy gënatee musal ci am sànj
ndax moom? 10 Ndegam ba ñu dee ay
bañaaley Yàlla lees nu jubalee deewug
Doomam, ñaata yoon lees nuy gënatee
musale ag dundam, gannaaw ba ñu nu
jubalee ak Yàlla? 11 Te yemunu ci, xanaa
di sagoo Yàlla itam ndax sunu Boroom
Yeesu Almasi, mi nu jubale ak moom.

Aadamaa nu xañ bakkan, Yeesu delloo nu ko

12 Bàkkaar moo jaare ci kenn nit dugg
ci àddina*, dee jaare ci bàkkaar, dikk,
ba dikkal ñépp, ndax ñépp a bàkkaar.
13 Bàkkaar a ngi woon ci àddina ba
ca janti yoonu Musaa, waaye deesul
waññale bàkkaar te aw yoon amul.
14 Teewul la dale ca Aadama ba ca Musaa,
ci kaw àddina sépp la dee doon nguuru,
ba ci kaw ñi bàkkaarul noonee Aadama
xëtte woon ndigal. Aadama mooy takkn-
deeru ki doon dikk.
15 Waaye ni moyug Aadama deme, yiwu
Yàlla demewu ni. Moyug kenn nit,
Aadama, tax na ñu bare dee; waaye yiwu
Yàlla ak mayug yiw gu kenn nit, Yeesu
Almasi, ñaata yoon la gënatee baawaan,
ñeel nit ñu bare? 16 Ni njeexitalu tooñu
kenn nit deme, laa ne, mayu Yàlla de-
mewu ni. Benn bàkkaar moo waral àtte
bi indi mbugal. Waaye moy yu bare moo
waral may gi teggi tuuma. 17 Moyug kenn
nit ki, ci la dee jaare ci kenn nit kooku, ba
falu, kon ñi jot ci xéewalu yiw, ba jagoo
àtteb njub, ñaata yoon lañuy gënatee
falu ci biir dund gu ñu ame ci keneen nit
kiy Yeesu Almasi?
18 Kon nag noonee moyug kenn jure
mbugalu nit ñépp daal, noonu la jenn
jëfu njekk† jurale ñépp dundin wu yees
ci kaw àtteb njub bu leen jenn jëf ja
may. 19 Noonee déggadig kenn nit taxe
ñu bare doon ay bàkkaarkat, noonu it la
déggug ndigalu kenn nit taxe ñu jox ñu
bare àtteb nit ñu jub.
20 Yoonu Musaa moo dikk ngir fésal
barewaayu moy, waaye fu bàkkaar bare,
aw yiw gën faa bareeti, 21 ba tax na,
noonee bàkkaar doone woon buur, ndax
dee gi mu yilife ñépp, ni la aw yiw
wuutoo, di buur moom itam, ndax àtteb
njub gi aw yiw jural nit ñi, ba jëme leen
ci texe gu sax dàkk, ci sunu ndimbalal
Boroom Yeesu Almasi.

6

Bàkkaar yilifatul gëmkatub Yeesu

1 Ana lu loolu di tekki nag? Ndax kon
danuy wéye bàkkaar, ngir yiwu Yàlla
gëna yokku? 2 Mukk kay! Nun ñi ndee

‡ **4:23** 4.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. * **5:12** 5.12 Seetal ci *Njàlbéen ga* 3.17-24. † **5:18** 5.18 Seetal ci *Room* 3.25.

tàggale ak bàkkaar ba noppi, ana nu nuy
saxootee bàkkaar? 3 Dangeena umple ne
mboolem nun ñi ñu sóob ci Yeesu Almasi,
cig deeyam lañu nu sóobaale? 4 Ci sóobu
googu lañu nu boole ak moom suul, ngir
noonee Almasi dekkee ci màggug Baay bi,
nun itam nu dekki bay dund dundin wu
yees.
5 Gannaaw dees noo bennale ak moom
ci dee gu ñu nirule ak deeyam, dees nuy
bennale itam ak moom ci ndekkite lu
niru ndekkiteem. 6 Li nu bir moo di
nun ña woon démb, ca bantub Yeesu ba
lees nu daajaale, ngir xewil sunu yaramu
bàkkaar, ba nu noppee doon ay jaam,
bàkkaar di sunub sang. 7 Ndax ki dee
ba noppi, joxees na ko àtteb ku jub, mu
tàggook noteelu bàkkaar.
8 Gannaaw noo deeyandoo ak Almasi
nag, gëm nanu ne nooy dundandoo ak
moom. 9 Ndax kat xam nanu ne Almasi
mi dekki dootu dee, te ndee manalatu ko
dara. 10 Deeyam ga mu dee ca la deeyal
bàkkaar benn yoon ba fàww, te dund gi
muy dund tey, Yàlla la koy dundal.
11 Naka noonu, yeen itam jàppeleen
seen bopp nit ñu deeyal bàkkaar, te di
dundal Yàlla, ci Yeesu Almasi. 12 Kon nag
bu bàkkaar yilif seen yaramu ndee wii, ba
di leen nanguloo ay xemmemtéefam yu
bon. 13 Buleen jébbal seeni cér bàkkaar,
mu def leen jumtukaayi njubadi; gan-
naaw yeena dekki bay dundaat, jébbal-
leen Yàlla seen bopp te jébbal ko seeni
cér, ngir def leen ay jumtukaayi njub.
14 Ndax kat bàkkaar yilifatu leen, nde
du ci kilifteefu yoonu Musaa ngeen nekk,
waaye ci aw yiw ngeen tàbbi.

Ku gëm Yeesu, ag njub ngay surgawu

15 Ba ci lan boog? Ndax kon danuy
bàkkaar, gannaaw du ci kilifteefu yoonu
Musaa lanu nekk, waaye ci aw yiw lanu
tàbbi? Déet kay! 16 Xanaa xamuleen
ne képp koo jébbal sa bopp, nangul ko,
ab jaamam nga? Yaar ngeen diy jaam,
bàkkaar di seen sang, jëme leen ci ndee;
mbaa ngeen déggal Yàlla, mu jox leen
àtteb ñu jub. 17 Waaye cant ñeel na
Yàlla, nde ay jaami bàkkaar ngeen woon,
waaye gannaaw gi, seenub xol ngeen
déggale misaalub àlluwa, ji ngeen di
ndénkaaneem. 18 Noonu lees leen yiwee,
tàggale leen ak noteelu bàkkaar, ngeen
doon ay surgay njub.
19 Ni ko nit mana dégge rekk, ni laa leen
woyofalale kàddu gii, ndax seen néew
dooley nitu neen. Noonee ngeen jébbale
woon seeni cér, def leen ñuy jaami sobe,
ak ndëngte gu jur ndëngte, noonu ngeen
wara jébbale seeni cér, def leen ñuy jaami
njub gu jur sellnga. 20 Ba ngeen dee jaami
bàkkaar, teewuleen woona moom seen
bopp, ci seen digganteek njub. 21 Seen jëfi
démb ja leen gàcceel tey, ana njariñ lu
mu leen jural? Mujug jëf ja de, seenug
dee la doon doon. 22 Waaye tey bi ñu leen
yiwee, ba ngeen doon ay surgay Yàlla,
ag sellnga la leen loolu jural, te muj ga
di texe gu sax dàkk. 23 Ndaxte peyooru
bàkkaar mooy dee, waaye yiw wi Yàlla
di maye mooy texe gu sax dàkk fi Almasi
Yeesu, sunu Boroom.

7

Yoonu Musaa wàcc na gëmkatub Almasi

1 Am, bokk yi, yeen ñi xam yoon wi laay
waxal, dangeena umple ne yoon yiliful
nit ki lu moy ci giiru dundam? 2 Dafa
mel ni ndaw suy séy; li feek jëkkëram di
dund, yoon a yeew buumu jëkkëram ci
baatam. Waaye su jëkkër ji deeyee, ndaw
si teqlikoo na ak yoon wi ko yeewoon
buumu jëkkëram. 3 Kon nag, li feek
jëkkëru ndaw si di dund, su séyee ak
geneen góor, ab jaalookat lees koy wax.
Su jëkkër ji deeyee nag, yoon yiwi na
ndaw si, te su séyee ak keneen, du doon
njaaloo.
4 Noonu la deme ak yeen itam, bokk
yi. Yaramu Almasi wi ngeen bennool,
ci ngeen doone ñu deeyal yoonu Musaa.
Noonu ngeen doone moomeelu keneen,
te kooku mooy ki dekki, ngir nu meññ
njariñ lu ñeel Yàlla. 5 Ba nu toppee
sunu bakkan, sunu bëgg-bëgg yu bon
yi ndigali yoonu Musaa yee, ñoo daan
liggéey ci sunuy cér, ngir nu meññ lu nu
jëme ci ndee. 6 Waaye tey ci sunu digg ak
yoon wi nu tënku woon, la nu di ñu dee,
ba teqlikoo ak moom. Moo tax nu doon ay

jaam yu tegoo kilifteef gu yees, gi Noowug
Yàlla indi, gannaaw ba nu wàccoo ak
kilifteefu mbindu yoonu Musaa ma woon.

Yoonu Musaa moo wone ne bàkkaar moo yées

7 Ana lu loolu di tekki? Xanaa kon
yoonu Musaa bàkkaar la? Mukk kay!
Waaye yoonu Musaa moo ma xamal luy
bàkkaar. Ndax kat su dul woon ak yoon
wi ne: «Bul xemmem yëfi jaambur*,»
kon xemmemtéef sax duma xam lu mu
doon. 8 Waaye bàkkaar moo jaare buntub
ndigalu yoon, ba yee ci man mboolemi
xemmemtéef yu bon. Ndax kat, su yoonu
Musaa amul woon, bàkkaar di lu dee.
9 Man de, bu jëkkoon, ba ma xamagul
yoonu Musaa, teewul woon may dund.
Waaye ba yoonu Musaa dikkee, ca la
bàkkaar ne xiféet, di dund, 10 man nag,
ma dee. Kon ndigalu yoon wi wara
jëme ci ag dund, moom ci boppam moo
ma mujj jëme ci ndee. 11 Bàkkaar moo
ma jekkoo ndigalu yoon, ba nax ma, te
ndigalu yoon la ma reye it.
12 Kon yoonu Musaa lu sell la, ndigalam
di lu sell, te jub te baax. 13 Lu baax
loolu di yoonu Musaa, xanaa kon moo
ma taxa dee? Déet kay! Bàkkaar moo
feeñale noonu meloom; moo jëfandikoo
lu baax, ba rey ma, ngir ndigalu yoon
di jumtukaay bu bàkkaar fésale gépp
mbonam gu jéggi dayo.

Ab gëmkat namm na lu mu tëlee jëfe

14 Xam nanu ne yoonu Musaa ci Yàlla
la bokk, te man may nitu suuxu neen,
dib jaam bu ñu jaay bàkkaar. 15 Xawma
sax lu waral may jëfe ni may jëfe; li ma
namm, du loolu laay jëfe, waaye li ma
bañ, moom laay jëfe. 16 Gannaaw li ma
buggul, moom laay def nag, juboo naa ak
yoonu Musaa ci dëggal ne yoonu Musaa
baax na. 17 Kon nag dootu man maay jëfe
noonu, waaye dooley bàkkaar bi ci man
la. 18 Xam naa ne man, sama bindu suuxu
neen wii, lenn lu baax dëkku ci. Yéene
jaa ngeek man, kàttanu jëfe lu baax moo
fi nekkul. 19 Ndax kat du lu baax li ma
namma jëfe laay jëfe, waaye lu bon li ma
nammul, moom laay jëfe. 20 Te su dee
li ma nammul, moom laay def, kon kay
dootu man maa koy def, waaye dooley
bàkkaar bi dëkk ci man moo koy def.
21 Takk bi ma ci gis daal mooy lii:
bu ma nammee def lu baax, lu bon a
may teewalsi. 22 Ndaxam ci sama biir
xol, yoonu Yàllaa ma neex. 23 Waaye
gis naa ci samay cér, weneen yoon wuy
xeex ak yoon wi samam xel jubool, te
yoon woowoo ma jàpp njaam, jébbal
ma dooley bàkkaar bi dëkke samay cér.
24 Céy maaka réy aw tiis! Ana ku may
wallook sama yaramu ndee wii? 25 Waaye
cant ñeel na Yàlla mi nuy walloo jëmmu
Yeesu Almasi, sunu Sang.

Kon daal man, ci sama bopp, ci sama
wàllu xel, yoonu Yàlla laay surgawu,
waaye ci sama wàllu yaramu suux wii,
yoonu bàkkaar laay surgawu.

8

Noowug Yàlla moo jiite gëmkat bi

1 Kon nag léegi, amul benn daan bu
ñeel ñi bokk ci Almasi Yeesu. 2 Ndax
kat, dooley Noo giy maye bakkan te nekk
ci Almasi Yeesu moo la yiwi, ba nga
mucc ci dooley bàkkaar ak ndee. 3 Li
yoonu Musaa tële woon ndax néew doo-
ley nitu suuxu neen, mooy lii Yàlla def:
Doomam la yónni, mu dikke melow nit,
te nit di bàkkaarkat, di suuxu neen, ngir
Doomam fajtal mbirum bàkkaar. Yaramu
suux wu nit kooku la Yàlla sottale mbugal
gi war ci bàkkaar, 4 ngir njub gi yoonu
Musaa laaj mana sotti ba mat sëkk ci
nun, ñi toppatul sunu bindu suux, xanaa
Noowug Yàlla.
5 Ndax kat ñi topp seen bindu suux,
mbiri bakkan doŋŋ lañu xinte, waaye ñi
topp Noowug Yàlla ñoom, mbiri Noowug
Yàlla mooy seen xinte. 6 Xintey bakkan
nag ci ndee lay jëme, waaye xintey
Noowug Yàlla ndund ak jàmm lay jur.
7 Ndaxte boroom xintey bakkan ab noonu
Yàlla la, nde déggalul yoonu Yàlla, te
manu ko sax. 8 Moo tax ñi wéye seen
bindu suuxu neen duñu mana neex Yàlla.
9 Yeen nag nekkatuleen ci kilifteefu
bindu suuxu neen, waaye ci kilifteefu

* **7:7** 7.7 Seetal ci *Mucc ga* 20.17.

Noo gi ngeen nekk, ndegam kay Noowug
Yàllaa ngi màkkaanoo ci yeen. Ku amul
Noowug Almasi, kooku du nitam. 10 Su
Almasi nekkee ci yeen, seen yaram dina
dee moos ndax bàkkaar, waaye du tee
seenug noo di dund, ndax àtteb njub bi
ngeen am ba noppi. 11 Noowug ki dekkal
Yeesu moo màkkaanoo ci yeen. Kon
nag ki dekkal Almasi mooy dekkal itam
seen yarami ndee, ndax Noowam googu
màkkaanoo ci yeen.

12 Kon nag bokk yi, bor topp na nu,
waaye du sunu bindu suux lanu ameel
lenn lu nu taxa topp sunu bakkan; 13 Ku
topp bakkanam, fàww mu dee, waaye ku
rey jëfi yaramam ci ndimbalal Noowug
Yàlla, dina texe. 14 Ndax kat, mboolem
ñiy dox ci njiital Noo gi, ñooñu ay doomi
Yàlla lañu. 15 Mayeesu leen noo gu leen
di desloo cig njaam, ba tax leena dellu
cig ragal, waaye Noowug doom yu ñu
doomoo, moom lees leen may, te looloo
nu tax di wooye Yàlla: «Abba[*]», mu tekki
«Baay.» 16 Te Noowug Yàlla, moom ci
boppam, moo mànkoo ak sunu noowug
bopp, di seede ne ay doomi Yàlla lanu.
17 Gannaaw ay doom lanu nag, ay boroom
cér lanu, ay boroom cér yu Yàlla sédd,
cér yu nu bokk ak Almasi, gannaaw noo
bokk ak moom ab coono tey, ngir bokk ak
moom teraangay ëllëg.

Teraangay ëllëg ñeel na gëmkat ñi

18 Jàpp naa ne sunu coonob tey du
dara, soo ko xoolee ci teraanga ji ñu
nuy feeñalal ëllëg. 19 Càkkéefu àddinaa
ngi séentu, ndax yàkkamti bés ba doomi
Yàlla di feeñ. 20 Ndax kat, càkkéef gépp,
li ñuy déggal neenug neen la, te du seen
coobare, waaye ki leen ci tënk la neex,
ba tax ñuy yaakaar, 21 ñoom ñi bokk ci
càkkéef googu itam, ne dees na rengi seen
buumi njaam gi leen ndee ak yàqutey
yaram ràng, ngir ñu am cér ci goreelug
doomi Yàlla yi, am cér ci seen teraanga.

22 Xam nanu ba fii nu tollu ne mboolem
càkkéef gaa ngi binni ndax mitit, ni kuy
matu. 23 Te du càkkéef gi rekk, waaye
nun ci sunu bopp itam, ci lanu, nun
ñi jot ab dawal ci Noo gi, nun ci sunu
bopp sax nu ngi binni sunu biir xol, ndax
yàkkamtee jot céru doomi Yàlla, ba sunu
njotug yaram mat. 24 Ndax kat sunu
mucc, yaakaar la taxaweegum, te yaakaar
joo teg sa bët, dootu yaakaar. Li nit ki teg
bëtam, nu mu koy yaakaaratee? 25 Li nu
gisul kay lanuy yaakaar, di ko séentook a
muñe yaakaar ji.

26 Te itam Noo gi moo nuy dimbali
ndax sunug néew doole, nde xamunu sax
li jaadoo sàkku ci sunuy ñaan, waaye
Noowug Yàlla moo nuy tinule ay onk yu
wees kàddug làmmiñ. 27 Te kiy xool li ci
biir xol yi, xam na liy xintey Noo gi, nde
ni ko Yàlla bëgge, ni la Noo giy tinool ñu
sell ñi.
28 Te itam nag xam nanu ne Yàlla mooy
def mboolem lu xew, daje ba jur njariñal
ñi sopp Yàlla, ñi mu woo, noonee ko ab
dogalam namme. 29 Ndax ñooñu Yàllaa
leen ràññee woon lu jiitu, te it la mu
dogaloon lu jiitu ci ñoom moo di ñu niru
Doomam, ngir Doomam di taaw, ci biir
rakk yu bare. 30 Ñi Yàlla tuddaloon loolu
lu jiitu, moo leen woo itam; ñooñu mu
woo, moo leen jox itam àtteb ñu jub; te
ñooñu mu jox àtteb ñu jub, moo leen
darajaal itam.

Cofeelu Yàllaa ngi ci Almasi

31 Ana lu nuy waxati nag? Gannaaw
Yàllaa ànd ak nun, ku nu manal dara?
32 Moom mi nu bañalul Doomu boppam,
xanaa jooxeel nu ko, nun ñépp, ana nu
mu nuy baña baaxee gépp yiw, boole
ci? 33 Ñi Yàlla taamu, ana ku leen di
tuumaal? Yàlla de mooy jox nit àtteb ku
jub. 34 Ana kuy tegeb daan? Almasi Yeesu
de moo dee, rax ci dolli, mu dekki, te moo
toog fa ndijooru Yàlla, di nu fa ñaanal!
35 Ana ku nuy tàggaleek cofeelu Almasi?
Du ay nattu, te du njàqare, du it coonoy
bundxatal, mbaa ab xiif, mbaa rafle, te du
genn aaytéef, ba cib saamar. 36 Noonu la
Mbind mi indee ne:
«Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër[†].»
37 Waaye ci mboolem lu nu dikkal, nooy
am ndam lu mat sëkk, ci ndimbalal ki

[*] **8:15** 8.15 Abba baatu arameen la. [†] **8:36** 8.36 Seetal ci *Sabóor* 44.23.

nuy soppeem. 38 Ndax kat bir na ma ne
du ag ndee, du ag ndund, du ay malaaka,
duy boroom nguur, du tey, du ëllëg, duy
boroom doole‡, 39 du lu kawe, du lu xóot,
mbaa meneen mbindeef mu mu doon;
dara manu noo tàggale ak cofeel, gi nu
Yàlla won ci Almasi Yeesu sunu Sang.

9

Yàlla moo taamu bànni Israyil

1 Dëgg laay wax, Almasi seere na ko,
fenuma. Sama xol moo ma seereele Noo
gu Sell gi, ne lii may wax dëgg la: 2 Li may
wax moo di tiis wu réy laa am, ak naqaru
xol wu dakkul, 3 nde man doon naa
ñaana alku sax, daggoo ak Almasi, ngir
jàmmi sama bokki xeet, sama bokki deret.
4 Ñooñoo di xeetu Israyil wi xéewloo
céru doon doomu Yàlla, xéewloo daraja,
xéewloo kóllëre yi, ak ndigali yoon wi, ak
liggéeyu jaamu Yàlla gi, ak dige yi; 5 ñoo
xéewloo itam maam ya; ci wàllu doom
aadama it, ci ñoom la Almasi soqikoo, di
Yàlla, tiim lépp, te yelloo cant ba fàww.
Amiin.
6 Du caageenu kàddug Yàlla moo neen,
ndax ñi bokk ci xeetu Israyil ñépp duñu
Israyil tigi. 7 Te it sëti Ibraayma yépp
bokkuñu ci askanam, waaye li Mbind
mi indi moo di: «Ci Isaaxa lees di
tudde saw askan*.» 8 Loolu di tekki ne
du sëti Ibraayma yi ci wàllu deret ñoo
di doomi Yàlla, waaye doom yi seenub
juddu dëppoo ak digeb Yàlla, ñoom lañu
jàpp ne ñooy askanu Ibraayma. 9 Ndax
kat kàddug dige ba nii la jibe: «Nëgëni
sii déwén laay délsi, te Saarata dina am
doom ju góor†.»
10 Te yemul foofu rekk, waaye Rebeka
it moo am ay seex yu genn góor jur,
muy sunu maam Isaaxa. 11 Doom ya
nag juddooguñu woon bay def lenn lu
baax, mbaa lu bon. Yàlla moo defe
noonu ngir wéyal dogal bu dëppoo ak
tànnéefu boppam 12 bu ajuwul ci kawi jëf,
xanaa ci kiy woote. Rebeka‡ la kàddu gii
dikkal: «Mag ji mooy surgawu rakk ji§.»
13 Noonu la Mbind mi indee ne: «Askanu
Yanqóoba rakk ji laa sopp, foñ askanu
Esawu mag ji*.»

Sànjum Yàlla rax na yërmande

14 Ana lu nu ci mana wax nag? Yàlla
daa wàcc foofu yoon? Mukk kay! 15 Ndax
kat moo noon Musaa:
«Maay yërëm ku ma neex,
te maay ñeewante ku ma neex†.»
16 Kon nag mbaaxug Yàlla ajuwul ci coo-
barey nit ki, mbaa aw ñaqam, waaye lépp
yërmandey Yàlla la. 17 Mbind mi moo
indi kàddu ga dikkaloon Firawna, ne ko:
«Maa la yékkati, te li ko waral mooy lii
ci boppam: ngir fésal sama doole ci yaw,
ngir itam ñu sàbbaal sama tur ci àddina
sépp‡.» 18 Kon nag Yàlla mooy yërëm ku
ko neex, te ku ko neex lay dëgëral xolam.
19 Xam naa dinga ma ne: «Ana kon lu
Yàlla di sikkeeti? Coobarey Yàlla, ana ku
koy fanq?» 20 Waaye yaw nit ki, yaay
kan bay weddi Yàlla? Ndax këf ku ñu
tabax dina ne ka ko tabax: «Lu tax nga
sàkke ma nii?» 21 Tabaxkatu ndab bi
daa amul sañ-sañ ci ban bi muy liggéeye,
ngir tabax ci bennub tooyal, lenn ndabal
teraanga, ak leneen ndabal njoogaan?
22 Yàlla mi namma wone am sànjam,
xamle dooleem, su dee moo muñal lool
ay ndab yu yelloo am sànjam, te seen
sànkute ñoroon xomm nag? 23 Su
dee Yàlla moo def loolu nag ngir fésal
màggaayu teddngaam, ñeel ay ndab yu
xéewloo yërmande, te mu waajalaloon
leen teraanga? 24 Nun ci ndabi yërmande
yi Yàlla woo lanu bokk, te du ci Yawut
yi rekk lees nu seppee, waaye ci jaambur
ñi dul Yawut itam. 25 Moom la wax it ci
téereb Ose ne:
«Ñi dul woon sama ñoñ,
ñoom laay wax sama ñoñ,
ñooñu dul woon samab xejj,
ñoom laay xejjoo.§»
26 «Te foofa ñu leen noon: “Yeen, dungeen
sama ñoñ,”

‡ **8:38** 8.38 Seetal ci *Efes* 6.12. * **9:7** 9.7 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. † **9:9** 9.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 18.10, 14. ‡ **9:12** 9.12 Rebeka mooy soxnas Isaaxa. § **9:12** 9.12 Seetal ci *Njàlbéen ga* 25.23. * **9:13** 9.13 Seetal ci *Malasi* 1.2-3. † **9:15** 9.15 Seetal ci *Mucc ga* 33.19. ‡ **9:17** 9.17 Seetal ci *Mucc ga* 9.16. § **9:25** 9.25 Seetal ci *Ose* 2.25. * **9:26** 9.26 Seetal ci *Ose* 2.1.

fa lees leen naa: “Yeenay doomi Yàlla jiy
dund*.”»
27 Ci mbirum Israyil la Yonent Yàlla
Esayi itam xaacu woon ne:
«Su bànni Israyil tolloo ni feppi suufas
géej sax,
as ndes a ciy mucc†.
28 Ndax kàddu gi Boroom bi wax,
moo koy sottal ci lu gaaw ci kaw suuf‡».

29 Mooy itam la Esayi waxoon lu jiitu,
ne:
«Su nu Boroom gàngoori xare yi
waccalul woon kuutaay,
ni Sodom lanuy mel, Gomor lanuy neex-
ool§.»

Bànni Israyil déggoowul ak xibaaru jàmm bi

30 Ana lu nu ci mana wax? Xeet yu dul
Yawut te sàkkuwuñu woon ag njub, ñoo
jagoo àtteb njub, te mooy njub gi ngëm
di maye. 31 Waaye xeetu Israyil wi sàkku
woon yoonu njub, ñoo moy yoon wi.
32 Ndax lan? Ngëm lañu sukkandikoowul,
xanaa ay jëf. «Doj wuy fakktale,» moom
lañu fakktaloo. 33 Noonu la Mbind mi
indee ne:
«Maa ngii di dëj fi Siyoŋ doj wuy fakktale,
mooy xeer wuy daaneel,
waaye ku ko wéeroo ngëm, doo rus*.»

10

1 Bokk yi, sama yéeney xol, ak ñaan
gi may ñaanal Israyil ci Yàlla moo di ñu
mucc. 2 Ñoom laa seedeel seenug parlute
ci Yàlla, waaye dañu koo tegul ci xam-
xam bu doy. 3 Yoonu njub gi Yàlla di
joxe nit ki, àtteb ku jub, moom lañu
umple tey jéema dëggal seen njubteg
bopp. Moo tax nanguluñu njubte gi Yàlla
di maye. 4 Ndax kat Almasi moo sottal
yoonu Musaa, ngir àtteb ku jub ñeel képp
ku ko gëm.

Coobarey Yàlla mooy ñépp mucc

5 Njub gi sàmm ndigali yoon di maye,
li ci Musaa bind moo di: «Kuy jëfe digal
yooyu, yaay dund ndax ñoom*.» 6 Waaye
njub, gi ngëm di maye, li muy digle mooy:
«Bul wax ci sa xel, ne: “Ana kuy yéeg fa
kaw?”»
nde loolu mooy Almasi wàcc ngay sàkku.
7 «Bul ne it: “Ana kuy wàcci njaniiw?”»
nde loolu mooy Almasi dekkiwaat ngay
sàkku. 8 Li mu wax moo di:
«Kàddu gaa ngi ci sa wet; mu ngi ci saw
làmmiñ ak ci sa xol†.»
Te loolu mooy kàddug ngëm gii nuy
xamle. 9 *Saw làmmiñ*, soo ci biralee ne
Yeesu moo di Boroom bi, *sab xol* it, nga
gëm ci ne Yàlla dekkal na Sang Yeesu,
dinga mucc. 10 Ndax kat ab xol lees di
gëme, ba am àtteb ku jub, te aw làmmiñ
lees di birale ngëm gi ba mucc. 11 Mbind
mi moo ne: «Képp ku ko gëm, doo rus‡.»
12 Ag wuutale amul diggante ab Yawut, ak
jaambur bu dul Yawut; ñépp a bokk benn
Boroom biy yéwéne mboolem ñi koy woo
wall. 13 Ndax kat waxees na ne: «Képp
ku woo Boroom bi wall ciw turam, mooy
raw§.»
14 Waaye nees di wooye koo gëmul?
Nees di gëme koo déggul turam? Nees di
dégge turam, te yégleesu ko? 15 Nees di
yéglee xibaar, te yebaleesu la? Noonu la
Mbind mi indee ne: «Ñeeka rafeti tànk,
ndaw yii di yéglesi xibaari jàmm*!»
16 Waaye du ñépp a nangul xibaaru
jàmm bi; moo tax Esayi ne: «Boroom bi,
ana ku gëm sunub dégtal†?» 17 Kon boog
ngëm ci dég-dég lay juddoo, dég-dég ba
bawoo ci kàddug waare gi jëm ci Almasi.
18 Waaye dama ne: xanaa dañoo
déggul? Ahakay! Ndax
«Àddina sépp la seen baat jibal,
cati suuf sépp la seen kàddu dajal‡.»
19 Ma neeti: xanaa bànni Israyil dañoo xa-
mul? Ahakay! Musaa moo leen jëkkoona
jottli la Yàlla noon:
«Yeen, maa leen di fiireloo xeet wu tekki-
wul dara,

† 9:27 9.27 Seetal ci *Esayi* 10.22. ‡ 9:28 9.28 Seetal ci *Esayi* 10.23. § 9:29 9.29 Seetal ci *Esayi* 1.9. * 9:33 9.33 Seetal ci *Esayi* 8.14; 28.16. * 10:5 10.5 Seetal ci *Sarxalkat yi* 18.5. † 10:8 10.6-8 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 9.4; 30.12-14. ‡ 10:11 10.11 Seetal ci *Esayi* 28.16. § 10:13 10.13 Seetal ci *Yowel* 3.5. * 10:15 10.15 Seetal ci *Esayi* 52.7. † 10:16 10.16 Seetal ci *Esayi* 53.1. ‡ 10:18 10.18 Seetal ci *Sabóor* 19.5. § 10:19 10.19 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.21.

ci waasow naataxuuna laa leen di mer-
loo§.»
20 Esayi it am fit ba ne:
«Ñi ma seetul woon, gis nañu ma,
ca ña ma laajul woon laa feeñe*.»
21 Israyil nag la wax ci mbiram ne:
«Bëccëg bépp laa yendoo tàllal samay
loxo,
askanu fippukat wu déggadi†.»

11

Yàlla waccul bànni Israyil

1 Ma ne kon, xanaa Yàlla daa wacc
ñoñam? Mukk kay! Man ci sama bopp
ci Israyil laa bokk, askanoo ci Ibraayma,
giiroo ci Beñamin. 2 Yàlla waccul ñoñam
ñi mu ràññee woon lu jiitu. Am dangeena
xamul li Mbind mi indi ci mbirum Ilyaas,
ba mu dikkee Yàlla njàmbat lu jëm ci
Israyil? Mu ne: 3 «Boroom bi, say yonent,
rey nañu leen; say sarxalukaay, màbb
nañu leen; man doŋŋ maa fi des, te ñu
ngi wut sama bakkan.*» 4 Ana lu ko
Yàlla tontu? Da ne: «Beral naa sama
bopp juróom ñaari junniy (7 000) nit ñu
sujjóotaluloon Baal tuur mi†.» 5 Kon nag
naka noonu itam ci jamonoy tey jii, aw
ndes a ngi fi, te ci kaw yiw lees leen
taamoo. 6 Gannaaw aw yiw a tax nag,
dootu seen peyu jëf, lu ko moy aw yiw
noppee doon aw yiw.
7 Kon léegi nag? Li am moo di li bànni
Israyil doon wut, amuñu ko. Ñi ñu taamu
ñoo ko am, ña ca des, seenum xel a
dërkiis. 8 Noonu lees binde ne:
«Yàlla moo leen jox xelum ngëmment,
ak bët yu dul gis, ak nopp yu dul dégg,
ba bésub tey jii‡.»
9 Daawuda it wax na ne:
«Yal na seen ndab di seenum yeer,
boole ci dib caax,
te di fiir gu ñuy daanu,
muy seenub yool.
10 Yal na seeni gët giim, ba duñu gisati,
yal nañu sëgg ba fàww§.»

Lu jëm ci muccug ñi dul Yawut

11 Moo tax ma ne xanaa ba bànni
Israyil tërëfee, jéll bu ñu dul jógati lañu
daanu? Mukk kay! Waaye tooñug bànni
Israyil moo waral muccug jaambur ñi
dul Yawut, ba tax bànni Israyil siis leen.
12 Gannaaw tooñug bànni Israyil mooy
xéewalu àddina si, seenug néewle di
xéewalu jaambur ñi dul Yawut, kon bu
bànni Israyil yembee, ndaw xéewal gu
gënatee baawaan!
13 Léegi nag yeen jaambur ñi dul Yawut
laay waxal. Gannaaw maay ndaw li ñu
yebal ci jaambur ñi dul Yawut, samab
yónnent laay teral. 14 Jombul sama
liggéey dina yee fiiraangey sama bokki
Yawut ñi, ba ñenn ci ñoom mucc. 15 Ndax
kat ba Yàlla dàqee Israyil, ca la àddina
juboo ak Yàlla. Kon nag bu leen Yàlla
délloosee, ana lu muy jur lu moy ndee-
ndekki? 16 Ndax kat ab jooxe bu génnee ci
tooyalub sunguf, di ndoortel meññeef, su
boobu jooxe sellee, tooyalub sunguf bépp
ay sell. Ndax su reenu garab sellee, car ya
it sell.
17 Waaye su ñu tenqee lenn ci cari oliwu
kër, te yaw ngay caru oliwu àll, ñu indi la,
jabtal ci oliwu kër gi, nga wuutu car ya ca
fàqe, ba mana xéewloo meen miy wale ci
reenu oliwu kër gi, di ko dundal, 18 bumu
tax nga bàkku ci kaw car ya fàqe. Soo
dee bàkku, xamal ne du yaa yenu reen
bi, waaye reen bee la yenu.
19 Xam naa dinga ne: «Car yooyu, dees
leena tenqi, ngir jabtal ma.» 20 Dëgg
it; waaye ngëmadi moo leen fa tenqee,
te yaw, ngëm a la fa teg. Bu ko réy-
réyloo, waaye ragalal. 21 Ndegam cari
judduwaale ya la Yàlla déegul, moytul
mu bañ laa déeg yaw itam.
22 Xoolal kon ni Yàlla baaxe, ak ni mu
ragloo; ci ñi déggadi la raglu, baax ci yaw,
ndegam cig mbaaxam nga sax; lu ko moy
dees na la tenqi yaw itam. 23 Car ya fàqe
woon itam, su ñu wéyewul ngëmadi, dees
leen di delloo ca ndey ja, nde Yàlla man
na leen caa saxalaat. 24 Ndax kat, ndegam
yaw lañu tenqee ci oliwu àll gi, jabtal la
ci oliwu kër gi dul sa ndey, astamaak car

* **10:20** 10.20 Seetal ci *Esayi* 65.1. † **10:21** 10.21 Seetal ci *Esayi* 65.2. * **11:3** 11.3 Seetal ci *1.Buur ya* 19.10, 14. † **11:4** 11.4 Seetal ci *1.Buur ya* 19.18. ‡ **11:8** 11.8 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 29.3 ak *Esayi* 29.10. § **11:10** 11.9-10 Seetal ci *Sabóor* 69.23-24.

yi oliwu kër gi di seen ndey, nde saxalaat
leen ca mooy gëna yombati.

Yàlla ñépp la yërëm

25 Bokk yi, moytuleena defe ne seen
xel mu rafet a leen may li ngeen am.
Bugguma ngeen umple mii mbóot: Ag
déggadi moo dikkal lennati bànni Israyil,
ba kera xeet yi dul Yawut duggsi, ba
seenub lim mat. 26 Su boobaa nag, bànni
Israyil gépp ay mucc, noonee ko Mbind
mi indee ne:

«Siyoŋ la wallukat bay jóge,
mooy tenqee ngëmadi ci askanu
Yanqóoba.
27 Loolooy doon sama kóllëreek ñoom,
kera ba may far seeni bàkkaar*.»

28 Ci wàllu xibaaru jàmm bi, ay noon
la Yawut ñi taxawe, te muy xéewal ci
yeen ñi dul Yawut. Waaye ci wàllu dogal
bi taamu Yawut ñi, ay soppe lañu, te
seeni maam tax. 29 Ndax Yàlla kat, ay
mayam akub wooteem, lenn du ci toxu.
30 Yeena déggadi woon, waaye tey daj
ngeen yërmande, ndax déggadig Yawut
yi. 31 Noonu itam la Yawut yi déggadee
tey, ba ni ngeen daje yërmande, ñoom it
ñu daje ni yërmande. 32 Yàlla moo tëj nit
ñépp ci seenug déggadi, ngir yërëm leen
ñoom ñépp.

Yàllaa yelloo teddnga

33 Céy xóotaayub koomu Yàlla ak xel
ma, ak xam-xam ba! Deesul natt ay
dogalam, deesul ràññee ay jëfinam!
34 «Ana ku xam xalaatu Boroom bi?
Ana ku ko digal†?»
35 «Ana ku ko dawlul lenn,
ba mu war koo delloo‡?»
36 Ci moom la lépp sosoo, ci moom la lépp
sottee, te moom la lépp ñeel. Moom la
daraja ñeel ba fàww! Amiin.

12

Nii la gëmkat bi wara jaamoo Yàlla

1 Kon nag bokk yi, ma ñaax leen, te
yërmandey Yàlla tax, ngir ngeen jébbal
ko seen yaram wépp, def ko jooxe buy
dund, sell te neex Yàlla. Loolu déy
mooy njaamu, gi leen war. 2 Buleen roy
jamonoy tey jii, waaye yeesluleen ci ni
ngeen di xalaate ba soppiku, ngir ngeen
mana ràññee liy coobarey Yàlla, muy li
baax, di bànneexam te mat sëkk.

3 Ma àrtu leen ci kaw yiw wi ma Yàlla
may; bu kenn ci yeen teg boppam fu mu
àggul, waaye xalaate leen sago, te ku
nekk dëppoo ak céru ngëm bi ko Yàlla
sédd. 4 Ndax kat dafa mel ni sunu yaram
wiy wenn, te cér yi bare, doonte cér yépp
a wuuteek seen moroom nu ñuy liggéeye.
5 Noonu lanu doone ñu bare, bokk wenn
yaram nun ñépp ci Almasi mi nu gëm,
te ku nekk di sa cérub moroom. 6 Ay
may yu wuute lanu am, may yu yemook
céru yiw bi ñu sédd ku nekk ci nun. Su
dee biral kàddug waxyu mooy sag may,
biraleel kàddug waxyu sa kemu ngëm;
7 su dee wàllu jàpple, deel jàpple; su
dee wàllu njàngle, ngay jàngle; 8 Su dee
wàllu kàddu yuy yokke, ngay wax luy
yokk gëmkat ñi; su dee wàllu joxe, deel
joxe te Yàlla rekk tax; su dee wàllu jiite,
taxawal temm ci liggéeyub jiite; su dee
wàllu baaxe nit ñi, nay loo bége.

9 Na seen cofeel mucc ci ngistal, se-
exluleen lu bon te ŋoy ci lu baax. 10 Na
leen mbëggeelug bokk taxa fonkante, te
ngeen farlu ci di terlante. 11 Sawarleen
te baña yoqi, jaamuleen Boroom bi, ànd
ceek pastéefu xol. 12 Bégeleen seen
yaakaar, di muñ ci biir tiis, tey saxoo ag
ñaan. 13 Deeleen def seen loxo ci lu faj
soxlay gëmkat ñu sell ñi, te boole ci am
teraanga.

14 Ñi leen di bundxatal, ñaanal-leen
leen, ñaanal-leen leen te bañ leena
móolu. 15 Ñi ci mbégte, bokkleen
ak ñoom seen mbégte; ñi ci naqar,
ngeen bokk ak ñoom seen naqar.
16 Mànkooleen, buleen xëccu daraja,
waaye nanguleena jonjoo ak ñi féete
suuf, te baña jàppe seen bopp boroomi
xel.

17 Buleen feyantoo, fexeleen di def lu
rafet, ñépp seede ko. 18 Su manee am,
jàmmooleen ak ñépp, ndegam ci yeen la

* **11:27** 11.26-27 Seetal ci *Esayi* 59.20-21; 27.9 ak *Yeremi* 31.33-34. † **11:34** 11.34 Seetal ci *Esayi* 40.13. ‡ **11:35** 11.35 Seetal ci *Ayóoba* 41.11.

aju. 19 Samay soppe, buleen di feyul seen
bopp, xajal-leen am sànj, am sànj fajal
boppam, ndax bindees na ne: «Man maay
feye, maay añale[*].» Boroom bee ko wax.
20 Li mu wax kay mooy:
«Bu sab noon xiifee, jox ko mu lekk,
bu maree, may ko mu naan.
Soo defee noonu, day rus,
ba mel ni koo yen ay xal[†].»
21 Bu leen lu bon man, waaye defleen lu
baax, ba man lu bon.

13

Na ñépp déggal njiit yi

1 Na ku nekk déggal njiit yi yor kilifteef,
nde amul njiit lu bawoowul fa Yàlla, te
njiit yi toog, Yàlla moo leen tabb. 2 Moo
tax kuy bañal njiit, tëralinu Yàlla nga
bañal, te ñi bañal njiit, ñoo wool seen
bopp mbugal. 3 Kuy def lu baax nag, doo
ragal kilifa yi, kiy def lu bon moo leen
di ragal. Soo bëggee mucc ci ragal kilifa
nag, defal lu baax, jot ngërëmam. 4 Ndax
kilifa gi mooy ndaw li Yàlla yebal ngir sa
jàmm. Waaye soo dee def lu bon, ragalal,
ndax kilifa gi yorul ab saamar cig neen;
mooy ndawal Yàlla liy añale, te mooy
jottli am sànj mu wàccal kuy def lu bon.
5 Moo tax nangul njiit di wartéef, ndax
njariñal nangul njiit yemul rekk ci mucc
ci am sànj, waaye xel mu dal a ngi ci.
6 Loolu moo waral it ngeen di fey galag,
ndax njiit yi koy feyeeku kat, ñooy jawriñi
Yàlla yi sasoo googu kilifteef. 7 Joxleen ku
nekk li ngeen warlook moom; ku ngeen
wara fey galag, feyleen ko ko; ku ngeen
wara fey juuti, feyleen ko ko; ku ngeen
wara weg, wegleen ko; ku ngeen wara
teral, teral-leen ko.

Cofeel moo tënk yoonu Musaa

8 Buleen ameel kenn bor, lu moy borub
soppante; ndax ku sopp sa moroom,
yaa matal yoonu Musaa. 9 Ndax ndigal
yii kat: «Buleen jaaloo, buleen bóom,
buleen sàcc, buleen xemmem[*],» ak le-
neen ndigal lu mu mana doon, ci genn
kàddu gii la tënke: «Ni ngeen soppe seen
bopp, nangeen ko soppe seen moroom[†].»
10 Cofeel du waral kenn def moroomam
lu bon; kon cofeel moo matal sëkk yoonu
Musaa.

Teewlu war na gëmkat ñi

11 Li tax ngeen wara gëna farlu ci loolu
mooy, xam ngeen jant yi nu tollu; seen
waxtuw yewwu jot na ba noppi, nde léegi
la nu mucc gëna jege ba nuy doora gëm.
12 Guddi gi màggat na, bët a ngi bëgga
set. Kon nag nanu bàyyi jëfi lëndëmtu
te ràngoo gànnaay yi ñuy xaree cig leer.
13 Nanu jëfe jëfin wu jekka def bëccëg;
nanu sore xawaare ak màndite, sore
baane bu lewul, ak yàqute yu ni mel,
te sore ŋaayoo ak kiñaan. 14 Waaye
yiirooleen Sang Yeesu Almasi, te ngeen
baña yittewoo seen bakkan, ngir di topp
seeni xemmemtéef.

14

Bul sikkal sa moroom

1 Ku ngëmam dëgërul nag, xajooleen
ko, te bañ cee càmbar gis-gis yu wuute.
2 Mu mel ni tey, kii ngëmam moo ko
may mu saña lekk lu nekk; kee, ngëmam
lujum doŋŋ la ko ngëmam gu dëgërul
may mu lekk. 3 Kiy lekk, bumu ko xeebe
ki lekkul; ki lekkul it, bumu sikk kiy lekk,
ndax Yàllaa ko xajoo. 4 Yaw miy sikkal
jaamub jaambur, yaay kan? Su baaxalee
mbaa mu bonal, sangam a koy seet! Te
day baaxal ndax Boroom bi man na koo
baaxal.
5 Naka noonu kii jàpp na ne bés gën naa
rafet moroom ma; kee jàpp ne bés yépp a
yem. Na ku nekk seet la ko doy, te yem ca.
6 Ndax kiy taamu bés, Boroom bi la koy
taamul; naka noonu kiy lekk, Boroom bi
la koy gërëme, nde moom lay sant doora
lekk; ki lekkul it Boroom bi lay sàkkoo
ñàkka lekkam, te Yàlla lay sant. 7 Ndax
kat kenn ci nun dundul ngir boppam, te
kenn deewul ngir boppam. 8 Su nuy dund,
Boroom bi lanuy dundal, su nuy dee it,
Boroom bi lanuy deeyal.
9 Loolu sax moo waral Almasi dee, ba
noppi dekki, dellu di dund, ngir ñi dee ak

* **12:19** 12.19 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.35. † **12:20** 12.20 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 25.21-22. * **13:9** 13.9 Seetal ci *Mucc ga* 20.13-15, 17. † **13:9** 13.9 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

ñiy dund ñépp, muy seen boroom. 10 Yaw
nag ana looy sikke sa mbokkum gëmkat,
ak itam, ana looy xeebe sa mbokkum
gëmkat? Ndax kat nun ñépp ay taxawi fa
kanam jalub àttekaayu Yàlla. 11 Ndaxte
bindees na ne:
«Ndegam maay Kiy Dund, Boroom bee ko wax,
man la ñépp di sukkal seen bëti óom,
te man Yàlla la làmmiñu ñépp di sàbbaal*.»
12 Kon ku nekk ci nun, yaay layool sa bopp
fa Yàlla.

Bul yóbbe sa moroom bàkkaar

13 Kon nag bunu di seetati lu nu
sikkantee, li ngeen di seet kay mooy nu
ngeen fexee ba dungeen yóbbe mbokkum
gëmkat lu koy fakktal, mbaa lu koy daane
ci bàkkaar. 14 Xam naa nag, wér na ma
it te Sang Yeesu tax, ne amul lenn lu
sobewu ci wàllu boppam, ba daganula
lekk; waaye ki jàppe lenn muy lu sobewu,
ci moom la loola di lu sobewu. 15 Soo dee
lekk lenn ba tax sa mbokk am ci lu ko
naqari, noppi ngaa doxe cofeel. Bu sag
lekk sànk ku Almasi deeyal. 16 Li dagan
ci yaw, bu ko jariñoo ba may kenn lu mu
ŋàññee. 17 Ndax kat solob nguurug Yàlla
jotewul dara akug lekk mbaa ag naan,
waaye solob nguuru Yàlla moo di njub
ak jàmm, ak mbégte ci ndimbalal Noo
gu Sell gi. 18 Noonu kat ku koy jaamoo
Almasi, yaa neex Yàlla, am ngërëmal nit
ñi.
19 Kon nag nanu sàkku luy indi jàmm,
ak lu nu feddalantee. 20 Aw ñam, bumu
la yàqloo liggéeyu Yàlla. Dëgg la, wépp
ñam set na, waaye lekk ga nga koy lekk,
su gàkkalee ngëmu keneen, def nga lu
aay. 21 Li gën sax mooy nga baña lekk
yàpp, mbaa nga baña naan biiñ, mbaa
leneen lu mu doon lu mana fakktal sa
mbokkum gëmkat.
22 Yaw ci sa wàllu bopp, ngëm gi nga
ci am, yemale ko ci sa bopp, fi kanam
Yàlla. Ndokklee ki sikkul boppam lenn ci
jëfin wu mu dogul boppam ne noonu lay
jëfe. 23 Waaye ki am xel-yaar, su lekkee,
ab daan topp na ko, nde jëfewul ngëm, te
lu ngëm lalul bàkkaar la.

15

Na gëmkat yiy xajoonte

1 Nun ñi fendi ci wàllu ngëm, fàww nu
xajoo tëley ñi néew doole, te baña sàkku
sunu bànneexu bopp. 2 Na ku nekk ci
nun sàkku bànneexu moroomam, ci lu
koy jariñ, ngir feddli ngëmam. 3 Ndax
Almasi kat sàkkuwul bànneexu boppam,
te noonu it la Mbind mi indee ne: «Ñi
lay saaga, seeni saaga, ci sama kaw la
dal*.» 4 Ndaxte mboolem lu ñu bindoon,
bu jëkk, jàngal nu moo taxoon ñu bind
ko, ngir Mbind mi may nu xolu muñ, te
ñaax nu, ba nu am yaakaar. 5 Kon nag
Yàlla miy maye xolu muñ, di ñaaxe, yal
na leen may mànkoo gu mat sëkk, ni ko
Almasi Yeesu bëgge, 6 ngir nu bokk jenn
yéene ak genn kàddu gu ngeen sàbbaale
Yàlla, sunu Baayu Sang Yeesu Almasi.

Xibaaru jàmm bi ñépp la dikkal

7 Kon nag, ni leen Almasi xajoo,
nangeen ko xajoontee, ngir teddngay
Yàlla. 8 Dama leen di wax ne leen, bëgga
fésal ne Yàlla ku dëggu la moo waral
Almasi dikk, def boppam jawriñu Yawut
yi, ngir sottal dige ya Yàlla digoon seeni
maam. 9 Leneen li indi Almasi mooy
may jaambur ñi dul Yawut lu ñu màggale
Yàlla, te muy yërmandeem. Noonu it la
Mbind mi indee ne:
«Looloo waral ma sant la ci biir xeet yi,
sàbbaal la†.»
10 Mu neeti:
«Yeen xeet yi, bégandooleen ak ñoñam‡.»
11 Mu dellu ne:
«Yeen xeetoo xeet, màggal-leen Boroom bi,
réewoo réew, kañleen ko§.»
12 Esayi it neeti:
«Ab car ay bawoo ca Yese* reen ba,
mooy taxaw, yilif jaambur ñi dul Yawut,
te moom la ñi dul Yawut di yaakaar†.»

* **14:11** 14.11 Seetal ci *Esayi* 45.23. * **15:3** 15.3 Seetal ci *Sabóor* 69.9. † **15:9** 15.9 Seetal ci *Sabóor* 18.49. ‡ **15:10** 15.10 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.43. § **15:11** 15.11 Seetal ci *Sabóor* 117.1. * **15:12** 15.12 Yese mooy baayu Daawuda. † **15:12** 15.12 Seetal ci *Esayi* 11.10.

[13] Kon Yàlla miy maye yaakaar, yal
na leen feesale gépp mbég, ak jàmm ci
biir ngëm, ba ngeen géejule yaakaar, ci
manoorey Noo gu Sell gi.

Póol xamle na sababu bataaxalam

[14] Bokk yi, man ci sama bopp, li ma
bir ci seen mbir moo di yéene ju rafet
ngeen fees, te buural ngeen bépp xam-
xam, man ngeena artoonte it. [15] Teewul
mu am ci wet yu ma leen ñemee binde
kàddu yu ma ñéebluwul, ngir fàttli leen li
ngeen xamoon ba noppi. Noonu ma binde
nag, li ko waral moo di yiw wi ma Yàlla
baaxe, [16] ngir ma doon jawriñu Almasi
Yeesu, ñeel jaambur ñi dul Yawut, may
wàccoo ak liggéeyu carxal bi xibaaru
jàmm bu Yàlla laaj; su ko defee ñi dul
Yawut mana doon ab jooxe bu Yàlla
nangu, jooxe bu Noo gu Sell gi sellal.
[17] Moo tax ma saña puukarewoo Almasi
Yeesu mi may liggéeyloo ci mbiri Yàlla.
[18] Sañumaa tudd lenn nag lu moy li
Almasi sottale sama jëmm, ngir jaambur
ñi dul Yawut déggal Yàlla, te muy lu mu
sottale samay wax ak samay jëf, [19] ci kaw
firnde yu manoorewu, aki kéemaan, lépp
ci manoorey Noowug Yàlla. Loolu tax
na, li dale Yerusalem, wëndeelu, ba ca
diiwaanu Iliri, yégle naa fa xibaaru jàmm
bu Almasi, ba mu mat sëkk. [20] Noonu laa
masa xintewoo di xamle xibaaru jàmm bi
fu ñu xamewul Almasi asi, ngir baña bey
sas wu fa keneen jotoona dal. [21] Noonu
ma jëfe it moo dëppoo ak ni ko Mbind mi
indee ne:

«Ña ñu waxul woon mbiram, dinañu gis,
te ña dégguloon, dinañu rààññee‡.»

Póol dige naa seeti waa Room

[22] Sama liggéey boobu sax moo ma
gàllankoor lu bare ba dikkaguma seetsi
leen. [23] Waaye léegi jeexal naa sama
sas ci gox yii, te gannaaw at yu baree
ngii, ma namma dikk ba seetsi leen, [24] bu
may dem Espaañ, dinaa leen seetsiwaale.
Yaakaar naa leena gis bu ma fa jaaree,
ba ngeen yiwi ma, ma jàlli Espaañ, gan-
naaw, lu mu néew néew, ay fan yu ma
nammantikoo ak yeen. [25] Waaye fii ma
tollu, Yerusalem laa jëm, ngir ndimbal lu
ñeel ñu sell ña féete foofa. [26] Ndaxte
gëmkati Maseduwan ak Akayi ñoom la
soob ñu sàkke lenn ci seen alal, ngir
dimbalee ko ñu sell ña diy néew doole
ca Yerusalem. [27] Seen coobarey bopp
lañu ko defe, waaye ñoo ko ameel waa
Yerusalem it nag. Ndaxte gannaaw ñoom
ñiy jaambur, gëmkati Yerusalem ñoo leen
sédd ci xéewal yi leen ngëm may, kon
ñoom jaambur ñi itam war nañu leena
sédd ci seen alal. [28] Teewul nag bu ma
noppee ci lii, ba teg teraanga jii ca loxoy
waa Yerusalem, Espaañ laa jëm, te fa yeen
laay jaare. [29] Te xam naa ne bu ma dikkee
fa yeen, barkeb Almasi bu mat sëkk laay
dikke.

[30] Gannaaw loolu bokk yi, li ma leen
di ñaan ngir sunu Boroom Yeesu Al-
masi, ngir itam cofeel gi Noo gu Sell giy
maye, moo di ngeen fekksi ma ci xareb
ñaan ngir man. [31] Ñaanal-leen ma, ngir
ma mucc ci aji gëmadiy Yude, te itam
ndimbal li may yóbbul ñu sell ña ca
Yerusalem, ñaanleen ngir ñu nangu ko.
[32] Su ko defee, ci coobarey Yàlla, ma dikke
mbégte ba fa yeen, ba dal-luwaale as lëf
fa yeen. [33] Yal na Yàlla miy boroom jàmm
ànd ak yeen ñépp. Amiin.

16

Póol nuyu na waa Room

[1] Boole naa leen nag ak sunub jigéen
Febe, mu di ab taxawukatub mbooloom
gëmkat ma dëkke Señsere. [2] Dalal-leen
ko ci turu Boroom bi, ni ko ñu sell ñi
yelloo, te ngeen jàpple ko ci lépp lu mu
aajowoo, nde moom itam xettli na ñu
bare, ba ci man mii.

[3] Nuyul-leen ma Pirsil ak Akilas, sama
bokki liggéeykat ci liggéeyub Almasi
Yeesu. [4] Ñoom ñoo jaay seen bakkan
ngir ma mucc, te du man doŋŋ maa
leen ameel njukkal, waaye mboolooy
gëmkat yu jaambur ñi dul Yawut
yépp a leen ameel njukkal.

[5] Nuyul-leen ma itam mbooloom
gëmkat miy daje ca seen kër.
Nuyul-leen ma sama soppe Epaynet,

‡ **15:21** 15.21 Seetal ci *Esayi* 12.15.

miy jooxeb ndoortel meññeef, ma
génne ca diiwaanu Asi, ñeel Almasi.
6 Nuyul-leen ma Maryaama, mi sonn
lool ci yeen.
7 Nuyul-leen ma Andoronikus ak
Yuña, sama bokki Yawut, yi ñu ma
tëjandooloon; ñu ñu nawloo lañu ci
ndaw yi, te ñoo ma jëkka gëm sax
Almasi.
8 Nuyul-leen ma Ampilyaatus, mi ma
soppal sama bopp ndax Sang bi.
9 Nuyul-leen ma it Urben, sunu
mbokkum liggéeykat ci liggéeyub
Almasi, ak Estakis, sama soppe;
10 nuyul-leen ma Apeles mi firndeel
kóllëre gi mu am ci Almasi, te ngeen
nuyul ma waa kër Aristobul, 11 ak
Erojon sama mbokkum Yawut, te
ngeen nuyul ma waa kër Narsis ñi
gëm Sang bi.
12 Nuyul-leen ma Tirifen ak Tirifos,
jigéen ñu sonn ci liggéeyu Boroom bi,
ak it ndaw si Persidd mi sonn lool ci
liggéeyu Boroom bi.
13 Nuyul-leen ma Rufus, mi Boroom
bi taamul boppam, ak yaayam jiy
sama yaayu bopp. 14 Nuyul-leen ma
Asànkirit ak Felegon ak Ermes ak
Patarobas ak Ermas, ak mboolem
bokk yi nekk ak ñoom.
15 Nuyul-leen ma it Filolog ak Yuli, ak
Nere ak jigéenam, ak Olimpas ak
mboolem ñu sell ñi nekk ak ñoom.
16 Saafoonteeleen fóonante yu sell.
Mboolooy gëmkati Almasi yépp nuyu
nañu leen.

Kàdduy àrtu ak tàggoo ñeel na waa Room

17 Léegi nag bokk yi, dama leen di
ñaax, ràññeeleen ñi gàntal àlluwa ji
ngeen jànge, di féewale, ak a téqtale,
te ngeen moytu leen. 18 Ñu ni mel
liggéeyaluñu Almasi sunu Boroom, seen
koll lañuy liggéeyal. Làmmiñ yu neex, ak
kàddu yuy jaye lañuy naxe ñi seenum xel
foogadi. 19 Yeen nag seenug dégg ndigal
siiw na ba bir ñépp, moo tax ma di leen
bége. Waaye damaa bëgg ngeen xelu ci
lu baax, te seenum xel mucc ci lu bon.
20 Su ko defee Yàlla miy boroom jàmm
mooy dër Seytaane ci lu gaaw, fi ngeen
ko joggi seeni tànk.

Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu ànd ak
yeen!
21 Timote sama mbokkum liggéeykat
nuyu na leen, mook Lusiyus ak Yason ak
Sosipater sama bokki Yawut.
22 Man Tersiyus mi bind kàdduy
bataaxal bi ci sama loxo nag, nuyu naa
leen ci turu Boroom bi.
23 Gayus mi may dalal, di dalal mbooloo
mi mépp këram, nuyu na leen; Eràst
saytukatub alalu dëkk bi it, nuyu na leen,
mook mbokk mi Kàrtus.
24 Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu
Almasi ànd ak yeen! Amiin.

Teddnga ñeel na Yàlla

25 Kooku leen mana dooleel nag ndax
sama xibaaru jàmm, ak waareb Yeesu Al-
masi, mi mu feeñal mbiram tey, gannaaw
ba mu nekkee mbóot mu làqu woon naka
jekk, 26 mbóot mu bindi yonent yi fésal
tey, ba xamal ko xeet yépp ci ndigalal
Yàlla ji sax, ngir xeet yépp gëm ba dégg
ndigal, 27 kooku mooy Yàlla mi wéetoo
xam-xam, te moom la teddnga ñeel ba
fàww, ndax Yeesu Almasi! Amiin.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Korent

1 Ci man Póol mi ñu woo ci sasub doon
ndawal Almasi Yeesu, ci coobarey Yàlla, ci
man la bataaxal bii bawoo, bawoo itam ci
Sosten mbokk mi, 2 ñeel mbooloom Yàlla,
mi ci Korent, yeen ñi ñu sellal ci jëmmu Almasi Yeesu, te ñu woo leen ngir ngeen doon ñu sell, ñeel itam mboolem ñiy tudde fépp fu mu mana doon, sunu turu Boroom Yeesu Almasi, mi leen moom,
moom nu. 3 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen,
bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Sant Yàlla war na

4 Santal leen sama Yàlla laa saxoo, ci
yiw wi mu leen may ci Almasi Yeesu,
5 ndax lépp ngeen woomle ci moom, ci
gépp kàddu, ak bépp xam-xam. 6 Loolu di
firndeel ne la nu seedeeloon Almasi, sotti
na ci yeen. 7 Loolu tax na ñàkkatuleen
genn may, léegi bi ngeen di séentoogum peeñum sunu Boroom Yeesu Almasi.
8 Moo leen di dooleel ba ca mujjantal ga,
ngir ngeen mucc sikk, keroog sunu bésu
Sang Yeesu Almasi. 9 Yàllaa am kóllëre,
moom mi leen woo, ngir ngeen bennoo ak Doomam Yeesu Almasi, sunu Sang.

Na mbooloo mi juboo

10 Bokk yi nag, dama leen di ñaax, ci sunu turu Sang Yeesu Almasi, ngir seen kàddu di genn, te féewaloo baña am ci seen biir, xanaa ngeen bennoo ci lépp, bokk menn xel, ak benn jëmu. 11 Ndax
kat bokk yi, dégge naa ci waa kër Kelowe,
ne am na ay dëngoo ci seen biir. 12 Li
may wax mooy ku nekk ci yeena ngi naan: «Man ci Póol laa bokk!», «Man nag Apolos!» «Man Sefas!» «Man de Almasi!»
13 Ndax Almasi dafa xaajalikoo? Ndax
Póol lañu daajoon ca bant ba ngir yeen? Am ci turu Póol lañu leen sóobe ci ndox?
14 Maa ngi sant Yàlla, ba ma sóobulee kenn ci yeen ci ndox, ku dul Kirispus ak Gayus, 15 ngir kenn du ne ci sama tur lañu leen sóobe. 16 Ahakay! Maa sóob waa kër Estefanas itam. Waaye bu loolu weesee, fàttlikuwuma fu ma sóobe keneen. 17 Ndax du sóobe cim
ndox la ma Almasi yebale, xanaa ngir ma yégle xibaaru jàmm bi, te bañ koo defe xareñtey kàddu, ngir baña neenal bantub Almasi, ba ñu ko daajoon.

Xam-xam, fa Yàlla

18 Ndax kat kàddu gi jëm ci bantub Almasi, ba ñu ko daajoon, ag ndof la ci ñiy sànku. Waaye manoore Yàlla la ci nun ñi
mucc. 19 Ndaxte bindees na ne:
«Maay yàq xam-xamu xamkat yi,
ñi xelu, ma neenal seenum xel*.»
20 Ana kuy xamkat? Ana kuy firikatub yoon? Ana waxkatub àddinay tey jii? Xanaa du Yàllaa def xam-xamu àddina
si ag ndof? 21 Yàlla moo dogal ci xam-xamam, àddina tële koo xam ci xam-xamu boppam. Moo tax mu soob Yàlla, mu jëfandikoo xibaaru Almasi, biy ag ndof ci nit ñi, ngir musale ko gëmkat ñi.
22 Yawut yi, ay takk lañuy laaj, Gereg yi
di wut xam-xam. 23 Nun nag, nuy waare
Almasi bu ñu daaj ci bant, muy njombe ci Yawut yi, di ag ndof ci jaambur ñi dul
Yawut. 24 Waaye ci ñi ñu woo, ñuy Yawut,
di Gereg, Almasi mooy manoorey Yàlla, di
xam-xamu Yàlla. 25 Ndaxte li ñu jàppe ag
ndof fa Yàlla moo sut xam-xamu nit, te li ñu jàppe néew dooley Yàlla moo raw dooley nit.
26 Bokk yi, seetleen ñan ngeen woon, ba
ñu leen di woo. Barewul ci seen biir ay xamkat, ci gis-gisu nit ñi, barewul ci yeen ay boroom doole, barelewuleen ñu rafet
ab juddu. 27 Waaye li àddina jàppe ag
ndof, moom la Yàlla taamu, ngir rusloo ko xamkat yi, te li néew doole ci àddina, moom la Yàlla taamu, ngir rusloo ko li
bare doole. 28 Li tuut ab juddu ci àddina,
ak li xeeblu, li tekkiwul dara, moom la
Yàlla taamu, ngir neenale ko li tekki, 29 ba
tax kenn du mana damu ci kanam Yàlla.
30 Te moom it moo tax ngeen bokk ci
Almasi Yeesu, mi ñu def muy sunu xam-xam bu bawoo fa Yàlla, di sunu njekk, di

* **1:19** 1.19 Seetal ci *Esayi* 29.14.

sunu sellte, di sunug njot, 31 su ko defee,
noonu ñu binde ne: «Kuy damu, na damu
ci Boroom bi†,» noonu lay ame.

2

1 Man ci sama bopp, bokk yi, bi ma
dikkee ci yeen, du ci puukarey kàddu
yu gëna taaru, ak xam-xam bu ma leen
yégalsee mbóoti Yàlla. 2 Doguwuma
woona xam lenn ci seen biir, lu moy
Yeesu Almasi, kooku ñu daaj ca bant
ba. 3 Man daal, ci sama biir néew
dooley bopp, ak ragal bay kat-kati, laa
nekke woon ak yeen. 4 Sama kàddu
ak samam njàngle jotewul woon dara
ak neex làmmiñ gu xam-xamu nit ràbb,
waaye dafa di ay firnde yu manooreg
Noowug Yàlla lañal, 5 ngir seen ngëm
baña sukkandiku ci xam-xamu nit, te
sukkandiku ci manooreg Yàlla.

Xelum Yàlla mooy xamle xam-xamu Yàlla

6 Moona xam-xam lanuy xamle ci biir
gëmkat ñi mat, waaye du xam-xamu
xarnu bii, ak bu njiiti xarnu bii, di nit ñuy
wéy. 7 Li nuy biral kay, da di mbóotum
xam-xamu Yàlla mu làqu woon, te Yàlla
dogaloon nu koo terale, laata àddina di
sosu. 8 Boobu xam-xam, kenn ci njiiti
xarnu bii xamu ko woon, ndax su ñu ko
xamoon, kon duñu daaj Sang bu tedd bi
ci bant. 9 Mooy noonu ñu binde rekk ne:
«Lu bët gisul,
nopp déggu ko,
xel daju ko,
Yàllaa ko dencal ñi ko sopp*.»
10 Waaye nun la ko Yàlla feeñalale am
Xelam.
Ndaxte Xelum Yàlla lépp lay gëstu ba
ci xóotey mbóoti Yàlla. 11 Kan ci nit
ñi moo xamal kenn nit, lenni biiram?
Xelum nit ki ci biir nit ki doŋŋ moo
mana xam biiram. Yàlla itam noonu
la. Kenn xamul mbirum Yàlla, ku moy
Xelum Yàlla. 12 Nun nag du xelum àddina
lanu jot, waaye Xel mi bawoo fa Yàlla
lanu jot, ngir nu mana ràññee li nu
Yàlla baaxe. 13 May yooyu lanuy biral,
te waxewunu ko njàngle xam-xamu nit,
waaye njàngle Xelum Yàlla lanu koy
waxe, di jëfandikoo kàddu yu làmboo Xel
mi, ngir teqantal ay mbir yu làmboo Xel
mi.
14 Nitu neen nag du nangu lu aju ci
Xelum Yàlla. Ag ndof lay doon ci moom;
du ko mana xam, ndax loolu Xelum Yàlla
lees koy natte. 15 Nit ki ànd ak Xelum
Yàlla nag moo mana natt lépp, te moom
ci boppam, kenn du ko mana natt. 16 Moo
tax ñu ne:
«Ana ku xam xalaatu Boroom bi,
ba man koo digal†?»
Waaye nun nag noo yor xalaatu Almasi.

3

Par-parloo warul gëmkat ñi

1 Man nag bokk yi, manuma woona
wax ak yeen ni ñuy waxe ak ñu ànd ak
Xelum Yàlla, waaye ni niti suuxu neen
rekk laa manoona waxe ak yeen, mbete
ñu diy tuut-tànk ci yoonu Almasi. 2 Meew
laa leen jota nàndal, waaye leeluma leen
dugub, ndax àttanuleen ko woon, te ba
léegi sax àttanuleen ko, 3 nde yeena
ngi ba tey ci seenug nitey suuxu neen.
Ndax gannaaw kiñaan ak ŋaayoo ngi ci
seen biir, du ay niti suuxu neen ngeen
ba tey, di doxale ni niti àddinay kese?
4 Bu kenn naan: «Man ci Póol laa bokk,»
keneen naa: «Man nag Apolos,» ndax kon
dungeen niti àddinay kese?
5 Ana kuy Apolos sax? Ak kuy Póol?
Xanaa ay surga doŋŋ yu ngeen jaare, ba
gëm, ni Boroom bi jagleele kenn ku nekk
ci nun, aw sasam. 6 Maa jëmbat, Apolos
suuxat, waaye Yàlla moo jebbil. 7 Ki
jëmbat nag, ak ki suuxat, kenn du ci dara,
xanaa Yàlla miy jebbil doŋŋ. 8 Ki jëmbat,
ak ki suuxat ñoo yem kepp, waaye ku ci
nekk kemu liggéeyu boppam lay yooloo.
9 Noo bokk diy surga ci liggéeyu Yàlla
bi; yeen ngeen di toolu Yàlla, di tabaxub
Yàlla.
10 Yiwu Yàlla wi mu ma may nag, ci
laa lale kenu gi, ni tabaxkat bu xareñ,
keneen di tabax ca kaw. Waaye na ku
nekk xool bu baax na mu cay tabaxe.
11 Geneen kenu moom maneesu koo lal,

† 1:31 1.31 Seetal ci *Yeremi* 9.23. * 2:9 2.9 Seetal ci *Esayi* 64.3. † 2:16 2.16 Seetal ci *Esayi* 40.13.

xanaa gi xasa lale, te mooy Yeesu Almasi.
12 Ku tabax ci kaw kenu gi nag, nga
tabaxe wurus, mbaa xaalis, mbaa per,
mbaa dénk, mbaa gattax, mbaa boob,
13 ku ci nekk, sab liggéey dina feeñ, ndax
bés baa koy xamle, nde sawara lees koy
feeñale. Ku ci nekk, ak lu sa xeetu liggéey
mana doon, sawara lees koy natte. 14 Ku
liggéeyoon ba la nga tabaxoon ca kaw
kenu ga des, dinga yoolu. 15 Waaye ku sab
liggéey lakk, ñàkk nga. Yaw ci sa bopp
nag dinga mucc, mel ni ku rëcce cig lakk
rekk.

16 Xanaa xamuleen ne kër Yàlla ngeen,
te Noowug Yàlla moo dëkk ci yeen? 17 Ku
yàq kër Yàlla nag, kooku Yàlla dina ko
yàq, ndax kër Yàlla dafa sell, te mooy li
ngeen doon.

18 Bu kenn nax boppam: Ku teg boppam
ci yeen, boroom xam-xam, ni xarnu bii
jàppe xam-xam, kooku na doon ab dof,
ngir am xam-xam bi wóor. 19 Ndaxte
xam-xamu àddina sii, ndof la fa Yàlla.
Moo tax bindees na ne: «Mooy kiy jàpp ñi
muus ci seen pexey muusaatu*,» 20 tegati
ca ne: «Boroom bi xam na xalaati bo-
room xel yi te xam na ne neen la†.»

21 Kon nag bu kenn puukarewoo ay nit,
ndax lépp, yeena ko moom, 22 muy Póol,
di Apolos, di Sefas, di àddina, di dund,
di ndee, di tey, di ëllëg, lépp, yeena ko
moom. 23 Yeen nag, Almasi moo leen
moom, te Almasi, Yàllaa ko moom.

4

Àtteb Yàlla doy na Póol

1 Dees noo wara jàppe ay surgay Al-
masi, ay saytukati mbóoti Yàlla. 2 Te itam
li ñuy sàkku ci ay saytukat moo di ñu jara
wóolu. 3 Man nag, su dee yeena dogal
samab àtte, mbaa kurélu nit a dogal
samab àtte, soxaluma lool, te dogalaluma
sama bopp ab àtte it, 4 ndax amul dara lu
may yedde sama bopp. Waaye nag loolu
mayu ma njekk, nde kiy dogal samab àtte
mooy Boroom bi. 5 Moo tax buleen àtte
lenn te jotul, lu jiitu Boroom biy dikk.
Moom mooy leeral li làqoo ag lëndëm, di
làññi mébéti xol. Su boobaa ngërëm la ku
nekk yelloo, fa Yàlla lay bawoo.

6 Bokk yi, loolu de laa natte ci Apolos
ak ci man, ñeel leen, ngir ngeen jànge ci
sunu ñaari jëmm, ba sàmm solob kàddu
gii: «Bu seen xalaat jàll ca wàlla li Mbind
mi wax.» Su ko defee dungeen réy-réyloo
far ak kenn, di beddi keneen. 7 Ana ku la
def nga gën ci nit ñi? Ana loo am lu ñu la
joxul? Te ndegam dees la koo jox, ana loo
koy puukarewoo, mbete lees la joxul?

8 Yeen daal suur ngeen xaat! Woomle
ngeen xaat! Yeena ngi tàmbalee nguuru,
te xaaruleen nu ci sax! Céy su ngeen
doon nguuru léegi, ba nun itam nu mana
nguuroondoo ak yeen! 9 Ndaxte damaa
foog ne, nun ndawi Almasi, Yàllaa nu
fésal ca sàppeb gannaaw ba, mbete nit ñu
ñu teg àtteb dee, ngir nu doon ceetaanum
àddina wërngal këpp, malaaka ak nit.
10 Nun, ay dof lanu ngir Almasi; yeen,
yeena muus nu ngeen bokke ci Almasi!
Nun noo néew doole; yeen, yeena am
doole. Yeen it lañu naw, waaye nun, dees
noo xeeb! 11 Ba fii nu tollu, xiif ak mar ak
rafle, aki dóor lanu nekke, di taxawaalu.
12 Danuy ñaq, di dunde sunu liggéeyu
loxo, nit ñi di nu saaga, nu di leen ñaanal,
ñu di nu bundxatal, nuy muñ. 13 Nu ngi
nuy baatal, nun nuy wax lu rafet ci nit
ñi, nu mujj mel ni mbalitu àddina, di
mbuubitu ñépp ba fii nu tollu.

14 Kersaal leen nag taxul ma bind leen
lii, waaye dama leen koy artoo, ndax
yeenay sama doomi bopp. 15 Su ngeen
amoon fukki junniy njiit yu leen di sàmm
ci yoonu Almasi it, du tax ngeen am lu
wees benn baay, te man maa leen àgge
xibaaru jàmm bi, ba tax ma di seen baay
ci yoonu Almasi Yeesu. 16 Kon nag maa
ngi leen di tinu, ngir ngeen roy ci man.
17 Looloo tax ma yebal ci yeen Timote,
sama doomu bopp, ji sax ci yoonu Sang bi.
Moo leen di fàttli samay doxalin ci yoonu
Almasi, noonu ma koy jànglee fépp, ci
mépp mbooloom gëmkat.

18 Am na nag ñuy réy-réylu ci seen biir,
mbete duma délseeti ci yeen. 19 Waaye
maa ngi dikk léegi ba ci yeen, ndegam

* **3:19** 3.19 Seetal ci *Ayóoba* 5.13. † **3:20** 3.20 Seetal ci *Sabóor* 94.11.

soob na Boroom bi, ba nattal sama bopp
manoore ju réy-réylukat yooyu am, te
duy kàddu kese. 20 Ndaxte nguurug Yàlla
du ci waxi kese, waaye manoore la. 21 Ana
lu leen gënal? Ma dikke leen ab yar, am
ma dikke leen cofeel ak yërmande?

5

Buleen xajoo powum séy

1 Déggees na nag ci lu wér, ne powum
séy am na ci seen biir, te powum séy
mu ni mel, giseesu ko sax ci biir xeeti
yéefar yi. Dem na sax ba nit nekk ak
jabaru baayam. 2 Moona yeen de, yeena
ngi ciy réy-réylu te waroon koo ñaawlu,
ba dàqees kiy def jëf ju ni tollu ci seen
biir! 3 Man ci sama wàllu bopp nag, jëmm
ji wuute na, waaye xel mee fa teew. Ki def
jooju jëf nag, niki su ma teewoon, dogal
naa xaat ab àtteem, 4 ci turu Sang Yeesu.
Bu ngeen dajee, te ma bokk ak yeen teewe
ko samam xel, ci sunu kàttanu Boroom
Yeesu, 5 dàqleen nit kooku, jébbal ko
Seytaane, ngir sànkutey yaramam, ndax
aw fitam mucc, keroog bésu Boroom bi.

Lawiir misaal na bàkkaar

6 Seen damu gii de jekkul dara. Xanaa
xamuleen ne as lawiir tooyalu sunguf
bépp lay funkil? 7 Setal-leen seen bopp
boog, génneleen lawiir* bu yàgg bi ci
seen biir, ba mana doon tooyal bu bees
bu mucc lawiir, nde doon ngeen ko ba
noppi, ndax Almasi, sunu gàttub bésub
Mucc biy sunub sarax, rendilees na nu
ko. 8 Kon nag, nanu màggal sunu bésub
Mucc te bañ koo màggale lawiir bu yàgg,
mbaa lawiiru yàqute akug mbon, xanaa
nu màggale ko mburu mu mucc lawiir,
mburum xol bu set te dëggu.

9 Bindoon naa leen ca sama bataaxal
ba, ne buleen amlante ak fokati séy
yi. 10 Waaye moos fokati àddina sii
taxul woon may wax, mbaa bëgge yi
ak ŋàppaaral yi ak bokkaalekat yi, nde
kon fàww ngeen génn àddina. 11 Dama
leena bind, ne leen buleen amlante ak ku
tuddoo mbokkum gëmkat, te di fokatub
séy, mbaa mu dib bëgge, mbaa mu dib
bokkaalekat, mbaa ab saagakat, mbaa
màndikat, mbaa ab ŋàppaaral. Ku ni
mel, buleen bokk ak moom lekk sax.
12 Ana sax luy sama yoon ci waa biti ba
di leen àtte? Su dee waa biir mbooloom
gëmkat ñi nag, yeena leen wara àtte.
13 Waa biti ñoom, Yàlla moo leen di àtte.
Yeen, nag: «Tenqeeleen ku bon ci seen
biir.»

6

Layoob biiri bokk rafetul

1 Te it ku ci jote ak mbokkum
gëmkatam, ana nu mu saña àttelujee
mbir mi ci aji jubadi, ñi séq ëttu yoon, te
bañ koo àtteluji ca aji sell ña? 2 Xanaa
xamuleen ne aji sell ñi ñooy àtteji
àddina? Ndegam yeenay àtteji àddina,
xanaa àtte mbir yi gëna tuut jombu
leen? 3 Am xamuleen ne malaaka yi sax,
nun noo leen di àtteji, astamaak mbiri
dund gii? 4 Kon nag bu ngeen amee
ay jotey dund gii, ana lu ngeen diiseji
seen mbir, ay nit ñu mbooloom gëmkat
ñi nawloowul? 5 Li may wax gàcce la
ci yeen. Xanaa amul ci seen biir, benn
boroom xel bu mana àtte ay bokkam?
6 Ab gëmkat daal mooy yóbbu mbokkum
gëmkatam ci yoon? Te loolu ci kanam aji
gëmadi ñi sax lañu koy defe far!

7 Layoo bi ci seen biir rekk firndeel na
xaat ne daanu ngeen jéll bu réy. Lu leen
tee muñ ag tooñ? Lu leen tee faaleedi alal
ju ñu leen jëlal? 8 Waaye yeen ci seen
bopp sax yeenay tooñ aka jëlal ay nit? Te
seen bokki gëmkat ngeen koy def!

9 Am xamuleen ne aji jubadi ñi amuñu
cér ci nguurug Yàlla? Bu leen kenn nax:
Muy fokati séy yi, di bokkaalekat yi, di
jaalookat yi, di góor-jigéen yi, ak ñiy ànd
ak ñoom, 10 ak sàcc yi ak bëgge yi ak
màndikat yi ak saagakat yi ak ŋàppaaral
yi, duñu am cér ci nguurug Yàlla. 11 Te
loolu la ñenn ci yeen doonoon. Waaye
Yàllaa leen fóot, sellal leen, jubal leen,
ci turu Sang Yeesu Almasi, ak ci sunu
Noowug Yàlla.

Na yaramu gëmkat bi teral Sang bi

12 «Lépp laa am sañ-sañam,» lañu wax.
Waaye du lépp ay jariñe. Lépp laa am

* **5:7** 5.7 Seetal ci *Mucc ga* 12.3-21.

sañ-sañam, waaye duma nangu lenn man
ma. [13] Ñenn a ngi naan: «Aw ñam, biir la
ñeel; te biir it, aw ñam la ñeel.» Muy
dëgg it, te Yàlla mooy neenal ñam wi,
ak biir bi mu jëm. Waaye taxul yaramu
gëmkat bi ñeel powum séy. Sang bi kay la
yaramu gëmkat bi ñeel, te Sang bi it, ñeel
yaram wi. [14] Yàlla, mi dekkal Sang bi nag,
mooy dekkal it sunu yaram ci kàttanam.
[15] Xanaa xamuleen ne, seen yaram mooy
céri Almasi? Waaw, ndax damay jël céri
Almasi, def ko céri gànc bu jigéen? Yàlla
tere! [16] Xanaa xamuleen ne, kuy taqoo
ak ab gànc bu jigéen, mook moom, jenn
jëmm lañuy doon? Ndaxte noonu lañu
waxe ne: «Ñoom ñaar ay mujj di wenn
suux doŋŋ*.» [17] Waaye ku taqoo ak Sang
bi, yaak moom genn noo ngeen di doon.

[18] Dawleen powum séy! Mboolem
bàkkaar bu nit mana def, bàkkaar ba
du jote dara ak yaramam, waaye fokat
bi, yaramu boppam lay lore bàkkaaru
powam. [19] Dangeena xamul ne seen
yaram mooy màkkaanu Noo gu Sell, gi
ci yeen, Noo gi ngeen jote ci Yàlla?
Moomuleen seen bopp, [20] ndax dees leena
jot, ba fey njég ga. Kon nag seen yaram,
terale leen ko Yàlla.

7

Lu jëm ci mbirum séy

[1] Sama tont ci mbir mi ngeen ma bind
nag, moo di lu baax la ci góor, mu
mucc ci jigéen*. [2] Waaye moytu powum
séy war naa tax ba góor gu nekk am
jabaram, jigéen ju nekk it, am jëkkëram.
[3] Jëkkër ji war naa def warugaru jëkkër ci
jabaram; naka noonu it, jabar ji war naa
def warugaru jabar ci jëkkëram. [4] Jigéen
ji moomul yaramam, moom doŋŋ, waaye
jëkkër ji it am na ci sañ-sañ. Naka noonu
it, jëkkër ji moomul yaramam, moom
doŋŋ, waaye jabar ji it am na ci sañ-sañ.
[5] Buleen di xañante seen bopp, ndare du
yeena mànkoo ab diir, ngir bokk tënku
ci ñaan. Waaye gannaaw loolu, delluleen
di ànd, bala leena Seytaanee xiirtal ci
moy, ndax tëlee téye seen bopp. [6] Loolu
ma leen wax nag mooy li leen yoon may,
waaye du ndigal. [7] Ndaxte su ma sañoon
kay ñépp toog ni man; waaye ku nekk ak
jagleb boppam bu ko Yàlla baaxe, kii lii,
kee lee.

[8] Li may wax gëmkat ñi séqul ak kenn
ab séy, ak ñi seen jëkkër faatu daal moo
di, su ñu wéyee toog noonu ni man mii, lu
baax la ci ñoom. [9] Waaye su ñu manula
maandu, nañu séy, ndax séy moo gën
seen xéraangey bakkan xabtal leen.

[10] Ñi séq ab séy nag, maa leen dénk lii,
te du sama ndigal, ndigalal Boroom bee.
Jabar ji, bumu teqlikoo ak jëkkëram. [11] Te
bu teqlikoo ak jëkkëram it, na toog, baña
séyaat, mbaa mu juboo ak jëkkëram. Te
jëkkër ji it bumu fase jabaram.

[12] Ñi ci des nag, li ma xalaat te du
Boroom bee ko wax, maa ko waxal sama
bopp, moo di: ab gëmkatub Almasi,
bu amee jabar ju gëmul, te teewul mu
nangu koo séyal ba tey, bumu ko fase.
[13] Ab gëmkatub Almasi it, bu amee jëkkër
ju gëmul, te teewul mu nangoo nekk
ak moom, bumu tas. [14] Ndaxte jëkkër
ji gëmul day daldi séddu sellnga ndax
jabaram ja dib gëmkat, te jigéen ji gëmul
it day séddu sellnga ca jëkkëram jay
gëmkat. Su dul woon noonu doom yu
ngeen ca am di ñu sobewu, te bir na ne
doom yu ngeen ca am, ñu sell lañuy doon.
[15] Ndegam nag ki gëmul daa bëgga dem,
na dem. Su demee noonu, mbokkum
gëmkat bu góor bi, mbaa ku jigéen ki
amatul benn gàllankoor, waaye ci jàmm
la leen Yàlla woo. [16] Yaw miy jabar ji
nag sa texey jëkkër man naa jaare ci
yaw, jombul; yaw jëkkër ji it, sa texey
jabar jaare ci yaw, jombul. [17] Lu ko
moy nag, ku ci nekk, cér ba la Boroom
bi séddoon, noonee nga nekke woon ba
la Yàlla di woo, nanga ko wéye. Loolu
laa santaane ci mboolooy gëmkat ñépp.
[18] Ki xarafoon bala ñu koy woo, bumu làq
màndargam xaraf ma. Ki xaraful woon

* **6:16** 6.16 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. * **7:1** 7.1 Li Póol ne lu baax la ci góor, mu mucc ci jigéen, jombul muy waxi boppam. Waaye man naa doon it waxi waa Korent yu mu jottli.

ba ñu koy woo, bumu xaraf. 19 Xaraf
amul solo, ñàkka xaraf amul solo. Li
am solo moo di topp ndigali Yàlla. 20 Ku
nekk, nekkin wi nga nekke woon ba ñu
lay woo, nanga ko wéye. 21 Ndax ab jaam
nga woon, ba ñu lay woo? Amul solo.
Waaye soo manee yiwiku, yiwikul. 22 Ki
ñu woo ci Sang bi, fekk ko mu dib jaam,
mooy ki Sang bi goreel. Naka noonu, gor
si ñu woo, ab jaamu Almasi lay doon.
23 Gannaaw feyees na seen njég ba jot
leen nag, buleen doon jaamub nit. 24 Bokk
yi, ku ci nekk daal, nekkin wa nga nekke
woon ba ñu lay woo, wéye ko rekk fi
kanam Yàlla.

25 Ci wàllu janq ji séyagul, awma ci ndi-
galu Boroom bi, xanaa ma wax ci sama
xalaat bu mata gëm, ndax yërmande ji
ma Boroom bi baaxe. 26 Lii mooy li
ma foog ne mooy li baax, ndax njàqarey
jamonoy tey. Li baax ci nit ki daal mooy
mu wéye li muy dund tey. 27 Dangaa
am jabar? Bul sàkku pase. Am amuloo
jabar? Kon bul sàkku jabar. 28 Waaye nag
soo takkee jabar, bàkkaaruloo; ab janq it,
bu séyee, bàkkaarul. Waaye ñi séq ab
séy dinañu am naqaru àddina, te naqar
woowu laa leen bëggoona fanqal.

29 Li may wax, bokk yi, moo di, li des
yàggatul. Kon nag bés niki tey, na ñi am
jabar mel ni bu ñu ko amul woon; 30 ñiy
jooy mel ni ñu jooyul; ñi bég, mel ni ñu
bégul; ñi jënd, mel ni ñu moomul li ñu
jënd; 31 ñiy jariñoo alalu àddina, bañ cee
xér, ndax melow àddina sii tey, day wees.

32 Sama coobare mooy, yeen gëmkati
Almasi, ngeen mucc ci xalaat yu ub
seen bopp. Te ku amul jabar, mbiri
Boroom bi lay xalaat, ak nu muy dabe
bànneexu Boroom bi. 33 Waaye ku am
jabar, mbiri àddina lay xalaat, ak nu
muy dabe bànneexu jabaram, 34 mu daldi
ŋarale. Jigéen ju séyul, mbaa ab janq,
mbiri Boroom bi lay xalaat, di namma
sellal yaramam akum xelam. Waaye kiy
séy, mbiri àddina lay xalaat, ak nu muy
dabe bànneexu jëkkëram. 35 Lii nag, seen
njariñ a ma ko taxa wax, nammuma leen
koo tege ab gàllankoor, li ma ci namm
mooy ngeen di def li jekk, te taxawal
temm Boroom bi, taxawaay bu leen benn
xalaatu àddina dul féle.

36 Waaye su amee ku jàpp ne jëfewul
nu jekk, ak janq bu mu digool ab séy, te
janq ba jëm mag†, ba mu xalaat ne takk ko
rekk moo ci war, na matal yéeneem, takk
ko. Su defee noonu, bàkkaarul. 37 Waaye
ki dogu dëgg ci xolam, te du ndigalu
gàntal lu mu sañula bañ, xanaa ci sagoy
boppam doŋŋ la dogoo ne du jël janq bi
mu digooloon ab séy, kooku ba tey, def
na lu baax. 38 Kon ki jël ab janqam bu
mu digool ab séy, def na lu baax, waaye
ki jëlul ab janqam moo def li gën.

39 Jabar nag, buumu jëkkëram a ngi
ci baatam, li feek jëkkëram a ngi dund.
Waaye su jëkkër ji faatoo, sañ naa séy
ak ku ko neex, ndegam gëmkatub Almasi
la séyal. 40 Doon na gëna bég nag, su
toogoon, baña séyaat, ci sama xalaat, te
man it defe naa ne Noowug Yàlla mu ngi
ci man.

8

Lu jëm ci ñam wu ñu sarxal ay tuur

1 Su dee wàllu ñam wu ñu sarxal ay
tuur, dëgg la, nun ñépp am nanu xam-
xam ci moomu mbir. Xam-xam nag day
tax nit a réy-réylu, waaye cofeel day
yokke. 2 Ku xalaat ne yaa xam lenn,
xamaguloo ni nga wara xame. 3 Waaye
ku sopp Yàlla, Yàlla xam la.

4 Kon su dee wàllu ñam wu ñu sarxal
ay tuur, xam nanu ne ay tuur du dara ci
àddina, te Yàlla kenn la. 5 Doonte am na
yu ñuy wooye ay yàlla, te muy lu nekk ci
asamaan mbaa ci suuf, te dëgg la, bare na
ñu ñu neey ay yàlla lañu, bare na it ñu ñu
neey ay sang lañu. 6 Teewul ci sunu wàllu
bopp, jenn Yàllaa am, muy Baay bi lépp
jóge ci moom, te sunu bakkan ñeel ko,
benn Sang doŋŋ a am, muy Yeesu Almasi,
bi lépp ame ci moom, te sunu bakkan, ci
moom la ame.

7 Waaye du ñépp a xam loolu. Am
na gëmkat ñu seen miineelu tuur yi
bàyyeegul, ba léegi, te moo tax bu ñu
lekkee ñam wu ñu foog ne saraxi tuur la,

† **7:36** 7.36 Manees na ko tekkee nii itam: te xemmemtéefam ci ndaw si ëpp ko doole.

seen xel mu daladi moo leen di foogloo ne
sobe toppe na leen ca ñam wa. 8 Waaye
du wenn ñam wu nuy jegele ak Yàlla. Nu
lekk ko, ak nu bañ koo lekk, du nu yokk,
du nu wàññi.
9 Waaye ni ngeen di dunde seen sañ-
sañu bopp, dangeen ciy xool ñi seen ngëm
dëgërul, ngir ngeen bañ leena yóbbe
bàkkaar. 10 Yaw mi réy xam-xam, ku
la gis ca ndab la ca jaamookaayu tuur
ya, su dee ab gëmkat bu xelam daladi
ndax ngëm gu desee dëgër, mbaa du
ko xiir ci roy la, ba mu lekk ca ñamu
sarax sa? 11 Te su demee noonu nag, su
boobaa sa xam-xam bu réy ngay sànke sa
mbokkum gëmkat bu néew doole boobu
Almasi deeyal! 12 Su ngeen tooñee noonu
bokki gëmkat ñi, ba yàq seen xel mu
daladi, kon de Almasi ngeen tooñ. 13 Moo
tax, su dee aw ñam wu ma lekk mooy tax
ma bàkkaarloo sama mbokkum gëmkat,
dootuma lekk mukk aw yàpp ci àddina,
ngir baña bàkkaarloo sama mbokkum
gëmkat.

9

Póol muñ na lu ko lew

1 Du maa moom sama bopp? Am
du man, ndawal Almasi laa? Xanaa
gisuma Yeesu sunu Boroom? Xanaa du
sama liggéey ci Sang bi, moo di yeen ci
seen bopp? 2 Ndegam ci ñeneen, man
duma ndawal Almasi, xanaa ci yeen boog,
moom laa, ndax liy firndeel sama sasu
ndaw ci Sang bi, yeen la.
3 Lii nag moo di sama tont ak ñi
may sikkal: 4 xanaa nun amunu sañ-
sañu jël ag lekk ak ag naan, ngir liggéey
bi nu sasoo? 5 Am sañunoo yóbbaale
mbokkum gëmkat buy sunu soxna, ni
yeneen ndawi Almasi, ak doomi ndeyi
Sang bi, ak Sefas? 6 Am boog mennum
man ak Barnaba doŋŋ noo amul sañ-sañu
ñàkka daan sunu doole?
7 Kan moo masa ràngu liggéeyu
coldaar, te léppam war ko? Ana kuy
jëmbat tóokërub reseñ, te du lekk ca
doom ya? Mbaa kan mooy sàmm ag jur,
te du naan ca soowum jur ga? 8 Te lii may
wax sax, du ci gis-gisu nit doŋŋ laa ko teg,
xanaa du yoonu Yàlla itam, loolu la wax?
9 Bindees na ci yoonu Musaa kay ne: «Bul
sunjuñ gémmiñu nag te fekk koy bojj am
pepp.» Ndax Yàlla nag yi doŋŋ la tiisoo?
10 Am du noo tax muy wax? Nun kay
noo tax ñu bind loolu, ndax kuy bey, sañ
cee yaakaar, kuy bojj it, sañ cee yaakaar
wàllam. 11 Ndegam alali xol lanu ji ci
yeen, su nu góobee koomu àddina gu
bawoo ci yeen, day ëpp a? 12 Ndegam
ñeneen a jagoo boobu sañ-sañ ci yeen,
astamaak nun.
Waaye nag jariñoowunu sañ-sañ
boobu. Lépp lanu far muñ, ngir baña
gàllankoor yoonu xibaaru jàmm bu
Almasi. 13 Xanaa xamuleen ne, ñiy
liggéeye ci kërug Yàlla gi, ci kërug Yàlla
gi lañuy jële seen lekk, te ñi sasoo
sarxalukaay bi, am nañu wàll ci sarax
ya ñu fa joxe? 14 Naka noonu it, Sang bi
moo digle ne ñiy yégle xibaaru jàmm bi,
nañu ci dund.
15 Waaye man jariñoowuma lenn ci
sañ-sañ yooyu, te binduma lii it ngir
defalees ma noonu. Xanaa dee sax a may
gënal— boobu sañ-sañu kañu daal, kenn
du ma ko yàqal! 16 Yégle xibaaru jàmm bi
moom, du lu may kañoo. Wartéef la wu
ñu ma sas, te ngalla man, su ma yéglewul
xibaaru jàmm bi! 17 Su ma yebu woona
def lii ci sama coobarey bopp, dinaa ci
am peyoor. Waaye gannaaw dees maa
dénk ag caytu, te ajuwul ci sama coobare,
18 kon ana lu ciy sama peyoor? Xanaa ma
man di yégle xibaaru jàmm bi ci dara,
ba duma jariñoo sañ-sañu dunde xibaaru
jàmm bi may yégle.
19 Te itam as gor laa, kenn moomu ma;
teewul jaamu ñépp laa def sama bopp,
ngir gëna iril Sang bi aw nit. 20 Ba ma
nekkee ci biir Yawut yi, ni Yawut yi laay
def, ngir iri leen. Ba ma nekkee ak ñi
tegoo yoonu Musaa, damaa mel ni yoonu
Musaa laa tegool, ngir iri ñi tegoo yoonu
Musaa, te man ci sama bopp, tegoowuma
yoonu Musaa. 21 Maak ñi amul yoonu
Musaa, damaa mel ni ku amul yoonu
Musaa, ngir iri leen, doonte ñàkkuma
yoonu Yàlla, gannaaw maa ngi ci yoonu
Almasi. 22 Maak boroom ngëm yi desee

dëgër, damaa mel ni ku ngëmam desee
dëgër, ngir iri leen. Lépp laa def sama
bopp ci ñépp, ak nu mu mana deme, ba
musal ñennat. 23 Loolu lépp def naa ko
ndax xibaaru jàmm bi, ngir am ci wàll.

24 Xanaa xamuleen ne, ab rawante,
ñépp a cay daw, waaye kenn doŋŋ ay
jël ndam li? Dawleen nag ba jël ndam
li. 25 Joŋantekati tàggat yaram yi, dañuy
yar seen yaram bu metti, te ñooñu kaalag
ndam guy seey doŋŋ lañu ci yaakaar,
waaye nun, kaalag ndam gu sax dàkk
lanu ci yaakaar. 26 Man nag noonu laay
dawe, waaye samaw xél ñàkkul ab jëmu.
Noonu laay këmëxee it, waaye dóoruma
ci jaww ji. 27 Damay yar sama yaram yar
bu metti kay, ba moom ko, ndax ëllëg
ñu bañ maa doyadal, gannaaw bu ma
xamalee ñeneen kàddu gi ba noppi.

10

Jaar-jaari maam yedd na sët ya

1 Bokk yi, bugguma ngeen umple ko,
sunu maam yépp la niir wa yiiroon, te
ñoom ñépp a jàll géej ga*. 2 Ñoom ñépp
lañu sóob sóobeb Musaa, ca biir niir
wa, ak ca biir géej ga. 3 Ñoom ñépp,
wenn ñamu kéemaanu Yàlla wa, moom
lañu lekk, 4 te ñoom ñépp, menn ndoxum
kéemaanu Yàlla ma lañu naan, ndax ñoo
doon naane ca doju kéemaanu Yàlla ga,
doj wa leen doon gunge, te doj wa Almasi
la woon. 5 Teewul ñi ëpp ci ñoom, Yàlla
amul woon lu ko neex ci ñoom, ba tax ñu
daanu, dee ca màndiŋ ma.

6 Yooyu xew-xew ay misaal la, ngir nu
baña xemmem yëf yu bon, na ko maam
ya daan xemmeme. 7 Buleen doon ay
jaamukati tuur, ni ko ñenn ci ñoom doone
woon. Noonu lañu binde ne: «Mbooloo
ma toog, di lekk ak a naan, nes tuut ñu
jóg, di mbumbaay†.» 8 Bunu jëfe powum
séy, ni ko ñenn ci ñoom daa defe, ba
tax ñaar fukki junni ak ñett (23 000)
ca mbooloo ma bokk dee ci benn bés.
9 Bunu wut itam Almasi, ni ko ñenn ci
ñoom wute woon, ba tax ay jaan rey leen.
10 Buleen jàmbat, ni ñenn ci ñoom doon
jàmbate, ba tax malaakam reykat ba rey
leen.

11 Xew-xew yooyu dal maam ya ay mis-
aal la, te dees koo bind ngir nu jànge ci,
nun ñi mujug jamono yemool. 12 Moo tax
ku yaakaar ne taxaw nga, nanga moytu
bala ngay daanu. 13 Benn nattu dabu
leen bu moy nattu yiy dale. Te it Yàllaa
jara wóolu. Yàlla du nangu ngeen tegoo
nattu bu ngeen àttanul, waaye nattu ba
lay booleek pexe, ma leen cay génne, ba
ngeen man koo dékku.

Dawleen bokkaale

14 Kon kat, samay soppe, dawleen
bokkaale. 15 Njort naa ne boroomi xel
laay waxal. Kon àtteel-leen seen bopp
li ma leen wax. 16 Kaasu barke bi nuy
barkeeloo, xanaa du mooy bokk gi nu
bokk ci deretu Almasi? Te mburu mi
nuy daggoo, du mooy bokk gi nu bokk
ci yaramu Almasi? 17 Gannaaw menn
mburu la nag, doonte ñu bare lanu, kon
wenn yaram lanu, ndax nun ñépp, menn
mburu mi lanu bokk.

18 Xool-leen bànni Israyil ci wàllu deret.
Ñiy lekk yàppu juru sarax gu ñu rendi,
xanaa bokkuñu ak sarxalukaay bi ab
céram? 19 Ana kon lu sama wax jiy wund?
Ndax daa wund ne yàpp wu ñu sarxal
tuur yi tekki na lenn? Am daa wund ne
tuur yi tekki na lenn? 20 Li may wax kay
moo di yooyu sarax, rab yi la ñeel, waaye
du Yàlla, te bugguma ngeen bokk ak rab
yi lenn. 21 Dungeen mana naan ci kaasu
Sang bi, naan ci kaasu rab yi. Dungeen
mana bokk lekk ci ndabal Sang bi, bokk
lekk ci ndabal rab yi. 22 Am danuy yékkati
fiiraangey Sang bi? Danu koo ëpp doole?

Jëfeel say sañ-sañ tey sóoraale nit ñi

23 «Sañees na lépp,» lañu wax. Waaye
du lépp ay jariñe. «Sañees na lépp,»
waaye du lépp ay yokke. 24 Bu kenn sàkku
njariñal boppam, waaye sàkkuleen seen
njariñal moroom.

25 Mboolem luy jaay ca ja ba, sañ ngeen
koo lekk te bañ cee luqatu lenn luy indi

---

* **10:1** 10.1 Ba bànni Israyil nekkee ca màndiŋ ma, Boroom bi moom ci boppam moo leen jiite woon, mel ni aw niir, ag bëccëg ngir gindi leen, su guddee mu doon taxaaru sawara, ngir niital leen. Seetal ci *Mucc ga* 13.20—14.31.
† **10:7** 10.7 Seetal ci *Mucc ga* 32.6.

ngànt cim xel, 26 ndax Boroom bee moom
àddina, ak li ci biiram.
27 Bu leen ku gëmul wooyee lekk, su
ngeen nangoo, mboolem lu mu leen taa-
jal, lekkleen, te bañ cee luqatu luy indi
ngànt cim xel. 28 Waaye bu leen kenn nee:
«Lii ñam wu ñu sarxal tuur yi la,» buleen
lekk, ndax ka leen ko xamal, ndax itam,
ngànt lu wax jiy indi cim xel. 29 Waxuma
seenum xel yeen, waaye xelu keneen ka
laay wax.

Ana sax lu waral sama sañ-sañu bopp
di aju ci àtteb keneen ku am xelam amal
ngànt? 30 Bu ma yékkatee kàddug cant
ba lekk sama wàll, ana lees may sikke ci
aw ñam wu ma sante Yàlla?
31 Kon nag su ngeen di lekk, mbaa
ngeen di naan, mbaa ngeen di def leneen,
lépp lu ngeen di def, wutleen koo terale
Yàlla. 32 Buleen may kenn lu muy def
njombe: du Yawut yi, du jaambur ñi, du
mbooloom Yàlla mi. 33 Noonu laay def
man ci sama bopp: ñépp laay wuta neex,
ci lépp. Sàkkuwuma sama njariñal bopp,
waaye njariñal lim bu gëna takku, moom
laay sàkku, ngir ñu texe.

11

1 Ni may roye Almasi, man ci sama
bopp, royeleen ma noonu.

Póol digle na ñu jekkal jataayu julli

2 Maa ngi leen di sant ci ni ngeen may
fàttlikoo ci lépp, ak ni ngeen saxoo samay
dénkaane, ni ma leen ko dénke.
3 Waaye nag bëgg naa ngeen xam
ne gépp góor, Almasi moo di boppam;
jigéen, góor moo di boppam, te Almasi,
Yàlla moo di boppam. 4 Kon gépp góor
guy julli, mbaa muy waxe kàddug waxyu,
bu muuree boppam, suufeel na Almasi,
miy boppam. 5 Waaye jépp jigéen juy
julli, mbaa muy waxe kàddug waxyu, te
muurul boppam, suufeel na jëkkëram jiy
boppam. Day mel ni bu nelu woon rekk.
6 Jigéen ju nanguwula muuru, bu yeboo
xuuf kawaram. Ndegam am na kersay
xuuf kawaram, mbaa mu nelu nag, fàww
mu muur boppam. 7 Góor moom du muur
boppam, ndax mooy takkndeeru Yàlla te
moo taxawe darajay Yàlla. Waaye jigéen
moo taxawe darajay góor, 8 ndax góor
kat, jëleesu ko ci jigéen, waaye jigéen kay
lañu jële ci góor. 9 Góor itam, sàkkeesu
ko ngir jigéen, waaye jigéen kay lañu
sàkk ngir góor. 10 Looloo tax jigéen
wara fésal kilifteef ci kaw boppam, ndax
malaaka yi teew*. 11 Teewul nag ci yoonu
Sang bi, jigéen manula ñàkka wéeru ci
góor, góor it manula ñàkka wéeru ci
jigéen, 12 ndax ni jigéen bàyyikoo ci góor,
noonu la góor juddoo ci jigéen, te lépp fa
Yàlla la bawoo.
13 Seetal-leen ko seen bopp rekk, ndax
jekk na ci jigéen, muy julli ci Yàlla, te
muurul boppam? 14 Xanaa ni àddina
ci boppam tëdde xamalu leen ne yar
kawar gàcce la ci góor? 15 Ndaxam
kawar gu bare sagu jigéen la. Jigéen lañu
jagleel kawar gu bare, muy muuraayam.
16 Waaye ku bëgga werante ci leneen it,
nun loolu du sunu baax, te du baaxu
mbooloom Yàlla mi.

Jekkal-leen reeru Sang bi

17 Waaye lii ma leen digal, am na ci
lu ma leen gërëmewul, ndax du njariñ
la seeni ndaje di jur, xanaa loraange.
18 Benn, dégg naa am na ay féewaloo
ci seeni ndaje, te am na lu ma ci gëm.
19 Fàww sax mu am ay xaajaloo ci seen
biir, ngir ñi seen ngëm wér mana fés ci
seen biir. 20 Bu ngeen dajee benn bérab,
bokk reeru Sang bi taxul, 21 ndax bu
ngeen dee lekk, ku nekk, reeru boppam
lay jëkkantee lekk, ba tax ñenn ci yeen
xiif, fu ñeneen naane ba màndi. 22 Xanaa
amuleen kër yu ngeen di lekke ak a
naane? Am mbooloom Yàlla mi ngeen
sofental, di rusloo ñi amul? Ana lu ma
leen di wax? Dama leen koy gërëme?
Loolu de duma leen ci gërëm.
23 Man, li ma jële ci Sang bi, moom laa
leen jottli: Sang Yeesu, guddi gi ñu ko
woree, dafa jël mburu, 24 yékkati kàddug
cant, dagg ko, ne: «Lii moo di sama yaram
wi leen ñeel. Deeleen def lii, di ma ko
fàttlikoo.» 25 Noonu itam la def ak kaas
ba, gannaaw reer ba, ne leen: «Kaas bii
mooy kóllëre gu yees gi fasoo ci sama

* **11:10** 11.10 Seetal ci *Efes* 3.10.

deret. Deeleen def lii, di ma ko fàttlikoo,
saa yu ngeen ci naanee.» 26 Saa su ngeen
lekkee mburu mii, mbaa ngeen naan ci
kaas bi, yégle ngeen deewug Sang bi, ba
kera muy ñëw.
27 Moo tax, képp ku jekkadi nu mu
lekke ci mburu mi, ak nu mu naane ci
kaasu Sang bi, tooñ nga yaramu Sang bi,
ak deretam. 28 Kon na ku nekk seetlu
boppam, doora lekk ci mburu mi, naan
ci kaas bi. 29 Ndax ku lekk mburu mi,
naan ci kaas bi, te gëddaalul yaramu
Almasi, mbugalu boppam la lekk, naan
ko. 30 Looloo tax ngeen bare ñu néew
doole, ak ñu xiibon, ba lim bu takku dee.
31 Su nu doon àtte sunu bopp, deesu nu
àttee noonu. 32 Waaye Boroom bee nuy
àttee ay mbugalam ngir yar nu, ba deesu
nu mbugalaale ci biir àtteb àddina.
33 Kon nag bokk yi, bu ngeen dajee, ngir
bokk lekk, xaaranteleen. 34 Ku xiif, na
lekke këram, ngir seeni ndaje bañ leena
yóbbe mbugal.
Yeneen mbir yi nag, bu ma dikkee,
dinaa ko leeral.

12

May bare na te wuute

1 Léegi nag bokk yi, bugguma ngeen
umple ci wàllu mayi Noowug Yàlla.
2 Bokk yi, xam ngeen ne ba ngeen dee
ay yéefar, dees leena buuboon, lajjal leen,
jëme ci ay tuur yu tëlee wax. 3 Moo tax
ma di leen biral ne amul kenn kuy waxe
Noowug Yàlla ku naan: «Alkànde ñeel na
Yeesu.» Te it kenn manul ne: «Yeesu moo
di Sang*,» te du lu ko Noo gu Sell gi xamal.
4 Mayi Noo gi wuute na, waaye genn
Noo gi la. 5 Liggéeyin yi man naa wuute,
waaye benn Boroom bi la. 6 Jëf ji it man
naa wuute, waaye jenn Yàlla ji mooy jëf
lépp ci ñépp.
7 Ku nekk nag, ak na mayu Noo giy
feeñe ci moom, ngir jariñe. 8 Kii ci
Noo gi la jote kàddu gu xelu, kee séddoo
kàddug xam-xam ci genn Noo gi. 9 Kale
jagoo ngëm ci genn Noo gi, ka ca des jële
mayug faje ci genn Noo googu. 10 Kii
itam di def ay kéemaan, kee di waxe
kàdduy waxyu, kale mana ràññatle noo
yu wuute, keneen di làkk xeeti làkk yu
wuute, ka ca des mana firi ay làkk.
11 Loolu lépp, genn Noo googu moo koy
def, ku nekk, mu sédd la ci, ni mu ko
soobe.

Cér bare na, te yaram di wenn

12 Noonu yaramu nit nekkee wenn te
di cér yu bare, ak noonu mboolem céri
yaram dee wenn yaram wi, ak li cér yiy
bare lépp, noonu rekk la itam ci Almasi.
13 Ci genn Noo gi lañu nu sóobe ci biir
wenn yaram wi, nun ñépp, nu diy Yawut,
mbaa nu diy jaambur, nu diy jaam, mbaa
nu diy gor, te nun ñépp, genn Noo gi lañu
nu nàndale.
14 Yaram du bennab cér, waaye cér yu
bare la. 15 Bu tànk noon: «Gannaaw man
duma loxo, kon bokkuma ci yaram,» loolu
du ko teree bokk ciw yaram. 16 Te bu
nopp noon: «Gannaaw duma bët, kon
bokkuma ciw yaram,» loolu du ko tee
bokk ciw yaram. 17 Su yaram wépp doon
bët, ana nooy dégge? Su lépp doon nopp,
ana nooy xañtoo? 18 Waaye Yàlla moo
teg cér bu ci nekk ci yaram wi, ni mu
ko soobe. 19 Bu lépp doon benn cér, kon
ana yaram wi? 20 Cér yi daal bare nañu,
waaye wenn yaram wi la.
21 Bët nag manul ne loxo: «Soxlawuma
la!» Te bopp it manul ne ay tànk:
«Soxlawuma leen!» 22 Céri yaram yi
gëna niru lu néew doole sax, ñooy cér
yi manula ñàkk. 23 Cér yi ñu gëna
jàpp ne jarula gëddaal, cér yooyu sax
lañu gënatee gëddaal. Sunu cér yi amul
sutura, ñoom lañu gëna suturaal, 24 te yi
am sutura soxlawuñoo suturaal. Waaye
Yàlla moo sàkk sunu yaram, sàkkin wu
mu ràññee cér yi gëna néew gëddë, te
moo leen gëddaal, 25 ngir xaajaloo baña
am ciw yaram, te cér yi mànkoo ci di
bàyyeente xel. 26 Bu benn cér mettee,
mook cér yépp ay bokk metit wi. Bu dee
benn cér lañu teral, mook cér yépp ay
bokk bànneexu.
27 Yeen nag yeenay yaramu Almasi, te
yeena diy céram, ku ci nekk ak wàllam.

---

* **12:3** 12.3 Li nu wax fii mooy Yeesu gannaaw ba mu deeyee, ba dekki mooy Sangu àddina wërngal këpp.

28 Ñi Yàlla tabb ci biir mbooloom gëmkat
ñi, ñi ci jiitu ñoo di ndawi Almasi.
Ñaareel bi di ñiy waxe kàddug waxyu,
ñetteel bi di jànglekati kàddu gi. Ñi ci
topp di ñiy def ay kéemaan, ñi ci topp di
ñi am mayu faje, ak ñi mane dimbalee,
ak ñi mane jiite, ak ñiy làkk yeneen xeeti
làkk. 29 Ndax ñépp ay ndawi Almasi? Am
ñépp ay waxe kàdduy waxyu? Am ñépp
ay jànglekati kàddu gi? Am ñépp ay def
ay kéemaan? 30 Am ñépp a am mayu
faje? Am ñépp ay làkk yeneen làkk? Am
ñépp a mane tekki ba? 31 Teewul nag,
nangeen sàkku may yi gën.

Cofeel moo gën lépp

Waaye dinaa leen xamal yoonu dundin
wi gën ci lépp.

13

1 Su ma doon làkk làkki nit ñi, ak yu
malaaka yi sax, te jëfewuma genn cofeel,
jóolóoli bu xumb doŋŋ laa, mbaa tëggum
weñ muy riir. 2 Su ma jotoon ci kàddug
waxyu, boole ci xam mboolem kumpa,
ak mboolem xam-xam, ak ngëm gu mat
sëkk ba mana toxal ay tund, te jëfewuma
cofeel, duma dara. 3 Te it su ma sarxe
woon mboolem sama alal, ba sarxe sama
yaramu bopp ngir ñu lakk ko*, su ma
jëfewul cofeel, loolu du ma jariñ dara.

4 Cofeel nag, muñ ak mbaax la. Cofeel
bokkul ak kiñaan, bokkul ak jikkoy kañu
ak a damu. 5 Bokkul ak jëf ju jekkadi, ak
jiital sa njariñal bopp, bokkul ak naqari
deret, bokkul ak denc mer. 6 Bokkul ak
bége lu jubadi it, waaye moo di bége liy
dëgg. 7 Cofeel moo di: lépp, nga bale;
lépp, nga gëm; lépp, nga yaakaar; lépp,
nga dékku.

8 Cofeel nag du jeex mukk. Su dee
kàdduy waxyu, dina wéy; su dee ay làkk,
dina selaw; su dee xam-xam, dina xewi.
9 Ndaxte as ndog lanu xam, te as ndog
lanuy waxe kàddug waxyu. 10 Waaye
keroog bu li matale dikkee, ndog si wéy.
11 Ba ma dee tuut-tànk, ni tuut-tànk laa
doon waxe, di dégge dégginu tuut-tànk,
di xalaate ni tuut-tànk. Waaye bi may
mag laa xewil yëfi tuut-tànk. 12 Tey jii ci
ab seetu lanuy gise gis-gis bu lënt. Waaye
bu keroogee, màkk lanuy jàkkaarloo ak li
nuy xool. Tey jii, as ndog laa xam, waaye
su keroogee, ni ñu ma xame, ni laay xame
ba mu mat sëkk.

13 Léegi nag liy sax moo di: ngëm ak
yaakaar ak cofeel; yii yett la, te li sut ci
yooyii moo di cofeel.

14

Lu jëm ci waxyu, aki may ci wàllu làkk

1 Xintewooleen cofeel, te ngeen sàkku
mayi Noo gi, rawatina mayug waxe
kàddug waxyu, 2 ndax kiy làkk weneen
làkk, du nit ñi lay waxal, waaye Yàlla
lay waxal, gannaaw kenn déggul li muy
wax. Teewul ci Noo gi lay waxe ay
kumpa. 3 Waaye kiy waxe kàddug waxyu,
nit ñi lay waxal, di feddlee, di ñaaxe ak
di naabe. 4 Kiy làkk yeneen làkk, bop-
pam lay feddli, waaye kiy waxe kàddug
waxyu, mbooloom gëmkat ñi lay feddli
seen ngëm. 5 Su ma sañoon ngeen di làkk
yeen ñépp yeneen làkk, waaye ngeen di
waxe kàddug waxyu moo ma gënal. Kiy
waxe kàddug waxyu moo ëpp njariñ kiy
làkk yeneen làkk, ndare ñu tekki li muy
làkk, ba mbooloom gëmkat ñi jële ca lu
ñu feddlikoo. 6 Léegi bokk yi, su ma leen
dikke woon yeneen làkk yu may làkk,
ana lu ma leen di jariñ? Dara, xanaa
ma àgge leen kàddug peeñu, mbaa xam-
xam, mbaa waxyu, mbaa digle. 7 Noonu la
itam ci jumtukaayi po yi dundul tey jibal
coow; muy toxoro mbaa xalam. Su yooyu
jumtukaay jibalul galan yu leer, ana nees
di xame li toxoro ji, mbaa xalam giy wax?
8 Ag liitu xare it, su jibalul woote bu leer,
ana kuy waajal ab xare? 9 Noonu la ci
yeen itam. Seen làmmiñ, su ngeen ci
waxul kàddu gu leer, ana nees di xame
li ngeen di wax? Ci jaww ji rekk ngeen di
wax! 10 Ak li làkki àddina bare te wuute
lépp, wenn ñàkku ci am piri. 11 Baat
bu jib nag, su ma xamul tekkiteem, ab
jaambur laay doon ci kiy wax, te kiy wax
it, ab jaambur lay doon ci man. 12 Kon
yeen itam, gannaaw ñu xér ngeen ci mayi

* **13:3** 13.3 mbaa ba man koo damoo.

Noo gi, fexeleen cee am lu ne xéew, ngir
feddli mbooloom gëmkat ñi.

13 Moo tax kiy làkk weneen làkk wara
ñaan ngir ñu xam pireem. 14 Su may
ñaan ci weneen làkk, sama xol ay ñaan,
waaye samam xel liggéeyul. 15 Kon ana
nees di def? Naa ñaane sama xol, tey
ñaane samam xel itam. Naa sàbbaale
sama xol, tey sàbbaale samam xel itam.
16 Soo yékkatee kàddug cant goo waxe
xol doŋŋ, ana nu nit ku xamul ku ko
teewe naan: «Amiin,» te xamul li ngay
wax? 17 Ndaxam yaw, rafet nga kàddug
cant, waaye sa kàddu feddliwul keneen
ku ciy dégg.

18 Sant naa Yàlla ndegam maay làkk
yeneen làkk ba raw leen, yeen ñépp.
19 Waaye fu mbooloom gëmkat ñi daje,
juróomi baat yu ma waxe samam xel ngir
jàngle, moo ma gënal junniy baat yu ma
waxe weneen làkk.

20 Bokk yi, buleen doon ay xale ci wàllu
déggin. Su dee lu bon, nekkleen ci
ay tuut-tànk, waaye màggleen ci wàllu
déggin. 21 Bindees na ci téereb yoon wi
ne:

«Ay niti làkk-kat,
ay làmmiñi doxandéem,
ci laay waxe ak askan wii,
te taxul ba tey ñu déglu ma.
Boroom bee ko wax*.»

22 Kon nag, yeneen làkk, kàddu ya du
ci gëmkat ñi la di firnde, waaye ci ñi
gëmul la di firnde. Te it waxe kàddug
waxyu, du ci ñi gëmul la di firnde, waaye
ci gëmkat ñi la dib firnde. 23 Léegi nag
su mbooloom gëmkat mépp dajee bérab,
ñépp di làkk yeneen làkk, bu ay nit ñu
xamul mbaa ñu gëmul duggsee, duñu ne
dangeena dof? 24 Waaye su ñépp dee
waxe kàddug waxyu, ba ku gëmul, mbaa
ku xamul duggsi, kàddu ga la ko ñépp
di tiiñale, àggee ko ko ab àtteem, 25 ba
la làqu woon ca biir xolam, daldi leer.
Su ko defee mu ne dàll dëpp jëëm ci
suuf, sujjóotal Yàlla, te naan: «Aylayéwén
Yàllaa ngi ci seen biir!»

Ndajem gëmkat ñi jar naa rafetal

26 Kon nag ana nees di def, bokk yi? Bu
ngeen dajee, kii am woyu cant, kii am lu
muy jàngle, kee am am peeñu, kale am lu
muy waxe weneen làkk, keneen am am
piri, loolu lépp na ko feddli ngëm taxa
jóg. 27 Su dee weneen làkk lees di wax,
na ñaar ba gën gaa bare, ñett, toppante,
te kenn di firi. 28 Su amul kuy firi, bu kiy
làkk làkk wi biral lenn ci jataayu mbooloo
mi. Na yelu, ngir boppam ak Yàlla.

29 Ñiy waxe kàddug waxyu, na ci ñaar
ba ñett wax, te ñi ci des natt wax ji. 30 Su
keneen ci jataay bi amee am peeñu, na
ki doon wax noppi. 31 Ndax kat yeen
ñépp man ngeena kenn-kennoo, di waxe
kàddug waxyu, ngir ñépp jànge ca, ba
gëna farlu. 32 Biralkati kàddug waxyu yi
ñoo wara jiite xel mi ñuy waxe. 33 ndax
Yàlla du Yàllay salfaañoo, Yàllay jàmm la.
Ci mboolem mboolooy ñu sell ñi nag,
34 na jigéen ñi noppi ci biir mbooloo
yi, ndax mayeesu leen ñu wax ci yooyu
jataay. Na jigéen ñi nangu, ni ko yoon wi
ci boppam diglee. 35 Su amee lu ñu bëgga
xam, ca kër ga lañu koy laaj seen jëkkër,
ndax jigéen di wax ci biir mbooloom
gëmkat ñi, gàcce la.

36 Ndax ci seen biir la kàddug Yàlla
bàyyikoo? Am ci yeen doŋŋ la agsi? 37 Ku
ci xalaat ne moom jottlikatub kàddug
waxyu la, mbaa boroom ag may la ci Noo
gi, war naa xam xéll ne lii ma leen bind,
santaaneb Boroom bi la. 38 Ku ci xamul
loolu nag, kooku, xameesu ko.

39 Kon bokk yi, farluleen ci di waxe
kàddug waxyu, te buleen aaye kuy làkk
yeneen làkk. 40 Waaye na lépp teggine te
aw yoon.

15

Lu jëm ci ndekkitel Almasi

1 Léegi nag bokk yi, ma fàttli leen
xibaaru jàmm bi ma leen xibaaroon, muy
lu ngeen gëm, sax ci, 2 te ci ngeen texee,
ndegam jàpp ngeen bu dëgër ci kàddug
xibaaru jàmm bi, ni ma leen ko xamale.
Lu ko moy ci neen ngeen gëm.

3 Li ma jotoon laa leen jëkka jottli,
te moo di: Almasi moo dee ngir njotug

---

* **14:21** 14.21 Seetal ci *Esayi* 28.11-12.

sunuy bàkkaar, te noonu la ko Mbind
mi indee. 4 Denc nañu ko, mu dekki ca
ñetteelu fanam, te noonu la ko Mbind
mi indee. 5 Mu feeñu Sefas, teg ca feeñu
fukki taalibe ya ak ñaar. 6 Gannaaw gi
mu feeñu lu ëpp juróomi téeméeri bokki
taalibe yu ko gisandoo, te li ëpp ci ñooñu,
ñu ngi dund ba léegi, doonte am na
ñu ci nelaw. 7 Gannaaw gi mu feeñu
Yanqóoba, teg ca feeñu ndawi Almasi
yépp. 8 Man nag la mujja feeñu, te ma
dib liir bu ab juddoom moy bésam, 9 ndax
kat maa gëna ñàkk solo ci ndawi Almasi,
te yeyoowuma sax turu ndaw, gannaaw
maa doon bundxatal mbooloom Yàlla mi.
10 Ci yiwu Yàlla daal laa doone ki ma
doon, te yiw woowu ma ñeel neenul.
Xanaa yeneen ndaw yépp sax, maa leen
gëna liggéey. Du ci man nag, waaye yiwu
Yàlla, wi ànd ak man la. 11 Kon muy man,
di ñoom, noonu lanu waaree, te noonu it
ngeen gëme.

Dekkal tëwul Yàlla

12 Ndegam biral nañu ne Almasi dekki
na, ana nu ñenn ci yeen mane ne ñi
dee duñu dekki? 13 Su fekkee ne ñi dee
duñu dekki, kon Almasi it dekkiwul. 14 Su
Almasi dekkiwul, sunu waare neen na, te
seen ngëm it neen na. 15 Te su boobaa
nag ñu war noo jàppe ay seedey fen-kati
Yàlla, ndax noo seedeel Yàlla, ne moo
dekkal Almasi te dekkalu ko, gannaaw ñi
dee duñu dekki. 16 Ndaxte ñi dee, su ñu
dul dekki kay, Almasi it dekkiwul. 17 Su
Almasi dekkiwul nag, seen ngëm amul
njariñ, te yeena ngi ci seeni bàkkaar ba
tey. 18 Te kon it ñi dee gannaaw ba ñu
gëmee Almasi, sànku nañu. 19 Su dee ci
giiru dund gii doŋŋ lanu ame yaakaar ci
Almasi, kon de noo gëna toskare ñépp.

20 Waaye nag Almasi dafa dekki moos,
te mooy saraxu ndoortel meññeef, bi ñu
sàkke ci ngóobum bakkani nit ñi dee.
21 Ci nit la ndee dikke ci àddina. Moo tax
ci nit itam la ndekkite dikke ci àddina.
22 Noonu nit bokke ci Aadama, ba tax
ñépp di dee, noonu la ñépp mana bokke
ci Almasi, ba tax ñu dundalaat leen,
ñoom ñépp. 23 Waaye ku nekk ak ayam.
Jooxeb ndoortel meññeef mi, Almasi la.
Gannaaw loolu ñoñi Almasi ñooy aye,
keroog bu délsee. 24 Gannaaw loolu la
muj ga, te ca lay delloo nguur gi kiy Yàlla,
di Baay, fekk mu neenal mboolem luy
kilifteef, ak mboolem sañ-sañ ak doole.
25 Ndaxte fàww Almasi nguuru, ba kera
Yàlla di sukkal mboolem ay noonam ciy
tànkam. 26 Noon bu mujj, bi ñuy neenal
mooy ndee, 27 ndax «Lépp la Yàlla di
jébbal Almasi, teg ko fi ron ndëgguy
tànkam*.» Waaye bu Yàlla nee, «lépp la
koy jébbal,» bir na ne moom mi ko jébbal
lépp, bokku ci. 28 Bu ñu ko jébbalee lépp
nag, su boobaa moom Doom ji ci boppam
mooy jébbal boppam, ki ko jébbal lépp,
ngir Yàlla di lépp ci lépp.

29 Su fekkee ne ñi dee duñu dekki, kon
ñi ñu sóob ci ndox ngir ñi dee, lu ñu
koy def, doye? Gannaaw ñi dee duñu
dekki, ana lees leen di sóobe ngir ñi dee?
30 Te kon nun it, ana lu jar nuy jaay sunu
bakkan waxtu wu nekk? 31 Bokk yi, man
de bés bu nekk ma jàkkaarlook ndee,
ak sag bi ma leen di sagoo ndax Yeesu
Almasi sunu Boroom, mi ngeen gëm. 32 Su
yaakaaru nit ci àddina doŋŋ taxee may
xeex ak ay rabi àll ca Efes, ana lu mu may
jariñ. Gannaaw ñi dee duñu dekki, kon
kay mooy li ñu ne:

«Nanu lekk te naan, nde ëllëg nu dee†.»

33 Bu leen kenn nax: «Ànd bu bon yàq
na jikko ju baax.» 34 Délloosileen xel
yi ci njub te bàyyi bàkkaar, ndax ñàkka
xam lenn ci Yàlla, moom la ñenn ci yeen
nekke, te loolu gàcce la ci yeen, laa wax!

Yaram bare na te wuute

35 Teewul nit a ngi naan: «Nan la ñi dee
di dekkee? Wan yaram lañuy dekkaale?»
36 Gàtt xel! Li nga ji, yaw ci sa bopp, du
dundaat li feek deewul ba noppi. 37 Te li
nga ji du yaramu gàncax giy ñëw, aw fepp
kese la, man naa doon bele, mbaa weneen
jiwu. 38 Waaye Yàllaa koy yaramal ni mu
ko soobe, te jiwu wu nekk ak yaramu
gàncaxam. 39 Suux yépp nag du wenn
suux wi. Wii suux wu nit la, wee wu mala,
wale wu picc, wa ca des wu jën. 40 Am
na itam ay yaram yu farewoo asamaan,

* **15:27** 15.27 Seetal ci *Sabóor* 8.7. † **15:32** 15.32 Seetal ci *Esayi* 22.13.

ak ay yaram yu farewoo suuf. Yaram wu
farewoo asamaan nag, ag leeram wuute
na ag leeru yaram wu farewoo suuf.
41 Jant bi ak leeru boppam, weer wi ak
leeru boppam, biddiiw yi ak seen leeru
bopp, te biddiiw sax wuute naak moroom
ma, ag leer.

42 Noonu itam la ndekkitel ñi dee di
deme. Li ñu suul mooy jiwu wiy yàqu, te
bu dekkee dootu yàqu. 43 Ci ag teddadi
lañu ji néew bi ñu suul, te teraanga
lay dekkaale. Ci néew doole lees ko ji,
mu dekkaale doole. 44 Li ñu suul mooy
yaramu judduwaale wi ñu ji, mu dekki
di yaram wuy dunde Noo gi. Ndaxte
ni yaramu judduwaale ame, ni la yaram
wuy dunde Noo gi ame.

45 Noonu lañu binde ne: «Aadama, nit
ku jëkk ka, lañu def jëmm juy dund‡,»
waaye Aadama mu mujj mi moo di Noo
giy dundloo. 46 Du yaram wi bindoo ag
noo nag mooy jiitu, waaye yaramu jud-
duwaale wi mooy jiitu, yaram wi bindoo
ag noo topp ci. 47 Aadama mu jëkk ma,
ci suuf la jóge woon, di suuf; Aadamam
ñaareel mi jóge fa asamaan. 48 Kooka
di suuf nag, na mu mel, ni la niti suuf
mel. Ku asamaane ka it, na mu mel, ni
la ñu asamaane ñi mel. 49 Te ni nu doone
tey, takkndeeru nitu suuf ka, noonu lanuy
dooneji takkndeeru ku asamaane ka.

50 Li may wax bokk yi, moo di suux
ak deret du am cér ci nguurug Yàlla,
te luy yàqu manula am cér ci lu dul
yàqu. 51 Kaayleen ma xamal leen mbir
mu umpe. Dunu dee nun ñépp, waaye
nun ñépp ay soppiku. 52 Lu gaawa gaaw
lay doon, ci xef ak xippi, bu liit gu mujj
ga jibee; nde liit ga mooy jib, ñi dee,
dekki, di ñu dul yàqooti, nun nag, nu
soppiku. 53 Sunu yaramu judduwaale
wii nara yàqu, fàww mu sol weneen wu
dul yàqu; sunu yaramu ndee wii, fàww
mu sol yaramu deetil. 54 Bu yaramu
judduwaale wii nara yàqu solee weneen
wu dul yàqu, ba yaramu ndee wii sol
yaramu ndeetil, su boobaa la kàddu gii
ñu bind di mat:
«Mëddees na ndee ci géeju ndam§.
55 Moo yaw ndee, Ana sa ndam?
Moo yaw ndee, ana sag fitt*?»
56 Ndee, ag fittam mooy bàkkaar,
te bàkkaar, dooleem mooy Yoon wi.
57 Waaye cant ñeel na Yàlla, mi nu may
ndam ci sunu Sang Yeesu Almasi!

58 Kon nag yeen sama bokk yi ma
soppal sama bopp, farluleen, bu leen
dara yëngal, te saxooleena jëm kanam ci
liggéeyu Sang bi, te ngeen xam ne seenu
ñaq, ci seenub ànd ak Sang bi, du neen.

16

Lu jëm ci ndimbal lu ñeel gëmkati Yerusalem

1 Ci wàllu ndimbal li jëm ci gëmkat
ñu sell ñi, noonu ma ko digale mboolooy
gëmkati diiwaanu Galasi, yeen itam de-
feleen ko noonu. 2 Bés bu jëkk ci ayu
bés yi, na ku nekk génne as lëf ca la mu
am, na mu ko àttane, te mu dencal ko
boppam, ngir bu ma dikkee, dootu soxlaa
wër, di dajale. 3 Bu ma dikkee, ñi ngeen
tànn, ñoom laay yebale ab bataaxal, ngir
ñu yóbbu Yerusalem seen ndimbal. 4 Su
aajoo ma dem man itam, ñu ànd ak man.

Póol mébét na, dénkaane na

5 Dinaa dikk ba ci yeen, gannaaw bu
ma jaaree diiwaanu Maseduwan, ndax
Maseduwan laay jaare. 6 Man naa am
ma yàgg ci yeen, jombul sax ma lollikoo
fi yeen. Su ko defee ngeen yiwi ma, ma
dem, ak fu ma mana jëm. 7 Ndaxte itam,
buggumaa jaare fi yeen rekk, jàll, waaye
yaakaar naa toog ci yeen ab diir, su ko
Boroom bi mayee. 8 Waaye ci Efes gii laay
toog ba màggalu Pàntakot, 9 ndax bunt
ubbikul na ma fi ŋàpp, ngir liggéey bu
am njariñ, te noon yi bare nañu.

10 Bu Timote dikkee nag, fexeleen ba
bumu am lu muy tiit ci seen biir, ndax
liggéeyu Boroom bi lay liggéey ni man.
11 Kon bu ko kenn xeeb. Gannaaw loolu
nangeen ko yiwi ak jàmm, ba mu délsi ci
man, ndax moom laay xaar, mook bokk
yi itam.

12 Mbokk mi Apolos nag moom, soññ
naa ko lu bare, ngir mu dikk ba ci yeen,

‡ **15:45** 15.45 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.7. § **15:54** 15.54 Seetal ci *Esayi* 25.8. * **15:55** 15.55 Seetal ci *Ose* 13.14.

ànd ak bokk yi, waaye fii nu tollu yebuwu ci dara. Teewul bu jekkoo, dina dikk.

Yeneen ndigal a ngi aki tàggtoo

13 Teewluleen te saxoo ngëm, góor-
góorluleen te dëgërlu. 14 Lépp lu ngeen
di def, defeleen ko cofeel.
15 Bokk yi, xam ngeen ne Estefanas
ak njabootam ñooy jooxeb ndoortel meññeef ci diiwaanu Akayi, te jàpple ñu sell ñi lañu séddoo. Kon dama leen
di ñaan, 16 ngeen nangul nit ñu mel
noonu, ñoom ak mboolem ñu bokk ak
ñoom liggéey bi ak coono bi. 17 Maa ngi
bége teewaayu Estefanas ak Fortunatus ak Akaykus, ndax bi ngeen wuutee tey,
ñoo leen taxawal. 18 Dalal nañu sama xel,
ak seen mos, yeen itam. Kon nit ñu mel noonu, fonkleen leen.
19 Mboolooy gëmkati diiwaanu Asi nag ñu ngi leen di nuyu. Akilas ak Pirsil, ñu ngi leen di nuyu bu baax ci turu Sang bi, ñoom ak mbooloom gëmkat ñiy daje seen
kër. 20 Bokk yépp a ngi leen di nuyu.
Saafoonteeleen fóonante yu sell.
21 Man Póol maa bind nuyoo bii ci sama loxol bopp.
22 Ku buggul Sang bi, na alku. Maranata (mu firi sunu Sang, dikkal!)
23 Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak yeen.
24 Sama cofeel ñeel na leen, yeen ñépp, ci Yeesu Almasi mi nu bokk.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Korent

1 Ci man Póol, ndawal Almasi Yeesu
ci coobarey Yàlla, ci man la bataaxal bii
bawoo, bawoo itam ci Timote mbokk mi,
ñeel mbooloom Yàlla mi ci Korent, ak
mboolem ñu sell ñi ci diiwaanu Akayi
gépp. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen,
bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu
Almasi.

Yàlla mooy dëfal xol yi

3 Cant ñeel na Yàlla sunu Baayu Sang
Yeesu Almasi, Baayu yërmande yi, Yàlla
jiy dëfale nu nekk, 4 moom mi nuy dëfal
ci sunu jépp njàqare, ngir noonu nu
jote nun ci sunu bopp, ndëfalaay lu nu
dëfaloo fa Yàlla, nu man koo dëfale ñi
nekke mboolem xeeti njàqare. 5 Ndax
kat coonoy Almasi, nu mu gëna yokkoo
ci sunu kaw, ndax li nu ko gëm, noonu
itam la ndëfalaay liy bawoo ci Almasi
di yokkoo. 6 Su nu jaaree ci njàqare,
seen ndëfalaay ak seen jàmm lay doon.
Sunu amee ndëfalaay it, seen ndëfalaay
lay doon, ngir coono yi nuy dékku, ngeen
man koo dékku, yeen itam. 7 Te itam am
nanu yaakaar ci yeen bu baax. Xam nanu
ne ni ngeen bokke ak nun coono, ni ngeen
di bokke ak nun ndëfalaay.

8 Ndax kat, bokk yi, buggunu ngeen
umple njàqare, ji nu daj ci diiwaanu Asi.
Daj nanu coono bu jéggi dayo, te wees
sunu kàttan, ba yaakaaratunu woona
dund sax. 9 Nun ci sunu wàllu bopp,
jàppoon nanu ne sunu àtteb dee moo
taxaw. Waaye loolu tax na nu bañatee
yaakaar sunu bopp, xanaa di yaakaar ci
Yàlla, miy dekkal ñi dee. 10 Moo nu wallu
ci googu dee gu naroona metti, moo nuy
walluwaat, te moom lanu yaakaar mu
wallooti nu. 11 Yeen itam, ni ngeen nu ciy
jàpplee mooy ngeen di nu ñaanal. Su ko
defee yiw, wa nu ñu bare ñaanal ba nu
am ko, dina tax ñu bare biral ag cant ci
sunu mbir.

Póol biral na jëfinam ak mébétam

12 Li nuy damoo nag moo di seede bi nu
sunu xel mu dal seedeel, ne xol bu set ak
jikko ju dëggu ju bawoo fa Yàlla, mooy
li nu doxale ci àddina si, rawatina sunu
digg ak yeen, te du lu nu sunu xam-xamu
nitu neen may, waaye yiwu Yàlla moo nu
ko may. 13 Bindunu leen leneen lu moy
mbind moomu ngeen jàng te man koo
xam. May yaakaar nag ne dingeen xam
ba mokkal, 14 noonu ngeen xawa xame
ne nun, man ngeen noo damoo, te nun
it, yeen la nuy damoo, keroog bésu Sang
Yeesu.
15 Kóolute gu ma amoon ci ni ngeen nuy
damoo moo tax ma naroona jëkka dikk ba
ci yeen, ngir seen yiw mana yaar, 16 ba bu
ma jógee ci yeen, daldi jaareji diiwaanu
Maseduwan, bu ma jógee Maseduwan,
dikkaat ci yeen, ba ngeen yiwi ma, ma jëm
Yude. 17 Ndax ñàkk pastéef laa mébéte
moomu mébét? Am ni nitu suuxu neen di
mébéte rekk laa topp bay xel-yaar, naan
«waaw» te naan «déet»?
18 Yàlla mi mata gëm de seere na ne
kàddu gi nu leen di wax du «waaw, déet,»
19 ndax Doomu Yàlla, Yeesu Almasi, mi nu
biral ci seen biir, man ak Silas* ak Timote,
du kàddug «waaw, déet;» «waaw» doŋŋ
a nekk ci moom. 20 Ak li digey Yàlla
di bare lépp, ci Almasi la ay digeem di
doone «waaw». Moo tax itam, ci moom
lanu naan Yàlla: «Amiin», ngir delloo ko
njukkal. 21 Te ki nuy saxal ci Almasi,
nook yeen, moo nu tabbe diwu pal gi, te
moo di Yàlla. 22 Moo nu màndargaale
xàmmikaayam, te moo yeb dawalub Noo
gu Sell gi ci sunu biir xol.
23 Man nag seedey Yàlla laa ciy sàkku,
giñ naa ko ci sama bakkan, bañ leena
yokku naqar moo tax délsiwuma Korent.
24 Du caageenu yilif seen ngëm nag, ndax
ci ngëm ngeen sax, waaye nook yeen ay
liggéey, ngir seen mbégte.

2

1 Man nag li ma dogu mooy lii: Du
teg leen aw naqar laay délsee ci yeen,

* **1:19** 1.19 Silas mooy Silwan ba tey.

2 ndax su ma leen naqaralee, ana kuy
seral sama xol ku dul yeen ñi ma naqaral?
3 Looloo taxoon ma binde noonu, ngir
bu ma dikkee, baña am naqar ci ñi ma
waroona bégal. Li ma wóor ci yeen ñépp
moo di sama mbégte mooy seen mbégte,
yeen ñépp. 4 Ci biir njàqare, ak xol bu
fees, ak rongooñ yu bare laa leen bind.
Binduma leen ngir naqaral leen, waaye
cofeel gu réy gi ma am ci yeen moo tax.

5 Su nit tegee aw naqar, man naa ne
du man rekk la ko teg, waaye yeen ñépp
la teg aw naqar, mbaa boog ma ne ñenn
ci yeen, ngir baña réyal mbir mi lool.
6 Tiiñal, gi ko li ëpp ci mbooloo mi tiiñal,
doy na ko mbugal. 7 Kon kay xanaa ngeen
jéggal ko, te dëfal ko, ngir mu baña sóobu
ci naqar wu ko ëpp doole. 8 Kon dama
leen di ñaan, ngeen feddli seen mbëggeel
ci moom. 9 Leneen lu ma jublu woon ci
bind leen, moo di nattu leen ba xam, ndax
dingeen dégg ndigal ci lépp. 10 Ku ngeen
jéggal ag tooñ, ma jéggal ko, man itam.
Man nag, su ma jéggalee, ndegam am
naa lu ma jéggale, yeena tax ma def ko, ci
kanam Almasi, 11 ngir Seytaane bañ noo
nax, ndax ay pexeem, umplewunu ko.

Póol jaaxle na, féex na

12 Ba ma àggee Torowas, ngir yégle fa
xibaaru jàmm bi ci Almasi, bunt ubbikul
na ma ndax Boroom bi. 13 Waaye sama
xel dalul woon, ndax gisuma woon sama
mbokk, Tit. Teewul ma tàggtoo ak ñoom,
jëm diiwaanu Maseduwan.

14 Waaye cant ñeel na Yàlla*! Moom
mi Almasi tax mu di nu yóbbaale saa
su nekk, ci njaab miy fésal ndamam, te
cuuraayal xam-xamam, nun ñii la koy
wasaaree fépp, 15 ndax kat nun nooy cu-
uraayal Almasi fa Yàlla, ñeel ñi ci yoonu
texe, ak ñi ci yoonu sànkute. 16 Teewul
muy ci ñii, xetu ndee gu jëme ci ndee,
te di ci ñee, xetu dund gu jëme ci dund.
Boobu sas nag, ana ku ko àttan? 17 Nun
nag danoo melul ni ñu bare, ñiy julaa
kàddug Yàlla, waaye ci ndigalal Yàlla ak
fi kanam Yàlla la nuy waaree xol bu set,
ci Almasi mi nu gëm.

3

Póol a ngi layool sasub ndawam

1 Danuy tàmbaleetee seedeel sunu
bopp ne noo yelloo ngërëma? Am danoo
soxla ni ñenn nit ñi, ay bataaxal yu jëm
ci yeen, mbaa mu bawoo ci yeen, ngir
seedeel nu ngërëm? 2 Sunu bataaxal kay,
yeen la, te dees koo bind ci sunu xol,
ba ñépp xam ko, jàng ko. 3 Bir na ne
bataaxalub Almasi bu jottlikoo ci sunub
liggéey, moom ngeen, te du daa lees ko
binde, waaye Noowug Yàlla jiy dund lees
ko binde. Du ci àlluway doj lees ko rëdd,
waaye ci àlluway xoli suux, lees ko rëdd.
4 Googu kóolute lanu am ci Yàlla ndax
Almasi. 5 Du caageenu doyloo sunu
manoorey bopp, ba yaakaar ne lenn man
naa sottee ci sunu wàllu bopp, waaye
sunu manoore ci Yàlla la jóge. 6 Moo
nu may manoorey doon ay liggéeykati
kóllëre gu bees gu ajuwul ci mbindum
ndigali yoon, xanaa kóllëre gu aju ci Noo
gi. Ndaxte mbindum ndigali yoon day
rey, te Noo gi di dundloo.
7 Mbindum ndigali yoon wi, ci aw doj
lees ko rëddoon, te Musaa moo sasoo
woon liggéeyu yoon woowuy jëme ci
ndee. Teewul muy liggéey bu làmboo ag
leer gu doon lerxat ca kanam ga, ba bànni
Israyil tële koo xool jàkk, doonte leer guy
wéy la woon. 8 Waaye liggéeyu Noo gi,
leer gu gënatee réy la làmboo. 9 Ndegam
liggéey boobuy tege ab daan moo làmboo
ag leer, kon liggéeyu Noo, giy maye njekk
moo ko gënatee làmboo ag leer. 10 Soo
ko xoolee noonu, leer ga woon, du woon
sax ag leer, ci leer gii ko raw tey, 11 ndax
ndegam liy wéy moo làmboo woon ag
leer, astamaak li fi sax.
12 Gannaaw am nanu jooju yaakaar nag,
fit wu réy lanuy deme, 13 te baña def ni
Musaa ma daan muur kanam ga, ndax
bànni Israyil bañ ne jàkk ci leer guy wéy,
di giim, di giim ba jeex. 14 Waaye seenum

* **2:14** 2.14 Gannaaw ba Póol dajee ak Tit ba mu xamal ko ni waa Korent rafetloo bataaxalam ba mu doon jooye, loolu firndeel na ko ne Yàlla dëggal na sasu ndawam. Moo tax muy sàbbaal Yàlla ci woowu yiw. Seetal 7.5-16.

xel a dërkiis. Ba tey jii, bu ñuy jànge
biir mbooloo, téereb kóllëre gu jëkk gi,
muuraay googoo fi des; murikuwul, ndax
ci Almasi lay deñe. 15 Waaw, ba tey jii kay,
saa yu ñuy biral yoonu Musaa, ag muu-
raay a ngi tege ci seen xol. 16 Waaye saa
su nit waññikoo ci Boroom bi, muuraay
gi day muriku. 17 Boroom bi mooy Noo
gi, te fu Noo gi nekk, fa la nit di moome
boppam. 18 Nun ñépp nag, kanam gu
muriku lanuy xoole niki cib seetu, leeru
Boroom bi, ba tax nuy soppiku, doon
takkndeeram, tey làmboo leer guy màgg,
di gëna màgg. Looloo di liggéeyu Boroom
bi, moom miy Noo gi.

4

Njaqi bani kese yeb na ngëneeli alal

1 Ndegam boobu liggéey lanu sasoo, ci
yërmandey Yàlla, dunu yoqi. 2 Waaye
danoo dàq jépp jëf ju gàccelu ju nit di
jëfe làq-làqal. Doxunu ag njublaŋ te
sopparñiwunu kàddug Yàlla. Liy dëgg
kay lanuy fésal, ba am kóoluteg ñépp, fi
kanam Yàlla. 3 Sunu xibaaru jàmm nag,
su muuroo, ñi nara sànku la muurul. 4 Aji
gëmadi ñooñu la Seytaane yàllay xarnu
bii gëlëmal seenum xel, ngir ñu baña gis
ceeñeeru xibaaru jàmm bu leeru Almasi,
miy melokaanu Yàlla. 5 Nun kat, du sunu
bopp lanuy waare, waaye li Yeesu Almasi
dib Sang moom lanuy waare, te nun ci
sunu bopp nooy seeni jaam, ndax Yeesu.
6 Ndaxte Yàlla mi ne: «Na leer gi leere
ci biir lëndëm gi,» moo leeral sunu xol,
ngir leeraangey xam-xamu leeru Yàlla,
te leeraange googu mooy lerxat ci xar-
kanamu Yeesu Almasi.

7 Nun nag nooy njaqi bani kese yi yeb
jooju alal, ngir mu bir ne manoore ju
yéeme ji alal ji làmboo, manoorey Yàllaa,
waaye du sunu jos. 8 Nu nekk lees nuy
tance, waaye deesu nu nappaaje. Dinanu
jaaxle, waaye dunu jàq. 9 Dees na nu
bundxatal, waaye deesu nu wacc. Dees
na nu daaneel, waaye deesu nu jekkli.
10 Dee gi Yeesu dee woon, moom lanu
àndal ci sunu yaram, fu nu tollu, ngir
dundug Yeesu itam mana fése ci sunu
yaram. 11 Saa su nekk, nun ñiy dund, ñu
ngi nuy jébbal ndee ndax Yeesu, ba tax
dundu Yeesu it mana fése ci sunuw suux
wi jëm ndee. 12 Kon nag ndee mooy def
liggéeyam ci nun, ndund di def liggéeyam
ci yeen.

13 Bindees na ne: «Damaa gëm, moo tax
ma wax*.» Nun it, wenn xeetu ngëm wi
lanu am. Danoo gëm, moo tax itam nuy
wax. 14 Ndaxte xam nanu ne ki dekkal
Sang Yeesu, moo nuy dekkal itam, nook
Yeesu, te moo nuy yóbbu ba nu teewi,
nook yeen, fa kanamam. 15 Loolu lépp
yeena tax, ngir yiwu Yàlla lawa law, ba
cant gu ne gàññ tukkee ci ñi ëpp ci nit ñi,
ngir màggug Yàlla.

Yaakaar lanu saxoo

16 Moo tax dunu ñàkk yaakaar. Doonte
sax sunu bitib jëmm a ngi gën di bon,
sunu jëmmu biir moom, mu ngi yeeslu
bés ak bés. 17 Sunu coono bu woyof bii
ci àddina, ci diggante bu gàtt nag, moo
nuy jural teraanga ju diisaay ba jéggi
dayo, teraanga ju sax dàkk. 18 Moo waral
xoolunu ci li bët mana gis, waaye li bët
dul gis, ci lanuy xool, ndax li bët mana
gis day wéy, waaye li bët dul gis moo sax
ba fàww.

5

1 Xam nanu ne sunu yaram, sunu këru
kaw suuf gii di ab xayma, bu daanoo it,
am taax lanu am fa Yàlla, kër gu sax
dàkk, gu loxol nit tabaxul. 2 Moo nu
tax di onk ci biir xayma bii nu nekk,
ndax yàkkamtee soloo sunu dëkkuwaayu
asamaan, teg ko ci kaw bii nu jiital, 3 nde
bu nu soloo noonu, dunu def yaramu
neen. 4 Noo ngi onk ndax diis, li feek nu
ngeek sunuw yaram, xayma bi nu soloo
nii. Du summiku lanu namm, waaye solu
teg ko ci lanu namm, ngir li jëm ndee,
daldi suux ci biir ndund. 5 Googu muj ci
boppam lanu Yàlla mooñe woon, te Noo
gi mu nu jox lanu ci dawalal.

6 Moo tax nu saxoo ñeme, te xam ne
sunu desagum biir kër, ci yaram wi, mooy
sunu desagum fu sore Sang bi, 7 ndax
ngëm lanuy doxe, waaye doxewunu ab

* 4:13 4.13 Seetal ci *Sabóor* 116.10.

gis-gis. 8 Kon ñeme lanu def, te li nu gënal
di génn, des bitib sunu yaramu tey, ngir
dëkki ak Sang bi. 9 Kon nag, nu des biir
kër gii, mbaa nu génn, dëkki bitib kër gii,
li nu xintewoo daal moo di nu neex Sang
bi. 10 Ndax kat, nun ñépp fàww nu taxawi
fa jalub àttekaayu Almasi, ngir ku nekk
yooloo kemu jëf ja mu jëfe yaramam, muy
lu baax, mbaa lu bon.

Jubooleen ak Yàlla

11 Danoo xam lan mooy ragal Boroom
bi nag, te moo nu tax di wax lu gëmloo
nit ñi. Yàlla de ràññee na bu baax nooy
kan. May yaakaar ne yeen itam, ci seen
biir xol, ràññee ngeen bu baax nooy kan.
12 Seedeelatunu sunu bopp lu jar ngërëm
de, danu leen di may lu ngeen nu mana
sagoo, ndax ngeen am tontal ñi sagoowul
li ci biir xol, xanaa di sagoo am peeñ.
13 Ndegam danoo teqlikoo ak sunu sago,
Yàlla la ñeel. Su nu àndee ak sunu
sago nag, yeen la ñeel. 14 Ndaxte cofeelu
Almasi daal moo nu jiite, nun ñi ràññee
lii: Gannaaw kenn moo deeyal ñépp, kon
ñépp a dee. 15 Te ki deeyal ñépp, daa
deeyal ñépp ngir ñiy dund bañatee dund
ngir seen bopp, xanaa di dund ngir ki leen
deeyal, ba dekki.

16 Kon nag gannaaw-si-tey, ni nitu
suuxu neen di xoole moroomam, nun
xooleetunu ko kenn. Doonte ni nitu su-
uxu neen lanu xoole woon Almasi, léegi
xooleetunu ko noonu. 17 Kon bu nit ki
bokkee ci Almasi, mbindeef mu bees lay
doon. La woon day wonni, li teew nag,
di lu yees. 18 Loolu lépp ci Yàlla la jóge,
moom mi nu jubale ak boppam ci Almasi,
te moo nu sas, ngir nuy waare juboo
googu. 19 Loolu di firi ne ci Almasi la Yàlla
jubale waa àddina, ak jëmmu boppam,
ba toppu leen seeni tooñ, te moo nu dénk
kàddug juboo gi. 20 Kon nag Almasi, noo
diy ndawam, te ci nun la Yàlla di wootee.
Kon ci turu Almasi, danu leen di ñaan:
nanguleena juboo ak Yàlla. 21 Almasi mi
masula bàkkaar, moom la Yàlla sëf sunu
bàkkaar, ngir nu mana ame ci moom
àtteb nit ñu jub fa Yàlla.

6

1 Nun ñi bokk ci liggéey bi nag, noo leen
di ñaan ngeen baña nangu yiwu Yàlla ci
neen. 2 Ndaxte Yàlla moo ne:
«Jant ba mu jotee laa la nangul,
bésu mucc ba laa la wallu*.»
Te nag, tey jii la jantam jote; tey kat, la
bésub mucc.

Liggéeyal Yàlla ñàkkul aw tiis

3 Buggunu kenn sikk sunub liggéey,
moo tax buggunoo jëfe lenn luy doon
tojaange ci kenn. 4 Ci lépp kay lanu bëgga
seedeel sunu bopp, ne noo yelloo ngërëm,
te ay jawriñi Yàlla lanu, di ñu muñ lu bare
ci biir coono, aki mitit, aki njàqare; 5 ci
ay dóor, ak néegi kaso, ci biir mbooloo yu
nu jógal, ci doñ-doñ ju metti, ak fanaanee
xoole, akub xiif; 6 te nuy setal sunu dund,
di ànd ak xam-xam, ci biir muñ, akug
mbaax, ci biir Noo gu Sell gi, ak cofeel
gu amul jinigal, 7 ci biir kàddug dëgg,
ak kàttanu Yàlla; ci kaw gànnaayi njubte
yi ci sunu loxol ndijoor ak lu càmmoñ;
8 ci biir teraanga, ak ci biir toskare; ci
biiri baatal, ak jëw yu rafet. Dees noo
jàppe ay mbubbookati dëgg, te nuy nit ñu
dëggu; 9 jàppe nu ñu kenn xamul, te nuy
ñu siiw; jàppe nu ñuy waaja dee, te nuy
dund; jàppe nu ñu ñu wara mbugal, te
bañ leena teg àtteb dee. 10 Dees noo jàppe
boroomi tiis, te nu dëkke mbég; jàppe nu
ay néew-ji-doole, te nu woomal ñu bare;
jàppe nu ñu amul dara, te nu moom lépp.
11 Yeen bokki Korent, wax nanu leen
sunu biir yépp, ubbil leen sunu xol.
12 Genn ñooru jógewul ci nun, waaye
yeen yeena nu ñooroo seen xol. 13 Léegi
nag, yeen, feyleen nu bor bi boog, ma
wax ak yeen ni samay doom, ubbil-leen
nu seen xol!

Baleen bokkaale

14 Buleen lëkkoo ak gëmadikat ñi. Gan
lëngoo la njub ak ndëngte séq? Gan
booloo la leer ak lëndëm séq? 15 Gan
juboo la Almasi ak Seytaane séq? Wan
wàll la gëmkat bi bokk ak gëmadikat bi?
16 Gan takktoo la kër Yàlla séq ak ay tuur?
Ndax kat, nun, nooy kër Yàlla jiy dund, te
noonu la ko Yàlla waxe ne:

* **6:2** 6.2 Seetal ci *Esayi* 49.8.

«Maay dëkk ci seen biir, di dox ci seen
biir,
di seen Yàlla, ñuy sama ñoñ[†].»
17 Kon nag:
«Nangeen génne ci seen biir, te teqlikoo
ak ñoom,»
la Boroom bi wax.
«Lu sobewu, buleen ko laal[‡].
Su boobaa, maa leen di dalal[§].
18 Maay doon seen baay,
ngeen di samay doom, góor, ak jigéen[*],»
la Boroom bi, Aji Man ji wax.

7

1 Gannaaw noo moom yii dige nag,
soppe yi, nanu setal sunu bopp ci
mboolem sobey yaram, ak ju xel, te nu
matal sellnga ci ag ragal Yàlla.

Póol bége na tuubeelu waa Korent

2 Xajal-leen nu. Tooñunu kenn; lorunu
kenn; naxunu kenn, lekkunu alalu kenn.
3 Du teg leen tooñ laay waxe lii, ndax wax
naa ko ba noppi, yeena ngi ci sunu xol,
ngir nu bokk dund, mbaa nu bokk dee.
4 Kóolute gu réy laa am ci yeen, te sag
bi ma ame ci yeen réy na. Mbégte mu
seral sama xol laa feese, te bànneex laa
rembatle, ci biir sunu mboolem njàqare!
5 Ba nu àggee diiwaanu Maseduwan,
sunuw yaram noppluwul, waaye daj
nanu bépp coono: xeex ci biti, njàqare
ci biir. 6 Teewul Yàlla miy seral xolu ñi
xàddi, tànki Tit la serale sunu xol, 7 te du
tànki Tit rekk la serale sunu xol, waaye
itam, seral ga Tit ne, moom ngeen serale
woon xolam. Yégal na nu seen nammeel
gu réy, ak seeni jooy, ak seen xéraange ci
man, ba ma gënatee bég.
8 Ndegam sax dama leena tegoon aw
tiis ndax bataaxal ba ma leen bind,
réccootuma ko, doonte réccu woon naa
ko, ndax gis naa ne bataaxal boobu teg
na leen aw tiis, lu mu gàtt gàtt. 9 Waaye
tey bég naa, te du tiis wu ngeen tegoo
laay bége, waaye li leen tiis wi tuubloo,
laay bége, ndax woowu xeetu tiis la Yàlla
namm ci yeen, moo tax it yóbbewunu
leen jenn loraange. 10 Ndaxte tiis wu Yàlla
namm, ag tuubeel gu jëme cig mucc lay
jur, te loolu du tiis wees di tiisoo. Waaye
tiisu àddina, ndee lay jur. 11 Gisleen nag,
seen tiis wi leen Yàlla teg ci coobareem,
li mu leen jural: gii farlute; gii kàddug
layoo gu ngeen yékkati, rawati; mii mer
mu war, rawati; gii ragal Yàlla rawati;
gii nammeel rawati; gii xéraange rawati;
gii pastéef ci yar ki tooñ rawati! Nu
nekk ngeen setale seen bopp wecc ci mbir
moomu. 12 Kon nag su ma leen bindee,
ki tooñ taxul, ki ñu tooñ it taxul, waaye
dama leena bind, ngir farlute gi ngeen
am ci nun, mana fés, fi kanam Yàlla,
ngeen gisal ko seen bopp. 13 Loolu seral
na sunu xol. Te yemunu ci xol bu sedd,
waaye gënati nanoo bége mbégtem Tit,
mi ngeen dalal am xelam, yeen ñépp.
14 Dëgg la, damoo naa leen as lëf fi kanam
Tit, waaye gàcce fekku ma ci. Dëgg lanu
leen masa wax, waaye la nu leen doon
damoo fa kanam Tit itam, noonu la mujje
doon dëgg. 15 Te saa yu Tit xoolaatee
ni ngeen dégge ndigal, yeen ñépp, ak
wegeel gi ngeen ko dalale, ànd ceek ragal
Yàlla bay lox, cofeelam ci yeen di gënatee
yokku. 16 Bég naa, ndax wóolu naa leen
ci lépp!

8

Yéwénleen

1 Gannaaw loolu bokk yi, danu leen di
xamal li yiwu Yàlla maye ci biir mboolooy
gëmkati diiwaanu Maseduwan. 2 Doonte
jaar nañu ci nattub njàqare bu mag, seen
mbégtee rembat ci seen biir ñàkk gu tar,
ba géejal seenug tabe. 3 Seen kemu am-
am lañu joxee, maa ko seede, lu wees
seen am-am sax lañu joxee xol bu sedd.
4 Dañu noo ñaan, ba di nu tinu, ngir nu
may leen, ñu def seen loxo ci ndimbalu
jàpplante gi jëm ci gëmkat ñu sell ñi[*].
5 Li nu séentu woon sax wees nañu ko,
nde Sang bi lañu jëkka jébbal seen bopp,
door noo jébbal seen bopp, te noonu la
ko Yàlla bëgge. 6 Looloo tax nu soññ Tit,
ngir noonee mu tàmbalee woon ci yeen,

[†] **6:16** 6.16 Seetal ci *Sarxalkat yi* 26.12. [‡] **6:17** 6.17 Seetal ci *Esayi* 52.11. [§] **6:17** 6.17 Seetal ci *Esekiyel* 20.41.
[*] **6:18** 6.18 Seetal ci *2.Samiyel* 7.14. [*] **8:4** 8.4 Seetal ci *Room* 15.26. Ndimbal loolu ca gëmkat ña néew-doole
ca Yerusalem la jëmoon.

ndajalem ndimbal li, mu àggalee ko ci
yeen. 7 Gannaaw nag yeena duunle ci
lépp; muy ci wàllu ngëm, ak wàllu kàddu
yu rafet, ak wàllu xam-xam, ak cawarte
ci lépp, ak ci cofeel gu nu leen xiir, kon
ndajalem ndimbal lii it, ngalla duunleleen
ci.
8 Du ndigal lu ma leen jox, waaye
njaxlafug yeneen gëmkat, moom laay
natte seen xol, ngir xam nu seen cofeel
dëggoo. 9 Xam ngeen kat sunu yiwu
Boroom Yeesu Almasi, moom mi woomle
woon, te yeena tax mu ñàkk, ngir
woomale leen ag ñàkkam.
10 Ab xalaat laa am ci mbir mii, te mooy
doon seen njariñ. Du jëf ji rekk ngeen
jëkke woon, waaye yeena jëkkoona biral
daaw, yéeney dimbali. 11 Kon nag léegi,
mottlileen jëf ji. Noonu ngeen xére woon
ci seen yéene, mottleeleen ko noonu ci
seen kem am-am. 12 Ndax kat ab joxe,
bu àndee ak yéene rekk, la boroom joxe
bi amul, deesu ci natt lees koy nangul,
waaye li mu am, ci lees koy nangul ab
joxeem.
13 Du caageenu nag, teg leen coono, ngir
teggil ñenn ñi, waaye ag tollale war na ci.
14 Tey jii seenug rembatle mooy faj soxlay
ñeneen, ngir ëllëg, rembatley ñooña faj
seeni soxla, yeen itam. Su ko defee ag
tolloo am. 15 Noonu lañu binde ne: «Ki
dajale lu bare ëpplewul, te ki dajale lu
tuut ñàkkul†.»

Yónnentub Tit am na sabab

16 Cant ñeel na Yàlla, mi def ci xolu
Tit, mu xér ci yeen ni ma xére ci yeen!
17 Ba nu ñaanee Tit mu dikk ba ci yeen,
nangul na nu, waaye yemu ca, nde ci
xéraangeem la yebul boppam ne mooy
dikk ba ci yeen. 18 Noo ko yebal, boole
kook menn mbokk mu mboolooy gëmkat
ñépp gërëm, ndax liggéeyam ci xibaaru
Almasi bi muy xamle. 19 Rax ci dolli,
mboolooy gëmkat ñi ñoo ko tabb, ngir mu
ànd ak nun, ba nu yóbbu ndimbal li, muy
teddngay Boroom bi ci boppam, te di sunu
firndey cawarte ci dimbalee. 20 Noonu
lanu fàggoo, ndax kenn bañ noo sikk ci
ndimbal lu bare lii nu wara saytu. 21 Li
nuy xinte moo di li baax ci kanam Boroom
bi, te baax ci kanam nit ñi itam.
22 Boole nañu leen itam ak sunu mbokk
mu nu nemmiku xéraangeem ay yooni
yoon, ci fànn yu bare, te mu gënatee xér
bii yoon ndax kóolute gu réy gu mu am
ci yeen. 23 Su dee mbirum Tit, mooy sama
wéttal, di ma jàpple ci liggéey bi, ngir
yeen. Sunu bokk, yi ànd ak moom nag,
ñooy ndawi mboolooy gëmkat ñi, te ñooy
teraangay Almasi. 24 Kon nag wonleen
leen lu firndeel seen cofeel ci ñoom, ak
ci kanam mboolooy gëmkat ñi, firndeel
itam ne noo yey wóolu leen.

9

1 Ci mbirum ndimbal lu jëm ci ñu
sell ñi, jarul ma di leen bind, 2 ndax
xam naa seen yéene ju réy, te moom
laay damoo ci kanam waa Maseduwan,
naan leen: «Daaw fekk na waa Akayi*
noppi.» Te seen xéraange jooju ngeen
nekke xiirtal na ñu bare. 3 Maa yebal
bokk yi, di yaakaar ngeen noppi ni ma ko
waxe woon, ngir la nu leen doon damoo
ci mbir mii, baña neen. 4 Lu ko moy
bu niti Maseduwan dikkee, ànd ak man,
te fekkuleen noppi, kóolute googu sunu
gàcce lay doon, rawatina seen gos. 5 Moo
tax ma noon naa soññ bokk yi, ñu jiitu
ma ci yeen, ba waajal ndimbal lu takku li
ngeen dige woon, ba mu noppi, te baña
doon sompi ŋott, xanaa di ndimbal lu
duun.

Ku ji lu bare, góob lu bare

6 Lii rekk la: ji lu tuut, góob lu tuut; ji
lu bare, góob lu bare. 7 Kon na ku nekk
joxe, ni mu ko waaje ci xolam, te bañ koo
tiisoo, bañ koo joxee ñàkk pexe, ndax kiy
joxee xol bu sedd, Yàlla sopp na ko, 8 te
Yàlla man na leena baawaanal wépp yiw,
ba ngeen saxoo am lu leen doy ci lépp,
ak koom gu bare, ngir jépp jëf ju baax.
9 Noonu lañu binde ne:
«Mooy nàddil néew-doole yi,
te njekkam sax dàkk†.»
10 Te kiy jagleel beykat bi am jiwu, ak
mburu mu nit di dunde nag, kooku moo

† **8:15** 8.15 Seetal ci *Mucc ga* 16.18. * **9:2** 9.2 waa Akayi: Korent mooy péeyu diiwaanu Akayi. † **9:9** 9.9 Seetal ci *Sabóor* 112.9.

leen di jox jiwu mu ne gàññ, te mooy ful
seen meññeefum njekk. 11 Su ko defee
ngeen woomle ci lépp, mana yéwén ci
wet gu nekk, ba seen jëf ji sottee ci nun,
mana jur cant gu bare, ñeel Yàlla.

12 Ndax liggéey bi ndimbal lii laaj kat,
yemul rekk ci faj soxlay ñu sell ñi, waaye
itam dina baawaanal cant gu bare, ñeel
Yàlla. 13 Liggéey bi ci ndimbal lii nag, nit
ñi dinañu natt soloom bu réy, bay sàbbaal
Yàlla, ndax ni ngeen firndeele ne déggal
ngeen xibaaru jàmm bu Almasi, ak ni
ngeen yéwéne ci seen jàpplante, jëme ci
ñoom ak ci ñépp. 14 Cofeel gu réy nag
lañu leen di ñaanale, ndax yiw wi leen
Yàlla géejal, yeen. 15 Cant ñeel na Yàlla ci
mayam gu tiiñ aw làmmiñ.

10

Póol tontu na ñi koy ŋàññ

1 Man Póol ci sama wàllu bopp nag,
maa leen di ñaaxe teeyug Almasi, akug
lewetaayam, man miy teew ci seen biir, di
ab ragaleey, fi seen kanam, te bu ma soree
doŋŋ laa leen di ñemeey, 2 rikk buleen
ma taxa teew, bay ñemee jëfe kóolute,
gi ma nara ñemee jëfe, ak ñenn ñi
xalaat ne ni nitu suuxu neen doŋŋ lanuy
doxale. 3 Dëgg la, nitu suux lanu, waaye
xeexewunu ni nit di xeexe. 4 Ndaxte
gànnaay, yi nuy xeexe du gànnaayi suuxi
neen, waaye da di gànnaay yu am fa
Yàlla, kàttanu daane ay tata. Te xalaatin
yu jubul, noo leen di daaneel, 5 mook lépp
luy réy-réyloo ab taxawaayam, di joŋante
ak xam-xamu Yàlla, te nooy jàpp njaam
bépp xalaat, ngir déggal-loo ko Almasi.
6 Te keroog bu seen dégg ndigal matee, fas
nanu yéenee mbugal képp ku déggadi.

7 Xanaa ci melow biti doŋŋ ngeen di
xool[*]! Su amee ku mu wér péŋŋ, moom
ci boppam ne ci Almasi la bokk, na dellu
jàpp moom ci boppam, ne ndegam ci
Almasi la bokk, nun itam, ci Almasi lanu
bokk. 8 Te doonuma am benn kersa, su
ma ëppaloon sax ci damoo sañ-sañ bi nu
Boroom bi jox, te du sañ-sañu sànk leen
it, xanaa yokk seen ngëm. 9 Buggumaa
mel ni ku leen di xëbale ay bataaxal nag.
10 Ndaxte bataaxal yi kat lañu ne: «Dañoo
ñagas, te tàng, waaye bu teewee moom
ci boppam, da naan yàcc, te ay kàddoom
xeebu.» 11 Lii nag, kiy waxe noonu, na
ko xam: ni nu mel ci kàddu ci sunuy
bataaxal, bu nu wuutee, noonu lanuy mel
ci jëf, bu nu teewee.

12 Ñenn ci ñooñu di seedeel seen
bopp ne ñoo yelloo ngërëm nag, nun
ñemewunoo boole sunu bopp ak ñoom,
mbaa nuy méngale sunu bopp ak ñoom.
Waaye ñoom dañoo amul xel, ndax nat-
tukaay bi ñuy nattoo, di ko méngalantee
ci seen biir, ñoom ñoo ko sàkkal seen
bopp! 13 Nun, sunub damu dafa am
kemu bu mu dul wees. Sunu kemu
moo di déndub tool bi nu Yàlla sas, te
ci biir tool bi lanu liggéeye, ba agsi ci
yeen. 14 Moo tax weesunu sunu kemu sas,
mbete agsiwunu woon ba ci yeen. Waaye
noo agsi ba ci yeen, indil leen xibaaru
jàmm bu Almasi. 15 Weesunu kemu, bay
damu ci liggéeyu ñeneen. Waaye am
nanu yaakaar ne nu seen ngëm gëna
yokkoo, ni la sunuw sas di gëna yokkoo,
lépp ci biir kemu gi ñu nu àppal. 16 Su
ko defee nu mana wees fa yeen, ba jàll
yégleji xibaaru jàmm bi ca wàlla, te baña
damoo lu ñeneen def ba noppi, ci seen
biir sas. 17 Kuy damu daal, na damu ci
Boroom bi[†].

18 Ndax ki ñu naw mooy ki Boroom bi
gërëm, waaye du ki gërëm boppam.

11

Póol wuute na ak ndawi naaféq yi

1 Céy bu ngeen ma muñaloon, ba ma
dof-doflu tuuti! Muñal-leen ma rekk.
2 Maa leen di fiiree fiiraangey Yàlla ci
boppam, ndax jenn jëkkër doŋŋ laa leen
digool ab séy, te mooy Almasi mi ma leen
namma jébbal, te fekk leen di janq bu
set wecc. 3 Waaye na jaan ja naxe woon
Awa, ca pexeem, ragal naa seenum xel
yàqoo noonu, ba dëddu ngëm gu dëggu
te set gu ngeen ŋoye woon ci Almasi.
4 Ndax kat gaaw ngeena xajoo lool, nit
ku dikk, di leen waare meneen Yeesu mu

[*] **10:7** 10.7 Mbaa: Xool-leen jàkk mbir mi. [†] **10:17** 10.17 Seetal ci *Yeremi* 9.23.

nu waarewul, mbaa geneen noo gu ngeen
jot te jotuleen ko woon, mbaa beneen
xibaar bu ngeen dëggal, te mu wuute
ak ba ngeen déggoon. 5 Moona ndaw
yu màgga màgg yooyeey, foog naa ne
duma seen cuune ci lenn. 6 Su ma dee ku
xareñul ci wàllu wax it, du ci wàllu xam-
xam, te nu nekk lanu leen wone loolu, ci
bépp fànn.

7 Am boog damaa tooñ ca na ma torox-
loo ngir darajaal leen, ndax la ma leen
laajul ag pey, ba ma leen di àgge xibaaru
jàmm bu Yàlla bi? 8 Yeneen mboolooy
gëmkat de laa jëlal, nde maa nangoo ag
peyoor ca ñoom, ba man leena liggéeyal,
yeen, ci neen. 9 Te ba ma nekkee ci yeen
te soxla dab ma, wéeruwuma ci kenn ci
yeen, ndax la ma ñàkkoon, bokk ya jóge
Maseduwan ñoo ma ko indil. Fexe naa
ba du lenn lu ma leen diisale, te noonu
laay saxoo. 10 Ak dëggu Almasi gi ci
man, kàddug damu googu, kenn du ma
ko xañ, ci diiwaanu Akayi gépp. 11 Lu
tax? Ndax dama leena buggul? Yàlla
xam na ne «ahakay!» 12 Noonu may def
rekk laay saxoo, ngir xañ aw lay, ñiy wut
aw lay wu ñu damoo, naan ñook nun
a yem kepp daraja. 13 Ñooñu ay ndawi
caaxaan lañu, ay liggéeykat yu njublaŋ
yu mbubboo ndawi Almasi. 14 Te loolu
jarula waaru, ndax Seytaane ci boppam,
malaakam leer lay mbubboo. 15 Kon bu
ay ndawam itam di mbubboo ndawi njub,
du doon lu yéeme. Waaye seenug muj,
seeni jëf lay yemool.

Póol am na ay nattu ci biir yónnentam

16 Ma baamu ko, bu ma kenn jàppe ab
dof, mbaa boog, ngeen muñal ma ni ñuy
muñale ab dof, ba ma damu tuuti, man
itam. 17 Li may wax nag, waxewuma ko
ci ndigalal Boroom bi, waaye taxawaayu
dof laa koy waxe, gannaaw mbirum damu
la. 18 Ndegam ñu baree ngi damu ni niti
suuxu neen di damoo, naa damu, man
itam. 19 Yeen boroom xel yi, yeenaka
nangoo muñal ay dof, 20 nde muñal ngeen
ku leen jaamloo, muñal ku leen lekk,
muñal ku leen futti, muñal ku leen jaay
daraja, muñal ku leen talaata! 21 Ma
waxe ko gàcce, mbete noo néew doole,
ba manunoo jëfe ak yeen noonu!

Ndaxam, ma wax waxi dof, lu waay
ñemee damoo, ñeme naa koo damoo,
man it. 22 Xanaa ay Ebrë lañu? Ak man
itam. Xanaa ci xeetu Israyil lañu bokk?
Ak man itam. Xanaa ay sëti Ibraayma
lañu? Ak man itam. 23 Xanaa ay surgay
Almasi lañu? Naa ràkkaaju nag, te ne
maa leen ko gëna doon. Bu dee ci liggéey
yu metti, maa man fopp; bu dee ci fani
kaso, maa ëpple fopp; bu dee ci ay yar,
maa ëpple ay yooni yoon, te bare na lu
ma riisu ndee, ba raw leen: 24 ci Yawut
yi lañu ma dóore juróomi yoon, ñeent
fukki kàccri yu yées benn. 25 Ñetti yoon
lañu ma dóori yet, dóor may doj benn
yoon. Ñetti yoon laa dugg gaal, mu suux.
Fanaan naa, yendu naa biir xóotey géej.
26 Bare na lu ma tukki, ay aaytéef xaare
ma ay dex, xaare ma ay sàcc, xaare ma
ay pexe yu ma samaw xeet lalal, ak yu
ma jaambur ñi lalal. Ay aaytéef xaare
na ma biir dëkk, xaare ma biir màndiŋ,
xaare ma biir géej, xaare ma ci biir bokki
taalibe yu ko mbubboo. 27 Doñ-doñ, akub
coono ci la, te bare naa lu ma fanaanee
xoole. Xiif naa, mar naa, te bare na lu ma
ñàkk ab dund. Liw naa, rafle naa, 28 te
gannaaw li ci des lépp sax, sama xintey
bés bu nekk a ngi fi, njàqare ji ma am
ci mboolooy gëmkat ñépp. 29 Ana ku ci
néew doole, te taxul ma néew doole, man
it? Ana ku ñu ci bàkkaarloo, te awma ci
tiis wu taal ab xol?
30 Su damu waree de, samag néew
doole laay damoo. 31 Yàlla sunu Baayu
Sang Yeesu, moom mi yelloo cant ba
fàww, xam na ne fenuma. 32 Ba ma
nekkee Damaas, ga boroom dëkk ba di
jawriñu Buur Aretas, boroom dëkk baa
santaane ñu wattu buntu dëkk ba, ngir
jàpp ma. 33 Waaye ca palanteeru tatay
dëkk ba lañu ma yoore cig dàmba, ba ci
suuf. Noonu laa ko rëcce.

12

Póol am na am peeñu, akub nattu

1 Damu war na, moonte amul njariñ,
waaye naa jàll ba tey ci mbir yu ma
Sang bi gisloo, ak peeñu yu mu ma won.

2 Maa xam aw nitu Almasi, ba ñu ko
yéegee ba ñetteelu asamaan*, fukki at
ak ñeent la tey. Ndax aw yaramam
lees ko yéegaale woon? Xawma, ndax
yéegaaleesu ko aw yaramam? Xawma,
Yàlla rekk a xam. 3 Xam naa ne nit
kooku, ndegam yaramam lees ko booleel,
am booleesu ko ak yaramam? Xawma,
Yàlla rekk a xam, 4 Waaye yéegees na ko
ba Àjjana, mu dégg fa mbir mu waxuwul,
te mayeesul nit mu tudd ko. 5 Nit ku mel
noonu laay damoo, waaye du sama bopp
laay damoo, xanaa ma damoo diggante
yu ma néewe doole. 6 Su ma nammoona
damu it, du doon ag ndof, ndax dëgg laay
wax. Waaye damay moytoo damu, ngir
kenn bañ maa fooge lu wees li mu gis,
may def, ak li mu dégg, may wax.

7 Te it, waccalees na ma ndégu biir
suux, mu taxawe ndawal Seytaane, di ma
mitital, ngir ma baña bew ndax peeñu
yu yéeme. 8 Mbir moomu, ñetti yoon
laa ci ñaan Sang bi, ngir mu sorele maak
moom. 9 Mu ne ma: «Sama yiw doŋŋ nga
soxla; sama manoore, ci ag néew doole
lay mate.» Kon kat dinaa gëna bégati
ci damoo diggante yu ma néewe doole,
ngir manoorey Almasi wàcc ci sama kaw.
10 Looloo ma tax di bànneexu ci biir
diggante yu ma néewe doole, ak ci biiri
saaga, ak ci biir ag ñàkk, ak ci biir coono
yu ñu may bundxatale, ak ci biir njàqare
yu ma dal ngir Almasi. Ndaxte bu ma
néewee doole, booba laa am kàttan.

Póol bëgg na waa Korent

11 Mujj naa dib dof nag, te yeena ma
ko yóbbe, nde gërëm maa leen waroon,
ndax doonte duma dara sax, ndaw yu
màgga màgg yooyeey, duma seen cuune
ci lenn. 12 Firnde yiy màndargaal ndawal
Almasi, feeñalees na ko ci seen biir,
lépp ci ag muñ gu mat sëkk: firnde
yeek kéemaan yeek jaloore yi. 13 Ci lan
ngeen yéesle yeneen mboolooy gëmkat
ñi? Xanaa sama soxlay jëmmu bopp jii
ma leen wéerul. Kon baal-leen ma, maa
tooñ!

14 Maa ngii di leen waaja ganesi ñetteel
bi yoon, te duma wéeru ci yeen. Wut-
siwuma lu ngeen am, yeen laa soxla.
Ndaxte doom du dencal waajuram, waaye
waajur mooy dencal doom. 15 Man nag
xol bu sedd laa yeboo ci jaay mboolem lu
ma am, ba jaay sama dooley bopp ngir
seen jëmmi bopp. Xanaa duma leen ji gii
cofeel gu réy, di feyoo cofeel gu ko yées?
16 Xanaa dees na ne, man ci sama wàllu
bopp diisaluma leen moos, waaye samag
njublaŋ laa fexee ba nax leen?

17 Ndax am na kenn ku ma jëfandikoo,
ci ñi ma yebaloon ci yeen, ba lekkal leen
lenn? 18 Maa soññ Tit, ngir mu seetsi leen,
te maa yebal mbokk moomu, boole kook
moom. Ndax Tit da leena lekkal? Xanaa
du maak mooma bokk menn mébét, ak
wenn doxalin?

19 Mbaa fooguleen ne sunu bopp lanuy
layal nii fi seen kanam? Fi kanam Yàlla
de lanu waxe, ndax Almasi mi nu gëm,
te lépp, soppe yi, seen yokkute la ñeel.
20 Ragal naa, bu ma dikkee, fekke leen
nu ma neexul, yeen it, ngeen gise ma
nu leen neexul. Ragal naa ay réeroo ci
seen biir ak kiñaan ak mer mu ëpp, ak
diiroo mbagg, ak waxi sos aki jëw, ak réy-
réylu, akug salfaañoo. 21 Ragal naa, bu
ma dikkee, sama Yàlla ruslooti ma ndax
yeen, may tiisoo ñu bare ñu wéye seen
bàkkaar ya woon, te tuubuñu jëfi sobe ji,
ak powum séy mi, ak yàqute gu af, gi ñu
nekke.

13

Ay kàdduy artoo aki tàggtoo ngi

1 Ñetteel bi yoon a ngii, bu ma leen di
ganesi. «Ci kàddug ñaari seede ba ñett
nag la àtteb mépp mbir di wére*.» 2 La
ma waxoon ba noppi ca sama ñaareelu
ngan, tey bi ma wuutee, moom laay
baamtu, artoo ko ñi jëkkoona bàkkaar,
ak ñi ci des ñépp: su ma délsee, duma
ñéeblu kenn, 3 gannaaw yeenay wut lu
firndeel ne ci man la Almasi di waxe ak
yeen, te moom néewul kàttan, diggam
ak yeen, waaye ku manoorewu la ci seen
biir. 4 Cig néew doole lees ko daaje ci

* **12:2** 12.2 Ci gis-gisu Yawut yi, ñetteelu asamaan moo gëna kawe. * **13:1** 13.1 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 19.15.

bant ba rey ko, waaye tey ci manoorey
Yàlla lay dunde. Nun itam sunug bokk ci
Almasi moo tax nu néew doole, waaye ci
manoorey Yàlla lanuy bokk ak moom di
dund, bu nuy jëflante ak yeen.
5 Xoolaatleen seen bopp, ba xam ndax
yeena ngi ci yoonu ngëm wi. Nattleen
seen bopp, xanaa xam ngeen ne Yeesu
Almasee ngi ci yeen? Ndegam du seen
gëmadi, la natt ba firndeel! 6 May
yaakaar nag ne nun, dingeen xam ne
firndeel nanu sunu taxawaay. 7 Teewul
nuy ñaan Yàlla, ngeen baña def dara
lu bon, te ñaanunu loolu am, ngir nu
man koo firndeele sunu taxawaay, waaye
bu sunub taxawaay doonul woon lu firn-
dewu itam, sunu yéene mooy ngeen di
def lu baax. 8 Ndax kat manunoo def dara
ba sot liy dëgg, manunu lu dul liggéeyal
liy dëgg. 9 Bu nu néewee doole, te ngeen
am doole, bég nanu. Lii itam, nu ngi koy
ñaan, te mooy ngeen yokku ba mat sëkk.
10 Looloo tax ma bind leen lii bala maa
dikk, ba buma dikkee, du jar may mettil
ni may jëflante ak yeen, ci kaw sañ-sañ
bi ma Boroom bi jox. Ndax kat sañ-sañ
bi, yokke moo ko taxa jóg, waaye deesu
ko yàqe.

11 Ma tëje fii nag, bokk yi, bégleen,
yokkuleen ba mat sëkk, ñaaxanteleen,
mànkooleen te jàmmoo. Su ko defee
Yàlla miy Yàllay cofeel ak jàmm mooy ànd
ak yeen.

12 Saafoonteeleen fóonante yu sell. Ñu
sell ñépp a ngi leen di nuyu.

13 Sunu yiwu Sang Yeesu Almasi nag, ak
cofeelu Yàlla, ak bennoo geek Noo gu Sell
gi, yal nañu bokk ànd ak yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Galasi

1 Ci man Póol, ndaw li bàyyikoowul
ci ay nit, jottliwul yónnentu nit, xanaa
Yeesu Almasi, ak Yàlla Baay bi ko dekkal,
ci man la kàddu gii bawoo, 2 bawoo itam
ci mboolem bokk yi nekk ak man, ñeel
mboolooy gëmkat yu diiwaanu Galasi.
3 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, tukkee
ci Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi,
4 mi maye bakkanam ngir njotug sunuy
bàkkaar, ba musal nu ci jamonoy tey ju
bon ji, ci coobarey Yàlla sunu Baay, 5 bi
daraja ñeel, tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.

Xibaaru jàmm bi benn la

6 Man de jaaxle naa ci nii ngeen gaawa
dëddoo Yàlla mi leen woo ci boppam,
ci ndimbalal yiwu Almasi, bay topp xaat
beneen xibaaru jàmmeey! 7 Te beneen
dafa amul sax, xanaa ñenn ñi leen di
jaxase, te bëgga sopparñi xibaaru jàmm
bu Almasi. 8 Waaye nun ci sunu bopp,
mbaa malaaka mu bawoo asamaan sax,
ku leen ci àgge woon beneen xibaaru
jàmm bu dul bi nu leen àgge, kooku yal
na alku! 9 Wax nanu ko ba noppi, ma
waxati ko tey: képp ku leen àgge beneen
xibaaru jàmm bu moy bi ngeen xasa jot,
yal na alku!

10 Léegi nag ndax nit ñi laay sàkkoo
jubool, am Yàlla? Am nit ñi laay wuta
neex? Su ma bëggoona wéye neex nit ñi
de, duma doon jaamub Almasi.

Almasi moo dénk Póol xibaaru jàmm bi

11 Bokk yi, ma xamal leen ne leen
xibaaru jàmm bi may yégle, bàyyikoowul
ci nit. 12 Te it man jëlewuma ko,
jàngewuma ko ci nit, xanaa ci peeñum
Yeesu Almasi.

13 Ndax kat dégg ngeen ni ma doon jëfe
bu jëkk, bi ma nekkee ci yoonu Yawut,
bundxatal gu jéggi dayo ga ma daan teg
mbooloom gëmkati Yàlla mi, di ko yàq.
14 Yoonu Yawut, maa ci rawoon ñu bare
ci sama maas gi ma bokkal askan, te
maa leen gënoona xér fuuf ci sunu aaday
maam. 15 Waaye ca sama biiru ndey la ma
Yàlla séddoo, woo ma ci boppam ci kaw
yiwam, te moom la soob, 16 mu feeñalal
ma Doomam, ba ma àgge jaambur ñi
dul Yawut, xibaaru jàmm bi ci mbirum
Almasi. Ci saa si diisoowuma ci ak kenn.
17 Demuma sax Yerusalem, seeti ñi ma
jëkka doon ndawi Almasi, waaye Arabi
laa dem, doora délsi Damaas.

18 Gannaaw ba ñu ca tegee ñetti at
laa doora dem Yerusalem, ngir xamanteji
ak Sefas, toog fa moom ñaari ayi bés.
19 Teewul gisuma kenn ci ndaw yi ci des,
ku dul Yanqóoba, rakku Sang bi. 20 Li
ma leen bind nii nag, Yàlla mi nu tiim
seere na ne du ay fen. 21 Gannaaw gi
laa dem diiwaani Siri ak Silisi. 22 Waaye
ba boobu, mboolooy gëmkati Almasi ya
ca diiwaanu Yude xamuñu ma woon.
23 Déggoon nañu rekk ñu naan: «Ki nu
daan bundxatal bu jëkk, di yàq sunu
yoonu ngëm wi de, léegi mooy yégle
xibaaru jàmm bi koy xamle!» 24 Mboolooy
gëmkat yooyu nag di sant Yàlla ci man.

2

Ndawi Almasi ya doyloo nañu Póol

1 Fukki at ak ñeent gannaaw gi laa dellu
Yerusalem, ànd ak Barnaba, yóbbaale
Tit itam. 2 Sama tànk yooyu nag am
peeñu moo ko waral. Ca laa wéetoo
ak ña ñu jàppoon ne ñooy kàngami
mbooloom gëmkat ña, faramfàcceel leen
xibaaru jàmm bi may yégal jaambur ñi
dul Yawut, ngir ragal sama liggéey bi
ma jota def, te di ko wéye, doon coonob
neen. 3 Moonte Tit mi ma àndaloon sax,
tegeesu ko fa wartéefu xaraf, te ci askanu
gereg yi dul xaraf la bokk. 4 Doonte
booba, ay nit ñu tuddoo bokki gëmkat
ñoo yoxoosu ba tàbbi ci sunu biir, di nu
yëddu, ngir luqatu ni nu moome sunu
bopp ndax Almasi Yeesu mi nu gëm, te li
ñu ci jublu di delloo nu ci buumi njaam.
5 Waaye ñooñu, nangulunu leen lu tollook
simili sax, ndax bëgg leena sàmmal yeen,
dëggug xibaaru jàmm bi, ba mu sax ci
yeen.

6 Teewul ñooñu ñu jàppe woon ay
kàngam, ak daraja ju ñu masoona am,
amalu ma solo, nde Yàlla amul xejj ak
seen, ñooñu yokkuñu lenn ci kàddu gi
may xamle. 7 Xanaa kay li ñu gis moo
di ni Yàlla yebale Piyeer ngir mu àgge
askanu Yawut xibaaru jàmm bi, noonu
la ma yebale ngir ma àgge ko jaambur
ñi xaraful, 8 ndax ki liggéey ci Piyeer,
ngir mu doon ndawam ci Yawut yi, moo
liggéey ci man itam, ngir may ndawam
ci yeneen xeet yi. 9 Ña ñu jàppoon ne
ñooy kenuy mbooloom gëmkat ña nag,
te ñuy Yanqóoba ak Sefas ak Yowaan,
ba ñu ràññee yiw wi ñu ma jagleel,
maak Barnaba lañu jox loxo, ngir nun
nu liggéeyi ca jaambur ña, te ñoom ñu
liggéeyi ci Yawut yi. 10 Laajuñu lu moy
nu fàttliku néew doole yi, te loolu di lu
ma pastéefoo jëfe.

Póol yedd na Sefas ca Àncos

11 Waaye ba Sefas dikkee Àncos, jàkk
laa ko def, weddi ko, ndax moo nekkul
woon ci dëgg. 12 Ndax kat balaa aw nit
a dikk, bàyyikoo fa Yanqóoba, Sefas da
daan bokk lekk ak jaambur ñi dul Yawut.
Waaye ba ñooñu dikkee la rocciku, daldi
beddeeku jaambur ñi, ndax ragal waa
làng, ga jàpp ne aaday xaraf wartéef
la. 13 Yeneen Yawut ya it di jinigalandoo,
ba Barnaba sax lajj topp leen ci seenug
jinigal.
14 Waaye ba ma gisee ne doxewuñu
njub gi dëggug xibaaru jàmm bi laaj,
maa wax Sefas ci kanam ñépp, ne ko:
«Ndegam yaw miy ab Yawut, yaa jëfewul
ni ab Yawut, xanaa di jëfe ni xeeti jaam-
bur ñi, ana lu tax ngay ërtal jaambur ñi
dul ay Yawut, ngir ñu yawutal?»

Ngëm a takku

15 Nun danoo juddu diy Yawut, te
bokkunu ca xeet yee diy bàkkaarkat.
16 Xam nanu nag ne nit ki, du ci jëfi sàmm
ndigali yoon la ko Yàlla di joxe àtteb ku
jub, xanaa ci ngëm gu mu gëm Yeesu
Almasi. Te nun itam, Almasi Yeesu lanu
gëm, ngir Yàlla jox nu àtteb ku jub ci kaw
gëm gu nu gëm Almasi, te du ci kaw jëf ju
nu sàmme ndigali yoon. Ndax kat du ci
jëfi sàmm yoon lees di joxe kenn àtteb ku
jub.
17 Ba tey su nu dee sàkku àtteb ku jub,
ndax li nu gëm Almasi, te teewul nit ñi
gis ne nu ngi bàkkaar, nun itam, ndax
loolu day wund ne Almasi mooy xiirtale
ci bàkkaar? Mukk kay! 18 Ndaxam su
dee tabaxub ndigalu yoon bi ma tojoon,
moom laa tabaxaat, maa def sama bopp
moykatub yoon. 19 Su dee wàllu yoonu
Musaa nag, man nit ku dee laa, te yoonu
Musaa moo ko waral, ngir ma mana dund
dund gu ñeel Yàlla. Dees maa boole ak
Almasi rey ca bant ba. 20 Moo tax dootu
man maay dund, waaye Almasi mooy
dund léegi ci man. Sama dundu yaramu
suux wii tey nag, ci ngëm gi ma gëm
Doomu Yàlla laa koy dunde, moom mi
ma sopp, ba jébbale boppam ngir man.
21 Duma neenal yiwu Yàlla, ndax kat su
doon ci sàmm ndigalu yoon lees di ame
àtteb ku jub, konoon Almasi moo dee cig
neen.

3

Dellu ci yoonu Musaa du xel

1 Yeen waa Galasi, yeena ñàkk xel!
Ku leen gëlëmal, te na Yeesu Almasi
deeye ca bant ba di lu ñu leen leeralal
ba mu mel ni lu ngeen gise seeni bët?
2 Lenn rekk laa bëgg ngeen xamal ma
ko: ndax ci jëfi sàmm ndigalu yoon ngeen
jote Noowug Yàlla gi, am li ngeen dégg
xibaaru jàmm bi ba gëm ko moo leen ko
may? 3 Ana nu ngeen mana ñàkke nii
xel? Ngeen tàmbalee ci Noo gi, ba noppi
di jéema mottlikoo jëfi nitu suuxu neen!
4 Dangeena dékku yii coono yépp ci neen?
Xanaa déet kay! 5 Ki leen di may Noo gi,
tey sottal ay kéemaan ci seen biir, ndax li
ngeen sàmm yoon moo tax mu di ko def,
am li ngeen dégg, ba gëm moo tax?
6 Noonu la Ibraayma gëme Yàlla, «ñu
waññal ko ngëmam ag njub*.»
7 Xamleen boog ne nit ñiy boroom ngëm,
ñooñu ñooy doomi Ibraayma. 8 Mbind mi
moo waajaloon lu jiitu ne ci kaw ngëm
lees di joxe xeet yi dul Yawut, àtteb nit

* **3:6** 3.6 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6.

ñu jub. Moo taxoon mu yégal Ibraayma
lu jiitu, bii xibaaru jàmm: «Xeeti àddina
yépp ci yaw lañuy barkeele†,» 9 ba tax na,
boroom ngëm yi lees di booleek Ibraayma
miy boroom ngëm, barkeel leen.
10 Mboolem ñi yaakaar seen jëf ju ñu
sàmme yoonu Musaa, repp nañoo alku,
nde bindees na ne: «Alkànde ñeel na
képp ku saxoowul mboolem digal yi ñu
bind ci téereb yoon wi, ngir di ko jëfe‡.»
11 Li sàmm yoon taxul kenn jot àtteb ku
jub fi kanam Yàlla sax, lu leer nàññ la,
nde: «Ku jub ndax ngëmam mooy dund.»
12 Yoon wi nag ajuwul ci ngëm, nde: «Kuy
jëfe digal yooyu, yaay dund ndax ñoom§.»
13 Almasi moom, moo nu jot ci alkàndey
yoon wi, ba mu doonee ku alku ngir nun,
nde: «Alkute ñeel na képp ku ñu rey,
wékk ko ci bant*.» 14 Noonu la deme
ngir barkeb Ibraayma wàccal xeet yi dul
Yawut ndax Almasi Yeesu, ngir itam nu jot
ci digeb Noo gu Sell gi, ci kaw ngëm.

Yoonu Musaa fecciwul kóllëre

15 Bokk yi, ma misaale ko mbiri doom
Aadama. Kayitub donale bu nit doŋŋ
bind, su dee lu wóor, deesu ko neenal,
mbaa di ci yokk dara. 16 Te Ibraayma lañu
digoon dige yi mook ki taxawal askanam.
Newuñu: «ñi taxawal ay askanam»,
mbete ñu bare lañuy wax, waaye wenn
rekk la: «ki taxawal askanam,» te ki
taxawal askanam moo di Almasi. 17 Li
ma ciy wax mooy lii: kóllëreg Yàlla gi
taxawe ni kayitu donale gu mu dëggal,
yoonu Musaa, wi dikk ñeenti téeméeri at
ak fanweer gannaaw kóllëre gi, manu koo
neenal, ba fomm digeb† Yàlla. 18 Su doon
ci yoonu Musaa la ndonale ga aju, kon
dootul doon lu digeb Yàlla waral. Waaye
ci kaw ab dige la Yàlla baaxee Ibraayma
aw yiwam.

Ku gëm Almasi, yoonu Musaa wàcc na la

19 Waaw kon yoonu Musaa, ana luy
njariñam? Dees koo toftal ca dige ba, ngir
muy fésal moyi nit ñi ba keroog boroom
dige, bi taxawal askanu Ibraayma, dikk.
Ay malaaka ñoo biral yoon wi, ci ndim-
balal ab jottlikat‡. 20 Ab jottlikat nag ñaar
a koy séq, te Yàlla kenn doŋŋ la.
21 Ndax kon yoonu Musaa dafa juuyoo
ak digey Yàlla? Mukk kay. Ndax kat su
fekkoon ne dañoo maye wenn yoon wu
mana may nit ku ko sàmm, mu dund,
konoon àtteb ku jub fi kanam Yàlla mana
jóge dëgg ci sàmm gu nit ki sàmm yoon
wi. 22 Waaye mbind mi biral na ne
mboolem àddina moo tënku ci kilifteefu
bàkkaar, ngir dige bi gëm Yeesu Almasi di
jagle, mana dikkal aji gëm ñi.
23 Balaa yoonu ngëm wee dikk, dees
noo jàppoon tënk ci yoonu Musaa, ba
kera yoonu ngëm wi feeñee. 24 Noonu la
yoonu Musaa doone sunu njaatige, tette
nu ba ci Almasi, ngir nu jagoo àtteb nit ñu
jub ci kaw ngëm. 25 Waaye léegi, bi yoonu
ngëm wi dikkee, nekkatunu ci kilifteefu
njaatige.

Doomi Yàlla ngeen

26 Yeen ñépp doomi Yàlla ngeen, ndax
li ngeen gëm Almasi Yeesu. 27 Ndax kat
mboolem yeen ñi ñu sóob sóobeb Almasi,
jëmmu Almasi ngeen soloo. 28 Kon nag
amul Yawut ak ku dul Yawut, amul ab
jaam ak as gor, amul góor ak jigéen. Yeen
ñépp benn ngeen ci Almasi Yeesu. 29 Te su
ngeen bokkee ci Almasi, yeen ay askanu
Ibraayma, te yeena jagoo dige ba.

4

1 Li ma leen di wax nag mooy lii:
boroom ndono li ci kër gi, li feek mu dib
tuut-tànk, wuutewul akub jaam, doonte
moo moom lépp. 2 Ci kilifteefu ay wat-
tukat aki saytukat lay nekk ba kera mu
àggee ca at ya ko baayam àppaloon.
3 Nun itam naka noonu, ba nu dee ay tuut-
tànk yu nekk ci kilifteefu mbiri àddina,
ay jaam lanu woon. 4 Waaye ba àpp
ba jotee, Yàlla moo yónni Doomam, mu
juddoo ci jigéen, juddoo ci biir curgag
yoonu Musaa, 5 ngir jot ñi ci curgag yoon
wi, ba nu jagoo cérub doom. 6 Li ngeen
diy doom nag tax na Yàlla yebal Noowug

† 3:8 3.8 Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.3. ‡ 3:10 3.10 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 27.26. § 3:12 3.12 Seetal ci *Sarxalkat yi* 18.5. * 3:13 3.13 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 21.23. † 3:17 3.17 Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.1-8. ‡ 3:19 3.19 jottlikat bi mooy Musaa.

Doomam ci seen biir xol, ba Noo gi naan:
«Abba», mu firi Baay. 7 Moo tax dootuloo
ab jaam, doom nga. Gannaaw doom nga
nag, boroom cér nga it fa Yàlla sa baay.

Póol am na njàqare ci waa Galasi

8 Bu jëkk, ba ngeen xamul Yàlla, ay
yàlla yu dul dëgg ngeen daan jaamu.
9 Waaye léegi bi ngeen xamee Yàlla, mbaa
bi leen Yàlla ràññee, nu ngeen mana
delluwaate ci mbiri àddina yooyu boole
tële ak ñàkk njariñ, bay nekkaat seeni
jaam? 10 Yeena ngi wormaal yenn bés yi,
aki weer, ak ay fan, aki at! 11 Li may ragal
ci yeen daal mooy sama coono ci yeen
neen.

Póol tinu na waa Galasi

12 Yeen laay tinu, bokk yi, mel-leen ni
man, ci yooyu mbir, ndax man itam ni
yeen laa mel. Tooñuleen ma benn yoon.
13 Xam ngeen ne tëleg yaram moo ma
mayoon yoon wa ma leen jëkka àgge
xibaaru jàmm bi. 14 Nattu ba leen sama
woppi yaram tegoon it taxul ngeen jéppi
ma, taxul ngeen beddi ma. Ni malaakam
Yàlla ngeen ma dalale, mbaa ni Yeesu
Almasi 15 Ana seen mbég mooma woon
nag? Ndax kat maa leen seedeel ne su
manoona am sax, seeni bët ngeen di luqi,
jox ma. 16 Xanaa li ma leen di wax dëgg
daa tax ma mujj di seenub noon?

17 Yitte ju réy ji ñenn ñiy taqoo ak yeen
de, jubluwuñu ci lu baax. Dañu leena
bëgga tàggale ak nun, ba ngeen taq leen.
18 Yitte ju réy ju ñu am ci nit ki nag,
ndegam lu baax lees ci jublu, saa su nekk
lay baax, waaye du rekk saa yu ma teewee
ci seen biir. 19 Yeen samay doom! Maa
ngi dellooti ci mat wu ma leen jure woon
ni jigéen, ba keroog Almasi mate sëkk ci
yeen. 20 Maaka bëggoona nekk ak yeen
tey, ba gëna misaale sama baat, nde jàq
naa lool ci yeen!

Ajara ak Saarata ay misaal lañu

21 Waxleen ma, yeen ñi bëgga nekk
ci kilifteefu yoonu Musaa, xanaa xam-
uleen li yoon wi wax? 22 Bindees na
ne Ibraayma ñaari doom yu góor la am;
kenn ki jaam bi jur, ak ki gor si jur.
23 Doomu jaam bi moo juddu ci kaw
coobarey bakkanu nit, waaye ki gor si jur,
ci kaw digeb Yàlla la juddu*.

24 Mbir mi misaal a ngi ci. Ñaari
jigéen ñi ñaari kóllëre lay bijji. Genn
kóllëre gi bawoo tundu Sinayi moo meññ
lu ñeel njaam, te kooku mooy Ajara.
25 Ajara moomu mooy tundu Sinayi, wa ca
réewum Arabi, te moo taxawe Yerusalem
gii tey, dëkk bii dib jaam mook doomam
yi ko dëkke. 26 Waaye Yerusalem, ga fa
kaw, mooy gor si, te moom mooy sunu
ndey. 27 Ndax kat bindees na ne:
«Yaw mi jaasir, ba juroo, xaacul,
yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel,
nde ndaw si ñu foñ moo gëna jaboot
kiy séy†.»

28 Yeen nag bokk yi, yeenay doomi digeb
Yàlla, ni ko Isaaxa doone. 29 Waaye doom
ji juddoo ci coobarey bakkan, noonu mu
daan bundxatale, bu jëkkoon, doom ji
juddoo ci Noowug Yàlla, noonu rekk lay
deme ba tey jii. 30 Te lu ci Mbind mi
wax? Mu ne: «Dàqal jaam bu jigéen
bii ak doomam, ndax doomu jaam bi du
donnandoo ak doomu gor si‡.» 31 Kon nag
bokk yi, nun dunu doomi jaam bi, waaye
nooy doomi gor si.

5

Buleen delluwaat cig njaam

1 Almasi da noo yiwi, ngir nu yiwiku,
kon nag saxooleen ko, te baña laxasooti
buumi njaam.

2 Dama ne, man Póol maa leen wax ne
leen: su ngeen demee ba ñu xarfal leen
kay, Almasi amalatu leen lenn njariñ.
3 Ma artooti képp ku dem ba ñu xarfal
ko, ne ko mboolem yoon wi la wara jëfe.
4 Yeen ñiy sàmm yoonu Musaa, di ko
sàkkoo àtteb njub fa kanam Yàlla, daggoo
ngeen ak Almasi, ñàkk ngeen yiwu Yàlla.
5 Ndax nun kat, ci ndimbalal Noo gi, ak
ci sunu kaw ngëm lanu yaakaare ñu jox
nu àtteb njub bi nuy séentu. 6 Ci Almasi
Yeesu mi nu gëm, xaraf ak ñàkka xaraf,

* **4:23** 4.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.4-6 ak 17.15-21. † **4:27** 4.27 Seetal ci *Esayi* 54.1. ‡ **4:30** 4.30 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.10.

dara amu ci solo; li am solo mooy ngëm,
gi jëfi cofeel di firndeel.

[7] Seen njàlbéenu xél de baax na! Ana
ku leen gàllankoor ba toppuleen dëgg
gi? [8] Loolu leen fàbbi de jógewul ci ki
leen woo. [9] As lawiir, tooyalub sunguf
bépp lay funkil. [10] Man de gëm naa ndax
Boroom bi, ne dungeen wuuteek man
xalaat benn yoon ci lii. Waaye kiy jaxase
seenum xel, ak ku mu mana doon, mooy
gàddu mbugalam. [11] Man nag bokk yi,
su ma dee xiirtale ci xaraf, ana lees may
bundxataleeti? Konoon kay sama waareb
deewu Almasi ca bant ba dootu doon ag
tooñ ci kenn. [12] Ñi leen di lëjal ak waxi
xaraf, nañu xuuf boog seen ngóorag bopp
benn yoon!

Doxeleen Noowug Yàlla

[13] Yeen de bokk yi, cig yiwiku lees leen
woo. Moytuleen lenn rekk: bu seenug
yiwiku diw lay, ngir topp seen bakkan,
waaye deeleen surgawoonte ngir cofeel.
[14] Ndax yoonu Musaa wépp, ci lenn ndi-
gal lii la tënku: «Ni ngeen soppe seen
bopp, nangeen ko soppe seen moroom*.»
[15] Waaye su ngeen dee màttante ak a
lekkante kat, moytuleena far yàqante
yaxeet!

[16] Li ma leen di wax moo di: dox-
eleen Noowug Yàlla, su boobaa dungeen
topp seen xemmemtéefi bakkan. [17] Ndax
bakkan, la muy xemmem, daa dëngoo ak
Noo gi; Noo gi it, la muy xemmem dëngoo
ak bakkan. Dañu di yaar yu féewaloo, te
moo tax dungeen def la ngeen nammoona
def. [18] Waaye su leen Noo gi jiitee, su
boobaa nekkatuleen ci kilifteefu yoon wi.

[19] Jëfi bakkan nag yomb naa xàmmi,
te mooy: powum séy, ak jëfi sobe, ak
yàqute, [20] ak bokkaale, ak xërëm, ak
mbañeel, ak féewaloo, ak kiñaan, ak
mer mu ëpp, ak jiital say bëgg-bëgg, ak
réeroo, ak xàjjalikoo, [21] ak ñeetaane, ak
màndite, ak mbumbaay, ak yeneen yu
ni mel. Ma àrtu leen nag na ma leen
artoo woon, ñiy jëfe noonu, amuñu cér
ci nguurug Yàlla.

[22] Meññeefum Noowug Yàlla nag moo
di: cofeel, ak mbég, ak jàmm, ak xolu
muñ, ak mbaax, akug tabe, ak ngëm,
[23] akug teey, ak moom sa bakkan. Yu mel
noonu, wenn yoon bañu ko. [24] Ñi bokk ci
Almasi Yeesu nag, ñoo daaj ca bantam ba,
seen bakkan, daajaale ko ak sàkkuteefam
yu tar, aki xemmemtéefam. [25] Gannaaw
nag Noowug Yàlla moo nu dundal, nanu
topp Noo gi. [26] Bunu di yég sunu bopp, di
merloonte ak a iñaanante.

6

Dimbalanteleen

[1] Bokki gëmkat ñi, su ñu bettee nit
ci ag tooñ, yeen ñi topp Noowug Yàlla,
waññileen ko ndànk, te kenn ku nekk
ci yeen xoolaat boppam bu baax, ngir
seen bakkan bañ leena xiirtal, ba ngeen
daanu ci fiir gu ni mel. [2] Yennikoonteleen
seeni yen, su boobaa ngeen di topp yoonu
Almasi ba mu mat sëkk. [3] Ku foog ne moo
am solo, te du dara nag, boppam lay nax.
[4] Ku ci nekk, jëfi boppam, na ko niir. Su
ci amee lenn lu mu mana sagoo, na ko
yemale ci boppam, te baña sagoo lenni
boppam lu mu xool ci ñeneen, [5] nde ku
nekk ak sa añu jëfi bopp.

[6] Ki ñuy jàngal kàddug Yàlla nag war
naa sédd ki koy jàngal ci mboolem
alalam.

[7] Bu leen lenn nax; Yàlla deesu ko
foontoo. Nit ki, li mu ji, moom lay
góob. [8] Ku jiyal bànneexu bakkanam, ci
bànneexu bakkanam lay jële ngóobum
yàqute; ku jiyal Noowug Yàlla, ci Noo gi
ngay góobe texe gu sax dàkk. [9] Bunu
tàyyi ci def lu baax, nde bu jotee rekk
nooy góob, ndegam yoqiwunu. [10] Kon nag
bi nu koy jekku, nanuy def lu baax, ngir
ñépp, rawatina waa kër yoonu ngëm wi.

Na gëmkat bi doon mbindeef mu bees

[11] Seetluleen mbind mi; ci araf yu mag
yii ngeen wara xàmmee, ne sama loxol
bopp laa ko binde!

[12] Ñi leen di gétën ci xaraf mooy
ñi ngistal tax ñu bëgg nit ñi gërëme
leen seen melow yaram, te jubluwuñu
ci lu moy ragal ku leen bundxatal ndax

---

* **5:14** 5.14 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

deewug Almasi gi ñuy xamle ne mooy
taxa mucc. 13 Ñi xaraf ñoom ci seen
bopp sax toppuñu yoon wi. Teewul ñu
bëgg ngeen xaraf, ngir mana damoo seen
màndargam yaram, yeen ñi ñu xarafloo.
14 Waaye man de Yàlla buma damoo
lenn lu moy deewug sunu Boroom Yeesu
Almasi ca bant ba. Bant boobu moo tax
àddina di lu ñu ma daajal ci bant, ba
àddina dee; man it may lu ñu daajal
àddina ci bant ba ma dee. 15 Xaraf
ak ñàkka xaraf, dara amu ci solo. Li
am solo mooy doon mbindeef mu bees.
16 Mboolem ñiy sàmm ndigal lii nag, te
di Israyilu Yàlla, jàmm ak yërmande ñeel
na leen.

17 Li ci des moo di gannaaw-si-tey, bu ma kenn lëjalati, ndax légét yi ci sama yaram, samag bokk ci Yeesu la màndargaal.

18 Bokk yi, yal na sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi ànd ak seenum xel. Amiin.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Efes

1 Ci man Póol, ndawal Almasi Yeesu
ci coobarey Yàlla, ci man la kàddu gii
bawoo, ñeel ñu sell ña ca Efes te di ñu
sàmm seen kóllëre ak Almasi Yeesu. 2 Aw
yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla
sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Ay barkee ngi ci Almasi

3 Cant ñeel na Yàlla sunu Baayu Sang
Yeesu Almasi, mi nu baaxe bépp barkey
biir, ci Almasi mi nu bokk, fa déndi
asamaan ya. 4 Te mooy noonu mu nu
taamoo ba àddina sosoogul ndax Almasi
mi nu bokk, ngir nu doon ñu sell te
mucc sikk fa kanamam. Ci biir cofeel
5 la dogaloon lu jiitu, ne ci Yeesu Almasi
la nuy defe ay doomi boppam, te muy
bànneexam, di coobareem. 6 Moo tax
cant ñeel ko, ndax yiwam wu màgg wi
mu nu baawaanal ci Soppeem bi.

7 Ci moom lanu ame njot gi nu sottalal
njéggalug moy, ndax deretam ji tuuru,
noonu ko Yàlla defe ci yiwam wu yaa,
8 wi mu nu baawaanal, mayaale nu mépp
xel mu rafet akug dégg. 9 Moo nu xamal
mbóotum coobareem, mi mu nammoona
sottale naka jekk ci Almasi, na mu ko
neexe. 10 Li Yàlla namm, bu fan yi
matee, moo di dajale lépp ci kilifteefu
Almasi, mboolem la fa asamaan, ak li fi
suuf. 11 Ci moom lanu jote sunu muur
ci kaw dogalu Yàlla mi nu taamu lu jiitu,
moom miy sottal lépp ni mu ko namme
ci coobareem. 12 Moo tax nu di ko sante
màggaayam, nun ñi jëkka wékk sunu
yaakaar ci Almasi.

13 Kooku, yeen ñi dul Yawut, ba ngeen
déggee, yeen itam kàddug dëgg gi,
xibaaru jàmm, bi jëm ci seenug mucc,
gannaaw ba ngeen gëmee, ci moom itam
lañu leen màndargaale Noo gu Sell gi ñu
dige woon. 14 Noo gi moo di dawal bi
nu jotagum ci sunu muur, ba kera njotug
ñoñi Yàlla matee, ba nit ñi sante Yàlla
màggaayam.

Póol sant na, ñaan na

15 Moo tax man it, bi ma déggee ba tey,
seen ngëm ci Sang Yeesu, ak seen cofeel
ci ñu sell ñépp, 16 noppiwumaa sant Yàlla
ndax yeen, te maa ngi leen di fàttliku
ci samay ñaan, 17 ngir Yàllay sunu Sang
Yeesu Almasi, Baay bu màgg bi, sol leen
xel mu rafet, ak ngis, ngir ngeen man koo
xam bu baax. 18 Ngir itam seen bëti xol
leer ba ngeen gis yaakaar ji ci wooteem,
ak ni ay ngëneelam géejoo te yéeme,
ñeel ñu sell ñi mu séddoo. 19 Ngeen boole
ci xam manooreem gu nattuwul gi mu nu
lañalal, nun gëmkat ñi. Manoore googu
feeñ na ci jëf ji sottee ci kàttanam ak
dooleem, 20 ji mu fésal ci Almasi, ba mu ko
dekkalee, dëël ko ci ndijooram, fa déndi
asamaan. 21 Foofa la Almasi tiime lu sore
gépp nguur, ak bépp sañ-sañ, ak gépp
manoore, ak gépp kilifteef, ak wépp tur
wees di tudd, muy tey, di ëllëg. 22 Yàlla
moo teg lépp fi suufu ndëgguy tànkam,
te moo ko def muy bopp bi tiim lépp, ñeel
mbooloom gëmkat ñi, 23 mbooloo miy aw
yaramam. Ci mbooloo mi nag la Almasi
teewe teewaay bu mat sëkk, te Almasi
mooy matal lépp ci ñépp.

2

Gëm, soppi

1 Yeen dangeena dee woon ndax seeni
moy ak seeni bàkkaar, 2 yi ngeen doon
dunde démb, ngeen àndoon ci ak dox-
alinu àddinay tey jii, ak ku bon kiy
kàngamu boroom baat yi ci jaww, ji
asamaan tiim, boroom noo gi wéye
liggéeyam ci biir aji déggadi ñi, tey. 3 Ci
ñoom lanu bokkoon nun ñépp itam; mas
nanoo topp sunu bakkan, di jëfe lu sunu
bakkan, ak sunum xel xemmem. Sunu
bindu nit taxoon na noo yeyoo am sànj
ni ñépp.

4 Waaye Yàlla mi bare yërmande, ci
kaw cofeel gu réy, gi mu nu sopp, 5 nun
ñi doon nit ñu dee ba noppi ndax sunuy
moy, moo nu booleek Almasi, dundalaat
nu. Ci kaw yiw daal ngeen mucce. 6 Ci
sunu bokk ak Yeesu Almasi la nu Yàlla
dekkalandoo ak moom, dëëlandoo nook
moom fa déndi asamaan. 7 Mbaax gi

nu Yàlla won ci Almasi Yeesu, moom
lay firndeele mboolem xarnu yiy ñëw, ni
yiwam yaatoo ba tiiñ am xel. 8 Ndax kat
ci yiw ngeen mucce ci kaw ngëm, te loolu
jógewul ci yeen, mayu Yàlla la; 9 du peyu
jëf, ba kenn di ci kañu. 10 Ndax kat noo di
liggéeyu Yàlla; Yàllaa nu yeesal ci Almasi
Yeesu, ngir nu wéye jëf ju rafet, ja mu nu
fàgguloon ca njàlbéen, ngir nu di ko jëfe.

Gëmkati Almasi benn lañu

11 Kon nag, yeen jaambur ñi dul Yawut
cib juddu, yeen ñi ñuy wooye yéefar yi
xaraful, te ñi leen ko dàkkantale woon di
Yawut yi xarafe ci loxol nit ku leen xarfal
ci seen yaram, fàttlikuleen seen démb.
12 Jant yooyu amuleen woon benn cér
ci Almasi, te amuleen woon jenn yelleef
ci mbootaayu bànni Israyil. Bokkuleen
woon ci kóllëre yi ëmb digeb Yàlla, te
mu fasoo ko ak ñoom. Ñàkk yaakaar,
ak ñàkka xam Yàlla ngeen nekke woon
ci àddina. 13 Waaye yeen ñi sore woon,
léegi bi ngeen nekkee ci Almasi Yeesu,
jege ngeen ndax deretu Almasi ji tuuru.

14 Ndaxte moom mooy sunu jàmm,
moom mi boole ñaar, Yawut bi ak jaam-
bur bi dul Yawut, def leen kenn. Ci
suuxu yaramam wa ñu daaj la ñàggee
ñagu mbañeel bi doxoon sunu diggante.
15 Yoonu Musaa ak santaane yaak ndigal
ya, moom la xewil, ngir yeesal ñaar ñi,
Yawut beek jaambur bi, ci jenn jëmmu
boppam, ñu doon kenn nit ku yees, ba
jàmmoo. 16 Ñaar ñi la Almasi boole ci
jenn jëmm, jubale leen ak Yàlla, ca bant
ba ñu ko daajoon, te bant ba la dakkale
sunub tongoo. 17 Moo dikke xibaaru
jàmm buy yégle jàmm ju leen ñeel, yeen
jaambur ñi ko sore woon, te ñeel nu, nun
ñi ko jege, 18 ndax nun ñaari xeet yépp,
ci moom Almasi lanu jote ci Baay bi, ci
ndimbalal genn Noo gi.

19 Kon nag dootuleen ay gan mbaa ay
doxandéem, waaye ay nawley ñu sell ñi
ngeen, te waa kër Yàlla ngeen. 20 Yeena
di tabax, bi ndawi Almasi ak yonent yi
di kenu gi, te Almasi Yeesu ci boppam
di doju coll wi. 21 Ci moom la tabax bi
bépp di temboo, ba jóg, doon jaamookaay
bu sell ngir Boroom bi. 22 Ci Almasi
ngeen bokke ci tabax bi, yeen jaambur ñi
itam, ba mana doon dëkkuwaayu Yàlla,
ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

3

Póol xamle na mbóotum Yàlla

1 Moo ma tax di ñaan, man Póol mi ñu
tëj ngir Almasi, ndax ñi dul Yawut, yeen
jaambur ñi, 2 ndegam yég ngeen sas wi
ma Yàlla sas ciw yiwam, ñeel leen. 3 Ci am
peeñu lañu ma xamale mbóot mi, noonu
ma leen ko tënkale woon ci bataaxal. 4 Bu
ngeen jàngee loolu, dingeen ràññee bu
baax, ni ma dégge mbóot mi ci mbirum
Almasi. 5 Moomu mbóot, xamaleesu ko
woon doom aadama yi, ca janti maas ya
woon, ni ñu ko feeñalale tey, ñu sell ñi
diy ndawam ak yonent yi, ci ndimbalal
Noo gu Sell gi, 6 ba mu leer ne jaambur
ñi dul Yawut ñooy bokk ak Yawut yi benn
cér bi, ñooy doon wenn yaram, te ñooy
bokk benn dige bi ci Almasi Yeesu, ni ko
xibaaru jàmm bi xamlee.

7 Xibaaru jàmm boobu lañu ma def
ab jawriñam, te Yàlla, ciw yiwam, moo
jëfe manooreem, ba jagleel ma boobu cér.
8 Man mi yées ci ñu sell ñépp lañu may
woowu yiw, ba may xibaar jaambur ñi
dul Yawut, xéewal yu amul kem yi ci
Almasi. 9 May niital ñépp, ni Yàlla nara
sottale mébétam, miy mbóot mu làqu
woon naka jekk fa moom Yàlla mi sos
lépp. 10 Su ko defee boroom nguur yeek
boroom sañ-sañ ya fa déndi asamaan,
mana xame ci mbooloom gëmkati Almasi,
ni xelum Yàlla rafete ci wet gu nekk.
11 Loolu moo doon naka jekk nammeelam
gi mu sottale ci Almasi Yeesu sunub Sang.
12 Ci Yeesu, ci kaw ngëm gu nu ko gëm
lanu ñemee àgge fit wu mat sëkk, fa
kanam Yàlla. 13 Kon nag dama leen di
ñaan, ngeen baña yoqi ngir coono, yi may
sonn ndax yeen; lépp seen teraanga la.

Saxoo gëm moo mata ñaan

14 Looloo ma taxa sukk sama bëti óom,
janook Baay bi, 15 ki gépp njabootug
asamaan ak suuf, jële aw tur. 16 May
ñaan nag, mu may leen, ci koomu teraan-
gaam, seen jëmmu biir feddlikoo kàttanu
Noowam gu Sell. 17 Su ko defee seen

ngëm tax Almasi dëkke seen xol, ngeen
sax ay reen yu sampe ci biir cofeel, 18 ngir
yeen ak mboolem ñu sell ñi, seenum
xel mana jàpp, ni mu leen ware, luy
yaatuwaayub cofeelu Almasi, ak guddaay
ba, ak kawewaay ba, ak xóotaay ba.
19 Ngeen boole ci daj cofeelu Almasi, gi
wees xam-xam, ngir ngeen fees, ba fees
dell ak koomu Yàlla.
20 Moom mi mana jëfoo kàttan giy
liggéey ci nun, ba sottal mboolem lu nu
ñaan ak lu nu xalaat, ba wees loola fuuf
sax, 21 moo yelloo daraja ci biir mbooloom
gëmkat ñi, ak ci Almasi Yeesu, tey ak
ëllëg, ba fàww. Amiin.

4

Mbooloom gëmkat ñi wenn yaram la

1 Dama leen di dénku nag, man mi ñu
tëj ndax Sang bi, ngir ngeen dund dundin
wu yellook wooteb Yàlla, bi mu leen woo.
2 Saxooleen woyof, lewet, te deeleen muñ,
di muñalante ngir cofeel. 3 Defleen seen
kem kàttan, ngir di jàmmoo, ba mana
sàmm seenug bennoo ci biir Noo gi ngeen
bokk.
4 Wenn yaram a fi nekk, ak genn Noo, ak
jenn yaakaar ju leen wooteb Yàlla jëme.
5 Benn Sang bi la it, ak genn ngëm, ak
genn sóobu cim ndox* . 6 Te it jenn Yàllaa
am; mooy Baayu ñépp, moo tiim ñépp, di
jëf ci ñépp te nekk ci ñépp.
7 Waaye ku nekk ci nun ak mayam, ci
yiwu Yàlla, ni ko nattub Almasi séddalee.
8 Moo tax ñu ne:
«Moo yéeg fa kawa kaw,
yóbbaale gàngoor gu mu jàppe xare,
te moo séddale nit ñi ay may†.»
9 Li ñu ne «moo yéeg,» ana lu mu tekki
lu moy wàccoon na it ba fu gëna suufe?
10 Kooku wàccoon mooy kenn ki yéegaat
ba tiim asamaan yépp, ngir def lépp
feese jëmmam. 11 Moo may ñii di ay
ndawam, ñee di ay yonent, ñee di ay
xamlekati xibaaru jàmm bi, ñale di ay
sàmmi mbooloom gëmkat ñi, mbaa ay
jànglekat. 12 Almasi moo waajale noonu
ñu sell ñi, ba ñu mana bey seen sas ci
liggéeyam, ngir tabax mbooloom gëmkat,
mi taxawe yaramu Almasi. 13 Su ko
defee nu mana màgg nun ñépp ba doon
benn ci ngëm, ak ci xam-xam bu mat ci
Doomu Yàlla ji, ba kera nuy doon magum
jëmm, bay tollook taxawaayu Almasi bi
mat sëkk.
14 Su boobaa nu noppee doon ay tuut-
tànk yu nit ñiy muusaatoo kàddu yu mel
ni gannax yu nuy baaje, ak ngelawal
mboolem àlluwa ju bees ju nuy pamti-
pamtee ci seen biir pexey naxe ak
njublaŋ, ngir fàbbi nu. 15 Su boobaa kay,
dëgg gu nu wodde cofeel lanuy wéye,
tey màgg ci bépp fànn, ci moom Almasi
miy bopp bi. 16 Ci moom miy bopp bi
la yaram wépp di déggoo, témboo ndax
ndimbalal mboolem tenqo yi koy saytu,
na mu dëppook wàllu cér bu ci nekk. Su
ko defee yaram wiy yokku, di màgg ci biir
cofeel.

Ku gëm Almasi war koo roy

17 Lii nag maa leen ko wax, te di ko biral
ci turu Boroom bi: Ni xeeti yéefar yiy
jëfe, topp seen xalaat yu tekkiwul dara,
buleen jëfeeti noonu. 18 Seenum xel a
tàbbi ag lëndëm, ñu tumurànke dundin
wi Yàlla di maye, te umple gi ci ñoom moo
tax, ndax seenug dëgër bopp. 19 Dañoo
mujj dërkiis, yebu ci topp seen bakkan,
ba xaabaabal ci jépp jëfi sobe.
20 Yeen nag du loolu ngeen jànge ci
Almasi, 21 ndegam kay Yeesu ci boppam
ngeen dégg mbiram, ba jànge ci moom,
dëgg gi bawoo ci moom, 22 te mooy ngeen
ba seen jikko ju jëkk ja, ngeen teqlikoo ak
seen jëmmu démb ja masa topp bànneexi
bakkan yuy naxe, ba sóobu ci yàqute.
23 Su ko defee ngeen mana yeeslu ci
seenum xel, ci ndimbalal Noo gi, 24 te
ngeen soloo jëmm ju yees ji Yàlla sàkke
ci takkndeeram, di jëfe njub, ak sellnga ji
dëgg di jur.

Póol lim na meloy gëmkat bu dëggu

25 Kon nag bàyyileen fen, te ku nekk di
wax sa moroom, dëgg, ndax ku nekk ci
yeen sab céru moroom nga. 26 Buleen mer
ba bàkkaar, te bu jant bi sowe seen mer;

* **4:5** 4.5 sóobu cim ndox la gëmkatub Almasi di firndeele ngëmam. † **4:8** 4.8 Seetal ci *Sabóor* 68.19.

27 buleen xajal Seytaane. 28 Sàcc bi, na ba
sàcc te nangoo sonn, di liggéeye loxoom
liggéey bu rafet, ba man cee dimbali
néew-ji-doole ji.
29 Bu genn kàddu gu bon génne
seen gémmiñ, xanaa su ko jaree ngeen
wax lu baax, luy jariñe, te diw yiw
ci ñi koy dégg. 30 Te it buleen ti-
isal Noowug Yàlla gu Sell, gi leen
màndargaale xàmmikaayam ngir bésub
njot ba. 31 Lépp luy wextan, ak
naqari deret, ak mer mu ëpp, ak coow,
ak wax ju ñaaw, na lépp buube, ba
génne ci seen biir, mook mboolem jëfi
coxor. 32 Baaxleen ci seen diggante, di
ñeewantante, tey balante, ni leen Yàlla
baale ci Almasi.

5

1 Kon nag doonleen ay roykati Yàlla,
gannaaw yeenay doomam yi mu sopp,
2 te ngeen di doxale cofeel, ni Almasi mi
nu sopp, ba jooxeel nu bakkanam, def
ko saraxu sawara, ngir xetug jàmm, ñeel
Yàlla.
3 Lu jëm nag ci powum séy, ak jépp
jëfi sobe, mbaa ag bëgge, li jekk ci ay
nit ñu sell, moo di ñu bañ koo tudd sax
ci seen biir, 4 te ag ñàkk kersa, ak waxi
caaxaan, ak kaf yu bon, dara jekku ci,
waaye saxooleen kàdduy cant. 5 Ndax
lii kat na leen wóor: képp ku nekke
powum séy, mbaa jëfi sobe, mbaa ag
bëgge, kooku amul cér ci nguurug Almasi
ak Yàlla, ndax ku bëgge ab bokkaalekat
la.

Jëfeleen ni niti leer

6 Bu leen kenn naxe waxi ngelawal
neen, ndax yooyu ma lim mooy wàcce
sànjum Yàlla ci kaw aji déggadi ñi. 7 Kon
nag buleen séq ak ñooñu dara. 8 Ag
lëndëm ngeen woon démb, waaye tey
ag leer ngeen ci Boroom bi ngeen bokk.
Jëfeleen nag ni niti leer. 9 Li leer gi
ci yeen di meññ moo di mboolem luy
mbaax ak njub ak dëgg. 10 Ràññeeleen
li neex Boroom bi; 11 jëfi lëndëm amul
njariñ, buleen ci bokk, xanaa ngeen
feeñal ñaawtéefu jëf ja. 12 Ndax kat li nit
ñooñu di làquy def, waxtaane ko sax, lu
ruslu la. 13 Waaye mboolem lu ñu feeñal,
leer ga ñu ko leerale moo ko wone, 14 te
lépp lu ñu wone ci ag leer, di ag leer. Moo
tax ñu ne:

«Yaw miy nelaw, yewwul,
dekkil, Almasi leeral la.»

15 Kon nag xool-leen bu baax seen jëfin,
defleen jëfinu nit ñu am xel, te baña mel
ni ñu ñàkk xel, 16 Jariñooleen lu ngeen
man, jot gi ngeen amagum, ndax jant yu
bona ngii tey. 17 Moo tax buleen def
jëfi ñàkk bopp, waaye jéemleena xam
coobarey Boroom bi. 18 Buleen naan biiñ
ba màndi, màndite ci afal seen bakkan
la leen jëme, waaye na leen Noo gi fees,
19 ngeen di jàngalante jàngi Sabóor, ak
jàngi cant, ak jàng yu bawoo ci Noo
gi leen fees, te ngeen di woy aka kañ
Boroom bi, ci seen xol. 20 Fu ngeen tollu,
ak ci mbir mu mu mana doon, santleen
Yàlla Baay bi ci sunu turu Sang Yeesu
Almasi, 21 te ngeen rus Almasi, ba tax
ngeen di nangulante.

Jabar mokk, jëkkër sopp

22 Na jabar nangul jëkkëram ni mu nan-
gule Sang bi. 23 Almasi moo di musalkatu
mbooloom gëmkat ñi, mbooloo mi di aw
yaramam. Te itam ni Almasi dee boppu
mbooloom gëmkat ñi, ni la jëkkër ji dee
boppu jabaram. 24 Kon nag ni mbooloo
mi nangule Almasi, ni la jabar ji wara
nangule jëkkëram ci lépp.
25 Jëkkër nag, na sopp jabaram ni
Almasi soppe mbooloom gëmkat ñi, ba
jooxeel leen bakkanam. 26 Moo defal
loolu mbooloo mi ba man koo setale
cangaayal ndox mu ànd ak kàddoom,
ngir sellal ko. 27 Li mu ci namm moo di
teewal mbooloo mi fi kanamam, mu mel
ni ab séetam bu ne ràññ, gàkkul, rasul,
taqul lenn, xanaa sell, mucc sikk.
28 Noonu la jëkkër ji wara soppe
jabaram, ni mu soppe yaramu boppam
rekk. Sopp sa jabar sopp sa bopp la,
29 ndax kenn masula bañ suuxu boppam,
xanaa mu di ko dundal, di ko topptoo, ni
Almasi ak mbooloom gëmkat ñi, 30 nde
noo di céri yaramam. 31 Ni ko Mbind
mi indee: «Looloo tax góor di bàyyikoo
ci ndeyam ak baayam, daldi taqoo ak

jabaram, ba ñoom ñaar di wenn suux*.»
32 Mbóot mu xóota ngi ci dog boobu,
waaye man, li may wax moo di dog bi
moo misaal diggante, bi Almasi séq ak
mbooloo mi. 33 Teewuleen koo moom
yeen itam; kon na ku nekk sopp jabaram
ni mu soppe boppam, te ku nekk weg
jëkkëram.

6

Waajur na yar, te njaboot di dégg

1 Naka yeen xale yi, déggal-leen seeni
waajur, ngir Boroom bi, ndax moo war.
2 «Teral-leen seen ndey ak seen baay*,»
mooy ndigal li jëkka ànd akub dige,
3 ndax da ne: «ngir ngeen baaxle te gudd
fan ci kaw suuf†.»

4 Yeen ñiy baay it, buleen xoñoñal xale
yi, waaye yarleen leen, di leen jubanti, di
leen xamal coobarey Boroom bi.

Na jaam ak sangam déggal Boroom bi

5 Yeen jaam yi, déggal-leen seen sangi
àddina, ànd ceek ragal Yàlla bay kat-kati,
ak xol bu dëggu. Ni ngeen déggale Al-
masi, nangeen leen ni déggale. 6 Buleen
ko defe ngistal, mbaa ngeen di ko sàkkoo
lu leen neex, na di yéene ju ngeen tibbe
ci seen xol, ngir jëfe liy coobarey Yàlla, ni
mu ware ay jaami Almasi. 7 Liggéeyal-
leen leen ci xol bu tàlli, ba mu mel ni
Boroom bi ngeen ko defal, waaye du nit
doŋŋ, 8 te ngeen xam ne nit ki, mu dis
gor mbaa ab jaam, mboolem lu mu def ci
lu baax, loola la ko Boroom biy delloo.

9 Yeen it sang yi, jëfeleen noonu seen
diggante ak seeni jaam, bàyyileen di
tëkkoo, te ngeen xam ne yeen ak ñoom
a bokk benn Boroom fa asamaan, te xejj
ak seen amul fa moom.

Xare bi nook Seytaane la

10 Li ci des nag moo di ngeen manoore-
woo Boroom bi, te ngeen sàkkoo ndimbal
ci dooleem ak kàttanam gi amul kem.
11 Ràngooleen mboolem gànnaayi Yàlla,
ngir ngeen mana jànkoonte ak pexey
Seytaane. 12 Ndax kat sunub xare du
nook boroomi deret ak suux, waaye ñi
ñu ko séqal ay boroom nguur lañu, ak
ay boroom sañ-sañ, ak ay boroom doole
yu nekk ci àddina ju lëndëm jii, di ay
dagi Seytaane yu fare déndi asamaan.
13 Kon nag jël-leen gànnaayi Yàlla yépp,
ba bu bésub safaan taxawee, ngeen mana
jëflante, ba sottal, tey wéye taxaw temm.

14 Taxawleen kon temm. Defleen dëgg
di ngañaay li ci seen ndigg, njub di seen
kiiraayal dënn. 15 Xibaaru jàmm bi indi
jàmm nag, defleen ko muy dàll yu dëgëral
seen taxawaay. 16 Te fu ngeen tollu
ŋàbbleen pakk biy seen ngëm, ci ngeen
mana fanqe mboolem jumi sawaray ku
Bon ki. 17 Mbaxanam xare miy seen
kaaraange, jël-leen ko, sol, jël-leen itam
saamar bi Noo giy joxe, te muy kàddug
Yàlla. 18 Deeleen ñaan fu ngeen tollu,
gépp xeetu ñaan aki dagaan ci ndimbalal
Noo gi, ànd ci ak teewlu fu ngeen tollu, ak
gépp farlute, te ngeen di ñaanal mboolem
gëmkat ñu sell ñi.

19 Man itam, booleleen ma ci, ngir
saa yu ma ubbee sama gémmiñ, mana
xéewloo ndéey lu ma xamlee fit wu
dëgër, mbóoti xibaaru jàmm bi, 20 xibaar
bi ma di ndawam lu ñu tënke ay jéng.
Waaye ñaanal-leen ma ma di ko waxee
fit, ni mu ma ware.

Póol tàggu na waa Efes

21 Dingeen mana xam nag lu jëm ci
man, ak li may def, ndax Tisig, mbokk
mu ñu sopp, jawriñ ju wóor ci liggéeyu
Boroom bi, moo leen di xamal lépp.
22 Loolu ci boppam sax moo waral ma
yónni ko ci yeen, ngir mu xamal leen ni
nu nekke, ba seral seen xol.

23 Yal na jàmm ñeel bokki gëmkat ñi,
ak cofeel gu ànd ak ngëm, bawoo fa Yàlla
Baay bi, ak Sang Yeesu Almasi. 24 Na
aw yiw ñeel mboolem ñi sopp sunu Sàng
Yeesu Almasi, cofeel gu dul fey.

* **5:31** 5.31 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. * **6:2** 6.2 Seetal ci *Mucc ga* 20.12. † **6:3** 6.3 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 5.16.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Filib

1 Man la Póol, Timote miy jaamub Almasi Yeesu ni man ànd ak man ci lii, ñeel mboolem ñu sell ñi gëm Almasi Yeesu, te dëkke Filib, yeen ak seeni njiit ak taxawukati mbooloo mi. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Póol ñaanal na waa Filib

3 Damay sant Yàlla saa Boroom saa yu ma leen fàttlikoo, 4 te saa su ma leen di ñaanal, mbég laa leen di ñaanale yeen ñépp, 5 ndax seen loxo bi ngeen jo ci xamle xibaaru jàmm bi, te dale ko ca bés bu jëkk ba ba tey. 6 Te lii kat, bir na ma; ki tàmbali jii jëf ju baax ci yeen, dina ko àggale ba keroog bésub Almasi Yeesu.

7 Maa yey nag njortal leen loolu yeen ñépp, ndax ci sama xol laa leen def, te it muy ci wàllu jéng yi ñu ma jénge, di ci wàllu kàddu guy waxal xibaaru jàmm bi, ak di ko feddli, yeen ñépp am ngeen wàll ci sama añub yiw. 8 Yàlla seede na ne sopp naa leen yeen ñépp, cofeel gu Almasi Yeesu ci boppam àttana tibbe ci biir xolam.

9 Li may ñaan nag moo di seen cofeel yokku tey gën di yokku, te ngeen ànd ceek xam-xam bu matale ak gépp ràññee, 10 ba mana xàmmi li gën. Su ko defee ngeen set wecc te mucc sikk, ngir keroog bésub Almasi. 11 Su boobaa ngeen meññal ba woomle ci njub, gi Yeesu Almasi di maye, ngir fésal màggug Yàlla, jollil ag cantam.

Jéngi Póol jéngul kàddug Yàlla

12 Damaa bëgg, bokk yi, ngeen xam ne lii ma dal, xibaaru jàmm bi la far jëmale kanam. 13 Ndax kat, bir na mboolem dagi boroom dëkk bi te bir na ñeneen ñépp ne Almasee tax ñu jéng ma. 14 Te it li gëna bare ci bokki gëmkat ñi, sama jéng yi ma nekke nii moo leen yokk aw fit, ba tax ñu gëna ñemee waxe kàddu gi te ragaluñu ci dara.

15 Dëgg la am na ñuy waare turu Almasi ci kaw kiñaan ak diiroo mbagg, waaye am na itam ñu koy defe yéene ju rafet. 16 Ñooñu cofeel a leen tax di waare, ndax xam nañu ne waxal xibaaru jàmm bi laa sasoo. 17 Waaye ñale, xelum wujje lañuy siiwtaanee Almasi, du yéene ju rafet ju ñu ci am, xanaa defe ne seeni pexe man na maa yokk coono ci diggante bii ñu ma jénge.

18 Ana lu ci topp nag? Ba tey rekk, ak nu mu mana deme, muy waareb jinigal, mbaa waare bu dëggu, turu Almasi moo ci jollee, muy sama mbégtem tey, dellu di sama mbégtem ëllëg, 19 ndax xam naa ne loolu lépp ay walbatiku di samag mucc, ndax seeni ñaan, ak ndimbalal Noowug Yeesu Almasi. 20 Loolu laa ne siiw, yaakaar ko, te duma rus mukk, xanaa di saxoo aw fit, démb niki tey, ngir ma mana fésale sama jëmm jépp, teddngay Almasi, su may dund ak su may dee. 21 Ndax samag dund, Almasi la ñeel, samag dee dàqati. 22 Su dee nag damaa wara wéye sama bakkan bii, ngir mana sottal ab liggéey bu am njariñ, ana lu ma gënal ci diggante dund ak dee? Xawma ko. 23 Ci diggante yaar yooyii laa tance: yàkkamti na maa yiwiku ba fekki Almasi, te loolu moo dàqati fuuf. 24 Waaye ma deseegum bakkan moo gëna jamp ci yeen. 25 Gannaaw loolu bir na ma nag, xam naa ne dinaa desagum, desandoo feek yeen ñépp, ngir ngeen jëm kanam, tey bége seen ngëm, 26 ba bu ma délsee fi yeen, ngeen gëna mana puukarewoo Almasi Yeesu ndax man.

27 Fexeleen rekk ba di jëfe ni mu yelloo ak xibaaru jàmm bu Almasi, ngir bu ma leen seetsee, mana seede, mbaa su ma wuutee it, di dégg ni ngeen saxoo di mànkoo, bokk jenn yéene, di xeex ngir saxal ngëm gi sukkandiku ci xibaaru jàmm bi. 28 Buleen ragal seeni noon ci lenn. Seen fit mooy màndargaal sànkutey noon yi, te yeen it, mooy màndargaal seenug mucc gu bawoo fa Yàlla. 29 Ndax kat yeen la may ci jëmmu Almasi, yiwu gëm Almasi, rax ci dolli, ngeen sonn ndax moom, 30 coonoy benn

xare bi ngeen bokk ak man, te gise woon ma ko démb, ba tey, ngeen di ma ko dégge.

2

Ni Almasi woyofe mooy royukaay

1 Ndegam amees na lenn lu yokk aw fit
ci Almasi mi nu gëm, ndegam lenni cofee-
lam lu mana dëfal am na, ndegam amees
na benn cér ci Noo gu Sell gi, ndegam it,
amees na lenn lu bawoo fi moom, ci wàllu
xol bu rafet, ak yërmande, 2 kon dëgg
waay, mottlileen sama mbég, ba mànkoo,
te ngeen soppantee genn cofeel, jubale
seeni xol, te bokk benn jëmu. 3 Buleen def
dara ci kaw wujje, mbaa réy-réylu, waaye
doyadiluleen, ba jàpp ne seen moroomi
gëmkat a leen gën. 4 Bu kenn ci yeen
xintewoo njariñal boppam, waaye na ku
nekk bàyyi xel moroomam. 5 Noonu
Almasi Yeesu doon doxale, deeleen ko
doxale ci seen biir:

6 Moom mi nekke nekkinu Yàlla
te ŋoyaaloowul dayob boppam,
bi ko def nawleb Yàlla.
7 Xanaa mu ŋacc boppam,
nangoo jagoo nekkinu surga.
Mu mujj mel ni nit doŋŋ,
di ku ñu xàmmee jëmmu nitam.
8 Moo toroxlu,
moo nangu, ba dee fekk ko ci,
ak mbugalu bant ba ñu ko daaj.
9 Moo tax Yàlla kaweel koo kaweel,
baaxe ko tur wi tiim wépp tur,
10 ba turu Yeesu tax ñépp sukk seen bëti óom,
muy kaw asamaan, di kaw suuf, di biir suuf,
11 làmmiñu ñépp it biral ne Yeesu Almasi mooy Sang bi,
te muy ndamu Yàlla Baay bi.

Doonleen ay leer ci àddina

12 Kon nag soppe yi, noonu ngeen
masa dégge ndigal, démb ba may teew,
rawatina tey bi ma wuutee, nangeen ko
wéye, di jëfe seenug mucc, te ànd ceek
ragal Yàlla bay lox, 13 ndax Yàlla mooy
liggéey ci yeen lu tax ngeen mana namma
jëfe coobareem, ba man koo jëfe.
14 Mboolem lu ngeen di def nag, buleen
ci boole xultu mbaa xuloo, 15 ngir seen der
set wecc, te kon deesuleen mana gàkkal ci
lenn. Ay goney Yàlla yu amul sikk ngeen
di doon, ci biir maas gu dëng te yàqu,
ngeen di lerxat ci seen biir, ni ay leer
ci àddina si, 16 ànd ak kàddug dund gi
ngeen di xamle. Su ko defee keroog bésub
Almasi, ma mana damoo ne dawuma cig
neen, te sonnuma cig neen. 17 Su ma ci
deeyee sax, ba sama dund mel ni sarax
su ñu tuur, tofal ko ci sarax, bi seen
ngëm taxawe, su boobaa it maa ciy bég,
te di leen woo, ngir bokk ak yeen ñépp
bànneexu. 18 Yeen itam nangeen ci bég
te bokk ak man bànneexu.

Póol gërëm na Timote ak Epafrodit

19 Yaakaar naa nag, ne bu soobee Sang
Yeesu, dinaa leen yónnee Timote balaa
yàgg, ngir xam nu ngeen def, ba man ci
sama bopp, sama xel dal. 20 Ndaxte awma
fi kenn ku ko moy, ku bokk ak man xinte,
ba seeni mbir yitteel ko dëgg. 21 Ñi ci des
ñépp, seen njariñal bopp lañuy sàkku,
waaye du li soxal Yeesu Almasi. 22 Timote
nag xam ngeen ne ku rafet ab jëw la. Ni
doom di taxawoo baayam, ni la bokke ak
man liggéey, bi ci xamle xibaaru jàmm
bi. 23 Sama yaakaar nag moo di, bu may
am lu leer ci sama mbir rekk, moom laay
daldi yebal ci yeen. 24 Teewul mu bir ma
ne, bu soobee Boroom bi, man ci sama
bopp, balaa yàgg, dinaa leen seetsi.
25 Ci wàllu Epafrodit, sama mbokkum
gëmkat la, di sama naataango, di sama
mbokkum xarekat, te di seen ndaw li
ngeen ma yóbbante ndimbal lu faj samay
soxla. Waaye jàpp naa ne fàww ma
delloo leen ko, 26 ndax namm na leen
lool, boole ci tiisoo li ngeen dégg ag
jagadeem. 27 Woppoon na it ba xawa
dee, waaye Yàllaa ko yërëm, te du moom
rekk la yërëm, waaye man itam, ngir
ma baña am tiis ci kaw tiis. 28 Moo
tax ma yàkkamtileen koo delloo, ngir bu
dikkee, ngeen man koo bégewaat, te man
itam, samaw tiis wàññiku. 29 Teertooleen
ko mbégte mu mat sëkk ngir Sang bi,
te it nawleen ñu mel ni moom, 30 ndax
liggéeyal Almasi tax na koo riisu ndee;

ba ngeen amee ngànt lu leen teree mot-
tlil seen bopp, seen yéene, moo jaay
bakkanam ngir wuutu leen, ba yótsi ma
seen ndimbal.

3

Gii njekk a wóor

1 Li ci des bokk yi, ma waxati, bégleen
ci Boroom bi. Di leen bind genn kàddu
googu rekk, diisu ma, te di leen ko baamtu
moo gëna wóor ci yeen.
2 Moytuleen xaj yi, defkati mbon
yooyu laa ne, moytuleen leen, moy-
tuleen njoofkat yooyu jiital aaday xaraf.
3 Ndaxte nun noo xaraf tigi, nun ñiy
jaamoo Yàlla Noowam gu Sell, di damoo
Almasi Yeesu, te yaakaarunu aaday nitu
suuxu neen.
4 Moona man de, waroon naa mana
yaakaar aaday suuxu neen. Ak keneen
ku mana xalaat ne sañ naa yaakaar
aaday nitu suuxu neen, maa ci raw.
5 Man mi xaraf ba ma amee juróom ñetti
fan, askanoo ci bànni Israyil, giiroo ci
Beñamin, di ab Ebrë bu ñaari Ebrë jur, te
bokk ci ngérum Farisen, ci wàllu yoonu
Musaa. 6 Su dee ci mbirum xéraangey
diine, maa daan bundxatal mbooloom
gëmkati Almasi, te su dee ci wàllu njubtey
sàmm yoon wi, maa mucc sikk.
7 Waaye la ma jàppe woon ag ndollant,
moom laa def tey ag wàññeent ndax Al-
masi. 8 Rax ci dolli, lépp sax laa far jàppe
ag wàññeent, ndax ngëneel li sut lépp, te
mooy xam kuy sama Sang Almasi Yeesu.
Moom moo ma taxa nangoo ñàkk lépp,
def lépp ni mbuubit, ngir tonoo Almasi,
9 ngir ma mana feeñe ci biir Almasi, fu ma
yaakaarul sama njekku bopp gu ma feyoo
sàmm yoonu Musaa, xanaa di yaakaar
njekk gu laloo ngëm gi ma gëm Almasi.
Njekk googu fa Yàlla la bawoo te gëm
Almasi moo koy maye. 10 Sàkkuwuma lu
moy xam ko, xam manoore ji ko dekkal,
ak itam séddu ci ay coonoom, ba bokk ak
moom deeyam, 11 tey yaakaara dekki, ak
nu mu mana deme.

Jëm kanam moo am solo

12 Du caageenu damaa àgg ci loolu lépp
ba noppi, mbaa damaa mat sëkk xaat,
waaye maa ngi wéye samaw xél, di jéema
jot ci neexalu rawante bi, gannaaw ba ma
Almasi Yeesu jotee ci man itam. 13 Bokk
yi, fooguma ne jot naa ci, xanaa kay
lenn: damay fàtte li ci gannaaw, te def lu
ma man, ngir fexee yóotuji li ci kanam,
14 daldi xélu dëgmal naanukaay ba, ngir
jot ca neexal ba nu Yàlla di wooye fa kaw,
ci Almasi Yeesu.
15 Kon nag, nun ñi jota màgg ba di magi
jëmm ci wàllu ngëm, nanu ko bokk gise
noonu. Su ci amee lenn lu ngeen gise
neneen nag, loola, Yàlla moo leen koy
leeralal. 16 Ak lu ci mana am, yoon wii nu
doxe ba fii nu tollu, nanu ko bokk topp.
17 Bokk yi, royleen ma; jox nanu leen
ab royukaay, xool-leen ci ñi koy jëfe,
te ngeen topp ci seeni tànk. 18 Ndaxte
ñu baree ngii ñu seeni jëf tax ñu di
nooni bantub Almasi. Loolu wax naa
leen ko ay yoon, ma waxati leen ko
tey aki jooy. 19 Ñooñu sànkute lañuy
mujje; seen koll lañu def seen yàlla, seen
gàcce lañuy damoo, te yëfi àddina doŋŋ
a leen soxal. 20 Nun nag sunum réew
a nga fa asamaan, fa nuy séentoo sunu
Musalkat, Sang Yeesu Almasi. 21 Mooy
kiy liggéeye manooreem ji mu tënke lépp
cig curgaam, ba sopparñi sunu yaram wu
doyadi wii, nirule kook yaramam wi ànd
ak teddnga.

4

1 Kon nag yeen samay bokk, soppe yi
ma namm, di leen bége, te ngeen di
sama kaalag ndam, gi ma yooloo ci sama
liggéey, ngalla soppe yi, nangeen saxe
noonu ci Boroom bi!

Póol dénkaane na

2 Bu loolu weesee, Ewodi laay tinu, di
tinu Santis, ñaari jigéen ñooñu, ngir ñu
fexe ba juboo, ngir Boroom bi ñu bokk.
3 Yaw itam sama mbokkum surga bu
dëggu bi, dama lay ñaan nga jàpple leen
ci, ñoom ñaar ñooñoo bokkoon ak man
coonob xamle xibaaru jàmm bi, ñoom
ak ñoom Kelemaŋ, mboolem sama bokki
liggéeykat yi seeni tur binde ca téereb
dund ba.
4 Bégleen ci Boroom bi fu ngeen tollu,
ma waxati ko, bégleen! 5 Na seen

lewetaay wóor ñépp, Sang bi jegesi na.
6 Buleen jaaxle ci dara, waaye ci mbir mu
mu mana doon, deeleen dikke Yàlla seeni
soxla, di ko ñaan ak a dagaan te boole ci
di ko sant. 7 Su boobaa jàmmu Yàlla, ji
wees ab takk, mooy sàmm seen xol, ak
seenum xel ndax Almasi Yeesu.

8 Li ci des nag bokk yi, moo di lii:
mboolem lu dëggu, ak mboolem lu tedd,
ak mboolem luy njub, ak mboolem lu set,
ak mboolem lu jekk, ak mboolem lees
di rafetlu, ndegam lu nawlu la te yelloo
ngërëm, na leen loola soxal. 9 Li ngeen
jànge ci man te jële ko ci man, ak li ngeen
dégge ci man, gise ko ci man, jëfeleen ko.
Su boobaa Yàlla miy boroom jàmm mooy
ànd ak yeen.

Póol gërëm na waa Filib

10 Maa ngi bége Boroom bi lool ci nii
ngeen mujj yeesale tey, seen yitte ci man,
yitte ju ngeen amoon moos naka jekk,
xanaa dangeena ñàkkoona jekku seen
ndimbal. 11 Ag ñàkk nag taxul may waxe
nii, nde tàmm naa di doylu ci diggante
bu ma mana tollu. 12 Miin naa néewle,
man naa naataange. Fépp fu ma tollu,
ak ci lépp, làqoo naa pexe mu ma manee
jant yu ma regge, ak yu ma xiife, ci biir
naataange akug ñàkk. 13 Lépp laa mane ci
ndimbalal Ki may manal. 14 Teewul seen
ndimbal lii di jëf ju rafet ju ngeen bokke
ak man, sama njàqare.

15 Yeen waa Filib, xam ngeen xéll ne
ba waareb xibaaru jàmm bay door, te
ma bàyyikoo diiwaanu Masedwan, amul
woon menn mbooloom gëmkat mu ma
séqaloon ab joqlanteb ndimbal, xanaa
seen mennum mbooloo. 16 Ba ma nekkee
Tesalonig sax, yónnee ngeen ma ay yoon,
lu ma faje samay soxla. 17 Du caageenu
ndimbal lu ma leen di sàkku, li may
sàkku kay moo di yokkuteb yool bu leen
ñeel. 18 Fii ma tollu jot naa li ma aajowoo
lépp, maa ngi ci naataange; doyle naa
sëkk, gannaaw ba ma nangoo ci loxol
Epafrodit, seenub yóbbante, te sarax su
ñu nangu la, di xeeñ xetug jàmm, te neex
Yàlla mi mu ñeel. 19 Te sama Yàlla itam
mooy sàkke ci koomam gu yéeme gi ci
Almasi Yeesu, ba fajal leen seen soxla
yépp.
20 Daraja ñeel na Yàlla sunu Baay, tey
ak ëllëg ba fàww. Amiin.

Tàggtoo jib na

21 Nuyul-leen ma mboolem ñu sell ñi
gëm Almasi Yeesu. Bokki gëmkat ñi ànd
ak man, ñu ngi leen di nuyu. 22 Te it
gëmkat ñu sell ñépp a ngi leen di nuyu,
rawatina waa kër Buur Sesaar.
23 Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi ànd
ak seenum xel.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Kolos

1 Man Póol ndawal Almasi Yeesu ci
coobarey Yàlla, maa bind lii, ànd ceek
mbokk mi Timote, 2 ñeel waa Kolos ñu
sell te wóor te di bokki gëmkati Almasi.
Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa
Yàlla sunu Baay.

Póol ñaanal na waa Kolos

3 Sant Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu
Almasi, lanu saxoo, saa su nu leen di
ñaanal; 4 dégg nanu ngëm gi ngeen gëm
Almasi Yeesu, ak cofeel gi ngeen sopp
gëmkat ñu sell ñépp, 5 te li waral ngëm
googu ak cofeel googu, di seen yaakaara
jot ca cér ba ñu leen dencal fa asamaan.
Mooy yaakaar ja ngeen dale am ba ngeen
jëkkee dégg kàddug dëgg gu xibaaru
jàmm bi. 6 Ni leen xibaaru jàmm bi
dikkale nag, ni la dikkale àddina sépp,
te mu ngi meñ, di law, na mu ko dale
defe fi seen biir, ca bés ba ngeen déggee
lu jëm ci yiwu Yàlla, ba ràññee ko dëgg.
7 Noonu ngeen ko jànge ci Epafras, sunu
mbokkum surga biy sunu soppe, te di
jawriñu Almasi bu wóor bi nu jàpple*, 8 te
moo nu xamal itam cofeel gi leen Noo gi
may.

9 Moo tax nun itam, ba nu déggee seen
mbir ba tey, noppiwunu leena ñaanal,
di sàkku ngeen feese xam-xam ci lépp
luy coobarey Yàlla, te ngeen ànd ceek
lu mat sëkk ci wàllu xel, ak gis-gis bu
Noo gi maye. 10 Su ko defee ngeen di
dunde dundin wu yellook Boroom bi,
ngir bànneexal ko ci wet gu nekk, seen
meññeef it di jépp jëf ju baax, te ngeen
gën di xam Yàlla. 11 Ngir itam ngeen
manoorewoo jépp manoore, na leen ko
Yàlla manloo ci kàttanam gu màgg, ba
ngeen mana dékkoo lépp, xolu muñ, 12 te
ngeen di sante Baay bi, mbég, moom mi
leen yellale ab cér ca muuru ñu sell ña,
ca réewum leer ga.

Almasi jubale na nit ak Yàlla

13 Yàlla kat moo nu wallu ba génne nu
ca kilifteefu réewum lëndëm ga, toxal nu
ci biir nguurug Doomam ji mu sopp. 14 Ci
moom lanu ame ag njot, te moo nu jéggal
sunuy bàkkaar.

15 Doom jooju moo di niruwaale Yàlla,
mi kenn manula gis, mooy taaw bi, ki
jiitu mépp mbindeef. 16 Ndax moo di ki
Yàlla sàkke lépp lu nekk asamaan, ak lu
nekk ci suuf, lu gisu, ak lu gisuwul, muy
boroom gàngune yeek, boroom ndomboy
tànk yeek, boroom nguur yeek, boroom
sañ-sañ yi. Lépp ci moom lees ko sàkke,
te mooy ki tax ñu sàkk lépp. 17 Mooy
ki nekkoon naka jekk balaa daraa nekk,
te lépp ci moom la sottee ba temboo.
18 Mooy boppu yaram, wiy mbooloom
gëmkat ñi, mooy njàlbéen, mooy taaw
bi jëkka dekki, ndekkite lu dee toppul,
ba tax muy ki jiitu ci lépp, 19 ndax Yàlla
la soob mu dëël gépp matam ci moom.
20 Deretam ja tuuru ca bant ba, ca la Yàlla
defe jàmm, ba sottale ci moom, pexe mi
mu jubalee boppam ak lépp, muy lu nekk
ci kaw suuf, ak la fa asamaan.

21 Te yeen ñi masoona sore lool Yàlla,
doonoon ay noonam ci wàllu xalaat, ak
jëf ju bon, 22 tey, deewug yaram, deewug
suux, gi Almasi dee, moom la leen Yàlla
jubalee ak boppam, ba teewal leen fi
kanamam, ngeen di ñu sell, mucc sikk,
seen der set wecc. 23 Noonu la deme,
ndegam kay fekk na leen sësoo ngëm gu
ngeen dëjoo ba dëgër, te baña nangu lenn
di leen sorele ak yaakaar ji ci xibaaru
jàmm, bi ngeen dégg, te ñu biral ko, ñeel
mépp mbindeef. Man Póol nag, ci yégle
xibaaru jàmm boobu laa di ab jawriñ.

Póol tiisoo na waa Kolos

24 Léegi nag maa ngi bége coono yi ma
jànkoonteel ngir seen njariñ; li des ci tiisi
Almasi, moom laay mottalee coono yooyu
ma daje sama yaramu suux wii, ngir
njariñal mbooloom gëmkat, miy yaramu
Almasi. 25 Ci moomu mbooloo laa dib
jawriñ, te Yàllaa ma sase noonu, ñeel
leen, ngir ma xamle kàddug Yàlla ba
mu mat sëkk. 26 Kàddu googu moo di

* **1:7** 1.7 Mbaa: jawriñu Almasi bu wóor ngir yeen.

mbóot mi masoona làqu maasoo maas,
waaye tey Yàllaa ko xamal ay nitam ñu
sell. 27 Ñoom la Yàlla nammoona xamal ni
mbóot mi yaatoo te yéeme, ñeel jaambur
ñi dul Yawut: mbóot mi moo di Almasee
ngi ci yeen ñi dul Yawut itam, loolu di
seen yaakaar ci ndam lu leen ñeel.

28 Almasi moomu nag lanuy xamle; na
mu gëna xeloo lanuy àrtoo nit ku nekk,
te ni lanuy jàngale nit ku nekk, ngir àgge
nit ku nekk ba fa kanam Almasi, fekk ko
mat sëkk, na mu ware ku ànd ak Almasi.
29 Loolu moo ma tax di góor-góorlu ci
xare bii may xaree dooleem, ak manoorey
jëfam, jiy liggéey ci sama jëmm jii.

2

1 Bëgg naa nag, ngeen xam xare bu
metti, bi ma leen di xareel, yeen ak
waa Lawdise ak mboolem gëmkat ñi ma
masula teg bët, 2 ngir ngeen gëna am
fit, mànkoo ci biir cofeel, te géeju ci gis-
gisu xol bu leer nàññ te wóor, ba mana
daj dëgg, mbóotum Yàlla, miy Almasi ci
boppam. 3 Ci moom la mboolem alal ji
ci xel ak xam-xam, dëxëñe. 4 Loolu laa
leen di wax, ngir kenn bañ leena réerale
ay kàdduy naxe yu mbubboo ag dëgg.
5 Ndax jëmm ji kat teewul, waaye xol baa
ngeek yeen, di bégee gis seen doxalin wu
jekk, ak seen ngëm gu wér gu ngeen gëm
Almasi.

Jëfeleen ni ñu bokk ak Almasi

6 Kon nag, ni ngeen nangoo Almasi
Yeesu di Sang bi, àndleen ak moom,
jëfe noonu. 7 Sampleen seeni reen ci
moom, tabaxuleen ci moom, feddlikuleen
ci wàllu ngëm, ni ñu leen ko jàngale, ba
seenub xol baawaanal kàdduy cant.

8 Moytuleen ba kenn bañ leena këfe
kàdduy naxi neen yu ñu jàppe xam-
xam bu xelu, kàddu yu sukkandikoowul
Almasi, xanaa aaday nit, ak cëslaayi
àddina.
9 Ndax kat ci Almasi, ci yaramu nitam la
léppi Yàlla dëkke, ba mat sëkk ci moom,
10 ci moom ngeen mate it, te mooy kilifay
mboolem boroom nguur yi, ak mboolem
boroom sañ-sañ yi. 11 Ci moom ngeen
xarafe xaraf gu loxol nit deful, ndax
noonu kuy xarfal nit ki di doge as lëf ci
yaramu nit ki, ni la Almasi di doge ba mu
set, buumu njaam gi leen dooley bàkkaar
tënke woon. Noonu la Almasi di xarfalee.
12 Ni ñu leen booleek moom suul, keroog
ba ñu leen sóobee cim ndox, noonu ngeen
dekkeendoo ak moom, ndax yeena wóolu
dooley Yàlla mi ko dekkal.

13 Yeen ñi doonoon ndee fa kanam Yàlla
ndax seeni moy, ak seen ñàkka xaraf,
ndax li ngeen dul Yawut, Yàllaa leen
booleek Almasi dundalaat leen. Moo nu
baal sunu moy yépp. 14 Kayitu bor bi
nu tiiñaloon, te dogali yoon toppe nu ko,
moom moo far mbind ma, yóbbu kayit ga,
daajaale ko ak Almasi ca bant ba. 15 Moo
dog sidditi boroom nguur yeek boroom
sañ-sañ yi ci jaww ji, ñu doon ay jaam
yu mu jàppe xare. Moo leen weer it ci
kanam ñépp, diriwaale leen ca biir njaab
ma topp ca ndam, la Almasi ame ca bant
ba.

16 Kon nag bu leen kenn sikkal ci ñam
wu ngeen lekk, mbaa lu ngeen naan,
mbaa màggal bés bu rafet, mbaa Terutel
weer, ak bésub Noflaay. 17 Loolu lépp
takkndeeru yaram wuy jëmmal lu dikk-
agul, moom rekk la woon. Waaye yaram
wi dëgg moo di Almasi. 18 Buleen nangu
kenn ku leen sikkal, te di kuy teg boppam
jëfi toroxlu, di jaamu ay malaaka, topp
seen gis-gisi peeñuy bopp. Ñu ni mel ñooy
réy-réyloo xalaati neen yu ñu fente seen
yég-yégi bakkan. 19 Ñooñu jokkuwuñu
ci Almasi, miy bopp bi, te ci bopp bi la
yaram wi wépp di jëfandikoo siddit yeek
tenqo yi, ba suuxatu, ngir lépp mànkoo
ba mana màgg, ni ko Yàlla di màggale.

20 Ndegam nag yeena bokk ak Almasi
dee, ba teqlikoo ak li àddina def cëslaay,
ana lu tax ngeen mel ni ñu bokk ci àddina
ba tey, di tegoo ay dogali yoon yu mel
nii: 21 «Bul jël lii, bul ñam lee, bul laal
la ca des.» 22 Te mboolem yëf yooyu
dogali yoon yi jëm day jeex doŋŋ bu ñu
leen jëfandikoo. Loolu ay santaane aki
àlluway nit doŋŋ la. 23 Dëgg la, xel man
naa nangu dogali yoon yu ni mel, ndax
laaj na nit ki pastéefu ci diine ju mu tegool
boppam, laaj na it toroxlu, ak coonoy
yaram yu tukkee ci yar bu metti bu nit

kiy tegoo, waaye jariñul dara ku bëgga
moom bakkanam.

3

Gëmkatub Almasi, dundin wu yees

1 Gannaaw nag yeena dekkeendoo ak
Almasi, sàkkuleen la fa kaw, fa Almasi
tooge ca ndijooru Yàlla. 2 La fa kaw,
xintewooleen ko, te ngeen ba li fi suuf,
3 ndaxte dee ngeen, ba seenug dund ànd
ak Almasi, làqe fa Yàlla. 4 Seenug dund
dëgg Almasi la, te keroog bu Almasi
feeñee, yeen itam ay ànd ak moom feeñ,
ba séddu ci ndamam.
5 Kon nag reyleen seen cér yi bokk fii
ci kaw suuf; lu mel ni powum séy, ak
jëfi sobe, ak ñàkk sago ci lu jekkadi, ak
xemmemtéef yu bon, ak bëgge, te loolooy
bokkaale ba tey, 6 yooyooy wàcce sànjum
Yàlla ci kaw ñi déggadi. 7 Yeen itam
noonu ngeen daan jëfe bu jëkk, ba seenug
dund bokkee fii ci kaw suuf. 8 Waaye
léegi lii lépp baleen ko: tàng xol, ak
mer mu ëpp, ak coxor, ak saaga, ak waxi
ñàkk kersa. 9 Buleen di fenante, gannaaw
seen jëmm ja woon démb, boole ngeen
kook jëfinam ja mu àndal, summi, 10 ba
sol seen jëmm ju yees, jiy gën di yeeslu,
te di gëna niru ki leen ko sàkkal, ba
kera ngeen xamee, xam-xam bu mat sëkk.
11 Dundin wu yees woowu amul jaambur
akub Yawut, amul ku xaraf ak ku xaraful,
amul ab doxandéem ak ku xayadi, amul
ab jaam ak as gor, waaye Almasi mooy
lépp te moo nekk ci ñépp.
12 Yeenay ñi Yàlla taamu, sellal leen,
sopp leen. Kon nag solooleen xolu
yërmande, akug mbaax, ak woyoflu,
ak jikko ju lewet, ak xolu muñ.
13 Muñalanteleen te di balante, ndegam
kenn a am lenn lu mu sikke moroomam.
Ni leen Boroom bi baale, deeleen balantee
noonu. 14 Ci kaw loolu lépp nag,
tegooleen cofeel; mooy xànc gi leen faste,
ba seenug bennoo mat sëkk.
15 Na jàmmu Almasi saytu seen xol.
Ci jooju jàmm lañu leen woo, fekk leen
ngeen di wenn yaram doŋŋ, te it sax-
ooleen cant. 16 Na leen kàddug Almasi
dëkke, bay baawaan, ngeen di jariñoo xel
mu mat sëkk mu ngeen di jànglantee, ak
a artoonte. Woyeleen xolub cant, ñeel
Yàlla, ay taalifi Sabóor, ak woyi tagg Yàlla,
ak woy yu fentoo ci Noo gi. 17 Lu ngeen
mana def, muy ci wax, di ci jëf, defleen
ko ci turu Sang Yeesu, tey sant Yàlla Baay
bi ci moom.

Rafetooleen

18 Jigéen ñi, nangul-leen seen jëkkër,
noonu mu jekke ci ku bokk ci Boroom bi.
19 Góor ñi, soppleen seen jabar, te
buleen leen soxore.
20 Xale yi, déggal-leen seeni waajur ci
lépp, nde loolu mooy li Boroom bi rafetlu.
21 Yeen ñiy baay, buleen yékkati seen
xolu doom, ngir baña jeexal seen xol.
22 Jaam yi, nangul-leen ci lépp seen sang
yi ci àddina. Buleen ko defe ngistal, mbaa
ngeen di ko sàkkoo lu leen neex, waaye
defeleen ko yéeney xol bu dëggu, ndax
ragal Boroom bi. 23 Lu ngeen mana def,
liggéeyeleen ko xol bu tàlli, ni bu ñeelul
woon nit doŋŋ, xanaa Boroom bi. 24 Te
ngeen xam ne ci loxol Boroom bi ngeen
di nangoo yool bi ngeen muurloo. Sang
Almasi mooy ki ngeen di jaamu. 25 Waaye
ku def njubadi, njubadi ga mu def lay
yooloo, te xejj ak seen du ci am.

4

1 Yeen ñiy sang yi, yorleen seeni jaam,
yorin wu jub te aw yoon, te ngeen xam ne
yeen itam am ngeen ab Sang fa asamaan.

Yeneen warugar a ngi

2 Ag ñaan nag, saxooleen ko, te ngeen
teewlu ci, boole ci ag cant. 3 Te ngeen
ñaanaale nu ci itam, ngir Yàlla ubbil
nu buntu xamle kàddu gi, ngir siiwtaane
mbóot mi ci Almasi, li waral ñu jéng ma.
4 Ñaanleen ma man koo waxe ba mu leer
nàññ ni mu ma ware.
5 Jëfeleen xel mu rafet seen diggante ak
aji gëmadi ñi ci biti, te jot gu ngeen am,
fexeleen ba jariñoo ko. 6 Na seen kàddu
ànd ak yiw te am solo, te ngeen xam nu
ngeen di tontoo ku nekk, tont li war.

Póol tàggu na waa Kolos

7 Mboolem lu jëm ci man nag, Tisig dina
leen ko xamal. Mbokk la, soppe la, jawriñ
ju wóor la, te it sama mbokkum jaam la,

ci liggéeyu Boroom bi. 8 Lii sax moo tax
ma yónni ko ci yeen: xamal leen lu jëm
ci nun, ak itam, teewaayam bu dëfal seen
xol. 9 Onesim lay àndal, sunu mbokk mu
wóor, di sunu soppe, te mu bokk ci yeen.
Ñoo leen di xamal mboolem lu fi xew.

10 Aristàrk mi ma bokkal kaso bi, mu
ngi leen di nuyu, moom ak Màrk rakku
Barnaba. Ci mbiru Màrk moomu ngeen
jotoon ndigal, ngir bu dikkee, ngeen teral
ko. 11 Yeesu mi ñuy wax Yustus itam,
mu ngi nuyoo. Li bokk ci askanu Yawut,
ñoom rekk ay liggéeyandoo ak man ngir
nguurug Yàlla, te ñoo seral sama xol.
12 Ab nuyoo it ñeel na leen, tukkee ci
jaamub Almasi Yeesu, Epafras, mi bokk
ci yeen. Ku jàmbaare ci saxoo leena
ñaanal, ngir seenub taxawaay sotti te mat
sëkk ci jëfe mboolem luy coobarey Yàlla.
13 Maa ko seedeel ne coonoy ñaan bu réy
la nekke, ngir yeen ak waa Lawdise ak
waa Yerapolis. 14 Ab nuyoo it ñeel na
leen, tukkee ci sunu soppe, Luug, doktoor
bi, ak Demas. 15 Nuyul-leen nu bokk yi
dëkke Lawdise, ak sunub jigéen Nimfa,
ak mbooloom gëmkat, miy daje këram.

16 Gannaaw bu ngeen jàngee biral,
bataaxal bii ci seen biir, fexeleen it ba ñu
jàng ko, biral, fa mbooloom gëmkat ma
fa Lawdise, te yeen it bataaxal ba ngeen
di jote Lawdise, nangeen ko jàng biral.

17 Waxal-leen ma Arsipp ne ko: «Neel
jàkk ci liggéey bi nga sasoo ci Boroom bi,
ngir nga sottal ko.»

18 Man Póol nag maa leen bind nuyoo
bii ci sama loxol bopp. Fàttlikuleen ne
dañu maa tëj kaso. Yal na aw yiw ànd ak
yeen!

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Tesalonig

1 Man la Póol, mi ànd ak Silwan ak
Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel
mbooloom gëmkati waa Tesalonig, ñi
bokk ci Yàlla Baay bi ak Sang Yeesu
Almasi. Yiw ak jàmm ñeel na leen.

Waa Tesalonig am nañu aw yiw

2 Nu ngi sant Yàlla fu nu tollu ci yeen
ñépp, te noppiwunu leena fàttliku ci
sunuy ñaan, 3 ak di baamtu fi kanam
Yàlla sunu Baay, jëf ji juddoo ci seen
ngëm, ak liggéey bi sottee ci seen cofeel,
ak yaakaar ji ngeen saxoo di séentu sunu
Sang Yeesu Almasi.
4 Yeen bokki gëmkat ñi Yàlla sopp,
xam nanu ne moom moo leen taamu,
5 ndax sunu xibaaru jàmm, bi nu leen
àgge, dikkewu leen ay wax rekk, waaye
manoore la leen dikkaale, ak ndimbalal
Noo gu Sell gi, ak kóolute gu mat sëkk
gu ngeen am. Xam ngeen moos na nu
nekke woon ca seen biir, di xintewoo seen
njariñ. 6 Aw ngeen sunuy tànk, aw it
ci tànki Sang bi, nde yeena jot ci kàddu
gi, ci biir njàqare ju bare, te di ko bége
ci ndimbalal Noo gu Sell gi. 7 Moo leen
taxa doon royukaay ci mboolem gëmkati
diiwaani Maseduwan ak Akayi. 8 Ci seen
biir kay la kàddug Boroom bi jollee,
te yemul ci Maseduwan ak Akayi rekk,
waaye seen ngëm Yàlla fépp la siiwe, ba
soxlawunu cee waxati fenn dara. 9 Nit
ñi ci seen bopp ñoo nuy waxal fépp, na
sunu ngan ak yeen deme, ak ni ngeen
walbatikoo ci Yàlla, dëddu tuur yi, bay
jaamu Yàlla ju dëggu jiy dund, 10 tey
séentu Doomam Yeesu mi mu dekkal, mu
dikk bàyyikoo asamaan, moom mi nu jot
ci sànj miy dikk.

2

Nganug Póol neenul

1 Yeen ci seen bopp kay, bokk yi, xam
ngeen ne sunu ngan ak yeen neenul.
2 Xam ngeen na nu jëkkoona sonne, ak
na ñu nu torxale woon ca Filib, dëkk
ba, bala noo dikk fa yeen. Teewul ci
sunu ndimbalal Yàlla, nu ñeme leena
àgge, ci biir xeex bu metti sax, xibaaru
jàmm bu Yàlla bi. 3 Ndaxte sunub woote
laloowul pexem sànke, ak mébét mu
setul, akug njublaŋ. 4 Xanaa kay noonu
nu Yàlla doyloo, ba dénk nu liggéeyu
xibaaru jàmm bi, noonu lanuy waaree li
neex Yàlla miy seet ab xol, te dunu ci wut
bànneexu nit ñi.
5 Masunoo jaye, xam ngeen ko, ag
bëgge it masunoo taxa jóg, Yàlla seede
na ko; 6 masunoo sàkku ngërëmal nit, du
ci yeen, du ci ñeneen. 7 Manoon nanoo
taafantoo li nu diy ndawi Almasi, ba diisal
leen, waaye danoo lewetoon domm ci
seen biir, mel ni jaboot juy topptoo ay
doomam. 8 Noonu lanu nabe woon ci
yeen, ba buggunu woona yem ci xamal
leen doŋŋ xibaaru jàmm bu Yàlla, waaye
danu leena sopp ba yéene woon leena jox
sunu bakkan sax boole ci, ndax fi ngeen
nu mujj tollu ci sunu xol. 9 Xanaa bokk yi,
yeena ngi fàttliku sunu doñ-doñ ak sunu
coono? Diir ba nu leen di yégal xibaaru
jàmm bu Yàlla bi, guddi ak bëccëg lañu
daan liggéeyaale, ngir baña diisal kenn
ci yeen.
10 Yeena seede, Yàlla itam seede, sellnga
ak njub, ak mucc sikk ga nu doon jëfe
fa seen biir, yeen ñi gëm. 11 Xam ngeen
ne fi baay féete doomam lanu féete kenn
ku nekk ci yeen. 12 Ñaax nanu leen,
dëfal leen, dénku leen, ngir ngeen di jëfe
jëfin wu yelloo ak Yàlla, mi leen woo ci
nguuram ak teraangaam.
13 Leneen lu nu dul noppee sante Yàlla,
moo di lii: ba ngeen nangoo ci sunu
làmmiñ kàddug Yàlla gi nu leen dégtal,
te melul ni kàddug nit doŋŋ ngeen ko
nangoo, waaye kàddug Yàlla gi mu doon
ci lu wér, moom ngeen ko jële, te kàddu
googu mooy liggéey ci seen biir, yeen
gëmkat ñi. 14 Ndax kat bokk yi, yeena
aw ci tànki gëmkati Almasi Yeesu ya fa
mboolooy Yàlla, ya fa réewum Yuda, nde
coono ya ñu daj ca Yawut ya, yeen it

seeni waa réew teg nañu leen lu ni mel.
15 Yawut ñi ñoo rey Sang Yeesu, na ñu
reye woon yonent yi, te ñoo nu bundxatal
tey. Neexuñu Yàlla, te nooni ñépp lañu.
16 Ñoo nuy aaye nu àgge jaambur ñi dul
Yawut, kàddu gi leen di musal. Noonu
lañu matale seen jóorub bàkkaar yi ñu
nekke naka jekk, waaye am sànj a leen
mujj dab.

Póol namm na waa Tesalonig

17 Nun nag bokk yi, teqale nañu nu ak
yeen ab diir, waaye xol yi sorewaatoowul,
xanaa jëmm yi rekk. Waaye sunu nam-
meel gu réy tax na noo def sunu kem
kàttan, ndax yàkkamtee gise waat ak
yeen. 18 Moo tax nu bëggoon leena seetsi,
waaye Seytaane moo nu gàllankoor. Te
man Póol, jéem naa leena seetsi bu dul
benn yoon du ñaar. 19 Ndax kat, ana kan
mooy sunu yaakaar, di sunu mbég, te di
sunu kaala gu nuy sagooji? Xanaa du
yeen, kera ca sunu kanam Boroom Yeesu,
bu feeñee? 20 Yeen déy, lanuy damoo, di
leen bége.

3

1 Ba ñu muñee ba tële nag, ca lanu
nangoo des ca Aten, nun doŋŋ. 2 Nu
daldi yónni Timote, muy sunu mbokk,
di jawriñub Yàlla bu nuy liggéeyandool
ci xibaaru Almasi. Su ko defee Timote
dooleel leen, feddli seen ngëm, 3 ngir
kenn baña jàq ci biir tiis yii, ndax yeen
ci seen bopp xam ngeen ne loolu lanu
séddoo. 4 Ba nu nekkee ak yeen sax
lanu leen jëkkoona wax ne dinanu daj ay
coono, te xam ngeen ne noonu la ame.
5 Moo tax ba ma muñee ba tële, ma
yónnee, ngir xam fu seen ngëm tollu,
ndax ragal ne Fiirkat bi da leena fiir, ba
sunuw ñaq neen.

6 Waaye léegi bi Timote délsee, bawoo
ci yeen, xibaaru jàmm la nu àgge ci seen
ngëm, ak seen cofeel, ak ni ngeen nuy
bégee di fàttliku saa su nekk, te namm
nu lool ni nu leen namme, nun itam.
7 Kon nag bokk yi, ci sunu biir mitit ak
njàqare, sunu xol sedd na ci yeen ndax
seen ngëm. 8 Léegi kay nu ngi dundaat,
gannaaw yeena ngi sax ci Boroom bi.
9 Ndaw njukkal lu nuy dellooti Yàlla ngir
yeen, ndax mboolem mbég mi nu leen di
bége fi sunu kanam Yàlla! 10 Guddi ak
bëccëg, pastéefu xol lanuy dagaane Yàlla,
ngir man leena gisaat, ba mottli li yées ci
seen ngëm.

11 Yal na Yàlla sunu Baay ci boppam,
ànd ak sunu Sang Yeesu, ngir jubal sunuw
yoon ba nu agsi ci yeen. 12 Nii sunu cofeel
ak yeen baawaane, yal na ko Boroom bi
yokke ba baawaanal ag cofeel ci seen biir,
ak ci seen diggante ak nit ñépp. 13 Yal
na Boroom bi dooleele noonu seen xol,
ngir kera bu sunu Sang Yeesu délsee, ànd
ak ñoñam ñu sell ñépp, fekk leen sell te
mucc sikk, fa kanam Yàlla sunu Baay.

4

Sellal wartéef la

1 Li ci des nag, bokk yi, moo di yeena
nangoo ci sunu làmmiñ, jëfin wi ngeen
wara jëfe ba neex Yàlla, te it moom ngeen
nekke. Waaye danu leen di tinu, di leen
ñaax, ci turu Sang Yeesu, ngir ngeen
gënati koo jëfe. 2 Xam ngeen ndigal, yi
nu leen jox ci turu Sang Yeesu. 3 Lii moo
di coobarey Yàlla: ngeen sellal te mucc ci
powum séy. 4 Su ko defee kenn ku nekk
ci yeen mana moom yaramu boppam ci
biir sellnga ak teddnga, 5 te ngeen ànd
ak sago ci seeni xemmemtéef, baña mel
ni niti xeet yi xamul Yàlla. 6 Ci moomu
mbir, bu kenn ci yeen tooñ mbokkam, di
aakimoo yelleefam, ndax waxoon nanu
leen ko, ba artooti leen ne leen jëf ju ni
mel, Boroom bee koy fey ña ko def. 7 Yàlla
kat ci sellnga la nu woo, waaye du ci jëfin
wu setul. 8 Kon nag ku jalax ndigal lii, du
nit nga jalax, xanaa Yàlla, moom mi leen
jox Noowam gu Sell.

9 Ci wàllu mbëggeel gi war ci biiri
bokk, soxlawuleen ku leen ci bind dara,
ndax yeen ci seen bopp, Yàlla tàggat na
leen ci soppante, 10 te moom ngeen nekke
seen digg ak mboolem bokki diiwaanu
Maseduwan gépp. Teewul nag, bokk yi,
nu di leen ñaax, ngir ngeen gënate jëfe
noonu. 11 Sàkkuleen di jëfe jëfin wu dal,
te ngeen di topptoo lu seen yoon nekk,
tey dunde seenu ñaq, na nu leen ko sante

woon. 12 Kon dingeen jekk nu ngeen
di jëflantee ak ñu gëmul ña ca biti, te
dungeen soxlaal kenn dara.

Tiislu bu ëpp warul

13 Bokk yi nag, buggunu ngeen réere
mbirum way dawlu ñi, bay tiislu ni
ñeneen ñi amul jenn yaakaar, di tiisloo.
14 Ndegam gëm nanu ne Yeesu dee na, ba
dekki, noonu it lanu wara gëme ne Yàlla
mooy dekkal way dawlu ñi gëmoon Yeesu,
ba boole leen ak Yeesu, indaale.
15 Lii nu leen di àgge, te muy kàddug
Boroom bi de, moo di nun ñi fiy dese
bakkan ba kera Sang biy délsi, dunu jiitu
way dawlu ñi fa moom. 16 Sang bi ci
boppam, woote bu xumb lay wàccaalee
asamaan, baatu kilifag malaaka jib, ànd
ak coowal liitu Yàlla. Su ko defee ña
seenug dee fekk ñu gëm Almasi ñooy
jëkka dekki. 17 Gannaaw loolu nun ñi fi
dese bakkan lees di këfandoo ak ñoom,
jëme ca niir ya, ngir nu dajejeek Sang
bi fa jaww ja, nu daldi nekk ak moom
ba fàww. 18 Kon nag deeleen dëfalantee
yooyu kàddu.

5

1 Waaye nag bokk yi, lu jëm ci ay àpp,
ak bés ya loolu di am, soxlawuleen ku
leen ci bind, 2 ndax yeen ci seen bopp,
xam ngeen xéll ne Sang bi, ni sàccub
guddi lay dikke. 3 Fa nit ñi naan: «Jàmm
ak kaaraange dikk na,» fa la sànkute di
dale ci seen kaw, ni aw mat di jekkee
dal ci kaw jigéenu wérul, te kenn du ca
rëcce. 4 Waaye yeen bokk yi, nekkuleen
cig lëndëm, ba bés boobu di leen bett ni
ab sàcc di bettee. 5 Yeen ñépp ay doomi
leer ngeen, doomi bëccëg ndarakàmm;
nun bokkunu dara ak guddi, mbaa ag
lëndëm. 6 Kon nag bunu nelaw ni ñi ci
des, waaye nanu teewlu, te ànd ak sunu
sago. 7 Ndaxte ñiy nelaw, guddi lañuy
nelaw; ñiy màndi it, guddi lañuy màndi.
8 Waaye nun ñiy waa bëccëg, nanu ànd
ak sunu sago, te def ngëm ak cofeel,
sunu kiiraayal dënn; yaakaaru texe di
sunu mbaxanam xare. 9 Ndax kat Yàlla
séddu nu am sànj, waaye ag mucc la nu
moomale ndax sunu Sang Yeesu Almasi.
10 Su nuy dund, ak su nuy dee, moom
moo nu deeyal, ngir nu mana ànd ak
moom, dund. 11 Kon nag noonu ngeen
di ñaaxantee, aka yokkante, nangeen ko
wéye.

Dénkaane yii la Póol tëje

12 Gannaaw loolu bokk yi, danu leen di
ñaan, ñi féetewoo coonob liggéey ci seen
biir te jiite leen ci yoonu Boroom bi, di
leen yee, nangeen leen yég. 13 Nangeen
leen nawe seen kem kàttan te soppe leen
noonu ndax seen liggéey. Gannaaw loolu,
nangeen jàmmoo. 14 Bokk yi, danu leen
di dénku; yaafus yi, femmuleen leen; ñi
néewu fit, ñaaxleen leen; néew-doole yi,
dimbalileen leen, te it muñal-leen ñépp.
15 Fexeleen ba kenn du feyantoo. Waaye
lu baax, deeleen ko deflante ci seen biir,
te di ko defal ñépp.
16 Fu ngeen tollu bégleen, 17 saxooleen
ñaan, 18 te deeleen sant, ak nu mu mana
deme, ndax loolu mooy coobarey Yàlla ci
yeen ñi ànd ak Almasi Yeesu.
19 Buleen giimal taalub Noowug Yàlla
gi, 20 buleen gàttañlu ay kàdduy waxyu.
21 Waaye lu mu mana doon, settantal-leen
ko, li baax, ngeen jàpp ci, 22 te lu bon, ak
nu mu mana bindoo, dàndleen ko.
23 Yàlla ci boppam, moom miy Boroom
jàmm, yal na leen sellal, ba ngeen mat
sëkk, te seen léppi xel, ak seen léppi xol,
ak seen léppi yaram sàmmu, ba mucc
sikk, ba kera bés bu sunu Sang Yeesu
Almasi feeñee. 24 Ki leen woo de ku wóor
la, te moo koy def it.

Póol tàggtoo na ak waa Tesalonig

25 Bokk yi, nun itam, ñaanal-leen nu.
26 Nuyul-leen nu bokk yépp, te fóonal-
leen nu leen na mu gëna selle. 27 Maa
ngi leen di dénku nag, ngir Boroom bi,
jàngleen biral bataaxal bii ngir bokk
yépp.
28 Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu
Almasi ànd ak yeen.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Tesalonig

1 Man la Póol, mi ànd ak Silwan ak
Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel
mboolooм gëmkati waa Tesalonig, ñi
bokk ci Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu
Almasi. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen,
tukkee ci Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu
Almasi.

Cant war na ci waa Tesalonig

3 Bokk yi, manunoo ñàkka sant Yàlla
ci yeen fu nu tollu, te muy lu jaadu,
gannaaw seen ngëm a ngi yokku bu baaxa
baax, te cofeelu ku nekk ci yeen ñépp di
gënatee law, digganteem ak moroomam.
4 Moo tax nun, nu di leen damoo fi biir
mboolooy gëmkati Yàlla yi, ndax seenug
muñ, ak seen ngëm, ci biir mboolem
ni ñu leen di bundxatale, ak njàqare yi
ngeen di jànkoonteel.

Njekk feeñ na ci àtteb Yàlla

5 Loolu lépp di firndeel njekku àtteb
Yàlla, bi leen di yellale nguurug Yàlla,
gi tax ngeen di sonn. 6 Te kat njekku
Yàlla dina feeñ ndax coono ba muy delloo
ñi leen teg ab coono. 7 Dina feeñ it
ndax noflaay ba mu nuy booleek yeen ñiy
dékku ab coono, sédde nu ko, kera bés bu
Sang Yeesu feeñee, ànd ak ay malaakaam
yu làmboo manooreem, wàcce asamaan.
8 Ci biir sawara wuy sëlsëli lay doon. Ca
lay mbugal ñi xamul Yàlla, ak ñi baña
déggal xibaaru jàmm bi jëm ci sunu
Boroom Yeesu. 9 Ñooñu lees di mbugale
sànkute gu sax dàkk, fu sore Boroom bi,
sore teddngay manooreem, 10 kera bés bu
délsee ba jot ci teddngaam ci biir ñoñam
ñu sell ñi, ba mboolem ñi ko gëm di
ko yéemoo. Te yeen ci seen bopp, ci
ngeen di bokk, ndax yeena gëm la nu leen
seedeeloon.
11 Moo tax nu saxoo leena ñaanal, ngir
sunu Yàlla yellale leen ab wooteem, ngir
itam mu sottale kàttanam seen mboolem
mébét mu baax, ak seen jépp jëf ju laloo
ngëm. 12 Su ko defee sunu turu Sang
Yeesu màgge ci yeen, yeen it, ngeen
màgge ci moom, ci sunu ndimbalal yiwu
Yàlla, ak Sang Yeesu Almasi.

2

Ndëngte ju mag mooy jiitu bésu Sang bi

1 Léegi nag, bokk yi, ci wàllu dellusig
sunu Sang Yeesu Almasi, ak sunu dajeji
fa moom, li nu leen di ñaan moo di:
2 bu leen lenn gaawa xañ sago ba ngeen
ñàkka ànd ak seenum xel, mbaa mu di
leen jaaxal; du lu ñu ne kàddug waxyu
la, du genn kàddu mbaa bataaxal bu ñu
nu moomale, te di leen gëmloo ne bésu
Sang bi dikk na ba noppi. 3 Bu leen kenn
naxe nenn, ndax bés ba du dikkagum,
te fippu gu mag ga jëkkula dikk, ba ki
jëmmal ndëngte te dëgmal alkute*, feeñ.
4 Kooku mooy jànkoonteeka damu ci kaw
mboolem lees di wooye yàlla, mbaa lees
di jaamu, te mooy mujj toog ca kër Yàlla
ga, ba far tudde boppam Yàlla.
5 Xanaa fàttlikuwuleen ne waxoon naa
leen ko, ba ma nekkee ak yeen? 6 Te xam
ngeen li ko téye léegi, ba du mana feeñ lu
dul ca bésam. 7 Kumpa la dooley ndëngte
ji bàddoo te mu ngi def liggéeyam xaat,
xanaa kay ki ko téye ba tey moo koy
téye rekk ba keroog jëlees fi ki ko téye.
8 Su boobaa la ku dëng ka di feeñ, te
Sang Yeesu moo koy jàllarbee ngelawal
gémmiñam, te moo koy rajaxee ca na
muy feeñe bu délsee. 9 Peeñum ku dëng
ki liggéeyu Seytaane lay àndal, te dina
wone wépp xeetu manoore, aki firnde ak
kéemaani feni neen, 10 ak mboolem xeeti
naxe yu njubadi lal, ñeel ñi nara sànku
ndax ñàkka sopp dëgg gi, ngir nangu ko
ba mucc. 11 Looloo tax Yàlla yónnee leen
jëf juy sànke, ngir ñu gëm aw fen. 12 Su
ko defee mbugal dal mboolem ñi gëmul
dëgg gi, xanaa di xejjoo njubadi.

Taxawleen bu dëgër

13 Nun nag bokk yi, manunoo ñàkka
sant Yàlla fu nu tollu, ci yeen ñi Boroom

* 2:3 2.3 Mbaa: di doomu alkute ji.

bi sopp, ndax yeen la jëkka taamu, ngir
sellale leen Noo gu Sell gi, ak itam seen
ngëm gi ngeen gëm dëgg gi, ngir texeel
leen. 14 Ci loolu it la leen woo ba
mu jëfandikoo xibaaru jàmm bi nu leen
àgge, ngir ngeen séddu ci sunu ndamal
Boroom Yeesu Almasi. 15 Kon nag bokk yi,
taxawleen bu dëgër te ŋoy ci dénkaane yi
nu leen àgge ci sunu làmmiñu bopp, ak
yi nu leen bind ci sunuy bataaxal.

16 Sunu Sang Yeesu Almasi ci boppam,
ak Yàlla sunu Baay, mi nu sopp, te may
nu ciw yiwam, jàmmi xol ju sax dàkk,
ak yaakaar ju wér, 17 yal nañu leen may
jàmmi xol, te may leen dooley wéye jépp
jëf ju baax, ak gépp kàddu gu rafet.

3

Ñaanleen ci Yàlla

1 Li ci des nag bokk yi, moo di ngeen
ñaanal nu, ngir kàddug Boroom bi gaawa
law te am ndam na mu ko ame woon
fa yeen, 2 ngir itam nu mucc ci nit ñu
soxor ñu bon ñi, ndax du ñépp a gëm.
3 Waaye Boroom bi mooy ki jara wóolu, te
moo leen di dooleel, musal leen ci Ku bon
ki. 4 Am nanu it kóolute gu nu Boroom
bi may, ne li nu leen sant, moom ngeen
nekke, te moom ngeen di wéye. 5 Yal
na Boroom bi wommat seen xol, jëme ci
cofeelu Yàlla ak muñ gi ci Almasi.

Yaafus warul

6 Ndigal li nu leen di jox ci sunu turu
Boroom Yeesu Almasi, moo di ngeen dànd
mépp mbokk mu nekke ag yaafus, te baña
dëppoo ak dénkaane yi ngeen nangoo ci
nun. 7 Yeen ci seen bopp, xam ngeen
ne ci sunuy tànk ngeen wara awe, te du
ag yaafus lanu nekke woon ci seen biir.
8 Lekkunu ñamu kenn ci neen, xanaa di
yëngu guddi ak bëccëg, ci coonob daan
sunu doole, ngir baña diisal kenn ci yeen.
9 Moona du sañ-sañ bu nu ci ñàkk, xanaa
bëgg leena won lu ngeen nu roye, ba
ngeen aw ci sunuy tànk, 10 ndax ba nu
nekkee ak yeen, ndigal lanu leen joxoon
moo di lii: «Ku nanguwula liggéey, bumu
lekk.»

11 Dégg nanu nag ne ñenn a ngi ci seen
biir, ñu nekke ag yaafus, duñu yëngu
ci dara, lu moy di topptoo lu seen yoon
nekkul. 12 Ñu ni mel lanuy sant ak a
dénku ngir Sang Yeesu Almasi, ngir ñu
dal, tey yëngu, di dunde seen ñaqu bopp.
13 Yeen nag bokk yi, buleen tàyyi ci def lu
baax.

14 Ku ci déggul sunu kàddu yi ñu bind
ci bataaxal bii nag, bàyyileen ko xel, te
baña jaxasoo ak moom, ngir gàcceel ko.
15 Bumu tax ngeen def ko ab noon, waaye
yeddleen ko, ndax mbokk la.

Fii la Póol tëje bataaxalam

16 Gannaaw loolu, Boroom bi moom
jàmm, yal na leen mayal boppam jàmmi
lépp ak fépp. Yal na Boroom bi ànd ak
yeen ñépp.

17 Tàggoo bii, man Póol maa ko bind ci
sama loxol bopp, te nii laay binde ci bépp
bataaxal. 18 Sunu yiwu Boroom Yeesu
Almasi ñeel na leen yeen ñépp.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko Timote

1 Ci man Póol, ndawal Almasi Yeesu,
ci ndigalal Yàlla sunu Musalkat, ak Al-
masi Yeesu sunu yaakaar, ci man la
bataaxal bii bawoo, 2 ñeel Timote, sama
doomu bopp ci wàllu ngëm. Aw yiw ak
yërmande ak jàmm ñeel na la, bawoo ci
Yàlla Baay bi, ak sunu Sang Almasi Yeesu.

Njàngle mu jub day yokke

3 Na ma la ko dénke woon ba may dem
diiwaanu Maseduwan rekk, nanga toog
Efes googu, ngir ña fay jàngle leneen, nga
aaye leen. 4 Ne leen ñu baña topp léebi
neen, ak limi maam yu dul jeex, ndax
loolu ay werante doŋŋ lay jur, te jariñul
dara ci liggéeyu njotug Yàlla gi sottee ci
ngëm. 5 Ndénkaane lii nag, li ko taxa jóg
mooy luy yee ag cofeel gu bawoo ci xol
bu rafet, ak xel mu dal, ak ngëm gu mucc
jinigal. 6 Am na ñu moy woowu yoon, ba
lajj jëm ci wax ju tekkiwul dara. 7 Ñooñu
ay jànglekati yoonu Musaa lañuy xëccoo
doon, te xamuñu li ñuy wax, bay xam
lenn ci li ñuy dëggal.

Yoonu Musaa am na ñu mu taxa jóg

8 Xam nanu nag ne yoonu Musaa baax
na, ndegam na mu ware lees ko jëfe. 9 Lii
itam xam nanu ko: ñi jub taxuñu yoon
wi jóg, xanaa ñi jubadi ak ñi déggadi, ak
ñemekati Yàlla yi, ak bàkkaarkat yi, ak ñi
wormaalul lu sell, ak ñi wormaalul Yàlla,
ak bóomkati baay, ak bóomkati ndey, ak
reykati nit ñi, 10 ak fokati séy yi, ak góor-
jigéen yi, ak jàppkati jaam yi, ak fen-kat
yi, ak giñkati fen yi, ak ñiy jëfe leneen lu
woroo ak njàngle mu baax, 11 mi dëppoo
ak xibaaru jàmm bi ñu ma dénk, xibaaru
Yàlla Aji Tedd ju màgg ji.

Nanu sante Yàlla yërmandeem

12 Damay sant sunu Boroom Almasi
Yeesu mi ma dooleel, moom mi ma natt
ba wóolu ma, tabb ma ci liggéey bi, 13 te
ma nekkoon ab tooñkatam, di ab bundx-
atalkat, di ab néeg. Waaye yërmande laa
dajeel, ngir ñàkka xam ga ma daan jëfe,
te ñàkka gëm tax. 14 Sunu yiwu Boroom
moo ma baawaanal, booleel ma ci ngëm
gi, ak cofeel, gi gëmkatub Almasi Yeesu
jagoo. 15 Mboolem kàddu gii may wax, lu
wóor la te jara gëm: Almasi Yeesu moo
dikk ci àddina, ngir musal bàkkaarkat
yi, te maa ci raw! 16 Waaye loolu moo
tax man bàkkaarkat bi ci raw, ma dajeek
yërmande, ngir, ci lépp lu nu Almasi
Yeesu di muñal, ma doon ci misaal, ñeel
ñi ko nara gëm ëllëg, ba texe ba fàww.

17 Yaw Buur bi sax dàkk,
doo dee, te bët manu laa gis,
yaw Yàlla miy kenn, yaa tedd, yaa màgg,
tey ak ëllëg ba fàww. Amiin!

18 Kon nag Timote doom, loolu mooy
ndigal li ma la dénk, te mu dëppook
kàdduy waxyu yi jotoona jib te jëm ci sa
mbir. Gànnaayool kàddu yooyu ngir di
ci xaree xare bu baax bi, 19 te nga saxoo
ngëm ak xel mu dal. Am na ñu tanqamlu
seen ndéeyum xel ba suuxal seen ngëm.
20 Ci ñooñu la Imene ak Alegsàndar bokk;
Seytaane laa leen jébbal, yare leen ko,
ngir ñu bañatee saaga Yàlla.

2

Póol sàrtal na jataayub màggal Yàlla

1 Kon nag li jiitu ci mboolem li may
dénkaane mooy ngeen di dagaan, di
ñaan, di tinu ak a sant, ñeel doom
aadama yépp, 2 ñeel buur yi, ak mboolem
boroom baat yi, ngir nu mana nekke
jàmm akug dal, tey wéye gépp njullite, ak
wépp dundin wu tedd.

3 Loolu moo rafet te neex Yàlla sunu
Musalkat, 4 bi bëgg ñépp mucc te ràññee
liy dëgg. 5 Ndax kat jenn Yàlla doŋŋ
moo am, benn Defarekat doŋŋ it moo
am diggante Yàlla ak nit ñi, te mooy nit
ki Almasi Yeesu, 6 mi maye bakkanam
ngir jot ñépp, te jëf jooju lañu seedeele
ca ba mu jotee, la Yàlla nammoon. 7 Ci
boobu seede lañu ma tabbe ab yéenekat,
ak ndawal kàddu gi, ak itam ab sëriñ,
ñeel xeet yi dul Yawut, ngir ma xamal

leen yoonu ngëm ak dëgg. Fenuma, dëgg
doŋŋ laay wax.
8 Kon li ma bëgg moo di góor ñi di
ñaane fépp, tàllal loxo yu mucc sikk, te
bañ cee boole meroo ak mbiicoo. 9 Naka
noonu, na jigéen ñi di sol col gu yiw, gu
teggine te yem. Buñu jiital di defaroo ay
létt yu ëpp, ak gànjari wurus, aki per, ak
yérey tànnéef, 10 waaye nañu gànjaroo
jëf ju baax, ndax mooy li jekk ci jigéen
ñuy seede ne ñooy ragalkati Yàlla.
11 Te it bu ñuy jàngle, na jigéen ñiy
noppi, te woyof toyy. 12 Mayuma jigéen
mu jàngle mbaa mu jiite góor, waaye na
noppi. 13 Ndax kat Aadama lañu jëkka
bind, Awa topp ca. 14 Te it du Aadama
lañu nax, waaye jigéen lañu nax ba mu
xëtt ndigal. 15 Teewul muccu jigéen a ngi
ci njurum doom, ndegam saxoo na ngëm,
ak cofeel, ak jëfin wu sell te yem.

3

Lii lañu séentu ci njiitu mbooloo mi

1 Wax ju wóor a ngii: kuy sàkku sasub
jiite mbooloom gëmkat ñi, liggéey bu
rafet lay xëccu. 2 Njiit li nag fàww
mu mucc sikk, di ku dencul lu wees
jenn jabar, ku moom bakkanam, jiital am
xelam, di ku nawlu, man gan, te mana
jàngle. 3 Bumu di ab màndikat, mbaa
bëggkatub xeex, waaye na lewet, bañu
ay, te bumu di bëggkatub xaalis. 4 Kërug
boppam nag, na ko yor yorin wu rafet, te
na mana yar ay doomam ba ñu nangul
ko te sédd ko cér bu mat sëkk. 5 Ndax
ku tëlee yor kërug boppam, ana nu mu
mana sàmme mbooloom gëmkati Yàlla
yi? 6 Te it bumu dib tuubeen bu bees, lu
ko moy ag réy-réylu man na koo gëlëmal,
ba mu tàbbi ci mbugal ni Seytaane. 7 Te it
ñi ci biti te gëmuñu, la ñu ko seedeel nay
lu rafet, ba deram du yàqu, nde kon mu
tàbbi ci fiiru Seytaane.

Lii lañu séentu ci taxawukatub mbooloo mi

8 Naka noonu ab taxawukatub mbooloo
mi, na di ku tedd, bumu di boroom ñaari
kàddu. Bumu di ku sàngara jiital, mbaa
kuy sàkku am-am bu lewul. 9 Na ŋoy
ci mbóotum ngëm mii feeñ te ànd ceek
xel mu dal. 10 Dees koy jëkka seetlu
nag, ba muy ku mucc sikk, ñu door koo
dugal ci liggéeyu taxawukatub mbooloo
mi. 11 Naka noonu, na jigéen ñiy taxawu
mbooloo mi* di ñu tedd, buñu diy soskat,
nañu moom seen bakkan, te jara wóolu ci
lépp.
12 Ab taxawukatu mbooloo mi bumu
denc lu wees jenn jabar te na yor ay
doomam, ak këram, yorin wu rafet. 13 Ñi
ci wàccoo ak seen sasub taxawukat nag,
seenub liggéey lañu jënde taxawaay bu
rafet, te ñooy mana waxe fit, seen ngëm
gi ñu gëm Almasi Yeesu.

Mbóotum yoonu ngëm wi màgg na

14 Lii laa lay bind, te di la yaakaara
seetsi ci fan yu gàtt, 15 ngir su ma ye-
exee itam, nga xam nooy doxale ci kër
Yàlla, ci biir mbooloom Yàlla jiy dund.
Mbooloom gëmkat mi mooy kenug dëgg
gi, di cëslaayam. 16 Deesul nàttable
moos màggaayu mbóot mii feeñe ci sunu
yoonu ngëm:
Kii moo feeñe ci yaramu suux,
Noowug Yàlla dëggal ko,
malaaka ya niir ko;
moom lañu waaree ci xeet yi,
gëmees na ko ci kaw suuf it,
te yéegees na ko fa leer ga.

4

Àlluway ceytaane yàq na am xel

1 Noowug Yàlla wax na ci lu leer ne ci
mujug jamono, dina am ñu wacc yoonu
ngëm wi, di topp ay xalaat yuy fàbbee
ak ay àlluway ceytaane, 2 yu leen ay
jinigalkat, ay fenkat yu dërkiis ab xol, di
naxe. 3 Ñooñu ñooy aaye ab séy, di digle
ñàkka lekk yenn ñam yu Yàlla sàkk, ngir
gëmkat ñi xam liy dëgg, man cee jariñu
te di ko sante Yàlla. 4 Ndaxte li Yàlla
sàkk lépp a baax, du lenn lees ciy aayal,
ndegam kàddug cant lees ko jariñoo. 5 Lu
mu mana doon, kàddug Yàlla akug ñaan
moo koy sellal.

Lii la liggéeyu jawriñu Almasi laaj

* **3:11** 3.11 jigéen ñiy taxawu mbooloo mi: manees na ko tekki nii it: seeni soxna.

6 Soo dee xamal loolu bokki gëmkat ñi,
yaa di jawriñu Almasi Yeesu ju baax ju
xontoo kàdduy yoonu ngëm wi, ak àlluwa
ju rafet ji nga topp naka jekk. 7 Waaye
nettali yu yittewoo lu dul Yàlla, ak léebi
jeeg ju màggat ji, bañ ko, te nga tàggatu
ci ag njullite. 8 Ndax kat tàggat aw yaram,
as njariñ a ngi ci, waaye ag njullite, ci lépp
lay jariñe, te moo moom digeb àddinay
tey ak ëllëg. 9 Kàddu gii may wax, lu
wóor la te jara gëm ba mu mat sëkk.
10 Loolu kat moo nu tax di sonn aka góor-
góorlu, ndax Yàlla jiy dund lanu yaakaar,
moom miy musal ñépp, rawatina gëmkat
ñi.
11 Digleel loolu, te di ko jàngle. 12 Bu la
kenn xeebe sa at yu néew, waaye nanga
doon royukaayu gëmkat ñi ci wax ak
jëfin, ak cofeel, ak ngëm, ak dundin wu
set. 13 Ba keroog may dikk, saxool di
jàng-biral Mbind mi, di ñaaxe aka jàngle.
14 Bul sàggane may gi ci yaw, te di lu ñu la
baaxee ag kàddug waxyu gu ànd ak tegeb
loxo, ba la mag ñi defaloon. 15 Loolu ngay
def sam xel, mbir yooyu ngay pastéefoo
ba sag yokkute bir ñépp. 16 Sàmmal sa
bopp nag, sàmm sa àlluwa, te saxoo ko;
soo ko defee, dinga mucc, musal ñi lay
déglu.

5

Ay ndigal ñeel na jëtun ñi

1 Bul gëdd mag, waaye ñaax ko ni bu
doon sa baay. Ndaw it, def ko ni sa rakk.
2 Jigéen ju mag, def ko ni sa yaay; jigéen
ju ndaw, nga def ko ni sab jigéen, te seen
diggante set wecc.
3 Teralal jëtun ñiy jëtun dëgg. 4 Waaye
su dee ab jëtun bu ami doom mbaa ay sët,
ñooñoo wara jëkka jéema jëfe ag ragal
Yàlla ci seen biir kër, ba delloo njukkal
seen waajur, ndax loolu la Yàlla rafetlu.
5 Waaye kiy ab jëtun dëgg te di ku
wéet, mooy ki yaakaar Yàlla, te saxoo ay
dagaan aki ñaan, guddi ak bëccëg. 6 Ku
ci nekkewul lu moy bànneexu bakkanam
nag, ndee luy dox la. 7 Loolu ngay
dénkaane, ndax ñépp mucc sikk. 8 Ku
fàggulul ay bokkam nag, rawatina waa
këram, yoonu ngëm wi la gàntal, te moo
yées ku gëmul.
9 Limeefu jëtun ñi ndimbal ñeel, deesu
ci bind ku am lu yées juróom benn fukki
at, te na di ku masul am lu wees jenn
jëkkër doŋŋ, 10 te di ku ñu seedeel jëf ju
rafet; lu mel ni yar ay gone, ak man gan,
ak teral gëmkat ñu sell ñi,* ak dimbali
ñi tollu diggante, ak di jàppoo jépp jëf ju
baax.
11 Jëtun ñiy ndaw nag, génne leen ci,
ndax bu leen bëgg-bëggu bakkan sorelee
ak Almasi, dinañu namma séyaat, 12 te
su boobaa mbugal war ci ñoom, ndax
worma ja ñu fecci. 13 Te itam ca lañuy
tàmme am ug jot, di taxawaalu kër ak kër.
Te duñu yem ci am ag jot rekk, waaye
dañuy làmmiñu, di dugg lu seen yoon
nekkul, tey wax lu leen warul. 14 Moo
tax ma bëgg, jëtun ñiy ndaw séyaat, ami
doom, yor seen kër, ba noon bi du am lu
mu yàqe sunub der. 15 Ndax kat am na ci
xaat yenn jëtun ñu lajj, ba topp Seytaane.
16 Gëmkat bu jigéen bu ci am mbokkum
jëtun nag, na ko dimbali ba yenni
mbooloo mi. Su ko defee mbooloo mi
mana dimbali ñiy jëtun dëgg.

Ay ndigal ñeel na mag ñi

17 Mag ñiy jiite mbooloo mi bu baax
nag, nañu leen yellale ag njukkal ñaari
yoon, rawatina ñi boole coonoy waare ak
njàngle. 18 Ndax kat Mbind mi nee: «Bul
takkal ngise nag wuy bojj am pepp†,» nee
it: «Ku ñaq, jariñu‡.» 19 Bul déglu tuuma
ju ñu waxal magum mbooloo mi, lu moy
ci kaw kàdduy ñaari seede mbaa ñett.
20 Waaye ñi ciy bàkkaar, tiiñal leen, ndax
ñi ci des ragala bàkkaar.
21 Maa ngi lay àrtu nag fi kanam Yàlla,
ak Almasi Yeesu, ak malaaka yi ñu tabb,
ngir nga sàmm loolu te baña jeng, mbaa
nga jëfe lenn loo defe xejj ak seen. 22 Bul
di gaawa teg loxo kenn, ngir fal ko njiit.
Bul séddu ci bàkkaari jaambur, te yaw ci
sa bopp, sàmmool dundin wu set.
23 Te itam bul di naanati ndox mu ñuul
doŋŋ, waaye deel jëfandikoo tuuti biiñ,

* **5:10** 5.10 Mbaa: raxas tànki gëmkat ñu sell ñi, † **5:18** 5.18 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 25.4. ‡ **5:18** 5.18 Seetal ci *Luug* 10.7.

ndax mu baax ci sa biir, ak yeneen xeeti
wéradi yu la farala dal.
24 Ñenn a ngi ñu seeni bàkkaar fés,
te àtteesagu leen, waaye ñenn a ngi ñu
seeni bàkkaar làqu ba tax yoon dabagu
leen. 25 Naka noonu, jëf ju baax day fés,
te lu ci fésul it, du wéye làqu.

6

Ay ndigal ñeel na jaam yi

1 Mboolem ñi ci buumu njaam, nañu
jàpp ne seeni sang yelloo nañu gépp
wegeel, ngir kàddu gu teddadi baña tege
ci turu Yàlla, ak sunu àlluwa. 2 Jaam yi
seeni sang di bokki gëmkat, buñu yab
seeni sang, ndax li ñuy bokki gëmkat,
waaye na tax ñu gënati leena jaamu, ndax
seen sang yooyu di jariñoo seenu ñaq, ay
gëmkat lañu, ay soppe lañu.

Ragal Yàlla mooy alal

Loolu nga wara jàngle, di ko dénkaane.
3 Waaye ku ciy jàngle leneen, te toppul
kàddu yu wér yi tukkee ci sunu Sang
Yeesu Almasi, toppul àlluwa ji dëppoo
akug njullite, 4 kooku, ab xogglilukat la te
xamul dara. Woppi werante ak xuloo ci
baati kese, moo ko dal, te loolu mooy jur
ñeetaane, ak ŋaayoo, aki saaga, ak ñaaw
njort, 5 ak jote yu dul jeex yu boole ay
nit ñu seenum xel mu yàqu xañ àlluway
dëgg. Nit ñooñoo mbubboo ag njullite, te
def ko wutukaayu alal.
6 Teewul njullite gu ànd ak doylu, di
alal ju réy. 7 Ndax kat indaalewunu dara
ci àddina, te manunoo yóbbaale dara.
8 Kon su nu amee lu nu lekk, ak lu nu
sol, nanu ko doyloo. 9 Waaye ñi sàkkoo
barele, ñooy tàbbi ci nattub bakkan,
aki fiir, ak lu bare ciy xemmemtéef yu
tekkiwul dara, xemmemtéef yuy lore,
tey suuxal seeni boroom ci yàqule ak
sànkute. 10 Ndax sopp xaalis kat mooy
reenu mboolem xeeti loraange. Am na
ñuy ŋaf-ŋafi, di ko wut, far lajj yoonu
ngëm, ba teg seen bopp tiis yu bare.

Xareb ngëm jib na

11 Yaw miy nitu Yàlla nag, dawal loolu,
te topp njub ak njullite ak ngëm ak cofeel
ak muñ akug teey. 12 Joŋanteel joŋante
bu baax bi, ngir yoonu ngëm wi, te nga
ŋoy bu baax ci texeg fàww gi ñu la woo,
ba tax nga dëggal sa ngëm nu rafet noonu
nga ko dëggale woon fa kanam seede yu
bare.
13 Dama lay ñaax fi kanam Yàlla mi may
bakkan lépp luy dund, ak fi kanam Almasi
Yeesu, boroom seede su rafet sa fa kanam
Poñsë Pilaat, 14 sàmmal santaane bi, te
bañ koo gàkkal, bañ koo sikkal, ba kera
sunu Sang Yeesu Almasi di feeñ,
15 te ki koy feeñal bu àppam jotee,
di ku Tedd ki wéetoo nguuram,
Buuru buur yi, Sangu sang yi.
16 Moom doŋŋ moo dul dee,
moo màkkaanoo leer gu kenn jotewul,
te mooy ki nit masula gis te tële koo gis.
Teddnga ak kàttan ñeel na ko ba fàww.
Amiin.
17 Ñi barele alalu àddinay tey nag, dénk
leen ñu baña réy te baña yaakaar alal
ju wóoradi, te ñu yaakaar Yàlla mi nuy
xéewale lépp, ngir nu di ko bége. 18 Ñi
barele na ñuy def lu baax, nañu barele
jëf ju baax, di joxee xol bu tàlli, yéwén te
nangoo dimbalee. 19 Noonu lañuy dajalee
alal, muy cëslaay lu dëgër ngir ëllëg,
ndax ñu jot ci dund giy dëgg.
20 Ngalla waay Timote, sàmmal li ñu
la dénk! Moytul kebetuy àddinay kese,
ak werantey diiŋatkat yu tuddoo boroom
xam-xam. 21 Boobu xam-xam la ñenn ñi
topp ba lajj yoonu ngëm.
Aw yiw ñeel na leen.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Timote

1 Ci man Póol, ndawal Yeesu Almasi ci
coobarey Yàlla, ngir xamle digeb dund gi
ci Almasi Yeesu, ci man la bataaxal bii
bawoo, 2 ñeel Timote, sama doom, sama
soppe. Aw yiw ak yërmande ak jàmm
ñeel na la, bawoo ci Yàlla Baay bi, ak sunu
Sang Almasi Yeesu.

Feddlil sa ngëm

3 Maa ngi lay fàttliku ci samay ñaan
guddeek bëccëg, fu ma tollu te di ci sant
Yàlla, mi may jaamoo xel mu dal, ni ko
samay maam daan defe. 4 Yàkkamti naa
lool gisati la, ba sama xol sedd guyy, nde
maa ngi fàttliku sa rongooñi keroog ya.
5 Maa ngi fàttliku ngëm gu dëggu gi ci
yaw, te jëkkoona nekk ci sa maam ju
jigéen Lowis, ak sa yaay Ënis, te mu wóor
ma ne moom nga saxoo itam. 6 Moo tax
li ma lay fàttli moo di nga xamb taalub
mayu Yàlla, ga nga jote ca ba ma la tegee
samay loxo. 7 Ndax kat Noo gi nu Yàlla
jox taxu noo ragal, xanaa kay da noo may
doole, ak cofeel, ak jëfin wu laloo am xel.

8 Bul kersawoo di seedeel sunu Sang,
mbaa nga di ma kersawoo, man mi ñu tëj
ngir moom, waaye jëlal sa wàll ci coonob
xibaaru jàmm bi, ni la ko manoorey Yàlla
manloo.

9 Moo nu musal,
woo nu woote bu sell te sunuy jëf taxul,
waaye coobarey boppam a tax,
ak yiwam wi ñu nu may
ci Almasi Yeesu, balaa ay jamonoy jamono di sosu.
10 Woowu yiw, la ko fésal moo di dikkug sunu Musalkat Almasi Yeesu,
mi neenal ndee, te niital nu yoonu texe,
ak ndee gu fomm ba fàww,
ni ko xibaaru jàmm bi xamlee.

11 Te ci xibaaru jàmm boobu lañu ma
tabb, ba ma di yéenekatu xibaar bi, di
ndawam, di jànglekatam. 12 Looloo tax
may daj yii coono. Waaye rusuma ci,
ndax xam naa ki ma gëm, te wóor na
ma ne moo mana sàmm li ma ko dénk
ba keroog bés ba.

13 Royal ci kàddu yu wér yi nga dégge
ci man, te nga ànd ceek ngëm, ak cofeel
gi Almasi Yeesu di maye, 14 te lu baax li
ñu la dénk, nanga ko sàmm ci ndimbalal
Noo gu Sell gi ci nun ñi ko gëm.

15 Xam nga ne waa diiwaanu Asi gépp a
ma won gannaaw, te Fusel ak Ermosen ci
lañu bokk. 16 Yal na Yàlla baaxe nag waa
kër Onesifor, yërmandeem, ndax dëfal
na ma lu bare, te kersawoowul li ñu ma
tëj kaso, 17 waaye ba mu dikkee Room,
da maa seeta seet, ba gis ma. 18 Yal na
ko Boroom bi may mu daj bésub keroog
booba, yërmandey Boroom bi. Taxawu
na ma lool ca Efes, te xam nga ko xéll.

2

Beyal saw sas

1 Kon nag yaw doom, doolewool yiw,
wi Almasi Yeesu di maye. 2 Li nga
dégge ci man te seede yu bare teewe ko,
nanga ko jottli nit ñu wóor ñu ko mana
xamal ñeneen. 3 Jëlal sa wàll ci coono
bi takk-derub Almasi Yeesu bu wóor di
jànkoonteel. 4 Ab takk-der bu bëgga
neex ka ko solal kat, du xintewoo mbiri
nit ña soluwul. 5 Kuy joŋante it, deesu ko
kaala te joŋantewul ci yoon. 6 Te it beykat
bi yor coonob liggéey bi, moo wara jëkka
séddu ca meññeef ma. 7 Defal sam xel ci
li ma la wax. Boroom bi moo lay leeralal
lépp.

Yeesu mooy boroom kóllëre

8 Bàyyil xel ci Yeesu Almasi mi ñu
dekkal te mu soqikoo ci Daawuda, ni ko
sama xibaaru jàmm indee. 9 Xibaaru
jàmm boobu moo tax may daj coono yu
metti ni defkatu mbon, ba ci jéng yii ñu
ma jéng. Waaye kàddug Yàlla moom,
deesu ko jéng. 10 Looloo ma tax di muñ
lépp, ngir ñi ñu taamu, ndax ñoom it ñu
dajeek mucc gi ci Almasi Yeesu, boole ci
teraanga ju sax.

11 Kàddu gu wóor a ngii:
Su nu deeyandoo ak Almasi,
nooy dundandoo ak moom itam;

12 su nu muñee,
nooy bokk nguuru.
13 Su nu ko gàntalee,
moom it dinanu gàntal;
su nu ko ñàkkee kóllëre,
mu saxoo kóllëreem,
ndax manula gàntal boppam.

Surga day sàkku ngërëmu njaatigeem

14 Loolu, dee ko fàttlee, te ngay
dénkaane fi kanam Yàlla, ñu bañ di xuloo
ci ay baat, ndax amul njariñ, ñi koy dégg
doŋŋ lay sànk. 15 Defal sa kem-kàttan
ba boo teewee fa kanam Yàlla, di ku
mu gërëm, ab liggéeykat bu mucc gàcce,
di xamle kàddug dëgg gi ni mu ware.
16 Waaye ay kebetuy àddinay kese, moytu
ko, ndax ngëmadi gu ko yées rekk lay
yóbbee, 17 te kàdduy ñooñu day law ni
ngal. Ci ñooñu la Imene ak Filet bokk.
18 Ñoo lajj yoonu dëgg, ba naan ñiy dekki,
dekki nañu ba noppi, te seen wax jooju,
am na ñenn ñu muy yàq seen ngëm.
19 Teewul cëslaay lu dëgër, li Yàlla tabax,
mu ngi ne kekk, te màndarga ma ca nekk,
kàddu yii la: «Boroom bi xam na ay
ñoñam*,» ak: «Kuy tudd turu Sang bi, na
daw njubadi.»

20 Kër gu mag nag, du ndabi wurus ak
xaalis rekk a fa am, waaye yoy bant a nga
fa, ak yoy ban; yii di ndabi teraanga, yee
di ndabi njoogaan. 21 Ku setal sa bopp
nag ba mucc ci yu bon yooyii, yaay doon
ndabal teraanga lu sell te amal sangam
njariñ ngir jépp jëf ju baax.

22 Xemmemtéefi ndaw nag, daw ko, te
nga topp njub, ak ngëm ak cofeel, ak
jàmm, ànd ceek ñiy tudde Boroom bi
xol bu set wecc. 23 Waaye werante yu
xeluwul te du xam-xam, moyu ko, te
xam ne ay ŋaayoo lay jur. 24 Te jaamub
Boroom bi warul di ŋaayoo, waaye day
lewet ci ñépp, mana jàngle tey muñ.
25 Jaamub Boroom bi ndànk la war di
jubbanti diiŋatkat yi, nde jombul Yàlla
may leen ñu tuub, ba xam liy dëgg. 26 Su
ko defee seenum xel dellusi, ba ñu rëcc
fiirug Seytaane, mi leen jàpp, di leen
defloo coobareem.

3

Mujug jamono dina tar

1 Lii, nanga ko xam: mujug jamono,
jant yu tar dina dikk. 2 Nit ñi, seen bopp
doŋŋ lañuy bëgg, ay bëggkati xaalis
lañuy doon, ay damukat, nit ñu réy, di
ay saagakati Yàlla, ñu déggadil waajur,
ñu santadi te selladi. 3 Duñu am ab
xol, duñu meddi, ay soskat lañuy doon,
ñu ñàkk sago, ñu néeg te bañ lu baax;
4 ay workat lañuy doon, ñu teeyadi, ñu
daŋŋiiral te di ñu bëgg seen bànneexu
bopp, ba mu gënal leen Yàlla. 5 Ag njullite
lañuy mbubboo tey xalab leer ga leen ko
wara manloo. Ñooñu, dëddu leen.

6 Ñenn ci ñooñu ñooy yoxoosuy dugg
ci biir kër yi, di fàbbi jigéen ñu ñàkk
bopp, ñi seeni bàkkaar man, te seen
xemmemtéef yu bare jiital leen. 7 Gëstu
ay àlluwa la jigéen ñooñuy wéye, waaye
duñu mana xam liy dëgg mukk. 8 Noonee
Sànnes ak Sàmbres* doon jànkoonteek
Musaa, ni la góor ñooñu di jànkoontee ak
dëgg gi; ñooy nit ñu seenum xel yàqu, te
ñu doyadi ci wàllu ngëm. 9 Waaye duñu
soreeti, ndax seenug ndof dina bir ñépp,
na ñaar ñooña mujje woon.

Póol dénkooti na Timote

10 Yaw nag seetlu nga bu baax sama
àlluwa, ak sama dundin, ak sama mébét,
ak sama ngëm, ak samag muñ, ak sama
cofeel, ak samag ñeme coono, 11 ak itam
bundxatal yaak njàqare ya ma dikke
woon fa dëkk yooyu di Àncos ak Ikoñum
ak Listar†. Céy na ñu ma bundxatale,
waaye Sang bee ma musal ci lépp! 12 Te
kat képp ku namma nekke ag njullite ci
yoonu Almasi Yeesu, dees na la bundx-
atal. 13 Waaye nit ñu bon ñi, ak maa-man
yi dañuy gën di bon rekk, di naxe tey nax
seen bopp.

14 Yaw nag saxal ci li nga jàng, muy
lu la wóor, nde xam nga ña nga tanqe.

* **2:19** 2.19 Seetal ci *Màndiŋ mi* 16.5. * **3:8** 3.8 Sànnes ak Sàmbres ay tur la yu Yawut yi baaxoo tudde luxuskati Misra, ya doon fexee joŋante ak Yonent Yàlla Musaa. † **3:11** 3.11 Ikoñum ak Listar ay dëkk ci diiwaanu Galasi lañu woon, fa Póol tàmbalee yenam, di waare xibaaru Almasi.

15 Bi ngay lu tuut nga dale xam Mbind
mu sell mi, te moo la mana may xel mu
la jëme ci mucc gi gëm Almasi Yeesu di
maye. 16 Mboolem Mbind mu sell mi la
Yàlla wal ag Noowam, ba mu am njariñal
jàngal nit ñi, femmu leen, jubbanti leen,
yar leen cig njub. 17 Su ko defee nitu Yàlla
ki mat sëkk te matley jumtukaay ngir jépp
jëf ju baax.

4

1 Kon nag dama lay dénk fi kanam
Yàlla ak Almasi Yeesu, miy àtteji ñiy dund
ak ñi dee, di la dénk ci darajay bésam
ba muy feeñ, ak ci darajay nguuram,
2 waareel kàddug Yàlla te taxaw ci temm,
su neexee ak su naqaree; di yedde, di
femmoo, di ñaaxe, tey saxoo muñ ci sam
njàngle. 3 Ndax kat ay jamonoo ngi ñëw,
nit ñi dootuñu xajoo àlluwa ju wér, waaye
seeni bëgg-bëggi bopp lañuy topp, bay
fortaatoo fu nekk, ay sëriñ yu leen di wax
lu leen neex. 4 Dëgg lañuy tanqamlu, lajj,
wuti léebi neen. 5 Waaye yaw, àndal ak sa
sago, ak diggante boo mana tollu, te ñeme
coono. Jàppal ci liggéeyub jottli xibaaru
jàmm bi, beyal sa waar ba mu mat sëkk.

6 Man nag, daanaka saraxu tuuru bu
sottiku laa ba noppi; sama waxtuw dem
dëgmal na. 7 Xare bu baax bi, xare naa
ko, rawante bi, sottal naa ko, ngëm gi ma
am, sàmm naa ko. 8 Léegi nag kaalag
njekk a may xaar, te Boroom bi, Àttekat
bu jub bi moo ma koy yool, keroog ca bés
ba, te du man rekk la koy yool, waaye
itam képp ku koy séentu te yàkkamti bés
ba muy feeñ.

Fii la Póol tëje ay dénkaaneem

9 Defal sa kem-kàttan, ba fekksi ma
nu mu gëna gaawe. 10 Ndax kat Demas,
àddinay tey la sopp ba tax mu wacc
ma, dem Tesalonig, te Kereseñsë dem
na diiwaanu Galasi, Tit dem diiwaanu
Dalmasi. 11 Luug rekk a des fi man.
Indaaleel Màrk, ndax amal na ma njariñ
ci liggéey bi. 12 Tisig nag laa yebal Efes.
13 Mbubb ma ma waccoon ak Karpus ca
Torowas, booy ñëw, indaaleel ma ko, ak
itam téere yi, rawatina téerey der yi.
14 Alegsàndar tëgg bi def na ma lu bon
lu réy, waaye Boroom bee koy fey jëfam.
15 Yaw itam, moytu ko bu baax, ndax moo
gàntal lool sunu àlluwa.
16 Keroog ba ma jëkkee di layool sama
bopp, kenn taxawuwma, ñépp a ma daw,
yàlla bu leen seen jëf topp. 17 Waaye
Boroom bee ma dimbali, dooleel ma, ngir
kàddu gi siiwe ci man, ba xeeti jaambur
yépp dégg ko, te Boroom bee ma musal
ci pàddum gaynde. 18 Boroom bee may
wallu ci jépp jëf ju bon, te moo may aar
ba tàbbal ma fa nguuram ga fa asamaan.
Daraja ñeel na ko, tey ak ëllëg ba fàww.
Amiin.

Póol tàggu na ñoom Timote

19 Nuyul ma Piriska* ak Akilas ak waa
kër Onesifor. 20 Eràst moom, Korent la
des, waaye Torofim, Mile laa ko bàyyi,
ndax daa woppoon. 21 Gaawala ñëw,
balaa seddub lolli di jam. Ab nuyoo ñeel
na la, tukkee ci Ëbulus ak Pudeñsë ak
Linus ak Këlójaa ak bokk yépp. 22 Yal na
Boroom bi wéttali sam xel. Aw yiw ñeel
na leen.

* **4:19** 4.19 Piriska mooy Pirsil ba tey. Seetal ci *Jëf ya* 8.2.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko
Tit

1 Ci Man Póol la bataaxal bii bawoo,
man jaamub Yàlla, biy ndawal Yeesu
Almasi, mu yebal ma, ngir ma dugal ñi
Yàlla tànn ci yoonu ngëm ak xam-xamu
dëgg, giy taxa jullite. 2 Ngëm googu,
ak xam-xam boobu, ñu ngi sukkandiku
ci yaakaar, ji nu am ci texe ba fàww,
te googu texe, Yàlla mi dul fen, moo ko
dige ba àddina sosoogul. 3 Waaye tey
bi mu jotee, Yàlla sunu Musalkat moo
feeñal kàddoom ci biir waare bi mu ma
dénk man, te moo ma digal ma xamle ko.
4 Bataaxal bi ñeel na Tit, sama doomu
yoon ci kaw ngëm gi nu bokk. Aw yiw
ak jàmm ñeel na la, bawoo fa Yàlla Baay
bi, ak Almasi Yeesu sunu Musalkat.

Póol sas na Tit ca réewum Keret

5 Li tax ma bàyyi la gannaaw ca
réewum Keret mooy nga mottli la desoon
ca liggéey ba, te nga tabb ay mag ñu jiite
mbooloo mi ci dëkk bu nekk, na ma la ko
sante woon, man ci sama bopp. 6 Ndegam
nit a nga ca seen biir ñoom, di ku mucc
sikk, te dencul lu wees jenn jabar, te ay
doomam di ay gëmkat ñu ñu tuddul ci
afal seen bakkan akug déggadi, nanga
tabb ku mel noonu. 7 Ndax kat, njiit li war
na di ku mucc sikk, gannaaw ab saytukatu
kër Yàlla la. Bumu di ku bew, mbaa ku
gaawa mer, mbaa ab màndikat, mbaa
bëggkatub xeex, mbaa wutkatub am-am
bu lewul. 8 Waaye war na di ku man gan,
ku xejjoo lu baax, jiital am xelam, jub, sell
te moom boppam. 9 Na jàpp bu dëgër ci
kàddu gu wóor gi, ni ñu ko ko jàngale,
ngir mu man di ñaaxe jooju àlluwa ju
wér, tey tiiñal weddikat yi.

Gëmkati Keret jar nañoo femmu

10 Ndax kat bare na ñu të, rawatina
ci tuubéen ñi bokk ci askanu yawut, ay
waxkati neen lañu, te ñooy yàq xeli nit
ñi. 11 Li war moo di tëj seen gémmiñ,
ndax këri lëmm lañuy tase àlluwa ju ñu
amul sañ-sañam, ngir di ko sàkkoo am-
am bu lewul. 12 Ma wax ko waru jenn
waay, ab waa Keret buy seen yonentu
bopp. Mu ne: «Waa Keret, ay fen-kati
neen, soxor niy rabi àll, fuqle, yaafus.»
13 Loolu mu leen seedeel mooy dëgg, te
moo tax nga war leena femmoo kàddu yu
dëgër, ngir seen ngëm tegu ci àlluwa ji
wér, 14 te baña topp léebi neen yu Yawut
yi, ak santaaney nit ñi dëddu liy dëgg.
15 Nit ñi set nag, seen lépp ay set, waaye ñi
boole sobewu ak gëmadi, seen dara setul,
seen xalaat ak seenum xel, ñooy bokk
sobewu. 16 Xam Yàlla lañuy woote, te
seeni jëf weddi Yàlla; nit ñu jara jéppi, ñu
déggadi lañu, te tëlee def lenn lu baax.

2

Àlluwa ju wér lii lay xamle

1 Yaw nag waareel li dëppook àlluwa
ji wér, 2 te mooy na mag ñi moom seen
bakkan, di ñu tedd, jiital seenum xel, te
pastéefu ci wàllu ngëm, ak cofeel, akug
muñ.

3 Naka noonu, jigéen ñu mag ñi itam,
nañu jëfe ni mu jekke ci ay nit ñu sell;
buñu yàq der, bu leen sàngara jiital, te
nañuy jàngle lu baax, 4 ngir tàggat jeeg
ju ndaw ji ci sopp seen jëkkër, sopp seeni
doom, 5 di ñu jiital seenum xel, set jikko,
di liggéey ca seeni kër, baax, nangul seen
jëkkër, ba kenn du baatal kàddug Yàlla.

6 Naka noonu, xale yu góor yi itam,
ñaaxleen ci jiital seenum xel. 7 Te nanga
doon, yaw ci sa bopp ab royukaay, ci lépp
ndax sa jëf ju baax, te nga boole ko ak
àlluwa ju dëggu te tedd, 8 ak kàddu gu
wér gu kenn dul mana weddi, ngir rusloo
ab noon bu amul lenn lu bon lu mu nu
baatale.

9 Jaam yi, nañu nangul seeni sang ci
lépp, di sàkku seen bànneexu sang, te
ñu bañ di tontoonte ak moom, 10 mbaa
di randal. Waaye nañu firndeel ne ñoo
yelloo kóolute gu mat sëkk, su ko defee
dinañu sagal ci lépp, àlluwa ji ñu jànge,
te muy ju Yàlla, sunu Musalkat.

11 Ndax yiwu Yàlla kat feeñ na, te looloo
indil ñépp ag mucc. 12 Yiw woowu moo

nu digal nu dëddu ñeme Yàlla, ak xem-
memtéefi àddina, te jiital sunum xel, di
jëfe njub, te nekke ag njullite ci àddinay
tey jii. 13 Loolu lees nu digal, li feek nu
ngi séentu yaakaaru mbég ma, keroog
bésu peeñum sunu màggaayu Yàlla, miy
Yeesu Almasi, Musalkat bi. 14 Moo maye
bakkanam ngir nun, moo nu jot, ba nu
mucc ci gépp njubadi, moo nu def askan
wu mu setalal boppam, séddoo nu, nuy
askan wu farlu ci jëf ju baax.

15 Googu kàddu ngay waaree, di dénkoo
ak di femmoo, te boole ci fulla ju mat
sëkk. Bu la kenn yab.

3

Ku gëm jëfe lu baax

1 Fàttli leen ne leen ñu nangul kilifay
nguur gi, ak boroom sañ-sañ yi, di dégg
ndigal, tey fàggu ngir jépp jëf ju baax.
2 Buñu yàq der te buñu bëggu ay, waaye
nañu di bëggkati jàmm, te nañuy jëfe
lewetaay gu mat sëkk, seen digg ak ñépp.

3 Ndax nun itam kat, ñu ñàkk xel
lanu woon te déggadi, ñu réer, tënku
ci lu doon ay xemmemtéef, ak bànneexi
bakkan, tey wéye def lu bon, ak
ñeetaane, ñu jara bañ te bañante ci sunu
biir. 4 Waaye ba Yàlla sunu Musalkat
feeñalee mbaaxam ak mbëggeelam ci
doom aadama, 5 ca la nu musal, te du
jenn jëfu njekk ju nu def, ba tax mu musal
nu, waaye ci yërmandeem la nu musale,
sang nu cangaay lu nu taxa judduwaat,
boole ci yeesale nu Noo gu Sell, 6 gi mu
nu awale ci Yeesu Almasi sunu Musalkat,
ba baawaanal ko ci sunu kaw. 7 Noonu
la nu Yàlla joxe àtteb ñu jub ci kaw aw
yiwam, ba nu mujj séddu ci texe gu sax
dàkk, ni nu ko séentoo.

8 Googu kàddu wóor na te damaa bëgg
nga sàmmoo dëggal loolu, ngir gëmkati
Yàlla yi saxoo def jëf ju baax. Loolu moo
baax te am njariñ ci nit ñi. 9 Waaye
ay werante, ak limi maam, aki xuloo,
aki jaayante xam-xam ci yoonu Musaa,
moytu ko, ndax loolu amul njariñ, amul
solo. 10 Ab féewalekat nag, yedd ko benn
yoon ba ñaareel bi yoon, doora daggook
moom, 11 te xam ne ku ni mel daa làggi
ci bàkkaaram, te moo daan boppam.

Póol tàggu na Tit

12 Gannaaw bu ma la yónnee Artemas
mbaa Tisig, defal loo man ba fekksi ma
Nikopolis, ndax fa laa fas yéenee lol-
likooji. 13 Naka Senas xamkatub yoon bi,
ak Apolos, fexe leena waajalal, ba duñu
ñàkk lenn lu ñu soxla ci seen yoon. 14 Na
sunuy ñoñ tàggatu ci jëf ju baax ju ñu
saxoo ba faj soxla yu taxaw, ngir ñu baña
ñàkk njariñ.
15 Mboolem ñi ma nekkal ñu ngi lay
nuyu. Nuyul nu sunuy soppe ci yoonu
ngëm wi nu bokk. Aw yiw ñeel na leen,
yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Filemon

[1] Ci man Póol, mi ñu tëj kaso ngir
Almasi Yeesu, ci man ak itam ci Timote
miy mbokkum gëmkat la bataaxal bii
bawoo, ñeel Filemon, sunu soppe bi bokk
ak nun liggéey bi. [2] Mu ñeel itam sunub
jigéen Afya, ak Arsipp sunu mbokkum
xarekat, ak mbooloom gëmkat miy dajee
sa kër. [3] Yeen la aw yiw ak jàmm ñeel,
bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu
Almasi.

Póol a ngi sant ci biir ñaan

[4] Sant sama Yàlla laa dëkke saa yu ma
la fàttlikoo ci samay ñaan, [5] ndax dégg
naa sa gëm Sang Yeesu, ak sa cofeel ci
mboolem ñu sell ñi. [6] Damay ñaan nag sa
ngëm, gi nu bokk amal la njariñal rààññee
mboolem ngëneel, yi nu am ci Almasi.
[7] Mbokk mi, mbégte mu réy, ak xel mu
dal laa am ci sa cofeel, ndax ni nga serale
xolu aji sell ñi.

Póol tinul na Onesim

[8] Lii nag sañoon naa la koo digal ci turu
Almasi, ndax mooy li la war, [9] waaye tinu
la ci ngir cofeel, mooy li ma taamu, man
Póol mu màggat mii, boole ci léegi tënku
biir kaso ndax Almasi Yeesu. [10] Damay
tinul Onesim, sama doomu tuubeen ji ma
tuubloo ba mu mel ni maa ko jur ci diir
bi ma nekke fii ci kaso bi. [11] Amalu la
woon njariñ* démb, waaye tey yaak man
la amal njariñ.

[12] Maa ngi koy yebal ngir mu dellu
fi yaw, te di kenn ci man. [13] Dama
koo bëggoona téye fi sama wet, ngir mu
taxawal la, di ma dimbali, li feek maa ngi
ci kaso bi ngir xibaaru jàmm bi. [14] Waaye
buggumaa def dara loo àndul, ngir mu
baña doon ndimbalu ñàkk pexe, xanaa
loo defe xol bu tàlli. [15] Jombul itam dees
koo tàggale ak yaw ab diir, ngir nga jotaat
ci moom ba fàww, [16] ba dootu doon sab
jaam, waaye day wees ab jaam, di mbokk,
di soppe, ma sopp ko lool, te nga war ma
koo gëna sopp, ngir jëmmu boppam, ak
Sang bi ngeen bokk.

[17] Ndegam nag sa waay nga ma def,
dalal ko ni su doon man. [18] Su la tooñee,
mbaa mu ameel la lenn, topp ma ko.
[19] Man Póol maay bind fii ci sama loxol
bopp: maay fey loolu, duma ci tuddaale
bor bi nga ma ameel, te muy sa njotug
bakkanu bopp! [20] Kon nag mbokk mi,
may ma googu njekk ngir Sang bi, te nga
seral sama xol ndax Almasi. [21] Wóor na
ma ci diggante bii may bind bataaxal bi,
ne dinga ma déggal, te xam naa ne dinga
def sax lu wees li may wax.

[22] Te itam nanga ma waajalaale ab dal,
ndax yaakaar naa ne dees na ma délloosi
fi yeen, ndax seen ñaan yu nangu.

[23] Epafras, mbokk mi ñu ma tëjandool
ndax Almasi Yeesu, mu ngi lay nuyu,
[24] mook Màrk ak Aristàrk ak Demas ak
Luug, bokk yi may liggéeyandool.

[25] Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi ànd
ak seenum xel.

* **1:11** 11 njariñ: ci làkku gereg turu Onesim mooy tekki «Ku am njariñ.»

Bataaxal bi jëm ca Yawut ya

Yàlla moo feeñ ci Doom ji

1 Bu yàgg la Yàlla waxoon ay yooni
yoon ak maam ya, ci waxin yu bare,
yonent yi jottli. 2 Ci fan yu mujj yii,
Doom ji la waxe ak nun, ki mu jagleel
lépp, ki mu sàkke àddina wërngal këpp.
3 Kooku mooy lerxat leeru Yàlla, te mooy
ki jëmmal nekkug Yàlla. Moo téyee lépp
kàddoom gu manoorewu. Gannaaw ba
mu setalee bàkkaar yi nag, fa ndijooru Aji
Màgg ji la toog, fa kawte ya, 4 te ni turam
wi mu séddoo gëna màgge turi malaaka
yi, ni lees ko yékkatee, ba mu gëna màgg
malaaka yi.

Doom jee gëna màgg malaaka yi

5 Ndax kat, ana kan ci malaaka yi la
Yàlla masa wax ne ko:
«Yaa di sama Doom,
bés niki tey, maa la jur*,»
ba neeti:
«Maay doon Baay ci moom,
muy Doom ci man†»?
6 Buy indiwaat taaw bi ci àddina nag, ci
la naan:
«Na ko malaakay Yàlla yépp sujjóotal.»
7 Malaaka yi la Yàlla wax ci ñoom ne:
«Moo def ay malaakaam diy ngelaw,
jawriñam ñooñu la def tàkk-tàkki sawara‡.»
8 Waaye Doom ji la Yàlla ne:
«Yàlla, sab jal tey la ak ëllëg ba fàww,
te sa yetu nguur njub lay doon.
9 Yaa safoo njubte, seexlu njubadi,
moo tax yaw Yàlla, sa Yàlla diwe la diwu mbég,
nga tiim say moroom§.»
10 Mu neeti:
«Yaw Sang bi, yaa sos àddina ca njàlbéen,
te asamaan yi, sa liggéeyu loxoo.
11 Yooyu day réer,
waaye yaw yaay des,
lépp ay ràpp ni ay yére.
12 Yaa leen di taxañ ni malaan,
ni yére di soppikoo it lañuy soppikoo,
te yaw, ngay kenn ki,
say at du jeex*.»
13 Ana kan ci malaaka yi la mas ne:
«Toogeel sama ndijoor,
ba ma def say noon, say dëggastal†»?
14 Xanaa malaaka yépp duñu ay ngelaw
yu ñu sas ab liggéey, yebal leen ngir ñu
taxawu ñi wara jagoo ag mucc?

2

Nanu teewlu pexem mucc mi Yàlla waajal

1 Moo tax nu wara yokka teewlu kàddu
yi nu dégg, bala noo lajj, taañaañal.
2 Gannaaw nag kàddug Yàlla ga jibe woon
ci gémmiñu malaaka yi, mujj na di lu wér
péŋŋ, te képp ku ko masa xëtt, mbaa
mu déggadi ko, jot nga añ bi war ci
sag tooñ, 3 ana kon nun ci sunu bopp,
nan lanuy rëcce mbugal, su nu sàgganee
pexem mucc mu réy mii Sang bi jëkkoona
biral, te ñi ko dégg dëggalal nu ko? 4 Te
Yàlla moo doon dëggale seedey ñooñu,
ay firnde aki kéemaan, ak wépp xeeti
kawtéef, ak ay mayi Noo gu Sell gi, may
yi mu séddalee ni mu ko soobe.

Yeesu moo rammu jaam ñi

5 Ndax kat du ci kilifteefu malaaka
yi la Yàlla teg àddinay ëllëg ji nuy
wax, 6 waaye am na ku yékkatee bérab,
kàddug seede, ne:
«Ana luy nit ba nga di ko faale?
Ana luy doom aadama, ba nga di ko yég?
7 Yaa ko def mu gëna suufe as lëf malaaka yi,
yaa ko kaalaa teraanga ak daraja,
8 yaa teg lépp ci kilifteefam, ci suufu ndëggul tànkam*.»
Ba Yàlla tegee lépp ci kilifteefam it,
bàyyiwul dara lu mu tegul ci kilifteefam.
Dëgg la, fii nu tollu gisagunu ne lépp a
ngi ci kilifteefam, 9 Yeesu mi ñu def mu
gëna suufe as lëf malaaka yi, moom lanu
gis deeyam gi mu dee tax mu jagoo kaalag

* **1:5** 1.5 Seetal ci *Sabóor* 2.7. † **1:5** 1.5 Seetal ci *2.Samiyel* 7.14. ‡ **1:7** 1.7 Seetal ci *Sabóor* 104.4. § **1:9** 1.8-9 Seetal ci *Sabóor* 45.7-8. * **1:12** 1.12 Seetal ci *Sabóor* 102.26-28. † **1:13** 1.13 Seetal ci *Sabóor* 110.1. * **2:8** 2.8 Seetal ci *Sabóor* 8.5-7.

teraanga. Noonu la deeyale ñépp ci kaw
yiwu Yàlla.
10 Ndax kat Yàlla mi lépp lu sàkke ñeel,
te lépp sàkkoo ci moom, moo nammoona
wommat gone yu bare ba sédd leen
daraja. Moo tax muy lu jaadu, mu sottale
matug Yeesu ay coono, ndax Yeesu moo
xàllal gone yooyu yoonu mucc. 11 Yeesu
miy sellal nit ñi, moom ak ñi muy sellal,
ñoo bokk lenqe, te moo tax Yeesu rusu
leena wooye ay bokk. 12 Mu ne:
«Maay biralal saw tur samay bokk,
maa lay kañe fi digg mbooloo mi†.»
13 Mu waxaat ne:
«Man maay am kóolute ci moom.»
Dellooti ne:
«Maa ngi nii, maak gone yi ma Yàlla jox‡.»
14 Gone yooyu nag, bindeefi suux ak
deret lañu bokk doon, ñoom ñépp. Moo
tax Yeesu itam dikk bokk ak ñoom woowu
nekkin, ngir mana dee ba def deewug
boppam pexe mi mu neenale ka yoroon
dooley ndee, te mooy Seytaane. 15 Noonu
la goreele mboolem ñi seenug ragala
dee tënkoon cig njaam, seen giiru dund.
16 Ndax kat du ay malaaka la Yeesu
xettlisi, waaye askanu Ibraayma la xet-
tlisi. 17 Moo tax fàww mu niru woon
ay bokkam ci bépp fànn. Su ko defee
mu mana doon seen sarxalkat bu mag bu
am yërmande te wóor fa kanam Yàlla,
ngir mana defal askan wi seen njotlaayal
bakkan. 18 Coonoy nattu bi mu dékku nag
tax na mu mana wallu ñi ci nattu.

3

Doom jee gëna màgg Musaa

1 Kon nag bokk yu sell yi, yeen ñi bokk
ci wooteb asamaan, ràññeeleen Yeesu,
ndaw li, sarxalkat bu mag bi ci yoon wi
nu gëm. 2 Ku wóor la woon, ñeel ki
ko tabb, noonee Musaa wóore woon ci
mboolem waa kër Yàlla. 3 Waaye ni ab
tabaxkat ëppe teddnga kër ga muy tabax,
ni la Yeesu yelloo daraja ju ëpp ja Musaa
yelloo woon. 4 Ndax kër gu nekk am na
ku ko tabax, waaye ki tabax lépp mooy
Yàlla. 5 Musaa déy «jawriñ bu wóor la
woon ci biir mboolem waa kër Yàlla*,» di
seedeel Yàlla kàddu ya ñu fa wara wax.
6 Almasi nag mooy Doom ju wóor ji jiite
kër Yàlla, te nun nooy këram, ndegam
kay nu ngi wéye aw fit, ak yaakaar ji nuy
puukarewoo.

Almasi moo jara déggal

7 Kon nag ni ko Noo gu Sell gi waxe:
«Bésub tey jii bu ngeen déggee baatam,
8 buleen të na woon ca fippu ga,
keroog bésub seetlu Yàlla, ba ca màndiŋ
ma†,»
9 «fa ma seeni maam doon seetloo, di ma
diiŋat,
te gisoon samay jaloore,
10 diiru ñeent fukki at.
Moo tax ma mere googu maas, ba ne:
“Seen xol a dëkke lajj,
te nanguwuñoo xam samay yoon.”
11 Moo ma taxa giñe sama biir mer, ne:
“Duñu tàbbi mukk ci samag noflaay‡.”»
12 Bokk yi, wattuleen bala kenn ci yeena
am xolub gëmadi bu bon bu koy xiir ci
dëddu Yàlla jiy dund. 13 Waaye bés bu
nekk deeleen soññante li feek muy bésub
tey agum, bala bàkkaar a nax kenn ci
yeen, ba mu mujj dërkiis. 14 Ndax kat
noo di àndandooy Almasi, ndegam wéye
nanoo ŋoy bu dëgër ci sunu kóolute ga
nu doore, ba kera muj ga. 15 Waxees na
ne:
«Bésub tey jii bu ngeen déggee baatam,
buleen të na woon ca fippu ga§.»
16 Ana ñan ñoo déggoon te teewuleena
fippu? Xanaa du mboolem ña génne
woon Misra ci njiital Musaa? 17 Ana
ñan la Yàlla mere lu mat ñeent fukki
at? Xanaa du mboolem ña bàkkaaroon
te seeni néew mujj tëdd ca màndiŋ ma?
18 Te it ana ñan ñu moy ña déggadi woon,
la Yàlla giñaloon ne duñu tàbbi mukk
ci noflaayam? 19 Kon nu gis ne seen
gëmadee tax manuñu ca woona tàbbi.

† **2:12** 2.12 Seetal ci *Sabóor* 22.23. ‡ **2:13** 2.13 Seetal ci *Esayi* 8.17-18. * **3:5** 3.5 Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.7. † **3:8** 3.8 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7. ‡ **3:11** 3.7-11 Seetal ci *Sabóor* 95.7-11. noflaay: Yàlla moo digoon bànni Israyil ag noflaay, te mooy jàmm ju mu leen digoon ne dinañu ko dëkke biir Kanaan, gannaaw bu ñu fa duggee. Waaye ñi déggal Yeesu Almasi, ñoo jagoo teeweji jataayu Yàlla, te loolu mooy doon seen noflaay. § **3:15** 3.15 Seetal ci *Sabóor* 95.7-8.

4

1 Kon nag gannaaw digeb tàbbi ci
noflaayal Yàlla mu ngi sax ba tey, nanu
ragal kenn ci yeen taxawe melokaanu ku
ca jotul. 2 Ndax kat ni ñu nu àggee
xibaaru jàmm bi, noonu lees leen ko
àggee, waaye kàddu ga ñu dégg moo
leen jariñul dara, ndax ña ko dégg ñoo ko
déggewul ngëm. 3 Nun ñi gëm doŋŋ nooy
tàbbi ci noflaayam, noonu mu ko waxe,
ne:

«Maa giñe sama biir mer, ne:
“Duñu tàbbi mukk ci samag noflaay*.” »

Ndaxam ca cosaanu àddina la liggéeyi
Yàlla sotti woon ba noppi, 4 nde waxees
na lu jëm ci bésub juróom ñaareel ba, ne:

«Bésub juróom ñaareel ba nag, Yàlla dal-lu
ci mboolem liggéeyam†.»

5 Te moo wax itam ci lii nu jëkka jukki,
ne:

«Duñu tàbbi mukk ci samag noflaay.»

6 Kon nag am na ñenn ñu ci wara tàbbi
ba tey. Te ñi ñu jëkkoona àgge xibaaru
jàmm bi, tàbbiwuñu ca ndax seenug
déggadi. 7 Looloo waral Yàlla jàppaat
beneen bés bees di tàbbee ci noflaayam,
bés bu mu tudde «tey jii», te mooy ba
mu waxee lu yàgga yàgg, gannaaw gi,
ci gémmiñug Daawuda, kàddu gii ñu jota
jukki:

«Bésub tey jii bu ngeen déggee baatub Yàlla,
buleen të.»

8 Su leen Yosuwe tàbbaloon ca googa
noflaay, kon gannaaw gi Yàlla du wax
lu jëm ci beneen bés. 9 Kon des na ba
tey noflaayu bésub juróom ñaareel bu ñu
waajalal ñoñu Yàlla. 10 Ndax ku tàbbi ci
noflaayu Yàlla kat, na Yàlla dal-loo woon
ca ay liggéeyam, ni ngay dal-loo ci say
liggéey. 11 Nanu def sunu kem-kàttan
boog, ngir tàbbi ci googu noflaay, bala
kenn a daanu ndax déggadi gu mel ni gu
maam ya. 12 Kàddug Yàlla de luy dund la,
ànd ak doole, te moo gëna ñaw saamaru
ñaari ñawka bu gëna ñaw. Day sar ba
fa xel akug noo digaloo, ba fa yax ak yuq
dajee, te man naa càmbar ay xalaat ak
mébéti xol. 13 Te it amul mbindeef mu
làqu fi kanam Yàlla. Lépp a ne duŋŋ, ne
fàŋŋ, muy gis, te moom lanuy waxal bés-
pénc.

Yeesu mooy sarxalkat bu mag bi

14 Gannaaw nag am nanu kilifag sarx-
alkat bu mag bu jàll ba biir asamaan, te
mooy Yeesu Doomu Yàlla, nanu ŋoy ci
yoonu ngëm wi. 15 Ndax sarxalkat bu mag
bi nu am du ku tëlee yég sunuy néew
doole, waaye ni nun rekk lees ko nattoo
wet gu nekk, te taxul mu bàkkaar. 16 Kon
nag nanu ñemee dikk ba ca ngàngunem
yiw ma, ndax nu jot yërmande te dajeek
aw yiw wu nu wallu fu nu ko soxlaa.

5

1 Bépp sarxalkat bu mag nag, ci biir
nit ñi lees ko jële, fal ko ngir nit ñi, ci
seen diggante ak Yàlla, muy jébbale ay
jooxe ak saraxi jur ngir seeni bàkkaar.
2 Dina mana sédd cér ñi xamul ak ñi moy
ndax moom ci boppam ci ag néew doole
la tënku. 3 Néew doole googu moo tax mu
wara joxeel boppam, tey joxeel askan wi
ay sarax, ngir seeni bàkkaar.
4 Te it kenn jagoowul boppam teraangay
carxal, ndare du Yàllaa ko ci woo, na
woon ca Aaróona. 5 Noonu la woon itam
ci Almasi. Tegoowul boppam darajay
doon sarxalkat bu mag, waaye Yàllaa ko
ne:

«Yaa di sama Doom,
bés niki tey maa la jur*.»

6 Noonu it la waxe feneen, ne:

«Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkisedeg†.»

7 Fan yi Almasi dee dund dundu nitu
suuxu neen, ay ñaan aki dagaan yu ànd
aki yuux aki jooy la daan yékkati jëme fa
ki ko mana wallu ba du dee, te nangule
na it, ndax na mu ragale woon Yàlla.
8 Li muy Doom lépp, terewu koo tàggatu
ci dégg ndigal, ndax coono yi mu daj.
9 Noonu lees matale Almasi sëkk, ba mu
doon cosaanu mucc gu dul jeex, ñeel
mboolem ñi ko déggal. 10 Ci biir loolu

* **4:3** 4.3 Seetal ci *Sabóor* 95.11. † **4:4** 4.4 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.2. * **5:5** 5.5 Seetal ci *Sabóor* 2.7. † **5:6** 5.6 Melkisedeg: buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat. Seetal ci *Sabóor* 110.4.

Yàlla tudde ko sarxalkat bu mag, bi topp
dayob Melkisedeg.

Nanu jëm kanam

11 Moomu mbir nag bare na lu nu ciy
wax, waaye tekki ko mooy jafe ndax seen
déggin wu diib. 12 Ndax kat nëgëni tey
waroon na leena fekk diy sëriñ, waaye
aajowoo ngeen ba tey ku leen jàngal
ndoortel waxi Yàlla. Nàmp um soow
ngeen mujj aajowoo, ndax ñàkka àttan
ñam wu dëgër. 13 Képp ku tollu ci nàmp
um soow nag, tuut-tànk nga, doo mana
xam dara ci kàddug njub. 14 Mag ñi kay
ñoo yelloo ñam wu dëgër, ñoo tàmma
jëfoo seenum xel, ngir ràññee lu baax ak
lu bon.

6

1 Kon nag nanu jóge ci ndoortel àlluway
Almasi, daldi jàll jëm ci njàngum mag, te
ñu baña lalaat kenu gi. Kenu gi mooy gëm
Yàlla gannaaw tuubeel gi war ci jëf ju bon
ji nit kiy def te muy jëfi ndee. 2 Kenu gi
mooy itam njànglem xeeti njàpp, ak ñaan
gu ànd ak tegeb loxo, ak mbirum ndee-
ndekki, ak àtteb bés-pénc biy sax dàkk.
3 Nanu jëm kanam, te moom lanuy def,
ndegam soob na Yàlla.

4 Ñi ñu xasa leeral nag, te ñu jota mos
may gu bawoo asamaan, séddu ci Noo gu
Sell gi, deesu leen mana defal dara. 5 Ñoo
mos kàddug Yàlla gu baax gi, ak manoore
yu jamono jiy ñëw, 6 ba noppi xàcci. Kon
deesu leen wañña, ngir ñuy tuubati, nde
ñoo daajaatal seen bopp Doomu Yàlla ji ci
bant, teg ko toroxte ju ne fàŋŋ.

7 Ndax suuf kat, su naanee ndox mu
mu tawlu ay yoon, ba meññal ñi ñu koy
beyal, gàncax gu leen jariñ, soosa suuf
dina séddu ci barke bu bawoo fa Yàlla.
8 Waaye su meññee ay dég aki xaaxaam,
amul njariñ, alkuteem lees di tudd léegi,
te lakk lay mujje.

9 Waaye nag soppe yi, nii nuy waxe ak
yeen teewul nu di leen yaakaare ci lu
wér, li leen gëna amal njariñ, te bokk ci
seenug mucc. 10 Yàlla ñàkkul worma bay
fàtte seen liggéey, ak cofeel gi ngeen sopp
turam, te firndeele ko ni ngeen taxawoo
ñu sell ñi, démb ak tey. 11 Waaye danoo
bëgg kenn ku nekk ci yeen wéye genn
farlute googu ngeen nekke, ba kera muj
ga, ngir seen yaakaar sotti ba mat sëkk.
12 Su ko defee dungeen yàccaaral, waaye
dangeen di roy ci ñi gëm te muñ, ba jagoo
digey Yàlla.

Digeb Yàlla du jaas

13 Mu mel ni Ibraayma, ba Yàlla di digoo
ak moom, Yàlla manul woona giñe ku sut
Yàlla. Moo tax mu giñal ko ci boppam,
14 ne ko: «Maa lay barkeela barkeel déy,
ful laa ful*.» 15 Noonu la Ibraayma muñe,
ba kera mu jote ca dige ba.

16 Nit nag, ku ko sut lay giñe, ngir dogal
kàddu, ba teesal wépp werante. 17 Yàllaa
bëggoona firndeel nu mu gëna leere ñeel
ñi moom dige bi, ne ab dogalam du
tebbiku mukk. Moo tax mu dogale ngiñ
ab digeem. 18 Ñaar yooyu du tebbiku
ndax Yàlla du fen, te nun ñi daw làqusi
ci moom, ci lanu ame ndëgërlaay lu réy
lu nu ŋoye ci yaakaar ji ci sunu kanam.
19 Yaakaar jooju lanu am, mu mel ni
diigalub gaal, diigal bu dëgër te wóor,
ñeel sunu xol, te yaakaar jooju mooy bëtt
rido ba, ba jàll ca néegu biir bu Yàlla ba.
20 Fa la ndaw li nu jiitu dugg ngir nun, te
kookooy Yeesu mi ñu fal sarxalkat bu mag
ba fàww, mu topp dayob Melkisedeg.

7

Melkisedeg moo sut Ibraayma ak Aaróona

1 Melkisedeg moomu doon buurub
Salem te nekkoon sarxalkatub Yàlla Aji
Kawe ji, ba Ibraayma délsee jóge xareem
baak buur ya mu duma, kooku moo ko
gatandu woon, ñaanal ko*. 2 Moom la
Ibraayma jox fukkeelu cérub mboolem
cëxëtoo ma. Ni ñu jëkka dégge aw
turam Melkisedeg, ci tekki, mooy «buur
bu jub». Bu loolu weesee itam moom
mooy buurub Salem, muy «buuru jàmm».
3 Melkisedeg nag du baay, du ndey, du
askanu maam wees ko xamal. Du ndoor-
tel gane àddina, du njeextel dund wees

* **6:14** 6.14 Seetal ci *Njàlbéen ga* 22.17. * **7:1** 7.1 Seetal ci *Njàlbéen ga* 14.17-20.

ko xamal. Dees koo def mu niru Doomu
Yàlla, te saxoo di ab sarxalkat ba fàww.
4 Seetleen ni mu ràññikoo, moom la
Ibraayma maamu cosaan ma ci boppam
jébbal fukkeelu cérub cëxëtoo ma! 5 Te
sarxalkat yi bokk ci giirug Lewi[†] ni ko
yoon wi tërale, ñoom lañu sant ñu nangu
céri fukkeeli alali askan wiy seeni bokk,
te soqikoo ñoom itam ci geñog Ibraayma.
6 Waaye Melkisedeg mi ñu askanalewul
giirug Lewi, ci Ibraayma la nangoo cérub
fukkeel. Te it moo ñaanal barke Ibraayma
mi jagoo digey Yàlla. 7 Te amul benn
werante ne ki féete suuf, moom la ki
féete kaw di ñaanal barke. 8 Kon ci gii
wet ay nit ñuy dee doŋŋ ñooy nangu
ay céri fukkeel, ca gee wet nag ku ñu
seedeel ne mu ngi dund ba tey moo
jagoo cérub fukkeel. 9 Léegi nag ci
waxin, Lewi miy nangu cérub fukkeel,
moo génne cérub fukkeel bu mu feye ci
loxol Ibraayma. 10 Ndax ba Melkisedeg di
gatandu Ibraayma, Lewi ma nga woon ca
geñog Ibraayma maamam.

Melkisedeg misaal na Almasi

11 Kon liggéeyu carxal gu Leween, ñi
yoroon yoonu Musaa, wi ñu dénkoon
bànni Israyil, su doon liggéey buy taxa
mat sëkk, ndax dees na soxlaati beneen
sarxalkat bu jóg topp dayob Melkisedeg,
te toppul dayob Aaróona? 12 Carxal gi
nag su soppikoo, fàww yoon wi itam
soppiku, ànd ak moom. 13 Ki kàddu yii
jëm ci moom, fa mu bokk, geneen giir
la, te kenn ci giiram masu cee liggéeye
ca sarxalukaay ba. 14 Li wér te wóor it
moo di sunu Sang ci Yuda la soqikoo, te
googu giir, Musaa waxu ci lenn lu jëm
ci sarxalkat yi. 15 Mbir mi gëna leerati
gannaaw ba beneen sarxalkat feeñee te
mel ni Melkisedeg. 16 Te kooku, du
santaaneb ndonol deret bu mu wàccool
moo ko taxa doon ab sarxalkat, waaye
manoorey dundam gu amul àpp moo ko
def ab sarxalkat. 17 Ndax kat, gii kàddu,
seedeelees na ko ko:
«Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkisedeg.»
18 Kon ci genn wet, santaane ba woon,
moom lañu neenal, ndax matadig san-
taane ba, ak ñàkka jariñeem, 19 ndax
yoonu Musaa sottalul dara ba mu mat
sëkk. Ci geneen wet, yaakaar ju gën moo
nuyoo, di yoon wu nuy jaare ba àgg fa
Yàlla.
20 Te it palug sarxalkat bii ñàkkula ànd
ak ngiñ, nde sarxalkat yee, ñoom lees
daan fal pal gu àndul ak ngiñ. 21 Waaye
Yeesu mii la ag palam ànd ak ngiñ lu jibe
ca ka ko wax ne ko:
«Boroom bee ko giñ
te du dellu gannaaw:
"Yaa dib sarxalkat ba fàww."»
22 Ci kaw ngiñ lu réy loolu la Yeesu nekke
ki wérale jëmmam, ne kóllëre gu gën
taxaw na.
23 Ñi ñu masa fal sarxalkat nag bare
nañu, te tëlee wéye fàww seen sas
moo tax, gannaaw ñoom ñépp ay dee.
24 Waaye Yeesu mi sax ba fàww, moo
sasoo carxal gu sax dàkk. 25 Looloo waral
mu mana musal mucc gu mat sëkk, ñiy
awe fi moom, dikk fa Yàlla, ndax mooy
dund ba fàww, ngir di leen tinul.
26 Boobu sarxalkat bu mag lanu
soxla; moo sell, mucc sikk, mucc sobe,
moom lañu teqale ak bàkkaarkat yi, te
moom lañu kaweel ba fa tiim asamaan.
27 Bokkul ak yeneen sarxalkat yu mag
yi; soxlawula jiital bés bu nekk, saraxi
jur ngir bàkkaari boppam, door cee teg
ay sarax ngir bàkkaari askan wi. Benn
yoon la Yeesu sarxal, mu doy, te mooy ba
mu sarxee boppam. 28 Ndax kat yoonu
Musaa, ay nit ak seenug néew doole la fal
ay sarxalkat yu mag. Waaye kàddug ngiñ
li topp ci yoon wi, moo fal sarxalkat bu
mag, Doom ji ñu matal sëkk ba fàww.

8

Kóllëre gi gën la Yeesu Sarxalkat bi indi

1 Kàddu yii nu wax nag, lii moo di ponk
bi: boobu sarxalkat bu mag lanu am, mu
tooge ndijooru ngànguney ku Màgg ka fa
asamaan. 2 Mooy liggéeye kër gu sell ga,
ca biir xaymab jaamookaay bu dëggu, ba
Boroom bi samp, te nit sampu ko.

[†] 7:5 7.5 Lewi mooy maamu Aaróona ak Musaa.

3 Gannaaw nag ab sarxalkat bu mag
bu mu mana doon, dees koo fal, ngir
muy jébbale ay jooxe ak saraxi jur, kon
fàww sarxalkat bu mag bii itam am lu
mu sarxe. 4 Bu doon ci àddina, du nekk
sax ab sarxalkat, gannaaw ay sarxalkat
a ngi fi, di jébbale ay sarax, ni ko
yoonu Musaa laaje. 5 Sarxalkat yooyu,
jaamookaay bi ñuy liggéeye, ab misaal la,
takkndeeru yëf yu dëggu ya fa asamaan
la. Ndax ba Musaa di waaja yékkati
xaymab jaamookaay ba, noonu lees ko
artoo woon ne ko: «Nanga xool te def
lépp, mu dëppook misaal mi ñu la won
ci kaw tund wi*.» 6 Waaye tey la Yeesu jot
ci liggéeyu carxal gu sut gu jëkk ga fuuf,
te kóllëre gi mu fas diggante Yàlla ak nit
ñi, noonu la gëne gu jëkk ga; dige yi lal
kóllëre gu yees gii it, noonu la gëne dige
ya laloon gu jëkk ga.

7 Bu kóllëre gu jëkk ga muccoon sikk
nag, deesul soxlaa xajal geneen. 8 Waaye
Yàllaa sikk bànni Israyil, ba mu nee:

«Ay fan a ngii di ñëw, la Boroom bi wax,
mu ne maay fas ak kër Israyil ak kër Yuda,
kóllëre gu yees
gu bokkewul ak ga ma séqoon ak seeni maam,
9 ba ma leen jàppee ci loxo,
génne leen réewum Misra.
Gannaaw ñoo sàmmul sama kóllëre nag,
man it geesuwuma leen,
la Boroom bi wax.
10 «Lii nag moo di kóllëre gi may fas
ak kër Israyil, gannaaw yooyu fan,
la Boroom bi wax, mu ne:
Maay yeb sama ndigali yoon ci seenum xel,
ci seen xol laa koy ñaas.
Maay doon seen Yàlla,
ñoom ñu doon sama ñoñ.
11 Kenn dootu soxlaa jàngal moroomam,
mbaa mbokkam, naan ko: “Ràññeel Boroom bi!”
Ndax ñoom ñépp a may ràññee,
ki gëna tuut ba ci ki gëna mag.
12 Maa leen di jéggal seeni njubadi,
te seeni bàkkaar, duma ci bàyyeeti xel†.»

13 Bu Yàlla wooyee kóllëre gii gu yees
nag, daa fekk mu wonnil gu jëkk ga. Lu
wonni te di lu yàgg nag, mu ngi ci tànki
wees.

9

Yoonu Musaa sàrtaloon na nu ñuy jaamoo Yàlla

1 Kóllëre gu jëkk ga amoon na moom
itam, ay ndigalam yu jëm ci ni ñu wara
jaamoo Yàlla, ak bérabam bu sell bi fi
kaw suuf. 2 Xaymab jaamookaay ba ñu
sàkkoon ñaari néeg la woon. Bu jëkk
ba, ca la tegukaayu làmp ba nekkoon, ak
taabal ja, ak mburum teewal ma. Moo
doon bérab bu sell ba. 3 Néeg ba ca
wàllaa ñaareelu rido ba, moom lañu
daan wooye bérab bu sell baa sell. 4 Ca la
sarxalukaayu wurus ba ñuy taal cuuraay
bokkoon, gaalu kóllëre ga nekk moom
doŋŋ ca biir néeg bu sell baa sell, ñu xoob
ko wurus ba mu daj. Gaal ga moo yeboon
njaqal wurus la defoon ñam wa ñuy wax
mànn, ak yetu Aaróona wa jebbi woon,
ak àlluway kóllëre ga. 5 Ca kaw gaal ga
la ñaari jëmmi malaakay serub nekkoon,
di tegtale leeru Yàlla, seeni laaf keppaaral
kubeer ga ñuy amale ag njotlaay. Waaye
yooyu dunu ko mana daldi faramfàcce
léegi.

6 Ba ñu waajalee noonu yooyii ba mu
jekk, sarxalkat yaa daan dugg saa su nekk
ca néeg bu jëkk ba, di def seen liggéey.
7 Waaye ñaareelu néeg ba, sarxalkat bu
mag ba doŋŋ moo ca daan dugg, benn
yoon cim at, te du ñàkka duggaale deret
ju muy jooxe ngir boppam, ak itam ngir
bàkkaar yi askan wi def te du ag teyeef.
8 Noonu la Noo gu Sell gi firndeele ne yoon
wu maye dugg ca bérab bu sell baa sell
feeñagul woon, te fekk néeg bu jëkk ba
di taxaw ba tey. 9 Loolu misaal la, ñeel
jamonoy tey, di firndeel ne jooxe yi ak
saraxi jur yi ñu daan jébbale manuñoo
dindi yaraangeg jaamukatub Yàlla bi, ba
mu set wecc. 10 Sarax yooyu, ci aw ñam
ak ag naan, ak xeeti njàpp doŋŋ la jëm,
lépp yittewoo yaramu suuxu neen, te di
ndigal yu leen waroon ba keroog bésub
coppite taxaw.

* **8:5** 8.5 Seetal ci *Mucc ga* 25.40. † **8:12** 8.12 Seetal ci Yeremi 31.31-34.

Almasi moo far bàkkaar, fas köllëre gu bees.

11 Almasi nag moo dikk tey, di sarxalkat
bu mag, bi yor xéewal yi teew ba noppi.
Moo dugg ca biir xayma ba gëna màgg
te mat sëkk, xayma bu loxol nit deful, te
loolu mooy xayma ba bokkul ci càkkéefug
àddina sii. 12 Du deretu sikket mbaa
yëkk la duggaale, waaye deretu boppam
la dugge benn yoon ba fàww ca bérab bu
sell baa sell, te moom la amale njotlaay
gu sax dàkk. 13 Ndegam deretu sikket
ak yëkk, ak nag wu jigéen wu ñu lakk,
ngir suy dóom ba nit ku sobewu, yooyu
lees daan sellale nit ñi, ngir seen cetug
yaramu suuxu neen, 14 te Almasi di ki def
boppam sarax bu mucc sikk ñeel Yàlla, ci
dooley Noo gu Sell gi, kon nag ñaata yoon
la deretu Almasi gëna mana setal sunu
yaraange ji sababoo ci sunu jëf ju bon ju
jëme ci ndee, ba nu mana jaamu Yàlla jiy
dund! 15 Looloo tax Yeesu di defarekat bi
fas köllëre gu bees, ngir ñi ñu woo mana
jot ci muur gu sax dàkk gi ñu leen dig.
Deeyam gi mu dee, moom la leen jote ci
bàkkaar yi ñu xëtte köllëre gu jëkk ga.

16 Kayitu ndono nag fu mu teew, fàww
joxees fa firndey deewug ka donale,
17 ndax kayitu ndono du wér lu moy
gannaaw bu nit ka deeyee. Du jàppandi
mukk li feek ki donalee ngi dund.
18 Looloo waral it köllëre[*] gu jëkk ga
ci boppam, dooreesu ko woon te deret
tuuruwul. 19 Keroog ba Musaa biralalee
bànni Israyil gépp mboolem santaane, na
ko yoon wi laaje, ba mu noppee, deretu
wëllu la jël, ak ju sikket, akum ndox, ak
caru garabu isob bu mu laxas kawaru xar
mu xonq. Mu capp ko ca deret ja, wis-
wisal ca kaw téereb yoon wa, ak mbooloo
mépp. 20 Mu ne: «Lii mooy deretu köllëre
gi Yàlla fas ak yeen[†].» 21 Xayma ba, ak
mboolem ndabi carxal ya it, noonu la wis-
wisale ca kaw. 22 Ndax ci yoonu Musaa
sax, deret lees di setale daanaka lépp, te
bu deret tuuruwul, njéggal amul.

23 Jumtukaay yooyi di ay misaali yëf ya
fa asamaan, yooyu sarax lees ko waroona
setale. Kon yëfi asamaan ya ci boppam,
sarax yu ko gën lees ko wara setale.
24 Ndax bérab yu sell yu nit tabax, te muy
royaalub bérab bu dëggu ba doŋŋ, du
ci la Almasi dugg. Waaye biir asamaan
ci boppam la dugg ngir teewal nu tey,
fa kanam Yàlla. 25 Duggul biir asamaan
it ngir di sarxe ak a sarxewaat boppam,
noonee sarxalkat bu mag ba daan dugge
at mu nekk fu sell faa sell, yóbbaale
deret ju dul josam. 26 Lu ko moy ca
njàlbéenu àddina lay dale sonn ay yooni
yoon. Waaye tey ci mujug jamono yi la
feeñ benn yoon doŋŋ, ba sarxe boppam,
ngir far bàkkaar. 27 Kon ni ab dogal sédde
nit ñi benn yoon doŋŋ bu ñuy dee, seenub
àtte topp ci, 28 noonu itam la Almasi
doone ab sarax benn yoon, ngir gàddu
bàkkaaru nit ñu bare, te dina teewsiwaat,
ci yoon wu joteetul dara ak bàkkaar, ngir
indil ñi koy séentu seenug mucc.

10

1 Yoonu Musaa takkndeeru xéewal yiy
ñëw doŋŋ a ci nekk, waaye xéewal ya ci
seen bopp nekku ci. Looloo tax sarax yi
yoon wi laaj ñu war koo saxoo jébbale
at mu nekk, manula setal mukk wecc
ñiy jaamusi. 2 Su sarax yi taxoona set
wecc, deesu ko dakkal? Bu ca jaamukati
Yàlla yi doon sete wecc benn yoon kay,
xanaa dootuñu am yaraangey bàkkaar!
3 Sarax yooyu ay bàkkaar lay fàttlee at
mu jot, 4 ndax deretu yëkk, ak ju sikket
kat manula far ay bàkkaar.

5 Moo tax ba Almasiy dikk ci àddina la
wax ne:
«Saraxug jur aki jooxe, taamuwuloo ko,
waaye aw yaram nga ma waajalal.
6 Saraxi dóomal ak saraxi póotum
bàkkaar,
safoowuloo ci dara.
7 Ca laa ne: “Maa dikk nii,
te téereb yoon wi indi na li ñu bind ci
man,
maa defsi sa coobare, yaw Yàlla[*].”»
8 Dafa jëkk ne: «Saraxi jur aki jooxe,
saraxi dóomal ak saraxi póotum bàkkaar,
bugguloo, safoowuloo,» doonte yoon wee

[*] **9:18** 9.18 köllëre: benn baat mooy tekki «köllëre» ak «kayitu ndono.» [†] **9:20** 9.20 Seetal ci *Mucc ga* 24.8.
[*] **10:7** 10.5-7 Seetal ci *Sabóor* 40.7-9.

laaj yooyu sarax. 9 Mu teg ca ne: «Maa
ngii defsi sa coobare.» Noonu la fare
lu jëkk la, ngir wuutal fa ñaareel bi.
10 Coobarey Yàlla googu moo waral ñu
sellale nu sarax, bi Yeesu Almasi sarxe
yaramam, benn yoon ba fàww.

11 Mboolem sarxalkat a ngi taxaw bés
bu nekk ci liggéeyam, di jébbale ak a
jébbalewaat yenn sarax yooyu, te lenn du
ci masa mana far bàkkaar. 12 Waaye kii
de, ba mu sarxee ngir ay bàkkaar, bennub
sarax, mu doy ba fàww, ca la tooge fa
ndijooru Yàlla. 13 Fa la doxe di xaar bés
ba ñu koy defal ay noonam, ndëggastalu
tànkam. 14 Kon bennub sarax boobu, ci
la matale sëkk ba fàww, nit ñi ñu sellal.

15 Mooy li Noo gu Sell gi itam seede,
ñeel nu, 16 nde gannaaw ba mu nee:

«Lii moo di kóllëre gi may fas ak ñoom,
bu fan yooyu weesee, Boroom beey wax,
mu ne maay yeb sama ndigali yoon ci seen xol,
ci seenum xel laa koy ñaas;
17 lii la ca teg: seeni bàkkaar ak seeni tooñ,
duma ci bàyyeeti xel†.»

18 Yooyu nag fu ñu ko jéggalee, aajootul
sarax su koy far.

Nanu àgg fa Yàlla

19 Léegi nag bokk yi, am nanu sañ-sañu
dugg ca bérab bu sell baa sell, ngir deretu
Yeesu, 20 deretu Yeesu jiy yoon wu yees,
yoonu dund gu mu nu xàllal, jàllale ko
rido ba, te rido ba moo di yaramu suuxam
wi mu sarxe. 21 Am nanu itam sarxalkat
bu mag bu jiite kër Yàlla. 22 Kon nag
nanu agsee fi Yàlla xol bu dëggu, ak fit
wu mat sëkk wu ngëm waral, gannaaw
wisees na sunum xel ndoxum setlu, ba
mu tàggook bépp gàkk bu mu nu sikkale,
te raggees na sunu yaram ci ndoxum
setlu. 23 Nanu ŋoy ci yaakaar, ji nu biral
ne moom lanu am, te nu baña yoqi, nde
ki dige ku wóor la. 24 Nanu seet itam ci
sunu biir nu nuy xiirtalantee ngir cofeel
ak jëf ju baax. 25 Te bunu def ni ñenn ñi,
di daggoo ak sunuy ndaje, waaye nanuy
ñaaxante, rawatina tey bi ngeen gisee
bés bi dëgmal.

26 Gannaaw bu nu xamee xéll liy dëgg
ba noppi nag, su nu bàkkaaratee te di
ko tey, su boobaa ab sarax bu far yooyu
bàkkaar amatu ci. 27 Xanaa tiitaangey
séentu mbugal ma, ak sawara wu yànj
wiy xoyom fippukat yi. 28 Képp ku
masoona xëtt yoonu Musaa, daawuñu ko
ñéeblu; ci kaw seedey ñaari nit ba ñett
lees ko daan rey. 29 Kon ki dëggaate
Doomu Yàlla ji, teddadil deret ji ñu sellale
kóllëre gi, te ñàkke teggin Noowug Yàlla
gi nu indil aw yiw, kooku, mbugal ga
mu yelloo, ñaata yoon lay gënatee metti,
ngeen defe? 30 Xam nanu ki wax ne: «Ag
pey, maay boroom, man maay añale,»
neeti: «Boroom bi mooy àtte ñoñam‡.»
31 Céy ku nara tàbbi ci loxoy Yàlla jiy
dund, ndaw lu raglu!

32 Fàttlikuleen bés yu jëkk ya, gannaaw
ba ngeen jotee ci leeru Yàlla, na ngeen
dëgërloo woon ca xeex bu mag ba te
metti. 33 Leeg-leegaa ñu saaga leen,
bundxatal leen ci kanam nit ñi; leeg-
leegaa yeen ay taxawu nit ñi ñu teg lu ni
mel. 34 Ndax yeena bokk ak ñi ñu tëj seen
coono, te yeena muñe xol bu sedd ni ñu
foqarñee seen moomeel, ngir xam ngeen
yeen ci seen bopp ne am ngeen alal ju ko
gën tey sax ba fàww.

35 Kon nag buleen teqlikook seenu fit,
yool bu réy a ngi ci. 36 Li leen war moo di
muñ, ba sottal coobarey Yàlla, su ko defee
ngeen jot li mu dige. 37 Ndax kat,

«Des nas tuut, as tuut rekk,
kiy dikk, dikk te du yeex.
38 Sama nit ku jub nag mooy dund ndax ngëm ga,
waaye ku dellu gannaaw,
sama xol bégewu la§.»

39 Nun nag bokkunu ci ñiy dellu gannaaw
te nara sànku, waaye nooy ñi saxoo ngëm
te nara mucc.

11

Yàlla rafetlu na ngëm

† **10:17** 10.16-17 Seetal ci *Yeremi* 33-34. ‡ **10:30** 10.30 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.35-36. § **10:38** 10.37-38 Seetal ci *Abakug* 2.3-4.

1 Ngëm nag mooy cëslaayal yaakaar te
mooy firndey li bët gisul. 2 Ngëma taxoon
maam ya rafet ub jëw.

3 Ngëm a nu xamal ne Yàllaa sose
àddina wërngal këpp ag kàddoom, li gisu
daldi sàkkoo ci lu gisuwul.

4 Ngëm la Abel jébbale Yàlla sarax su
gën saraxub Kayin, te ngëm lees seedeele
Abel ne moo jub, kera ba Yàlla ci boppam
seedee ne ay saraxam a nangu. Ngëm it
moo waral Abel dee, te di wax.

5 Ci kaw ngëm lees yóbboo Enog, te
deewul. Da ne mes, ndax Yàllaa ko
yóbbu*. Balees koo yóbbu kay, lees ko
seedeeloon ne moo bànneexal Yàlla. 6 Ku
amul ngëm nag doo mana neex Yàlla,
ndax kiy dikk fi Yàlla, fàww nga jëkka
gëm ne Yàlla am na, gëm it ne ñi koy
sàkku, moo leen di yool.

7 Ngëm la Nóoyin dégge waxyub Yàlla
bu jëm ci lu kenn gisagul woon, te ragal
Yàlla la sàkke gaal, ngir musal njabootam.
Ngëmam it la tiiñale àddina, ba ab céram
di njub gi ngëm di maye.

8 Ba Yàllay woo Ibraayma, ngir mu
génn, jëm bérab ba mu mujj muurloo,
ngëm la déggale Yàlla, ba génn, dem
te xamul woon fu mu jëm. 9 Ngëm la
Ibraayma daleji ca suuf, sa ñu ko digoon,
ba dëkke ay xayma ni ab doxandéem
ci réewum jaambur, moom ak ñi mu
séddool benn dige bi, te ñuy Isaaxa ak
Yanqóoba. 10 Booba Ibraaymaa ngay
séentu dëkk ba ca kenu ya, te Yàlla di ki
yor xaralag tabax bi, boole ci di tabaxkat
bi.

11 Ci kaw ngëm itam la Saarata ci
boppam mana ëmbe ba jur tey mag ba
wees njurum doom, ndax moo njortoon
ne ka dige ku wóor la. 12 Looloo waral
genn góor doŋŋ, ku dee rekk dese, aw
askan mana soqikoo ci moom, tollu ni
biddiiwi asamaan ndax bare, wees ab lim
ni feppi suufas géej.

13 Ñoom ñépp ngëm lañu deeyaale te
jotaguñu woon la ñu leen digoon. Waaye
fu sore lañu ko séene, di ko séentu, tey
ràññee ne ay doxandéem aki màngaan
lañu ci àddina. 14 Ñooñuy dëggal ne ay
doxandéem aki màngaan lañu ci àddina
nag, ñoo firndeel ci lu leer ne réew mu
ñu moomal seen bopp lañu doon wut.
15 Bu ñu nammoon réew ma ñu jóge,
manoon nañoo dellu. 16 Waaye réew mu
ko gën lañu doon sàkku, te mooy réewum
asamaan. Looloo tax Yàlla rusul ñu di ko
tudde seen Yàlla, ndax waajalal na leen
ab dëkk.

17 Ibraayma, ba ñu ko nattoo, ngëm la
jooxee Isaaxa ngir sarax. Ibraayma mi
ñu jagle dige yi, Isaaxa jenn doomam ju
góor ji mu am, moom la doon jooxe, 18 te
Yàlla noon ko: «Ci Isaaxa lees di tudde
saw askan†.» 19 Waaye Ibraayma njortoon
na ne su Isaaxa dee woon it, Yàlla man
na koo dekkal. Moo tax itam ci misaal,
Isaaxa délsi ciy loxoom, mel ni daa dekki.

20 Ba tey ngëm la Isaaxa ñaanale
Yanqóoba ak Esawu, ngir barkey ëllëg.

21 Ba Yanqóoba di waaja nelaw, ngëm
la ñaanale ñaari doomi Yuusufa yépp,
doora sujjóot, jafandoo boppu yetam‡.

22 Ba Yuusufa di waaja nelaw, ngëm la
waxe lu jëm ci mbirum gàddaayug bànni
Israyil gay bawoo Misra, bay dénkaane ci
mbiri yaxam.

23 Ba Musaa juddoo, ngëm la ko ay
waajuram làqe woon ñetti weer, ndax
gis na xale ba taaroo woon, ba ragaluñu
ndigalal buur ba. 24 Ba Musaa màggee,
ngëm a taxoon mu bañ ñu wooye ko
doomu doomu Firawna ju jigéen. 25 Bokk
ak ñoñi Yàlla ab coono moo ko gënaloon
muy bànneexoogum ci biir bàkkaar.
26 Toroxtaange gu ñu koy teg ndax Almasi,
moom la defoon muy alal ju ëpp denci
Misra, ndax yoolub ëllëg ba la doon
séentu. 27 Ngëm la bàyyikoo Misra, te
ragalul sànjum buur, xanaa dogu rekk,
mbete kuy gis ki gisuwul. 28 Ngëm la
Musaa aadaale màggalu bésub Mucc ba,
ak wis-wisalub deret ja, ndax malaakam
bóomkat bi baña laal taawi bànni Israyil.

29 Ngëm la bànni Israyil jàlle géeju
Barax ya, mu mel ni yoonu suuf su wow
koŋŋ, waa Misra jéema jàll topp ca, daldi
lab.

* **11:5** 11.5 Seetal ci *Njàlbéen ga* 5.24. † **11:18** 11.18 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. ‡ **11:21** 11.21 Seetal ci *Njàlbéen ga* 47.31.

30 Ngëm moo waral tatay Yeriko màbb,
gannaaw ba ko bànni Israyil wëree lu mat
juróom ñaari fan. 31 Ngëm moo waral
ba Raxab gànc ba dalalee jàmm nem-
mikukati réew ma, àndul ak ñu gëmadi
ña dee.

32 Ana lu ma ciy tegati? Jot gee ko
dul mate, su ma naroona nettali mbirum
Sedeyoŋ ak Barag ak Samson ak Yefte
ak Daawuda ak Samiyel ak yonent yi.
33 Ñooñu ngëm lañu tege loxo ay nguur,
ngëm lañu defe njekk, ci kaw ngëm la
ay dige sottee, ñeel leen, te ci lañu
tëje gémmiñi gaynde ya. 34 Ngëm lañu
feye dooley sawara, ngëm lañu rëcce
ñawkay saamar, ngëm a waral ñu wec-
cikoo kàttan seenug néew doole, ci kaw
ngëm lañu doone ay ñeyi xare, ba dàq
gàngoori yeneen réew. 35 Ngëm a waral
aw jigéen dekkile ñu ñu deele woon;
ngëm a waral ay góor ñu ñu mitital, baña
dellu gannaaw, weccikoo ko seen njotug
bakkan, ndax yaakaara dekki, ba gëna
dundati ëllëg. 36 Ngëm la ñeneen dékkoo
ay kókkali aki yar, ba ciy jéng ak tëjteb
kaso. 37 Ñii, ñu dóor ay doj ba ñu dee,
ñee, ñu xeet leen ba xar leen ñaar, ñee,
ñu bóome leen saamar, ñii di wëndeelu,
sol deri xar mbaa bëy, te diy ndóol, ñu di
leen bundxatal, di leen mitital. 38 Ñooñu
àddina sax yeyoowu leen woon, te àll yi
lañu doon wëreeloo, ak tund yeek xunti
yeek kàmb yi.

39 Mboolem ñooñu am jëw bu rafet
ndax seen ngëm, jotuñu sax lees dige
woon, 40 ndax daa fekk Yàlla gisal nu
demin wu gën ci nun. Moo tax bo-
room ngëm yooyu waruñu woona àgg
ci tolluwaay bu mat sëkk, te fekk nun
dikkagunu ba bokk ko ak ñoom.

12

Buleen xeeb yaru Boroom bi

1 Kon nag gannaaw gii ndiiraanu seede
wu réy moo nu yéew, nanu sippiku
mboolem sëf bu nuy yeexal, ak bàkkaar
bu nu yomba téqtal. Ñu daw nag xél
wi ñu nu waajalal, te baña yoqi. 2 Nanu
ne jàkk Yeesu, kiy sos, di sottal ngëm,
moom mi mbég mi ñu ko waajalal tax
mu dékku bant ba ñu ko daaj, tegul muy
dara toroxtaange ja ko ca fekk, te doxe ca
toog ca ndijooru jalub Yàlla. 3 Xool-leen
ci moom mi bàkkaarkat yi doon xeex,
bala ngeena yoqi bay xàddi. 4 Yeen kat
xareeguleen ak bàkkaar, ba seen deret
tuuru ci. 5 Te it fàtte ngeen kàddu yii ñu
leen ñaaxe, ni nit aki doomam:
«Doom, bul xeeb yaru Boroom bi,
bul xàddi, bu la waññee,
6 ndax Boroom bi, ku mu sopp, yar la,
mooy bantal jépp doom ju ko neex*.»
7 Muñleen coono bu leen di yar. Ni ay
doom la Yàlla di jëflanteek yeen. Ana
doom ju baay ba dul yar? 8 Bu ñu leen
xañee yar bi jépp doom am wàll, dafa
fekk ngeen di doomi po, waaye du ngeen
doomi yoon. 9 Te itam am nanu ay baay
ci wàllu deret, ñoo nu daan yar, te danu
leena wegoon. Kon nag xanaa du Baay
bi yor ug noo lanu wara gënatee nangul,
ngir nu dund? 10 Sunuy baay a nu yar
fan yu néew, na mu jaadoo woon ci
seenum xel. Waaye sunu Baay bii, sunu
njariñal bopp lanuy yare, ngir nu séddu
ci sellaayam. 11 Dëgg la, benn yarub tey
neexul, xanaa naqari. Waaye la yar bay
mujj jural ña mu tàggat, jàmm la ak njub.

12 Kon nag «dëgëral-leen loxo yi toqi,
ak óom yi bañ†,» 13 te «ngeen xàllal seen
bopp xàll yu jub yu ngeen di jaare seeni
tànk‡,» ngir kuy soox doxe ca wér te baña
gëna tële.

Buleen tanqamlu Yàlla

14 Sàkkuleen jàmm seen diggante ak
ñépp, te it sàkkuleen sellnga, nde ku sel-
lul du gis Boroom bi. 15 Moytuleen balaa
kenn di ñàkk yiwu Yàlla. Moytuleen bala
ab reenu wextan di fëll, di lëjle, ba rax
mbooloom lëmm. 16 Moytuleen bala kenn
a yebu ci powum séy, mbaa mu teddadil
lu sell ba mel ni Esawu mi weccee woon
ag lekk, céru taaw ba mu yelloo. 17 Xam
ngeen ne gannaaw gi, ba mu bëggee jot
ca barke ba, dees koo gàntal. Amul woon

* **12:6** 12.5-6 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.11-12. † **12:12** 12.12 Seetal ci *Esayi* 35.3. ‡ **12:13** 12.13 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 4.26.

fenn fu mu jaare it ba sopparñi deminam,
te jéem na ko bay jooy.

18 Yeen kat du yeena agsi woon ba jege
tund wu ngeen mana laale seen loxo, muy
tàkk, ànd aki xàmbaar, ak lëndëm gu ne
këruus, ak ngelaw lu réy. 19 Du yeena
dégg liit gu jib, ak coowal baat bu jib te
ñay dégg kàddu ya di ñaan ñu bañ leena
dégtalati benn baat bu ni mel. 20 Manuñu
woona xajoo ndigal la ne: «Mala sax, su
laalee tund wi, dóorleen koy doj ba mu
dee§.» 21 Peeñu mooma moo raglu woon
ba Musaa ne: «Damaa tiit bay lox*.»

22 Waaye yeen fi ngeen agsi moo di
tundu Siyoŋ, dëkku Yàlla jiy dund, te
mooy Yerusalem ga ca asamaan, yeena
àgg fa junniy junniy malaaka, dajee di
màggal; 23 yeena àgg fa ndajem taaw, ya
seeni tur binde fa asamaan. Yeena àgg
fa Yàlla, àttekatub ñépp; yeena àgg fa
noowi aji jub ña ñu matal sëkk. 24 Yeena
àgg fa Yeesu, Rammukat bi dox kóllëre
gu yees gi, yeena àgg fa deret jiy setal
tuuroo, te kàddug deret ja gëna neex
kàddug deretu Abel ga jiboon.

25 Wattuleen bala ngeena tanqamlu kiy
wax ak yeen. Ndegam ña tanqamlu woon
ka yékkati woon kàddoom, wax ak ñoom
ci kaw suuf ñoo rëccul, aste nun ñii, su
nu dëddoo kiy waxe fa asamaan. 26 Booba
baatam la yëngale woon suuf, waaye
tey moo dige ne: «Beneen yoon, maay
yëngalati suuf, te du suuf doŋŋ, waaye
asamaan itam†.»
27 Li mu ne «beneen yoon», di wund
ne lees mana yëngal, lay dindi, te mooy
li sàkke, ngir lees manula yëngal sax ba
fàww.
28 Kon nag gannaaw nguur gu deesul
yëngal lanu jagoo, nanu jàppoo cant, di
jaamu Yàlla ni mu ko bëgge cig njul-
lite akug ragal, 29 ndax kat «sunu Yàlla,
sawara wuy xoyome la‡.»

13

Dundin wu rafet moo neex Yàlla

1 Cofeel gi war ci bokki gëmkat, sax-
ooleen ko. 2 Buleen sàggane di terle, nde
am na ñu seen teraanga tax ñu fat ay
malaaka te xamuñu ko woon. 3 Bàyyileen
xel ñi ñu tëj, ni su ñu leen boole woon
ak ñoom tëj, ak itam ñi ñuy mitital, ndax
yeen itam, aw yaram ngeen am.
4 Na ñépp wormaal diggante bu ab séy
dox, te ab lalu séy na mucc sobe, ndax
fokati séy yi, ak jaalookat yi, Yàlla moo
leen di daan.
5 Buleen jikkowoo bëgg ub xaalis; doy-
looleen li ngeen am, ndax Yàlla moo ne:
«Duma la bàyyi mukk,
duma la wacc mukk*.»
6 Moo tax nu mana am fitu wax ne:
«Boroom beey sama ndimbal, duma tiit.
Ana lees ma manal†?»
7 Fàttlikuleen seen njiit, yi leen àgge
kàddug Yàlla. Nemmikuleen li seenug
dundin meññ, te ngeen roy seen ngëm.
8 Yeesu Almasi menn mi la woon démb
ak tey ba fàww.
9 Buleen nangu ay àlluwa yu bare te
woroo ak sunu ngëm, di leen fàbbi. Li
baax mooy ngeen di yokke aw yiw, seen
pastéefu xol. Buleen yokke pastéefu xol,
ay ndigal yu jëm ci aw ñam, te ña koy
sàmm, jariñu leen dara.
10 Sunu sarxalukaayu bopp, la ñu
cay jooxe, ñay liggéeye ca xaymab
jaamookaay ba, sañuñu caa lekk. 11 Ndax
kat, jur ga sarxalkat bu mag ba daan
yóbbu seen deret ca bérab bu sell baa sell,
ngir njotlaayal bàkkaar, seen yaram lees
daan lakk ca bitib dal ba. 12 Moo waral
Yeesu itam deeye ca bitib dëkk ba, ngir
sellale askan wi, deretu boppam. 13 Kon
nag, nanu ko fekki ca bitib dal ba, ba
tegoo toroxtaangeem ga mu tegoo woon,
14 ndax amunu fii ci àddina dëkk bu sax
ba fàww, waaye dëkk biy ñëw, moom
lanuy sàkku.
15 Kon nag saa su nekk, nanuy jooxee
ci Yeesu, sunu saraxu cant, ñeel Yàlla,
muy sarax su bawoo ci sunuw làmmiñ,
ñu di ko birale aw turam. 16 Te it di def
lu baax, ak di dimbalee, buleen ko fàtte,
ndax sarax yu mel noonu la Yàlla gërëm.

§ **12:20** 12.20 Seetal ci *Mucc ga* 19.12-13. * **12:21** 12.21 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 9.19. † **12:26** 12.26 Seetal ci *Ase* 2.6. ‡ **12:29** 12.29 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 4.24. * **13:5** 13.5 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 31.6. † **13:6** 13.6 Seetal ci *Sabóor* 118.6.

17 Déggal-leen seeni njiit te nangul leen, ndax sàmm bakkani ñi ñu jiite mooy seenub liggéey, te moom lees leen di laaj ëllëg. Su ko defee ñu defe ko xol bu sedd, te bañ koo def di binni, ndax loolu du seen njariñ.
18 Deeleen nu ñaanal nag. Li nu wóor de, moo di sunum xel yeddu nu fenn, te it di def lu baax ci lépp moo di sunu bëgg-
bëgg. 19 Ma di leen gëna tinooti, ngir ngeen ñaanal nu, ba ma délsil leen nu mu gëna gaawe.
20 Yàlla miy boroom jàmm, moom mi dekkal sunu Sang Yeesu, Sàmm bu mag bi, ci dooley deret ji mu fase kóllëre gu sax
dàkk, 21 yal na leen matal sëkk ci lépp lu baax, ngir ngeen di jëfe coobareem. Yal na def ci nun bànneexu boppam bu mu sottale Yeesu Almasi, mi daraja ñeel ba fàww. Amiin.
22 Kon nag bokk yi, dëgg waay, muñleen ma ñaaxe leen gii kàddu. Bañ naa ko ba gàttal bataaxal bii ma leen bind.
23 Xamleen ne sunu mbokk Timote génn na kaso. Su dikkee léegi, moom laay àndal, seetsi leen.
24 Nuyul-leen ma mboolem seeni njiit, ak mboolem gëmkat ñu sell ñi. Waa Itali ñu ngi leen di nuyu.
25 Yal na aw yiw ànd ak yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Yanqóoba mu bind ko

1 Ci man Yanqóoba, jaamub Yàlla ak
Sang Yeesu Almasi, la bataaxal bii bawoo,
ñeel fukki giir ak yaar yi tasaaroo ci
àddina. Maa ngi leen di nuyu.

Lu jëm ci nattu ak ngëm

2 Bokk yi, bu ngeen jaaree ci mboolem
xeeti nattu, jàppeleen ko mbég mu mat
sëkk, 3 te xam ne bu seen ngëm nattoo,
ñeme coono la leen di jural. 4 Na ag
ñeme coono sottal liggéeyam ci yeen, ngir
ngeen sotti, mat sëkk, te baña yéese fenn.
5 Ku desele am xel mu rafet nag, na
ko ñaan Yàlla, mu may ko ko, ndax
Yàlla mooy yéwéne ñépp te du sikk kenn.
6 Waaye ngëm la koy ñaane te bumu ci am
benn sikki-sàkka, ndax kiy sikki-sàkka
daa mel ni gannaxu géej bu ngelaw liy
yóbbu, di ko lëmbaaje. 7 Kooku bumu
yaakaar dara ci Boroom bi. 8 Boroom xel-
yaar la, xel maa toogul ci lenn lu muy def.

Néewle kawe, barele suufe

9 Mbokkum gëmkat mi suufe daraja, na
sagoo ab kawewaayam; 10 te ki barele
it na sagoo ag suufeem, ndax ni tóor-
tóoru saxayaay di ruuse, noonu lay wéye.
11 Naka la jant di fenk, ba naaj wi tàng
jérr, saxayaay lax, tóor-tóoram ruus, taar
ba réer ko mërr. Noonu itam la ki barele
di jeexlee ci biiri yëngoom.

Yàllaay nattoo waaye du fiir kenn

12 Ndokklee ku muñ ab nattu, nde su ca
amee ngërëm, mooy yooloo kaalag dund,
gi Yàlla dig ñi ko sopp.
13 Képp ku dajeek lu koy xiirtal, bumu
ne: «Yàllaa ma xiirtal,» ndax maneesula
xiirtal Yàlla ci lu bon, te moom ci boppam
du xiirtal kenn. 14 Waaye ku nekk, sa xem-
memtéefu bakkanu bopp moo lay xiirtal,
ootal la ba nax la. 15 Te xemmemtéefu
bakkan bu ëmbee, bàkkaar lay wasin, te
bàkkaar bu matee, ndee lay jur.
16 Bokk yi, soppe yi, buleen juum ci lii:
17 gépp may gu baax, ak bépp jagle bu
mat, fa kaw la bawoo, di lu wàcce fa
Baay biy boroom leer yi, ki soppikuwul
ci lenn, te genn ker gu toogadi nekkul
ci moom. 18 Moom la soob mu jure nu
kàddug dëgg, ba nu taxawe ab jooxeb
ndoortel meññeef, ci biiri bindeefam.

Jëfeleen kàddug Yàlla

19 Bokk yi, soppe yi, nangeen xam lii:
na ku nekk di gaaw ci déglu, di yeexa
wax tey yeexa mer. 20 Ndax merum nit du
jur njub fa Yàlla. 21 Kon nag baleen jépp
jikko ju tilim, ak mboolem xeeti mbon yi
ne gàññ, te ngeen nangu ci biir ag woyof,
kàddu, gi jëmbate ci yeen te man leena
musal.
22 Doonleen jëfekati kàddu gi, buleen
di ay déglukat doŋŋ, di nax seen bopp.
23 Ndax kat kuy déglu kàddu gi te jëfewoo
ko, kooku daa mel ni kuy niir kanamam
cib seetu: 24 bu niiree boppam, dem daldi
fàtte ca saa sa lu muy nirool. 25 Waaye ki
ne jàkk yoon wu mat sëkk, wiy goreel ku
ko topp, saxoo yoon wi te bañ koo dégg,
fàtte; xanaa di dégg, jëfe, kooku mooy
bége jëfam.
26 Ku yaakaar ne moo jullite te moomul
làmmiñam, boppam lay nax te ag njul-
liteem amul njariñ. 27 Njullite gu set te
mucc sikk fa kanam Yàlla Baay bi moo di
lii: di nemmiku jirim akub jëtun ci seen
njàqare, tey sàmmu ba mucc ci gàkki
àddina.

2

Gënaatle warul

1 Bokk yi, bu leen di gënaatle te di
gëmkati sunu Sang Yeesu Almasi, Boroom
leer. 2 Ndax su nit duggsee seenum ndaje,
takk jaarob wurus, solu ba jekk; ku néew
doole it duggsi, limboo ay sagaram, 3 su
ngeen seetloo boroom col gu jekk gi, ne
ko: «Toogeel fii, moo baax ci yaw,» te
ne néew-ji-doole ji: «Yaw, taxaweel nee,
mbaa nga toog fii sama tànki toogu, fi
suuf,» 4 su boobaa xanaa du yeena ngi
gënaatle ci seen biir, tey àttee ay mébét
yu bon?
5 Bokk yi, soppe yi, dégluleen. Xanaa
du Yàlla moo taamu ñi àddina jàppe ñu
néew doole, ngir ñu barele ngëm, boole

ci jagoo nguur, gi Yàlla dig ñi ko sopp?
6 Yeen nag ngeen di teddadil néew doole
yi! Xanaa du boroom alal yi ñoo leen
di noggatu, di leen diri ba fa mbaxana
dee benn? 7 Xanaa du ñooñu ñooy ñàkke
kersa tur wu tedd wi ngeen di wuyoo?

8 Ndegam nag yoonu Buur Yàlla ngeen
matal sëkk, di sàmmonteek Mbind mi
ne: «Ni ngeen soppe seen bopp, nangeen
ko soppe seen moroom*,» su boobaa
waawleen góor! 9 Waaye su ngeen
gënaatlee, bàkkaar ngeen, te yoon topp
na leen, ndax yeena ko xëtt. 10 Ndax kat
képp ku sàmm yoon wépp, ba mu des
lenn ndigal doŋŋ lu mu tërëfe, ab daanu
ku moy yoon wépp ñeel na ko. 11 Ndax
ki ne: «Bul jaaloo,» moo ne itam: «Bul
bóome†.» Ku jaaloowul te bóome nag,
xëtt na yoon. 12 Deeleen waxe tey jëfe
ni mu jekke ci nit ñu ñuy séddeji àtteb
yoon wiy goreel. 13 Daan bu àndul ak
yërmande, moom lees di àttee ña daawul
jëfe yërmande. Yërmande nag kekku na
ab daan.

Gëm, jëfe

14 Bokk yi, ku ne gëm na, te jëfewu ko,
ana lu mu koy jariñ? Ndax googu ngëm
man na koo musal? 15 Su mbokk mu góor
mbaa jigéen raflee, mbaa mu ñàkk lu mu
dunde bés bu nekk, 16 ba kenn ci yeen ne
mbokk mi: «Demal ak jàmm, solul nag
te lekk ba regg,» te fajul aajoom, loolu lu
muy jariñ? 17 Noonu la ngëm deme, su
amul jëf ju mu àndal, ngëm gu dee la.

18 Waaye jombul nit ne: «Yaw, ngëm
nga am, waaye man, jëf laa am.» Dama
ne, won ma sa ngëm gu àndul ak jëf; man,
samay jëf laa lay wone sama ngëm. 19 Yaa
gëm ne Yàlla kenn la; waaw góor, waaye
rab yu bon yi it loolu lañu gëm bay lox.

20 Yaa ñàkk bopp, dangaa bëgg lu la
firndeel ne ngëm gu àndul ak jëf, amul
njariñ? 21 Sunu maam Ibraayma, xanaa
du ci jëf lees ko joxe àtteb ku jub, ndax
jëf ja mu jooxee doomam Isaaxa ca sarx-
alukaay ba? 22 Kon gis nga ne ngëm gaa
liggéeyandoo ak jëfam ja, te ca jëf ja la
ngëm ga mate sëkk. 23 Mbind ma daldi
sotti, na mu dikke woon ne: «Ibraayma
moo gëm Yàlla, ñu waññal ko ngëmam
ag njub‡,» ba ñu di ko wooye xaritu Yàlla.
24 Ngeen gis kon ne ci jëf lees di joxe
nit àtteb ku jub, waaye du ci kaw ngëm
doŋŋ.

25 Xanaa du noonu it lañu joxe Raxab§
gànc ba, àtteb ku jub, ci kaw jëfam, ndax
la mu dalaloon ndawi Yawut ya, ba awale
leen feneen? 26 Yaram wu àndul akug
noo daal, ni mu deeye, noonu la ngëm gu
àndul aki jëf, deeye.

3

Moom sa làmmiñ cig mat la bokk

1 Bokk yi, bu ñu bare ci yeen wuta
doon sëriñi mbooloom gëmkat mi, ndax
xam ngeen ne nun ñiy jàngle nooy gëna
metti ab àtte. 2 Bare na lu nu nuy tooñ, nun
ñépp. Ku dul tooñ ci kàddu nag, kooku
nit ku mat la, te man naa moom yaramam
wépp, boole ci.

3 Aw fas, ŋalaab gi nuy def ci
gémmiñam, mu déggal nu lanu ci jublu,
te moom lanuy walbatee yaramu fas wi
wépp. 4 Xool-leen gaal yi it, ak ngelaw lu
réy lu leen mana jañax, weñ su tuut la
dawalkat biy walbatee gaal gi, jëme fu ko
neex. 5 Noonu itam la aw làmmiñ dee cér
su tuut te réy aw bàkk.

Seetleen ni ferñent su tuut di lakke gott
bu yaa. 6 Aw làmmiñ itam sawara la;
làmmiñ a bokk ci sunuy cér, te di àddinay
mbon, di gàkkal jëmm jépp. Aw làmmiñ,
giiru dundu nit ki lay jafale ab taal bu
tàkke fa sawara.

7 Mboolem xeeti rabi àll yeek njanaaw
yi, ak ndëgmeent yi, ak rabi géej yi, dees
na leen tàggat, te nit a leen di tàggat
ba ñu mokk. 8 Waaye aw làmmiñ, kenn
manu koo tàggat ba mu mokk. Mooy
aayteef gu kenn manula dànk, fees dell
ak tookey ndee.

9 Aw làmmiñ lanuy sante kiy Boroom bi,
di Baay, te it ci lanuy móoloo nit ñi bindoo
takkndeeru Yàlla. 10 Genn gémmiñ gi,
ci la kàddug cant ak gu móolu di jibe.

* 2:8 2.8 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.8. † 2:11 2.11 Seetal ci *Mucc ga* 20.13, 14. ‡ 2:23 2.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. § 2:25 2.25 Seetal ci *Yosuwe* 2:1-21.

Bokk yi, warula deme noonu kat. 11 Benn
bëtu ndox ndax dina ballandoo ndox mu
neex, ak ndox mu wex, ci menn pax mi?
12 Bokk yi, ag figg man naa meññ oliw?
Am ag reseñ dina meññ doomi figg? Bëtu
ndoxum xorom it du nàcc mukk ndox mu
neex.
13 Ana ci yeen ku rafet xel te xam
àddina? Na ko firndeele dundin wu
rafet wu feeñ ci jëfam ju teey ndax xel
mu rafet. 14 Waaye ku denc ci sab xol,
wextanu kañaan, ak mébétum sàkku sa
darajay bopp, bul damoo xel mu rafet,
nde kon nga moy dëgg. 15 Moomu xel
jógewul fa kaw, àddina sii la bokk, di
yëfi bakkan, te di mbiri Seytaane. 16 Ndax
kañaan ak sàkku sa darajay bopp, fu mu
ame, fa la salfaañoo di ame, ak mboolem
jëfi ñaawtéef.
17 Waaye xel mu rafet ma bawoo fa
kaw, set la jëkka def, teg ci ànd ak jàmm,
akug dal. Day taxa neexa jubool, feese
yërmande, di meññ jëf ju baax, te mucc ci
par-làqu akug jinigal. 18 Meññeefum njub
nag, ci jàmm lees koy ji, ci biir doxkati
jàmm yi.

4

Nangul-leen Yàlla

1 Ana fu jote yeek xuloo yi ci seen biir
jóge fu moy seen bànneexi bakkan, yiy
xare ci seen yaram? 2 Yeenay xemmem lu
ngeen dul am. Yeenay bóome, di iñaane
lu ñeneen am, te manuleen koo am.
Yeenay xuloo ak a jàppante. Dungeen
am, ndax yeena ñaanul. 3 Te su ngeen
ñaanee, dungeen am, ndax mébét mu
bon ma ngeen ñaane, ngir am lu ngeen
toppe seen bakkan.
4 Bokkaalekat yi ngeen doon! Xanaa
xamuleen ne xaritoo ak àddina moo di
noonoo ak Yàlla? Kon nag ku namma
def àddina ab xarit, ab noonu Yàlla ngay
doon. 5 Am defe ngeen ne ag neen la
Mbind mi indee ne: «Xemmemtéef gu
ànd ak fiiraange la Yàlla am ci noo gi
dëkk ci nun.» 6 Waaye yiw wu gënatee
baawaan la maye. Moom la Mbind mi ne:
«Yàlla, ñi réy lay xeex,
ñi toroxlu, mu may leen aw yiw*.»

7 Kon nag nangul-leen Yàlla, te
bañal Seytaane, mu daw, ba sore leen.
8 Jegeleen Yàlla, mu jege leen. Yeen
bàkkaarkat yi, raxasleen seeni loxo, yeen
ŋaralekat yi laa ne, setal-leen seen xol.
9 Tiisluleen te ñaawlu bay jooy. Na seeni
ree soppiku ay jooy, seen mbég doon
njàqare. 10 Toroxluleen fi kanam Boroom
bi, mu yékkati leen.

Buleen sikkal kenn

11 Bokk yi, buleen ŋàññante. Ku ŋàññ
sa mbokk mbaa nga sikkal sa mbokk,
yoon wi nga ŋàññ, yoon wi nga sikkal. Ku
sikkal yoon wi nag doo sàmmkatub yoon
wi, sikkalkatub yoon wi nga. 12 Boroom
yoon wi, kenn doŋŋ la, te mooy àtte; moo
mana musle, mbaa mu sànke. Te yaw
miy sikkal sa mbokkum gëmkat sax, yaay
kan?

Ëllëg, ëllëgu Yàllaa

13 Kaayleen nag ma wax leen, yeen ñi
naan: «Tey mbaa ëllëg ma dem ba dëkk
sàngam, def fa at, julaa fa ba tonu.»
14 Yeen xamuleen sax lu ëllëg di doon?
Ana luy seen bakkan? Yeen ngeen di as
lay suy feeñ léegi, nes tuut mu ne mes!
15 Li ngeen di wax kay moo di: «Bu soobee
Boroom bi, dinanu dund ba def nàngam
sii mbaa nàngam see.» 16 Léegi daal
dangeena bew bay damoo seeni mébét!
Googu damu de, lu bon la. 17 Ku xam
lu baax loo wara def te defoo ko nag,
bàkkaar nga.

5

Boroom alal bumu tooñ néew-ji-doole

1 Kaayleen nag ma wax leen, yeen
boroom alal yi, jooyleen te yuuxu, ndax
mitit yi leen di dikkal. 2 Seen alal nëb
na, seeni yére maxe, 3 seen wurus ak
seen xaalis xomaag. Xomaag ja dib seede
bu leen tuumaal, di xoyom seenu suux
ni sawara. Yeena dajale alal ca fan yu
mujj ya. 4 Dégluleen! Peyoor, ga ngeen
xañ ña gub seen tool, mooy yuuxu noonu.
Jàmbati góobkat ya tàbbi na ca noppi
Boroom gàngoori xare yi. 5 Dund gu nooy
ak bànneexu bakkan daal ngeen nekke ci

* **4:6** 4.6 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.34.

kaw suuf, di yaflu ci bésub rendi. 6 Yeena
daan ba reylu aji jub, te jéemula bañ.

Muñ war na gëmkatub Almasi

7 Kon nag bokk yi, muñleen, ba Boroom
bi délsi. Seetleen ci beykat biy séentu
njariñal meññeef mu jóge fi suuf si. Ma
ngay muñ, céebo ba bët wàcc. 8 Yeen
itam muñleen te takk seenu fit, ndax bés
ba Boroom biy dikk dëgmal na. 9 Bokk yi,
buleen di ñaxtoonte, lu ko moy dees na
leen daan, te Daan-kat baa ngii taxaw ci
bunt bi!
10 Bokk yi, yonent yi wax ci turu Bo-
room bi, di dékku aw tiis, ak di muñ,
defleen leen seeni royukaay. 11 Xam
ngeen ne ñi muñ lanu foog ne ñoom la
mbég ñeel. Dégg ngeen na Ayóoba muñe
woon, ak muj ga ko Boroom bi jagleel,
ndax Boroom bi moo bare yërmande
akug ñeewante.
12 Li ci raw nag bokk yi, moo di buleen
giñ, bu muy ci asamaan mbaa ci suuf
mbaa ci leneen lu mu mana doon. Na
seen waaw di waaw, seen déet di déet,
bala ngeena tàbbi ci mbugal.

Ñaan gu ngëm lal day dal

13 Ana ci yeen ku nekk ciw tiis? Na
ñaan. Ana ku ci am mbég? Na sàbbaal.
14 Ana ku wopp ci yeen? Na woo magi
mbooloom gëmkat ñi, ñu ñaanal ko,
raayaale ko ag diw ci turu Boroom bi.
15 Ñaan gu ànd ak ngëm day musal ki
wopp, ba Boroom bi yékkati ko. Su
dee daa bàkkaar, dees na ko jéggal.
16 Kon nag tuddanteleen seeni bàkkaar
tey ñaanalante, ndax ngeen wér. Aji jub
ji, ag ñaanam, doole lay dale.
17 Ilyaas nit la woon ku bindoo ni nun,
waaye ba mu saxee ci ñaan ngir mu baña
taw, ndox laalul suuf diiru ñetti at ak
genn-wàll. 18 Mu dellu ñaan, asamaan
taw, suuf meññ meññeefam*.
19 Bokk yi, su amee ci yeen ku
moy yoonu dëgg, keneen ku ko waññi,
20 xamleen ne ku waññee bàkkaarkat ci
yoonu sànkuteem, musal na bakkanam,
te faral na ko bàkkaar yu bare.

---

* **5:18** 5.18 Seetal ci *1.Buur ya* 17.1; 18.1, 42-45.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Piyeer mu bind ko

1 Ci man Piyeer, ndawal Yeesu Almasi
la bataaxal bii bawoo, ñeel askan wi
Yàlla taamu, te ñu toxuji diiwaani Pont
ak Galasi ak Kapados ak Asi ak Bitini*.
2 Yeen la Yàlla Baay bi ràññee lu jiitu,
ci ni mu leen sellale Noo gu Sell gi, ngir
ngeen mana déggal Yeesu Almasi, boole
ci tooyloo deretam, mu setal leen. Aw yiw
ak jàmm ju ne xéew ñeel na leen.

Yaakaar juy dund lanu am ci Almasi

3 Cant ñeel na Yàlla, sunu Baayu Sang
Yeesu Almasi! Moo nu judduwaatal ci
yërmandeem ju yaa, ci dooley ndekkitel
Yeesu Almasi, ngir may nu yaakaar juy
dund. 4 Loolu moo am ngir ab cér bu dul
yàqu, du sobewu, du seey, cér bu dence fa
asamaan ñeel leen, 5 yeen ñi seen ngëm
tax ngeen yiiru ci manoorey Yàlla, mi
leen di nége mucc ga mu waajal te di ko
feeñal ca bés bu mujj ba.
6 Loolu bégeleen koo bége, doonte tey
ñàkkul ngeen nekke njàqare ab diir, ndax
ay nattuy nattu. 7 Yooyu nattu, ni sawara
di natte wurus, ni lay natte seen dëggutey
ngëm, te ngëm a gën wurus fuuf, nde
wurus day jeex. Su ko defee seen ngëm
gu dëggu jural leen ag cant, ak daraja
ak teraanga, bés bu Yeesu Almasi feeñee.
8 Moom mooy ki ngeen gisul te sopp ko.
Tey fi tey gisuleen ko, waaye gëm ngeen
ko, ba tax leena bég lool, mbég mu màgg
mu làmmiñ manula tudd, 9 ndax yeena
ngi jot ci yool bi ngëm di yóotu, te mooy
texe.
10 Googu texe, yonent ya jottli woon
waxyub seen yiw wi leen dikkal, niir
nañu ko, càmbar ko. 11 Gëstu nañu jan ja-
mono, ak yan xew-xew la Noowug Almasi
ga nekkoon ci ñoom, tegtale woon. Mooy
ba Noo gay seede lu jiitu, coonoy Almasi,
ak ndam ya cay topp. 12 Yonent yooyu,
xamalees na leen ne du seen njariñal
bopp lañuy liggéeyal xibaar boobu, xanaa
yeen. Ñi leen àgge xibaar bi tey ñoo
di ñiy waare xibaaru jàmm bi ci dooley
Noo gu Sell, gi ñu yebale asamaan, te
muy mbir mu malaaka yi sax, noon siiwa
nemmiku.

Sellal moo war

13 Kon nag teewlooleen seen xel, te ànd
ak seen sago, te ngeen wékk seen jépp
yaakaar ci yiw wa ñu leen di dikke kera
bu Yeesu Almasi feeñee. 14 Gannaaw
gone yu dégg ndigal ngeen, buleen top-
pati seen xemmemtéefi bakkan ya woon,
ba ngeen xamulee. 15 Waaye ni ki leen
woo selle, yeen itam nangeen selle noonu
ci seen mboolem jëfin. 16 Ndax kat
bindees na ne: «Sell-leen, ndax man ku
Sell laa†.»
17 Gannaaw nag kiy àtte nit ku nekk
ci ay jëfam te amu ci xejj ak seen, Baay
ngeen koy wax, sàllooleen koo ragal,
seen diirub ngan ci kaw suuf. 18 Xam
ngeen ne yëf yuy wéy yu mel ni xaalis
mbaa wurus, du moom lees leen jote ci
seen dundinu neen wa ngeen donne ca
seeni maam, 19 waaye seenug njot moo di
deretu Almasi ju jafe, ji taxawe deretu xar
mu sikkul, gàkkul. 20 Bu yàgg, ba àddina
sosoogul la Yàlla tuddaloon Almasi loolu,
waaye léegi ci mujug jamono jii la ko
Yàlla feeñal ngir yeen, 21 ñi Almasi tax
ngeen gëm Yàlla. Te Yàllaa ko dekkal,
may ko ndam, ba tax Yàlla di ki ngeen
gëm, yaakaar ko.
22 Kon nag gannaaw setal ngeen seen
xol, ndax dëgg gi ngeen déggal, ba tax
ngeen am cofeel gu mucc jinigal, ci bokki
gëmkat ñi, nangeen soppantee xol bu set,
cofeel gu mat sëkk. 23 Ndax kat dangeena
judduwaat, te jiwu wi ngeen judduwaate
mooy kàddug Yàlla giy dund te sax dàkk;
du jiwu wuy yàqu, waaye mooy jiwu wu
dul yàqu mukk. 24 Ndax bindees na ne:
«Bépp boroom suux, nim ñax la mel,
mboolem darajaam mel ni tóor-tóoru àll,
ñax ma wow, tóor-tóor ma ruus.

* **1:1** 1.1 Dafa mel ni, ñi gëm Almasi ci bànni Israyil la wax, te ñu dëkk ci diiwaan yooyu. Juróomi diiwaan yooyu yépp, réew mi ñuy wax Tirki tey, ci lañu bokkoon. † **1:16** 1.16 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.2.

25 Waaye kàddug Boroom bi mooy sax ba
fàww[‡].»
Kàddu googu moo di xibaaru jàmm bi ñu
leen àgge.

2

Almasi mooy kenug mbooloom gëmkat ñi

1 Kon nag baleen mboolem xeetu mbon,
ak mboolem njublaŋ, ak jinigal, ak
kiñaan, ak mboolem xeetu yàq der.
2 Ni liir buy doora juddu yàkkamtee
nàmpe, ni ngeen wara yàkkamtee nàmp
soow mu set miy Kàddug Yàlla. Mooy
tax ngeen màgg ci seen dundug texe,
3 gannaaw mos ngeen ci mbaaxug Sang
bi.
4 Dikkleen ci moom, mooy doj wuy
dund. Nit ñee ko beddi moos, waaye
Yàllaa ko fal, fonk ko. 5 Te yeen itam yeen
ay doji cëslaay yuy dund, doj yi Noo gi
tabaxe kërug Yàlla, ñeel liggéeyu carxal
gu sell, ngir ngeen di ko jébbal ay sarax
yu Noo gi rafetlu, sarax yu Yàlla nangu
ndax Yeesu Almasi. 6 Moo waral lii dikk
ci Mbind mi:

«Maa ngii di dëj fi Siyoŋ, aw doju
doorukaay,
doju tànnéef wu gànjare.
Wii doj, ku ko wéeroo, doo rus mukk[*].»

7 Kon nag yeen ñi gëm, yeen la gànjar gi
ñeel. Waaye ci ñi gëmul, nag:

«Moo di doj wa tabaxkat ya beddi woon,
te mu mujj di doju coll wi[†].»

8 Te it:

«Mooy doj wuy fakktale,
di xeer wuy daaneel[‡].»

Ñoo ko fakkastaloo nde ñoo gëmul kàddu
gi, te it loolu la leen dogal ba séddoon.
9 Waaye yeen nag yeen ay giir giy
tànneef, yeenay sarxalkati Buur, yeen ay
askan wu sell, yeen ay xeet wi ñu jot,
ngir ngeen biral jaloore yu wéet yi ñeel
ki leen woo, génnee leen cig lëndëm,
indi leen ci leeram gu yéeme. 10 Yeen
ñi dul woon sax aw xeet, démb, tey
yeen ay xeet wi Yàlla ñoñoo[§]; dajaguleen
woon yërmande, waaye tey daj ngeen
yërmande.

Liy wàllu gëmkatu Almasi ci àddina

11 Soppe yi, ay gan ngeen, ay
doxandéem ci kaw suuf. Kon nag li
ma leen di dénk moo di ngeen moyu
xemmemtéefi bakkan yiy xeex ak ab xol.
12 Seen dundin ci biir jaambur ñi gëmul,
rafetal-leen ko, ba su ñu leen waxaloon ne
ay defkati lu bon ngeen itam, seen jëf ju
rafet lañuy gis, te moom lañuy sàbbaale
Yàlla, kera bésub dikkam.

Déggal-leen njiit yi

13 Nangul-leen gépp kilifteef gu tege ci
àddina ngir Boroom bi; muy buur bu mag
bi gëna kawe, 14 mbaa boroom dëkk yi diy
ndawam, te mu tabb leen, ngir ñu mbugal
ñiy def lu bon, te sargal ñiy def lu baax.
15 Ndax coobarey Yàlla kat moo di ngeen
di def lu baax, ba wedamal nit ñu ñàkk
bopp ñi xamul dara. 16 Ay gor ngeen,
waaye jaami Yàlla ngeen. Kon buleen
taafantoo li ngeen diy gor ba def lu bon.
17 Ñépp nag ngeen di teral; mbooloom
gëmkat ñi, soppleen leen; Yàlla, ragal-
leen ko; te buur, teral leen ko.

Nanu muñ coono, roye ko Almasi

18 Yeen jaam yi, nangul-leen te weg
wegeel gu mat sëkk seeni sang, te du sang
yi baax te lewet doŋŋ, waaye ñu wex ñi
itam ci lañu. 19 Ndax nit ki su séddee
Yàlla ab cér, ba tax mu muñ tiis ak coono
bu ko yoon tegul, loolu aw yiw la. 20 Muñ
ay dóor yu la fekk tooñ, ana lu ciy ndam?
Waaye soo muñee coono boo daj ngir lu
baax loo def, loolu de aw yiw la fa kanam
Yàlla. 21 Ci loolu sax lañu leen woo, ndax
Almasi itam sonnal na leen, te moo leen
bàyyeel ab royukaay, ngir ngeen jaar ciy
tànkam.
22 «Moo bàkkaarul, fenul[*].»
23 Saaga nañu ko te feyuwul, daj na coono
te tëkkoowul, waaye boppam la dénk kiy
àtte dëgg. 24 «Moom ci boppam moo
gàddu sunuy bàkkaar, moo ko tegoo ci
yaramu boppam ca bant ba,» ngir nu

[‡] **1:25** 1.24-25 Seetal ci *Esayi* 40.6, 8. [*] **2:6** 2.6 Seetal ci *Esayi* 28.16. [†] **2:7** 2.7 Seetal ci *Sabóor* 118.22. [‡] **2:8** 2.8 Seetal ci *Esayi* 8.14. [§] **2:10** 2.10 Seetal ci *Ose* 1.6, 9 ak 2.25. [*] **2:22** 2.22 Seetal ci *Esayi* 53.9. [†] **2:24** 2.24 Seetal ci *Esayi* 53.5. [‡] **2:25** 2.25 Seetal ci *Esayi* 53.6.

deeyal bàkkaar te dundal njub; «moom
mooy ki ngeen wére ci ay góomam†.»
25 «Yeena réeroon niy xar‡,» waaye délsi
ngeen tey ci seenub sàmm, seen wat-
tukatub xol.

3

Jëkkër sang la, jabar di nawle

1 Naka noonu yeen jigéen ñi, nangul-
leen seen jëkkër, ngir jëkkër ju ci nan-
guwula gëm kàddu gi it, mana gindiku te
wax du ci am yoon, ngir na jabaram di
jëfe, 2 ndax day xool ci yeen ak seenug
sellal gu ànd ak wegeel.
3 Seen gànjar bumu doon gànjaru biti
bu yem ci ay létt yu rafet, ak takkaayi
wurus, ak yére yu yànj, 4 waaye nay
lu làqoo jëmmu biir, nay gànjar gu dul
jeex, te mooy lewetaay akug teey, ndax
looloo réy njarte fa Yàlla. 5 Bu jëkkoon
loolu moo doon gànjaru jigéen ñu sell ña
yaakaaroon Yàlla te nangul seen jëkkër,
6 noonu Saarata déggale woon Ibraayma,
naan ko «Sang bi». Yeen jigéen ñi nag,
yeen ay doomi Saarata, li feek yeena ngi
def lu baax te bañ cee ragal ku leen xupp.
7 Naka noonu yeen góor ñi, bàyyileen
xel ni ngeen dëkke ak seeni jabar, tey
sóoraale néew dooley jigéen. Séddleen
leen teraangay nawle, gannaaw yeena
bokk wenn yiw wi leen may ngeen dund
dëgg. Su ko defee dara du gàllankoor
seeni ñaan.

Soppanteleen te saxoo baax

8 Li may tënke nag moo di yeen ñépp,
ngeen mànkoo, yégante, bëggante ni mu
ware ay bokki gëmkat, baaxeenteleen te
woyof. 9 Lu bon, buleen ko feye lu bon; ay
saaga it, buleen ko feye ay saaga. Xanaa
ngeen ñaanal leen, feye leen ko, ndax
ci loolu lees leen woo, ngir ngeen jagoo
barke. 10 Ndax kat:
«Ku bëgga bége bakkanam,
fekke bés bu rafet,
na làmmiñam daw lu aay,
dawi fen.
11 Na daggook lu bon, tey def lu baax,
na sàkku jàmm, saxoo ko.
12 Ndax ay gët la Boroom bi
ne jàkk aji jub ñi,
te ay noppam la dékk seeni ñaan,
waaye Boroom bi, kanamam lay tëjal
ñiy def lu bon*.»

Na seenug njub waral seen coono

13 Te it su ngeen dee ñu njaxlaf ci def lu
baax, ana ku leen di def lu bon? 14 Te sax
su ngeen doon jànkoonteeki coono ndax
seenug njub, ndokklee yeen. Buleen am
jenn tiitaange ci seeni xuppe, te buleen
jaaxle. 15 Waaye Sang Almasi ngeen di
sellal ci seen xol, te waajal nu ngeen di
tontoo ku leen laaj lu jëm ci yaakaar ji
ngeen am. 16 Waaye nay tont lu rafet
te ànd akub yar. Saxooleen di jëfe li
dalal seenum xel, ba mbir ma ñu leen
di baatali, ñooñuy ŋàññ seen dundin wu
rafet wi leen Almasi manloo, gàcce rekk
lañuy jële ca mbir ma ñu leen di baatali.
17 Coono yu la jëf ju baax yóbbe kat,
ndegam da di coobarey Yàlla, moo gën
coono yu la jëf ju bon yóbbe. 18 Almasi
itam benn yoon la daj coono ndax
bàkkaari nit ñi, moom miy ki jub moo
leen ko defal yeen ñi jubadi, ngir yóbbu
leen fa Yàlla; moom lañu rey yaramu
suuxam, waaye moo dundaat ci dooley
Noo gi. 19 Ci dooley Noo googu la deme ba
waari bindeef ya seeni fit tëje†, 20 ñooña
gëmadi woon bu yàgg, jant ya Yàllay
muñ, di négandiku, te Nóoyin di yett
gaal, ga lim bu néew, juróom ñett, mucce
woon ca ndox ma. 21 Ndox mooma di
misaalub sóobu gi leen musal tey; du
sóobu guy dindi tërub yaram, waaye
moom ngeen di wuyoo wooteb Yàlla ci xel
mu dal, te li leen di musal mooy ndekkitel
Yeesu Almasi, 22 mi yéeg asamaan, toog fa
ndijooru Yàlla, ki malaaka yeek boroom
sañ-sañ yeek boroom doole yi, bokk nekk
cig curgaam.

4

Nekkal-leen Yàlla

1 Gannaaw Almasi nag moo daj coonob
yaramam, yeen itam gànnaayooleen
boobu yéene, ndaxte ku daj coonob

* **3:12** 3.12 Seetal ci *Sabóor* 34.12-16. † **3:19** 3.19 Seetal it ci 2.Piyeer 2.4 ak Yudd 1.6.

yaram, tàggoo naak bàkkaar, 2 ngir
bañatee topp xemmemtéefi bakkan,
xanaa di topp coobarey Yàlla, diir bi ko
dese ci kaw suuf. 3 Ndax démb kat yàgg
ngeena def coobarey xeet yi xamul Yàlla,
ci ay ñaawtéef, ak topp seen bakkan.
Dangeen daa màndi ak a xawaare, dëkke
naan biiñ, di jaamu tuur yu seexluwu,
waaye na fi yem nag. 4 Ña ngeen ci daa
àndal ñoo waaru tey, ba di leen sosal,
ndax li ngeen àndatul ak ñoom, daw
wuti googu yàqute gu af, 5 waaye ñoo koy
layoo ak ki nara àtte ñiy dund, ak ñi dee.
6 Li ñu ci jublu moo di, ñi dee tey sax, ñu
àgge leen xibaaru jàmm bi, ngir bu ñu
leen àttee àtteb nit ñu seen yaramu suux
wara dee sax, du tee ñuy dund tey, ndax
Noowug Yàlla.

Bennoo moo war gëmkat ñi

7 Te itam mujug lépp dëgmal na; kon
nag jiital-leen seenum xel, te ànd ak seen
sago, ngir ngeen man di ñaan. 8 Waaye
li ci raw mooy soppanteleen cofeel gu
mat sëkk, ndax cofeel, bàkkaar yu bare
lay far. 9 Ganalanteleen te baña jàmbat.
10 Kenn ku ci nekk, may gi ko aw yiw
jagleel, na ko taxawoo ñépp. Noonu
ngeen di doone ay saytukat yu baax yu
yiwu Yàlla wu yaa. 11 Kuy wax, na waxe
nu mu jottlee kàddug Yàlla. Kuy taxawoo,
na taxawoo ci dooley Yàlla, ngir màggug
Yàlla feeñe ci lépp, ndax Yeesu Almasi, mi
yelloo daraja ak kàttan, tey ak ëllëg ba
fàww. Amiin.

Bu ngeen di sonn, na Almasi tax

12 Soppe yi, tàngooru nattu bi ngeen
nekke nii, bumu leen jaaxal ba mel ni
lu jaaduwul moo leen dikkal. 13 Waaye
noonu ngeen séddoo ci coonoy Almasi,
bégeleen ko, ngir bu ndamam feeñee,
ngeen gënatee bég. 14 Su ñu leen jànnee
sax ndax turu Almasi, ndokklee yeen,
ndax Noo gu darajawu gi, Noowug Yàlla
moo wàcc ci yeen. 15 Waaye rey nit,
mbaa sàcc, mbaa def lu bon, mbaa dugg
ci yëfi jaambur, bumu waral coonoy kenn
ci yeen. 16 Ku sonn ndax li muy gëmkatub
Almasi nag, bumu ci rus, na sàbbaal
Yàlla kay, ci woowu tur. 17 Ndax kat
tey la àtte bi wara tàmbalee ci waa kër
Yàlla. Ndegam ci nun lay tàmbalee nag,
ñi gëmul xibaaru jàmm bu Yàlla, ana fu
ñu jëm? 18 Te it:

«Aji jub ji, su ko mucc jafee,
yéefar bi, bàkkaarkat bi moom, fu mu
jëm*?»

19 Kon nag ñiy sonn te coobarey Yàlla
tax, nañu dénk seen bopp Yàlla, Sàkk-kat
bu wóor bi, te ñuy saxoo def lu baax.

5

Sàmmal-leen Yàlla géttam

1 Mag ñi ci seen biir di seeni njiit nag,
dama leen di ñaax, man miy njiit ni
ñoom, di seedeb coonoy Almasi, te di
boroom cér ci ndam li nara feeñ. 2 Foral-
leen gétt gi ñu leen dénk. Sàmmleen
ko, te bañ koo defe ñàkk pexe, xanaa xol
bu tàlli, ni ko Yàlla bëgge. Buleen ko
defe it koppartuy kese, waaye farluleen
ci. 3 Buleen jaay kilifteef ñi ñu leen dénk,
waaye doonleen ay royukaay ci jur gi, 4 ba
bu Sàmm bu mag bi feeñee, ngeen jot
kaalag daraja gu dul furi.

5 Naka noonu yeen ndaw ñi, nangul-
leen magi mbooloom gëmkat ñi. Yeen
ñépp nag toroxluleen ci seenug jëflante,
ndax:

«Yàlla, ñi réy lay xeex,
ñi toroxlu, mu may leen aw yiw*.»

6 Ci suufu loxol Yàlla bi am doole la
leen Yàlla di yékkatee bu jotee, su ngeen
toroxloo, 7 ci ni ngeen di sippikoo ci
kawam, mboolem seenu tiis, nde mooy ki
leen tiisoo.

8 Àndleen ak sago te teewlu! Seenub
noon Tuumaalkat bi, mu ngi ŋar ni
gaynde, tey wër, di rëbb ku mu warax.
9 Pastéefu ngëm ngeen di xeexe te xam
ne benn coono bi ngeen di daj, moom la
mboolem seen bokki gëmkat yi ci àddina
di daj. 10 Te gannaaw bu ngeen sonnee
ab diir, Yàlla miy boroom wépp yiw te
woo leen ci ndamam lu sax dàkk ndax
Almasi, moom ci boppam moo leen di
jagal, dooleel leen, dëgëral leen ba ngeen

* **4:18** 4.18 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 11.31. * **5:5** 5.5 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.34.

dëju. 11 Moom la kàttan ñeel ba fàww.
Amiin.

Piyeer tàggoo na

12 Silwan†, miy mbokkum gëmkat mu
wóor, ci sama xalaat, ci ndimbalam laa
leen bind kàddu yu gàtt yii, di leen ñaax
aka seedeel ne lii kat moo di yiwu Yàlla
dëgg. Taxawleen ci bu dëgër.
13 Ab nuyoo ñeel na leen, tukkee ca
mbooloom gëmkat ma ca Babilon‡ te di
ñu ñu taamu ni yeen, tukkee itam ci sama
doom Màrk. 14 Nuyooleen te fóonantee
ag cofeel. Jàmm ñeel na mboolem yeen
ñi gëm Almasi.

---

† **5:12** 5.12 Silwan mooy turu waa Room, wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya* 15.22, 40. ‡ **5:13** 5.13 Babilon ci waxin mooy Room rekk.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may
Piyeer
mu bind ko

1 Ci man Simoŋ Piyeer[*], miy jaamub
Yeesu Almasi, di ndawam, ci man la
bataaxal bii bawoo, ñeel ñi ñu may ngëm
gu njég ga réye ni sunu gos, ci sunu
njekku Yàlla, Musalkat bi Yeesu Almasi.
2 Aw yiw ak jàmm baawaan na, ñeel leen,
ndax xam gu ngeen xam Yàlla, ak sunu
Sang Yeesu.

Dëggal-leen wooteb Yàlla

3 Su dee nag mboolem lu dund gu ag
jullite laaj, Yàllaa nu ko maye dooleem,
ba mu nu xamalee ne darajay boppam,
ak jalooreem ju wéet lanu wooye. 4 Ci
jooju daraja, ak jooju jaloore ju wéet lees
nu baaxee ay dige yu réy njég te màgg.
Yooyu dige nag, bu ngeen ci jotee, ci
ngeen di séddu ci jikkoy Yàlla, gannaaw
bu ngeen muccee ci yàqutey àddina, gi
xemmemtéefu bakkan waral.
5 Loolu ci boppam wara tax ngeen def
lu ngeen man, ba dolli ci seen ngëm,
njàmbaar; seen njàmbaar, ngeen dolli ci
xam-xam; 6 seen xam-xam, ngeen dolli ci
moom seen bakkan; moom seen bakkan,
ngeen dolli ci ag muñ; seenug muñ, ngeen
dolli ci ag njullite; 7 seenug njullite, ngeen
dolli ci bëgg seen bokki gëmkat; bëgg
seen bokki gëmkat, ngeen dolli ci cofeel.
8 Ndax yooyu jikko kat su ngeen ko amee,
ba mu law, dungeen yaafus, dungeen
ñàkk njariñ nu ngeen xame Sang Yeesu
Almasi. 9 Waaye yii jikko, ku ko ñàkk, daa
fekk mu gàtt gis-gis ba far gumba, te fàtte
ne dees koo fóotoon ba mu set, teqlikook
bàkkaari démbam.
10 Kon nag bokk yi, nangeen gënatee
def lu ngeen man ba dëggal woote bi ñu
leen woo, ak taamu gi ñu leen taamu.
Su ngeen ko defee kat, dungeen daanu
mukk. 11 Noonu lees leen di ubbile bunt
bu yaa bu ngeen di tàbbee ca nguur
gu sax gay sunu moomeelu Sang, sunu
Musalkat, Yeesu Almasi.

Yàlla waxyul na yonent yi

12 Moo waral ma fas yéene di leen
dëkke fàttli loolu, doonte xas ngeen koo
xam, ba tax ngeen taxaw bu dëgër ci
dëgg gi leen nuyusi. 13 Li jaadu ci sama
gis-gis moo di, li feek may màkkaanoo
aw suux, dinaa leen ko fàttli, ngir soññ
leen. 14 Ndax damaa leer, ni ma ko
sunu Boroom Yeesu Almasi leeralale, bés
bi may summi sama màkkaanu suux bii
dëgmal na. 15 Waaye dinaa def sama kem-
kàttan, ba fu ngeen tollu, di fàttliku mbir
yooyu, gannaaw bu ma dëddoo.
16 Du ay léeb yu xel mu xareñ fent
lanu leen xamale woon sunu manoorey
Boroom Yeesu Almasi, ak na muy dikke,
waaye noo teewe màggaayam. 17 Ndax
kat moo nangoo ci Yàlla Baay bi, teraanga
ak daraja, ba ko baat ba jibalee, bawoo
fa Boroom daraja ju yéeme ja ne: «Kii
moo di Sama Doom, sama Soppe; ci moom
laa ame bànneex.[†]» 18 Baat booba jóge
asamaan, moom lanu dégg, ba nu nekkee
ak moom ca tund wu sell wa.
19 Rax ci dolli nu ngeek waxi yonent yi,
muy wax ju wóor ju jara gëm, te yeena
yey teewlu waxi yonent yi, ni ñuy teewloo
ceeñeeru làmp bu tàkke biir lëndëm, ba
kera fajar di xar, ba biddiiwu njël feqal
seen xol. 20 Waaye li ngeen wara jëkka
xam moo di amul ci Mbind mi, benn
waxyu bu yonent ba ko waxe, firee xelum
boppam. 21 Ndax kat du genn kàddug
waxyu gu masa soqikoo ci coobarey nit,
waaye ci xiirtalub Noo gu Sell gi la aw nit
daan waxe waxyu bu bawoo fa Yàlla.

2

Sànkute ñeel na jànglekati caaxaan

1 Waaye na mu ame woon ci askanu
bànni Israyil ay yonenti caaxaan, ni lay
ame ci seen biir ay sëriñi caaxaan yuy
sërxal ay àlluway sànkute yuy weddi sax
Sang bi leen jot, ba yóbbe seen bopp
sànkute ju bette. 2 Ñu baree leen di
topp ci seen nawtéef gu ëpp, ba tax

[*] **1:1** 1.1 Turu Simoŋ ci làkku gereg mooy Simeyon ci làkku ebrë. [†] **1:17** 1.17 Seetal ci *Macë* 17.5.

yoonu dëgg gi tegoo ay saaga ndax ñoom.
3 Seenug bëgge lañuy ràbbe ay kàddu
yu ñu leen di koppartoo. Ñooñu la
seenub daan yàgga yoot, te seen sànkute
nelawul.

4 Ndax Yàlla kat, ndegam moo jéggalul
malaaka ya bàkkaaroon, xanaa tàbbal
leen kàmbu mbugal, wacce leen ay jéngi
biir lëndëm gu ne këruus, di leen nége
àtte ba; 5 ndegam àddina sa woon it
Yàlla jéggalu ko, xanaa Nóoyin ma daan
waare njekk tey kenn ci juróom ñetti
nit ña mu musal, ba mu walalee mbënn
ma ci àddinay nit ñu gëmadi; 6 ndegam
dëkk ya ñuy wax Sodom ak Gomor it, la
mbugale seenub taste, def leen ab dóom,
ba def leen misaal mu ñeel aji gëmadiy
ëllëg, 7 te mennum Lóot aji jub ji, di kenn
ki mu musal, te mu sonnoon lool, ndax
ñaawtéefi nit ñu dëng ñooñu, 8 ndax Lóot
aji jub ja dëkkoon ci seen biir kat, la mu
nekke woon ci biir xolu njubam, moo di
naqarlu, ndax jëfi ndëngte ya muy gis, di
ko dégg, bés bu nekk. 9 Su demee noonu
kay, kon Boroom bi def loolu lépp, xam
na nu muy musale nit ñu jullite cib nattu,
ak nu muy xaare nit ñu dëng ñi, ngir seen
mbugal kera bésu àtte ba.

10 Rawatina nag boroom xemmemtéefi
yàqute, yi topp seen bakkan te faalewuñu
genn kilifteef. Ñu fétteeral lañu te
bew, ragaluñoo saaga sax boroom daraja
yu kawe ya fa asamaan. 11 Moona
malaaka yi ëpp doole ak manoore sax,
ñemewuñoo yékkati kàdduy saaga yu
ñuy sikke yooyu boroom daraja, fa kanam
Boroom bi. 12 Waaye ñoom ñooñu mel
ni mala yu amul xel, seen yég-yégi jud-
duwaale jiital leen, te li leen taxa juddu
di jàpp leen, rey doŋŋ, ñooy saaga lu ñu
xamul. Dees na leen rey ni ñuy reye
ay mala. 13 Loraange lees leen di feye
loraange gi ñu sabab.

Seen mbégte mooy xawaarey bëccëg
ndarakàmm. Ñooñoo diy gàkk, aki sikk,
ndax seen teewaay gàcce la ci seen biir
yeen, bu ñuy bokk ak yeen bernde, te
ca lañuy bànneexoo ay nax. 14 Seeni
gët xoolul lu moy ku ñu jaalool, te
duñu bàkkaar ba regg mukk; ku dëgërul,
ñu yóbbaale la. Ñooñu la seenub
xol tàggatu ci ag bëgge, mii njurum
alkànde! 15 Ba ñu wàccee yoon wu jub
wi lañu lajj topp yoonu Balaam, doomu
Bosor*, mi soppoon peyooru njubadi.
16 Waaye Balaam, ag tooñam tax na ñu
femmu ko; ab waruwaay manula wax, te
moo waxe baatub nit†, ba dakkal jëfi ndofi
yonent booba.

17 Ñooñooy teen yu dëy, ñooy xiin
wu callweer tas, te lëndëm gu fatt taraj
di seenub añ. 18 Kàddu yu réy yu
tekkiwul dara lañuy naxee, di fàbbee
xemmemtéefi bakkan yu jéggi dayo, ay
nit ñu yàggula rëcce ci ñeneen ñu nekk
cig réer. 19 Ag ngoreel lañu leen di dig, te
ñoom ci seen bopp, ay jaami yàqute lañu,
nde lu la man, yaa dib jaamam.

20 Ndax kat gannaaw bu ñu xamee bu
baax sunu Boroom, sunu Musalkat Yeesu
Almasi, ba rëcc sobey àddina, bu ñu ca
sóobuwaatee ba mu man leen, su boobaa
seenug muj moo yées seenug njàlbéen.
21 Ndax kat ñàkkoona xam yoonu njub
wi sax moo doon gën ci ñoom, xam ko
ba noppi, dëddu ndigal lu sell la ñu leen
ca àgge woon. 22 Li léeb wii wax te
muy dëgg, moo leen dikkal: «Xaj waccu,
lekkaat ko; te cangaayu mbaam-xuux,
teewu koo xalangootee poto-poto.»

3

Bésu Boroom bi du jaas

1 Soppe yi, sama ñaareelu bataaxal
a ngi nii, te bu ci nekk am na lu ma
leen ci fàttli, ngir xiirtal leen ci xalaatin
yu set, 2 ba ngeen fàttliku kàddu ya
yonent yu sell ya jottli woon, ak sunu
ndigalu Boroom, sunu musalkat, ndigal la
jottlikoo ca ndaw ya ñu yebaloon ci yeen.
3 Li ngeen wara jëkka xam moo di bés
yu mujj ya, ay niti ñaawlekat ay dikk,
di nit ñu topp seen bakkan. 4 Ñooñoo
naan: «Ki dige woona ñëw, ana mu? Ba
maam ya nelawee de yàgg na, waaye
lépp a ngi wéye na woon ca njàlbéenu

* **2:15** 2.15 Bosor mooy Bewor ci làkku Yawut yi; Gereg yi ñoo koy wax Bosor. † **2:16** 2.16 Seetal ci *Màndiŋ ma* 22.

àddina.» 5 Li ñuy fàtte te di ko tey moo
di ci kàddug Yàlla la asamaan nekke bu
yàgg, te ci kàddoom la suuf bindoo ci
ndox, ba génne ci ndox. 6 Te ci yooyii la
àddina sa woon sànkoo woon ca mbënn
ma. 7 Waaye asamaanu tey jii, ak suuf,
genn kàddug Yàlla googu moo leen yeb
cib denc, ñeel sawara, kera bésub àtte ba,
bésu sànkuteb aji gëmadi ñi.

8 Soppe yi, lenn a ngii, buleen ko umple:
benn bés ni junniy at la mel ci Boroom bi;
junniy at mel ni benn bés ci moom. 9 Du
caageenu yeexe gu Boroom bi yeexe dige
ba, noonu ko ñenn ñi fooge ag yeex. Yeen
la muñal kay, ndax buggul kenn sànku,
xanaa ñépp dem ba tuub. 10 Waaye bésu
Boroom bi nib sàcc lay dikke. Ca la
asamaan yi di dëddoo ci biir coow lu réy,
lu ko sosoon seey ndax tàng, suuf ak jëf
ju ci biiram xoyomu.

11 Gannaaw loolu lépp, noonu lay seeye
nag, xamleen bu baax li leen war! Jëfin
wu sell akug njullite, 12 ak yàkkamti bésu
Yàlla ba, di jëfe li koy taxa gaawa dikk, ba
asamaan yi lakk ba jeex, lu ca jëmmu lakk
ba seey. 13 Waaye asamaan su bees ak
suuf su bees sa njub di dëkki bu keroogee,
moom lanuy séentu, na nu ñu ko dige
woon.

14 Kon nag soppe yi, li feek ngeen di
séentu loolu, defleen seen kem-kàttan, ba
bésub keroog fekk leen ci jàmm, te ngeen
baña am benn gàkk, mbaa sikk ci gis-gisu
Yàlla. 15 Sunu Boroom nag, ag muñam,
jàppleen ne moo dig mucc, noonee leen
ko sunu soppe, mbokk mi Póol binde
woon ci xel mu rafet mi ñu ko baaxe.
16 Loolu la bind ci mboolem bataaxal yi
mu waxe ci moomu mbir, te mu am ci
ponk yu jafee xam, ba ñi dese am njàng
te seenum xel toogadi, di walbati waxam,
ni ñuy def ak yeneen bind yépp, ba far
sànk seen bopp.

17 Kon nag yeen soppe yi, gannaaw
xam ngeen loolu ba noppi, wattuleen
bala leena réeraangey moykati yoon yi
yóbbaale, ba yolomal seenub taxawaay.
18 Waaye màggleen ci wàllu yiwu sunu
Boroom, sunu Musalkat Yeesu Almasi,
ak ci wàllu xam-xam bu ngeen ko xam.
Ndam ñeel na ko tey, ba kera bés bu sax
dàkk. Amiin.

Bataaxal bi Yàlla may
Yudd
mu bind ko

1 Ci man Yudd miy jaamub Yeesu Al-
masi, di rakku Yanqóoba, ci man la
bataaxal bii bawoo, ñeel leen yeen ñi
ñu woo, yeen ñi Yàlla Baay bi sopp, te
sàmmal leen Yeesu Almasi. 2 Yërmande
ak jàmm ak cofeel baawaan na, ñeel leen.

Weddi Yàlla amul ag muj

3 Soppe yi, yàkkamti woon naa leena
bind ci mbirum mucc gi nu bokk, waaye
fàww ma bind leen, ngir ñaax leen ci
xeexal yoonu ngëm, wi Yàlla xasa dénk
ñu sell ñi, benn yoon ba fàww. 4 Ndaxte
ñenn a ngi ñu ñu yàgga bind seenub
àtte, te ñoo yoxoosu ci seen biir, di ñu
ñeme Yàlla; ñooy taafantoo yiwu Yàlla
ngir yoonal ag yàqute, di weddi Buur biy
kenn, te di sunu Boroom Yeesu Almasi.
5 Doonte xam ngeen loolu lépp ba
noppi, dama leen di fàttli rekk ne Boroom
bi moo jëkka musal ñoñam, génne leen
réewum Misra, te gannaaw gi moo raafal
ña gëmul woon ca ñoom. 6 Te it malaaka
ya yemul woon ca daraja ja ñu amoon,
xanaa wacc seen dëkkuwaayu bopp, Yàlla
moo leen denc ci lëndëm gu ne këruus,
yeewe leen buum yu dul deñ, ngir àtteb
bés bu mag ba. 7 Naka noonu itam Sodom
ak Gomor, ak dëkk ya leen wër, ñoo yebu
woon ci powum séy, ak jaxasoo gu woroo
ak bindub judduwaale, ba ñu def leen
misaal, ñeel ña nara tegoo mbugalum
sawara wu sax dàkk.
8 Géntkat yii itam noonu rekk lañuy
sobeele seen yaramu bopp, boole ci di
sofental kilifteef, ak di saaga boroom
daraja ya fa asamaan. 9 Moonte Mikayel,
may kilifag malaaka sax, ba muy xëccoo
ak Seytaane néewub Musaa, di wàqante
ak Seytaane, taxul mu ñeme woon koo
sikk ba boole ciy saaga. Da ko ne rekk:
«Yal na la Boroom bi mbugal!» 10 Waaye
nit ñii de, lu ñu xamul lañuy saaga, te
xam-xam yi leen seen bindu judduwaale
xamal, ni ay rabi àll di xame, ci lañuy far
yàqoo.
11 Ngalla ñii! Ñoo jaare yoonu Kayin;
ñoo lajj, topp Balaam cig réeram ngir ag
peyoor; ñoo diiŋat ba sànku ni Kore*.
12 Ñooñooy gàkkal seen jataayu lekk yi
gëmkat ñiy bokk, di ñóox te amuñu ci
jenn jom; ñooy xiin yu naaxsaay yu
ngelaw li yóbbu; ñooy garab yu dee
ñaari yoon, du meññ waxtoom, reen
ya buddiku. 13 Ñooy gannaxi géej gu
sàmbaraax, di gëq seen puuriti gàcce;
ñooy biddiiw yu fàq di taxawaalu, te
lëndëm gu ne këruus di cér bu ñu leen
sédde ba fàww.
14 Enog†, juróom ñaareelu maam ma
gannaaw Aadama, ñooñu la jottli woon
waxyu bu leen dal, ne: «Boroom baa
ngii dikk, ànd ak ay junniy junneem ñu
sell, 15 ngir àtte ñépp, ba tiiñal mboolem
yéefar yi, ndax mboolem nu yéefare ni
ñu jëfe seen jëfi yéefar, ak mboolem
kàddu yu ñaaw yi bàkkaarkati yéefar yi
teg cib deram.» 16 Ñooñoo di ñaxtu ak
a jàmbat, te topp seen bakkan; kàdduy
damu yu réy ay jibe seen gémmiñ, te ñooy
jay ñi ñu yaakaare njariñ.

Góor-góorluleen

17 Waaye yeen samay soppe,
fàttlikuleen la ndawi sunu Boroom Yeesu
Almasi waxoon lu jiitu. 18 Ñu ne leen:
«Mujug jamono, dina am ay ñaawlekat
yu topp seen bakkan, wéye seen kéefar.»
19 Ñooñu ñooy féewalekat yi, ñoo topp
seen bindu judduwaale, te Noowug Yàlla
nekkul ci ñoom. 20 Waaye yeen samay
soppe, sampuleen ba dëgër ci seen yoonu
ngëm wu sell wee sell, te ngeen di ñaane
ci Noo gu Sell gi. 21 Fexeleen ba des ci biir
cofeelu Yàlla, tey séentu sunu yërmandey
Boroom Yeesu Almasi, ngir ag texe gu
sax dàkk. 22 Ñiy nàttable, ñeewanteleen
leen, 23 ñii ngeen wallu leen, foqatee
leen ci sawara, ña ca des, ngeen yërëm
leen yërmande ju ànd akug ragal, ba

---

* **1:11** 1.11 Kayin: seetal ci *Njàlbéen ga* 4.8. Balaam: *Màndiŋ ma* 22.7-35; 31.16. Kore: *Màndiŋ ma* 16. † **1:14** 1.14 Enog: seetal ci *Njàlbéen ga* 5.21-24.

far seexlu ab turki bu seen yaram sobeel
ndax seeni bàkkaar.

Cant ñeel na Yàlla

24 Ki leen mana aar ci bépp jéll, ba
taxawal leen fa muy teewejee darajaam,
te fekk leen ñàkk sikk, seen mbég mat
sëkk, 25 Yàlla miy kenn, sunu Musalkat,
ci sunu ndimbalal Sang Yeesu Almasi,
daraja ak màggaay ak kàttan ak sañ-sañ
ñeel na ko, démb ak tey ak ëllëg, ba
fàww! Amiin.

Kàdduy Waxyoo ngi, ñeel Yowaan ci biir Peeñum Almasi Yeesu

Ubbite gi

1 Lii peeñum Yeesu Almasi la, mu ko
Yàlla jox ngir mu won ay jaamam yenn
xew-xew yu dëgmal. Malaakaam la yebal
ci Yowaan ngir xamle ko. 2 Yowaan moo
seede mboolem li mu gis, te mu jëm ci
kàddug Yàlla ak seedes Yeesu Almasi.
3 Ndokklee képp ku jàng ak mboolem ñi
déglu yii kàdduy waxyu, tey sàmm li ñu
ci bind, ndaxte waxtu wi jege na.

Ab nuyoo ñeel na juróom ñaari mboolooy gëmkat

4 Lii mu ngi tukkee ci man Yowaan,
ñeel juróom ñaari mboolooy gëmkat ña
ca diiwaanu Asi. Na leen yiw ak jàmm
ñeel, tukkee fa Ki masa Nekk, Ki Nekk,
di Kiy Dikk, tukkee it fa boroom juróom
ñaari noo ya[*] fa kanam ngànguneem[†],
5 tukkee itam fa Yeesu Almasi, seede bu
wóor bi, moom taaw bi[‡], ki jëkka dekki,
jóge ci ñi dee, di kilifay buuri kaw suuf.

Moom mi nu sopp, yiwee nu deretam,
ba nu teqlikook kilifteefu sunuy bàkkaar,
6 ba noppi def nu nuy askanu sarxalkati
Buur Yàlla Baayam[§], na ko daraja ak
kàttan ñeel tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.
7 Mu ngoogu di dikk, indaale niir yi,
te ñépp a koy teg bët,
ba ca ña ko jamoon sax,
te giiri kaw suuf yépp ay jooy ndax moom.
Noonu la moos. Amiin.

8 «Man, maay Alfa, di Omega[*]», la
Boroom bi Yàlla wax, moom Ki masa
Nekk, Ki Nekk, di Kiy Dikk ëllëg, te di Aji
Man ji.

Yowaan am na peeñu ca dunu Patmos

9 Man Yowaan seen mbokk, mi séddook
yeen nattu ak barkeb nguurug Yàlla, ak
muñ gi ci Yeesu, maa nga woon fa ñu ma
toxaloon, ca dun ba ñuy wax Patmos. Li
ko waral di sama waare ci kàddug Yàlla
ak seedeel Yeesu. 10 Maa nekkoon ci biir
Noowug Yàlla benn bésub Sang bi, ma
dégg ci sama gannaaw baat bu xumb nig
liit. 11 Mu ne: «Mboolem loo gis, bind ko
cib téere, nga yónnee ko juróom ñaari
mboolooy gëmkat ña ca dëkk ya ñuy wax
Efes ak Samirin ak Pergam ak Catir ak
Sàrd ak Filadelfi ak Lawdise.»

12 Naka laa geestu, di seet kuy wax ak
man, ma daldi gis juróom ñaari tegukaayi
làmp yu wurus. 13 Ca digg tegukaayi
làmp ya, jëmm juy nirook nit[†] a fa nekk.
Ma nga sol mbubb mu tollu ci ndëgguy
tànk yi, takkoo ngañaayal wurus ci dënn
bi. 14 Kawaru bopp baa nga weex tàll,
gët ya di tàkk ni sawara, 15 tànk ya mel
ni xànjar bu yànj bu ñu xelli, baat bay
riir ni gannaxi géej. 16 Ma nga yor ca
loxol ndijooram juróom ñaari biddiiw, ab
saamaru ñaari ñawka bu ñaw di lange ca
gémmiñ ga, xar-kanam baa nga leer nàññ
ni jantub njolloor.

17 Naka laa ko gis, ne dàll daanu ci
ay tànkam ni ku dee. Mu teg ma loxol
ndijooram, ne ma: «Bul tiit. Maay Ki
Jëkk, di Ki Mujj. 18 Maay Kiy Dund,
maa dee woon, maay dund nii tey ak
ëllëg ba fàww te maa yor caabiy dee ak
njaniiw. 19 Kon nag bindal li nga gis: Li
am nii tey ak itam liy ñëw gannaaw lii.
20 Kumpa gi ci juróom ñaari biddiiw yi
nga gis ci sama loxol ndijoor, ak juróom
ñaari tegukaayi làmp yu wurus yi, li
muy firi mooy: juróom ñaari biddiiw yi
ñoo di malaakay juróom ñaari mboolooy
gëmkat ñi; juróom ñaari tegukaayi làmp
yi ñoo di juróom ñaari mbooloo yi.»

2

Bindees na waa Efes

---

[*] **1:4** 1.4 juróom ñaari noo ya: seetal ci 4.5 ak 5.6. [†] **1:4** 1.4 ngàngune ma mooy fa buur biy toog. [‡] **1:5** 1.5 taaw bi: taaw mooy ki jëkka juddu, waaye ab juddu taxul ñuy wax fii. Li Yeesu Almasi jëkka dekki ndekkite lu dee toppatul moo tax ñuy wax. Mooy taaw ci kaw darajaam ndax moo sut ñépp, yilif lépp luy mbindeef, te ci darajaam la ñépp di dekkee. [§] **1:6** 1.6 Baayam: seetal ci *Luug* 3.23, 38. [*] **1:8** 1.8 Alfa, Omega: ci làkku gereg, alfa moo jëkk ci araf yi, omega mujj ci. Kuy Alfa ak Omega nag moo jëkk, moo mujj. [†] **1:13** 1.13 Seetal ci *Dañeel* 7.13.

1 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Efes, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Ki yor juróom ñaari
biddiiw yi ci loxol ndijooram, di doxe digg
juróom ñaari tegukaayi làmp yu wurus
yi. Mu ne: 2 Gis naa say jëf, gis sa liggéey
ak sag muñ. Xam naa ne manuloo dékku
ñu bon ñi. Seetlu nga ñi tuddoo samay
ndaw, ba gis ne ay fen-kat lañu. 3 Xam
naa it ne muñ nga te sonn nga moos ngir
man te xàddiwoo.
4 «Waaye li ma la sikke moo di sa
cofeel ga nga jëkke woon, moom nga
wacc. 5 Kon nag fàttlikul fu kawe fa nga
xàwwikoo ba fii, te nga tuub, di jëfe jëf
ja nga jëkke woon. Lu ko moy maay dikk
ba fi yaw, daldi jële sa tegukaayu làmp fa
bérabam, ndegam tuubuloo. 6 Waaye lu
baax lii nag yaay boroom: ni ma sibe jëfi
ngérum Nikolas*, ni nga ko sibe. 7 Ku ami
nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax
mboolooy gëmkat ñi. Ku am ndam nag,
maa lay may nga lekk ci garabu dund gi
ci Àjjana, toolub Yàlla.

Bindees na waa Samirin

8 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Samirin nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Ki Jëkk te Mujj,
Ki dee woon te dekki. Mu ne: 9 Gis
naa sa coono ak sag ñàkk, moona yaaka
duunle! Gannaaw loolu it, waxi yàq-
der yi tukkee ci ñooñu tuddoo Yawut te
duñu Yawut, duñu lenn lu moy jàngub
Seytaane, dégg naa ko. 10 Bul ragal mukk
mitit wi nga nara daj. Seytaanee ngi
noonu di dugal kaso ñenn ci yeen, ngir
nattu leen. Dingeen am coono diiru fukki
fan. Nanga saxoo kóllëre ba dee fekk la
ci, ma kaalaa la kaalag dund.
11 «Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug
Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi. Ku am
ndam nag doo loru mukk ci ñaareelu dee
gi.†

Bindees na waa Pergam

12 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Pergam nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Boroom saamar bi
ci ñaari ñawka yi. Mu ne: 13 Xam naa fa
nga dëkk, fa la Seytaane samp nguuram.
Teewul nga ŋoy ci sama tur te weddiwoo
ne man nga gëm ba sax ca fan, ya nit ña
reye ca seen biir, Antipas sama seede bu
am kóllëre ba, foofa Seytaane dëkk.
14 «Waaye lenn a ngi lu ma lay sikke:
yaa ngi uuf foofu ay nit ñuy saxal
njànglem Balaam, moom mi doon xiirtal
Balag‡ ci tegal Israyil ndëgg-sërëx, ngir
ñu lekk ñam wu ñu sarxal ay tuur, ak
di gànctu. 15 Naka noonu itam yaa ngi
uuf ay nit ñuy saxal njànglem ngérum
Nikolas. 16 Kon nag tuubal. Lu ko moy
maay dikk léegi ba fi yaw, te saamar biy
lange sama gémmiñ, moom laay xareek
nit ñooñu.
17 «Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug
Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi. Ku am
ndam nag, maa lay may ci mànn§ mu
làqu mi, nga lekk, maa lay jox it aw doj
wu weex; doj wu ñu bind tur wu bees wu
kenn xamul, ku dul ka ko jot.

Bindees na waa Catir

18 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Catir nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Doomu Yàlla ji*,
ki ay gëtam mel ni sawara wu yànj,
ndëgguy tànkam mel ni xànjar bu ñu
jonj. Mu ne: 19 Gis naa say jëf ak sa cofeel
ak sa ngëm ak sa liggéey ak sag muñ.
Xam naa ne sa jëf yu mujj moo ëpp jëf
yu jëkk ya.
20 «Waaye lenn laa lay sikke: dan-
gaa bàyyi Yesabel, jigéen joojuy tuddoo

---

* **2:6** 2.6 ngérum Nikolas mooy ñiy taafantoo sañ-sañ bu ñu am gannaaw bu ñu gëmee Yeesu, ngir daganal yenn aada yu ñaaw yu mel ni lekk lu ñu sarxal ay tuur, ak powum séy. † **2:11** 2.11 ñaareelu dee gi: seetal ci 20.14 ak 21.8. ‡ **2:14** 2.14 Balaam, Balag: Balaam moo doon mbubboo turu yonent, di fexee rëbb bànni Israyil, ngir sàkku alal ci Balag buuru Mowab ci jamonoy Yonent Yàlla Musaa. Seetal ci *Màndiŋ ma* 22—23. § **2:17** 2.17 mànn moo di ñam wa Yàlla wàcceeloon Musaa ak bànni Israyil, ba ñu gàddaayee Misra, jëm ca réew ma leen Yàlla digoon. * **2:18** 2.18 Doomu Yàlla: tur wii tekkiwul ne Yàlla moo jur Yeesu mook Maryaama. Tekkiwul it ne dañoo màggal nit, ba di ko méngale ak Yàlla. Waaye day tekki ne Yeesu mooy Kàddug Yàlla, mooy màndargam jëmmu Yàlla, ci jikkoom ji gëna biire. Ku gis doom, man ngaa xam nu baayam mel. Ku gis Yeesu kon, mana xam nu Yàlla mel.

yonent, muy jàngleek a réeral sama jaam
ñi, ngir ñuy gànctu ak a lekk ñam wu
ñu sarxal ay tuur. 21 May naa ko ab diir,
ngir mu tuub, waaye moo buggula tuub
ngànctoom. 22 Kon nag maa ngii di ko
rattax cib lal, te ñi mu àndal di gànctu it,
maa leen di sóob ci mitit wu réy, su ñu
tuubul jëf ja ñu koy roye. 23 Am mbas
laay fàdde ay taalibeem. Su ko defee
mboolooy gëmkat ñépp dinañu xam ne
man maay nattu xol ak xel, te maay fey
ku nekk ay jëfam.

24 «Waaye yeen ñi ci des ñépp nag, yeen
waa Catir ñi toppul moomu njàngle te
jotuleena xam loolu ñu naan xóotey xam-
xamu Seytaane, maa ne leen, duma leen
sëf beneen sëf. 25 Ŋoyleen rekk ci li ngeen
am, ba kera may dikk.

26 «Ku am ndam nag, ku saxoo jëf ji ma
soob, ba kera muj ga, maa lay jox sañ-sañ
ci kaw xeet yi:

27 Ni ñuy rajaxee ndaal xandeer,
noonu nga leen di sàmmeji yetu weñ,
28 te man ci sama bopp, noonee laa jote
sañ-sañ bi ci sama Baay. Maa lay jox
itam biddiiwu njël. 29 Ku ami nopp kat,
na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.

3

Bindees na waa Sàrd

1 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Sàrd nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Boroom juróom
ñaari noo yu Yàlla yi ak juróom ñaari
biddiiw yi. Mu ne: Gis naa say jëf.
Dañu laa jàppe kuy dund te fekk la dee.
2 Teewlul te nga leqli ndes wi ngay waaja
deele. Ndax kat, gisuma sa jëf ju mat fa
sama kanam Yàlla. 3 Kon nag fàttlikul la
nga jotoon te dégg ko; nga sàmm ko, te
tuub. Soo teewluwul nag, dinaa ñëw nib
sàcc, te doo xam mukk wan waxtu laa
naa jimeet fi sa kaw.

4 «Moona am nga foofu ci Sàrd nit ñu
néew ñu tilimalul seen mbubb. Ñooñooy
ànd ak man, sol lu weex, ndax ñoo ko
yeyoo. 5 Ku am ndam mooy soloo noonu
mbubb mu weex, te turam, duma ko far ci
téereb dund bi, waaye maa koy wuyul ci
sama kanam Baay ak ay malaakaam. 6 Ku
ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla
wax mboolooy gëmkat ñi.

Bindees na waa Filadelfi

7 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Filadelfi nag, bind ko, ne ko:

«Lii moo di kàdduy ku Sell ki, kiy Dëgg,
te yor caabiy Daawuda, di tijji te kenn
du tëj, di tëj te kenn du tijji. Mu ne:
8 Gis naa say jëf. Maa def fi sa kanam,
bunt bu tijjiku bu kenn manula tëj. Ndax
néew nga doole, waaye sàmm nga sama
kàddu te weddiwoo ma. 9 Ñenn ci jàngub
Seytaane bi, ñooñuy fen, di tuddoo ay
Yawut te duñuy Yawut, maa ngii di leen
xiirtal, dikkloo leen, sujjóotloo leen fi sa
kanam, ba ñu xam ne man maa la sopp.
10 Gannaaw yaa sàmm sama kàddu, ba
muñ ni ma la ko sante, man itam dinaa
la sàmm ci waxtuw nattu biy wàccsi ci
àddina sépp, ngir nattu waa kaw suuf.

11 «Maa ngi ñëw léegi. Ŋoyal ci li nga
yor, ngir kenn baña fëkk sa kaalag ndam.
12 Ku am ndam nag, maa lay def nga doon
ag kenu fi sama biir néeg Yàlla, te doo fa
génnati mukk. Maay bind fi sa kaw sama
turu Yàlla ak sama turu dëkku Yàlla, te
mooy Yerusalem gu bees, giy wàcce fa
kaw, bàyyikoo fa sama Yàlla, maay bind
it fi sa kaw sama tur wu yees. 13 Ku ami
nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax
mboolooy gëmkat ñi.

Bindees na waa Lawdise

14 «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca
Lawdise nag, bind ko, ne ko:

«Lii moo di kàdduy Waawu Yàlla ji,
Seede bi wóor te dëggu, Ndeyu càkktéefu
Yàlla ji. Mu ne: 15 Xam naa say jëf; xam
naa ne seddoo, tàngoo. Su ma sañoon
nga sedd mbaa nga tàng. 16 Gannaaw nii
nga nugge nag; tàngoo, seddoo, dinaa la
yàbbi. 17 Gannaaw yaa ngi naan: “Am
naa alal, barele naa, soxlaatuma dara,” te
yaw xamuloo ni nga toroxe, jara yërëm,
ñàkk, gumba, ne duŋŋ, 18 dama lay digal,
nga jënd ci man wurus wu ñu xellee ci
sawara ba mu set wecc, ngir nga am
alal. Jëndal itam yére yu weex yoo soloo,

ba làq sa duŋŋaaral gu gàccelu gi; ak
tuufaay looy tuufoo, ngir nga gis.
19 «Man, képp ku ma sopp, maa koy
jubbanti, yar ko. Kon nag farlul te tuub!
20 Maa ngi nii taxaw ci bunt bi, di fëgg.
Ku dégg sama baat, ba ubbil ma, dinaa
agsi moos sa néeg, nu bokk reer.
21 «Ku am ndam nag, maa lay may nga
toog ak man fi sama ngàngune, na ma
ame woon ndam, ba toog ak sama Baay
fi ngànguneem. 22 Ku ami nopp kat,
na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.»

4

Buur Yàlla toog na ca ngànguneem

1 Gannaaw loolu damaa xool, rekk yem
ci bunt bu ubbiku fa asamaan. Ci biir
loolu baat ba ma jëkkoona dégg muy wax
ak man te mel nig liit, ne ma: «Yéegal fii,
ma won la liy topp ci loolu.» 2 Ma jekki
rekk nekk ci biir Noowug Yàlla. Ci kaw
loolu, yemuma lu moy ci am ngàngune
mu tege ca asamaan, mu am ku toog ca
ngàngune ma. 3 Meloom a ngay niru
peru jàspë ak peru sarduwan, ag xon
gu mel ni peru emëródd, wër ngàngune
ma. 4 Yeneen ñaar fukki gàngune ak
ñeent a ko wër, ñaar fukki mag ak ñeent
toog ca gàngune ya. Ña nga sol mbubb
yu weex, ay kaalay wurus tege ca seen
bopp. 5 Ay melax aki kàddu aki dënu
ñooy bawoo ca ngàngune ma, juróom
ñaari jumi sawara di tàkk fa kanam
ngàngune ma, jum ya di juróom ñaari
noo yu Yàlla yi. 6 Fi janook ngàngune mi
lu mel ni géeju kiristaal, leer nàññ. Fi
wër ngàngune mi ci wet gu nekk, ñeenti
bindeef a ngi fi, fees aki bët ci kanam
ak ci gannaaw. 7 Mbindeef mu jëkk maa
ngi mel ni gaynde, ñaareelu mbindeef mi
mel niw yëkk, ñetteelu mbindeef mi ame
kanamu nit, ñeenteel ba mel ni jaxaay
juy naaw. 8 Ñeenti bindeef yi am nañu
ku nekk juróom benni laaf, fees aki bët ba
daj, biir ak biti, te guddi ak bëccëg duñu
selaw, xanaa naan:
«Kee sell, Kee sell, Kee sell,
Keey Boroom bi Yàlla Aji Man ji,
Kee masa Nekk, Kee Nekk, Keey Dikk.»
9 Saa su bindeef ya di màggal ak a teral ak
a sant Boroom toogaayu ngàngune miy
dund ba fàww, 10 ñaar fukki mag ñeek
ñeent ne gurub sukk fi kanam ki toog ci
ngàngune mi, di ko sujjóotal, moom miy
dund ba fàww. Ñuy sànni seeni kaala fi
kanam ngàngune mi te naan:
11 «Yàlla sunu Boroom, yaa yeyoo daraja
ak teraanga ak kàttan,
ndaxte yaa sàkk lépp,
lépp lu am, yaw la soob,
nga sàkk ko.»

5

Gàttub Yàlla jël na téere ba

1 Ci biir loolu ma gis ci loxol ndijooru
ki toog ci ngàngune mi, taxañub téere bu
ñu bind biir ak biti, tay ko juróom ñaari
tayu. 2 Ma gis malaaka mu am doole,
muy yéenee baat bu xumb, naan: «Ana
ku yeyoo tàyyi tayuy téere bii, ubbi ko?»
3 Du kenn nag ci asamaan mbaa kaw suuf,
mbaa biir suuf, ku manoona ubbi téere
bi, ba yër ko. 4 Ma jooy jooy yu metti,
ndax giseesul kenn ku yeyoo ubbi téere
bi, ba yër ko. 5 Kenn ci mag ñi ne ma:
«Bul jooy. Ma ne, Gayndeg giirug Yuda,
njebbital Buur Daawuda daan na. Mooy
ubbi téere beek juróom ñaari tayoom.»
6 Ma daldi gis gàtt bu mel ni lu ñu rendi,
mu taxaw fi digg ngàngune mi, ñeenti
bindeef yeek mag ñi yéew ko. Gàtt bi
juróom ñaari béjjén la am, ak juróom
ñaari bët, di juróom ñaari noowi Yàlla,
yi ñu yebal ci àddina sépp. 7 Gàtt bi
dikk, jël téere bi ci loxol ndijooru ki toog
ci ngàngune mi. 8 Ba mu jëlee téere
bi, ñeenti bindeef yi ak ñaar fukki mag
ñeek ñeent ne gurub sukk fi kanamam,
ku nekk yor xalam ak andi wurus yu fees
ak cuuraay, cuuraay li di ñaani aji sell ñi.
9 Ñuy woy nag woy wu yees, naan:
«Yaa yeyoo jël téere bi,
tàyyi tayu yi,
ndax yaw lañu rendi,
te sa deret nga jote, ngir Yàlla,
ay niti gépp giir ak wépp làmmiñ ak wépp
xeet ak wépp askan.
10 Yaa leen def ñu doon nguurug sarxalkat
yi, ñeel sunu Yàlla,

te dinañu nguuru ci àddina.»
11 Ma xoolaat, daldi dégg baati malaaka
yu bare, ñu yéew ngàngune mi ak
bindeef yi ak mag ñi, seen lim di ay junni,
ba ci junniy junni. 12 Ña ngay àddu ca
kaw, naan:

«Gàtt bi ñu rendi woon moo yeyoo kàttan
ak alal,
yeyoo xel ak doole,
moo yeyoo teraanga, yeyoo darajaak
cant.»

13 Ba loolu amee mboolem dundooti
asamaan, ak kaw suuf, ak biir suuf, ak
géej, ak mboolem li ci seen biir, ñoom
ñépp di wax, may dégg, naan:

«Ki toog ci ngàngune mi ak Gàtt bi,
nañu jagoo cant ak teraanga, ak darajaak
kàttan, tey ak ëllëg ba fàww.»

14 Ñeenti bindeef yi ne: «Amiin.» Mag ñi
ne gurub sukk, sujjóot.

6

Gàtt bi tàyyi na tayu yi

1 Ma gis nag Gàtt bi di tàyyi genn ci
juróom ñaari tayu yi. Ci biir loolu ma
dégg kenn ci ñeenti bindeef yi àddoo
baat buy riir ni dënu, ne: «Dikkal!» 2 Ma
xool rekk, gis fas wu weex, gawaram yor
ag fitt. Ñu jox ko kaala, mu daldi dem
yoonu daan-kat, ngir daani.
3 Ba Gàtt bi tàyyee ñaareelu tayu
gi, ma dégg ñaareelu mbindeef mi ne:
«Dikkal!» 4 Weneen fas ne jimeet, di wu
xonq, ñu may gawaram mu jële jàmm ci
kaw suuf, ngir nit ñi di reyante ci seen
biir. Ñu jox ko saamar bu mag.
5 Ba mu tàyyee ñetteelu tayu gi, ma
dégg ñetteelu mbindeef mi ne: «Dikkal!»
Ma xool rekk, gis fas wu ñuul, gawaram
yor ab màndaxekaay. 6 Ma dégg lu
mel ni baat bu jibe ci diggante ñeenti
bindeef yi, ne: «Benn kilo peppu bele,
peyu bëccëgu lëmm; benn kilo peppu
lors, peyu bëccëgu lëmm, te diw ak biiñ,
bu ko kenn yàq.»
7 Ba Gàtt bi tàyyee ñeenteelu tayu
gi, ma dégg ñeenteelu mbindeef mi ne:
«Dikkal!» 8 Ma xool rekk, gis fas wu
gel, turu gawaram di Dee, njaniiw topp ci
moom. Ñu jox ko sañ-sañ ci ñeenteelu
xaaju àddina, ngir muy bóome saamar
akub xiif, di bóome mbas ak ay rabi àll.
9 Ba mu tàyyee juróomeelu tayu gi, ma
gis ci suufu sarxalukaay bi, bakkani ñi ñu
bóom ndax kàddug Yàlla ak seede si ñu
ci seede. 10 Ñu àddu ca kaw ne: «Buur
bu sell, bu dëggu bi, loo deeti xaar ci
àtte waa àddina, feyul nu sunu deret ji
tuuru?» 11 Ñu jox ku ci nekk mbubb mu
weex, ne leen ñu négandiku tuuti, ba
kera seeni bokk ak ñi ñu bokkal liggéey
bi, te ñu war leena bóom ni ñoom, ñépp
dikk, ba lim bi mat.
12 Ma gisati bi muy tàyyi juróom ben-
neelu tayu gi, suuf daldi yëngu bu baaxa
baax, jant bi ñuul kukk, weer wi wépp
xonq curr ni deret. 13 Biddiiw yi fàqe
asamaan, wadd ci suuf, ni doom yu xaay
yu ngëlén gësëm seen ndey. 14 Asamaan
si dellu ni basaŋ gu ñu taxañ, tund yépp
ak dun yépp toxoo fa ñu nekkoon. 15 Ba
mu ko defee buuri àddina yeek kilifa
yeek njiiti gàngoor yeek boroom alal yeek
boroom doole yeek, mboolem jaam yeek
gor ñi, ñépp làquji ci xunti yeek doji tund
yi. 16 Ñu ne tund yeek doj yi: «Daanuleen
ci sunu kaw, làq nu kanamu ki toog ci
ngàngune mi ak sànjum Gàtt bi, 17 ndax
seen bésub sànj bu mag taxaw na, ana ku
ko àttan?»

7

Jaamukati Yàlla yi mucc nañu

1 Gannaaw loolu ma gis ñeenti malaaka
yu taxaw ci ñeenti colli àddina. Ña nga
téye ñeenti ngelawi àddina, ngir ngelaw
baña wale fenn; du ci jéeri, du ci géej, du
ci genn garab. 2 Ma gis meneen malaaka,
mu yéege penku, yore torluwaayu Yàlla
jiy dund. Mu àddu ca kaw, wax ak ñeenti
malaaka ya ñu mayoon ñu yàq géej ak
jéeri, 3 ne leen: «Buleen yàqagum jéeri ji
ak géej gi ak garab yi, li feek torluwunu ci
jëwi ñiy jaamu sunu Yàlla, màndargaale
leen.»
4 Ma dégg limub ña ñu màndargaale
torluwaay ba; ñuy téeméer ak ñeent
fukk ak ñeenti junni (144 000), bawoo ci
mboolem giiri bànni Israyil:

5 Giirug Yuda, fukki junneek ñaar
(12 000) lañu ci màndargaal,
giirug Ruben, fukki junneek ñaar,
giiru Gàdd, fukki junneek ñaar,
6 giirug Aser, fukki junneek ñaar,
giirug Neftali, fukki junneek ñaar,
giirug Manase, fukki junneek ñaar,
7 giirug Simeyon, fukki junneek ñaar,
giirug Lewi, fukki junneek ñaar,
giirug Isaakar, fukki junneek ñaar,
8 giirug Sabulon, fukki junneek ñaar,
giirug Yuusufa, fukki junneek ñaar,
giirug Beñamin, fukki junneek ñaar.

Mbooloo mu réy am na ndam

9 Gannaaw loolu ma jekki gis mbooloo
mu réy mu kenn manula waññ, ñu bawoo
ci askan yépp ak giir yépp ak xeet yépp
ak làmmiñ yépp. Ñu ngi taxaw fi kanam
ngàngune mi ak Gàtt bi, sol mbubb yu
weex, ŋàbb ay cari garabi tàndarma.
10 Ña ngay àddu ca kaw, naan:
«Texee ngi fi sunu Yàlla, ki toog ci
ngàngune mi,
ak ci Gàtt bi!»
11 Malaaka yépp a nga taxaw, yéew
ngàngune ma ak mag ñaak ñeenti
bindeef ya. Ñu ne gurub sukk, dëpp
seen jë fa kanam ngàngune ma, sujjóotal
Yàlla, 12 ne: «Amiin! Na sunu Yàlla
jagoo màggal ak daraja ak xel ak cant ak
teraanga ak kàttan ak doole, tey ak ëllëg
ba fàww. Amiin!»
13 Ci kaw loolu kenn ci mag ñi ne ma:
«Boroom mbubb yu weex yii, ñooy ñan
ak fan lañu jóge?»
14 Ma ne ko: «Sama sang, loolu de
xanaa yaa ko xam.» Mu ne ma: «Ñoo di ñi
jóge ca nattu bu réy ba. Fóot nañu seeni
mbubb, ba weexal ko ci deretu Gàtt bi.
15 Loolu moo leen taxa
teew fi kanam ngàngunem Yàlla,
di ko jaamoo biir màkkaanam guddi ak
bëccëg,
te ki toog ci ngàngune mi moo leen di yiir.
16 Dootuñu xiif, dootuñu mar.
Dootuñu loru ci jant bi mbaa weneen
tàngoor,
17 ndaxte Gàtt bi ci diggu ngàngune mi
moo leen di sàmm,
yóbbu leen ca bëti ndoxum dund ma,
te Yàllaa leen di fompal wépp rongooñ.»

8

Gàtt ba tàyyi na juróom ñaareelu tayu ga

1 Bi Gàtt bi tàyyee juróom ñaareelu
tayu gi nag, asamaan da ne selaw lu mat
genn-wàllu waxtu. 2 Ci kaw loolu ma gis
juróom ñaari malaaka yi taxaw fi kanam
Yàlla, ñu jox leen juróom ñaari liit.
3 Bi loolu amee meneen malaaka dikk,
taxaw ci wetu sarxalukaay bi. Mu ngi
yor andu cuuraayu wurus. Ñu jox ko
cuuraay lu bare, ngir mu boole kook
ñaani mboolem aji sell ñi, jooxe ko ci
kaw sarxalukaayu wurus bi ci kanam
ngàngune mi. 4 Saxaras cuuraay laa ngi
gillee ci loxol malaaka mi, ànd ak ñaani
ñu sell ñi, di yéeg fa Yàlla. 5 Malaaka mi
jël andu cuuraay bi, tibbe ci sarxalukaay
bi ay xal ba and bi fees. Mu daldi
koy sànni ci kaw àddina, rekk ag dënu
riir, kàddu ràndaŋ, ag melax tàkk, suuf
yëngu.

Liit yi jib na

6 Ba mu ko defee juróom ñaari malaaka
yi yor juróom ñaari liit yi di waaja liit.
7 Malaaka mu jëkk mi wal liitam, tawu
doji yuur topp ci, ak sawara wu ànd
ak deret, ñu boole lépp sànni ci kaw
suuf, ñetteelu xaaju suuf si daldi lakk,
ñetteelu xaaju garab yi it lakk, ñax mu
naat mépp lakk.
8 Ñaareelu malaaka mi wal liitam, mu
am lu mel ni tund wu réy wuy tàkk, ñu
sànni ko ci géej gi, ñetteelu xaaju géej gi
soppiku deret, 9 ñetteelu xaaju bindeefi
géej dee, ñetteelu xaaju gaal yi yàqu
yaxeet.
10 Ñetteelu malaaka mi wal liitam, bid-
diiw bu réy buy tàkk nig jum xàwwikoo
asamaan, wadd ci kaw ñetteelu xaaju dex
yi ak bëti ndox yi. 11 Biddiiw bi Wextan la
tudd. Ñetteelu xaaju ndox yépp la wexal,
ñu bare naan ci, daldi dee, ndax wextanu
ndox mi.
12 Ñeenteelu malaaka mi wal liitam,
mu dal ñetteelu xaaju jant bi, ak ñetteelu
xaaju weer wi, ak ñetteelu xaaju biddiiw
yi, ba tax seen ñetteelu xaaju leer giim,

ñetteelu xaaju bëccëg bi daldi lëndëm,
ñetteelu xaaju guddi gi it gëna lëndëm.
13 Ma xoolaat, daldi dégg jenn jaxaay ju
naawe digg asamaan. Mu àddu ca kaw
ne: «Wóoy, wóoy, wóoy, musibay waa
àddina yiy sababoo ci yeneen baati liit yi
ñetti malaaka yi ci des, di waaja liit.»

9

1 Juróomeelu malaaka mi wal liitam,
ma gis, biddiiw bu xàwwikoo woon
asamaan, ba wadd ci kaw suuf. Ñu jox
ko caabiy kàmbu xóote ba. 2 Mu ubbi
buntu kàmbu xóote ba, saxar su mel ni
saxaras taal bu mag jollee ca, jant bi
ak jaww ji, lépp lëndëm ndax saxaras
kàmb gi. 3 Ba loolu amee ay njéeréer
génne ci saxar si, daldi tasaaroo ci biir
àddina, ñu may leen nag daŋar ju mel
ni daŋaru jànkalaar. 4 Ñu ne leen, buñu
laal menn um ñax, mbaa genn gàncax,
mbaa genn garab, xanaa ñu jublu rekk ci
nit ñi amul màndargam torluwaayu Yàlla
ci seen jë. 5 May nañu leen ñu mitital
leen diiru juróomi weer, te bañ leena rey,
xanaa mitital leen lu tembook mititu fittu
jànkalaar. 6 Bési keroog nit ñeey sàkku
dee, te duñu ko daj, ñu ne siiwa dee, ndee
daw leen.
7 Njéeréer yaa ngi nirook fas yu
ñu waajal ngir xare, kaalawoo lu mel
ni kaalay wurus, seen kanam nirook
kanamu nit, 8 seen kawar mel ni kawaru
jigéen, seeni sell nirook selli gaynde. 9 Ñu
ngi sol kiiraayi dënn yu mel ni kiiraayi
weñ gu ñuul, seen coowal laaf yi mel ni
coowal watiiri xare yu bare. 10 Geen gu
am fitt lañu am ni jànkalaar. Daŋaru
geen googu lañuy mititale nit ñi diiru
juróomi weer. 11 Seen buur a leen jiite,
di malaakam xóote bi, turam ci ebrë di
Abadon, Apolyon ci làkku gereg, (mu firi
Yàqkat bi).
12 Naka la musiba mu jëkk mi jàll rekk,
yeneen ñaari musiba dikk, topp ci.
13 Ba mu ko defee juróom benneelu
malaaka mi wal liitam. Ma dégg baat
bu jóge ci ñeenti béjjéni sarxalukaayu
wurus, bi ci kanam Yàlla. 14 Baat bi wax
ak juróom benneelu malaaka mi yor liit,
ne ko: «Yiwil ñeenti malaaka, ya yeewe
ca Efraat, dex gu mag ga.»
15 Ca lañu yiwi ñeenti malaaka, ya
ñu waajaloon ñeel waxtu woowu, ci bés
boobu, weer woowu, at moomu, ngir ñu
rey ñetteelu xaaju nit ñi. 16 Limu gawari
mbooloo ma doon xareji ñaar téeméeri
junniy junni la (200 000 000). Maa dégg
lim bi.
17 Nii laa gise ci peeñu mi fas yi ak
ñi leen war: ñu ngi sol kiiraay yu xonq
ni sawara, baxa ni safiir, te mboq ni
tamarax. Boppi fas yaa ngi nirook boppi
gaynde, sawara ak saxar ak tamarax di
génne ci seen gémmiñ. 18 Ñetti musiba
yooyii, sawara seek saxar seek tamarax
biy génne ci seen gémmiñ, daldi rey
ñetteelu xaaju nit ñi. 19 Daŋaru fas yaa
ngi ci seen gémmiñ ak ci seen geen, ndax
seen geen yaa ngi mel ni ay jaan, ami
bopp yu ñuy mititalee.
20 Ndesu nit ñi musiba yooyii reyul nag,
taxul sax ñu tuub seeni jëf, ba bañatee
jaamu ay tuur, ak jëmmi xërëmi wurus
ak xaalis ak xànjar ak xeer ak dénk;
xërëm yu gisul, déggul, doxul. 21 Rax ci
dolli, tuubuñu bóome gi ak ñeengo gi ak
powum séy meek càcc gi ñu nekke.

10

Àtte bu mujj ba agsi na

1 Ci kaw loolu ma gis meneen malaaka
mu am doole, muy wàcce asamaan,
làmboo aw niir, ag xon tege ci bopp bi,
kanam gi mel ni jant bi, tànk yi mel ni
jumi sawara. 2 Mu ngi yor ab téere bu
ndaw bu ñu ubbi. Mu teg tànku ndi-
jooram ci géej gi, teg tànku càmmoñam ci
jéeri ji. 3 Mu xaacu ca kaw, mel ni gaynde
guy yëmmu. Naka la xaacu, juróom ñaari
dënu jib. 4 Naka la juróom ñaari dënu
yi jib, may waaja bind, daldi dégg baat
bu jóge asamaan, ne ma: «Loolu juróom
ñaari dënu yi wax de, gas ko, suul, bu ko
bind.»
5 Ba mu ko defee malaaka, ma ma
gisoon mu ŋarale géej geek jéeri ji
yékkati loxol ndijooram, jëme asamaan.
6 Mu giñ ci Kiy dund ba fàww, Ki sàkk
asamaan ak li ci biiram, ak suuf ak li

ci biiram, ak géej ak li ci biiram. Mu
ne: «Négandiku wees na, 7 waaye bu
bési kàddug juróom ñaareelu malaaka
mi taxawee, ba mu tàmbalee wal liit gi,
su keroogee pexem Yàlla miy kumpa dina
sotti, na mu ko waxe woon ay jaamam,
yonent yi.»

8 Ba loolu amee baat, ba ma déggoon,
mu bawoo asamaan, dellu wax ak man,
ne ma: «Demal jël téere bu ndaw bi ñu
ubbi ci loxol malaaka, mi ŋarale géej geek
jéeri ji.»

9 Ma dem ba ci malaaka mi, ne ko mu
jox ma téere bu ndaw bi. Mu ne ma: «Jël
ko te lekk ko. Dina wex ci sa biir nag,
waaye ni lem lay neexe ci sa gémmiñ.»

10 Ma jël téere bu ndaw bi ci loxol
malaaka mi, lekk ko, mu neex ci sama
gémmiñ ni lem, waaye naka laa ko wonn,
mu wex xàtt ci sama biir.

11 Gannaaw loolu ñu ne ma: «War ngaa
waxati ay waxyu ngir xeet yu bare, ak
askan yu bare, ak niti làmmiñ yu bare,
ak buur yu bare.»

11

Ñaari seede yi bey nañu seen waar

1 Ba loolu amee ñu jox ma nattukaay
bu mel niw yet, ne ma: «Jógal, natt néeg
Yàlla bi ak sarxalukaay bi, te nga wañ̈ñ
ña fay jaamu Yàlla. 2 Waaye ëttu bitib kër
Yàlla gi, bàyyi ko, bu ko natt, ndax ñi dul
Yawut lees ko jox, te ñooy dëggaate dëkk
bu sell bi diiru ñeent fukki weer ak ñaar.
3 Dinaa may nag sama ñaari seede yi, ñu
biral waxyu diiru junni ak ñaar téeméeri
fan ak juróom benn fukk (1 260) yu ñuy
sol ay saaku, di ko toroxloo.»

4 Ñaari seede yi ñoo di ñaari garabi
oliw* yeek ñaari tegukaayi làmp, yi
taxaw ci kanam Boroom suuf si. 5 Ku leen
nara lor, sawaraay génne seen gémmiñ,
lakk seeni noon. Képp ku leen nara lor,
noonu ngay deeye. 6 Am nañu sañ-sañu
tëj asamaan, ba du taw diiru fan yi ñuy
biral waxyu, am nañu itam sañ-sañ ci
ndox mi, ngir soppi ko deret, ak sañ-sañu
wàcceel suuf wépp xeetu musiba, saa su
leen soobee.

7 Gannaaw bu ñu seedee ba noppi nag,
rab wiy jóge ci xóote bi mooy xareek
ñoom, daan leen, ba rey leen. 8 Seeni
néew da naan lareet ci péncum dëkk
bu mag boobu ñuy misaale turu Sodom
mbaa Misra, fa ñu reye woon seen Sang ci
bant. 9 Diiru ñetti fan ak genn-wàll lañuy
weeru, niti wépp xeet, ak gépp giir, ak
wépp làmmiñ, ak wépp askan di seetaan
seeni néew, te duñu bàyyi kenn suul leen.
10 Waa àddina dinañu bége seen dee, di
bànneexu, di joqlante ay njukkal, ndaxte
ñaari yonent yooyu ñoo lakkaloon waa
àddina.

11 Waaye bu ñetti fan yeek genn-wàll
wéyee, noowug dund giy bawoo fa Yàlla
moo leen di solu, ñu jóg, taxaw, tiitaange
lu réy daldi jàpp waa ceetaan ma. 12 Ba
loolu amee ñaari seede yi dégg baat bu
xumb jibe asamaan, ne leen: «Yéegleen
fii.» Ñu yéeg asamaan ci biir aw niir,
seeni noon di gis. 13 Ca waxtu wa, suuf
daldi yëngu lool, ba benn fukkeelu dëkk
ba màbb. Juróom ñaari junniy nit (7 000)
dee ci yëngub suuf ba, ña ca des tiit, di
sàbbaal Yàllay asamaan.

14 Ñaareelu musiba mi wéy na, waaye
kat ñetteel baa ngi nii di ñëw.

Juróom ñaareelu liit ga jib na

15 Ba mu ko defee, juróom ñaareelu
malaaka mi wal liitam, baat yu xumb jibe
ca asamaan, ne:

«Léegi nag nguurug àddina ñeel na sunu
Boroom ak Almaseem.
Mooy nguuru ba fàww.»

16 Ba loolu amee ñaar fukki mag ak
ñeent, ña toogoon ca seen ngàngune ca
kanam Yàlla, daldi ne gurub sukk, dëpp
seen jë ca suuf, sujjóotal Yàlla. 17 Ñu ne:

«Boroom bi Yàlla Aji Man, ji nekk te
nekkoon,
nu ngi lay gërëm,
ndax yaa ràngoo sa kàttan gu màgg,
taxawal sa nguur.
18 Askan yee meroon,
waaye sa mer a dikk tey;

* **11:4** 11.4 oliw: garabu oliw dafa xawa mel ni sump, te am doom yu ñuy nal, ngir am ci diw gu ñuy togge, mbaa ñu di ko taaloo.

tey jii ngay àtte ñi dee,
yool say jaam, yonent yi,
yool ñu sell ñeek ñi la ragal, mag ak ndaw,
tey it ngay sànk ñiy sànk àddina.»

19 Ci kaw loolu néeg Yàlla bi ci asamaan
ubbiku, gaalu kóllëreg Yàlla ga† di feeñ
ca biir màkkaanam ma, melax ya tàkk,
kàddu yaak dënu ya riir, suuf sa yëngu,
tawu doji yuur bu metti daldi sóob.

12

Ninki-nànka ji fexeel na ndaw si

1 Firnde ju màgg nag moo feeñoon
asamaan: Ndaw su làmboo jant bi, weer
wi ronu ndëgguy tànk yi, mu kaalawoo
fukki biddiiw ak ñaar. 2 Jigéenu wérul juy
matu la. Mu ngi yuuxu ndax mititu mat
wu tar. 3 Ci kaw loolu jeneen firnde feeñ
asamaan. Du lenn lu dul ninki-nànka ju
réy, xonq curr, am juróom ñaari bopp
ak fukki béjjén, juróom ñaari mbaxanay
buur tege ci bopp yi, bopp bu ne, menn.
4 Geenam gi daldi buube fa asamaan
benn ñetteelu biddiiw yi, rattax leen ci
suuf. Ninki-nànka jaa ngi taxaw ci kanam
ndaw siy matu, ngir bu xale bi juddoo
rekk, mu lekk ko. 5 Ndaw si nag wasin
doom ju góor, te muy ki wara yilif xeeti
àddina yépp, di leen jiitee yetu weñ. Ci
kaw loolu ñu fëkk doom ja, jàlle fa Yàlla,
ca ngànguneem. 6 Ndaw si nag daw, ba
ca màndiŋ ma, ci ab rawtu bu ko Yàlla
waajaloon, ngir ñu leel ko fa diiru junni
ak ñaar téeméeri fan ak juróom benn
fukk (1 260).

7 Ab xare nag jibe fa asamaan. Mikayel
aki malaakaam di xareek ninki-nànka ji,
ninki-nànka jeeki malaakaam it di xare,
8 ñu néewal leen doole, ba amatuñu fu
ñu nekk ci asamaan. 9 Ñu xalab ninki-
nànka ju réy ja, jaanu cosaan joojee ñuy
wax Tuumaalkat bi, di ko wax Seytaane,
naxekatu mboolem àddina. Ci kaw suuf
lañu ko xalab, mooki malaakaam.

10 Ci kaw loolu ma dégg baat bu xumb
bawoo asamaan, ne:
«Léegi nag texe teew na,
ànd ak sunu kàttanu Yàlla ak nguuram,
ak sañ-sañu Almaseem,
ndax xalab nañu ki daan tuumaal sunu bokk yi,
di leen sosal guddeek bëccëg
fi sunu kanam Yàlla.
11 Sunu bokk yee daan ndax deretu Gàtt bi,
ak seen kàddug seede,
te soppuñu seen bakkan ba ragala dee.
12 Kon nag yaw asamaan, bégal,
yaak mboolem ñi ci sa biir!
Waaye wóoy ngalla yeen géej ak jéeri!
yeen, ñi Seytaane wàccaale mer mu tàng fi yeen,
ndax xam ne fan yu néew a ko dese.»

13 Ninki-nànka ja nag xam ne xalab
nañu ko ci kaw suuf, mu ne dann ndaw
sa jur doom ju góor ja. 14 Ñu jox ndaw
si ñaari laafi jaxaay ja, ngir mu naaw,
rëcc ninki-nànka ji, dem màndiŋ ma, ca
rawtoom ba ñu koy leele lu tollook ñetti
diir ak genn-wàll*. 15 Ba mu ko defee
ninki-nànka ji buusu ndox mu bare ni
dex, ndox ma topp ndaw sa, ngir wal
ma yóbbaale ko. 16 Ci kaw loolu suuf
wallu ndaw sa, ŋa, daldi naan dex, ga
gémmiñu ninki-nànka ja buusu woon.
17 Ninki-nànka ja mere ndaw sa, daldi
dem, xeexi ak ndesu doomam, yi topp
santaaney Yàlla tey saxoo seedeel Yeesu.
18 Mu taxaw nag ca tefesu géej ga.

13

Ñaari rab yu aay falu nañu

1 Ci kaw loolu ma gis rab wu génne ci
géej gi, am juróom ñaari bopp ak fukki
béjjén, béjjén yi sol fukki mbaxanay buur,
béjjén bu ne menn, bopp bu nekk ak tur
wuy saaga Yàlla. 2 Rab wi ma gis ni segg
la mel, tànk yi mel ni yu urs*, gémmiñ
gi mel ni gu gaynde. Ninki-nànka ji jox
ko kàttanam ak nguuram ak sañ-sañam

† **11:19** 11.19 gaalu kóllëre ga: gaal gi ñuy wax fii waxande la, wu ñu denc àlluwa, ya ñu bind yoonu Yàlla te Yonent Yàlla Musaa jottli ko. Yàlla moo joxoon Musaa àlluway xeer yooyu, bind ca yoon wa lal kóllëre ga mu fas ak bànni Israyil. * **12:14** 12.14 ñetti diir ak genn-wàll: seetal ci 12.6. * **13:2** 13.2 urs rab wu ñàng la. Man naa ëpp gaynde te gën koo aay.

bu réy. 3 Benn ci bopp yi nag, rab wi
da cee gaañu ba mel ni lu ñu rendi, ba
mu dee. Teewul gaañu-gaañu boobu ko
waroona rey daldi wér. Waa àddina sépp
yéemu, topp ci rab wi. 4 Ba loolu amee
ñu sujjóotal ninki-nànka ji ndax la mu
jox rab wi sañ-sañ bi, di sujjóotal rab wi,
naan: «Ana kuy moroomu rab wii, ak ku
mana xeex ak moom?»

5 Ñu may rab wi nag muy kañu ak a
saaga Yàlla, may ko it mu saña wéye
noonu diiru ñeent fukki weer ak ñaar.
6 Muy tifaar Yàlla ay saaga, di saaga
aw turam, ak màkkaanam, ak ñi dëkke
asamaan. 7 Ñu may ko itam mu xareek
ñu sell ñi, duma leen, boole ci may ko sañ-
sañ ci kaw niti gépp giir ak wépp xeet ak
wépp làmmiñ ak wépp askan. 8 Mboolem
waa àddinaa koy sujjóotal, mboolem ñi
ñu bindul seen tur ca ndoortel àddina ci
téereb dund† bu Gàtt, bi ñu rendi.

9 Ku ami nopp kat, na dégg.
10 Ku wara dem ngàllo,
ngàllo nga jëm,
ku wara deeye saamar,
saamar ngay deeyeji.
Looloo tax ñu sell ñi wara saxoo muñ ak
ngëm.

11 Ci kaw loolu ma gis weneen rab wu
génne ci suuf, am ñaari béjjén ni ab
gàtt, tey wax ni ninki-nànka. 12 Muy jëfe
mboolem sañ-sañu rab wu jëkk wa, ci
turu rab wu jëkk wa, di sant suuf ak ñi ko
dëkke ñu sujjóotal rab wu jëkk, woowu
gaañu woon ba nara dee te mujj wér.
13 Ñaareelu rab wi nag di def kéemaan
yu réy, bay wàcce ci kaw suuf sawara wu
jóge asamaan, nit ñi di gis. 14 Ñaareelu
rab wi nag nax waa àddina ci kéemaan,
yi mu am sañ-sañu def ci turu rab wu
jëkk wi. Mu sant waa àddina, ñu sàkk
jëmmu rab, wi ñu jamoon saamar te
muy wéye bakkanam. 15 Gannaaw loolu
mayees na ko mu sol ag noo jëmmu rab
wu jëkk wi, ba muy wax, di reylu képp
ku ko sujjóotalul. 16 Ba mu ko defee,
mag ak ndaw, boroom alal ak baadoolo,
as gor akub jaam, ñépp, mu defal leen
màndargam loxol ndijoor mbaa jë, 17 ba
kenn du mana jënd mbaa jaay te amul
màndargam turu rab wi mbaa lim bi
méngook turam.

18 Fii nag xel la laaj: ku am ug dégg, na
waññ limu rab wi, ndax boobu lim turu
nit la taxawe, di juróom benni téeméer ak
juróom benn fukk ak juróom benn (666).

14

Kurél gu sell gi topp na Gàtt bi

1 Ma xoolaat, gisuma lu moy Gàtt bi
fa mu taxaw ci kaw tundu Siyoŋ* ak
téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junniy
nit (144 000) ñu ànd ak moom, te ñu bind
ci seen jë turu Gàtt bi ak turu Baayam.
2 Ma dégg baat bu jóge asamaan, nirook
riirum géej, mel ni dënu gu réy, melati ni
ay xalamkat yuy xalam. 3 Ña ngay woy
woy wu yees ca kanam ngàngune ma,
ca kanam ñeenti bindeef yaak mag ña,
te kenn manula mokkal woy wi, ku dul
téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junni
ñooñu ñu jote àddina. 4 Ñooñu ñooy
ñi masula ànd ak jigéen, di sobeel seen
bopp, ndax masuñoo séy. Ñooñoo topp
Gàtt bi fépp fu mu jëm. Ñooñu lañu jote
ci biir nit ñi, def leen lu mel ni jooxeb
ndoortel meññeef, ñeel Yàlla ak Gàtt bi,
5 te kàddug fen masula jibe seen gémmiñ.
Gàkkuñu fenn.

Ñetti malaaka yégle nañu àttey Yàlla

6 Ci kaw loolu ma gis meneen malaaka
muy naaw ci digg asamaan, ànd ak
xibaaru jàmm bi sax dàkk, ngir baaxe ko
waa àddina: niti wépp askan ak gépp giir
ak wépp làmmiñ ak wépp xeet. 7 Ma ngay
àddu ca kaw, naan: «Ragal-leen Yàlla te
màggal ko, ndax waxtuw àtteem jot na.
Kon nag jaamuleen ki sàkk asamaan ak
suuf ak géej ak bëti ndox yi.»

8 Meneen malaaka, topp ci, di ñaareel
bi. Mu ne: «Babilon a daanoo, dëkk
bu mag ba daanu na! Moom ma daan
màndal askanoo askan biiñu moyam muy
indi am sànj.»

9 Meneen malaaka, topp ci, di ñetteel
bi. Mu àddu ca kaw, ne: «Képp ku

† **13:8** 13.8 téereb dund bi: seetal ci 17.8. * **14:1** 14.1 tundu Siyoŋ mooy tund wa ñu tabax Yerusalem ci
kawam.

sujjóotal rab wi ak jëmm ji ñu ko sàkkal,
ba ñu defal ko màndargam jë mbaa loxo,
10 kooku dina naan biiñu sànjum Yàlla bu
kenn raxul, ñu xelli ko ci kaasu sànjam.
Te dees na ko mbugale sawara ak tamarax
ci kanam malaaka yu sell yi ak Gàtt bi.
11 Seen saxaru sawaras mbugal day saxoo
dàkk, di gilli ba fàww. Guddeek bëccëg,
ñooñuy sujjóotal rab wi ak jëmm ji ñu ko
sàkkal, ak mboolem ku ñu màndargaale
turu rab wi, kenn du ci nopplu.»

12 Kon nag ñu sell ñiy wormaal san-
taaney Yàlla te saxoo gëm Yeesu, looloo
tax ñu wara muñ.
13 Ci kaw loolu ma dégg baat bu jibe
asamaan ne: «Bindal: "Bés niki tey
ndokklee aji dee ñi deeyaale gëm Sang
bi."» Noo ga daldi ne: «Waawaaw, ndax
coono dina leen wàcc, ngir seeni jëf a
leen topp.»

Ngóobum àddina tar na

14 Ma xoolaat, gisuma lu moy niir wu
weex, ak jëmm ju ca toog, di nirook doom
aadama, kaalawoo kaalag wurus, ŋàbb ab
sàrt bu ñaw. 15 Meneen malaaka génne ca
néeg Yàlla ba, daldi àddu ca kaw, wax ak
ki toog ci niir wi, ne ko: «Dawalal sa sàrt
te góob, ndaxte ngóob jot na, ngóobum
àddina ñor na.»
16 Ci kaw loolu ki toog ci kaw niir wi
dawal sàrtam ci kaw suuf, daldi góob
àddina.
17 Meneen malaaka nag génne ca néeg
Yàlla ba ca asamaan, ŋàbb moom itam,
sàrt bu ñaw. 18 Ba loolu amee meneen
malaaka mi yilif sawara, jóge ca sarx-
alukaay ba, daldi àddu ca kaw, wax ak
malaaka, mi yor sàrt bu ñaw bi, ne ko:
«Dawalal sa sàrt bu ñaw bi, nga dagg
cëggi reseñ gi ci àddina, ndax reseñ ji ñor
na.»
19 Malaaka ma dawal sàrtam ci àddina,
dagg reseñ ji, sànni ci biir nalukaay bu
mag bu sànjum Yàlla ba. 20 Ñu dëggaate
reseñ ja ca nalukaay, ba ca gannaaw dëkk
ba, deret génne ca, taa ba tollook laabi
fas yi, wala wal ba dajal digganteb ñetti
téeméeri kilomeetar.

15

Musibay mujjantal agsi na

1 Ma xoolaat, gisuma ci asamaan lu moy
jeneen firnde ju màgg te yéeme: juróom
ñaari malaaka yu taawu juróom ñaari
musiba. Musiba yu mujj yaa nag, ngir ca
la sànjum Yàlla di mate. 2 Ma gisati lu mel
ni géeju kiristaal bu jaxasook sawara. Ci
biir loolu ña daanoon rab waak jëmmu
nataalam, ak lim bi méngook turam, ñu
ngi taxaw ci kaw géeju kiristaal gi, yore
ay xalami Yàlla. 3 Ña ngay woy woyu
Musaa jaamu Yàlla ba, ak woyu Gàtt bi,
naan:
«Yaw Boroom bi Yàlla Aji Man ji,
yaa réy te yéeme ay jaloore.
Yaw Buuru askan yi,
yaa jub te dëgguy doxalin.
4 Boroom bi, ana ku la ragalul?
Ku dul màggal saw tur?
Yaw doŋŋ yaa sell.
Askan yépp ay dikk, sujjóotsil la,
ndax yaa jubi dogal.»
5 Gannaaw loolu ma xoolaat, daldi gis
màkkaan ma fa asamaan, xayma ba fat
seede si[*], mu ubbiku. 6 Juróom ñaari
malaaka, yi taawu juróom ñaari musiba
yi nag, génne ci màkkaan mi. Ñu ngi sol
mbubbi lẽe yu set, ne ràñ̃ñ, ay ngañaayi
wurus takke ci seen dënn. 7 Kenn ci
ñeenti bindeef yi nag jox juróom ñaari
malaaka yi, juróom ñaari ndabi wurus
yu fees ak sànjum Yàlla jiy dund ba
fàww. 8 Ba mu ko defee màkkaan ma
fees ak saxar su bawoo ci leeru Yàlla
ak kàttanam. Kenn nag manatula dugg
ci màkkaan mi, ba kera juróom ñaari
musibay juróom ñaari malaaka yi matee.

16

Sànj ma sottiku na

1 Ma daldi dégg baat bu xumb bu
bawoo ci màkkaan mi. Mu ne juróom
ñaari malaaka yi: «Demleen sotti juróom
ñaari ndabi sànjum Yàlla yi ci kaw suuf.»
2 Malaaka mu jëkk mi dem, sotti nd-
abam ci kaw suuf, mu def ay taab yu bon

* **15:5** 15.5 seede si mooy àlluway seede yi fukki santaaney Yàlla ya binde woon.

te aay ci kaw nit ñi am màndargam rab
wi, tey sujjóotal jëmmu nataalu rab wi.
3 Ñaareelu malaaka mi sotti ndabam ci
géej gi. Mu soppiku deret ju mel ni lu
nàcce ci ku ñu bóom. Lépp lu doon dund
biir géej daldi dee.
4 Ñetteelu malaaka mi sotti ndabam ci
dex yeek bëti ndox yi, mu doon deret.
5 Ma dégg malaaka mi yilif ndox yi ne:
«Yaw Aji Sell ji nekk te nekkoon,
yaa yey dogal yii àtte.
6 Deretu ñu sell ñeek deretu yonent yi
lañu tuur,
nga nàndal leen deret, feye leen.»
7 Ma dégg sarxalukaay ba ne:
«Waawaaw, Boroom bi Yàlla, Aji Man ji,
say àtte dëgg la, yoon la.»
8 Ba loolu amee ñeenteelu malaaka mi
sotti ndabam ci kaw jant bi. Ñu daldi
may jant bi muy lakke nit ñi tàngooru
sawaraam. 9 Ci kaw loolu tàngooru naaj
wu metti di lakk nit ñi. Nit ñi nag
tuubuñu, sàbbaal Yàlla; xanaa di saaga
Yàlla, ji dogal yooyu musiba.
10 Juróomeelu malaaka mi sotti nd-
abam ci kaw ngàngunem rab wi, nguu-
ram daldi sóobu ci lëndëm, nit ñi di yéyu
ndax metit, 11 tuubuñu seeni jëf, xanaa di
saaga Yàllay asamaan ndax seeni mitit ak
seeni taab.
12 Juróom benneelu malaaka mi sotti
ndabam ci dex gu mag, gi ñuy wax Efraat,
dex gi daldi ŋiis, ngir sàkkal buuri penku
yiy dikk, aw yoon. 13 Ci kaw loolu ma gis
ñetti njuuma yu mel niy mbott, kenn ki
génne ci gémmiñu ninki-nànka ji, kenn
ci gémmiñu rab wu jëkk wi, ki ci des
ci gémmiñu ñaareelu rab wi mbubboo
yonent. 14 Ñooñu nag ay njuumay Sey-
taane lañu, yuy def ay kéemaan, tey
dajaleji buuri àddina sépp, ngir xareb bés
bu mag bu Yàlla Aji Man ji.
15 Mu ne: «Maa ngi nii yoot, di dikk nib
sàcc. Ndokklee, yaw mi teewlu, fàggu say
yére, ba doo deme gàcceg yaramu neen,
ñu di la seetaan.»
16 Ci kaw loolu njuuma yi dajale buur
yi ci bérab bu ñuy wax Armagedon*, di
baatu ebrë.
17 Ba mu ko defee juróom ñaareelu
malaaka mi sotti ndabam ci kaw ngelaw
li, baat bu xumb jóge ca ngàngune ma
ca màkkaan ma, ne: «Sotti na!» 18 Ba
loolu amee, ay melax tàkk, ay kàddu aki
dënu riir, suuf yëngu yëngu bu réy bu
masula am ba nit teewee ci kaw suuf ba
bésub keroog. Noonu la yëngub suuf
ba yéemee te réy. 19 Dëkk bu mag ba
xar ñett, dëkk yu mag yu askani àddina
yi màbb. Babilon gu mag ga nag, Yàlla
bàyyi ko xel, ngir nàndal ko kaasu biiñu
sànjam muy bax. 20 Dun yépp daldi
dëddu, tund yi ne mes. 21 Tawu doji yuur
yu benn talaŋ, yemook ñeent fukki kilo,
daldi sóobe asamaan ci kaw nit ñi, ñuy
saaga Yàlla ngir musibam doji yuur yi,
ndax musiba mu réy ba jéggi dayo.

17

Mbugal ñeel na jigéenu moykat ju mag ji

1 Kenn ci juróom ñaari malaaka, yi
taawu juróom ñaari ndab yi nag dikk, ne
ma: «Kaay, ma won la mbugalu jigéenu
moykat ju mag, ji toog ci ndox mu bare.
2 Moom la buuri àddina àndal di moy, te
biiñu moyam la waa àddina di màndee.»
3 Ci kaw loolu malaaka mi yóbboo ma
Noowug Yàlla ba ca màndiŋ ma. Ma gis
jigéen ju war rab wu xonq wu am juróom
ñaari bopp ak fukki béjjén, te yaram wi
fees ak tur yuy saaga Yàlla. 4 Jigéen jaa
ngi sol lu yolet te xonq, takk wurus ak
jamaa aki per. Mu ngi yor kaasu wurus
bu fees ak ñaawtéef ak sobey moyam. 5 Jë
bi nag, tur wii lañu ci bind, muy kumpa:
Babilon gu mag gi, ndeyu jigéeni moykat
yeek ñaawtéefi àddina yi. 6 Ma gis ne
jigéen ji daa naan ba màndi ci deretu ñu
sell ñi ak deretu ñi doon seedeel Yeesu.
Ba ma ko gisee, jaaxle naa lool.
7 Malaaka ma ne ma: «Looy jaaxle? Man
maa lay xamal kumpag jigéen ji ak rab,
wi mu war, boroom juróom ñaari bopp
yeek fukki béjjén yi. 8 Rab wi nga gis mas
naa nekk waaye nekkatul. Dina génne
ca xóote ba, waaye day sànkuji. Waa
àddina, ñi ñu bindul woon seeni tur ci

* **16:16** 16.16 Armagedon ag joor la ci réewum Kanaan.

téereb dund bi ba àddinay door nag, bu
ñu gisee rab wi, dinañu yéemu, ndax la
mu masoona nekk, tey nekkatul, te ëllëg
muy nekkaat.
9 «Fii nag xel mu ñaw la laaj. Juróom
ñaari bopp yi ñooy juróom ñaari tund, yi
jigéen ji toog, te juróom ñaari buur lañu
itam: 10 juróom daanu nañu, kenn kaa
ngi fi, ki ci des nag dikkagul, waaye bu
dikkee, ab diir rekk la fiy am. 11 Rab wi
masoona nekk te nekkatul nag, moom ci
boppam moo di juróom ñetteelu buur bi,
kenn la ci juróom ñaari buur yi jiitu itam,
te day sànkuji.
12 «Fukki béjjén yi nga gis, fukki buur
lañu yu jotagul ci seen nguur. Waaye
diirub wenn waxtu, lañuy jot sañ-sañu
nguur, ñook rab wi. 13 Menn mébét lañu
bokk, te dinañu yékkati seen doole ak
seen sañ-sañ, jox ko rab wi. 14 Dinañu
xare ak Gàtt bi, waaye Gàtt bee leen di
daan, ndax mooy Sangu sang yi, di Buuru
buur yi. Mooy daan mook ñoñam, ñi mu
woo, tànn leen te ñu saxoo topp ko.»
15 Mu neeti ma: «Ndox yi nga gis
jigéenu moykat ji toog ci nag, mooy
niti xeet yeek mbooloo yeek askan yeek
làmmiñ yi. 16 Fukki béjjén yi nga gis, ñook
rab wi, dinañu won jigéenu moykat ji
mbañeel. Dañu koy futti ba mu ne duŋŋ,
ñu lekk aw suuxam, ba noppi lakk ko.
17 Ndaxte Yàllaa def ci seen xol pastéefu
sottal mébétam, ba ñu bokk sottal menn
mébét mi, daldi jébbal rab wi seen nguur,
ba kera kàddug Yàlla mat sëkk. 18 Jigéen
jii nga gis, moo di dëkk bu mag, bi yilif
buuri àddina.»

18

Babilon daanu na

1 Gannaaw loolu ma gis meneen
malaaka mu am sañ-sañ bu réy wàcce
asamaan, àddina di leere cig leeram. 2 Mu
àddu ca kaw, ne: «Babilon a daanoo!
Dëkk bu mag ba daanu na, ba doon
dëkkukaayu jinne ak mboolem njuuma
lu sobewu ak mboolem picc ak rabu
àll wu sobewu te siblu. 3 Kaasu biiñu
sànj, bi sababoo ci moyam, moom la
askani àddina yépp di naan. Moom la
buuri àddina àndal di moy, te doyloodig
bakkanam gu réy woomal na julay
àddina.»
4 Ci kaw loolu ma dégg beneen baat
bu jóge asamaan, ne: «Yeen sama ñoñ,
génnleen dëkk bii, bala ngeena bokk
ak moom ay bàkkaaram, bay séddu ci
mbugalam. 5 Ndaxte ay bàkkaaram jalu
na ba àkki asamaan, te Yàlla bàyyi na
xel ay ñaawtéefam. 6 Na mu jëfe ak
yeen, jëfeleen ko ak moom, feyleen ko
ñaari yoon ay jëfam. Kaas bi muy xellile
am njafaan, feesalal-leen ko njafaan lu
ko ëpp doole ñaari yoon. 7 Joxleen ko
ci toskare aku naqar, kemu daraja jaak
dund gu bakkane ga mu jagoo woon.
Gannaaw moo ne cim xelam: “Maa tooge
jalu lingeer, dumab jëtun, duma deele
mukk,” 8 looloo tax ci benn bés la musiba
yiy këppoondoo ci kawam: mbas, deele
akub xiif, te dees na ko lakk ba mu jeex,
ndax Boroom bi Yàlla mi ko mbugal moo
am doole.»
9 Buuri àddina yi àndoon ak dëkk bii ci
moy ak dund gu bakkane, bu ñu séenee
saxaras lakkam, ñoom ñépp ay yuuxu, di
ko jooy. 10 Fu sore lañuy dànd, ndax ragal
toskarey dëkk bi, te naan:

«Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag ba!
Babilon ma ca doole ja!
Ci wenn waxtu rekk la sa àtte dikk!»

11 Julay àddinaa ngay yuuxu, di ko jooy,
nde am njaayam du jarati: 12 wurus ak
xaalis, ak doji gànjar aki per ak lẽe ak
ndimo lu yolet ak sooy, ak ndimo lu xonq
curr, ak bépp bant bu xeeñ, ak wépp
xeetu jumtukaayi bëñi ñey, ak jumtukaayi
dénku ngëneel ak yu xànjar, ak yu weñ
gu ñuul, ak yu doju màrb, 13 ak kanel ak
yeneen safal, ak ndàbbu miir ak cuuraay-
libaŋ ak yeneen cuuraay, ak biiñ ak diwu
oliw ak sunguf ak pepp ak nag ak xar ak
fas, aki watiir aki jaam, ak nit ñu ñu jàpp
xare.
14 Dinañu ne: «Doomi garab yi nga
soppoon sore na la, mboolem lu neex ak
lu yànj réer na la mërr!»
15 Ña daan jula yooyii ci dëkk bi ba
woomle, fu sore lañuy dànd, ndax ragal
toskarey dëkk bi, di yuuxook a jooyoo,
16 naan:

«Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag ba!
Ngalla yaw, dëkk bu mag,
ba daa woddoo lẽe ak ndimo lu yolet ak lu xonq curr,
takkoo wurus ak doji gànjar aki per,
17 wenn waxtu rekk, alal ju baree nii neen!»
Dawalkati gaal yeek julay géej yi, ak
mool yi, ak mboolem ñiy dunde géej,
ñoom ñépp a ngi dànd fu sore, 18 séen
saxaras lakku dëkk bi di jalu, naan: «Bii
dëkk bu mag, ana dëkk bu masa nirook
moom?»
19 Dañuy xëpp suuf seen kaw bopp, di
yuuxook a jooy ak a naqarlu, naan:
«Wóoy, wóoy, ngalla dëkk bu mag ba!
Sa koom a woomal mboolem boroom gaal ci kaw géej,
wenn waxtu rekk, nga gental.»

20 Ndokklee, asamaan,
Ndokklee, yeen ñu sell ñi itam, ak ndawi Yàlla yeek yonent yi,
ndaxte Yàllaa leen àtteek dëkk bii, mbugal ko.
21 Ba loolu amee malaaka mu am doole
yékkati doj wu mel ni doju wolukaay wu
mag, sànni ko biir géej, daldi ne:
«Babilon dëkk bu mag bi, nii lañu koy sànneek doole,
mu ne meŋŋ.
22 Buumi xalam ak baatu woykat, toxorooku liit,
lenn du ci jibeeti fi yaw.
Liggéeykat bu xareñ bu mu mana doon,
deesatu ko gis fi yaw,
doju wolukaay du riireeti fi yaw,
23 làmp du niiteeti fi yaw,
te baatu boroom séet akub séetam du jibeeti fi yaw mukk,
ndax say julaa ëppoon doole ci àddina,
te say xërëm a sànk askanoo askan.»
24 Ci yaw it lañu fekk deretu yonent yeek
ñu sell ñi ak mboolem ñi ñu rey ci kaw
suuf.

19

Aleluya!

1 Gannaaw loolu damaa dégg lu mel
ni coow lu xumb, bawoo ci mbooloo mu
bare mu àddoo asamaan, ne:
«Aleluya*!
Texe ak daraja ak kàttan ñeel na sunu Yàlla.
2 Ay àtteem dëgg la, yoon la!
Moo mbugal jigéenu moykat bu mag,
bi yàq àddinaak moyam,
feye ko deretu jaami Yàlla yi mu tuure loxoom.»
3 Ñu neeti:
«Aleluya!
Saxaras lakku dëkk ba kay day jolli rekk, ba fàww!»
4 Ci kaw loolu ñaar fukki mag ñeek
ñeent ak ñeenti bindeef yi ne gurub sukk,
sujjóotal Yàlla, mi toog ci ngàngune mi.
Ñu bokk ne:
«Amiin! Aleluya!»
5 Ba loolu amee kàddu jibe ngàngune
ma, ne:
«Màggal-leen sunu Yàlla,
yeen jaamam ñépp,
ak yeen ñi ko ragal, mag ak ndaw.»
6 Ma daldi dégg lu mel ni coowal
mbooloo mu bare, mu àddoo ni riirum
géej, tey nirook kàddug dënu gu réy, ne:
«Aleluya!
Sunu Boroom Yàlla Aji Man ji mooy Buur!
7 Nanu bég, di bànneexu te màggal ko,
ndax céetu Gàtt bi agsi na, ab séetam defaru na ba noppi!
8 Jox nañu ko mbubbum lẽe mu set, ne ràññ, mu sol.»
Lẽe boobu mooy jëfi njekk yu nit ñu sell
ñi.
9 Malaaka ma nag ne ma: «Bindal lii:
“Ndokklee ñi ñu woo ci berndey céetu
Gàtt bi.”» Mu teg ca ne ma: «Loolu kàddu
yu dëggu yu Yàlla la.»
10 Ma daldi ne gurub sukk ciy tànkam,
ngir sujjóotal ko. Mu ne ma: «Déet, ëpp
naa def. Sa mbokkum jaam doŋŋ laa,
ni yaak sa bokk yi jàppoo seedeel Yeesu.
Sujjóotalal Yàlla. Ndaxte seedeel Yeesu
moo di Noo giy dundal waxyu.»

Gawar war na fas wu weex

11 Ba loolu wéyee ma gis asamaan
ubbiku, fas wu weex daldi feeñ. Ki ko

* **19:1** 19.1 aleluya waxu yawut la, juy tekki «Cant ñeel na Boroom bi.»

war, «Wóor te Dëggu» lañu koy wax te
njub lay àttee, di ko xaree. 12 Ay gëtam
a ngi mel ni sawara wuy tàkk, bopp bi,
mbaxanay buur yu baree ci tege, ñu bind
ci kawam tur wu kenn xamul ku dul
moom. 13 Mbubb ma mu sol, dees koo
sóob ci deret, te turam wi ñu ko xame di
«Kàddug Yàlla.» 14 Xarekat yi ci asamaan
a ko topp, war fas yu weex, sol mbubbum
lẽe mu weex, set wecc. 15 Gémmiñ gi,
saamar bu ñaw a ciy lange, mu di ko cawe
askan yi. Moo leen di jiitee yetu weñ, te
mooy dëggaate ci biir nalukaay bi, reseñ
ji ñuy segale biiñu sànj mu tàng mu Yàlla
Aji Man ji. 16 Ci kaw mbubbam ak ci
luppam, aw tur lañu ci bind te moo di:
«Buuru buur yi, Sangu sang yi.»
17 Ma gis nag menn malaaka mu taxaw
ci jant bi. Mu àddu ca kaw, wax ak
mboolem picc, yiy naaw ci digg asamaan,
ne leen: «Dikkleen, dajesileen ci bernde
ju mag ju Yàlla ji, 18 ndax ngeen lekk
suuxi buur ak suuxi njiiti gàngoor, suuxi
jàmbaar ak suuxu fas ak gawaram, suuxu
ñépp; gor ak jaam, mag ak ndaw.»
19 Ba loolu amee ma gis rab wi,
mook buuri àddina yeek seeni gàngoor,
ñu daje ngir xareek ki war fas week
gàngooram. 20 Ñu daldi jàpp rab wi,
mook yonentu caaxaan, bi defoon ci turu
rab wi ay kéemaan yu mu sànke ña ñu
màndargaale woon màndargam rab wi,
te ñu doon jaamu jëmmu nataalu rab wi.
Ñoom ñaar ñépp lañu sànni, ñuy dund
ca déegu sawara waak tamarax bay bax.
21 Ña ca des, ñu reye leen saamar bay
lange ca gémmiñu ka war fas wa, picc
yépp lekk ca seen suux ba regg.

20

Almasi mooy nguuru junniy at

1 Ba mu ko defee ma gis malaaka mu
wàcce asamaan, yor caabiy xóote bi, ak
càllala gu réy. 2 Mu jàpp ninki-nànka ja,
jaani cosaan jooju di Tuumaalkat bi, di
Seytaane ba tey. Malaaka mi yeew ko
diiru junniy at. 3 Da koo sànni ci xóote
bi, tëj ko, sakk buntu xóote bi, ndax du
naxati askan yi, ba kera junniy at yi mat.
Gannaaw loolu nag fàww ñu yiwi ko diir
bu gàtt.
4 Ci kaw loolu ma gis ay gàngune yu
ñu jox ña ca toog, sañ-sañu àtte. Ma
daldi gis bakkani ñi ñu dogoon seen bopp
ndax la ñu doon seedeel Yeesu ak la
ñu gëmoon kàddug Yàlla, ña sujjóotalul
woon rab wi ak jëmmu nataalam, te
amuñu màndargam rab wi ci seen jë
mbaa seen loxo. Ñu dekki bay nguuroon-
doo ak Almasi diiru junniy at. 5 Loolu
moo di ndekkite lu jëkk li. Yeneen néew
yi nag, duñu dekki li feek junniy at yi
matul. 6 Ndokkle ak sellnga ñeel na ñi
séddu ci ndekkite lu jëkk li! Ñooñu,
ñaareelu dee gi manalu leen dara. Ñooy
doon it sarxalkati Yàlla ak Almasi, te ñooy
nguuroondoo ak Almasi junniy at.

Seytaane moo mujje déegu sawara sa

7 Bu junniy at yi matee, dees na yiwi
Seytaane, génnee ko ca kasoom, 8 mu
dikk, naxsi askani ñeenti colli àddina,
yi ñuy wax waa Gog ak Magog*. Mu
dajale leen ngir xare, ñu bare ni feppi
suufas géej. 9 Dañuy sam déndub suuf
sépp, daldi yéew dalub nit ñu sell ñi
ak dëkk bu jar bi. Ci biir loolu sawara
wàcce asamaan, lakk leen. 10 Ñu jàpp nag
Seytaane, mi leen daan nax, sànni ko ci
déegu sawaraak tamarax ba, mu fekki fa
rab waak yonentu caaxaan ba. Dees na
leen fa mitital guddi ak bëccëg, ba fàww.

Bés-pénc taxaw na

11 Ci kaw loolu ma gis ngàngune mu
mag mu weex, ak ku ci toog. Asamaan
ak suuf daldi dawe fa kanamam, ne mes.
12 Ma gis néew ya, mag ak ndaw, ñu
taxaw ca kanam ngàngune ma, ay téere
ubbiku, beneen téere ubbikooti, di téereb
dund ba. Ñu daldi àtte néew ya ca seeni
jëf, na ñu ko binde ca téere ya. 13 Ba mu
ko defee géej jébbale néew ya woon ca
moom, ndee ak njaniiw jébbale néew ya
woon ca moom, ñu daldi àtte ku nekk ca
say jëf. 14 Ba loolu amee ñu jàpp ndee
ak njaniiw, sànni ca déegu sawara sa.

* **20:8** 20.8 Gog ak Magog ñooy misaal bañaaley Yàlla ak ñu sell ñi. Seetal ci *Esekiyel* 38 ak 39.

Ñaareelu dee gi nag moo di déegu sawara
si. 15 Képp ku ñu gisul ñu bind la ci téereb
dund bi, ci déegu sawara si lees la sànni.

21

Asamaan ak suuf am nañu kuutaay

1 Ma daldi gis asamaan su bees ak suuf
su bees. Fekk na asamaan su jëkk sa
ak suuf su jëkk sa wéy, te géej amatul.
2 Ma gis nag dëkk bu sell bi, Yerusalem
gu bees gi, mu wàcce asamaan, fa Yàlla,
mel nib séet bu defaru ba jekk ngir
jëkkëram. 3 Ma dégg kàddu gu xumb jibe
ca ngàngune ma, ne: «Màkkaanu Yàllaa
ngii ci biir nit ñi. Mooy dëkk ak ñoom,
ñu diy ñoñam. Yàlla ci boppam mooy
dëkk ak ñoom, di seen Yàlla. 4 Mooy fomp
seen wépp rongooñ: Dee dootu am, dëj
aki yuux aku tiis dootu am, lu jëkk laay
wéy.»

5 Ci kaw loolu ki toog ci ngàngune mi
ne: «Maa ngii di yeesal lépp!» Mu teg
ci ne ma: «Bindal, yii kàddu yu wóor
la te dëggu.» 6 Mu neeti ma: «Sotti na!
Maay Alfa, di Omega, di njàlbéen, di muj.
Ku mar, maa lay may nga naan ci bëtu
ndoxum dund mi, te doo fey dara. 7 Képp
ku am ndam nag, loolooy doon sab cér.
Maay doon sa Yàlla, nga doon sama doom,
8 waaye ñu ragal ñi ak aji gëmadi ñi ak
defkati ñaawtéef yi ak bóomkat yi ak
moykat yi ak xërëmkat yi ak bokkaalekat
yi, mboolem niti fen ñi, seen añ a nga ca
déegu sawara waak tamarax ba. Loolu
moo di ñaareelu dee.»

9 Ba loolu amee menn malaaka dikk.
Mu ngi bokk ci juróom ñaari malaaka, yi
yor juróom ñaari ndab yi fees ak juróom
ñaari musiba yu mujj yi. Mu ne ma:
«Dikkal, ma won la séet bi, soxnas Gàtt
bi.»

10 Ci kaw loolu mu yóbboo ma Noowug
Yàlla ba ci tund wu mag te kawe, daldi
may won dëkk bu sell bi, Yerusalem, muy
wàcce asamaan, fa Yàlla. 11 Dëkk baa nga
ànd ak darajay Yàlla, leeraayam ba mel ni
peru gànjar, nirook peru jàspë, leere ni
kiristaal. 12 Tata ju réy te kawe la am ak
fukki bunt ak ñaar yu fukki malaaka ak
ñaar taxawe, ay tur binde ca kaw bunt
ya, di turi fukki giiri Israyil yaak ñaar.
13 Wetu penku ba, ñetti bunt la; wetu bëj-
gànnaar di ñetti bunt; wetu bëj-saalum,
ñetti bunt; wetu sowu ba, ñetti bunt.
14 Tatay dëkk baa nga sampe ci fukki doji
kenook ñaar yu ñu bind fukki tur ak ñaar
yu ndawi Gàtt bi.

15 Kiy wax ak man nag, mu ngi yor
yetu nattukaayu wurus, ngir natt dëkk bi
aki buntam ak tataam. 16 Dëkk bi dafa
kaare; guddaay bi tollook yaatuwaay bi.
Mu natte dëkk bi bant bi mu yor, gud-
daay bi ak yaatuwaay bi ak taxawaay bi,
lépp tolloo, di fukki junneek ñaari dayo
(12 000), yemook ñaari junneek ñaar
téeméeri kilomeetar (2 200). 17 Malaaka
mi natt tata ji, muy téeméeri xasab ak
ñeent fukk ak ñeent (144) yu malaaka
mi natte, ni ko nit ñiy natte naka jekk,
te yemook juróom ñaar fukk ak ñaari
meetar (72). 18 Tata ji peru jàspë lañu ko
liggéeye, dëkk bi di wurusu ngalam, leer
nàññ ni kiristaal. 19 Doju kenug dëkk bi,
xeeti gànjar ju nekk lañu ko rafetale.
Doju kenu gu jëkk gi di jàspë;
ñaareel bi di safiir;
ñetteel bi di kalseduwan;
ñeenteel bi di emëródd;
20 juróomeel bi di sarduwan;
juróom benneel bi di kornalin;
juróom ñaareel bi di kirsolit;
juróom ñetteel bi di beril;
juróom ñeenteel bi di topaas;
fukkeel bi di kirsoparas;
fukkeel beek benn di yasent;
fukkeel beek ñaar di ametistë.
21 Fukki bunt yeek ñaar, fukki per ak ñaar
lañu. Bunt bu nekk sàkkoo ci benn per
kepp, péncum dëkk bi di wurusu ngalam,
leer nàññ ni kiristaal.

22 Ab jaamookaay nag, gisuma ko fenn
ci biir dëkk bi, ndax Boroom bi Yàlla Aji
Man ji ak Gàtt bi ñooy jaamookaay bi.
23 Te dëkk bi soxlawul jant bu koy leeral
mbaa weer, ndax leeru Yàllaa koy leeral,
Gàtt bi di làmpam. 24 Askani àddina,
leeru dëkk bi lañuy doxe, buuri àddina di
fi indi seen teraanga. 25 Bunti dëkk bi du
tëje mukk bëccëg, te foofa sax guddi amu
fa. 26 Dees na fa indi darajaak teraangay
askan yi. 27 Du lenn lu sobewu lu fay dugg

nag, mbaa defkatu jëf ju ruslu ak njublaŋ.
Ñi ñu bind ci téereb dund bu Gàtt bi doŋŋ
ñoo fay dugg.

22

Walum dund mi feeñ na

1 Ci kaw loolu malaaka mi won ma
dexu ndoxum dund mu leer nàññ ni doju
kiristaal, ndox ma wale ca ngàngunem
Yàllaak Gàtt ba, 2 di tuuru ci digg péncu
dëkk bi. Ci ñaari tàkki dex gi, garabu
dund a ngi ci, di meññ fukki yoon ak
ñaar, weer wu nekk benn yoon, xob yi
di faj askani àddina. 3 Alkànde nag du fa
amati, te ngàngune mu Yàllaak Gàtt bi ci
biir dëkk bi lay nekk, jaamu Yàlla yi di ko
sujjóotal, 4 di gis kanamam, turam binde
ci seen jë. 5 Guddi du amati, te deesul
soxlaati làmp mbaa naaj, ndax Boroom bi
Yàlla moo leen di leeral. Te dañuy nguuru
ba fàww.
6 Ba loolu amee malaaka mi ne ma:
«Lii wax ju wóor la te dëggu. Boroom
bi Yàlla miy xelal yonent yi, moo yebal
malaakaam, ngir mu won jaamam ñi
mbir yi dëgmal te du jaas.»

Yeesu Almasi dina délsi

7 «Maa ngii di ñëw léegi. Ndokklee yaw
miy sàmm kàdduy waxyuy téere bii.»
8 Man Yowaan maa dégg mbir yii, gis
ko. Ba ma ko déggee, gis ko, dama
ne gurub sukk ci tànki malaaka, mi ma
ko won, nar koo sujjóotal. 9 Mu ne
ma: «Ëpp naa def, sa mbokkum jaam
doŋŋ laa, ni yaak sa bokki yonent yeek
ñiy sàmm kàdduy téere bii. Sujjóotalal
Yàlla.» 10 Mu neeti ma: «Bul làq kàdduy
waxyuy téere bii, ndax waxtu wi jege na.
11 Ku jubadi, na saxoo njubadi; ku yàqu,
saxoo yàqute; ku jub, wéye def njub; ku
sell it, wéye sell.»
12 «Maa ngii di ñëw léegi, ànd ak sama
pey, ngir delloo ku nekk jëfam. 13 Man
maay Alfa di Omega; maa jëkk, maa mujj,
maay njàlbéen, maay muj.
14 «Ndokklee yeen ñi fóot seeni yére,
ngir saña lekk ci garabu dund gi, jàlle
bunt yi, dugg ci biir dëkk bi. 15 Ci biti, xaj
yaa fa nekk ak xërëmkat yi ak moykat yi
ak bóomkat yi ak bokkaalekat yi, ak képp
ku sopp fen te di ko jëfe.
16 «Man Yeesu maa yónni sama
malaaka, ngir mu seede mbir yii ci yeen,
ñeel mboolooy gëmkat ñi. Man maay
njebbitu Daawuda, di kuutaayam, maa di
biddiiwu njël bi ne ràññ.»
17 Noo gi ak Séet bi neeñu: «Ñëwal!»
Ku ci dégg it, neel: «Ñëwal!»
Ku mar, ñëwal; ku bëgg ci ndoxum
dund mi, jëlal, ñu may la.
18 Man Yowaan, seede naa ñeel képp
ku dégg kàdduy waxyu yu téere bii, ne:
Képp ku ci yokk lenn, Yàlla dina la yokkal
mbugal, yi ñu bind ci téere bii. 19 Te ku
wàññi lenn ci kàdduy waxyu yu téere bii,
sa wàll la Yàlla di wàññee ci yooyii ñu
bind ci téere bi, muy garabu dund gaak
dëkk bu sell ba.
20 Kiy seede mbir yii nee: «Waawaaw,
maa ngi ñëw léegi.»
Amiin, Sang Yeesu, ñëwal!
21 Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak ñépp.